CONSILIORVM
SEV MAVIS
RESPONSORVM
ROLANDI A VALLE
IVRIS CVM CIVILIS,
TVM PONTIFICII
CONSVLTISSIMI,
PATRICII CASALENSIS, EQVITIS.
AC IN SENATV MONTISFERRATI
PRAESIDIS DIGNISSIMI,
LIBER TERTIVS
Nunc primum in lucem editus.

Non abſque ſummariis, & Indice locupletiſſimo.

ex libris
SOC. IESV BIBL. SEC. COLL. ROM.
IHS

PISAVRI
APVD HIERONIMVM CONCORDIAM.
M. D. LXXI.

13.
23. I.
22.

BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE
13
25 1
22

ILLVSTRISSIMO,
ET EXCELLENTISSIMO,
GVLIELMO GONZAGAE MANTVAE INCLITO DVCI,
ET MONTISFERRATI MARCHIONI,
DOMINO SVO.

ROLANDVS A VALLE, S. P. D.

CVM nouerim, Sereniſsime Princeps, quæ in terris gignuntur, ad humanum omnia produci vſum, hominesq; ipſos hominum cauſa genitos, dedi ſemper operam, vt ſi qua in re hominum generi conferre poſſem, labori nunquam parcerem meo. Quare vnum, & alterum Conſiliorum meorum edidi volumen, vt quam in iure dicundo obſeruauiſſem viam, legum ſtudioſis palam facerem, minueremque qua fas eſſet, decidendarum quæſtionum difficultatem, citra profecto vllius gloriæ ſpem. is enim ſum (teſtis ſit vita mea,) qui licèt ea, quæ gloriam pariunt, totis viribus exequenda putem, gloriam tamen ipſam nunquàm per ſe iudicem appetendam. hic in præſentiarum quamuis ab hoc flagrantiſsimo deſiderio maxima negotiorum, quibus penè obruor, mole retrahar, enixus apprimè ſum, vt has herbulas, tenueſq; fructus è Valle mea, quæ ſterilis penè longa ſcribendi deſuetudine fuerat effecta, decerperem, tuoque nomini, quod mihi ſalutare ſemper numen fuit, dedicarem, in manifeſtum pectoris mei ſignum non immemoris tot, ac tantorum in me beneficiorum, quibus Illuſtriſsimi parentes tui primum me honeſtarunt, ac tu deinde illorum generoſa veſtigia ſequutus ſemper cumulaſti, nuperrimeq; in primis cum huius ſacri Senatus Præſidem eſſe voluiſti. Accipe ergo humaniſsime Princeps hos ingenioli noſtri fœtus, quibus aliquantulum videar ingratitudinis notam deuitaſſe, id ſaltem quod poſſum, quando id quod vellem nequeo, tibi libentiſsime largitus, ſperans tibi prorſus non iniucundum fore, tum quia mittentis potius animum ardentiſsimum quidem, quàm rei miſſæ tenuitatem ſpectaturum te conſido, tum quia ab ætatis tuæ incunabulis litteras ſuſpexiſſe, ſtudioſoſque omnes non ſolum adamaſſe, verum beneficiis, & honoribus tibi deuinxiſſe, notum eſt omnibus, & hoc potiſsimum tempore ad excelſum in terris euectus locum. vnde huic tuo deſiderio, (vt cæteris quibus ſplendes virtutibus) latior ad emicandum patuit campus, ratus quàm maximè Rempub. modis omnibus exornare, amplificareque, contendis litteratorum hominum adminiſtrationem adiuuare, vt piè, iuſtè, moderatè, prudenterque populus à Deo Opt. Max. & maioribus tuis tibi creditus, regeretur. Huic enim rei ſemper incubuiſti, in hoc vnum ſemper elaboraſti, ſimul ac diuinitus mehercule nobis Princeps deſignatus fuiſti, vt quàm nactus eras Spartam (Græci ita loquuntur) Prudentia regeres, Pietate lenires, Iuſtitia contineres, Humanitate conuinceres, quas ſanè virtutes, vti doctorem

ſtrenuum

ſtrenuum decet, primus es aſſequutus, primus adeptus, primus exerces, vt qui fortiſſimum Ducem intueantur milites in officio, vel erubeſcentes contineantur. Quis enim publicis commodis maiori cura, diligentia, fide, pietate inſeruire, quàm te intuebitur? Quis ſegnis, piger, infidus, impius fiat, qui mores, vitam, opera, ſermonem animaduertat tuum. quin probus, ſobrius, generoſus, in loquendo dulcis vti numine tractus euadat? Cui Prudentiam, Temperantiam, Fortitudinem, Iuſtitiam propones tuam, qui non ſtatim in prudentem, temperatum, fortem, iuſtum euadat? His profectò animi dotibus, Princeps ampliſſime, meritus es, vt fratre tuo Excellentiſſimo Principe mortuo omnium cum incredibili lætitia & gratulatione Dux fueris effectus, & ne huic tuorum expectationi deeſſes, in ipſo ſtatim Ducatus tui initio talem te præſtitiſti, vt qualis, quantúſque futurus eſſes, cum ad ætatis demum florem longo rerum vſu edoctus perueniſſes, iam tunc omnibus notum faceres. Eximia enim illa animi indoles præclarumq; virtutis ſpecimen, quibus ſingularem, & incredibilem primo apud omnes expectationem concitaueras, vniuerſoſq; in tui amorem protraxeras, ſic in te mox enituerunt, vt populi te non in humaniſſimũ ac piiſſimum Principem, ſed in benigniſſimum ac benemeritum parentem omni contentione amarint, coluerint, & amplexi fuerint. Ita vt ingenuè fatendum ſit, tuis te laudibus adeptum eſſe id, quod Xenophon, & difficillimum, & diuinum, tum etiam Principe digniſſimum iudicabat, volentibus ſcilicet imperare, ſentiens diſertiſſimus Philoſophus nil Principi auguſtius honorificentiuſq; poſſe contingere, quàm vt eius prudentiæ, temperantiæ, Iuſtitiæ, confiſi ſubditi vltro ſe fortunas ſuas, coniuges, ac liberos illi committant. Hæc vera ſunt Principis bona, è quibus nullam centurio partem, nullam ſignifer, nullam miles, nullam nec ipſa fortuna, vt in bellicis contingit, tibi detrahit, ad te vnum hæc attinent. nil hic auorum per longas ſeculorum ſeries ductæ imagines, quas etiam (ſi quis in Europa alius) dinumerare poſſes, ſibi vendicant. Tui ſolius hæc ſunt, qui per omnem vitæ tenorem, dum puer, dum adoleſcens, dum florentiori ætate iuuenis, dum maturus vir demum euaſiſti, eos omnes, quos tibi imitandos propoſueras, facile ſuperaſti, qui induſtrios, & probos homines ſemper præmio proſequutus es, qui tuis opibus, copiis, facultatibus, ita ſemper es vſus, vt non ad alicuius perniciem, ſed vtilitatem, non ad turpitudinem, ſed honeſtatem omnia conuerteres, qui nil vnquam conatus, quod non ſingulari cum dignitate coniunctum à virtute, ne latum quidem diſceſſerit vnguem, qui ſummam illam principatus potentiam ita temperaſti, vt nemo illam niſi bonitati & clementiæ connexam ſenſerit. qui te demum in priuatis, publiciſq; rebus ita geſſiſti, vt nil cenſura dignũ, nil non ſumma prouidentia geſtum, vel inuidi fateantur. Iam ſi addidero, quod regium æque integerrimiq; Principis opus eſt tuam publicæ ſalutis curam, in dicendo iure diligentiam, in dirimendis ciuium diſſenſionibus ſolicitudinem, in perpetiendis plebis erroribus tolerantiam, in coercendis probris ſeueritatem, in ſeruandis his, qui corrigi poſſunt, clementiam, votis omnibus expectetur denique nil in eo Principe vlterius quàm perpetuam valetudinem deſiderandam eſſe, quam cum & ipſe a Diis immortalibus ſummis precibus contendere, modum faciam, vt qui virtutum tuarum laudes celebrare (quæ ætatem premerent meam) inſtituti præſentis eſſe non iudicem humanitatem tãtum deprecatus tuã vt qualecunq; hoc opuſculum eſt, ſerena ſuſceptũ frõte à nebulonum morſib. tueare, dum aliquid te dignius paramus. fac ut valeas.

INDEX RERVM MAXIME NOTABILIVM QVAE IN HOC TERTIO RESPONSORVM LIBRO CLARISS. IVRISCONSVLTI ROLANDI A VALLE CONTINENTVR, ORDINE ALPHABETICO DIGESTVS.

ABIVRATIO hæreſis fieri dẽt publicè ad arbitrium Epiſcopi regionis.conſ.63.nu.7. fol.135
Abiuratio mitior fieri debet vbi cunque in abiurante concurrũt propria conſtitutio, cõfeſsio de licti ſimplex,& voluntaria diuturnitas delicti,vita emendata, nobilitas,& ſenectus.ibdi.nu.8.
Ablatiuum abſolutum importat conditionem.conſi. 65.nu.23. fol.138
Ablatiuũ importa cõditionem.conſ.90. nu.10.f.188
Ablatiui abſoluti faciunt diſpoſitionem circa rem in qua inducitur fideicommiſſum, ſecus quando im portant quandam denominationem perſonę con ditionaliter prolatæ.conſ.51.nu.6. fol.104
Abſens,qui ex forma conſtitutionis habetur pro prę ſente quò ad effectum percipiendi fructus ſui beneficii,non habebitur pro reſidente quò ad alium effectum.conſ.58.nu.4. fol.121
Abſentem defendere pro eius innocentia quilibet poteſt.conſ.47.nu.18. fol.94
Abſentes cauſa ſtudii, qui ex forma conſtitutionis debent percipere fructus præbendarum, ac ſi eſſent præſentes non poſſunt virtute dictæ conſtitutionis optare præbendam vacantem, quam poſſunt optare præſentes, & non alii ex forma alterius conſtitutionis.conſ.58.nu.5. fol.121
Abſolutio a iuramẽto añ terminũ ſolutionis peti dẽt alias ſi lapſo tẽpore petatur per debitorẽ ſm magis cõem audiri non debet.conſ.26.nu. 30. fol.65
Abſolutio ſequi debet vbicunque aliquid deducitur in inquiſitione,quod etiam ſi probatum eſſet,non inferret delictum.conſ.11.nu.18. fol.31
Abſolutio a iuramento non eſt neceſſaria vbi datur enormis læſio.conſ.7.nu.53. fol.22
Abſolutio quando eſt cõceſſa, iuramentũ non impe dit minorẽ dicere de nullitate.conſ.7.nu.59.fo.22
Abſolutus a iuramento, non dicitur amplius aſtrictus vinculo iuramenti.ibid.nu.58.
Abſonum,quod eſt a iure,fugiendum eſt.conſ.69.nume.6.fol.148.& conſ.70.nu.45. fol.154
Abſurditas omnino euitanda eſt.conſ.25.nu.24.f.60
Abſurditas euitanda eſt.conſ.58.nu.33. fol.122
Abſurditas omnino euitanda eſt.conſ.15.nu.16.f.44
Abſurditates euitandæ ſunt in qualibet diſpoſitione,etiam ſtatutaria.conſ.24.nu.10. fol.55
Abſurdum eſt euitandum.conſ.61.nu.20. fol.130
Abſurdum omnino fugiendum.conſ.70.nu.45.f.154
Abſurdum enim videtur, quòd remotior & minus dilectus ſit melioris conditionis,quam proximior & magis dilectus.conſ.82.nu.30. fol.178
Abſurdum vt euitetur,debent capi verba improprie & large.ibi.nu.31.
Accuſatus de crimine hæreſis qui ſibi intulit mortem habetur pro confeſſo niſi hæredes eius innocentiam probare vellent.conſ.20.nu.11. fol.52
Accuſatus uel inquiſitus ſemel de aliquo delicto nõ poteſt amplius accuſari & inquiri ſequutã abſolu tione, niſi per præuaricationem fuerit abſolutus. conſil.69.nu.63. fol.150
Accuſationem non probans ratione coniunctionis excuſatur a calumnia.conſ.11.nu.52. fol.32
Adoptio non valet in præiudicium ſubſtituti non citati conſi.67.nu.53. fol.143
Actor præſumitur ſine iuſta cauſa a poſſeſsione ceciſſe niſi contrarium probetur.conſ.6.nu. 13.f.18
Actor præſumitur ſine iuſta cauſa a poſſeſsione ceciſſe niſi contrarium probetur.conſ.41.nu.14.f.84
Actor quamuis in ciuilibus lapſa inſtantia refectis expenſis admittatur,ſecus tamen in criminalibus. conſ.94.nu.7. fol.194
Actor niſi clare probet intentionem ſuam, reiiciendus eſt.conſ.56.nu.33. fol.116
Actor non proſequens ius ſuum intra terminum ſibi conſtitutum,cenſetur illi renunciare,ita ut poſtea nullo modo audiri poſſit.conſ.72.nu.5. fol.157
Actor debet probare id,quod eſt fundamentũ inten tionis ſuę.conſ.86.nu.10. fol.184
Actor ſi nihil probat,ab aduerſario conueniri poteſt actione iniuriarum.conſ.90.nu.4. fol.188
Actor ſi facit poſitiones, quibus non reſpondeatur per aduerſarium in tempore, habentur pro confeſſis ad commodum ponentis, & dicitur habere intentionem fundatam,ibi.nu. 5. & 15.
Actor petens reſtitutionem rerum, vide in verbo Concluſio libelli.
Actor dicitur,qui primo ad iudicium prouocat.con ſil.72.nu.50. fol.158
Actor cõſtituitur periculo tutoris.cõſ.49.nu.1.f.297
Actoris cõſtitutio dẽt fieri cũ decreto iudicis.ibi.n.2
Actore nõ probãte reus abſoluitur.cõſ. 32.nu.8.f.70
Actore non probante reus debet abſolui.conſ.11.nume.6. fol.31

actore non probante reus debet abſolui,etiam ſi nihil præſtiterit, quod ampliatur procedere etiam in criminalibus.conſ.90.nu.2.3. fol.188

actore non probante reus debet abſolui.conſi.11.nume.2. fol.84

actio ex teſtamento non datur contra extraneum poſſeſſorem conſ.46.nu.12. fol.91

actio quando competit ad rem immobilem iudicatur vt de re immobili,ſicuti etiam iudicatur de re mobili quãdo datur ad rẽ mobilẽ.cõſ.1.n.127.f.7

agere non admittitur is,cuius nihil intereſt.conſ.58.nu.79. fol.123

agens ex ſtatuto debet ad vnguem obſeruare & probare omnia,quæ a ſtatuto requiruntur.conſil.72.nu.51. fol.159

agens ex ſubſtitutione, & dicens ſe ſubſtitutum alicui, ſubſtitutionem ipſam probare tenetur, & q ſubſtitutio comprehendat caſum de quo agitur. conſ.56.nu.4. fol.114

agens temere in expenſis debet condemnari. conſil.41.nu.2. fol.84

agens inepte condemnandus venit in expenſis.conſ.26.nu.27. fol.65

agens vt agnatus debet probare ſe agnatum. conſil.32.nu.16. fol 70

agens ex vna cauſa, & probans de alia, ſuccumbere debet.conſ 52.nu.11. fol.105

agens ad hæreditatem tanquam ſibi delatam ab inteſtato,quæ tamen ex teſtamento delata fuit,ſuccumbere debet.ibi.nu.12.

agens vt agnatus, de quo ſtatutum loquitur, debet probare ſe agnatum.conſ.10.nu.24. fol.29

agens tanquam proximior, debet probare ſe proximiorem.ibi.nu.25.

agens, & temere litigans debet in expenſis condemnari etiam ſi reus iniuſtam cauſam foueret. conſi.10.nu.28. fol.33

agens vt proximior debet probare proximitatem per gradus.conſ.32.nu.23. fol.70

agens interdicto vti poſſidetis, vincere debet ſi probat antiquiorem poſſeſſionem.conſ.9.nu.29 f.27

actoria defendit a tutela vel cura.conſil.49.nume.3. fol.98.

actoriam debet procedere tutela, alias non poteſt conſtitui actor.ibi.nu.4.

actoriæ inſtrumẽtũ nõ ſufficit producere in iudicio niſi & producatur inſtrumentum tutelę.ibi. nu.7.

actus geſtus per canonicos ſub conditione, ſi obtineretur confirmatio a ſede apoſtolica,ruit,conditione non adimpleta.conſ.7.nu.9. fol.20

actus in dubio pręſumitur geſtus nomine proprio vt de per ſe,& non alieno nomine.conſ 9.nu.31.ſ.27

actus humani ita ſunt interpretandi vt potiuſquam pereant,aliqua ratione ſuſtineantur. conſil.61. nume.26. fol.139

actus factus per metum eſt nullus ipſo iure vbi agitur de iuriſdictione trãsferẽda.cõſ.57.n.53. f.118

actus tempore neceſſitatis poteſt expediri ſine conſenſu eius,qui alias conſentire debebat.conſi 30.nu.15. fol.67

actus quilibet interpretari debet vt potius valeat quam pereat.conſi.61,nu.13. fol.130

actus defunctorum non poſſunt eſſe in pendenti ſicut actus viuentium.conſ.90.nu.18. fol.188

Actus validitati iura fauent.conſ.30.nu.33. fol.68

actus tempore neceſſitatis poteſt expediri ſine conſenſu illius,qui debet requiri.conſ.80.nu.4.fo.175

actus priuilegiandi eſt ſupremæ poteſtatis, quam alterius contradictio impedire nõ poteſt. conſ.4.nume.74. fol.16

actum quando quis poteſt facere abſente & ignorante ſubſtituto, illum facere poteſt eo non citato. conſ.67.nu.56. fol.143

actum gerens contra generalem conſuetudinem, non excuſatur.conſ.42.nu.4. fol.86

aegidius Boſſius reprehenditur in trác. ſuo crim. in tit.de princ.nu.152.conſ.13.nu.63. fol.40

aequitatem naturalem ſufficit allegare.conſ.35.nume.16. fol.76

aequipollens dicitur illud, quod non eſt idem nomine,& ſignificatu,ſed ſolum in effectu.conſ.49. nume.25. fol.98

aequalitas inter contrahentes ſeruanda eſt. cõſi.100 nu.15. fol.206

aequalitas eſt pacis conſeruatiua,& oppoſitum inęqualitas.ibi.nu.17.

aequalitatis ſeruanda cauſam ſubſtitutio compendioſa facta perſonis diſparibus continet fideicommiſſariam tantum,etiam ſi ex tali interpretatione ſubſtitutio reddatur inefficax.ibi.nu.18.

aes alienum omnia legata pręcedit.conſil.39.nu.26. fol.82.

aetatis venia,require Venia ætatis.

Adminiſtratio tutelæ non datur niſi cum decreto iudicis quod amplia procedere in quolibet genere tutorum.conſ.49.nu.20. fol.98

admitti quis non debet ut talis,niſi talem ſe probet conſ.32.nu.12. fol.70

adoptiuus ab inteſtato ſuccedit æqualiter patri cum filiis legitimis & naturalibus ante adoptionem vel poſt ſuſceptis.conſ.96.nu.44. fol.199

adulterium dicitur ad alterius thorum acceſſus. conſil.96.nu.31. fol.198

aduocatus cautus eſſe debet quando conſulit matri ſecundo nubenti & filias habenti, vt filii conſenſum pręſtent dicto matrimonio.cõſ.81.n.11.f.176

aduocatus paciſcens cum clientulo ſuo de quota litis ſiue de certa quantitate, priuari debet officio aduocationis,& incidit in pęnam falſi,conſ.36.nu 20.21.& 22. fol.78

aduocatus reuelans parti aduerſæ iura clientis ſui punitur pœna falſi, & damnandus eſt in metallum.vel deportandus in inſulam.ibi.nu.23.& 24.

aduocatus nimis verboſus de iure communi remoueri poteſt ab officio aduocationis.ibi nu.25.f.78

aduocati neceſſarii ſunt ad ſalutem patriæ,& ſingulorum, ſicut milites armatæ militiæ, imo magis quam ipſi.conſ.36.nu.2. fol.77

aduocati, & iudices recti vtentes legibus prout debent optimam uitam faciunt.ibi.nu.3.

aduocati quibus cauſarum deciſiones committuntur in quibus non ſunt aduocati deuiant a iuſtitia contra ipſam ſcienter conſulendo,vel pronunciando,timore,amore,pretio vel precibus,quod eſt cęteris orribilius.ibi.nu.16.

aduocati pauperum cauſas gratis agere debent. ibi. num.18.

aduocati officium exercuit Chriſtus in hoc mundo, & continuè illud exercet in cœlo intercedendo pro nobis apud patrem.conſ.36.nu.5. fol.77

aduocati indocti officium aduocationis exercere non poſſunt.ibid.nu.6.

aduocatorum appellatione non veniunt indocti.ibi nume.7.

Aduocatorum

Aduocatorum nequitiæ nutriuntur pelago commentariorum, vt dum quiſque ſcribentium nouare ex ingenio pergit anſam ſæpe numero iuris premendi aduocatis præſtat, qui fora venenant, iudices ludificantur, quietem turbant, rempublicam, collegia, ſtatum, ordinem, inſtituta euertere cōtendūt, et diis exoſi ſunt, ac hominibus. d.cōſ.36.n.15.ſ.77
Aduocatum imperitum vbi videris, conferas ſecunde apicibus iuris, qui reſponſionis penuria cogetur declinare certamen.conſ.36.nu.13. fol.77
Aduocationis officium debile, eſt multum difficile, & periculoſum.d.conſ.36.nu.14. fol.77
Aduocationis officium laudabile eſt atque vitę hominum neceſſarium.conſ.36.nu.1. fol.77
Aduocationis officium eſt apud Deum meritorium. ibi.nu.4.
Affectionis, & voluntatis eiuſdem præſumitur eſſe filius ſicut & pater.conſ.1.nu.43. fol.4
Agnatus in feudo antiquo hæreditario admittitur in infinitum ſi ſit de deſcendentibus primi acquiſitoris, vel vſque ad ſeptimum gradum quando feudum primordialiter ſecit tranſitum de primo acquirente in tranſuerſales.conſ.10.nu.21. fol.21
Agnatus ſicut præfertur domino in prohibendo, ita & in renocando.conſ.60.nu.9. fol.129
Agnatus pręfertur domino in reuocatione feudi antiqui alienati per vaſallum ſine conſenſu domini, & agnatorum in extraneum.conſi.57.nu.59.ſ.119
Agnato conceditur tempus triginta annorum ſecundum communem ad recuperandum feudum in extraneum alienatum vtili rei vendicatiòne.conſil.57.nu.64. fol.119
Agnati non ſunt legitimi contradictores ad impediendum immiſſionem in poſſeſſionem iuxta.l.fi. C.de edic.diui Adr. tol. quando non habent titulum ab hęrede vel defuncto.conſ.2.nu.47. fol.10
Agnati tranſuerſales deſcēdētes ex deſcendentibus a primo acquirente ſecundum communem non ſuccedunt in feudo antiquo niſi vſque ad ſeptimum gradum, quando feudum primordialiter tranſitum fecit de primo acquirente in tranſuerſales. conſi.32.nu.22. fol.70
Agnati ſunt legitimi contradictores ad impediendam miſſionem in poſſeſſionem bonorum feudalium ſi offerunt incontinenti velle probare bona eſſe feudalia.conſ.2.nu.32. fol.9
Agnati ſunt legitimi contradictores ad impediendā miſſionem in poſſeſſionem bonorum feudalium, ſi offerunt incontinenti velle probare bona eſſe feudalia.conſ.98.nu.32. fol.201
Agnati non ſunt legitimi contradictores ad impediendam miſſionem in poſſeſſionem iuxta l. fi. C. de edic.diui Adr.tol.quando non habent titulum ab hærede vel defuncto.conſ.92.nu.47. fol.203
Agnati tranſuerſales non ſuccedunt in feudo nouo. conſ.16.nu.1. fol.45
Agnati tranſuerſales admittuntur in feudo antiquo conſ.16.nu.7. fol.45
Agnati tranſuerſales non admittuntur in feudo conceſſo iure antiqui, & paterni feudi.conſil.16.num. 4. fol.45
Agnati debent eſſe cauti ne patiantur labi annum quin reuocent feudum antiquum alienatum in remotiorem a die ſcientiæ, quia per eius lapſum excluduntur a reuocatione.conſ.57.num.69 fol.119
Agnatio per legitimatos conſeruatur.conſi.67.num. 24. fol.142
Agnatio conſeruatur per maſculos, & non per fœminas.conſ.82.nu.15. fol.181
Agnationis ius conſiſtit in legitimis.conſi.32.nume. 19. fol.70
Alba reprobatur in conſ.60.conſ.2.nu.25. fol.9
Alba reprobatur in conſ.64.nu.70.conſ.98. num.25. fol.201.
alienatio rei ſubiectæ fideicommiſſo ſi fiat ab ignorante ignoranti licet valeat, tamen ſecus ſi expreſſe fuit prohibita alienatio conſi.7.nu.76. fol.22
Alienatio feudi antiqui facta ſine conſenſu domini, & agnatorum non valet conſ.57.nu.33 ſ.118
alienatio immobilium minoris vt valeat, non ſufficit quòd in inſtrumento notarius dicat creditorem inſtaſſe & petiiſſe ſibi ſolui, & æs alienum eſſe.conſil.7.nu.70 fol.22
Alienatio feudi paterni, vel antiqui nedum eſt prohibita fauore domini, ſed etiam agnatorum. conſil. 60.nu.14. fol.129
Alienatio facta per vaſallum in agnatum remotiorem ſine conſenſu domini licet valeat, non tamen in præiudicium aliorum agnatorum poſt mortem alienantis.conſ.57.nu.65. fol.119
Alienatio feudi facta ſine conſenſu domini & agnatorum non præiudicat agnato proximiori quin illud renocare poſſit nedum poſt mortem alienantis, ſed etiā eius vita durante.conſ.57.nu.63.ſ.119
Alienatio feudi facta ſine conſenſu domini, & ſi ſit nulla ipſo iure, tamen hoc intelligitur domino nolente.conſ.57.nu.8. fol.117
Alienatio bonorum omnium ſi eſt permiſſa, comprehendit tam bona tacitè quam expreſſe prohibita alienari, & quæ aliàs non comprehenderentur ſi non eſſet appoſita illa dictio omnis, quæ omnia includit.conſ.54.nu.47. fol.110
alienatio immobilium minoris non ſubſiſtente cauſa neceſſitatis, etiam ſi expedierit minori vendere, non valet.conſ.7.nu.26. fol.21
alienatio ſi eſt prohibita quoquomodo, cēſetur etiā prohibita alienatio neceſſaria.cōſ.80.nu.37.ſ.174
alimenta filio debentur de iure naturali & poſitiuo ſimul, quarta vero quę debetur coniugi inopi eſt tantum de iure poſitiuo.conſ.14 nu.17. fol.41
Alimenta quando alicui relinquuntur in domo teſtatoris, ſi commode poteſt in ea habitare, non debent extra domum præſtari.conſi.89. nu.10.ſ.187
Alimenta quando a pluribus hæredibus debentur duobus, poteſt diuidi præſtatio per tempora, declara vt infra conſ.89.nu.14. fol.187
Allegatio bona (vt experientia docet) ſæpe inficitur, & obnubilatur ob nimiam allegationem, ſiniſtraque oritur ſuſpicio contra allegantem. conſil. 36.nu.28. fol.78
Allegans ſe eſſe intra ſeptimum gradum, debet hanc qualitatem probare.conſ.10.nu.26. fol.29
Allegans ſe deſcendentem alicuius, qualitatem ipſam probare tenetur, cum ſit fundamentum ſuæ intentionis.conſ.32.nu.11. fol.70
Allegans ſe agnatum non ſolum tenetur probare ſe agnatum, ſed etiam legitimum.conſil 32. numero.18. fol.70
Alleganti hæredes vaſalli præmortui fore priuatos feudo propter renouationem non petitam intra tempus legale, incumbit onus probandi, quòd terminus anni & diei eſt lapſus poſt tempus ȧditæ hæreditatis, ſed contra num.ſequenti.conſi. 40.nume.10. fol.83

alleganti aliquem ſe laqueo ſuſpendiſſe ob conſcientiam ſui criminis, incumbit onus probandi. conſi. 20.nu.2. fol.51
alleganti feudum eſſe nouum incumbit onus probandi.conſ.32.nu 3. fol.69
lleganti copiam teſtium requiſitam a ſtatuto in teſtaméto potuiſſe in ea interuenire incumbit onus probandi.conſ.30.nu.9. ſol.67
amicus non tenetur alere amicum reductum ad egeſtatem.conſ.5.nu.19. fol.16
amicum eſſe alterius,non eſt malum. conſ.1.numer. 85. ſol.6
amicitiam fuiſſe contractam in perniciem domini, probatur ex coniecturis.conſ.6. nu. 88. fol.6
amisſio feudi licet ex copulatione amicitiæ cum inimicis domini cauſetur ex præſumptióne, non autem ex vera probatione,tamen contra eam admittitur probatio in contrarium.conſ.5.nu. 91. fol.6
ambages ſunt reiiciendæ.conſ.88.nu.3. fol.185
anchar.conſil.70. declaratur. conſil.51. numero. 10. fol.104.
Animus iniuriandi in dubio non præſumitur. conſil. 11.nu.45. ſol.32
animus per teſtes probari non poteſt. conſ.11.num. 21. fol.31
animus eſt quid latens in corde, quid inuiſibile, & res quæ non poteſt percipi aliquo ſenſu corporis, & qui a ſolo Deo cognoſcitur.conſ.11.nu.12. f.31
animus verus per actus exteriores non comprehenditur,ſed ficte.ibid.nu.14.
animus verus per actus exteriores poteſt comprehendi quando prçcisè tenderet ad delictum,alias ſecus.ibid.nu.16.
animo alicuius quæ dependent, probatur eius iuramento.conſ.11.nu.49. fol.32
animum delinquendi non habet, qui opponit exceptionem vt alium ab intentione repellat.conſ.11. num.22. fol.31
animum fraudandi gabellam non habet, qui tranſit in loco gabellę & non reperit gabellarium,ſed ponit pecuniam in feneſtra domus vel ſub lapide, vt eã publicanus reuerſus inueniat.cõſ.42.n.10.f.86
anima corpori præfertur.conſ.5.nu.14. fol.16
annus & dies ſtatutus ad petendum renouationem inueſtiturę a principio eſt vtilis,& poſt ſcientiam continuus.conſ.40.nu.8. fol.83
antiquorum morem, qui non ſeruat, honorem eorum non ſeruat, a quo ſucceſſores valde cauere debent.conſ.55.nu.18. fol.112
appellatio a ſententiis Baiulorum in terris Baronum deuoluitur ad ipſum Baroné,& non ad magiſtrum Cameræ, vel Iuſticiarium prouinciæ.conſi. conſ.75.nu.10. ſol.163
appellatio a ſenteñtia foranei Vicarii deuoluitur ad Epiſcopum ibid.nume.12.ratio ponitur in nu. 17. cum ſequen.
appellatio non admittitur in crimine læſæ Maieſtatis.conſ.73.nu.6.& num.11.ſed contra num.12.& 16. fol.160
appellatio ſi dubitetur an ſit deſerta vel ne, iudicari debet,quòd non ſit deſerta.conſ.34.nu.3. fol.74
appellatio in cauſa hæreſis non admittitur. conſ.73. nume.10. fol.160
appellatio iure cautum non reperitur, q́ non admittatur in cauſa criminis læſæ Maieſtatis.ibi. nu.11.
appellatio fruſtratoria non debet admitti.conſi. 72. 73.nu.27. fol.161
appellatio in dubio debet admitti.conſi.18.numero. 3. fol.49
appellationis ius pertinet ad ſuperiorem iure ſuperioritatis.conſ.75.nu.19. fol.163
appellatio vbi reiecta non reperitur, cenſetur promiſſa nedum in ciuilibus, ſed etiam in criminalibus.ibi.nu.12.
appellatio non admittitur in primo capite læſæ Maieſtatis.ibi.nu.15.
appellatio in crimine læſæ Maieſtatis non admittitur vbi interuenit factio.conſ.73.nu.24. fol.161
appellatione ciuium proprie veniunt, & ſtrictè originarii,& non ex priuilegio.conſ.79.nu. 16. f.169
appellatione bonorum non veniunt feudalia conſil. 29.nume.8. fol.66
appellatione filiorum in caſu.l.quiſquis.C.ad legem Iul.maieſt.non veniunt fœminæ.conſil.74. nume. 8. fol.162
appellatione habitatorum vel habitantium non venit ſcholaris,qui habet animum recedendi.conſi. 79.nume.44. ſol.170
Appellatione filiorum & ſi veniant nepotes in vltima voluntate,ſecus in contractibus.conſil. 58.nume.59. ſol.123
appellatione filiorum in vltima voluntate veniunt nepotes,ſecus in contractibus.cõſ.59.nu.23.f.121
appellatione filii venit nepos.conſ.59.nu.1. ſol.121
appellatione rei,domus,poſſesſionis, & molendini, intelligitur de tota,& non de parte, conſi. 61.nume.8. ſol.130
appellatione rei paratæ intelligitur de tota.conſ.62. nume.16. ſol.132
appellatione filiorum in vltimis voluntatibus veniunt & nepotes,maximè in fauorabilibus.conſil. 89.nu.4. fol.187
appellatione cuiuſlibet rei, venit in dubio tota res, & non pars.conſi.89.nu.17. fol.187
appellatione alimentorum, quę veniant, remisſiue. ibidem nu.18.
appellatione liberorum veniunt nedum maſculi,ſed & fœminæ.conſi.89.nu.8. fol.187
appellatione omnis actionis indefinitè & vniuerſaliter prolatæ comprehenditur etiam officium iudicis,quod competit pro reſtitutione in integrum conſi.68.nu.9. fol.146
appellatione ciuium veniunt etiam ciues ex priuilegio creati.conſ.79.nu.3. fol.169
appellatione omnis falcidiæ venit & trebellianica. conſ.54.nu.48. fol.110
approbationem & interinationem priuilegii petens totius priuilegii approbationem & interinationem petiiſſe videtur.conſi.61.nu.3. fol.130
arbiter & moderator quilibet eſt in re ſua, etiam abutendo conſi.35.nu.8.declara vt in nu. 20.in ſi. & num.21. ſol.75
arbitramentum dicitur tranſactio.conſi.79.num.48. fol.170.
argumentum a ſufficienti partium enumeratione eſt in iure fortisſimum.conſ.20.nu.1. fol.51
argumentum valet de pacto ad ſtatutum. conſil.62. nu.10. fol.132
argumentum a ſufficienti partium enumeratione eſt ſolidum in iure & ſtabile.conſi.58.nu.2. fol.121
argumentum de matrimonio carnali ad ſpirituale ualet.conſi.35.nu.18. fol.76
argumentum a ſufficienti partium enumeratione eſt ſolidum in iure.conſ.46.nu.14. fol.91

Argumentum a ſufficienti partium enumeratione in iure eſt validum.conſi.27.nu.5. fol.62
Argumentum de emphyteuſi ad feudum valet conſi.60.nu.6. ſed contra in terminis noſtris vt in nume.14. fol.129
Argumentum a ſufficienti partium enumeratinne in iure eſt fortisſimum.conſ.13.nu.2. fol.37
Argumentum a ſufficienti partium ennmeratione, in iure eſt validum.conſ.72.nu.19. fol.158
Argumentum a ſufficienti partium enumeratione eſt validum in iure, & fortisſimum.conſil.32.nume.9. fol.70
Argumentnm a communiter contingentibus validisſimum eſt.conſ.1.nu.63. fol.5.
Argumentum de filia ad neptes ex filio non procedit, quando agitur de excluſione & priuatione. conſi.82.nu.20. fol.177
Argumentum a ſufficienti partium enumeratione in iure eſt fortisſimum.conſ.4.nu.28. fol.14
Argumentum a ſufficienti partinm enumeratione valet conſ.91.nu.9. fol.189
Argumentum de crimine læſæ Maieſtatis humanæ ad crimen lęſæ Maieſtatis Diuinæ eſt validum in iure,ſecus econtra.conſi.73.nu.16. fol.160
Argumentum de arrogatione ad legitimationem eſt validum.conſ.96.nu.29. fol.198
Argumentum a ſufficienti partinm ennmeratinne in iure eſt ſolidisſimum.conſ.34.nu.15. fol.74
Argumentum de emphyteoſi ad feudum valet.conſ.76.nu.8. fol.164
Argumentum a communiter contingentibus,eſt validum in iure.conſ.11.nu.66. fol.32
Argumentnm a communiter contingentibus eſt validum.conſi.50.nu.47. fol.100
Armis alienis & inſignibus non licet vti conſ.59.nume.51. fol.128
Arrogatio non eſt pasſim permittenda ſed fieri debet cum cauſæ cognitione.conſ.67.nu.54.fol.143
Articuli in dubio debent admitti.conſ.34.nu.1.f.74
Articuli, cætera in verbo capitula.
Aſſaliens caſtrum domini committit feloniam, quia dicitur venire contra iuramentum fidelitatis.conſi.1.nu.6. fol.2.
Aſſaliens triremes Cæſaris, & illas ſacco ponés,dicitur committere feloniam. ibid.nu.7
Aſcendentis appellatione venit pater & mater. conſi.26.nu.12. fol.55
Aſcendentes poſſunt teſtari inter liberos coramduobus;teſtibus,ſed non liberi.conſi.39.nu.16. fol.82
Aſſerto vulnerati laborantis in extremis ſecundum aliquos facit inditium ad inquiſitionem, ſecundum vero alios ſecus.conſ.37.nu.20. fol.79
Aſſertio vulnerati conſtituti in articulo mortis facit inditium ad inquiſitionem, ſed contra ſecundum commnnem.nu.47.conſ.3.nu.3. fol.11
Aſſertio vulnerati conſtituti in articulo mortis facit inditium ad torturam conſ.37.nu.1.ſed contra nume.9.10.& 20. vbi eſt communis ſallit vt in num.28.fol.78.& 79.
Aſſertio vulnerati conſtituti in articulo mortis probationem ſemiplenam non facit, ſed vilem præſumptionem quę tantum habet effectum quòd excuſat accuſantem ex neceſsitate, non ex voluntate a calumnia,conſ.37.nu.16. fol.79
Aſſertio confesſionaliter & aſſertiuè facta, & non enunciatiue per ſe inducit præſumptionem filiationis,cui ſtandum eſt, donec contrarium probetur.conſ.96.nu.48. fol.199
Aſſeueratio & nominatio ſacta in teſtamento de filio,licet non probet filium in legatis,tamen ſecus in inſtitutione.conſ.22.nu.23. fol.54
Aſſeueratio vel confesſio patris de filiatione quando fit principaliter & propter ſe, tunc conſtituit filium in quaſi poſſesſione filiationis, donec contrarium probetur.ibi.nu.25.
Aſſeueratio,vide Nominatio.
Aſſerens caſum de quo agitur includi ſub ſubſtitutione,debet illum oſtendere.conſ.70.nu.12.f.152
Aſſerenti dationem vel factum correſpondere rei conceſſæ incumbit onus probandi conſi.13.num.15.ſed contra nu.64. fol.38
Auctoritas,quę competit ratione officii, non debet operari vltra naturam officii. conſil.92.numero.10. fol.191
Authoritas gloſſæ eſt maior cæteris conſil.14.nume.39. fol.42
Authoritas gloſſæ omnes alias antecellit.ibi.nu.40.
Audiri quis non debet contra id,qnod Princeps facit ex certa ſcientia.conſi.1.nu.65. fol.5
Audiri quis non debet contra illud,qnod facit Princeps ex certa ſcientia.conſi.7,nu.101. fol.23

B

BAnnitus ſimpliciter intelligitur bannitus ab honoribus & dignitatibus,non autem a territorio. conſil.64.nu.13. fol.137
Banniti reſtitutus, dicitur nouus homo.conſi.4.nume.9. fol.14
Banniti ſi ſint aliqui & eorum poſteri, etiam nati poſt mortem eorum cenſentur in banno comprehenſi.conſ.70.nu.21. fol.152
Barones & vniuerſitates quæ habent iuriſdictionem ordinariam in eorum terris ſecundum communem poſſunt facere ſtatuta licita, honeſta etiam pœnalia, quæ non ſint contra legem ſuperioris, nec contra ius,ſed præter ius.conſi.4.nu.31.fo.14.
Barones, uide Domini, Vaſallus, Feudatarius.
Baroniæ de conſuetudine deferuntur ad primogenitos.conſ.59.nu.49. fol.128
Bar.ratio in l.ſi quis pro eo,in verſ.ſeptimo prohibetur. ff. de fideiuſ. non admittitur dum dicit, ſolemnitatem probatoriam de qua ibi, inductam fuiſſe ob publicam vtilitatem.conſ.43.nu.6. fol.27
Beneficium inuentarii conſeruat hæredi omnia iura perinde ac ſi hæreditatem non adiuiſſet.conſi.44.nu.6. fol.88
Beneficinm l.ſi.C.de edi.diui Adr. tollen.eſt poſſeſſorinm quaſi recuperandæ poſſesſionis.conſ.98.nume.38. fol.202
Beneficinm reſtitutionis in integrum ſpecialiter a iure conceſſum,non cenſetur ſublatum per verba qnantumcunque generalia appoſita in legibus. conſ.68.nu.28. fol.147
Beneficium l.ſi.C.de edict.diui Adr.tollen.eſt poſſeſſorium quaſi recuperandæ poſſesſionis.conſ.2.nume.38. fol.10
Beneficium Principis latisſime debet interpretari. conſ.50.nu.41. fol.100
Beneficinm dictæ l.fin.locum non habet in inſtituto ſub conditione.conſ.22.nu.17. fol.54
Beneficia Principum etſi latisſime ſint interpretanda,tamen ſi de præiuditio alterius agatur, ſtricta ſit interpretatio.conſ.86.nu.46. fol.174
Beneficia Principum ſunt latisſime interpretanda. conſ.10.nu.36. fol.29

Beneficia latisſimè debent interpretari.conſi.38.nu. 18. fol.80
Benemerentibus multa conceduntur, quæ aliis denegantur.conſi.1.nu.124. fol.7
Bona fides eſt quædam qualitas ſiue accidens, quæ ſine ſubſtantia eſſe non pôt.conſ.58.nu.10.fo.121
Bona fides licet præſumatur, tamen allegari debet conſi.9.nu.23. fol.27
Bona fides attenditur quando proceditur ſola facti veritate inſpecta.conſ.7.nu.35. fol.21
Bona fides non præſumitur in incorporalibus niſi probetur conſi.9.nu.42. fol.27
Bona declarati pro hæretico poſſunt per iudicem ſecularem apprehendi abſque nouo proceſſu, & ſine alio iuſſu iudicis eccleſiaſtici. conſil. 8. nume. 11. fol.24
Bona hęreticorum confiſcata ſecundum tertiam ſententiam debent diuidi per Inquiſitores in tres partes,quare vna detur Ciuitati in qua hæreticus damnabitur, alia poteſtati, & officialibus ciuitatis, & tertia officio Inquiſitionis pro ipſius ſubſtentatione.ibidem num.12.
Bona damnati pro hæretico ſecundum apoſtolica reſcripta debentur pro dimidia Romanæ eccleſiæ ſecundum quartam opinionem,& alia dimidia officio inquiſitionis.ibid.nu.13.
Bona hæretici confiſcata ſecundum aliam opinionem debent in totum applicari officio inquiſitionis.ibidem num.14.
Bona allodialia & feudalia quando ſunt commixta ipſorum diſcuſſio vel ſeparatio non eſt fienda in iudicio poſſeſſorio,ſed petitorio, conſil.98.nume. 43. fol.203
Bona in dubio præſumuntur allodialia & non feudalia conſ.98.nu.11. fol.201
Bona hæretici condemnati ſpectant ad dominum temporalem,ſi hęreticus eſt ſecularis,conſil.8.nu. 9.declara,vt in nu.15. fol.24
Bona hæretici condemnati ſecundum aliam opinionem diuidenda veniunt in tres partes, videlicet vna fiſco temporali,altera Inquiſitori,& tertia officio Inquiſitionis ibid.nume.10. ſed declara vt in num.16.
Bona damnatorum ad mortem ratione fictæ contumaciæ, & ex forma ſtatuti non publicantur, ſicut bona damnatorum ex vera confesſione conſil.94. nume.21. fol.194.
Bona rebellium ſi tempore rebellionis aliis ſint conceſſa,facta pace,reſtituenda ſunt primis dominis, cum tempore pacis omnia in priſtinum reddi debeant.conſi.1.num.116. fol.7
Bona hæretici publicata ſpectant ad dominum temporalem loci, in cuius territorio ſunt ipſa bona. conſi.20.num.14. fol.52
Bona hæreticorum deuoluuntur ad agnatos, & cognatos.conſi.8.nu.38. fol.25
Bona tenta per clericos in terra Regis vel Baronis pro quibus non præſtant iuramentum fidelitatis, non præſumuntur feudalia.conſ.46.nu.55. fol.93
Bona demanialia regis eius ſunt ſtipendia.conſ.6.nume.6. fol.17
Bona præſumuntur in dubio allodialia,& non feudalia.conſi.50.nu.35. fol.100
Bona feudalia licet cenſeantur quæ ſunt intra fines feudi,ſi non probentur exempta,tamen hoc fallit, ſi eſſet conſuetudo præſcripta in caſtro, quòd tenentes vendant libere poſſesſiones ſuas ibi.nu.39.
Bona empta per filium de re patris ſunt proprie ipſius,ex quo de re patris empta fuerunt conſil. 54. nu.9.12.& ſeq. fol.109
bona acquiſita per filium in dubio præſumuntur acquiſita de bonis paternis.ibi.nu.12.
bona & ſi ſita ſint in territorio Romanæ eccleſiæ, ſi tamen pro illis numquam præſtitum fuit iuramentum fidelitatis vel homagium, non præſumuntur feudalia ſed allodialia.conſ.46.nu.49. fol.92
bona exiſtentia in territorio ſi ſunt feudalia in totum vel pro maiori parte omnia alia bona præſumuntur feudalia niſi contrarium probetur.conſil. 46.nu.32. fol.92
bona quæ a priuatis non reperiuntur occupata in dubio præſumuntur eſſe illius vniuerſitatis vel domini, in cuius territorio reperiuntur. ibid. nume. 33. fol.92
bona ex decreto Principis pro delicto confiſcari poſſunt.conſ.29.nu.1. fol.65
bona de iure communi non publicantur in aliquo caſu excepto crimine læſæ maieſtatis, niſi hoc fiat a ſtatuto vel conſuetudine.ibi.nu.2.
bona ſita in territorio infeudati ſi reperiuntur ab illo poſſeſſa, præſumuntur feudalia ſi non conſtat quod alio modo acquiſiuerit. conſil. 46. nume. 38. fol.92
bona in dubio præſumuntur allodialia,& non feudalia.ibi.nu.39.
bona acquiſita per prælatum ſi dubitetur an ſint de bonis eccleſiæ vel propriis, ſi reperiuntur poſſeſſa per prælatum pręſumuntur acquiſita de propriis, niſi per agentes pro eccleſia probetur contrarium conſi.54.nu.2. fol.109
bona minorum,vide in verbo Diſcusſio.
bona vnuſquiſque conſignare debet gabellario & ſoluere, alias ipſo iure cadunt in commiſſum & confiſcantur.conſi.80.nu.48. fol.174
bona auferre a tranſeuntibus propter nouum vectigal,eſt contra ius gentium, quod Princeps tollere non poteſt conſi.34.nu.28. fol.75
bona allodialia & feudalia quando ſunt commixta, ipſorum diſcuſſio vel ſeparatio non eſt fienda in iudicio poſſeſſorio, ſed petitorio. conſil.2. nume. 43. fol.10
bona in dubio præſumuntur allodialia,& non feudalia.conſi.2.nu.11. fol 8
bona vt conſeruentur in agnatione, reſtringuntur verba teſtamenti vel ſtatuti contra propriam ſignificationem verborum.conſi.70.nu.61. fol.154
bona feudalia non veniunt ſub donatione bonorum, nec in venditione bonorum,ſimiliter nec in fideicommiſſo pariterque in renunciatione bonorum conſi.29.num.9.10.11.& 12. fo.66
bona feudalia dicuntur caſtrenſia.conſi.54. numero. 6. fol.109
bona præſumuntur in dubio ſecundum communem allodialia,& non feudalia conſi.32.num.32. quod amplia vt nu.37. fol.71
bona,vide Res Demanialis.
bonorum appellatione venit,quod quis poteſt vendicare rem pro qua habet actionem, ſi eam non poſſidet,vel exceptionem ſi poſſidet.conſi. 1. nume.133. fol.3
bonorum immobilium appellatione non ueniunt iura.conſi.1.nu.125. fol.7
bonorum appellatione veniunt iura & actiones tendentes ad conſequutionem bonorum immobilium.

lium.ibidem.nume.126.
bonorum mobilium, & immobilium appellatione non veniunt iura,actiones & nomina debitorum. Fallit quando dictum eſt de bonis mobilibus, & immobilibus quibuſcunque conſil. 54. nume. 37. & 36. fol.110
bonorum appellatione,vide appellatione bonorum.
bonorum feudalium natura, require Natura bonorum.
bonorum confiſcatio,vide confiſcatio.
bonorum diſcusſio,require diſcusſio.
bonus quilibet præſumitur.conſ.11.nu.8. fol.31
boues reperti in feudo feudali non ſunt feudales. conſil.54.nu.32. fol.110

C

CAducitas, quæ cauſatur per lapſum temporis anni & diei, cenſetur iniqua atque odioſa.conſi.40.num.18. fol.83
Calumnioſum eſt allegare ſuſpectos omnes iudices vnius ciuitatis, & ſi id fit, in fraudem fieri dicitur conſi.19.nu.6. fol.50.
Canones ſequimur in ſpiritualibus.conſi. 93. numero.16. fol.192
Canonicus eccleſiæ exemptæ ſi deliquerit in loco exempto, diœceſanus non poterit eum punire. conſi.33.nume.25. fol.72
Capitulum quando facit ad cauſam directè ſiue alio quoquo modo, tanquam pertinens debet admitti.conſi.34 nume.7. fol.74
Capitula conceſſa communitati ob ſubmisſionem ſuam reuocari non poſſunt.conſi.13.nu.43. fol.39
Capitula mille impertinentia melius eſt admittere, quam vnum pertinens reiicere.ibid.num.9.
Capitula impertinentia admitti non debent. conſil. 34.nume.13. fol.74
Capitula,vide Articuli.
Caput collegii & principaliores ipſius quando ſunt ſuſpecti,totum collegium dicitur ſuſpectum.conſil.19.nu.12. fol.51
Captura debitoris ſuſpecti de fuga modici eſt præiudicii,cum debitor fideiusſionem præſtans ab ea liberetur.conſi. 65.nu.3. fol.137
Captura debitoris ſuſpecti de fuga conceſſa per iudicem incompetentem valet ibid.num.5.Sed contra nu.6.declara tamen vt in num.31.32.& 33.fol. 137.& ſeq.
Captura perſonæ dicitur magni præiudicii,quia per eam infamatur debitor, & ſibi infertur præiudicium irreparabile.conſi.65.nu.16. fol.138
Captura debitoris ſuſpecti de fuga, vt fieri posſit, opus eſt vt conſtet de debito claro & liquido. ibi. nume.18.
Captura facta contra formam reſcripti eſt nulla. ibidem.nu.20.
Captura facta contra formam ſtatuti non valet. ibidem nu.26.
Captura debitoris ſuſpecti de fuga vt fieri posſit, requiritur quòd ſuſpicio ſuperuenerit poſt contractum debitum, alias imputandum eſt creditori, conſi.65.nu.8. fol.138
Captura perſonæ in ſe habet iniuriam.conſ.18.num. 5. fol.49
Captura in ciuilis & inordinata non valet. conſi.65. nume.30. fol.139
Captura continet in ſe iniuriam perſonalem. conſil. 17.nume.1. fol.47
Captura vt ſequi posſit, ſaltem requiritur, vt adſit aliqualis informatio.conſi.17.nu.6. fol.47
Capto indebite, licet propria auctoritate recedere, & aufugere.conſi.65.nu.32. fol 139
Carcer æquiparatur pœnæ deputationis in metallum.conſ.57.nu.44. fol.118
Carcer dicitur ſpecies torturæ.conſ.17.nu.21.fol.48
Carcer eſt iuſtus metus conſ.57.nu.38. fol 118
Carcer eſt ſpecies ſeruitutis.conſ.57.nu. 40. fol.118
Carcerem priuatum committens, decapitandus eſt conſi.12.nu.9. fol.33
Carceratus ordine iuris poſtergato,ante omnia relaxandus eſt conſi.6.nu.34. fol.19
Carcerati faciens aliquem ſcienter per iudicem incompetentem perdit cauſam ſuam.conſil. 65.nume.6. fol.138.
Cardinales,& Legati de latere poſſunt recuſari.conſil.19.nume.17. fol.51
Caſtrum non cenſetur feudale, ſed allodiale.conſil. 32.numero.37. fol.71.
Caſtellanus, qui ex cauſa nobilem loco ſui conſtituit, excuſatur ſi nobilis tradit arcem inimicis. conſi.11.num.28. fol.31
Caſus pœnales non recipiunt interpretationem extenſiuam ſeu ſimilitudinariam. conſil. 59. nume. 53. fol.128
Caſus pœnales ſunt ſtricti iuris.ibi.nu.54.
Caſus inſtrumenti vbi eſt,non eſt dubitandum,ſicut nec de caſu legis.conſi.79.nu.87. fol.172
Caſus fictus & verus quando ſunt æquiparati per modum regulæ, diſpoſitum in caſu vero, locum etiam habent in caſu ficto.conſi.83.nu.19.fol.181
Caſus in quibus alia eſt cauſa filiorum, & alia aſcendentium.conſi.39.nu.11. fol 82
Caſus inauditus & inſolitus eſſet Principem nolle ſeruare pacta ſua.conſi.25.nu.46. fol.60
Caſus l.qui in carcerem.ff.quod met.cau.debet addi ad alios in quibus obligatio ipſo iure non tenet. conſ.57.nu.49. fol.118
Caſus fortuitus poſt perfectam venditionem ſpectat ad emptorem.conſi.45.nume.1. fol.89
Caſum laudi approbati vbi habemus, poſtumus dicere quòd inquit Bald. de inſtrumento. conſi.79. nume.86. fol.172
Caſum fortuitum in ſe ſuſcipiens non ſuſcipit caſum extraordinarium quod amplia procedere ſecundum communem etiam ſi iuramentum interueniſſet.conſil.45.nume.17.18. fol.90
Caſſatio partis inducit reliquis confirmationem conſi.61.nume.13. fol.130
Cauſaliter quæ fiunt & non ex propoſito, non ſunt in conſideratione,conſi.31.nume.22. fol.69
Cauſa poſſeſſorii in qua de iure communi eſt prohibita appellatio,ſi committitur appellatione remota,non poterit etiam appellari in illis caſibus ſpecialibus,in quibus interponi potuiſſet.conſil.7.nume.79. fol.22
Cauſa dotis non minus eſt fauorabilis, quam cauſa alimentorum.conſ.85.nu.3. fol.182.
Cauſa proxima magis inſtuit quam remota.conſil. 82.numero.14. fol.177
Cauſa finalis in contractibus ſignificat principalem intentionem.conſi.58.nume.86. fol.123
Cauſa abſolutionis a iuramento eſt mere eccleſiaſtica.conſi.99.nu.28. fol.205
Cauſa quando eſt commiſſa, ſola facti ueritate inſpecta,

ſpecta, iudex poteſt procedere manu regia.conſi. 7.nu.33. fol.21

Cauſæ cognitio eſt de ſubſtantia alienationis rerum minorum.conſi.7.nu.65. fol.22

Cautela ad euitandum ſententiam excommunicationis latam per ſtatuta epiſcopi contra contrahentes matrimonia clandeſtina.conſ.33.nu.34.ſol.72

Cautela eſt, quòd quando actor vult examinari facere teſtes ad æternam rei memoriam,quod reus offerat ſeparatum litigare.conſ.23.nu.17. fol.57

Cautela datur patri violenti minus relinquere filiæ, ſi monaſterium ingrediatur, quam ſi mundo nupſerit.conſ.35.nu.31. ſol.77

Cautela per quam ſuccurritur agnatis ſi vaſallus alienet ſeudum paternum,vel antiquum ſine conſenſu domini,reprobatur.cõſi.60.nu.5.& 14.f.129

Cautioni iuratoriæ & ſi ſit ſtandum quando obligatus ſatiſdare non inuenit fideiuſſores,tamen id verum eſſe arbitratur, quando iuramentum præſtitum fuiſſet ad delationem iudicis, ſecus ſi motu proprio conſ.65.nu.27. fol.139

Cato magnitudine animi ne Cæſari ſubiiceretur ſe occidi.conſ.20.nu.6. ſol.51

Cedens ſi confitetur ſe recepiſſe pretium a filio huiuſmodi confeſsio patri non præiudicat. conſi.54. nu.13. fol.110

Ceſsio facta a laico clerico,& ſi non valeat,ſecus tamen ſi ſit clerico coniuncto.conſi.16.nu.45.fol.47

Ceſſante cauſa doli, debet ceſſare doli præſumptio. conſ.11.nu.54. fol.32

Circuitus non euitatur quando intereſt contrahentium vt circuitus ſaluetur.conſ.69.nu. 26.ſol.149

Circuitus debet euitari.conſ.58.nu.83. fol.123

Citatio in legitimatione non requiritur quando Comes,qui legitimauit, potuit ſubſtitutis etiam non citatis præiudicare.conſ.67.nu.63. fol.143

Citatio non requiritur in donatione facta per Principem conſ.4.nu.71. ſol.16

Citatio non requiritur vbi Princeps declarat intentionem ſuam.conſ.7.nu.84. ſol.23

Citatio non requiritur in conceſsione reſtaurationis inſtantiæ.conſ.4.nu.69. ſol.16

Citari etiam debent perſonæ in ſpecie,quando de facili poteſt de eis certificari.conſ.72.nu.17.ſol.157

Citandus quis non eſt in impetratione gratiæ conſi. 4.nume.75. ſol.16

Ciuis originarius ſi habitat extra prouinciam originis dicitur ab eo deſerta prouincia originis.conſi. 79.nu.32. ſol.169

Ciuis deſerens ciuitatem perdit priuilegium ciuitatis & deſinit eſſe ciuis.ibidem nu.33. & 53.

Ciuis qui fidelitatem non ſeruat, ſi machinatur contra Principem vitam perdere poteſt, ſed vaſallus plus perdere non poteſt quam feudum. conſi. 52. nu.10. ſol.106

Ciuis Peruſinus ex priuilegio ſicut non conſequitur commodum conceſſum ciuibus Peruſinis ab alia ciuitate,ita nec incommodum repreſaliarum quę ſunt conceſſæ contra ciues Peruſinos.conſi.79.nume.17. ſol.169

Ciui placentino origine non ſuſtinenti onera realia, licèt perſonalia, & alibi habitanti & ſuſtinenti dicta onera, non ſunt concedendæ repreſaliæ ſicut econtra non concederentur contra eum conſ.79. num.37. ſol.170

Ciues cognoſcuntur ex muneribus & honoribus ibidem.numero.38.

Ciuis quando non vocatur ad munera & honores, proprie ciuis dici non poteſt, quia non tractatur vt ciuis ibid.nu.29.

Ciues ex priuilegio gaudere debent beneficio immunitatis conceſſæ ciuibus conſ.79. nu.2. declara ut in nu.17. ſol.169

Ciues effecti ex conſtitutione habent ius ciuium ex origine,quia veri ſunt ciues.ibid.nu.4.

Ciues qui facti ſunt ex priuilegio licet cogantur ſubire onera,id tamen,procedit quando ciuilitas fuit conceſſa ad petitionem partis, ſecus ſi motu proprio, quia tunc nulla onera ſubire cogitur.conſil. 67.nu.91. ſol.145

Ciuium appellatione non venit, qui alibi habitat, nec ſubit munera in ciuitate per ſe nec per alium conſi.79.nu.19. fo.169

Ciuibus quod conceditur de iure communi competit etiam ciuibus alibi habitantibus.conſil.79.nume.25. ſol.169

Ciuilitas acquiritur ex decreto & priuilegio.conſil. 79.nu.1. ſol.169

Ciuilitas vera ita poteſt induci per ſtatutum ſicut per originem, cum ciuilitas habeat ſub ſe plures ſpecies,& omnis ſpecies ſit vera ſpecies.conſi.79. nu.9. ſol.169

Ciuitas legem dare poteſt rebus ſuis & ſubditorum ſuorum,ac extraneos in ſuo territorio terrere.conſi.24.nu.16. ſol.55

Ciuitas ſubdita Principi poteſt concedere immunitatem perpetuam ob benemerita, & in tantum hoc eſt verum,quod de benemeritis ſtatur aſſertioni decurionum.conſ.13.nu.41.& 42. ſol.39

Ciuitas ſi foſſata aliqua facere vult per agrum alienum,debet ei ſoluere pretium.conſ.71.nu.6.f.156

Ciuitates Italiæ quæ ſunt Principes ſibi ipſis,& ſimiliter omnes ciuitates, quæ habent licentiam condendi ſtatuta,in negotiis màgnis poſſunt facere leges vt exules reuertantur.conſ.4.nu.56. fol.15

Clam dicitur eſſe factum inſtrumentum,ſi commiſſum eſſet notario,vt illud teneret in ſecreto.d.conſi 93.nu.33. ſol.193

Clam dicitur fieri quicquid taliter fit,quod non poſſit venire in notitiam.conſ.93.nu.30. fol.193

Claudiæ propter ætatem crimen inceſti Imperatores remiſerunt.conſ.77.nu.7. ſol.165

Claris,vide in claris.

Clauſula & quibus dederit, appoſita in inueſtitura feudali operatur licentiam alienandi ſeudum pariterque ſi dictum fuerit pro ſe & hæredibus quibuſcunque conſ.55.nu.33.& 34. ſol.112.

Clauſula,petens ius & iuſtitiam miniſtrari, adaptatur ad omne remedium,quod ex facto narrato elici poteſt.conſ.41.nu.26. ſol.85

Clauſula,non ſe aſtringens.operatur vt ſufficiat probare illam partem narratorum, quæ ſufficiat ad cauſam.ibi.nu.28.

Clauſula petens ſibi ius & iuſtitiam miniſtrari, operatur vt actor obtinere debeat omni meliori modo & via,quæ quocunque modo ex narratis & deductis colligi poteſt.ibi.nu.25.

Clauſula, omnia & ſingula, appoſita in contractu, quid operetur.conſ.1.nu.71. ſol.5

Clauſula,ad dandum,& alienandum in conceſsione feudi operatur vt alienari poſsit. Idem ſi dictum fuerit pro ſe & cui voluerit.Aut quibus relinquere velit.Vel habituris cauſam ab eis. Siue cui iura ſua concedere voluerit.conſil.55.nume.37.38. 39.40.

39.40.& 41. fol.111
Clauſula ſupradicta ſignificat tranſlationem domi-
nii.ibid.nu.43.
Clauſula,& quibus dederit, & aliæ de quibus ſupra
important in feudo ſecundum communem, quod
feudum alienari poteſt per vaſallum irrequiſito
domino.ibi.nu.44.
Clauſula non obſtante ſufficit ad derogationem om
nium iutium in contrarium vel aliter diſponen-
tium.conſ.67.nu.62. fol.143
Clauſula codicillaris appoſita in teſtamento rupto
per quærelam,non operatur vt ab inteſtato intel-
ligatur relicta hęreditas hæredi ſcripto. conſi. 87.
nume.12. fol.185
Clauſula ex certa ſcientia, ſolum operatur in his,
quæ ſunt iuris,& non facti.conſ.7.nu.105. fol.23
Clauſula non obſtantibus, non operatur vbi Prin-
ceps non eſt informatus de facto.ibi.nu.106.
Clauſula ex certa ſcientia, de plenitudine poteſta-
tis,& non obſtantibus,non præiudicant tertio, ibi
dem.nume.107.nume.114.quod amplia,vt in nu-
me.115.116.
Clauſula ex certa ſcientia, nihil operatur niſi quan-
do proceſſum eſt cum cauſæ cognitione, alias ſe-
cus.Quod amplia procedere etiam ſi cum ea con
currerent clauſulæ de plenitudine poteſtatis, &
motu proprio.ibi.nu.108.& 109.
Clauſulæ ex certa ſcientia, de plenitudine poteſta-
tis,nihil operantur data impetratione ſubreptitia
& Quę ſit ratio,ponitur ibi.nu.110.& 111.
Clauſula de plenitudine poteſtatis, locum non ha-
bet quando reſultaret iniquitas.conſ.7. num.112.
fol.23.
Clauſula ad habendum,tenendum, poſſidendum,&
quicquid placuerit perpetuo faciendum, appoſi-
ta in conceſſione feudali, non operatur vt vaſal-
lus feudum alienare poſſit conſ.55.nu. 13. contra
nu.33.cum ſequentibus. fol.111.& ſeq.
Clauſula ex certa ſcientia,excludit errorem pręſum
ptum,& tollit vitium ſubreptionis.conſ.1. nu.66.
fol.5.
Clauſula generalis quæ ſubiicitur, non refertur ad
eos de quibus contrahentes ſpecificam fecerunt
prouiſionem.conſ.59.nu.48. fol.128
Clauſula & quibus dederit, appoſita in conceſſione
feudali,operatur quod vaſallus de feudo poterit
teſtari & contrahere ſine licentia domini.conſil.1.
nume.47. fol.4
Clauſula de plenitudine poteſtatis, operatur, vt ni-
hil opponi poſſit quod annullet gratiam, & ea
ſtante,non poteſt dici Principi,cur ita facis? con-
ſi.1.nu.68. fol.5
Clauſula ex certa ſcientia appoſita in legitimatione
tollit citationem conſ.67.nu.58. fol.143
Clauſula de plenitudine poteſtatis,excludit citatio-
nem ibi.nu.59.
Clauſula non obſtante,tollit citationem.ibid.nu.60.
Clauſula de plenitudine poteſtatis, eſt validior
quam ſint clauſulæ ex certa ſcientia, & non ob-
ſtante.conſ.61.nu.46. fol.131
Clauſula,ſola facti veritate inſpecta,operatur vt iu-
dex iudicare debeat tanquam Deus in terris iudi
caturus eſſet,qui ſoli innititur veritati.conſ.7.nu
me.31. fol.21
Clauſula ſola facti veritate inſpecta quando procedi
tur ſolum,conſiderandum eſt ius naturale & diui-
num,adiecta æquitate canonica.ibi.nu.32.
Clauſula ſola facti veritate inſpecta,operatur vt cen
ſeantur remotæ & ſublatæ omnes ſolemnitates iu
ris ciuilis,& iuris ſubtilitates & apices.ibidem.nu
me.34.
Clauſula de plenitudine poteſtatis, operatur,vt ni-
hil opponi poſſit, quod annullet gratiam item
operatur,ut Principi dici non poſſit,cur ita facis?
conſ.7.nu.102.& ſeq. fol.23
Clauſula,ſola facti veritate inſpecta, tantæ eſt effica
ciæ,vt ſi vnus agit ex vna cauſa, & probet de alia,
obtinere debet conſi.7.nu.37. fol.21
Clauſula ex iuſtis titulis,vide Verba ex iuſtis titulis.
Clauſula & quoſdam alios, appoſita in reſcriptis,
comprehendit & fœminas.conſ.82.nu.3. fol. 180
Clauſula,iuribus noſtris ſemper ſaluis,non operatur
in conceſſis,& expreſſis.conſ.1.nu.73. fol.5
Clauſulæ geminatæ magis demonſtrant voluntatem
Principis donantis & concedentis.conſil.51.num.
39. fol.131
Clauſulæ petens ſibi ius & iuſtitiam miniſtrari, uir-
tus & energia.conſi.41.nu.8. fol.84
Clericus litigans in foro ſeculari ligatur ſtatuto di-
ſponente ſuper exhibitione mandati.conſi.48.nu-
me.22. fol.97
clericus litigans coram ſeculari non poteſt appella-
re ante ſententiam niſi in caſibus a iure ciuili per
miſſis, ſecus in laico litigante coram iudice eccle
ſiaſtico.ibid.nu.23.
clericus, qui non eſt ſubiectus ſtatutis laicorum, ſi
agit coram iudice ſeculari debet ſeruare ſtatu-
tum & conſuetudinem curiæ ſecularis quò ad or
dinem procedendi.conſ.48.nu.20. fol.97
clericus beneficiatus,qui eſt paratus corrigi, & cor-
de non ficto ſponte reuertitur ad vnitatem chri-
ſtianæ fidei ante ſententiam uel negationem, de-
poni non debet,& per conſequens retinebit bene
ficia ſua.immo etiam epiſcopatum. conſil.63. nu-
me.30.& 31. fol.135
clerici vel religioſi etſi non ſuccedant in feudo ſecu-
lari,tamen ſecus in feudis eccleſiaſticis,conſil.76.
num.13. fol.164
charitas ordinata incipiat a ſeipſo.conſ.20. num.24.
fol.52.
charitas,uide prima charitas.
cohabitatio eſt de eſſentia concubinatus.conſ.67.nu
me.13. fol.141
cognitio cauſarum appellationum non comprehen-
ditur ſub confeſſione meri & mixti imperii,& om
ni modæ iuriſdictionis, niſi nominatim exprima-
tur in inueſtitura.conſi.4.nu.41. fol.15
Collecta ſemper præſumitur ex timore præſtari, &
ideo in ipſa pręſcriptio currere non uidetur.con-
ſi.13.nu.50. fol.40
collegium totum non poteſt allegari ſuſpectum.con
ſi.19.nu.7. fol.50
colonus,uide Fictabilem.
comes virtutem potuit donare ciuitatem Aſtenſem.
conſi.1.nu.51. fol.5
comes palatinus poteſt legitimare inceſtuoſos na-
tos ex filia ſpirituali.conſi.96.nu.9. fol.197
comes habens comitatum ſub dominio Regis in du
bio illum præſumitur habere iure proprio,& non
feudi,& ideo ſi præſtitit aliqua ſeruitia Regi præ-
ſumitur præſtitiſſe ſimpliciter tanquam Principi
ſuo,& non tanquam domino feudi.conſil. 32. nu-
me.34. fol.71
comes non poteſt liberare ſuam vaſallum a iure ua-
ſallagii

allagii ſine conſenſu Regis.conſ.1.nu.57. fol.5

Comes ſi conceſſit eccleſię quicquid iuris habet in tali re talis conceſsio redditur inutilis, & nihil operatur niſi de iure concedentis appareat. conſ. 46.nu.67. fol.93

Comiti ſi eſt conceſſa facultas,& poteſtas reuidendi ſtatuta,& illa confirmandi, & infirmandi,ſi confirmat aliqua,alia infirmare videtur & econtra.conſi.61.nu.12. fol.130

Comitatini eo ipſo quòd ſunt recepti ad ciuilitatem debent tractari vt veri ciues nedum in fauoribus, ſed & in odiis.conſ.79.nu.7. fol.169

Cõmertium in feudis ſine conſenſu domini eſt prohibitum.conſ.60.nu.2. fol.139

Commune quod eſt,negligi ſolet.conſ.10.nu.4.fo.28

Compromiſſum non minus fieri poteſt ſuper quæſtione iuris dubii,quam ſuper quæſtione facti.conſi.22.nu.39. fol.55

Congregatio in dubio præſumitur fieri ex mala cauſa.conſ.17.nu.29. fol.48

Copulæ natura eſt extendere,& non reſtringere.conſi.79.nu.22. fol.169

Coniecturæ nõ admittuntur vbi ſecundum conſuetudinem inherendum eſt literæ. conſil.51. numero.15. fol.105

Coniunctus non præſumitur aliquid dixiſſe in iniuriam coniuncti.conſ.11.num.51. fol.32

Compenſatio,quæ fit ipſo iure,in effectu locum non habet niſi pars velit & opponat.conſil.81. numero.8. fol.176

Commisſio facta per iudicem nuntio vel executori de mittendo aliquem in poſſesſionẽ,expirat morte committentis,vel finito eius officio. conſil.38. nu.17. fol.80

Commũnis vſus loquendi debet probari.conſ.83.nume.20. fol.181

Communis vſus loquendi non attenditur quando verba ſunt prolata literaliter, ſed tantum in ſermone vulgari.ibid.nu.21.

Conceſsio facta ex cauſa remunerationis reputatur fauorabilis.conſi.50.nu.44. fol.100

Conceſsio facta de iure, quod quis habet in tali caſtro & eius finibus,tanquam obſcura nihil operatur,niſi de iure concedentis appareat.couſil. 2.nume.17. fol.9

Conceſsio Principis in dubio potius debet iudicari donatio quam conceſsio feudi. conſil. 50. numero.31. fol.100

Conceſsio facta de caſtro,quod eſt dignitatis, & comitatus in dubio præſumitur libera,& non feudalis.ibid.nu.33.

Conceſsio feudi ſeu emphyteoſis ſemper in dubio debet cenſeri facta prout eſt conſuetudo eccleſiæ vel domini concedentis. conſi.79.nu. 67. fol.171

Conceſsio facta de iure,quod quis habet in tali caſtro & eius finibus,tanquam obſcura nihil operatur niſi de iure concedentis appareat.conſi.98.nume.17. fol.201

Conceſsio in qua nullum verbum habetur de feudo, arguit conceſsionem eſſe donationem,& non feudum.conſ.50.nu.18. fol. 100

Conceſsio facta ſub verbis vniuerſalibus non comprehendit reſeruata Principi. conſil. 72. numero.22. fol.163

Conceſsio Principis quando ſtatim non debet ſortiri effectum, quia pendebat ex conſenſu alterius, non poteſt dici quod lex ab initio tranſlationem dominii inducat,quod amplia etiam ſi traditio interueniſſet pendente conditione. conſil. 7. numero.11.& 12. fol.20

Conceſsio caſtri etiam interueniẽte iuramento fidelitatis dicitur ſimplex,& mera donatio, ſi reperiatur facta per verbum donamus, pręſertim ſi ex cauſa remunerationis.conſ.50.num.55. fol.101

Conceſsio facta per Principem continens dationem uel factum, dicitur tranſire in contractum, & ſic eſt irreuocabilis, Quod tamen ſane intelligendum eſt, quando datio uel factum habet perpetuam commenſurationem cum re conceſſa.conſil. 13.nu.11.12.& 32. fol.38

Conceſsio ueniæ ætatis ſubreptitia, nulla eſt.conſil. 7.nu.97. fol.23

Conceſsio remuneratoria non dicitur mera donatio,ſed liberalitas.conſ.13.nu.27. fol.38

Conceſsio Principis facta alicui quòd aquam ducere poſsit de flumine publico, intelligitur ſine iniuria,uicinorum.conſ.80.nu.45. fol.174

Conceſsio facta ex cauſa remuneratoria, quia dicitur conceſſa ex mera liberalitate, & non ex cauſa oneroſa ſed lucratiua,reuocari poteſt conſ.13.nume.9.ſed contra nu.59. fol.37

Conceſsio immunitatis facta ex cauſa remunerationis non poteſt reuocari, quia dicitur tranſiuiſſe in contractum.conſ.13.nu.21. fol.38

Conceſsio, quæ tranſiuit in contractum oneroſum ſi tendit ad noxiam,reuocari poteſt conſi.13.nume. 16.declara vt in nu.66.67.& 68.fol. 38.& 40

Conceſsio rei in emphyteoſim ſi facta eſt patri pro ſe & filiis maſculis,& fœminis,licet æqualiter ſuccedant maſculi & fœminæ, ſecus tamen ſi in loco eſt ſtatutum,quòd extantibus maſculis fœminæ non ſuccedant quia tunc admittuntur ordine ſucceſsiuo.conſ.79.nu.66. fol.171

Conceſsio facta per Cęſarem domino Deyphebo de Marchionatu Soraneæ, & eius curte,non comprehendit bona particularia exiſtentia in territorio dicti Marchionatus, etiam ſi ſine poſſeſſa per ipſum,niſi appareat, quòd fuerint Principis concedentis.conſ.46.nu.58. fol.94

Conceſsio primogenituræ obtentæ per ſubreptionem redditur nulla.conſ.10.nu.9. fol.28

Conceſſo vno omnia uidentur conceſſa per quæ facilius ad illud perueniri poteſt. conſil. 35. numero.29. fol.77

Conceſsionis facilioris eſt prorogare id quod eſt, quam concedere de nouo aliquid,quod iam extinctum ſit.conſ.4.nu.17. fol.14

Conceſsiones gratioſæ in quibus non eſt facta mentio de quocunque iure tertii, etiam modico,redduntur nullæ,& ſubreptitiæ, etiam ſi tale ius non eſſet omnino efficax.conſ.10.nu.12. fol.28

Concedens rem in emphyteoſim & omne ius quòd habet pro annua penſione facit contractum cenſualem,& verbum in emphyteoſim exponetur,id eſt in cenſualem conceſsionem, ex quo omne ius eſt conceſſum & translatum.conſil. 69. nume. 44. fol.150.

Concedi quæ poſſunt parte in vita,ergo & ignorante.conſ.4.nu.70. fol.16

Concilium Prouinciale, & Synodale poteſt recuſari tanquam ſuſpectum, & ſimiliter tota ciuitas, vel vniuerſitas poteſt recuſari tanquam ſuſpecta. conſ.19.nu.11. fol.51

Concluſio in reſcripto attenditur.idem in contractu

conſi.

conſ.9.nu.4.& 5. fol.18
Concluſio licet alias attendi debeat,& non narratio tamen virtute clauſulæ petens,ſibi ius & iuſtitiam miniſtrari, narrata attendi debent, & ſuper his probario fieri.conſ.41.nu.10. fol.84
Concluſio ſupplicationis & reſcripti delegatorii ſi contineat quòd iudex habeat declarare ad monaſterium pertinere petias terræ,quas reperiret fuiſſe monaſterii,& per Abbatem monachos & conuentum dicti monaſterii poſſeſſas, verbum pertinere,verificabitur etiā in ſolo poſſeſſorio ſeu iure pertinente ratione poſſeſſionis. conſil.41. numero.23. fol.85
Concluſio libelli attendi debet.conſ.9.nu.2. fol.18
Concluſio libelli in qua requiritur reos conuentos ad reſtitutionem rerum,reſpicit petitorium,ſecus ſi ad reſtitutionem poſſeſſionis rei. conſil. 41. nume.5. fol 84
Concubinam ſi quis inſtituat præteritis vel exhæredatis fratribus & ſororibus,querelare poterunt ip ſi teſtamentum fratris.conſ.87.nu.14. fo.185
Condemnatus de furto fugiens de carcere aperto puniri debet.conſ.3.nu.19. fol.12
Condemnato de hæreſi, poſtmodum tamen reuerſo, & eccleſiæ catholicæ incorporato, honores,dignitates,& priſtina bona debent reſtitui.conſ.63. nume.27. fol.135
Conditio poſita in ſubſtitutione cenſetur repetita in ſequenti, ne plus iuris videatur tranſlatum in ſecundum ſubſtitutum, qui cenſeatur eſſe minus dilectus a teſtatore quam in primum.conſil. 81. numero.29. fol.178
Conditio importat formam. conſil. 49. numero. 15. fol.98.
Conditio importat formam. conſil. 55. numero. 25. fol.112.
Conditio nihil ponit in eſſe antequam impleatur. conſ.70.nu.67. fol.155
Conditio ſi deficit, totum corruit. conſil. 2. numero.23. fol.9
Conditio debet impleri in forma ſpecifica. conſ.14. nume.6. fol 41
Conditio propter quam quis retrahitur a matrimonio carnali, ſicut non valet, a fortiori valere non debet quando retrahitur a uita contemplatiua. conſ.35.nu.15. fol.76
Conditio ſpecificè debet adimpleri.conſ.65.numer. 14. fol.138
conditio importat formam.ibi.nu.15.
Conditio ſi eſt appoſita ad ſubſtantiam actus,abſque dubio defecta conditione actus, deficit.conſil.58. nu.17. fol.121
Conditio antequam impleatur, nihil ponit in eſſe. ibid.nu.18.
Conditionis enim natura eſt, vt interim faciat ceſſare omnem obligationem.ibi.nu.19.
Conditio ubi deducitur in iudicio debet liquidari, quod impleta ſit.ibi.nu.20.
Conditio tacita ita impedit natiuitatem actionis ſicut expreſſa.ibid.nu.21.
Conditio duplex vbi debet impleri, vna deficiente non eſt locus diſpoſitioni.conſ.55.nu.14. fol.126
Conditio appoſita per teſtatorem quando eſt uoluntaria, reſtringitur in terminis ſuis & ad alium caſum non porrigitur.conſil.56.nu.22. fol.114
Conditio voluntaria appoſita a teſtatore formaliter & ſpecificè prout verba ſonant impleri debet ibidem.nu.23.
Conditio antequam impleatur nihil ponit in eſſe, & implemendo deficiente non ſortitur effectum con ſil.59.nu.9.fo.126.6o.nu.13. fol.129
Conditio tacita ſecundum communem.impedit natiuitatem actionis ſicut expreſſa.ibi.nu.13.
Conditione deficiente corruit donatio, & perinde eſt ac ſi a principio facta non fuiſſet.conſil.59. nume.7. fol.126
cōditione deficiēte perinde eſt ac ſi diſpoſitio facta non fuiſſet conſ 58.nu.15. fol.121
conditionem ſufficit ſemel fuiſſe impletam,quamuis implementum poſtea non duret conſ.56.num.11. fol.114.
conditionibus in ipſis, quæ apponuntur in ſubſtitutione, attendimus principium primæ exiſtentiæ, & non curamus poſtea eius ſucceſſum.ibidem.nu me.12.
conductor remiſſionem conſequi debet quando fructus recollecti ita ſunt modici, quod ſoluendo penſionem remanet deceptus vltra dimidiam iuſti pretii, vel quando non colligit dimidium eius, quod erat conſuetum percipi.conſil. 86. nume. 2. fol.183.
conductor,qui agit ad remiſſionem mercedis,debet probare ſterilitatem,alias ſuccumbere debet. ibidem.nume.4.
conductori non fit remiſſio, quando annis præteritis redditus fuerunt vberes, ex quibus commodum conſequutus fuit.ibi.nu.6.
conductori fieri debet reſtaurum ſecundum communem,quando circa perceptionem fructuum deductis ſumptibus reperitur deceptus vltra dimidiam iuſti pretii,conſ.86.nu.1. fol.183
conductori remiſſio non eſt facienda quando facta denunciatione ſterilitatis locatori obtulit ſeparatum ſuo periculo recipere fructus & remittere penſionem oblationemque recuſauerit. d. conſil. 86.nu.9. fol.183
conductori non eſt facienda remiſſio quando in contractu locationis renunciatum fuit omni iuris, & legum auxilio.ibid.nu.10.
confeſſio facta per torturam nullis præcedentibus indiciis, non valet quod ampla procedere etiam ſi ſit ratificata ad banchum iuris.conſ.57.nu.14.& 15. fol.48.
confeſſio facta metu tormentorum, non valet.ibid. nume.16.
confeſſio facta metu tormentorum ſubrogatur loco, confeſſionis factæ in tormentis.ibi.nu.18.
confeſſio facta per detentum in carcere dicitur facta metu tormentorum.ibi.nu.19.
confeſſio rei conſtituti in foro is iudicis dicitur facta metu tormentorum,cum iudex ſemper habeat poteſtatem & potentiam in habitu torquendi reum ibidem.num.20.
confeſſio in dubio dicitur facta metu tormentorum. ibid.nu.22.
confeſſio facta ſuper inordinato proceſſu,non præiudicat confitenti quando eſt inualida, ibidem.nume.23.
confeſſio ſpontanea non nocet in criminalibus non ſtetenti,niſi pluries in confeſſione ſua perſeuerauerit.ibid.num.27.
confeſſio qualificata debet acceptari cum qualitatibus ſuis.ibid.nu.28.
confeſſio extorta per torturam nullis præcedentibus

bus indiciis, nulla eſt, & inquiſito non præiudicat, qnod amplia procedere, etiam ſi eſſet ratificata ad banchum iuris & iu ea perſeueraret inquiſitus immo etiam ſi iurata fuiſſet plus & ſi ſuperueniſſent indicia, quod procedit etiam non ſolum in criminalibus minoribus, ſed etiam in maioribus exceptis. Item & ſi iudex haberet plenum arbitrium.conſ.12.nu.91.92.93.94. & 95. fol.35

Confesſio facta extra iudicium & ſi ſecundum communem faciat inditium ad torturam, tamen hoc fallit ſi confesſio reuocata fuit ante torturam conſi.31.nu.17. fol.68

Confesſio facta incidenter coram iudice incompetente, non facit inditium ad torturam.ibi.num.19.

Confesſio facta incidenter coram iudice ordinario non ſufficit ad condemnationem, quamuis ſi principaliter facta fuiſſet, ſufficeret.ibi.nu.20.

confesſio maior eſt quocunque publico inſtrumento, & quibuſcunque depoſitionibus teſtium.conſi.6.nu.26. fol.18

Confesſio vbi eſt, & ibi etiam eſt relaxatio omnis probationis, & adeo efficax eſt, quod iudex illam nullam pronuntiare non poteſt.ibi.nu.27.

Confesſio recepta a notario recuſato, tanquam ſuſpecto cum iuramento, non valet.conſil.31.numero.24. fol.69

Confesſio ficta nunquam probat vere delictum.conſi.29.nu.26. fol.66

Confesſio præiudicat confitenti.conſ.6.nu.24.fol.18

Confesſio geminata non ſubſiſtit quotiens confitenti durabat eadem cauſa metus. conſil.17. numero.34. fol.48

Confesſio non nocet confitenti quando contra eam ſententiam lata fuit.conſ.31.nu.23. fol.69

Confesſio conſtito de errore confitenti obeſſe non poteſt, ſiue ſit error facti ſiue iuris.conſil.69.numero.48. fol.150

Confesſio falſa veritatis apparentis ſubſtantiam non mutat.conſ.69.nu.52. fol.150

Conditio ſi deficit, totum corruit conſil. 98. numero.22. fol.201

Confesſio facta coram iudice incompetente eſt ſufficiens ad torturam.conſ.31.nu.1. fol.68

Confesſio facta coram iudice incompetente ſi reuocatur coram competenti, per dictam reuocationem non tollitur virtus ipſius confesſionis, tamen contra ſecundum communem quando reuocatio facta eſt ante torturam, etiam non docto de errore ibid.nu.2.17, & ſeq.

Confesſio facta in tortura per doctorem non valet. ibid.num.3.

Confesſio emanans non præcedentibus inditiis ſicut extorta dicitur, ita & variatio.conſi.3.nu.53.fo.13

Confesſio facta in tortura legitimis inditiis non præcedentibus eſt nulla, dato quòd fuerit millies ratificata, & noua ſuperuenerint inditia. ibid.nu.54.

confesſio per torturam præcedente ſolo inditio famæ non præiudicat inquiſito.ibid.nu.55.

Confesſio, & inſtrumentum quo ad probandum paris eſt potentiæ.conſ.54.nu.17. fol.100

Confesſio eſt fortior, & efficatior quam aliqua probatio de mundo.ibi.nu.18.

Confesſio eſt maior quolibet publico inſtrumento, & quibuſcunque depoſitionibus teſtium. ibidem. nume.19.

Confesſio vbi eſt, ibi eſt relaxatio omnis probationis.ibi.nu.20.

Confesſio partis adeo efficax eſt, quod iudex non poteſt ipſam nullam pronuntiare.ibid.nu. 21.

Confesſio ficta & tacita inducta per ſtatutum, non operatur, vt quis ex ea damnari poſſit, niſi proceſſus fuerit rite & recte formatus.conſil. 94. numero.13. fol.193

Confesſio vera probat delictum verè, ſed non ficta confesſio.ibi.nu.15.

confesſio facta in iudicio & ſi præiudicet, tamen id procedit in vera confesſione, & non tacita reſultant ex ficta contumacia.conſ.94.nu.27. fol.194

confesſio quæ inducitur ex vi ſtatuti diſponentis quòd contumax habeatur pro confeſſo & conuicto, dicitur ficta & præſumptiua. conſil.94.numero.4. fol.154

confesſio reſultans ex contumacia habet eundem effectum quem vera & expreſſa.ibid.nu.5.

confesſio ſine cauſa licet non valeat, tamen ſuſtinetur ſi facta ſit in articulo mortis conſ.37. nume.5. quod declara, vt in num.28. fol.78.& ſeq.

confesſio ficta vbi agitur de publica vtilitate, non eggreditur perſonam.cõſ.29.num.29. fol.65

confesſio non eſt probatio, ſed releuatio ab onere probandi.conſ.88.nu.7. fol.186

confesſio partis admittitur poſt renunciationem probationis.ibi.nu.8.

confesſio facta ſine indiciis, per metum ſicut eſt nulla, ita & iuramentum ſuperueniens, quod præſumitur meticuloſum, erit nullum. conſil. 7. numero.41. fol.21

confitens ſe hominem occidiſſe, & poſtea illum in mari proieciſſe, ſi non conſtat de corpore mortuo, puniri non poteſt de homicidio, niſi illud probetur per famam.conſ.17.nu.26. fol.48

confitens coram iudice competente & ſi cogatur per ſeuerare in ſua confesſione ſi eam non reuocet, tamen id verum eſſe arbitratur ſi de confesſione orta eſt ſuſpicio vel infamia.conſ.31.numero.18. fol.69

confeſſus & conuictus non appellat.conſilio.73. numero.25. fol.161

confeſſus ſolet condemnato comparari, & quòd non poteſt venire contra propriam confesſionem.conſil.47.nume.1.& 2.Declara tamen vt in nu.29.fol. 94.& ſeq.

confeſſus, & conuictus ſicut non appellat, ita nec habitus pro confeſſo.ibid.nu.6.

confederans ſe cum inimico domini perdit feudum, & priuatur omnibus priuilegiis, quæ a domino ſuo dignoſcit obtinere.conſ.1.nu.81. fol.6

confirmatio facta cum clauſula ex certa ſcientia, & de plenitudine poteſtatis, dicitur noua datio, & nouum pactum.conſ.1.nu.58. fol.5

confirmatio facta ex certa ſcientia, & animo deliberato, operatur præſumptione informationis, ibid. nu.59.

confirmatio non eſt noua datio, ſed per eam confirmatur prius habitum & poſſeſſum. conſilio.2.nume.10. fol.8

confirmatio in vno inducit infirmationem in reliquo & econtra.conſ.61.nu.11. fol.130

confirmatio non eſt noua datio, ſed per eam confirmatur prius habitum & poſſeſſum. conſil. 98. numero.19. fol.201

Confirmatio quando fit per Cæſarem cum clauſula ex certa ſcientia, ipſe facere videtur.conſi.61.numero 41. fol.131

Confirmatio

Confirmatio violenti poſſeſſoris facta a Principe non valet.conſi.6.nu.35. fol.19

Confirmatio huiuſmodi nihil operatur, etiam ſi in ea eſſent appoſitæ clauſulæ ex certa ſcientia ſupplentes,& de plenitudine poteſtatis.conſ.57.nu.36.f.118

confirmatum a ſupremo Principe per inferiorem reuocari non poteſt.conſi.61.nu.43. fol.131

Confirmatio quando eſt facta ex certa ſcientia non poteſt apponi manus per aliquem ad illum actum præterquam a Principe confirmante.nam,qui habet verbum ſuperioris,non indiget verbo inferioris. conſil. 61.nu.45. fol.131

Confiſcatio non trahitur ad bona ſubiecta fideicommiſſo & ſic ad prohibita alienari.conſi.1.nu.44.fol.4

Confiſcatum minus legitime,dicitur occupatum.conſ. 1.nu.79. fol.6

Coniunx quando eſt diues,& indotata marito non ſuccedit in quarta.conſi.14.nu.10. fol.41

Congregatio an ſit licita vel ne,duo cōſideranda ſunt, videlicet qualitas perſonarum,& cauſa.conſi.17.nume.32. fol.48

Coniecturæ inducunt probationem manifeſtam, & liquidiſſimam.conſi.58.nu.84. fol.123

conſequens non datur ſine antecedenti.conſil.42.num. 9. fol.86

Conſenſus alicuius quando requiritur in contractu ratione ſui intereſſe, ſufficit quòd interueniat ex poſt facto, etiam ſi actus præcedens ſit nullus ipſo iure, dummodo approbatio pendeat a poteſtate conſentientis.conſi.22.nu.45. fol.56

Conſenſus tacitus filiorum ſufficit vt mater tranſiens ad ſecunda uota non priuetur proprietate bonorum filii in quibus ſucceſſit.conſi.81.nu.13. fol.179

Conſenſus præiudicat conſentienti vbi non interuenit coactionis materia.conſi.57.nu.29. fol.118

Conſentiens alienationi rei ſuę,vel illam ratificans perdit dominium,quod acquiritur emptori.conſi.57.numero.15. fol.117

Conſentiens alienationi rei ſuæ perdit ius ſuum,& alienum fortificat.ibi.nu.16.

Conſentiens donationi rei ſuæ ipſe donare videtur.ibidem.nu.17.

Conſentiens venditioni rei ſuæ licet ſibi præiudicet,tamen hoc fallit quando conſenſus eſt præſtitus ſuper contractu nullo.conſi.57.num.18. fol.118

Conſentiens non tenetur de euictione vt vendens, niſi eam promittat vel ſe obliget.conſilio.69. numer.39. fol.149.

Conſentiens venditioni rei feudalis ad ſe ſpectanti in tantum ſibi præiudicat, quòd non poteſt amplius habere regreſſum ad renunciata,quod amplia procedere,etiam ſi adeſſet conſenſus nedum expreſſus,ſed etiam tacitus.conſi.57.nu.11.& 12. fol.117

Conſeruator Imperialis quamuis non poſſit ante litem conteſtatam,vel habitam pro conteſtata procuratorem conſtituere,tamen ſecus eſt ſi eſſet conſtitutus ad omnes actus.conſi.54.nu.46. fol.100

Conſilium Oldra.178.reprobatur ſeu declaratur.conſ. 16.nu.22. fol.46

Conſilium Caſtrenſis. 154. ſecundum antiquam impreſſionem declaratur. conſilio. 16. numero. 26. fol.46.

Conſilium appellari poteſt omnis ops, & auxilium, quod præſtatur verbis.conſi.3.nu.7. fol.11

Conſilium totum an poſſit allegari ſuſpectum conſ.19 nu.4.& nu.10.cum ſeq. fol.50

Conſilium non debet recuſari ſi remotis ſuſpectis ſecundum qualitatem cauſæ remanet in numero ſufficienti.ibid.nu.5.

Conſilium datur domino vt in inueſtitura apponat pactum,quòd ſi peruenerit ad inopiam, vaſallus teneatur eum alimentare.conſi.5.nu.17. fol.16

Conſilium cum fatuis non habendum.conſ.12.nūm.99. fol.35.

Conſtitutio Principis fortior eſt conſuetudine, quæ vincit ius commune.conſi.16.nu.20. fol.46

Conſtitutio prohibitoria ſicut ſola voluntate fit, ita & ſola voluntate reuocatur.conſi.13.nu.5. fol.37

Conſtitutio generaliter prohibens alienationem rei eccleſiæ,non extenditur ad caſum quo agitur de alienatione rei infructuoſæ. tamen ſecus in minore.conſi.7.nume.27. fol.21

Conſtitutio dictans, quòd verba intelligantur ad chartam nihil aliud importat,quam quòd verba ad litteram,& prout iacent,intelligantur,abſque ſuppletione & ſubauditione aliqua. conſilio. 51. numero. 25. fol.105.

Conſtitutione ſi caueatur, vt in regno, quòd maior in feudo præferatur minori, & maſculus fœminæ, nepos ex fratre excludit amitam, quæ iam per fratrem fuerat excluſa.conſi.58.nu.69. fol.123

Conſtitutiones in quibus cauetur,vt unus pro alio puniatur,ſunt contra ius naturę & diuinum.conſil.74. num.11. fol.162

Conſtitutiones quæ nunquam vſu receptæ ſunt minimè veniunt obſeruandæ.conſi.8.nu.30. fol.25

Conſtitutiones nouæ ſtatim non obtinent atque ſcriptæ ſunt, ſed poſt duos menſes ab inſinuatione earum receptæ,ligant omnes generaliter.ibid.nu.31.

conſtitutiones Principum ignorare non licet. conſil. 57.nu.25. fol.118

conſtitutum transfert dominium & poſſeſſionem.conſi.57.nu.23. fol.118

conſuetudo diſponens quòd gabella ſoluatur de rebus quæ deferuntur ſui vſus cauſa, tanquam irrationabilis,non valet.conſi.34.nu.19. fol.74

conſuetudo irrationabilis dicitur,quæ eſt contra ius canonicum . Item quæ contrariatur æquitati naturali, ibi.nu.20.& 21.

conſuetudo praua appellatur lex mortis,& ideo extirpanda eſt.ibi.nu.22.

conſuetudo mala ex longo tempore non confirmatur. ibi.nu.23.

conſuetudo ſoluendi vectigal pro rebus quæ ducuntur cauſa ſui vſus, ſi eſt præſcripta ſpatio immemoriali, & rationabilis, quia introducta ob bonum publicum,valet.ibi.nu.24.

conſuetudo ſi extet quod bona hæretici pro tertia parte applicentur burſæ principis temporalis, ſi hæreticus habet bona tam in territorio Principis, quam eius uaſalli inueſtiti de mero,mixto imperio,& omnimoda iuriſdictione, tertia pars bonorum ſitorum in territorio Principis ipſius erit, & tertia ſitorum in territorio uaſalli erit ipſius vaſalli. conſilio. 75. nu.7. fol.162

conſuetudo ſoluendi uectigal pro rebus , quæ cauſa uſus vehuntur,valet conſi.34.nu.10. fol.74

conſuetudo in uectigalibus attendi debet. ibidem numero.11.

conſuetudo diſponens quod ſcholares non teneantur ſoluere gabellam pro rebus, quæ ducuntur uſus ſui cauſa,ualet.ibi.nu.12.

Conſuetudo loci vel regionis in qua cōtractus celebratus eſt,attendi debet, ſi nō apparet quod aliter actū

ſit.conſi.100.nu.8. fol.105

Conſuetudo ſoluendi pro his, quæ vſus ſui cauſa ducuntur tanquam contra ius publicum non valet.conſi.42.nu.29. fol.87

Conſuetudo contra ius commune cum ſit ſtricti iuris in ſpecie ſua eſt probanda, & non in genere. conſil. 69.nu.24. fol.149

Conſuetudo non valet ſecundum communem, vt doctor torqueatur.conſi.31.nu.5. fol.68

Conſuetudo ſi dictat,quòd verba intelligantur ad litteram, intelligitur etiam ſublata friuola, & cauilloſa interpretatio, quando ſtatutum vlterius progreditur diſponendo,quod verba ſtatuti debeant intelligi ad litteram,& prout littera ſonant.conſ.51.num. 21. fol.105

Conſuetudo non valet quòd a Vicario Epiſcopi appelletur ad Epiſcopum.conſi.75.nu.17. fol.163

Conſuetudo primi fori eſt ſeruanda coram iudice appellationis.conſ.48.nu.13. fol.96

Conſuetudo, quæ eſt in loco vbi iudicium agitatur in iudicii ordinatione atque progreſſu ſeruanda eſt. Quod amplia procedere ſiue ſit quæſtio inter duos laicos eiuſdem fori, ſiue diuerſi, ſiue inter clericum & laicum conſi.48.nu.2.& 3. fol.96

Conſuetudo ſeruanda eſt in præſtationibus iuramentorum.conſi.52.nu.20. fol.106

Conſuetudo ſeruanda eſt in iuramento fidelitatis ligiæ,& homagii.ibi.nu.21.

Conſuetudini adhærere debemus,cum habeat vim legis. ibi.nu.22.

Conſuetudo vniuerſalis prouinciæ extenditur ad loca eiuſdem prouinciç,in quibus nunquam illa obſeruata fuit.ibi.nu.24.

Conſuetudo,quòd fœminæ ſuccedant in feudo,valet, ibi.nu.26.

Conſuetudo conſideratur in omnibus vectigalibus.cõſil.79.nu.80. fol.172

Conſuetudo regionis obſeruanda eſt in materia collectarum.ibid.nu.81.

Conſuetudo per quam inducitur modus vel ſolemnitas ex qua transferatur poſſeſſio rei in aliquem ſine apprehenſione corporali valet.conſilio.70.num. 17. fol.152.

conſuetudo, quòd originarii non habitantes in terra domini vtilis teneantur præſtare iuramentum fidelitatis ſecundum formam capituli primi de no.for.fidelitatis,valet.conſi.52.nu.19. fol.106

conſuetudo quæ eſt ſtricti iuris proprios terminos non excedit.conſi.69.nu.30. fol.149

conſuetudo tantum habet de potentia & effectu,quantum habet de uſu.ibi.nu.31.

conſuetudo dandi in emphyteoſim in uno modo, qui eſt contra ius,non extenditur ad ſimilem.ibidem numero 33.

conſuetudo eſt pactum tacitum ciuium,nimirum ſi nõ extenditur de loco ad locum,nec de perſona ad perſonam.ibi.nu.34.

conſuetudo loquens de dote data,non habet locum in promiſſa.ibi.nu.35.

conſuetudo dicitur eſſe ſub poteſtate Principis. conſi. 67.nu.33. fol.142

conſuetudo eſt potentior ſtatuto.ibi.nu.34.

conſuetudo patriæ tanquam altera lex ſequenda eſt. conſi.4.nu.20. fol.14

conſuetudo eſt optima legum interpres.ibi.nu. 21.

conſuetudo attendi debet,cum ſit actus practicus.ibid. nu.22.

conſuetudo attenditur in ſolutione tributorum. idem in ſolutione decimarum.conſil.79.numero.84.& 85. fol.172.

conſuetudo licet valeat,quòd ſubditi debeant domino prouidere de victualibus, vel de rebus ad alimenta ſine pretio, tamen ea locum ſibi vendicat, ſi princeps non habet de ſuo, vel ſi adeſt publica vtilitas, alias ſecus.conſi.5.nu.22. fol.16

conſuetudo patriæ pro lege communi habetur. conſil. 51.nu.13. fol.105

conſuetudo Bulgari quòd vſusfructus relictus uxori ſi lüs inſtitutis reſtringatur ad alimenta,non habet locum inſtitutis aſcendentibus,conſi.39.nu.19. fol.82

conſuetudo contra ius commune ſtricte intelligi debet,& non extra terminos ſuos. conſilio. 35. numero.30. fol.77

conſuetudo vetus, quæ approbat,tolerabilia ſunt.conſi.79.nu.82. fol.172

conſuetudo alienandi feuda in prçiudicium agnatorum valet.conſi.55.nu.16. fol.112

conſuetudo inueterata habetur pro pacto expreſſo.ibidem nu.17.

conſuetudo æquiparatur iuri naturali, quòd omnino eſt immutabile.conſi.55.nu.21. fol.112

conſuetudines feudales iuris poſitiui ſunt, & ideo ſecundum communem alterari poſſunt.ibi.nu.22.

conſuetudo alienandi feuda,impetrata licentia a Principe,& facta prius oblatione agnatis, valet.ibidem. num.23.

conſuetudo non prodeſt in his, quæ contra iuſtitiam vſurpantur.conſi.13.nu.49. fol.39

conſuetudo diſponens, quòd in exemplatione non requiratur citatio,valet.conſi.69.nu.60. fol.150

conſuetudo quamuis contra ius commune, debet ad vnguem obſeruari.ibid.nu.61.

conſuetudinis uis eſt magna,cum ſit fortior ſtatuto.ibi. nume.62.

conſuetudinem Imperatoris ſufficit allegare ad recognoſcendam ſubreptionem.conſilio.57.numero. 32. fol.118.

conſuetudinem prçſumuntur ignorare arbitratores.cõſil.79.nu.72. fol.171

conſuetudine induci poteſt,quòd feudum ad fœminas pertineat.conſi.16.nu.18. fol.46

Conſuetudini, cuius nilis non eſt auctoritas, ſtandum eſt,conſi.46.nu.56. fol.93

conſuetudini ſicut matri adhiberi debet reuerentia. conſi.55.nu.19. fol.112

conſuetudinem Princeps tollere poteſt.conſi.16.nume. 19. fol.46

conſulentem decet reſpondere ad rem ſine verborum multiloquio,trutfis & generalibus,quæ ſolent apponi ornatus cauſa.cunſi.61.nu.2. fol.130

conſulentes nõ decet recedere a communi doctorũ ſententia.conſi.74.nu.1. fol.161

conſtitutus in articulo mortis non præſumitur mentiri.conſi.37.nu.2. fol.78

contractus geſtus cum minore vbi eſt nullus, ſi minor agit ad reuocationem nulliter alienatorum tenetur ad reſtitutionem pretii,niſi aduerſarius minoris probet ipſum ex dicto contractu locupletiorem factum fuiſſe.conſi.7.nu.28. fol.21

contractus conditionalis ante conſenſum cæſaris poſitum in conditione,non valet.conſi.7.nu.6. fol.20

contractus nominati regulantur ſecundum naturam contractuum nominatorum,quibus magis aſſimilantur.conſi.58.nu.71. fol.123

contractus

Contractus factus per iniuſtè carceratum cum detinente ad commodum ipſius non ualet conſ.57.num.38. fol.118.

Contractus in dubio eſt iudicandus,& denominandus ſecundum naturam eius, quod in eo præualet conſi. 50.nu.64. fo.102

Contractus ſpecies ubi duæ concurrere poſſunt ex eiſdem uerbis,illa præualet,quæ eſt potèntior ibi.nu. 65

Contractus bonæfidei,cui dolus dedit cauſam, licèt ipſo iure ſit nullus,tamen hoc intelligitur,ſi ille in cuius ſauorem annullatur contractus, declarat ita vel le.conſi.22.nu.40. fol.56

Contractus geſtus a minore , tutore auctore de rebus immobilibus,non ſeruata ſol emnitate iuris communis,eſt nullus.conſi.41.nu.34. fol 85

Contractus enim ex partium conuentione legem accipiunt.conſi.58.nu.45. fol.122

Contractus venditionis factus ad menſuram interueniente etiam traditione ante menſuram non transfert dominium.conſi.7.nu.14. fol.21

Contractus ab initio & ſi non contineat læſionem, ſi tamen ex poſt facto propter mutationem temporũ cõtineat enormem læſionẽ,poteſt reſcindi,& debet regulari ſecundum qualitatem ipſorum temporum , ſi contractus eſt ſucceſsiuus reſpiciens etiam futura tẽpora conſi.13.nu.19. fol.38

Contractus principalis ubi annullatur, omnes clauſulæ acceſſoriæ etiam in eo contentæ pariter corruunt conſi.58.nu.75. fol.123

Contractus quia ſtricti ſunt iuris , terminos ſuos non egrediuntur conſi.59.nu.32. fol.127

Contractus nullus ipſo iuramento non firmatur conſi. 7.nu.39. fo.21

Contractus qualitatem non iudicamus ex ſono uerborum ſed effectus rei inſpicitur conſi.69. numero 40. fol.150.

Contractus ubi eſt factus in loco ubi gabella ſoluitur,& traditio in alio loco ubi gabella non debetur, attenditur locus traditionis conſilio 100.numero 4. fol.205.

Contractus ſi eſt factus in uno loco,& promisſio de ſoluendo in alio , attenditur locus ſolutionis , adeò q ibi debeo conueniri , & non in loco contractus ibidem numero 5.

contractum iuratum poteſt inualidare lex ciuilis,& ſtatutum laicorum conſi.99.nu.5.contra numern.11.& ſeq. fol.203. & ſeq.

contrahere quis non dicitur proprie in loco deſtinatæ ſolutionis conſilio 100.num.13. fo. 205

contractus emptionis ex defectu conditionis redditur nullus conſi.7.nu. 10. fol.20

contractus facti per ſuperiores ſuper perſonis & rebus immobilibus ſubditorum,vim legis habẽt inter eos, & ipſos ligant conſi.79.nu.61. fo.171

contractus quando excedit libram auri requirit tres teſtes conſi.84.nu.13. fo.182

contractus non recipiunt interpretationem ampliatiuã etiam ſi ſine ea promisſio ſtare non poſſet.cõſ.58.numero 64. fol.123

Contractus celebratus cum ſubdito per metum eſt nullus ipſo iure conſi.57.nu.52. fo.118

contractus,qui fiunt cum Principe naturam bonæfidei habent.conſi.25.nu.44. fol.60

Cõtractus ſuper religioſa habitus eſt nullus ipſo iure conſi.6.nu.44. fol.19

cõtradictor legitimus vt quis dicatur, requiritur quòd probet ſe poſſediſſe ante mortem teſtatoris , uel q habeat titulum ſimilem prouenientem a teſtatore & non a diuerſis.conſi.78.nu.27. fol.167

Contradictor legitimus non dicitur qui nunquam poſſedit.conſi.78.nume.23. fol.167

Contradictor legitimus dicitur ad impediendum immisſionem dictæ l.ſi. qui allegat titulum & poſſesſionem.conſi.78.nume.5. fol.166

Contrariorum eadem eſt diſciplina,declara vt in num. 25.verſi.vltimo.conſi.16.num.5. fol.45

Contumax verus & ſi perdat beneficium appellandi, tamen ſecus in ficto contumace.conſilio.94. numer. 14. fol.194

Contumax qui habetur pro confeſſo & conuicto admittitur ad appellandum.conſi.47.num.30. fol.95

Contumax vt quis dicatur,opus eſt vt eius contumacia accuſetur.conſi.90.nu.9. fol.188

Contumacia accuſari debet etiam in criminalibus quãdo proceditur per accuſationem.conſilio.90. nume. 11. fol.188

Contrahenti eſt imputandum quare legem apertius non dixerit conſi.76.nu.4. fol.164

Conuentio indefinita matrimonii intelligitur ſecundum conſuetudinem regionis vbi ſit contractus.conſi.79.num.70. fol.171

Conuentiones, & pacta pręcedeceſſorum obſeruare tenẽtur ſucceſſores.conſi.13.nu.36. fol.38

Conuenta quis obſeruare non tenetur quando altera pars prius contrauenerit , quod amplia procedere, etiam ſi ſit adiecta clauſula,quod etiam pœna commiſſa,vel ſoluta pactum remaneat firmum,quia talis clauſula,non prodeſt nõ obſeruanti.conſil.58.nu.41. & 42. fol.122

Correctio repentina in quacunque diſpoſitione eſt euitanda.conſi.62.nu.9. fol.132

Continens,aliud eſt,& aliud contentum. conſil.43.numero.12. fol.88

Copiæ non plus creditur quam originali.conſ.9.nume. 33. fol.27

Copulatiua maſculis & fœminis,poſita i iueſtitura ſeudali copulat verbum,& non ſenſum, & potius intelligitur appoſita in vim ordinis, quam vt ſi non extarent maſculi tunc fœminæ debeant admitti, alias ſecus.conſ.58.nu.67. fol.123

Controuerſiam dicitur mouere , qui quomodocunque facit controuerſiam;ſiue agendo, ſiue excipiendo,ſiue de iure,ſiue,de facto,ſiue in iudicio,ſiue extra.conſil.68 nu.7. fol.146

Conuictus per claras probationes confitendo non dicitur errare,ſed veritatem eum confesſione conſonare conſi.73.nu.26. fol.167

Creditor,cui debitor promiſit ſoluere cum iuramento in certo termino, ante lapſum temporis poteſt ſolutionẽ prorogare,& debitorẽ a piurio liberare, quod amplia procedere, etiam ſi prorogatio fiat a creditore,poſtquam certum eſt debitorem, qui iurauit non poſſe in termino ſoluere.conſ.99.nu.6.7. fol.203

creditores certi ſecundum communem ſpecialiter debent citari in confectione inuentarii.conſi.72.numero.14. fol.157

cridæ nõ pręiudicãt illis quos ponẽs ſciebat ius habere in re ſi nõ fuerint in ſpecie citati.cõſ.72.nu.16. f.157

cridæ factæ contra minorem omnino indefenſum,ſunt nullę ipſo iure.conſi.72.nu.29. fol.158

crimen hæreſis cæteris grauius eſt & deteſtabilius.conſil.75.nu.1. fol.162

crimen læſę Maieſtatis eſt enorme delictum.ibi.num.3.

crimẽ hæreſis eſt maius crimine læſæ Maieſtatis humanæ.

næ.conſi.73.nume.17. fol.160
Crimen hæreſis eſt eccleſiaſticum.conſ.8.nu.5. fol.24
Crimen læſæ Maieſtatis dicitur enorme de exceptis ce leſtisſimum, & ſeuerisſime vindicandum peſſimum omnium peccatorum,& arduum.conſil.73.nu.1.2.3.4.& 5. fol.160
Crimen hæreſis eſt maximum,& publicum,cum per ipſum offendatur diuina Maieſtas.ac turbetur,& iniurietur vnitas Sanctæ Romanæ eccleſiæ, & fides catholicas.conſi.63.nu.1. fol.134
Crimen hęreſis ſecundum communem eſt eccleſiaſticum.conſi.20.nu.10. fol.51
Crimen læſæ maieſtatis,vide in verb.Feloniam, Feudararius,vaſallus.
Crimen hæreſis eſt maximum,& publicum,quia per ipſum offenditur diuina maieſtas, ac turbatur,& iniuratur vnitas Sanctæ Romanæ Eccleſiæ, & fides catholica.conſi 8.nu.1. fol.24
Crimen læſæ maieſtatis non committitur niſi per ſubditum conſ.1.nu.26. fol.3
Crimen læſæ Maieſtatis dicitur enorme, & contra legem humanam,canonicam, & diuinam.conſi.74.nume.5. fol.161
Crimen ueneni eſt deteſtabile & execrandum.conſ.12.nu.70. fol.35
Crimen veneni eſt grauius homicidio.ibi.nu.71.
Crimina omnia ad comparationem ſimoniæ & hereſis pro nullo reputantur.conſ.75.nu.2. fol.162
Crimina omnia pro nullo reputantur ad computarionem ſimoniæ & hæreſis.conſi.31.nu.11. fol.68
Culpa grauior eſt quæ committitur in faciendo quam in negligendo.conſi.64.nu.4. fol.136
Culpa leuis quando eſt in faciendo punitur criminaliter,ſecus in negligendo.ibid.nu.5.
Culpa quælibet minima in faciendo eſt maior qualibet alia in non faciendo.ibi.nu.7.
Culpa commiſſa in faciendo non compenſatur cum alia, quæ conſiſtit in negligendo ibidem. numero.8. fol.153.
Culpa eſt non explorare ſi in loco pro quo tranſitur, ſoluatur pedagium.conſ.42.num.3. fol.86
Culpa eſt ſe immiſcere rei ad ſe non pertinenti. conſil.36.nu.22. fol.78
Culpa aliqua ſi committitur per vaſallum propter quam ipſe priuandus veniat feudo, ſi dominus non conqueritur in vita,hæres eius non poterit eum priuare.conſ.81.nu.16. fol.176
Culpa imputatur culpoſo ita, ꝙ impedimentum poſtmodum ſequens illi non proſit,nec pręſtis auxilium quando talis culpa eſt ordinata ad illud impedimentum,alias ſecus conſi.30.nu.29. fol.68
Cui licet quod eſt plus,licet etiam quod eſt minus.conſi.58.nu.22. fol.121
Culpam vbi notat lex non currit niſi a die ſcientiæ.conſi.40.nu.7. fol.87
Cumulatio licet ſit prohibita etiam in caſibus a iure permisſis vbi procederetur ſimpliciter & de plano, tamen ſecus ſi permiſſum eſt vt procedi posſit ſola facti veritate inſpecta, imo non refert tunc quomodocunque conſtet iudici de intentione actoris.conſ.7.nu.38. fol.21
Curator datur rebus principaliter & non perſonæ.conſil.24.nu.24. fol.95
Curia Principis non debet ab infamibus fœdari.conſ.87.num.10. fol.184

D

DAmnum commiſſum culpa leuisſima in omittendo non venit in actione legis Aquiliæ, ſecus in committendo.conſi.64.nu.6. fol.136
Damnari quis ad mortem non poteſt ex indiciis in dubitatis conſi.11.num.15. fol.31
Datio in ſolutum in totum redditur nulla ſi ſumma pro qua eſt facta,non ſit debita pro parte.conſi.7.nu.87. fol.23.
Datio tutoris facta per iudicem cui ſubiectus eſt pupillus,ualet,ſiue bona ſint ſuppoſita iuriſdictioni ipſius ſiue non conſi.24.nu.25. fol.59
Datio feudalis non eſt proprie donatio, ſed ob cauſam datio, quæ a donatione differt.conſilio.50. numero.28. fol.100
Dare non dicitur proprie qui reddit.conſi.69.numero.7. fol.126
dauid,qui poſt crimen montisſetum pęnitentiam egit, ea peracta in honore, & dignitate permanſit.conſil.63.nu.28. fol.135
debitor ſuſpectus de fuga vt capi posſit,debet fieri probatio ſuſpicionis plene vel per duos teſtes vel per inſtrumentum publicum, aut per ſcripturam ſcribẽtis, vel per confesſionem debitoris, vel ſaltem ſumariè. conſ.65.nu.11.12.13.14.& 15. fol.138
debitor iniuſte captus relaxandus venit, nulla præuia ſatiſdatione.conſ.65.nu.31. fol.139
debitoris captura,vide Captura debitoris.
debitoris ſuſpitio,vide ſuſpitio debitor.
decedere cum duobus teſtamentis quis non poteſt conſil.33.nu.1. fol.71
decretum prohibens legitimationem ſine licentia domini,quia reſtringit facultatẽ conceſſam Comitibus Palatinis per Imperatores ſtricte debet intelligi & in caſu expreſſo, & non in omiſſo.conſilio.67.nu.85. fol.145.
Decretum de cridis fiendis eſt contra ius commune. conſi.72.nu.15. fol.158
Decretum contra ius commune ſtricte debet intelligi. ibid.nume.26.
Decretum iudicis eſt indiuiduum.conſilio.7. numer.88. fol.23.
decretum continens iniquitatem,& iniuſtitiam non valet,conſi.7.nu.68. fol.22
Decretum iudicis ualidum & legitimum requiritur in alienatione rerum minorum.conſ.7.nume.21.fol.21
Decretum iudicis interponi debet iudice ſedente pro tribunali.ibi.nu.22.& 99. fol.21.& 23.
Decretum iudicis interpoſitum die feriato in alienatione rerum minoris non valet.ibi.nu.23. fol.21
Decretum interpoſitum cauſa non cognita,eſt nullum, & maxime,quando continet renunciationem, repudiationem,vel alienationem.conſi.7.nu.64. fol.22
Decretum Principis diſponens, quod legitimatio fieri ni posſit ſiue ipſius licentia eſt validum.conſi. 67 nu.68. fol.150
Decretum interpoſitum ex falſa cauſa,nõ valet Quod ampliatur procedere, etiam ſi ſit interpoſitũ ex cauſa vera pro parte, & falſa pro alia.conſil.7.numero.85.& 86. fol.23
Decretum Principis licet diſponat quòd quis incidat in crimen læſæ maieſtatis, tamen ex hoc non ſequitur quòd memoria eius damnari posſit.conſ.1.num.21. fol.3
Decretum interpoſitum ſuper actoria, non pręcedente tutela,eſt nullum ipſo iure.conſ.49.nu.5. fol.97

decretum interpoſitum ante contractum, vel poſt, non valet.conſ.7.nu.92. fol.23
decretum ſubreptitium non valet.conſil.7. numero.71 fol.22.
decreto iudicis non ſtatur quamuis in eo exprimatur adhibitam fuiſſe cauſæ cognitionem, niſi ſolemnitates neceſſariæ fuerint nominatim enunciatæ.conſ.7. nume.70. fol.22
decimæ enumerantur inter immobilia.conſ.1. nu. 129. fol.7.
deciſiones proprie ſunt doctorum.conſ.87.nu.16.f.185
defunctus affici non debet iniuria.conſi.15.nu.18.fol.44
declaratio ad cuma.& Alex.in l.is poteſt,de acquiren. hæred.conſ.32.nu.25. fol.70
declaratio ad capitulum primum de homicidio, in 6. conſ.12.nu.74. fol.35
declaratio ad tex.in l.pro conſulibus.C.de appellatio. conſi.75.nu.16. fol.163
declaratio ad ſtatutum prohibens interpretationem, quòd dicitur tantum prohibere friuolam. conſil.62. nume.37. fol.133
declaratio ad Ancha.in conſ.70.conſilio.51.numer.10. fol.105.
declaratio ad Bal.in l.apertiſſimi,ad finem.C.de iudic. conſi.65.nu.19. fol.138
declaratio ad Bar.in l.ſeruum.§.publicè.ff.de procura. conſ.47.nu.21. fol.95
declaratio ad Bald.in capit. per tuas,de maior. & obedien.conſ.67.nu.47. fol.143
declaratio ad notata per Bal.in l.quamdiù. ff.de acqui. hæred.conſ.59.nu.21. fol.126
declaratio ad legem nam & ſi parentibus. ff. de inoffic. teſta.conſi 39.nu.20. fol.82
declaratio ad textum in l.1.C.de emendat.propinquo. conſ.27.nu.20. fol.63
declaratio ad tex.in l.ſi quis in graui.§.ſi quis moriens. ff.ad Syllan.vt loquatur de plena probatione,non autem de inditiis conſi.37.num.6. ſed contra nume.26. fol.78.
declaratio ad regulam, quæ habet quòd melioris conditionis non debet eſſe neptis quam filia.conſ.56.nu mero.25. fol.115
declaratio ad capitulum ſuggeſtum, de decimis, vt locum non habeat in his, quæ tranſiuerunt in contractum.conſ.13.nu.69. fol.40
Declaratio ad notata in l.ſi ex toto,de lega.1.nõ habẽt locum in donatione remuneratoria.conſi.13. nume. 29. fol.38
Declaratio ad notata per Ioan Andr.in addi. ad Spec. in tit.de obliga.& ſolutio.ſuper rubrica.conſi.69.nu. 125. fol.146
Declaratio ad.§.hoc obſeruando,in auth.de trien.& ſemiſ.conſi.39.nu.7. 81
declaratio ad tex.in l.ſi a te.C.de pac.inter empt.& vendi.conſ.7.num.4. fol.20
declaratio ad tex.in leg.ex facto.§. ſi quis rogatus.ff.ad Trebellia.conſi.67.nu.35. fol.142
declaratio ad l.non dubium.C.de legibus.conſ.7.numero.42. fol.21
declaratio ad l.cum auus.ff.de condi.& demon. & ad l. cum acutiſſimi.C.de fideicõmiſ.conſ.82.nu.40.f.179
declaratio ad l.obſeruandum.ff.de iudi.conſi.19.nu.16. fol.51.
declaratio,vide Diſpoſitio.l.
declaratio an in congregatione vniuerſitatis ſit neceſſaria ſuperiorum auctoritas.conſi.17.nu.33. fol.48
declarans nihil de nouo inducit, ſed tantum dicitur detegere,ſicut qui excutit grana a ſpicis.conſil. 15. numero.27. fol.54
declarationi animi Principis ſtandum eſt conſ.7.numero.82. fol.23
decuriones ex cauſa remuneratoria poſſunt donare res ciuitatis.conſi.13.nume.40. fol.39
defectus quilibet in teſte impedit ne faciat inditium ad torturam.conſ.3.nu.41. fol.11
defectus famæ fortior eſt quam defectus renunciationis,& qui formam contemnit,& ſpernit ſeruare dicitur recuſare actum facere.conſ.33.nu.12. fol.72
defenſio denegari non debet intitulato de crimine læſæ maieſtatis.conſ.12.nu.59. fol.35
defenſio eſt de iure naturali.conſi.12.nu.44. fol.35
defenſio tanquam quid naturale competit nedum hominibus,ſed etiam animalibus brutis,& diabolo.ibidem nu.45.
defenſio eſt de iure diuino.conſi.12.nu.66. fol.35
defenſio, quæ eſt de iure naturali, per Principem tolli non poteſt.conſi.12.nu.54. fol.35
defenſio denegari non poteſt inculpato de hæreſi.conſ. 12.nu.61. fol.35
defenſio denegari non poteſt inculpato de crimine contra quem proceditur per iudicem ex proceſſu informatiuo cum facultate torquendi.ibi.nu.63.
defenſio denegatur reo criminis enormis. conſi.12.numero.18. fol.34
defenſor non admittitur pro abſente ſi venit ad plenam defenſionem inquiſiti, ſecus ſi ad inſtruendum iudicem.conſ.47.nu.23. fol.95
defendens ſe tempore, circumuentione vti uidetur.conſi.68.nu.12. fol.135
defendere abſentem pro eius innocentia. vide Quilibet poteſt.
delator domini licet perdat feudum tamen id fallit, ſi de leui crimine accuſatur.conſ.1.nu.100. fol.7
delegatio ad petitionem partis fieri non debet. conſil. 19.nu.15. fol.51
delegatus in ordine procedendi debet ſeruare ſtatutum vel conſuetudinem loci delegantis conſil.48.nume.10.& 12.ſed contra ſecundum communem num. 14.& nu.17. fol.88
delegatus debet cognoſcere cauſam eo modo & forma quo fuiſſet cognita ſi facta non fuiſſet delegatio.ibi. num.11.
delegatus Papæ tenetur ſeruare leges municipales niſi contradicant iuri canonico.ibi.num.14.
delegatus a Principe debet cogere partes ad compromiſſum iuxta formam ſtatuti fori delegati de compromiſſis fiendis.ibi.nu.15.
delegatus fungitur uice delegantis quo ad poteſtatem pronunciandi.ibi.nu.17.
delegatus tenetur ſeruare conſuetudines & ſtatuta loci ubi de cauſa cognoſcit,quò ad præparatoria & ordinatoria iudicii.ibi.nu.18.
delictum, & ſi quando committitur contra perſonam domini,ſiue feudum ſit nouum ſiue antiquum applicetur domino,tamen ſi ob contumaciam damnetur, ſententia filiis nocere non poterit neque agnatis, quod amplia procedere etiam ſi contra contumacem eſſent teſtes examinati, qui depoſuiſſent de ipſo delicto. conſi.29.nu.30.& 31. fol.66
delictum homicidii voluntarii connumeratur inter enormia delicta,ſicuti furtum,periurium. & adulterium.conſ.77.nu.3. fol.165
delictũ quãdo.põt iudicari grauius vel leuius, interpretatio ſumi debet quod ſit leuius.conſ.11.nu. 38. f.31

Delictum felniæ cum ſit grane, officit in fendis nedum filiis, ſed etiam agnatis. conſi. 1. nu. 9. fol. 2
Delictum extinguitur cum perſona conſil. 1. numero. 18. fol. 3
Delictum in eommittens loco diœceſis exempto, non debet puniri ſecundum ſtatuta diœceſis conſil. 33. numer. 24. fol. 72
Delictum vbi non eſt punibile, ſuper eo non poteſt formari inquiſitio. conſ. 11. nume. 21. fol. 35
Delictum dicitur cõmiſſum in perſonam domini quando offenditur in perſona ſecus ſi extra. conſil. 64. numero. 10. fol. 136
Delictum taciturnitate temporis aboletur. conſ. 63. numero. 11. fol. 135
Delictũ in dubio non præſumitur. cõſ. 11. nu. 27. fol. 31
Delictum patris in ſeudo antiquo operatur vt feudum reuertatur ad dominum conſ. 60. nu. 8. fol. 129
Delictum, vide Feloniam.
Dilecti, qui magis ſunt, non debeat eſſe deterioris conditionis, quam minus dilecti. conſil. 58. numero. 77. fol. 124.
Delinquens quando nõ probatur alias delinquiſſe per Iudicem poteſt puniri mitiori pœna, quam ordinaria. conſ. 63. nu. 13. fol. 135
Damnabilis res de qua Princeps viuere debet, alienari non poteſt. conſ. 6. num. 5. declara, vt in nume. 50. fol. 17. & ſeq.
Demonſtrationes duę verę requiruntur ad probandum identitatem. conſ. 46. nu. 30. fol. 92
Denominatio fit ab eo, quod plurimum poteſt. conſil. 18. nu. 24. fol. 49
Depoſitioni ſactæ in tortura licet ſit ſtandum quando teſtis eſt contrarios, tamen id ſane intelligi debet, ſi alius non obſtat defectus, alias ſecus. conſil. 3. numero. 50. fol. 12
Deſcendentium appellatione in ſucceſſione primogenituræ, & maioricatus veniunt maſculi, & non fœminæ. conſ. 58. nu. 28. fol. 122
Deſcendentium appellatione, & ſi veniant maſculi, & fœminę, tamen id procedit niſi ſubiecta materia aliud ſuadeat. conſ. 58. nu. 24. fol. 122
Deſcendentium appellatione in feudis non veniunt fœminæ, ſed maſculi. ibi. nu. 25.
Deſtructo medio per quem neceſſario peruenitur ad finem, deſtruitur & ipſe finis. conſil. 58. nume. 57. f. 123
Deus licet ſubegerit Imperatori leges, & Papæ Canones, non tamen eis ſubegit obligationes, & contractus. conſ. 25. nu. 40. fol 60
Deus licet ſubegerit leges Imperatori, & Papæ canones, non tamen obligationes & contractos. conſil. 45 nume. 9. fol. 90
Deus, quos coniunxit, homo non ſeparet. conſ. 93. num. 12. fol. 192
Deus eſt veritas, qui non fallit, nec fallitur. conſ. 45. nu. 12. fol. 90
Deo magis obediendum eſt quam cuilibet homini conſi. 73. nu. 19. fol. 160
Dictio eorum, eſt repetitiua & reſtrictiua præcedentium. conſ. 79. nu. 54. fol. 170
Dictio ſimul, importat copulatiuè. conſil. 62. nume. 14. fol. 132.
Dictio perinde, denotat fictionem. conſil. 83. numer. 4. fol. 180.
Dictio quaſi denotat fictionem. ibid. num. 5.
Dictio, tunc, operatur vt diſpoſitio non extendatur ad alium caſum quam expreſſum. conſil. 70. nume. 15. fol. 152.
Dictio tunc, importat quòd eo caſu. ibid. nu. 16.
Dictio, nec copulat & continuat præcedens dictum, & ei iniungitur. conſ. 80. nu. 56. fol. 175
Dictio omnimoda, quæ eſt geminata habet latiſſimum ſignificatum. conſ. 75. nu. 13. fol. 163
Dictio ipſos, inducit repetitionem præcedentium, ſicut dicitur de dictionibus eos, & prædictos. conſ. 67. nume. 82. fol. 144
Dictio tunc denotat extremitatem temporis. conſil. 70. nu. 50. fol. 154.
Dictio propterea, videtur denotare cauſam & rationem finalem, propter quam aliquid ſit vel eſt. conſil. 14. nu. 5. fol. 41.
Dictio tunc, denotat extremitatem temporis conſil. 56. nume. 19. fol. 114
Dictio tunc, exponitur ideſt eo caſu. ibid. nu. 20.
Dictio, niſi habet uim conditionis. conſil. 49. numer. 14. fol. 98.
Dictio omnimoda, recipit congruam interpretationem a iure communi. conſi. 75. nu. 21. fol. 163
Dictio ipſe, eſt perſonaliſſima, & non tantum relatiua, ſed etiam ad oculum demonſtratiua. conſi. 55. nume. 29. fol. 112
Dictio quilibet, vniuerſalis prolata ab homine, non recipit reſtrictionem, ſed augumentum. conſ. 70. nume. 42. fol 153
Dictio quibuſcunque appoſita in diſpoſitione hominis, non recipit reſtrictionem. conſ. 54. nu. 42. fol. 100
Dictio omnino, ſignificat indiſtincte & omni caſu. conſ. 61. nu. 37. fol. 131
Dictio dicti. eſt repetitiua, & relatiua præcedentium, & eorum quæ dicta ſunt ſuperius. conſil. 56. num. 27. fol. 116.
Dictio, niſi importat exceptionem. conſil. 49. numer. 12. fol. 98.
Dictio nullatenus, quia vniuerſalis importat ipſo iure. conſ. 57. nu. 51. fol. 118
Dictio quicquid, eſt vniuerſalis & pręciſa. conſi. 55. nu. 48. fol. 112
Dictio quicquid, operatur quod omne verbum ſui natura impetrans arbitrium boni uiri mutat naturam, & liberum importat arbitrium ibid. nu. 49.
Dictio ipſe, eſt perſonaliſſima. conſi. 59. nu. 28. fol. 127
Dictio ex, denotat cauſam proximam & immediatam. conſi. 54. nu. 11. fol 109
Dictionis quilibet, natura eſt diſtributiue & ſeparatim verſari per omnes, & ipſos comprehendere diſtributiue & ſeparatim conſi. 70. nu. 44. fol. 154
Dictiones vniuerſales non poſſunt reſtringi, etiam ſi materia ſit odioſa, cum de ſui propria ſignificatione ſint ampliatiuæ, & in materia reſtringibili nunquam excluditur lata interpretatio, quę ex proprietate uerborum deſcendit. conſ. 54 nu. 39. fol. 110
Dicta in præcedentibus videntur repetita in ſequentibus, quando præcedentia ſunt præparatoria ſequentium, ſecus ſi ſint diſtincta & ſeparata. conſi. 67. num. 83. fol 145
Dicta doctorum debent intelligi ſecundum iura allegata. conſi. 95. nu. 9. fol. 195
Diffamatio notificari non debet iudici in occulto. conſ. 3. nu. 10. fol. 11
Differentia nulla conſtituitur inter ius ciuile & canonicum in recuſatione notarii, conſultoris, & putatoris. conſ. 31. nu. 25. fol. 69
Difficile eſt aliquid terminare antequam termini quæſtionis intelligantur. conſ. 70. nu. 1. fol. 153
Difficile eſt aliquid terminare. conſ. 56. nu. 2 fol. 151

Diſcordię

Diſcordiæ plures oriri poſſunt inter Præſidentes ratione communionis.conſ.10.nu.3. fol.28

Diſcuſſio & inquiſitio requiritur in venditione rerum minoris.conſ.7.nu.66. fol.22

Diſcuſſio bonorum requirit interlocutoriam iudicis,ꝙ legitime facta fuerit.conſ.23.nu.21. fol.57

Diſpenſatio & non legitimatio cadit inter natum ex coniugato & ſoluta, cum inter eos matrimonium eſſe non poſſit.conſi.69.nu.5. fol.197

Diſpenſare eſt malus quam legitimare.conſil.96.numero.11. fol.197

Diſcipulus tenetur alere doctorem egenum.conſi.5.nume.10. fol.16

Diſpoſitio leg.fin.C.ad leg.Iul maieſta.quò ad pœnam de nouo impoſitam contra committentem crimen læſæ maieſtatis in principem, non extenditur ad Rempublicam Romanorum,nec ad alium conſil.1. numero.20. fol.3

Diſpoſitio l.quotiens.C.de rei vendic.locum non habet quando primus emptor, cui fuit tradita res,conſenſit alienationi ipſius rei factæ alteri.conſil.57. numero.13. fol.117

Diſpoſitio pœnalis de caſu ad caſum non extenditur. conſ.59.nu.52. fol.128

Diſpoſitio capi.primi, an agnatus vel filius, habent locum in feudo ex pacto & prouidentia.conſ.28.num. 1. ſed contra ſecundum communem, vt tantum locum habeat in feudò hæreditario,vt nu.9.& ſequentibus. fol.63.& 64

Diſpoſitio authen.præterea.C.vnde vir & vxor, locum non habet quando a principio contracti matrimonii mulier fuit congrue dotata, licet poſtea ex mutatione temporum,qualitatis perſonarum, & facultatum effecta fuerit incongrua, ex qua non poſſit ſe ſuſtentare.conſi.15.numero.1.ſed contra numer. 25. & ſequen. fol.43.& 44

Diſpoſitio.l.quiſquis ad l.Iul. maieſta. quæ loquitur de officialibus Principis,locum habet in inſtantibus coram Principe,& non in aliis.conſ.1.num. 23. fol.3

Diſpoſitio cap.1.§.inter filiam,ſi de feud.fuc. contro.inter dom. & agna. procedit nedum in filia, ſed etiam in extraneis.conſ.98.nu.28. fol.202

Diſpoſitio dicti §.inter filiam.locum etiam habet quando agnatus reperitur poſſidere.conſi.98.numero.31. fol.202.

Diſpoſitio auth.pręterea, ſecundum Doc. communiter habet locum in dote minima.conſ.14.nu.34. fol.42

Diſpoſitio teſtatoris vim legis obtinet. conſil.1.numer. 77. fol.6

Diſpoſitio glo.in l.tale pactum.§.fin.ff.de pac.locum habet nedum in legibus &c.

Diſpoſitio l.fi.ff.de iuriſd.omn.iud etiam procedit in loco exempto exiſtenti intra territorium.conſ.33. nume.29. fol.72

diſpoſitio dicti §.& quoniam variè, locum habet in legitimatione collatiua, & non in reſtitutoria. conſil. 95.nu.11. fol.196

diſpoſitio authen.licet.C.de nat.lib.habet etiam locum quando pater haberet filias, quæ ipſi ſuccedere non poſſent vigore renunciationis iuratæ.conſ.95.nume. 20. fol.196

Diſpoſitio dicti §.& quoniam varie, non habet locum dato quòd procedat in legitimato per reſcriptum, quando pater filiæ legitimæ & naturali minus reliquit legitimæ,quam legitimatę,& relicto quieuerit. conſ.95.nu.13. fol.196

diſpoſitio conditionalis ceſſat conditione non impleta. conſil.58.numero.14. fol.121

diſpoſitio aliqua ad ignorata non extenditur.conſil.79. nume.73. fol.171

diſpoſitio teſtatoris quando eſt collata in aliquem incertum futurum euentum, tunc etiam veniunt qui reperiuntur in rerum natura tempore,quo dies relicti cedit,declara vt infra.conſi.70.nu.10. fol.152

diſpoſitio dicti. §. & quoniam varie, locum non habet ſtante ſtatuto quòd extantibus maſculis filia dotata à patre nihil vltra petere poſſit de bonis ſuis.conſil. 95.nu.16. fol.196

diſpoſitio dictæ.l.ſcripturas.vt locum habeat, requiritur quòd omnes teſtes recognoſcant eorum ſubſcriptiones adeo quòd ſi vnus ex ipſis mortuus eſt, aliorum recognitio non ſufficit conſ.84.num.11. fol.182

diſpoſitio.l.ſcripturas.C.qui pot.in pigno. habe. vt habeat locum, requiritur quòd tres teſtes ſubſcripti in ſcriptura priuata ſint integræ atque probatæ opinionis.conſ.84.nu.7. fol.182

diſpoſitio teſtatoris non ſolum quando eſt dictio tunc, ſed etiam & eo caſu,quæ, quidem verba ſunt geminata,attenta eius mente, ita habet locum in non natis ſicut in natis,& mortuis.conſ.70.num.51.fol. 154

diſpoſitio dictæ authe.præterea locum non habet quãdo vxor pauper haberet fratrem,qui eam alere tenetur.conſil. 14.numero. 19. declara vt in numero. 53. fol.41.

diſpoſitio capituli Titius, ſi de feudo fue. contro., inter domi.& agna.ſecundum receptam doct. ſententiam non habet locum niſi in feudo ex pacto & prouidentia,& non in hæreditario.conſ.57.nu.76. fol.120

diſpoſitio.l.non dubium.C.de legat. ita locum habet in fideicommiſſario,ſicut legatario.conſ.78. numer.20. fol.167.

diſpoſitio capituli cum haberet,de eo qui dux.in matr. quam pol. per adulr. ſecundum magis communem habet locum nedum in foro canonico, ſed etiam in ciuili.conſ.85.nu.7. fol.183

diſpoſitio.l.hac conſultiſſima.§.ex imperfecto.C.de teſta. quæ loquitur de liberis, extenditur ad nepotes. conſi.89.nu.6. fol.187

diſpoſitio capituli cum haberet, de eo qui dux. in matr.quam pol.per adult.ſecundum magis communem locum habet in prato Cæſaris.conſ.89.nu.2. fol.186

diſpòſitio.l.quiſquis.C.ad legem Iul.maieſt. nedum habet locum in filiis naſcituris, ſed etiam in iam natis tempore delicti commiſſi.conſi.74.nu.2. fol.161

diſpoſitio dictæ l. & ſi locum habeat in inferioribus a ſupremo Principe non tamen in præiudicium filiorum delinquentium.ibi.nu.4.& ſeq.

diſpoſitio ipſius l.eſt odioſa,correctoria & pœnalis.ibi. nume.6.

diſpoſitio.l.ſi quis argentum ſecundum communem,locum non habet in promiſſione de donando. conſil. 69.num.18. fol.166

diſpoſitio authen.præterea C.unde uir & uxor,non habet locum in uxore dotata in parua dote. conſil.14. nu.2.& in nu.14.ſed contra num.20.ſecundum communem. fol.41.

diſpoſitio l.hac conſultiſſima.§.ex imperfecto. C. de teſta.licet procedat extantibus filiis legitimis & naturalibus, & legitimatis ſimul, tamen id intelligitur dummodo plus non relinquatur legitimato,quam legitimo & naturali.conſ.95.nu.2. fol.195

diſpoſitio quælibet debet intelligi ſecundum ſtatuta loci.conſ.79.nu.65. fol.171

diſpoſitio generalis limitationem recipit de habilitate

niſi

niſi publica vtilitas in contrarium ſuadeat, conſi.80. nume.22. fol.173
Diſpoſitio capituli primi.§.inter filiam, ſi de feud. fue. controuer.inter domin.& agna.procedit nedum in filia,ſed etiam in extraneis.conſi.2.nu.28. fol.9.
Diſpoſitio dicti.§.inter filiam,locum etiam habet quando agnatus reperitur poſsidere ibid.nu.31.
diſpoſitio.l.miles.§.defuncto.ff.de adult. locum non habet quando filius natus eſt conceptus abſente marito.conſi.22.nu.32 fol.55
diſpoſitio conditionalis, quæ purificata fuit habetur propura·conſi.1.nu.74 fol.6
diſpoſitio dictæ.l.quiſquis,reſpectu filiorum, non ſeruatur per conſuetudinem.conſi.74.nu.20 fol.162
diſpoſitio ſimplex quæ de ſui natura non ſolet includere futura,ea comprehendit per illam dictionem omnia.conſi.54.nu.44. fol.110
diſpoſitio.§.& quoniam varie,in auth.quib.mod.nat.eſſi.ſui, ita habet locum in legitimato per reſcriptum, ſicut in legitimato per oblationem curiæ, conſil. 95. numero.5. ſed contra numero 11. cum ſequentibus. fol.195.
diſpoſitio.l.quiſquis.C.ad l.Iul.maieſt.quæ prohibet ne quis pro reis interueniat,habet locum in iam damnato,conſi.12.nu.60 fol.35
diſpoſitio.l.quiſquis,locum non habet in rebus donatis per matrem filiis inter viuos,conſilio,74.numero.16. fol.162.
diſponere quis poteſt arbitrio ſuo de rebus allodialib. & ſuper illis ordinare, ac fideicommiſſum relinquere conſil.1.nu.55 fol.5
diſpoſitio dictæ authen.præterea,locum haber ſiue mulier indotata fuerit,ſiue dotata, ſed cum parua dote. conſi.15.num.35 fol.44
diſpoſitio quando fit a fœmina deſcendentes maſculos vocando,ea intelligi debet de deſcendentibus ex maſculis,conſi.76.nu.11 fol.164
diſpoſitum in vno ex correlatiuis cenſetur etiam diſpoſitum in alio vbi in omnibus eſt eadem ratio. conſil. 39.nu.4 fol.81
diſpoſitio dictæ auth.præterea,locum non habet quando mulier ex operis ſuis poteſt ſibi parare victum. conſi.14.nu.15.& nu.19.ſecundum communem, declara,vt in num.45 fol.42.& 43
diſpoſitio dictæ auth.præterea,eſt pœnalis,& odioſa cō ſil.14.nu.8.ſed contra.n. 7 fol.41
diſpoſitio ſeu excluſio debet reſtringi ad ſuam cauſam conſi.24.num.6. fol.55
diſpoſitio.l.ſi vnquam.C.de reuo.dona.ſecundum communem non habet locum in donatione remuneratoria.conſi.13.nu.31 fol.38
diſpoſitio ſi eſt limitata ad certum gradum debet probari, quòd perſona, quę agit ſit intra illum gradum conſi.32.nu.20 fol.70
diſpoſitio contrahentium non habet locum niſi ad id, quod nō eſt autem ad id quod non eſt conſi.58.nu.6. fol.121
diues vel pauper an,quis ſit, ſecundum communem arbitrio iudicis relinquitur,conſi.15.nu.19 fol.44
diuerſitas verborum,deſignat diuerſitatem rerum.conſ. 50.nu.24 fol.100
diuina gratia debet legibus præualere.conſi.73. nu.20. fol.160
diuiſio formam corrumpit conſi.30.nu.7 fol.67
diuiſio corrumpit formam conſi.72.nu.65 fol.159
doctor non poteſt fuſtigari.conſi 31.nu 4 fol.68
doctor torquetur in crimine læſæ maieſtatis. Item crimine falſi,In crimine priuati carceris, In crimine ſimoniæ,& in crimine proditionis. ibidem numero.6. 7.8.9.& 10
doctor debet concluſiue loqui & pauca,ſed vtilia effundere conſi.36.nu.27 fo.78
doctor artium & medicinæ dicitur eſſe in dignitate,conſil.67.nu.9 fol.141
doctus qui eſſe debet, non debet ab aliis doceri. conſil. 66.num.3 fol.139
dolus ex receptione alicuius perſonæ vel rei non præſumitur contra receptantem ſi commodum ad eum non peruenit conſi.11.nu.57 fo.32
doli ſuſpicio ceſſat contra rapientem puellam quando ex raptu commodum non ſentit ibid.nu.58
dolus non pręſumitur in mendace, qui nullum commodum ex mendacio conſequitur ibid.nu.59
dolus non præſumitur in eo,qui facit aliquid, quod cedit,in ſui damnum.ibid.nume.60
dolus probari debet ex indiciis perſpicuis,ideſt claris, & manifeſtis,conſi.11.nu.9 fo.31
dolus requiritur in cauſa fraudati pedagii,conſi.42. numero.15 fol.86
dolus re ipſa æquiparatur dolo ex propoſito.conſi.7.numero.45 fol.21
dolus in minore non eſt tantus, quantus eſt in maiore. conſi.77.nu.9 fo.165
dolus non ſolet committi ſine animo lucrandi, & ſine cauſa.conſi.11.nu.55 fo.32
dolus aduerſarii culpæ actoris præponderat,conſ.4.nu. 67.fol.16
dolus non præſumitur vbi interuenit decretum iudicis cum cauſę cognitione,conſi.7.nu.63 fo.22
dolus ſicut excluditur in caſu capituli quamuis,de pac. in 6.ita etiam quando quis enormiter reperitur læſus.conſi.96.nu.58 fo.199
dolus imputari non poteſt ei qui iuris ſui conſeruandi cauſa aliquid egit,conſi.11.nu.23 fo.35
dolus non ſolet committi aduerſus perſonam non maliuolam.conſi.11.nu.53 fol.32
dolum allegans,illum probare tenetur, conſil.11.nu.7. fol.31
dolo facit,qui petit, quod incontinenti reſtituturus eſt conſi.78.nu.1 fo.166
domicilium in dubio quis cenſetur habere in loco ſecundum communē ſi ibi ſteterit per decennium continuum, & eo maxime quando talis in dicto loco emiſſet domum & poſſeſsiones,conſil.79. numero.53. fol.170
dominium vt probetur,requiritur quòd conſtet de dominio ſui auctoris,alias quis non poteſt obtinere. cō ſil.46.nu.21 fol.92
dominium infeudantis quò ad bona, quæ in locis infeudatis reperiuntur ſecundum veram, & communem concluſionem nullo modo probatur per inſtrumenta inueſtiturarum feudalium,conſi.46.nume. 22. & 51. fol.eod.& 93
dominium quando venit probādum debet firmiter probari & de præſenti.ibid.nu.23 f.103
dominium neque poſſeſsio transfertur ex ſolo pacto retrouenditionis conſi.69.nu.28 f.149
dominium & poſſeſsio transfertur per conſtitutum conſil.45 nu.2 f.89
dominium transfertur per donationem quando concedens eſt dominus conſi.50.nu.20 fo.100
dominium rei,quæ cecidit in commiſſum, licet ipſo iure tranſeat in gabellarium. non tamen poſſeſsio niſi ſequuto facto hominis, ideſt expulſione poſſeſſoris, conſi.

conſi.42.nume.5. fol.10

dominii defectus non obſtat in poſſeſſorio, ſi inconti- nenti de illo probetur.conſi.2.nu.35. fol.202

dominii defectus non obſtat in poſſeſſorio ſi inconti- nenti de illo probetur.conſ.98.nu.34. 202

dominus vaſallum cogere poteſt vt ſibi oſtendat per ſcripturam feudum,quod dixit in voce ſe ab eo tene re,non autem inueſtituram conſi.66.nu.10. fol.140

dominus ſi facit citare Baronem ſuum vt oſtendat iura quæ habet in caſtris, citatio huiuſmodi eſt ipſo iure nulla.conſi.66.nu.21. fol.140

dominus poteſt vaſallo relaxare iuramentum,& eum a uinculo iuramenti abſoluere. conſil. 99. numero. 8. fol.203.

dominus non poteſt ſe intromittere de primis cauſi ru ſticorum vaſalli inueſtiti de mero,mixto imperio, & omnimoda iuriſdictione.conſ.75.nu.15. fol.163

dominus pro modico exceſſu non priuatur proprieta- te feudi.conſi.1.nu.99. fol.7

dominus directus reſpectu iuris ſui poteſt conſentire, quòd feuda tranſeant ad illas perſonas, ad quas de ſui natura non fuiſſent tranſitura.conſ.16.numer.27. fol.46.

dominus ſi agit contra vaſallum vt indicet bona feuda- lia,ſi neget ſe illa poſſidere,domino incumbit proba tio bonorum feudalium, qua probatione facta vaſal lus feudo priuatur,quod declara procedere ſi feuda tarius ſcienter neget feudum, ſecus ſi ignoranter. conſi.66.nu.15.& 16. fol.140

dominus directus feudi reſpectu ſui iuris & intereſſe poteſt conſentire, quòd feuda tranſeat ad alias per- ſonas,ad quas de ſui natura non tranſirent.conſi.22. nume.44. fol.56

dominus ſi promiſit cum iuramento ſoluere creditori & non poteſt, non tenetur vaſallus dare pecuniam domino vt ſoluat.conſ.5.nu.13. fol.16

dominus directus non poteſt inſufflare ſpiritum vitæ inſtantiæ peremptæ in terris vaſallorum habentium merum & mixtum imperium cum regalibus.conſi.4. num.3. fol.14

dominus directus in prima inſtantia ſubditorum vaſal- li non poteſt ſe intromittere.declara,vt in nume.60. conſ.4.nu.10. fol.14.

dominus prætendens,quòd quicquid eſt intra fines ter ritorii ſui ſit feudale, debet nedum articulare confi- nes feudi ſed etiam,quòd pro maiori parte vltra me dietatem poſſeſſionis conuicinæ in dicto loco eſſent poſſeſſiones feudales. Item quòd eſſent de illo feu- do.conſil.46.nu.57.58. fol.93

dominus & vaſallus ſunt correlatina, quorum natura eſt,vt quicquid dictum eſt de vno,idem intelligatur dictum de alio, etiam ſi eſſemus in materia correcto ria vel pœnali.conſi.16.nu.29 fol.46

dominus quando in conceſſione vtitur verbo dono, vel ſimili importante donationem, dicitur per eum fieri libera donatio, & non conceſſio feudalis.conſi. 50.nu.27. fol.100

dominus in cauſa ſerui, Abbas in cauſa monachi,pater in cauſa filii legitimi, ciuitas in cauſa ciuis, Epiſco- pus pro clerico ſecundum communem admittitur pro ſuo intereſſe ad defenſionem ipſorum. conſ. 47. nume.31. fol.95

dominus quando ſemel tradidit feudum vaſallo ſi po- ſtea ad eum deuenit ſine culpa & facto vaſalli, tene- tur iterum tradere vaſallo. conſil. 52. numero. 34. fol.107.

dominus ſi per centum annos ſeruitium non impoſuiſ- ſet vaſallo,per hoc non cenſetur liberatus tempore, quia nunquam habuit aliquam poſſeſſionem liberta tis, ex quo requiſitus non fuit ad prçſtationem ho- magii vel ſeruitii.conſ.52.nu.28. fol.107

domino mercium competit reſtitutio in integrum ex clauſula generali,ſi qua mihi iuſta cauſa. &c.aduer- ſus omiſſam ſolutionem ſactam gabellario per mu- liones,ſi ipſi ſoluendo non reperiuntur.conſi.42.nu- me.30. fol.87

domino incumbit probare quòd vaſallus contraxerit amicitiam in damnum & perniciem ipſius. conſil. 1. nume.87. fol.6

domini caueant ne male tractent ſubditos ſuos, quia ſecundum Ange. ſunt reprimendi ne ſint tantum au daces ad maleficia perpetranda in plebem, & debi- les.conſ.18.nu.25. fol.49

domini ſemper ſunt hominibus ſuis infeſti,& pleni aua ritiæ, quam de die cogitant, & de nocte ſomniant ibid.nu.26. fol.50

domini ſubditos ſuos tenentur ab alienis iniuriis tueri ac deſendere,& non ipſos degluttiuere.ibid.num.28.

domini de parlamento Delphinali poſſunt iudicare ſe cundum conſcientiam, & ſi aliter ſacerent ſecun- dum Theologos peccarent, cum principaliter de- beant attendere magis ad veritatem quam ad ſubti- litatem.conſi.68.nu.19. fol.146

domini directi cauti eſſe debent,ne cogant vaſallos ad demonſtrandum feuda,pro quibus ſeruitia prçſtant. & ratio ponitur.conſ.66.nu.1.& 2. fol.139

domini terrarum habent intentionem fundatam quò res ſitas intra fines ſuæ terræ, niſi aliud in contra- rium doceatur.conſi.46.nu.36. fol.92

dominis non licet in uaſallos ſæuire.conſil.18. nume.8. fol.49.

donatio iurata facta filio ſpurio non tenet.conſil.67.nu me.75. fol.144

donatio remuneratoria non eſt proprie donatio, ſed quædam permutatio.conſi.13.nu.30. fol.38

donatio facta ob certa & remunerabilia merita,non po teſt reuocari,nec eget inſinuatione.conſ.13.num.24. fol.38.

donatio caduca redditur nulla. conſil. 58. numero. 43. fol.122.

donatio remuneratoria ob ingratitudinem reuocari poteſt,quia cauſa præcedens non eſt obligatoria ſed uoluntaria.conſil.13.numero.10. ſed contra numer. 61. fol.38

donatio facta ſub duplici conditione,valere non poteſt niſi ambæ verificentur.conſ.58.nu.49. fol.122

donatio facta per Cæſarem monaſterio de curia, non operatur, quòd aliquid quæſitum ſit eccleſię niſi oſtendatur,quod curia ipſa ſpectabat ad donantem. conſ.46.nu.66. fol.93

donatio, uel conceſſio ſeudi debet interpretari ſecun- dum qualitatem perſonarum donantium, & quæ do nationem recipiuntur.conſi.76.nu.14. fol.164

donatio eſt doni dati.conſ.50.nu.19. fol.100

donatio differt a promiſſione de donando.conſil.69.nu me.17. fol.148

donatio facta cum iuramento, non ſeruata ſolemnita- te ſtatuti probatoria,non valet.conſil.43.numero.1. fol.87.

donans ſi habet filium ſpurium,quem poſtea ſecit legi- timari,in tali legitimatione citandus eſt donatarius de cuius præiudicio agitur,alias illi non nocet.conſ. 67.nu.52. fol.143

donans omnia bona ſua mobilia & immobilia, cenſe- tur

tur etiam donare iura & actiones propter illam dictionem omnia.conſi.54.nu.43. fol.10
Dos exceſsiua facta filiæ ſpuriæ & vltra modum congruum alimentorum repetitur per hæredes dotantis.conſi.85.nu.9. fol.183
dos dicitur legitima ſecundum conditionem mulieris & facultatem patrimonii.ibi.nu.10.
dos & ſi minima ſit, tamen dos eſt.conſil.14. nume.32. fol.42.
dos an ſit idonea,remittitur arbitrio boni viri. ibidem. nume.35.
dos eſt titulus oneroſus reſpectu mariti.conſi. 85.num. 13. fol.183
dos dicitur parua quando non ſufficit ad alimenta.conſil.14.nu.21. fol.41
dos filiæ ſpuriæ non debet excedere legitimum modum alimentorum.conſi.85.nu.6. fol.183
dotis appellatione venit tota dos. conſil.61.numero 6. fol.130.
dotis appellatione venit tota dos.conſil. 61. nume.15. fol.132.
dubium grande vbi emergit, non debemus paſſim reſpondere, ſed ponderare & diſputare articulum, quod bene debent notare conſulentes.conſi. 24. nume.2. fol 57
duplex funiculuss fortior eſt ſimplici.conſi.12.num.69. fol.35.
duo quando copulantur per ſe, & non reſpectiuè ad aliud,tunc non requiritur concurſus copulatorum, ſed verificatur ſermo in quolibet.conſi.79.nu.21.declara vt in nu.46.cum ſeq. fol.149
duo ſunt in quibus omnium humanorum actuum conſtat effectus,poteſtas ſcilicet, & voluntas, quorum ſi alterum deſit nihil eſt,quod perfici poſſit. conſil. 10. nu.8. fol.28
dux eo ipſo quòd quis creatur, non ſolum regalia, de quibus in titulo quæ ſint regalia, videntur in eum translata, ſed etiam ea,quæ ſunt reſeruata in ſpecie Principi.conſ.4.nu.42. fol.15
dux vel Marchio poteſt in eius dominio, & quo ad ſuũ dominium legitimare naturales & ſpurios. ibidem. nume.43.
dux Subaudiæ poteſt in ſuo territorio creare Comites & Marchiones.ibi.nu.44.
dux Mediolani plenitudinem poteſtatis habet in ſuo Ducatu, & in ipſo ea omnia poteſt, quæ Imperator in vniuerſo orbe.conſ.1.nu.49. fol.4
dux Mediolani, qui recognoſcit Cæſarem in directum dominum ſine eius priuilegio non poteſt facere in præiudicium alterius rem feudalem allodialem. conſil.1.nu.56. fol.5
duces, Marchiones, & Comites perpetuo inueſtiti, in eorum dominio cenſentur Principes. conſil.1.num. 50. fol.5

E

Ecclesia ſecundum magis communem reſtituitur aduerſus præſcriptionem quadraginta annorum.conſi.68.nu.24. fol.147
Eccleſia quæ eſt intra fines diœceſis, præſumitur eſſe ſub iuriſdictione Epiſcopi diœceſani. conſil.46. nume.37. fol.92
Eccleſia Iudæos in ſuis ritibus & ceremoniis tolerat. conſil.25.nu.7. fol.59
Eccceſia ex gratia tolerat Iudæos, non ſic hæreticos. couſi.25.nu.2. fol.59
Eccleſia dicitur fidelium collectio. conſil.95. nume.27. fol.197.
Eccleſiam qui vult inſtituere, & filium exhęredare,vide in verb.Inſtituere.
Eccleſiæ locus,& ſi ſit exemptus, remanet tamen de territorio.conſi.33.nu.13. fol.72
Eccleſiæ locus,vide locus.
Edictum per quod iubentur vaſalli accipere inueſtituram intra certum tempus ſub pęna priuationis, non arctat eos,qui certi ſunt.conſi.72.nu.15. fol.157
Edictum diui Adr.in feudis locum habet.conſ.98.num. 30. fol.202
Edictum diui Adr.in feudis locum habet.conſi.2. num. 30. fol.9
Electio in dubio eſt legatarii in alternatiuis vltimarum voluntatum.conſi.35.nu.17. fol.76
Emphyteota vendens rem emphyteoticam ſub conditione,ſi conſenſus domini interuenit,ſi conditio non fuit adimpleta, non priuatur feudo, quod amplia multo fortiùs procedere quando in inſtrumento dicitur, quòd omnia & ſingula contenta in contractu voluit non procedere niſi domini conſenſu interueniente.conſi.7.nu.7.& 8. fol.20
Emphyteota licet non poſſit ſub pœna priuationis alienare irrequiſito domino, tamen ex promiſsione de vendendo non committitur pœna.conſi.69.num.15. fol.148.
Emphyteota non priuatur emphyteoſi ob canonem non ſolutum niſi volente domino.conſil.57.nume.9. fol.117.
Emphyteota ſi alienet rem emphyteoticam irrequiſito domino, res ipſa reuertitur ad dominum, & non ad agnatos.conſi.60.nu.7. fol.129
Emphyteota non ſoluens canonem in tempore,& ſi priuetur ipſo iure re emphyteotica, tamen id intelligitur domino ita volente & declarante.conſil. 81.nume.6. fol.176
Emphyteoſis conceſſa pro ſe & filiis,non tranſit ad fœminas.conſi.76.nu.5. fol.164
Emphyteoſis conceſſa fœminæ pro ſe & filiis ſuis, comprehendit fœminas.ibi.nu.6.& 22.
Emphyteoſis priuata non venit in confiſcatione bonorum.conſ.29.nu.18. fol.66
Emphyteoſis eccleſiaſtica,quæ non ſolet tranſire ad naturales, tamen tranſit ſi conceſſa eſt naturali.conſil. 76.nu.21. fol.165
Emphyteoſis acquiſita pro ſe & filiis, non comprehendit nepotes.couſi.58.nu.63. fol.123
Emphyteoſim ſi quis acquiſiuerit pro ſe,& filiis,non veniunt fœminæ.ibi.nu.62.
Emptor malæfidei rei feudalis non recuperat pretium. conſi.57.nu.27. fol.118
Ens non fit ex non ente.conſi.67.nu.67. fol.150
Epiſcopus ſi dedit licentiam ſubdito ſuo a quocunque vellet Epiſcopo recipere ordinationem,per mortem Epiſcopi non expirat.conſi.38.nu.5. fol.50
Epiſcopus ſi facit conſtitutionem quod nullus accedat ad monaſterium monialium exemptum,& contrafaciens ſit excommunicatus, dictæ conſtitutioni contrauenieńs ligatur ipſa lege.conſi.33.nu.16. fol.72
Epiſcopus quando habet parochiam ſibi ſubditam in diœceſi alterius Epiſcopi facientis ſtatuta ipſa,non ligant ſubditos illius parochiæ,licet ſint intra limites ſuæ diœceſis,quia nõ ſunt ſubditi ipſius,ꝙ ampliatur procedere etiam ſi quò ad ſacramenta reſponderet Epiſcopo in cuius diœceſi ſita eſt parochia.conſ.33. nu.35.& 36. fol.72

Epiſcopus

Epiſcopus concedens alicui licentiam eligendi confeſſorem mortuo vel reuocato Epiſcopo extinguitur. conſi.38.nu.12. fol.80
Epiſcopus licet non poſſit ſedere extra ſuam dioeceſim ſine licentia habentis iuriſdictionem, tamen in loco exempto intra dioeceſim poteſt ſedere ſine licentia habentis iuriſdictionem in loco exempto.cõſil.33.nu.15. fol.72
Eques dicitur in dignitate conſtitutus.couſi.67. nume. 10. fol.141
Error in facto proprio admittitur quando conſtat per publicum inſtrumentum rem aliter ſe habere.conſi. 69.nu.51. fol.150
Error præſumitur vbicunque apparet rem aliter ſe habere.conſi.69.nu.48. fol.150
Error in facto proprio eſt tolerabilis quando tractatur de damno euitando.ibid.nu.50.
Error etiam in facto præſumitur quando tractatur de damno uitando.conſi.50.nu.63. fol.101
Error probabilis non cadit in facto proprio. conſil.47. nu.3. fol.94
Error inris licet non præſumatur, tamen potius error quam dolus præſumendus eſt.conſil.11. numero.46. fol.32.
Error iuris potius præſumitur,quam donatio & malafides.ibi.nu.47.
Error offici non debet docto de errore.conſi.100.num. 23. fol.206
Error dicitur probari eo ipſo quòd apparet veritatem aliter ſe habere,quod amplia procedere, dato quòd tractetur de facto proprio, ſi tamen agatur de damno vitando.ibi.nu.24.& 25.
Euictioni locus non eſt in donatione re euicta, niſi ea inceperit a promiſſione,quod ſecus eſt in feudo.conſil.50.nu.26. fol.100
Examinatio teſtis ad perpetuam rei memoriam licet fieri debeat coram iudice coram quo cauſa principalis venit ventilanda, tamen in caſu neceſſitatis poteſt fieri coram alio iudice.conſ.80.nu.8. fol.173
Exceptio quæ infringit tutelam deſtruit actoriam.conſil.49.nu.6. fol.97
Exceptio non numeratæ pecuniæ licet opponi poſſit infra biennium, tamen id fallit in confeſſione de recepto facta per conſtitutum in articulo mortis.conſi.37.no.4. fol.78
Exceptio dominii reiicitur in poſſeſſorio reintegrandę ſicut in interdictum de ui.conſi.6.nu.49. fol.19
Exceptio iuris tertii, quæ non eſt excluſiua ipſo iure, non admittitur.conſi.57.nu.10. fol.117
Exceptio reſtitutionis pretii non factę tanquam de apicibus iuris, non eſt habenda in conſideratione, vbi eſt cauſa commiſſa ſummarie, & ſola facti veritate inſpecta.conſi.7.nu.30. fol.21
Exceptio facta in aliquibus caſibus firmat regulam in non exceptuatis.conſi.1.nu.120. fol.7
Exceptio declarat, & reſtringit regulam, firmatque eam in omnibus caſibus non exceptis.conſil.79. nume.78. fol.172
Exceptio quòd delictum eſt impunibile, impedit litis ingreſſum.conſi.11.nu.20. fol.31
Exceptio declarat regulam in caſu non excepto.conſi. 49.nu.13. fol.98
Exceptio firmat regulam in non exceptuatis.conſil.80. nu.53. fol.175
Exceptio in uno facta in tranſactione firmat regulam in omnibus aliis.ibid.nu.54.
Exceptio, quæ nos reducit ad ius commune late interpretari debet.conſi.30.nu.31. fol.68
Exceptionem præſcriptionis qui obiicit, iniquiſſimo vtitur priuilegio,ac rigoroſa vtitur exceptione contraria iuri & æquitati naturali.conſi.68. numero.11. fol.146.
Exceptionis ita probare tenetur ſuam exceptionem,ſicut actor ſuam probationem, quia excipiendo cenſetur agere quo ad ipſam exceptionem.conſi.13.nu. 65. fol.40
Excommunicatur per Epiſcopum remanet excommunicatus poſt mortem ipſius.conſil.38.nu.8. fol.80
Excluſio legis eſt fortior quam hominis.conſi.62. num. 51. fol.134
Executor,qui habet conſcientiam ſuam contra ſententiam quam exequi debet,licet teneatur eam exequi, & ſi ipſa iniuſta ſit, tamen illud intelligitur in cauſa ciui.non autem criminali,& corporali,quia tunc ceſſare debet ab illius executione.conſi.12.numero.82. fol.35.
Executores teſtamenti ſi non conueniunt in diſtributione bonorum teſtatoris. debet præferri ipſorum executorum ſententia,qui ſunt conſanguinei teſtatoris. conſil.16.nu.42, fol.47
Exhæredatio facta de filio, non trahitur ad nepotem, conſi.82.nu.21.declara,ut nu.42. fol.177
Exhæredatus poteſt ſuccedere in feudo.conſi.53. num. 17. fol.108
Exemplum habetur quod teſtator expreſſiſſet, ſi de eo cogitaſſet.conſi.70.nu.36. fol.15;
Exemplum fidem non facit non exhibito originali.conſil.69.nu.54. fol.150
Exempla ut fidem faciant,requiritur quod in exemplatione interueniat citatio eorum,quorum intereſt.cõſil.69.nu.57. fol.150
Exemplatio nullo facta edicto, aut citatione generali non releuat,quando exemplatur priuilegium,etiam ſi de nullius certæ perſonæ prędiudicio tractetur.conſi.ibid.nu.58.
Exemplatio fidem non facit niſi fiat de mandato iudicis, qui inſpiciat & auſcultet an cum originali concordet,& pars de cuius intereſſe agitur,fuerit citatá ibidem.nume.59.
Exercitium omne poſſidendi probatur per inſtrumentum.conſi.6.nu.20. fol.18
Exhibere eſt in publicum oſtendere videndi cauſa.conſi.1.nu.62. fol.5
Exemptus æquiparatur extraneo.conſilio. 33.numero. 26. fol.72
Exhortatio quæ fit aduocatis.conſilio. 36. numero. 17. fol.82.
Expenſis condemnandus eſt temere agens.conſi.41.nume.2. fol.84
Experientia eſt omnium rerum mater.conſi. 89. nume, 11. fol.187
Ex præterito in præſenti non pręſumitur quò ad præſumptionem delicti.conſi.11.nu.35. fol.31
Expreſſum habetur quod diſpoſitum fuiſſet a teſtatore ſi interrogatus fuiſſet,quod procedit in omnibus diſpoſitionibus.conſi.62.nu.25. fol.133
Expreſſa ſpecialiter minorem habent dubitationem, & efficatiora ſunt.conſ.1.nu.121. fol.7
Extenſio ratione abſurditatis euitandæ fit. conſil.15.nume.17. fol.44
Extenſio non fit de caſu ad caſum in conditionibus mere uoluntariis.conſi.59.nu.19. fol.116
Extenſio non fit in conditionibus voluntariis ad ſimilem caſum.conſ.58.nu.55. fol.123
Extenſio

Extenſio non permittitur de perſona ad perſonam, concurrente etiam tacita & veriſimili mente teſtatoris. conſi.55.nu.24. fol.112
Extenſio non dicitur fieri ſed potius declaratio, vbi omnino eſt eadem ratio ſiue mens diſponentis. conſil. 14.nu.30. fol.42
Extenſio ceſſat ſecundum communem in correctoriis conſi.74.nu.17. fol.162
Extenſio locum non habet in pœnalibus, etiam ſi ratio eſſet ſcripta in lege. ibid.nu.18.
Extenſio ad alium caſum non fit, quoties pluries idem, exprimitur, & expreſſe apparet, quòd lex non vult fieri extenſionem, præter quam eo modo, quo diſpoſitum eſt. conſi.56.nu.21. fol.114
Extimatio loci vbi beneficium ſitum eſt attendi debet, vbi quis impetrauit gratiam vt ſibi conferatur beneficium vſque ad certam quantitatem Turonenſium, conſil.100.nu.2. fol.205
Extimatio vini fit ſecundum locum deſtinatæ ſolutionis ibid.num.3. declara vt in nume.13. & ſequentib. fol.eodem.
Extraneus dicitur, qui non habet filium in poteſtate, conſi.87.nu.19. fol.185

F

Fabricans falſam monetam Imperatoris morte naturali punitur, & in confiſcatione bonorum, qui vero monetam alterius, non pœna capitali, ſed ciuili conſi.29.nu.35. fol.66
Factum ex certa ſcientia Principis in dubium reuocari non poteſt. conſi.7.nu.100. fol.23
Factum ex neceſſitate non dicitur, quod alio modo commode explicari poteſt. conſi.30.nu.24. fol.67
Factum ſuperioris iniuſtum reputatur caſus fortuitus. conſi.45.nu.3. fol.89
Factum non præſumitur niſi probetur. conſil.32.nume. 17. fol.70
Facta non præſumuntur niſi probentur. conſi.26.nu.14. fol.61.
Falſitas inſtrumenti non arguit falſitatem contractus. conſi.43.nu.14. fol.88
Falſitas non præſumitur dolo commiſſa a notario niſi quando conſequitur emolumentum. conſil.11.num. 56. fol.32.
Falſificans monetam ciuitatis incidit in crimen læſæ maieſtatis, ſi eſt ſubditus ipſius ciuitatis. conſ.1.num. 27. fol.3
Falſificans monetam Principis committit crimen læſæ maieſtatis. conſi.29.nu.6. fol.61
Falſificans monetam Principis priuatur feudo antiquo & nouo, ſed contra, vt infra. ibi.nu.7.
Falſificans monetam Ducis Sabaudiæ extra eius dominium, non incidit in crimen læſæ maieſtatis. conſ.29. nu.34. fol.66
Falſificans monetam Principis, & ſi priuetur feudo, & applicetur domino, & non filiis, ſecus eſt quando contra falſificantem fuit lata ſententia in contumaciam. conſi.29.nu.21. fol.66
fama non probatur per vnum teſtem dicentem illam eſſe in vna parte ciuitatis, & per alium deponentem illam eſſe in alia parte ciuitatis. conſil.3.numero.18. fol.11.
Familię nullo modo conſeruãtur per fœminas; quinimo extingũtur, cum filii nati ex eis familiam patris ſequantur. conſi.58.nu.81. fol.124
familia per maſculos recipit augumentum dignitatem, & honorem. ibi.nu.82.
familiæ conſeruantur per maſculos, & non per fœminas. conſi.56.nu.26. fol.115
fatuus eſt imperitus litterarum, qui accedit ad patrocinandum in cauſis. conſ.36.nu.11. fol.82
fatuum eſt latrare contra eos, qui mordere poſſunt. conſi.11.nu.65. fol.32
fauor religionis non habet impedire voluntatem teſtatoris. conſ.35.nu.9. fol.75
feloniam committenti confiſcantur nedum bona allodialia, ſed etiam feudalia. conſ.1.nu.8. fol.2
feudum conceſſum pro ſe & liberis, dicitur ex pacto & prouidentia. conſi.57.nu.71. fol.119
feudum in quo agnati veniunt virtute primę inueſtituræ, datum cenſetur cum hac qualitate. vt ſi ingratitudo committatur contra dominum, feudum ipſum ad eum reuertatur, etiam in præiudicium agnatorum. conſi.1.nu.11. fol.2
feudum antiquum, ſecundum magis communem propter homicidium vaſalli transfertur in agnatos. conſi.1.nu.31. fol.3
feudum conceſſum alicui pro ſe, & hæredibus quibuſcunque non tranſit in fœminam non agnatam. conſ. 58.nu.32. fol.122
feudum antiquum ſi concedatur alicui iure feudi noui, non efficitur nouum. conſi.15.nu.6. fol.45
feudum, quod de ſui natura non tranſit ad extraneos hæredes propter dictionem quibuſcunque, tranſit ad ipſos. conſi.70.nu.43. fol.153
feudum vbi conſtat fuiſſe, benignior interpretatio ſumenda eſt, vt feudum fuerit antiquum. conſil.32.nu. 4. fol.69
feudum verum, & proprium eſt quando gratis conceditur conſi.18.nu.19. fol.49
feudum principaliter non dicitur emptitium, ſed gratioſum quando principaliter ex gratia conceditur. ibid.nu.21.
feudum antiquum de propria, & ſtricta ſignificatione dicitur illud ſecũdum communem opinionem, quod acquiſitum fuit ab aliquo anteceſſore ſupra quartum gradum. conſi.16.nu.36. fol.47
feudum dignoſcitur ex ſignis. conſilio.50. numero. 12. fol.99.
feudum alteratum, quò ad quid, quò ad alia non deſinit eſſe feudum. ibidem.numer.15. declara vt numero.60.
feudum eſt beneficium. ibi.nu.17.
feudum ſecundum communem opinionem dicitur hæreditarium quando conceſſum eſt pro ſe, & hæredibus, & multo magis ſi dictum fuerit pro ſe, hęredibus, & ſucceſſoribus. conſ.10.nu.18. fol.29
feudum vnum quod habeat territorium & literas in alio feudo ſeparato, inconueniens non eſt. conſil.46. fol.59. fol.93
feudum ſimpliciter ſuſceptum pro ſe, quod aliqui informe appellant, dicitur hæreditarium.
feudum conceſſum pro ſe & hæredibus, dicitur hæreditarium, & multo fortius ſi dictum fuerit pro ſe, hæredibus, & ſucceſſoribus. conſil. 55. numer.1. 2. & 3. fol.111.
feudum datum alicui pro ſe & ſuis, cenſetur hæreditarium. ibi.nu.4.
feudum conceſſum pro ſe & liberis vel filiis, dicitur ex pacto & prouidentia. Idemque ſecundum communem ſi pro ſe, & hęredibus maſculis, ſiue pro ſe & hæredibus legitime ex ſuo corpore deſcendentibus. Idem ſi dictum fuiſſet pro ſe & hæredibus legitimis. ibidem.

num.4 6.7.& 8.

Feudum antiquum dicitur a quarto gradu ſupra. ibid. nume.9.

Feudum in dubio præſumitur antiqunm quando longo tempore poſſeſſum fuit.ibid.nu. 10.

Feudum ſi dubitetur an ſit antiquum vel nonum, onus prnbatinnis ei incumbit, qui dicit eſſe neunm.ibid. nume.11.

Feudum antiquum alienari non poteſt ſine conſenſu agnatorum,ad quos feudum eſt recaſurum. ibidem. nume.12.

feudum conceſſum pro ſe,& hęredibus qnibuſcunqne, eſt tranſitorium ad quoſcunque hæredes.conſi.1.nume.45. fol.4

Feudum hæreditarium non poteſt ſeparari ab hæreditate,cum per aditionem coniungatur cum bonis agnati defuncti.couſilio.28.numero.8. ſed contra numero.13. fnl.64.& 65

feudum ſimpliciter ſuſceptum nulla facta mentinne filiorum vel hæredum, dicitur hæreditarium.ibidē. nume.9.

fendum ſi alienatur ſine conſenſn domini,emptor nullo tempore præſcribit.conſ.57.nu.7. fol.117

feudum in dubio præſumitur antiquum, quia longo tempore poſſeſſum in agnatione. conſilio.57. numero.18. fol.117

feudum uenditum per patrem poteſt in vita ipſius per filium recuperari reſtituto pretio.ibidem numero.19.

feudum ſoldatę, quod finitnr mnrte dantis, vel recipientis, ex pacto poteſt tranſire ad hæredes. conſil. 16.numero.14. fol.46

fendum licet nnn poſſit alienari ſine conſenſu domini, tamen ſecus eſt vbi per pactum aliter conuentum fuerit.ibid.nu.15.

fęudum quando dicatur gratia vel ne.conſil.50.nu. 45. fol.100.

tendum non eſt ſine inueſtitnra vel ſine eo,quod habetur pro inueſtitura.conſi.50.nu.10. fol.99

feudum applicatur domino etiam in præiudiciū agnatorum, ſi vaſallus infra annum & diem inueſtitu iam non petiit a domino directo.conſilio.4n. numero.4. ſed contra nu.15.cum ſeq. fol.83

feudum conceſſum pro ſe & hęredibus, dicitur hæreditarium.conſi.57.nu.70. fol.119

feudum in Regno Siciliæ non perditur quamuis vaſallus ex ignorantia forte iuris non petierit inueſtituram infra annum & diem,ſecus ſi ex cōtemptu Principis.conſi.40.nu.20. fol.83

feudum antiquum vt tranſeat ad agnatos tranſuerſales in infinitum, opus eſt ſecundum communem, vt primordialiter tranſitum faciat in deſcendentes,& deinde in tranſuerſales. conſilio.32. numero. 27. fol.70

feudum hæreditarinm ſecūdum commnnem huiuſmodi eſt naturæ,vt in eo quis nòn admittatur niſi ſit hęres primi acquirentis, vel vltimi de cuins ſucceſſione agitur, & non tantum ſanguinis ſed vniuerſalis. ibidem.nume.29.

feudum nouum dicitur, qnod de nouo conceditur, & habuit initium in perſonam primi inueſtiti.conſi.16. num.3. fol.45

fendum quando dicatur venire in petitione hæreditatis.conſi.29.nu.20. fol.66

feudum cnnceſſum pro ſe,& hæredibus maſculis, dicitur hæredicarinm.conſi.29.nu.5. fol.65

feudum licet tranſeat ab hæredes,id eſt filios,de ſui natura,tamen ſi in conceſſione dicatur tibi, & hæredibus quibuſcūnque ſecundum communem tranſit ad omnes hæredes.conſi.16.nu.12. fnl.45

feudum merè hæreditarium qnod tranſit ad quoſcunque hæredes venit in confiſcatione bonorum.conſi, 29.num.17. fol.66

feudum dicitur ſeruitutem habere.conſil.32.nume. 35. fol.71.

feudum ex pacto & prouidentia dicitur eſſe quando eſt acquiſitum pro ſe & liberis.conſil.28. numero. 2. fol.63.

feudum ex pacto & prouidentia eſt etiam quando eſt acquiſitum pro ſe,hæredibus,& ſucceſſoribus vtriuſque ſexus de ſuo corpore legitime deſcendentibus, vel quando dicitur pro ſe & hæredibus maſculis. ibidem.nu.3.& 4.

feudum dicitur hæreditarium quando eſt conceſſum pro ſe & hæredibus. Idem quando dicitur pro ſe & ſuis.ibid.nu.5.& 6.

feudum conceſſum pro ſe & hæredibus quibuſcunque venit in reſtitutione fideicommisſi.conſil.1.num.48. fol.4.

fendum antiquum alienatum in extraneum recuperari poteſt per agnatum proximiorem nullo reſtituto pretio.conſi.57.nu.58. fol.119

feudnm per vaſallum alienatum ſi ſit antiquum, non aperitur domino,ſed filius & agnatis vt illud recuperare poſſint mortuo alienante.ibid.nu.61.

feudum conceſſum pro ſe & liberis,dicitur ex pacto & pronidentia.conſi.44.nu.7. fol.89

feudum quando eſt hæreditarium ſi contingat alienari,non poterit filius hæres alienantis cum beneficio inuentarii contrauenire facto defuncti. ibidem. numero.8.

feudum eſt qnædam ſeruitus præter naturam rerum, quæ aliquando fuerunt liberæ & nunc pręſumuntur conſi.46.nu.42. fol.92

feudum hæreditarium confecto inuentarin dicitur eſſe in hæreditate ſeparabiliter.conſi.44.nu 5. ſed contra nu.9. fol.89.& 90.

feudum vel emphyteuſim pro ſe,hæredibus, & ſucceſſoribus acquirens,non intelligitur acquirere pro hæredibus & ſucceſſoribus particularibus.conſilio. 53. nume.12. fol.108

feudum conceſſum pro ſe,& liberis,dicitur ex pacto,& pronidentia, & non hæreditarium. conſil.29.numer. 32. fol.66

feudum acceptum pro ſe,& hæredibus qnibuſcunque, ſecundum communem tranſit ad extraneo hæredes. conſi.55.nu.36. fol.112

feudum conceſſum pro hæredibus,& ſucceſſoribus quibuſcunque, non ſolum includit tria genera hæredū, de quibus inſtit.de hæred.qualit.& difer. ſed etiam legatarios.conſi.54.nu.40. fol.110

feudum conceſſum prn ſe & hęredibus,ſecundum communem dicitur hæreditarium,& tāto magis hnc procedit quando verbo hæredibus additum eſt verbum ſucceſſnribus.conſi.53.nu.6. fol.107

feudi hæreditarii natura eſt ut in eo ſecundum communem non admittantur agnati, qni non ſint hæredes primi acquirentis, vel vltimi vaſalli,de cuius portione agitur.ibid.nu.7.

feudo hæreditario quis ſuccedere poteſt,etiam ſi ei nō ſit delata hęreditas.ibid.nu.8.ſed contra num.14.ſed vide nu.15. fol.108

feudum hæreditarinm dicitur qnando eſt conceſſum pro ſe,& hæredibus.conſi.44.nu.1. fol.88

Feudi hæreditarii natura eſt,ut in eo quis non admittatur niſi ſit hæres ibid.nu.2.

Feudum nouum,qui allegat,illud probare debet conſ. 32.nu.3 fol.69

Feudi origo,vide origo.

Feudi ſubſtantiale non eſt ſeruitium,ſed fidelitas conſi. 50.nu.8. fol.99

Feudi hæreditarii natura eſt,vt in eo ſecūdum communem quis ſuccedere non poſſit,niſi ſit hæres etiam ſi ſit filius conſi.28.nu.7. fol.63

Feudo priuatur vaſallus ipſo iure per alienationem factam ſine conſenſu domini conſilio. 60. numero 1. fol.128.

Feuda quando reperiuntur conceſſa ſub commemoratione antiquarum inueſtiturarum præſumuntur antiqua eſto ꝙ non dicatur in conceſſione, iure antiqui feudi conſi.32.nu.5. fol.69

Feuda conceſſa his modis & formis, quibus anteceſſores fuerunt inueſtiti, cenſentur antiqua ibidem nume.7.

Feuda noua non debent ire per ſaltus conſi.16.nume.2 fol.45.

Feuda longo tempore poſſeſſa a perſonis de agnatione præſumuntur antiqua conſi.32.nu.2 fol.69

Feudatarius de rebus feudalibus teſtamentum cōficere nō poteſt quod amplia procedere etiam pro anima conſi.50.nu.3.& 4. fol.99

Feudatarius licet iuret fidelitatem domino iuxta antiquam,& nouam formam fidelitatis,tamen ſi non ſit ſubditus aliter quàm ratione dicti iuramenti non committit crimen læſe maieſtatis conſi.1. nume. 29. fol.3.

Feudatarius dicitur ſubditus ratione feudi,quò ad hoc vt poſſit agi ad priuationem feudi, non aliter ibidē nume.30

Feudatarius, qui fatetur ſe vaſallum, tenetur domino indicare bona feudalia, quæ ab ipſo tenet, & ſi non vult oſtendere,omnia bona ſua præſumuntur feudalia conſi.66.nu.4.& 5. fol.156

Feudatarius ſi promiſit non alienare rem,alienatio fieri non poterit in caſibus ſpecialibus, in quibus alias potuiſſet valere,non obſtante prohibitione conſi 7. nu.78. fol.22

Feudatarius cum licentia domini in eius præiudicium feudum alienare poteſt conſilio 6.numero. 21. fol.18

Feudatarias iurat fidelitatem domino per ſe, Ciuitas vero per ſyndicum, conſilio 52. numero 6. fol.106.

Feudatarius fundās ius ſuum in inueſtitura alterius debet probare de iure inueſtientis conſi. 46. nume. 63. fol.93

Feudatarii ſtatus Mediolani non poſſunt cōcedere gratiam ſubditis ſuis niſi quò ad bona, & pœnam quæ eis applicantur conſi.4 nu.59. fol. 15

Feutarii ſicut non poſſunt ſtatuere contra ius communē,ita nec poſſunt reſcribere prætoribus & officialibus eorum,vt procedant ſummariè in cauſis ordinariis conſi.4.nu.33

feudalem rem qui allegat,illam probare tenetur conſi. 46.num.43 fol.92

feudatarius,cętera in verbo Vaſallus.

fictio poſtliminii quæcumque reſtituit,quæ aufert captiuitas conſi.1.nu.119 fol.7

fictabilem meum ſi interpello vt mihi deſignet poſſeſſiones pro quibus præſtat affictum,eas conſignare tenetur conſi.66.nu.6.

Fides Iudeorum primordium habet veritatis, vnde nō dicitur per omnia falſa conſi.25.nu.3. fol.59

fidem fallere,graue eſt,cōſilio 58.nu. trigeſimoſeptimo fol.122.

fide ipſa nihil eſt quod luce clariore præfulgeat in Principe conſi.13.nu.53. fol.40

Fidelitas,& homagium licet in dubio videātur deſignare feudum,ab iſta præſumptione receditur quando per alia media conſtat de donatione conſi.50.nu.49 fol.101.

fidelitas licet capi poſſit multipliciter,tamen per excellentiam dicitur in feudis,& propter talem excellentiam feudum ſic denominatur conſ 50.num.ſeptimo fol.99.

fideicommiſſum cum ſit facti,non præſumitur niſi probetur conſi.46.nu.1. fol.91

fideicommiſſum dicitur onus,quod nō præſumitur ſed euitandum eſt ibid.nu.2.

fideicommiſſum non ſubeſſe in dubio pronuntiandum eſt cum hoc ſit fauorabilius ibid nu.3.

fideicommiſſum conditionale ſecundum communem non tranſmittitur ad filios hæredes ibid.nu.5.

fideicommiſſum purificatum etiam ante additam hæreditatem tranſmittitur ibid.nu.6.

fideicommiſſum ad bona teſtatoris reſtringitur ibidem numero.8.

fideicommiſſum iniunctum alicui ſi deceſſerit ſine filiis, expirat relictis filiabus, conſilio 82. numero 8. fol.177.

fideicommiſſum ſi eſt factum proximioribus de cognatione, ſeu familia, intelligitur de proximioribus teſtatoris & non hæredis conſil. 70. numero 73. fol.155

fideicommiſſum abſolutum vnuſquiſque facere poteſt ſuper bonis ſuis,& etiam in caſu contrauētionis alienationis conſi.70.nu.4.5. fol.152

fideicommiſſum quando eſt relictum poſteris maribus ex dictis verbis dicitur facta inter eos ſubſtitutio ordine ſucceſſiuo,& hoc caſu non tantum dicūtur vocati nati,uel concepti tempore teſtamenti,ſed etiam concipiendi & naſcituri quandocunque in futurum. conſi.70.nu.10. fol.152

fideicommiſſum quis non conſequitur niſi conditionē ſuper qua uocatur,adimpleuerit conſi.70.nume. 65. fol.155.

fideicommiſſo renuntiatum eſſe cenſetur ſi in diuiſione dictum fuerit ad habendum,tenendum, poſſidendū, & alienandum conſi.55.nu.14. fol.111

fideicommiſſo quamuis reciproco renunciatum cenſetur per diuiſionem æqualitatis cauſa ſeruandæ,ſecus ſi reſultaret inæqualitas conſ.100.nu.19. fol.206

fideicommiſſarius,qui poſſidet,& qui paratus eſt incōtinenti edocere de iuribus ſuis,dicitur legitimus cōtradictor ad impediēdam immiſſionem ex ui.l.fi. C. de edic.diui Adr.toll.conſi.78.nu.1. fol.166

fideicommiſſarius probare tenetur,quòd bona quæ petit eſſent de hæreditate fideicommittentis tempore mortis ſuæ conſi.46.nu.7 fol.91

fideicommiſſarius vt dicatur legitimus contradictor, requiritur ꝙ apprehendat poſſeſſionem præcedente reſtitutione reali,uel ſaltem verbali ſibi facta ab hærede grauati,alias ſecus quod amplia procedere,ubi etiam reſtitutio eſſet facta ipſo iure,vt fit in quibuſdam caſibus,in quibus tamen fideicommiſſarius debet actualem poſſeſſionem petere ab hærede conſi. 78.nu.14.15. fol.166. & 167

fideicommiſſarius dicitur ſine uitio poſſidere quādo teſtator

ſtator in vita illi dediſſet poſſeſsionem, & idem & ſi dediſſet licentiam fideicommiſſario, adueniente conditione, accipiendi poſſeſsionem propria auctoritate, pariter etiam ſi fideicommiſſarium conſtituiſſet in exequutorem ſuum. ibid. nu. 16. 17. & 18.

Fideicommiſſarius capiens poſſeſsionem bonorum hæreditariorum ante aditionem hęreditatis factam per hæredem, vel apprehenſionem poſſeſsionis, licet teneatur bona reſtituere hæredi, non tamen priuatur iure ſuo, ſecus ſi accepiſſet poſt aditam hæreditatem, vel apprehenſionem poſſeſsionis. ibidem numero. 19.

Fideicommiſſarius non dicitur legitimus contradictor vbi hæres grauati poteſt detrahere legitimam & trebellianicam. ibid. nu. 21.

Fideicommiſſarius tenetur probare quod bona, quę petie eſſent in dominio teſtatoris. conſilio. 26. numero. 19. fol. 61

Fideicommiſſarius vniuerſalis paratus incótinenti probare de iure ſuo impedit hæredem mitti in poſſeſsionem uigore l. ſi. C. de edic. diui Adr. tol. conſi. 98. nume. 34. fol. 202

Fideicommiſſarius vniuerſalis paratus incontinéti probare de iure ſuo, impedit hęredem mitti in poſſeſsionem uigore l. ſi. C. de edic. diui Adria. tollen. conſi. 2. nume. 34. fol. 10

Fideicommiſſarius ſecundum communem ante agnitum fideicommiſſum bona fideicommiſſo ſubiecta tranſmittit ad filios. conſi. 46. nu. 4. fol. 91

Fideicommiſſario agenti contra hæredem grauati ſufficit probare bona fuiſſe reperta in hæreditate fideicommittentis tempore mortis ſuæ ſecus ſi agit contra tertios poſſeſſores, quia tunc de dominio fideicommittentis debet probari. d. conſi. 46. nu. 10 fo. 91

Fideiuſſores in inſtrumento pacis adhibiti in caſu contrauentionis ſecundum communem non poſſunt cogi ad ſoluendum pœnam niſi legitimè & plenè conſtet de pace rupta per teſtes vel veram cóſeſsionem principalis. conſi 94. nu. 24. fol. 195

Filius eſt velut pars patris, unaque caro, & una perſona. conſi. 28. nu. 10. fol. 64

Filius ex delicto patris perdit feudum quando illud tranſit ad filium ex ſucceſsione patris, ſecus quando tranſit ex iure ſuo, vt quia filius & non hæres. ibidem nume. 11.

Filius in feudo hæreditario debet eſſe hæres patris vltimo loco defuncti, agnatus uerò ſufficit quòd ſit hæres vltimi defuncti, uel primi inueſtiti. ibidem nume. 12.

Filius qui hæreditatem patris adiuit, & feudum ex pacto & prouidétia retinuit, ſecundum Paulum de Caſtro in ſubſidium tenetur ſatisfacere creditoribus hæreditariis. ſed contra ſecundum communem conſ. 44 num. 10. fol. 89

Filio ſeorſum habitans à patre quod percepit ex negotiatione dotis ſibi traditæ, eſt proprium ipſius filii conſi. 54. num. 4. fol. 109

Filius familias exiſtens in poteſtate patris de caſtrenſibus teſtari poteſt ibi num. 7.

Filius familias in caſtrenſibus reputatur ut paterfamilias ibid. nu. 8.

Filius legitimatus, uidæ Legitimatus.

Filius naturalis lege Naturalis

Filius ſpurius require Spurius

Filius licet hæreditatem paternam repudiatam reuocare poſſit infra triennium, hæreditariis rebus non diſtractis, tamen ſecus eſt in parente, qui hæreditatem filii repudiatam reuocare non poterit, conſi. 39. num 12. fol. 82

Filius æquiparatur vaſallo, declara ut in numero 38. conſi. 5. nu. 4. fol. 16

Filius tenetur alere patrem, & é conuerſo conſi. 5. nu. 5. fol. 16.

Filius agens ad hæreditatem patris debet probare ſe filium, & non tantum ſe filium ſed etiam & legitimũ conſi. 32. nu. 14. 15. fol. 70

Filius ſi habet pecuniam aduentitiam, non poteſt illam mutuare ſine conſenſu paterno conſi 54. numero. 27 fol. 110

Filius hæres ſiue extraneus agit petitione hæreditatis ad feudum contra poſſidentem conſi. 2. numero. 29 fol. 9

Filius natus in domo præſumitur mariti quod ampliatur procedere etiam ſi probaretur alterum conuerſationem habuiſſe cum uxore conſi. 22. numero 8. & 9 fol. 54

Filius liberatur a patria poteſtate per matrimoniũ ſpirituale ſecus per matrimonium carnale conſilio 35. num. 19. fol. 76

Filius præſumitur geſta patris imitari tam in vitiis, quã in virtutibus conſi. 1. nu. 42. fol. 4

Filius naturalis uel ſpurius licet prohibeatur ſuccedere patris, tamen non prohibetur ſuccedere fatri ſuo pupillo, etiam ex iudico patris conſilio. 87. numero 26. fol. 185.

Filius hæres patris cum beneficio inuentarii poteſt alienationem feudi ex pacto & prouidentia factam a defuncto infringere conſi. 57. nu. 75. fol. 119

Filius naturalis ſicut ſuccedit patri, ita & pater eodem modo ſuccedit filio naturali conſilio 67. numero 79. fol. 150

Filius naturalis excludit ſubſtitutum ibidem nume. 80.

Filius naturalis occiſi poteſt facere pacem cum occiſore patris naturalis ibid. nu. 81.

Filius non eſt puniendus pro patre. conſilio. 8. numero. 39. fol. 25

Filius probatur emancipatus per inſtrumentum emancipationis. conſi. 96. nu. 49. fol. 199

Filius legitimatus rumpit teſtamentum. conſil 96. nume. 54. fol. 199

Filius legitimatus poteſt agere ad ſupplementum legitimæ. ibid. nu. 55.

Filius naturalis, qui ex forma ſtatuti ſuccedere poteſt, facit deficere conditionem ſi deceſſerit ſine filiis conſil. 67. nu. 29. fol. 142

Filius grauatus fideicommiſſo poteſt detrahere legitimam ſibi debitam iure naturæ, quod amplia procedere etiam ſi fideicommiſſum piæ cauſæ deberetur, ac etiam ſi filius approbaſſet teſtamentum patris. conſi. 26. nu. 20. 21. 22. fol. 61

Filius grauatus reſtituere hæreditatem ſub conditione, ſecundum magis communem poteſt detrahere duas quartas, videlicet legitimam, & trebellianicam ibidem. nume. 23.

Filius legitimatus non poteſt grauari in legitima. conſil. 96. nume. 52. fol. 199

Filius legitimatus tranſmittit legitimam ad hæredes. ibidem. nume. 53.

Filius ſi inſtituit matrem ſciens eã tranſiuiſſe ad ſecundas nuptias, videtur ei pęnam tacitæ remiſiſſe idem ſi decedat ab inteſtato. conſil. 81. numero. 14. & 15. fol. 176.

Filius non debet portare iniquitatem patris. conſil. 74. nume. 10. fol. 162

Filius grauatus reſtituere ſub conditione detrahit legitimam & trebellianicam.conſilio. 78.numero.22. fol.167.

Filius grauatus onere fideicommiſsi paterni & conditionalis quartas duas detrahere poteſt.conſil.39.numero.9. fol.81

Filius & ſi in bonis patris damnati de crimine læſæ Maieſtatis nihil habere debeat, tamen filia dotari debet.conſi.73.nu.23. fol.160

Filius ſi agit ad hæreditatem paternam vti filius, debet probare filiationem.conſi.10.nu.23. fol.29

Filius renuntians viuo patre hæreditati paternæ cum iuramento ſibi non prȩiudicat in feudo.conſi.53.numero.15. fol.108

Filius hæres ſiue extraneus agit petitione hæreditatis ad feudum contra poſſidentem. conſil. 98. numero. 29. fol.202

Filius habitans in caſtro ſeparato a patre, non dicitur ſeorſum habitare. conſilio. 54. numero. 22. fol.110.

Filio viuenti ſeorſum a patre & de voluntate ipſius dotis reſtitutio fieri debet.conſilio.54.numero.3. quod declara & intellige vt in numero. 23. fol. 109. & ſequentib.

Filio ſi eſt iniunctum fideicommiſſum poſt mortem, intelligitur ſecundum communem ſub conditione ſi deceſſerit ſine filiis, ſecus ſi parentibus a filiis ſit iniunctum fideicommiſſum poſt mortem. conſi.39.nu.13. fol.82

Filia non poteſt agere ad ſupplementum congruæ dotis ſi ſtatuto diſponatur, quòd teneatur eſſe contenta dote data uel promiſſa.conſi 95.nu.19. fol.196

Filia, quæ ab inteſtato excluditur per ſtatutum, a petitione etiam legitimæ ſecundum communem excluditur.conſi.62.nu.23. fol.133

Filia naturalis dicitur nata ex ſoluto & ſoluta retenta in domo in ſchemate concubinatus procreandorum liberorum cauſa.conſi.67.nu.12. fol.141

Filia ſuccedere volens ab inteſtato patri cum fratre, æqualiter conferre debet dotes ſibi a patre datas, quod tamen intelligendum eſt, ſi fuerit interpellata. conſi.26.nu.4.& 5. fol.61

Filia hæres inſtituta a patre mitti debet in poſſeſsionem bonorum feudalium, & agnati non ſunt legitimi contradictores.conſi.2.nu.27. fol.9

Filia renuntians hæreditati paternæ, & maternæ in manibus patris ad commodum fratris, & cum iuramento patre decedenti ab inteſtato ſuccedere non poteſt.conſi.26.nu.32. fol.65

Filia matri eſt in primo gradu, neptes autem in vlteriori.conſi.82.nu.13. fol.177

Filia quando renuntiat hȩreditati paternæ multum conſiderandum eſt, an extet perſona, quæ ex prȩſumpta uoluntate patris excludat renunciantem. conſil. 26.nu.36.fol.65.

Filia naturalis & ſi alienda non ſit a patre nec dotanda ubi ipſe haberet aliquam honeſtam artem vnde poſſit ſuſtentare, tamen hoc fallit, ſi eſſet filia naturalis alicuius magni nobilis, cui dedecum eſſet artem exercere.conſi.14.nu.51. fol.47

Filia hȩres inſtituta a patre mitti debet in poſſeſsionē bonorum feudalium & agnati non ſunt legitimi contradictores.conſi.98.nu.27. fol.202

Filiæ in crimine hæreſis ita puniuntur ſicut filii. conſi.73.nu.22. fol.160

Filii non priuantur ſucceſsione patris damnati pro hæreſi poſt mortē ſecūdum ius ciuile, ſecus ſi ante mortem.conſi.8.nu.41. fol.25

Filii priuantur ſucceſsione paterna in crimine læſæ maieſtatis.ibid.nu.42.

Filii in multis caſibus pro delicto paterno puniuntur. ibid.nume.45.

Filii damnati de hæreſi in vno nummo patri ſuccedere non poſſunt.ibidem.nume.46.

Filiis hæreticorum nihil aliud eſt relinquendum, quam ſola vita, quæ ex miſericordia eis largitur, & tales eſſe debēt in mundo, vt vita eis ſit ſupplicium, & mors ſolatium.ibidem.nume.47.

Filii hæreticorum ſeu alii deſcendentes vſque in ſecundam generationem obtinere non poſſunt officia, aut beneficia eccleſiaſtica.ibidem.nume.48.

Filii appellatione & ſi regulariter veniant fœminæ, ſecus tamen in feudis.conſi.58.nu.26. fol.122

Filii vt efficiantur legitimi & patri ſuccedere poſſit, requiritur quòd matrimonium non ſit clandeſtinum, ſed celebratum in faciem eccleſiæ præmiſſa denunciatione publice in eccleſia, & ſeruata ſolemnitate, de qua in cap.cum inhibitio, vt ibidem. conſilio. 93. numero.26. fol.193

Filii naturales cur non admittantur ad feuda.conſi.67.nu.37. fol.142

Filii nati ex coniugio prohibito videntur legitimi, ſiue ambo coniuges, ſiue alter tantum ignorauerint impedimentum matrimonii.conſilio.93.numero.18. fol.192.

Filii nati in figura matrimonii excludunt ſubſtitutum vocatum per verba ſimplicia. Item etiam ſunt legitimi ſecundum communem quo ad ordines. ibidem. nu.19.& 20. fol.193

Filii legitimati nihil differunt a legitimis.conſi. 67. nume.17. fol.142

Filii poſſunt reuocare dotem immenſam datam filiæ legitimȩ per patrem eo mortuo, in eo quod excedit, & etiam conſtante matrimonio.conſil. 85. numero.11. fol.183.

Filii nati ex ſacerdote in ſacris conſtituto dicuntur inceſtuoſi.conſi.96.nu.20. fol.197

Filii concepti & nati poſt mortem teſtatoris etſi ad legatum factum cognatis non admittantur, tamen ſecus eſt ſi de contraria voluntate teſtatoris appareat. conſi 70.nu.19. fol.152

Filii poſiti in conditione quamuis grauati, ſecundum communem non cenſentur vocati.conſi.51.num.11. fol.105.

Filii poſiti in conditione cenſentur vocati quando concurrunt plures coniecturæ legitimæ & a iure approbatæ.ibid.nu.12.

Filii naturales etſi non excludant ſubſtitutum, tamen id locum non habet, quando teſtator ipſe fuiſſet naturalis.conſi.76.nu.23. fol.165

Filii hæreticorum catholici, & orthodoxi non priuantur hæreditate patris damnati de hæreſi, vel ſaltem legitima.conſilio.8. numero. 45. ſed contra numero. 43. fol.25

Filii poſiti in conditione cum qualitate maſculinitatis non cenſentur vocati, etiam quando teſtator digreſſus eſt ad plures gradus ſubſtitutionum, quando mādauit ſuam voluntatem debere ſeruari, & interpretari, vt iacet de verbo ad verbum. dicto conſil. 51.nume.24. fol.105

Filii illegitimi cenſentur infamia facti.conſil.67. nume. 7. fol.141

Filiorum appellatione in contractibus non ueniunt fœminæ.conſ.58.nu.61. fol.127

Filiorum

Filiorum appellatione intelligitur de his,quos iuſtæ nuptiæ demonſtrant.conſi.83.nu 2 fo.180
Filiorum appellatio venit legitimatus,conſil.83. nu.18. fol.181
Filiorum appellatione de proprio ſignificatu non veniunt fœminæ.conſi.76.nu.2 fol.164
Filiorum appellatione in crimine hæreſis comprehenduntur filiæ Fœminę.conſilio ſeptuageſimotertio.nu. 21 fo.160
Filiorum prima eſt cauſa in ſucceſsione paterna. conſi. 56.nu.3 fo.113
Filios duodecim habens,vide Numeros duodecim.
Filiatio vbi eſt fundamentum intentionis alicuius probari debet.conſi.22.nu.1 fo.53
Filiatio ſemper ab eo probanda eſt,qui aſſerit ſe filium, ſiue agat,ſiue conueniatur.ibid.nu.2.
Filiatio probatur ex nominatione,inſtitutione, & legitimatione.conſi.22.nu.14 f.54
Filiationis quaſi poſſeſsio ſecundum communem , non probatur per ſolam nominationem paternam. conſi. 22.nu.4. f.53
filiationis quaſi poſſeſsio licet in præparatoriis iudiciorum ſufficere videatur,ſecus tamen in deciſoriis. ibi. nume.5
filiationis quaſi poſſeſsio ſufficit in materia poſſeſſoria. conſi.22.nu.28 fo 55
filiationis quaſi poſſeſsio ſufficit in deciſoriis vbi plura adminicula concurrunt.ibi.nu.30
fines,vide Quid eſt intra fines.
Fines require Demonſtrationes duæ.
florentinus ſi contraxerit Senis, & in Florentia conueniatur vigore inſtrumenti publici,quod Senis ex forma ſtatuti habet executionem paratam.non ſeruabitur dictum ſtatutum in ciuitate Florentię,ſed conſuetudo loci iudicii.conſi.48.nu.8. fo.96
Flumen publicum dicitur quando ſemper fluit. conſil. 97.nu.1. fol.199
Flumen publicum quando eſt nauigabile, aut ex eo aliud nauigabile fit, alicui non permittitur a lege aquam ducere ex dicto flumine ſine iuſſu Imperatoris vel Senatus.ibid.nu.2.
Flumen quando non eſt nauigabile, aut ex eo aliud nō fit nauigabile, quis ex eo aquam ducere poteſt niſi Imperator vel Senatus vetet.ibid.nu.3.
Flumina nauigabilia uel quæ faciunt aliud nauigabile ſunt de regalibus.ibid.nu.4.
fœdus,uide Confæderans.
fœminæ ſemel excluſa a feudo per maſculum in perpetuum excluſa cenſetur.conſi.58.nu.65. fol.123
fœmina ſemel excluſa a feudo, in perpetuum eſt excluſa,nec mortuo maſculo,qui eam excluſit, amplius admittitur,etiam nullo exiſtente agnato maſculo . conſil.58.nu.68. fol.123
fœminæ licet non ſuccedant in feudis tanquam incapaces,tamen id locum non habet in feudo, quod originem,& principiū ſumpſit in fœminis , quia in eo admittuntur.conſi.76.nu.7 fo.164
fœmina quamuis non ſuccedat in feudo, valet tamen pactum ꝙ in eo ſuccedat.conſi.16.nu.13 fol.46
fœmina maior annis quinquaginta apta non eſt ad generationem.conſi.96.nu.33 fo.198
fœmina non ſuccedit in Baronia extantibus maſculis, etiam in remotiori gradu conſi.58.nu.74 fo.123
fœmina in feudo emptitio ſecūdum aliquos ſuccedere poteſt.conſi.18.nu.20 f.49
forum conſcientiæ eſt veritatis.conſi.34.nu.29 fol.75
fori conſuetudo,vide Conſuetudo primi fori.
forenſis ſi eſt prohibitus acquirere , mulier alibi nupta non includitur ſub tali prohibitione.conſi.79. nu.28. fol.169
forenſis vbi aliquid committit, quod non eſt prohibitū de iure communi,ſed tantum ex forma ſtatuti,habēs ignorantiam ipſius ſtatuti excuſatur.conſi.42.nu. 26. fol.87
forenſis ſi eſt prohibitus acquirere in aliquo loco, huiuſmodi prohibitio non trahitur ad alienationem legalem.conſi.80.nu.34 fol.174
forenſis quia in iudicio quaſi contrahitur, efficitur ſubditus loci iudicii.conſi.48.nu.19 f.97
fortiſsimi viri non eſt ſe ipſum interficere, quinimo formidoloſi & ignauiſsimi hominis.conſi.10.nu. 16.f.52
fortium virorum eſt mortem magis contemnere, quàm vitam odiſſe.ibid.nu.17
forma ſtatuti adeo ſeruari debet, vt ab ea etiam recedi non poſsit de conſenſu partiū.conſi.72.nu.57.fo.159
forma ſi non fuerit ſeruata etiam in minima qualitate, corruit actus.ibid.nu.58
forma non ſeruata,etiam in fauorabilibus reddit actum nullum.ibid.nu.59
forma ſi eſt data a lege mortua vel a viua,& non ſit ſeruata,actus redditur nullus conſilio . 65. numero. 22. fol.138
forma non ſeruata,teſtamentum redditur nullum.conſ. 33.nu.7 fo.72
forma ad vnguem obſeruari debet.ibid.nu.8
forma in dubio videtur ſubſtantialis.ibid.nu.9
formæ nihil poteſt minui.ibid.nu.10
forma petitionis & ſupplicationis attendi debet. conſi. 61.nu.9 fo.130
forma non poteſt adimpleri per æquiualens . conſil.49. nume.16 fol.98
forma ſtatuti non ſeruata corruit actus.conſi.72.nu.54. fo.159
forma in dubio videtur ſubſtantialis.conſi.55.nume.26. fol.112
formæ nihil addi vel minui poteſt.ibi.nu.27
forma ſtatuti,quæ in dubio ſubſtantialis eſſe videtur,ſeruari debet.conſi.30.nu.1 fol.67
forma non ſeruata corruit actus.ibid.nu.2
forma non poteſt impleri per ęquipolens . ibidem . numero.4
forma eſt indiuidua.ibid.nu.6
formæ nihil addi vel detrahi poteſt.ibid.nu.3.
formæ omiſsio in qualibet minima qualitate redit actū nullum.ibid.nu.5
forma vel ſolemnitas quando data eſt alicui actui illa debet fieri,& dicendo exprimi,alias actus eſt nullus, conſi.72.nu.62 f.159
formæ maioris eſt defectus quàm perſonæ. ibid. nu.63.
forma vbi deficit, etiam iuſtiſsima cauſa non ſufficit, quia forma eſt indiuidua.ibid.nu.64
forma contractus ad vnguem eſt obſeruanda.conſil. 59. nu.35 fo.127
forma dat eſſe rei,cui nihil addi vel detrahi poteſt.ibid. nume.36
formæ defectus eſt fortior quàm defectus renuntiationis.ibid.nu.38
formæ nihil addi,vel detrahi poteſt.dicto conſil. 72.nu. 68. fo.159
forma ad vnguem eſt obſeruanda,adeo quòd non ſufficit illam adimplere etiam in ęquipollenti.ibi. nu.69.
forma non dicitur ſeruata ſi tempus appoſitum in eo non fuit ſeruatum.ibid.71
frater pro fratre non tenetur in crimine læſæ maieſt.

conſ.1.nu.107. fol.7
frater legitimus poteſt ſibi in hæredem vniuerſalem io ſtituere fratrem ſpurium.conſi.87.nu.23. fol.185
frater ſicut tenetur ſororem inopem alere,ita & dotare.conſi.85.nu.4. fol.182
fratris appellatione licet contineatur ſoror,tamen fallit ſi ex coniecturis aliud appareat.conſi.82. numer. 36. fol.178
fratres duo ſi accipiunt feudum nouum pro ſe & deſcendentibus ſuis in infinitum,tale feudum non tranſit ad tranſuerſales & filios alterius fratris.conſi.22. nu.33. fol.55
fraus eſt cauſa potisſima commisſi.conſil.42.nume.11. fol.86.
fraus nulla inter dominum,& vaſallum interuenire debet conſi.40.nu.17. fol.83
fraudibus eſt obuiandum.conſi.79.nu. 91. fol.172
fraudandi animum licet præſumantur habere non ſoluentes gabellam ad portam ciuitatis, tamen id locũ non habet ſi gabella eſſet incognita vel inſolita,quia tunc excuſantur a præſumptione doli,& eis aliquid non eſt imputandum,quia diuinare non potuerunt. conſi.42.nu.14. fol.86
frequentius quæ accidunt,magis conſiderantur.conſil. 22.nu.35. fol.52
fructus percepti per aſcendentem grauatum ſecũdum communem ei imputantur in trebellianicam.immo etiam in legitimam.conſi.39.nu.21. fol.82
fructus percepti per filios primi gradus ſecũdum communem non imputantur eis in trebellianicam. ibid. num.23.
fructus ſeparati a ſolo feudali dicuntur allodiales .& non feudales.conſ.54.nu.30. fol.100
fructus pertinent ad quem dominium pertinet. conſil. 41.nu.36. fol.85
fruſtra admittitur , quod admiſſum non releuat.conſil. 58.nu 80. fol.124
fruſtra petit , qui quod debet non impendit. conſi. 58. numero.40. fol.122
fuga inſtans debitoris quando adeſt , vel quando allegantur ſigna,vel indicia de ipſa , iudex tenetur eum capi facere,alias tenetur in ſyndicatu.conſi.65.num. 2. fol.137
fundamentum intentionis ſuæ vnuſquiſque probare debet.conſ.69.nu.17. fol.150
fundans ſe in ſtatuto debet probare quod ſeruatæ fuerunt omnes qualitates io ſtatuto expreſſę.conſil.72. nu.67. fol.159
fundamentum intentionis ſuę vnuſquiſque probare debet.conſi.58.nu.72. fol.125
fundus ſi donatus eſt mulieri ſub pacto, quòd ea decedente ſine filiis maſculis , fundus redeat ad Titium vel eius filios maſculos,ea decedente relicta filia trãſit ad eam.conſ.76.nu.16. fol.164
fundus totus debet eſtimari,non quælibet pars, conſil. 71.nu.16. fol.156
fundo vendito non veniunt boues.neque aſini,ac vegetes,vel aliquid ei nõ fixum,niſi expreſſe aliud actum ſit.conſi.54.nu.34. fol.110
funiculus duplex potentior eſt quam ſimplex. conſil.1. numero.69. fol.5
funiculus duplex potentius ligat quam ſimplex.conſil. 70.nu.71. fol.155
funiculus duplex potentior eſt quam ſimplex.conſil.7. nu.104. fol.23
furnum alterius accedens, vide Molendinum.
furioſus quis non præſumitur , ſed ſanæ mentis. conſil. 27.numero.28. fol.63

G

GAbella ſi ſolui debet ex forma ſtatuti de contractu venditionis,non ſoluetur de cõtractu promisſionis de vendendo.conſ.69.nu.20. fol.149
Gabellam de re aliqua & ſi quis ſoluere non debeat , tamen ſi illa non oſtendatur Gabellariis , vel cum appodiſſa extrahatur,intelligitur publicata.cõſil.79.nu.91. fol.172
Gabellarum exactio eſt de iure communi prohibita. conſi.42.nu.22. fol.87
Gabellariis competit rei vendicatio pro rebus, quæ ceciderunt in commiſſum.conſ.42.nu.7. fol.86
Gabella,vide immunis a gabellis,Pedagium.
Gratia quando eſt potentior quam datio , ipſa attendi debet tanquam potentior.conſi.13.nu.13. fol.38
Gratia non expirat per mortem concedentis.conſi.38. nume.4. fol.80
Gratia expectatiuæ ad beneficium vacaturum,in diœceſi Caſtellana , non comprehendit beneficia , quæ ſunt in illa diœceſi exempta ab Epiſcopo , & ſubiecta Patriarchæ.conſi.33.nu.31. fol.72
Gratia gratis data reuocari poteſt.conſi.13. numero.6. fol.37.
Gratioſe aliquid dicitur fieri propriè quando fit ex mera liberalitate.ibid.nu.7.
Grauatus reſtituere,quod ex hęreditate vel bonis ſupererit,non tenetur reſtituere fructus ſecus ſi ſit grauatus reſtituere quicquid ſupererit ex hæreditate vel bonis.conſ.55.nu.50. fol.113
Grauatus ſi quis eſt ſimpliciter poſt mortem reſtituere , ſubintelligitur conditio,ſi ſine liberis deceſſerit. conſ.82.nu.9. fol.177
Grauatus fideicommiſſo non detrahit trebellianicam niſi confecto inuentario , ſed contra ſecundum magis communem,vt in nume.ſequenti.conſi.26. numero.25. fol.65
Grauari non poteſt qui a teſtatore non eſt honoratus. conſi.56.num.16. fol.114
Geſta per principem præſumuntur legitime facta.conſil.12.nu.29. fol.34
Gloſſam idolum ſuum appellat Cynus.conſi.14.nu.41. fol.42.
Gloſſæ tanta eſt auctoritas,quòd ab ea in Curia Romana non receditur.conſi.14.nu.43. fol.42
Gloſſę adhærens veluti Carrotio, & in perpetuum nõ errabis , & multa de ipſius Gloſſæ auctoritate. ibid. nume.44.
Gloſſæ auctoritas cæteris anteponitur,quia in ea ſolet eſſe veritatis ſubſtantia , a qua in iudicando & conſulendo non eſt recedendum. conſilio. 73. numero. 13. fol.160

H

HAbilitas perſonarum præſumitur ad validitatem actus conſi.67.nu.15. fol.142
Habilitatio ueniæ ætatis ex defectu poteſtatis non valet.conſ.7.nu.99. fol.23
Habitantes in domibus & prædiis Principum & Auguſtę,non excuſantur in emptione ſpecierum patrię neceſſariarum.conſi.80.nu.23. fol.173
Habitatores proprie non dicũtur,qui habent animum recedendi.conſi.79.nu.43. fol.170
Hęres efficitur indignus hæreditatis defuncti , dando operam,

operam,quòd vxor eius alteri ſeruire teneatur,quia offendit defunctum.conſi.14.nu.49. fol.43

Hæres ſcriptus mitti debet in poſſesſione bonorũ feudalium, quæ defunctus posſidebat tempore mortis. conſi.2.nu.26. fol.9

Hæres ſcriptus mittitur in poſſesſionem bonorum defuncti, non obſtante quòd teſtamentum falſum vel inofficioſum, vel alii vicio ſubiectum eſſe dicitur.cõſil.1.nu.42. fol.10

Hæres emphyteotæ vendens ignoranter fundum emphyteoticum ſine licentia domini,quem liberum eſſe credebat, non cadit a iure ſuo, ita quòd domino reuocare volẽti incumbit onus probandi ſcientiam. conſi.66.nu.19. fol.140

Hæres ſcriptus in teſtamento non abolito, nec cancellato nec in aliqua ſui parte vitiato, mittendus eſt in poſſesſionem bonorum, quæ defunctus tenebat, & posſidebat tempore mortis ſuæ.conſi.2. num.6.fol.8

Hæres quis non dicitur antequam teſtamẽtum ſit aditione confirmatum. conſi.58.nu.5;. fol.123

Hæres ſcriptus mitti debet in poſſesſionem bonorum feudalium,quæ defunctus posſidebat tempore mortis.conſi.98.nu.26. fol.202

Hæres ſcriptus mittitur in poſſesſionem bonorum defuncti, non obſtante, quòd teſtamentum falſum vel inofficioſum, vel alii vicio ſubiectum eſſe dicatur. conſi.98.nu.42.. fol.203

Hæres in re hæreditaria non poteſt plus quam defunctus ſi viueret,qui contra factum ſuum proprium venire non poſſet.conſi.44.nu.9. fol.89

Hæres improprius venit in diſpoſitione,in qua ſit mentio de quocunque hærede.conſi.54.nu.37. fol.100

Hæres quis non dicitur antequam teſtamentum ſit aditione confirmatum.conſi.59.nu.18. fol.126

Hæres vaſalli non poteſt venire contra alienationem feudi factum per defunctum ſiue feudum ſit hæreditarium, ſiue ex pacto & prouidentia. conſi. 57.num. 72. fol.119

Hæres reputatur eadem perſona cum defuncto ibid. nume.73.

Hæres cum beneficio inuentarii in feudo hæreditario non tenetur ſatisfacere creditoribus defuncti ſecundum communem.conſilio.44. numero 3. ſed contra ſecundum magis communem vt in numero. 7. & 8. fol.88.& 89.

Hęres inſtitutus a teſtatore ex vi.l.e.fin.C. de edic. diui Adr.tol.debet mitti in poſſesſionem omnium bonorum teſtatoris. etiam ſi teſtamentum non ſit publicatum.conſi.22.nu.15.& 16. fol.54

Hæres ſubrogatur in locum defuncti.conſil.6.nume.4. fol.17.

Hæres repræſentat perſonam defuncti in iure creato & formato actiue & pasſiue tempore mortis ſuæ, ſecus in non formato & creato.conſi.5.num.15.fol.18

Hæres ſcriptus in teſtamento non abolito,nec cancellato nec in aliqua ſui parte vitiato, mittendus eſt in poſſesſionem bonorum, quæ defunctus tenebat & posſidebat tempore mortis ſuæ. conſil. 93. numero. 6. fol.201

Hęredi ex teſtamento licitum eſt ingredi poſſesſionem bonorũ paternorum,& illa tenere & posſidere.conſ. 78.nu.10. fol.166

Hæredi vt ſibi prouidere quilibet præſumitur.conſil.6. nu.23. fol.18

Hæredes vxoris & ſi a marito non posſint exigere dotem quando ea exacta ũir laboraret egeſtate,tamen hoc fallit quando maritus ex induſtria ſua viuere poſſet.conſi.14.nu.18. fol.41

Hæredes ſcripti in teſtamento non abolito, nec cancellato,nec in aliqua parte vitiato,mittendi ſunt in poſſesſionem bonorum, quæ teſtator tempore mortis ſuæ tenebat & posſidebat ex remedio.l.fi.C.de edic. diui.Adr.tol.conſi.78.nu.11. fol.166

Hæredum appellatione veniunt omnes in infinitum conſi.70.nu.39. fol.153

Hæredum appellatione ueniunt maſculi, & fœminæ, ſecus in materia feudali.conſi.58.nu.27. fol.136

Hęreditas eſt ius in vniuerſum ſuccesſio defuncti. conſil. 53. nu.13. fol.122

Hęreditas expilata poteſt dici quaſi ſpoliata. conſil. 98.num.46. fol.203

Hæreditas nihil aliud eſt quam ſuccesſio in uniuerſum ius.conſi.15.nu.24. fol.44

Hæreditas expilata poteſt dici quaſi ſpoliata. conſil.2. nu.46. fol.10

Hæreditatem petens vti filius,qualitatem ipſam probare tenetur.conſi.22.nu.3. fol.53

Hæreditatem adire debens certus eſſe debet de morte teſtatoris.conſi.93.nu.9. fol.192

Hæreſis crimen maius eſt, quam crimen læſæ maieſtatis.conſi.8.nu.2. fol.24

Hæreſis cauſa criminali læſæ Maieſtatis æquiparatur. conſi.73.nu.9. fol.160

Hæreſis crimen,vide crimen hæreſis,Pœna.Abiuratio. Condemnato.

Hæreticus rediens ad fidem ante condemnationem recuperat ius patronatus, quod prius habebat. conſil. 63.nu.24. fol.135

Hæreticus damnatur in confiſcatione bonorum nulla præcedente ſententia priuatiua, ſed declaratoria. conſ.8.nu.7. fol.24

Hæretico hodie non auferuntur bona, niſi verbo, vel opere,ſiue facto pertinaciter aſſerat, vel ſentiat contra fidem, nec poſtea incontinenti reuertitur ad fidem.conſi.63.nu.26. fol.135

hæretici condemnantur in publicatione bonorum.conſil.75.nu.6. fol.162

hæreticorum infidelitas grauius eſt peccatum, quam infidelitas Iudeorum,conſi.63.nu.3. fol.135

hæreticorum infidelitas eſt grauius peccatum,quam infidelitas Iudæorum.conſi.8.nu 4. fol.24

hæreticorum pœna eſt ignis.conſi.75.nu.5. fol.162

Homicidium probatur per duos teſtes deponentes de viſu.conſi.77.nu.1. fol.165

homicidium committẽs punitur pœna mortis.ibid. nume.2.

homicidium non eſt de caſibus in quibus recipi poſſunt teſtes parte oon citata.conſi.12.num.78. fol.35

homicidium eſt crimen enorme,grauisſimum, & atrociſſimum,conſi.12.nu.20. fol.34

homicidium inter horribilia crimina connumeratur. ibid.nume.21.

homicidæ per diœceſanos tranſmittuntur propter enormitatem tanti criminis ad curiam Romanam pro abſolutione obtinenda, etſi ipſi eos abſoluere posſint.ibid.nu.22.

homicidiarii dicuntur uiri ſanguinum.ibi.nu. 23.

homicida ſui ipſius operatur contra charitatem.conſil. 20.nu.23. fol.52

homo ſicut conſiſtit ex anima & corpore, ita lex & ratione & uerbis,& uerba ſunt corpus & ſuſperficies ratio anima ipſius.conſi.14.nu.25. fol.41

I

IAS. in conſilio 161.reprobatur volum.2.conſil.75. nu.18 fol.163

Incertitudo impedit acquiſitionem poſſeſsionis cõſil.98.nu.18 fol.201

Indaginem altiſsimam, quæ requirunt in iudicio poſſeſſorio,non veniunt admittenda, ſed in petitorio reſeruanda.conſi.98.nu,37 fo.202

Idem operatur oppoſitum in oppoſito,quod propoſitũ in propoſito.conſi.14.nu.11 fo.41

Idem eſt dicere de domo illorum de Bardis, & dicere ſi quis de Bardis conſi.70.nu.28. f.153

Imago repreſentata non eſt eſſentialiter ipſa res, cum diuerſis nominibus nuncupetur.conſilio 83.numer.6 fol.180

Idem iuris eſt de parte quò ad partem, quòd de toto, quò ad totum.conſi.52.nu.35 fo.107

Identitas bonorum in dubio non præſumitur niſi probetur.conſi.46.nu.27 fo.92

Illatio recta non fit ex ſeparatis.conſilio.82.numer. 19. fol.177

indefinita æquipollet vniuerſali . conſilio.89. nume.15. fol.187

indefinita æquipollet vniuerſali, & maximè cum concurrit rationis identitas.conſilio.61.numero. 28. folio.131

infamis infamia facti non admittitur pro teſte in criminalibus.conſi.3.nu.23 fo.11

infamis infamia iuris nedum repellitur vt inhabilis ad obtinenda beneficia,verum priuatur obtentis, ſecus in infame infamia facti,quia tantum redditur inhabilis ad beneficia obtinenda.ibid.num.24

infames licet admittantur vbi aliter veritas haberi non poteſt,tamen id intelligitur cum tormentis. conſil.3. nu.52 fol.13

infamis infamia iuris repellitur in criminalibus à teſtimonio conſi.3.nu.22 fol.11

infamis infamia iuris, & facti qui plures alios defectus patitur, non eſt ſufficiens ad inquiſitionem formandam.conſi.3.nu.32 fo.12

infames in delictis nocturnis in quibus veriſimiliter alii teſtes haberi non poſſunt,faciunt inditium ad torturam.conſi.3.nu.5 fol.11

infamis infamia iuris dicitur condemnatus de furto per ſententiam.conſi.3.nu.4.& 21 fol.11

inferior licet Principi dicere non poſsit,cur ita facis?tamen conſiderare debent, quòd eſt Deo ſubiectus, & ſi ſuam poteſtatem contra iura excedet, parum regnabit,vel eius poſteritas. conſilio duodecimo,nu.51 fol.35

inferior non poteſt apponere manum pro approbatione vel reprobatione priuilegii conceſsi à ſuperiore. conſi.61.nu.42 fo.131

inferior a Principe ſeculari dato quod poſsit ſtatuere contra ius commune,tamen id debet intelligi ex cauſa reſpiciente publicam vtilitatem. conſilio.4.nu.37. fol.15

inferiores ſicut non poſſunt ſtatuere contra ius commune,nec legi derogare, ita nec conſuetudinem inducere nec vti clauſula,non obſtante.conſilio.4.nume.32. fol.14

infeudans poteſt apponere conditionem,& pactum in inueſtitura.conſi.16.nu.17 fol.46

ignorantia in facto alieno non excuſat, vbi quis tenetur inueſtigare, ſeu vbi quis de facili certior fieri poteſt conſi.72.nu.20 f.158

ignorans dicitur in lata culpa.ibid.nu.21

ignorantia facti defuncti non toleratur in hærede agente.ibid.nu.24

ignorantia in dubio præſumitur in forenſe, qui in loco ſtatuti magnam moram non traxit.conſi.42.num.27. fol.87

ignorantia præſumitur in dubio. conſil. 68. numero.10. fo.146

ignoranti dolus imputari non poteſt.conſi.42.nume.18. fol.87

ingratitudo magna adeſſe debet. vt vaſallus perdat feudum conſi.1.nu.95 fo.6

ingratitudo iure poli,& fori culpatur. conſi 1.nume.98. fol.6

ingrati hominis eſt citius diſcedere quàm velit, qui nimium donauerit conſi.20.nu.10 fo.52

in habentibus ſymbolum facilior eſt tranſitus conſil. 76.nu.19 fol.164

inhibitio ſuperioris facta emptori de non obſeruando contractum cenſetur caſus fortuitus, cui per hominis conſilium prouideri non poteſt conſi.45.nume.4. fol.90

illatio recta non fit ex ſeparatis.conſilio.11.numero.24. fol.31

illatio non fit ex diuerſis.conſi.62.nu.48 fo.134

illatio non bene infertur ex ſeparatis.conſi.46.nume.28 fol.92

illatio recte fieri non poteſt ex ſeparatis & habentibus diuerſam rationem.conſi.4.nu.51 fo.15

illatio non fit ex diuerſis.conſi.43.nu.18 f.88

illatio bona non fit ex diuerſis . conſilio.96. numero.42. fol.198

illiteratus licet poſsit poſtulare,tamen non poterit eſſe aduocatus.conſi.36.nu.8 fo.82

immunis a gabellis ſi portat res alienas, & mentiendo dicat eſſe ſuas, gabellam dicitur fraudare. conſil.79. nu.99 fol.172

immunitas conceſſa ab omnibus oneribus, locum non habet tempore belli,peſtis,& cariſtiæ,conſi.80. num. 17 fo.173

immunitas conceſſa incolis certi loci complectitur, & Iudæos.conſi.25.nu.26 fol.60

immunitas conceſſa per viam contractus,extenditur etiam ad onera bellica.conſi.13.nu.51 f.40

immunitatem habens cum ampliſsimis uerbis non excuſatur ab onere ex improuiſo inopinatoque caſu impoſito. & eo magis quando eſſet tanta neceſsitas quod aliis commode non poſſet prouideri niſi exempti grauarentur.conſi.80.nume.27 fo.174

immunitates raro hodie fiunt liberaliter a Principibus ſed habent in ſe præmium ſeu meritum. conſi.13.nu. 62. fo.40

imperator veniæ ætatis debet intelligi,ſi preces veritate nitantur.conſi.7.nu.96 fol.23

imperator ſi concedit caſtrum alicui,& filiis ſuis, intelligitur etiam de nepotibus, & de vlterioribus deſcendentibus vſque in infinitum.conſil.50.numer.43 fol.100

imperator concedens iuriſdictionem videtur concedere molendina, ſecus quando concedit caſtrum cum pertinentiis ſuis ad ipſum caſtrum ſpectantibus,quia tunc veniunt molendina acceſſorie.conſi.10.num.35 fol.29

imperator ſi de plenitudine poteſtatis aufert alicui feudum tenetur vaſallo ad intereſſe, vel ad aliud feudũ æquale in qualitate & bonitate.conſil.71. numer.12. fol.156.

Imperator

imperator, vel Comes Palatinus habens ſpecialem poteſtatem legitimandi baſtardos, manſeres, ſpurios & ex inceſtu, ac quolibet alio illegitimo coitu procreatos, poteſt legitimare quò ad temporalia. conſi. 96. nu. 21. fol. 197
imperator ex cauſa conſtituere poteſt primogenituram in feudis paternis, & antiquis. conſil. 10. numero. 1. fol. 28
imperator ſine cauſa de plenitudine poteſtatis poteſt feudum ad ius primogenituræ reducere. ibidem. numero. 6.
imperator non ſolet habere rata, quæ metu geſta ſunt. conſi. 57. nu. 31. fol. 118
imperator ſicut poteſt alteri concedere facultatem diſponendi de feudo, ita Dux Mediolani. conſi. 1. num. 52. fol. 5
imperator non poteſt legitimare nec alicui concedere facultatem legitimandi ad emphyteoſim eccleſiaſticam. conſi. 67. nu. 95. fol. 145
imperatoris proprium eſt omnibus facere iuſtitiam. cõſi. 57. nu. 81. fol. 121
impetratio feudi in qua non fuit facta mentio Principi, quod extabant deſcendentes de prima progenie, redditur ipſo iure nulla, conſi. 10. nu. 17. fol. 29
impedimentum non præſtat, quod inualidum eſt, & de iure non ſortitur effectum. conſi. 59. nu. 3. fol. 125
imperiti in iure poſſunt eſſe aduocati ſi conſuetudine in iure ſcripto, vel non ſcripto ſunt inſtructi, in matricula tamen poni non debent. conſi. 36. nu. 10. fol. 82
impetratio redditur ſubreptitia ſi qualitas facti non exprimatur. conſi. 7. nu. 112. fol. 23
impugnans non poteſt ſe iuuare ex impugnato. conſil. 59. num. 16. fol. 127
incertitudo impedit acquiſitionem poſſeſſionis conſil. 2. nu. 18. fol. 9
in claris non admittitur coniecturæ. conſil. 51. numero. 22. fol. 105
incommodum qui non ſentit, nec etiam commodum ſentire debet. conſi. 79. nu. 34. fol. 169
incluſio vnius eſt excluſio alterius. conſil. 58. numero. 96. fol. 123
indaginem altiſſimam, quæ requirunt in iudicio poſſeſſorio, non veniunt admittenda, ſed in petitorio reſeruanda. conſi. 2. nu. 37. fol. 10
idiota, vide illiteratus, imperiti.
inditium ad torturam facit, quod in ciuilibus facit ſemiplenam probationem. conſi. 37. nu. 15. fol. 79
inditium eſt probatio probata. conſi. 37. num. 19. fol. 79
indicia, vt dicantur, requiritur quòd teſtes repetantur citata parte ad videndum deferri iuramentum teſtibus. conſ. 12. nu. 35. fol. 34
inditia quando ſuccedant loco diffamationis. conſil. 3. nume. 16. fol. 11
inditia præcedere debent capturam. 2. fo. 53. Quod ampliа etiam procedere in crimine læſę Maieſtatis. conſil. 17. nu. 2. & 3. fol. 47
inducta ad conſeruationem non debent operari contrarium effectum. conſi. 70. nu. 46. fol. 154
indulgentia delictorum non poteſt concedi a recognoſcente ſuperiorem ſine ipſius ſpeciali licentia. conſil. 4. nu. 53. fol. 15
indulgentia prædicta ſi concedatur, intelligitur ante latam ſententiam, ſecus poſt, quia requiritur ſpecialis licentia. ibid. nu. 54.
indulgentiæ conceſſæ per Legatum. ſecundum communem finita eius legatione non expirant. conſi. 38. numero. 1. fol. 80
inquiſitio nõ procedit contra non diffamatum, licet teſtes probarent crimen de quo non erat infamatus. cõſ. 3. nume. 12. fo. 11
inquiſitio formata, nullis præcedẽtibus legitimis inditiis, non ualet. conſ. 3. nu. 19. fo. 11
inquiſitio calumnioſa ubi formatur, inquiſitus cõparare poteſt per procuratorem. conſ. 11. nu. 19. fol. 31
inquiſitio, nulla præcedente diffamatione, non ualet. conſ. 17. nume. 10. fol. 48
inquiſitio nullis præcedentibus inditiis redditur nulla quod amplia procedere etiam ſi in criminalibus iudex libere procedere poſſit, conſ. 17. nu. 8. & 9. fo. 47
inquiſitio formari non poteſt nullis præcedentibus inditiis. conſ. 12. nu. 40. fol. 34
inquiſitio dari debet copia indiciorum cum termino ad illa purganda antequam torqueatur ibid. nu. 42
inquiſito contra aliquem formari non poteſt, & formata non tenet, niſi præcedente diffamatione. conſ. 3. nume. 9. fol. 11
inquiſitio quæ fit ex mero officium ſecundum communem non ualet, nulla præcedẽte diffamatione. conſ. 3. nume. 15. fol. 11
inquiſitio ſi contineat, quòd quis protulit aliqua verba animo & intentione iniuriandi aliquem, ſi non probetur de tali animo & intentione, inquiſitus abſolui tali animo & intentione, inquiſitus abſoluitur, quoniam dictis verbis non ſtatur, ſi qualitas non probetur. conſi. 11. nu. 13 fol. 31
inquiſitio formari poteſt ad dictum cuiuslibet teſtis, quod declara vt in numero 45. conſilio. 3. numero. 1. fol. 11
inquiſitio vbi eſt inepta, quicquid geritur, poſtea nullũ eſt ipſo iure. conſi. 3. nu. 33 f. 12
inquiſitionis verba non probant famam publicam præcedere, licet illam dicant pręcedere conſi. 5. num. 14. fol. 11
inquiſitus perempta inſtantia biennali abſoluendus venit ab obſeruatione iudicii. conſilio 94. numero. 6. fol. 194
inimicus capitalis repellitur a teſtimonio. conſilio. 37. nume. 11 fo. 79
inimicus capitalis dicitur, qui alium verbis iniurioſis offendit. ibid. nu. 12
inimicis capitalis cenſetur, qui aſſerit ſe ab alio vulneratum. ibid. nu. 13
iniquum eſſet quòd quis ex ſtatuto haberet emolumẽtum ſi ex eo læſionem habere non compelleretur. conſi. 79. nu. 36 f. 170
iniquitas iudicantium corrigitur per appellationem. conſi. 18. nu. 2. fo. 49
iniquitas manifeſta idem operatur quòd nullitas, conſ. 6. nu. 39 fo. 19
iniquiſſimum enim & abſurdiſſimum eſt, vt legitimatus plus habeat quam filii legitimi & naturales. conſil. 95. nu. 8 f. 195
iniuria reſtringi debet ſecundum animum facientis. cõſil. 1. nu. 78 fo. 6
iniuria non committitur ſine effectu & caſu iniuriandi. conſi. 11. nu. 44 f. 32
iniuriam facit legibus, qui vult ſe meliorem videri quã ipſæ leges, conſi. 12. nu. 97. f. 35
iniuſtitia notoria æquiparatur nullitati conſi. 6. nu. 37 fol. 19
innocens non eſt grauandus ſumptibus nec in aliquo vexandus. conſi. 17. nu. 5 fo. 47
inopia & mendicitas vxoris eſt cauſa finalis ſecundum communem, quod uxor ſuccedat in quarta parte bonorum

norum mariti defuncti.conſi.14.num.27. fol.41
inſtantia perempta in criminali, curia vlterius audiri non debet.conſi.94.nu.8. fol.194
inſtantia ſi periit culpa tutoris uel curatoris primo debet haberi recurſus per minorem contra tutorem, vel curatorem,& ſi non eſt ſoluendo,tunc reſtituitur aduerſus lapſum dictę inſtantiæ.conſil. 40. numero. 14. fol.83
inſtantia ſi perimitur in foro ciuili, vel in eo teneatur actor dare fideiuſſorem, clerici tractantes cauſam coram eodem foro debent recipere peremptionem inſtantiæ & fideiuſſionem preſtare, cum hæc ordinationem litis concernant.idemque eſt de libelli ordinatione.conſi.43.nu.4.& 5. fol.96
inſtantia cauſæ ſi fuit ex negligentia actoris perempta, tunc ipſe tenetur ſoluere expenſas parti contrariæ. conſi.4.nu.64. fol.15
inſtantia quando fuit perempta culpa actoris ſi per Principem vel ſacrum conſilium concedatur ipſius inſtantiæ reſtauratio,nulla facta mentione expenſarum,poteſt pars opponere,quòd non audiatur actor niſi refectis expenſis,ſi vero dolo aduerſarii, & tunc ipſe tenetur ſoluere expenſas. ibidem. numero. 65. & 66.
inſtantia ſi facto tertii periit contra ipſum poteſt agi ad expenſas conſi.4.nu.68. fol.16
inſtantia inducta de iure communi,eſt triennalis.conſi. 21.nume.1. fol.52
inſtantia non incipit currere niſi a die litis conteſtatæ. ibidem.nu.2.
inſtantia perempta,officium iudicis eſt ferre ſentētiam abſolutoriam ab obſeruatione iudicii, & partē actricem condemnare,vel illum cuius culpa inſtantia ipſa perempta eſt,in expenſis.ibi.nu.5.
inſtantia introducta a iure cōmuni, per ſtatutum abreuiari poteſt.ibid.nu.6.fol.53.
inſtantia ſtatutoria ſubrogatur loco inſtantię iuris communis.ibid.nu.7.
inſtantia de communi conſenſu partium nō poteſt ſubrogari.ibid.nu.8.
inſtantia inducta eſt fauore publico. conſil. 21. numer. 9. fol.53
inſtantia de communi conſenſu partium etiam cum iuramento prorogari non poteſt.ibid.nu.10.
inſtantia abreuiata per ſtatutum non poteſt de communi conſenſu partium prorogari.ibi.nu.11.
inſtantia breuiata per ſtatutum antequam labatur, poteſt de conſenſu partium prorogari vſque ad triennium,& non vltra ibid.nu.13.
inſtantia quando reducitur ad ius commune, non eſt contra publicam vtilitatem.ibi.nu.14.
inſtantia iuris communis abreuiata a ſtatuto poteſt de conſenſu partium ſuſpendi.ibi nu.15.
inſtantia abreuiata per reſcriptum Principis, de conſenſu partium prorogari poteſt.ibid.nu.17.
inſtructor licet non poſſit producere capitula nec facere examinari teſtes, qui a hoc reo nocere poſſet, tamen teſtes poteſt nominare iudici,& eum requirere vt ad cognoſcendam innocentiam vocari debeat eos examinare.conſi.47.nu.26. fol.95
inſignibus alienis non licet uti.conſilio.59.numero.51. fol.128.
inſufflatio ſpiritus uitæ inſtantiæ peremptæ ex mera gratia Principis conceditur.conſi.4.nume.15.fol.14
inſufflatio ſpiritus uitæ inſtantiæ peremptæ dicitur reſtauratio.conſi.4.nu.11. fol.14
inſufflatio ſpiritus uitæ inſtantiæ peremptæ per ſolum Principem concedi poteſt.ibid.nu.12.
inſufflatio ſpiritus uitæ eſt de regalibus.ibidem. numero.13.
inſufflatio ſpiritus vitæ inſtantiæ peremptę ex cauſa fieri poteſt,& quæ nam ſint cauſæ,exprimuntur.conſil. 4.nu.1.& 2. fol.14
inſufflatio ſpiritus vitæ inſtantiæ peremptæ bina vice concedi non poteſt,ſed contra num.ſequenti 62.conſi.4.nu.61. fol.15
inſufflationem ſpiritus uitæ inſtantiæ peremptę impetrās ſi ſtetit per iudicem quo minus cauſa fuerit terminata, vel quia iudex eſt mutatus, vel quia ita uiſum fuit Principi ex iuſta cauſa, non tenetur refundere expenſas parti.ibi.nu.65.
inſtitutio cenſetur inutilis, & in cauſa caduci quando inſtitutus non viuit tempore mortis teſtatoris.conſi. 58.nu.44. fol.132
inſtitutio,vel ſubſtitutio quando incipit a fœmina tranſit etiam ad nepotes ex filia. conſilio. 76. numero. 15. fol.164
inſtitutio facta de ſpurio ſub conditione, cum capax fuerit,ualida redditur conſi.22.num.19. fol.54
inſtitutus in re certa non admittitur in feudo hæreditario conſilio.53.numero 9. ſed contra ut numero.17. fol.108.
inſtituti non ſeruantes conditiones & præcepta teſtatoris priuantur hæreditate & faciunt locum ſubſtituto,& adeo ius eſt ei quæſitum,taliter quod non eſt locus pœnitentiæ, nec mora poteſt purgari. conſil. 70.nume.69.70. fol.155
inſtituere qui vult eccleſiam & filium exhæredare, alium quærat pro conſilio quam Auguſtinum.conſilio.39.nu.28. fol.83
inſtrumentum vt valeat,ſufficit quòd notarius ſit rogatus,ab ea parte,qua mediante inſtrumentum conficitur conſi.84.nu.6. fol.182
inſtrumentum emptionis non probat dominium, ſed probari debet vendentem fuiſſe dominum. conſilio. 46.nu.24. fol.92
inſtrumentum geſtum inter duos non probat dominiū ipſorum contra extraneos poſſeſſores. ibidem. numero.25.
inſtrumentum recipere vel rogitum eorum non eſt actus iuriſdictionis voluntariæ uel contentioſæ, ſed eſt quodam officium publicum, quod exerceri poteſt extra territorium.conſi.91.nu.2. fol.189
inſtrumentum publicum renuntiationis bonorum paternorum,maternorum. & fraternorum facit rem liquidam, cum ſit probatio probata, & veritas apparens.conſi.26.nu.6. fol.61
inſtrumentum nullum, effectum aliquem non producit.nu.7.
inſtrumentum ſumptum per alium notarium ex protocollo defuncti ſecundum communem nullam fidem facit,niſi de conceſſione,& auctoritate ſibi conceſſa leuandi dictum inſtrumentum appareat.conſilio.26. nume.16. fol.61
inſtrumentum ſi quis habuit penes ſe, quod exhibere recuſat, iudex poteſt ſtatim declarare ſtandum eſſe extracto originali in odium nolentis illud exhibere.conſi.69.nume 64. fol.150
inſtrumentum teſtamenti dicitur habere paratam executionem.conſi.2.nu.10. fol.8
inſtrumentum dicitur veritas apparens, & probatio probata,diſceptatione fori non indigens. conſil. 96. numero.17. fol.197
inſtrumentum debet fieri de diſcuſſione,cognitione,& examinatione

examinatione venditionis rerum minorum ſeparatum ab inſtrumento, ſuper quo interponitur decretum.conſi.7.nume.67. fol.22
inſtrumentum receptum a notario non valet,ſtante ſtatuto, quòd notarius forenſis non matriculatus non poſſit conficere inſtrumentum,cum clauſula annullatiua.conſi.91.nu.20. fol.190
inſtrumentum conſtitutionis actoris & ſi fuerit in iudicio productum, tamen illud non ſufficit niſi & conſtet tutricem,quę eum conſtituit,ſatiſdediſſe, renunciaſſe Velleiano & omni alio auxilio, confeciſſe inuētarium, & res pupillares cum decreto iudicis accepiſſe.conſil.49.nu.8. fol.97
inſtrumentum donationis factæ per patrem filio in poteſtate ſi præcedit,& ſequatur inſtrumentum emancipationis, præſumitur quòd emancipatio præceſſerit,quia alias donatio non valeret.conſilio.61. num. 25. fol.130
inſtrumentum & ſi ſit probatio probata veritas euidēs & non probāda,illud eſt verum in dubio,ſecus quādo contra ipſum legitime aliquid obiicitur.cōſi. 57. nume.30. fol.118
inſtrumentum aliud eſt a contractu.conſilio.43. nume. 11. fol.88
inſtrumentum eſt ſcriptura notarii de conuentione partium,contractus verò eſt ipſa conuentio. ibidem numero.13.
inſtrumentum non eſt de ſubſtantia contractus, ſed ad eius probationem ſit ipſum inſtrumentum. ibidem. numero.15.
inſtrumentum habet vim diffinitionis.conſil.79. nume. 88. fol.172
inſtrumentum facit rem manifeſtam, veritatem apparentem,probationem probatam,& diſceptatione fori non indiget.conſi.6.nume.18. fol.18
inſtrumentum teſtamenti dicitur habere paratam executionem.conſi.98 nu.10. fol.186
inſtrumentum ſolemne eſt probatio probata, veritas euidens,& de quo dubitandum non venit, ſicut de caſu legis.conſi.57.nu.2.& 3. fol.117
inſtrumentum ſolemne non indiget diſceptatione fori ibid nu.4.
inſtrumento habenti omnia ſolemnia ſtari debet. ibidem nume.1.
inſtrumenta confecta a ſpurio tabellione valent.conſil. 87.nume.6. fol.184
inſtrumenta decem probant conſuetudinem.conſil.52. numero.27. fol.107
inſtrumenta plura ſi reperiuntur ſucceſſiue ſcripta prę ſumi debet illud præceſſiſſe ex quo reſultat validitas actus,non attento ordine ſcripturæ.conſi.61.nume.24. fol.130
inſtrumentales uoces prohibent teſtimonium ue itati. conſi.79.nu.89. fol.172
intellectus hominis debet eſſe benignus.conſilio.11.numero.33. fol.31
intellectus nunquam eſt dandus, per quem incidamus in ſuperfluitatem,quando alius poteſt accomodari. conſi.61.nu.15. fol.130
intentio enim non verbis, ſed verba intentioni deſeruire debent.conſi.70.nu.53. fol.154
interdictum vti poſſidetis, datur turbato in quaſi poſſeſſione percipiendi & exigendi decimas.conſi.9.nume.9. fol.26
interdictum vti poſſidetis, intentans debet probare turbationem ab aduerſario ſibi illatam fuiſſe, alias in eo obtinere non poteſt.conſi.9.nu.28. fol.27
interdictum vti poſſidetis,datur ei,qui turbatur & moleſtatur in ſua poſſeſſione corporali, nec non ciuiliter poſſidenti contra naturaliter poſſidentem,pariterque ei, qui turbatur in quaſi poſſeſſione iuris incorporalis.conſi.9.nu.7.& 8. fol.26
interdictum vti poſſidetis,dicitur etiam retinendæ poſſeſſionis.conſi.9.nu.1. fol.26
interdictum poſſeſſorium reintegrandæ non competit ei,qui cecidit a poſſeſſione ex aliqua iuſta cauſa uel culpa ſua.conſi.41.nu.11. fol.84
interdictum reintegrandæ non datur contra titulo poſſidentem, niſi agens allegauerit & capitulauerit aduerſarios poſſidere clam vel præcario reſpectu ſuæ antiquiores poſſeſſionis.ibid.nu.12.
interdictum vti poſſidetis, ei datur, qui probat ſe poſſediſſe tempore litis conteſtatæ, de quo tempore capitulari debet.conſi 9.nu.18. fol.26
inſufflatio ſpiritus vitę inſtantiæ peremptæ non poteſt concedi ab habente regalia ſine clauſula, ex certa ſcientia, vel metu proprio. conſilio. 4. numero. 19. fol.14.
inſultus,uide Aſſaliens.
interdicto uti poſſidetis,agens obtinere non poteſt, niſi ſit in bona fide.conſi.9.nu.37. fol.27
interloquutoria quæ fertur ſummatim & extra ordinem tanti non debet eſſe effectus, quanti eſt diffinitiua, quæ fertur cum magna ſolemnitate. conſil.38. num.10. fol.80
interpretatio illa ſumenda eſt, per quam minus læditur diſpoſitio iuris communis. conſil. 67. numero. 86. fol.145
interpretatio illa in dubio capi debet, quæ non tendit in præiudicium tertii.conſi.80.nu.44. fol.175
interpretatio illa ſumenda eſt per quam minus offenditur diſpoſitio iuris communis.conſilio. 80. numero. 13. fol.173
interpretatio benigna & lata debet fieri in ultimis uolunratibus.conſi.82.nu.7. fol.177
interpretatio in dubio fieri debet, ut contrahentium æqualis ſit conditio.conſi.100.nu.16. fol.206
interpretatio in dubio fieri debet quando res eſt dubia, quod ſit locus reſtitutioni contra præſcriptionem.conſi.68.nu.35. fol.147
interpretatio capi debet,quæ fauet teſtamento. conſil. 30.nume.32. fol.68
interpretatio eſt ſenſus legis interpretatæ.conſi.15. numero.26. fol.44
interpretatio larga ſit in teſtamentis quò ad inſtitutionem hæredis.conſi.16.nu.33. fol.46
interpretatio in dubio ſemper eſt facienda vt minus derogetur iuri communi. conſilio. 72. numero. 35. fol.158.
interpretatio ſemper accipitur pro eo,qui conuenitur. conſi.56.nu.34. fol.116
interpretatio in dubio facienda eſt,ut euitetur fideicōmiſſum tanquam odioſum.ibid.nu.35.
interpretatio latior & plenior fit in ultimis voluntatibus,quam in contractibus,qui ſtricti ſunt iuris conſil.59.num.22. fol.126
interpretatio lata fieri ſolet in donationibus.conſil.59. nume.33. fol.127
interpretatio plenior & latior fit in ultimis uoluntatibus,quam in contractibus, qui ſunt ſtricti iuris. conſil.58.nu.58. fol.123
interpretatio in quacunque diſpoſitione ſemper eſt facienda ut uerba non ſint ſuperflue appoſita, & ſine uirtute operandi.conſi.61.nu.14. fol.130

interpretatio

interpretatio illa in dubio ſumenda eſt, quæ excludit fraudem.conſi.42.num.16. fol.86
interpretatio in ſtatutis ſemper debet fieri vt verba eorum aliquid operentur. conſilio. 62. numero. 33. fol.133.
interpretatio illa ſumitur per quam minus derogatur iuri communi,etiam ſi verba impropriarentur.conſi. 64.nume.18. fol.137
interpretatio fieri debet in ſtatutis ſecundum ius commune,quod amplia procedere,etiam ſi verba improprientur.conſi.62 nu.7.& 8. fol.132
interpretatio illa ſumenda eſt per quam minus graue delictum præſumitur.conſi.1.nu.36. fol.4
interpretatio quando poteſt fieri quòd delictum aliquod ſit grauius vel leuius,debet fieri interpretatio quòd delictum ſit leuius & minus graue.ibidem numero.37.
interpretatio eius quod eſt minus ſi impetrari ſolet a Principe,multo magis quod eſt maius.conſi.4.numero.25. fol.14
interpretatio vera ſumitur a practica, ſeu ab eo quod fieri conſuetum eſt.conſi.4.nu.23. fol.14
interpretatio æquior & humanior amplectenda eſt.conſi.79.nume.100. fol.172
interpretationem miriorem ſequi debemus in materia pœnali.conſi.64.nu.11. fol.137
interpretatio illa elligitur in concurſu plurium ſignificationum,quæ tendit ad diminutionem pœnæ.ibid. numero.14.
interpretatione aliqua non eſt opus quando verba ſunt clara.conſ.79.nume.55. fol.171
intentio enim non verbis ſed verba intentioni deſeruire debent.conſi.82.nume.25. fol.178
interruptum non dicitur,quod nunquam viguit. conſi. 8.nume.34. fol.25
inuaſio ſimilis eſt expilationi. conſilio. 2. numero. 45. fol.10.
inuaſio ſimilis eſt expulationi.conſilio.98. numero.45. fol.203.
inueſtitura dicitur ſignum neceſſarium. feudi. conſilio. 50.nume.9. fol.99
inueſtitura proprie conuenit contractui feudali. ibid. nume.11.
inueſtitura in qua copulantur deſcendentes inueſtiti tam maſculi quam fœminæ,intelligitur de fœminis non exiſtentibus maſculis,conſi.58.nu.66. fol.123
inueſtitura facta de caſtro, & terris cultis, & incultis, non arguit ipſas eſſe feudales.conſilio.5.numero.16. fol.9.
inueſtitura facta de Caſtro & terris cultis & incultis non arguit ipſas eſſe feudales. conſilio.98. numero. 16. fol.201
inueſtitura non ſolum fit in feudis, ſed etiam in donationibus,conſi.50.nu.56. fol.101
inueſtitura poteſt probari per teſtes. Item & ex longinqua poſſeſſione cum præſtatione ſeruitii.conſi.66.numero.11.& 12. fol.140
inueſtitura eſt duplex, propria, & impropria. conſilio. 50.nu 52. fol.101
inueſtitura prima attendi debet. conſilio. 55. numero. 32. fol.112
inueſtituram petere eſt quidam quaſi cenſus deuotionis,recognitionis,& reuerentiæ, quæ domino præſtari debet,& ſi non fiat res incidit in commiſſum.conſi.64.nu.2. fol.136
inueſtituræ titulus cadit in emphyteuſi.conſi.50.nume, 59. fol.105
Inueſtituræ factæ predeceſſores non præiudicant ſequẽtibus ibid.nu 60.
inueſtituræ ſeu conceſſione primæ ſtandum eſt.ibi. numero.61
inueſtituris ab antiquioribus non eſt recedendum, niſi in poſterioribus expreſſe dicatur,quod de communi conſenſu aliter facta ſit inueſtitura, quàm hactenus eſſet ſolitum fieri ibid.nu.62.
inueſtituræ renouationem petere,eſt quidam quaſi cenſus deuotionis,& cognitionis,qui debet præſtari domino,& qui ſi omittatur,facit rem incidere in commiſſum conſ.40.nu.3. fol.83
inueſtituris ab antiquioribus non eſt recedendum niſi in poſterioribus expreſſe dicantur,quod de communi conſenſu aliter facta ſit,quàm hactenus eſſet ſolitum conſ.2.nu.40. fol.10
inueſtituris ab antiquioribus non eſt recedendum niſi in poſterioribus expreſſe dicatur,quòd de communi conſenſu aliter facta ſit,quam hactenus eſſet ſolitũ fieri conſi.98.nu.40 fol.202
inueſtitus de mero,mixto imperio,ac omnimoda iuriſdictione habet cognitionem primarum cauſarũ appellationum conſi.75.nu.9.ſed contra ſecundum cõmunem num.14 & ſeq. fol. 163 & ſeq.
inueſtitus de feudo pro ſe, & liberis,vel deſcẽdentibus filii illud cenſentur habere potius ab auo,& proauo ſuo ſeu à primo inueſtitu,quam a ſuo patre conſi.29 nu.33. fol.66
inueſtitus à Principe de caſtro cum furnis & molendinis,non poteſt cogere ſubditos ad molendum vel ad coquendum,niſi aliter de iure concedentis appareat conſ.46.nu.64 fol.93
inueſtitus de feudo ac omnimoda iuriſdictione,iuſtitia ceſſante aliquem carcere non poteſt conſi. 18. nu.7. fol.49
inueſtitus ſi quis fuerit de pluribus caſtris & opidis Planorſij,Codignani cum villis & pertinentiis ſuis, villæ eſſent iuxta caſtrum Planorſii, non per hoc intelliguntur eſſe de pertinentiis illius niſi alio modo doceatur conſi.46.nu.61. fol.93
inueſtitura,vide origo feudi.Tenor.
Inuitus nemo cogitur bene facere conſilio 35.num. 10. fol.75
iudæi ſunt memoria maximi fundamenti fidei noſtræ conſi.25.num.4 fol.59
iudæi ſunt obedientes & fideles,id eſt non rebelles ſanctæ Romanæ eccleſiæ ibid.nu.5
iudæi ſunt tolerandi & non expellendi,quia utiles ſunt fidei noſtræ ibid.nu.9
iudæis nihil tentantibus turbulentum,legique contrarium,non debet iniuria fieri dicto conſilio 25.nu.10 fol.60
iudæi ab eccleſia protegendi ſunt, quia computantur inter oues Chriſti creatione,gubernatione,& redemptione ex parte Chriſti dicto conſilio.25.numero 11 fol.60
iudæi nobis iure naturæ participant dicto conſi. 25. numero 14. fol.60
iudæi tolerantur in ciuitatibus ad euitandum maiora mala,quia niſi ipſi eſſent qui neceſſitatibus humanis ſubuenirent, multi Chriſtiani efficerentur vſurarii ibid.nu.15.
iudæi ſi non eſſent tolerandi,ſed expellendi, multæ leges & canones eſſent ſuperflui ibid.nu.17
iudæi die Sabbati non poſſunt conuenire aliquẽ,nec cõueniri ibi.nu.19.
iudæi non poſſunt habere nutrices Chriſtianas, & famulos

mulos.ibid.nu.10.
iudæi debent portare ſignum, per quod recognoſcantur a Chriſtianis.ibid.nu.11.
iudæi tenentur ad decimas prædiales.ibid.nu.12.
iudæi poſſunt habere Sinagogas, & ibidem ſimul conuenire.ibid.nu.13.
iudæi ſine cauſa expelli nō poſſunt a Principibus quia eſſet contra præcepta charitatis.ibid.nu.31.
iudæis tutela data eſt a iure ne Chriſtiani in eos inſultent.d.conſi.25.nu.12. fol.60
iudæis non eſt negandum, quod ius humanæ ſocietatis concedit.ibi.nu.13.
iudæorum ſecta, vide ſectæ.
iudex iniuſtus, homo appellari non poteſt, ſed inter animalia bruta annumerandus. conſilio. 11. numero. 2. fol.39.
iudex æquitatem ante oculos habere debet, maxime quando eſt informata a iure.ibid.nu.3.
iudex conſcientiam habere debet.ibid.nu.4.
iudex debet habere duplicem ſalem, ſcientiæ & conſciētiæ, quia ſine ſcientia foret inſipidus & ſine conſcientia diabolicus.ibid.nu.5.
iudex torquens indebite inquiſitum ſi dolosè id agit, ſecundum magis communem pœna capitali puniri debet ibid.nu.7.
iudex ſi tranſgreditur leges præſumitur in dolo.ibidem nume.10.
iudex a quo eſt appellatum, ſi eſt ordinarius, pendente cauſa appellationis coram iudice ad quem, poterit teſtes ſenes, vel valetudinarios, aut ab futuros recipere, nec dicetur aliquid innouare lite pendente.cōſil.13 oum.19. fol.57
iudex nunquam ex capite ſuo debet aliquem condemnare, qui habet defenſionem iuris ciuilis uel municipalis.conſi.94.nu.9. fol.194
iudex vbicunque poteſt ex officio ſuo ſupplere, ita & terminum, cuius non intereſt admittere poteſt. conſilio. 47.nu.16. fol.94
iudex ſecularis uigore confeſſionis fictæ, uel accuſationis, uel capturæ, non poteſt procedere contra accuſatum de hæreſi.conſi.20.nu.12. fol.52
iudex eccleſiaſticus accuſatum de hæreſi, qui ſe ipſum interemit, punire nō poteſt de occiſione, ſed tantum de crimine hæreſis.ibid.nu.13
iudex ante oculos æquitatem habere debet. conſil.47. nu.24 fo.95
iudex non debet eſſe ſeuerior lege, imo clementior.cōſil.12.nu.62 fo.35
iudex ſi tempore quo interponit decretum dicit in eo, quòd adhibuit cauſæ cognitionem, verba ipſius iudicis non probant, quòd habita fuerit cauſæ cognitio conſi.7.nu.71 fo.22
iudex inquirens contra aliquem fama non præcedente, tenetur inquiſito ad expenſas, & præſumitur contra eum de calumnia, conſi.3.nu.13 fol.18
iudex vt aliquem capere poſſit ante inchoatum proceſſum, opus eſt vt contra illum laboret ſuſpicio.cōſil.17.nu.7 fol.47
iudex quando condemnat aliquem aduocatum cauſa cognita ne poſſit aduocare & per ſententiam diffinitiuam, in perpetuum non poterit aduocare, ſecus ſi condemnat per interlocutoriam, quia prohibitio non extenditur vltra tempus officii ſui.conſi.38.nume.9 fo.80
iudex non poteſt tollere defenſionem inquiſito, quod procedit etiam ſi haberet liberum arbitrium. conſi. 12.nu.43 fo.35
iudex debet ſe tenere ſuper opinione gloſſæ ſicut faciē neſciens equitare, qui tenet ſe arzonum. conſilio.14. nume.42 fol.42
iudex in dubio viam eligere debet, quæ partibus ſit minus præiudicialis.conſi.34.nu.2 fol.74
iudex ſi procedit ordine iuris non ſeruato, talis caſus dicitur inſolutus & inopinatus.conſi.45.nu.12. f.90
iudex capiens aliquem, qui poſteà apparet innocens, puniri debet ad ſimilitudinem ſupplicii.conſi.17.nume.4 fol.47
iudex veritatem colere debet.conſi.47.nu. 12 fol.94
iudex de iure communi debet omnia via, ſtudio, & diligentia perquirere, & inueſtigare veritatem rei & eius innocentiam.conſi.47.nu.9 fo.94
iudex dicitur miniſter Dei in terris.ibid.nu.10
iudex ſecularis & ſi clericum malefactorem fugiētem capere poſſit, tamen ad Iudicem eccleſiaſticum remittere debet.conſi.65.nu.19 fo.139
iudex poteſt imponere finē dictis aduocatorum quando ſibi videtur.conſi.36.nu.16 fo.78
iudex ſi procedit ad capturam nō præcedente aliquali informatione, contra eum agi poteſt actione iniuriarum.conſi.18.nu.6 fo.49
iudex ſi pronuntiat rem eſſe meam, obſcure non dicitur pronunciare, quia videtur de tota re pronunciaſſe.conſi.61.nu.17 fol.131
iudex appellationi deferre debet quando inter partes dubium eſt an poſſit appellari vel non.conſi.34.nume.4 fo.74
iudex ordinarius minus poteſt contra non ſubditum, quàm contra exemptum.conſi.33.nu.46 fo.73
iudex, cui commiſſa eſt cauſa cū clauſula, ſola facti veritate inſpecta poteſt credere probationi ſolum per ſuaſiuæ, non concludenti.conſi.7.nu.36 f.21
iudex ſi non præcedentibus indiciis aliquem torſit, qui demum iudicem occiderit, alia leuiori pœna quam mortis puniri debet.conſi.12.nu.34 fo.34
iudex ſub cuius iuriſdictione bona ſunt ſita poteſt dare curatorem ſibi non ſubdito.conſilio 24 numero.23. fol.55
iudex fidem adhibere non debet veriſimili.conſi.11.numero 71 fol.32
iudex qui vidit ſententiam iniuſtam, poteſt conſulere conſcientiæ ſuæ, & illam non exequi renunciando officio.conſi.12.nu.83 fo.35
iudex cauſæ appellationis quò ad deciſoria ſeruare debet conſuetudinem loci contractus vel delicti, ſecus quò ad præparatoria vel ordinatoria iudiciorum futura, quia attenditur locus cauſæ appellationis. conſil.48.nu.16 fol.97
iudex coram notario perſonis honeſtis in loco publico & non ſecreto, confiteri facere debet detentum. conſil.17.nu.35 fol.48
iudex in deprehendenda veritate in primis debet attendere quod veriſimile ſit. conſilio.61. numero.36. fol.131
index incompetens incarcerans aliquem, tenetur actione iniuriarum.conſi.65.nu.7 fo.138
iudex qui de hæreſi iudicat ex cauſa poteſt pœnā inflictam a iure cōtra hæreticos minuere, augere, vel mutare.conſi.63.nu.22 f.135
iudex ponens aliquem ad confinia duratura arbitrio ſuo ſine tamen cognitione, illa non durant vltra tēpus officii ſui.conſi.38.nu.16 fo.80
iudex ſi pronuntiat rem eſſe meam, obſcure non dicitur pronuntiare, quia de tota pronuntiaſſe videtur. conſi.61.nu.7 fo.130

iudex non admittens defenſionem rei abſentis facit litem ſuam, & tenetur in ſyndicatu, nec non ad omnia damna & intereſſe inquiſiti conſi.47.numero.27 fol.95
iudex cautus eſſe debet vt in puniẽdo minorem mitius cum eo agat quàm cum maiore.conſilio.77.nume.8. fol.165
iudex in pœnis imponendis mitis eſſe debet.ibi.nu.10
iudex per imperitum,vide in verbo iudicare.
iudex delegatus,vide Delegatus.
iudicis arbitrio relinquitur in cauſa ſæuitiç allegata ſit iuſta vel ne.conſi.27.nu.4 fo.65
iudicis deſcriptio requiritur in eius decreto.conſilio.7. nu.25 fol.25
iudicis inhibitio,vide Inhibitio.
iudicis factum,vide factum.
iudicis officium,vide officium iudicis.
iudici appellationis incumbit corrigere imperitiam & iniquitatem primi iudicantis.conſilio.21.numer.12. fol.53
iudici ante omnia conſtare debet de delicto, alias quis puniri non poteſt.conſi.17.nu.25 fo.48
iudici aſſerenti legitima extare inditia, non eſt credendum conſi.3.nu.20 fo.11
iudicem reſtituere quilibet poteſt ſecundum communem per innocentia accuſati, etiam abſentis. conſi. 47.nu.18 fo.94
iudices caueant,ne perfunctorie ad capturas perſonarum procedant,ne ignorantiæ ipſorum hoc aſcribatur.conſi.65.nu.33 fol.139
iudices iuſtitiam colere & obſeruare debent,vt veri iudices eſſe dicantur.conſi.12.nu.1 fol.33
iudices exequentes mandata Principum de tradendo aliquem morti,ſi iniuſta ſunt,teneantur pœna l.Corneliæ de ſica.conſi.12.nu.85 fol.35
iudices caueant ne de facili prorumpant ad torturam. conſi.12.nu.6 fol.33
iudices diſcant amplecti, quod æquum, & iuſtum eſt. conſi.12.nu.96 fo.35
iudices ordinarii ſicut nullam habent iuriſdictionem in locis exemptis, ita non poſſunt aliquid ſtatuere, quod reſpiciat loca exempta.conſi.33.nu.37. fol.73
iudicare per imperitiam præſumitur,qui reliquit communes ſententias, & inhæret ſingularibus opinionibus.conſi.16.nu.23 fol.46
iudicia non debent reddi eluſoria.conſilio.47.nume.8. fol.94
ius omne ſi concedatur & transferatur ſub certa annua penſione vel mercede contractus iſte erit cenſualis,& verbum penſio vel merces capitur pro cenſu.conſi.69.nu.43 fo.150
ius municipale non debemus extendere, quaſi ſit ius irregulare & anormalum. conſilio. 72. numero. 27. fol.158
ius canonicum vbiq; ſeruatur circa matrimonium.conſil.93.nu.14 fo.192
ius primogenituræ quando competit ex diſpoſitione vel priuilegio Principis per patrem tolli non poteſt conſi.10.nu.40 f.30
ius oritur ex facto.conſi.56.nu.1 fo.113
ius competẽs alicui ex conceſſione Cæſaris difficilius reuocatur per Imperatorem ſubſequentem, quàm conceſſio alterius inferioris.ſi de ea Cæſar notitiam habuiſſet.conſi.10.nu.14. fo.28
ius omne in quo mundus regitur in duas diuiditur partes,& maxima pars eſt conſuetudo,conſi. 56.nu.20. fol.112
ius commune ſeruatur in materia feudali vbi non habetur expreſſa deciſio in feudis.conſil.54.numer.29. fol.110
ius collectandi & exigendi pedagium connumeratur inter immobilia.conſi.1.nu.130 fol.8
ius quæſitum ex facto tertio non poteſt mihi auferri ſine conſenſu meo.conſi.10.nume.37 fo.30
ius primogenituræ maxima ex parte accedit ad naturam feudi.ibid.nu.38
ius diuinum eſt potentius iure naturali.conſi.12.nu.65 fol.35
ius accreſcendi regulariter non habet locum in feudis. conſi.22.nu.34 fo.55
ius oritur ex facto.conſi.27.nu.1 fol.65
ius ciuile vel municipale licet nullam habeat poteſtatem diſponendi circa actum ſpiritualem, id tamen intelligi debet quando principaliter diſponeret ſuper iuramento,ſecus ſi per indirectum.conſ.43.nu.8 fol.88
ius dicitur certum quando de illo conſtat eſt ſola apertura librorum.conſi.22.nu.38 fol.34
ius agendi ad reuocationem donationis propter ingratitudinem,non tranſmittitur ad hæredes.conſi.
iuris in hæredem plus transferri non poteſt, quam quod penès defunctum extabat conſil.6.nu.3 f.17
iuris naturalis & diuini eſt,quòd quæcunque vult Princeps ſibi fieri alus faciat & econtra conſilio 25. numero 33 fo.60
iuris conſultorum eſt de venire ad indiuidua. conſi.25. nu.28 fol.60
iuri canonico in omni foro eſt ſtandum,vbi de materia peccati tractatur.conſi.99.nu.23 fo.204
iuri ſuo quilibet poteſt renunciare. conſi.26. nume.33. fol.65
iura,& actiones veniunt in publicatione bonorum, ſi nomen bonorum eſt ſimpliciter prolatum. conſil.1. nu.132 fol.8
iura diſponentia in certis caſibus eſſe ſtãdum ſocio criminis,intelligi debent in ſocio criminis alias non infame ex alio delicto conſi.3.nu.51 fol 12
iura,quæ imponunt aliquam pœnam ipſo iure intelliguntur ſi pars aduerſa accuſauerit contumaciam, & ſi de ea conſtat in actis.conſi.90.nu.14 fol.188
iura,quæ permittunt donationẽ reuocari, locum habẽt in mere grauatis, non autem in factis propter merita,quia de illis iudicatur vt de titulo oneroſo.conſi. 13.nu.60 fo.40
iura ſeruitium prædialium adhærent immobilib. quia inter ipſa computantur conſi.1.nu.128 fol.7
iura actiones,& noia debitorum,vide bonorũ mobiliũ.
iura tranſgredi in criminib.grauibus licitum eſt, conſi. 12.nu.11.declara vt in nu.72.& 75.ſo.34.& 36
iura quæ non tranſeunt in extraneum hæredem, non tranſeunt in fiſcum.conſi.29.nu.19 fo.66
iura fauent validitati actus.conſilio.30.nu.33. fol.68
iurium allegatió, vide Allegatio,
iudicium ſi agitatur coram ordinario in concernentib. modum procedendi ſecundum communem attenditur ſtatutum loci vbi cauſa tractatur,ſecus in deciſoriis.conſi.48.nu.1 fo.96
iuſtitia in principe eſt ſicut virtus architectonica quaſi imperans & præcipiens quod iuſtum eſt conſi.71.numero.20 f.156
iuſtitia nulla maior eſt quam illa, quæ oritur ex pacto. conſi.100.nu.22 fo.206
iuſtitia ſuper omnia amanda eſt.conſ.47.nu.13 fo.94
iuſtus enim nouit cauſas pauperum,impius autẽ ipſam ignorat.

ignorat conſi.36.nu.19 fol.78

Iuramentum non debet eſſe iniquitatis vinculum cõſ. 7.num.47 fol.25

iuramentum tres cõmites habere debet, veritatem, iudicium, & iuſtitiam ibi.nu.48

iuramentum appoſitum ſuper contractu conditionali cuius conditio nõ fuit adimpleta, nullos producere poteſt effectus conſ.7.nu.60 fol.22

iuramentum ex defectu conſenſus nihil poteſt operari. ibid.num.61

iuramentum cenſetur eſſe naturæ, & quod itatis cõtractus, cui accedit ibi.nu.62

Iuramentum fidelitatis multum difert a iuramento aſſecurationis conſi.52.nu.1 fol.106

iuramentum fidelitatis eſt, quod præſtatur per vaſallũ domino ratione feudi præcedente inueſtitura ibidẽ numero.2

Iuramentum aſſecurationis præſtatur domino feudi in quo habet merum & mixtum imperium ibidem numero. 3.

iuramentum fidelitatis præſtandum domino continet ſex, de quibus in cap.1. de no. for. fidel. ibidem numero.4

iuramentum aſſecurationis, quod præſtare tenẽtur originarii, vel habitantes in terra domini vtilis cõtinerea de q̃bus in c.primo qual. uaſ. iurare debeat fidel dom.ibid.num.5

iuramentum fidelitatis & aſſecurationis differunt formaliter, & non ſunt eiuſdem ſpeciei ibi nu.7

iuramentum metu extortum non valet, quando interpoſitũ reperitur ſuper actu de ſui natura nullo conſ. 7.num.40 fol.21

iuramenti in materia non eſt attẽdenda iuris ciuilis diſpoſitio, ſed canonica conſ.99.nu.22. fol.204

iuramentum non obeſt minori enormiſſimè læſo in cõtractu.conſ.7.nu 43 fol.25

iuramentum poteſt remitti per partem conſ.99. nume. 5.& 26 fol.203

iuramẽtum ſemper intelligitur rebus ſtantibus pro ut ſtant conſ.7.nu.57 fol.22

iuramentum ſpectat ad Eccleſiam conſ.99. numero 52. fol.203

iuramentum eſt de iure diuino ibi.nu.13. fol.204

iuramentum vt probet impedimentum ad cõcedendũ ſecundum dilationem, oportet q̃ ſit declaratum a iudice ſecus ſi à parte, quia aſſignationis eſt ipſo iure nulla conſ.65.nu.28. fol.139

iuramentum præſtitum per officialem Principi ac ei obediendo, debet intelligi de licitis, & honeſtis cõſ. 12.nu.87 fol.35

iuramentum vt firmet actum, debet prius conſtare eſſe iuratum conſ.43.nu.4 fol.87

iuramentum fidelitatis præſtatur etiam a ſubdito conſ. 50.num.53 fol.105

iuramentum fidelitatis non dicitur eſſe ſignum neceſſarium feudi ibi.nu.54

iuramentum fidelitatis præſtitum aliter quam more ſolito, non nõcet poſteris conſ.52.nu.33. fol.107

iuramentum appoſitum in contractu celebrato per metum præſumitur etiam meticuloſum conſ.57.nu.55, fol.118

iuramentum non confirmat contractum ipſo iure nullum ibi.nu.56

iuramentum metu extortum obligat quando actus ſuper quo interponitur, nõ eſt nullus, ſecus ſi eſt nullus de ſe & ſui natura, quia tunc non vallet ibi.num. 57.

iuramentum poteſt remitti teſtibus per partes conſ.94, nume.9. fol.194

iurans ſeruare id, quod in ſtatuto continetur, non liberatur iure iurãdo etiam ſi ſtatutum reuocetur, ſecus verò ſi iuraſſet ſeruare ſtatutum.conſ.43.nu. 19.f.88

iurans vt ciuis licèt incurrat periurium, non deſinit eſſe ciuis, nec perdit iura ciuium.conſil.52.numero.8. fol.106.

iurãs vt vaſallus ſi incidit in periurium, perdit feudum, & reuertitur ad ſuperiorem ſaltem per ſententiam coniuncta ibid.nu.9.

iuriſdictio cui mandatur ad tempus, poſt illud ea vti non poteſt.conſ.72.nu.9. fol.159

iuriſdictio etiam voluntaria ab alio conceſſa quam a Principe. non poteſt extra territorium concedentis exerceri.conſi.91.nu.12. fol.190

iuriſdictionem territorii habens non cenſetur habere dominium rerum particularium exiſtentium in territorio, ſecus ſi habet dominium territorii cum iuriſdictione.conſi 46.nu.34.& 65. fol.92.& ſeq.

iuriſdictiones quando ſunt ſeparatæ, & diſtinctæ burſæ fiſcales, ſi publicatio bonorum fit de iure communi, quilibet locus habebit bona ſita in territorio ſuo. conſ.75.nu.8. fol.162

L

LAborans in extremis non dicitur omnino viuus, nec mortuus.conſi.37.nu.23. fol.79

Laboranti in extremis minus eſt credendũ quam alteri.ibid.nu.21.

lapidicinas alterius nemo poteſt pro vſu publico exportare, niſi ſoluto pretio.conſi.71.nu.3. fol.156

laudum non debet interpretari contra arbitrorum intentionem.conſi.79.nu.18. fol.169

laudum loquens de ciuibus, & habitatoribus, comprehendit ciues, quam iſ non habitatores, & econuerſo conſ.79.nu.20. fol.169

laudum, quod eſt ſtricti iuris. non extenditur extra caſum in eo contentum.conſilio.79.numero.13. & 67. fol.169.& ſeq.

laudum tribuens immunitatem ciuibus conducendi victualia extra ciuitatem, locum ſibi non arrogat, ſi neceſſitas vel publica vtilitas aliud ſuadeat.conſil.80. nume.16. fol.173

laudum loquens de habitatoribus ciuitatis, non comprehendit eos, qui ciuitate non ſuſtinent onera.conſil.79.nu.42. fol.170

laudum ſi loquitur de ciuibus, & habitatoribus, requiritur quòd ſint ciues, & habitatores.conſi.79. numero.45. fol.170

laudum omologatum dicitur vera tranſactio.conſi. 79. nume.50. fol.170

laudo de ipſo iudicatur, vt de ſententia.conſi.79.numero.47. fol.170

legatus de latere ſi ponit in aliqua eccleſia interdictum nec exprimat pro quanto tempore, reuocata legatione, non durat interdictum.conſilio.38.numero.14. fol.80

legatus ponens aliquem ad confinia non conditionaliter per uiam diffinitiuæ ſed ex mera ſua voluntate, reuocata legatione, expirant confinia.ibid. nu.15.

legatum alimentorum factum filio ſpurio & ilberia comprehendit & nepotes.conſ.89.nu.3. fol.187

legatum factum duobus antiquioribus de domo, extenditur ad antiquiores in infinitum.conſi.70.numero. 31. fol.153

legatum factum doctoribus & Medicis Paduæ, cõprehendit

hendi t tam doctores quam medicos, nec oportet eſſe vtrunque.conſi.79.nu.23. fol.169

legatum factum militibus, & doctoribus includit ſimpliciter milites & Doctores.ibid.nu.24.

legatum factum de feudis antiquis,qua poſſunt alienari non extenditur ad feuda naturaliter conceſſa cum clauſula iure antiqui feudi, & paterni.conſil.16.numero.30. fol.46

legatum ſi fit deſcendentibus, in eo veniunt & nati & naſcituri quandocunque. conſilio. 70. numero. 22. folio.153.

legatum rei alienæ licet regulariter non valet, tamen ſecus ſi ſit coniunctæ perſonę. conſilio. 16. numero. 44. fol.47

legatum dicitur eſſe honor.conſi.89.nu.7. fol.187

legatum dotis factum filiæ ſpuriæ valet.conſilio. 85.numero.1. fol.182

legatum factum coniunctæ perſonę cenſetur fauorabile,lateque debet interpretari.conſil.16. numero. 38. fol.47.

legata licet ſint fauorabilia,tamen eorum verba debene capi proprie,& non improprie, quod amplia procedere etiam in legato Principis.conſi.16. nume.34.& 35. fol.46.& 47.

legatis nummis ſemper fit interpretatio, vt exiguiores debeantur conſi.16.nu.32. fol.46

legatum,recte Relictum.

legatarius in re legata quodammodo eſt hæres. conſil. 54.nu.41. fol.110

lenonens regulariter repelluntur in criminalibus a teſtimonio.conſi.3.nu.6. fol.11

lex adaptatur ad ea,quę frequenter,& non de raro eueniunt.conſi.96.nu.36. fol. 198

lex puniens filios ex crimine paterno in foro conſcientiæ non valet.conſi.74.nu.21. fol.162

lex aperta eſt ad elementiam.conſi.15.nu.14. fol.44

lex eſt ſancta.ibid.nu.15.

lex pedetentim ſequitur voluntatem teſtatoris,ſicut venator leporem.conſi.70.nu.59. fol.154

lex vbi non exigit in aliquo actu plenam probationem ſed contentatur ſolis articulis,uel adminiculis, poſſunt recipi teſtes parte non citata.conſilio.12.nume. 77. fol.35

lex ubi aliquid præſumit, illud allegari debet, alias nil relenat ipſa præſumptio, quod amplia procedere, etiam ſi illud ſit notorium.conſilio 9. numero. 21.& 22. fol.27

lex ciuilis,ubi præſumit circa actum ſpiritualem,& lex canonica contradicit,ſtatur iuri canonico,idem etiā ſi non contradicit.conſi.99.nu.17. fol.204

lex magis adaptatur ad ea quæ frequentius accidunt. conſi.39.nu.5. fol.81

lex uel ſtatutum quando præfigit tempus,& dubitatur an currat ignoranti, attendi debet an requiratur factum hominis & mora, & tunc non currit ignoranti.conſi.40.nu.9. fol.83

lex quantumcunque generalis, vniuerſalis, & præciſa, reſtringitur ne quis indebite damnum patiatur.conſi.68.nume.34. fol.147

lex ſequitur voluntatem teſtatoris, ſicut venator leporem.conſi.35.nu.2. fol.75

lex quiſquis.C. ad legem Iul. Maieſt. habet locum non tantum quando committitur crimen lęſæ Maieſtatis contra Imperatorem, Rempublicam Romanorum, non recognoſcente ſuperiorem, ſed etiam contra inferiores a ſupremo Principe.conſi.74.nu.3. fol.161

lex quiſquis.C.ad leg.iul.maieſt. non debet extendi de perſona ad perſonam,cum odium contineat irrationabile conſi.74.nu.7. fol.162

L.prima.C.ſi liberal.Imper.Soc.lib.10.quæ loquitur de donatione,non habet locum in feudo conſ.50. n.25. fol.100

legem publicans,mandatum habere debet ſpeciale de quo conſtet,alias etiam poſt publicationem nō eſſet ipſa lex obſeruanda conſ.8.nu.27. fol.25

legem qui contempſit,eius auxilio vti non poteſt conſ. 72.nu.53. fol.159

lege municipali ſi caueatur,quòd ſtatuta debeant ad literam obſeruari,argumentum non ſumitur à contrario ſenſu ſi non eſt littera,quia legi non poteſt conſi. 51.nu.17. fol.105

leges feudales,quæ dicuntur conſuetudines, contraria conſuetudine tolluntur conſilio 52. numero 25. fol.106

leges & ſtatuta loci ubi bona ſita ſunt,ſeruanda ſunt in ſucceſſionibus conſ.24.nu.15 fol.55

leges ſacratiſſimæ ſunt leges ciuiles conſi.67.nume.731 fol.150

leges loquentes de ſeruis,non poſſunt allegari ad vaſallos conſi.5.nu.41 fol.17

læſio enormis vbi datur,quis audiendus eſt,non obſtante,quòd iuraſſet omnia,& ſingula fuiſſe, & eſſe vera imò ſi renuntiaſſet generaliter omni legum auxilio, deberet audiri conſ.7.nu.51.& 52. fol.22

læſio ſecundum vnam opinionem eſt quando quis læditur in ſexta parte.Secundum vero alteram committitur arbitrio iudicantis,tamen hæc vltima eſt magis recepta conſ.7.nu.54.55.& 56 fol.22

læſio quando eſt euidens, de facili arguitur dolus ex qualitate perſonæ minoris conſilio 7. numero 46. fol.21

læſio vbi eſt euidens pro decreto non præſumitur conſ. 7.nu.89. fol.23

læſio enormis vbi adeſt,dolus re ipſa interueniſſe dicitur conſ.7.nu.44. fol.21

legitima patris in bonis filii eſt quarta eius partis, quā habiturus eſſet ab inteſtato in bonis eius conſ. 39.n. 1.ſed contra nu.4 fol.81

legitima filiorū in bonis patris ſi ſunt quatuor eſt triēs ſi plures ſunt,dimidia ibid.nu.2

legitima a patre prohiberi non poteſt conſi.95.num.15 fol.196

legitima non debetur ſecundo genito in baronia conſi. 59.nu.50 fol.128

legitima aſcendentibus inuitis aſſignari poteſt in pecunia,ſecus in legitima deſcendentium conſi.39.nu.14 fol.82

legitima filiorum primi matrimonii non cōfunditur in portione,quæ eis debetur ex vi dictæ l. hac edictali conſ.62.nu.3 fol.132

legitima deduci debet tanquam æs alienum ibidem nume.4

legitima peti poteſt etiam renunciata hæreditate, & ſimiliter ipſa repudiata ibid.nu.5

legitima filiorum eſt triens ſi ſunt quatuor, ſi quinque ſemis conſ.62.nu.19 fol.133

legitima non venit in renuntiatione ſecūdum communem,niſi in ea fiat expreſſa mentio de legitima conſ. 62.nu.11 fol.132

legitima ſi prohibeatur per patrem filio,prohibitio nō ualet conſi.35.nu.22 fol.76

legitima eſt debita filiabus conſilio 62. numero 39. fol.133

legitima non dicitur proprie æs alienum,quia non dici

tur

tur debitum proprium.ibid.nu.41.
legitima detrahitur deducto ære alieno, & funeris impenſa.ibid.nu.42.
legitimæ computatio fit detrahendo ęs alienum & debitum hæredis.ibid.nu.43. fol.134
legitima tanquam quoddam quaſi lucrum dicitur percipi per filium.ibid.44.
legitima non minuitur per legata facta ad pias cauſas. conſi.39.nu.24. fol.82
legitima potentior eſt legatis, cum debeatur tanquam æs alienum.conſi.39.nu.25. fol.82
legitima non ſunt priuandi filii propter piam cauſam. ibid.nu.27.
legitimæ maior fauor debetur,quam piæ cauſæ.ibid.numero.29.
legitimæ in ſpecie renunciari poteſt,pręſertim cum iuramento,fallit data enormisſima lęſione,quia renunciatio non officit renuncianti.conſi.96.nu. 56. & 57. fol.199.
legitimam conſequi debet legitimatus titulo honorabili.conſi.96.nu.51. fol.199
legitimus vere & proprie dicitur, qui in omnibus, & per omnia legitimatur. conſilio. 67. numero. 45. fol.142.
legitimorum verus ſtatus eſt in legitimatione,licèt non ſit verum principium.conſi.83.nu.11. fol.180
legitimatio ſicut vitiatur quando in eius impetratione non fit expreſſa mentio de exiſtentia filiorum, ita uitiatur nullis extantibus filiis,ſi pater tacuit ſe coniugatum, cum muliere, ex qua filios habere poterat. conſil.96.nu.13. fol.197
legitimatio reuocatur per ſuperuenientiam filii legitimi & naturalis, ſed contra ſecundum communem, nu.42.verſi.tertio.ibid.nu.14.
legitimatio redditur nulla,ſi filiatio non probatur. ibidem.nu.15.
legitimatio de qua conſtat publico inſtrumento una cum priuilegio legitimantis fundat intentionem legitimati.ibid.nu.16.
legitimatio facta tanquam de filio, qui non ſit, redditur inualida,& ſimiliter inſtitutio.conſilio.22.numero.10. fol.54
legitimatio in qua non fuit expreſſum Comiti Palatino, quæ exprimi debebant, & quæ ſi expreſſa fuiſſent, reddidiſſent Comitem ad eam non concedendam,vel ſaltem difficiliorem,redditur ſubreptia. ibid.nu.11.
legitimatio feudi in qua non fuit expreſſum legitimanti quòd feuda erant antiqua,& quòd extabant agnati uel filii eorum,redditur ſubreptitia. ibidem numero.12.
legitimatio de feudo facta ſine conſenſu immediati domini,non valet.ibid.nu.13.
legitimatio in qua non eſt facta mentio filiorum, & ſi ipſo iure non valeat,tamen hoc eſt verum, ſi filii declarant illam non valere. conſilio. 22. numero. 41. fol.56.
legitimatio eſt actus Principis,& non patris.conſil. 96. nume.22. fol.197
legitimatio vera & non diſpenſatio dicitur quando legitimatur, & ad natalium iura reducitur, & omnis macula ei tollitur.ibid.nu.23.
legitimatio facta Comite Palatino cenſetur facta ab Imperatore.conſi.67.nu.69. fol.150
legitimatio collatiua eſt minoris virtutis, quam reſtitutoria.conſi.95.nu.12. fol.196
legitimatio non dicitur ſubreptitia, ſi ea quæ tacita vel expreſſa ſunt, non retardaſſent legitimantem ad conceſsionem legitimationis. conſilio. 96. numero. 40. fol.198
legitimatio, quę fit per oblationem curiæ fauorabilior eſt,quam legitimatio ex priuilegio, & fortiorem habet effectum.conſi.95.nu.6. fol.195
legitimatio redditur ſubreptitia, ſi expreſſum non fuit Cæſari, quòd bona feudalia recognoſcebantur ab eo, quæ tamen erant antiqua. conſilio. 10. numero. 16. fol.19
legitimatio eſt quædam ſpecies alienationis.conſil.67. nume.50. fol.143
legitimas vera inducitur abſque matrimonium per adoptionem vel arrogationem.conſilio.96. numero. 28. fol.198.
legitimatio eſt fauorabilior quam arrogatio. ibidem. nume.30.
legitimationem a patre petere, aliud eſt, & aliud legitimationi conſentire. conſilio. 67. numero. 87. fol.145.
legitimatus non admittitur ad feudum.conſi. 67. num. 4. fol.141
legitimatus ſecundum magis communem excludit ſubſtitutum vocatum ſub conditione ſi hæres deceſſerit ſine filiis legitimis & naturalibus.conſil.67. numero. 16. fol.142
legitimatus per oblationem curiæ tantum agnaſcitur patri,& non aliis agnatis, quod ſecus eſt in legitimato per reſcriptum.conſi.95.nu.4. fol.195
legitimatus ad feuda ad inſtantiam patris ſecundum communem ſuccedit in feudo una cum filiis legitimis poſtea natis.conſi.96.nu.46. fol.199
legitimatus non dicitur infamis. conſilio. 67. numero. 36. fol.142
legitimatus excludit ſubſtitutum niſi teſtator eſſet tantæ nobilitatis,& auctoritatis, quòd eſſet dedecus tales ſucceſſores habere.ibid.nu.38.
legitimatus reſtitutus ad honores & dignitates excludit ſubſtitutum,ſiue teſtator & grauatus ſint nobiles ſiue in dignitate conſtituti,vel honeſtæ conuerſationis idemque ſi ſit legitimatus in omnibus & per omnia, ac ſi eſſet procreatus de legitimo matrimonio. ibid.nu.39.& 40.
legitimatus non dicitur proprie filius, quia ſibi non competit diffinitio filiationis contra ut in caſu noſtro.conſil.83.nu.3.& 25. fol.180
legitimatus non excludit ſubſtitutum uocatum ſub conditione ſi grauatus deceſſerit ſine filiis legitimis & naturalibus ibid.nu.7. ſed contra ſecundum communem nu.19. fol.eod.& ſeq.
legitimatus ſecundum communem vſum loquendi nō dicitur legitimus, & de tali communi uſu loquendi tanquam notario non debet fieri probatio. ibidem. nume.9.
legitimatus eſt uere legitimus. & nihil differt a legitimis.ibid.nu.12.& 14.
legitimatus per reſcriptum ſecundum communem agnaſcitur nedum patri,ſed & omnibus.conſi.67. nume.25. fol.142
legitimatus dicitur habere fundatam intentionem per reſcriptum ſuæ legitimationis, adeo quòd contrarium aſſerenti incumbit onus probandi.conſi.67. nume.14. fol.142
legitimatus quò ad omnia dicitur nobilis.conſi 67.nume.18. fol.142
legitimatus vt excludat ſubſtitutum requiritur citatio ſubſtituti in legitimatione.ibi.nu.49.

Legitimatus etſi excludat ſubſtitutum vocatum ſub cõditione ſi deceſſerit ſine filiis legitimis & naturalibus tamen id locum non habet, ſi fideicommittens eſt nobilis genere, vel erat in dignitate conſtitutus. conſi.67.nu.1.& 2, fol.141
Legitimam eſſe,plus eſt quam adoptatam.conſi.96.nume.45, fol.199
Legitimato exhæredato ſecundum communem datur querela.conſi.67.nu.23. fol.142
Legitimato per reſcriptum plus relinqui nõ poteſt per patrem,quam filio legitimo & naturali.conſi.95.numero.1. fol.195
Legitimato debetur legitima ſicut filio legitimo & naturali.conſi.96.nu.50. fol.199
Legitimatis per oblationem curię ſi ſunt ſex,non datur pro legitima niſi nouuntium, ſed legitimatis per reſcriptum ſi ſex ſunt,datur ſemis.conſil.95.numer.10. fol.196.
Legitimati dicuntur ſui.conſilio.67.nu.19. fol.142
legitimatis debetur legitima in bonis patris ſui ſicuti filio vere legitimo.ibid.nu.20.
legitimati ſuccedunt ab inteſtato patri ſimul cum aliis filiis legitimis & naturalibus.conſil.67.numero. 21. fol.142.
legitimati præteriti a patre in teſtamento habent iuſdicendi nullum teſtamentum de iure ciuili,& ius contratabulandi de iure prætorio.ibid.nu.22.
legitimati non veniunt in emphyteoſi recepta pro ſe & filiis.conſi.83.nu.8. fol.180
legitimandi poteſtas licet ſit de reſeruatis Imperatori ſeu Pontifici,nec ab aliis exerceri poſſit, tamen hoc fallit ſi Papa vel Imperator hanc facultatem alteri communicet.conſi.4.nu.18. fol.14
legitimandi facultas eſt de reſeruatis ſupremis Principibus.conſi.96.nu.2. fol.197
legitimandi facultas ſolum competit Principibus, vel aliis quibus per eos commiſſa fuit.ibid.nu.3.
legitimandi facultas non competit iure magiſtratus, ſed dicitur eſſe quædam poteſtas inſignis Cæſareæ. ibidem nu.4.
legitimandi poteſtas dependet a priuilegio.ibidem numero.7.
legitimandi poteſtatem,qui habet,non poteſt diſpenſare.ibid.nu.9.
legitimare eſt aliud quam diſpenſare,quia primum fauorabile,& ſecundum odioſum ibid.nu.10.
legitimare eſt abolere maculam & defectum natalium ſeu natalibus reſtituere,ſed diſpenſare eſt tollere ob ſtantiam defectus, vt quis poſſit ſuccedere non obſtante defectu natalium.conſil.96.nu.25. fol.198
legitimati poſſunt nati ex coniugato & ſoluta non per medium matrimonii,ſed ſi reſtituuntur ad natalia,& ad primæuam naturam, qua omnes legitimi naſcebantur.ibid.nu.26.
lex habet vim apoſtolici, quantum ad remisſionem iuramenti conſi.99.nu.1.declara,vt in nu.23.24.& 26. fol 203.& ſeq.
licentia conceſſa alicui,quòd poſſit exire regnum, debet intelligi tanquam fidelis Regis prout eſt conſuetum concedi aliis fidelibus volentibus regnum exire.conſi.79.nu.71. fol.131
licentia data per Epiſcopum clerico veniendi ad ſtudium,& ſecum diſpenſauit per ſeptennium,per mortem Epiſcopi non expirat.conſ.36.nu.3. fol.80
licentia conceſſa vaſallo de alienando feudum, tranſit ad hæredem,ſimiliterque licentia emendi.conſi.6.nume.22. fol.18
licentia vbi in aliquo actu conficiendo requiritur. illa debet præcedere actum ,conſilio.67.numero.64 fol.150
licentia peti debet,& obtineri ut actus teneat. ibidem nume.65.
licentia quando in aliquo actu requiritur, opus eſt q̃ interueniat verbis expresſis.ibi.nu.66.
licentia alienandi videtur conceſſa ſi dictum fuerit, quòd talis habeat poteſtatem faciendi quicquid viderit expedire, quia dicitur habere liberum arbitrium voluntatis conſilio 55. numero 41. fol.112
licentia conceſſa Titio cum dictione ipſi,eſt perſonalis conſ.55.nu.28. fol.112
licentiam habens diſponendi de feudo poteſt de eo diſponere in fœminam agnatam, ſecus in extraneum conſi.58.nu.30. fol.122
liber rationum mercatoris plenam fidem non facit pro ſcribente,immo nec ſemiplenam conſ.92. num. 1. 2. fol.192
liber Iudæorum, in quo ſunt ſcripta verba ignominioſa Chriſti,præſumitur ſcriptus ut euitetur delictum ante aduentum Chriſti conſilio 11.numero 40. fol.32
libro mercatorum ut detur plena fides, ſex requiruntur conſ.92.nu.6. fol.191
libertas vaſallorum non poteſt pœna aſtringi ſicut nec libertorum conſi.5.nu.5. fol.16
liberatio pleniſsima dicitur quando nullo modo quæſtio refricari poteſt conſ 68.nu.4. fol.146
liberatio plena illa eſſe dicitur,quę ope reſtitutiõis nõ poteſt euinci ſeu annichilari ibid.nu.5
liberi tranſmittunt ad filios ſuos quærelam non præparatam, ſecus in parentibus conſilio 39.numero 15. fol.82
liberorum prima eſt cauſa in ſucceſſione paterna ab inteſtato,ſublata omni ſexus differentia conſ. 16. nu. 1. fol.61
liberorum terminus comprehẽdit nedum nepotes, ſed & pro nepotes,ac alios conſilio 89. numero quinto fol.187
libellus generalis declarari poteſt per poſitiões poſtea factas conſ.41.nu.17 fol.85
libelli verba fidem faciunt contra producentem cõſ.9. nu.24 fol.27
libelli concluſio,vide Concluſio libelli.
libertus domino præſtare non tenetur alimenta, ſi habet vnde ſe alat conſi.5.nu.29. fol.17
libertus quãdo reſtituitur natalibus debet fieri citatio patronorum,quorum intereſt id non fieri conſi. 67. nu.55. fol.143
libertus non dicitur ingratus ſi non ſubuenit patrono, quando non ſufficerent bona pro alimẽtis ſuis & patroni.conſ.5.nu.32. fol.17
liberta maior 25.annis non tenetur præſtare operas patrono conſ.14.nu.49. fol.43
libertatis in poſſeſsione exiſtẽs ſpatio quadraginta annorum abſque eo quòd homagium fuerit ab eo petitum,debet dici liber & francus a præſtatione homagii conſi.51.nu.17 fol.106
limitata cauſa limitatum producit effectum conſ. 24. nu.5 fol.58
limitata cauſa limitatum producere debet effectum cõſilio 41.nu.16 fol.85
limitata cauſa limitatum producere debet effectũ conſil.58.nu.3 fol.121
linguæ lubricum,vide lubricum.

[litteræ

litteræ Epiſcopi vel alterius ordinarii ſigillatæ ſigillo authentico ipſius, & ſubſcriptæ manu teſtium, licet faciant fidem, tamen illud procedit in ſpectantibus ad officium ſigillantis, & non in aliis. conſi.92. numero.13. fol.191
litteræ maieſtatis Catholicę intelligi debent ſecundum eius intentionem. conſi.25.nu.47. fol.60
litteris Papæ interpretantibus intentionem ſuam ſtandum venit conſi.7.nu.83. fol.23
litigantes ſi ſtarent per mille annos ad conteſtandum litem, nunquam incipit inſtantia. conſilio. 21. numero.3. fol.52
locus non ſubditus iuriſdictioni vniuerſæ non ligatur ſtatutis eiuſdem. conſi.33.nu.33. fol.72
locus celebrati contractus, vel teſtamenti circa ſolemnitatem attendi debet, etiam in actibus forenſium. conſi.33.nu.6. fol.71
locus exemptus licet ſit de diœceſi, tamen diſpoſitiones & mandata, quæ fiunt in diœceſi, non includunt. loca exempta niſi fiant per habentem iuriſdictionem in exemptos. conſi.33.nu.44. fol.73
locus exemptus in diœceſi licet dicatur de diœceſi, non tamen de iuriſdictione, diœceſis, ibidem numero.45.
locus contractus attenditur in his, quæ pertinent ad litis deciſionem ſecundum communem, etiam ſi ſolutio alibi ſit deſtinata. conſi.100.nu.15. fol.205
locum tenens nihil poteſt contra iura. conſi.13. numer. 47. fol.39
loca, quæ ſunt de prouincia, vel diœceſi habentia dominium ſeparatum, non dicuntur eſſe de illo regno vel diœceſi. conſi.33.nu.28. fol.72
longum tempus dicitur eſſe decem annorum. conſil. 9. nume.16. fol.28
lubricum linguæ non ita de facili ad pœnam trahi debet. conſi.11.num.81. fol.32
lucretia mortem ſibi intulit, ne ſtupro conſenſiſſe videretur. conſi.20.nu.7. fol.55

M

Machinans contra perſonam Principis, vel eorum qui circa eius latus aſſiſtũt, vt ſunt Proceres Sacri Palacii, vel Senatores, incidit in crimen læſæ maieſtatis. conſi.1.nu.1. fol.2
machinans aliquid contra perſonam aduocatorum, qui occupati ſunt circa Principem, incidit in crimen læſæ maieſtatis. ibid.nu.4. fol.2
marchio ſi vendit Caſtrum & ipſius territorium cum omnibus terris pertinentibus ad Caſtrum, venditio dicitur facta limitata ad terras, quæ eſſent de pertinentiis Caſtri. conſi.98.nu.24. fol.201
magis dilecti non debent eſſe deterioris conditionis quam minus dilecti. conſi.58.nu.77. fol.123
magiſtratus ſi interdicit alicui ne exerceat talem artem ob ſuum defectum, tollitur hoc interdictum ſeu prohibitio, ſi eſt ſucceſſiua finito magiſtratu. conſil. 38.nume.11. fol.80
magiſtratum occidens non incurrit in pœnam. l. quiſquis. C ad l. Iul. maieſta. quando conſiliarius, ſine aſſiſtens lateri Principis miſſus eſſet in aliquam prouinciam, vel ciuitatem vt ibi magiſtratum gereret. conſ. 1.num.25. fol.3
maieſtas Catholica non cenſetur uelle niſi quod æquũ, & iuſtum eſt conſi.25.nu.45. fol.60
maieſtatem diuinam offendere grauius eſt quam temporalem. conſi.73.nu.18. fol.160
maieſtatem diuinam plus eſt offendere, quam temporalem. conſi.75.nu.4. fol.162
maieſtatem æternam lædere longe grauius eſt quam temporalem. conſi.8 nu.44. fol.25
maioricatus æquiparatur feudis Regalibus ex quo primogenitus in eo ſuccedit, & ei non poteſt pręiudicari per aliquam contrariam diſpoſitionem. conſil.58. nume 70. fol.123
mala fides præſumitur in contrahente, qui ſcit contractum reſcindi poſſe. conſ.6.nu.45. fol.19
mala fides præſumitur ex ſcientia rei alienæ. ibidem. nume.46.
mala fides defuncti officit heredi, ut non poſſit continuare præſcriptionem, nec de nouo eam inchoare ex perſona ſua in quacunque actione. ibidem. numero.47.
mala fides præſumitur in eo, qui alieno nomine uendit, aſſerit ſe habere mandatum, de quo fidem non facit. conſi.9.nu.41. fol.27
malæ fidei poſſeſſor tenetur nedum ad fructus perceptos, ſed etiam percipiendos. conſilio.57.numer. 24. fol.118.
maleficium vbi eſt notorium, tamen poſt lapſum tempus datum ad inquirendum ſecundum formam ſtatuti, reus illud confitetur, damnari non poteſt. conſi.94. numero.12. fol.194
marchio ſi vendit Caſtrum, & ipſius territorium cum omnibus terris pertinentibus ad Caſtrum, venditio dicitur facta limitata ad terras, quæ eſſent de pertinentiis Caſtri. conſi.2.nu.21. fol.9
mandatum obtentum ex falſa cauſa, eſt nullum. conſil. 72.nu.76. fol.160
mandatum ſpeciale vel ſaltem generale cum libera requiritur ad vendendum. conſilio. 9. numero 40. fol.27.
mandatum iniuſtum ſuperioris non excuſat ſubditum illud exequentem. conſi.12 nu.86. fol.35
mandatum ſpeciale requiritur ad allegandum iudicem ſuſpectum. conſ.19 nu.2. fol.50
mandatum debet diligenter obſeruari, non ſolum in ſubſtantia, ſed etiam in qualitate. conſilio. 2. numero.135. fol.8
mandati forma eſt diligenter obſeruanda. conſil.2. nume.134. fol.8
mandato ſuperioris, quamuis duro, obtemperandum eſt. conſi.12 nu.24. fol.34
mandatum, vide Commiſſio.
maritus caſtigans uxorem ſi eam percutit cum baculo & ſanguinis effuſione non poterit inqueſtari, quia præſumptio non eſt quòd doloſe vel animo iniuriandi eam percuſſerit. conſi.17.nu.17. fol.63
maritus vxori correctionem competentem facere poteſt, ſicut dominus ſeruo & mercenario ſuo, quod amplia procedere etiam ſi promiſit ipſam non corrigere quia talis promiſſio non valet tanquam facta contra bonos mores, & quia daret materiam delinquendi. conſi.27.nu.13.& 14. fol.63
maritus ſi accipit vxorem non dotatam, & eam a domo ſine cauſa expulerit, quartam partem ſuæ ſubſtantiæ ſibi per ſoluere compellitur. conſilio. 55. numero.2. fol.43
maritus quando accipit vxorem ſine dote, pręſumitur eam ſolum accipere ob maritalem effectum, & velle eam ſuccedere in quarta ſuorum bonorum, ſecus quando eam accipit cum parua dote. conſil. 14. numero.9. fol.41
maritus ſi eſt homo diſcretus & emendatæ vitæ, non

eſt

eſt cogendus ad cauendum vxori,ſed ſufficit iuratoria cautio.conſi.27.nu.31. fol.63
maritus ſi ducit vxorem ſine dote,quæ exinde ab eo expellatur, conſequi debet quartam partem ſubſtantiæ mariti.conſi.14.nu.7. fol.41
maritus ſi ſciuit adulterium vxoris, hęres eius non poterit opponere contra vxorem de adulterio. conſil. 81.nume.17. fol.176
maritus,vide Vir.
maſculinum in contractibus ſecundum magis communem non concipit fœmininum.conſil.76. numero.1. fol.164.
maſculinum,quòd concipit fœmininum eſt ex interpretatione extenſiua,non ex proprietate ſermonis.conſil.82.nu.34. fol.178
maſculinum non concipit fœmininum quando conſtat de contraria mente teſtatoris.ibid.nu.35.
maſculinum ſi concipit fœmininum ratione dignitatis, dicitur extenſio,ſi ratione affectionis, dicitur coniectura,ſi vero propter identitatem rationis,tunc dicitur comprehenſio.conſi.82.nu.39. fol.178
maſculinum, ſecundum communem concipit fœmininum.conſi.82.nu.1. fol.177
maſculinum in reſcriptis, quæ ſtricti ſunt iuris, & ſtricte intelligenda ſunt, continet fœmininum. ibidem. nume.2.
maſculinum in priuilegiis complectitur & fœminas, quod amplia etiam procedere in materia correctoria.ibidem.nu.4.& 5.
maſculinum in vltimis voluntatibus concipit fœmininum.ibid.nu.6.
mater & ſi filium alere non teneatur, ſed lactare vſque ad triennium,tamen ſi mater eſſet nobilis,cui ſecundum morem patriæ eſſet dedecus lactare filium excuſatur.conſi.14.nu.52. fol 43
mater tranſiens ad ſecunda vota de voluntate expreſſa filii non amittit proprietatem bonorum in quibus ſuccesſit.conſi.81.nu.10. fol 176
mater ſuccedit filio defuncto vna cum fratre in viriles portiones.conſi.81.nu.1. fol.175
mater tranſiens ad ſecunda vota priuatur proprietate bonorum, quæ filio venerunt ex hæreditate paterna retento ſibi vſufructu,ibid.nu.2.& 5.
mater quandoque plus diligit fœminas, quam maſculos.conſi.76.nu.18. fol.164
mater tranſiens ad ſecunda vota,etſi priuetur proprietate bonorum in quibus ſucesſit filio, tamen id intelligitur volente filio.conſi.81.nu.5.& 10. fol.176
mater præſumitur magis diligere filiam,quam neptem. conſi.82.nu.12. fol.177
matri non creditur in fauorem filii.conſil.9.numer. 32. fol.27.
matrimonium ſecundum contrahens non poteſt plus dare ſecundæ coniugi,quam vni filiorum primi matrimonii,cui minus dederit.conſi.95.nu.3. fol.195
matrimonium carnale quando fit maior dos requiritur quam quando ingreditur monaſterium propter maximas expenſas, quæ fiunt in nuptiis carnalibus.conſil.35.nu.14. fol.75
matrimonium vt non dicatur contractum clam, ſatis eſt quòd ſit celebratum coram multis ſecundum cõſuetudinem patriæ.conſi.93.nu.29. fol.193
matrimonium dicitur etiam clandeſtinum,quamuis ad illius probationem producatur inſtrumentum publicum ſi non fuit contractum in faciem eccleſiæ, hoc eſt conuocatis parentibus,amicis,& ſecundum conſuetudinem patriæ.ibid.nu.31.
matrimonium probatur per duos teſtes,etiam ſi teſtes eſſent fœminæ conſi.93.nu.4. & 5. fol.192
matrimonium legitimè contractum redditur indiſſolubile ibi.nu.6.
matrimonium contractum per verba de præſenti non diſſoluitur per abſentiam quantumcunque mariti, etiam ſi ignoretur de morte vel uita ipſius,ac etiam concurrente iuuenali ætate coniugum ibid.nu.8.
matrimonium eſt ſacramentum cõſilio.93. numero 15. fol.192
matrimonium licet de iure canonico ex cohabitatione maſculi & fœminæ non præſumatur, ſed fornicatio, tamen reſpectu filiorum,vt dicantur legitimi,præſumitur matrimonium ibi.nu.21. fol.193
matrimonium prohibitum palam & publicè contrahẽtes præſumuntur bona fide,& ſic per errorem contrahere ibi.nu.23
matrimonium dicitur contractum in faciem eccleſiæ ſecundum communem,ideſt conuocatis amicis ibidẽ num.25
matrimonii medium non ſemper eſt neceſſarium ad inducendum veram legitimationem conſi.99.num.17. fol.205
matrimonii cauſa eſt eccleſiaſtica & ſpiritualis conſi. 93 nu.13. fol.192
matrimonii de cauſa diſponere ſpectant ad ſolum pontificem ibid.nu.17
Medico credendum eſt an mors ſit ex vulnere, vel an vulnus ſit cauſa febris, conſilio 30. numero 27. fol.58
Memoria defuncti damnari poteſt in enormibus dilictis, & tamen leges dicunt crimina morte extinqui conſil. 12. nu. 15. fol.34
memoria defuncti damnari poteſt quando crimen læſæ maieſtatis commiſſum eſt aduerſus Principem vel Romanorum Rempublicam conſi.1.numero.15. fol.3
memoria defuncti in omnibus aliis capitulis præterquam in ſupradictis duob.damnari non poteſt.ibid. nume.16
memoria defuncti ut damnari poſſit,non ſufficit probare,quòd is ſit reus læſæ maieſtatis, ſed quòd fuit crimen ipſum commiſſum aduerſus Principem ibid. nume.17.
memoria defuncti damnatur in crimine hæreſeos cõſ. 20.nu.9 fol.51
memoria defuncti damnatur in crimine læſæ maieſtatis conſi.20.nu.4. fol.51.
memor ſalutis æternæ,vide Quilibet præſumitur.
mens enim eſt radix verborum & eius ſubſtantiæ primæ,& cor eſt imperator linguæ,& habet eam ſicut mãcipium ſub iuriſdictione ſua conſil. 70. nume. 60 fol.154
mens teſtatoris in ultimis voluntatibus tanquã regina obtinet primum locum conſilio 70. numero 38. fol.153
mens ſtatuti,quando eſt certisſima, debemus inhærere ſtatuto, ſi verò qualitas mentis ipſius ſtatuti non eſt certa,tunc recurritur ad granum ſalis, ideſt ad ius commune,ne marceſcat conſilio 72. numero. 45 fol.158
mens in contractibus prædominatur,& attenditur, mo dò de ipſa appareat conſ.59.nu.2. fol.125
mens arbitratorum ſpectanda eſt conſi.80.numero. 43 fol.174.
mens & ſi in contractibus potius ſit inſpicienda quàm verba,tamen iſtud procedit quando de mente clarè conſtat,

conſtat,alias ſecus.conſi.59.num.42. fol.128
mens contrahentium & obligantium potiſſimum attenditur in contractibus & obligationibus.conſi. 69.nume.45. fol.150
mens nec cogitatio trahitur ad id,quod nunquam fuit, vel de raro euenit.conſi.96.nu.37. fol.198
mens contrahentium potiſſimum attendi debet, quæ non debet impediri propter nimiam ſubtilitatem. conſi.58.nu.35. fol.122
mentem potius in contractibus quam verba attendimus.ibid.nu.36.
mentem teſtatoris coniecturatam vbi habemus, recedimus a ui coniunctionis verbalis. conſilio. 70. numero.57. fol.154
menti teſtatoris vt deſeruiatur,debemus offendere verba,& præponendæ ſunt ſententię verbis, ſicuti anima corpori.conſi.70.nu.54.55. fol.154
mens,uide Voluntas.
mentita data ſub conditione,ea non verificata,eſt nulla.conſi.7.nu.15. fol.21
menſura loci vbi res ſita eſt attendi debet conſil.100. nu.5.ſed contra nu. 7. & ſecundum communem nume.14. fol.205
mentio ſi fiat in aliqua diſpoſitione per maſculum & fœminam,de filiis & deſcendentibus, veriſimile eſt eos intellexiſſe de deſcendentibus vtriuſque ſexus.conſil.76.nu.17. fol.164
metus ſeruitutis eſt iuſtus metus.conſil.57. numero.41. fol 118.
metus cauſa ſi aliquid quis fecerit probabiliter, licet non iuſte,excuſatur.conſi.1.nu.111. fol 7
mercatores defraudantes gabellas iuſtas Principis peccant,quod amplia procedere etiam in mercatoribus Principum.conſi.79.nu.97.& 98. fol.172
mercium profeſſio,vide profeſſio mercium.
meretrix, quamuis propter meretricium non poſſit filiam exhæredare,tamen fallit, quando mater fuiſſet emendata,& ad honeſtam vitam reducta. conſil. 63. nu.14. fol.135
minæ non habentur in conſideratione niſi probetur, ꝙ minans ſolitus eſſet eas mandare executioni. conſil. 27.nume.21. fol.63
miſſio in poſſeſſionem ex primo decreto, & ſequ ſtratio rerum dicitur modici præiudicij.conſil.65.nume. 17. fol.138
miſſio in poſſeſſionem de qua in leg.fin.C.de edict.diui Adria.tollen. non impeditur per exceptionem requirentem altiſſimam indaginem.conſil.22.numero.36. fol.55.
minor vigintiquinque annis in criminalibus non admittitur.conſil.3.nu.26. fol.11
minor & eccleſia æquiparantur. conſil.68. numero.23. fol.147.
minor quando eſt læſus facto tutoris vel curatoris,poteſt agere contra tutorem vel curatorem, vel petere reſtitutionem in integrum. conſilio. 72. numero. 47. fol.158
minor ſi ex forma ſtatuti non poteſt ſe obligare ſine certa ſolennitate, etiam forenſis contrahens in loco, ſi ſit minor,tenetur illam ſolennitatem ſeruare. conſil. 91.nu.20. fol.190
minori uigintiquinque annis quamuis maiori quatuordecim licet currat annus & dies ad petendam inueſtituram tamen datur reſtitutio in integrum ſecundum communem aduerſus lapſum dicti temporis.conſil.40.nu.12. fol.83
minores reſtituuntur aduerſus præſcriptionem quadraginta annorum.conſi.68.nu.21. fol.147
minoribus vigintiquinque annis non ſubuenitur in delictis atrocioribus conſi.77.nu.4. fol.165
minori non ſubuenitur per reſtitutionem in integrum quando deliquit doloſe.ibid.nu.5.
minori ratione homicidii non imponitur pœna ordinaria nec alia pœna corporalis,ſed pecuniaria, & ampliſſime,in ſeq.numeris.ibid.nu.6.
mobilis is præſumitur, quem vulgus & communis æſtimatio nobilem reputat.conſ.67.nu.28. fol.142
moderator & arbiter eſt quilibet in re ſua etiam in abutendo.conſi.50.nu.21. fol.100
moderator & arbiter rei ſuæ eſt quilibet.conſ.79.num. 58. fol.171
moderator & arbiter vnuſquiſque eſt rerum ſuarum. conſi.70.nu.3. fol.152
modica ſemper cenſentur excepta.conſi.1.numer. 102. folio.7.
molendinum,quod vult poteſt vnuſquiſque eligere ad molendum,quod declara, vt ibi conſilio.81.numer. 38. fol.174
molendinum in flumine publico non nauigabili, ſed quod aliud facit nauigabile,conſtrui non poteſt ſine licentia Principis.conſi.97.nu.5. fol.199
molendinum conſtrui poteſt in flumine Padi, ſecus ſi conſtruatur in flumine non nauigabili, ita quòd ædificium tangat alueum dicti fluminis, quia tunc fieri non poteſt ſine licentia Imperatoris aut ſuperioris. ibidem nu.6.
molendinum vnicuique licitum eſt ædificare in flumine non nauigablli abſque licentia ſuperioris ſi non diuertitur ius nauigij fluminis nauigabilis, & aqua reuertatur in dicto flumine.ibid.nu.7.
molendinum vel furnum alterius accedens per centum annos, non poſtea cogi in futurum vt ibidem molat vel coquat.conſi.51.nu.31. fol.107
moleſtia dicitur inferri quando quis iudicialiter vexatur.conſi.68 nu.6. fol.146
monaſterium non excludit ſubſtitutum quando conſtat de voluntate expreſſa teſtatoris.conſil.35.nume. 11. fol.75
monaſterium in vltimis voluntatibus loco filii habetur ſecus tamen in contractibus.conſilio.58. numer. 60. fol.123.
monaſterium in ultimis voluntatibus habetur loco filii,ſecus in contractibus.conſi.59.num.24. fol.127
monetam falſam fabricans crimen læſæ maieſtatis committit.conſi.73.nu.7. fol.160
monetam fabricans falſam non poteſt appellare. ibid. numero.8.
monetam falſificans,vide falſificans, fabricans.
monitio requiritur in facto negatiuo, & non affirmatiuo.conſi.18.nu.17. fol.49
mors mariti præſumitur ex abſentia decennali. conſil. 93.nume.1. fol.192
mors de iure Lōgobardorum probatur per abſentiam triennalem extra prouinciam.ibid.nu.2.
morti propinquus pro mortuo haberi debet. conſi. 37. nu.24. fol.79
mortis articulus non eſt multum in conſideratione. ibidem.nume.26.
mortis in articulo exiſtens efficitur mutus.ibidem.numero.22.
mortis timore opprèſſus,ſimilis eſt mortuo. ibidem.numero.24.
mortis in articulo,uide Conſtitutus.
moriens omnis & ſi non ſit ſanctus Ioannes Euangeli-

Ita tamen maior pars morientium nititur mori ſine onere conſcientiæ.conſi.37.num.8. fol.78
morari ſi quis non poteſt cum aliquo eſt iuſta cauſa, non perdit legatum.conſil.89.numero.13.& ſequen. fol.178.
mors,vide Antiquorum morem.
mulier tranſiens ad ſecunda vota poſt mortem filii, licet ipſi iniuriam non faciat, tamen iniuriatur viro, cuius anima contriſtatur de ſecundis nuptiis uxoris conſil.81.nu.3. fol.175
mulier vidua, quæ habet facultatem redeundi ad domum originis,ſi non redit,præſumitur eam deſeruiſſe.conſi.79.nu.49. fol.170
mulier alibi nupta in his,quæ ad eius commodum tendit & ex quibus non retrahitur a ſeruitio mariti remanet ciuis.conſi.79.nu.26.declara vt in numer.50. & 53.fol.169.& ſeq.
mulier licet non admittatur ad accuſandum,tamen admittitur ad iudicem informandum de delicto.conſi. 47.nume.25. fol.95
mulier durante matrimonio ſiue dotata fuerit ſiue non alenda venit a uiro.conſ.15.nu.6. fol.44
mulier durante viduitate cenſetur eſſe in primo matrimonio.ibid.nu.7.
mulier nobilis non poteſt in metallum damnari.conſil. 63.nume.19. fol.135
mulier tranſiens ad ſecunda vota, etſi inferat iniuriam animæ primi viri, tamen ſi ad ea conuolat marito conſentiente vel permittente,nulla infertur iniuria. conſ.81.nu.12. fol.176
mulier uidua cenſetur eſſe in primo matrimonio.conſi. 14.nu.46. fol.43
mulier dotata expulſa a domo viri ſine cauſa nedum conſequitur quartam partem bonorum mariti in eius odium, ſed etiam dotem datam. conſil. 15. nume.28. fol.44
mulier eſt caput & finis ſuæ familiæ.conſil.82.num.16. fol.157.
mulierem quinquagenariam parere, miraculoſum eſt. conſi.96.nu.34. fol.198
municeps ratione originis, qui alibi tranſlatus eſt domicilium quantum ad munera deſinit municeps eſſe.conſi.79.nu.31. fol.169
municeps propriæ dicuntur qui nobiſcum munera ſubeunt.conſi.79.nu.40. fol.170
multiloquium ſolet prudentisſimos ſtomachari.conſil. 11.nu.1. fol.30
multiloquium ſolet prudentisſimos ſtomachari. conſi. 63.nu 4. fol.135
multiloquium ſolet prudentisſimos ſtomachari. conſi. 7.nu.2. fol.20
mutatio quælibet non reddit debitorem ſuſpectum,ſed inſignis,& notabilis.conſi.65.nu.9. fol.138
mutanda non ſunt,quæ longam in conſuetudinem habuerunt.conſi.52.nu.23. fol.106
mutanda minime ſunt, quæ certam legem & conſuetudinem habuerunt.conſi.35.nu.15. fol.76
mutanda non ſunt, quæ iam diu certam interpretationem & obſeruantiam habuerunt.conſi.80.nume.50. fol.17.

N

Narratio & concluſio, quę ſufficiat in remedio reintegrandæ.conſi.41.nu.15. fol.84
Narratio ſpolii ſi facta fuit in libello,& concluſio ad rem,poſſeſſorium intentatum eſſe videtur.conſilio.41.numero.9 fol.85
Natura feudorum eſt genus, & tutor inueſtituræ eſt ſpecies,quæ ſemper derogat generi.conſi.16.nu.10. fol.45
Natura relatiui eſt reſtringere, limitare, & coarctare, quod in antecedente dictum fuit.conſil.62.num.49. fol.134
Natura bonorum feudalium eſt ſeparata ab aliis bonis conſi.29.nu.13 f.66
Naturæ quæ ſunt ius ciuile non tollit, cum ſint immutabilia.conſi.8.nu.35 f.25
Naturalis non excludit ſubſtitutum vocatum ſub conditione ſi deceſſerit ſine liberis legitimis & naturalibus,ſi fideicommittens erat in dignitate conſtitutus conſi.67.nu.3 fol.141
Naturalis ab inteſtato ſuccedere poteſt patri decedenti ſine ſobole ciuili, nec ſuperſtite coniuge legitima in duabus vnciis cum matre diuidentis, quod amplia procedere etiam de iure canonico,& in terris eccleſiæ.conſilio ſexageſimoſeptimo,nume.77.& 78. fo.150
Naturales ſunt magis decori viro nobili,quam ignobili.conſi.67.nu.5 fol.141
Naturales ſuccedere poſſunt patri ex teſtamento in vncia extantibus filiis legitimis & naturalibus, & ipſis non extantibus in totum conſi. 67. numero.76. fol.150
Natus ex adulterio legibus eſt odioſus.conſi.96.nu.32 fol.198
Neceſsitas aliqua permittit, quæ alias nō permitterentur.conſi.80.nu.2 fol.173
Neceſsitas alienandi bona eccleſiæ cathedralis ſi imminet,& tanta, quæ ſuperiorem conſuli non patiatur,poteſt fieri alienatio per epiſcopum,non obſtante iuramento de non alienando, inconſulto Pontifice.ibid.nu.6
Neceſsitatis tempore res ſacra alienari poteſt.ibidem. nume.11
Neceſsitatis tempore pater poteſt vendere filium. ibi. nume.12
Neceſsitate vrgente a communi & ſtricta regula recedi poteſt.ibid.nu.1
Neceſsitas omnibus legibus derogat,& omnem immunitatem excludit dicto conſilio. 80. numero.24. folio.173
Neceſsitate publica emergente propter famem vel guerram nullus prætextu priuilegii poteſt ſe excuſare.ibid.nu.25
Neceſsitate grani imminēte & aliarum ſpecierum quilibet compellitur ire ad emendum, etiam ad partes remotas,nec ſub prætextu priuilegii excuſatur ibidem.nu.26
Neceſsitatis tempore ruſtici, & agricultores poſſunt compelli venire ad ciuitatem ad vendendum.d.conſil.80.nu.15 fo.173
Neceſsitatis tempore multa permittuntur, quæ alias non permitterentur.conſi.30.nu.22 fo.67
Negatiua vniuerſalis importat totalem nullitatem & ipſo iure.conſi.57.nu.50 f.118
Negatiua quomodo probetur. conſilio.2. numero.41. fol.10
Negatiua quomodo probetur.conſilio.98.numero. 41. fol.203.
Negligentia & obliuio inducitur ſpatio decem annorum.conſi.9.nu.17 fol.28
Negligenti iura non ſubueniunt.conſilio.72.nume.23. fol.158

Nemo

nemo inuitus agere cogitur. conſilio.72.numero.2. fol.157.
nemo quærit de vento.conſi.54.nu.15. fol.110
nepos ſpurius natus ex filio legitimo ſuccedit ex teſtamento cognatis patris,licet non patri,nec auo.conſi.87.nu.20. fol.185
neptis non debet eſſe melioris conditionis, quàm propria filia.conſi.82.nu.18. fol.181
nihil eſt tam naturale,quàm quòd inter partes conuen tum eſt,obſeruetur, & promiſſa adimpleantur. conſil.58.nu.38. fol.122
nocentem abſoluere melius eſt,quam innocentem con demnare.conſi.47.nu.22. fol.95
nobilis non debet ita duriori carcere mancipari ſicut plebeius.conſi.11.nu.31. fol.31
nobilitas eſt iuſta cauſa, ob quam pœna delicti alleuia tur.conſi.63.nu.15. fol.135
nobilis mitius punitur in pœnis corporalibus. ibidem. nume.16.
nobili regulariter non imponitur pœna ignominioſa. ibid.nu.18.
nobilitas patrum vel aui prædefuncti per illegitimos non conſeruatur.conſi.67.nu.6. fol.141
nobilitas non ineſt a natura, ſed eſt aduenticia. conſil. 67.num.26. fol.142
nobiles licet furcis non ſuſpendantur, tamen concurrē te enormitate criminis ſuſpendantur, & in altioribus locis.conſ.12.nu.19. fol.34
nobilitas,vide Regulæ iuris rumpuntur.
non entis nullæ ſunt qualitates.conſilio.58. numero.7. fol.121.
non entis nullæ ſunt qualitates. conſilio.8. numero.19. fol.24.
non entis nullæ ſunt qualitates.conſilio.59. numero.4. fol.125.
non entis nullæ ſunt qualitates. conſilio.57. numero. 37. fol.118
noli eſſe pro amico inimicus proximo.conſil.1.numer. 86. fol.6
nominatio conſtituit quem in quaſi poſſeſſione filiationis,quando eſt iuſta & legitima,ſecus in ſpuriis.con ſil.22.nu.6. fol.54
nominatio iuncta cum inſtitutione conſtituit quem in quaſi poſſeſſione filiationis.ibid.nu.7.
nominatio ſola conſtituit quem in quaſi poſſeſſione filiationis, quando facta eſt in actu, qui magis conuenit filiæ quam extraneo. conſilio. 22. numero.26. fol.55.
nominationes plures conſtituunt quem in quaſi poſſeſſione filiationis.conſi.22.nu.27. fol.55
nominatio,require Aſſeueratio.
nomen familiæ in vniuerſali,etiam futuros comprehen dit.conſi.70.nu.48. fol.154
notarius creatus ab imperatore ſecundum communem poteſt conficere inſtrumentum vbique locorum.conſi.91.nu.13. fol.190
notarius dicitur ſeruus publicus.conſil.91.numero.13. fol.190.
notarius conſtitutus ab alio quam a Principe non poteſt dici publicus extra territorium conſtituentis. ibid.nu.14
notarius damnatus de falſo ex vera confeſſione, & ſi amplius conficere non poſſit inſtrumenta, tamen damnatus propter contumaciam non perdit confectionem inſtrumentorum conſi.94.nu.16. fol.194
notarius quamuis ſi fecerit falſum in parte inſtrumenti totum canzeletur,tamen ſi non conſtat de falſo niſi ſi vigore condemnationis latæ in contumaciam propter ſtatutum,cætera ſuſtinebuntur.conſilio.94. numero.16. fol.195
notarius ſi ſcripſit permutationem,& in rei veritate ſit venditio,ſtatur naturę rei,& non verbis notarii,quia non attenditur nomen contractus, ſed ſubſtantiæ. conſi.69.nu.42. fol.150
notarius creatus ab inferiore a ſupremo Principe non poteſt ſecundum communem recipere inſtrumenta indiſtincte in alieno territorio.conſil.91.numer. 10. fol.189.
notarius creatus a non ſupremo domino,non poteſt recipere in alieno territorio inſtrumenta inter ſubditos illius domini,qui illum creauit.ibid.nu.11.
notarius ſi eſt rogatus de inſtrumento extra territorium illud facit fidem inter ſubiectos illius, qui creauit notarium, & de rebus poſitis in dominio illius. conſi.91.nu.1. fol 189
notarius unius loci non poteſt in alio loco facere inſtrumenta,etiam partibus uolentibus. conſil.91. nume.16. fol.190
notarius quando atteſtatur aliquid in inſtrumento, quòd tunc temporis rogitus inſtrumenti fieri non poteſt,eius atteſtatio non valet.conſilio.7. nume.69 fol.22.
notarius ſecundum communem connumeratur in numero teſtium ubi agitur de probatione actus, ſecus de probando actum per inſtrumentum. conſi.43 nume.21. fol.88
notarius ſi ſit damnatus de falſo ex uera confeſſione, uel conuictus, nunquam amplius poterit conficere inſtrumenta,ſecus ſi ſit damnatus ob contumaciam. conſi.29 nu.27. fol.66
notarius non matriculatus, qui ex forma ſtatuti rogari non poteſt de inſtrumentis,de illis rogari non poterit tempore neceſſitatis per non matriculatum conſil.30.nu.18. fol.67
notarii ſæpe ponunt in teſtamentis clauſulas ex ſe ipſis,& teſtatores eorum intelligentiam neſciunt.conſil.56.nu.30. fol.116
notarii non debet offuſcare uoluntatem teſtatoris. ibi. nume.31.
notarii officium dependet à poteſtate conſtituentis. conſi.91.nu.15. fol.190
notario afferenti ſe leuaſſe inſtrumentum ex protocollo defuncti uigore commiſſionis ſibi conceſſæ non creditur, niſi fiat fides realis de ipſa commiſſione. conſi.26.nu.17. fol.61
notario non creditur niſi de his de quibus eſt rogatus. conſ.69.nu.56. fol.150
nullum eſt ipſo iure nedum quod fit contra formam, ſed & quod fit præter eam.conſilio.72. numero.55. folio.159.
nullum quod eſt,reſcindi non poteſt.conſilio.7. numero.5. fol.20
nulla & inualida non ſunt in conſideratione. conſilio. 17.nu.24. fol.48
numerus duodecim liberorum qui de iure communi immunitatem præbet a collectis, procedit etiam in legitimatis per reſcriptum.conſ.67.nu.18. fol.142

O

Oblatio iudicialis producit actionem.conſil.7.nu. 29. fol 21
Obligatio naturalis nec ciuilis oritur quando illud quod agitur peccat in forma.conſilio.72. numero.56. fol.159

Obligatus

Obligatus ad uendendum non tenetur tradere,ſed uendendo ſimpliciter eſt liberatus.conſi.69.nu.14.f.148
Obligans ſe,& ſucceſſores ſuos,non intelligitur obligare ſingulares ſucceſſores, quod amplia procedere etiam ſi obligatio eſſet facta pro ſe, & hæredibus & ſucceſſoribus.conſi.53.nu.10.11. fol.108
Obligari quis non poteſt cum iuramento ad caſum fortuitum ex facto Principis prouenientem.conſil.45. nume.51 fol.90
Occidere licet quem Princeps iubet occidi debere cōſil.12.nume.27. fol.34
Occidere ſe ipſum eſt crimen grauisſimum, & deteſtabile.conſi.20.nu.15. fol.52
Occidens officialem Principis ut prouincia careat illo officiali committit crimen læſæ Maieſtatis.conſi. 1.num.34. fol 1
Occidere ſeipſum eſt contra naturalem hominis inclinationem.conſ.20.nu.25. fol.52
Occidens ſeipſum tradendus eſt caninæ ſepulturæ.ibidem.num.26.
Occidens ſe ipſum efficitur inteſtabilis,& per mortem ipſius non confirmatur,ſed infirmatur teſtamentum prius factum.ibid.nu.29.
Occidens ſe ipſum tradit animam ſuam Sathanæ torquendam.conſ 20.nu.21. fol.52
Oculo corporali quod uidetur, dicitur eſſe de littera, non quod ſono intellectus percipitur. conſil.51.nume.16. fol.105
Odium irrationabile eſt, quòd filius pro patre puniatur.conſi.74.nu.9. fol.162
Odia reſtringi debent.conſi.38.nu.19. fol.80
Odioſa reſtringenda ſunt, quæ ex priuilegio fiunt.conſil.95.nu.7. fol.195
Offendens mulierem alibi nuptam punitur pœna ſtatuti loquentis de offendente ciuem.conſil.79.num. 27. fol.169
Offenſa facta conſiliariis Principum in dubio uidetur facta in damnum Principis. conſilio. 1. numero. 5. folio.2.
Obſeruantia mutanda non eſt, ſed ſequenda. conſilio. 79.nume.83. fol.172
Officialis,qui non paret mandato Principis, pœna ſacrilegii tenetur.conſi.12.nu.25. fol.34
Officialem principis eius lateri asſiſtentem occidens, non animo aliquid moliendi contra Principem ſed in odium ipſius interfecti, nō committit cri.læ.maieſta.conſ.1.nu.31. fol.3
Officialem Principis an quis occiderit odio particulari ex coniecturis & præſumptionibus probatur, quibus ſtandum eſt.conſi.1.nu.35. fol.3
Officialem occidens,uide Magiſtratum.
Officialis,vide Magiſtratus.
Officium iudicis non detur contra extraneum poſſeſſorem titularum.conſi.46.nu.13. fol.91
Oldradi conſ.178.reprobatur,ſeu declaratur.conſi.16. nume.22. fol.46
Omittens profesſionem per errorem, non perdit rem, ſed duplicatur pedagium. conſilio. 42. numero. 13. fol.86.
Omiſſum quicquid eſt in contractibus cenſetur omiſſum,ita quòd altera partium non poteſt interpretari & dicere ſe hoc modo intellexiſſe, & non illo,vbi nihil dictum fuit,& ex verbis colligi non poteſt.conſi.59.nu.25. fol.127
Omiſſum a teſtatore in ſcriptura,& prolatione verborum diſpoſitiua,habetur pro omiſſo.conſi.56.nume. 7. fol.114
Onus quidem & grauamen eſt,& quidem non paruum non poſſe libere abſque alicuius licentia vendere cōſil.79.nu.57. fol.171
onera perſonalia illa eſſe dicuntur,quæ cum corporibus labore,vigilantia,& ſolicitudine animi exiſtunt ibi.nu.62.
onus patrimoniale dicitur,quod fit cum ſumptu & expenſa rerū,ſine tamen labore perſonæ conſ.79.num. 63.fol.171
onus patrimoniale dicitur,eſſe triplicis generis ibidem, num 64.
opinio æquior,benignior,& magis humana interpretationem benigniorem in re dubia ſequi non minus iuſtius eſt, quam tutius, conſilio 64.numero 17. fol.137.
opinio Martini approbata de conſuetudine, & de qua in l.dos a patrem.C.ſol.mat.qui eſt contra ius cōmunem ſolum locū habet in caſu in quo reperitur eſſe conſuetudo,nec ad alium caſum extenditur conſi. 69.nu.36. fol.149
opinionem benigniorem ſequi debemus in dubiis,maxime in iudicando conſi.64.nu.15. fol.137
opiniones doctorum licet in aliquo articulo ſint variæ, tamen quando aliqua opinio corroboratur æquitate in iudicando & conſulendo eſt ſequenda ibidem. nume.16.
opiniones variæ vbi ſunt, illa eſt ſequenda, quæ plurium magiſtrorum auctoritate comprobatur conſi. 16.nu.24. fol.46
oratio indefinita æquipollet vniuerſali conſi. 14.nu. 5. fol.41
ordo iuris non ſeruatur in enormibus delictis conſilio 12.nu.12.ſed contra nu.76. fol.34 & 36.
ordo iudicii quia ſtat in officio mercenario, ideo ſecundum legem ſuam iudex impartietur officium ſuum conſi.48.nu.9. fol.96
ordo iuris non requiritur in notorio conſi. 94. nume.2. fol.194.
ordo iuris ita in cauſis fiſcalibus,vel Principis ſeruandus eſt,velut in priuatis,quod tamen intellige, vt ibi conſ.66.nu.22. fol.140
ordo iuris eſt,vt prius de poſſesſione,quam de proprietate agatur,quod amplia procedere de iure canonico,& etiam in materia feudali conſi.2.num.1.2.& 3. fol.8.
ordo iuris eſt,vt prius de poſſesſione,quam de proprietate agatur,quod amplia procedere etiā de iure canonico,& etiam in materia feudali conſ.98. nu. 1. 2. & 3. fol.201
ordinatio nulla valet in feudis,etiam pro anima conſ.1 nu.12.& 13. fol.2
ordinatio nulla regulariter cōdit in feudis conſi.50.nu. 2.fol.99.
origo rerum in omnibus rebus eſt conſideranda conſi. 76.nu.10 fol.164
origo feudi in eius ſucceſſione ſemper conſideratur cōſil.32.nu.10 fol.70

P

PActum de retrouendendo non habet locum in promisſione de vendendo conſilio. 69. numero. 11. fol.148
Pactum de retrouendendo proprie dicitur quando fit per emptorem venditori in inſtrumento venditionis coram eiſdem teſtibus notario loco,& tempore cōſ. 69.nu.27. fol.149

pactum

Pactum ſimplex inter creditorem & debitorem, quòd ſolutio debiti non poſsit probari niſi per inſtrumentum, non valet conſi.88.nu.6. ſol.186
Pactum iuratum ſactum inter creditorem, & debitorē quod ſolutio debiti nō poſsit probari niſi per inſtrumentum, valet conſi.88.nu.4 ſol.185
Pactum ſeruandum eſt conſi.100.nu.20. ſol.206
Pacto receditur à propria natura ſeudorum conſi. 16. num.9. ſol. 45.
Pacta quæ etiam ſunt præter naturam ſeudi, ſeruanda ſunt conſi.5.nu.18. ſol.16
Pacta in contractibus non extenduntur ad alias perſonas conſi.59.nu.40 ſol.127
Pacta non ſunt ſeruanda quando inſurgit neceſsitas, & periculum verteretur publicum ſi pacta ſeruarentur conſi.13.nu.20 ſol.38
pacta rumpere eſt graue nō ſolum apud ius commune, ſed etiam apud Deum conſi.100.nu.21 ſol.206
pacta extranea, & contra omnem naturam ſeudorum apponi poſſunt in contractu ſeudali, dummodo nō ſint contra ſubſtantialia feudi conſi.16.nu.8.ſol.45.
pacta, require Conuentiones.
papa ſi dat poteſtatem Legato de latere conſerendi beneficia qualitercunque vacantia, non poterit conferre beneficia reſeruata, conſilio 75. numero 25. ſol.163
papa ſi concedit mihi beneficium, deinde de plenitudine poteſtatis alteri dat, tenetur mihi prouidere de alio ſimili conſi.71.nu.13. ſol.156
papa ſi auſert alicui beneficium ſine cauſa, tenetur ei prouidere de bono cambio conſilio 71. numero 12. ſol.156
papa ſi mandat procedi in genere, mandatum illud intelligi & limitari debet, ſama præcedente conſi. 17. nu.13. ſol 48
papa non poteſt ſine cauſa in alterius præiudicium iuramentum relaxare conſi.99.nu.21. ſol.204
papa non debet Iudeis bona auſerre, imò eos tolerare debet vt per eorum conſortium ipſos Deo lucrari poſsimus conſi 25.nu.8 ſol.59
papa licet ſine cauſa non poſsit tollere obligationem naturalem, tamen ſecus ſi acceſſorie conſi.43.num.9. ſol.88
papa poteſt de poteſtate abſoluta, & ſine cauſa quemcū que beneficiis eidem collatis priuare conſi 61.nu.33 ſol.131
papa vel princeps ſi in reſcripto dicet, per te cognoſcas, non per hoc intelligitur electa induſtria perſonę quin poſsit alteri ſubdelegari conſil.55. num. 55. ſol.113.
papa ſi deleget examinationem tribus, cum clauſula ꝙ per ſe examinent, hi non poſſunt alteri ſubdelegare. conſi.59.nu 31 ſol.127.
papa, Imperator & alii principes non poſſunt Iudæis bona auſerre, nec eorum dominium, nec offendere perſonaliter conſi.25.nu.16. ſol.60
papa perſuadere debet principibus, imò eis præcipere, ne Iudæos expellent ſed tolerent & foueant conſ.25 nu.34 ſol.60
paria ſunt nihil fieri aut fieri ſub conditione, quæ non purificetur conſi.59.nu.8 ſol.126.
paria ſunt aliquid non fieri, vel fieri, ſed nulliter conſil. 26.nu.18 ſol.63.
paria ſunt, quod in confirmatione ſit expreſſus ſolus tenor rei confirmatæ, vel quòd in ea ſit appoſita clauſula, ex certa ſcientia conſilio 1. numero 60. ſol.5.
paria ſunt non accipere poſſeſsionem, vel accipere, ſed nulliter conſi.78.nu.26. ſol.163
paria ſunt ſcire vel ſcire debere conſil. 72. numero 22. ſol.158
paria enim ſunt nihil fieri, aut fieri ſub conditione, quæ non purificetur conſi.58.nu.16 ſol. 121
paria ſunt non facere, vel facere, ſed nulliter conſi.41. nu.31 ſol.85
paria ſunt nō habere vxorem, vel habere, ſed inutilem conſi.96.nu.39. ſol.193
paria ſunt punire innocentem, vel punire nocentem, quem damnare non debet conſilio 94. numero 10. ſol.194
paria ſunt dicere remitto inuentarium, vel veto fieri cōſil.49.nu.23. ſol.98
paria ſunt quòd quid non ſit, vel ſit, & demonſtrari nō poſsit conſi.8.nu.17. ſol.24.
paria ſunt, quòd aliquid non extet, vel extet, ſed obſcure ibi.nu.18.
paria ſunt locum eſſe extra territorium, vel in territorio, ſed in loco exempto conſilio 33. numero 23. folio.72
paria ſunt quòd actus ſit purus, vel factus ſub conditione, quæ fuerit purificata conſilio 21. numero 20. ſol.54
paria ſunt aliquid conſiteri in tormentis vel metu tormentorum conſi.17.nu.17 ſol.48.
paria ſunt non eſſe, vel non apparere conſilio.59. nu.6. ſol. 126.
paria non ſunt rem eſſe in bonis, & rem eſſe in dominio vel quaſi conſi.46.nu.15. ſol.92
paria ſunt, quòd actus ſit validus, vel ſit nullus, & non poſsit dici nullus conſi.57.nu.68. ſol. 119
paria ſunt non eſſe, ſed eſſe, & non apparere conſi.2.nu. 24.ſol.9.
paria ſunt quòd ſeudum cōcedatur alicui pro ſe & hæredibus quibuſcunque, vel pro ſe, hæredibus, & quibus dederit conſi.1.nu.46 ſol.4.
paria ſunt qualitatem alicui naturaliter ineſſe, vel per priuilegium conſi.79.nu.6 ſol.169
paria ſunt aliquid non eſſe, vel eſſe, ſed non legitimè conſi.42.nu.21 ſol. 87.
paria ſunt aliquid non eſſe, vel eſſe, ſed minus legitime conſi.8.nu.28. ſol.25.
paria ſunt non eſſe, uel eſſe, & non apparere conſi. 98. nu.23 ſol.205
paria ſunt quòd debitor ſit a creditore liberatus, uel ꝙ creditor ſit obligatus illum liberare conſi.69. nu. 4.ſol.148
pater ſi alienat bona in fraudem filiorum & is in quem facta eſt alienatio de fraude participet, reuocatio competit filio uſque ad legitimam, ſecus ſi filius alienet in fraudem aſcendentium conſi.39.nume. 17 ſol.82
pater ſicut non poteſt minuere legitimam debitam iure naturæ filiis legitimis & naturalibus, ita nec legitimatu conſi.95.nu.14 ſol.196.
pater filio ſpurio poteſt relinquere quantitatem ſufficientem pro alimentis conſi.85.nu.2 ſol.182
pater ſi alienauit ſeudum & moritur, nihil habens in bonis, filius non repellitur à vendicatione ſeudi ex eo quia non ſit hæres patris ne egeſtate pereat conſ. 57.nu.77. ſol.120
pater non tenetur alere filium habentem unde uiuere poſsit conſi.5.nu.30. ſol.17
pater ſi conſitetur pecuniam fuiſſe filii, talis conſeſsio patri obeſſe non poteſt conſilio 54. numero 14.
E ſol.110

fol.110.

pater ſi facit teſtamentum inter naturales vel ſpurios imperfectum, licet huiuſmodi teſtamentum non teneat propter incapacitatem inſtitutorum, tamen ſi facit poſtea eos legitimare, teſtamentum reconualeſcit. conſi.22.nu.22 fo.54

patri aſſerenti bona poſſeſſa per filium fore profectitia incumbit onus probandi. conſilio.54. numero primo fol.109

pater & ſi filium inopem alimentare teneatur, tamen quando ex induſtria ſua viuere poteſt, ei alimenta impendere non tenetur. conſi.14.num.16. fallit vt in num.51 f.41

pater ſicut non poteſt in feudo paterno, & antiquo præiudicare, ita nec in iure primogenituræ, conſi.10. nu. 39 fo.30

pater poteſt filium vendicare. conſilio.47. numero.32. fol.95

pater admittitur pro intereſſe ad defenſionem filii, nõ obſtante quod ſtatutum prohibeat aliquem admitti vel audiri pro inculpato. ibid.nu.33

pater ſi legauit filiæ octo mille ſi nupſerit, & ſi ingredio tur monaſterium mille, per ingreſſum ipſius monaſterii non habebit filia niſi mille. conſi.35. nu. 3. ſed contra ſecundum communem num.17. quod declara vt in nu.31 fo.75

pater & filius vna identitas ſunt, & vnum eſt domiciliũ vtriuſque. conſi.54.nu.24 f.110

pater & filii correllatiui ſunt. conſi.39. numero. tertio. fol.81

pater ſecundum communem non expreſſe prohibere detractionem trebellianicæ filio primi gradus. conſ. 35.nu.23 f.76

pater grauatus fideicommiſſo conditionali quartas duas detrahere poteſt, legitimam videlicet & trebellianicam, ſecundum vnam opinionem, ſed contra ſecundum alteram, quam ſequitur auctor. conſil. 39. nu.8 f.81

pater habet vſumfructum in bonis feudalib. filii, quod declara vt ibi. conſi.54.nu.28 fo.110

parentes licet non poſſit inſtituere ſpurios, extraneus tamen poteſt. conſi.87.nu.18 fo.185

patriam prodiens non odio Principis principaliter vt ei ciuitas auferatur, ſed alia ex cauſa, non incidit in crimen læſæ maieſtatis. conſi.1.nu.32 fo.3

patronus ſi vergit ad inopiam alendus eſt ab eccleſia. conſi.5.nu.11. fall. vt nu.33 fol.16

patroni cauſarum in iudiciis agere non poſſunt niſi per quinquennium ſtuduerint. conſilio.36. numero nono fol.82

paul. de Caſtro in cõſilio.216.vol.2. reprobatur. & nu. ſequentib. vſque ad finem conſilii. conſi.91. num. 19. fol.190

pauli Caſtrenſis conſilium, vide Conſilium Caſtr.

paupertas non eſt de genere malorum. conſi. 11.nu.26. fol.31

pauperes ne mendicent, noſtra intereſt, quia ſine eis ciuitas non eſt perfecta. conſ.80.nu.19 f.173

pauperes defendere magna eſt eleemoſina apud Deum conſi.18.nu.17 fo.50

pax ſeruari debet. conſi.1.nu.114 fo.7

pax non habet vim ſimplicis indulgentiæ, ſed reſtitutionis in integrum. ibid.nu.115

pedagium non ſoluens de mercibus quas ducit, facit eas cadere in commiſſum, adeo quod dominium earum tranſit ipſo iure in dominum pedagii. conſi.42.nu.1. declara tamen vt in nu.5.14. & 17. quod amplia procedere etiam ſi tranſiens cum mercibus interpellatus non fuerit ab exactore gabellarum ad illius ſolutionem. nu.2 fo.86

pedagium exigentes de rebus, quæ portantur pro vſu ſuo, puniri debent pœna corporali. conſil.34.nu.18. fol.74

pedagium auctum dicitur nouum. dicto conſi.42.nu.12 fol.86

pedagium non ſoluens ex probabili cauſa excuſatur à pœna, ſi autem cauſa ſit minus probabilis, non punitur, vt res cadat in commiſſum, ſed duplicatur pedagium. d. conſi.42.nu.17 fo.86

pedagium non publicatum non ligat ignorantem, etiã ſi in alio loco fuerit publicatum pedagium. ibi. num. 19 fo.87

pedagium publicatum ſi non conſtat de mandato publicantis, non ligat poſt publicationem. ibidem. numero.20

pedagia & guidagia ſunt legibus plurimum odioſa & reprobata, niſi ex ſpeciali priuilegio, vel antiqua conſuetudine exigantur. ibid.nu.25

pedagia nõ poſſunt imponi niſi ab habentibus poteſtatem, & ex iuſta cauſa reſpiciente publicam neceſſitatem. conſi.34.nu.26 f.75

pedagiorum exactiones ſunt damnatæ de iure Cannonico & ciuili. ibid.nu.25

pedagia fraudare non licet. conſilio.79. numero. 96. fol. 172

pecuniæ quantitas quando non præponderat gratiæ, non facit quin feudum dicatur gratioſum. conſil.18. nu.22 fo.49

peccatum nullum eſt grauius hæreſi. conſil.8. numer.3. fol.24

peccatum nullum eſt grauius hæreſi. conſi.63.num.21. fol.135

peritis in arte ſua cum iuramento ſtandum eſt. conſi.30 nu.26 fo.68

petens ſe admitti ad ſucceſſionem ſi non probat quo in gradu ſit, ſaltem probare debet neminem illi eſſe proximiorem. conſi.32.nu.26 f.70

petens bona poni ad cridas, dicitur actor, & contradicens reus. conſi.72.nu.49 f.158

petens rem aliquam ſimpliciter, totam rem petere videtur. conſi.61.nu.4. fo.130

periculoſum eſt coram ſuſpectis iudicibus litigare, cũ poſſint ſequi triſtiſſimi euentus. conſi. 19. nu.nu.1. fol.50

perfectum quod eſt, non ſuſcipit ex interuallo magis & minus. conſi.59.nu.37 fo.127

permiſſa ad tẽpus, non cenſentur poſt tempus amplius permiſſa. conſi.72, nu.8 fol.157

petrus Apoſtolus, qui Chriſtum abnegauit, & poſt modum reuerſus eſt, Apoſtolatum retinuit. conſ.63.nu. 29. fol.135

petitorium merum tunc dicitur intentatum quãdo narrata reſpiciunt ſolum petitorium, & concluſio ſit rẽ reſtitui, ſecus ſi narrata reſpiciant tam petitorium quam poſſeſſorium, & concluſio eſſet rem reſtitui, quia tunc dicitur eſſe intentatum poſſeſſorium. cõſi. 41.nu.22 f.85

petitorium, vide poſſeſſorium & petitorium.

plenitudo poteſtatis eſt nulli neceſſitati ſubiecta, nulliſque iuris publici regulis limitata. conſi. 61. nu.32. fol.131

perſona excludens vt alium excludat, requiritur quòd ſuccedat, alias ſecus. conſi.95.nu.17 f.196

perſona cuiuslibet hæredis non repreſentat in totum

perſonam

perſonam defuncti,ſed pro parte.conſil.89. num.16. fo.187
perſonæ quando ſunt integræ, & in magna dignitate propter ipſas qualitates recedimus a regulis iuris, conſi.19.nu.8 fo.50
pretium debet eſſe congruum ſeu competens ſecundũ rei valorem & æſtimationem.conſilio.71.numero.10 fol.156
pretii maioris eſt res tota quàm per partes æſtimata. conſi.71.nu.17 f.156
periurium debitori per creditorem ſecundum communem remitti non poteſt.conſi.26.nu.31 fo.65
periurus in cauſa in qua agit ſecundum communem repellitur ab agendo.conſi.26.nu.28 f.65
periurus non poteſt petere abſolutionem aiuramento. ibid.nu.29
periurus non dicitur,qui ex iuſta cauſa deſerit iuramentum.conſi.99.nume.4.contra numero. 25.fol.203. & ſequentib.
pœna minuitur data diuturnitate temporis commiſsi delicti.conſ.63.nu.10 fo.135
pœna debet ſuos auctores tenere.conſilio.85. nume.8. fol.183
pœna hæreſis eſt mortis, & confiſcationis bonorum. conſi.20.nu.8 fol.51
pœna quælibet corporalis & ſi maior ſit qualibet pecuniaria,hoc tamen procedit in perſonis nobilibus,nõ autem in vilibus.conſi.63.nu.17 fo.135
pœna debet tenere ſuos anchores.conſi.74.numero.13 fol.162
pœna vbi imponitur a ſtatuto ipſo iure,non requirit factum hominis.conſi.90.nu.17 fo.188
pœna ſi imponitur nobilibus & baſtardis aliquem percutientibus,intelligitur de nobilibus, & baſtardis ſimul.conſi.79.nu.46 f.170
pœna debet tenere ſuos authores.conſi.1.numero.105 fol.7
pœna non debet imponi vbi non eſt dolus neque culpa.conſi.74.nu.15 fo.162
pœna capitalis,quando per legem imponitur, intelligitur de pœna exilii.conſil.64.nu.12 fo 137
pœna hæreticorum eſt ignis ſecundum cõſuetudinem. conſi.75.nu.5 fo.162
pœna hæreticorum perſeuerantium in hæreſi eſt ignis corporalis,& bonorum publicatio.conſi.63. num.6. fol.135
pœna deputationis in metallum eſt capitalis.conſi.57. nu.45 fol.118
pœna quidem non modica eſt omnino carere ſepultura.conſi.20.nu.27 fo.52
pœna.l.fin.ff.ad l.Iul. Maieſta.non extenditur ad offendentem eum.qui circa latus Principis aſsidet. conſi. 1.nu.19 fo.3
pœna criminis læſæ maieſtatis eſt mors, & confiſcatio bonorum.conſi.20.nu.3 fo.51
pœna quando imponitur conſideranda eſt perſona an ſit nobilis vel ignobilis. conſilio 11. numero. 76. fol.32
pœna debet tenere ſuos auctores.conſi.8. numero. 40. fol.25
pœna confiſcationis bonorum non pro omni crimine hæreſis imponenda eſt.conſi.8 nu.29 f.25
pœna falſificantes pecuniam Principis eſt confiſcationis bonorum conſi.29.nu.3 fo.65
pœna appoſita in vno contractu, non cenſetur repetita in ſecundo.conſi.59.nu.56 fo.128
pœna appoſita in ſtatuto de non eligendo aliquem,qui non ſit fidelis & deuotus Romanæ eccleſiæ locum non habet in eligente Iudæum quãuis nõ valeat electio ratione factæ reprobatæ.conſi.25.nu.6 f.59
poſitio non ſolum pertinens dicitur, quæ directe etiam principaliter facit ad cauſam, ſed etiam quæ qualitercunque adminiculatur,ex leui etiam præſumptione.conſi.34.nu.8 fol.74
poſitiones ſunt inductæ vt quis releuetur ab onere probandi.conſi.90.nu.6 f.188
poſitiones ſi quis fecerit poſt renunciationem & concluſionem in cauſa,pars illi reſpondere non tenetur conſi.88.nu.11 f.186
poſitus in condirione cenſetur vocatus ex teſtamento ſecundum crebriorem doctorum ſententiã conſi.51. nu.1.ſed contra nu.5. vbi diuite vena, & ſatis etiam exacte,ſatiſque perfecte diſſeritur, & veritas ipſa demonſtratur,ac per totum conſilium. fo.102
poſiti in conditione cum qualitate maſculinitatis cenſentur vocati ſecundum magis communem.ibid.nu. 2.ſed contra nu.7
poſiti in conditione cenſentur vocati quando teſtator digreſſus eſt ad plures gradus ſubſtitutionum, ibid. nu.5.ſed contra nu.13 f.103
poſiti in conditione non videntur diſpoſitiue vocati conſi.56.nu.14 fo.114
ponens licet cenſeatur fateri, quod poſitum eſt, adeo quod non poſsit confeſsionem reuocare, tamen id eſt verum niſi de errore doceatur. conſil. 69. nu.53. fol.150
popularis quis præſumitur niſi probetur Magnas. conſil.67.nu.27 fol.142
poſſeſsio vera acquiritur licet modus acquirendi ſit fictus.conſi.93.nu.22 f.193
poſſeſsio iunior præſumitur vitioſa & clandeſtina. conſil.6.nu.12 f.12
poſſeſsio ſeu quaſi in iuribus incorporalibus non acquiritur niſi ſciente & patiente illo de cuius præiudicio agitur.conſ.9.nu.43 fo.27
poſſeſsio ciuilis præſumitur ex naturali poſſeſsione, & fructuum perceptione.conſ.46 nu.46 f.92
poſſeſſor denominatur a iure quando habet plurimum iuris, & è contrario facto quando habet plurimum facti.conſi.18.nu.23 fo.49
poſſeſsio non quæritur ex actibus voluntariis. cõnſil.52. nu.31 fo.107
poſſeſsio iunior præſumitur vitioſa & clandeſtina.cõſi. 41.nu.13 fo.84
poſſeſsio antiquior præfertur poſſeſsioni iuniori cum titulo,ſi ille acquiſitus fuit poſt antiquiorem poſſeſſionem.conſi.9.nu.36.& 45 fo.27.& 28
poſſeſsio iunior prẹſumitur clandeſtina & vitioſa. conſil.9.nu.30 fo.27
poſſeſsio continua probatur per extrema.conſi. 11.nu 8.fol.31
poſſeſsio antiquior, vide probatio antiquioris poſſeſſionis.
poſſeſsio antiquior, non præfertur iuniori cum titulo. conſi.9.nu.13. fo.29
poſſeſsio antiquior præfertur iuniori ſine titulo quando allegans poſſeſsionem antiquiorem capitulat, & probat aduerſarium clã poſsidere reſpectu antiquioris poſſeſsionis ſuæ,alias ſecus.ibid,nu.14
poſſeſsionis antiquæ præſumptio non procedit contra alium,qui per decem annos poſsiderit.ibid.num. 15 declara vt nu.47
poſſeſsio inducit malam fidem quando quis poſsidet clam vel precario,ab aduerſario.conſi.9.nu.38 f.27

poſsidere quis dicitur ex titulo præcedenti.conſi.9.numero 39 fol.27
poſſeſsionis fauore in dubio pronunciandum eſt conſi. 56.nu.32 f.116
poſſeſsionis ingreſſus probatur per inſtrumentum. conſil.6.nu.19 fo.18
poſſeſsionem alicuius rei ſi quis acceperit nomine Titii,& antequam Titius ratificet, alius illius rei accipiat poſſeſsionem,Titio non competit remedium recuperandæ,etiam ſi poſtea ſequatur ratificatio.cõſi. 78.nu.25 f.167
poſsidentis conditio eſt melior in re dubia.conſi.98.numero.5 fo.201
poſsidens cum vitio, non poteſt impedire miſsionem in poſſeſsionem.conſi.2.nu.44 fo.10
poſsidere vnuſquiſque magis præſumitur,vt dominus, & ſic nomine proprio quam alieno.conſi. 46.nu. 44. fol.92
poſſeſſori nullum ius tribuitur ex poſſeſsione iniuſto ſeu violenta conſi.13.nu.48 fo.39
poſsidere quis dicitur ex titulo præambulo. conſil.46. nu.26 fo.92
poſſeſsionem rerum hæreditariarum ex remedio.l. fin. C.de edic.diui.Adr.tollendo, quis obtinere non poteſt ex ſola exhibitione exempli.conſi.69. nume.55. fol.150
poſſeſsiones,quæ poſsidebantur ante tempus belli,poſſeſſoribus facta pace reſtitui debent.conſi.1.nu. 118. fol.7
poſſeſſor de cuius præiudicio agitur,nominatim eſt citandus,alias non ſufficit generalis citatio.conſil.72. nu.13 fo.157
poſſeſsionis commodum eſt,quòd ille qui poſsidet,dicatur reus,qui actore non probante abſoluitur.conſil 2.nu.4 fol.8
poſsidentis conditio eſt melior in re dubia. ibid.nu.5.
poſſeſsionis commodum eſt,quòd ille, qui poſsidet dicatur reus,qui actore non probante abſoluitur.conſil.98.nu.4 fo.201
poſſeſſorium.l.ſi.C.de edic.diui.Adr.toll.eſt adipiſcendæ.conſi.78.nu.4 fo.166
poſſeſſorium licet intentauerint actores, ſi tamen poſtea proſequuti fuerint petitorium, ſententia (non obſtante petitione) ferenda erit ſuper proſequutis & probatis.conſi.41.nu.25 f.85
poſſeſsionem non intentatur ratione fructuum, ſed petitorium.conſi.41.nu.7 fo.84
poſſeſſorium & petitorium cenſetur intantum ſi libellans in fine addit illam clauſulam generalem,quæ in libellans in fine addit illam clauſulam generalem, quæ in libellis communiter apponi ſolet, Petens ſibi ius & iuſtitiam miniſtrari.ibid.nu. 8
poſſe non dicimus, quod eum honeſtate non poſſumus conſi.13.nu.54 fol.40
poteſtas & voluntas requiritur in quocunq; actu,quorum alterum ſi deſit non valet quod agitur. conſil. 67.nu.94 f.145
poteſtas ſi eſt data alicui teſtandi, intelligitur ſecundũ conſuetudinem loci vbi fit teſtamentum.conſi.79.numero.69 f.171
poteſtas nihil aſsignare poteſt ciuitatem pro carcere. conſi.11.nu.29 fo.31
poteſtas ſtatuendi regulatur a iuriſdictione. conſi.4.numero.29 fo.14
poteſtas ſtatuendi regulatur a iuriſdictione. conſil.33. nu.38 fo.73
poteſtas ſi eſt ſuſpectus, tota eius familia eſt ſuſpecta. conſi.19.nu.13 fo.51
poteſtas omnis a Deo data eſt.conſi.12.nu.98 f.35
poteſtas & facultas requiritur in quocunque actu.conſil.4.nu.50 f.15
poteſtas,& voluntas requiritur in quocunque actu.cõſil.7 nu.80 fo.22
poteſtas in quocunque actu requiritur.conſi.99 nu. 29 fol.205
poteſtas in quocunque actu requiritur.conſi.96.nu.12. fol.197
poteſtas & voluntas in quocunq; actu requiritur.conſi. 10.nu.7 fol.28
pœnitentiam qui pro criminib. ſuis digne Deo egerit, authoritate Georgii,Auguſtini,Hyeronimi, & Iſidori in priſtinum reſtituitur, & perinde habendus eſt, ac ſi nunquam mortuus fuerit.conſi.63. numero.25. fol.135
practica generalis per totum orbem hodie inoleuit, ꝙ iudices in dubio admittunt capitula & poſitiones, cogendo illis reſpondere, ſaluo iure impertinentium. conſi.34.nu.5 fo.74
practica ab antiqua recedendum non eſt.conſi.4.nu.14 fol.14
præfatio vbi eſt generalis,& diſpoſitio ſpecialis,diſpoſitio intelligitur eſſe generalis.conſi.67. numero 84. fol.145
præcedentia declarant ſequentia.conſi.41.numero.18. fol.85
præceptum teſtatoris iuſtum non ſeruans transfert omne commodum in illum, quem in tali caſu vocauit teſtator.conſi.70.nu.62 f.154
præceptum honeſtum teſtatoris ſpernens efficitur ei odioſus.conſi.70.nu.7 fo.152
præcepta guarentare, quæ conſiſtunt in voluntaria iuriſdictione, facere non poteſt notarius extra territorium ſi habet authoritatem ab inferiore à ſupremo Principe.conſi.91.nu.4 fo.189
præfectus vrbis qui eſt temporalis, poteſt in perpetuũ quem priuare officio aduocationis.conſi. 38.num.2. fol.80
Præeminentia conceſſa magnæ Curię Vicariæ de torquendo ex proceſſu informatiuo dicitur regia vſurpatio.conſi.12.nu.46. fol.34
Præeminentia ſibi conceſſa magna Curia Vicariæ rarò vtitur, & tantum in latronibus inſignibus,& in notoriis criminibus diſrobatoribus ſtratarum, incendiariis.uiolatoribus,& raptoribus, contra quos laborat infamia & leuitas uitæ.conſi.12.nu.88. fol.35
Prælati eccleſiarum non poſſunt allegare ſterilitatem temporis & incurſum hoſtium,ſi præcedentibus annis habuerunt redditus vberes.conſi.86. nu.7.f. 184
præſidens boni faciunt iuramentum minor,& violẽtas extorſiones per capturam perſonæ caſſati. conſil.7. nu.50 fo.22
præſides prouinciarum,Auditores,Officiales,Rectores Maieſtratus,Commiſſarii Principum,nuliones,agaſones portantes res ſuas, & familiæ ſuæ,licet non teneantur ſoluere gabellam pro ipſorum rebus ad vſum vſum portatis,tenentur tamẽ denuntiare publicanis,& accipere appodiſſam,alias confiſcantur.cõſil.79.num.29 f.169
præpoſitio,in,de qua in d.auth.præterea,in verbo in dotatam ſtat negatiue conſi. 14.nu.4.declara, vt in nu 36. fo.41
præsbyter ſi maritauerit filiam ſuam ſpuriam & dotẽ ſibi conſtituerit quæ ad maritum peruenerit,conſanguinei nõ poſſunt aliquid reuocare a marito,cõſtante ma-

te ma-

te matrimonio, cum illam habeat titulo oneroſo, fecus mortuo.conſi.85.nu.12 fo.183
præſcriptio quadraginta annorum etſi pariat pleniſsimam ſecuritatem, illud eſt verum quando eſt decurſa contra ſcientem, ſecus ſi contra ignorantem.conſ.68.nu.25 f.147
præſcriptio quadraginta annorũ non nocet illi, qui iure impediente non valuiſſet agere.ibi.nu.26
præſcriptio quadraginta annorum non officit impedito agere impedimento facti quin reſtitui debeat in integrum.ibid.nu.27
præſcriptio non inducitur in actionibus mere voluntariis.conſi.52.nu.29 fo 107
præſcriptio nunquam inducitur ex non vſu, niſi probetur ꝙ caſus euenerit quo prius illo iure vti poterat. ibid.nu.30
præſcriptio quadraginta annorum omnem actionem excludit.conſi.68.nu.8 fo.146
præſcriptio cum mala fide de iure canonico, quod etiã ſeruatur de iure ciuili, cum agatur de peccato, non currit, quod amplia procedere etiam in præſcriptione immemoriali.conſi.6.nu.42.43 f.19
præſcriptio reſpicit dominium, & non poſſeſsionem. conſi.6.nu.48 fo.19
præſcriptio, quæ ortum habuit cum defuncto currit cõtra minorem.conſi.6.nu.9 f.18
præſcriptionis exceptio tanquã odioſa reiicitur, ſi cauſa agitatur coram arbitrio procedente ſecundũ veritatem, & æquitatẽ.idem & ſi cauſa agitaretur coram iudice habente liberum arbitrium procedendi. pariter ſi cauſa agitaretur in ſacro Auditorio principis. conſi.68.nu.13.14 15 fo.146
præſcriptione immemoriali acquiritur ne quis teneatur iuramentum fidelitatis præſtare.conſi.52.nu.56. fol.106
præſcriptum tantum eſſe debet, quantum poſſeſſum. conſil.69 nu.32 fol.149
præſcribi non poteſt contra poſsidentem ciuiliter, etiã per mille annos.conſi.52.nu.30 f.107
præſtatio iuramenti fidelitatis conceſsionem arguit eſſe feudalem, & non donationem conſi.50.nu.6.declara vt in nu.53.cum ſeq. fo.99
præſumptio triplex oritur ex publico inſtrumento, ſcilicet veritatis, ſolennitas & quòd de eo à partibus fuerit rogatus notarius.conſi.96.nu.18 fo.197
præſumptio doli & fraudis oritur ex actu occulto.conſil.93.nu.31 fol.193
præſumptio ꝙ quis non præſumatur delinquere tanquam potentior tollit aliam præſumptionem. conſi.51.nu.36 fo.31
præſumptio minus eſt quàm inditium.conſi. 37. nu.17. fol.79
præſumptio eſt probatio probans, non probata, ibidem numero.18
præſumptio an aliquid doloſè factum fuerit, vel erronee, ex qualitate perſonarum deprehenditur. conſil.15.nu.75 fo.32
præſumptio violentiæ oritur contra iudicem contra ius aliquem torquentem.conſi.12.nu.39 fol.34
præſumptio iniuriȩ ceſſat in eo, qui literas ſcripſit officiali Principis.conſi.11.nu.64 fol 32
præſumptio doli ceſſat in eo, qui verba profert in publico.conſi.15.nu.67 f.32
præſumptio vna tollit aliam conſi.50.nu.50. f.101
præſumptio iuris transfert onus probandi in contrarium.conſi.46.nu.47 fol.92
præſumptio libertatis transfert onus probandi in aduerſarium.conſi.2.nu.15 fol.8
præſumptio libertatis transfert onus probandi in aduerſarium.conſi.98.nu.15 fo 202
præſumptio magna oritur pro eo, qui ſe ſponte conſtituit.conſi.63.nu.9 f.135
præſumptio iſta quod actus ſic dicatur geſtus vt valeat & vt nullitas remoueatur, ſuperat omnes alias præſumptiones.conſi 61 nu.27 fo.130
præſumptio leuis, & modica, eſt ſufficiens ad inquiſitionem contra hæreticum, etiam ſi ante eam non præcedant clamor, & infamia.conſi.8.nu.6 fo.14
præſumptio medii ſumitur ex extremis.conſi.11.nu.79 fol.27
præſumptioni locus non eſt in certis, ſed in certis.conſil.9.nu.26 f.27
præſumptiones deſcendentes ex facto proprio vt iuuent, allegari debent conſi.9.nu.20 fo.27
præſumptiones duæ vbi concurrunt, quarum vna eſt excluſiua doli ſeu fraudis, & ſic delicti, & alia incluſiua ſemper attenditur excluſiua.conſi.1.nu.92 fo.6
præſumitur malum, & deterius de filio ſi eius pater fuit diuerſarum partium ſtudioſus ſiue rebellis contra Principem.conſi.1.nu.40 fo.4
præſumendum eſt pro filiis ſi patres eorum fuerunt fideles principibus ſuis.ibid.nu.41
præteritus in teſtamento paterno poteſt ſuccedere in feudo.conſi.53.nu.16 fol.108
prætor alias æquiparabatur Regibus.conſi.4.nume.46 fol.15
prætor finita inſtantia inſufflat ſpiritum vitæ actioni peremptæ.conſ.4.nu.7 fo.14
prima charitas incipit a ſe ipſo.conſi.5.nu.35 fol.17
primis gradus excludit alios ſequentes.cõſil.58.nu.78. fol.123
primum & vltimum demonſtrat voluntatem & intentionem medii.conſi.11.nu.78 fo.32
primogenitus non poteſt ad inſtantiam patris legitimari in præiudicium fratris, & ad quem regnum deferebatur de conſuetudine mortuo Rege, eo non vocato conſi.67.nu.51 f.143
primogenitus maſculus admittitur in Baroniis. conſil.58.nu.29 f.122
primordio tituli poſterior formatur euentus.conſi.76. nu.20 f.164
princeps concedẽs bona demanialia alicui illa concedere videtur cum alterius iniuria.conſ.6.nu.5 f.17
princeps omnes etſi ſubſint Imperatori generali prouiſione. .de precario.ff.ad l.Rhod.de iactu.non tamen iure feudi.conſi.50.nu.34 f.100
princeps in his, quæ ſunt iuris poſitiui, aut conſuetudinis, poteſt rerum naturam mutare.conſi.16.num.21. fol.46
princeps non poteſt priuilegium ſuum, quod tranſiuit in contractum reuocare, conſi.25.nu.35 fo.60
princeps poteſt derogare ſtatutis municipalib. Quod amplia etiam procedere in ſtatuto iurato ab alio quam à Principe.conſi.67.nu.31.& 32 f.142
princeps qui pręſumitur ignorare ſtatuta locorum, nõ cenſetur illa derogare.conſi.79.nu.74 f.171
princeps quando dicit dono tibi tale caſtrum, non cenſetur iure feudi dare, ſed iure ſimplicis donationis, meræ liberalitatis.conſi.50.nu.23 fol.100
princeps & ſi cupit mandata ſua a ſucceſſorib. obſeruari, debet & ipſe mandatis prædeceſſorum venerationem præſtare, & cuſtodiam, alias dat materiam ſucceſſori diſſoluendi eius geſta conſi.13.nu.38 fo.38
princeps poteſt iudicare vt Deus eſſet iudicaturus.

conſ.68.nu.18. fol.146
Princeps quando ex cauſa publica aufert rem alterius ei teñ:tur ad pretium inſtum declarandum per iudicem, quod intellige ſecundum declarationem hic poſitam conſi.71.nu.14.15 fol.156
princeps eſt publica poteſtas & imago diuinæ poteſtatis in terris conſi.71.nu.18 fol.156
princeps vult actus ſuos regulari à iuſtitia ſori, & poli. ibid.nu.19
princeps ius diuinum tollere non poteſt conſi.12.n.67. fol.35
princeps & ſi ex cauſa poſſit excedere, non tamen in his, quæ ſunt de iure diuino ſeu naturali ibid.nu. 68. fol.36
princeps quicunque in ſuo dominio ſuperiorem non regnoſcens primogenituram ex cauſa conſtituere poteſt in feudis antiquis, & paternis conſi. 10. nu. 5. fol.28
princeps, qui in ciuitate concedit pugnã fieri per duos milites exteros illorumque iudicium ſuſcipit, ſi velit ex cauſa reipublicæ indulgeri victo ne occidatur à victore poterit hoc facere dummodò ſoluat expenſas factas in pugna, & pretium, quo victor victum potuiſſet redimere conſ.71.nu.8. fol.156
princeps non poteſt tollere neque dare, quæ ſunt iuris naturalis conſi.12.nu.56 fol.35
princeps licet per eius confirmationem poſſit ſupplere omnem defectum ſi in ea apponatur clauſula, ſupplentes omnes defectus, intelligitur tamen illa clauſula quo ad defectus iuris ciuilis, non autem naturalis, ibi.nu.57
princeps licet de plenitudine poteſtatis poſſit tollere defenſionem in cauſa ciuili pecuniaria, non tamen in cauſa criminali ibi.nu.58
princeps tradendo alicui in ſolutũ graphariatum, ſi poſtea faciat nouam conſtitutionem diminuẽs commodum dicti graphariatus, diminutio ipſa dicitur caſua fortuitus conſi.45.nu. 6 fol.90
princeps ſi non ſeruat pacta & conuenta, dicitur caſus fortuitus & inſolitus ibi.nu.7.
princeps tenetur ſeruare conuenta ibi.nu.8
princeps licet ſit ſolutus legibus, non tamen dictamine rationis naturalis, nec a lege naturæ, quia eſt animal rationale ibi.nu.10.
princeps quicquid facit, videtur facere vt Deus ibid. nume.11.
princeps tenetur obſeruare facta prædeceſſorum ſuorum ibi.nu.13
princeps in contractibus cenſetur vt priuatus ibidem nume.14.
princeps de plenitudine poteſtatis contractum alterare non poteſt ibi.nu 15
princeps & ſi ſolutus ſit legibus, non tamen dictamine rationis conſi.25.nu.41 fol.60
princeps ſi ſolutus eſſet a lege conuentionis, & contractus, nullus inueniretur, qui cum eo contrahere vellet, & ſic hominum conſortio priuaretur, quod eſſet valde graue. ibid.nu.45.
princeps in contractibus iure communi vti debet ibid. num.43
princeps poteſt concedere alteri facultatem inſufflandi ſpiritum vitæ inſtantiæ peremptæ conſi.4.num.17 fol.14
princeps etſi exerceat regalia in bonis ſitis in ſuo territorio, tamen hoc non arguit illa eſſe feudalia cõſ.50 nume.41 fol.100
princeps ſolus concedit indulgẽtias ac priuilegia reſtitutionis, & contra ſententias abſolutiones in criminibus conſi.4.nu.57. fol.15
princeps ſolus propter honorem ſuæ domus poteſt facere abolitionem generalem in criminibus ibidem numero.58
princeps in caſtro duplex ius habere videtur, vnum tãquam ſpecialis dominus dicti caſtri, aliud tanquam princeps & dominus in toto regno conſi.4.num. 45. fol.15
princeps ſolus ſicut legem cõdcrẽ poteſt, ſic in eius poteſtate eſt concedere priuilegium conſi. 4. num. 73. fol.16
princeps ſi concedit caſtrum cum omni iure, nõ veniũt regalia conſi.4.nu.46 fol.15
princeps ſi inueſtiat aliquem de caſtro cum terris, pratis, & gernis, aliter non ſpecificatis ipſis prædus, quæ eſſent, non præſumuntur feudalia, niſi conſtet quòd concedens ius habuiſſet in eis, vel niſi appareret pro ipſis rebus præſtitum fuiſſe ſeruitium domino conſi. 46.nu.65 fol.93
princeps cui nulla facta eſt mentio ſpecialis de conceſſione prædeceſſoris, non intelligit per clauſulas derogatorias illi derogare voluiſſe conſi. 10. nu. 15. fol.28
princeps ſupremus ſicut poteſt filios naturales vel ſpurios per reſcriptum legitimare, ita & Comes Palatinus virtute facultatis ſibi communicatæ à ſupremo principe conſi.21.nu.14 fol.54
princeps ſi concedit alicui officium tabellionatus in ciuitate, intelligitur etiam conceſſiſſe in comitatu & toto territorio conſi.50.nu.42 fol.100
princeps imponens pedagia ſine cauſa mortaliter peccat, & ſine dubio facit maximam iniuſtitiam, ac committit rapinam conſi.34.nu.27 fol.75
princeps ex cauſa publicæ vtilitatis poteſt auferre res priuatorum, quod intellige ſoluto tamen pretio, cõſ. 71.nu.1.& 8. fol.155.& 156
princeps contrahendo & paſcicendo obligatur ſicut quilibet priuatus, quia contrahendo dicitur vti iure communi conſ.13.nu.45 fol.39
princeps ſi imponit aliqua ſeruitia indebita ſubditis, præſumuntur per vim & metum extorta ibid.nu.46.
princeps & ſi pro arbitrio ſuo reuocare poſſit priuilegium a ſe gratis conceſſum, tamen de honeſtate id facere non debet conſi.13.nu.52 fol.40
princeps ex contractu ſuo efficaciter obligatur conſi. 25.nu.38. fol 60
princeps de plenitudine poteſtatis contractui ſuo contrauenire non poteſt ibid.no.39
princeps ſi aliquid confirmat ex certa ſcientia, inferior aliquid declarare non poteſt conſi. 61. numero. 44. fol 131
princeps nec de poteſtate ordinaria, nec de abſoluta ſine cauſa poteſt officiali mandare, quòd aliquem torqueat conſi.12.nu.48. fol.35
princeps ſi ſcribit alicui per te exerceas, reſcriptum eſt perſonale, adeo quòd nec per ſubrogatũ poteſt exerceri conſi.59.nu.30 fol.127
princeps nedum conceſſionem gratis factam reuocare poteſt, ſed etiam & eius ſucceſſor conſi. 13. neme. 8. fol.37
princeps ſolus poteſt facere ſtatuta ſuper lite pendẽte, & non inferior conſi.4.nu.35. fol.14
princeps in iuriſdictionalibus omnia poteſt ibidem num.36
princeps ſtatuere non poteſt, vt reo nõ detur defenſio. conſi.12.nu.53 fol.35

Princeps

Princeps quando apparet quòd voluerit alicui omninò præiudicare, citatio illius non requiritur, quo inuito potuiſſet actus expediri. conſi.67.nu.57. fol.143
Princeps debet habere vnum calamum & vnam linguam & non plures, quia ſcriptum eſt, quæ proceſſe runt de labiis meis, non faciam irrita. conſilio.13.numero.57. fol.40
Princeps debet eſſe immobilis ſicut lapis angularis, & ſicut polus in cœlo. ibid. nu.58.
Princeps ſi concedat albergamentum alicui ex illo bene probatur titulus, ſed non ius albergandi. conſ.46. nume.61. fol.93
Princeps poteſt mandare officiali, vt ex proceſſu informatiuo quem torqueat. conſ.11.nu.30. fol.34
Princeps ſi aliquid conceſſit, poteſt illud reuocare, & iuſta cauſa reuocandi eſt, quia ipſe conceſſit. conſil. 13.nume.4. fol.37
Princeps faciens aliquam conuentionem vel factum cum priuatis, illud obſeruare tenetur, & ex ipſo obligatur. conſi.13.nu.33. fol.38
Princeps licet lege poſitiua non obligetur dictamine, tamen rationis naturalis non eſt ſolutus, nec a lege naturę, quia eſt animal rationale. ibid. num.34.
Princeps pacto ſuo contrauenire non poteſt, etiam de plenitudine poteſtatis. ibid. nu.35.
Princeps debet bene regere, & gubernare ſubditos ſuos, & eis iuſtitiam facere alioquin non eſt Rex, nec verus dominus. conſi.18.nu.32. fol.50
Prohibitio ſimplex de non alienando in extraneum non extenduntur ad caſum teſtati. conſil.80. numero.36. fol.174
Prohibitio facta hæredi quando non eſt facta nomine proprio, comprehendit etiam hęredem hęredis. conſi.70.nume.40. fol.153
Prohibitus alienare extra familiam poteſt alienare in filiam ipſius prohibiti. conſi.58.nu.31. fol.137
Prohibitum directo, non permittitur per indirectum. conſi.99.nu.16. fol.122
Prohibitioni de non eundo ad aliud molendinum ſi fuit paritum, & ei non contradictum, prohibentes conſtituuntur in poſſesſione ita ordinandi, & ſi accedunt ad alia molendina poſſunt puniri, & idem dicitur de prohibitione furni, quod amplia procedere etiam ſi prohibitio facta fuiſſet extraiudicialiter. conſi.80.nu.39.40.41. fol.174
Prohibitione alienationis factæ extra familiam, non prohibet, qui eſt contra familiam ab inteſtato ſuccedere. conſ.80.nu.33. fol.174
Prohibitiones alienationum rerum immobilium ſecundum communiter accidentiá fiunt fauore conſanguineorum. conſi.70.nu.23. fol.153
Prohibita etſi ſit probatio per ſtatutum, tamen admittitur confesſio voluntaria, non autem inuita ſeu coacta. conſi 88.nu.12. fol.126
Promisſio facta per Regem Cypri ad commodum Ianuenſium, qui eum carceratum detinebant, non valuit. conſi.57.nu.43. fol.118
Promisſio de renouando ſolum operatur vt quis actione perſonali agere posſit, contra promittentem, vt renouet, non autem quòd ſibi ius aliquod quæſitum ſit in re. conſi.69.nu.19. fol.148
Promisſio de vendendo cauſa circuitus euitandi operatur vt ſtatim promittens posſit conueniri ad ipſam venditionem abſque alia obligatione. conſil.69. nume.1. fol.148
Promisſio de dando dotem, non eſt dos, nec contractus dotis. conſi.69.nu.21. fol.149
Promittens vendere rem alicui cum iuramento, qui exinde illam alteri vendidit & tradit, ſecundus præferendus eſt, & in eum dicitur tranſlatum dominium, & non in primum. ibid. nu.22.
Promisſione de vendendo facta cum iuramento, ſolum agi poteſt ad intereſſe, ſi interſit iuramentum fuiſſe ſeruatum. ibid. nu.23.
Promittens ſe obligaturum ad decem ſtatim poteſt ad ea conueniri cauſa circuitus euitandi abſque alia obligatione. conſilio.69. numero.1. ſed contra infra nume.25. fol.148. & ſeq.
Promittens facere pactum de retrouendendo immediate cogi poteſt ad retrouendendum abſque alio pacto. ibidem. nu.3.
Promittens vendere, non debet præciſe cogi ad vendendum, dato quòd habeat facultatem vendendi. conſi.69.nume.13. fol.148
Promittens defendere de iure & de facto, non intelligitur de violentia. conſi.45.nu.10. fol.90
Pronomen ipſum eſt demonſtratiuum ad oculum conceſſionis recitatę. conſi.61.nu.21. fol.130
Pronomina iſta, ſuum, meum, quando non conſtat ad quem magis referantur, an ad teſtatorem an ad hæredem, in dubio, referuntur ad perſonam teſtatoris, & non hæredis conſi.70.nu.78. fol.155
Pronuntiandum in dubio eſt pro poſſeſſore. conſi.56. nume.32. fol.116
Pronuntiandum eſt in dubio contra fideicommiſſum. conſil.56.nu.36. fol.116
Proprietas & in narratione libelli deducta, ſit ea tamen non vitiat libellũ in poſſeſſorio, nec ampliat uires eius, ut proprietas deducta videatur, quia attendi debet medium concludendi. conſilio.41. numero.17. fol.85
Propoſitum principale attendi debet. conſilio.11. numero.61. fol.32
Propter quod vnumquodque tale, & illud magis. conſi.5.nume.27. fol.17
Prorogatio inſtantiæ per ſubditos vaſallorum impetrari ſolet a Principe. conſi.4.nu.26. fol.14
Prorogatio coacta iuriſdictionis eſt nulla ipſo iure. conſi.57.nu.54. fol.118
Proſequuta attendi debent. conſilio.41. numero.14. fol.85.
Proſequuta ſecundum communem attendi debent. conſi.9.nu.6. fol.26
Prothonotarius dicitur in dignitate conſtitutus. conſ. 67.nume.8. fol.141
Protocollum quando eſt nullum, ſumptum ex illo eſt etiam nullum. conſi.26.nu.11. fol.61
Prouiſio facta in vnum caſum porrigitur ad alium, in quem teſtator ſimiliter prouidiſſet, ſi de eo cogitaſſet. conſi.70.nu.37. fol.153
Proximitas teſtatoris prohibentis alienationem attenditur, non autem defuncti. conſilio.70. numero.73. fol.155.
Publice quæ fiunt, dicuntur fieri bona fide. conſi.93.nume.28. fol.193
Publicatio bonorum non imponitur ſe ſuſpendenti tædio vitæ doloris, aut impatientia, vel furore. conſil. 20.nu.5. fol.51
Publicatio, ſeu recitatio legis requiritur poſt eius promulgationem. conſi.8.nu.22. fol.24
Publicatio nihil aliud eſt quam publice palam facere de actu geſto. ibid. nu.23.
Publicatio legis debet fieri coram multitudine populi, & in loco per eundem frequentato. ibid. nu.24.

Publicatio legis debet,poni pro roſtris, ideſt ante oculos hominum,vt omnes eam legere poſſint ibidem num.25. fol.25
Publicatio legis fieri debet ex auctoritate conditoris. ibi.num.26
Publicatis bonis vaſalli ſecundum communem nõ venit feudum conſi.29.num.14 fol.66
Pupillus non poteſt contrahere conſilio 41. nume. 30. fol.85
Pupillaris tacita non continetur ſub expreſſa vulgari, ſtante ſtatuto quòd ſtatuta debeant ad litteram obſeruari conſi.51.num.19. fol.105

Q

Qualitas actionis intentatæ ex medio concludẽdi colligitur conſi.9.nu.3. fol.28
Qualitas negotii apertè iudici declarari debet,vt planè intelligat quid agatur conſi.7.nu.98. fol.23.
qualitas facti ex qualitate perſonę facientis præſumitur conſi.11.nu.77. fol.32
qualitas quando eſt cauſa ꝙ quis audiatur vel admittatur,probari debet conſi.31.nu.13. fol.70
qualitas deducta in inquiſitione quæ neceſſariò apponenda non erat,ſi probata non ſit,condamnatio ſequi non debet conſi.11.nu.10. fol.31
qualitas conceſsionis ex tenore verborum dignoſcitur conſi.50.nu.22 fol.100
qualitas facti vbi nõ eſt expreſſa,operatur vt actus reddatur nullus conſi.57.nu.34 fol.118
qualitas quando ineſt vel eſt apta in eſſe ab origine rei illa transfert onus probandi in eum qui contradicit conſi.46.nu.48 fol.92
qualitas probari non poteſt niſi prius probetur ſubſtãtia conſi.58.nu.8 fol.121
qualitas dari non poteſt vbi non eſt ſubſtantia ibidem num.9
qualitas à verbo declaratur conſilio 61. numero 12. fol.132
qualitas quæ eſt cauſa ꝙ quis audiatur,vel admittatur debet probari conſi.10.nu.22 fol.29
qualitas requiſita a d.l.quiſquis ſi ceſſat, etiam ceſſare debet eius diſpoſitio conſi.1.nu.24 fol.3
qualitas ſpurietatis in impetratione legitimationi exprimi debet conſi.96.nu.41. fol.198
qualitas aliqua vbi in inquiſitione deducitur,vt ſequatur condemnatio,ſi ea non probatur,abſolutio ſequi debet,& præſertim quando ſuper tali qualitate fundata eſt principaliter intentio inquirentis conſi. 11. num.4 fol.31
quarta,de qua in dicta authen.prẹterea,datur vxori ſecundum communem etiam contra voluntatem viri. conſi.15.nu 29 fol.44
quartæ duę debitæ filio grauato ſub conditione aſcendunt ſecundum communem ad dimidiam hæreditatis fideicommittentis conſi.26.nu.25 fol.65
Querela inofficioſi teſtamenti datur contra teſtamẽtũ aui,in quo inſtituit ſpurium filii ſui legitimi & naturalis conſi.87.nu.13. fol.185
querela competit fratri contra teſtamẽtum fratris, qui in eo fratre præterito inſtituit excõmunicatum maiori excommunicatione ibid.nu.15
querelæ inofficioſi teſtamenti competit fratri cõtra turpem perſonam inſtitutam a fratre conſi: 87. num: 1. fol.184
quæ ſunt in conditione,nihil ponunt in eſſe conſi.22.n. 18.fol.54
quæſtio iuris dubii ęquiparatur dubio facti conſilio 22 num.37. fol.55
quicquid eſt intra fines alicuius Caſtri comitatus ſeu Principatus,dicitur eſſe illius conſi.46.nu.35. cõtra nu.50.& 57. fol.92.& ſeq.
quicquid eſt intra fines præſumitur eſſe domini quo ad iuriſdictionẽ,non quò ad dominium conſi.46.nu.50 fol.93
quinititur ex tempore dicitur etiam niti ex circunuentione temporis conſi.40 nu.19 fol.83
qui non facit quod debet,non conſequitur quod oportet.conſi.58.nu.39. fol.122.
quis non admittitur ad probandum, quod probatum non releuat conſi.47.nu.28 fol.94
quis non debet prægrauari ex odio alterius conſi.1.nu. 106.fol.7
quis non dicitur talis donec non eſt pronunciatus pro tali conſi.12.nu.73. fol.35
quilibet præſumitur ditari & acquirere conſi.46.n. 16. fol.91
quilibet poteſt renunciare iuri in ſui fauorem introducto.conſi.26.nu.33 fol.65.
quilibet poteſt ſecundum communem inſtruere iudicẽ pro innocentia accuſati,etiam abſentis cõſ.47.nu.18 fol.94
quilibet præſumitur memor ſalutis æternæ, maximè laborans in extremis conſi.37.nu.3. fol.78

R

Ratificatio facta re non integra non prodeſt ratificanti conſi.78.nu.24 fol.167
Ratificatio trahitur retro,& æquiparatur mandato cõſil.1.nu.53 fol.5
Ratio finalis dictæ authen.præterea,ſecundum communem alia non eſt,niſi vt ſuccurratur inopię vxoris ne mendicare cogatur conſi.15.nu.4 fol.43
Ratio agnationis conſeruandæ locum etiam habet in fœminis conſi.82.nu.41 fol.179
Ratio ſtatuentium regulat ſtatutum,& inde vitam accipit,ſicut corpus per animam conſilio 62.numero.24 fol.133
Ratio legis vbi eſt amplior dictæ legis,tunc dictum extendi debet ad terminos rationis legis conſ.14.n.22 fol.41
Ratio eſt primum in intentione ſtatuentis,& ex ea infertur dictum ibi.nu.23
ratio in lege eſt ſicuti anima & ſpiritus,eius autem verba ſicut corpus ibi.nu.24
ratio magis attendi debet quàm cortex, & verborum ibid.nu.26
ratio quando eſt generalis magis attendi debet, quam verborum expreſsio ibi.nu.28
ratio magis attendi debet quam ipſa deciſio ibi. nu.29 fol.42
rationis identitas vbi eſt,non dicitur fieri extenſio, ſed omnes caſus dicuntur comprehenſi ibid.num.31.
recedere volens a contractu ſi non reſtituit recepta, ſuccumbere debet conſi.7.nu.3 fol.20.
recognitio propriè cadit in feudis conſi.16.numero 28 fol.46.
recuſans adimplere voluntatem teſtatoris, quam poterat faciliter adimplere,cum eſſet in eius poteſtate eam obſeruandi,videtur noluiſſe habere nec conſequi fideicommiſſum conſi.70.nu.68 fol.155
recuſatio fieri debet in ſcriptis,& non viua voce conſ. 19.num.18. fol.51

recurrere

Recurrere debemus ſemper ad tenorem inueſtituræ, cum vim contractus recipiat, quod amplia procede re etiam ſi tenor inueſtituræ eſſet contra naturã feu di conſ.53.nu. 1. fol.107

Redditus annui inter immobilia computantur conſi· 1 nu.131. fol.8

referentis nulla eſt virtus niſi appareat qualis & quan ta ſit virtus termini ad quem fit relatio conſ.8.nu.21 fol.24

reficere,non dicitur aliquid de nouo facere conſilio.69. numero.9. fol.148.

reformatio ſi facta fuit contraria ſtatuto,& ſtatutũ fuit ante & poſt practicatum, ipſum attendi debet,& nõ reformatio ſi nõ fuit more viuentium approbata cõſ. 8.nu.33. fol.25

regreſſus non datur ad renunciata conſi.26.numero.37 fol.65.

regula ſemel malus ſemper præſumitur malus in eodẽ genere mali,locum non habet,quando quis per triẽ nium poſtea bene vixerit, bonæque conuerſationis fuerit conſi.63.nu.12 fol.135.

regula legis ſiue poſſidetis.C.de probationibus,locum non habet in interdicto vti poſſidetis conſi.9.nume. 19.fol.28

regulæ iuris rumpuntur fauore nobilitatis conſi.63.nu. 20.fol.135

Regulæ dolo facit,locum habet in poſſeſſorio adipiſcẽ de,quando quis incontinenti eſt paratus docere de iuribus ſuis conſi.78.nu.2 fol.166.

refereus eſt nullum vbi de relato non appareat conſil. 59.num.5 fol.126

relatiuum quæ ſine copula,ſtat reſtrictiue & limitatiuè conſi.98.nu.20 fol.201

relatiuum qui,quæ,vel quod,ſi eſt adiectum alicui inde terminato,facit ibi.nu.21

relatiuum,quæ,ſine copula ſtat reſtrictiuè & limitatiuè conſi.2.nu.10 fol.9.

relatiuum iunctum verbo futuri temporis importat cõ ditionem conſi.59.nu.12. fol 126.

relatiuum,qui,quæ,vel quod,ſi eſt adiectum alicui determinato facit conditionem conſilio 2. numero 22. fol.9

relatum ad id quod non apparet,vel quod eſt inualidũ nullius eſt momenti conſi.8.nu.20. fol.24

relatiuum iunctum cum verbo futuri temporis importat conditionem conſi.58.nu.13 fol.121.

relatiuum quis,vel qui, licet ſit relatiuum ſubſtantiæ, non tamẽ facit relationem ad ſolam ſubſtantiam ſui antecedentis,ſed etiam ab omnes conditiones, qualitates,modos, & tempora ad quæ diſponens ſe refert conſi.58.n.23 fol.121

relictum ſi eſt factum familiæ vel cognatis ad quod om nes vocantur ordine ſucceſſiuo, in eo admittuntur ſolum illi,qui nati,vel concepti erant tempore teſta menti,vel ſaltem tempore mortis teſtatoris conſi.70 numero.9. fol.152

Relictum,vnde legatum.

relegato ſeu miſſo in exilium,non poteſt iudex dare licentiam veniendi,ſed ſolus Princeps, & non alius conſi.4.num.55. fol.15

religioſus ordinis Cartuſienſium poteſt ius dicere in cauſa propria conſi.19.nu.10 fol.50.

remedium l.fin.C.de edic.diui Adr.tollen.datur hæredi ſcripto non ſolum vt inducatur in poſſeſſionem hæreditatis defuncti,ſed etiam vt in poſſeſſione iã apprehenſa propria auctoritate confirmetur conſi. 98.num.7 fol.201

remedium dictæ.l.fin.quod dicitur adipiſcẽdæ, eſt ſum marium & celeriter ac de plano propter notorietatem reſultantem ex teſtamento expediendum immo magis ſummarium quàm aliud poſſeſſorium ibidem nume.8.& 9.

remedium dictæ.l.fi.nedum datur hæredi ſcripto in teſtamento, vt inducatur de nouo in poſſeſſionem bonorum hæreditariorũm,ſed etiam vt confirmetur in poſſeſſionem illorum,quam prius habebat, & propria auctoritate acceperat conſi·78.n.12. fol.166.

remedium dictæ.l.fi.eſt ſummarium, ac celeriter & de plano expediendum ibi.nu.13

remedium c.reintegrandæ, tranſit ad hæredem quãdo defunctus in vita ſua cecedit à poſſeſſione ſine culpa & facto ſuo conſi.6.nu.14 fol.18

remedium c.reintegrandæ,ſecundum communem non datur ei qui auctoritate iudiciali & ordine iuris ſeruato fuit ſpoliatus conſi.6.nu.1 fol 17

remedium c.reintegrandæ,ſecundum magis cõmunem non datur contra titulo poſſidentem, qui cauſam ha buit ab auctore non vitioſo conſilio 6. nume. 7. ſed. contra ſecundum magis communem numero. 40. fol.17.& 19.

remedium.l.fi.C.de edict.diui Adria.toll.datur hæredi ſcripto non ſolum vt inducatur in poſſeſſionem hæreditatis defuncti,ſed etiam vt in poſſeſſione iam ap prehenſa propria auctoritate confirmetur conſi 2. nume.7 fol.8.

remedium dictæ.l.fi.quòd dicitur adipiſcendæ,eſt ſummarium,& celeriter ac de plano propter notorietatem reſultantem ex teſtamento expediendum ibidẽ numero.8.

remedium d.l.eſt magis ſummarium,quàm aliud poſſeſſorium ibid.nu.9

remedium reintegrandæ,datur contra ementem a minore viginti quinque annis habente curatorem ob non ſeruatam ſolemnitatem requiſitã a ſtatuto cõſ. 41.nu.35. fol.85

remedium c.reintegrandæ,datur pro iniuſtitia notoria conſi.6.nu.36. fol.19

remedio c.reintegrandæ, ſecundum communem præſcribitur ſpatio triginta annorum conſ.6.nu.8. quod declara vt in nu.41 fol.17.& 19

remedio reintegrandæ is obtinet, qui probat de antiquiori poſſeſſione conſi.6.nu.11. fol.18

renunſio iuris competentis facilius præſumitur inter ma trem & filium ob maximam affectionem,quàm inter alios conſi.81.nu.19 fol.176.

remiſſio conductori fieri non debet,quamuis non perceperit dimidiam fructuum,ſi tamen facti ſunt vberiores,ita vt per venditionem penſio integra ſolui poſſit conſi.86.nu.8. fol.184

remiſſio conductori fieri non debet quando ſterilitas euenit culpa conductoris ibid.nu.11.

remittentibus iura ſua,ad illa amplius nõ datur regreſſus conſi.57.nu.14 fol.117

remoto genere mouetur quælibet eius ſpecies conſ. 37 nu.27 fol.79

renunciatio hæreditatis paternæ facta propter fratres ipſis viuentibus valet,ſecus ſi mortuis conſ.26.num. 34.fol.62

renunciatio facta per filiam dotatam cum iuramento ex eo,quòd fuit bene dotatę,& in quæ ſibi reſeruauit ius ſuccedendi decedentibus fratribus ſine liberis,debet inuiolabiliter obſeruari ibidem nume. 35.

renuncians inſtrumento non videtur renũtiare debito contento in eo,ſed tantum probationi ipſius inſtrumenti

menti conſi.43.nu.16. fol.88

Res aliena & ſi diſtrahi poſſit, id eſt verum quò ad præiudicium vendentis, qui tenetur ad intereſſe, non autem ad præiudicium domini, cuius res eſt, quia tunc alienatio non valet conſ.57.nu.20 fol.117

Res noſtras nobis inuitis alius non debet retinere ibi. nu.21

res aliena, & ſi ſcienter emi poſſit, & venditio teneat, tamen feudum ſcienter emi non poteſt ſine cōſenſu domini, alias venditio non valet ibid.nu.22.

res ſubiecta reſtitutioni fideicommiſſi ſub cōditione alienata, & ſi pendente conditione alienatio teneat, tamen exiſtente conditione reſoluitur vt ex nunc, & transfertur dominium in eum, in quem teſtator voluit deuenire conſi.70.nu.79 fol.155

res ſi tradatur & pretium, ſi pretium præponderat rei, dicitur emptio & venditio, ſi res, permutatio cōſ.13. nume.14 fol.38

res allodialis poteſt recognoſci in feudum conſilio.50. num.14. declara vt in numero.55. cum ſequentibus. fol.99

res ubi eſt prohibita alienari extra familiam, ſi alienetur, poterunt hi, qui ſunt concepti poſt alienationē eam reuocare, etiam ſi cæteri omnes, qui erant eius familiæ tempore alienationis ipſi conſenſiſſent cōſi. 70.nu.75 fol.155

res omnis præſumitur libera habito reſpectu ad originalem habitum propter naturalem ſtatutum rerum niſi probetur aliqua alia qualitas ſeruitutis appoſita conſi.98.nu.14. fol. 201

res ſubiecta reſtitutioni fideicommiſſi ſi prohibetur expreſſe alienari, nō poterit alienari eo caſu, quo valere potuiſſet alienatio, ſi facta nō fuiſſet expreſſa prohibitio propter concurſum duplicis prohibitionis conſi.7.nu.75 fol.22

res omnis præſumitur libera, habito reſpectu ad originalem habitum propter naturalem ſtatum rerum, niſi probetur aliqua alia qualitas ſeruitutis appoſita conſi.2.nu.14 fol.8

res feudalis quandam dicitur habere ſeruitutem cōſ. 98.nu.12. fol.201

res perfecta & conſummata etſi deueniat ad caſum, ad quem incipere non poſſet, non irritatur conſi.96.nu. 43.fol.199

res & pretium ſi tradatur, ſi pretium præponderat dicitur venditio, & emptio, ſi res permutatio conſilio 50 num.46 fol.100.

res præſumitur libera, & non feudalis, niſi vere, vel præſumptiue prubetur feudalis conſilio.50. numero 36. fol.100.

res feudalis dicitur quandam ſeruitutem habere ibid. nume.37 fol.84

res & poſſeſſio differunt conſi,41.nu.6. fol.84

res debet liquido declarari per circunſtantias & demōſtrationes in probationibus, alias non poteſt ſequi declaratoria conſi.46.nu.31 fol.92

res feudalis dicitur quandam habere ſeruitutem conſi. 46.nu.40 fol.92.

res omnis præſumitur libera ſicut erat de iuris primæuo.ibid.nu.41

res quælibet præſumitur allodialis & libera niſi contrarium euidenter probetur conſilio 32.numero 33. fol.71

res feudalis dicitur habere quandam ſeruitutem conſi. 2.num.12 fol.8

rei ſatis demonſtratæ fruſtra adiicitur demonſtratio conſi.7.nu.1 fol.20

rei appella tione venit tota res conſilio 61. numero 5 fol.130

rem meam ſi alteri vendidiſti me conſentiente, & pretium participante, tibi tantum competit beneficium l.ſecundæ.C.de reſcinden.vend.& non mihi conſ.65 nume.89 fol.145

repreſaliæ ſi conceduntur contra ciuem alicuius ciuitatis ſecundum communem non poterunt exerceri cōtra ciuem habitantem extra ciuitatem, qui per ſe, vel alium non ſubit munera in ciuitate conſi.79. nu. 30.fol.169.

repetere proprie & ſtricte loquendo, non dicitur petere conſi.69.nu.8. fol.148

repudians bona paterna videtur etiam repudiare bona emphytheotica, & feudalia, contra vt in nu.8. cum ſequen.conſi.29.nu.4 fol.65

reſcriptum Principis de torquendo nullis præcedentibus iudiciis, non valet conſi.12.nu.47 fol.35

reſcriptum tollens defenſionem contradicit nedum iuri naturali, ſed etiam diuino conſilio.72.numero. 64. fol 35

reſcripta vel beneficia propter ſubreptionem iure vitiantur conſi.10.nu.13 fol.28

reſcriptum ex certa ſcientia conceſſum, remouet omne obſtaculum, & maxime, ſi addita eſt clauſula de plenitudine poteſtatis conſi.1.nu.67 fol.5

reſcriptum Imperatoris contra teſtamentum non ualet conſi.7.nu.79.& 121 fo.22.& ſeq.

reſcriptum, vide Litterę.

reſcripta ad beneficia ſicut ob ſubreptionem ipſo iure vitiantur, ita & alia priuilegia & beneficia Principū quod amplia procedere etiam ſi per ignorantiam & ſimplicitatem fuerit commiſſa ſubreptio conſi.72.n. 72.73 fo.159.& 160

reſcripta Principum, quæ ſunt contra ius, obſeruari nō debent conſi.11.nu.25 fol.31

reſponſio facta per minorem inquiſitioni cum auctoritate curatoris, qui minori authorauit ſine cauſæ cognitione eſt nulla conſi.3.nu.34 fol.12

reſeruata non veniunt ſub generali prouiſione & ſuper illis inferiores manus opponere non poſſunt conſi. 4.nu.47 fol.15

reſoluto iure datoris reſoluitur ius acceptoris conſi.57 nume.66. fol.119

reſtaurum vt fiat, requiritur ſterilitas, & damnum intolerabile conſi.86.nu.3. fol.184.

reſpublica ſi neque prędia poſſideat neque ærarium habeat, & vrgeat inedia, vt habeatur modus vbertatis, imponi poteſt collecta, a qua nemo quantumcunq; priuilegiatus excuſatur conſi.80. n.18 fol.173.

reſpublica & ſi proter delictum vnius cōſortis deſtruere poſſit domum communem, tenetur tamen cōſorti non culpabili pretium partis ſuæ perſoluere, conſ. 71.nu.7 fo.156

reſpublica æquiparatur pupillis, quod equidem procedit in quacumque vniuerſitate conſi.68.numero. 20 fol.146

reipublicæ iniuriam facit, qui ſeipſum trucidat, cuius vnuſquiſque membrum eſt, aufert enim ab ea quod ſuum eſt præter leges & illius conſenſum conſilio 20.nu.22. fol.52

reſtitutio in integrum ex capite ignorantiæ datur ſecū dum communem aduerſus præſcriptionem triginta annorum conſi.68.nu.1 fol.146

reſtitutio in integrum non datur aduerſus pręſcriptionem quadraginta annorum, ſed contrà, infra n.21. cum multis ſeq.ibi.nu.2

Reſtitutio in integrum non conceditur minori viginti-quinque annis aduerſus terminum anni & diei ſi habet curatorem,contra quem agere poſſit & ſit ſoluēdo,ſed contra,vt in ſequentibus conſ.40.numero.13 fol.83
Reſtitutio per fideicommiſſarium peti non debet ab hęrede grauari quando proceditur in cauſa ſummariè conſi.78.n.6 fol.166.
reſtitutio in integrum competens ex contract.geſto peti debet in loco contractus,& non deſtinatæ ſolutionis,vel loci iudicii conſi.100.n.10, fo.205.
reſtitutio in caſibus,in quibus conceditur minori in eiſdem ſecundum communem conceditur Vniuerſitati ac Villæ conſi.68.nu.22 fo.147
reſtitutio in integrum competit minori non obſtāte ſtatuto diſponente quod contra laudum non poſſit reclamari vel appellari conſi.68.nu.31 fol.147
reſtitutio prædicta ſecundum ęquitatem canonicam i.e. circuitus euitetur,peti non debet ab hærede conſ.78. nu.9.ſed contra nu.21 fo.166.& ſeq.
reſtitutio in integrum ſecundum communem datur minori aduerſus pręſcriptionem quadraginta annorū conſ.72.nu.46. fol.158
reſtitutio in integrum ex capite ignorantiæ ſecundum magis communem conceditur nedum minori,ſed & maiori aduerſus præſcriptionem quadraginta annorum ibi.nu.48
reus mortuus propter immanitatem criminis poteſt dari beſtiis laniandus & comedendus conſi. 12. nume. 16.fol.34
reus in enormibus delictis poteſt ſpadachiari,& ſpadachiatus ad mortem duci ibi.nu.17
reus ſi confeſſus eſt delictum poſt lapſum inſtantiæ bienalis de crimine condemnari poteſt conſi.94.num.1. fol.194
reus contra quem reſultat confeſſio tacita ex vi ſtatuti diſponentis q̄ contumax habeatur pro confeſſo & conuicto,non obſtante inſtantia biennali condemnari poteſt ibi.nu.3
reus licet regulariter non poſſit defenſionibus ſuis renuntiare,tamen fallit in enormibus delictis conſi.12 nu.14 fol.34
reus quando poſſidet cum vitio, non poteſt impedire miſſionem in poſſeſſionem conſilio 98. numero 48. fol.203
reo quantunque criminoſo non eſt auferendæ defenſio præſertim vbi agitur de vita hominis conſi.12.num.55. fol.35
reuocari in dubium non poteſt,quod factum eſt ex certa ſcientia Principis conſi.1.nu.64 fol.5.
rex creatur vt iuſtitiam faciat conſilio 12. numero 49. fol.35
rex licet poſſit mandare, quod exiſtens dignitate vel nobilis torqueatur,illud intelligitur debitis præcedentibus indiciis ibi.nu.50.
rex Franciæ reuocare non poteſt donationem Comitatus Bigorræ quem donauerat Comiti de Fuxo propter benemerita conſi 13.nu.25 fol.38
rex eſt munificus & liberalis conſilio 40. numero 21. fol.83
reges bonos iuriſtas, & conſcentiatos ad eorum latus habere debent conſi.12.nu.52 fol.35
reges ſibi ipſis prius imponere debent ſubſidia ,& poſtea aliis,ſi menſa eius non ſufficit.conſi.5. nume. 24. fol.16
regnum etſi ob ſui præeminentiam ad primogenitum maſculum,& ad ſuum deſcendentem maſculum primogenitum tranſire ſoleat,tamen quando Regnum originem habuit à fœmina, ad deſcendentes etiam ex fœmina tranſit conſi.76.nu.9 fol.164
regia nobilitas facit actum dubium prçſumi donationē conſi.50.nu.22 fol.100
regalia poſſideri non poſſunt abſque ſpeciali commiſſio conſi.4.nu.48 fol.15
regalia ideo dicuntur,quia ad ſolum regem pertinent. conſi.4.nu.14 fol.14
rogatus per fideicommiſſum reſtituere ſi ſine liberis deceſſerit,conditio ſubſtitutionis dicitur defeciſſe, ſi ei ſuperuixerint liberi,quod etiam procedit quicquid poſtea contingat de ipſis filiis conſilio 56. nume.10. fol.114
rogitus requiritur ad validitatem protocolli conſi. 26. nume.12 fo.61
rogitus in dubio ſecundum communem non præſumitur niſi de eo appareat ibi.nu.13
ruſticus ſi pactus eſt cum domino feudi detrahendo quartam partem fructuum vinearum,quas in fundo plantauit,tenetur etiam dare quartam partem fructuum de arboribus,quas plantabit conſi.39.num.6. fol.81
ruſticus,cui conceſſa eſt facultas teſtandi in iure corā quinque teſtibus,ſi plures habere non poſſunt,fundatam habet intentionem ſi allegat plures habere non potuiſſe,niſi contrarium probetur conſi.30.nume.10 fol.67
ruſticitati,ſexui & ætati non parcitur,ſi omittatur forma conſi 30.nu.8 fol.67.

S

SAl conducere per territorium ciuitatis ſine ſolutione gabellæ non eſt de genere prohibitorum cōſi'io 42. nu. 14. fol.87
Scholaris cenſetur habere domicilium in loco ſtudii quando non habet animum redēdi,alias ſecus,quod amplia procedere etiam in mercatore conſi 79. nu. 51.& 52. fol.170.
Scholares duo ſi contrahunt Peruſii,& ſolutio confertur Bononia,non poterit ſcholaris cōueniri Peruſii ratione contractus conſilio 100. numero 6. & 12 fol.205
ſcholares & officiales nihil ſoluere debent pro libris, quos ſecum portant conſi.34.nu.16 fol.74
ſcientia præſumitur eorum de quibus in loco eſt publica vox & fama quando quis habitat & conuerſatur in illo loco ſecus ſi abſens fuit conſ.1 9. numero 44. fol.24
ſcientiam,& non ignorantiam vult lex obligari conſil. 40.nu.6 fol.83.
ſcriptura priuata ſubſcripta à teſtibus eandem vim habet quòd inſtrumentum quando eſt ſubſcripta per tres viros maſculos conſilio 84. numero. tertio fol 182
ſcriptura priuata trino teſte notata, debet recognoſci à teſtibus,& ſufficiunt duo ibi.nu.4
ſcriptura priuata trino teſte notata, debet etiam eſſe ſub ſcripta ab vna ex partibus ibid.nu. 5. declara vt in nu.11.cum ſeq.
ſcriptura priuata trino teſte notata cū hypotecha præfertur inſtrumento publico poſteriori,& num.7.cōſ. 84.nume.1.&.7. fol.182
ſcriptura priuata trino teſte notata, tantum vim habet,quantum publicum inſtrumentum, ibidem numero.2.

Scripturæ

Scripturæ priuatæ mercatoris nō debet plus credi,quā eius viuæ voci conſi.92.nu.3. fol.194
Scripturæ millæ priuatæ non faciunt fidem niſi liber rationum eſſet mercatoris bonę famæ ibi.nu.4.
Scripturæ beneficio non utitur qui in ea non eſt nominatus conſi.59.nu.44. fol.128.
ſcripta in lege extenſæ,cenſentur repetita in lege extēdende conſi.15.nu.3. fol.43.
ſecta Iudeorum tolerari debet donec quiete viuit cōſ.25.num.1 fol.59.
ſecuritas pleniſsima dicitur eſſe quando reſtitutio in integrum peti non poteſt conſi.68.nume.3. fo.146
ſemel malus &c.vide Regula ſemel malus.
ſemina & pecuniæ tradita colonis partiariis pro ſub vētione maſſaritii non ſunt feudales,ſed res ſeparatæ à feudo, & ſic allodiales conſilio 54. numero 31. fol.110.
ſenatus vicem præfecti prætorio obtinet conſi.78.nu.7. fol.166.
ſenatus æquiparatur Principi ibidem numerō 8.
ſenatus vicem præfecti prætorio obtinet conſi. 68. nu. 16.fol.146.
ſenatus Principi ęquiparatur ibid.nu.17.
ſenatus Mediolani quotiens talia fieri intelligit a feudatariis,ex clandeſcit,& in eos animaduertit conſi. 4.nu.34 fol.14.
ſenatores dicuntur pars corporis Principis conſi.1.n.2. fol.2.
ſenatores Patres conſcriptos appellat Imperator ibid. numę.3.
ſenes mitius puniuntur,quam iuuenes conſi.63.nu. 21. fol.135.
ſenſus & intellectus nunquam dandus eſt, per quem incidamus in ſuperfluitatem quando alius accommodari poteſt conſi.62.nu.31. fol.133.
ſententia condemnatoria memoriæ & confiſcationis bonorum lata contra illum,qui machinatus non eſt contra Cæſarem,ipſo iure redditur nulla conſi.1.nu. 22.fol.3
ſententia continens manifeſtam iniquitatem eſt ipſo iure nulla conſi.6.nu.38 fol.19.
ſententia confiſcationis bonorum cūm ſit ſtricti iuris, non extenditur ad feudum conſilio 29. numero 15. fol.66
ſententia confiſcationis bonorum eſt odioſa ibidem numero 16.
ſententia aliqua generaliter prolata ſub cōditione, nulla præcedente cognitione ſecundum communem per mortem proferentis expirat conſilio 38.nume.5. fol.80.
ſententia excommunicationis ſi iniecit vinculum tempore prolationis,& illud eſt momentaneum, durat vltra tempus proferentis ibi.nu.7.
ſententia iudicis ita interpretari debet, vt minus præiudicet tertio quam ſit poſsibile conſ.79.numero 19 fol.169.
ſententia declaratoria iudicis non requiritur quando ſtatutum diſponit,quōd contumax non reſpondens poſitionibus ipſo iure habeatur pro confeſſo conſil. 90.nu.1. fol.10
ſententia lata contra ſponte & vere confeſſum,& ſi cōfitentem infamet,quo ad omnes,ſecus ſi fuerit lata ex ficta contumacia & confeſsione quia tunc non infamat niſi quō ad perſonam,ad cuius inſtātiam fuit condemnatus conſi.94.nu.20. f.194.
ſententia lata contra reum licet aliquando alteri prçiudicet,tamen id locum non habet quando ſententia lata fuit contra contumacem.ibi.n.22.
ſententia quæ tranſitum fecit in rem iudicatam pro veritate habetur,facitque rem notoriam,& de albo nigrum & econtra conſi.6.nu.16 fo.18
ſententia tantæ auctoritatis & potentiæ eſt,quòd naturalia vincula mutat,& falſa in verum non eſſentialiter,ſed quo ad effectum ibi.nu.17
ſententia eſt ſtricti iuris,eiuſque verba ſtricte intelligēda ſunt conſi.79.nu.10. fo.169.
ſententia lata pro reo non prodeſt fideiuſſori ibidem nume.11.
ſententia non continet niſi quod in ea reperitur expreſſum ibi.nu.12
ſententia declaratoria hæreſis poteſt etiam fieri poſt mortem hæretici conſi.8.num.8 fol.24
ſententia facit ius inter partes conſilio 6. numero 2. fol.24
ſententia fiſci commodum reſpiciens, & ſi præiudicet ei contra quem in conſequentiam res ipſa tenderet, etiam ꝙ non fuerit citatus,ea non officit ſi ſit lata in contumaciam conſi.29.nu.22. fol. 6.
ſententia lata contra debitorem contumacem non pręiudicat creditori,niſi tantum fuiſſe contumax tempore ferendæ ſentētiæ ibi.nu.23.
ſententia lata contra contumacem præſumitur magis lata propter vitium contumaciæ quam propter ius ibi.num.25.
ſententia lata contra minorem indefenſum eſt ipſo iure nulla conſi.72.nu.30 fol.158
ſententiæ ita verbis præponendæ ſunt ſicut anima corpori conſi.82.nu.16 fol.178
ſcientiæ latæ contra rebelles,facta pace reſcindi debēt conſi.1.nu.117 fol.7.
ſeparatio in coniunctis dura eſt ſicut mors conſi.54.nu 25.fol.110
ſepulturæ deuotæ officium, bonæ fidei & vitæ, quodammodo affert teſtimonium conſilio 20.nume. 28. fol.52.
ſermo quamuis impleatur in primo actu,tamen hoc eſt verum,quando primus actus conſumat affectum ſecundum intentionem loquentis,alias intelligitur ēt de ulteriori conſi.70.nu 32. fol.153
ſæuitia non probatur per teſtes deponentes ꝙ ſemel viderunt maritum verberantem uxorem conſi. 27. nu. 12.fol.63
ſeruitus non præſumitur conſi.50.nu.33. fol. 100
ſeruitus eſt ſi non poſſum tranſire per tuum ponte n ſine gabella conſi.42 nu.23 f.87.
ſeruitus non præſumuntur niſi probetur,cum ab origine ſui quælibet res cenſeatur libera conſi.32.nu.36. fol.71
ſeruitus non præſumitur conſi.2.nu.13 fol.8
ſeruitus non præſumitur conſilio 98. numero 13. fol.201
ſeruus exiſtēs in quaſi poſſeſsione libertatis ſpatio quadraginta annorum ſine titulo,a conditione ſeruili liberatur conſi.52.nu.18 fol.106
ſeruitia indebita pręſumuntur per uim & metum extorta conſi.18.nu.9 fol.49.
ſerui,qui in publicum detulerunt monetarios adulterinam monetam clandeſtinis ſceleribus exercentes,& ſi libertatem conſequantur,tamen fiſcus domino ſerui tenetur ſoluere pretium ipſius conſilio 71.num.5. fol.156.
ſimplicitas in minore præſumitur,non obſtante iuramēto conſi.7.nu.48 fol.21
ſimonia æquiparantur crimini læſæ maieſtatis conſi.31 nu.12. fol.68
ſimonia eſt crimen maius omnibus aliis ibi.nu.13.

Simoniæ maius eſt crimen quàm idolatriæ.ibid.nu.14.
ſimonia appellatur peſtis.ibid.nu.15.
ſimoniacus per ſola ſigna, & præſumptione punitur. ibid.num.16.
ſimulatio in dubio non præſumitur niſi probetur. conſil.6.nu.28. fol.18
ſimulationem allegans eam in ſpecie probare debet. ibid.num.29.
ſimulationis præſumptio a veritate excluditur. ibid. num.30.
ſocietas omnium bonorum comprehendit omnia,quę ex cogitari poſſunt, quod ſecus eſt in ſocietate ſimpliciter facta.conſi.54.nu.51. fol.110
ſocius criminis non eſt ſufficiens ad inquiſitionem ſormandam.conſi.3.nu.31. fol.12
ſolemnitas de quo in cap. cum inhibitio, de clandeſt. deſpon. hodie de conſuetudine non ſeruatur. conſ. 93.num.24. fol.193
ſolemnitas principalis, quæ requiritur in alienatione rerum minorum eſt, quòd ad ſit cauſa neceſſaria vrgens ad eam faciendam.conſi.7.nu.20. fol.21
ſolemnitas actus ſpectat ad iuriſdictionem ſtatuentis. conſi.91.nu.19. fol.190
ſolemnitas extrinſeca non præſumitur niſi probetur. conſi.26.nu.15. fol.61
ſolemnitas introducta in fauorem priuatorum,& ſi iuramento confirmari poſſit,tamen hoc fallit, vbi agitur de ſolemnitate probatoria.conſi.43.nu.7.fol 88
ſolemnitas introducta ob publicam vtilitatem, pacto & iuramento priuatorum tolli non poteſt. conſ.43. num.2. fol.87
ſolemnitas requiſita ex forma iuris, vel ſtatutorum tẽpore neceſſitatis relaxatur.conſi.30.nu.13. fol.67
ſolemnitas loci attenditur vbi conficitur inſtrumentum.conſi.91.nu.17. fol.190
ſolemnitates requiſitæ in alienationibus rerum minorum ſunt octo.conſi.7.nu.19. fol.21
ſolutio debiti & ſi fieri nõ poſſit per teſtes ſtãte pacto de quo ſupra iurato,tamẽ probatio poterit fieri,per teſtes,& inſtrumenta ſimul.conſ.88.num.16,fol.186
ſolutio facta per carceratum dicitur facta per metum conſi.57.nu.42. fol.118
ſpatium temporis immemorialis habet vim priuilegii cõceſſi a Principe motu proprio.cõſ.52.n.13.f.106
ſpoliatio facta per iudicem ordine, iuris non ſeruato æquiparatur ſpoliationi priuati.conſ.6.nu.32.fo.18
ſpoliatus feudo ante oĩa ẽ reſtituẽdus.cõſ.6.n.10.f.18
ſpurius poteſt ſuccedere, præterquam patri,omnibus aliis parentibus tam inter viuos,quam in vltima voluntate ſi ei relinquatur.d.conſ. 87.num.24 fol. 185
ſpurius licet non poſſit capere a patre, poteſt tamen ab extraneo.ibid.nu.25.
ſpurius dicitur turpis perſona.conſi.87,num.2.fol.184
ſpurius dicitur infamis infamia facti.ibid.nu.3.
Teſtem producenti ſpurium non defertur iuramẽtum ſuppletiuum.conſ.87.nu.4. fol.184
ſpurius poteſt habere ſimplex officium tabellionatus, quia non eſt dignitas,ſed onus.ibi.nu.5.
ſpurius tabellio eſſe non poteſt principis.ibid.nu.7.
ſpurius non poteſt eſſe notarius ad banchum iuris.ibi. nume.8.
ſpurius procurator eſſe non poteſt in curia Papæ, Imperatoris, vel Regis.ibid nu.9.
ſpurii penitus repelluntur ab omni ſucceſſione paterna tam ab inteſtato quam ex teſtamento, nec naturales nominandi,nec ſecundum ius ciuile alendi.cõſil.67.nu.73. fol.150
ſpurii de iure ciuili non ſunt alendi a patre ſecus de iure canonico.conſi.89.nu.1. fol.186
ſpurii de æquitate canonica, quæ quidem ſecundum magis cõmunẽ ſeruatur et in prato Cęſaris,alimẽta in bonis paternis habere debent.cõſi.22.nu. 31.f.55
ſpurii non ſunt odibiles quò ad tranſuerſales, & ideo ſuccedunt.conſi.87.nu.22. fol.185
ſpurio poteſt relinqui ab extraneo, vel aliquid dari inter uiuos.d.conſ.87.nu.17. fol.185
ſtatutũ ſi adeſt in loco cõtractus de gabella ſoluẽda & in loco deſtinatæ ſolutionis non, ſecundũ cõmunẽ ſolui debet in loco cõtractus.conſi. 100.nu.9. f.205
ſtatutum dictans ꝙ venditio,alienatio, uel contractus non poſſint probari per teſtes, ſed ſolum per inſtrumenta,militat in caſibus in quibus poſſunt fieri ſcripturæ,ſecus vbi prouideri non poteſt, aut nõ cõmode,quia tũc ceſſat diſpoſitio ſtatuti.cõſ.30.n.25.f.67
ſtatutũ diſponẽs,ꝙ dominiũ perdatur ipſo iure, nõ extenditur ad poſſeſſionem conſ.42.nu. 6. fol.86
ſtatutum quando vlterius procedit annullando actum videtur inducere formam.conſ.33.nu.11. fol.72
ſtatutum præſumens contractum uſurarium ex certis coniecturis non valet.conſ.99.nu.18. fol.204
ſtatutum ſi reiicit omnes exceptiones contrs ſentẽtiã uel inſtrumentum, legitimas exceptiones reiicere non uidetur,quæ incontinenti poſſunt probari.conſil.98.nu.36. fol.202
ſtatutum ſi reiicit omnes exceptiones contra ſententiã uel inſtrumentum, legitimas exceptiones reiicere non uidetur, quæ incontinenti poſſunt probari.conſil.2.nu.36. fol.10
ſtatutum diſponens,quòd capitula admittantur & admiſſa intelligantur reſeruato iure vtrique parti impertinentium,& non admittendorum,in concluſione cauſæ,aliquid operatur vltra ius commune.conſ. 34.nu.6. fol.74
ſtatutum ſi prohibet extrahi frumentum de Comitatu, non habet locum in eo, quod quis extrahit ſui vſus cauſa.conſi.34.nu.17. fol.74
ſtatutum diſponens, quòd ingrediens monaſterium non ſuccedat, ſecundum magis communes non ualet.conſi.35,num.26. fol.82
ſtatutum diſponens. quòd filia dotata non ſuccedat patri verificatur in ea, quæ dotata fuit cum parua dote.conſi.14.nu.18.ſed contra.nu.38. fol.41 & 42
ſtatutum Mantuæ,quod nullus notarius, qui non fuerit per collegium deputatus, aſſumptus, approbatus,& deſcriptus in collegio & matricula notariorum poſſit nec valeat actum notarius exercere, nec aliquem actum conficere ſub pœna, extenditur ad forenſem rogatum in loco ſubiecto dicto ſtatuto. conſi.91.nu.27. fol.190
ſtatutum dans formam contractui celebrando, ligat etiam forenſem, adeo vt ſi contraxerit in loco ipſius ſtatuti,ipſius forma non ſeruata, actus non valet.ibid.nu.28.
ſtatutum ſi diſponit ꝙ contractus celebrati per minorem vigintiquinque annis non valeant,niſi interueniat conſenſus duorum propinquorum, & auctoritas iudicis,afficit forenſem minorẽm.ibid.nu.30.
ſtatutum Mediolani diſponens, quòd notarius non originarius Mediolani nec in matricula notariorũ, non poſſit conficere inſtrumenta in territorio Mediolani,non habet locum ſi notarius Pergami recipit inſtrumentum compromiſſi & laudi Mediolani inter Pergamenſes.conſi.91.nu.5.
ſtatutum ſicut non poteſt habilitare perſonas forẽſiũ

inhabiles, ita nec habiles inhabilitare niſi ſeruetur terca forma.ibid.nu.6.
ſtatutum de iure perſonæ poteſt tripliciter diſponere. ibid.nu.7.
ſtatutum dictans quod nullus minor vel filiusfamilias contrahere poſſit ſine tali ſolemnitate, quia loquitur in perſonam principaliter, non attenditur locus contractus, ſed perſonæ inhabilitas.ibi. nu.8.
ſtatutum deferens lucrum dotis marito vxore præcedente ſine communibus liberis, non derogat l. hac edictali.C.de ſecund.nup.conſ. 62.nu 1. ſed contra nume. 27.& ſeq. fol.132
ſtatutum diſponens ſimpliciter, quod vxore præmoriente ſine liberis, maritus lucretur dotem, non derogat ſecundum communem dicta l.hac edictali.ibi. num.2.
ſtatutum deferens lucrum totius dotis ſecundo marito in præiudicium filiorum primi matrimonii tanquam fauorabile, ſecundum communem valet.conſil 62,num.26. fol.133
ſtatutum deferẽs lucrũ totius dotis ſecũdo marito, auſert legitimam filii primi matrimonii & alia de quibus in l.hac edictali. C.de ſecun.nup.ibid. nu.27.
ſtatutum diſponens, quod vxore præcedente ſine filiis maritus lucretur dotem in omni caſu, excludat filios primi matrimonii,& derogat dictę l.hac edictali.C.de ſecun.nup.ibi.nu.28.
ſtatutum diſponens, quod vxore præmoriente ſine filiis ex eis, vel ſine filiis communibus, vel aliorum, vel quod maritus nihil reſtituere teneatur de dote, præiudicat filii primi matrimonii.ibi.nu.29.
ſtatutum vnum declaratur per aliud.ibid.nu.30.
ſtatutum contra ius diuinum fieri non poteſt per ſeculares.conſi.99.nu.14. fol.204
ſtatutum & ſi extet in ciuitate Senarum, quod in cauſa criminali teſtes nõ poſſint produci niſi per reum principalem, tamen eo non obſtante admittitur inſtructor vel excuſator ad probandam innocentiam rei abſentis conſ.47.nu.10. fol.95
ſtatutum ſi diſponit, quod ſcholares habeantur in omnibus & per omnia pro ciuibus, tunc habeantur tam quam veri ciues, omnia tam actiue quam paſſiue, tam commoda quam incommoda ad eos ſpectant. conſi.67.nu.42. fol 142
ſtatutum loquens de veris ciuibus comprehendit eum, qui tenore alterius ſtatuti habetur pro ciue in omnibus & per omnia.ibid.nu.44.
ſtatutum excludens filias fœminas extantibus maſculis, licet non habeat locum in legitimatis, tamen fallit quando in legitimatione dictum fuit, quod in omnibus,& per omnia ad omnes iuris effectus efficiatur agnatus & cognatus.ibid.nu.46. fol.143
ſtatutum indiſtincte, diſponens de ſoluendo pro equis & iumentis, non intelligitur de his, quæ ducuntur pro vſu perſonarum ad equitandum, ſed de his quę negotiationis cauſa conducuntur.conſ.42.num.28. f 87
ſtatutum non recipit interpretationem a iure communi quando iuste derogatiue ad ius commune. conſil.62.nu.41. fol. 134
ſtatutum ſi diſponat, quod pater teneatur relinquere ſe filiis quintam partem bonorum ſuorum pro legitima, non intelligitur quod debeat relinqui iure inſtitutionis, licet inſpecto iure communi ipſa relinqui debeat iure inſtitutionis.ibid.nu.46.
ſtatutum ſi excludit matrem a ſucceſſione filii inteſtati, excludit etiam ipſam ſecundum communem opinionem a legitima.conſ.62.nu.52. fol.134
ſtatutum quoties aliquid adde derogabit tacite vel expreſſe iuri communi efficitur ius municipale, nec recipit ſubauditum intellectum a iure communi, quia lex, quæ corrigit nouam legem non interpretatur.conſi.62.num.47. fol.134
ſtatutum diſponens de domum luendo, intelligitur de tota,& non de parte.conſi.62.nu.18. fol.133
ſtatutum diſponens, quod vir lucretur certam partem dotis uxore ingrediente religionem, non valet.conſil.37.nu.28. fol.82
ſtatutum præbens facultatem ſolis legitimis retrahendi venditam extra familiam, extenditur ad legitimatos.conſi.83.nu.13. fol.181
ſtatutum diſponens, quod minoris contractus non valeat, etiam ſi fuerit iuratus non ſeruata certa ſolemnitate & aliter factus præſumatur minor dolo inductus, valet conſi.99.num.10.ſed contra nume.30 ſecundum magis communem, declara, vt in nume. 19.& 20.& 27. fol.203
ſtatutum expreſſe impugnans iuramentum, ſecundum communem non valet.ibid.nu.11.
ſtatutum odioſum ſtricte debet intelligi.conſi.90. nume.15. fol.188
ſtatutum ſi diſponat quod cum filiosfamilias non poſſit contrahi niſi ſit mercator, ſi filiusfamilias mercator non contrahit ex cauſa mercantiæ, contractus non tenet.conſi.92.nu.11. fol.190
ſtatutum ſi dictat de fide plenaria adhibenda Theſaurario, non procedit, quando agitur de materia non pecuniaria.ibid.nu.12.
ſtatutum vel conſuetudo ſi diſponat, quod libro mercatoris datur plena fides, id debet intelligi quando mercatores in libro ſcribunt de ſpectantibus ad ſuam artem ſeu mercantiam.conſi.92.nu.8.fol. 191
ſtatutum diſponens, quod bannitus poſſit occidi, debet intelligi da rite bannito.conſi.26.nu. 8. fol.61
ſtatutum quod inſtrumentum publicum mandetur executioni, debet intelligi de valido, & non de nullo. ibid.nu.9.
ſtatutum dictans, quod cedens actionem nobili puniatur in centum, locum habet quando ceſſio ſunt rite facta, alias ſecus.ibid.nu.10.
ſtatutum contrarius commune quando poteſt vnum uel duo operari, debet interpretari ut unum tantum operetur.conſi.74 nu.19. fol.162
ſtatutum tenaciter obſeruandum eſt, & eius verbis inhærendum.conſ.72 nu.6. fol. 157
ſtatutum imponens pœnas filiis pro partibus, eſt durum & rigoroſum.conſi. 74.nu.22. fol.162
ſtatutum diſponens quod filius pœnã patiatur pro patre, eſt contra ius diuinum & contra ius canonicum, cum nullus odio alterius prægrauetur.ibid.num.23
ſtatutum & eius forma ſunt ſeruanda ad literam conſi.72.numero.30. fol.152
ſtatutum ubi aliter diſponit quam ſit de iure communi diſpoſita per tale ſtatutum tanquam ſubſtantialia & pro forma obſeruãda ſunt.conſ.72.nu.61. fol.149
ſtatutum contra ius commune non debet trahi ad conſequentiam.conſi.72.nu.58. fol.159
ſtatutum diſponens quod bannitus poſſit impune occidi, debet intelligi de bannito ex vera confeſſione, vel ex veris probationibus delicti, non autem ex contumacia.conſi.94.nu.17. fol.192
ſtatutum excludens filiã, non dicitur excludere neptẽ ex filia.conſil.82.nu.22.ſed declarari nu.41 fol.179
ſtatutum ſi dictat quod contumaces habeantur pro confeſſis & conuictis, ſi feudatarius declararetur in contumacia ob crimẽ cõmiſſum in perſonam domini, ſententia

tentia non officit filiis, quæ alias ſi eſſet in præſentem lata,ipſis noceret.conſi.94.nu.25. fol.195

ſtatutum Mantuæ diſponens, quòd volens vendere rem immobilem liberè & abſque onere fideiuſſoris, ponat ad cridas,valet.conſi.72.nu.1. fol.157

ſtatutum factum in ciuitate pro lege communi habetur.ibid.nu.3.

ſtatutum omninò ſeruandum eſt.ibid.nu.4.

ſtatutum de cridis, reſtringitur,intelligitur, ac diſtinguitur ſecundum ius commune,ne quis indebite damnum patiatur.conſi.72 num.18. fol.176

ſtatutum mandans filias fœminas dotari exiſtentibus maſculis non minuit legitimam, niſi in eo dicatur quòd dote ſint contentæ,vel quòd vltra petere non poſſint.conſi.95.nu.18. fol.157

ſtatutum ſi dictat quod omnes ciues habeant tale priuilegium & forenſes non, forenſis ciuis effectus per ſtatutum habebit eandem priuilegia, quæ habent illi,qui ſunt ciues originaliter.conſil.79.nu.5.fol.169

ſtatutum ſi diſponat quod debitum non poſſit probari per teſtes,intelligitur per teſtes ſolos, ſecus cum aliis adminiculis.conſi.88.nu.17. fol.186

ſtatutum diſponit quod filia nupta habeatur ac ſi eſſet ſui iuris,verè & propriè erit ſui iuris.conſi.83.num.17. fol.181

ſtatutũ requirens aliam ſolemnitatem in teſtamentis quàm ſit diſpoſitum a iure cõmuni tanquam exorbitans ſtrictè interpretari debet conſ.30.num.30.f.68

ſtatutum ſeu conſuetudo prædicta locum ſibi non arrogat,vbi in libro rationum, ſeu parcellis in eo deſcriptis,nõ eſt appoſitus annus,menſis,& dies.item & locum habet in mercatore legali, & non reprobato in aliqua parcella ſui libri rationum.conſi.92.nu.14.& 15. fol.191

ſtatutum loquens de faciente,non comprehendit reficientem.conſi.69.nu.10. fol.148

ſtatutum ſi præferat agnatos cognatis vſque ad tertium gradum, per agnatum debet probari quod ſit agnatus,& intra tertium gradum.conſ.32.n.21.f.70

ſtatutum ſi prohibet alienationem ſimpliciter in forenſem per illam non cenſetur prohibita ſucceſſio ab inteſtato.conſi.80.nu.32. fol.174

ſtatutum ſi diſponat, quòd cauſæ ciuiles infra triginta dies terminentur, intelligitur a die litis conteſtatæ. conſi.21.nu.4. fol.52

ſtatutum diſponens, quod dominus teneatur ſoluere condemnationem pro famulo, locum non habet in condemnato ex contumacia.conſil.29.nu.28.fol.66

ſtatutum inducens formam.eſt iuriſdictionis.conſi.33. num.39. fol.73

ſtatutum dicitur ius cõe in loco cõſ.79.nu.76.fol.191

ſtatutum diſponens quod extantibus maſculis fœminæ non ſuccedant,locum habet & in Iudæis. conſil.25. num.27. fol.60

ſtatutum excludens mulierem dotatam,videtur etiam eam repellere ſi dotata fuerit in uno nummo. conſi.14.nu.33. fol.42

ſtatutum habens clauſulam annullatiuam, dicitur continere formam.conſ.30.nu.11. fol.67

ſtatutum ſi diſponat ꝙ nullus cõtractus minorum, vel mulierum valeat,niſi interueniant duo notarii rogati,& ſubſcripti, ſi tempore peſtis non poteſt haberi niſi unus notarius valebit.conſi.30.nu.17. fol.67

ſtatutum ſi dictet quod marito præmoriente dimidia pars lucri per maritum acquiſiti durante matrimonio applicentur uxori ſuperſtiti, tale ſtatutum locum non habet in forenſe.conſi.24.nu.28. fol.59

ſtatutum diſponens ꝙ maritus præmoriẽte vxore ſine filiis lucretur dotem in præiudiciũ filiorum primi matrimonii, locum nõ habet extantibus filiis primi matrimonii,qui ſint alienæ iuriſdictionis.ibi. nu.29.

ſtatutum contra ius commune recipit interpretationẽ ab ipſo iure communi ne quis indebitè damnum patiatur.conſ.72.nu.37. fol.158

ſtatutum contra ius commune vbi poteſt vnum, vel duo operari,debet interpretari vt vnum tãtum operetur.ibid.nu.38.

ſtatutũ diſponens ꝙ nullũ inſtrumẽtũ ſufficienter probet niſi rogati fuerint duo notarii,ſi producatur inſtrumentũ de quo nõ ſit rogatus niſi vnus notarius, inſtrumentum non facit fidem conſi.43.nu.3. fol.87

ſtatutum prohibens aliquid fieri ſine certa ſolemnitate, nunquam includit actum de neceſſitate iuris faciendum.conſi.80.nu.9. fol.173

ſtatutum ſi diſponit, quod forenſis modo poſſit acquirere rem immobilem a ciuitate,& quarta pars bonorum interficientis applicetur conſanguineis defuncti,conſanguinei poterunt cõſequi dictam quartam partem bonorum primo ſtatuto non obſtante.conſ. 80.nume.35. fol.174

ſtatutum diſponens quod mulier contrahere non poſſit ſine præſentia propinquorum, locum non habet tempore neceſſitatis.conſ.30.nu.14. fol.67

ſtatutum ſi extet, quod ſtatuta ſeruentur ad literam, nunquam in eis ſit extenſio, quia de litera dicitur, quod oculo corporeo uidetur, non quod ſolo intellectu percipitur.conſ.62.nu.36. fol.133

ſtatutum ſi prohibet bona mobilia & immobilia in extraneos transferri,de actionibus quoque actum eſſe videtur.conſ.54 nu.34. fol.110

ſtatutum loquens de offendente ciuem, locum etiam habet in offendente eum, qui ad ciuilitatem receptus eſt per priuilegium.conſi.79.nu.8. fol.169

ſtatutum pœnale prohibens ne quis in conſilio proponat de imponenda collecta,locum non habet,quando imminet magna neceſſitas,quia eo caſu ſtatutum efficitur non ſtatutum.conſi.80.nu.7. fol.173

ſtatutum Bononiæ diſponẽs quod ad probationẽ mortis alicuius,qui extra territorium deceſſerit,interueniat probatio trium teſtium optimæ opinionis de fama mors non erit probata,niſi probetur teſtes eſſe optimæ opinionis & famæ.conſi.84.nu.9. fol.182

ſtatutum ſi punit abducentem mulierem honeſtæ vitæ, bonæ conditionis & famæ, qualitates iſtæ probandæ ſunt, vt abducens mulierem pœna ipſius ſtatuti puniatur.ibid.nu.10.

ſtatutum ſi diſponat quòd filia quacunque dote ſit cõtenta,ea non poteſt petere ſupplementum legitimæ conſi.62.nu.40. fol.133

ſtatutum,quod nunquam fuit obſeruantia, nec moribus vtentium approbatum, nullas vires habet conſil.8.nu.32. fol.25

ſtatutum vel conſuetudo diſponens, quod ſcripturæ mercatorum adhibeatur plena fides,valet.conſi.92. nume.5. fol.191

ſtatutum ſi diſponat, quod ſtatuta debent ad litteram obſeruari, ſub caſu ſimplici non comprehenditur mixtus.conſi.51.nu.18. fol.105

ſtatutum loquens de dote tradita,non habet locum in præſumpta,ſtante alio,quod ſtatutum debeat obſeruari ad litteram vt ſonat.ibid.nu.20.

ſtatutum diſponens,quod verba ſtatutorum intelligantur ad litteram,& ſi non poſſit tollere facultatẽ neceſſariam interpretandi, quæ eſt de iure naturali,ta

men bene operantur talia ſtatuta ad prohibendum extenſionem in quantum corrigunt ius commune, vel ab eo exhorbitant.ibid.nu.23.

statutum diſponens quòd extantibus filiis legitimis & naturalibus filia dotata non ſuccedat, non habet locum in legitimato per reſcriptum. conſ.83.& num. 10.ſed contra nu.11.cum ſequentibus. fol.180

statutum excludés dotatam ab auo,patre, vel patruo, intelligitur excluſa ab hæreditate dotantis, & non aliorum.conſi.24.num.3. ſed contra ſecundum communem vt in nu.13. fol.58

statutum excludens ſororem ab hæreditate contemplatione fratris,intelligi debet ab hæreditate dotantis,& non alterius.ibid. nu.4.

statutum excluſum fęminarum, quia contra ius commune locum non habet niſi in perſonis in ſpecificatis.ibidem.nume.7.

statutum excludens dotatam a ſucceſſione aui, patris uel patrui reſpicit fauorem agnationis. ibi.n.13

statutum loquens in perſonam,ſiue in rem, ſecundum communem extenditur ad forenſem quò ad bona ſita in territorio ſtatuentium ibi.num.14.ſed contra etiam ſecundum communem, vt in nu.29.

statutum diſponens quòd filiusfam. poſſit teſtari,non extenditur ad forenſem.ibid.nu.17.

statutum non poteſt legitimare perſonam ſibi non ſubditam nec circa ipſam perſonam aliquid diſponere. ibidem.nu.18.

statutum diſponens, ꝙ vir teſtari non poſſit instituendo vxorem,non comprehendit forenſem.ibi. nu.19.

statutum Senenſe habilitans damnatos ad teſtandum, non cōprehendit forenſem teſtãtem Senis.ibi. n.20

statutum ſi dicat, quod mulier habens liberos nō poſſit diſponere niſi de quarta parte, tale ſtatutum non includit teſtamentum forenſem,quia poterit teſtari de omnibus bonis ſuis ſalua legitima liberis.ibidem.numero.21.

statutum inhabilitans vel inhabilitans perſonam alicuius non videtur forenſem habilitare vel inhabilitare,etiam quo ad bona ſita in territorio ſtatuentis, quia bona veniunt acceſſorie ad perſonas.ibi. n.22.

statutum diſponens quod extantibus agnatis cognati non poſſint ſuccedere,non habebit locum in forenſe.ibi.nu.27. fol.59

statutum generaliter excludés mulierem dotatam ab hæreditate aſcendentis, intelligitur ab hæreditate aſcendentis, intelligitur ab hæreditate patris & matris ibid.nu.11. fol.58

statutum diſponens,quod iuramētum minoris abſque curatore non valeat,ſuſtinetur in iure.conſil.99 nume.3. fol.203

statutum diſponens quod extantibus maſculis fęminæ non ſuccedant, cenſetur factum fauore agnationis. conſi.70.nu.30. fol.153

statutum ſi prohibet notarium non collegiatum recipere inſtrumenta in ciuitate, ſi fuerint recepta in eccleſia per notarium non collegiatum,non ualebunt conſi.33.nu.17. fol.7

statutum Epiſcopi ſicut non ligat aliquem extra territorium,ita nec delinquentem in diœceſi, in loco tamen exempto.conſ.33.nu.27. fol.72

statutum annullans inſtrumentum, non habet locum in contractu.conſi.43.nu.17. fol.88

statutum puniens leuantem rumorem in loco, non habet locum in eo,qui percutiendo inimicum ſuum incidenter rumorem leuauit.conſ.11.nu.63. fol. 32

statutum diſponens aliquid contra cognoſcentem mulierem nuptam, locum etiam habebit in cognoſcente monialem,quę matrimonium contrahere dicitur cum eccleſia ſeu Chriſto.conſi.35.nu.20. fol.76

statutum, vide lege municipali.

statutum ſi excludit fęminas extantibus maſculis, licet ablatiui abſoluti poſiti faciant conditionem,tamen maſculi intelliguntur per ſtatutum ad ſucceſſionem vocati.conſi.51.nu.3. fol.105

statuto ſi diſponatur,quòd ſtantibus agnatis maſculis mater non ſuccedat,tale ſtatutum diſpoſitionem inducit in perſonam agnatorum.ibi.nu.4. fol.103

statutum diſponēs quod minor vigintiquinque annis non poſſit teſtari,non extenditur ad forenſem.conſi.91.nu.21. fol.190

statutum dictans quòd filiusfamilias non poſſit teſtari,non extenditur ad forenſem. ibid.num 22

statutum dictans quod maritus non poſſit legare vxori,non legat forenſem maritum. ibid.nu 23

statutum diſponens quòd pater non poſſit teſtari ſine ſex teſtibus,ligat forenſem.ibid.nu.24.

statuto ſi caueatur quòd notarius non poſſit conficere inſtrumenta niſi ſit matriculatus,iurauerit & ſatiſdederit, tale ſtatutum comprehendit forenſem notarium ibid.nu.25.

statutum excludens omne remedium.videtur tātū excludere ordinariū,& nō aliud.conſi.68.nu.30. f.147

statutum ſi dictat,quòd nihil opponi poſſit, tamen non impeditur reſtitutio in integrum.ibid.num. 32.

statutum ſi caueatur, ꝙ a ſententia arbitri non poſſit appellari,ſupplicari,de nullitate agi,nec aliquo modo excipi,non impeditur reſtitutio integrum. ibid. mero.33.

statutum ſi præfert proximiores ex parte patris, non admittit fratrem ex parte patris tantum cum vtrinque coniuncto.conſ.72.nu.31. fol.158

statutum contra ius commune recipit interpretationem à iure communi.ibid.nu. 32.

statutum ſi præferat fratrem ſorori, frater ex parte fratris tantum non excludit ſororem vtrinque coniunctam.ibid.nu.33.

statuto ſi caueatur, quòd attinentes compellãtur compromittere in arbitratorem,& vlterius in eodem diſponatur,quòd a ſententia,diffinitione, & terminatione arbitrorum non poſſit appellari, ſupplicari, et reſtitutio in integrum peti,de nullitate dici,& reductio ad arbitrium boni viri peti,ſtatutum ipſum debet intelligi niſi interueniat dolus & lata culpa arbitratoris.ibid.nu.34.

statuti ſenſus eſt fugiendus per quem ſtatutum remaneret ſuperfluum.conſ.62.nu.35. fol.149

statuti determinationem vbi habemus, vlterius non eſt inueſtigandum.conſ.72.nu.5. fol.132

statuti deciſio vbi eſt,inanis eſt diſputatio. ibidem.numero.7.

statuto alterius,vt quis ligetur,duo requiritur,territorium videlicet,& quòd perſona ſit ſubdita.conſ.33. nu.40. fol.73

statuto ſi caueatur,quòd poteſtas in criminalibus libere poſſit procedere, tamen nulla præcedente fama, non poterit inquirere.conſi.17.nu.11. fol.48

statuto ſi caueatur, quòd capitula admiſſa intelligantur ſaluo iure impertinētium,ea tamē admitti nō debent ſi notorie ſunt impertinētia.conſ.34.n.14. f.74

statuto ſi caueatur,prout eſt florētiæ,quod quis in decimo octauo anno habeatur pro maiore vigintiquinque annis,talis habilitatis nō itelligitur quo ad alienationem bonorū immobiliū ſine decreto.cōſ.7.numero,

mero 17. fol.25
Statuto, vel conſuetudini prædictæ non eſt ſtandum, ſi eſſet indifferens & indiſcreta, puta quòd crederetur omni ſcripturæ mercatoris conſ.92.n.7. fo.191
statuto ciuitatis ſiue artis lanificii approbatum per ſuperiorem, ſi caueatur quod nullus lanifex, etiam in cauſis non pertinentibus ad artem lanificii poſſit cõueniri alibi quam ſub cõſulibus, ex cauſa quæ nullo modo pertinet ad artem, poterit cõueniri lanifex coram officialibus mercantiæ ibi.n.9.
statutum comprehẽſum illud dicitur ad literam, quod legi poteſt, non quod per ſubauditionem agitur cõſ.62.nu.38. fol.133
statuto ſi caueatur, quòd quinque ludens ad azardum ſit excommunicatus, ludẽs in loco exempto intra territorium dicti ſtatuentis, non incurrit in excommunicationem conſi.33.nu.35 fol.72
statuto, qui vtitur non ſeruata forma illius, priuatur beneficio ipſius ſtatuti conſilio 72.nu.52. fo.159.
statuto ſi caueatur, quòd inſtrumẽto fides nõ adhibeatur niſi ſit ſubſcriptũ p ſecundũ notariũ, tamẽ cõtẽta in eo poterunt pbari p teſtes conſi.43.n.10. fo.88.
statuto ſi caueatur. quod pater teneatur ſoluere condemnationem filii, ſi ſtatutum requirit filium deliquiſſe, & filius fuerit damnatus pro contumacia, propter hoc non poterit pater damnari ad ſolutionem condemnationis conſi.94.nu.19. fol. 194.
statuto ſi diſponatur quòd contumax habeatur pro cõfeſſo & conuicto, lataque fuerit ſententia cõtra principalem abſentem, illa non præiudicat fideiuſſori de præſentando conſi.98.nu.53. fol.201
statuto ſi caueatur, quòd agnati præferantur cognatis vſque ad tertium gradum, agnatus debet probare ſe eſſe in tertio gradu, ut a ſtatuto requiritur conſi. 10. nu.27. fol.29.
statuto ſi caueatur, quòd accuſatus pro delicto poni debeat in carcere, illi ſatisfactum dicitur, ſi officialis dedit nobili ciuitatẽ pro carcere conſ.11.n.30. f.31.
statuto ſi caueatur, quòd ſtantibus maſculis filia non ſuccedat, nepos ex filio quamuis remotior amitam eam excludit conſ.58.n.25. fol.125.
statuto ſi caueatur quòd pater teneatur aſſignare fiſco legitimam pro filio delinquente, illud locum non habet ſi filius ex contumacia fuit condemnatus conſi. 26.nu.14. fol.61
statuto ſi caueatur, ſicut Paduæ, quòd quicunque venerit ibi ad habitandum, & ſteterit per certum tempus, ſit exemptus a collectis, ſi commune facit ſtatutum in contrarium, & ſit in præiudicium illorum, qui venerũt ibi ad habitãdũ, poterunt ſi ſe iurati exceptione, vel p actionẽ de dolo conſ.13.n.52. fol.38.
statuto ſi caueatur, quòd perſonæ eccleſiaſticæ excludãtur a beneficiis omnium ſtatutorum, non ualet conſ. 35.nu.57. fol.82
statuto ſi caueatur, quòd volens alienare rem debeat illam denuntiare conſorti uel coniuncto, alias non valeat alienatio, ſi tales coniuncti, vel cõſortes ſunt partes, præfertur proximior, & magis coniunctus conſ.16.nu.40. fol.47.
statuto ſi caueatur, quòd iuramentum faciat probationem omnimodam, excluditur probatio in contrariũ, quia perinde eſt ac ſi dixiſſet pleniſſimam probationem conſi.75.num.14. fol.163.
statuto ſi quis habetur pro tali quò ad omnia pro præſente gaudet omnib. quæ præſenti competunt, & de iure ſpeciali, ſecus ſi pro præſente quo ad unum effectum conſi.67.nu.41. fol.146
statuto ſi caueatur, quòd inſtrumentũ habeat executionem paratam, ſi eſt factum inſtrumentum in alia ciuitate in qua ſtatutum huiuſmodi non vigeat, ſi producitur tale inſtrumentum in ciuitate Bononiæ, illud habebit executionem paratam quod limita nõ procedere ſi ſtatutum diſponeret, quod inſtrumenta haberent exequutionem paratam ſine aliquo libello, vel quod nulla exceptio peremptoria opponi poſſit conſi.48.nu.6.& 7. fol.96.
statuto contrauenire non dicitur, qui aliter facit ex neceſſitate conſi.30.nu.28 fol.68
statuto ſi caueatur quòd omnis citatus ad reſpondendũ poſitionibus ſi non comparuerit, habeatur p cõfeſſo, iudex eo exiſtẽte cõtumace & abſq; alia citatione illas poterit declarare p cõfeſſis cõſ.90.n.7. f.188
statuto ſi caueatur q nõ reſpõdens poſitionibus habeatur p cõfeſſo, illud intelligi debet ſi accuſata fuerint cõtumacia nõ reſpondentis ibi.n.8. ſed contra n. 16.
statuto ſi diſponatur, q nõ comparens in termino præfixo habeatur pro contumace & legitimẽ bannito, huiuſmodi ſtatutum locum non habet vbi contumacia partis aduerſæ nõ fuerit accuſata ibi.n.12.
statuto ſi caueatur quod nõ comparens in termino bãni, habeatur pro confeſſo, non requiritur q contumacia partis accuſetur ibi.n.16
statuto Mediolani & ſi caueatur, q accuſatur vel inquiſitus contumax habeatur pro confeſſo & conuicto tamen admittitur quilibet etiam penitus extraneus ad eum excuſandum & ad oſtendendum de ſua innocentia, non obſtante quod ſtatutum ſeu decretum diſponat q reus debeat perſonaliter ſe in carceribus conſtituere conſi.47.nu.19. fol. 95.
statuto ſi caueatur, quod poteſtas in criminalibus libere inquirere poſſit, tamen non poterit inquirere fama non præcedente conſi.3.n.11. fol.11.
statuta debent intelligi vt habeant ſanum intellectum conſi.72.n.39. fol.158.
statuta non poſſunt trahi ad illicitum ibi.n.40.
statuta veniunt reſtringenda ne ſequatur abſurdum. ibi.n.41.
statuta ſic debent intelligi, vt non reſultet abſonus intellectus, & quòd non ſit irrationabilia ibi.n.42.
statuta ſic debent intelligi ne a ſapientibus reprehendi poſſint ibi.n.43.
statuta non ſunt iudaicè intelligenda ibi.n.44.
statuta, quæ ſtricti iuris ſunt, ſtrictè intelligi debent. conſi.24.nu.9. fo.55
statuta Florẽtina in dubio nõ extenduntur ad loca exẽpta exiſtentia in territorio conſ.33.n.30. fo.72
statuta loci non ligant non ſubditum conſi.48.n.12.declara nu.20. fol.96.
statuta locorũ aliter taxant & limitant inſtantiã inductam à iure communi, quæ ſubrogatur loco illius conſi.4.nu.6. fol. 14.
statuta ſunt latiſſimè & ſtrictiſſimè interpretanda, ſi ita euitaretur correctio iuris communis conſi. 72. n. 36.fol.158
statuta ſicut non poſſunt forenſibus nocere, ita nec eis prodeſſe conſi.79.nu.35. fol. 170.
Statuta in dubio non comprehendunt forenſes quo ad ea quo eis prodeſſe poſſunt, quia quo ad ea, quæ nocere poſſunt, non ligant conſi.79.n.50 fol.170
statuta concernentia modum procedendi, non concernunt perſonam, ſed cauſam, quæ ſubiicitur foro iudicis ubi cauſa agitatur conſ.48.n.21 fol.97
statutis, ſed etiam in reſcriptis, & ultimis uoluntatibus conſ.79.n.102. fol.172

Stipulatio pro ſe & liberis, includit & filias conſi.89.numero.9. fo.187
Stylus nõ præſumitur niſi probetur conſ.3.n.35. f.12.
ſtylus contra ius commune non ualet, niſi ſit preſcriptus ibi.nu.36
ſubditus, ſi copulauit amicitiam cum inimicis domini ex iuſta cauſa motus, excuſatur conſi.1.nu.104. fo.7.
ſubditus Epiſcopi deliquens in loco exempto legatur ſtatuto epiſcopi conſi.33.nu.4 fol.72
ſubditus non incurrit crimen læſæ maieſtatis ſi ſit ſubditus tantum ratione feudi conſi.4.nu.48 fol.3.
ſubditi ſicut eſſe debent humiles, fideles, & deuoti erga dominos ſuos, ita & ipſi eis in uniuerſo, vel particulari uices ſuas reddere debet conſi.18.nu.31. f.50.
ſubditi habentes litem cũ domino poſſunt cõgregationẽ facere pro parãdis pecuniis pro defenſione cauſæ ſine interuentu iudicis. Quod amplius procedere etiã ſi offerat licentiã dare conſ.17.n.30.& 31. fol.48.
ſubditi licet poſſint grauari quando dominus indiget pro expẽſis communis boni, nec quicquam haberet, non tamen ut extendat manus ſuas ad iniquitatem conſi.5.nu.28 fol.17
ſubditus utilius eſt magis regi per unum, quam per plures conſ.10.nu.2. fol.28.
ſubiectus grauandus a domino, ab illius iuriſdictione eximi debet conſi 18.nu.30. fol.50.
ſubreptio ipſo iure uitiat priuilegia Principum. Quod ampliatur procedere, etiã ſi per ignorantiã, vel ſimplicitatem fuiſſet conceſſa conſi.10.n.10.& 11. f.28
ſuperfluitas, vt in ſtatuto uitetur, poſſunt & debet verba impropriari conſi.61.nu.16. f.130
ſuperfluitas, ut in ſtatuto euitetur, poſſunt & debẽt verba impropriari conſi.62.nu.32 fo.133.
ſuperfluitas toleratur ſine eiuſdem rei repetitio, quando ſit ut quod ante dictum eſt, clarius, apertius, & dilucidius enarretur conſi.56.nu.28. fo.116.
ſuperfluum non dicitur, quod ad tollendam dubitationem exprimitur ibi nu.29.
ſuperfluum in iure nihil eſt conſi.25.nu.18. fol.60
ſuperiores facientes mandata magiſtratibus, ut talem mori faciant, non obſtantibus aliquibus in contrarium factis, tenantur in foro conſcientiæ, & etiam pœna l.i.in prin.ff.de ſicar.conſ.12.nu.84. f.35.
ſuperioris inhibitio. Vide prohibitio.
ſuperioris factum, vide factum.
ſubhaſtationes in alienatione rerum minoris fieri debent per viginti dies conſi.7.nu.24. fol.21
ſubrogatum ſapit naturam eius in cuius locum ſubrogatur conſi.54.nu.5 fo.109
ſubſtitutio facta per patrem filio decedenti ſine liberis ex proprio corpore deſcendentibus, locũ non habet ipſo ingrediente monaſteriũ conſi.35.n.12. f.75
ſubſtitutio facta alicui ſi deceſſerit ſine filiis maſculis, euaneſcit ipſis extantibus tempore mortis inſtituti. conſi.56.nu.9 fol.114
ſubſtitutio pupillaris facta filio naturali conualidatur poſt mortem patris, ſi de eius conſenſu legitimetur conſi.22.nu.21 fo.54
ſubſtitutio pupillaris facta ad certum tempus breuius ultra illud non porrigitur, licet duret pupillaris ætas conſ.72.nu.11. fol.157.
ſubſtitutio in contractibus fieri poteſt conſi.58.num.1. fol.121.
ſubſtitutio facta in vnum caſum, etiam cum dictione tunc, & ad alium ſimilem caſum porrigitur ex mente & ratione teſtatoris conſi.70.nu.49. f.154.
ſubſtitutio fideicommiſſaria eſt onus, & grauamen conſ.56.nu.151 fol.114
ſubſtitutio fideicommiſſaria ſi eſt facta filiis filiorum non aliter inſtitutis, eſt inualida ibi.nu.17
ſubſtitutio facta in vno caſu licet ad alium porrigatur, ſecus quãdo in uno caſu expreſſe eſt appoſita dictio tunc, quia ad alium caſum non porrigitur ibi.nu.18.
ſubſtitutio concepta in uno caſu, quæ ſolet ad aliũ trahi nunquam trahitur ad caſum omiſſum ubi reſultaret abſurdum, quòd minus dilectus eſſet melioris conditionis, quã magis dilectus conſ.83.nu.7. f.178
ſubſtitutio facta de filiis alicuius locum non habet in filiis, qui non erant nati tempore quo ſubſtitutio locum habuit conſi.70.nu.11. fol.152
ſubſtitutio facta de eis filiis, intelligitur de filiis teſtatoris, non autem heredis conſi.70.nu.77. fol.158.
ſubſtitutio non habet locum in caſu de quo non loquitur, & dicenti contrarium, incumbit onus probandi conſi.58.nu.73 fol.123.
ſubſtitutio continet onus & grauamen, ideo reſtringenda conſi.59.nu.34. fol.127
ſubſtitutio prima ſi deficit, omnes aliæ ſubſtitutiones depẽdẽtes ab illa etiã expirãt conſ.56.n.22. f.114.
ſubſtitutio facta pupillo ſi deceſſerit inteſtatus, & ſi intelligatur non ſolum ſi teſtator non fecit teſtamentũ ſed etiam ſi facere non potuit, & ſic extẽditur de caſu ad caſum, tamen id locum non habet, ſi in ſubſtitutione ſint illa verba, & eo caſu conſi.58.numero.22. fol.121.
ſubſtitutio, vide Pupillaris.
ſubſtitutioni ſequenti non eſt locus vbi conditio priori appoſita non extitit conſi.58 nu.36. f.123
ſubſtitutus, qui venit ex expreſſa diſpoſitione teſtatoris licet regulariter præferatur coniunctis, tamen ex præſumpta mente teſtatoris coniunctis præfertur ſubſtituto conſi.70 nu.58. fol.154
ſubſtitutus extraneum conuenire non poteſt pro rebus ſubiectis fideicommiſſo niſi probet quòd defunctus fuerit dominus vel quaſi, quod non probatur ex ſola poſſeſſione conſi.46.nu.11. fol.97
ſubſtitutus non excluditur a filio naturali quando teſtator eſſet honeſtæ vitæ, vel honorabilis cognationis, ita quòd ei verecundia eſſet ſi domus ſua deueniret ad baſtardos conſi.67.nu.11. fol.142
ſucceſſio paterna eſt debita filiæ de iure naturali conſ.14.nu.13. fol.41.
ſucceſſio paterna eſt quaſi debita filiis conſ.26. num.22 fol.61
ſucceſſio in bonis patris eſt de iure naturali & gẽtium. ibi.nu.3.
ſucceſſio & legitima liberis in bonis aſcendentium verò parentum & naturali iure debentur, ſed aſcendentibus in bonis liberorum miſerationis gratia & ratione pietatis de iure ciuili conſilio 39.numero 12 fol.82
ſucceſſio de qua in d.auth.præterea, eſt noua, exorbitans & contra regulas iuris antiqui conſi.14. num.9. fol.41.
ſucceſſio in feudis poſt fratres filioſque fratrum diuiditur in capita, & non in ſtirpes conſil.97.numero 79. fol.220.
ſucceſſiones feudorũ deferuntur ab inteſtato ſicut ſucceſſiones hæreditatum ibi.nu.80.
ſucceſſio filiorum in bonis parentum eſt de iure naturali conſi.8.nu.37. fol.25.
ſuccedere volens in feudo hæreditario ſecundum communem debet eſſe hæres primi inueſtiti, uel ultimi conſi.10.nu.19 fol.29.

ſuccedere

ſuccedere unuſquiſque poteſt in bonis ſibi relictis, & nu.32.conſi.80.nu.30.& 32. fol.174
ſuccedere in feudo hæreditario quis non poteſt ſecundum communem niſi ſit hæres.conſ.57.nu. 74.f.119
ſuccedens in feudo hæreditario licèt debeat eſſe heres uaſalli defuncti, hoc tamen procedit ſi hæreditas fuerit ſibi delata.conſi.57.nu.77. fol.120
ſucceſſor Principis, qui uenit ad Principiatum non per uiam ſucceſsionis ſed electionis, ut Papa, uel Imperator tenetur obſeruare geſta prædeceſſoris quatenus pertineant ad dignitatem, & officium ſuum.conſi.13.nu.37. fol.38
ſucceſſor Principis contrauenien factis anteceſſoris dicitur ſibi ipſi contrauenire, quia ſemper eſt unum imperium.conſi.13.nu.39. fol.38
ſucceſſor in regno uel in ducatu, quando habet confirmare uaſallum, non habet neceſſe feudatarius primam côceſsionem ſibi oſtendere.conſ.66.n.14.f.140
ſuſpicio iudicis de iure ciuili probatur iuramento, ſecus de iure canonico ubi cauſa ſuſpitionis probari debet.conſi.31.nu.26. fol.69
ſuſpicio notarii, conſultoris, & procuratoris, uide in fol.6.Differentia nulla.
ſuſpicio ſecundum ius Canonicum debet probari, ſecus tamen de iure ciuili, quia iuſta cauſa ſecundum communem eſt iuramentum.conſi.19.nu. 14. fol.51
ſuſpicio debitoris ſuſpecti de fuga probatur per iuramentum, declara ut in nu.26.cum ſequentibus.conſil.65.nume.1. fol.137
ſuſpicio, uide Periculoſum eſt.
ſyllaba etiam una non debet eſſe ſuperflua. conſil. 61. nume.9. fol.130
ſymbolum, uide in habentibus ſymbolum.

T

TAlis quis non dicitur donec pronuntietur ut talis.conſi.12.nu.73. fol.35
talis quis eſſe præſumitur, qualem natura ſolet producere, niſi contrarium probetur. conſil. 27.nu.29. fol.63
talem qui ſe dicit, debet probare eſſe talem, alias non debet admittit.conſi.32.nu.12.cum ſeq. fol.70
taxatio inſtantiæ eſt de iure poſitiuo.côſ.4.nu.5.fol.14
temere agens, uide agens temere.
tempus anni & diei ſtatutum uaſallo ad petendum renouationem inueſtituræ non currit niſi a die ſcientiæ.conſi.40.nu.5. fol.83
tempus petendæ recognitionis inueſtituræ non currit uaſallo ſi dominus mortuus non habet hæredem. ibidem.nu.12.
tempus quando tendit ad fundandã intẽtionem alicuius, explicitè debet probari.conſ.72.nu.70. fol.159
tempus contractus inſpicitur in priuilegiis, quæ tranſeunt in contractum.conſi.13.nu.70. fol.40
tempus certum ubi eſt a lege, uel a ſtatuto præfixum ad inquirendum de crimine, illo elapſo perit ius procedendi, ita ut de eo elapſo amplius cognoſci non poſsit conſi.94.nu.22. fol.194
tempus immemoriale tantum poteſt, quantum Imperator cum cauſa.conſi.52.nu.24. fol.106
tempus mortis inſpicitur in ſucceſsionibus.conſ.15.nume.22. fol.44
tempus longum dicitur decem annorum.conſil. 93.nume.3. fol.192
tempora aſsignata per ſtatutum ad proſequendam appellationem, prorogari poſſunt.conſ. 21.nu.16.f.53
tenor inueſtituræ derogat omni naturæ feudorum. conſi.53.nu.3. fol.107
tenor inueſtituræ eſt præciſus, & ideo ab eo non recedendum.ibid.nu.4.
tenor inueſtituræ feudalis eſt fortior omni natura feudorum, qui non eſt reſtringendus, ſed indefinitè interpretandus ſicut uerba ſonant.ibid.nu.5.
tenor inueſtituræ inſpiciẽdus eſt.côſ.55.nu.31.fol. 112
tenor decreti inſpiciendus eſt conſi. 67.nu.92. fol.145
tenor inueſtituræ & conceſsionis potiſsimum attendi debet.ibid.nu.93.
tertius admitti debet pro defenſione rei.conſil. 47.nu. 14. fol.94
territorium habere denotat quod dominum rerum particularium ſitarum in eo ſpectat ad illum, qui habet ius territorii.fo.46.nu.51. fol.93
teſtamentum ſecundum non reuocat primum ubi ritè & rectè factum non fuit, quod procedit etiam ſi teſtator in dicto ſecundo teſtamento inualido dixerit, caſſans & irritans omne aliud uolens ſecundum omnibus præferri.conſ.33.nu. 4.& 5. fol.71
teſtamentum carens minori numerò teſtium requiſito a iure, iuramento non probatur.conſilio.43.numer. 5. fol.87
teſtamentum primum tollitur per ſecundum, quia uoluntas hominis ambulatoria eſt uſque ad mortem. conſi.33.nu.18. fol.72
teſtamentum, & ſi unico contextu, & ſine interuallo fieri debeat, id tamen fallit ſi inter teſtamentum ſuperueniat neceſsitas, ſeu morbus teſtatori, ſeu teſtibus.conſi.30.nu.19. fol.67
teſtamẽtum in quo inſtituta eſt turpis perſona, infirmatur nedum quo ad inſtitutionem, ſed etiam quò ad legata & fideicommiſſa.conſi.87.nu.11. fol.184
teſtamentum conditum in terris eccleſiæ cum quatuor teſtibus ſine parochiano ualet.conſi.33.numero.42. fol.73.
teſtamentum conditum per peſtiferatum coram minori numero teſtium, non ualet, conſi.30.nu.12. ſed côtra, ut in nu.21. fol.67
teſtamentum poſterius præfertur primo, etiã ſi ualeret tantum de iure ſpeciali, quod procedit etiam ſi non apponatur in dicto teſtamento clauſula, quæ communiter apponi ſolet, caſſans & irritans omne aliud teſtamentum, conſi.33.nu.21. fol.72
teſtamento ultimo condito præcedentia reuocata cenſentur, eſto quòd de prioribus nihil ſit dictum.conſ. 33.nume.20. fol.72
teſtamentis nihil eſt ita proprium ſicut claritas. conſi. 59.nu.47. fol.128
teſtator quod non loquitur, uelle non præſumitur.conſil.51.nu.8. fol.104
teſtator ſi iubet ſimpliciter in familiam relinqui, intelligitur de familia teſtatoris.conſi.70.nu.75. fol.155
teſtator ſi fecit mille teſtamenta omnia per ultimum reuocantur.conſi.33.nu.19. fol.72
teſtator poteſt ſecundum communem tutori teſtamentario remittere confectionem inuentarii.conſil. 49. nume.17. fol.98
teſtator ſi in teſtamento ſolenni ſe referat ad ſcripturam priuatam, non ſolennem, omnia contenta in ſcriptura priuata cenſentur expreſſe diſpoſita, & expreſſa in ipſo teſtamento.conſi.1.nu.72. fol.5.
teſtator in ſua diſpoſitione cẽſetur magis uoluiſſe proſpicere hæredibus minus eos grauando, quam legatariis.conſi.89.nu.12. fol.187
teſtator habẽs quatuor filios ſi inſtituit eos uniuerſali

ter filiamque in certa quantitate & ſi alter ex filiis deceſſerit ſine filiis ſubſtituit ſuperſtites iſtud verbũ vltimum reſtringitur ad maſculos,& non ad fœminas.conſi.82.nu.33. fol.178.
Teſtator poteſt in ſua diſpoſitione adimere hæreditatẽ cui dedit,& ab ipſo eam reuocare,& apponere pœnam priuationis inobediẽti,ad commodum alterius inobſeruantis conſi.70.nu.6 fol.152.
Teſtator quando facit aliquam ſimplicem diſpoſitionẽ & puram,tunc in ea non veniunt niſi uocati nati.& concepti tempore mortis teſtatoris,declara ut infra ibi.num.8
Teſtator ſi dixit,inſtituto filium meum donec permanſerit in ſeculo,& eo ingrediente monaſterium ipſum grauo ad reſtituendum hæreditatem Seio,fideicommiſſum non valet,ſed tota hæreditas debet filio ingrediendi monaſterium conſi.35.nu.24. fol.76
Teſtator quando parem habuit affectionem ad omnes de agnatione,& ſic iam ad natos quàm naſcituros, diſpoſitio ſua trahitur ad omnes de agnationẽ in infinitum conſi.70.nu.47 fo.154.
Teſtator ſi prohibendo nominauit hæredem, dicendo prohibeo te ne alienes,talis alienatio non porrigitur ad hæredem hæredis conſi.70.nu.41 fol.153
teſtator ſi dixit,volo ꝙ domus mea remaneat ſemper ad vſum & habitationem vxoris meæ,& poſt mortẽ ad ipſius hæredes & ſucceſſores,verba ipſa intelligũtur de hæredib.& ſucceſſoribus teſtatoris conſi. 70. nu.76 fol.155.
teſtator ſi mandat hæredi vt faciat monumentum ſub pœna priuationis hæreditatis, & hæres decedat & transmittat ius accreſcendi,hæres hæredis non tenebitur eadem pœna conſi.59.nu.55 fol.128
teſtator ſi reliquit duos exequutores ad deſtribuenda bona ſua inter pauperes,& vnus eorum vult eligere pauperes coniunctos teſtatoris,alter extraneos, ille huic eſt preferendus conſi.16.nu.43 fo.47.
teſtator in dubio cenſetur minus grauare hęredem quã ſit poſſibile conſi.16.nu.37 fol.47
teſtator ſi iuſſerit rem aliquam vendi ab hæredibus prętiumque ex re vendita retractum fratribus ipſius teſtatoris reſtitui ipſi præferri debent in venditione aliis extraneis,ſi æquale pretium offerant ibidem numero.39.
teſtator præſumitur ſe conformare cum conſuetudine patriæ conſi.51.nu.14 fol.105
teſtator habens filios maſculos ſi eos hæredes vniuerſales inſtituit,& filius in modica quantitate.quæ tamẽ ab inteſtato non erant excluſæ,hoc præſumitur præciſę fauore maſculorum & agnationis conſi.70.n.29 fol.153
teſtator poteſt decernere adminiſtrationem tutelæ ſine decreto conſi.49.nu.22 fol.98
teſtator quando digreditur ad tot gradus,ita ꝙ non ſit veriſimile,quòd cogitauerit de conceptis in uita, admittuntur & concepti ac nati poſt mortem teſtatoris conſi.70.nu.34. fol.155
teſtator ſi dedit tutorem filiis non dicitur dediſſe tutorem illi filio quem ignorabat habere conſi.59.nu.39 fol.127
teſtator velle non præſumitur,quod non loquitur cõſi. 56.nu.5. fo.114
teſtatorem non ſufficit dicere ita voluiſſe,niſi eius volũtas tranſierit in diſpoſitione ibi.nu.6
teſtatoris ſenſus non eſt manifeſtiſſimus nunquam fieri debet interpretatio,vt melior ſenſu exiſtat conſi.82. nu.28. fol.178.
Teſtatorem non ſufficit velle niſi diſponat conſi. 59.n. 46.fol.128
teſtatores quando diſponunt de rebus ſuis immediate eccleſiæ aequirendis,poſſunt ſi volunt rebus ipſis apponere legem,& conditionem in præiudicium ipſius eccleſiæ & eius grauamen conſi.35.nu.7 fol.75.
teſtatrix ſi inſtituta filia in re certa filios inſtituit vniuerſaliter,cum conditione quòd ſi alter eorum deceſſerit ſine filiis ſuperſtes ſuccedat,ſi extat nepotis ex teſtatrice illa excludit patruum conſi.82.nu.23.& 33.fol.177
teſtatrix in dubio videtur noluiſſe ſecundum iuris communis diſpoſitionem teſtari conſilio.82. numero 10. fol.177
teſtatrix inſtituens filios maſculos hæredes vniuerſales & filiam particulariter, cenſetur excluſiſſe neptes ex filio ibid.nu.11
teſtis deponens de geſtis a ſe deponit ad beneficium alterius & non ſui ipſius, & ideo ad eius commodum non probat ſine aliis adminiculis conſi.37.nume.38. fol.79
teſtis vnus ut faciat inditium ad torturam, debet eſſe omni exceptione maior conſi.37.nu.9. fol.79.
teſtis unus omni exceptione maior de actu immediato deponens quamuis faciat inditium ad torturam, tamen fallit ſi contra eum plura reſiſtunt ibidem numero.14.
teſtis examinatus ſi incidenter ſeu caſu aliter dicat ſe homicidiam,talis confeſsio non eſt ſufficiens, ut teſtis ipſe puniri poſſit conſi.3.nu.21 fol.69.
teſtis unus facit ſemiplenam probationem conſi. 23. n. 4.fol.56
teſtis corruptus facit inditium ad inquiſitionem, cõtra ſecundum communem,ut in numero 40.conſi.3.numero.1. fol.11.
teſtis melior haberi non poteſt gloſſa ordinaria conſi. 73.nu.14. fol.160
teſtis ſingularis non probat conſi.32.nu.30. fol.71
teſtis unus deponẽs de maleficio propinquo fama nõ præcedente,non facit inditium ad inquiſitionem cõſilio 3.nu.17 fol.11
textis Nullatenenſis in criminalibus pro teſte non admittitur,maximè ſi eſt uitæ ſuſpectæ conſi.3.num.28. fol.11.
teſtis qui patitur plures defectus,non admittitur quando aliter veritas haberi non poteſt conſi.3.nu. 49.& 53. fol.12.
teſtis unus ut faciat inditium ad torturam omni exceptione maior eſſe debet conſi.3.nu.38. fol.12
teſtis faciens ſemiplenam probationem in ciuilibus,facit inditium ad torturam in criminalibus ibidem numero.39
teſtis non omni exceptione maior non facit ſemiplenã probationem ibi.nu.40.
teſtis vnus ſi eſt infamis infamia facti, & alius eſt multum dignus faciunt plenam probationem conſi.19. num.9. fol.50.
teſtis receptus,parte non citata,non facit indicium ſufficiens ad torturam conſi.32.nu.36 fol.74.
teſti deponenti in articulo mortis,non eſt credendum. conſi.37.nu.10 fol.79.
teſti non reddenti rationem dicti ſui,non creditur cõſ. 9.nu.35 fol.27.
teſti contrario non creditur conſi.3.nu.30. fol.12
teſti deponenti obſcurè non creditur conſilio 32.numero.31 fol.71
teſtes animoſe deponentes redduntur ſuſpecti conſilio 37.nu.22

27,nume.22. fol.63

Teſtes deponentes aliquem eſſe furioſum debet reddere rationem dicti ſui ibid. nu.24.

Teſtes deponentes uerisimiliora ſi præferuntur aliis multò magis ſi deponunt cum præſumptione naturæ.ibi.nu.27.

Teſtes deponentes de bonitate præferuntur aliis.ibid. num.30.

Teſtes deponentes de poſſeſsione fideicommittentis non probant dominium.conſi.46.nu.17. fol.92

Teſtes deponentes fideicommitentem tenuiſſe rem tã quam ſuam & pro ſua,non probant dominium, ſed tantum quòd quis poſsidebat nomine ſuo proprio & non alieno.ibid.nu.18.

Teſtes deponentes dominum Galeotum fuiſſe dominum rei,quia uiderũt,non probant dominium,quia debebant deponere ſe uidiſſe ea per transfertur dominium.ibid.nu 19.

Teſtes deponentes Titium poſſediſſe rem, & quòd dum uixit publicè & notorie fuit habitus pro domino ipſius rei,non probant dominium.ibid.nu.20.

Teſtes ſeptem requiruntur in teſtamentis, qui ſecundum communem rogati eſſe debent.conſi.33. nu.2. & 3. fol.71

Teſtes parte non citata recipi non poſſunt in cauſa hęreſis ceſſante potentia intitulata de hæreſi.conſilio. 12.nu.79. fol 35

Teſtes deponentes de uiſu,quia Luna lucebat,non uidentur integri.teſtes.conſi.3.nu.43. fol.12

Teſtes dicentes in criminalibus ſe audiuiſſe a tali, cuius uocem notam habent, non probant.ibidem.numero.44.

Teſtes in dubio præſumuntur conteſtes,conſi.26.num. 39. fol.65

teſtes duo cum parochiano ſecundum communem ſufficiunt in teſtamentis, quæ conficiuntur in terminis eccleſiæ.conſi.33.nu.41. fol.73

teſtes duo ſufficiunt ad probandum donationem inter uiuos.conſi.43.nu.10. fol.88

teſtes recognoſcentes ſubſcriptiones ſuas debent deponere quòd fuerunt præſentes ſcripturæ, & quòd uiderunt eam ſcribi & quòd illi ſe ſubſcripſerunt, ſecus ſi deponerent contenta in ſcriptura eſſe uera, & quòd debitor ſe obligauit prout in ea continetur.conſi.84.nu.12. fol.182

teſtes,etſi recipi non poſſint ſtante pacto iurato quòd ſolutio debiti non poſſit probari per teſtes, tamen ex officio iudicis poterunt recipi.conſilio.88.numero.13. fol.186

teſtes quamuis poſt didicita teſtificatã non poſſint produci,cautella eſt,ſecundum communem,ut part denomina teſtium iudici qui poterit illos ex officio examinare.ibid nu.15.

teſtes etſi non licet examinare poſt didicita teſtificata, tamen ſecus eſt ad concomitantiam inſtrumenti.ibidem.nu.18.

teſtes in probando conſanguinitatem debent incipere a communi parente,uel a germanis.conſi.32.numero.14. fol.70

teſtes non inſcripti in inſtrumento ſi ipſi contradicunt debent eſſe idonei & omni exceptione maiores,cautique eſſe debent Aduocati ut fiant probationes de fidelitate teſtium.conſi.84.nu.8. fol.182

teſtes familiares & ſi regulariter repellantur a teſtimonio,tamen admittuntur quando ueritas aliter hãberi non poteſt,quod intellige quando eſſemus in actibus, in quibus actu & habitu,attento communi curſu uerisimiliter alii teſtes interuenire non potuiſſent,alias ſecus.Item etiam non admittuntur in ſubſidium niſi conſtet quòd aliæ probationes deficiant conſi.27.nu.7.8.& 9. fol.63

teſtes mille recepti parte non citata non faciunt indicium ad torturam, quod amplia etiam procedere in proceſſu informatiuo, & commiſſo à Principe cum facultate torquendi.conſi.12.nu. 37.38. fol.34

teſtes producti ſuper inquiſitione licet probent crimẽ de quo inquiſitus non erat diffamatus, tamen illi non præiudicat, nec eorum dicto condemnari poteſt.conſi.17.nu.12. fol.48

teſtes recipi poſſunt lite non conteſtata, & parte non uocata in enormibus delictis. conſilio. 12. numerò. 13. fol.34

teſtes duo ſufficiunt in contractibus.conſilio.23.numero.1. fol.56

teſtes in dubio præſumuntur conteſtes.ibidem.numero.2.

teſtes dicuntur omni exceptione maiores quando contra eos nulla culpa obiici poteſt ibid.nu.3.

teſtes duo faciunt plenam probationem ibidem.numero.5.

teſtibus nobilibus magis creditur quam pluribus aliis non nobilibus.conſi.23.nu.6. fol.56

teſtibus nobilibus maior fides adhibenda eſt. ibidem. numero.7.

teſtibus diuitibus maior fides adhibẽda eſt quam pauperibus.ibid.nu.8.

teſtes examinati ad æternam rei memoriam lite conteſtata probant,quod amplia procedere etiam in actore quando ſubeſt alia iuſta,& urgens cauſa,quia teſtes, ualetudinarii uel de proximo receſſuri, ita quod uerisimiliter de eorum morte,uel abſentia dubitari poſſit antequam examinentur.conſi.23.num. 9 & 10. fol.56.

teſtes examinati ad æternam rei memoriam probant ſi citati fuerint ad domum.ibid.nu.11.

teſtes examinati ad æternam rei memoriam poſſunt examinari per iudicem incompetentem. ibidem.numero.12.

teſtes quando examinentur ad æternam rei memoriam,non requiritur duplex iuramentum, ſed ſimplex.ibid.nu.13.

teſtes quando examinantur ad æternam rei memoriam non requiritur interlocutoria iudicis, per quã pronuntietur teſtes eſſe ualetudinarios,uel ad futuros ibidem nume.14.ſed contra ſecundum communem.num 20. fol.eod. & 57

teſtes regulariter ad inſtantiam actoris ad æternam rei memoriam examinari non poſſunt ante litem conteſtatam,quod ſecus eſt in reo.ibid.nu.15.

teſtes examinandi ad inſtantiam rei,& ad æternam rei memoriam examinari debent per iudicem cauſæ, coram quo cauſa agitari debet, & non per alium, alias examinatio ipſa non ual t.ibid.nu.18.

teſtes, ut poſsint examinari ad inſtantiam actoris ad æternam rei memoriam, requiritur, quòd ſummarie conſtet iudici antequam procedat ad examinationem,quòd teſtes ſint ſenes,& ualetudinarii.ibid. num.20.

teſtes quando examinantur nedum ad ęternam rei memoriam,ſed etiam ad publicationem, requiritur citatio perſonalis.ibid.nu.22.

teſtes ſi de forma ſubſtantiali teſtamenti,& ad eius ualiditatem teſtatorem uidere debeant, tamen ea ſolemnitas relaxari poteſt quando tempore celebrati teſtamenti

teſtamenti adhiberi non poteſt. conſilio. 30. numero.20. fol.67
teſtium numerus licet ſit de forma teſtamenti, quæ omitti non debet,& omiſſa viciat actum ipſu tamen forma tempore neceſsitatis ſecundum communem remittitur ibid.nu.21.
teſtibus deponentibus ſi uulneratos fuiſſe & uerberatos a parte contra quàm teſtificantur,nulla fides adhibenda uenit.conſi.27.num.11. fol.63
teſtibus uerisimilia non deponentibus, non eſt credendum,quinimò ipſi redduntur ſuſpecti.conſil.27.numero.23. fol.63
teſtibus nobilibus màgis creditur, quam pluribus vilibus uel ruſticis.conſi.11.nu.33. fol.35
teſtibus deponentibus ſe cognouiſſe talem de nocte ad uocem,quam notam habent,aliqualiter diminuitur de fide.conſi.3.nu.42. fol.12
teſtibus non creditur, quorum repelluntur auctores. conſi.9.nu.34. fol.27
teſtibus nobilioribus & dignioribus maior fides adhibenda uenit, quàm aliis, quod amplia procedere etiam ſi eſſent pauciores numero.conſi.27.num.25. & 26. fol.63
teſtibus inſtrumentariis ſtandum eſt.conſi.26.numero.58. fol.62
teſtibus domeſticis & familiaribus ſtandum non eſt. conſi.29.nu.6. fol.61
teſtimonium minoris in criminalibus eſt ipſo iure nullum.conſi.3.nu.27. fol.12
teſtimonium duorum uirorum fortius uide teſtimonio cuiuſcunque auctoritatis. conſilio. 33. numero. 43. fol.73
tex.in cap.1.§.calidis,de prohi.feud. alie. per Feder.& in cap.denique,quæ ſit prima cau.benefi.amit.& in cap.1.de uaſallo qui contra conſtit. Lotharii, & in cap.1.quid iuris ſi uaſallus poſt alienationem,& ca. 2. extra de feudis, habent locum in feudo nouo & non in paterno uel antiquo, uel quando nulli extant agnati, qui feudum recuperare poſsint. conſil. 60.num.13. fol.129
tex.in l.ſi quando,in §.generaliter.C.de inoff,teſt.procedit in diſpoſitione hominis,non autem legis.conſi.62.nu.50. fol.134
terminus ſi eſt datus alicui ad probandum, qui ſit lapſus ille excluditur nedum a facultate probandi, ſed etiam ut partem interrogare poſsit.conſi.88.numero.10. fol.186
timoris Vani nulla habenda eſt conſideratio. conſi.27. nume.3. fol.65
titulus nullus habetur pro non titulo.conſi.9.numero.45. fol.28
titulus licet alias excuſet a fructibus percipiendis, tamen hoc limitatur locum non habere quando fuit acquiſitus contra prohibitionem legis. quia habetur pro non titulo.conſi.57.nu.26. fol.118
titulus nullus habetur pro non titulo.conſi.41.numer. 31. fol.85
titulum poſſeſsionis ſuæ quis demonſtrare non cogitur.conſi.66.nu.20. fol.140
tortura dari non poteſt niſi præcedentibus legitimis indiciis, quod amplia primo procedere, etiam ſi iudex haberet liberum arbitrium. item & ſecundo in crimine læſæ maieſtatis.conſilio.12.numero.31, 32, 33. fol.34
torturæ pœna grauior eſt, quam utriuſque manus abſciſsio.conſi 12.nu.41. fol.34
torquere eſt grauius quam detinere aliquem in priuato carcere.conſi.12.nu.8. fol.35
tractatus quando ſit in actu proportionabili filio probat filiationem conſi.96.nu.47. fol.199
traditio nuda & ſine cauſa dominium non transfert. conſi.7.nu.13. fol.20
tranſuerſales deſcendentes ex deſcendentibus a primo acquirente, ſecundum communem ſuccedunt in feudo antiquo,deficientibus filiis maſculis.conſi. 32.nu.1. fol.69
Tranſactio facta per minorem ſuper bonis & hæreditate ad eum ſpectantibus, non interueniente ære alieno, cauſa cognita & decreto iudicis, redditur nulla.conſi.7.nu.18. fol.21
tranſactio dicitur contractus innominatus conſil.79. nume.60. fol.171
trebellianica filiis primi gradus ſecundum communem prohiberi non poteſt.conſi.26.nu.24. fol.61
trebellianica impropriè dicitur ſalcidia. conſil.54.numero.49. fol.100
turbatio reipublicæ ſi cauſata fuit ſecundario ex diſſenſu priuatorum,hi puniri non poſſunt,ut turbatores reipublicæ,cum principaliter non tenderent ad ipſius turbationem.conſi.11.nu.62. fol.32
turbare,eſt obſcurum facere quod quis poſsideat.conſi.9.nu.12. fol.28
turbari quis dicitur in ſua poſſeſsione ſeu quaſi quando aduerſarius negat in iudicio partem aduerſam poſsidere.item quando reus non negat turbationē, de qua in libello.conſi.9.nu.10.& 11. fol.28
tutor ex cauſa neceſſaria poteſt adminiſtrare bona pupilli nullo confecto inuentario. conſil. 30. numero. 16. fol 67
tutor uel curator & ſi non poſsit paciſci nec compromiſſum facere,poterit tamen compromiſſum neceſſarium facere.conſi.80.nu.10. fol.173
tutor datur perſonæ principaliter.conſilio.24.numer. 26. fol.59
tutor ex cauſa neceſsitatis inuentario non confecto poteſt adminiſtrare bona pupilli.conſilio.80. numero.5. fol.173
tutor pupillum alere non tenetur, ſi egeſtate laboret. conſi.5.nu.20. fol.16
tutor datus infra territorium, poteſt gerere officium & authorari extra territorium.conſilio.90.numero. 3. fol.188
tutor qui prius adminiſtrauit quam inuentarium confecerit,doloſe præſumitur adminiſtraſſe,atque ideo remoueri debet ut ſuſpectus,& priuari tutela.conſi 49.nu.9. fol.98
tutor non poteſt conuenire nec experiri in iudicio vel extra,inuentario nondum incæpto & perfecto.ibid. numero.10.
tutori poteſt remitti confectio inuentarii ſi ultra dictam remiſsionem teſtator ipſam uetauerit ibid. nume.11.ſed contra num.17.cum ſequentibus ſecundum magis communem.
tutor cui remittitur confectio inuentarii appellatur anologiſta.d.conſi.49.nu.18. fol.98
tutori nedum teſtamentario,ſed etiam datiuo, & legitimo poteſt remitti confectio inuentarii.ibidem.numero.19.

V

VAriatio facit inditium ad torturam.conſi.3.nume. 8.& 62. fol.12
Vaſallus, & ſi de natura feudi iurare debeat fidelitatem,

tem,tamen valet inueſtitura,q̃ ad ipſam non teneatur.conſi.16.nu.12. fol.45
Vaſallus habens facultatem teſtandi de feudo poteſt in eo facere ſubſtitutionem conſi.10.nu.29. fol.29.
Vaſallus inueſtitus de feudo frãco,de quo poteſt teſtari, poteſt fideicommiſſum de eo facere. ibidem numero.30.
vaſallus habens feudum pro ſe & hæredibus quibuſcũque poteſt hæredem inſtituere, ſubſtituere, & fideicommiſſum facere ibi.nu.31.
vaſallus faciens amicitiam cum inimico domini, videtur eſſe eiuſdem propoſiti conſi.1.nu.82. fol.6
vaſallus contrahens amicitiam cum inimico domini p̃dit feudum,ſi ea contracta fuerit in perniciem domini,alias ſecus ibi.nu.83.
vaſallus ſi copulauit amicitiam cum inimicis domini in perniciem & damnum eius,ut inimici ſint potentiores perdit feudum,ſecus ſi non in iuriam,ſed quis virtuoſum ſit acquirere amicos, quia tunc non p̃dit feudum ibi.nu.84.
vaſallus poteſt teſtari de feudo ſibi conceſſo, & quibus dederit conſi.16.nu 16 fol.46.
vaſallus vt amittat feudum propter damnum illatum Principi,requiritur quòd ſit notabile conſilio 1. numero.93. fol.6
vaſallus vel ſubditus,qui eo inuito non poteſt alienari ex cauſa neceſſitatis alienatur conſi.80.nu.3.fo.173.
vaſallus & ſi priuetur feudo ipſo iure,tamen id locum ſibi arrogat,ſi dominus vult feudum ad ſe reuerti. conſi.81.nu.7. fol.176.
vaſallus in feudo antiquo non poteſt ſucceſſoribus, & agnatis ſuis præiudicare,qui ad illud ex antiquis inueſtituris venire poſſunt fol.57.nu.60. fol.119
vaſallus ob ſolam promiſſionem de vendendo non cadit a feudo,quia promittere,non eſt alienare conſi. 69.nu.16. fol.148
vaſallus qui nõ petiit inueſtituram infra annum & diẽ excuſatur,ſi fecit diligentiam in recuperando feudũ a tertio poſſeſſore conſi.40.nu.15. fol.83
vaſallus ut priuetur feudo requiritur dolus ibi nu.16.
vaſallus ſi peccat in alium quam in perſonam domini, agnatus præfertur domino conſi.60.n.16. f.129
vaſallus offendens dominum in feudo paterno ſiue antiquo ſi offendit directe reddit ad dominum ſi indirecte ad agnatos ibi.nu.12.
vaſallus ſi alienet feudum antiquum ſine conſenſu domini aperit uiam agnatis reuocandi feudũ morte alienantis non expectata ibi.nu.12.
vaſallus æquiparatur liberto,declara ut in nu.39.conſ. 5.nu.6. fol.16
vaſallus quòd recuſauerit ſecreta domini in perniciẽ eius probatur ex coniecturis, & qualitate perſonæ. conſi.1.nu.89 fol.6
vaſallus ſi alienet feudum antiquum ſine conſenſu domini,illud reuertitur ad dominum,& non ad agnatos conſi.60.nu.3.ſed contra ſecundum magis communem nu.8.& ſeq.& maxime.11. fo.128
vaſallus alienando feudum requiſito domino uidetur ipſum contemnere & ei fidem non ſeruare ibidem numero 4.
vaſallus contrahens amicitiam cum inimico domini p̃dit feudum conſi.1.nu.80. fol.6
vaſallus licet alteri dare poſſit quod habet in feudum, tamen ſecundum communem iſtud procedit donec concedens vixerit,ſed poſt eius mortem non impediuntur agnati proximiores uenire ad feudum conſ. 57.nu.62. fol.119
vaſallus ſi alienet feudum antiquum remotiori agnato proximus poteſt ſecundum communem illud reuocare,dummodo reuocatio fiat infra annũ a die ſciẽtiæ,alias lapſo anno excluditur a reuocatione conſi. 57.nu.67. f.119
vaſallus pro modico feudo non tenetur domino conſ. 1.nu.101. fol.7.
vaſallus alienans feudum inconſulto domino,illud perdit & applicatur domino,& non agnatis,ſed contra ut ibid.& nu.ſequen. ſecundum magis communem opinionem conſi.64.nu.3. f.136
vaſallus ſi committit delictum in perſonam domini priuatur nedum ipſe feudo,ſed etiam filii & agnati trãſuerſales conſi.64.nu.9 fol.136
vaſallus emphyteotica & ſimiles poſſidet nomine alieno conſi.46.nu.45 fol.92
vaſallus oſtendens bona feudalia quorum ualor proportionetur ſeruitio vlterius grauari non poteſt cõſil 66.nu.7. fol.140.
vaſallus ductus iuſta ignorantiæ. ut quia ſucceſſit in ius alterius ad iudicationem bonorum feudalium non tenetur ibi.nu.8.
vaſallus mortuo domino tenetur infra annum & diem recognoſcere ſucceſſorem,& ei offerre iuramentum fidelitatis, & ſimiliter idem facere tenetur vaſallus agnatus pet mortem vaſalli ultimo loco defuncti conſi.40.nu.1. fo.83
vaſallus & emphyteota licet per alienationem feudi uel rei emphyteoticæ irrequiſito domino ipſo iure priuetur feudo,tamen hoc intelligitur domino nolẽte conſi.22.nu.43. fol.56.
vaſallus ſi non reuelat damnum dãdum Principi amittit feudum conſi.1.nu.96. fol.6.
vaſallus ſi extitit ingratus domino,quia potuit mutuare pecuniam domino,& noluit, non perdit feudum ibid.nu.97.
vaſallus ſi ſciat quòd aliquis velit facere modicum dãnum domino, & illud non reuelat,non perdit feudũ conſi.1.nu.94. fol.6
vaſallus maioris auctoritatis non debet eſſe reſpectu feudi ſibi conceſſi quam Princeps vel Rex reſpectu Principatus uel Regni ſui.conſi.46.nu.52. fol.93.
vaſallus accedens ad hoſtes non ut eis auxilium impẽdat,nec ad iacturam domini,ſed ut ſibimet profit ne offendatur,ſecundum communem dicitur carere dolo,& non eſſe in culpa conſi.1.nu.108. fol.7.
vaſallus manens cum hoſtibus non in damnum domini,ſed ut euitat periculum,& ipſe non ſit aptus in armis,excuſatur ibi.nu.109.
vaſallus committẽdo cauſam aliquam priuationis feudi,non amittit feudum, ſi id per metum fecerit ibid. numero.110.
vaſallus a nouo inueſtituram non petens infra annum & diem,cadit a feudo & illud reuertitur ad dominũ conſi.64.nu.1.& 3.ſed contra nu.14.ubi de communi opi.fol.136.& ſeq.
vaſallus non poteſt cognoſcere de ſecundis cauſis cõſi. 4.nu.59. fol.15
vaſallus habens utrumque imperium,nõ poteſt aliquid ordinare uel ſtatuere,quod ſit contra ius commune conſi.4.n.30. fol.14.
vaſallus non tenetur dominum egenum alere,fallit niſi ex facto uaſalli dominus bona ſua conſumpſiſſent. conſi 5.nu.15.& 16. fol.16
vaſallus in caſu quo teneretur alere dominum egenũ, nõ aſtringitur ſi laboraret inopia conſ.5.n.31. f.17
vaſallus habens vtrumque imperium cum regalibus in territorio

territorio,& cum perpetua adminiſtratione dicitur princeps,& non io eo ſibi locum vendicant, quæ de principibus io materia iuriſdictionali ſancita repériuntur. Declara,ut in n.39.conſ.4.n.4 fol.15.
Vaſallus propter delictum, quod de directo offendit dominum, ſecundum communem priuatur feudo, quod applicatur ipſi domino, ſiue ſit feudum nouum ſiue antiquum, in præiudicium etiam agnatorum conſi.1.nu.10. fol.2.
vaſallus non tenetur dominum defendere contra ſeipſum conſi.5.nu.37 fol.17.
vaſallus non poteſt diſponere, q vnus filiorum habeat duas partes feudi,& alter tertiam conſi.1.n.14. f.2.
vaſallus, qui a captiuitate dominum redimere tenetur, liberatur ſi ſibi non ſit copia pecuniæ, vel quando commodè hoc facere non poſſet conſ.5.n.34. f.17.
vaſallus ductus iuſta ignorantia ſi dominum io ſeruitutem petiit, feudo non priuatur conſ.66.n.17. f.140.
vaſallus ignorans rem feudalem eſſe, ſi illam, vt Burgéſaticam alienet ſine conſenſu domini, feudum non perdit, nam ignoranti ſuccurritur vbi agitur de damno euitando ibi.nu.18.
vaſallus ſi præſtat domino nouum iuramentum,& præter antiquam conſuetudinem, illud præſumitur indebitè extortum conſ.18.nu.10 fol.49.
vaſallus male tractans ſubditos ſuos feudo priuari poteſt ibi.nu.11.& nu.14.& ſeq.
vaſallus æquiparatur vſufructuario ibi n.12.
vaſallus debet ſubuenire domino quando imminet magnum periculum mortis conſi.5.n.3. fol.16.
vaſallus ſi repudiauit feudum antiquum,& filius adiuit eius hæreditatem, ſectum patris ſibi præiudicat, niſi ſolemniter confecerit inuentarium, quia tunc nō debet ei nocere aditio hæreditatis conſi.44.n.4. fo.88.
vaſallus, etſi priuetur feudo ſi illud deteriorauit, tamen id procedit data notabili deterioratione, alias ſecus conſi.1.nu.103. fol.7.
vaſallus committens feloniam in multis caſibus, agnatis non præiudicat conſi.1.nu.54 fol.5.
vaſallus præſuppoſito (ſed non conceſſo) q teneatur dominum alere, id tamen intelligi debet quando dominus non haberet vnde ſe aleret conſi.5.n.31. f.16.
vaſallus malè tractans ſubditos ſuos dicitur facere notabilem deteriorationem feudo, quia ab ſtituur domi nio conſi.18.n.14 fol.49.
vaſallus malè tractans ſubditos, non tantum in vniuerſo, ſed etiam tanquam in ſingulos, feudo priuari poteſt ibi.nu.15.ſed contra nu.32.
vaſallus malè tractans ſubditos poteſt priuari feudo nulla præcedente monitione ibi.numero 16.ſed contra nume.29.
vaſallus malè tractans ſubditos feudo emptio priuari non poteſt ibid.nu.18.
vaſallus non poteſt candelam relinquere pro anima ſua de feudo antiquo conſi.50.n 5. fol.99.
vaſallus tenetur mori pro domino, & præferre vitam domini ſuæ propriæ conſi.5.numero 8.ſed contra numero.36.& 40. fol.16.
vaſallus ingratus erga dominum ſuum feudum amittere debet conſi.40.nu.2 fo.83.
vaſallus malè tractans ſubditos ſuos, vt feudo priuari poſſit, requiritur trina monitio conſi.18.numero.19 fol.50.
vaſallus conuictus culpa, poteſt feudo priuari conſi.18 nume.4. fol.49.
vaſallo habenti perpetuam adminiſtrationem competit facultas concedendi gratias delictorum, & bannitos reſtituendi in priſtinum ſtatum ſed contra nu.32.conſi.4.nu.8 fo.14.
vaſallo prohibitum eſt omne commercium de re feudali.conſi.57.nu.6 fol.117
vaſalli non tenentur ad redemptionem domini ſi de ſuo redemptionem ſoluere poteſt conſi.5.nu.23. fol.16.
vaſalli nedum pro filia legitima, ſed etiam pro filia ſpuria domini maritanda tenentur conſi.85. numero 5. fol.183.
vaſalli defuncti de cuius portione tractatur, quis nedū hæres eſſe debet ſanguinis, ſed & vniuerſalis, vel ſaltem inſtitutus in re certa à primo inueſtito con. 10. nume.20. fol.29.
vaſalli tenentur dominum egenum alimentare.conſi.5 nu.2.& nu.9.ſed contra nu.11.& 15. fo.16
vaſalli debent defendere dominum ſalua vita & perſona ibi.nu.42 fol.17.
vaſallus, cætera in verbo Feudatarius,& ver. ſubditus.
vectigalia legitimè dicitur impoſitum, quando eſt impoſitum ab habente auctoritatem, vel ex conceſſione Principis conſi.80.n.47. fol.174.
venenum, uide Crimen ueneni.
venia ætatis non poteſt concedi per Imperatorem minori 15. annis completis, & ſi concedatur redditur nulla conſi.7.nu.93 fol.23
venia ætatis redditur nulla ſi non fuerunt ſeruata quæ diſponuntur in l.ſecunda, de his qui uen.æta. impetra ibi.nu.94
venia ætatis non cuique temerè, ſed cum exacta cauſæ cognitione concedi debet,& non aliter, ibi nu.95.
venditor ſuſcipiens in ſe caſum fortuitum, nō uidetur in ſe ſuſcipere caſum fortuitum inſolitum, & omnino non ueriſimilem, quia talis caſus uidetur exceptus conſil.45.nu.16 fol.90
venditor non tenetur releuare emptorem quando citra iudicialem cognitionem res ei aufertur de facto, conſi.45.nu.19 fol.90.
venditor promittens emptorem defendere de iure & de facto, etiam ſi per iniuriam iudicis res euinceretur, hoc intelligitur quando per ignorantiam iuris uel facti iudicis res euinceretur, qui tamen proceſſit ordine iuris ſeruato, ſecus ſi omiſſo iuris ordine res fuerit euicta ibi nu.21.
vendito fundo non ueniunt boues, aſini, negetes, uel aliquid ei non fixum, niſi expreſſe aliud, actum ſit conſ.54.nu.34. fol.110
venditio facta per minorem de bonis immobilibus, nō ſeruatis debitis ſolemnitatibus a iure requiſitis, non ualet conſi.7.nu.16. fol.21.
venditio facta a pupillo uel minore contra diſpoſitionem iuris communis uel municipalis in tantum eſt nulla q in ea locum non habet ſtatutum admittens conſanguineum ad retractum oblato pretio conſi.41.nu.33. fol.85.
venditio facta per carceratum indebite uerſus detinentem eſt nulla ipſo iure conſi.57.nu.46. fol.118.
venditio feudi facta ſine conſenſu domini eſt nulla ipſo iure conſi.57.nu.5. fol.117
vendito fundo in quo ſit piſcina, non ueniunt piſces cōſil.54.nu.33. fol.110
vendens caſtrum cum pertinentiis, non uidetur uendere prędia uel molendina, ſed tantum iuriſdictionem conſi.10.nu.32 f.29.
vendens fundum cum omnibus iuribus ſuis, cenſetur tantum ea uendidiſſe, quæ ſunt de natura rei uenditæ.ibi.num.33.
vendens prædia, quæ habet in tali territorio cum omnibus

nibus iuribus ſuis, non videtur vendidiſſe ius colligẽdi pedagium, nec merum, aut mixtum imperium ibidem numero 34.
Vendens rem meam me conſentiente & participante pretium, illi tantum competit beneficium l. 2. C. de reſcin. vend. quia ille propriè vendidit, & non ego. conſi. 69. nu. 38. fol. 149
Vendere rem damnatus, intelligitur iuſto pretio conſi. 71. num. 9 fol. 156
Vendere licet quis non cogatur, tamen vrgente neceſſitate poteſt cogi ad vendendum etiam viliori pretio conſi. 80. nu. 14 f. 173
Vendere aliud eſt, & aliud venditioni conſentire conſi. 67. nume. 88. fol. 145
Vendere aliud eſt, & aliud uendenti conſentire conſilio 69. num. 37 fol. 149
Vendere aliud eſt, & aliud reuendere, ſicut aliud eſt dare, & aliud reddere, quia verbum replicatiuum plures actus ſignificat non unum conſi. 69. nu. 5 fo. 148
Vendere aliud eſt, & aliud pactum de uendendo conſil. 69. nu. 12 f. 148
Venditæ rei quæ accedunt poſt venditionem & ſic poſt tempus contractus, pertinent ad emptorem conſ. 13 nume. 71. f. 40.
Verbum quodlibet minimum debet aliquid operari cõſilio 62. nu. 34 fo. 133
Verbum donamus importat donationem, quæ ex liberalitate, & munificentia proficiſcitur conſi. 50. nu. 16 fol. 99.
Verbum iniurioſum, licet in dubio præſumatur dictum animo iniuriandi, tamen id locum habet vbi alia coniectura ſumi non poteſt, alias ſecus, conſi. 11. nume. 17. fol. 31.
Verbum uiolenter, poteſt intelligi actiuè & paſſiue cõſil. 11. nu. 42 fol. 32
Verbum uetari, idem ſignificat quòd non conſentire, conſi. 49. nu. 14 fol. 98.
Verbum inueſtire, conuenit etiam inſtitutioni beneficii conſi. 50. nu. 57. fo. 101.
Verbum inueſtire, confert collationi beneficiorum, ſignificatque translationem poſſeſſionis, & aliquando facultatem illam apprehendendi ibi. nu. 58
Verbum hæres, quando profertur in materia tranſitoria ad quoſcunque hæredes, intelligitur de vniuerſalibus ſecus quando aliquid deducitur in ſtipulatione, quod poteſt tranſire ad hæredes proportionibus hæreditariis, quia tunc ſufficit ꝙ ſit hæres in re certa conſi. 53. nu. 18 fol. 108.
verbum, ipſo iure appoſitum in feudo, intelligitur ſi de minus velit conſi. 22. nu. 42 fol. 56
verbum dubium & obſcurum declaratur per proferentem conſi. 11. nu. 48 fo. 32.
verbum plenum & verbum liberum, adiunctum verbo importanti arbitrium boni uiri importat liberam uoluntatem conſi. 55. nu. 51. fol. 113.
verbum placuerit, iunctum cum verbo quicquid, idem operatur ac ſi dictum fuiſſet, & omne quod placuerit ibid. nu. 52
verbum quicquid, eſt geminatum & uniuerſale ibidem numero. 53.
verbum nullum cenſetur appoſitum in diſpoſitione hominis ſine virtute operandi conſi. 55. n. 45. fol. 112
verbum ſuccedat, denotat exequutionem conſi. 59. nu. 16. fol. 126
verbum legitimatus, importat quòd quis dicatur reſtitutus naturæ antiquę ingenuitati conſilio 96. nume. 19. fol. 198.
verbum donatio ſimpliciter prolatum, debet referri ad id, quod prius, & propriè eſt donatio. conſi. 50. num. 29. fol. 100.
verbum concedimus, importat donationem ibid. nu. 30
verbum ſuccedat, deuotat executionem conſi. 58. nu. 51 fol. 123.
verbum ſi hæres erit, intelligitur de eo, qui adiuit hæreditatem ibid. nu. 52.
verbum habere, importat dominium, & intelligitur cũ effectu ibi. nu. 54.
verbum inuiolabiliter, ſignificat incorruptibiliter conſ. 61. nume. 34 fol. 131
verbum debere importat neceſſitatem præciſum conſ. 80. num. 55. fol. 175.
verbum poſſe, præpoſita negatiua, inducit præciſam neceſſitatem ibi. nu. 57
verbum perpetuò, importat perpetuitatem ibi. num. 58
verbum, quod poteſt importare iniuriam uel non iniuriam, accipi debet in mitiorem partem, vt non ſonet iniuriam conſi. 11. nu. 39 fol. 31.
verbum habere, importat dominium, & intelligitur cum effectu conſi. 59. nu. 19. fol. 126.
verbum teneatur, eſt præceptiuum, & obſeruationem inducit conſi. 70. nu. 64. fol. 154
verbum hactenus, eſt deſignatiuum temporis præteriti conſi. 80. nu. 49. fol. 174
verbum reddi de ſui natura ſignificat actum relatiuum ſeu retro ſimilem conſi. 69. nu. 6. fol. 148
verbum iubemus, importat neceſſitatem conſi. 61. n. 38 fol. 131.
verbum inueniatur, importat quandam rimationem & inueſtigationem conſi. 15. nu. 21 fol. 44.
verbum nullum, quamuis minimum, ſuperfluum eſſe debet conſi. 1. nu. 123 fol. 7
verbum legat, importat diſpoſitionem conſi. 1. numero 75. fol. 6.
verbum placuerit, importat arbitrium boni uiri conſi. 55. numero. 15. fol. 111.
verbũ minimum quodlibet debet aliquid operari cõſi. 61. nu. 18 f. 130
verbum rem reſtitui, ut ſaluetur libellus, intelligitur quò ad poſſeſſionem conſi. 41. nu. 20. fol. 85.
verba impropriantur pro ſaluatione libellorum ibidẽ. numero. 21.
verbum conſanguineus, importat idem quòd agñatus conſi 70. nu. 24 f. 153
verba de nomine meo, & de armis meis, ſignificant de familia uel domo mea ibi. nu. 25.
verbum de Gratis, ſignificat agnationẽ ſicut verba de domo ibi. nu. 26.
verbo placuerit ſi iunctus eſt terminus quicquid, importat liberam uoluntatem conſi. 55. nu. 47. fo. 112
verba in priuilegijs contra ius & in reſcriptis ita debent interpretari, ut nõ remaneãt ſuperflua conſi 61 nume. 17. fol. 130
verba generalia & ſimpliciter prolata, ſimpliciter & generaliter intelligi debent conſi. 61. nu. 10. fol. 130.
verba prout iacet poſita in priuilegio aliter importare non uidentur, niſi ut in ipſo priuilegio legitur conſi. 61. nu. 31. fol. 130
verba laudi in quo quis condemnatur ſoluere cuidam, & eius filiis legitimis, & naturalibus, locum etiam habent in legitimatis conſi. 83. nu. 14 fo. 181.
verba quæ alias denotant fictionem, & improprietatem his, quæ ſunt iuris, ſignificant veritatem ibidem nume. 16.
verba, ipſo iure quid ſignificent conſi. 90. nu. 24. fo. 188.

Verba ſtatuti loquentis de filio maſculo,debent intelligi in potentiori ſignificatu de illo, qui eſt legitimus ex origine,& non ex accidenti conſi.83.numero.10. fol.180.
verba laudi debent reduci ad terminos iuris communis,ut minus illud offendatur conſi.79.n.93.fol. 172
verba laudi & ſententiæ non debent trahi ad iniuſtum conſi.79.nu.94 f.172
verba ſententiæ ſi dicunt quod talis ſit immunis & exẽptus ab omnibus,& ſingulis capitationibus,gabellis impoſitionibus,collectis,muneribus,realibus perſonalibus,& quibuſcunque aliis,quæ dici & excogitari poſſunt quocunque nomine cenſeantur,& quacũque ratione,vel cauſa,illum non excuſant, quotiens aliorum non ſuppetunt facultates, uel ſi ſuppetunt cum magno ſcandalo conſi.80.nu.19. fol.174
verba ipſo iure,æquiparantur verbis ſine ope exceptionis conſi.90.nu.18 f,188.
verba ſine ope exceptionis, important ſine præſentia partis ibi.nu.19
verba ipſo facto & ipſo iure,æquiparantur ibi.num.20
verba ipſo facto, non requirunt aliquam ſententiam ibi.nu.22.
verba ipſo facto, ſeu ipſo iure, non requirunt aliquod miniſterium hominis ibi.nu.23.
verba laudi debent intelligi ſecundum id,quod eſt cõſuetudinem fieri conſi.79.nu.67. fol.171
verba ubi ſunt clara,non indigent alia gloſſa vel interpretatione conſi 80.n.51. fol.175
verba ſententiæ ſtrictè ſunt intelligenda conſi.80.num. 52.fol.175
verba prohibitionis ſi dicant,ipſe hæres ne alienato,cõprehendunt tantum prohibitum,& non ipſius hæredẽ conſ.55.n.30.limita ut in n.55. fol. 112.& ſeq.
verba quæ proferunt a peritis,intelliguntur ſecundum proprietatem verborum conſi.83.nu.2 fol.180.
verba conſtito de ſupplicatis,important conditionem conſi.65.nu.21 fol.138.
verba noſtri Imperii iuribus ſemper ſaluis arguunt cõceſſionem feudalem conſi. 50. nu. 13. quod declara ut in nu.63. fol.99.
verba ipſo iure,non operantur ut non requiratur accuſatio contumaciæ conſi.90.nu.13 fol.188
verba in ſtipulationibus,& contractibus ſtricti iuris, intelligi debent in proprio ſignificatu conſi.53. nu.15. fol.108.
verba geminata plus operantur quàm ſimplicia,& multò fortius triplicata conſi.67.nu.61 f,143.
verba diſpoſitiua non recipiunt gloſſationem nec interpretationem conſi.1.nu.76 fol.6.
verba ſemper debent intelligi in potiori & digniori ſignificatu conſi.37.nu.7 fol.78
verba uniuerſalia appoſita in diſpoſitione hominis non recipiunt reſtrictionem conſi.55.nu.49. fo.113
verba eo caſu,limitant & reſtringunt diſpoſitionem ad caſum expreſſum conſi.58.nu.11. fol.121.
verba in omnibus & per omnia tantæ ſunt ſubſtantiæ, quòd inter duo ſubiecta non debet eſſe aliqua differentia conſi.67.nu.43 fol.143
verba iure feudi antiqui & paterni,prolata inter perſonas prohibitas de nouo infeudare, ut eſt epiſcopus non probant quòd feudum ſit antiquum conſi.16.n. 25.fol.46.
verba laudi ſunt ſtrictiſſimè intelligenda conſi. 80. nu. 42. fol.174
verba arbitratoris attendi debent conſi.79.numero 77. fol.172.
verba potius deſeruiunt naturæ contractus, quàm natura uerbis conſi.69.nu.41 fol.150.
verba ubi poſſunt trahi ad falſum & non falſum, fit interpretatio excluſiua falſitatis conſi.11.n.34. fol.31.
verba teſtium deponentium aliquem dixiſſe, ego vlciſcar de tali, debent intelligi de uindicta licita per uiam iuris & iuſtitiæ conſi.11.nu.37 fol.31.
verba ex iuſtis titulis,appoſita in libello denotant proprietatem conſi.41.nu.3 fol.84
verba ſunt intelligenda ſecundum qualitatem perſonæ conſi.82.nu.17. f.177.
verba quicquid eorum decreuerit animus faciendi, appoſita in conceſſione feudali operantur licentiam alienãdi conſi. 55.nu.54. f.113
verba debent intelligi ſecundum conditionem & qualitatem perſonæ conſi.75.nu.21 fo.165
verba ſtatuti debent intelligi ſimpliciter, & non ſecundum quid conſi.62.nu.10. fol.133
verba generalia ſtatuti generaliter intelligenda ſunt ibidem,nu.21
verba ſtatuti vbi ſunt clara & ſenſus eſt manifeſtus,nũquam interpretatio tantum valet ut melior ſenſus exiſtat ibi.nu.22
verba,ruina ruina,prolata per aliquem, interpretanda ſunt ut euitetur delictum ad non deprauatum ſenſum conſi.11.nu.41 fol.32
verba hæredibus quibuſcunque,idem important quòd clauſula,& quibus dederit conſi.55.n.35. fol.112
verba uniuerſalia omnia comprehendunt, ita q. nulla perſona uel nullus locus excipitur conſi.54.num. 50 fol.110
verba confitentis in dubio in eius fauorem interpretari debent conſi.11.nu.50 fol.32
verba poſita in ſtatuto ſtrictè debent intelligi conſilio 62.nume.6 fol.132
verba inter conſortes de Tauellis,idem important ac ſi dictum fuiſſet inter conſortes de domo uel agnatione de Tauellis conſi.70.nu.17 fo.153
verba teſtis ambigua debent intelligi contra proferentem conſi.11.nu.43 fo.32
verba laudi debent ſtricte intelligi, & interpretari ut iacent,& ex uerbis ipſius non poteſt plus inferri quã neceſſariò inferatur conſilio 79.num.14. fo.169
verba laudi & ſententiæ propriè debent intelligi ibid. numero.15
verba & eo caſu, poſita in ſubſtitutione operantur ut ipſa ad alium caſum extendi non poſſit præter quã ad expreſſum conſi.59.nu.10 fol.116
verba non aliter nec alio modo, habent uim conditionis,& inducunt uim ſpecificam,nec recipiunt alium intellectum & modificationem ſeparatam a verbis ibidem num.11.
verba ſi hæres erit intelliguntur de eo qui adierit hæreditatem nõ autem de eo qui fuit ſcriptus hæres. cõſ. 59.num.17 fol.116
verba nullius efficatiæ,& ualoris, important nullitatẽ ipſo iure conſi.58.nu.46 fo.122
verba geminata magis operantur quàm ſimplicia ibidem nume.47
verba & non aliter,nec alio modo,quæ habent vim cõditionis inducunt formam ſpecificam, & non recipiunt alium intellectum,& modificationem ſeparatam à uerbis ibi nu.48
verba generalia non derogant iuribus ſpecialibus, niſi de eis fiat mentio conſi.79.nu.75 fol.171.
verba clara non recipiunt interpretationem a conſuetudine uel ſtatuto,& ab ipſis nullatenus eſt diſcedẽdum

Verbum conſi.79.nu.56. fo.171.
Verba,tali caſu,ſunt limitatiua diſpoſitionis præcedentis,& reſtrictiua conſi.70.nu.13 fo.152
Verba & eo caſu,limitant fideicommiſſum, ita ut non trahatur diſpoſitio teſtatoris extra illum caſum ibi. nume.14.
verba quando ſunt clara,nec quidem ſecundum naturam actus ſunt interpretanda conſi.62.n.23. fo.133
verba non cenſentur appoſita ſine virtute operandi. conſi.1.nu.122. fol.7
verba appoſita in ſtatuto,ſi copia teſtium haberi poterit,intelligi debent ſi commode haberi poteſt conſi. 30.num.23. fol.67
verba in contractibus,qui ſtricti iuris ſunt,proprie intelligenda veniunt conſi.76.nu.3. fol.164.
verba illius & illorum non ſolum relationem important,ſed etiam perſonalitatem quandam,ita ut non poſſint ad alios referri,ſicuti quælibet alia prenomina conſi.59.nu.27. fo.117
verba ſe habent ut corpus,& ſuperficies,& mens ſe habet ut ſpiritus & anima conſi.70.nu.56. fol.154.
verba ablatiua important conditionem conſi.55.n.24. fol.112.
verba ſtatuti debent intelligi proprie conſi.62.num.13 fol.132.
verba nullus momenti,important ipſo iure conſi.57. n. 47.fol.118
verba ſupradicta,important idem quod nullius vigoris ibid.num.43.
verba geminata cenſentur prolata cum maiori deliberatione, & fortius ſi triplicata ſunt conſi. 61. n. 40. fol.131
verba generalia reſcripti extenduntur ad omnia; quæ ſub eis extendi poſſunt conſi.61.nu.29. fol.131
verbis inſeruiendum eſt in interpretatione cuiuslibet diſpoſitionis ibi.nu.30.
verba ubicunque ſunt apertiſſima,ab eis non licet recedere ibi.nu.31
verbis inductis in inquiſitione poſitis,non creditur ſine probatione conſi.11.nu.5. fol.31
verbis Principis prolatis in facto proprio creditur conſ. 1.num.61 fol.5
verborum prolixitas reiicienda eſt,cum potius tendat ad pompam,quàm ad bene eſſe conſ.61.nu.1. f.130.
veritas diſputando facilius inuenitur conſi.96.nume.1. fol.197.
veritas quantò magis conteritur & oppugnatur,tantò clarior expulſis nebulis in lucem progreditur ſicut aromata magis redolent quantò magis conteruntur conſi.50.nu.1. fol.99.
veritas& ſubſtantia rerum non immutantur hominum denominatione conſi.69.nu.46 fol.150
veritas ubi aliter haberi non poteſt,admittuntur teſtes inhabiles,dummodo articuletur & probetur, quod aliter veritas haberi non poterat,alias ſecus, & declara ut ibi.conſi.3.nu.45 fol.12
veritas quantò magis conteritur & oppugnatur, tantò clarius,expulſis nebulis,in lucem progreditur, ſicut aromata magis redolent quanto magis conteruntur conſi.13.nu.1 fol.37
veritas mater eſt iuſtitiæ conſi.47.nu.11. fol.94
veritas ſuper omnia amanda eſt conſi.63.nu.5. fol.132
veritas diſputando melius inuenitur conſi.24 n.1. f.57.
veritas ſuperat præſumptionem conſi.9.nu.25. fol.27.
veritas mater eſt iuſtitiæ conſ.11.n.2. fol.30.
veritati omnia cedunt ibi.nu.3.
veritas eſt mater iuſtitiæ conſi.88.nu.2 fol.185
veritati omnia cedunt ibi.nu.1.
veritati ſtandum eſt,conſi 6.nu,31. fol.18.
veriſimilitudo attendi debet conſi.11.nu.68. f.32.
veriſimilitudo attendi debet quando conſonat iuri communi,& rationi conſi.11.nu.71. fol.32
veriſimilitudo eſt cognata naturæ.ibi.nu.74.
veriſimilitudo eſt cognata naturæ conſ.1.nu.38. fol.4.
veriſimilitudo multum attendi debet,cum habeatur pro lege conſi.61.nu.35 f.131
veriſimilitudo dicitur cognata naturæ conſ.1.num.112 fol. 7.
veriſimilitudo habetur pro lege ibi.nu.113.
veriſimilitudinem maxime ponderare debent iudices in ueritate deprehendenda conſ.11.nu.70. f.32.
veriſimilitudinem conſiderare debent iudices in deprehendenda ueritate conſi.1.nu 70. fol.5
veriſimile non eſt alieno cuiquam parcere,qui ſibi non parcit conſi.20.nu.18 fol.52
viam ferro aperit qui per contraria ſcandit conſi. 90. num.1. fol.188
viam ferro aperit,qui per contraria ſcandit conſ.5.n.1 fol.16
vicarius ſi quis eſt conſtitutus alicuius Caſtri ab eius ſententia appellatur ad eum,qui ipſum conſtituit,& non ad ſuperiorem conſi.75.nu.11. declara ut in nu. 19.fol.163
victualia & paſtum ſi quis tenetur dare alicui ſocietati, non tamen gratis,ſed ſoluto pretio conſi.71. num.4. fol.156
vidua illa eſt,quæ honorat maritum,quæ uero ſecundo loco nubit,honorem non ſeruat conſi.81.nu.4. f.176
vincula duo plus ligant quam unum conſi.3.n.25. f.11.
vincula duo,vide Duplex funiculus.
vir & uxor ſunt ſocii diuinæ & humanæ domus conſi. 27.num.18 fol.63
vir & uxor una caro ſunt ibi.num.19.
vir & vxor ſi Principis auctoritate maioricatum in omnibus bonis ſuis cõſtituant,unus ſine altero,nec uterque ſine Principis conſenſu poterit maioricatum reuocare conſi.10.nu.41. fol.30
vir debet & poteſt corrigere uxorem ſuam correctione competenti,& compelli non poteſt ad cauendũ de non corrigendo mores ipſius conſi.27.n.15. f.63
vir atrociter caſtigans uxorem punitur in quarta parte ſubſtantiæ ſuæ uerſus vxorem,& nihilominus preſtabit iuramentum uel cautionem idoneam, quod eam nõ lędet in futurum,& etiam ponitur quãtum ad Rem publicam ibi.nu.26
vir,cætera in uerbo Maritus.
vitæ ſuæ non eſt quis dominus,ſed ſolus Deus conſ.20. num.19. fol.52
vitæ leuitas probari debet conſi.12.nu.89 fol.35
viuens non habet hæredem conſ.59.nu.15 fol.126
viuens non habet hæredem conſ.58.nu.50. f.123
viuentis nulla eſt hæreditas conſ.93.nu.10. fo.192
viuentis nulla datur hæreditas conſ.15.n.23. fol.44
vltima derogant prioribus conſ.59.n.41 fol.128
vltimus ſtatutus attendi debet conſ.63.n.13. fol.135
voces creditorum quando ſunt pares in cumulo debiti,& numero perſonarum,licet iudex debeat humaniorem partem ſequi,tamen hoc fallit,ſi ex una parte ſunt perſonæ coniunctæ defuncto,& ex alia extraneis quia præferuntur uoces coniunctorum conſi.16 nu.41 fol.47
voluntas teſtatoris potius conſideranda eſt in ſubſtitutione,quàm qualitas uerborum quę protulit teſtator conſ.82.nu.24. fo.178

voluntas

Voluntas demonſtratur per coniecturas conſi. 82. nu. 38. fol. 178.
Voluntas contrahentium attendi debet conſi. 58. num. 34. fol. 122
voluntas teſtatoris magis attendi debet, quam propria ſignificatio uerborum conſi. 70. nu. 52. fo. 154
voluntas loquentis interpretanda eſt ſecundum magis uériſimile conſi. 11. nu. 69. fol. 32
voluntas quæ non tranſit in diſpoſitionem attendi non debet conſ. 51. nu. 7. fol. 104
voluntas teſtatoris retenta in corde non attenditur ibidem nu. 9.
voluntas & poteſtas requiritur in quocunque actu conſil. 35. nu. 21. fol. 76
voluntas teſtatoris pro lege habetur conſ. 35. n. 3. f. 75
voluntas teſtatoris operatur, quod receditur à proprietate uerborum & quòd uerba directa obliquantur & è contra ibi. 4. & 5. fol. 85
voluntas defuncti facit totum ibi. nu. 6
voluntas tacita teſtatoris non præſumitur adeſſe in caſu per eum omiſſo conſ. 56. nu. 8. fo. 114
voluntas teſtatoris in conditionibus & diſpoſitionibus primo loco attendi debet. conſ. 35. nu. 1. declara ut in nume. 20. fol. 75
voluntas in mente retēta nihil operatur. conſ. 59. num. 45. fol. 128
voluntas conſtans eſſe debet in Principe. conſ. 13. num 55. fol. 40
voluntas, require Mens.
voluntatem quis habere uidetur prout uerba ſonant, & illud quod non dicit ſcriprura, nec nos dicere debemus cum ipſa ſuos limites habeat. conſ. 59. nu. 43 fol. 128.
voluntatem teſtatoris non ſeruans punitur, & priuatur omnibus ſibi relictis, & omni emolumento. conſ. 70. nume. 63. fol. 154
voluntatem teſtatoris ſequitur lex, ut uenator leporem conſ. 82. num. 27. fol. 178
vſuras iurans non repetere, quamuis iuramentum ſeruare debeat, per iudicem tamen poſſunt recipi teſtes ſuper uſuris ex officio, & demum cogere partem ad reſtitutionem. conſ. 88. nu. 14. fol. 186
vſus fructus dotis filii debetur patribus ſuſtinentibus onera matrimonii, ſiue ſint maior oneribus ſiue minor. conſil. 54. num. 22. fol. 110
vſus fructus debetur patri in bonis aduentitiis filii cōſ. 54. num. 26. fol. 110
vſufructuarius propter deteriorationem rei notabilem in qua habet uſumfructum, eo priuari debet. conſ. 18. nume. 13. fol. 49
vſufructuarium ſi quis in libello ſe narret & in ipſius cōclusione fundi dominum ſe aſſerat, petendo ſibi ius & iuſtitiam miniſtrari, obtinere debet, licet non probet ſe dominum, ſed vſufructuarium. conſ. 41. num. 9. fol. 84.
vtile per inutile uiciatur in forma. conſil. 73. nume. 66. fol. 159.
vulnerati aſſertio, uide Aſſertio,
vxor non debet ad aliud matrimonium conuolare antequàm habeat notitiam de morte uiri per certum nuntium conſi. 93. nu. 7. fo. 192.
vxor poſt mortem uiri non tenetur Regi homagium facere pro ſuo proprio feudo, pro quo maritus ipſum fecerat ac iuramentum fidelitatis præſtiterat conſi. 15. nu. 8. fo. 44
vxor uidua coruſcat radiis mariti ibi. nu. 9.
Regina Franciæ durante viduitate vocatur Regina cōſil. 15. nu. 10 fol. 44
vxor uidua gaudet omnibus priuilegiis, quibus gaudebat uir eo uiuente ibi. nu. 11.
vxor uidua cenſetur eſſe in ſeruitio uiri ibi. nu. 12.
vxor uidua eſt imago uiri præmortui ibi. nu. 13.
vxor conſtante matrimonio dotem uiro cōſtituere poteſt conſ. 15, nu. 20. fol 44
vxor inops, & in dotata ſuccedere debet in quarta parte bonorū mariti defuncti diuitis conſ. 14. n. 11. f. 41.
vxor uidua gaudet priuilegiis, quibus maritus eo uiuēte fruebatur conſ. 14. nu. 47. fol. 43
vxor uidua ſequitur forum uiri præmortui. ibid. nu. 48.
vxor quando expellitur à marito nedum habere debet quartam in bonis mariti in pœnam ipſius, ſed etiam dotem. conſ. 14. num. 38. fol. 42
vxor uidua eſt defuncti mariti imago, & econtra. conſ. 14. nume. 54. fol. 43
vxor uidua ſuperuiuens, per annum portare debet lugubria. ibid. num. 55.
vxori non licet habere duos maritos, nec è contra cōſ. 93. nu 11. fol. 192
vxori alleganti ſæuitiam uiri incumbit onus probandi. conſ. 27. nu. 2. fol. 65
vxores duas eodem tempore quis habere non poteſt. conſil. 96. nu. 6. fol. 197

F I N I S.

CONSILIORVM SIVE RESPONSORVM

PRAESTANTISIMI ATQVE CELEBERRIMI IVRISCONSVLTI, EQVITISQVE AC PRAESIDIS

Senatus Montisferrati meritiſſimi.

D. Rolandi à Valle Patritii Caſalenſis.

SVMMARIVM.

1 *Machinans contra perſonam Principis, vel eorum qui circa eius lata aſſiſtunt, vt ſunt Proceres Sacri palatii, vel Senatores, incidit in crimen læſæ maieſta.*
2 *Senatores dicuntur pars corporis Principis.*
3 *Senatores patres conſcriptos appellat Imperator.*
4 *Machinans aliquid contra perſonam aduocatorũ, qui oocupati ſunt circa Principem, incidit in crimen læſæ maieſtatis.*
5 *Offenſa facta conſiliariis Principum in dubio videtur facta in damnum Principis.*
6 *Aſſaliens caſtrum domini committit feloniam, quia dicitur uenire contra iuramentum fidelitatis.*
7 *Aſſaliens triremes Cæſaris, & illas ſacco ponens, dicitur committere feloniam.*
8 *Feloniam committenti confiſcantur nedum bona allodialia ſed etiam feudalia.*
9 *Delictum feloniæ cum ſit graue, officit in feudis nedũ filiis, ſed etiam agnatis.*
10 *Vaſallus propter delictum, quod de directo offendit dominum, ſecundum communem priuatur feudo, quod applicatur ipſi domino, ſiue ſit feudum nouum, ſiue antiquum, in præiudicium etiam agnatorum.*
11 *Feudum in quo agnati veniunt virtute primæ inueſtituræ, datum cenſetur cũ hac qualitate, vt ſi ingratitudo cõmittatur contra dominũ, feudum ipſum ad eum reuertatur, etiã in præiudicium agnatorum.*
12 *Ordinatio nulla valet in feudis.*
13 *Nec etiam pro anima.*
14 *Vaſallus non poteſt diſponere, quod vnus filiorum habeat duas partes feudi, & alter tertiam.*
15 *Memoria defuncti damnari poteſt quando crimen læſæ maieſtatis commiſſum eſt aduerſus Principẽ vel Romanorum Rempublicam.*
16 *Memoria defuncti in omnibus aliis capitulis præterquam in ſupradictis duobus damnari non poteſt.*
17 *Memoria defuncti vt damnari poſſit, non ſufficit probare, quod is ſit reus læſæ maieſt. ſed quod fuit crimen ipſum commiſſum aduerſus Principem.*
18 *Delictum extinguitur cum perſona.*
19 *Pœna. l. ſi. ff. ad l. Iul. maieſt. non extenditur ad offendentem eum, qui circa latus Principis aſſidet.*
20 *Diſpoſitio. l. ſi. C. ad l. Iul maieſt. quo ad pœnam de nouo impoſitam cõtra commitientem crimen læſæ maieſta. in principem, non extẽditur ad Rempublicam Romanorum, nec ad alium.*
21 *Decretum Principis licet diſponat quod quis incidat in crimen læſæ maieſtatis, taman ex hoc nõ ſequitur quod memoria eius damnari poſſit.*
22 *Sententia condemnatoria memoriæ & cõfiſcationis bonorum lata cõtra illum, qui machinatus nõ eſt contra Cæſraem, ipſo iure redditur nulla.*
23 *Diſpoſitio. l. quiſquis ad l. Iul. maieſt. quæ loquitur de officialibus principis, locum habet in aſtãtibus coram principe, & non in aliis.*
24 *Qualitas requiſita a d. l. quiſquis, ſi ceſſat, etiam ceſſare debet eius diſpoſitio.*
25 *Magiſtratum occidens non incurrit in pœnam. l. quiſquis. C. ad l. Iul. maieſt. quãdo cõſiliarius, ſiue aſſiſtens lateri principis miſſus eſt in aliquã prouinciã, vel ciuitatem vt ibi magiſtratum gereret.*
26 *Crimen læſæ maieſt. non committitur niſi per ſubditũ.*
27 *Falſificans monetam ciuitatis incidit in crimẽ læſæ maieſt. ſi eſt ſubditus ipſius ciuitatis.*
28 *Subditus non incurrit crimẽ læſæ maieſt. ſi ſit ſubditus tantum ratione feudi.*
29 *Feudatarius licet iuret fidelitatem domino iuxta antiquam, & nouam formam fidelitatis, tamen ſi nõ ſit ſubditus aliter quam ratione dicti iuramenti nõ cõmittit crimen læſæ maieſtatis.*
30 *Feudatarius dicitur ſubditus ratiõe feudi, quo ad hoc vt poſſit agi ad priuationem feudi, non aliter.*
31 *Feudum antiquũ, ſecundum magis cõmunem propter homicidium vaſalli transfertur in agnatos.*
32 *Officialem principis eius lateri aſſiſtentem occidens, non animo aliquid moliendi contra principem, ſed in odiũ ipſius interfecti, non cõmittit cri. læ. maie.*
33 *Patriam prodiens non odio principis principaliter vt ei ciuitas auferatur, ſed alia ex cauſa, non incidit in crimen læſæ maieſtatis.*
34 *Occidens officialem principis, vt prouincia careat illo officiali committit crimen læſæ maieſt.*

35 *Officialem Principis an quis occiderit odio particulari, ex coniecturis, & præſumptionibus probat, quibus ſtandum eſt.*

36 *Interpretatio illa ſumenda eſt per quam minus graue delictum præſumitur.*

37 *Interpretatio quando poteſt fieri quod delictum aliquod ſit grauius vel leuius, debet fieri in terpretatio quod delictum ſit leuius & minus graue.*

38 *Veriſimilitudo eſt cognata naturæ.*

39 *Probari ſi non poteſt liquido quod vaſallus in damnũ domini reuelauerit ſecretum, ſumitur probatio ex coniecturis ſi alias dominum odio habuerit, aut dãnificauerit ex aliqua cauſa.*

40 *Præſumitur malum, & deterius de filio ſi eius pater fuit diuerſarum partium ſtudioſus ſiue rebellis contra Principem.*

41 *Præſumendum eſt pro filiis ſi patres eorum fuerunt fideles principibus ſuis.*

42 *Filius præſumitur geſta patris imitari tam in vitiis, quam in virtutibus.*

43 *Affectionis, & voluntatis eiuſdem præſumitur eſſe filius ſicut & pater.*

44 *Confiſcatio non trahitur ad bona ſubiecta fideicommiſſo, & ſic ad prohibita alienari.*

45 *Feudum conceſſum pro ſe, & hæredibus quibuſcunque, eſt tranſitorium ad quoſcunque hæredes.*

46 *Paria ſunt quod feudum concedatur alicui pro ſe & hæredibus quibuſcunque, vel pro ſe, hæredibus, & quibus dederit.*

47 *Clauſula, & quibus dederit, appoſita in conceſſione feudali, operatur quod vaſallus de feudo poterit teſtari & contrahere ſine licentia domini.*

48 *Feudum conceſſum pro ſe & hæredibus quibuſcunque venit in reſtitutione fideicommiſſi.*

49 *Dux Mediolani plenitudinem poteſtatis habet in ſuo Ducatu, & in ipſo ea omnia poteſt, quæ Imperator in vniuerſo orbe.*

50 *Duces, Marchiones, & Comites perpetuo inueſtiti, in eorum dominio cenſentur principes.*

51 *Comes virtutum potuit donare ciuitatem Aſtenſem.*

52 *Imperator ſicut poteſt alteri concedere facultatem diſponendi de feudo, ita Dux Mediolani.*

53 *Ratificatio trahitur retro, & æquiparatur mandato.*

54 *Vaſallus committens feloniam in multis caſibus, agnatis non præiudicat.*

55 *Diſponere quis poteſt arbitrio ſuo de rebus allodialibus, & ſuper illis ordinare, ac fideicommiſſum relinquere.*

56 *Dux Mediolani, qui recognoſcit Cæſarem in directũ dominium ſine eius priuilegio non poteſt facere in præiudicium alterius rem feudalem allodialem.*

57 *Comes non poteſt liberare ſuum vaſallum a iure vaſallagii ſine conſenſu Regis.*

58 *Confirmatio facta cum clauſula ex certa ſcientia, & de plenitudine poteſtatis, dicitur noua datio, et nouum pactum.*

59 *Confirmatio facta ex certa ſcientia, & animo deliberato, operatur præſumptione informationis.*

60 *Paria ſunt, quod in confirmatione ſit expreſſus ſolus tenor rei confirmatæ, vel quod in ea ſit appoſita clauſula, ex certa ſcientia.*

61 *Verbis Principis prolatis in facto proprio creditur.*

62 *Exhibere eſt in publicum oſtendere videndi cauſa.*

63 *Argumentum a communiter contingentibus validiſſimum eſt.*

64 *Reuocari in dubium non poteſt, quod factum eſt ex certa ſcientia principis.*

65 *Audiri quis non debet contra id, quod Princeps facit ex certa ſcientia.*

66 *Clauſula ex certa ſcientia, excludit errorem præſumptum, & tollit vitium ſubreptionis.*

67 *Reſcriptum ex certa ſcientia conceſſum, remouet omne obſtaculum, & maxime, ſi addita eſt clauſula de plenitudine poteſtatis.*

68 *Clauſula de plenitudine poteſtatis, operatur, vt nihil opponi poſſit quod annullet gratiam, & ea ſtante, non poteſt dici Principi, cur ita facis?*

69 *Funiculus duplex potentior eſt quam ſimplex.*

70 *Veriſimilitudinem conſiderare debẽt iudices in deprehendenda veritate.*

71 *Clauſula, omnia & ſingula, appoſita in contractu, quid operetur.*

72 *Teſtator ſi in teſtamento ſolenni ſe referat ad ſcripturam priuatam, non ſolennẽ, omnia contenta in ſcriptura priuata cenſentur expreſſe diſpoſita, & expreſſa in ipſo teſtamento.*

73 *Clauſula, iuribus noſtris ſemper ſaluis, non operatur in conceſſis, & expreſſis.*

74 *Diſpoſitio conditionalis, quæ purificata fuit, habetur pro pura.*

75 *Verbum legat, importat diſpoſitionem.*

76 *Verba diſpoſitiua non recipiunt gloſſationem nec interpretationem.*

77 *Diſpoſitio teſtatoris vim legis obtinet.*

78 *Iniuria reſtringi debet ſecundum animum facientis.*

79 *Confiſcatum minus legitime, dicitur occupatum.*

80 *Vaſallus contrahens amicitiam cum inimico domini perdit feudum.*

81 *Confederans ſe cum inimico domini perdit feudum, et priuatur omnibus priuilegiis, quæ a domino ſuo dignoſcit obtinere.*

82 *Vaſallus faciens amicitiam cum inimico domini, videtur eſſe eiuſdem propoſiti.*

83 *Vaſallus contrahens amicitiam cũ inimico domini perdit feudum, ſi ea contracta fuerit in pernitiem domini, alias ſecus.*

84 *Vaſallus ſi copulauit amicitiam cum inimicis domini in perniciem, & damnum eius, vt inimici ſiut potentiores, perdit feudum: ſecus ſi non in iniuriam, ſed quia virtuoſum ſit acquirere amicos, quia tunc non perdit feudum.*

85 *Amicum eſſe alterius, non eſt malum.*

86 *Noli eſſe pro amico inimicus proximo.*

87 *Domino incumbit probare quod vaſallus contraxerit amicitiam in damnum & perniciem ipſius.*

88 *Amicitiam fuiſſe cõtractam in perniciem domini, probatur ex coniecturis.*

89 *Vaſallus quod reuelauerit ſecreta domini in perniciem eius probatur ex coniecturis, & qualitate perſonæ.*

90 Pro-

90 *Probatio negatiuæ eſt difficilis.*
91 *Amiſſio feudi licet ex copulatione amicitiæ cum inimicis domini cauſetur ex præſumptione, nõ autem ex vera probatione, tamen contra eam admittitur probatio in contrarium.*
92 *Præſumptiones duæ vbi concurrunt, quarum vna eſt excluſiua doli ſeu fraudis, & ſic delicti, & alia incluſiua, ſemper attenditur excluſiua.*
93 *Vaſallus vt amittat feudum propter damnum illatum Principi, requiritur quod ſit notabile.*
94 *Vaſallus ſi ſciat, quod aliquis velit facere modicum damnum domino, & illud non reuelat, non perdit feudum.*
95 *Ingratitudo magna adeſſe debet, vt vaſallus perdat feudum.*
96 *Vaſallus ſi non reuelat damnum dandum Principi amittit feudum.*
97 *Vaſallus ſi extitit ingratus domino, quia potuit mutuare pecuniam domino, & noluit, non perdit feudum.*
98 *Ingratitudo iure poli, & fori culpatur.*
99 *Dominus pro modico exceſſu non priuatur proprietate feudi.*
100 *Delator domini licet perdat feudum, tamen id fallit, ſi de leui crimine accuſatur.*
101 *Vaſallus pro modico feudo non tenetur domino.*
102 *Modica ſemper cenſentur excepta præſtare iuramentum fidelitatis.*
103 *Vaſallus, & ſi priuetur feudo ſi illud deteriorauit, tamen id procedit data notabili deterioratione, alias ſecus.*
104 *Subditus, ſi copulauit amicitiam cum inimicis domini ex iuſta cauſa metus, excuſatur*
105 *Pœna debet tenere ſuos authores.*
106 *Quis non debet prægrauari ex odio alterius.*
107 *Frater pro fratre non tenetur in crimine læſæ maieſt.*
108 *Accedens ad hoſtes non vt eis auxilium impendat, nec ad iacturam domini, ſed vt ſibimet proſit ne offendatur, ſecundum communem dicitur carere dolo, & non eſſe in culpa.*
109 *Manens cum hoſtibus non in damnum domini, ſed vt euitet periculum, & ipſe non ſit aptus in armis, excuſatur.*
110 *Vaſallus committendo cauſam aliquam priuationis feudi, non amittit feudum, ſi id per metum fecerit.*
111 *Metus cauſa ſi aliquid quis fecerit probabiliter, licet non iuſte, excuſatur.*
112 *Veriſimilitudo dicitur cognata naturæ.*
113 *Veriſimilitudo habetur pro lege.*
114 *Pax ſeruari debet.*
115 *Pax non habet vim ſimplicis indulgentiæ, ſed reſtitutionis in integrum.*
116 *Bona rebellium ſi tempore rebellionis aliis ſint conceſſa, facta pace, reſtituenda ſunt primis dominis, cũ tempore pacis omnia in priſtinum reddi debeant.*
117 *Sententiæ latæ contra rebelles, facta pace reſcindi debent.*
118 *Poſſeſſiones, quæ poſſidebantur ante tempus belli, poſſeſſoribus facta pace reſtitui debent.*
119 *Fictio poſt liminii quæcunque reſtituit, quæ aufert captiuitas.*
120 *Exceptio facta in aliquibus caſibus firmat regulam in non exceptuatis.*
121 *Expreſſa ſpecialiter minorem habent dubitationem, & efficaciora ſunt.*
122 *Verba non cenſentur appoſita ſine virtute operandi.*
123 *Verbum nullum, quamuis minimum, ſuperfluum eſſe debet.*
124 *Benemerentibus multa conceduntur, quæ aliis denegantur.*
125 *Bonorum immobilium appellatione non veniunt iura.*
126 *Bonorũ appellatione veniunt iura, & actiones tendentes ad conſequutionem bonorum immobilium.*
127 *Actio quando competit ad rem immobilem iudicatur, vt de re immobili, ſicuti etiam iudicatur de re mobili quando datur ad rem mobilem.*
128 *Iura ſeruitutum prædialium adhærent immobilibus, quia inter ipſa computantur.*
129 *Decimæ enumerantur inter immobilia.*
130 *Ius collectandi & exigendi pedagium connumeratur inter immobilia.*
131 *Redditus annui inter immobilia computantur.*
132 *Iura, & actiones veniunt in publicatione bonorum, ſi nomen bonorum eſt ſimpliciter prolatum.*
133 *Bonorum appellatione venit, quod quis poteſt vendicare rem pro qua habet actionem, ſi eam non poſſidet, vel exceptionem ſi poſſidet.*
134 *Mandati forma eſt diligenter obſeruanda.*
135 *Mandatum debet diligenter obſeruari, non ſolum in ſubſtantia, ſed etiam in qualitate.*

CONSILIVM PRIMVM.

IN præſenti cauſa, quæ ventilatur coram Excell. & oculatiſſimo Senatu ſtatus Mediolani per & inter Illuſtr. Comitem Scipionem de Fliſco actorem ex vna, & agentes pro camera Regia & Ducali ipſius ſtatus reos conuentos ex altera, decreuerã non cõſulere, ſciens peroptime ſuperuacuum fore coram tot excellentiſs. Patribus conſcriptis iura, & deciſiones allegare, quibus omnia iura aperta ſunt: tamen, vt ſatisfaciam voto dicti Illuſtriſſ. Comitis: reſpondeamque ſubtiliſſimis motiuis per conſummatiſſimum Senatorem Polidonium Mediobarbum excitatis, conabor pro veritate dicere (prout moris mei ſemper fuit) quæ de iure ſentio in fauorem ipſius Comitis, cuius victoriam in tuto portu fore exiſtimo. Et quia duo ſunt capita, de quibus hæſitari video, ideo gradatim procedendo, in primis, vt veritati & iuſtitiæ euidentior ſit via, tangam ea, quæ allegari poſſunt pro dicta Camera.

¶ Secundo nonnullas concluſiones adducam pro fundamento intentionis prædicti Comitis.

¶ Tertio & vltimo reſpondebo adductis in fauorem ipſius Cameræ, ex quibus remanebunt etiam abſoluta motiua dicti præſtantiſſimi Polidonii, quæ longe ante me reſoluta per eum fuiſſe arbitror

trot. Deueniendo igitur ad primum caput, dicen-
dum videtur, ꝙ Comes Scipio reſtitutionem oppidi
Pontremuli cum ſuis caſtris, iurib. & pertinentiis de
uoluti, & aperti dictæ Cameræ ob crimen læſæ maie.
per Comites Aluiſiũ, Hieronymum, ac Otthobonum
cõmiſſum, in perſonam Illuſt. Zanetini Auriæ militis
aſſiſtentis Cæſareæ maieſtati, & qui aſſilierũt eius claſ
ſem maritimam, conſequi non debeat. Qm̃ indubita-
1 ti iuris eſt, † ꝙ ſi quis machinatur cõtra perſonã prin
cipis; vel eorum qui circa eius latus aſſiſtunt, vt ſunt
2 Proceres ſacri palatij, † vel Senatores, qui pars cor
3 poris ſui ſunt. quos etiã † Patres conſcriptos appel-
lat Imperator in l. 1. C. de cad. toll. vel militũ, incidit
in crimen læſæ maieſt, tex. eſt vulgaris, vbi notant om
nes in l. quiſquis. C. ad l. iul. maieſt. Soci. in conſi. 275.
num. 3. Iſern. in c. 1. in ver. & bona committentiũ. in
4 add. 1. in prin. quæ ſint rega. vbi etiam hoc tradit † de
aduocatis occupatis circa Principem. & ibi Affli. nu.
506. Alcia. in conſi. 467. col. fi. verſ. nec obſtat ille tex.
Laud. in tract. ſuo in tit. de crimine læſæ maieſt. nu. 5.
ſed Comites Aluiſius, Hieronymus, & Otthobonus
fratres machinati ſunt contra perſonam Illuſtr. Zane
tini Auriæ pręfecti claſsis, & militis aſtantis Cæſareæ
maieſtati; ergo &c. Nec obſtat quod opinio ipſa vi-
res non habeat quando offenſio facta reperitur in o-
dium, & inimicitiam particularem alicuius, ſed ſolũ
quãdo propter inimicitiam quam habet delinquens
cum Imperatore, & in eius vltionem offendit Conſi
liarium, vel alium officialem, de quibus in dicta l.
5 q. ſqs. Nam reſpondetur, † quòd in dubio hmõi of-
fenſa facta videtur in damnum principis, cum nõ ap
pareat alia cauſa, quæ poſſit concernere priuatũ in-
tereſſe, ſecundum quod eo in caſu eſſet præſumen-
dum. ita Aegid. Boſ. in d. titul. de crimine læſæ maie.
nume. 35. item & alio modo commiſerunt feloniam,
quia aſſilierunt triremes Cæſaris, & ſacco eas ſuppo
6 ſuerunt, vel ſubici fecerunt; quo caſu ſicut † aſſiliẽs
caſtrum committit feloniam, vt per Iacob. de ſancto
Georgio in inueſtitura ſua in verb. Dictique vaſalli
promiſerunt non committere feloniam, col. 15. verſic.
Quidam Epiſcopus, & priuatur feudo. c. 1. §. porro,
quæ ſit prima cau. ben. amit. Curt. iun. in tract. feud. in
4. parte, in 10. cauſa priuationis. Affl. in deciſ. 265. nu.
59. Soc. iun. in conſi. 68. num. 84. volum. 3, quia dicitur
venire contra iuramentum fidelitatis, & in conſ. 134
num. 37. vol. eod. Abb. in conſi. 3. col. 1. verſi. ſi autem,
7 vol. 2. Ita etiam dicendum venit, quod † aſſaliens tri
remes Cæſaris, & illas ſacco ponens, dicitur cõmit-
tere feloniam, & incidere in crimen læſæ maieſtatis.
Cum igitur ex his appareat, fratres ſuos dictum cri-
8 men commiſiſſe, ſequitur † quod legitime confiſcata
fuerunt bona nedum allodialia dictorum Comitum
iux. dictam l. quiſquis, ſed etiam feudalia oppidi Pon
tremuli, ac aliorum caſtrorum & pertinentiarum, e-
tiam in præiudicium dicti Comitis Scipionis agnati,
9 quoniam † delictum tam graue officit nedum delin-
quentibus, & filijs, verum etiam & agnatis, vt eſt
recepta Doct. ſententia in cap. 1. §. fina. quæ ſit prima
10 cau. ben. amit. vbi † ſi vaſallus priuatur feudo propter
delictum, vel culpam, quæ de directo offendit domi
num, ſiue feudum ſit nouum, ſiue antiquum, ſemper
reuertitur ad dominum. excluſis etiã agnatis, & hoc
in iniuriæ ſuæ vltionem ca. 1. an ille qui interfect. frat.
Domini Bald. in cap. primo verſi. quæro ergo ſi vaſal.
feud. priue. Ana in conſi. 32. in 2. dubio. vbi aſſerit hãc
eſſe * communem. Curt. iun. in tract. feud. in 5. par. in
1. conclu. Aegid. in tract. prædicto in titu. de publica.
bono. nume. 55. Iacob. de ſancto Georgio in inueſti-
tura ſua, in verbo. dictique vaſalli promiſerunt non
comm. felo. colum. 2. ver. 7. quæro, & col. 16. verſic. vi-
deamus nunc, hanc etiam communem dixit eſſe De-
ci. in conſi. 606. colum. pen. & magis cõmunem Curt.
iun. in loco de quo ſupra, quamuis nonnulli teneant
contrarium de agnatis, licet male, vt per Gozad. in
conſi. 84. num. 3. vbi atteſtatur hanc eſſe magis cõmu-
nem, & Soci. iun. qui multos alios citat in conſil. 68.
nu. 127. volu. 3. vbi dicit hanc partem receptam a do-
ctoribus, & quod illo anno ita conſuluit cum mul-
tis aliis excellentiſſimis doctoribus, quoniam ea eſt ve
rior, & ipſam vti crebriorem ſequitur Pariſ. in conſil.
11 21. num. 53. vol. 1. Ratio etenim eſt, quia ex quo † feu
dum eſt beneficium in quo agnati veniunt virtute pri
mæuæ inueſtituræ, & inueſtito cenſetur datum cũ iſta
qualitate & conditione, vt ſi ingratitudo committa-
tur, contra dñm feudum ad eum reuertatur, agnati
non poſſunt conqueri, cum feudum a principio fue-
rit affectum cum hac qualitate & conditione, videli-
cet, ſi primus, cui facta fuit conceſſio, & ab eo ſucceſ-
ſiue deſcendentes, erunt verſus dominũ grati, vt per
Curt. iun. & Pariſ. vbi ſupra. ac Abb. in conſil. 3. col. 3.
ver. ex his & aliis, volu. 2.

¶Nec obſtat, quod præmiſſa opinio poſſet ſibi lo-
cum vendicare niſi de dicto feudo fuiſſet teſtatũ per
quondam Illuſtr. dominum Sinibaldum eorum pa-
trem, prout teſtatus eſt, & qui in ſuo teſtamento tres
filios Aluiſium, Hieronymum, & Otthobonũ, ac quar
tum naſciturum, cui imponebat nomen Scipio, ſuos
hæredes vniuerſales inſtituit, & iuxta ritum, & mo-
rem ſuorum anteceſſorum fideicommiſſum fecit, con
ſtituendo primogenituram, & prælegando Comiti
Io. Aluiſio eius primogenito maiorem partem feudo
rum, & bonorum ſuorum, in quibus etiam comprehẽ
di voluit oppidum Pontremuli, ſi de eo dominus ip
ſe Sinibaldus inueſtitus fuiſſet, prout demum a Ca-
rolo V. Imperatore inueſtitus fuit, adimendo eo in ca
ſu in locum ipſius caſtri dicto Comiti Io. Aluiſio nõ-
nulla alia loca in dicto teſtamẽto ei prius legata, quæ
poſtea prælegauit alijs tribus filijs, hac tamen lege
& conditione, ꝙ quatenus dictus Comes Io. Aluiſius
decederet abſque filijs legitimis, & naturalib. tũc om
nia caſtra, & alia bona in ipſo teſtamento recitata per
uenirent ad Illuſtr. dñm Hieronymum filiũ 2. genitũ,
& ipſo deficiente ſine filijs ad Illuſt. dñm Otthobonũ.
& Comitem Scipionem gradatim. Quia reſponde-
12 tur ꝙ † nulla ordinatio in feudis valere poteſt. c. 1. in
princ. ibi, nulla ordinatione defuncti inter eos manen
te vel valente, de ſuc. feu. c. 1. §. donare, qual. olim feu-
dum pot. alien. & in c. Imperialem, in princ. de prohi.
13 feud. alie. per Fede. vbi † nec pro anima. Alex. in cõſi.
2. col. 1. vol. 5. & quia de hoc late dixi in cõſi. meo 42.
vol. 1. ideo vlterius non progredior. Et in tantum hoc
eſt verum, quòd inquit Andr. de Iſern. in dicto cap. 1,
14 quod † vaſallus non poteſt etiam diſponere quod v-
nus filiorum habeat duas partes in feudo, alter vero
tertiam; quia hoc non obſtante æqualiter, omnes fi-
lij ad feudum vocabuntur, & quæ ſit ratio, aſſigna-
tur ibi per Bald. & Alua. ſequitur Soc. in conſi. 252. nu
me. ſecundo.

¶ His tamen non obſtantibus contrariã opinionẽ
de iure veriſſimã eſſe arbitror, Et in primis anteqnã
condeſcendã ad fundandã intẽtionem dicti Comitis
Scipionis, pręſupponam duo in facto, quæ ſunt veriſ-
ſima. Primo, ꝙ dictũ oppidum Pontremuli cũ ſuis ca
ſtris, iuribus, & pertinentijs erat totũ dicti quondã Il-
luſt.

l.1.Comitis Aluiſij vigore primogenituræ, & diſpo-
ſitionis paternæ acceptatæ per alios filios. Secundo
ꝙ illud eſt ſubiectum reſtitutioni fideicommiſſi in e-
uentum, in quem decederet Comes Aluiſius ſine fi-
liis, vt infra dicetur.

¶ Quibus præmiſſis, dico, quod illud nullo mo-
do potuit confiſcari, ſed quod omnino ad prædictum
Illuſtr. Comitem Scipionem vti fideicommiſſarium
reſtitui, & relaxari debet. Quoniam clariſſimi iuris
eſt, quod † memoria dicti Comitis Aluiſij damnari
non potuit, nec minus bona ipſius potuerunt iuridi-
ce publicari. Quod luce clarius demonſtratur; quo-
15 niam † memoria defuncti damnari non poteſt, niſi
quando crimen læſæ maieſtatis eſt commiſſum aduer
ſus Principem; vel Rempublicam Romanorum, vt
eſt tex.expreſſus in l.fi.ff.ad l.iul.maieſtatis, §. publi-
corum, in verbo publica autem,inſt.de pub.iud.l.pe
nult.C.ad l.iul.maieſt. Ang.in l.fi.eod.tit. idem Ang.
16 in conſi.223.col.1. vbi inquit,impoſſibile eſſe, † ꝙ ho
minis memoria poſſit damnari, niſi in certis caſibus
expreſſis in iure, inter quos eſt crimen læſę maieſta-
tis. ſolum in duobus capitulis, ſcilicet quando ma-
chinatio facta eſt contra Cæſarem,aut contra rempu
blicam Romanorum; in omnibus autem aliis capiti
bus ceſſat dicta poteſtas memoriam damnandi.l.3.ff.
ad l.iul.maieſt.& Ang.ſequuntur Arim.in add. ad An
gel.in tract.maleſ.in ver. Qui dominus iudex videns
quòd inquiſiti non comparent, nu.46.& Aegid. in di
cto tit.de crimine læſæ maieſta.nu.57.c.fin.vbi ait, ꝙ
inſipide aliqui loquuntur, qui dicunt generaliter, ꝙ
in omni crimine læſæ maieſta.quando quis venit con
tra dominium Principis, memoria poteſt damnari;
quia illud ſolum procedit quando contra perſonam
principis; vel rempublicam Romanorum eſt cōmiſ-
ſum dictum crimen, alias extra iſtos duos caſus me
moria defuncti damnari non poteſt, Foller.in pract.
ſua in ver.Item quod commiſit crimen læſæ maieſta,
num.92. Capic.in deciſ.130.numero.19.& Gramma.
deciſ.6.nu.19.vbi etiam ſequitur Angel. ſupra, & in
deciſ.num.21.Craue.in conſi.224.num.6. Dec. in con
ſi.410.col.pen.vbi dicit, quod in duobus caſibus ſo-
lum habent locum iura ſupra allegata, ſcilicet quan-
do contra Rempublicam Romanorum, vel contrà
Principem; ſecus autem quando contra alia capitu
la læſæ maieſta.in quibus memoria damnari non po-
teſt, vt not.glo.in §.per contrarium, in ver.poſt mor
tem, inſtitu.de hæred. quæ ab inteſt.& in dicto §. pu
17 blicorum, in ver.memoria. Et ideo inquit, † non ſuf
ficere probare quod quis ſit reus læſæ maieſtatis ad
hoc, vt eius memoria poſſit damnari, ſed præciſe re
quiritur quod probetur tale crimē fuiſſe commiſſum
aduerſus ipſum Principem.Gramma.vbi ſupra num.
14.ſed in caſu de quo agitur Comes Aluiſius aliquid
non eſt machinatus contra Cæſaris perſonam, ſed in
perſonam Illuſtr. Zanetini, ergo memoria eius dam-
18 nari non potuit, & bona eius confiſcari: quia † deli-
ctum per eum commiſſum extinctū fuit cum eius per
ſona, l.defuncto,de pub.iud. Nam iure cautum non
19 reperitur, † quod pœna dictæ l.fi.ff. ad l.iul. maieſta.
quæ loquitur quando aduerſus Cæſarem, vel rempu
blicam quis eſt molitus, vel hoſtili animo animatus,
& quæ ſtricti iuris eſt, extendatur ad offendentem
eum, qui circum latus principis aſſideat, vt proba-
tur ex not.per Rui.in conſi.3.col.6.in princ.volum.5.
qui conſuluit in caſu Decij, de quo in conſi.ſupra ci-
tato, vbi tradit, † quod ſicut diſpoſitio l. quiſquis,
20 quo ad pœnam de nouo impoſitā cōtra illum, qui cō
miſit crimen læſæ maieſt.in principem, nō extēditur
ad rempublicam Romanorū,nec ad alium,ita eſt di-
cendum ꝙ d.l.fi·ff.ad l.iul.maieſt.quæ vult contra re-
gulas iuris cōis,ꝙ memoria defuncti poſſit damnari,
locum non habeat niſi contra illum,qui hoſtiliter ani
matus eſt contra rempublicā Romanorum & ipſum
principem, quia vtroque caſu eſt eadem ratio,& tan
to magis, quia expreſſe tex. in d.l.fi.dicit ꝙ non om-
nis qui committit crimen læſæ maieſta. poſt mortem
poteſt damnari, ſed is, qui hoſtiliter eſt animatus
contra principem, vel rempublicam Romanorum.
Cæterum,ſi quis ex alia cauſa l.iul.maieſtatis reus ſit
morte crimine liberatur, & ſic tex. ſe reſtringit ad
prædictos caſus, & omne aliud caput dictæ l.iul. ex-
cludit.allegat Sali.in l.fi·C.ad l.iul.maie. Vlterius ſub
21 dit Ruin.in ver. ſed ad hoc clare, quod licet † decre-
tum principis diſponat, ꝙ quis incidat in crimen læ-
ſæ maieſta. non tamen ex hoc ſequitur, ꝙ memoria
eius damnari poſſit, quia iſta ſtant ſimul, quod cri-
men illud quis commiſerit, & tamen ꝙ eius morte
extinguatur crimen, vt in d.l.fi.ff.ad l.iul.maieſt. Al-
cia.in conſi.467.col.2.in prin.verſi.ſecundo reſponde
tur, vbi dicit hanc eſſe magis * communem, quod d.
l.fin.non habet locum niſi in Imperatore & republi-
ca Romana. Vnde ex hoc capite concludendum ve-
nit, ꝙ ex quo non conſtat quod Illuſtr. Comes Alui
22 ſius aliquid ſit machinatus contra Cæſarem † ſenten
tiam condemnatoriam memoriæ, & cōfiſcationis bo
norum cōtra eum latam nullam eſſe funditus ipſo iu
re tanquam prolatam in iam mortuum, & per iudi-
cem mortis notitiam habentem.l. in ſumma.§. fi.ff.de
re iudi.& ita in caſu noſtro concludit Angel.in dicto
conſi 223.col.1.quia tale delictum morte fuit extin-
ctum l.defuncto.ff.de pub.iud.l.2.C.ſi reus vel accuſ.
ſecundo dicitur quod etiam quatenus memoria de
functi poſſet damnari quando offenduntur officiales
23 † aſtantes principi,iuxta formā.l.quiſquis C.ad l.iul.
maieſt. Tn̄ ꝙ propter mortem illatā Illuſt.Zanetino.
non potuit Illuſt. Comitis Aluiſij memoria dānari

¶ Primo quia non conſtabat ꝙ ipſe fuerit officialis
immediatus Cæſaris,ſed ſubſtitutus Illuſtr. principis
Auriæ,vt etiam palam omnibus notum eſt.

¶ Secundo dicitur, quod etiam dato (ſed non cō
ceſſo) quod fuiſſet eius officialis immediatus, quod
tamen non erat de aſtantib. Cæſari, vt requirit text.
in d.l.quiſquis.

¶ Tertio dato etiam ſine veri præiudicio,ꝙ fuiſ-
ſet de aſtātibus,dicitur ꝙ tempore, quo fuit occiſus
Illuſtr. Zanetinus non trahebat moram penes Cæſa-
rem,nec penes eum aſtabat,ſed erat in ciuitate Ianuę
vt effectus rei demonſtrauit. Quo caſu cum eſſet †
qualitas requiſita a d.l.quiſquis,ceſſare debet eius di
24 ſpoſitio.l.adigere.§.quamuis, de iure patron. Et pro
iſta opinione adduco in terminis deciſionem Aegid.
in d.tit.de crim.lęſæ maie.nu.9.ver.3.quæro.Vbi poſt
25 Sali.in d.l.quiſquis,inquit, † ꝙ non incurrit occidens
magiſtratum in pœnam dictæ l.quiſquis, quādo Con
ſiliarius, ſiue aſſiſtens lateri principis miſſus eſſet in
aliquam ciuitatem vel prouinciam, vt ibi magiſtratū
gereret,quia verum eſt dicere, ꝙ non occiditur aſſi-
ſtens lateri principis dato ꝙ nomine ſit talis.Et ideo
ſubdit, quòd cum ex conſiliariis Cæſaris in dominio
Mediolani eligatur ſingulo biennio vnus pro prætore
Cremonæ, pœna dictæ l.quiſquis, non haberet locū
quo ad ipſum. Cum igitur dictus Illuſtr. Zanetinus
non fuerit de proceribus, conſiliarijs, vel aſtanti-
bus Cæſari,merito ſequitur,quòd licet fuerit occiſus

a dicto quondam Illuſt. Comite Aluiſio,quod tamen
non incidit in tale crimen propter quod potuerit me
moria eius damnari, & bona eius confiſcari.l.defun-
cto,de pub.iud.
¶ Quarto, quod dictus Illuſt. Comes Aluiſius nō
incidit in crimen læſæ maieſtatis propter occiſionem
dicti Illuſtr.Zanetini, dato etiam quod fuiſſet de pro
ceribus,& conſiliariis aſtantibus Cæſari, patet ; quo
26 niam, † vt quis incidat in dictum crimen, opus eſt
quod ſit ſubditus Cæſari, alias non incurrit crimē læ
ſę maieſtatis. tex.eſt iuncta glo.in ver.ſubfuit,in cle-
men.paſtoralis, de re iud.Bald.in l.2.C.de fal. mone.
27 vbi inquit,† ſubditum ciuitatis incidere in crimen læ-
ſæ maieſtatis, ſi ipſe falſificat monetam ipſius ciuita-
tis. & quòd dixit ſubditum, quia non ſubditus non
incidit in crimen læſæ maieſtatis.Et quia de hoc alias
dixi in conſi.meo quarto in princip.Ideo ad ibi dicta
me remitto. Quibus etiam addo Gram. in voto 10.
num.33.Dec.in conſi.604.in prin.Pariſ.in conſi. 101.
nu.33.in 1.vol. Corn.in conſi.96.col.prin.in fin.vol.4.
Alex.in conſi.13.col.1.vol.6.Aegid.in tit.de for.com-
peten.num.137.& Cepha.in conſi.75.nu.37.& 56.vo-
lumine 1.
28 ¶ Nec habet obſtare, † quod eſt ſubditus ratione
feudi Pontremuli, vt per Soci.in conſil.222.col. pe-
nul.verſi.2.quia reſpondetur, quod hoc non ſufficit,
ſed neceſſe eſt quod ſit aliter ſubditus: ita Aegid. in
dicto titu.de crim.læſæ maieſtatis, nu.106. vbi dicit,
* quod * communiter tenetur per Card.& alios in cle-
29 men.paſtoralis,in ver.denique de re iud. quod † licet
feudatarius iuret fidelitatem domino iuxta antiquam
& nouam formam fidelitatis, ſine quo iuramēto nō
ſolet fieri infeudatio, tamen ſi non ſit ſubditus aliter
quam ratione dicti iuramenti, non committit crimē
læſæ maieſtatis, ſubdens ita declarandum eſſe Soci.
30 in conſi. ſupra citato, dum dixit, quòd † feudatarius
dicitur ſubditus ratione feudi vt poſſit agi ad priua-
tionem feudi, & non aliter. Idem tenuit ipſe Socin.
in conſi.27.col.1.vol.3. hoc etiam voluit Specu.in tit.
de feud.§.quoniam, verſi. decimoſeptimo quæritur.
quem ſequitur Alcia.in conſil.451.nu.3. vbi ſimiliter
inquit, omnes ita tenere in dicta clemen. paſtoralis,
per caſum dicti tex. vbi Papa hoc ſtatuit in Rege Ro
berto, qui tenebat comitatum prouinciæ in feudum
ab Imperatore. Et ideo inquit ibi Alcia. ꝙ dici non
poteſt, quod dux Vuldricus, qui erat ſolum ſubdi-
tus Regi ratione feudi, non autem ratione originis,
vel aliter, commiſſerit crimen læſæ maieſtatis cōtra
regem. Facit etiam quod ſcribit Afflict. in cap.1.in
princ.qual.vaſal.iur. deb. fideli. vbi inquit, non eſſe
bonam conſequentiam,ſum vaſallus, ergo ſubditus;
& ponit exemplum ſupra poſitum de rege Roberto,
de quo in dicta clem.paſtoralis,& de rege Aragonię,
qui olim erat dominus montis Peſſulani, quem tene
bat ab Epiſcopo Mangolicenſi, & cui fecit fidelitatē,
ꝙ licet eſſet vaſallus Epiſcopi, non tamen erat ſibi
ſubditus, vt per Spec.in tit.de feu.§.2.ver.24. & ideo
inquit ibi Afflic.quod licet ratione feudi dominus ha
beat quandam ſuperioritatē in vaſallum ratione rei,
c.cæterum, de iud. non autem habet iuriſdictionem
in perſonam, vt dicit Card.in dicta Clemen. paſtora
lis, in §.denique, & cōſequenter dominus feudi nō
eſt iudex ordinarius vaſalli ſui, ſed extra. ordinarius
ratione feudi tantum. quando eſt quæſtio inter duos
feudatarios. Vlterius ad terminos noſtros dicit idem
Afflict.ibi col.2.ver.& ex quibus, quod magis eſt obli
gatus ſubditus domino, quam vaſallus, quod patet,
quia vaſallus non poteſt domino feudi cōmittere cri
men læſæ maieſtatis, ſed ſubditus ſic,vt dicit Lauren
tius & Matthęus,vt refert Card.in d.§.denique.Cum
igitur clare pateat, crimen aliquod læſæ maieſtatis
non fuiſſe commiſſum per dictum quondam Illuſtriſſ.
Comitem Aluiſium aduerſus maieſtatem Cæſaream,
nec eius aſtantes, cum ipſe non fuerit eius ſubditus,
ſed dominorum Ianuenſium, vt atteſtantur agentes
pro Camera regia & ducali ſtatus Mediolani in ſuis
cedulatis præſentis in iudicio, ſequitur ꝙ per mor-
tem eius non debet remanere priuatus oppido Pon-
tremuli Illuſtr. Comes Scipio eius frater, dato etiam
quod fuiſſet decapitatus per ſententiam ratione ho-
* micidii; quoniam * crebrior eſt Doct.ſententia,quod
31 † tale feudum applicatur, & transfertur in agnatos
quando feudum eſt antiquum, non autem in fiſcum;
vt per Bart.& alios in l.ſi finita.§.ſi de vectigalibus.ff.
de dam.infec.Cur.Iun.in tract.feud.in 5.par.ver. prin
cipalis conclu.Imo dicit Pau.de Caſtr.in conſil. 154.
col. 2.quod ſi fiſcus talia bona apprehēdit, dicitur de
facto occupare. Sequitur Aegid.in tit.de publ. bono-
rum.nu.53. Hāc etiam partem tenuit Soc.Iun.in con-
ſi.68.nu.128.volu.3. Afflict.in cap.1.nu.42.an ille qui
interf.frat.dom.& in c.1.§.aut ſi libellario.nu. 10.qui-
bus mod.feud.amit.
¶ Quinto dicitur, quod & ſi Illuſtr. Comes Alui-
ſius commiſiſſet crimen læſæ maieſtatis primi capitis
contra principem occidendo officialem ſuum aſtan-
tem, & ſic Illuſtriſſimum Zanetinum, tamen non di
citur commiſiſſe crimen læſæ maieſtatis; quoniam a-
pud legum vertices pro indubitato habetur, ꝙ quan
32 do † quis occidit officialem principis eius lateri aſtan
tem non animo moliendi aliquid contra Cæſarē, ſed
in odium ipſius interfecti, non committit crimen lę-
ſæ maieſt.ita Iſern.in c.1.in verſi.bona committentiū,
col.9.verſi.aduertendum eſt, quę ſint regal. vbi dicit,
quod interficiens conſiliarium principis odio ipſius
conſiliarij principaliter,& non odio principis, non
cōmittit crimē læſę maieſt.Bellame in conſi.15.col.5.
Sali.in l.fallaciter.C.de abol. vbi ait, quòd prodiens
patriam non odio principis principaliter,vt ei ciuitas
auferatur, ſed ob alium finem, non incidit in crimen
læſæ maieſtatis, Sequuntur Angel.& alij relati per
Crauet.in conſil.6.nu.79. Capi. in deciſio.130.nu.12.
& Sali. vbi ſupra. Sequitur etiam Afflict.in dicto ti.
quæ ſint rega.in verbo, & bona committentium, nu-
me.57.quod inquit menti tenendum, & in nu.63.vbi
34 ait, † quod ſi occiditur officialis principis vt illa pro
uincia careat illo officiali, vel propter odium, quod
habet verſus principem occidit officialem eius,com-
mittit crimen læſæ maieſtatis, ſecus ſi fuiſſet occiſus
ex particulari odio, quia erat inimicus particulari
inimicitia, quoniam tunc non tenetur lege Iulia ma
ieſtatis. Iſern.in conſtitutione regni, vt participatio.
Afflict.in conſtitutione obſeruēt.§.eos tantū,nu.3. in
fi. Alcia.in conſi.467.ver.nec obſtat ille tex.ſed in ca-
ſu de quo agitur Illuſtr. Comes non interfecit Illuſtr.
Zanetinum in odium Cæſaris,ſed ex odio particula-
35 ri, † quod ſatis probatur ex coniecturis & præſum-
ptionibus,quibus in terminis iſtis ſtandum eſt, vt pa-
tet ex not.per Pariſ. de Put. in trac.ſuo ſynd.in verb.
iniuria officialis.§.an officialis.vbi dicit, ꝙ ſi in offi-
cialem commiſſum eſt delictum, & ſit dubium an ſit
commiſſum reſpectu iuriſdictionis,vel dignitatis ſuæ
an vero vt in priuatam perſonam, quod recurren-
dum eſt ad coniecturas, & præſumptiones. Sequitur
Capic.in deciſ.130.num.12.ſed in caſu præſenti nul-
la po-

la poteſt cadere præſumptio, quod Illuſtr. Comes Al
uiſius interfecerit Illuſtr. Zanetinum in odium Cæſa
ris, cum Imperatorem nuuquam odio habuerit, nec
in aliquo eum damnificauerit, imo maiores ſui, & ip
ſe ſemper fuerunt fideles Imperatoribus, & eis ſince
re ſeruierunt, vt conſtat ex priuilegio Maximiliani
conceſſo quondam Illuſtr. Ioan. Aluiſio Fliſco, de an
no 1495. in ciuitate Vormatienſi, ibi, & ſi regiæ di-
gnitatis generoſa ſublimitas vniuerſos, & ſingulos
&c. & ibi, cum itaque nobilis noſter, & imperii ſacri
fidelis dilectus Io. Aluiſius de Fliſco, & ibi, attenden-
tes etiam ſincerum ſuæ deuotionis, & fidelitatis affe
ctum. & ex alio eiuſdem Maximiliani dato Ianuæ de
anno 1496. die 7. Octobris, vbi dicit Io. Aluiſium Fli
ſcum fidelia præſtitiſſe obſequia, & adhuc præſtare ſi
bi & ſacro Imperio. Et ex priuilegio eiuſdem Maxi-
miliani dato in ciuitate imperiali Laodoniæ die 11.
menſis Ianuarii de anno 1513. conceſſo Illuſtr. Hie-
ronymo Fliſco, vbi ſic ait; Imperatoriam maieſtatem
erga eos maxime ſe exhibere benignam & liberalem
quos antea nobilitas, ſincera deuotio, & inuiolata fi-
des erga nos, & ſacrum Romanum imperium reddit
multipliciter commendatos. ac etiam ex altero priui
legio eiuſdem Maximiliani conceſſo Comitibus Sci
pioni, & Sinibaldo de Fliſco in oppido Vallis Dole-
ti, anno domini 1524. die 2. Septembris; ibi, nos ve
ro attendentes ſingularem fidei & deuotionis affectū
quæ progenitores ſui erga nos, & ſacrum imperium
multis variis modis effuderunt. apparet quoque ex
verbis Caroli Quinti poſitis in priuilegio, & conceſ
ſione facta Illuſtr. quondam Sinibaldo de Fliſco pa-
tre dicti Comitis Aluiſii in oppido Mandreto, die ſe
cundo Octobris 1528. de oppido Pontremuli, ibi,
multum commendat geſta ipſius Sinibaldi, ac eius fi
dem verſus ſacrum imperium. ac ex alio priuilegio ip
ſius Caroli conceſſo dicto quondam Illuſtriſ. Comiti
Aluiſio, Maſſiliæ, die x. menſis Nouembris anni 1361
ibi, quo fit vt nobis in eum repentibus inſignia fideli
tatis ac virtutum merita, grataque ſinceræ deuotio-
nis officia, quibus quōdam Comes Sinibaldus de Fli
ſco nos ardenti animo. conſtanti fide, mirabilique af
fectu ac deuotione proſequutus eſt, cupientes itaque
eius meritis liberalitate noſtra correſpondere ex ad
uerſo nec Imperator exoſum habuerit dictum Comi
tem nec eius anteceſſores, imo ab eo, & a prædeceſſo
ribus ſuis dignitates, honores, immunitates, priuile-
gia, & dona grandia ſuſceperunt, vt conſtat ex dicto
primo priuilegio Maximiliani, vbi concedit facultа-
tem Illuſtr. Io. Aluiſio Fliſco teſtandi de caſtris ibi in
eodem priuilegio deſcriptis cum ordine primæ geni
turæ, & in ſecundo vbi appellat dictum Io. Aluiſium
conſiliarium ſuum, & ei concedit immunitatem am-
plam, & conſtituit eum, & Hieronymum eius filium
primogenitum, & ab illo deſcendentes primogeni-
tos, Vicarios Imperiales, cum facultate cudendi mo-
netam tam auream quam argenteam, conſtituitque
eos Comites ſacri Laterenſis palatii, ordinanſque, &
diſponens, quod ipſe Io. Ludouicus, & ab eo deſcenden
tes ſemper ſenior natu ſint eius & ſucceſſorum ſuo-
rum Romani Regii Imperatoris conſiliares. In ter-
tio vbi recipit Illuſtr. Hieronymum Othobonum, Sci
pionem, & Sinibaldum fratres, & hæredes ſuos ſub
protectione, & ſaluaguardia imperiali, ac eidem Hie
ronymo confirmat priuilegia, & alia de quibus ibi. In
quarto vero concedit facultatem Scipioni, & Sinibal
do teſtandi, & alienandi de feudis ibi enarratis. Caro
lus vero Quartus Romanorum Imperator decora-
uit Comitem Sinibaldum modernum de oppido Pō
tremuli cum omnibus iuribus, & pertinentiis in feu-
dum nobile & antiquum pro ſe & legitimis ipſius hę
redib. & ſucceſſorib. quibuſcunque Vlterius dictus
quondam Ill. Comes Aluiſius fuit priuilegiatus a Ca
rolo Quinto Imperatore, vt conſtat ex inueſtitura ſi
bi facta per dictum Carolum. Vnde, cum ex his pa-
teat, quòd dictus Comes & eius pater fuerit decora-
ri & priuilegiari a Cæſaris maieſtatibus, & anteceſſo
res ſui fuerint multum fideles Romanis Imperatori-
bus, non eſt ſirmenda coniectura, & capiēda præſum
ptio quod ipſe voluerit interficere Illuſtr. Zanetinū
in odium Imperatoris, a quibus tam pater eius, quā
ſui anteceſſores grandia beneficia receperunt, ſed in
36 odium ipſius Illuſtr. Zanetini; quia † ſumendo hanc
interpretationem minus graue delictum pręſumitur
prout fieri debet. l. ſi præſes. ff. de pœn. Crauet. in conſi
37 lio. 6. nume. 69. vbi ait, quòd † quando poteſt fieri in-
terpretatio, quod delictum aliquod ſit grauius, vel le
uius, interpretatio fieri debet, vt delictum ſit leuius,
& minus graue. Rui. in conſi. 1. col. 2. in fi. vol. 5. vbi in
quit, quod vbi alterum de duobus prohibitis vel de-
lictis debet neceſſario præſumi, in dubio præſumen-
dum eſt delictum illud fuiſſe cōmiſſum, quod eſt mi-
nus. l. hæc enim, vbi Bart. ff. de ſuſpec. tuto. Aret. in cō
ſil. 31. col. pen. verſ. ſecundum. Rui. vbi ſupra col. pen.
in fi. verſ. propterea. & eo maxime, cum hoc magis ad
38 hæreat † veriſimilitudini ſtantibus prædictis, quę tā-
quam cognata naturæ attendi debet. Bald. in conſil.
180. volu. 3. Ita in ſimilibus terminis dixit Crauet. in
conſi. 9. num. 29. Accedunt notata per Iſer. in tit. qui-
39 bus. mod. feud. amit. vbi ait, † quod ſi liquido probari
non poteſt, quod vaſallus in damnum domini reuela
rit ſecretum, ſumitur probatio ex coniecturis, ſi alias
dominum odio habuerit, aut damnificauerit ex ali-
qua cauſa. Sequitur Cap. in deciſ. 130. num. 13. & pro
iſta opinione bene facit quod voluit Boſ. in tit. de cri
40 mi. læſæ maieſta. nume. 35. vbi dicit, † quod ad præſu-
mendum malum, & deterius de filio, eſt conſideran-
dum, an pater eius fuerit diuerſarum partium ſtudio
ſus ſiue rebellis contra ſuum principem; quia idem
præſumendum eſt de filio. arg. l. ſi fugitiui. C. de ſeru.
fugi. Barb. in conſ. 34. col. 23. verſ. modo ſacratiſſimus
Imperator. vol. 2. ſequitur Brun. in conſi. 12. col. 10. in
41 princ. verſ. 2. reſpondetur. Ergo eodem modo † præ-
ſumendum eſt pro filiis ſi patres eorum fuerunt fide-
les Cæſareis maieſtatibus, & virtuoſi, vt contrariorū
eadem ſit ratio. vt per Brun. vbi ſupra. Gramat. in ter
minis noſtris criminis læſæ maieſtatis in deciſ. 18. nu.
42 4. & in conſil. 31. vbi tradit, † quod filius præſumitur
geſta parentis immitari tam in vitijs quam in virtu-
tibus iuxta notata per Specu. in prœe. Specul. in ver
ſic. cæterum. & per. l. quod ſi nolit. §. qui mancip. ff. de
ædil. edic. Hinc dixit Bald. ſecundum eum in. l. liberti
43 in. 2. col. C. de oper. liber. quod † eiuſdem affectionis,
& voluntatis præſumitur filius ſicut & pater. Vnde
cum dictus Illuſtr. Comes Aluiſius ſemper fuerit cor
dialiſſimus Cæſareæ maieſtati tāquam natus ex non
infecta progenie, ſed ex quondam Comite Sinibal-
do, qui toto tempore vitæ ſuæ fuit gratus & fidus Cæ
ſari, & ab eo decoratus tantis honoribus, ac qui ei in
ſeruit propriis expenſis, prout & ſui anteceſſores, nō
eſt præſumendum, minuſque cogitatu dignum quod
dictus Comes Aluiſius vnquam habuerit animum oc
cidendi Illuſtr. Zanetinum in odium eiuſdem Cæſa-
ris, ſed ipſius occiſi ac ex inimicitia particulari; quæ
præſumptio ſumenda eſt tamquam excluſiua maio-

ris delicti,vt per Craue.& alios de quibus ſupra. & ſic ex iſtis remanet reſponſum motiuo illuſtr. D. Poſidonii;dum voluit quod per crimen læſæ maieſtatis commiſſum contra dominum,& ſuperiorem , oppidum Pontremuli ad eum deuolutum fuerit, exclusis quibuſcunque agnatis; quia militantibus ſupradictis concluſionibus,quæ ab omnibus receptæ ſunt conſtat quod nullo modo dici poteſt,quod illuſt.Comes Aluiſius per occiſionem Illuſtr.Zanetini commiſerit crimen læſæ maieſtatis. Sed vlterius dicitur, ꝙ etiam conceſſo ſine veri præiudicio, quod commiſerit crimen prædictum , tamen quod dictum , oppidum

44 confiſcari non potuit . Quando † confiſcatio non trahitur ad bona ſubiecta fideicommiſſo,& per conſequens prohibita alienari.l.fi.§.ſed quia.C.com.de lega.& in authen.res quæ,eo.tit.Sed in caſu de quo agitur,dictum oppidum eſt ſubiectũ reſtitutioni fideicommiſſi, vt conſtat ex teſtamento Comitis Sinibaldi,qui in eo diſpoſuit,quod decedente dicto Comite Aluiſio abſque filiis maſculis de ſe natis,& de legitimo matrimonio,illud tranſeat ad ſecundum genitum,& ad alios gradatim ; quo caſu cũ dicta conditio euenerit,quia mortuus eſt dictus Comes Aluiſius ſine filiis,& dictum oppidum ſit ſubiectum fideicommiſſo,ac in effectum inalienabile.l. filius familias.§.diui,vbi communiter ſcrib.ff.de lega. 1.merito dicendum videtur,vt illud confiſcari nõ potuerit.Alexand.in conſi.23.vol.1.Iaſ.in d.§.ſed quia, col,1.Alcia.in conſi.407.verſi.quarto reſpondetur,& Boſ.in tract.ſuo cri.in titu.de publ.bon. nume.38.circa fi.Nec habet obſtare ſi dicatur,quod Comes Sinibaldus de dicto oppido diſponere non potuit in ſuo teſtamento,per text.in cap.1.de ſucceſſio.feud. quia tribus modis reſpondetur. Primo,quod de eo teſtari potuit ex vi cõceſſionis dicti oppidi factæ per Ca-

45 rolum Quintum Imperatorem quondam Comiti Sinibaldo,vbi ſibi illud conceſſit † pro ſe,&hæredibus ac ſucceſſoribus quibuſcunque,virtute quorum verborum videtur,quod per Cæſarem data fuit facultas & licentia præfato quondam Comiti diſponendi de

46 eo,vt probatur ex infraſcriptis. Nam † a pari procedit,quod feudum ſit conceſſum alicui pro ſe & hæredibus quibuſcunque,vel pro ſe & hæredibus, & quibus dederit.Bal.in l.1.q.14.ff.de rer.diuiſ.Cur.iun.in conſi.4.col.2.Paris.in conſi.3.num.12.vol.1. Ripa in l.ex facto.§.fi.col.pen.ff.ad trebel.Alex.in l.ſi patroni col.2.eod.tit.Rub.Alex.in.l.Gallus.§. quidam recte. num.20.de lib.& poſth.Afflict.in cap.1.§.donare nu. 15.qual.olim feud.non pot.alie.ſed quando dicta ver

47 ba † & quibus dederit,ſunt appoſita in inueſtitura, nulli eſt dubium quod vaſallus de feudo poteſt teſtari,& contrahere ſine licentia principis.cap.1. vbi omnes no.de feud.non hab.propr.nat.feud.Iaſ.in conſil. 156.col.1.vol.2.vbi dicit, quod licet nulla alienatio in feudis valeat,vt in d.ca.1.de ſucceſ. feud . tñ,ꝙ id locum non habet ſi talia feuda fuerunt conceſſa pro ſe & hæredibus quibus dederit,quia tunc per huiuſmodi verba adeo alterata eſt natura feudi, quod vaſallus poteſt de eo diſponere in teſtamento . & inter viuos,& ita alias dixi in conſi.meo.42.num.2. cum ſequentibus vol.1.ergo idem dicendum videtur ratione paritatis,quando in inueſtitura dicitur de hæredibus quibuſcunque , vt in terminis voluit Bal.in cap. Imperialem,in prin.col.4.verſi.ſed quid ſi eſt conceſſum,de prohi.feud.alie.vbi dixit,quod dicta verba ꝑ ſe & hæredibus quibuſcunque, deſcripta in conceſſione feudali,non ſolum includunt tria genera hæredum,de quibus Inſtit.de hæred.qual.&differ.ſed etiã includit legatarium,qui in re legata dicitur quodammodo hæres.idem.Bal.in d.ca.1.§.donare.Barb. in l. cum acutisſimi.nume.159.C.de fideicom.Rub.Alex. in l.ſed & ſi quis.§.quæſitum num.39.ff.ſi quis cautio Iaſ.in conſi.155.col.2.verſi.3.facit,vol.2. & in conſil. 115.col.8.verſic.2.adeſt.volu.quar.& in prælud.feud. col.17.verſi.iſtis tamen.Iacob.de ſancto Georg. in inueſtitura ſua in verbo. Et cum pacto,col.5.ver.quod dixi.Cagno.in l.fi.num.12. de regu.iur.Dec.in conſil. 395.col.fi.in prin.Afflict.in d.§.donare.num.15. Soc. iun.in conſi.112.vol.2.vbi tradit dictum feudum trãſitorium ad quoſcunque hæredes,etiam extraneos & quod diſpoſitio vaſalli morientis de eo facta valebit & in conſi.114.num.9.vol.eo.ſi ergo dictum feudum eſt tranſitorium ad quoſcunque hæredes extraneos,

* vt eſt*communis opinio ſecundum Rip.in l.quæſitũ. §.ſi quis cum tutor.col.2.ff.de priui.cred. & in l.ex facto.§.ſi qs ita ad treb.Rui.in.l.1.§.nũciatio.nu.128. in duobus locis.ff.de nou.oper.nunc.& Rub.Alexã.in l. Gallus.§.quidam recte,nume.198.de liber.& poſthu. &nouisſime hanc eſſe magis communem aſſerit Soc. iun.in conſi.72.nume.23.vol.1.licet Dec. ſentiat contrarium,ſed male in conſi.185.col.3.in fi.ergo multo magis erit tranſitorium ad deſcendentes prout fatentur Dec.in d.conſi.185.col.3.in fi.& alij ſupra citati. Vnde ſequitur quod ſtante dicto teſtamento & fideicommiſſo in eo deſcripto,ac morte Comitis Aluiſij ſine filiis,quod dictum oppidum Pontremuli cum aliis caſtris,& iuribus conceſſum in primogenituram per quondam Comitem Sinibaldum quondam Comiti aluiſio aliis omnibus fratribus ſuis approbantibus voluntatem paternam,vt effectus demonſtrauit, reſtitui debet vigore dicti fideicommiſſi Comiti Scipioni nominato in dicto teſtamento,nõ obſtante homicidio per dictũ quondam Comitem Aluiſium per-

* petrato.quoniam*crebrior eſt Doct.ſententia, quod quando feudum eſt conceptum vt ſupra,venit in reſtitutione fideicommiſſi,vt per Alex. in dicta l.ſi patroni,ad trebel.Iaſ.in vſibus feud.col.17.verſi.iſtis tamen.Iacob.de ſancto Georg. in dicto verbo . Et cum pacto,col.5.verſi.quod dixi Soc.iun.in allegato conſi.72.nume.23.vol.1.vbi refert hanc eſſe crebriorem. Docto.ſententiam;quia per talia verba feudum alteratur,& perdit naturam propriam,ſicut ſi eſſet dictũ pro ſe & quibus dederit,ſeu dare voluerit. iterum in conſi.42.nu.5.vol.3.& conſi.112.nu.5.eo.vol. Rimin. in conſi.173.in fi.

¶ Secundo,ex alio capite oppidum ipſum Pontremuli vigore huiuſmodi fideicommiſſi dicto Comiti Scipioni relaxari debet; quia de eo etiam diſponere potuit dictus Comes Sinibaldus vigore facultatis ſibi traditæ in contractu celebrato cum quondam Illuſtriſſimo Franciſco Sfortia Duce Mediolani teſtan

48 di de dicto oppido,& iuribus,† &qui facultatem prędictam ſibi concedere potuit cum in ſuo ducatu plenitudinem poteſtatis haberet,& ea omnia poterat in ipſo,quæ Imperator in vniuerſo orbe.Ang.in conſil. 190.Paul.de Caſtr.in conſi.225.colũ.fin.Bran.conſil. 19.col.2.& in conſi.25.col.2.Ripa in reſponſo.3.col. fin.in.2 part.vbi loquitur de donatione datiorum, & pedagiorum facta per dictum quondam Illuſtriſſimum Franciſcum.Curt.iun.in conſil.1.nume.26. conſi.61,nume.9.Alexand.in conſil.ſecundo.verſicu. qui nimo plus,vol.1.duplicato in conſil.87.vol. ſecundo. Boſ.in tit.de crim.læſæ maieſta.numer.54 Socin.iun.

* in conſi.92.nume.3.vol.2.Nam*communis eſt Doct. ſenten-

50 ſententia,†quod Duces,Marchiones,& Comites per
petuo inueſtiri cẽſetur Principes in ſuo ducatu, mar
chionatu,& Comitatu,& omnia poſſunt in eorũ prin
cipatibus quæ Imperator in vniuerſo orbe. ita Curt.
iun.in conſi.61.nume.9.Soc.iun.in conſi.33.numer.9.
vol.3.& hanc aſſerit eſſe communem Soc. iun.in con
ſi.76.nume.1.vol.3.in conſi.126.nume.15.vol. eod.&
51 in conſi.105.nume.18.& Ana.in conſi.81. vbi dixit, †
quod Comes virtutum qui non minorem poteſtatem
habebat in ciuitate Aſtenſi quam Imperator in vni-
uerſo orbe potuit in totum ciuitatem ipſam donare
ſequitur Dec.in conſi.94.col.2.in prin.& Boſ.vbi ſu-
pra. Et ideo ex his reſultat clariſsima iuris conclu-
ſio,quod ſicut Imperator in vniuerſo orbe poteſt fa-
cultatem alteri concedere diſponendi de feudo in
ſuo teſtamento,ita etiam Dux Mediolani in ſuo do-
minio dicto Comiti Sinibaldo facultatem ipſam cõ
cedere potuit. Nam pluſquam notum eſt, quod di-
ctus Illuſtr.Dux non ſolum habebat talem poteſtatẽ
ſed maiorem,quia poterat alienare de caſtris dicti
Ducatus prout fecit,vt inquit Boſ.in tit.de Rega.nu
mero.36.vbi dicit minime dubitandum eſſe quin Du
ces Mediolani,qui habent latiſsima priuilegia poſ-
ſint etiam ex conſuetudine facere alienationes do-
nando caſtra & villas in feudum, quæ ſortiuntur e-
tiam effectum quo ad ſucceſſores quando non ten-
dunt in magnam diminutionem dominii,& ſubdit ꝙ
tempore Illuſt.Ducis Ludouici Sfortiæ multæ factæ
ſunt ex cauſa,& inter alias vna genitori ſuo,quæ ſem
per habuerit effectum etiam tempore Regis Gallo-
rum,& aliorum Ducum,& inuictiſsimi Caroli Quin
ti.Alexan.in conſi.1.col.5.ver.præmiſsis,vol.5. vbi lo
quens de Duce Ferrariæ,inquit,ipſum inueſtitum ab
Imperatore de Ducatu Regii potuiſſe concedere vil
lam ſancti Thomę nobilibus Georgio,& Frãciſco de
Gonzaga in feudum,quia transferre vtile dominium
villæ prædictæ in tanto Ducatu non poteſt dici gra
ue præiudicium.arg.eius quod habetur in c. terrulis
12.quæſtione.2.ſi ergo poterat facere huiuſmodi do
nationes,& alterationes,ergo multo fortius concede
re facultatem dicto Comiti Sinibaldo teſtandi de di
cto oppido Pontremuli, quo caſu cum de eo diſpo-
ſuerit,voluntas eius ſeruari debet,& per conſequens
illud reſtitui dicto Comiti Scipioni eius filio virtute
fideicommiſsi per eum facti in ſua vltima voluntate.
Et eo maxime hoc dicendum venit ſtante confirma-
tione Cæſarea facta de dicto teſtamento cum clauſu
lis ampliſsimis,quæ etiam dat efficaciam vltimæ vo-
52 luntati ipſius Comitis,& præiudicat ipſi Cæſari. †
Nam huiuſmodi ratificatio trahitur retro,& æquipa
ratur mandato,iuxta regulam.l.fina.C. ad maced.ita
Bal.in.c.1.§.donare,qual. olim feud.poteſt alien. vbi
etiam Mart.Lau.& Præpoſ.in fin.col.verſic.pone va-
ſallus.Iacob.de ſancto Georgio in inueſtitura ſua, in
verbo. Et cum pacto,colum.2.verſi.ſed ponamus, &
Cur.iun.in tract.feud.in 4.part.in verſi.penul. quæro
col.4.& verſi.ſtat ergo firma,& in terminis noſtris ita
decidit Dec.in conſi.606.col.pen.vbi dicit,quod ſtan
te confirmatione Cæſarea facta de teſtamento domi
ni Franciſci,in quo diſpoſuit,quod ſi magnificus do
minus Pyrrhus decederet inteſtabilis vel ab inteſta-
to,ſuccederet dominus Ludouicus,quod dicta diſpo
ſitio valet,nec rebellio domini Pyrrhi eueniente cõ
ditione habet nocere prædicto D.Ludouico,& Dec.
ſequitur Boſ.in tit.de pub.bon.nume.54.in fin. Nam
54 etiam videmus † quod multi ſunt caſus,in quibus va
ſallus propter feloniam ſuam non præiudicat aliis,
vt eſt quando ex tenore inueſtituræ conſtat de men-
te concedentis,quod non velit delictum vnius alte-
ri nocere,vt ſi inueſtitura dicat, concedo de vno ĩ a-
liũm,vel concedo omnibus principaliter,vel conce-
do attentis mentis ſingulorum,qa tunc propter deli
ctum etiam commiſſum in perſonam dñi per vaſal-
lum,agnati non priuarentur feudo.Ita Alua.in ca.1.
§.denique colũ.4.verſi.7.conclu. quæ fuit prima cau.
ben.amit.Alexan.in conſi.103.col.ſi.vol.1.Dec.conſi.
252.col.penult.Alciat.in conſi.182.in ſi. vel quando
feudum ſit conceſſum generi,qa tunc non acquiri-
tur dño in præiudicium agnatorum. Bald.in d.§.de-
nique col.1.verſi.& nota;Cur.iun. in d.ſuo trac.feud.
in.5.par.in.1.conclu.col.2.verſi.limitate nunc primo
Dec.in citato conſi.506.col.pen. in fin.Iacob.de ſan-
cto Georgio in inueſtitura ſua in verbo denique va-
ſalli promiſ.non comm.felo.col.17. verſi.3. limitabi-
tis.Abb.in conſi.3.in 7.q.col.7.in verbo ſed doctores
vol.2.Cum ergo dicta diſpoſitio valuerit, ea ſortiri
debet effectum,non obſtante quod dictus quondam
Illuſtr.Comes Aluiſius offendiſſet perſonam domini
vel officialis.

¶ Et licet ex præmiſsis concluſionibus ſatis ſuper
que pateat huiuſmodi fideicommiſſum legitime cõ-
ſtitutum fuiſſe per dictum Illuſtr.quondam Comitẽ
Sinibaldum,in tantum quod ſit ſuperuacua alia de-
monſtratio,tamen adhuc dicitur,quod ex alio capite
de dicto oppido tamquam de re allodiali teſtari po-
tuit prædictus Comes Sinibaldus. Quoniam ꝑ mor
temque Illuſtr.Franciſci Ffortiæ,Ducis Mediolani ſi
ne filiis legitimis,& naturalibus dictum oppidum ef
fectum fuit allodiale,& patrimoniale ipſius Comitis
Sinibaldi,vt cantant verba contractus dicti oppidi
inter dictum Comitem,& prędictum Illuſtr.Ducem.
Nam in eo dicitur quod eueniente caſu quod prædi
ctus Dux Illuſtr.decederet ſine filiis legitimis,& na-
turalibus directa ſuperioritas intelligitur penitus de
uoluta,& conſolidata ad ipſum comitem Sinibaldũ
& eius deſcendentes,& caſtrum ipſum cum ædificiis
& pertinentiis efficeretur res allodialis,& patrimo-
nialis comitis Sinibaldi, & ſucceſſorum ſuorũ. Quo
caſu cum mortuus fuerit ipſe Dux ſine filiis, & ſic e-
uenerit ſupradicta conditio,ſequitur quod de eo le-
gitime teſtatus fuit comes ipſe Sinibaldus. Quoniã
55 clarum eſt,†quod diſponere quis poteſt ſuo arbitrio
de rebus allodialibus,& ſuper illis ordinare,& relin-
quere fideicommiſſum.l.1.C.de ſac.ſan.eccl.Paris in
conſi.2.in fin.vol.1.& in conſi.72.nume.3.vol.3. Nec
56 obſtat quod dictus Illuſt.†Dux qui recognoſcit in di
rectum dominum Cæſaream maieſtatem non potue
rit facere in eius prę iudicium rem feudalem allodia
lem,iuxta not.per Iſer.in cap.1.col.ſi. de contro.feu.
apud pares termin.& ibi Afflict.numer.45. vbi inqt,
Baronem nõ poſſe facere rem feudalem burgenſati
cam ſine priuilegio Regis; quia iſta reductio eſt alie
natio feudi.l.ſi.C de reb.alie.non alie. quæ eſt prohi-
bita.Item,quia iſta reductio eſt in damnum Baronię,
quæ ſimiliter non valet.Iterum Iſer.in quadam addi
tione in capit.1.circa fin.an ille qui interfec.fra.dom.
Afflict.in cap.1.§.ſi vero contigerit.numer.8. de pac.
iur.firma.facit etiam quod dicit Afflict.in conſti.pro
57 bationum.nume.20.vbi ait, † quod comes nõ poteſt
liberare ſuum vaſallum a iure vaſallagi, ſine conſen-
ſu Regio. Quia reſpondetur,quod licet dictum pa-
ctum appoſitum in huiuſmodi contractu celebrato
cum Illuſtr.Franciſco Ffortia,forſitan de iure non va
leat per deciſiones ſupra allegatas,quãuis de cõſuetu
dine

dine aliter fiat,vt paſſim videmus quotidie fieri per
Principes,qui reducunt res feudales ad allodium ſi-
ne conſenſu domini directi tamen quod dictum pa-
58 ctum fuit confirmatum per Cæſarem cum clauſula
ex certa ſcientia,& de plenitudine poteſtatis, † quæ
confirmatio cum non ſit facta in forma communi, di
citur noua datio,& nouum pactum,vt per Bart.& a-
lios in.l.& quia.ff.de iuriſd.om.iud.Imol.in c.inter di
lectos,in gl.in verbo appellari,de fid.inſtr. Dec. in ru
brica.de confir. vtili vel inutili,nnmer.3. & in conſil.
341.nume.2.

¶ Similiter non obſtat,quod confirmatio ipſa ſeu
noua datio non valuerit tanquam facta a Cæſare ma
le informato de tali pacto,& de eo notitiam non ha
bente;quia reſpondetur,quod ex quo Cæſar fecit hu
59 iuſmodi confirmationem † ex certa ſcientia,&animo
deliberato,talia verba operantur præſumptionem in
formationis,vt inquit Alex.in conſi.15.col.2.verſicu.
præterea gloſſ.volum.5.Curt.ſen.in conſi.49.verſi.ad
60 ſextam,col.fi.

¶ Secundo reſpondetur a pſti procedere † quod
in cofirmatione ſit expreſſus ſolus tenor rei confir-
matæ,vel qd in ea ſit oppoſita clauſula ex certa ſcie
tia.Arch.in c.præſentium,in prin.7.q.1. Butr.in cap.
porrecta,col.2.de confir.vtil.vel inutil.Abb.in ca. qa
diuerſitatem,de conceſ.præben.Fel.in cap.cum inter
col.1.de excep.Aret.in conſi.15.col.4.in fi.verſi. Item
opponitur.Alexan.in conſi.1.nu.39.vol.5.Curt.ſen.in
conſi.65.col.9.Paris.in conſi.3.num.74.vol.4.& in cō
ſil.15.num.61.vol.2.Sed quando tenor rei confirma-
tæ ponitur in confirmatione,Princeps dicitur habe-
re informationem rei confirmatæ,vt eſt tex.& ibi no-
tant omnes in cap.pen.de confir.vtili vel inutili;ergo
etiam quando eſt appoſita clauſula,ex certa ſcientia,
vt locum habeat dicta æquiparatio . Et tanto magis
hoc dicendum venit in terminis noſtris , ex infra -
ſcriptis.

¶ Et primo , quia patet in confirmatione Cæſa-
ris,ipſe atteſtatur de exhibitione dicti inſtrumēti ce
61 lebrati per dictum Comitem Sinibaldum, cum præ-
dicto Illuſtr.Duce,† quibus verbis tanquam prolatis
in facto ſuo proprio creditur.clem.1.de proba. Dec.
62 in conſi.614.col.pen.nume.10.per quam exhibitionē
clara videtur reſultare informatio dicti contractus,†
cum exhibere ſit in publicum oſtendere videndi cau
63 ſa.l.1.§.ait prætor.ff.de lib.hom.exhiben.Vlterius,†ſi
valet argumentum a communiter contingentibus,ꝑ
ut in iure admittitur tanquam validiſſimum.l.certi
conditio.§. ſi nummos.ff.ſi cer.pet. communiter non
ſolent exhiberi inſtrumenta coram Cęſare pro repor
tanda eorum confirmatione quin prius videantur, ꝑ
ut fieri ſolet in omnibus Curiis,quod præſertim di-
cendum arbitror in caſu noſtro ſtantibus verbis ap-
poſitis in dicta confirmatione,videlicet clauſula ex
64 certa ſcientia. Nam † quod factum eſt ex certa ſcien
tia principis,in dubium reuocari non poteſt,Bart. in
l.conficiuntur.§.codicil.ff.de iure codicil.& dicit Bal
dus.in cap.1.§.ſi quis autem,in princ. per illum text.
65 de pace Conſt.† quod non debet quis audiri contra
illud,quod facit Princeps ex certa ſcientia , imo de-
bet repelli quis,& illi ſilentium imponi.Dec.in conſi.
191.nume.3.168.col.1.269.nume.11.373. numero.7.
66 614.col.pen.& in conſi.655.num.3.† Item dicta clau
ſula excludit errorem præſumptum,nec allegari po-
teſt vitium ſubreptionis.Inno.in ca.2. de confir.vtili,
vel inutili.Caſtren.in conſi.223 .in fi.Item inquit Bar
to.in conſi. incip.Ciuitati Camerini,in ſecundo du-
67 bio,quod † reſcriptum ex certa ſcientia emanatum,
remouet omne obſtaculum,& maxime vbi additum
eſt de poteſtatis plenitudine,& vbi non tractatur niſi
de Principis præiudicio gratiam concedentis , vt in
caſu noſtro.

68 ¶ Secundo † ex clauſula de poteſtatis plenitudi-
ne , quæ vbi apponitur per Principem nihil opponi
poteſt,quod annullet gratiam Bald.in proœm.Decr.
col.4.& ſtante tali clauſula non poteſt dici Principi,
cur ita facis.Bal.in præludi.feud.col.9. verſi.ſed pau-
ca.Dec.in conſi.373.nnme.8.191.num.3.198.col.1.&
653.nume.23.& maxime id admittendum venit vbi
dictæ clauſulæ ſimul & ſemel adſunt; quia efficacior
69 redditur talis confirmatio, † cum funiculus duplex
ſit potentior.c.1.vbi Doct.de treug.&pace.Dec.in cō
ſil.373.nume.8.341.col.3.in princ.& Paris in conſi.3.
nume.91.vol.1.& Bar.in conſi.ſupra citato.

¶ Tertio dicitur in ea animo deliberato , & ſano
accedente cōſ.quis enim tā ſupini ingenii eſt, qui ve-
lit ſibi perſuadere,quod ſi Cæſar non fuiſſet informa
tus de facto,quod voluiſſet apponere dicta verba in
ipſa confirmatione? certe in mentem ſenſati cadere
70 non debet,cum hoc veriſimile non ſit,† quam veriſi-
militudinem maxime conſiderare debent iudices in
veritate deprehendenda.Aret.in conſi.9.col.2.Crau.
in conſi.9.nume.35.&ad propoſitum vere facit quod
voluit Dec.conſi.614.col.pe.ver. poſtremo,vbi pōde
rat pſentationē inſtrū, ratificationē ac cōfirmatiōem
principis factā,ex certa ſciētia,deliberate & cōſulte,
Item conſideranda ſunt alia verba ſequentia, videli-
cet approbamus,ratificamus,& confirmamus omnia
& ſingula in dicto cōtractu in omnibus ſuis punctis,
articulis,& clauſulis,prout in dicto inſtrumento eſt
71 deſcriptum,† quæ verba cum ſint relatiua ad omnia,
& ſingula contenta in eo,perinde eſt,ac ſi omnia , &
ſingula ſpecificata fuiſſent;quia illud dicitur contine
ri in ſcriptura referēte,quod dicitur in ſcriptura ad
quam ſit relatio.l.aſſe toto.ff.de hæred.inſtit.Deci. in
conſi.341.col.3.verſi.de iſta enim cōfirmatione.Paul.
de Caſtr.in conſi.377.in primo dubio volū.2. vbi in-
72 quit,† quod ſi teſtator in teſtamento ſolemni ſe refe-
rat ad ſcripturam priuatam non ſolemnem , omnia
contenta in ſcriptura priuata cenſentur expreſſe di-
ſpoſita,& expreſſa in ipſo teſtamento. Sequitur Cra
uet.in conſi.114.num.6.

¶ Ex quibus omnibus ſupra adductis,& allegatis
concludendum venit,ſtantibus prædictis,fatuum eſſe
dicere,quod perfunctorie Cæſar in dicta confirma-
tione appoſuerit verba ipſa,quod nequaquam dicen
dum eſt,cum omnia mature,& conſulte coram eo a-
gantur,& quod de dicto oppido vti allodiali potuit
diſponere dictus Comes Sinibaldus*nam ignoti iu-
ris non eſt,Imperatorem poſſe facere rem feudalem
allodialem,vt dicunt Iſer.& Afflict.in d.ca.1.de con-
tro.feud.apud par. term. & aliis locis ſupra citatis ,
quæ vlterius non trāſcribo.quibus addo text.expreſ
ſum in cap.1.de feud.non hab.propr.naturam feudi.
vbi Afflict.in 4.notabili inquit,ibi eſſe text.notādum
de hoc,& mirari,quod iſte tex.ad hoc nunquam fue-
rit ponderatus per aliquem doctor. in aliquo loco.
Rurſus Afflict.in cap.1.§.ex eadem. numero.37.de L.
Corradi. Nec obſtat quod Cęſar in dicta confirma-
tione vſus eſt clauſula,iuribus noſtris ſemper ſaluis.
73 Quia dicitur,† quod clauſula ipſa non operatur in
conceſſis , & expreſſis,ſed per talem reſeruationem
videtur Princeps reſeruare alia quam donata , & ea
quæ non ſunt in confirmatione,vel donatione ; quia

generi

generi per ſpeciem derogatur Ita.Iſer.In e.1. qui ſuc
ceſ.tenean.quem ſeqnitur Gramma.in deciſ.66.num.
7.hoc etiam volnit Paul.de Caſtr.in conſi.162.in ſe-
cundo dubio,ſecnndum antiquam impreſſionem,ibi
ſtantibus dictis pactis.Soc.iun.in conſi.126.nume.26
vol.3.Et per prædicta reſponſum remanet motiuo di
cti inſignis Polidonii dum inquit.Illuſtr. Dncem Me
diolani per dictum contractum non potuiſſe nocere
iuribus ſuperiorum,ac confirmationem Cæſaris tam
qnam factam a male informato non valuiſſe maxime
ſtante clanſula,iuribns noſtris ſemper ſaluis.

¶ Similiter non obſtat,quod in motiuis dicitur,
videlicet,quod in ſubſtitutione gradatim facta per
dictum Comitem Sinibaldum non includatur oppi
dum Pontremuli inter alia prælegata; qnia non re-
peritur,quod de eo diſpoſuerit ipſe Comes. Quoniá
reſpondetur,quod imo de eo diſpoſuit, & inter præ-
legata includitur oppidum prædictum ſi bene aduer
tatur ad verba dicti prælegati.Nam in teſtamento di
cti Comitis Sinibaldi ad me tranſmiſſo reperio ſolú
ita ſcriptum ſuiſſe,& nõ vltra. Item legauit Illuſt.D.
Ludouico de Fliſco filio ſuo legitimo & naturali ca-
ſtra,& loca infraſcripta. Et primo Montobium, Tur
riliam,Coregam,& alia ibi deſcripta.ſubdens poſtea
verba formalia, de quibus infra. Volens tamen ſta-
tuens,& ordinans, quod quatenus ipſe dominus te-
ſtator eſſe inueſtitus de caſtro Pontremuli tunc & eo
caſu dictum caſtrum leganit, & legat dicto domino
Io. Ludouico,& tunc & eo caſu,& non aliter,voluit
ſtatuit,& ordinauit,quod legatum prædictum eidem
domino Io.Ludouico factum,vt ſupra,de locis Gran
doñe,& Crementi ſpectent aliis filiis ipſius teſtato-
ris,& pront infra dicetur.hac tamen lege, & condi-
tione,quod quatenus dictus dominus Ludouicus de
cederet abſqne filiis maſculis de ſe natis de legitimo
matrimonio,tuñc, & eo caſu ex nunc prout ex tunc
& econtra caſtra & loca,ac alia bona immobilia, de
quibus ſupra legabat aliis filiis cum conditione præ
miſſa,& gradatim. Primo igitur ponderanda ſunt il
la verba. Volens tamen ſtatuens, & ordinans; quæ
ſunt verba diſpoſitina.Item & alia videlicet,legauit,
& legat dicto domino Lodouico. Vnde cũ de eo fue-
rit inueſtitus dictus Comes Lndonicus per Carolnm
74 Quintum Imperatorem,& ſic † diſpoſitio conditio-
nalis fuerit purificatá,quæ pro pura habetur.l.fin.§.
Titius,vbi Docto.ff.de vnlg.& pupil. Paris.in conſil.
46.num.45.vol.4.Et clarum ſit,quod dicta verba,vo-
75 lens,ſtatuens,& ordinans,& ſimiliter alia verba † le-
gauit & legat,ſunt diſpoſitiua,quia inducunt diſpoſi
tionem,vt per Pic.in l.Titia cum teſtamento.§.Titia
76 cum nuberet,col.1.de lega.2.† Et non recipiunt gloſ
ſationem,nec interpretationem,iuxta not.per Bald.
in authen.niſi rogati.col.2.verſi.Nam vbi.C. ad treb.
Pariſ.in conſi.1.nume.29.vol.3.Alex.in conſi.62. nu.
7.vol.2 .Seqnitur quod ad vnguem diſpoſitio ipſa ob-
ſeruari debet,vt omnia iura clamant.ea. nos quidem
de teſta.Alexan.in conſil.81.numer.16.vol.6.& Pariſ.
77 in conſi.26.num.21.vol.4.† Quia diſpoſitio teſtatoris
vim legis obtinet.§.diſponat in authen.de nup.Pariſ,
in conſi.90.num.2.vol.2.

¶ Supereſt modo vt confutentnr,quæ ex aduerſo
allegata fuerunt. Et deueniendo ad primum argumẽ
tum dicitur quòd illud non militat in terminis no-
ſtris,vbi non datur crimen læſæ maieſtatis, vt fuit o-
ſtenſum ſupra,ſine quo memoria dicti Illuſtr. Comi-
tis Aluiſii non potuit damnari, nec ſimiliter bona e-
ius potuerunt confiſcari,vt per Deci.Ruin. Alciat.&
alios,de quibus in ſupradictis concluſionibus. Secun
do reſpondetur,quod dato (ſed non conceſſo) qnod
propter homicidium dicti Illuſtr.Comitis Aluiſii cõ
miſſum in perſonam Illuſtr.Zanetini potuiſſet priua
ri fendo Pontremuli,qnod illud non poterat applica
ri directo domino,ſed agnatis proximioribus eiuſdẽ
Comitis,& ſic Illuſtriſſ.Comiti Scipioni tum virtute
ſtipulationis paternæ,de qua in conceſſione dicti op
pidi,vt per Bar.& Alex.in dicta.l.ſi finita.§.ſi de ve-
ctigalibus.ff.de damn.infec.& alios de quibus ſupra,
tum virtute fideicommiſſi paterni vt pariter dictum
fuit. Tertio non obſtat qnod aſſiluerit triremes ſuæ
maieſtatis exiſtentes in ſtatione hyemali in portu Ia
nuæ,eaſque inuaſerit,& ſubegerit;quia reſpondetur,
quod eas aſſiluit in odium Illuſtr.Zanetini,qni præ-
erat gubernio dictarum triremium, non autem in o-
diũ Cæſaris,vt conſtat ex coniecturis, quibus in hoc
caſu ſtatur,vt dictnm fuit. Nam hoc arguunt duæ tri
remes ſuæ maieſtatis tunc temporis in portu Ianuen
ſi hyemantes, quæ in aliquo non fuerunt tactæ, nec
læſæ,ita iubente dicto quondam Illuſtr.Comite Alui
ſio,& proteſtante ſe nolle res Cæſareæ maieſtatis mo
leſtare,quo caſu cum ſatis pateat,quod eas non aſſi-
liuerit propter aliquam inimicitiam, quam haberet
contra Cæſaream maieſtatem,ſed ſolum in odium di
cti Illuſtr.Zanetini,ſequitur quod non debuit confiſ
78 cari dictum oppidum Pontremuli,qnia † iniuria re-
ſtringi debet ſecundum animum facientis.l. verum,
ibi Bart.ff.de fur.Alcia in ſimili in conſi.451.num.14.
& ſequenti. Vlterius dicitur,quod dictum oppidum
nõ potuit confiſcari ex dictu aſſaltu poſt mortem di
cti Illuſtr.Comitis Aluiſii,cnius memoria, & bona re
ſpectiue non potuerunt damnari,& confiſcari, cum
tantum damnari poſſit quando offenditur perſona
79 Principis,vt abunde oſtenſum fuit. Si ergo † minus
legitime ac nulliter confiſcatum fuit,infert quod tã-
quam de facto occupatum, vt inquit Paul.de Caſtr.
in dicto conſi.154.col.2.relaxari debeat dicto Illuſt.
Comiti Scipioni vti proximiori agnato dicti quon-
dam Illuſtr.Comitis Aluiſii eius fratris. Et eo maxi-
me hoc dicendum uenit,ſtante diſpoſitione paterna
facta de dicto oppido,cui per dictam cõfiſcationem
præiudicari non potuit,per not.per Doct.*communi
ter in l.filiusfa.§.diui.de lega.1.& per Iaſ.in l.fi.§. ſed
quia.C.com.de lega.

¶ Vltimo non obſtat,quod diſpoſitio paterna ſa-
ctá de dicto oppido non tenuit, reſiſtente lege feuda
li,de qua in cap.1.de ſucceſ.feudo.quia ſatis reſpon-
ſum apparet ex duabus concluſionibus ſupra factis,
& etiam ex tertia,quæ ex abundanti poſita fuit.

¶ Deuenio ad ſecundum caput, in qno prima fa
cie dicẽdum videtur,quod dictus Illuſtr.Comes Sci-
pio legitime priuatus fuit dicto ſeudo Pontremuli,
80 † qnia vaſallus qui contrahit amicitiam cum inimi-
co domini,perdit feudum,vt in terminis voluit gloſ.
in c.1.§.porro,quæ ſit prima cau.ben.amit. glo.in l.1.
81 §.cum patronus.ff.de off.præfec.vrb.ubi Bald.dicit,†
quod qui confederat ſe cum inimico domini ſui, de-
bet priuari ſeudo,& priuilegiis omnibus, quæ a do-
mino ſuo dignoſcit obtinere.nec mirum, cum etiam
in metallum damnari debeat eo ipſo, quod conſpi-
rauerit,quod inquit notandum,glo.Bal.Salic. & Iaſ.
in l.liberi.C.de inoff.teſta.Ana.in conſi.2.in fi.Afflic.
in cap.ſi capitanei,col.fi.in tit.2.quib.mo.feud. amit.
item in cap.1.§.item ſi fidelis,numero.53.quib.mod.
feud. amit.tit.primo,& in.§.item ſi quis feudum, nu.
23.eod.tit.Et ratio eſt, ſecundum patres prædictos,
quia

82 quia † vaſallus faciens talem amicitiam cum inimico domini videtur eſſe eiuſdem propoſiti. Cum igitur dictus Illuſtr.Comes Scipio amicitiam contraxerit cum Rege Chriſtianiſsimo Franciæ tunc inimico domini ſui,& eius partes ſequutus fuerit, nimirum ſi feudo priuatus fuit. Sed his non obſtantibus contraria ſententia in terminis noſtris eſt de iure verior.
83 Quoniam,& ſi præmiſſa concluſio ſit vera, tamen illa locum habet, † ſi contracta fuit amicitia in pernitiem ſeu damnum domini alias ſecus.Ita Mar.Laud. in c.1.§.Item ſi fidelis,quib.mo.feud.amit.Iſern.in dicto c.1.§.porro,col,3.ver.ſed an dominus,& ibi Lau.
84 col.1.& præpo.col.2.vbi dicunt,† quod ſi vaſallus copulauit amicitiam cum inimicis domini,in damnum, & pernitem domini, vt puta, ad hoc vt inimici ſint potentiores domino,amittit feudum, ſecus ſi non in pernitiem & damnum domini. Sed quia operoſum ſit,& virtuoſum acquirere amicos,quia tunc non perdit feudum. Præpoſ.in d.c.ſi Capitanei,per gloſſ.ibi.
85 † nam eſſe amicum alterius non eſt malum,quia eſt p̄
86 ceptum diuinum,vt patet Eccleſiaſt.ca.7.† Noli eſſe pro amico inimicus proximo.Bal.in d.§.porro,Mar. de Laud.in d.c.ſi Capitanei col.ſi.Iacob.de s. Georg. in inueſtitura ſua feud. in verbo dictique vaſalli.col. 4.verſi.quinta cauſa principalis.Afflic.deciſ.307. Aluar.in ca.1.quot teſtes ſunt neceſ. ad proban.ingrat. glo.in ca.1.in verbo aſſalierit,quæ ſit prima cau.ben. amit.Cur Iun.in tract.feuda. in 4.par.in decimaquinta cauſa priuationis Clar.in .§.feud.q.54. Et in tantū
87 hoc eſt verum,quod † domino incumbit probare, q̄ vaſallus contraxerit amicitiam in damnum, & pernitiem ſuam,alias non poteſt feudo priuari.ita voluerunt Mart.de Laud.in dicto.§.porro,col.1.verſic. ſed difficultas ſtat.Præpoſ.col.2.verſi.ſed difficultas. Et ideo ibi concludunt ſupradicti patres,quod ſi dominus probaret vaſallum contraxiſſe amicitiam cnm inimicis ſuis,non condemnaretur,imo abſolueretur, niſi probaret quod in eius pernitiem amicitia contracta fuiſſet,quod dicunt notabile. Idem Præpoſ.in citato capit.ſi Capitanei,col.ſi.verſi.ſed operæpretium & ibi.Lauden.col.ſi.verſi.quid autem.& Alua.col.fin. verſi.ſecus.Rurſus Alua.in dicto.§.porro,col.2.verſi. quis autem,dum ſe remittit ad dicta per eum in dicto c.ſi Capitanei.Iacob.de ſancto Georgio in dicta inueſtitura ſua in verbo,dictique vaſalli,col.4.verſic. quinta cauſa principalis.& Affli.in citata deciſ.307. in fin.licet contrarium dixerit,&male in dicto.§.porro,nume.20.& in.§.Item ſi fidelis,nume.55.verſic.& ſciendum,eod.titu.Zaſ.in tract.feud.in 10. par.num. 43.& Soc.iun.in conſi.134.nume.36.vol.3.Sed in caſu de quo nunc tractamus, probatio aliqua facta nō reperitur,quod dictus Comes ſequutus fuerit partes hoſtium,vt inimici ipſi eſſent potentiores, nec ob aliam causā tendentem in præiudicium domini, ergo feudo priuari non potuit.

¶ Vlterius,dato,ſed non conceſſo,quod ſpectaſſet ad dictum Comitem Scipionem probare quod non in damnum domini talem amicitiam contraxerit, ta-
88 men hoc ſatis † præſumptiue probatur ex coniecturis,& ex qualitate perſonæ,quæ ſufficiunt in caſu noſtro. Quod probatur; nam ignoti iuris non eſt, quod
89 † ſi vaſallus reuelat ſecreta domini perdit feudum.c. 1.§.ſi delator,quæ ſit prima cau.ben.amit. Videlicet, ſi non probat reuelationem non feciſſe in damnū domini, quod equidem probari poteſt ex coniecturis, & qualitate perſonæ.Iſern.in dicto cap. ſi capitanei, vbi etiam Afflict.nume.17.verſic.Item quæro.Zaſ.in tract.feud.in 10.parte.numero.46.vbi inquit, vaſallo hoc onus incumbere cum præſumptione grauetur ꝑpter rem illicitam,quam facit legem ſiue poſſideris.
90 C.de proba. Et quamuis † hæc probatio tanquam negatiua ſit difficilis.l.actor.C. de probat. tamen ex coniecturis animum ſuum inculpabilem fuiſſe probare poterit,quod inquit notatu dignum.Ergo idem dicendum erit in terminis noſtris,vt voluit Iſern.in dicto.§.porro,col.3.verſi.ſed an dominus, & Afflict. in cap.1.§.item ſi fidelis.num.55.ver.& ſciendum,quib.
91 mod.feud.amit.vbi inquit,† quod talis amiſsio feudi ex copulatione amicitiæ cum inimicis domini cauſatur ex præſumptione,non autem ex vera probatione & ideo quod admittitur probatio in contrarium,vel alia præſumptio magis vrgens,quæ tollat præcedentem.l.diuus.ff.de in integ.reſtitut. Nam diuerſa ratio reformat pactum.l.interpoſitas.C.de tranſact. Sed in caſu noſtro nunquam apparebit,quod Illuſtr.Comes Scipio odio habuerit Ceſarem,nec quod eum damnificauerit,nec quod Cæſar eum exoſum habuerit.imo quod maiores ſui & in ſpecie quod Illuſtr.Comes Sinibaldus eius pater ipſi Cæſari inſeruiuit, nedum cū ꝑſona,ſed ēt de bonis ſuis,vt atteſtaturCarolus Quintus in conceſſione oppidi Pontremuli ſibi facta, & quod ratione ſuæ fidelis ſeruitutis eū decorauit multis priuilegijs & conceſsionibus,de quibus ſupra, itē etiam conſtat ex qualitate perſonæ ipſius, qui tempore quo talem amicitiam,& partes gallicas ſequutus eſt,erat minor viginti annis,cuius ætas apta non erat ad inferendum damnum Cæſari,& quam amicitiam contraxit ductus metu.vt infra dicetur. Ergo ſtantibus prædictis coniecturis ſumenda erit hęc probatio tanquam excluſiua delicti.l.merito.ff.pro ſocio. Grā. in conſi.13.num.9.vbi loquitur in terminis noſtris,di-
92 cens † quod vbi concurrunt duę præſumptiones,quarum vna excluſiua doli ſeu fraudis,& ſic delicti, & alia incluſiua, ſemper eſt capiēda ea vt excludatur delictum. Abb.in c.in præſentia.de proba. Dicitur etiā,
93 quod ad hoc vt † vaſallus amittat feudum propter damnum illatum principi,requiritur quod ſit notabile,alias feudo priuari non poteſt.tex.eſt in ça.1.§.pręterea ſi vaſallus,quæ ſit prima cau.ben.amit.vbi Affl.
94 in ſecundo notabili,inq̄t,quod † ſi vaſallus ſciat q̄d aliq̄s vult facere modicum damnum domino,&illud non reuelat,non perdit feudum,q̄a ille text.requirit
95 magnum damnum,& † ſic magna ingratitudo adeſſe debet,vt vaſallus perdat feudum,& tamē clarum eſt
96 in feudis,quod ſi † vaſallus nō reuelat damnum Principi,feudum amittit c.1.de no.for.fidel.c.1.de veter. for.fidel.Curt.iun.in tract.feud.in 4.part. in 24.cauſa priuationis.Cephal in conſi.75.nume.32. & in conſil. ſequenti.nume.61.vol.1.Accedit ſecundo text. in dicto.§.porro,ibi,graues iniurias,vbi grauis iniuria debet eſſe commiſſa per vaſallum in Dominum, vt feudo priuari poſſit.tertio facit tex.in c.primo ex quib. cau.feud.amit.vbi per illum text.in ſecundo notabili tradit Afflict.quod non omnis ingratitudo commiſſa. per vaſallum in dominum eſt ſufficiens ad priuationem feudi, ſed debet eſſe magna, & egregia. Vnde ſubdit,† quod ſi vaſallus ingratus extitit domino, pu-
97 ta dum potuit mutuare domino petenti pecuniam, & denegauit, & ſic fuit domino, a quo feudum habuit,ingratus,† licet ingratitudo iure poli & fori cul-
98 petur.12.q.2.cap.octaua,tamen ex iſta ingratitudine, feudum perdere non debet,per caſum dicti capituli qui requirit magnam ingratitudinem.Afflict.in cap. primo,§.licet vaſallus.nume.12. ſi de feud.fuer. contro-

tro.in-

99 tro.inter dominum & agna.vbi ait,† quod pro modi
co exceſſu vaſallus non priuatur proprietate feud. &
ideo dixit ipſe Afflict.in c.1.§.delatorum,quæ ſit pri-
ma cau.ben.amit.†quòd licet delator domini perdat
100 feudum,tamen id locum non habebat, ſi de leui cri-
mine accuſatur.ſecundum gloſ.ibi,vel ſi ex tali dela-
tione graue damnum non dederit Domino.Cur. vbi
101 ſupra in 29.cauſa priuationis. Hinc eſt quod † ꝓ mo-
dico feudo non tenetur feudatarius præſtare iuramẽ
tum fidelitatis Domino.ca.inueſtitura.§.nulli autem,
vbi Afflict.num 5.per quos fiat inueſt.rurſus in ca.1.
§.Sed quia,quæ ſit in prima cau.ben.amit.numer.35.
102 † modica enim ſemper cenſentur excepta. capitu-
lo terrulas.§.poſſunt.12.quæſtion.2. Cõfirmatur hęc
ſententia ex not.per Bal.in c.1.§.publici latrones, de
103 pace Conſt.vbi dicit,† qđ licet vaſallus priuetur feu-
do ſi illud deteriorauerit,tamẽ id procedit,ſi deterio
rauerit notabili deterioratione,alias ſecus . Sequitur
Iacob.de ſancto Georg.in inueſtitura ſua,in verbo di
ctique vaſalli promiſerunt non comm.felo.in 12.cau
ſa priuationis,& Curt.iun.vbi ſupra in 11.cauſa pri-
uationis. Sed in terminis noſtris dici nõ poteſt,quòd
Illuſtr.Comes ætatis annorum tũc temporis decem
& octo amiſerit dictum oppidum propter notabilẽ
ingratitudinem,vel magnum damnum illatum Cæſa
ri propter amicitiam contractam cum Rege Francię
quia eius partes ſequutus ſit,ergo &c. Dicitur etiam
quod ſi Comes Scipio copulauit amicitiam Regis
Francorum,& eius partes ſequutus fuit,id fecit non
104 voluntarie,† ſed ex iuxta cauſa metus,quia videns ſe
bannitum a toto dominio Ianuenſi,& Mediolani ob
notorias ſententias iniquas ac nulliter contra eum la
tas,quod omnia & quæcunque eius bona confiſcata
ac exoſum Illuſtriſſimo Principi Auriæ,q̃ eum odio
letali,& mortifero proſequebatur, prout proſequu-
tus eſt alios eius fratres,quos totis viribus inſequu-
tus eſt,donec morti traditi fuerunt,&qui bona pater
na pro parte poſſidebat,ac qui longas manus in tota
Italia habebat,licet hæc contra ipſum facere non de
beret,cum in aliquo eum nõ offenderit, nec vnquam
voluntatem habuerit eum̃ offendẽdi.Similiter vidẽs
inſidias,quę quotidie ſibi parabantur indebite & in-
iuſte per affines,coniunctos,partiales Illuſtr.Zaneti-
105 ni interfecti ab eius fratre Illuſt.Comite Aluiſio,pro
quo in aliquo non tenebatur,†cum pœna ſuos aucto
res tenere debeat.l.ſancimus.C.de pœn.toto titu. ne
filius pro patre,nec pater pro filio,nec vxor pro ma-
106 rito,& ſimiliter † quod quis non debet odio alterius
prægrauari.l.ſi quis in ſuo.C.de inoffi. teſta. etiam in
107 crim læſæ maie.vt per Dec.in conſi.64.col.1. vbi † in
tali crimine frater non tenetur ꝓ fratre ex dicta pluſ
quam iuſta cauſa metus pro tutela corporis ſui coa-
ctus fuit ſe transferre ad partes gallicas, vbi contra-
xit amicitiam Cum Rege Chriſtianiſſimo non in o-
dium Cæſaris,nec in eius pernitiem,ſed vt magis ſe-
cure viueret,& ſub clypeo regio proptegeretur ab e-
ius perſequutoribus de quib.multum dubitabat, pro
ut vnuſquiſque fortiſſimus vehementer poterat du-
bitare.Vnde firma ſequitur cõcluſio* communiter re
108 cepta,quod accedens ad hoſtes,non vt eis auxiliũ im
pendat,nec ad iacturam domini,ſed vt ſibi met pro-
ſit ne offendatur,dicitur dolo carere , & non eſſe in
culpa,vt per Grammat. in terminis noſtris in conſil.
109 31.nu.29.rurſus in conſi.13.nu.35.& nu.60. vbi † ma
nens cum hoſtib.non in damnum domini,ſed vt eui-
taret periculum,&ipſe non ſit aptus ad arma,vt in ca
ſu,vbi tempore quo Comes Scipio contraxit amici-
tiam Rege,non erat aptus ad arma;quia ætatis decẽ
& octo annorum excuſatur, iterum in voto 18.nu.6.
Mart.de Laud.in c.1.§.Item ſi fidelis,ver.no.gl.quib.
mo.feud.amit.vbi vaſallus non perdit feudum ſi iu-
110 ſto metu ductus amicitiam cõtrahit cum inimicis do-
mini.Gramma.conſi.31.nu.43.Afflict.in c.1.§.Item ſi
fidelis nu.55.ver.& ſciendum quib.mo.feud.amit.fa-
cit gl.*cõmuniter approbata in c.1.§.Sed quid ſi de-
lator,quæ ſit.1.cau.ben.ami.Gram.in d. conſi.31. nu.
111 36.conſi.13.nu.30.& voto.18.nu.9.vbi dicunt,†quod
vaſallus committendo aliquam cauſam priuationis,
nõ amittit feudum,ſi id per metum fecerit.Imo. plus
dicitur,quod ſufficit metum habuiſſe ſi non iuſte,ſal-
tem probabiliter ad excuſationem ſi per metum qđ
factum ſit.Gram.in d.conſi.31.nu.35.& in deciſ.4.nu.
57. Cum igitur ex his veriſimilitudo ſatis vrgeat, &
potens ſit ad excuſationem dicti Comitis, ꝙ dictam
amicitiam contraxerit eum dicto Rege , & ꝙ dictas
partes ſequutus ſit pro ſui corporis tutela,quod etiã
in terminis noſtris conſiderat.Alcia.in conſ.457.&nõ
in pernitiem domini ſui,cui tota nobiliſſima eius fa-
milia tantum inſeruiuit,etiam propriis expenſis , &
quæ a maieſt.Cęſareis tantum decorata fuit,vt dictũ
eſt ſupra,videtur concludendum,ꝙ dicti Illuſtr.Iudi
112 ces,† eam tanquam cognatam naturæ teſte Bald.in
113 conſi.180.vol.3.Crauc.conſi.61.nu.9.& 135. nu.33.†
& quæ habetur pro lege,Old. in conſi.13. ſummope-
re attendere debent,& ſequi vt decet,& eo maxime
conſiderata ætate dicti Comitis, qui non erat aptus
ad offendendum Cæſarem,nec ad ſuſcipiendum ar-
ma contra eum,quia impotens.quod etiam pondera
tur Gram.in d.conſi.13.nu.60.iuuatur quoque dictus
114 Comes Scipio ex capitulis ſanctæ pacis initæ inter
maieſtates Catholicam & Chriſtianiſſimam,† quæ ꝑ
eaſdem ſeruari debent vt in.§.ſi quis vero,vbi Bal.de
pac.Conſtan.Soci.iun.conſi.60.nu.89.vol.3.quo caſu
115 † cum pax ipſa non habeat vim ſimplicis indulgẽtiæ,
ſed reſtitutionis integrum,ſecundum Bald in c.1.§.
hoc quoque in verſ.priuilegia omnia,col.ſecunda,de
116 pac.Conſtan.vbi inquit menti tenendum,quod †ſi bo
na rebellium tempore rebellionis aliis ſint conceſſa,
facta pace ſunt reſtituenda primis dominis,cum tem
pore pacis omnium in priſtinum reddi debeant.l.vni
ca,in prin.C.de cad.tollen.Rurſus.Bal. in dicto cap.
117 primo.§.ſententiæ quoque,vbi dicit † quod ſenten-
tiæ latæ contra rebellem occaſione rebellionis, facta
pace reſcindi debent; quia ceſſante cauſa harum ſen
tentiarum,ſeu diſcordia ſublata , ceſſare debet earũ
effectus.argumento.l.generaliter.C.de epiſco.&cler.
118 Iterum in ipſo cap.in.§.poſſeſſiones,vbi ait, † quod
poſſeſſiones , quæ poſſidebantur ante temp us belli
debent reſtitui poſſeſſoribus,& cum ſententia Bal.in
dictis locis tranſit Acg.Boſ.in tit.de reſtit. quæ fiunt
a princ.col.ſecunda.& Afflict.in cap.primo in 6.not.
num.trigeſimoſexto.hic finitur l.Feder.quod equidẽ
inquit procedere,etiam ſi ſint conceſſa per delictum
ſequitur ergo quod dictum oppidum prædicto Co-
miti Scipioni reſtitui debet. Et eo magis id procede
re deberet,cum oppidum prædictum reperiatur a-
pud fiſcum,quo caſu nullus ab hac ſententia diſcre-
pat,vt tradunt Docto.*communiter in l.Gallus.§.&
quid ſit tantum:ff.de lib.& poſthu.Et eo maxime hoc
dicendum venit,ſtantibus capitulis dictæ ſanctæ pa-
cis, inter quæ vnum eſt, quod incipit. [Et ritor
neranno li ſudditi.] vbi cauetur , quod ſubditi , &
ſeruitores vtriuſque maieſtatis exceptis Neapoli-
tanis . Mediolanenſibus, & Siculis, non obſtan-

 te,ꝙ

re, quod inſeruierint hoſtibus, plenariè reſtituantur ad bona capta,& occupata occaſione belli, remaneant que in eo gradu in quo erant antebellum,non obſtantibus donationibus.conceſsionibus,declarationibus, confiſcationibus,& ſententijs commiſsis. & datis propter contumaciam & in abſentiam partium. quæ nō fuerint auditæ propter cauſam belli,ceſſantibus omnibus impedimentis,& contradictionibus.propter,ꝙ pactum inquit Ang.in l.penult.C.de capt.& poſtlim.
119 reuer.quod ex quo † fictio poſtliminij quæcunque,re ſtituit,quæ aufert captiuitatis.l.fin.eodem titu.quod illud eſt vtile pro exitijs,qui tempore pacis reuertuntur cum pactis,vt eis reſtituantur quæcunque tenebant tempore ſuæ eiectionis , quia recuperabunt mobilia,& immobilia,quorum dominium, & poſſeſſionem habebant,& etiam meram detentionem , ſequitur Aegid. in dicto titulo de reſtitut. quæ fiunt à Prin.vbi etiam ponderat verba capitulorum,dum di cunt,quod reſtituantur ad eorum bona quibuſcūque ſententijs & proceſsibus,occaſione rebellionis factis non obſtantibus.Vnde cum dictus Illuſtr.Comes Sci
120 pio non † ſit de exceptis, ſed de comprehenſis in generali reſtitutione,& ſit de regula,cum exceptio facta in aliquibus caſibus firmet regulam in non exceptuatis.l.quæſitum.§.denique.vbi Bart.ff.de fun. inſtruc.Dec.in conſi.604.num.7. Videtur dicendum, ꝙ dicto capitulo ſtandum ſit, & quod illud obſeruari debet.

¶ Nec habet obſtare quod Illuſtr.Comes Scipio beneficio dictæ generalis,& plenariæ reſtitutionis alijs conceſſa gaudere nō debeat propter ſpecialem mentionem factam de eo in alio capitulo ſpeciali, vt eſt videre in capitulo penultimo dictæ pacis.vbi ipſe non eſt relictus ſub generalitate eorum, qui in priſtinum ſtatum ſunt reponendi,non obſtante ſeruitio ipſis Sereniſsimis Regibus,vel alteri eorum præſtito, ſed de eo facta ſpecialis mentio,& conuentum vt ad bona reſtituatur ſi & prout iuris erit. Quia reſpondetur,quod imo debet gaudere beneficio dictæ pacis, vt clarè demonſtrant verba dicti capituli ſpecialiter de eo loquentis dum in primo dicitur. [Similmente che il Conte Scipione dal Fieſco goderà del beneficio della pace,come ſe ſpecialmente vi foſſe compreſo.] Ex quibus apertè patet,quod debet gaudere beneficio dictæ generalis,& plenariæ reſtitutionis de qua mentio habetur in alio capitulo ſupra citato, quoniam præſens capitulum faciens ſpecialem mentionem de eo,non venit derogatiuè ad aliud de quo ſupra ſed factum fuit ad tollēdum omnem exceptio
121 nem, quæ obiici poſſet.†Nam ſpecialiter expreſſa minorem habent dubitationem,& efficaciora ſunt.l.ſed & ſi quis §.quæſitum.ff.ſi.quis caut.Dec.in conſi.197, col.fi.Nec obſtat,quod ex aduerſo dicitur quod dictus Comes tantum habilitatus videtur ad proſequendum iudicium , & ad conſequendum bona prout iuſtitiæ fines poſtulabunt. Quoniam aduertēdum eſſe arbitror,quod illa verba apposita in dicto capitulo. [Et quanto a quello,che lui pretende eſſergli ritenuto de' beni, ne farà per ſuo procuratore ricercare in Genoa,& in altri luoghi,& il detto Re Catholico tenerà mano in fauor del Re Chriſtianiſsimo alquale detto Conte e ſeruitore,accioche la giuſtitia li ſii adminiſtrata bona &breue.] Fuerunt addita ad finem proſequendi iudicium contra Cameram Regiam Mediolani occaſione oppidi Pontremuli,quod fiſcus regius occupauerat ſub prætextu criminis leſę maieſtatis commiſſi per quondam Illuſtr.Comitem Aluiſium eius fratrem,qui occiderat Illuſtr. quondā Zanetinum Aurium,& ratione aliorum bonorū, non autem vt fieret iudicium an Comes Scipio amiſerit bona ſub prætextu,quia contraxerat amicitiam cum maieſtate chriſtianiſsima,& eius partes ſequutus fuerit; quia,ſi iſta interpretatio ſumeretur,ſequeretur,ꝙ non poſſet gaudere beneficio ſanctæ pacis, prout tamen gaudere deuet ex diſpoſitione dictarum Maieſtatum,ſi inſpiciantur verba apposita in princ.dicti capituli,quæ ſunt. [Che il Conte ſcipione del Fieſco goderà del beneficio della pace, come ſe ſpecialmente vi fuſſe compreſo.] Quomodo.n. poſſet gaudere beneficio dictę pacis,ſi deberet fieri iudicium ſuper eo,
1 quod dictas partes gallicas ſequutus fuerit?certe nō
22 poſſet. Viij vt dicta † verba non videantur apposita fruſtatorie,& ſine virtute operandi,contra l.ſi quādo de lega.1.& Bal.in rubrica.C.de contrah. empt. em
1 pti.q.9.†vbi nullum verbum ēt minimū non debet eſ
23 ſe ſuperfluū.Dec.in conſi.626.nu.7.vbi nec ſyllaba apposita cenſetur niſi ſit neceſſaria;dicendum venit , ꝙ dicta verba debent intelligi eo modo , quo ſupra , & non aliter,q̃a operabuntur ſuū effectum;& ſic dictus Comes Scipio gaudebit beneficio dictæ pacis.vt firmatum fuit inter dictas Regias Maieſtates.

¶ Vltimo dicitur quod dictum capitulum mentionem faciens de ipſo Illuſtr.Comite Scipione factum etiam fuit,quia Rex Chriſtianiſsimus intendebat demonſtrare Catholicæ maieſtati,& ſeculo, quāta cum beneuolentia,& amore dictum Comitem proſequebatur vti benemerentem ; quod equidem proprium
1 eſt Principum. † Nam multa benemerentibus con
24 ceduntur,quæ aliis denegantur.l.Aquilius Regulus. l.ſi pater.§.primo.ff.de dona.Iaſ.late in l.ex hoc iure. ff.de inſtitu.& iure.Decius.in conſil 480.numero.vigeſimoquinto.quo caſu inducta in fauorem alicuius, non debent in eius odium retorqueri,vulgata.legem quod fauore,de legibus,prout ſequeretur in terminis noſtris,ſi dictum capitulum intelligeretur, prout conantur intelligere fiſcales Regiæ Cameræ, igitur &c.

¶ Non obſtat vltimum motiuum inſignis Polidonii,dum dixit,quod ex quo capitulum pacis loquitur
1 tantum de reſtitutione immobilium,†quorum appel
25 latione non veniunt iura,ſecundum Alexā. in conſil. quadrageſimoquinto.numero.duodecimo.vol.primo & nundum liqueat Comitem Scipionem habuiſſe alia immobilia,ad quæ detur reſtitutio, quod in ea nō cadunt iura Pontremuli tanquam tertia ſpecies ſeparata ab immobilibus. Quoniam reſpondetur pluribus modis,& primo , † quod appellatione bono
26 rum veniunt iura,&actiones tendentes ad conſequutionem bonorū immobiliū,vt per Bar.in l.mouentiū, ff.de verb.ſign.in l.is pōt.col.1.ff.de auth.tuto.vbi di
1 cit, † quod quando actio competit ad rem immobi
27 lem,iudicatur vt de immobili,ſicuti etiam iudicatur de re mobili quando datur ad rem mobilem. Alexā. in conſi.144.col.1.vol.6.per text.in.§.1.in authen. de non alienand.vel permutan. Et hanc partem vti * communem amplectitur Tiraquell.in tractat. de retract fo.mihi 77.nume.17.pro qua ſententia facit ꝙ notant Butr.& Imol.in capitulo nulli,de reb.eccleſi.
1 non alienan.vbi dicunt, † quod iura ſeruitutum præ
28 dialium adhærent immobilibus; quia inter immobilia computantur.facit etiam qđ notat Bal.in c.1. de
1 contro.inter maſcu.& fæm.vbi etiam † decimæ com
29 putantur inter immobilia. Sequitur Alexander. in conſilio. 111. numero. quinto. volumine. ſexto hinc etiam

etiam dixit Card.in clemen.1.in 9.quæſt.de reb.eccl.
130 non alien.† quod ius collectandi & exigendi pedagiũ connumeratur inter immobilia, cui accedit quod notat Alexand.in l.ſi conſtante.§.fi.colum.fi.ff.ſolut.ma-
131 tri. vbi † annui redditus computantur inter immobilia. Cum igitur in caſu noſtro agatur nedum ad elaxationem oppidi Pontremuli, & bonorum immobilium ibidem ſitorum, ſed etiam ad alia quæ computantur inter immobilia, merito ceſſat motiuum ſupradictum.

Secundo reſpondetur quod imo in capitulo pacis ſpecialiter loquente de ipſo Comite cauetur. [Che quanto a quello che lui pretende eſſergli ritenuto beni, ne faccia ricercare in Genoa, & altri luoghi, che il detto Re Catholico tenera mano in fauore del Re Chriſtianiſſimo, al qual detto Conte e ſeruitore, accio che la giuſtitia li ſii adminiſtrata bona, & breue.] Ponderandum enim illud verbum, boni, ſimpliciter
132 prolatam, † quorum appellatione veninnt iura & actiones, eſt tex.in l.ſi conſtante.§.fi.ff.ſolut.matri.vbi per illum tex. dicunt ibi Bal. Ang.& Alex. quod publicatis bonis veniunt iura & actiones, ſi nomen bonorum eſt ſimpliciter prolatum. Idem Bal.in l. ſi maritus, in fi.ff.eod.tit. Neguſ. in tract.de pign. char. 6. col.4. Pariſ.in conſi.94.nu.12.volu.4. Et hanc eſſe * communem atteſtatur Tiraqu.in repetitione l. ſi nunquam, in verbo, bona nume. 8.cum duobus ſeq. C. de reuo.dona. Accedit etiam quod notat Barto.in l.
133 rem alienam, col.2.in fi.ff.de pign.act. vbi dicit, † ꝙ appellatione bonorum venit, quod quis poteſt vendicare rem pro qua habet actionem, ſi eam non poſſidet, vel exceptionem ſi poſſidet l.rem in bonis.ff de acqui.rer.dom.

¶ Tertio reſpondetur, quod in reſcripto catholicæ maieſtatis mandatur Excellentiſſimo Senatui, vt de iuribus, quæ dictus Comes Scipio prætendit habere in oppido Pontremuli cognoſcat, & iuſtitiæ cõ
134 plementum ſibi miniſtret. Vnde, † ſi forma mandati diligenter cuſtodienda eſt, & fines eius tranſgredienti nõ ſunt.l.diligenter.ff.mand.capitu lo cum dilecta, de reſcrip.Pariſ.in conſi.171.nu.32.vol.4. Alex. conſi.25.num.2.volum.2.& conſi.90.nume.2.volu.3. De-
135 ci.in conſi.493.col.antepenul.in fi. vbi inquit, † quod mandatum diligenter debet obſeruari, & non ſolum in ſubſtantia; ſed in qualitate, vt not. Butr. in capit. Piſanis.in 7. notabili de reſtit.ſpolia. Iaſon in conſil. 134.colum.4.vol.4.in conſi.86.col.pen.vol.3.& in conſi.200.col.prima vol.2.merito ſequitur quod a forma dictæ commiſſionis recedere non poſſunt, vt ibi per Iaſ.in d.1.col. Vnde ex his quæ dicta fuerunt, concludendum eſſe arbitror, oppidum Pontremuli cum iuribus, & pertinentiis, de quibus ſupra, omnino reſtituendum eſſe, & reſtitui debere prædicto Illuſtr. Comiti Scipioni per dictum iuſtiſſimum Senatũ vna cum fructibus, e ius arbitrio declarandis, non obſtantibus oppoſitis, & exceptuatis per fiſcales Regiæ Cameræ, prout facturum ſpero. Laus Deo.

Rolandus a Valle.I.C.

SVMMARIVM.

1 *Ordo iuris eſt, vt prius de poſſeſſione, quã de proprietate agatur.*
2 *Quod ampia procedere de iure canonico.*
3 *Et etiam in materia feudali.*
4 *Poſſeſſionis commodum eſt, quod ille qui poſſidet, dicatur reus, qui actore non probante abſoluitur.*
5 *Poſſidentis conditio eſt melior in re dubia.*
6 *Hæres ſcriptus in teſtamento non abolito, nec cancellato, nec in aliqua ſui parte vitiato, mittendus eſt in poſſeſſionem bonorum, quæ defunctus tenebat, & poſſidebat tempore mortis ſuæ.*
7 *Remedium l.ſi.C de edict.diui Adria.tol.datur hæredi ſcripto non ſolum vt inducatur in poſſeſſionẽ hæreditatis defuncti, ſed etiã vt in poſſeſſione iam apprehenſa propria auctoritate confirmetur.*
8 *Remedium dictæ l fina. quod dicitur adipiſcendæ, eſt ſummarium, & celeriter ac de plano propter notorietatem reſultantem ex teſtamento expediendum.*
9 *Imo magis ſummarium, quam aliud poſſeſſorium.*
10 *Inſtrumentum teſtamenti dicitur habere paratam executionem.*
11 *Bona in dubio præſumuntur allodialia, & non feudalia.*
12 *Res feudalis dicitur habere quandam ſeruitutem.*
13 *Seruitus non præſumitur.*
14 *Res omnis præſumitur libera, habito reſpectu ad originalem habitum propter naturalem ſtatum rerũ, niſi probetur aliqua alia qualitas ſeruitutis appoſita.*
15 *Præſumptio libertatis transfert onus probandi in aduerſarium.*
16 *Inueſtitura facta de caſtro, & terris cultis, & incultis, non arguit ipſas eſſe feudales.*
17 *Conceſſio facta de iure, quod quis habet in tali caſtro & eius finibus, tanquam obſcura nihil operatur, niſi de iure concedentis appareat.*
18 *Incertitudo impedit acquiſitionem poſſeſſionis.*
19 *Confirmatio nõ eſt noua datio, ſed per eam confirmatur prius habitum & poſſeſſum.*
20 *Relatiuum, quæ, ſine copula ſtat reſtrictiue & limitatiue.*
21 *Marchio ſi vendit caſtrum, & ipſius territorium cum omnibus terris pertinentibus ad caſtrum, venditio dicitur facta limitata ad terras, quæ eſſent de pertinentiis caſtri.*
22 *Relatiuum, qui, quæ, vel quod, ſi eſt adiectum alicui determinato facit conditionem.*
23 *Conditio ſi deficit, totum corruit.*
24 *Paria ſunt nõ eſſe, ſed eſſe, & non apparere.*
25 *Alba reprobatur in conſi. 6c.*
26 *Hæres ſcriptus mitti debet in poſſeſſiõe bonorũ feudalium, quæ defunctus poſſidebat tempore mortis.*
27 *Filia hæres inſtituta a patre mitti debet in poſſeſſionem bonorum feudalium, & agnati non ſunt legitimi contradictores.*
28 *Diſpoſitio capituli primi.§.inter filiam, ſi de feu.fue. controuer inter domi.& agna.procedit nedum in filia, ſed etiam in extraneis.*
29 *Filius hæres ſiue extraneus agit petitione hæreditatis ad feudum contra poſſidentem.*
30 *Edictum diui Adr.in feudis locum habet.*
31 *Diſpoſitio dicti.§.inter filiam, locum etiam habet quãdo agnatus reperitur poſſidere.*

32 *Agnati ſunt legitimi contradictores ad impedien-*
dam miſſionem in poſſeſſionem bonorum feudalium
ſi offerunt incontinenti valle probare bona eſſe feu
dalia.

33 *Probare quis dicitur incontinenti, quando habet in-*
ſtrumenta in manibus, & illa oſtendit ſine alia di-
latione.

34 *Fideicommiſſarius vniuerſalis paratus incontinen-*
ti probare de iure ſuo, impedit hæredem mitti in
poſſeſſionem vigore l. fin. C. de edict. diui Adrian.
tollen.

35 *Dominii defectus non obſtat in poſſeſſorio, ſi inconti-*
nenti de illo probetur.

36 *Statutum ſi reiicit omnes exceptiones contra ſenten-*
tiam vel inſtrumentum, legitimas exceptiones
reiicere non videtur, quæ incontinenti poſſunt
probari.

37 *Indaginem altiſſimam, quæ requirunt in iudicio poſ*
ſeſſorio, non veniunt admittenda, ſed in petito
rio reſeruanda.

38 *Beneficium dictæ l. fina. C de edict. diui Adrian. tol-*
len. eſt poſſeſſorium quaſi recuperandæ poſſeſſio-
nis.

39 *Probatio quando dicatur fieri incontinenti.*

40 *Ab antiquioribus inueſtituris non eſt recedendum,*
niſi in poſterioribus expreſſe dicatur, quod de com
muni conſenſu aliter facta ſit, quam hactenus eſ-
ſet ſolitum.

41 *Negatiua quomodo probetur.*

42 *Hæres ſcriptus mittitur in poſſeſſionem bonorum de-*
functi, nō obſtāte quod teſtamentum falſum vel inof
ficioſum, vel alio vicio ſubiectum eſſe dicatur.

Bona allodialia & feudalia quando ſunt commixta, ip
43 *ſorum diſcuſſio vel ſeparatio non eſt fienda in iudi-*
cio poſſeſſorio, ſed petitorio.

Aduerſarii quando poſſident cum vitio, non poſſunt
44 *impedire miſſionem in poſſeſſionem.*

Inuaſio ſimilis eſt expilationi.

45 *Hæreditas expilata poteſt dici quaſi ſpoliata.*

46 *Agnati non ſunt legitimi contradictores ad impedien-*
47 *dam immiſſionem in poſſeſſionem iuxta l. fin. C. de*
edict. diui Adr tol. quando non habent titulum ab
hærede vel defuncto.

CONSILIVM II.

VIſo & perlecto eleganti conſilio ce-
leberrimi, & conſummatiſſimi iuriſ-
conſ. Domini Traiani Delphini mihi
vti fratris obſeruandiſſimi, edito in
fauorem Illuſtr. filii, Illuſtr. Comitis
Camilli Caſtiglioni hæredis ex teſta-
mento quondam Illuſt. Comitis Antonii de Hippoly
tis ſententiam ipſius vti amicam, & conſonā legibus
1 approbandam eſſe & confirmandam duxi. Et quia †
ordinarii iuris eſt, vt prius de poſſeſſione, quam de
proprietate agatur. l. ordinarii. C. de rei vendi. l. incer
ti. C. de interd. Et vt exordiar cum. Dec. in conſi. 424
columna ſecunda in princ. in conſilio. 467. in princip.
2 & 498. col. 1. † quod etiam procedit de iure canonico.
Abb. in cap. cum ad ſedem, de reſtitu. ſpoliat. Gozad.
3 in conſi. 10. nu. 15. † Et in materia feudali. Afflict. i
cap. 1. in 3. notab. ſi de feu. fue. contro. inter dom. & a
gna. quod ex eo conſtitutum videtur, vt ille qui vi
ctus eſt, de poſſeſſione petitoris parte fungatur. l. exi
4 tus. ff. de acquiren. poſſeſſio. † Et commodum poſ-
ſeſſionis eſt, quod ille qui poſſidet, dicatur re-
us, qui actore non probante abſoluitur. §. com-
modum, inſtitu. de interdict. capitulo ex literis de
5 probationib. † Et ſi res dubia eſt, melior eſt condi-
tio poſſidentis. Bar. in l. 1. §. non autem. ff. de ſecund.
tab. Port. in conſi. 29. nu. 15. & 125. nu. 44. Ideo natu-
re fuit conſultum præfato Illuſtr. Comiti Camillo vti
legitimo adminiſtratori eius filii, vt prius intentet
poſſeſſorium, quam petitorium, in quo quidem poſ
ſeſſorio res clara eſſe videtur in fauorem dicti Illuſtr.
hæredis, quòd habere debeat poſſeſſionem bonorum,
quæ dictus Illuſtr. Comes Antonius tempore mortis
ſuæ tenebat & poſſidebat, ſiue eſſent bona allodialia,
ſiue feudalia; de allodialibus non videtur dubitan-
6 dum, quoniam indubitati iuris eſt, † quod hæres ſcri
ptus in teſtamento non abolito, nec conſtellato, nec
in aliqua ſui parte vitiato, mittendus eſt in poſſeſſio-
nem bonorum, quæ defunctus tenebat, & poſſidebat
tempore mortis ſuæ. text. eſt ad literam in l. fin. C. de
edict. diui Adria. tollen. & ibi * cōmuniter docto. Iaſ.
in conſi. 172, colum. 2. volum. 4. Gozad. in conſil. 7. nu-
5. & in conſi. 50. num. 7. Ruin. in conſi. 129. colum. fin.
volum. 2. Bero. in conſi. 1. num. 9. volum. 2. 53. nume. 4.
7 54. volum. eod. vbi inquit, † quod hæredi ſcripto da-
tur remedium dictæ l. fin. non modo vt inducatur de
nouo in poſſeſſionem hæreditatis defuncti, ſed etiam
vt in poſſeſſione iam apprehenſa propria auctoritate
confirmetur. Rurſus in conſi. 55. nu. 5. 56. in princip.
66. col. 2. in fi. volu. eod. & in conſi. 69. num. 8. volum. 2.
quam ſententiam vti * communem ſequuntur Curt.
8 Iun. in conſi. 41. colum. 2. & 108. col. 4. † quod quidem
remedium, quod dicitur adipiſcendæ, docto. in d. l.
fi. Dec. in conſi. 84. col. pen. eſt ſummarium, & celeri-
ter ac de plano propter notorietatem reſultantem ex
teſtamento expediendum, teſte Bart. quem * omnes
alii ſequuntur in dicta l. fin. Bero. in citato conſil. 56
9 in princ. & 60. colu. 2. † Imo magis ſummarium quam
aliud poſſeſſorium: Bero. in conſi. 57. col. prima vol.
10 2. † quo reſpectu inſtrumentū teſtamenti dicitur ha
bere executionem paratam, vt per Bart. in dicta l. fi.
col. 5. & Iaſ. col. prima, quæ concluſio nullam penitus
habet dubitationem reſpectu bonorum allodialium,
11 in quibus hæres fundatam habet intentionem, † cum
in dubio allodialia eſſe præſumuntur, & non feuda
lia, vt not. Ioan. Andr. in cap. nimis, vbi etiam alii,
de iureiur. Alex in conſi. 129. in princ. vol. 1. vbi dicit,
quod res præſumitur allodialis ac libera. & non feu-
dalis, niſi vere vel præſumptiue probetur feudalis.
12 Ratioque eſt, † quia res feudalis dicitur quandā ſer-
uitutem habere. gloſ. in l. ſi cuius. §. ſi vſusfructus, in
13 verbo oportet. ff. de vſufruct. † quæ non præſumitur.
l. altius. C. de ſeruitu. & aqua. Curt. Senior. in conſilio
14 75. columna ſecunda. † vbi omnis res præſumitur li-
bera, habito reſpectu ad originalem habitū propter
naturalem ſtatum rerum, niſi probetur aliqua alia
15 qualitas appoſita ſeruitutis. † Et quod iſta præſum-
ptio libertatis transfert onus probandi in aduerſa-
rium, allegat Bar. in l. ſi prius, in quarta charta ver-
ſi. venio ad tertiam partem, de ope. nou. nuncia. Dē-
ci. in conſil. 32. colum. penul. in fi. 269. in princip. 424.
colum. 2. 468. colum. 5. & 588. colum. 2. Rui. in conſil.
45. col. fin. vol. 1. Pariſ. in conſil. 20. in princip. volu. 3.

23.nu.9.vol.eod.& in conſi.26.nu.14.vol.4. Alciat. in
conſi.491.cap.fin.Soci.Iun.in conſi.102.col.4.in prin
cip.vol.2. Bero.in conſi.115.nu.30.vol.1.vbi ait,quod
in dubio non præſumitur ꝙ bona ſint feudalia, ſiue ꝙ
homines ſint homagio ac oneri & ſeruituti homagii,
& manſatæ ſubiecti,& conſi.65.nu.157.volum.2. vbi
aſſerit hanc eſſe * communem 152.num.18.vol. eod.
& 49.num.6.volu.3. His igitur ſic ſtantibus, infertur
quod immittendus veniat in poſſeſſionem omnium
prædiorum repertorum in bonis defuncti tempore
mortis ſuæ.

16 ¶ Nec habet obſtare ſi dicatur † ꝙ imo prædia ip-
ſa dicuntur feudalia, quia in inueſtitura prima Ga-
zoldi comprehendantur nedum caſtrum, ſed etiam
poſſeſſiões, terræ cultæ, & incultæ, prata &c.ex qui
bus verbis demonſtratur, prædia ſiue cultiua,ſiue pra
tiua,ſiue alterius qualitatis eſſe allodialia, per eã
quæ ſcribit Alba in cõſi.60.nu.7.vbi inquit,ꝙ quam-
nis bona in dubio præſumantur allodialia, & nõ feu
dalia. tamen ſi in inueſtitura caſtri dicatur cum per-
tinentiis, vel cum iuribus, generalitas ipſa declara-
tur ex poſſeſſione bonorũ, quia omnia bona quę in-
ueſtitus poſſidebat in territorio cenſebãtur feudalia.
Quia reſpondetur, ꝙ contra Albam extat * commu-
nis ſchola doctorum, ꝙ per dicta verba, prædia ipſa
nnn probantur feudalia, niſi aliter probetur de iure
concedentis; qnoniam dicta verba tantum importãt
17 ac ſi per inueſtientem dictum fuiſſet, † concedo quic
quid iuris habeo In tali caſtro & eius finibus, quæ cõ
ceſſio tanquam obſcura non valet, vt conſtat ex no-
ta.per Dyn. Bar.& alios in l.ſi ſic.§.ſi mihi,de leg.pri-
mo.vbi dicunt, ꝙ ſi Comes conceſſit eccleſiæ quicq́d
iuris habet in tali loco, ſeu in tali villa, hæc conceſ
ſio nihil operatur, niſi de iure concedentis appareat.
debuit enim probare & cõſtare quid Comes in dicta
18 villa tenebat & poſſidebat,† alioquin incertitodo im
pedit acquiſitionem poſſeſſionis, & conſequenter ex
tali conceſſione non potuit vſucapiendi ſeu præſcri-
bendi conditio transferri.l.3.§. incerta.l.locus.l. ſi qs
fundum.ff.de acqui.poſſ. Accedit quod ſcribit Oldr.
in conſi.164.vbi ait, quod ſi Comes conceſſit ſi quid
in dicto loco habebat, quod per dicta verba genera-
lia, & ſub quodam confuſo ſermone prolata, nihil
inris dicitur collatum, niſi quantum Comiti compe-
tere oſtẽdatur. d.l.ſi ſic.§.1.& quod aperte hoc deſcri
bit lex dum inquit, quod ſi dicam, quicquid mei iu
ris eſt in hoc fundo tibi trado, & incertum ſit qnan-
tum iuribns habeam,nihil tradam, & ille nihil acci-
pit.d.§.incertã,& ſi Epiſcopus de qno ibi, nihil aliud
probet,quam per priuilegium, certum eſt,ꝙ eius in-
tentio non eſt plene nec ſimpliciter probata. c. audi-
tis, de pręſcrip.& ꝙ non iuuant etiam confirmatio-
19 nes poſtea ſubſequutæ: † quia de intentione confir-
mantium etiam non eſt aliquid noui dare,ſed confir-
mare tanquam prius habita & poſſeſſa. c.inter dile-
ctos,§.porro,de fide inſtru.vnde, cum prima conceſ-
ſio per ſe ſola non iuuet Epiſcopũ, non iuuabunt quo
que confirmationes priuilegiorum, quæ ex ipſa pri-
ma cauſa originem acceperunt,vt a primordio tituli
poſterior formetur euentus.l.1.C.de impo. lucra. de-
ſcrip.lib.10.ſequitur Bero.in conſi.21.col.pen.vol. 1.
Imo plus dixit Alex.in conſi.187.nu.9.volum.3.quòd
iſtud etiam procedit, ſi res ſingulariter ſpecificetur,
vt ſi concedens dixerit, quod concedit iura, quæ ha-
bet in tali fundo, & cum expreſſione cõfinium. Dec.
in conſi 302.col.3.in fin.& Craue.in conſi.292. col.4.
Et eo maxime huiuſmodi probatio facienda eſſet in
caſu noſtro, cum in prima conceſſione Gazoldi Cæ-
ſar non conceſſerit primo acquiſitori terras exiſten-
res in finibus ipſius loci indiſtincte, ſed tantum quas
tenuerunt & poſſiderunt ſpectabilis Raterius Comes
de Moſſio, & quondam Albertinus de Hippolitis, &
20 ſic reſtrictiue & limitatiue per illud relatiuum,† quæ
ſine copula, qnod ſtat reſtrictiue & limitatiue,vt per
Bar. in l.ea adiectio, de lega.3.doct.in l.omnes popu
li,de iuſt.& iur.& per ea quæ dixit Crauet. in conſil.
21 292.num.4.in fi. vbi dixit, † ꝙ ſi Marchio vendit ca-
ſtrum & ipſius territorium cum omnibus terris cultis
vel incultis pertinentibus ad ipſum caſtrum, vẽditio
dicitur facta limitatiua ad illas terras & poſſeſſiones,
quæ eſſent de pertinentiis caſtri, quia illud partici-
pium pertinentibus, reſoluitur in relatiuũ,quæ per-
tinent.glo.in cle.1.in verbo dignitatibus in fi.de præ-
bend. quod relatiuum ſtat reſtrictiue & limitatiue ad
eas terras tantum,quę pertinent ad caſtrum. Et ideo,
quod ille qui vult dicere illas terras eſſe de pertinen
tibus, debet probare quæ,quot,& quãta ſint,quę per
tinent ad caſtrum,per not.in d.l.omnes populi, ergo
& idem dicẽdum venit in terminis noſtris, cuius ſen
tentiam amplexus ſum in conſi.82.nu.28.vol.2.

Accedit quod ſcribit Aret. in conſil.166.col.1.vbi
ait, ꝙ ſi verba priuilegii ſonant hoc modo. Concedo
omnia, quæ iſti nobiles habent iuſto titulo in Comi-
tatu Lucenſi, nihil operatur huiuſmodi conceſſio, ni-
ſi aliter doceant iſti nobiles, quæ erant illa, quę ha-
bebant in Comitatu Lucenſi iuſto titulo. omnino Si-
gno.de Homod.in conſi.10.col.penul.in fi.cum princ.
ſequentibus,quem ſequitur Natta in conſi.514.num.
31.vbi expreſſe determinat, quod ſi facta fuit inueſti
tura alicui de omni eo,qnod tenebat Iac.de Arali. li-
cet inueſtitura tali modo facta a iure nõ reprobetur.
l.vxorem, §.legauerit. de leg.3.tamen niſi certificen-
tur terræ, reducitur ad nihilum.l.quod in venditio-
22 ne.ff.de hæred.vel actio.venditio. † Item, quia relati
num qui, quæ, vel qnod, adiectum alicui indetermi
23 nato facit conditinnem, † qua deficiente totum de-
ficit.l.qui hęredi.§.fin.ff. de condi.& demonſt. & quæ
dicitur deficere ex quo non apparet quid certum,di-
24 cta.l.ſi ſic. † Item, quia non eſſe, vel eſſe & nnn ap-
parere, paria ſunt.l.in lege.ff.de contrat.ab.empt.pro
qua ſententia optime conferunt dicta per Rui. in con
ſi.30.nu.6.& ſequenti, volum.1.vbi dicit, quod ſi di-
latur probatum, qnod iſte eſt bene certificatus qua-
liter Alamadranę omnes quæ ſunt in coſta maris erãt
ſuæ, quod relatiuum quæ adiectum certæ generalita
ti ſine copula, ſtat reſtrictiue, & ſic reſtringitur ad il
las Alamadranas, quæ erant tempore literarum per
totam coſtam maris, vbi autem, & in quo loco eſ-
ſent, & earum numerus, non probatur ex illis ver-
bis, & ſi per Marchionem negetur, quod in territo-
rio de Tariffa eſſent aliquæ Alamadranæ, intentio
ſua eſt fundata, & aſſerenti in contrarium incumbit
onus probandi.

25 ¶ Nec eſt verum,† ꝙ dixit Alba in d. conſi.60.quia
contra eum eſt aperta deciſio Alex.in conſi.55. col.8.
vol.4.vbi concludit, ꝙ ſi aliquis eſt inueſtitus de Ca-
ſtro cum iuriſdictione,& alus iuribus & pertinentiis,
& poſſideat prædia in loco illa, tamen non præſumũ-
tur feudalia, niſi per alias probationes limitate appa-
reat de ipſis. & Alexan. ſequuntur Curt.Iun.in conſ.
41.num.7.& 108.col.4. Natta in conſi. 514.nume. 30.
dixi in conſi.82.nu.10.cum pluribus ſequen.in ſecun-
do volum.& non eundo per mendicata ſuffragia, & in
terminis de quibus agitur, qnod dicta verba, cum

terris &c.poſita in inueſtituris nō faciant cenſeri eas eſſe feudales, niſi aliter demonſtretur de iure concedentis, eſt deciſio Bru.in conſi.1.col.1. Crauet. in dicto conſi.292.col.4.Boſſ.in tract. crim.in tit.de princi pe,nu.253.c.fi.vbi refert ita alias fuiſſe iudicatum in Senatu Mediolani. Natta in conſi.313.col.1.& in cōſi.514.num.29.& ita ſcripſi in conſi.meo.82.nume.14. volum.2.

Vlterius dicitur, ꝙ etiam dato, & præſuppoſito,ꝙ prædia ipſa eſſent feudalia, & alia de quibus in dicta inueſtitura,de cuius veritate alias dicetur in petito-
26 rio, ſi opus fuerit, † ꝙ etiam hæres ipſe virtute dicti teſtamenti mittendus venit in poſſeſſionem ipſorum bonorum, per nota.per Io.Andr.in addi. ad Spec. in tit.de teſt.§.pen.in vltima additione, vbi refert Gui-
27 dus de Suza.qui in dicta l.fi.quęrit, † an ſi vnica filia hæres inſtituta a patre vaſallo petat mittit in poſſeſſionem in omnibus bonis incluſis feudalibus, agnati ſint legitimi contradictores quo ad feudalia? arguit pro & contra, tandem concludit, quod in poſſeſſionem debet mitti, & agnati non ſunt legitimi contradictores, etiam ſi feudum debeatur agnatis, & ei reſtitui debeat. ſubdentes de hoc eſſe caſum in c.2.ſi de feud.fue.contro. inter dom.& agn. & poſt miſſionem venit cognoſcendum & diffiniendum, & ſi conſuetudo, vel aliud ius iuuet filiā, defendetue in illo, alias aſſignabitur agnatis. quā deciſ. * communiter ſequūtur ſcriben.ic d.l.fi. Iaſ.in conſi.272.col.2.in princip. vol.4. Rui.in conſi.18.nu.20.vol.1.& in conſil.45.col. 5.in prin.vol.eo.Dec.in conſil.424. col.3. in princ. in conſi.467.col.2.390.col.6.verſi.& primo.588.col.2.& 498.in prin.& in conſi.269. Afflict.in deciſio.119. Gozad.in conſi.7.col.1. Pariſ. in conſi.22.nu.64.vol.1. & 41.col.fin.volu.eod.Brun.in conſi.1.col.1.& 83. col.1. Curt.Iun in conſi.41.col.2.vbi aſſerit hanc eſſe communem, & in conſi.108.col.4. Alcia.in conſi.172. in prin,257.in prin.& in conſi.199. in fin.Bero.in conſil. 58.in fi.vol.2.68.in prin.176.nu.51.vol.eod.& 45.nume.19.volu.3.

¶ Nec vis facienda eſt, quod diſpoſitio dicti.§.inter filiam,& deciſiones docto.in d.l.fi.loquuntur in filia,& non in aliis; quia præſumptio eſt pro ea, cum viuo patre dicatur quaſi domina.l.in ſuis.ff.de libe. &
28 poſthu. Quia reſpondetur, † quod diſpoſitio dicti §. inter filiam, non ſolum procedit in filia, ſed etiā & in extraneis; quod probatur, quia ratio illius §. quæ eſt, quia filia intentionem habet fundatam,cum defunctus cenſeatur dominus, ita etiam & eius hæres, vt per gl.& doct.ibi,ita militat in quolibet extraneo hærede, vt patet ex dictis per Dec.in conſi.424. col. 2.vbi inquit, quod illa ratio, quæ locum habet in filia, quod mittatur in poſſeſſionem cum habeat intentionem fundatam de iure communi vt admittatur ad hæreditatē patris,auth.in ſucceſſione.C.de ſuis & hæred.§.1.in auct.de hæred.quæ ab inteſt. ita militat in ſorore. quæ non exiſtentibus filiis fratris ſuccedit. auth.defuncto.C.ad Tertul.& in conſil.588. Pariſ. in conſi.22.nu.65.vol.1.vbi poſt multos ibi per eum relatos concludit, fœminam hæredem,ſiue filiam, ſiue ſororem præmortui mittendam eſſe in poſſeſſionem bonorum etiā feudalium,& immiſſam debere in ea conſeruari,& ꝙ agnati prætendentes ius,nō dicuntur legitimi contradictores. Gozad.in conſi.7.col.2. in fin. vbi inquit dictum §. inter filiam militare in quocunque hærede extraneo.
29 Hinc videmus,† ꝙ hæres,ſiue filius, ſiue extraneus agit petitione hæreditatis ad feudum contra poſſidētem.gl.in l.item veniunt.§.fi.in gl.fi.ff.de peti. hæredi. quam ſequuntur Bar.& alii in l.ſi patroni,ad Trebel. & licet Bar.in l.vt ius iurandi.§.ſi liberi.ff.de ope. lib. dicat illam gl.reſtringendā,quando ille,qui ageret petitione hæreditatis ad bona feudalia erat de filiis, vel de comprehenſis in inueſtitura,alias ſecus, tamen docto.* communiter intelligunt illam gl.indiſtincte procedere. iterū in conſi.10.nu.44.Rui.in cōſi.45.nu.11. vol.1.quia id quod dicitur de filia, pariter dicendum eſt de quocunque extraneo, quia filia nō minus excluditur a feudo quā extraneus.c.1,§.& qa vidimus. de his qui feud.dar.poſſ.& in c.1.de nat.ſucceſ.feu. ac ex notatis per Bal.in c 1.col.5.verſi.quæro nunquid,
30 an agna.vel fil vbi determinat indiſtincte, † ꝙ edictū diui Adr.tol.in feſidis locum habet; quia in illo iudicio veniunt & res,de quibus quis non poteſt teſtari, vt res depoſitæ & cōmodatæ,vt not.gl.in d.l.fin.& ibi ſcriben.ſufficit enim in his detentio tempore mortis defuncti.Alcia.in conſi.162.nu.2. domini Hier.Lucē. & Alber. in conſi.41.nu.53.inter conſilia ſtatus Montisferrati, Collegium Bononienſe ibi in conſil.14.nu. 13. Senatores Mantuani ibi in conſi.1.nu.55.Soc.iun. ibi in conſi.3.nu.36.& in conſi.20.col.2.vol. eod. dixi in conſil.1.num.62.verſic.venio ad quartum volum. 1.& hanc eſſe * receptiorem ſententiam inquit Port. in conſi.1.nu.18.
31 ¶ Nec huic ſententiæ refragari videtur, † ꝙ diſpoſitio dicti §.inter filiam, locum habet quādo agnatus non reperitur poſſidere,alias ſecus ſi poſſideat; quia tunc ceſſat diſpoſitio ipſius §.Dec.in conſi.517. colū. penul.quem ſequuntur Gozad. in conſi.50. col.fin. & Alba in conſi.78.num.18.quia reſpondetur,hæredem quamuis extraneum immittendum eſſe,& immitti debere etiam in poſſeſſionem bonorum feudalium poſſeſſorum per agnatum,vt in terminis decidere videtur Dec.in conſi.424.vbi concludit ſororem immittēdam eſſe in poſſeſſionem bonorū nedum allodialium, ſed etiam feudalium fratris defuncti.non obſtante, ꝙ agnatus poſſideret. quam deciſ.referunt & ſequuntur Senatores Mantuani in d.conſi.1.nu.55.Et aduertendum eſt,ꝙ conſilium Decii fuit requiſitum pro veritate. Item pro iſta opinio. eſt tex.in c.1.§.defuncto milite,ſi de feud.fue.contro.inter domi.& agna. vbi filia debet mitti in poſſeſſionem feudi excluſo domino;& ſic non attenditur, an poſſideat dominus.Collegium Bononienſe in conſi.14.nu.33.inter cōſilia ſtatus Mōtisferrati, & ibi inſignis D. Hieron. Lucen.in conſil. 5.num.22.& 25. Confirmatur hæc reſponſio ex gl.in c.1.de contro.inter maſcul.& fœmi.vbi dicit, ꝙ fœmina mitti debet in poſſeſſionem vbi eſt controuerſia inter eam & agnatum, non ſolum ſi poſſeſſio vacat, verum etiam ſi agnatus poſſideat, qui ſi prætendit prædium eſſe feudale debet poſtea petere. quam glo.ibi ſequuntur Bald.& Lauden.per tex.in dicto.§. inter filiam.

¶ Non obſtat quoque,ꝙ per dictos aduerſantes impediri poſſit huiuſmodi immiſſio bonorum feudaliū requiſita per ipſum hæredem ex * cōi deciſ.doct.quæ
32 habet, † quod quotiens quis petit ſe immitti in poſſeſſionē bonorū feudalium,ſi agnati ſunt parati probare incontinenti bona eſſe feudalia, dicendo, hodie conſtat, hodie agatur, dicuntur legitimi contradictores ad impediendam immiſſionem in poſſeſſionem.Iſern.Præpoſ.& alii in dicto §.inter filiam. Sed domini aduerſantes videntur (vt audio) dicere ſe habere ſua iura in promptu, & inueſtituras, per quæ & quas conſtat bona relicta per teſtatorem tempore

mortis

mortis ſuæ fuiſſe feudalia, ergo dicuntur* incontinen
ti probare de iure ſuo, quod ſufficere videtur ad di-
ctam immiſſionem impediendam per ea, quæ ſcribit
33 Bal.in l.2.C.de edic.diui.Adr.tol.vbi ait, † quod quã
do quis habet inſtrumentum in manibus, & illa oſten
dit ſine alia dilatione, dicitur incoutinenti probare.
Refert Dec.in dicto conſi.424.col.2.& 467. colum.2.
Pro cuius cõfirmatione adducitur in medium, quod
notant Bart.&*communiter alii in l.filiam fratribus.
34 ff.ad Treb.† vbi fideicommiſſarius vniuerſalis ſi para
tus eſt incontinenti probare de iure ſuo, impeditur
hæres immitti in poſſeſſionem vigore dictæ l.fi. nam
in remedio d.l.fi.quod eſt adipiſcendæ.Bero.in conſ.
35 62.nume.17.vol.3.† Nec obſtat defectus dominij, ſi
incontinenti de illo probetur, vt nota.Bart.in l.fin.C.
quor.bonor.& in l.1.quorum lagatorum.Dec.in con
ſil.220.col.1.Pariſ.in conſil.53.nume.110.vol.3.Rui.
in conſi.107.num.3.vol.4.27.num.7.vol.5.& in conſi.
140.vol.eo.faciunt notat. per Abb.in c.ſuſcitata,col.
pen.de reſtit.in integ.in c.ſuper eo,in fi.de off. deleg.
36 in conſi.64.lib.1.vbi dicit, † quod ſi ſtatutum reiicit
omnes exceptiones contra ſententiam vel inſtrumen
tum, non videtur reiicere quando quis velit inconti-
nenti probare legitimas exceptiones.Gozad.in con-
ſi.50.nume.20.in fi.Bero.in conſi.60.nume.3.vol.2.&
in conſi.89.col.fi.vol.eo.Vaſq.in tribus libris contro.
c.88.col.1.Quia reſpondetur, præmiſſam concluſio-
nem nullo modo locum habere poſſe in caſu de quo
agitur: quia negatur dominos aduerſarios poſſe in-
continenti pnobare de iure ſuo, imo pro firmo habe-
tur, quod nunquam de eo edocere poterunt, cum om
ne ius ſuper bonis prædictis ſpectet ipſi domino hæ-
redi.nam reſpectu prædiorum clarum eſt, quod per
priuilegia vel inueſtituras non poterunt incontinen-
ti edocere de iure concedentis ſuper ipſis prædijs, ꝙ
fuerint ſua, nec in quibus regionibus, & ſubquibus
confinibus, quæ tamen omnia probanda ſunt, iuxta
37 ſuperius allegatã; † vnde, cum hæc altiſſimam requi
rant indaginem, in hoc præſenti iudicio poſſeſſorio
ſummariiſſimo non veniunt admittenda, ſed in peti-
torio reſeruanda, gloſſ.& docto.tam in l.2.C.de edic.
diui.Adr.tol.quam in l.fi.eiuſdem tituli. & ideo nota
biliter inquit Bal.in conſi.141.col.2.in fi.vol.1. quod
ea quæ requirunt altiorem indaginem non impediũt
quominus hæres ſcriptus mittatur in poſſeſſionem,
38 adducens pulchram rationem, & dicens,† quod bene
ficium dictæ l.fi.C.de edic.diui.Adr.tol.eſt poſſeſſo-
rium quaſi recuperandæ poſſeſſionis, ac ſi diceremus
quod hæreditas fuerit quaſi ſpoliata in perſona hæ-
redis reſtituenda & reintegranda, licet hæreditas ꝓ-
prie non poſſideatur, & quod in dicto edicto non eſt
plene diſputandum de vero iure hæreditario, ſed ſo-
lum de vera figura, ſiue apparentia.l.ſi quis legatum.
ff.de falſ.& l.ſi quis aliquid.§. teſtamento.ff. de pæn.
Bero.in conſi.62.nume.17.vol.3.Nam certiſſimi iu-
ris eſt, quod ſi dicti domini aduerſarij conabũtur vel
le probare prædia ipſa fuiſſe concedentis, quod ex
aduerſo D. hæres inſtitutus ſimiliter operam dabit
probandi contrarium, vnde ratione conflictuum di-
ctarum probationum, quæ quidem breui tempore ex
pediri non poſſunt, non eſt quis tam ſani capitis, qui
dicere poſſit hæc poſſe expediri infra illud tempus.
infra quod poſſeſſorium expediretur, ſi talis exceptio
oppoſita non fuiſſet; quoniam id quod dicitur de ꝓ-
batione incontinenti facienda intelligitur arbitrio
boni viri, & ſic iudicis, qui arbitrium regulare debet
ſecundum quod ius vult intelligit.arg.l.continuus.§.
cum ita, de verbo.oblig.ſed ius vult & declarat exce
ptionem proprietatis ſeu concernentem cauſam pe-
titorij poſſe in iudicio poſſeſſorio incontinenti pro-
bari, quando probari poſſit infra illud tempus, infra
quod cauſa poſſeſſionis principaliter mota poſſet &
* deberet expediri.l.ſi is a quo, vbi Bar.quem* commu
niter cæteri ſequuntur.ff.vt in poſ.lega.& in l.4.§. cõ
demnatum.ff.de re iud.ergo iudex debet ſuum arbi-
trium ſecũdum hanc declarationem regulare, ita Be
ro.in conſi.56.nume.8.cum ſeq.vol.2.& Gozad. in cõ
ſi.7.nume.24.vbi ſic formaliter inqt, & in feudis quã
do fœmina vult mitti in poſſeſſionem, non admittun
tuntur agnati quando incontinenti non probant, vt
39 per Docto.in.§.inter filiam.† Et dicitur incontinenti
fieri quando non requirit altiorem indaginem, & quã
do poteſt expediri infra illud tempus, infra quod poſ
ſeſſorium expediretur, ſi talis exceptio oppoſita non
fuiſſet, ſecundnm Barto.vbi ſupra. Sed in caſu noſtro
dici non poteſt, quod iura dominorum aduerſariorũ,
quæ conſiſtunt in iure & in facto, poſſint expediri in
fra illud tempus, quo debet declarari hæredem præ-
dictum eſſe immittendum in poſſeſſionem, quia tale
iudicium adipiſcendæ (vt dictum fuit) eſt ſummariſſ
ſimum, ac celeriter & incontinenti expediendum ex
traordinarie non in figura iudicij, & abſque citatione
alicuius, qui non ſit legitimus contradictor vt ꝑ Bar.
& alios in dicta l.fi.ac velo leuato, vt per Bero.in di-
cto conſi.56.num.8. Et quod dictum eſt de prædijs,
pariter dicendum venit de aliis contentis in conceſ-
ſione ſeu inueſtitura prima Gazoldi, a quo omnes a-
liæ regulantur.Bald.in conſi.82.vol.1.Paul. de Caſtr.
in conſi.61.col.fi.ſecundum antiquam impreſſionem
40 † vbi ab antiquioribus inueſtituris non eſt receden-
dum, in in poſterioribus expreſſe dicatur, quod de
communi conſenſu aliter facta ſit inueſtitura, quam
hactenus eſſet ſolitum fieri. Dec.in conſi.263.colũ.3.
quia cum in ea non ſint nominati, ſi volunt per in-
terpretationem verborum admitti; hoc fieri non de-
bet, per ea quæ no.Dec.in conſi.424.col.fi.vbi dicit, ꝙ
de fideicommiſſo nullo modo poteſt incontinenti ꝓ-
bari per inſpectionem inſtrumentorum cum perſo-
41 na non fuerit nominata in teſtamento. † nam talis ne
gatiua probatur hoc modo.inſpecto teſtamento non
reperitur, quod Titio ſit legatum, ergo non eſt legatũ
Bar.in l.fi.per illum tex.C.de reb.cred.etſi per inter-
pretationem verborum, quæ in teſtamento habẽtur,
velit eius intentionem probare, talis probatio tan-
quam requirens altiorem indaginem non eſt admit-
tenda, ſed in alio iudicio reſeruanda, per ſupradicta.
42 rurſus in conſi.220. in fi.per text.in d.l.2. † vbi hæres
ſcriptus mittitur in poſſeſſionem bonorum defuncti
non obſtante, quod teſtamentum falſum vel inofficio
ſum, vel alio vitio ſubiectum eſſe dicatur.Afflict.de-
ciſ.14.nume.14, vbi dicit, hanc eſſe*communem. Go
zad.in conſi.7.nu.17.Soc.iun.in conſilia ſtatus Mon-
tisferrati in conſi.3.nume.29.& ſeq.Aut volunt audi
ri per viam probationis teſtium, & alia iura non liq-
da, & tunc etiam non debent audiri ad impediẽdam
huiuſmodi miſſionem propter probationes, quæ hin
cinde reſultare poſſunt, iuxta ſupradicta.Et eo magis
hoc dicendum venit, cum in iudicio petitorio ſi mo-
uebitur, paratus ſit per veras cauſas & legitimas di-
ctus hęres probare ſe omnino capacem dictorum bo
norum relictorum per defunctum tempore mortis
ſuæ, quamuis etiam eſſent feudalia.& nullum ius cõ-
petere dictis dominis aduerſariis, quod ſufficit ad
excluſionem eorum ne audiantur in hoc iudicio poſ

ſeſſorio,vt per Brun.in ennſi.1.& Campeg.in conſi.2.
inter ipſa conſ.Bru.vbi dicunt,ꝙ etiam ſi aperte con
ſtaret,quod bona eſſent feudalia,filia debet mitti in
poſſeſſionem ipſorum bonorum, non obſtantibus a-
gnatis,quandn ipſa allegaret ex aliqua cauſa admit-
ti debere ad feudum,vt demonſtraret in petitorio.
Pariſ.in conſi.22.num.65.vol.2.Gozad.in conſi.7.nu.
13.& in conſi.10.num.44.Soc.iun.in conſi.3.num.38.
inter conſi.Montisferrati,& ibi etiam Collegium Bo
nonienſe in conſi.14.nu.16. in fi.dixi alias in conſil.1.
nu.67.vol.1.

¶ Vlterins dicitur,quod quando in bonis defun-
cti relicta ſunt bona allodialia & feudalia, quod hæ-
res ipſe mittendus eſſet in pnſſeſſionem, per ea quæ
not.Cur.iun.in conſi.41.nume.11.vbi conſulult fœmi
nas immittendas fore in poſſeſſionem bonorum feu-
dalium , cum ſit poſſibile,quod aliqnn caſu fœminæ
ſint capaces,pront in multis caſibus contingit, quod
diſcutiendnm non venit in iudicio poſſeſſorio,ſed po
43 tius reſeruandum in petitorio, † attento maxime quã
poſſunt eſſe commixta allodialia,& feudalia , quorũ
diſcuſſio vel ſeparatio nnn eſt fienda in iudicio poſ-
ſeſſorio,ſed petitorio,quod multum facit ad propoſi
tum noſtrum, vbi etiam ſunt multa melioramenta, a
quibus remoueri non debet hæres,niſi illis ſolutis.gl.
in l.ſi quis rem.ff.de acquir.poſſ.Senatores Mantuani
in dicto conſi.1.nu.56.Pariſ.in conſi.4.inter dicta con
ſi.nu.77.& Bello.in conſi.10.nu.2.

¶ Præterea dicitur qnod dicti aduerſarii non poſ
44 ſunt impedire talem miſſionem † quia poſſident cũ
vitio,iuxta nota.per Bar.in l.filiam fratribus, vbi om
nes alii.ff.ad Trebel.& in dicta.l.fin.quod autem poſ
ſideant cum vitio,patet,quia expilarunt hæreditatẽ
fratribus defuncti in damnum hæredis ſcripti,& eam
45 inuaſerunt, † quæ inuaſin ſimilis eſt expilationi, teſte
Bal.in l.fi.col.1.C.de edic.diui.Adr.tol.quod in ter-
minis noſtris ponderat dictus dominus Hieronymus
46 Lucen.in dicto conſi.5.num.22.† nam hæreditas expi
pilata poteſt dici quaſi ſpoliata. Bero.in conſi.91.nu.
2.vol.2.

47 ¶ Dicitur & quoque,† quod cum dicti domini a-
duerſarii non habeant titulum ab hærede vel defun-
cto,non poſſunt dici legitimi contradictores ad im-
pediendam huiuſmodi immiſſionem requiſitam,vt p
Bar.& alios in dicta.l.fi.Bero.in conſi.60.num.4.vol.
2.176.nume.50.vol.eo.dominus Hieronymus.Lucen.
in dicto conſi.5.nume.23.Ex his igitur concludendũ
eſſe arbitror,prædictum Illuſtr.D. Comitem Camil-
lum vti legitimum adminiſtratorem Illuſtr. eius filij
hæredis teſtamentarii prædicti Illuſtr. Comitis Anto
nii omnino immittendum eſſe, & immitti debere in
poſſeſſione omnium , & quorumcumque bonorum ,
quæ dictus teſtator tempore mortis ſuæ tenebat , &
poſſidebat; ſaluo iure & poſſeſſione naturali vſusfru
ctus relicti per dictum Illuſtr. Comitem Antonium
in ſuo teſtamento Illuſtr.dominę Annæ Caſtiglioneę
eius vxori,vt per Bero.in conſi.60.numern.8. volu.2.
Laus Deus.

Rolandus a Valle I.C.

SVMMARIVM:

1 *Inquiſitio formari poteſt ad dictum cuiuslibet teſtis, quod declara vt in nu.45.*

Corruptus facit indicium ad inquiſitionem : contra ſecundum communem.vt in nu.46.

3 *Aſſertio vulnerati conſtituti in articulo mortis facit inditium ad inquiſitionem,ſed cõtra ſecundum communem,nu.47.*

4 *Infamis infamia iuris dicitur condemnatus de furto per ſententiam,& nu.21.*

5 *Infames in delictis nocturnis in quibus veriſimiliter alii teſtes haberi non poſſunt, faciunt inditium ad torturam.*

6 *Lenones regulariter repelluntur in criminalibus a teſtimonio.*

7 *Conſilium appellari poteſt omnis ops, & auxilium , quod præſtatur verbis.*

8 *Variatio facit inditium ad torturam , de clauſula , vt in num.62.*

9 *Inquiſitio contra aliquem formari non poteſt, & formata non tenet,niſi præcedente diffamatione.*

10 *Diffamatio notificari non debet iudici in occulto.*

11 *Statuto ſi caueatur,quod poteſtas in criminalibus libere inquirere poſſit,tamen non poterit inquirere fama non præcedente.*

12 *Inquiſitio non procedit contra non diffamatum , licet teſtes probarent crimen de quo non erat infamatus.*

13 *Iudex inquirens contra aliquem fama non præcedente,tenetur inquiſito ad expenſas , & præſumitur contra eum de calumnia.*

14 *Inquiſitionis verba non probant famam publicam præcedere,licet illam dicant præcedere.*

15 *Inquiſitio quæ fit ex mero officio ſecundum communem non valet,nulla præcedente diffamatione.*

16 *Inditia quando ſuccedant loco diffamationis.*

17 *Teſtis vnus deponens de maleficio propinquo fama non præcedente , non facit indicium ad inquiſitionem.*

18 *Fama non probatur per vnum teſtem dicentem illam eſſe in vna parte ciuitatis,& per alium deponentem illam eſſe in alia parte ciuitatis.*

19 *Inquiſitio formata,nullis præcedentibus legitimis inditiis,non valet.*

20 *Iudici aſſerenti legitima extare inditia, non eſt credendum.*

21 *Infamis infamia iuris repellitur in criminalibus a teſtimonio.*

22 *Infamis infamia facti non admittitur pro teſte in criminalibus.*

23 *Infamis infamia iuris nedum repellitur vt inhabilis ad obtinenda beneficia , verum priuatur obtentis, ſecus in infame infamia facti , quia tantum redditur inhabilis ad beneficia obtinenda.*

24 *Vincula duo plus ligant vnum.*

25 *Minor vigintiquinque annis in criminalibus non admittitur.*

26 *Teſtimonium minoris in criminalibus eſt ipſo iure nullum.*

27 *Nullatenſis in criminalibus pro teſte non admittitur,maxime ſi eſt vitæ ſuſpectæ.*

28 *Condemnatus de furto fugiens de carcere aperto puniri debet.*

29 *Teſti contrario non creditur.*

Sociae

31 *Socius criminis non eſt ſufficiens ad inquiſitionem formandam.*

32 *Infamis infamia iuris & facti, qui plures alios defectus patitur, non eſt ſufficiens ad inquiſitionem formandam.*

33 *Inquiſitio vbi eſt inepta, quicquid geritur poſtea nullum eſt ipſo iure.*

34 *Reſponſio facta per minorem inquiſitioni cum auctoritate curatoris, qui minori authorauit ſine cauſæ cognitione eſt nulla.*

35 *Stylus non præſumitur niſi probetur.*

36 *Stylus contra ius commune non valet, niſi ſit præſcriptus.*

37 *Probationes in criminalibus ſicut eſſe debent luce meridiana clariores, ita inditia ad torturam clara eſſe debent in genere ſuo, & talia quæ de iure ſubſiſtent.*

38 *Teſtis vnus vt faciat inditium ad torturam omni exceptione maior eſſe debet.*

39 *Teſtis faciens ſemiplenam probationem in ciuilibus, facit inditium ad torturam in criminalibus.*

40 *Teſtis non omni exceptione maior non facit ſemiplenam probationem.*

41 *Defectus quilibet in teſte impedit ne faciat inditium ad torturam.*

42 *Teſtibus deponentibus ſe cognouiſſe talem de nocte ad vocem quam notam habent, aliqualiter diminuitur de fide.*

43 *Teſtes deponentes de viſu, quia Luna lucebat, non videntur integri teſtes.*

44 *Teſtes dicentes in criminalibus ſe audiuiſſe a tali, cuius vocem notam habent, non probant.*

45 *Veritas vbi aliter haberi non poteſt, admittuntur teſtes inhabiles, dummodo articuletur & probetur, quod aliter ueritas haberi non poterat, alias ſecus, & declara vt ibi.*

46 *Teſtis qui patitur plures defectus, non admittitur quando aliter veritas haberi non poteſt, & numero. 53.*

47 *Depoſitioni factæ in tortura licet ſit ſtandum quando teſtis eſt contrarius, tamen id ſane intelligi debet, ſi alius non obſtat defectus, alias ſecus.*

48 *Iura diſponentia in certis caſibus eſſe ſtandum ſocio criminis, intelligi debent in ſocio criminis alias non infame ex alio delicto.*

49 *Infames licet admittantur vbi aliter veritas haberi non poteſt, tamen id intelligitur cum tormentis.*

50 *Confeſſio emanans non præcedentibus indiciis ſicut extorta dicitur, & ita variatio.*

51 *Confeſſio facta in tortura legitimis inditiis non præcedentibus eſt nulla, dato quod fuerit milies ratificata, & noua ſuperuenerint inditia.*

52 *Confeſſio per torturam præcedente ſolo inditio famæ non præiudicat inquiſito.*

53 *Probatio bonæ famæ debilitat inditia ad torturam.*

CONSILIVM III.

IN cauſa inquiſitionis formatę cō
tra No. Aluiſium de Galarate oc
caſione aperti conſilii ſeu, auxilii
præſtiti Antonio de Robertis cō
demnato ad triremes per quin-
quennium vt aufugeret a carce-
re prout aufugit, prima conſide-
ratione dicendum videretur inquiſitionem ipſam cō
tra eum legitime per curiam fuiſſe formatam dictum
que Matthæi de Euſebiono iunctis variationibus di-
cti Aluiſii ſufficere ad torturam comminatam ipſi in
quiſito. quod autem legitime formata videatur, patet
1 quoniam † adictum cuiuslibet teſtis inquiſitio forma
ri poteſt. Bal. in l. ſeruos. C. de teſtib. Fel. in c. cum di-
lecti, col. fi. verſ. ſexto limita, de accuſa. Brun. in tract.
de indi. & tort. char. 2. col. 1. etiam ſi ipſe eſſet infamis
infamia iuris. Bal. in l. 1. colū. 5. C. de ſum. Trin. & fide
catho. Brun. vbi ſupra. Alex. in add. ad Bar. in l. mari-
tus, col. 2. verſ. & dum dicat. ff. de quæſtio. Feli. in c. ſi-
2 cut, in vltimo notabili de teſtib. vbi inquit, † quod di-
ctum teſtis aſſerentis ſe fuiſſe corruptum, facit indi-
tium ad inquiſitionem reſpectu corruptionis, facit e-
tiam quod notat Brun. vbi ſupra, char. 3. col. 3. in prin
3 cip. vbi ait, † quod exiſtēs in articulo mortis ſi dicit ſe
fuiſſe vulneratum a Titio, eius dictum eſt ſufficiens
ad inquiſitionem. Boſſ. in tract. ſuo crim. in tit. de in-
quiſitione, num. 47. Cum igitur ea formata reperian-
tur ad dictum Matthęi præfati, ſequi videtur, quod va
4 lida fuerit, quamuis † ipſe infamis fuerit infamia iu-
ris quia condemnatus de furto per ſententiam. Dec.
in c. at ſi clerici. nume. 34. de iud. Plot. in l. ſi quando.
num. 796. C. vnde vi nam, vt dicit Imol. in c. cum I. &
A. in fi. de re iud. in cauſa inquiſitionis criminoſi quo
que recipiuntur, quod autem eius dictum ſimiliter fa
ciat inditium ad torturam, probari videtur ex com-
muni theorica, quæ habet, † quod infames admittun
5 tur in delictis nocturnis, in quibus veriſimiliter alii
teſtes intereſſe non poſſunt, iuxta not. per Sali. in l. ea
quidem, col. 10. ver. ad quintam quæſtionem. C. de ac-
cuſa. vbi ponit exemplum de ludente in poſtibulo,
qui fuit deceptus in taxillis falſis, qui poterit proba-
6 re talem deceptionem † per lenones, qui communi-
ter repelluntur a teſtimonio ferendo tanquam infa-
mes ipſo iure. Alex. in conſi. 32. col. 2. vol. 6. 150. nu. 9.
vol. 5. Pariſ. in conſi. 20. nu. 67. vol. 3. Et eo magis hoc
dicendum venit cum deponat directo ſuper malefi-
cio, videlicet de monitione facta dicto Antonio per
Aluiſium, quod oſtium per quod egredi oportebat &
ſine cuius patientia locus fugæ eſſe non poterat, erat
apertum, quæ quidem monitio venit ſub vocabulo
7 conſilii, † omnis enim ops, & auxilium, quod præſta-
tur verbis, conſilium appellari poteſt. Bar. in l. non ſo
lum. §. ſi mandato. in fi. ff. de iniur. & maxime id dicen
8 dum venit, quia cum eius dicto etiam concurrunt †
variationes eiuſdem inquiſiti, quæ etiam ſuffiecre vi
dentur ad torturam, ſecundum Bar. in l. de minore. §.
plurium. ff. de quæſtio. Roma. in conſi. 8. Marſ. in pract.
ſua crim. in. §. diligenter. num. 68. in conſi. 15. num. 15.
& in conſi. 130. nu. 45. Quibus tamen nō obſtantibus
quæ vere non obſtant, intrepide tenendum arbitror
quod inquiſitio formata contra dictum Aluiſium ſit
nulla, reſponſio etiam ad inquiſitionem nulliſſima.
Item, & tertio quod dictum Matthæi nec variationes
inquiſiti nullam prorſus probationem faciunt ad tor
turam ipſi Aluſio comminatam.

¶ Quo

¶ Quo ad primum, quod dicta inquiſitio ſit nul-
la,patet,quia nulla præcedente diſſamatione forma-
9 ta.fuit,† ſine qua ſecundum* communem formari nō
poteſt.&formata non tenet,c.qualiter & quando,de
accuſa.Marſ.in pract.ſua crim.in.§.2.numer.87. & in
conſi.35.nume.5.Dec.in conſi.175.col.2.vbi dicit, ꝙ
præcedere debet a fide dignis non tantum ſemel,ſed
pluries,ita quod generaret ſcandalum.Soc.iun.in cō
ſi.37.in prin.vol.2.Ruin.in conſi.147.in prin.vol.5.Ri
minal.in conſi.58.in prin.Hippoly.Riminal.in conſil.
10 105.num.20.inter conſi.diuerſ.Iuriſconſ.† quæ etiam
in occulto notificari non debet iudici.c.inquiſitionis
de accuſa. Et in tantum verum eſt, quod inquiſitio
non procedit fama non præcedente, quod etiam, †
11 ſtante ſtatuto, quod in criminalibus poteſtas libere
poſſit inquirere.tamen per hoc non poterit inquire-
re,contra non diffamatum.Iaſ.in l.milites.C.de teſta.
milita.Marſ.vbi ſupra Dec.in citato conſi.175.col.2.
verſiculo.non obſtat.imo plus dicitur, quod in-
quiſitio ipſa non procedit contra diffamatum, quod
12 † licet teſtes producti ſuper inquiſitionem probent
crimen de quo infamatus non erat inquiſitus, tamē
tales teſtes illi non præiudicant.Spec.in tit.de inqui-
ſitione.§.nunc videndum.quem ſequitur ibi Bald. in
add.in vlt.verſ.Marſ.in conſi.35.nume.6.conſ.48.nu-
me.10.conſi.53.num.5.conſi.117.nume.6. & in conſi.
130.nume.6.Grammat.in conſi.38.nume.22. & in cō
ſi.42.nume.18.Soc.iun.in conſi.37.in princ.vol.2.&in
13 conſi.117.in princ.vol.3.& adeo iſtud receptum eſt,†
quod ſi iudex inquireret ſine fama,vltra quod inqui-
ſitio impugnatur,ipſe tenetur inquiſito ad expenſas,
& contra eū præſumitur de calumnia. Paris.de Put.
in tract.ſynd.in verbo inquiſitio.col.2.Maran.in trac.
de ord.iud.par.6.num.21.Nec ſufficit,quod in inqui
14 ſitione dicatur † fama publica præcedente, quia ta-
lia verba non probant famam,nec ad illius eſſentiam
ſufficiunt niſi fama ipſa aliter probetur.Fulg.in conſ.
207.col.2.Dec.in conſi.189.col.fi.in conſi.170. col.2.
verſi.ſed prædictis,& in conſi.256.col.pen. in fi.Marſ.
in pract.ſua crim.in.§.conſtante.numer.16.conſil.57.
nume.15.104.num.13.& in conſi.122.num.20.Boſ.in
tract.ſuo crim.in tit.de inqui.nume.23.Maran. in di-
cto ſuo tract.de ord.iud.in 6.& vlt.par.nume.20.Ca-
thus in conſi.99.numero.4.inter conſi.diuer.iuriſc.&
Hippoly.Riminal.inter dicto conſi.105. numero.20.
Nec obſtat, quod quando iudex procedit ex officio
non requiratur diffamatio,vt voluit Ang.in l.ſi vacan
tia.C.de bon.vacan.lib.10.per text.in c.1.de offi.ord.
15 quia reſpondetur,† quod opinio Ang.* communiter
improbatur,vt dicunt Gandin ſuo tract.in tit.quom.
cognoſc.de maleſ.per inquiſ.Alcia.in d.c.1. de offic.
ordi.Hippol.Rimina.in d.conſi.105.nume.27. Boſ.in
dicto tract.ſuo crim.in titu.de inquiſitione,nume.21.
vbi inquit Ang.peſſime loqui.Riminald.in conſil.59.
numero tertio.& Marſ. latiſſime in.§. conſtante. nu-
mero.22.

¶ Similiter non obſtat quod inditia ſuccedant lo
co diffamationis,vt per Ang.in tract.de maleſi.io ver
bo fama publica.numero.3.& Arim.ibi in additione.
Maran.vbi ſupra nume.22.in princ.ſextæ,& vlt.part.
quia duobus modis reſpondetur.primo,quod hic nō
extant inditia vt infra dicetur.Secundo quod ſenten
16 tia ipſa poſſet procedere † vbi inditia eſſent propin-
qua maleficio,ſecus ſe remota,ita quod ex eis non o-
riatur infamia, ſed ſuſpitio quædam. Marſ.in conſil.
17 79.nume.9.idemque eſt † vbi adeſt vnus teſtis tantū
deponens de maleficio propinquo, vt tradit de vtro-
que Marſ. in d.§.conſtante.numer.19. quem ſequitur
Hippol.Riminal.in allegato conſi.105.num.13. quia
fama inducitur a pluribus.l.d.minore.§.plurium, vbi
Bart.& alii de quæſtio.Marſ.in conſi.20.nume.21. cō
ſi.31.nume.37.& in conſi.79.nume.15. & ideo inquie
18 imo. in c.illud,de præſump.† quod ſi volo probare fa
mam,non ſufficit,quod vnus teſtis dicat illam in vna
parte ciuitatis eſſe,& alius in alia.marſ.in conſi.1. nu
me.67.Cum igitur in caſu noſtro non conſtet de diffa
matione,quæ præcedere debet inquiſitionem, iuxta
concluſionem.quam totus mundus ſequitur, vt inquit
Cathus in citato conſi.99.num.2.cum ſequenti,ſequi
tur neceſſario inquiſitionem ipſam nulliter contra di
ctum Aluiſium formatam fuiſſe.

¶ Secundo;quod ſit nulla,aliomodo demonſtra-
19 tur;quia † formata nullis præcedentibus indiciis legi
timis,quæ requiruntur adeſſe inquiſitionis, ita quod
ortum habuerint a fide dignis,& nō a male volis, ſeu
ſuſpectis.c.qualiter & quando.c.inquiſitionis,de ac-
cuſa.Ang.in d.l.ſi vacantia.Ange.in d.tract.maleſi. in
verbo fama publica.num.4.Curt.in l. admonendi,nu
me.200.de iureiur.Bart.& alij in l.pen.de quæſt.Ful.
20 in conſi.149.col.fi.vbi etiam inquit,†quod iudici hoc
aſſerenti non creditur,per text.in c.quoniam contra,
de proba.idem Fulgo.in conſi.173.col.1.marſ.in con
ſi.2.nume.23.conſi.118.num.5.120.nume.27.150.nu.
16.134.nume.6.& in dicto.§.conſtante.nume.33. ſed
in terminis noſtris nulla adſunt inditia, quæ ortum
traxerint a fide dignis,ſed a dicto Mattheo maleuolo
21 & ſuſpecto,† qui eſt infamis infamia iuris, quia per
ſententiam fuit condemnatus de furto. quæ infamat
l.1.ff.de his qui not.infa.Dec.in citato cap.at ſi cleri-
22 ci.num.34.quæ † quidem infamia in criminalibus re-
pellit a teſtimonio deponere volentem.l.3.§. lege Iu-
lia.in fi ff.de teſtib.Iaſ.in l.cunctos populos, in 2. le-
ctura.col.6.C.de ſum.Trin.& fid.cath.Bertr.in conſi.
176.num.7.vol.3.Marſ.in conſi.101.num.9.quod etiā
procedit ſi ſit infamis emandatus.Alexā.in conſil.32.
col.2.vol.6.Bart.in l.Caſſius.ff.de ſenatorib.Lanfr. in
tract.de teſtib.nu.102.Corn.in conſil.270. nu.15.vol.
23 2.nam † ſi infamis infamia facti repellitur in crimina
lib.a teſtimonio.Iaſ.in d.l.cunctos populos,in 2.lectu
ra col.6.Bar.in d.l.Caſſius Marſ.in conſi. 101.num.9.
24 nimirū ſi infamis infamia iuris.nam videmus, †quod
infamis infamia iuris nedum redditur inhabilis ad
obtinenda beneficia, verum priuatur obtentis, iuxt.
Imol. & Abb.in c.inter dilectos,de exceſ.prælud.l.in
famia.C.de decur.lib.10.quod ſecus eſt in infame in-
famia facti, quia tantum redditur inhabilis ad obti-
nenda beneficia, non autem priuatur obtentis.l.2.
vbi not.C.de dig.lib.12. Pariſ.in conſil.88.col.1. vol.
4.& eo maxime hoc dicendū venit in dicto Mattheo,
qui laborat vtraque infamia videlicet iuris, & facti;
25 nam † plus operantur duo vincula quam vnū. authē.
itaque.C.comm.de ſucceſ.not.in l. Baliſta.ff.ad treb.
26 Secundo dictus Mattheus†eſt minor vigintiquinque
annis, vt ipſemet fatetur in ſuo teſtificatu, qui in cri
minalibus non admittitur.l.teſtium.ff.de teſtib. Ale-
xan.in conſi.64.col.1.vol.1. Marſi.in conſi. 28.nu. 14.
vbi inquit poſt Ange.in § 1.per illum text.in aucten.
27 de teſtib. † ꝙ teſtimonium minoris in criminalib. eſt
nullum ipſo iure. in conſi.31.nu.30,& in conſi.65.nu
me. 31. Alex.in conſi.99.col.fi.volu.1.& in conſi.2.co
28 lum 2.vol.7. Tertio eſt † nullatenſis, vt etiam ipſe
deponit, qui non admittitur in criminalibus Marſil.
in conſi.31.nu.31.conſi.28.nu.20.& in conſi.65.num.
30. Rui.in conſi.145.num.3.vol.5.conſil.147.col.2.in
fin.

ſi.vol.eo.& maxime,cum ſit vitæ ſuſpectæ, quia infamis & fur.vt per Rui.in conſi.158.num.27,vol.eod. Alex.in conſi.15.col.1.vol.3.quarto quia lata ſententia de furto contradictum Matthæum,quæ tranſitum
29 fecit in rem iudicatam, † aufugit de carcere,& demũ admiſſus fuit ad deponendum contra dictum Aluiſium,exindeque relaxatus impunitus, qui tamen debebat puniri tam reſpectu contentorum in ea,quam fugæ,quod equidem factum non fuit,vt fieri debebat vt no.in l.1.§.1.ff.de effrac.& expil.Cum.in conſi.105 col.1.Marſ.in practica ſua in.§.attingam nu.37.Quinto eſt contrarius aliis teſtibus.videlicet Ambroſio de
30 mirabello,& Antonio Teſtæ,† ratione cuius contrarietatis ei non creditur.Spec.in tit.de teſte,§.poſtquã & in.§.1.ver.item quod teſtes.Marſ.in conſi.4.nu.31. & in conſi.51.nu.19.Si enim vbi eſt vnicus teſtis, qui laborat ſolo defectu is non admittitur ad inquiſitio-
31 nem formandam,vt eſt videre † in ſocio criminis contra ſocium criminis,vt per Fulgo.in conſil.107. Dec. conſi.189.num.9.Gozad.in conſi.2.nume.21.Hippoly.Rimi.in citato conſi.105.nu.20.Boſ.in tractat. ſuo
* crim.in tit.de inquiſitio.nu.42.vbi dicit* communem eſſe opinionem,corruptum non ſufficere ad inquiſitionem formandam,quanto magis non debet admit-
32 ti hic matthæus,†qui patitur defectus ſupradictos ad informandam inquiſitionem contra prædictum Aluiſium. Vnde ſtantib.his defectibus concludendum ve-
33 nit,dictam † inquiſitionem nulliter fuiſſe formatam & omnia ex inde geſta poſt eam fuiſſe nullius momẽti.Ang.in conſi.178.quem ſequitur marſ.in conſi.128 nu.8.130.nu.17.&in d.§.2.nu.87.Bo.in d.ti.de iniquis nu.77.Soci.iun.in conſi.37. in prin.vol.2. & in conſil. 38.nu.21.vol.eo.ac in conſi.117.in prin.volũ.3.& Pariſ.in conſi.163.col.fi.vol.4.

¶ Tertio, quod dicta reſponſio ad inquiſitionem
34 fuerit nulla,demonſtratur,quia† facta per dictũ Aluiſium cum auctoritate curatoris ſibi decreti eo momẽto temporis,quo fuit conſtitutus curator,quo tempore auctorare non potuit dicto inquiſito propter breuitatem temporis:&ſic cum nulla adhibita fuerit cognitio cauſæ in ipſa reſponſione,ea non valuit, ita in terminis decidit marſ.in pract.crim.in.§.nunc videndum.nu.31.& ſequenti.in conſi.48.nu.31. & in conſi. 130.nu.47.vbi dicit diligenter aduertendum eſſe, qđ quando iudex dat curatorem minori inquiſito debet caute agere,quia non debet pati neque admittere, ꝙ eo momento temporis,quo datus eſt curator,eodem tempore auctorizet in aliquo minori;nam nullus eſſet actus propter breuitatem temporis,ex quo apparet,quod in tali præſtatione auctoritatis non præceſſit,nec interuenit aliqua cauſæ cognitio, quæ ad validitatem actus debet interuenire.Idem voluit Foller. in pract.ſua crim.in ver.fiat cõteſtatio litis.nu.28. vbi ait aduertendum eſſe ne erretur, quod ſi inquiſitus ſit minor,die vno vel duob.ante examen debet ei dari curator ad litem,ad finem vt bene informatus de iurib.minoris poſſit ei recte auctorari,alias ſi eodem inſtanti,quod daretur,præſtare auctoritatem ſuam,actus eſſet nullus,quia eſſet præſtare auctoritatem ſine cauſæ cognitione.ruſus in.§. & ſi confitebuntur. nu.26.Imo fortius dixit marſ.in conſi.48.nu.48.quod etiam ſi in præſtatione auctoritatis interueniſſet cauſæ cognitio,de qua non fuerit facta aliqua mentio in inſtrumento actus geſti per minorem, ille actus non valeret,nec eius cõfeſſio. Plus ẽt ſubdit, ꝙ & ſi fuiſſet per curatorem adhibita cauſę cognitio in interpoſitione dictæ auctoritatis,& in inſtrumento actus geſti per minorem fuiſſet per notarium facta ſpecialis mentio cauſæ cognitionis,vel etiam per iudicem,coram quo fuit factus actus,fuiſſet facta mentio de dicta cauſæ cognitione,tamen nec etiam per hoc ualeret dictus actus per minorem factus, quoniam non ſufficit,ꝙ adhibeatur cauſæ cognitio per curatorem, niſi fiat mentio in inſtrumento . quin etiam hoc non ſufficit,ut actus factus a minore ualeat, ſed etiã opus eſt,ꝙ de ipſa cauſæ cognitione fiat ſcriptura de per ſe diuiſa ab eo,ſuper quo interponitur auctoritas,iuxta ſingulariter notata per Pau.de Ca.in conſi.91.

35 ¶Nec obſtat ſi dicatur, †ꝙ ſtylus ſit in cõtrarium, quia reſpondetur ꝙ iſtud eſt facti,quod non præſumitur niſi probetur,Pariſ.in conſi.168.nu.15.uol.4.

¶Secundo dicitur, ꝙ ſtylus contra ius commune non ualet,ut concludit Ale.in conſ.36.col.fi. uolu.2.
36 ubi dicit,†ꝙ ſtylus unius curiæ non poteſt operari & inducere derogationem legis contra ius commune, ſed ſolum declarationem eius, quod eſſet arbitrio iudicis commiſſum.Natta in conſ.252.nu.6. Creue. in conſi.201.nu.19.niſi eſſet ſecũdum eum præſcriptus.

¶Tertio dicitur,ꝙ dictus Aluiſius torquendus nõ uenit,quod probatur præmittendo prius unam* com-
37 munem * concluſionem,quæ habet † quod ſicut in criminalibus ad condemnandum probationes debent eſſe luce meridiana clariores l.fin.C.de probat.ita & inditia ad torturam in genere ſuo debent eſſe clara, & talia quæ de iure ſubſiſtãt,& inuulnerabilia. Bal. in conſi.229.col.2.uol.3.Marſ.in conſi.20.col.2. conſ. 50.num.16.& Craue.late in conſi.99.col.prima. quo præſuppoſito ſtante,dico, quòd dictum Matthæi deponentis contra ipſum Aluiſium aliquod inditium
38 non facit contra eum ad torturam , nam ad hoc † ut aliquis faciat inditium ad torturam contra aliquem, requiritur,ꝙ ſit omni exceptione maior, ita ꝙ aliqua macula ei impingi non poſſit in l.maritus.ff. de quæſt.in l.prima §.idem Cornelio, Marſ.in cõſ. 65.num.34.conſi.72.num.9.88.num.20. nu. 37.& in §.diligenter nu.7.Soc.Iun.in conſi.39.nu.56.uol.2. ſed Matthæus non eſt omni exceptione maior, ergo non potuit facere inditium ad torturam. Conſtat enim ipſum fuiſſe infamem infamia iuris,& facti,& pati defectus alios infinitos,ut abunde dictum fuit.quorum prædictorum unum ſufficit ad eum remouendũ a tortura,ſed multo magis ubi reperiuntur alii defectus in perſonam ſuam cumulati.ita Franc.de Placẽ. in conſi.84.num.8.uol.2.inter conſilia diuerſorum iuriſconſ.†nam ſi in ciuilibus ubi agitur de modico præ-
39 iudicio unus teſtis non facit ſemiplenam probationẽ ſi non ſit omni exceptione maior,vt not.communiter per omnes in l.admonendi.ff.de iureiur. ergo multo fortius in criminalibus ubi tractatur de maximo prę-iudicio,cum tritum ſit in iure, quod id † quod in ciuilib.non facit ſemiplenam probationem, in criminalibus non faciat indicium ad torturam. Bar.in l.fi.ff.de
40 in lit.iur. † nam omnis minima macula,& omnis minimus defectus impedit, vt non faciat teſtis indiciũ ad torturam.Pari.in conſi.169.nu.64.vol.4.

¶Vlterius dicitur,quod ei omnino non eſt credendum ex alio capite,quia in teſtificatu ſuo inquit parũ ante tempus fugæ Antonii , quæ fuit de nocte audiuiſſe Aluiſium dicentem &,[ho aperto lo vſcio della prigione ſe vuoi far lo effetto fallo]. & eum cognouiſſe ad uocem,quam notam habebat, quæ depoſitio operatur,vt ei detrahatur etiam de fide.quoniã apud
41 doctores receptum eſt, † quod teſtibus deponentibus ſe cognouiſſe talem,quia notam habebat uocem ali-

aliqualiter diminuitur de fide. Boſ. in tract. ſub crim. in tiru. de ind. nume. 173. ex no. per Felin. in cap. ſicut io 2. declararione, de re iod. vbi dicit vidiſſe teſtes reprobari qui dixeruot ſe vidiſſe de nocte contrahi matrimooium; quia non dixerunt, quod cognoſcebant infallibiliter voces cõtrahentium, & ſubdit Boſ. quod tales non concluderent ad torquendum, & damnan-
42 dum, ſicut oec eriam concludereot † qui depooerem de viſu cum Luna luceret, quia non uideotur omnioo inregri & inuulnerabiles, cũ Luna habeat radios
43 lugubres, & Sol claros. imo ſortius dicitur † quod in criminalibus teſtes deponentes ſe audiuiſſe a tali, quia vocem eius notam habent, oon faciunt probationem, vt tradunt Imol. io l. 2. §. Idem Labeo. ff. de aqua plu. arcend. Felin. in cap. præterea, nu. 4. de reſtib. Per. Calepha. inter conſilia diuerſ. iuriſconſul. in conſi. 86. nume. 40. in 1. par. & Lanzel. Corrad. in praxi ſua in tiru. de officio præt. in cauſis ciuilib. in §. 2. in verbo cæcus, ex quib. deciſionibus nidetur, quod male locutus ſit Iaſo. in l. minorem. C. de tranſact. colum. 2. ver. limita ſiogulariter. quem ſequutus ſuit Plor. io l. ſi quando ou. 485. C. vnde vi. qui aliter ſenſit, dum voluit tales ſacere fidem in criminalibus ad torturam. nec mirum, quia non allegar aliquid pro ſua ſentẽtia ſed tranſir ſicco pede, & memor oõ fuit de dictis per Imo. & Fel. ubi ſupra.

Noo obſtant quæ ex aduerſo allegata ſuerunt, nã deueniendo ad primum argumentum reſpondetur, quod licet vnus teſtis poſſit eſſe ſufficieos ad inquiſi-
44 tiooem, † tamen id admirritur eſſe uerum ad effectũ vt iudex inſtruatur de facto, non autem quo ad inquirendũ, ut ſuſpectus torqueatur, vel puoiatur; ita Boſ. in d. ti. de inqui. col. 2. in princ. ubi dicit ita eſſe iotelligendum Bal. in d. l. ſeruos.

45 Similiter non obſ. dictum Fel. in d. c. ſicut, quia † oegatur dictũ corrupti ſacere indicium ad inquiſitionẽ vt hanc eſſe * communem atteſtantur. Dec. in conſi. 189. col. 6. Boſ. in d. ti de inqui. nu. 42.

Pariter noo obſtat quod dicitur de dicto vulnera-
46 ti conſtituti in articulo mortis, quia reſpoodetur, † ꝙ ſententia ipſa nõ eſt vera, vt patet ex dictis per Aog. in trac. maleſ. in verbo qui iudex ad probationem. nume. 6. & Gram. in conſi. 42. num. 7. obi inquit, quod talia verba dicti vuloerati non inducunt inquiſitionem, quæ ſit ſpecies probationis, ſed ſolum quandam vilem præſumptionem, quæ habet huoc effectum tantum, videlicet quod excuſabit a calumnia accuſantẽ ex oeceſſitate, non autem ex voluotate, vt inqoir Bal. io l. 2. C. de calum. & hanc eſſe * communẽ opiniooẽ aſſerit Plot. io reper. ſuo ad l. ſi quaodo. C. vnde vi. in verbo inditium ad inquiſitionem.

Secundo principaliter ooo obſtar, quod infames admittuntur in delictis, quæ committuntur de nocte, vbi alii teſtes ueriſimiliter occurrere oõ poſſunt, quia primo reſpondetur, quod illud procedit quando ex natura illius actus, vel facti alii teſtes ueriſimiliter actu & habitu oon potuerunt intereſſe, ſecus ſi alii potuiſſent adeſſe, licet caſualiter oõ interuenerint, quia tunc teſtes miou idonei non admittuntur, etiam ſi veritas aliter haberi oon poterit, ita Butr. in cap. tertio loco, de probatio. & in conſi. 24. Dec. in conſi. 310. colum. 2. Alexan. io conſi. 64. colum. 1. volu. 1. Gram. in conſi. 45. num. 11. & io conſi. 58. ubi loquitur de inquiſito, qui de nocte ingreſſus ſuerat domum cuiuſdã nobilis matronæ. Rui. in cooſi. 150. nu. 18. uer. & ſimiliter. volu. 5. vbi etiam loquitur quando tractatur de probando actu, qui ſit clam, & de nocte. Marſ. in con. 31. nn. 33. conſi. 41. nu. 6 80. nom. 62. io ſing. 73. & in l. infans. col. fi. ff. ad l. Corn. de ſica. Alcia. in tract. de præſumptio. io prima regula præſump. 47. Dec. in conſi. 133. col. fin. & 363. col. 2. Aymo Craue. in trac. de antiquit. temp. 1. par. §. Viſo. on. 13. Neuiza. in conſi. 54. nu. 16. ſed in caſu de qoo agitur, teſtes alii ueriſimiliter occurrere poterant, licet caſualiter non occurrerint quia dicta verba quæ aſſeruotur prolata per Aluiſium paulo aote quam auſugerit Antouius, dicta reperiuntur ſub porticu palatii iuſtitiæ ciuitatis, & prope plateam ipſius ciuitatis, in quo loco frequens eſt aditus tam ſatellitum, qui habitaot in dicto palatio, quam aliorum, ergo &c. Item illud quod dicitur,
47 † quod io ſubſidium, vbi aliter veritas baberi non poteſt, admittuntur teſtes minus idonei & inhabiles, locum habet quando ante omnia articulatum eſſet, & probatum, ꝙ veritas aliter haberi non poterat: alias non poſſunt inhabiles admitti. Alex. in citato conſil. 64. col. fi. Marſ. in conſi. 31. nn. 33. io conſi. 80. num. 62. Gram. in conſi. 45. nu. 10. 41. col. 3. & 58. num. 4. Alcia. in dicta præſump. 47. & Plot. in dicta l. ſi quando, num. 149.

Tertio dicitur, quod dicta opinio poſſet ſibi locum veodicare vbi in Matthæo infami eſſet illa ſola inhabi-
48 bilitas, † ſecus ſi plures defectus militarent contra eum, vt militant, de quibus ſupra facta eſt mentio; quia tunc eius dictum non valet. ita Craue. in conſi. 6. nu. 54. vbi inquit, quod illud quod tradunt Doctor.
49 † ſtandum eſſe depoſitioni factæ io tortura quaodo teſtis eſt contrarius, debet intelligi ſi alius noo obſtat defectus, ſecus ſi alii obſtarent, quia quando plura ſunt obſtantia, licet vnum tollatur, non cẽſentur alia ſublata l. ſi pro ſure. ff. de cond. ſur. Gram. io conſi. 38.
50 ou. 9. ubi air, † quod iura diſponentia in certis caſibus eſſe ſtandum ſocio criminis, dicunt intelligi in ſocio criminis alias non infame ex alio delicto. iterum io conſi. 1. de ſoriud. num. 61. Marſ. in conſi. 74. num. 23. Dec. in cooſi. 133. col. 3. verſicu. ſecundo quia. Paris. io conſi. 53. nn. 36. vol. 4. Craue. omoino in cooſi. 249. nu. 11. Lancel. Corra. in praxi ſua in §. 2. de off. prætor. in cauſis ciuilibus, nu. 80. in ver. quo circa, & in terminis noſtris, vbi aliter veritas haberi non poteſt, ita cõcludunt Marſ. in conſi. 102. nu. 12. ex no. per Soc. in cooſi. 518. col. 2 otepe. verſi. poſtremo, volu. 1. Barb. in conſi. 54. col. 9. vol. 1. & in conſ. 65. col. 4. volu. 4. Cephal. in conſi. 65. nu. 28. Gram. in conſi. 45. nu. 22. & in conſi. 58. no. 12. & in cooſi. .de ſoriud. nn. 62. Catbus conſi. 99. nu. 26. inter conſi. diuer. Iuriſc. vbi inquit hanc eſſe pulcherrimam limitarionem. Hippol. Riminal. inter dicta conſilia, io conſi. 106. nu. 18. ſed in caſu præſenti (vt dictum ſuit) ſuot plures defectus contra dictum Matthæum, ergo &c.

Quarto dicitur, ꝙ etiam dato ꝙ eſſemus in caſu, in quo iſte Matthæus laboraret tantũ vno defectu, & nõ pluribus & eſſemus io caſu; io quo actu & habitu alii teſtes interuenire nõ potuiſſent, quod adhuc dictũ ipſius Matthæi nõ faceret inditiũ ad torturã contra Aluiſiũ, quoniã, & ſi vera ſit doctorũ ſententia, † ꝙ
51 infames io ſubſidiũ admittaotur quando veritas aliter baberi nõ poteſt, tameo ea procedit cũ tormẽtis, & nõ aliter. tex. eſt iuncta glo. io l. 3. in verbo delectu. ff. de teſti. vbi Bal. dicit de hoc eſſe caſu in l. ob carmẽ §. ſi rei, eod. ti. vbi Bal. ſommat illũ tex. dicens, ꝙ teſti infami nõ creditur ſine tormentis in caſibus etiã exceptis. Are. in c. teſtimoniũ, de teſtib. Bal. in l. cunctos populos. C. de ſumm. Trin. & fide catho. quẽ ſequitur Ruj. in cõſ. 146. col. 2. vol. 5. Marſ. in conſi. 78. nu. 16. & in

ſn conſi. 109.nu.15.Gram.in conſi.45.nu.2.&. in cōſi. 58.nu.2. vbi dicit, ꝙ licet crimínoſi admittantur in ſubſidium qñ veritas aliter haberi non poteſt, maxime in his quę fiunt de nocte, in quibus non conſueuerunt eſſe plures, non ita indiſtincte admittuntur, niſi cũ tortura. Boſ.in tract.crimi.in tit.de iniquis.nu.52. verſi.nam in criminalib.Albe.in trac.de teſtib.col.25. Gramma.in conſi.35.nu.54. Marſil.in conſi.109.num. 13. Ploc.in d.l.ſi quando.num.144.ſed in terminis noſtris Matthęus infamis depoſuit ſine tormentis, ergo eius dictum non ſufficiens ad torturam.

¶ Vltimo non obſtat, quod dictũ eſt de uariationibus, quia duob. modis rñdetur. † Primo, ꝙ variationes non faciunt inditium ad torturam qñ principaliter variatio non eſt circa factum, ſed circa circunſtãtias & qualitates delicti, vt ſunt nonnullæ in terminis noſtris, quæ non tranſcribuntur cum claræ ſint, ita dixit Marſil.in conſil.15.nu.15.verſi.prætereaetiã reſpondeo. Foller.in pract.crim.in verbo ad defenſam nu.56. Paris de Puteo in tract.ſynd.in verbo tortura, ii primo, verſi. Viſo de inditiis. Alex.in conſil.63.vol. 1. Boſ.in tract.ſuo crimi.in tit de ind.num.18.vbi inquit practicam ita ſeruare. Craue.in conſi.48. num.3. poſt Aret.in conſi.60.col.fi.facit quod dicitur de falſitate quæ non nocet circa acceſſoria, dũmodo in ſubſtãtia ſit veritas.Butr.in cap.exhibita, de Iud. Dec. in conſi.142.col.2.& Craue.in d.conſi.48.num.3.

53

¶ Secundo reſpondetur, ꝙ variationes circa factũ principale, quæ extant non nocent inquiſito; quia factæ ſuper inquiſitione inepta & inualida; quod probatur ex infraſcriptis.

Et primo ex concluſione, quæ habet, ꝙ confeſſio facta ſuper inquiſitione inualida, non nocet confitenti, nec illi præiudicat. Barb. poſt alios in c. at ſi clerici, col.7.de iud. Pariſ.in conſi.163.col.pen.ad fi. volu. 4. Marſi.in conſi.130.nu.36.

¶ Secundo ex dictis per Boſ.in tract.ſuo crim.in ti
54 tu.de mand.ad homicid.nu.22.vbi tradit, † ꝙ confeſſio facta non præcedentibus inditiis dicitur extorta.

* ¶ Tertio ex * cõmuni Doct. ſententia, quæ habet,
55 † ꝙ confeſſio facta non præcedentibus inditiis in tortura, eſt nulla & nullius momenti, etiam ſimiles ratificetur.gl.in l.pen.ff.de quæſt.vbi omnes notant, dato etiam quod ſuperueniant noua inditia.glo.in l.maritus, vbi Bar.ff.eod.tit.Marſi.in cõſi.8.nu.13.conſi.12. nu.33.conſi.14.nu.4.q.18.nu.19.q.22.nu.8.& in conſi. 46.nu.14. vbi etiam dicit, ꝙ non præiudicat in crimine læſæ maieſtatis. Accedit etiam quod voluit idem
56 Marſil.in conſi.44.nu.17. vbi † confeſſio per torturam præcedente ſolo inditio famæ nõ præiudicat. ſi enim confeſſio facta præcedente inquiſitione nulla & inualida, quia nullis præcedentib.inditiis, vel alia ex cauſa, eſt nullius valoris, multo fortius debent eſſe nullæ variationes ipſius Aluiſii factę pręcedente inquiſitione nulla; quia nulla præcedente diffamatione & non pręcedentibus legitimis inditiis, & factæ per minorẽ cũm auctoritate curatoris præſtita ſine cauſæ cognitione, vt in terminis variationis ita conſuluit Marſ. in conſi.130.nu.46. Vnde ex his quæ ſupra dicta fuerunt, iuris eſſe arbitror, Aluiſium ipſum quęſtionib. tormentorũ non eſſe ſubiiciendum. maxime, cũ par-
57 te ipſius etiam comprobatum reperiatur de eius † bona fama, & qualitate, quæ debilitant inditia curię, ſi quæ extant contra ipſum inquiſitum, Bar.in l. penul. per illum tex.ff.de re milita.vbi probatio bonæ famæ alicuius facit ne torqueri poſſit ex inditiis.Deci.in cõſ.175.col.9.189.col.10. Craue.in conſi.99.num.11.q. 145.colum.penul.in fi.& in conſi.151.num.21. Marſi. conſi.109.num.27.117.nu.47.128.nu.32.& 130. num. 48. Gramma.in deci.60.nu.12.& in deciſ.28. num.17. vbi ait, ꝙ bona fama facit vt inculpatos a ſocio criminis elidat tale inditium, etiam in exceptuatis delictis, quod maxime procedere debet in caſu noſtro, vbi non eſt probata mala fama in contrarium, vt traditur per Pet. Calepha.in conſi.102.num.14. inter cõſilia crim.diuerſ.iuriſconſ.in prima parte, nam qualitas præcedentis vitæ elidit huiuſmodi inditium.Marſ. in d.§.diligenter.nu.196. Laus Deo.

Rolandus a Valle.I.C.

SVMMARIVM.

1 *Inſufflatio ſpiritus vitæ inſtantiæ peremptæ ex cauſa fieri poteſt.*

2 *Quæ autem ſint cauſæ hic exprimuntur.*

3 *Dominus directus non poteſt inſufflare ſpiritum vitæ inſtantiæ peremptæ in terris vaſallorum habẽtium mirum & mixtum imperium cum regalibus.*

4 *Vaſallus habens vtrumquẽ imperium cũ regalibus in territorio, & cum perpetua adminiſtratione, dicitur princeps, & in eo ſibi locum vendicant, quæ de principibus in materia iuriſdictionali ſancita reperiuntur. Declara, vt in num. 19.*

5 *Taxatio inſtantiæ eſt de iure poſitiuo.*

6 *Statuta locorum aliter taxant & limitant inſtantiam inductam a iure cõi, quæ ſubrogatur loco illius.*

7 *Prætor finita inſtantia inſufflat ſpiritum vitæ actioni peremptæ.*

8 *Vaſallo habenti perpetuam adminiſtrationem competit facultas concedendi gratias delictorum, & bannitos reſtituendi in priſtinum ſtatum ſed contra nume. 32.*

9 *Bannitus reſtitutus, dicitur nouus homo.*

10 *Dominus directus in prima inſtantia ſubditorum vaſalli nõ poteſt ſe intromittere. declara, vt in nu. 40.*

11 *Inſufflatio ſpiritus vitæ inſtantiæ peremptæ dicitur reſtauratio.*

12 *Inſufflatio ſpiritus vitæ inſtantiæ peremptæ per ſolum Principem concedi poteſt.*

13 *Inſufflatio ſpiritus vitæ eſt de regalibus.*

14 *Regalia ideo dicuntur, quia ad ſolum regẽ pertinent.*

15 *Inſufflatio ſpiritus vitæ inſtantiæ peremptæ ex mera gratia Principis conceditur.*

16 *Principi quæ competunt ex mera gratia, non veniunt in conceſſione meri, mixti imperii, & omnino de iuriſdictionis.*

17 *Princeps poteſt concedere alteri facultatem inſufflandi ſpiritum vitæ inſtantiæ peremptæ.*

18 *Legitimandi poteſtas licet ſit de reſeruatis Imperatori ſeu Pontifici, nec ab aliis exerceri poſſit, tamen hoc fallit ſi Papa vel Imperator hanc facultatem alteri communicet.*

19 *Inſufflatio ſpiritus vitæ inſtantiæ peremptæ non poteſt concedi ab habente regalia ſine clauſula, ex certa ſcientia, vel motu proprio.*

20 *Conſuetudo patriæ tamquam altera lex ſequenda eſt.*

21 *Conſuetudo eſt optima legum interpres.*
22 *Conſuetudo attendi debet cum ſit actus practicus.*
23 *Interpretatio vera ſumitur a practica ſeu ab eo quod fieri conſuetum eſt.*
24 *Practica ab antiqua recedendum non eſt.*
25 *Interpretatio eius quod eſt minus ſi impetrari ſolet a Principe, multo magis quod eſt maius.*
26 *Prorogatio inſtantiæ per ſubditos vaſallorum impetrari ſolet a Principe.*
27 *Conceſſionis facilioris eſt prorogare id quod eſt, quam concedere de nouo aliquid, quod iam extinctum ſit.*
28 *Argumentum a ſufficienti partium enumeratione in iure eſt fortiſſimum.*
29 *Poteſtas ſtatuendi regulatur a iuriſdictione.*
30 *Vaſallus habens vtrumque imperium, non poteſt aliquid ordinare vel ſtatuere, quod ſit contra ius commune.*
31 *Barones & vniuerſitates quæ habent iuriſdictionē ordinariam in eorum terris ſecundum communē poſſunt facere ſtatuta licita, honeſta etiam pœnalia, quæ non ſint contra legem ſuperioris, nec contra ius, ſed præter ius.*
31 *Inferiores ſicut non poſſunt ſtatuere contra ius commune, nec legi derogare, ita nec conſuetudinem inducere, nec vti clauſula, non obſtante.*
33 *Feudatarii ſicut non poſſunt ſtatuere contra ius commune, ita nec poſſunt reſcribere prætoribus & officialibus eorum, vt procedant ſummarie in cauſis ordinariis.*
34 *Senatus Mediolani quotiens talia fieri intelligit a feudatariis, excandeſcit, & in eos animaduertit.*
35 *Princeps ſolus poteſt facere ſtatuta ſuper lite pendente, & non inferior.*
36 *Princeps in iuriſdictionalibus omnia poteſt.*
37 *Inferior a Principe ſeculari dato quod poſſit ſtatuere contra ius commune, tamen id debet intelligi ex cauſa reſpiciente publicam vtilitatem.*
38 *Proclama vel ſtatutum factum per cõmunitatem ne bona immobilia in ſua iuriſdictione iacētia quoquo modo in non ſubditos alienentur, quamuis ſit cõtra ius commune, valet; quia reſpicit publicam vtilitatem.*
40 *Vaſallus non poteſt cognoſcere de ſecundis cauſis.*
41 *Cognitio cauſarum appellationum non comprehenditur ſub conceſſione meri & mixti imperii, & omnimodæ iuriſdictionis, niſi nominatim exprimatur in inueſtitura.*
42 *Dux eo ipſo quod quis creatur, non ſolum regalia, de quibus in titulo quæ ſint regalia, videntur in eum translata, ſed etiam ea, quæ ſunt reſeruata in ſpecie Principi.*
43 *Dux vel Marchio poteſt in eius dominio, & quo ad ſuum dominium legitimare naturales & ſpurios.*
44 *Dux Sabaudiæ poteſt in ſuo territorio creare Comites & Marchiones.*
45 *Princeps in caſtro duplex ius habere videtur; vnum tanquam ſpecialis dominus dicti caſtri, aliud tanquam Princeps & dominus in toto regno.*
46 *Princeps ſi concedit caſtrum cum omni iure, non veniunt regalia.*
47 *Reſeruata nõ veniũt ſub generali prouiſione & ſuper illis inferiores manus opponere non poſſunt.*
48 *Regalia poſſideri non poſſunt abſque ſpetiali commiſſione.*
49 *Prætor alias æquiparabatur Regibus.*
50 *Poteſtas & facultas requiritur in quocunque actu.*
51 *Illatio recte fieri non poteſt ex ſeparatis & habentibus diuerſam rationem.*
53 *Indulgentia delictorum non poteſt concedi a recognoſcente ſuperiorem ſine ipſius ſpeciali licentia.*
54 *Indulgentia prædicta ſi concedatur, intelligitur ante latam ſententiam, ſecus poſt: quia requiritur ſpecialis licentia.*
55 *Relegato ſeu miſſo in exilium, non poteſt iudex dare licentiam veniendi, ſed ſolus Princeps, & non alius.*
56 *Ciuitates Italiæ quæ ſunt Principes ſibi ipſis, & ſimiliter omnes ciuitates, quæ habeat licentiã condendi ſtatuta, in negotiis magnis poſſunt facere leges vt exules reuertantur.*
57 *Princeps ſolus concedit indulgentias ac priuilegia reſtitutionis, & contra ſententias abſolutiones in criminibus.*
58 *Princeps ſolus propter honorem ſuæ domus poteſt facere abolitionem generalem in criminibus.*
59 *Feudatarii ſtatus Mediolani non poſſunt cõcedere gratiam ſubditis ſuis niſi quo ad bona, & pœnam quæ eis applicantur.*
61 *Inſufflatio ſpiritus vitæ inſtantiæ peremptæ bina vice concedi non poteſt, ſed contra num ſeq. 62.*
63 *Inſufflationem ſpiritus vitæ inſtantiæ peremptæ impetrans ſi ſtetit per iudicem quo minus cauſa fuerit terminata, vel quia iudex eſt mutatus, vel quia ita viſum fuit Principi ex iuſta cauſa, non tenetur refundere expenſas parti.*
64 *Inſtantia cauſæ ſi fuit ex negligentia actoris perempta, tunc ipſe tenetur ſoluere expenſas parti contrariæ.*
65 *Inſtantia quando fuit perempta culpa actoris ſi per Principem vel ſacrum conſilium concedatur ipſius inſtantiæ reſtauratio, nulla facta mentione expenſarum, poteſt pars opponere, quod non audiatur actor niſi refectis expenſis.*
66 *Si autem dolo aduerſarii, & tunc ipſe tenetur ſoluere expenſas.*
67 *Dolus aduerſarii culpæ actoris præponderat.*
68 *Inſtantia ſi facto tertii periit contra ipſum poteſt agi ad expenſas.*
69 *Citatio non requiritur in conceſſione reſtaurationis inſtantiæ.*
70 *Concedi quæ poſſunt parte inuita, ergo & ignorante.*
71 *Citatio non requiritur in donatione facta per Principem.*
72 *Priuilegiũ quando conceditur, non eſt de more, neq; de iure, quod quis citetur, quia eſt donũ ſuperioris.*
73 *Princeps ſolus ſicut legem condere poteſt, ſic in eius poteſtate eſt concedere priuilegium.*
74 *Actus priuilegiandi eſt ſupremæ poteſtatis, quam alterius contradictio impedire non poteſt.*
75 *Citandus quis non eſt in impetratione gratiæ.*

Conſi-

CONSILIVM IIII.

QVONSAM receptiſſimi iuris eſt,
& inter legum vertices nulla pe-
1 nitens eſt diſcrepantia, † quod ex
cauſa inſufflari põt eſt ſpiritus vi-
tæ inſtantiæ peremptæ, verbi gra-
2 tia, † vt ſi lite cauſæ principalis pẽ
dente ſuperueniat peſtis in ciuita
te. vel terræmotus, aut alia impedimenta publica vel
priuata ſuperueniant, (vt legatio, vel propter ferias
repentinas a Principe inductas) propter quę ius red
ditum non fuit, quo caſu non ſtetit per partem, ſed
potius per iudicem, de quibus in l. ſed ſi per Præto-
rem, & l. nec non. ff. ex quib. cau. maio. l. Senatus. ff. de
offi. præſid. vel ex aliis cauſis viſis Principi, quas ſi-
gillatim enumerare non poſſum. d. l. ſed & ſi per præ-
torem. §. Item inquit, cum ſequenti, vbi declaratur
iſta clauſula, ſi qua iuſta cauſa videbitur. in quib. caſi
bus conſueuit Princeps concedere reſtaurationem
inſtantię, vt clare per Parid. de Pute. in tractatu ſyn
dica. in verbo ſententia. capitulo reſtat, quæ etiã ex
aliis cauſis concedenda venit, vt ſi euenerit impedi-
mentum infirmitatis, item carcerationis vel pauper-
tatis, necnon & compromiſſum factum de lite, vt in
clementina quamdiu, de appellat. Item negligentia
procuratoris, vel ſi ſequutus fuerit aliquis caſus in
itinere, vt per Doct. in cap. ex ratione. de appellat. &
Afflict. in conſtitutione Regni incip. ſæpe contingit,
in ſecundo notabili, ſub rubrica de numero baiu. &
etiam vbi pro tractatione ſeu dolo aduerſarii perit
inſtantia l. arbitrio. §. dolo. ff. de dolo. Et de quibus
omnibus ſupradictis mentionem faciunt Paris de
Puteo vbi ſupra, Grãm. in deci. 69. Boer. deci. 247. n.
50. cum ſeq. Maran. in ſuo aureo ſpeculo, charta mihi
270. nu. 32. Ideo exoriri videntur plura dubia, de qui
bus infra.

¶ Et primo, an Illuſt. Dux potuerit inſufflare ſpiri
tũ vitæ inſtantiæ peremptæ ſubdito vaſalli, qui cau-
ſam tractauit, & mouit coram ordinario eiuſdem va
ſalli, eo inuito, & contradicente ac conquerente in-
ſufflationem dictæ inſtantiæ ad eum ſpectare ratio-
ne meri & mixti imperii & regalium, quæ habet, &
de quibus in conceſſione ſibi facta, vel anteceſſori-
bus ſuis.

¶ Secundo, poſito ꝙ dicta inſufflatio fieri potuerit
an iterato, & ſic pluries concedi potuerit?

¶ Tertio, vtrum in dicta reſtauratione parti aduer
ſæ veniant reſarciendæ expenſæ factæ in inſtantia
perempta?

¶ Quarto & vlti. an in conceſſione dictæ inſuffla-
tionis requiratur citatio partis?

¶ Deueniendo igitur ad primum caput, prima fa-
3 cie dicendum videtur, ꝙ † reſtauratio ipſa fieri de-
buerit a vaſallo immediato domino territorii, & ꝙ
alibi facta veluti a non habente ad hoc poteſtatẽ, vi-
4 ribus non ſubſiſtat. Quoniam nemini dubiũ eſt † ꝙ ha
bens vtrumque imperiũ cum regalibus in territorio
& cum perpetua adminiſtratione dicitur Princeps,
& in eo ſibi locum vendicant quæ de principibus in
materia iuriſdictionali ſancita reperiuntur, ſic termi
num hunc declarat Iac. de S. Georgio in inueſtitura
ſua feud. in verbo Princeps Pedemontium. Cur. iun.
5 in conſi. 205. num. 17. vol. 3. Item † ꝙ taxatio inſtantiæ
eſt de iure poſitiuo, vt in l. properandum, in princi-
6 pio. C. de iudiciis. vbi not. omnes. Hinc videmus † ꝙ
per ſtatuta locorum aliter taxatur, & limitatur in-
ſtantia inducta a iure communi, quæ ſubrogatur lo-
co illius, quæ eſt (vt dictum fuit) de iure communi.
Alex. in conſi. 42. col. 2. vol. 2. Neuiz. in conſi. 42. col.
1. Soc. iun. in conſi. 95. col. 2. in fi. vol. 1. vbi aſſerit hãc
communem, dixi in conſi. 15. in prin. volu. 2. Ex hoc
igitur fundamento ſumi videtur argumentum, ꝙ ſi-
cut Princeps in territorio ſuo poteſt inſufflare ſpiri
tum vitæ inſtantiæ peremptæ, ita etiã & vaſallus in-
ueſtitus de mero & mixto imperio cũ regalibus, & q
habet perpetuam adminiſtrationẽ caſtri ſui, cum in-
ſufflatio ipſa ſit de regalibus, vt per Afflic. in c. 1. nu.
69. quæ ſint regalia.

7 ¶ Secundo facit, nam † prętor finita inſtantia in-
ſufflat ſpiritum vitæ actioni peremptæ, vt per Bar. in
l. ab hoſtib. col. 2. verſ. quæro quando. C. quib. ex cau.
maio. ſicut dicunt naturales Philoſophi de Leena; q̃
parit fruſtra catulum, & per clamorem ſuper eos in-
ſpirat ſpiraculum vitę. gl. Bar. & alii in l. ab hoſtib. §.
ſed quod ſimpliciter. ff. eodem tit. Capie. in deci. 165.
col. 2. Gramm. deciſi. 69. Boer. in deciſi. 247. & Paris
de Puteo in tract. de ſyndi. in verbo ſententia, ca. re-
ſtat, col. 2. Ergo eodem modo dicendum videtur, ꝙ
vaſallus debeat poſſe inſufflare ſpiritum vitæ inſtan-
tiæ peremptę, & ꝙ falſa ſit opinio Affli. in c. 1. nu. 69.
quæ ſint regalia, dum dicit, ꝙ ſolus princeps poteſt
inſufflare ſpiritum vitæ inſtantiæ peremptæ, per no.
per gl. in d. §. ſed quod ſimpliciter, quæ hoc non dicit
imo vult quod Prætor ipſe, & ſic alius quam ſolus
Princeps poſſit inſufflare ſpiritum vitæ actioni per-
emptæ.

8 ¶ Tertio facit, † quia vaſallo habenti perpetuam
adminiſtrationem competit facultas cõcedendi gra-
tias delictorum, & bannitos reſtituendi in priſtinum
ſtatum, iuxta doctrinam Sali. in l. cum indulgentiam,
col. 2. C. de ſent. paſ. Io. de Amic. per plura in conſil.
89. per totum. Alba. in conſi. 64. nu. 14. & alibi paſſim
9 † qui bannitus reſtitutus dicitur nouus homo per l.
intercedit, vbi Bar. ff. de cond. & demon. Brun. in tra.
de refectio. num. 32. ſi ergo poteſt quod maius eſt, vt
ſcilicet in criminalibus poſſit abolere delictum, &
nouum hominem creare, cur non idem in inſtantia,
quin poſſit nouam creare, ac actionem reuiuiſcere?
Hi. n. omnes effectus ex pari poteſtate in vaſallũ trã
ſlata procedunt.

10 ¶ Quarto & vltimo facit † ꝙ dominus directus in
prima inſtantia ſubditorum vaſalli non poteſt ſe in-
tromittere, prout tradit Cur. iun. in conſ. 2. Natta col
lega meus in conſi. 408. Boſ. in ſuo tract. in tit. de pœ.
nu. 21. & per me in conſi. 16. nu. 13. vol. 1. Cum igitur
domino directo hoc non liceat, ſequitur concluſio,
quod proceſſus, & actus alibi agitatus, quam coram
proprio iudice, non valeat, vt per Cur. iun. in tracta.
feud. in 7. par. nu. 59. Capic. deciſi. 9. & Boſ. in titu. de
Principe, nu. 261. quod maxime procedere videtur,
domino vtili reclamante, vt in caſu de quo agitur,
ita vt nec de vlla prorogatione vel ex tacito conſen
ſu agi poſſit.

¶ Sed præmiſſis non obſtantibus, vt infra dicetur
contrariam ſententiam tãquã de iure veriorẽ ample
ctendam fore arbitror. Et pro fundamẽto huius par
11 tis dico in primis, † ꝙ inſufflatio ſpiritus vitæ inſtãtię
peremptæ, quæ dicitur reſtauratio, vt per Matan. in
12 tra. de ord. iud. in 5. par. ver. deuenio. nu. 32. † niſi per
ſolum Principem concedi poteſt, vt in ſpecie dixit
13 Affli. in c. 1. n. 96. quæ ſint regalia. † eſt ea ſit de regali-
14 bus, & enumerata inter ea, vt ibi per Affl. Nam † rega
lia ideo dicuntur, quia ad ſolum Regem pertinent,

vt in dicto c.1.Boſ.in tit.de rega.in princ.facit etiam
quod no.Ioan.Igneus in l.neceſſarios §.non alias, in
§.nouiſſime,verſ.136.ad Syllan.vbi dicit,ꝙ dicta iu-
ra,ideo dicuntur regia,quia ſolum ad regem ſpectãt
vt in exemplis ibi potius per eum, & ex dictis per
Ange.& ſequaces in l.ſi tempora.C.de tempo.appel.
vbi ex gratia Principis inſufflatio ipſa conceditur.
15 † imo ex mera gratia,teſte Gramm.in deciſ.103.nu.
16 117.& ſic ex ſpeciali priuilegio,quo caſu †quæ com-
petunt Principi ex tali priuilegio non veniunt in cõ
ceſſione meri & mixti imperii,& omnimodæ iuriſdi
ctionis,vt in conſi.meo 42.num.7.vbi omnino viden-
dum,& per Valaſ.in l.imperium.n.50.de iuriſd.omn.
17 iud.†vel niſi Princeps ſpecialiter alteri concedat,vel
communicet,vt etiam ſcripſi in conſi.1.num.15. vol.
2.& in conſi.94.in fi.vol.eo.ex per Afflict.in dicto c.
1 & per Igneum,vbi ſupra, ac in conſiliis meis ſupra
allegatis.

18 Hinc videmus†ꝙ licet poteſtas legitimandi ſit de
reſeruatis Imperatori ſeu Pontifici,nec ab aliis exer
ceri poſſit, tamen hoc fallit, ſi Papa vel Imperator
huiuſmodi facultatem alteri cõceſſerit,ut per Pariſ.
in conſi.2.nu.7.vol.2.& in conſi.12.nu.131.volu.eod.
Scribentes in c.per venerabilem,qui filii ſint legit.&
in l.Gallus.§.& quid ſi tantum ff.de lib.& poſth. imo
19 plus dicitur in caſu noſtro, †ꝙ etiam ſi in conceſſio-
ne feudali dictum ſit de regalibus abſque clauſula,
ex certa ſcientia,vel motu proprio;adhuc inſufflatio
ipſa per vaſallum fieri non poſſet,quoniam huiuſmo
di reſcripta præſumuntur obreptitia, & ut latius in-
fra dicetur.

20 Secunda eſt concluſio †ꝙ cõſuetudo patriæ tãquã
altera lex ſequẽda venit,vt per Mara.in loco de quo
21 ſupra nu.32.Gram.deci.69.col.1.†Eſt enim conſuetu
do optima legũ interpres.Ang.in l.1.§. hæc ſtipula-
22 tio.ff.ſi plus quam per l.fal.quæ attendi debet,†cum
ſit actus practicus,ſecundũ Bal.in l.quicunque. C.de
23 ſer.fug.†Nam vera interpretatio ſumitur a practica,
ſeu ab eo quod fieri cõſuetum eſt.l.minime.ff.de leg.
c.cum dilectus,de conſue.Bal.in c.1.in prin.de feud.
ſine culp.non amit. Et ideo dixit Bal. per illum tex.
24 in l.illud ff.de excuſ.tuto.†ꝙ ab antiqua practica re-
cedendum non eſt. Dec.in conſi.6.colum.fi.in conſi.
286.colum.2.in princ.& in conſi.378.col.2. Soc.iun.
in conſi.2.num.26.volum.1.Craue.in conſi.91. num.
7.Reſtaur.in tract.de Imperatore,q. 24, ſed ſic eſt ꝙ
in dominio dicti Illuſtriſ.Ducis conſuetudo viget,&
ſemper practicata fuit,ꝙ inſufflationes inſtantiæ per
ipſum Illuſt.Ducem ſeu eius ſacrum Conſilium con
cedi ſolent ſubditis vaſallorum in cauſis primis ver-
tentibus coram eorum ordinariis, non obſtante, ꝙ
vaſalli ſint inueſtiti nedum de mero & mixto impe-
rio & omnimoda iuriſdictione, ſed etiam de regali-
bus,ergo vaſallo ipſo cõpetere non poteſt ipſa reſtau
ratio,ſed ad ſupremum dominum ſpectat, qui eam
legitime conceſſit ex ipſius mera gratia ad ſupplica-
tionem patris actricis.

25 Tertia eſt concluſio,†quod ſi a principe impetra-
ri ſolet,quod eſt minus,multo magis,quod eſt maius
vt eſt regula triuialis,ſed in patria dicti.Illuſtr. Prin-
26 cipis practicatur,quod†prorogatio inſtantiæ per ſub
ditos vaſallorum impetrari ſolet per ſupplicationẽ
a Principe,ut per Paris de Puteo, ubi ſupra in di-
cto uerbo ſententia,c.reſtat, nume. 7. quem ſequitur
Maran.in tract.prædicto in uerſi. deuenio,nume.19.
ergo multo magis impetrari debet inſufflactio præ-
27 miſſa.†Nam faciliorís conceſſionis eſt prorogare id
quod eſt,quam concedere de nouo,quod iam extra-
ctum ſit,vt per Iaſo.in l.properandum,in prin. col.3.
in prin.C.de iud.

Reſtat modo vt reſpondeatur argumentis addu-
ctis in contrarium,ad quorum confutationem cõde-
ſcendo.Et ad primum reſpondetur,illud eſſe falſum
& veritate carere, quod probatur arguendo a ſuffi-
28 cienti partium enumeratione, †quod quidem argu-
mentum in iure fortiſſimum eſt,vt notatur per Scri.
in l.patre furioſo,per illum tex.ff.de his qui ſunt ſui,
vel alie.iur.gl.in l.1.in gl.magna circa medium.ff. de
actio.& oblig.Bal.in c.venerabilis,de excep. Nã aut
volumus dicere,quod ratione meri & mixti imperii
quod habet vaſallus in territorio ſuo poſſit ĩ eo exer
cere omnia iuriſdictionalia, quæ principi ſancita re-
periuntur,& hoc ab omni iure alienum eſt. Nam ne-
29 mini dubium eſt, †quod poteſtas ſtatuendi regula-
tur a iuriſdictione.l.nulli.C.de ſent. & interlo. omn.
iud.glo.in l.1.ff.de iuriſd.om.iud.Bar.in l.omnes po-
puli,& ibi Caccialup.nu.8.ff.de iuſt.& iu.Barb. in ru
30 brica.C.qui admit.num.284.& tamen videmus, †ꝙ
vaſallus habens dictum vtrumque imperium,non po
teſt aliquid ordinare,vel ſtatuere, quod ſit cõtra ius
commune.Bal.in dicta l.omnes populi,& ibi Iaſo. in
prima lectura,in pen.col.& in ſecunda lectura col.3.
Bal.in l.nec quicquam.§.fi.ff.de offi.procon. & lega.
Afflict.in conſtitutionibus.Regni,quæſt.6. vbi inquit
31 †quod Barones & vniuerſitates, quæ habent iuriſdi-
ctionem ordinariam in eorum terris, poſſunt face-
re ſtatuta licita,honeſta,& pœnalia,quæ non ſit cõtra
legem ſuperioris,nec contra ius,ſed præter.Ale.in l.
nemo poteſt.col.1.de lega.1.Alex. in l.1.col. pen. &
ibi Dec.ff.quod quiſque iur. vbi aſſerit hanc eſſe cõ-
munem opinionem, & quam uti communi calculo
receptam ſequitur Rui.in conſi.109.nume. 10. volu.
4.& in conſi.208.num.3.volum.1.& in conſi. 187. in
32 prin.vol.2.vbi inquit, †quod ſicut inferiores non poſ
ſunt ſtatuere contra ius cõmune c.ſi.de off. Archiep.
vbi Io.And.& alii,nec legi derogare, ita nec conſue-
tudinẽ inducere,nec vti clauſula, non obſtante gl.in
verbo figura,in c.fi.de hæret.in 6. Bal. in l. reſcripta.
C.de princ.imper. offeren. & ideo refert Boſſius in
33 tract.ſuo crim.in titulo de principe,num.287.†quod
ſicut feudatarii non poſſunt ſtatuere contra ius com
mune,ita nec poſſunt reſcribere Prætoribus & offi-
cialibus eorum, vt procedant ſummmarie in cauſis
34 ordinariis.Et quotiens†Senatus Mediolani talia fie-
ri intelligit a feudatariis excandeſcit, & in eos ani-
maduertit.Hinc dixit ipſe Boſ.in ti.de regaliis.n.19.
aduertendũ eſſe an dicta facultas ſtatuendi cõtra ius
commune ſit conceſſa feudatariis in priuilegiis, vel
an tales ſint in poſſeſſione ſtatuendi contra ius com
mune patientibus ſubditis,& plus, an tanto tempo-
re ſint in poſſeſſione ut eam præſcripſerint. Accedit
etiã quod notat Iac.de S. Georgio in inueſtitura ſua
feudali in uerbo Princeps,in 23.ſpecialitate: vbi in-
35 quit,†ꝙ ſolus princeps poteſt facere ſtatuta ſuper li
te pendente,& non inferior,vt in auth.ut cum de ap
pel.cogn.in prin.& per Cano.in c.fina.ut lite pen. er
go male ſubſiſtere non poteſt dictum fundamentum,
36 † cum princeps in iuriſdictionalibus omnia poſſit,
vt no.Bald.in l.qui ſe patris C.vnde lib.& licet non-
nulli ſentire uideantur,ꝙ imo inferiores a Principe
poſſunt ſtatuere contra ius commune, vt per Fel. in
c.1.de reſcrip.ubi inquit,inferiorem a Principe ſecu
lari poſſe ſtatuere contra ius commune, ſecus in infe
riore a Principe eccleſiaſtico. quem ſequitur Boſ.in
tit.

tit.de pœn.nu.26.in tit.de Principe,num.287.& in titu.de regaliis,nume.19.tamen in contrarium eſt * cõmunis opinio, vt ſupradictum fuit niſi ſaluando eum
37 dicamus, quod intelligi debet† quando inferiores ex cauſa reſpiciente publicam vtilitatem aliquid contra ius ſtatuerent; quia tunc ſtatuta ipſa valerent. Iaſ.in d.l.omnes populi, in prima lectura.col.fi.& in ſecunda.col.3. Hannib.in repe.l.nemo poteſt.nu.48. de lega.1.Boſ.in d.tit.de Principe.nu.287.Soc.iun.in conſ.
38 76.nu.27.verſi.item etiam, volu.3.vbi inquit, † quod proclama vel ſtatutum factum per communitatẽ ne bona immobilia in ſua iuriſdictione iacentia quo quo modo in non ſubditos alienentur, quamuis ſit contra ius commune, valet; quia reſpicit publicam vtilitatem. Rurſus in conſi.105.nu.19.vol.eod.

¶ Aut volumus dicere, quod vaſallus habeat omnia iuriſdictionalia in ſuo territorio ex quo habet nedum merum & mixtum imperium,ſed & perpetuam
39 adminiſtrationem; quia † iſtud tantũ procedit in Ducibus, Marchionibus & Comitibus habentibus perpetuam adminiſtrationem, vt per Curt. iun. in conſ. 1 colũ.3.& in conſil.61.num.9.vbi inquit, hanc eſſe * communem concluſionem.Cacialup.in d.l.omnes populi.nu.24.& Socin.in conſiliis ſupra allegatis, ſecus autem in inferioribus, quia licet habeant dictum merum & mixtum imperiũ, & omnimodam iuriſdictionem,tamen nõ poſſunt omnia iuriſdictionalia in ſuo territorio exercere, vt conſtat ex ſcriptis per Dec.in d.l.prima,quod quiſque iuris. Nam ſi vera eſſet opi-
40 nio contraria, ſequeretur † quod vaſallus poſſet nedum cognoſcere de primis cauſis ſuorum ſubditorũ, ſed etiam de ſecundis, de quibus habet cognoſcere Princeps, teſte Bal in l.1.quæſt.43.ff.de rerum diuiſ. idem dixerunt Ioannes Fabri.in §.fi.inſti. Attil. tuto. Boſ.in tit. de foro compe.nu.45.& in tit.de Principe. nu.281.cum aliquibus ſequentibus. Brun.in cõſ.102 Iac.de ſancto Georgio.in dicto verbo, & cum mero, & mixto imperio, columna tertia verſicu.ſed an il-
41 le. vbi inquit, † quod cognitio cauſarum appellationum non comprehenditur ſub cõceſſione meri, & mixti imperii & omnimodę iuriſdictionis, niſi nominatim exprimatur in inueſtitura. Purpur.in l.imperiũ nume.75.de iuriſd.omn.iud. Ex his igitur videtur dicendum, quod illud, quod dicitur de habente perpetuam adminiſtrationem cum mero, & mixto imperio, habet locum in ſupradictis Ducibus, Marchionibus, & Comitibus, non autem in aliis inferioribus
42 ab eis. Et ratio eſt, quia eo ipſo, † quod quis creatur Dux, Marchio &c.non ſolum regalia de quibus in titu. quę ſint regalia,videntur in eum tranſlata,verum etiam & omnia alia,quę ſunt reſeruata in ſpecie Principi ſoli & Imperatori propter excellentiam. Et ideo
43 videmus, † quod poſſunt legitimare in ſuo dominio, & quo ad ſuum dominiũ naturales & ſpurios, vt per Iac.de ſancto Georgio in inueſt.ſua feud.col.1.verſic. dubitatur. quem ſequitur Boſ.in tit.de Rega.colum. 1. Hinc dixit idem Iac.vbi ſupra in verbo Princeps,
44 in 58. ſpecialitate, † quod Dux Sabaudiæ poterit in ſuo territorio creare Comites & Marchiones,faciunt etiam quæ dixi in tractatu meo de lucro dotis,in quæſtio.3.nu.8.cum ſeq.cum igitur ſit diuerſa ratio inter ipſos,de quibus ſupra,ius diuerſum etiam eſſe debet. l.illud.ad l. Aquil.a contrario ſenſu l.fin.de calum.Vltimo dicitur, quod etiam dato (ſed non conceſſo) quid inferioribus habentibus merum & mixtum imperium, & iuriſdictionem competat facultas ſtatuendi contra ius commune,non tamen circa ea,quæ ſunt Principi reſeruata, cũ ea non veniant in quacunque generali conceſſione, niſi ſpecialiter exprimantur,vt per Purpur.in d.l.imperium.nu.62.& nume.300. poſt alios ibi per eum citatos, prout eſt reſtauratio inſtantiæ, vt iam ſæpius dictum fuit.

¶ Vlterius dicitur, quod ſi ſit fundamentum,quòd ſub mero & mixto imperio veniat inſufflatio ſeu reſtauratio inſtantiæ tanquam quod illa ſit quid iuriſdictionale, & iſtud non admittitur; quia eſt de regalibus & reſeruatis principi, quæ non veniunt ſub mero, & mixto imperio, nec in conceſſione vniuerſali facta a Principe,niſi exprimatur, ita Gaſpar Valaſch. in repe.l.imperium.num.50.ff.de iuriſd.omn.iudi.poſt
45 Albe.de Roſa.ibi per eum citatum.† Nam duplex ius Princeps in caſtro habere videtur, vnum tanquã ſpecialis dominus dicti caſtri. & illud venit in ipſius conceſſione cum territorio; aliud tanquam Princeps & dominus in toto regno,& iſtud ius regale nõ venit in tali conceſſione. facit text.in c. Regnum,in fi.23.q.5. Et ideo dixit ipſe Albe.in l.fi.in fi.C.de iuriſd.om.iud.
46 quod † ſi Princeps concedit caſtrum cum omni iure Principis, quod nõ veniunt regalia. ſequitur Laud. in tract.de Principe, conclu.115.Iac.de ſancto Georgio.in d.ſua inueſt.in verbo de Caſtro Rubei montis,
47 col.1.verſi.ego addo. Boſ.in tract.de regaliis,nu. 25.† Nam reſeruata non veniunt ſub generali prouiſione. c. 2.in fi.de præben.& ſuper illis alii inferiores manus apponere non poſſunt. dicto c. 2. Pariſ. conſil.10.nu.
48 2.vol.4. Grammat.deciſ.19.nume.18.vbi† regalia poſſideri non poſſunt abſque ſpeciali commiſſione.Cum ergo dicta reſtauratio fit de regalibus,& de reſeruatis Principi, ſequitur concluſio clara, quod vaſallus inueſtitus de iuriſdictiõe cum mero & mixto imperio, & qui habet perpetuam adminiſtrationem, non poſſit talem inſufflationem concedere, quæ eſt quid regale, & non ſolet concedi, vt dictum eſt, niſi a Principe ex mera gratia.

¶ Aut volumus dicere, quod in conceſſione facta dicto vaſallo ſunt regalia,quæ iam (vt diximus) per principem aliis concedi poſſunt, inter quæ eſt ipſa inſufflatio,vt per Afflict.in citato cap.1.quæ ſint regalia. quia aduertendum eſt, ꝙ conceſſio regalium non valet niſi in conceſſione; ipſa adſit clauſula, ex certa ſcientia, vel motus proprii, quæ in inueſtitura facta dicto vaſallo deſcripta nõ reperitur;itaMar.de Laud: in ca.1.col.4.verſi.nota vnum, qui feud.dare poſſ. Iaſ. in vſib.feud.charta 26.in fin.verſi. & circa. & quia de hoc alias abunde dixi in conſi.1.num.101. vol.2. & in conſi.18.nu.78.eodem vol.vbi multa alia adduxi,quæ faciunt ad propoſitum, ideo ad ibi ſcripta me remitto. Et ita etiam dixerunt Boer.in deciſ.50. nume. 12. & Alba in conſi.64.num.90.ſtantibus igitur omnibus iſtis ſupra cõſideratis,quæ communi calculo recepta ſunt, clariſſimi iuris eſt, ꝙ dicto vaſallo,nullo modo cõpetat ius reſtaurandi inſtantias,ſed ſoli Principi.

¶ Non obſtat ſecundũ argumentum, q̃a reſpõde-
49 tur, † ꝙ ſi prætor,qui alias æquiparabatur regibus,vt per Bar.& alios in l.oẽs populi,de iuſt.& iur.poterat
50 inſufflare ſpiritũ actioni peremptæ,id procedebat†ex poteſtate ſibi conceſſa a lege.quæ requiritur in quocunque actu,vt in l.cũ te.C.de don.prop.nupt.c.cũ ſupra
51 de off.deleg.quæ nõ reperitur conceſſa vaſallo.†Vnde ex ſeparatis & habentibus diuerſam rationem illatio recte fieri non poteſt.l. Papinianus exuli.ff.de minor.

¶ Similiter non obſtat tertium argumentum, ꝙ vaſallo habenti perpetuam adminiſtrationem competat facultas concedendi gratias delictorum, &

bannitos reſtituendi, iuxta notata per Sali. Ioan.de
52 Amicis & Albam vbi ſupra; quia † reſpõdetur quod
Sali.in d.l. cum indulgentiam, tenet oppoſitum, &
expreſſe concludit, quod indulgentia prædicta non
poteſt concedi a recognoſcente ſuperiorem ſine ip-
ſius ſpeciali licentia, per l.relegati.ff.de pœnis.& alia
ibi allegata per eum, & ſi bene inſpiciatur Io. de A-
micis in citato conſi. 89.idem vult in 2.numero.quan
53 do iam lata eſt ſententia, † quia hæc indulgentia eſt
ſoli Principi reſeruata, niſi ſpecialiter alteri per ip-
ſum concedatur, per tex.in l.1.in §.fin.ff. de quæſt. &
in l.diui fratres.ff.de pœn.imo plus vult,quod ſi prin
ceps, qui habet facultatem non ſolum commutandi
pœnam mortis in aliam leuiorem, ſed penitus abſol
uendi & liberandi, non ſolum ante ſententiam, ſed
54 etiam poſt (vt in dictis legibus) concedit † faculta-
tem alteri commutandi pœnam, intelligi debet an-
tu condemnationem, non autem poſt; quia tunc fa-
cultas ipſa conceſſa non videtur niſi ſpecialiter expri
matur, per dictam l.primam.§.fina. Alba vero in al-
legato conſi. 64 nu.14.vult contrarium eius ad quod
allegatur .:Verba enim formalia ipſius ſunt hæc, octa
uo extant quamplures gratiæ ſeu liberationes a deli-
ctis factæ per ipſos epiſcopos aliquando in particula
ribus caſibus, aliquãdo generaliter,& talis actus pro
prie ad principes pertinet, vt tradit Bart.in d.l.rele-
55 gati, vbi inquit,† quod relegato ſeu miſſo in exilium
non poteſt dare iudex licentiam veniendi,& quod re
56 uertatur, ſed ſolus Princeps, & non alius, † & Ci-
uitates Italiæ quæ ſunt Principes ſibi ipſis, & ſimili-
ter omnes Ciuitates, quæ habent licentiam conden-
di ſtatuta in negotiis magnis poſſunt facere leges, vt
exules reuertantur, & tunc habebunt licentiã redeun
di authoritate legis, & Principis, qui cõceſſit quod
poſſint facere huiuſmodi leges & ſtatuta.l. prohibe-
re.§.plane, qui vi & clam. idem tenuerunt Iacob. de
ſancto Georgio in inueſt. ſua feud.in verbo, Et cum
mero & mixto imperio, col.2.verſic.ſed an in inueſti
tus. Bal.in l.imperium.in prima lectura.ff.de iuriſdi.
omn.iud. Afflict.ib c.1.col.2.verſi. ſeptimo, quæ ſint
57 regalia, vbi dicit, † quod ſolus Princeps cõcedit in
dulgentias ac priuilegia reſtitutionis, & contra ſen-
tentias abſolutiones in criminibus, vt in l.1.& ſecun-
58 da.C.ſen.paſ.& in ver.8.vbi tradit,† ꝙ ſolus Princeps
propter honorem ſuæ domus poteſt facere abolitio-
nem generalem in criminibus & alicui ſpecialem, &
quod id quod alias erat vendicaudum tranſeat impu
nitum, per l.ſi interueniente.ff.ad Turpil.& in verſic.
43.vbi etiã ait, quod ſolus Princeps poteſt facere gra
tiam lata ſententia.l.1.§.ſequitur ff.de poſtula. & per
Innoc.in c.cum te, de re iudi.& in verſic.58. Iterum
Iac.de ſancto Georgio in d.inueſt.in quinta charta in
17.ſpecialitate Principis. Boſ.in tract.crimin. in titu.
de remed.ex ſola clem. Princ.nu. 51. verſic.an feuda-
59 tarii, vbi dicit,† quod feudatarii ſtatus Mediolani nõ
poſſunt concedere gratiam ſubditis ſuis, niſi quo ad
bona & pœnam, quæ eis applicantur. allegat Salic.
in d.l.cum indulgentia, & ſubdit,quod ita cauetur in
ordinibus dicti dominii,& quod tempore Regis quo
adhuc ordines non erant editi, vidit ſuſpendi quen-
dam ſubditum feudatarii cum gratia collo annexa.
idem etiam volunt Bart.& Doct.in l.acta.§.amplian-
da.ff.de re iudi.

60 ¶ Non obſtat etiam vltimum, quia † reſpondetur,
verum eſſe directum dominum & ſupremum nõ poſ-
ſe ſe intromittere in cognitione, & deciſione prima-
rum cauſarum ſubditorum vaſalli, & ita procedunt
allegata in contrarium, ſecus in aliis reſeruatis ipſi
Principi, quę comprehenſa non reperiuntur in con-
ceſſione & inueſtitura facta vaſallo, prout eſt inſuffla
tio ſpiritus vitæ inſtantiæ peremptæ, quæ cõpetit ſo-
li Principi, & quæ per eum ſolum conceditur ex gra
tia. Vnde ex his remanent reſoluta omnia, quæ in
contrarium adducta fuerunt, concludendumque ve-
nit vaſallo minime licere concedere dictam inſuffla-
tionem.

¶ Deuenio ad ſecundum caput, in quo prima facie
61 dicendum venit, † quod inſufflatio ſpiritus vitæ in-
ſtantiæ peremptæ non poſſit bina vice concedi, per
tex.in l.fin.C.ſi ſæpius in integ.reſt.poſtu.vbi dicit, ꝙ
in vna eademque cauſa non conceditur iterata reſtitu
tio. Facit etiam dictum Angel.in d.l.ſi tempora,dum
dicit, quod inſtantia & cauſa, quæ erat perempta,re
ſuſcitatur ex gratia Principis, qui inſufflat ſpiritũ vi-
tæ in eam mortuam, & ſic de nihilo facit aliquid tan-
quam Deus terreſtris in terris, prout ſic facit Deus
cæleſtis incarnatus, qui in cadauer Lazari inſufflauit
ſpiritum vitæ,ex cuius verbis & comparatione reſul-
tare videntur, ꝙ ſicut Chriſtus non reſuſcitauit Laza
rum niſi ſemel,ita etiam nõ liceat Principi niſi ſemel
ſuſcitare inſtantiam peremptam.

¶ Sed his non obſtantibus, altera pars tenenda eſt
62 in conſulendo & in iudicando, quod imo † princeps
iterato poſſit concedere inſufflationem ſpiritus vitæ
inſtantiæ peremptæ,per tex.in l.& ſi ſine.§. reſtitutus.
ff de mino.vbi quamuis ſemel circa aditionem hære-
ditatis minor ſit reſtitutus,iterum reſtitui poterit, ꝙ
& vult glo.in dicta l.ſi.& ibi Bal.in vltimis verbis. Se
cundo ita tenuerunt Capic.in deciſ.165.vbi refert in
ſacro Concilio ita fuiſſe iudicatum, & Grammat. in
deciſ.69. vbi in finalibus verbis plus refert per ſacrũ
Conſilium fuiſſe conceſſam tertiam reſtaurationẽ in-
ſtantiæ. Non obſtat tex.in d.l.fi.quia reſpondent Ca
pic.vbi ſupra col.2.& Gramma.in citata deciſ.169.co
lum.fi.quod ille tex.loquitur quando primo loco fuit
denegata reſtitutio.

¶ Non obſtat ſimiliter dictum Ange.de Lazaro,
quia reſpõdent dicti patres in locis de quibus ſupra,
quod ſi a Domino fuiſſet iterum poſtulata reſuſcita-
tio, de nouo conceſſiſſet, imo & in nouiſſimo die eũ
ſecundo loco ſuſcitabit.

Circa tertium an veniant reſarciendæ expenſæ per
actorem, qui impetrauit reſtaurationẽ inſtantiæ par
ti conuentæ, non conterendo tempus vbi non expe-
63 dit,diſtinguendum eſſe arbitror ut infra. † Aut ſtetit
per iudicem, vel quia iudex eſt mutatus, vel ex alia
cauſa, quæ Principi videtur iuſta,& tunc impetrans
reſtaurationẽ inſtantiæ non tenetur refundere expen
ſas retardati proceſſus, ita Paris de Put.in tract.ſyn
dica.in verbo ſecentia.c. Reſtat. col.2.argumento le-
gis properandum.§.ſin autem vtraque C.de iudi. ita
Boer.in deciſ.247.nu.10.in fi. Maran.in tract.de ordi.
iudi.charta mihi 270.nu.21.in fin. Aut vero inſtantia
non ex cauſis ſupradictis, ſed ex negligentia actoris
94 † perempta fuit, & tunc ipſe tenetur ſoluere expen-
ſas parti contraire, ita Boeri. vbi ſupra, & Maran.in
loco ſupra citato nu.31.in fin.& nu.33. vbi etiam in-
65 quit, † quod quando inſtantia fuit perempta culpa
actoris, ſi per Principem, vel ſacrum Conciliũ con-
cedatur reſtauratio ipſa, nulla facta mentione expen
ſarum,poteſt pars opponere, quod non audiatur a-
66 ctor niſi refectis expenſis.† Aut vero inſtantia perem
pta fuit dolo aduerſarii, & tunc ipſe tenetur ſoluere
expenſas ſecundum Imo.in c.venerabilis, vbi ſcribẽ-

tes

tes de excep.per text.in l.non ignorat.C.de fruct. &
67 lit.expen † quia dolus aduerſarii culpæ actoris præponderat.l.arbitro.§.ſi dolo.ff.de dolo.vbi etiam Bal.
68 dicit, † quod ſi facto tertii perit, quod contra ipſum poteſt agi ad expenſas; ita Boer.vbi ſupra nume. 11. poſt alios ibi per eum citatos.

69 ¶ Circa vltimum caput, † an citatio partis requiratur in conceſſione ipſius reſtaurationis; concludé-
70 dum videtur, quod non; † quoniam ea parte inuita concedi poteſt, ergo & ignorante.l.quæ inuitis.ff. de reg.iur.Marſi.in l.de vno quoque.num.130.de re iudica. Dec.in conſi.498.in fi.& in conſi.660.col.1. Quod autem hoc ſit verum, patet ex infraſcriptis. Nam ne
71 mini dubium eſt, † quod in donatione facta per Principem non requiritur citatio, vt per Bald.in l. nã ita
72 diuus, de adop.vbi dicit, † quod quando conceditur priuilegium, non eſt de more, neque de iure ꝙ quis citetur: quia eſt donum ſuperioris. Dec.in cõſi.194. colum.1.verſi.venio ad ſecundum, in conſi.598.in fi.
73 & in conſi.624.colum.fi. † Sicut enim Princeps ſolus legem condere poteſt, ſic in eius poteſtate eſt concedere priuilegium.Bal.in l.fin.C.quib.res iud.non nocet. Curt. Iun.in conſi.1.nu.25. Brun.conſil.1.col.10. & in conſi.2.col. 9.conſi.6.col.4.conſi.7.in fin & in cõ
74 ſil.10.colum.11. † Nam actus priuilegiandi eſt ſupremæ poteſtatis, quam alterius præſentis contradictio impedire non poteſt. Bru.d.conſil.1.col.10.in princi. ergo id dicendum videtur de reſtauratione inſtantiæ, quæ eſt ſupremæ poteſtatis, vt iam dictum fuit, & donum ſuperioris.

75 ¶ Secundo facit, † nam in impetratione gratiæ nemo citandus eſt, quia eſt quædam donatio, ita Abb. in c.cum olim,col.5.& ibi Bal.col.2.de re iud. Dec.in allegato conſi.194.col.1.& 624.col.fin.ſed inſufflatio inſtantiæ conceditur de gratia per Principem, vt per Angel. in dicta.l. ſi tempora, & Capic. ac Grammat. vt ſupra.

¶ Tertio & vltimo ita decidit in terminis Capic.in d.deciſ.165.vbi inquit de hoc eſſe cauſam in ipſa l.ſi tempora, verſi.quod ſi ita.

SVMMARIVM.

1 *Viam ferro aperit, qui per contraria ſcandit.*
2 *Vaſalli tenẽtur dominum egenum alimentare, & nu. 9. ſed contra nu. 12. & 15.*
3 *Vaſallus debet ſubuenire domino quando imminet magnum periculum mortis.*
4 *Filius æquiparatur vaſallo, declara vt in nu. 38.*
5 *Filius tenetur alere patrem, & econuerſo.*
6 *Vaſallus æquiparatur liberto, declara vt in nu. 39.*
7 *Libertas vaſallorum poteſt pœna aſtringi ſicut nec libertorum.*
8 *Vaſallus tenetur mori pro domino, & præſarre vitã domini ſua propriæ. contra cu. 36. & 40.*
10 *Diſcipulus tenetur alere doctorem in egenum.*
11 *Patronus ſi vergit ad inopiam alẽdus eſt ab eccleſia, fallit vt in nu. 13.*
13 *Dominus ſi promiſſit cum iuramento ſoluere creditori & non poteſt, non tenetur vaſallus dare pecuniam domino vt ſoluat.*
14 *Anima corpori præfertur.*
15 *Vaſallus non tenetur dominum egenum alere.*
16 *Fallit niſi ex facto vaſalli dominus bona ſua conſumpſiſſet.*
17 *Conſilium datur domino vt in inueſtitura apponat pactum, quod ſi peruenerit ad inopiam, vaſallus teneatur eum alimentare.*
18 *Pacta quæ etiam ſunt præter naturam feudi, ſeruanda ſunt.*
19 *Amicus non tenetur alere amicum reductum ad egeſtatem.*
20 *Tutor pupillum alere non tenetur, ſi egeſtate laboret.*
21 *Vaſallus præſuppoſito (ſed non conceſſo) quod teneatur dominum alere, id tamen intelligi debet quando dominus non haberet vnde ſe aleret.*
22 *Conſuetudo licet valeat, quod ſubditi debeant domino prouidere de victualibus, vel de rebus ad alimenta ſine pretio, tamẽ ea locum ſibi vendicat, ſi princeps non habet de ſuo, vel ſi adeſt publica vtilitas, alias ſecus.*
23 *Vaſalli nõ tenentur ad redemptionem domini ſi de ſuo redemptionem ſoluere poteſt.*
24 *Reges ſibi ipſis prius imponere debent ſubſidia, & poſtea aliis, ſi menſa eius non ſufficit.*
25 *Princepr, qui militant, debent etiam de communi viuere, & communitatis negotia procurare, ſi eius redditus non ſufficiant.*
26 *Et quæ nam huiuſmodi ſit ratio aſſignatur.*
27 *Propter quod vnumquodque tale, & illud magis.*
28 *Subditi licet poſſint grauari quando dominus indiget pro expenſis communis boni, nec quicquam haberet, non tamen vt extendat manus ſuas ad iniquiquitatem.*
29 *Libertus domino præſtare non tenetur alimenta, ſi habet vnde ſe alat.*
30 *Pater non tenetur alere filium habentem vnde viuere poſſit.*
31 *Vaſallus in caſu quo teneretur alere dominum egenũ, non aſtringitur ſi laboraret inopia.*
32 *Libertas non dicitur ingratus ſi non ſubuenit patrono, quando non ſufficerent bona pro alimentis ſuis & patroni.*
34 *Vaſallus, qui a captiuilate dominum redimere tenetur, liberatur ſi ſibi non ſit copia pecuniæ, vel quãdo commode hoc facere non poſſet.*
35 *Prima charitas incipit a ſeipſo.*
37 *Vaſallus non tenetur dominum defendere contra ſeipſum.*
41 *Leges loquentes de ſeruis, non poſſunt allegari ad vaſallos.*
41 *Vaſalli debent defendere dominum, ſalua eorum vita & perſona.*

CONSILIVM V.

ILLVSTRISS. & Reuerendiſſ. domine, vidi thema de me tranſmiſſum, ex quo reſultare videtur dubitatio, an vaſalli teneantur dominum directum alimentare, & quia moris mei quaſi ſemper fuit in reſponſis ad vtramque partẽ
1 arguere, vt vere decet conſulentem, † quia viam ferro aperit, qui per contraria ſcandit; teſte Bald.in l. preci-

precibus. C.de impub.& aliis ſubſt.ideo arguendo di
2 cendum videtur, † quod ad dicta alimenta teneatur
ipſi vaſalli, quod ſatis aperte demonſtrari videtur ex
infraſcriptis. Et primo per text. in c.1.§.licet, ſi de
3 feud.fue.contro.inter dom.& agna. † vbi vaſallus de-
bet ſubuenire domino quando imminet magnum pe-
riculum mortis, etiam quando non habet vnde ſe a-
lat.l.necare.ff.de lib.agnoſc.

4 Secundo facit, nam † filius æquiparatur vaſallo.
glo.in c.1.§.econtrario, de inueſti.de re. alie.facta, in
glo. fi.ibi, idem dicitur de filio. vbi inquit Affli.No-
ta iſtam glo.quæ æquiparat filium vaſallo, quia de ea
potes te iuuare, vt poſſis inducere argumenta legum
loquentium pro filiis vt locum habeant in vaſallis;
5 † ſed filius tenetur alere patrem & econuerſo.l.ſi quis
a liberis.§.vel ſi parens, de lib.agno.ergo.& vaſallus.

6 ¶ Tertio accedit, nam † vaſallus æquiparatur li-
berto.gl.in c.1.§.fi.de mil.vaſ.qui cont.eſt. Iacob. Ar-
dizo.in prima rubrica.feud.in §. notandum. Andr.de
Iſern.in c.1. quib.mod.feud.amit.& ideo infert Bald.
7 in d.c.1.de mil.vaſ.† quod libertas vaſallorum nõ po
teſt pœna aſtringi, ſicut nec libertorũ.l.1.§.quæ one
randæ.ff.quarum rerum actio.ſed libertus tenetur ale
re patronum.d.l.ſi quis a liberis.§.ſolent,de lib.agno,
ergo & vaſallus dominum egenum, vt æquiparatio
locum habeat. Afflict.in c.1.in princ.nu.47. quib.mo
dis feud.amit.

¶Quarto confirmatur hæc ſententia per glo.in l.1.
8 §.iuxta.ff.ad Syllan.quæ dicit, † quod vaſſallus tene-
tur mori pro domino, & præferre vitam domini ſuæ
propriæ, ergo ad alimenta tenetur.

¶ Quinto hanc partem tenuit Bart. in d.l.ſi quis a
liberis.§.alimenta. ſed firmus in tract.de anim. col.fi.
Iacob.de ſancto Georgio.in inueſtitura ſua feudali in
verbo.Qui quidem inueſtit.col. fi.in princ.vbi inquit,
9 † quod vaſalli & ſubditi tenentur dominum inopem
alimentare, per d.l.alimenta.§.fi.l.diuus Claudius,&
l.magiſtratus.ff.de iure patro. Idem voluerunt Mart.
de Laud.in d.§.licet,in fi. Afflict.in c.1.in prin. nume·
47.quib mod. feud.amit.& in deciſ.265.num.104. Ca
cialup.in tract.de feud.in 6.artic.nu.15. vbi ait,quod
vaſallus tenetur alere dominum pauperem, & econ-
tra,ſicut filius patrem & econuerſo.d.§. ſi vel parens,
10 ſicut etiam † diſcipulus doctorẽ.l.2.§.ſed plus diuus,
11 ibi plurimum.ff.de orig.iur. Rom. in ſingulari. 136. †
& ſicut patronus ſi vergit ad inopiam eccleſia debet
eum alere.c.a nobis,de iure patro.

12 ¶ † Sed præmiſſis non obſtantibus, contraria ſen-
tentia eſt de iure verior,vt expreſſius demonſtrabitur
ex infra dicendis,quod primo probatur per text.in d.
13 c.licet, † vbi ſi dominus promiſit alicui ſub iuramen-
to aliquid ſoluere, & non poteſt, non tenetur vaſal-
lus ſibi dare pecuniam vt ſoluat, & periurium euitet.
Iacob. de ſancto Georg.in dicta inueſtitura ſua in ver
bo qui quidem inueſtiti, col.19.circa fi.& col.ſequen
ti circa fi.Afflict.in c.1.§.morte.in 2.notabili de alien.
feud.pater.Zaſ.in tract.feud.in tit.de feud. amiſ.num.
25. ſi ergo vaſallus non tenetur dominum eripere a
periurio, vt notant omnes in d.cap. licet,& ſic a pe-
riculo animæ, vtique & minus a periculo corporis,
14 quia † anima corpori præfertur.l.ſancimus, in fi.C.de
ſacroſan.eccle.

15 ¶ † Secundo ita in terminis tenuerunt Iacob. Ar-
dizo. in ſumma quib. mod.feud.amit.ſub rubrica. An
vaſal.tene.dom.ege.alere. per l. tertiam.§.penul.ff.de
admini.rer.ad ciui.pertinẽ.niſi dominus pro facto va
ſalli ſui bona conſumpſiſſet, argumento l.decurioni-
bus.ff.de decurio.Io.Andr.in additio.ad Specu.in tit.
qui filii ſint legitimi.§.1. Rayn.Iſer.Præpoſ. Afflict.&
Aluaro.in d.c.licet,col.3.vbi dicit cautum in iure nõ
16 reperitur, niſi prout dixi Iacob. Ardizo. vbi ſupra,†
& ſi dominus fuiſſet factus egenus facto vaſallo, vel
quia vniuerſa bona infeudaſſet,vel maximũ eſſet feu-
dum,quo caſu tenetur, alias ſecus. quia non eſt veri
ſimile,quod pro modico feudo vaſallus voluerit ſe o-
bligare ad alimentandum dominum,pro quo facit gl.
multum ſingularis in ratione ſui in c. quicũque. 19.q.
17 fi. † Et ideo conſilium eſt ſecundum Iſer. in d.c.licet,
quod dominus in inueſtitura apponat pactum,vt ali-
18 mentetur ſi perueniret ad inopiam: † quia pacta,etiã
ſi ſint præter naturam feudi, ſunt ſeruanda.c.1.§. pe-
nul.quid ſit inueſtitura.Hanc quoque ſententiam am
plectitur Sali.in l.ſolo.in fi.C.de lib.cau.vbi dicit, va-
ſallum non teneri, quia nulla lege vel conſuetudine
in vſibus feudorum hoc ſcriptum reperitur,& ſubdic
19 pro hoc facere regulam, quæ habet, † quod amicus
20 non tenetur amicum, † nec tutor pupillum ad egeſta
tem redactum alere.l.tertia.§.penul.ff.vbi pupil. edu-
ca.debeat,in fi.Frider.chenex.in d.§.licet.nu.3.Et hãc
* eſſe * communem doctorum ſententiam firmant Al-
uaro. vbi ſupra. Curt.iun.in tract.feud.in 4.par. verſi.
cadit ideo. & Zaſ.in tract.de feud.in tit. ad quid va-
ſallus, num.43.

21 ¶ Tertio præſuppoſita, † ſed non admiſſa opinio-
ne contraria pro vera, ea ſaltem debet intelligi quan
do dominus non haberet de ſuo vnde poſſet ſe alimẽ
tare,alias ſecus, quod probatur mediis infraſcriptis.
Et primo ex nota.per Afflict. in conſtitutione quam
22 plurimum.num.28. vbi ait, † ꝙ licet valeat conſuetu
do, quod ſubditi debeant domino prouidere. de vi-
ctualibus & rebus ad alimenta ſine pretio, tamen ꝙ
valida erit ex cauſa publicæ vtilitatis,& quando Prin
ceps eſſet in neceſſitate, quod non haberet de ſuo,
alias ſecus, per id quod dixit Bald.in l.ſicut C.de ſer
uit.& aqua. Alberi.de Roſa.in l.venditor.§.ſi conſtat.
ff.com.præd.

¶ Secundo ex nota.per eundem Afflict.in d. conſti
tutione.num.3.vbi inquit, † quod vaſalli non tenen-
23 tur ad redemptionem domini, ſi dominus poſſet de
ſuo ſoluere redemptionem ſuam. Guid. Papæ in de-
ciſ.113.in fi.& 551.in fi.

¶ Tertio ex dictis per Bal.in c.conquerente, circa
fi.de off.ordi.vbi cõcludit, † quod quando Reges im
24 ponunt ſubſidia, quod prius ea debent imponere ſi-
bi ipſis, & poſtea aliis ſi menſa regis non ſufficit.l.ab
omnibus.§.ſi Titio.ff.de lega.1.

¶ Quarto accedit quod voluit ſingulariter Luc.de
Pen.in l.1.col.3.C.de ſuperind.lib.10.quem ſequitur
Afflict.in rubrica quæ ſint regalia, col.penulti. in fin.
verſi.4.adduco.vbi formaliter ſic inquit; † quia ali-
25 quando contingit quod Principes non habent ſuffi-
cientes redditus ad cuſtodiam terræ, & ad alia quæ
imminent Principibus rationabiliter expendenda, ta
li caſu iuſtum eſt, quod ſubditi exhibeant vnde poſ-
ſit communis eorum vtilitas procurari. † Et ratio eſt
26 quia Principes, qui militant, debent etiam de com-
munibus viuere, & communitatis negotia procura-
re, vel per redditus deputatos, vel ſi huiuſmodi de-
ſint, aut ſi ſufficientes non fuerint, per ea,quæ a ſin-
gulis colliguntur.

¶ Quinto facit, nã ſi (vt in facto præſupponitur)
anteceſſores præſentis directi domini honorifice vixe
runt de redditibus ſuis ordinariis, ergo & idẽ facere
debet ipſe directus dominus modernus, & eo magis
hoc

hoc dicendum eſt, cum in dicto themate expreſſe di catur, quod ipſe acquiſiuit maiores redditus, quam
27 haberent ſui anteceſſores. † argu. auth. multo magis. C. de ſacroſan. eccl. Nam vt inquit Andr. de Iſer. in c.
28 1. in verbo & extraordinaria quæ ſint regalia, † licet ſubditi poſſint grauari quãdo dominus indigeret pro expenſa cõmunis boni, nec quicquã haberet, non tamen vt extendat manus ſuas ad iniquitatem; ſi enim haberet vnde faceret impenſam, & illud ſuperfluis veſtibus & aliis delicioſis impendat, qua fronte, inquit, exiget quod eſt ſubditorum? ſequitur ibi Afflict. nu-
29 me. 4. facit etiam † nam libertus non tenetur ad alimẽta patrono ſi habet vnde ſe alet. l. ſi qs a liberis. §. ſed & ſi alimenta. ff. de lib. agno. Afflict. in d. verbo extraordinaria. nu. 6. ergo nec vaſallus domino. Idem etiã
30 videmus † in patre qui non tenetur alere filium quando habet vnde viuere, vt in dicta l. ſi quis a liberis. §. ſed & ſi filius. ff. de lib. agno.

¶ Sexto principaliter dicitur, quod dicta opinio
31 locum non habet † ſi vaſalli egerent, quia non tenentur ſubuenire domino in ſuis neceſſitatibus, vt ſingulariter tradit Sali. in l. ſolo. C. de lib. eau. vbi inquit, ſi non ſufficerent bona liberti pro alimentis ſuis, & pa-
32 troni, quod tunc † libertus non dicitur ingratus ſi nõ præſtat alimenta patrono, per l. alimenta, in princ. ff. de lib. agno. quod inquit Sali. notandum pro eccle
33 ſia quæ tenetur alere patrono inopes, † vt non teneatur Capelanus ſi redditus vix ei ſufficiant. Accedit etiã quod notat Zaſ. in tract. de feud. in tit. quib. mod.
34 feud. amit. num. 145. vbi inquit, † quod vaſallus tenetur a captiuitate redimere dominum ſicut filius, qui hæreditate priuatur ſi patrem non redimat, ſi ſibi ſit copia pecuniæ, & hoc commode fieri poſſit per eum.
35 Et ratio eſt, † quia prima charitas incipit a ſe ipſo. l.
36 præſes. C de ſeruit. & aqua. † Nam vaſallus non tenetur dominum adiuuare cum periculo perſonæ ſuæ; quia ſuæ ſaluti non debet præponere ſalutem domini ſui. glo. eſt in c. 1. §. ſi a morte, de alien. feud. pater. vbi
37 Afflic. num. 5. c. 1. §. ſi. hic finitur lex Corra. † vbi vaſallus non tenetur dominum defendere cõtra ſe ipſum. Curt. iun. in tract. feud. in 4. part. in verſic. 4. cadit. Afflict. in c. 1. §. præterea, quæ ſit prima cau. beneſi. amit. & in c. 1. §. contra omnes. nu. 14. cum ſequentib. hic finitur lex Feder.

¶ Non obſtant modo quæ in contrarium allegata fuerunt; quia reſpondetur ad primum, quod imo ille text. in. §. licet, facit in oppoſitum, vt patet ex his, quæ dixi in primo argumento huius partis negatiuæ. nam ſi non tenetur vaſallus dare pecuniam domino vt ſoluat creditori, vt periculum euitet, & ſic vt liberetur a periculo animæ, vt ibi, ergo multo minus alere dominum, cum anima præferatur corpori. d. l. ſancimus.

¶ Ad ſecundum reſpondetur ex mente Sali. in d. l.
38 ſolo, quod non eſt ſimile † quod dicitur de filio & vaſallo; quia dominus vaſallum non prodit in eſſe, vt pater, ſed ſolum in rebus feudi benefacit ei, & iſta nõ neceſſitant recipientem ad ſe obligandum pro illo. l. 3. §. penul. ff. de adminiſtr. re. ad ciui. pertinen. licet ad antidora ſic. l. ſed & ſi l. §. conſuluit. ff. de peti. hæred.

¶ Ad tertium de liberto, quod vaſallus æquiparatur liberto, reſpondetur, † iſtud ſimile non facere ad
39 propoſitum ex his quæ dicit Salice. in d. l. ſolo: vbi, inquit, quod dominus vaſallum non prodit in eſſe, ſicut facit patronus libertum.

40 ¶ Similiter non obſtat quartum, quia reſpondetur, ſecundum Bar. in l. cum acutiſſimi. nu. 218. C. de fideicomm. Et primo quod gloſſ. ipſa loquitur arguendo & per conſequens non decidendo. cap. forus. §. argument. de verb. ſing. Secundo quod gloſſ. illa arguit de ſeruo ad dominum, quæ æquiparatio non eſt bona, vt per Curt. iun. vbi ſupra in ver. & ex prædicta conclu-
41 ſione, vbi inquit ſignandum eſſe, † quod leges loquentes de ſeruis, nõ poſſunt allegari ad vaſallus; quia ſeruus debet præponere ſalutem domini ſaluti propriæ, ſecus autem in vaſallo, vt in c. 1. quibus mo. feud. amit.
42 † vbi vaſalli debent defendere dominum ſalua corũ vita & perſona, quam præponere non debent ſaluti dominorum; quia vaſalli non ſunt ſicuti ſerui, vt dicit gloſſ. ibi, quam Afflic. num. 46. dicit ſignandam & notandam vna cum ſimili in c. 1. §. a morte, de alie. feud. pater. vbi Afflict. in fi.

¶ Non obſtat vltimo, quod contrarium tenuerunt Bart. & alij ſupra citati; quia dicitur, ſententiam contrariam veriorem, & communi calculo receptam, vt ſupra oſtenſum fuit. Vnde ex his concludendum eſſe arbitror ex rationibus, iuribus & auctoritatibus ſupra citatis, vaſallos prędictos minime teneri ad præſtandum alimenta domino, niſi in caſibus ſupra citatis.

SVMMARIVM.

1 *Remedium cap. reintegrandæ, ſecundum communem non datur ei qui auctoritate iudiciali & ordine iuris ſeruato fuit ſpoliatus.*
2 *Sententia facit ius inter partes.*
3 *Plus iuris in hæredem transferri non poteſt, quam qđ penes defunctum extabat.*
4 *Hæres ſubrogatur in locum defuncti.*
5 *Demanialis res de qua Princeps viuere debet, alienari non poteſt. declara, vt in num. 50.*
Princeps concedens bona demanialia alicui illa concedere videtur cum alterius iniuria ibid.
6 *Bona demanialia regis eius ſunt ſtipendia.*
7 *Remedium c. reintegrandæ, ſecundum magis communem non datur contra titulo poſſidentem, qui cauſam habuit ab auctore non vitioſo, contra ſecundum magis communem nu. 40.*
8 *Remedio c. reintegrandæ ſecundum communem præſcribitur ſpatio triginta annorum, quod declarat vt in num. 41.*
9 *Præſcriptio, quæ ortum habuit cum defuncto currit contra minorem.*
10 *Spoliatus feudo ante omnia eſt reſtituendus.*
11 *In remedio reintegrandæ is obtinet, qui probat de antiquiori poſſeſſione.*
12 *Poſſeſſio iunior preſumitur vitioſa & clandeſtina.*
13 *Actor preſumitur ſine iuſta cauſa a poſſeſſione cecidiſſe niſi contrarium probetur.*
14 *Remedium c. reintegrande, tranſit ad heredem quando defunctus in vita ſua cecidit a poſſeſſione ſine culpa & facto ſuo.*
15 *Heres repreſentat perſonam defuncti in iure creato, & formato actiue & paſſiue tempore mortis ſue, ſecus in non formato & creato.*
16 *Sententia que tranſitum fecit in rem iudicatam pro veritate habetur, facitque rem notoriam, & de albo nigrum & econtra.*
17 *Tantaque auctoritatis & potentie eſt, quod naturalia vincula mutat, & falſa in verum non eſſentialiter*

ter, ſed quo ad effectum.

18 *Inſtrumentum facit rem manifeſtam, veritatem apparentem, probationem probatam, & diſceptatione fori non indiget.*

19 *Poſſeſſionis ingreſſus probatur per inſtrumentum.*

20 *Exercitium omne poſſidendi probatur per inſtrumentum.*

21 *Feudatarius cum licentia domini in eius præiudicium feudum alienare poteſt.*

22 *Licentia conceſſa vaſallo de alienando feudum, tranſit ad hæredem, ſimiliterque licentia emendi.*

23 *Hæredi ſuo vt ſibi prouidere quilibet præſumitur.*

24 *Confeſſio præiudicat confitenti.*

25 *Probatio nulla eſt melior quam propria oris confeſſio.*

26 *Confeſſio maior eſt quocunque publico inſtrumento, & quibuſcunque depoſitionibus teſtium.*

27 *Confeſſio vbi eſt, ibi etiam eſt relaxatio omnis probationis, & adeo efficax eſt, quod iudex illam nullam pronunciare non poteſt.*

28 *Simulatio in dubio non præſumitur niſi probetur.*

29 *Simulationem allegans eam in ſpecie probare debet.*

30 *Simulationis præſumptio a veritate excluditur.*

31 *Veritati ſtandum eſt.*

32 *Spoliatio facta per iudicem ordine iuris non ſeruato æquiparatur ſpoliationi priuati.*

34 *Incarceratus ordine iuris poſtergato, ante omnia relaxandus eſt.*

35 *Confirmatio violenti poſſeſſoris facta a Principe non valet.*

36 *Remedium cap. reintegrandæ, datur pro iniuſtitia notoria.*

37 *Iniuſtitia notoria æquiparatur nullitati.*

38 *Sententia cõtinens manifeſtam iniquitatem eſt ipſo iure nulla.*

39 *Iniquitas manifeſta idem operatur quod nullitas.*

42 *Præſcriptio cum mala fide de iure canonico, quod etiam ſeruatur de iure ciuili, cum agatur de peccato, non currit.*

43 *Quod amplia procedere etiam in præſcriptione immemoriali.*

44 *Contractus ſuper re litigioſa habitus, eſt nullus ipſo iure.*

45 *Mala fides præſumitur in contrahente, qui ſcit contractum reſcindi poſſe.*

46 *Mala fides præſumitur ex ſcientia rei alienæ.*

47 *Mala fides defuncti officit hæredi, vt non poſſit continuare præſcriptionem, nec de nouo eam inchoare ex perſona ſua in quacunque actione.*

48 *Præſcriptio reſpicit dominium, & non poſſeſſionem.*

49 *Exceptio dominii reiicitur in poſſeſſorio reintegrandæ ſicut in interdicto vnde vi.*

CONSILIVM VI.

Viſis & diligenter conſideratis omnibus, quæ in occurrenti conſultatione proponuntur, videbatur primā facię dicendum, remedium capituli reintegrandæ. 3. q. 1. intentatū per Illuſtriſſ. Theodorum Rotarium Comitem Viciæ contra fiſcum Ducalem, & Illuſtr. Comitem Tendæ pro conſequenda reſtitutione poſſeſſionis octauę partis, ſeu quaſi Summæ Ripæ iuriſdictionis, & aliorum de quibus in cauſa inter ipſas partes vertente in ſacris audientiis Thaurini ipſi Illuſtr. Comitis Viciæ non cõpetere, quoniam indubitati iuris
1 eſt † diſpoſitionem dicti capituli reintegrandæ, ei nõ
cõpetere, qui auctoritate iudiciali, ordineq; iuris ſeruato fuit ſpoliatus. Abb. in c. conquerente, colū. 1. de reſti. ſpol. vbi aſſerit hanc eſſe * cõem, quia ex quo iudex procedit iudicialiter, non dicitur violentiā intuliſſe, ſubdēs, ꝙ iſto caſu oportet ꝙ reus appellet, alias ſententia trāſiret in rem iudicatam, etiā ſi ſentētia eſ-
2 ſet iniuſta, & vlterius non audiretur; † quia ſententia
facit ius inter partes. l. res iudicata. ff. de reg. iur. Soci. in conſi. 12. col. 1. Dec. in c. referente. in 2. notabili de præben. Marſ. in pract. ſua crim. in §. diligenter. num. 37. & Craue. in conſil. 302. col. 2. verſi. hoc ita. ſed in caſu de quo agitur, Illuſtr. q. dominus Ioannes Rotarius pater Illuſtr. domini agentis fuit ſpoliatus auctoritate iudiciali & ordine iuris ſeruato poſſeſſione ſeu quaſi dictæ octauæ partis Summæ Ripæ iuriſdictiõis, & aliorum de quibus in proceſſu, ergo ſicut ei ſi viueret non competeret dictum remediū, minus debet dari prædicto Illuſtri. Theodoro hæredi dicti q. Illuſtr.
3 Ioānis, † quia plus iuris non transfertur in hæredem,
quam erat penes defunctum l. hæredem. ff. de reg. iur. l. cui fundus, in fi. ff. de condi. & demõ. Ratio etenim
4 eſt, † quia hæres ſubrogatur loco defuncti l. cū a ma-
tre. C. de rei vendi. ergo eodem iure cenſeri debet. l. ſi donatę. §. 1. ff. de don. inter vir & vxo. & eo magis hoc dicendum venit, cum non tantū rite ſed & recte ſpo-
5 liatus fuerit, quoniam † conceſſio dictæ octauæ par-
tis ipſi Illuſtr. q. D. Ioanni nec auctoribus ſuis fieri potuit per Principem tanquam de re demaniali, de qua viuere debet ne ſubditos grauet, imponendo eis ſarcinas, onera, & gabellas nouas. Iſern. in conſti. Regni in conſti. dignum, vbi etiam Affli. col. 2. verſic. & ſcias. nam ſi Princeps bona demanialia concedit, illa cum alterius iniuria concedere videtur, ſecundum Afflic. ibi poſt Bal. in titu. de pac. Conſtan. in verbo priuile-
6 gia. † omnia enim bona demanialia Regis ſunt ſti-
pendia eius quaſi ad hoc cõſtituta, vt iuſtitiam faciat in regno. Iſern. in cõſtitutione ſuper inciſionibus, col. 2. & Affl. vbi ſupra col. 2. verſi. habere ergo debet.

¶ Secundo, quod ei etiam non licuerit intenta-
7 re dictum remedium, patet, † quia non datur con-
tra titulo poſſidentem & habentem cauſam ab auctore non vitioſo. Bartol. Angel. Imol. & Socin. in l. rem quæ nobis. ff. de acqui. poſſ. Alex. in conſi. 18. col. 2. volu. 2. vbi agens nunquam obtinet in tali remedio contra titulo poſſidentem, niſi res ſit vitioſa, per l. ſiue autem. §. ſi duobus. ff. de publicia. Bart. in l. manifeſtiſſimi. §. ſed cum in ſecunda. C. de fur. Brun. in conſil. 19. colum. fi. & in conſi. 21. col. 2. in fi. Socin. in conſi. 266. col. 6. Anch. in conſi. 157. col. 2. Rub. Alex. in l. natura liter. §. nihil commune. num. 72. ff. de acquir. poſſ. & in conſi. 4. per totum. Gozad. in conſi. 28. nu. 36. Dec. in conſi. 302. col. penul. in fi. & hanc eſſe * cõem dixit Paris. in conſi. 1. nu. 166. vol. 1. & magis communem legiſtarum. Soc. in conſi. 39. col. 2. vol. 3. ſed Illuſtr. Comes Tendæ poſſidet dictam partē Summæ Ripæ bona fide, & cum titulo habito ab Illuſtr. q. Ludouico Duce Sabaudiæ, vt conſtat in proceſſu fol. 188. cū ſeq.

8 ¶ Tertio facit, † nam dicto remedio præſcribitur
ſpatio triginta annorum ſecūdum Butr. & Abb. in c. ſolicite, de reſti. ſpol. Alex. in conſil. 6. colum. penul. in princ. vol. 3. Soci. in d. l. rem quæ nobis, in 8. q. in cõſil. 39. nu. 5.

39.nu.5.verſi.præterea,vol.3.& in conſi.106.col.2.vo
lu.eo. Pariſ.in conſi.1.nu.154.vol.1. Rui.in conſi. 69.
nu.14.vol.1.conſi.44.col.pen.in princ.vol.4.45. col.6.
verſi.circa ſecundum.47.col.2.in princ.vol.eo,Marā.
in tract.de ordi.iud.in 4.par.in 7, principali diſtinct.
nu.50.in fin,Dec.in conſi.302.col.pen.circa medium.
Paul.de Caſtr.in conſi.105.col.fin.volu.1. Riminal.in
conſi.207.nu.17.& in conſi.428.nu.11. Craue.in con-
ſi. 124.col.pen.in fin.& hanc eſſe * communem Doct.
ſententiam firmat Balb.in tract.de præſcrip.in quar-
ta part.quartæ partis prin.in 24. artic.Nec mirū,quia
ſi pręſcribitur dominum ſpatio triginta annorum, ꝙ
eſt magis præiudiciale a bonæfidei poſſeſſore, Bar. in
l.rem alienam.ff.de pigno.actio.Doct.in c.fin.de præ-
ſcri. Item ſi præſcribitur actiōibus perſonalibus, quæ
dantur ad dandum propter bonam fidem debitoris,
8 vt in dicto c.fin. multo fortius debet poſſe præſcribi
cōditione ex dicto canone a poſſeſſore bonę fidei ſpa
tio triginta annorum, cum hoc ſit minus præiudicia-
le. ita Soc.in d.l.rem quæ nobis, in 8.q.

¶ Nec habet obſtare ſi dicatur, quod durante mi-
nori ætate dicti Illuſtr.D.agentis nulla decurſa fue-
rit ei præſcriptio p text.in l.fi.C.in quib.cau.in integ.
reſti.vbi minor ipſo iure ſeruatur illæſus: quia reſpō
detur, quod diſpoſitio d.l.procedit vbi quis vellet in
choare præſcriptionem a perſona minoris. quia tunc
9 ea non currit † ſecus quando fuit inchoata cū defun-
cto; quia currit contra minorē excepto tempore pu
pillaris ætatis. Cy.& Bald.in d.l.fi.Pariſ.in conſi.66.
nu.115.vol.3. Balb.in trac.de præſcrip.in vlt. part. in
verſi. 23.caſus, colum.3.verſi.2.principalis concluſio.
licet ſibi competat reſtitutio.l.ſicut.C.de præſcrip.30.
an. Alex.in conſi.81.col.fi.vol.3.Hannibal in l.natura
liter.nu.249.ff.de vſucap.ſed in terminis noſtris præ-
ſcriptio fuit inchoata cum q. Illuſtr.D.Ioanne per fi-
ſcum, ſeu Illuſtr.q.D.Raynerium, vel Illuſtr. Comi-
tem tendæ, & finita cum q. Magn.& Illuſtr. Domino
agente,qui nullam petiit reſtitutionem in integrum,
ergo &c.

¶ Quibus tamen non obſtantibus, contrariam ſen
tentiam vti veriorē in terminis noſtris amplectēdam
arbitror, & pro fundamēto huius partis aſſumo vnā
* communem concluſionem,quæ habet, † quod ſpo
10 liatus feudo ante omnia eſt reſtituendus. c.1. de con-
tro.inter epiſ.& vaſ. vbi Afflict.in 4.notabili dicit, ꝙ
ita clare alibi non probatur in iure feudorū. Bald.in
c.1.in fi.principii, & ibi Affli.nu.11.de nat. feud. vbi
dicit, quod ſi quis eſt ſpoliatus feudo,& Princeps il-
lud confirmat ſpolianti, quod ante omnia facienda
eſt reſtitutio, & ꝙ confirmatio ipſa ius aliquod non
tribuit ſpolianti. Bart.in l.ſi quem.C.ac rei dom. vbi
loquitur de eo qui occupauit rem emphyteoticā, &
poſtea eccleſia ſibi conceſſit. Item ex alia * commu-
ni Theorica quæ habet,quod in poſſeſſorio reintegrā
dæ, quod eſt pleniſſimum remedium magis generale
& vtilius inter alia omnia remedia poſſeſſoria, & ꝙ
cum eis concurrit, ſecundum Lanfran.in rub.de cau.
poſſ.& prop.col.5.in 3.conclu. quem ſequitur Marā.
in tract.de ord.iud.in 4.par.in 7.princ.diſtin.num.60.
Soci.iun.in conſi.128.col.fin.vol.2. & in conſil.68.nu.
130.vo.3.quis videtur habere intentionem fundatam
11 eo ipſo, † quod probat de ſua antiquiori poſſeſſione,
& quod alius de præſenti poſſidere reperiatur, dato
etiam quod aliter non probet de ſpoliatione, & vio-
lentia, niſi tamen conſtet,ꝙ antiquior poſſeſſor iuſte
poſſeſſionem ipſam amiſerit. Iun.& alii communiter
in c.poſt electionem, de conceſ.præben.in c.ſæpe, de
reſti.ſpol. Alexan.in conſi.200.col.2.volu. 2.in conſil.
90.in princ.vol.5.duplicato in conſil. 33.uol.6.conſil.
91.col.2.in prin.92.col.2.verſi.hoc præſuppoſito. con
ſi.98.nu.8.vol eo.conſi.103.col.1.volu.7.& in conſi.6.
col.2.verſi.& ex hoc volu.3.vbi atteſtatur hanc eſſe *
communem Deci.in conſil.61; col.1.136.col.fin.252.
nu.2.302.col.3.& 449.col.penul.Brun.in conſi.83. co
lum.1.c.fin.Iaſ.in conſ.172.col.1.vol.4. Gozad.in con
ſi.28.nu.35. Ruin.in conſi.48.in princ.vol.4. in conſil.
ſequenti in princip.& in conſi.102.nu.10.volu.5. So-
ci.iun.in conſi.128.col.fin.volu.2. Riminald.in conſi.
98.numero.48.207.nu.4.& 438. colum. 1. Et ratio eſt,
12 † quia poſſeſſio iunior præſumitur vitioſa & clande-
ſtina.l.licet cauſam,de proba. Bar.in l. Celſus,de vſu-
13 cap.item † & quia præſumitur actor ſine iuſta cauſa a
poſſeſſione cecidiſſe, ſi contrarium non probetur,ſe-
cundum Inno.& alios * communiter in d.c. poſt ele-
ctionem, & eo magis hoc procedit vbi intentans di-
ctum canonem allegat & capitulat, quod aduerſa-
rius poſſidet a ſe clam vel precario, reſpectu ſuæ an-
tiquioris poſſeſſionis, iuxta no.per Bar. Imo.& alios
in l.ſi de eo.§.fin.ff.de aequi.poſſ. Soc.in l.rem quæ no
bis, in ſeptima quæſt.prin.eo.titu. Iaſ.in conſil.21.in
princip.volu.3.

¶ Secundo pro fundamento dictæ partis facit alia
* communis concluſio,† quod dictum remedium trā
14 ſit ad hæredem quādo in vita defunctus cecidit a poſ
ſeſſione per iniuſtas cauſas & ſine culpa ac facto ſuo.
l.1. §.hoc interdictum.ff.de vi & vi arma, Corn.in ter
minis in conſi.929.col.7.in fin.volu.1.Cagnol.in l.hæ
redem.num.22.de reg.iur. Ruin.in conſil. 45.num.10.
verſi.& quia, vol.1. Soci.iun.in conſi.34.nu.13.verſic.
vera eſt. vol.3. Natta in conſi.440.in diſtinc.ſua & in
ſi. Ratio quidem eſt, † quia hæres perſonam defuncti
15 repræſentat in iure creato & formato actiue & paſſi-
ue tempore mortis in perſonam ipſius defuncti,ſecus
in non formato, & quia nunquā penes eum fuit.Are-
ti.in conſil.123.col.2.nam ſi defunctus ſpoliatus non
fuiſſet, ius recuperādæ poſſeſſionis non fuiſſet in per-
ſonam defuncti formatum, & ideo ad hæredē tranſ-
miſſibile non eſſet. Corn.in conſil.18.litera d. volu.1.
Pariſ.in conſi.1.nu.159.vol.1. His igitur fundamen-
tis firmis manentibus, & quæ ſunt communiter rece
pta, dicitur, ꝙ cum Illuſtr.q. Ioannes Rotarius ſpo-
liatus fuerit in vita ſua via iudiciali, ſed nulliter &
& iniuſte poſſeſſione dictæ octauæ partis, ſeu quaſi
Summæ Ripæ iuriſdictionis, & aliorum de quibus in
actis præſentis cauſæ, tranſmiſſeritque in Illuſtr. Co
mitem Vitiæ eius filium & hæredem,ius iam ſibi crea
tum & formatū pro recuperanda poſſeſſione ſeu qua
ſi dictorum bonorum, & per quem fuit probata ſua
antiquior poſſeſſio iuncta acceſſione patris ſui & poſ
ſeſſio fiſci ducalis & Illuſtr. Comitis Tendę iunior,ꝙ
in dicto remedio tanquam legitime ſibi competenti
obtinere debeat.

¶ Quod autem dictus q. Illuſtr.D.Ioannes poſſeſ-
ſor fuerit antiquior, probatur primo per ſententiam
alias latam de anno 1473.die 21.Iulii, in fauorem q.
mag.D. Othonis Rotarii domini dictæ octauæ partis
Summæ Ripæ, & auctoris mediati dicti q. Illuſtr.D.
Ioannis, cuius ſententiæ tenor eſt in vol.iurium ſub
litera d.folio primo.quæ quidem lata fuit, & in qua
ordinatum fuit ipſum dominum Othonem reſtituen-
dum & reintegrandum fore in poſſeſſionem ſeu qua-
ſi dictæ octauæ partis & iuriſdictionis Summæ Ripæ
a qua ſpoliatus fuit de facto, & quæ pars vna cum
aliis partibus incorporata fuit fiſco Ducali ob felo-
niam

nlam aliorum condominorum dicti loci, quæ legitime incorporari non potuit,cum dictus q.magnificus Otho nullam unquam commiſerit feloniã, nec
16 de ea proceſſatus fuerit † quæ ſententia tranſitũ fecit in rem iudicatam,quæ pro veritate habetur.l.ingenuum.ff.de ſta.hó.& facit rem notoriã.c.ueſtra. de cohab.cle.& muli.& de albo nigrũ,& econtra.Bal.in c.noſti.de elec.Iaſ.in l.Iulia.verum debitorẽ.in 2.notab.ff.de cond.ind.Cur.iun.in conſi.177.n. 12. Mara. in trac.de ord.iud.in 6.par.in verbo expedita, n.129.
17 † Nam tantæ eſt auctoritatis & potentię,ꝙ naturalia vincula mutat,& falſa in verum non eſſentialiter,ſed quo ad effectum.Bal.in c.in præſentia,de prob. Cur. Iaſ.& Marab.vt ſupra.Craue.in conſi.29. in 1. col. in cuius executionem miſſus fuit d. Otho. in poſſeſsio-
18 nem,vt conſtat†publico documento,de quo in volu. iurium ſub litera d.fo.31.quod facit rem manifeſtã. l.fi.C.de reb.cred. Alex.in conſi.37.col.4.in fi.volu.2. veritatem apparentem, & probationem probatam non probandam, neque indiget diſceptatione fori. Item,& quod inducit probationem euidentiſſimam & realem,vt de iſtis omnibus, & aliis ad ſaturitatem per Tiraquel.in trac.de retract.fo.393.num.20. cum pluribus ſequentibus.†Et per quod probatur ingreſ-
19 ſus dictæ poſſeſsionis,vt per Soc. in conſi. 205.nu.5. in fi.vbi inquit,ꝙ licet poſſeſſio continuata & ſucceſſiua non probetur per inſtrumentum,tamẽ actus momentanei ad probandam poſſeſsionem poſſunt per inſtrumenta probari,vt patet in ingreſſu poſſeſsionis
20 l.prædia.ff.de acqu.poſſ.imo ſubdit, † ꝙ etiam omne exercitium poſsidendi probatur per inſtrumentum; vt patet in locatione.præcario,& ſimilibus.l.Titia.ff. de ſol.nam poſſunt fieri inſtrumenta ſolutionis mercedis & penſionum, ex quibus probatur perceptio fructuum,&ſic poſſeſsio.Igneus in l.neceſſarios §. cũ alias in §.nouiſsime nu.130.ff.ad Syllan.Zucard.in l. fi.nu.433.C.de edic. diui Adr. tol. Probatur etiam continuata eius poſſeſsio vſque ad mortem ſuam ꝑ teſtes & iura ſimiliter & dominorum Honorati & Continui eius filiorum & hæredem,vt per ſeptimũ, octauum,nonum,duodecimum,decimum ſeptimum & per alios,qui exinde partem ipſam octauam vendiderunt q.Illuſt.domino Ioanni, vt apparet in uol. iurium ſub litera d.fo.66.virtute licentiæ alias conceſſæ per Excellentiſſimum Ducem Sabaudiæ Illuſt. q.Theodoro fratri Othonis & auo paterno præfati
21 Comitis Vitiæ,† quam concedere potuit in ſui præiudicium,ex no.per Doc.in c.1.per illum tex.de alie. feud.pater.& in c.imperialem,in prin.de prob.feud. alie.per Feder.& in c.1.qui ſucceſ.tenean. vbi Afflic. in nu.17.dicit,ꝙ ſi princeps aſſentit venditioni faciẽdæ,deinde moriatur venditor ſine deſcendentibus, & agnatis, & ſi feudum alias deberet aperiri regiæ Cameræ, tamen aſſenſus præſtitus in d. alienatione Principi præiudicat in iure ſibi ſuperuenienti. Rurſus Afflict.in deciſi.112.& in conſtitut.Regn. in conſtitutio.Conſtitutionem diuæ memoriæ.num.27.virtute cuius licentiæ potuerunt illam uẽdere in Illuſt. q.dominum Ioannem,vt decidi uidetur ex nota. per And.Iſern.in c.imperialem,in prin. & ibi Affli. num.
22 77.de prohi.feud.alien.per Feder.vbi inquit,†quod ſi habens feudum,impetrauit licentiam vendendi perſonis fidelibus,& illud non vendidit, & mortuus eſt, relicto hærede,quod hæres virtute dictæ licentiæ poterit illud vendere,per l.ſicut §.ſi debitori, quib.mo. pigno.vel hypo.ſol.& l.ſi pactum.ff.de probati. ergo idem dicendum venit, quod ſi concedatur alicui a Principe licentia emendi feudũ,quod etiam ea extendatur ad hæredem, cum militet in eo ratio d.l.ſi
23 pactum,quæ eſt,†vt quilibet præſumatur hæredi ſuo ut ſibi prouidere.Probatur quoque poſſeſsio D.Ioãnis donec fuit ea ſpoliatus,primo per teſtes & iura, quæ ſufficere videntur ad probationem domini actoris,necnon & per†confeſſionem propriam Illuſt. Co-
24 mitis Tendæ,quod ipſe tenet & poſsidet ſeu quaſi dictam octauam partem & alia petita, quæ confeſsio
25 ſibi præiudicat,†cum nulla ſit maior probatio quam
26 propria oris confeſsio.l.cum te.C.de tranſac. † Eſt n. confeſsio maior quocumque publico inſtrumento,
27 & quibuſcumque depoſitionibus teſtium.†Et vbi eſt confeſsio,ibi eſt omnis probationis relaxatio, Bal.in conſ.354.col.pen.vol.3.& adeo efficax eſt, quod iudex non poteſt eam nullam pronuntiare.Abb.in cõſ. vlt.col.fi.vol.2.Craue.in conſ.61.num. 3. & in conſi. 171.num.9.Item & per teſtes(vt dixi) videlicet per ſecundum,tertium,ſextum, decimum ſeptimum, & decimum nonum. Cum igitur ex præmiſsis conſtet de poſſeſsione antiquiori domini actoris iuncto tem pore patris & auctoris,quæ quidem auctoris poſſeſſio ei prodeſſe debet.l.Pomponius.§.cum quis. ff.de acqui.poſ.Craue.in conſi.124.col,1.in fi.vol.3. & de poſſeſsione iuniori dicti Comitis Tendæ, quæ præſumitur clandeſtina & uitioſa reſpectu dictæ poſſeſsionis antiquioris,ſequitur indubitanter ipſum magnificũ dominũ agentem in hoc remedio canonis reintegrandæ obtinere debere.

Nec obſtat, quod parte Comitis Tendæ excipiatur ſententiam latam in fauorem domini Othonis
28 fuiſſe ſimulatam,quoniam reſpondetur,†ꝙ ſimulatio non præſumitur contra dictam ſententiam latam in fauorem dicti Othonis per ſacras audientias niſi pro betur l.quamuis.vbi Bal.C.ſi quis alteri vel ſibi. Bal. in conſi.456.col.2.vol.1.Dec.in conſ.491.col.1. in fi. Craue.in conſi.145.col.1.in princ. Pariſ.in conſi.54. nu.7.vol.1.& in conſi.77.nu.6.vol.3.Item dicitur, ꝙ
29 †qui allegat ſimulationem,eam in ſpecie probare debet.Bar.in conſ.65.Alex.in conſi.111.col.1. volum.3. Dec.in conſi.468.num.8.& Rui.in conſ.32.nu.4. vol. 4.ſed hic non probatur ſpecies aliqua legitima ſimu-
30 lationis,ergo &c.Item dicitur,†quod præſumptio ſimulationis,ſi qua fuiſſet(quod tamen omnino negatur)ea excluditur a veritate,de qua conſtat,cum appareat in proceſſu de eſſentia dicti Othonis, de eius poſſeſsione,filiorum,ac denique & ultimo loco dicti q.domini Ioannis,qui dictam octauam partem Summæ Ripæ, & aliorum bonorum poſſedit ſpatio decem annorum & vltra,quo caſu cum conſtet de ip-
31 ſa veritate † ei ſtandum eſt, reiecta dicta exceptione ſimulationis tanquam minus legitime & friuole oppoſita.

Reſtat modo vt allegatis ex aduerſo reſpondeatur.Et deueniendo ad primum argumentum,reſpon-
32 detur,† quod illud poſſet procedere vbi iudex iuris ordine proceſsiſſet,quia tunc eſt quod ſpoliatus au-
33 ctoritate iudicis,non reſtituitur, † ſecus ubi ordo iuris non fuiſſet ſeruatus,ut in caſu noſtro, vbi conſtat quod ordo ipſe non fuit ſeruatus,quoniam omiſſæ ci tationes neceſſariæ & de ſubſtantia, ergo ſpoliatio nulla.Alex.in conſi.229.col.1.vol.2.Bal.in conſ.357. vol.2.134.147.& 149.uol.3.Soc.in conſi.12.col.2.cit ca finẽ.Gozad.in conſ.93.col.pe.verſ.ad quartũ.con. 18.col.10.uer.nec obſtat Dec.in conſ. 300. in princ. Marſ.in conſi.49.nu.42.in practi.ſua crim.in §. 2. nu. 73.& in §.nunc videndũ.nu.38.Craue.in conſ.18.nu.

8.Ratio

8. Ratio eſt, quia talis ſpoliatio iudicis æquiparatur poliationi priuati. Dec. in conſil. 449. num. 30. in l. fi. col. 10. C. de edi. diui. Adr. tol. Craue. in conſ. 124. nn. 4. & 140. col. pen. Rui. in conſi. 102. num. 11. vol. 5. cui ſententiæ accedit, quod voluit Bar. in l. 2. §. fi. ff. de cuſto. reo. & Alex. in l. legata inutiliter, col. 2. ff. de lega.
34 1. vbi dicunt, † quod incarceratus iuris ordine poſtergato ante omnia relaxandus eſt. Marſ. in conſil. 38.
35 col. pen. in conſi. 99. num. 18. † Et adeo reſtitutio huiuſmodi fieri debet quod ei nō obeſt auctoritas Principis confirmantis violentum poſſeſſorem. l. auctoritate. C. vnde vi. Alex. in conſi. 3. col. fi. vol. 5. Ripa. in l. naturaliter. §. nihil commune. nn. 63. ff. de acqui. poſ. & Gozad. in conſi. 8. num. 13.
36 ¶ Secundo reſpondetur, quod etiam † data iniuſtitia, competit dictum remedium, quādn ea eſt no-
37 toria, vt in caſu præſenti clare liquet ex actis; † quia eā æquiparatur nullitati. c. inter cæteras, de re iudi.
38 vbi Abba. & alii dicunt, † quod ſententia continens manifeſtam iniquitatem eſt nulla ipſo iure. Marant. in tract. de ord. iud. par. 6. in §. expedita ſecunda par-
39 te. nūm. 116. Card. in conſi. 56. vbi ait, † quod manifeſta iniquitas idem operatur, quod nullitas, per nor. per Innocentium in cap. cum Bertaldus, ſuper verbo conceſſimus, de re iud. vbi dicit hoc ſocatu dignum, ſequitur Curt. iun. in conſi. 170. num. 8. Feli. in c. quoniam contra, col. 12. verſi. fallit ſecundo, in fi. de proba. Crot. in l. 1. in prin. num. 26. de nou. ope. nun. & in terminis noſtris ita concludunt Feli. in ca. dilectus, il j. col. 2. de reſcrip. Craue. in conſi. 302. col. 2. & Deci. i nconſi. 302. in princ.

¶ Tertio reſpondetur, quod Illuſtr. q. D. Ioannes non fuit ſpoliatus poſſeſſiōne ſeu quaſi dictæ octauæ partis & aliorum auctoritate iudiciali, quod eſt ſumme ponderandum, ſed de facto & propria auctoritate a dicto q. D. Raynerio, quoniam & ſi lata reperiatur ſententia in fauorem fiſci Ducalis, & contra præfatum D. Ioannem de dictis bonis, tamen illius executio non fuit facta de mandato & ordine iudicis ad commodum fiſci; ſed dictus Illuſtr. Raynerius vigore infeudationis ſibi factæ, & ſic tanquam priuata perſona & violentus poſſeſſor ſpoliauit dictum Illuſtr. q. Ioannem de facto poſſeſſione ſeu quaſi dictorum bonorum, quo caſu ad illorum reſtitutionem tenetur, iuxta not. per Barto. in l. meminerint. col. 2. C. vnde vi. Alex. in conſi. 52. col. 2. vol. 7. & Neguſan. in tract. de pigno. char. mihi 67. ſecundum paruam impreſſionē.
40 ¶ Ad ſecundum reſpondetur † magis communē doc. ſententiam eſſe, quod remedium dicti capituli reintegrandæ datur contra titulo poſſidentem cum bona fide, & habentem titulum ab auctore non vitioſo. Innoc. in c. ſæpe, de reſt. ſpol. Card. in c. cum ad ſedem, eo. tit. Anch. in conſi. 402. Alex. ſibi contrarius in l. rem quæ nobis, col. 6. ff. de acqui. poſſ. vbi tradit ita ita vidiſſe ſæpius indicare & obtinuiſſe, in conſi. 100. col. 2. in prin. vol. 2. in conſi. 92. col. 2. volū. 5. & hanc communem eſſe dixerunt Abb. in c. fi. diligenti, col. 5. de præſcrip. & in citato c. cum ad ſedem, col. 7. Ripa in d. c. ſæpe. nu. 28. Iaſ. in conſi. 172. col. 1. vol. 4. Soci. in conſi. 89. col. fi. vol. 1. Dec. in conſ. 57. col. fi. Boer. in deciſ. 339. col. 17. in fi. Rui. in conſi. 182. in princ. vol. 4. Riminal. in conſi. 98. num. 76. & in conſi. 428. col. 2. in princ. Affl. in deciſ. 361. num. 33. vbi inquit, dominos de ſacro Conſi. ita votaſſe. Soc. iun. in conſi. 34. nu me. 12. vol. 3. vbi inquit in conſulendo, & iudicando ab ea non eſſe recedendum, & ipſam vti magis communem ſecuti ſunt. Alex. in conſ. 91. col. fi. vol. 5. & in conſi. 6. col. 5. in prin. vol. 1. Iaſ. in dicta l. rem quæ nobis, col. 4. & Ripa 27. vbi citat ita tenere magis cōmuniter Legiſtas & Canoniſtas. Beroins in ca. in literis, nn. 33. de reſti. ſpol. 252. nu. 4. Rui. in conſi. 49. col. 1. volum. 4. & Marant. in tract. ſuo in 4. par. in 7. principali diſt. nu. 50. vbi tradit dictum capitulum dari ei qui cecidit a poſſeſſione ſine iuſta cauſa, quæ peruenit ad alium ſiue bona fide ſiue mala, ſiue ſcienter ſiue ignorāter, ſiue cum vitio ſiue ſine, ſiue cum titulo ſiue nō. Si ergo datur contra titulo poſſidentem habentem cauſam ab authore non vitioſo, ergo multo magis cōtra habentem cauſam a vitioſo, vt in caſu de quo agitur, vt conſtat ex ſupradictis.

¶ Tertio non obſtat, quod dicto remedio ſecundum communem præſcribatur ſpatio triginta anno rum, quia reſpondetur, † ſententiam ipſam locum ha-
41 bere ſi præſcribatur a bonæfidei poſſeſſore, alias ſecus. Ange. in §. quadrupli. col. 9. verſi. ex quibus infertur. Inſt. de act. Balb. in tract. de preſcri. in 4. par. principali verſ. 24. principaliter quæro, col. 2. verſi. igitur fortius, & in verſi. concludo igitur, vbi ſic ait, quod remedio dicti canonis præſcribitur ſpatio triginta annorum, concurrente tamen bona fide, etiam ſi res eſſet affecta vitio reali; quia tanto tempore purgatur omne vitium. Socin. in d. l. rem quæ nobis. in. §. q. in fi. de acqui. poſ. ſed hic non adeſt bona fides, ſed mala, ergo prodeſſe non poteſt. Alex. in conſil. 99. nn. 5. vol. 4. 185. nu. 33. vol. 2. & Craue. in conſil. 116. num. 6. Nā
42 † nulla præſcriptio de iure canonico (quod ſeruari debet etiam in foro ciuili, cum agatur de peccato. gloſ. & omnes in ca. poſſeſſor, de reg. iur. in 6. Abba. & alii in c. fi. de præſcri.) currit cum mala fide; nam præſcribens ſemper eſſe debet in bona fide, vt nulla temporis parte debet habere conſcientiam rei alienæ. dicto ca. fi. vbi eſt text. apertus in qua regula comprehendi-
43 tur quoque † præſcriptio immemorialis, vt expreſſe tenet Franc. in c. 1. col. fi. poſt gl. ibi ſuper verbo niſi, de præſcrip. in 6. Moder. in tract. do præſcrip. char. 6. col. 1. Pariſ. in conſi. 105. nu. 111. vol. 1. & in conſi. 112. nu. 34. vol. eo. quæ mala fides probatur ex nullitate tituli infeudationis ſcienter habitæ de re litigioſa, quæ
44 ventilabatur in ſacris audientiis, † qui titulus tanquā nullus ipſo iure, Bar. in l. 2. col. fi. ff. de litigioſ. arguit malā fide, & impedit præſcriptionem. Bar. & alii in l. Celſus. ff. de vſucap. Pariſ. in conſi. 27. nu. 117. vol. 1. & in conſi. 101. nu. 112. vol. eo. vbi id etiam procedit, vt
45 dictum fuit, in præſcriptione immemoriali; nam † ſi quis cenſetur eſſe in mala fide quando ſcit contractū poſſe reſcindi. Imol. in c. apoſtolicæ, ſuper verbo præſcriptione de dona. Alex. in conſi. 54. nume. 10. vol. 6. Riminal. in conſi. 196. num. 22. quanto magis vbi ſcit
46 contractum nullum, † nam mala fides præſumitur ex ſcientia rei alienæ. c. fi. vbi omnes de dræſcrip. ca. fi.
47 diligenti. eod. tit. & adeo potens eſt hæc mala fides † quæ officit etiam hæred. l. cum hæres. ff. de diuerſ. & temp. præſcrip. Alex. & Iaſ. in l. Pomponius. §. cū quis ff. de acqui. poſſ. ex quo hæres cenſetur eadem perſona cum defuncto, qui tenetur purgare malam conſcientiam defuncti. Pariſ. in conſi. 27. nu. 139. cum duobus ſequentibus vol. 1. vbi aſſerit hanc eſſe magis cōmunem, quod impedit hæredem præſcribere & continuare præſcriptionem, & ipſam inchoare ex perſona ſua in quacunque actione. rurſus in conſi. 29. num. 26. vol. eod. & in conſi. 66. nu. 109. vol. 3. Video etiam
48 per dictum Comitem Tendæ opponi † de exceptione præſcriptionis, de qua non eſt curandum in præſenti iudicio poſſeſſorio reintegrandæ ex ſupradi-

Thomus Tertius D ctis

ctis,& quia ea reſpicit dominium,vt per Alex.in conſi.92.col.fi.vol.5. Dec.in conſi.56. in fi. & in conſil.57. col.fi. Craue.in conſi.124.col.2.in fi.verſi.non obſtat
49 tertium, † quæ exceptio dominii in ipſo canone reiicitur ſicuti quando intentatur interdictum vnde vi. Butr.in c.ſæpe,col.fi.de reſti.ſpol. Alex.in l. naturaliter.§.nihil commune.char.4.de acqui.poſ.in conſi.33. col.1.vol.6. Cur.iun.in conſi.175.col.pen.in fi. Socin. conſi.266.nu.17.Ripa in d.§.nihil commune.num.73. Soc.iun.in l.4.§.Cato.nu.115.de verb.obli.& Alex. in conſi.6.col.pen.in princ.vol.3.vbi citat hanc eſſe veram concluſionem. Item non obſtat, q conceſſio facta per Excellentiſſimum q. Ducem Sabaudiæ de dicto caſtro Summæ Ripæ fieri non potuit tanquam de re demaniali, quæ non potuit alienari; quia reſpondetur, q de dicta exceptione erit diſcutiendum in iudicio petitorio, in quo ſi opus erit, demonſtrabitur
50 clariſſime † alienationem ipſam tanquam nõ tendentem in maximam diminutionem ſtatus Ducalis fieri potuiſſe, iuxta not.per Bart.in l.prohibere.§.plane.ff. quod vi aut clam.vbi tradit, quod ſi Rex alienat aliqua, quorũ donatio tenderet in magnã diminutionẽ iuriſdictionis regalis,non poſſet hoc facere, & ſi iuramento donatio firmata eſſet.c.intellecto,de iureiu. ſecus ſi donaret aliqua,q̃ nõ diminuerẽt ita iuriſdictionẽ ſuã,q a valeret,& donatio facta a Rege præiudicaret ſucceſſori in regno,per tex.in c.abbate ſane, de re iud.in 6.Iaſ.in cõſ.10.nu.4.volu.3.& in conſil.56.col. 2.vol.1.& tanto magis hoc dicendum venit cũ excellentiſſimus Dux non abdicauerit a ſe directum dominum,ſed vtile tantum.Dec.in conſ.289.in fi.& in c.t. nu.4.de proba. Alex.in conſi.1.num.19.vol.5. vbi dicit, quod & ſi transferatur vtile dominium villæ Sancti Thomæ, non dicitur tractari de graue præiudicio Ducatus Ferrariæ.

¶ Similiter non obſtat.q agentes vniuerſitatis Sũmæ Ripæ opponatur de ſuis priuilegiis, per quæ nituntur velle probare,q non potuerũt neque poſſunt alienari: quia dicitur, q exceptio ipſa tanquam reſpiciens petitorium in dicto iudicio reſeruari debet, quamuis ad eam ſatis pateat reſponſum ex his, quæ contra eam conſuluerunt Soci.in conſi.4. in 3.vol. & Iaſ.in conſi.227.vol.2.in quo quidem iudicio ſi intentetur, paratus ero demõſtrare omnes ſupradictas exceptiones in nihilo obeſſe optimis iuribus dicti Illuſtriſſ. Comitis Viciæ agentis. Vnde ex his quæ ſupra dicta fuerunt, omnino iudicandum eſſe arbitror per ſacrum conſilium Taurini dictũ dominum agentem reintegrandum eſſe,& reintegrari debere in poſſeſſionem,& quaſi dictæ octauæ partis caſtri Summæ Ripæ iuriſdictionis & aliorum; quæ bona nunc occupantur per dictum Comitẽ Tendæ,eundemq; condemnandum eſſe ad reſtitutionem fructuũ perceptorũ, iuxta tradita per Arch.& Domi.in d.c.reintegrandæ.Barb. in conſi.24.col.fi.vol.4.& Dec.in conſi.57.in fin.

SVMMARIVM.

1 *Rei ſatis demonſtratæ fruſtra adiicitur demonſtratio.*

2 *Multiloquium ſolet prudentiſſimos ſtomachari.*

3 *Recedere volens a contractu ſi non reſtituit recepta, ſuccumbere debet.*

4 *Declaratio ad tex.in l.ſi a te C.de pac.inter emptio.& venditio*

5 *Nullum quod eſt, reſcindi non poteſt.*

6 *Contractus conditionalis ante conſenſum Cæſaris poſitum in conditione, non valet.*

7 *Emphyteota vendens rem emphyteoticam ſub conditione, ſi conſenſus domini interuenerit, ſi conditio non fuit adimpleta, non priuatur feudo.*

8 *Quod amplia multo fortius procedere quãdo in inſtrumento dicitur, q omnia & ſingula contenta in contractu voluit non procedere niſi domini conſenſu interueniente.*

9 *Actus geſtus per canonicos ſub conditione, ſi obtineretur confirmatio a ſede apoſtolica, ruit, conditione non adimpleta.*

10 *Contractus emptionis ex defectu conditionis redditur nullus.*

11 *Conceſſio Principis quãdo ſtatim non debet ſortiri effectũ,quia pendebat ex cõſenſu alterius,non põt dici quod lex ab initio translationem dominii inducat.*

12 *Quod amplia etiam ſi traditio interueniſſet pendentẽ conditione*

13 *Traditio nuda & ſine cauſa dominium non transfert.*

14 *Contractus venditionis factus ad menſuram interueniente etiam traditione ante menſuram non transfert dominium.*

15 *Mẽtita data ſub cõditione,ea nõ verificata,eſt nulla.*

16 *Venditio facta per minorem de bonis immobilibus, nõ ſeruatis debitis ſolemnitatibus a iure requiſitis, non valet.*

17 *Statuto ſi caueatur,prout eſt Florẽtiæ,quod quis in decimoctauo anno habeatur pro maiore 25.annis, talis habilitatus nõ intelligitur quo ad alienationem bonorum immobilium ſine decreto.*

18 *Trãſactio facta per minorem ſuper bonis & hæreditate ad eum ſpectãtibus,nõ interueniente ære alieno, cauſa cognita & decreto iudicis, redditur nulla.*

19 *Solemnitates requiſitæ in alienationibus rerum minorum ſunt octo.*

20 *Solemnitas principalis, quæ requiritur in alienatione rerum minorum eſt,quod adſit cauſa neceſſaria vrgens ad eam faciendam.*

21 *Decretum iudicis validum et legitimum requiritur in alienatione rerum minorum.*

22 *Decretũ iudicis interponi debet iudice ſedente pro tribunali,& nu. 9.*

23 *Decretum iudicis interpoſitum die feriato in alienatione rerum minoris non valet.*

24 *Subhaſtationes in alienatione rerum minoris fieri debent per viginti dies.*

25 *Deſcriptio iudicis requiritur in eius decreto.*

27 *Alienatio immobilium minoris nõ ſubſiſtẽte cauſa neceſſitatis,ẽt ſi expedierit minori vẽdere non valet.*

28 *Conſtitutio generaliter prohibens alienationem rei eccleſiæ,nõ extenditur ad caſum quo agitur de alienatione rei infructuoſæ,tamen ſecus in minore.*

29 *Cõtractus geſtus cũ minore vbi eſt nullus,ſi minor agit ad reuocationẽ nulliter alienatorũ tenetur ad reſtitutionẽ pretii,niſi aduerſarius minoris probet ipſum ex dicto cõtractu locupletiorem factũ fuiſſe.*

30 *Oblatio iudicialis producit actionem*

31 *Exceptio reſtitutionis pretii nõ facta tãquã de apicibus iuris,nõ eſt habẽda in cõſideratione,vbi eſt cauſa cõmiſſa ſummariẽ,et ſola facti ueritate inſpecta.*

32 *Clauſula ſola facti veritate inſpecta, operatur vt index*

dex iudicare debeat tanquam Deus in terris iudicaturus eſſet, qui ſoli innititur veritati.

32 Sola facti veritate inſpecta quando proceditur ſolum conſiderandum eſt ius naturale, & diuinum, adiecta æquitate canonica.

33 Cauſa quando eſt commiſſa, ſola facti veritate inſpecta, iudex poteſt procedere manu regia.

34 Clauſula ſola facti veritate inſpecta, operatur vt cenſeantur remotæ & ſublatæ omnes ſolemnitates iuris ciuilis, & iuris ſubtilitates & apices.

35 Bona fides attenditur quando proceditur ſola facti veritate inſpecta.

36 Iudex, cui commiſſa eſt cauſa cum clauſula ſola facti veritate inſpecta, poteſt credere probationi ſolum perſuaſiuæ, non concludenti.

37 Clauſula ſola facti veritate inſpecta, tantæ eſt efficatiæ, vt ſi vnus agit ex vna cauſa, & probet de alia obtinere debet.

38 Cumulatio licet ſit prohibita ẽt in caſibus a iure permiſſis vbi procederetur ſimpliciter & de plano tamen ſecus ſi permiſſum eſt vi procedi poſſit ſola facti veritate inſpecta imo non refert tunc quomodocunq; conſtet iudici de intentione actoris.

39 Contractus nullus ipſo iuramento non firmatur.

40 Iuramẽtũ metu extortũ nõ ualet, quando interpoſitũ reperitur ſuper actu de ſui natura nullo.

41 Confeſſio facta ſine indiciis per metum ſicut eſt nulla ita & iuramentũ ſuperueniens, quod præſumitur meticuloſum, erit nullum.

42 Declaratio ad l. non dubium C. de legib.

43 Iurm̃ nõ obeſt minori enormiſſime læſo in contractu.

44 Enormis læſio, vbi adeſt dolus re ipſa interueniſſe dicitur.

45 Dolus re ipſa æquiparatur dolo ex propoſito.

46 Læſio quãdo euidẽs, de facili arguitur dolus ex qualitate perſonæ minoris.

47 Iurm̃ non debet eſſe iniquitatis vinculum.

Iurm̃ tres comites habere debet, veritatem, iudicium & iuſtitiam.

48 Simplicitas in minore præſumitur, nõ obſtante iur̃o.

Præſides bonis faciunt iurm̃ minor, & violentas extorſiones per capturam perſonæ caſſari.

49 Læſio normis vbi datur, quis audiendus eſt, nõ obſtante, ꝙ iuraſſet omnia, & ſingula fuiſſe, & eſſe uera

50 Imo ſi renuntiaſſet generaliter omni legum auxilio, deberet audiri.

51 Abſolutio a iuramento non eſt neceſſaria ubi datur enormis læſio.

52 Læſio ſecundum vnam opinionem eſt quando quis læditur in ſexta parte.

53 Scdm uero alterã committitur arbitrio iudicantis.

54 Tamen hæc ultima eſt magis recepta.

55 Iurm̃ ſemp intelligitur rebus ſtantibus pro ut ſtant.

56 Abſolutus a iur̃o, non dicitur amplius aſtrictus vinculo iuramenti.

57 Abſolutio, quando eſt conceſſa, iurm̃ non impedit minorem dicere de nullitate.

58 Iuramentum appoſitum ſuper contractu conditionali cuius conditio non fuit adimpleta, nullos producere poteſt effectus.

59 Iurm̃ ex defectu conſenſus nihil poteſt operari.

60 Iurm̃ cenſetur eſſe naturæ, & qualitatis contractus, cui accedit.

61 Dolus non præſumitur vbi interuenit decretũ iudicis cum cauſæ cognitione.

62 Decretum interpoſitum cauſa non cognita, eſt nullum eo maxime quando continet renunciationem, repudiationem, uel alienationem.

63 Cauſæ cognitio eſt de ſubſtantia alienationis rerum minorum.

64 Diſcuſſio, & inquiſitio requiritur in uenditione rerũ minoris.

65 Inſtrm̃ debet fieri de diſcuſſione, cognitione, et examinatione vẽditionis rerũ minorũ ſeparatũ ab inſtr̃o ſuper quo interponitur decretum

66 Decretum continens iniquitatem, & iniuſtitiam non valet.

67 Notarius quando atteſtatur aliquid in inſtr̃o, ꝙ tunc temporis rogitus inſtrumenti fieri non poteſt, eius atteſtatio non valet.

68 Alienatio immobiliũ minoris, ut ualeat, non ſufficit, ꝙ in inſtr̃o notarius dicat creditorem inſtaſſe & potuiſſe ſibi ſolui, & es alienum eſſe.

69 Iudex ſi tpe quo interponit decretũ, dicit in eo, quod adhibuit cauſe cognitionẽ, uerba ipſius iudicis nõ probant, quod habita fuerit cauſe cognitio.

70 Decreto iudicis non ſtatur quamuis in eo exprimatur adhibitam fuiſſe cauſe cognitionẽ, niſi ſolemnitates neceſſarie fuerint nominatim enunciate.

71 Decretum ſubreptitium non valet.

72 Probibitio q̃ de iure cõi in quibuſdã caſibus fieri potuit accedente prohibitione teſtatoris expreſſa ẽt in illis caſibus alias premiſſis fieri non poteſt.

73 Res ſubiecta reſtitutioni fideicõmiſſi ſi prohibetur expreſſe alienari, nõ poterit alienari eo caſu, quo valere potuiſſet alienatio, ſi facta nõ fuiſſet expreſſa prohibitio pp concurſum duplicis prohibitionis

74 Alienatio rei ſubiectæ fideicommiſſo ſi fiat ab ignorãte ignoranti licet valeat, tamen ſecus ſi expreſſe fuit prohibita alienatio.

75 Prohibitio facta a teſtatore ſine cauſa valet quando concurrit cum alia prohibitione legali.

76 Feudatarius ſi promiſit non alienare rẽ, alienatio fieri nõ poterit in caſibus ſpecialibus, in quibus alias potuiſſet valere, non obſtante prohibitione.

77 Cauſa poſſeſſorii in qua de iure communi eſt prohibita appellatio, ſi committitur appellatione remota, non poterit etiam appellari in illis caſibus ſpecialibus in quibus interponi potuiſſet.

78 Poteſtas, & uoluntas requiritur in quocunq; actu.

79 Reſcriptum Imperatoris contra teſtamentum non ualet & nu. 121.

80 Declaratione animi Principis ſtandum eſt.

81 Litteris Papæ interpretantibus intentionem ſuã ſtandum venit.

82 Citatio non requiritur vbi Princeps declarat intentionem ſuam.

83 Decretum interpoſitum ex falſa cauſa, non ualet.

84 Quod ampliatur procedere, etiam ſi ſit interpoſitum ex cauſa vera pro parte, & falſa pro alia.

D 2 Datio

87 *Datio inſolutũ in totum redditur nulla ſi ſumma pro qua eſt facta, non ſit debita pro parte.*
88 *Decretum iudicis eſt indiuiduum*
89 *Laſio vbi eſt euidens pro decreto non præſumitur.*
90 *Probatio nulla eſt maior quam quæ conſtat per euidẽtiam facti.*
91 *Nam ea præfertur omni aliæ probationi.*
92 *Decretum interpoſitum ante contractum, uel poſt nõ valet.*
93 *Venia etatis non poteſt concedi per Imperatorem minoris vigintiquinque annis completis, & ſi concedatur redditur nulla.*
94 *Venia etatis redditur nulla ſi nõ fuerũt ſeruata q̃ diſponuntur in l. 2. de his qui uend. eta. impetr.*
95 *Venia etatis non cuique temere, ſed cũ exacta cauſæ cognitione concedi debet, & non aliter.*
96 *Imperator uenia etatis debet intelligi, ſi preces ueritate nitantur.*
97 *Conceſſio uenia etatis ſubreptitia, nulla eſt.*
98 *Qualitas negoti: aperte iudici declarari debet, ut plane intelligat quid agatur.*
99 *Habilitatio uenia etatis ex defectu ptãtis non ualet.*
100 *Factum ex certa ſcientia Principis in dubium reuocari non poteſt.*
101 *Audiri quis non debet contra illud, quod facit Princeps ex certa ſcientia.*
102 *Clauſula de plenitudine poteſtatio, operatur, ut nihil opponi poſſit, quod annullet gratiam.*
103 *Itẽ operatur ut Principi dici nõ poſſit, cur ita facis.*
104 *Funiculus duplex potentior eſt quam ſimplex.*
105 *Clauſula ex certa ſcientia, ſolum operatur in his, quæ ſunt iuris, & non facti.*
106 *Clauſula non obſtantibus, non operatur vbi Princeps non eſt informatus de facto.*
107 *Clauſulæ ex certa ſcientia, de plenitudine poteſtatis, & non obſtantibus, nõ præiudicãt tertio. & num. 114. quod amplia, vt in nu. 115. & 116.*
108 *Clauſula ex certa ſcientia, nihil operatur niſi quando proceſſum cum cauſæ cognitione, alias ſecus.*
109 *Quod amplia procedere ẽt ſi cũ ea cõcurrerent clauſulæ de plenitudine poteſtatis, & motuproprio.*
110 *Clauſulæ ex certa ſcientia de plenitudine poteſtatis, nihil operantur data impetratione ſubreptitia.*
111 *Quæ ſit ratio, ponitur ibi.*
112 *Impetratio redditur ſubreptitia ſi qualitas facti non exprimatur.*
Clauſula de plenitudine poteſtatis, locum non habet quando reſultaret iniquitas.

CONSILIVM VII.

1 QVoniam rei ſatis demonſtratæ fruſtra adiicit demonſtratio. l. ff. de dote præleg. l. certũ, vbi Soc. ff. ſi cert. pe. Soc. Iu. in conſi. 22. volũ. 2. Ideo
2 in pñſenti conſultatione non conterendo tempus† in multiloquio, qđ prudentiſſimos ſtomachari ſolet, ut exordiar cũ Are. in conſi. 1 t. in prin. ſed prius approbando, ac confirmando omnia, q̃ ꝑ præſtantiſſimos, ac celeberrimos Dominos conſulentes ſcripta fuerunt in fauorẽ Illuſtr. D. Sigiſmundi de Gonzaga ſupẽr nullitate contractus venditionis alias ꝑ ipſum celebratæ cũ q. Illuſt. domina Aemilia de Gabara de caſtro Veſcouati, & cæteris bonis in inſtr̃o dictæ venditionis deſcriptis, q̃ cõiter a legũ verticibus approbata reperiuntur. Et quibus in ſubſtantia nihil ſuper addi põt, conuertam me ad reſolutionẽ motiuorum eleuatorum ꝑ Magnificum & excellentẽ motiuantẽ contra ꝑ̃dictum Illuſt. dñm Sigiſmundũ. Et dico, qđ
3 & ſi vera ſit concluſio † qđ q̃ vult recedere a contractu ſi non reſtituit recepta, & quicquid ad eius manus peruenerit, ſuccumbere debeat, ꝑ tex. expreſſum in l. ſi a te. C. de pac. inter emp. & ven. & auctoritates in motiuo allegatas. Tñ ꝙ in caſu pñſenti tex. ipſe obſtare non vr̃ contra dictum Illuſt. dñm Sigiſmundũ.
4 Quia† loquit̃ qñ agit̃ ad reſciſſionem contractus, vt ꝑ Caſt. vbi, & in l. 2. col. 2. verſi. breuiter, eo. ti. Bald. in l. acceptam. q. 5. & ibi Caſt. C. de uſu. Alex. in con. 92. col. pe. verſi. nec obſtat, qđ no. gl. vol. 1. Caſſan. in cõſ. 41. n. 17. ad q̃ non egit dictus Illuſt. Dñs Sigiſmũdus contra Illu. Comites Lucretiũ, & Nicolaũ Aemiliũ de Gãbara, ſed vt contractus ipſe pronunciet̃, & declaret̃ nullus, & minus legitime factus, quo caſu cum
5 agat̃ reſpectu eius, † ꝙ nullum eſt, & qđ reſcindi non põt, l. nã & ſi ſub conditione, ver. poſt defectum. ff. de iniuſt. & rup. teſt. l. illud l. qđ vulgo. ff. de bon. poſſ. cõ. tab. c. ad diſſoluendum, de deſpon. impu. ſequitur, ꝙ tex. ipſe in nihilo refragatur intentioni ipſius Illuſtr. d. actoris.

¶ Quod autẽ cõtractus ipſe fuerit & ſit nullus du-
6 plici modo demonſtratur. Primo† q̃a conditionalis, & imperfectus ante conſenſum Cæſaris, vt ẽt dicunt ꝑ̃dicti conſummatiſſimi conſultores, quo caſu cum conditio ipſa adimpleta non fuerit, perinde eſt, ac ſi factus non fuiſſet. §. ex conditionali. inſt. de verb. obl. l. cedere diẽ. ff. de verb. ſig. Cur. Sen. in conſi. 8. col. fin.
7 vbi inquit, ꝙ ſi† emphyteota vendidit rẽ emphyteoticã ſub conditione ſi conſenſus dñi interuenerit, ſi cõditio non fuit adimpleta, non cadit a iure ſuo, q̃a deficiente conditione perinde eſt ac ſi venditio, & di-
8 ſpoſitio facta non fuiſſet l. pecuniã. ff. ſi cer. pe. † ꝙ maxime procedere ſubdit, qñ in inſtr̃o dr̃, qđ omnia, & ſingula contenta in eo voluit non procedere niſi dñi cõſenſu interueniente, q̃ deciſio multum facit ad terminos, de quibus agit̃, vbi ſimilia verba in ſubſtantia ap-
9 poſita vident̃. Pari. in conſi. 31. n. 17. vol. 4. vbi ait, † ꝙ actus geſtus ꝑ canonicos ſub conditione ſi obtineret̃ confirmatio a ſede Apoſtolica, ruit, conditionẽ non impleta. Ceph. in conſi. 118. col. 2. ver. quibus tñ non
10 obſtantibus, vol. 1. vbi tradit † contractum emptionis reddi nullum, & ꝓ infecto haberi ex defectu conditionis in eo appoſitæ, ſi conſenſus dñi acceſſerit, q̃a dño non conſentiente uenditor non cenſetur vendidiſſe. l. neceſſario. §. qđ ſi pendente, in 2. ff. de peri. & commo. rei uend. Facit quoque qđ ſcripſit Soc. iu. in
11 conſi. 94. nu. 17. vol. 2. vbi dicit, † ꝙ qñ conceſſio Principis ſtatim non debebat ſortiri effectum, ſed pendebat ex euentu conditionis cõſenſus Immol. non põt dici, ꝙ lex ab initio translationẽ dñi inducat, q̃a id eſſet contra ipſius Principis intentionem. ſed illud
12 poſſet contingere poſtea impleta conditione, ſi aliud non obſtaret. Quinimmo† ſubdit, qđ ẽt ſi traditio interueniſſet, pendente conditione non poſſet dici dominium traoslatum, q̃a ꝑ conditionis pendentiã di-
13 ſpoſitio adhuc non dicebat̃ valida ſeu ꝑfecta. c. ſup eo. ubi doc. de cond. appoſi. † & traditio nulla, & ſine cauſa dominium non trãsfert. l. nunq̃ nuda. ff. de acq. rer.

ret.do.Idem Soc.in conſi.26.col.fi.volu.1.vbi inquit
14 † contra ctum vẽditionis ſactum ad mẽſurã conditio
nalẽ eſſe,& imperfectũ ante menſurationẽ,& ſi facta
ſuerit traditio,non tñ dr̃ trãslatũ dominiũ,q̃a illa dr̃
nuda a cauſa.Et ideo nimirũ ſi p eã non fuit transla-
tũ dominiũ.Accedit ẽt qđ dixit Dec.in cõſi.487. col.
2.quẽ ſequit̃ Soc.Iu.in conſi.122.nu.32.vol.2. vbi di
15 cit,†ꝙ mentita data ſub conditione,ea nõ verificata,
eſt nulla,q̃a q̃ conditionalia ſunt,pendent a veritate
conditionis,& ea non verificata nullius ſunt momẽ-
ti.Cũ igit̃ venditio dicti caſtri, & cæterorũ bonorum
nulla,fuerit ex defectu conſenſus imperialis , merito
dicendũ vr̃ vẽditionẽ ipſam nullã fuiſſe, & p infecta
habendã eſſe.Et eo magis cũ in dicto iſtro venditio
nis ſit appoſita dicta clauſula,ꝙ venditionẽ p̃dictam
ſacit Illuſt.dñs venditor ſaluis præmiſſis,quã multũ
conſiderant Cur.Senio. vbi ſupra,& Ceph.in citato
conſi.118.col.2.

16 ¶Scđo ꝙ † venditio p̃dicta ſit nulla nulliuſq; mo-
menti demonſtrat̃, q̃a ſacta p ipſum Illu. dñm Sigiſ-
mundum minorẽ de dicto caſtro,& cæteris bonis im
mobilibus,q̃ nullo modo p eũ alienari potuerũt, ni-
ſi cũ debitis ſolemnitatibus,de q̃bus in l.magis puto
§.ne paſſim ff.de reb.eo.ibi,nullã eſſe venditionẽ, &
ibi nullũ eſſe decretũ.Are.in §.nunc admonendi.col.
2.inſt.quib.alie.non licet, vbi inquit hoc ppetuo no-
tandũ,q̃a vidit multoties errari gl.in l.ſiquidẽ. C.de
præd.mi.Goza.in conſi.44.n.12.Dec.in conſi.60.col.
2.verſi.nã alienatio,& in conſi.39.col.2.vbi ẽt dicit,
17 †ꝙ ſtante ſtatuto put eſt Florentię,qđ q̃s in 18.anno
habeat̃ p maiore 25 . tñ habilitatus non intelligitur
quantũ ad alienationẽ bonorũ immobiliũ ſine decre
to,iuxta no.p Pau.de Ca.in l.eos.p illũ tex.C. de his
q̃ ven.æta.impet.& in conſi.471.col.12. ſm antiquam
impreſſionẽ.rurſus Dec.in conſ.403.colum.2.in fi.&
556.col.pe.in fi Soc.in conſi.130.col.2.vol.1. Soc. iu.
in conſi.39.n.56.vol.3.conſi.63.n.50.vol. eo. conſi.3.
nu.21.vol.2.conſi.22.col.1.vol.eo.& in conſi.144.nu.
18 21.vol.1.vbi dicit †ꝙ tranſactio ſacta p minorẽ ſup
bonis & hæreditate ad eũ ſpectantibus, & p q̃ indu-
cat̃ alienatio iuris,& bonorũ minoris,in qua non in-
teruenerit ea cõis ſolẽnitas,q̃ alias requirit̃ in aliena
tione rerũ minoris,videlicet,vt fiat ob æs alienũ cau
ſa cognita,& cũ decreto iudicis,& alia interueniant,
de quibus in l.1.& p totũ.ff.de reb.eor. reddit̃ ineffi-
cax.Alc.in conſi.107.ver.videndũ ergo ſolũ eſt. Ant.
de Petru.in l.1.n.13n.ff.de iureiur.ſed in caſu noſtro
non conſtat,qđ ſuerint obſeruatæ ſolẽnitates ipſæ,q̃
requirunt̃ ĩ alienationibus rerum minorũ†quas octo
eſſe enumerat Bal.in ſuo conſi.inci.in Chriſti noĩe vr̃
19 dicendum,relato p Fab.in tra.de emp.& ven.in par.
5.col.24.verſi.ſequit̃ videre de forma & ſolẽnitate,q̃
requirit̃ in alienatione rerum pupillarium,& Affl.in
conſti.Regni conſti.Minorum iura.n.24.& qđ conſi-
lium de verbo ad verbum eſt ſcriptum in fi. Summæ
Tancredi.idẽ Affl.in deciſi.249. & de q̃bus late dixi
in conſi.meo 33.& 99.vol.1.

¶Primo, q̃a non interuenit ſolẽnitas principalis ,
20 q̃ eſt,† qđ adfuerit cauſa neceſſaria vrgens ad facien
dã dictã venditionẽ p ipſum Illu.Dñm Sigiſmundũ ,
prout requirit̃,ſm tex.in l.minorum.C.de præd.min.
ibi,niſi apud acta cauſis pbatis,q̃ venditionis neceſ-
ſitatẽ inferant,& tex.in l.ob æs alienum,& ibi glo.C.
eo.ti.Affl.& Fab.vbi.ſ.& dixi in conſi.meo 99.nu.38.
vbi citaui hanc eſſe * cõem, minuſq; † qđ interuene-
21 rit decretum iudicis legitimum,& validum, quodq;
22 illud interpoſitum fuerit†iudice ſedente p tribunali

vt requirit̃ ſm Spe.in tit.de feriis §.ſequit̃, verſi.fi.vbi
23 dicit , † ꝙ decretum ſup alienatione minoris diebus
ſolẽnium feriarum interpoſitum,non valet, q̃a cauſa
cognita & iudice ſedẽte p tribunali fieri dẽt,allegat
l.lex q̃.C.de admit.tu.& l.minorum,ac l.ob æs. C.de
pręd.min.& Spec.ibi ſequit̃ Bal.in addi.in verſi. tpe
feriarum,cuius ſnĩam alias ſequutus ſum in dictis cõ
ſiliis 33.n.5.in fi.& 99.n.32,q̃ opinionẽ ẽt tenuit Bal.
in l.naturali,in fi.de confir.tu.quem ſequit̃ Pe.de Ra
24 ue.in ſing.153.†Pariter nec interfuerunt ſubhaſtatio
nes , q̃ in tali alienatione oĩno ſm cõem requirunt̃,
vt p Bal.in conſi.184.col.1.vol.2.Pari.in conſi. 98.n.
10.vol.1.ac alios,quos citaui in dictis conſiliis 33.n.
13.& 99.nu.17.q̃ non fuerunt factæ p viginti dies an
te auth.hoc ius porrectum, ibi, p viginti dies opor-
tet rẽ eſſe venalẽ.C.de ſac.ſanct.eccl. & p Fab.ac me
25 vbi.ſ.Nec qđ fuerit facta†deſcriptio iudicis in decre
to ſm Fab.vbi.ſ.& Affl.in d.conſt.Minorum iura , in
fi.Ergo clara dat̃ concluſio, qđ alienatio ipſa tanquã
minus legitime facta,ſed p̃cipitãter, & perfunctorie
nullius ſit roboris & momenti . Et adeo indubitata
26 eſt hmõi ſnĩa,†qđ non ſubſiſtente cauſa neceſſitatis
non pñt fieri alienatio bonorum ſtabilium minoris ,
ẽt ſi expediret minoris p̃dia vendere.tex.eſt ad literã
in l.magis puto.§.ſi æs alienum.ff.de reb.eo: vbi inq̃t
legiſlator, ꝙ ſi tutores allegarent expedire p̃dia mi-
noris vendere,vel alia comparare,vel e re iſtis care
re ꝙ p̃tor hoc ei pmittere oĩno debet qm̃ ei liberum
arbitrium datum non eſt diſtrahendi res pupillares ,
ſed ita demum ſi æs alienũ immineat , & ſi pmiſerit
ęre alieno non allegato nulla reddit̃ venditio,nullũ-
que decretum. Affl.in dec.87.n.5.Rui.in conſi. 63. n.
12.vol.1.Facit ẽt tex.in l.ſi fundus ſterilis.ff. eo.ti.vbi
Imperator Antoninus & diuus eius pater reſcripſe-
runt,fundum minoris ſterilẽ,ſaxoſum , vel peſtilentẽ
alienari non poſſe.Et ideo dixit Roma.in l. ſi vero.§.
27 de viro,n.61.ff.ſol.mat. † ꝙ licet conſtitutio genera-
liter phibens alienationẽ rei eccleſiæ, non extendat̃
ad caſum,quo agitur de alienatione rei infructuoſæ,
vel ſterilis tñ ſecus eſt in minore qm̃ alienatio rerum
immobilium minori phibita, extendit̃ ẽt ad fundum
ſterilẽ.Quibus concluſionibus ſtantibus,q̃ paſſim, &
indiſtincte * ab oĩbus admittunt̃,tertia reſultat con-
cluſio ẽt recepta * cõiter † ꝙ vbi contractus geſtus
28 cum minore eſt nullus,ſi minor agit ad reuocationẽ
alienatorum,non tenet̃ ad reſtitutionem p̃tii,niſi ad-
uerſarius minoris pbet ipſum ex dicto p̃tio locuple
tiorem factã fuiſſet.ita gl.Bar.Alb.& Sal.in l. p̃diorũ
C.de pręd.mi.Bar.Bal.& Alb.in l.1.C.ſi aduer.cred.
Sal.& Alb.in l.vtere.C.de præd.mi.Ang.in §.1. inſti.
de auct.tut.Odoſ.in l.ſi p̃dium,in fi.C. de præd.min.
Soc.in conſi.115.col.fi.vol.1.& Dec. in conſi.60.col.
2.ver.ex quo ergo vbi inquit,qđ alienatio bonorum
immobilium dominæ Lucretiæ pupillę fuit nulla,q̃a
facta nulla ſubſiſtente cauſa neceſſitatis , ipſamq; do
minã Lucretiã enormiſſime læſam fuiſſe dũ ad reſti-
tutionẽ p̃tii condẽnata fuit,non conſtito , qđ ex tali
alienatione , & p̃tii receptione facta fuerit locuple-
tior.Et licet Dec.ibi loquat̃ in pupilla, tñ idẽ vult in
adulto,p tex.quẽ allegat in d l. ſi p̃dium , vbi lex lo-
quit̃ & de pupilla, & de adulta , ſed in caſu nr̃o ſatis
demonſtratum fuit contractum alienationis factæ p
Illu.dñm Sigiſmundum minorẽ de d.Caſt.Veſcouati
ꝙ cęteris bonis fuiſſe nullũ,igit̃ ad reſtitution ẽ alicu
ius p̃tii non tenet̃ cũ ex aduerſo p dictos Illu.Comi-
tes conuẽtos pbatũ non extiterit p̃ſatum Illuſt.dñm
actorẽ ex dicto contractu effectũ fuiſſe locupletiorẽ.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

¶Præterea dr̃, qđ quatenus reſciſſoria actum fuiſ
ſet p dictum Illu.dñm Sigiſmundum contra ꝑnomi
natos Illu.dños Lucretiã,& Nicolaum Aemilium,ꝙ
tñ oino negat, qđ ſatis dr̃ ei ſatiſſactum p oblatione
eiſdẽ ſactã in libello parte eiuſdẽ Illuſt. dñi agentis.
qñ nemini dubium eſt, ꝙ†oblatio iudicialiter ſacta,
29 apta eſt & fuit ad ꝑducendum actionẽ ipſi Illuſt. D.
Sigiſmundo.gl.Bar.& Pau.de Caſt.in l.ſi rẽ.§.fi.ff.de
pign.act.Bar.& Pau.in l.ſi debitor.ff.de ſolu.Bald.in
conſi.25.col.pe.in fi.vol.1.idẽ Pau.de Ca. in l.ſi a te.
C.de pac.inter emp.& ven.Boe.in deci.124.num.27.
Cor.in conſi.230.vol.1.Luc.de Pen.in l.1.col.3.C.de
ſuſcep.lib.10.Iaſ.in l.interdum §.fi.col.fi.ff.de verbo.
obl.Tanto magis cum pecuniæ p emptricẽ exburſatæ
paratæ ſint ſolutioni,ſi opus erit, tum virtute depoſi
ti de ipſis p eã ſacti,tum qa dictus Illu.dñs Sigiſmũ-
dus diues eſt,& idoneus facultatibus, qđ ſufficit iu-
xta no.p Ale.in l.ſi mora.ff.ſol.ma.& Neguſa. in tra.
de pig.in 3.memb.5.par.in ver.3.limitatur.

¶Scđo dr̃,†ꝙ iſta exceptio reſtitutionis ꝑtii nõ ſa
30 cti tanꝗ de apicibus iuris non eſt habenda in conſide
ratione p Illu.& Excell.Ducẽ Ferrariæ, cui p Cæſa-
reã maieſtatẽ fuit ſupradicta cauſa cõmiſſa cum fa-
cultate ꝑcedendi ſummarie, & ſola facti veritate in
ſpecta, † vigore cuius clauſulæ hẽt iudicare,vt Deus
31 in terris eſſet iudicaturus,q ſoli veritati innitit. Bal.
in l.pe.ver.6.ꝗro.C.de iu.delib.Natta in cle. ſæpe. §.
non ſic de verb.ſig.Gram.in deci.19.Seyſel.in l.bene
ficium in prin.ff.de conſt.vbi inqt, ita ſolitum eſſe di
cere Are.in c.dilecti,col.3.& ibi Dec.n.4.de iud.Ne-
uiz.in conſi.20.n.39.facit qđ no.Alex.in l.milites. C.
de mil.teſt.vbi inquit,†ꝙ qñ ꝑcedit ſola facti verita-
32 te inſpecta,ſolum eſt conſiderandum ius naturale, &
diuinum,adiecta æquitate canonica. Accedit quoque
ꝙ no.Bal.in l.platam.C.de ſen.vbi tradit,†ꝙ qñ cau
33 ſa eſt commiſſa cum tali clauſula, iudex pt ꝑcedere
manu regia.Cor.in conſi.243.vol.4.Rui.in conſ.134.
nu.11.vol.5.Ripa in l.naturaliter.§. nihil commune.
n.811.ff.de acq.poſſ.Are.in conſi.64.col.3. & Gram.
in deci.19.n.4.Itẽ†p dictã clauſulã vident remotæ &
34 ſublatæ oẽs ſolemnitates iuris ciuilis, & iuris ſubtili
tates,& apices,vt concludit Butr.in c.dilecti,de iud.
quẽ ſequit Rimi.in conſi.387.nu.11.Roma. in conſi.
20.circa fi.Iaſ.in l.certi conditio.§.ſi nummos col.6.
ff.ſi cer.pe.Rip.in l.ſi ita ſtipulatus.§. Chryſogonus,
nu.181.de verb.obl.Mara.in l.is põt.n.195.ff. de acq.
hęr.†& ſolum attendit bona fides.Iaſ.in l.alienã.col.
2.C.de procu.poſt Bal.in c.1.col.2.de conſti.vbi api-
ces iuris dicunt quicquid bonã fidẽ non tangit, ſed
36 extrinſecus ventilat,Hinc eſt † ꝙ talis cui committit
cauſa cum dicta clauſula, põt credere probationi ſo
lum perſuaſiuæ non concludenti.Bal.in l. ſolã in fin.
C.de teſti.Are.in conſi.136.col.2.Dec.in cõſi.54.col.
pe.650.col.2.& 699.col.fi.Iaſ.in d.§.ſi nummos. col.
6.Marſi.in ſing.343.Dec.in d.c.dilecti,nu.4. Alcia.in
conſi.vlti.in fi.Accedit ẽt qđ no.Alex.in d.§. Chryſo
37 gonus,col.5.in fi.vbi hmõi †clauſula eſt tantæ effica-
ciæ,vt ſi vnus agit ex vna cauſa,& ꝑbet de alia obti-
nere debet,ꝗuis alias ſecus,ſequit Iaſ.ibi nu.33.idem
tenuerunt Iaſ.in d.§.ſi nummos,col.7. Alex. in conſi.
214.nu.6.vol.6.Rui.in conſi.5.nu.12.vol.4. conſi. 12.
nu.11.vol.eo.Croti.in l.1.§.ſi qs ita,nu.50.ff.de verb.
obl.Mar.in ſing.272.& Pari.in conſi.131.vol.1. facit
ẽt qđ tradit Claud.in l.1.col.r.ver.vlt.ff. de vulga.&
38 pup.vbi ait,†ꝙ licet vbi procederet ſimpliciter,&de
plano,prohibita ſit cumulatio,ẽt in caſibus a iure ꝑ-
miſſis in l.edita.C.de eden. tñ ſi conceſſa ſit facultas
procedendi ſola facti veritate inſpecta,non prohibet
cumulatio, imo non refert quomodocunque iudici
conſtet de intentione actoris.

¶Non obſtat ſm motiuum de iurõ qa reſpondet
39 plurib.mod. Et primo, †ꝙ ubi contractus eſt nullus
ipſo iurm nõ pt illum firmare.Bulg.in auth. ſacrã pu
berum,ſeu in l.1.C.ſi aduerſus vend.quẽ ibi ſequitur
Cy.& Vltramontani.Fran.de Peru.in c.quamuis, de
pac.in 6.Mar.in l.pe.col.antepe.ff.de quæſt. vbi dicit
40 †ꝙ iurm metu extortum obligat qñ actus ſuper quo
interponitur iurm p metum non eſt nullus, ſecus qñ
eſt nullus de ſe,& ſui natura,quia tunc non valet. Et
41 ideo inquit,†ꝙ ſicut confeſſio facta ſine inditiis per
metum eſt nulla,& inualida, eodẽ modo & iurm ſic
perueniens,quod præſumitur meticuloſum,erit nul-
lum,& inualidum.Ang.in conſi.160.col.2.vbi ait, ꝙ
qñ contractus eſt ipſo iure nullus,non põt firmari iu
ramento,qa dr̃ impoſſibilis confirmatio, niſi præſup
ponatur aliquod ſubiectum confirmabile, vt probat
in c.auditis,de elect.in c.prudentiã, vbi ita dicit Im-
mo. e off.deleg.Barb.in conſi.21.col.5.vol.1.Rui.in
conſi.135.nu.12.vol.1.& in conſi.60.nu.4.vo.4. Mar.
in conſi.125.col.4.ver.qa reſpondeo Soc.Iu. in conſi.
48.n.17.vol.1.& in conſi.44.nu.17.vol.2. vbi dicit,ꝙ
licet in practica iſta opinio nõ ſit multum tuta, quia
multi contra eam tenent, tamen reſtringendo eam
quando cõtractus eſſet omnino inualidus de iure cõ
muni,videtur quod de iure procedat, ſubdens hanc
eſſe magis* communem opinionem, quam inquit
etiam tenuiſſe Sal.in d.auth. ſacramenta puberum,
vbi & Iaſ.col.7.ver.tu reſponde.vbi dicit veram reſo
42 lutionem ad l.non dubium.C.de legib.eſſe,vt proce-
dat quando contractus de iure communi eſt repro-
batus,quia tunc iuramento non validatur,ſecus ſi a-
ctus eſſet inualidus de iure ſpeciali, & ita deciſum
fuiſſe in Capel.Tholo.refert Steph. Aufr.in deciſi.d.
Capel.q.282.ſed contractus venditionis factus de di
cto caſtro,& cæteris bonis p dictum Illu.dñm Sigiſ-
mundum tunc minorem prædictæ Illuſtr. q.dominæ
Aemiliæ eſt nullus ipſo iure propter ſolemnitates iu
ris communis omiſſas,& de quibus ſupra, ergo & iu
ramentum nullum.

43 ¶Secundo reſpondetur,† ꝙ quando minor enor-
miſſime læditur in contractu, quia tunc re ipſa vere
eſt dolus,quia ſic lex præſumit, iuramentum nõ ob-
eſt minori ſolum propter præſumptionem doli. An-
char.in c.1.quæſt.11.de conſt. Corn. in conſi.11.col.
5.vol.3.conſi.72.col.3.& 124 colum.1. & 2.vol.eod.
Cuma.in conſi.180.Barb.in conſi.55.col.fi. volum.2.
Pari.in conſi.89.colum.pen.in fi.volu.1 & Craue. in
44 conſi.192.col.2.99.nu.20.vol.eod.Et ratio eſt, †quia
vbi eſt enormis læſio,dicitur interueniſſe dolus re ip
ſa l.omnes.§.Lucius.ff.quæ in fraud.cre.qui quidem
æquiparatur dolo ex propoſito.Dec.in cõſi.180.col.
3.& 4 vbi citant hãc eſſe *communem,& proptérea
iuramentum non obligat in minore,muliere, & ruſti
co,quibus de facili propter perſonæ qualitatem iu-
ra ſubueniunt. Quod rationabile videtur,ut inquit
46 Corn.in conſi.189.colum.1.volum.1. Ex †qualitate
enim perſonæ minoris de facili arguitur dolus quã-
do læſio eſt euidens.l.ſi ſuperſtite.C.de dolo, ibi,ſi læ
47 ſa es immodice. Item † iuramentum eſſet iniquitatis
uinculum,quod eſſe non debet,c.quanto,de iureiur.
48 Et†iuramentum debet habere tres comites, verita-
tem,iudicium,& iuſtitiam,c.animaduertendum 22.
q.2.Et hanc eſſe * cõem opinionem aſſerunt Dec.in
conſi.180 .col.4. vbi dicit ab ea non eſſe recedendũ
iu-

ſin iudicãdo,& conſulendo, in conſi.349.nu.7.379.col. fi.& 403.n.21.Soc.in conſ.47.nu.43.vol.3.Soci. Iun.in conſi.48.n.24.vol.1& n.17 53.p tort.conſ.77.n.132.& 144.n.21.vol.co.& in con.47.col.fi.in pr. vol.3.Rip in reſponſo.15.col.4.ver.6.facit,in 3.par.Soc.iun. in con ſi.53.n.1.vol.1.Facit,quod no.Bal.in rub.C.de rer.per
59 mu.c.fi.vbi inquit, qđ † no nobſtante iuramento præſumitur ſimplicitas in minore,ideo iuramẽtum debet relaxari.Fortius voluit idẽ Bal.in c.1.§.item ſacra,col
50 3.de pact.iur.arm.† qđ boni præſides faciunt iuramẽta minorem,& violẽtas extorſiones caſſari per capturam perſonæ.ſequitur Iaſ.in l.generaliter.in 3. notabili.ff.de verb.obl.Et adeo vera eſt hæc concluſio, vt ea procedat etiam ſi minor iurauit non venire contra ratione minoris ætatis,vel alia ratione,vel cã.Corne. in conſi.158.col.5.vol.4.Debent.n.talia verba intelligi ciuiliter,& ab illis verbis generalibus grauis læſio excipi debet; ita Dec.in conſ.349.n.7.Pariſ.in conſi 89. co
51 lum.fi.vol.1.vbi etiam dicit,† quod data enormi læſione quis audiendus eſt,non obſtante qđ iuraſſet omnia & ſingula fuiſſe vera.Imo fortius dicit,†qđ ẽt ſi minor
52 renunciaſſet generaliter oĩ iuris,& legum auxilio, vel fauori,deberet audiri. Ita Cor.in con.233.col.3 vol.4. ſed in terminis noſtris interuenit enormis & normisſima læſio,ergo dictum iuramẽtum non habet officere dicto Illuſt.domino Sigiſmundo.Et in tantum.hoc eſt
53 verũ,qđ inquit Corn in conſil.166.col.2.vol.1. † qđ a tali iuramento non eſt neceſſaria abſolutio.ſeqĩ Dec. in conſ.180.col.3.in prin.Soc.iu.in conſ.48.n.29.vol.1

¶ Quod aũt conſtet de enormi læſione,quæ exceda dimidia iuſti pretij,ſatis demonſtratum fuit latisſime a dictis ꝑclarisſimis conſultoribus, quorum dicta non tranſcribã,quamuis vera non ſit illa opinio, qđ læſio debeat excedere dimidiã iuſti ꝑtii,qm̃ duę ſunt princi
54 pales opiniones,& magis approbatæ,vna † vbi quis le ditur in 6.par.eius,qđ ſibi debebaĩ,vt voluerunt Bar. in l.ſi ſocietatẽ.§.arbitrorum,col.4.ff.pro Soc. Lanfrã. in tract.de arbitr.in vlti.par.q.19.Cum.in conſ.50.col 2.verſ.ad id autẽ.Dec.in conſi.39.col.fi.Cur.iu. in con ſi.79.in fi.vbi inqt,opinionẽ Bart.cõiter *approbatam Soci.in reg.22.in fal.11.Rui.in conſi.81.col.2.vol.1. al
55 tera eſt,† ꝙ committanĩ arbitrio iudicãtis poſtquam non reperiĩ expreſſe ſtatutum, argumento.l.1.ff.de iure delib.q. varie ex perſonis cauſiſq.conſtituit. Alexã. in conſi.130.col.2.in fi.vol.7.Pariſ.in conſi.89.n.53.vo lu.1.in conſi.12.col.pe.in prin.vol.eo.ſoc.iun.in conſi. 48.n.22.vol.1.vbi citat has duas opiniones magis ap-
56 probatas,licet†vltimã* magis receptam ſm quã iudicandum inquit ſed cui dubium eſſe poteſt, certe nemini,quod in caſu præſentis alienationis non interuenerit enormis læſio,q̃ ſit pluſ j.6. pars,vel ſalte q̃ non debeatmouere aium Illuſtr. dñidelegati ad iudicandum contractum huiuſmodi venditionis fuiſſe enormem.
57 ¶ Tertio rñdetur,† quod iuramentum ſemꝑ habet clauſulam vt ſcz intelligatur rebus ſtantibus prout ſtant.argumento l.qđ ſeruius.ff.de cond.cau.dat.Bar. in conſi.38. col.21.vol.2.Bru.in conſi.99.col.fi. Pariſ. in conſi.97.nu.51.vol.1.ſed in terminis nr̃is res aliter ſe habet,quia cum dictus Illuſtr.dñs Sigiſmundus fue
58 rit † abſolutus a d.iuramento,ſeu habilitatus, merito non dicitur amplius vinculo iuramẽti aſtrictus, vt in terminis dicit Cor.in conſ.288.col.10.vol.3.quẽ ſeqtur ſoc.iun.in conſ.3.n.44.vol.2.Et † qñ abſolutio,vel
59 habilitatio conceſſa eſt,iuramentũ non impedit minorem dicere de nullitate Alex.in conſ.29.col.5.vol.7.ſoci.iun.in conſ.47.col.pen.verſ.qm̃ reſpondetur, vol.3. in conſ.50.col.2.in prin.vol.eo.conſ.48.n.30.vol.1. & in conſ.53.col.pe.in fi.vol.1.Pari.in conſ.12.n.6.vol.2 & Rimin.in conſi.222.col.1.vbi dicit, ꝙ abſolutio idẽ operatur ac ſi iuramentum non interueniſſet.
60 ¶ Vltimo dr̃,quod † dictum iuramentum nullus effectus producere ꝑt tanquam interpoſitum ſuper contractu conditionali,cuius conditio nõ fuit adimpleta. Vnde ſicut ſupra dictum fuit d.contractus principalis
61 non valet,ita nec iuramentum valet,nec obligat,quia obſtat defectus conſenſus,quo caſu † iuramentum ex defectu conſenſus nihil operari poteſt l.fi.C.de non n. pecu.Dec.inc conſi.493.nu. 25. Pariſ.in conſ.12.nu.68. vol.2.Rui.in conſi.137.n.16.vol.2.& in conſi.67.col.fi. vol.4.Romi.in conſil.517.vol.6.verſ.ſed certe reſpon-
62 deo.ſoc.in.in conſi.44.nu.48.vol.2.item &quia.† iuramentum cenſetur eſſe naturæ,& qualitatis cõtractus, cui accedit Rui.in conſi.67.nu.10.vol.4.conſi.16.n 14. vol.2.Dec.in conſ.536.nu.7.

¶ Non obſtat,qđ dolus non præſumitur ex quo in d.inſtrumento venditionis interuenit decretum;q̃a eo ſtante non ꝑt excipi de dolo & læſione.l.1. vbi Bar.C. de præd decur.lib.10.maxime attenta auctoritate, & probitate excellentisſimorum Dominorũ interponentium decretum,& actum exercentium,ex quo oĩa prę ſumuntur ſolemniter ꝓceſſiſſe,per not.per Abb.in ca. niſi eſſent,de præben.Quia rñdetur,ſententiam ipſam
63 locum habere qñ decretum cum cauſæ cognitione interpoſitum fuiſſet,alias ſecus;q̃a tunc non valet.l.minoris vbi glo.Bar.Bal.& ſal.C.de præd.mino.Paul.de Caſtr.in conſi 177.col.2.ſm antiquam impresſionem, quẽ ſequitur Rui.in conſi.107.nn.14.in fi.vol.1.Dec.in conſi.403.nu.19.Ancha.in conſi.83.col.1.Bal. & ſal.in
64 l.1.C.ſi aduer.cred.vbi dicunt,† ꝙ decretum interpoſitum cã non cognita,eſt nullum maxime qñ continet renunciationem,repudiatiouẽ,vel alienationem,quod dicit perpetuo menti tenendũ Ang.in.§.tripli.col.3.in
65 ſtit.de actio.Et ratio eſt,q̃a † cauſæ cognitio, q̃ requiritur in alienatione immobilium minoris,iuxta.l. magis.§.ne pasſim.ff.de reb.eo.de ſubſtantia dictæ alienationis.Imol.in conſi.98.col.1.quę neceſſaria in eam eſt l.lex quæ tutores.C.de admi.tuto.vbi Imperator inqt cauſas alienationis primo eſſe probandas antequam decretum interponatur.l.minorum, & in l.fi.C.de ꝑd. mino.vbi probatio,& examinatio cauſæ debet prçcedere decretum,& de his debet in actis conſtare. Iaſo. in l.ne quicquã.§.vbi decretum,col.pen.verſ.Item ad de.ff.de off.pro conſ.& leg.Bal.in conſi.376.vol.1. vbi
66 ait,† qđ in vend.rerum minoris requiritur inquiſitio, & diſcusſio;ſed in caſu præſenti nõ apparet de aliqua decreto,in quo interuenerit aliqua cauſæ cognitio, ergo decretum nullum.Dec.in conſi.403.col.2.verſic.2. Pariſ.in conſi.98.n.9.vol.1.conſi.99.col.4.& conſi.101 col.2.vol.eo & in conſi.85.col.3.vol.3.vbi aſſerit hanc eſſe veram & cõem* opinionem.Fa.in tract. de empt. & ven.in 5.par.n.104.& de hoc alias dixi in conſ.meo 33.n.11.&99.n.23.vol.1.Qđ aut nulla interuenerit cognitio ante allegatum decretu, pz,qm̃ ad illum deuentum fuit,nulla ꝑuia cã neceſſaria alienãdi dictum caſtrum cum cæteris bonis vt req̃rebaĩ,vt in d.§. ne pas ſim.Nã hic non adfuerunt creditores q̃ inſtarẽt, vt fieret executio aliq̃ in d.bonis ꝓ ære alieno ſoluẽdo nec alia cã neceſſaria,&legit.ꝓ dictorum bonorum alienatione,ſed ſolum ad eam peuentum eſt ex cauſa voluntaria,quæ apta non fuit vt interponeretur d.decretum ſicuti ẽt non fuiſſet apta,quia expediebat ipſi illuſtriſſ. domino minori deuenire ad ipſam alienationem, vt per tex iuncta gloſſ.in verbo mouere in l. ſi fundus.ff. de reb.eor.& in dicta.l.magis puto.§.ſi æs alienum.

Cum

Cum ergo dictum decretũ fuerit interpoſitum ſine vl-
67 la ꝓbatione, quæ conſtet ex actis, & † de qua ꝓbatione cognitione, & examinatione fieri debebat inſtru mentum ſeparatũ de, ꝓ ſe, vel diuerſum ab eo ſup quo interponit decretum, manifeſte illud redit nullum. Pau. de Caſtr. in conſi. 91. ſm antiquã impreſsionẽ quem ſequunt Iaſ. in dicto. §. vbi decretum, col. ante. verſi. imo plus voluit. Dec. in conſi. 341. col. 6. in prin. & in conſ. 403. col. 4. Marſ. in practica ſua crim. in. §. nunc dicendũ, nũ. 33. & plures alij quos retuli, & ſecutus ſum in iã dicti conſil. meis. 33. nu. 11. & 99 nu. 13. Et vltra eos idẽ tenuerunt Fel. in c. eccl. ſanctæ Mariæ, col. 7. ver. 11 de conſti, Monfer. in c. Raynutius, char. 26. col. 1. ver. 2. fallit, de teſta. Rui. in conſi. 189. nu. 8. vol. 1. Alex. in cõſi. 17. nu. 6. vol. 4. Bologn. in conſi. 33. col. 2. Rui. in cõſi
68 40. nu. 3. in fi. vol. 5. ſequit, † quod dictum decretum tã quam continens iniquitatem, & iniuſtitiam nõ valet. Bart. in l. fi. C. ſi contra ius, vel vtil, pub. Dec. in cõſ. 410 col. 4. 528. nu. 8. & 606. nu. 13. Pariſ. in conſil. 99. nu. 60. vol. 1. Bal. in l. magis puto. §. ſi æs alienum. ff. de reb. eo. vbi inquit inordinatum decretum nõ valere. Et adeo
69 vera eſt concluſio prædicta, quod ea etiam procedit, † ſi notarius rogatus de interpoſitione decreti diceret inſtrumento qualiter cum cauſæ cognitione interpoſitum fuit, hmõi enim verba notarii aſſertina non ſufficerent ad probandum, qđ in eo interueneriť cauſæ cognitio prout requirebatur; ita Paul. de Caſtr. in conſil. 86. ſm antiquam impreſsionem per regulam notabilẽ quæ habet, quod quando notarius atteſtatur aliquid in inſtrumento, quod nõ potuit fieri tunc tempore rogati notarii inſtrumentum non probat. Bar. in authen. ſi quis in aliquo, C. de eden. ſed cauſæ cognitio non potuit ſtatim illo tunc adhiberi, ergo dicta verba notarii non probant hmõi cauſæ cognitionem. Pro iſta ſentẽtia facit quod notat Pariſ. in conſi. 98 nu. 3. vol. 1. & in
70 conſ. 85. nu. 20. vol. 3. quod ad † hoc vt valeat alienatio immobilium minoris, non ſufficit, quod in inſtrumento notarius dicat creditorem inſtaſſe, & petiiſſe ſibi ſolui, & æs alienum eſſe, ex quo illa verba afferuntur a notario tanq̃ dicta a tutore & contrahente cũ ipſo, ſicut etiam in ſimili videmus, qđ non ſtatur verbis narratiuis inſtrumenti in quo dicatur alia bona non extare, vt per Pariſ. in citato conſ. 98. n. 5. verſ. nec obſtat. Imo
71 plus conſuluit Caſtrenſ. vbi ſupra, quod ſi † iudex ipſe tpe quo interponit decretum dicat in eo, quod adhibuit cauſæ cognitionem, verba ipſius iudicis non probant, qđ habita fuerit cauſæ cognitio, q̃a tritum eſt in iure, qđ non ſtatur aſſertioni iudicis, qui non poteſt actum libere facere, & cum Pau. trãſeunt Pariſ. in conſ. citato. 99. col. 2. in conſ. ſeq. col. 1. Dec. in alle. conſ. 403 col. 4. Felin. in d. c. eccl. s. Mariæ, col. fi. verſ. 11. & ita alias dixi in locis per me relatis. Nam iudici non creditur niſi quatenus ex actis apparet c. cum in iure, de off. deleg. Bald. in materia in conſi. 376. vol. 1.
72 ¶ Secundo rñdetur, † qđ pro decreto non præſumitur quiuis adhibitam fuiſſe cauſæ cognitionẽ exprimatur, niſi ſolẽnitates neceſſariæ nominatim ſint enunciatæ, Bal. in l. ex his. C. de teſta. milit. quia ſm Io. Fab. in. §. ſi inſtit. de fideiuſ. notarius videret ſcripſiſſe vt iudex, nõ vt teſtis, q. clare debet loq. Pari. in cita. cõſ. 98. col. 3. in fi. in conſ. 100. col. 3. vol. 1. & in conſ. 12. n. 57. vol. 2. Fel. in c. qm̃ ptra, col. 21. ver. limita ſeu declara & ibi Dec. n. 55. ver. iſtud, de ꝓbat. Soc. in conſ. 158. n. 18. vol. 2. Rui. in conſ. 69. n. 6. vol. 1; Aleia. in trac. de pſum. in 10. reg. n. 5. in 3. par. Bal. in cõſ. 47, vol. 1. Bru. in trac. de for. cha. 84. col. 3. ver. & iſtud ſane Io. de Plat. in l. 1. C. de pręd. curia. li. 10. Rodu. in rep. c. ſine, q. 10. 12. q. 2.

Alex. in conſ. 176. n. 4. vol. Et ratio eſt, q̃a alias de facili poſſet eludi, & fraudari, ſm Alex. diſpoſitio legis requirentis dictas ſolemnitates in alienatione bonorum ſtabilium minorum. Rui. in conſi. 189. num. 8. vol. 1.
73 ¶ Tertio reſpondetur, † qđ dictum decretum fuit ſubreptitium, quia non fuit narratum Illuſt. dñis, qđ vltra ꝓhibitionem legis cõis diſponẽtis bona ſtabilia minorum non poſſe alienari niſi debitis interuenienti bus ſolemnitatibus, de quibus ſupra abunde dictum fuit, concurrebat etiam prohibitio teſtatoris, vcz illuſtr. quondã ioannis aui ipſius Illuſtr. domini Sigiſmundi q. alienationẽ d. caſtri, & cæterorum bonorum prohibuerat in ſuo teſtamento, q̃ non parum operať; quia
74 facit † q̃ prohibitio q̃ de iure cõi in quibuſdam caſib⁹ fieri potuiſſet, accedente ꝓhibitione teſtatoris expreſſa, ẽt in illis caſibus alias permiſſi fieri non põt. tex. eſt in. §. ſanctiſsimas, in authen. de alien. & emph. Hinc eſt
75 † qđ res ſubiecta reſtitution fideicõmiſſi ſi prohibeať, expſſe alienari nõ p̃t eo caſu quo valere potuiſſet alienatio, ſi facta non fuit expreſſa prohibitio ꝑpter cõcurſum duplicis prohibitionis tacitæ ſcz, & expreſſæ. Rui. in conſi. 150. col. fi vol. 2. & in conſi. 127. n. 13. vol.
76 5. Doct. in l. filiusfa. §. Diui. ff. de lega. 1. Item qđ † licet valeat irreuocabiliter alienatio rei ſubiectæ fideicommiſſo ſi fiat ab ignorante ignorãti l. fi. §. fi. de leg. 2. ſi tamen heres ꝓhibitus ſit expreſſe alienare, nõ valebit d. caſu alienatio Alex. in l. Marcellus. §. res quę ad Treb. Rui. in cõſ. 118. col. 1. vol. 2. 123. n. 12. 147. n. 14. vol. eo.
77 & in conſ. 127. nu. 13 vol. 5. Plus † ꝓhibitio facta a teſtatore ſine cauſa valet quando concurrit cũ alia prohibitione legal. l. 2. ff. de vſuc. pro emp. Bar. & alii in d. §. Diui. Rui. in conſ. 111. n. 18. vol. 2. & in conſi. 118. nu. 11. vol. 3. Et iõ dicit Bal. in c. 1. §. præterea, de c. Corra.
78 † qđ ſi feudatarius promiſit non alienare rẽ, qđ alienatio fieri nõ poterit in caſibus ſpecialibus, in quibus valebat non obſtãte legis ꝓhibitione, & hoc, q̃a cum ea concurrit ẽt hominis prohibitio dicit ẽt Bal. in l. 2.
79 C. de appel. † qđ ſi cauſa poſſeſſorii, in qua de iure eſt ꝓhibita appellatio. l. C. ſi de momẽ. poſſ. fue. app. committanť appellatione remota, qđ non poterit appellari in illis caſibus ſpecialibus, in q̃bus interponi potuiſſet; q̃a illa auget effectũ poſſeſſorii, & remouet obſtaculum. Rui. in conſ. 82. n. 4. vol. 5: de qua quidẽ alienatione ſi veriſimiliter ſcriuiſſet hmõi decretum non interpoſuiſſent, cum illud ẽt interponere non potuiſſent ex
80 defectu poteſtatis, † quæ in quocunq. actu requiriť. l. cum te. C. de dona. ante. nup. nã non eſt veriſime ipſos voluiſſe facere actũ nullum. Pari. in conſ. 90. col. 1. vol. 3. nã actus fruſtratorius, & nullus fugiendus eſt. argumen. l. hęc ſtipulatio. §: diuus, vt lega. nomine cauea. c. quia fruſtra, de vſur. Pari. in con. 101. n. 46. & 94. vol. 1.
81 nam nec imperator id facere potuiſſet; quia † reſcriptũ imperatoris contra teſtamentum non valet. l. ſi te ſtamentum. C. de teſta. & ideo dicit ibi Fulg. ſe conſuluiſſe in ciuitate Tridentina, qđ imperator non poteſt derogare teſtamento, cum ſit de iuriſgentium. Dec. in conſi. 357. col. pe. in prin. 403. n. 13. 157: col. 2. & in conſi. 608. col. fi. Cep. in cõſ. 111. nu. 38. So. iu. in cõſ. 110. n. 26. vol. 3. & in conſi. 65. nu. 4. vol. 2. cum ille dicat vnicam eſſe ſuam intentionem, vt vota teſtantium impleantur, vt in authen. de iureiur. a mor. pręſt. in princ. cum igitur dicta qualitas, quæ eſt notabilis, & quæ nõ erat tacenda, non fuerit expreſſa dictis illuſt. dominis merito dicẽdum venit, decretum ipſum ſubreptitium fore, & per conſequens nullum. l. & præſes, vbi gloſſa. & Doct. C. de præd. mino. Deci. in citato conſi. 403. colum. 5. Pariſ. in conſi. 12. nu. 63. vol. vol. 2. Alc. in conſi. 164.

164.nu.10.Et eo magis hoc dicendũ eſt,cum ipſi Illuſ.
dñi per ſuas literas atteſtentur tempore dicti decreti
requiſiti nullã factam fuiſſe mentioné de dicta prohi-
bitione,de qua ſi ſciuiſſent,& de ea notitiã habuiſſent
82 illud nõ interpoſuiſſent.† & quibus credendum venit
de tali animi declaratione,vt per Cur.Sen.in cõſi. ſuo
50.col.14. verſ.quia ad hæc rñdemus, & per Angel.in
83 conſi.273.col.pen.vbi dicit,ꝙ † ſtatur literis Papæ in
terpretãtibus intentioné ſuam,etiam ſi illa nunquam
fuit,qa cum atteſtetur de eius animo non admittitur
probatio in cõtrarium.ſequit Feli.in c.cum veniſſent,
84 col.1.de iud.qui etiam inquit,† quod in tali interpre-
tatione non requiritur citato partis,quod latius pro-
ſequitur ibi.Dec & Soc.Iun.in conſi.81.nu.62.vol.3.
85. ¶ Quarto dicitur,ꝙ dictum decretum fuit interpo
ſitum ex falſa cauſa,quia narratũ Illuſtr.Card.& Du-
ciſſa contractũ huiuſmodi alienationis fore valde vti-
lem dicto Illuſtr.domino Sigiſmundo venditori, & ta
men de contrario conſtat,videlicet illũ fuiſſe ſibi da-
mnoſum,& cedere in maximum eius damnum, & de-
trimentum,vt conſtat ex rationibus,& cauſis longe la
teque allegatis per dictos dominos cõſulentes. Vnde
cum falſitas fuerit ſuggeſta dictis Illuſt.dñis, ſequitur
indebitata & cõmunis concluſio,qđ decretum inter-
poſitum ex falſa cauſa eſt nullum.l.cum vero.§.ſubuẽ
tum,verſi.proinde.ff.de fideicom.liber.l.magis puto.§
ſi æs alienum,verſi.proiude.ff.de reb.eo.Alex.in conſi.
39.nu.9.vol.6.Pari.in d.conſi.12.nu.63.& in conſi.89.
86 nu.59.vol.1.Dec. in conſi.351.nu.6. Quod † procedit
etiã ſi decretum ſit interpoſitum ex cauſa vero ꝓ par-
te,& falſa pro alia;quia in totũ vitiatur decretum, ſm
Bar.Paul.& alios in l.ſi nõ ſorté.§.ſi centũ.ff. de cond.
87 ind.vbi vult,qđ † datio in ſolutũ in totũ ſit nulla,ſi sũ
ma pro qua eſt facta,non ſit debita ẽt pro parte.Alex.
in l.iuſte poſſidet.ff.de acq.poſ.vbi ex not.per Bar.vbi
ſupra dicit,quod decretum partim ex falſa cauſa , in
totum non valet.Rui.in conſi.160.nu.27.vol.2. Bald.
in l.certi conditio.§.quoniã,col.3.in fi.verſi.2.ff.ſi cer.
88 pet.Et ratio eſt,qa † decretum iudicis eſt indiuiduum
l.1.§.hæc verba.ff.ne vis fiat ei.Affli.in deciſ.218.nu.4.
Pariſ.in conſi.89.nu.60.vol.1.& in conſ.98.nu.16.vol.
eo.Bal.in conſi.223.col.1.vol.2.Alcia.in tract.de præ-
ſum.reg.10.3.par.Capic.in deciſ.51.in prin.Dixi in di
cto conſ.99.nu.31.cũ ſequen.Iaſ.in l.ſi is ad quem, nu.
20.ff.de acq.hære.Cur.in l.antep.col.fi.C.qui admit.&
in conſ.170.nu.2.vbi dicit hanc eſſe cõem cõcluſioné.
89 ¶ Quinto dicitur, † qđ pro decreto non præſumi-
tur quando conſtat de euidenti læſione,vt in caſu præ
90 ſenti,& prout ſupra dictum fuit, quo caſu † nulla ma-
ior eſt probatio,quam quæ conſtat per euidentiã facti
91 ſecundum inno.in c.propoſuiſti, de probat. † Nam ea
præfertur oi aliæ probationi.Dec.in cõſi.209.in princ.
351.col.fi.& 479.nu.5.Bar.in citato cõſi.55.col.fi.vol.
2.Rui.in cõſi.107.nu.14.vol.1.&Rim.in cõſ.315.col.1
92 ¶ Sexto redditur nullum decretum, quia † interpo
ſitũ non reperitur in contractu dictæ conditionis,nec
poſt,ſed ante,quo caſu oia nõ præſumuntur ſolemni-
ter facta propter decretũ,vt voluit Alex. in l.ſciendũ.
in 9.col.in prin.ff.de verb.obl.vbi proprie dicit, quod
in alienatione rei minoris non præſumitur ſolénitas,
quãuis decretũ in ea debeat interponi,ſi decretũ pro-
ceſſit;ſecus vero ſi interponatur in actu,vel poſt actũ,
& Alex.ſequitur Rui.in conſi.86.nu.6.in fi vol.1.
¶ Vltimo dr̃ dictum decretum non valere; quia il-
lud interpoſitum non reperitur a dictis Illuſtr. domi-
nis ſedentibus pro tribunali,vt per Corn. in conſi.98.
col.1.vol.1.dixi in dictis conſil.39.nu.9.& 99.num.32.

Bal.in l.naturali,in fi.ff.de confir.tuto. quem ſequitur
Petr.Rauen.in ſing.151.Bal.in add.ad Specu.in tit.de
feriis,in verbo tempore feriarum.
¶ Ex iſtis igitur omnibus ſatis eneruatum vr̃ moti-
uũ de decreto,de quo(iudicio meo) hic tractandũ nõ
erat,cũ decretũ aliquod non interuenerit in cõtractu
ipſius alienationis,nec poſt;ſed tantummõ videndum
eſt de venia ætatis,vel habilitatione conceſſa d.Illuſt.
dño Sigiſmundo per ꝑdictos Illuſt.Principes de faciẽ
do dictũ contractum alienationis prędictę quondã Il
luſtr.D.Aemiliæ de Gambara,quod ipſo iure nullum
eſſe vr̃ ex infraſcriptis.Nã clarum eſt in iure.qđ ea cõ
cedi non poteſt per Imperatorem maſculo minori vi-
ginti annis,& ſi concedat̃,non valet.tex.eſt clarus in l.
2.vbi not. omnes.C.de his q veniã ęta.impet.Soc.iun.
in conſ.47.nu.37.vol.1.ergo multo minus per d.Illuſ.
Princeps iferiores ab eo eo.ſed dicta venia ætatis, ſeu
habilitatio fuit conceſſa per ꝑdictos Illuſtr.Principes
dicto Illuſtr.domino Sigiſmundo ætatis annorũ quin
decim,ergo nulla ex defectu poteſtatis,quæ in quocũ
que actu requiritur,ca.cum ſuper,de offi.deleg.
94 ¶ Secundo reddit̃ nulla,† quia non apparet,ꝙ poſt
dictam habilitationem fuerint obſeruata,quæ a Legis
latore ordinantur in d.l.2.videlicet probatus nu. an-
norum,probitas animi.& inſtituta morum, quibus de
ficientibus ſm text.ibi in fi.eſt nulla ipſo iure. Et ideo
95 dixit Clau.in tract.de offi.iud.c.3.nu.14. quod † venia
ętatis non cuique temere,ſed cum exactu cauſę cogni
tione concedi debet, & non aliter.
96 ¶ Tertio dicta † interpretatio habilitationis caret
veritate ſupplicatorm,q̃ tamẽ debet intelligi,ſi preces
veritate nitantur.Vñ ſi falſum ſit principibus ſupplica
tum,gratia dr̃ ſubreptitia, & ipſo iure non valet,c. ad
97 aures,in fi.c.ad audientiam,il 19.de reſcrip. ſed in ſup-
plicatione porrecta dictis Illuſtr.Principibus narratũ
fuit,& expreſſum,qđ valde vtile erat ipſi Illuſtr.domi
no Sigiſmundo deuenire alienationem d.caſtri,& cæ-
terorum bonorum ꝓpter tenues redditus,qui non ex
cedebant ſcuta tercentũ nonaginta,& ſi pecunia redi
genda ex dictis bonis implicaretur in aliis bonis ma-
iores redditus conſequeretur.qđ tamẽ eſt falſum pro
pter rõnes euidentes,& a iure approbatas, de quibus
in conſultationibus ꝑdictorum inſignium virorum.Vñ
cum videantur.ipſi Illuſtr. domini moti ex ſuppoſitis
prædictis ꝓſuppoſita veritate eorũ, quæ in illis narra-
ta fuerunt,nõ habita informatione ab illis,q notitiam
habebant de ſtatu dicti caſtri,& cæterorũ bonorũ, iu-
xta.text.in d.l.magis puto.§.in primis,ibi,requirat er-
go neceſſarios pupilli,vel parẽtes,vel libertos aliquos
fideles,vel quẽ alium qui notitiã rerum pupillariũ ha
beat.ſi nemo inuenitur,aut ſuſpecti ſunt,qui inueniũ-
tur iubere debet edi rõnes.Sed informatio ſũpta fuit
ab aliis ſuſpectis, q huiuſmodi alienationẽ affectabãt
in fraudẽ d.Illuſtr.domini Sigiſmundi, & ad cõmodũ
d.quondam Illuſtr.dominæ Aemiliæ,ergo ipſa conceſ
ſio nulla,vitio ſubreptionis, vt in ſimilib⁹ terminis cõ
ſuluit Deci.in conſ.403.col.2. cũ duabus ſequentib⁹.†
98 Negotii qualitas aperte iudici debet declarari,vt pla
ne intelligat qd agat,ita Bal.in rub.C. q admit.col.2.
quẽ ſequit̃ Fab.in trac.de emp.&vẽd.in 5.par.nu.104.
99 ¶ Vltimo dr̃ † qđ d.habilitatio ex defectu poteſta-
tis,nõ valet,qa in tali prohibitione alienationis bono
rum,de qbus ſupra,cõcurrit diſpoſitio iuris cõis,& ẽt
teſtatoris,qui hmõi alienationẽ ꝓhibuit,quo caſu ex
concurſu legis, & teſtatoris fortior redit̃,vt ſupra di-
ctũ fuit,de qua ſi Illuſtr.Principes notitiã habuiſſent
vtique habilitationẽ non conceſſiſſent.Vnde ex capi,

te dictæ expreſſiõis ꝓhibitionis teſtatoris nõ factæ, q̃ ſi expreſſa fuiſſet, oĩno eoſdẽ Illuſtri. Dños a tali cõceſſiõe, ſeu habilitatione retraſciſſet, concluditur eã nullam fuiſſe, & eſſe. ea. ſuper literis, de reſcript. Rui. in conſi. 157. nu. 4. vol. 1. Deci. in conſi. 142. col. 4.

¶ Nõ obſtat, ꝙ in dicta habilitatione interuenerit
100 clauſula, ex certa ſcĩa, quo caſu † factũ ex certa ſciã Principis in dubiũ reuocari nõ põt Bar. in l. cõficiuntur. §. codicilli. ff. de iure codicil. Bal. in c. 1. §. ſi qs au-
101 tẽ in prin. ꝑ illũ tex. in tit. de pac. Conſtã. vbi † qs non debet audiri contra illud ꝙ facit Princeps ex certa
102 ſcĩa, imo debet repelli, & illi ꝑpetuũ ſilẽtiũ imponi. † Et ſimiliter, ꝙ clauſula de plenitudine ptãtis, operatur, vt nihil opponi poſſit, ꝙ annullet gratiam, vt per
103 Bal in proœm. decret. † & ꝙ non põt dici Principi, Cur ita facis? Bal. in ꝑlud. feud. col. 9. verſ. ſed pauca Dec. in cõſi. 341. col. 1. & 2. in cõſ. 614. col. pen. & tãto magis hoc dicẽdum ſit. cũ dictæ clauſulæ ſimul cõcur
104 rãt, † qa funiculus duplex potẽtior eſt q̃ ſimplex c. 1. de treg. & pac. qa pluribus modis rñdetur. Et primo,
105 † qđ dicta clauſula ſolũ operatur in his, q̃ ſunt iuris, & nõ facti, ita Bal. in l. fi. C. ſen. reſcin. nõ poſ. Alex. in cõſi. 118. n. 10. vol. 2. Corn. in cõſi. 189. col. 5. vol. 4. Iaſ. in cõſi. 8. col. pen. inter cõſilia Brun. Neuiza. cõſil. 12. col. 28. verſ. nõ obſt. ꝙ fuerit, iter d. cõſilia Brun. Dec. in cõſi. 142. col. fi. 198. nu. 6. & 410. nu. 21. cõſi. 544. nu. 10. & in cõſ. 606. nu. 8. Rui. in cõſi. 157. nu. 9. vol. 1. 71. nu. 18. vol. 3. Iaſ. in l. 2. §. ſubſtituit vere. ff. de vul. & pu
106 pil. col. 2. vbi etiã inquit, † ꝙ clauſula nõ obſt. nõ operatur vbi Princeps nõ eſt informatus de facto. Sequitur Ceph. in cõſ. 133. nu. 112. imo plus dicit Curt. ſen.
107 in conſi. 49. num. 22. verſi. 10. ſequitur, † ꝙ clauſula ex certa ſcientia, de plenitudine poteſtatis, & non obſtantibus, non faciunt præſumere Principes voluiſſe alicui in iure ſuo præiudicare, vbi de facto nõ ſunt informati. ſequitur Soci. Iun. in conſi. 77. nu. 15. volu. primo. ſed in caſu de quo agitur, Principes Illuſtriſſimi qui huiuſmodi habilitationem conceſſerunt, non fuerunt certificati de teſtamento dicti Illuſtriſſ. quondã Ioannis, & de fideicommiſſo facto de ipſis bonis vẽditis ergo clauſula prædicta nihil operatur.

108 ¶ Secundo reſpondetur † dictam clauſulam locum non habere niſi quando proceſſum eſt per Principes cũ cauſæ cognitione, alias ſecus; ita domini de Rot. in deciſ. 230. incip. Papa confirmando. Soci. in conſil. 164. col. 3. verſi. ſed ad iſta. Deci. in conſil. 373. col. pen.
109 vbi loquitur † quando concurrebant ſimul clauſulæ ex certa ſcientia, de plenitudine poteſtatis, & motu ꝓprio. & conſi. 407. col. fin. 410. col. pen. & in conſi. 606. col. pen. verſi. vltimo, non obſtat, vbi inquit clauſulas ex certa ſcientia, & de plenitudine poteſtatis, nõ operari ſine cauſæ cognitione, & in conſil. 695. circa fin. Curt. Iun. in conſi. 142. col. 4. verſi. nec obſtant clauſulæ, & de plenitudine poteſtatis, & in conſi. 170. nu. 32. Neuiza. inter conſi. Brũ. 12. col. 25. Alcia. in conſ. 298. nu. 10. Rui. in conſi. 98. nu. 18. vol. 4. Et ita alias tenui, vt in conſi. 2. nu. 164. vol. 1. ſed dictæ clauſulæ fuerunt appoſitæ nulla præuia cauſæ cognitione in dicta habilitatione, vt abunde ſupra dictum fuit, ergo nullius effectus eſſe debent dictæ clauſulæ.

110 ¶ Tertio dicitur, † quod dictæ clauſulæ nihil operantur quando impetratio habilitationis fuit obtenta per ſubreptionem. Abb. in c. 1. de confir. vtili, vel inu-
111 tili. Dec. in cõſi. 198. nu. 6. † Et ratio eſt, quia ſicut principalis cõceſſio videtur facta, ſi preces veritate nitantur, ita & clauſulæ acceſſoriæ, quæ apponuntur, intelligi debent. Vnde ſi non valet principale, ita nec acceſſoriũ. l. cũ principalis. ff. de reg. iur. & id ꝙ dictũ eſt de clauſula ex certa ſciẽtia, ſubdit Deci. vbi ſupra idẽ eſſe ſi eſt clauſula de plenitudine poteſtatis, ſed impetratio dictæ habilitationis fuit ſubreptitia, & continet falſa narrata, quia in dicta impetratione Illuſtriſſ. dominus Sigiſmundus expreſſit non dicenda, videlicet ꝙ alienatio per eum facienda erat ei vtilis,
112 & tacuit, quod alienationem ipſam facere non poterat vigore dicti fideicõmiſſi; quo caſu ſequitur quod dixit Roma. in conſi. 326. col. fi. vbi inquit, † ꝙ impetratio redditur ſubreptitia ſi qualitas facti non exprimatur. Dec. in conſi. 142. col. 4. Pariſ. in conſil. 1. num. 83. & 92. vol. 1. Gozad. in conſi. 9. nu. 42. vbi etiam de clauſula ex certa ſcientia, & de plenitudine poteſta
113 tis. Et quia de hoc alias dixi in conſi. 1. num. 157. cum multis ſequen. vol. 1. ideo vlterius non me extendam.

¶ Quarto reſpondetur, † ꝙ dicta clauſula de plenitudine poteſtatis, locum non habet quando reſultat iniquitas; quia tunc non dicitur clauſula de plenitudine poteſtatis, ſed tempeſtatis. Soci. in conſil. 164. col. 9. ſed in terminis noſtris ſi dicta clauſula valeret, & effectum produceret, contineret iniquitatem; quia derogaret teſtamento quondam Illuſtr. domini Ioannis, quam derogationem nunquam cogitarunt dicti Illuſtriſſ. Principes facere. Primo ex defectu poteſtatis, quia, vt dictum eſt, ipſi nõ poſſunt tollere voluntatem teſtamentis, & ſic ius gentiũ; ita in terminis Soci. Iun. in conſi. 65. nu. 6. vol. 2. Didac. lib. 3. Var. Reſol. cap. 6. fo. 700. nu. 5. & fol. 702. verſ. 6. & nu. 9. vbi etiam inquit, clauſulam ex certa ſcientia, hoc caſu nihil operari ex defectu poteſtatis.

114 ¶ Quinto reſpondetur, † quod dictæ clauſulæ non operantur vbi agitur de præiudicio tertii, vt in caſu iſto, vbi per iſtam alienationem prohibitam a teſtatore fieret præiudicium ſubſtitutis, de quibus in teſtamento d. quondam Illuſtr. D. Ioannis, Bal. in prælud. feud. col. 14. verſi. Item dicit Andr. Dec. in conſi. 373. col. pen. verſi. non obſtat clauſula in conſi. 606. col. fin.
115 vbi inquit † iſtud etiam procedere ſi agatur de præiudicio tertii non in re, ſed ad rem. Idem Dec. in conſil. 544. col. fi. in conſi. 689. col. 2. Gozad. in conſi. 9. nu. 42. Rui. in conſi. 71. nu. 37. volum. 3. vbi loquitur de clauſula ex certa ſciẽtia, & de plenitudine poteſtatis, vbi non operatur in præiudicium notabile tertii. in conſ. 62. nume. 17. vbi dicit, quod clauſula motus proprii, & ex certa ſcientia, non operatur contra præſumptã mentem Principis, qui non intelligitur velle tertio præiudicare. Pariſ. in conſi. 8. nu. 62. vſque ad 67. volu. 1. Ruin. in conſi. 123. nu. 20. volum. 3. conſi. 109. numero. decimoſexto. volu. quarto. in conſi. 98. num. decimooctauo. verſi. præterea, volum. quarto, vbi de clauſula non obſtante, & ex certa ſcientia, & de plenitudine poteſtatis, non autem quando ſunt clauſulæ prę dictæ cum clauſula, non obſtantibus; Reſpondetur
116 † iſta omnia ſupra dicta etiam procedere vbi eſt clauſula motus proprii, ex certa ſcientia, de plenitudine poteſtatis, clauſulę ſupplentes, & non obſtantibus, vt per Pariſ. late in conſi. primo, nume. 80. vſque ad 96. volum. 1. in conſi. 23. nu. 153. & in conſi. 11. numero 119. cum pluribus ſequentibus vol. eo. Ruin. in conſi. 97. numero ſeptimo col. fi. volum. 3. conſil. 71. numero 38. volum tertio. Vnde ex iſtis ſatis reſponſum eſſe arbitror motiuis magnifici, & excellentiſ. motiuantis.

SVMMARIVM.

1 *Crimen hæreſis eſt maximum, & publicum, quia per ipſum offenditur diuina maieſtas, ac turbatur, & iniuriatur vnitas ſancta Romana Eccleſiæ, & fides catholica.*

Hereſis

2 *Hæreſis crimen maius eſt, quam crimen læſæ maieſtatis.*
3 *Peccatum nullum eſt grauius hæreſi*
4 *Hæreticorum infidelitas eſt grauius peccatum, quam infidelitas Iudæorum.*
5 *Crimen hæreſis eſt eccleſiaſticum.*
6 *Præſumptio leuis, & modica, eſt ſufficiens ad inquiſitionem contra hæreticum, etiã ſi ante eam non præcedant clamor, & infamia.*
7 *Hæreticus damnatur in cõfiſcatione bonorũ nulla præcedente ſententia priuatiua, ſed declaratoria*
8 *Declaratoria hæreſis poteſt etiam fieri poſt mortem hæretici.*
9 *Bona hæretici condemnati ſpectant ad dominum temporalem, ſi hæreticus eſt ſecularis, declara, vt in nume. 15.*
10 *Bona hæretici condemnati ſecundum aliam opinionem diuidenda veniunt in tres partes, videlicet vna fiſco temporali, altera Inquiſitori, & tertia officio Inquiſitionis declara vt in nu.*
11 *Bona declarati pro hæretico poſſunt per iudicem ſecularem apprehẽdi abſque nouo proceſſu, & ſine alio iuſſis iudicis eccleſiaſtici.*
12 *Bona hæreticorum confiſcata ſecundum tertiam ſententiã debẽt diuidi per Inquiſitores in tres partes, quare vna detur Ciuitati in qua hæreticus dãnabitur, alia poteſtati, & officialibus ciuitatis, & tertia officio Inquiſitionis pro ipſius ſuſtentatione.*
13 *Bona dãnati ꝓ hæretico ſecũdũ apoſtolica reſcripta debentur pro dimidia Romanæ eccleſiæ ſecundũ quarti opinionẽ, & alia dimidia officio inquiſitionis.*
14 *Bona hæretici confiſcata ſecundum aliam opinionẽ debent in totum applicari officio inquiſitionis.*
17 *Paria ſunt quod quid non ſit, vel ſit, & demonſtrari non poſſit.*
18 *Paria ſunt, ꝙ aliquid nõ extet, vel extet. ſed obſcure.*
19 *Non entis nullæ ſunt qualitates.*
20 *Relatum ad id quod non apparet, vel quod eſt inualidum, nullius eſt momenti.*
21 *Referentis nulla eſt virtus niſi appareat qualis et quanta ſit virtus termini ad quem fit relatio.*
22 *Publicatio ſeu recitatio legis requiritur poſt eius promulgationem.*
23 *Publicatio nihil aliud eſt quam publice palam facere de actu geſto.*
24 *Publicatio legis debet fieri corã multitudine populi, & in loco per eundem frequentato.*
25 *Publicatio legis debet, poni pro roſtris, ideſt ante oculos hominum, vt omnes eam legere poſſint.*
26 *Publicatio legis fieri debet ex auctoritate cõditoris.*
27 *Legem publicans, mandatum habere debet ſpeciale de quo conſtet, alias etiam poſt publicationem non eſſet ipſa lex obſeruanda.*
28 *Paria sũt aliqd non eſſe, vel eſſe, ſed minus legitime.*
29 *Pœna cõfiſcationis bonorum non pro omni crimine hæreſis imponenda eſt*
30 *Conſtitutiones quæ nunquam vſu receptæ ſunt minime veniunt obſeruandæ.*
31 *Conſtitutiones nouæ ſtatim non obtinent vtque ſcriptæ ſunt, ſed poſt duos menſes ab inſinuatione earum receptæ, ligant omnes generaliter.*
32 *Statutum, quod nunquã fuit in obſeruantia, nec moribus vtentium approbatum, nullas vires habet.*
33 *Reformatio ſi facta fuit contraria ſtatuto, & ſtat ſicut fuit ante & poſt præticatum, ipſum attendi debet, et non reformatio ſi non fuit more vtentium approbata.*
34 *Interruptum non dicitur, quod nunquam viguit.*
35 *Filii hæreticorum catholici, & orthodoxi non priuantur hæreditate patris damnati de hæreſi, vel ſaltẽ legitima, contra num. 41.*
36 *Naturæ quæ ſunt ius ciuile non tollit, cum ſint immutabilia.*
37 *Succeſſio filiorũ in bonis parentũ eſt de iure naturali.*
38 *Bona hæreticorũ deuoluũtur ad agnatos, et cognatos.*
39 *Filius non eſt puniendus pro patre.*
40 *Pœna debet tenere ſuos auctores.*
41 *Filii nõ priuantur ſucceſſione patris dãnati pro hæreſi poſt mortẽ ſecundũ ius ciuile, ſecus ſi ante mortẽ.*
42 *Filii priuantur ſucceſsione paterna in crimine læſæ maieſtatis.*
44 *Maieſtatem eternam ledere longe grauius eſt quam temporalem.*
45 *Filii in multis caſibus pro delicto paterno puniuntur.*
46 *Filii damnati de hæreſi in vno nummo patri ſuccedere non poſſunt.*
47 *Filiis hereticorum nihil aliud eſt relinquendum, quam ſola vita, quæ ex miſericordia eis largitur, et tales eſſe debent in mundo vt vita eis ſit ſupplicium, & mors ſolatium.*
48 *Filii hereticorum ſeu alii deſcendentes vſque in ſecundam generationem obtinere non poſſunt officia, aut beneficia eccleſiaſtica.*

CONSILIVM VIII.

PRAESVPPOSITO pro vero † quod crimen hæreſis, de quo intitulatus fuit Euaſius Panzamuſſa apud Inquiſitorem hæreticæ prauitatis huius ciuitatis ſit maximum & publicũ; quia offenditur diuina maieſtas, ac turbatur & iniuriatur vnitas ſanctæ Romanæ eccleſiæ, & fides catholica, vt per Afflict. in conſti
2 tutione inconſutilem, nu. 1. † ſitque maius quam crimen læſæ maieſtatis, cum grauius ſit offendere maieſtatem diuinam quam temporalem, aut. Gazaros. C. de hæret. c. vergentis, extra. eo. ti. Pau Grilan. in trac.
3 de hæret. in prin. † nullumque peccatum ſit grauius ipſa hæreſi. c. 1. 22. q. 2. c. quid in omnibus. 32. q. 7. &
4 † quorum hæreticorum infidelitas eſt grauius peccatum q̃ infidelitas Iudæorum, & Gentilium, qui nunquam fidem Euangelii ſuſceperunt, vt per Gundiſal.
5 in tract. de hære. q. 5. † & ꝙ crimen ipſum ſit eccleſiaſticum, eſt in caſus in ca. ut inquiſitionis, de hære. in 6. Gundiſal. ubi ſupra c. 15. Squillacen. in tract de fide catho. 23. & 30. Affli. vbi ſupra nu. 33. & Boſſ. in trac.
6 ſuo crim. in tit. de hær. nu. 10. in quo ſex leui & modica præſumptione proceditur ad detentionem, & ad inquiſitionem, etiam ſi ante eã nõ præcedant clamor, & infamia, vt per Boſſ. vbi ſupra col. 3. & Pócinbus
7 in tract. de hęre. num. 88. † Et in quo ſimiliter dãnatur hæreticus in confiſcatione bonorũ nulla præcedente ſenten-

ſententia priuatiua, ut in c.cum ſecundum, ubi doc.
* communiter de hære.in 6.ſed tantum declaratoria
8 &†quæ ēt fieri pōt poſt ipſius mortem, cum . e eodem
crimine poſſit tractari tam poſt mortem,ſicut ante,
teſte Ang.in l.pe.C.ad l.Iul.maie.Boſſ.vbi ſupra nu.
30.Abb.in c.vergentis,de hær.col.2.Poncinib.in loco proxime citato n.75.& Gundiſal.in d. trac.q.22.
in prin.Supereſt videndū ad quem ſpectent bona declarati pro hęretico,& confiſcata. Reperiō quidem
inter ſcribentes plures & varias fuiſſe opiniones per
9 interualla tēporum. † Quarum prima eſt,ꝙ ſpectent
ad dn̄m temporalem,ſi hæreticus eſt ſecularis tex.eſt
in c.vergentis,de hær.in c.excōicamus,& in c. cū ſm
eo.ti.in 6.Anch.in conſi.15.col.2. verſi. imo plus,vbi
inquit,ꝙ ſi laicus committit crimen mere eccleſiaſticū,vt eſt crimen hæreſis, pœna tn̄ confiſcationis bonorū non tendit ad cōmodū iudicis eccleſiaſtici ad
quē ſpectat criminis cognitio & punitio, ſed ad cōmodum iudicis temporalis,& Anch, ſequitur Phili.
Prob.in d.cum ſm,col.2.in ſi.idē tenuit Affli. in tit.
q̄ ſint regalia in verbo bona contrahentium,vbi poſt
Iſer.ibi tradit,ꝙ ad publicationē bonorum propter
hæreſim non extendit manus ſuas fiſcus temporalis
niſi eo damnato de crimine ꝑ eccleſiam,vt in d. c. cū
ſm.q.a,cum crimen ipſum ſit eccleſiaſticū,merito debet iudicari ꝑ eccleſiam, & poſt condemnationē factam ꝑ eam iudex ſecularis procedit ad publicationem bonorum Hoc idē voluerunt Hoſt. in Summa
de hær.in §.qua pœna.col.2. in ver. curiæ ſecularis.
Ang.de Clanaſio in Sūma ſua in verbo Hæreticus.n.
5.Summa Sylueſt.in verbo Hæreſis,il 2.ver.8.quæritur,& Summa Roſella in verbo Hæreticus. n.14.Foller.in tract.ſuo crim.fo.mihi 421.in ti.de hęre. Care.
in prac.ſua in ti.de hære.n.61.Ioan.Igneus.in l.neceſſarios.§.non alias,nu.42.ff.ad Sylla. Summa Tabiena in tra.de hær.in verbo Hæreticus,col.4.ver. quæritur quis ſit iſte fiſcus,vbi atteſtatur hanc eſſe communem opinionem.

10 ¶Secunda eſt opinio,†ꝙ bona declarati per hæretico veniunt applicanda fiſco temporali pro vna tertia parte,pro alia inquiſitori, & pro alia officio inquiſitori,& pro alia tertia officio inquiſitionis, quoniam ita cauetur conſtitutionibus Papalibus,vt vult
Io.And.& Fran.in d.c.cum ſecundum.§.confiſcatio-
11 nis,vbi dicunt,quod†licet lata ſententia declaratoria ſuper crimine hæreſis poſſit fieri executio per iudices ſeculares, qui bona ipſorum hæreticorum apprehendere poterunt abſque proceſſu,ſecūdum Anchar.ibi,& etiam ſine alic iuſſu iudicis eccleſiaſtici,
cum ex ſententia declaratoria inductum ſit ius occupandi in hoc crimine hæreſis, tamen conſtitutiones
Papales diſponunt,quod de bonis hæreticorum fiāt
tres partes.quarum una ſit iudicis ſecularis, alia officialium,& tertia reſeruetur eccleſiæ Romanę.Quę
quidem conſtitutiones Papales,ut ibi citat Franc.in
fine non reperiuntur incorporatæ in corpore iuris.
Idem vult ibi Dom.de ſancto Gem.Gundiſalu.in tractā.de hære.q.15.Simillacen.in tract. de fide catho.
c.30.Boſſ.in tract.ſuo crim.in titu.de hæret.col.5. in
fi.& Pari.in conſi.2.nu.114.vol.2.& Pet.de Anch.in
d. .cum ſecundum, in 3. notabili & refert Fel. in c.
irrefragabili.§.cæterum,col.2.ver.& quando de offi.
ordin.quod quando fuit Romæ tempore Sixti vidit
in libraria Papæ in libro de inquiſitorib.hæreſis multas extrauagantes in quibus derogatur diſpoſitioni
dicti cap.cum ſecundum, taxando quod bona condemnati de hæreſi applicentur ſedi Apoſtolicæ, &
ordinario, & Inquiſitori, quæ omnia reduxit Franc.
Pau.Auditor Rotæ in conſi.ſuo incipiente.Vt veritas eluceſcat,de quo ēt facit mentionem idem Feli.
in c.cum nobis,col.pe.de præſcr.

¶Tertia eſt opinio, †ꝙ inquiſitores debent diuide
12 re bona hæreticorum confiſcata in tres partes.quarū
vna dabitur cōi ciuitatis illius,in qua hæreticis d. natur,alia tertia pars poteſtati & officialibus ſecularibus,q facient executionē contra hæreticū, & aliā
tertiā partē retinebunt ad ſuſtentandū officiū uū,&
ad faciendū incumben ia ſuo officio inquiſitionis,vt
cōſtat cōſtitutione Clem. 4.q̄ incipit.Statuimus.§.teneantur inſuper,circa ſi,& in extrauaganti Inno.4.q̄
incipit ad extirpandā,vt citatur in d. Sūma Tabiena
in loco de quo ſupra, vbi author ipſius Sūmæ dicit
uidiſſe plumbeam in camera inquiſitoris Bononiæ.

¶Quarta eſt opinio d. Io.in allegata ſua Sūma Tabiena,& in loco proxime citato,ꝙ præcedēns conſti
13 tutio per deſuetudinem eſt abrogata. ſubdens, † ꝙ
per Apoſtolica reſcripta fiſcus in hoc aliter declarat,& vult,ꝙ Romana eccleſia habeat dimidiam, &
alia dimidia remaneat officio inquiſitionis pro incūbentibus tolerandis. Subdens, ꝙ ita de conſuetudine obſeruatur.

¶ Vltima eſt opinio de qua per Ludouicum Bologninū in quodā conſi.ſuo citato per Io. de Tabie. in
d.ſua Sūma,& in loco proxime citato,ꝙ executio debet fieri per inquiſitorem,vel per alium cui ipſe cō-
14 miſerit, † & ꝙ omnia bona confiſcata debent applicari ad promotionem, & vtilitatem officii inquiſitionis, per iura, & rationes ibi citatas; cum qua ſententia ſe concordat dictus Io. Tabie.

¶Stantibus igitur iſtis opinionibus operæpretium
eſt videre,quæ nam ipſarum verior ſit, & amplectenda; & credo (ni fallor) ꝙ reiecta dicta vltima opinione tanquā cōiter reprobata,aliæ fædere diſtinctio
15 nis poterunt concordari,videlicet † vt prima locum
habeat nullis extantibus cōſtitutionibus Papalibus
in contrarium, cum ita diſponatur a iure canonico,
vt tenent cōiter ſcriben.in d.c.vergentis,& in aliis locis ſupra in prima opinione relatis.

16 ¶Aliæ vero † opiniones poſſent procedere vbi apparere poſſet de dictis conſtitutionibus Papalibus,
& extrauagantibus de quibus ſupra,quæ palpari poſ
17 ſent,ſecus autem vbi de eis non conſtaret,cum†paria
ſint quod quid non ſit,uel ſit.quod tamen demonſtrari non poſſit l.cum res,vbi Bar.de leg.1.l.fundi. ff.de
18 contrah.emp.ſicut dicimus,†paria eſſe,quod aliquid
non extet,vel extet,ſed obſcure l.de ætate.§.nihil.ff.
19 de interrog.actio.Nam†non entis nullæ ſunt qualitates l.eius qui in Prouincia,verſi.quod ſi ſtipulatus,
vbi notant omnes.ff.ſi cer.peta.l.Celſus, verſic. quia
20 neque.ff.de vſucap.Item dicitur, † quod relatum ad
id quod nō apparet, vel quod eſt inualidum nullius
eſt momenti. glo.penul.in cap.ſi Romanorum.19.di
ſtinct.& cap.veterum.9.diſtin.Ange. in l.ſi donatio.
21 C.de dona. † nulla quippe virtus eſt referentis, niſi
appareat quanta,& qualis ſit virtus termini ad quē
ſit relatio. l.in teſtamento ff.de conditio.& demonſtra.Item dictæ opiniones poſſent procedere quando appareret de ipſis conſtitutionibus, & extrauagantibus,quæ fuiſſent publicatæ. Nam poſt legem
promulgatam eius recitatio ſiue publicatio requiritur,vt habetur in 1.conſtit.C.in fi.ē. cum infirmitas,
23 de pœniten.& remiſ.Quæ † quidem publicatio nihil
aliud eſt,quam publice palam facere de actu geſto.l.
24 ſed ſi pupillus §.præſcribere.ff.de tribu.†Et quæ quidem

dem fieri debet coram multitudine populi, & in loco per populum frequentato, vt in publica miſſa, vel ſermonibus, vel nundinis, iuxta gl. ſolemnẽ in clem. cauſam, in verbo ſolemniter, de elect. Pariſ. in conſ 39. nu. 30. cum ſeq. vol. 4. Bonicon. in tract. de appell. §. 4. nu. 4. vel in locis conſuetis principalibus ciuitatis & quadriuiis, ac voce tubæ, vt de conſuetudine fit, ſecundum Fede. de Senis in conſi. 211. verſi. Ex præmiſſis, quem ſequitur Fel. in c. exceptionem, col. pen. de
25 excep. † Item & ad publicationem legis requiritur, ꝙ ſit poſita pro roſtris, ideſt ante oculos hominum, vt omnes eam legere poſſint. Bal. in l. 2. ff. de orig. iur. Pariſ. in conſi. 171. col. 1. vol. 4. vbi banna non publicata non ligant, prout neceſſario erant publicanda, ſicut dicimus de decreto & noua cõſtitutione minime ligante alios ſi non ſunt publicata in loco in quo dicitur aliquid fuiſſe geſtum contra tenorem illarũ, eſto ꝙ non fuerint publicata per alia loca, & in tantũ ve-
26 ra eſt huiuſmodi ſententia, † quòd publicatio ipſa fie-
27 ri debet ex auctoritate conditoris, † & is qui recitat & publicat, debet habere mãdatum ſpeciale, de quo oportet conſtare, alias etiam poſt publicationẽ non
28 eſſet lex ipſa obſeruanda; † quia paria ſunt non eſſe, vel eſſe & minus legitime. l. quoties. ff. qui ſatiſda. cogan. Ita Rebuf. in l. 1. num. 191. C. de ſent. quæ pro eo quod intereſt. &c.

¶ Cum igitur ad obſeruationem conſtitutionũ publice promulgatarũ quilibet teneatur poſt duos menſes, vt in authen. vt nouæ conſtitutiones, in princi. & nõ ante, vt in c. dixi Sarra. 32. q. 4. Beatus Ant. in tract. de excommu. c. 52. nu. 4. ſequitur, quod debet conſtare de eis, & quod fuerint legitime publicatæ, alias ad earum obſeruantiam per ſupra dicta quis non tenetur, & præſertim hoc dicendũ venit quando non cõſtat an dictæ conſtitutiones, quæ citantur, ſint locales vel generales, & extendantur vbique locorum, & qualis ſit virtus earum.

¶ Reducendo igitur ſupra dicta ad terminos noſtros, dico, quòd ſi contra Euaſium Pãzamuſſam proceſſum fuit per Inquiſitorem de tali capite criminis hæreſis, pro quo veniat imponenda pœna confiſca-
29 tionis bonorum; † quia non pro omni crimine hæreſis venit imponenda dicta pœna, vt per Gundiſalu. in tract. de hæret. nu. 3. q. 6. Squillacen. in tract. de fid. catho. c. 23. & Fely. in c. irrefragabili. §. cæterum. col. 2. in princ. de off. ord. ſi non conſtat de conſtitutionib. Papalibus, quæ palpari poſſint, ac cognoſci an ſint legitimæ & publicatæ, & an reſtringantur ad aliqua loca particularia, vel extendantur ad quaſcunque prouincias, quod bona ipſa applicari debent fiſco temporali, & domino eius loci, in cuius territorio quis pro hæretico damnatus fuit, iuxta diſpoſitionem iuris canonici in dicto c. vergentis, & cõmunem doctorum ſententiam de qua in d. 1. opinione, & tanto magis hoc
30 ſuaderi debet in caſu noſtro vbi minime conſtat† conſtitutiones ipſas vſu vnquam fuiſſe receptas, quæ eo in caſu obſeruandæ nõ veniunt, vt pulchre per Aug. in 4. diſtinct. c. in iſtis, vbi inquit, ꝙ leges inſtituuntur cum promulgantur, ſed firmantur cum moribus vtentiũ approbantur, & ideo poſt Aug. ait Oldendor.
31 in tract. de vſuca. in tit. de reſcrip. num. 2. quod † nouæ conſtitutiones ſtatim non obtinent vtq; ſcriptæ ſunt, ſed poſt duos menſes ab inſinuatione earum receptæ ligant generaliter omnes, vt in authen. vt nouæ conſtitu. in princip. & niſi poſt inſinuationem recipiatur, ipſæ videntur abrogatæ, vt hodie propemodum infinitæ ſunt leges, quæ nunquam in vſum forenſem pro-
ductæ fuerunt. faciunt notata communiter per ſcri-
32 bentes poſt Gl. in c. 1. de treug. & pace, † vbi ſtatutũ quod nunquam fuit in obſeruantia, nec moribus vtentium approbatum, nullas vires habet. Accedit ſimiliter quod ſcribit Bal. in authen. omnes peregrini
33 C. commu. de ſucceſ. † vbi dicit quod ſi facta fuit reformatio contraria ſtatuto, & ſtatutũ fuit ante & poſt practicatum, quod ſtatutum ipſum attendi debet, & obſeruandum eſt, cum reformatio non fuerit more
34 vtentium approbata; † quia non dicitur interruptum ꝙ nunquam viguit. quod dictũ referunt & ſequuntur Feli. in d. c. 1. col. 3. in fi. Alex. in conſi. 6. col. 2. vol. 1. & in conſi. 78. col. 2. vol. 6. Marſi. in conſi. 49. n. 49. Gozad. in conſi. 23. col. 3. Pariſ. in conſi. 47. col. 5. vol. 3. & tanto magis hoc fortificatur, cum Illuſtriſſimi & Excellentiſſimi Duces Mantuæ & Marchiones Montisferrati per tẽpora tranſacta Inquiſitoribus hæreticæ prauitatis qui moram traxerunt in patria Montisferrati præſtiterint auxilium & fauorẽ ipſis in capiendis malefactoribus hæreticis mediante eorũ familia, & alia neceſſaria adminiſtrauerint, vt hęretici ipſi puniri poſſent & vere mirandum eſt, ꝙ fieri debeat fundamentum in dictis conſtitutionib. & extrauagantibus, de quibus non apparet, quod idem operatur ac ſi non ſint d. l. fundi, de contrahen. emp. & quæ aſſeruntur reſpectiue viſas fuiſſe in Bibliotheca Pontificis, & in Camera Inquiſitoris Bononiæ. Neſcio enim videre quomodo poſſit intrare in mentem ſenſati, ꝙ ſi dicti Pontifices voluiſſent vbiq; locorũ dictas conſtitutiones & extrauagantes, quæ tanti ſunt ponderis, & ꝑ quas corrigitur ius commune, obſeruari, ꝙ ipſæ inſertæ non fuiſſent in numero aliarum impreſſarum & publicatarum, vel ſaltem, ꝙ in aliquo alio libro collectę fuiſſent, prout ſolet fieri de aliis ordinationibus Apoſtolicis, vt experientia docet, quæ eſt rerum magiſtra. §. fi. de ſatiſd. Mirabile enim eſt auditu, quod tot patres, qui de ipſis verbum faciunt, nunquã explanauerint de verbo ad verbum tenorem ipſarũ conſtitutionum & extrauagantium, ſi diligenter eas perlegerunt, & palparunt. Vnde ex iſtis quæ ſupra abunde dicta fuerunt, intrepide tenendũ arbitror alio nõ edocto, quod confiſcatio dictorum bonorum ſpectare debeat Cameræ Illuſtriſſimi, & Excellentiſſimi D. Ducis Mantuæ & Marchionis Montisferrati dñi mei colendiſſimi, & non Cameræ Romanæ, aut Inquiſitori, aut officio Inquiſitionis, iuxta formam dicti capituli vergentis.

35 ¶ Secunda cadit dubitatio, an in caſu noſtro † filii hæreticorum catholici & orthodoxi priuentur hereditate patris damnati de hæreſi, vel ſaltem legitima eis debita iure naturæ, vt ex illa poſſint ſe ſuſtentare.
36 Prima facie dicendum videtur, ꝙ non; † quia ius ciuile non tollit ea quæ ſunt naturæ, cum ſint immuta-
37 bilia. §. ſed naturalia, inſtitu. de iur. nat. gen. & ciuili. † ſucceſſio autem filiorum in bonis parentum eſt de iure naturali. l. cum ratio. ff. de bon. damn. vbi lex naturali ratione & æquitate vocat filios ad ſucceſſionẽ patris. Pariſ. in conſi. 6. nu. 47. vol. 2.

¶ Secũdo facit tex. in l. Manichæos. l. cognouimus,
38 & auct. idem de Neſtorianis. C. de hære †vbi bona hæreticorum deuoluuntur ad agnatos & cognatos. Hiero. Zanet. in tract. de differ. vtriuſque iur. num. 235. & Proſdoz. in tract. eo. nu. 147.

¶ Tertio facit deciſio Ioan. Andreę in capit. vergentis, vbi inquit, quod in terris Imperii ſeruatur diſpoſitio iuris ciuilis, de qua in legibus proxime allegatis, & in terris ſubiectis temporaliter Romanæ

probat aduerſarium clam poſſidere reſpectu antiquioris poſſeſſionis ſuæ, alias ſecus.

15 *Poſſeſſionis antiquæ præſumptio non procedit contra alium, qui per decem annos poſſederit. declara ut in num. 17.*

16 *Longum tempus dicitur eſſe decem annorum.*

17 *Negligentia & obliuio inducitur ſpatio decem annorum.*

18 *Interdictum vti poſſidetis, ei datur, qui probat ſe poſſediſſe tempore litis conteſtatæ, de quo tempore capitulari debet.*

19 *Regula legis ſiue poſſidetis C. de probatio. locum non habet in interdicto vti poſſidetis.*

20 *Præſumptiones deſcendentes ex facto proprio vt iuuent, allegari debent.*

21 *Lex vbi aliquid præſumit, illud allegari debet, alias nil releuat ipſa præſumptio*

22 *Quod ampliа procedere, etiam ſi illud ſit notorium.*

23 *Bona fides licet præſumatur, tamen allegari debet.*

24 *Libelli verba fidem faciunt contra producentem.*

25 *Veritas ſuperat præſumptionem*

26 *Præſumptioni locus non eſt in certis, ſed in certis.*

27 *Præſumptio tollitur per probationem contrariam.*

28 *Interdictum vti poſſidetis, intentãs debet probare turbationem ab aduerſario ſibi illatam fuiſſe, alias in eo obtinere non poteſt.*

29 *Agens interdicto vti poſſidetis, vincere debet ſi probat antiquiorem poſſeſſionem.*

30 *Poſſeſſio iunior præſumitur clandeſtina & vitioſa.*

31 *Actus in dubio præſumitur geſtus nomine proprio vt de per ſe, & non alieno nomine.*

32 *Matri non creditur in fauorem filii*

33 *Copiæ non plus creditur quam originali.*

34 *Teſtibus non creditur, quorum repelluntur auctores.*

35 *Teſti non reddenti rationem dicti ſui, non creditur.*

36 *Poſſeſſio antiquior præfertur poſſeſſioni iunior cum titulo, ſi ille acquiſitus fuit poſt antiquiorem poſſeſſionem, & nu. 5.*

37 *Interdicto vti poſſidetis, agens obtinere non poteſt, niſi ſit in bona fide.*

38 *Poſſeſſio inducit malam fidem quãdo quis poſſidet clã, vel præcario, ab aduerſario.*

39 *Poſſidere quis dicitur ex titulo præcedenti.*

40 *Mandatum ſpeciale vel ſaltem generale cum litera requiritur ad vendendum.*

41 *Mala fides præſumitur in eo, qui alicuo nomine vendit, ſi aſſerit ſe habere mandatum, de quo fidem non facit.*

42 *Bona fides non præſumitur in incorporalibus niſi probetur.*

43 *Quaſi poſſeſſio in iuribus incorporalibus non acquiritur niſi ſciente & patiente illo de cuius præiudicio agitur.*

44 *Scientia præſumitur eorum de quibus in loco eſt publica vox & fama quando quis habitat & conuerſatur in illo loco, ſecus ſi abſens fuit.*

45 *Titulus nullus habetur pro non titulo.*

CONSILIVM IX.

NEGARI non poteſt quin parte
Gulielmi & Iacobi de Brina con-
tra Magnificum dominum Gaſpa
rem Macetum dominum vtilẽ Iſo
lobellæ intentatum fuerit interdi
1 ctum vti poſſidetis, † ꝙ retinendæ
poſſeſſionis etiã dicitur. l. 1. §. 1. ff.
vti poſ. §. retinendæ. Inſti. de interd. Rui. in conſil. 67.
nu. 4. vol. 5. Soc. iun. in conſi. 146. nu. 1. vol. 1. quod de-
2 monſtratur tum ex narratis in libello, † tum ex me-
3 dio concludendi, quod attendi debet. † Nam quali-
tas actionis intentatæ ex medio concluſionis colligi-
tur. Bar. in l. certi conditio. in prin. ff. ſi cert. peta. c. lite
ræ, vbi Butr. de dilat. Dec. in conſi. 57. col. 1. & in conſ.
4 136. in prin. † Sic etiam in reſcripto concluſio atten-
ditur. Inno. in c. ſuper literis, de reſcrip. Bald. in l. præ
5 ſcriptione. col. fi. C. ſi contra ius vel vtil. pub. † Et idẽ
eſt in contractu. l. ſi volũtate, vbi Bal. C. de reſcin. ven-
6 di. Dec. in conſi. 28. col. 3. & in conſi. 62. col. 1. † Item &
ex proſecutis, vt conſtat ex proceſſu, quæ ſimiliter at-
tendi debent. Pract. Papiẽ. in forma libel. ſpol. poſſ. in
verbo pertinere. Pariſ. in conſi. 45. in fi. vol. 1. in conſ.
76. col. 2. in prin. & in conſi. 112. nu. 55. vol. eo. vbi citat
hanc eſſe * communem. Riminal. in conſ. 98. nu. 11. ex
narratione quidem, dum dicitur, ꝙ ab annis trigin-
ta & quadraginta vel circa ſunt in pacifica poſſeſſio-
ne, ſeu quaſi exigendi partem decimarum graui in lo-
co Iſolobellæ & eius territorio, iũcta poſſeſſione ſuo
rum auctorum & prædeceſſorum. Et quòd modo iu
re incognito & de facto dominus Gaſpar tẽtauit eos
turbare in illorum pacifica poſſeſſione, retrahi faciẽ
do penes ſe dictam partem decimarum. Ex conclu-
ſione quoque dum petunt inhiberi dicto domino Ga
ſpari ne ipſos turbet neque moleſtet in iam dicta eo-
rum poſſeſsione, donec aliter iudicialiter cognitem
fuerit, & mandari dicto domino conuento quatenus
indebite exactas reſtituat. quæ verba apta ſunt ad cõ
cludendum in dicto interdicto. l. 1. circa princ. & in l.
ſi duo, in fi. vbi notatur. ff. vti poſ. Bar. in d. l. 1. §. inter
dictum, verſi. vlt. quæro. ff. eo. tit. Rui. in conſi. 165. col.
2. vol. 5. & Soci. iun. in conſi. 146. col. 1. vol. 1. Cum igi
7 tur intentatum fuerit dictum interdictum, † ꝙ datur
ei, qui moleſtatur & turbatur in ſua poſſeſſione cor-
porali. gl. & Doct. in d. l. 1. Rui. in conſi. 165. col. 1. vol.
5. Doct. in l. 1. C. vti poſ. & in c. licet cauſam, de prob.
Maran. in tract. de ord. iud. par. 4. & verſi. 7. principa-
8 lis. nu. 14. & in 9. diſtinctione, nu. 45. † Similiter & ci-
uiliter poſſidenti contra naturaliter poſsidentẽ clam.
Gozad. in conſi. 86. col. 1. & Rui. in conſi. 127. nu. 6. vo-
lu. 5. nec non & ei, qui turbatur in quaſi poſſeſſione iu
ris incorporalis. l. quoties. ff. de ſeruit. gl. & Doct. in d.
l. 1. ff. vti poſ. in princ. Pariſ. in conſi. 31. num. 48. & 50.
vol. 4. & in conſi. 112. num. 65 vol. 1. Doct. in §. retinen
dæ. inſti. de interd. Bar. in l. ſi duo. §. hoc inter dictũ. ff.
vti poſ. & in l. fi. eo. tit. Rui. in cõſ. 53. col. 1. in fi. vol. 4.
cõſ. 67. nu. 4. vol. 5. 129 in princ. vol. 4. & late Rebuf. in
9 tract. de cau. benef. nu. 6. † Et in ſpecie turbato in poſ-
ſeſsione ſeu quaſi percipiendi & exigẽdi decimas, Re
buf. vbi ſupra. nu. 2. & 8. Rui. in cõſ. 164. per totũ, vol.
5. Videtur dicendũ, ꝙ ipſi in hoc interdicto obtinere
debeant cũ primo probauerint per ſeptẽ teſtes de eo
rũ poſſeſſione ſeu quaſi exigẽdi & percipiendi dictas
decimas in dicto loco & eius territorio, & ſimiliter de
turbatione & moleſtia nedũ verbali eiſdem illata per
dictum dñm Gaſparẽ; quæ probatio ſatis ꝓbata fuit
10 dum dictus dominus Gaſpar conuentus † aſſeruit, &

contenderit ſe poſſidere, quod ſufficere videtur ad oſtendendum turbationem,& ad hoc vt interdictum retinendæ poſſit competere. gl.& Bar.in l.1.§.huius. ff.vti poſſ.Imo.in c.audita,de reſtitu.ſpol.Imol.& Alexan.in l.ſi prius,ſuper 5.oppo.primæ par.formata per Bar.ff.de no.oper.nunt. Bal.in l.1.col.5.verſi.ſecundo oppo.C.vti poſ.vbi dicit,ꝙ omnis turbans videtur aſſere ſe poſſidere ad effectum turbationis.Et eo magis hoc dicendum venit,cum dominus Gaſpar in iudicio negauerit hos actores poſſidere. Afflict.in deciſ.324. col.fin.Soc.in conſi.59.col.fin.vol.4. Rui.in conſi.106 nu.21.vol.5.vbi dicit, quod quando aduerſarii negãt in iudicio aliquem poſſidere & ius habere,recte actor agit interdicto retinendæ; quia concurrunt extrema habilia poſſeſſio & turbatio. Nam,& ſola cõtradictio & iudicialis turbatio, eſt ſufficiens vt agi poſſit dicto interdicto; quia de turbatione ſatis dicitur ex hoc cõſtare l.fin ff.de vſufru.peta.& præſertim, quando aduerſarius contendit poſſidere ſecundum Bal.in l.non ab re.C.vnde vi.in l.ordinarii.C.de rei vendi. Gozad. in conſi.86.in prin.Pariſ.in conſi.126.col.1.in fin.vol. 4. Lap.alleg.65.& 72.Rui.in conſi.68.col.fi.vol.2.& in conſi.129.col.3.vol.4.imo plus dicit Abb.in d.c.audi
11 ta, quod † quando reus non negat turbationẽ de qua in libello, hoc ſufficit abſque alia probatione turbationis, & idem quando reus negat actorem poſſidere, quia per hoc dicitur actorem turbare, ſecundum
12 Bal.in diſputatione. Accuſatus; † quia turbare ſecundum eum eſt obſcurum facere, quod quis poſſideat. glo.in l.extat.ff.quod met.cau. Rui.in conſi.53. col.2. in princ.vol.4.ſed etiam de reali turbatione videlicet ex perceptione ipſarum decimarum, vt ipſa met pars rea conuenta fatetur eas percepiſſe, cui confeſſioni ſtandum videtur.l.cum te.C.de tranſactio.cum ſimil.

¶ Nec habet obſtare ſi dicatur quod imo nõ debẽt obtinere, quoniã ex parte dicti domini Gaſparis probatum videtur per teſtes de antiquiori ipſius poſſeſſione, quæ præualet iuniori, cũ ipſa poſſeſſio iunior præſumatur clandeſtina & vitioſa reſpectu poſſeſſionis ſuæ antiquioris, c.licet cauſam,vbi Doct.de prob.Gozad.in conſi.86.nu.7.Curt.Sen.in conſi.24.in prin.Pariſ.in conſi.126.col.1.vol.4.& in conſi.112.nu.73.vol.
13 1. Quia reſpondetur, † quòd ille qui probat de poſſeſſione ſeu quaſi cum titulo præfertur ei qui probat de antiquiori poſſeſſione; quia per titulum magis iuſtificatur poſſeſſio, & tunc poſſeſſio non præſumitur clandeſtina. Angel.in l.1.C.vti poſſ.Curt.iun.in conſi. 108.nu.25.vbi dicit quod ita alias conſuluerunt Illuſtriſſ. Doct.domini Marcus de Peruſio, Ang.& Petr. de Vbal.etiam de Peruſio. Et hoc quando titulus eſt acquiſitus, vt in caſu noſtro, ante ademptam poſſeſſionem, ſecus ſi poſt. Butri.in c.licet cauſam, in vlti. char.ver.oppono,quod non arctat,& in verſi.ſequenti de proba. Soc.in l.clam poſſidere,in princ.in 1. notab.ff.de acqui.poſſ.quia ex tali titulo apparet, quod iunior poſſeſſor nõ poſſidet clam vel præcario ab aduerſario.Bal.in l.ordinarii.C.de rei vend. Alex.in conſi.81.col.4.vol.3.in conſi.110.in 1.volu.& in conſil.76. col.2.ad fi.verſic.fortius,vol.2.& in conſi.6.col.3.verſic.quia reſpondeo, volum.3.Curt.ſen.in d.conſil.24. colum.3.

¶ Secundo dicitur, quod licet probans antiquiorem
14 rem poſſeſſionem obtinere debeat, † illud eſt verum quando non conſtat de titulo, ſecus autẽ quando de eo conſtat; quia tunc non ſufficit probatio antiquioris poſſeſſionis, ſed vltra requiritur quòd alleget & capitulet aduerſarium clam poſſidere reſpectu antiquioris poſſeſſionis ſuæ, alias ſibi non prodeſt illa antiquior poſſeſſio. Bar.in l.ſi de eo.§.fi. quem omnes communiter ſequuntur.ff.de acquir.poſ.Ruin.in conſi.53.col.fi.vol.4.& in conſi.56. col.2.vol. eod. Craue. in conſi.258.col.fi.verſic.ergo poſito. Alexan. in conſi.130.circa fi.vol.5.in conſil.45.col.fin. vol.3. Maran. vbi ſupra num.17.verſic.verum in caſu iſto. vbi dicit, quod ſi hoc non eſſet articulatum, quòd ſuccumberet probans poſſeſſionem anteriorem,quia præfertur is qui probat de tit.Cur.iun.in conſi.168.nu.32.

15 ¶ Tertio reſpondetur, † quod præſumptio antiquæ poſſeſſionis non procedit contra alium, qui poſ-
16 ſederit per decem annos,quia † per longum tempus, quod dicitur eſſe decem annorum, vt per Docto. communiter in d.l.ſi de eo.§.fina.& maxime Alexan. Rui.in conſi.58.col.fi.vol.4.& in conſi.148.num.5.vo-
17 lu.eod. † inducitur negligentia ſeu obliuio,ex qua inducitur amiſſio poſſeſſionis. Barto.in l.Celſus, col.3. in fin.de vſucapio. Item reſpondetur minime verum eſſe quod parte dicti domini Gaſparis fuerit probata aliqua poſſeſſio antiquior; ergo ſuccumbere debet.

¶ Sed præmiſſis non obſtantibus contrariam ſententiam omnino tenendam eſſe arbitror ex infra ſcriptis concluſionibus cõmuniter a doctoribus receptis, ex quibus pro parte patebit reſponſio ad allegata.

18 ¶ Prima etenim eſt concluſio, † quòd vt quis obtineat in interdicto vti poſſidetis, neceſſe eſt, ꝙ probet ſe poſſediſſe tempore litis conteſtatæ.§.hodie, in ſtitu.de interd.Barto.in l.1.§.fin.colum.pen.ff.vti poſ. in l.naturaliter §.nihil commune.col.pen.ff.de acqui. poſ. Doct.in l.1.C.vti poſſ.& in cap.licet cauſam, de proba. Alexan.in conſi.92.colum.2.in fin.vol.1.in conſi.136.col.2.vol.2 & in conſi. 81.col.1.volu.3.Gozad. conſi.86.in princ.Pariſ.in conſi.112.nu.71.volu.1.Ripa in dicto.§.nihil commune.nu.156.& Berenga. ibi. nu.109. Rui.in conſi,53.in prin.vol.4.& in conſi. 164. nu.8.vol.5.& in conſi.127.in fi.vol.eo. Alcia.in conſil. 440. in prin.vbi inquit, quod in tali interdicto ſi duo prætendant ſe poſſidere, ille obtinet,qui melius probat ſe poſſidere tempore litis conteſtatæ; & ideo, quod articulandum eſt de tali tempore vt quis obtineat. Sed iſti actores non articularunt, neque probarunt ſe poſſediſſe dicto tempore, ergo in eo obtinere non poſſunt.

¶ Nec habet obſtare ſi dicatur, quod præmiſſa cõcluſio poſſet procedere vbi alius medio tempore probaret ſe poſſediſſe,alias ſecus, quia tunc præſumitur poſſediſſe etiam tempore litis conteſtatę. Angel.in §. retinendæ,colum.3. verſi.an ſufficiat,de interd. Affl. in deciſ.344.num.2. Pariſ.in conſil.126.colum.1.vol. 1. Ruin.in conſi.68.col.fi.vol.2.per regulam.l ſiue poſſidetis.C.de proba.ſed in terminis noſtris hoc actum non reperitur, ergo præſumuntur poſſediſſe tempo-
19 re litis conteſtatæ. Quia reſpondetur, quòd † regula dictæ.l.ſiue poſſidetis, non habet locum in interdicto vti poſſidetis, ſed requiritur, quod fiat probatio de præſenti, vt nota.in cap.cum ad ſedem,de reſtitu. ſpol.& in l.prima.§.1.fin.ff.vtrobi.vbi erat differentia inter interdictum vti poſſidetis,& vtrobi,cum in hoc vltimo ſufficiat probare maiori parte anni poſſediſſe, quod ſecus eſt in interdicto vti poſſidetis, vbi requirebatur poſſediſſe tempore litis conteſtatæ, ſed ſi attenderetur dicta l ſiue poſſidetis, nulla eſſet differentia; ita Gratt.in conſil. 50.numero.14.volumine primo. Item reſpondetur,quòd dicta limitatio locum ſibi vendicare non poteſt in caſu iſto ubi actores nõ allegarunt ſe de præſenti poſſidere; nam apud ſcribẽtes

tes hòc pro abſoluto habetur, quod requiritur,quod
actor alleget ſe de præſenti poſſidere, vt præſumatur
ſe tempore litis conteſtatæ poſſediſſe; ita Alexand.in
conſi.88.col.5.in fi.volu.5.in conſi.54.col.pen.vol..eo.
Pract.Papien.in for.libel.turba.poſſ. in verbo, hodie.
Soc.in conſi.59.nu.8.vol.4.Bal. in l.1.in vlti.col. C.vti
poſſ.Rui.in conſi.106.nu.22.vol. 5.& in conſi.164.nu.
20 14.vol.eo. Et ratio eſt, quia † præſumptiones deſcen
dentes ex facto proprio ad hoc vt iuuent, allegari de
bent. Bar.in l.cum quid, ſi cer.pet.Alcia.in tract.præ
21 ſum.præſumptione 21.nu.3.in ſecunda regula.Item †
quotiens lex aliquid præſumit, illud allegari debet,
alias nihil releuat huiuſmodi præſumptio.l.ſi adulte-
22 rium cum inceſtu.§.idem Polioni.ff.de adulte.† quod
procedit etiam, quod ſit notorium, Feli.in c.cum or-
dinem, col.8.vbi etiam Dec.col.2.de reſcript.Maran.
in tract.de ordi.iud.in 6.par.in verſi. ſecundus actus.
nu.143. Curt.iun.in l.lecta.nu. 31.ff. ſi cert.pet. Idem
Dec.in c.ex inſinuatione.in fi.& in c. vt debitus,in 3.
notab. de appel.Iaſ.in l.ex quacunque,col.8.ff. ſi quis
in ius voca.non ierit.

23 ¶ Et ideo videmus, quod licet † bona fides præſu
matur, tamen illa debet allegari. Alexã.in conſil.94.
col.3.& in conſi.116.col.pen.vol.2. Vlterius dicitur,
quod etiã dato quod huiuſmodi allegatio facta fuiſ-
ſet, illa non poteſt ſuffragari dictis actoribus, cum
conſtet ex libellatis ſuis eos non ſemper poſſediſſe,
24 quibus verbis ſtandum eſt, † cum verba libelli fidem
faciant contra producentem.l.cum precum.C.de lib.
cau.Alex.in conſi.78.num.1.vol.7.& ideo ſuper dicta
25 præſumptione vis fieri non poteſt, † cum veritas ſu-
peret præſumptionẽ,vt traditur in l.in rebus.C. de iu
26 re dot.Soc.in conſi.164.col.5.verſi.ad hanc.† quia in
incertis,& non in certis eſt locus præſumptioni.l.con
27 tinuus.ff.de verb.obl. † Item præſumptio tollitur per
probationem contrariam. Pariſ.in conſi.29. num.76.
vol.2. Præterea dicitur, quod illa allegatio poſſet ef
fectum operari, vbi conſtaret, ꝙ in præteritum legi
time quaſi poſſediſſent ius exigendi dictas decimas
cum bona fide, quæ requiritur in dicto interdicto vti
poſſidetis, vt infra dicetur,& non clandeſtine, vt in
terminis noſtris, vbi inſtrumẽtum venditionis in quo
fundari videtur eorum quaſi poſſeſſio factum reperi-
tur inſcio domino Ludouico, domino & poſſeſſore
ſeu quaſi dictarum decimarum, vt per Grat. in conſil.
50.nume.7.

28 ¶ Secunda eſt concluſio, † quod qui vult obtinere
in huiuſmodi interdicto vti poſſidetis, debet proba-
re turbationem ſibi illatam ab aduerſario, alias non
poteſt obtinere.l.1.in prin.l.ſi duo.§.hoc interdicto.ff.
vti poſ. Bar.in d.l.1.§.fi.col.pen.in fin. Alex.in conſil.
136.col.2.vol.2.conſi.81.col.1.volu.3. Ripa in d.§.ni-
hil commune.nu.156. Pract. Papien.in for.libel.tur-
ba.poſ.in verbo, hodie.Pariſ.in conſi.112.nu.72.vol.
1. Ruin.in conſi.53.col.2.in prin.vol.4.& in conſi. 68.
in fi.vol.2.ſed per dictos actores non fuit probata ali
qua legitima turbatio,vt infra dicetur,ergo in hoc in
terdicto per eos intentato obtinere non poſſunt.

29 ¶ Tertia eſt concluſio † quod in huiuſmodi interdi
cto ille obtinet,qui probat de antiquiori poſſeſſione.
Curt.ſen.in citato conſi.24.col.2. in princ. Gozad. in
conſi.86.nu.7. Pariſ.in conſi.126.col.1.vol. 4. & 112.
num.73.vol.1.& Alex.in conſiliis ſupra citatis, ſed
dicti domini actores non probarunt de eorum anti-
qua poſſeſſione ſicut probauit Magnificus dominus
Gaſpar per teſtes idoneos & ſufficientes, vt patet ex
eorum lectura, quorum dicta non tranſcribo, ne vi-
dear membranas occupare, qui clare de ea depone-
re videntur, igitur ſuccumbere debent. Nam * com-
munis eſt doctorum ſententia, quod vbi duo conten
dunt poſſidere, ille obtinere debet, qui probat de an
30 tiquiori poſſeſſione; † quia poſſeſſio iunior partis ad-
uerſæ præſumitur clandeſtina & vitioſa vt per Doct.
in d.c.licet cauſam.

¶ Quod autem iſta quaſi poſſeſſio iuris exigendi ip
ſas decimas ex parte actorum ſit iunior, probatur ex
teſtibus eorum parte examinatis, ſi eis fides adhiben
da venit, de quo tamen dubitatur. Nam incipiendo
a primo, ipſe dicit [che da ſei anni in qua, non ſpe-
cificano] a quibus annis citra ipſe collegit cum Gu-
lielmo Rebuffo negotiorum geſtore domini Gaſparis
decimas in meſſibus frumenti, quas triturari facie-
bat: & poſtea de frumento faciebant duas partes,de
quibus vna accipiebat domina Margarita Brina ma-
ter çapitulantium, & altera dominus Rebuffus nomi
ne domini Gaſparis; nam iſte teſtis non probat niſi a
ſex annis citra, & ſic de poſſeſſione iuniori, ſed plus
dicitur quod nihil probat in fauorem actorum, quia
cum dicat ſimpliciter dictam dominam Margaritam
percepiſſe partem ipſarum decimarum,& non dicat,
quod perceperit nomine filiorum, prout debebat di
31 cere, eius dictum non valet ad commodum filiorũ. †
Nam actus in dubio præſumitur geſtus nomine pro-
prio vt de per ſe, & non vt procurator vel alieno no
mine, vt plene tradit Bar.in l.1.§. nunciatio.ff. de no.
oper.nun.& in l.poſt mortem.ff.quãdo ex facto tuto.
facit l.& magis.ff.de ſolu. Pariſ.in conſi.72.nu.30. vo
lu.2.ergo &c. Et tanto magis hoc dicendum venit,cũ
ipſe teſtis dicat neſcire qua ratione acceperit dictas
decimas prædicta domina Margarita. Item ſecũdus
nihil probat, quia dicit,quod nõ ſciret dicere ſi pars
decimarum, quam percipiebant dicti de Brina eſſet
de parte domini Ludouici, vel aliorum condomino-
rum. Nec ſimiliter reſpectu domini Gaſparis probat
de aliqua quaſi poſſeſſione. Accedit & tertius,qui pa
riter nihil probat, quia deponit de auditu dominæ
32 Margaritæ matris actorum, † quia ſicut ei non crede
retur quia mater. Bar.in l.qui teſtamento.§.quæcun-
que.col.fi.ver.idem in matre. ff.de teſtam.Lanfran. in
c.quoniam contra in verbo teſtium depoſitiones, co
lum.21.verſi.& primo,de teſtib.ita nec ipſi teſti depo
nenti de auditu ipſius. Nam ſicut nõ creditur matri
deponenti in fauorẽ filii, ita nec alii teſti dicenti au-
33 diuiſſe dici ab ea, † ne plus credatur copiæ quam ori
ginali. Craue.in conſi.67.& 41.nu.2.& in conſil.112.
34 nume.13.† quia teſtibus non creditur quorum repel-
luntur auctores.c.fraternitatis, de teſtibus. Quartus
etiam teſtis nihil valide deponit, quia dicit, ꝙ poſ-
ſunt eſſe anni 29. præteriti vel circa, quod Petrinus
pater agentiũ & Ruffinus Frailinus emerunt a q.Ma-
gnifico domino Ludouico Maceto vnam partem de-
cimarũ loci Iſolobellæ, & quod ipſi primo anno poſt
dictam emptionem fruiti ſunt dictis decimis, & hoc
eſt falſum, quia non eſt verum, quod dicti Petrinus
& Ruffinus emerint decimas aliquas a q.domino Lu
35 douico, vt dictum fuit ſupra. Vlterius dicitur, † ꝙ
non reddit rationem dicti ſui, prout reddere tene-
tur, ergo non valet eius dictum.l.ſolam.C. de teſtib.
cap.cum cauſam,extra eod.titu.Afflict. in deciſ. 361.
num.34.

¶ Quintus teſtis etiam non probat, quia deponit
de auditu Petrini, quod emerat partem decimarum
a domino Ludouico, quo caſu ei non creditur, ſicut
non crederetur dicto Petrino hoc affirmanti, per

deciſiones ſupra citatas. Hoc etiam vitio laborant ſe xtus teſtis, ac ſeptimus, & octauus, qui deponunt de auditu matris ac patris ipſorum agentium. Vnde, cum iſti teſtes nihil validi depoñant in fauorem agentium, ſed tale quid per quod demonſtratur quaſi poſſeſſionem ipſorum iuniorem vitioſam ac clandeſtinā reſpectu quaſi poſſeſſionis domini conuenti, quæ optime probata comperitur per teſtes ad eius inſtantiā examinatos. merito ſequitur, quod de aliqua poſſeſſione legitima non fuit oſtenſum.

¶ Vltimo dicitur, quod ipſi teſtes non deponunt, quod tempore litis conteſtatæ poſſederint, vt requiritur etiam, ſecundum Gratum in conſil. 50. nu. 1. & 22.
36 & Riminal. in conſi. 331. nu. 3. † Et in tantum eſt vera huiuſmodi concluſio, vt etiam locum habeat ſi aduerſarius doceat de poſſeſſione iuniori cum titulo, dummodo ille titulus fuerit acquiſitus poſt antiquiorem poſſeſſionem, ita Bal. in diſputatione. Accuſatus de vi turbatiua, col. pen. argu. l. ſi fundus. ff. de fund. dota. Et quia alias quis de facili ſupponeret aliquem a quo emeret, & fingeret ſe titulo poſſidere, Alex. in conſ. 88 col. 3. in princ. vol. 5. Paul. de Caſtr. in conſi. 443. col. 2. vol. 2. quia ille titulus præſumitur habitus ab iniuſto auctore, ſtante poſſeſſione antiquiori alterius partis. Maran. in tract. de ord. iud. in 4. par. in 7. diſtinct. num. 17. Alex. in conſi. 45. col. fi. vol. 3. & in l. ſi de eo. §. fin. in fi. ff. de acqui. poſſ. Bal. in l. data opera, in fi. C. qui accuſa. non poſſ. vbi dicit, quod titulus nihil patrocinatur quando poſſeſſio alterius eſt antiquior. Dec. in conſil. 302. colum. 2. verſic. & iſta concluſio. & in dicto cap. licet cauſam, nume. 22. Gozad. in conſi. 86. nu. 19. Cur. ſen. in conſi. 24, colum. 3. circa principium. Rui. in conſil. 53, col. fin. verſi. & ibi etiam, volu. 4. Soc. Iun. in conſi. 126. num. 28. volu. 1.

37 ¶ Quarta eſt concluſio, † quod quis nō poteſt obtinere in interdicto de quo agitur, niſi ſit in bona fide, alias ſecus. Pau. de Caſt. in l. 1. col. 1. C. de ſeruit. & aqua. Bart. in l. 1. §. hoc interdicto, col. pen. & fin. ff. de itin. actuque priua. Moder. poſt Abb. in c. cum eccleſia Sutrina. nu. 67. verſi. tertio exigitur. de cauſa poſſ. & prop. vbi punctualiter dicit in interdicto retinendę exigi bonā fidem reſpectu eius a quo poſſidetur. Cur. ſen. in citato conſi. 24. col. 2. circa fi. Pariſ. in conſ. 112 nu. 48. vol. 1. Quod probatur ſecundum eum viua ratione quia non debet poſſidere quis clam, vel preca
38 rio ab aduerſario, † quia talis poſſeſſio inducit malā fidem, ſed dicti actores ſunt in mala fide, quia fundantur in poſſeſſione, vel quaſi dicti iuris exigendi. dictas
39 decimas in titulo per eos exhibito, † virtute cuius dicuntur poſſidere. gl. & Doct. in l. quædam mulier. ff. de rei vend. qui quidem titulus eis præbet malam fidē, cum ille habitus fuerit a Iacobo Baudrano patre ipſorum actorum, qui procuratorio nomine quondam Magnifici domini Ludouici Maceti vendidit ius exi-
40 gendi dimidiam decimarum, a quo † nullum habebat mandatum ſpeciale vel ſaltem generale cum libera ad vendendū prout a iure requiritur, l. procurator tutorū, & l. procurator cui. ff. de procur. Alex. in con
41 ſi. 90. col. 2. vol. 2. Quo caſu † cum aſſertio procuratoris vendentis alieno nomine, & aſſerentis ſe habere mandatum, non cauſet bonam fidem, ſi de illo non appareat, imputandum eſt emptori ſi mandatum nō curauit inſpicere; & ideo, cum id non procurauerit, præſumitur malæ fidei. Barto. in l. qui fundum. §. procurator, per illum tex. vbi etiam Imo. ff. pro empto. idem Bar. in l. fi. ff. eod. tit. poſt glo. ibi Feli. in c. ſi diligenti, in fine ſecundæ col. de præſcrip. in l. cum vir, in fin. eo. tit. Balb. in l. Celſus nu. 46. ff. de vſuca. vbi inquit, hanc eſſe veram concluſionem, quod ille qui vendidit tanquam procurator alterius ſemper præſumitur in mala fide niſi appareat de mandato. Alex. in l. qui in aliena. in prin. col. 3. verſ. plus dixit. ff. de acqui. hær. Quod etiā ſit in mala fide probatur ex his, quæ ſcribit Butr.
42 in c. peruenit, in 7. col. de cenſ. vbi dicit, † ꝙ in incorporalibus bona fides non præſumitur niſi probetur. Ioan. Fab. in §. æque, col. 7. & ſequenti verſi. ſed quæritur, & verſi. quis ergo erit modus, inſtit. de act. de mala fide etiam conſtat, quia ſciebat dictas decimas fore quōdam magnifici domini Ludouici, vt per Caſtr. in d. l. 1. in fi. nā in incorporalibus iuribus neceſſe eſt, vt probetur aliquid ex quo bona fides præſumatur. Bar. in d. l. 1. §. hoc interdictū. ff. de itin. actuque priua. Pariſ. in conſi. 112. nu. 48. vol. 1.

43 ¶ Quinta eſt concluſio, † ꝙ quaſi poſſeſſio in iuribus incorporalibus non acquiritur niſi ſciente, & patiente illo, de cuius præiudicio agitur. Bald. in l. 1. & 2. C. de ſeruit. & aqua. c. conquerente, de off. ordi. ſed de ſcientia domini Ludouici, nec domini Gaſparis eſt probatum, nec de ea præſumitur, imo ignorantiam idem dominus Gaſpar allegat, & ſtatim ꝙ ſciuit, prohibuit; ideo pro eo eſt præſumēdum, cum abſen. eſſet a loco Iſolobellæ. l. verius. ff. de probat. Rui. in cōſ. 164. num. 16. volu. 5. Nec obſtat ſi dicatur, ꝙ imo præſumitur ſcientia; quiā in dicto loco erat publica vox & fama, & ſic notoriū, quod dicti actores exigebant dictas decimas: & ea quæ ſunt notoria quis non præſumitur ignorare, ſecundum glo. in l. ſi tutor petitus. C. de pericul. tuto. Bar. in l. Celſus, de vſucap. quia re
44 ſpondetur, † ꝙ quis præſumitur ſcire illud de quo eſt publica vox & fama, in loco in quo habitat & cōuerſatur, ſecus quando eſt abſens, vt in caſu noſtro; quia tunc ignorantia præſumitur eorū, quæ publice fiunt. caſus eſt in c. fi. qui matr. accuſ. non poſſ. vbi dicit tex. quod licet præſumatur quis ſcire denuciationē publice factam, hoc tamen verum eſt, ſi ſit præſens ſecus ſi abſens & in aliena diœceſi. & ideo licet lege cautum reperiatur, quod coniunctus præſumatur ſcire facta coniuncti. l. Octaui. C. vnde cogna. tamen hoc fallit quando eſt abſens, quia tūc ceſſat dicta præſumptio ſcientiæ. Bart. in l. is poteſt, ff. de acquiren. hæred. dum allegat d. c. fi. Rui. in citato cōſi. 164. nu. 19. vol. 5.

¶ Reſtat modo reſpondere ad allegata in contrarium. Non obſtat igitur dum primo dictum fuit, ꝙ ſit probata quaſi poſſeſſio dictorum actorum; quia reſpondetur, vt dictum fuit ſupra in prima concluſione, quod ipſis non prodeſt dicta quaſi poſſeſſio, cum per eos minime probatum reperiatur ipſos poſſediſſe tempore litis conteſtatæ; quod equidem probādum erat, ſecnudum cōmunem concluſionem, de qua per Doct. in d. l. 1. C. vti poſſid. & in c. licet cauſam, de proba. & alios ſupra citatos.

¶ Pariter non obſtat quod probatū ſit de turbatione, quæ requiritur ad obtinendū in interdicto vti poſſidetis; quia dicitur, quod opinio ipſa poſſet militare & locum habere, ſi aliud non eſſet probatum parte dicti domini Gaſparis. Verum, cum ipſe clare demōſtrauerit de antiquiori poſſeſſiōe ſua, & quod de præſenti poſſideat, nō poteſt dici per ipſos actores, quod turbati fuerint in quaſi poſſeſſione exactionis dictarum decimarum vigore illius quaſi poſſeſſionis intermediæ, quæ tanquam iunior præſumitur clandeſtina & vitioſa d. c. licet cauſam, vbi Docto. & per Ruin. in conſi. 164. col. 3. in prin. vol. 5. & per ea quæ ſupra dicta fuerunt in tertia concluſione.

¶Simi-

¶Similiter nõ obſtat, quod dicta poſſeſsio iunior iuncta cum titulo debet præualere antiquiori poſſeſſioni ſeu quaſi prædicti domini Gaſparis, quia reſpõ
45 detur plurib.mod.Et primo,†quod dicta opinio poſſet procedere vbi titulus fuiſſet antiquior poſſeſsione domini Gaſparis,quia tunc uerum eſt, ꝙ dictus titulus cum poſſeſsione iuniori præferretur poſſeſſioni,ſeu quaſi dicti dñi Gaſparis,quamuis anteriori,ita Rui.in conſi.53.col.3.vol.4.vbi dicit ꝙ dicta ꝑ Butr. Soc.& Alex.in locis ſupra citatis hoc modo intelligi debent,ſed in terminis noſtris non conſtat de tali titulo,ergo &c.

46 Item dicitur,ꝙ dictus titulus eſt nullus,†quia habitus ab eo qui non habebat mandatum uendendi, illud ius exigendi dictas decimas,ut ſupra dictũ fuit ergo titulus ipſe pro non titulo habetur l. nec ullam ff.de pet.hær.Affl. in deciſi.228.nu.2. Item reſpondetur,quod etiam dato quod conſtaret de titulo,& poſſeſſione iuniori, tamen ꝙ non præferuntur ſoli antiquiori poſſeſſioni,per ea quæ dicta fuerunt ſupra in tertia concluſione,quæ non repeto.Nec obſtat quod ſaltem qui probat de antiquiori poſſeſſione cõtra habentem iuniorem cum titulo debet allegare & capitulare aduerſariũ clam poſsidere reſpectu antiquioris poſſeſsionis.Quia reſpondetur,quod non conſtat de aliquo titulo legitimo dictorum actorum,& ideo ꝙ de eo non eſt habenda cõſideratio,cum ſit nullius valoris,& momenti.

Vltimo non obſtat, quod poſſeſsio actorum non præſumitur clandeſtina,cum poſſæderint per decem
47 annos. Quia reſpondetur,†quod ſententia ipſa ſibi locum vendicare poſſet vbi habens antiquam poſſeſſionem deſijſſet poſsidere decem annis,per quam deſiſtentiam induceretur obliuio,ut probant deciſi. ſupra allegatæ,quod non eſt in caſu noſtro vbi probatum non reperitur per ipſos actores, quod dominus Gaſpar deſierit per decem annos poſsidere.Imo contrarium probatum fuit, & quod ipſe dominus Gaſpar non mandauit eam obliuioni, vt per Pariſi. in conſi.112.nu.75.& Ripa in c. cum Eccleſia Sutrina. nu.23.de cau.poſ.& propr,Vnde ex his remanent reſoluta omnia fundamenta allegata in fauorẽ dictorũ actorum,& abſoluendus uenit prædictus magnificus dominus Gaſpar conuentus a petitis per eos cum uictoria expenſarum,iuxta no.in l. cum quem temere,ff.de iud.

SVMMARIVM.

1 *Imperator ex cauſa conſtituere poteſt primogenituram in feudis paternis & antiquis.*

2 *Subditis vtilius eſt magis regi per vnum, quam per plures.*

3 *Diſcordiæ plures oriri poſſunt inter Præſidentes ratione communionis.*

4 *Commune,quod eſt negligi ſolet.*

5 *Princeps qcũq; in ſuo dominio ſuperiorẽ nõ recognoſcens primogenituram ex cauſa conſtituere poteſt in feudis antiquis, & paternis.*

6 *Imperator ſine cauſa de plenitudine poteſtatis poteſt feudum ad ius primogenituræ reducere.*

7 *Poteſtas & voluntas in quocunque actu requiritur.*

8 *Duo ſunt in quibus omnium humanorũ actuum cõſtat effectus,poteſtas ſcilicet,& voluntas,quorũ ſi alterum deſit nihil eſt,quod perfici poſſit.*

9 *Conceſsio primogenituræ obtentæ per ſubreptionem redditur nulla.*

10 *Subreptio ipſo iure vitiat priuilegia Principum.*

11 *Quod ampliatur procedere;etiam ſi per ignorantiam vel ſimplicitatem fuiſſet conceſſa.*

12 *Conceſſiones gratioſæ in quibus non eſt facta mentio de quocunque iure tertii etiam modico, reddũtur nullæ,& ſubreptitiæ,etiam ſi tale ius non eſſet omnino efficax.*

13 *Reſcripta vel beneficia propter ſubreptionem ipſo iure vitiantur.*

14 *Ius competens alicui ex cõceſſione Cæſaris difficilius reuocatur per Imperatorem ſubſequentem, quam conceſſio alterius inferioris, ſi de ea Cæſar notitiã habuiſſet.*

15 *Princeps cui nulla facta eſt mentio ſpecialis de cõceſſione prædeceſſoris,non intelligit per clauſulas derogatorias illi derogare voluiſſe.*

16 *Legitimatio redditur ſubreptitia,ſi expreſſum nõ fuit Cæſari,quod bona feudalia recognoſcebãtur ab eo quæ tamen erant antiqua.*

17 *Impetratio feudi in qua non fuit facta mentio Principi,quod extabant deſcendentes de prima progenie redditur ipſo iure nulla.*

18 *Feudum ſecundum communem opinionem dicitur hæreditarium quando conceſſum eſt pro ſe,& hæredibus,& multo magis ſi dictũ fuerit pro ſe,hæredibus,& ſucceſſoribus.*

19 *Succedere volens in feudo hæreditario ſecundum communem debet eſſe hæres primi inueſtiti, vel ultimi.*

20 *Vaſalli defuncti de cuius portione tractatur, quis nedum hæres eſſe debet ſanguinis, ſed & vniuerſalis,vel ſaltem iuſtitutus in re certa a primo inueſtito.*

21 *Agnatus in feudo antiquo hæreditario admittitur in infinitum ſi ſit de deſcendentibus primi acquiſitoris, vel vſque ad ſeptimum gradum quando feudũ primordialiter fecit tranſitum de primo acquirẽte in tranſuerſales.*

22 *Qualitas quæ eſt cauſa,quod quis audiatur,vel admittatur,debet probari.*

23 *Filius ſi agit ad hereditatem paternam uti filius, debet probare filiationem.*

24 *Agens ut agnatus,de quo ſtatutũ loquitur,debet probare ſe agnatum.*

25 *Agens tanquam proximior, debet probare ſe proximiorem.*

26 *Allegans ſe eſſe intra ſeptimum gradum, debet hãc qualitatem probare.*

27 *Statuto ſi caueatur, quod agnati præferantur cognatis, vſque ad tertium gradum, agnatus debet probare ſe eſſe in tertio gradu, vt a ſtatuto requiritur.*

28 *Agens,& temere litigans debet in expenſis condẽnari,etiam ſi reus iniuſtam cauſam foueret.*

29 *Vaſallus habens facultatem teſtandi de feudo poteſt in eo facere ſubſtitutionem.*

30 *Vaſallus inueſtitus de feudo franco, de quo poteſt teſta-*

teſtari, poteſt fideicommiſſum de eo facere.

31 *Vaſallus habens feudum pro ſe & hæredibus quibuſcunque poteſt hæredem inſtituere, ſubſtituere, & fideicommiſſum facere.*

32 *Vendens caſtrum cum pertinentiis, non videtur vendere prædia, vel molendina, ſed tantum iuriſdictionem.*

33 *Vendens fundum cum omnibus iuribus ſuis, cenſetur tantum ea vendidiſſe, quæ ſunt de natura rei venditæ.*

34 *Vendens prædia, quæ habet in tali territorio cum omnibus iuribus ſuis, non videtur vendidiſſe ius colligendi pedagium, nec merum, aut mixtum imperium.*

35 *Imperator cõcedens iuriſdictionem videtur cõcedere molendina, ſecus quando cõcedit caſtrum cum pertinentiis ſuis ad ipſum caſtrum ſpectantibus. quia tunc veniunt molendina acceſſorie.*

36 *Beneficia Principum ſunt latiſſime interpretanda.*

37 *Ius quæſitum ex facto tertii non poteſt mihi auferri ſine conſenſu meo.*

38 *Ius primogenituræ maxima ex parte accedit ad naturam feudi.*

39 *Pater ſicut non poteſt in feudo paterno, & antiquo præiudicare, ita nec iure primogenituræ.*

40 *Ius primogenituræ quando competit ex diſpoſitione, vel priuilegio Principis per patrem tolli non poteſt.*

41 *Vir & uxor ſi Principis auctoritate maioricatum in omnibus bonis ſuis conſtituant, vnus ſine altero, nec vterque ſine Principis conſenſu poterit maioricatum reuocare.*

CONSILIVM X.

ETsi apud legum vertices pro in-
1 dubitato habeatur, †maieſtatem Im
peratoriam ex cauſa primogenituram
conſtituere poſſe in feudis iuriſdictionalibus
paternis, & anti-
2 quis, †cum vtilius ſit ſubditis magis
regi per vnum, quam per plures. l. 2. §. nouiſſime. ff.
3 de orig. iur. †Et propter diſcordias, quæ inter plures
Præſidentes poſſunt oriri ratione communionis. l.
4 cum pater. §. dulciſſimis. ff. de leg. 2. †Item quia quod
commune eſt, ſolet negligi l. 2. C. quan. & quib. quar.
pars debea. lib. 10. vt in terminis decidere videntur
Iaſ. in conſi. 236. volum. 2. vbi conſuluit de caſtris Cõcordiæ
& Mirandolæ regem Romanorum inſpecta
publica vtilitate feuda ipſa potuiſſe reducere ad ius
primogenituræ in præiudicium illorum, qui ex primis
inueſtituris intereſſe prætendere poterant, & in
conſi. 107. per totum, vol. 4. Rui. in conſi. 2. col. 1. vol.
4. Soc. iun. in conſi. 160. num. 43. ver. tota difficultas.
uolum. 2. Tiraquel. in tracta. de iur. primogen. quæſt.
79. Cephal. in conſi. 3. num. 23. vbi ſequendo Iaſo. vbi
ſupra, dicit, quod, & ſi is loquatur in Rege Romanorum,
tamen idem dicendum eſt in quocunque Prin-
5 cipe in ſuo dominio ſuperiorem non recognoſcente
& in conſi. 12. nume. 22. & Soc. ut refert Iaſ. in allegato
conſilio 236. in princ. quod conſilium impreſſum
6 non reperitur. † Item & Cæſaream ipſam Maieſtatẽ
de plenitudine poteſtatis ſine cauſa poſſe feuda ad
ius primogenituræ reducere, vt citant Iaſo. in allegato
conſi. 107. col. 2. & Cephal. in conſi. 12. nu. 21. Ta-
7 men videndum remanet, †quia in quacunque diſpoſitione
Principis vltra poteſtatem requiritur etiam
voluntas. l. cum te. C. de dona. ant. nup. vbi Bal. c. cum
ſuper, de offi. deleg. & ideo prudentiſſime dixit Boe.
8 lib. 4. de conſol. philoſophiæ, † ꝙ duo ſunt in quibus
omnium humanorum actuum conſtat effectus, poteſtas
ſcilicet, & voluntas, quorum ſi alterum deſit, nihil
eſt, quod perfici poſſit, quia nullus aggreditur, qđ
non vult, & ſi poteſtas abſit fruſtra eſt volũtas, Barb.
inter conſilia Cur. Sen. conſi. 66. Dec. in conſi. 198. colum.
2. verſicu. prædictis. Soc. iun. in conſi. 72. numer.
12. volum. 1. conſi. 94. nu. 44. volum. 2. 120. nu. 4. 183.
nu. 8. volum. eo. & in conſi. 118. num. 13. volum. 3. An
conceſſio inueſtituræ facta per Maximilianum q. magnifico
domino Iacobo Carretto de feudis in ea deſcriptis
tanquam de feudo nouo, ſed cum qualitate,
quod habeant vim antiquorum feudorum, & cũ ordine
primogenituræ, ac facultate teſtandi habeat officere
alteri domino Iacobo, vti agnato vocato, & cõprehenſo
in conceſſione feudali, alias facta per quõdam
inuictiſſimum Carolum Quartum quondã magnifico
domino Georgio de Carretto pro ſe & ſuis
hæredib. & de qua nulla habita fuit mentio in inueſtitura
Maximiliani. Et primo aſpectu dicendum videtur,
quod non, ex defectu voluntatis, quoniam, ſi ſciuiſſet
Maximilianus feuda ipſa antiqua prout ſub ſilentio
prætermiſſum fuit, vtique eam non conceſſiſ-
9 ſet, vel ſaltem difficilius. † Et ideo cum per ſubreptionem
obtenta fuerit, ea ipſo iure ex defectu voluntatis
10 tis redditur nulla. †nam ſubreptio vitiat ipſo iure pri
uilegia & beneficia Principum. Abba. & alii in capi.
ad audientiam, de reſcrip. per tex. in l. 1. de natal. reſt.
11 † quod ampliatur procedere etiam ſi per ignorantiã,
vel ſimplicitatem fuiſſet conceſſa, quia ſatis eſt, quod
Princeps veriſimiliter non fuiſſet conceſſurus ſi ſubreptio
ceſſaret, c. conſtitutus. c. ſuper literis, de reſcri.
12 †nam in iſtis conceſſionibus gratioſis de quocunque
iure tertij etiam modico facienda eſt mentio, alias
redduntur nullæ, & ſubreptitiæ. c. ſi proponente, c. ſi
motu proprio, de præbend. in 6. etiam ſi tale ius non
eſſet omnino efficax. Card. & Butr. in c. in noſtra, de
reſcri. Alex. in conſi. 3. colum. 2. verſi. tertio quia, vol.
13 5. Rui. in conſi. 21. nume. 12. volum. 1. † nam ſicut reſcripta
ad beneficia propter ſubreptionem vitiantur
ipſo iure, c. cõſtitutus, c. ad aures, de reſcri. Inno. Io.
* And. & alii * cõiter in d. ca. ad audientiam, ita etiam
ſubreptio uitiat ipſo iure alia priuilegia, & beneficia
Principum, ſecundum Bald. in l. præſcriptione. C. ſi
contr. ius vel vtil. publi. Rui. in conſi. 28. num. 6. volu.
1. & in conſi. 98. num. 14. volum. eod. & eo magis hoc
dicendum venit, cum ius in dictis feudis prædicto domino
Iacobo competat ex priuilegio, & conceſſione
anteceſſoris Maximiliani, videlicet Caroli Quarti, q.
14 dicta feuda cõceſſit, quia veriſimile eſt, †ꝙ difficilius
reuocaſſet priuilegium, & conceſſionem ſui anteceſſoris
quam alterius inferioris, ſi de illis notitiam ha-
15 buiſſet, vt per Roma. in conſi. 327. vbi inquit, † quod
ſi de conceſſione prædeceſſoris non ſit facta mentio
ſpecialis, quod per clauſulas derogatorias non intelligitur
Princeps voluiſſe derogare conceſſioni, & priuilegio
ſui prædeceſſoris, ſequitur Rui. in conſi. 98. n.
15. volum. 1.

¶ Et accedendo magis ad proxima adducitur, qđ
ſcribit dominus meus Rui. in conſi. 36. nu. 13. uerſi. de
ſub-

16 ſubſcriptione, volum.1.vbi ait,†quod legitimatio de qua in caſu ſuo ſubreptitia eſt, quia Comes Ioannes ſimpliciter expoſuit Principi, quod illa bona feudalia recognoſcebat ab eo,& non expreſſit, quod feudum eſſet antiquum, quia potuit credere Imperator quod eſſet nouum,& acquiſitũ ab ipſo Comite, ideo nimirum ſi ad dictum feudum legitimauit facilius, quod vtique difficilius feciſſet, ſi ſciuiſſet illud antiquum. Idem dicit Gozad.in conſi.26.num.41.verſic. duodecimo, vbi tradit impetrationem feudi inefficacem eſſe, ſi Principi narratum non fuit feudum eſſe antiquum, cum illud difficilius tollatur, quam nouũ. Cald.in conſi.primo, in titu.de feud. vbi concludit, † conceſſionem feudi nullam ipſo iure, quia non fue-
17 rat facta mentio Principi, quod extabant deſcendentes de prima progenie. Cum igitur in caſu preſenti ſubreptitia fuerit conceſſio prędicta, ſequitur ꝙ primogenitura magnifici dñi Sinibaldi eſt nulla, ergo ea non debet præiudicare dño Iacobo eius fratri, cui competit ius in dictis in feudis vigore dictæ conceſſionis Caroli Quarti.

¶Quibus tamen non obſtantibus, quæ vere nõ obſtant, vt infra dicetur, contrarium tenendũ arbitror, quod imo dicta conceſſio Maximiliani valeat, & teneat, & quod nullo modo aſpirare poteſt ad dicta feuda dictus magnificus dominus Iacobus vigore allegatæ conceſſionis Caroli Quarti. Ad quod dicendum moueor ex concluſionibus infraſcriptis ab om-
18 nibus communiter receptis. Quarum prima eſt, † ꝙ feudum hæreditarium eſſe quando eſt conceſſum alicui pro ſe,& hæredibus. Bal.& Iſer.in c.1.§. hoc quoque de ſucceſ.feud. feudiſtæ communiter in prælud. feud. Alex.in conſi.55.num.9.volum.4.& in conſi.28. num.13.volum.5.Cur.iun.in conſi.1. nume.11.& in conſi.155.nume.3.Dec.in conſi.185. columnn. 2.& 3. 194.col.2.& 390.num.5.Pari.in conſi.1.num.5.volu. 1.2.num.17.3.colum.2.4.num.27.vbi atteſtatur hanc
* eſſe * communem,& in conſi.5.nume. 2. volum.eod. Rui.in conſi.1.num.12.volum.1.38.num.19. 162. nu. 12.volum.eod.& in conſi.208. num.5.vol.2.Brun. in conſi.18.col.3.verſi.3.in iſtis,& colum.4.verſic.tertio quia.Gozad.in conſi.4.nu.10.conſi.8.n.36.& in conſ. 26.in prin.& nu. 24. & tanto fortius quando dictum fuit, nedum pro hæredibus, ſed etiam ſucceſſoribus. imol.in l.quod dicitur.ff.de uerbo. obl. Alex.Aret.& Soc.in l.Gallus.§.etiam ſi parente.ff.de lib.& poſthu. Pari.in d.conſi.2.nu.19.3.num.10.Cur.iu.in conſi.1. num.11.& in conſi.138.in princip. Dec.in conſi.208. num.8.

19 ¶Secunda eſt,† quod ſuccedere volẽs in feudo antiquo hæreditario debet eſſe hęres primi inueſtiti immediate, vel mediate, videlicet, deſcendentium ab eo, alias ſuccedere non poteſt, Aluar.in c.1.an agna. vel fil.Cur.iun.in conſi.1.nu.11.verſi.ſecundum itaqꝫ
* facio.vbi inquit hanc eſſe veram * & communẽ concluſionem,& in conſi.155.nu.4.Bru.in conſi.18. colũ. 4.vbi poſt Alex.in conſi.10.col.2.vol.3.dicit hãc eſſe communem & in conſi.25.col.2.Dec.in cõſi.208.co. pe.verſi vlt.non obſtat.Pari.in conſi.2.nu. 25.volu.1. conſi.3.nu.17.col.4.nu.28.conſi.13.col 2.& in conſi. 16.col.2.vol.eo.vbi dicit hanc veram,& communem concluſionem.conſi.61.num.31. vol.3. & Cur.Sen.in conſi.82. col.4.

20 ¶Tertia eſt cõcluſio,†quod ad hoc, vt quis admittatur in feudo hæreditario opus eſt, quod nedum ſit hæres ſanguinis, ſed etiam quod ſuccedat in vniuerſum ius primo inueſtito, vel vltimo vaſallo defuncto de cuius portione agitur. Alex.in conſi.19. verſi. non obſtat volum.5.vbi atteſtatur hanc eſſe * communem Cur.Sen.in citato conſi.82.colum.4.& ſeq. vbi concludit in tali feudo hæreditario, quem non poſſe ſuccedere niſi ſit hęres vniuerſalis, ex quo non ſufficit, quod quis ſit de deſcentibus & iungatur ſanguine, ſed requiritur quod ſuccedat in vniuerſum ius primo recipienti vel vltimo vaſallo, de cuius portione tractatur. Sequitur Pari.in citato conſi.2.nu.28. vol. 1.conſi.16.nu.15.& in conſi.23.nu.192.vol.eo. vbi dicit magis communem eſſe vtrumque requiratur, quãuis nonnulli aliter ſentiant. quos intelligendos eſſe arbitror, prout inquit Ruin.in conſi.69.num.16.ver. ad illud reſpondeo, volum.3.vbi dicit opinionẽ, quæ habet, quod ſufficiat, vt quis ſit hæres particularis, procedere quando quis fuit inſtitutus in re certa a primo inueſtito, ſecus ſi a deſcendentib. ab eo, quia tunc requiritur, ꝙ ſit hæres vniuerſalis, quia illud ꝙ dicitur, ꝙ hæres hæredis dicitur hæres primi, procedit quãdo eſt hæres vniuerſalis hæredis.l.fi.C.de hæred.inſtit.

21 ¶Quarta eſt concluſio, † quod in feudo antiquo hæreditario non admittitur quis in infinitum, niſi ſit de deſcendentibus primi acquiſitoris, ſecus ſi ſit de tranſuerſalibus, in quos primordialiter fecit tranſitũ feudum de acquirente in eos, quia tunc ſucceditur, vſque ad ſeptimum gradum. Nicol.de Neap. Iacob. de Beluiſ.& Aluaro.in cap.1.§.ſi Capitanei, de feud. March. Iacob.de S.Georg. in inueſtitura ſua in verbo præſentes, colum.2.Dec.in conſi.85.num.5.Doct. in c.1.§.& quia, qui feud.dar.poſ.Cur.iun.in tra feu. in 3.par.in verſi ſucceſſiue expedito.colum.2. Iaſ.in vſib.feud.in col.27.in fi.Dec.in l.certum.colum.3.C. vnde legit. Cur.ſen.in conſi.48.colum.3.Pari. in cõſi. 23.num.221.volum.1. & ita alias reſpondendo dixi, vt in conſi. meo 3. nume.9.volum.1.Prac.Papien.in for.lib.quo agit.ad reuoca.feu.in gl.nec ſuperſtitibus
* verſi.deinde quæritur, & hanc eſſe Doc. * receptam ſententiam firmat Zaſ.in tract.ſuo feud.in 8. par. nu. 8.quib.concluſionib.ſic firmatis,& ab omnib. vt dixi, communiter receptis, deueniendo ad terminos noſtros, dicendum videtur, quod cum dicta feuda ſint antiqua & hæreditaria, vt admittit dictus dominus Iacobus,& ipſe non probauerit ſe habere qualitates requiſitas, de quibus in trib.vltimis concluſionibus, (vt mihi præſupponitur) videlicet quod ſit de deſcẽdentibus, in quos primordialiter feudum tranſitum fecerit de primo acquirente in deſcendentes, & qui ſuccedunt (vt dixi) in infinitum, vel de tranſuerſalibus, in quos feudum primordialiter tranſitum fecerit de primo acquirente in eos & qui tantum admittuntur vſque ad ſeptimum gradum, nec quod ſit hæres vniuerſalis vltimi defuncti, nec primi inueſtiti in particulari, nec in vniuerſali, quæ omnia probare tenebatur, cum eſſet fundamentum intentionis ſuæ, ꝙ
22 ſuccumbere debet, nam trita eſt regula,†quod qualitas, quæ eſt cauſa, quod quis audiatur, vel admittatur, debet probari l.ei qui.ff.de proba.l. actor. quod aſſeuerat.C.eodem titulo, hinc dixerunt Ange.& Ca-
23 ſtren.in l.libertorum.ff.de his qui not. infa. † quod ſi filius agit ad hæreditatem paternam vti filius, debet probare ſe filium. Dec.in conſi.54.in prin.347.in pri. 351.num.8.471.in princ.& in conſi.576.colum. fina. Cepha.in conſi.82.nume.8. volu.1.Item inquit Caſt.
24 in conſi.69.ſecundum antiquam impreſſionem, ꝙ † q agit vt agnatus, de quo ſtatutum loquitur, debet probare ſe agnatũ. Dec.in conſi.13.col.2.ver.difficultas.

Ceph.

Ceph in d.conſi.82.nu.8.& ideo tradit Dec.in conſi.
25 321.colum.2.†quod ille qui agit tanquàm proximior
teſtatoris debet probare ſe proximiorem. Accedit
quoque quod ille,qui dicit ſe eſſe intra ſeptimũ gra-
dum, debet hanc qualitatem probare per nota. per
26 Alex.in conſi.82.in princ.volu.1.vbi concludit quod
ſi debet probari conſanguinitas intra quartum gra-
dum,non ſufficit,quod teſtes dicant ſimpliciter illos
eſſe conſanguineos,niſi probent quod ſit intra quar-
tum gradum.Sequitur Dec.in conſi.13.colum.2.ver.
27 non ſufficit.vbi dicit,†quod fundans ſe in ſtatuto Lu
cano diſponente,quod agnati præferantur cognatis
vſque ad tertium gradum, debet probare non ſolum
ſe agnatum ſimpliciter,ſed quod eſt in tertio gradu,
vt a ſtatuto requiritur.Idem Dec.in conſi.351. & in
terminis noſtris ita decidere videntur Bru. in conſi.
2.colum.8.ver.quarto,facit in fi.& Pari.in conſi. 16.
num.19.volum.1.& in conſi.23.num.188.vol.eod. &
non tantum debet ſuccumbere, ſed etiam tanquam
28 †temere litigans & agens debet in expenſis condem
nari,iuxta l.eum quem temere.ff.de iud. ubi Bartol.
Pari.in conſi.24.nu.41.vol.3.& in conſi.153.nume.1.
vol.4.etiam ſi magnificus dñs Sinibaldus iniuſtã cau
ſam foueret,l.qui accuſare.C.de eden.Grat.in conſi.
71.nu.19.vol.1.quia quo ad dominum Iacobũ ædes
liberas habet l.loci corpus.§.competit.ff.ſi ſer.vend.
Bru.vbi ſupra.

¶Non obſtant adducta in contrarium, qa illa poſ
ſent procedere & militare quãdo dictus dñs Iaco-
bus eſſet de comprehenſis in conceſſione Caroli,qđ
minime cõprobatum reperitur, vt mihi præſupponi
tur in memoriali ad me tranſmiſſo.

¶Circa ſecundum caput non multum inſiſtã, cum
iam in alio meo conſi.demonſtrauerim ſubſtitutio-
nem ipſam de ipſis feudis fieri potuiſſe, quoniam ne
mini dubium eſt, †quod habens facultatem teſtandi
29 de feudo,poteſt & de eo facere ſubſtitutionem, qđ
patet,quia videmus,†quod habens feudum francum
30 de quo poteſt teſtari,Bald.in auth.rogati,in vlti.col.
C.ad Treb.Cur.Iun.in tract.feu.in 1.par.in 2. princi
pali ſpecie feudi improprii, verſi. ſecundus notabilis
effectus eſt,poteſt de eo fideicommiſſum facere,vt p
Soc iun.in conſi.115.nume.2.& num.32.vol. 2. Hinc
etiam videmus,†quod habens feudum cum clauſula
31 pro ſe & hæredibus quibuſcunque poteſt hæredem
inſtituere, ſubſtituere, & fideicommiſſum facere de
feudo,adeo quod venit in reſtitutione fideicommiſ-
ſi,quia alteratur natura feudi,ita Iaſ.in vſib. feu. col.
18.ver.tertio,limita per tex.in c.1.de feud.non habẽ.
propr.nat.feud.Iac.de S.Georg. in inueſtitura ſua in
verbo.Et cum pacto, quod de ipſo feudo poſſint te-
ſtari.col.5.verſi.quod dixi ſupra.Soc.iun.in conſi. 42.
col.1.vol.3.& in conſi.72.nu.22.vol.1.vbi dicit,quod
quando feudum ſimpliciter hæreditarium,puta con
ceſſum pro ſe,& hæredibus quibuſcunque,vel per ſi-
milia verba generalia,tunc quilibet teſtatoris diſpo-
ſitio in eo valebit,etiam legatum, & veniet feudum
in reſtitutione fideicommiſſi.Bertr.in conſi. 46. vol.
3.ergo idem in terminis noſtris cum data fuerit fa-
cultas per Cæſarem vaſallo inueſtito teſtandi de di-
ctis feudis.

¶ Deuenio ad tertium dubium, in quo quæritur,
an molendina,& alii reditus comprehendantur in di
cta primogenitura, cum conceſſio facta reperiatur
etiam cum iuribus,& pertinentiis ſuis.Et primo aſpe
ctu dicendum videretur,quod non ex his quæ notãt
Imo.& Alex.in l.3.vbi Imo.in fi.ff.de acq. poſſ.dicit,
32 †quod vendẽs,vel tradens caſtrum cum pertinentiis
non videtur vendere,vel tradere prædia, vel molen-
dina, vel alias res particulares ſitas in territorio ca-
ſtri ad ipſum pertinentes, ſed ſolum videtur intelle-
xiſſe de iuriſdictione ipſius territorij, niſi aliud cõſta
ret de mente ex veriſimilibus coniecturis, vt ibi per
eum.pro qua opinione Alex. aliud addit fundamen-
33 tum,dicens†ꝙ vendens fundum cum omnibus iurib.
ſuis,tantum cenſetur vendidiſſe ea,quæ ſunt de natu
ra rei venditæ,vt expreſſe dicit Imo.in ca. ex literis,
de iureiu.Soc.in conſi.47.in 2.& 3.col. Accedit quo-
34 que quod voluit Bal.in l.a procuratore.C.man. †vbi
ſi vendo tibi prædia mea,quę habeo in tali territorio
cũ omnibus iurib.meis,non venit ius pedagij colligẽ
di,nec venit merũ aut mixtum imperiũ, eo quia non
ſunt de natura rei venditæ,ſed aliud ius incorporale
vt per Inn.in d.c.ex literis.

¶ Quibus tamen non obſtantibus contraria ſentẽ
tia eſt de iure verior in terminis noſtris, vt conſtat
ex ſcriptis per Bal.in c.1.de capit.qui.Cur.vend.vbi
35 concludit,†quando Imperator ſolum concedit iuriſ-
dictionem,tunc non veniunt molendina, quia licet
caſtrum ſit ſub imperatore,tamẽ molendina nõ ſunt
imperatoris.l.ſed Celſus,in prin.ff.de contrah.empt.
ſecus quando concedit caſtrum cũ pertinentiis ſuis,
& iuribus ad ipſum caſtrum ſpectantibus, quia tunc
veniunt molendina acceſſorie,arg.l.ſi adoptauero.ff.
de præca.& ita notat glo.in d.c.1. niſi eſſent molendi
na priuatarum perſonarum,quia in generali conceſ-
ſione,vel indefinita nunquam venit,niſi ius concedẽ-
tis.l.traditio.ff.de acquir.rer.dom.& cum Bal.ibi. p-
tranſeunt Aluar.Præpoſ.& Afflict.Iacob.de S.Geor.
in inueſtitura ſua in verbo,de caſtro Rubei.colum.1.
ver.quæro etiam;& in verbo. Et cum molendinis, in
fi.dum ſe remittit ad dicta per Bal.in d.c.1. iaſo.in l.
quominus in 20.q.ff.de flum.& ibi Ripa nume. 130.
Corn.in conſi.321.col.pe.vol.4. & in terminis primo
genituræ ita decidit Ceph.in conſ.3.nu.42.vol.1.vbi
dicit,ꝙ veniunt molendina,cenſus,redditus,prouẽ
36 tus ſub dicta primogenitura,nam cum ſumus†in be-
neficiis Principum ea latiſſime interpretanda ſunt
l.fina.ff.de conſtitu. princip. capitu. cum dilecti, de
donation.

¶ Non obſtant notata in contrarium,quia reſpõ-
detur aliud eſt loqui in domo, vel in poſſeſſione, qa
nihil habet commune fundus,vel poſſeſſio cum iuriſ
ditione,merito vno conceſſo aliud non cenſetur con
ceſſum,ita Bal.in d.l.a procuratore, quod ſecus eſt,
quando eſt facta ſimpliciter conceſſio de caſtris, qa
tunc comprehenditur iuriſdictio,ita iaſo. in d.l.quo
minus,in 20.q.in fi.& Ceph.in dicto conſi.tertio, nu.
48.vbi dicit contraria procedere in terris,ac poſſeſ-
ſionibus particularibus, quæ diuerſo iure ac ſepara-
to ab ipſo caſtro poſſidentur, vt declarat Soci. iun.
in conſi.160.numer. 33. volum. 2. cum enim ab ipſo
caſtro ſint ſeparata, ſurgit diſpoſitio l. Papinianus
exuli ff.de minor.Sed in caſu noſtro bona hæc ſunt
caſtro vnita,& pertinentia, ergo tranſeunt ſub iuri-
bus caſtri.

¶Circa vltimum caput in quo quæritur,an cenſea
tur præiudicatum iuri primogenituræ magnifici do-
mini Philiberti per diuiſionem factam per magnifi-
cam quondam dominam Catherinam de dictis feu-
dis cum magnificis dominis Bartholomæo,& Petro
de Carrettis.Et omiſſis ſuperfluis,concludendum ar
bitror,quod non, quoniam cum per dictam primo-
genituræ conceſſionem factam a Cæſare Maximilia-

no ad inſtãtiã domini Iacobi aui materni dicti domini Philiberti,& cõfirmatam a Carolo Quinto ad ſupplicationem dictæ dominæ Catherinæ ſit quæſitum ius prædicto domino Philiberto, clarum eſt, ꝙ de iuribus dictę primogenituræ non potuit per eam fieri diuiſio aliqua de dictis feudis inuito dicto domino primogenito,& in eius præiudicium. Tex.eſt clarus in l.ſi.ff.de pact.
37 †vbi ius quęſitum mihi ex facto tertii non poteſt auferri ſine conſenſu meo,facit l.cũ a ſocero,vbi notant omnes.C.de iure dot.Gozad.in conſi.42.num.19. vbi ius quæſitum mulieri ex facto patris tolli non poteſt,ipſa non conſentiente, quod etiam procedit ſi in ſpe tantum ius quæſitum fuiſſet, vt tradit Bal.in l.ſi conſtante in ſi.C.de dona. ꝑpter nup.per illum tex.vbi inquit, quod quando ex conſenſu contrahentium, vel occaſione contractus per diſpoſitionem legalem eſſet alicui ius quæſitum in re,vel in ſpe irreparabile, non poteſt ab illo contractu recedi in eius præiudicium eo non conſentiente. cuius ſententiam amplectuntur Iaſ.in d.ſi.col.1.Dec. in conſi.239 col.3.in ſi.verſi.ſed breuiter his nõ obſtantibus,& in conſi.607.nume.12. Rui.in conſi.186. col.pe.num.2.volum.1. Accedit quoque quod dixit Paul.de Caſt.in conſi.161.verſi. applicando igitur, vbi ait,quod per donationem factam a Rege vni, & eius primogenito ac alijs ſucceſſiue omnibus comprehenſis in tali donatione fuit quæſitum ius, adeo quod non potuit fieri præiudicium comprehenſis ꝑ alios anteriores nominatos in alienatione per eos facta,& Caſt.ſequuntur Soc.iun. in conſi.110.col.pen. vol.2.& in conſi.112.nu.2.volum.eod.Dec. in conſil. 468.colum.pen.ver.ſecundo principaliter, & in cõſi. 498.colum.5.vbi etiam inquit,quod per recognitionem feudi factam per dominum Palauicinum,de bonis contentis in primã,& in ſecunda inueſtitura,quæ continet donationem liberam, non præiudicatur poſteris,quibus ius erat quæſitum ex prioribus inueſtituris continentibus liberam donationem,q̃ a tale ius tolli non potuit, nec alterari per dictum dominum Palauicinum.

38 ¶ Secundo facit†nam ius primogenituræ maxima ex parte accedit ad naturam feudi.Soc.in conſi. 47. ver.tertia ratio,vol.3.Pari.in conſi.72.nu.74. volu.4.

39 †Sed pater in feudo paterno, & antiquo non poteſt filio præiudicare,c.1.de ſucce.feu.c.1.de alie. feu.pa. ergo nec in iure primogenituræ.Tiraq.in tra.de iure primoge.q.23.nu.10.

¶Tertio confirmatur hæc ſententia ex no.per eundem Tiraq.in d.tract.q.21.nu.7.vbi dicit,
40 †ꝙ quando ius primogenituræ competit ex diſpoſitione, vel priuilegio Principis,ex quo illud conſequitur primogenitus non a patre aut lege communi, ſed ex illa diſpoſitione Principis ſpeciali,vt per Bar.in l. ſi iuriſiurandi.§.ſi liberi ff.de ope.liber.& Bal.in auth. ſi quas ruinas,col.2.C.de ſac.ſan.eccl. quod illud ius habitũ ſpe firma per patrem tolli non poteſt, cum tranſiuerit in contractum.allegat Pan.in conſi.85.col. 1. vol. 1.quem ſequitur Mod.in conſue.Pari.in §. 85.gl.3.q. 2.in fin.

¶ Vlterius facit,quod interrogatus reſpondit Bo-
41 logn.in conſi.62.in primo dubio,vbi inquit, †ꝙ ſi vir & vxor Principis auctoritate maioricatum cõſtituerunt in omnibus,aut certis quibuſdam bonis ſuis, ꝙ vnus ſine altero,nec vterque ſine conſenſu Principis poterit huiuſmodi maioricatum reuocare. Sequuntur Tiraquel. in d.tract.q.8.nu.7.& Ceph. in cõſi.12, nu.33.vbi inquit,teſtatorẽ in ſuo teſtamento nõ poſſe præiudicare iuri primogenituræ,nec poſſe primogenitũ ſine cauſa priuare ad inſtar legitimæ, & ꝙ ſicut in conſtitutione maioricatus requiritur conſenſus domini,ita & in eius deſtructione.

SVMMARIVM.

1 *Multiloquium ſolet prudentiſſimos ſtomachari.*

2 *Veritas mater eſt iuſtitiæ.*

3 *Veritati omnia cedunt.*

4 *Qualitas aliqua vbi in inquiſitione deducitur, vt ſequatur condemnatio, ſi ea non probatur, abſolutio ſequi debet, & præſertim quando ſuper tali qualitate fundata eſt principaliter intentio inquirentis.*

5 *Verbis iudicis in inquiſitione poſitis, non creditur ſine probatione.*

6 *Actore non probante reus debet abſolui.*

7 *Dolum allegans, illum probare tenetur.*

8 *Bonus quilibet præſumitur.*

9 *Dolus probari debet ex indiciis perſpicuis.i. claris, & manifeſtis.*

10 *Qualitas deducta in inquiſitione, quæ neceſſario apponeuda non erat, ſi probata non ſit, condemnatio ſequi non debet.*

11 *Animus per teſtes probari non poteſt.*

12 *Animus eſt quid latens in corde, quid inuiſibile, & res quæ non poteſt percipi aliquo ſenſu corporis, et qui a ſolo Deo cognoſcente.*

13 *Inquiſitio ſi contineat, quod quis protulit aliqua verba animo & intentione iniuriandi aliquem, ſi non probetur de tali animo, & intẽtione, inquiſitus abſoluitur, quoniam dictis verbis non ſtatur, ſi qualitas non probetur.*

14 *Animus verus per actus exteriores non comprehenditur, ſed ficte*

15 *Damnari quis ad mortem non poteſt ex inditiis indubitatis.*

16 *Animus verus per actus exteriores poteſt comprehendi quando præciſe tenderet ad delictum, alias ſecus.*

17 *Verbum iniurioſum, licet in dubio præſumatur dictũ animo iniuriandi, tamen id locum habet vbi alia coniectura ſumi non poteſt, alias ſecus.*

18 *Abſolutio ſequi debet vbicunque aliquid deducitur in inquiſitione, quod etiam ſi probatum eſſet, non inferret delictum.*

19 *Inquiſitio calumnioſa vbi formatur, inquiſitus cõparere poteſt per procuratorem*

20 *Exceptio quod delictum eſt impunibile, impedit litẽ ingreſſum*

21 *Delictum vbi non eſt punibile, ſuper eo non poteſt formari inquiſitio.*

22 *Animum delinquendi nõ habet, qui opponit exceptionem, vt alium ab intentione repellat.*

23 *Dolus imputari non poteſt ei qui iuris ſui conſeruãdi cauſa aliquid egit.*

24 *Illatio recta non fit ex ſeparatis.*

25 *Reſcripta Principum, quæ ſunt contra ius, obſeruari non debent.*

Pau-

26 *Paupertas non eſt de genere malorum.*

27 *Delictum in dubio non præſumitur.*

28 *Caſtellanus, qui ex cauſa nobilem loco ſui conſtituit, excuſatur ſi nobilis tradit arcem inimicis.*

29 *Poteſtas nobili aſſignare poteſt ciuitatem pro carcere.*

30 *Statuto ſi caueatur, quod accuſatus pro delicto poni debeat in carcere, illi ſatisfactum dicitur, ſi officialis dedit nobili ciuitatem pro carcere.*

31 *Nobilis non debet ita duriori carcere mancipari ſicut plebeius.*

32 *Teſtibus nobilibus magis creditur, quam pluribus uilibus, vel ruſticis.*

33 *Intellectus hominis debet eſſe benignus.*

34 *Verba vbi poſſunt trahi ad falſum & non falſum, fit interpretatio excluſiua facultatis.*

35 *Ex præterito in præſenti non præſumitur quo ad præſumptionem delicti.*

36 *Præſumptio quod quis non præſumatur delinquere tãquam potentior tollit aliam præſumptionem.*

37 *Verba teſtium deponentium aliquem dixiſſe, ego vlciſcar de tali, debẽt intelligi de vindictæ licita per viam iuris & iuſtitiæ.*

38 *Delictum quando poteſt iudicari grauius uel leuius, interpretatio ſumi debet quod ſit leuius.*

39 *Verbum, quod poteſt importare iniuriam, vel non iniuriam, accipi debet in mitiorẽ partem, vt nõ ſonet in iniuriam.*

40 *Liber Iudæorũ, in quo ſunt ſcripta verba ignominioſa Chriſti, præſumitur ſcriptus, vt euitetur delictum ante aduentum Chriſti.*

41 *Verba, ruina ruina, prolata per aliquem, interpretanda ſunt, vt euitetur de ictum ad non deprauatum ſenſum.*

42 *Verbum violenter, poteſt intelligi actiue, & paſſiue.*

43 *Verba teſtis ambigua debent intelligi contra proferentem.*

44 *Iniuria non committitur ſine effectu, & caſu iniuriandi.*

45 *Animus iniuriandi in dubio non præſumitur.*

46 *Error iuris licet non præſumatur, tamen potius error quam dolus præſumendus eſt.*

47 *Error iuris potius præſumitur, quam donatio & mala fides.*

48 *Verbum dubium & obſcurum declaratur per proferentem.*

49 *Dependentia ab animo alicuius probatur eius iuramento.*

50 *Verba confitentis in dubio in eius fauorem interpretari debent.*

51 *Coniunctus non præſumitur aliquid dixiſſe in iniuriã coniuncti.*

52 *Accuſationem non probans ratione coniunctionis excuſatur a calumnia.*

53 *Dolus non ſolet committi aduerſus perſonam non maliuolam.*

54 *Ceſſante cauſa doli, debet ceſſare doli præſumptio.*

55 *Dolus non ſolet committi ſine animo lucrandi, & ſine cauſa.*

56 *Falſitas nõ præſumitur dolo commiſſa a notario, niſi quando conſequitur emolumentum.*

57 *Dolus ex receptatione alicuius perſonæ, uel rei non præſumitur cõtra receptãtem ſi commodum ad eũ non peruenit.*

58 *Doli ſuſpicio ceſſat cõtra rapientem puellam quando ex raptu commodum non ſentit.*

59 *Dolus nõ præſumitur in mendace, qui nullum commodum ex mendacio conſequitur.*

60 *Dolus nõ præſumitur in eo, qui facit aliquid, quod cedit in ſui damnum.*

61 *Propoſitum principale attendi debet.*

62 *Turbatio reipublicæ ſi cauſata fuit ſecundario ex diſſenſu priuatorum, hi puniri non poſſunt, vt turbatores reipublicæ, cum principaliter nõ tenderẽt ad ipſius turbationem.*

63 *Statutum puniens leuantem rumorem in loco, nõ habet locũ in eo, qui percutiẽdo inimicum ſuum incidenter rumorem leuauit.*

64 *Præſumptio iniuriæ ceſſat in eo, qui literas ſcripſit efficiali Principis.*

65 *Fatuum eſt latrare contra eos, qui mordere poſſunt.*

66 *Argumentum a communiter contingentibus, eſt validum in iure.*

67 *Præſumptio doli ceſſat in eo, qui verba profert in publico.*

68 *Veriſimilitudo attendi debet.*

69 *Voluntas loquentis interpretanda eſt ſecundum magis ueriſſimile.*

70 *Veriſimilitudinem maxime ponderare debent iudices in veritate deprehendenda.*

71 *Iudex fidem adhibere non debet veriſimili.*

72 *Veriſimilitudo attẽdi debet quãdo cõſonat iuri communi, & rationi*

73 *Probationes quãdo ſunt hinc inde pares, tunc magis eſt credendum teſtibus concordantibus cum iure communi.*

74 *Veriſimilitudo eſt cognata naturæ.*

75 *Præſumptio an aliquid doloſe factum fuerit, vel erronee, ex qualitate perſonarum deprehenditur.*

76 *Pœna quãdo imponitur cõſideranda eſt perſona an ſit nobilis, vel ignobilis.*

77 *Qualitas facti ex qualitate perſonæ facientis præſumitur.*

78 *Primum & ultimum demonſtrat volũtatem & intẽtionem medii.*

79 *Præſumptio medii ſumitur ex extremis.*

80 *Poſſeſſio continua probatur per extrema.*

81 *Lubricum linguæ non ita de facili ad pœnam trahi debet.*

CONSILIVM XI.

1 OMiſſo multiloquio, † quod prudẽtiſſimos ſolet ſtomachari, vt exordiar cũ Are. in conſi. 6. in princ. &
2 inhærendo † veritati, vt decet, q̃ eſt mater iuſtitiæ. Bal. in l. libertini, ff. de ſta. ho. † & cui omnia cedunt. c.
3 fraternitatis, de frig. & male. c. veritati. 8. diſtin. in præſenti caſu dicendũ uenit, quod D. V. abſol-

abſoluendus veniat a contentis in inquiſitione ex plu
* ribus. Et primo ex * communi concluſione, quæ ha-
4 bet, † ꝙ vbi in inquiſitione deducitur aliqua qualitas,
vt ſequatur condemnatio; ſi ea non probatur, abſolu-
tio ſequi debet, & maxime quando ſuper tali qualita
te fundata eſt principaliter intentio inquirentis. Marſ.
5 in conſi. 48. nu. 16. & in conſi. 57. nu. 18. † quia non cre
ditur verbis iudicis in inquiſitione poſitis ſine proba-
tione. Fulg. in conſi. 107. col. 2. quem ſequitur Deci. in
conſi 170. col. 2. & in conſi. 189. col. fi. Marſ. in pract. cri
mi. in §. conſtante. nu. 16. & in d. conſi. 57. nu. 15. Sed in
inquiſitione formata contra dictum V. dicitur, ꝙ dolo
ſe ſcripſit contra Principem ſuum illuſtriſsimum con-
6 tenta in literis fuiſ† quod quidem probatum nõ com
peritur, ergo abſoluendus. l. qui accuſare. C. de eden.
7 Regula enim eſt trita, † quod fundans ſe in dolo illũ
8 probare tenetur. l. quotiens. §. qui dolo. ff. de probat. †
nam quilibet præſumitur bonus & non doloſus. l. meri
9 to. ff. pro ſocio. † & quidem inditiis perſpicuis, ideſt
claris & manifeſtis. l. dolum. C. de dolo. Craue. in conſ.
8. col. 1. Soc. iun. in conſi. 37. nu. 27. vol. 2, & in coſ. 178.
num. 23. vol. eo. & in proprius terminis ita cõſuluit De
ci. in conſi. 256. col. 3. & vltra cum Marſi. in conſi. 7. nu.
59. Soci. iun. in conſi. 37. nu. 34. vol. 2, & in conſi. 36. nu-
1. volum. eod. imo plus dixit Barto. in l. is qui reus, ver
10 ſi. venio ad queſtiones. ff. de pub. iud. † quod ſi aliqua
qualitas deducta eſt in inquiſitone, quæ non erat ap-
ponenda neceſſario, ſi ea non ſit probata, ſequi non
poteſt condemnatio. ſequit Marſil. in citato conſi. 7. nu
me. 68. Alex. in conſi. 159. col. 1. vol. 6. & Ruin. in conſi.
20. col. 2. volu. 5.

¶ Secundo dicitur, ꝙ abſolui debet; quia in inqui-
ſitione dicitur animo & intentione vt incuteret timo-
rem Illuſtriſsimo ſuo Principi, &c. qui animus proba
11 tus non videtur, nec mirum † cum non poſſit per te-
ſtes probari. Innoc. in c. ſuper hoc, de renun. Bald. in
l. ſi quis filio. §. eius qui. ff. de iniuſt. & rup. teſta. † nã ani
mus eſt quid latens in corde, quia inuiſibilis, & res
quæ non poteſt percipi aliquo ſenſu corporis, & qui a
ſolo Deo cognoſcitur. gl. in l. 2. ff. de interrog. act. Marſ.
in conſi. 96. nu. 7. & in terminis Rui. in conſil. 81. col. 2.
12 vol. 4. vbi inquit, † ꝙ ſi in inquiſitione dicatur, ꝙ quis
protulit talia verba animo & intẽtione iniuriandi ali-
quem, quia iſtud non præſumitur, ſed potius contra
rium, quod ſi non probatur de tali animo & intentio
ne reus debet abſolui, quod ſubdit etiam procedere,
ſi conſtaret ex inquiſiti confeſſione, ꝙ ipſe ſcripſerit
talia verba. Nec habet obſtare, quod animus etiam
per actus exteriores comprehendatur. l. tertia. §. diuus
13 Adrianus. ff. de ſicar. quia reſpõdetur, † quod animus
verus per dictos actus non dignoſcitur, ſed fictus; quæ
fictio locum non habet nec eſt ſufficiens ad pænã cor
14 poralem imponendam, quod patet; quia † ex inditiis
indubitatis quis ẽt non poteſt damnari ad pœnã cor-
poralem. Gand. in tract. malef. ſub rub. de præſump. &
ind. indub. Marſ. in conſi. 96. nu. 10. item reſpondetur,
15 ꝙ iſtud poſſet habere locum vbi † per actus exteriores
animus preciſe tenderet ad delictum, alias ſecus, vt
in caſu de quo agitur, vbi verba alio modo interpre-
tari poſſunt, quam ad delictum, vt infra dicetur. Pro
qua opinione facit, quod voluit Ruin. in conſil. 145.
16 num. 16. vol. 5. vbi dicit, † quod licet in dubio verbũ
iniurioſum præſumatur dictum animo iniuriandi, ſi
non probetur contrarium, tamen illud procedit vbi
alia coniectura præſumi non poteſt; quia non poſſet
excuſari aliquo errore vero, vel præſumpto alias ſe-
cus quando ſunt coniecturæ veriſimiles. rurſus Rui.
in conſil. 1. num. 5. verſi. nec obſtat, volum. 5.

17 ¶ Tertio facit vbicunque † aliquid deducitur in in-
quiſitione, quod etiam ſi probatum eſſet, non infer-
ret delictũ pro quo inquiritur, abſolutio fieri debet.
Signo. in conſi. 125. col. 1. verſi. eſto Bald. in conſi. 425.
volum 5. quos ſequitur Deci. in d. conſil. 256. colum. 1.
nam talis inquiſitio tanquam calumnioſa repelli de-
bet, iuxta glo. in l. qui cum maior. §. ſi patris, in verbo
calumnioſam. ff. de bon. liber. Et ideo dixit Marſil. in
19 in conſi. 49. nu. 60. ꝙ † quotiens contra aliquem forma
tur inquiſitio calumnioſa, talis inquiſitus poteſt com
parere per procuratorem, vt dixit Cy. in l. reos. C. de
accuſa. quod dictum refert, & ſequitur Bal. in l. 2. C.
vt nemo priuat. quod dicit notandum, idem Marſil. in
pract. ſua in §. ſequitur. num. 29. quem ſequitur Rub.
20 Alex. in l. penul. §. ad crimen. nu. 95. ff. de publ. ind. † Ex
ceptio enim quod delictum eſt impunibile impedit li
tis ingreſſum. Barto. in l. ſi ſeruus C. de his qui ad ecc.
conf. Iaſ. in l. nam & poſtea, in 1. col. & 2. de iureiur.
21 Bar. & alii in l. vbi pactum. C. de tranſact. vbi † quando
delictum non eſt punibile, in eo & ſuper eo nõ poteſt
formari inquiſitio. ſequitur Marſi. in conſi. 128. nu. 25.
& in pract. ſua crim. in §. poſtquam. nu. 102. Sed ex ver
bis dictarum literarũ ſuper quibus eſt formata inquiſi
tio, nullum oritur delictum punibile; quia licet in
eis dicatur, [che la petitione e richieſta fatta li ſia ſo
pra le ſorze ſue, trouandoſi tanto eſauſta la vniuerſi
ta e roninata come ſi troua, e che di piu ſia con poca
ragione per queſti ſuoi benedetti priuilegi;] tamẽ ex
his non poteſt inferri ad aliquod delictum, cum ver-
ba dicta videantur pro conſeruatione priuilegiorum
22 ſuorum, & ſic pro iure ſuo conſeruando. † nam ani-
mum delinquendi non habet, qui opponit exceptio-
nem, vt alium ab intentione repellat. c. cum dilectus,
23 de ord. cogn. † Item dolus imputari non poteſt ei qui
ſui iuris conſeruandi cauſa aliquid egit. l. 1. §. quod
ait prætor. ff. de incend. rui. nauf. & ideo dixerunt Dec.
in conſi. 256. Iaſ. in conſi. 167. in 4. volu. & Rui. in conſi.
145. vol. 5. qui omnes tres conſuluerunt in vno caſu,
quod delictũ ſeditionis & tumultus nullo modo pro-
bari videtur ex eo ꝙ dominus Paris Cereſarius nobi-
lis Mantuanus dixiſſet Illuſtriſsimum Marchionem
Mantuæ dominum ſuum maleſacere transferendo car
ceratos de loco Aſulę ad ciuitatem Mãtuæ; quia hoc
facere non poterat, cum eſſet ſeparatæ iuriſdictionis;
quoniam iſta verba ſunt valde diuerſa a tumultu & ſe
24 ditione. † Vnde ex diuerſis recta non fit illatio. l. fin. ff.
de ſepara. Item quia tale delictum quod Princeps ma
leſaciebat, non continent iniuriam nec contumeliam
Principis, ex quo ſunt fundata in iure, & leges pre-
25 cipiunt, † quod reſcripta Principum, quæ ſunt con-
tra ius, non debeant per officiales obſeruari, nec iſtud
grauiter ferre debent Principes, per tex. in c. ſi quan-
do, de reſcrip. ibi, patienter ſuſtinemus ſi nõ feceris,
quod nobis praua inſinuatione ſuggeſtum fuit. Item
nec ex aliis verbis ſequentibus dum dicitur; Vedo
che ſua Signoria ſta ferma in voler tutta la ſomma adi
mandata, e che eſſendo Signore & patrone come è,
li pare ſtrano non eſſer obedito e compiaciuto, che ſa
ria molto conueniente al popolo al qual pare di ha-
uer molta ragione di contradire per la pouerta et im-
potentia ſua, la qual ſenza dubio è molto maggiore
che non ſi crede per li ſuoi priuilegi, delli quali è mol
to geloſiſsima. Quid dicta verba continentia pauper
26 tatem † quæ non eſt de genere malorum. Spec. in tit.
de teſte. §. 1. verſic. item quod eſt pauper. Innoc. in c. ſe
des apoſtolica, de reſcript. plus & conſeruationem

27 priuileginrum, non poſſunt ad delictum trahi, † quod
in dubio non præſumitur.l.meritn .ff.pro ſncin.& ma-
xime in nobili, pro quo multum præſumitur. gl.in c.
illud.4n.diſtin.& iden dicit Io.Andr.in addit. Spec.in
28 tit.de loca.ſuper rubr.in fi.ſuiſſe excuſatum † quẽdam
Caſtellanum, qui ex cauſa conſtituit loco ſui quendã
nobilem, qui poſtea tradidit arcem inimicis. nam fuit
excuſatus, quia non erat præſumendũ, ꝙ nnbilis pro
ditionem faceret, ſequitur Iaſ.in l.ſi pecuniam. §. fin.
in fi.ff.de cond.cau.data etiam nnn ſecu.vbi etiam alle
gat dictum ſingulare Ang.in l.qui in carcerẽ, ff. quod
29 met.cau.vbi dicit,† ꝙ pnteſtas poteſt aſſignare vni no
bili tntum palatium prn carcere, imo tntam ciuitatẽ,
30 & qund ſingularius eſt, qund ſatisfacit † ſtatutn diſpo
nenti, qund accuſatus prn delicto debeat poni in car
cere, quod inquit diligenter notandnm Iaſ.in l.admo
nendi.col.20.ff.de iureiuran.Paris de Puteo in tract.
ſindi.ſol.26.col.2.verſi.carcer.facit etiam qund voluit
31 Ang.in l.ſi a bonæfidei.ff.de rei vend.vbi dixit, † quod
nnbilis nnn debet ita duriori carcere mancipati, ſicut
plebeius. ſequitur Foller.in pract.crim.in ver. vel car
cerentur.num.5.& quod dixit Bal.in l.teſtium col.fin.
32 C.de teſtibus,vbi inquit, † quod plus creditur teſti-
bns nobilibus, quam pluribus vilibus vel ruſticis.Cra
ue.in conſi.6.nu.23.immo plus dicitur ꝙ ex dictis ver
bis comprehenditur bonus animus, dum dicitur.
[Veddn che ſua Signnria ſia ferma in voler tutta la
ſnmma dnmandata, & eſſendo Signote è patrone co
me è lipare ſtrann non eſſer nbedito & cnmpiaciuto,
che ſaria mnlto cnnuenientemente.] pōdera iſta ver
ba vltima, quę ſonant in bnnam partem, & quæ attẽ
di debent. ſi vero ſit fundamentum in aliis verbis ſe-
quentibus; [nō mancbann mormnramenti che oltra
li altri priuilegi fra quali è cbiaramẽte promeſſo, che
la extra nō poſſa eſſer grauata da qnal ſi vnglia ſtrunr-
dinaria graueaza, ne impreſto, ne donatino;] qund
importent delictum, negatur; quia qund ſit tale pri-
uilegium deponit dominus Ioannes Galia, qui dicit,
quod priuilegia fuerunt lecta a domino Frãciſco Cre
na; ſub palatin cōmunitatis in præſentia dnmini Bar
thnlomei Spinulæ & ipſius Galliæ, & quod lectis ip-
ſis priuilegiis fecit ſibi dare copiam, quam iterum le-
git, & reperiit qund tennr erat, [che la vniurrſita nō
poteſſe eſſer grauata ne d'impreſto, ne d'altra grauez
za.] & ſic appatet, ꝙ iſta verba unn ſnerunt dicta ad
alium finem, qnam ad demonſtrandum ꝙ ipſi non te-
nebantur ad ſolutinnem requiſitam; ſtante forma pri
uilegii prædicti; vnde talia verba nnn pnſſunt ſnnare
in delictum & offenſam.

¶ Vlterins dicitur, quod ipſe non tenetur prnbare
huiuſmodi murmuratinnem, cum ſatis pateat ex me-
mnriali inſertn in proceſſu,& ex teſtibus examinatis,
quod totum ſuum conatum faciebat ipſa vniuerſitas
in priuilegiis ſuis, de quibns per inquiſitũ petita fuit
cnpia ſæpiſsime, vt magis demonſtrare poſſet verita-
tem enrum, quæ continentur in literis, de quibus ſu
pra, & quam habere non potuit. ſi autem ſit vis in a-
liis verbis,[vi è queſto principaliſsimn che la vniuer-
ſita quando venne in mano delli Signori ſuoi anteceſ-
ſnri del Verme,ſe gli dnnn ſpontaneamente, & ſnla-
mente per quantn duteria la linea maſculina, la qual
mancandn, la vniuerſita torni in liberta ſna antica, et
ſe bẽ al preſente forſe nnn ſonn in eſſere di cercar ne
prnſequir queſte ſue pretenſioni, non mi par pero be-
ne il mal contentargli & diſperatli] qund ea ſnnent
in nffenſam dnmini; quia reſpondetur, qnod quan-
tum ſit ad primum caput expreſſe dictum fuit per

agentes vniuerſitatis in memoriali dato Galiæ & con-
ſocin qnandn eos tranſmiſſerunt. L.vt patet in cap.3.
ꝙ deberent notificare dnmino quẽadmodum vniuer-
tas non erat de comitatu, ſed quod propter antiquã
& ſinceram affectionem, quã ſemper portarunt ver-
ſus banc Illuſtr.domum, & eius merita, ſponte ſe de-
derunt, & ex ſua meta liberalitate, & nb id qnod in
petitione erat facienda differentia inter ipſam vniuer
ſitatem,& olia loca comitatus. [Et licet addita fue-
rint illa verba;] e ſe ben al preſente &c.] tamen illa
non ſunt capiẽda in malam partem, ſed qnod potius
bnnn zelo dixerit, vt euitarentur amaritudines, quæ
cauſantur aliquandn ex iſtis impoſitinnibus, in qui-
bus bomines exiſtimant ſe vltra grauari, quam impor
tent fortunæ & vires ſuæ. Nam iſta verba debent ta-
33 liter intelligi, ꝙ ſint excluſiua delicti d.l.merito,† cum
intellectus hominis debet eſſe benignus. Bal. in l.mo
ueor.C.ſi ſer.expor. & in delictis ſemper præſumitur
pro eo, quod excuſat. Bal in l.precibus.col.7.C.de im
34 pub.& alij ſubſti. Et ideo nns videmus, † ꝙ vbi verba
poſſunt trahi ad ſalſum & non falſum, ſit interpreta-
tio excluſiua falſitatis. Dec.in conſi.36.col.2.cnnſ.102
col.1.Alcia.in tract.de præſump.in 3.regula pręſump.
13.Ruin.in conſi.14.nu.3.& 7.volu.5.& in conſil.146.
nu.27.vol.eod.Marſ.in conſi.51.nu.3. Hinc etiam di-
xit Ruin.in conſi.162.in fin.volum.4. † qund licet de
35 præterito præſumatnr in præſens.l. ſiue poſſidetis.C.
de probatio.tamen iſtud locum non habet qun ad in-
ducendam pręſumptionem delicti; immo † iſta prę-
36 ſumptio, qund quis nnn præſumatur delinqnere, iu-
xta d.l.meritn, tanquam pntentior tnllit aliam præ-
ſumptionẽ; & ſic facit vt de præteritn in præſens non
præſnmatur. Accedit qunque qund nnt.Alex.in conſi.
188.nu.7.vol.7.vbi ſi † probatur per teſtes aliqnem di
37 xiſſe; egn vlciſcar de tali, talia verba debent intelli-
gi de vindicta licita per viã inris & inſtitiæ; ſeqnitur
Craue.in conſi.151.num.18. Item & dicta per Crane.
in conſi.6.nu.69.vbi arguẽdo de parte ad totum per l.
quę de tota.ff.de rei vendi.dicit, qnod ſicut in dubio
quãdo poteſt fieri interpretatin, quod aliquod ſit de
lictum & non delictum, debet ſumi interpretatio,ꝙ
delictum ceſſet; eodem modo † quando poteſt fieri
38 interpretatin, qund delictum ſit grauius vel leuius
debet admitti interpretatin vt iudicetur delictum le-
uius & minus.l.præſes.ff.de pœn.Ruin.in cnnſil. 165.
numero octauo,volum.qninto.Niconic. in rubrica de
oper,no.nunc.numero 69.Rui.in conſi.122.numero 8.
vol.4.& in conſil.1.nnm.3.volum.5. Si vern & vltimo
ſit etiam capitale in alijs verbis. [Queſto popolo è
mnlto ſenſitiuo, & facile cnn le occaſinni a leuarſi le
ſue voglie,& alle volte non è in mann de bunni & di-
uoti rafrenare animali di tanti capi.] quod talia ver
ba dicta ſint in nffenſam Domini vt magis eum terre-
rent, & ad hoc vt condeſcendatur ad vota ipſius v-
niuerſitatis. dicitur, quod ea intelligenda ſunt ad ex
cluſinnem delicti, & quod ſumenda eſt interpretatio,
quod dicta ſunt ex bnno zelo, & animo moleſte fe-
rendo ipſe dnminus. V. huiuſmodi requiſitinnem
propter affectionem ſuam erga dominum, cogitan-
dn quod ſępenumero dominus prnpter hniuſmodi re
quiſitinnes & exactiones a ſubditis perdit ſtatnm, &
iſta interpretatin omnino ſumi debet ex his, quæ di-
xit Barto.in cnnſil.108. vbi inquit, † quod quando
39 vnum verbum profertur, qund poteſt importare in-
iuriam vel non iniuriam, debet accipi in mitiorem
partem, videlicet quod nnn ſonet in iniuriam, ſequi-
tur Marſil.in conſilio.21.numero.9.51. numero.32. &

132.nu.

232.nu.10.in rubrica de fideiuſ.nu.61.Ruin.in conſil. 81.num.3.volum.4.& ex not.per Alex. in conſil. 233.
40 col.2.vol.6.vbi dicit,† quod ſi reperiatur liber Iudæo rum,in quo ſint ſcripta verba pertinentia ad ignominiam & iniuriam Chriſti crucifixi,ſi non apparet quonam tempore liber ipſe ſit factus,nõ præſumitur ſcriptus poſt aduentum Chriſti, ſed ante, vt ceſſat delictum iniuriæ, ſi ergo Iudæus Chriſti inimicus in dubio non præſumitur aliquid dixiſſe vel ſcripſiſſe ad iniuriam Chriſti, quanto minus præſumi debet crimen offenſæ in ſubdito contra dominum ſuum; ita in terminis arguit Craue.in conſi.9.nu.20.verſ.& in terminis. Item faciunt dicta per Dec. Iaſ.& Rui. in con
41 ſiliis ſupra citatis, vbi tradunt, † quòd quamuis per verba, ruina, prolata per dominum Paridem poſſint trahi ad aliquem deprauatum ſenſum, puta ꝙ dominus Marchio Illuſtriſsimus erit ruina terræ Atulæ, tamen ꝙ hoc modo capi nõ debent,ſed intelligenda ad pœnã euitandam omni alio modo, qui prodeſſe poſſit domino Paridi,vt in caſu magis dubitabili abſque dubio voluit Bar.in l.2.ff.de duo.reis vbi dicit, ꝙ aduocatus volens probare, ꝙ Titius cognouit Seiam, inferẽdo vim,formauit articulum ꝙ Titius cognouit Seiam violenter., & ſic etiam depoſuerunt teſtes, vnde Bar.determinat, ꝙ teſtes non bene probant, quia
42 † verbum violenter poteſt intelligi actiue, hoc eſt de violentia illata ab ipſo Titio, & paſſiue de violentia illata ipſi Titio, per quam compulſus eſt hoc fa-
43 cere; † quia verba teſtis ambigua intelligi debent contra proferentem.c.in præſentia, de probat. Et ita ex his videtur, quod ſatis appareat de nõ delicto domini V.quod multomagis ex infra dicendis manifeſtius conſtabit ipſum non habuiſſe animum iniurian-
44 di dominum ſuum, quandoquidem † iniuria nõ committitur ſine effectu & animo iniuriandi.l. illud.ff. de
45 iniur.† Et in dubio non præſumitur animus iniuriandi & delinquendi vbi poteſt capi alia coniectura.d.l. merito. Et ideo iura dictant, ꝙ licet iuris error non præſumatur, ſecundum Bar.in l ſed ſi lege.§. ſcire.ff. de pet.hæred.tamen eſt potius error præſumendus, quam dolus, ſecundum Raphe.in l.non fatetur. ff.de
46 confeſ. vbi dicit, ꝙ potius † præſumitur error iuris, quam donatio.l.Titia.§.qui inuita.de leg. 2.l. cum de
47 indebito.ff.de probat.† Et potiuſquam dolus & mala fides.l.2.§.ſi a pupillo.ff.pro empt.ſed animus & propoſitum non probatur,vt requiritur, vt per gl. in verbo ab iniuria.in l.1.C.ſi quis imper.maled.vbi glo.exponit ideſt iniurioſe & ex animo. ſequitur Ruin. in allegato conſi.145.num.15.ergo &c. imo plus dicitur,
48 †quòd cum iſtud ſit dubium & ambiguum eius declaratio ſpectat ad ipſum D.V.l.ſi quis intentione ambigua.ff.de iud.vbi Bar.Rui.in conſi.1.col.pen.vol.5. Et
49 in terminis noſtris, † quòd ſit ei ſtãdum eius iuramento, cum iſtud dependeat a ſolo animo eiuſdem, voluit Ruin.in citato conſi.145.num.28.& Dec. in allegato conſi.256.col.penul.verſic.& pro exoneratione. Marſi.in conſi.96.num.8.& 61.nu.28.per gl.in §.aliæ.
50 inſti.de actio.† Et verba confitentis in dubio interpretari debent in fauorem ipſius.Butr.in c.ex literis,il 3. in fi.de ſponſa.

¶ Secundo, quod non cenſeantur dicta verba prolata animo offendendi Principem arguitur hoc mo-
51 do; † Coniunctus non præſumitur aliquid dixiſſe gratia iniuriandi coniunctum. gloſ.in l.veſtem. ff.de
52 iniur.l.ſi vxor.§.fina.& ib gloſ.ff.de adulter.† vbi non probans accuſationem excuſatur a calumnia ratione coniunctionis ſanguinis.l.in ſenatus conſultum.§.eos. ff.ad Turpil. Craue.in conſil.18.numero vigeſimoprimo; ergo multominus præſumendum eſt, quòd ſubditus voluerit pronuntiare verba aliqua tendentia ad iniuriam domini ſui; ita Craue.in conſil.9.nu. 26.
53 ¶ Tertio probatur; † nam dolus non ſolet committi aduerſus perſonam non maliuolam. Corne.in conſi.63.colum.3.circa fi.verſi.ex quo actum fuit.volu. 3. Craue.in conſil.6.num.22.conſi.8.num.13.conſil.9.nume.29.& in conſi.75.num.13. ſed Princeps domino V.inuiſus non erat,nec probatur quòd ante illa verba ſcripta fuerit in aliquo moleſtatus per Principẽ, nec quod ab eo ſuſtinuerit damnum aliquod, ita ꝙ nulla cauſa potuit monere eum ad prolationem dictorum verborum animo dictam offenſam cõmittendi,
54 quo caſu † ceſſante cauſa doli, ceſſare etiã debet doli præſumptio. Craue.in allegato conſi.75.nume. 13. cum ſeq.
55 ¶† Quarto dolus non ſolet cõmitti ſine animo lucrandi & ſine cauſa; ita Marſi.in conſi.77.num.7. vbi
56 † falſitas non præſumitur dolo commiſſa a notario niſi quando committens falſum, conſequitur aliquod emolumentum, ſequitur Rub. Alex.in conſil 15.col. 1. Craue in conſil.8.num.13. Bald.in conſil. 250. col.
57 3.vol.1.†vbi ex receptatione alicuius perſonæ vel rei, non præſumitur dolus contra receptantem quãdo ex tali receptatione cõmodum ad eum non peruenit.l. quòd ſi cum ſcires.ff.de dolo. ſequitur Craue.in con-
58 ſi.18.nu.22.† vbi etiam inquit ceſſare ſuſpitionem doli contra rapientem pupillam quando ex raptu commodum non ſentiebat. Rurſus Craue in conſi.75.nu.
59 13. Ruin.in conſi.8.in fi.vol.4.† vbi dolus non præſumitur in mendace,qui nullum cõmodum ex tali mendatio conſequitur. Rurſus Rui.in conſi.2.num.11.vol.2.& in conſi.42.vol.eod. Soci.iun.in conſi.37.num. 3.volum.2.& in conſi.38.num.12.vol.eod. Sed ex dictis verbis nullum emolumentum conſequitur dominus V. ſed damnũ potius reportaret,ſi ea dixiſſet ani-
60 mo dominum ſuum offendendi; † quo caſu quis non præſumitur dolo feciſſe,quod cedit in ſui damnum.l. præſes.C.de ſerui.& aq.Craue.in conſ.75.nu.58.& eo magis dicendum eſt, hæc verba non habenda in conſideratione, nec attendi deberi,cum principaliter ad hoc non fuerint ordinata, ſed in conſequentiam propter conſeruationem priuilegiorum ſuorum,& vt euitarentur omnes amaritudines, & mali animi,qui cauſantur ex huiuſmodi petitionibus ac impoſitionibus, in quibus (vt dixi) homines ipſi exiſtimant ſe multo fortius grauatos quã patiantur eorum vires,vt in propoſito conſiderant Dec.Iaſ.& Ruin.in dictis conſiliis
61 ſupra citatis. Nam regula eſt triuialis † ꝙ principale propoſitum attendi debet, & non illud ꝙ ſecundario ſequitur.l.ſi quis ne cauſam.ff.ſi cer.pet.Et ideo dixit Fel.in rubſ.de treug.& pac.col.3.ver.fallit quinto, per tex.in l.ſi quis ingenuam.§.in ciuilibus.ff.de capt.
62 † quòd ſi ex diſſenſione priuatorum contingat ſecundario modo cauſalis turbatio reipublicæ, non tamen ipſi priuati ex hoc puniuntur vt ſeditioſi, vel reipublicæ turbatores, cum ad hoc principaliter nõ intenderent. refert quoque Catal.in ſuo tract.ſyndica.in §.124.dixiſſe Bal.in l.1.§.huius ſtudii,col.3.ff. de iuſti.& iure,per dictum,§.in ciuilibus; conſuluiſſe in
63 ciuitate Aſſiſii, † quod ſi ſtatutum punit leuantem rumorem in aliquo loco, & vnus alium inimicum ſuum percuſſit ex quo incidenter ſecutus ſit rumor, non habet locum ſtatutum; quia ille principaliter non intendebat offendere rempublicam. ſequitur Marſil.in conſilio.67.numero.21. Ruin.in cita.conſil. 143.

17 *Reus in enormibus delictis poteſt ſpadachiari, & ſpadachiatus ad mortem duci.*

18 *Defenſio denegatur reo criminis enormis.*

19 *Nobiles licet furcis non ſuſpendantur, tamen concurrente enormitate criminis ſuſpenduntur, & in altioribus locis.*

20 *Homicidium eſt crimen enorme, grauiſſimum, & atrociſſimum.*

21 *Homicidium inter horribilia crimina connumerantur.*

22 *Homicidæ per diœceſanos tranſmittuntur propter enormitatem tanti criminis ad curiam Romanam pro abſolutione obtinenda, etſi ipſi eos abſoluere poſſint.*

23 *Homicidarii dicuntur uiri ſanguinum.*

24 *Mandato ſuperioris, quamuis duro, obtemperandum eſt.*

25 *Officialis, qui non paret mandato Principis, pæna ſa-*

26 *crilegii tenetur.*

27 *Principi non obediens, morte debet mori.*

28 *Occidere licet quem Princeps iubet occidi debere.*

29 *Princeps ſi mandat officiali, ut aliquem ſuſpendat, ſine peccato fit executio.*

30 *Geſta per Principem præſumuntur legitime facta.*

31 *Princeps poteſt mandare officiali, ne ex proceſſu informatiuo quem torqueat.*

32 *Tortura dari non poteſt niſi præcedentibus legitimis indiciis.*

33 *Quod amplia primo procedere, et ſi iudex haberet liberum arbitrium.*

34 *Item & ſecundo in crimine læſæ maieſtatis.*

35 *Iudex ſi non præcedentibus indiciis aliquem torſit, & demum iudicem occiderit, alia leuiori pæna, quam mortis puniri debet.*

36 *Indicia, vt dicantur, requiritur quod teſtes repetantur citata parte ad uidendum deferri iuramentum teſtibus.*

37 *Teſtis receptus, parte non citata, non facit indicium ſufficiens ad torturam.*

38 *Teſtes mille recepti parte non citata non faciunt indicium ad torturam.*

39 *Quod amplia etiam procedere in proceſſu informatiuo, & commiſſo a Principe cum facultate torquendi.*

40 *Præſumptio uiolentiæ oritur contra iudicẽ contra ius aliquem torquentem.*

41 *Inquiſitio formari non poteſt nullis præcedentibus indiciis.*

42 *Tortura pæna grauior eſt, quam vtriuſque manus abſciſio.*

43 *Inquiſito dari debet copia indiciorũ cũ termino ad illa purganda, antequam torqueatur.*

44 *Iudex non põt tollere defenſionem inquiſito, ꝙ procedit etiam ſi haberet liberum arbitrium.*

45 *Defenſio eſt de iure naturali.*

46 *Defenſio tanquam quid naturale competit, nedum hominibus, ſed etiam animalibus brutis, & diabolo.*

47 *Præeminentia conceſſa Magnæ Curiæ Vicariæ de torquendo ex proceſſu informatiuo dicitur regia vſurpatio.*

48 *Reſcriptum Principis de torquendo nullis præcedentibus inditiis, non ualet.*

49 *Princeps nec de poteſtate ordinaria, nec de abſoluta ſine cauſa poteſt officiali mandare, ꝙ aliquem torqueat*

50 *Rex creatur, vt iuſtitiam faciat.*

51 *Rex licet poſſit mandare, ꝙ exiſtens in dignitate, vel nobilis torqueatur, illud intelligitur debitis præcedentibus indiciis.*

52 *Inferior licet Principi dicere nõ poſſit, cur ita facis? tamen conſiderare debent, ꝙ eſt Deo ſubiectus, & ſi ſuam poteſtatem contra iura excedet, parũ regnabit, vel eius poſteritas.*

53 *Reges bonos iuriſtas, & conſcentiatos ad eorũ latus habere debent.*

54 *Princeps ſtatuere non poteſt, vt reo non detur defenſio.*

55 *Defenſio, quæ eſt de iure naturali, per Principem tolli non poteſt.*

56 *Reo quantunq; criminoſo non eſt auferenda defenſio, præſertim ubi agitur de uita hominis.*

57 *Princeps non poteſt tollere, neq; dare, quæ ſunt iuris naturalis.*

58 *Princeps licet per eius confirmationem poſſit ſupplere omnem defectum ſi in ea apponatur clauſula, ſupplentes oẽs defectus, intelligitur tamen illa clauſula quo ad defectus iuris ciuilis, non autem naturalis.*

59 *Princeps licet de plenitudine poteſtatis poſſit tollere defenſionem in cauſa ciuili pecuniaria, non tamen in cauſa criminali.*

60 *Defenſio denegari non debet intitulato de crimine læſæ maieſtatis.*

61 *Diſpoſitio l. quiſquis. C. ad l. Iul. maieſt. quæ prohibet ne quis pro reis interueniat, habet locum in iam damnato.*

62 *Defenſio denegari non poteſt inculpato de hereſi.*

63 *Iudex non debet eſſe ſeuerior lege, imo clementior.*

64 *Defenſio denegari non põt inculpato de crimine contra quem proceditur per iudicem ex proceſſu informatiuo cum facultate torquendi.*

65 *Reſcriptum tollens defenſionem contradicit nedũ iuri naturali, ſed etiam diuino.*

66 *Ius diuinum eſt potentius iure naturali.*

67 *Defenſio eſt de iure diuino.*

68 *Princeps ius diuinum tollere non poteſt.*

69 *Princeps, & ſi ex cauſa poſſit excedere, non tamẽ in his, quæ ſunt de iure diuino ſeu naturali.*

70 *Duplex funiculus fortior eſt ſimplici.*

71 *Crimen ueneni eſt deteſtabile & execrandum.*

72 *Crimen ueneni eſt grauius homicidio.*

73 *Quis non dicitur talis donec nõ eſt pronunciatus pro tali.*

74 *Declaratio ad capitulum primum, de homicidio, in 6.*

75 *Lex vbi non exigit in aliquo actu plenã probationem ſed contentatur ſolis articulis, uel adminiculis, poſſunt recipi teſtes parte non citata.*

76 *Homicidium non eſt de caſibus in quibus recipi poſſint teſtes parte non citata.*

79 *Teſtes parte nõ citata recipi non poſſunt in cauſa hereſis ceſſante potentia intitulata de hereſi.*

80 *Princeps quotieſcunque mandat aliquid, q̄ expreſſe iniuſtum eſt, ei parendum non eſt.*

81 *Princeps ſi iudici mandat ſine cauſæ cognitione crudeles uindictas contra ſubditos ſuperſedere debet per 30 dies ab executione.*

82 *Executor, qui habet conſcientiam ſuam contra ſententiam, quã exequi debet, licet teneatur eam exequi & ſi ipſa iniuſta ſit, tamen intelligitur in cauſa ciui non autẽ criminali, & corporali, quia tunc ceſſare debet ab illius executione.*

83 *Iudex qui uidit ſententiam iniuſtam, poteſt conſulere conſcientie ſue, & illam non exequi renuntiando officio.*

84 *periores facientes mandata magiſtratibus, ut talẽ Sumori faciant, non obſtantibus aliquibus in contrarium facientibus, tenentur in foro conſcientiæ, & etiam pæna l. prime. ff de ſicar.*

85 *Iudices exequentes mandata Principum de tradendo aliquẽ morti, ſi iniuſta ſuna, teneantur pæna l. Cor. de ſicar.*

86 *Mandatum iniuſtum ſuperioris non excuſat ſubditũ illud exequentem*

87 *Iuramentum præſtitum per officialem Principi de ei obodiendo. debet intelligi de licitis, & honeſtis.*

88 *Præeminentia ſibi conceſſa magna Curia Vicariæ raro utitur, & tantum in latronibus inſignibus, et in notoriis criminib. diſrobatoribus ſtratarum, incendariis, violatoribus, & raptoribus, contra quos laborat ibfamia & leuitas uitæ.*

89 *Vitæ leuitas probari debet.*

90 *Confeſſio extorta per torturam nullis præcedentibus indiciis, nulla eſt, & inquiſito non præiudicat.*

91 *Quod amplia procedere, ẽt ſi eſſet ratificata ad banchum iuris, & in ea perſeueraret iuquiſitus.*

92 *Imo etiam ſi iurata fuiſſet.*

93 *Plus, & ſi ſuperueniſſen t indicia.*

94 *Quod procedit ẽt non ſolum in crimnib. minorib. ſe etiam in maioribus exceptis.*

95 *Item & ſi iudex haberet plenum arbitrium.*

96 *Iudices diſcant amplecti, quod equum, & iuſtum eſt.*

97 *Iniuriam facit legibus, qui vult ſe meliorem videri, quam ipſe leges.*

98 *Poteſtas omnis a Deo data eſt.*

99 *Conſilium cum fatuis non habet.*

CONSILIVM XII.

VT ex themate pręſentis conſultationis perſpicio, quendam latrunculorem video, qui poſtergata nedum iu-
1 ſtitia † quam iudices colere debent,
2 & obſeruare vt veri iudices eſſe dices eſſe dicantur, teſte Spec. in tit. de offi. deleg. §. 8. verſi. item q̄ eſt odio, vbi inquit, iudicẽ non poſſe dici iuſtum, ſi in eo iuſtitia non eſt, cũ iniuſtus iudex homo appellari non poſſit, ſed inter animalia bruta connumerandus, ſecundum Ariſt. 1. Politicorum, vbi ſic ait. Sicut optimum animaliũ eſt homo lege fruens, ita peſſimum animalium eſt homo a
3 lege & iuſtitia ſeparatus. Sed etiam † æquitate, quam vnuſquiſque iudex ante oculos habere debet l. q̄ ſi Epheſi. §. 1. ff. de eo, quod cer. loco, gl. ſolemnis in l. inter filios. C. fam. erciſc. quæ dicit, q̄ iudex ſicut legis. æquitatem ſequi debet licet quandocunque non ſequatur oculo iudicis caligante, & præcipue quando eſt a iure informata. cap. ex parte, il 2. & ibi Abba. in 3. notabili de offi. deleg. Mautua ſing. 451. necnon &
4 † conſcientiam, quam quoque habere debent. Bal. in l. 2. col. fina. C. de ſenten. ex pericul. recitan. Maran. in tract. de ord. iud. in diſputatione prima. num. 17. Cur.
5 ſen. in l. admonendi, num. 382. de iureiurand. † vbi iudex habere debet duplicem ſalem, ſcientiæ & conſcienaiæ, quia ſine ſcientia foret inſipidus, & ſine conſcientia diabolicus. Dec. in c. canonum ſtatuta, in 2. lect. num. 25. de conſti. vbi ait, quod iudex cauere debet a pæna, cap. cum æterni, de re iud. in 6. ne iudicet contra conſcientiam, & iuſtitiam; & ex proceſſu informatiuo de homicidio, vt hic iudex q̄ poſuit quendam mercatorem nomine D. Ioannem de Scagliotis ad torturam nulla facta repetitione teſtiũ examinatorum pro indiciis cum citatione inquiſiti ad videndum deferri iuramentum ipſis teſtibus, & nulla data defenſione, nec tradita copia repertorũ dicto mercatori, quãuis ſępius requiſita, ſed denegata. Vt igitur propius accedã ad ipſam onſultationem, in qua quæritur, an tortura ipſa legitime dari potuerit, & an cõfeſſio exinde ab ea extorta eſſe ipſi inquiſito præiudicare poſſit.

6 ¶ Primitus mouendum eſſe arbitrer, † iudices maleficiorum ne prorumpant iniuſte ad torturam teſtẽ Catal. in tracta. de ſynd. verſic. 165. incip. Adde quod diximus, vbi exclamat contra iudices ne de facili ꝓrumpant ad torturam, ſequitur Gab. Sar. in add. ad ſing. 55. Matthę ſ. num. 2. Marſ. in conſi. 15. num. tertio.
* Quoniam ſcire debent * communem fore ſententiã
7 ſcribentium imo crebriorem, † quod torquentes iniuſte inquiſitos, pœna capitali plectendi veniunt. Bald. & Angel. in l. decuriones. C. de quæſtion. Petr. de Rauen. in ſing. 403. Marſi. in l. quæſtionis modum in fi. ff. de quæſtion. vbi aſſerit hanc eſſe communem Sapia in l. prima. nume. octauo. ff. quod quiſque iur
8 vbi idem citat, † nam torquere eſt grauius, quam detinere aliquem in priuato carcere l. prima. C. de
9 cuſtod. reo. † Sed qui detinet aliquem in priuato carcere debet decapitari. l. prima. C. de priua. carce. ergo multo fortius, qui torquet indebite, & Marſil. ſequitur Foller. in practica ſua crimin. folio. 517. numer. octauo. rurſus Marſi. in §. expedita, in practica ſua nume. 87. & in l. prima. §. præterea, num. ſeptimo. ff. ad l. Corne. de ſicar. vbi in iſtis duobus locis aſſerit hanc eſſe crebriorem Doctor. ſententiam, quod tamen intellige & declara, vt per eundem Marſil. in l. prima, nume. decimo octauo in fi. ff. de quæſtio. videlicet qñ doloſe hoc fecit, & ſine cauſa, ſecus autem quando non fuit in dolo, ſed in culpa, quia tunc non punitur pœna capitis, ſed actione iniuriarum arbitrio iudicis, ſecundum Bald. in rubrica. C. de pœna. iud. qui male iud. Aduertendum tamen
10 eſt, † quod dolus in iudce præſumitur quando tranſgreditur leges, teſte Bald. in conſi. 233. in fi. volum. primo. & Boſ. in tract. crimi. in titulo de officia. corrup. num. 21;

Quo

¶Quo ſic præmiſſo adducam duo fundamenta ꝓ-
pter quæ audio dictum iudicem maleficiorum fuiſ-
ſe motum ad dandam torturã dicto mercatori.Quo
rum primum eſt,quia†in criminibus grauibus licitũ
eſt iura tranſgredi.Innoc.in cap.primo . de conſtitu.
Bald.in cap.furtum,in princ.de pace iur.fir. Abb.in
cap.inter alia,de immu.eccleſi.Marſi.in conſi.5.num.
3.conſi.9.nume.19.86.num.primo.& 121.num.18.in
tantum,quod†in eis ordine iuris non ſeruato proce-
di poteſt. Paris de Puteo in tracta.ſynd.in 51.char.
colum.2.in fi.ſequitur Marſi. in l.1.nume.126. C. de
rap.uirg.

13 ¶ Hinc†videmus,quod in enormibus delictis,lite
non conteſtata,& parte non citata, poſſunt recipi te
ſtes,& ſic contra titulum , vt lite non conteſtata , vt
in capitulo primo,de homicid.in ſexto,& ibi Archi-
diaco.& Gemian.Feli.in capitulo quoniam frequen
ter,colum.penul. in princip. ut lite non conteſtata .
14 Item†quod licet reus non poſſit defenſionibus ſuis
regulariter renunciare in criminalibus, glo. & Doct.
in l.pactum inter hæredem.ff.de pac. Iaſo. in l. iube-
mus.C.de iud.etiam cum iuramento , Bald. in l.pri-
ma colum.decimaquinta.C.de confeſſ. Feli. in capi-
tulo cum ueniſſent,colum.fin.de teſtibus. Marſ. in
l.vnius.§.cogniturum nume. quinquageſimoſeptimo
de quæſtion. tamen hoc fallit in enormibus delictis,
ita Felin. in dicto capitulo cum ueniſſent,in tertia
colum.Marſi.in practica ſua crimin. in §. diligenter.
15 nume.162.Bald.in l.pronunciare.C.de fer. Item † ꝙ
in delictis enormibus poteſt memoria defuncti dam
nari.gloſſ.in §.per contrarium, inſtit. de hæred. quæ
ab inteſta.quam dixit ſingularem Angel.in tract.ma
leſic.in verbo qui iudex videns , verſicu. & prædicta
procedunt . Mantua in ſingu.decimoquinto in prin
& tamen leges dicunt morte crimina extingui , ca-
pitulo quorundam , vigeſimatertia diſtinctione , l.
prima , & ſecunda.C.ſi reus accuſa.mortuus ſit. Pa-
16 riter , quod † propter immanitatem criminis reus
mortuus poteſt dari beſtiis laniandus,& comeden-
dus.gloſſ.in l.ſecunda.ff.arbitr fur.ceſſ. licet in aliis
debuiſſet humari. Mantua in citato ſingu. decimo-
17 quinto,in princip. Et plus † propter delictum e-
norme reus poteſt ſpadachiari , & ſpadachiatus du-
ci ad mortem.Bald.in l.prima,column. quarta.C. ne
ex delict.defunct. Marſi.in l.unius §. cogniturum.nu
18 mer.74.ff.de quæſtio. Rurſus † quod reo dicto cri-
minis enormis denegatur defenſio, & patrocinium,
l.omnes.C.de defen.ciui. Sicul. in capitulo quæren-
ti,colum.ſexta, de offic. delega. Mantua ubi ſupra.
Hinc etiam dixit Bald. in capitulo cum quidam . in
19 fin. de iureiurand. † quod licet nobiles furcis non
ſuſpendantur,tamen concurrente enormitate crimi-
nis ſuſpenduntur,& in altioribus furcis. Marſi.in di-
20 cto §.diligenter nume. 166. ſed †crimen homicidii
eſt enorme , grauiſſimum,& atrociſſimum. Socin.in
conſi.157.nume.vndecimo. poſt Ange. in conſi.217.
21 ſequitur Craue.in conſi.nono,nume.tertio, & † inter
horribilia crimina connumeratur,ex Abb. Bernard.
Diaz in practica crimi.in verbo,homicidæ, nam nil
grauius homicidio . Mantua.in tracta.de concilio,
numer ſeptuageſimotertio. Quod autem hoc ſit ve-
22 rum, patet , quia † diœceſani propter deteſtationẽ ,
& enormitatem tanti criminis communiter mittunt
homicidiarios ad curiam Romanam abſoluendos a
pœnitentiariis , licet & ipſi eos abſoluere poſſint,ut
tradit Beatus Antoninus Archiepiſcopus Florenti-
nus in. ſecunda parte ſuæ Summæ, titulo ſeptimo.

23 capit.octauo, in princip. † dicuntur homicidiarii ui-
ri ſanguinum, vt dicitur in pſalmo 54. & Geneſis 9.
capitur dicitur . Quicunque effuderit ſanguinem
humanum , funditur ſanguis illius dicit Dominus,&
committens huiuſmodi crimen dicitur committere
crimen numeratum inter maiora crimina, cap. fina.
de tempor. ordina. & vt inquit magiſter in hiſtoria
ſcholaſtica graue nimis eſt peccatum homicidii,quo
niam homicida contumeliam facit Deo , quia occi-
dit filium ſuum,cum omnes ſumus filii Dei per crea
tionem,vt in pſalmo , filij excelſi omnes , & perfe-
ctius per fidem,& baptiſmum,vt in Euangelio Ioan
nis primo cap. ibi . dedit eis poteſtatem filios Dei
fieri his,qui credunt in nomine eius . Item facit in-
iuriam Angelo , qui cuſtodit hominem . Item dici-
tur horrendum crimen , quia incidit in manus Do-
mini,quia Deus faciet de eo vltionem , ut dicit Ni-
col. de Lira in epiſtola Pauli ad Hebreos nono ca-
pite . nam ſanguis occiſorum continuo clamat ad
Deum,vt ſcribitur in Apocalypſi,Ecce poſt hæc vidi
animas interfectorum clamantes ad Deum, & dicen
tes,vſque quo Domine non das iudicium , & uindi-
cas ſanguinem noſtrum,de interfectoribus noſtris,q
ſunt in terris ? facit illud . Clamitat ad cœlum vox
ſanguinis.

24 ¶Secunda eſt,quia†mandato ſuperioris , & Prin-
cipis,quamuis duro obtemperandum eſt,nec ſibi re-
plicari poteſt cur ita facis.capit.in memoriam,deci-
maoctaua diſtinctione.Et ideo officialis,& poteſtas,
qui in officio ſibi commiſſo paruit ſuperioris , man-
dato non tenetur l.prima in fi.C.de offi.præfec. præ-
25 tor.& l.prima.C.vt dig.ord.ſerue.vbi † tenetur pœ-
26 na ſacrilegij,cap.primo,de maio.& obedien.vbi†qui
27 non obedit Principi morte moriatur. † licet enim
occidere eum quem Princeps iubet occidi debere .
Gand,in tracta.ſuo in rubrica,de pœnis, column.
penultima,Cyn.in l.reſcripta.C.ſi contra ius,uel vti.
28 publi.qui dicit † quod ſi Princept mandat officiali,
vt aliquem ſuſpendat ſine peccato id fit per officia-
lem.Fely.in capitulo,quæ in eccleſiarum, colum.de-
cimaoctaua,verſicu.limita nono de conſtitu.Accedit
etiam quod inquit Paris de Puteo in tract.ſyndic.in
verbo tortura,verſiculo mandauit Rex.vbi ait,quod
iudex cui per Principem mandatur , vt etiam non
præcedente cauſæ cognitione aliquem ultimo ſup-
plicio afficiat poteſt mandatum exequi ſine pecca-
to,cum Princeps ſit lex animata in terris §. final. in
29 authen.de conſul.†cum ea quæ fiunt per Principem
præſumantur legitime facta l.ex facto.ff. de vulga.&
pupilla.ſed per Principem fuit reſcriptum , dicto iu
dici,vt ex proceſſu informatiuo dicti homicidii tor-
queret dictum mercatorem inquiſitum , ergo legiti-
30 me id fieri potuit,†nam ꝙ Princeps hoc poſſit face-
re,patet ex multis conſtitutionibus Regni , ubi Rex
ordinauit magnæ Curiæ Vicariæ præeminentiã pro-
cedendi ex proceſſu informatiuo ad torturam,de cu
ius præeminentia facit mentionem Affl.in deci.391.
& Gram.voto 2.

¶ Sed prædictis non obſtantibus contraria ſentẽ
tia eſt de iure verior , quod dictus iudex maleficio-
rum ex dicto proceſſu informatiuo nullo modo po-
tuit dictum mercatorem ſubiicere quæſtionibus tor
mentorum multiplici ex capite. Et primo,quoniam
frequentiori calamo doc.receptum eſt, † ꝙ ad tor-
31 turam deueniri non poteſt niſi legitimis præcedenti
bus indiciis,ut habetur ꝑ omnes in l.1.ff.de quæſt.in
prin.Ang.in trac.male.in uerbo fama publica. Alex.
in

in conſi.65.vol.primo.Marſ.in ſingul.117. in conſi.46.
numero.tertio.in §.conſtante,in practica.ſua in princ.
32 † quod intellige etiam eſſe verum ſi iudex a lege
vel ab homine haberet quodcunque arbitrium; nam
tunc etiam non poſſet ponere reum ad torturam legi
timis indiciis non præcedentibus,alias tenetur in ſyn-
dicatu.Paul.de Eleaz.in c.grauis,de poſ.Iaſo.in l.pri-
ma,col.ſecunda.C.de ſact.ſan.eccl.vbi inquit,hoc per
petuo notandum, in l.milites.C.de teſta.milita. vbi e-
tiam ait,hoc cordi tenēdum;quia valde quotidianum
& in.§.in bonæfidei col.8.inſtit.de act.Bal.in c.1.de of
fi.ord.Alex.in citato conſi.65.col.prima,Afflict.ie con
ſtit.Regn.in conſt. Si damna,nume.28.verſi.ſi autem.
Marſ.in practica ſua in.§.conſtante.numero.27.in.§.2.
nume.6.in conſi.14.nume.20.in conſi.18.nume.8.& in
conſi.46.nume.15.Gramma. in conſi.3.num.19.64.nu-
me.2.& voto.30.nume.21.Carer.in practica ſua crim.
fol.46.col.quarta.in fi.Gab.Sar.in annotat.ad ſing.55.
Matthęſyl.num.8.& annotat.ad ſing.16.num.octauo.
Et † etiam procedere in crimine læſæ maieſtatis, vt p
33 gloſſ.Cyn.Bald.& Saly.in l.ſi quis alicui.C.ad Iul.ma
ieſta.Ange.in tract.maleſ.in verbo, [Che hai tradi
to la tua patria.] in prin.Marſ.in l.prima in princ.
numer.3.in fi.de quæſtio.in.§.conſtante.nume.2.& in.
§.diligenter.nume.275.in ſing.117.in conſi.14.numer.
15.& in conſi.18.nume 7.Alex.in conſi.121. colu. pri-
ma,vol.primo.Boſ.in ſuo tract.crim.in titulo de indit.
& confid.nume.78.Gramma.in voto.34.in fin.Foler.in
pract.ſua crim.in verbo. Et ſi confitebuntur.nume. ſe-
cundo.Gab.ſar.vt ſupra numer.ſeptimo, & in tantum
lex hoc odio habet,quod dicit Marſ. in ſing.455.† qđ
34 ſi iudex non præcedentibus indiciis poſuerit aliquem
ad torturam,& tortus occiderit iudicem, alia leviori
pœna quam mortis debet puniri,licet pro homicidio
imponatur pœna mortis,quod menti tenendum dicit
quia modernis temporibus vt plurimum iudices velo
leuato torquent homines ſine indiciis, & velle ſuum
ſubrogant loco indiciorum; quod eſt durum, & ini-
quum,licet toleretur a ſuperioribus, qui ſunt imme-
mores,quòd lento gradu procedit diuina ira; quãuis
Deus non obliuiſcatur iniquitatum iniquorum iudi-
cum. Sed informationes ſumptæ ex proceſſu informa
tiuo per dictum iudicem maleficiorum contra prædi
ctum mercatorem inquiſitum de homicidio, non ſunt
iudicia,quia vt dicantur iudicia,requiritur † quod te-
35 ſtes repetantur citata parte ad videndum deferri iura
mentum teſtium,alias non dicuntur indicia,ita Brun.
in tract.de ind.& tort.col.tertia,vbi dicit,ꝙ iudex non
debet dare copiam reo de his,quæ inuenit ex proceſ-
ſu informatiuo,quia illa non dicuntur indicia niſi de-
mum repetita reo citato, quia tunc debet dari copia.
ſequitur Maran.in tract.ſuo de ord.iud.in 6.par. verſi.
ſexta & vltima pars principalis,in nume. octauo in fi.
Ad hoc facit quod dicũt Bar.& Sali.in l.fi.de quęſtio
vbi † teſtis receptus parte non citata, non poteſt face
36 re indicium ſufficiens ad torturam,& ideo inquit Sal.
ibi,quod cauti eſſe debent iudicantes, vt licet ipſi poſ
ſint recipere teſtes parte non citata quo ad finem ca-
piendi inquiſitos ne inſtruantur ad fugam.l.ait prętor
§.ſi debitorem.ff.de his quæ in fraud.cred.tamen ante
quam captus torqueatur,debent iterum teſtes exami-
nare parte citata.Alex.in conſi.180.col.3. verſ.alia ra
tione,vol.ſecundo.Bald.in l.congruit,in fin.ff.de offic.
præſid.Angel.in l.ſi vacantia.C. de bon.vacant.lib.10.
Ruin.in conſi.ſeptimo,colum.ſecunda,volumine quin
to,numero.nono,vbi inquit,quod ad hoc,vt teſtes exa
minati ad iudicandum probent, neceſſe eſt, quod
iurent citato reo, alias ſi recipiantur illo inſcio,
& non citato, non præiudicant, ſecundum Bal.in
l.fin.C.de quæſtio.vbi teſtes examinati ſuper inquiſi-
tione generali non præiudicant malefactori, contra
quem ſpecialiter poſtea inquiritur,ſi ille non fuerit ci
tatus quando teſtes iurauerunt ſuper inquiſitione ge-
nerali. Et ideo infert ibi Ruin. quod ſeruari debet
cautela Salic.de qua ſupra. Marſ.in conſilio octauo,
nume.21.vbi teſtes examinati parte abſente, & non
citata nedum non faciunt plenam probationem, ſed
nec ſemiplenam, imo nec indicium. Iterum in con
ſilio.12.n.6.conſi.15.numer. 14.& in conſilio.29.nume
ro.decimooctauo.vbi ait, quod quando teſtes ſunt pri
mo recepti pro inditiis habendis etiam cum iuramen
to, non poteſt poſtea iudex vigore dictorum indicio-
rum, ſeu diſpoſitionum venire ad torturam contra
reum,niſi primo faciat citare ſeu ducere reum coram
ſe,& in eius præſentia,& iterum deferre iuramentum
teſtibus,alias huiuſmodi teſtes non faciunt indicium
contra ipſum reum, nec eorum vigore poterit iudex
ponere reum ad torturam.rurſus in conſi.120.numer.
trigeſimoſecundo. Et iſtud adeo verum eſt, vt etiam
37 procedat † ſi mille teſtes eſſent recepti eſſent recepti
parte non citata,vt per Aret.in conſi.165.col.ſecunda
in vltimis verbis,per l.ſi quando. C.de teſtib.quem ſe-
quitur Gramma.in voto 30.nume.octauo, & in conſi.
decimoquinto.numero tertio,& ita in terminis proceſ
ſus informatiui dixit Grammat.in dicto conſi.decimo
quinto.numero tertio,& ita in terminis proceſſus in
formatiui dixit Gramma. in dicto conſil.decimoquin-
38 to,in princ.vbi tradit † quod ex proceſſu informatiuo
parte inaudita,& non citata non potuit inquiſitus de
blaſphemia omnipotentis Dei torqueri vigore teſtis
recepti parte non citata. Imo ſubdit, quod talis pro-
ceſſus eſt nullus tanquam contra formam iuris factus,
iuxta capitulum cum dilecta,de reſcrip. & gloſ.ac Ab
ba.in c.ſacro,col.quinta,de ſententia excommu. Rur-
ſus.in conſi.64.col.prima,vbi loquitur in cauſa homici
dij,vt in terminis conſultationis noſtræ. Iterum in
crimine veneni,in voto tertio cum igitur in caſu no-
ſtro non appareat de aliquibus indiciis idoneis,& le-
gitimis contra dictum inquiſitum ſumptis,ſequitur,ꝙ
dicta tortura nulliter & minus legitime data eſſe vide
39 tur.† Et ideo ex hoc oritur præſumptio violentiæ in
iudice.Alex.in apoſt.ad Bar.in l.pe.de quæſt.Paris de
Puteo in tractatu ſyn char.100.col. tertia verſi.datur
regula.Gramm.conſi.37.Marſ.in l.quęſtionis modũ n.
23.de quæſt..& Gab.ſar.in addi.ad ſing.55. Matthæſy.
40 Gram.in voto.39.num.1.& in conſil.40.nu.13.† Nam
ſi nullis præcedentibus indiciis non poteſt formari in
quiſitio contra aliquem,vt inquit Fulgo.in conſi.107.
& 149.in fi.Marſ.in dicto.§. conſtante, numero.33. in
conſi.2.num.23.ergo multo minus ad torturam deue
41 niri poteſt ipſis indicis non præcedentibus, † cum tor
tura ſit grauior.& durior pœna quam vtriuſque ma-
nus abſciſio,vt eſt text.in authen.vt nulli iud.§ fi.Mar
ſil.in dicta prac.ſua in.§.expedita.num.59.in l.1.§.prę
terea.nume.8.ff.ad l.Cor.de ſica.& in l.diuus nume.2
de quæſtio.Iacob.Nouel.in tract.ſuo defen. in verbo
ad defenſam nu.24.

¶ Secundo principaliter dicitur, quod etiam dato
ſed non conceſſo,quod dicti teſtes examinati fuiſſent
parte citata, quod tamen alienum eſt ab omni verita-
te,tamen,quod per dictum iudicem ad torturam præ
miſſam deueniri non potuit ex alia communi conclu
ſione,quæ habet,† quod inquiſitus ad torturam poni
42 non poteſt, niſi ſibi prius data copia indiciorum
cum

cum termino ad illa purganda,ſi ea petita fuit, alias
q inquiſitio non præiudicant dicta indicia. Angel. in
tract.maleſ.in verbo fama publica,in prin. late Mar.
in conſi.8.num.24.conſi.110.num.33.vbi dicit, quod
dicta teſtium non nocoant inquiſito,vt torqueri poſ
ſit quando pet ita fuit copia indiciorum cum termi-
no ad illa purganda.Iterum in l.1.in prin. num.5.de
43 quæſt. † quia non eſt in facultate iudicis tollere de-
44 fenſionem inquiſito,†quæ eſt de iure naturali,vt not.
in l.vt vim.ff.de iuſt.& iure.Bal.in l.executorem,col.
antepen.C.de execu.rei iud.Abb.&alij,in cap. cum
olim,de re iud.Marſ.in pract.ſua crim.in §.quoniam
num.76.& in §.ultima quæſtio.num.19.conſi.8.num.
28.conſi. 16.num.19.25.num.151.31.nume.40.& 81,
nume.4.& in conſi.56.num.8.& 16.vbi dicit, quod ſi
non dat copiam,debet puniri Maran.in tract.de ord.
iud.in 6.parte.in ſecundo actu principali,nume.329.
45 Gramma.in voto 30.num.20.† quæ defenſio compe
tit nedum tanquam quid naturale hominibus, ſed
etiam beſtijs,& animalibus brutis l.prima. §. ſi cum
arietes,ff.ſi quad.paup.fecis.dica.Marſi. in d.conſi.8.
num.28.conſi.25.num.50.conſi.31.num.4.73. nu.49.
ac etiam diabolo,vt per Cepo.in conſi. 66. colum.5.
quem ſequitur Marſi.in l.vnius,§.cogniturum,nume,
47.ff.de quæſt.Imo plus dicitur,quod etiam ſi iudex
haberet plenum , & liberum arbitrium in maleficijs
non poſſet denegare reo defenſionem contra indiciũ
ad torturam.glo.in clem.ſæpe,in verbo defenſiones,
de verb.ſign.Bar.in l.filiusfam.ff.de dona. Eſſet enim
contra bonos mores torquere,denegando defenſio-
nes.Clem.paſtoralis,de re iud. Grammat. in conſil.
64.nume.3.& in voto 30.nume.22.Marſi.in conſ.52,
nume.13.

¶Nec obſtat quod per Principem reſcriptũ fuit ,
ipſi iudici de procedendo contra dictum inquiſitum
ad torturam ex proceſſu informatio, quia reſponde
tur,quod nullibi in iure cautum reperitur , q Prin-
ceps id facere poſſint,vt per Gramm.in citato conſi
46 lio 64.num.4.vbi dicit,†quod licet magna curia Vi-
cariæ habeat quandam præeminentiam torquendi
ex proceſſu informatiuo, tamen quod dicta præemi
nentia ſeu rectius regia vſurpatio nullibi fundatur ,
niſi ab ea,quæ oritur a diſpoſitione capitulorum re-
gni,vt pulchre dixit Paris de Puteo in tractatu ſyn.
in verſi.tortura,in c.quia plerunque.in ver. ſi quid di
xerit,col.2.in fi.

¶Secundo dicitur,quod dato (ſed non permiſſo)
quod Princeps ita reſcripſerit . tamen quod reſcri-
ptum eius debet intelligi legitimis præcedentibus
indicijs,& ſufficientibus,& non aliter,quoniam iure
47 non cauetur,†quod Princeps poſſit mandare iudici
maleficiorum,quod inquiſitum torqueat,nullis præ-
cedentibus indicijs,ita Andr.de Iſern. in conſt. Re-
gni,in conſt.proſequentes,ſub rubrica de pug. ſubla.
48 vbi ait†Principem hoc mandare non poſſe de pote-
ſtate ordinaria,& ſi id faceret de poteſtate abſoluta
ſine cauſa,male faceret,quia ſuam poteſtatem exce-
deret,& tunc cor regis non eſt in manu Dei,quia fa-
49 ctus eſt†Rex,vt iuſtitiam faciat rectam.35.quæſtion.
prima,c.reſeruatis.Vnde Rex antequam puniat, de-
bet inquirere exemplo Dei,qui dixit,deſcendã, &c.
Sequitur Gab.Sar.in add.ad ſing.Matthæſ.55.nume.
10.rurſus in capit.1.de pact.tenend.Affl.in conſtitu.
50 proſequentes.numer.34.vbi inquit,† quod licet Rex
poſſit mandare quod exiſtens in dignitate, vel nobi-
lis torqueatur,tamen iſtud intelligitur præcedenti-
bus indicijs,ſed ipſis non præcedentibus, non poteſt
de poteſtate ordinaria,& ſi aliter faceret de poteſta-
te abſoluta ſine cauſa male facere,quia excedit ſuam
poteſtatem , quia ipſe eſt Rex a regendo vt ibi per
51 Iſern.Et licet †nullus inferior poſſit ei dicere,cur ita
facis? quia in mundo non habet , qui ſua facta iudi-
cet,vt in pſalmo,tibi ſoli peccaui, tamen habet con-
ſiderare,quod eſt homo,& Deo ſubiectus , & ſi ſuam
poteſtatem contra iura excedit,parum regnabit ipſe
vel eius poſteritas,vt tota die experientia oſtendit .
52 Et ideo conſuluit,†quod reges habeant iuxta eorum
latus bonos iuriſtas,& conſcientiatos, & ſi ſuam po-
teſtatem excederet mandando nobilem torqueri ſi-
ne indicijs,& tortus confeſſus fuerit,non nocebit ei
dicta confeſſio,hoc idem voluit Gramma. in conſil.
45.num.35.vbi refert Affl. tempore Sereniſſimi Re-
gis Federici de Aragonia dum ſua maieſtas affectaſ-
ſet quendam nobilem torqueri auctoritate regia ,
abſque legitimis indicijs interrogatum fuiſſe an id
facere potuiſſet,reſpondit quod non,per dictã deciſ.
And.de Iſer.vbi ſupra. Et inſuper ſubdit idem Affl,
quod boni Conſiliarij Principis ſemper debent dice
re veritatem Principi,& non quod ipſi Principi pla-
ceat.Vlterius inquit Grã.ibi,quod dum caſus ſibi oc-
curriſſet de facto tempore officij ſui iudicatus ma-
gnæ curiæ Vicariæ exiſtente Cardinali Columna Lo
cumtenente generali Cæſareæ maieſtatis in Regno
Neapolitano ſimiliter ipſe reſpondit id fieri non po-
tuiſſe,& verum dicit,vt in voto ſuo 32. Iterum ipſe
Gramm.in voto 30.num.13 vbi loquitur in cauſa ve
neni.& in conſi.3.colum.fi.in cauſa aſſaſſinij Et non
ſine ratione hoc introductum eſſe videtur, quia ſi ali
ter diceretur,ſequeretur, q quis poſſet torqueri de
delictis de quibus nunquam cogitauit,quod eſſet ini
quum,abſonum,& iniuſtum,& contra oẽm iuſtitiam
& æquitatem,vt inquit in ſimili Marſi.in conſi.18.nu.
8.Vnde cũ hic nulla præceſſerint indicia legitima cõ
tra dictũ inquiſitum,merito dicendum videtur, vt ta
le reſcriptum non extendatur ad caſum,in quo nulla
extant indicia.

53 ¶Tertio dicitur quod dictum † reſcriptum debet
intelligi data copia defenſionis reo, præſertim quan
do fuit petita,quoniam aliter non valeret , cũ Prin-
ceps non poſſit ſtatuere,vt non detur defenſio reo.
54 Iter.in conſtitutione hi qui. quia † defenſio eſt de iu-
re naturali,vt dictum fuit ſupra,quæ per Principem
tolli non poteſt.§.ſed naturalia, vbi Doct.de iure na
turali,gen.& ciui.Bar.in tract.qui ſunt rebelles,in vl
tima col.Foll.in practica ſua crim.in verbo.Et ſi con-
55 fitebuntur,nume.53.vbi dicit † Principem non poſſe
in cauſa criminali tollere defenſiones inquiſito. Ab-
ba.in c.dilecti filij,num.13.de excep.vbi ait,quãtun-
cunque criminoſo non eſt auferendã defenſio,c.cum
inter eo.titu.&.ideo quod per legem nec Principem
tolli poteſt.Clem.paſtoralis,de re iud. Grammat. in
deciſi.36.numer.51. vbi tradit,quod in criminalibus
non poteſt tolli defenſio, præſertim vbi agitur de vi-
ta hominis,quia huic defenſioni,nec Imperator, nec
Papa derogare poteſt,& ſubdit, quod vnicuique de
bet dari terminus defenſionis,niſi ſit deprehenſus in
fragranti crimine.Marſi.in conſi.16.num.20. vbi ſta-
tutum non poteſt tollere defenſionem in cauſa capi-
tali,vbi tractatur de vita hominis,& vltimi ſupplicij
cum ſit de iure naturali,quæ a Principe, vel ſuperio-
56 re tolli non poteſt. Et ideo ſubdit, † q Princeps ſiue
ſuperior non poteſt,nec tollere, nec dare , quæ ſunt
iuris naturalis,nec illa ſupplere. Vnde dixit Ang.in l.
57 adoptio non iure facta.ff.de adop.† quod licet Prin-
ceps

ceps per eius confirmationem poſſit ſupplere omnē
defectum ſi apponat in reſcripto clauſulam ſupplen
tes omnes defectus,vt per Bald.in l.fi.ff. de teſta. tu-
tel.tamen intelligitur ſupplere omnes defectus iuris
ciuilis,& non naturalis.Cur.Sen.in conſi.49.char.19.
col.3.verſi.ego reſpondeo.Rui.in conſil.36.nu.5.vol.
5.conſi.71.num.39.vol.3.conſil.79.num. 10.vol.eo. &
in conſi.229.nu.11.vol.1. Imo plus dixit Bal.in l.3.§.
58 ſi is pro quo.ff.ꝙ quiſque iur.† qđ licet Princeps de ple
nitudine poteſtatis poſſit tollere defenſionem in cau
ſa ciuili pecuniaria,nō tñ in cā criminali,ꝙ dictū ap-
probat & ſequitur Feli.in c.dilecti,in 6.col.de excep.
in c.colim,col.fi.de re iud.Cur.ſen.vbi ſupra.Marſ.in
d.conſi.16.nu.20.in conſi.25.num.51.conſi.31.nume.
41.& 73.num.50.Soc.in conſi.266.nu.46.verſic.3.ca-
ſus,& in conſi.164.num.15.vbi refert ita conſultum
fuiſſe per Aret.in cauſa interdicti promulgati per Si
xtum contra Florentinos,vt patet in conſi.165.& qđ
ita conſuluerūt ipſe,& multi alii ſolemnes doctores
totius Italiæ.Marſ.in ſing.388.vbi dicit iſta menti te-
nenda propter aliquos iniquos aſſeſſores,qui ſitibun
di ſanguine humano pendente termino defenſionis
faciunt ſibi fieri mandatum a ſuperiore,quod aliqui-
bus non obſtantibus procedant ad condemnationē,
& executionem contra reum;quoniam non poſſunt
etiam tunc procedere contra ipſum reum durante
termino defenſionis,alias ipſi aſſeſſores acriter ſunt
puniendi pro tali ſententia, & executione irrepara-
bili,quod inquit ſingulariter notandum.Idem voluit
Marſ.in conſi.12.num.7.conſi.56.num.8.nam,ſi ſuper
indiciis diſputandum eſt,vt inquit Bart.in l.vnius.§.
reus.ff.de quæſtio.quomodo poterit diſputatio fieri,
ſi non apparent ipſa indicia? rurſus in conſi.120.nu.
33.& in pract.ſua crim.in.§. nunc videndum,ibi late
Carer.in pract.ſua fol.52.col.1.Boſ.in dicto ſuo tract.
crimi.in titulo de ind.& conſider.num.74. cum pluri
bus aliis.vbi inquit,copiam indiciorum dandam eſſe
reo ante torturam cum termino ad illa purganda;
quia ſuper indiciis diſputandum eſt. & quod ita ſer-
uatur apud Capitaneum Iuſtitiæ Mediolani, licet ha
beat arbitrium in procedendo,non obſtante,quod ti
mor ſubornationis imminere poſſet, & quod vidit
quotidie ita obſeruari,quod datur dicta copia,&ma
gnis,& paruis,& omni genere perſonarum,dato etiā
quod procedatur ex officio, vel quod iudex de ali-
quo male audiret;quia valde inconueniens eſſet, vt
ex eo quod quis male audiret de aliquo ei auferatur
copia defenſionis;quia poſſet probare bonam famā.
Et ſubdit id etiam procedere,eſto quod quis delatus
eſſet maximi delicti;quia ei etiam non debet denega
ri omnis defenſio donec cognitum ſit. Et ſubiungit.
59 † iſtud etiam habere locum in crimine læſæ maieſta-
tis,licet detur ampla facultas iudici procedendi in
tali crimine,vt per Bart. in tract.de repr. Et ideo ait
60 † quod l.quiſquis.C.ad l.Iul.maieſt.quæ prohibet ne
quis pro eis tentet interuenire in caſu dictæ l. loqui-
61 tur in iam damnato,† quia ſi in crimine hæreſis hoc
habet locum,vt per Bald.in conſi.95.in primo volu.
ſecundam antiquam impreſſionem,ergo multo ma-
gis debet habere locum in crimine læſæ maieſtatis.
Idem Boſ.in titulo de hæret.num.9.& licet ipſe Boſ.
in dicto titulo de ind. & conſid.dicat, quod & ſi hæc
opinio ſit iuridica, tamen quod quotidie vidit in a-
trociſſimis delictis prius deueniri ad torturam, quā
detur copia proceſſus, & quod ſuperiores hoc per-
mittunt,& aliquando præcipiunt ut ita fiat. tamen
62 aduertendam eſt,quod hoc fieri non debet,† quia iu

dex nō debet eſſe ſeuerior lege.§.oportet, in authen.
de iud.text.eſt & ibi doct.not.in c.ſane il ij. in verbo
temperate,de officio delega.Marſ.in conſi.25.nu.24.
& 75.in fi.vbi non debet eſſe ſeuerior,ſed clemētior,
l.Arrianus.ff.de actio.vel obligatio.Et quando etiam
Princeps id mandat,iudex eius mandatum expreſſe
iniuſtum non debet exequi,vt infra dicam. Vel poſ-
ſet dici,quod id,quod dicit Boſ.quod in atrociſſimis
ita mandatur per Principem,poſſet locum habere in
latronibus inſignibus,diſrobatoribus ſtratarum,incē
diariis,violatoribus & raptoribus, & committenti-
bus grauia crimina,contra quos laborat infamia, &
leuitas vitæ,prout & ſimili modo declaratur proce-
dere præeminentia magnæ curiæ Vicariæ, vt inquit,
Affl.in deciſ.391.circa fi.Grama.in voto 3. & in aliis
locis,de quibus infra.Alibi dixit Boſ.in tit.quomod.
proceda in crim.noto.nume.12.cum ſequenti, quod
vbi reus negat delictum,quod tamen nititur teſtibus
aliquibus,non autem vniuerſo populo vel vicinia,ꝙ
danda eſt dicta copia.Alex.in conſi.65.colū.2. vol.1.
vbi proteſtatur,quod quicquid decebat,erat ad excu
ſandum iudicem a ſyndicatu,& quod ſi res fuiſſet in
tegra non ſolum dediſſet vnam dilationem, ſed etiā
plures ad inditia purganda.ſequitur Boſ.in dicto tit.
de inditiis.num.80.vbi dicit,quod pari modo ipſe fe
ciſſet,& potius ſi reus eſſet doctor,quam alius; quia
doctores in rebus propriis minus ſciunt quam cæte-
63 ri.Affli.in deciſ.391.vbi dicit,† quod ſi ex inditiis ha
bitis per proceſſum informatiuum quis poſſet tor-
queri,eſſet ei tollere defenſionem, quæ per Principē
tolli non poteſt,ex quo ante torturam non fuit audi
tus in ſuis iuribus. Et ſubdit ibi Affl.col.2.quod licet
iudices magnæ Curiæ dicerent,quod de illius ſtylo
quando volunt poſſunt procedere ad torturam ex te
ſtibus ad informationem examinatis abſque partis
citatione & defenſione,tamen quod ipſe dixit, quod
allegata per dictos iudices poſſunt procedere vbi nō
tractat de vita hominis, ſed vbi tractatur de vita ho-
minis, quæ Deus creauit ad ipſum ſpectat quando
vult hominem mori; quia vt dicit Ariſto. in libro de
regim.prin.in c.de Regis iuſtitia,citando Hermoge-
nem philoſophum,quando creatura interficit creatu
ram,omnes virtutes cælorum clamant ad diuinā ma-
ieſtatem dicentes;domine domine ſeruus tuus vult
eſſe tibi ſimilis,ipſe interfecit, interficietur; da mihi
vindictam & ego tibi retribuam.quando enim iudex
rite & recte hominem condemnat ad mortem,hoc fa
cit;quia eſt miniſter Dei, ex quo omnis iuriſdictio a
Deo eſt mediate. Et ideo concludit,quod ſi torque-
tur inculpatus de homicidio capitali præcedentibus
inditiis habitis eo non citato & non data copia de-
fenſionis propter dictam obſeruantiam,quod non re
peritur iure cautum,quod ſit de iure factum.Iſern.in
conſtitutione dura & dira,&in c.1.in verbo bona cō
mittentium,quæ ſint regali.Gramm.in voto.3.nume.
24.vbi etiam loquitur in proceſſu informatiuo, & in
conſi.2.col.penul.& fina.
64 ¶ Vlterius facit, † nam dictum reſcriptum nedū
contradicit iuri naturali dum tollit defenſiones, ſed
65 etiam iuri diuino,† quod eſt potentius iure naturali
Marſ.in conſi.33.nume.24. cum defenſio etiam ſit de
iure diuino.Grāma.in voto.30.nu.9.vbi dicit,ꝙ Prin
ceps non pōt inquiſito in cauſa criminali tollere de
66 fenſionem ex quo † ipſa eſt de iure naturali, & etiam
67 diuino,vt patet Actuum num.25.† quod ius diuinū
Princeps tollere non poteſt.Marſ.in l.vnius.§.cogni
turum.num.56.ff.de queſti. Mantuan.in ſing.594. vbi
dicit

vbi dicit,quod defenſio non ſolum Naturali lege,Ci-
uili.& Canonica nobis permiſſa eſt,ſed Euangelica.
Si ergo Princeps non poteſt tollere ius naturale,ergo
multo minus ius diuinum,quod(vt dixi)eſt potentius
naturali,& ideo tradit Gram.in conſi.45.nu.35. quod
68 †licet Princeps,ex cauſa poſſit excedere modum,ta-
men non intelligitur in his, quæ ſunt de iure diuino
ſeu naturali,ex quo ipſe Princeps ligatur iure gentiū
vel naturali. Si ergo Princeps non poteſt contradice
re iuri naturali vel diuino de per ſe, vt ſupra dictum
69 ergo nec naturali,& diuino ſimul;quia † duplex funi-
culus fortior eſt l.baliſta.ff.ad Treb.cum ſimilibus.

¶ Non obſtant modo quæ ex aduerſo adducta, &
allegata fuerunt,quia ad primum reſpondetur, quod
ex proceſſu informatiuo homicidij nedum nō poteſt
procedi ad torturam nullis præcedentibus legitimis
inditijs,& nulla data copia defenſionis,vt per Afflic.
in deciſ.391.col.2.in fi.& Gram.in conſi.64.colū.1. &
in voto.32.qui loquuntur in cauſa homicidij, ſed nec
70 etiam in cauſa veneni,† quod crimen eſt deteſtabile,
71 & execrandum.l.1.C.de maleſi.& Mathem.† & quod
grauius eſt homicidio.dicta.l.prima.Gramma.in voto
3.& 30.

¶ Nec obſtat quod in delictis atrocibus licitum ſit
72 tranſgredi leges; quoniam reſpondetur, † quod ſen-
tentia ipſa procedit in puniendo,videlicet quando cō
ſtat reum eſſe culpabilem & vere delinquētem, ſecus
autem in procedendo;quia in proceſſu nōdum ſcitur
vere an inquiſitus ſit delinquens,quia tunc pendente
defenſione nō poſſumus dicere,ꝙ ſimus in enormibus
delictis, ſed in imputatione enormis delicti.nānon ſe-
quit,quis eſt inquiſitus de tali crimine, ergo reus talis
73 criminis vere,†quia quis nō dr̄ talis,donec non eſt pro
nūtiatus pro tali, ſecundū Spe.in tit.de inſtr.edit.§. re
ſtat,verſ.quid ſi tabellio.ita dictam regulam declarat,
& intelligit Marſ.in.§.diligenter.nu.69.cum pluribus
ſequentibus,vbi dicit hoc menti tenendum;quia hæc
declaratio alias ſibi fecit magnū honorem coram Ca
pitaneo iuſtitiæ Mediolani in quadā cā falſæ monetæ.
Iterum in conſi.52.nu.16.in conſi.74.col.an tep. verſi.
reſtat reſpondere.Gramma.in voto 34.col.fin. vbi lo-
quitur in crimine aſſaſſinij.Carer.in practi.ſua chart.
46.col.4.verſ.ampl a etiam in criminalibus exceptua
tis.Boſ.in tract.ſuo crim.in tit. de indit. & declar.nu.
78.in verſ.patet,dixi alias in conſi.7. num.42.in 1.vol.
74 Marcus Mantua in ſing.15.n.4.vbi dicit,† quod Theo
rica Inno.in d.c.1.de conſti.procedit quando reus eſt
conuictus,& ſic in puniendo,ſed non eo caſu quando
dubium eſſet;quoniam tunc patrocinium non debet
denegari & defenſio,etiam in atrocioribus,quę eſt de
iure naturali,& nullo modo tolli poteſt, vt in d.§. ſed
naturalia.& quod ita obtinuit in cauſa cuiuſdam, qui
imputatus erat de homicidio,quod inquit menti tenē
dum;quia eſt adnotatu dignum.

75 ¶ Secundo dicitur,†quod dicta regula procedit in
cauſis arduis,in quibus incurritur ſtatus rei publicæ,
vt per Sali.in authen.hodie.C.de iudi. Iaſ.in l.1.col.fi.
verſ.ſecundo limitat.C.de precib.Imper.offer.Gram.
in d.voto 34.nu.15.Carer.vbi ſupra,& in d.conſi. meo
7.Sed nos ſumus in caſu,in quo cognitum non fuit ad
huc de delicto,ergo &c.

¶ Similiter non obſtat,quod in dictis delictis pro-
76 cedatur,ordine iuris non ſeruato;quia reſpondetur, †
quod imo in delictis atrocibus ſeruantur ſolemnita-
tes,quæ ſeruantur in alijs criminibus,vt per Marſil.in
dicto.§.diligenter.nume. 175. & Gramma.in voto 34.
col.fin.

¶ Pariter nō obſtat,quod in crimine atrociori vbi
damnatur memoria defuncti,reus poteſt ſpadachari,
& ſpadacharius duci ad mortem, & ſimiliter nobiles
furcis ſuſpendi; quoniam(vt dictum fuit) illud proce
dit in puniendo,& ſic poſtquam conſtat vere de deli-
cto,& proceſſus eſt perfectus ,& non aliter, vt per au-
ctoritates ſupra citatas.

¶ Non obſtat,quod in dicto cap.1. de homicidio,
in 6.recipiantur teſtes parte non citata propter enor
mitatem delicti;quia reſpondetur, quod eſt ſpeciale
77 in caſu illo,† quia vbi lex non exigit ī aliquo actu ple
nam probationem,ſed contentatur ſolis articulis, vel
adminiculis, tunc tali caſu poſſunt recipi teſtes parte
non citata:& ita procedit tex.in d.c.1.vt per Marſi. in
ſing.24.& in l.de vno quoque num.73.ver.22.caſus de
re iud.vlterius dicitur,quod multi ſunt caſus, in qui-
bus teſtes recipiuntur lite non conteſtata & parte nō
citata,de quibus per Roma.in ſing.399.inter quos nō
78 reperitur † poſitus caſus homicidij,ergo regula in cō
79 trarium.l.ſi quando.C.de teſtib.† nam ſi in cauſa hære
ſis ceſſante potentia hęretici teſtes non poſſunt recipi
ſine citatione partis & alijs ſolemnitatibus a iure re-
quiſitis,vt per Marſi.in conſi.8.nu.35.ergo multo for-
tius in cauſa homicidij.

¶ Non obſtat,quod reo criminis atrocis denega-
tur patrocinium & defenſio; quia hoc negatur quan-
do non conſtat de delicto,ſed eſt dubium ; quia tunc
patrocinium non debet denegari & defenſio,quæ nul
lo modo tolli poteſt; ita Mantua in ſing.decimoquin-
to.num.4.

¶ Quod mandato Principis quamuis duro ſit pa-
80 rendum,reſpondetur† id ab omni veritate alienum eſ
ſe,quotienſcunque mandat aliquid quod expreſſe &
clare iniuſtum eſt.l.omnes iudices.C. de appellat.vbi
omnes aſſiſtentes in officijs debent ſuo ſuperiori reſi-
ſtere ſi iniuſte agat & iracunde. Et ideo inquit Mart.
81 de Laude in tract.de Principe.ver. hoc quod ſi † Prin
ceps mādat ſine cauſæ cognitione crudeles vindictas
contra ſubditos alicui iudici,quod non debet permit
tere executionem vſque ad triginta dies vt interim ceſ
ſet iracundia,per tex.ſing.auro pingendum in l.ſi vin-
dicari.C.de pœnis. Accedit quod ſcribit Iaſ.in.§.ſi mi
nus,col.6.in fi.ver.aduertite, de actio. vbi dicit quod
82 licet † executor,qui habet conſcientiam ſuam contra
ſententiam,quam debet exequi,ſi videat illam iniquā
teneatur illam exequi,quod inquit notādum quia mi
lies contingit,vt per Butr.in c.paſtoralis.§.quia vero
de offi.delega.quia qui non habet cognitionem non
poteſt illam retardare,& ſi habeat conſcientiam in cō
trarium, cum merus executor non habeat cognitio-
nem.l.executionem,vbi glo.& Bal.C. de execu.rei iu-
di.tamen iſtud intelligitur in cauſa ciuili, non autem
in criminali & corporali : quia tunc iudex non debet
exequi contra ſuam conſcientiam arg.l.primæ in fi.&
quod ibi no.per Bar.ff.de quæſt.& in terminis , vt per
Inno.& alios in dicto.§.quia vero.Et hoc ideo eſt, qa
damnum talis executionis irreparabile eſt , ergo non
debet iudex ex abrupto executioni demandare.argu.
l.ſi quis prouocatione,cum glo.C.de appell. quod di-
cit bene notandum Iaſ.quia quotidianum,ſi ergo vbi
iudex non habet cognitionem in criminali, & vbi agi-
tur de præiudicio irreparabili id facere non debet, q̄
to magis vbi eſt cognitor,vt ī caſu noſtro. Facit quod
voluit Fel.in c.cōſanguinei,in prima col.de re iud.vbi
dicit,† quod iudex qui videt ſententiam iniuſtam po-
83 teſt conſcientiæ ſuæ conſulere,& illam non exequi, re
nunciando offic. Sequitur Marſ.in.§. opportune,nu.

tur,ſicut aromata magis redolent quanto magis conteruntur.

2 *Argumentum a ſufficienti partium enumeratione in iure eſt fortiſſimum.*

3 *Priuilegium gratis conceſſum a Principe ex eius ſola voluntate, & inuito priuilegiato reuocari poteſt.*

4 *Princeps ſi aliquid conceſſit poteſt illud reuocare, & iuſta cauſa reuocandi eſt,quia ipſe conceſſit*

5 *Conſtitutio prohibitoria ſicut ſola voluntate fit,ita & ſola voluntate reuocatur.*

6 *Gratia gratis data reuocari poteſt.*

7 *Gratioſe aliquid dicitur fieri proprie quando fit ex mera liberalitate*

8 *Princeps nedum conceſſionem gratis factam reuocare poteſt,ſed etiam & eius ſucceſſor.*

9 *Conceſſio facta ex cauſa remuneratoria, quia dicitur conceſſa ex mera liberalitate, & non ex cauſa onerosa, ſed lucratiua,reuocari poteſt:ſed contra num.59.*

10 *Donatio remuneratoria ob ingratitudinem reuocari poteſt:quia cauſa præcedens nō eſt obligatoria ſed voluntaria:ſed contra nu 61.*

11 *Conceſſio facta per Principem continens dationem, vel factum dicitur tranſire in cōtractum, & ſic eſt irreuocabilis,nu.32.*

12 *Quod tamen ſane intelligēdum eſt, quando datio, vel factum habet perpetuam commenſurationem cum re conceſſa.*

13 *Gratia quando eſt potentior quam datio, ipſa attendi debet tanquam potentior.*

14 *Res ſi tradatur & pretium, ſi pretium præponderat rei,dicitur emptio & venditio,ſi res, permutatio.*

15 *Aſſerenti dationem, vel factum correſpondere rei conceſſæ incumbit onus probandi, ſed contra numero.64.*

16 *Conceſſio,quæ tranſiuit in contractum oneroſum ſi tendit ad noxiam,reuocari poteſt,declarat in numero. 66 67.68.*

17 *Priuilegium Principis non eſt ſeruandum quando ex poſt incipit eſſe damnoſum.*

18 *Priuilegium immunitatis ſtatim perdit vires ſuas quam primum reincidit in iniquitatem*

19 *Contractus ab initio & ſi non contineat læſionem, ſi tamē ex poſt facto propter mutationem temporum contineat enormem læſionem,poteſt reſcindi, et debet regulari ſecundum qualitatem ipſorum temporum,ſi contractus eſt ſucceſſiuus, reſpiciens etiam futura tempora.*

20 *Pacta non ſunt ſeruanda quando inſurgit neceſſitas et periculum verteretur publicū ſi pacta ſeruarētur.*

21 *Conceſſio immunitatis facta ex cauſa remunerationis non poteſt reuocari, quia dicitur tranſiuiſſe in contractum.*

22 *Statuto ſi cauetur,ſicut Paduæ,quod quicūque venerit ibi ad habitandum,& ſteterit per certum tempus ſit exemptus a collectis,ſi commune facit ſtatutum in contrarium,& ſit in præiudiciū illorum, qui venerunt ibi ad habitandum,poterunt hi ſe iuuare exceptione,vel per actionem de dolo.*

23 *Priuilegium conceſſum,quod non pendet a ſola volūtate concedentis,ſed ex iure alteri quæſito, propter illius factum non poteſt reuocari.*

24 *Donatio facta ob certa & remunerabilia merita, non poteſt reuocari nec eget inſinuatione.*

25 *Rex Franciæ reuocare non poteſt donationem Comitatus Bigorræ quem donauerat Comiti de Fuxo propter benemerita.*

26 *Priuilegium exemptionis conceſſum propter benemerita,propter ingratitudinem reuocari non poteſt: quia tranſiuit in contractum.*

27 *Conceſſio remuneratoria non dicitur mera donatio ſed liberalitas.*

28 *Priuilegio remuneratorio,quod tranſiuit in contractum,non cenſetur derogatum per generalem derogationem priuilegiorum.*

29 *Notata in l.ſi ex toto,de lega 1.non habent locum in donatione remuneratoria.*

30 *Donatio remuneratoria non eſt proprie donatio, ſed quædam permutatio.*

31 *Diſpoſitio.l.ſi vnquam.C.de reuo.dona ſecundum cōmunem non habet locum in donatione remuneratoria.*

32 *Princeps faciens aliquam conuentionem vel pactum cum priuatis,illud obſeruare tenetur, & ex ipſo obligatur.*

33 *Princeps licet lege poſitiua non obligetur dictamine, tamen rationis naturalis non eſt ſolutus, nec a lege naturæ:quia eſt animal rationale.*

34 *Princeps pacto ſuo contrauenire non poteſt, etiam de plenitudine poteſtatis*

35 *Conuentiones & pacta predeceſſorum obſeruare tenent urſucceſſores.*

36 *Succeſſor principis, qui venit ad Principatum non per viam ſucceſſionis ſed electionis, vt Papa vel Imperator tenetur obſeruare geſta predeceſſoris quatenus pertineant ad dignitatem, & officium ſuum.*

37 *Princeps & ſi cupit mandata ſua a ſucceſſoribus obſeruari,debet & ipſe mandatis predeceſſorum venerationem præſtare & cuſtodiam alias dat materiam ſucceſſori diſſoluendi eiusgeſta.*

38 *Succeſſor Principis contrauenien factis anteceſſoris dicitur ſibi ipſi contrauenire; quia ſemper eſt vnum imperium.*

39 *Decuriones ex cauſa remuneratoria poſſunt donare res ciuitatis.*

40 *Ciuitas ſubdita Principi poteſt concedere immunitatem perpetuam ob benemerita.*

41 *Et in tantum hoc eſt verum,quod de benemeritis ſtatur aſſertioni decurionum.*

42 *Capitula conceſſa communitati ob ſubmiſſionem ſuam reuocari non poſſunt.*

43 *Priuilegium quando conceditur vniuerſitati ob bene merita, ob ſubmiſſionem, & ſubiectionem tranſit in beneficium. & perdit nomen priuilegii, adeo ꝙ venit late interpretandum.*

44 *Princeps contrahendo & paciſcendo obligatur ſicut quilibet priuatus;quia contrahendo dicitur vti iure communi.*

46 *Princeps ſi imponit aliqua ſeruitia indebita ſubditis, præſumuntur per vim & metum extortų.*

47 *Locumtenens nihil poteſt contra iura.*

48 *Poſſeſſori nullum ius tribuitur ex poſſeſſione iniuſta, ſeu violenta.*

49 *Conſuetudo non prodeſt in his, quæ contra iuſtitiam vſurpantur.*

50 *Collecta ſemper pæſumitur ex timore præſtari, & ideo in ipſa præſcriptio currere non videtur.*

51 *Immunitas conceſſa per viam contractus, extenditur etiam ad onera bellica.*

52 *Princeps & ſi pro arbitrio ſuo reuocare poſſit priuilegium a ſe gratis conceſſum, tamen de honeſtate id facer e non debet.*

53 *Nihil eſt quod luce cleriore prefulgeat in Principe, quam recta fides.*

54 *Poſſe non dicimus, quod cum honeſtate poſſumus.*

55 *Voluntas conſtans eſſe debet in Principe.*

56 *Principi conuenit illud verbum, ſemel loqnutus eſt Deus, & quod ſcripſi ſcripſi.*

57 *Princeps debet habere vnum calamum & vnam linguam, & non plures: quia ſcriptum eſt, que proceſſerunt de labiis meis, non faciam irrita.*

58 *Princeps debet eſſe immobilis ſicut lapis angularis, & ſicut polus in celo.*

60 *Iura, que permittunt donationes reuocari, locum habent in mere gratuitis, non autem in factis propter merita; quia de illis iudicatur vt de titulo oneroſo.*

62 *Immunitates raro hodie fiunt liberaliter a Principibus, ſed habent in ſe premium ſeu meritum.*

63 *Reprehenditur Boſ. in tracta. ſuo crim. in tit. de princ. num. 152.*

65 *Excipiens ita probare tenetur ſuam exceptionem ſicut actor ſuam probationem: quia excipiendo cenſetur agere quo ad ipſam exceptionem.*

69 *Declaratio ad capitulum ſuggeſtum, de decimis, vt locum non habeat in his, que tranſiuerunt in contractum.*

70 *Tempus contractus inſpicitur pin riuilegiis, que tranſeunt in contractum.*

71 *Rei vendite, que accedunt poſt venditionem, & ſic poſt tempus contractus, pertinent ad emptorem.*

CONSILIVM XIII.

ET ſi apud me non lateat, Illuſtr. & celebratiſſimum Senatũ ſtatus Mediolani in quo ſedent tot integerrimi, peritiſſimi ac oculatiſſimi legum vertices ſatis pro aperto habere conceſſionem immunitatis alias factam hominibus & vniuerſitati loci Felizani per quondam Illuſtriſſ. Guglielm. Montisferrati Marchionem, & toties confirmatam tam per Illuſtr. & Excell. quondam Duces Mediolani, quam per inuictiſſ. quondam Carolũ V. Imp. reuocari non poſſe, ſed inconcuſſe obſeruandã eſſe, vt infra dicetur; adeo ꝙ conſilio meo opus nõ fuiſſet. Verum, vt ſatisfaciam voto dictorum hominũ quos ſummopere ſemp dilexi, & vt morẽ gerã nonnullis Illuſtr. viris, quibus multũ debeo, totis viribus conabor demonſtrare oẽm iuſtitiam militare in fauorem dictorum hominũ & vniuerſitatis, non obſtantibus contradictionib. factis per agentes pro Camera Ducali ipſius ſtatus.
1 Et quoniam † veritas quanto magis conteritur & oppugnatur, tanto clarior expulſis nebulis, in lucem progreditur; ſicut aromata magis redolent quanto magis conteruntur, vt exordiar cum Paul. de Caſtr. in conſi. 23. vol. 1. quem citat inſignis Craue. in conſi. 135. nu. 18. ideo, vt veritas præſentis conſultationis magis eluceſcat, ſequendo morem meum prout Bononienſes in hærent Carrocio iuxta gl. in l. omnis diffinitio. ff. de. reg. iur. Primo adducam ea, quæ reſpicere videntur fauorem agentiũ pro ipſa Camera, demum fundabo intentionem vniuerſitatis prædictæ; deindeqne refutabo omnia, quæ in fauorem ipſius Bameræ allegata fuerunt.

¶ In fauorem igitur agentium pro ipſa Camerã Primo aſpectu dicendum videtur, quod maieſtas Regia Catholica vti Dux Mediolani potuerit reuocare conceſſionem immunitatis alias factam per quondã Illuſtriſſ Guglielmum Marchionem Montisſerrati vniuerſitati & hominibus Felizani, & ſi ipſa fuerit cõfirmata per Illuſtr. quondam Duces Mediolani, ac bis per inuictiſſ. Carolum V. Imp. quod demonſtratur ar
2 guendo a ſufficienti partium enumeratione, † qnod argumentum in iure fortiſſimum eſt. l. patre furioſo, vbi notant omnes. ff. de his qui ſunt ſui vel alie. iur. §. actionum, inſtitu. de actio. Alex. in conſi. 53. nu. 8. volũ. 3. Soc. in conſi. 25. nu. 28. vol. 1. & in conſil. ſeq. num. 1. vol. eo Pariſ. in conſi. 67. nu. 18. vol. 4. Nam aut volumus dicere, quod dicta conceſſio fuerit priuilegium gratis conceſſum a prędicto quondam Illuſtr. Guglel
* mo hominibus Felizani, & tunc ſuccedit* communis
3 concluſio dictorum, quæ habet, † quod priuileginm gratis conceſſum a Principe ex eius ſola voluntate inuito priuilegiato reuocari poteſt. glo. in c. decet, de reg. iur. in 6. Card. But. m alij communiter in c. nouit de iud. Bal. in l. qui ſe parris. col. 6. verſ. & ſcias. C. Vnde lib. vbi inquit, ſpeciale eſſe in Principe, vt poſſit ſuum priuilegiũ reuocare ſine cauſa. per l. qui fundum. C. de om. agr. deſer. lib. 11, & ideo dixit Ang. in l. An
4 tiochenſium. ff. de priuil. cred. † quod ſi Princeps aliquid conceſſit vel donauit poteſt reuocare; quia iuſta cauſa reuocandi eſt, quia ipſe conceſſit. ſequitur. Soc. in conſi. 87. num. 12. vol. 3. Iaſ. 55. col. 2. in fi. vol. 1 Cur. Inn. in conſi. 1. nu. 34. vbi inquit poſt Inno. in ca.
5 cum ad monaſterium, de ſtatu monacho. † quod ſicut ſola voluntate fit etiam conſtitutio prohibitoria, ita & ſola voluntate reuocatur, & fit eius relaxatio. Gozad. in conſi. 62. nu. 9. Pariſ. in conſil. 12. 224. vol. 2. in conſi. 2. nu. 120. vol. 4. Rui. in conſi. 123. nu. 4. vol. 3. &
6 in conſi. 130. nu. 13. vol. 5. † Nam gratia gratis data re
7 uocari poteſt. teſte Caſtr. in conſi. 159. Et † proprie dicitur gratia & gratioſe agi, quando aliquid fit ex me
8 ra liberalitate. Gozad. in conſi. 5. nu. 27. † Et non tãtũ põt ipſe princeps, ſed ẽt eius ſucceſſor. ca. ſi is cui de præben. in 6. Cyn. & Alber. in d. l. digna vox. Areti & Feli. in c. nouit, de iud. Gramm. in voto 28. nu. 19.

¶ Aut volnmus dicere, ꝙ cõceſſio ipſius immunitatis fuerit conceſſa ex cã remuneratoria, q̃ vr̃ tranſiuiſſe in contractũ, vt per Rui. in conſi. 217. col. 3. vol. 1 vbi loquit in terminis immunitatis, & tũc dr̃, ꝙ & ſi emptio ſit conceſſa ex liberalitate & ꝑꝑ merita, † tñ non poteſt dici conceſſa ex cauſa oneroſa: qa ad eam cogi non poterat Princeps, & iõ dr̃ lucratiua, ita qd̃ nulla donatio remuneratoria dicitur oneroſa, niſi cõcedat ex neceſſitate vel tit. oneroſo, vt in ſpẽ cõcludit Egid. Boſ. in tract. ſuo crim. in tit. de Principe. nu. 152. per glo. quam dicit* cõmuniter approbatam in l.

ſed

ſed ſi l.§.conſuluit.ff.de peti.hæred.& ex notatis per
Bar.in l.Mæuius.§.duobus.col.8.verſ. ſecundo quæ-
ſito.ff.de lega.2.Et ideo dixerunt Gul.de Cun. & Bal.
10 in l.ſi tibi pecuniam,ſi cert.pet.† donationem remu-
neratoriam poſſe reuocari ob ingratitudinem: quia
cauſa præcedens non eſt obligatoria, ſed potius vo-
luntaria.arg.l. generaliter in ſecundo reſponſo.C.de
ſecund.nup.Cum ergo dicta conceſſio propter meri
ta dicatur facta ex cauſa lucratiua, & non oneroſa,
ideo ſequitur,quod ſicut cóceſſio gratis facta poteſt
reuocari,vt dictum fuit in proxima concluſione præ
cedenti,ita & huiuſmodi conceſſio remuneratoria,
vt per Boſ.vbi ſupra.

¶ Aut volumus dicere,quod hæc conceſſio fue-
11 rit obtenta ex cauſa oneroſa,quia interuenit † datio,
videlicet promiſſio & obligatio facta per vniuerſita
tem ipſius loci Felizani,ſeu agentes pro ea de ſoluẽ-
do annuatim florenos trecentum Cameræ tunc Mar
chionali Montisferrati,& nunc Ducalis ſtatus Medio
lani,quo caſu eum contineat dationem,dicitur tran-
ſiuiſſe in contractum oneroſum,& ſic eſt irreuocabi-
lis,iuxta not.per Bald.in l.qui ſe patris,col.6. verſ.&
ſcias.C.vnde lib.vbi concludit, quod licet Princeps
poſſit reuocare priuilegium a ſe conceſſum, licet al-
teri ſit ius quæſitum,etiam ſine cauſa,quia nullo iure
eſt concedens obligatus,& nemini iniuriam facit,ta-
men conuentionem reuocare non poteſt.Vnde ſi pre
tium recipit,dicitur venditio, licet vtatur verbo in-
dulgemus,vel etiam ſi prætextu conceſſionis aliquid
lucratus ſit a recipiente,videlicet aliquam dationem
vel factum. Nam tunc reuocare non poteſt,quia cõ-
mitteret dolum.arg.notatorum.in l.ſi cum mihi.ff.de
12 dolo.quia reſpondetur,quod † opinio ipſa procede-
re poteſt quotiens Principi aliqua datio promiſſa eſ
ſet,quæ haberet perpetuam commenſurationẽ cum
re conceſſa,vt quia datum fuiſſet aliquid æquiualens
ipſi,cõceſſæ:alias ſecus,vt declarat ibi Bal.quẽ ſequit
Soc.in conſi.4.col.2.circa ſi.vol.3. & in conſil.87.col.
6.in ſi.vol.eo.Dec.in conſi.292.col.pen.in ſi. At in ca
ſu præſenti licet conceſſio ipſius immunitatis habeat
dictam dationem annexam,tamen præponderat gra
tia facta per Principem dictæ vniuerſitati cum maio
ra onera ipſa ſubire haberet in triplum quam impor
13 tant dicti floreni trecentum;quo caſu † cum poten-
tior ſit gratia quam ſit ipſa datio, ipſa attendi debet
tanquam potentior ,l. quæritur.ff.de ſtatu homi. Ita
Bald.in prælud.feud.in 2.char.verſ.circa primum vbi
quærit,vtrum feudum dicatur gratia? & concludit,ꝙ
ſi comparentur adinuicem conceſſio feudi , & rece-
ptio beneficiorum,ſi præponderat beneficium,feudũ
habet plurimum gratiæ,& ſic accipit cauſam eius in
quo magis incaleſcit,per dictam.l.quæritur , ſicut in
14 ſimili videmus, † ꝙ ſi tradatur res & ꝓtium, ſi ꝓtium
ꝑponderat,dr̃ emptio,& vẽditio,ſi res permutatio;vt
in c.ad qõnẽ & ibi doct.de rer.ꝑmu.Soc.in cita.conſ.
4. col.2.in ſi.vbi ẽt dicit,ꝙ alias cõſultũ fuit ꝑ Ale.de
Imo.ꝑceptorẽ ſuum in ciui.Vult.q̃ fecerat quãdã cõ-
ceſſionẽ fodiẽdi mineras,& recepta certa pecunia,&
recepto aliquo fictu ſingulis annis,& in qua erat ſta-
tutũ,ꝙ non poſſet gratia fieri alicui, niſi interueniret
certus n.conſi.ꝙ ea non valuit,q̃a conceſſio ꝑponde
rabat pecu.ſolu.&ſolu.ſing.annis,& verũ dicit,q̃a ita
conſuluit vr in conſi.ſuo.7.vol.7.& iõ cũ d. conceſſio
magis participet de gr̃a.vel de bñficio q̃ datione , &
obligatione ꝓmiſſa,dicendũ vr̃,ꝙ ſicut Princeps põt
reuocare gr̃am a ſe conceſsã ſine cã & ꝓ arbitrio ſuo
ita & hmõi conceſſionẽ,licet aliq̃d oneris habeat.ra
ci.in d.conſ.4.col.2.in ſi.&ſequẽti,&in conſ.87.col.6.
in ſi.& in prin.ſeq.vol.eo.Pari.in conſ.11.in prin.vol.
1.Nec habet obſtare,ſi dicat̃,ꝙ agentib. ꝓ Ducali Ca
me.incũbat onus ꝓbandi,ꝙ gr̃a ſiue conceſſio ipa ꝑ-
15 ponderet d.dationi;† q̃a rñdet̃,hoc ꝑtinere agentib.
ꝓ d.vniuerſitate qm̃(vt dictum eſt)vt conceſſio dica
tur facta ex cã oneroſa,requirit̃ ꝙ habeat dationem
vel factũ equipollẽs rei conceſſę.Vñ, cũ iſta qualitas
requirat̃,dicendum venit,ꝙ ꝓbari debuit a d.vniuer
ſitate fundante ſe in ipſa datione,iux not.ꝑ Bar.in l.
1.§.ff.ne q̃d in flum.pub.Vlterius dr̃,ꝙ & ſi dicta con
ceſſio tranſiuiſſet in contractũ oneroſum, ꝙ rñ ex cã
16 potuit reuocari;† q̃a iſta cõceſſio tendit ad noxiã, &
in detrimentũ aliorum,quo caſu dicit Abb.in c.cum
17 ad hęc,de cler. non reſid.† ꝙ priuilegiũ Principis nõ
eſt obſeruandũ qñ ex poſt incipit eſſe dãnoſum.gl.in
18 c.reſcr.35.q.2.† vbi priuilegiũ ſtatim ꝑdit vires ſuas
quãprimum reincidit in iniquitatem. Et in terminis
immunitatis eſt tex.c.ſuggeſt.de decimis,vbi priuile
giũ immunitatis alicui cõceſſum a ſolutione decima
rũ,eo caſu nõ eſt obſeruandũ ſi poſt priuilegium ille
poſtea acq̃reret tot ꝑdia,ꝓ quibus ſi decimas nõ ſol-
ueret,inferreretur enorme dãnum eccl.Alb. in conſi.
19 34.n.16.vbi inq̃t,† ꝙ quãuis contractus ab initio non
contineat lęſionẽ,põt reſcindi, & debet regulari ſm
qualitatẽ ipſorum tẽporum ſi contractus eſt ſucceſſi
nus reſpiciẽs ẽt futura tp̃a.Bal.in conſ.240.vol 4.vbi
20 ait,† ꝙ pacta nõ ſũt ſeruãda qñ inſurgit neceſſitas,&
ꝑiculum verteret publicum,ſi pacta ipſa obſeruarẽt̃.

¶ Sed ꝓmiſſis nõ obſt.q̃ vere nõ obſtãt in caſu ꝑſen
ti ſñia cõtraria eſt de iure verior.Et ꝓ fundamento
huius partis adduco in mediũ nõnullas cõcluſiones
21 a Doct.* cõiter receptas,quarum prima eſt† ꝙ conceſ
ſio immunitatis facta ex cã remunerationis non põt
reuocari;q̃a dicit̃ tranſiuiſſe in contractũ , vt ꝓbatur
ex infraſcriptis. Et primo ex not.ꝑ Bal. in l.ſi cũ mi-
22 hi.ff.de dolo.vbi poſt Nico. de Math.dicit,† ꝙ ſi ſtatu
to cauet̃ ſicut erat Paduæ,ꝙ quicunq. venerit ad ha-
bitandum,& ſteterit ibi ꝑ certũ tẽpus,ſit exemptus a
collectis;ſi cõe facit ſtatutũ in cõtrarium in ꝑiudiciũ
illorũ,q̃ venerunt illuc ad habitãdum,poterunt ſe tu
23 nare exceptione,vel ꝑ actionem de dolo.Item &† ꝙ
priuilegium conceſſum ꝙ non pendet ex ſola autho.
cõcedẽtis,ſed ex iure alteri q̃ſito ꝑꝑ alterius factum
non põt reuocari,& ꝙ per hoc alia die cõſuluit in ci
ni.Senarum,ꝙ priuilegium datum q̃buſdã bannitis,
ꝙ poſſint ſecure morari,eo ꝙ illorum opera illud cõ
mune occupauerat quoddã Caſtr.erat irreuocabile,
ꝑ dictã.l.ae gl.in l.decurionib.C.de fil.lib.12.& per l.
24 Aqui.Regu.ff.de dona.† vbi donatio facta ob certa &
remunerabilia merita nõ põt reuocari, nec eget inſi-
nuatione,& Bald.ſequitur Alex.in conſi.54. col.pen.
vol.4.Iaſon.in conſi.1.colum.7.in ſi.verſi.4.principa-
liter.vol.1.Rui.in conſil.123.nume.4.volum.3.Pariſ.
in conſi.2.num.127.cum ſequentibus vol.4. Accedit
quod voluit Abba.in conſil.3.in 26.dubio volum. ſe-
25 cundo vbi conſuluit, † quod Rex Franciæ non pote
rat reuocare donationem Comitatus Bigorrę,quem
donauerat Comiti de Fuxo propter benemerita.
Sed magis accedendo ad proxima , facit quod nota.
26 Bald.in leg.2.C.de lib.& eorum lib.vbi dicit, † quod
licet alias priuilegium exemptionis poſſit reuoca-
ri propter ingratitudinem , tamen vbi eſſet conceſ-
ſum in remunerationem , tunc non poteſt reuocari :
quia tranſit in contractum. Marſil. in ſingul. 303. A-
lexand.in conſi.101.colum.1.vol.1.Rui.in conſi.217.
nu.7.vol.1.vbi tradit,quod priuilegium immunitatis

conceſſum per communitatem Pontremuli domino
Nicomedo non potuit reuocari;quia dicitur in con-
tractum tranſiuiſſe,& factum fuiſſet irreuocabile. Pa
riſ.in conſi.68.col.2.vol.1.Alex. in conſi.54.col.vol.4.
& in conſil.216.col.2.vol.2.

¶ Secunda eſt concluſio,quod † concesſio remu-
27 neratoria non dicitur mera donatio vel liberalitas.
Bar.in procœ,fforum l.ſed ſi lege.§.conſuluit.ff.de pe-
ti.hære.l.ſi quis vxore.§.1.de donat.inter vir. & vxo.
Abb.in rubr.de donat.Alex.in conſi.216.col.pen.vol.
2.Ripa in reſponſo 13.col.1.in 3.par. & in l.ſi vnquã.
q.13.num.16.C.de reuo.dona.& ideo videmus,quod
licet inſinuatio requirat̃ in ſimplici donatione , ſecus
tamen in remuneratoria.l.Aquilius Regulus, de do-
nar.l.ſi pater.§.fiua. in verbo irreuocabilis.ff. de do-
na.quem textum ad hoc expendunt Alberi.Angel. &
Roma.ibi,quod id quod alias eſt reuocabile , fit irre-
uocabile ſi factum fuit ob benemerita . & dictum te-
xtum dixit ſing.& perpetuo menti figendum Roma.
in ſing.616.& literis aureis ſcribẽdum Barb.in rubr.
extra de donat. & in ſpecie in terminis immunitatis
conceſſæ ob benemerita,quod prætextu ingratitudi-
nis non reuocetur,voluit Alex.in conſil.101.col.1.vo
lum.1.in conſi.216.col,1.vol.2.Iaſ.in conſi.101.col.3.
vol.4.& 121.col.4.vol.eodem.late Tiraqu.in repeti-
tione.l.ſi vnquam,in verbo donatione largitus.in nu.
13.14.& 15.vbi etiam inquit,quod feudum concesſũ
ob benemerita,nulla poteſt ingratitudine reuocari.
28 Item † videmus,quod in generali derogatione priui-
legiorum,non intelligitur derogatum priuilegio re
muneratorio,quod tranſiuit in contractum. Rom.in
l.ſi vero.§.de viro.num. 103.ff.ſolut.matr. Accedit e-
tiam quod voluit Alex.in conſi.30.vol.5.vbi, conclu-
29 dit,† quod nota.in l.ſi ex toto.ff.de lega. primo , non
30 habent locum in donatione remuneratoria;quia † do
natio ipſa non eſt proprie donatio , ſed quædam per
mutatio.d.l.ſed ſi lege.§.conſuluit,ibi, velut genus q
dam hoc eſſe permutationis, & dicta l. Aquilius, ibi,
defendi non meram donationẽ eſſe verum officij ma
giſtri quadam mercede remuneratum Regulum. Mo
der.in rubr.de dona.inter vir.& vxor.in.§.50. num.9.
in verſic.ratio. Fortificatur hæc ſententia ex not.per
Bal.& Angel.in l.ſi vnquam.C.de reuo. donatio. vbi
31 tradunt,† quod diſpoſitio illius legis non habet lo-
cum in donatione remuneratoria; quia non eſt pro-
prie donatio. Alexand.in conſi.162.columnn.ſecunda,
in fin.vol.ſexto.in conſi.quadrageſimo. num.decimo-
tertio,vol.quarto.Soc,in conſil,trigeſimonono in fin,
vol.tertio.Cur.iun.in conſi.142.nume.quarto , & per
Tiraquel.vbi ſupra nume.duodecimo. vbi citat hanc
eſſe*communem opinionem.

32 ¶ Tertia eſt concluſio , quod † quando priuile-
gium tranſit in contractum , quod eſt quando non
conceditur ſimplicter , ſed quando commenſura-
tur ob aliquod factum ſeu dationem præteritam, vel
futuram , ſeu implendam ex parte eius , cui conce-
ditur , illud non poteſt reuocari ; ita Bald.in l.qui
ſe patris,columnn.ſexta verſiculo , & ſcias.C. vnde li-
beri.Aretiu.& alij in cap.nouit,de iudic. Alexand.in
conſil.216.columnn.ſecunda,in princ.volum.ſecundo.
Bald.in l.donationes quas.C.de donatio. inter vir.&
vxor. vbi dicit , quod priuilegium ciuitatis datum
Comitatenſibus aliquo ab eis dato , non poteſt re-
uocari. Iaſon.in conſilio primo,columna.quinta, vo
lum.primo , & in conſilio.56.columna ſecunda , in
fin. volum. eod. Gozad.in conſilio.quinto. numero.
vndecimo.Ruin.in conſi.130.num.18.volum. quinto,
& in conſil.105.nume.quarto, volum.eodem, vbi lo-
quitur in cauſa immunitatis.Ripa in reſponſo deci-
monono,num.23. in ſecunda parte, dixi in conſil.66.
num.22.vol.2.

¶ Quarta eſt concluſio * communis tam Legi-
33 ſtarum,quam Canoniſtarum, quod ſi † Princeps fa-
cit aliquam conuentionem vel aliquod pactum cum
priuatis,tenetur illud obſeruare, & ex illo pacto o-
bligatur ; ita Cyn.Bart.Bald.& alij in l.digna vox.de
leg.Cano.in capi.primo, de probat.Iaſon.in conſi.1.
columnn.3.volum.1.in conſi.10. colum.2. vol.3.in l.1.
ff.de pac.Dec.in conſi.48.col.3.quia licet lege poſiti-
ua non obligetur,dictamine tamen rationis natura-
lis non eſt ſolutus,nec a lege naturæ; quia eſt animal
rationale.Bal.in l.ſi aqua,verſ.18.C.de ſerui.& aqua.
35 † Et illi pacto non poteſt contrauenire etiam de ple-
nitudine poteſtatis, teſte Caſtr.in d.l. digna vox. quẽ
ſequuntur Dec.& alij,in dicto cap.1.de proba.in cõſ
151.col.6.conſil.48.col.2.229.col.penul.& 689.col.2.
Feli.in c.quæ in eccleſiarum,verſic. quarta concluſio,
de conſt.Pariſ.in conſi.1.nu.87.vol.1.conſi.51.nume.
50.vol.1.Crauet.in conſi.135.col.3. in princ.Alcia.in
conſi.362.Soc.Iun.in conſi.136.col.1.volũ.3. Facit e-
tiam quod tradit Bal.in l. Princeps de legib.vbi ait,
quod princeps,qui poteſt contrahere cum ſuis fideli
bus tenetur eis de iure gentium & ciuili ; quia ciuili
rationi naturalis ratio comparatur.l.bona fides.ff. de
po.alias ſecundum eum ſequeretur,quod ſi princeps
ex pacto non obligaretur alij,vel ex contractu,nec a-
lius obligaretur Principi ex reſpectu correlatiuorum
& ſic eſſet Principi interdictum commertium , & eſ-
36 ſet tanquam exul,qui omnium eſt præſul, † Et in tã
tum vera eſt huiuſmodi concluſio,quod etiam ſucceſ
ſores conuentiones & pacta prædeceſſorum obſerua
re tenentur.ita Cano;in d.ca.1.de proba.& legiſtæ in
37 dicta.l.digna vox. † Quinimmo ſucceſſor Principis,
qui venit ad Principatum non per viam ſuccesſionis
ſed electionis,vt Papa, & Imperator , tenetur obſer
uare geſta prædeceſſoris, quatenus pertineant ad di
gnitatem , & officium ſuum. Bald. & moderni in l.1.
ff.de conſt,prin Soc.Iun.in conſi.60.numer.29.vol.3.
Brun.in conſi.1.col.4.Iac.de s.Georg.in ſua inueſtitu
ra, in verbo. Sed an Princeps,col.2.in princ. Bald.in
conſi.359.vol.1.quem ſequitur Capi.in deciſ.121. co
38 lum.5.† Et ſi cupit Princeps mandata ſua a ſucceſ-
ſoribus obſeruari,conueniens eſt,vt ſuorum prędeceſ
ſorum mandatis venerationem præſtet,& cuſtodiam.
cap.iuſtitiæ 35.q.1.Et non obſeruando dat materiã
diſſoluendi eius geſta per ſucceſſores.ca.inſtit.25.q.2
Et ideo dixit tex.in c.ſi ea.25.qõ.2. Si ea deſtruerem,
quæ anteceſſores noſtri ſtatuerunt , non conſtructor
ſed euerſor iuſte cõprobarer. Accedit quoque quod
39 dixit Bal.in conſi.326.col.3.vol.1.vbi dicit , † quod
ſucceſſor Principis contrauenien ſactis anteceſſoris
dicitur contrauenire ſibi ipſi: quia ſemper eſt vnum
Imperium.

¶ Quibus concluſionibus firmis manentibus cum
ſint frequentiori calamo a doct.receptæ, dicendũ vr,
q ex quo concesſio immunitatis factæ vniuerſitati &
hominib.Felizani p quondã Illuſtr.Gulielmum Mar
chionem Montiſerrati de anno 1452. die 20. menſis
Iunij fuerit eis facta propter benemerita , vt conſtat
ex verbis ipſius concesſionis,ibi,prædictus vero Illu
ſtriſſ.dominus Guglielmus conſiderata ſingulari de-
uotione, fide, & charitate dictorum communitatis
& hominum Felizani erga ſuam Excellentiam , &
quanto cum feruore, & amore ipſi commune, & ho-
mines

mines ſe ſubmiſſi fuerunt,&ſubmittunt dominio prę
dicti Illuſtr.domini Gulielmi de ſui innata clemen-
tia,& munificentia in eius ſubditos,& homines peti-
tiones & capitula infraſcripta admiſit. inter quæ eſt
quartum capitulum,quod dicti commune, & homi-
nes ſint,& eſſe debeāt perpetuis tēporibus immunes
liberi,franchi,& exempti a quibuſcūque taleis,& col
lectis prædictis,taxis,mutuis,ſubſidijs, impoſitionib.
cōtriburionibus,factionibus,imbotaturis,macinis, ſo
cularibus,alijſque oneribus quibuſcunque realibus,
& perſonalibus,atque mixtis,q̃d dicta conceſſio tran
ſiuit in contractum,& effecta fuit irreuocabilis, vt cō
ſtat ex his,quæ ſupra dicta fuerunt in 1.& 2. conclu-
ſione huius partis.

¶ Quibus etiam nunc additur,quod voluit Bar.in
l.ambitioſa,col.2.verſi.quæro verum liceat. & ibi Al-
40 ber.ff.de decre.ab ord.fac.vbi dicunt,† quod decurio
nes alias ꝓhibiti donare res ciuitatis poſſunt eas do-
nare,ex cauſa remunerationis;nec propterea decre-
tum eſt ambitioſum,nec reuocari poteſt,per tex. in l.
iubemus.§.ſcientes.C.de ſac.ſan.eccl.& in l.cum plu
res.§.penul.ff.de admin.tut.Alexā. in conſi.161.circa
41 fin.lib.2.in conſi 30.in 3.dubio in fi.lib.5.vbi † conſu-
luit ciuitatem ſubditam Principi poſſe concedere im
munitatem perpetuam ob benemerita.Fel.in c. acce-
dentes,col.vlt.in 9.concluſione de præſcr.Iaſ in cōſi.
101.col.3.ver.5.vol.4. & in conſil.73.col.4.vol.3. dixi
in conſi.5.nu.8.cum pluribus ſequen.vol.1. Et in tan-
42 tum † eſt vera huiuſmodi cōcluſio,quod etiam de me
ritis ſtatur aſſertioni vniuerſitatis ſeu decurionum,vt
voluit Dec.in conſi.195.col.3.verſi.nam tali caſu.Ia-
ſon.in conſi.227.col.nona.verſi.decimo,vol.ſecundo,
& in cōſi.101.col.4.in fi.vol 4.Gram.in conſi. 58.Rui.
in conſi.175.col.3.vol.1.& late per me in dicto conſi.
5 num.22.

¶ Vlterius dicitur,quod dicta immunitas nullo mo
do potuit reuocari ; quoniam capitulum ipſum im-
munitatis,& multa alia de quibus in prędicto inſtru-
mento celebrato per agentes vniuerſitatis Felizani
cum quondam Illuſtriſſimo domino Gulielmo fuit
conceſſum in executionem eorum,quæ promiſſa fue
runt per dictum Illuſtr.iam dictæ vniuerſitati quādo
ei ſe ſubiecit,vt clare colligitur ex verbis ipſius inſtru-
menti,ibi,dominioque ſubiectioni,ditioni , & iuriſdi
ctioni prædicti Illuſtr.domini Gulielmi.& eius hære
dum,& ſucceſſorum ſe & dictum locum, & omnia &
ſupraſcripta plenarie & totaliter in omnib. & per o-
mnia ſubmiſerunt , & ſubmittunt,& ipſum pro ſe,&
dictis ſuis hæredibus,& ſucceſſorib.recipientem.ac-
ceptarunt in eorum verum,naturalem, & immediatū
dominum,ſaluis ſemper infraſcriptis, ideſt capitulis
ſubſequentibus,quæ exhibita fuerunt,& requiſita cō
firmari prout fuerunt confirmata modo, & forma
in eis deſcriptis. inter quęeſt capitulum dictæ immu
nitatis;quo caſu ſuccedit quod decidit in terminis
43 Dec.in conſi,286.col.3.verſi.ſed tamen,vbi inquit† q̄
capitula conceſſa communitati Ripomarenſi nullo
modo potuerunt reuocari per Florentinos ad com-
modum hominum,& communitatum Volaterrano-
rum benemeritorum de Repub.Florentina,quia,illa
capitula fuerunt facta in executionem eorum, quæ
promiſſa fuerunt communitati prædictæ quando ſe
abdicauit a ciuitate Volaterrana,& ſe ſubiecit.& eſſe
cta fuit de communitatu ciuitatis Florētiæ,prout col
ligitur in principio capitulorum,ibi,dum dicitur, ꝓ-
ut etiam eis promiſſum,& conuentum fuit,& ibi , &
eis permiſſa, & conuenta obſeruare . & mouetur ex

notabili doctrina Bal.in d.l.qui ſe patis,col.pen.ver-
ſic.hoc ſcias.C.vnde lib.vbi inquit , quod ſi princeps
aliquid concedit recepto pretio , dicitur contractus
venditionis,& non priuilegium,etiam ſi vtatur ver-
bo indulgemus,& ſubdit Bal.idem eſſe quando Prin
ceps habuit aliquam donationem vel factum , quod
habet commenſurationem cum re conceſſa; q̄a tunc
non poteſt Princeps reuocare cōceſſionem; quia do
lum committeret.l.ſi cum mihi.ff. de dolo. & ideo
cum iſte ſit contractus celebratus cum Principe, quę
efficaciter obligatur ad eius obſeruantiam,iuxta no-
ta.per Doct.in c.1.de proba.ſequitur quod illud reuo
cari non potuerit,imo quod inuiolabiliter obſeruan
dum ſit.

¶ Secundo in terminis facit deciſ.Ruin in conſil.
105.vol.5.vbi inquit,quod conceſſio immunitatis fa
cta hominibus terrarum,& communitatum Comita
tus Imolæ,quod dictis hominibus licitum ſit habere,
& percipere ſal vndecunque voluerint,& prout me-
lius pro eorum commodo eis placuerit, & abſque
eo quod aliquis pro parte communitatis Bononiæ
de dicto communitatu,vel homines dicti communi-
tatus poſſint compelli ad capiendum ſal Communis
Bononiæ,non potuit per Bononienſes reuocari;quia
eis conceſſa fuit ex quo ſe ſubmiſerunt,& ſubiecerūt
dictæ communitati,& ſic tranſiuit in contractum; ex
quo propter illam,vel illius occaſione dicti homines
facti ſunt ſubditi.l.quod ſemel,vbi Bart. de decre.ab
44 ord.fac.Et ideo videmus;† quod quando priuilegiū
conceditur vniuerſitati ob benemerita, quia ſcilicet
ciuitatem propriam ſubmiſerit Florētinis tranſit in
beneficium,&perdit nomen priuilegij,adeo quod ve
nit late interpretandum l.fi.ff.de conſt.prin. Soc.iun.
in conſi.37.nu.18.vol.1.& in conſi.102.nu.20. verſic.
quinimo,vol.2.Nam Princeps,qui per viam pacti,&
contractus aliquid promiſit,illud obſeruare tenetur;
45 vt dixi in quarta concluſione.† Princeps enim con-
trahendo,& paciſcendo obligatur ſicut quilibet pri-
uatus,ex quo contrahendo dicitur vti iure communi
ſecundum Bal.in l.ex imperfecto.C.de teſta. Dec. in
l.traditionibus.C.de pac.Soc.Iun.in conſi.136.col.2.
vol.3.& eo magis hoc dicendum venit,cū ambæ par
tes promiſerint ſibi inuicem & viciſſim promiſſa,con
uenta,liberata,ordinata,apunctuata,concluſa, geſta,
& facta perpetuo attendere,& obſeruare,& nullo vn
quam tempore contrafacere,dicere,vel venire dire-
cte,vel indirecte,publice, vel occulte , & ſeu quouis
quæſito ingenio,vel colore ſub refect.omnium, & ſin
gulorum damnorum &c. & cum renunciationibus
hinc inde opportunis . Quæ quidem arguunt hmōi
conceſſionem non eſſe priuilegium,ſed contractum;
vt p Dec.in citato cōſi.286.col.3. verſ.ſed tamen his,
& tanto ſortius conceſſio ipſius immunitatis reuoca
ri non potuit,tum quia per Illuſtr.quondam Ioannē
Galeazeum Mariam Sfortiam Ducem Mediolani or
dinarum fuit cap.dictæ immunitatis conceſſum per
Marchiones Montisferrati exequutioni mandari iu-
xta formam,& tenorem priuilegiorum conceſſorum
per ipſos Marchiones,vt conſtat ex eius ordinatione
&confirmatione facta die 29.Octo.1491.vbi mandat
dictum capitulū,& alia in ea contenta inuiolabiliter
ſeruari a magiſtratibus,cum clauſulis ampliſſimis; &
hoc ꝓpter benemerita ipſorum hominum . tū quoq;
q̄ confirmata fuit per Excellentiſſimum Franciſcum
ſmDucem Mediolani,vbi etiam propter benemerita
ipſorū hominum conſideratis diligenter priuilegiis,
& conceſſionib.de quibus in conceſſione Io.īnis Ga-

leazei, non obſtante, quod in his multa ſint quæ Cameræ ſuæ præiudicium non leue propter diuerſitatẽ ſuperiorum, & præſentium tempotum afferant, & ea iure immutati poſſent. Attamẽ, vt re ipſa cognoſcãt eorum ad ſuum redditum non tantum ſibi non damno, ſed potius vſui maximo fuiſſe, vt quæ in eorum inuiolabili erga ſe fide ſeruentius in dies perſeuerare habeant eorum petitioni annuentes, ex certa ſciẽtia, & de plenitudine poteſtatis ſuæ, etiam abſolutæ præinſerta capitula, priuilegia, & conceſsione olim prædictis vniuerſitati communi, & hominibus terræ, & loci Felizani factas, & conceſſas confirmauit, approbauit, & laudauit cum decreto, quod non ſecus obſeruentur quam obſeruata fuere vſque ad obitũ Marchionis quondam Ioannis Georgij de Monteſerrato qui vltimo loco in feudum eum recognoſcebat, vt cõſtat de dicta confirmatione facta Mediolani die 19. Auguſti 1535. quæ demum fuit approbata per Senatum ſub die 21. Octobris 1535.

¶ Vlterius adeſt etiam confirmatio dictæ immunitatis factæ per Carolum Quintum in ciuitate Aſt, ſub die 16. menſis Iunij. 1536. in qua conſiderãtes grata obſequia, quæ maieſtati ſuæ dum ea cum exercitu tranſiret cum diſpendio rerum & facultatum dictorum hominum & vniuerſitatis præſtiterint animo deliberato, ex certa ſcientia, ſano accedente conſilio priuilegia, litteras, immunitates per Illuſtr. Duce Mediolani, & Marchiones Montisferrati conceſſa, & cõceſſas ipſis hominib. in omnib. ſuis punctis, clauſulis, & articulis eorum omnium tenores pro ſufficienter expresſis habere volentes, confirmauit, approbauit, & ratificauit cum clauſulis amplisſimis in ea deſcriptis. Vltra adſunt aliæ literæ ſuę Cæſareæ maieſtatis datæ in ciuitate Mediolani die 12. Febr. 1537. Cõſtat etiam ex literis Illuſtr. Marchionis Vaſti ſcriptis domino Præſidi & magiſtris redditum ſtatus mediolani de non grauando dictos homines ad ſolutionem mẽſualium, & aliorum onerum extraordinariorum, ſed ad præſeruandum eos a dicti oneribus. Plus, ſunt alię literæ Illuſtr. Pręſidis, & magiſtrorum reddituum Cęſareorum ſtatus mediolani ad Commiſſarium Taxonem Alexandriæ, in quibus ei mandatur, quod nõ debeat aſtringere homines Felizani ad ſolutionem menſualis, & aliorum onerum extraordinariorum, & qđ ſi fieri fecerit aliquam executionem pro tali cauſa cõtra dictos homines, quod illam reuocare debeat. Cõſtat quoque, quod de anno 1561 die 8. menſis Ianuarij dum eſſent facta proclamata parte Illuſtr. domini marchionis Piſcariæ Locumtenentis, & gubernatoris ſtatus mediolani, quod quælibet perſona habens portus, & molendina, ac alia ædificia ſuper fluminibus publicis, aut torrentibus, deberet producere eius conceſsiones, & priuilegia ac ſoluiſſe pro ſumma redditum vnius anni in manibus domini Theſaurarij generalis. Comparuerunt agentes pro dicta vniuerſitate Felizani, qui oppoſuerunt contra dicta proclamata, aſſerentes eos non poſſe arctari ad ſolutionem alicuius annatæ pro quatuor molendinis, quæ habent, tenent, & posſident in flumine Tanagri in territorio Felizani, vigore cõuentionis, & capitulorum celebratorũ cum quondam Illuſtr. Gugl. marchione mõtisferrati celebratorũ per Illuſtr. Ioa. Galeazeũ, & Franciſcũ Sfortiam Duces mediolani, ac demũ per Sereniſ. & inuictiſſ. bon. memo. Carolum V. Imp. & etiã confirmatorũ per Excell. Senatũ mediolani. & maxime, ſtãte ꝑnarrata cõceſsione ſeu cõuentione facta cũ tit. oneroſo, q̃a alias ipſi nõ tenebant ſoluere Cameræ niſi florenos 120. ſing. anno ꝓ oĩbus, & quibuſcunq. oneribus, & nunc ſoluebant florenos trecentum, vcz ducẽtum in Cam. marchionali, & centũ ꝓ ſalario prętoris petentes eos ſe in pace dimitti, & declarari eos non teneri ad ꝓmiſſam ſolutionẽ. præcipue, quia ſemꝑ fuerũt & ſteterũt in poſſeſsione pacifica ſeu quaſi nõ ſoluendi. ſuper q̃bus oppoſitionib. & requiſitionib. die 7. Nouemb. eiuſdẽ anni 1561. fuit ordinatũ per Illuſtr. & magn. Pręſidẽ & magiſtratos. & ꝓfectos annatę participata re cum regio Ducali fiſco, attẽtoq. ẽt qđ minus ſoluebaĩ Cameræ ordinauerunt dictum commune, & homines Felizani non eſſe moleſtandos pro dicta annata dictorum molendinorum, imo a dicta ſolutione fuiſſe, & eſſe liberandos, & mandando aptari quaſcunque literas opportunas.

¶ Et de anno 1564. die 8. Nouem. fuit facta relatio per magn. magiſtratũ ſtatus mediolani Illuſtr. D. marchioni Piſcariæ, qđ ſtantibus priuilegijs, & conuẽtionibus de quibus ſupra, non debebant grauari homines Felizani niſi pro ordinaria conuentione; facta cum q̃d. Illuſtriſſ. domino Guglielmo, & cõfirmata per Illuſtr. Duces mediolani, ac demũ per Carolũ Quintũ Imp. ad ſolutionẽ onerũ de quibus in dicta relatione. tanto fortius cũ ipſi vſi fuerint oĩ diligentia perquirendo ſi homines Felizani erãt in poſſeſsione ſoluendi alia onera extraordinaria, & ꝑ ipſos cõpertũ fuerit in libris Cameræ ſtatus, cõe dicti loci non ſoluiſſe alia onera extraordinaria excepto vno de quo ibi, cũ proteſtationibus tamen de quibus etiam ibi.

¶ Quibus conuentione, & confirmationibus factis ac declarationibus exinde ſequtis tam per Illuſt. Præſides, & magiſtratos intratarũ, ac ordinationes inde ſubſequtas per locũtenentes ſtatus mediolani, vẽ dicendũ, ꝙ reuocatio dictæ immunitatis nullo modo ſubſiſtere poteſt. pręſertim cum fuerit obſeruata per longisſima tempora nedum quadraginta, ſed per ſpacium centum annorum, iuxta not. per Bal. in l. competit, in fi. C. de præſcriptione 30. annorum, & ſoc. Inn. in conſi. 86. nu. 58. vol. 1.

¶ Nec habet obſtare, ꝙ aliquãdo per Illuſtr. quondã Ferrandũ Gonzagã vti Locũtenentem ſuæ ſerenisſimæ Cæſareæ maieſtatis aliq̃d exactũ fuerit ab ipſis hominibus Felizani ꝓ oneribus bellicis; q̃a rñdet.
ꝙ ſi ipſi aliq̃d ſoluerũt, ſolutio ipſa extorta fuit ꝑ vim
46 & metũ. Nam clarũ eſt in iure, † ꝙ ſi Princeps aliqua
imponit ſeruitia indebita ſubditis, q̃ exigant, ꝓſumuntur ꝑ vim & metũ extorta. Ita Bal. in tit. de pac. Cõſt.
in verbo pactiões. ſed ante eũ id voluit Io. And. in c.
1. de pręſcr. in. 6. refert & ſequit Alex. in l. 1. §. iusiurã.
ff. qua rer. actio nõ daĩ. Abb. poſt Inno. in c. ſi diligenti, verſ. venio ad ſm memb. de pręſc. Aret. in conſi. 14
col. 10. Iaſ. in. §. quadrup. inſti. de actio. Iac. de s. Geog.
in tract. de homag. col. 8. vñ ſi nõ licet ſupiori contrauenire cõtrauentionib. pactis, & contractib. ſuis, & ſic
dictæ ĩmunitati cõceſſæ ex tit. oneroſo & ꝑ benemerita, ut notaĩ in d. c. 1. de ꝓba. multo minus nõ debet
47 licere † eius Locũtenenti, q. nihil põt cõtra iura. l. formã. C. de of. pręfec. ꝓto. glo. & doct. in c. fi. de hæret. in
6. Et iõ vr̃, quod fieri non posſit vis in poſſesſione allegatą per agentes pro Camera Ducali ſub ꝓtextu, ꝙ
exactio oneris facta fuerit cõtra agentes vniuerſitatis
48 ipſius loci Felizani; quia † ex tali poſſesſiõe iniuſta ſeu
violẽta nullum ius tribuitur poſſeſſori, vt ꝑ Gram. in
voto 12. nu. 15. cum ſequen. Et ideo dixit Luc. de pen.
in l. litibus, colum. 3. in prin. C. de agri: & cenſi. lib. 11.
49 quod † non prodeſt conſuetudo in his, quæ contra
iuſtitiam vſurpantur, ca. dilecti, vbi notatur de maio.
& obe.

50 & obe. ſubdens † ꝙ collecta ſemper ex timore præ-
ſtari præſumitur, & ideo in ipſa præſcriptio currere
non videtur per ea, quę no. Inn. in d.c. ſi diligẽti, in gl.
magna. quinimmo non ſufficit probare curſum tem-
poris, niſi & probetur titulus, d.c. nullus 1.q.1. Idem
Luc. in l. hac lege. C. de aquæ duc. lib. 12. & eo maxi-
me hoc dicendum venit ſtante diſpoſitione ſuperio-
ris in contrarium, de qua ſupra.

¶ Pariter non obſtat ſi dicatur, ꝙ dicta conuẽtio
non extendebatur ad onera bellica, per nota. in l. ſi
ex toto, de leg. 1. per Bal. in l. iubemus nullam. C. de ſa
cro ſanc. eccl. in. l. 1. C. vt nemini liceat, libr. 10. & in l.
2. C. de quib. mune. nem. liceat ſe excuſa. libr. eo. quia
reſpondetur, quod ſupraſcriptę deciſiones non pro-
51 cedunt † in immunitate conceſſa per viã contractus,
vt per Cacialup. in l. omnes populi. nu. 181 ff. de iuſti.
& iur. quem ſequitur Neuixa in conſi. 11. colum. 6. in
fi. vbi dicit fuiſſe quæſtionem de facto in ciuitate Se-
natum, in qua dum eſſet magna penuria, fuit impo-
ſita collecta pro emendo frumento; & dubitatum,
an immunes ex pacto oneroſo ad eam tenerentur, &
fuit obtentum ꝙ non; quia licet exemptus per priui
legium, non gaudeat immunitate in tali caſu, tamen
gaudere debet exemptus per pactum, dicens ita limi
tari not. per docto. in d. l. ſi ex toto, Idem voluit ipſe
Neuixa. in conſi. 66. nu. 44. Alcia. in conſi. 80. nu. quin-
to, 168. num. 11. 185. in fi. & in conſi. 535. circa fi. Boſ.
in ſuo tracta. crim. in titulo de Principe. nume. 151.
Natta collega meus in conſi. 397. nu 9. ſed prius hoc
voluit Bal. quem alii ex dictis patribus non allegant
in conſi. 499. verſic. quæritur, vol. 4. dixi in conſi. 5. nu.
53. verſi. 2. reſpondetur.

¶ Non obſtant modo quæ in contrarium adducta
fuerunt; quia ad primum argumentum in quo dici-
52 tur, † quod Princeps pro arbitrio ſuo poteſt reuoca
re priuilegium a ſe gratis conceſſum, reſpondetur ve
ram eſſe huiuſmodi concluſionem, licet de honeſta-
te id facere non deberet, per tex. in auten. inter cla
ras. C. de ſum. Trinitate, & fide cathol. vbi nihil eſt,
53 † quod luce clariore præfulgeat in Principe, quã re-
54 cta fides, & quia ſtat regula, † ꝙ illud non dicimus
poſſe, quod cum honeſtate non poſſumus. l. nepos
Proculo. ff. de verb. ſigni. Alex. in conſi. 54. col. pen. in
fi. volum. 4. Et ideo dixit Bald. in conſi. 279. vol. 3. quẽ
55 ſequitur Curt. Iun. in conſi. 170. col. fi. † quod in Prin
cipe tãquam fonte iuſtitiæ debet eſſe conſtans volun
56 tas. Conuenitque † illud verbum: ſemel loquutus
57 eſt Deus; & quod ſcripſi ſcripſi. † Et quod debet ha-
bere vnum calamum, & vnam linguam, & non plu-
58 res; quia ſcriptum eſt; † quæ proceſſerunt de labiis
meis, non faciam irrita. Et ideo quod debet eſſe
immobilis ſicut lapis angularis, & ſicut polus in cœ
lo. Tamen illud nihil facit ad propoſitum noſtrum
cum dictum priuilegium propter merita dictorũ ho-
minum Felizani, & alia de quibus ſupra trãſiuerit in
contractum, vt late ſupra demonſtratum fuit, & ami
ſerit nomen priuilegii, vt per Socin. in conſiliis ſu-
pra citatis.

¶ Similiter non obſtat ſecundum, ꝙ immunitas
conceſſa ex cauſa remuneratoria, concedi non vide
tur niſi ex liberalitate, & ſic ex cauſa lucratiua, ex
quo beneficium ſponte conceditur, ſecundũ Boſ. vbi
59 ſupra. Quoniam reſpondetur † ipſum male loqui,
cum de ipſa conceſſione iudicandum ſit ac ſi conceſ-
ſa fuiſſet ex titulo oneroſo, vt per Alexand. in conſil.
60 78. nu. 8. volum. 4. vbi dicit † quod iura, quæ permit-
tunt donationes reuocari, loquuntur de donationi-
bus mere gratuitis, non autem de factis propter me
rita, vel ex titulo oneroſo; quia tunc ſecundum An
ge. in l. ſi vnquam. C. de reuocan. dona. de illis dona-
tionib. iudicatur quemadmodum de titulo oneroſo;
& ſic nõ poterunt reuocari prætextu ingratitudinis,
nec per ſuperuenientiam liberorum. Idem voluit Ti
raquel. in rep. d. l. ſi vnquam, in verbo donatione lar-
61 gitus, in num. 11. vbi dicit, † quod donatio remunera
toria non eſt mera donatio, ſed vt titulus oneroſus.

¶ Secundo dicitur, quod licet Aret. in c. nouit, de
iud. relinquat id cogitandum ſub dubio, tamen ad-
huc dicitur, quod imo recipiens non habet cauſam
lucratiuam ſed oneroſam, ex quo ſibi ſoluitur labo-
ris merces, vt in l. ſi pater. §. 1. de don. & in l. Aquilius,
eod. titu. nec concedens id faciat, vt exerceat libera-
litatem, ſed vt ſoluat debitũ naturæ, vt inquit Abb.
in rubr. de dona. Et licet præcepto iuris ciuilis ad id
non teneretur, iuxta gl. in d. §. conſuluit, tamen vbi
eſt ſolutum, repeti non poteſt; vt per Bar. in l. ex hoc
iure colum. 5. verſi. ſed contra. ff. de iuſt. & iur. Ita Nat
ta collega meus in conſi. 242. nu. 4. & in conſi. 260. nu
me. 7. facit quod inquit. Petr. Antibo. in tract. de mu-
62 neribus, in §. 40. nume. 145. vbi dicit, † quod raro ho-
die fiunt ſeu conceduntur immunitates huiuſmodi a
Baronibus liberaliter, ſed habent in ſe premium ſeu
meritum, & ita alias reſpondendo dixi in conſil. 76.
col. fi. volum. 2. Quibus accedit, quod ſcripſi Pariſ. in
conſi. 2. nu. 127. vol. 4 vbi ait, ꝙ conceſſio facta pro-
pter commenſurationem, non dicitur continere me-
ram gratiam & puram liberalitatem, & cauſam ab-
ſolute lucratiuam, ſed potius videtur conceſſa pro-
pter commenſurationem, & aliquam recompenſa-
tionem factorum præteritorũ; & ideo, quia ea tran
ſit in contractum, & conuentionem non poteſt reuo-
cari. Moder. in rub. de dona. inter vir. & vxo. in §. 50.
nu. 35. Et ideo inquit Tiraquell. in loco vbi ſupra nu.
16. clare liquere toto cælo erraſſe Gulielmum Cu-
nium virum alioquin legum peritiſſimũ, & omnium
prope antiquiorum celebratiſſimum, vt Bald. Doct.
oculatiſſimum, ſed vtrunque de meritis male meri-
tum, dum in l. ſit mihi pecuniam. ff. ſi cert. peta. aſſe-
runt contra tex. in d. l. ſi pater, donationem remune-
ratoriam poſſe reuocari ob ingratitudinem; quoniã
inquiunt, ꝙ cauſa præcedens nõ eſt obligatoria, ſed
potius voluntaria. arg. l. generaliter, in ſecundo reſpõ
ſo. C. de ſecun. nupt. Et ideo ſubdit adeo innatum eſſe
omnibus vel in re apertiſsima interdum errare, & ſi
verum ipſi dicerent, ſubuerteretur quicquid vbique
ſcriptũ eſt de remuneratione meritoria, de qua abun
63 de ſupra dixi. † Et ideo non videtur ſubſiſtere deciſ.
Boſ. cum conceſſio ipſa remuneratoria non ſit mera,
pura, & gratuita cõceſſio, vt aperte demonſtratur ex
his quę ſcripta reperiuntur ſupra in ſecunda conclu-
ſione, imo fortius dixit Pariſ. in citato conſi. 2. num.
134. poſt Dec ibi per eum citatum in c. 1. nu. 6. de pro
batio. Quod illud ꝙ dicitur, Principẽ poſſe reuoca-
re ſuum priuilegium ex gratia cõceſſum ſubditis, nõ
habet locum quando priuilegium, & conceſſio tran
ſiuit in vim cõtractus, & conuentionis. ſubdens quo
que id procedere etiam ſi attenderetur cauſa lucra-
tiua.

¶ Ad tertium reſpondetur, quod immo promiſ-
ſio, & obligatio de ſoluendo ſingulo anno ſummã Flo
renorum trecentum correſpondet rei conceſſę, adeo
vt ſi quis excipere velit, & opponere, quod conceſſio
64 præponderet dictę dationi, † excipienti de huiuſmo
di limitatione incumbit onus probandi, cũ excipiens

ita

ita teneatur probare exceptionem ſuā.l.in exceptio-
65 nibus.ff.de proba.† ſicut actor ſuam probationem.l.
qui accuſare,C.de eden.quia excipiendo cenſetur a-
gere quo ad ipſam exceptionem.l.1.ff. de exceptio.
Corn.io conſi.223.colum.3.verſi.nec obſtat.vol.2.Pa
riſ.in conſi.45.oume.2.volum.1.& in conſi.105. oum.
60.volum.eod.& eo magis hoc dicendum venit, cum
capitulum dictæ immuoitatis ſit de pacto,& conuen
tione facta etiam in recompenſationem ſubiectinois
factæ tunc Illuſtriſsimo, nunc quondam Gulielmo.
Et quamuis capitula de quibus in ipſis pactis conti-
neant etiam aliquid gratiæ, tamen dicta capitula pa
rum, vel nihil ſunt in recompenſatiooem ſubiectio-
nis & ſubmiſſionis prædictæ. Vnde vere dici noo po
teſt, ſtantibus dictis promiſsione, & ſubmiſſiooe,
quod gratia præpooderet dictis dationi, & ſubmiſſio
ni, vt per Dec.in terminis io conſi.286.col.pen.in ſin.
verſi.non obſtant allegata.

¶ Non obſtat vltimum, quia primo reſpondetur
66 † quod argumentum poſſet procedere, vbi dicta cō-
munitas fuiſſet ſolita & conſueta concurrere io one-
ribus cum alis locis ſtatus Mediolani, ſecus vbi ouo
quam concurriſſet cum eis, vt in caſu ooſtro, vbi ex
literis magiſtrorū redditū ſtatus Mediolani de qui
bus ſupra, conſtat commuoitatem ipſam ſeu agētes
pro ea nunquam ſoluiſſe aliqua ooera extraordina-
ria; quia tunc non poteſt dici priuilegium ipſum ten
dere in maximam læſionem hominum aliorum loco
rum dicti ſtatus, per not. per Cepha.in conſil.58.nu
mero 61.

67 ¶ Secuodo dicitur † quod agentes pro Camera
non debent audiri, cum noo ſiot aliqui, qui conque
rantur, & qui apud ſuperiorem petant, quod dictū
priuilegium reuocetur, vt fieri deberet, iuxta nota.
per Imol.in l.auus.columna ſecuoda de pact. Dec.in
conſi.335.col.2.

68 ¶ Tertio dicitur, † quod illud poſſet procedere
vbi immineret publica neceſſitas, cui non poſſet pro
uideri niſi etiam exemptis collecta imponatur, quæ
tunc eis imponi poteſt, cum ipſa conceſſio dicto ca-
ſu eos nō eximat. Ita Soc.in d.l.ſi ex toto. Cur. Iun.
in conſi.61.col.6.verſ.præterea. Pariſ. in conſi.68.co
lum.pen.io ſi.volum.2.ſed io caſu præſenti nemini du
bium eſt, quod tale onus poteſt commode per alios
ſupportari abſque quod ipſis exemptis huiuſmodi
onus imponatur, ergo &c. Faciuot quæ dixi io con-
ſi.5.num.52.vol.1.

69 ¶ Quarto reſpoodetur, † quod diſpoſitio.c. ſugge
ſtum, & aliæ auctoritates ſupra allegatæ loquuotur
in priuilegiis puris, oon autem io his, quæ tranſiue-
rant in contractum; quia ea reuocari ooo poſſunt, vt
per Abb.& alios io d.c.ſuggeſtum,colum.fin.nam in
contractibus, quæ a principio ſuot voluntatis, ex
poſtfacto ſunt oeceſſitatis.l.ſicut.C.de act.& obliga.
idem dixit Soc.Iun.in conſi.60.nu.58.volum.3.vbi di
70 cit, † q in contractibus & etiam in priuilegiis cum
traoſeunt in contractum, inſpicitur tempus contra-
ctus, vt conſtat ex not.in l.2.C.de reſcio.vendi. Hinc
71 videmus ſecūdum eum. † quod quæcunque accedūt
rei venditæ poſt venditiooem, & ſic poſt tempus cō
tractus, pertinent ad emptorem.l.1. ff.de pericul.&
comm.rei vend.

¶Vnde ex his quæ abunde ſcripta ſuot, omnino
concludendum eſſe arbitror per dictum conſumma-
tiſſimum Senatum, qui veritatem, & æquitatem an
te oculos ſemper habere ſolet, & qui nnoquam pau
peres pupillos, orphanos, ac miſerabiles perſonas
peſſundare permiſit, ac in quo perſonarum acceptio
ſemper reiecta fuit, eſſe pronunciandum immunita-
tem ipſam vti ooeroſam oullo iure reuocari potuiſ-
ſe, ſed inuiolabiliter obſeruandam eſſe, non obſtan-
tibus oppoſitionibus ex aduerſa parte agēte pro Ca-
mera adductis; quia, vt inquit Anch. io cōſil.2.quē
ſequitur Alexan.in conſi.54.nu.17.vol.4. quando pri
uilegia tranſeuot in contractum, illa non poſſunt re-
uocari; quia non ſine iniuria beneficium ſua proui-
ſiooe quæſitum, alicui tolli poteſt,c.primo. vbi not.
Doct.de prob.

SVMMARIVM.

1 *Vxor inops, & indotata ſuccedere debet in quarta parte bonorum mariti defuncti diuitis.*

2 *Diſpoſitio auth præterea C. vnde vir & vxor, non habet locum in vxore dotata in parua dote. & in num. 14. ſed contra nu. 20. ſecundum communē.*

3 *Succeſſio de qua in d.aucten præterea, eſt noua, exorbitans & contra regulas iuris antiqui.*

4 *Præpoſitio in, de qua in d.auth.preterea, in verbo in dotatam ſtat negatiue.declara.vt in nu. 16.*

5 *Oratio indefinita æquipollet vniuerſali.*

6 *Conditio debet impleri in forma ſpecifica.*

7 *Maritus ſi ducit vxorem ſine dote, que exinde ab eo expellatur, conſequi debet quartam partem ſubſtantie mariti.*

8 *Diſpoſitio dicte auth.præterea, eſt penalis, & odioſa, ſed contra num. 17*

9 *Maritus quando accipit vxorem ſine dote, preſumitur eam ſolum accipere ob maritalem affectum, et velle eam ſuccedere in quarta ſuorum bonorum: ſecus quando eam accipit cum parua dote.*

10 *Coniunx quando eſt diues, & indotata marito nō ſuccedit in quarta.*

11 *Idem operatur oppoſitum in oppoſito, quod propoſitum in propoſito.*

12 *Statutum diſponens quod filia dotata non ſuccedat patri, verificatur in ea, que dotata fuit cum parua dote, ſed contra.nu. 18.*

13 *Succeſſio paterna eſt debita filie de iure naturali.*

15 *Diſpoſitio dicte authen preterea, locum non habet quando mulier e operis ſuis poteſt ſibi parare victum, & nu. 19. ſecundum communem, declara, vt in num 45.*

16 *Pater & ſi filium inopem alimentare teneatur, tamē quando ex induſtria ſua viuere poteſt, ei alimenta impendere non tenetur, fallit vt in num. 51.*

17 *Alimenta filio debentur de iure naturali & poſitiuo ſimul, quarta vero que debetur coniugi inopi eſt tantum de iure poſitiuo.*

18 *Heredes vxoris & ſi a marito non poſſint exigere dotem quando ea exacta vir laboraret egeſtate, tamen hoc fallit quando maritus ex induſtria ſua viuere poſſet.*

19 *Diſpoſitio dicta auth preterea locum non habet quando vxor pauper haberet fratrem, qui eam alere tenetur, declarat vt in num. 53.*

21 *Dos dicitur parua quando non ſufficit ad alimenta.*

22 *Ratio legis vbi eſt amplior dicto legis, tunc dictum*

extendi

extendi debet ad terminos rationis legis.

23 *Ratio eſt primum in intentione ſtatuentis, & ex ea in fertur dictum.*

24 *Ratio in lege eſt ſicuti anima & ſpiritus, eius autem verba ſicut corpus.*

25 *Homo ſicut conſiſtit ex anima & corpore, ita lex & ratione & verbis: & verba ſunt corpus & ſuper ficies, ratio anima ipſius.*

26 *Ratio magis attendi debet quam cortex, & verbo-rum.*

27 *Inopia & mendicitas vxoris eſt cauſa finalis ſecundum communem, quod vxor ſuccedat in quarta parte bonorum mariti defuncti.*

28 *Ratio quãdo eſt generalis magis attendi debet, quam verborum expreſſio.*

29 *Ratio magis attendi debet quam ipſa deciſio.*

30 *Extenſio nõ dicitur fieri ſed potius declaratio, vbi omnino eſt eadem ratio ſiue mens diſponentis.*

31 *Rationis identitas vbi eſt, non dicitur fieri extenſio, ſed omnes caſus dicuntur comprehenſi.*

32 *Dos & ſi minima ſit, tamen dos eſt.*

33 *Statutum excludens mulierem dotatã, videtur ẽtiã eam repellere ſi dotata fuerit in vno nummo.*

34 *Diſpoſitio auth. prӕterea, ſecundum Doc. communiter habet locum in dote minima.*

35 *Dos an ſit idonea, remittitur arbitrio boni viri.*

38 *Vxor quãdo expellitur a marito nedum habere debet quartã in bonis mariti in penam ipſius, ſed etiam dotem.*

39 *Authoritas gloſſe eſt maior ceteris.*

40 *Authoritas gloſſe omnes alias antecellit.*

41 *Gloſſam idolum ſuum appellat Cynus.*

42 *Iudex debet ſe tenere ſuper opinione gloſſe ſicut facit neſciens equitare, qui tenet ſe ad arzonum.*

43 *Gloſſe tanta eſt auctoritas, quod ab ea in Curia Romana non receditur.*

44 *Gloſſe adhereas veluti Carrotio, & in perpetuũ non errabis, & multa de ipſius Gloſſe auctoritate.*

46 *Mulier vidua cenſetur eſſe in primo matrimonio.*

47 *Vxor vidua gaudet priuilegiis, quibus maritus eo viuente fruebatur.*

48 *Vxor vidua ſequitur forum viri premortui.*

49 *Heres efficitur indignus hereditatis defuncti, dando operam, quod vxor eius alteri ſeruire teneatur, quia offendit defunctum.*

50 *Liberta maior viginti quinque annis non tenetur preſtare operas patrono.*

51 *Filia naturalis & ſi alenda non ſit a patre nec dotanda vbi ipſa haberet aliquam honeſtam artem vnde poſſit ſe ſuſtentare, tamen hoc fallit, ſi eſſet filia naturalis alicuius magni nobilis, cui dedecus eſſet artem exercere.*

52 *Mater & ſi filium alere non teneatur, ſed lactare vſque ad triennium, tamen ſi mater eſſet nobilis, cui ſecundum morem patrie eſſet dedecus lactare filium excuſatur.*

54 *Vxor vidua eſt defuncti mariti imago, & econtra.*

55 *Vxor vidua ſuperuiuens, per annum portare debet lugubria.*

CONSILIVM XIIII.

1 ET ſi ambigui iuris non ſit, † ꝙ ſi
maritus diues prӕdecedat vxori
inopi, & indotatӕ, quòd ea ſuc
cedere debet in quarta parte bo-
norum ipſius, iuxta tex. in auct.
prӕterea. C. vnde vir & vxor, & in
corpore vnde ſumit, vt in §. quo-
niam vero, in auct. de exhiben. reis, & in §. quia vero,
in aucten. vt liceat matri & auiӕ. tamen dubium exo
riri videtur in preſenti conſultatione an diſpoſitio ip
ſius auth. prӕterea, locum habeat in vxore dotata in
parua dote. Prima etenim facie dicẽdum videretur
2 † quod non, ex pluribus fundamentis de quibus per
3 modernos Florentinos in dicta auth. col. 5. † quoniam
iſta ſucceſſio eſt noua & exorbitans & contra regu-
las iuris antiqui; & quia loqui videtur dicta iura tri-
bus concurrentibus, ſcilicet quando mulier eſt ſine
vlla dote. Item & inops & vir diues, vt in d. §. quo-
niam vero, ver. itaque igitur, &c. ergo non extendẽ
da ad caſum, in quo mulier paruam habuit dotem. l.
ſi vero. §. de viro. ff. ſolu. matri. Nam, ſi hoc voluiſſent,
vtique ita diſpoſuiſſent in muliere parua dote dota-
ta, ſicut ſit de indotata. argu. l. primӕ. §. ſin autem ad
deficientis. C. de cadu. tol.

¶ Secundo per tex. in d. aucten. prӕterea, qui loqui
4 tur per verbum indotatam. † Nam prӕpoſitio, in, ſtat
negatiue. c. Romana. §. ſi. de ſent. exco. & ſic loquitur
5 de mulieribus non dotatis. † Oratio enim indefinita
ӕquipollet vniuerſali. l. ſi is qui ducenta. §. vtrum. ff.
de rebus dub. ergo intelligi debet omnino de non do
tatis.

¶ Tertio legislator in iuribus ſupra allegatis lo-
quitur conditionaliter, ſi matrimonium ſit ſine dote,
6 † de cuius natura eſt, vt impleatur in forma ſpecifi-
ca. l. qui hӕredi. l. in conditionibus. l. Mӕuius. ff. de con
di. & demon. ergo datur intelligi, ꝙ conditio ipſa nõ
verificatur in dote parua, ſed in ea quӕ modo aliquo
dotata non reperietur, cum in parua dote dotata,
non dicatur ſine dote ſimpliciter, ſed ſecundũ quid.

¶ Quarto facit tex. in d. §. quoniam vero, qui vult
quod mulier, quӕ eſt ſine dote ſuccedat in quarta ad
inſtar & exemplum conſtitutionis, de qua in l. ſi. C.
7 de repud. in qua cauetur, † quod ſi maritus ducat v-
xorem ſine dote, quӕ exinde expellatur, vxor con-
ſequitur quartam partem ſubſtantiӕ mariti, & ſic nõ
8 diſtinguit inter dotem magnam vel paruam, † & di-
cta lex extendenda nõ eſt ad paruam dotem, cum ſit
pœnalis & odioſa. regula in pœnis, de reg. iur. in 6.
l. cum quidam. ff. de lib. & poſthu.

9 ¶ Quinto facit, † nam quando maritus accipit
vxorem ſine dote, prӕſumitur eã ſolum accipere ob
maritalem effectum, & eam velle ſuccedere in quar
tam; ſed quando ipſam accipit dotatam parua dote,
non verificatur illa coniugalis affectio, ſed habitus
videtur reſpectus ad dotem, & ſic ſolum ad ipſius do
tis reſtitutionem, & non ad prӕmiſſam ſucceſſionem
quartӕ; & ſic non eſt par ratio inter vnum caſum &
alium, cum ſola inopia non fuerit cauſa ipſorum iu-
rium, ſed etiam maritalis affectio.

10 ¶ Sexto facit, nam apud omnes admittitur, † ꝙ
quando coniunx eſt diues & indotata ei non debetur
quarta, ergo ſi ſit dotata quamuis dote parua admit
11 ti non debet, cum idem operetur oppoſitum in op
poſito, quod propoſitum in propoſito. l. ſi vt propo-
nis. C. de nupt.

Septimo

12 ¶ Septimo accedis; † nam ſtatutum diſponens, ꝙ
mulier dotata non ſuccedat patri, ſed excludatur,
verificatur etiam in ea, quæ dotata fuit cũ parua do
te Bald. in auct.res quæ, C.comm.de lega.ſi ergo do
tata cum parua dote excluditur a paterna ſucceſſio-
13 ne, † quæ ei eſt debita de iure naturali.l.cum ratio.ff.
de bon.damn.igitur & excludi debet & vxor a dicta
quarta.

¶ † Vltimo hanc partem tenuerunt dicti moderni
Florentini referentes modernos Peruſinos & plures
ſolẽnes doctores collegii Piſani, & Socinum ita cõ
ſuluiſſe, & verum dicunt, quia Soci.ita concludit in
14 conſi.30.vol.4.& in conſi.121.eo.vol.vbi in num.42.
inquit, quod ſi quis diceret, durum eſt contra ſtimu
lum calcitrare, cum Baldus teneat contrarium, &
eius opinio ſit a pleriſque approbata; quia reſpõdet,
* ꝙ communis opinio eſt in contrarium, quoniã om
nes glo.& Doct.antiqui vſque ad tempora Bald. ac-
quieuerunt tex.vnde concludit opinionem Bal.debe
re intelligi, quando dos eſſet parua notabili paruita-
te, ita quod veriſimiliter vxor mendicare cogeretur
& ita Bald.etiam intelligunt moderni Florentini vbi
ſupra colum.6.& in verſi,& ex iſta. ac Curt.Iun. co-
lum.3.in fin.

¶ Dicitur etiam præſuppoſita opinione ipſa pro ve
ra, ꝙ diſpoſitio ipſius authen.præterea, locũ habeat
in parua dote, quod beneficium dictę legis huic mu
lieri competere non poteſt duplici ex capite. Primo,
15 † quia ipſa ex operis ſuis, puta filando & alicui no-
bili matronę ſeruiendo poterit lucrari expenſas & ſa
larium, adeo quod ex dote vel fructibus eius & ſuis
operis alimentari poterit, & ſic euitare mendicita-
tem, quę eſt ratio finalis, ꝙ ea admittatur ad ſucceſ
ſionẽ dictæ quartæ, quod probatur ex infraſcriptis.
16 Et primo, quia nos videmus, † ꝙ pater tenetur ali-
mentare filium ſuũ inopem, & tamen quando ex in-
duſtria ſua filius viuere poſſet, pater nõ tenetur ei im
pendere alimenta.l.ſi quis a liberis, in prin. iuncto.§.
ſed ſi filius, vbi Bar.ff.de lib.agnoſ. Bart.in l.fin.C.de
mendi.vali.lib.11.Cacialup.in l.frater a fratre.nu.94
& 106.ff.de cond.indeb. Vnde ſi pater tali caſu libe-
ratur a præſtatione alimentorum, a fortiori dicen-
dum venit, quod bona viri prædecedẽtis in hoc caſu
17 non patiantur diminutionem dictæ quartæ, † quia fi-
lio debentur alimenta de iure naturali & poſitiuo ſi-
mul, dicta. l ſi quis a liberis.§.ſi, parens.l.1.§.1.ff. de
iuſt.& iur.quartaque hæc debetur ſuperſtiti coniugi
tantum de iure poſitiuo, ergo a fortiori procedit ra-
tio authen.multomagis.C.de ſacr.ſan.eccle.

18 ¶ Secundo facit; † nam licet hæredes vxoris non
poſſint exigere dotem a marito quando ea exacta la-
boraret egeſtate & inopia.l.1.cum ibi notatis ſoluto
matr.tamen ſi maritus poſſet ex induſtria ſua viuere
ipſi poſſent exigere: quia non diceretur egeſtate la-
borare, vt eſt gl.nota.in.l.ſi maritus in id ff.ſolu.matr.
quam gl.tanquam veriorem & magis * communiter
receptam ſequuntur ibi ſcriben.Pabia in d.auth. præ
terea, num.85.

¶ Tertio pro iſta parte cõſuluerunt, vt referunt di
cti moderni Florentini in d.authen.præterea, nu.85.
moderni Senenſes, cui conſilio ſe ſubſcripſerunt mo
derni Peruſini, & pro illo fuit iudicatum in ciuitate
Senarum, & poſtea in eiſdem terminis conſuluerunt
moderni Piſ.in ciuitate tamen Senarũ, firmando ean
dem concluſionem, cum quibus dicunt moderni ipſi
Florentini ſe conſuluiſſe. Item hanc eſſe cõmunem
opinionem firmant Dec.Rimi.in d.authen.præterea,
licet teneant contra eam, & Gosad.num.76.

¶ Vltimo ad excluſionẽ ipſius mulieris facit, quo-
19 niam clara eſt concluſio, † ꝙ quãdo ſoror eſt pauper
& inops, frater tenetur alere ſororem.l. qui filium,
vbi Bar.& alii.ff.vbi pupil.educa.deb.& in l.ſi quis a
liberis.§.vtrum ff.de lib.agnoſ. ſi ergo alenda venit a
fratre, ergo ceſſare debet diſpoſitio dictæ auth. cum
non militet ratio mẽdicitatis & inopiæ, & tanto ma
gis hoc dicendum venit in terminis noſtris, vbi pater
iſtius mulieris in eius teſtamento grauauit filium hæ
redem ſuum ad recipiendum eam in domum, & ad
præſtandum ſibi neceſſaria, ea tamen deferente do-
tes ſuas.

¶ Sed præmiſsis non obſtantibus contraria ſenten
20 tia eſt de iure verior, † ꝙ imo diſpoſitio dictæ auth.
præterea, locum habet ſiue mulier contraxerit ma-
21 trimonium, ſine dote, vel cũ dote parua; † quia dos
dicitur parua in terminis noſtris, quando non ſuffi-
cit ad alimenta, vt per Mantuam in terminis noſtris
in conſi.145.nu.8. Bald.in authen.præterea, in fi. ſe-
quitur Corſe.in tract.de minimis, in vltima col. verſ.
22 41. Quod probatur, † vbicunque ratio legis eſt am-
plior dicto legis, tunc dictum ipſum ad terminos ra
tionis legis extendi debet.gl.eſt in clementina fin.de
electione, quam ibi ſingularem reputat Cardinalis.
l.cum pater.§.dulciſsimis, vbi Bar. & alii.de leg.2.So
23 ci.in conſi.89.nu.20.volu.4. vbi inquit, † quod ratio
eſt primum in intentione ſtatuentis & ex ea infertur
24 dictum, vt in authen.ingreſsi.C.de ſacr.ſanc.eccle. †
eſt enim ratio in lege ſicuti anima & ſpiritus, eius au
tẽ verba ſicut corpus, Bal.in l.ſi quis ſeruo.C.de furt.
in conſi.49.in 2.par. Iaſ.in l.qui quadringẽta, colũ.2.
ff.ad treb.& in l.ſi vnus.§.ſi cum mihi.ff.de pact.Cro.
25 in l.2.in princ.nu.48.ſol.matr.† vbi ſicut homo conſi
ſtit ex anima & corpore, ita lex ex ratione & verbis,
& verba ſunt corpus & ſuperficies, ratio vero eſt ani
26 ma ipſius, † & illa magis attẽdi debet quam ſuper
ficies & cortex verborum.l.ſi de interpretatione de
legib. Tiraquel.in tract.ceſſante cauſa, in 1.part.nu.
334.modo ſic, licet verba dictæ authen.prętera, &
iura in dicto.§.quoniam, & in §.quia vero, concipiãt
verba in caſu in quo matrimonium fuit ſine dote, ta-
men ratio ſuper qua fundat ſe, quæ eſt ne vxor labo
ret inopia, vt eſt tex.in.§.fi.in verſi. inopia coniugis
per diuitias ſaluetur alterius, & in verſic. inops aut
vir aut mulier inueniatur. in authẽ. de exhiben.reis
& in.§.quod autẽ, in verbis indulgentibus, in authẽ,
vt liceat matri & auiæ, vbi tex.fundatur in indigẽtia,
* & per doct.in d.authen.præterea, vbi per eos * com-
27 muniter concluditur † inopiam & mendicitatẽ vxo-
ris cauſam eſſe vt ipſa ſuccedat in quarta parte hæ-
reditatis viri diuitis præmortui. Matthæſyl.in tract.
de ſucceſ.ab inteſta.in quarto articulo principali.nu
me.23. Barba.in conſi.74.col.3.vol.4. Gul. Benedic.
in rep.capituli Raynutius, in verbo & vxorem nomi
ne Adelaſiam.in quinta deciſ.nu.244.Nicol.de Vbal.
in tract.de ſucceſ.ab inteſt.in quarta par.col.fi. verſ.
& idem. vbi inquit, ꝙ lex conſiderauit prouidere
inopię coniugis, vt in dicto.§. quoniam, ibi, ſed no-
uiſſima viuentes inopia. Mantua.in conſi.145. num.
3.quæ ratio ita habet locũ quãdo eſt data parua dos,
ſicut quando nulla conſtitutio fuit, data mendicita-
28 te coniugis; ergo eadem eſſe debet diſpoſitio. † Nã
quando ratio eſt generalis prout in caſu noſtro men
dicitatis & inopię, ea magis attendi debet quã ver-
borum expreſſio.l. adigere.§. quamuis.ff. de iure pa-
tro.l.nomen, in fi.ff.de leg.3.facit gl.in l.cum tale.§.
legato.

29 legato.ff.de cond.& demonſt. † vbi ratio legis magis attēdi debet quam ipſa deciſio.Bal.in l.ſi defunctus. C.de legit.hæred.Cagn.in l.ſi emancipati. nume.4.C. de collatio.

¶ Secundo pro hac opinione adduco gl.in l. licet C.de iur.dot.quam dicit ibi ſingularem Bald.& quæ ſecundum eum alibi non reperitur, quæ voluit, ꝙ ſicut mulier ſuccedit viro in quarta quando matrimonium eſt ſine dote, eodem modo ſuccedat in ea quādo matrimoniū eſt cum dote parua; quia eadem ratio inopiæ eſt, quod dicit eſſe notandum, ſi vir aut vxor habeat aliquid, quod æquo boni viri arbitrio pauper reputari poſſit, idem tenuit ibi Sali. dicens, quod Cyn.admiratus eſt de dicta glo.ex eo quia dicta authen.pręterea, loquitur quando matrimoniū eſt ſine dote, & dicta glo.intelligit dictam auth.præterea, locum etiam habere quando matrimoniū eſt contractum cum dote, & ideo tradit Sali. glo. illam menti tenendā,& cum gl.Bal.Cy.& Sali. concordat Barba.in citato conſi.74.col.3.in fin.

¶ Tertio, quod authen. præterea,locum etiam habeat quādo matrimoniū fuit cōtractum cū dote parua, ſi cum ea cogeretur mendicare vxor ſuperſtes,voluerunt Bald.in dicta authen.præterea, col.fi.Sali.in ſecunda quęſtio.Paul.de Caſt.col.fi.Roma.col.2.Alexand.col.1.& Iaſ.col.2.in fin. Adde etiam Roma. & Pau.de Caſt.in l.diuortio.in princ.ſol.matr. Angel.in §.fi.in ver.item quæritur, quid ſi mulier,inſt.de ſucceſ.cogn.vbi refert ita tenuiſſe Franc.de Rampo. in dicta authen. præterea, quia paria ſunt non habere dotem, ſed valde modicam, & inquit hoc placere Matthæſyllano. & verū dicit, quia ita tenuit in trac. ſuo.de ſucceſſio.ab inteſta.in quarto articulo, nume. 22.vbi etiam idem tenet ibi Bologn.in additione,vbi inquit hanc ſententiam de dote parua & nullā comprobari per ſcriben.in dicta authen.pręterea, & ſubdit, quod licet tex.in dicta auct.pręterea, dicat abſque dote,& ſimiliter tex.in §.ſi quis indotatam,in authen.vt liceat matri & auię,& ſic præſupponatur nullam extare dotem, tamen non eſt incōueniens idem dicere quando dotem habet, ſed modicam, propter identitatem rationis, quæ militat in vtroque caſu,ergo idem ius eſſe debet. Hanc quoque partem ſequuti ſunt Nicol.de Vbal.in loco de quo ſupra. Ange. in tract.de teſta.in gl.4.nu.20. Claudius Sayſel.in l.1.in princ.ſolut.matr. Bru.in tract.excluſiuo fœm.in 9.articulo,quæſt.12.nu.2 Pich.in dicta authen.præterea, col.3.in fi.verſ.limita tamen. Barb.in d conſi.74. Gal. Benedict.in loco de quo ſupra,num.242.vbi inquit, diſpoſitionem dictæ authen. procedere, vbi dos data erat parua; quia matrimonium non ſolum dicitur eſſe ſine dote, vbi nulla dos fuit data nec promiſſa,ſed & ſi dos data aut promiſſa erat parua. Bald. nouel.in tract.de dote,in ſecunda parte in fi.Corſe.in tract.de poteſta. Reg.in 4. part. principali verſi.73. facit. Pariſ.ad Bar.in dicta authen.præterea,litera g.in fi. Mātua in conſi.145.per totum.Aret.in dicta authen.præterea,col.1.& hanc tanquam * communem ſequuntur Dec.in dicta authen.præterea,nume.4.& in num. ſeq. in ver.& retenta & in ver.ſed tamen dictum Gozad.ibi nu.24 29.ver.iſtis non obſtantibus,& in num. 33.& 37.ver.Adde Vincen.ab ocha.in rub.ff.ſolu.matri.num.127.Cornel.Beninca.in tract.de paupertate, quæſt.9.nu.23.in fi.Corne.in conſi.4.col.2.vol.4. & ſimiliter hanc eſſe receptam doctorum ſententiam inquit Soc.in conſil.30.col.2. ver.tertium, volu.4. & in conſi.121.num.42.vol.eo.& moderni Florentini in dicta authen. præterea, in pluribus locis, videlicet in nume.15.circa fi.& in nu.16.in princi.in ver.quæ omnia nota.& in num.18.circa fi.& in verſi.ex iſta concluſione.col.7.& in nu.29.verſi.2.iſti, licet ipſi ambo ibi teneant cōtrarium, vſque adeo vera eſt huiuſmodi ſententia, ꝙ procedit, licet ex poſt non indigeat; quia forte cum alio diuite cōtraxit poſt annum luctus, vt ſingulariter decidit Dec.in cōſi.24.cuius ſententiam ſequitur Gal. Benedic.in loco de quo ſupra,nu.244. verſi.ſecūdo requiritur. Dec.rurſus in dicta.authen. præterea,col.fin.& ibi Curt.Iun.col.penul.in fi. & Tiraquel.in tract.ceſſante cauſa,in 4.lim.nu.2.

¶ Supereſt modo vt ad allegata in contrarium reſpondeatur,& deueniendo ad primum argumētum, dicitur ꝙ licet dicta authen.præterea, & alia iura ſcil. licet.§.quoniam,& §. quia vero, loquantur in matrimonio contracto ſine dote, tamen extendi debēt ad caſum matrimonii contracti cum parua dote, cū qua mulier mendicare cogeretur, arbitrio boni viri;quia militat ratio finalis ipſorum iurium, quæ eſt (vt dictū fuit) ne vxor ſuperſtes laboret inopia; ita in ſpecie dicunt Ang.Aret.Matthęſyl. Ang.a Gambel. Nicol.de Vbal.& alii ſupra citati,nec non & Gozad. & cæteri in dicta authen.præterea. Vlterius,dicitur, ꝙ iſta non dicitur eſſe extenſio, ſed potius declaratio,

30 † quoniam vbi omnino eſt eadem ratio ſiue mens diſponentis, vt in caſu noſtro, non dicitur fieri extenſio, ſed potius declaratio,vt voluit Sali.in l.2.de noxa.Alex.in conſi.75.in prin.vol.5. Crot.in l.2.in princip.nu.47.in fi.ff.ſolu.matri.vbi dicit,ꝙ vbi eſt omnimoda ratio, ibi non dicitur fieri extenſio, & ideo ꝙ interpretatio dicitur potius intenſiua ſiue declaratiua quam extrinſeca.Rui.conſi.143.num.5.vol.2.Soc. iun.in conſi.39.num.49.vol.3.vbi inquit, hoc dictū

* eſſe * commune apud maiores noſtros in conſi.62.nu-

31 me.47.& in conſi.128.nu.193.vol.eod.vbi ait,† ꝙ vbi eſt identitas rationis, non dicitur fieri aliqua extenſio, ſed omnes caſus dicuntur comprehenſi, per l.his ſolis.C.de reuocan.dona.Rub.Alex.in l. Titia cū nuberet.§.Imperator.nu.56.verſi.replicari poteſt,de lega.2.vbi inquit in terminis noſtris, ꝙ vbi datur eadē ratio, ibi non poteſt dici extenſio, ſed magis intenſio; quia omnis lex in ratione cōſiſtit c. erit autē lex 4.diſtin.Et ideo inquit,ꝙ ex illa ratione coniunx inops ne cogatur mendicare, ſuadet vt etiam coniugi inopi detur querela inofficioſæ donationis.

¶ Præterea, ſi verum eſſet quod dicitur ex aduerſo,ſequeretur ꝙ diſpoſitio dictæ auth.pręterea, quæ loquitur de indotata, non haberet locum indotata

32 in minima dote; quia negari nō poteſt, † ꝙ & ſi dos minima ſit, quin ſit dos. vt per Bal.in c.ſi proponen-

33 te,de reſcrip.vbi dicit,ꝙ † ſi ſtatutum excludit mulierem dotatam, videtur etiam repellere dotatā in vno nummo, ſequitur Ioan. Coraſ.in l.qui liberos.num. 22.de ritu nup.vbi inquit, quod dos quātumuis exigua & modica,etiam in vno nummo cōſtans,dos eſt,

34 per.l.ſi vſusfructus in fi.ff.de iur.dot.† & tamen doc. communiter concludunt in dicta authen. præterea, vt ea etiam locum habeat quando mulier fuit in minima dote dotata. Barb. in dicto conſi.74. & Coraſ. vbi ſupra num.56.ne mulier mendicare cogatur. Frā. Niconi.in rub.ſolut.matr.num.204.& Corn.in conſi. 249.col.3.in princ.vol.3.vbi atteſtatur hanc eſſe cōmunem doct.ſententiam. Vlterius facit, nam neſcio videre quomodo dici poſſit quod ſi ſuccurratur per legem mulieri habenti dotem minimam ne mendicare cogatur, quare etiam ſuccurrēdum non ſit habenti par

46 quia reſpondetur,† quod cum mulier vidua & vidualiter viuens ac honeſte, cẽſeatur adhuc eſſe in primo matrimonio, quouſque maritata ſit, vt eſt text. elegãs in l. quotiens, in verſic. in viduitate permanens. C. de priuil. ſchol. lib. 12. l. fi. C. de bon. mater. & per Alexã.
47 in conſi. 207. in 6. vol.† & gaudeat priuil. qui. maritus gaudebat eo viuente, vt in d. l. quotiens, quod & fir-
48 mat glo. & Bar. in l. filij, in. §. vidua. ff. ad municipa. † Et etiam ſequatur fforum viri prẹmortui. l. cum quædam puella, vbi omnes doctores. ff. de iuriſd. om. iud. dedecus eſſet marito defuncto qui erat de honeſta fa milia ac mercator notabilis extimationis ſi vxor eius propter inopiam deberet viuere ex operis ſuis, vel alteri ſeruire, contra l. vnum ex familia. §. fi. de leg. 2. Berenga. in l. in quartam, nu. 53. verſi. ſeptima quarta, ad leg. fal. Vnde, cum hoc tẽdat in vituperium ipſius mariti defuncti, & eius conditioni repugnetur, ideo non tenetur vxor quærere hanc viam cum dedecore ſuo, & vilipendio viri prædefuncti; ita Barba. in conſi. 74.
49 col. 5. vbi plus dicit,† quod hæres efficitur indignus hæreditatis defuncti dando operam, quod vxor eius alteri ſeruire teneatur; quia offendit defunctum, arg. eorum, quæ habenrur in l. ſororem. C. de his quib. vt indig. & tanto magis hoc dicendum eſt, cum ipſa excedat annum quinquageſimum, vigore cuius ætatis, inquit tex. in l. liberta maior vigintiquinque annis. ff.
50 de oper. liber. † quod liberta maior vigintiquinque annis non tenetur præſtare operas patrono. Pro cuius confirmatione accedit, quod vult Bart. in l. ſi quis ex liberis. §. ſed ſi filius ff. de lib. agnoſ. vbi inquit, quod & ſi filius legitimus & naturalis alendus non ſit a patre quando ex operis poteſt ſibi quærere alimenta, tamen quod hoc limitatur, locum non habere, quando filio ſummæ verecundiæ eſſet tale exercitium facere quia tunc a patre alendus eſt. Idem tenet ipſe Bart. in tracta. de alimen. Abb. in c. cum haberet, col. fin. de eo qui hab. in vx. quam pol. per adult. Cacialup. in l. ſi qua illuſtr. num. 93. C. ad Orficia. Calcan. in conſi. 62. quem ſequitur inſignis Crau. in conſil. 198. col. 1. Bal. Nouel. in tract. de dot. in 6. par. priuil. 16. col. 3. in fin. verſi. quod tamen, & in l. 1. nu. 141. ff. ſolut. matri. vbi
51 inquit, † quod id quod dicitur filiam naturalem non eſſe alendam a patre, nec dotandam vbi ipſa haberet aliquam honeſtam artem vnde poſſit ſe ſuſtentare, quia tunc ceſſaret æquitas dicti capituli cum haberet, non procedere ſi filia eſſet naturalis alicuius magni nobilis, cui dedecus eſſet exercere artem, puta in texendo, filando & ſimilia, quia tunc excuſaretur, adeo quod eſſet alenda & dotanda a patre. Et ideo tra
52 dit Azo in ſumma C. de patr. poteſt. † quod licet mater non teneatur alimẽtare filium, ſed lactare vſque ad triennium. l. nec filium. C. de patr. poteſt tamen ſi mater eſſet nobilis cui ſecundum morem patriæ eſſet indecens & dedecus lactare filium, quod tunc excuſatur, & Azo. ſequitur Bald. Nouel. & Caccialup. vbi ſupra.

¶ Non obſtat denique quod diſpoſita in dicta authen. pręterea, non habeant locum in hac muliere, cũ
53 ſit alenda a fratre; quia reſpõdetur, † quod id locum habere poſſet ſi frater eſſet diues, & non laboraret egeſtate, prout laborat, vt per Caccialup. in l. frater a fratre. nu. 107. ff. de cond. indeb. vbi poſt alios vbi relatos concludit, quod quando pater vel auus non habet, quia pauper, tunc nõ tenetur alere filium vel nepotem, & ideo cum cogeretur mulier ipſa mendicare, dicendum eſt, quod ſuccedere debet in dicta quarta mariti defuncti diuitis in quarta parte ſuæ hæreditatis virtute dictæ authent. præterea, & aliorum iurium, de quibus ſupra.

¶ Vnde ex his, quæ ſupra dicta fuerunt, videtur
54 concludendum, quod ex quo † hęc mulier vidua eſt
55 imago mariti defuncti, & econtra, † in cuius ſignũ portat ſuperuiuens lugubria per annum, vt dixit aliqua Bal. in l. pignoris. C. de pigno. actio. & fungatur priuilegijs & conditione mariti quouſque ſit maritata. l. fœminæ. ff. de ſena. Bald. & alij in l. cum quædam puella de iuriſ. om. iud. multumque interſit matrimoniũ paupertate ac mendicitate ſuperſtitis non detur pari, nec in poblico conſpectu ludibrio fieri, nec ex hoc defunctus iniuria quadam afficiatur. §. licet autẽ inſti. ex quib. cau. manumittere &c. eiuſque fama, quę alias inſignis foret, mærore, ac infelicitate viuentis pereat vel obſcuretur, quod iura humana ratione & pietate ſubnixa nolerunt, imo obuiauerũt, quod hęc mulier, quæ ſenio confecto eſt, quæ magis indigeret ſeruiri, quam alteri ſeruire, & cui indecens, & dedecus eſſet operari & lucrari proprijs manibus & ingenio attenta familia viri & eius qualitate, & quæ habet fratrem inopem & mendicum, qui ſibi & familiæ ſuę victum parare non poteſt, debeat ſuccedere in d. quarta, ne mendicare cogatur & alimentis carere.

SVMMARIVM.

1 *Diſpoſitio authen. præterea. C. vnde vir & vxor, locum non habet quando a principio contracti matrimonii mulier fuit congrue dotata, licet poſtea ex mutatione temporum, qualitatis perſonarum, & facultatem effecta fuerit incongrua, ex qua nõ poſſit ſe ſuſtentare. contra nu. 25. & ſequen.*

2 *Maritus ſi accipit vxorem non dotatam & eam a domo ſine cauſa expulerit, quartam partem ſuæ ſubſtantiæ ſibi perſoluere compellitur.*

3 *Scripta in lege extenſa, cenſentur repetita in lege extendente.*

4 *Ratio finalis dicte authen. præterea, ſecundum communem alia non eſt, niſi vt ſuccurratur inopiæ uxoris ne mendicare cogatur.*

5 *Dictio propterea, videtur denotare cauſam & rationem finalem, propter quam aliquid fit vel eſt.*

6 *Mulier durante matrimonio ſiue dotata fuerit ſiue nõ alenda venit a viro.*

7 *Mulier durante viduitate cenſetur eſſe in primo matrimonio.*

8 *Vxor poſt mortem viri non tenetur Regi homagium facere pro ſuo proprio feudo, pro quo maritus ipſum fecerat au iuramentum fidelitatis preſtiterat.*

9 *Vxor vidua corruſcat radiis mariti.*

10 *Regina Francie durante viduitate vocatur Regina.*

11 *Vxor vidua gaudet omnibus priuilegiis, quibus gaudebat vir eo viuente.*

12 *Vxor vidua cenſetur eſſe in ſeruitio viri.*

13 *Vxor vidua eſt imago viri premortui.*

14 *Lex aperta eſt ad clementiam.*

15 *Lex eſt ſancta.*

16 *Abſurditas omnino euitanda eſt.*

17 *Extenſio ratione abſurditatis euitande fit.*

18 *Defunctus affici non debet iniuria.*

19 *Diues vel pauper an quis ſit, ſecundum communem arbitrio. iudicis relinquitur.*

20 *Vxor conſtante matrimonio dotem viro conſtituere poteſt.*

21 *Verbum inueniatur, importat quandam rimationẽm & inueſtigationem.*

22 *Tempus mortis inſpicitur in ſucceſſionibus.*

23 *Viuentis nulla datur hereditas.*

24 *Hereditas nihil aliud eſt quam ſuccesſio in vniuerſum ius.*

25 *Diſpoſitio dictæ authen. preterea, locum habet ſiue mulier indotata fuerit, ſiue dotata, ſed cum parua dote.*

26 *Interpretatio eſt ſenſus legis interpretatæ.*

27 *Declarans nihil de nouo inducit, ſed tantum dicitur detegere, ſicut qui excutit grana a ſpicis.*

28 *Mulier dotata expulſa a domo viri ſine cauſa nedum conſequitur quartam partem bonorum mariti in eius odium, ſed etiam dotem datam.*

29 *Quarta de qua in dicta authen. preterea datur vxori ſecundum communem etiam contra voluntatem viri.*

CONSILIVM XV.

SVBTILIS & alta eleuatur dubita
tio,† nunquid diſpoſitio authent.
1 præterea.C.vnde vir & vxor, lo-
cum habeat. quando a principio
contracti.matrimonij dos fuit cõ
grua,ſed poſtea ex mutatione tẽ-
porum,qualitatis perſonarum &
facultatum effecta eſt incongrua, nec ex ea poſſet v-
xor conſideratis qualitatibus præmisſis commode ſe
ex ea ſuſtentare. Prima conſideratione videretur di-
cendum,quod attendi debeat tempus contracti ma-
trimonij,vt in terminis decidere videtur Soc. in con
ſil.30.col.ſecunda.num.decimo,cum ſequen. volu.4.
per iura & rationes infraſcriptas.Et primo per text.
2 in l.fi.C.de repud.vbi a legiſlatore diſponitur,†quod
ſi maritus accepit vxorem ſine dote &ſine cauſa eam
a domo expulerit,compellitur quartam partem ſuæ
ſubſtantię vxori perſoluere,& ſic cum hæc qualitas
exiſtentie ſine dote ſit adiuncta verbo accepta vxoris
& dotis,ergo determinari debet ſecundum tempus
ipſius verbi.l.ex facto.ff.de vulga.& pupill.&ſic ſatis
erit,quod tempore receptæ dotis dos eſſet congrua.
Idem conſiderat text.in authen.de exhiben.reis in.§.
quoniam vero,dum in primo dicit videmus quoſdã
cohærentes mulieribus indotatis,deinde morientes,
&c.Item dum text.dicit,ſicut ſcripſimus legem vo-
lentem,& ſine dote exiſtentem vxorem vir dimiſſe-
rit.Vbi Imperator dicit ſe talem quartam ad ſimilitu
dinem quartæ de qua in dicta l.fi.deferre, qua ergo
ratione ibi in dicta.l.fi.conſideratur tempus contra-
cti matrimonij,quod fuerit ſine dote,ſcilicet cõgrua
3 idem conſiderari debet in d.§.quoniam vero, † quia
quæ ſunt in lege extenſa,cenſentur repetita in lege
extendente, vt in authen.de filiis ante dota.inſtrum.
naris.in prin.ad idem facit text.in.§.quia vero, in au
then.ut lic.matri & auiæ,vbi conditor legis pariter,
conſiderat tempus acceptę vxoris ſine dote vt refert
ſe ad dictam.l.fi.C.de repud.& ſic patet quod ſi con-
tractum fuerit matrimonium cum cõgrua dotæ,quæ
poſtea non efficeretur cõgrua,quod diſpoſitio dictæ
authen.præterea non haberet locum,dato quod pro
cedit in dote parua,& non congrua.

¶ Tertio adducitur viua ratio;quia duo conſide-
rantur in d.authen.præterea,& in corpore vnde ſumi
tur. Primo,quod matrimonium fuerit contractum ſi
ne dote congrua. Secundo,quod ſuperſtes vxor ſit i-
nops,adeoque ſe alimentare non posſit.ſed ſi dicere-
mus,quod deberet eſſe dotata cõgrue tempore mor
tis mariti,adeoque ſe ſuſtentare poſſet,fruſtra conſi-
deraret lex matrimonium contractum cum dote, vel
ſine dote. quod eſt contra intentionem dictorum
iurium.

¶ Quarto adducitur text.in d.authent. præterea,
qui requirit,quod coniunx ſuperſtes ſit inops, & qđ
matrimonium contractum fuerit ſine dote; ergo ino
pia ſimpliciter non ſuffieit.l.ſi hæredi plures.ff.de cõ
di.inſti,Nam,ſi vltra inopiam requiritur & aliud,ſci-
licet quod non fuerit congrue dotata.ergo non ſuffi
cit ſimplex inopia,ſicut ecõtra non ſufficit quod fue
rit indotata ſi remaneret locuples.ergo debemus in-
telligere quod illa verba,ſine dote,ſint appoſita vt a-
liquid operentur.l.ſi quando,de leg.1.

¶ Quinto probatur,quia in d.l.fin.de repud. & in
§.quia vero,&in §.quoniam vero,ponderatur per Im
peratorem,quod maritus accepit vxorem ſine dote
quo caſu ei imputari poteſt, quod eam non recepit
cum honeſta dote.quod quidem imputari nõ poteſt
ſi quidem acceperit illam congrue dotatam,licet po
ſtea ex qualitate perſonarum,facultatum,vel tempo
rum mutata,poſſet dici non congrue dotata; quia ꝓ
pter talem nouam qualitatem acquiſitam ſi dos præ
dicta non diceretur congrua,pater teneretur iterum
illam congrue dotare,iuxta notata in auth.ſed quã-
uis.C.de rei vxor.actio.& cum deciſione Soc. pertrã
ſit Fabia de Pepis in d.auth.præterea,nu.110.

¶ Sed præmisſis non obſtantibus contrariam ſen
tentiam tanquam veriorem ſequendam eſſe arbitror
ex rationibus & auctoritatibus infraſcriptis. Et in pri
4 mis conſidero † rationem finalem, quæ mouit legiſ-
latorem ad diſponendum,ꝙ vxor inops ſuccedat in
quarta parte bonorum viri præmortui locupletis,nõ
eſſe aliam,niſi vt ſuccurratur inopiæ vxoris, ne men-
dicare cogatur,vt eſt text.in.§ fi.in ver.inops aut vir
aut mulier &c.in authen.de exhibe.reis.& in.§. quod
autem,in verbo indigentibus,in authẽ.vt lic.matr.&
auiæ,vbi tex.fundat ſe indigentia vxoris vel viri,&in
§.quoniam vero,de exhib.reis,ibi,videmus autẽ quo
ſdam cohærentes mulieribus indotatis, deinde mo-
rientes,& filios quidem ex lege vocatos ad paternã
hæreditatem, mulieres autem licet decies millies in
ſtatu legitimę coniugis manſerint,attamen eo quod
non ſit facta neque dos neque ante nuptialis dona-
tio nihil habere valentes, ſed in nouisſima viuentes
inopia,propterea ſancimus prouidentiam fieri etiam
harum & in ſuccesſione morienees, & huiuſmodi v-
xorem cum filijs vocari. Ponderanda ſunt igitur ver
ba ipſa,ibi,ſed nouisſima viuentes inopia, & vlterius
5 †dictionẽ propterea,quæ denotat cauſam & rationẽ
fi.,ꝓpter quã aliq̃d ſit,vel eſt.l.2.de vſur.c.1. in verbo
propterea,de reſti.ſpo.in 6.Albe.de Roſa.in d.ſuo,in
verbo ꝓꝓ,Matthę.in tract.de ſucceſ.ab inte.in 4.arti.
princ.n.23.Nicol.de Vbald.in tract.etiã de ſuccesſio.
ab inte.in 4.par.col.fi.verſ.& idẽ,vbi inquit, ꝙ lex cõ
ſiderauit ꝓcedere inopię coniugis per d.§. quoniam
vero Barb.in conſi.74.col.3.vol.4.Gul.Benedic. in re
peti.c.Raynutius,in verb.Et vxorem nomine Adela-
ſiam.in 5.deciſ.nume.244.de teſta. Rubeus in l.Titia
cum nuberet.§.Imperator,nume 56.de lega.2. Ang.
in.§.fin.inſtitu.de ſucceſ.cogn.Ang.in tracta.de teſta.
in glo.4.num.20.&* communiter docto.in d.authen.

præterea.Dec.in conſil.24.col.2.Mantu.in conſi.145.
num.3.aerenga.in l.in quartam.nu.53.ff.ad l.Fal. Cũ
igitur a lege hoc ſtatuatur ne vxor inops poſt mortẽ
viri locupletis laboret inopia;quia inopia ipſius per
diuitias alterius non ſaluaretur,ſi aliter diceretur, cõ
tra text.in d.§.fi.neceſſario fatendum venit,quod tẽ-
pus mortis ſpectandum ſit,ne durante vita ipſius mẽ
dicare valeat; &ſic quod non ſit ſpectandum tempus
6 contracti matrimonij,quod durante † mulier ſiue do
tata,ſiue indotata alenda erat a viro,vt per Alexã.in
l.ſi cum dotem.§.ſin autem in ſæuiſſimo.ff.ſolu.mat.
Vlterius dicitur,quod per diuitias alterius inopiæ v-
xoris non ſuccurreretur,vt vult text.in d.§.fi.tempus
mortis mariti non ſpectaretur , quod & probat text.
in d.auth.præterea,ibi,dum dicitur,& coniunx præ-
moriatur locuplex,ſuperſtes vero laboret inopia , v-
xor ſuccedat &c.quæ verba neceſſario important tẽ
pus mortis viri præmortui. Præterea,ſi aliter dicere-
tur,quod tempus matrimonij contracti inſpiciendũ
eſſet,& non tempus mortis ſpectandum , ſequeretur
abſurdum,quod ſi mulier dediſſet dotem viro centũ
ſcutorum,quæ tempore contracti matrimonij inſpe-
cta conditione viri,& ipſius eſſet congrua,& ex inde
maritus ratione dignitatis adeptæ, vt puta Comita-
tus,vel Marchionatus,aut reſpectu alterius dignita-
tis,tempore mortis ſuæ reliquiſſet redditum annua-
lem viginti milium,vel triginta millium ſcutorum, q
deberet remanere contenta dictis ſcutis centum; qđ
7 eſſet quid inhumanum, † quia cum cenſeatur duran
te viduitate eſſe in primo matrimonio.l.quotiens.C.
de priuil.ſcholar.lib.12.in verſi. in viduitate perma-
nens.l.fi.C.de bon.mater.Alex.in conſi.125. vol.7. &
per Ioan.Fabr.in.§.fuerat,inſtitu.de actio. vbi dixit,
8 quod † vxor non tenetur poſt mortem mariti homa-
gium facere pro ſuo proprio feudo,pro quo maritus
ipſum fecerat,ac iuramentum fidelitatis præſtiterat
Regi,vel alteri domino; quia cum vidua maritum re
preſentet, durare cenſetur homagium a marito fa-
9 ctum, quem repreſentat , † pariterque corruſcat ra-
dijs mariti.l.fœmiorę.ff.de Senato.Gul.Benedic.in re
petitione c. Raynutius, in verbo duas habens filias.
10 nume.119.circa finem de teſta.vbi inquit, quod † Re
11 gina Franciæ durante viduitate vocatur Regina.† ſi-
militerque gaudeat omnibus priuilegijs,quibus gau
debat vir eo viuente,teſte Bal.in l.voluntas.C. de fi-
12 deicom.Tiraquel.in tractatu ceſſan. cauſa in prima
13 par.num.107.† nec non cenſeatur eſſe in ſeruitio vi-
ri.Bal.in l.diuortio.ff.ſolu.matr.† ſitque viri præmor-
tui imago,in qua maritus viuere cenſetur.Bal.in l.pi
gnoris,de pigno.actio.iuri conſonum non videtur, q
14 lex,† quæ aperta eſt ad clemẽtiam,vt in dicto.§. quo
niam vero,vbi etiam glo.in verbo aperta,nec mirum
15 † cum ſit ſancta,vt in dicta gl.per leges.C.de legibus
voluerit,quod vxor quæ inſpecta conditione ſui viri
exiſtentis in tanta dignitate, & diuitijs ornatus,ſole-
bat cum domicellis,& famulis incedere & viuare ho
norifice,nunc in miſeria dotis ſcutorum centum co-
gatur ſe ſuſtentare; Nam hoc eſſet cõtra omnem pie
16 tatem.Vnde vt hæc † abſurditas euitetur,quæ omni-
no euitanda eſt.Clem.2.in prin.de magiſtris.c.in Ge-
ne.ibi,vel ex huc,de ele.Alex.in l.Sed ſi hac.§.liberos
17 num.3.ff.de in ius voc.vbi † ratione abſurditatis eui-
tandæ fit extenſio.Crot.in l.ſi is qui pro emptore.nu.
166.ff.de vſucap.Rui.in conſi.168.nume.20. vol.3.&
84.num.8.vol.quarto. Et ne hoc cedat in tam dede-
cus mariti , & eius vituperium ac conditionis eius ,
quod ipſa cum tanta infelicitate viuere cogatur, qđ
in ſimili conſiderat Barb.in conſi.74.columnn. quarta
18 ver.pro certo,vol.4. Et † ſimiliter ne defunctus affi
ciatur tanta iniuria contra l.vnũ ex fam.§.ſi.ff.de leg.
¶ Secundo dicendum venit,quod tempus mortis
19 mariti ſpectandum ſit,an ſit diues vel pauper,† quod
arbitrio iudicis relinquitur,vt per Docto.*communi
ter in dicta authen.præterea,ac Barba.vbi ſupra,non
autem tempus contracti matrimonij. Item ſi vera eſ-
ſet ſententia Soc.quod attendi debet an mulier fue-
rit indotata vel dotata tempore contractus matrimo
20 nij,& non tempus mortis,ſequeretur,† quod ſi vir ac
ceperit vxorem indotatam,quæ poſtea infra biduum
vel tres annos dediſſet dotem marito, vt quia ſucceſ
ſerit in aliqua hæreditate,& quam conſtante matri-
monio conſtituere poteſt.l.ſi conſtante,vbi Bal.C.de
dona.ante nupt.in conſi.456.in prin.vol.primo.Ioan.
Boſch.in tract.de legit.nup.num.23.& quæ eſſet opu
lenta,vel quod pater filiam nuptam ſine eius conſen
ſu dotauerit,quod mulier poſſet conſequi quartam
prædictam,cum dotata non fuerit tempore contra-
cti matrimonij:quod tempus,vt dixi,ſecundum Soc.
venit inſpiciendum,& tamen hoc eſt falſum,cum tan
tum illa debeatur vxori inopi tempore mortis viri
ne egeſtate pereat,& ne mendicare valeat, vt in iuri
bus ſupra citatis ; ergo verum non eſt , quod attendi
debeat tẽpus matr. cõtracti,ſed ipſum tẽpus mortis.
¶ Secundo principaliter pro hac ſententia facit
text.in dicto.§.fin.de exhib.reis,in verſi.inops aut vir
aut mulier inueniatur.quæ verba importare viden-
tur,vt non ſit attendendum ad dotem datam, ſed an
tempore mortis coniugis alter coniunx inops inue-
21 niatur,† quod verbum inueniatur, importat quandã
rimationem,& inueſtigationem. Auge.in l.poſſideri.
§.Neratius.ff.de acquiren.poſſeſ.& ita per dictum te
xt.quæſtionem noſtram decidit Barb.in citato conſi.
74.columnn.tertia vbi ait,quod ita inducendo illum
text.videtur ibi eſſe caſus indubitabilis pro quæſtio-
ne noſtra; vbi etiam ſecundo loco inducit illum te-
xtu.Nam diſpoſitio illa vendicat ſibi locum ſiue vir
ſit inops,ſiue vxor inueniatur tempore mortis. Sed
clarum eſt,quod illa datio dotis tempore contracti
matrimonij militat in vxore , & non in viro ; quo ca
ſu ſequeretur,quod ſi illa eſſet ratio finalis , quod eſ-
ſet matrimonium ſine dote , militaret eius diſpoſitio
quo ad vxorem dumtaxat;& tamen ille text.idem di
ſpuuit de uiro & uxore , ergo finalis ratio eſt inopia
quæ conformis eſt tam uiro quam uxori , ex quo ſe-
quitur, quod ſiue fuerit dotata uxor , ſiue non , ſuffi
cit , quod tempore mortis mariti diuitis uxor ſit i-
nops. ſubdens Barb.caſum eſſe in dicto.§.fina.qui po
nit gladium ad radicem huius dubitationis.
22 ¶ Tertio accedit , † nam in ſucceſſionibus inſpi
citur tempus mortis.l.alienum.§. in extraneis.ff. de
hæred.inſtitu.§.fina.inſtitu.de hæred. qualit. & diffe-
23 ren.† cum uiuentis nulla detur hæreditas.l.ſecunda
24 ff.de vulgar.& pupill.† quæ quidem nihil aliud eſt,
quam ſucceſſio in vniuerſum ius leg.hæreditas .ff.de
uerbor.ſignifica.cum igitur textu.in dicta authenti.
præterea , & in corpore unde ſumitur , diſponat ,
quod ſi maritus locuplex moriatur ſuperſtite uxo
re inope , quod ea ſuccedere debeat cum libe-
ris , ſequitur quod in dicta ſucceſſione atten-
ditur tempus mortis ſiue mulier indotata fuerit ,
ſiue dotata cum parua dote , cum qua mendi-
25 care cogeretur . † cum diſpoſitio dictorum iu-
rium locum habeat ſiue dos data non fuerit , ſiue
data, cum qua tamen mulier laboraret inopia tem-

pore mortis viri, vt per Ang.in §.fi.inſtitu.de ſucc. cognatorum.Nicol.de Vbal.in tract.de ſucceſ.ab inteſta.in 4.par.col.fi.verſi.& item Matthæſyl.in tracta.etiam de ſucceſſ. ab inteſt.in quarto articu. principali nume.22.& ibi Bologn.in additio. Ang.a Gambel.in tract.de teſte.in quarta glo.vbi citãt ita etiam tenuiſſe Franc.de Rampo.in dicta authentica præterea,gl. Cyn.Bal.& Sali.in l.licet.C.de iur.dot.Bal.Sali.Paul. de Caſtr.Roma.Alex.Iaſ.&Picus in dicta authen.prę terea.Bald.Nouel.in tract.dot.in vndecima par.in fi. Brun.in tract.excluſ.fœm.in nono articulo, quæſtio. duodecima.num.ſecundo.Corſe.in tract.de poteſta. Regia,in quarta par.principali,verſic.73.facit Pariſ. ad Bar.in dicta authent.pręterea.literag.in fine. Roma.& Paul.de Caſtro in l.diuortio in princip.ff.ſolu. matr.Tiraquel.in tract.de iudicio.in reb.exigen.,Feren.in verſic.nono.ex hoc infert Bal.Gul.Benedic.in repetitione capituli Raynutius in verbo. Et vxorem nomine Adelaſiam,in quinta deciſ.nu.242.de teſta.

¶ Quarto & vltimo in terminis noſtris ita voluerunt Barb.in citato conſi.74.col.3.cum ſequen.vol.4. Gugl.Benedic.vbi ſupra, vbi expreſſe determinat ſufficere, quod coniunx ſuperſtes volens ſuccedere ſit pauper,& pauper,& inops tempore mortis viri,& ipſe diues.idem tenuit Corn.in conſi.quarto col.fi.ver. & licet,volũ.4.vbi inquit, quod ad impediendum ne vxor conſequatur quartam in bonis mariti diuitis p̃ mortui,ſufficit,quod tẽpore mortis habeat vnde poſſit ſe alere,& ſic inopia conſideratur tempore mortis mariti diuitis,& in conſi.224.in prin.vol.eodem, vbi tradit,quia in facto ſuo præſupponebatur Dominum Ioannem maritum d. Claræ tempore mortis ſuæ fuiſſe diuitem,& ipſam inopem,quod clariſſima concluſio reſultare videbatur,quod quarta portio hæreditatis debetur dictæ dominæ Claræ virtute dictæ authẽ. præterea,& ſic ibi Corn.vult,quod tempus mortis viri attẽditur an vxor ſit inops.cum hac ſententia quoque tranſit Dec.in conſi.24.in prin.verſic.ſecundo. in verſi.octauo,& in verſi.prædicta. vbi ſemper conſiderat tẽpus mortis mariti an vxor ſit inops, vel diues ad conſequutionem,vel excluſionem dictæ quartæ.ꝙ & ſentiunt idem Deci.& Curt.Iun.in dicta authent. præterea,col.pen.& fi.& Tiraquel.in tract.ceſſan.cauſa,in quarta limitatione num.2.

¶ Non obſtant modo quæ ex aduerſo adducta,& allegata fuerunt per Soc.in dicto conſi.36.col.2.cum ſeq.quia text.ipſe non dicit id quod ſentit Soc.Nam tex.ipſe vult ſolum quod in illis caſibus in, quibus habet locum lex interpretata, habeat etiam locum illius interpretatio.ait quidem Imperator oportere ea quæ adiecta ſunt per interpretationem in illis quidẽ valere in quibus & interpretatis legibus ſit locus. &

26 hoc quidem ea ratione,† quia interpretatio eſt ſenſus ipſius legis interpretatę.l.2.§.his legibus.ff.de ori

27 gi.iur.Nam † qui declarat,nihil de nouo inducit.l.hæredes palam.§.ſi quid poſt.ff.de teſta.ſed dicitur tantum detegere,ſicut qui excutit grana a ſpicis. Fulgo. in conſi.148.col.fi.

¶ Vlterius dicitur,quod licet text. in d.§.quoniã, dicat, quod quarta de qua ibi, debeatur vxori ad ſimilitudinem ſeu exemplum.l.fin.C.de repud.quæ eſt

28 † quod ſicut vxori eiectæ a domo mariti ſine culpa ipſius, debeiur quarta in bonis mariti, ita etiam in caſu de quo in dicto.§.quoniam,debetur vxori. tamen ex hoc inferri non poteſt, quod text.in dicto.§. quoniam, velit quod quarta de qua ibi debeatur habito reſpectu ad tempus contracti matrimonij: quia in caſu dictæ.l.fina. non fuit quæſitum ab Imperatore de hoc, minuſque fuit neceſſaria ipſa inueſtigatio

29 cum in caſu illius legis † ſiue mulier fuerit congrue dotata tempore matrimonij contracti, ſiue indotata poſſit conſequi quartam partem bonorum mariti, & in eius odium tempore, quo ſine ipſius cauſa eiecta fuit a domo ipſius viri,vt ibi, & etiam vltra dotem datam,vt vult Bal.in l.fi.C.de ſent.quæ ſine cert. quant.Alex.in l.ſi cum dotem.§.ſin autem in ſæuiſſimo,col.2.in fi ff.ſolu.matri.quod inquit menti perpetuo tenendum Picus in dicta authen.præterea, colũ. 7.quod non poteſt dici in caſu dicti.§.quoniam, quia ſi mulier habet dotem congruam non poteſt conſequi quartam;quia ceſſat ratio inopię & mendicitatis quæ eſt cauſa finalis,vt iam ſæpius dictum fuit,quod mulier conſequatur quartam in bonis mariti pręmortui,& locupletis. Vnde licet text.in d.l.fi.dicat,ſi quis accepetit vxorem indotatam, tamen illa verba important facti narrationem,& non deciſionem, quod attendatur tempus contracti matrimonij; quia(vt dixi) hoc non fuit neceſſarium quærere in caſu dictæ. l. & ſic ex his ex dicendum venit, quod inductio Soci.facta de caſu dictæ.l.fi.non facit ad propoſitum noſtrum.

¶ Similiter non obſtat ſecunda ratio Socin. quia reſpondetur, quod attenta ratione finali de qua ſupra, & quæ communiter recepta eſt, vt iam *pluries* dictum fuit,& quæ eſt quod quarta ipſa vxori inopi ſuperſtiti, & laboranti inopia tempore mortis debetur,ne in dedecus bene tranſacti matrimonij mendicare cogatur,ſequitur quod ratio ipſa attendi debet, non autem verba,cum ratio ipſa anima ſit legis, vt prædixi.

¶ Secundo reſpondetur, quod cum dos ſit proprium patrimonium vxoris.l.tertia.§.vtrum.ff. de minor.Paulus de Caſtro in l.maritus,col.ſecunda.C. de procur.l.fi.C.cõmu.vtriuſque iud.l. Pomponius Philadelphus.ff.fam.erciſ.de quo ſi honeſtum eſt, mulier ſe alimentare poteſt. Ideo matrimonij contracti ſine dote verbum factum in dictis legib. vt demonſtraretur modus facilis,& euentus frequentior, quo mulier laborat inopia, & mendicitate, non excludendo tamen alia media, quibus poteſt mulier laborare inopia, & paupertate, vt ſi habuit dotem a principio matrimonij contracti, quæ tamen tempore mortis mariti adeo parua ſit, vt ex ea ſe alimentare non valeat, iuxta tradita per gloſſa.in l.prima in verbo ſponſam, & ibi Marſ.numero 232.C.de rapt. virgo.Socinus in conſilio decimo numero vndecimo,volum.tertio.Nicon.in rubric.C.de edend.numer. 143. Ita reſpondet Gozad.in d.authent. præterea. numero trenteſimo.

¶ Pariter non habet obſtare alia ratio, & ſic tertia; quia reſpondetur, quod inſpecta ratione finali de qua ſupra ſufficit ad hoc, vt mulier admittatur ad beneficium dictæ quartæ, quod adſit mendicitas, & inopia tantum tempore mortis mariti,ſicuti e conuerſo ſatis eſt ad excluſionem d quartę, ꝙ mulier ipſa tempore mortis viri diues reperiatur. Nec vis fieri poteſt in caſu noſtro in d.l.ſi plures,quoniam ea locum habet vbi apparere poſſet mentem diſponentis fuiſſe,vt concurſus copulatorum omnino interueniſſet, quod equidem in terminis noſtris dici nõ poteſt inſpecta ratione dictæ auth.pręterea.Nec opponi poteſt de ſuperfluitate,& ſi fiat mentio in ipſa auth.præterea, & in corpore vnde ſumitur de matrimonio ſine dote, ſtantibus his de quibus ſupra ad ſecundam

dam rationem,vt conſtat ex his quæ notantur per gl. in l.1.in verbo & filio de Sum.Trin.& fide cathol. in 6.Cagn.in l.quæ dubitationis;de reg.iur.

¶ Non obſtat vltima ratio, quoniam reſpondetur,quod ratio aſsignata per So.videlicet dictæ quartæ delationis vxori ſuperſtiti tempore mortis mariti quia nihil poſsit imputari marito quando accepit vxorem congrue dotatam tempore contracti matrimonij,non eſt illa,quæ conſideratur a ſcribentibus. Sed ratio vera,& communiter recepta eſt,qđ quarta ipſa datur coniugi tempore mortis mariti,ne mendicare cogatur,ſiue maritus acceperit vxorem dotatã, vel indotatam. Vnde ſtante huiuſmodi ratione finali,illa attendenda eſt,omiſsis alijs rationibus imaginarijs,vt per Dec.in l.venia.C.de in ius vocan. col.3. Rip.in rub.ſolu.matr.nu.62.

¶ Item quod illa non ſit ratio,quod ideo,quia maritus accepit vxorem ſine dote poſt mortem ipſius debeat vxor habere quartam ex bonis ſuis, ſatis patet;quoniam,ſi vxor erit diues tempore mortis coniugis,non habebit dictam quartam,non obſtante, ꝙ eam maritus acceperit indotatam,cum habeat vxor ipſa vnde poſsit ſe alimentare. Vnde ex his clare percipitur,quod ratio mẽdicitatis vxoris tempore mortis mariti eſt fundamentum, quod mulier ſuccedere debet in quarta parte bonorum viri prædefuncti.

¶ Vnde ex his, quæ abunde ſupra dicta fuerunt concludendum eſſe arbitror, attento, quod dictus maritus tempore mortis erat diues,& mulier mendicare cogeretur,quod cederet in maximum deducus bene tranſacti matrimonij,quod ea conſequi debeat dictam quartam, quæ etiam ei debetur in tali caſu contra voluntatem ipſius mariti,vt communiter concludunt ſcribentes in d.authen.præterea.

S V M M A R I V M.

1 *Agnati tranſuerſales non ſuccedunt in feudo nouo.*
2 *Feuda noua non debent ire per ſaltus.*
3 *Feudum nouum dicitur,quod de nouo conceditur, & habuit initium in perſonam primi inueſtiti*
4 *Agnati tranſuerſales non admittuntur in feudo conceſſo iure antiqui,& paterni feudi.*
5 *Contrariorum eadem eſt diſciplina,declarat vt in nu. 25.verſi vltimo.*
6 *Feudum antiquum ſi concedatur alicui iure feudi noui,non efficitur nouum*
7 *Agnati tranſuerſales admittuntur in feudo antiquo*
8 *Pacta extranea,& cõtra omnem naturam feudorum apponi poſſunt in contractu feudali, dummodo non ſint contra ſubſtantialia feudi.*
9 *Receditur a propria natura feudorum per pactum.*
10 *Natura feudorum eſt genus, & tenor inueſtiture eſt ſpecies,que ſemper derogat generi.*
11 *Vaſallus,& ſi de natura feudi iurare debeat fidelitatem, tamen valet inueſtitura, quod ad ipſam non teneatur.*
12 *Feudum licet tranſeat ad heredes id eſt filios, de ſui natura, tamen ſi in conceſſione dicatur tibi & heredibus quibuſcunque ſecundum communem trãſit ad omnes heredes.*
13 *Femina quamuis non ſuccedat in feudo, valet tamen pactum quod in eo ſuccedat.*
14 *Feudum ſoldatæ,quod finitur morte dantis, vel recipientis,ex pacto poteſt tranſire ad heredes.*
15 *Feudum licet non poſſit alienari ſine conſenſu domini, tamen ſecus eſt vbi per pactum aliter conuentum fuerit.*
16 *Vaſallus poteſt teſtari de feudo ſibi conceſſo, & quibus dederit.*
17 *Infeudans poteſt apponere conditionem, & pactum in inueſtitura.*
18 *Conſuetudine induci poteſt, quod feudum ad fæminas pertineat.*
19 *Conſuetudinem Princeps tollere poteſt.*
20 *Conſtitutio Principis fortior eſt conſuetudine, quæ vincit ius commune.*
21 *Princeps in his, que ſunt iuris poſitiui,aut conſuetudinis,poteſt rerum naturam mutare.*
22 *Conſi.Oldr 178.reprobatur ſeu declaratur.*
23 *Iudicare per imperitiam præſumitur, qui relinquit communes ſententias,& inhæret ſingularibus opinionibus.*
24 *Opiniones variæ vbi ſunt illa eſt ſequenda, que plurium magiſtrorum auctoritate comprobatur.*
25 *Verba iure feudi antiqui & paterni prolata inter perſonas prohibitas de nouo infeudare, vt eſt epiſcopus,non probant quod feudum ſit antiquum.*
26 *Conſi.Caſtr.154 ſecundum antiquam impreſſionem declaratur.*
27 *Dominus directus reſpectu iuris ſui poteſt conſentire, quod feuda tranſeant ad illas perſonas, ad quas de ſui natura non fuiſſent trãſitura.*
28 *Recognitio proprie cadit in feudis.*
29 *Dominus, & vaſallus ſunt correlatiua,quorum natura eſt,vt quicquid dictum eſt de vno,idem intelligatur dictum de alio,etiam ſi eſſemus in materia correctoria vel penali.*
30 *Legatum factum de feudis antiquis,que poſſunt alienari nõ extenditur ad feuda naturaliter conceſſa cum clauſula iure antiqui feudi, & paterni.*
31 *Interpretatio ſtricta ſit in legatis.*
32 *Legatis nummis ſemper ſit interpretatio, vt exiguiores debeantur.*
33 *Interpretatio larga ſit in teſtamentis quo ad inſtitutionem heredis.*
34 *Legata licet ſint fauorabilia, tamen eorum verba debent capi proprie & non improprie.*
35 *Quod amplius procedere etiam in legato Principis.*
36 *Feudum antiquum de propria, & ſtricta ſignificatione dicitur illud ſecundum communem opinionem, quod acquiſitum fuit ab aliquo anteceſſore ſupra quartum gradum.*
37 *Teſtator in dubio cenſetur minus grauare heredem quam ſit poſſibile.*
38 *Legatum factum coniunctæ perſone cenſetur fauorabile,lateque debet interpretari.*
39 *Teſtator ſi iuſſerit rem aliquam vendi ab heredibus pretiumque ex re vendita retractum fratribus ipſius teſtatoris reſtitui ipſi preſerri debent in venditione alijs extraneis,ſi equale pretium offerant.*
40 *Statuto ſi caueatur,quod volẽs alienare rem debeat illã denuntiare conſorti vel coniuncto, alias nõ valeat alienatio ſi tales coniuncti vel conſortes ſunt pares preſertur proximior,& magis coniunctus.*

41 *Voces creditorum quando ſunt pares in cumolo debiti, & numero perſonarum, licet iudex debeat humaniorem partem ſequi, tamen hoc fallit, ſi ex una parte ſunt perſone coniuncte defuncto, & ex alia extranei: quia preferuntur voces coniunctorum.*

42 *Executoces teſtamenti ſi non conueniunt in diſtributione bonorum teſtatoris, debet preferri ipſorum executorum ſententia, qui ſnut conſanguinei teſtatoris.*

43 *Teſtator ſi reliquit duos exequutores ad deſtribuẽda bona ſua inter pauperes, & vnus eorum vult eligere pauperes coniunctos teſtatoris, alter extraneos, ille huic eſt preferendus.*

44 *Legatum rei aliene licet regulariter non valeat, tamen ſecus ſi ſit coniuncte perſone.*

45 *Ceſſio facta a laico clerico, & ſi non valeat, ſecu tamen ſi ſit clerico coniuncto.*

CONSILIVM. XVI.

VIſo themate, & diligenter conſideratis omnibus his, quæ in ipſo cootinecur prima facie dicendum videtur Magnificos dominos Antonium, & Nicolaum de Spinellis minime aſpirare poſſe ad conſequutionem feudi
2 de quo agitur; qooniam ambigui iuris non eſt,† agnatos tranſuerſales ſuccedere non poſſe in ſeudo nouo c.1.§.his vero, de grad.ſuc.in feud.c.1.in fi.de ſucceſ. feud.Bald.in prælud.feud.in 3.diuiſione.Curt. Iun.in tract.feu.in 1.par.in verſ.2.priocipaliter, col.2. io fin. verſi.primus effectus.Iaſ.in conſil.1.col.1.vol.3. & in conſi.136.col.2.vol.4.vbi in feudo nouo quod habuit initium a duobus fratribus, frater non ſuccedit fratri ſine liberis defuncto, etiam ſi ambo fuerint inueſtiti. & multo minus nepotes ex alio fratre, nec alij agna-
2 ti tranſuerſales,†nam feuda noua non debent ire per ſaltus.Ang.in conſi.110.quod autem feudum Tarantellæ ſit nouum, patet; quia initium habuit in perſonam domini Thomeni, quo caſu † feudum nouum dicitur, quod de nouo acquiritur, & non procedit a ſuc ceſſione.Bal.in l.1.in 4.q.de rer.diuiſ.Dec in conſ.53. col.1.& in conſi.390.nu.4.Iaſ.in conſi.24.col.5.vol.3. & in conſi.136.col.1.vol.4.& in vſib.feud.col.27.in fi. Iac.de s.Georg. in inueſtitura ſua in uerbo ſeudum, col.2.in pri.Curt.Iun. vbi ſupra col.2.verſ.feudũ vbi
3 nouum dicit,† quod de nouo conceditur, & habet initium in perſonam primi inueſtit.c.1.in uerſic.nouã inueſtituram quo teſtes ſunt neceſſ.ad proban.inueſt. Affli.in c.1.in.§.notandum. nu.21.qui feud.dar. poſſ. Pariſ.in conſi.2.nu.8.vol.1.conſi.3.nu.15.vol.eo.& in conſi.65.io prin.vol.3.

¶ Nec habet obſtare, quod prædicta ſcientia poſſet procedere quando ſeuda eſſent ſimpliciter noua, ſecus ſi in cõceſſione, vt in caſu præſenti dictum fue
4 rit,† quod tale ſeudum conceditur iure antiqui, & paterni feudi; quia tunc propter talia veras videtur, ꝙ agnati admittantur, quamuis trãſuerſales, ſicut ſi feudum eſſe paternũ & antiquum.c.1.§. is vero, de grad. ſucced.in feudo.Bald.in cap.primo.de alie.feud.pat. & Alua.in c.1.de vaſ.decrep.ęta.quia rñdetur, ꝙ huiuſmodi verba non habẽt mutare veritatem rei, vt in terminis decidere videtur Oldr. io conſil.178.arg.l.ſi forte.ff.de caſt.pecul.& eorũ q̃ ootantur.in l. ſi donatione.C.de colla.Idem voluit Caſtrenſ.in conſil.154.
ſm antiquam impreſſionem.vbi determinat, quod ſi quis d enouo fuit inueſtitus pro ſe, & hæredibus ſuis de ſeudo antiquo, ꝙ illa verba non operãtur vt agnati ſuccedant, qui alias in feudo nouo ſuccedere non poſſent, ſed ſolũ in antiquo; quia dictus vaſallus non potuit acquirere niſi pro ſe & hæredib.ſuis Imo ſi expreſſam mentionem de agnatis feciſſent, habentur ꝓ non adiectis hi, ad quos feudũ de ſui natura non tranſibat.l.ſi mihi & Titio.ff.de verſ.obli.& Paul.ſequitur Alex.in conſi.10.in 3.vol.& cum ſententia Oldr.tranſeunt Iaſ.in conſi.57.col.7.vol.*.152.col.1.vol.2. vbi
* aſſerit hanc* magis communem, & in conſi.180.col.6. vol.eo.nec non in conſi.7.col.6.verſ.3 vol.3. & in cõſi.107.col.pen.verſ.cõfirmatur, vol.4.Zaſ.in conſi.13. nu.15.Brun.in conſ.79.circa medium.Bal.in prelud. feud.in 3.diuiſione, & ibi Mart, Laud.in ca.1.col.4.in 3.deciſ.qui feud.dar.poſſ. & Bologn.in conſi.1.col.4.
¶ Pro qua ſententia facit vulgaris regula ſeu con
5 cluſio, quæ habet, † quod contrariorum eadem eſt diſciplina.l.1.ff.de his qui ſunt ſui vel alie.iur.l. in fun-
6 do ff.de rei vend.Alex.in conſi.109.col.fi. vol.2. Pariſ.in conſi.31.num.122.vol.1.ſed ſic eſt† quod ſi feudum antiquũ concedatur alicui iure ſeudi noui, non propterea efficitur nouum.c.1.vbi not.omnes de vaſal.decrep.ęta.Bal.in l.1.q.15.ff.de rer.diuiſ.Bal. Aluar.& alij in c.1.an agn.vel fil.Alex.in conſi.30. in fi. vol.1.Iaſ.in conſi.96.col.fi.vol.4.Dec.in conſi.78.col. fi.verſi.& licet, & in conſi.445.col.2.verſ.quia & Soc. Iun.in conſi.103.nu.31.vol.2.ergo eodem modo dicendum venit, quod ſi ſeudum nouum cõcedatur iure ſeudi antiqui, vt contrariorũ eadem ſit diſciplina.
¶ Quibus tamen non obſtantibus ſentiam contrariam vti veriorem tenendam eſſe arbitror & dico, qđ
7 ſicut in ſeudo antiquo admituntur agnati tranſuerſales, vt habetur in c.1.§.cum vero Corrad.qui feud. dar.poſ.in c.1.de grad.ſuc.in feud.Alexan.in conſi.3. col.2.vol.1.Pariſ.in conſi.13.in fi.vol.2. vbi in feudis antiquis, & paternis trãſuerſales ſuccedunt tranſuerſalibus, & portio alicuius decentis ab inteſtato accreſcit alteri, & non reuertitur ad dominum directum feudi, ita & in feudo re vera nouo, ſed conceſſo iure antiqui, & paterni feudi admittuntur agnati tranſuerſales; quia de tali feudo iudicatur, vt de feudo anti-
* quo, & paterno. Qđ probatur primo per* cõem con-
8 cluſionem, quæ habet,† quod in cõtractu feudali poſſunt adhiberi pacta extranea, & contra naturalia, ac propriam, & cõem naturam feudorum, dũmodo contra ſubſtantialia oon apponantur. Paulo.de Caſtr. in conſi.162.Bru.conſi.41.col.1.in fi.Cur.Sen.in. conſil, 48.col.8.verſ.ad ſeptimum. & in conſi.49.col.25.ver. confirmatur. Facit quod inquit Bal.in l.1.C.de lat. li
9 ber.tol.vbi † per pactum recedimus a proptia natura ſeudorum; quia teſte Bald.relato per Afflict.deciſ.
10 265.† natuta feudorum eſt genus, & tenor inueſtituræ eſt ſpecies, quæ ſemper derogat generi. & ideo vi-
11 demus,† quod licet de natura feudi ſit, quod vaſallus debeat iurare fidelitatem, c.fi. per quos fiat inueſtitura. tameo valet inueſtitura in qua dicitur quod non teneatur vaſallus ad fidelitatem alibi dicit Bald.
12 quod & ſi de natura ſeudi ſit,† quod feudum tranſeat ad hæredes, ideſt filios, vt in c.1.§.& ſi Clientulus, de alie.feudi. tamen ſi inueſtitura dicatur, tibi & hæredibus quibuſcunque, tunc veniunt omnes hæredes: ita Bal.in c.Imperialem, in prin.col.3.de proh.ſeud. alie. per Feder.Soc.inter conſilia Brun.conſi.10.col.1.vbi
* atteſtatur hanc eſſe* communem in conſilio.meo 96. nume.36.vol.1.nam in traditione ſeudi licet appone

re pa-

re pactum contra naturam ſeudorum.l.in traditioni
bus.C.de pact.Affli.in c.1.§.ſeudum ea lege.num.7.ſi
de ſeud.ſue.contro.inter dom.& agna.Videmus etiā
13 †quod de natura ſeudi fœmina in eo non ſuccedit tā
quam incapax.c.1.§.hoc autem. qui feud dar. poſ.&
tamen valet pactum,quod fęmina ſuccedant in feu
do.c.1.§.præterea,quid ſit inueſtit.c.1.§.filia. de ſuc-
ceſſ.feud.Accedit quoque quod ait Afflict.in c. vnic.
14 in fi.de contro.inter Epiſ.& vaſ.vbi † feudum ſoldatę
quod finitur morte dantis,vel recipiētis,ex pacto po
teſt tranſire ad hęredes,vt ibi per Iac.de Belu. Item
15 † feudum non poteſt alienari ſine conſenſu domini
vt in c.Imperialem,in prin.de proh.feud.alie.per Fe-
deri.& tamen per pactum poteſt ſine conſenſu domi
ni alienari,vbi initio ita actum ſit.c.1.§. eadem lege,
de lege.Corrad.c.1.§.& ſi clientulus, vbi Affli.nu.39.
16 de alie.feu.Hinc dicimus † quod conceſſo feudo ali-
cui,& quibus dederit,quod potreit vaſallus de eo te
ſtari,& diſponere contra propriam naturam feud.ca.
1.de ſeud.non prop.nat.feud. Dec.in conſi.173.col.2.
& in conſi.193.nu.3.Brun.in conſil.38.col.3. Pariſ in
cōſi.23.nu.41.vol.1.in conſi.42.nu.7.Si igitur in caſi-
bus prædictis receditur a propria natura ſeudorum,
vtique dicendum venit,quod etiam in caſu præſenti
primus potuit alterare naturam ſeudi noui , & illud
17 concedere iure antiqui,cum † quilibet habens facul
tatem infeudandi poſſit apponere conditionem , &
pactum in inueſtitura prout vult,teſte Affl. poſt Iſer.
in prælud.feud.num.6.

¶ Secundo facit,nam per conſuetudinem altera-
18 tur natura feudi†quia ex ea induci poteſt quod feu-
dum ad fœminas pertineat,etiam ſi in inueſtitura de
fœminis non fuerit factā mentio.Cardi.in conſil.64.
quem ſequitur Campeg.in conſi.2.col.fi.in prin.inter
19 conſilia Brun.ergo multo magis per principem,†qui
conſuetudinem tollere poteſt.Oldra.in conſi. 117.&
in conſi.322.

¶ Item dicit Bal.in conſi.312.in prin. vol.3. & in
20 conſi.134.col.4.in fi.vol.5.quod † dictum,ſeu conſti-
tutio Principis fortior eſt conſuetudine,quæ eſt for-
tior iure communi.Bar.in l.viros per illum tex.C. de
21 diuerſ.off.lib.12.† nam in his quæ ſunt iuris poſitiui
aut conſuetudinis , Princeps poteſt rerum naturam
mutare.§.fuerat,inſti.de actio.& de nihilo aliquid fa
cere.ca.cum apoſtolica, de his qui fiunt a præla. ſine
conſi.cap.Crauc.de antiqui.temp.par.1.nu.46.

¶ Tertio,quod in feudo nouo conceſſo iure feu-
di antiqui,& paterni admittantur agnati tranſuerſa
les,decidit Bal.in c.1.col.1.de alie.feudi pater.vbi in
quit,ꝙ ſi Rex concedit alicui caſtrum nomine. & iu
re antiqui feudi poſſidendum,ꝙ licet ſit nouum , ta-
men aſſumit qualitates ſeudi antiqui.arg.l.quicunq;
C.de om.ag.deſer.lib.11.qđ inquit notandum , & ibi
eum ſequitur Mart.Laud.col.2.Prępoſ.et col.2.& Aſ
fl.n.56.Alna.& Prępoſ.in c.1.de vaſal.decrep.ęta.rur
ſus in c.1.col.2,de grad.ſuc.in feud.Iſern.in c.1. in fi.
de contro.feud.ap.par.term.Bal.in c.1.col.7.verſ.qd
dicemus an agn.vel fil.& ibi Affl.n.62. Præpoſ.in p-
hœm.ſeud.col.18.ver.in reg.Paul.de Caſtr.in conſil.
44.in prin.vol.1.& in conſi.284. vol.2.vbi dicit, hæc
verba habere vim pacti.Barb.in conſi.66. nu.5.vol.4.
Soc.in conſi.165.nu.13.verſ.6.corroboratur,in conſ.
272.col.2.vol.2.in conſi.4.nu.19.vol.3.& inter conſi.
Bru.in conſi.10.col.4.ver.ſed contra prædicta.Brun.
in conſi.41.col.2.& in cōſi.73.col.fi.Affl.in deciſ.282.
nu.10.verſ.maxime,& in conſt.Reg.in conſt.poſt mor
tem,col.3.in prin.verſi.per hoc facit,& in c.1.§.ado-
ptiuos.nu.13.in fi.ſi de feud.ſue.cōtro.inter do.agna.
Alex.in conſi.30.col.2.in fi.vol.1.& in conſi.1.nu. 27.
vol.5.Iac.de S.Georg.id inueſt.ſua ſeud.in verſ. No-
biles agaſi.in fi.vbi inquit,hoc notandū.Pariſ.in cōſi.
17.in prin.vol.1.Dec.in conſi.53.col.2.& in con.185.
col.fi.in prin.Rub.Alex.in conſi.164.col.3.verſ.circa
aliad.Practicus Papienſ.in forma libelli, quo agitur
ad reuoca.feud.in gl.in ver.nec ſuperſtitibus,in fi. Ri
minal.in conſi.96.nu.7.& 39.& in conſi.292.nu.21.Ti
raquel.in tract.de retract.fo.670.nu.31. cum plurib.
ſeq.& maxime in nu.42.Cephal.in conſi.12.nu.3.vol.
1.& hāc eſſe* receptam doctorum ſententiam firmāt
Cur.Iun.in tract.feud.in 1.par.in ver.8. princi.col.3.
in fi.& in conſi.1.col.5.Dec in conſ.194. col.2. Crot.
in l.ſi is qui pro emptore.col.23.in fi.verſ.3.& vltimo
ff.de vſucāp.& in l.reconiuncti.q.26.ff.de lega.3. Inſi
gnis Crauc.in tract.ſuo de antiqui.temp.par.5. n.17.
Boſ.in tract.ſuo crim.in tit.de Principe nu.312.&33
Iaſ.in conſi.1.col.3.& 4.vol.5.vbi in tribus locis atte-
ſtatur hanc eſſe communem.Pariſ.in conſil.5.nu.11.
vol.1.Rui.in conſi.5.in prin.vol.1.conſ.14. num.5. &
in conſi.45.nu.4.vol.eo.Alcia.in tract.de præſump.in
3.reg.pręſump.28.nu.4.ibi Arelat.in addi.Zaſ.in tra.
feud.par.12.nu.55.Alipr.inter conſ.ſtatus Montisfe.
conſi.30.nu.10.& Rub.Alex.in conſi.84.col.ſec.Cur.
ſen.in conſi.29.col.29.& Colleg Bononien. inter con
ſilia dicti Cust.cōſ.50.col.3.Inſignis Natta in cō.462
col.ſec.imo crebriorem eam dixerūt Iaſ.in vſibus fe
ud.col.29.circa fi.& in conſi.136.in 4.col.in tribus lo
cis,vol.4.Clarus in.§.feud.q.8.verſ.ſed hic occurrit.
Neuiza.in conſi.10.nu.3.& ita alias reſpondendo di
xi vt in conſi.60.in 1.vol.

¶ Non obſtant quæ ex aduerſo allegata fuerunt.
22 Et primo † deciſio Oldr.in dicto conſi.178. quia duo
bus modis reſpondetur primo,quod non eſt curandū
de eius auctoritate,cum crebriorem ſententiam con
tra ſe habeat,vt ſupra dictum fuit,a qua in conſulen-
do & in iudicando fatuum eſſet recedere, nec incide
ret iudex in dictum Alex.in conſi.95.nu.6.vol.2. poſt
Bal.in l.præterea,per illum tex.ff.de ſenato.vbi dicit,
23 †.quod q. inhæret ſingularibus opinionibus,præſumi
tur per imperitiam iudicare, ſi communes relinquit
ſententias.deferre enim debemus communi opinio-
ni;quia difficillimum reputamus ſentētias maiorem
reuoluere.Curt.ſen.in conſ.42.col.6.verſi.ſed pręmiſ
24 ſis.† Et vbi ſunt variæ opiniones, opinio illa ſequen-
da eſt,quæ plurium magiſtrorum auctoritate com-
probatur.l.1.ibi,ſane,vbi Bal.in 5.nota.ff.de offi. quę
ſto.quem ſequitur Alex.vbi ſupra,vbi ſubdit, quod li
cet aliqui pauci teneant contrarium,tamen commu-
nis opinio non eſt relinquenda.

¶ Secundo reſpondetur,quod deciſio Oldra. de-
bet intelligi ſecundum leges quas allegat.Barto. in l.
non ſolum.§.liberationis verba.ff.de liber.lega.ſed iu
ra,quæ allegantur , loquuntur in perſonis , quæ non
poſſunt libere actum facere,in quibus talia verba ni-
hil operantur,ſed nos ſumus in terminis , in quibus
Princeps poteſt in bonis feudalibus libere diſponere
pro libito voluntatis,& ſic diſponere , quod feudum
nouum ſortiatur naturam feudi antiqui , & paterni,
ergo &c.ita Iaſ.in dicto conſi.1.col.4. verſic.& ſubti-
lius.Bal.in prohœm.feudi.in 3.diuiſ.in verſicul.circa
hoc dubitatur, vbi tenet, † quod quando ſumus in-
25 ter perſonas prohibitas de nouo infeudare, vt eſt epi
ſcopus vel prælatus eccleſiæ , quod talia verba tan-
quam de feudo paterno vel antiquo , non probant ,
quod ſit antiquum, nec faciunt illud antiquum, nec
faciunt

faciunt illud antiquum eſſe; quia tales perſonæ eccleſiaſticæ non poſſunt libere diſponere ſuper feudo nouo, quoniam videntur appoſita in fraudem legis. Iaſ.in citato conſi.136.col.6.vol.4.Curt.Iun.in tract. feud.in prima par.verſi.8.principaliter, col.8. Natta in allegato conſi.462.col.4.

26 ¶ Non obſtat ſecundo auctoritas Caſtr. † quia reſpondetur, ſecundum Cur.Iun.vbi ſupra, quod loquitur in epiſcopo, qui (vt iam dictum fuit) eſt de perſonis prohibitis de nouo infeudare, ideo nimirũ ſi dicta verba iure antiqui feudi, nullum ſortiantur effectum idem tradit Natta in conſi.466.col.pen.vbi inquit, ꝙ ſi Caſtr.loqueretur in domino temporali, male diceret & contra id quod locutus eſt in dicto conſil.283. in 2.vol.& in conſi.44.vol.1.

¶ Secundo reſpondetur, quod Caſtr. principaliter mouetur; quia recipiens inueſtituram feudi, non potuit acquirere niſi pro ſe & hæredibus ſuis, vnde etiam ſi expreſſam mẽtionem feciſſet de agnatis, habentur pro non adiectis, cum ad eos feudum de ſui natura non tranſiret.l.ſi mihi & Titio.ff.de verb. obl. ſed in caſu noſtro ceſſat huiuſmodi fundamentum; quia non agitur de acquirendo feudum agnatis tranſuerſalibus vigore alicuius ſtipulationis factæ per recipientem inueſtituram, ſed ex eo quia Princeps ordinauit, quod tale feudum habeat naturam feudi antiqui & paterni, vt dictum fuit. Ita Iaſ.in dicto conſi. 1.col.4.in fi.& in conſi.136.col.6.in fi.

¶ Similiter non obſtat conſi.Alex.decimum, quia & ipſe loquitur in prælato, ſecus in domino temporali, & ſi aliter ſentiret, inepte loqueretur, tanto magis cum ipſe teneat contrarium in locis ſupra citatis

¶ Vltimo non obſtat, quod contrariorum eadem ſit diſciplina, & ideo quod ſicut quando feudum eſt vere antiquum & paternum, licet de nouo quis de eo inueſtiatur, non propterea deſinit eſſe antiquum, & paternum, ita econtra quando vere eſt nouum propter illa verba, iure antiqui vel paterni feudi non debet mutare naturam noui feudi; quia reſpondetur, quod regula ipſa procedere poſſet vbi militaret eadem ratio, ſecus ſi diuerſa vel contraria. Bart.in l.ſundo.ff de rei vend.Alex.in l.neceſſarijs in prima col.ff. de acquir.hæred.ſed in caſu noſtro adeſt diuerſa ratio inter vnum caſum & alium: quia quãdo feudum nouum conceditur iure antiqui & paterni feudi, illud ſolum tendit in præiudicium concedentis, & nõ alterius, qui potuit ſibi præiudicare; ideo nimirum ſi aſſumit vigore dictorum verborum naturam feudi antiqui & paterni; ſed quando feudum antiquum efficitur nouũ, iſtud tẽderet in præiudicium agnatorum tranſuerſalium, qui non ſuccederent in feudo nouo. Curt.in tract.feud.in.1.par.verſi.8. principaliter, col. 4.Iaſ.in citato conſi.136.col.7.verſi.non obſtat. Colleg.Bono.inter conſi..Cur.ſen.in conſi.50.col.5.verſi. cu.nec etiam prædictæ. Afflict.inc 1.num.6.& ſequenti de vaſallo decrep.æta in c.1.num.8. quemadmodũ feud.ad fil.perti.& num.10.&in c.1.num.51.an agna. vel fil.quia in præiudicium tertij nemo poteſt alteri facere gratiam. Clarus in.§.feudum.q.8. verſic, quęro nunc. Et pro iſta opinione bene facit, quod voluit Curt.Iun.in conſil.1.nu.15. vbi inquit, nulli dubium

27 eſſe, † quod dominus directus reſpectu iuris ſui & intereſſe poteſt conſentire, quod feuda tranſeant ad illas perſonas, ad quas de ſui natura fuiſſe nt tranſitura, puta ad fœminas vel ad natos ex fœminis, per text.in cap.1.§.hoc autem notandum, ibi, niſi ſpecialiter dictum fuerit, vt ad eas pertineat, qui feud. dar.poſ.Pariſ.in conſi.2.in fin.vol.ſecundo.

¶ Nec habet obſtare ſi dicatur, quod concluſio ſupra firmiter ab omnibus approbata, tantum locum habere poſſit quando talia verba prolata fuiſſent a Principe inueſtiente vel feudum concedente, ſecus ſi prolata fuerint inter partes inueſtitas recognoſcẽtes feudũ in antiquũ & paternũ; qa tunc ſoli aſſertioni eorum non eſt ſtandum. Item, & quia huiuſmodi verba nõ ſunt appoſita in principali diſpoſitione, ſed acceſſorie prolata ſunt in pręſtatione fidelitatis, quo caſu non videntur alterare principalem diſpoſitionẽ. Cle.1.in fi.de præbend.quoniam reſpondetur, quod cum vnum & idem inſtrumentum de voluntate partium fuerit confectum præſente audiente & intelligente ipſo Principe inueſtiẽte, & in fine ipſius inſtrumenti dicatur, de quibus omnibus & ſingulis dictæ partes per me notarium infraſcriptum inſtrumentũ fieri rogauerunt, iſta verba cenſentur in effectu eſſe Principis inueſtientis; quia recognoſci illud dicitur

28 in feudis, de quo quis eſt inueſtitus, † cum recognitio proprię cadat in feudis, ſecundum Hoſ. Io.Andr. & Butr.in c.relatum; de iure patro. & ex quo recognitio feudi fit vt de antiquo & paterno corã ipſo Principe, ipſe cenſetur illud cu m illa qualitate confirmare.l.1.§.inter filium, cum gloſſa.de falſ. Item † domi-

29 nus & vaſallus ſunt correlatiua, quorum natura eſt, vt quicquid dicitur in vno, intelligatur etiam dictum de alio, etiam ſi eſſemus in materia correctoria, vel penali.l.fi.vbi doct.C. de indic.vid. & tol.ergo illud, quod fuit dictum in inueſtitura feudali de vaſallo nõ recognoſcente feudum in antiquum & paternum, intelligitur etiã dictum in domino ſic inueſtiente ex natura correlatiuorum. Ita formaliter reſpondet Iaſon.in citato conſi.136.col.7.verſi.non obſtat & Dec. in conſi.185.col.fi.in prin.

¶ Non obſtat dicta Clem.1.in fi.de prebend.quia ea loquitur in verbis conditionaliter prolatis, quæ executionem reſpiciunt, & non diſponunt, ſed in terminis de quibus agitur ſunt verba diſpoſitiua, quæ principaliter diſponunt, dum dicitur: recognoſcentes ſe tenere in feudum paternum, quo caſu locum habere non poteſt text.in dicta Clem.1.Dec. in dicto conſilio.185.colum.fin. Ex his igitur concludendum fore arbitror, tranuerſales ipſos admittendos eſſe in dicto feudo, maxime cum ſint hæredes primi acquirentis, & ſic de comprehenſis in conceſſione ſeu inneſtitura feudali, vt per Alexand.in conſil.10.col. tertia in 3.vol.Soc.inter conſilia Brun.numero decimo.colum.quarta circa fin.Crauet. de antiqui.temp. part.quinta.numero. 20.Ruin.in conſi.5. colum.2.in prin.vol.1.Deciu.in conſi.390. nume.quarto.& Rub. Alex.in conſi.10.num.6.

30 ¶ Circa † legatum factum de feudis antiquis & de quibus poteſt diſponi, cum quæratur an extendatur ad feuda noua conceſſa iure antiqui feudi & paterni, prima facie dicendum videtur, quod,

31 non, † quia in legatis ſtricta fieri debet interpreta-

32 tio.2.l.nummis.ff.de lega.3.† vbi legatis nummis ſemper ſit interpretatio vt exiguiores debeantur. l.apud Iulianum.§.Scio.de legat.primo.l.ſi ita ſcriptum.§.fi. eod.titu.Dec. in conſil.355.nume.5. & in conſil.289.

33 colum.2.in prin.vbi dicit, † quod licet in teſtamentis quantum ad inſtitutionem hæredis fieri debeat larga interpretatio, non autem reſpectu legatorum allegat Barto.in l.cum auus.in fin.ff. de cond. & demonſt.Iaſ.in l.non dubium.colu.9.verſi.ſed aduerte.ff.de legibus, vbi inquit, † quod licet legata ſint fa-

34 uora-

uorabilia.l.in teſtameotis.ff.de reg.iur.cap.cum dile-
cti,de dona.tamen verba ibi capi debent proptie, &
non improprie.l.non aliter,de lega.3.vbi glo. & Bar.
Dec.in dicta l.in teſtamētis.iterum Iaſ.in l. quod Ser
uius,col.2.verſic.aduerte tamen.ff.de cond.caut.dat.
non ſecu.Alcia.in l.1.§.ſed ſi mihi,num.17. de verbo.
oblig.Soc.Iun.in conſi.123.numer.16.vol.3.conſi.98.
num.5,vol.1.Natta in conſi.306.num.4.conſi.402.nu
35 me.59.vbi ampliat † hoc etiam procedere in legato
Principis.Grat.in conſi.92.num.18.vol.1. & in conſi.
87.num.17.vol.2.Dec.in d.l.in teſtamentis,facit gloſ.
in l.ſi plures in glo.fi.ff.de cond.inſti.vbi fauorabilior
fit interpretatio in inſtitutione quam in legatis. Sed
36 † feudum antiquum de ſtricta & propria ſignificatio
ne eſt illud,quod fuit acquiſitum ab aliquo anteceſſo
re ſupra quartum gradum. Prępoſ.in prohœm.feud.
in 6.diuiſione.Cur.Sen.in conſ.48.col.3.verſi.feudum
autem conſi.49.col.4.verſi.dicitur autem proprie an
tiquum.c.1.§.hoc quoque vbi Bal.de ſucceſſ.feud.Pa
riſ.in conſi.5.nume.9.vol.1.&in cōſi.13.col.2.in prin.
vol.eod Ruin.in conſi.5.col.1.in fi.vol.1.Curt.Iun. in
tract.feud.in prima par.in verſi.8.principaliter,col.2.
in fi.vbi aſſerit Doctores ita communiter tenere. Iaſ.
in conſi.24.col.5.in prin.vol.3.in vſib.feud.col.27. in
fi.Iacob de S.Georg.in inueſt.ſua in verbo feudum,in
tertia diuiſione.non autem feudum nouum conceſsū
cum clauſula iure antiqui feudi.Rui.in conſ.14.num.
9.vol.1.vbi dicit,qđ dicta verba operantur ꝙ feudū
de nouo conceſſum non minus tranſeat ad agnatos,
quam ſi vere fuiſſet antiq.ergo impr.anti.Alex.in con
ſi.164.col.5.n.17.vbi dicit,qđ illa ver ,ita&taliter, qđ
habeant naturam feudi aniti & paterni, non faciunt
feudum proprie paternum ſicut dicitur de emancipa
to,qui habet iura ſuorum, & tamen non eſt proprie
ſuus, iuxta.l.meminimus,cum ibi not.Iaſ.in conſil.1.
col.2.verſi.primus,cum duobus ſequentibus vol.3.&
in col.3.verſi.ſecundo principali,vbi dicit veram &
communem concluſionem eſſe, quod quando feudū
re vera eſt nouum,& dicitur in inueſtitura, quod ſit
paternum & antiquum,cenſetur antiquum, & de eo
iudicatur vt de antiquo & paterno, & conſequenter
in eo illi admittuntur qui admitterentur in feudo,qđ
re vera eſſet antiquum,ergo non eſt proprie antiquū.
Rurſus in conſi.136.col.3.in fin.verſi.3.caſus, & in 4.
col.verſi.ſecundo ſpecialibus,vol.4.facit etiam quod
not.Bal.in c.1.col.2. de alie.feud.pater.dum dicit, ꝙ
& ſi tale feudum ſit nouum,tamen aſſumit qualitatē
feudi antiqui,ſi ergo aſſumit, igitur proprie & ſtricte
non eſt feudum antiquum, cum non reperiatur con-
ceſſum fuiſſe anteceſſoribus ſupra quartum gradum
vel ab eis acquiſitum.Cur.Sen.in conſi.48.col.14.ver
ſic.vel poſſumus.col.7.verſi.ergo cum aſſumpſerit,&
in multis alijs locis ibidem. Ratio etenim huius con
cluſionis quare in legatis ſtricta ſit interpretatio, eſt
37 † quia teſtator in dubio cenſetur minus grauare hæ-
redem quam ſit poſſibile.l.vnum ex familia.§.ſi rem,
de lega.2.Dec.in conſi.355.num.5.& Gozad.in conſ.
82.column.2.

¶ Sed præmiſſis non obſtantibus contrarium de
iure verius eſſe arbitror, & dico, quod etiam talia le
gata comprehendunt feudum nouum conceſſum iu-
re antiqui feudi; quoniam illud reperitur factum cō
38 iunctæ perſonæ, quo caſu † legatum factum coniun
ctæ perſonæ cenſetur fauorabile, & late debet inter
pretari.l.ſi ſeruus plurium.§.fi.ff.de legat.primo.Soc.
in l.prima.verſi.ſecundus caſus.ff.de reb.dub. & Cra
net.qui alios citat in conſil.297.colū.1.in fin. cum ſe-
quenti,vbi loquit,quod omittendo contrarietatem,
& inconſtantiam doctorum, qui pro caſus occurren
tia dicunt,legatum generaliter large interpretandū,
aliquando ſimpliciter dicunt ſtricte,illud intelligen-
dū, tamen concluſio & regula eſt,quod &ſi legatum
ſtricte debeat interpretari, tamen iſtud non proce-
dit in legato facto coniunctæ perſonę, quod ratione
coniunctionis ſanguinis late debet interpretari, per
dictam l.ſi ſeruus plurium.§.fi.nec mirum,cum videa
mus multa ſpecialia conceſſa ratione coniunctionis
ſanguinis, quæ extraneis non conceduntur, quod pa
39 tet primo ex not.per Bar.in conſi.19.vbi inquit, † ꝙ
ſi teſtator iuſſerit rem aliquam vendi ab hæredibus,
pretiumque ex re vendita retractum fratribus ipſius
teſtatoris reſtitui, fratres debent præferri in vendi-
tione alijs extraneis, ſi modo æquale pretium offe-
rant,per l.primam.ff.de priuil.cred.ideoque iudicem
petentibus fratribus teſtatoris poſſe præcipere hære
dibus ne inſcijs ipſis fratribus ad venditionem proce
dant,eoſque cæteris ad eam præferant,iuxta l. diuus
de pet.hæred.

Secundo ex no.per Alex. in conſi.27.col.fin.vol.6.
40 vbi tradit, † quod ſtante ſtatuto,quod volens aliena
re debeat denuntiare cōſorti vel coniuncto, alias nō
valeat alienatio, ſi tales coniuncti vel conſortes de
quibus ſtatutum loquitur,ſunt pares, præfertur pro-
ximior & magis coniunctus.

¶ Tertio ex not.per glo.&doct.in l.Imperator,in
ſecunda.lectura*communiter approbata.ff. de pact.
41 vbi dicunt,quod licet quando † voces creditorum
ſunt pares in cumulo debiti & numero perſonarum,
iudex debeat humaniorem partem ſequi, tamen hoc
fallit,niſi ex vna partē ſint perſonæ coniunctæ defun
cto,& ex alia extranei; quia tunc præferuntur voces
coniunctorum.Aret.in l.pro hærede.§.ſi ſepulchri.ff.
42 de acqui.hæred.Et ideo ait ibi Bal.quod ſi † executo
res teſtamenti non conueniunt de modo deſtribuen
dorum bonorum teſtatoris.nec aliter poſſunt concor
dari,debet præferri eorum executorum ſentētia, qui
ſunt conſanguinei teſtatoris,ſi qui ſunt, quod ſingula
riter tradit Roma.in ſing.535.& Lupus in repetitio
ne cap.per veſtras.§.43.col.3.verſ.quod autem,de do
43 na.inter vir. vxor.ſubdit etiam ibi Bald.quod † ſi te-
ſtator reliquit duos executores ad diſtribuenda bo-
na ſua inter pauperes,&vnus eorum vult eligere pau
peres coniunctos teſtatoris,alter extraneos,ille huic
eſt præferendus.Ripa in l.1.num.2.ff.de priuil. cred.
44 Videmus etiam quod † licet regulariter non valeat
legatum rei alienæ.l.cum alienæ.l.cum alienam.C.de
lega.tamen ſecus ſi ſit coniunctæ perſonæ, dicta l.cū
alienam.vbi Doct.& Bald.in conſi.84.in fi. vol.2. Itē
45 dicit Bal.in l.per diuerſas.C. mand.in fi.quod † licet
ceſſio facta a laico,clerico,non ualeat,ſecus tamen ſi
fit clerico coniuncto, quia ualet; quia non uidetur
facta obtentu clericatus,ſed ſanguinis.Afflict. in tra-
cta.de iure prothom.in.§.5.num.5.multa alia ſpecia
lia in coniunctione ſanguinis poſſem in medium ad
ducere,quæ nunc omittam remittendo me ad ſcri-
pta per Panr.de Crema.in l.ſecunda.nume.320. cum
ſequentibus.C.de reſcind.uend. & Matthæum de Af
flict.in rubr.de iure prothom.in.§.quinto, num.5. Ex
his igitur quæ late deducta fuerunt, concludendum
arbitror,dictum legatum tanquam factum coniun-
ctæ perſonæ,late interpretandum eſſe,& comprehen
dere dictum feudum conceſſum iure feudi antiqui.

Rolandus a Valle I.C.

SVMMARIVM.

1 *Captura continet in ſe iniuriam perſonalem.*

2 *Inditia præcedere debent capturam.*

3 *Quod amplia etiam procedere in crimine læſæ Maieſtatis.*

4 *Iudex capiens aliquem, qui poſtea apparet innocens, puniri debet ad ſimilitudinem ſupplicii.*

5 *Innocens non eſt grauandus ſumptibus nec in aliquo vexandus.*

6 *Captura vt ſequi poſſit, ſaltem requiritur, vt adſit aliqualis informatio.*

7 *Iudex vt aliquem capere poſſit ante inchoatum proceſſum, opus eſt vt contra illum laboret ſuſpicio.*

8 *Inquiſitio nullis præcedentibus inditiis redditur nulla*

9 *Quod amplia procedere etiam ſi in criminalibus iudex libere procedere poſſit.*

10 *Inquiſitio, nulla præcedente diffamatione, non ualet.*

11 *Statuto ſi caueatur, quod poteſtas in criminalibus libere poſſit procedere, tamen nulla precedente fama, non poterit inquirere.*

12 *Teſtes producti ſuper inquiſitione licet probent crimen de quo inquiſitus non erat diffamatus; tamen illi non preiudicat, nec eorum dicto condemnari poteſt.*

13 *Papa ſi mandat procedi in genere, mandatum illud intelligi & limitari debet, fama precedente.*

14 *Confeſſio facta per torturam nullis precedentibus inditiis, non valet.*

15 *Quod amplia procedere etiam ſi ſit ratificata ad banchum iuris.*

16 *Confeſſio facta metu tormentorum, non valet.*

17 *Paria ſunt aliquid confiteri in tormentis vel metu tormentorum.*

18 *Confeſſio facta metu tormentorum ſubrogatur loco confeſſionis factæ in tormentis.*

19 *Confeſsio facta per detentum in carcere dicitur facta metu tormentorum.*

20 *Confeſsio rei conſtituti in fortiis iudicis dicitur facta metu tormentorum, cum iudex ſemper habeat poteſtatem & potentiam in habitu torquendi reum.*

21 *Carcere dicitur ſpecies torture.*

22 *Confeſsio in dubio dicitur facta metu tormentorum.*

23 *Confeſsio facta ſuper inordinato proceſſo, non preiudicat confitenti quando eſt inualida.*

24 *Nulla & inualida non ſunt in conſideratione.*

25 *Iudici ante omnia conſtare debet de delicto, alias quis puniri non poteſt.*

26 *Confitens ſe hominem occidiſſe, & poſtea illum in mari proieciſſe, ſi non conſtat de corpore mortuo, puniri non poteſt de homicidio, niſi illud probetur per famam*

27 *Confeſsio ſpontanea non nocet in criminalibus confitenti, niſi pluries in confeſsione ſua perſeuerauerit.*

28 *Confeſsio qualificata debet acceptari cum qualitatibus ſuis.*

29 *Congregatio in dubio preſumitur fieri ex mala cauſa.*

30 *Subditi habentes litem cum domino poſſunt congregationem facere pro parandis pecuniis pro defenſione cauſe ſine interuentu iudicis.*

31 *Quod amplia procedere etiam ſi efferat licentiã dare.*

32 *Congregatio an ſit licita vel ne, duo conſideranda ſunt, videlicet qualitas perſonarum & cauſa.*

33 *Declaratio an in congregatione vniuerſitatis ſit neceſſaria ſuperiorum auctoritas.*

34 *Confeſsio geminata non ſubſtit quotiens confitenti durabat eadem cauſa metus.*

35 *Iudex coram notario & perſonis honeſtis in loco publico, & non ſecreto, confiteri facere debet detentum.*

CONSILIVM. XVII.

1 INORDINATAM fuiſſe detentionem Antonij Roleti, in ciuilemq; ac nullã inquiſitionem contra enm formatã, & confesſionem ab eo extortam demonſtrant ſequentia; & de inordinata enim captura, quæ in ſe continet iniuriam perſonalem, teſte Bal. in l. per diuerſas. q. 10
2 C. mand. patet, † quoniam ad eam deuentum fuit per dominum iudicem criminalium nullis precedẽtibus inditijs, quæ tamen requiruntur, ſecundum docto. in clem. 1. de homicid. Bal. poſt glo. in l. ſi quis alicui. C.
3 ad l. Iul. maieſta. † ubi etiam id procedit in crimine læſæ maieſtatis. Marſ. in l. 1. in princ. ff. de quæſt. & in pract. ſua crim. in. §. conſtante. in princ. Folle. in prin. ſuæ practicæ crim. in uerbo captus. nu. 4. Et ratio eſt,
4 ſecundum doct. quia † qui facit liquem capi, qui poſtea apparet innocens, debet puniri ad ſimilitudinem ſupplicii, ſecundum Bal. in l. 2. in fi. C. de his qui latr.
5 occid. ubi dicit, quod ratio eſt; † quia innocens non debet nec in ſumptibus, nec in aliquo uexari nec gra
6 uari. † Vel ſaltem præhabita aliquali informatione; quod etiam dixit Bal. in reper. ſuo in uerbo iudex, in ſecunda col. in uerſi. iudex in criminalibus &c. ubi allegat ad hoc gl. quam dicit notabilem ad hoc in l. ſed & ſi is, in uerbo nemo extrahi. ibi ſecus in criminali. &c. ff. de inius uocan. & Sali. ac Bal. ſequitur Marſ. in dicta l. 1. in prin. de quęſt. & in pra. crim. in. §. conſtãte. nu. 5. Accedit quod notat Alex. in conſi. 240. col. 2.
7 uol. 6. nu. 8. ubi inquit, quod ad hoc ut † iudex posſit aliquem capere ante inchoatum proceſſum, opus eſt ut laboret ſuſpicio contra talem, hanc quoque partẽ amplectitur Dec. in conſi. 189. in ultimis uerbis. cum igitur ad ipſam capturam nulliter peruentum fuerit non præcedentibus inditiis nulla prehabita informatione; ac etiam nulla laborante ſuſpitione contra pręfatum Antonium, ſequitur quod iſte dominus iudex, qui iniuriam intulit dicto capto ſeu detento puniri debet, iuxta deciſionem Bald. in d. l. 2. in fin. C. de his qui latro occidit.

¶ Secundo, quod dicta inquiſitio inepta ac nulli-
8 ter fuerit contra d. Antonium formata apertis oculis demonſtratur, † quoniam ea facta reperiuntur nullis præcedentibus inditiis, quæ tamen ſecundum* communem opinionem requiruntur. l. milites, ubi docto. C. de q. Bar. in l. 1. ff. eo. tit. Bar. ac alii in l. §. item illud ff. ad Syllan. Marſ. in conſi. 2. nu. 23. conſi. 117. num. 5. Raphael, Fulgo. in conſi. 107. incip. Super eo. in 2. & 3. col. in conſi. 149. in fi. & in conſi. 173. poſt princ. Iterum Marſ. in conſi. 120. nu. 27. & in conſil. 130. nu. 16. & in conſil. 134. nu. 6. in pract. crim. in §. conſt. nu. 33.
9 Et iſtud adeo uerum eſt, † ut etiam proſiedat ſi iudex in criminalibus libere posſit ꝓcedere, ut inquit Bal.

in c.

ĩo c.1.de offi.ordi.per illum tex.in verbo libera cum
glo.ſequitur.Marſ.in conſi.25.nu.5.
10 ¶ Tertio dicta inquiſitio redditur nulla, † quia ſa
cta nulla præcedeote diffamatione, quæ tamen præ-
cedere debet, vt not.c.qualiter & quando,il ij.de ac-
cuſa.& in c.inquiſitionisi,eo.tit.Marſ.in ſing.14. & in
conſi.25.num.5.Et in tantum ibi dicit hoc eſſe verũ,
11 † quod ſtante ſtatuto,quod poteſtas in criminalibus
libere poſsit procedere,tamen propter illud verbum
libere,non poterit inquirere non præcedente fama.
Et adeo vera eſt hæc huiuſmodi concluſio,quod non
12 proceditur,contra oon diffamatom, † quod licet te-
ſtes producti ſuper inquiſitione probent crimen de
qno non erat infamatus inquiſitus,tales teſtes illi in-
quiſito non pręiudicant,nec ex eorum dicto condem
nari poteſt,vt ſingulariter dixit Spe.in rit.de inquiſi-
tione,in.§.nunc videndum in 3.col.in prin. qoem ſe-
quitur ibi Bal.in addi.in vltima.verſ.Marſ. vbi ſupra
num.6.& in conſi.48.nu.12. & in conſil.49.nume.7.&
in conſi.50.nu.2.& in conſi.53.nu.5. in conſi.63.nu.3.
conſi.64.num.5.76.nu.9.79.nu.2.82.nu.17.117. nu.7.
128.nu.4.130.nu.6.& io cõſi.134.nu.5.Hinc etiam di
13 xi Iaſ.in d.l.milites,quod ſi † Papa mandat procedi
in genere,tamen hoc maodatum debet intelligi & li-
mitari fama præcedente.Marſ.in conſi.76.nu.8.78 nu
me.4.79.ou.4.82.nu.19.117.nu.9.128.nu.4. & in coo
ſi.130.num.8.
¶ Quarto,qnod coofeſsio ipſius carcerati in ali-
quo ei obeſſe non valeat,maniſeſtum redditur : quia
facta metu tormentorum quo caſu ſeqoitur commo
14 nis docto.concluſio,quę habet,† quod ſicut confeſsio
facta per torturam nullis præcedentibus inditiis non
15 valet,vt not.in l.pen.ff.de quæſtio.etiam † ſi ſit ratifi-
ta ad banchum iuris.Marſ.in conſi.8.num.13.io conſi.
12.nu.39.15.num.3.20.nu.3.29.nu.26.45.nn.1.14.nu.
16 4.18.nu.19.22.nu.8 & in conſil.64.nu.22. † ita etiam
17 valere non debet confeſsio metu tormentotum; † cũ
paria ſint,quod aliquid factnm ſit in tormentis vel
tormentotum.Bal.in l.interpoſitas,circa fi.C.de tran
ſact.qnem ibi ſequuntur moder.Et ideo dixit Bal. in
l.nouisſime.ff.quod falſ.tuto. aucto. quod paria ſunt
aliquid confiteri in tormentis,vel metu tormentorũ.
idem tenuit Barb.in c.ſi conſtiterit,de accuſa.in pen.
col.iterum Marſ.in conſi.124.nu.2.88.nu.123.num.9
18 & in conſi.124.ou.3.vbi dicit,† qnod confeſsio facta
metu tormentorum ſubrogatur loco confeſsionis fa
ctæ in tormentis.& in pract crimi.in.§.ſecunda.num.
32.& in.§.expedita.qnod autem coofeſsio ipſa dica-
19 tur facta metu tormẽtorum,probatur†quia facta per
tentũ in carcere,vt voluit Catel.in tract.ſynd.in verſ.
165.allegat Bal.in l.falſus,in fi.C.de furt. & in l.2.C.
quod met.cau.facit quod not.Brun.in tract.de ind.&
torture.in 11.char.in 3.col.vbi dixit, quod vbi aliter
oõ poteſt probari tortura ſufficit probare quem fuiſ
ſe detcotum,vt confeſsio dicatur facta metu tormen
torum.Paris de Pnteo in tract.ſynd. in 96.char.in 3.
20 col.verſi.quidam fuit tortus,vbi dicit, † qnod confeſ
ſio rei cooſtituti io fortijs iodicis, dicitur facta metu
tormentorum cum ipſe iudex ſemper habeat poteſta
tem & potentiam iohabitu torquendi ipſum reum,ſe
qnitur Marſ.in conſi.12.ou.29.cnm ſequen.18.nu.21
& 29.nu.33.vbi dicit,quod confeſsio facta per carce
ratum etiam ſine tormentis,& etiã ſine minis de tor-
21 quendo,dicitur facta metn tormentorum; † qoia car
cer dicitur ſpecies torturæ,allegat Bald.in l. ſi cleri-
cus,in 2.col.ver.& primo quæritur.C.de epiſc. audie.
idem Marſ.in cooſi.48.nu.29.vbi inquit poſt alios p
22 eum citatos ,quod † confeſsio in dubio præſumitur
facta metu tormentorum.in conſi.125.num.19. & in
pract.ſua crim.in.§.expedita.nu.13. in in.§.attingam
nu.29.Gramm.in conſi.60.num.5.Alex.in cõnſi.52.in
fi.vol.3.iterum Marſ.in l.pen.nume.14.ff. de quæſtio.
vbi dicit,quod coofeſsio facta per conſtitutum in ſoc
t.is iudicis dicitur facta metu tormentorum , qnem
ſequitur Cabr.io addi.ad notab.Matthę ſ.55.nume.5
Foller.in practica crim.in verbo & ſi confitebuntur.
nu.113.Et licet Cæpol.in conſi.40.in 7.qõ. & Aegid.
Boſ.in pract.crim.in titu.de conſeſſ.ou.76. videantur
aliter ſentire,tamen a priori ſententia oon eſt rece-
dendum in conſolẽdo & iudicando.
23 ¶ Nec obſtat ſi dicatur, quod † coofeſsio facta ſu
per proceſſu inordinato præiudicat coofitenti , vt in
l.ſi cooſeſſus.ff.de cuſto.& exhib.reorum.per Iono.in
c.qualiter & quando,de accuſa.il ij.etiam ſi dicta cõ
feſsio eſſet ficta,vt per Marſ.in conſi.46.nu.19.quia re
ſpondetur,quod licet prædicta ſententia ſit vera , ta-
meo ea intelligi debet,data validitate ipſius confeſ-
ſionis,ſecus autem quando confeſsio eſſet inualida ;
24 quia tunc nullom operatnr effectum, † cum nulla &
inualida non ſint io conſideratione.l.4.§.condemna-
tum.ff.de re iud.ſequitur Marſ.io citato conſil.46.no.
19. vbi ioquit,quod ſi prædicta ſententia ita ruditer
intelligeretur,ſequeretur abſurdum,quod iudices ad
eorum libitum poſſent torquere homines indebite,
& iniuſte,& ſuperueniente confeſsione ex aſperitate
tormentorum omnia eſſent valida,& ſic daretur ma-
teria delinquendi,quod noo eſt dicendum oec tolle-
randum. Sed in caſu de qoo agitnr,non conſtat de a-
liqua congregatione illicita,& ſic de delicto,ergo cõ
25 feſsio nulla,† quia ante omoia iudici conſtare debet
de delicto,de quo ſi non conſtet,quis puniri non po-
teſt,vt eſt tex.in l.1.in.§.illud autem, & ibi Bart.ff.ad
Syllan.Et ideo dixit Bal.io add.ad Spec.in tit.de ſen
26 ten.in 18.col.in fin.† quod ſi quis confitetur ſe homi-
nem occidiſſe , & illum poſtea proieciſſe in mari , ſi
non cooſtat de corpore mortuo,ille non poterit occi
di,nec puniti de homicidio,niſi illud probetur per fa
mam. ſequitur Marſ.in princ.pract. ſuæ crim.nu.5.&
io l.1.in prio.in 2.col.ff.de quæſt.vbi multa pro veri-
tate huius d.allegat.Foller.in tract.ſuo crim.in uerb.
Et ſi confitebnntur.nn.67.dixi in conſi. meo.51.n.11.
& 12.vol.1.Cum igitor confeſsio ipſa inualida ſit,q2
facta metu tormentorum,& non cooſtitutio de deli-
cto,& merito oon dicitur ſponte facta,ſed coacte,ex
quo ſequitur quod dictus detentos non potuit con-
demnari,imo plus dicitur,quod etiam ſi ipſa confeſ-
ſio ſpootanea fuiſſet, adhuc nõ potuit præiudicari d.
27 confitenti,quoniam indubitata eſt iuris conclnſio, †
qnod confeſsio ſpontanea non nocet incriminalibus
reo confitenti,niſi confitens pluries in ſoa coofeſsio-
ne perſeuerauerit,ita ſingulariter ſcribit Cum.in cõ-
ſil.ſuo 130.in 2.col.ſequitur Marſil.in pract.ſua crim.
in.§.poſtquam.nu.22.
¶ Quioto dicitur,quod per dictam confeſsiooem
dictæ congregationis nullo modo pręiudicatum fuit
28 dicto inquiſito,& ea ipſi officere non poteſt;quoniã †
cõfeſsio ipſa qnalificata fuit,cum in ea dicatur,quod
coogregatio perſonarum(de qua in proceſſu)fuit fa-
cta ad effectum parandæ pecuniæ pro litigio, qđ ipſi
homines habeat cũ domino ſuo.quo caſu cum dicta
congregatio fuerit qualificata,debet acceptari cum
qualitatibus ſuis.Bat.io l.Aurelio.§. idem quæſiit, de
aur.& arg.lega.Et ſi ita acceptari debet vt iuri conſo
num eſt,clare conſtat,quod dicta coogregatio legi-
time

time ſuit ſacta,etſi non interuenerit præſentia Iudi-
cis in ipſa congregatione,quæ rehulariter reguiritur
ſecundum Bart.in l.actor.ff.rem rat.hab.Guid.Papa.
29 in q.87.& 361.in 3.dubio,† cum in dubio præſuma-
tur fieri ex mala cauſa,vt per Bal.& Præpoſ.in c.1.§.
conuenticulas,de pac.iur.fir.Crau.in conſi.4.col.2.in
prin.& ne detur materia malignādi,vt per Guid. vbi
ſupra. Quod autem hoc ſit verum,patet, quia ſacta
pro negotio,quod tractatur in iudicio contra domi-
30 num ſuum,quo caſu † quando tractatur de negotio
domini ſui in quo ipſe vel eius officialis eſſet ſuſpe-
ctus,tunc poteſt congregari conſilium etiam ipſo nō
præſente vel contradicente,vt concludit Alb. de Ro
ſa.in l.omni.C.de ſac.ſanct.eccl.Dec.in conſi.151.Al
cia.in conſi.364.nu.6.& in conſi.360.nu.Et ratio eſt,
ſecundum eum, quia non cenſetur legiſlator id ius.
concoſſiſſe dominis qnando tractatur de ſacto ipſo-
rum; quia ſunt ſuſpecti,& non debent dicere ius in
cauſa propria,iuxta.l.vnicam.C.ne quis in ſua cauſa
iud.Et inquit Alcia.in allegato conſi.360. hanc limi-
31 tationem qnoque procedere † etiam ſi officialis, vel
dominus offert ſe daturum licentiam, per l. tertiam
de reg.iur.Et quia ſemper militat illa ratio, quod ne
mo iudex eſſe debet in canſa propria, & quod nemo
talem ſacultatem non deſert ſuſpectis, de quo per
Fel.in c.edoceri,de reſcrip.Et vltimo ſubdit in practi
ca nullo modo ab hac ſeutentia recedendum.

¶ Vlterius dicitur, quod dicta concluſio locum
non habet quando congregatio ficret pro re licita,
vt in caſu præſenti,vbi ſacta reperitur, pro parandis
pecuniis pro defenſione canſarum vniuerſitatis ſuæ,
quas habent contra ipſum dominum homines Albi-
gnani,vt in terminis decidit Odofr.Hoſt.Io.Andr.&
cæteri in c.2.de verb.ſign.qnos ſeqnitur Alcia. in al-
legato conſi.360.nu.4.quia tunc ceſſant rationes pro
hibitiuæ ne detur occaſio malignandi, & quod con-
gregationes præſumantur fieri ex mala cauſa idem
Alcia.in citato conſi.364 circa fin.vbi ait, quod cum
ex poſt ſacto appareat de re licita ſactam congrega-
tionem purgatur illa præſumptio contraria, per tex.
32 in l.ſed Iulianus.§.proinde.ff.ad maced.† Nam ad co
gnoſcendum an congregatio ſit licita vel illicita,duo
ſunt conſideranda,qualitas perſonarum,&etiam cau
ſa;nam ſi honeſtæ perſonæ faciunt congregationem,
ob aliquam cauſam non prohibitiuam, non dicuntur
delinquere,vt puniri poſſint.Bal. in conſi.262.vol.2.
vbi loquitur in ſortioribus terminis; videlicet in ca-
ſu in quo congregatio fuit contra prohibitionem.
Craue.in conſi.4.nu.14.& 16.imo dixit Craue.ibi nu
33 me.20.quod † doctores loquentes de congregatio-
ne anſit licita vel non, loquuntur in congregatione
particulariū perſonarūnon aūt in congregatione vni
uerſitatir ſacta p cōſules,in cuius cōgregatione licē
tia ſuperioris nō vř neceſſaria,ſm Bar.in l. obſeruare
& in l.vniuerſa.C.de prec.imper.off.& Soc.in cōſ.95.
col.2.in fi.vol.3.& vbi doct.dicūt,licentiā ſupioris eſ
ſe neceſſariā loquuntur reſpectu validitatis actu, ſed
reſpectu pænæ quod delinquant,non accedente con
ſenſu ſuperioris.hoc non dicunt.
34 ¶Vlterius dř,ꝙ ēt dato,† ꝙ ipa cōfeſſio fuiſſet ge-
minata &ſæpius reiterata,ꝙ nō nocet cōfitēti; qa ex
quo inqſitus erat incarceratus,&durabat eadē cā me
tus ipi nō potuit nocere d.confeſſ.nec cōtra eū fidem
facit Bal.in conſ.479.vol.5.Anch.cōſ.24. Cep.in cōſ.
40.col.p.Et iō dixit Ale.in cōſ.19.n.6.7.vol.Tit.eſſe,
ꝙ iudici prius cōſtet de delicto anteq̄ confeſ.condē-
net,dixi in cōſ.meo.51.1.vol. Et iō ſcribit Par.in tra
35 ſynd.char.118.ver.an ſtetur.n.16.& 17.† ꝙ iudex co-
ram notario & perſonis honeſtis in publico loco, &
non ſecreto confiteri ſaciat detentum, quæ qualita-
tes hic non interuenerunt,ergo &c.

S V M M A R I V M

1 *Principis proprium eſt quærelas ſubditorum audire, cum in regno ſuo ſit pater iuſtitiæ,*
2 *Iniquitas iudicantium corrigitur per appellationem.*
3 *Appellatio in dubio debet admitti.*
4 *Vaſallus conuictus culpa,poteſt feudo priuari.*
5 *Captura perſone in ſe habet iniuriam.*
6 *Iudex ſi procedit ad capturam non precedente aliquali informatione, contra eum agi poteſt actione iniuriarum.*
7 *Inueſtitus de feudo ac omnimoda iurisdictione, iuſtitia ceſſante aliquem carcerare non poteſt.*
8 *Dominis non licet in vaſallos ſeuire.*
9 *Seruitia indebita preſumuntur per vim, & metum extorta.*
10 *Vaſallus ſi preſtat omnino nouum iuramentum, & preter antiquam conſuetudinem; illud preſumitur indebite extortum*
11 *Vaſallus male tractans ſubditos ſuos feudo priuari poteſt,us nu. 14 & ſeq.*
12 *Vaſallus equiparatur vſufructuario*
13 *Vſufructuarius propter deteriorationem rei notabilem, in qua habet vſufructum, eo priuari debet.*
14 *Vaſallus male tractans ſubditos ſuos dicitur facere notabilem deteriorationem feudo: quia abutitur dominio.*
15 *Vaſallus male tractans ſubditos,non tantum in vniuerſo,ſed etiam tanquam in ſingulos.feudo priuari poteſt:ſed contra nu. 32.*
16 *Vaſallus male tractans ſubditos poteſt priuari feudo nulla precedente monitione, ſed contra n 29.*
17 *Monitio requiritur in facto negatiuo, & non affirmatiuo.*
18 *Vaſallus male tractans ſubditos feudo emptitio priuari non poteſt.*
19 *Feudum verum, & proprium eſt quando gratis conceditur.*
20 *Femina in feudo emptitio ſecundum aliquos ſuccedere poteſt.*
21 *Feudum principaliter non dicitur emptitium,ſed gratioſum quando principaliter ex gratia conceditur.*
22 *Pecunie quantitas quando non preponderat gratie, non facit quin feudum dicatur gratioſum.*
23 *Poſſeſſio denominatur a iure qn̄ habet plurimum facti.*
24 *Denominatio fit ab eo,quod plurimum poteſt.*
25 *Caueant domini ne male tractent ſubditos ſuos, quia ſecundum Angel ſunt reprimendi ne ſint tantum audaces ad maleficia perpetranda in plebem, & debiles.*
26 *Domini ſemper ſunt hominibus ſuis infeſti, & pleni auaritie, quā de die cogitant de nocte ſomniant.*
27 *Pauperes defendere magna eſt eleemoſyna apud Deum.*

Domi-

28 *Domini ſubditos ſuos tenentur. ab alienis iniuriis tueri ac defendere, & non ipſos deglutire.*

29 *Vaſallus male tractans ſubditos ſuos, vt feudo priuari poſſit, requiritur trina monitio.*

30 *Subiectus grauatus a domino, ab illius iuriſdictione eximi debet.*

31 *Subditi ſicut eſſe debent humiles, fideles, & deuoti erga dominos ſuos, ita & ipſi eis in vniuerſo, vel particulari vices ſuas reddere debet.*

32 *Princeps debet bene regere, & gubernare ſubditos ſuos, & eis iuſtitiam facere, alioquin non eſt Rex, nec verus dominus.*

CONSILIVM. XVIII.

NONNVLLI particulares oppidi Montiſclari homines fidelicatis Magnifici D.Eugenii de Monte Paſulano domini vtilis dicti loci, & de eo inueſtiti cum mero, mixto imperio, omnimodaque iuriſdictione, quærelas porrexerunt Illuſtriſſimo domino directo dicti oppidi contra dictum D.Eugenium, quod male ab eo tractatur: quoniam contra eos proceſſit ad capturam iniuſte, ipſosque minus legitime incarcerauit, ſimiliterque ab eis extorſit ſeruitia indebita, qua quærela propoſita,
1 & admiſſa, vt decet, † cum proprium principum ſit
querelas ſubditorum audire; cum in regno ſuo ſit pa
ter iuſtitiæ, vt dicit Afflic. in conſti. regn. in cõſtitutio
ne non ſine grandi. nu. 7. cognitionem, & deciſionem
ipſarum commiſſit Magnifico D. Vincen. de Cruce,
qui priuauit dictum dominũ Eugenium feudo dicti
loci, & condemnauit in ſcutis ducentum ad commo-
dum dictorum querelantium tanquam iniuſte, & in-
debite extortorum, a qua quidem ſententia appel-
2 lauit, † vt per ipſam appellationem corrigatur ini-
quitas iudicantium, iuxta l.primam.ff.de appellatio
nibus, quæ admiſſa fuit, vt fieri debuit.l.in minori-
3 bus.l.in maioribus.C.de appellationib. † Nam ſi in
dubio ſemper debet admitti appellatio tanquam a-
ctus minus præiudicialis, Docto.in l.1.ff.ſi quis cau-
tio. ergo multo magis vbi clare conſtat appellatio-
nem omnino admittendam eſſe. Nunc autem de vi-
ribus dictæ ſententiæ heſitari videtur, an malleo ſub
ſiſtere poſſit.
* ¶ Et prima facie dicendum videretur, quod ſic:
quoniam ab * omnibus receptum eſt, ꝙ vaſallus con
4 uictus de culpa, poteſt feudo priuari, vt per Abb. &
Felin. in cap, quæ in eccleſiarum, de conſtitu. per tex.
in capit. primo, de feudo ſine culpa non amit. Bald.
in cap. primo, de nat.feud. Pariſ.in conſi. primo, nu.
decimooctauo. volum. primo, & in conſi. 101. nu. 116.
volum. eodem. Gramma. in deciſio. decimaquinta, nu
mero 9. poſt Iſer. in capit. primo, in verbo calidis, de
prohi.feud.alien.per Federi. Alexand. in conſil. 124.
volumi. primo. Campeg. in conſil. ſecundo columna.
quinta inter conſilia Brun. Sed in caſu, de quo agi-
tur, conuincitur de culpa, eo quia proceſſit ad ca-
pturam aliquorum ſuorum ſubditorum iniuſte, & in-
5 debite, † quæ quidẽ captura perſonæ in ſe habet in-
iuriam. Bald. in l. per diuerſas. in decima quæſtione,
C.mand. vbi allegat Innocentium in cap. quia, de iu-
6 diciis. Et ideo videmus † ꝙ ſi iudex deuenit ad ca-
pturam alicuius non præcedente aliquali informatio
ne, talis captus poteſt agere actione iniuriarum con-
tra iudicem.l.penultima vbi ſcribentes.C.qui bon.ce
de.poſſ. Bald.in l.fi.§.& ſi præfatam.C.de iur. delibe.
Alex.in conſi.ſno.18.colum.pen.volum. primo. Mar-
ſil.in pract.ſua crimi.in §.conſtante num.4. Foller. in
pract.ſua crimi.col.1. Conuincitur etiam, quia alios
7 incarcerauit; quo caſu † licet habens merum, & mi-
xtum imperium, & omnimodam iuriſdictionem iuſti
tia mediante poſſit aliquem incarcerare, vt per Iaco.
de ſancto Georgio in inueſtitura ſua in verbo. Et cũ
8 mero & mixto imperio, non tamen iniuſte † quia nõ
licet dominis in vaſallos ſæuire, nec eos carcerare,
licet in eos iuriſdictionem habeant omnimodam.l.li
bertos.C.de obſe.patro.præſtan. ibi, neque vincula
perpeti, & ita per illum tex. tenet Amenel. in ſuo ſin-
gu. incipiente caſus eſt; in principio, quem refert &
ſequitur Gramma.in deciſ.104.col,2. Pariterque con
9 uincitur de culpa, quia † exigit ſeruitia indebita, quæ
per vim, & metum præſumuntur extorta. Ioan. An-
dre.in c.primo, de præſcrip.lib. 6. Hinc dixit Bald in
capit. primo qualiter vaſallus iurare debeat fidelita
10 tem, † quod † ſi vaſallus domino nouum iuramentũ
præſtet præter antiquam conſuetudinem, illud tale
iuramentum præſumitur extortum, cum non præſu-
matur ſuo ſuperiori cõceſſiſſe id, quod non deberet,
ne ſuum iactaſſe videatur. Sequitur Areti.in conſil.
24.in 4.col. Rimi.in conſi.140.nu.3. nam contra petẽ
tem præſumitur.l.1.C.de fon.limitro. lib. vndecimo.
l.qui per potentiam.C.de om.agr.deſer.eod.lib. Gul.
Benedic.in d.c.Raynutius, in verbo concedit, il j.col.
pen.& ſi. Cum ergo conuincatur de culpa, ſequitur
quod iuſte per Magnificum D.Iudicem a quo puniri
11 potuit in amiſſione dicti feudi.† Et quod vaſallus ma
le tractans ſubditos ſuos poſſit feudo priuari, proba
12 tur ex infraſcriptis. † Nam vaſallus æquiparatur vſu
fructuario, vt arguit Ange.in cõſi.ſuo 321. alias 324.
13 Zaſi.in tract.feud.in 10.part.ſiume.64. Sicut ergo † v-
ſufructuarius propter deteriorationem notabilem rei,
in qua habet vſumfructum, debet priuari vſufructu,
prout determinat Paul.de Caſtr.poſt Gul.de Cun.in
authen.qui rem C.de ſacr.ſan.eccl. Cur.iun.in conſi.
137.col.1. Iaſ.in dicta authen.qui rem, col.1.in fi.eo-
dem modo dicere debemus, ꝙ vaſallus feudo priuari
potuerit quando deteriorauit feudum notabili dete-
rioratione, vt etiam per Pau. de Caſtrẽ.in d.authen.
14 qui rem, & Iaſ.ibi col.1.in fi.ac Curt.vbi ſupra. † Sed
vaſallus male tractans ſubditos ſuos, dicitur facere
notabilem deteriorationem feudo; quia abutitur do
minio, & ſic facit ſe indignum dominari. Bald.in l.2.
ff.de his qui ſunt ſui vel alien.iur. refert Curt. Iun.in
conſi.137.col.j.& ita in terminis dixit Bal.in c.j.§.pu
* blici latrones, de pace tenen. quem * cõiter ſequũtur
feudiſtæ in §.ſequenti. Cur.iun.in tract.feud.in 6.par.
verſi.quæro igitur. Paul.de Caſt.& Iaco.de S.Georg.
& Iaſ.in d.aucten.qui rem. Soc.in conſil. 272. colũ.3.
verſi. Sexto. Iſta concluſio. Affl.in deciſ.265.verſi.11.
il ij. Gram.deciſ.104.col.4. Et mouentur prædicti pa
tres hac ratione; quia abutitur dominio. Alb.de Ro
ſa.in l.bene a Zenone.circa 6.col.C.de quad.præſcri
vbi dicit, ꝙ quando dominus male tractat ſubditos
ſuos poteſt priuari dominio. Facit etiam quod not.
Bald.in l.2.ff.de his qui ſunt ſui vel alie.iur.vbi inq̃t,
quod propter nimiam ſeueritatem domini poteſt ei
auferri iuriſdictio.
15 ¶ Nec obſtat, † quod præmiſſa concluſio non ha-
bet locũ niſi quando dominus male tractat ſubditos
in vniuerſo, & non tanquã in ſingulari, quia tunc feu-
do & iuriſdictioni totali priuari non debet, ſed ma-

le tractati debent exlmi a iuriſdictione domini, vt in l. 1. C. ſi quacunque præd. pot. quia reſpondetur, ꝙ cõtrarium concludit Gramma. in deciſ. 104.

16 ¶ Similiter non obſtat, ꝙ ad hoc vt † vaſſallus poſſit priuari feudo quando male tractat ſubditos, requiritur, ꝙ præcedat monitio, vt per Bal. & alios in d. §. publici latrones, quia reſpondetur, quod contrariũ tenuerunt Iac. de S. Geor. in tract. de Feudis, col. penul. in prin. Gram. in d. deciſ. 104. col. antepen. & Natta alias collega meus in conſ. 174. nu. 10. & mouetur * communi diſtinctione, de qua per Ioooc. in c. extir

17 pandæ, de præben. vbi dicit, † ꝙ quando lex loquitur negatiue, puta ſi quis non fecerit tale, puniatur in centum; iſto caſu quis puniri non poteſt niſi præcedente monitione, & idem tenet Io. Andr. Hoſtië. Anton. de But. & Abb. & Imo. Gem. in c. licet canon. §. 1. de elec. in 6. quia tunc monitio ipſa requiritur ad pœnę adiectæ commiſſionem pro feudo negatiuo. & ſic pro negligentia non adiecto tempore; vt quia cõſtitutio dicit, ꝙ clericus non reſidens excommunicetur: vel non ſoluens collectam puniatur in duplum; ſecus ſi pro facto affirmatiuo, vt puta, ꝙ furans vel ingrediens talem locum puniatur; ita exemplificat Ioo. & cæteri prædallegati. Alex. in l. ſi ita ſtipulatus la grande ff. de verb. oblig. Vel ſi qui percuſſerint clericum, vel acceſſerint ad moniales, ſint excommunicati; quia non requiritur eo caſu monitio; ita conſuluit Card. in cõſ. 56. Bal. in l. & ſi poſt tres, ff. ſi quis cautio, & in auten. hoc amplius. C. de fideicõmiſſ. & in l. 1. C. de his quibus vt indig. Rom. in l. 1. §. io cognitione. ff. ad Sylla.

¶ Nec obſtat, ꝙ Bald. in d. §. publici, dicat præcedente monitione; quia ſi aduertatur (vt dicit Gram mat. in dicta deciſ. 104. colum. penul.) Bald. ibi non dicit, ꝙ debeat præcedere monitio, ſed quod poteſt fieri, & inquit Iacob. de ſancto Georgio vbi ſupra, ꝙ in quantum Bal. in d. §. publici latrones, loquitur de monitione, eſt de conſilio, non de neceſſitate. Vnde, cum in caſu noſtro agatur de facto affirmatiuo, videlicet quando male tractantur ſubditi; videtur dicendum, ꝙ monitio non requiratur.

18 ¶ Minuſque obſtat, † ꝙ in feudo emptitio locum non habeat iſta concluſio; ꝙ vaſſallus male tractans ſubditos poſſit feudo priuari: quia illa * communis Theorica debet intelligi in feudo uero, & proprio,

19 † quod eſt quando gratis conceditur; nam ſi pretio venditum ſit, non dicitur feudum proprie, ſed venditio. Bal. in l. qui ſe patris, col. pen. verſi. hoc ſcias. C. vnde lib. & in l. ſi quam, ver. & ſic eſt argumentum. C. de epe. lib. & in c. ſignificauit, col. 1. de reſcript. vbi quando feudum pretio venditur, non dicitur proprie feudum; ideo vaſallus non poterit priuari tali feudo ex cauſis, ex quibus alii vaſſalli feudo vero, & proprio priuari poſſunt, refert & ſequitur Iaſ. in l. ſi pecuniã, col. 5. verſic. 2. amplia. ff. de condi. ob can. vt determinat Craue. in conſ. 6. num. 109. Quia reſpondetur duobus modis: Et primo, ꝙ ſi conſideretur ratio quare vaſſallus male tractans ſubditos poſſit priuari feudo, quæ eſt, quia abutitur dominio; quod dicta ratio, quæ eſt anima legis, ita habet locum in feudo emptitio ſicuti in feudo gratis conceſſo. Vnde cum ſit eadem ratio, eadem eſſe debet iuris diſpoſitio. l. illud. ff. ad l. Aquil. Præterea attenta iſta ratione, ſe

20 queretur † quod fœmina quæ regulariter eſt incapax cap. 1. §. & quia, qui feud. dare poſſ. poſſet ſuccedere in feudo emptitio, & tamen contrarium tenet Iſer. in capit. primo. §. hoc autem, qui feudum dare poſſ. & Præpoſitus in d. §. & quia. Soci. iun. in conſilio. 65. num. 26. volum. 2. Feder. Schen. in tract. feud. in quarta par. nu. 38. & Brun. in conſ. 18. col. 3. vbi atteſtatur hanc eſſe magis * cõem opinionem. Verũ, quia multi mordent, quod dictum eſt ſupra de fœmina, vt cõſtat ex his, quæ dixi in conſ. 23. volumi. 1. & per Gozad. in conſil. 10. num. 47. & in conſil. 9. num. 55. Ruin. in conſ. 15. num. 2. vol. 1. & in conſ. 18. num. 18. vbi aſſerit hanc eſſe cõem, ideo & ſecundo modo reſpondetur & melius, ꝙ dicta opinio Cranettæ non proce-

21 dit † quando feudũ principaliter non dicitur emptitium, ſed gratioſum; quia principaliter ex gratia cõceſſum, vt in caſu noſtro, vbi in prima conceſſione facta multum magnifico nunc quondam D. Anto. Princeps in proœmio ipſius cõceſsionis appellat illã gratiam. Ex quo proœmio colligitur interio Principis concedentis voluiſſe cõcedere gratiã, per text. in l. ſi. vbi Bar. & alii. ff. de hæred. inſtit. ita arguit Soci. in conſil. 4. col. 3. in princip. volum. 4. Accedit etiam ꝙ dictus quondam D. Antonius, cui facta fuit conceſſio feudi dicti oppidi Montiſclari, conceſſionem ipſam feudalem appellat gratiam. vnde, cum tam concedens quam recipiens dicant cõceſſionem id ipſam fore gratiam, cui aſſertioni ſtandum eſt, vt in ſimili concludit Alex. in conſ. 70. col. 1. volum. 7. dicendum videtur, quod feudũ prædictum de cuius origine apparet, dicatur principaliter gratioſum, & non emptitium.

¶ Nõ obſtat, ꝙ per dictum quondam Magnificum D. Antonium ſoluta fuerit ſumma ſcutorũ trium millium Illuſtriſsimo Duci, qui dictum feudum ei con-

22 ceſſit; quia dicitur, † ꝙ dicta ſcutorum quantitas nõ præponderat gratię concedentis, cũ huiuſmodi feudũ tempore cõceſſionis eſſet cõis æſtimationis ſcutorum decẽ millũ, vt abſolute præſupponitur; qđ tempus attendi debet, iuxta notata per Doct. in l. 2. C. de reſcin. vend. quib. ſtantibus ſuccedit, qđ voluit Bald. in prælud. feu. col. 4. ver. pro intellectu horũ. vbi quærit, an feudum dicatur gratia; & concludit, ꝙ ſi cõparentur in inuicem conceſſio feudi, & recompenſatio beneficiorum, ſi præponderet beneficiom, feudũ habet plurimum gratiæ: ideo feudum recte appella-

23 tur beneficium, arg. l. Titius. ff. de obſeq. † Sic & poſſeſſio denominatur a iure, quæ habet plurimũ iuris, & ecõtrario a facto quando habet plurimum facti. l.

24 1. ff. de ac. iuireo. poſſ. † Denominatio enim fit ab eo, quod plurimum poteſt. l. quæri. ur. ff. de ſtatu homi. & ſic Bal. determinat, ꝙ quando gratia conceditur recepta pecunia, ſi gratia præponderat, non deſinit eſſe gratia. & Bald. ſequitur Socin. in d. conſil. 4. col. 2. vbi ex hoc dicto concludit, ꝙ ſi Princeps conceſſit aliquod priuilegium ſubditis in quo interueniat pecunia, licet illud non poſſit reuocare, etiam de plenitudine poteſtatis; quia dicitur venditio, iuxta not. per Bald. in l. qui ſe patris, colum. 10. verſic & ſcias. C. vnde lib. tamen ſi præponderat gratia ſeu conceſſio priuilegii pecuniæ ſolutæ, poterit per Principem reuocari cum clauſula de plenitudine poteſtatis. Rurſus in conſ. 22. colum. 2. dixi in conſ. 23. in primo volum. a num. 28. vſque 32. vbi plura addidi, quæ non tranſcribo, cum videri poſſint. Vnde firmis manentibus ſupradictis, videtur dicendum, quod legitime dicatur priuatus prædictus Dominus Eugenius ipſo feudo Montiſclari per præmiſſam ſententiam.

25 ¶ † Caneant igitur domini oe male tractent ſubditos ſuos, quia dicit Ange. in l. ſancimus. C. de pœnis, tales dominos eſſe reprimendos, vt non ſint tan-

tum

tum audaces ad maleficia perpetranda in plebem,&
26 debiles, † qui ſemper ſunt hominibus ſuis infeſti, &
pleni auaritia,quam de die cogitãt,& de nocte ſomniant : vt refert Petr.de Antib.in tract.munerũ, parte vltima,char.antepe.ver.quia veri domini. ſequitur Gram.in deciſ.104.col.5.& Boer.in deciſ. 304.col.5.
27 Imo dicit Gram.vbi ſupra col.6.verſi.quinimmo, † ꝙ
magna apud Deũ erit eleemoſyna iſtos pauperes defendere, vt dicit Bal.in l.illicitas,§.potentiores.ff. de officio Præſid.quia qui alium faciẽtem prohibere ab officio habent, id ipſi committere non debent.l.al-
28 rius.ff.ſi ſeru.ven. † maxime,cum teneantur ipſi domini eorũ ſubditos ab alienis iniuriis tueri & defendere,& non ipſos deglutire, teſte Bal.in c.1.§.Marchio, ver.extra quæro,qui feud.dar.poſſ.

Sed præmiſſis non obſtantibus contrarium de iure verius eſſe arbitror; ꝙ magnificus D.Eugenius minus legitime condemnatus fuerit dñio vtili dicti feu-
* di. quoniam * receptiſſima eſt doctorum concluſio,
29 † ꝙ ad hoc vt vaſallus, qui ſæuit in ſubditos,& male
eos tractat, poſſit feudo priuari,prius præcedere debet monitio ſuperioris, ꝙ ſubditos bene tractet cũ comminatione; ꝙ alias feudo priuabitur.Bald. in d. §.publici latrones, quẽ alii ibi in §.ſequen.ſequũtur. quod Bald.ibi inquit ſumme notãdum. Iac.de ſancto Geor.in inueſtitura ſua,in verbo Marchio,verſi.quæritur etiam.Alex.in l.ſi mora,& in l.diuortio.§.ſi fundum,vbi etiam Rom.ff.ſol.matr.Fel.in c.2.de magiſt. Iaſ.in l.2.C.de iure emphy.in q.9. Alcia.in conſ.167 nu.12.Curt.Iun.in tract.feu.in 6.par.verſi. quæro igitur in primis.Gul.Benedict.in c.Raynutius in verbo condidit il primo nu.42.de teſt.Soc.Iun.in conſi.134 nu.5 t.vo.3.Pau.de Caſtr.& Iac.de S.Geor.in d.auct. qui rem.& Zaſ.in tract.feud.in 10.par.num.63.vbi dicit, ꝙ qui caſtra, villas, territoria in feudum habẽt, ſi ſubditos male tractent, & per dominum admoniti non deſiſtant, feudum amittent, male enim vtitur ſubſtantia domini, qui ſubditos lacerat.arg.l.ſi cum dotem.§.ſi vero.ff.ſolut.matr.Sed in caſu, de quo agitur, non reperitur, ꝙ per Illuſtriſsimum Ducẽ præceſſerit monitio facta dicto domino Eugenio de bene tractando ſubditos ſuos, ergo minus legitime per Magnificum D.Iudicem delegatum fuit priuatus dicto feudo. Immo fortius dicitur, quod ſi præceſsiſſet vna monitio ſuperioris, ꝙ ea non ſufficeret, vt dictus dominus vtilis potuiſſet priuari feudo; quia ad effectum ipſius priuationis non tantum vna monitio requiritur, ſed trina; ita Iaſ.in dicta auctẽ. qui rem,col.2.verſi.limita,per tex.iuncta glo.in c.1.de mili.vaſ.qui cont.eſt,& in c.1.§.de pac.tenen.& in Clemen.prima.de vita & hone.cleri.idem Iaſ.in c.1. col. 22.in vſibus feud.Curt.iun.in conſi.137.col.pen.circa med. Craue.in conſi.6.nu.108.qui refert & ſequitur Iaſ.& Curt.vbi ſupra.Bal.in auctẽn.ſtatuimus, in vltimo notabili.C.de epiſco.& cleri.vbi dicit, ꝙ ille qui non facit iuſtitiam, debet amittere iuriſdictionem per tertiam monitionẽ.ſequitur Affli.in c.1.nu. 100. de mil.vaſ.qui cont.eſt.

¶ Secundo dicitur, quod etiam dato (ſed non permiſſo) quod nulla requiratur monitio, quod adhuc per dictum dominum iudicem memoratus do-
30 minus Eugenius non potuit priuari dicto feudo, †
ſed tantum erant eximendi, & liberandi dicti particulares male tractati a iuriſdictione dicti feudatarii domini ſui.tex.eſt in l.1.C.ſi quacunque pręd. poteſt, ibi, liceat perſonæ, quam huiuſmodi ambitu circunuenire tentauerit,confeſtim conteſtatione propoſita cum ſua ſuorumque domo iuriſdictionem eius euitare. Et ideo per iſtum tex.dicit Io.Fab.in l.officium.ff. de offi.procon.& lega.ꝙ vbi ſubiectus eſt grauatus, debet eximi a iuriſdictione domini, & ratione grauaminis nonnullorum ſubditorum reſpectu illorum ſubditorum grauatorum agitur de priuatione iuriſdictionis, non autem aliorum, alias ſequeretur,quod ex grauamine illato aliquibus ſubditis ſemper dominus priuaretur a iuriſdictione totali; quod vtique dicendum non venit, cum pœna debeat delicto commenſurari. Ioan.Fab.in §. fin.de his qui ſunt ſui, vel alie.iur.vbi tradit, ꝙ indiſtincte interdicitur adminiſtratio, & quando aliquis grauatur is eximendus ſit a iuriſdictione, facit tex.in l.ſi poſtulauerit.§. iubet, de adulte.vbi iubet lex eos homines, de quib. quæſtio habita eſt, publicos eſſe. Roma.in conſil.37.colum.prima. Accedit quoque deciſio Guid. Pap.62, vbi dicit, quod ſi quis Baro,aut Bannaretus habens hominem ſubditum iuriſdictionabilem, eum grauet de perſona atrociter in carcere, vel alias, ſuperior põt eũ eximere totaliter a iuriſdictione,& ſubiectione talis Baronis, vel Bannareti,etiã ex officio iudicis poſito, ꝙ talis homo oppreſſus,& grauatus non conqueratur.Allegat Io. Fab. in d.§.fin. Idem tenuit Iac. de S.Geor.in tract.de Roydis,col.antep. cũ ſeq. & Gul.Benedic.in d.c.Raynutius,in verbo cõdidit, il 7.nu.56.vbi refert ita iudicatũ fuiſſe in parlamẽto.

¶ Non obſtant modo quæ in oppoſitum deducta fuerunt: quia ad primum argumentum reſpõdetur, quod & ſi veritas ſit, ꝙ quãdo vaſallus male tractãt ſubditos poſſit priuari feudo,tamen (vt dictum fuit) id procedit quotienſcunque præceſſit monitio nedũ vna, ſed trina,iuxta ſcripta per Iaſ.Cur.iun. & Craue.in locis ſupra relatis.Nec obſtat diſtinctio de qua per Inno.in d.c.extirpandę, quia reſpondetur, quod & ſi ipſa diſtinctio poſſit eſſe vera, & approbata, tamen recipit limitationem, vt non procedat quando tractatur, ꝙ d. vtilis priuetur feudo propter ſæuitiã, & mala tractamenta, quibus vſus fuit contra ſubditos ſuos, vt patet ex dictis per Bald.in d.§.publici latrones. vbi poſtquam dixit, quod quando quis cõmittit delictum cõmiſſionis non requiritur monitio, ſed quando quis committit culpam omiſſionis; allegat Innocen.in d.c.extirpandæ. infert quod ſi habẽs caſtrum in feudum male tractat Burgenſes caſtri, ꝙ dominus poteſt eum monere, quod eos tractet modo debito, & conſueto, alias curia domini poteſt ſibi caſtrum auferre. Et latius hoc dicit Afflict.in §. quicunque eod.tit.vbi inquit,hoc eſſe ſpeciale in feudo. & ꝙ illud verbũ põt, debet intelligi.i.debet. Nã, ſi non ſufficit vna monitio, ſed requiritur trina, ergo datur intelligi, quod ſuperior debet dictas monitiones facere vaſallo, non autem quod poſſit,ſi vult. Et ideo ex his videtur, quod non bene loquutus ſit Gram.in d.deciſ.104.in loco de quo ſupra minuſque quod ſit verum, ꝙ tradit Iac.de S. Geor. in d.tracta. de Roydis,col.pen.dum inquit, quod illud quod dicit Bal.in d.§.publici latrones, ꝙ ſuperior poteſt monere vaſallum ſit de conſilio; quia eſt de neceſſitate, vt patet ex deciſionibus ſupra citatis Iaſ.Cur.& Crane. Et ꝙ requiratur de neceſſitate monitio,tradit Boſ.
in tract.crimi.in tit.de Priu.nu.56.& 59.vbi in his lo-
cis aſſerit hanc eſſe verã &* communem opinionem. *
& reſpondet diſtinctioni Inno.de qua in d.c.extirpandæ, ꝙ illa locum non habet in feudis, ſed de iure communi. Item & alio modo reſpondet vt ibi per eum, ad quem me remitto.

¶Secundo dicitur,ꝙ deducta in oppoſitũ poſſene
ſibi locũ vendicare,ſi dñs ſæuiſſet, vel male tractaſſet
vniuerſos dicti oppidi,vel conſiliũ repreſentans totã
vniuerſitatẽ.gl.in rub.C.quæ ſit lõg.conſu.Alexã. in
conſi.101.vol.1.Craue.conſi.198.nu.8.quia tunc poſ-
ſent habere locũ not.per Bal in d.l.publici latrones.
ſecus autẽ vbi dominus vſus fuiſſet ſæuitia cõtra non
nullos particulares alicuius oppidi, vt in caſu no-
ſtro; quia tunc a ſuperiore dñs vtilis nõ poteſt priua
ri feudo,ſed particulares ipſi ſunt eximendi, & libe
randi a iuriſdictione ipſius dñi vtilis,vt abũde ſupra
demõſtratum fuit.Vnde ex his videtur cõcludẽdum,
ꝙ Magnificus D.Iudex appellatiõis ad quẽ ſpectat re
formare ſententiã dñi Iudicis,a quo, vt dixi in cõſi.
41.circa fi.vo.primo.Iuſtitia ſic ſuadente,teneatur ip
ſam reformare,& declarare ac pronũtiare ipſum D.
Eugenium mõ nõ potuiſſe priuari feudo,ſed particu
lares ipſos eximendos eſſe ac liberãdos propter di-
cta mala tractamenta ab ipſius dñi vtilis iuriſdictio-
ne. Sint igitur cauti dñi vtiles ne cõtra ſubditos ſuos
ſæuiant.ac eos lacerent, ne incurrãt in pœnas de qui
bus ſupra quod quidem oĩno facere debẽt; quia ſi-
31 cut † ſubditi debent eſſe humiles, fideles, & deuoti
erga dominos ſuos, ita & ipſi eis in vniuerſo, vel in
particulari reddere debent vices ſuas.c.1.de forma fi
32 delita. † Nam ſi Princeps, qui debet bene regere, &
gubernare ſubditos ſuos,& eis iuſtitiam facere & mi
niſtrare, non eſt Rex, nec verus dñs ſi hoc non facit.
c. Regum, & c.Rex debet.23.q.5.& c. ſcelus. 2.q.1.
ergo multo magis hoc dicendum venit de inferiore.
Laus Deo.

Rolandus a Valle.I.C.

SVMMARIVM

1 *Periculoſum eſt coram ſuſpectis iudicibus litigare, cum poſſint ſequi triſtiſſimi euentus.*
2 *Mandatum ſpeciale requiritur ad allegãdum iudicem ſuſpectum.*
3 *Procurator ſine ſpeciali mandato non poteſt libellum obſcurum declarare.*
4 *Conſilium totum an poſſit allegari ſuſpectum & nu. 10 cum ſeq.*
5 *Conſilium nõ debet recuſari ſi remotis ſuſpectis ſecundum qualitatẽ cauſe remanet in numero ſufficiẽti. Calumnioſum eſt allegare ſuſpectos omnes iudices vnius ciuitatis,& ſi id fit, in fraudẽ fieri dicitur.*
6 *Collegium totum non poteſt allegari ſuſpectum.*
7 *Perſone quãdo sũt integre,et in magna dignitate propter ipſas qualitates recedimus, a regulis iuris.*
8 *Teſtis vnus ſi eſt infamis infamia facti, & alius eſt multum dignus faciunt plenam probationem.*
9 *Religioſus ordinis Cartuſienſium poteſt ius dicere in cauſa propria.*
10 *Cõcilium Prouinciale,et Sinodale poteſt recuſari tã quam ſuſpectum, & ſimiliter tota ciuitas, vel vniuerſitas poteſt recuſari tanquam ſuſpecta.*
11 *Caput collegii, & principaliores ipſius quãdo ſunt ſuſpecti, totum collegium dicitur ſuſpectum.*
12 *Ptãs ſi eſt ſuſpectus, tota eius familia eſt ſuſpecta.*
13 *Suſpicio ſecundum ius Canonicum debet probari, ſecus tamen de iure ciuili: quia iuſta cauſa ſecundum communem eſt iuramentum.*
14 *Delegatio ad petitionem partis fieri non debet.*
15 *Declaratio ad l.obſeruandum ff.de iud.*
16 *Cardinales, & Legati de latere poſſunt recuſari.*
17 *Recuſatio fieri debet in ſcriptis, & non viua voce.*

CONSILIVM. XIX.

1 QVONIAM † corã ſuſpectis iudici-
bus periculoſum eſt iudiciũ ſubi-
re,cum inde ſequi poſſint triſtiſſi-
mi euetus.l.cũ ſpeciali C.de iudi.
Pariſ.in cõſi.31.nu.89.in fi.volu. 1.
Ideo in præſenti cõſultatione vi-
dendum venit,an cõſilium Illuſtr.
Regiæ Maieſtatis,cui cõmiſſa eſt cauſa de qua agitur
per Ceſ.Maieſtatẽ poſſit tanquã ſuſpectũ recuſari ꝑ
Magnificũ D.Antonium Bruuium procuratorẽ ſpe-
2 cialiter conſtitutum ab Illuſtr.domino Io. Franciſco
Cellio,† qđ mãdatum de iure tale eſſe debet,ſecũdũ
Alex.in conſi.26.col.2.volu.6.vbi dicit,ꝙ ea,quæ la-
tent in aĩo,vt ſuſpicio,per procuratorẽ non habentẽ
ſpeciale mandatũ explicari non poſſunt,ex nota.per
Ang.in l.ſi quis intentione ambigua.ff.de iud.vbi ait,
3 ꝙ interpretatio eſt declaratio volũtatis abſconditę.
Et ideo † ꝙ libellum obſcurũ productum declarare
nõ poteſt procurator ſine ſpeciali mãdato,per not.in
l. Põponius ſcribit.§.fi.vbi Bal.ff.de rei vend.Pariſ.in
4 conſi.31.nu.72.112.& 115.vol.1. Prima conſideratio
ne dicendum videtur,† ꝙ non,niſi totum conſiliũ ſit
5 ſuſpectum,vt cõſtat ex not.per Abb.in c.primo col 4
in prioc.vbi Dec.in 2.lect.nu.15.de iud. vbi dicit, † ꝙ
conſilium non debet recuſari ſi remotis ſuſpectis re-
manet in numero ſufficienti ſecundum qualitatẽ cau
ſæ.Felin.in c.cauſam quæ de offi.deleg. Gond. Villa-
die.in tract.de leg. in 10.q.nu.29.
6 ¶ Secũdo ex ſcriptis per Albe.de Roſa.in l.apertiſ
ſimi,col.fi.C.de iud. vbi inquit,† calumnioſum eſſe al
legare ſuſpectos omnes iudices vnius ciuitatis, & ꝙ
ſi id fit,in fraudẽ dicitur fieri,argu.l.hoc modo ff. de
condi. & demonſt.vbi etiã idem Alber. dicit, qđ quã
dantur confidentes, vel ſuſpecti coram aliquo iudi-
ce pro aliqua cauſa cõmittenda, ſi vna partium dicit
habere ſuſpectos omnes iudices vnius ciuitatis, &
hoc dicere nõ poteſt.Iterum ipſe Alb.in 2.par.ſtat.q.
7 101.vbi ait, ſe audiuiſſe a magnis viris obtentũ fuiſ-
ſe, † ꝙ totum vnum collegium non poterat recuſari.
Aegid.in ſuo libello vtrum conſiliarii, vel aſſeſſores
recuſentur, vbi tenet, ꝙ ſi quis vellet recuſare totũ
collegium vnius ciuitatis non poſſet ſic in genere;
quia expedit quod ſpecificet nomina illorum, quos
8 habet ſuſpectos:
¶Tertio accedit; nam † perſonæ exiſtentes in tali
conſilio ſunt integræ,& in magna dignitate; propter
quas qualitates videtur ꝙ recedere debemus a regu
lis iuris.l.ſed & reprobari.§.amplius.ff.de excuſa.tut.
9 l.ſi eum dies.§.ſi arbiter.ver.quid tamen. ff.de arbit.
Et ideo videmus, † ꝙ ſi vnus teſtis eſt infamis infa-
mia facti,qui non cenſetur integer teſtis. gl.in l.3. §.
duæ cauſę.de Carbon.& alius teſtis eſt multũ dignus
fide, ꝙ iſti duo teſtes faciunt plenam probationem,
ſecundum Bal.& Iaſ.in l.ſi quis ex argẽtariis.§. ſi qui
cogentur.ff.de eden. Facit etiã quod ſingulariter di-
cit Spec.in tit. de iudice delega.§.ſupereſt verſi.quid
ſi non eſt conſanguineus. vbi dicit,ꝙ vbi perſona iu-
dicis eſſet talis qualitatis ꝙ oĩs ſuſpicio veriſimiliter
10 in eo ceſſaret, vt quia eſſet † religioſus ordinis Car-
tuſien-

tuſienſium, quod poſſet ius dicere in cauſa propria. ſequitur Iaſ.in l.qui iuriſdictioni in decimatertia limitatione.ff.de iuriſ.omn.iud.

¶Quibus tamen non obſtantibus, contraria ſententia in terminis noſtris eſt de iure verior, ꝙ immo dictum conſilium poteſt recuſari. primo per text. in c.licet ex ſuſcepto, de for.comp. vbi conſules Iuſtitiæ Vercellarum recuſari potuerunt.

¶Secūdo ex not.per Fran.in c.cum ſpeciali in 10. q.de appel.vbi expreſſe dicit, ꝙ totum vnum Collegium vel vniuerſitas ſeu ciuitas poteſt recuſari, per tex.in d.c.licet rurſus in c.poſtremo, in 8.q.in fi. eo. titu. vbi dicit quod quæcunque vniuerſitas & omne Collegium, vel rectores, & Conſules Collegiorum poſſunt recuſari ex iuſta cauſa recuſationis.Pariſ. in conſi.31.nu.99.Tertio accedit quod voluit Calde.in conſi.6.in tit.de appel.vbi ait, ꝙ decem officiales de Ballia,qui creantur in ciuitate Florētiæ tempore belli, & qui habent cognitionem,& deciſionem cauſarum poſſunt recuſari tanquam ſuſpecti. ſequuntur Feli.in c.1.in glo.in ver. Interrogatus, & Dec. in prima lect.nu.5.de iud.

11 ¶Quarto comprobatur hæc ſententia ex his, quæ dicit Franc.in d.c.poſtremo,in 8.q. vbi. † Concilium Prouinciale, & ſynodale licet non generale, poteſt recuſari. Doct.in c.1.de iud: Abb.in c.licet ex ſuſcepto, in 3.not.de for.comp.Dec.in d.c.1.in prima lec.

* nu.15.vbi in pluribus locis atteſtatur hanc eſſe * cōmunem.& Pariſ.in citato conſi.31.num.99.vbi tradit totam ſynodum poſſe recuſari ſecundum oēs Doc.in d.c.1.& etiam tota ciuitas Cle. paſtoralis.§. Piſana, de re iud.& quælibet etiam vniuerſitas c.licet de foro compet.

¶Secundo,ꝙ poſſit recuſari,probatur alio modo & dicitur, ꝙ etiam ſi vera eſſet opinio cōtraria,quæ tamen nō admittitur qđ totum Collegium nō poſſet

12 recuſari,ſed tantū ſuſpecti qđ ea limitatur locū non habere †vbi caput collegii,& principaliores eſſent ſuſpecti; quia tunc admittitur recuſatio,ita Bal.in l.1. col.2.ver.nota ꝙſi caput.C.ſi rector prouin.vbi dicit, ꝙ ſi caput ſynodi vel Concilii eſt ſuſpectum tota ſynodus vel totum Conciliū dicitur ſuſpectū, per not. in c.1.de iud.Item dixit Albe.de Roſa.in d.2.par.ſtatu.q.101. Felin. in d.c.1.vbi etiam Deci.in prima, & 2.lect.nu.15.Felin.in c.cauſam quæ,in prin.de offi.de leg.in c.inſinuāte,in princi.eod.titu.facit.l.1.C. ſi qua

13 præd.poteſt.vbi † ſi poteſtas eſt ſuſpectus, tota eius familia eſt ſuſpecta.Barb.in tract.per præſtan.Car.in 3.q.& tanto magis hoc dicendum venit, cum collegium ſubſit capiti, vt per Ioan.And.in addi. ad Spe. in tit.de iud.deleg.§.ſi.verſi.Item ꝙ ex pluribus. Feli. in d.c.1. Facit quod dici ſolet, ſi caput dolet, cætera membra dolent,6.q.1.c.verū. ſed in caſu de quo agitur, adeſt cauſa ſuſpicionis,quoniā non ſolum maior pars dicti Concilii habet plures controuerſias cū dicto domino Franciſco, ſed etiam principaliter dicti

14 Concilii. Præſes,ergo &c. † Et quamuis cauſa ipſa legitima de iure Canonico debeat probari, non tamen de iure ciuili,& in prato Cæſaris; quia iuramentum,pro cauſa iuſta habetur.Alex.in l.qui iuriſdictioni.ff.de iuriſ.omn.iud.Iaſ.in l.apertiſſimi,col.3. C. de

* iud.Alex.in conſi.104.col.2.vol.5. Franc.in c.cū ſpeciali, de appel.quam opinionem vti * communem ſequuntur Abb.in c.ſi quis contra,nu.12.de for. cōpet. Dec.in d.c.cum ſpeciali,in prin. Lanfr.in c. quoniam contra, in verſi.recuſationes.col.2.de prob.Didac.in tract.pract.q.c.26.nu.1.

¶Tertio, ꝙ poſſit dictum Concilium recuſari,pro 15 batur† quia dicto Cōcilio facta fuit delegatio ad petitionem partis aduerſæ,quę fieri non debebat.l. obſeruandum,vbi Bal.ff.de iud. Vnde cū facta fuerit ad petitionem dictæ partis datur iuſta cauſa ſuſpicionis allegandæ.Spec.in tit.de iud.deleg.§.ſupereſt.verſic. item ſi ad petitionē.Bart.in l.qui iuriſdictioni, col.1. de iuriſ.om.iud. Franc.in c.poſtremo.in 22.cauſa ſuſpicionis de appel.Dec.in c.cæterū,nu.13.de reſcript.

16 vbi dicit † ꝙ lex obſeruandum, intelligitur ante factum: quia nō debet dari ad petitionē partis iudex, ſi tamē datus fuerit, valet datio,ſed poteſt recuſari.

¶Non obſtant quæ ex aduerſo allegata fuerunt; quia reſpondetur,ꝙ prima concluſio caret veritate, cum communis ſit in contrariū,vt patet ex iam allegatis. Et ideo dixit magnum verbum Alberi.de Roſa.in d.2.par.ſtat.q.101.in fi.ꝙ vidit ſeruari,omnes ſapientes vnius Ciuitatis poſſe recuſari vt ſuſpectos. Vlterius dicitur,ꝙ omnes ſunt ſuſpecti ex cauſa ſuperius allegata, ergo non habiles.

¶Secundo non obſtat integritas, & dignitas dicti Cōcilii ac eius probitas;quia illæ minime tollunt ſuſpicionem, nec operantur quin iudices habentes illas qualitates poſſint recuſari ſuſpecti, cum regula omnes poſſe recuſari, niſi ſint ſupremi, & non recognoſcentes ſuperiorem,quādo ſubeſt legitima cauſa ſuſpicionis,prout dicimus in iudicio contentioſo, in

17 quo, † Cardinales,& Legati de latere poſſunt recuſari vt per Abb.& alios in c.nouit,per illum text.de appella.& Pariſ.in citato conſil.31.nume.97.vbi multa alia citat.

¶Nec obſtant not.per Specu.vbi ſupra; quia illud poſſet ſibi locum vendicare,& procedere,qñ habentes illas qualitates bonitatis eſſent obſeruantiæ perfectæ,vt declarat Fran.in d.c.poſtremo.q.6.quē ſequitur Pariſ.in citato conſ.31.nu.101.Vnde ex his vide

18 tur concludendū, † ꝙ cum dicta recuſatio facta fuerit in ſcriptis,& nō viua voce, vt volunt Iac. Butri. Ange. Fulgo. Sal..& alii in l.cum ſpecialis.C.de iud. Lanfrā. in dicto verbo recuſationes,col.2.& Pariſ.in iam ſæpius allegato conſi.31.nu.63.& propoſita cum iuramento coram Cæſarea maieſtate ante præſentationem ſui reſcripti, quod fieri potuit,vt per Fed.de Sen.in conſi.24.quem ſequitur Fran.in d.c.cum ſpeciali,in 5.q.ꝙ per ſuam maieſtatem Cæſ. reuocandū eſt reſcriptum prædictum delegatorium,& aliis non ſuſpectis cauſa committenda,vt ſine aliqua ſuſpicione iudicium procedere poſſit.

SVMMARIVM.

1 *Argumentum a ſufficienti partium enumeratione eſt in iure fortiſſimum*

2 *Alleganti aliquem ſe laqueo ſuſpendiſſe ob conſcientiam ſui criminis, incumbit onus probandi*

3 *Pœna criminis læſæ maieſtatis eſt mors, & confiſcatio bonorum.*

4 *Memoria defuncti damnatur in crimine læſæ maieſtatis.*

5 *Publicatio bonorum non imponitur ſe ſuſpendenti tedio vite doloris, aut impatientia, vel furore.*

6 *Cato magnitudine animi ne Ceſari ſubiiceretur: ſe occidit.*

7 *Lucretia mortem ſibi intulit, ne ſtupro conſenſiſſe videretur.*

8 *Pœna hereſis eſt mortis, & confiſcationis bonorum.*
9 *Memoria defuncti damnatur in crimine hereſeos.*
10 *Crimen hereſis ſecundum communem eſt eccleſiaſticum.*
11 *Accuſatus de crimine hereſis qui ſibi intulit mortē, habetur pro cōfeſſo niſi heredes eius innocentiam probare vellent.*
12 *Iudex ſecularis vigore confeſsionis fictæ, vel accuſationis, vel capturæ, non poteſt procedere contra accuſatum de hereſi.*
13 *Iudex eccleſiaſticus accuſatum de hereſi, qui ſe ipſum interemit, punire non poteſt de occiſione, ſed tantum de crimine hereſis.*
14 *Bona heretici publicata ſpectant ad dominum temporalem loci, in cuius territorio ſunt ipſa bona.*
15 *Occidere ſe ipſum eſt crimen grauiſsimum, & deteſtabile.*
16 *Fortiſsimi viri non eſt ſe ipſum interficere, quinimo formidoloſi & ignauiſsimi hominis.*
17 *Fortium virorum eſt mortem magis contemnere, quam vitam odiſſe.*
18 *Veriſimile non eſt alieno cuiquam parcere, qui ſibi non parcit.*
19 *Vitæ ſuæ non eſt quis dominus, ſed ſolus Deus.*
20 *Ingrati hominis eſt citius diſcedere quam velit, qui vitam donauerit.*
21 *Occidens ſe ipſum tradit animam ſuam Sathanæ torquendam.*
22 *Reipublicæ iniuriam facit, qui ſe ipſum trucidat, cuius vnuſquiſque membrum eſt, auſert enim ab ea quod ſuum eſt preter leges & illius conſenſum.*
23 *Homicida ſui ipſius operatur contra charitatem.*
24 *Ordinata charitas incipit a ſeipſo.*
25 *Occidere ſeipſum eſt contra naturalem hominis inclinationem.*
26 *Occidens ſeipſum tradendus eſt caninæ ſepulturæ.*
27 *Pœna quidem non modica eſt omnino carere ſepultura.*
28 *Sepulturæ deuotæ officium, bonæ fidei & vitæ, quodammodo affert teſtimonium.*
29 *Occidens ſe ipſum efficitur inteſtabilis, & per mortem ipſius non confirmatur, ſed infirmatur teſtamentum prius factum.*

CONSILIVM XX.

SI diligēter & mature contempla
mur magiſtrales & frequentiores
doctorum concluſiones, vtiq; ap
parebit, quod bona Antonii Ca-
tanei, quia laqueo ſe ſuſpendit,
non potuerunt per dominum iu-
dicem maleficiorum confiſcari ex
1 eo, quod ſibi mortem conſciuerit, † ſi valet argumē
tum a ſufficienti partium enumeratione, quod tamē
in iure eſt fortiſsimum.l.a patre furioſo, vbi Bartol.
Ange.& alii.ff.de his qui ſunt ſui vel alie.iu. Pariſ.in
conſi.67.nu.13.vol.4. Soc.Inn.in conſi.79.nu. 49.vol.
1.conſi.81.nu.9.& in conſi.100.nu.44.vol.eo. Nā aut
volumus dicere, ꝙ dicta publicatio valeat ex eo, ꝙ
laqueo ſe ſuſpendit antequam eſſet accuſatus, vel de
prehenſus de crimine, pro quo eſſet imponenda pœ
na publicationis bonorum, & hoc ab omni iure eſt
2 alienum; † quoniam probatum non reperitur per a-
gentes pro fiſco; ꝙ ob conſcientiam criminis ſe ſuſ-
pendit, quod equidem per eos tanquam fundamen-
tum intentionis ſuę probandum erat. Bar.in l.fi. ff.de
bon.eorum, qui ſibi mor.conſciue. Alexan.in l.ij.col.
ij.cum ſequenti in princip.C.qui teſta.face. non poſſ.
vbi etiam Bal.& repet.in l.capitalium.§.famoſos.nu.
88.ff.de pœn.Franc.Lucha.in trac.de fiſco,& eius pri
uil.in tit.de public.bono.in prin.Iac.de Belnis.in pra
cti.ſua iudicia.nu.112. Petr. a Placa in Epitome ſuo
delictorum.c.23.

¶ Aut volumus dicere ꝙ confiſcatio bonorum di-
cti Antonii facta fuit, quia ipſe laqueo ſe ſuſpendit
poſtquam fuit accuſatus vel captus de crimine lęſæ
3 maieſtatis humanæ, † cuius criminis pœna mors eſt
4 & confiſcatio bonorum.l.quiſquis.C.ad l.iul.maieſt.†
Et pro quo damnatur etiam memoria defuncti.§. per
contrarium, inſt.de hæred.quæ ab inteſt.de ſer.Bald.
in d.l.ſecunda.Guliel.Benedic.in repetitione c. Ray-
nutius,in verbo,mortuo itaque teſtatore, il 3.nu.133
de teſta.& iſtud ſtare non poteſt, quia de tali crimi-
ne non fuit accuſatus, ſed de alio, ergo cōfiſcatio nul
la.Bar.in l.qui rei.§.1.ff. de bon.eo.Bald.& alii cōmu
niter in d.l.ſecunda.C.qui teſta.face.non poſſ.Dec.in
conſi.438.col.1.Cur.iun.in conſi.180.col.1.Corne. in
conſi.195.col.3.volu.ſecundo.Fran. Lucha.vbi ſupra.
Guliel.Benedict.in dicto verbo, mortuo itaque te-
ſtatore.numero 45. Petrus a placa in citato c.23.Ia
co.de Beluiſ.in dicta ſua practica, rubr. de quæſtio.
num.113.

¶ Aut volumus dicere, ꝙ bona ipſa publicata fue
5 runt, † quia tædio vitæ, doloris, aut impatiētia, vel
furore ſe ſuſpendit; & ſimiliter publicatio ipſa de iu
re ſubſiſtere non poteſt.l.3.§.ſi quis autem.ff.de bon.
eo.l.in fraudem.§.quod ſi is.ff.de iur.fiſ.vbi idem dici
tur, ſi pudore æris alieni aliquis ſe trucidauit, vel ia
ctationis cauſa, vt de facto accidit in quodam Philo
ſopho, qui Empedocles vocabatur, qui in pręſentia
agentium ſe interfecit, dicens ſe ſtatim poſt eius mor
tem reſurrecturum naturaliter virtute ſua propria.
hodie autem talis, qui hoc diceret, reputaretur hæ-
reticus,& bona perderet, authen. Gazaros.C.de hæ-
ret. Iac.de Beluiſ.vbi ſupra num.114.in fin.& eodem
6 modo dicit Alber.de Roſa.in rub.de bon.eo.† de Ca
tone, qui magnitudine animi ſe occidit, ne Cæſari
ſubiceretur. Deci.in allegato conſil. 438.colum.1.
7 vbi etiam ponit exemplum † de Lucretia, quæ mor
tem ſibi intulit, ne ſtupro conſenſiſſe videretur, mul-
ta alia exempla ponit Petr.a Placa vbi ſupra,& cum
hac ſententia ſe concordare videntur Barto. in dicta
l.fi. Bal.& alii in citata l.ſecunda Deci.Curt. Corne.
Iac.a Beluiſ. & Petr. a Placa in locis ſupra relatis.

¶ Aut volumus vltimo loco dicere, ꝙ iſta cōfiſca
tio valeat; quia facta poſtquam dominus Antonius
accuſatus & captus de hæreſi per inquiſitorem hære
8 ticæ prauitatis laqueo ſe ſuſpendit, † pro quo crimi
ne hæreſeos imponitur pœna mortis, & confiſcatio-
nis bonorum.c.vergentis, de hæret.c.cum ſecundum.
9 eod.tit.in 6.& vbique per Doct. † & etiam memoria
eius damnatur poſt mortem.c.fin.24.q.3 c.filii, de hæ
ret.in 6. Bald.in dicta l.ſecunda. Gundiſalu. in tract.
* de hæret.c.22.in princ.& pariter illa non valuit, quo
10 niam * frequentiori calamo receptum eſt, † crimen
hæreſeos fore eccleſiaſticum, vt notatur in d.c. ver-
gentis, & in allegato c.cum ſecundum, cuius crimi-
nis cognitio & punitio ſpectat ad iudicem eccleſiaſti

cum

cum,vt per Doct.in locis proxime relatis, & per Fe-
deri.de Sen.in conſi.15.col.ſecunda Squillac.in trac.
de fide catho.c.23.& de quo nullo quouis modo Po-
teſtates ſiue domini temporales ac eorum officiales
ſe intromittere poſſunt: vt in c.vt inquiſitionis.§.pro
hibemus, de hęret.in 6. vbi Papa prohibet Poteſtati
bus dominis temporalibus,& rectoribus eorũ ne de
hoc crimine, quod eſt eccleſiaſticum, quo quo mo-
do cognoſcant aut iudicent, aut carceratos ab Epiſ-
copo & inquiſitore a carcere liberent; exequutionẽ
tamen ſuper hoc crimine fiendam ſibi a iudicibus ec
cleſiaſticis prædictis in inuctam adimplere nõ detra
ctent, aut eorum iudicium ſeu ſentẽtiam directe,vel
indirecte impedire quo quo modo non pręſumant.ſi
quis vero de pręfatis iudicibus ſecularibus cõtra pręę
miſſa fecerit, aut prædictis Epiſcopo & Inquiſitori-
bus in prædicto fidei negorio ſe oppoſuerit, ſiue il-
lud quouis modo impediuerit, & qui ſcienter in præ
dictis dederit auxilium vel fauorem, excommunica-
tionis ſententiam incurrat ipſo iure, quam ſi per an-
num animo ſuſtinuerit indurato, ex tunc veluti hæ-
11 reticus condemnetur, † Et licet quis accuſatus vel
captus de tali crimine hæreſeos, qui ſibi intulit mor
tem habeatur pro cõfeſſo, teſte Bar.in d.l.fi.de bon.
eo.niſi hæredes vellent de eius innocentia probare.
Gul. Benedict.in dicto c.Raynutius, in verſi.mortuo
teſtatore, il j. nume.47.& per Cyn.in terminis in di-
cta l.ſecunda.C.qui teſta.fac.non poſſ.vbi inquit, ꝙ
ſi quis ſe occidit in carcere in quo detinebatur pro
crimine hæreſis, ſi quidem poſt accuſationem manus
ſibi intulerit babetur pro confeſſo, & ex ipſa confeſ
ſione pro damnato, & idem vult ibi Bal.Gul. Bene-
dict.vbi ſupra.Petr.a Placa. in d.c.23.nu.15,verſi. cũ
12 quotidie. † Tamen vigore d.accuſationis vel captu-
ræ aut confeſſionis de qua ſupra,iudex ſecularis non
poteſt procedere contra dictum Antoniũ vel eius bo
13 na vigore dictæ ſuſpeoſionis, imo plus dicitur, † ꝙ
nec per iudicem eccleſiaſticum puniẽdus eſſet ex di-
cta occiſione, ſed tantum de crimine hæreſis,de quo
fuerat accuſatns & captus, vt decidit Corn.in conſi.
295.col.pen.verſi.& ideo, volum.2.vbi ait, ꝙ ſi quis
fuit accuſatus vel inquiſitus de tali crimine pro quo
veniret irroganda pœna confiſcatioois bonorum ſi
poſt dictam accuſationem ſe interſecerit, licet deli-
ctum habeatur pro confeſſo, tamen non eſſet puniẽ-
dus de dicta occiſione, ſed de ipſo crimine, de quo
extiterat accuſatus, & propter quod ſe interemit,vt
euidenter probat tex.in d.l.fi.§.fin.ff.de reb.eorum,
& in §.idem reſcripſerunt, in eadem.l.& ante Corn.
id etiam voluit Cyn.in d.l.ſecunda in ſecũda.q. in fi.
Ex iſtis igitur ſequitur vera & indubitata concluſio,
ꝙ publicatio bonorum facta per ipſum iudicem ma-
leficiorum occaſione ſuſpenſionis ipſius Antonii om
nino redditur nulla. debebat enim dictus iudex non
procedere ad buiuſmodi publicationem ſed expecta
re, ꝙ inquiſitor hæreticæ prauitatis & Epiſcopus, q
ſimul & ſemel babent iudicare in cauſa hæreſis, vt in
clem.1.de hæret. Squillacen.in tract. de fide catho.c.
40.protuliſſent ſuam declaratoriam ſuper confiſca-
tione bonorum,& poſtea bene licuiſſet ei capere poſ
ſeſsionem dictorum boorum, etiam nullo expecta
to iuſſu iudicum eccleſiaſticorum, vt expreſſe cõclu
dit Franc.in d.c.cum ſecundum.§. excommunicatio-
14 nis colum.ſecunda. † Quoniam ſecundum diſpoſitio
nem iuris communis talia boua ſic publicata ſpectãt
ad dominum temporalem loci, in cuius territorio
ſunt ipſa bona,per tex.in d.c.vergentis, vbi commu-
niter ſcriben.Fedet.de Sen.in conſi.15.col.2.quem ſe
quitur Philip.Prob.in d.c.cum ſecundum.col. ſecun
da in fin. Ang de Clauaſio in ſumma Angelica in ver
bo hæreticus. ſumma Sylueſtr.& Roſella in eo. ver-
bo. Et quia ſuper hac materia alias abunde dixi,
ideo ad ibi ſcripta me remitto, ne videar membra-
nas occupare.
15 ¶ † Cauere itaque debeñt mortales ne tam enor-
me crimen committant, quod grauiſſimum & dete-
ſtabile,inquit Augu.lib.1.de ciuit.Dei, & habetur in
c.ſi non licet.23.q.5 quod pro ſingulari commendat
Abb.in c.1.col.ſecunda.de teſtib.cog.& in c.ex par-
te,2.in prin.de ſepul. Doct. Palat.in tub.C.de dona.
inter vir.& vxor.§.70.nu.3. Quoniam,vt inquit Io-
16 ſeph.in lib.de bello iudaic.c.21.† non eſt fortiſſimi vi
ri ſe ipſum interficere, quinimo formidoloſi ac igna
uiſsimi hominis,vt in hac ſpecie tradit etiam Quin-
17 tus Curt.lib.5.dum ait, † fortium virorum eſſe mor-
tem magis contemnere, quam vitam odiſſe;Lucia.in
tyrannicida,mortem ſibi conſciſcere,genus ſæne mor
tis præ cæteris miſerrimum, multoque atrocius,quã
ſi per alium inferatur,cum multo maior ſit & exiſti-
metur crudelitas in ſe ipſum,quam in alium. Galter.
18 in Alex.8 † non veriſimile inquit eſt,alieno cuiquam
parcere,qui ſibi non parcit.ac alibi quem fidum inue
nies,ſi tibi ac tuis hoſtis fueris; qui ſibi ipſi inuidet,
nihil eſt illo nequius. ſcire etenim debent buiuſmodi
improbi & ſceleſti viri primo quod Deum offendũt,
19 † nam, quis nõ eſt vitæ ſuæ dominus,ſed ſolus Deus,
qui eſt vitæ largitor,Deuteronom.c.22.ait dominus;
Ego occidam, & ego viuere faciam.Egiſip.lib.3.c.7.
20 vbi inquit, † ingrati eſſe hominis citius diſcedere,
quam velit qui vitam donauerit.Sapien.c.16. Tu es
domine, qui vitæ & mortis habes poteſtatem. Nã,
qui vſurpat,quod Dei eſt,illum offendit.
21 ¶† Secundo animam ſuam tradit Sathanæ torquẽ
dam. Eliodor.lib.ſecundo hiſtoriæ Ethiopicæ. Virgi-
lius lib.6. Aeneidos.
22 ¶ † Tertio qui ſe ipſum trucidat facit iniuriã Rei-
pub. cuius vnuſquiſque membrum eſt, auſert enim
ab ea,quod ſuum eſt,præter leges & illius cõſenſum,
vt inquit Cicero.S.Thomas.2.2.q.64.articulo 5. vbi
23 ait, † ꝙ occidens ſe ipſum nõ ſolum facit contra cha
ritatem, ſed contra iuſtitiam reſpectu Reipublicæ,
cuius eſt vita hominis. Ariſto.lib.5.Ethic.nec vtique
ideo reſeras ꝙ dominium vitæ ſit penes Rempub.ſed
penes eum cui cuſtodia ac tutela vitæ ciuium com-
miſſa eſt, ipſaque ſola poteſt homines vita mul-
ctare.
¶ Quarto talis bomicida ſui ipſius per quam ma-
xime operatur contra charitatem; nam non minus
nos ipſos diligere debemus, quam proximos, iuxta
pręceptum domini diliges proximum ſicut te ipſum,
24 † cum charitas ordinata a ſeipſo incipiat, vt tradit
Iuriſcon.in l.preces.C.de ſeruit.& aqua. S. Thomas
vbi ſupra.
25 ¶ † Quinto occidere ſe ipſum eſt contra naturalẽ
hominis inclinationem; nam omne animal, vt pri-
mum ortum eſt,applicatur ad ſe diligendum, eſtque
in ſe conſeruando occupatum.Cicero in 4.de finibus
bono.& malor.& lib.3.de finibus,& 5.omnis natura
eſt conſeruatrix ſui:
26 ¶ † Sexto occidens ſe ipſum tradendus eſt caninæ
ſepulturæ, non autem eccleſiaſticæ.c.placuit.23.q.5
quem tex.ſingularem eſſe citat Roma.ſing.264.& an
te ius canonicum in huius criminis reos pœna eadẽ
ſancita erat,vt ex pulchra Platonis ſententia cõſtat
lib.

lib. 9. de legib. vbi ait. Qui ſibi mortem conſciuerit, ei ſepultura fiet ſolitaria, vbi alius non condatur; de inde in his locis ſepeliatur, quæ de duodecim partibus vltima deſerta, vt nec ſtatua nec inſcriptione ſepulchrum notetur. Iac. de Belui. in pract. ſua indic. nume. 115. Guliel. Benedic. in repetitione c. Raynutius, in verbo, mortuo itaque teſtatore, il primo num. 42 de teſta. per Glo. in l. 2. ff. arbor furt. cæſ. & nu. 50. vbi refert, conſuetudinem inualuiſſe in aliquibus partibus, quod ſe occidens quo quo modo, etiam citra conſcientiam criminis, non ſepelitur, ſed ſuper poſtello volatilibus cœli exponitur abſque alia terrea ſepultura, & in aliis partibus in ſterquilinio ſepelitur, & poſtellum deſuper ponitur, in ſignum deſperationis; quæ pœna olim Romæ irrogabatur his, qui Rem pub. & eius libertatem inquietabant, prout irrogata fuit Tiberio & Caio Gracchis. Docto. Palat. vbi ſupra num. 7. vbi inquit, quod tales in deteſtationem criminum ad montana & loca horribilia deferuntur. †
27 Non enim eſt modica pæna omnino carere ſepultura, quæ, dum tamen non fiat ad pompam, affert defuncto gloriam; † quia deuotæ ſepulturæ officium,
28 bonæ fidei, & vitę quodammodo affert teſtimonium. c. non exiſtimemus gloriam. 13. q. 2. Vnde licet Chriſtus mortem acerbam & vilem pro nobis pati voluiſſet, tamen, quia erat vas omnium virtutum, glorioſe ſepultus fuit, vt impleretur illud Eſaiæ 11. Et erit ſepulchrum eius glorioſum.

¶ Operatur & ſeptimo hæc mors horrenda, † quod per
29 mortem teſtatoris non confirmatur, imo infirmatur teſtamentum prius factum; quia ſe occidendo efficitur inteſtabilis, vt per Doct. in l. 2. C. qui teſt. fac. poſ. Guliel. Benedict. vbi ſupra num. 41. cum ſequen. vſque ad 45.

¶ Leuemus igitur oculos ad cælum, ac humili prece genibus flexis, ac manibus ſimul iunctis Deū exoremus, vt pro ſua pietate ac miſericordia a tam miſerrimo genere mortis abſoluere nos velit, omneſque noſtras iniquitates delere, ac greſſus noſtros dirigere in viam ſalutis æternæ, ne proiiciamur a facie ſua, & a nobis auferatur Spiritus Sanctus ſuus, vt poſt mortem frui & potiri valeamus gloria ſempiterna.

SVMMARIVM.

1 *Inſtantia inducta de iure communi, eſt triennalis.*
2 *Inſtantia non incipit currere niſi a die litis conteſtate.*
3 *Litigantes ſi ſtarent per mille annos ad conteſtandū litem, nunquam incipit inſtantia.*
4 *Statutum ſi diſponat, quod cauſe ciuiles infra triginta dies terminentur, intelligitur a die litis conteſtate.*
5 *Inſtātia perempta, officium iudicis eſt ferre ſentētiam abſolutoriam ab obſeruatione iudicii, & partem actricem condemnare, vel illum cuius culpa inſtātia ipſa perempta eſt, in expenſis.*
6 *Inſtantia introducta a iure communi, per ſtatutū abreuiari poteſt.*
7 *Inſtantia ſtatutaria ſubrogatur loco inſtātie iuris communis.*
8 *Inſtātia de communi cōſenſu partium non poteſt prorogari.*
9 *Inſtantia inducta eſt fauore publico.*
10 *Inſtantia de communi conſenſu partium etiam cum iuramento prorogari non poteſt.*
11 *Inſtantia abreuiata per ſtatutum non poteſt de communi conſenſu partium prorogari.*
12 *Iudici appellationis incumbit corrigere imperitiam & iniquitatem primi iudicantis.*
13 *Inſtātia breuiata per ſtatutum antequam labatur, poteſt de cōſenſu partium prorogari vſque ad triennium, & non vltra.*
14 *Inſtantia quando reducitur ad ius commune, non eſt contra publicam vtilitatem.*
15 *Inſtantia iuris communis abreuiata a ſtatuto poteſt de conſenſu partium ſuſpendi.*
16 *Tempora aſſignata per ſtatutum ad proſequēdam appellationem, prorogari poſſunt.*
17 *Inſtantia abreuiata per reſcriptum Principis, de conſenſu partium prorogari poteſt.*

CONSILIVM XXI.

SENTENTIA lata per Magnificum dominum Iacobum de Campis, in qua declarauit & pronunciauit inſtātiam litis motæ in cauſa pecuniaria contra dominum Franc. de Albertis, fuiſſe peremptam culpa ac negligentia ipſius domini agentis, & in abſoluendo reum conuentum ab obſeruatione iudicii condemnando eundem actorem in expenſis iudicii; videtur de iure prima fron
1 te non ſubſiſtere. tritiſſimi enim iuris eſt, quod quādo † inſtātia inducta de iure communi eſt perempta & quę eſt triennalis vt not. omnes Doct. in l. properandum. C. de iudi. in prin. Gramma. deciſ. 69. nume. 1. & deciſ. 103. nu. 17. Pariſ. in conſi. 158. in princ. volu. 4. Rui. in conſi. 36. circa fi. vol. 5. Curt. in l. poſtquā liti. num. 3. C. de pac. & Maran. in ſuo tract. de ord. iudi. in quinta par. num. 5. & 16. Alex. in conſi. 50. num.
2 9 volum. 2. † Et quæ non currit niſi a die litis conteſtatæ, vt per Docto. in authenti. de exhibend. reis in princip. Bald. in conſi. 226. volum. 3. in princip. Soci. in conſi. 95. in prin. vol. 1. In tantum, quod dixit Marā.
3 in d. tracta. par. 5. num. 3. † quod ſi ſtarent litigante. per mille annos ad conteſtandum litem, nunquam incipit inſtantia. Alex. in conſi. 23. nu. 2. vol. 3. Hinc dixit
4 notab. Bal. in auct. clericus. C. de epiſc. & cler. quod † ſi ſtatutum diſponat, quod cauſæ ciuiles infra ſexaginta dies terminentur, quod intelligitur a tempore litis conteſtatæ. Hinc etiam pulchre dixit Bal. in l. poſt edictum. §. pen. in fi. de iud. quod in actis emergentibus ante litē conteſtatam nunquam perit inſtantia. ſubdens & ipſe, quod ſi partes per decē annos litigarent ante litem conteſtatam ſuper legitimatione perſonarū, nunquam perit inſtantia. Matthæſ. in ſing. 70. nu. 20.
5 & Curt. in d. l. poſtquam liti. num. 3. † ſolum officium iudicis ſupereſt ferre ſententiam abſolutoriam ab obſeruatione iudicii, & declarare inſtantiā peremptā, ac condemnare partem actricem, vel illam partē cuius culpa inſtantia ipſa eſt perempta in expenſis, vt
6 concludunt Bart. & cæteri communiter in d. l. properandum. §. illo. Orianus in c. quoniam contra, in vltimis verbis, de proba. Alex. in conſi. 66. col. 1. volu. 5. in conſi. 166. nu. 2. vol. 6. & in conſil. 220. num. 1. volu. eo & in conſi. 137. col. 4. volum. 2. Gramma. in deciſ. 91. num. 4. Matthæſ. in notabili. 70. num. 20. Maran. in d. tract. in 4. par. 16. diſtin. nu. 23. & in 5. part. num. 58.

&

& ſeq. eadem ergo ratione idem dicendum videtur,
6 † quando inſtantia a iure communi inducta, per ſtatu
tum abreniata eſt, & quę abreuiari poteſt, vt p Curt.
in d.l.poſtquam liti.num.3.& Maran.vbi ſupra in vn
7 decima part.nu.17. † cum illa ſubrogetur loco inſtan
tiæ iuris communis, & eius naturam imitetur, ſecun
dnm Ioan. And.in add.ad Spec.in titu.de appella.§.
nunc breuiter.Dec.in c.de cauſis de offi.delega.Iaſ.in
d.l.properandum in prin.col.1.Alex.in conſi.46. col.
2.vol.3.& in conſi.44.col.2.vol.4.Imo.in l.4.§.1.ff. de
dam.inſec.dixi in conſil.15.num.2.ꝙ ea extincta offi-
cium iudicis ſit inſtantiam ipſam peremptam decla-
rare, & abſoluere reum conuentum ab obſeruatione
8 iudicii, & partem in expenſis condemnare. † Nec ha
bet obſtare, ꝙ iudex ipſe non poſſit proferre talem
ſententiam ex eo ꝙ de communi conſenſu partiũ in-
ſtantia ipſa fuerit prorogata ante peremptam inſtan
9 tiam; quia reſpondetur, † ꝙ inſtãtia quæ eſt inducta
fauore publico vt per docto.in d.l.properandum, in
princ. Alex.in conſi.50.nu.8.volu.2.Rui.in conſi. 36.
col.pen.vol.5.Maran. in d.tract.in 5.par.in verſi.deue
nio.nu.22.Io.Corraſius in l.admonẽdi, nu.50.ff.de iu-
re iur.non poteſt expreſſe nec tacite per partes pro-
rogari, vt per glo.in d.l.properandum, in princ. gl.in
* l.3.in l.2.in §.ſed ſi iudex.ff.de iudi.quã partem * om
nes ſequuntur, vt per Iaſ.in d.l. properandũ in prin.
columna quinta Socin.in conſil. 31. columna.4. vo-
lu.1. Anchar.in conſi.284. Peru.in c. ex ratione, col.
6.verſi.ſecundo quæritur, de appel Marã.in d.5.par.
nume.24. Gab.in addit.ad ſing.24. Matthæus.Abb. in
c.pen.col.6.& ibi Feli.col.10. ver. Tertia declaratio.
10 & Maria.Soci.in 16. arg.de iudi. † Et iſtud procedit
etiam ſi cum iuramento facta fuiſſet dicta proroga-
* tio, vt per Doct. * communiter in d.l.properãdum,
in prin.Ioan.Corra.in d.l.admonendi.nu.50. Maran.
in d.5.part.nu.23.& etiam ſi pœna apponatur Bart.
& Alex.in l.Seius & Augerius.ff. ad l.faleid. Abb. &
Feli.in c.venerabilis, de iud. Alex.in conſil. 138.col.1.
in fi.vol.2. Nec habet ſimiliter obſtare, ꝙ licet iſtud
procedat in inſtantia triennali inducta de iure com-
11 muni, † tamen ſecus eſt in inſtantia breniata per ſta
tutum, quia ea de conſenſu partium poteſt proroga
ri, vt per Sali.in l.properandum, in princ.quia dici-
tur contrarium conſuluiſſe D. Ale.in conſi.24.in 4.vo
lu.in vlt.col.motus auctoritate & ratione Imol.in l.
4.in princ.ff.de dam.inſec.

¶ Verum præmiſſis non obſtantibus, quæ vere nõ
obſtant in caſu de quo agitur, indubitanter teneo, ꝙ
per dominum iudicem corã quo fuit introducta cau-
12 ſa appellationis, † & ad quem ſpectat corrigere ini-
quitatem & imperitiam primi iudicantis.l.1.ff.de ap
pella.debeat pronunciari male fuiſſe iudicatum per
dominum iudicem a quo, & bene appellatum a ſen-
tentia per eum lata, & a qua potuit legitime appella
ri.l.in maioribus, & in l.in minoribus. C.de appell. Et
* moueor ex * communi cõcluſione quæ habet, † quod
13 inſtantia breuiata per ſtatutum antequã labatur, po-
teſt de conſenſu partium prorogari vſque ad trien-
nium & non vltra, vt per Sali.in d.l. properandum, in
prin.quem ſequitur ibi Alex.ſibi contrarius in col.2.
& Iaſ.col.7.verſ.quinto notab.limita.quod inquit no
tandum, quia valde quotidianum, cum vbique com
muniter ſtatuta limitent inſtantias cauſarum vſque
ad duos vel tres menſes. Et ratio eſt, † quia quando
14 inſtantia reducitur ad ius commune, non eſt contra
publicam vtilitatem, ex quo non excedit triennium.
Idem voluit Feli.in d.c.venerabilis, col.4.in fi. verſi.

ſecunda declaratio.Gozad.in conſi.101.nu.13. Ruin.
15 in conſi.36.col.pen.in prin.vol.5.vbi inquit, † ꝙ ſicut
tempus inſtantiæ iuris communis abreuiatæ a ſtatuto
poteſt de conſenſu partium ſuſpendi expreſſe, iuxta
not.per Bal.in titu.de pac.Conſtan.ver.in cauſis, in
16 quarto notab.vbi concludit, † ꝙ tempora aſſignata
per ſtatutum ad proſequendum appellationem poſ-
ſunt pro parte prorogari, quando tempus eſt breue:
quia præſumitur appoſitum fauore litigantium, ita &
tempora dictæ inſtantiæ ſtatutariæ prorogari vſq; ad
metam iuris communis; quia illud tempus non po-
teſt dici appoſitum fauore publico, ſed litigantium.
* & hanc partem vti magis * communem ſequitur Ma
ran.in d.5.par nu.26.vbi inquit, iſtud etiam procede-
17 re † ſi inſtantia abreuiata fuiſſet per reſcriptũ Princi
pis, per tex, & ibi Docto.in c.de cauſis, de offi. deleg.
Fel.in d.c.venerabilis, col.4.in fi.hanc quoque ſenten
* tiam vti magis * communem tenuit D. Anton.de Ale
xan.in d.l.properandum, in princ.Soci.in tract. de in
ſtan.articulo.17.ſtante igitur firma hac communi do-
ctorum ſententia, ſequitur, ꝙ iudex a quo non po-
tuit pronunciare inſtantiam ipſius cauſę peremptã,
& ideo partes ipſius Domini Iudicis ad quem eſſe in
pronuntiando, bene ab ea parte domini appellantis
fuiſſe appellatum, & male per ipſum iudicem primæ
inſtantiæ fuiſſe iudicatum, non obſtantibus allegatio
nibus in contrarium: quia primum argumentũ pro-
cedit in inſtantia triennali, quæ non poteſt de conſen
ſu partium prorogari, vt abunde ſupra dictum fuit,
quæ amplius non tranſcribo. Similiter non obſtat di
ctum Alex.in conſi.ſupra citato 24. quia eſt ſibi ipſi
contrarius, & contra eum eſt communis ſchola Do
ctorum de qua ſupra.

SVMMARIVM.

1 *Filiatio vbi eſt fundamentum intentionis alicuius pro
bari debet.*
2 *Filiatio ſemper ab eo probanda eſt, qui aſſerit ſe fi-
lium ſiue agat, ſiue conueniatur.*
3 *Hæreditatem petens vti filius, qualitatem ipſam pro
bare tenetur.*
4 *Filiationis quaſi poſſeſſio ſecundum communem, non
probatur per ſolam nominationem paternam.*
5 *Filiationis quaſi poſſeſſio licet in præparatoriis iudi-
ciorum ſufficere videatur, ſecus tamen in deci-
ſoriis.*
6 *Nominatio cõſtituit quem in quaſi poſſeſſione filiatio
nis, quando eſt iuſta & legitima, ſecus in ſpuriis.*
7 *Nominatio iuncta cum inſtitutione cõſtituit quem in
quaſi poſſeſſione filiationis*
8 *Natus in domo præſumitur filius mariti*
9 *Quod ampliatur procedere etiam ſi probaretur alte-
rum conuerſationem habuiſſe cum vxore.*
10 *Legitimatio facta tanquam de filio, qui non ſit, reddi-
tur inualida, & ſimiliter inſtitutio.*
11 *Legitimatio in qua non fuerũt expreſſa Comiti Palati
no, quæ exprimi debebant, & quæ ſi expreſſa fuiſ
ſent, reddidiſſent Comitem ad eam non conceden-
dam, vel ſaltem difficiliorem, redditur ſubreptitia.*
12 *Legitimatio feudi in qua non fuit expreſſum legitimã
ti quod feuda erant antiqua, & quod extabãt agna
ti vel filii eorum, redditur ſubreptitia.*

Legiti-

13 *Legitimatio de feudo facta ſine cõſenſu immediati domini, non valet.*

14 *Princeps ſupremus ſicut poteſt filios naturales vel ſpurios per reſcriptum legitimare, ita & Comes Palatinus virtute facultatis ſibi communicatæ a ſupremo principe.*

15 *Heres inſtitutus a teſtatore ex vi.l.fin.C.de edic.diui Adria.toll.debet mitti in poſſeſſionem omnium bo-*
16 *norum teſtatoris.*
Etiam ſi teſtamentum non ſit publicatum.

17 *Beneficium dictæ l. fin. locum, non habet in inſtituto ſub conditione.*

18 *Quæ ſunt in conditione, nihil ponunt in eſſe.*

19 *Inſtitutio facta de ſpurio ſub conditione, cum capax fuerit, valida redditur.*

20 *Paria ſunt quod actus ſit purus, vel factus ſub conditione, quæ fuerit purificata.*

21 *Subſtitutio pupillaris facta filio naturali connalidatur poſt mortem patris, ſi de eius conſenſu legitimetur.*

22 *Pater ſi facit teſtamentum inter naturales vel ſpurios imperfectum licet huiuſmodi teſtamentũ non teneat propter incapacitatem inſtitutorum, tamen ſi facit poſtea eos legitimare, teſtamentum reconualeſcit.*

23 *Aſſeueratio & nominatio facta in teſtamento de filio, licet non probet filium in legatis, tamen ſecus in inſtitutione.*

24 *Filiatio probatur ex nominatione, inſtitutione, & legitimatione.*

25 *Aſſeueratio vel confeſſio patris de filiatione quando fit principaliter & propter ſe, tunc conſtituit filium in quaſi poſſeſſione filiationis, donec contrarium probetur.*

26 *Nominatio ſola conſtituit quem in quaſi poſſeſſione filiationis, quando facta eſt in actu, qui magis conuenit filio quam extraneo.*

27 *Nominationes plure conſtituunt quem in quaſi poſſeſſione filiationis.*

28 *Filiatiõis quaſi poſſeſsio ſufficit in materia poſſeſſoria.*

29 *Probatiões leuiores requirũtur in materia poſſeſſoria*

30 *Filiationis quaſi poſſeſsio ſufficit in deciſoriis vbi plura adminicula concurrunt.*

31 *Spurii de equitate canonica, quæ quidem ſecundum magis communẽ ſeruatur etiam in prato Cæſaris, alimenta in bonis paternis habere debent.*

32 *Diſpoſitio l. miles. §. defuncto. ff. de adulte locum non habet quando filius natus eſt conceptus abſente marito*

33 *Fratres duo ſi accipiunt feudum nouum pro ſe & deſcendentibus ſuis in infinitum, tale feudũ non tranſit ad tranſuerſales & filios alterius fratris.*

34 *Ius accreſcendi regulariter non habet locum in feudis,*

35 *Que frequentius accidunt, magis conſiderantur.*

36 *Miſſio in poſſeſſionem de qua in l. fina. C. de edic. diui Adr. toll. nou impeditur per exceptionem requirẽtem altiſſimam indaginem.*

37 *Queſtio iuris dubii equiparatur dubio facti.*

38 *Ius dicitur certum quando de illo conſtat ex ſola apertura librorum.*

39 *Compromiſſum non minus fieri poteſt ſuper queſtione iuris dubii, quam ſuper queſtione facti.*

40 *Contractus bone fidei, cui dolus dedit cauſam, licet ipſo iure ſit nullus, tamen hoc intelligitur, ſi ille in cuius fauorem annullatur contractus, declarat ita velle.*

41 *Legitimatio in qua non eſt facta mentio filiorum, & ſi ipſo iure non valeat, tamen hoc eſt verum, ſi filii declarant illam non valere.*

42 *Verbum, ipſo iure appoſitum in feudo, intelligitur ſi dominus velit.*

43 *Vaſallus & emphyteota licet per alienationem feudi vel rei emphyteoticæ irrequiſito domino ipſo iure priuetur feudo, tamen hoc intelligitur domino volente*

44 *Dominus directus feudi reſpectu ſui iuris & intereſſe poteſt conſentire, quod feuda trãſeant ad alias perſonas, ad quas de ſui natura non tranſirent.*

45 *Cõſenſus alicuius quãdo requiritur in contractu ratione ſui intereſſe, ſufficit quod interueniat ex poſt facto etiam ſi actus præcedens ſit nullus ipſo iure, dũmodo approbatio pendeat a poteſtate conſentiẽtis.*

CONSILIVM XXII.

VIso teſtamento quondam Magnifici D. Baptiſtæ Arignoni, in quo hæredem ſibi vniuerſalem inſtituit Dominum Fabium eius filium ſpurium cum capax erit, legitimationeque impetrata a Comite Palatino ad preces prædicti D. Baptiſtæ, primo aſpectu dicendũ videtur, eundem dominum Fabium minime immittendum eſſe ex remedio l. fi. C. de edic. diui. Adr. coll. in poſſeſſionem ſeu quaſi bonorum feudalium & iuriſdictionum caſtrorum, de quibus in calce libelli, rationibus & cauſis infraſcriptis. Quoniam clariſsimi
1 iuris eſt, ꝙ † qui ſe fundat in filiatione, debet illam probare, cum ſit fundamentum intentionis ſuæ. ita Ange. in l. liberorum. ff. de his qui no. infa. Iaſ. in l. neque profeſsio, col. 1. C. de teſta. Dec. in conſi. 54. col. 2.
2 Pariſ. in conſi. 10. num. 28. vol. 2. vbi inquit, † ꝙ filiatio ſemper ab eo eſt probanda, qui aſſerit filium, ſiue agat ſiue conueniatur.

3 ¶ † Et ideo ſi quis prætendit habere hæreditatem vti filius alicuius debet probare ſe talem. Iterum in conſi. 11. num. 19. vol. eo. dixi in conſi. 3. nu. 43. vol. 1. ſed in caſu præſenti dominus Fabius non probauit ſe talem vt aſſeruit, ergo ad dictorum bonorũ feudalium poſſeſſionẽ ſeu quaſi admitti non poteſt; ſed in ea conſeruandi ſunt domini Ioannes & Gaſpar de Arignonibus fratres dicti quõdam domini Baptiſtæ, & dominus Aſcanius eius nepos ex fratre, qui ſecuta morte dicti quondam domini Baptiſtæ eorum fratris & patrui reſpectiue conſecuti ſunt poſſeſſionem ſeu quaſi ipſorum bonorum feudalium & iuriſdictionum. Nec obſtat ꝙ de quaſi poſſeſſione filiationis ipſius domini Fabii conſtet ex nominatione de eo facta in teſtamento dicti quondam domini Baptiſtæ, in quo eum ſibi inſtituit hæredem; quia pluribus modis reſpondetur.

* ¶ Et primo, quod ſecundum * communem opinio
4 nem † ſola nominatio non probat filiationem, dicta.

l.neq;

l.neq; profeſſio,Gozad.in conſi.13.nu.14. Ratio eſt,
quia filiatio ordinatur a natura, ideo non poteſt ori
ri ex nominatione ſola per hoc, quod quis nomine-
tur vt filius.Bal.in l.non epiſtolis,col.1.C.de prob.&
hanc eſſe communem Doct.ſententiam teſtantur De
ci.in c.per tuas.num.8.de prob.Pariſ.in citato conſi.
10.nu.15.& conſi.11.nu.23.vol eod.

5 ¶ Secundo reſpondetur, † ꝙ licet in præparato-
riis iudiciorum quaſi poſſeſſio filiationis ſufficere vi-
deatur.l.non ignorat.C.qui accuſ.non poſſ. tamen in
deciſoriis,vt in caſu noſtro,ea admittēda non venit,
teſte Bal.in d.c.per tuas.Iaſ.in d.l.neque profeſſio. in
princ.verſi.nota etiam diligenter.C.de teſta.& in con
ſi.102.col.5.verſi.5.& in col.pen.in fi.verſi.quinto, vo
lu.4.Gozad.in conſi.13.nu.14.Pariſ.in conſi.12. in fi.
vol.2.& hanc ſententiam vti * magis receptam ſequi
tur Cepha.in conſi.137.nu.6.vol.1.

6 ¶ Tertio reſpondetur, ꝙ poſito (ſed non conceſ-
ſo) † ꝙ ex ſola nominatione quis cōſtituatur in qua-
ſi poſſeſſione filiationis, id ſibi arrogat locum in filia
tione iuſta, ſcilicet legitima & naturali ſimul,aut na
turali tantum approbata a iure ciuili, vt per totū ti-
tulum.ff.& C.de concubi.ſecus in ſpuriis vel vulgo
quæſitis.Ange.in conſi.191.col.2.Iaſ. in citato conſil.
302.col.2.circa fi.

7 ¶ Similiter non obſtat, † ꝙ ſaltem ex nominatio-
ne iuncta cum dicta inſtitutione ipſius Domini Fabii
ſit probata eius quaſi poſſeſſio,vt voluit Butr.& Bal.
in d.c.per tuas.idem Butr.in c.tranſmiſſæ,qui filii ſint
legit.& in c.Michael,de fil. presbyter.vbi dicunt, ꝙ
ſi quis inſtituit, exhæredat,vel emancipet aliquē tan
quam filium,ꝙ probatur tractatus filiationis; quia ta
lis actus eſt proportionabilis filio;quia reſpondetur,
ꝙ & ſi actus emancipationis vel exheredationis con
ueniat tantum filio, ſeu aliis obtinentibus locum fi-
lij, tamen inſtitutio nedum conuenit filio,ſed etiam
penitus extraneo; toto tit.ff.& C.de hæred.inſti. Po-
ſtremo dicitur, ꝙ imo non poteſt dici Dominus Fa-
bius conſtitutus in quaſi poſſeſſione filiationis quon-
dam Domini Baptiſtæ; quia cōtra eum reſultat præ-
8 ſumptio iuris, † quæ eſt,vtcum ſit natus in domo Ioā
nis Mariæ & Andrietæ iugalium de Perronis, quod
9 ſit eorum filius.l.miles.§.defuncto.ff.de adulte. † Cu-
ius diſpoſitio ampliatur etiam procedere, ſi probare
tur dictum quōdam Dominum Baptiſtam tunc tem-
poris conſuetudinem & conuerſationem habuiſſe cū
dicta Andrieta,& cum ea rem venereā habuiſſe. Cy.
& Bald.in l.ſi vicinis.C.de nup.Abb.& alii in d.c. per
tuas.Alex.in conſi.88.verſi.circa octauum dubiū. vo
lu.7.Alcia.in conſi.510.num.2.Cum igitur dictus do
minus Fabius præſumatur eſſe filius legitimus & na-
turalis dictorum Ioannis Mariæ & Andrietæ, non au
tem dicti quondam Magnifici Domini Ioā.Baptiſtæ,
ſequitur neceſſario quod per dictum Comitem non
10 potuit legitimari tanquam filius ſpurius. † Et ideo
quod legitimatio de eo facta inualida redditur, & ſi-
militer inſtitutio, cum errauerit ipſe Dominus Ba-
ptiſta in cauſa finali ipſius filiationis.l. ſi pater.l. nec
apud.C.de hæred.inſti.Et ideo inquit Corne. in d.l.ſi
pater, vidiſſe conſultum per illa iura, ꝙ nō valebat
inſtitutio facta a quodam diuite, qui cognouerat mu
lierem maritatam,& cum pareret cōſtante matrimo
nio recepit partum in ſuum filium, & illum fecit po
ſtea legitimare, & finaliter ipſum inſtituit hæredem
vt filium legitimatum. Barb.in conſi.27.vol.1. immo
fortius dixit Pan.de Caſt.in l.eam quam, ſecundum
lecturam Azo.de fideicom.ꝙ ſi quis fecit legitimare
filium ſuum baſtardum, eum inſtituendo hæredem,
cum tamen legitimatio eſſet inualida, ꝙ nō valet in-
ſtitutio, & hæreditas pertinet ad venientes ab inte-
ſtato,& non fiſco; & tamen ibi non erat erratū in cō
iunctione naturali filiationis; quia in veritate erat fi
lius ſuus ſpurius,ſed fuit erratum ſuper validitate le
gitimationis,& tū vitiatur inſtitutio.ſequitur Dec.in
conſi.462.in col.1.vnde ex his inſurgere videtur con
cluſio, ꝙ dictū remedium nullo modo cōpetere poſ-
ſit dicto Domino Fabio.

11 ¶ Secundo dicitur, quod † dicta legitimatio red-
ditur ſubreptitia, quia Comiti Palatino expreſſum
nō fuerat per dictum dominum Baptiſtam ad cuius
preces impetrata fuit, quæ exprimere debebat,quæ
ſi narrata fuiſſent, prout factum non extitit, vtique
reddidiſſent ipſum Comitem ad dictam legitimatio-
nem non concedendam, aut ſaltem difficiliorem, c.
ſuper literis,de reſcrip.Cur.iun.in conſil.125.colum.
8.vbi dicit, quod taciturnitas vitiat legitimationem
ſi taceantur ea, quæ reddidiſſent Principem diffici-
liorem ad eam concedendam. Alex.in conſi.60.col.
fi.vol.2.vbi ait,quod ſi ſit narratum filium eſſe natu-
ralem, cum ſit ſpurius,legitimatio eſt nulla, etiam ſi
in reſcripto legitimationis ſit clauſula,non obſtante.
§.fi.in aucten.quib.mod.nat.effi.ſui. ſequitur Ruin. in
conſi.158.num.9.vol.1.

12 ¶ † Sed in caſu præſenti non fuit expreſſum dicto
Comiti, ꝙ huiuſmodi feuda ſint antiqua,ergo legiti
matio ſubreptitia; ita in terminis dixit Ruin.in con-
ſi.36.nu.13.verſi.de ſubreptione,volum.1. vbi inquit,
quod ſi Princeps ſciuiſſet feudum eſſe antiquum, &
non acquiſitum per eum, qui legitimationem pete-
bat, aut non legitimaſſet,aut non ita faciliter in præ
iudicium agnatorum,quibus ex antiquis inueſtituris
ius iam erat quæſitum in ſpe conſiderabili. Gozad.
in conſi.26.nu.41.verſi.12.Calde.in conſi.1.in titu.de
feud. Et etiam redditur ſubreptitia: quia vltra quod
non fuit narratum dicta feuda eſſe antiqua,etiam ex
preſſum non fuit, quod erant agnati, & filij eorum,
qui per mortem ipſius D.Baptiſtæ in illis feudis ſuc-
cedere debebant; quod ſufficere videtur ad red-
dendum prædictam legitimationem ſubreptitiam.
Brun.in conſi.15.col.pen.in fi. Pariſ.in conſil.12. nu.
220.vol.2.in conſi.23.nu.150.vol.1.& Soc.iun.in con
ſi.81.nu.51.cum ſequenti vol.3. Cum igitur iſtæ qua
litates narratæ non fuerint,ſequitur,ꝙ ex defectu vo
lūtatis Comitis prędicti ruit dicta legitimatio, quæ
voluntas in omni actu requiritur.l.multum.C.ſi quis
alteri vel ſibi.

¶ Nec obſtat ſi dicatur, quod immo demonſtratū
fuit dicta feuda etiam antiqua eſſe ex expreſſione fa
cta, quod extabant agnati,quod ſufficere videtur, vt
per Aret.in conſi.pen. col.pen.quia reſpondetur, ꝙ
dicta narratio ſufficere non videtur; quia iſta ſtare ſi
mul poſſunt, quod facta fuerit dicta mentio, & ta-
men ꝙ feuda non fuerint antiqua ſed noua, tanquā
conceſſa duobus fratribus a Cæſare,vel a Ducibus,
in quibus locum haberet ius accreſcendi, iuxta not.
per Rui.in citato conſi.36.nu.13. vol.5. verſic.

¶ Vlterius dicitur etiam ſubreptitia,quia non fuit
expreſſum Comiti Palatino de numero agnatorum,
quę taciturnitas reddit dictam legitimationem ſub-
reptitiam, vt per Pariſ.in conſi.23.nume.151. vol.1.

¶ Tertio quod ea non valeat, alio ex capite demō-
13 ſtratur; † Quoniam ad eam deuentum fuit abſque
conſenſu directi domini & immediati illorum feudo
rum,de quibus agitur, & ſic Illuſtriſſimi D. Ducis
quo

quu talia feuda fuerunt alias recognita per dictũ do-
minum Baptiſtam, & alios eius fratres & progenito
res, qui tamen conſenſus requiritur, vt per Soci.in
diſputatione ſua incip. Comes Palatinus, & in alia
incip. Mediolanenſis. Card. Alex: in c. per venerabilẽ,
§. q autem nu. 61. qui filii ſint legi. Alex. in conſi. 60.
nu. 2. in 2. vol. Roſel. in tract. legit. in pen. par. num. 24.
Curt. Sen. in conſi. 65. nu. 16. & 73. nume. 22. Matt. de
Laude. in tract. de Prin. verſic. 59. Affli. in deciſ. 128.
Ruin. in conſi. 36. nu. 18. vol. 1. & in conſi. 11. nu. 13. vo
lu. 5. Alci. in conſi. 206. nu. 5. Neuiza. in conſi. 99. nu. 5.
Soci. Iun. conſi. 100. nu. 21. vol. 2. & 126. nu. 22. volum.
3. Iaſ. in conſ. 70. col. 3. verſi. confirmo, volu. 8. Cepha.
in conſi. 23. nu. 78. dixi alias in conſi. 88. nu. 26. volum.
1. Quam partem vti * communem ſequuti ſunt Ca-
tel. Cot. in memo. ſuis in verbo legitimatus. limita. 3.
Boſ. io tract. ſuo in tit. de Prin. nu. 185. & magis rece
ptam Soc. Iun. in conſi. 95. nu. 98. volum. 3. Nec obſt.
q Illuſtriſſimus Dominus Dux ſtatum ſuum in quo
ſunt dicta feuda recognoſcat a Cæſare; quia reſpon
detur, q & ſi dubitationem hoc non recipiat, tamen
requiritur eius conſenſus, vt per Cur. Sen. in d. conſ.
65. col. 13. dum voluit, legitimationem quorundã fa
ctam a Cæſare etiam ad feuda & dignitates, non vale
re reſpectu feudorum recognitorum ab Illuſtriſſimo
Duce Mediolani ſine eius cõſenſu. Boſ. vbi ſupra. vbi
ſimiliter tradit, q quãuis Cæſar in terris Imperii etiã
infeudatis poſſit legitimare, tamen hoc ſibi locũ nõ
arrogat, quo ad feuda ſine licentia Ducum & feuda
tariorum, quibus acquiruntur feuda ob finitas gene-
rationes. nã non poteſt dominus directus apponere
manus ad iura domini vtilis inferioris. Alex. in d. con
ſi. 60. & Alcia. in citato cõſi. 206. nu. 6. Soc. iun. in alle
gato conſi. 95. nu. 98.

¶ Quibus tamen non obſtantibus, quæ vere non
obſtant, contraria ſententia eſt de iure verior, vide-
licet dictũ D. Fabium omnino immittendum eſſe, &
immitti debere virtute dictæ l. fi. in poſſeſſionem ſeu
quaſi dictorum bonorum feudalium, de quibus agi-
tur, ſtante dicto teſtamento in quo ipſe inſtitutus eſt
hæres vniuerſalis, & legitimatione ſubſequuta. quod
demonſtratur ex ſequentibus præmittẽdo prius vnũ,
24 quod in iure caret omni dubitatione, videlicet † q
ſicut ſupremus Princeps poteſt naturales, vel filios
ſpurios per reſcriptum legitimare. §. illud vero, in au
cten. quib. mod. nat. effi. ſui. Doct. in c. per venerabilẽ,
qui filij ſint legit. in l. Gallus. §. & quid ſi tantum. ff. de
lib. & poſth. quamuis iſtud ſit de reſeruatis Principi.
Pariſ. in conſ. 9. nu. 82. vol. 2. ita etiam id facere poteſt
Comes Palatinus virtute facultatis ſibi communica
tæ a ſupremo Principe, vt tradit Bal. in l. 1. ff. de tut.
& cur. dat. ab his. Pau. & alij in d. §. & quid ſi tãtum.
Dec. in conſi. 55. colũ. 2. ver. ſed prædictis. & in conſil.
462. col. 1. Pariſ. in conſi. 1. in prin. vol. 2. conſil. 2. 3. 4.
& 5. in princ. vol. eod. Ruin. in conſi. 82. col. 1. vol. 3. &
in conſi. 109. num. 2. vol. 3. Ceph. in conſi 23. nu. 18. vo
lu. 1. Ita quod legitimatus a dicto Comite habẽte po
teſtatem dicitur legitimatus ab Imperatore dãte po
teſtatem, cum auctoritate imperiali id faciat. l. 1. §.
omnia noſtra. C. de vete. iur. enuc. tradit Bal. in d. l. 1.
poſt glo. ibi. quo ſtante pro fundamẽto intentionis di
25 cti D. Fabij, dico † q eum ipſe fuerit inſtitutus hæ-
res vniuerſalis in teſtamento D. Baptiſtæ, quod qui-
dem nõ eſt abolitum nec cancellatum, nec in aliqua
parte ſuſpectum, quod virtute dictæ l. fi. immitti de-
bet in poſſeſſionem ſeu quaſi dictorum bonorum, iu-
xta dictam l. vbi * communiter doct. d. cunt q ſi hæ-
res ſcriptus oſtendat teſtamentum non abolitũ neq;
cancellatũ poteſt vti remedio d. l. fi. Dec. in conſil. 84.
16 in princ. in conſi. 218. col. 1. in conſi. 225. in princ. vbi
etiam inquit † hoc procedere ſi teſtamentum non ſit
publicatum, vt not. Bal. in l. quæſtionem col. 4. verſic.
ſi quæris. C. de fideicom. Idem Deci. in conſil. 467. in
prin. & Soc. Iun. in conſi. 475. col. 1. Cur. iun. conſi. 92.
in princ. & Soci. Iun. in conſi. 75. nu. 11. vol. 1. cuius le
gis virtus locum etiam habet in bonis feudalibus, vt
ibi per Dec Io. Andr. in add. ad Spec. in tit. de teſta. §.
1. in fi. Gozad. in conſi. 7. col. 1. nu. 5. 10. & 15. & Alcia.
in conſi. 16. in fi. & in legitimatis inſtitutis, vt volue-
runt Rui. in conſi. 87. col. fin. vol. 3. Gozad. in conſi. 6.
col. fi. & Pariſ. in conſi. 11. vol. 2. data validitate legi-
timationis.

17 ¶ Similiter non habet obſtare ſi dicatur, † q bene
ficium d. l. locum ſibi non arrogat in inſtituto ſub cõ
ditione, vt volunt ibi Cyn. in 5. q. & Zucard. nu. 261.
vt fuit in terminis noſtris inſtitutus dominus Fabius,
qui reperitur hæres ſcriptus ſub conditione cum ca-
18 pax fuerit; quo caſu reſultat, † q ea quę ſunt in con
ditione, nihil ponunt in eſſe. l. ſi quis ſub conditione.
19 ff. ſi quis omiſ. cau. teſta. quia reſpõdetur † q dicta in-
ſtitutio, quæ eſt valida. vt per Doct. in l. Gallus. §. in-
ſtituens. ff. de lib. & poſthu. Bal. & Imo. in l. ſi quis hæ-
res inſtituatur. ff. de hæred. inſti. Ang. in conſi. 223. co-
lum. 2. Soci. in conſi. 251. nu. 9. Gozad. in conſi. 21. co-
lum. 2. Iaſ. in conſi. 123. col. 5. in princi. vol. 4. in l. Gal-
lus. §. & quid ſi tantum, col. antepen. de lib. & poſth.
Aret. in conſi 143. col. 5. in princ. & Curt. iun. in conſi.
84. nu. 3. vbi aſſerit hanc eſſe veram & * communem
concluſionem, effecta fuit pura ante mortẽ dicti D.
Baptiſtæ teſtatoris per legitimationem dicti domini
20 Fabii factam ad preces eiuſdem domini teſtatoris; †
quo caſu perinde eſt ac ſi pure facta fuiſſet. l. fi. §. fi. ff.
de lib. & poſthu. Pariſ. conſi. 2. nu. 17. vol. 1. conſi. 46. nu
me. 45. vol. 4. conſi. 22. nu. 74. vol. 3. cum retrotrahatue
ad diem dictæ inſtitutionis, ſecundum Ange. in l. his
verbis. §. interdum. ff. de hæred. inſti. Imol. in l. ſi alie-
num. §. in extraneis. ff. eo. titu. Rui. in conſi. 69. num. 7.
vol. 3. Pariſ. io conſi. 1. nu. 30. vol. 2. Pro qua ſentẽtia
facit ſecundum prædictos patres deciſio Bart. * com
muniter recepta in l. ſecunda in princ. col. 3. ver. item
21 quæro. ff. de vulg. & pupil. † vbi ſubſtitutio pupillaris
facta filio naturali conualidatur poſt mortem patris,
ſi de eius conſenſu legitimetur, ea ratione; quia re-
trotrahitur. Facit etiam quod dixit Natta collega
meus in l. hac conſultiſſima, §. ex imperfecto. nu. 105.
22 C. de teſtã. vbi dicit, † q ſi pater facit teſtamentũ in-
ter naturales vel ſpurios imperfectum, licet huiuſmo
di teſtamentum non teneat propter incapacitatẽ in-
ſtitutorum, tamen ſi poſtea faciat eos legitimare, te-
ſtamentum reconualeſcit; quia legitimatio trahitur
retro ac fingit medio tempore non fuiſſe ſpuriũ vel
illegitimum, l. fi. ff. de nat. reſti. §. illud, in authen. qui-
bus mod. nat. effi. ſui

¶ Non obſtant modo allegata in contrarium; quia
primo argumento reſpondetur, q quaſi poſſeſſio fi-
liationis ſatis probata fuit nedum ex nominatiõe ſo
la ipſius D. Fabii, ſed etiam per inſtitutionẽ, vt in ter-
minis decidit Butr. poſt Imol. in capitulo tranſmiſſæ
qui filii ſint legit. vbi dicit, q licet † aſſeueratio facta
24 in teſtamento, & nominatio, de filio nõ probet eum
eſſe filium, tamen illud procedit in legatis, non autẽ
in inſtitutione hæredis. ſequitur Gozad. in conſi. 13.
nu. 7. vol. 5. Pariſ. in conſi. 13. num. 29. vol. 2. Ruin. in
conſi. 53. nu. 6. vol. 5. & in conſi. 36. num. 6. vol. 1. Ceph.
in conſi.

in conſi.48.num.15.Verum,quia ſunt uõnulli, qui nõ
aſſentiunt huic ſententiæ, ideo alio modo reſponde
tur. Et dicitur, † ꝙ probatur ipſa filiatio ex nomina
24 tione, inſtitutione, & legitimatione ipſius domini
Fabii,vt probatur ex not.per Alex.in conſil.88.num.
7.volum.7.vbi inquit, ꝙ inducitur præſumptio filia-
tionis cui ſtandum eſt donec contrarium probetur,
quando pater adulter impetrauit legitimari ſpuriũ,
aſſerens illum filium ſuum; quia talis nominatio &
aſſertio non eſt enunciatiua, ſed confeſſionaliter &
aſſertiue facta.Gozad.in citato conſi.13.nu.44. & 52.
25 Iaſ.in conſi.106.col.prima volum.1.vbi ait, † ꝙ quan
do aſſeueratio vel cõfeſſio patris de filiatione filii fit
principaliter, & propter ſe, tunc conſtituit filium in
quaſi poſſione filiatiõis donec contrarium probetur,
per l.fin.ff.de proba.idem Iaſ.in conſi.125.col.2. vol,
4. Pariſ.in conſi.10.nu.44.& ſequenti vol.2. & in con
ſi.13.num.6.vol.eod.Rui.in conſi.36.nu.6.volu.1. vbi
tradit probationem filiationis induci ex eo.ꝙ teſta-
tor inſtituit Rogerium tanquã filium, & illum etiam
tanquã talem legitimauit,vt in terminis cõcludit An
cha.in conſi.206.col.pen.Sed in caſu præſenti omnia
iſta interuenerunt, & concurrerunt,ergo inficiari nõ
poteſt quin probata dicatur iſta quaſi poſſeſſio filia-
tionis. Quod etiam probatur ex * communi conclu-
26 ſione, quæ habet † ꝙ etiam ſola nominatio cõſtituit
quem in quaſi poſſeſſione filiationis quando facta eſt
in actu, qui magis filio quã extraneo cõueniat. Bart.
in l.quod Senatus.§.idẽ per contrariũ.ff.de lib. agno.
Sed in caſu de quo agitur, nominatio filiationis eſt
facta in impetratione legitimationis domini Fabii,
qui actus magis conuenit filio quam extraneo,vt per
Soc.in conſi.65.in prin.vol.3.vbi dicit, ꝙ ſatis vide-
tur probata filiatio ex eo quod pater nominat quem
in filium, & illum legitimari fecit ut filium; quia iſte
actus non eſt proportionabilis extraneo.& cũ eo trã-
ſit Pariſ. in conſil.10. nume.62. vol.2.& in conſil.13.
num.5.vol.eod.Iaſ.in conſi.125.col.8. vol.4. & tanto
27 magis id dicendum venit in terminis noſtris,† vbi cõ
currunt plures nominationes,quas conſiderant Pa-
riſ.in conſi.10.nu.56.vol.2.& in conſil.13.nu.6. volu.
eod.& Dec.in conſi.54.col.2.Vnde ex iſtis ſimul ſal-
tem iunctis concludendum eſt,nullam ſupereſſe dif-
ficultatem quin filiatio probata ſit.cum paſſim a le-
gum verticib.admittatur, ꝙ ex nominatione cũ aliis
cõiecturis probatur filiatio.Corn.cõſi.1.litera.q.vol.
3.Doct.* cõiter in c.per tuas,de proba.Pariſ.in conſi.
10.nu.51.in fi.vol.2.& nu.76. Gozad.conſi.13.nu.53.
Alcia.in tract.de pręſump.in 3.regula præſump. 38.
& Ceph.in conſi.137.nu.8.

¶ Nec obſtat, ꝙ in deciſoriis non ſufficiat quaſi
28 poſſeſſio filiationis; quia reſpondetur, † ꝙ contra-
rium tenuerunt Corn.in cõſi.1.col.10.ad fi.verſi. nec
obſtat, vol.3.Alex.in conſi.51.col.2.vol.1. Feli. in c.
per tuas,de proba.Pariſ.in conſi.10.nu.110.vol.2.Ca
ſtren.in conſi.391.col.fi.vol.2.Calca.in conſi.8. col.3.
& in conſi. ſequenti col.1.& hanc dixerunt eſſe * cõ-
munem Fulg.in l.nõ epiſtolis,& in l.non nudis. C.de
proba.& Dec.in conſi.54.col.pen.& Craue.in conſil.
249.col.3.in fi.vbi dicit magis communem eſſe, tra-
29 ctatum ſufficere ſi legitime probetur.

¶ Secundo reſpondetur † ꝙ ex quo ſumus in ma-
teria poſſeſſoria, in qua leuiores probationes ſuffi-
ciunt.Bart.in l.1.colum.2.C.quo. bono.in l.ij.§.fin.in
princ.C.vbi in rem actio.Dec.in conſi.56.colum.1.&
in conſi.252.col.2.ver.reſtat.Maran.in ſuo aureo Spe.
cu.in 4.par.in 9.diſtin.nu.43.Craue.in conſil.158.nu.
12.& in terminis noſtris Goza.in conſi.12.col.2.ver
quib.tamen non obſtantibus,ꝙ ſufficit quaſi poſſeſſio
filiationis etiam in deciſorijs, licet non in petitorio.
Alex.in conſi.51.col.ij.ver.& magis,volu.1.vbi dicit,
ꝙ talis quaſi poſſeſſio filiatiõis ſufficere debet in poſ
ſeſſorio, in qua non requiruntur ita plenæ probatio
nes ſicut in petitorio.Bal.in cõſi.180.vol.3. vbi ait ꝙ
qñ agitur de ſucceſſione,quis debet ꝓbare ſe talẽ; &
quod nõ ſufficit probare quaſi poſſeſſionẽ,quia in de
ciſorijs petitorij nõ ſufficit poſſeſſoriũ niſi iuris præ-
ſumptione approbatũ; ergo ſecus ſentit in poſſeſſo-
rio.Idem dixit Alci.in tract.de præſump.in 3. regula
præſumpt.37.nu.5.Ceph.in conſi.137.nu.6.

¶ Tertio reſpondetur huiuſmodi concluſionem ſi
30 bi locum non vendicare † vbi cõcurrunt plura admi
nicula,vt in caſu noſtro,prout ſupra dictum fuit; ita
Iaſ.in d.l.neque profeſſio,col.2.C de teſta. Gozad.in
conſi.13.nu.53.Bal.in d.c.per tuas, col.3.Dec.in cita
to conſi.54.colum.fi. Craue.in allegato conſi.249.nu
me.3.Alcia.in d.præſumptione,37.& Ceph.in citato
conſi.137.num.8.

¶ Pariter non obſtat,ꝙ licet admittatur iſta quaſi
poſſeſſio filiationis in filiatione iuſta,nõ tamẽ in ſpu-
rijs vel vulgo quæſitis; quia reſpõdetur contrarium
eſſe de iure verius,vt in terminis dixit Gozad.in cõſ.
13.nu.47.& 55.per tex.in l.filium diffinimus.ff.de his
qui ſunt ſui vel alie.iur.Alex. in addi.ad Bart.in l.j.§.
ad quæſtionẽ.ff.de quæſt. Bal.in l.vulgo.ff.de ſtat.ho-
mi.Cor.in conſi.1.col.10.verſi.& modo,& col.11.ver
ſi.ſuper alio,vol.3.Iaſ. in conſil.125.col.2.& ſeq. vol.
4.Ancha.in conſi.225.col.pen.in fi.quem ſequitur Pa
riſ.in conſi.10.num.35.& 71.vol.2.

¶ Secundo dicitur, ꝙ dictum Ang.in contrarium
allegatũ videtur procedere inſpecto iure Ciuili, quo
31 tales filij nihil penitus habere debent, † ſecus de æ-
quitate Canonica,quæ illis tribuit alimenta,c.cũ ha-
beret,de eo q̃ duxit in vxo.quã pol.per adult.& ideo
iſto reſpectu videtur,ꝙ etiã in filijs ſpurijs quaſi poſ
ſeſſio filiationis debeat cõſiderari;ita Deci.in d.c.per
tuas,col.2.verſi.& per hoc.quẽ ſequitur Gozad.in ci
tato conſi.13.nu 47.quod quidẽ ius canonicũ ſerua-
tur etiã in prato Cæſaris,vt per Ang.inſt. de iur. nat.
gen.ciuili.in prin.vbi inquit,ita conſuluiſſe, & hanc
eſſe magis * cõem Docto.ſententiam firmat Pariſ.in
conſi.64.col.2.vol.3.quem ſequutus ſum in conſi. 74.
nu.47.vol.1.necnon & Alcia.in conſi.pen.

¶Non obſtat denique ꝙ contra iſtam quaſi poſſeſ
ſionẽ filiationis militet omnis præſumptio iuris per
32 notata in d.l.miles.§.defuncto.quia reſpondetur,† ꝙ
notata in d.§.ceſſant in terminis noſtris, vbi iſta An
drieta tempore cõceptionis dicti D.Fabij erat vidua
iam nõnullis annis,licet illũ pepererit poſtq; nupta
fuerit illinc ad certum tempus, infra quod habita ra
tione ad matrimonium contractum cum Ioanne Ma
ria non potuiſſet habere filium; quo caſu ſicut qñ fi-
lius eſt natus,& conceptus ex coniugata abſente ma
rito ceſſat diſpoſitio dicti §.defuncto.Dec.in d.c. per
tuas, col.2.ver.ſecundus caſus.Goza.in conſi.13.nu
46.vbi inquit, quòd abſentia mariti tempore conce-
ptionis,vel impotentia coeundi, facit vt recedatur a
præſumptione.l.filium diffinimus,de his qui ſunt ſui
vel alien.iur.& quod verum eſt dicere quod filius ſit
natus ex adulterio.Pariſ.in conſil.10.nume.78. volu.
2.ergo eodem modo dicere debemus,quod ſi domi-
nus Fabius fuit conceptus multo antequam Andrie-
ta eius mater matrimonio ſe copulauerit, quod ceſ-
ſare debet præſumptio dicti.§.defuncto, vt per An-

cha.in citato conſi.215 Pariſ.in citato cōſil.10. nu.
35.necnoo Alex.in conſi.88.nu.9.vol.7.& Cor.in cō-
ſil.1.litera q.vol.5.vbi multum conſiderat tempus di
ctæ conceptionis.

¶ Non obſtat quod dicta legitimatio vti ſubrepti
tia non valeat, qunniam narratum non fuit Comiti
Palatino, ꝙ dicta feuda eſſent antiqua, quæ qnalitas
ſi expreſſa fuiſſet, Comitem prædictū retraxiſſe a di-
cta legitimatione, vel ſaltem eū difficiliorē reddidiſ-
ſet; quia reſpondetur ꝙ in precibus porrectis dicto
Comiti fuit facta mentio, ꝙ ipſe dominns Ioannes
Baptiſta carebat filiis legitimis, & naturalibus, & ꝙ
habebat fratres & agnatos, ex quibus verbis fuit cer
tificatus dominus Comes ꝙ dicta feuda erant anti-
qua. nam dicta expreſſio ad alium finē facta nō fuit,
niſi vt demonſtraretur dicta feuda antiqua; cum in
feudo nouo dicta expreſſione neceſſaria non fuiſſet;
quia in eo non ſuccedunt agnati, ſed tantum deſcen
tes.cap.1.de feud.ſucceſ.Dec.in cōſi.39n.col.3. Cur.
Sen.in conſi.51.col.1.in fi.vbi aſſerit hanc eſſe * com
33 munem. Et ideo videmus † ꝙ ſi duo fratres accipiūt
feudum nounm pro ſe & deſcendentibus in infinitū,
tale feudum oon poteſt tranſire ad tranſuerſales, &
filios alterius fratris c.1.§.boe quoque.de ſucceſ.feu.
Gozad.in conſi.11.in princ.& Rui.in conſil.12.num.
2.vol.1.Alci.in conſi.160.nu.23.Igitur videtur quod
dicta impetratratio non fuit ſubreptitia.

¶ Non obſtat, ꝙ licet fuerit facta mentio de agna
tis, tamen per hæc non dicitur certificatus Comes,
ꝙ feudum eſſet antiquum, ex rationibus ſupra addu
ctis; quia reſpondetnr, ꝙ licet ius accreſcendi locū
habeat in feudo nouo conceſſo a Cæſare, vt per Rui.
in d.conſi.36.Iaſ.in conſi.1.col.5.in prin.vol.3.& Go-
zad.in conſil.26.nu.37. vel a Ducibus & Marchioni-
bus, vt per Soci.in conſi.66.nu.13.vol.3.Iaſ.in cōſil.
236.colum.8.vol.4.& Pariſ.in conſi.16.num.7.vol.4.
tamen id procedere poteſt, vbi dominus Comes Pa
latinos notitiā habuiſſet, ꝙ ipſi fratres de nono fuiſ
ſent inueſtiti a Cæſare, vel a Duce: quia tunc ratio
ne huius ſcientiæ veriſimiliter potuiſſet cogitare ta-
le feudum nouum, in quo potuiſſet inter eos locū ha
bere ius accreſcendi, ſecus vbi nullam notitiam ha-
buiſſet de tali inueſtitura, vt in caſu ooſtro; quia tūc
non poteſt dici, ꝙ Comes Palatinus cogitauerit de
feudo nono, in quo potuerit habere locum ius accre
ſceodi. Imn ꝙ totum contrarium in mēte habuerit,
34 † cum regulariter in feudis non habeat locū ius ac-
creſcendi, vt per Pariſ.in d. cōſi.16.col.1.& idco ma
gis præſumendum eſt ſtante dicta expreſſione, ꝙ ex-
tabant fratres & agnati, quod habuit conſideratio-
nem ad feuda anriqua, quam nnua; cum ex regula-
ri natura feudorum in feudo nouo agnati non ſucce
dant, vt dictum fuit; nec ſimiliter habeat locum ius
accreſcendi.

¶ Similiter reſpnndetur ad conſilium Soc.Iun.95.
dnm vult, ꝙ poſſit concedi feudum oouum, in qno
ſuccedant agnati vſque ad certum gradum, & ideo
quod Comes in legitimatione feudi, in cuins impe-
tratione facta fuit mentio de agnatis, cogitauerit, ꝙ
feuda eſſent noua, & conceſſa cum tali qualitate, ꝙ
agnati poſſint ſuccedere vſque ad aliquem gradum;
quia dicitur, ꝙ Comes cōſiderationem habuerit ad
35 ea † quæ frequentius accidunt, iuxta cumulata per
Barb.in l.cum acutiſſimi nu.55.C.de fidei com. & ad
ea quæ regulariter accidnnt, videlicet, ꝙ vbi fit mē
tio de agnatis in impetratione legitimarionis ad feu
da, ꝙ illa ſint antiqua, in quibus ſuccedunt agnati, nō
antem ad regularem naturam feudi noui, ex quo nō
admittuntur ipſi agnati, ſed deſcendentes.

¶ Nec ſuffragatur ꝙ imo dicitnr ſubreptitia; qnia
ſaltem expreſſum nō fuit dicto Comiti quot agnatos
numero babebat dictus dñs Baptiſta, quia reſpōde-
tur, ꝙ dicta expreſſio non fuit neceſſaria, ſed ſatis
fuit narrare Comiti & eū certificare, ꝙ habebat agna
tos, vt per Aret.in conſi.pe.col.pen.in fi.vbi dicit, ꝙ
legitimati per Principem ſpecialiter ad feuda, ad il-
la admittuntur quando eſt facta mentio de agnatis,
qui poſſunt ſuccedere, vel ſaltem quando apparet
Principem fuiſſe certificatū de talibus agnatis, alias
ſecus, & ſic Aret.vult ꝙ ſufficiat facere mentionem
de agnatis in genere abſque ꝙ deueniatur ad ſpecifi
cationem numeri perſonarum. idem voluit Calder
in conſi.1.in tit.de feudis, vbi ſolum conſiderat im-
petrationem eſſe ſubrepritiā, eo quia nō fuerat facta
mentio, ꝙ extabant deſcendentes de prima proge-
nie, & non dicit, ꝙ ſpecificari debet numerus deſcen
dentium, Gozad.in conſi.26.Ceph.in conſi.137. Iſer.
in c.naturales, & ibi Affli.ſi de feu.fue.cōtr. inter do.
& agna.vbi tantum dicuat de agnatis in genere.

¶ Vlterius dicitur dictā legitimationē nō eſſe ſub-
reptitiam propter taciturnitatem nominum agnato-
rum; qm̄ ſi etiā facta fuiſſet expreſſio ipſorū, quæ eſt
tantum trium perſonarum, videlicet duorum fratrū,
& vnius nepotis, ea non retraxiſſet dictum Comitē
a præmiſſa legitimatione, nec eum magis difficilem
reddidiſſet, cum paſſim videamus, ꝙ tam a Cæſareo
culmine, Ducibus & Marchionibus, quam a Comiti-
bus Palatinis concedūtur legitimationes nō in præ-
iudicium trium, ſed multo plurium; quo caſu cum
dictus Comes ſi ſciuiſſet talia nomina non prætermi
ſiſſet facere dictā legitimationem, certe ſequitur, ꝙ
legitimatio ipſa non poteſt dici ſubreptitia, iuxta on.
per Doct.in c.ſuper literis, de reſcript.Goaad.in cō-
ſi.71.nn.10.& in conſi.85.nu.23.

¶ Item reſpnndetur, quod ſaltem negari non po-
teſt quin arduum; iuris ſit dubium, ao requiratur no
minatio in ſpecie agnatorū, & numerus, quo caſu †
36 cum requiratur altiſſima indago, non debet impedi
ri miſſio in poſſeſſionem ſeu quaſi requiſita per dictū
dominum Fabium ſeu differri, ſed in iudicio petito-
rio dicta quæſtio reſeruari ſicut differtur propter du
bium facti, quando altiorem requirit indaginem.l.
2.C.de edic.diui.Adr.tol. † quoniam quæſtio iuris du
37 bia æquiparatur dubio facti, vt probatur ex notatis
per Bal.in l.cum prolatis, de re iud.& in l.cum pro-
ponas.C.de reb.cred.vbi dicit, † ꝙ ius dicitnr certum
38 quando de illo conſtat ex ſola apertura librorum.l.
2.ocillæ.C.de furt.& ꝙ ſecus eſt vbi ſunt rationes, &
opiniones hincinde, quo caſu ſecundū eum † ſuper
39 quæſtione iuris, noo minus poterit fieri compromiſ
ſum, quam ſuper quæſtione facti; ita in terminis le-
gitimationis, & in cauſa poſſeſſoria concludit Ruin.
in conſi.87.col.fi.vol.3.

¶ Non obſtat, ꝙ legitimatio facta de feudo in feu
dato ab inferiore recognoſcente Cæſarem in dñm di
rectū, non valet ſine conſenſu dñi inferioris; quia plu
ribus mndis reſpondetur. Et primo, ꝙ contra opinio
nem Sali.& aliorū multi tenuerunt, vt per Cur. iun.
in conſi.1.nu.30.verſi.ad iſtud.vbi inquit huiuſmodi
legitimationem valere, cum per eam non tractetur
de priuando dominum inferiorē, cum legitimati re
maneant vaſalli ipſorum dominorum, inferiorū; ſed
ſolum ab eis remoueatur obſtaculum, quod impedie
bat eis ſuccedere, quod reſultat ex conſuetudine feu
dorum.

dorum, & ſic de iure poſitiuo, cui ſine dubio potuit
derogare Comes Palatinus habens auctoritatem a
Cæſare legitimandi ad ſeuda, ꝙ probatur. per glo.
& omnes in c.1.§.naturales, ſi de feu.ſue.contro.in-
ter dom.& agn.vbi ſatentur, ꝙ Imperator poteſt ha
bilitare naturales & ſpurios, quib.non habilitatis po
tuiſſet feudũ reuerti ad dominum inferiorem, quan-
do alii nõ adeſſent legitimi ſucceſſores. Idem Curt.
in conſi.157.num.24.vbi dicit, ꝙ velle reſtringere di
ctam glo.in c.naturales, vt ſolum procedat in feu-
dis immediate ſubiectis Imperatori, eſt nimia re-
ſtrictio, nulla concludenti ratione probata; & quod
dictum Sali.poteſt ſaluari conſiderata poteſtate or-
dinaria Imperatoris, ſecundum quam deberet legi-
bus viuere, & ius alterius nullo modo lædere; non
autem conſiderata poteſtate abſoluta Cæſaris. Ale-
xan.in conſi.ſecundo nu.56.vol.ſecundo verſi.nõ ob-
ſtat quod habetur, vbi dicit ſpeciale eſſe in feudo vt
naturales non ſuccedant, ne fiat præiudicium domi
no feudi, & deinde ſubdit gl.ibi velle, ꝙ dictũ c.locũ
non habeat ſi expreſſe non fuerit legitimatus ad feu
dũ, & ſic appareat, ꝙ ſuperior voluit præiudicare do
mino feudi. & Alex.ſequitur Rui.in conſi.105. nu.5.
vol.3. Alcia.in conſi.171.nu.4. vbi dicit opinionem
Sali.periculoſam; quia eſt contra mentem glo.& ce
terorum ſcribentium in d.c.naturales.

¶ Secundo reſpondetur, ꝙ dicta opinio etiã ſi eſ-
ſet vera, a qua tamen in iudicando non eſt receden
dum, cum ſit cõis, limitatur vt locum habeat quando
dominus immediatus hoc allegaret; quia facultas
de hoc opponendi; non competit tertio, quia quæ
in fauorem alicuius inducuntur, habent tacitam cõ
ditionem ſi ei placuerit.l.2.ff.de lege cõem. quã ad
hoc allegat Raph.in l.ſi ſponſus.§.ſi quis rogatus, de
40 dona.inter vir.& vxo. Probatur ex alio; † nam licet
contractus bonæfidei cui dedit cauſam dolus, ſit nul
lus ipſo iure.l.eleganter, in prin.ff.de dolo, tamẽ hoc
intelligitur ſi ille in cuius fauorem contractus annul
latur, velit & declaret velle.glo.& Bar.in d.l.elegan
ter.Et ideo ex his inquit Rui.in conſi.85.nu. 6 vol.3.
quod licet Comes legitimando præiudicare non po
tuerit clerico, cui ex vulgari tempore legitimatio-
nis iam erat delata hæreditas, tamen illud eſt verũ,
ſi clericus impugnet & de nullitate dicat; ſed vbi nõ
contradicit, vel non declarauit velle, quod non va-
leat interim valet cum effectu. idem Rui. in conſil.
41 93.num.6.vol.eod.vbi ait, quod quamuis † legitima
tio in qua non eſt facta mentio filiorum legitimorũ
ſit nulla ipſo iure, tamen hoc eſt verũ, ſi filii decla-
rant velle eam non valere, & non prius, per ea quæ
dixit in citato conſi.85.nu.6. Pro iſta opinione etiã
facit, quod dicitur de alienatiõe feudi facta ſine cõ
ſenſu domini, quæ & ſi ipſo iure nulla ſit, tamẽ hoc
intelligitur domino volente & non aliter, per l. ſe-
cundam.C.de iure emphy.Dec.in conſi.140.col.ſecũ
42 da, vbi dicit, ꝙ ſi in feudo dictũ fuit † ꝙ reuertatur
ipſo iure ad dominum, intelligitur.ſi dominus vult,
& hoc petiit. allegat Bal.in l.fi.in fi.C.de reuoc.do-
na.Alex.in conſi.173.circa fi.vol.ſecundo vbi ait, nõ
43 eſſe verum † quod de iure communi per alienationẽ
factam irrequiſito domino priuetur emphyteota ip-
ſo iure, ſed ſolum domino volente.l.ij.vbi not. Bar.
C.de iure emph.& ꝙ iſta exceptio ab alio quã a do-
mino opponi non poteſt; vt ꝑ Bar.in l.ij.ff.de excep.
rei iud.Abb.in conſ.67.col.ij.vo.ij.& Ceph.in conſil.
133.nu.95.& in terminis noſtris ita voluerũt Pariſ.ĩ
conſ.j.col.pe.in fi.in ij.vol.& Alci.in conſi.171.nu.5.

¶ Vlterius dicitur, ꝙ in caſu noſtro apparet de cõ
ſenſu dñi inferioris reſpectu dictorũ feudorũ ſitorũ
in dñio ſuo, qui ſufficere videtur, etiam ꝙ interuene
44 rit ex poſtfacto; quia nulli dubium eſt, † ꝙ dñs dire
ctos feudi reſpectu iuris ſui & intereſſe poteſt cõſen
tire, ꝙ feuda tranſeant ad alias perſonas, ad quas de
ſui natura non tranſirent.c.1.§.hoc autẽ, qui feud. da
45 re poſſ. † etiam ſi conſenſus ſit adhibitus ex poſt fa-
cto per viam ratificationis, vt per Cur.iun.in conſi.
1.nu.16.vbi dicit, ꝙ quando in cõtractu requiritur
conſenſus alicuius, ſolum propter præiudicium &
intereſſe ſuum, tunc ſufficit interuenire ex poſtfa-
cto conſenſum illius, etiã ſi actus præcedens ſit nul
lus ipſo iure, dummodo approbatio eius pendeat a
poteſtate conſentientis, vt per Anto.de But.in c.cõ
ſuetudinis, de conſue. ſequitur Pariſ.in conſi.1.in fi.
vol.ij. Vnde ex iſtis remanent ſublata omnia argu-
menta ex aduerſo facta.

SVMMARIVM.

1 *Teſtes duo ſufficiunt in contractibus.*
2 *Teſtes in dubio præſumuntur conteſtes.*
3 *Teſtes dicũtur omni exceptione maiores quando contra eos nulla culpa obiici poteſt.*
4 *Teſtis vnus facit ſemiplenam probationem.*
5 *Teſtes duo faciunt plenam probationem.*
6 *Teſtibus nobilibus magis creditur quam pluribus aliis non nobilibus.*
7 *Teſtibus nobilibus maior fides adhibenda eſt.*
8 *Teſtibus diuitibus maior fides adhibenda eſt quam pauperibus.*
9 *Teſtes examinati ad æternam rei memoriam lite conteſtata probant.*
10 *Quod amplia procedere etiam in actore quando ſubeſt alia iuſta, & vrgens cauſa: quia teſtes ſenes, valetudinarii, vel de proximo receſſuri: ita quod veriſimiliter de eorum morte, vel abſentia dubitari poſſit antequam examinentur.*
11 *Teſtes examinati ad æternam rei memoriam poſſunt ſi citati fuerint ad domum.*
12 *Teſtes examinati ad eternam rei memoriam poſſunt examinari per iudicem incompetentem.*
13 *Teſtes quando examinantur ad æternam rei memoriam, non requiritur duplex iuramentum, ſed ſimplex.*
14 *Teſtes quando examinantur ad æternam rei memoriam non requiritur interlocutoria iudicis, per quam pronuntietur teſtes eſſe valetudinarios, vel abfuturos, ſed contra ſecundum communem, numero 20,*
15 *Teſtes regulariter ad inſtantiam actoris ad æternam rei memoriam examinari non poſſunt ante litem conteſtatam.*
16 *Quod ſecus eſt in reo.*
17 *Cautela eſt, quod quando actor vult examinari facere teſtes ad æternam rei memoriam, quod reus offerat ſeparatum litigare.*
18 *Teſtes examinandi ad inſtantiam rei, & ad æternam rei memoriam examinari debent per iudicem cauſe, coram quo cauſa agitari debet, & non per alium, alias examinatio ipſa non valet,*

Index a quo eſt appellatum, ſi eſt ordinarius, penden
91 *te cauſa appellationis coram iudice ad quem, po-*
terit teſtes ſenes, vel valetudinarios, aut abſutu-
ros recipere, nec dicetur aliquid innouare lite pen
dente.
20 *Teſtes, vt poſſint examinari ad inſtantiam actoris ad*
eternam rei memoriam, requiritur, quod ſumma
rie conſtet iudici antequã procedat ad examinatio
nem, quod teſtes ſint ſenes, & valetudinarii.
21 *Diſcuſſio bonorum requirit interlocutoriam iudicis,*
quod legitime facta fuerit.
22 *Teſtes quando examinãtur nedum ad eternam rei me*
moriam, ſed etiam ad publicationem, requiritur
citatio perſonalis.

CONSILIVM XXIII.

EX teſtibus examinatis ad inſtan-
tiam Illuſtr. Comitis Marci An-
tonii della Volta, prima facie di
cendum videntur, dominum Mi
chaelem de ſancto Petro eõdem
nandum eſſe, & condemnari de-
bere in petitis parte dicti Illuſtr.
Comitis; quoniã duo ſunt teſtes, qui de mutuo de-
ponunt, de præfixione termini ſolutionis faciendæ,
& de eius lapſu, † quo caſu eum lex contentetur nu
1 mero duorum teſtium in cõtractibus. l. vbi numerus,
ff. de teſtib. c. in nomine Domini, extra eodẽ, & præ
ſertim quando ſunt conteſtes, † vt in dubio præſu-
2 muntur. vt per Inno. in c. qualiter, & quando, de ac-
cuſa. Alex. in conſi. 156. nu. 13. vol. 5. 115. nu. 1. vol. 7.
& in conſi. 135. nu. 2. vol. eod. Craue. pulchre in conſi.
78. nu. 9. & in conſi. 151. nu. 15. Ideo videtur, quod †
3 dicti teſtes tanquam omni exceptione maiores, &
contra quos nulla macula impingi poteſt. glo. in §.
Item verborum, inſtit. de inutil. ſtipul. Alex. in cõſil.
18. nu. 9. vol. 1. faciunt plenam probationem. c. quo-
tiens, de teſtib. nam † ſi vnus facit ſemiplenam pro-
4 bationem, vt communiter per Doct. in l. admonen
di. ff. de iureiur. gl. in l. in bonæfidei. C. de teſtib. Soci.
in conſi. 37. num. 8. vol. 3. Marſ. in conſi. 6. nu. 7. 74. nu.
3. 84. num. 7. & 101. nu. 34. Bertr. in conſi. 297. num. 5.
vol. 3. & in conſi. 175. nu. 6. vol. 4. ergo † duo facere de
5 bent plenam probationem, teſte Alex. in conſi. 114.
num. 6. vol. 4 Doct. in d. l. admonendi. Et eo maxime
hoc dicendum venit, † cum ipſi ſint nobiles, propter
6 quam nobilitatem eis magis creditur quam alijs, vt
per Bal. in l. teſtium. in fi. C. de teſt. Crauet. conſil. 60.
nu. 18. Hoſtiẽ. & alij in c. noſtra, de teſtib. vbi dicũt,
† q teſtibus nobilibus plus creditur quam pluribus
7 non nobilibus. Marſ. in ſing. 30. & in conſil. 65. nu. 43.
Ruin. in conſi. 158. nu. 26. volum. 5. Roma. in l. ſi vero.
§. de viro. nu. 295. vbi late. ff. ſolut. matr. † Tum quia
8 diuites, quibus etiam ratione diuitiarum magis cre
ditur quam pauperibus, qui de facili corrumpũtur.
Spec. in tit. de accuſa. colum. octaua, verſi. item exci-
pitur quod eſt pauper. Craue. in allegato conſi. ſexto
num. 29. Crot. in l. ſi conſtante. num. 21. vbi etiam li
mita ff. ſolu. matri.

¶ Nec obſtare videntur aliqua, quæ ex aduerſo
contra eos obiiciuntur, & primo, q ſint examinati
lite non conteſtata, quo caſu non probant, glo. in
authen. ſed ſi quis. C. de teſtib. Alexan. in conſil. 180
nume. 7. vol. ſecundo. & in conſi. 71. in princi. volu. 4.
Fulgo. in conſi. 163. col. 4. circa medium; quia reſpõ
9 detur, † quod prædicta regula limitatur locum non
habere quando teſtes examinantur ad æternã rei me
moriam, vt in c. quoniam frequenter, vt lite non cõ-
teſtata. Abb. & alii in c. Albericus, & in c. ſignificauit,
de teſtib. Bar. in l. in lege Aquilia. §. ſi deletum. ff. ad l.
Aquil. Nec ſuffragatur, q hoc permittatur reo, &
non actori, vt per Dec. in conſi. 302. col. 3. Fulgo. in
conſi. 138. col. ſecunda in princ. quia dicitur, q & ſi
hoc a iure admittatur, † tamen id declaratur locum
10 non habere quando ſubeſt aliqua iuſta vrgens cau-
ſa, vt quia teſtes ſint ſenes valetudinarii, vel de pro
ximo receſſuri; ita q veriſimiliter poteſt dubitari de
eorum morte, vel abſentia, antequã veniant exami-
nandi, vt per Bar. in d. §. deletum. Doct. in d. c. quoniã
frequenter. Cor. in conſi. 172. in prin. vol. ſecundo fa-
cit tex. in c. cum delicta, de confir. vtil. vel inutili. vbi
dicit tex. nos igitur attendentes, q iure ciuili ſi ſta-
tutum, vt quando periculum teſtium formidatur ne
veritas occultetur, & probandi copia fortuitis caſibus
ſubtrahatur, etiam lite non conteſtata teſtes valetu
dinarij, & alii de quibus ex rationabili cauſa time-
tur, ad teſtimonium admittatur.

¶ Similiter non obſtat, q teſtes prædicti tanquam
recepti parte non citata non probant. l. ſi quando C.
de teſtib. Alex. in conſi. 180. nu. 7. vol. 2. Rui. in conſil.
11 10. nu. 5. vol. 5. quia reſpondetur, † q pars fuit citata
ad domum, quo caſu quãdo fit receptio teſtium ad
æternam rei memoriam, tunc ſufficit citatio ad do-
mum. d. c. qm̃ frequenter. Alex. in cõſi. 203. col. fi. vol.
2. Feli. in c. ſignificauit, in vlt. notab. de teſtib.

¶ Pariter non obſtat, q dicta receptio facta fuerit
per iudicem incompetentem, quæ non valet. Bart. &
alii in d. §. ſi deletum. Doc. in d. c. quoniã frequenter.
12 Craue. in conſi. ij. nu. 7. quia reſpondetur † q etiã iu-
dex incompetens ad inſtantiam actoris quando peri
culum eſt in mora, poteſt examinare teſtes ad æter
nam rei memoriam, teſte Soc. in conſi. 244. col. ij. ver
ſi. ſecundo reſpondetur. Petr. Girar. in notabili. 69.
Bertr. in conſi. 103. nu. 3. volum. 2.

¶ Minime etiam facit, q teſtibus non fuit delatũ
duplex iuramentum, videlicet abſentiæ, & verita-
tis, vt per dominos de Rota in deciſ. 212. quoniam
reſpondetur ſecundum Soci. in conſi. 244. nu. 6. poſt
generationem ſuum in d. c. quoniam frequenter, q
domini de Rota in d. deciſ. nihil adducunt, ſed ſimpli
citer dicunt, q de more Romanæ Curiæ eſt, q abſu
13 turi præſtant duplex iuramentum, † & ſic videtur,
q de iure non requiratur, ſed ex ſtylo Romanæ cu-
riæ. quo caſu cum examinatio facta fuerit extra cu
riam Romanam, in quo non viget prædictus ſtylus,
non requiritur dictum duplex iuramentum.

14 ¶ Vltimo non obſtat, † quod non interuenit in-
terlocutoria, teſtes eſſe examinandos ad æternam
rei memoriam, vt voluit Bar. poſt glo. in d. §. ſi dele-
tum. quia reſpondet Soci. in conſi. 294. col. 5. verſic.
non obſtat. quod ſatis iudex dicitur hoc declarare
committendo examen, & Soci. ſequitur Crauet. in
conſi. 319. col. 4.

¶ Sed præmiſſis non obſtantibus, quæ vere non
obſtant, contrariam ſententiã in terminis de quibus
agitur, tenendam eſſe arbitror, ad quod dicendum
me mouent infraſcripta. Et primo, quod indubita-
15 ta iuris eſt concluſio, † q teſtes regulariter ad æter
nam rei memoriam recipi nõ poſſunt lite nõ cõteſta
ta ad inſtantiam actoris, d. c. quoniã frequẽter. Cor.
in

ĩn conſi 186.col.j.vol j.& 172.in princ.vol.2.Practi.
Papien.in ſorma capitulorum quando teſtes produ-
cuntur ad æternam rei memoriam, qnia cum ſit in
eius ſacultate agere, non competit ſacultas exa-
minandi teſtes ad æternam rei memoriam.Bar. in d.
§.ſi deletnm.& in auc.ſed & ſi quis,col.1.C.dẽ teſtib.
Dec.in conſi.302.col.3. Angel.in § fi.in auct. de teſt.
Fulgo.in conſi 138.cõl.ij.in princ.Alex.in conſi.131.
in fi.vol.7.Corn.in conſi.119.litera V.vol.ij.& in cõ-
16 ſi.172.in princ.vol.eod.& in conſi.186.col.j. volu.j. †
Quod ſecus eſt quando examinantur pro parte rei:
quia huiuſmodi examinatio & publicatio valet, vt
vt in c. Albericus, & in c.ſignificauit, de teſtib.& in
d.§.ſi deletum, vbi per Doct.* communiter.Et ideo
in hoc caſu non requiritur ꝙ teſtes ſorent ſenes, va-
letudinarii, vel de proximo receſſuri; quia non eſt
ĩn poteſtate rei ſicut actoris, quando res dedncatur
In iudicium, vt per Corn.in d.conſi.119.litera V.vbĩ
atteſtatur* de communi in conſi.172.col.j.& præal-
legato conſi.186.col.j.Alex.in citato 131.in fi. Fulg.
in d.cõſi.138.col.2.& Dec.vbi ſupra. Feli.in c.ſignifi
17 çauit, & ideo Ange.in.§. fin. in authen.de teſt. † in-
ſtruit reum in verſ.& ideo ſit cautus, ꝙ offerat ſe pa-
ratum litigare. ſequitur Dec.vbi ſupra Afflict. in cõ
ſti.Regni in rub.de teſt.producendis ante lit. cõteſt.
Sapia in l.de ætate.nu.14.poſt Bar.ibi.ff.de mino.vbi
citat hanc eſſe* communem opinionem.Soc.Iun. in
ĉonſil.86.col.3.in prin.vol.ij.ſed in caſu de quo agi-
tur,ſuit in ſacultate actoris mouere actionem ſuam,
ergo &c.

18 ¶ Secunda eſt ĉonclusio, † ꝙ teſtes examinandĩ
ad æternam rei memoriam ad inſtantiam rei debene
examinari per iudicem cauſæ, coram quo cauſa agi
tari debet, & non per alium; alias non valet exami
ṅatio.Bar.in l.cum hi.§.tranſactiones.ff.de tranſact.
Innoc.Hoſt.& Abb.in d.c.quoniam ſreqnenter.Ale-
xan.in conſi.103.col.j.vol.5.Bertr.in conſi.162. in fi.
Marſi.ſing.211.Petr.Girar.in not.69.& eo magis hoc
dicendum venit quando teſtes repetiuntur in loco,
in quo iudicium agitari debet, vt per Soci.in conſil.
244.num.7.çirca fi.verſi.4.vbi inquit, ꝙ illa cõcluſio,
quæ habet ꝙ quando teſtes examinantur propter ra
tionem mortis vel abſentationẽ, recipi debent per
iudicem, coram quo cauſa examinanda eſt, ſi in lo-
co reperiuntur teſtes recipiendi, ſecus ſi eſſent ali-
bi quam vbi iudiciũ exerceri debet, & eſt imminens
periculum mortis vel abſentiæ, nec interim poteſt
haberi recurſus ad iudicem cauſæ ſine periculo; quia
tunc recipi poſſunt per illum iudicem ne pereat pro
batio.arg.l.tutor qui repertorinm, ff. de adminiſtra.
tuto.ſubdens ita tenuiſſe genitorem ſunm in d.c.qm̃
frequenter. Capi.deciſ.18.nu.5.Afflic.in conſtitu.Re
gni,in conſti.probationum,in verſi.tertio quero, vbi
19 inqnit iſſa in tantum procedere, † ꝙ iudex a quo eſt
appellatum,ſi eſt ordinarius pendente cauſa appel-
lationis coram iudice ad quem poterit teſtes ſenes
vel valetudinarios & abſuturos recipere, nec dice-
tur innouare lite pendẽte, nec videtur pars per hoc
appellationi renunriare, ſi ipſe iudex ad quem non
poteſt ipſos examinare; quia timetur de eorũ mor-
te aut longa abſentia. Maria. Abba.& Felin. in d.c.
quoniam, colum.5.verſi.& cum intelligas. Marſil.in
ſingu.258.

20 ¶ Tertia eſt concluſio, † ꝙ ad hoc vt iudex poſſit
examinare teſtes ad æternam rei memoriã ad inſtan
tiam actoris, requiritur ꝙ teſtes ſint valetudinarii,
ſenes vel debiles, & ꝙ de hoc conſtet iudici, qui
debet ſe ſuper hoc ſummarie informate antequã p-
cedat ad examinationẽ ipſorum teſtium.Spec.in tit.
de off.om.iud.§.poſtremo,verſi.item ſi.Guid. Pap.in
cõſi.75.in 4.dubio.Corn.in cõſ.186.col.j. vol.j. & in
cõſ.172.col.j.vol.ij.Pract.Pap.in ſor. capitulorũ qñ
teſtes producũtur ad æternã rei memoriam,in verbo
timeatq; vbi inquit,nõ eſſe ſtandum aſſertioni dicen
tis teſtes eſſe valetudinarios vel abſuturos,credit ta
men ꝙ ſufficiat de abſentia futura probari per teſtẽ,
qui ſe dicat velle abſentare,vel per relationẽ medi-
ci,quia dicat illum ſore infirmum.argu.l.ſemel.C.de
re milit.quia in talibus procedendum eſt ſummarie.
Maran.in tract.de ordi.iudic.in 4.parte in 9.diſtinct.
num.7.

¶ Quarta eſt concluſio, ꝙ reqniritur interlocuto-
ria iudicis per quam pronnnciet teſtes valetudina-
rios,ſenes,vel debiles,& ideo recipiendos lite nõ cõ
teſtata.glo.& Bar.in d.§.ſi deletum.Bal.& Feli.in c.ſi
qui,col.ij.in fi.de teſtib. Guid.Pap.in conſi.75. in 4.
21 dubio,vbi inquit,† nos idẽ videre in diſcuſſiõe bono
rum, ĩn qua iudex debet interloqui illam fuiſſe le-
gitime factã,antequã ad alia procedi debeat, vt tra-
dit Bar.in l.exitus.C.de acquir.poſſ. Et ſimiliter in
actiõe hypothecaria,vbi iudex prius cognoſcere de-
bet diſcuſſionem bonorum debitoris antequam ipſe
procedat ad declarationem hypothecariæ actionis
contra tertios poſſeſſores intentandæ,vt per Doc.in
authen.hoc ſi debitor,C.de pign.Idem etiam tenuit
Sapia in d.l.de ætate.nu.16.ff.de mino.Add. in cõſti.
Afflict.probationum, in litera a. Quibus ſic ſtãtibus
reſtat vt reſpondeamus ad allegata in contrarium,
quoniam ad primum reſpondetur, iuridicã fore ſen
tentiam, quę habet, ꝙ lex contentatur in contracti-
bus numero duorum teſtium. præſertim,quãdo ſunt
conteſtes,nobiles & diuites,ſed dicitur, ꝙ examina-
ri non potuerunt lite non conteſtata, & eo maxime
qñ nulla ſubſiſtit iuſta & legitima cauſa, vt in parte
ſupra dictum fuit, & latius inſra declarabitur.

¶ Non obſtat quoq; ꝙ ad æternam rei memoriã
potuerũt examinari ad inſtantiã ipſius domini acto-
ris,maxime ſubſiſtente aliqua iuſta & vrgẽti cauſa,
de qua ſupra; quia reſpondetur, ꝙ id poſſet proce
dere quando ante dictam examinationem iudici cõ-
ſtitiſſet ſummarie de dicta cauſa,videlicet qnod ſuiſ
ſent ſenes,valetudinarii, vel de proximo receſſuri:
ita ꝙ veriſimiliter potuiſſet dubitari de eorũ morte,
vel abſentia,vt per Corñ.in d.conſil.172.in princ.vo
lu.2.& alios ſupra citatos in tertia concluſione,& ꝙ
iudex.Interloquendo pronunriaſſet teſtes ipſos vt
debiles vel abſuturos, eſſe recipiendos vt ſnpra in
quarta concluſione.

¶ Similiter non obſtat, ꝙ teſtes prædicti fuerunt
examinari parte citata ad domum,quod ſufficere vĩ
detur; quia reſpondetur pluribus modis. Et pri-
mo, ꝙ dicta ſententia iuri conſona eſt, ſed non ſatiſ-
facit ĩn terminis noſtris: qnia deſunt alia de qui-
bus ſupra. Et ideo licet interuenerit ipſa citatio,
tamen per hoc nulla fides adhibenda uenit dictis te
ſtibus.

22 ¶ Secundo reſpondetur, † ꝙ cum dicta receptio fa
cta ſit non tantum ad æternam rei memoriã,ſed etiã
ad publicationẽ teſtiũ,non ſufficit citatio ad domũ,
ſed requiritur perſonalis.§.pen.in auct.de teſt. Alex.
in conſi.203.col.ſi.vol.ij. Et ratio diuerſitatis eſt, ſe-
cundum Bal.& Sal.in d.auct.ſed ſi quis.C.de teſtib.
quia quando teſtis deponit tantum ad rei memori-
am,& non ad publicationem, nihil deponit de iure

partis; quia dicta teſtium non panduntur, ſed in ſecreto & ſigillata retinentur donec lis ordinarie moueatur. Vnde ſaluæ ſunt aduerſæ parti exceptiones ſuæ & contra perſonas & dicta teſtium, ſed quando recipiuntur ad publicationem reperit ius excipiendi contra perſonas,& ſolum ius reprobandi dicta remanet ſaluum.l.ſi quis.C.de teſtib.Feli.in c. ſignificauit, in vltimo notabili de teſtibus, vbi ait, ꝙ id quod cõmuniter dicitur, ꝙ ſi receptio teſtium eſt ſuſpenſiua, vt quando receptis teſtibus ſigillantur propter cauſam futuram, iuxta dictum capitulum quoniam frequenter, non requiritur citatio perſonalis,ſed communis ad domum. ſed ſi recipiuntur vt publicentur, tunc requiritur vera contumacia, præcedente citatione de qua in c.ex tuæ.de cler.non reſid.& in c. fin. de eo.qui mittitur in poſ.ratione præiudicii, quia talis receptio fundat probationem preciſe.

¶ Similiter non obſtat,ꝙ receptio facta per iudicẽ incompetentem valet quando periculum eſt in mora; quia reſpondetur,ꝙ obiectum ceſſat in caſu noſtro vbi non conſtat de dicto periculo, vt conſtat ex his quæ ſupradicta fuerunt.

¶ Vltimo non obſtat, ꝙ interlocutoria aliqua non requiratur, ſecundum Soc.& Craue.vbi ſupra in cõtrarium eſt communis opinio, vt conſtat ex his quæ ſcripta fuerunt in quarta concluſione. Vnde ex his clara videtur reſultare concluſio, quod ex quo in caſu de quo agitur per ſummariam cognitionem nõ cõſtat dictos teſtes eſſe valetudinarios,ſenes,vel omnino abfuturos, & non interuenerunt alia neceſſaria requiſita, de quibus ſupra, ꝙ examinatio ipſa ruit vitio nullitatis; quia, quando aliquid de faciendis circa ſubſtantialia iudicii omittitur, actus in totum redditur nullus, vt per Doc. in l.prolatam.C.de ſenteut.

SVMMARIVM.

1 *Veritas diſputando melius inuenitur.*

2 *Dubium grande vbi emergit, non debemus paſſim reſpondere, ſed ponderare & diſputare articulum, quod bene debent notare conſulentes.*

3 *Statutum excludens dotatam ab auo, patre, vel patruo, intelligitur excludere ab hæreditate dotantis, & non aliorum, ſed contra ſecundum communem vt in num. 13.*

4 *Statutum excludens ſororem ab hæreditate contemplatione fratris, intelligi debet ab hæreditate dotantis; & non alterius.*

5 *Limitata cauſa limitatum producit effectum.*

6 *Diſpoſitio ſeu excluſio debet reſtringi ad ſuam cauſam.*

7 *Statutum excluſiuum fœminarum, quia contra ius commune locum non habet niſi in perſonis in eo ſpecificatis.*

8 *Priuatio iuris locum non habet niſi expreſſe a lege dicatur.*

9 *Statuta, quæ ſtricti iuris ſunt, ſtricte intelligi debent.*

10 *Abſurditates euitandæ ſunt in qualibet diſpoſitione, etiam ſtatutaria.*

11 *Statutum generaliter excludens mulierem dotatam ab hæreditate aſcendentis, intelligitur ab hæreditate patris & matris.*

12 *Aſcendentis appellatione venit pater & mater.*

13 *Statutum excludens dotatam a ſucceſſione aui, patris vel patrui reſpicit fauorem agnationis.*

14 *Statutum loquens in perſonam, ſiue in rem, ſecundũ cõmunem extenditur ad forenſem quo ad bona ſita in territorio ſtatuentum, ſed contra etiam ſecundum communem, vt in nu. 19.*

15 *Leges & ſtatuta loci vbi bona ſita ſunt, ſeruãda ſunt in ſucceſſionibus.*

16 *Ciuitas legem dare poteſt rebus ſuis & ſubditorũ ſuorum, ac extraneos in ſuo territorio terrere.*

17 *Statutum diſponens quod filiusfam poſſit teſtari, non extenditur ad forenſem.*

18 *Statutum non poteſt legitimare perſonam ſibi non ſubditam, nec circa ipſam perſonam aliquid diſponere.*

19 *Statutum diſponens, quod vir teſtari non poſſit inſtituendo vxorem, non comprehendit forenſem.*

20 *Statutum Senenſe habilitans damnatos ad teſtandum, non comprehendit forenſem teſtantem Senis.*

21 *Statuto ſi caueatur, quod mulier habens liberos non poſſit diſponere niſi de quarta parte, tale ſtatutum non includit teſtantem forenſem: quia poterit teſtari de omnibus bonis ſuis ſalua legitima liberis.*

22 *Statutum habilitans vel inhabilitans perſonam alicuius, non videtur forenſem habilitare vel inhabilitare, etiam quo ad bona ſita in territorio ſtatuentis: quia bona veniunt acceſſorie ad perſonas.*

23 *Iudex ſub cuius iuriſdictione bona ſunt ſita poteſt dare curatorem ſibi non ſubdito.*

24 *Curator datur rebus principaliter & non perſonæ.*

25 *Datio tutoris facta per iudicem cui ſubiectus eſt pupillus, valet, ſiue bona ſint ſuppoſita iuriſdictioni ipſius, ſiue non.*

26 *Tutor datur perſonæ principaliter.*

27 *Statutum diſponens quod extantibus agnatis cognati non poſſint ſuccedere non habebit locũ in forenſe.*

28 *Statutum ſi dictet quod marito præmoriente dimidia pars lucri per maritum acquiſiti durante matrimonio applicetur vxori ſuperſtiti, tale ſtatutum locum non habet in forenſe.*

29 *Statutum diſponens quod maritus præmoriente vxore ſine filiis lucretur dotem in preiudicium filiorum primi matrimonii, locum non habet extantibus filiis primi matrimonii, qui ſint alienæ iuriſdictionis.*

CONSILIVM XXIIII.

1 QVIA † veritas diſputãdo melius inuenitur.l.munerũ.§.mixta.ff. de mun.& hono.Iaſ.in l. cum quidã, in ſexto notabili.ff.de lib. & poſthu. Præpoſ.in c.1.col.prima de eo qui ſibi & hæred.maſc. vbi inquit,
2 †quod vbi emergit grande dubiũ, non debemus paſſim reſpondere, ſed ponderare & diſputa-

diſputare articulum, quod bene debent notare conſulentes. Ideo inhærentes veſtigiis maiorum noſtrorum in præſenti conſultatione, quæ continet duo capita, quorum primum eſt,
3 † An ſtatutum diſponens ꝙ dotata a patre, auo, vel patruo, excludatur a ſucceſſione ipſorum, intelligatur eſſe excluſa a ſucceſſione omnium prædictorum, vel ab hæreditate tantum dotantis.

¶ Secundum vero, an dictum ſtatutum loquens in perſonam, extendatur ad forenſem reſpectu bonorum ſuorum in territorio ſtatuentium; arguam ad vtranque partem, vt moris mei eſt. Et deſcēdendo ad primam, prima facie dicendum videretur, ꝙ dotata a patre intelligatur tātum excluſa ab hæreditate dotantis. Bal. per gl. ibi in l. 1. verſ. modo accedit. C. de legit. hæred. vbi inquit,
4 † ꝙ ſi ſtatutum excludit ſororē dotatam contemplatione fratris, intelligitur ab hæreditate dotantis, & non alterius, & Bald. ibi ſequitur Caſtrē. dicens ꝙ ſi pater dotauit filiam vigore ſtatuti, non excluditur niſi ab hæreditate patris & non matris. idem Bal. in l. neque mater, ver. pone ſtatuto. C. de iur. dot. quem ſequitur Alex. in conſi. 29 colū. 2. ver. vel poteſt, vol. primo, & in conſi. 151. col. 1. verſic. facit, vol. 2. Pau. de Caſtr. melius in conſi. 341. colum. 1. ſecundum antiquam impreſſionem,
5 † quoniam limitata cauſa limitatum producere debet effectum. l. in agris. ff. de acqui. rer. dom.
6 † Et diſpoſitio ſeu excluſio debet reſtringi ad ſuam cauſam. l. cācellauerat. ff. de his qui in teſta. delen. ſed cauſa excluſionis eſt dos ſeu dotatio. l. qui volebat. ff. de hæred. inſti. ergo debet reſtringi ad hereditatem dotantis. Pro qua opinione facit,
7 † nam huiuſmodi ſtatutum excluſiuum fœminarum eſt contra ius cōe, & ideo non debet habere locum niſi in perſonis ſpecificatis; ita Bald. in l ſed & milites. ff. de excuſ. tuto. Item & quia
8 † priuatio iuris competentis non habet locum niſi expreſſe a lege dicatur. Bal. in auctēn. ex teſtamento, col. pen. C. ſecūd. nup.
9 † Et quia ſtatuta ſunt ſtricti iuris ideo ſtricte interpretanda. Bar. in l. conſtitutionibus. ff. ad municip. Bolog. in conſi. 36. col. pen. & fi Dec. in conſi. 346. col. 1. in fi. 379. col. 2. ver. & vlterius. Soc. in conſi. 30. num. 30. vol. 1. Pariſ. in conſi. 110. nu. 31. vol. 3. Alex. in l. prima. §. veteres. col. 8. verſi. confirmatur. ff. de acqui. poſ. vbi dicit dictum Bal. in d. l. 1. notabiliſſimum & ſignādam hanc deciſionem: quia vtilis. Iaſ. in l. quoniā nouella. col. fi. C. de inoffi. teſta. Corn. in conſi. 246. litera, d. vol. 2. vbi tradit, dictam Theoricam Bald. quotidie obſeruari in practica, & in deciſiuis haberi pro indubitata atque ideo ſequendā; quia mutanda non ſunt quæ certam interpretationem habuerunt. l. quod vero. ff. de ll. Et hanc partem vti * cōem ſequuntur. Corne. in conſi. 48. col. 2. in fi. vol. 2. conſi. 127. litera, t. cōſil. 42. litera, h. vol. 3. & 323. col. 3. in fin. vol. eod. Curt. iun. in conſi. 65. in princ. Et in propriis terminis quando ſtatutum loquitur, de dotata ab auo, patre vel matre, & ſic alternatiue de diuerſis perſonis & ſucceſſionibus diuerſarum perſonarum, a quarum ſucceſſionibus fœminæ dotatæ maſculis ſuperſtitibus excluduntur, conſuluit Anch. in conſil. 80. vbi inquit, ꝙ dicta verba ſtatuti debent intelligi diuiſim, & non coniunctim quia in qualibet perſona vna oratio intelligitur concepta. l. falſa. §. fi. ff. de cond. & demonſt. & ꝙ ſenſus ſtatuti eſt, ꝙ maſculis exiſtentibus filia dotata a patre non ſuccedat patri, & ſic de ſingulis. Item quia abſurdum valde eſſet, ꝙ fœmina dotata a patre tantum propter vnam dotem repellatur ab hære-
10 ditate matris, aui, & omnium aſcendentium † hæ autem abſurditates debent euitari in omni diſpoſitiōe, etiam in ſtatutis. l. fi. ff. ad exhib. vbi Bar. Capra in cōſi. 39. col. 3. & hanc interpretationem etiam ſequitur Dec. in conſi. 346. col. pen. quia per ipſam reducimur ad terminos iuris communis ſecundum Bal. in d. l. 1. arg. c cum dilectus, de conſue. idem Dec. in cōſi. 625. col. 1. Iaſ. in l. vt liberis, col. 2. verſi. limita primam cōcluſionem. C. de colla. vbi inquit, ꝙ iſta opinio eſt ſecundum illum tex. vbi ſpecificantur perſonæ, & tamē dicit de cuius hæreditate agitur. Pariſ. in conſil. 47. col. 1. vol. 3. & in conſi. 49. col. 3. in fi. vol. eo. Rub. Alexan. in conſi. 71. nu. 5. Soc. conſi. 30. num. 30. vol. 1. Bologn. in conſi. 38. nu. 4.

¶ Sed præmiſſis non obſtantibus cōtraria ſententia eſt de iure verior, ſcilicet ꝙ filia dotata a patruo excludatur ab hæreditate matris vigore dicti ſtatuti, quoniam indubitata eſt iuris concluſio, & * communi calculo firmata, ꝙ ſi ſtatuto caueatur, ꝙ mulier dotata a patre, auo, vel pro auo excludatur a ſucceſſione prædictorum, ſufficit ꝙ fuerit dotata ab auo vt excludatur a ſucceſſiōe patris vel proaui; ita Anch. ſibi contrarius in conſi. 168. in 1 dubio. Pau. de Caſtr. in conſi. 341. ſecundum antiquam impreſſionem; quia nō refert a quo ſit dotata, quantum ad hoc vt excludatur a ſucceſſione omnium perſonarū nominatarū in ſtatuto. l. item veniunt. §. a quo. ff. de peti. hæred. Et
11 ideo ibi concludit, † ꝙ ſi ſtatutum generaliter exclu
12 dit mulierem dotatam ab hæreditate aſcēdentis, † cuius nomine comprehenditur, nō ſolum pater ſed & mater. l. quicūque. §. parentes. ff. de in ius voc. perinde eſt ac ſi dixiſſet ab hæreditate patris & matris; quia tantum valet genus quantum ſpecificatio ſpecierum. l. ſi duo. ff. de admi. tut. ſed ſi diceret ab hæreditate patris & matris, clarum eſſet, ꝙ dictum Bal. in d. l. 1. nō haberet locum, imo dotatio facta ab vno prædictorum excluderet eam a ſucceſſione vtriuſque, & ideo non ſine miniſterio locutus eſt Bald. in d. l. 1. dum dicit, ꝙ ſtatutum ꝙ frater excludat ſororem dotatam, intelligitur ab hæreditate dotantis, & non alterius, ſi ſtatutū vltra non diceret ſentiens ſecus ſi vltra procederet. rurſus in cōſi. 348. col. fi. ver. non ergo curat. Roma. in cōſi. 485. vbi inquit, ꝙ quando ſtatutum ſic
13 loquitur, non refert a quo ſit dotata: quia † ſtatutum nō conſiderat ad excluſionem, mulieris dotatæ perſonam, ſed fauorem agnationis, quam conſeruare vult ex prouenienti ad eam ſucceſſionem, iuxta Cy. in l. publico. C. de adulte. Alex. in cōſi. 29. col. penul. verſi. nec obſtat, ꝙ talis conſtitutio, volum. 1. Bald. in quodam conſ. ſuo incip. de iure communi nulli eſt dubium, vt refert Corn. in conſi. 123. litera c. volu. 3. & qui ſequitur. Anch. vbi ſupra in conſi. 143. litera m. volum. 2. & in conſi. 127. col. 2. vol. eo. & in cōſi. 123. col. 2. vol. 2. & in conſi. 42. litera, i, volu. 3. vbi inquit, ꝙ ita pluries conſuluit, & inter alia in cauſa ſtatuti terræ Gualdi, vbi ipſe cum domino Baldo Sercolle excellētiſſimo Doctore conſuluerunt, & in conſi. 323. col. 3. in princ. vol. eod. Dec. ſibi repugnans in conſi. 379. numero 74. 84. col. 1. 634. col. fi. & in l. vt liberis. nu. 8. C. de colla. Iaſ. in l. quoniam nouella, col. fi. verſic. limita ſecundum Paul. de Caſtro. C. de inof. teſta. Soci. in cōſi. 84. col. 3. ver. quinto. moueor, volum. 1. Riminald. in conſi. 253. num. 28. Grat. in conſi. 43. in fi. volum. 1. Niconi. in allegatione 6. num. 31. Alba. in conſi. 98. num. 4. & hanc eſſe veram communem concluſionem firmat Curt. Iun. in conſi. 10. col. 3. verſi. circa ſecūdam, qui mouetur ratione Romani de qua ſupra. Laur. de Palat. in tract. ſuper ſtatuto ꝙ ſtantibus maſculis filia

ſia dotata non ſuceed.in 2. part.num.52.verſi.ſi verò
ſtatutum.rurſus Cur.Iun.in conſi.65.col.1.ver.ſecun
da eſt communis concluſio, vbi etiam citat hanc
eſſe Docto.receptam ſententiam. Soci.Iun.in conſi.
62.nume.23.verſic.remanet, volumi. 3. vbi impro-
bat Deci.in citato conſil.346. vbi dicit contra eum
fuiſſe iudicatum, & quod hæc ſententia tanquam*
magis communis tam in iudicando quam in conſu-
lendo amplectenda eſt.Natta in tract.excluſ. fœmi.
num.34. Brun.in tract.excluſ.fœm.in ſeptimo artic.
q.16.& in ſexto articulo principali,in quarto mem-
bro.q.10.col.2.in princip.Campe.in tract.de ſtat. lo-
quentibus de dote.q.35.

¶ Circa ſecundum dubium,quod maiorem vide-
tur habere difficultatem, dicendum videtur primo
14 aſpectu, ꝙ ſiue † ſtatutum loquatur in perſonam ſi-
ue in rem extendatur etiam ad forenſem quo ad bo
na ſita in territorio ſtatuentium; ita tenuerunt Iac.
de Raue.Dy.Iac.de Are.Cy.Gul.de Cnn. Rayn.Iac.
Butr.Alber.in l.cunctos populos.C.de ſumm. Trini.
& fide Catho.& Bald.in repetitione dictæ l. col.32.
ver.ſecundo quæritur,& colum.præcedenti,vbi ttuf
fatur de diſtinctione Bar.qui voluit, ꝙ ſi ſtatutum lo
quatur in perſonam non extendatur ad forenſem, ſi
vero in rem, ꝙ eum comprehendat. Natta in tract.
excluſ.fœm.in quarta q.principali in decima q. Cra-
ue.in conſi.271.col.3.verſi.tertio.dico.Soc.Iun.in cõ
ſi.25.in primo dubio.vol.3.Riminal.in conſi.246.nu.
22.Soci.in conſi.292.col.2.& hanc partem vti* com
munem ſequuti ſunt Gozad.in conſi.49.col.2.in ſi.&
4.in ſi. Brun.in tract.excluſ.fœm.in ſexto artic. prin
cipali in primo membro, & in prima q. Cur.iun. in
conſi.5.col.pen.ver.ad ſeptimam reſpõdetur. Pariſ.
in conſi.84.nu.43.volu primo,& magis communem
Anch.in c.canonum ſtatuta, in ver.quæro iuxta præ
dicta,de queſtione tali,de conſti.vbi etiã refert Bal.
ita conſuluiſſe in conſi.incip.in nomine domini, pun
ctus talis, & Anch. ſequitur Alex.in conſi 16. col.2.
volum.1.& in conſi.19.col.2.in ſi.vol.6. vbi dicit, ꝙ
quocunque modo loquatur ſtatutum ſiue in rem, ſi-
ue in perſonam, magis communis opinio eſſe vide-
tur, ꝙ quo ad bona ſita in territorio ſtatuentium ſer
uari debeat ſtatutum loci. Natta collega meus in cõ
ſi.148.col.2.& Alba in conſi.50.nu.5. Ratio etenim
15 eſt ſecundum patres prædictos; † quia in ſucceſſioni
bus ſeruandæ ſunt leges & ſtatuta loci vbi bona ſunt
ſita, quia ex quo per ſucceſſionem tractatur de do-
minio & iure ipſarum rerum.l.cum hæredes.ff.de ac
qui.poſſ. videtur,ꝙ ſtatutum loci vbi bona ſita ſunt,
attendi debet, vt per Bar.in d.l.cunctos populos. in
16 quarta & ſexta q.Item & quia † Ciuitas poteſt face
re legem rebus ſuis & ſubditorum ſuorum toto titu
lo.C.quæ res expor.nõ poſſ.& forenſes ac extraneos
in ſuo territorio terrere.l. pupillus.§. territorium.ff.
de verb.ſignifi.

¶ Quibus tamen non obſtantibus contrarium eſt
de iure verius,vt in terminis voluerunt Barto.in d.l.
cunctos populos.col.6.ver.ſed circa hoc dubitatur,
vbi concludit, ſtatutum loquens in perſonã non ha
bere locum in forenſi,& ideo inquit ibi Bar. ꝙ ſi ſta-
17 tutum diſponit ꝙ † filiusfam. poſſit teſtari, ꝙ foren-
18 ſis non poterit teſtari; † quia ſtatutum non poteſt le
gitimare perſonam ſibi non ſubditam, nec circa ip-
ſam perſonam aliquid diſponere.l.j.in fin. vbi etiam
Bar.ff.de tuto.& cura.dat.ab his. Et ſimiliter ſi ſtatu
tum diſponeret impediendo perſonam, vt quia ſta-
19 tuat † ꝙ vir teſtari non poſſit inſtituendo vxorẽ,cer-
te forẽſis ſi teſtabitur in loco vbi viget huiuſmodi ſta
tutum, non impeditur inſtituere vxorem,& Barto.
ibi ſequitur Signo.de Homod.nume.17.& 26.Areti.
colum.vndecima verſi.quærit.Iaſ.in prima lect. col.
9.verſi.tertio arguit Bar.& in ſecunda lectura colũ.
antepe.verſi.nota. vbi dicit hanc differentiã Bar.per
petuo notandam & cordi tenendam; quia ab hac do
ctrina non vidit aliquem diſcrepare. Alex.ibi in ad-
di.colũ.octaua verſic.ſed poſſet dubitari vbi citat ita
etiam ibi tenere Flor.Alcia.nu.26.& Cacialup.num.
89.142.& 169.vbi ait ꝙ ex hac doctrina Bart. inſert
20 ibi dominus Thom.doc. † ꝙ ſtatutũ Senenſe habili-
tans damnatos ad teſtandum,non comprehendit fo-
21 renſem teſtantem Senis. † Item ꝙ ſtatutũ diſponẽs,
ꝙ mulier habens liberos non poſſit diſponere in præ
iudicium filiorum niſi de quarta parte, non includit
teſtatorem forenſem: quia poterit teſtari de omni-
bus bonis ſuis ſalua legitima liberis, quæ eis aufer-
ri non poteſt, etiam ſi teſtatus fuerit ad pias cauſas.
l.j.C.de ſacr.ſanc.eccle. Item ꝙ ſi ſtatutum diſponit,
ꝙ minor viginti annis non poſſit teſtari, non inclu-
dit forenſem, ſecundum Bald.ibi in repetitione co-
lum.14.& iſta fuit originalis ſententia Petr.ibi vt ci-
tat Cy.in d.l.ſed clarius hoc dixit Alexã.in cõſil. 44.
nu.octauo vol. quinto vbi tradit,ꝙ ſtante ſtatuto im
peditiuo perſonæ, ꝙ vir non poſſit vxorem inſtituo
re, ſi forenſis teſtabitur in loco dicti ſtatuti, non im
peditur inſtituere vxorem. Nec obſtat ſecundum
eum ſi dicatur, hoc eſſe verũ quo ad bona extra ter-
ritorium ſtatuentiũ ſita, ſecus quo ad bona poſita in
territorio ſtatuẽtium; quia tale ſtatutum debet poſ
ſe ligare forenſem.arg.l.reſcripto.§.fin.& l.fin.§. præ
22 terea.ff.de mune.& hono.quia reſpondet, † ꝙ ſtatu-
tum habilitans vel inhabilitans perſonã alicuius nõ
videtur forenſem habilitare vel inhabilitare etiã ſu-
per bonis ſitis in territorio ſtatuentis: quia bona ve
niunt acceſſorie ad perſonas vbicunque ſint; nec ra
tione bonorum poteſt fundari iuriſdictio & poteſtas
ſtatuendi in forenſem,vt not.Cy.in l.j.C.vbi pet. tur.
& inquit Alex.Anch.ita dixiſſe in c.canonum ſtatu-
ta, in repetitione in duodecima q.principali verſic.
quæro vlterius circa iſta ſtatuta, de conſtit.Alex. in
conſi.41.in ſi.vol.ſeptimo,& in conſi.111.nu.3, & 14.
vol.eo.Bald.in cõſi.460.col.prima.vol.primo.Signo.
de Homod.in conſti.163.col.ſi.Cald.in conſi. 17.in ti
tu.de conſti.& in conſi.36.in tit.de teſta.Abb.in cõſi.
52.colum.ſecunda verſ. ſed his,vol.ſecundo.Ruin. in
cõſi.48.nu.4.vol.3.vbi cõcludit poſt Alexã. in citato
conſi. 44.ꝙ ſi ex conſuetudine Angliæ primogenitus
ſuccedat in bonis omnibus, & verba conſuetudinis
vel ſtatuti diſponant circa perſonam, vt per hæc ver
ba; primogenitus ſuccedat, ꝙ tunc ſi decedens eſſet
de loco vbi bona poſita ſunt, tamen ſtatutum illius
loci diſponens circa perſonam, non excludit foren-
ſem proximiorẽ,& ad quem de iure communi perti
net hæreditas defuncti; quia non refert ꝙ ille de cu
ius ſucceſſione agitur,ſit ſubditus, ex quo ille de cu
ius excluſione agitur, eſt forenſis. quæ opinio ſecun
23 dum Alex.& Rui.comprobatur hoc medio. † Nam
iudex ſub cuius iuriſdictiõe bona ſunt ſita poteſt da
re curatorem adulto ſibi non ſubdito.l.j.vbi Bald.C.
vbi pet.tuto Bar.in l.pupillo.ff.de tut.& cura.dat. ab
his,per l.iuriſperitos.§.cum oriundus.ff.de excuſ.tu-
24 to. Et ratio eſt ſecundum eos, quia † curator nõ da-
tur perſonæ,ſed principaliter rebus.l.in copulandis.
C.de nup.vnde,quia res ſunt ſub iuriſdictione, va-
let datio quo ad bona ſita, nec curatur, ꝙ perſona

na

25 nõ ſit ſubdita, † ſed in tutore aliud eſt, quia ſiue bo-
na ſuppoſita ſint iuriſdictione iudicis, ſiue non, ita
demum valet datio tutoris, ſi pupillus ſit iuriſdictio
ni iudicis dantis tutorem ſubiectus. l. 1. in fi. ff. de tu-
26 to. & cur. dat. ab his. Et ratio eſt, † quia tutor datur p-
ſonę principaliter. l. q a pſonę. ff. de teſt. tutel. §. recte.
inſti. qui dar. tuto. poſ. Et ex hac rõne patet ſecundũ
Alex. & Rui. ꝙ non ſomniauit Bar. qui differentiã fe
cit inter ſtatutũ diſponens in rem vel in perſonam.
Rurſus in cõſ. 49. col. 2. & 3. vol. eo. 1 20. col. pen. in fi.
vol. 1. & in conſi. 192. nu. 15. vol. 2. & in cõſi. 195. nu. 4.
& ſeq. vol. eod. Pau. de Caſt. in cõſ. 32. col. 1. volum. 2.
& in conſi. 424. col. 1. vol. eo. Soc. in cõſi. 97. col. 2. vol.
1. vbi etiam refert, ita tenuiſſe Lamberth. de Sal. in
d. l. cunctos populos, in cõſi. 239. nu. 3. vol. 2. duplica-
to in conſi. 131. vol 4. & in conſi. 288. col. 1. & 5. verſi.
primum probatur. 71. nu. 11. vol. 4. 79. nu. 18. & in cõ-
ſi. 228. col. 1. vol. eo. Corn. in conſi. 45. col. 1. in princ.
ver. Item eſt aduertendum, vol. 1. & in cõſi. 152. col.
fi. ver. conceſſo etiam, vol. eo. Iaſ. in conſi. 59. col. 2. &
ſeq. vol. 3. vbi inquit, ꝙ ab iſta doctrina Barto. nemo
diſcrepat. & in cõſil. 191. col. 2. in fi. vol. ſecundo, & in
conſi. 163. col. pen. vbi dicit a deciſione Bar. receden
dum non eſſe. Aret. in conſi. 54. col. 2. verſi. iſta ſenten
tia. in conſi. 73. col. 3. Marſi. in l. fi. num. 91. ff. de iuriſ-
di. omn. iud. Crot. in l. omnes populi. nu. 244. ff. de iu-
27 ſti. & iur. vbi dicit alias conſuluiſſe, † ꝙ ſtatutũ Bonõ
niæ diſponens, ꝙ extantibus agnatis cognati nõ poſ
ſint ſuccedere, non habebit locum in forenſe, qui vo
lebat excludere ſororem a ſucceſſione defuncti. Ti-
raquel. in tract. de leg. cõnub. in gl. 8. in 27. q. Anch. in
conſi. 169. in fi. Inn. Anch. Abb. Barb. & Feli. in c. po-
ſtulanti de for. compe. Brn. in conſi. 20 col. ſecũda in
princ. Alcia. in conſi. 89. num. 2. 200. nu. 3. 351. num. 5.
& 499. nu. 4. Deci. in conſil. 276. col. 3. verſ. 2. Pariſ. in
conſi. 53. nu. 86. vol. 3. & in conſi. 12. col. ſecunda vol.
eo. Mart. de Laude. in tract. de primo gen. q. 20. vbi di
cit diligenter eſſe põderanda verba ſtatuti vel con-
ſuetudinis an loquantur in rem vel in perſonam. Ro
ſel. in tract. de ſucceſ. ab inteſt. num. 226. col. 2. Spec.
in tit. de ſent. §. qualiter. verſ. ſed pone quidam. Frãc.
March. in deciſione parla. Dalph. 155. in fin. Imol. in
c. cum olim, in fi. de cler. coniuga. Io. Andr. in addi. ad
Spec. in tit. de inſtru. edit. §. compendioſe, verſic. quid
ſi de conſuetudine. Abb. in c. quod clericos, col. 6. &
ibi Barb. col. 14. de for. compe. ac Imo. vbi dicit, ꝙ ſi
ſtatutũ diſponat ꝙ ſi quis deceſſerit ab inteſtato ſuc
cedant agnati vſque ad quartũ gradum excluſis fœ-
minis, quod cum ſtatutum diſponat in perſonam, nõ
comprehendit perſonã non ſubiectam. Natta in con
ſi. 46. in fi. col. Fran. de Rampo. vt refert. Barb. in con-
ſi. 75. colum. pen. vol. 3. Ceph. in conſi. 32. nu. 14. Hen-
ric. Bot. in trac. de ſynodo epiſ. in tertia par. in ſecun
do artic. nu. 46. verſi. ſublimita. Hier. Alban. in conſil.
20. num. 3. Ripa in ſecundo reſponſo. nu. 8. verſic. 3. in
prima part. & melius nu. 14. Pro qua ſententia acce-
28 dit quod not. Oldr. in conſi. 248. vbi dicit, † ꝙ ſtante
conſuetudine, quod marito præmoriente dimidia
pars lucri per maritum acquiſiti durãte matrimonio
applicetur vxori ſuperſtiti, quod forenſis exiſtens in
alio dominio, non ligaretur illa conſuetudine; quia
conſuetudo eſt localis, quæ non ligat niſi ſubditos.
l. ij. C. quæ ſit long. conſue. & Oldr. ſequitur Ioan. de
Cirier. in tract. de primoge. in ſecunda par. q. 10. col.
ſecunda in fi. Facit quoque quod conſuluit Pau. de
29 Caſt. in conſi. 468. col. ij. vol. ij. vbi determinat, † quod
ſtante ſtatuto, ꝙ maritus præmoriente vxore ſine fi-
lijs lucretur dotem in præiudicium filiorũ primi ma
trimonii, ꝙ tale ſtatutum locum non habet extanti-
bus filijs primi matrimonij, q. ſint alienæ iuriſdictio-
nis, cuius ſententiam ſecutus ſum in tract. de lucro
dot. q. 36. & quam ſententiam etiam tenet Riminal.
in conſi. 30. nu. 14. licet de Paul. de Caſtr. nullam fa-
ciat mentionem, & partem iſtam vti * communem
ſequuntur Corne. in conſi. 94. col. ij. vol. ij. vbi inquit
non videre quomodo ſit communis opinio Anch. in
loco ex aduerſo allegato, quod inhabilitatio perſo-
næ ad ſuccedendum, vel habilitatio perſonæ ad ſuc-
cedendum contra ius commune trahatur ad foren-
ſes quo ad bona ſita in territorio; quia in hoc nõ re-
perit hanc eſſe communem, ideo theoricam cõmu-
nem in contrarium. Rui. in cõſi. 201. col. 1. vol. 1. Pet.
Ioan. in reſponſo 22. num. 7. vbi ait doctrinam Bart.
in d. l. cunctos populos, per omnes doct. communiter
ſequi. Io. de Cirier. in dicto tract. primogen. in ſecũ-
do lib. q. 10. nu. 8. circa fi. & nu. 10. verſi. ex prædictis.
Roch. de Cur. in c. fi. de conſue. num. 718. & ſequenti
vbi etiam tradit male dicere Anch. vbi ſupra, dum
aſſerit contra Bart. eſſe communem, & latius Barba.
in citato conſi. 75. vbi ait, quod tota iuris prudentia
ſequitur hanc partem, ſecundum quã conſuluit Fer
raræ in q. facti, & vidit conſultum ita fuiſſe per valẽ
tiores doctores Italiæ, & ideo ꝙ miratur de Pet. An
cha. qui neſcit videre quo ſpiritu fretus dixerit cõ-
munem eſſe contra Bart. cum cõis ſit pro eo, & quod
ſententia illa tanquam æquior & fortioribus rationi
bus ſuſtentata, tenenda eſt in iudicando. Pariſ. in cõ
ſi. 12. col. 4. in fi. vol. ij.

SVMMARIVM.

1 *Secta Iudæorum tolerari debet donec quiete viuit.*
2 *Eccleſia ex gratia tolerat Iudæos, non ſic hereticos.*
3 *Fides Iudæorum primordium habet veritatis, vnde non dicitur per omnia falſa.*
4 *Iudæi ſunt memoria maximi fundameti fidei noſtre.*
5 *Iudei ſunt obedientes & fideles, ideſt non rebelles ſancte Romane eccleſie.*
6 *Pena appoſita in ſtatuto de non eligẽdo aliquem, qui non ſit fidelis & deuotus Romane eccleſie locum non habet in eligente iudæum, quamuis nõ valeat electio ratione ſecte reprobate.*
7 *Eccleſia iudeos in ſuis ritibus & ceremoniis tolerat.*
8 *Papa non debet iudeis bona auferre, imo eos tolerare debet vt per eorum conſortium ipſos Deo lucrari poſſimus.*
9 *Iudæi ſunt tolerandi & non expellendi: quia vtiles ſunt fidei noſtre.*
10 *Iudæis nihil tentantibus turbulentum, legique contrarium, non debet iniuria fieri.*
11 *Iudei ab eccleſia protegendi ſunt, quia computãtur inter oues Chriſti creatione, gubernatione, & redemptione ex parte Chriſti.*
12 *Iudæis tutella data eſt a iure ne Chriſtiani in eos inſoltent.*
13 *Iudeis non eſt negandum, quod ius humane ſocietatis concedit*
14 *Iudei nobis iure nature participant.*
15 *Iudei tolerantur in ciuitatibus ad euitandum maiora mala,*

mala, quia niſi ipſi eſſent, qui neceſſitatibus humanis ſubuenirent, multi Chriſtiani efficerentur vſurarii.

16 *Papa, Imperator, & alii Principes non poſſunt Iudæis bona auferre, nec eorum dominium, nec offendere perſonaliter.*

17 *Iudæi ſi non eſſent tolerandi, ſed expellendi, multæ leges & canones eſſent ſuperflui.*

18 *Superfluum in iure nihil eſt.*

19 *Iudæi die ſabbati non poſſunt conuenire aliquem, nec conueniri.*

20 *Iudæi non poſſunt habere nutrices Chriſtianas, & famulos.*

21 *Iudæi debent portare ſignum, per quod recognoſcantur a Chriſtianis.*

22 *Iudæi tenentur ad decimas prediales.*

23 *Iudei poſſunt habere Sinagogas, & ibidem ſimul conuenire.*

24 *Abſurditas omnino euitanda eſt.*

25 *Iudei viuunt iure Romanorum.*

26 *Immunitas conceſſa incolis certi loci complectitur & Iudeos.*

27 *Statutum diſponens quod extantibus maſculis feminę non ſuccedant, locum habet & in Iudeis.*

28 *Iuris conſultorum eſt deuenire ad indiuidua*

29 *Principes abſque peccato non poſſunt expellere ab eorum regnis, ciuitatibus, & terris Iudeos bene viuentes.*

30 *Principes abſq; cauſa legitima pacificos Iudeos, paganos vel ſimiles infideles expellere nõ poſſunt de terris ſuis, imo tenentur eos diligere in quantũ ſunt ſue nature participes.*

31 *Iudei ſine cauſa expelli non poſſunt a Principibus: quia eſſet contra precepta charitatis.*

32 *Principes ex charitate tenentur tempore neceſſitatis Iudeis ſubuenire, & eleemoſynas facere.*

33 *Iuris naturalis et diuini eſt, quod quecũque vult Princeps ſibi fieri aliis faciat, & econtra*

34 *Papa perſuadere debet principibus, imo eis precipere, ne Iudeos expellant, ſed tolerent & foueant.*

35 *Princeps non poteſt priuilegium ſuum, quod tranſiuit in contractum reuocare.*

36 *Priuilegium alicui conceſſum propter eius factũ reuocari non poteſt.*

37 *Priuilegia que a iure vel Principe conceduntur, licet innouari, modificari, & in totum tollit poſſint, tamen quando in contractum tranſierunt, & non ſunt indulta motu proprio Principes reuocare non poſſunt.*

38 *Princeps ex contractu ſuo efficaciter obligatur.*

39 *Princeps de plenitudine poteſtatis contractui ſuo cõtrauenire non poteſt.*

40 *Deus licet ſubegerit Imperatori leges, & Pape Canones, non tamen eis ſubegit obligationes, & contractus.*

41 *Princeps & ſi ſolutus ſit legibus, non tamen dictamine rationis.*

42 *Princeps ſi ſolutus eſſet a lege conuentionis, & contractus, nullus inueniretur, qui cum eo contrahere vellet, & ſic hominum conſortio priuaretur, quod eſſet valde graue.*

43 *Princeps in contractibus iure communi vti debet.*

44 *Contractus qui fiunt cum Principe naturam bonefidei habent.*

45 *Maieſtas Catholica non cenſetur velle niſi quod equum, & iuſtum eſt.*

46 *Caſus inauditus & inſolitus eſſet Principem nolle ſeruare pacta ſua.*

47 *Litere Maieſtatis Catholice intelligi debent ſecundum eius intentionem.*

48 *Principis intentio talis eſſe preſumitur, qualis eſt legis ſcripte.*

CONSILIVM XXV.

QVIA caſus de quo in præſentiarum agitur, videtur mihi modicam habere diſiicultatem, idque tam ex diſpoſitione iuris cõmunis, quã ex verbis priuilegii non gratuiti, ſed oneroſi conceſſi Iudeis moram trahentibus in dominio Ducatus Mediolani per Illuſtriſſimum Cardinalem Tridentinum tunc vicegerentẽ Maieſtatis Catholicę in dicto ſtatu ac demum confirmati per eandem Catholicam maieſtatem. ideo in eo ſuccincte procedendo, omiſsis argumentis ad partem, dico ex diſpoſitione iuris ipſos expellendos non eſſe, nec expelli debere a ciuitate Papiæ, ſed tolerandos, ac fouendos eſſe rationibus, cauſis, & auctoritatibus
1 infraſcriptis. Primo, † quia ſecta Iudæorum tolerari debet donec quiete viuit. c. & ſi Iudeos, de Iudeis. l. Chriſtianis. C. de paga. Feli. in c. conſuluit, in ſecun-
2 do notabili de Iudæis, vbi inquit † quod eccleſia ex gratia tolerat Iudæos, non ſic hæreticos, ſecundum gl. in verbo obſeruatiõis. in l. nullus. C. de ſum.
3 Trini. & fide Catho. † quia fides eorum primordium habet veritatis, vnde non dicitur per omnia falſa. l. cum filius. §. hæres. ff. de leg. 2. Item & quoniam ſecũ
4 dum Theologos, vt citat ibi Maria. † ipſi ſunt memo
5 ria maximi fundamenti fidei noſtræ. Item etiam, † ſunt obedientes, & fideles, ideſt non rebelles Sanctæ Romanæ eccleſiæ, vt probatur ex not. per An-
6 cha. in conſi. 271. colum. ij. in fi. vbi dicit, ꝙ † pœna appoſita in ſtatuto de non eligendo aliquem ad officium, qui non ſit fidelis, & deuotus Romanæ eccleſiæ, locum non habet in eligente Iudæum, quam uis non valeat electio ratione ſectæ reprobatæ, quia Iudæi poſſunt dici fideles, & deuoti ſanctæ Romanæ eccleſiæ ſi nobiſcum pacifice conuerſantur, & vi-
7 uunt. Hinc eſt † quod eccleſia eos in ſuis ritibus, & ceremoniis tolerat. l. die ſabbati. C. de Iudæis, ſequitur Felin. in dicto cap. conſuluit, in ſecundo notabili, & Ioan. de Cirier. in tract. de primogen. q. decimaſeptima primi libri in fin. Innoc. & Hoſtien. in capit.
8 quod ſuper, de voto & voti redemp. vbi dicunt, † ꝙ Papa non debet eis bona auferre; immo eos tolerare, cap. & ſi Iudæos, de iud. c. qui ſyncera. 45. diſtinctione. Et ratio eſt, vt per eorum conſortium eos Deo lucrari poſſimus. Argu. vndecima quæſt. tertia,
9 c. ad menſam. † & maxime ſunt tolerandi, & non expellendi; quia vtiles ſunt fidei noſtræ. Vnde dicit Angel. ſuper Pſalmo 40. Iudæi tanquam capſarũ noſtri nobis ſeruiũt; quia per eorum codices alios in-

fideles

ſideles conuincimus, Vnde Chriſto Domino noſtro
veraciter per eorum Codices veritatem, & fidem no
ſtram probamus, poſtquam in noſtris codicibus no-
lunt credere, credant illis ſuis. facit ad hoc bona gl.
a.in fi.in c.1.de proba.in quantum allegat dictum ca
pitulum qui ſyncera. vbi dicitur, quod conuincere
debemus iudæos ex codicibus ſuis; & illi noſtri ſūt,
quia continent vetus teſtamentū. Item beatus Gre-
gorius in homilia Innocentium aſſignat aliam ratio
nem; quia in lege cauetur, ꝙ in fine ſeculi illumina
buntur, & reliquiæ Iſrael ſaluæ erunt. quod expe-
diri non poſſet ſi licitum eſſet Regibus, & Principi-
bus eos de toto orbe expellere. Et quod tolerari
debeant, probat Auguſtinus ſuper Pſalmo 40.vbi in
quit. quod fuit figuratum in illo Caym, qui fratrem
ſuum occidit; & ideo accepit ſignum ne interficere-
tur, & ſic ille peruerſus populus ſit ſignatus ne occi
datur, imo toleretur. Accedit quod not.Bal. in con
10 ſil.428.colum.3.volu.5. vbi tradit † quod iudæis ni-
hil tentantibus turbulentum, legique contrarium,
11 nō debet iniuria fieri.d.l.Chriſtianis, † quia licet ſint
iudæi; tamen ab eccleſia protegendi ſunt; quia com
putantur inter oues Chriſti, creatione, gubernatio-
ne, & redemptione ex parte Chriſti. Vnde dixit Do
minus Ioan.10.cap.alias oues habeo, quæ non ſunt
ex hoc ouili, ſcilicet eccleſiæ. Vnde & eos Papa
protegere habet ſicut oues ſuas, quas inter alias cō
miſit Petro, cum dixit, Paſce oues meas.Ioan.cap.
vltimo, non diſtinguens inter has, & illas. Cum
ergo eas paſcere debeat verbo, exemplo,& humani
tate, non debet eos Papa impugnare nec permitte-
re vt lædantur.capit.primo de nat.ex lib. vend. Rur-
12 ſus in conſil.315.in princip.volumi.primo. † vbi Iu-
dæis tutela data eſt a iure ne Chriſtiani inſultent in
iudęos.l.nullos.C.de iud. Iterum in conſil. ſequen-
ti, column.prima in fin. vbi dicit, quod iudæis per-
mittitur comitiua comitialis Catholicorum ex cau-
ſa aliis interdicitur.c.quanto,c.poſt miſerabilem de
vſur.Item iudæi obedientes legibus non ſunt mole-
ſtandi a Chriſtianis, capit.diſpar.33.quæſtio. octaua.
Item cœlum cœli Domino, terram autem dedit fi-
13 liis hominum, † ergo eis negandum nō eſt, quod ius
humane ſocietatis concedit, 15.quæſtio.2. Notan-
14 dum videmus quoque, † ꝙ iure naturæ nobis parti-
cipant.c.charitas, ante fi.in verbo item proximos,de
pœnit.diſtinct.2.Et ex eo iure naturæ,& ex charita-
te illis in neceſſitate ſubuenire tenemur. quadrageſi-
maſecunda diſtinct.c.quieſcamus. Facit etiam quod
ſcribit Paul.de Caſtr.in conſi.380. colum.1. ſecundū
antiquam impreſſionem, vbi inquit, † iudæi tolerā
15 tur in ciuitatibus ad euitandum maiora mala; quia
niſi eſſent iudæi, qui ſubuenirent neceſſitatibus hu
manis, Chriſtiani multi efficerentur vſurarii.& Pau.
ſequitur Picus in l.qui ſe patris.nu.6.C.vnde lib.Pa-
riſ.in conſi.2 col.2.vol.4.vbi ait iudæos eſſe toleran-
dos per eccleſiam, & vltra tolerantiā aliqua eis con
ceſſa ſunt, de quib.in titulo de iudeis, & quod ſum-
mus Pontifex debet ipſos protegere, & ꝙ eis ſine
cauſa aliquid non eſt faciendum. Subdens quoque
16 † quod a ſummo Pontifice, Imperatore, & alio quo
cunque Principe eis non poſſunt auferri bona nec
dominium ipſorum, ac in illis perſonaliter non of-
fendi.
17 ¶ Præterea facit; † nam. ſi nos diceremus, quod
iudæi non eſſent tolerandi,ſed expellendi, ſequere-
retur,ꝙ multæ leges,& canones eſſent ſuperflui; qđ
18 non eſt dicendum, † quia nihil eſt ſuperfluum in iu-
re.glo.in l.1.ff.quod met.cau.c.ſolitę,de maio.& obe
di. Nam ad quid opus fuiſſet diſponere in l.die ſab-
19 bati.C.de iudæis, † quod die ſabbati iudæi non poſ-
ſint conuenire nec conueniri, & in c.& ſi iudæos, vbi
20 Abb.de iudæ.ꝙ † non poſſint habere nutrices Chri-
ſtianas,& famulos,& ſimiliter in c.nōnullis, vbi Abb.
21 de iudæ. † quod debeant portare ſignum,per quod
recognoſcantur a Chriſtianis, necnon in c.de terris,
22 de decimis † quod teneantur ad decimas prædiales.
pariterque in cap.iudæus, il primo vbi etiam Abb.
23 de iudæ.† quod poſſint habere Sinagogas,& ibi con-
uenire ſimul; certe ad nihilū, ſi dicta tolerantia nō
24 admitteretur. † Vnde vt dicta abſurditas euitetur,
quæ omnino euitanda eſt.clem.2.in princ. de magiſt.
dicendum venit dictam tolerantiam per Principem
admittendum eſſe.
25 ¶ Vlterius accedit; nam nemini dubium eſt† ꝙ iu
dæi viuunt iure Romanorum.l.nemo iudæorū.C. de
26 iudæ. Et ideo videmus † ꝙ immunitas conceſſa inco
lis certi loci complectitur & iudæos, vt per Bal.in l.
ſpadonem.§.iam autem,per illum tex.ff.de excuſa.tu
tor.vbi tradit habuiſſe de facto; quia in huiuſmodi
actibus iudæi nobiſcum participant. & Bal. ſequitur
Alex.in conſi.75.col.2.vol.5.Soc.in cōſi.62.col. pen.
27 Iaſ.in rubri.de inſtitu.& ſubſti.in fin. Item & quod †
ſtatuta quæ communiter fiunt per Italiam,quod ex-
tantibus maſculis fœminę nō ſuccedant,locum etiā
habent in iudæis.Ana & Feli.in c.iudæi. de iud. Bal.
in c. 1.per illum tex.de for.fidel.Alex.in cōſil.99.col.
2.vol.6.ergo inuitis dentibus dicendum eſt ſi nobiſ-
cum participant in actibus humanis,quod admitten
da eſt dicta toleratio in iure; quia ſine ea non parti-
ciparent nobiſcum in actibus humanis.
28 ¶ Sed deueniendo magis ad indiuidua † quod eſt
iuriſconſultorum, vt per Feli.in c.Rodulphus, de re
29 ſcrip.videlicet † quod Principes abſque peccato nō
poſſent Iudæos bene viuentes ab eorum regnis,ciui-
tatibus,& terris expellere. Hoc decidunt in termi-
nis Oldr.in conſi.87.incip. Quæritur an Princeps, &
in conſil.264.Ioan.Andr. in addit. ad Spec.in titu.de
iudæis. Petr.de Anch.in c.peccatum.nu.14.de regu.
iur.in 6.Abb.in c.quod ſuper,col.fi.verſi.vltimo quæ
ritur, de voto & voti redem.Alex.in conſi.99. col.fi.
30 vol.6.vbi inquit, † quòd Princeps abſque cauſa legi
tima pacificus iudæos.paganos, vel ſimiles infideles
expellere non poteſt de terris ſuis, quinimo tenetur
eos diligere in quantum ſunt ſuæ naturæ participes,
vt in c.charitas de pœnit.diſtinct.2.in verbo nonnul
31 li. † quia expellere eos ſine cauſa, eſt contra præce-
32 pta charitatis; adeoque † ex hac charitate tempore
neceſſitatis eis ſubuenire, & eleemoſynas facere te-
netur.c.quieſcamus.42.diſtinct.& quia ſcriptum eſt,
vt dictum fuit; Cœlum cœli Domino,terram autem
dedit filiis hominum. Iterum in conſi.13.col.fi.volu.
7.& in conſi.130.col.fi.vol.eo.Iaſ.in l. apud Iulianum
§.conſtat,col.7.in gl.in ver.non debet deleg.2. Crem.
in ſing.59.in fi.Inno.& Imol.in d.c.quod ſuper.Anto.
Corſe.in tract.de poteſta.regia, in vltima part.in q.
81.colum.fi.vbi aſſerit hanc partem æquiorem, ma-
gis probabilem, & * communiter receptam. Iacob.
de S.Georg.in inueſtitura ſua feud.in verſi. qui Dux
in vltima quæſtio. Marſ.in conſil.101.nu.57. Aret. in
c.licet vniuerſis, in primo notab. de teſtib. Picus in
l.qui ſe patris,nu.6.C.vnde lib. Bald.in citato conſil.
428.vol.5.Ioan.de Ana.in c.& ſi iudæos,verſic. extra
33 glo.quæritur,de iudę. † quia iuris naturalis,& diuini
eſt,ꝙ quæcunque vult Princeps ſibi fieri,aliis faciat,
& ma-

& maxime ſeruis ſuis . prima diſt.c.ius naturale, nec
aliis faciat quod ſibi fieri nollet.c.dilecti, de maio. &
obed.ſed ipſe nollet de regno ſuo expelli,ergo nō de
bet alios expellere . Tenetuř enim eos diligere in
quantum ſunt ſuæ naturæ participes ne dum in ani-
ma , ſed etiam in corpore, vt in d.c.charitas.Pariſ.in
34 conſi.2.nu.15.vol 4.vbi fortius inquit , † ꝙ ſommus
Pontifex perſuadere debet Principibus ne iſtud fa-
ciant , imo plus ſecundum veram , & magis * com-
munem , ꝙ eis præcipere poteſt. Vltimo idem tenne
runt Mod.in tract.de iudæ.in prima par.q.7.vnde ex
iſtis clara reſultat concluſio,& quidem communi cal
culo recepta , iudæos ipſos de iure communi non ex
pellendos a Principibus , ſed tolerandos ac fouen-
dos eſſe.

¶ Secundo,ꝙ expellendi non ſint , nec expelli poſ
ſint , probatur ; quoniā Illuſtriſſimus Cardinalis Tri
dentinus vti locum tenens Maieſtatis Catholicæ Du
cis Mediolani conceſſit priuilegium iudæis ſtandi,ha
bitandi , & negotiandi per annos duodecim in locis
de quibus in eo,mediante ſumma quadraginta qua-
tuor millium librarum Imperialium , quod equidem
per dictam Catholicam maieſtatem fuit confirmatū.
Qui quidem anni duodecim nondum finiti ſunt,quo
caſu † Princeps non poteſt priuilegium ſuum , quod
35 tranſiuit in contractum,vt in caſu nostro , in quo in-
teruenit datio dictarum librarum quadraginta qua-
tuor millium reuocare.Cy. Bar,& alii in l.digna vox.
C.de legib.Alex.loquens in priuilegio cōceſſo iudæis
in conſi.primo,nu.40.vol.2.Bal.in l.ſi cum mihi.ff. de
dolo.vbi dicit † ꝙ priuilegium alicui conceſſum pro
36 pter eius factum reuocari non poteſt ; quia nō pen-
det ex ſola auctoritate concedentis, ſed ex iure alte-
ri quæſito . Et ideo infert . ꝙ priuilegium per Senen-
ſes conceſſum aliquibus bannitis tutè cōmorandi in
domino ſuo , quia eorum opera recuperauerant ca-
ſtrum,erat irreuocabile. allegat.l.Aquilius Regulus.
ff.de dona.plus inquit in fi. legem illam notandā pro
commitatenſibus; quia ſi pro conſequendo beneficio
aliquid præſtiterunt , illud poſtea eis tolli nō poteſt
quia ex hoc magis reſultat contractus quam gratia;
ſimplex.Iaſ.in conſi.1.col.8.in prin.volum.1.Accedit
quod voluit Bal.in l.qui ſe patris;col.7.verſi. & ſcias.
C.vnde lib.vbi poſt Nicol.de Matarel. ait, ꝙ licet in
Principe ſit ſpeciale , vt poſſit etiam ſine cauſa pri-
uilegium ſuum reuocare.l.qui fundus.C. de om, agr.
deſer.libr.10. hoc tamen locum nō habet ſi prætextu
conceſſionis Princeps aliquam dationem vel factum
eſt lucratus quod perpetuam commenſurationē ha-
beat cum re conceſſa ; quia tunc illud reuocare non
poteſt,cum tranſiuerit in contractum.Iaſ. in cōſi. 56.
nume.2.vol.1.Calca.cōſi.51.col.pen.vbi tradit, Prin-
cipem non poſſe reuocare priuilegium ex quo cæpit
pecuniam , vel commodum ; quia tunc eſt venale,&
ex contractu ligatur.Anchar.in conſil.ſecundo,vbi di
cit , † ꝙ licet priuilegia, quæ à iure,vel Principe con
37 ceduntur innouari,modificari,& in totum tolli poſ-
ſint , vt in c.decet,de regu.iur.in 6.tamen quando in
contractum tranſiuerunt , & non ſunt indulta motu
proprio Principes , illa reuocare non poſſunt ; quia
ſine iniuria beneficium ſua promiſſione quæſitum,ali
cui tolli poteſt.Dec.in conſi.286.colum.3.Riminal.in
conſi.308.num.3.cum ſequentibus conſi.204.in prin-
cip.388.numero ſexto & conſil.ſequenti nume. quar
to Alexan.in conſi 54.numero 19. & ſequenti volu.
quarto in conſi.135.nume.21.volum.eodem.Ruin.in
conſil.29.numero quarto volum.1.conſi.229. num.3.
& 230.colum.2.vol.eod.Pariſ.in conſi.11.num.50.vo
lum.1.Vnde cum iſtud priuilegium onerosam ſit con
38 tractus , † Princeps ipſe ex contractu ſuo efficaciter
obligatur.x.1.vbi notant omnes de proba.Cyn.& alij
in l.digna vox.ff.de legib. Et nedum Princeps , ſed
Deus ipſe ex promiſſione ſibi ſaltē obligaretur.Bald.
in l.1.ff.de pact.vbi refert . ita dixiſſe magiſtrum ſen-
39 tentiarum. Et in tantum iſtud procedit, † ꝙ nec etiā
de plenitudine poteſtatis poteſt illi contrauenire,ſe-
cundum Paul.in dicta l.digna vox.Deci.in conſil.48.
col.3.& in citato conſil.236.col.3. circa fin. in conſil.
689.col.2.Pariſ.in conſi.2.num.130.volum.4.& in ci-
tato conſi.11,nu.50.Alcia.in conſi.730.Cranet. in cō
ſil.135.col.3.in princip.Ratio etenim eſt , ſecundum
40 Bal.in cap.primo,de natu.feud.quia † licet Deus ſu-
bigerit Imperatori,& Principibus leges,& Papæ ca
nones, non tamen ſibi ſubegit obligationes, & cōtra
ctus ; vnde obligatur ad inſtar priuati . Et arguit ibi
contra Cœleſtinum , qui de mane vni gratiam con-
ferebat , & de ſero auferebat,& alteri conferebat .
41 Idem Bald.in l.ij.C.de ſeruit.& aqua , vbi ait, † ꝙ li-
cet Princeps ſit ſolutus legibus,non tamen eſt ſolu-
tus dictamine rationis ; quia eſt animal rationale po
liticum . Iterum in l.Princeps.ff.de legib.vbi dixit,ꝙ
42 ſi diceremus † Principem eſſe ſolutum à lege conuen
tionis , & contractus , ſequeretur quòd nullus inue-
niretur , qui vellet cum eo contrahere , & ſic homi-
num priuaretur conſortio ; quod eſſet valde graue.
43 l.hi qui,C.de apoſt. Roma.in conſi.352.in fin. Prin-
ceps enim in contractibus debet vti iure communi ;
quia in contractibus debet eſſe æqualitas , vt dicit
Bald.in l.ex imperfecto,ad fi. C.de teſta. illud etiam
44 in Principe præcipuum eſt, † quia omnes cōtractus,
qui fiunt cum Principe babent naturam bonæfidei ;
vt not. Bald.in c.1.§. ſi quis.in princip.de pact.Con-
ſtan.Dec in citato conſi.286. colum.3.in fi.& Alex.in
allegato conſi.135.numero 201.cum ſequen.volum.
9.Et ideo ſtantibus capitulis deſcriptis in dicto priui
legio pretio nummario empto , demum confirmato
de permittendo eoſdem Hebræos habitare in dicto
dominio per annos duodecim nundum completos ,
45 videtur concludendum , ꝙ † ſacra Maieſtas Catholi
ca.Dux Mediolani, qui non cenſetur velle niſi quod
æquum,& iuſtum eſt.Pariſ.conſi.68.nu.242 vol.4. &
in conſi.5.nu.139.volu.eo.& quem non eſt veriſimile
46 nolle ſeruare pacta ſua , † quia iſte caſus eſſet inaudi
tus & inſolitus, vt dicit Alexan.in conſi.97.col.2. vo
lu.3.& Barb.in conſil.20,col.8.verſic.præterea, volu.
2.debet tolerare dictos Hebræos in ciuitate Papiæ
bene viuentes , iuxta formam dicti priuilegii . Et
tanto magis id dicendum venit, cum etiam a ſummo
Pontifice , & a magno Pœnitentiario tolerentur in
dominiis Eccleſiæ, & omnibus ab eis præcipiatur de
ipſos non offendendo in perſonis nec in bonis. Nec
vis aliqua eſt facienda in literis ſuæ ſacræ Catholicæ
Maieſtatis datis in Viadoli , ſub die 13. Maii anni
47 præſentis 1565. † quia illæ intelligi debent ſecun-
dum intentionem concedentis.Inno.in c.cum eccle-
ſia, de except.Dec.in conſil.33.colum.3. & in conſil.
48 409,numero.14. † quæ quidem eſt, qualis eſt le-
gis ſcriptæ , prout & in dubio ita ſemper eſſe præſu-
mitur,l.ex facto,vbi notant omnes per illum text.ff.
de vulga.& pupilla. videlicet vt cognoſcatur ſi iuſti-
tiæ conuenit,vt Hebræi ipſi expelli poſſint ; quod ab
omni iure alienum eſſe , arbitratur alio non apparen
te in contrarium , vt ſatis conſtat ex his,quæ abunde
ſupra dicta fuerunt . & maxime ſtante dicto priui-
legio

legio oneroſo ipſis Hæbreis conceſſo, ter confirmato per dictam ſuam Maieſtatem. accedente duplici relatione oculatiſſimi Senatus mediolani, cuius mos ſemper fuit conſulere Principi ſuo æqua, iuſta, & rationabilia.

SVMMARIVM

1 *Liberorum prima eſt cauſa in ſucceſſione paterna ab inteſtato, ſublata omni ſexus differentia.*

2 *Succeſſio paterna eſt quaſi debita filiis.*

3 *Succeſſio in bonis patris eſt de iure naturali, & gentium.*

4 *Filia ſuccedere volens ab inteſtato patri cum fratre, æqualiter conferre debet dotes ſibi a patre datas.*

5 *Quod tamen intelligendum eſt, ſi fuerit interpellata.*

6 *Inſtrumentum publicum renunciationis bonorum paternorum, maternorum, & fraternorum facit rem liquidam, cum ſit probatio probata, & veritas apparens.*

7 *Inſtrumentum nullum, effectum aliquem non producit.*

8 *Statutum diſponens, quod bannitus poſſit occidi, debet intelligi de rite bannito.*

9 *Statutum quod inſtrumentum publicum mandetur executioni, debet intelligi de valido, & non de nullo.*

10 *Statutum dictans, quod cedens actionem nobili puniatur in centum, locum habet quando ceſſio fuit rite facta. alias ſecus.*

11 *Protocollum quando eſt nullum, ſumptum ex illo eſt etiam nullum.*

12 *Rogitus requiritur ad validitatem protocolli.*

13 *Rogitus in dubio ſecundum communem non præſumitur niſi de eo appareat.*

14 *Facta non præſumuntur niſi probentur.*

15 *Solemnitas extrinſeca non preſumitur niſi probetur.*

16 *Inſtrumentum ſumptum per alium notarium ex protocollo defuncti ſecundum communem nullam fidem facit, niſi de conceſſione, & auctoritate ſibi conceſſa leuandi. dictum inſtrumentum appareat.*

17 *Notario aſſerenti ſe leuaſſe inſtrumentum ex protocollo defuncti vigore commiſſionis ſibi conceſſe non creditur, niſi fiat fides realis de ipſa commiſſione.*

18 *Paria ſunt aliquid non fieri, vel fieri, ſed nulliter.*

19 *fideicommiſſarius tenetur probare quod bona, que petit, eſſent in dominio teſtatoris.*

20 *Filius grauatus fideicommiſſo poteſt detrahere legitimam ſibi debitam iure nature.*

21 *Quod amplia procedere, etiam ſi fideicommiſſum pie cauſe deberetur.*

22 *Ac etiam ſi filius approbaſſet teſtamentum patris.*

23 *Filius grauatus reſtituere hereditatem ſub conditione, ſecundum magis communem poteſt detrahere duas quartas, videlicet legitimam, & trebellianicam.*

24 *Trebellianica filiis primi gradus ſecundum communem prohiberi non poteſt.*

25 *Quarte due debite filio grauato ſub conditione aſcendunt ſecundum communem ad dimidiam hereditatis fideicommittentis.*

26 *Grauatus fideicommiſſo non detrahit trebellianicam niſi confecto inuentario, ſed contra ſecundum magis communem, vt in num. ſequenti.*

27 *Agens inepte condemnandus venit in expenſis.*

28 *Periurus in cauſa in qua agit ſecundum communem repellitur ab agendo.*

29 *Periurus non poteſt petere abſolutionem a iuramento.*

30 *Abſolutio a iuramento ante terminum ſolutionis peti debet, alias ſi lapſo tempore petatur per debitorem, ſecundum magis communem audiri non debet.*

31 *Periurium debitori per creditorem ſecundum communem remitti non poteſt.*

32 *Filia renuncians hereditati paternæ, & maternæ in manibus patris ad commodum fratris, & cum iuramento patre decedenti ab inteſtato ſuccedere non poteſt.*

33 *Quilibet poteſt renunciare iuri in ſui fauorem introducto.*

34 *Renunciatio hereditatis paterne facta propter fratres ipſi viuentibus valet, ſecus ſi mortuis.*

35 *Renunciatio facta per filiam dotatam cum iuramento ex eo, quod fuit bene dotata, & in qua ſibi reſeruauit ius ſuccedendi decedentibus fratribus ſine liberis, debet inuiolabiliter obſeruari.*

36 *Filia quando renunciat hereditati paterne multum cōſiderandum eſt, an extet perſona, que ex preſumpta voluntate patris excludat renunciantem.*

37 *Regreſſus non datur ad renunciata.*

38 *Teſtibus inſtrumentariis ſtandum eſt.*

39 *Teſtes in dubio preſumuntur conteſtes.*

CONSILIVM XXVI.

1 QVONIAM † in ſucceſſione paterna ab inteſtato prima cauſa eſt liberorum, ſublata omni ſexus differentia. l. maximum vitium. C. de libe. præter. §. primo inſtitu. de hęredit. quę ab inteſt. defer. §. 1. in aut. de hæred. ab inteſta. venien. Pariſ. in conſi. 3. vol. 3. in prin. Soc. Iun. in conſi. 1. nu. 45. vol.
2 1. † Nam ſucceſſio paterna filiis eſt quaſi debita. authen. in ſucceſſione. C. de ſuis & legitimis, & in corpore vnde ſumitur. Pariſ. in conſi. 72. num. 27. vol. 1. & in
3 conſi. 6. nume. 47. vol. 2. vbi inquit, † quod huiuſmodi ſucceſſio eſt de iure naturali & gentium. facit lex cū rō. ff. de bonis damn. vbi lex naturali ratione, & æquitate vocat filios ad ſucceſſionem patris. eſt enim votum naturale patris, vt bona ipſius ad filios trāſferantur. l. nam & ſi parentibus. ff. de inof. teſt. l. ſcripto. ff. vnde liber. Ideo in præſenti conſultatione in qua tractatur de bonis, & hæreditate quōdam Illuſtr. & magnifici Antonij de Alariis, qui deceſſit ab inteſtato relictis magnifico domino Franciſco, & Alaſina eius filiis legitimis, & naturalibus, videtur prima facie dicen-
4 dum, † quod magnifica domina Alaſina ſuccedere debeat dicto quondam Magnifico domi-

no An-

teſt filio prȩiudicari,vt voluerunt Bal.Sal.Fulgo.Pau
lus de Caſtr. & Corn.in l. iubemus.C.ad treb.Dec.in
conſi.269.col.pen.in fi.vbi aſſerit hanc eſſe * commu-
nem.& quia alias latisſime ſcripſi in conſi. noſtro 12.
nu.6.vol.1.& in conſi.31.nu.29.vol.eod. ideo ibi ſcri-
pta amplius tranſcribere non decreui. quibus addo
Nattam in conſi.528.nu.35.& in cõſi.145.nu.23.Soc.
25 Iun.in conſi.112.col.fi.vol.3.vbi inquit,errare qui di-
cunt communem in contrarium,quo caſu † cum dictæ
duæ quartæ aſcendant ad dimidiam totius hæredita-
tis,vt oſtendit Ang.in conſi.125.& 306.in fi.ſequitur
quod in eis æqualiter ſuccedere debent dicti domini
Franciſcus,& Alaſina.

¶ Nec obſtare videtur,quod dictoq; domino An-
tonio trebellianica non debeatur , ex eo quod non
26 confecit inuentarium de bonis paternis ſubiectis fi-
deicommiſſo , † ob cuius inuentarij non confectionẽ
perditur trebellianica,vt tenuerunt Oldr.in conſi.34.
Bal.in conſi.39.col.2.vol.4.Cyn.Gul.Ray.Petr.Rica.
Malumb.Alb.Sal.& Fulgo.in auth.ſed cũ teſtator.C.
ad l.Fal.Dec.cõſ.48.col.fi.vbi dicit hãc eſſe magis cõ-
munem.Corſ.in tract.de treb.q.vlt.& in tract.de reg.
pot.q.73.quia reſpondetur;doct.magis*communiter
concludere trebellianicam non perdi ob non confe-
ctionem inuentarij,vt late dixi in conſi.27 n.26.vol.1
& p Neu.in cõſi.1.circa fi.Pic.in l. Tit.cũ teſta §. Tir.
cũ nuberet.q.55.de le.2.Cagn.in l.4.§.memi.nu.16.ff.
de inof.teſt vbi dicit,& ꝙ ita vidit ſeruari per totum
mundum, & quod ab iſta opinione non eſt receden-
dum in conſulendo,& iudicando.Natta in cõſil.323.
col.j.& ſequenti,& in cõſi.220.col.ij.Vnde ex his vi-
deretur dicendum dictam dominam Alaſinam debe
re vna cum fratre ſuccedere in bonis paternis cõmu
nicando dotem habitam a patre fratri.

Quibus tamen non obſtantibus,quæ vere non ob-
ſtant,ſententia contraria eſt de iure verior, & dico ꝙ
dictus magnificus d.Franc.abſoluendus. venit a peti-
tis parte eiuſdem magnificæ dominæ Alaſinæ vna cũ
27 victoria expenſarum † cum inepte egerit contra domi
num eius fratrem iuxta l.eum quem temere .ff.de iu.
quod probatur ex infraſcriptis.Et primo, quia cõclu
28 ſio iuris eſt indubitata,† qđ periurus in cauſa in qua
agit,repellitur ab agendo,vt per Dec.in ca.intellexi-
mus.nu.18.de iud.per l.ſi quis maior.C.de tranſa. vbi
ita tenent Cur.Sen.nu.52.& Parpa.num.65.Roma.in
ſing 391.Tu ſai,in fi.Alex.in conſi.17. col.ij.verſic. &
conſtat,vol.tertio.Crauet.in cõſi.7.nu.12.& in conſil.
191.nu.7.& hanc eſſe*communem aſſerit Doct.in ca.
dilecti,in tertiu nota.de excep.Soc.Iun.in conſi. 125.
in prin.vol.3.Sed domina Alaſina cum iuramento hȩ
reditati paternæ , & maternæ renunciauit mediante
concedenti dote ſcutorum duorum millium ad com-
modum dicti magnifici domini Franciſci eius fratris
contra quem agit veniendo contra dictam renuncia-
tionem , & quitationem iuramento firmatam , vt in-
fra dicetur;ergo agere non potuit contra dictum do
minum Franciſcum , quod eo maxime dicendum ve
nit parte opponente. Et in tantum vera eſt huiuſmo
29 di ſententia,† quod nunc ſi vellet abſolui a dicto iu-
ramento , non poſſet abſolutionem ipſam ſeu habili
tationem obtinere ; quia fruſtra auxilium legis im-
plorat , qui in ipſam legem incidit , capitulo qui fru
ſtra . de vſur.Federi.de Sen.in conſi. trigenteſimopri
30 mo in fi.vbi conſuluit , † quod abſolutio a iuramen
to debet peti ante terminum ſolutionis,alias ſi lapſo
tempore petatur per debitorem , & ſic poſtquam in
cidit in periurium , non debet audiri , per dictam re
gulam , quia fruſtra. Idem tenuit Anchara.in conſil.
298.colum.fin.vol..Roma.in conſilio.trigenteſimoui
geſimoſexto columa.ſecunda.Alexander.iñ conſilio.
dugenteſimouigeſimoſecundo colum. tertia volum.
ſecundo & in conſi.118.colum.fin.volum.ſeptimo,&
in conſi.decimoſeptimo volum.tertio vbi dicit,quod
ſecundum magis*communes concluſiones doctorũ
non debet concedi abſolutio a iuramento ei , qui ve
nit iam prius contra iuramentum quam ab eo petie-
rit abſolutionem. Bertran.in conſilio.196.numero ſe
cundo vbi citat hanc eſſe communem,volum.quarto
31 Et hoc adeo verum eſt, † quod etiam ſi dictus domi-
nus Franciſcus vellet ei remittere dictum periurium
non poſſet. vt per Bald.in authen.quod eis.C.de nu-
pt.& Alex.in conſilio.83.colum.fi. volum.quinto vbi
atteſtatur hanc eſſe magis communem , dixi in con-
ſilio.34.nume.tertio vol.1.vbi multa adduco pro hac
ſententia.

¶ Secundo in fauorem dicti magni. domini Fran
ciſci facit , quia diſpoſitio iuris communis , quæ ha-
bet, quod filia æqualiter debet ſuccedere patri cum
32 fratre, † limitatur locum non habere quando filia re
nunciauit hæreditati paternæ, maternæ , & fraternæ
in manibus patris ad commodum fratris cum iura-
mento ; quia tunc ſtandum eſt renunciationi, & non
33 diſpoſitioni iuris communis, † cum quilibet poſſit
renuntiare iuri in ſui fauorem introducto.l. ſi quis in
conſcribendo.C.de pact.cum de nullius alterius præ
iudicio tractetur quam ipſius renunciantis. Et in ſpe
cie facit,quod voluit Bald.in.l.pactum dotale,in 4.C.
de colla.vbi dicit, † quod ſi filia renunciat hæredita-
ti paternæ propter fratres , quod illis viuentibus re-
nunciatio valet,ſecus ſi mortuis; quia tunc renuncia
tio ei non obeſſet. idem ibi dixerunt Salic.Paulo. de
Caſtr.Roma.in l.qui ſuperſtitis.ff.de acq.hȩred.Marſ.
in l.vnica nu.41.C.de rap.virg.Butigella in l.ſtipula-
tio hoc modo concepta.nu.36.ff.de verb.oblig.vbi in
quit Alex.in conſi.29.col.3.lib.3.dicere , quod in du-
bio renunciatio ipſa cenſetur facta fratris cõtempla-
tione,quod ſubdit Butig.perpetuo notandum. Idem
tenuit Dec.in conſi.31.col.1.& in fi.in prin. in conſil.
433.col.j in fin.506.col.j. & 568.num.5.verſic. tertio
non obſtat.Rui.in conſi.204.nu.3.vol.j.Soc.conſi.34.
nu.4.vol.4.Et p iſta diuiſione bene facit,quod in ter-
35 minis voluit Ancha.in conſi.434.vbi dicit, † quod re
nunciatio facta per filiam dotatam cum iuramẽto ex
eo,quod fuit bene dotata,&in qua ſibi reſeruauit ius
ſuccedendi decedentibus fratribus eius ſine liberis,
debet inuiolabiliter obſeruari,ſequitur Dec.in conſi.
379.num.2.& 8.in fi.Bald.in cõſi.372.lib.3.vbi inquit
36 † in filia , quæ renuntiauit hæreditati patris multum
eſſe conſiderandum,vtrum extet perſona,quæ ex prȩ
ſumpta voluntate patris excludat renunciantem . &
tunc renunciatio nocet ; puta ſi eſſet filius maſculus.
ſequitur Dec.in conſi.553.in fi.& in conſil.568.col.2.
verſic. tertio aduertendum. Cum igitur ipſa domina
Alaſina huiuſmodi renunciationem fecerit patri ad
commodum dicti domini Franciſci viuentis,clara re
ſultat concluſio , quod per eam debet inuiolabiliter
37 obſeruari , & † quod dictæ dominæ Alaſinæ amplius
non datur regreſſus ad bona renunciata.l. quæri -
tur.§.ſi venditor.ff. de edil. edict.leg. ſi quis in con-
ſcribendo,vbi docto.C.de pactis.Pariſ conſil. quinto
numero.155.vulum.4.Quod autem ipſa renunciaue
rit in manibus patris dicta bona , de quibus ſupra,&
cum iuramento , ſatis cohitare videtur ſi non ex di-
cto inſtrumento imperfecto ; ſaltem ex diſpoſi-

tionibus teſtiũ, qui interuenerunt & præſentes fue-
38 runt ipſi renunciationi †tanq̃ teſtes inſtrumẽtarii, quorũ dictis ſtãdum eſt, cũ fuerint approbati ab ipſa domina Alaſina tẽpore dictæ renũtiationis, de qua fuit rogatus quondã dominus Vincẽtius de Platea, q̃ ob negligẽtiã omisſit extendere renunciationẽ ipsã vt apparet ex notula ſua. Cũ igitur ipſis credatᷣ tãquam approbatis ab ea, vt per Oria. in c. qm̃ contra, in verſ. teſtiũ depoſitiones, col. 22, verſ. itẽ frater nõ poteſt, de
39 pba. & ſint oẽs cõteſtes † put in dubio pſumuntᷣ. Inn. in c. qualiter & qñ, de accu. Ale. in cõſi. 156. n. 13. uol. 5. 115. n. 1. uol. 7. Crau. la. in cõſ. 78. n. 9. & 151. n. 15. ſequitur q̃ cũ d. dña Alaſina tãquam concẽdenter dotata à pr̃e in dictis duobus mille ſcutis & ſcherpa renũciauerit hæreditati paternæ, maternæ, & fraternæ in manibus patris cum iuramento. l. addiecta q̃ ſi d. Franciſcus eius frater decederet ſine liberis, renũciatio ſibi nõ piudicaret, & q̃ fecit quitationem patri cum promisſionib. & obligationib. ſuis, q̃ a fratre ſuo nihil vlterius peterẽ posſit, ſed q̃ is abſoluendus ueniat a petitione dimidiæ partis bonorum & hæreditaria dicti quondam domini Antonii eius patris.

SVMMARIVM

1 *Ius oritur ex facto.*

2 *Vxori allegnti ſæuitiam viri incumbit onus probãdi.*

3 *Vani timoris nulla habenda eſt conſideratio.*

4 *Iudicis arbitrio relinquitur an cauſa ſæuitiæ allegata ſit iuſta vel ne.*

5 *Argumentum a ſufficienti partium enumeratione in iure eſt validum.*

6 *Teſtibus domeſticis & familiaribus ſtandum non eſt*

7 *Teſtes familiares, & ſi regulariter repellantur a teſtimonio, tamen admittuntur quando veritas aliter haberi non poteſt.*

8 *Quod intellige quando eſſemus in actibus, in quibus actu. & habitu, antento communi curſu veriſimiliter alii teſtes interuenire non potuiſſent, alias ſecus.*

9 *Item etiam non admittuntur in ſubſidium niſi conſtet quod alie probationes deficiant.*

10 *Probatio debet eſſe clara, certa, & neceſſario concludens.*

11 *Teſtibus deponentibus ſe vulneratos fuiſſe & verberatos a patre contra quam teſtificantur, nulla fides adhibenda venit.*

12 *Seuitia non probatur per teſtes deponentes quod ſemel viderunt maritum verberantem vxorem.*

13 *Maritus vxori correctionem competentem facere poteſt, ſicut dominus ſeruo & mercenario ſuo*

14 *Quod amplia procedere etiam ſi promiſit ipſam non corrigere; quia talis promiſſio non valet tanquam facta contra bonos mores, & quia daret materiam delinquendi.*

15 *Vir debet & poteſt corrigere vxorem ſuam correctione competenti, & compelli non poteſt ad cauendũ de non corrigenda malos mores ipſius.*

16 *Vir atrociter caſtigans vxorem punitur in quarta parte ſubſtantie ſue verſus vxorem, & nihilominus preſtabit iuramẽtum vel cautionem idoneam quod eam non ledet in futurum, & etiam punitur quantum ad Rempublicam.*

17 *Maritus caſtigans vxorem ſi eam percutit cum baculo & ſanguinis effuſione non poterit inqueſtari, quia preſumptio non eſt quod doloſe vel animo iniuriandi eam percuſſerit.*

18 *Vir & vxor ſunt ſocii diuine & humane domus.*

19 *Vir & vxor vna caro ſunt.*

20 *Declaratio ad textum in l. 1. C. de emenda. propinquo*

21 *Mine non habentur in conſideratione niſi probetur, quod minans ſolitus eſſet eas mandare executioni.*

22 *Teſtes animoſe deponentes redduntur ſuſpecti.*

23 *Teſtibus veriſimilia non deponentibus, non eſt credendum, quinimmo ipſi redduntur ſuſpecti.*

24 *Teſtes deponentes aliquem eſſe furioſum debet reddere rationem dicti ſui.*

25 *Teſtibus nobilioribus & dignioribus maior fides adhibenda venit, quam aliis.*

26 *Quod amplia procedere etiam ſi eſſent pauciores numero*

27 *Teſtes deponentes veriſimuliora ſi preferuntur aliis, multo magis ſi deponunt cum preſumptione nature.*

28 *Quilibet preſumitur ſanu mente & non furioſus*

29 *Talis quis eſſe preſumitur qualem natura ſolet producere, niſi contrarium probetur.*

30 *Teſtes deponentes de bonitate preferuntur aliis.*

31 *Vir ſi eſt homo diſcretus & emendate vite, non eſt cogendus ad cauendum vxori, ſed ſufficit iuramentum.*

CONSILIVM XXVII.

ASSERTA ſententia, quæ dicitur lata cõtra Spec. d. Gabrielem Tonſum videtur continere euidentem iniuſtitiã & manifeſtã iniquitatem, ſi vera ſũt,
1 quæ præſupponuntur in facto, † ex q. bus ius oritur. l. ſi ex plagis. §. in Cliuo capitolino. ff. ad l. Aquil. Et deueniẽdo ad ſcopum præſentis cõſultationis videtur, quod totus coantus, quem facit domina Lucida vxor prædicti domini Gabrielis, videatur conſiſtere in ſæuitia erga ipſam vſa per maritum, propter quam requirit eum cogendum eſſe ad ſibi præſtandum cautionem de eam bene tra-
2 ctando. Verum, quia † vxori alleganti ſæuitiã viri incumbit onus pbandi. Gul de Cun. in l. illicitas. §. potẽtiores. ff. de of. pſid. per text. in. §. neq. in auth. de mãd. prin. & iuſta adeſſe debet cã vel veriſi. vt catio reqſi-
3 ta pſtari debeat, † quia vani timoris nulla habẽda eſt cõſideratio. l. 3. ff. ex quibus cau. maio. Alexã. in conſi. 78. nu. 23. vol. 5. Bal. in conſi. 176. vol 1. iõ videndũ reſtat ſi legitima fuit cã ſæuitia allegata p ipam dominã Luc. & ſi legitima, an bñ pbata, q̃ iudicis arbi. relinquitᷣ inſpecta qualitate pſonarũ & cauſis ſuſpicio-
4 nis, vt p Bal. vbi ſup. & vr̃ q̃ non, † ex valido arg. a ſufficiẽti partiũ enumeratione. l. patre furioſo. ff. de his q. ſunt ſui vel alie. ius Soc. Iun. in cõſi. 130. n. 28. vol. 3. & in cõſi. 142. n. 33. vol. eo nã, aut ipſa fundamẽtũ fa-
5 cit † in teſtibus ſuis domeſticis, & familiaribus deponentib. de ſæuitia, & illis ſtandum eſſe nõ vr̃, cũ regulariter repellãt a teſtimonio, c. in in literis, de teſtib. l. 2. C. de eod. Vbi Cyn. & Bald. Alex. in conſil. 150. nu. 17. vol. 5. Dec. in conſi. 133. colum. quarta. i n prin. ver.

præ-

præterea.Marſ.in conſi.33. num.4. & 40.nume.21.
¶ Nec obſtat quod etſi regulariter repellantur a
teſtimonio,vt etiam notatur in d.ca.repellantur, de
7 accuſa.† tamen ſaltem admittuntur quando veritas
aliter haberi non põt. Butr. in c.tertio loco de prob.
Marſ.in conſi.127.num.12.quia reſpondetur huiuſ-
modi limitationem non ita ſimpliciter ſed cum gra-
no ſalis intelligendam eſſe, videlicet, vt ipſa proce-
8 dat † quando eſſemus in actibus,in quibus actu & ha
bitu,attento communi curſu, alij teſtes veriſimiliter
non potuiſſet interuenire;ſecus ſi actus ita ſe haberet
quod actu & communi curſu de eo poſſent alij teſtes
haberi, licet actu non potuerint intereſſe; quia tunc
non admittuntur teſtes familiares & domeſtici.Alex.
in conſi.64.col.2.vol.1.Dec.in conſi.42.col.2.Ruin.in
conſi.149.col.7.vol.5.Gramm.in conſi.58.nu.4. Item
9 † etiam non admittuntur in ſubſidium niſi conſtet, ꝙ
aliæ probationes deficiebant.Alex.vbi ſupra.Alcia.in
tract.de præſump.præſump.47.in 1.reg.in fi.Marſil. in
ſing.73.& in conſi.41.col.2.dixi in conſi.24.nume.67.
vol.1.& in conſi.7.num.15 vol.eod.ſed hæc probata
non reperiuntur,ergo ipſis non eſt ſtandum. Aut fun
damentum facit in teſtibus deponentibus vidiſſe ip-
ſam dominam Lucidam habere oculos liuidos, aut
aliquod medicamen ſuper facie,& iſti ſimiliter nihil
probant;quia non ſequitur,mulier habet oculos liui
dos aut medicamina aliqua ſuper faciem,ergo mari-
10 tus horum fuit cauſa, † cum probatio debeat eſſe cla
ra & certa ac neceſſario concludens.l.non hoc.C.un
de legit.l.non nudis.l.non epiſtolis.C. de probat. pro
qua ſententia facit,quod ſcribit Pariſ.in conſi.54. nu
me.23.vol 4.vbi loquens in terminis noſtris,inquit,te
ſtes deponentes audiuiſſe Diamantem in ſuo cubicu
lo clamantem,non probare aliquam cauſam ſuſpicio
nis mariti,cum non declarent ex qua cauſa clamabat
ergo id dicendum in caſu præſenti, vbi pariter teſtes
non declarant vnde nata fuit & orta dicta liuiditas,
& quare ſuper faciẽ fuerũt appoſita dicta medicami
na. Aut in alijs teſtibus dicentibus de percuſſione,
& ipſis quoque fides adhibenda non venit, cum non
probent de aliqua percuſſione mariti, vel quod vxor
fuerit ab eo vulnerata,vel tale quid erga eam com-
miſſum, propter quod ſæuitia probata dicatur,vt per
11 Bal.in allegato cõſ.176.col.1.Itẽ † ſunt inimici ipſius
dñi Gabrielis,cũ dicant eos vulneratos fuiſſe & uer-
beratos ab eo.Alex.in conſ.99.vol.1.in conſi.146.nu.
20.vol.5.Crau.in conſ.93.nu.3.dixi in cõſi.24.nu.29.
12 & 85.vol.1.imo plus dicitur,† quod etiam ſi teſtes ip
ſi dixiſſent,quod maritus ſemel dictam dominam Lu
cidam verberauit,quod non probaretur ſæuitia, ſed
correctio,ſecundum Bald.in conſi.ſupra citato 176.
13 col.2.† quam correctionem competentem maritus
vxori facere poteſt.l.1.C.de emen.propin.§.ſi quis au
tem,in authen.vt liceat matr. & auiæ.c. quemadmo-
dum,de iure iur.ſicut dominus ſeruo.§.fi. inſti.de his
qui ſunt ſui vel alie.iur.& etiam mercenario ſuo.l.re
14 ſpiciendum.ff.de pœn.† Quod procedit, etiam dato
quod promiſiſſet ipſam non corrigere:quia talis pro
miſſio non valeret tanquam facta contra bonos mo-
res,&quia daret materiam delinquendi.l.ſi plagis.ff.
de verb.oblig.Abb.in c.ex tranſmiſſa,de reſtit.ſpolia.
Bald.in iam ſæpius allegato conſil.176. col.1. vbi in-
15 quit,† quod vir debet & poteſt corrigere vxorem ſu-
am correctione competenti, & quod compelli non
poteſt ad cauendum de non corrigendo malos mo-
res ipſius,& ſi expreſſe promitteret de non corrigen
do,non valeret promiſſio ex ratione ſupra dicta; qa
eſſet contra bonos mores. Pariſ.in conſi.54.num.34.
vol.4.Et quod poſſit eam caſtigare,voluit glo.in cap.
placuit 33.q.2.ſicut.7.q.1.Pariſ.de Put.in tract.ſynd.
in verbo officiales.num.3.vbi vir poteſt eam corrige
re & caſtigare,& in vinculis ponere quouſque corri-
gatur.Facit quod nota.Iac.de Beluiſ.in pract. iudi.in
tit.de leno.nu.17.vbi ait,quod vir vxorem poteſt ver
berare leuiter,quia leuis caſtigatio eſt ei permiſſa ſi-
cut magiſtro erga diſcipulum,& domino erga ſeruũ,
& quod ſic intelligitur.l.1.C.de emendat.ſer.& de e-
16 mendat.propin.† non autem atrociter,quia tunc pu-
nitur verſus vxorem in quarta parte ſuæ propriæ ſub
ſtantiæ.l.iubemus verſi.ſi vero,& in verſic.ſi igitur.C.
de repud.& nihilominus habebit locum iuramẽtum,
quod eam non lædet in futurum,vel cautionem præ-
ſtabit idoneam,de quibus fit mentio in .l.præſenti.§.
ſane,in verſi.interuentione.C.de his qui ad eccle.con
fuge.& etiam punitur quantum ad rempublicam,iu-
xta not.in tit.de pac.iur.fir.in prin.Et ideo dixit Gui.
17 Papæ in tract.de præſump.num.91.quod† maritus ſi
caſtigando vxorem eam percutit cum baculo, ita ꝙ
ſanguinetur,quod non poterit inqueſtari; quia præ-
ſumptio non eſt,quod doloſe vel animo iniurandi eã
18 ſic percuſſerit; conſiderato, † quod ſunt coniuncti &
ſocij diuinæ & humanæ domus.l.aduerſ.C.de crim.
19 expil.hæred.† & quia vna caro ſunt.l.quia parentes,
20 cum glo.ff.ſolu.matr.Nec obſtat ſecundum eum.† l.1.
C.de emend.propinq.quia intelligitur vbi cum enor
mitate fit caſtigatio animo doloſo, qui præſumitur
ex atrocitate vulneris.§.atrox.inſti.de iniur.Aut vim
facere poſtremo vult in alijs teſtibus deponentibus
de minis,& in hoc etiam non debet fieri aliqua conſi
deratio,cum poſſint mariti cõminari vxoribus, & ali
quando id procedat iracundiæ cauſa, & tanto magis
21 id dicendum venit,† cum non probetur ipſum con-
ſuetum fuiſſe minas mandare executioni.l.1.C.ſi quis
imperatori maledix.Pariſ.in citato conſil.54.num.2.
ver.&quia.Aut vltimo loco vult ſe fundare in teſtib.
deponentibus,quod eſt furioſus dictus d. Gabriel, &
profecto mirandum eſt de eis,quod ita animoſe de-
ponãt cum dictus d.Gabriel ſit virtuoſus in arte ſuæ
& qui inter alios primus in ciuitate ſua reputatur,ac
quod in ſeruitijs illuſtriũ perſonarum quotidie ver-
ſatur medicãdo,qui ſi furioſus eſſet non admitterẽt,
22 nec tolerarẽt in d.ciuita. ad medicandũ;quo caſu†cũ
ita animoſe deponant, redduntur ſuſpecti, teſte An-
char.in conſi.227.col.3.quem ſequitur Craue. in con
ſi.2.num.6.vbi alios citat.Alex.in conſi.154.col.fin.in
prin.vol.5.quem ſequitur.Gram.in conſi.12.num.14.
23 item † & quia nõ deponunt veriſimilia, quo caſu eis
non eſt credendum.c.quia veriſimile,de præſum.Ale
xã.in conſi.2.nu.11.vol.7. Craue.conſi.115.num. 12.
& in conſ.28.num.1.vbi plus dicit, quod redduntur
ſuſpecti. Et tanto magis eorum depoſitiones repro-
24 bantur, † cum non reddant rationem dicti ſui,
quare ſit furioſus, quæ tamen qualitas ſufficien-
ter probari debet. Alex.in conſi.decimo.col.ſecunda
volum.ſexto item reprobantur teſtes ipſi per alios
examinatos in fauorem dicti domini Gabrielis,† qui
25 ſunt nobiliores, & digniores teſtibus contrarijs,
quibus magis credendum eſt, leg. tertia §.eiuſdem,
26 vbi Bartolus.ff. de teſtibus, vbi gloſſa. † ampliat
hoc procedere, etiam ſi teſtes eſſent pauciores
numero.Alexander.in conſilio.quadrageſimotertio.
columna.prima in fine.volum.ſeptimo di i in conſi.
27 24.num.52.vol.1.item † quia ſi deponentes veriſimi-
liora, quia ſuper eo, quod eſt conforme iuri cõmuni

præſeruntur alijs.Inno.in c. auditis de prçſcrip.Dec. in conſi.448.nu.75.Gramm.in voto 14.nu.8. & 22.n. 2.quanto magis ſi deponunt cum prçſumptione na-
28 turæ.Nam præſumptio naturæ eſt pro eis,† cum quilibet preſumatur ſanus mente,& non furioſus. Nam ſenſus & ratio naturalis in quolibet homine præſumitur niſi contrarium probetur.l. nõ codicillum, vbi glo.Bar.Bald.Sal.& Raph.C.de teſta.l.2.C.qui teſta. fac.poſ.Alcia.in tract.de prçſump.reg.1.prçſump.38 Rui.in conſi.67 in princ.vol.1.Boer. deciſ.23.nu.43. Gram.deciſ.73.nu.11. Corn.in conſi.21. col.2.vol.8 Maran.in repetitione:l.is poteſt.nu.137.ff.de acquir. hæred.vbi dixit quod in dubio quis præſumitur mente compos & ſanus niſi probetur furioſus.c.fi. vbi nota.omnes de ſucceſſ.ab inteſt. Et ratio eſt ſecundum Bal.in d.l.nam codicillum,quia aliquem eſſe compotem mentis eſt naturale,ſed eſſe furioſum eſt acciden
29 tale. Vnde † quis præſumitur eſſe talis qualem ſolet natura producere.niſi contrarium probetur. Item &
30 ipſis maior fides adhibenda eſt, † cum deponant de bonitate ipſius domini Gabrielis, quo caſu alijs debent præferri. Craue.in conſi.151.nume.20.conſi.20. num.6.145.num.15.conſ.9.nume.7.Pariſ. in materia in conſi.54.nu.30vol.4.vbi inquit,dicta teſtium corruere,quoniam teſtes examinati pro marito deponũt bonam vitam &famam ipſius,imo plus dixit Bald.in
31 citato conſi.176.col.2.vol.1.quod † ſi vir eſt homo diſcretus & emendatæ vitæ, quod non eſſet cogendus ad cauendum,ſed ſufficeret iuramentum.Vnde, cum non conſtet legitime de dicta ſæuitia,vt requiritur iuxta Bald.vbi ſupra,non venit confirmanda ſententia lata contra dictum d.Gabrielem, ſed infirmanda tanquam lata ſine fundamento,cum rei qualitas fideiuſſores non deſiderat.

SVMMARIVM.

1 *Diſpoſitio cap.primi,& agnatus vel filius, habeat locum in feudo ex pacto & prouidentia.ſed contra ſecundum communem vt tantum locum habeat in feudo hereditario,vt num.9 & ſequentibus.*

2 *Feudum ex pacto & prouidentia dicitur eſſe quando eſt acquiſitum pro ſe & liberis*

3 *Feudum ex pacto, & prouidentia eſt etiam quando eſt acquiſitum pro ſe, heredibus, & ſucceſſoribus vtriuſque ſexus de ſuo corpore legitime deſcendentibus.*

4 *Vel quando dicitur pro te & heredibus maſculis.*

5 *Feudum dicitur hereditarium quando eſt conceſſum pro ſe & heredibus.*

6 *Idem quando dicitur pro ſe & ſuis.*

7 *Feudi hereditarii natura eſt, vt in eo ſecundum communem quis ſuccedere non poſſit, niſi ſit heres etiam ſi ſit filius.*

8 *Feudum hereditarium non poteſt ſeparari ab hereditate,cum per aditionem coniungatur cum bonis agnati defuncti:ſed contra nu.13*

9 *Feudum ſimpliciter ſuſceptum nulla facta mentione filiorum vel heredum,dicitur hereditarium.*

10 *Filius eſt velut pars patris, vnaque caro,& vna perſona.*

11 *Filius ex delicto patris perdit feudum quando illud tranſit ad filium ex ſucceſſione patris, ſecus quando tranſit ex iure ſuo, vt quia filius & non heres.*

12 *Filius in feudo hereditario debet eſſe heres patris vltimo loco defuncti, agnatus vero ſufficit quod ſit heres vltimi defuncti, vel primi inueſtiti.*

CONSILIVM XXVIII.

ARTICVLVS ſuper quo interrogatus ſum,videlicet capitulum primum an agna.vel fil.quod diſponit, filium nõ poſſe recuſare hçreditatem patris,& feudum acceptare, ſed vtrunque amplecti vel reſpuere,locum habeat tãtum in feudo hæreditario,vel ſolum in feudo ex pacto & prouidentia? difficilis & obſcurus eſt propter conflictum ſcribentium,qui inter ſe adeo varij & repugnantes ſunt,vt diſcerni non poſſit quænam magis recepta ſit doctorum ſententia; vt igitur veritas ipſius articuli magis eluceſcat,ſeruando morem meum,arguam ad vtranque partem, & vltimo loco demonſtrabimus crebriorem doct. ſententiam eſſe diſpoſitionem dicti capituli tantum militare in feudo
1 hæreditario. † Quod etenim locum habeat in feudo
2 ex pacto & prouidentia,† quod dicitur eſſe quando eſt acquiſitum pro ſe & liberis,vt per Iſern.in c.1.§. hoc quoque,col.2.de ſucceſſ.feud.Alexa.in conſil.19 col.2.& 3.in prin.vol.5.& in conſi.55.nu.9.vol.4.Decius in conſi.185.col.2.verſ.circa primum.395.col.2. verſ.prædictis tamen non obſtantibus,& in cõſi.112. col.3.& 4.vol.2.Pariſ.in conſi.2.nume.22.vol.1. & in conſi.5.num.2.vol.eo.vbi inquit,tunc feudum non dici hæreditarium,ſed ex pacto &prouidentia quando conceditur pro ſe & filijs ſeu liberis,vel deſcendentibus,non facta mentione hæredum: † vel quando di-
3 citur pro ſe & ſuis hæredibus & ſucceſſoribus vtriuſque ſexus de ſuo corpore legitime deſcendentibus. Iſer.in c.1.§.& ſi libellus,col.2.verſ.ſed quid ſi acquiſiuit,de alie.feud.pater.dixi alias in conſi.meo.67.nume.32.in 1:vol.quibus ſcriptis nunc addo Nattam collegam meum in conſi.128.col.2. & in conſil.130.n.4. ac Soc Iun.in conſi.72.num.27.verſ.hoc etiam vol.1.
4 Vel etiam † quando dicitur pro te & hæredibus maſculis,vt pariter dixi in citato conſil.67.vbi clare demonſtraui hanc eſſe * communem ſententiam; quæ etiam confirmatur auctoritate Alciat.in conſil.179. Boſ.in tract.ſuo crim.in tit.de Principe.nu.306.in fi. Sal.in l.2.col.3.C.de lib.& eo lib.Affli.in prçlud.feu. nu.183.Soc.Iun.in conſi.72.nu.27.vol.1.& in cõſi.80. nu.9.vol.2.Alex.in conſi.80.in fi.Natta in conſil.128. col.1.& in ſequenti,ac in conſil.127. in princ.& 130. col.1.ſatis demonſtratur ex ſequentibus;quoniã cla-
5 ra eſt Doct.concluſio,† quod quando feudum eſt hæreditarium,quia conceſſum pro ſe & hæredibus. Alexan.in conſi.10.col.3.Dec.in conſi.185.col.3.Crauet. in conſi.197.col.2.& Alcia.in conſi.183. vbi citat hãc
6 eſſe magis*communem.Idemque † ſi dictum eſſet,p ſe & ſuis,ſecundum Imo.in conſi.21.Alex.in conſi.16 col.3.vol.5.Alcia.in conſi.160.num.9.& in citato cõ
7 ſi.183.in princ.† quis non poteſt in eo ſuccedere niſi ſit hæres,ſiue ſit filius,ſiue agnatus.Doct. cõiter in d. c.1.an agna.vel fil.Alex.in citato conſ.10.col.3.vbi atteſtatur hanc eſſe*cõem.Iaſ.in cõſ.9.inter conſ.Brun. col.3.verſ.item ex alio.Camp.ibidem in cõſ.2.in fi.& in conſ.11.col.4.Soc.ibi in conſi.10.col.3.verſic.circa ſecundam quæſtionem,& Curt.Iun.in conſi.1, num.

11.vbi

21.vbi citat hanc eſſe magis commuoem.ſed ſi nos di
ceremus,quod tex.in d.c.1.haberet tantum locum in
feudo hæreditario,& non in feudo ex pacto & pro-
uidentia, ſequeretur quod dicta communis opinio
deſtrueretur; quoniam io caſu dicti capituli dicitur,
quod licet filius non poſſit repudiare hæreditatem,
& amplecti feudum,quia vtrunque tenetur accepta-
re,vel recuſare,tamen quod agoatus poteſt;ergo da-
tur intelligi,quod text. ipſe loquatur in feudo ex pa
cto & prouidentia,& non in hæreditario; quia,vt di-
ctum eſt,agnatus in eo admitti non poteſt niſi ſit hæ-
res,vt etiam voluit Dec.in conſi.78.nu.2.194.nu.4.&
208.nu.9.Cur.Iun.in tract.feud.in 1.par.q.8.nu.20.&
in conſi.138.nu.13.vbi aſſerit hanc eſſe doct. receptã
8 ſententiam.nam clari iuris eſt, † quod feudum hære-
ditarium non poteſt ſeparari ab hæreditate,cum per
aditionem coniungatur cum bonis defuncti agnati.l.
ſed ſi plures.§.filio.ff.de vulg.& pupil.

¶ Secundo dicitur,quod dictum capitulum pri-
mum loquitur de feudo ad differentiam hæreditatis,
quam agnatus poteſt repudiare,& feudum amplecti
ergo videtur diſpoſitio illius capituli intelligenda de
feudo ex pacto &prouideotia,quod ab hæreditate ſe
paratum eſt,vt docet Bar.in l. item videndum.§.fi.ff.
de pet.hęred.Dec.in in conſi.390.col.fi. in prin.
Tertio facit,nam ſi text. in dicto capitulo primo lo-
queretur de feudo hæreditario,fruſtratorie illud bis
de agnato diſpoſuiſſet ſub cõditione,ſi feudum ſit pa
ternum vel non,cum hæreditas ſemper requiratur.

¶ Quarto, opinio iſta comprobatur auctoritate,
glo.in verbo repudiare,in dicto capitulo primo.Bar.
in l.ius iurandi.§.ſi liberi.col.1.ff.de oper.lib.Iſern.io
dicto capitulo primo.Azo.fons legum in ſuis brocar
dis.Aret.in l.pro hærede.§.ſi quid tamen.ff.de acqui.
hæred.in l.ſi quis non quaſi.ff.eo.tit.Affli.in d.c.1.nu.
1.& 32.in c.1.nu.37.de cler.qui inueſt.fec. in prælud.
feud.nu.180.in ca.1.§.quid ergo.nu.8.de inueſt.de re
alie.fac.in c.1.§.denique nu.7.quæ ſit prima cau.ben.
am t.in c.Imperialem,in prin.n.33.in fi de prohi.feu.
alie.per Fede.in c 1.§.Titius.num.13.ſi de feu.fue. cõ
tro.inter dom.& agna.in c.natu les,in quinto nota-
bili eo.tit.in c. .§.filius,de cap.qui cur.vend. & in c.
1.num.8.de ali .feud.pater.Io.Andr.in addi ad Spe.
in tit.de feud.§.quoniam,verſ.37.Imo.in dicta.l. ſi qs
non quaſi,& in l.quod dicitur.ff.de verbo.oblig.Gul.
Benedi.in repetitione c.Raynutius, in verbo abſque
liberis il ij.nume.59.de teſta.Sigiſmood.Loſre. inter
conſ.feudalia in conſ.1.num.44.52.53.& 64. in conſ.
14.ou.45.conſi.46.num.17.& 267.nume.24.Soc.Iun.
in conſi.112.num.10.vol.2.& in conſi.31.nu.56.vol.3
Paris de Puteo in d.c.1.col.2.Sal.in l.2.q.18. in fi.C.
de iure emph.Mayne.in l.non debet, de reg. iur.Gul.
Siracuſa.in conſi.6.& 7.num.3.&4.Capi.deciſ.97.n.
11.Fride.Schench.io tract.feud.par.9.nu.160. S. lna.
cooſi.30.Crat.conſ.55.nu.31.in prin.Alcia.in conſil.
160.num.15.& ſententiam iſtam vti communem ſe-
quuntur Maran.in l.is poteſt,num.42.ff.de acqoir.hę
red.Brun.in conſi.24.in prin.Alba.in conſi.76. in fin.
& magis communem teſtat .ſunt Aret.io conſi.14.co
lumn.11.verſ.ſed cootrarium.Curt.Iun.in conſi.138.
col.2.Didac.in lib.var.reſol.lib.2.c.18.nu.4. & Bene-
ueota.io c.impetialem.§.prætetea ducatus, de proh.
feu.alic.per Feder.col.14.in prin.

¶ Quibus tamen non obſtantibus contraria ſen-
teotia eſt de iure verior,& tanquam magis recepta,
tenenda eſt,vt infra apparebit. quæ primo probatur
9 ex communi concluſiooe,quæ habet, † quod vbi feu
dum eſt ſimpliciter ſuſceptum,nulla facta mentione
filiorum vel hæredum, illud dicitur hæreditarium;
quia perinde eſt ac ſi receptum fuiſſet pro ſe & hære
dibus,cum recipiens in dubio videatur voluiſſe pro-
uidere ſuis hæredibus.Paul.de Caſtr.in l.ſi poſt mor-
tem,col.2.de lega.1. Nã regulare eſt in omnibus con
tractibus aequiſitis per patrem vt videatur filijs ac-
quiſiuiſſe non tanquam filiis ſimpliciter, ſed tanquã
hæredibus.glo.io l.ſi tibi.§.ſi pactus.ff.de pac.cum ac
quiſitio hoc modo concepta vtilior ſit patri, cuius in
tereſt habere hæredem,qui adimpleat eius diſpoſitio
nem,& eius fidem obſeruet.§.valde,inſt.quib.ex cau.
manum.non lic.Hoſt.in c.tua,per illum text. de vſur.
Alcia.in conſi.160.num.8.Brun.in conſi.80.col.5.ver
ſi.eſt diſtinguendum.Curt.Iun.in cõſi.3.col.2.in prin.
Pariſ.io conſi.3.nu.9.vol.1.Aegid.in tract. ſuo crim.
in tit.de princ.num.309.Gozad. in cooſi.4. oume.11.
Iterum Pariſ.io conſi.5.num.8.vol.1.conſ.23.nu.159.
vol.eod.Ruin.in conſi.16.num.3.vol.1. & & in conſi.
38.num.19.vol.eo.vbi inquit,tale feudum non minus
dici hæreditarium,quam ſi eſſet receptum vel con-
ceſſum pro ſe & hæredibus,vt notant omnes in d.c.1
an agna.vel fil.Alcia.in conſi.179.num.2.& in conſil.
180.& 160.num.3.dixi in conſil.79.nu.39.vol.1. & in
conſi.67.num.23.vol.3.& hanc eſſe * communem ci-
tant Iaſ.in l.apud Iulianum.§.ſi quis alicui.ff.de leg.1.
& Clarus.in.§.feudum.q.9.verſi.ſed quid dicendum,
ſed tex.in d.c.1.loquitur in feudo ioformiter, id eſt ſi
ne mentione filiorum vel hæreditario, ergo &c. Et i-
deo dixit ibi Bald.in d.c.1.col.4. ad propoſitum no-
ſtrum, quod habet locum quod dicitur in d.c.1. ſcili-
cet quod non poſſit filius vaſalli feudum retinere, &
hæreditatem repudiare, imo ita demum poterit ha-
bere feudum,ſi ſit hæres: quoniam quando vaſallus
recipit rem ſimpliciter,nulla facta mentione filiorũ
vel hæredum,videtur in dubio voluiſſe prouidere hę
redibus.c.1.de duob.fratr.a capit. inueſt.& Bald. ſe-
quitur Alex.in conſi.36.num.3.vol.5.

¶ Secuodo iſta ſeotentia iuuatur auctoritate Iſer.
in c.primo.§.&ſi libellus,col.3.verſi.vnde videtur,de
alie.feud.pater in c.primo.io fi.qui ſucceſſ.tenean.in
c.primo.§.hoc quoque.de ſucceſſ.feud.Dec.in conſil.
395.oum.7.in fi.& io conſi.445.num.51.Gozad.io cõ
ſi.9.num.53.& in conſi.21.num.82. inter conſi. Mon-
tisferrati.Bal.in c.quæ in eccleſiarum col.pen. verſic.
ſed nunquid,de conſt.Alex.in conſi.19.col.2. vol.5.&
in conſi.26.col.2.in fi.vol.eo.in cõſi.30.col.5.in prin.
verſic.item poteſt eſſe ratio vol.primo.in conſi.124.
num.7.vol.4.& in l.ſi patroni,in prin.ff.ad treb.Paul.
de Caſtr.in l.pro hærede.§.ſi quid tamen,col.2.verſi.
& de hoc pater,ſed melius,col.fi.ff.de acqu.hære. vbi
inquit feudum tranſire ad filium vti filium, etiam ſi
non ſit hæres patris,quando a patre fuit receptum ꝓ
ſe & ſuis filiis ſeu liberis,ſecus ſi ſimpliciter, vel pro
ſe & liberis hæredibus; quia tunc noo tranſit ad libe
ros niſi ſint hæredes,& ſubdit quod ita debet intelli
gi titulus an agna.vel fil.ꝓut notabiliter limitat Bal.
quod inquit menti tenendum. Rurſus in l.adoptiuũ.
§.patronum.ff.de in ius vocan.in l.ſi mihi & Titio,co
lumn.2.verſi.vnde videtur dicendum.ff.de verb. obl.
in l.quodcunque.§.ſi ita,circa fi.eod.tit.vbi ait, quod
in his,quæ tranſeunt ad filios,vt filios,non eſt neceſ-
ſe quod filius adeat hæreditatem paternam,vt in feu
do recepto pro ſe & filiis ſuis deſcendentibus; quia
ad illud deuenire poſſunt abſqoe quod adeant hære
ditatem patris in authen.poſt fratres, in princ.C.de
legit.hæred.io l.ſi poſt mortem.ff.de leg.1. & in auth.

vodo

vnde ſi parens,col.pen.C.de inoffic.teſta.& in conſil.
362.col.2.ſecundum antiquam impreſsionem,& in l.
2.§.fi.col.prima.C.de bon.libert. Mart.de Laud. Bal.
Alua.& Præpoſ.in d.ca.1.Corn.in conſil.199. col.14.
circa fi.vol.2.Curt.ſen.in conſi.82.col.5.verſi.ſi autem
inueſtitura.Anch.in conſi.308.col.1.ver.& licet.Cyn.
in l.ſi manumiſſus,in fi.C.de liber.& corũ liber. Curt.
Iun.in conſi.1.col.4.ver.prædictam etiam differentiã,
vbi ſequitur Cy.vbi ſupra.Rub.Alexan. in l.Gallus.§.
quidam recte.nu.187. ff.de lib.& poſthum.& in conſi.
58.nu.3.85.nu.6. 84.col.pe.Pariſ.in conſi.5.col.2. ver.
quibus in locis,vol.1.conſi.23.num. 200. vol. eo. Soc.
Iun.in conſi.42.col.1.ver.aliquando & ſecundo uol.3.
conſi.20.num.200. inter conſilia Montisferrati conſi.
102.nume.6.vol.2.conſi.72.nume.24.vol.1.Calcan.in
conſi.74.col.2.verſi.item.quando quis. Bru. in conſil.
80.col.5.Ioannes Trigo in ſing.19.col.2.Riminal.con
ſil.306.num.12.Frid.Schenc.in d.c.1. nume. 2. vbi in-
quit,regulam dicti tex.quæ habet, quòd filius patris
aut aſcendentium hæreditatem ac feudum vel ſimul
agnoſcere uel repudiare cogatur, nec alterum per ſe
acceptare poſſe,procedit in feudo hæreditario:† quia
10 filius eſt velut pars patris,unaque caro, & una perſo-
na.l.ſi.C.de impub. & aliis ſubſti. ſecus autem in feu-
do conceſſo pro ſe & liberis, quia in hac ſpecie filius
poteſt repudiare hæreditatem, & feudum amplecti
etiam ſi non ſit hæres ſecundum Iacob. Ardizo. Iſer.
Alua.& Bal.ibi per eum citatos.arg.l.cum patronus,
§.cum libertus,& l.ſi operarũ iudicio, ubi bonus tex.
ff.de ope.liber.l.quodcunque. §. ſi quis ita.ff. de verb.
oblig.Iaſ.in conſi.7.col.7.ver. nec obſtat ſi diceretur,
vol.3.56.col.4.in princ.vol.3.in l.quodcunque.§.ſicu-
ti in quarto notabili de uerb.oblig. & in dicta authẽ.
vnde ſi parens,col.2.Rui.in conſi.12.num.21.vol.1.in
conſi.25.nume.10.vol.2.& in conſi.176.nume.16.vol.
eo.& in conſi.23.nume.12.volu.5.dixi in conſi.67.nu.
21.vol.1.Iaſ.in tract.ſuo in titu.de ſucceſ.feud.nume.
6.vbi tradit,quòd licet ſi feudum ſit hæreditarium fi-
lij deſcendentes patris vel aſcendentium hæreditatẽ
repudiare non poſsint,& feuda retinere, quia utrun-
que recipere vel reiicere debent, tamen quòd hæc cõ
cluſio nõ procedit ſi feudum ſit ex pacto & prouidẽ-
tia.quia conceſſum vaſallo pro ſe & liberis,quia tunc
ueniunt principaliter vt filij,non vt hæredes,quo ca-
ſu repudiata hæreditate filij ſi volent feuda retine-
bunt,ſicut de iure communi patroni filius patris hæ-
reditatem poterat repudiare, & bonorum poſſeſsio-
nem in liberti bonis petere, allegat l.ſi patroni.ff. de
bon.liberto.Et ſubdit non obſtare ſi dicatur, quòd cũ
in feudis hęredes accipiantur pro filiis,nulla eſſet dif
ferentia an feudum ſit pro ſe & hæredibus, vel pro ſe
& filiis, quaſi taciti & expreſsi eadem ſit ratio, quia
reſpondet,ꝙ imò magna eſt differentia,quia quando
eſt facta pro ſe & hæredibus conceſsio, filij non ve-
niunt ſolum vt filii,ſed uti hæredes,qui enim conceſ-
ſit uel recipit feudum facta mentione hæredum, non
præſumitur uoluiſſe quod filij ſint feudi capaces niſi
hęredes fuerint,ut in altero caſu filiis proſpectum eſt
etiam ſi non ſint hæredes.Natta in conſi.130. col.7.in
princ.Abb.in conſi.3.col.ij.vol.ij.& ita omnes tenere
in d.c.inquiunt Rui.in conſil.1.num.12. in primo vol.
Gozad.in conſi.84.nume.14.Natta in conſ.127.col.1.
in princ.Riminal.in conſi.303.col.ij. in princ. & in fi.
vbi refert ita tenere Iac.Ardizo.in locis ſupra citatis,
& hanc partem uti communem amplectuntur Iaſ. in
l.ſi poſt mortem,in ſecundo notabili de lega.1. Imol.
in c.ex parte,col.9. in princ.de feud. ubi etiam inquit
diligenter hoc menti tenendum.Iac.de S.Georgio in
inueſti.ſua feud.in verbo ita tamen quòd ipſi inueſti-
ti,in princ.Sal.in l.ij.col.3.uer.hæc autem.C.de liber.
& eo. liber. Galiaula in l. Gallus in §. quidam recte.
nume.35.ff.de lib.& poſth.Natta in conſi. 159. col.ij.
circa medium. Sylua. in conſil.30.col.10.licet teneat
contrarium & male Clarus in §.feudum,q.76.ubi tra
dit hanc ſententiam eſſe ueriorem.

Tertiò comprobatur hæc opinio ex alia communi
ſententia Barto.in l.1.ff.de interd. & relega. ubi dum
11 quærit,† an delictum patris noceat filio in feudo, di-
ſtinguit quòd aut feudum tranſit ad filium ex perſo-
na patris tanquam ad patris ſucceſsorem,& perdit,
aut tranſit ad eum iure ſuo,vt quia filius & nõ hæres,
& tunc illud ſibi retinet, ut probatur in iure liberto-
rum,& ſic Bar.concludere uidetur,quòd in feudo ex
pacto & prouidentia, non requiritur, quòd filius ſit
hæres patris,& Bar.ſequuntur Gozad.in conſil. 84.in
princ.& nume.14. ſed melius ad terminos quæſtionis
hoc decidit Pau.de Caſtro in conſi.162.col.3. ſecun-
dum antiquam impreſsionem, ubi dicit, ꝙ per hanc
diſtinctionem Barto. dicitur limitari titulus an agna.
uel fil. videlicet ut locum habeat in feudo hæredita-
rio, non autem in feudo conceſſo pro ſe & liberis.
Rui.in conſi.23.nume.32.uol.5.vbi inquit,ꝙ quando
uaſallus priuatur feudo propter delictum,licet ſecun
dum * communem opinionem non tranſeat ad filios
delinquentis, nec ad agnatos tranſuerſ[illegible]es uſque ad
quartum gradum, ſed ad ulteriores tantum quando
feudum eſt ſimpliciter receptum iuxta c.an agna. uel
fil.quòd ut dictum fuit, eſt quando receptum eſt pro
ſe & hæredibus,ſecus tamen eſt ſi ſit receptum pro ſe
& liberis,quia tunc admittitur filius uaſalli, cui non
nocet delictum patris,& Barto. vbi ſupra, ſequuntur
Imol.in l.ſi finita.§.ſi de uectigalibus.col.2.in fi.uerſi.
item adde quartò,& Alex.col.18.verſi.adde etiam.ff.
de dam.infec.Paul.de Caſtro in l.adoptiuum.§.patro
num col.ij.& Iaſ.in fin.ff.de in ius uocan. Iac. de ſan-
cto Georgio in inueſtitura ſua in uerbo dictiq; vaſal-
li promiſſerunt non committere feloniã.col.19.verſi.
ſitis ergo aduiſati.Boſ.in trac.ſuo crim.in tit. de bon.
publica.nume.58.uerſic.ſic etiam dum Curtius dicit.
Cur.Iun.in trac.feud.in quinta parte in uerſic. ſextus
principalis ſit tractatus. vbi ſequitur diſtinctionem
Bar.in d.l.1.Idem tenet Afflict.in ca.1.ſi vaſ.feud.pri-
ue.nume.3.Alexan.in conſi.19.num.11.vol.5. vbi aſſe
rit hanc ſententiam communiter receptam. Riminal.
in conſi.303.col.ij.in princ.Paul. de Caſtro in l.ij.col.
fi.C.de bon. liber. & ſic ex hac communi concluſione
ſatis aperte conſtare uidetur non eſſe opus in feudo
ex pacto & prouidentia ut filius ſit hæres patris, ſed
ſic in feudo hæreditario,ut loquitur tex.in dicto ca.1
an agna. vel fil.

¶ Ad contraria condeſcendo, & ad primum argu
mentum reſpondetur, ꝙ & ſi filius debeat utrunque
acceptare uel reſpuere,& in agnato ſit ſecus, quia po
teſt repudiare hæreditatem & feudum amplecti, ta-
men per hoc non ſequitur quin tex.in d.ca.1.non ha-
beat locum in feudo hæreditario, & quamuis ibi con
ſtituatur differẽtia inter filium & agnatum,iſtud pro-
12 cedit, † quoniam ut filius ſit hæres, requiritur quòd
ſit hæres patris ultimo loco defuncti, ſecus in agnato
cui ſufficit,ꝙ ſit hæres primi acquirentis,licet non a-
gnati ultimo loco defuncti,quod probatur ex notatis
per Alex.in conſi.26.col.4.vol.5.vbi in agnato deter-
minat ut ſupra.Dec.in conſi.78.nu 4. Iaſ.in conſil. 57.
col.3.in fi.vol.1.& in conſil.9. col. pen. verſic.Item ex
alio

alio capite inter conſi.Brun.& in l. ſi non ſortem.§.libertus col.pen.ff.de cond. indeb. Iacob. de Beluiſ. in c.1.de eo qui ſibi & hæred.maſ.Iſer.in c.1.§. hoc quoque de ſucceſ.feud.Pariſ.in conſi.13.nu.4.vol. 1. Rui. in conſi 1.nume.12.verſi.aut ergo, vol.1. & in conſil. 108.num.5.vol.2.Alcia.in conſi.186.num.2.& 5.& in
* conſi.183. nu. 2. & hanc * communem eſſe doct.ſententiam tradunt Iaſ.in l.apud Iulianum §. ſi quis alicui.de lega 1.Cur.Iun.in conſi.1.nume.11.verſi.ſecundum itaq; facio.Bru.conſi.18.col.4.in fi. Pariſ.in cõſi. 2.nume.25. vol.1 vbi aiunt,in feudo hæreditario hoc neceſſarium eſſe,vt in eo nullus admittatur niſi ſit hæres primi inueſtiti vel deſcendentiũ ab eo. rurſus idẽ Pariſ.in conſi.16.colu.2. vol.1. Clarus in d.§.feudum q.9.verſi.ſed quæro an oporteat, & Alexan. in conſil. 10.col,3.in princ.vol.3. vbi aſſerit hanc eſſe magis cõmunem,quem ſequutus ſum in conſi. meo 3. num.77. conſi.23.nume.44.& 67.nu.8.vol.1. Et ideò ex his videntur male loquuti nõnulli legum uertices,qui ſenſerunt agnatum debere eſſe hæredẽ ultimi agnati defuncti,vt audacter dixerunt Cur. Iun. ſibi contrarius in conſi.138.col.fin.quem ſequutus fuit Socin.Iun.in conſi.188.nume.15.vol.2.& Soc.inter conſilia Bru.in conſ.10.col.3.ver.circa ſecundam,& ſecundum hanc opinionem refert Clarus vbi ſupra in cõtingentia facti ita iudicatum fuiſſe per ſenatum Mediolani, qui reprehendit Cur.Iun.in citato conſi.138. & quod dictum c.in vltima parte ita debeat intelligi. voluit Alex.in d.conſi.26.col.4.in fi.ver.præterea,& Bru.in d. conſi.80.col.8.verſ.& quod dixi.vbi tradunt,quòd id quod dicitur in d.c.1.non eſſe neceſſe, vt agnatus ſit hæres, debet intelligi in hæreditate vltimi decedentis,non autem illius a quo omnes originem habuerunt, & ex cuius perſona feudum eſt ad deſcendentes deuolutum.idem dixit Alcia.in conſi.186. num.3. De filio uerò quòd debeat eſſe hæres patris ultimo loco defuncti voluerunt Clarus in d.§. feudum q.76. in fi. vbi ſequendo partem ultimo loco citatam tanquàm ueriorem (vt dixi) inquit non obſtare fundamentum tenentium partem contrariam, qui dicunt quòd diſpoſitio dicti capituli primi redderetur eluſoria, ſi non intelligeretur in feudo ex pacto, & prouidentia,ex quo in feudo hæreditario ſiue ſit filius ſiue agnatus ſemper requiritur quòd ſit hæres ad hoc, ut poſſit habere feudum,quia reſpondet, ꝙ & ſi uerum eſſe uideatur, ꝙ ſuccedere uolens in dicto feudo debeat eſſe hæres, non tamen requiritur uolentem ſuccedere in tali feudo debere eſſe hæredem ultimi defuncti,ſed ſatis eſſe,quòd reperiatur hæres primi acquirentis,& ſic diſpoſitio illius cap.operabitur,quòd in tali feudo pro ſe, & filiis hæredibus filius non poterit repudiare hæreditatem paternam,& feudum retinere, agnatus autem poterit repudiare hæreditatẽ vaſalli vltimo loco defuncti,& feudum retinere,modo alias poſſit eſſe hæres primi acquirentis.quod inquit notandum in practica.Alexan.in conſil. 30. col. quinta in princ.verſi.item poteſt eſſe ratio, volu. primo.Dec.in conſi.185.nume.quinto. Pariſ.in conſi.23, nume.180.volum.primo,vbi dicit ꝙ agnato tranſuerſali ueniẽte ad feudum hæreditarium cum ueniat ex perſona propria,ſufficit habere illam qualitatem hæredis primi acquiſitoris immediate ſeu mediate eſto quòd non ſit hæres ultimi vaſalli,filius autem ueniẽs ad feudum hæreditarium poſſeſſum a patre ideo habet neceſſe, ut ſit hæres patris, quia ſine eius medio non poteſt eſſe hæres primi acquiſitoris, & eo medio efficit hæres primi parentis,Idem firmat Alcia.in citato conſi.186.nume.tertio.Et ſic ex his clare demonſtratur capitulum ipſum non loqui in feudo ex pacto,& prouidentia,ſed in hæreditario. & quòd differentia, quæ conſiſtit in caſu ipſius capituli inter filiũ, & agnatum,ſolum procedit in hoc, quia filius debet eſſe hæres partis vltimo loco defuncti, & agnatus, uel vltimi vel primi feudum recipientis. Riminal. in conſi.303.col.fi.

¶ Secundò argumento reſpondetur, & dicitur ꝙ admittitur capitulum prædictum loqui de feudo ad differentiam hæreditatis,quam agnatus poteſt repudiare, ſed per hoc non ſequitur ꝙ intelligatur de feudo ex pacto,& prouidentia,quoniam (vt dictũ fuit) & ſi agnatus reſpuere poſſit hæreditatem vaſalli vltimo loco defuncti,tamen requiritur, ꝙ ſit hæres primi parentis,qui acquiſiuit feudum, cuius omnino eſſe debet hæres, quoniam in feudo etiam hæreditario admittitur iſta ſeparatio, vt inquit Alciat. in conſil. 186.nume.tertio,vbi inquit non obſtare,ſi dicatur,in terminis ſuis, ꝙ Comes Sacramorus non poſſit ſeparare feudum a reliqua hæreditate, cum per aditionẽ coniunctum ſit cum bonis agnati,quia reſpondet, ꝙ propter onus annexum feudo, ut tranſeat ad hæredem primi inueſtiti fit iſta ſeparatio, prout in ſimili in l.filiusfa.ff.ad l. fal.

¶ Ad tertium dicitur, ꝙ textus dicti capituli primi ideo facit mentionem de feudo paterno ad differentiam filij, qui poteſt ſuccedere in feudo nouo, ꝙ ſecus eſt in agnato.Pau.de Caſt. in l. ſi poſt mortem, col.2.de leg.1.Dec.in conſi. 390.

¶ Non obſtant auctoritates ſupra citate, quia reſpondetur magis communem eſſe in contrarium, ut conſtat ex auctoritatibus citatis, quæ ſunt maiores numero & pondere,& a quibus in iudicando non eſt recedendum: maxime cum uideamus multos docto. ex allegatis amplecti hanc ſententiam in multis locis,& non in uno, ut faciunt allegati in contrarium, quod quidem operatur,ut illa tanto magis amplectẽda ueniat,ut patet ex his,quæ notat Iaſ.in conſi.136. col.6.vol.4.vbi inquit, quòd quando Doc. vel gloſſæ in tribus, uel quatuor locis tenent unum,illud ſequẽdum eſt,quamuis alibi in uno loco tenuerint contrarium,ſecundum Bal.in l.precibus,vol.12.in fin.C. de impub.& aliis ſubſtit.

SVMMARIVM.

1 *Bona ex decreto Principis pro delicto confiſcari poſſunt.*
2 *Bona de iure communi non publicantur in aliquo caſu excepto crimine læſæ maieſtatis, niſi hoc fiat à ſtatuto vel conſuetudine.*
3 *Pœna falſificantis pecuniam Principis eſt confiſcationis bonorum.*
4 *Repudians bona paterna videtur etiam repudiare bona emphytheotica, & feudalia, contrà ut in nu. 8. cum ſequentibus.*
5 *Feudum conceſſum pro ſe, & hæredibus maſculis, dicitur hæreditarium.*
6 *Falſificans monetam Principis committit crimen leſe maieſtatis.*
7 *Falſificans monetam Principis priuatur feudo antiquo & nouo, ſed contrà vt infrà.*
8 *Appellatione bonorum non veniunt feudalia.*
9 *Feudalia non veniunt ſub donatione bonorum.*

Nec

10 Nec in venditione bonorum.
11 Similiter nec in fideicommiſſo.
12 Pariterq́; in renunciatione bonorum.
13 Natura bonorum feudaliũ eſt ſeparata ab aliis bonis.
14 Publicatis bonis vaſalli ſecundum communem non venit feudum.
15 Sententia confiſcationis bonorum cum ſit ſtricti iuris, non extenditur ad feudum.
16 Sententia confiſcationis bonorum eſt odioſa.
17 Feudum mere hæreditarium quod tranſit ad quoſcunque hæredes venit in confiſcatione bonorum.
18 Emphytheuſis priuata non venit in confiſcatione bonorum.
19 Iura quæ non tranſeunt in extraneum heredem, non tranſeunt in fiſcum.
20 Feudum quando dicatur venire in petitione hereditatis.
21 Falſificans monetam Principis, & ſi priuetur feudo, & applicetur domino, & non filiis, ſecus eſt quando contra falſificantem fuit lata ſententia in contumaciam.
22 Sententia fiſci commodum reſpiciens, & ſi preiudicet ei contra quem in conſequentiam res ipſa tenderet, etiam quòd non fuerit citatus, ea non officit ſi ſit lata in contumaciam.
23 Sententia lata contra debitorem contumacem non preiudicat creditori, niſi tantum fuiſſet contumax tempore ferende ſententie.
24 Statuto ſi caueatur ꝙ pater teneatur aſſignare fiſco legitimam pro filio delinquente, illud locum non habet ſi filius ex contumacia fuit condemnatus.
25 Sententia lata contra contumacem preſumitur magis lata propter vitium contumacie quàm propter ius.
26 Confeſſio facta nunquàm probat vere delictum.
27 Notarius ſi ſit damnatus de falſo ex vera confeſſione, vel conuictus, nunquàm amplius poterit conficere inſtrumenta, ſecus ſi ſit damnatus ob contumaciam.
28 Statutum diſponens quòd dominus teneatur ſoluere condemnationem pro famulo, locum non habet in condemnato ex contumacia.
29 Confeſſio ficta vbi agitur de publica vtilitate, nõ egreditur perſonam.
30 Delictum, & ſi quando committitur contra perſonam domini, ſiue feudum ſit nouum ſiue antiquum applicetur domino, tamen ſi ob contumaciam damnetur, quia ſententia filiis nocere non poterit neque agnatis.
31 Quod amplia procedere etiam ſi contra contumacem eſſent teſtes examinati, qui depoſuiſſent de ipſo delicto.
32 Feudum conceſſum pro ſe, & liberis, dicitur ex pacto, & prouidentia, & non hereditarium.
33 Inueſtitus de feudo pro ſe, & liberis, vel deſcendentibus, filii illud cenſentur habere potius ab auo & proauo ſuo ſeu a primo inueſtito, quam a ſuo patre.
34 lſificans monetam Ducis Sabaudiæ extra eius dominium, non incidit in crimen leſe maieſtatis.
35 Fabricans falſam monetam Imperatoris morte naturali punitur, & in confiſcatione bonorum, qui vero monetam alterius, non pena capitali, ſed ciuili.

CONSILIVM XXIX.

QVIA decreto Principis caueтur quòd falſificans monetam Principis mittatur ad triremes, & ei cõfiſcentur bona, de cuius viribus minime diſputare conuenit, quo
1 niam ſatis tritum eſt, † quòd per decretum Principis bona confiſcari poſſunt. Bar. in l. 1. col. 2. ff. de bono. dam. Bald. in l. 2. in fin. & ibi Alex. col. 2. C. qui teſta. fac. poſ. Dec. in conſi. 252. col. pen. in prin. & in conſi. 442. col. pen. vbi allegat Alber. de Roſa. in trac. ſtat. in 3. par. q. 18. in fi
2 ne, dicentem, † ꝙ bona non publicãtur aliquo caſu excepto crimine læſæ maieſt. niſi hoc fiat a ſtatuto, vel conſuetudine, & quod totus mundus ita obſeruat, quem ſequitur Veronen. in conſi. 17. col. 8. in fi. Iac. de S. Georg. in inueſt. ſua in verbo dictique vaſalli promiſerunt non committere feloniam, colum. pen. verſ. extra caſus. & Ceph. in conſi. 79. nume. 14. quamuis
3 † etiam reſpectu confiſcationis bonorũ hoc ſit de iure, vt in l. 2. C. de falſ. monet. & per Foller. in practica crim. in rubrica contra monetarios. num. 2. Suboritur nunc difficultas, quia lata fuit ſententia confiſcationis bonorum contra dominum Antonium de Merlis occaſione falſificationis monetæ, an in ea comprehendantur bona feudalia. Prima facie dicendum videretur, ꝙ ſic ex not. per Spec. in titu. de loca. §. nunc ali
4 qua, ver. 56. in fi. vbi dicit † quòd ille qui repudiat bona paterna, videtur etiam repudiare bona emphyteotica, quæ veniunt appellatione bonorum. l. rem in nobis. ff. de acquir. rer. dom. l. bonorum. ff. de verb. ſignifi. ergo idem dicendum eſt, quòd appellatione bonorũ ueniant etiam feudalia, ita Dec. in conſi. 389. in fi. per ſupradictam deciſionem. Spec. quam magni facit Iaſ. in authen. vnde ſi parens. colum. ſecunda, verſ. limita prædicta. C. de inoff. teſtam. vbi inquit, hoc cordi tenẽdum, quia non reperit ab alio ponderatum. Rurſus in l. ſi non ſortem. §. libertus. colum. penul. verſi. ego limito ſingulariter. ff. de condi. indeb. vbi ait, neminem allegaſſe ad hoc Spec. in prælud. feud. colu. 15. in fi. verſic. limita tamen ſingulariter. vbi tradit hoc multum notandum, vt bene inſtruaris circa formandas generales renunciationes, in conſi. 152. col. pen. ver. pondero, volum. ſecundo, conſi. 207. col. 3. verſic. tertio, bene facit, vol. eo. Cott. in memor. ſuis in uerbo bona. Rui. in conſi. 37. col. 5. in princ. vol. 1.

5 ¶ Secundò, quia dictum feudum Dogliani † eſt feudum hæreditarium, quia conceſſum anteceſſoribus domini Antonij pro ſe, & hæredibus maſculis, ut per Bald. in conſi. 202. colum. 1. volum. 5. & in conſi. 202. col. 2. vol. eo. Pariſ. in conſi. 2. nu. 21. vol. 1. Rui. in conſil. 36. nu. 5. vol. 1. quod uenit in petitione hereditatis. Iaſ. in prælud. feud. colum. 15. Pariſ. in conſil. 3. nume. 25. vol. 1. & in conſi. 30. nume. 63. vol. 2. ergo & in confiſcatione bonorum.

6 ¶ Tertio facit, † nam falſificans monetam Principis committit crimen læſæ maieſtatis, vt not. in l. 2.
7 C. de falſ. monet. & per Foller. vbi ſupra. † ſed committens crimẽ prædictum priuatur feudo, dato quòd ſit nouum, ſiue antiquum, ſiue hæreditarium, ſiue ex pacto, & prouidentia, & non ſolum in præiudicium

ipſius delinquentis,& filiorum,verum etiam, & agna
torum,& applicatur domino.Salic.in l.2.C. de lib.&
eo.lib.Dec.in conſil.615. col.penul.Cur.Iun.in tract.
feud. in 5. par. principali in prima q. vbi tradit hanc
* eſſe * communem.

¶ Quarto accedit, nam etiam falſificans monetā
priuatur feudo,vt inquit Iſer.in cap.1.in verbo mone
tæ, quæ ſint rega.& Affl.in ca.1.nume.51.quib.mod.
feud.amit.

¶ Quibus non obſtantibus, quæ vere in caſu no-
ſtro non obſtant, contraria ſententia de iure eſt ue-
rior,quòd dictum feudum nō ueniat ullo quouis mo
do in confiſcatione bonorum, quoniam clariſsimi iu
8 ris eſt,† quòd in quacunque diſpoſitione generali,ap
pellatione bonorum non ueniunt feudalia. Alexā.in
conſi.2.col.1.vol.4.Dec.in conſi.139.col.fin. Pariſ.in
conſi 7.nume,3.vol.1.& in conſi.12.nu.62.vol.eo.So-
ci.Iun.in conſi.72.nume.47.volum.1.& in conſi.74. in
in prin.vol.eod.Hinc dixit Alex.in conſ.16.colum.2.
vol.2. quod in generali obligatione bonorum nō ve-
niunt feudalia.Guid.Papæ in conſi. 215. & in conſil.
218.col.pen.ver.ad octauum.Affl.in deciſ.26.in prin.
Gramma.in deciſ.103.num.110. Pariſ.in citato conſ.
12.num.62.Ceph.in conſ.29.nume.12.Similiter vide
9 mus † quòd ſub generali donatione bonorum nō ve-
niunt feudalia. Affl.in deciſ.14.col.fi. Brun. in conſil.
115.nu.3.Pariſ.in allegato conſi.12.nu.61. Guid.Pa-
pę,vbi ſupra,& Huber.in auth.ſacramenta puberum
nume.78.C.ſi aduer.vend.

10 ¶ Nec non † in uenditione bonorum cap. 1. de c.
qui cur.vend.vbi oēs feudiſtæ.Pariſ.vbi ſupra. Barb.
in c.ij.col.4.in fi.de feud.Ceph.in citato conſi.29. nu.
11 10. † Pariter in generali fideicommiſſo.Bar.& alij in
l.ſi patroni.ff.ad treb.ca.1.§. quamuis,vbi not.omnes
de inueſt.de re alie.fac.de qua q.abunde dixi in tract.
12 de lucro dot. q. 54. † Et in renunciatione bonorum.
Bal.in auth.in ſucceſsione.in fi.C.de ſuis,& legit. So
ci.in conſi.84.nu.5.vol.3.Alber.& cæteri in l.tres fra-
tres.ff.de pac.Pariſ.in dictis conſiliis 7.num.4. & 12.
nu.56.Dec.in conſi.395.nu.8.Affl.in d.c. in generali,
& Ceph.vbi ſupra.nu.12. & de omnibus his, & aliis
per Tiraquel. in trac.de retrac.ſo.mihi 58.in princ. ſi
ergo his in caſibus appellatione bonorum non uenit
feudum,idem dicendum eſt in ſententia confiſcatio-
13 nis bonorum, vt illud non comprehendatur, † quo-
niam natura bonorū feudalium eſt ſeparata ab aliis
bonis,vt in eis non comprehendantur niſi de eis ſpe-
cialis mentio fiat.Signo.in conſil. 220. Dec. in citato
conſi. 139. in fi. Et ne illotis manibus pertranſire vi-
deamur in terminis de quibus agitur, ita uoluerunt
Bar.& communiter alii in l.ſi finita.§. ſi de uectigali-
14 bus.ff.de dam.infec.vbi dicunt,† quòd publicatis bo-
nis vaſalli,non uenit feudum.Alex.in conſi.23.col.ij.
vol.1.& in conſi.89.col. 1.vol.4.Dec.in conſi.252.col.
* ij.& in conſi.422.col.pen.vbi aſſerit hanc eſſe * com-
munem.Marſ.in conſ.49.nu.55.Rui.in conſi.23. num.
30.vol.5.Ceph.in iam ſæpius allegato conſi.29. num.
13.vbi inquit,quòd bona feudalia non veniunt in cō
fiſcatione bonorum ſi in ea facta non ſit mētio de feu
dalibus bonis, cum nunquam in diſpoſitione quan-
tuncunque generali comprehendantur niſi expri-
15 mentur, quod maxime inquit locum habere † in ſen-
tentia, quæ cum iuris ſit ſtricti, ſtricte eſt interpre-
tanda.l.1.C.ſi plu. una ſentent. Dec. in l. in eo quod.
ff. de regu. iur. nam ex ſententia non præſumitur niſi
quatenus ex ea de neceſsitate infertur.Iaſ.in l. Iulia-
16 nus,col.3.ff.de cond. ind. † Et præſertim in ſententia
confiſcationis bonorum,quæ eſt odioſa. Soci.in con
* ſil.121.num.10.& hanc eſſe magis * communem tra
dunt Roma.in d.§.ſi de vectigalibus. Arim.in add.ad
Ange.in tracta.Maleſ.in verbo.Et eius bona publica-
mus,colum.fi.Cur.Iun.in conſi.4.colum. penul.& Ia-
cob. de Sancto Georgio. in dicta inueſt. in verbo di-
ctique vaſalli promiſ.non commit.felo.col.penul.vbi
17 tamen † limitat hanc ſententiam non procedere in
feudalib. bonis tranſitoriis ad hæredem extraneum.
quod & voluit Boſ.in tract. ſuo crim. in titu.de bon.
publ.nume.20. ex quo de talibus bonis iudicatur, vt
de alia re hæreditaria.Curt.Iun.in conſi. primo num.
20.quæ limitatio non facit ad propoſitum noſtrum,
imo plus dixit Boſ.vbi ſupra nume.53.quòd ſi domi-
nus cui vaſallus ſubiectus eſt ferret ſententiam capi-
talem contra eum ratione homicidii cum confiſcatio
ne bonorum, quòd feudum non confiſcatur: & ſi fi-
ſcus apprehendit bona feudalia dicitur de facto oc-
cupare,ſecundum Caſtren.in conſi.154.colum.ij.Pro
qua ſententia facit,quòd dicunt Doct.in d.§. ſi de ve
18 ctigalibus.vbi concludunt,† emphyteoſim priuati nō
venire in confiſcatione bonorum.Alex.in d.conſi.23.
col.ij.& in conſi.89.col.1.volu.4.& Dec. in conſi.442.
nume.31. Item & quod communiter dicunt ſcriben-
19 tes† ꝙ iura quæ non poſſunt tranſire in extraneum hę
redem,non poſſunt ſimiliter tranſire in fiſcum,qui lo
co hæredis habetur,l.4.vbi Bar.ff.de iure patro. Soci.
in conſi.121.col.3.in fi.vol.4.Alex.vbi ſupra. Dec. in
citato conſi.442.colum.penu.Boer.in deciſ. 263. nu-
me.8.& in deciſio. 278. nume. 7. vbi aſſerit hanc eſſe
* magis * communem. ſed ſic eſt quòd huiuſmodi feu-
dum non eſt tranſitorium ad extraneum hæredem,
ergo non tranſit ad fiſcum, nec comprehendi poteſt
in confiſcatione bonorum.

¶ Non obſtant allegata in oppoſitum,quia ad pri
mum argumentum reſpondetur,communem eſſe ſen
tentiam, ꝙ in quacunq; diſpoſitione generali non ve-
niunt feudalia, vt patet ex deciſionibus ſupra allega
tis.& contra Speculatorem eſſe communem opinio-
nem firmat Pariſ.in conſi.7.nu.3.vol. 1.

¶ Similiter non obſtat,quòd in petitione hæredi-
20 tatis veniat feudum:quia reſpondetur,†quòd prædi-
cta ſententia locum haberet quādo feudum eſſet om
nino hæreditarium,quia receptum pro ſe,& hæredi-
bus quibuſcunque, vel quando in inueſtitura eſſent
appoſita verba æquipollentia, propter quæ ad illud
feudum omnes etiam extranei poſſent venire,& ſuc-
cedere,alias ſecus,vt per Bar. & alios in l.ſi patroni.
ff.ad treb.Pariſ.in conſi.23.nume.173.volum. 1. & in
conſi.65.nu.12.vol.3.& in conſi.7.num.3.vol.1. ſed in
caſu noſtro feudum non eſt omnino hæreditarium,
nec etiam ſecundum quid,ſed ex pacto,& prouiden-
tia, vt infra dicetur, ergo obiectum nullum. Bru.in
conſi.14.col.fi.in conſi.24. in fi.

¶ Ad tertium reſpondetur duobus modis, primo
21 quòd & ſi verum ſit,†quòd falſificans monetam Prin
cipis priuandus ſit feudo propter crimen læſæ maie-
ſtatis per eum commiſſum, tamē quòd ratione iſtius
delicti feudum debet applicari filio, & non domino;
quoniam ſententia contra vaſallum lata fuit in con-
tumaciam vigore ſtatuti diſponentis, quòd cōtumax
habeatur pro confeſſo,& conuicto, quæ contumacia
non præiudicat filiis, cum dicta probatio reſultās ex
dicto ſtatuto non egrediatur perſonam contumacis.
l.eius qui dilatorem,vbi Bar.ff.de iure fiſc.l. qui repu
diantis.§.fi.vbi Bar.ff.de inoffic.teſtam. Et ideo dixit
* Bar. quem * communiter alij ſequuntur in l. cum fi-
lius,

22 llus,in princ.ff.de verb.obl.φ † ſententia fiſci commo
dum reſpiciens & ſi præiudicet ei contra quem in cõ
ſequentiam res ipſa tenderet, etiam quòd non fuerit
citatus, nihilominus ea nnn oſficit ſi ſit lata in contu
maciam.Snc.in conſ.18.nu.15.Gnzad.in conſ.31.nu.
20. Neguſ.in tract. de pigno.ſecundum impreſsionẽ
paruam char.149.cnlum.3.in fi.verſi.iſta autem con-
23 cluſio, vbi dicit † quod ſententia lata contra debito-
rem contumacem nnn præiudicat creditori niſi fuiſ-
ſet tantum contumax tempore ferendæ ſententiæ.
Alex.in l.ſæpe.col.18.de re iud.Nellus in trac.ban.in
24 prima par.ſecundi tempo.q.34.vbi decidit,†quòd ſtã
te ſtatuto,quòd pater teneatur aſsignare fiſco legiti-
mam pro filin delinquente, ſi filius fuit ex cnntuma-
cia condemnatus,& eius bnna publicata, pater non
tenebitur dare fiſco legitimam filij. Crot.in l.qui Rn
25 mæ.§.duo fratres.nume.5n.ff.de verb.obl. † quia ſen-
tentia ipſa magis præſumitur lata propter uitium cõ
tumaciæ,quàm propter ius.l.præſes.C. de pigno. Et
ideo dixit Ang.ex dicta ratione in tract.Maleſ.in ver
bo qni iudex videns,ver.quæritur tamen, circa finẽ.
26 † quòd dicta confeſsio nunquam probat vere deli-
27 ctum,ex quo dicit ſequi,quòd ſi † notarius ſit damna
tus de falſn ex uera cunfeſsione uel conuictus, nun-
quam amplius poterit cnnficere inſtrumenta, ut in
authen.de tabel.§.fin.Bar.in l.eadem.§.fin.ff.ad l.Iul.
repet.tamen ſi eſt damnatus propter contumaciam,
non perdit inſtrumenturum cnnfectinnem, per dictã
legem qui repudiantis.ſeqnitur Marſ.in conſi.10. nu.
13.Accedit etiam quod dixit Franc. Mag.in conſi.20
28 inter conſi.diuer.Iuriſc.in 2.par.vbi ait,† qnòd ſi ſta-
tuto caueatur, quòd duminus teneatur ſoluere cnn-
demnarionem prn famulo,ſi famulus fuit condemna
tus per contumaciam,quæ facit eum haberi pro con
feſſn & conuicto ſecundum formam ſtatuti occaſio-
ne incendij, quòd dominus uon tenetur ſoluere pro
29 famulo, qui eſt ficte conſeſſus, † quæ ficta confeſsin
non attenditur in ſtatuto niſi in en fiat mentin, quòd
etiam habeat lneum ſuper ficto l.3.§.hæc verba.ff.de
nego. geſt. quia vbi de publica vtilitate tractatur, fi-
cta confeſsin nnn egreditur perſnnam, nec nperatur
vltra perſonam eius,qui pro confeſſo dicitur.dicta l.
eius qui delatorem. & applicando ad terminos no-
ſtros facit qund dixit Boſ.in trac.ſun crim.in titu. de
30 bnno.publ.nume.55.cum ſequenti vbi tradit, † quòd
& ſi quandn delictum cnmmittitur in perſonam dn-
mini ſiuc feudum ſit nnuum ſiue antiquum applice-
tur dnmino,tamen ſi in contumaciam vigore ſtatuto
rum, vt contumaces habeantur pro confeſsis & con-
uictis,feudatarins damnaretnr nõ noceret hoc filiis,
vel agnatis per dictam rationem,qnia probatin ſacta
per contumaciam nnn egreditur perſonam cõtuma-
cis, imn ſubdit ex egregie nutatis per Soci. in dicta l.
cum filins,in fin. quòd prædicta concluſio vt non fiat
præiudicium quandn delinquens in cnntumaciam
31 condemnatur†procedit etiam vbi in illn proceſſu eſ-
ſent examinati teſtes,qui deponerẽt de ipſo delicto,
nam adhnc in contumaciam diceretur cõdemnatus,
quia nnn citata parte ſunt examinati, qui effectus &
ſi collatur,quia citata parte repetãtur,tamen eſt idẽ,
quia lite non cnnteſtata ſunt examinati. Alcia.in cnn
ſil.182.in fi. cnm igitur dictus dnminus Antonius fue
rit coudemnatus ex contumacia, videtur dicendum,
qnòd hnc delictum non debeat officere domino Au
32 relin filio dicti dnmini Antonij † cum feudum ipſum
ſit ex pacto & prouidentia, quia conceſſum primn ac
quiſitori pro ſe & hæredibus maſculis, qnod dicitur
ex pacto,& pronidentia,& non hæreditarinm, ut no.
Sal.in l.ij.col.3.C.de lib.& eo.lib.per tex.in cap.1.§.
& ſi clientulus,de alie.feu.vbi tex.dicit, quòd illa ver
ba ſine legitimn hærede maſculo intelligenda ſnnt in
feudis, id eſt, ſinc filin maſculo,& ibi tex.non dicit,
nec Doctores aiunt,quòd requiratur, quòd filius ſit
hæres.Iaſ.in l.Gallus.in §.etiam,culum.5.in fin verſi.
quarto.vltra Bart.de lib. & poſthu. vbi inquit,omnes
ita tenere excepto Imo.Dec.in cnnſi.239.colu.3. vbi
* aſſerit hanc eſte * communem. & quia de hoc articu
ln alias abunde ſcripſi in cnnſi.67.volu. 1. ideo ad ibi
dicta me remitto.quibus addo etiam Ruin. in conſil.
188.nume.8.verſi.ad hoc vol.ij.Alcia.in conſi.179.nu
me. 4. vbi etiam firmat hanc eſſe communem. Soci.
Iun.in conſi.80.nu.9.vol.ij. & Boſ. in tract. ſuo crim.
in titu.de Principe.nu.306.in fin.Natta in conſi.127.
colum.1.128.in 1.cnlum.& in conſi.130.nu.1. in quo
quidem feudn ex pacto,& prouidentia delictum pa-
tris non debet nocere dictn Aurelio filio, iuxta not.
33 per Caſtren.in cnnſi.162.col.ij.vbi dicit,† quòd quan
dn qnis eſt inueſtitus pro ſe,& liberis, vel deſcenden
tibus,cenſentur filij potius feudum habere ab auo,&
proauo ſuo,ſeu a primo inueſtito,quam a ſuo patre,
qui non fuit acquiſitnr feudi. & ideo quòd delictum
patris a qun non habet feudum eis nõ nocet, nec po
teſt, vel debet eſſe cauſa auferendi filio, qund ab eo
non habuit,ſed ab alin. argumentn l. emancipatum.
ff.de Sena.Cy.& Sal.in l.ij.col.3. C. de lib.& end.lib.
Dec.in cnnſi.389.colum.ij.in prin.Gnzad.in conſi.84
in prin.& nume.14.Calca.late in conſi.74.col.3. Affl.
in cap.1.§.hoc qnuque,nume.53.de ſucceſ.feud.Rui.
in cnnſi.223.nume.52.vol.5.Caſtren.in l.adoptiuum.
§.patronum.il j.ff.de in ius vocan.Affl.in cap.1.§. ſed
& res.uu.32.per quns fiat inueſt.Rui.in cunſ.149 nu.
14.vol.1.Aegid.in tit.de pub.bonn.nume.58. verſi.ſic
etiam.Iac.de S.Georg.vbi ſupra,& Pet.Duc.in regu-
lis vtriuſq; iuris in regula 346. nu. 5.
34 ¶ Secundo reſpondetur, † quòd præmiſſa opinio
locum habere nun poteſt in caſu noſtro,vbi dominus
Antonius non falſificauit monetam Principis ſui,ſed
Illuſtriſsimi Ducis Sabaudiæ, ratione euius delicti
non dicitur commiſiſſe crimen læſæ maieſtatis, pro-
pter qund debuerit, vel pntuerit condemnari in con
fiſcatione bonnrum,& priuari feudo,quia dicta pœ-
na ſtatutaria,quæ eſt ſtricti inris l.3.§ hæc verba.ff.de
nego. geſtn. & qnæ lnquitur de falſificante monetam
ſtatuentis, non debet extendi ad eum qui falſificauit
monetam Ducis prædicti. quod probatur per Salic.
35 in l.ij.C.de falſ.mnnet.†vbi qui ſabricat mnnetã fal-
ſam Imperatoris pnnitur mnrte naturali, & in con-
fiſcatinne bonnrum,qui vern mnnetam alterius, pu-
nitur pœna capitis,vt in l.1.C.eod. titu. quam gloſſa
interpretatur nnn capitis naturalis, ſed ciuilis, quia
deportationis.l.fi.C.de veter.numis.poſ.lib.11. quod
inquit tenendum cordi.Cuma.in conſi.138. col. pen.
& Marſ.in l.qui falſam.nume.63.ff.ad l.Corn. de falſ.
Vnde ex prædictis concludendum eſſe arbitror,con-
fiſcationem ipſam extendendam nnn eſſe ad dictum
feudum,& qund illud remanere debeat ad dictũ do-
minum Antonium, & caſu qnn locus eſſet priuatio-
ni,illud applicari deberet dicto dnminn Aurelio.

SVMMARIVM.

1 *Forma ſtatuti qua in dubio ſubſtantialis eſſe videtur,*
ſeruari debet.

Forma

2 *Forma non ſeruata, corruit actus.*
3 *Formæ nihil addi, uel detrahi poteſt.*
4 *Forma non poteſt impleri per equipollens.*
5 *Formæ omiſſio in qualibet minima qualitatè reddit actum nullum.*
6 *Forma eſt indiuidua.*
7 *Diuiſio formam corrumpit.*
8 *Ruſticitati, ſexui, & ætati non parcitur, ſi omittitur forma.*
9 *Alleganti copiam teſtium requiſitam a ſtatuto in teſtamento potuiſſe in ea interuenire, incumbit onus probandi.*
10 *Ruſticus cui conceſſa eſt facultas teſtandi in rure coram quinque teſtibus ſi plures haberi non poſſunt, fundatam habet intentionem, ſi allegat plures habere non potuiſſe, niſi contrarium probetur.*
11 *Statutum habens clauſulam annullatiuam, dicitur cõtinere formam.*
12 *Teſtamentum conditum per peſtiferatum coram minori numero teſtium, non valet, ſed contra, vt in nume. 21.*
13 *Solemnitas requiſita ex forma iuris, vel ſtatutorum tempore neceſſitatis relaxatur.*
14 *Statutum diſponens quòd mulier contrahere non poſſit ſine preſentia propinquorum, locum non habet tempore neceſſitatis.*
15 *Actus tempore neceſſitatis poteſt expediri ſine conſenſu eius, qui alias conſentire debebat.*
16 *Tutor ex cauſa neceſſaria poteſt adminiſtrare bona pupilli nullo confecto inuentario.*
17 *Statutum ſi diſponat ꝙ nullus contractus minorum, vel mulierum valeat, niſi interueniant duo notarii rogati, & ſubſcripti, ſi tempore peſtis non poteſt haberi niſi vnus notarius, valebit.*
18 *Notarius non matriculatus, qui ex forma ſtatuti rogari non poteſt de inſtrumentis, de illis rogari poterit tempore neceſſitatis per non matriculatum.*
19 *Teſtamentum, & ſi vnico contextu, et ſine interuallo fieri debeat, id tamen fallit ſi inter teſtamentum ſuperueniat neceſſitas, ſeu morb. teſtatori, ſeu teſtib.*
20 *Teſtes ſi de forma ſubſtantiali teſtamenti, & ad eius validitatem teſtatorem videre debeant, tamen ea ſolemnitas relaxari poteſt quãdo tempore celebrati teſtamenti adhiberi non poteſt.*
21 *Teſtium numerus licet ſit de forma teſtamenti, quæ omitti non debet, & omiſſa vitiat actum, ipſa tamen forma tempore neceſſitatis ſecundum communem remittitur.*
22 *Neceſſitatis tempore multa permittuntur, quæ alias non permitterentur.*
23 *Verba appoſita in ſtatuto, ſi copia teſtium haberi poterit, intelligi debent ſi commode haberi poteſt.*
24 *Factum ex neceſſitate non dicitur, quod alio modo cõmode explicari poteſt.*
25 *Statutum dictans quòd venditio, alienatio, vel cõtractus non poſſint probari per teſtes, ſed ſolum per inſtrumenta, militat in caſibus in quibus poſſunt fieri ſcripturæ, ſecus vbi prouideri non poteſt, aut non commode: quia tunc ceſſat diſpoſitio ſtatuti.*
26 *Peritis in arte ſua cum iuramento ſtandum eſt.*
27 *Medico credendum eſt an mors ſit ex vulnere, vel an vulnus ſit cauſa febris.*
28 *Statuto contrauenire non dicitur, qui aliter facit ex neceſſitate.*
29 *Culpa imputatur culpoſo ita quòd impedimẽtum poſtmodum ſequens illi non proſit, nec præſtat auxiliũ quando talis culpa eſt ordinata ad illud impedimentum, alias ſecus.*
30 *Statutum requirens aliam ſolemnitatem in teſtamentis quàm ſit diſpoſitum a iure communi tanquàm exorbitans ſtricte interpretari debet.*
31 *Exceptio, quæ nos reducit ad ius commune late interpretari debet.*
32 *Interpretatio capi debet, quæ fauet teſtamento.*
33 *Iura fauent validitati actus.*

CONSILIVM XXX.

STATVTO inclitæ ciuitatis Mantuæ cauetur, ꝙ teſtamenta, & vltimæ voluntates, quæ fieri contingerẽt extra ciuitatem, & diſtrictũ Mantuæ per ciuem ſeu diſtrictualem communis Mantuæ fieri debeant coram teſtibus, qui ſint de iuriſdictione communis Mantuæ, ſi eorum copia haberi potuerit, & illis deficientibus ſufficiat teſtes adhiberi, qui ſint de iuriſdictione loci, vbi teſtamentum ſeu vltima voluntas fieret, & ſi aliter vel alio modo fierent prædicta non valeant ipſo iure. Dubitari modo contingit, quia Magnificus, quõdam dominus Federicus de Bonatis ciuis Mantuanus coram ſeptem teſtibus Caſalenſibus in ciuitate prædicta condidit teſtamentum, non adhibitis teſtibus Mantuanis, an valeat, vene. Prima facie videretur dicendum, ꝙ ſtãte validitate dicti ſtatuti, de cuius iuribus heſitari non cõuenit, cum editum fuerit ad euitandas malignitates, vt conſtat ex notatis per Soc. in conſ. ij. col. 1. vol. 3. & Dec.
* in conſ. 455. nu. 4. ꝙ illud non valeat, quoniam* rece-
1 pta eſt doc. ſententia † ꝙ forma ſtatuti, quæ in dubio ſubſtantialis eſſe videtur, ſeruari debet. Bal. in l. comparationes, in 3. oppo. in fi. C. de fide inſtr. Dec. in cõſ.
2 612. col. ij. in prin. & in conſ. 455. col. ij. † & ſi non ſeruatur corruit actus. Bal. in l. humanũ, col. ij. de legib.
3 Dec. in conſ. 222. col. ij. verſ. vlterius, † nã ei nihil addi vel detrahi poteſt. Bal. in l. fi. col. ij. C. de legit. hæred. Pariſ. in conſ. 19. nu. 188. vol. ij. & in conſ. 61. num. 15.
4 vol. 3. † minusq; impleri poteſt per æquipollens, gl. in clem. 1. de uita & honeſta. cler. Dec. in conſ. 466. in fi.
5 531. col. ij. in prin. & in conſ. 612. col. ij. † adeo ꝙ eius omiſsio in qualibet minima qualitate reddit actum nullum. Butr. in c. fi. in ſeptimo notabili in fin. de reſti
6 tu. ſpol. Et † ratio eſt, quia forma eſt indiuidua. l. hæredes palam. §. fi. ff. de teſta. l. ſi is qui. vbi Bald. in primo
7 notabili. ff. de teſta. † nam diuiſio formam corrumpit. Bal. in l. ſi ſeruus. ff. ſi quis cautio. Dec. in cõſi. 532. nu.
8 5. & iſtud in tantum eſt verum, † ꝙ in hoc non parcitur ruſticitati, ſexui, ætati, nec cuilibet alij qualitati aut conditioni. l. fi. C. de teſta. iuncta. l. ambiguitates, eod. tit. ſed in teſtamento condito per dictum quondam Magnificum dominum Federicum non fuit ſeruata forma dicti ſtatuti Mantuani, quia non adhibiti fuerunt ſeptem teſtes de iuriſdictione communis
9 Mãtuæ, † quorum copia haberi poterat, vt probatũ extitit per d. Iulium de Bonatis, cui onus huiuſmodi

probationis incumbebat, iuxta no. per Bar. in l. conſi-
10 ciuntur. §. codicilli. ff. de iure codicil. vbi dicit, † ꝙ ru-
ſticus, cui eſt cõceſſa facultas teſtandi in rure coram
quinque teſtibus, ſi plures haberi non poſſunt, iux. l.
ſi C. de teſta. fundatam habet intentionem eo ipſo ꝙ
ait alios habere non potuiſſe, niſi contrarium probe-
tur, l. cum lege. ff. de prob. Pariſ. in conſ. 32. nu. 9. vol.
ij. & Rui. in conſi. 3. in prin. vol. ij. ergo teſtamentum
nullum. Et eo magis dicendum eſt contenta in dicto
11 ſtatuto tradita eſſe pro forma, † cum ſit clauſula decre
ti annullatiua teſtamenti, & vltimæ voluntatis, ibi, &
ſi aliter, & alio modo fierent, prędicta non valeant ip
ſo iure, quæ operatur vt quicquid in eo ſit ſcriptũ, ſic
de forma, vt per Bal. Imo. & alios * communiter in l.
1. ff. de lib. & poſthu. vbi dicunt, formam ſubſtantialẽ
induci quando diſponens vltra procedit actũ annul-
lando, ſolemnitate non ſeruata. Soc. in conſ. ij. num. 8.
vol. 3. Dec. in conſ. 10. col. ij. in conſ. 445. col. ij. & 612
col. 1. Gozad. in conſ. 73. nu. 16. Rui. in conſ. 13. nu. 12
vol. ij. Alcia. conſ. 76. nu. 3. Pariſ. conſ. 19. nu. 187. vol.
ij. & Herma. Det. in rubr. de no. ope. nunt nu. 13. Nec
habet obſtare ꝙ dictum teſtamentum fuit conditum
a dicto domino Federico tempore quo erat conſtitu
tus quaſi in articulo mortis, & ſic in neceſſitate, & nõ
poterat habere copiam teſtium de iuriſdictione Man
tuæ, quia reſpondetur, ꝙ de hoc non conſtat, & ideo
ꝙ hoc alleganti incũbit onus probandi. l. actor quod
aſſeuerat. C. de probe. l. ei qui. ff. eo. ti. Vlterius reſpõ-
detur, quod ẽt hoc admiſſo pro vero, imputandũ eſt
ei, qui per prius teſtamentum non fecit, nã in hoc re-
12 darguitur de culpa, quæ ſibi obeſſe debet, † vt de pe-
ſtiferato dicunt Soci. in conſ. 85. in fi. vol. 4. & Cor. in
conſ. 175. col. 3. vol. 3. vbi dicunt teſtamentum condi-
tum per peſtiferatum coram minori numero ſeptem
teſtium nõ valere, quia imputandũ eſt ei quare prius
ſanus exiſtens in loco ſano non fuit teſtatus cũ peſte
imminente poterat hũc caſum veriſimiliter cogitare,
arg. tex. in l. ſi quis domum. §. hinc ſubiungi. ff. locati.

¶ Quibus tamen non obſtantibus, quæ vere in ter
minis noſtris non obſtant, contraria ſententia eſt ve-
rior, ꝙ imo dictum teſtamentum quamuis factũ for-
ma ſtatuti Mantuani non ſeruata, valeat ex infraſcri-
13 ptis. Nam clarum eſt in iure, † ꝙ neceſſitatis tempore
ſolemnitas requiſita ex forma iuris vel ſtatutorum re
laxatur, vt probatur ex no. per Bal. Ang. & alios in l.
turpia. § 1. de leg. 1. vbi per illũ tex. tradunt ibi ſcrib.
14 quòd ſi ſtatutum diſponit, † quòd mulier contrahere
non poſſit ſine præſentia propinquorum ſi nulli ex-
tant, mulier libere poteſt contrahere. Alex. in conſil.
206. col. pen. in fi. vol. 6. Campeg. in trac. ſuper ſtatu-
tis in materia conſenſus q. 11. poſt Bal. in c. 1. de con
ſue. recti feudi. Bru. in tract. de conſtit. de ere. & con-
ſuet. in verbo mulier, in tertio notabili. Corn. in cõſi.
53. col. ij. vol. 4.

15 ¶ Secũdo facit, † nam propter neceſſitatem actus
poteſt expediri ſine conſenſu eius, qui alias conſenti
re debebat. l. tutor qui repertorium. ff. de admi. tuto.
16 † vbi ex cauſa neceſſaria tutor põt adminiſtrare bo-
na pupilli nullo inuentario confecto, qui alias ea ceſ
ſante nõ põt, & ideo Abb. per dictum tex. in c. fi. col.
ij. de eccle. ædiſ. infert ad caſum de alienatione fien-
da de bonis eccleſię Cathedralis, de qua ibi per eum.

¶ Tertio accedit, quod no. Ang. in authen. de non
17 alie. vbi inquit, † ꝙ ſtante ſtatuto ꝙ nullus contra-
ctus minorum vel mulierum valeat niſi interueniant
duo notarij rogati & ſubſcripti, ſi tempore peſtis nõ
poſſet haberi niſi unus notarius, valeret cum illo ſo-
lo, ſequitur Iaſ. in l. fi. col. pe. C. de teſta. Bru. in trac.
de conſtit. decre. ex conſuet. in verbo cõtrahere, verſ.
ſtante ſtatuto.

¶ Quarto facit, quod voluit Ang. in l. ſi vacantia.
18 C. de bon. vacan. lib. x. vbi tradit, † ꝙ ſi ex forma ſtatu
ti notarius non matriculatus, nõ poteſt rogare inſtru
menta, tamẽ ſi occurrit neceſſitas, poterit rogari per
notarium etiam non matriculatum. ſequitur Cur. in
l. admonendi. nu. 242. ff. de iureiur. vbi multa ad pro-
poſitum allegat. Iaſ. in l. cum ſpecialis, in verſic. ſepti-
mo faciunt. C. de iudic.

19 ¶ Secundo corroboratur hæc ſententia. † nam de
forma & ſolemnitate teſtamenti eſt, ꝙ fiat vnico con
textu & ſine interuallo. l. cum antiquitas, vbi omnes.
C. de teſta. & tamẽ ſi inter teſtamentum ſuperueniat
neceſſitas ſeu morbus teſtatori ſeu teſtibus, tale in-
teruallum non uitiat teſtamentum. l. ſi caſus. C. de te-
ſta. Pariſ. in conſ. 33. num. 38. vol. ij. vbi inquit Docto.
* communiter ita tenere in d. l. ſi caſus.

20 ¶ Sexto pro hac ſententia facit, † nam licet pro
forma & ſolemnitate teſtamenti & ad eius validita-
tem ſit inductum vt teſtes viderint teſtatorem ratio
ne fraudis euitandæ & falſitatis, quæ de facili cõmit
ti poſſet, ſi teſtes ſolum audierint teſtatorem, & non
viderent eum, alius potuiſſet ſupponi, qui vocem te-
ſtatoris poſſet ſimulare & fingere, vt no. omnes in l. ſi
non ſpeciali. C. de teſta. tamen talis ſolemnitas poteſt
relaxari quando tempore celebrati teſtamenti adhi-
beri non poteſt. Bal. in l. 10 coniunctione. C. de nupt.
Pariſ. in conſ. 33. nu. ij. & 7. vol. ij.

21 ¶ Septimo confirmatur, † nam numerus teſtium
& ſi ſit de forma teſtamenti, quæ non debet omitti, &
omiſſa vitiat actum. l. ſi vnus. C. de teſta. tamen talis
ſolemnitas tempore neceſſitatis, vt peſtis, remittitur
Bal. in l. fi. C. de teſta. Dec. in conſ. 284. per totum, vbi
firmat hanc eſſe * communem. Pariſ. conſ. 33. nu. 24.
vol. ij. de cuius veritate alias abunde ſcripſi in conſi.
81. vol. 1 quibus etiam addo Io. Annib. in l. nemo po
teſt. nu. 76. vbi affirmat hanc eſſe magis communem.
ff. de lega. primo.

22 ¶ Octauo facit regula vulgaris, quæ habet, † quòd
multa propter neceſſitatem permittuntur, quæ alias
non permitterentur, glo. in verbo proficiſcatur, in
l. 1. vbi Iaſo. in quinto notabili de off. eius cui mand.
eſt iuriſd. Parpal. in l. 2. nume. 105. ff. ſolut. matrimo.
& Oria. in dicta l. 1. num. 59. vbi ad ſaturitatem. cum
igitur in terminis de quibus agitur, teſtamentum hoc
conditum eſſe reperiatur tempore neceſſitatis, vt
infra dicetur, ſequitur quòd illud valet & obſeruan-
dum eſt.

23 ¶ Secundo principaliter facit, † nam illa verba
poſita in ſtatuto, ſi copia haberi potuerit, debent in-
telligi ſi commode haberi potuerit. l. nepos Proculo.
ff. de verbo. ſignifi. gl. in c. cum teneamur, de præben.
bene facit quod a contrario ſenſu dicit Alcia. in l. 2.
24 §. ex his nume. 17. ff. de verbo. oblig. vbi dicit, † quod
non dicitur factum ex neceſſitate, quod alio modo
commode explicari poteſt. per l. & ideo. ff. de condi.
fur. ergo a contrario ſenſu quid factum eſſe dicitur
ex neceſſitate, quod nõ poteſt alio modo commode
explicari. Et pro huiuſmodi ſententia accedit quod
tradit Pau. de Caſt. in conſilio ſuo nõ impreſſo incip.
ſtatutum quod non vult, quẽ refert, & ſequitur Marſ.
25 in rubrica. C. de proba. nu. 51. vbi dicit, † ꝙ ſtante ſta-
tuto quòd venditio, alienatio, vel contractus nõ poſ
ſit probari per teſtes, ſed ſolum per inſtrumenta, ꝙ
illud locum habere intelligitur in caſibus in quibus

poſſunt fieri ſcripturæ,ſecus in caſibus in quibus creditor non poteſt ſibi prouidere de ſcriptura, aut non commode,quia tunc locum non habet ſtatutum . Cũ itaque teſtamentum dicti domini Federici reperiatur ab eo fuiſſe celebratum tẽpore neceſsitatis, quo quidem tempore a medicis (vt ipſi atteſtati ſunt) de eius ſalute amplius non ſperabatur ratione febris cõtinuæ,mala retentione vrinæ, ac aliis prauis ſimptomatibus, & propter tãtam virtutis debilitatem cum refrigeratione extremarum partiũ & expulſione ex-
26 anthematum,quam habebat† & quibus vti peritis in arte ſua cum iuramento credendum venit.l. 1. §. fin. vbi Bart. ff. de ventr.inſp.Card.in clem.1.in 13.q.de
27 homicid.glo.in c.præsbyterum,eod.titu.vbi†medico credi debet an mors ſit ex vulnere, & an vulnus ſit cauſa febris,& trãſacta hora tertia noctis duodecimi diei menſis Maij,quæ excedebat tertiam partem noctis,cum nox in dicto menſe (vt omnibus notum eſt) ſit tantum nouem horarum, quæ hora commode ſecundum communiter accidentia, quod multum conſiderandum eſt,iuxta no.in l.certi conditio.§.ſi nummos.ff.ſi cer.pet.Alex.in conſ.190.nu.11.vol.6.Marſ. in ſing.ſuo.teſtes nedum Mantuani,verum etiam Caſalenſes haberi non poterunt,cum omnes eo tempore eſſent in lecto a quo non niſi cum maxima difficultate,& incommoditate exurgere ſolent, merito dicẽdum venit, quòd dictum teſtamentum conditum ea quidẽ hora noctis,& ab eo qui maxime grauabatur, & de cuius vita dubitabatur prout experientia docuit, quia hora decima,data vltima vnctione cœpit delirare,& ita ſemper in deterius perſeuerauit vſque ad horam 14. diei ſequentis,in qua vitam concluſit, debeat ſubſiſtere, & vires ſuas habere tanquam ſi eſſet factum omni ſeruata forma dicti ſtatuti Mãtuani,
28 † nam contrauenire non dicitur ſtatuto, qui contrauenit ex neceſsitate.c.licet,de feriis.Ripa in ca. cum M.Ferrarienſis,in ſeptimo notabili de conſti.

¶ Nõ obſtant modo quæ ex aduerſo adducta fuerunt,quoniam ad primum reſpondetur, illud procedere,vbi non daretur neceſsitas ita faciendi, quia ea data,receditur a forma, vt conſtat ex auctoritatibus ſupra relatis,vel vbi copia teſtium Mantuanorum cõmode & ſine magna difficultate haberi potuiſſent, per d.l. nepos Proculo. quos equidem ſi eo tempore commode haberi potuiſſent,ſcio vnumquenquam ſani ſenſus & capitis veraciter dixiſſe,quòd non .

¶ Similiter non obſtat ſecundum, ꝙ fuerit in culpa.d.Federicus ex eo,quia prius teſtamentum non fecerit,quia reſpondetur,ꝙ ſi iſta ratio procederet,ceſſaret diſpoſitio.l.fin.C.de teſta.& l.primæ.C. de bon. poſ.ex teſta.mil.ex quo perſonis in dictis ll. nominatis poſſet imputari culpa quare prius ante impedimentum teſtamentum ſolemniter non fecitſent,& tamen hoc non obſtante ipſis ita impeditis nihil imputatur, & remittitur ſolemnitas & forma tradita a iu-
29 re communi.† Præterea tunc demum culpoſo imputatur culpa,ita ꝙ impedimentum poſtmodũ ſequens illi non proſit,nec pręſtat auxilium,quando talis culpa eſt ordinata ad illud impedimentum, alias ſi ad illud immediate nõ eſt ordinata, talis culpa pręcedẽs non eſt ſibi nociua,vt tradit gl.Abba. & alij in c. quia diuerſitatem,de conceſ.præben.Fel.& alij in c.inter, de excep.ita formaliter reſpondet Pariſ.ad argumentum de peſtiferato,qui condidit teſtamentum cũ minori numero ſeptem teſtiũ contra Soc.& Cor. in cõſ. 32.nu.31.& ſeq,volu. 2.Quæ opinio comprobatur ex no.per Cor.in cõſ.53.col.3,vol.4.& in cõſ.131.col.3. vol.eo. vbi fortius voluit valere teſtamentum factum a peſtiferato nõ ſeruata forma ſtatuti,etiam ꝙ teſtator euaſerit periculum,& ſuperuixerit per plures annos,& teſtamentũ nõ mutauerit. quem ſequitur Pariſ.in conſ.33.nu.32. vol. ij. Idem voluerunt Ripa in trac.de peſte fo.25.col.1.ver.quæro quarto. & Boer. in deciſ.218.col.antepe.in prin. Vnde ex his conclu-
30 dendum eſſe arbitror,attento,†ꝙ dictum ſtatutũ quatenus requirit teſtes Mantuanos in teſtamentis conditis eſſe de diſtrictu Mantuæ, eſt exhorbitans a iure communi,& ſtricte interpretandum,c.cum dilectus,
31 de conſue.l.ius ſingulare.ff.de ll. Et † exceptio eſt large interpretanda , quæ reducit ad ius commune , &
32 † quæ fauet teſtamento,quod eſt fauorabile.l.in teſta
33 mentis.ff.de reg.iur.|Et ſimiliter ꝙ iura fauent validitati actus,c.ſi Papa,de priuil. in 6.quod pronunciandum ſit pro validitate dicti teſtamenti,& ꝙ illud omnino ſit obſeruandum,& tanto magis hoc dicendum venit,cum ita (vt audio) alias iudicatum fuerit tam per ſacrum Conſilium Mantuæ, quàm per Magnificos dominos de Rota eiuſdem ciuitatis.

SVMMARIVM.

1 *Confeſſio facta coram iudice incompetente eſt ſufficiens ad torturam.*

2 *Confeſſio facta coram iudice incompetente ſi reuocatur coram competenti, per dictam reuocationem non tollitur virtus ipſius confeſſionis, tamen contra ſecundum communem quando reuocatio facta eſt ante torturam, etiam non docto de errore, vt in nu 17. cum ſequen.*

3 *Confeſſio facta in tortura per doctorem non valet.*

4 *Doctor non poteſt fuſtigari.*

5 *Conſuetudo non valet ſecundum communem, vt doctor torqueatur.*

6 *Doctor torquetur in crimine leſe maieſtatis.*

7 *In crimine falſi.*

8 *In crimine priuati carceris.*

9 *In crimine ſimonie.*

10 *In crimine proditionis.*

11 *Crimina omnia pro nullo reputantur ad comparationem ſimonie & hereſis.*

12 *Simonia equiparantur crimini leſe maieſtatis.*

13 *Simonia eſt crimen maius omnibus aliis.*

14 *Simonie maius eſt crimen quàm idolatrie.*

15 *Simonia appellatur peſtis.*

16 *Simoniacus per ſola ſigna & preſumptiones punitur.*

17 *Confeſſio facta extra iudicium & ſi ſecundum communem faciat inditium ad torturam, tamen hoc fallit ſi confeſſio reuocata fuit ante torturam.*

18 *Confitens coram iudice competente & ſi cogatur perſeuerare in ſua confeſſione ſi eam non reuocet, tamen id verum eſſe arbitratur ſi de confeſſione orta eſt ſuſpicio vel infamia.*

19 *Confeſsio facta incidenter coram iudice incompetente, non facit inditium ad torturam.*

20 *Confeſsio facta incidenter coram iudice ordinario nõ ſufficit ad condemnationem, quamuis ſi principaliter facta fuiſſet, ſufficeret.*

21 *Teſtis examinatus ſi incidenter ſeu caſualiter dicat ſe homicidam, talis confeſsio non eſt ſufficiens, vt teſtis ipſe puniri poſsit.*

12 *Caſualiter quæ fiunt & non ex propoſito, non ſunt in conſideratione.*
13 *Confeſsio non nocet confitenti quando contra eam ſententia lata fuit.*
14 *Confeſsio recepta a notario recuſato tanquam ſuſpecto cum iuramento, non valet.*
15 *Differentia nulla conſtituitur inter ius ciuile & canonicum in recuſatione notarii, conſultoris & procuratoris.*
16 *Suſpicio iudicis de iure ciuili probatur iuramento, ſecus de iure canonico vbi cauſa ſuſpitionis probari debet.*

CONSILIVM XXXI.

IN cauſa inquiſitionalis proceſſus for
mati de crimine ſimoniæ per R. D.
Vicarium Curiæ Epiſcopalis Caſalē
ſis contra ſpectabilem I.V.D. domi-
num Anſelmum de Borrellis, prima
facie dicendum videtur, quòd ſubii-
ciendus veniat queſtionibus tormentorum; quoniam
ex eius confeſsione facta coram R. D. Petro Franci-
ſco de Cocaſtello delegato R. Epiſcopi Caſalēſis cō-
1 ſtat de ipſa ſimoniæ. † Et licet ipſa confeſsio ſit facta
coram incompetenti iudice, quia tantum delegatus
ad procedendum contra dictum dominum Anſelmū
de ſpolio, tamen ea ſufficiens videtur ad torturam ip
ſam comminatam. glo. in l. capite quinto. ff. de adult.
vbi Bar. inquit hoc menti tenendum. Rui. in conſ. 57.
nu. 6. vol. 1. & in conſ. 14. nu. ij. vol. 5. Marſ. in prac. ſua
crim. in §. diligenter. nu. 76. §. quoniam, nu. 19. in l. de
minore, in princ. num. 32. ff. de quæſtio. Aegid. Boſ. in
ſuo trac. crim. in tit. de confeſ. nu. 54. Foller. in pract.
ſua crim. in ſolio 295. nu. 1. ver. ſecundo uero caſu, &
hanc eſſe * communem doct. ſententiam firmat Dec.
in c. at ſi clerici, nume. 21. de iud. Marſ. in ſing. 310. &
Thom. Ferra. in caut. 27. in 1. col. Nec habet obſtare,
2 † ꝙ dicta confeſsio fuit reuocata coram dicto domi-
no Vicario iudice competente in præſenti cauſa ſimo
niæ, quæ reuocatio tollit vim & effectum dictæ con-
feſsionis, vt torqueri nō poſsit. Iaſ. in l. magiſtratibus.
col. ij. ver. ſecundo ſingulariter limita. ff. de iuriſd. om.
iud. poſt Bal. in l. 1. col. fi. in princ. C. de confeſ. & Fel.
in c. de hoc, col. 1. de ſimo. Quia reſpondetur, contra-
rium tenuiſte Dec. in ca. at ſi clerici, de iudic. Boer. in
deciſ. 90. nu. 9. & Foller. in dicta ſua pract. crim. in ver
bo. Et ſi confitebuntur, nu. 1. ver. ſecundo uero caſu.
3 Similiter non obſtat, † quòd & ſi huiuſmodi confeſ-
ſio faciat inditium ad torturā, ꝙ dictus dominus An
ſelmus, qui eſt in dignitate doctoratus, nō poteſt tor
queri. Cy. in l. milites. C. de quæſtio. & in l. 4. C. ad l. Iu
li. Maieſt. Bal. in l. 1. C. de aduo. diuer. iudiciorū. Marſ.
in ſing. 556 & in pract. ſua crim. in §. expedita. nu. 29.
& in l. edictum. §. fi. ff. de queſt. vbi etiam dicit, ꝙ ſi tor
queatur, & confiteretur, cōfeſsio facta in dicta tortu-
ra non valeret. Roma. in ſing. 345. Fulgo. in conſi. 173.
in fi. Bru. in trac. de ind. & tor. car. 7. col. 1. Iaſ. in l. mi-
les, col. ij. de re iud. Gahaul. in l. Centurio. nu. 26. ff. de
vulg & pupil. & ibi in add. Ferd. Leaz. Io. Andr. in c.
cū in contemplatione, col. ij. de re. iur. Bolog. in auth
habita. nu. 74. C. ne fil. pro patre. Boer. in l. conſenta-
neum. nu. 154. C. quō & quando ind. Roch. de Curte
in c. fi. col. 28. circa medium de conſue. Gram. in vo-
to 1. col. ij. & 3. Alex. in add. ad Bar. in d. l. milites. Ia-
cob. de Beluiſ. in practica ſua iudiciaria, in verſi. nunc
reſtat uidere, nu. 10. paris de Put. in trac. ſynd. in ver-
bo. An doctor. num. 1. 3. & 8. & hanc eſſe * communem
dixit Boſ. in trac. ſuo crim. in tit. de ind. & tort. nume.
4 111. † Hinc etiam videmus, quòd non poſſunt ſuſti-
gari. l. capitalium. §. non omnes. ff. de pen. Bologn. vt
5 ſupra nu. 62. & adeo vera eſt huiuſmodi ſententia, † ꝙ
non valet etiam conſuetudo in contrariū, ut per Bar.
in l. omnes iudices. C. de decur. libro 10. Roma. Gram
ma. Roch. & Galia. vbi ſupra Iaſo. in l. de quibus, col.
17. ff. de ll. Paris de Puteo in loco ſupra citato Brun.
in trac. de ind. & tort. in 4. par. nu. 23. vbi ita dicit te-
nendum in iudicando, & conſulendo, & in nu. 24. ver
ſic. & quoniam. Guido de Suza. in trac. de ind. & tort.
num. 108. verſ. ſum propoſiti, quam ſententiam * com
munem atteſtatur Boſ. vbi ſupra, quia reſpondetur,
6 † quòd ſicut in crimine læſæ maieſtatis non excuſan-
tur a tortura. l. de minore, in ſecundo reſpōſo de quæ
ſtio. Ang. in trac. malef. in verbo fama publica præce-
7 dente. nu. 102. † Item nec in crimine falſi, ut l. ſi quis
8 decurio. C. de falſ. † Et in priuato carcere. l. 1. C. de pri
9 ua. car. vt de his tribus per Boſ. vt ſupra nu. 115. † ita
& in crimine ſimoniæ, vt per gl. in l. nullus. C. de quæ
ſtio. per l. ſi quēquam. C. de Epiſ. & Cler. ibi ad inſtar
publici criminis & læſæ maieſtatis accuſatione pro-
poſita a gradu ſacerdotii retrahatur. Bru. in citato
10 tract. de ind. & tort. q. 4. nume. 24. vbi idem dicit † in
crimine ꝓditionis, & in maleficiis, & mathematicis.
11 Nec mirum, † quia omnia crimina ad comparationē
ſimoniæ & hæreſis pro nihilo reputantur c. fi. 1. q. vlti
12 ma c. per tuas. §. cæteras, de ſimo. † Nam æquiparatur
crimini læſæ maieſtatis. Bal. in d. l. ſi quemquam in ſ.
13 notabili. Alex. in add. ad Bar. in l. 1. ff. de pub. iud. † Si-
monia enim eſt maius crimen omnibus aliis. 6. q. 1. in
ſumma. Abba. & Feli. in rubrica de ſimo. vbi dicunt,
quod ſimonia reſpectu aliorum criminū obtinet prin
cipatum, facit tex. in c. citò turpè, & in capitulo eos.
14 1. q. 1. vbi † ſimoniæ crimen peius eſt quàm idolatria.
15 † item appellatur peſtis, quia ſicut peſtis inficit homi
nem & multos, ita & ſimonia inficit, cum ipſum inha
bilem reddat ad executionem officij. Abb. in c. ſicut,
in princ. de ſimo. & eo magis dicendum eſt confeſsio
16 nem huiuſmodi facere inditium ad torturam, † cum
ſimoniacus per ſola ſigna & præſumptiones puniatur propter atrocitatem tanti criminis. Abb. in ca. ſi-
cut, & in capitulo inſinuatum, de ſimo.

¶ Quibus tamen non obſtantibus contrariam ſen
tentiam vti veriorem in caſu præſenti amplectendā
arbitror, ex concluſionibus infra ſcriptis, quarum pri
17 ma eſt, † quòd & ſi vera & approbata ſit doctorū ſcho
la, quòd confeſsio facta coram incompetenti iudice
faciat inditium ad torturam, tamen ſententia ipſa re
cipit limitationem * communiter etiam receptam, vt
locum non habeat quando coram competente iudi-
ce ante torturam ea fuit reuocata. iſta eſt ſingularis
deciſio Bal. in l. 1. col. pe. in fi. C. de confeſ. vbi inquit,
quòd licet confeſsio facta coram iudice incōpetente
ualeat ad torturam, ut per Inn. in c. per inquiſitionē,
de elec. quod ſane illud intelligi debet, videlicet ſi nō
reuocetur cōfeſsio, alias ſecus ſi reuocetur. c. at ſi cle
rici, de iud. Et ideo ſubdit cautum eſſe debere tor-
2 quendum, vt dicat ſe expreſſe reuocare dictam cōfeſ
ſionem, quia ea valebit etiam non docto de errore. &
ſequendo Bal. idem voluerunt Iaſ. in l. magiſtratibus
2 col. ij. ver. ſingulariter limita. ff. de iuriſd. omn. iud. vbi
tradit hoc dictū perpetuo notandū in practica, quia
hoc modo poteris euadere amicum a tortura. Purp.
ibi

ibi in quarta limitatione,& Rimin.col.4. Soc. in reg.
62.in ij.Fall.in fi.Fel.in c.olim,col.3. verſi.excipe tres
cauſis,de reſcrip.in c.ad hoc,col 1.de ſimo.& in ca.at
ſi clerici,de iudi.Marſ.in pract.ſua crim.in §.examinā
da.nu.32.in §.diligenter.num.79.& in ſing.310. Tho.
Ferra.in caut.27.vbi proprie dicit, quòd & ſi * com-
munis ſit opinio,ꝙ ſi quis extraiudicialiter confitea-
tur ſe commiſiſſe tale delictum, ꝙ talis confeſsio fa-
ciat inditium ad torturam,ut per glo.& Bar. in dicta
l.capite quinto, tamen quòd ponendus ad torturam
antequam ſubiiciatur quæſtionibus tormentorum il
lam debeat reuocare,quia talis reuocatio ualebit, ēt
non docto de aliquo errore.Petr.Girar.in ſing.67.Io.
de Arno.in caut.19.Foller.in pract.ſua crim. in verſi.
Et ſi confitebuntur.nu.8.circa fi.Marc.Blanc.in prac.
cri m.in verb.,datis defenſionibus.nu.64.Bru.in trac.
de indit.& tort.q.3.primæ.par.nu.17.Lancil.in tract.
de offi.prætо.in cau.crim.fo.281.nu.10.Sylua.in cōſ.
7.in fin.Bertach.in reperto. ſuo in verbo confeſsio in
criminali, in ver. confeſsio criminis coram iudice in-
competenti, vbi ſequitur Iaſo. in dicta l. magiſtrati-
bus,& in verbo confeſsio iudicialis, nume.22. Affl.in
conſtit. Regn.in conſtitutione ſi clandeſtina in nono
notabili in quarta quæſtione, ſed in terminis noſtris
dicta confeſsio fuit reuocata coram dicto Reueren-
do domino Vicario, vt conſtat in actis coram exagi-
tatis,ergo contra dominum Anſelmum non facit in-
ditium ad torturam.

Secunda eſt concluſio, quòd confeſſus coram iudi
ce incompetenti & ſi cogatur perſeuerare in tali con
feſsione,ſi eam non reuocet,ſecundum Bru. & alios,
18 de quibus ſupra,† tamen id verum eſſe arbitratur ſe-
cundum * omnes,ſi de tali confeſsione orta eſt ſuſpi
tio vel infamia.alias ſecus,ita Bal.in l.clarū, in fin.C.
de auth.præſtan.vbi formaliter ſic inquit,per hoc di-
ctum declaro quoddam dictū Inn.qui dicit. ꝙ ſi quis
eſt confeſſus coram iudice incompetenti,vbi non di-
citur eſſe iudicium,tenetur illam confeſsionem refir-
mare coram iudice competenti, quia hoc eſt verum,
ſi de tali cōfeſsione eſt orta ſuſpicio vel infamia,alias
ſecus.& Bal.ſequuntur Barba.in conſ.70.col.ij. vol.ij
Ange.in trac.maleſ.in verbo comparuerunt dicti in-
quiſiti & confitebuntur totum.nu.14.& in verbo cō-
paruerunt dicti inquiſiti & negauerunt totum.col.ij.
in prin.dum ſe remittit ad dicta per eum in loco pro
xime citato.Boer.in deciſ.90.col.5. in fin. ſed in caſu
de quo agitur, non eſt orta aliqua ſuſpitio contra do
minum Anſelmum,nec infamia de crimine ſimoniæ,
vt conſtat ex proceſſu contra eū formato, igitur &c.

19 ¶ Tertia eſt concluſio,† ꝙ confeſsio incidenter fa
cta coram iudice incompetente, non eſt tantæ poten
tiæ,quòd inducat inditium ad torturam coram iudi-
20 ce competente.quòd probatur,quia ſicut† confeſsio
facta incidenter coram iudice ordinario, non eſt ſuf-
ficiens ad condemnationem delicti, quamuis ſi prin-
cipaliter facta fuiſſet,ſufficeret. Bart.in l.ſi confeſſus,
de cuſto.& exhib.reo.Fel.in c.qualiter & quando, il.
ij.§.licet,ver.ſexto limita,de accuſa.Marſ.in l.1.§. di-
uus Antoninus,col.11.de quæſtio.in l.1.in princ. nu-
me.36.eod.tit.in rubrica de proba.num.88.ita etiam
confeſsio incidenter facta coram incompetenti non
debet eſſe eius virtutis qualis eſſet confeſsio princi-
paliter facta coram dicto iudice incompetenti, quæ
tantum operatur inditium ad torturam, & pro iſta
opinione benefacit dictum Bal.in l.presbyteri, in vl-
21 tima col.C.de Epi.& cler.vbi dixit,quòd† ſi examina
tur teſtis, qui caſualiter ſeu incidenter dicat ſe homi
cidam, quòd ex tali confeſsione non poterit puniri
nec condemnari.ſequitur Marſ.in §.conſtante.nu.49.
22 Et ratio eſt,† quia ea quæ caſualiter fiunt, & non ex
propoſito, non ſunt in conſideratione, & per conſe-
quens non puniuntur.l.1.ibi, ea quæ ex improuiſo ca
ſu C.ad l.Corn.de ſica.vbi etiam Marſ.num.84. & in
conſi.67.nu.48.& in ſing. 329.

23 ¶ Quarta eſt concluſio, † quòd confeſsio non no
cet confitenti quando contra eam ſententiatum fuit.
Innoc.in c.mulieri,de iure iur.Marſ. in ſing. ſuo 257.
& in rubrica de proba.nume.116.ſed in terminis no-
ſtris per Reuerendiſsimum dominum Epiſcopū pro-
nuntiatum fuit contra dictam confeſsionem,quia de
clarauit omnia agitata coram dicto domino Petro
Franciſco iudice incompetenti reſpectu huius capi-
tis nulla,eaq; irritauit, ergo dicta confeſsio non po-
teſt offici dicto domino Anſelmo. Vnde ex his con-
cluſionibus clara reſultat concluſio, ꝙ ex quo dicta
confeſsio fuit reuocata, & contra dominum Anſel-
mum nulla orta eſt ſuſpitio ſimoniæ vel infamia,& ꝙ
confeſsio ipſa incidenter facta fuit, ac demum cōtra
eum pronuntiatum, quod declarandum venit nulla
profecto militare inditia, quæ ſufficiant ad torquen-
dum ipſum dominum inquiſitum.Et tāto fortius hoc
24 dicendum venit, † cum dicta confeſsio fuerit nulla,
quia recepta à notario recuſato pro ſuſpecto cum iu
ramento,quod ſufficere videtur, etiam in foro eccle-
25 ſiaſtico,iuxta no.per Anch.in conſ.264.vbi dicit† nul
lam eſſe differētiam inter ius ciuile & canonicum in
recuſatione notarij,cōſultoris,& procuratoris: quia
ſufficit iuramentum, licet ſecus ſit in recuſatione iu-
26 dicis,† quia de iure canonico oportet plene probare
cauſas ſuſpicionis,ꝙ ſecus eſt de iure ciuili, vbi ſuffi-
cit ſolum iuramentum, ſequitur Alex. in conſil. 104.
num.4.vol.5.Dec.in capitulo poſtremo, col.ij.de ap-
pella.vbi notarius,arbiter procurator & conſultor &
leuioribus cauſis poſſunt recuſari.

SVMMARIVM.

1 *Tranſuerſales deſcendentes ex deſcēdentibus a pri-
mo acquirente, ſecundum communem ſuccedunt in
feudo antiquo, deficientibus filiis maſculis.*

2 *Feuda longo tempore poſſeſſa a perſonis de agnatio
ne præſumuntur antiqua.*

*Alleganti feudum eſſe nouum, incumbit onus pro-
bandi.*

4 *Feudum vbi conſtat fuiſſe, benignior interpretatio
ſumenda eſt, vt feudum fuerit antiquum.*

5 *Feuda quando reperiuntur conceſſa ſub commemo-
ratione antiquarum inueſtiturarum præſumuntur
antiqua, eſto quòd non dicatur in conceſſione, iure
antiqui feudi.*

6 *Feuda conceſſa his modis & formis, quibus anteceſ
ſores fuerunt inueſtiti, cenſentur antiqua.*

7 *Feuda conceſſa cum clauſula iure antiqui feudi, ſe-
cundum communem ſortiuntur naturam antiqui
feudi.*

8 *Actore non probante reus debet abſolui.*

9 *Argumentum a ſufficienti partium enumeratione
eſt validum in iure, & fortiſſimum.*

10 *Origo feudi in eius ſucceſſione ſemper conſideratur.*

11 *Allegans ſe deſcendentem alicuius, qualitatem ip-*

ſam probare tenetur, cum ſit fundamentum ſuæ intentionis.

12 *Admitti quis non debet vt talis, niſi talem ſe probet.*

13 *Qualitas quando eſt cauſa quòd quis audiatur vel admittatur, probari debet.*

14 *Filius agens ad hæreditatem patris debet probare ſe filium.*

15 *Et non tantum ſe filium, ſed etiam & legitimum.*

16 *Agens vt agnatus debet probare ſe agnatum.*

17 *Factum non præſumitur niſi probetur.*

18 *Allegans ſe agnatum non ſolum tenetur probare ſe agnatum, ſed etiam legitimum.*

19 *Agnationis ius conſiſtit in legitimis.*

20 *Diſpoſitio ſi eſt limitata ad certum gradum debet probari, quòd perſonam, quæ agit ſit intra illum gradum.*

21 *Statutum ſi præferat agnatos cognatis vſq; ad tertium gradum, per agnatum debet probari quòd ſit agnatus, & intra tertium gradum.*

22 *Agnati tranſuerſales deſcendentes ex deſcendentibus a primo acquirente ſecundum communem non ſuccedunt in feudo antiquo niſi vſque ad ſeptimum gradum, quando feudum primordialiter tranſitum fecit de primo acquirente in tranſuerſales.*

23 *Agens ut proximior debet probare proximitatem per gradus.*

24 *Teſtes in probando conſanguinitatem debent incipere a communi parente, vel a germanis.*

25 *Declaratio ad Cuma. & Alex. in l. is poteſt, de acquir. hæred.*

26 *Petens ſe admitti ad ſucceſſionẽ ſi non probat quo in gradu ſit, ſaltem probare debet neminem illi eſſe proximiorem.*

27 *Feudum antiquum vt tranſeat ad agnatos tranſuerſales in infinitum, opus eſt ſecundum communem, vt primordialiter tranſitum faciat in deſcendentes, & deinde in tranſuerſales.*

28 *Feudum ſimpliciter ſuſceptum, dicitur hæreditarium.*

29 *Feudum hæreditarium ſecundum communem huiuſmodi eſt naturæ, vt in eo quis non admittatur niſi ſit hærẽs primi acquirentis, vel ultimi de cuius ſucceſſione agitur, & non tantum ſanguinis ſed vniuerſalis.*

30 *Teſtis ſingularis non probat.*

31 *Teſti deponenti obſcure non creditur.*

32 *Bona præſumuntur in dubio ſecundum communem allodialia, & non feudalia, quod amplia vt nu. 37.*

33 *Res quælibet præſumitur allodialis & libera niſi contrarium euidenter probetur.*

34 *Comes habens comitatum ſub dominio Regis in dubio illum preſumitur habere iure proprio, & non feudi, & ideo ſi preſtitit aliqua ſeruitia Regi preſumitur preſtitiſſe ſimpliciter tanquam Principi ſuo, & non tanquam domino feudi.*

35 *Feudum dicitur ſeruitutem habere.*

36 *Seruitus non preſumitur niſi probetur, cum ab origine ſui quelibet res cenſeatur libera.*

37 *Caſtrum non cenſetur feudale, ſed allodiale.*

CONSILIVM XXXII.

VIſo proceſſu cauſæ, quæ agitatur
coram Illuſt. Seneſcalco Salutiarum
inter Magnificos dominos Ludoui-
cum & Claudium de Macetis acto-
res ex una, & Magnificum dominum
Gaſparem etiam de Macetis reũ con-
uentum ex altera pro bonis feudalibus Iſolobellæ &
Valfenariæ, de quibus ultimo loco erat dominus &
poſſeſſor ſeu quaſi quondam Magnificus dominus
Andreas, & de cuius ſucceſsione tractatur. Prima fa-
cie dicendum videtur, prædictos Magnificos domi-
nos actores intentionem eorum fundaſſe, atque ideo
ipſorum requiſita & petita concedenda fore. Quo-
1 niam approbata eſt doctorum ſententia, † ꝙ in feudo
antiquo deficientibus filiis maſculis ſuccedunt tranſ
uerſales, qui deſcẽdunt a deſcendentibus a primo ac
quirente. tex. eſt in c. 1. vbi feudiſtæ de grad. ſucced. in
feud. in c. 1. §. ſi capitanei, de feudo Marchiæ. & ibi Al
uar. in ſummario & colu. ij. vbi dicit, ꝙ in feudo anti-
quo ſuccedunt deſcẽdentes, & ſi poſtea aliquis ex de
ſcendentibus moriatur ſine hærede, tunc ſuccedunt
tranſuerſales, dummodo deſcendant a genitore com
munis agnationis. Ad idem eſt tex. in c. 1. de natu. ſuc
ceſ. feud. Alex. in conſ. 30. col. ij. in fi. vol. 1. Pau. de Ca
ſtro in conſ. 393. in fi. vol. ij. Curt. ſen. in conſ. 51. col. 6
ver. nec prædictæ concluſioni. Iaſ. in vſib. feud. col. 33.
in fi. Rui. in cõſ. 5. col. 1. vol. 1. & in conſ. 12. nu. 11. vol.
1. Pariſ. in conſ. 3. nu. 44. vol. 1. cõſ. 18. nu. 8. 23. & 123.
in conſ. 13. nu. ij. cum ſeq. vol. eo. vbi refert, hanc eſſe
* communem opinionẽ. Dixi in conſ. 3. in princ. vol.
1. Quòd autẽ feuda Iſolobellæ & Valfenariæ, de qui-
bus agitur, ſint antiqua probatur multis modis. Pri-
2 mo, † quia antiqua præſumuntur ex quo longo tem-
pore poſſeſſa fuerunt ab illis de agnatione & familia
de Macetis. Doc. in c. 1. §. fin. de grad. ſucced. in feud.
3 vbi Bal. inquit, tex. illum eſſe mirabilem ad hoc. † Et
onus probandi contrarium incumbere illi, qui dicit
feudum eſſe nouum, eo quia iudicia erant ſuper vete
ri. Iaſ. in conſ. 114. col. ij. vol. 1. Dec. in cõſ. 195. in prin.
Pariſ. in conſ. ij. nu. ij. vol. 1. Iac. de Beluiſ. Bal. & mo-
derni in c. 1. ſi de feud. fue. contro. inter dom. & agna.
4 vbi dicunt, † quòd ex quo conſtat, quòd fuit feudum,
benignior præſumptio eſt, præſumere quòd fuerit an
tiquum, potiuſquam nouum. Iaſ. vbi ſupra. Alexan. in
conſ. 10. col. 1. vol. 3. & in conſ. 15. col. 5. vol. 5. Dec. in
conſ. 252. col. pen. 269. col. ij. 395. in prin. & 445. nu. 51
& Pariſ. in conſil. 13. col. fi. vol. ij.

¶ Secundo, quòd dicantur antiqua, probatur alio
5 modo, quoniam † quando feuda conceduntur ſub cõ
memoratione antiquarum inueſtiturarum, eſto quòd
non dicatur iure antiqui feudi, non dicuntur noua,
ſed antiqua. Are. in l. ſi mihi & Titio. ff. de uerbo. obli.
quem ſequitur Brun. in conſi. 78. colum. fin. Et præſer
6 tim ita dicendum videtur, † quando fuerunt conceſſa
his modis & formis, quibus anteceſſores fuerunt in-
ueſtiti. Nam iſta relatio non patitur vt conceſsio ſit
noua, vel feudum ſit nouum. Alexan. in conſi. 30. ver
ſic. & ita etiam colligitur, volu. 1. Brun. in d. conſi. 78.
colum. fin. & in conſi. ſeq. colum. ij. Ceph. in conſil. 90.
nume. 12. Grat. in conſi. 4. in princ. volum. 1. Alipr. in-
ter conſilia ſtatus Montisferrati conſ. 30. nume. 11. Si
ergo in dictis caſibus feudum præſumitur antiquum,
multo magis id dicendũ venit in caſu præſenti, vbi in
inueſtituris factis quibuſdã nobilibus de Macetis de
dictis feudis de anno 1529. die 9. Octob. & 1529. die
12. Fe-

7 22.Februarij, dicta ſeuda conceſſa fuerunt eiſdem iu
re antiqui ſeudi,quæ verba operãtur,vt ſeuda ipſa na
turam ſeudi antiqui ſortiantur.Bal.in c.1.§.hoc quo-
que in fi.de ſucceſſ.feud. Alex. in conſ.10.col.1.vol.3.
& in conſ.29.col.pen.vol.5.Dec.in conſ.53.col.2.& in
conſ.184.col.fi.in prin.Curt.ſen.in conſ.48.col.4.& 7.
Iaſo.in conſ.1.col.2.vol.3. & in conſ.136. col.5.vol.4.
Brun.in conſ.10.col.4.&in conſ.73.col.fi.Pariſ.in cõſ.
57.in prin.vol.1.Iacob de ſancto Georg. in inueſt.ſua
feudali in verbo Nobiles Agaſij,in fi.Soc.in conſ.165.
col.5.vol.2.Rub.Alex.in conſ.84.col.2.& in conſ.164.
col.3.& hanc eſſe*communem dixerunt Dec. in conſ.
194.col.2.Cur.Iun.in conſ.1.col.4.in fi.& Alipr. in ci-
tato conſ.30.col.5.imo inquit Cur.Iun.in tracta.feud.
car.7.col.3.hanc eſſe receptiorem ſententiam. Quod
autem ipſi Magnifici domini Ludouicus, & Claudius
ſint ex tranſuerſalibus deſcendentibus a primo acqui
rente,videlicet a quondam Magnifico domino Nico-
leto,Ioanne Paulo & Gabriele ſatis demonſtrari vide
tur ex teſtibus examinatis parte ipſorum dominorum
agentium, & ex iuribus in ipſo proceſſu deſcriptis,
ergo &c.

¶ Quibus tamen non obſtantibus, quæ in caſu no
ſtro nullo modo conueniunt, contrarium de iure eſſe
arbitror. Et dico dictos dominos agentes non eſſe ad
8 mittendos ad dicta feuda, ex quo † non probauerunt
aſſeuerata ſua, quæ probare tenebantur.l.actor quod
aſſeuerat.C.de proba.l.ei qui dicit.ff.eo.tit. & ideo q
ex dicto defectu ſuccumbere debẽt.l.qui accuſare. C.
de eden.Quod autem non probauerint ſua incumben
tia &per conſequens ſuccedere non debeant in feudis
9 de quibus agitur,probatur arguẽdo † a ſufficienti par
enumeratione,quod argumentum in iure ſortisſimũ.
l.patre furioſo,vbi not.Iaſ.col.1.ff. de his qui ſunt ſui
vel alie.iur.Abb.in c.cum dilectus,de iure patro. Soc.
in conſ.14.num.2.vol.3.& Pariſ.in conſ.67.nu.28.vol.
4.Nam,aut dicti domini actores volunt admitti vt a-
gnati tranſuerſales deſcendentes ex deſcendentibus,
ex dictis quondam domino Nicoleto & fratribus, de
quibus ſupra vti primis acquiſitoribus dictorum feu-
dorum Iſolobellæ & Valſenariæ,& non poſſunt; quo-
niam ex teſtibus ad eorum inſtantiam examinatis nul
libi cõſtat, nec ex iuribus a parte ipſorũ productis di-
ctos quondam dominos Nicoletum,& fratres prædi-
cta feuda acquiſiuiſſe,nec de eis inueſtitos fuiſſe, nec
ex eorum perſona,& medio perueniſſe ad dictũ quon
dam dominum Andream.Vnde cum non appareat ip
ſos fuiſſe primos ſtipites horum bonorum feudalium,
ſequitur neceſſaria concluſio, ipſos dominos actores
in ſuis petitis non eſſe audiẽdos,ſed a dictis repulſan
10 dos.Nam† in ſucceſsione feudi ſemper origo conſide
ratur.Ang.in conſ.110.Calder.in tit.de feudis,cõſ.13.
Card.in conſ.123.col.2.verſi.ad primum,& inſpicitur
primus ſtipes.Cur.ſen.conſ.49.col.9. nam in mentem
ſenſati non poteſt cadere,dicta feuda per prædictos
fratres fuiſſe acquiſita: quoniam ſi id verum fuiſſet ea
tranſmiſiſſent ad deſcendentes ipſorum acquirẽtium,
& tamen nullibi conſtat eos in dictis bonis ſucceſſiſ-
ſe,nec de eis fuiſſe inueſtitos.Aut volunt admitti tan-
quã deſcendentes ex deſcendentibus ex domino Pau
lo filio quondam domini Ioannis de Macetis primo
acquiſitore prædictorum feudorum,vt conſtare vide-
tur ex quinto 6.7.8. teſtib. examinatis a parte dictorũ
Magnificorum dominorum agentium,ac ex omnibus
aliis examinatis ad inſtantiam magnifici domini Ga-
ſparis conuenti,& poſſeſſoris dictorum feudorum ſeu
11 quaſi, & ſimiliter non poſſunt, † quia ipſis incumbe-
bat probare dictam deſcendentiam tanquam funda-
mentum intentionis ſuæ,quod cum factum non fuerit
a dicta petitione repelli debent,iuxta nota.per Bar.in
l.non ignorat.C.qui accuſare non poſſunt, † vbi quis
non debet admitti vt talis niſi probet ſe talem. Item
13 & quia † quando qualitas eſt cauſa,quod quis audia-
tur vel admittatur,ea probari debet.l.ait prætor.§.do
cere.ff.vi bon.rap.Et ideo dixit Angel.in l.liberorum,
14 vbi etiam Caſtr.ff.de his qui not. infa. † quod ſi filius
agit ad hæreditatem patris vti filius,tenetur probare
ſe filium.Dec.in conſ.54.in prin.343.col.2. & in conſi.
15 570.col.fi.† Et non tantum ſe filium,ſed etiam & legi
timum.Butr.in c.peruenit,col.2.verſ.aut filius agit. q
filij ſint legitimi.Dec. in citato conſ.471. Aut volunt
ad dictam ſucceſsionem admitti tanquam collatera-
les deſcendentes ex deſcendentibus a dicto q.Magni.
domino Ioanne primo acquirente; & tunc aduerten-
dum eſt,quod ſi volunt ad dicta feuda admitti, quia
tranſitum fecerint de dicto domino Ioanne in tranſ-
uerſales,& iſto caſu duo erant probanda per prædi-
ctos dominos agentes.Primo quod eſſent agnati, quo
16 niam† qui agit vt agnatus,debet probare ſe agnatum
17 cum agnatio conſiſtat in facto, † quod non præſumi-
tur niſi ꝓbetur.l.in bello.§.facte. ff.de capt. Et de hoc
eſt tex. in l.1.iuncta declaratione gloſſ.ff.de proba.ibi
18 † qui dicit ſe eſſe de aliquo genere, vel agnatione, il-
lud probare debet; & ita per hunc tex. dixit Soc.Iun.
in conſ.76.num.65.in fi.vol.1.Dec.in conſ.13.col.2.in
conſ.471.in prin.&in conſ.576.col.fi.Ceph.in conſ.82.
n.9.Et quidem legitimum,vt per Butr.vbi ſupra.Dec.
19 in allegato conſ.471.in prin.ac Ceph.vbi ſupra, † Cũ
ius agnationis tantum reſideat in legitimis,& illegiti-
mis non competat.Bar.in l.tutelas.ff.de cap.dimin.

¶ Secundo debebant probare ſe intra ſeptimum
gradum propter * communem concluſionem, quæ
20 habet † quod quando diſpoſitio eſt limitata ad cer-
tum gradum,debet probari, quod perſonę de quibus
agitur,ſint intra illum gradum.Alex.in conſ.82.col.2.
vol.1.Dec.in conſ.321.col.3.in fin.Hinc dixit Dec. in
conſ.13.col.ſecunda.†quod ſi ſtatutum præferat agna
tos cognatis vſque ad tertium gradum,quod debet p
bari per agnatum, quod ſit agnatus, & intra tertium
gradum. Rurſus in conſilio 222.colum.penult. verſic.
ſexto.Pariſ.in conſil.30.num.60.volum.ſecundo & in
conſi.37.nume.67.volum.eod.Sed in feudis antiquis
† agnati tranſuerſales deſcendentes ex deſcendenti-
bus a primo acquirente quãdo feudum de ipſo primo
acquirente trãſitum facit in tranſuerſales, non admit
tuntur niſi uſque ad ſeptimum gradum, ut uolue-
runt Alexanerd.in l.certum,colum.prima Iaſon.ibi co
lum.prima verſic.quarto fallit,& colum.ſecunda ver-
ſiculo ſecundo principaliter intellige.C. vnde legiti-
mi, vbi dicit * communiter ita teneri, quod in feu-
do antiquo agnati tranſuerſales non ſuccedunt niſi
vſque ad ſeptimum gradum. Idem uoluit ibi Decius
colum.tertia verſi.quarto fallit in feudis. Iaſon.in
conſilio.114.colum.tertia.uerſi.item quod dictus uo-
lu.primo vbi citat Bal.in c.1.col.2.de feudo marchiæ,
dicentem ita communiter teneri.Ioan.Fab.& Aretin.
in.§.fi.inſt.de ſucceſſ.cogna.Cur.Iun.in tracta.feud. in
tertia par.in verſic.ſucceſsiue,col.2. verſic. ego igitur.
Iacob.de ſancto Georgio in inueſt.ſua in verbo præ-
ſentes,col.ſecunda mart.de Laud.inter conſi.Bru.cõſ.
119.nu.8.vbi etiam refert ita cõiter teneri Aluaro. in
capit.1.§.& quia,col.4.Præpoſ.col.20,verſiculo cadit
hic Iſer.& Affli.nu.26.qui feud.dar.poſſ.Dec.in conſi.
85.num.5.& in conſi.252.col.3.in fin.Gozad. in conſi.

26.& in conſi.9.col.2.Aſſli.in c.1.nu.8.de grad.ſucceſ.
in feud.in c.1.nu.41. de ſucceſ.feud. & in c.1.num.12.
ſi vaſ.feud.priue.Card.in conſ.64.col.1. circa fi.Pract.
Pap.in form.libel.quo.agitur ad reuoca.feud.in verb.
nec ſuperſtitib.col.2.verſ.deinde quæritur.Grat.in cō
ſi.9.nu.46.vol.1.Zaſ.in tract.de feud.cogn.nu.33.&in
8.par.nu.44.Rui.in conſ.12.nume.decimo.vol.primo.
Gul.Benedic.in c.Raynutius,verbo & vxorem nomi-
ne Adelaſiam,num.90 verſ.quarto,& vltimo fallit, de
teſta.Ioſeph.Cum.in cap.ſi aliquem,de ſucceſ. feud.in
verb.trinepotem.num.12.vbi inquit hanc eſſe magis
receptam doct.ſententiam Pariſ.in conſ.123.nu. 120.
& 261.vol.primo vbi etiam hanc partem ſequitur tā
quam communem. Sed in caſu noſtro probatio hæc
facta non fuit quia vere fieri non potuit,vt infra dicā,
ergo &c.Et tanto magis per dictos d.actores facien-
da erat huiuſmodi probatio,cum diſtinctione gradus
cum dixerint ſe proximiores agnatos,vt in libello, &
cedula poſitionali in principio continetur per ea,quæ
not.Dec.in conſ.321.col.3.verſ.præterea ſuper quar-
23 to vbi inquit † proximitatem non poſſe probari niſi
per gradus,vt nota.Abb.in cap.tua nos,in ſecunda.no
24 tabili de conſangui.& affi.vbi inquit, † quod teſtes in
probando conſanguinitatem debent incipere a com-
muni parente,vel germanis,ideſt fratribus, a quibus a
lii ſucceſiue deſcenderunt,& ſubdit doctores*omnes
in hoc conuenire,quod in probando conſanguinitatē
& proximitatem debent gradus probari & diſtingui.
Rurſus Dec.in conſi.531.col.ſecunda verſ.& dato.Ac
cedit etiam quod tradit Tiraquel.in tract. de retract.
§.vndecimo.gloſ.prima.num.5.vbi ait,quod ſi quis di
cat ſe tanquam conſanguineum proximiorem debet
defuncto ſuccedere,quod nō ſufficit,quod probet ſim
pliciter ſe conſanguineum mortui,de cuius ſucceſſio-
ne agitur,quando eſt controuerſia inter duos conſan
guineos,& vnus agit contra alium poſſidentem, ſed
debet probare ſe proximiorem,cum id ſit fundamen-
tum intentionis ſuæ,etiam ſi negatiuum eſſet,l.hoc iu
re.vbi Bar.& alij.ff.de verborum obligatio.Et ideo nu
me.9.inquit,quod quoties ſumus in caſu in quo non
omnes gradus admittūtur ad ſucceſsionem vel ad re-
tractum,quod nō ſufficit vt quis probet ſe conſangui
neum,niſi quoque probet certum gradum ſuæ cōſan-
guinitatis, vt voluit Dec. in citato conſ.321.col.pen.
25 in fin. verſ.non obſtat. vbi ait, quod dictum Cuma.&
Alex.qui voluerunt in l.is poteſt.ff.de acquir. hæred.
fundatam eſſe intētionem illius qui probat ſe conſan
guineum,& dicit non habere alium proximiorem, ha
bet locum ſi probatum fuit conſanguineum eſſe in ali
quo gradu prout requiritur,alias ſecus,vt per Alexā.
in l.ſed ſi de ſua,col.pen.ff.de acquir.hæred,quem ſe-
26 quitur Alcia.in conſ.199.num.vigeſimoprimo.vbi di-
cit,† quod quoties quis petit ſe ad ſucceſsionem ad-
mitti,ſi non probat quo in gradu ſit,debet ſaltem pro
27 bare neminem illi eſſe proximiorem. Aut † vero vo-
lunt venire ad huiuſmodi ſucceſſionem tanquam col
lateralis deſcendentes ex deſcendentibus a primo ac
quirente in infinitum,&quia feuda tranſitum fecerint
de perſona primi acquirentis in eius deſcendentes, iu
xta not.per Cur. Iun.in tract.ſuo feudali in 3.par.ver.
ſucceſſiue. Iacob. de ſancto Georgio in inueſt. ſua in
verbo præſentes,col.2.Dec.in conſi.85.col.ſecunda.&
tertia.Gozad.in conſ.9.colum. 2.& 26.num.26.Marſ.
in ſing.422.Pariſ.in conſ. vigeſimotertio num.121. cū
tribus ſeq.vol.primo,& in conſ.decimotertio.nume.2.
vol.primo vbi aſſerit hanc eſſem* cum, & pariter non
poſſunt quia ipſi non ſunt de agnatis deſcendentibus

a dicto domino Ioanne,quod probatur, quoniā quon
dam Magnificus dominus Ioannes de Macetis, vt cō
ſtat tam ex teſtibus de quibus ſupra,quam ex alijs iu-
ribus productis parte magnifici cōuenti,& de quibus
in proceſſu,habuit tantum duos filios,videlicet Pau-
lum & Georgium,ex Paulo natus eſt Andreas,ex ipſo
Cathelanus,& ex dicto Cathelano Andreas nouiter
defunctus,de cuius ſucceſsione agitur,ex Georgio do
minus Ludouicus,ex ipſo Dominus Gaſpar conuen-
tus.Vnde cum ex dicto argumento a ſufficienti partiū
enumerato vt ſupra nullo modo appareat ipſos domi
nos agentes poſſe ſuccedere dicto quondam Magnifi
co domino Nicoletto,nec fratribus.qui non acquiſie
runt dicta feuda (vt præſupponitur) minuſque quod
eſſent tales agnati,qui vnicuique ipſorum poſſent ſuc
cedere per mortem dicti q.d.Andreæ vltimo loco de-
functi,ſi fuiſſent ex dictis feudis inueſtiti;nec etiam cō
ſtare poſſit,quod ſint ex deſcendentibus dicti domino
Ioannis,nec de eius agnatis,notiſsima reſultat cōclu-
ſio,magnificum d.Gaſparem abſoluendum fore a pe-
titis parte dictorum Magnificorum d. agentium cum
victoria expenſarum iuxta not.per Bart.in l.eum quē
temere.ff.de iud.

¶ Plus dicitur,quod etiam dato(ſed non conceſ-
ſo)quod dicti domini actores eſſent agnati tranſuerſa
les,quod adhuc nō poſſent ſuccedere in dictis feudis
niſi probaſſent ſe hæredes dicti domini Ioannis An-
dreæ vltimo loco defuncti,de cuius ſucceſsiōe agitur
28 vel primi acquirentis. Quoniam † huiuſmodi feuda
præſumuntur ſimpliciter ſuſcepta, ex quo non appa-
ret de natura eorum per aliquas conceſsione factasdi
cto q.domino Ioanni & per conſequens hæreditaria.
Alex.in conſi.26.col.2.vol.5.Cuma.in conſi.166.Curt.
iun.conſ.3.num.2.Gozad.con.quarto.num.vndecimo
Pariſ.conſ.2.num.18.vol.primo conſ.3.num 9.conſ.5.
num.octauo.vol.eod.Ruin. in conſ.primo.num. deci-
motertio.vol.primo.conſ.decimoſeptimo.num.tertio
& 38.nu.19.vol.eo. Soc.Iun. in conſ.103.nu.34.vol.2.
Alcia in conſ.160.num.9.179.num.2.180. in princ.&
183.nu.Boſ.in ſuo tract.ſuo crim.in tit.de Principe,n.
309.Grat.in conſ.4.num.41.vol.primo.& Riminal.in
29 267.num.21.† in quo quis non admittitur niſi ſit hæ-
res.Iſern.in cap.primo.§.hoc quoque,col. ſecunda de
ſucceſſ.feud.Brun.in conſ.18.num.decimotertio co nſ.
vigeſimoquarto.in princ.& 80.num.decimoquarto.cā
peg.inter conſ.Bru.conſ.ſecundo in fi.Iaſ.ibi.in conſ.9
num.octauo.Ruin.in conſ.108.num.quinto volū.2.vbi
loquitur de feudo antiquo,in conſ.primo.num.duode
cimo vol.primo & in conſ.16.col.prima vol.eod. quā
ſententiam * communem eſſe dixerunt Cur.Iun.in cō
ſi.primo.num.vndecimo in l.qui ſepatris,col.vigeſima
C.vnde lib.Campeg.in conſ.vndecimo num. tertio in
ter conſ.Brun.Pariſ.in conſ.primo.col.prima.uol.pri-
mo conſ.16.col.ſecunda.uol.eod.Gra.conſ.quarto nu
me.42.vol.ſecundo & Boſ.vbi ſupra num.306.& qui-
dem hæredes primi recipientis, & inueſtiti vel ultimi
uaſalli defuncti de cuius portione agitur.Iac.de Belu.
in cap.primo de eo.qui ſibi & hæred.maſ.Alex.in cōſ.
decimo.col.pen.uol.tertio.&in conſ.2.6col.quarta cir
ca fi.uol.quinto Brun.in conſ.40.num.3.& 80.num.de
cimoquarto.Pariſ.in conſ.ſecundo num.25.conſil.de-
cimotertio.num.quarto conſ.decimoſexto.col.ſecun-
da uol.primo.& in conſ.65.num.31.uol.3.Alcia.in cō
ſi.186.num.quarto & hanc partem uti communem ci
tant Alex.in l.ex facto.§.fin.ad trebel.Cur.Iun.in cōſ.
primo nume.undecimo Brun.in conſ.18.numer.deci-
quarto & magis communē,Pariſ.in conſi.23.nu. 181.
uol.1.

vol.1.& non tantum ſanguinis,ſed vniuerſales.Doct. in l.Gallus.§.etiã ſi parente.ff.de lib.& poſth.& in terminis Cur.Sen.in con.82.col.4.vbi poſt Imol. in l.qđ dicitur,col.pe.ff.de verb.obl.concludit,in feudo hęreditario,quem non poſſe ſuccedere niſi ſit hæres vniuerſalis,ex quo nõ ſufficit,quod quis ſit de deſcendẽtibus,& iungatur ſanguine,ſed requiritur, quod in vniuerſum ſuccedat primo acquirenti, vel illi de cuius ſucceſsione agitur. Sequitur Pariſ. in conſ.2.num.28.
* vol.1.conſ.16.col.2.in fi.&in conſ.23.nu.192.vol.eod. vbi refert hanc eſſe magis* communem. Idem tenuit Alcia.in conſ.160.nu.9.in fi.verſ.nec obſtat. Sed in caſu noſtro iſti domini actores non ſunt hæredes domini Andreæ vltimo loco defuncti, quia inſtituit hæredem dominum Gaſparem conuentum,nec etiam probarunt ſe hæredes dicti q. Magnifici domini Ioannis ergo ad dictam ſucceſsionem nullo modo admitti debent.

¶ Circa bona ſtabilia ſita ſuper dictorum locorum finibus Iſolobellæ,& Valſenariæ, non puto elaborandum eſſe,ſtantibus præmiſsis: tamen ne videar illotis manibus pertranſire in hoc articulo concludendum eſſe arbitror,quod ex quo non probantur legitime dicta bona feudalia per aliquem excepto per vltimum teſtem examinatum ad inſtantiam dictorum dominorum agentium, † qui eſt ſingularis,& vnicus. qui non
30 probat.l.iuſiurandi.C.de teſtib. & qui deponit incerte & obſcure, † quæ quidem obſcuritas operatur, vt
31 ei non credatur.Alex.in conſ.152.num.2.vol.5.† Qđ
32 ea præſumuntur allodialia c.nimis,vbi doctores,communiter de iureiur.feudiſtæ in c.2.ſi de feud.fue. contro.inter dom.& agna.Dec.in conſ.32.col.pen.in fi.& in conſi.83.col.1.Cur.iun. in conſ.41. num.7. Alcia.in conſ.491.col.fi.vbi inquit, † quod quælibet res præſu-
33 mitur allodialis, & libera,niſi contrarium euidenter probetur c.fin.de iudi.ſicut & quælibet res præſumitur libera a ſeruitute.l.altius.C.de ſeruit. & aq. & eccleſia libera a iure patronatus ſaluo iure epiſcopi,ca. venerabilis,vbi Inno.& Bal.de excep. Et ideo infert, † quod ſi aliquis ſit Comes ſub dominio Regis in du-
34 bio exiſtimabitur Comitatum iure proprio habere, non autem iure feudi,per l.non dubito,verſ. hæc.n.ff. de cap.& poſtl.reuer.& ſi qua ſeruitia Regi præſtitit, præſumitur præſtitiſſe ſimpliciter tanquam Principi ſuo,& non tanquam domino feudi,vt per Hoſt. ioan. Andr.& Butr.in d.cap.fi.&in allegato cap.nimis Soc. Iun.in conſ.102.nu.17.vol.2.Et ratio eſt†quia feudum
35 dicitur ſeruitutem habere.Glo.in glo.ſi cuius.§. ſi vſufructus, in verbo oportet.ff.de vſuf.Afflic.in cap.1.§. inter filiam.nume.3.ſi de feu ſue.contro.inter dom. & agna.† quæ ſeruitus non præſumitur niſi probetur,cũ
36 ab origine ſui quælibet res cenſeatur libera. Alexan. in conſ.is in prin.vol.5,Bal.in c.1.§.econtrario,de inueſt.de re alie.fac.vbi inquit, hoc etiam locum habere ſi prædia vicina eſſent feudalia.Paul. de Caſtro. in in conſi.163.col.prima ſecundum antiquam impreſſionem,vbi ait,quod quando non conſtat terras fuiſſe tentas in feudum a Romana eccleſia,in cuius territorio ſitæ ſunt,nec ꝑ eis præſtitum fuiſſe vnquam homagium,vel iuramentum fidelitatis,quod terræ ipſæ non præſumũtur feudales,ſed allodiales, ideſt ad plenum dominium,& directum domini,& deſcendentium pertinentes;quia res non præſumitur feudalis niſi probetur,cum multa ſint allodialia,& iure primęuo omnis perſona,& omnis terra libera eſt,niſi inquantũ violentia illata eſt.§. ius autem gentium.Inſt. de iure natu.§.primo inſt.de liber.Cum igitur in caſu noſtro non appareat quod de dictis bonis ſtabilibus facta ſit alicui inueſtitura per ſuperiores,nec de eis tanquam feudalibus facta fuerit recognitio,concludendum videtur bona ipſa ſtabilia fuiſſe,& eſſe allodialia,& non feudalia;iuxta not.per Pariſ. in conſ.16.nu. 14.& 27.
37 vol.4.vbi dicit † quod ſi de caſtro non apparet inueſtitura,nec quod de eo aliquis in ſuperiorem recognouerit,caſtrum non cenſetur feudnm, ſed potius res allodialis.quod etiam ſubdit procedere ſi tale caſtrum ſituatum eſſet intra Regnum.

¶ Non obſtant modo quę ex aduerſo allegata fuerunt, quia ipſis patet clara reſponſio ex his, quæ ſupra dicta fuerunt, quæ amplius repetenda non exiſtimo.

SVMMARIVM

1 *Decedere cum duobus teſtamentis quis non poteſt.*
2 *Teſtes ſeptem requiruntur in teſtamentis.*
3 *Qui ſecundum communem rogati eſſe debent.*
4 *Teſtamentum ſecundum non reuocat primum vbi rite & recte factum non fuit.*
5 *Quod procedit etiam ſi teſtator in dicto ſecundo teſtamento inualido dixerit,caſſans & irritans omne aliud,volens ſecundum omnibus præferri.*
6 *Locus celebrati contractus, vel teſtamenti circa ſolemnitatem attendi debet, etiam in actibus forenſium.*
7 *Forma non ſeruata, teſtamentum redditur nullum.*
8 *Forma ad vnguem obſeruari debet.*
9 *Forma in dubio videtur ſubſtantialis.*
10 *Formę nihil poteſt minui.*
11 *Statutum quando vlterius procedit annullando actum videtur inducere formam.*
12 *Defectus famæ fortior eſt quam defectus renunciationis; & qui formam contemnit, & ſpernit ſeruare dicitur recuſare actum facere.*
13 *Locus eccleſię, & ſi ſit exemptus, remanet tamen de territorio.*
14 *Subditus Epiſcopi delinquens in loco exempto ligatur ſtatuto epiſcopi.*
15 *Epiſcopus licet non poſſit ſedere extra ſuam dioceſim ſine licentia habentis iuriſdictionem, tamen in loco exempto intra dioceſim poteſt ſedere ſine licentia habentis iuriſdictionem in loco exempto.*
16 *Epiſcopus ſi facit conſtitutionem,quod nullus accedat ad monaſterium monialium exemptum,& contrafaciens ſit excommunicatus,dictę conſtitutioni contra ueniens ligatur ipſa lege.*
17 *Statutum ſi prohibet notarium non collegiatum recipere inſtrumenta in ciuitate, ſi fuerint recepta in eccleſia per notarium non collegiatum, non valebunt.*
18 *Teſtamentum primum tollitur per ſecundum: quia voluntas hominis ambulatoria eſt vſque ad mortem.*
19 *Teſtator ſi fecit mille teſtamenta omnia per vltimum reuocantur.*
20 *Teſtamento vltimo condito præcedentia reuocata cenſetur, eſto quod de prioribus nihil ſit dictum.*
21 *Teſtamentum poſterius prefertur primo, etiam ſi valeret*

leret tantum de iure ſpetiali.

22 *Quod procedit etiam ſi non apponatur in dicto teſtamento clauſula, quæ communiter apponi ſolet, caſſans & irritans omne aliud teſtamentum.*

23 *Paria ſulit locum eſſe extra territorium, vel in territorio, ſed in loco exempto.*

24 *Committens delictum in loco diæceſis exempto, non punitur ſecundum ſtatuta dieceſis.*

25 *Canonicus eccleſie exempta ſi deliquerit in loco exempto, dioceſanus non poterit eum punire.*

26 *Exemptus æquiparatur extraneo.*

27 *Statutum epiſcopi ſicut non ligat aliquem extra territorium, ita nec delinquentem in dieceſi, in loco tamen exempto*

28 *Loca, quæ ſunt de prouincia, vel diœceſi habentia dominium ſeparatum, non dicuntur eſſe de illo regno vel dioceſi.*

29 *Diſpoſitio l fi. ff de iuriſd. omn iud. etiam procedit in loco exempto exiſtenti intra territorium.*

30 *Statuta Florentina in dubio non extenduntur ad loca exempta exiſtentia in territorio.*

31 *Gratia expectatiue ad beneficium uacaturum in dieceſi Caſtellana, non comprehendit beneficia, que ſunt in illa dieceſi exempta ab epiſcopo. & ſubiecta Patriarche.*

32 *Statuto ſi caueatur, quod quicunque ludens ad azardū ſit excommunicatus, ludens in loco exempto intra territorium dicti ſtatuentis, non incurrit in excommunicationem.*

33 *Locus non ſubditus iuriſdictioni vniuerſe non ligatur ſtatutis eiuſdem.*

34 *Cautela ad euitandum ſententiam excommunicationis latam per ſtatuta epiſcopi contra contrahentes matrimonia clandeſtina.*

35 *Epiſcopus quando habet parochiam ſibi ſubditam in dieceſi alterius epiſcopi facientis ſtatuta ipſa, non ligant ſubditos illius parochie licet ſint intra limites ſue dieceſis: quia non ſubditi ipſius.*

36 *Quod ampliatur procedere etiam ſi quo ad ſacramenta reſponderet epiſcopo in cuius dieceſi ſita eſt parochia*

37 *Ordinarii ſicut nullam habent iuriſdictionem in locis exemptis, ita non poſſunt aliquid ſtatuere, quod reſpiciat loca exempta*

38 *Poteſtas ſtatuendi regulatur a iuriſdictioni.*

39 *Statutum inducens formam, eſt iuriſdictionis.*

40 *Statuto alterius, vt quis ligetur, duo requiruntur, territorium videlicet, & quod perſona ſit ſubdita.*

41 *Teſtes duo cum parochiano ſecundum communem ſufficiunt in teſtamentis, que conficiuntur in terris eccleſie.*

42 *Teſtamentum cōditum in terris eccleſie cum quatuor teſtibus ſine parochiano valet.*

43 *Teſtimonium duorum virorum fortius videtur teſtimonio cuiuſcunque auctoritatis.*

44 *Locus exemptus licet ſit de dieceſi, tamen diſpoſitiones, & mandata, que fiunt in dieceſi, non includunt loca eſempta, niſi fiant per habentem iuriſdictionem in eſemptos.*

45 *Locus eſemptus in dioceſi licet dicatur de dieceſi, non tamen de iuriſdictione dieceſis.*

49 *Ordinarius minus poteſt contra non ſubditum, quam contra eſemptum.*

CONSILIVM XXXIII.

ILLVSTRIS quondam Rainatus Comes Chialant duo condidit eulogia, vnum in quo primo loco inſtituerat Illuſtriſſ. Dominam Philibertam eius filiam primogenitam & ſecundo genitæ reliquit certam dotem. Demum aliud condidit teſtamentum, in quo iuſtituit hæredem vniuerſalem ſecundo genitam, & primo genitam exhæredauit, & caſu quo exhæredatio non valuiſſet, eam inſtituit in vno ſeuto, & in pecunijs per eam ablatis, & ſi ad bonā vitam rediiſſet, eidem reliquit ſcuta trecentum ſingu-
1 lis annis. Verum, quia † quis non poteſt decedere cū duobus teſtamentis, gloſſa. in. §. poſteriore. Inſt. quib. mod. teſta. infir. Pariſ. in conſi. 10. in prin. vol. 3. quod ſine dubio procedit vbi inter ipſa duo inſtrumenta teſtamenti eſt aliqua diuerſitas, aut circa inſtitutionem, aut circa legata, vt per Roman in conſil. 235. in 6. dubio, quem ſequitur Craue. in conſi. 143. nume. 4. ideo operæ pretium eſt videre, quod nam prædictorum teſtamentorum præualeat, & obſeruandum ſit? prima igitur facie dicendum videtur, quod primum præua-
2 leat ſecundo, † cum habeat numerum ſeptem teſtiū, qui requiritur in teſtamentis. l. hac conſultiſſima. in fi. C. de teſta. l. hæredes palam. ff. eod. tit. iubemus. C. eo. tit. l. fi. C. de fideicom. Alex. in conſi. 47. in prin. vol. ſecundo. Pariſ. in conſi. 33. num. 24. vol. 2. & in conſi. 34. num. 2. vol. eo. Afflict. in deciſ. 14. num. 5. & 168. col. 2. Crot. in l. nemo poteſt. num. 18. de lega. 1. Zucard. in l. fi. num. 104. C. de edic. diui. Adr. tol. Cacialup. in l. omnes populi, num. 53. ff. de iuſt. & iu. Cur. iun. in l. bonorum, num. 15. C. de bo. poſſ. ſecund. tab. Ceph. in conſ.
3 32. col. 1. in fi. † qui quidem fuerunt rogati. l. hac conſultiſſima. §. per nuncupationem. c. de teſta. Iaſ. ibi in §. ſi quis autem, verſi. 2. limita. Affl. deciſ. 166. nume. 2. Corn. in conſ. 7. col. 2. vol. 4. Pariſ. in conſ. 46. nu. 29. volum. 3. Alex. in conſ. 14. nume. 7. verſ. 6. vol. 6. conſ. 70. num. 19. vol. 2. & in conſi. 47. col. 1. in fi. vol. eo. cur. iun. vbi ſupra, & Boer. in deciſ. 34. num. 8. vbi eſt* communis. Et maxime, cum habeat omnia alia, quæ requiruntur a iure, de quibus in toto titulo. C. de teſtam. Nec habet obſtare, quod de iure communi ſecundum teſtamentum reuocat primum. §. poſteriore. inſt. quib. mod. teſta. infir. vbi per Ang. & alios; Quia reſponde-
4 tur † quod ſecundum teſtamentum non reuocat primum vbi rite, & recte factum non eſt l. 2. ff. de iniuſt. rup. teſta. Bar. in l. ſi iure. ff. de lega. 3. quem* communiter ſequuntur ſcrib. ut late per Pariſ. in conſ. 46. nu.
5 27. vol. 3. & Ceph. in conſi. 32. in fi. † quod etiam procedit, ſi in teſtamento inualido teſtator dixerit; caſſās & irritans omne aliud, volens ſecūdum omnibus præferri: quia ſecundo exiſtente imperfecto, primum tenet, vt per Pariſ. vbi ſupra.

¶ Quod autem dictum ſecundum teſtamentū fuerit & ſit nullum, probatur; quia in eo nō fuerunt ſeruatæ ſolemnitates requiſitæ pro forma per ſtatutum Mediolani, in qua ciuitate confectum reperitur ipſum teſtamentum, quæ interuenire debebant, quamuis teſtator fuerit in ipſa ciuitate forenſis, quoniā cla-
7 ra, & indubitata eſt doct. ſententia, quod † locus celebra-

lebrati contractus, vel teſtamenti attendi debet cir-
ca ſolemnitatem etiam in actibus forenſium, Bar. in l.
cunctos populos. col. 6. C. de ſumma Trin. & fide ca-
tho. quem* communiter ibi ſequuntur ſcribentes, ar-
gumēto. l. ſi fur d 25. ff. de euic. Anch. in c. canonum ſta-
tuta, col. 49. verſi. quid dices de obligatione perſona-
li, de conſtit. Bal. in conſi. 386. vol. 1. Soc. in conſ. 14. nu
me. 5. vol. 4. Alex. in conſ. 44. col. fi. verſ. poſtremo, vol.
5. in conſ. 96. in prin. vol. eo. Soc. Iu. in conſ. 99. num. 4.
vol. 2. vbi in teſtamentis ſeruanda eſt illa ſolemnitas,
quæ reperitur in loco vbi conduntur, & in conſ. 148.
num. ‹. vol. 3. Brun. in tract. de for. & ſolen. char. 96. co
lum. 1. uerſi. in ſuper communem. Nam de ſolemnita
te ſtatuti ciuitatis prædictæ eſt, quod in teſtamento
interſint quinque teſtes, & tres notarij, qui omnes vi-
delicet teſtes & notarij, vel eorum maior pars cogno
ſcant teſtatorem, cuius teſtamenti imbreuiatura ſu-
per qua rogabitur teſtamentum. ſubſcribatur ſaltem
per duos ex teſtibus teſtatorem cognoſcentibus, ſeu
per duos pronotarios, aut unum ex teſtibus, & unum
ex pronotariis eadem die qua rogatum fuit dictum
teſtamentum, ut per ipſas ſubſcriptiones teneatur no
tarius ſubſcribere ipſam imbreuiaturam cum ſigno ta
bellionatus, atteſtando etiam vidiſſe fieri præceden-
tes ſubſcriptiones, & crédatur ſubſcriptioni ipſius no
tarij, quod præcedentes ſubſcriptiones factæ fuerunt
& quod alias non valeat teſtamētum factum non ſer
uatis dictis ſolemnitatibus. Quæ quidem ſolemnita-
tes introductæ ut ſupra ſeruatæ non fuerunt in dicto
ſecundo teſtamento, ut patet ex lectura ipſius; quia
notarius in ſubſcriptione imbreuiaturæ non eſt atte-
7 ſtatus ſe uidiſſe fieri præcedentes ſubſcriptiones, †
qua forma non ſeruata teſtamētum redditur nullum.
8 Pariſ. in conſi. 61. num, 10. vol. 3. † cum ad vnguem il-
la obſeruari debuiſſet, vt tradit Bald. in l. ceſſante. C.
quo. & quando iud. in c. ex literis, de conſtit. col. fi. Pa
9 riſ. in conſi. 19. num. 188. vol. 2. † Nam forma in dubio
videtur ſubſtantialis, vt inquit Bald. in l. comparatio-
nes, col. 2. C. de fi. inſtr. Dec. in conſi. 449. col. 2. & 612.
10 † cui nihil addi poteſt, vel minui, ſecundum Bald. in l.
fi. col. 2. de ſuis, & legit. Pariſ. in conſ. 19. num. 188. vol
11 2. Et quod ſit de forma, demonſtratur, quoniam † tale
ſtatutum vlterius procedit annullando actum. Doct.
in l. 1. ff. de lib. & poſth. in l. non dubium. ff. de ll. Felin.
12 in c. cum dilecta, in 5. ſigno, de reſcri. † Defectus enim
formæ fortior eſt quam defectus renunciationis. Bal.
in l. cum hi. §. fi. ſecundum primam lecturam. ff. de trā
ſact. Qui enim contemnit, & ſpernit ſeruare formam
dicitur recuſa facere actum, vt in l. non vnquam. ff. de
colla. bono. Pariſ. in conſi. 19. num. 61. vol. 2. Nec ob-
ſtare habet quod dicta ſolemnitas requiſita a ſtatuto
prædicto. tanquam non neceſſaria non habet vitiare
dictum teſtamentum, cum conditum reperiatur in ci
uitate prædicta, & in monaſterio Sancti Hieronymi,
& in eius ſacriſtia, & ſic in loco exempto: quo caſu cū
paria ſint, quod actus celebretur extra teritorium, uel
in ipſo, ſed in loco exempto, vt in c. animarum. §. ſtatu
to, & ibi Doct. de conſt. in 6. ſequitur, quod ſicut ſi ex-
tra territorium illius ciuitatis eſſet cōfectum dictum
teſtamentum cum ſolemnitate iuris canonici, vel iu-
ris ciuilis valeret, ita etiam valere debeat præſens te-
ſtamentum factum in loco exempto ſtatuentibus,
cum Eccleſia dicatur eſſe extra territorium ſtatuen-
13 tium; vt in titulo de immu. eccle. † Quia reſpondetur,
quod & ſi locus dictæ eccleſiæ ſancti Hieronymi ſit
exemptus, remanet tamen de territorio ſi non exem-
ptus ibi delinquat vel contrahat. le. ſi quis in hoc ge-
nus. C. de epiſ. & cler. Et pro iſta opinione facit quod
14 notat Feder. de Sen. in conſi. 2. vbi inquit, † quod ſub-
ditus epiſcopi delinquendo in loco exempto ligatur
ſtatuto epiſcopi; quoniam licet locus ſit exemptus a
iuriſdictione epiſcopi, tamen dicitꝰ eſſe de diœceſi, &
in diœceſi. c. cum epiſcopus, de off. ord. in 6. Vnde non
ſequitur, locus exemptus non eſt ſubditus epiſcopo,
ergo æquiparatur loco extra diœceſim. quod etiam
15 demonſtratur; † Nam epiſcopus non poteſt ſedere
extra ſuam diœceſim ſine licentia habentis iuriſdi-
ctionem, vt in clementina. 1. de for. compet. & tamen
in loco exempto intra diœceſim poteſt ſedere ſine li-
centia habentis iuriſdictionem in loco exempto. Iaſ.
in conſi. 83. in 2. dubio, volum. primo vbi etiam con-
cludit poſt Lapum Abbatem, & Gemi. ibi per eum re
16 latos. † quod ſi epiſcopus facit cōſtitutionem, quod
nullus accedat ad monaſterium monialium exem-
ptum, & contrafaciens ſit excommunicatus, quod
ſubditus contraueniens ligatur dicta conſtitutione,
& idem in non ſubdito, ſi vadat per illam diœce-
ſim, alias non, dummodo non ignoret probabiliter
illam conſtitutionem. Et ideo dixit Cagno. in leg. ſi
17 librarius. num. 69. ff. de regu. iur. † quod ſtante ſtatuto
prohibente notarium non collegiatum recipere in-
ſtrumenta in ciuitate, quod ea non erunt valida ſi
fuerint recepta in eccleſia per notarium non colle-
giatum; quoniam, & ſi locus eccleſiæ ſit exemptus,
remanet tamen de territorio, ſi non exemptus. ibi
delinquat, vel contrahat. dicta. l. ſi quis in hoc ge-
nus. ſicuti eccleſia exempta remanet de diœceſi, vt
per Ioan. Andr. in c. ſi propter de reſcrip. in 6. Rurſus
Cagno. in l. fi. nu. 6. & 13. ff. de iuriſ. omn. iud. vbi idem
repetit, & ſubdit, ꝙ ſi dicta inſtrumenta valerent re-
cepta per notarium non matriculatum in eccleſia, ob
ſtante dicto ſtatuto, ſequeretur abſonum, ꝙ de facili
poſſet elidi prædicta diſpoſitio ſtatuti ſi in loco ciui-
tatis exempto permitteretur poſſe recipi inſtrumen-
ta per notarios non collegiatos, quia in eccleſiis, &
locis exemptis ſemper reciperentur inſtrumenta per
tales notarios, & ſtatutum ventoſum, & inane redde
retur, quod lex in qualibet materia ſtomachatur. l. fi.
ne quid in loco publico. l. ſi prætor, in prin. ff. de iud.

¶ Sed medullitus conſiderando, contrariū in ter-
minis noſtris tenendum eſſe arbitror, videlicet ꝙ te-
ſtamentum celebratum in dicto monaſterio, quia vl-
timum, & poſterius valeat, & primo ſit præferēdum.
18 Quoniam tritiſsimum eſt in iure, † ꝙ teſtamentum
primum tollitur per ſecundum. §. poſteriore. Inſtitu.
quib. mod. teſta. infir. l. ſi quis priore. ff. ad trebel. il-
ludque obſeruari debet cum ambulatoria ſit homi-
nis voluntas vſque ad mortem. l. 3. in fi. cum l. ſequen
19 ti. ff. de adim. lega. † Et ideo ſi teſtator feciſſet mille te
ſtamenta, omnia erunt per vltimum reuocata. Paul.
de Caſtro in conſi. 284. col. 3. verſic. ſecundo ad idem
vol. 1. Pariſ. in conſi. 10. col. 1. vol. 3. conſil. 24. in prin.
20 volum. eodem. Et † condito vltimo præcedentia re-
uocata cenſentur, eſto ꝙ de prioribus nihil ſit dictū,
vt notatur in dicto §. poſteriore, & in l. omnium C. de
teſta. Pariſ. in allegato conſi. 10. Ceph. in conſi. 32. in
princ. & in conſi. 73. in princip. Et in tantum hoc eſt
21 verum, † vt etiam habeat locum dictum teſtamentū
poſterius ſi valeret tantum iure ſpeciali, non autem
iure communi, l. ij. ff. de iniuſt. rup. teſta. Dec. in con-
ſil. 475. in prin. & in conſi. 512. in princ. Cephal. in di-
ctis conſi. 32. columna. prima & 73. column. ſecunda
22 in princ. Et † etiam ſi non apponatur in dicto teſta-
mento clauſula, quæ communiter ſolet apponi, caſ-

ſans

ſans & irritans omne aliud teſtamētum. Ange. in dicto §. poſteriore. Ang. in conſ. 258. Dec. in citato conſ. 512 col. 1. quamuis in caſu noſtro in dicto teſtamento fue rit appoſita dicta clauſula ſatis latisſima. Quo fundamento pro carrotio appoſito, cui eſt inhęredum iuxta gloſſ. in l. omnis diffinitio. ff. de reg. iur. quia tota difficultas conſiſtere videtur in tollendo & remouendo al legata, & adducta in contrarium, ideo ad illorum reſponſionem me conuerto; & dico quod licet ſecūdum teſtamentum non tollat primum, quando poſterius non eſt rite, & recte factum, tamen quod in terminis noſtris ceſſat dictum argumentum, cum teſtamentum factum per dictum Illuſt. q. Comitem Renatum in ciuitate Mediolani, & in dicto monaſterio Sancti Hieronymi ſit validum & legitime conditum, vt conſtabit ex infra dicendis, ergo ſeruandum.

¶ Nec obſtat quod in dicto vltimo teſtamento nō fuerint ſeruatæ ſolemnitates de quibus ſupra & pro forma introductæ; Quoniam aduertendum eſt, eam non fuiſſe neceſſariam, attento quod teſtamentum cō ditum reperitur in monaſterio exempto a iuriſdictione ſtatuentis, quod idem eſt ac ſi celebratū fuiſſet extra territorium Mediolani,

23 † cum paria ſint locum eſſe extra territorium, vel in territorio, ſed in loco exēpto, iuxta gloſſ. in verbo aut earum parte, in clem. prima de foro compet. c. luminoſo. 18. qō. 2. & ideo dixerunt Io. Andr. Gem. Franc. & & alij. in cap. vt animarum. §. ſtatuto, de conſti. in 6.

24 † quod ſi quis commiſerit delictum in loco diœceſis exempto non poterit puniri ſecundum ſtatutum epiſcopi illius diœceſis cum locus exemptus ſit extra ipſius iuriſdictionem, c. cum epiſcopus, de offic. ordin. in 6. quia ſtatuta in illis locis non ligant ſicut non ligant extra territorium, cum locus exemptus, & locus extra territorium ęquiparentur. Cald. in diſputatione incip. Quæritur an ſubditus

25 Epiſcopi, & in conſ. 13. in tit. de Iud. vbi dicit, † quod ſi canonicus Eccleſiæ exemptæ deliquerit in loco exēpto, diœceſanus non poterit eum punire cum cauſa ſibi non ſubiaceat, niſi quando delictum eſſet commiſſum in ſua diœceſi, ſed in loco non exempto, vt in c.

26 1. iuncta gloſſ. de priuil. in 6. vbi † exemptus æquiparatur extraneo. Franc. in cap. 1. in fin. principij de ſtat. regu. in 6. Henric. Boyc. in cap. cum a nobis in princ. nume. 14. circa fin. verſic. dico tamen, de ſententia excōmu. Ioan. Andr. in clem. 1. in verbo aut earum parte,

27 iuncta glo. de foro compet. vbi infert, † quod ſicut ſtatutum Epiſcopi non ligat aliquem extra territorium vt in dicto. §. ſtatuto, ita nec delinquentem in diœceſim, loco tamen exempto. Ioan. Andr. poſt Hoſtien. in cap. nimis de iure iur. & ibi Abb. vbi per dictam æqui

28 parationem concludit, † quod loca quæ ſunt de prouincia, vel diœceſi habentia dominium ſeparatū, non dicuntur eſſe de illo regno, vel diœceſi. ſequitur Car. in clem. 2. §. 1. qō. 4. de priuil. Et ideo firmant Paul. de Caſtro, Ange. Iaſ. Dec. Cur. Iun. & Marſ. in l. fi. ff. de iu-

29 riſd. omn. iudic. † quod diſpoſitio dictę l. etiam procedit in loco exempto exiſtente intra territorium virtute dictæ æquiparationis. Soc. in conſ. 271. colum. pen.

30 in fi. verſi. in ſimili dicimus, vbi ait † quod ſtatuta Florentina in dubio non' extenduntur ad loca exempta exiſtentia in territorio. Anch. in repetitione capituli ſi propter, in 3. colum. verſic. & iſta faciunt. de reſcrip.

31 vbi dicit ſe conſuluiſſe Venetijs, quod † gratia expectatiuæ ad beneficium vacaturum in diœceſi Caſtellana non cōprehendit beneficia, quæ ſunt in illa diœceſi, ſed exempta ab Epiſcopo; & ſubiecta Patriarchæ Gradenſi per patificationem de qua ſupra. quam deciſionem multum extollit Barba. in c. Abbatem de reſcrip. Et Fel. in cap. graue, columm. 2. in princ. de off. ord. quam dicit non vidiſſe ab aliquo impugnatam, licet more ſuo curioſisſime plura perquiſiuerit. Alexā. in conſi. 151. colum. ſecunda vol. 2. Barb. in conſil. 4. in ſecundo dubio volum. primo Paul. de Caſtro in conſil. 187. col. penult. verſi. ſecunda ratio, vol. 2. Anch. in repetitione capituli poſtulaſti, in quarta part. de for. compet. Baptiſta Trouamal. in ſumm. Roſell. in ver-

bo excommunicatio. il vij. vbi dicit, † quod ſi ſtatuto epiſcopi caueatur, quod quicunque ludens ad azardum ſit excommunicatus, ludens in loco exempto intra territorium dicti ſtatuentis, non incurrit excommunicationem, per dictam æquiparationem. per quam etiam ſubdit, quod ſtatutum diſponens ne quis accedat ad quæuis monaſteria monialium ſub pœna excommunicationis, quod accedens ad monaſteria exempta non incidit in eam. Summa Tabie in verſic. excommunicatio. il iiij. in 4. quæſt. circa fin. Ang. de Clauaſ. in Summ. Ang. in verbo ſtatutum. numero ſecundo Sum. Silueſtr. in verſi. excommunicatio il ij. §. & hoc verum, ver circa prædicta. Mart. de Lauden. in tract. de priui. & reſcrip. nume. ſexto Riminal.

33 in conſi. nono. nume. 23. vbi tradit † quod locus non ſubditus iuriſdictioni vniuerſæ, non ligatur ſtatutis eiuſdem. Auge. in diſputatione. incipit Bononienſis. Ant. Roſel. in tracta. de indulg. nume. 323. & 326. Petro de Palud. in quarta ſenten. diſtinct. 18. in ſecunda quæſtio. verſi. circa ſecundum. vbi dixit, quod ſubditus epiſcopi infra eius diœceſim non ligatur ſua ſententia ſi deliquit in loco exempto infra diœceſim; qa extra territorium iudicanti impune non paretur; & multo minus non ſubditus. Et hanc opinionem * communem eſſe dixit Henric. Botter. in tracta. de ſynodo Epiſcop. in ſecundo articulo nume. nono vbi

34 ſubdit, quod ex hoc ſumi poteſt † cautela ad euitandum ſententiam excommunicationis latam per ſtatuta epiſcopi contra contrahentes matrimonia clandeſtina. Nam ad eam euitandam oportet, vt volentes contrahere tale matrimonium vadant ad aliquem locum exemptum a iuriſdictione epiſcopi, & ſic non erunt excommunicati. item in num. 43. verſi. limita ſe

35 cundo, dicit † quod quando alius epiſcopus habet aliquam parochiam ſibi ſubditam in diœceſi epiſcopi ſtatuta facientis, quod hoc caſu ſtatuta non ligarent ſubditos illius parochiæ, licet ſint intra limites ſuæ diœceſis; quia non ſunt ſubditi ipſius. Allegat Anch. in cap. 1. in 12. q. principail, verſ. ſubijcio quæſtionem, de conſt. Et mouetur, quia epicopi facientes ſtatuta non habent ibi iuriſdictionem, nec ibi eam exercere poſſunt, nimirum, ſi dicta ſtatuta non extendunt eſſectum ſuum ad dictam parochiam. Clem. paſtoralis. §. rurſus, de re iud. ſequitur Feder. de ſen. in conſ. 99. vbi

36 ampliat hoc etiam procedere † ſi quo ad ſacramenta reſponderet epiſcopo in cuius diœceſi ſita eſt paro- Car. in c. cum omnes. q. 12. de conſti. & ſimiliter hanc eſſe receptam doct. ſuiam firmat Gomeſ. in d. c. vt ani marū. §. ſtatuto. n. 85. Quib. deci. ſtantib. quæ cōi calculo receptæ ſunt, ſequitur q̄ ſicut dictū ſtatutum Mediolani non extenditur extra eius territorium nec ad illas perſonas, quæ teſtamenta ibi condidiſſent ſecundum formam diſpoſitam a iure, quod etiam extendi non poſſit ad teſtamenrum dicti q. Illuſt. comitis con fectum in territorio Mediolani, ſed in loco exempto virtute dictæ æquiparationis ex defectu poteſtatis & iuriſdictionis, quæ in quacunque diſpoſitione requiritur capit. cum ſuper, de offic. delegat. l. cum

te. C.

re.C.de dona.ante nupt.† nam ſicut ordioarij nullam
37 habent iuriſdictionem io locis exemptis,vt per Doct.
in dicto.§.ſtatuto.ita etiam oó poſſunt aliquid ſtatue
re,qood reſpiciat loca exempta: quia ſtatuta facere
eſt iuriſdictionis. Bald.& Sal.in l.fina.C.de ioriſd.om.
iud.Iaſ.in l.omnes populi in 3.col.ff.de iuſt.&ior.Soc.
Iun.in conſi.141.num.8.vol.3.Ceph.in cooſi.38. nu. 1.
Gozad.in conſ.49.num.9.Barba.io rubrica.C.qui ad-
38 mit.nom.124.vbi inquit,† quod poteſtas ſtatuendi re
gulator a iuriſdictione.Crot.io d.l. omnes populi.nu.
247.vbi ait,quod ſicut iuriſdictio iudicis non extendi
tur extra territorium,l.fi.ff.de iuriſ.om.iud. ita nec ſta
tutum.Franc.in c.vt animarum,in ſecūdo notabili de
cooſtit.in 6.vbi inquit,poteſtatem ſtatuendi eſſe iuriſ
dictionis ex quo ſtatotum appellatur ſententia. & in
39 ſpecie † in ſtatuto formam inducente,quod ſit iuriſdi
ctionis,firmat Bar.in d.l.cunctos populos oumer.26.
quem ibi ſequitur Iaſ.io prima lectura col.9. verſic.3.
arguit Bart.& in ſecunda lectura col.aotepen.in verſ.
nota perpetuo.Et en magis hoc dicēdum venit io ter
minis oostris,vbi dictus quondam Illuſtr. teſtator ex
traneus & forenſis Mediolaoi,quia ſi dicta parificatio
prodeſt ſubditis aliquid gerentibus in territorio , ſed
in loco exempto,ergo multo fortius prodeſſe debet
forenſibus ibi aliquid facientibus,& ſic prædicto Illu
ſtriſ.Teſtatori,vt per Fede.de Sen.in dicto conſ.2.vbi
io noo ſubditu non diſcrepat ab alijs,in dicto conſ.in
verſ.prætere ad hoc,& in fi.in verſ.ad quintam. Felin.
in c.graue,col.2.de offi.ord.Bar.in dicto conſ.4. in ſe-
cundo dubio,&Cagn.in d.l.fin.num.13.Iaſ.io conſ.83
col.fi.dum reſpondet ad Gemin.in c.vt animarum, de
conſtit.in 6.dicens qood ibi loqoitur in perſona non
40 ſubiecta Epiſcopo. Ratio eoim eſt, † quia duo requi-
runtur vt quis ligetur ſtatuto alterius,videlicet terri-
torium, & quod perſona ſi ſit ſubdita,vt per Gem. &
Franc.io d.§.ſtatuto.Fel.in allegato c.graue,col.2.vbi
reprehendit Gemi.quia oon aduertit quod Feder. de
Sen.io citato conſ.2.fatetur,quod vbi delinquens non
eſt ſubditus,noo poteſt puoiri per Epiſcopū,& io hoc
capite ooo inuenio aliquem contradicentem . Cum
igitur dictum teſtamentum conditum per prædictum
Illuſtr.Comitem Renatum reperiatur celebratum in
dicto loco exempto a ſtatuto Mediolani , & extra il-
lius ciuitatis iuriſdictionem,ſimiliterque habeat ne-
dum oumerum teſtium requiſitum in teſtamētis, quæ
41 cooficiuntur in terris Eccleſiæ; † qui eſt duorum cum
parochiano,iuxta capitulum cum eſſes,vbi communi
ter Doct.de teſta.& ſecundum magis* commuoem,vt
per Alex.io conſ.47.col.1.vol.2.Pariſ.io conſ.51. col.
1.vol.3.Ceph.io conſ.32.num.18.& Boer.deciſ.93.co
42 lum.2.† vel quatuor ſine parochiano, vt inquit Spec.
in tit.de inſtr.edit.io.§.compēdioſe verſ. item per ius
canonicum.Io.Andr.Butr.& communiter alij in d.c.
cum eſſes.Alex.in conſ.105.nu.16.vol.4.in conſ. 146.
num.5.verſ.quinimo.vol.2.vbi atteſtatur de* commu
ni.& in conſ.17.num.9.vol.3.vbi concludit valere te
ſtamentum cōditum in ciuitate Rauennæ,& ſic io ter
ris eccleſiæ,coram quatuor teſtibus ſine parochiano,
43 † quia teſtimonium duorum virorum fortius videtur
cuiuſcunque anctoritatis ſit,c.cum a oobis ca.licet ex
quadam,de teſtibus.Soc.iun.in coōſ.66.col.1.vol.s.&
conſi.178.num.35.vol.eod.Sed etiam onmerus ſeptē
teſtium,qui requiritur de iure communi io teſtameo-
tis faciendis io ſoro ſeculari iuxta.l.hac cōſultiſſima.
C.de teſta.& in l.fi.C.de fideicom.& vltra, quia decē
teſtes in eo rogati fuerunt,certe oegari non pōt quin
ipſum teſtamentum valeat,& per illud reuocatum ſit
primum cum vltima derogeot prioribus.l.oooiſſima.
C.de pact.cum alijs ſimilibus.

¶ Nec obſtat,quod & ſi monaſterium ſancti Hie-
rooymi ſit exemptum a iuriſdictione ſtatuti Mediola
ni,tameo remanet de eius territorio. Quia reſponde-
tur,quod &ſi ſit in territorio,tamē iſtud nō facit quin
dicta æquiparatio locum habere debeat,vt conſtat ex
tot & taotis deciſionibus ſupra citatis, in quibus ma-
nifeſtiſſime conſtat,quod loca exempta erant de diœ
ceſi vel de territorio,& tamen locus extra diœceſim
in loco tamen exempto parificatur. Nec eſt attenden
da dicta qualitas territorij ſine iuriſdictione, quæ re-
quiritur,vt ſtatutum operetur effectum ſuum; quia *
communiter tenent ſcribentes in d.§.ſtatuto, & io a-
44 liis locis ſupra citatis, † quod vt quis ligetur per viā
ſtatuti requiritur,quod ſtatuens habeat iuriſdictionē
in loco vbi dirigitur virtus ſtatuti, & quod ooo ſuffi-
cit territorium niſi detur iuriſdictio io perſonam, vt
in c.eccleſia ſanctæ Mariæ,de conſtit.ſublungēs.quod
cum locus exemptus ſit a iuriſdictiooe Epiſcopi ex-
cluſus,licet ſit io eius diœceſi , tamen delinquens ibi
non ſubijcitur eius ſtatuto ex defecto iuriſdictioois.
Et ideo dicit Gem.in.c.Epiſcopus,in ſecuoda notabi
li de off.ord.in 6.qood licet locus exemptus ſit diœ-
ceſi,tamen quod diſpoſitiones & mandata quæ fiunt
in diœceſi,noo iocludunt loco exempta,niſi fiant per
habentem iuriſdictionem io exemptos.Imol.in c.Ab-
batem de reſcrip.& io clem.2.col.1.de priuil. † vbi lo
45 cus exemptus in diœceſi dicitur de diœceſi , ſed non
de iuriſdictione diœceſis.Petr.de Vbal.in tract.de Ca
no.epiſco.& parroch.in c.4.io 6.q.num.11.vbi inquit,
quod mooaſterium exemptum licet ſit in diœceſi Epi
ſcopi,tamen illud æquiparamus mooaſterio,quod eſt
extra diœceſim. Hinc etiam dicunt* communiter do
cto in d.c.1.de priuil.in 6.quod ordinarij locorum nō
poſſuot ſe intromittere cootra exemptos de contra-
ctibus,delictis geſtis,vel de rebus poſitis io loco exē
pto,etiam ſi talis locus ſit ītra eorum diœceſim . Nec
obſtat ſi dicatur,quod Docto.ibi loquuntur io exem-
pto, & non in perſona noo ſubdita,quia reſpondetur
quod glo.ibi & doct. æquiparant exemptum extra-
46 neo,vt etiam vult Cald.in dicto conſ.13.de iudic.imo
plus dicitur, † ordinarium minus poſſe contra oō ſub
ditum quam cootra exemptum,qui in nonnullis caſi
bus ſubiicitur exemptus iuriſdictione ordinarij, vt p
glo.io dicto c.1.io verbo inſtituta, quod ſecus eſt in
perſona oon ſubdita;quia ſi facit actum in loco exem
pto,nullo caſu ſubiicitur iuriſdictioni ordinarij, vt p
docto.ibi, & in alijs locis ſupra relatis. Sic igitur di-
ceodum eſt in caſu noſtro,& vere credere nō poſſum
quod ſi Cagnolus vidiſſet has deciſiones ſupra cita-
tas quin aliter loquutus fuiſſet quam ſcriptum repe-
ritur in d.l.ſi.librarius,& in l.fin.de iuriſ.om.iud.Non
obſtant quoqoe notata per Feder. & ſequaces io di-
cto conſ.s.quia reſpondetur,communem ſententiam
Docto.contra eam militare,& quod ipſe io ſpecie cō
muniter reprobatur,vt per Docto.in dicto.§.ſtatuto.
& Henric.Boer.in d.tract.de ſynodo Epiſcopi , io lo-
co ſupra citato.& Gomeſ.in citato.§.ſtatuto.numero
86.Non obſtat d.lex ſi quis in hoc geous. quia ad il-
lam reſpondet Decius: in d. lege. fin.proxime citata.
Ange.io conſi.233.col.prima in fi.& Gomeſi io d. ca-
pitulo vt animarum.in.§.ſtatuto.oume.86.verſic. oon
obſtat text.ad quorum dicta me remitto . Non ob-
ſtant pariter ſcripta per Iaſ.in conſilio.83. in ſecundo
dubio; quia duobus modis reſpondetur . Primo,
quod ideo ſubditus accedens ad monaſteria exem-

N pta

pta monialium punitur ſtatuto vel conſtitutione Epiſcopi,quia iſtud ire eſt delictum, quod committitur in loco non exempto, licet conſummetur in loco exẽpto,ſicuti dicitur per Gem.in c.1.de priuil.in 6.de illo,qui exiſtens in loco exempto baliſtãs interfecit exiſtentem in loco non exempto. quæ ratio ceſſat in terminis noſtris,vbi non poteſt tractari de aliquo commiſſo in loco non exempto. Verum,quia iſta ratio aliqualiter videtur morderi a Tronamal.in ſum. Roſel. in loco de quo ſupra,& ideo tranſeo ad aliam reſponſionem ſolidam & approbatam, videlicet quod dictæ opinione procedit eo quia per dictam conſtitutionẽ facientem ſpecialem mentionem de monaſterijs etiã exemptis monialium,quam facere poteſt Epiſcopus ex cauſa,vt per Trouamal.in loco de quo ſupra in ſequenti quæſtione,apparet ordinarium voluiſſe ligare ſubditum delinquentem in loco ſibi non ſubdito.quæ quidem conſtitutio fieri potuit,vt per doct.*communiter in l.cunctos populos.C.de ſum.Trin.&fid.cath. dum dicunt,quod ſtatutum ligatur ſubditũ extra territorium quando ita diſponitur. quæ ratio ceſſat quãdo ſtatutum ſimpliciter diſponit.quod quis non accedat ad monaſteria monialium;quia tunc ſubditus accedens ad monaſteria exempta non poteſt puniri per epiſcopum vigore ſui ſtatuti per deciſiones ſupra citatas.& ita in terminis diſtingunt Trouamal. in ſumma Tabiena vbi ſupra poſt Doct.ibi per eos relatos, imo ſi bene contemplantur dicta eius faciunt pro parte noſtra,quia ipſe velle videtur,quod ſi non eſſet facta mentio in conſtitutione de monaſteriis exemptis, quod ſubditus accedens ad alia monaſteria monialium non exempta,non eſſet puniendus. Nec releuat quod per ipſum Cagno.dicitur, quod ſi inſtrumenta confecta in loco exempto valerent contra formam ſtatuti de facili eius diſpoſitio elidi poſſet; quia in eccleſiis & locis exemptis ſemper reciperentur inſtrumenta per notarios.

¶ Quia duobus modis reſpõdetur,& primo,quod iſta ratio non eſt attendenda,vt in ſimili dixit Henri. in dicto tract.de ſynodo Epiſcopi in ſecundo articulo,num.10.vbi data cautela de qua ſupra,quod volentes euitare ſententiam excommunicationis latæ per ſtatuta Epiſcopi cõtra cõtrahentes matrimonia clandeſtina,illa contrahant in aliquo loco exempto a iuriſdictione Epiſcopali,quærit,an dubitari poſſit de tali cautela,cum videatur tendere in fraudem ſtatuti? Et poſt nonnulla concludit in foro cõtentioſo veram eſſe cautelam;igitur ſic dicendum videtur in caſu noſtro,vt non obſtante dicta ratione,ſi fiat teſtamentum in loco exempto,illud ſeruandum veniat, cum a iure ita cautum eſſe reperiatur.

¶ Secũdo reſpondetur.quod in caſu noſtro non eſt habenda conſideratio alicuius fraudis, quæ tantum haberi debuiſſet ſi in territorio dicti quondam Illuſtr.teſtatoris fuiſſet ſtatutum inducens ſolemnitatẽ non exiſtentem in ciuitate Mediolani, in qua conditum fuit dictum teſtamentum; quia tunc poſſet dici, quod ille qui data opera exiuit fines ſui territorij, vt teſtetur animo fraudandi ſtatutum,ligari debeat ipſo ſtatuto,vt per Crot.in l.cunctos populos char.16.col. 1.verſ.quando vero,quem ſequitur Pariſ. in conſ.99. col.fi.vol.1.Sed nos ſumus in caſu differenti, cum in territorio dicti Illuſtr.teſtatoris non adſit aliquod ſtatutum inducens aliquam ſolemnitatem vltra requiſitam a iure communi.Vnde nõ poſſumus dicere,quod ipſe acceſſerit Mediolanum pro condendo fraudulenter dictum teſtamentum,cum ignorauerit in dicta ciuitate fuiſſe ex ſtatuto dictas ſolemnitates introductas. Vnde data dicta ignorantia, quæ conſiderabilis eſt,vt per Bar.in l.cunctos populos,in 5.col.&ibi Iaſ. in 1.lectura col.7.verſ.circa ſecundum membrum, & in ſecunda lectura col.16.verſ.in contrarium,& in cõſil.83.per totum vol.1.ſequitur,quod in dicto Illuſtr. domino teſtatore ceſſat ratio cuiuſcunque fraudis.

¶ Vltimo, quod dictum teſtamentum valeat, eſt deciſio in terminis Ang.in conſ.233.col.prima verſi. primo quia ſtatutum.vbi inquit, quod ſtatutum ſimpliciter loquens ſub obſeruantia ſolemnitatis, quam exigit & requirit in actu teſtandi vel inter viuos diſponendi, locum non habet ſi fuerit conditum teſtamentum in loco exempto a manu & iuriſdictione Senenſium;quia confectum intra clauſuram monaſterij, quod eſt exemptum,cum paria ſint ſimpliciter locum eſſe extra territorium vel intra fines, ſed exemptum, per iura ibi per eum citata,& Ang. ſequuntur Iaſ.in l.fin. col.1.verſi.hinc conſuluit Ang.ff.de iuriſd.om.iudi.& Marſ.ibi nume.10.nec non & Gomeſ.in dicto.§. ſtatuto nume.86.in verſ.& iſtam regulam.vbi prædicti Doct.loquuntur in ſubdito,qui in monaſterio exempto intra tamen territorium ſtatuentis ſuum condidit teſtamentum,quod multo fortius dicendum eſt in teſtamento condito per non ſubditum,vt per Feli.in dicto c.graue,col.2.& 3.

SVMMARIVM.

1 *Capitula in dubio debent admitti.*
2 *Iudex in dubio viam eligere debet,quæ partibus ſit minus præiudicialis.*
3 *Appellatio ſi dubitetur an ſit deſerta vel ne, iudicari debet,quod non ſit deſerta.*
4 *Iudex appellationi deferre debet quando inter partes dubium eſt an poſſit appellari vel non.*
5 *Practica generalis per totum orbem hodie inoleuit quod iudices in dubio admittunt capitula, & poſſitiones, cogendo illis reſpondere, ſaluo iure impertinentium.*
6 *Statutum diſponens,quod capitula admittantur, & admiſſa intelligãtur reſeruato iure vtrique parti impertinentium,& non admittendorum in concluſione cauſæ,aliquid operatur vltra ius commune.*
7 *Capitulũ quando facit ad cauſam directe ſiue alio quoquo modo,tanquam pertinens debet admitti.*
8 *Poſitio non ſolum pertinens dicitur, quæ directe etiam principaliter facit ad cauſam, ſed etiam quæ qualitercunque adminiculatur, ex leui etiam preſumptione.*
9 *Capitula mille impertinẽntia melius eſt admittere, quam vnum pertinens reiicere.*
10 *Conſuetudo ſoluendi vectigal pro rebus, quæ cauſa vſus vehuntur,valet.*
11 *Conſuetudo in vectigalibus attendi debet.*
12 *Conſuetudo diſponens quod ſcholares non teneantur ſoluere gabellam pro rebus, quæ ducuntur vſus ſui cauſa,valet.*
13 *Capitula impertinentia admitti non debent.*
14 *Statuto ſi caueatur quod capitula admiſſa intelligantur ſaluo iure impertinentium, ea tamen admitti non debent ſi notorie ſunt impertinentia.*

Argu-

15 *Argumentum a ſufficienti partium enumeratione in iure eſt ſolidiſſimum.*

16 *Scholares & officiales nihil ſoluere debent pro libris.*

17 *Statutum ſi probibet extrahi frumentum de comitatu, non habet locum in eo, quod quis extrahit ſui vſus cauſa.*

18 *Pedagium exigentes de rebus, quo portantur pro uſu ſuo, puniri debent pena corporali.*

19 *Conſuetudo diſponens quod gabella ſoluatur de rebus, que deferuntur ſui uſus cauſa tamquam irrationabilis, non valet.*

20 *Conſuetudo irrationabilis dicitur, quo eſt contra ius canonicum.*

21 *Item que contrariatur equitati naturali.*

22 *Conſuetudo praua appellatur lex mortis, & ideo extirpanda eſt.*

23 *Conſuetudines male ex longo tempore non confirmantur.*

24 *Conſuetudo ſoluendi vectigal pro rebus que ducuntur cauſa ſui uſus, ſi eſt preſcripta ſpatio immemoriali, & rationabilis, quia introducta ob bonum publicum, valet.*

25 *Pedagiorum exactiones ſunt damnate de iure Canonico & ciuili.*

26 *Pedagia non poſſunt imponi niſi ab habentibus poteſtatem & ex iuxta cauſa reſpiciente publicam neceſſitatem.*

27 *Princeps imponens pedagia ſine cauſa mortaliter peccat, & ſine dubio facit maximam iniuſtitiam, ac committit rapinam.*

28 *Bona auferre a tranſeuntibus propter nouum vectigal eſt contra ius gentium, quod Princeps tollere non poteſt.*

29 *Forum conſcientie eſt veritatis.*

CONSILIVM XXXIIII.

STANTE forma capitulorum productorum per dominum Angelũ
de Cepis vti procuratorem Magnifi
ci domini Marci Antonij de Sal-
uaticis, prima facie dicendum vi-
detur, capitula ipſa per dominum
iudicem cauſæ admittenda fore;
1 quoniam familiaris doctorum eſt concluſio, † quod
in dubio capitula admitti debent tanquam quid mi-
nus præiudiciale parti, vt probari videtur ex notatis
per Paul. de Caſtro in l. 1. ff. ſi quis caut. vbi inquit no-
2 tandam eſſe bonam regulam, † quod iudex in dubio
debet ſemper viam illam eligere, quæ abſolute parti-
3 bus eſt minus præiudicialis. Et ideo ſi dubitetur † an
appellatio ſit deſerta vel ne, in dubio iudicandum eſt
quod non ſit deſerta; quia ius alicuius non læditur:
quod ſecus eſſet ſi pronuntiaretur illam eſſe deſertam
ſequuntur doct. ibi communiter. cui ſententiæ acce-
dit quod ſcribit Spec. in tit. de appel. §. nunc dicamus
verſ. 1. vbi † quando dubium eſt inter partes an poſſit
4 appellari vel ne, iudex appellationi deferre debet. Iaſ.
in d. l. 1. col. 3. Dec. in conſ. 28. col. 2. cõſ. 49. col. pen. in
verſ. quarto ſuadetur, & in conſ. 83. col. pen. in fi. & in
terminis de admiſſione capitulorum ita voluerũt Ho
ſtien. Io. de Imol. in c. per tuas, de teſtibus. Iaſ. in dicta
l. prima. col. 3. in fi. Alber. de Maner. in tract. de teſtib.
in tertia parte. nume. 28. Cur. ſen. in conſ. 70. col. pen.
verſ. 1. Dec. in conſ. 162. col. 2. & in conſ. 517. col. 2. ver
ſi. & ex ſupradictis. & præſertim hoc dicendum venie
ex his quæ dixit Cur. in l. 2. §. quod obſeruari. in 9. bre
5 uiloquio. C. de iure iur. propter calum. vbi inquit, † quod
hodie inoleuit practica generalis per totum orbem,
quod iudices in dubio admittunt capitula & poſitio-
nes ac cogunt partem reſpondere omnibus poſitioni
bus, ſaluo iure impertinentium & non admittendo-
rum, & quod ita obſeruant boni aſſeſſores ſecundũ
Ang. in l. ſi quis libertatem. ff. de pet. hæred. Iaſ. in l. ſi
duo. §. Iulianus. col. 5. circa fi. ff. de iureiur. Cur. ſen. in
citato conſ. 70. col. pen. & eo maxime dicendum vide
6 tur, quod admitti debent capitula ipſa † ſtante ſtatu-
to diſponente, quod ea omnia admittantur & admiſ-
ſa ipſo iure eſſe intelligantur, nulla exceptione obſtã
te, ſaluo & reſeruato vtrique parti iure impertinen-
tium & non admittendorum capitulorum in conclu-
ſione cauſæ tempore diſputationis. quod quidem ſta-
tutum vltra diſpoſitionem iuris communis valet, iu-
xta not. per Doct. in l. 1. ff. ad ſal. & Bald. in l. 2. C. de ap
pella. Aret. in conſ. 105. in fi. & mode. in tract. de pign.
in 8. parte in 1. membro. nu. 3.

¶ Secundo, quod admittenda veniant, probatur
7 alio medio; nam communis eſt Docto. concluſio, †
quod quando capitulum facit ad cauſam directe ſiue
quoquo modo, quia pertinens, debet admitti. Bal. in
dicto. §. Iulianus, in fi. verſ. vltimo nota. in l. ad proba-
tionem la j. in tertio notabili in fi. C. de proba. & in c.
quoniam, per illum tex. in verbo aliquid, de teſtibus,
8 vbi dicit, † quod pertinens dicitur poſitio non ſolum
quæ directe & principaliter facit ad cauſam, ſed etiã
quæ qualitercunque adminiculatur etiam ex leui præ
ſumptione. Corn. in conſ. 18. col. pen. vol. 3. & in conſ.
27. col. 5. vol. eod. Dec. in conſ. 84. col. fin. 162. col. 517.
col. 2. in c. dilecti. num. 4. de excep. c. in nomine domi-
ni, col. pen. de teſtib. Cur. ſen. in citato conſ. 70. col. pe.
verſi. non inſiſtendo, vbi poſt Alber. ibi per eum cita-
9 tum inquit † melius eſſe mille capitula impertinentia
admittere, quam vnum pertinens reiicere. ſed quod
dicta capitula faciunt ad cauſam, patet; quia per illa
actor intendit velle probare conſuetudinem extare,
quod de rebus, quæ vehuntur cauſa ſui vſus, ſoluitur
gabella, quamuis de iure communi de illis quis ſolue
10 re non teneatur, † quæ quidem conſuetudo ſi probe-
tur, attẽdi debet, cum in huiuſmodi ſolutionibus illa
obſeruanda ſit. l. ſi publicanus. §. fi. ff. de publica. Iul. Fe
ret. in tract. de gabel. num. 236. Nec obſtat, quod dicta
conſuetudo non valeat, quia irrationabilis, vt conclu
dit Hoſtien. in ſumma in titul. de cenſ. & exactio. §. ex
quibus cauſis, col. 2. ver. quid ſi quis fecit, vbi dicit illã
non valere quia irrationabilis. arg. c. fi. de cõſuet. quia
11 reſpondetur, † quod illa obſeruatur vt per Imo. in cle
mẽ. præſenti, de cenſ. col. 2. & in ſumma Roſel. in verſ.
pedagium. num. 6. vbi refert. Archiepiſcopum Floren
tinum dicentem conſuetudinem ipſam obſeruari in
ciuitatibus Thuſciæ, Florentiæ, & in aliis multis locis
imo ſecundum dictam ſummam poteſt dici per to-
tam Italiam. Pro cuius confirmatione facit quod vo
luit Cyn. in authen. habita & ibi Bologn. numero. 17.
12 C. ne filiu. pro patre. vbi dicunt, quod, & ſi dicen-
dum videretur, † quod ſcholares nullum conſe-
quantur priuilegium vigore dictæ authenticę habita,
dum eis conceditur, quod pro rebus ſuis, quæ du-
cuntur pro vſu ſuo non teneantur ſoluere peda-
gia; quia iſtud iam diſpoſitum erat de iure commu-
ni, tamen quod hoc eſt falſum; quia alias quædam

inoleuerat conſuetudo in cõtrarium,quæ per dictum priuilegium ſublata fuit ; & ſic apparet quod dicta conſuetudo valebat. Idem dixit Rui.in conſ.121.numer.8.vol.5.vbi tradit conceſsionem immunitatis de non ſoluendo gabellas & pedagia pro rebus ſuis valere,non obſtante , quod de iure communi quis ad earum ſolutionem non teneatur,per l.vniuerſi.C.de vectigal.& comm.quia dicta conceſsio ſaltem operabitur contra conſuetudinem vel contra ſtatutum præſens vel futurum, mouetur ex not.in d.auth.habita.

¶ Sed premiſsis non obſtantibus contraria ſententia in caſu,de quo agitur , tanquam verior eſt tenenda. Quoniam nemini dubium eſt, † quod capitula impertinentia non debent admitti,vt not.Docto.in d.§. Iulianus,& in alijs locis de quibus ſupra,& licet non nulli velle videãtur,quod iudex vti poſsit cautela de qua ſupra in admittendo capitula ipſa cum clauſula ſaluo iure impertinentium & non admittendorum in fine litis,tamen melius faceret ea prius diſcutere , & examinare ſi admitti debent ; quia hoc magis expedit partibus ne vexentur ſuperfluis litibus & expenſis. Et ideo talis cautela Romę non ſeruatur,vt inquit Card.in cap.cum contingit,de off.deleg.vbi etiã Barbaſ.in glo.pen.in fi.Dec.in conſ.162.col.1.& in dicto. cap.in nomine domini,num.15.ac in c.dilecti.num.4. de except.Pariſ.in conſ.67.nume.38.vol.4. & præſertim ipſa admitti non debent cum ſint notorie impertinentia,† quia etiam ſtante ſtatuto, quod ea cenſeantur admiſſa cum dicta clauſula,ſaluo iure impertinentium &c.adhuc admitti non debent. Imol.in l.4.in.§. prætor.ff.de damn.infec.vbi inquit, ita ſeruari in practica.Iaſ.in dicto §.Iulianus.col.5.in fi.verſ. idem adde,vbi ait hoc bene notandum.Curt.ſen.in citato cõſil 70.& in dicta l.2.§.quod obſeruari,in nono breuiloquio,vbi ait notandum eſſe, & hoc dictum digito
8 alligandum.Claud.Seyſel.in l.ille a quo.§. ſi de teſtamento.ff.vt in poſ.leg.no.cau.vbi etiam tradit ita ſeruari in practica.Barb.in conſ.36.num.24.vol.2.& Pariſ.in conſ.97.num.136.vol.1.vbi concludit ſtatutum Tridentinum loquens modo quo ſupra debere intelligi vt locum habeat quando notorie non appareret, quod eſſent notorie impertinentia & non admittenda ; quia iſto caſu debent reijci & non reſeruari, cum huiuſmodi ſtatutum ſecundum ius commune interpretari debeat.l.1.§.lex falcidia.ff.ad l.falc.& recipiat interpretationem paſsiuam a iure communi.l. ſi ſerui veſtri.C.de noxali.c.cum dilectus,de conſue.rurſus in conſ.67.col.pen.vol.4.Quod autem ſint notorie impertinentia,demonſtratur† arguendo a ſufficienti partium enumeratione, quod argumentum ſolidiſsimum eſt in iure.l.patre furioſo.vbi not.ff.de his qui ſunt ſui vel alie.iur.l.obligationum.§.fere.ff.de actio.& oblig. Soc.Iun.in conſ.14.num.2.vol.3.Pariſ.in conſ.67.nu. 18.vol.4.nam,aut vult dominus Marcus Antonius ꝓbare,quod de iure communi pro dictis rebus dicitur, ſolui pedagium,& iſta probatio eſſet impertinẽs;quoniam ambigui iuris non eſt,quod gabella ſolui non debet de rebus,quas quis defert cauſa ſui vel ſuæ familiæ vſus.l.fi.§.de rebus,vbi Bar.eo.tit.Rui.in conſ.112 num.9.vol.5.Bertach.in tract.de gabel. in 2.par.8.qõ. prin.in prin.Iul.Fer.etiam in tracta. de gabel.nu.127. cum ſequenti.Sal.in l.vniuerſi.C.de vectig. & comm. vbi inquit,quod ꝓ rebus quæ portantur vſus ſui cauſa,vel gratia iuris exercendi,non dicitur vectigal ſolui. Et ideo ſubdit, † quod iudices ſeu officiales nihil ſoluere debent pro libris , quos portant ſecum.Idem & ſcholares , quia iuris exercendi cauſa portant . Et idem tradit de frumento , quod portatur extra ciuitatem cauſa ſeminandi; quia nihil ſolui debet pro ga
18 bella.Bar.in l.cætera.§.ſed & ſi quis ad opus.ff. de lega.1.vbi ſi † ſtatutum prohibet extrahi frumentum de Comitatu , non intelligitur de eo quod quis extrahit vſus ſui cauſa,& in tantũ hoc eſt verum,quod inquit, legiſlator in dicta l.vniuerſi, † quod exigentes pedagia de his quæ deferuntur cauſa ſui vſus, puniri debent pœna capitali.Bertach.vbi ſupra. Card.in clem.
19 præſenti.in 9.notabili de cenſ.Aut uult probare conſuetudinem extare,quod etiam de dictis rebus ſoluitur gabella,& pariter capitula ipſa admitti non debent ; quia etiam ſi ea probarentur,nõ releuarent capitulantem, † cum conſuetudo ipſa non valeat tanquam irrationabilis,vt voluerunt Hoſtien. in dicto titu.de cenſ.& exac.in.§.ex quibus.col.2.verſic.quod ſi quis fecit.idem Hoſtien.& Ber.in c.ſuper quibuſdam de verb.ſign. Alber.de Roſa.in dictionario ſuo in verbo pedagia.Henric.in c.inſinuamus.nume.4. de cenſ. Ioa. Fabr.in dicta l.vniuerſi in fi.Bonif.Vital.in clem. præſenti,in princ.de cenſ.in primo notabili vbi dicit,
20 quod non valet dicta conſuetudo,quia reprobatur ut corruptela.Ang.de Clauaſ.in ſumm.Ang.in verbo pedagium.nu.3.& in ſumm.Tabie.in verbo pedagia.nu. 3.quo caſu cum dicta capitula etiam ſi probata fuiſſent,nihil releuarent capitulantem merito admittenda non ſunt ; quia fruſtra admittitur,quod admiſſum non releuat.l.neque natales.l. matrem.C. de proba.l. non hoc,vbi notant omnes.C .vnde legit. Inno.in ca. quia,in verbo veriſimile,de præſump.in c. inter dilectos,de exceſ.prælа.Bal.in Mar.ſua in verbo Admiſſus,in 2.in verſi.2.& in verbo probatio,ver.1. Pariſ.in conſ.67.num.13.uol.4.

¶ Reſtat modo ut reſpondeatur ad contraria;non obſtat igitur primum argumentum quia illud procedit in caſu dubio, non autem quãdo capitula ſunt notorie impertinentia ut in caſu noſtro,ergo &c.

¶ Non obſtat ſimiliter,quod obſeruetur contrarium, videlicet quod ſoluitur pedagiũ de rebus quæ vſus ſui cauſa deferuntur, quoniam communis opinio eſt in contrarium,quod non valeat vt conſtat ex deciſionibus ſupra relatis,† quoniam contra ius cano
21 nicum eſt.Clem.præſenti de cenſibus,& ſic irrationabilis cap.fin.de conſue.Item quia contraria iuri communi.Aret.in conſ.44.col.2.† plus quia contrariatur æquitati naturali. Aret.conſ.32.col.3.verſ. confirmatur.Craue.in conſ.96.num.5.cum igitur ſit irrationabilis amittit nomen conſuetudinis , † quoniam praua conſuetudo appellatur.mortis, quæ extirpanda eſt. Abb.in c.cum venerabilis,col.2.de excep.Paul.Oria. in l.1.nu.79.de off.eius cui mand.eſt iuriſd.Io. Cirier. in tract.de primo genitura,in 2.lib.q.15.nu. 12.† nam male adinuenta,& malæ conſuetudines nec ex longo tempore nec ex longa conſuetudine confirmantur,tex
22 t.eſt notab.in.§.1.in prin.in authent.vt nulli iud.per quem dicit ibi Ang.quod mala conſuetudo quantumcunque longeua & ab omnibus obſeruata,non debet obſeruari.Marſ.in conſ.33.nu.20.& 22.

¶ Secundo reſpondetur , † quod data validitate alicuius obſeruantiæ, vel conſuetudinis, illa poſſet tantum locum habere vbi eſſet præſcripta ſpatio immemoriali , & foret rationabilis ; quia introdu
23 cta ob bonum publicum puta pro expenſis faciendis pro defenſione patriæ , vel ob aliquam aliam cauſam reſpicientem bonum publicum , & non aliter , vt declarant ſumma Roſel. in verbo pedagium num.6.& Sylueſtr. in verbo gabella numero.3.verſic quinto.

quinto, quod, & ſuadetur ratione. Nam clarum eſt,
25 † quod pedagiorum exactiones ſunt damnatæ de iu-
re Canonico, & ciuili, cap.quanquam, de cenſ.in 6.
26 † & non poſſunt imponi niſi ab habentibus poteſta-
tem, vt d.cap. ſuper quibuſdam. Afflict. in titu. quæ
ſint rega.in verbo vectigalia.numer. tertio & ex iuſta
cauſa videlicet propter publicans neceſſitates, vide
licet pro ſtipendiis, pontibus, defenſionibus ſtratæ
publicæ, contra prædones in terra, vel pyratas in
mari, vel pro defenſione fidei, vel patriæ contra pa-
27 ganos, † alias illa imponentes ſine cauſa, mortali-
ter peccant, & ſine dubio maximam faciunt iniuſti-
tiam. Innoc.in cap.innouamus, de cenſibus, & tenen
tur ad reſtitutionem ſecundum ſanctum Thomam.2.
ſecunda quæſt.63.Affli.vbi ſupra nam, qui exigit ſine
28 cauſa committit rapinam, quod patet † quia auſer-
re a tranſeuntibus bona eorum propter nouum ve-
ctigal eſt contra ius gentium,de quo iure ſunt domi-
nia.lege ex hoc iure.ff.de iniuſtit. & iure. & princeps
non poteſt auferre dominium eorum ſine cauſa.lege.
fina.C.ſi contra ius vel vtil.public. Summa. Tabiena.
in verbo pedagia.nume.quarto.& in ſumma. Caieta-
na in verbo vectigalia iniqua.vbi inquit, quod vecti-
galia iniqua non ſolum ſunt quæ imponuntur a non
habentibus poteſtatem vt pote a Tyrannis, ſed
quæ ex forma, vel ex fine, aut ex abuſu, aut ex ma
teria conſtat eſſe iniqua. Ex forma, quia Gabellæ
quæ pro his quæ deferuntur pro vſu proprio iniquæ
ſunt; vnde huiuſmodi vectigalia homines ſoluere
non tenentur. Ex fine, quando non pro publica v-
tilitate, ſed pro bono proprio Principis imponun-
tur. Nam non obligantur, ſubditi ad ſoluendum
huiuſmodi vectigalia; quoniam tyrannica & non po
litica ſunt huiuſmodi vectigalia. ſunt etiam violen-
ta, & iniqua, ex abuſu vectigalia impoſita rite pro
temporali neceſſitate puta pro muris ciuitatis con-
ſtruendis, ſi poſt completa mœnia perſeuerat illo-
rum vectigalium exactio; quia Princeps ſic vult vio-
lenter; namque rapinæ ſunt manifeſtæ. Ex materia
quoque reputantur de iure ciuili iniqua, quando im-
ponuntur ſuper alijs quam ſuper his quæ cauſa nego
tiationis vehuntur.l.omnium.C. de vectigal. & com-
mu. Reliqua vero quæ pro vſu ſuo & familiæ ſuæ de-
feruntur ex empta ſunt a vectigalibus illicitis; huiuſ-
29 modi illicita vectigalia ex materia. † Nam forum cō
ſcientiæ eſt veritatis. Bald.in lege vnica. columna.ter
tia,C.de confeſſ.ſi ergo tam a iure canonico quam ci
uili probinentur Pedagia, & ſi permittuntur in his
quæ cauſa negotiationis vehuntur, permittuntur
quando cum cauſa ſunt impoſita ab Imperatoribus,
Regibus, Lateranenſi Concilio, a Ciuitatibus ha-
bentibus merum, & mixtum Imperium non recogno
ſcentibus ſuperiorem aliquem in temporalibus, vel
ex conſuetudine immemoriali. Et a dicta exactione
pedagiorum quamuis licita & ex iuſta cauſa impoſi-
ta, excluduntur bona, quæ conducuntur vſus ſui
cauſa, vtique inuitis dentibus fateri debemus, quod
ad hoc vt valeat dicta conſuetudo ſoluendi vectigal
ſeu pedagium pro his rebus, quæ vſus ſui cauſa defe
runtur, requiritur quod ſit cauſa rationabilis, & ma
gis efficax quam in aliis caſibus, in quibus permit-
tuntur, & a quibus exceptuatur præſens caſus no-
ſter, authentic. multo magis.C. de ſacroſanctæ ec-
cleſiæ,

SVMMARIVM.

1 *Voluntas teſtatoris in conditionibus, & diſpoſitionibus primo loco attendi debet, declara vt in nu.20.*

2 *Lex ſequitur voluntatem teſtatoris, ſicut venator leporem.*

3 *Voluntas teſtatoris pro lege habetur.*

4 *Voluntas teſtatoris operatur, quod receditur a proprietate verborum.*

5 *Et quod verba directa obliquantur & e contra.*

6 *Voluntas defuncti facit totum.*

7 *Teſtatores quando diſponunt ad rebus ſuis immediate eccleſiæ acquirendis, poſſunt ſi uolunt rebus ipſis apponere legem, & conditionem in præiudicium ipſius eccleſiæ & eius grauamen*

8 *Arbiter & moderator quilibet eſt in re ſua, etiam abutendo, declara vt in nu.20.in fi.& nu.21.*

9 *Fauor religionis non habet impedire voluntatem teſtatoris.*

10 *Inuitus nemo cogitur bene facere.*

11 *Monaſterium non excludit ſubſtitutum quando conſtat de voluntate expreſſa teſtatoris*

12 *Subſtitutio facta per patrem filio decedenti ſine liberis ex proprio corpore deſcendentibus, locum non habet ipſo ingrediente monaſterium.*

13 *Pater ſi legauit filiæ octo mille ſi nupſerit, & ſi ingredietur monaſterium mille, per ingreſſum ipſius monaſterii non habebit filia niſi mille, ſed contra ſecundum communem nume.17.quod declarat vt in*
14 *nume.31.*

15 *Matrimonium carnale quādo fit, maior dos requiritur quam quando ingreditur monaſterium propter maximas expenſas, quæ fiunt in nuptiis carnalibus.*

16 *Mutanda minime ſunt, que certam legem & conſuetudinem habuerunt.*

17 *Aequitatem naturalem ſufficit allegare.*

18 *Electio in dubio eſt legatarii in alternatiuis vltimarum voluntatum.*

19 *Argumentum de matrimonio carnali ad ſpirituale valet.*

20 *Filius liberatur a patria poteſtate per matrimonium ſpirituale, ſecus per matrimonium carnale.*

21 *Statutum diſponens aliquid contra cognoſcentem mulierem nuptam, locum etiam habebit in cognoſcente monialem, que matrimonium contrahere dicitur cum eccleſia ſeu Chriſto.*

22 *Voluntas & poteſtas requiritur in quocunque actu.*

23 *Legitima ſi prohibeatur per patrem filio, prohibitio non valet.*

24 *Pater ſecundum communem non poteſt expreſſe prohibere detractionem trebellianicæ filio primi gradus.*

25 *Teſtator ſi dixit, inſtituo filium meum donec permanſerit in ſeculo, & eo ingrediente monaſterium, ipſum grauo ad reſtituendum hereditatem Seio: fidei commiſſum non valet, ſed tota hereditas debet filio ingredienti monaſterium.*

26 *Conditio propter quam quis retrahitur a matrimonio carnali, ſicut non valet, a fortiori valere non debet quando retrahitur a vita contemplatiua.*

27 *Statutum diſponens, quod ingrediens monaſterium*

non ſuccedat,ſecundum magis cõmunes non valet.

27 *Statuto ſi caueatur . quod perſonæ eccleſiaſticæ excludantur a beneficiis omnium ſtatutorum , non valet .*

28 *Statutum diſponens,quod vir lucretur certam partem dotis vxore ingrediente religionem,non valet.*

29 *Conceſſo vno omnia videntur conceſſa per quæ facilius ad illud perueniri poteſt.*

30 *Conſuetudo contra ius commune ſtricte intelligi debet,& non extra terminos ſuos.*

31 *Cautela datur patri volenti minus relinquere filiæ, ſi monaſterium ingrediatur , quam ſi mundo nupſerit .*

CONSILIVM XXXV.

ILLVSTRISSIME , & Excellentisſime Princeps,recolo me alias ab altitudine tua interrogatum fuiſſe, quid ſentiebã ſuper dubio,an filia cui per patrem in teſtamẽto relicta fuerunt ſcuta octo milia ſi nupſerit,&mille ſi monaſterium ingredietur,habere debeat ſcuta tantũ mille,ingrediente ipſa monaſterium,an vero ſcuta octo milia;& ex improuiſo ſuæ Excellentiæ reſpondi, octo milia danda eſſe monaſterio,dicta cõdictione non obſtante vti impeditiua vitæ contemplatiue. Sed poſtea diligentius perſcrutando iura & auctoritates ſcribentium qui in hoc articulo inter ſe varia ſenſerunt , decreui articulum ipſum,qui vtilis &quotidianus eſt,teſte Iaſ.in anthen.ſi qua mulier,col.2.C.de ſacr.ſan. eccle.& Caſtr.in l.Titia ſi non nupſerit, de cond. & demon.lynceis oculis videre,& quia veritas magis redolent quanto magis conteruntur,vt conciuam cum Paul.de Caſtro in conſi.23.vol.1.Ideo adducam fundamenta ſtringenda pro vtraque parte,ex inde reſpondebo obiectis,demonſtraboque omnem iuſtitiam militare in fauorem monaſterij . Accedendo igitur ad rem prima facie dicendum videtur,quod monaſteriũ dumtaxat debeantur dicta mille. Quod primo proba
1 tur. nam † in conditionibus ſeu diſpoſitionibus hominum,& ſic teſtatorum primo loco debet attendi eius voluntas.l.in condictionibus.ff. de cond. & demon.l. cum quæſtio.in fi.C.de lega.l.cum virum.C.de fideicõ
2 miſſ.l.fi.C.de neceſ.ſeru.hæred.inſt.vbi Bald.inquit, † quod lex pro ſequitur voluntatem teſtatoris ſicut venator leporem.Pariſ.in conſ.19. nume.43.vol.2.& in conſ.44.num 16.vol.3.& ideo dicunt iura , quod voluntas eius pro lege habetur,& ſeruanda eſt.§. diſponat,in authen.de nup.Soc.Iun. in conſ.183.nume.23.
3 vol.2.& in tantum vera eſt huiuſmodi concluſio † ꝙ propter dictam eius volũtatem recedimus a proprietate verborum.l.non aliter.ff.de lega.3.& diſiuncta re
4 ſoluitur in cõiunctam.l.Lucius.ff.de hæred.inſti. † verbaque directa obliquantur.l. Sceuola.ff. ad trebell.& e contra,quod eſt fortius,obliqua efficiuntur directa. l.tractabatur.ff.de teſta.mili.& ideo non immerito di
6 xit text.in l.ex facto,la grande.ff.de hæred.inſtit. † qđ voluntas defuncti facit totum . Sed de voluntate dicti patris ſatis conſtat ex legato facto eius filiæ in ſuo teſtamento,in quo diſpoſuit,&ordinauit filiam ipſam non debere habere niſi ſcuta mille caſu quo ingrediatur monaſterium,ergo diſpoſitio ipſa ſeruanda videdetur.Pariſ.in conſ.26.num.21.uol.4.

7 ¶ Secundo facit, nam nemini dubium eſt, † quod teſtatores quando diſponunt de rebus , & in eccleſiæ immediate acquirendis , poſſunt ſi volunt legem , & conditionem apponere rebus prædictis in præiudicium eccleſiæ & eius grauamen. glo.ſing. in c.2.10.q. 1.ergo multo magis id dicendum venit quando teſtator diſponit de rebus ſuis,quæ mediate ad monaſte-
8 rium peruenturæ ſunt,† cum in re ſua quiliber ſit moderator &arbiter.l.in re mandata.C.mand.etiam abn
9 tendo.l.ſed,& ſi lege.§.conſuluit.ff.de peti.hære.† nec fauor religionis,vel monaſterij habet impedire ipſius teſtatoris voluntatem : quia ſic fauorabilibus perſonis,& cauſis debitores ſumus, dummodo ali[illegible] iniuſtitia non fiat.c.ex tenore, de for.cõpet.Vnde ex his dicendum venit,quod filia ipſa ſeu monaſterium habere non debeat niſi ſcuta mille,alias ſi ſecus dicerem is ſequeretur vnum valde iniquum , quod bona teſtatoris contra eius voluntatem monaſterio applicarẽtur;
10 quod vtique admitti non debet; † quia nemo inuitus cogitur bene facere,c.ad fidem.23.q.5.

¶ Tertio pro iſta ſententia facit,quod voluit Pau. de Caſtro in authent. niſi rogati.C.ad [illegible]rebell. vbi in-
11 quit, † quod monaſterium non excludit ſubſtitutum quando conſtat de voluntate expreſſa teſtatoris.& nõ
12 concludit, † quod ſi teſtator fecerit ſubſtitutionem ã lio decedenti ſine liberis ex proprio corpore de[illegible]dentibus, quod licet non excludatur monaſt[illegible] , quia teſtator cogitare potuit de excluſione alio[illegible] ; & ſic fauore religionis fit interpretatio,quod. de[illegible]naſterio non cogitauerit , ſecus quando conſtat [illegible] expreſſa voluntate , quod voluerit excludere mo[illegible]rium ; quia tali caſu voluntas teſtatoris eſt obſeruanda. Item ibi tenuit Bald.& ambo rurſus in l. [illegible] nobis.C.de epiſco.& cler.Alex.in conſi. 121.nu.13. cum ſeq. volum.2.Dec. in conſil.419.col.2.426.c[illegible]l.2.[illegible]9. nume.4.& in c.in præſentia.de proba.Pariſ.in conſil. 86.vol.2.

¶ Quarto,& vltimo in terminis noſt[illegible]s ita tenuerunt Bald.in authen.niſi rogat ,colum.8.verſi hac ra-
13 tione.vbi dicit † quod communis obſeruan[illegible]ia , & naturali[illegible] æquitas vult, quod filia non debeat habere niſi ſcuta mille. & licet ipſe non declaret in quo c[illegible]ſiſtet iſta æquitas naturalis,dic quod ea eſt;quia quando filia vult nubere requiritur magna impen[illegible]a ſi v[illegible]lt venire maritum ipſi mulieri conuenientem, [illegible]us quã do igreditur monaſterium;quia pro valde minori impenſa poterit ingredi monaſterium. & ideo nimirum ſi pater longe plus reliquit filiæ ſi vult nubere q[illegible]am ſi ingrædiatur ipſum monaſterium. ita Iaſ in authen. ſi qua mulier,col.3.verſi.ſed aduerte.C. de ſacroſanc. eccle.Idem Bald.in l.Deo nobis. col.2. in princ.C.de epi.& cler. vbi ait quod ita ſeruat conſuetudo. Paul. de Caſtr.in l.Titio centum.§.1.in fi.ff.de cond. & demonſtra. vbi tradit,quod ita uidemus ſeru[illegible]ri per totum mundum. Iterum in d.l.Deo nobis,colum.2. vbi ait , quod ita communiter ſeruatur. & alias ita dixit Imol.in l.Lucius,la i[illegible].col.fin.ff.de hæred.inſtit.vbi ſequendo Bald.in d.authen.niſi rogati,ſubdit,quod iſta opinio videtur ſibi magis æqua vt deſeruiat volunta-
14 ti teſtantis. & etiam † quia quando ſit matrimonium carnale maior dos requiritur , quam quando ingreditur monaſterium propter , maximas expenſas , quæ fiunt in nuptijs carnalibus , vt docet experientia. Fulgo.in d.lege Deo nobis. vbi dicit quod vidit ita de facto ſeruari , & latius in conſilio.[illegible]3. colum.2. vbi determinat quod iſti ſunt mores totius Italiæ, qui ſeruantur per omnes diligentisſimos atque pru-

dentiſ-

dentiſsimos patresfamilias vt filiabus monaſterium
aliquod ingredientibus longe minorem quantitatem
ex ſua ſubſtantia tribuant,quàm nubentibus in ſecu-
lo,ex apertiſsima ratione, quia monaſterium ingre-
dientibus, & paupertatem profitentibus ſecundum
laudabiles conſuetudines multo minus ſufficiunt q̃
in ſeculo nubentibus ſequitur Iaſ.in conſi.44.colu.5.
vol.3.vbi tradit q; ſtante dicta conſuetudine, & com
muni obſeruãtia totius mundi,& naturali æquitate,
15 iſta pars debet ſeruari,† quia minime mutanda ſunt,
quæ certam legem,& cõſuetudinem habuerunt.l. mi
16 nime.ff. de legib præſertim, † cum ſufficiat allegare
naturalem æquitatem.l.ſcire oportet.§.ſufficit,& ibi
Bal.ff.de excuſa.tuto. Ancha.in rep. regulæ nemo pó
teſt,de reg.iur.in 6.vbi inquit ita communiter obſer-
uari.Io.Dilec.in trac.de arte teſtan.in tit.de lega.cau
tela 64.Iacob a Beluiſ.in §.ſed hæc præſenti,in auth.
de ſanctiſ.epiſ.Sali.& Corn.in dicta authen. niſi roga
ti.Dec.in dicto c in præſentia, colu. tertia conſ. 259.
colum.ſecunda.Crot.in l.nemo poteſt.num.71.de le-
ga.primo.Didac.in tract.variar.reſolutio.capit.deci-
monono,lib.primo.Paul. de Caſtro in dicta authent.
niſi rogati.colum ſecunda verſic.& ideo ſi pater, vbi
inquit,q; ita * communiter tenetur,& quod diſputã-
do ita fuit determinatum,vt refert Bal.in d.l.Deo no
bis. & quod ita conſuluit Bononiæ in l. Titiæ ſi non
nupſerit.ff.de cond.& demon.Raphael Comen.in l.ſi
ita quis.§.is cui de lega. 2. vbi aſſerit hanc eſſe com-
munem.& Dec.in conſ.419.col. ij. vbi ſequitur hanc
opinionem tanq̃ magis receptã a doctoribus. & pro
hac opinione facit quod not.Bal.in dicta authen.niſi
rogati,colum.ſecunda,verſic. quæro nunquid mona-
ſterium,vbi dicit, q; exequutores deputati ad virgi-
nes maritandas non debent dare illã dotem, & quã-
titatem,quæ eſt ſolita dari virginibus intrantibus in
monaſterium,& ſic vult,quòd maior dos debeat dari
maritandis quam ingredientibus monaſterium. Nec
obſt.ſi dicatur, q; dicta conditio tanq̃ retrahẽs filiam
a uita contemplatiua debet haberi pro non ſcripta,
per tex.in §.ſed hoc præſenti, in authent. de ſanctiſs.
Epiſc.& per Bart. in l.2.ff.de his qui pœnæ nomine.
quia reſpondetur, non eſſe veriſimile q; perſona quæ
nutu ſpiritusſancti Deo ſe vult coniungere,eligendo
vitam contemplatiuam retrahi ſe debeat ab illa ſub
òccaſione, q; non debeat conſequi niſi mille ex octo
millibus relictis in caſu quo velit ſe nubere.

¶ Sed præmiſsis non obſtantibus, quæ vere non
obſtant in caſu noſtro,contrariam ſententiam vti ful
citam melioribus rationibus,& auctoritatibus,ſequẽ
dam eſſe arbitror,q; dicta filia, quæ ingreditur mona
ſterium conſequi debeat dicta octo millia vigore di-
cti relicti,& non mille, quia illa conditio ſi ingredia-
tur monaſterium habetur pro non ſcripta. ita in ter-
minis voluerunt Thomas de Thomaginis in q. incip.
Paterfamilias centum. quem refert & ſequitur Ioã.
Andreæ in addi.ad Spec.in titu.de ſtatu monacho.ſu
per rubrica circa medium.Richard.de Malumbr.quẽ
refert, & ſequitur Alber.de Roſa. in d.l Deo nobis,
col.2.& 3.tradens hanc quæſtionem publice diſputaſ
ſe in ſtudio Patauino,quia teſtator ſic filiæ ſuæ relin-
quendo videtur filiæ electionem dediſſe vtrum octo
millia,vel mille petere vellet, cum & in eius arbitrio
ſit nubere,vel religionem intrare.argumento.l.ſi quis
Sempronium.ff.de hęred.inſti.& licet conditiones de
nubendo, vel religionem intrando remitantur a iu-
re,tamen non tollitur optio tacita conſequendi octo
millia,vel mille,quia remiſſa conditione non tollitur
conditionatum.l.quæ ſub conditione. §. quotiens de
condit. inſtitutio. & maxime cum hoc caſu remiſsio
conditionum facta fuerit in fauorẽ filiæ.Vnde in eius
læſionem non debet torquere.l quod fauore. ff. de
legibus. Quòd autem omnis conditio, & grauamen
filiæ remiſſa intelligantur,probatur,quia dictum de-
lictum ſuccedit loco debiti bonorum ſubſidii.l. quo-
17 niam in prioribus.C.de inoffi.teſta. Et † quia in vlti-
mis voluntatibus alternatiuis in dubio eſt electio le-
gatarii.l.Lucio.ff.de lega. 2. Item ſic probatur, ſicuti
conditio ſi non nupſerit,quæ eſt turpis,ſaltem hodie
in virgine.authen.cui relictum,in fin.C. de indi. vid.
tol.remittitur,& debetur relictum, ita & iſta condi-
tio ſi nupſerit adiecta mulieri volenti ingredi reli-
gionem remittitur,& relictum debetur, vt ſic intel i-
gitur.§.ſed hæc de præſenti, in auth. de ſanctiſ. epiſc.
Et ſicut ſi mulieri relicta eſſent ducentum ſi non nu-
pſerit,& centum tantum ſi nupſerit, conſequi poteſt
etiã ſi nubat ex vi primi relicti, cuius conditio tan-
quam turpis,& reipublicæ contraria,remittitur, non
autem utrunque ſcilicet ducenta,& centum .l. Titiæ
ſi nupſerit.ff.de condi.& demon. ſic in caſu noſtro ex
vi primi relicti, cuius conditio tanquam diuinæ reli-
gionis contraria remittitur,octo millia peti poterũt.
Et ideo concludit q; parentes fruſtra minus relin-
quunt filiabus in caſum religionis quam nuptiarum,
quia quolibet caſu quod plus eſt,& ſtatim nulla mo-
ra,vel conditione expectata, conſequi poſſunt, cum
ſuccedat loco bonorum ſubſidii, ut prædictum eſt.
Rurſus in ſecunda par.ſtatutorum quęſtio.104.in pri
mo dubio.Abb.in c.in præſentia,& ibi Bal.col.4.ver-
ſicu. ſed quid ſi teſtator dixit, de probat. & ibi Butr.
col.9.verſi.ex hoc patet.Aret.col.16. verſic.& primo
pondero.& Feli.col.17.ver.ex iſtis remanet,de prob.
Abb.in eccleſia ſanctæ Mariæ, col.31.de conſt. Bart.
in l.2.de his qui pœnæ nom.& ibi Alex.in addi. vbi
inquit ita iudicatum fuiſſe Bononiæ,& quod pro i-
ſta parte conſuluit Ioan.de Ana.& alij Docto.Rom.
in l.ſtipulatio hoc modo concepta, colũ.7. de verbo.
oblig.matheſ.in ſing.53. Calca.in conſil.59.col.pen.
& fi.Aret.in.§.fi.col.fi. de leg.Boer. in deciſ.3.nu.14.
Marſ.in ſing.215.Camp. in tract. dot.q.30. Emanuel
Coſta in coment.ſuis in rep.l.cum tale.§.ſi arbitratu.
ff.de cond.& demonſt.Soci.in l.2.col.2.ff. de cond.&
dem. vbi optime loquitur, & hanc partem vti com-
munem amplectitur. Dec.ſibi cõtrarios in conſi.674.
vbi inquit ab ea in iudicando non eſſe recedendum.
Marſ.in rubrica de fideiuſſo.nu.127. & in rubrica.C.
de proba.nu.45.Pariſ.in conſ.65. col.4.vol.2. vbi in-
quit hanc partem veriorem, & communem, pro
qua adducit communem ſententiam doctorum in l.
fin.C.de pact.vbi volunt non valere ſtatutum, quod
ingrediens monaſterium non ſuccedat. Rurſus in d.
cap.in præſentia.nu.144.vbi etiam Bero. nume.494.
Marſ.in rub.de fideiuſſo.nume.127.& in rubric.C.de
proba.num.45. Thom. Ferra.in cautela.9. vbi ſimili-
ter dixit ab hac opinione communi non eſſe rece-
dendum in iudicando, & conſulendo. vt ſimiliter
dixit Gabr.Saray. in annotatione ad notab.52. Mat-
thæſ.Soc.Iun.in conſi.160.num.69.vol.2. Hãc etiam
communem dixerunt, quamuis demum teneant cõ-
trarium Didac.& Crot.in locis ex aduerſo citatis,
& iſtam partem tamquam magis * receptam ſequi-
tur Soci.in conſil.269.colum. prima inquiens ab ea
in iudicãdo, & conſulendo non eſſe recedendum,ſe-
cundum quam ſæpe conſuluit. rurſus in conſil. 241.
col.4.verſ.nec obſtat ſi dicatur.Iaſo.in dicta authent.

ſi qua

ſi qua mulier col.3.in fi.ver.tertio.moueor, quia hæc pars firmata eſt pluribus & melioribus auctoritatibus præſtantibus pondere,numero & menſura, ergo in iudicando amplectenda.

18 ¶ Secundo pro hac concluſione facit,nam † valet argumentum de matrimonio carnali ad ſpirituale c. fi.de tranſla.Epi.Doc.in c.illud de pſum.Marſ.in ſing. 215.& Pariſ.in cõſ.37.n.10.vol.4. Bar.in l.ſi quis ita. §.is cui in fi.de leg.2.facit tex.in l.ſi vxorẽ.C. de cõd. inſer.iunctis no.in l.ſi ex cauſa.§.1.ff.de mino.vbi pro
19 batur† ꝙ per matrimoniũ ſpũale filius liberatur a patriæ poteſtate,a qua non liberatur contrahendo matrimonium carnale.faciunt ſcripta per Soci.in c. qualiter & quando,il ij.qõ.vlt.art.pen. de accuſa. vbi di-
20 xit,† ꝙ ſtatutum diſponens aliquid contra cognoſcentem mulierem nuptam, habebit etiã locum in cognoſcente moniale, quæ dicitur matrimonium contrahere cum eccleſia,ſeu cũ Chriſto.ca.hi qui.27.q.1.& ita dicit conſuluiſſe D.Dionyſ.de Peruſ.in conſ.incip.Et ſi doctrina.citat Crot.in l.filiusf.§.diui.nu. 62.de leg. 1.Et aduertendum eſt ꝙ iſti patres loquuntur in materia pęnali,in qua ſtricta debet fieri interpretatio. c. odia,de reg.iur.in 6.ergo multo magis in materia fauorabili,vt eſt noſtra,cum odia ſint reſtringẽda,& fauores ampliandi.l.cum quidam.ff.de liber.& poſthu. ſed conditio, quæ eſt impeditiua matrimonij carnalis ſaltem per indirectum reiicitur ad effectum,vt pure conſequatur omne id,quod fuit relictum, non obſtante voluntate teſtatoris,ergo eodem modo id dici debet de conditione,quę eſt impeditiua vitæ contemplatiuæ,ita Pariſ.in d.c.in præſẽtia, nu.137. & 143. vbi ſicut in matrimonio carnali non attenditur volũtas teſtatoris,d.l.quotiens,de cond.& dem.pariter & a fortiori in matrimonio ſpirituali,vt per Aret. & Felin.ibi.& reſpõdet Decio qui dixit ibi diuerſam rationem eſſe in matrimonio carnali propter viduitatem, dicens ꝙ eccleſia non conſiderat ꝙ illa contrahat matrimonium,ſed tantum caſtitatem, præferendo eam matrimonio carnali,d.§.ſed hoc præſenti.nam eſto ꝙ matrimonium carnale ſit bonum, tamẽ ſpirituale eſt melius,quo fit vt dato concurſu præferatur ſpirituale tanquam maius & fauorabilius, etiam ad inducendum viduitatem,vt in ſimili dicit tex.in l. Titio fundus,vbi Bar.de cond.& dem.per dictum §.ſed & hoc præſenti.& eo maxime, quia in caſu præſenti ſolũ debet attẽdi fauor religionis,& nõ voluntas teſtatoris.

¶ Non obſtant quæ ex aduerſo adducta fuerunt, videlicet ꝙ in conditionibus primo attendatur voluntas teſtatoris,quia reſpondetur, ꝙ illud procedit in conditionibus licitis,& non in illicitis, quia in eis non ſeruatur voluntas teſtatoris ſed reiiciuntur. Ita Soci.in d.l.in conditionibus, in princ. vbi inquit, ꝙ ex illo textu cum gloſſ. habemus, quòd turpis conditio reiicitur contra voluntatem teſtatoris. Sed in caſu de quo agitur, dicta conditio eſt contra libertatem religionis,& contra ſalutem animæ, & pro qua quis remouetur a diuino obſequio, ergo turpis & nõ ſeruanda,vt per docto.in locis ſupra citatis, & vt inferius etiam dicetur.

¶ Secundo non obſtat,ꝙ in re ſua quilibet eſt moderator & arbiter,quia reſpondetur, præmiſſam concluſionem procedere vbi etiam in diſponente adeſ-
21 ſet poteſtas,†quæ quidem volũtas,& poteſtas,in quocunque actu requiritur.l.cum te.C. de dona. propter
22 nuptias capitulo cum ſuper de offic. deleg. † Et ideo videmus quòd ſi pater expreſſe prohibeat filio legitimam,quamuis vtatur magnis verbis prohibitiuis,tanto magis filio legitima debetur contra patris voluntatem,quia omne onus,conditio,ſeu dilatio pro non ſcripta habetur.l.quoniam in prioribus.C.de inoffic. teſta.Vlterius dicitur,ꝙ etiam videmus in multis caſibus,ꝙ dicta voluntas expreſſa teſtatoris non obſer-
23 uatur ex defectu poteſtatis, vt patet, † quia ſi pater prohibet expreſſe filio primi gradus detractionẽ Trebellianicæ,illa non valet,& tamen conſtat de expreſ-
* ſa voluntate teſtatoris, vt eſt* communis opinio ſcribentium, de qua abunde loquutus ſum in conſil.12. nu. 6. Sed in caſu præſenti negari nonpoteſt quin ſit defectus poteſtatis, etſi non voluntatis cum teſtator non potuerit aliquid diſponere, quod tendat contra cultum diuinum, & uitam contemplatiuam, ut per Bero.in c.in præſentia nu.489.& 495.& Pariſ.ibi nu. 36.cum ſequenti,ergo &c.

¶ Non obſtat & tertium,quia reſpondetur, quod contrarium tenent Bal.in d.c.in præſentia, colu.4.in princ.verſic.ſed quid ſi teſtator.vbi vult ꝙ ſi teſtator
24 dixit,†inſtituo filium meum donec permanſerit in ſeculo,& ſi contigerit, ꝙ ingredietur monaſterium grauo ipſum quòd reſtituat hæreditatem Seio,fideicommiſſum non valet,quia eſt contra libertatem religionis,contra ſalutem animæ,& quia turpis videtur cõditio, per quam quis remouetur a diuino obſequio. ecce quòd conſtabat ibi expreſſe de voluntate teſtatoris,& tamen non habet locum eius diſpoſitio ex defectu poteſtatis.

¶ Hanc quoq; partem tenent ibi Abb.Butr.Aret. Feli.Pariſ.& Bero.vbi iſti duo vltimi patres atteſtantur hanc eſſe communem opinionem. Idem voluit Dec.ſibi contrarius in conſil.674. vbi concludit, ꝙ ſi pater in teſtamẽto reliquit filio victum, & veſtitum, & domus habitationem, ſi profiteretur religionem in qua eſt, & caſu quo nollet eſſe religioſus ꝙ inſtituebat eum hæredem vniuerſalem cum aliis ſuis hęredibus, ꝙ nihilominus dictus filius erit hæres cum aliis,non obſtante ꝙ profeſsionem fecerit in religione,& illud conſequetur & habebit quod non intrando religionem habere debebat,quia ſecundum doct. communiter attenta huiuſmodi diſpoſitione teſtatoris ſequeretur ꝙ deterioris eſſet conditionis filius ſi religionem ingrederetur,& ſic a religione retrahere-
25 tur,quod abſurdũ reputatur. Item & ſi reiicitur † cõ côditio propter quam quis retrahitur a matrimonio carnali.d.l.quotiens,a fortiori debet reiici quando a vita contemplatiua religionis retrahitur, vt per Feli. & Aret.in d.c.in præſentia. Accedit quoq; quod decidit Pariſ.in conſ.65.in ſecundo dubiò vol.2. vbi vult ꝙ ſi teſtator poſt inſtitutionem hęredum voluit,& diſpoſuit, ꝙ ſi qua ex filiabus ſuis hæredibus inſtitutis ingrederetur religionem,efficeretur monialis, & profiteretur religionem,ꝙ talis ingrediens non deberet habere de bonis ſuis niſi libras mille,ſed modia duodecim terræ,prohibens ꝙ non poſſit vlterius petere, ꝙ talis conditio appoſita in locũ pœnæ ingredientis monaſteriũ habetur pro non appoſita,& reiici debet, taliter ꝙ ea non obſtante ſecundum veriorem,& cõmunem opinionem ingreſſa religionem debet habere integrã portionem hæreditatis,in qua fuerat inſtituta.& quamuis expreſſa voluntas teſtantis ſit in cõtrarium,ꝙ excludatur monaſterium,tamen ꝙ illa attendi nõ debet,ex quo defectus eſt in potentia, & nõ in voluntate,non enim quæritur an teſtator voluerit, ſed an potuerit,& dicitur ꝙ non,quia nõ habet facultatẽ diſponendi aduerſus monaſteriũ, vt illius ingreſſum in quo conſideratur bonum publicum,& animę.

Vltimo

¶ Vltimo non obſtat non eſſe veriſimile,ꝙ ingrediens monaſterium retrahatur ab ingreſſu prætextu perditionis ſcutorum octo milium relictorum in caſu nuptiarum,quia reſpondetur, ꝙ ſi vera eſſet iſta ratio,deſtrueretur magis recepta doctorum ſententia,
26 quæ habet,† quòd ſtatutum diſponens, ꝙ ingrediens monaſterium non ſuccedat,non valet, quia ſi repelleretur a ſucceſsione de facili poſſet ab ingreſſu religionis diſtrahi,& ſic eſſet impedimentum vitæ contēplatiuæ,vt dicunt. Scribentes communiter in l. fi. C. de pac.Ripa in l.ex facto in §.ſi quis rogatus. il j.col. 4.ad trebel.Soci.in conſi.241.col.2.verſi. ſecunda eſt opinio,quoniam ſi verum eſſet,ꝙ zelo religionis non retraheretur ab ea propter quæcunq; cōmoda, vtiq; dicendum eſſet, ꝙ valere deberet dictum ſtatutū tanquam non impeditiuum vitæ contemplatiuæ, & tamē videmus totum oppoſitum ꝙ dicta ratio eſt illa, quæ impedit ne dictum ſtatutum valeat. Pariter di-
27 cendum eſt,†ꝙ ſtatutum excludens perſonas eccleſiaſticas a beneficiis omnium ſtatutorum deberet ualere ſi uerum eſſet obiectum, & tamen hoc eſt falſum, vt per Soci.in d conſ.241.col.5.in prin. verſ.ſed poſito. quia dictum ſtatutum præbet impedimētum vitæ contemplatiuæ,quoniam laici videntes ſe excludi in totum a tot beneficiis ſtatutorum ingrediendo religionem,reuocarentur a dicto voto religionis. Et vlti-
28 mo†ꝙ ſtatutum diſponēs,ꝙ vir lucretur certam partem dotis vxore ingrediente religionem,deberet valere ſi militaret dictum obiectum, quod tamē ab omni iure eſt alienum,vt per Ancha. in conſ.268. quem ſequitur Soc.in allegato conſ.241.col.6.circa fin. vbi inquit,dictum ſtatutum non valere ne retrahatur ab ingreſſu monaſterii.Vlterius reſpondet Fel.in d.ca.in præſentia, ꝙ talis conſideratio non debet attendi cū ſatis ſit ita fuiſſe diſpoſitum, & negari nō poteſt quin deferendo maiorem dotē ſecum alacriori animo nō ingrediatur,& non deferendo dictam dotē octo millia ſcutorum aliqualiter intimidetur & refrenetur libertas ingrediendi,iuxtam doctrinam Io. Andreæ in c.ſtatutum,il j.de hæret.in 6.& Feli.ſequitur Pariſ.in d.c.in præſentia.nu.135. vbi etiam pro hac opinione adducit,quæ ſcribūtur per modernos in c.præterea, de offi.deleg.& in l.2.ff.de iuriſ.omn.iudi.vbi dicunt,
29 † ꝙ conceſſo vno videntur conceſſa omnia per quæ facilius ad illud poteſt perueniri,vt experientia,quæ eſt optima rerum magiſtra, ca. quamuis de elec.in 6. nos docet, nam ingredientes cum bonis de facili recipiuntur,honorantur,& reuerentur,quorum contrarium videmus,qui parum,vel nihil afferunt.

¶ Vltimo non obſtat quòd multi doctores de quibus ſupra tenuerunt contrarium, quia reſpondetur contra eorum ſententiam eſſe magis communē ſcholam ſcribentium, & conſulentium,a qua (vt dictum fuit) nullatenus in iudicando, & in conſulendo eſt recedendum.

¶ Vlterius dicitur, quòd quam plurimi ex dictis doctoribus ſe fundant in conſuetudine, & communi obſeruantia, vnde eorum dicta poſſunt procedere in locis in quibus viget huiuſmodi conſuetudo vel cō-
30 munis obſeruantia,ſecus in aliis locis, † quia cum ſit contra ius commune ſtricte debet intelligi,& trahēda non eſt extra terminos ſuos,l.1. §. Iulianus. ff. de itin.actuq; priua.Dec.in conſ.483.col.pen. Verū eſt,
31 † quòd teſtatori cautela dari poteſt,ſi vult minus relinquere filiæ ſi monaſteriū ingrediatur quam ſi mundo nupſerit, vt concipiat diſpoſitionem hoc modo. Relinquo filiæ meæ centum,& qui ducet eam in vxorem relinquo mille,quia hoc modo licet monaſteriū ingrediatur tamen non poterit petere illa mille,quia non ſunt legata mulieri,ſed ei qui ducet eam in vxorem,ita ſingulariter Bar.in d.l.ij. ff. de his qui pœnæ nom.conſuluit tamen,vt addatur vnum,ſcilicet vt illud quod relinquitur marito ſit pretium dotis alias ipſe ſibi haberet.& cum Bar.conueniunt Soci.in d.l. ij.Feli.in c.in præſentia,col.19. verſi. & tenendo primam partem de proba.Iaſ.in d.authen.ſi qua mulier. col.3.in prin.Gabr.Saray.in d.adnot.ad notabile 52. Mathæſ.Io.Dilec.in trac.de arte teſtan.in tit.de lega. cautela 64.vbi inquit, ꝙ cautela ipſa adiuuatur naturali æquitate, quia minus ſufficit profitētibus religionem q̃ in ſeculo manētibus.& ſatis eſt inniti æquitati naturali.l.ſcire oportet.§.ſufficit,de excuſa. tuto.

SVMMARIVM

1 *Aduocationis officium laudabile eſt atque vite hominum neceſſarium.*
2 *Aduocati neceſſarii ſunt ad ſalutem patriæ, & ſingulorum, ſicut milites armate militie, imo magis quàm ipſi.*
3 *Aduocati, & iudices recti vtentes legibus prout debent optimam vitam faciunt.*
4 *Aduocationis officium eſt apud Deum meritorium.*
5 *Aduocati officium exercuit Chriſtus in hoc mundo, et continue illud exercet in cælo intercedendo pro nobis apud patrem.*
6 *Aduocati indocti officium aduocationis exercere non poſſunt.*
7 *Aduocatorum appellatione non veniunt indocti.*
8 *Illiteratus licet poſſit poſtulare, tamen non poterit eſſe aduocatus.*
9 *Patroni cauſarum in iudiciis agere non poſſunt niſi per quinquennium ſtuduerint.*
10 *Imperiti in iure poſſunt eſſe aduocati ſi conſuetudine in iure ſcripto, vel non ſcripto ſunt inſtructi, in matricula tamen poni non debent.*
11 *Fatuus eſt imperitus litterarum, qui accedit ad patrōcinandum in cauſis.*
12 *Culpa eſt ſe immiſcere rei ad ſe non pertinenti.*
13 *Aduocatum imperitum vbi videris, conferas ſecum de apicibus iuris, qui reſponſionis penuria cogetur declinare certamen.*
14 *Aduocationis officium debile, eſt multum difficile, & periculoſum.*
15 *Aduocatorum nequitie nutriuntur pelago cōmentariorum, vt dum quiſque ſcribentium nouare ex ingenio pergit anſam ſepenumero iuris premendi aduocatis præſtat, qui fora venenant, iudices ludificantur, quietem turbant, rempublicam, collegia, ſtatum, ordinem, inſtituta euertere contendunt, & diis exoſi ſunt, ac hominibus.*
16 *Aduocati quibus cauſarum deciſiones committuntur in quibus non ſunt aduocati deuiant a iuſtitia contra ipſam ſcienter conſulendo, vel pronunciando, timore, amore, pretio vel precibus, quod eſt ceteris horribilius.*
17 *Exhortatio quæ fit aduocatis.*
18 *Aduocati pauperum cauſas gratis agere debent ſi*

In.ne

19 *Iuſtus enim nouit cauſas pauperum, impius autem ip*
ſam ignorat.
20 *Aduocatus paciſcens cum clientulo ſuo de quota litis*
ſiue de certa quantitate, priuari debet officio aduo
cationis.
21 *Inciditq; in pœnam falſi.*
22 *Et concuſſionis.*
23 *Aduocatus reuelans parti aduerſæ iura clientis ſui pu*
nitur pœna falſi.
24 *Damnanduſque eſt in metallum, vel deportandus in*
inſulam.
25 *Aduocatus nimis verboſus de iure communi remoue*
ri poteſt ab officio aduocationis.
26 *Iudex poteſt imponere finem dictis aduocatorũ quan*
do ſibi videtur.
27 *Doctor debet concluſiue loqui & pauca, ſed vtilia ef-*
fundere.
28 *Allegatio bona (vt experientia docet) ſæpe inficitur,*
& obnubilatur ob nimiam allegationem, ſiniſtraq;
oritur ſuſpicio contra allegantem.

CONSILIVM XXXVI.

ILLVSTR. Domine, quoniam præ-
ſens conſultatio in paucis conſiſtere
videtur, ideo in ea non ſeruabo or-
dinem meum in arguendo ad vtran-
que partem, ſed ſuccincte procedam
ad reſponſionem quæſitorum, quæ ſa
tis clara eſſe videntur. Dico igitur nemini dubium eſ
1 ſe, † ꝙ laudabile vitæq; hominum neceſſarium eſt ad-
uocationis officium, vt inquit legiſlator in l. laudabi-
le. C. de aduo. diuer. Iud. hi enim dirimunt ambigua
facta cauſarum, ſuæq; defenſionis iuribus in reb. ſæpe
publicis ac priuatis lapſa erigunt, fatigata reparant,
non minus prouident humano generi quam ſi prœliis
ac vulneribus patriam parenteſq; ſeruarent, glorio-
ſæq; voce laborantium ſpem, vitam & poſteros defen
dunt. l. aduocati. C. de aduoc. diuer. iud. & ibi Bal. vbi
2 dicit, † ꝙ ſunt ita neceſſarii ad ſalutẽ patriæ & ſingu-
lorum, ſicut milites armatæ militiæ, imo plus inquit
ibi Bar. ꝙ magis ſunt neceſſarij rei publicæ quam mi
lites. gl. in ca. cum ex eo, in verbo indigere, de elec. in
3 6. Vnde dixit Hoſt. in prin. ſuæ ſummæ col. 4. † ꝙ recti
iudices & aduocati vtentes legib. prout debent, opti-
mam vitam faciunt. quod etiã exclamat Albe. de Ro
ſa. in l. 1. C. de ſuffrag. in l. per diuerſas. C. mandati in
l. ſ. circa fin. & ibi Iaſo. colum. quinta verſic. in text.
ibi, cuius merito, de iuſt. & iure Cacialup. in tract. de
tranſac. q. ſecunda. in princ. vbi etiam ait poſt alios
4 † quòd aduocationis officium eſt meritorium apud
5 Deum, nam † & multotiens iſtud officium exercuit
Chriſtus in hoc mundo. fuit enim aduocatus Mariæ
Magdalenę in tribus cauſis, & continue illud exercet
in cœlo, intercedendo pro nobis apud patrem. Vnde
Apoſtol. ad Hebręos. c. diſcipulos, de conſecra. diſtin.
5. introiuit Chriſtus in cœlũ vt appareat vultui Dei
pro nobis. Ad hoc etiam facit quod dicit Beda ſuper
illud Marci quod legitur primo ſabbato Quadrageſi
mæ, cum ſero factum eſſet, vbi dicit, filius ut formam
hominis impleret obſecraturum patrẽ putat eſſe pro
nobis, quia aduocatus ipſe eſt. Aduocatũ enim dicit
Apoſtolus apud patrem habemus Chriſtum. de qui-
bus omnib. habemus per Alber. in d. l. 1. colu. 3. C. de
6 ſuffrag. Quod ſane intelligendum venit † ſi aduocati
ipſi fuerint litterati, & non indocti, quia hoc vltimo
caſu officium prædictum exercere non poſſunt. l. 1. §.
poſtulare, vbi Bar. poſt gl. ff. de poſtul. nã cum exami
nari debeant a doctoribus. l. neminem C. de aduoca.
diuer. iud. apparet, ꝙ literati eſſe debent, & ideo vide
7 mus † ꝙ aduocatorum appellatione non veniunt in-
8 docti. gl. in l. 2. C. de poſtul. & ibi Bar. vbi ait, † ꝙ licet
illiteratus poſsit poſtulare, tamen nõ poterit eſſe ad-
uocatus. Io. Monach. in tract. de defen. iur. in c. contra
aduocatos, nu. 3. vbi nullus debet eſſe aduocatus niſi
peritiam habeat literalẽ. l. nemini iubemus. C. de po-
9 ſtul. Hinc dicitur quod ſtatutũ eſt, † ꝙ ante quinquen
nium nemini prorſus liceat patroni cauſarum in iu-
diciis agere. l. petitiones, & ibi Bar. C. de aduoca. di-
uer. iud. Idem dicit Guli. de Rouil. in trac. de iuſt. vel
iniuſt. in titulo de aduoca. col. 2. verſ. quæro. vbi tra-
10 dit, † ꝙ imperiti in iure bene poſſunt eſſe aduocati ſi
conſuetudine in iure ſcripto, vel non ſcripto ſunt in-
ſtructi, per gl. in l. nec cæterorum, de poſtul. quod in-
quit communiter, & ſatis leuiter in partibus ſuis ſer-
uari, ſed ꝙ in matricula poni non debent. Io. Oldend.
in tract. de vſucap. in titulo de dilatio. Iud. & cõtrac.
nu. 14. vbi ait, ꝙ ad diſciplinam iuris ciuilis quinquẽ
nium diffinit Iuſtinia. in præfatio. Pandec. §. & quod
iam primis. Nec de cætero inquit quenquam anteq̃
per ſtatuta tempora legum eruditioni noſcatur inhæ
ſiſſe ſupradicto conſortio ſotiari. Sed vtinam hoc ſe-
culo noſtri magiſtratus vellent hac conſtitutionem
mordicus obſeruari ab omnibus cauſidicis. Spe. in ti-
tu. de aduoca. in prin. col. 3. ver. item ꝙ non habet. vbi
dicit ꝙ excipitur contra aduocatum, ꝙ nõ habet pe-
11 ritiam literarum. Et ideo † ꝙ fatuus eſt imperitus lite
12 rarum, qui accedit ad patrocinãdum in cauſis, † quia
culpa eſt ſe immiſcere rei ad ſe non pertinenti l. cul-
pa. ff. de reg. iur. vnde ſe nõ debet intromittere de eo
officio, quod aliis ſentit periculoſum eſſe, vel damno
ſum. l. idem iuris eſt. ff. ad leg. aquil. Vnde conſuluit,
13 † ꝙ vbi uideris aduocatum imperitum confer eas ſecũ
de apicibus iuris, & ſic reſponſionis penuria cogetur
declinare certamen. c. in mãdatis. in fi. 43. diſtin. imò
imperitus Matheſeos aduerſus Mathematicos diſpu
tans riſui patebit ignorans eorum dogmata. c. qui de
menſa. 37. diſtinctione. ſed & ſi penitus illiteratus ſit,
conſulo ꝙ iudici ſemper literaliter loquaris, vt ſic il-
14 le te non intelligens confuſus recedat. Verum, † quia
officium præmiſſum exercere, multum eſt difficile, ſe
cundum Alb. in d. l. 1. col. pen. in prin. & periculoſum.
15 Bal. in l. fi. per illum tex. ff. de inoffi. teſta. † quia nequi
tiæ ipſorum (loquor equidem de malis, & non de bo
nis) nutriuntur pelago commentariorum, vt dũ quiſ-
que ſcribentium nouare ex ingenio pergit anſam ſæ-
penumero iuris præſumendi aduocatis præſtat, qui
fora venenant, iudices ludificantur, quietem turbant,
rem publicam, collegia, ſtatum, ordinẽ, inſtituta euer
tere contendunt, diis exoſi, & hominibus, ut tradit
16 Zaſ. in l. 2. nu. 45. ff. de orig. iur. † & qui cum cauſarum
deciſiones ipſis ſæpenumero committãtur, in quibus
non ſunt aduocati, deuiant a iuſtitia contra ipſam
ſcienter conſulendo, vel pronunciando, timore, amo-
re, pretio uel precib. quod eſt cæteris horribilius, ut
per Alber. in d. l. 1. col. pen. verſi. vltimũ periculoſum.
17 † Suadeo igitur eos ſequendo ſententiam dicti Alb.
ibi, vt quantum patitur humana fragilitas, eorum of-
ficia iuſte & meritorie ſtudeant exercere, & ꝙ inter
alia reipublicæ fideliter conſulant, & intendãt bono
communi, ſtatus enim & regimina ciuitatũ, ſicut ex-
perientia docet, multum dependet ab eis, ut proba-

tur in prooemio inſtit.in fin. Ipſis quoque ſuadeo, vt
cauilationibus, & protractionibus iniuſtis non vtan-
tur i cauſis,nec inſtruāt partes, vel teſtes ſalſa loqui,
vel vera ſupprimere, vtantur quæ miſeri iudices, &
aduocati modernis temporibus proh dolor, modico
interdum ſalario,vel lucello facere non verentur, &
ex his ditari credentes,ad extremam tandem egeſta-
18 tem corporis & animæ deducuntur. † cauſas etiam
pauperum agāt gratis,& miſerabilium perſonarum,
19 † nouit enim iuſtus cauſam pauperum,impius autem
ipſam ignorat.Plantentur itaque ædificentur, & ro-
borentur hæc in mentibus aduocatorum,ca.aduoca-
uit,in fi.24.q.1.vt per hæc ipſorum honorata & dita-
ta ſint corpora,vt extra de præbendis.ca. in multa,in
fin. ipſorumque corpora membra reddantur iuſtitiæ
ſeruitura.c.omnes.47. diſti. & ſic eruditæ ſint animæ,
& adeo dictæ,inductæq; iuſtitia vt æternam beatitudi
nem mereamur,c.illa anima,de pœnit.diſtin.2.vt per
Albér.in prooemio C. in fin.quod nobis præſtare di-
gnetur,qui eſt benedictus in ſecula ſeculorum Amē.
Hæc quidem in præſenti conſultatione præmittere
volui,vt boni & optimi aduocati,qui bene uiuunt,iu
ſtiq; ſunt lætentur de ſuis bene geſtis,& ad correctio-
nem eorum qui hucuſq; male uixerunt,vt corrigan-
tur, ne in fine ſeculi tremebundum Iudicium ſubire
habeant,a quo unuſquiſque cauere debet.

¶ Veniendo igitur ad deciſionem quęſitorum,quę
20 in effectu ſunt tria,dico quo ad primum,† quòd ſi ad
uocatus pactus eſt cum Cliente de quota litis, ꝙ pri-
21 uari debet officio aduocationis, † & tenetur pœna
falſi.l.ſumptus,& ibi glo.in verbo datum, vbi etiam
Bar.ff.de pac.Et ratio quare improbatur dictum pa-
ctum de quota litis, eſt, quia inducit aduocatum ad
delictum,nam cognoſcens habituram partem eius ꝙ
conſequetur calumnioſe aduocabit, & ideo inquit
ibi Bart. ꝙ ſiue aduocatus, vel procurator faciat pa-
ctum de quota litis ſiue de certa quantitate, quia ea-
dem eſt ratio,non valet,ſecus vbi promitteretur quā
titas ſimpliciter,vel res,non reſpectu eius, quod in li
tem deducitur,quia valebit pactum.l.j.cum ſeq.C.de
* ſuffrag.& Bar.ibi ſequuntur * communiter doc. & vt
inquit ibi Iaſ.tex.eſt in l.ſi qui,vbi etiam Bar.C.de po
ſtul.vbi tradit ꝙ ita communiter tenetur.Petr.de Vn
zola in practica artis notariatus,in tit de diuiſio. pa-
cto.nu.7.vbi etiam nec de minima parte.Idem voluit
Roma.in l.ſi vero.§.de viro.nu.63.ff.ſol. mat. vbi ait,
ꝙ licet nemo ab officio ſuo remouendus ſit l. ſi remu
nerandi.§.Maurus.ff.mand.tamen iſtud fallit, vt non
extendatur ad aduocatum, qui inique ſuo officio vti
tur,vt quia de quota litis paciſcatur,quia tunc iudex
ſi ei hoc innoteſcit poteſt eum ex officio proprio re-
pellere.Affl.in conſtit.regn.in conſtit. aduocatos.nu.
14.Gul.vbi ſupra col.3.ver.3.cum clientulo.Paris de
Put.in trac.Synd.in tit.de exceſ. aduoca. vbi inquit,
ꝙ tenentur l.Iulia de vi priuata,l.ex ſenatus.ff.eo.tit.
vbi ſecundum glo. tenentur falſi.& l.1. §. 1. ff.de fal.
22 † Et etiam crimine concuſsionis l.2.ff.de concuſ.& in
2.col.ver.excedunt etiam.Et ſic ex iſtis remanet expe
ditum primum quæſitum.

23 ¶ Circa vero ſecundum † quam pœnam patian-
tur aduocati reuelantes parti aduerſæ iura clientis
ſui,dic ꝙ pęna falſi.tex.eſt in l.1.§.is qui.ff.de falſ.vbi
inquit Bar.nota bonum caſum contra notarium, ad-
uocatum, vel procuratorem, qui inſtrumenta unius
partis oſtendit alteri,vt teneatur. pœna falſi. rurſus
in l.ſi quis aliquid.ff.de pœnis,& in l.1.ff.de præuari-
ca.vbi ponit caſum de quodam aduocato Florētino,
qui promiſerat pręſtare patrocinium in quadam cau
ſa,& pro hoc accepit aliquam quantitatem pecunię,
& vidit inſtrumenta omnia partis, demum habuit a-
liam partem, & omnia ſecreta primæ partis reuela-
uit alteri parti, & facto pacto de quota litis cum ſe-
cundo, qui in veritate fouebat iniuſtam cauſam, &
fuit cum eo palam coram iudice,& coram eo petitio
nem dictauit,& produci fecit,& ſentētiam obtinuit,
dubitatum fuit,verum iſte aduocatus commiſerit cri
men falſi,dicebatur,ꝙ non,ſed crimen præuaricatio-
nis.Conſuluit Bar.contrarium, dicens ipſum incidiſ-
ſe in crimen falſi,quia reuelauit ſecreta partis. Idem
tenuit Ang.in tract.maleſ.in verſi. falſario. verſi.515.
etiam cantus.Bologn.in authen.habita.nu.303.C.ne
24 filius pro patre.vbi tradit,† aduocatum oſtendentem
iura mea parti aduerſæ damnandum eſſe in metallū,
* vel deportandum in inſulam, & hanc eſſe * communē
opinionem,ꝙ incidat in falſum, atteſtatur Boſ.in tra
ctat.ſuo crimin.in titu.de præuarica.colum.2. vbi in-
quit,hoc quoq; placere Alcia.in l. præuaricationes.
ff.de verb.ſign. qui tamen addit ꝙ non incurret pœ-
nam falſi, quando omni quæſtioni in iure exiſtente
duntaxat aduocatus ſuſcepiſſet iuſtiorem cauſam, re
ſtituto tamen honorario,quod habuiſſet a parte,quæ
conſideratio ſecundum Boſ. etiā ſi Iuridica dici poſ-
ſet,tamen eſt periculoſa. Spec. in tit. de aduoca.in §.
nunc tractemus,colum.3.verſic.caueat etiam, vbi tra
dit, quòd cauere debet aduocatus ne partem ſuam,
quæ eius fidei ſe ſuppoſuit,vel ſecreta cauſæ ſuæ quo
cunque modo prodat vel reuelet.2.quæſt 3.§. notan-
dum, ſed ſecundum pactum inter eos initum clien-
tulum ſuum defendat.l.quiſquis.§.ante omnia. C. de
poſtul.Paris de Put. in tracta.ſynd. in titu.de exceſs.
aduo.colum.1. verſic. ac etiam conſultus, vbi inquit
hoc locum habere in ciuili & criminali.l.ex ſenatus.
ff.de vi priua.& quod not.in l.1.de præuaric. vbi glo.
in l.ſenatus. ff. de accuſat. quod etiam eſt concuſsio.
l.1.ff.de concuſ.rurſus colum.2.in ver. excedit etiam
aduocatus.

¶ Venio ad tertium quæſitum, in quo breuiter re
25 ſpondetur,† quòd aduocatus nimis verboſus de iure
communi poteſt ab officio remoueri,glo. ſingularis.
in l.ex ea parte.ff.de poſtul.Paris de Puteo in tracta.
26 ſynd.in verbo iudex in tribunali.nu.3.vbi † iudex etiā
poteſt imponere finem dictis Aduocatorum,quando
ſibi videtur.l.proxime.ff.de his quæ in teſta.delen. nā
doctor debet concluſiue loqui,& pauca ſed vtilia ef-
fundere.glo.in ca.cum ſit ars de æta. & qual. cano.in
prooem.decreta.Spec.in titu.de aduo.in princ.col.3.
glo.in ver.maluerit in c.infames.3.q.7.Roma.in ſing.
780 vbi magnifacit glo.in dicta l.ex ea parte.Iaſ.in l.
Gallus in §.quidam recte,col.2.de liber. & poſthu.in
verſi.adde quod inquit notandum contra aduocatos
allegantes,qui dicunt paucisſimis verbis agam,& ta
men multam verboſitatem exercent, ſecundum gl.in
l.antiquitas in fi.C.de vſufr.Rebuffus in l.1. nu. 106.
C.de ſent.quæ pro eo quod intereſt profer.nam boni
eſt aduocati breuiter & ſummatim loqui.Aret.in cō-
ſil.120.& pauca idonea effundere,quam multis inuti
libus hominem prægrauare,& ſæpe experientia com
27 pertum eſt, † ꝙ bona allegatio inficitur & obnubila-
tur ob nimiam allegationem, & ſiniſtra oritur ſuſpi-
tio contra allegantem,vt per Abb.in prooem. decre-
ta.col.2.ver.ſecundo facit, vbi addentes concurrunt
etiam in hac noſtra concluſione. Idem etiam tenuit
Neuiza in ſylua nuptiali nu.18.

nummos.ff.ſi cert. peta. Item ille qui dicit conſtitutũ in articulo mortis mentiri,non debet audiri,quia dicit non veriſimile,& dicens non veriſimile, nõ debet audiri.l.ſi ita quis, ver. quod vtique nemo ſanus probabit.ff.de euic.

¶ Quibus tamen non obſtantibus ſententia contraria eſt de iure verior, ꝙ dictum domini Io. Franciſci non facit aliquod inditium ad torturam.quod primo probatur per indubitatam iuris concluſionem,
9 quæ habet, † ꝙ ad hoc vt dictum vnius faciat inditium ad torturam, requiritur quòd illud ſit inuulnerabile,& quòd teſtis ſit omni exceptione maior. Bal. in conſil.259.colum.1.in fin.volum.1. Alex. in conſil. 124.col.2.vol.6.Marſ.in conſi.65.nu.34. in conſil.29. nu.19.Dec.in conſi.37.nu.8.& Craue.in conſi.9.num. 11.Sed in caſu de quo agitur dictum iſtius eſt vulnerabile,quia non facit ſemiplenam probationem, quæ ad torturam requiritur.Alex.in conſ.89.nume.9.vol. 3.Marſ.in §.diligẽter col.2.quia deponit in cauſa pro
10 pria, † dum aſſerit ſe vulneratum fuiſſe a dicto Bartholomæo,& ſic de offenſa ſibi facta,ergo ei non credendum.l.nullus.ff.de teſtibus.l.omnem. C. eod.titu. Alex.in conſi.99.col.1.vol.1.& Craue. in conſi.99.nu. 4.vbi dicunt, quòd teſti deponenti ſe fuiſſe vulneratum ab aliquo non creditur. Item ex tali aſſertione quamuis iurata facit ſe inimicum capitalem inquiſiti dum de propria offenſa ſibi facta deponit,ergò de-
11 poſitioni ſuæ nulla fides adhibenda venit. † nam inimicus capitalis repellitur a teſtificãdo c. repellantur
12 c.meminimus,de accuſa.† nam ſi inimicus capitalis ille dicitur,qui alium offendit verbis iniurioſis. Bal.in c,veniens,in fin.per illum tex.de iureiur. Marſ.in conſil.3.nume.12.conſi.20.num.28.Gramma.in conſ. 57.
13 nume. 7. † multo magis ille dicitur inimicus, qui dicit ſe ab aliquo vulneratum fuiſſe, quia plus eſt facto aliquẽ offendere quam verbis.authen.habita, in verbo corporalis,vbi docto.C.ne fil.pro patr. nam inimico odioſo non creditur etiam in mortis articulo conſtituto.Bal.in c.1.§.vaſalli,de pac.Conſtan.Boſ.in tracta.crim.in tit.de inditiis,nu.188.quod inquit mirabile Alex.in conſil.14.col.1.in fin.vol.3.Bertr. in conſil. 189.col.pen.vol.1. vbi loquuntur in terminis noſtris. cum ergo depoſitio ipſius domini Franciſci facta reperiatur in cauſa propria, & ab inimico capitali, ſequitur reſoluta concluſio, ꝙ eius dictum nõ facit in-
14 ditium ad torturam,quia† licet unus teſtis deponens de actu immediato videatur facere inditium ad torturam.l.fi.ff.de quęſtio.Boſ.in tit.de indit.nu.5.quanuis multi ſint qui teneant, ꝙ non faciat tale inditium ad torturam niſi concurrentibus aliis,Cy.in l.fi. C.de quæſtio.Alex.in conſi.89.col.2. vol. 3. Marſ.in conſil. 101.nu.38.& in conſi.102.nume. 10.& in pract. crim. §.diligenter.nume.3.quod aliter pro nunc non diſcutio,tamen id procedit in teſte omni exceptione maiori,& cui macula aliqua impingi non poteſt. Alexã.in conſi.11.nu.13.vol.1.Gramma.in conſi.53.nume.6.in voto 3.nu.21.& 34.nu.21.Marſ.in d.conſi.101.nu.39. ſecus in eo,contra quem plura reſiſtunt,vt conſtat ex ſupradictis.Bald.in l.2.C.quo. appel.non recip. Craue.in conſi.9. nu. 11.

15 ¶ Secunda eſt concluſio. † nam illud quod facit in ciuilibus ſemiplenam probationem in criminalibus facit inditium ad torturam.Bart.in fi. ff. de in lit. iuran.Marſ.in l.fi.col.2.ff.de quæſtio. Alexan. in con-
16 ſil.89.colum.2.volum. 3. Sed † huiuſmodi aſſertio nõ facit ſemiplenam probationem, vt dictum fuit, ſed quandam vilem præſumptionem, ſecundũ glo. in l.2.vbi Bal.C. de calum. vbi notat quòd licet aliquis in articulo mortis dicat,quòd quis fecit eum occidi, tale delictum non inducit præſumptionem, quæ ſit ſpecies probationis,ſed quandam ſuſpitionem,quam glo.vocat vilem præſumptionem. Alex.in dicto conſil.14.colum.2.Soci.in conſi.54.nume.13.vol.3.Gramma.in conſi.42.nume.7.vbi poſt.Bal.in dicta l.2. dicit præſumptionem ipſam tunc tãtum effectum habere, ꝙ excuſabit a calumnia accuſantem ex neceſsitate, non ex voluntate.Marſ.in dicto §.diligenter. nu.120. in fi.quæ leuis præſumptio non ſufficit ad torturam. l.maritus.ff.de quæſtio.Alexan. in allegato conſil.14.
17 colu.2. † cum ſit minus præſumptio quam inditium. Iaſ.in l.1.colum.2.ff.de eo per quem fac.erit. Bald.in l.1.ff.de excuſa.tuto.vbi dicit, quòd præſumptio indirecte tangit factum, ſed inditium directe.ſubdens minus eſſe præſumptionem, quam inditium, quoniam
18 vt inquit Bald.in d.l.colum.1.ver.extra quæro. † præſumptio eſt probatio probans, non probatio proba-
19 ta, † vt inditium,quod eſt probatio probata.Marſ. in dicto §.diligenter.nu.114 Marc.Ant. Blanc. in tract. de indi.nume.252.in fi.vbi dicit quòd illud quod inquit Iaſ.in d.l.1.de eo per quem fac.erit. eſt uerum in terminis ſuis in inditio oriente ex dicto mortui uel vulnerati, quia illud eſt inditiũ vile, & de eo de quo loquitur gl.in dicta l.2.C.de calum. quia in eo minus eſt inditium quam præſumptio, quia vile & tenue. Bru.in tract.de ind.& tort.in 3. q. primæ par. nu.26.
20 ergo† dicta præſumptio nihil operatur ad torturam, ſed ſolum ad effectum de quò ſupra,& ad inquiſitionem formandam,ſi eſt verum quod dixerunt Bru.vbi ſupra,& Aegid.Boſ.in trac.ſuo crim.in tit.de in quis. nume.47.cum ſequenti in fi.quamuis contrarium teneant Ang.in trac. malef.in verbo qui iudex ad probationem.Gramma.in dicto conſ.42.nu.7. & Ploc.in repertorio ſuo ad l.ſi quando.C. vnde vi in verbo inditium ad inquiſitionem.

21 ¶ Tertio dicitur, † quòd minus credendum eſt exiſtenti in articulo mortis quam alteri.l. hac conſultiſsima.§.cum humana fragilitas.C.qui teſta.fac.poſ. vbi Imperator dicit eo in actu memoriam & intellectum langueſcere,& ideo dixit gl.in c. 1. Epiſcopum
22 vel Abba.† quòd exiſtens in articulo mortis efficitur
23 mutus.Item † qui laborat in extremis non dicitur viuus nec mortuus.l.qui duos.ff.de manumiſ.teſta.cum igitur in teſte memoria & ſcientia eſſe debeat. l. quidam tabularum.ff.de fur.nimirum ſi ei non creditur.
24 Boſ.in d.trac.in tit.de ind.nume.189.† talis enim oppreſſus mortis timore ſimilis eſt mortuo. l. iubemus poſt principium.C.de teſta.Paul.de Caſtro in conſil.
25 366.col.2.Soc.in conſ.229. nu. 7. Item † pro mortuo haberi debet,qui eſt propinquus morti.l.pe.ff.de milit.teſta.Marſ.in §.reſtat.nu. 12. nam vt quotidie docet experientia, cõſtituti in articulo mortis adeo cruciantur timore & dolore mortis, ꝙ ſunt alieni ab omni intellectu,& non ſunt compotes mentis,& ideo nimirum ſi fides ei præſtanda non venit ad effectũ quæ
26 ſtionis, † cum hic articulus mortis non ſit in multa conſideratione ſecundum Boſ. in d. titu. de inditiis, nume.186.

¶ Quarto in terminis noſtris ita concludunt Roma.& Nico.de Neap.in d.§. ſi quis moriens. Ang.ſibi contrarius in d.l.2.C.de calum. Iaſ.in d.l.1. ff. de eo, per quem fac.erit.in l.de die.in princ.in 4. col. ver.ad iſtam regulam.ff qui ſatiſda.cogan.& in l.1. in fin. C. comm.de lega.Et ratio eſt,ſecundum Bal. in dicto.§. vaſalli in fine, quia nõ omnis qui moritur eſt ſanctus

Ioannes, aden ꝙ ſibi credēdū ſit. Ang. in d. tract. crim. in verbn qui iudex ad probationē, col. 2. & ibi Arimi. in add. Alex. in citatn conſi. 14. col. 2. Bertr. in cōſi. 22. col. 2. in prin. vol. 1. & in conſi. 189. col. 1. vol. eod. Marſil. etiam ſibi repugnans in conſi. 2n. ou. 14. Grammat. in conſi. 42. nu. 7. in conſi. 57. nu. 14. & in conſi. 70. nu. 8. Brun. in tract. de ind. & tort. in 3. q. primæ part. nu. 26. Petr. G. in ſing. 57. Paris de Put. in tract. ſynd. in verbo tortura, l'vltimn, in c. nfficialis, col. 3. Foller. in practi. ſua crim. in verbo ad defenſam. nu. 89. Marc. Anto. Blanc. in tract. de ind. num. 393. Caſſan. in conſi. 58. nu. 18. Gand. in tract. ſun crimi. ſub rubrica an pax ſacta, in ver. ſed pone ꝙ quidam. Afflict. in conſtitu. regn. in conſti. terminum vitæ. nu. 46. Bonif. Vital. in tract. crimi. in tit. de inſultu nu. 17. Lancel. Cnrad. in praxi ſua in 3. §. de nfficin prætn. in cauſis crim. nu. 29. verſic. 10. adde. Plnt. in dicto verbn inditium ad inquiſitionem. Grat. in conſi. 42. nu. 2. vol. & Carer. in rep. l. 2. §. 3n. nu. 124. & fnl. 153. nu. 357. C. quo. appel. oon recip.

¶ Non obſtant quæ adducta fuerunt in cnntrariū; quia primo ad dictum Ang. & ſequacium fundamentum fieri nnn poteſt, cum ipſe ſit ſibi contrarius, vt ſupra oſtenſum fuit, & nielius loquutus fuerit in d. l. 2. quam in d. §. ſi quis moriens, vbi loquutus fuit ſine lege & ratinne ſecundum Alex. in citatn conſi. 14. col. 2. Grām. vbi ſupra, & contra. Ang. ita in diſtincte loquētem * communem eſſe npininnem aſſerit Gram. in citatn conſi. 57. nu. 14.

¶ Secundn reſponderi poteſt, ꝙ dictum Ang. ſaluari poſſet vbi cnncurrerent alia ſecundum Pari. de Puteo. vbi ſupra. Gramma. io allegato conſi. 58. nu. 15. vt quia inquiſitus eſſet inimicus percuſſi. Carer. in prac. ſua crimi. in princ. nu. 124. circa fin.

¶ Secundo nnn obſtat quod dictum fuit per Marſ. de confeſſinnibus factis per cōſtitutū in articulo mortis; quia reſpnndetur, ꝙ cnnfeſſiones de quibus ſupra pnſſunt ipſi confitenti præiudicare & eius hæredi, non autem tertin, vt omnes concludunt in d. §. ſi quis mnriens, vbi ſi iudex mnriens dixit ſe talem tuliſſe ſententiam falſam, vel teſtis dicat ſe falſum depoſuiſſe, huiuſmodi dicta non præiudicant tertiis. Alex. in l. ſciendum. cnl. 12. ff. de verb. obl. vbi aſſerit hanc eſſe * cōem. quē ſequitur Alcia. in tract. de præſumpt. in 3. reg. præſump. 4. Fel. in c. literas, col. 4. in fi. de pſump.

Pariter non obſtat, ꝙ tex. in d. §. ſi quis moriens, debeat intelligi qun ad plenam probatinnem, nnn autē qun ad inditium; quia reſpondetur, ꝙ Marſ. male loquirur; quia inditium eſt pars prnbationis, minus tamen ſemiplena. Ideo ſi ei non creditur, & ſi eſt remota probatio generaliter, ſimiliter & inditium, qund
17 eſt ſpecies prnbationis, † cum remoto genere remoueatur & quilibet eius ſpecies. l. fundi. §. fin. ff. de fund. inſtruct. Brun. in d. tract. de ind. & tort. in q. 3. primæ par. num. 26.

¶ Vltimo non obſtat, ꝙ multa cnnceduntur vt delicta puniantur, & veritas habeatur; quia reſpondetur, ꝙ nunquā conceditur a iure ꝙ quis pnſſit deponere in facto proprin, & prn exequenda eius opinione,
18 vt ſibi aliqualiter credatur. † & teſtis deponens de geſtis a ſe deponit ad beneficium & vtilitatē alterius, & nnn ſui ipſius, vt in caſu nnſtro; nam falſum eſt ꝙ eius dictum plene probet ſine aliis adminiculis, iuxta Caſtren. in l. quicunque. C. de ſeru. fugit. Iaſ. in l. 1. prima §. ſi abſens. ff. ſi ex noxa. cau. aga. & Blanc. vt ſupra oum. 393.

SVMMARIVM.

1 *Indulgentie conceſſe per Legatum, ſecundum cōmunem finita eius legatione non expirant.*
2 *Prefectus vrbis qui eſt temporalis, poteſt in perpetuum quem priuare officio aduocationis.*
3 *Licentia data per Epiſcopum clerico veniendi ad ſtudium, qui ſecum diſpenſauit per ſeptennium, per mortem Epiſcopi non expirat.*
4 *Gratia non expirat per mortem concedentis.*
5 *Epiſcopus ſi dedit licentiam ſubdito ſuo a quocunque vellet Epiſcopo recipere ordinationem, per mortē Epiſcopi non expirat.*
6 *Sententia aliqua generaliter prolata ſub conditione, nulla precedente cognitione, ſecundum communē per mortem proferentis expirat.*
7 *Sententia excommunicationis ſi iniecit vinculum tempore prolationis, & illud eſt momentaneum, durat vltra tempus proferentis.*
8 *Excommunicatus per Epiſcopum remanet excommunicatus poſt mortem ipſius.*
9 *Iudex quando condemnat aliquem aduocatum cauſa cognita ne poſſit aduocare & per ſententiam diffinitiuam, in perpetuum non poterit aduocare, ſecus ſi condemnat per interloquutoriam: quia probibitio non extenditur vltra tempus officii ſui.*
10 *Interloquutoria quæ fertur ſummatim & extra ordinē tanti non debet eſſe effectus, quanti eſt diffinitiua, quæ fertur cum magna ſolemnitate.*
11 *Magiſtratus ſi interdicit alicui ne exerceat talem artē ob ſuum defectum, tollitur hoc interdictum, cum probibitio, ſi eſt ſucceſſiua, finito magiſtratu.*
12 *Epiſcopus concedens alicui licentiam eligendi confeſſorem mortuo vel reuocato Epiſcopo extinguitur.*
13 *Probibitio quando fit extra ordinem cenſetur temporalis, ſecus quādo per viam iudicii & cauſa cognita: quia perpetua.*
14 *Legatus de latere ſi ponit in aliqua eccleſia interdictum nec exprimat pro quanto tempore, reuocata legatione, non durat interdictum.*
15 *Legatus ponens aliquem ad confinia non conditionaliter per viam diffinitiue ſed ex mera ſua voluntate, reuocata legatione, expirant confinia.*
16 *Iudex ponens aliquem ad confinia duratura arbitrio ſuo, ſine tamen cognitione, illa non durant vltra tempus officii ſui.*
17 *Commiſſio facta per iudicem nuntio vel executori demittendo aliquem in poſſeſſione, expirat morte cōmittentis, vel finito eius officio.*
18 *Beneficia latiſſime debent interpretari.*
19 *Odia reſtringi debent.*

CONSILIVM XXXVIII.

CONCESSVM fuit feudum Saliceti Magnifico dnmino Aledramo Taunlæ prn vita ſua tantum, qui in dicto lnco proclamata pœnalia publicari fecit, eoque mortun Antonius Sabeonetus pceſſatus fuit ex eo ꝙ contrauenit vni ex capitibus pœnalibus dictarum proclamationum; denuoque condem-

condemnatus fuit in pœna ſcutorũ quinquaginta ad formam dictæ proclamationis, a qua condemnatione appellauit. Modo dubitatur, an potuerit condẽnari dictus appellans, attento quòd dominus Aledramus iam mortuus erat tempore, quo aſſertum delictum dicitur commiſſum. Prima facie dicendum videretur, quòd condemnari potuerit in dicta pœna, non obſtante ꝙ mortuus fuerit dictus quõdam dominus Aledramus. Et primo ex deciſione glo. in c.fi.de
1 offi.leg. † vbi indulgentiæ per legatum conceſſæ, non expirant per finem ipſius legationis, & cum gloſ. ibi
* conuenit Abb.col.pen.verſic.nunc venio.vbi dicit illam glo. * communiter approbatam & multum notãdam ad probandum, ꝙ indulgentia vel priuilegium conceſſum a Prælato durat in perpetuum, dummodo habeat actum ſucceſſiuum,& mouetur gl.per text.
* in l.t.§.fi.de offi.præfect.vrb.vbi præfectus† vrbis,qui eſt temporalis, poteſt in perpetuum quem priuare of
2 ficio aduocationis.Iſtud enim voluerunt Inno.in c.qđ translationem circa fi.de off.lega.Abb.in c.penul.nume.10.de cleri.non reſid.& Gondiſ. Villadic.in tract. de leg.q.16.nu.21.ergo idem dicere debemus in caſu noſtro, quòd dicta proclamata ſint perpetua, quamuis mortuus fuerit dictus quondam dominus Aledramus.

¶ Secundo confirmatur iſta opinio per glo. in c.cũ
3 ex eo,de elect.in 6.vbi ſi † Epiſcopus dedit licentiam clerico veniendi ad ſtudium, & diſpẽſauit ſecum per ſeptennium, per mortem Epiſcopi non expirat licentia, nec eam ſine cauſa reuocare poteſt.quam glo.ſequitur Abba.in d.c.fin.colum.2.de offi.lega.& in c.penul.nu.10.de cler.non reſid.Gondiſ.vbi ſupra num.21 Franc.in d.c.cum ex eo,col.2.in verſi.in eadem gl. vbi poſt Archid.dicit ꝙ talis diſpenſatio non expirat per mortem cõcedentis,nec etiam ſucceſſor Epiſcopi poterit illam reuocare,ſecundum Ioã.Andr.& Geminia. ibi. Oldr.in conſi.203.in 3.q.

¶ Tertio accedit quod not. Franc.in c.licet canon. §.is etiam, col.1.in verſi.tertio nota,de elect. in 6.vbi
4 ait,quòd diſpenſatio, † quæ dicitur gratia non expirat per mortem concedentis,ſecundum Archi.& Ioã. Andr.hoc etiam tenuit Gemi.ibi in §.ſuper reſidentia verſi.quæro an ſi fiat.

5 ¶ Quarto probatur hæc ſententia, nam ſi † Epiſcopus dedit licentiam ſubdito ſuo vt valeat a quocunque Epiſcopo recipere ordinationẽ, licentia hæc non expirat per mortem Epiſcopi; ita Gul.quem ſequitur Imol.in clem.fi.de elect.& Gondiſ.vbi ſupra numer. 25.vbi declarat Bald.in l.certarum.§.fin.ff.de mil.teſtamen. qui voluit quòd expirato officio expirat reſeruatio.

¶ Sed præmiſſis non obſtantibus contraria ſententia in caſu præſenti eſt de iure verior. Et ad dicendũ
* moueor primo ex * communi opinione, quæ habet,†
6 quòd quotiens ſententia aliqua generaliter profertur ſub conditione,nulla præcedente cognitione,illa expirat per mortem proferentis, vt probatur per gloſ. in c.a nobis, il primo de ſenten.excommu.vbi ſi Epiſcopus tulit ſententiam excommunicationis ſub conditione,puta,quicunque furtum fecerit, ſit excommunicatus, non durat hæc ſententia vltra tempus proferẽtis, niſi ſucceſſor eam confirmet,& illam gl.ibi ſequũ
7 tur Abb.& Fel.dicentes, † quod ſi ſententia excõicationis iniecit vinculum tempore proferentis,& vinculum eſt momentaneum ea durat vltra tempus proferentis. exemplũ in excõicatione vel publicatione bo
8 norum,vt in c.vnico,de maio.& obed.in 6. vbi † excõmunicatus per Epiſcopum remanet excõicatus poſt mortem ipſius.c.paſtoralis.§.1.de off.ordi. Aut habet cauſam ſucceſſiuam,& tunc,aut cum cauſæ cognitione ſententia fuit lata, & durat effectus ſententiæ, vt vt in l.1.C.de poſtul.aut ſine cauſæ cognitione, & tũc non durat vltra tempus proferẽtis, vt l.fin.ff.de pœnis. Sed huiuſmodi proclamata emanata fuerunt ſine cauſæ cognitione,& nulla præcedente ſentẽtia diffinitiua, ſed eſt quædam interlocutoria dicta proclamatio, ergo non durauit poſt mortem dicti domini Aledrami. Idem voluit Abb.in cap.fin.col.pen. de off.lega.& in c.penul.de cler.non reſid.num.10. Gundiſ. vbi ſupra num.22.quod tamen intellige quãtum ad effectum producendum de futuro, ſi enim durante (inquit Gundiſ.) legatione aliquis incurriſſet excommunicationem,non expiraret nec tolleretur illa excommunicatio, per hoc quòd expiraret poſtea iuriſdictio legati, ſed opus eſſet abſolutione, vt etiam per addi. ad Abb.in c.ex literis, in litera q.de conſti. Spec.in tit. de leg.§.ſupereſt,col.11.ver.ſed nunquam poteſt. Arch.in c.Salonitanæ.col.fi.verſi.in ea glo.63. diſtinct.Innocen.in c.quo ad translationem circa fin. de offi.lega.

¶ Secundo facit,quod voluit Bart.in l.1.C. de po-
9 ſtul.vbi dicit,ꝙ quando † iudex condemnat aliquẽ aduocatum cauſa cognita ne poſſit aduocare, & per ſententiam diffinitiuam, perpetuo non poterit eſſe aduocatus. Aut condemnat per interlocutoriam,& tũc non extenditur prohibitio vltra tempus ſui officii. Et rationẽ differentiæ inter vnum caſum & aliũ ponit ibi Bal.col.1.quæ eſt,quia interlocutoria potius pertinet ad auctoritatem interloquentis,& ad tuendã eius dignitatem,quã pertineat ad ordinariam pœnã. argu.l. interlocutio.l.proclama.& l.fin.C.comm.vel Epiſtol.
10 † quia cũ iſta interlocutoria feratur ſummatim & extra ordinem, non debet eſſe tanti effectus ſeu tãtæ efficaciæ, quantæ eſt diffinitiua,quæ fertur cum magna ſolennitate.& ſubdit quod iſta ratio * cõiter approba
* tur,& Bald. ſequitur Fel.in c.ex literis, col.8. verſicu. cæterum, de conſti.

¶ Tertio cõfirmatur huiuſmodi concluſio ex dictis
11 per Bar.in l.fi.ff. de pœn. vbi † ſi magiſtratus interdicit alicui ob ſuum defectũ ne exerceat talem artẽ, tollitur hoc interdictum ſeu prohibitio ipſo facto, finito magiſtratu.& hoc qñ pœna eſt ſucceſſiua.Abb.in c.penul.nu.10.de cler.non reſid.in c.ex literis, de conſti.ſecundum cõem intellectum d.l.fi.& ibi Fel.in d. col.8.
* ver.cæterũ: vbi ait * omnes ita tenere.Gundiſ. vbi ſupra nu.23.Imol.in l.fundi in fi.ff.de acqui.poſſ.Spe. in tit.de leg.§.ſupereſt,col.11.ver.ſed nunquid poteſt.

¶ Quarto accedit quod voluit Abb.in c.fi.col.pen. in fi.cum principio ſequentis,de offi.leg.vbi determi-
12 nat, † ꝙ ſi Epiſcopus ſimpliciter mihi dedit licentiam eligendi confeſſorem, ipſa extinguitur mortuo vel reuocato Epiſcopo; quia non poteſt Epiſcopus in perpetuum dare iſtam licentiam cum præiudicio eccleſiæ parochialis ſine cauſæ cognitione & conſilio ſui capituli, cum eſſet irrogare præiudicium eccleſiæ parochiali. & ſubdit ꝙ alias ita in facto reſpondit,& ita eſſe tenendum in aliis licentiis, quæ non poſſunt concedi ſine cauſæ cognitione.

¶ Quinto corroboratur hæc opinio ex dictis per Bald.in l. & puto.§.primo.ff.de poſtul.quem ſequitur Alexand.in additio.ad Bart.in l.fin.in princip. de pœ
13 nis, vbi concludit, † quòd quando prohibitio fit extra ordinem cenſetur temporalis, ſecus quãdo per viam iudicii & cauſa cognita; quia perpetua, quod

tamen dicit intelligendum quando prohibitio eſſet
propter malum ſeu propter crimen.

¶ Sexto facit quod notant Bal. & Caſtren. in l. pri-
14 ma. C. de poſtul. vbi tradit, ꝙ † ſi Legatus de Latere
ponit in aliqua eccleſia interdictũ, nec exprimat tem
pus, ꝙ reuocata legatione non durat interdictũ, cũ
illud magis accedat interlocutoriæ quam diffinitiuæ,
15 cum ſit reuocabile, † & ꝙ ſi legatus ponit aliquem ad
confinia ex mera ſua auctoritate non cognitionaliter
per viam diffinitiuæ ꝙ ſtatim per eius reuocationem
expirant confinia.

¶ Septimo pro iſta ſententia facit quod voluit Bal.
16 in l. fi. in 6. q. C. de contr. emp. vbi ait, † quod ſi iudex
ponit aliquem ad confinia duratura arbitrio ſuo, nec
dicit ſucceſſorum ſuorum, quod dicta cõfinia non du-
rant vltra tempus iſtius iudicis ſi ſine cognitione da-
ta fuerunt; quia interlocutoria male lata eſt, & ideo
non ſequenda per ſuum ſucceſſorem.

¶ Vltimo accedit, ꝙ ſcribunt Ange. Imol. & Alex.
17 in l. fundi. ff. de acquir. poſſ. vbi dicunt, † ꝙ ſi iudex cõ
miſit nuncio vel executori de capiendo aliquem aut
de mittendo in poſſeſſionem, ꝙ expirat officium nun-
tii morte committentis, vel lapſu temporis præfini-
to, ſi commiſſio facta fuerit abſque cauſæ cognitione,
vt aliquando fit in Tuſcia; quia viſo inſtrumẽto gua-
rentigię iudex dat licentiam capiendi debitorem ex
forma ſtatuti, reſeruatis defenſionibus; quia tũc exe
cutor id facere nõ poteſt finito officio, quaſi ſit finita
virtus interlocutoriæ. l. 1. de poſtul. l. fi. ff. de pœnis, &
ſubdit, ꝙ Peruſij practicatur, ꝙ ſemper petatur reno-
uatio licentiæ. & ſententiam Ange. etiam amplectitur
Cacialup. in l. more. nu. 34. ff. de iuriſd. om. iudi. vbi di-
cit, ꝙ licentia data per diffinitiuam ſententiã ſeu in-
terlocutoriam habentem vim diffiniuæ & cum cauſæ
cognitione, non indiget renouatione, per dictam l.
primam. C. de poſtul. & bonum tex. in lucrum. §. ex fa-
cto vbi ſucceſſori. ff. de mino. ſecus ſi per interlocuto-
riam ſine cauſæ cognitione; quia tunc licentia nõ du
rat finito eius officio.

¶ Non obſtãt quæ ex aduerſo allegata fuerunt:
quia vnico verbo ad omnia reſpondetur, ꝙ illa pro-
18 cedunt in beneficijs † quæ latiſsime interpretari de-
bent. l. ſi. de conſti. princ. c. cum olim, de verb. ſignifi.
& in fauorabilibus, quæ extendenda ſunt & non re-
19 ſtringenda, ſed nos ſumus in pœnalibus & odioſis, †
quæ omnino reſtringi debent l. cum quidam. ff. de lib.
& poſth. Ita in terminis noſtris reſpondent Innoc. in
c. quo ad translationem circa fi. de offi. leg. Abb. in c.
penul. de cler. non reſid. & Gundiſ. vbi ſupra num. 22.
& ideo nimirum, ſi virtus dictarum pœnarum expi-
rat remoto vel mortuo iudice vel domino, qui dicta
proclamata fecit.

SVMMARIVM.

1 *Legitima patris in bonis filii eſt quarta eius partis, quam habiturus eſſet abinteſtato in bonis eius, contrarium 4.*

2 *Legitima filiorũ in bonis patris ſi ſunt quatuor eſt triens, ſi plures ſunt, dimidia.*

3 *Pater & filii correlatiua ſunt.*

4 *Diſpoſitum in vno ex correlatiuis cenſetur etiã diſpoſitum in alio vbi in omnibus eſt eadem ratio.*

5 *Lex magis adaptatur ad ea quæ frequentius accidunt.*

6 *Ruſticus ſi pactus eſt cum domino fundi de trahendo quartam partem fructuum vinearum, quas in fundo plantabit, tenetur etiam dare quartam partem fructuum de arboribus, quas plantabit.*

7 *Declaratio ad §. hoc obſeruando, in authen. de trien. & ſemiſ.*

8 *Pater grauatus fideicõmiſſo cõditionali quartas duas detrahere poteſt, legitimã videlicet & trebellianicam, ſecundum vnam opinionem, ſed contra ſecundum alteram, quam ſequitur auctor.*

9 *Filius grauatus onere fideicommiſſi paterni & conditionalis quartas duas detrahere poteſt.*

10 *Priuilegium conceſſum deſcendentibus, non extenditur ad aſcendentes.*

11 *Sex certum ſunt caſus in quibus alia eſt cauſa filiorum, & alia aſcendentium*

12 *Succeſſio & legitima liberis in bonis aſcendentium voto parentum & naturali iure debentur, ſed aſcendentibus in bonis liberorum miſerationis gratia & ratione pietatis de iure ciuili.*

13 *Filio ſi eſt iniunctum fideicommiſſum poſt mortem, intelligitur ſecundum communem ſub conditione ſi deceſſerit ſine filiis, ſecus ſi parentibus a filiis ſit iniunctum fideicommiſſum poſt mortem.*

14 *Legitima aſcendentibus inuitis aſſignari poteſt in pecunia, ſecus in legitima deſcendentium.*

15 *Liberi tranſmittunt ad filios ſuos querelam non preparatam, ſecus in parentibus.*

16 *Aſcendentes poſſunt teſtari inter liberos coram duobus teſtibus, ſed non liberi.*

17 *Pater ſi alienat bona in fraudẽ filiorum & is in quem facta eſt alienatio de fraude participet, reuocatio competit filio vſque ad legitimã, ſecus ſi filius alienet in fraudem aſcendentium.*

18 *Filius licet hereditatem paternam repudiatam reuocare poſſit infra triemium, hereditariis rebus non diſtractis, tamen ſecus eſt in parente, qui hereditatẽ filii repudiatam reuocare non poterit*

19 *Conſuetudo Bulgari quod vſusfructus relictus vxori filiis inſtitutis reſtringatur ad alimenta, nõ habet locum in inſtitutis aſcendentibus.*

20 *Declaratio ad legem nam & ſi parentibus. ff. de inoffi. teſtamen.*

21 *Fructus percepti per aſcendentem grauatum ſecundũ communem ei imputantur in trebellianicam.*

22 *Imo etiam in legitimam.*

23 *Fructus percepti per filios primi gradus ſecundum cõmunem non imputantur eis in trebellianicam*

24 *Legitima non minuitur p legata facta ad pias cauſas*

25 *Potentior eſt legitima legatis, cum debeatur tãquam æs alienum.*

26 *Aes alienum omnia legata precedit.*

27 *Legitima non ſunt priuandi filii propter piam cauſam.*

28 *Inſti uere qui vult eccleſiam & filium exheredare, alium querat pro conſilio quam Auguſtinum.*

29 *Legitimæ maior fauor debetur, quam piæ cauſæ.*

CON-

CONSILIVM XXXIX.

QVatvor ſunt in præſenti conſultatione diſcutienda, quorũ primum eſt, an legitima debita magnifico D.Marco Antonio Palauicino in bonis quõdam magnifici D.Aledrami eius filij, quę eſt quota bonorum, & non hæreditatis, vt ꝑ Bar. in l.ex facto, in verſi.iſtud diſplicet.ff.de hæred. inſtit. Iaſ.in authen.nouiſſima.nu.3.C.de inoff.teſta. Alex.in conſi.132.in fi.vol.6.& Berenga.in l.in quartam.num. 114.& 116.ff.ad l.fal.vbi citat hanc eſſe * communẽ,
1 † ꝙ ſit hodie quarta pars vel triens. in quo prima facie dicendum videtur legitimam ipſam eſſe quartam partem.l.cum quæritur.C.de inoff.teſt.§.fi.vbi gl inſti. eo.tit.quia ea in patre immutata non videtur, licet ſecus in filiis
2 † quia ſi ſunt quatuor eorum legitima eſt triens, ſi plures dimidia.§.1.in auth. de trien. & ſemiſ. Bar.in l.quotiens.ff. de hæred. inſti. Afflic.deciſ.76.in princ.& hoc propter rationem augumenti poſitam in d.§.1.& per Rub. Alex.in l.pater filium num.146.ff.de inoff.teſt.& hoc ne plurium filiorum concurſu ſinguli pauperes efficiantur, qui idonei patre viuente vixerunt. quæ ratio non militat in parentibus, quorũ numerus creſcere non poteſt. Vnde, cum in ipſo parente ceſſare videatur ratio de qua in d. §.1.merito ceſſare debet ipſius diſpoſitio.l.adigere.§.quamuis.ff. de iure patro.c.cum ceſſante.de appella.Alex.in conſil. 20. nu.6.volu.1. Nec habet obſtare ꝙ patri ita debeatur
3 triens ſicut filiis; quia † pater & filij ſunt correlatiua. Iaſ.in authen.nouiſſima.col.11.verſic.& pro iſta. C.de
4 inoff.teſt. † in quibus diſpoſitum in vno cenſetur diſpoſitum in altero.l.fi.C.de indic.uid.tol. Alexand. in conſi.131.num.20.vol.5. Quia reſpondetur, ꝙ regula prædicta locum ſibi vendicat vbi in omnibus eſſet eadem ratio, per quam ſemper ampliatur vel reſtringitur deciſio.l.milites agrum.ff.de re milit.Aret.in l. ſi filius qui, in prin.col.4.verſic.2.de vulg.& pup. Crot.in l.re coniuncti,col.penul.de leg.3.doct. in rub.ff.de acqui.poſſ.ſed hic non militat in omnibus eadem ratio, vt ſupra dictum fuit, igitur &c. Pariter nõ habet obſtare tex.in §.1.verſi.hoc obſeruando,in auth. de triẽ. & ſemiſ.vbi id quod diſponitur in filijs locum etiam habet in omnibus perſonis, in quibus ab initio antiquæ quartæ ratio de inofficioſo lege decreta eſt, quæ querela ita competebat patri contra filiorum teſtamẽta ſicut filijs contra teſtamenta paterna.l.1.§.nam ſi parentibus.ff.de inoff.teſtam.quia reſpondetur, quod cum dictus verſiculus generaliter loquatur, coarctandus venit per rationem de qua ſupra.l. cum pater.§. dulciſſimis.ff.de leg.2.ita in terminis noſtris dixit Ioan. Coraſ.in l.filium quem habentem.nume.183. C.fa mil.erciſcun.

¶ Quibus non obſtantibus contraria ſententia tanquam de iure verior, & quam fère omnes interpretes amplectuntur, tenenda eſt; vt imprimis voluit gl. in verbo omnibus, in dicto §.primo, in auth.de triẽ. & ſemiſ.gl.in auth.nouiſſima.C.de inoff.teſta. & in §. igitur, in authen.de non eligen.ſecundo nub.Bar.Bal. Angel.& Cuma.in l.ſi a milite.§.fin.de mili.teſta.Gul. Odofr.Bald.Sali.& cæteri in dicta authen.nouiſſima, Bal.in conſi.350.in fi.vol.4.Bar.in l.nam & ſi parentibus quam legit.cum l.pater filium.ff. de inoff. teſtam. Paul.de Caſtr.in conſil.253.col.2.ver. in quarto caſu. Alex.in conſi.197.nu.4.vol.6.Fulg.in cõſi.35.& 55.Ange.a Gambel.in trac.de teſt.gl. 92. Crot. in l.re cõiuncti.num.130.de leg.3.Alex.in l.in ratione.§. quod vulgo.col.8.ff.ad l.falc.vbi aſſerit hanc eſſe * communem Craue.in conſil.110.in vltimo dubio. Barba. in l.cum acutiſſimi.nu.57.C.de fideicommiſ.Rub.Alex.in l.Titia cum teſtamento.§.Imperator.num.26.ff. de leg.2. & hanc eſſe receptam doct.ſentẽtiam faſſi ſunt Crot. in d.l.re cõiuncti,nu.137.ver.vult ergo.Iaſ.in d. auth. nouiſſima,col.10.ver.ſum in tertia parte gl. vbi etiam ſubdit quod temerarium eſſet ab hac ſententia recedere.Barth.de Hucio.in tract.quartarum.nu.3. Rolã. in tract.vltim.volunt.rubrica.19.nu.5.Rub. Alex.in l. pater filium, in vltimo not.ff.de inoff.teſta.Politus in d.l.filium quem habentem.& Coraſ.ibi nu.33.Berenga.in l.in quartam num.33.verſi.4.85.& 162. vbi dicit clariſſima & vna voce omnium ita deciſum eſſe. & Alexand.in conſi.140.in fin.volum.1.& in conſi. 168. num.12.volu.7.vbi ait hanc eſſe magis receptam docto.ſententiam.

¶ Non obſtat ꝙ ratio augmenti de qua in d.§.primo non militet in parentibus; quia primo reſpondetur, non eſſe inconueniens, quod titulus de trien. &
5 ſemiſ.loquatur ſolum de legitima filiorum; quia † illud eſt ratione frequentiæ, quia magis occurrit frequenter tractari de legitima filiorum quam parẽtum, vel collateralium.argu.glo. in l.prima.C.de rap. virg. vbi ille tex.imponit pœnam viro rapienti mulierem, & glo.ibi dicit idem in muliere rapiente virum;& refert ibi Ange. Florentiæ fuiſſe combuſtam quandam mulierem, quæ rapuerat quendam iuuenem. & ideo tex.ibi potius loquutus fuit de viro,quia hoc erat magis frequentatum in viro quam in fœmina, facit tex. in c.1.§.ſi quis ruſticus,de pac.tenenda in vſib.feu.vbi punitur ruſticus deferens arma, & de non ruſticis nihil diſponitur expreſſe, & tamen doct.ibi dicunt idẽ de non ruſticis,nec mirum ſi ille tex.potius prohibuit in ruſticis quam in alijs; quia magis frequentatur in ruſticis. facit elegans dictum Specu. in tit. de loca.§.
6 primo, quaſi in princ.vbi inquit † ruſticus pactus eſt cum domino fundi vt teneatur dare quartam partem fructuum vinearum, quas in fundo plantabit ipſi domino, de arboribus vero quas plantauit nihil fuit expreſſum; decidit quod nihilominus idem erit. & ideo de vineis fuit expreſſum: quia magis conſueuerat plãtare vineas. Rub.Alex.in l.pater filium.nu. 48.
7 ¶ Secundo reſpondetur † quod tex.in dicto §. hoc obſeruando, loquitur de omnibus perſonis,& ſic etiã de parentibus vt ibi per gl.in verbo in omnib.& Alexand.in d.l.in ratione.§.quod vulgo, colũ.octaua vbi dicit, quod licet ſecundum communem aucta ſit legitima aſcendentium, quod illud ideo eſt, quia tex. hoc expreſſe induxit de iure nouiſſimo in dicta authen.de trie. & ſemiſ.§.primo, verſic. hoc obſeruando. id etiam tenuit Bertr.in conſi.19.colum.fin. volu. 1.dicitur enim in d.ver.quod illis quoque perſonis auctam legitimam intelligendum eſt, quibus veteri iure querela competebat. Sed nulli dubium eſt, quòd parentibus querela competebat, vt dictum fuit, igitur &c.

¶ Vlterius reſpondetur ſecundum Bering. in dicta.l.in quartam, numero 162. quòd licet tibi forte durum videatur aut difficile, ꝙ aliquis tot. parentes relinquere poſſit, cum natura vno patre, & vna matre ſit contenta, tamen quòd recedere non debes a ſententia de qua ſupra, cum quis poſſit habere duos auos ex patre & duos ex matre, quæ legitimam habent patre & matre prædefunctis; & ſupereſſe poſſunt quatuor proaui ex linea paterna & tot dem

ex linea materna,licet rariſſime ploreſque quatuor aſcendentes legitimam petere poſſint.

¶ Non obſtat ꝙ ratio correlatiuorum non habet locum niſi vbi eſt omoimoda ratio ; quia reſpondetur omnimodam eſſe rationem ſi bene conſiderentur verba.l.nam & ſi parentib.ff.de inoff.teſta.vbi non minus pie parentibus quam liberis relinqui debet, per dictum verſiculum,hoc obſeruando, vt per Fab. in d. authen.nouiſſima.nn.40.

¶ Similiter nō obſtat ꝙ dictus verſiculus, hoc obſeruando,reſtringi debet per rationem dicti. §. primi de trien.& ſemiſ.quia reſpoodetur ꝙ imo geoeraliter intelligi debet, vt per gl.ibi in verbo omnibus,ac Docto.in locis ſupra citatis.

¶ Vlterius iſta opinio probari videtur per text. in d.l.nam & ſi parentib. vbi ſic formaliter loquitur legislator; nam & ſi parentibus oon debeatur filiorum hæreditas propter uotum parentum,& naturalem erga filios charitatem, turbato tamen ordioe mortalitatis oon minus pareotibus quam liberis pie relinqui debet. quæ verba noo minus pie, nihil aliud ſignificant niſi quandam inſtinctum naturæ.l.matris pietas. C.qui pet.tuto.l.ſcripto.in fi.ff.vnde lib.dum dicit, miſerationis gratia,quæ etiam eſt inſtinctus naturæ.l.fi. C.de cuſto.reo. Cum igitur io l. ipſa dicatur, ꝙ non minus pie relinqui debet patri quam filio,vt excludatur a querela, ſuccedit ꝙ iſti duo caſus æquiparantur a lege antiqua.lex enim noua diſponens in vno caſu habet locum in altero.quæ regula de plano procedit, vt in caſu de quo agitur, quia parificatio fit a lege antiqua in illis terminis præciſis,in quibus lex noua corrigens loquitur, quo caſu illa regula deſenditur a Matthæſ.in ſuo tractatu extēſio.col.2. quem ſequitur Iaſ.in d.auct.nouiſſima,col.12.verſi.tamen quia iſtud.

¶ Circa ſecundum articulum prima facie diccodū
8 videtur, † ꝙ dictus domious Marcus Antonius grauatus onere fideicommiſſi conditionalis a filio duas quartas detrahere poſſit, ſicut poteſt filius ſecūdum communem opiniooem, de qua in l.quanquam.C.ad l.fal.& in l.Papinianus.§.meminiſſe.ff.de inoff. teſt.& de cuius articuli veritate late alias dixi io conſil.meo 32.in 1.volu.nu.8.Quibus ſcriptis addo Piccum io d. l.in quartam nu.284.& Rui.nu.31.Bertr.io conſil.21, nu.13.vol.1.conſi.139.ou.4.& io conſi. 201.col.2.vol. eo. Laur.in l.in fideicommiſſaria.nu.51.ad treb.Idem Bertr.io conſi.144.col.1.vol.3. & hanc * communem eſſe faſſi ſuot Politio l. filium quem habentem.num. 135.& Coraſ.num.71.Fabia.in d.authē.nouiſſima.nu. 242.Curt.iun.in l.1.nu.5.C.de pactis. Berenga. in d.l. in quartam.nn.325. vbi dicit ita tenendum eſſe in cōſulendo, iudicando, & in legendo; & ꝙ ita per vniuerſum orbem ſeruatur.Goxad.in l. qui ſe patris. nu, 191.C.vnde lib.quam etiam vti magis communē amplectitur Bertr.conſi.129.nu.4.vol.2.ſi ergo filius poteſt hoc facere,vtique & pater; quoniam inter patrē & filium, qui ſunt correlatiui; Iaſ.in d.authen. nouiſſima.col.10.diſpoſitum in vno cenſetur diſpoſitum in alio.l.fi.vbi Iaſ.C.de indic.indi.tol. Et ideo nos videmus ꝙ ſicut filius habet legitimam in bonis patris.ita etiam pater in bonis filii d.l.nā & ſi parentibus.l. ſcripto,in fi.ff.vnde lib. Item,ꝙ ſicut legitima filiorū eſt aucta, ita & patentum, vt late dictum fuit. Similiter videmos,ꝙ ſicut in legitima filiorum nullum onus apponi poteſt l.quoniam in prioribus.C.de inoff.teſt.ita nec in legitima aſceodentium.Bereng.in d.l.in quartam.nn.87.Pariter dicitur,ꝙ ſicuti liberi agunt cōtra donationem inofficioſam.l.prima,& ſecūda C. de inoffi.dona.eodēmodo parentes cōtra immenſam donatiooem liberorum agere poſſuot, per quam legitima minui poſſit l.ſi filius C.de inoff. dona. vbi gloſ.& docto.Item ſicuti io liberis ſuis hæredibus hæreditas iacens non reperitur.gl.in l.cum hæreditas. C.depoſ. l.ſi poſt mortem.ff.de leg.1.ita quādo aſcēdentes ſuccedunt liberis, qui erant ſui; quia non poterit dari hæreditas iacens.l.ſi ſeruus communis meus. §.1.ff.de ſtipul.ſeruorum.vbi Ang.oot.Videmus etiam diſpoſitionem.§.aliud quoque capitulum, in authen.vt cum de app.cog qua cauetur filiis legitimam titulo honorabilioti inſtitutionis eſſe dandum, locum etiam habere io parentibus, quibus ſimili iure relinquēda eſt; quod non niſi,& quadam ſimilitudine (licet cautum non ſit expreſſe) extenditur.Doct.in dicta authen.oouiſſima,& ibi Iaſ.colum.10.vbi inquit hanc eſſe communoem,prout,& faciunt Rub.in dicta l. pater filiom. num.50.Coraſ.in dicta l.filium qnem.nn.193.licet teneat cootrarium. Politus ibi nu.170.Bereng.in d.l.in quartam,num.190.Ballio.de Nobil.in authen.ex cauſa.ou.64.C.de lib.præter.Barb.in l.cum acutiſſimi. oume.51.& 59.C.de fideicommiſ.Laur.in d.l.in fideicōmiſſaria,num.71.

¶ Et ne illotis manibus io terminis noſtris pertranſeamus,ita dixeruot Ang & Cuma.io l.ſi a milite.§.fi. ff.de milita.teſta. Bereng. in dicta l. in quartam,num. 333. Laur.in d.l.in fideicommiſſaria .nu.69. Crot.in l. qui Romæ.§.duo fratres.nu.80.ff.de verb.oblig. Rub. Alex.in l.Titia.§.Imperator.nu.26.de leg.2.in d.l.pater filium,nu.48. Barb.in c.Raynutius,char.pen.de teſta. Politus in d.l.filium quem habētem nu.170.Hier. Zan.io diſputatiooe ſua exordiente in ſacro Pontificis & Cæſaris coocilloiio in tertio dubio. de quo facit mentionem Bertr.in conſi.ſuo 139.nu.4. volu.1. & haoc eſſe commuoem dixit Crot.in l.re coniuncti.numero,174.de leg.3.quem ſequitur Crau.in conſi.150. in prima colum.

¶ Verum præmiſſis non obſtantibus altera ſententia eſt de iure verior,ꝙ imo non oiſi vnam detrahere poſſit, vt voluit Bal.in d.l.ſi a milite.§.fi.quem ſequitur Alex.in l in ratiooe.§.quod vulgo,col.8.verſi. poteſt dubitari.ff.ad l.fal.quia tex.io c.Raynaldus, & io
9 c.Rayoutius,in quibus diſponitur † filium grauatum ſub conditione poſſe detrahere duas quartas, videlicet legitimam, & trebellianicam, corrigunt ius ciuile, ſecundum commuoem, ergo non debent exteodi ex identitate rationis, per ea quæ not.in authen. quas
10 actiones.C.de ſac.ſanc.ecc.item; & quia † quæ in materia ſtricta ſeu io priuilegium conceduntur deſcendentibus non extenduntur ad aſcendentes.l. filiusfa. ff.ad l.fal.rurſus Alex.io addi.ad Bar.in l. iubemus C. ad treb.& in l.filiusfam.col.2.ff.ad l.fal. Iaſ.io authen. nouiſſima nu.42.C.de inoffi.teſta.l.generaliter.§.cum authen .in ſeptima limitatione C.de inſtit.& ſubſti. in d.l.filium quem habentem. nu.9. Galiaul.in l. Centurio,num.4.ff.de vulg.& pupil.vbi inquit dictum Bald. ſingulare.Ioan.Garro.io auct.ex teſtamento.num.27. C.de ſecun.nupt.vbi refert alias ita conſuluiſſe, vt in conſi.54. Politus.in d.l. filiū quem habeotem, nume. 141. Berti.in conſi.19.col.fi.volu.1.vbi inquit hāc partem veriorem.Rub. Alex.in l.pater filium.nu.48.ff.de inoff.teſt. Picus in l.Titia.§.Titia cum nuberet. num. 56.verſi.ſecundo.facit.ff.de leg.2.& in d.l.in quartam num.285.vbi ait hoc dictum quotidianum & de pano lucrando.& ibi Berenga.nu.95. vbi citat hanc eſſe * communem.. & Ioan.Coraſ.in d.l.filium quem habētem.nu.77.per nota.per Bal.in d.l.ſi a milite.§.fin. cui

creberrime reliqui adſtipulantur. Goza.in d.l. qui ſe patris.nu.191.

¶ Non obſtant modo quæ in contrarium allegata fuerunt; quoniam reſpondetur, ꝙ licet in multis cõueniant pater & filius, tamen multæ & quamplurimæ dantur differentiæ, ex quibus magis communiter apparet iſtam æquiparationem non veram. ita Iaſ. in d.authen.nouiſſima,col.11.verſ.confirmo. & Coraſ.in
11 d.l.filium quem habentem nu.183. vbi tradit † quòd in ſex centum caſibus videmus aliam eſſe cauſam fi-
12 liorum, & aliam aſcendentium. Hinc videmus † ſucceſſionem & legitimam liberis in bonis aſcendentiũ voto parentum,& naturali iure deberi.d.l.ſcripto, in fi.l.cum ratio.ff.de bon.dam.Sed aſcendentibus in bonis liberorum legitimam, & ſucceſſionem deberi miſerationis gratia, & pietatis ratione de iure ciuili,d.l. nam ſi parentibus.

13 ¶ Secundo differunt, † quoniam ſi filio iniunctum eſt fideicommiſſum poſt mortem, intelligitur conditio ſi deceſſerit ſine filijs.l.cum auus.ff.de cond.& demon.l.cum acutiſsimi.C.de fideicom.ſecus ſi parentibus a filijs ſit iniunctum fideicommiſſum poſt mortẽ; quia conditio ipſa non intelligitur.Bar.in d.l.cũ auus. quem * communiter ibi ſequuntur Doct. Ang. Albe. Alex.& Iaſ.in l.generaliter.§.cum autem.C.de inſtit. & ſubſti.Berenga.in d.l.in quartã nu.99. Imo.in l.ex facto.§.ſi quis rogatus,& ibi Ripa nu.55. ff.ad trebel. Gozad.in l.qui ſe patris.num.197.C.vnde lib. & hanc eſſe communem atteſtatur in duobus locis Soci.in dicta l. cum auus,colum.3.verſi.iudi.& colum.4.verſic. eandem partem.

14 ¶ Tertio accedit alia differentia, † nam aſcendentium legitima poteſt eis inuitis aſſignari in pecunia, ſecus in legitima deſcendentium; ita Bald.in c. ſi pater,vbi Franc.col.8.de teſta. in 6. quia aſcendentibus debetur de iure poſitiuo, & filijs iure naturæ, ſecundum Bald.in l.1.§.ius naturale.ff.de iuſti.& iur. ſequitur Ripa in l.in quartam.num.127.& Bereng. nu. 58.

15 ¶ Quarta eſt differentia, † quia liberi tranſmittũt ad liberos querelam non præparatam.l.ſi quis filium. l.ſcimus.§.fin.C.de inoff.teſt. ſed parentes aduerſus filiorum teſtamenta non.Ang.in d.l.nam & ſi parentibus. quem ſequuntur Iaſ.in d.l.ſi quis filium. Bereng. in d.l.in quartam.num.101. & Gozad.in dicta.l.qui ſe patris.num.194.

16 ¶ Quinto differunt, † nam aſcendentes poſſunt teſtari inter liberos coram duobus teſtibus.l.hac cõſultiſſima.§.ex imperfecto.C.de teſta.l.filij,l.quotiens.C. fam.erciſ.ſecus eſt in liberis Bal.& Sali.in l.fin.C.fam. erciſ.Iaſ.in dicta auct.nouiſſima.nu.43.Alex.in dicto. §.imperfecto.Picus in l.Titia.§.Titia cum nuberet.nume.57.verſi.4. facit,ff.de leg.2.& Goza.vbi ſupra nu. 196.vbi aſſerit hanc eſſe * communem.

17 ¶ Sexto etiam demõſtratur, † quia ſi pater alienat bona in fraudem filiorum, & is in quem facta eſt alienatio de fraude participet, reuocatio competit filio vſque ad legitimam.Hannib.in l.poſt contractum. nume.55.ff.de dona.ſecus ſi filius alienet in fraudem aſcendentium.Bar.in l.1.§.non vſquam.ff.ſi quis a paren.fue.manu.Iaſ.in d.authen.nouiſſima.nu.48. Berenga.in d.l.in quartam.num.96. Rub.in d.l.ſi pater filiũ. num.48. Picus in d.§. Titia cum nuberet num.57.Gozad.vbi ſupra nu.192.

¶ Hinc etiam dixit Bal.& ſic erit ſeptima differentia in l.ſi emancipati.C.de colla.quem ſequitur Alex. & Goza.vbi ſupra nu.193.quod quando filiis ſuccedunt aſcendentibus eſt locus collationi, ſecus econtra quando pater ſuccedit deſcendentibus; quia lege non cauetur.

¶ Accedit ſimiliter quod voluit Bal.in l.ſi.C. de re
18 pud.hæred.vbi dicit,† ꝙ licet filius hæreditatem paternam repudiatam reuocare poſ.it hæreditarijs reb. non diſtractis infra triennium.d.l.fi.tamen nõ ſic erit in parente, qui hæreditatem filii repudiatam reuocare non poterit. Sequitur Gozad.in d.l. qui ſe patris. num.198.& iſta erit 8.differentia.

¶ Sequitur & nona, quam ponit Alex.in conſi. 57.
19 col.1.vol.3.vbi inquit, † ꝙ conſuetudo Bulgari quæ habet, ꝙ vſusfructus relictus vxori filiis inſtitutis reſtringitur ad alimenta, non habet locũ inſtitutis aſcẽdentibus. ratio etenim ſecundũ patres prædictos eſt, quia non tantum debetur hæreditas filiorũ patribus quantum hæreditas parentum filijs, cum parentum hæreditas ſit debita liberis ex debito ordine naturæ, & ex voto eorum, hæreditas autem filiorum ſecus,cũ ſolum miſerationis gratia ſit debita parentibus ordine turbato d.l.ſcripto.Soc.in d.l.cum auus col.3. ver. vidi articulum. Vnde, cum non ſit par ratio inter vnũ & alium, nimirum ſi diſpoſita in filijs, locum non ha-
20 bent in parentibus. Nec obſtat † d. l. nam & ſi parentibus, vbi lex parificat patrem & filium in viciſſitudĩnariis ſucceſſionibus, ſed filiis grauatis ſub conditione dantur duæ quartę, ergo & idem in parentibus; quia reſpondetur, quod parificatio ipſa procedit vt vtriſque debeantur non minus pie relinqui, ſed non vt procedat quantum ad titulum, & modum relinquendi & ſuccedendi; alias ſi ita ſimpliciter intelligeretur, ſequeretur, quod mortuo filio ſuperſtite patre,& filio, ꝙ pariter pater admitteretur cum nepote filio defuncti,quod eſt falſum: quia auus excluditur a nepote filio defuncti, & nunquam is admittitur niſi excluſo nepote.l.pater filium.l.filio.§.1.ff.de inoff.teſta.Prima enim cauſa ſucceſſionis eſt de deſcendentibus excluſis aſcendentibus.§.1.ff. de inoff.teſta. Prima enim cauſa ſucceſſionis eſt de deſcendentibus excluſis aſcendentibus.§.1.inſti.de hęred.quæ ab inteſta.& ſic non eſt eadem ratio.ita Gozad.in d.l.qui ſe patris.num.189.

¶ Ad tertium articulum cõdeſcendo, in quo omiſſis filaterijs, & ſtante dicta cõmuni opinione, de qua
21 in præcedenti articulo breuiter concludo, † fructus perceptos per dictum D.Marcum Antonium ei imputandos eſſe, & imputari debere in dictam quartam. l.filiusfam.vbi Bart.& alii.ff.ad l.fal.l.in fideicommiſſaria.vbi Bart.in prima colum.ff.ad trebel. Alexã. ibi col.4.ver.addit etiam Bart. vbi dicit hanc eſſe * communem, & Ripa nu.31.verſic 4.intellige.Matthæſ. in d.l.filium quem habentem,nu.72.Alex.in l. cohæredi. §.cum filiæ. col.3.ff.de vulg.& pupil.& in d.l. ratione. §. quod vulgo,col.8. Bereng.in d.l.in quartam,nu.98. Picus ibi num.285.vbi dicit fructus prædictos nõ tantum imputandos eſſe parentibus primi gradus in fal-
22 cidiam vel trebellianicam, † ſed etiam in legitimam vt voluit Bal.in c.ſi pater,de teſta.in 6.ſequitur Alex. in d.l.filiusfam.colum.2.& in d.l.in quartam.nu. 285. quia aſcendentibus non debetur niſi una quarta tantum, & tamen fructus computãtur in illam. Ripa in d.l.in fideicommiſſaria.nu. 43. Et ex iſta concluſione etiam reſultat alia differentia inter pãtrem & filium,
23 quæ confert articulo præcedenti; † ꝙ licet in liberis primi gradus non imputentur fructus in quartam aliquam.l.quod de bonis.§.ſi auus vbi doct.communiter ff.ad l.falc.& de cuius veritate alias dixi in conſil.30. in 1.vol.tamen ſecus in parentibus.

¶ Deue-

¶ Deuenio ad quartum, in quo non cōterendo tempus vbi non expedit, concludendum arbitror † legitimā quoquomodo per legata facta ad pias cauſas non eſſe minuendam. l. quoniam. §. ſancimus. C. de inoff. teſta. l. fi. §. & ſi præfatam. C. de iure delib. vbi dicitur, ꝙ prius detrahenda eſt legitima, quam ꝙ legata præſtētur, cum loco æris alieni habeatur. Alex. in conſ. 175. col. 1. volum. 6. Bering. in d. l. in quarta. nu. 118. vbi dicit, ꝙ ante legatorū & fideicommiſſorum ſolutionem legitima filiorum debet detrahi, computabunturque omnia legata, & fideicommiſſa ex rebus paternis relicta in cumulo patrimonii patris ad metien. legitimam; quoniā aliter daretur modus facillimus, quòd filij in legitima grauarentur contra. l. quoniam in priorib. C. de inoff. teſta. Fab. in authen. nouiſſima. nu. 8. C. de inoff. teſta. vbi legitima eſt remota ab omni onere legatorum, & per conſequens a pœna. l. 1. §. itē ſi ita,
25 & in l. Seius & Augerius. ff. ad l. falc. † potior enim & potentior eſt legitima legatis, cum debeatur tanquā æs alienum. Bal. in auth. hoc amplius, in vltima opp.
26 C. de fideic. † quod quidem æs alienum omnia legata præcedit. l. ſubſignatum. §. bona. ff. de verb. ſignifi. Et in ſpecie ꝙ legitima nō minuatur per legata ad pias cauſas facta, eſt tex. in c. quicunque vult. 15. q. vlti. glo. in verbo ſimili, in l. ſi quis ad declinandam. C. de epiſc. & Cle. Alex. in conſi. 45 col. penul. ver. quo ad quartam, vol. 1. in conſi. 18. in prin. vol. 4. Corn. in conſi. 148. col.
27 1. volum. 4. vbi de legitima reijcitur onus legatorum factorum ad pias cauſas, † quia propter piam cauſam non ſunt priuandi filij legitima, iuxta illud dictū Au
28 guſtini; † Qui vult inſtituere eccleſiam, & filium exhæredare, alium quærat pro conſilio quam Augu. 17. q. 4. c. fi. nam in legitima magis fauetur filio, quam eccleſiæ, per tex. in authen. ſi qua mulier. in verſi. legitima nulli diminuta, & ibi Bal. & Sali. C. de ſac. ſanc. eccle. Iaſ. in l. licet, col. 1. C. de pac. in l. tale pactū. §. fin. col. 3. ff. de pact. in l. ſi vnus col. 3. verſi. tu conſidera. C. de teſta. Fabia. in dicta authen. nouiſsima, nume. 174. Bar. & Bald in l. Papinianus. §. ſi Imperator. ff. de inoffi. teſta. cum legitima detrahatur vt æs alienum. Bald. in l. 2. ad fi. C. de lib. præter. Bertr. conſi. 76. col. 2. volu. 1. conſi. 120. nu. 2. vol. eod. conſi. 173. nu. 34. vol. 3. & in conſi. 83. nu. 5. vol. eod. Rui. in conſi. 58. nu. 13. vol. 2. & in conſi. 140. col. fi. volu. 5. Ferd. Loaz. in l. filiusfa. §. diui. nu. 24. de leg. 1. Bering. in d. l. in quartam nu. 118. &
29 167. vbi dicit † ꝙ fauor legitimæ maior eſt, quam fauor piæ cauſæ, & vltimæ voluntatis. Dec. in conſ. 81. in prin. in conſi. 218. col. 2. conſi. 269. col. pen. & in multis alijs conſilijs, quæ non tranſcribo. Socin. in conſil. 11 col. 2. vol. 4. ſi ergo in legitima debita filijs ea prius detrahi debet, quam legata, ergo idem dicendum de legitima debita patri in bonis filij, cum contrariū cautum eſſe non reperiatur. Vnde ex his omnibus concludendum eſſe arbitror, legitimā dicti D. Marci fore trientem, ipſumque tanquam grauatum onere fideicommiſſi conditionalis non poſſe deducere duas quartas, ſed vnam tantum, in qua computandi erūt fructus per eum percepti, legitimamque ipſius minui non poſſe per legata facta ad pias cauſas.

SVMMARIVM.

1 *Vaſaus mortuo domino tenetur infra annum & diem recognoſcere ſucceſſorem, & ei offerre iuramentū fidelitatis & ſimiliter idem facere tenetur vaſallus agnatus per mortem vaſalli vltimo loco defuncti.*

2 *Vaſallus ingratus erga dominum ſuum feudum amittere debet.*

3 *Inueſtituræ renouationem petere, eſt quidā quaſi cenſus deuotionis, & cognitionis, qui debet præſtari domino: & qui ſi omittatur, facit rem incidere in commiſſum.*

4 *Feudum applicatur domino etiam in præiudiciū agnatorum, ſi vaſallus infra annum & diem inueſtituram non petiit a domino directo, ſed contra nu. 15. cum ſequen.*

5 *Tempus anni & diei ſtatutum vaſallo ad petendum renouationem inueſtiture concurrit niſi a die ſcientiæ.*

6 *Scientiam, & non ignorantiam vult lex obligari.*

7 *Culpam vbi notat lex non currit niſi a die ſcientie.*

8 *Annus & dies ſtatutus ad petendum renouationem inueſtiture a principio eſt vtilis, & poſt ſcientiam continuus.*

9 *Lex vel ſtatutum quando præfigit tempus, & dubitatur an currat ignoranti, attendi debet an requiratur factum hominis & mora, & tunc non currit ignoranti.*

10 *Alleganti heredes uaſalli premortui fore priuatos feudo propter renouationem non petitam intra tempus legale, incumbit onus probandi, quod terminus anni & diei eſt lapſus poſt tempus adite hereditatis, ſed contra num. ſeq.*

11 *Tempus petende recognitionis inueſtiture non currit vaſallo ſi dominus mortuus non habet heredem.*

12 *Minori vigintiquinque annis quamuis maiori quatuordecim licet currat annus & dies ad petendam inuēſtituram, tamen datur reſtitutio in integrum ſecundum communem aduerſus lapſum dicti temporis.*

13 *Reſtitutio in integrum non conceditur minori vigintiquinque annis aduerſus terminum anni & diei, ſi habet curatorem, contra quem agere poſſit, & iſit ſoluendo: ſed contra, vt in ſeq.*

14 *Inſtantia ſi periit culpa tutoris vel curatoris primo debet haberi recurſus per minorem contra tutorem, vel curatorem, & ſi non eſt ſoluendo, tunc reſtituitur aduerſus lapſum dicte inſtantie.*

15 *Vaſallus qui nō petiit inueſtituram infra annū & diē, excuſatur, ſi fecit diligentiam in recuperando feudum a tertio poſſeſſore.*

16 *Vaſallus vt priuetur feudo requiritur dolus.*

17 *Fraus nulla inter dominum, & vaſallum interuenire debet.*

18 *Caducitas, quæ cauſatur per lapſum temporis anni et diei, cenſetur iniqua atque odioſa.*

19 *Qui nititur ex tempore dicitur etiam niti ex circūuentione temporis.*

20 *Feudum in Regno Sicilie non perditur quamuis vaſallus ex ignorantia forte iuris non petierit inueſtituram infra annum & diem, ſecus ſi ex contemptu Principis.*

21 *Rex eſt munificus & liberalis.*

CONSILIVM XL.

1 VVLGARIS eſt deciſio, † φ mortuo
domino directo tenetur vaſallus infra
annum & diem, a morte dicti domini
renouationem inueſtituræ petere ab
eius ſucceſſore, & debitum iuramen-
tum fidelitatis ei exhibere, alias priua
tur feudo. Idemque ſi domino ſuperſtite vaſallus mo
riatur, tenetur filius vel agnatus intra dictum tẽpus
idem facere, alias cadit a feudo. tex. eſt apertus, vbi
not. omnes in c. 1. in princi. quæ ſit prima cauſ. beneſ.
amit. doc. in c. 1. quo tempore miles. Alex. in conſi. 79.
* num. 24. volum. 1. & iſtam eſſe * communem cõcluſio-
nem firmant Curt. iun. in trac. feud. in 4. par. in 23. cau
ſa amiſſionis feudi, & Clar. in §. feudum. q. 49. Et ratio
eſt, quia deficiente vaſallo ab huiuſmodi petitione,
& exhibitione redditur ingratus erga dominum ſuũ,
2 † & ideo ex cauſa dictæ ingratitudinis feudum amit-
tit d. c. 1. in princ. quæ ſit prima cau. beneſ. amitt. Item
& alia ratio eſt, quia petere renouationem inueſtitu-
3 ræ, † eſt quidam quaſi cenſus deuotionis & recogni-
tionis, qui debet præſtari domino; qui ſi omittatur,
facit incidere rem in commiſſum. ita Bal. ſingulariter
in l. r. in 4. q. ff. de rer. diuiſ. Iaſ. in conſil. 64. colum. 4. in
princip. vol. 3. & in conſi. 117. col. pen. in princ. volu. 4.
Cur. & Clar. vbi ſupra. Et in tantũ a ſcribentibus hoc
recipitur, quod purgatio moræ non admittitur, teſte
Bal. in d. c. 1. col. 2. in prin. quo tempore miles. vbi Lau
den. dicit hoc bene notandum. Alex. in conſil. 40. col.
2. volum. 6. Iacob. de S. Georgio in inueſt. feud. in ver
bo qui quidem inueſtiti, col. 9. in fi. verſic. nunc eſt vi-
dendum. & Clar. vbi ſupra qđ ſane intelligendum ve-
nit domino volente, iuxta gl. in l. fin. in fi. C. de iur. em
phy. Iacob. in loco ſupra citato. Alex. in allegato con-
ſi. 79. nu. 24. verſi. non dico Ruin. conſi. 2. nu. 5. volu. 1.
Soc. in conſi. 66. col. antepen. verſi. 3. dico, vol. 3. Deci.
in conſi. 144. col. pen. Iaſ. in conſi. 64. col. 3. in fi. volum.
3. & in conſi. 117. nu. 4. volum. 4. Quibus ſtantibus vi-
4 detur dicendum † φ magnificus dominus Anſelmus
de Rubein hæres & agnatus quondam magnifici do-
mini Hieronymi Rubei, qui renouationem inueſtitu
ræ non petiit, nec iuramentum fidelitatis exhibuit do
mino directo ipſius feudi pro bonis feudalibus Ca-
ſtri veteris, bona ipſa amiſerit, iuxta tex. & not. per
doct. in d. c. 1. quo tempore miles, & in aliis locis ſu-
pra citatis; ipſaque reuerſa fuerint ad dictum domi-
num directum nedum in præiudicium ipſius domini
Anſelmi, verum etiam & aliorum agnatorum, vt per
Odofr. in ſumma, ſub rub. ad quos feu. reuer. quando
amit. quem ſequitur Bal. in c. 1. col. 2. ſi vaſal. feu. pri-
ue. verſi. & poteſt poni. Alex. in conſi. 30. colũ. 5. verſic.
non obſtat, volu. 1. conſi. 10. col. 2. in fin. vol. 3. & in cõ
ſi. 2. nu. 11. vol. 5. Pau. de Caſt. in l. adoptiuum. §. patro
num col. 2. de in ius vocan. Iac. de S. Georg. in inueſti.
feudali in verbo. Qui quidem inueſtiti, col. 2. cũ ſeq.
verſi. rurſus quæro. vbi inquit ſecundum hanc opinio-
nem fuiſſe iudicatum in ſacris audientiis in ciuitate
Taurini iam longiſsimo tempore fluxo, ipſo conſu-
lente in cauſa ardua. Practi. Papienſ. in for. libel. quo
agitur. ad reuoca. feud. in ver. nec ſuperſtitibus. col. 9.
verſi. tertio caſu. Dec. in conſi. 144. num. 5. Curt. Sen. in
* conſi. 47. col. pen. in fi. & hanc * cõem eſſe dixit Anan.
in conſi. 32. in ſecundo dubio. quam & ibi in add. ſuis
ſequitur Bologn. quoniam quãdo culpa propter quã
vaſallus priuatur feudo reſpicit offenſam domini, vt
in caſu noſtro, feudum reuertitur ad dominum, &
non ad agnatos.

¶ Sed præmiſſis nõ obſtantibus contrarium eſt de
iure verius, φ dominus Anſelmus per dominum di-
rectum admittendus venit ad huiuſmodi recognitio-
nem, & iuramẽtum fidelitatis per eum pollicitum, &
5 oblatum; quoniam in iure certiſſimum eſt, † φ tem-
pus anni, & diei ſtatutũ vaſallo ad petendam dictam
recognitionem a domino, & ad ſibi præſtandum iura
mentum fidelitatis, ei non currit niſi a die ſcientiæ,
* vt eſt glo. * communiter approbata in c. 1. in verbo an
6 num. quo tempore miles. quia lex dicit, † φ vult ſciẽ
tiam, & non ignorantiam obligari l. obligari. C. de de
7 curio. lib. 10. c. 2. de conſtitu. in 6. Item † vbi lex notat
culpam, annus non currit niſi a die ſcientiæ. Io. An-
dre. in c. de ſeruorum de ſeru. non ordi. Alex. in conſ.
79. col. fi. volu. primo in conſi. 4. col. 2. volu. 6. Bald. in
conſi. 351. vol. 3. Iaſ. in conſi. 64. col. 4. volu. 3. Clar. in
8 § feudum q. 49. verſi. ſcies etiam. † quoniam iſte an-
nus, & dies eſt vtilis a principio, & poſt ſcientiã con
tinuus, teſte Præpoſ. in c. 1. colũ. 3. quo tempore mi-
* les. vbi aſſerit hanc eſſe * communem. Moder. in con-
ſuet. Pariſien. feud. c. 1. gl. 7. nu. 4. Iac. de ſancto Geor-
gio. in inueſti. feud. in verbo. Qui quidem inueſtiti,
col. 11. verſi. vnum tamen notetis. vbi inquit, quod
ſi quis ignoraret rem eſſe feudalem, & nõ peteret in-
ueſtituram infra annum & diem, non debet priuari
feudo; quia æquitas conſuetudinis feudorum hoc ca
ſu conſeruat eum illæſum a pœna priuationis, vt per
Bald. in l. fi. C. ſi pen. appel. mors interue. ſequitur Rui.
in conſi. 1. nu. 5. vol. 1. & Præpoſ. in c. 1. in fi. principii,
quæ ſit prima cau. bene. amit. verſi. quæro quid ſit va-
ſallus. probatur etiam per Alex. in d. conſi. 40. colum.
2. nu. 7. vbi ait, quod dictum tempus non currit igno-
9 ranti; quia quando † lex vel ſtatutum præfigit tem-
pus, & dubitatur an currat ignoranti, quòd inter cæ
tera attendi debet, an requiratur factum hominis &
mora, & tunc non currit ignoranti. Bal. in d. l. quan-
10 diu. Imo plus voluit Bal. in c. 1. de capitul. Corra. † φ
allegans hæredes vaſalli pręmortui fore priuatos feu
do propter lapſum dicti temporis, habet neceſſe de-
monſtrare quod terminus anni & diei eſt lapſus poſt
tempus aditæ hæreditatis, per l. primam C. ſi vt ſe ab
ſti. ab hære. & ſimiliter quod lapſum ſit dictũ tempus
a die ſcientiæ; quia ignorantia præſumitur. l. verius.
ff. de proba. ſequitur Alex. in conſi. 79. col. fi. in princ.
vol. 4. Iaſ. in allegato conſi. 64. colum. 4. in fi. & Moder.
vbi ſupra. Præpoſ. etiã vbi ſupra in ver. quæro quæ di
cunt. & Rui. in citato conſi. primo. nu. 5. ſed iſtud vlti-
mum pro nunc non affirmo, cum reperiam Bald. ſibi
ipſi aduerſari, vt in conſi. 361. vol. 3. vbi inquit, quod
non requiritur aditio hæreditatis; quia agnatus ſuc-
cedit in feudo etiam repudiata hæreditate vniuerſa-
li; quia ſatis eſt quod ſit hęres in re certa, ideſt hæ-
res feudalis, nam ſi requireretur aditio ipſa hæredi-
tatis ſequeretur, φ vaſallus non teneretur ad fidelita
11 tem niſi eſſet hæres, quod tamen eſt falſum. † Et ideo
concludit, φ tempus iſtud ſtatutũ a lege currit a die
ſcientiæ, & potentiæ ſi dominus habet hæredem, alias
interim non currit. argumento l. Labeo. ff. de naut. fæ-
no. quia non eſt cui offeratur iuramentum, & a quo
petatur inueſtitura. Idẽ tenuit Clar. ſed non memor
Baldi in d. conſi. ſupra citato. Cum igitur in terminis
noſtris dictus D. Anſelmus non habuerit ſcientiam φ
bona caſtri veteris, pro quibus nunc petit recognitio
nem inueſtituræ, & pollicetur iuramentum fidelita-
tis eſſent feudalia, prout in dubio præſumitur, ſequi-
tur

tur quod in caſu noſtro vbi requiritur factum homi-
nis, ideſt petitio inueſtituræ, & mora, ꝙ alio nõ pro-
bato in contrarium per dominum directum ipſe do-
minus Anſelmus non ceciderit a beneficio dictorum
bonorum, ſed omnino per ipſum dominum admittẽ
dus ſit ad ipſam recognitionem, & præſtationem iu-
ramenti dictę fidelitatis, iuxta formam capituli primi
de noua forma fidelitatis, & alterius capituli primi
de noua forma fidelitatis. Fortius voluit Alexã.in d.
conſi.79. ꝙ non currit dictum tempus niſi a die ſcien-
tiæ, ſcilicet poſtquam ſciuerit naturam conceſſionis
feudalis, iuxta no.in c.1.de capitulis Corra.

¶ Secundo dicitur ꝙ etiam dato (ſed non permiſ-
ſo) ꝙ lapſum fuiſſet tempus dicti anni, & diei præfi-
xi a lege feudali dicto domino Anſelmo, & ipſe ſciuiſ
12 ſet bona eſſe feudalia, † ꝙ ſaltem venit reſtituendus
in integrum aduerſus dictum tempus ex capite, quia
minor vigintiquinque annis, quamuis maior quatuor
decim, iuxta not.per glo.Iacob.de Beluiſ.Iſer. Alua.
Præpoſ.& Moder.in cap.1.§.præterea ſi quis, per illũ
tex.de prohi.feud.alie.per Fede.vbi dicunt Bal.& Al-
ua.quòd vſque ad vigeſimum nonum annũ poteſt pe-
ti huiuſmodi reſtitutio, licet quis regulariter tenea-
tur recognitionem petere infra annum, & diem. Do-
cto.in d.cap.primo, quo tempore miles. Afflict. in c.
primo in princ.num.14.quæ ſit prima cau.benef.amit.
Et ratio eſt ſecundum ſcribentes, quia eo ipſo ꝙ va-
ſallus minor vigintiquinque annis non petijt inueſti-
turam infra dictum tempus, eſt læſus, ergo reſtituen
dus.l.interdum, de mino.Iacob.de ſancto Georgio in
inueſtitu.ſua, in verbo. Qui quidem inueſtiti, colum:
11.verſic. ſed ponamus ꝙ minor. Zaſ. in tract.feud.in
7.part.nu.8.Curt.in tract.feu.in 4.par.in 23. cauſa pri
uationis. & hanc eſſe * communem dixit Alexan. in
conſi.79.colum.penul.volu.primo.Brun.in conſi. 100.
& Clar.vbi ſupra q.49.verſi.ſed quæro pone. & Ruin.
in d.conſi.1.num.6.

13 ¶ Nec habet obſtare, † ꝙ reſtitutio ipſa conceden-
da non veniat dicto domino Anſelmo, ex eo, ꝙ habe-
bat curatorem, qui paſſus eſt labi tempus dicti anni,
& diei, & contra quem agere poteſt, cum ſit ſoluen-
14 do, iuxta not.in l.properandum.§.fi.C.de iud. † vbi ſi
perit inſtantia culpa tutoris vel curatoris, primo de-
bet haberi recurſus contra tutorem vel curatorem, &
ſi non eſt ſoluendo, reſtituitur aduerſus lapſum dictæ
inſtantiæ; quia reſpõdetur, ꝙ imo reſtitui debet etiã
ſi læſus ſit facto tutoris vel curatoris, abſque ꝙ prius
agat contra eos.l.etiam qui.§.1.de mino.glo. & Bald.
in l.fi.C.ſi tutor vel curator interue. Afflic.in conſtitu.
Regn.in conſtitutione minorum num.19. Nec obſtat
tex.in d.§.fi.quia reſpondent Bal.& Afflict. vbi ſupra,
ꝙ ſpeciale eſt in illo caſu, vt prius agatur contra tuto
rem vel curatorem, antequam agatur ad reſtitutionẽ
in integrum aduerſus lapſum inſtantiæ, & in terminis
noſtris dixerunt Iſer.Præpoſ.& Afflict.in d.§. præter-
ea ſi quis, ꝙ minor ipſo iure ſeruabitur illæſus per l.ſi
curatorem.C.de in integ.reſtit.

¶ Tertio dicitur, ꝙ reſpectu maſſaritij ad villet-
tum & alterius ad ſolonum, nulli dubium eſt, ꝙ nul
lum currit tempus ipſi domino Anſelmo pro dicta re
nouatione & præſtatione iuramenti fidelitatis niſi a
quatuor menſibus citra, in quibus illa auocauit a ter
tio poſſeſſore, mediãte miniſterio ſui curatoris; quia
in eo non poteſt dari aliquis dolus, minuſque aſcribi
aliqua culpa, quæ ſibi poſſit imputari, vt per Paul.de
Caſtro in conſil.158.colum.ſecunda in princip.verſic.
ſed in contrarium, ſecundum antiquam impreſſionẽ.
Ancha.in conſil.6. Præpoſ.in cap.1.colum.2. verſi.ſed
quid ſi heres. quo tempore miles.Alex.in conſil.11.in
fi.vol.5. Pariſ.in conſil.23.num.226.vol.1.dixi in con-
ſil.18.num.8.vol.1.Fel.in c.ex tranſmiſſa, col.1.de præ
15 ſcrip.Zucar.in l.1.nu.47.C.de pact.vbi † vaſallus qui
non petiit inueſtituram infra annum & diem excuſa-
tur ſi non petiit renouationem in tempore a lege præ
fixo, ſi tamen fecit diligentiam in recuperando feu-
16 dum a tertio poſſeſſore: † quia in eo nõ eſt dolus, qui
tamen requiritur ad amiſſionem feudi propter nõ pe
titam inueſtituram in tempore, vt eſt textus in capi-
tulo primo.§.fin.vbi Bald.de prohi.feud.alie. per Lo-
tharium, & Iaſ.in conſil.64.col.4.verſic.primo requi-
ritur.volum.tertio. Et ratio eſt ſecundum text.in d.c.
17 fi.quia † inter dominum & vaſallum nulla fraus, nec
quoduis malum ingenium debet interuenire. Vnde ex
pdictis clare reſultare videtur, ꝙ dictus dominus An-
ſelmus admittẽdus veniat ad dictam recognitionem
& præſtationem iuramenti fidelitatis ratione ignorã-
tiæ prællegatæ, quę eum excuſare videtur, iuxta ſu-
perius dicta. Vel ſaltem quod tanquam læſus veniat
reſtituẽdus in integrum aduerſus huiuſmodi lapſum,
18 & tanto magis id dicendum venit, cũ † caducitas ip-
ſa, quæ per lapſum dicti temporis cauſatur, odioſa at
19 que iniqua cenſeatur, eo quia, † qui nititur ex tem-
pore dicitur niti ex circunuentione temporis, & ſic ex
remedio rigoroſo & odioſo, vt eſt text.in §. volumus
in authen.de his qui ingred.ad appel. Et ideo dicunt
Iſern.Laud.& Præpoſ.in capit.1.quo tempore miles.
Iaſ.in conſil.64.col.4.volu.3.& in conſi.117. colũ.pen.
20 vol.4. † ꝙ in regno Siciliæ non perditur feudum quã-
uis vaſallus non petierit inueſtituram infra annum &
diem, ex ignorantia forte iuris, ſecus ſi faceret ex cõ
21 temptu Principis, † quia Rex eſt munificus & libera
lis.l.Imperialis.C.de nupt. Et ratio iſtius munificen-
tiæ eſſe poteſt illa de qua ſupra, quia ille qui nititur
ex tempore, dicitur niti ex quadam circunuentione.

¶ Non obſtant modo quæ in contrarium allegata
fuerunt; quia breuiter reſpondetur, ꝙ ea procedere
poſſent vbi a parte domini directi probatũ fuiſſet do-
minum Anſelmum habuiſſe ſcientiã ꝙ inter bona quę
ſucceſſit Magnifico quondam domino Hieronymo, &
de quibus nunc agitur, fuiſſent feudalia; quia tunc
verum eſt, quod propter non petitam inueſtituram in
fra annum & diem, priuandus eſſet dictis bonis feu-
dalibus, ſi fuiſſet maior viginti quinque annis, per ea
quæ ſupra ſcripta fuerunt. Item & quòd ea locũ ha-
bere non poſſunt ſtante minoritate ipſius D. Anſelmi,
propter quam veniret reſtituendus aduerſus lapſum
dicti temporis, vt per Alex.in conſi.79.col. pen. volu.
1.& alios ſupra citatos.

¶ Vlterius dicitur, quòd præſuppoſito, quòd di-
ctus dominus Anſelmus propter lapſum dicti tempo
ris priuandus eſſet dictis bonis feudalibus, tamen ꝙ
illa non venirent applicanda dicto domino directo,
ſed agnatis, qui comparuerunt coram domino dire-
cto, & ab eo petierunt ſe inueſtiri de dictis bonis feu
dalibus quatenus eis priuandus eſſet prædictus domi
nus Anſelmus ob lapſum dicti temporis legalis, vt vo
luerunt Iſern. in dicto.§. præterea ſi quis, in verbo
redderet, & ibi Laud.in fin. Alua.colum.prima in ver
ſi.reddat. Laud.in capitulo primo.§.fin.colum.fi. ver.
exiſtentibus, quæ ſit prima cau.benef.amitt. vbi etiam
Præpoſ.colum.4.in princip.verſic.ſolutio text. noſtri.
vbi ambo dicunt hoc eſſe bene notandum. Aluaro.
etiam ibi in concluſione 20.Iſern.colum.fin.& Afflic.
colum.2.Iſern.in c.1. in princip. quo tempore miles.

Alua.

Alua.ibi col.fin.verſi.quid ſi.& Præpoſ.col.pen. verſi. quæro ad quem.Cur.ſen.in conſi.49.col.71.verſic.ſentientes aduerſarii. dixi alias & late in conſi.64.nu.30. cum ſequen.vol.2.

SVMMARIVM.

1 *Actore non probante reus debet abſolui.*

2 *Agens temere in expenſis debet condemnari.*

3 *Verba ex iuſtis titulis, appoſita in libello, denotant proprietatem.*

4 *Probatio antiquioris poſſeſſionis ſufficit in remedio reintegrande.*

5 *Concluſio libelli in qua requiritur reos conuentos condemnari ad reſtitutionem rerum, reſpicit petitoriũ, ſecus ſi ad reſtitutionem poſſeſſionis rei.*

6 *Aliud enim eſt res, & aliud poſſeſſio.*

7 *Poſſeſſorium non intentatur ratione fructuum, ſed petitorium.*

8 *Poſſeſſorium & petitorium cenſetur intentatum ſi libellans in fine addidit illam clauſulam generalem, quæ in libellis communiter apponi ſolet, petens ſibi ius & iuſtitiam miniſtrari.*

9 *Vſufructuarium ſi quis in libello ſe narret, & in ipſius concluſione fundi dominum ſe aſſerat, petendo ſibi ius & iuſtitiã miniſtrari, obtinere debet, licet non probet ſe dominum, ſed vſufructuarium.*

10 *Concluſio licet alias attendi debeat, & non narratio, tamen virtute clauſule, petens ſibi ius & iuſtitiam miniſtrari, narrata attendi debent, & ſuper his probatio fieri.*

11 *Interdictum poſſeſſorium reintegrande non competit ei, qui cecidit a poſſeſſione ex aliqua iuſta cauſa vel culpa ſua.*

12 *Interdictum reintegrande non datur contra titulo poſſidentem niſi agens allegauerit & capitulauerit aduerſarios poſſidere clam vel precario reſpectu ſue antiquioris poſſeſſionis.*

13 *Poſſeſſio iunior præſumitur vitioſa & clandeſtina.*

14 *Actor preſumitur ſine iuſta cauſa a poſſeſſione cecidiſſe, niſi contrarium probetur.*

15 *Narratio & concluſio, quæ ſufficiat in remedio reintegrande.*

16 *Limitata cauſa limitatum producere debet effectum.*

17 *Proprietas & ſi in narratione libelli deducta ſit, ea tamen non vitiat libellum in poſſeſſorio, nec ampliat vires eius, vt proprietas deducta videatur; quia attendi debet medium concludendi.*

18 *Precedentia declarant ſequentia.*

19 *Narratio ſpolii ſi facta fuit in libello, & concluſio ad rem, poſſeſſorium intentatum eſſe videtur.*

20 *Verbum rem reſtitui, vt ſaluetur libellus, intelligitur quo ad poſſeſſionem.*

21 *Verba improprientur pro ſaluatione libellorum.*

22 *Petitorium merum tunc dicitur intentatum quãdo narrata reſpiciunt ſolum petitorium, & concluſio ſit rem reſtitui, ſecus ſi narratæ reſpiciant tam petitorium quã poſſeſſoriũ, et concluſio eſſet rem reſtitui; quia tunc dicitur eſſe intentatum poſſeſſorium.*

23 *Concluſio ſupplicationis & reſcripti delegatorii ſi contineat quòd iudex habeat declarare ad monaſterium pertinere petias terre, quas reperiret fuiſſe monaſterii, & per Abbatem monachos & conuentum dicti monaſterii poſſeſſas, verbum pertinere verificabitur etiã in ſolo poſſeſſorio ſeu iure pertinẽte ratione poſſeſſionis.*

24 *Proſequuta attendi debent.*

25 *Poſſeſſorium licet intentauerint actores, ſi tamen poſtea proſequuti fuerint petitorium, ſententia (non obſtante petitione) ferenda erit ſuper proſequutis & probatis.*

26 *Clauſula, petens ius & iuſtitiam miniſtrari, adaptatur ad omne remedium, quod ex facto narrato elici poteſt.*

27 *Libellus generalis declarari poteſt per poſitiones poſtea factas*

28 *Clauſula, non ſe aſtringens, operatur vt ſufficiat probare illam partem narratorum, quæ ſufficiat ad cauſam.*

29 *Clauſula, petens ſibi ius & iuſtitiam miniſtrari, operatur, vt actor obtinere debeat omni meliori modo & via, quæ quocunque modo ex narratis & deductis colligi poteſt.*

30 *Pupillus non poteſt contrahere.*

31 *Titulus nullus habetur pro non titulo.*

32 *Paria ſunt non facere, vel facere. ſed nulliter.*

33 *Venditio facta a pupillo vel minore contra diſpoſitionem iuris communis vel municipalis in tantum eſt nulla, quòd in ea locum non habet ſtatutum admittens conſanguineum ad retractum oblato pretio.*

34 *Contractus geſtus a minore, tutore auctore de rebus immobilibus, non ſeruata ſolemnitate iuris communis, eſt nullus.*

35 *Remedium reintegrande, datur contra ementem a minore vigintiquinque annis habente curatorẽ ob non ſeruatam ſolemnitatem requiſitam a ſtatuto.*

36 *Fructus pertinent ad quem dominium pertinet.*

CONSILIVM XLI.

HABITA cõgrua & matura deliberatione ſup omnibus, quæ in præſenti proceſſu cõtinentur, videtur prima fronte dicendũ, No. Michaelem Dagnam non debere obtinere in hoc iudicio poſſeſſorio ꝑ eũ intentato aduerſus fratres de Rolletto; qm̃ ex ipſius lectura apparet, ipſum intentaſſe petitorium contra dictos conuentos pro conſecutione ædificiorum & prædiorum de quibus in actis, non autem poſſeſſorium reintegrando, & tamen nõ conſtat eum probaſſe neceſſaria pro victoria ipſius cauſæ,
1 quo caſu militare videtur † regula.l.qui accuſare.C. de edẽ.& l.actor quod aſſeuerat.C.de proba.l. ei qui.
2 ff.eo, † ꝙ actore non probante reus debet abſolui. Et ſimiliter alia.l.eum quem temere.ff.de iudi. ꝙ temere agens debet in expenſis condemnari. Quod autem petitorium intentatum fuerit, ſatis probari videtur ex narratione libelli, in quo dixit q.Ioann. eius partem tempore eius vitæ & ipſum poſt eius mortem tenuiſ-
3 ſe, & poſſediſſe dicta bona ex iuſtis titulis, † quæ verba ex iuſtis titulis, deſignant proprietatem, nã titulus non

4 lus non requiritur de ſubſtantia in remedio c. reinte-
grandæ,prima quæſtione prima,† ſed tantum proba-
5 tio antiquioris poſſeſſionis, quæ poſtea ad aduerſa-
rium peruenit.Alex.in conſ.6.col.2.in fi.vol.3. Item †
ex concluſione eiuſdem libelli dum requiſiuit reos cō
uentos cōdemnari ad relaxationem, & reſtitutionem
dictarum rerum,quæ verba concernunt, & reſpiciunt
petitorium,teſt: Spec.in titu.de reſtit.ſpol.§.1.verſ.&
nota.ad Io.And.in addi.ad Spec.in tit.de actio.& pe-
tione.§.ſequitur,verſ.ſed certe,in add.incip.dicūt ſim
plices,vbi aiunt quod quando quis petit reſtitutionē
poſſeſſionis rei,tunc agitur poſſeſſorio.Alex. in conſi.
117.col.1.vol.2.io conſ.159.col.1.vol.5.Iaſ.in l. natu-
raliter.§.nihil commune.col.pen.ff.de acqu.poſſ. Rui.
in conſ.164.col.3.in fin.vol.5.Dec.in conſ.62.col.1.cū
ſequenti, Iterum Alex.in conſ.96.col.1.io fi. † Nam a
6 liud eſt res,& aliud poſſeſſio.l.ſi duo.§.ſi vti poſ.l.qui
reſtituere.l.qui officium.ff.de rei vendi,Itē & alio mo
do,dum petit reos condemnari ad reſtitutionem fru-
7 ctuum, † nam poſſeſſorium nō intentatur ratione fru
ctuum,ſed petitorium.vt tradit Rui.in citato cōſ.164
col.3.verſ.alia ratione.vbi inquit,quod quando actor
petit reos cōdemnari ad reſtitutionem fructuum, per
hoc apparet, quod fructus vendicantur,& ſic pro illis
intentatur petitorium;quia ſi ageretur poſſeſſorio,pe
teretur reſtitutio poſſeſſionis fructuum,& non reſtitu
tio fructuum; quia aliud eſt res,ideſt fructus, & aliud
poſſeſſio rei, & fructuum. Item dicitur,quod ſi actor
in libello narrauit reſpicientia petitorium, vt io caſu
noſtro,& concluſionem fecerit in poſſeſſorio, licet a-
lias concluſio ipſa attendi debeat.Butr. & Abb.in ca.
ex parte de for.comp.Dec.in conſ.57.col.1. in conſil.
8 62.col.1.& in conſi.188.in prin.† tamen ſi libellans ad
didit in fine illam clauſulam generalem quæ io libel-
lis communiter apponi ſolet, petens ius & iuſtitiam ſi
bi adminiſtrari, iuxta tex.in cap.cum dilectus,de ord.
cogn.circa principium,ibi, de quibus iuſtitiam ſibi fie
ri poſtulabat, quod vtrunque poſſeſſorium, & pe-
titorium cenſetur intentatum,itē Cald.in d.c. cum di
lectus poſt Innoc. vbi refert ita de facto conſuluiſſe,
quam deciſionem notandam ibi dicit Abb. Iaſ. in di-
cto.§.nihil commune col.ſi.& ibi Bering.nu.93.Acce-
dit quod voluit ibi sub.Alex.num.119.verſ. quartus,
9 & vltimus caſus.vbi dicit, † quod vbi quis in libello
narrat ſe vſufructuarium,& io ipſius libelli concluſio
ne ſe dominum fundi aſſerit,requirens ſuper præmiſ-
ſis omnibus ius, & iuſtitiam ſibi miniſtrari; quod li-
cet non probet ſe dominum,ſed vſufructuarium, obti
10 nere debet;† quia licet alias concluſio attendi debeat
l.certi conditio,vbi Iaſ.in prin.ſi cer.pet.& non narra
tio,tamen virtute dictæ clauſulæ,etiam narrata atteo
di debent,& ſuper his probatio fieri.Dec.in c.1.io pri
mo notabili.de offic.deleg.

¶ Secundo dicitur,quod etiam dato, quod fuerit
intentatum poſſeſſorium reintegrandæ per dictū nob.
Michaelem,quod in eo non poteſt obtinere,quoniā *
11 communi calculo admittit † cadenti a poſſeſſione ex
aliqua iuſta cauſa vel culpa ſua,non competere reme
dium poſſeſſorium reintegrandæ. Innoc. & alij in ca.
ſæpe,de reſti.ſpol.Soci.in l.rem quæ nobis,de acquir.
poſſ.Alex.in conſ.90.col.2.vol.5.103.col.2.vol.2. ſed
dictus actor cecidit a poſſeſſione dictorum bonorum
ex cauſa venditionis,ergo non debet audiri agendo
dicto poſſeſſorio,& veniendo contra contractum ven
ditionis per eum celebratum.

12 ¶ Item ex alio capite ſuccumbere debet, † quo-
niam dictum remedium fuit per actorem intentatum
contra dictos fratres cum titulo poſſidentes abſque
quod allegauerit, & capitulauerit eoſdem poſſidere
clam vel præcario reſpectu ſuæ antiquioris poſſeſſio-
nis,quod equidem capitulandum & probandum erat
iuxta not.per Bar.in l.ſi de eo.§.ſi.ff.de acqu.poſ.Ale-
xan.in conſ.118.colum.prima vol.ſecundo in conſ.89
col.2.in ſi.vol.5.Soc.io l.rem quæ nobis,in ſexta quæ-
ſtione,in verſ.notabis.ff.de acquiren.poſſe.vbi forma
liter ſic inquit;Notabis tamen, quod quando inten-
tabis,hoc remedium contra titulo poſſidentem, vt ſē
per alleges,& capitula facias,quod aduerſarius poſſi
det a te clam ſeu præcario reſpectu tuæ poſſeſſionis,
iuxta not.per Bar.in dicto.§.ſi.Iaſ.in conſ.21.colum.1
vol.3.Dec.in conſ.57.col.ſi. Curt.Iun: in conſ.17.col.
ſi.verſ.duodecimum.Rui.in conſ.56.nu.3.vol.4.in con
ſil.106.in ſi.volum.5.Natiza.conſ.79.nume.12. & 68.
nume.decimo.Natta in conſ. 386.circa finem. Iacob.
Menoc.io tractat.de recuperan. poſſ.ſolio.278.n.402.

¶ Quibus tamē non obſtantibus contraria ſenten
tia eſt de iure verior,videlicet, quod cum tantum in
caſu præſenti fuerit intētatum remedium reintegran
dæ per actorem,quod in eo obtinere debet; cum pro
bauerit per plures teſtes fide dignos & omni exceptio
ne maiores,quod ipſe poſſedit bona de quibus in cau
ſa,& ſimiliter quondam eius pater antequam poſſeſ-
ſio peruenerit ad dictos reos,quod ſufficere videtur,
vt quis obtineat in hoc remedio.Bal.in l.1.col.pen.C.
ſi a non comp.ind.Alex. in conſ.6. nume.4.vol.3. & in
conſ.103.in princ.vol.7.Brun. in conſ.83.col.1. in fin.
Ruin.in conſ.48.in princ. vol.4. & in conſ.ſequenti in
prin.vbi inquit,quod eo ipſo quod de antiquiori poſ
13 ſeſſione actoris conſtat,& quod alius de præſenti in-
ueniatur poſſidere,intentio actoris eſt fundata,† quo
14 niam iunior poſſeſſio præſumitur vitioſa & clandeſti
na,cap.licet cauſam,de proba. † & præſumitur actor
ſine iuſta cauſa a poſſeſſione cecidiſſe, ſi contrarium
non probetur,vt per Inno.& alios communiter in ca.
poſt electionem,de conceſſ.præben.idem Rui.in con-
ſil.44.col.1.vol.eo.vbi aſſerit hanc eſſe * communem
quam ſecutus ſum io conſ.6.nume. 36.vol.1.conſ.50.
num.4.& in conſ.72.in prin.vol.eod. Quod autem poſ
ſeſſorium reintegrandæ fuit intentatum, conſtat tam
ex narratione libelli, quam ex eius concluſione; ex
narratione, quia dictum fuit, quod ipſe no.Michael
tenebat, & poſſidebat non vi,nec clam,nec precario
bona de quibus ſupra, quæ etiam eius parens tenue-
rat,tenuitque & poſſedit, a quorum poſſeſſione ſine
15 vllo eius facto & culpa & per nullas & iniuſtas cau-
ſas cecidit, & illa occupant dicti de Rolletto. † nam
hæc narratio proprie conuenit volenti gaudere reme
dio dicti cap.reintegrandæ, vt per Docto. in locis de
quibus ſupra. Item & concluſio vbi petit ſe teſti-
tui, & reintegrari in & ad poſſeſſionem dictorum bo
norum, reſtitutumque tueri. quæ cōcluſio ſecundum
Alex.in conſ.117.volum.ſecundo & in conſilio. 159.
colum.prima volum.quinto & Decius in citato con-
ſil.62.colu.1.conuenit proprie dicto poſſeſſorio rein-
tegrandæ.

¶ Non obſtant quæ ex aduerſo allegata fuerunt,
nam primo argumento reſpondetur, negando in præ
ſenti iudicio fuiſſe intentatum petitorium, imo me-
rum poſſeſſorium reintegrandæ cum in libello dixe-
rit, quod tenuit, & poſſedit bona de quibus agitur,
non vi, non clam, nec precario, & licet ſubiunxe-
rit ex iuſtis titulis, tamen per hoc non dicitur decla-
xiſſe petitorium, ſed dicta verba tantum poſita fue-
runt ad hunc effectum, quod poſſedit legitime, &

non

16 non ad alium finem. Vnde † cum limitate appoſita
ſuerint,non dicunt parere niſi limitatum effectum,&
vltra non progredi,vt,in ſimili dixit Alex.in conſ.96.
nume.5. vol. 5.
17 ¶ Secundo reſpondetur, † ꝙ & ſi in narratione
libelli deducta eſſet proprietas, ea tamen non vitiat
libellum in poſſeſſorio, nec ampliat vires libelli, vt
proprietas deducta videatur, quia attendi debet me
dium cōcludendi,quod tendit ad poſſeſſorium.Butr.
in cap.fi.in 5.notabili de iudi.Alex.in conſ.117.col.1.
ver.& licet,vol.2.
¶ Non obſtat,ꝙ in concluſione libelli petiit actor
reos cogi,& condemnari ad reſtitutionem & relaxa-
tionem rerum,quia aduertendum eſt,ꝙ principaliter
in dicta cōcluſione petiit ſe reſtitui & reintegrari in
& ad poſſeſſionem dictarum rerū, reſtiturumq; tue-
ri.& licet in libello ſubdat,nominatoſq; reos occupa
tores condemnari,& cogi ad relaxationem & reſtitu
tionem dictarū rerum,tamen ipſa verba debent intel
18 ligi,† vt reſpondeant verbis præcedētibus,quæ decla
rant ſequentia l.quoties.C.fam. erciſ.ad relaxationē
& reſtitutionem ipſarum rerum quo ad poſſeſſionē,
vt probatur ex not.per Corn.in conſ.8.col. peu.in fi.
fi.ver.nec obſtat,vol.1.vbi dicit, ꝙ licet cōcluſio libel
li videatur tendere ad petitorium & poſſeſſorium,ta
men reſponderi poteſt,ꝙ imo etiam ſpecifica conclu
ſio libelli poteſt adaptari ad poſſeſſorium cum petat
actor cogi reum ad reſtituendum. & licet ſubdit rē,
& non dicat poſſeſſionē,tamen ſuſtētatur,quia reſti-
tuēdo poſſeſſionē,venit & relaxatio ac reſtitutio rei,
vt probatur in c.ſedē,de reſti.ſpol. Accedit quod in-
19 quit Affl.in deciſ.77.nu.7. † vbi dicit in ſacro Cōſ.du
bitatum fuiſſe,ſi in libello narratur ſpoliū, & poſtea
concludatur ad rem,an per hoc dicatur deductū pe-
titorium & poſſeſſorium.& refert ꝙ licet multi ex do
minis dixerint ꝙ eſt deductum petitorium & poſſeſ-
ſorium,quia in iudicio poſſeſſorio petitur ſolū reſti-
tui poſſeſſio,vt in toto titulo de vi & vi arm. & aliud
eſt reſtitutio rei,aliud poſſeſſionis, tamen ꝙ conclu-
ſum fuit,ꝙ ſi narretur ſpoliatio,& concludatur ad re
ſtituendūrem,ꝙ videtur ſolum poſſeſſorium fuiſſe in
tentatum,vt per Feder.de Senis in conſ. 283. & Ant.
de Butr.in c.ſæpe,de reſtit.ſpol. vbi expreſſe hoc fir-
mat,& ibi dicit Io.And.ꝙ rectius fuiſſet dictū, ꝙ pe-
tit poſſeſſionem reſtitui, q̃ petere rem reſtitui,tamen
20 ſecundum eum ſaluatur libellus,† quia intelligitur rē
reſtitui.ſ.quo ad poſſeſſionem, & inquit ad hoc bene
facere quod nota.Bar.in l.ſed ſi poſſeſſori.§.item ſi iu
21 rauero.ff.de iureiur.vbi dicit,† ꝙ verba improprīātur
pro ſaluatione libellorum,vt in c.auditis,& in c.cum
veniſſent,iuncta gl.de reſti.ſpol.quod ait maxime eſ-
ſe verum,ſi pars declarat, ꝙ ſolum poſſeſſorium vult
proſequi,prout factū fuit in caſu noſtro. Facit quòd
ſcribit Alexan.in conſi.43.in princ.vol.4. vbi inquit,
quòd licet in concluſione libelli dicatur quòd petit
ſyndicus condemnari Franciſcum ad reſtituendā di-
ctam petiam terræ,tamē ſubſtinetur,quia libellus im
portat non ſolum petitorium, ſed etiam poſſeſſoriū.
allegat Feder.de Sen.vt ſupra.Iaſ.in conſi.170.col.6.
ver.nō obſta· primo,vol.2. Accedit ꝙ nouiſsime ſcri
bit Iacob.Menoch.in trac.de recuperan. poſ. in præ-
22 lud.num.12. † vbi inquit, merum petitorium tunc di
ci intentatum cum narrata reſpiciant ſolum petito-
riūm,& concluſio ſit rem reſtitui,ſecus, ſi narrata re-
ſpicerent tam petitorium quam poſſeſſorium, & con
cluſio eſſet rem reſtitui,tunc dici poteſt eſſe intenta-
tum & poſſeſſorium per multa ibi citata per eum.

¶ Confirmatur hæc reſponſio ex not.per Alex. in
23 conſ.98.col.1.vol.5.vbi dicit,† ꝙ ſi in concluſione ſup
plicationis & reſcripti delegatorij concludatur,ꝙ iu
dex habeat declarare pertinere ad monaſterium pe-
tias terrę,quas reperiret fuiſſe dicti monaſterij,& ter
ras poſſeſſas per ipſius monaſterij Abbatē Monachos
& conuentum,ꝙ illud verbum pertinere, verificatur
etiā in ſolo poſſeſſorio,ſeu in re pertinente rōne poſ-
ſeſsionis,vt probatur in c.quærelam,& ibi gl.antepe.
de elec.quem ter. valde notabilem reputat ibi Butr.
in 3.col.& per eundem Butr.in c.cum ad ſedem,in 3.
col.de reſt.ſpol. vbi quando petitur reſtitutio fundi,
vel declaratur fundum ad actorē pertinere, talia ver
ba ſunt apta ad poſſeſſorium.verum quia nōnulli ſen
tire videntur cōtrarium,vt ſupra dixi, tamen eorum
opinio poſſet intelligi, quando in concluſione libelli
tantum petitum fuiſſet reum condemnari ad relaxa-
tionem rei, ſecus quando primo dictum fuiſſet & re-
quiſitum ſe reſtitui & reintegrari in & ad poſſeſſionē
ipſarum rerum,licet poſtea ſubiunxerit, & reos cogi
ad relaxationem & reſtitutionem ipſarum rerū,quia
tunc verba præcedentia declarant intentionem libel
lantis fuiſſe agere poſſeſſorio,& nō petitorio.& dicta
verba ipſarum rerū, intelligenda ſunt quo ad poſſeſ-
ſionem,& eo magis hoc dicendum venit, cum tātum
proſecutus fuerit ipſum poſſeſſorium reintegrandæ
ſi videātur poſitiones,capitula, & alia acta,in quibus
actor declarat ſe velle tātum proſequi, & inſiſtere in
poſſeſſorio,per not.per Affl.in dicta deciſ.77.num.8.
24 † quia proſequuta attendi debent ſecundum Pariſ.in
25 conſil.113.in princ.vol.1.vbi tradit, † ꝙ licet actores
intentauerint poſſeſſorium, ſi tamē poſtea fuerit pro
ſequutum petitorium,ꝙ ſententia erit ferenda ſuper
ipſis proſequutis & probatis, non obſtāte petitione.
l.de rebus,vbi doct.de arbitr.doc.in l. ſub prætextu,
la ij.col.pen.in fin.C.de tranſac. ergo a contrario di-
cendum venit,ꝙ ſi fuiſſet intentatum petitorium, &
proſequutum poſſeſſorium,ꝙ proſecutio ipſa atten-
di debet.Pract.Papien.in forma ſenten.diffinitiuę in
verbo pertinere.Riminal.in conſ.98.nume. 38. quem
ſequitur Iac.Menoc.vbi ſupra.Pariſ.in conſ.45. in fi.
76.col.2.in princ.& in conſi.112.nume.55. vol.1. vbi
* aſſerit hanc eſſe *communem. Et tanto fortius hoc di
26 cendum eſt,ſtante generali † clauſula poſita in fine di
cti libelli,petens ius & iuſtitiam miniſtrari, quæ clau
ſula adaptatur ad omne remediū,quod ex facto nar-
rato elici poteſt,prout dicunt doc.in c.cum dilectus,
de ord.cogn.maxime Cald.vbi dicit propter hoc ob
tinuiſſe de facto,ꝙ ſi ex narratis poterat elici poſſeſ-
ſorium & petitorium, & fuerit poſtea probatum do-
minium,debebit ferri ſententia pro actore ſuper pe-
titorio virtute dictæ clauſulæ generalis,petens ius &
iuſtitiam miniſtrari,& pari ratione, ſi cōcluſio ſpecia
lis reſpiciat petitorium,& probationes ac poſitiones
ſuper poſſeſſorio,poterit ferri ſententia ſuper poſſeſ-
ſorio.Bald. in margarita ſua ſuper verbo libellus vbi
27 ait, † ꝙ libellus generalis declarari poteſt per poſi-
tiones poſtea factas,quod & volunt doct.in d. c.cum
dilectus. ſed in caſu noſtro per poſitiones deducitur
poſſeſſorium merum,ergo &c. Et ſuadetur etiam di-
ctum petitorium non fuiſſe intentatum,ſed poſſeſſo-
28 rium proſequutum virtute alterius † clauſulæ,non ſe
aſtringens, quæ operatur vt ſufficiat probare illam
partem narratorum,quæ ſufficiat ad cauſam, ſecun-
dū Bar.in l.diuus.ff.de re iud.Et ideo dicit Pract.Pa-
pien.in for.lib.actio.rea.in verſic.non ſe aſtringens,ꝙ
iſta clauſula ſolet frequenter apponi in poſitionibus,

& libello,quia valde vtilis eſt in libellis. Et ratio eſt, quia quando plura proponuntur in libello tēdentia ad probandum illud,quod principaliter petitur, videtur in dubio actor ſe aſtringere ad probādum omnia ſimul coniunctim,& non diuiſim,quibus non probatis debet ſuccumbere,cap.licet cauſam, de proba. niſi de contraria voluntate agentis appareat, de qua dicitur conſtare per talem proteſtationem. Corn. in conſ.18.col.2.ver.nec videtur vol.j.Maran.in trac.de ord.iud.in 6.par.in ver.tertium membrum,nu.11.vbi dicta clauſula operatur, ꝙ actor nō tenetur probare qualitatem deductā in libello. Alex. in conſ.6. col.3. vol.3.vbi per dictam clauſulam ſufficit probare quātum eſt neceſſarium pro victoria cauſæ, in conſ. 42. nu.12.vol.3.& Rui.in conſ.54.nu.8.vol.4.

29 ¶ Non obſtat deniq; † ꝙ per clauſulam ius & iuſtitiam miniſtrari, cenſentur intentatum ne dum poſſeſſorium,ſed etiam petitorium,quia reſpondetur,id verum eſſe prout actori melius & vtilius erit,& ſic actore volente,non autem eo inuito,quia cum illa poſita fuerint in fauorem libellantis, non debet in eius odium & damnum retorqueri, imo per dictam clauſulam videtur eſſe intentatum illud remedium,quod in fine iudicij magis eſt fauorabile agenti. Alexan. in conſil.137.col.1.in fin.vol.6.Rui.in conſi.9 col.fi.vol. 5.Dec.in conſi.187.col.1.vbi inquit, ꝙ ſi actor petat ſibi ius & iuſtitiam miniſtrari,ꝙ virtute dictæ clauſulæ actor debet obtinere ex omni meliori modo & via, quæ colligi poteſt quocunque modo ex narratis & deductis in conſil.221.nu.4. & in conſil.445.col.4. circa finem.Alex.in conſ.43.col.2.vol.4.Cor.in conſ. 26.col.2.vol.3.Iaſ.in d.§.nihil commune, col.fi.& Berenga.nu.93.ver.petens.

¶ Vlterius poſito (ſed non conceſſo) ꝙ vtrunq; cumulatum fuiſſet,& ꝙ cumulari poteſt, cum adinuicem non habeant repugnantiam.l.cum fundum, §.fi. ff.de vi & vi arma.ſi tamen conſtat de poſſeſſorio, vt in caſu noſtro,poteſt ſuper eo iudicari,omiſſo petitorio non probato Cy.in l.incerti.C. de interd. Bart.in d.§.nihil commune in q.pen.Alex.in conſi.117. col.1. verſic.quinimmo.vol.2.

¶ Non obſtat,ꝙ actor debet ſuccumbere,quia nō allegauit nec capitulauit aduerſarios, qui habent titulum venditionis eis factæ ab ipſo actore poſsidere vi,clam,vel precario reſpectu poſſeſsionis anterioris ipſius agentis,per doctrinam Bar.in d.l. ſi de eo. §. fi. quia reſpondetur,ꝙ prædicta concluſio procedit vbi poſſet conſtare de titulo reorū valido,& non de nullo,vt eſt in caſu præſenti, quia factus per dictum Michaelem tunc pupillum vt cantat inſtrumentū dictæ
30 venditionis.Clarum eſt enim,†ꝙ pupillus non poteſt contrahere.l.in cauſæ,la ij.in prin.ff.de mino. Doc.in §.item admonendi,inſti.quibus alie.non licet. Goza. in conſ.33.nu.11.Pariſ.in conſi.98.nu.55.vol.1. Vnde
31 † cum dictus titulus habeatur pro non titulo.l.nec vllam.ff.de petit.hæred.Affl.in deciſ.228.271. num.13. in c.1.§.præterea,quæ ſit prima cau.bene.amit. perin
32 de eſt ac ſi non fuiſſet factus, † quia paria ſunt non facere vel facere ſed nulliter.l. quotiēs vbi late per Iaſ. qui ſatiſda.cogan.quo caſu cum non valeat, ſequitur ꝙ ſatis fuit probare de antiquiori poſſeſsione, quæ ad alium poſtea peruenit per auctoritates ſupra citatas.Facit quod conſuluit Paul. de Caſtro in conſ. 77.
33 col.2.ver.& idem,vol. 2. vbi dicit, † ꝙ ſi venditio eſt nulla,quia facta a pupillo vel minore contra diſpoſitionem iuris communis vel municipalis pro non facta habetur, adeo quòd in ea non habebit locum ſtatutum admittens conſanguineum ad retractum oblato precio,cum appellatione venditionis veniat tantum valida,late per Tiraquel.in trac.de retrac. in gl. a vendu.gl.2.nu.5.cum ſequentibus.

¶ Nec obſtat, quòd dictus contractus geſtus fuit auctore tutore, quia dicitur primo non conſtare de
34 aliqua tutela.ſecundo reſpondetur, † quòd etiam dato (ſed non conceſſo) quòd de ea conſtaret, tamen quòd dictus contractus eſt nullus, quia factus de rebus immobilibus non ſeruata ſolemnitate iuris communis,de qua in l.magis puto.§.ne paſsim. ff. de reb. eo.Pariſ.in conſil.98.99.& 100.in 1.volu.dixi alias in conſ.33.in 2.vol.& in conſ.99.ergo &c. facit quod vo
35 luit Alex.in conſ.92.col.2.vol.5.vbi concludit† remedium reintegrandæ,dari contra illum,qui emit a minore 25.annis habente curatorē,quia contractus fuit nullus ob non ſeruatam ſolemnitatem requiſitam a ſtatuto,ergo multo magis debet competere contra illum qui emit a pupillo cum auctoritate tutoris. Gozad.in dicto conſ.33.nu.11.Rui.in conſ.56.col.2.vol. 4.per l.poſſeſsionem pupillus.ff.de acq.poſ.Crot.in l. 1.§.ſi vir vxori.nu.20.de acqui.poſ. Pariſ.in conſ.98. num.58.vol.1.vbi tradit contractum factum a tutore vel curatore ſine ſolemnitate requiſita a iure communi nullum eſſe, ſicut ſi ipſe minor ſolus contraxiſſet, vel cum auctoritate tutoris vel curatoris non interueniente ſolemnitate requiſita.

¶ Non obſtat,ꝙ petitorium intētatum eſſe videatur,ex eo quia in concluſione petiti fuerunt fructus,
36 † qui pertinent ad quos dominiū pertinet.l. fructus. ff.rei vendi. quia reſpondetur, ꝙ dictum Rui. poſſet procedere vbi fructus ſimpliciter & principaliter peterentur,ſecus quando petuntur in conſequentiā reintegrationis poſſeſsionis,a qua quis cecidit ſine facto & culpa ſua,quia tunc cum conſecutio fructus ſit effectus poſſeſsionis.Bar.in l.2.C.de acqui. poſ. Dec. in conſi.400.nu.3.non eſt verum ꝙ ex fructuum petitione in neceſſariam antecedentiā petitorium intentatum eſſe cenſeatur,vt in ſimili dicit Ceph. in conſi. 65. per totum. & hoc velle videtur Alex. in conſ.92. col.fi.ver.item tenebitur,vol.5.vbi dicit, ꝙ in tali remedio veniunt fructus percepti poſt litem conteſtatam,etiam ſi non petiti eſſent, ergo præſupponit; ꝙ etiam ſi petiti eſſent,ꝙ deberentur.Soc.in l.rem quæ nobis,in vndecima quæſtione.ff.de acq. poſ. vbi dicit ꝙ conuentus remedio cap. reintegrandæ,tenetur ad fructus perceptos,& ſic non dicit ad poſſeſsionē fructuum. Vnde ex his concludendum eſſe arbitror omnino pronuntiandum fore ipſum actorem reintegrādum eſſe,& reintegrari debere in poſſeſsionē bonorum petitorum, reoſq; ipſos allegata eorum mala fide,quę cauſata fuit ex eo quia emerunt bona a pupillo nulla ſeruata ſolennitate iuris, vt per Bar. poſt gl. in ver.mala fide in l.1.C.de fide inſtru. & haſtæ fiſca. lib.10.vbi etiam Lucas de Pen.in fi.Fel.in c.ſi diligēti,col.4.in prin.de præſcrip.Balb.in trac.de præſcr.in 3.par.prin.in §.venio nūc col.2.ver. & qui mercatur. Craue.in trac.de antiq. temp. in 4.par.in §. materia. nu.5.& in conſi.142.num.12. Tiraquel in trac.de retrac.fo.mihi 769.nume.42.Roma.in conſ.54.Iaſ.in §. item ſi quis in fraudem num.45.Inſti.de actio. Ceph. in conſ.115.nume.12. cum ſequenti, condemnandos eſſe ad relaxationem & reſtitutionem poſſeſsionis ipſorum bonorum una cum fructibus nedū perceptis, ſed etiam qui percipi potuerunt,iuxta no. per Io. de Plat.in l.1.C.de fid.inſt.& iure haſtæ fiſc.in ver.3. no. vbi inquit,quòd ille qui emit illicite & non ſolēniter

a fiſco

a fiſco tenetur domino rei de fructibus perceptis & percipiendis tàquam mala fide emerit, quæ mala fides præſumitur eo ipſo, quòd probatur debitas ſolẽnitates non interueniſſe, & licet titulus alias excuſet a percipiendis, vt in l. ſi fundum, de rei vendi. tamen ſecus eſt quando titulus acquiſitus fuit contra prohibitionẽ legis, quia habetur pro non titulo. l. non nullam. §. omnibus, de pet. hæred. & perdit pretium l. 1. C. de præd. cur. lib. 10. Pract. Papien. in for. lib. actio. rea. in ver. ſimul cum fructibus. col. j. in fi. dixi in conſil. 18. nu. 85. volu. 2.

SVMMARIVM.

1 *Pedagium non ſoluens de mercibus quas ducit, facit eas cadere in commiſſum, adeo quòd dominium earum tranſit ipſo iure in dominum pedagii declara tamen vt in nu. 5. 14 & 17.*

2 *Quod ampliatur procedere etiam ſi tranſiens cũ mercibus interpellatus non fuerit ab exactore gabellarum ad illius ſolutionem.*

3 *Culpa eſt non explorare ſi in loco pro quo tranſitur, ſoluatur pedagium.*

4 *Actum gerens contra generalem conſuetudinem, non excuſatur.*

5 *Dominium rei, quæ cecidit in commiſſum, licet ipſo iure tranſeat in gabellarium, non tamen poſſeſſio niſi ſequuto facto hominis, id eſt expulſione poſſeſſoris.*

6 *Statutum diſponens, quòd dominium perdatur ipſo iure, non extenditur ad poſſeſſionem.*

7 *Gabellariis competit rei vendicatio pro rebus, quæ ceciderunt in commiſſum.*

8 *Profeſſio mercium vbi eſt facta, ſed omiſſa ſolutio ſecundum communem, merces non cadunt in commiſſum, ſed duplicatur pedagium, ſecus vbi omiſſa fuit profeſſio & ſolutio, quia tunc merces perduntur.*

9 *Conſequens non datur ſine antecedenti.*

10 *Animum fraudandi gabellam non habet, qui tranſit in loco gabelle & non reperit gabellarium, ſed ponit pecuniam in feneſtra domus vel ſub lapide, vt eam publicanus reuerſus inueniat.*

11 *Fraus eſt cauſa potiſſima commiſſi.*

12 *Pedagium auctum dicitur nouum.*

13 *Omittens profeſſionem per errorem, non perdit rem, ſed duplicatur pedagium.*

14 *Fraudandi animum licet preſumantur habere non ſoluentes gabellam ad portam ciuitatis, tamen id locum non habet ſi gabella eſſet incognita vel inſolita, quia tunc excuſantur a preſumptione doli, & eis aliquid non eſt imputandum, quia diuinare non potuerunt.*

15 *Dolus requiritur in cauſa fraudati pedagii.*

16 *Interpretatio illa in dubio ſumenda eſt, quæ excludit fraudem.*

17 *Pedagium non ſoluens ex probabili cauſa excuſatur a pœna, ſi autem cauſa ſit minus probabilis, non punitur, vt res cadat in commiſſum, ſed duplicatur pedagium.*

18 *Ignoranti dolus imputari non poteſt.*

19 *Pedagium non publicatum non ligat ignorantem, etiã ſi in alio loco fuerit publicatum pedagium.*

20 *Pedagium publicatum ſi non conſtat de mandato publicantis, non ligat poſt publicationem.*

21 *Paria ſunt aliquid non eſſe, vel eſſe ſed non legitime.*

22 *Gabellarum exactio eſt de iure communi probibita.*

23 *Seruitus eſt ſi non poſſum tranſire per tuum pontem ſine gabella.*

24 *Sal conducere per territorium ciuitatis ſine ſolutione gabelle non eſt de genere probibitorum.*

25 *Pedagia & guidagia ſunt legibus plurimum odioſa & reprobata, niſi ex ſpeciali priuilegio, vel antiqua conſuetudine exigantur.*

26 *Forenſis vbi aliquid committit, quod non eſt probibitum de iure communi, ſed tantum ex forma ſtatuti, habens ignorantiam ipſius ſtatuti excuſatur.*

27 *Ignorantia in dubio preſumitur in forenſe, qui in loco ſtatuti magnam moram non traxit.*

28 *Statutum indiſtincte, diſponens de ſoluendo pro equis & iumentis, non intelligitur de his, quæ ducuntur pro vſu perſonarum ad equitandum, ſed de his que negotiationis cauſa conducuntur.*

29 *Conſuetudo ſoluendi pro his, que vſus ſui cauſa ducũtur tanquàm contra ius publicum non valet.*

30 *Domino mercium competit reſtitutio in integrum ex clauſula generali, ſi qua mihi iuſta cauſa, &c. aduerſus omiſſam ſolutionem factam gabellario per muliones, ſi ipſi ſoluendo non reperiuntur.*

CONSILIVM XLII.

QVòd merces de quibus in proceſſu ipſo iure ceciderint in commiſſum, adeo ꝙ earum dominium trãſiuerit in Ioannem Pedagiarium ſatis probari videtur in l. commiſſa, vbi Bar. & alij. ff. de publica. Sali. in l. neque. C. de vectigalibus, & com. Boidus. in l. noua vectigalia. nu. 5. C. noua vectiga. inſt. non poſſe. Bertach. in trac. de gabell. in 9. part
1 q. 4. vbi is † qui cum mercibus tranſit, & pedagiũ non ſoluit, ipſo iure cadere facit merces in commiſſum, & dominium tranſit in pedagiarium. Abba. in conſi. 68. in princ. vol. 1. & Iul. Ferre. in tracta. de gabel. nume.
2 143. † quod procedit etiam ſi a pedagiario conductores mercium tranſeuntes interpellati non fuerint ad ſoluendum ipſum pedagium. l. ſi. §. diui. ff. de publica. vbi Bart. dicit hoc notandum. Bertach. in dicto trac. in 9. par. nume. 3. & quæſtio. 15. Boidus, vbi ſupra nume. 68. quia ſcire debuerunt ſe teneri ad dictam ſolutionem, vel explorare ſi in loco per quod trãſitur ſol
3 uatur pedagium, † quia non explorare eſt culpa. Bal. in l. 3. C. de naut. fœno. Bertach. vbi ſupra quæſtio. 28. & in 7. par. princ. nu. 6. nec excuſari poſſunt præ
4 textu ignorantiæ, † cum fecerint contra generalem conſuetudinem, vt per Bal. vbi ſupra. Iul. Ferre. in dicto trac. nume. 247.

¶ Sed præmiſsis non obſtantibus contraria ſentẽ
* tia eſt de iure verior, quoniam * frequentiori calamo
5 receptum eſt, † quòd licet merces ob non ſolutionem pedagij incidant in commiſſum, & dominium tranſeat in pedagiarium, vt ſupra dictum eſt, tamen non tranſit poſſeſsio earum niſi interuenerit factum

hominis, id eſt ſententia iudicis competentis, vt au-
feratur poſſeſsio. Bald.in l.ſi quis in tantam, colum.
penul.verſic.nota quòd delictum.C. vnde vi, vbi in-
quit, quòd portantes ſalmas contra decretum, vel nõ
ſoluentes vectigal, quamuis priuentur ipſo iure, non
tamen priuantur poſſeſsione propria, quoniam opor
tet quòd interueniat factum hominis, ſcilicet quòd
expellantur a poſſeſsione. Bar.in d.l. cõmiſſa.in prin.
ff.de publica.vbi inquit, ꝙ & ſi ob omiſſam profeſsio
nem,& ſolutionem vectigalis, res incidat ipſo iure in
commiſſum,& ſic dominus perdat dominium, non ta
6 men tranſit poſſeſsio, vt ibi per gl. quod ſubdit menti
tenendum ob multas leges † & ſtatuta, quæ inducunt
rem ipſam perdi ipſo iure, vt hoc non porrigatur ad
7 poſſeſsionem. Bertach.vbi ſupra in 4.quæſtio. princi-
pali in quæſtio.16.vbi quærit † quo iure agant gabel-
larij ad res, quæ inciderunt in commiſſum, & inquit
ꝙ eis competit rei vendicatio, nam ipſo iure transla-
tum fuit dominium ad eos, ſed requiritur factum ho-
minis, id eſt ꝙ auferatur poſſeſsio ſecundum Bald. in
dicta l.ſi quis in tantam. quod intellige de facto iudi-
cis, ſcilicet ꝙ feratur ſententia declaratoria ad rei re
ſtitutionẽ, alias fruſtra daretur rei vendicatio, ſi poſ-
ſet propria auctoritate res intercipere, niſi aliud ſta-
tuto caueretur,& in 9.parte in 3. quæſtio. in fin.in 4.
verſi.quod autem.vbi ait, hoc menti tenendum, & in
5.quæſtio. Iul.Ferre.vbi ſupra num.193. & 240. Cum
igitur dictus pedagiarius, qui prætendit dictas mer-
ces ob non ſolutionem pedagij ratione dominij fo-
re ſuas, non egerit rei vendicatione contra conducto
res, vt auferatur ab eis poſſeſsio, probando ſe peda-
giarium, & fraudem commiſſam, ſequitur ꝙ dictæ
merces eis non potuerunt auferri propria auctorita-
te, & præſertim, cum nullum ſtatutum adſit in loco
per quod aliter ſtatuatur.

* ¶ Secundo dicitur, ꝙ merces ipſæ non potuerunt
cadere in commiſſum, ex alia * communi concluſione,
8 quæ habet, † ꝙ vbi eſt facta profeſsio mercium, ſed
non ſolutio, res non incidit in commiſſum, ſed tan-
tum quis liberatur ſoluẽdo duplum eius, quod alias
cõſuetum ſolui erat. l.fi.§.diui il ij.ff.de publica. Bar.
in l.commiſſa, vbi etiam alij eodem titulo. Sali.in di-
cta l.neque, vbi quærit quomodo res incidat in com-
miſſum,& inter alia in ſua diſtinctione dicit, ꝙ aut eſt
omiſſa profeſsio & ſolutio,& tota res ꝑditur, vt ibi,
aut profeſsio non eſt omiſſa, ſed ſolutio,& tunc octa-
ua, quæ ſolui debuit duplicatur, vt in d.§. diui. Abba.
in citato conſi.68.in princ.vol.1.Cuma. in conſi.5. in
ſecunda colum. Boidus in allegata l. noua vectigalia,
nume.92. Bertach.in ſupradicto ſuo tracta. in vltima
parte.nume.6.& Iul. Ferre.etiam in tract. ſuo nume.
193.& 238. Sed in caſu præſenti per cõductores mer
cium facta fuit profeſsio,& ea interuenit, ergo ceſſat
commiſſum, vt no.in d.l.commiſſa.glo,& doct.in l.fi,
§.ſi quis profeſſus,& in l.cum profeſsiones. ff, de pu-
blica. Ratio eſt in promptu, quia huiuſmodi pœna ra
tione fraudati pedagij imponitur, l.fraudati, eo.titu.
quæ quidem pœna ceſſat cum quis profitetur nõ fu-
giendo, vt per Cuma.in citato conſi.5. colum. ſecun-
da. Quod autem profeſsio interuenerit patet, quia
conductores mercium nõ exiſtente pedagiario ad lo
cum pedagij, & vbi repoſita eſt pedagiaria pro ſeptẽ
ſomatis mercium poſuerũt in dicta pedagiaria quar
tos ſeptem prout alias conſuetum erat ſolui, ergo cõ
9 ſtat de profeſsione † quia non poteſt dari ſolutio,& ſic
conſequens, niſi etiã dato antecedenti, quod eſt pro-
feſsio. l.ad legatum l.ad rem mobilem.ff.de procura,
& multo magis dicendum eſt eas in commiſſum non
incidiſſe, cum interuenerit ſolutio cõſueti, quod equi
dem demonſtrat ipſos non habuiſſe animum fraudã
di pedagium, vt in ſimili dixit Bertach. vt ſupra in ul
10 tima par.in quæſt.15.in prin. vbi dicit, † ꝙ quis non di
citur animum habuiſſe fraudandi vectigal, qui tranſit
in loco gabellæ, & nõ reperit gabellarium, ſed ponit
pecuniam in feneſtra domus vel ſub lapide, vt eã pu-
blicanus reuerſus inueniat. Iul.Ferre.in dicto ſuo tra
cta.nu.247. ergo idem dicẽdum venit in terminis no-
ſtris, ꝙ per dictam pecuniam (quæ conſueta erat ſol
ui) poſita in dicta pedagiaria ſatis conſtat conducto
11 res non habuiſſe animum fraudandi pedagium. † quę
quidem fraus eſt cauſa potiſsima commiſsi d.l. frau-
dati. Nec obſtat ꝙ nõ ſoluerunt integrum pedagium
a certo tempore citra auctum, quoniam reſponde-
tur, ꝙ ſi ſola profeſsio ſine ſolutione operatur vt mer
ces non incidant in commiſſum, ſed ꝙ tantum dupli-
cetur vectigal, vt per Sali.in d.l.neq;, & per docto.in
locis ſupra citatis, ergo multo magis ſi eſt facta pro-
feſsio & ſolutio eius, quod conſuetum erat ſolui. au-
then.multo magis.C.de ſac.ſan.eccl,

¶ Vlterius dicitur, quòd per errorem omiſerunt
12 ſoluere † pedagium auctum, quod dicitur nouum. l.
vectigalia in prin. ff. de publica. Sali.in l.vectigalia.in
prin.C.noua vectiga. Bertach. vt ſupra in prælud. nu.
16.in fi, Iul.Ferre.etiam vbi ſupra num.84.& Boidus
13 in d.l.vectigalia.nu.9. quo caſu ſicut quando † omit-
tens profeſsionem ex errore eligitur media via, ut nõ
confiſcetur res, ſed quia ignorantia fuit ſupina, cui in
toto non parcitur, duplicatur vectigal, vt per Imo.in
dicta l.commiſſa, in fin.& in l.fin.§.diuus, de publica.
Cuma.in citato conſi.5.colum.2. Idem dicendum ve-
nit vt dicti conductores, qui omiſerunt integram ſo
lutionẽ pedagij aucti,& ſic noui ex errore, quia igno
rauerunt pedagium auctum, quòd merces non inci-
derint in commiſſum, ſed tantummodo ſufficiat, vt
ſolutio duplicetur, cum non appareat eos habuiſſe
animum fraudandi pedagium. Nam qualitas dicti pe
dagij noui facit vt recedamus ab ordinatis in iure.
Et ideo dixit Bald.in l.leges ſacratiſsimæ, in fin.C.de
14 legib. † quòd licet non ſoluentes gabellam ad por-
tam ciuitatis in dubio præſumantur habere animum
fraudandi, quia intelligunt facere contra generalem
conſuetudinem, tamen id fallit ſi gabella eſſet inco-
gnita,& inſolita. quia tunc excuſantur a præſumptio
ne doli, quia aliud non eſt imputandum eis qui diui-
nare non potuerunt l.ſi fideiuſſor.§. primo.ff.manda.
Ioan.Andr.in addi.ad Spec.in titulo de conſtitut.vbi
ait, quod & ſi foreuſis ligetur ſtatuto prohibente ex-
tractionẽ graſsiæ, tamen illud locum non habet quã-
do gabella eſſet noua,& inſolita, quia tunc pœna di-
minuenda eſt. cum itaque pedagium nouum ex erro
re ſolutum non fuerit per conductores, vtique nega-
ri non poteſt, quin merces extra caſum commiſsi ſit,
15 † cum ceſſet dolus, qui requiritur, vt vectigal vel pe-
dagium dicatur fraudatum, vt per Abba. in citato cõ
16 ſil.68, † Et iſta interpretatio ſumenda eſt, quoniam,
vt inquit ibi Abbas, vbicunque ad aliquod factũ po-
teſt quis moueri ex cauſa doloſa, & fraudulenta, &
ex cauſa licita, & honeſta, vel ſaltem non odioſa, nun
quam debemus in dubio præſumere cauſam fraudu-
lentam. l.merito.ff.pro ſocio.

17 ¶ Tertio dicitur, † quòd non tenentur dicti con-
ductores ad duplicationem pedagij, ſed tantum ad
ſolutionem pedagij antiqui propter probabilem i-
gnorantiam, quam de dicto augumento habuerunt
ipſi

ipſi conductores, vt iñ terminis decidit Cuma. in d.
conſi.quinto.colum.ſecunda.verſic.ſecundo quia.vbi
dicit, ꝙ licet ratione omiſſæ, & recuſatæ ſolutionis
res incidat in commiſſum ſi interuenit dolus, & ani-
mus decipiendi,ſecus ſi ignorantia probabilis ei de-
fuit,qnia excuſatur. ſi autem minus probabilis, non
punitur, vt res cadat in commiſſum, ſed vt vectigal
18 duplicetur,dicto §.diui.†nam ignotanti dolns impu-
tari non poteſt.l.genero.ff.de inſa Craue.in conſ.octa
no,nume.10.qui tamen in cauſa fraudati pedagij re-
quiritur,vt per Abba.in citato conſi.68.colu.1. circa
fi.& Cuma.vbi ſupra.

¶ Qnòd autem probabilem ignorantiam habue-
rint,probatnr multis modis. Er primo, quia dictum
pedagium eſt nouum, a cuius pedagij ſolutione libe-
ratur ignorans reſpectu commiſsi, ſi illud non ſoluit.
Iul.Ferre.vt ſupra nu. 246.

19 ¶ Secundo † quia dictum pedagium non fuit pu-
blicatum in loco vbi exigitur,quo caſu non ligat ali-
quem ignorantem, etiam ſi in alio loco fuerit publi-
cata impoſitio ipſius pedagij,vt in autben.vt fac. no-
uæ conſtit.in princ.ibi,in prouinciis autem ex quo di
ſcreie per metropolitanas palam factæ ſunt. & circa
medium,ibi,ex quo directa,& palam facta eſt in una-
quaque metropoli.& melius.in fi.dnm dicitur,omni-
bus faciat manifcſta, & qui in hac maxima ciuitate,
qni foris inhabitãt. Et iſtud ea ratione inductum eſt,
ne ignorantes ligent,vt per Alex. in conſi.73. col.fin.
vol.6.duplicato in conſ.181.vol.eod. Pariſ. in conſil.
20 171.col.1.vol.4.imo plus dicitur, † ꝙ ſi dicta impoſi-
tio fuiſſet publicata, & non cõſtaret de mandato ſpe
ciali publicantis,ꝙ non ligaret poſt publicationem,
21 † quia paria ſunt non eſſe vel eſſe, ſed non legitime.
l. qnotiens.ff.qni ſatiſda. cogan. Ita ſingulariter dixit
Bal.in cap.ſecundo,colum. prima. in fin.de conſtitu.
qnem ſequitur Rebuſ.in l.vnica.nu.194. C.de ſeoten.
quæ pro eo qnod inte.profer.& eo magis hoc dicen-
dum eſt in terminis noſtris, vbi iſti conductores non
erant ſubditi domino loci,nec moram ibi trahebant,
nec conuerſationem, quod vt ratione ignorantiæ di-
ctæ impoſuionis mereantur excuſationem, ut in ca.
ſecundo de conſtitut. in 6. quod maxime procedit in
his, quæ ſunt facti, vt in caſu noſlro, vt quia facta
ſint ſtatuta, pronifiones ſeu proclamata & ſimilia,
vt per Paris vbi ſupra. Et præcipue hoc aduerten-
dum venir cum iſta impoſitio ſit deuia a iure commu
22 ni, ſecundum † quod prohibita eſt exactio gabella-
rum.l.1.et per totum.C.noua vectiga.& omnis locus
ſit liber niſi is cui pedagium ſit iniunctum ex priuile
gio.Bal.in l.ſi plures in 3.col.ver.item ,ſeruitus eſt.C.
23 de cond.inſer.vbi dicit,† quòd ſeruitus eſt ſi per pon
tem tuum non poſſum trãſire ſine gabella mercium,
quam ex vſu cuius non extat memoria vel ex Princi
pis priuilegio non babes. Bertach. vt ſupra in prima
parte principali,in decima quæſtione. Alexan.in con
24 ſil.86.in princ.volum.quarto, vbi dicit † de iure com
muni non eſſe de genere prohibitorum cõducere ſal
per territorium ciuitatis, non ſolutis aliquibus ga-
bellis,per l.vectigal.ff.de publica.Anch.in conſ. 264.
25 in princ.vbi ait † ꝙ pedagia,& guidagia ſunr legibus
plurimum odioſa & reprobata, niſi ex ſpeciali priui
legio vel antiqua conſuetudine exigantur.cap.quan-
quam,de cẽſibus.quo ſtante videtur ſuccedere* com-
26 munis concluſio doctorum,quæ eſt,† quòd vbi foren
ſis aliquid committit,quod non eſt prohibitum de iu
re communi, ſed tantum ex forma ſtatuti, forenſis
habens ignorantiam dicti ſtatuti excuſatur, ita Bar.
& communiter alij in l.cũctos populos. C. de ſumm.
Trin.& fide catholica.Alexand. in conſi.86.colum.3.
27 verſi. fortificatur, volum.4.vbi inquit † ignorantiam
in dubio præſumi, ſi forenſis in loco ſtatuti non tra-
xit magnam moram, per tex.in dicto cap. primo, de
conſtitu. in 6. & not. per Bald. in l.ius ciuile in fin.ff.
de inſtit. & iur. Accedit quod ſcribit Ancha. in con
28 ſil.264.vbi conſuluit, † ꝙ ſi ſtatuto indiſtincte cauea-
tur, ꝙ ſoluatur pedagium de equis, & iumentis, in-
telligitur de his,quæ negotiationis cauſa conducun-
29 tur, non vſus ſui cauſa. Et ideo infert † ꝙ ſi extaret
conſuetudo in ciuitate ſoluendi vectigal de his quæ
deferuntur vſus ſui cauſa, ꝙ excuſatur non ſoluens
vectigal de talibus rebus,quia probabiliter ignoran-
tiam prętendere poterat de tali conſuetudine, cum
ſit cõtra ius cõe & praua. & mouetur per tex.in l.ge
nerali C.de tab. lib.x. ibi, conſenſu enim non ignorã
ria volumus obligari.& Alexan. & Ancha. ſequitur.
Craue.in conſi.115.nume.4 Facit quod voluit Iulia.
Ferre.vbi ſupra nu.412. vbi ait, ꝙ ſi inter commune
ciuitatis,& publicanos conuentum fuit,ꝙ nullus poſ
ſit bibere vinum, quod non ſit daciatum ſub pœna
decem librarum, quòd forenſes qui biberunt vinum
non daciatum ignorantes talem conuentionem, non
incidunt in pœnam dictæ conuentionis, quia ea non
ligat ignorantes. rurſus in nume.246.Crot.in cap.vt
animarum,in glo.in verbo ignorantes.de conſtitu. in
ſexto, vbi ponit exemplum quando ſtatutum diſpo-
nit ꝙ nullus poſsit vendere frumentum extra terri-
torium, quia hoc non eſt prohibitum de iure com-
muni.l.nec emere.C.de iure delib. & in l. dudum. C.
de contrah.empt.

¶ Non obſtant quæ ex aduerſo adducta fuerunt,
quia non negatur quin vera ſit concluſio, ꝙ non fa-
ciens profeſsionem nec ſoluens pedagium ipſo iure
merces amittat, & dominium earum trãſeat in peda
giarum,ſed nihil ad rumbum,quia ea procedit vbi ve
re res incidit in commiſſum,nam tunc dominiũ tran-
ſit ipſo iure,d.l.commiſſa,vbi Bar.& alii. ſecus vbi ne
gatur,& oſtenditur rem non incidiſſe in commiſſum,
quia tunc pendente dicta cognitione, & deciſione,
non tranſit dictum dominium in publicanum, & iſto
caſu non procedunt notata per Docto.in d.l.commiſ
ſa,ſed in caſũ noſtro clare conſtat merces ipſas in cõ
miſſum non cecidiſſe, ergo &c.

¶ Vlterius dicitur ꝙ etiam poſito (ſed non per-
miſſo) ꝙ dicti conductores non ſoluerint, & omiſe-
rint profeſsionem, quod tamen ab omni iure alienũ
eſt,quod inficiari non poteſt, quin domini mercium
atteſtata paupertate dictorum conductorum, qui nõ
30 ſunt ſoluendo, † reſtituendi veniant in integrum ad-
uerſus dictam impoſitionem ſoluendo pedagium ex
clauſula generali, ſi quã mihi iuſta cauſa, &c. vt per
Imo.in l.cotẽ ferro.§.dominus. ff. de publica. vbi in-
quit, ꝙ ſi ſtatuto caueatur ꝙ ſi portetur aliquid, &
non ſoluatur gabella, confiſcetur, & etiam animal.
quod tale ſtatutum nõ habebit locum in confiſcatio
ne animalis,ſi domino ignorãte id ſit factum, niſi ex-
preſſe aliud ſit actum, nam tunc poterit habere re-
greſſum ignorans aduerſus illum ex cuius facto eſt
damnificatus,per id quod habetur in l.ſi.ff. de pigno.
actio. ſi autem ille non eſſet ſoluendo, ꝙ debet do-
mino cõcedi reſtitutio in integrum aduerſus dictum
ſtatutum, ſaltem ex clauſula generali,de qua in l. pri
ma. ff. ex quibus cauſ. maior. per id quod ſingulari-
ter notat Innocen.in rubrica de conſuetud.idem vo-
luit ibi Roma.& Alexan.in addit.ad Bar.hanc quoq;

partem conſulendo tenuit Cuma.in conſ.5.circa fin. in verſic.& dato.quem ſequitur Beneuen.in tract. de naut.nauibus,& nauiga.in tertia parte,num. nono. in fi.& nume.22.ſed melius in quinta parte. Idem dixit Iul.Ferre.in dicto ſuo tract.de gabel.nume.57. Vnde ex his quæ ſupra dicta ſunt,concludendum eſſe arbitror,& ita tenendum eſſe ex deciſionibus ſupra citatis,quæ frequentiori calamo receptę ſunt,dictas merces nullo modo cecidiſſe in commiſſum, ſed illas omnino reſtituendas eſſe dictis conductoribus mediante ſolutione pedagij,de qua ſupra.

SVMMARIVM.

1 *Donatio facta cum iuramento,non ſeruata ſolemnitate ſtatuti probatoria,non valet.*

Solemnitas introducta ob publicam vtilitatem, pacto & iuramento priuatorum tolli non poteſt.

2 *Statutum diſponens ꝙ nullum inſtrumentum ſufficienter probet niſi rogati fuerint duo notarii, ſi producatur inſtrumentũ de quo non ſit rogatus niſi vnus notarius,inſtrumentum non facit fidem.*

3 *Iuramentum vt firmet actum, debet prius conſtare eſſe iuratum.*

4 *Teſtamentum carens minori numero teſtium requiſito a iure,iuramento non probatur.*

5 *Ratio Bar.in l.ſi quis pro eo,in verſ.ſeptimo prohibetur.ff.de fideiuſ.non admittitur dum dicit,ſolemnitatem probatoriam de qua ibi, inductam fuiſſe ob publicam vtilitatem.*

6 *Solemnitas introducta in fauorem priuatorum, & ſi iuramento confirmari poſſit, tamen hoc fallit, vbi agitur de ſolemnitate probatoria.*

7 *Ius ciuile vel municipale licet nullam habeat poteſtatem diſponendi circa actum ſpiritualem, id tamen intelligi debet quando principaliter diſponeret ſuper iuramento,ſecus ſi per indirectum.*

8 *Papa licet ſine cauſa non poſſit tollere obligationem naturalem,tamen ſecus ſi acceſſorie.*

9 *Teſtes duo ſufficiunt ad probandum donationem inter viuos.*

10 *Inſtrumentum aliud eſt a contractu.*

11 *Aliud eſt continens, & aliud contentum.*

12 *Inſtrumẽtum eſt ſcriptura notarii de conuentione partium,contractus vero eſt ipſa conuentio.*

13 *Falſitas inſtrumenti non arguit falſitatẽ contractus.*

14 *Inſtrumentum non eſt de ſubſtantia contractus, ſed ad eius probationem fit ipſum inſtrumentum.*

15 *Renuntians inſtrumento non videtur renuntiare debito contento in eo, ſed tantum probationi ipſius inſtrumenti.*

16 *Statutum annullans inſtrumentum, non habet locum in contractu.*

17 *Illatio non fit ex diuerſis.*

18 *Iurans ſeruare id,quod in ſtatuto continetur, non liberatur iure iurando,etiam ſi ſtatutum reuocetur, ſecus vero ſi iuraſſet ſeruare ſtatutum.*

19 *Statuto ſi caueatur, quòd inſtrumento fides non adhibeatur niſi ſit ſubſcriptum per ſecundum notarium, tamen contenta in eo poterunt probari per teſtes.*

21 *Notarius ſecundum communem connumeratur in numero teſtium vbi agitur de probatione actus, ſecus de probando actum per inſtrumentum.*

CONSILIVM XLIII.

VT ſatisfaciam voto Illuſt. dominæ Catherinæ Spinulæ, viſo inſtrumento donationis inter viuos iurato per Illuſtr. dominum Antonium de Lupis ſibi facto vna cum lege municipali, qua cauetur, quòd inſtrumentum donationis inter viuos, non valeat, niſi in eo rogati fue
* rint quinque teſtes.omittendo non neceſſaria,cõcludendum videtur,ſequendo * receptiſsimam doctorũ
1 ſententiam, † dictum inſtrumentum quamuis iuratum, ratione omiſſæ ſolemnitatis probatoriæ dictorum quinque teſtium non valere,ex nota. per Bar. in l.ſi quis pro eo.col.fi.ver.ſeptimo prohibetur.ff.de fideiuſ.vbi dicit,contractum carentem ſolẽnitate probatoria requiſita ex ſtatuto, iuramento non firmari,
2 † cum dicta ſolemnitas probatoria fuerit introducta ob publicam vtilitatem,quæ pacto,vel iuramẽto priuatorum tolli non poteſt.l.ius publicum.ff. de pact.l. nemo poteſt,de lega.1.Abb.in c.cum contingat, col.
3 pen.verſi.ad vnum tamen,de iureiur.vbi inquit † ꝙ ſi ſtatutum diſponit quòd nullum inſtrumentum probet ſufficienter niſi rogati fuerint duo notarij, & producatur inſtrumentum iuratum de quo fuit rogatus vnus duntaxat,quòd inſtrumentum non facit fidem, quia ſicut non probat contractum,ita nec iuramentum,argumento l.fi.C.de non nume.pec. quem ſequitur Soci.in conſi.97.in vltima difficultate,vol.primo,
4 vbi ait † ꝙ ad hoc vt iuramentum.firmet actum, debet prius conſtare eſſe iuratum glo.in l.non erit.§. dato.ff.de iureiur. ſi ergo diſputatur de probatione & fide inſtrumenti antequam de iuramento conſtet, non poſſumus dicere quòd iuramentum habeat hanc virtutem.Ruin. in conſ.201.colum.fin.volum.primo, &
5 in conſi.9.nume.12.volum.3.vbi tradit, † quòd ratione iuramenti nõ poteſt probari teſtamentum carens minori numero teſtium requiſito a iure, per doctrinam Bar.de qua ſupra.Et ſimiliter ſi in contractu requiritur maior numerus teſtium ex forma ſtatuti q̃ diſponitur de iure communi, non probaretur contractus iuramento firmatus ſi adſit minor numerus teſtium.Butr.in d.c.cum contingat, in ſeptimo caſu dicens,ꝙ quando ſtatutum eſt fundatum in publica vtilitate,iuramentum non tollit ſolemnitatem probatoriam,cum huiuſmodi ſtatutum fuerit factum, vt obuietur fraudibus,& falſitatibus.Bal.etiam ibi in ſeptima concluſione negatiua, vbi firmat ꝙ cum iſto caſu deficiat fides contractus & probatio,per conſequẽs, & probatio iuramenti deficit.Alexan.in conſi. 95.in fi.volum.primo.Gozad.in conſi.16.nu.14. Boer.in deciſ.37.nume.5.Marſ.in ſing.700.Corn.in conſi. 64. in ſubſcriptione in verſi.hinc eſt,volum.3.Brun.in trac. de for.& ſolem.fo.62.colum.4.ver. & conſequenter. Humber. de Botenco in authentica ſacramenta pu-
* berum.nume.98.C.ſi aduerſ.vend.& hanc eſſe * receptam doct.ſententiam firmant Alcia. in dicto c. cum contingat,nume.93.& Didac.in c.quamuis in §. 6. in 6.in duobus locis,videlicet in 2.colu.in princ. & col.
6 3. † Et licet Bar in d.l.ſi quis pro eo,in dicto verſi. ſeptimo, dicat iſtud procedere eo quia huiuſmodi ſolẽnitas reſpicit publicam vtilitatem,quæ pacto priua

torum

torum vel iuramento tolli non poteſt. Tamen idem eas ſi dicta ſolemnitas reſpiceret nedum publicam, ſed etiam priuatam vtilitatem, ſecundum Abba. in d. c.cũ contingat, vbi ſupra. vbi dicit non eſſe diſtinguendum, an in fauorem publicum an priuatum prouideat ſtatutum; quia idem iuris eſt, ex quo non poteſt fieri probatio ſufficiens de iuramento. ruſus in diſputatione incipiente Statuto Seneñ, in vltima charta. Et ideo dixit Bal.in d.c.cum contingat, quod Barto. vbi ſupra male concepit verba ſua; qa contractus ipſo iure non prohibetur, ſed probatio ſolum, & quod iuramentum eſt ineficax non ex ſe, ſed propter defectum probationis. Alcia. in dicto c. cum contingat. num.94. verſi. nec
7 obſtat. vbi dicit, † quod illud quod dicitur ſolemnitatem introductam in fauorem priuatum iuramẽto confirmari, non ꝓcedere in ſolemnitate probatoria; quia iuramentum non confirmat probationes contractus, ſed ipſum contractum. quod enim aliquid poſſit probari, vel non poſſit probari, eſt quid diferens ab eo, ꝙ in iuramento deductum eſt. arg.l.ſi.ff.de re.eo. Didac. vbi ſupra. vbi reprehendit etiam Imol. & Butr. aliter tenentes in dicto c.cum contingat. dum cenſent dictũ Bar. procedere in ſolemnitate probatoria introducta ob publicam vtilitatem, non in ea quæ priuatæ vtilitatis cauſa ſtatuta ſunt; quia hæc interpretatio commode defendi non poteſt, cum iuramentum nihil pertineat ad ſupplendas probationes, cum aſſertorium nõ ſit, ſed promiſſorium. Ruin. in citato conſi.9. nume.12. Nec habet obſtare quod tenuit Imol. in d.c. cum contingat, dum voluit quod ratione iuramenti poteſt ꝓbari teſtamentum per minorem numerũ teſtium, qui alias ſit neceſſarius; quia reſpondet Rui. in citato conſil.9. quod ſi opinio Imol. eſſet vera, ſequeretur, quod ſtatutum, vel ius commune requirens maiorem numerum teſtium ad actum de facili redderetur eluſorium videlicet per delationem vel præſtationem iuramenti contra not. in c. quanquam de vſur. in 6.

8 ¶ Similiter non obſtat † quod ius ciuile vel municipale nullam habet poteſtatem diſponendi circa actum ſpiritualem ſicut eſt iuramentum; quia reſpondetur, quod id poſſet procedere ſi principaliter de iuramento diſponeret, nõ ſi per indirectum. Vnde, cum in caſu de quo agitur, ſtatutum principaliter non diſponat de ipſo actu, ſed de modo probandi, debet ſtatutum obſeruari, vt declarat Pau.de Caſtr.in conſ.61 ſecundum antiquam impreſſionem. ſequitur Alciat. in citato ca.cum contingat.nu.94. idem dixit Ruin. in allegato conſi.9.num.13. in fin. vbi dicit quod imo ius ciuile, & municipale ſuper facultate probandi generaliter habet poteſtatem arctandi modum probandi; & ideo quod licet in conſequentiam arctetur etiam probatio iuramenti, iſtud non venit in conſideratio-
9 ne. Sicut etiam videmus, † quod licet ſine cauſa Papa non poſſit tollere obligationem naturalem, iuxta not. in c. quę in eccleſiarum, de conſtit. ſi tamen veniat acceſſorie ad actum ſpiritualem, ſuper qua Papa habet plenitudinem poteſtatis, tollitur ſine cauſa ſublato principali. cap.2. de voto ſecundum vnum intellectum. Vnde ex præmiſſis concluſio clariſſima reſultat quod dicta Illuſtr. domina Catherina nullum validũ fundamentum facere poteſt in dicto inſtrumento donationis, ratione dictæ ſolemnitatis probatoriæ omiſſe, & requiſitæ ex forma prædicti ſtatuti.

¶ Sed vt ſuccurratur prædictæ Illuſtr. dominæ Catherinæ, cui omnibus modis conſulendum eſt ob ſingulares virtutes eius, dico quod contenta in dicta donatione conſequi poterit, probando ipſam donatio-
10 nem inter viuos, † per duos teſtes, qui ſufficiunt ad validitatem ipſius, vt ſupra dictum fuit, quod proba-
11 tur; nam * frequentiſſima eſt doctorum concluſio, † ꝙ aliud eſt inſtrumentum, & aliud eſt contractus; ſicut
12 † aliud eſt continens, & aliud contentum, l. rerum mi-
13 xtura. & l. eum qui ædes. ff. de vſucap. Eſt enim † inſtrumentum ſcriptura notarij de conuentione partium, contractus vero eſt ipſa conuentio, vt per Bart. in l. ſi quis legatum, col.2. verſ. aduerte, appell. ff. ad l. Corn. de falſ. vbi inquit, aduertendum eſſe quod ipſe appellat inſtrumentum ipſam chartam continentem id, qđ partes faciunt, cõtractum vero id quod partes faciunt vt emptionem, venditionem, & locationem. Alexan. in conſ.122.col.2. in prin. vol.2. Bertach. in tracta. de gabe. in 6.pa.n.6. vbi ait, differt contractus ab inſtr͞o nã inſtrumentum eſt notarij, id eſt contractus eſt ipſa cõuentio partium, & inſtrumentum vero eſt ipſa ſcriptu-
14 ra, quam notarius facit continens conuentionem partium, & ſunt adeo diuerſa † quod falſitas inſtrumenti non arguit falſitatem contractus; quia poteſt eſſe in-
15 ſtrumentum falſum, & contractus verus. Soc. in conſi. 2. in prin. vol.3. & in conſ.32. col.2. vol. eo. † ſit enim inſtrumentum ad contractum contentum in inſtrumento probandum. l. contrahitur. ff. de pign. nõ ad ſubſtantiam contractus. Paul. de Caſtr. in conſi.101. in princ. ſecundum antiquam impreſſionem, & ideo ex his dicit Bal. in l. Labeo. §. primo, ver. quid ſi quis. ff. de pac.
16 † quod qui renuntiat inſtrumento, non videtur renuntiare debito, ſed ſtandum probationi ipſius inſtrumenti, per tex. in l.3. C. de fide inſtrumen. Sequitur Dec. in c. cum venerabilis. num.17. de excep. in conſi.17. col. fi.
17 & in conſ.169. vbi etiam dicit, † quod ſi ſtatutum annulat inſtrumentum, non habet locum in contractu;
18 quia diuerſa ſunt, † & ex diuerſis non fit illatio. l. Papin. exuli. ff. de mino. Imol. Cuma. Caſtr. & alij in l. ſeruum filijs. §. eum qui chirographum. ff. de lega. primo Alex. in conſ.170. col.2. in princ. vol.7. Soc. in conſ.92. col.6. verſi. primum probatur, vol.3. Fel. in cap. capitulum, col.15. in prin. de reſcrip. Et ideo etiam videmus
19 † quod ſi quis iurauerit ſeruare id quod in inſtrumento continetur, non liberatur iure iurando, etiam ſi ſtatutum reuocetur; aliud vero ſi iuraſſet ſeruare ſtatutum. Bald. in præludi. feud. col.5. verſic. item nos dicimus. Et licet Iaſ. in d. l. Labeo, videatur mordere Bal. & ſimiliter Craue. in conſi.290. nume.6. tamen opinio Bald. videtur verior, vt cõſtat ex ſcriptis per Crot in l. ſciendum. nu.46. ff. de verb. obl. Cum igitur aliud ſit contractus donationis, & aliud ipſum inſtrumentum donationis, ſequitur quod licet dictum inſtrumẽtum ratione omiſſæ ſolemnitatis probatoriæ non valeat, quamuis iuramento firmatum. tamen quod donatio ipſa inter viuos probata per duos teſtes, qui tantum de iure communi ſufficiunt ad validitatem ipſius. l. vbi numerus. ff. de teſtib. Corn. in conſi.126. col.2. vol.1. Soc. Iun. in conſ.21. num.12. vol.2. Brun. in tract. de forma in. §. de potentia, & effectibus formæ, col.5. dixi in conſi.40. in prin. vol.1: ſuſtinebitur ac ſi inſtrumẽtum ipſius donationis validum fuiſſet, vt voluit Paul. de Caſtro loquens in donatione in dicto conſ.101. colum.2. & Ripa in reſponſo.9. col.2. in verſ. vnum non omitto, in 3. par. vbi ſimiliter loquitur in donatione. Alex. in conſ.170. col.2. in prin. uol.7. & in conſi.84. co-
20 lum. prima vol. eo. vbi dicit, quod † ſi ſtatutum diſponat quod inſtrumento non adhibeatur fides niſi ſit ſubſcripto ſecundi notarij, tamen quod poterunt probari contenta in eo per teſtes. Dec. in conſ.17. colum. fi. & 169. col.2. verſ. & ideo tale mandatum. Bertach.

vbi

vbi ſupra.Crot.in d.l.ſciendum n.46.Alcia.in citato c. cum contingat.n.95.verſi.3.vbi dicit,q̄d ſi quādo lex improbat contractum ratione ſolemnitatis probatorię,iuramentum non ſupleat illum defectum, tamen fallit quando aliter per legitimum modum probaretur de iuramēto præſtito.poteſt enim veritas rei,quæ ex inſtrumento non probatur,quia deficit in ſolemnitate probari per teſtes inſtrumentarios,vel etiā alios examinatos in iudicio,vt ibi per Abb. inter quos teſtes poterit etiam examinari notarius, qui de inſtrumento ipſius donationis rogatus fuit, vt per Caſtren. in iam ſæpius allegato conſil.101.col.2. quem ſequitur Dec.in dicto conſi.17.in fi.colum. Alex. in citato conſi.184.pro quo facit quod voluit Ale.in conſi.153.
21 col.fi.verſ.nec obſtat,vol.2.vbi † tradit * communiter teneri,quod vbi agitur de probando actum per teſtes & non per inſtrumentum, quòd tabellio computatur in numero teſtium.l.Domitius vbi Barto.expreſſe ff.de milita.teſta.ſecus vbi agitur de probando actum per inſtrumentum;quia tunc non computatur in numero teſtium.l.hac conſultisſima,vbi glo.& Docto.C. de teſta.iterum Alex.in conſi.146.col.2.in fi.verſ. nec ad hoc.vol.eo.Homod.in conſ.66.col.3.circa fi. verſi. præterea.Pariſ.in conſi.34.num.44.vol.2. & in conſil. 51.col.1.vol.3.vbi atteſtatur hanc eſſe communem opinionem doctorum. Ex iſtis igitur ſimul collectis cōcludendum eſt,quod licet dictum inſtrumentum non valeat,tamen quod remedium ſalubre & cautela datur dictæ Illuſtr.dominæ Catherinæ quod probari faciat dictam donationem per duos teſtes,quibus probatis tantum conſequi poterit ex dicta donatione modo quo ſupra probata,quantum conſequi potuiſſet,ſi dictum inſtrumentum donationis fuiſſet factum cum omni ſolemnitate ꝓbatoria requiſita a dicto ſtatuto.

SVMMARIVM

1 *Feudum hæreditarium dicitur quando eſt conceſſum pro ſe & hæredibus.*

2 *Feudi hæreditarii natura eſt,vt in eo quis non admittatur niſi ſit hæres.*

3 *Hæres cum beneficio inuentarii in feudo hæreditario non tenetur ſatisfacere creditoribus defuncti ſecundum communem ſed contra ſecundum magis communem vt in nu.7.& 8.*

4 *Vaſallus ſi repudiauit feudum antiquum & filius adiuit eius hæreditatem,factum patris ſibi præiudicat niſi ſolemniter confecerit inuentarium: quia tunc non debet ei nocere aditio hæreditatis.*

5 *Feudum hęreditarium confecto inuentario dicitur eſſe in hæreditate ſeparabiliter, ſed contra numero nono.*

6 *Beneficium inuentarii cōſeruat heredi omnia iura perinde ac ſi hereditatem non adiuiſſet.*

7 *Feudum conceſſum pro ſe & liberis,dicitur ex pacto, & prouidentia.*

8 *Feudum quando eſt hereditarium ſi contingat alienari,non poterit filius heres alienantis cum beneficio inuentarii contrauenire facto defuncti.*

9 *Heres in re hereditaria non poteſt plus quam defunctus ſi viueret,qui contra factum ſuum proprium venire non poſſet.*

10 *Filius qui hereditatem patris adiuit, & feudum ex pacto & prouidentia retinuit, ſecundum Paulom de Caſtro in ſubſidium tenetur ſatisfacere creditribus hereditariis.ſed contra ſecundum communem.*

CONSILIVM XLIIII.

1 DRAESVPPOSITA * communi opinione pro vera, † quod feudum dicatur hęreditarium, quando conceſſum reperitur pro ſe & hæredibus,vt per Iſer.in c.1.§.hoc quoque,col.2. de ſuc ceſſ.feud.Alex.in conſi 10.col.3. vol. tertio Dec.in conſ.185.col.2.294.num.4. & in conſil. 390.col.4.Pariſ.in conſi.2.num.17.vol.1. in conſi.5.& ſequenti vol.eod.Soc.iun.in conſi.110.num.19.vol.2. feudiſtæ communiter in prælud.feud.& ita alias dixi in conſi.2.num.39.vol.1.conſi.3.num.76.& in conſ.23 num.40.vol.eo.Prima fronte dicendum videtur ſtante forma conceſſionis feudalis Caſtiglioni facta q.magnifico domino Sigiſmundo Vianzino pro ſe,& hęredibus,† & ad quod admitti non potuerunt magnifici
2 domini Aluiſius,& Carolus niſi tanquam eius hæredes,vt notant omnes in c.1.an agna. vel fil. & vt alias dixi in conſi.2.nu.39.vol.1.& in conſi.97.num.39.vol. eo.Alcia.in conſi.160.& in conſi.179.in prin.quod † ip
3 ſi vti hæredes patrui defuncti cum beneficio legis, & inuentarij legitime confecti,non teneātur ſoluere ſcuta mille, de quibus in cauſa domino Albertino eius creditori,ex notatis per Bald.in l.qui ſe patris, col.6. verſic.Item quæritur.C.vnde lib.vbi inquit, † quod ſi
4 vaſallus repudiauit feudum antiquum,& filius adiuit hæreditatem renuntiantis,tunc factum patris ei præiudicat.l.ea quæ a patre. C.de reſt.mil.niſi ſolemniter confeciſſet inuentarium,quia tunc non debet nocere aditio hæreditatis.l.fi.§.in computatione,vbi doct.C. de iure delib.Ratio etenim eſt,† quia confecto inuen-
5 tario feudum dicitur eſſe in hæreditate paterna ſeparabiliter.& Bal.ſequuntur Alex.in conſi.26.col.3.vol. 5.Dec.in conſi.185.col.4.in prin.verſi.ad abundātem, in conſi.445.nu.55.& in conſi.468.col.fi.in prin.Pariſ. in conſil.10.col 1.in fi.vol.1.in conſ.33.col.fi.vol.3. & in conſ.65.num.47.vol.eo.† Beneficium enim inuen-
6 tarij conſeruat hæredi omnia iura perinde ac ſi hæreditatem non adiuiſſet.docto.in dicto.§.in computatione.Gozad.in conſi.46.col.3.in princ.& in conſ.94.nu. 19.Iaſ.in conſ.56.col.2.verſ. pro iſta parte,& col.6.in fi.verſ.quarto quia,vol.4. Quia confectio inuentarij facit cenſeri hæreditatem iacentem,ſecundum Bal.in dicto.§.in computatione in prima oppoſitione, & in l.debitori col.1.C.de pact.Iacob. de ſancto Georgio in inueſtitura ſua feud.in verbo.Et cum pacto de non alienando,col.10.verſ.aduertite.Rui.in conſi.1.nu.16 vol.1.& in conſ.38 nume.21.vol.eo.Alex.in conſ.74. num.7.Idem dixerunt Mart.de Laud.in c.1.§. Titius, col.5.in prin.verſ.nam ſi filius,ſi de feud.fue.contro.inter dom.& agna.Præpoſ.in c.1.col.7.verſ.item addas an agna.vel fil.Gramma.in deciſ.93.num.10.Hyppo. Riminal.in addit.ad conſi.Io.Mart. Riminal.nu.306. Afflict.in c.1.num.36.de vaſal.qui contr.conſti.Loth. & hanc partem vti * communem ſequuti ſunt Curt. Iun.in tracta.feudali,in 3.par.verſ.tertia igitur eſt regula in fi.Clarus in.§.feudum in q.42.Zaſ.in tracta.de ſucceſ.feud.in 9.par.num.28.&vti magis communem Soc.Iun.in conſ.112.num.12.in fi.vol.2.

¶ Nec obſtat ſi dicatur, quod deciſio Bal.in dicta l.qui

7 l.qui ſe patris, tantummodo procedat † in feudo ex pacto & prouidentia, vt quando ſuſceptum eſt feudſi pro ſe & liberis, non autem ꝓ ſe & hæredibus, vt per Dec. in conſ.208.col.3.poſt Alexan. in conſ.19.col.4. verſ.nec obſtat, vol.5. quia reſpondetur, quod dictum Baldi ſimpliciter loquentis debet intelligi tam in feudo hæreditario quam ex pacto & prouidentia, vt per Dec. ſibi aduerſantem in conſ.185.col.pen.in prin.verſic.ad abundantem.& in conſ.468.col.fi.in princ. Gozad.in conſ.46.col.3.in prin.Rub.Alex. in citato con ſi.74.num.7. & Iaſ. in conſ.56.col.pen.vol.3. Et accedendo magis ad terminos quæſtionis noſtræ, quod ſtā te forma ipſius conceſſionis feudalis, quòd aditio hæreditatis cum beneficio inuentarij proſit dictis dominis hæredibus vt non teneantur creditoribus hæreditarijs ſatisfacere, eſt deciſ.Alex.in conſ.124.col.3.vol. 4.vbi ait, quod licet in feudo hæreditario non admittatur qui non ſit hæres, tamen vt is non teneatur creditoribus vaſalli, remedium eſt, vt ſi velit ſe exonerare, quod ſe immiſceat hæreditati cum beneficio inuentarij; quia eo cōfecto nullus cōtractus geſtus a patre poteſt præiudicare filijs in feudo paterno hęreditario conceſſo auo. Iacob de ſancto Georgio in dicta inueſtitura, in verbo ita quod ipſi inueſtiti, col.2. in princ. verſ.7.vbi poſt Iſern.in c.1.an agn. vel fil. dicit quod filius poteſt acceptare feudum paternum, & hæreditatem patris cum beneficio inuentarij. quod quidem magnæ eſt vtilitatis; quia liberabit bona feudalia ob oneribus hæreditarijs, & ſolum tenebitur filius creditoribus hęreditariijs iuxta facultates hęreditatis paternæ. quod inquit valde notādum Cum.in conſ. 166. in tertio dubio. Alipran. in conſ.13.in 2.part.nu.100. inter conſilia ſtatus Montisferrati. Præpoſ.poſt Alua. in c.1.col.pen.verſ.poſt Aluarotum de eo qui ſibi, & hæred.maſcu.vbi tradit, quod quando feudum eſt hæreditarium, non ſuccedit niſi qui eſt hęres, qui tenetur ad onera niſi faciat inuentarium. Alciat. in conſil.10. num.55.inter dicta conſilia Montisferrati, vbi dicit ꝙ ſi deſcendens adeat hæreditatem cum beneficio inuentarij poterit habere feudum, & non ſuſtinere onera hæreditaria.

¶ Quibus non obſtantibus contrariam ſententiam veriorem eſſe arbitror, & magis * communiter receptam, vt in terminis decidit Iſern.in c.1. an agna. vel fil.col.2.vbi dicit, quod quando feudum eſt hæreditarium, quia conceſſum pro ſe & hæredibus, venit in petitione hæreditatis.glo.in l.non tantum.§. videamus. ff.de petit.hæred.in tantum quod ſi filius adiuit hæreditatem patris cum beneficio inuētarij tenetur creditoribus hæreditarijs de commoditatibus feudi reſpondere, ſecus quando feudum eſt ex pacto & prouidentia; quia acquiſitum pro ſe & liberis; quia tunc ex beneficio ipſius inuentarii non tenebitur creditoribus. Et ratio eſt quia primo caſu feudum eſt effectum vnum corpus inſeparabile cum bonis adeuntis per aditionem hæreditatis, quod ſecus eſt in ſecundo caſu; quia tunc confecto inuentario ſolum tenebitur ſatisfacere creditoribus quatenus vires hæreditatis ſuppetunt, & Iſern.ſententiam ſequuntur Alex. in conſ.19. col.2.& 4.vol.5.Curt.Iun.in conſ.1.col.4.verſ.confirmo.Rui.in conſ.17.col.2.vol.1.&in conſ.176.col.pen. vol.eo.Pract.Papien.in for.lib.quo agitur ad reuocationem feudi, in verbo nec ſuperſtitibus, col.2.verſ.ad huius.Cāpeg.in conſ.2.col.4.in fi.inter conſilia Brun.
8 Alexā.in conſ.28. col.5.vol.5.vbi ait, † quod quando feudum eſt hæreditarium, quia conceſſum pro ſe, & hæredibus, non autem ex pacto & prouidentia concedentis, ſi contingat tale feudum quamuis patronum alienari non poterit filius hæres alienantis cum beneficio inuentarij venire contra alienationem factam a
9 defuncto de feudo hæreditario; † quia in re hæreditaria non poteſt plus hæres quam defunctus potuiſſet ſi viueret, qui contra factum ſuum proprium venire nō poſſet.l.ſi ab eo.C.de liber.cau.l.quæ a patre. C.de re ſtit.mil.licet aliud eſſet ſi feudum fuiſſet ex pacto, & prouidentia concedentis; quoniam eo caſu poſſet filius hæres cum beneficio inuentarij dictam alienationem infringere.dicto.§.in computatione.Iſern.in c.1. in fi.qui ſucceſ.tenean.in ca.1.§.hoc quoque.col.2. de ſucceſ.feud.in c.1.col.2.in prin.de alie.feu.pater.Cur. Iun.in conſ.138.col.antep.in fi. & in cōſ.155.col.pen. Dec.in conſ.208.col.2.& in conſ.395.col.2.& fi. Affli. in deciſ.112.col.2.& in deciſ.240.col.fi.in c.1.in prin. num.33.ſi de prohib.feud alie.per Feder. in c.1.col.2. & 3.an agna.vel fil.c.1.§.ſi Titius.nume.13.ſi de feud. fue.contro.inter dom.& agna.in c.1.nu.8. de alie.feu. pater.Gozad.in conſ.4.nu.10.& in conſ.8.nu.36. Tiraquel.in tract.de retract. in glo.ou lignagier.nume.47. in fi.Colleg.Bonon.in conſ.15.num.60. inter conſilia. Montisferrati.Boſ.in tract ſuo crim.in tit. de Principe num.310.Grat.in conſ.55.num.34.vol.1.Iſer.in ca. Imperialem, in prin.in 2. additione de prohi.feu.alie. per Feder.Iaſ.in conſ.7.col.9.verſ.tertio principaliter vol.3.Craue.in conſ.256.col.3.in prin.Iul.Ferr. in tracta.de bellicis ſignis, num.33.Freccia, in tracta.de ſub feuda.baro.lib.3.verſ 2.in feudo. Alba.in conſ.76.nu. 6, dum dicit quod poſſunt hæredes venire contra factum defuncti ſi ſint hæredes cum beneficio inuentarii, & feudum ſit antiquum, & ex pacto & prouidentia ergo ſentit in oppoſitum, ſi feudum eſt hæreditarium. Riminal.in conſ.305.nu.19.Lofr. in conſ.46.n.7.verſ. & tamen ipſe.& in conſ.52.nu.55.Rub. Alex.in conſ. 18.Alcia.in conſ.160.nu.15. dixi in conſ.2.nu.41.vol. 1. & hanc eſſe * communem dixerunt Grat.in conſ.4. nu.50.vol.1.Didac.in li.2.varia.reſolut.c 1.§.hoc quoque.num.74.de ſucceſſ.feud.Beneuenta.in c.imperialem.§.præterea ducatus, col.14. de prohi.feud. alie.ꝑ Feder. & magis receptam docto. ſententiam Grat. in conſ.9.num.18.vol.1.Arius Pinel.in l.1.C.de bon.mater.nu.93.& Ioſeph Cum.in prælud.feudo. nume.85.
10 197.& 303.& in c.ſi aliquem, in verbo maſculis.num. 55.de ſucceſſ.feud.† Imo plus voluit Paul.de Caſtro. in l.pro hęrede.§.ſi quid tamen, col.2.ff.de acqu.hære. quod ſi filius hæreditatem patris non adiuit, & feudū retinuit prout facere potuit quando fuit receptum ꝓ ſe & filijs, quod etiam tunc creditores in ſubſidium videlicet quando alia bona patris non ſufficiunt, debebunt mitti in poſſeſſionem commoditatis feudi, per nota ibi per glo.& idem dicit quando filius hæreditatem patris adiuiſſet cum beneficio inuētarij.cum qua deciſione pertranſeunt Alexā.in conſ.19.in fin.vol.5. & Rui.in conſ.176.nu.17.vol.1.verum, quia huiuſmodi deciſio redditur multum dubia, & malleo ſubſiſtere non poteſt; quia contrarium in dicto.§. ſi quid tamen, tenuerunt Roma.Alex.Aret.& Iaſ.col.fi.ac Rub. Alex. in conſ.164.col.5.in fi. ideo in ea nō facio vim.

¶ Non obſtat dictum Bald.in dicta l.qui ſe patris, quia reſpondetur, illud procedere in feudo ex pacto, & prouidentia.& non in hæreditario, vt expreſſe tradit Alexā.ſibi contrarius in conſ.19. verſ.nec obſtat ſi contra.vol.5.vbi ait, Bal in d.l.qui ſe patris, non dicere quod feudum fuerit receptum pro ſe & hæredibus ſed quod illud locum habet in feudo ex pacto & prouidentia; quia eo caſu fatetur quod cum filius non ſit habi-

habiturus ſeudum vt hęres ſeu hæreditario iure,tunc ſi adiuit hæreditatem cum beneficio inuentarij poteſt venire contra factum defuncti patris, & conſequi ſeudum antiquum:quia per aditionem factam a filio adeunte hæreditatem aſcendentis,non fuit ſeudum effectum vnum corpus inſeparabile cum bonis adeuntis;quia ille,qui adiuit, uon eſt conſequotus ſeudom vt hæres,& ſic nou habet locum ratio poſita in l.ſed ſi plures.§.filio.ff.de vulg.& pupil.ſecus ſi ſeudum eſt receptum pro ſe & hæredibus; qnia tunc militat ratio dicti.§.filio.& cum Alex.traoſeuot Dec.in citato coonſi.208.col.2.& in conſ.395.col.ſi.Cur.Iun.io conſ.138 col.pen.& in conſ.155.col.2.iterum Alex. in conſ.13. num.8.verſ.poſſet ſortaſſe.vol 5. & in conſ.12.nu.12. vol.eo.Idem dixerunt Iul.Ferro. & Arius Pinel.in locis ſupra citatis,& hanc eſſe veriorem dixit Alciat.io dicto conſi.160. oum.15. vbi inquit dictum Baldi ita intelligi ab omnibus modernis, excepto Decio in citato conſ.185.qui reprobatur; ſubdens quoque quod ſic ſuadet ratio,quam Bald,adducit allegaodo notata in dicto.§.io compotatione. vbi cooſecto inueotario non periclitatur hæres de ſuo. dicitur autem ſuum quod aliunde habet quam titulo hæreditario,& ſic ſeodum ſtipulatum filio remanet illi ſaluum,& ita per dictum §.in computatione,tanquam loquentem in his, quæ filijs competere poterát alio iure quam hæreditario, firmat Alex.io citato conſi.19.nume.11.in ſi.in conſil. 23.colū.1.& 3.& in conſ.26.col.4.verſ. & per hoc vol. eo.Ioſeph.Cum.in dictis prælud.feud.nu. 306.verſ.nō obſtat quarto. Et ideo nimirum ſi in ſeudo hæreditario inuentarium non proſit, quia qualitas hæreditaria taliter ſubſtantiator in ſeudum, vt amplius ſine ſubiecti corruptione abeſſe non poſſit; ita Camera io c.imperialem.§.præterea ducatus,col.14.verſ. quarta ſpecies erit, quem ſequitur Cumia,vbi ſupra numero.303.

¶ Noo obſtat, quod communis opinio ſit io contrarium: quia dicitur, quod & ſi aliqui affirment ita eſſe, tamen quod ex denumeratione doctorum conſtat de contrario, videlicet vltimam partem magis communem,a qua in iudicando & conſulendo non eſt recedendum.

SVMMARIVM.

1 *Caſus fortuitus poſt perfectam venditionem ſpectat ad emptorem.*

2 *Dominium & poſſeſſio transfertur per conſtitutum.*

3 *Factum ſuperioris iniuſtum reputatur caſus fortuitus.*

4 *Inhibitio ſuperioris facta emptori de non obſeruando contractum cenſetur caſus fortuitus, cui per hominis conſilium prouideri non poteſt.*

5 *Obligari quis non poteſt cum iuramento ad caſum fortuitum ex facto Principis prouenientem.*

6 *Princeps tradendo alicui inſolutum graphariatum, ſi poſtea faciat nouam conſtitutionem diminuens commodum dicti graphariatus, diminutio ipſa dicitur caſus fortuitus.*

7 *Princeps ſi non ſeruat pacta & conuenta, dicitur caſus fortuitus & inſolitus.*

8 *Princeps tenetur ſeruare conuenta.*

9 *Deus licet ſubiecerit leges Imperatori,& Papæ canones,non tamen obligationes & contractus.*

10 *Princeps licet ſit ſolutus legibus, non tamen dictamine rationis naturalis,nec a lege naturæ: quia eſt animal rationale.*

11 *Princeps quicquid facit,videtur facere vt Deus.*

12 *Deus eſt veritas,qui non fallit,nec fallitur.*

13 *Princeps tenetur obſeruare facta predeceſſorum ſuorum.*

14 *Princeps in contractibus cenſetur vt priuatus.*

15 *Princeps de plenitudine poteſtatis contractum alterare non poteſt.*

16 *Venditor ſuſcipiens in ſe caſum fortuitum,non videtur in ſe ſuſcipere caſum fortuitum inſolitum, & omnino non veriſimilem: quia talis caſus videtur exceptus.*

17 *Suſcipiens in ſe caſum fortuitum nō ſuſcipit caſum extraordinarium.*

18 *Quod amplia procedere ſecundum communem etiam ſi iuramentum interueniſſet.*

19 *Venditor non tenetur releuare emptorem quando citra iudicialem cognitionem res ei auſertur de facto.*

20 *Promittens defendere de iure & de facto,non intelligitur de violentia.*

21 *Venditor promittens emptorem defendere de iure, & facto, etiam ſi per iniuriam iudicis res euinceretur, hoc intelligitur, quando per ignorantiam iuris vel facti iudicis res euinceretur, qui tamen proceſſit ordine iuris ſeruato,ſecus ſi omiſſo iuris ordine res fuerit euicta.*

22 *Iudex ſi procedit ordine iuris non ſeruato, talis caſus dicitur inſolitus & inopinatus.*

CONSILIVM XLV.

STANTE inſtrumento venditionis vnius æqui taxarum equorum, & ſeu iurium redditus & prouentus qui percipiuntur anouatim ex dicto iure factæ per quondam Bergaminum Maſcharellum Domino Thomeno de Pernigotis, omiſſa diſputatioue ao vtraque parte,cum præſens conſultatio ſit clariſſima & ſine aliqua probabili dubitatione dico dominos Paſquinum & Vbertinū fratres de Maſcarellis ac filios & hæredes dicti quondam Bergamini minime teneri ad releuatiōem requiſitā a parte dicti domini Thomeni occaſiune dimioutioois redditus ipſius equi factæ per ageotes pro camera Ducali Mediolani,quæ idem operatur,ac ſi per Illuſtriſſ.Ducem facta fuiſſet,iuxta nota.per Alcia. in conſ. 117.nu.15.
1 Quoniam clara eſt iuris diſpoſitio, † quod caſus fortuitus poſt perfectam venditionem ſpectat ad emptorem.l.1.C.de pericul. & commod. rei vend.l. neceſſario.ff.eo.tit.Corn.in conſ.23.in prin.vol.2. ſed in caſu de quo agitur,perfecta fuit dicta venditio; quia de re
2 & pretio fuit conuentum,& illud ſolutum. † Item & per conſtitutum tranſlatum dominium & poſſeſſio ciuilis & natoralis.l.quod meo.ff.de acqu.poſſ.ac ſecuta actualis traditio.Anch.in conſ.151.Cum ergo in caſu noſtro dicta diminutio facta fuerit per ſuperiorem ſine culpa venditoris,& caſo fortuito, talis dimioutio cedere debet damuo emptoris, & non venditoris.
Quod autem diminutio ipſa ſit caſus fortuitus, pro-
3 batur; † nam factum ſuperioris iniuſtum reputatur caſus fortuitus.l.Lutius; vbi bonus text.ff. de euictio. Alex.in cooſ.57.oum.9,vol,1. Affict.deciſ.54. Iaſo.in

conſi.26.col.pen.vol.3.Soc.in l.quidam relegatus, in
tertio notabili.ff.de reb.dub.Crauet.in conſ.95.col.1.
4 & 233.col.1.vbi dicit † inhibitionem ſuperioris factã
emptori de non obſeruando contractum, videri casũ
fortuitum, cui per hominis conſilium prouideri non
poteſt, iuxta l.ſecundam.§.ſi eo tempore.ff.de admin.
rer.ad ciuit.pert.l. quæ fortuitis. C de pignor. actio.
Paul. de Caſtro in conſil. 220. colum. 2. volum. 1.
Natta in conſ.281.col.2.Boſ.in ſuo tracta.in tit. de re
5 miſ.merced.nu.70.imo † fortius dixit Bal.in conſ.395
vol.2 non poſſe quem ſe obligare ad talem caſum ex
facto Principis prouenientem, etiam cum iuramento
quia talis obligatio continet peccatum, & daret ma-
teriam delinquendi; ſequitur Craue.vbi ſupra. Et qđ
6 dicta ordinatio Principis ſit etiam caſus fortuitus, te
nuit Craue.in citato conſ.95.vbi tradit, † quod Prin-
ceps tradendo inſolutũ graphariatum aliquibus mer
catoribus, ſi poſtea faciat nouam conſtitutionem dimi
nuentem commoda dicti graphariatus, quod iſte ca-
ſus nouarum conſtitutionum dicitur caſus fortuitus.
& eo magis hoc dicendum venit in terminis iſtis vbi
dictus caſus nedum eſt fortuitus, ſed etiam inſolitus.
7 quod patet † quia quando Princeps non ſeruat pacta
8 & conuenta, dicitur caſus fortuitus, & inſolitus.l.fiſtu
las.§.fi.ff.de contra.emp.† Nam Princeps tenetur ſer-
uare conuenta.c.1.de proba.vbi not. omnes docto. &
maxime ex cauſa onéroſa.Soc.iun.in conſi.78.num.3.
* vol.1.Iaſ.in conſ.1.col.1.vol.1.vbi tradit hanc eſſe *cõ
munem concluſionem tam legiſtarum quam canoni-
9 ſtarum. Bal.in c.1.de nat.feudi, vbi inquit, † quod li-
cet Deus ſubiecerit Imperatori leges, & Papæ cano-
nes, non tamen ſibi ſubiecit obligationes, & contra-
ctus; quia tenetur eo ſuo contractu. Iaſ. in conſ.99.in
10 fi.vol.1.Barb.in conſ.20.col.8.vol.2.& alibi dixit Bal.
in l.2.C.de ſeruit.& aqua, † quod licet Princeps ſit ſo
lutus legibus, non tamen dictamine rationis natura-
lis, nec a lege naturæ; quia eſt animal rationale.Iaſo.
in conſ.1.col.2.vol.1.Rurſus tradit Bal.in l.Princeps.
ff.de ll.quod ſi Princeps non obligaretur ex ſuo con-
tractu, ſequeretur quod non poſſet contrahere; quia
natura contractus eſt vt ſit obligatoria hinc inde.l.La
beo.ff.de reg.iur.quod eſſet abſurdũ; quia cum Prin-
ceps ſit omnium præſul, eſſet omnium ex[illegible]: quia non
poſſet contrahere, & eſſet deterioris conditionis quã
homo priuatus.quod eſſe non debet.Iaſ.in citato con
11 ſil.1.col.2.Soc.Iun.in conſi.94.col.2.vol.2.Et ideo in-
quit Bal.in c.1.de no.for.fidel.† quod quicquid Prin-
12 ceps facit, videtur facere vt Deus, allegat gloſſ.in au-
13 thent.de hæred.& fal.† Sed Deus eſt veritas, qui non
fallit, nec fallitur.† nam ſi tenetur obſeruare contra-
ctum prædeceſſorum, & obſeruare eorum conuenta.
c.1.in verbo prædeceſſores ſuos, vbi etiam omnes Ca
noniſtæ de prob.Bal.& alij in l.digna vox.C.de ll. vbi
inquit, quod ſi Princeps fecit contractum, quod eius
ſucceſſor ligabitur ex tali contractu, & ideo ſubdit ibi
Bal.quod capitula facta per Imperatorem cum ſub-
ditis non debent infringi per ſucceſſorem niſi ex par-
te ſubditorum interueniſſet dolus vel fraus, per gloſſ.
in.§.nulla, in authen.de defenſ.ciuita.Ceph.conſil.23.
num.50.Iaſ.in conſ.10.col.2.vol.3.Socin.in conſ.113.
n.11. vol.2.& in con.60.n.18.vol.3.ſuũ auth.ergo mul
tomag. C.de ſacr.ſanct.Eccleſ.Cum igitur Princeps a
14 contractu deuiat & a conuentione † in cuius cele-
bratione habetur vt priuatus, vt probatur in ca.1.de
proba.Cyn.& alij in d.l.digna vox, l.1.vbi Bal.in prin.
15 ff.de pact Soc.Iun.in conſ.94.num.2.vol.2.† & quem
contractum etiam de plenitudine poteſtatis alterare
non poteſt.Fel.Doct.& cæteri in d.c.1. de prob.Paul.
de Caſtro in dicta l digna vox.& Alcia. in conſil.362.
nu.4.& Ceph.in conſ.58.n.78.& ſimiliter ſi deuiauerit
ab eo quod eſt iuris, & ab eo quod honeſtum & æquũ
ſequitur quod dictus caſus dicitur fortuitus; & non
ſimpliciter fortuitus, ſed inſolitus & inauditus; ita
Barba. in dicto conſ.20. col.8.in verſ.præterea, vol.2.
vbi dicit proprie, quod ſi Princeps venit contra pa-
ctum & conuentionem dicitur caſus fortuitus, ſed in-
ſolitus, & inauditum eſſe & inſolitum, quod veniat cõ
tra eam, & non ſeruet pactum. Alex. in conſ.97.col.2.
vol.3.Boſ.in tract.ſuo titu. de remiſ.merced.nu.76.Et
16 adeo vera eſt huiuſmodi ſententia, † quod etiam ſi vẽ
ditor in ſe ſuſcepiſſet periculum caſus fortuiti, tamen
non intelligeretur ſuſcepiſſe caſum fortuitum inſoli-
tum & non omnino veriſimilem; quia talis caſus vi-
detur exceptus.Bar.& cæteri in l.ſed & ſi quis.§.quæ
ſitum.ff.ſi quis cauti per text.notabilem in l.fiſtulas.§.
frumenta.ff.de contrah.empt.Alexã.in conſ.28. in ſe-
cundo dubio, vol.1.vbi ſuſcipiẽs periculum caſus for
tuiti non intelligitur ſuſcipere caſum fortuitum non
conſuetum euenire nec veriſimilem.Bal.in l.falſus, co
17 lum.pen.C.de fur.vbi inquit, † quod ſuſcipiens in ſe
caſum fortuitum non cenſetur ſuſcipere caſum extra
18 ordinarium, per d.l.fiſtulas, & inquit Alex.vbi ſupra †
iſtud etiam procedere dato quod iuramentum inter-
ueniſſet; quia non trahitur ad caſum valde extraordi-
* narium, & incogitatum. ſubdens hanc eſſe * commu-
nem opinionem.Ripa in tract.de peſte in titu. de pri-
uil.contract.cauſa peſtis.nume.97 cum ſequentibus.
Boſ.vbi ſupra qui etiam de communi. Alexã. in conſ.
107.num.18 vol.3 Soc.in conſ.123.in fi.vol.4.Barb.in
c.1.col.pen.& in citato conſ.20.col.6.in fi.Rub. Alex.
in conſi.153.in fi.Craue.in conſi.95.num.20.Natta.in
conſ.23.nu.20.Barba.in c.fi.col.pen.de emp.& vend.&
Alcia.in conſi.157.nu.3.vbi aſſerit hanc eſſe magis cõ
munem doct.ſententiam etiam ſi interueniſſet iura-
mentum.

¶ Nec obſtat quod dictus dominus venditor pro-
miſit de euictione, & quod ſi quo tempore lis, vel quę
ſtio, aut moleſtia aliqua de iure vel de facto litis, vel
extra ab aliquo vel aliquibus ei moueretur, promiſit
eidem emptori & hæredibus quoneſcunque fuerit de
nuntiatum tam ad inſtantiam, & ſeu intereſſe dictæ
Cæſareæ & Ducalis cameræ, quam alterius perſonæ
in ſe ſuſcipere defenſionem ipſius rei venditæ & dicti
emptoris & hæredum & ſucceſſorum ſuorum; quia
reſpondetur, quod per dictam promisſionem, & obli
gationem venditor non tenetur ad requiſita empto-
19 ris, † quia non tenetur venditor releuare emptorem
quando citra iudicialem cognitionem res ei aufertur
de facto.l.fi.C.de actio.emp.Ang. in l.ſi filio familias.
§.ſi vir.col.fi.ff.ſolut.matr.vbi dicit, quod Florentini,
quibus vendita fuerunt certa loca, & modicum poſt
ablata per Piſanos contra venditorem nullum de iu-
re habent regreſſum, quia venditor vendendo, & tra-
dendo transfert omnem caſum fortuitum & violen-
tum in ipſum emptorem, ſequitur Iaſ.in l.ſtipulatio i-
ſta.col.pen.in fi.ff.de verbo.obliga.Natta in conſ.281.
col.1.Accedit quod voluit Gozad.in conſi 94. nu.42.
20 vbi inquit, † quod licet quis promiſerit defendere ali
quem, non tenetur de vi & violentia, per d.l.fi.C.de a-
ctio.emp.ſed in caſu noſtro conſtitutio, & ordinario
diminutionis redditus dicti equi fuit iniuſte, & abru-
pte facta per dictam cameram Cæſa.Ducalem, ac de
facto, ergo ad dictum caſum tanquam fortuitum, &
non ſolitum euenire non tenetur venditor. Nec iu-
nat ♀

uat quòd promiſit eum defendere de iure & de facto, quia reſpondet Bart.in l.ſtipulatio iſta in fi.ff. de verbo.oblig.quem ibi ſequuntur * communiter doct. ſeu dicta verba intelliguntur ſi mota fuerit lis in iudicio de iure & de facto,ſcilicet in lite,non autem reſpectu violentiæ,& caſus fortuiti,quia nullo modo tenetur, quia cum natura emptionis,& venditionis ſit talis, ꝙ in ea non veniat caſus fortuitus,& per talem promiſſionem generalem venditor non tenetur. Alexand.in conſi.91.in fi.vol.6.Bal.in l.non ſolum.§ ſi ſtatus. circa fi ff.de procu.vbi ait quod ſi promitto te defendere de iure & de facto intelligitur de modo licito,& iuxta poſſe,non tamen de vi maiori; quia caſus fortuiti nō debentur niſi quatenus ſpecificentur.Dec.in conſ. 74.col.pen.Pract.Papien.in for.lib.in cauſa venditionis,in.verſ.& legitima defenſione.Gozad.in citato cōſil.94.num.42.Marſ.in ſing.354.Bal.in l.fi.col.2.verſic. quæruut Doct.& in verſ.quæro quid operabuntur.C. de actio.empt.Ang.in.§.actionum, col.11.verſ.quæro quid important verba.& in verſi.quid ergo operabuntur,inſtit.de actio.Barb.in c.fi.col.pen.de emp. & vendi,Bal.in l.1.col.2.de euict.Abba. in d.c.fi.num.7. vbi dicit,quod dicta verba debent intelligi ſi lis moueatur de facto,& non de iure,non autem debet intelligi de violentia extraiudiciali; quia illa non venit ſecūdum naturam contractus.Idem vult Imol.ibi Rom.in rub. de arbitr.num.15.imo fortius voluit Ang.in conſ.176 quod quando in inſtrumento venditor promittit emptorem defendere de iure facto, & plus obliget ſe etiam ſi per iniuriam iudicis res euinceretur,quod hoc pactum intelligi debet quando per ignorantiam iuris vel facti iudicis res euinceretur, qui tamen processit ordine iuris ſeruato:ſecus ſi omiſſo dicto iuris ordine processit,& res fuit euicta; quia venditor non tene-
32 tur. Et ratio eſt,† quia quando proceditur nullo iuris ordine ſeruato,talis caſus dicitur inſolitus & inopinatus,de quo non tenetur.l.fi.ff.de pigno.actio. quæ verba Ang.ſingularia dicit Alex.in dicta l.ſtipulatio, col. fi.& dictum conſilium elegans dicit Barb.in c.fin.col. pen.verſ.in adde,de emp.& vend.Dec in citato conſ. 79.col.pen.Gozad.in allegato con.94.nu.42. & Barb. vbi ſupra & Natta in conſ 181.col.2.Ex iſtis igitur cōcludendum videtur,quod nullo modo dicti Paſquinus & Vbertinus ad præmiſſam releuationem requiſitam per dictum Thomenum teneantur.

SVMMARIVM.

1 *Fideicommiſſum cum ſit facti,non præſumitur niſi probetur.*

2 *Fideicommiſſum dicitur onus, quod non præſumitur ſed euitandum eſt.*

3 *Fideicommiſſum non ſubeſſe in dubio pronuntiandum eſt,cum hoc ſit fauorabilius.*

4 *Fideicommiſſarius ecundum communem ante agnitum fideicommiſſum bona fideicommiſſo ſubiecta tranſmittit ad filios.*

5 *Fideicommiſſum conditionale ſecundum communem non tranſmittitur ad filios hæredes.*

6 *Fideicommiſſum purificatum etiam ante aditam hæreditatem tranſmittitur.*

7 *Fideicommiſſarius probare tenetur,quod bona quæ petit,eſſent de hæreditate fideicommittentis tempore mortis ſuæ.*

8 *Fideicommiſſum ad bona teſtatoris reſtringitur.*

9 *Actore non probante reus debet abſolui.*

10 *Fidei commiſſario agenti contra hæredem grauati ſufficit probare bona fuiſſe reperta in hæreditate fideicommittentis tempore mortis ſuæ,ſecus ſi agit contra tertios poſſeſſores: quia tunc de dominio fideicōmittentis debet probari.*

11 *Subſtitutus extraneum conuenire nō poteſt pro rebus ſubiectis fideicommiſſo niſi probet quod defunctus fuerit dominus vel quaſi,quod non probatur ex ſola poſſeſſione.*

12 *Actio ex teſtamento non datur contra extraneum poſſeſſorem.*

13 *Officium Iudicis non datur contra extraneum poſſeſſorem titulatum.*

14 *Argumentum a ſufficienti partium enumeratione eſt ſolidum in iure.*

15 *Paria non ſunt rem eſſe in bonis,& rem eſſe in dominio vel quaſi*

16 *Quilibet præſumitur ditari & acquirere.*

17 *Teſtes deponentes de poſſeſſione fideicommittētis non non probant dominium.*

18 *Teſtes deponentes fideicommittentem tenuiſſe rem tā quam ſuam & pro ſua, non probant dominium, ſed tantum quod quis poſſidebat nomine ſuo proprio & non alieno*

19 *Teſtes deponentes dominum Galeotum fuiſſe dominū rei,quia viderunt,non probant dominium: quia debebant deponere vidiſſe ea per que transfertur dominium.*

20 *Teſtes deponentes Titium poſſediſſe rem, & quod dū vixit publice & notorie fuit habitus pro domino ipſius rei,non probant dominium.*

21 *Dominium vt probetur, requiritur quod conſtet de dominio ſui auctoris, alias quis non poteſt obtinere.*

22 *Dominium infeudantis quo ad bona, que in locis infeudatis reperiuntur ſecundum veram, & communem concluſionem nullo modo probatur per inſtrumenta inueſtiturarum feudalium, & numero.51.*

23 *Dominium quando venit probandum debet firmiter probari & de preſenti.*

24 *Inſtrumentum emptionis non probat dominium, ſed probari debet vendentem fuiſſe dominum.*

25 *Inſtrumentum geſtum inter duos non probat dominiū ipſorum contra extraneos poſſeſſores.*

26 *Poſſidere quis dicitur ex titulo preambulo.*

27 *Identitas bonorum in dubio non preſumitur niſi probetur.*

28 *Illatio non bene infertur ex ſeparatis.*

29 *Probatio dubia & obſcura nihil valet.*

30 *Demonſtrationes due vere requiruntur ad probandū identitatem.*

31 *Res debet liquido declarari per circunſtantias & demonſtrationes in probationibos,alias non poteſt ſequi declaratoria.*

32 *Bona exiſtentia in territorio ſi ſunt feudalia in totum, vel pro maiori parte omnia alia bona preſumuntur feudalia niſi contrarium probetur.*

Bona

33 *Bona quæ a priuatis non reperiuntur occupata in dubio præſumuntur eſſe illius vniuerſitatis vel domini, in cuius territorio reperiuntur.*

34 *Iuriſdictionem territorii habens non cenſetur habere dominium rerum particularium exiſtentium in territorio, ſecus ſi habet dominium territorii cum iuriſdictione, & nu. 65.*

35 *Quicquid eſt intra fines alicuius caſtri comitatus ſeu Principatus, dicitur eſſe illius. contra nume. 50. & 57. & ſeq.*

36 *Domini terrarum habent intentionem fundatam quo ad res ſitas intra fines ſuæ terræ, niſi aliud in contrarium doceatur.*

37 *Eccleſia quæ eſt intra fines diœceſis, præſumitur eſſe ſub iuriſdictione Epiſcopi diœceſani.*

38 *Bona ſita in territorio infeudati ſi reperiuntur ab illo poſſeſſa, præſumuntur feudalia ſi non conſtat quòd alio modo acquiſiuerit.*

39 *Bona in dubio præſumuntur allodialia, & non feudalia.*

40 *Res feudalis dicitur quandam habere ſeruitutem.*

41 *Res omnis præſumitur libera ſicut erat de iure primæuo.*

42 *Feudũ eſt quædã ſeruitus præter naturam rerum, quæ aliquando fuerunt liberæ & nunc præſumuntur.*

43 *Feudalem rem qui allegat, illam probare tenetur.*

44 *Poſſidere vnuſquiſq; magis præſumitur vt dominus & ſic nomine proprio quàm alieno.*

45 *Vaſallus emphyteota & ſimiles poſſident nomine alieno.*

46 *Poſſeſſio ciuilis præſumitur ex naturali poſſeſſione et fructuum perceptione.*

47 *Præſumptio iuris transfert onus probandi in contrarium.*

48 *Status vel qualitas quando ineſt vel eſt apta in eſſe ab origine rei, illa transfert onus probandi in eum, qui contradicit.*

49 *Bona & ſi ſita ſint in territorio Romanæ eccleſiæ, ſi tamen pro illis nunquam præſtitum fuit iuramentum fidelitatis vel homagium, non præſumuntur feudalia ſed allodialia.*

50 *Quicquid eſt intra fines præſumitur eſſe domini quo ad iuriſdictionem, non quo ad dominium.*

51 *Territorium habere non denotat quòd dominium rerum particularium ſitarum in eo ſpectat ad illum, qui habet ius territorii.*

52 *Maioris auctoritatis non debet eſſe vaſallus reſpectu feudi ſibi conceſſi quàm Princeps vel Rex reſpectu Principatus vel Regni ſui.*

53 *Princeps & ſi ſit inueſtitus a ſupremo domino de Principatu cum omnibus iuribus & pertinentiis, tamen non habet omnia, quæ ſunt intra fines Principatus.*

54 *Principis eſſe omnia dixit Martinus, ſed illud dixit ob timorem Imperatoris vel eius amorem.*

55 *Bona tenta per clericos in terra Regis vel Baronis pro quibus non præſtant iuramentum fidelitatis, nõ præſumuntur feudalia.*

56 *Conſuetudini, cuius vilis nõ eſt auctoritas, ſtandũ eſt.*

57 *Dominus prætendens, quòd quicquid eſt intra fines territorii ſui ſit feudale, debet nedum articulare confines feudi, ſed etiam, quòd pro maiori parte vltra medietatem poſſeſſionis conuicinæ in dicto loco eſſent poſſeſſiones feudales.*

58 *Item quòd eſſent de illo feudo.*

59 *Inconueniens non eſt quòd vnum feudum habeat territorium & terras in alio feudo ſeparatò.*

60 *Aſſerenti bona fuiſſe concedentis incumbit onus probandi.*

61 *Inueſtitus ſi quis fuerit de pluribus caſtris & oppidis Planorſii, Codignani cum villis & pertinentiis ſuis, & villæ eſſent iuxta caſtrum Planorſii, non per hoc intelliguntur eſſe de pertinentiis illius niſi alio modo doceatur.*

62 *Princeps ſi concedat albergamentum alicui ex illo bene probatur titulus, ſed non ius albergandi.*

63 *Fundans ius ſuum in inueſtitura alterius debet probare de iure inueſtientis.*

64 *Inueſtitus a Principe de caſtro cum furnis & molendinis non poteſt cogere ſubditos ad molendũ vel ad coquendũ niſi aliter de iure concedentis appareat.*

65 *Princeps ſi inueſtiat aliquem de caſtro cum terris, pratis & gerbis, aliter non ſpecificatis ipſis prædiis, quæ eſſent, non præſumuntur feudalia, niſi conſtet quòd concedens ius habuiſſet in eis, vel niſi appareret pro ipſis rebus præſtitum fuiſſe ſeruitium domino.*

66 *Donatio facta per Cæſarem monaſterio de curia, non operatur, quòd aliquid quæſitum ſit eccleſiæ, niſi oſtendatur, quòd curia ipſa ſpectabat ad donantẽ.*

67 *Comes ſi conceſſit eccleſiæ quicquid iuris habet in tali re, talis conceſſio redditur inutilis, & nihil operatur niſi de iure concedentis appareat.*

68 *Conceſſio facta per Cæſarem domino Peyphebo de Marchionatu Soraneæ; et eius curte, non cõprehendit bona particularia exiſtentia in territorio dicti Marchionatus, etiam ſi ſint poſſeſſa per ipſum, niſi appareat, quòd fuerint Principis concedentis.*

CONSILIVM XLVI.

IN Præſenti conſultatione prima conſideratione dicendum videretur ex quo per dominos Hippolytum & Ludouicum de Nigris facta fuit fides legitima de fideicõmiſſo q. Magnifici domini Ga-
1 leoti eorum aui paterni, & † de
2 quo prius conſtare debuit, cum illud ſit facti, & † præſertim res oneroſa, quæ non præſumitur, ſed euitãda eſt. l. cohæredi. §. cum filię. ff. de vul. & pup. Soc. Iun. in conſ. 1. vol. 3. & in terminis per Cepha. in conſ. 67. nu. 27. † Et pro quo in dubio pronuntiandũ eſt non ſubeſſe, cum hoc fauorabilius ſit. l. ſi fuerit. ff. de reb. dub. Alcia. in conſ. 525. nu. 12. & in conſ. ſeq. nu. 6. quod vigore trãſmiſsionis dicti fideicõmiſsi in eos factæ per mortem quondam domini Anſelmi eius patris, cui bona dicti dñi Galeoti teſtatoris & fideicõmittentis ſpectabant & pertinebãt per mortẽ quondã domini Franciſci, qui deceſsit ſine liberis, ipſi agere potuerunt ad conſecutionem bonorum de quibus in pede libelli tanquã ſubiectorum fideicõmiſſo contra do-

minos Achillem Falzonum, Robertum de Galarate, & Io. de Merlis poſſeſſores dictorum bonorum quo-
4 niam recepta eſt doctorum ſententia, † quòd fidei-commiſſarius ante agnitum fideicommiſſum & aditam hæreditatem bona ipſius fideicommiſſi tranſmittit ad filios. Bar. in l. cum filio, col. fin. verſic. quæro
* pone, de lega. 1. quem ibi * communiter ſequuntur Doct. Dec. in conſi. 478. col. 2. & in conſi. 490. colu. fin. Capi. in deciſ. 89. in ſecundo dubio, & Natta in conſ. 471. nume. 14. vbi omnes atteſtantur de communi. & quamuis Bar. & ſequaces loquantur in fideicommiſ-
5 ſo puro & non conditionali, † quod pendente conditione non tranſmittitur etiam ad filios hæredes, vt
* eſt glo. * communiter approbata in l. 1. C. de his qui ante aper. tab. Caſtr. in d. l. cum filio, colum. penul. Alexan. in 2. præmiſſo. Iaſ. in quarto notabili. Ripa nume. 21. Bald. in conſi. 115. volum. 5. dup. in conſi. 146. volu. eod. & in conſi. 254. volum. 1. Soc. in conſil. 74. colu. 1. volum. 4. Dec. in conſi. 465. colu. 3. 515. in princ. & in conſi. 574. in princ. Rui. in conſi. 181. in princ. vol. 2. in conſi. 183. nume. 3. volum. eo. & in conſi. 122. nume. 3. volum. 3. conſil. 136. nume. 55. & in conſi. 152. nume. 3. vol. eo. Pariſ. in conſi. 3. nume. 37. vol. 1. conſi. 70. nume. 7. vol. 2. conſi. 75. nume. 21. & 77. nu. 1. vol. eo. Cephal. in conſi. 32. num. 3. vbi reprobata gl. in l. is cui. ff. de actio. & oblig. concludunt hanc eſſe communem,
6 quia reſpondetur † præmiſſam ſententiam procedere in fideicommiſſo conditionali nondum purificato, ſecus vbi fuit purificatũ, vt in caſu præſenti, quia puri & purificati idem eſt iudicium. l. ſed & ſi de ſua, in fin. ff. de acquir. hæred. Iaſ. in l. ſi pecuniam, col. 2. ff. ſi cer. peta. & ita in terminis noſtris decidit Soc. in con
* ſil. vltimo col. 2. in fi. vol. 4. vbi inquit hanc eſſe * communem quòd ante acceptationem fideicommiſſum tranſmittitur, dummodo fideicommiſſum ſit purum vel purificatũ, Ceph. in citato conſi. 32. nu. 8. vbi non fuit memor Soci. vbi ſupra, & tanto magis id dicendum venit, cum per teſtes probauerint bona de quibus in fine petitionis eorum fuiſſe in bonis & hæreditate dicti q. d. Galeoti tẽpore mortis ſuæ. quòd equidem probandum erat per eos, vt per Alex. in conſ. 32. col. pen. vol. 2. duplicato in conſi. 40. vol. 3. & in conſi. 51. vol. 6. vbi inquit, quòd licet hæres vniuerſalis teneatur rationem reddere fideicommiſſario rerũ, quæ erant in hæreditate, & teneatur de adminiſtratione & dilapidatione. l. cum tale. §. Titius, vbi glo. & doct.
7 de cond. & demonſt. tamen, † quòd fideicommiſſarius, qui dicit quòd pecunia erat reperta in hæreditate tempore mortis teſtatoris habet hoc probare, cũ ſit fundamentum intentionis ſuæ. l. ei qui. ff. de probatio. l. in exceptionibus, in prin. eo. tit. & in conſi. 139. col. 3. ver. capio aliam dubitationem. vol. 6. Bal. in cõſil. 84. vol. 1. Aret. in conſi. 109. col. 5. in princ. Alba in
8 in conſi. 6. nu. 3. Alcia. in conſi. 778. num. 4. † quia fideicommiſſum ad bona ipſius teſtatoris reſtringitur d. §. cum filiæ, ibi, nec fideicommiſſo propriæ facultates filij tenebuntur.

¶ Sed præmiſsis non obſtantibus in contrarium eſt veritas, quòd dicti agentes nullo modo conſequi debent bona de quibus in pede dicti libelli, ſed omnino ſuccumbere debent ex regula triuiali, quæ habet,
9 † quòd actore non probante reus debet abſolui, etiã ſi nihil præſtiterit. l. qui accuſare. C. de eden. quoniam
10 apud doc. hoc pro trito habetur, † quòd vbi fideicommiſſarius agit contra hæredem grauati ſufficit probare bona fuiſſe reperta in hæreditate tempore mortis ſuæ, vt per Bal. in d. conſ. 84. & alios ſupra citatos, ſecus autem vbi agitur contra tertios poſſeſſores, quia tunc debet probari de dominio fideicommittentis.
11 ita Bal. in conſi. 4. vol. 4. vbi dicit, † quòd neſcit videre quo modo extraneus poſsit conueniri a ſubſtituto pro rebus ſubiectis fideicommiſſo, niſi probet quòd defunctus fuerit dominus, vel quaſi, quod non probatur ex ſola poſſeſsione. l. cum res. C. de probatio. quia ſi vult agere rei vendicatione, & ſola probata poſſeſ-
12 ſio ei non ſufficit. l. nulla C. de rei vend. † Aut ex teſtamento, & illa non datur contra extraneum poſſeſſorem. l. 1. §. ſi hæredi. ff. ad treb. Aut ex edicto diui Adriani, & non poteſt. Aut conditione ex l. ſi coloni,
13 † vel officio iudicis, & ſimiliter non poteſt, cum poſſeſſor habeat titulum, vt per doc. in l. 2. C. de fur. & in l. rem quæ nobis ff. de acqui. poſſ. Idem tenet Pau. de Caſtro in conſ. 10. ſm antiquam impreſsionem in col. fi. quod eſt in conſi. 94. in 2. vol. Craue. in conſ. 61. col. pen. Sed melius in conſ. 316. col. fi. Ioach. Minſynger. in trac. de obſeruat. in patrocinio 18. nu. 11. & Natta in conſi. 400. col. fi. vbi dicit ꝙ fideicommiſſarius agit contra extraneum, qui poſsidet rem hæreditariam cum titulo, & tunc quia fideicommiſſaria hæreditatis petitio non competit contra poſsidentem cum titulo, opus eſt rem vendicare a poſſeſſore. l. 2. l. hæreditas. C. de pet. hæred. neceſſeq; habet probare de dominio, vel quaſi defuncti, alias obtinere non poteſt. Sed in terminis noſtris minime probatum extitit de dominio fideicommittentis in bonis pro quibus nũc agitur. ergo &c. Quòd autem de dicto dominio non
14 fuerit probatum, demonſtratur† arguendo a ſufficienti partium enumeratione, quod argumentũ eſt ſolidũ in iure. l. patre furioſo vbi doc. ff. de his q. ſunt ſui vel alie. iur. cum aliis vulgarib. Nã aut ipſi actores ſe fundare volunt, ꝙ per eos fuit deductum, & probatũ dominium in hoc iudicio, & hoc eſt falſum, quia ſi bene videantur poſitiones per eos productæ, & demũ reductæ ad capitula, & maximè poſitio decima tertia ſolũ demonſtratur & in ea dicitur, ꝙ d. D. Galeotus reliquit in eius bonis & hæreditate maſſaritium de quo agitur, quæ poſitio nõ fuit probata. Sed eſto etiam, ꝙ probata, & confeſſata fuiſſet, nihil tñ faceret ad rom-
15 bum, quia † paria non ſunt rẽ eſſe in bonis, & rẽ eſſe in dominio, vel quaſi, vt in l. bonorũ appellatio. §. in bonis. ff. de ver. ſig. l. rem in bonis. ff. de acq. rer. dom. vbi. in bonis noſtris eſſe dicitur non ſolum quod eſt in dominio noſtro, ſed etiã id quod tm̃ poſsidemus. Alex. in conſ. 171. col. 2. verſ. deniq; vol. 7. vbi dicit ꝙ etiam dato, ꝙ probatum eſſet vel confeſſatum ꝙ canepis fuiſſet in bonis ſer Petri tempore ſui teſtamẽti, vt dicunt poſitiones, ꝙ hoc nõ ſufficeret ad probationem dominij, ſed requirit probari ꝙ eſſet in dominio vel quaſi ſer Petri propter dictam regulã, quia paria non ſunt rem eſſe in bonis, & rem eſſe in dominio vel quaſi. allegat iura ſupra allegata. ſequitur Alba in conſil. 6. nu. 8. Natta in citato conſ. 400. nu. 9. Vlterius dicitur ꝙ etiam per teſtes ad eorum inſtantiam examinatos minimè probatum comperitur dictum dominiũ: quoniam primus teſtis & tertius nihil deponunt, nec de dominio nec poſſeſsione dicti q. domini Galeoti, ſed tãtum de poſſeſsione q. d. Dominici eius filij, quo caſu nihil probant. Nam alio non edocto magis dicẽdum videtur, quod fuerit acquiſitum maſſaritium a
16 d. D. Dominico † cum quilibet præſumatur ditari & acquirere. l. ſi defunctus C. arbitr. tutel. Bar. in l. ex diuerſo. §. fi. ff. ſol. mat. Vnde cũ hæc probatio non ſit cõcludens, nihil facit ad propoſitum c. in præſentia, de prob. & non probat hoc eſſe, &c. l. non hoc, vbi doct.

C. vnde

C.vnde legit.Ita in ſimili dixit Alciat. in conſil. 778.
nu.5. Item quartus & quintus dicunt ſe audiuiſſe ab
eorum parentibus, ꝙ dictum maſſaritium erat quon-
dam domini Galeotti, quo caſu teſtes ipſi non pro-
17 bant dominium, vt conſtat ex his quæ ſcribit Alex.in
conſil.94.nume.10.volu.2.vbi inquit, † quòd vbi tra-
ctatur de probatione alicuius rei in qua requiritur
verus actus hominis, & in quo non ſufficiunt verba
tantum, vt eſt ad probandum dominium in quo re-
quiritur vt probetur verus titulus aptus ad acquiſi-
tionem dominij, & traditio poſſeſsionis ſeu illius ap
prehenſio.l.traditionibus.C.de pac.nunquàm ſufficit
teſtimonium de auditu.allegat Iac.de Are.& Cyn.in
l.teſtium,per illum tex.C.de teſtib.rurſus in conſi.24.
18 nu.8.volu.7.Minuſque probant ſeptimus decimus,&
duodecimus,†quoniam deponunt q. dominũ Galeo-
tum tenuiſſe maſſaritium prædictum tanquàm ſuũ,
& pro ſuo,ex quibus depoſitionibus nõ probatur do
minium.Innoc.in c.illud,de præſump.in fi Bar.& An
ge.in l.1.ff.pro ſuo.Alex.in conſi.98.colum.pen. in fi.
verſi.nec prædictis,volu.2.vbi inquit,quòd talis pro-
batio non arguit dominium vel quaſi, ſed tantum, ꝙ
quis poſsidebat nomine ſuo proprio,& nõ alieno, &
ideo vt probetur de dominio ſemper requirit̃, vt pro
betur de cauſa,& titulo habili ad acquiſitionẽ domi-
nij,vel quaſi, & non capitulare, & probare quòd te-
nuit, & poſſedit pro ſua & tanquàm ſuam quemad-
modum veri domini tenent & poſsidẽt res ſuas. Rur
ſus in conſi.24.nume.13.volum.ſeptimo, & in conſi.
182.colum.2.volu.eodem.Ripa in l. rem quæ nobis,
19 colum.pen.ff.de acquir.poſſeſſ.Pariter octauus & no
nus nihil etiam probant,†quia dicunt quondã d.Ga-
leotum fuiſſe dominum dicti maſſaritij eo quia vide-
runt, quæ ratio eſt inepta & non concludens ad pro-
bationem dominij,quia debebant dicere ſe vidiſſe ea
per quæ transfertur dominium,vt quia fuerunt præ-
ſentes emptioni, & illud traditum fuiſſe ſeu poſſediſ-
ſe cum tali iuſto titulo,longo tempore,ita Spec.in ti.
de teſte.§.non tractandum,verſi. quid ergo ſi quis pe
tit.Sequitur Alexan.in conſi.ſupra citato 24. num.7.
vbi dicit hoc fuiſſe etiam de mente Inno. & aliorum
in ca.cum cauſam quæ de teſtib.& communiter legi-
ſtarum in l. ſolam. C. de teſtib.Nec etiam quicquam
20 probant vndecimus,& tertius decimus dum dicunt,
† quòd dictus dominus Galeotus poſſedit dictũ maſ
ſaritium, & quòd dum vixit publicè & notoriè fuit
habitus pro domino dicti maſſaritij,vt in terminis di
cunt domini de Rota in concluſione.325.incip.Item
ſi.Alex.in dicto conſi.24.col.2.in fin.& Soci. in conſi.
112.col.fi. volum. 4.

¶ Aut volunt facere fundamentum, quòd domi-
nium ipſum ſit probatum ex inſtrumento diuiſionis
celebrato inter quondam dominum Galeotum & q.
21 d.Georgium eius fratrem,& ex illo nullo modo pro-
batur dominium dicti maſſaritij, † quoniam vt illud
probetur,requiritur ꝙ conſtet de dominio ſui aucto
ris,alias quis non poteſt obtinere,vt dixit Alex. in cõ
* ſil.98.col.pen.verſic.reſtat,volum.2.in conſi.12.col.j.
volum. 4. vbi inquit * communem eſſe ꝙ per inſtru-
22 mentum locationis non probatur dominium locato
ris,Cur.Iun.in conſi.158.num.6.vbi†per inſtrumenta
* inueſtiturarum feudalium nullo modo probatur ſe-
cundum veram & * communem concluſionem domi
nium infeudantis quo ad bona quæ in locis infeuda-
tis reperiuntur.Pariſ.in conſi.27.num.128. volum.1.
* vbi dicit quod * communiter concluditur, † ꝙ quan-
23 do agitur de dominio probando debet formiter pro
bari,& de præſenti,quia non ſufficit probatio de pr̨
24 terito † prout etiam fortius non ſufficit ſi producitur
inſtrumentum emptionis, ſed eſt neceſſe ꝙ doceatur
25 vendentem fuiſſe dominum.Et † tanto magis hoc di-
cendum venit reſpectu tertij,vt diuiſio ipſa non pro-
bet contra ipſos extraneos poſſeſſores, vt late per
Cur.Iun.in conſ.158.nu.22. & 31.vbi aſſerit hanc eſ-
* ſe*communem.Rui.in conſ.26.in prin. vol.1.

¶ Plus dicitur ꝙ etiam dato (ſed non conceſſo)
ꝙ ex dicto inſtrumento probaretur dominium bono
rum deſcriptorum in diuiſione;tamen adhuc nõ poſ-
26 ſunt obtinere in caſu noſtro, † quoniam bona poſita
in fine libelli & quæ petuntur tanquàm ſubiecta fi-
deicommiſſo,nullo modo cõueniunt cum bonis quæ
ſcripta ſunt in inſtrumento diuiſionis. nam in eo dici
tur de tota poſſeſsione ad Roletum cum pratis, & vi
tibus,& omnibus aliis,quæ tenent filij Ambroſij, nul
lis ſpecificatis cõfinibus, & in fine libelli deſcribitur
maſſaritium ad Roletum cũ ædificiis, de quibus nul-
la eſt facta mentio in diuiſione,& ſub ſuis cõfinibus,
27 quo caſu†cum non probetur identitas dictorum bo-
norum quæ in dubio non præſumitur,niſi probetur.
Io.Andr.& alij in c.auditis,de præſcrip.Rui. in conſ.
28 141.num.4.vol.5. ſequitur † ꝙ ex ſeparatis non bene
29 infertur.l.Papinianus exuli,de mino.& ꝙ † dicta pro
batio tanquàm dubia,& obſcura ipſis dominis agen-
tibus non habet prodeſſe,c.in pr̨ſentia,de probatio.
30 † nam ad probandum identitatem requiruntur duæ
demonſtrationes veræ,vt per Bar.& alios in l.demõ-
ſtratio falſa,in princ.in 7.q.ff.de cond.& demon. Ale
xan.in conſi.133.col.4.vol.1.conſi.73.col.pen.volu.3.
39.col.2.vol.5.conſi.50.col.pen.vol.eo. in conſi. 107.
in fi.vol.6.180.col.fi.& 183.col.pen.in fin.vol. eo. vbi
31 inquit,†ꝙ in probationibus res debet liquido decla-
rari per circunſtantias,& demonſtrationes, alias non
poteſt ſequi declaratoria.Pariſ.in conſ.67.nu.11.vol.
1. Et ex his abſolutum remanet primum caput præ-
ſentis conſultationis.

¶ Deuenio ad ſm caput, in quo prædicti domini
agentes dicunt prædicta bona ex alio capite ſibi de-
beri tanq̃ de territorio ſui caſtri, de quo nedum ipſi,
ſed & anteceſſores ſui fuerunt inueſtiti cũ mero, mix
to imperio,omnimoda iuriſdictione ac territorio. in
quorum fauorem infraſcripta deducuntur. quotiens
32 † bona exiſtẽtia in territorio ſunt feudalia in totũ,vel
pro maiori parte omnia alia bona præſumuntur feu-
dalia,niſi contrariũ probetur.c.j.de contro.inter maſ.
& fœm.vbi hoc voluerũt Iac.de Beluiſ.Iſer. & Alua.
Cur.Iun.in conſi.41.nu.1.140.colu.2.nu.10. & in fine
conſilij 158.nu.2.& 84.nu.5.Natta in conſ.460.nu.6.
Hinc dixit Bal.in c.1.§.cum autẽ,de contro.inueſt.ꝙ
ſi de latitudine prædiorum dubitatur, tota præſumi-
tur feudalis,niſi contrarium probetur. arg.l. vxori. ff.
de lega.3.Cur.Iun.in conſ.111.nu.10.ver.ex præmiſ-
ſis.& in conſ.pen.col.2.Sed in caſu de quo agitur,de-
monſtrant dicta bona fore feudalia pro maiori parte
ex inueſtituris factis per ipſos dominos multis & di-
uerſis perſonis eiuſdẽ loci ergo præſumunt feudalia.

¶ Secundo pro iſta ſentẽtia facit quod notat Rui.
in conſi.26.num.7.vol.1. vbi inquit ꝙ ſi tempore con-
ceſsionis caſtri Cuniolij factæ per Illuſtriſsimum do
minum Marchionem Montisferrati nobilibus eiuſdẽ
loci non conſtabat ꝙ bona particularia de quib. con
tẽditur,fuerint ab aliquibus priuatis occupata, in du
bio præſumuntur fuiſſe ipſius domini Marchionis in
cuius territorio reperiebantur poſita, per doctrinam
Paul.de Caſtr.in l.1.ff.de acquir.poſſeſſ. quem ibi ſe-

33 quitur Soc.vbi dicit † ꝙ ſi aliqua ſint bona immobi-
lia, quæ non reperiantur a priuatis occupara qnòd
præſumuntur eſſe illius vniuerſitatis, vel domini in
cuius territorio reperiuntur. Rui.in conſi.40.nu.14.
vol.eod.& in conſi.108.nu.24.vol.2.Curt.Iuñ.in con
ſi.41.nu.4.vbi ait hoc eſſe valde vtile ad confirman-
dum intentionē cōitatis, vel Principis.in conſi.140.
nu.10.in ſi.in conſi.158.nu.24.& in conſi.pen.num.8.
Narta in conſi.506.nu.30.Sed in caſu de quo agitur,
non conſtat ꝙ bona quæ nunc poſſidentur per con-
uentos eſſent ab illis occupata tempore dictæ cōceſ
ſionis, ergo prçſumuntur feudalia.

¶ Tertio accedit quod ſcribit Soci.in d.l.1.in di-
34 ſtinctione ſua,vbi dicit, † ꝙ aliquando quis habet iu
riſdictionem territorii,& tunc nō valet argumentū,
ꝙ habeat dñium rerum particularium exiſtentiū in
territorio, & dicit ita procedere tex.in c.1.§.Item ſi
quis,in ſecundo reſponſo quib.mod.feud. amit. Ali-
quando & ſecundo quis habet dominium territorii
cum iuriſdictione,& tunc præſumitur habere domi-
nium vniuerſitatis agrorum exiſtētium in territorio,
vt probat tex.in c.cum Bertold.in verſic.cum ab vni-
uerſitate,de re iud.Ex quibus ſecundum eum infer-
tur ꝙ fundata eſt intentio habentis dñium totius ter
ritorii,vt etiā dicatur habere dominium rerum par-
ticularium.Et ideo ſi quis velit hanc intentionē ex-
cludere debet probare,vel dominium, vel poſſeſſio-
nem illius rei,quam vult ab iſta vniuerſitate exclude
re,vt probat tex.in l.æde ſacra.§.1.de contrah,empt.
quam deciſionem Soc. ſequuntur Cur.Iun. in dictis
conſiliis 41.nu.9.158.col.6.& pen. conſi. penul.nu.8.
Rui.in conſi.26.nu.7.volu.1. Sed in terminis noſtris
prædicti actores reperiuntur inueſtiti, & eorum an-
teceſſores de dñio territorii cum iuriſdictione, ergo
oīa bona particularia poſita ibi cenſentur feudalia.

¶ Quarto pro iſta parte facit regula triuialis, quæ
35 habet, † ꝙ quicquid eſt intra fines alicuius caſtri,co
mitatus,ſeu principatus dicitur eſſe illius.l. æde ſa-
cra.§.1.ff.de contrah.empr.l.inſulæ Italiæ, vbi Bald.
ff.de iud.& ideo dicebat Hoſtien.in c.ſi diligenti, de
36 præſcri.per illum text.ꝙ † domini terrarum habent
intentionem fundatā quo ad res ſitas intra fines ſuæ
terræ,niſi aliud in contrarium doceatur. Soci.Iun.in
conſi.65.nu.68.vol.1.Soc.in conſi.166.col.2.volu.1.
Accedit quod vult text.in c. omnes baſilicæ. 16.q.7.
37 vbi dicitur, † ꝙ eccleſia quæ eſt intra fines diœceſis
præſumitur eſſe ſub iuriſdictione epiſcopi diœceſa-
ni, c.cum epiſcopus,de off.ordin.in 6.ergo idem di-
cendum venit in caſu noſtro,ꝙ iſta bona cenſeantur
feudalia.

¶ Quinto & vltimo facit; nam nemini dubium
38 eſt,† ꝙ ſi bona quæ ſita ſunt in territorio infeudari re
periuntur ab illo poſſeſſa,ꝙ illa præſumuntur feuda
lia, ſi non demonſtretur ꝙ alio modo acquiſiuerit;
quia repertus poſſidere præſumirur poſſidere ex ti-
tulo prçambulo.l.quædam,vbi gl.& Bar.ff.de rei vē-
di.Curt.Iun.in conſi.pen.nu.8.Ruin.in conſi.108.nu.
24.volum.2. Natta in conſil.460.num.22.506.nume.
31.ſi ergo hoc ſtatuitur in inueſtito,vtique idē dicen
dum venit in alio,qui cauſam habuit ab inueſtitis,vt
per Rui.in citato conſi.108.nu.24.

¶ Quibus tamen non obſtantibus ſententiam con
trariam omnino tenendam eſſe arbitror, ſcilicet ꝙ
prædicta bona cenſeantur, & ſinr allodialia, & non
* feudalia, quod primo probatur ex * communi con-
39 cluſione quæ habet, † ꝙ bona in dubio præſumun-
tur allodialia,& non feudalia. Hoſtien.& Io. Andr.
in c.ſi.in verbo reſpondere,de iud.in c.nimis,de iure
iur. Alex.in conſi.129.in prin.vol.1.Dec.in conſi.72.
col.2.in ſi.85.col.1.269.in prin.468.col.2.498. col.1.
528.col.2.& 413.col.2.Soc.iun.in conſi:102. col.4.in
40 prin.vol.2.Cur.iun.in conſi.41.num. 7. † quia res feu
dalis quandam dicitur habere ſeruitutem.glo. in l.ſi
cuius.§.ſi vſuſructus in verbo oportet.ff.de vſuſruc.
41 † Et omnis res p̄ſumitur libera ſicut erat de iure pri-
mæuo,niſi de ſeruitute probetur.l.altius.C.de ſeru.
& aqua.Pau.de Caſtr.in conſ.163.in prin.ſecundum
antiquam impreſſionem.Bal.in conſi.351.col.2.ver-
ſi.tertia,volu.1.duplicato in conſi.310. vol.3. vbi ait
42 † ꝙ feudum eſt quædam ſeruitus præter naturam re
rum quæ aliquando fuerunt liberæ,& nunc præſu-
muntur, vt noratur in l.ſi prius.ff.de nou.ope. nunc.
43 Afflict.in c.1.num.281.ex quib. cau.feud.amit. † vbi
qui allegat rem feudalem tenetur illam probare.
44 Quod etiam alio modo demonſtratur, † quia vnuſ-
quiſque magis præſumitur poſſidere vt dñs, & ſic no
mine proprio,quam alio.l.filiusfa.§.diui,verſic.Idem
Principes.ff.de leg.1.vbi illum text. ad hoc ibi notat
45 Ang.ergo † non vt vaſallus, emphiteota, & ſimiles,
qui poſſident nomine alieno.l.male agere vbi glo. &
Bar C.de præſcrip.30.an.Doc. in l.3.§. ex contrario.
ff.de acqui.poſſ.Alex.in conſi.136.col.2.vol.1.Acce-
dit quod notat Bal.in l.1.col.ſi.C.de ſer.fugi. vbi ait,
46 † ꝙ ex narurali poſſeſſione & fructuum perceptione
præſumitur ciuilis poſſeſſio, per l.Titia.ff.ſol.matri.
Vnde ſi quilibet præſumitur ciuiliter poſſidere,ergo
non vt vaſallus,emphyteota,vel vſufructuarius, qui
poſſident naturaliter tantum.Boer.deciſio.28.ciuilis
autem eſt penes directum dñm.l.naturaliter in prin
cip.de acquiren.poſſeſ. Inſignis Natra in conſil.514.
47 num.26 & in conſi.634.col.fin. Vnde, † cum iſta ſic
præſumptio iuris transfert onus probandi in cōtra-
rium, quòd ſint feudalia prout facit quælibet alia iu
ris præſumptio.l.generaliter.§.ſi petitum.ff. de fidei-
com.libert.pro qua ſententia etiam facit quod ſcri-
bit Barto.in l.ſi prius, in quinta oppoſitione tertiæ
48 par.princ.ff.de no.oper.nunt. vbi tradit † ꝙ quando
ſtatus,vel qualitas ineſt vel eſt apta ineſſe ab origi-
ne rei, illa transfert onus probandi in eum, qui con
tradicit.l.liberis circa fin.ff.de lib.cau. Bal. in conſil.
351.colum.prima volum.1.Curt.Sen.in conſi.75.co-
lum.ſecunda verſic.& bene. vbi dicit, quòd omnis
res præſumitur libera habito reſpectu ad habitū ori
ginalem propter naturalem ſtatum rerum, niſi pro-
betur aliqua alia qualitas oppoſita ſeruitutis, & iſta
præſumptio libertatis transfert onus probandi in
aduerſarium. cum igitur in caſu noſtro præſumptio
iſta libertatis ſit in fauorem conuentorum, & cōtra
actores, ipſis incumbit onus probandi, ꝙ bona ſint
feudalia, & non allodialia.

¶ Secundo pro hac parte facit quod not. Hoſti.
in cap.nimis, de iureiuran. vbi dicit, quòd res non
prçſumuntur feudales ex quo ſunt intra fines caſtri
feudalis niſi probetur; quia multa allodialia ibi ſunt
ſita, & a iure primæuo omnis terra libera eſt niſi in
quantum violentia eſt illata. §. ius autem gentium,
inſtitu.de iure natu.gent. & ciuil. ſequitur Paul. de
Caſtro in conſil.163. colum. prima ſecundum anti-
quam impreſſionem Afflict.in cap.1.num.18. in ſi.de
contro.inter maſc.& fœm.Pariſ.in conſi.16.num.18
volum.4.

¶ Tertio accedit quod voluit Paul. de Caſtro in
dicto conſi.163.colum.1.ſecundum antiquā impreſ-
49 ſionem,vbi vult, † qnod licet bona ſita ſint in territo
rio

rio Romanæ eccleſiæ,ſi tamen pro illis nnnquam præ
ſtitum fuit iuramentum fidelitatis,vel homagium, nõ
prȩſumuntur feudalia ſed allodialia.ſequitur Pariſ.in
citato conſi.16.nu.19.vbi etiam ipſe concludit, quod
ſi apparet facta aliqua inueſlitura cõmunitatibus ibi
nominatis de caſtro Montisbelli,quod caſtrum prædi
ctum non repu:atur feudale,ſed allodiale.

¶ Quarto probatur,quod ſunt allodialia;quia pet
inſtrumentum inueſtiturarum feudalium nullo modo
ſecundum communem probatur dominium infeudã
tis quantum ad proprietatem & bona,quæ in locis in
* feudatis reperiuntur. Bar.& * communiter ſcriben-
tes in l.legata inutiliter.ff.de adim.lega Alex.in conſ.
22.col.1.vol.4.Cur.Iun.in conſ.158.num.5. vbi tradit
hanc eſſe veram, & communem concluſionem, & in
conſi.41.verſ.quinimo.Abb.Felin.& alij in c.ſi diligen
ti,de præſcrip.vbi firmat quod dominus territorij nõ
præſumitur dominus reſpectu proprietatis rerum ſi-
tarum in eius territorio.quod & voluit Pariſ.vbi ſu-
pra.Boſ.in tract.crim.in tit.de Principe num.242.vbi
proprie ſic inquit;ſcias autem quod licet fundus ſit in
tra territorium meum,tamen non præſumitur feuda
lis etiam ſi ego neſciam oſtendere,vnde habuerim. &
hoc ex doctrina doct.& maxime Imol.in d.ca.nimis,
50 vbi volunt illud † quod eſt intra fines præſumi quod
ad iuriſdictionem finium domini, non quo ad domi-
nium,alias in dubio omnia præſumerentur Principis
quo ad dominium, contra regulam quod res præſu-
muntur allodiales.

¶ Quinto confirmatur hæc ſententia ex ſcriptis per
Alex.in conſ.76.nu.6.vol.2.vbi dicit, quod non ſequi
tur,bona ſunt ſita in territorio Lugi,ergo particulare
51 dominium ipſorum ſpectat ad commune Lugi,† quia
habere territorium non denotat,quod dominium re-
rum particularium ſpectat ad illum,qui habet ius ter
ritorij,ſed denotat in quo quis habet iuriſdictionis e-
xercitium.l.pupillus.§.territorium,de verb.ſign.& ita
exponit gloſſ.in l.quicunque.C. de fund.limit. lib.11.

52 ¶ Sexto facit, † nam non debet eſſe maioris aucto
ritatis vaſallus reſpectu feudi ſibi conceſſi,quam prin
ceps, vel Rex,reſpectu principatus eidem conceſſi;
53 ſed nos videmus † quod & ſi Princeps ſit inueſtitus a
ſupremo Principe de principatu cum omnibus iuri-
bus & pertinentijs,tamen non habet omnia,quæ ſunt
intra fines principatus,vt per Affli.in c.1.num.19. ver
ſic.ſecundo pro iſta parte,de contro.inueſt.inter maſ.
& fœm.vbi ponit exemplum de rege Neapoli, & in-
quit,quod ita videmus de facto quod omnia quȩ ſunt
intra fines Regni,non præſumuntur eſſe de dominio
Regis ratione proprietatis,vt notat glo.reprobata o-
54 pinione Martini,† qui dixit omnia eſſe Principis in l.
bene a Zenone.C.de quadr.præſcri.& ideo dixit An-
dre.de Iſern.in conſtitutione ſi dubitatio,quod Marti
nus illud dixit ob timorem Imperatoris,vel eius amo
rem.& hoc expreſſe ponit in conſtitutione, & officia-
libus vbi dicit,quod illa conſtitutio eſt contra Procu
ratores,& Aduocatos, qui dicunt quod omnia quæ
ſunt in Regno ſunt Regis,quod eſt falſum; ergo idem
dicendum venit in terminis noſtris, vt quicquid eſt in
tra fines caſtri non ſit feudale ne maiorem prærogati
uam habeat particulare feudum quam feudum vni-
uerſale,ideſt principatus.& ad hoc adducit Afflict. quod
55 not.Iſer.in c.1.in ſi.qual.vaſ.iur.deb.fide.dom.vbi† cle
rici tenent domos,& vineas in terra Regis, vel Baro-
nis libere,& ſic ſunt burgenſatica bona,pro quibus non
iurant fidelitatem domino terræ tanquam ſubditi, &
ſic non præſumitur, quod quicquid eſt intra fines feu
di quod ſit de feudo niſi probetur.Idem.Affli.in con-
ſtitutionibus regni quæſt.17.& in deciſ.267.col. 2. Vl
terius etiam videmus generalem conſuetudinem eſſe
in dicto principatu vbi reperiuntur in omnib. feudis
bona eccleſiarum,quæ non ſunt feudalia ſed libera.
Item & alia bona allodialia aliorum & ſic ratione di
ctæ generalis conſuetudinis ſublata videt illa prȩſum
ptio, quod quicquid eſt intra fines feudi præſumitur
56 de feudo,† quia ſtandum eſt dictæ conſuetudini, quæ
non eſt vilis auctoritatis. c.primo de feud.cogn.ita in
ſimili dixit in c.1.de contro.inter maſ.& fœm. nu.13.
verſ.quinto,& vltimo,vbi dixit generaliter in omnib.
Baroniis regni ſunt bona eccleſiarũ, quæ nõ ſunt feu
dalia,ſed libera. Item,& aliorum allodialia. Item bo
na feudalia non de illo feudo vbi bona ſunt ſita ſed
de alio.

¶ Reſtat tantum vt reſpondeatur allegatis in con
trarium,& deueniendo ad primum fundamentum,ne
gatur quod bona de quibus in territorio ipſius caſtri
ſint pro maiori parte feudalia,ergo aſſumptũ falſum;
57 nam † ſi dominus prætendebat, quod quicquid eſt in
tra fines dicti territorij ſit feudale,debebat nedum ar
ticulare cõfines feudi,ſed etiam pro maiori parte vl-
tra medietatem poſſeſſionis conuicinæ in dicto loco
eſſe poſſeſſiones feudales;ita Afflict. in d.c.1. de con-
tro.inter maſ.& fœm.nu.12.vbi inquit, quod iſta eſt
practica,quæ ſumitur ex illo text.Imo fortius dicitur
quod bona ſita in dicto territorio pro maiori parte
ſunt priuatarum perſonarum & eccleſiarum, vt con-
ſtat ex libris regiſtrorum,&pro quibus tam per priua
tas perſonas ſoluta fuerunt onera ordinaria & extra
ordinaria, & etiam per eccleſias onera ordinaria.
Sed vltra dicitur quod etiam dato quod eſſet proba-
tum dictum territorium feudale,quod tamen ab om-
ni veritate eſt alienum, quod hoc non ſufficeret niſi
58 fuiſſet probatum,† quod eſſet de illo feudo, ex quo
59 poterat eſſe feudale de alio feudo, † quia (vt dictum
fuit)non inconuenit,quod vnum feudum habeat ter-
ritorium,& terras in alio feudo ſeparato; ita dicit Af
flict.in deciſ.267.col.2.verſ.& plus dicebat,vt eſt vide
re ſecundum eum exemplum in feudo Loriani, quod
habet territoria in feudo Accerarum.

¶ Non obſtat ſecundum, quia reſpondetur, quod
licet vera ſit concluſio,quod quando nõ conſtat quod
tempore conceſſionis bona immobilia eſſent ab alio
occupata,præſumuntur domini, tamen nihil facit ad
propoſitum dominorum agentium; quoniam in con-
ceſſione facta anteceſſorib.ſuis de dicto caſtro non
ſit aliqua penitus mentio de bonis immobilib. nec in
genere nec in ſpecie,ſed tantum de mero,mixto impe
rio & territorio dicti caſtri,quo caſu non militat ar-
gumentum prædictum in fauorem ipſorum.

¶ Nec obſtat,quod fuerint inueſtiti de territorio,quia
hoc nõ ſufficit ſecundũ Soc.in d.l.1.ff.de acqu.poſ.ſed
opus fuiſſet quod dñs eis cõceſſiſſet dominium territorij
cũ iuriſdictione, quod nihil aliud ſignificat quã habe
re dominium vniuerſitatis agrorum ſitorum in terri-
torio.vt probatur in c.cum Bertoldus,in ver.cum vni
uerſitate,de re iud.Soc.vbi ſupra.Cur. in conſ.41.nu.
9.158.num.15.& in conſi.peñ.nu.8.Rui.in conſi. 26.n.
7.vol.1.& in conſi.40.nu.13.vol.eo.

¶ Scd̃o r̃ndetur,quod præmiſſa concluſio locũ habet
vbicunq.clarũ eſt,quod nõ fuiſſent ab alio occupata,ſec9
60 quñ per tertiũ poſſidentẽ res refricatur in dubiũ;quia tũc
aſſerenti bona fuiſſe concedentis incumbit onus pro
bandi,quod primo probatur,ex no.per Alex.in conſ.55
num.21.vol.4.vbi inquit quod ſi caſtrum fuit conceſ-

ſum anteceſſoribus Titij,& intra territorium, & di-
ſtrictum dicti caſtri Titius & eius anteceſſores per tã
tum ſpacium temporis,cuius initij memoria non ex-
tat in contrarium poſſederint plura bona ſtabilia, &
annuas penſiones,& aliquorum ex dictis bonis nõ ap
pareant ſpeciales tituli ſiue inſtrumenta acquiſitionis
iure allodij vetuſtiora ad vetuſtiorem recognitionem
dicti caſtri,quæ appareant,& aliqua poſteriora,quod
ſolum intelliguntur illa eſſe feudalia, quæ per domi-
num feudi probentur fuiſſe iuribus,& pertinentijs ca
ſtri conceſſi in feudum,vel aliter probetur per domi-
num feudi fuiſſe tenta per vaſallum iure feudi; quia
alia præſumuntur allodialia,quia res in dubio præſu-
mitur allodialis libera & non feudalis.

¶ Secundo allegatur aliud conſilium Alex.in con
61 ſil.43.in prin.vol.1.vbi inquit † quod ſi quis fuerit in-
ueſtitus de pluri. caſtris & opidis Planorſij, Cadigna
ni & cum villis,locis & territorijs,iurib. & pertinen-
tijs ſuis,& villæ de quib.vertitur controuerſia eſſent
iuxta caſtrum Planorſij,non per hoc intelliguntur eſ-
ſe de pertinentijs Planorſij niſi alio modo doceatur.

¶ Secundo facit quod voluit Craue. in conſ.124.
62 num.12.vbi inquit,† quod ſi Princeps conceſſit alber
gamentum,quod ex illo bene probatur titulus alber-
gamenti,ſed non probatur titulus albergamẽti, quod
habere ius ita albergandi; allegat Paul.de Caſtr.in cõ
63 ſil.133.Iſte Martinus.vol.2.vbi † fundans ius ſuum in
inueſtitura alterius debet probare de iure inueſtien-
tis; nam ſucceſſor tenetur probare de iure ſui actoris
quia non ſequitur,talis vendidit vel donauit mihi rẽ,
ergo erat dominus illius rei, vel in ea ius habebat.l.q̃
nondum.§.quod dicitur.ff.de pignor.Idem Crauet.in
tract.de antiqui.temp.in.§.circa præmiſſa, vbi inquit,
64 quod licet.Iaſ.in conſ.161.col.3.vol.1.velit,† quod in
ueſtitus a Principe de caſtro cum furnis & molendi-
nis poſſit cogere ſubditos ad molendum, vel ad co-
quendum,tamen quod male loquitur;quia illa verba
cum furnis,& molendinis ſolum important conceſſio
nem iurium,quæ concedens habebat in furnis, & mo
lendinis; ſed non ſequitur, ergo concedens habebat
ius cogendi ſubditos ad molendum, vel coquendum,
niſi aliter de tali iure appareat,iuxta not.in l.locus.ff.
de acqu.poſſ.& in l.ſi ſic de lega.1. Accedunt quoque
65 ſcripta per Brun.in conſ.1.col.1.vbi inquit, † quod ſi
in inueſtitura contineatur,quod Princeps aliquem in
ueſtit.de aliquo loco cum terris,pratis & gerbis, non
ſpecificatis aliter ipſis prędijs,quæ eſſent, adhuc non
præſumerentur feudalia prædia poſſeſſa per dominũ
ſeu dominos caſtri niſi conſtaret ꝙ concedens ius ha-
buiſſet in ipſis ꝑdijs,q̃ tenentur;vel niſi conſtaret pro
ipſis rebus ꝑſtitũ fuiſſe ſeruitiũ vel illas fuiſſe recogni
tas iure feudi.Nat.in cõſ.313.col.1.vbi inquit,ꝙ licet
in inueſtitura Cerretti ſit facta mentio de paſcuis,pra
tis,gerbis, & nemorib. tamen pro hoc dici non poteſt
quod prędia ipſa ſit feudalia;quia inueſtitura facta eſ
ſe intelligitur reſpectu prædiorum non quantum ad
dominium & proprietatem ipſarum,ſed quantum ſpe
ctet ad iuriſdictionem, quæ erat domini inueſtientis.
& ita ſecundum eum verificantur illa verba cum pra
tis,&c. Aegid.Boſ.in tracta.ſuo crim.in titu.de Princ.
nu.253.circa fi.vbi inquit alias ita indicatum fuiſſe in
ſenatu Mediolani.Cur.Inn.in conſ.158.col.fin.Bello.
in conſ.10.Alciat.in conſ.160.num.20.& de hoc alias
late ſcripſi in conſi.8.num.82.cum plurib.ſequentibus
vol.2.Et quamuis prima facie alias contrarium ſcri-
pſiſſe videatur in conſi.460.nume.21.tamen recte in-
telligenti ſibi ipſi non oppugnatur; quia ibi conſide-
rat, quod de intentione contrahentium apparebat
quod prædia poſſeſſa per dominos Guidonem Bar-
tholomæum & deinceps ſucceſſiue ꝑ eorum deſcen-
dentes fuerunt incluſa inueſtitura. Item ibi multa cõ
currebant,quæ videri poſſunt; ex quibus colligitur,
quod bona ipſa erant feudalia,& ſimiliter in conſ.506
num.29.verſic.quia vero,quia ibi præſupponit quod
bona ſita in territorio Raconiſij a tempore inueſtitu-
ræ vſque in præſentem diem fuerunt ſemper tenta,&
poſſeſſa per primogenitos pro feudalibus. faciunt ẽt
66 notata per Rui.in conſ.13.num.7.vol.4.quod† per do
nationem Caroli factam monaſterio ſancti Michaelis
de curia,quæ dicitur Zena,nihil quæritur dictæ eccle
ſiæ,niſi oſtendatur,quod dicta curia ſpectabat, & per
tinebat ad donantem.allegat Specu.in titulo de loca.
§.nunc aliqua.verſ.58.vbi concludit, quod ſi eccleſia
habet char. in qua continetur,ꝙ talis donauit talẽ rẽ
eccl.ꝙ nõ ſufficit niſi eccl.ſe poſſidere probet.l.cũ qui.
§.fi.ff.de publicia:ad hoc etiam allegat no.per Bar. &
67 ſcrib.in l.ſi ſic.de lega.primo.† vbi ſi Comes conceſſit
eccleſię,quicquid iuris habet in tali loco, talis conceſ
ſio redditur inutilis,& nihil operatur, niſi de iure con
cedentis appareat,& ideo tradit quod tantum eſt di-
cere,Imperator donauit curiam Zenæ, perinde ac ſi
donaſſet quicquid iuris habebat in illa.allegat etiam
Aret.in l.prima.de acqu.poſſeſſ.& in l.rem quæ nobis
de acquir.poſſeſſ.& in conſ.15.vbi vult quod ſi Impe
rator donat curiam,vel curtem eccleſiæ, quod ex tali
donatione non ſit fundata intentio eccleſiæ cõtra poſ
ſidentes bona exiſtentia particularia in illa curte, vel
curia, & idem tenet Soci. in d. l. prima quando bona
poſſiderentur ab alio,vt in caſu noſtro.

¶ Ad tertium reſpondetur, quod primum mem-
brum Socin.& ſequacium in dicta.l.prima,de acquir.
poſſ.facit pro nobis; quia in caſu noſtro per Princi-
pem fuit tantum conceſſa iuriſdictio territorij ante-
ceſſoribus agentium,& non dominium territorij cum
iuriſdictione,vt ſupra dictum fuit,ergo, &c.

¶ Pariter non obſtat quartum, quia reſpondetur
pro eius reſolutione,quod aliquando, & primo deſi-
gnantur fines in rebus ſeu prædijs priuatorum,& tũc
de natura finium eſt ĩcludere quicquid eſt intra fines;
& ita loquitur Bal.in rub.de contrah.emph. Aliquan
do, & ſecundo res ſunt intra fines territorij alicu-
ius domini, vel caſtri,nec poſſidentur per aliquem,
nec apparent cuius ſint,& tunc dominus, vel commu
nitas habet fundatam intentionem ſuam; & ita loquũ
tur Paul.de Caſtr in l.1.& alij de acqu.poſſeſ.Aliquã
do & tertio res ſunt ſitæ intra fines alicuius territorij
& tunc præſumuntur eſſe illius cuius ſunt fines quo
ad iuriſdictionem,non autem quo ad dominium rerũ
particulariũ,& ita loquitur Hoſt.in d.c.ſi diligenti,de
præſcr.quem ita ibi declarat Abb. Aliquando & vlti-
mo prædia ſunt ſita intra fines alicuius communita-
tis, vel domini,ſunt tamen poſſeſſa per particulares
perſonas etiam non ſubditas & non habitantes in ca
ſtro ſeu ciuitate domini,vel communitatis,& tunc cõ
munitas,vel dominus non habet fundatam intentio-
nem quo ad dominum rerum particularium poſſeſſa
rum per alios, vt per Abb.in d.c.ſi diligenti,vbi decla
rando illud dictum Hoſtienſis dicit,quod procedit re
ſpectu iuriſdictionis,non autem reſpectu proprieta-
tis rerum, & bonorum infra limites exiſtentium; ita
declarat Soc.in conſ.127.col.2.quod eſt repetitum in
conſi.131.Iacob.de ſancto Georgio in inueſtitura ſua
in verbo dictique vaſalli, colum. tertia in fin. verſi-
cu.ſubſequenter quæro.& in verbo, Qui quidem in-
ueſtitã

ueſtiti, colum.2.verſic.eſt & alia ſpecies. Item dicta opinio procedit ſi conſtat de dominio eius ab Imperatore conceſſo, alias non, vt per Anto. de Butr. in cap.nimis, de iureiuran.colum. 2. quem ſequitur Nicol. Boer. in conſuetud.Bitarigum in §.24. verſic. eſt funde de droit. Natta in conſil.313.colum.penul. circa fin.ſed nos ſumus in tertio capite, & vltimo prædictæ declarationis, ergo, &c. Nec obſtat text.in d. cap.omnes baſilicæ, quia reſpondet Hoſtien.in d. ca. nimis, quem ſequuntur Caſtren. in citato conſi.163. colum.1.& Afflict.in d.cap.1.de contro.inter maſ. & fœmin.nu.18.in fin.quòd illud eſt, quia eo ipſo, quòd conſtat aliquam eccleſiam eſſe in diœceſi apparet ipſam eſſe ſubiectam epiſcopo de iure communi, cuius contrarium eſt in caſu præſenti, in quo de iure communi omnia ſunt libera niſi appareant in feudum data, vt per Hoſt.vbi ſupra, quem * communiter ſecundum Affl.ſequuntur ibi omnes.

¶ Ad quintum & vltimum patet reſponſum, quod argumentum poſſet procedere quãdo conuenti cauſam habuiſſent ab inueſtito, ſecus ſi a tertio, vt in caſu noſtro, quia tunc non militat argumentum prædictum, vt per Rui.in conſi.108.nume.24. vol. 2. & per alios ſupra citatos.

¶ Præterea dicitur, quòd dictum argumentum, non videtur tutum, quia eo attento ſequeretur, quòd inueſtitus de caſtro cum terris, pratis, ac gerbidis, ſi reperiretur habere aliqua prædia in territorio caſtri præſumerentur eſſe feudalia, cum poſsidere diceretur ex titulo præambulo, non conſtito de alio, & tamen hoc non admittitur a Bru.in d.conſil. 1. colum. 1.& Ruin.in conſil. 39. nume. 14. volum. 1. vbi dicit
68 † quòd in conceſsione facta per Imperatorem domino Deiphebo de Marchionatu Soraneæ & eius curte ac mero & mixto imperio, non veniunt bona particularia exiſtentia in territorio dicti marchionatus, etiam ſi poſſeſſa ſint per ipſum, niſi appareat quod fuerint Principis concedentis, quod & vult Alexand.in conſi.55.col.9.ver.circa aliud dubium vol.4.

SVMMARIVM.

1 *Confeſſus ſolet condemnato comparari.*
2 *Quis non poteſt venire contra propriam cõfeſſionem. Declara tamen vt in nu. 29.*
3 *Error probabilis non cadit in facto proprio.*
4 *Probatio non admittitur contra cõfeſſionem ſuper facto proprio.*
5 *Probatio ſicuti non admittitur contra propriam confeſſionem, ita nec contra fictam.*
6 *Confeſſus, & conuictus ſicut non appellat, ita nec habitus pro confeſſo.*
7 *Procurator nec alius ad defenſam admittitur in crimine publici iudicii.*
8 *Iudicia non debent reddi eluſoria.*
9 *Iudex de iure communi debet omnia via, ſtudio, & diligentia perquirere, & inueſtigare veritatem rei & eius innocentiam.*
10 *Iudex dicitur miniſter Dei in terris.*
11 *Veritas mater eſt iuſtitiæ.*
12 *Iudex veritatem colere debet.*
13 *Iuſtitia ſuper omnia amanda eſt.*
14 *Tertius admitti debet pro defenſione rei.*
15 *Probationes factæ ſuper innocentia probanda per quãcunque proſunt inquiſito vel accuſato, etiam abſenti & ignoranti ad abſolutionem.*
16 *Iudex vbicunque poteſt ex officio ſuo ſupplere, ita & tertium, cuius non intereſt admittere poteſt.*
17 *Procurator licet non poſſit interuenire in caſibus in quibus abſens poſſit damnari, tamen alius admitti debet ad iudicium, qui vult oſtendere innocentiam vocati non comparentis.*
18 *Quilibet poteſt ſecundum communem inſtruere iudicem pro innocentia accuſati, etiam abſentis.*
19 *Statuto Mediolani & ſi caueatur, quòd accuſatus vel inquiſitus contumax habeatur pro confeſſo & conuicto, tamen admittitur quilibet etiam penitus extraneus ad eum excuſandum et ad oſtendendum de ſua innocentia, non obſtante quòd ſtatutum ſeu decretum diſponat quòd reus debeat perſonaliter ſe in carceribus conſtituere.*
20 *Statutum & ſi extet in ciuitate Senarum, quòd in cauſa criminali teſtes non poſſint produci niſi per reum principalem, tamen eo non obſtante admittitur inſtructor vel excuſator ad probandam innocentiam rei abſentis.*
21 *Declaratio ad Barto.in l.ſeruum.§.publicè.ff. de procurat.*
22 *Melius eſt nocentem abſoluere, quàm innocentem condemnare.*
23 *Defenſor non admittitur pro abſente ſi venit ad plenam defenſionem inquiſiti, ſecus ſi ad inſtruendum iudicem.*
24 *Iudex ante oculos equitatem habere debet.*
25 *Mulier licet non admittatur ad accuſandum, tamen admittitur ad iudicem informandum de delicto.*
26 *Inſtructor licet non poſſit producere capitula nec facere examinari teſtes, quia hoc reo nocere poſſet, tamen teſtes poteſt nominare iudici, & eum requirere vt ad cognoſcendam innocentiam vocati debeat eos examinare.*
27 *Iudex non admittens defenſionem rei abſentis facit litem ſuam, & tenetur in ſyndicatu, nec non ad omnia damna & intereſſe inquiſiti.*
28 *Quis non admittitur ad probandum, quod probatum non releuat.*
29 *Probatio contra fictam confeſſionem ſecundum communem admittitur.*
30 *Contumax qui habetur pro confeſſo & conuicto admittitur ad appellandum.*
31 *Dominus in cauſa ſerui, Abbas in cauſa monachi, pater in cauſa filii legitimi, ciuitas in cauſa ciuis, Epiſcopus pro clerico ſecundum communem admittitur pro ſuo intereſſe ad defenſionem ipſorum.*
32 *Pater poteſt filium vendicare.*
33 *Pater admittitur pro intereſſe ad defenſionem filii, non obſtante quòd ſtatutum prohibeat aliquem admitti vel audiri pro inculpato.*

CON-

CONSILIVM XLVII.

IN præſenti cauſa inquiſitionali videtur dicẽdum ſtante ſtatuto, per quod diſponitur, ꝙ quilibet contumax habeatur pro confeſſo ſi legitime citatus perſonaliter non comparuerit, ꝙ domini Io. Antonius Lancea, Ioãnes de Preuide, Antonius de Gilardis, & Michael a porta, qui legitime citati fuerunt & non comparuerunt & ſic effecti fuerunt contumaces, & demum habiti pro confeſsis ratione homicidij eis impicti. & ex qua pronunciatione cenſentur delictum confiteri, quòd teneantur ſtare propriæ confeſsioni, & alij defenſores pro eis
1 admitti non debeant, † quoniam confeſsi ſolent condemnatis comparari.l.1.ff.de confeſ.l.vnica. C.eo.ti.
2 Nam † quis contra propriam cõfeſsionem venire nõ poteſt.l.generaliter.C.de reb.cred.c.per tuas, de proba.l.confeſsionibus.ff.de interroga.acti.Craue.in cõſ.
3 171.num.4.præſertim,†cum ſit facta ſuper facto proprio, in quo non cadit probabilis error .l. quanq̃ ad
4 Icia.Et ideo uidemus,†ꝙ contra confeſsionem ſuper facto proprio non admittitur probatio.Bart.in l.non
5 fatetur.ff.de confeſ. † Et ſicut non admittitur contra contra propriam confeſsionem ita nec contra fictã, prout firmat Ancha.in c.ſi poſt præſtitum, de confeſ. in 6.& eadem probatio requiritur & admittitur contra fictam confeſsionem, quæ contra ueram, & non alia.Butr.in c.ſi.de confeſ.& ideo dicit Bal.poſt Pet.
6 de Bellaper.& Cy.in l.1.C.quo.appel. non recip. † ꝙ ſicut confeſſus & conuictus non appellat,ita nec habitus pro confeſſo auditur appellans. quod & voluerunt idem Bal.in l.omnes populi.ff.de iuſt. & iur. Aret.in c.inquiſitionis,col.2.de accuſatio.Augu. de Arim.in addit.ad Ang.in trac.maleſ.in verbo præſente d.Gaio.nume.13.

¶ Secundo facit,nam crimen homicidij eſt crimẽ
7 publici iudicij, † in quo non admittitur procurator nec alius etiam ad defenſam.l. penul.§. ad crimen.ff. de publi.iud.l.ſeruum.§.publice.ff. de procura. c. ve-
8 niens,de accuſa.† & hoc ne iudicia reddantur illuſoria.l.ſi prætor.ff.de iud.

¶ Tertio accedit,quia ex forma ſtatuti quis tenetur per ſeipſum perſonaliter comparere, alias habetur pro contumace & confeſſo. ſed nemini dubium eſt,ꝙ quis non dicitur comparere perſonaliter, quãuis alius eum defendat,ergo videtur ꝙ acta geſta per dominum Philippum ad excuſationem ipſius inquiſiti vt non habeatur pro contumace & confeſſo iuxta formam ſtatuti,nulliter geſta fuerint.

¶ Sed his non obſtantibus ſententiam cõtrariam in terminis noſtris omnino amplectendam fore arbitror ex rationibus & cauſis infraſcriptis. Et primo,
* quia * communi calculo doctorum receptum eſt,† ꝙ
9 iudex de iure communi debet omni via, ſtudio,& diligentia perquirere & inueſtigare veritatẽ rei & eius innocentiam.authen.qui ſemel.C. quomodo & quando iudex ibi,perquiſita veritate pronuntiet.l.2. C.de eden.ibi,ad inueſtigandam veritatis fidem, & ibi docto.l.ſi non defendatur.ff.de pœn.l. fi.in verbo veritati ſemper locum fore.C.de probatio.Alex.in conſi.4. nume.3.vol.6.Ang.in conſil. 190. vbi inquit ꝙ bonus iudex toto ſuo poſſe in maleficiis inquirere debet veritatem potiſsime ad defenſam.Dec.in conſ.429. col.
10 2.Marſ.in conſ.17.nu.2.39.col.3.& 4. vbi†iudex tanquã miniſter Dei in terris,teſte Caſtren. in conſ. 392, debet omni uia & diligentia habere veritatẽ, vt poſſit iudicium ſuum cum veritate conformare,& ipſam ſummopere adiuuare & ad lucem perducere,per d.l.
11 fin.Et ratio eſt, † quia veritas eſt mater iuſtitiæ,ut inquit Bal.in l.libertini.ff.de ſtat.hom.Cæpol. in conſi. 46. 47. & 48. Et ideo laudatus fuit Vaſcomius Saxa, qui confeſſum de ſe crimen diſtulit exequendum pro veritate conſequenda & inquirenda, ut habetur in l. 1.§.ſi quis ultro.ff.de quæſtio.licet in confeſſum nullæ eſſent partes iudicis niſi in exequendo. l. 1. ff. de confeſ. Similiter & illum admiſit iuris cõſultus, qui pro feſtinãte ad mortem prouocauit, uolens omnem prouocantem humanitatis ratione etiam abſque mãdato,imo potius contra ipſius voluntatem, etiam ſi ſanguinis ratione non moueatur potius audiri quam ad mortem properantem immaturo ſupplitio punire. & hoc ſub conſideratione veritatis indagandæ. ſi
12 ergo iuſtitia ſic ſuadente † iudex,qui veritatem colere debet,vt colligit Imperator in l.1.C. de lati. liber. tollen.& in §.fi.in authen.vt in priuat.domi. ſacra.mi
13 ſte. non fiant, † quæ ſuper omnia amanda eſt l. cum ita legatum.ff.de cond.& demõn.ex officio hoc face-
14 re debet, † ergo alium comparentem pro defenſione rei admittere debet.Bar.in l.ſeruum quoque.§.publice,per illum tex.col.2.ff.de procura.& in l.pen. §. ad crimen.col.3.in fi.ver.aduerte.ff.de publ.iud.Pau.de Caſtro in conſi.207.col.fin.verſi. ſuper quinto,vbi ait
15 † ꝙ probationes factæ ſuper innocentia probãda per quemcunque proſunt inquiſito vel accuſato, etiam abſenti & ignoranti ad abſolutionem, quia etiam ſi nullus faceret, iudex ipſe ex eius officio quærere debet de innocentia, & ea reperta inquiſitum abſoluere.dicta l.ſi non defendatur, ergo fortius inquit Caſtren. quilibet debet admitti ad probationem ipſius innocentiæ.ſequitur Dec.in citato conſi.429. colu.2. vbi dicit hoc modo arguere iuriſconſultum in l. ſeruus bonorum.ff.de bono.poſ.Marſ. in pract. ſua in §.
16 ſequitur.nume.44.† Nam vbicunque iudex poteſt ex officio ſuo ſupplere, ita etiam tertium cuius non intereſt,admittere poteſt.Imol.in c.cum parati, per illum tex.in ſecundo notabili de appella.Boſ.in tract. ſuo crim.in tit.an in crim.iud.quis poſ. pro abſen.in-
17 teruen.vbi in 5.concluſione ait, † ꝙ licet quando ſumus in caſibus in quibus abſens poſsit damnari,ut in caſu noſtro,nõ poſsit interuenire procurator, tamen alius admitti debet ad iudicium, qui vult oſtendere innocentiam vocati non comparentis, quemadmodum ipſe iudex quærit & quærere debet a ſeipſo de innocentia rei,licet ipſe non ſe defendat, iuxta nota.
18 per Bar.in locis ſupra relatis,quia † dubium non eſt, quemlibet poſſe inſtruere iudicem pro innocentia accuſati etiam abſentis.Idem voluit Vero.in conſ.41 col.2.verſi.non conſtat vbi ſic ait,nam conſtat, quòd in omnibus caſibus vbi de iure communi contra abſentem poteſt perueniri ad ſententiam,qui notantur in l.abſentem.ff.de pœn.& in l.abſentem.C. de accuſa. admittitur quilibet ueniens etiam ſine mandato ad defendendum,non tanquam procurator, ſed tanquam defenſor,quoniam licet lex aggrauet in illis caſibus ſpecialibus abſentem vt poſsit damnari contra regulam,quæ habet, ꝙ contra contumacem non poteſt procedi niſi ad annotationem bonorum & non
— vltra.d.l.abſentem. tamen in hoc releuatur abſens vt pro eo audiatur quicunque non ſolum uolens allegare cauſas abſentiæ,ſed etiam cauſas cauſæ, quia melius eſt illum abſentem audire quam nullo forte defendente innocentem condemnare,per not. per Bar. in

in d.§.publice. Rurſus in conſi.47 .col.2.verſic.item quia 49. per totum & 51. vbi dicit hanc eſſe * communem ſententiam. Rurſus in conſil.50. & Michael de Maroſticha in ſubſcriptione ipſius conſilii. Corn. in conſi.194 .col.2.verſi.non ergo, vol.1.vbi citat doctō.cōmuniter conuenire in hoc, quòd quilibet defenſor admittatur, & fortius in conſil.204.in princ. eod.vol.vbi ait, ꝙ defenſor admittendus eſt in caſibus in quibus debet quis per ſe cauſam dicere, & ſic perſonaliter comparere, alias ſit contumax,dummodo tamen tanquā abſens poſſit condemnari,ſubdens ꝙ ita pluries conſuluit, & veritatem dicit; quia idē conſuluit in conſil.194.ſupra citato, & in conſil.17. col.3.vol.3.vbi dicit hoc etiam procedere ſtante ſtatuto, ꝙ contumax habeatur pro confeſſo, vt in 3.& 4.col. Rub.Alex.in l.pen.§.ad crimen,de publi. iudi. oum.211.vbi dicit hoc eſſe ſecundum communē intellectum dicti.§.publice.Ruin.in conſi.9. per totum vol.5.& in conſi.118.num.4.vol.eod.vbi aſſerit hanc eſſe opinionem omnium.prout ſimiliter facit Alexā. in conſil.4.col.1.vol.6.Are.in conſi.146.colum.3. Fol ler.in tract.crim.in verbo audiuntur excuſatores.nu. 9.Iac.Nouel.in tract.ſuo deſenſio.nu.10.in ſi. Marſil. in d.§.ſequitur.nu.43.vbi inquit,ꝙ inſtructor ſecundum communem opinionem admittendus eſt ad reſpondendum & docendum de innocentia inquiſitorum, non obſtante ſtatuto prohibente procuratorē cōparere in cauſa criminali, imo fortius voluit Iaſ.

19 in l.2.in 3.col.C.qui teſta.fac.poſſ.† ꝙ licet ex forma ſtatuti ciuitatis Mediolani & totius illius dominii ſit accuſatus vel inquiſitus ſit contumax habeatur pro confeſſo & conuicto, ꝙ tamen in tali caſu poterit interuenire quilibet etiā penitus extraneus ad eum excuſandum & ad oſtendendum ſuam innocentiam, non obſtāte ꝙ ſtatutum ſeu decretum Mediolani dicat, ꝙ reus debeat perſonaliter ſe ponere in carceribus. quòd ſubdit eſſe ſumme notādum pro adiuuando amico, qui non audet perſonaliter comparere, & aſſerit hanc eſſe magis communem. quod ſequitur Marſ.in loco de quo ſupra. Facit quod etiam firmat Maria.Soc.in conſi.ſuo incip.prædictam dubitationem, de quo facit mentionem Marſil. vbi ſupra,

20 vbi etiam inquit, † quòd etſi extet ſtatutum in ciuitate Senarum ꝙ in cauſa criminali teſtes non poſſint produci niſi per reum principalem, tamen obtinuit p quatuor vices ꝙ inſtructor vel excuſator admitteretur ad probandam innocentiam, rei abſentis. Rurſus tenuit idem Marſi.in conſil.39.nume. 29. vbi etiam atteſtatur de communi, & in conſi.75.nu. 39.cum ſequentibus.

21 ¶ Nec obſtat ſi dicatur, † quòd Bar.in d.§. publice, voluerit quòd ſi iudex putauerit ſe poſſe melius veritatē criminis habere ex præſentia rei poſſit ſemper dicere nolo te admittere, ſed volo vt principalis compareat, vt videam qua fronte, & qua trepidatione loquatur,per tex.in l.minorem.in §.tormenta.ff.de quæſtio.& in l.ſi.C.de iniur.quia reſpōdet Veroncu.in conſi.41.colum.3.in prin.ꝙ ſi Bar. loquitur in caſu in quo comparet defenſor, male ſentit, quia illud tantum procedit in caſibus in quibus quis poteſt comparere per procuratorem,in quo ſubſtantia tur iudiciū, quia tunc poteſt iudex quādoque reum principalem requirere,vt repellat procuratorem ad defenſionem, & etiam ſe informet de veritate,ſecus vbi lex admittit defenſorem nō vt ſuſcipiat iudiciū, ſed ea iuſta ratione ne damnetur abſens & forte innocens. & ſubdit quòd ſibi ſemper fuit viſum iniuſtiſſimum & contra omnem rationem dicti §. publice, dicere ꝙ ſit in poteſtate iudicis repellere ſeu nō admittere defenſorem. Rurſus in conſil.47.colū.2. verſi.item quia.conſi.49.per totum & in conſi.51.vbi dicit hanc eſſe communem ſententiam.& ꝙ in iſto caſu non procedit communis practica, ꝙ iudex poſſit velle, ꝙ abſens citatus perſonaliter compareat, & ſi non comparuerit, ꝙ non teneatur admittere excuſationes illius, ſed poſſit procedere ad ſententiā diffinitiuam tanquam, ꝙ de crimine ſibi conſtet per tacitam confeſſionem & fictam abſentis: quia ſi hoc eſ

22 ſet verum, † contingeret ſæpe ꝙ innocens condemnaretur, qui citatus timore torturæ forte non cōparerer, nec propter hoc ꝙ recipiantur excuſationes pro abſente iudicium redderetur eluſorium; quia ſi defenſiones propoſitæ non probabuntur poterit abſens condemnari pœna banni, quæ ſtatim habebit executionem, & pœna etiam corporali illius criminis, quæ executionem habebit ſine nouo proceſſu ſi bannitus poſtea fuerit deprehenſus, iuxta nota. per Bar.in l.diuus.ff.de cuſtod.reor. Boſ.in tract.ſuo crimin.in titu.in criminalibus iudiciis num.7.Corne. in conſi.17.litera ſ.uol.3.

¶ Cum igitur in caſu noſtro dictus iudex maleficiorum non admiſerit defenſores dicti Ioannis Antonii Laocei & Ioannis de Preuide male ēgit, & pœnam ſubire tenetur vt infra dicetur.Et eo magis hoc dicendum eſt cum veniant ad defenſionem innocentiæ inquiſitorum non vt iudicium in ſe ſuſcipiāt ſed tantum ad informandum animum iudicis de innocētia ipſorum, qui iudex debuit eos audire; ita Veronen.in conſi.48.col.4.verſi. Item non obſtat, vbi in-

23 quit, † ꝙ quando defenſor vult allegare & excuſare innocentiam rei,ſi venit ad plenam defenſionem rei & ad ſuſcipiendum in ſe onus iudicii, tunc non debet admitti in cauſa capitali, & ita loquitur.§.ad crimen in princ.ſi vero non vult onus iudiciarium in ſe ſuſcipere, ſed ſolum ſuper innocentia rei iudicē inſtruere vt ex illa inſtructione veritatem perquirat & debet admitti ad allegandū cauſas innocentiæ, quia ſi nemo defenderet, iudex ex officio ſuo pro abſente innocentiam perquirere debet. d.l.ſi non defendatur, & etiam pro præſente,qui eſſet confeſſus crimē & condemnatus.l.1.§.ſi quis vltro.ff.de quæſtio. ibi, vt ad certiorem ipſius de ſe cōfeſſionem peruenires. quanto ergo magis debet iudex ipſe qui tenetur pro

24 veritate inquirere.l.2.C.de eden.† & æquitatem ante oculos habere.l.quod ſi Epheſi.ff.de eo quod cer. loco.volentem ipſum inſtruere & ad ſemitam veritatis inducere & audire, vt in ſimili dicitur in.l.ſi.ff.ad

25 l.Iul.de anno. † vbi licet mulier non admittatur ad accuſandum, tamen admittitur ad iudicem informādum de delicto. Iterum in conſi.49.Ruin.in conſil.9. col.2.vo.5.Boſ. vbi ſupra nu.8.vbi dicit ſequēdo Cor

26 ne.in conſi.17. col.3.verſi. nec pdictis, vo.3. † ꝙ licet inſtructor non poſſit producere capitula, nec facere examinari teſtes, quia hoc modo poſſet nocere reo, tamen poteſt teſtes nominare iudici, & requirere vt ad cognoſcendum innocentiam vocati debeat eos examinare, & ſubdit ꝙ bene dicit, & ſi caſus ſibi cōtingeret, audiret talem loquentem, non obſtātibus quibuſcunque ordinibus,ſtatutis & obſeruationibus ſtatus Mediolani.Dec.in regula in eo.§.nemo,de regu.iur.Ioan.de Imo.in c.venientes,extra de accuſa.vbi loquit alias ſe feciſſe porrigi capitula curiæ & iudici maleficiorum, ſuper quibus poterat patere defenſio abſentis,& fecit nominare teſtes in ſcriptis, qui ſuper

per capitulis poterant informare iudicem & depone
re,& fecit proteſtari curiæ & iudici, ꝙ ſuper prædi-
ctis velint inquirere veritatem,quia ad hoc tenentur
etiam nemine petente,& ſi hoc non facerent,poterit
eis imputari in ſyndicatu,& per hoc dicit Io.de Imo.
ſe vnum euaſiſſe a ſententia banni. ſequitur ibi Ana.
& Alex.in conſi.4.col.1.vol.6. vbi dicit ita vidiſſe Bo
noniæ ſeruari, & ꝙ ipſe ibi & alibi quàm pluries ita
ſeruari fecit, & ſic communiter practicari & ſeruari
vidit.Marſ.in conſ.39.nu.33. & in conſ.73. nume.42.
Ex his igitur patet,ꝙ ſi iudex noluit admittere defen
ſiones horum inquiſitorum propoſitas per inſtructo-
res & defenſores ſuos, ꝙ retractanda ſunt & annul-
landa omnia geſta per eum,& ꝙ fecit litem ſuam.Ve
27 ron.in conſ.55.col.3.ver.dixi quarto. vbi dixit, † ꝙ ſi
non admittit defenſores,facit litem ſuam, & tenetur
in ſyndicatu,vt dicit Ioan.de Imol.in d.§.ad crimen.
Imo.in d.c.veniens. & ibi Anan. ac Marſ. & Boſ. vbi
ſupra col.fi.imo plus voluit Veron.in d.conſ. 55. col.
pen.ver.dixi,ꝙ iudex tenetur ad damna & intereſſe,
ſi poneret illicite aliquem in banno, iuxta nota. per
Bal.in l.fi.de pœna.iudicis qui male iud.Idem etiam
voluit Corn.in conſ.17.col.fi.verſi.circa id,vol.3.

¶ Non obſtāt modo quæ ex aduerſo allegata fue
runt,quia ad primum reſpondetur, ꝙ licet contra ve
ram confeſsionem in facto proprio non admittatur
regulariter probatio, illud procedit in cauſis ciuili-
bus,non tamen in criminalibus,per not.per Bar.in l.
1.circa fi.de cuſto.reor. vbi dicit, ꝙ confeſsio in cri-
minalibus transfert onus probandi in confitentem,
& tamen criminalia intentantur in facto proprio ac
cuſati vel inquiſiti, quia pœnæ tenent ſuos auctores.
l. ſancimus. C. de pœn. Vnde confeſsio delicti quaſi
ſemper verſatur circa factum proprium, ideo ſicut
admittitur probatio contra veram confeſsionem,ita
etiam contra fictam. argumento. l. qui ad certum.ff.
locati.ita reſpondet Corn.in conſi.194.col.pen. verſ.
Secundò reſpondetur,vol.1. vbi in terminis propriis
dictæ confeſsionis refert ita tenere Io. And.in addit.
ad Spec.in tit.de depoſito.§.9.verſi.verum. Butr.in c.
fi.circa fi.de confeſ.Imol.in l.creditor in §.iuſſus. de
appella.& Ancha.in c.ſi poſt præſtitum, de confeſ.in
6.& ſubdit hoc fuiſſe de mente Dy.& Bar.qui in d.§.
ad crimen,& in d.§.publice trahunt regulam dicti §.
publice,ad ſtatuta,quæ ſunt communiter per Italiā,
ꝙ abſens cōtumax poſsit damnari attento ꝙ ipſa ſta
tuta communiter dictant,ꝙ contumax habeatur pro
confeſſo,& ideo condemnetur vt in caſu noſtro, quæ
etenim ſtatuta & contenta in eis veriſimiliter non e-
rant eis incognita. Vnde, cum ipſi concludant, ꝙ in
terminis dictorum ſtatutorum admittatur defenſor
& probata per eum innocentia inquiſitorum abſen-
tes ſint abſoluendi,ſatis aperte colligitur, ꝙ etſi eſſet
lex ſtatutaria diſponens, ꝙ abſentes contumaces ha-
beantur pro confeſsis,& condemnētur, nihilominus
poſsit defenſor admitti ad probādam innocentiam,
28 & ea probata abſens abſoluatur, † quia non admitte
retur quis ad probandum,quod probatum non rele-
uaret.l.ad probationē.C.de probatio.& refert.Corn.
in terminis dicti ſtatuti ſpecificè loquentis,ꝙ contu-
max habeatur pro cōfeſſo,idem tenuiſſe Dy.& Imol.
Idem Corn.in conſ.201.in litera o, & p,vol.4.& in di
29 cto conſi.17.litera c. Et † ꝙ admittatur probatio con
* tra fictam confeſsionem eſt *communis Theorica le-
giſtarum & canoniſtarum, vt aſſerit Iaſ.in l.2. col.3.
ver.ex iſto tex.C.qui teſta.fac.poſ. vbi inquit, ꝙ non
ſolum principalis eſt admittendus ad probandū eius
innocentiam, ſed etiam extraneus, non obſtante de-
creto Ducali Mediolani, ſecundum quod reus pri-
mo debet ſe perſonaliter in carceribus ponere. Marſ.
in ſingul.72.

¶ Non obſtat dictum Bald.in l.1.quorum appella
tiones non recipiuntur,quia reſpondetur, ꝙ contra-
rium tenuit idem Bal.in l.ita demum,in fin.C.de pro
30 cura. vbi † contumax qui habetur pro confeſſo & con
uicto,poteſt appellare. ſequitur Corn.in conſil. 194.
col.fin.vol.1. conſi.17.col.3.vol.3.& 231.col.6. vol.4.
Peruſi.in cap.cum ſpeciali.§.porro.colum.3. & 4. de
appellatio.Ange.Aret.in tract.maleſi.nu.21. Aret. in
conſi.146. col.3.

¶ Nec obſtat ſecundum fundamentum, quia re-
ſpondetur, quòd communis ſententia eſt in contra-
rium,vt per Corn.in conſiliis ſupra citatis, & Iaſo. in
dicta l.2.C.qui teſta.fac.poſ.& Marſ.in dicto §.ſequi-
tur.nume.46.

¶ Similiter non obſtat vltimum, quia reſponde-
tur,quòd licet iſtud crimen ſit publici iudicij, in quo
non admittatur procurator, tamen admittitur alius
ad inſtruendum iudicem de veritate, vt eſt commu-
nis opinio de qua ſupra.

¶ Vlterius dicitur, ꝙ ſi iudex peccauit in non ad-
mittendo dictos defenſores pro defenſione Io.Anto-
nij Lancei & Ioannis de Preuide, multo magis pec-
cauit in non admittendo dominum Antoniū & Fran
ciſcum patres Antonij de Gilardis & Michaelem a
31 Porta,quoniam indubitata eſt iuris concluſio,† ꝙ do
minus in cauſa ſerui,Abbas in cauſa monachi, & pa-
ter in cauſa filij legitimi pro ſuo intereſſe admittun-
tur ad defenſionem eorum.Ang.& Imo.in d.§.ad cri-
men,per l.ſciendum,l.ſeruus. ff. de publ. iud. & l.Lu-
cius,de appellatio.dominus enim defendit ſeruū pro
ſuo intereſſe ne perdat dominium ſerui, & a paritate
32 rationis doctores extendunt hoc ad patrem, † qui e-
tiam ratione patriæ poteſtatis poteſt filium vendica-
re.l.1.§.per hanc.l. niſi forte. ff. de rei vendica. igitur
ex hac cauſa ne perdat ius, quod habet in filium &
ſuam rei vēdicationem,vel actionem in factum, quæ
ſibi competit pro perſona filij vt in tit.de liber. exhi-
ben. conceditur patri comparere in cauſa crimina-
li,Ita Corn.in conſil.citato.194.l.m.vbi refert. docto.
communiter ita tenere,vt refert Imol. in d. §. ad cri-
men. vbi ſubdit pari ratione idem dicendum eſſe in
ciuitate quæ comparere poteſt pro intereſſe ciuitatis
ad defenſionem ciuis.Boſ.vbi ſupra nume. 17. vbi ait
poſt Maria.Soc.in c.veniens,char.12.col.3.& 4. de ac
* cuſa. * communem eſſe opinionem, ꝙ dominus pro
ſeruo, pater pro filio,Abbas pro monacho, Epiſco-
pus pro clero,ciuitas pro ciue, pro intereſſe proprio
ad iudicium venire poteſt & defendere.Iaco.Nouel.
in tract.defenſio.in §.variis.num.12.vbi dicit ꝙ ſi pa-
ter fatetur delictum filij,ſed vult oſtendere filium ho
minem occidiſſe ad tutelam ſui corporis & ad ſui de
fenſionem cum qualitatibus a lege requiſitis, vt in l.
1.C.vnde vi. ꝙ iudex ſecure debet eum admittere &
audire.Veron.in conſi.46.col.pen. in fin. vbi dicit ita
obſeruatum fuiſſe Veronæ in perſonam No. Federici
de Valluſmera, qui admiſſus fuit pro filio ſuo. & ꝙ
idem ſeruatum fuit in aliis,rurſus in conſi.47. colu.2.
verſ.ſed prædictis non obſtantibus.& in conſi.49. per
totum vbi ait, ꝙ hoc caſu pater non admittitur pro
alio quando comparet pro filio, ſed dicitur admitti
pro ſe,cum cenſeantur vna & eadem perſona.l. fi. de
impub.& aliis ſubſtit. & pro ſuo intereſſe ac pro vti-
litate propria & honore proprio.Idē firmat Michael
de

de Marnſt.in ſubſcrip.conſilij 51. dicti Veronen. ite-
rum Vernn.in conſ.54.& 56.in prin.Bonif. Vitalinus
in tract.maleſ.in rubrica de procura.& excuſa. Iacn.
Nnuel.vbi ſupra nu.12. vbi citat ita vidiſſe obſeruari
Taruiſij,Veronæ,Paduæ & Cremç.Io.Blanc.in prac.
crim.in §.viſis indiciis.nu.31.Rui.in cōſ.9.col. 2. vol.
33 5.vbi dicit,† q́ ſi prnœedatur contra filium pater prn
ſuo intereſſe, vel dominus pro ſeruo debet admitti,
etiam ſi ſtatutum prohibet aliqnem admitti vel audi
ri pro inculpatn, quia illud debet reſtringi vt nō ex-
tendatur ad patrem, qui non intelligitur prnhibitus
nomine proprio comparere,& prn ſun intereſſe. Et
in tantum hoc eſt vernm,q́ etiam admittitur ad ple-
nam probationem,vt per Ang.de Peruſ.in l.rens.col.
2.io fi.C.de accuſa.Bal.in l. ſeruum in dictn §. publi-
cè,in fi.primæ col.Sal.in dicto §.ad crimen, in repe-
titione ſua,& ibi Ange.in quarta ſallentia principali,
quns refert & ſequitur Boſ.vbi ſupra num.17.& Rui.
in cnnſ.118.col.2.vol.5.

¶ Vndc ex omnibus ſnpra dictis ſatis clara & in
concuſſa remanet conclnſio, qnòd prædictns iudex
multum ſmiſtre ſe habuit in non perquirendn verita-
tem rei,& in non admittendo inſtructores, & patres
volentes demnnſtrare ipſorum innocentiam,& com-
parentes prn intereſſe proprio, & iden quod omiſit,
nunc ſacere debet in ſuturum,alias ſaciet litem ſuā,
& vt dictum ſuit, poterit hoc ei impntari in ſyndica-
tn, & ſimiliter tenebitur ad nmnia damna & intereſ-
ſe ipſorum.

¶ Diſcant igitnr ipſe & alij innocentiam inquiſi-
torum ex officin perquirere, ac deſenſnres & patres
admittere mndo quo ſupra, & non ſacere prout ſa-
ciunt nonnulli,qui ſitiunt ſanguinem humannm,ere-
dentes propter aſperitatem & crudelitatem ad ma-
gna aſpirare,non timentes in aliquo tremendum Dei
iudicium, ſed væ illis, quia condemnabuntur ad ſti-
gias inſernales,& pœnam quam meruere,ſerent. Ca
uete igitur ab his,& ſemper Deum optimum & ma-
ximum ante oculos habeatis ac iuſtitiam & æquita-
tem oībus ſubminiſtrate,quia ſi ſic ſacietis,animabus
veſtris conſuletis,& nmnia vobis proſperabuntur.

SVMMARIVM.

1 *Iudicium ſi agitatur coram ordinario in concernentibus modnm procedendi ſecundum communem attenditur ſtatutum loci vbi cauſa tractatur, ſecus in deciſoriis.*

2 *Conſuetudo, quæ eſt in loco vbi iudicium agitatur in iudicii ordinatione atq; progreſſu ſeruanda eſt.*

3 *Quod amplia procedere ſiue ſit quæſtio inter duos laicos eiuſdem ſori, ſiue diuerſi, ſiue inter clericum & laicum.*

4 *Inſtantia ſi perimitur in foro ciuili, vel in eo teneatur actor dare fideiuſſorem, clerici tractantes cauſam coram eodem foro debent recipere peremptionem inſtantiæ & fideiuſsionem præſtare, cum hac ordinationem litis concernant.*

5 *Idemque eſt de libelli ordinatione.*

6 *Statuto ſi caueatur, quòd inſtrumentum habeat executionem paratam, ſi eſt factum inſtrumentum in alia ciuitate in qua ſtatutum huiuſmodi nō vigeat, ſi producitur tale inſtrumentum in ciuitate Bononiæ, illud habebit executionem paratam.*

7 *Quod limita non procedere ſi ſtatutum diſponeret, q́ inſtrumenta haberent executionem paratam ſine aliquo libello, vel quòd nulla exceptio peremptoria opponi poſſit.*

8 *Florentinus ſi contraxit Senis, & in Florentia conueniatur uigore inſtrumenti publici, quod Senis ex forma ſtatuti habet executionem paratam, non ſeruabitur dictum ſtatutum in ciuitate Floſentiæ, ſed conſuetudo ioci iudicii.*

9 *Ordo iudicii quia ſtat in officio mercenario, ideo ſecūdum legem ſuam iudex impartietur officium ſuum.*

10 *Delegatus in ordine procedendi debet ſeruare ſtatutū vel conſuetudinem loci delegantis, & num. 12. ſed contra ſecundum communem nu. 14. & nu. 17.*

11 *Delegatus debet cognoſcere cauſam eo modo & forma quo ſuiſſet cognita ſi ſacta nō fuiſſet delegatio.*

12 *Statuta loci non ligant non ſubditum. Declara vt in nume. 20.*

13 *Quæſtio ſi eſt coram iudice appellationis de proceſſu ſeruabitur conſuetudo primi ſori.*

14 *Delegatus Papæ tenetur ſeruare leges municipales niſi contradicant iuri canonico.*

15 *Delegatus a Principe debet cogere partes ad compromiſſum iuxta formam ſtatuti fori delegati de compromiſſis fiendis.*

16 *Iudex cauſæ appellationis quo ad deciſoria ſeruare debet conſuetudinem loci contractus vel delicti, ſecus quo ad præparatoria vel ordinatoria iudiciorum ſutura, quia attenditur locus cauſæ appellationis.*

17 *Delegatus fungitur vice delegantis quo ad poteſtatem pronuntiandi.*

18 *Delegatus tenetur ſeruare conſuetudines & ſtatuta loci vbi de cauſa cognoſcit, quo ad præparatoria & ordinatoria iudicii.*

19 *Forenſis quia in iudicio quaſi contrahitur, efficitur ſubditus loci iudicii.*

20 *Clericus, qui non eſt ſubiectus ſtatutis laicorum, ſi agit coram iudice ſeculari debet ſeruare ſtatutum & conſuetudinem curiæ ſecularis quo ad ordinem procedendi.*

21 *Statuta concernentia modum procedendi; non concernunt perſonam, ſed cauſam, quæ ſubiicitur foro iudicis vbi cauſa agitatur.*

22 *Clericus litigans in foro ſeculari ligatur ſtatuto diſponente ſoper exhibitione mandati.*

23 *Clericus litigans corā ſeculari non poteſt appellare ante ſententiā niſi in caſibus a iure ciuili permiſſis, ſecus in laico litigante coram iudice eccleſiaſtico.*

CONSILIVM XLVIII.

IN præſenti cauſa & lite pendente
coram Illuſtr. delegato Cæſareo
inter Magnificos dominos Ludo
uicum de Arcellis, & Auguſtinū
de eodem cognomine partes di-
uerſas, dubium ſubnriri videtur,
an in modn prncedendi delega-
tus ipſe ſeruare debeat ſtatuta vel conſuetudinem lo
ci vbi cauſa agitatur,an verò ſtatutum vel conſuetu-
1 dinem delegantis. † ſi enim eſſemus in cauſa verten

te

tę coram ordinario, nulli dubium eſt, ꝙ attenderetur
ſtatutum loci vbi iudicium agitatur in concernenti-
bus modum procedendi, ſecus in deciſoriis, vt eſt gl.
ordinaria in c. ꝙ clericis, de for. compet. vbi dicit Io.
Andr. ꝙ glò. ipſa ordinariè allegatur ad hoc per ad-
uocatos ciuilis fori. Barto. in l. 3. §. teſtes, per illũ tex.
ff. de teſtib. quod inquit eſſe notandum, & in l. cũctos
populos, col. 4. ver. nunc veniamus. C. de ſum. Trin. &
fid. catho. Oldr. in l. 1. de iud. Cuma. in conſ. 72. col. fi.
Aegid. Bellamer. concl. 78. Guid. Pap. q. 262. Anchar.
in conſ. 18. Bal. in rubrica de conſtit. col. pen. ver. quæ
ro ſi quis eſt. Roma. in conſi. 367. col. 3. vbi tradit no-
2 tiſſimi iuris eſſe, † in iudicij ordinatione atque pro-
greſſu ſolam eſſe ſeruandam conſuetudinem, quæ eſt
in loco vbi iudicium agitatur. Alex. Soc. Dec. & Cur.
Iun. in l. ſolent. ff. de iuriſd. om. iud. Abba. in d. c. quod
clericis. nu. 10. vbi * communis eſt omnium ſententia
ꝙ quando agitur de lite ordinanda ſeruantur con-
3 ſuetudines & leges fori vbi agitatur cauſa† ſiue ſit q̃-
ſtio inter duos laicos eiuſdem fori, ſiue diuerſi, ſiue
inter clericum & laicum, quia hæc ſtatuta non cõcer
nunt perſonam, ſed cauſam, quæ ſubiicitur, vt etiam
voluit Calderinus in quæſtione ſua quæ incipit, ſtatu
4 to cauetur, vbi concludit, † ꝙ ſi in foro ciuili perimi-
tur inſtantia certo tempore, vel tenetur dare actor fi-
deiuſſorem, cum hæc concernant ordinationem litis,
etiam clerici eam recipient peremptionem inſtãtię,
5 & ad fideiuſsionem tenentur. † Idemque dicit de li-
belli ordinatione & aliis ſimilibus cõcernentibus or-
dinationem litis. Dec. in c. eccleſia ſanctæ Mariæ. nu.
11. de conſtitu. Iaſ. in d. l. cunctos populos. col. 13. in
princ. ver. ſecundum membrum Bart. vbi ex ipſo di-
6 cto infert, † ꝙ ſtante ſtatuto in ciuitate Bononiæ, ꝙ
inſtrumenta habeant executionem paratam, quæ de
iure communi non habent. l. minor vigintiquinq; an
nis cui fideicommiſſum. ff. de minoribus ſi eſt factum
inſtrumentum in alia ciuitate, in qua ſtatutum huiuſ
modi non vigeat, ſi ego produco tale inſtrumentum
contra te in ciuitate Bononiæ, illud habebit execu-
tionem paratam, quia in his quæ reſpiciunt ordinem
iudiciorum inſpicimus ſtatutum loci in quo iudiciũ
agitatur, etiam quo ad foreſes, ita Bal. in l. 1. in 4. col.
C. ne fil. pro patr. & in l. vnica, ad finem. C. de confeſ.
Paul. de Caſtro. in l. 2. C. quemad. teſta. ape. Nec ob-
ſtat ſi diceretur, ꝙ dictum ſtatutum reſpicere videa-
tur executionem, non autem ordinem, quia reſpõdet
7 Iaſo. ꝙ † ſi ſtatutum diſponeret ꝙ inſtrumenta habe-
rent executionem paratam ſine aliquo libello, & ꝙ
nulla exceptio perẽptoria opponi poſsit, tunc iſtud
ſtatutum reſpiceret executionem, ſecus autem quan
do diſponit vt ſupra. ſequitur Marſ. in l. fi. num. 60. de
iuriſd. om. iud. Petr. de Bellaper. in dicta l. cunctos po
8 pulos. nu. 14. & Cacialup. nu. 107. vbi determinat, † ꝙ
ſi Florentinus contraxit Senis, & in Florentia conue-
niatur, putà vigore inſtrumenti publici, quod Senis
ex forma ſtatuti paratam habebit executionem, non
ſeruabitur dictum ſtatutum, ſed conſuetudo & ſtatu
tum Florentinum vbi agitatur iudicium, qui ſi Florẽ-
tiæ opus eſt agi ordinarie non poterit procedi execu
tiue vigore ſtatuti Senenſis, quia in iudicio quaſi con
trahitur. l. 3. §. idem ſcribit. ff. de pecul. & ille quaſi cõ
tractus cauſatus Florentiæ in iudicio agitato naſci-
tur Florentiæ, ergo ſtatutum & conſuetudo fori Flo-
rentini reſpiciens ordinem eſt ſeruandum, quia iſta
9 in iſto iudicio ſumunt eſſe. Quòd patet in eo † quia
ordo iudicij ſtat in officio mercenario, ergo ſecun-
dum legem ſuam iudex impartietur officium ſuum.

Item quia accedunt proceſſui, ergo ſecundum locum
proceſſus, ſecundum Bald. ibi in repetitione col. 25.
verſic. ex hoc infero. Multas etiam quæſtiones ibi in-
fert Cacialup. quæ videri poterũt. Facit quod voluit
Inno. in c. fi. de feriis, vbi inquit, ꝙ ſi in feriis obſeruan
dis ipſæ reperiuntur diuerſæ in foro actoris, iudicis
& rei, quod * communis concluſio eſt, ꝙ debet atten-
di locus iudicis, cum agatur de ordinatione iudicij,
quod & voluit ipſe Abba. in d. c. quod clericis, & au-
thor incertus in repetitione l. de quibus, nu. 92. ff. de
legib. & hanc eſſe communem doct. ſententiam fir-
mant Alber. de Roſa. in 2. par. ſtatut. q. 8. Abb. in d. ca.
quod clericis. num. 10. Alex. in conſi. 164. col. 1. vol. 6.
Vanti. in trac. de nullita. proceſ. in rubrica ex defec.
proceſ. nume. 56. Verum quia difficultas non militat
in cauſis, quæ agitantur coram ordinariis, ſed quan-
do cauſa agitatur coram delegato, ideo videndum
ſupereſt, an id quod diſponitur quando cauſa verti-
tur coram ordinario, locum etiam habeat ſi agitetur
10 coram delegato. Et prima facie dicendum eſſet, † ꝙ
delegatus in procedendo debeat ſeruare ſtatutũ vel
conſuetudinem loci delegantis, & non ipſius delega-
ti, cum fungatur iure delegantis. l. 1. ff. de offi. eius cui
mand. eſt iuriſd. & in l. & ſi prætor, eo. tit. & generali-
ter pro vero admittit Abb. in c. ſignificaſti, nu. 25. cir-
ca medium de for. comp. ꝙ in omnibus hoc iure vti
debet. pro qua ſententia facit, quod voluit Abba. in
11 c. cum in veteri. nume. 3. de elec. vbi dixit, † ꝙ delega-
tus debet cognoſcere cauſam eo modo & forma quo
fuiſſet cognita, ſi facta nõ fuiſſet delegatio, ſed apud
delegantem retenta. ſed cui dubium quòd ſi cauſa
eſſet retenta coram delegante, non ſeruaretur alia
forma in procedendo quàm fori ipſius delegantis,
ergo &c.
12 ¶ Secundo † quia ſtatuta loci non ligant non ſub
ditum. l. 1. in fin. ff. de tuto. & curato. dat. ab his. Doct.
in dicta l. cunctos populos, & in l. fin. de iuriſdictio.
omn. indic.

¶ Tertio facit quod ño. Bal. in c. licet in corrigen
dis, in fi. de off. ord. vbi dicit illud capitulum eſſe val-
de vtile pro literis, quas Reges & domini quotidie
ſcribũt ſuis officialibus & magiſtratibus, nam ſi ſunt
delegati non tenentur ad formam ſtatutorum diſpo
nentium circa iuriſdictionem, ſi autem ſunt ordina-
rij tenentur ſeruare ſtatuta locorum, quibus præ-
ſunt. ſequitur ibi Fel. col. 3. in prin. ver. & adde.

¶ Quarto idem tenuerunt Ang. & Iaſ. in l. fi. ff. de
iuſt. & iur. in l. & ſi prætor. ff. de offic. eius cui m and.
eſt iuriſd. vbi dicunt, ꝙ quando procedit vt delega-
tus non tenetur in modo procedendi ſeruare ſtatu-
ta, quæ ſunt in loco delegati, ſed quæ ſunt in loco de
legantis. Bru. conſi. 20. col. 2.

¶ Secundo hæc opinio probatur per text. iunctis
13 ibi notatis per Bal. in tit. de pac. Conſtan. §. in cauſis,
vbi in tertio notabili tradit, † ꝙ ſi coram iudice appel
lationis eſt quæſtio de proceſſu, ſeruabitur conſuetu-
do primi fori, ſi autem eſt quæſtio, de re vel cauſa per
iudices appellationis ſeruabitur illud ius, quod pri-
mus iudex ſeruare debebat, quia id quod debebat
primus iudex ſecundum iuſtitiam cauſæ & fori face-
re, debet etiam facere iudex appellationis, qui ei ſuc
cedit vt confirmator ſeu reformator.

¶ Vltimo hoc probatur in authen. cum de appel-
latione cognoſc. in princ. vbi dicitur, ꝙ iudex appel-
lationis debet ſeruare leges, quas ſeruare debuit iu-
dex cauſæ principalis.

¶ His tamen nõ obſtantibus contraria ſententia
eſt de

eſt de iure verior,& frequentiori calamo recepta, ꝙ
in concernentibus ordinem, & modum procedendi
coram quocunq; iudice ſiue ordinario, ſiue delegato
locus iudicij attendi debeat, & ſi in deciſorijs locus
contractus attendatur; vt primo probatur ex nota-
tis per Bal.in cap.de cauſis,col. 2.verſi. quæro vtrum
14 iudex delegatus,de foro competen.vbi inquit,† quòd
delegatus Papæ tenetur ſeruare leges municipales
ſecundum Hoſtien.niſi canonibus cõtradicant.quod
inquit menti tenendum. & ideo ibi in Apoſtil. dicit
dominus Franciſcus de Parona docto.Papien. quòd
15 præteritis diebus obtinuit in facto, † ꝙ delegatus à
Principe debet cogere partes ad compromiſſum iux
ta formam ſtatuti de compromiſsis fiendis, quamuis
multi aduocati dicerent contrarium, & inter alia al-
legauit hoc dictum Bal.

¶ Secundo accedit quod voluit Ioan.Andr.in ru-
16 brica de conſue. quærit enim ibi † an iudex cauſæ ap
pellationis debeat ſequi conſuetudinem loci vbi iu-
dex principalis cauſæ tulit ſententiam, an vero con-
ſuetudinem loci litigantium,an propriam loci vbi de
appellatione cognoſcitur?& cõcludit,quòd aut quæ-
ritur quò ad deciſoria, & ſeruari debet conſuetudo
loci contractus vel delicti.l.ſi fundus.ff. de euic. Aut
quæritur quò ad præparatoria, vel ordinatoria iudi-
ciorum, putà an debeat produci libellus in ſcriptis,
an debeat procedi ſummariè, & tunc ſi iudex appel-
lationis habet iudicare ex actis præteritis, de quibus
quæritur,& tunc debet ſequi conſuetudinẽ loci prin
cipalis cauſæ,vt not.glo.in c.licet canon, in verbo de
cætero,de elect.in ſexto.Sed ſi agitur de actis futuris
in loco vbi agitatur cauſa appellationis,tunc quò ad
illam inſpicietur conſuetudo, & ſtatutum loci cauſæ
appellationis, dicta.l.3.ff.de teſtibus. ſequitur Alex.
in conſi.164.volum.6.vbi concludit,quòd ſi appella-
tum eſt ad Reuerendiſsimum Legatum Bononię à
ſententia lata in caſtro Bologneſio, appellatioque ip
ſa per Legatum ſit commiſſa cognoſcenda, & termi-
nanda vni ex iudicibus appellationum in ciuitate Bo
noniæ,ꝙ debet procedi ſecundum ritum ſtatutorum
ipſius ciuitatis,& non ſecũdum ritum terræ caſtri Bo
logneſij,vbi lata fuit prima ſententia, quamuis litigã
tes non ſint ſuppoſiti ſtatutis ciuitatis Bononiæ,quia
* communis gloſſarum, & doctorum concluſio eſt,ꝙ
in ſpectantibus, & concernentibus ordinem iudicij,
& modum procedendi, ſemper locus iudicij atten-
dendus eſt,etiam ſi diuerſus eſſet mos patrię, vel fo-
ri litigantis,licet ſecus in deciſorijs. Cacialup.in d.l.
cunctos populos.nu.184.

Tertio comprobatur hæc ſententia ex not.per Io.
Andr. in dicta rubrica. de conſue.colum.penul.verſi.
quid de delegato. vbi determinat poſt Compoſtel.
non eſſe differentiam inter ordinarium, & delega-
tum, quia in deciſorijs ſeruabitur locus contractus,
& in prętorijs,vel ordinatorijs locus iudicij,per tex.
in cap.cum veniſſent, de eo qui mit.in poſ. cauſa rei
ſeruand.

¶ Vltimo hanc partem tenuerunt Alex. in l.ſolet.
col.prima.Dec.nu.10.Soc.col.1.& Cur.Iun.numero.
4.de iuriſdict.omnium iudic.Iac.Niger in l. etſi præ-
tor.colu.1.& Cur.Iun.col.1. verſi. quò ad ſecundum
effectum,de offi.eius cui mand. eſt iuriſd. But. Imol.
& Barb.in rubrica de conſuetu. Roch. de Cur. in c.
ſi.in 16.quæſtio.verſi. tertiò amplia.de conſuet. Rui.
in conſi.83.nu.3.volum.5.vbi dicit,quòd ad hoc aſtri
ctus eſſe videtur delegatus, non quidem immediatè
per ſtatutum conditum ab inferiore, ſed quia dele-
gans,qui eſt ſuperior, intelligitur tacitè ei commiſiſ-
ſe,ꝙ procedat ſecundum ſtatuta illius loci,in quo co
gnoſcet de cauſa appellationis.hancq; eſſe receptam
doct.ſententiam firmant Alexan.in citato conſi.164.
colu.2.& Vanti.in tracta.nullitatis in rubrica ex de-
fectu proceſſus.nu.36.

¶ Non obſtant allegata in contrarium,quia ad pri
mum reſpondetur per Compoſt.& Burr.in d.rubrica
de conſue.& Alex.in citato conſilio.164.nu.2.& Iac.
17 Nig.in d.l.& ſi prætor, colu.2. † quòd illud procedit
quò ad poteſtatem pronunciandi,ſed quod non fun-
gitur omnino vice delegantis. Vel melius ſecundum
Imol.in dicta rubrica de conſuet.quem ſequitur Ale.
vbi ſupra, eſt verum quod in omnibus delegatus fun
18 gitur vice delegantis, † qui etiam delegans tenetur
ſeruare conſuetudines & ſtatuta loci vbi de cauſa co
gnoſcit quò ad præparatoria, & ordinatoria iudicij.
l.1.C.de emancip. liber.

¶ Ad ſecundum reſpondetur, ꝙ & ſi ſtatuta loci
non ligant non ſubditum,tamen illud eſt verum quò
19 ad deciſoria,ſecus quò ad ordinatoria iudicij, † nam
cum in iudicio quaſi contrahatur. l.3.§. Idem ſcribit
ff.de pecul.Ideo ratione talis quaſi contractus effici-
tur ſubditus ille,qui alias non erat.l. hæres abſens.§.
proinde.ff.de iud.ita Ale.in dicto conſi.164. colu.fin.
verſic.ad allegata. Cacialup. in d.l.cunctos populos,
20 nume. 107. Et ideo videmus † ꝙ ſi clericus, qui non
eſt ſubiectus ſtatutis laicorum agit coram iudice ſe-
culari debebit ſeruari ſtatutum & conſuetudo curiæ
ſecularis quò ad ordinem procedendi,quamuis cleri
cus illi curiæ non ſit ſubiectus,vt probatur in l.cũ cle
ricis,in fine,ſecundũ Cyn.ibi.C.de epiſc.& cleri.Ale.
in citato conſi.164.co.2.Dec.in c.eccleſia ſanctæ Ma
riæ.nu.11.de conſtit.Abb.in dicto c.ꝙ clericis.nu.10.
21 quia † ſtatuta concernentia modum procedendi non
concernunt perſonam,ſed cauſam,quæ ſubijcitur illi
foro. Ad not.per Bal.in c.licet in corrigendis, in fine
reſpondetur, ꝙ illud habet locum in deciſorijs, non
in præparatorijs,vt vult idem Bal.in dicto c. de cau-
ſis,col.2.ver.quæro vtrum.Hinc dixit Lap. in allega-
22 tione.81. ꝙ † clericus litigans in foro ſeculari arcta-
tur ſtatuto diſponente ſuper exhibitione mandati. ſe
quitur Feli.in c.eccleſia ſanctæ Mariæ in 8.quæſt.ver.
tertius caſus.de conſtit.vbi etiam allegat Anch. in c.
23 non ita.7.quæſt.6.vbi dicit,† ꝙ clericus litigans corã
iudice ſeculari,non poteſt appellare ante ſentẽtiam,
niſi in caſibus a iure ciuili permiſsis,ſecus in laico li-
tigante coram eccleſiaſtico.

¶ Tertio reſpondetur ad Ang. & Iaſo. in locis ſu-
pra citatis, ꝙ ſi ipſi intelligunt eorum dicta quo ad
modum procedendi,aberrant,vt per Doc. ſupra cita
tos,ſecus ſi quo ad deciſoria prout eos intelligit Ni-
ger in d.l.& ſi prætor.& ſimiliter reſpondetur ad con
ſilium Brun.10.quod malè loquitur ſecundum com-
munem.

¶ Quarto non obſtat tex.cum ibi not.per Bald. in
d.§.in cauſis,quia reſpondet Alex. in iam ſæpius alle
gato conſi.164.co.fi.ꝙ potius facit pro,quàm contra,
quia verba illius literæ ſunt hæc, in cauſis appellatio
nũ ſi quantitas viginti quinque librarũ Imperialium
exceſſerit appellatio ad nos fiat ſaluo iure, & mori-
bus Brixienſis eccleſiæ,in appellationibus, ita tamen
vt non cogantur in Alemaniã ire,ſed nos habebimus
propriũ nuntiũ in ciuitate,vel epiſcopatu, qui de ip-
ſa appellatione cognoſcat, & iuret ꝙ bona fide cau-
ſas examinabit & definiet ſm mores & leges illius ci
uitatis,I.duos menſes à conteſtatione litis, vel a tem

pore appellationis receptæ, niſi iuſto impedimento, vel conſenſu veriuſque partis remanſerit. & ſic tex. ibi vult q expediantur cauſæ appellationis ſecundũ mores illius ciuitatis Lombardiæ, in qua contingebat exerceri cauſam appellationis coram iudice appellationum, a principe deputato.

Vlterius tex. ipſe loquitur quando in eadem ciuitate, in qua lata fuit ſententia ſuper cauſa principali exercebatur cauſa appellationis, & ſic extra terminos quæſtionis noſtræ. Minus obſtant verba Bal. dum dicit, q ſi coram iudice appellationis eſt quæſtio de proceſſu ſeruabitur conſuetudo primi fori, quia dictum Bal. debet intelligi quotiens coram iudice appellationis eſt quæſtio de rititudine proceſſus agitati coram iudice cauſæ principalis, quia tunc attendi debet conſuetudo primi fori, vt omnes tenẽt doctores in dicta rubrica de conſuetu. quia tunc attenditur locus agitati iudicij quò ad ordinem procedendi. & ideo ſi tractatur de ordine pceſſus facti coram iudice appellationis, attenditur conſuetudo fori appellationis ſiue iure ordinario ſiue delegato cognoſcatur.

¶ Vltimo non obſt. tex. in auth. vt cum de appel. cagno. in prin. quia ille tex. loquitur quò ad leges ſuperuenientes, & nouiter conditas pendente appellatione, quia illæ non debent ſeruari in cauſa appellationis, ſed debent ſeruari leges antiquæ vt ibi, & per gl. in d. c. licet canon, & per doctores in l. leges & conſtitutiones. C. de legib. ſed nos loquimur de legibus & ſtatutis conditis ante inchoatam cauſam principalem, ergo &c.

SVMMARIVM.

1 *Actor conſtituitur periculo tutoris.*
2 *Actoris conſtitutio debet fieri cum decreto iudicis.*
3 *Actoria deſcendit à tutela vel cura.*
4 *Actoriam debet precedere tutela, aliàs non poteſt conſtitui actor.*
5 *Decretum interpoſitum ſuper actoria, non precedente tutela, eſt nullum ipſo iure.*
6 *Exceptio quæ infringit tutelam deſtruit actoriam.*
7 *Actoriæ inſtrumentum non ſufficit producere in iudicio niſi & producatur inſtrumentum tutelæ.*
8 *Inſtrumentum conſtitutionis actoris & ſi fuerit in iudicio productum, tamen illud non ſufficit niſi & cõſtet tutricem, quæ cum conſtituit, ſatiſdediſſe, renuntiaſſe Velleiano & omni alio auxilio, confeciſſe inuentarium, & res pupillares cum decreto iudicis accepiſſe.*
9 *Tutor qui prius adminiſtrauit quàm inuẽtarium confecerit doloſe præſumitur adminiſtraſſe, atq; ideo remoueri debet vt ſuſpectus, & priuari tutela.*
10 *Tutor non poteſt cõuenire nec experiri in iudicio vel extra, inuentario nondum incepto & perfecto.*
11 *Tutori poteſt remitti confectio inuentarii ſi vltra dictam remiſſionẽ teſtator ipſam vetauerit. ſed cõtra nu. 17. cum ſequentib. ſecundum magis communẽ.*
12 *Dictio, niſi importat exceptionem.*
13 *Exceptio declarat regulam in caſu non excepto.*
14 *Dictio, niſi, habet vim conditionis.*
15 *Conditio importat formam.*
16 *Forma non poteſt adimpleri per æquiualens.*
17 *Teſtator poteſt ſecundum communem tutori teſtamentario remittere confectionem inuentarii.*
18 *Tutor cui remittitur confectio inuentarii appellatur anologiſta.*
19 *Tutori nedum teſtamentario, ſed etiam datiuo, & legitimo poteſt remitti confectio inuentarii.*
20 *Adminiſtratio tutelæ non datur niſi cum decreto iudicis.*
21 *Quod amplia procedere in quolibet genere tutorum.*
22 *Teſtator poteſt decernere adminiſtrationem tutelæ ſine decreto.*
23 *Paria ſunt dicere remiſſo inuentariũ, vel veto fieri.*
24 *Verbum vetari, idem ſignificat quòd non conſentire.*
25 *Aequipollens dicitur illud, quod non eſt idem nomine, & ſignificatu, ſed ſolum in effectu.*

CONSILIVM XLIX.

IVdicium intentatum contra Magnificum dominum Hectorem de Parona per nobilem Ioan. Antonium Palmam vti actorem conſtitutum per Magnificam dominã Iſabellam tutricem teſtamentariam filiorum ſuorũ ſubſiſtere nõ
1 poteſt, † & ſi periculo & riſico ipſius dominæ Iſabellæ conſtitutus fuerit, prout a iure requiritur. Ange. in §. fi. col. 2. verſ. & aduertas. & in verſ. an actor pupilli. Inſtit. de cura. & in §. præterea, col. 24. in fi. verſi. quia videmus. de excep. Bar. in l. tutor qui repertorium, in prin. co. 1. ff. de admi. tuto. Iaſ. in l. neque tutores, in ſecundo notabili. C. de procurat. & in §. actionum, colu. 18. in fi. verſi. vigeſimoprimo quarto. inſti. de actio.
2 Porcel. in trac. de inuenta. c. 2. nu. 2 n. † & cum decreto iudicis, quod etiam neceſſarium eſt in conſtitutione actoris Bar. & cæteri in d. l. neque tutores. Ang. in d. §. fi. col. 2. & in §. præterea, col. 24. de excep. Affli. in deciſ. 262, col. 2. in prin. Matan. in l. ſi actor, num. 3. de procura. vbi dicit ipſum conſtituendum eſſe cum decreto & auctoritate iudicis, alias ſi actor præmiſſo modo non fuerit conſtitutus, non valet conſtitutio actoris, & viciatur proceſſus. Bar. in l. actor, in princ. rem rat. hab. Aret. conſi. 29. colum. quarta. quoniam
3 nemini dubium eſt, quòd † ut valeat actoria, quæ de-
4 ſcendit a tutela vel cura. §. fi. inſt. de cura. opus eſt, † conſtituere actorem, † & decretum ſuper ea interpoſi-
5 tum præcedat tutela legitima, alias tutor non poteſt conſtitui eſt ipſo iure nullum, quia caret fundamento. ita Bald. ad literam in l. qui aliena. §. quanquam in tertio notabili. ff. de nego. geſt. vbi inquit notandum
6 eſſe † quòd exceptio, quæ infringit tutelam, infringit
7 & actoriam. & ideo, † quòd non ſufficit producere in iudicio inſtrumentum actoriæ, niſi & producatur, inſtrumentum tutelæ quod & voluit Alex. in addit. ad Bar. in l. actor, in prin. ff. rem rat. hab. Fulgo. in conſil. 139. colu. 3. in prin. vbi conſuluit, quòd & ſi inſtrumẽ-
8 tum conſtitutionis actoris fuerit in iudicio rectè productum, tamen hoc non ſufficit niſi & conſtet tutricem, quæ eum conſtituit ſatiſdediſſe, ſi non fuerit teſtamento patris data, & renuntiaſſe Velleiano, & omni alij auxilio, & ſecundis nuptijs, iuraſſe pro defenſione, deque rectè gerendo, & denique inuentario cõfecto, & res pupillorũ decreto iudicis accepiſſe, quia his non obſeruatis tutrix non poteſt per ſe agere, minuſque alios ad agendum conſtituere. l. fin. §. fi. C. de admi. tuto. l. legitimos, in principio. ff. de legit. tuto.

Cum

Cum igitur ipſa domina Iſabella inuentario nõ con-
fecto non habuerit neque potuerit habere admini-
ſtrationem rerum vel negotiũ pupillare, vt per Corn.
in conſil.207.colum.2.volum.4. Bar.in l.tutor qui re
pertorium.in prin.de adm.tuto. & iterum per Corn.
9 in conſi.164.colum.prima, volum.eo. vbi inquit † ꝙ
prius debet facere inuentarium, & ſi prius admini-
ſtrauerit ea in quibus non eſt periculum in mora, ꝙ
doloſè præſumitur admiuiſtraſſe, & ꝙ propter tale
dolum præſumptum poteſt remoueri vti ſuſpectus.
& ſecundum Gozad.conſi.18.nu.4.priuari tutela. nã
10 certo certius eſt, † ꝙ tutor non poteſt conuenire nec
experiri in iudicio nec extra, inuentario nondum in-
cœpto & perfecto.l.ſi.§.fin. & ibi Doct.C. arb. tutel.
Boer.in deciſ.53.nu.5.Soc.Iun.in conſi.22.nu.3.in ſe
cundo volu. ſi ergo ipſa domina non potuiſſet hoc fa
cere, minus potuit hoc committere alteri, igitur pro
ceſſus inualidus; & per conſequens negari non po-
teſt quin legitime oppoſitũ fuerit contra ipſum acto-
re de inualiditate, & nullitate geſtorum, teſte Corn.
11 in conſi.164.colu.fin.volu.4. Nec habet obſtare, † ꝙ
quondam Magnificus d. Antonius teſtator remiſerit
vxori ſuæ tutrici confectionem inuentarij, quam re-
mittere potuit, vt per Barto. in l.tutor qui reperto-
rium, col.ſecunda.ff.de adm.tuto.& in l.nemo poteſt,
colu.3.ff.de lega.primo. quia reſpondetur, ꝙ vltra di
ctam remiſsionem requirebatur, ꝙ teſtator vetaſſet
dictam confectionem, per text. ad literam in d.l.ſi.§.
proculdubio.C.arb. tutel. Ibi ſpecialiter inuentariũ
conſcribi vetauerint. quo verbo vſus eſt Barto.in l.in
confirmando.ff.de confir.tuto.& Roland.in trac.vlt.
volunt.qui app.floſ.teſta.rubrica.30. nu.17. & ita ibi
in d.§.proculdubio tenuit Sal.dicens, ꝙ non ſufficit
ꝙ teſtator remiſerit confectionem inuentarij, ſed o-
portet expreſſe ꝙ teſtator vetat ipſam confectionẽ.
Ang.à Gambellio.in trac.de teſta.in gloſſ.in verſi.tu-
tores.nu.8. Idem dixit Ioan.Andr. in addi.ad Specu.
in titu.de tuto.§.generaliter, verſi.hoc autem notan-
dum.vbi refert hoc etiam tenuiſſe Mart.Sylli.in quæ
ſtion. incip. Teſtator in teſtamento.hoc etiam tradit
Ang.in §.præterea.il ij.colum.14.de excep vbi dicit,
ꝙ iſtud nunquam exeat mentem ſuam, ꝙ niſi teſta-
tor ſpecialiter, & expreſsè vetet tutorem, licet eum
releuet a confectione inuentarij, non tamen propter
hoc eſſet aleuiatus ab ipſa confectione inuentarij,
nec liberatus, imò etiam tali caſu non conficiendo
inuentarium poterit contra eum iurari in litem.d.l.
tutor.qui repertorium. quod ſubdit notandum quia
vãdit multos peritos errare. Are.in l.nemo poteſt.nu.
50.de lega.1.vbi ponderat text.ibi dum mandat Im-
perator, ꝙ tutores debeant conficere inuentarium,
12 † niſi illi qui tranſmittunt ſuam ſubſtantiam princi-
paliter inuentarium confici prohibuerint, & ſic ibi
13 ponitur exceptio quædam, † quę declarat regulam in
caſu non excepto.l.nam quod liquidæ.§.fi.ff. de pen.
14 lega. Vlterius † dicto, niſi, ibi poſita habet vim condi-
tionis.l.quibus diebus.§.quidam Titio, ff. de condi-
15 tio. & demonſtratio. ſed † vbi aliquid conditionali
ter exprimitur, illud cenſetur de forma, l. prætor in
prin.ff.de colla.bono. Bald. in authen. matri & auiæ.
16 C.quando mul. tutel. offi. † forma autem non poteſt
impleri per æquipollens, l.qui Romæ.§.Flauius.ff.de
verborum obligatio.& ſi dicatur, cur teſtator poteſt
vetare confectionem inuentarij, & illam non remit-
tere? reſpondet, ꝙ quando tutor non conficit inuen-
tarium de bonis pupilli, præſumitur eſſe in dolo.l.
tutor qui repertorium. in principio. de adm. tuto.in
verbo dolo malo feciſſe videtur. Ideo tanquam ſu-
ſpectus remouetur à tutela, & infamiam incurrit.l.ſi.
in ſi.C.arb.tutel.ſed iuſſus teſtatoris, qui interdixit ei
confectionem inuentarij excuſat eũ ab illo dolo præ
ſumpto, & per conſequens à prædictis pœnis. argu-
mento.l.qui cum maior.§.fin.de bon. lib. cum quæli-
bet cauſa etiam iniuſta excuſat aliquem à dolo.l.igi
tur.§.1.de lib.cau. ſed quando facta fuit remiſsio in-
uentarij non videtur excuſatus tutor a dolo non con
fecto inuentario: quia illa videtur facta in fauorem
ſuum duntaxat cui poterat renuntiare, & renuntian-
do nihil eſſet contra voluntatem ipſius teſtatoris.

¶ Sed his non obſtantibus contraria ſentententia
eſt de iure verior, ꝙ actoria ipſa ẽ valida, & legitima,
quod probatur retorquendo argumentum.ſ. factum
in contrarium, & dicitur ꝙ ex quo actoria dependet
a tutela, vt.ſ.dictum fuit per not. per Bald. in d.l.qui
aliena §.quanquam, quod ſicut ea eſt valida, ita & ip
ſa conſtitutio actoriæ facta, cum decreto iudicis cen-
17 ſetur legitime facta, quod patet, † nam indubitata eſt
iuris concluſio, ꝙ teſtator poteſt remittere tutori cõ
fectionem inuentarij.Bar.in l.nemo poteſt, col.2.ver.
quærit Dy.ff.de lega.1. vbi inquit teſtatorem dictam
remiſsionem inuentarij facere poſſe tutori niſi iudi-
ci appareret ꝙ ipſa eſſet contra vtilitatem pupilli,
quia tunc non teneretur ſequi volũtatem teſtatoris.
l.in confirmando.ff.de confir.tuto.l.vtilitatem, eo.ti.
poteſt enim quandoq; eſſe ꝙ non facere inuentariũ
pertinet ad vtilitatem pupilli, ne eius paupertas pan
datur.l.ſecunda.C.de alim.pup.præſt. & Bart. ibi ſe-
quuntur Paul.de Caſtro.col.ſi.verſic.ſed an teſtator.
Imol.col.3.verſi.vltimo adde Bald.eo.2.Alexan.col.
quinta, verſi.tetigit etiam Bar.Iaſ.colum.nona, verſi.
quinto quærit Bar.& in lectura ſecunda.col.11.verſ.
quinto quærit Bar.Ioannes Annibal. num.386.Ripa
nume.80.Bar.in l.legitimos, colum.prima, verſi.quæ-
ro verum.ff.de legit.tuto.Ang.in §. primo, colum. ſe-
cunda, verſic.ſecundo, quod conficiatur de leg. agn.
tutel.& in §.actionum, colum.16.verſic.octauo quæ-
ro, de actio.Practica Papien.in for.lib.quo.ag. ad re-
den.rationem, in princ.colum.4.verſi. ſed quid.Soci.
Iun.in conſi.115.uolum. primo, nu.2.Guid.Papæ de-
ciſ.539.Alexan.in conſi.82.nu.16.uolu. ſecundo. du-
plicato.in conſi.40.uolu.3.& 51.uol.6.Dec. in conſil.
418.nu.13.Pariſ.in conſil.21.nu.54.uolum.2.Aret.in
conſi.22.colum.2.Dec.in conſi.349. colum. ſecunda.
in fin.Craue.in conſilio.190. columna tertia, in fin.&
in conſilio.193.colum. quarta.in princ. Iaſ. in l. cum
18 neceſsitate.C.de fideicommiſ.ubi dicit, † quòd talis
tutor appellatur Anologiſta, ab eo quod eſt ſine, & lo
gos, quod eſt ratio.l.quidam decedens.ff.de adm. tu-
to.Ang.in conſi.144.in fin.Soc.in conſi.55. col.2.uol.
tertie.Gul.de Ludo.in ſing.100.Guid.Papæ in deciſ.
352.Capel.Choloſ.deciſ.46.Cur.in l.1.num.17. C.de
proh.ſeq.fruct.Porcel.in trac.de inuenta. in princip.
num.14 Fulg.in conſi.139.colum.penul.in principio.
& Ruin.in conſi.69. nume.10. uolu.ſecundo. & hanc
a eſſe[a] communem dixerunt Iaſ.in dicta 2.lectura, co-
lum.undecima, uerſi.quinto quærit Bar. Guid. Papæ
conſi.41.in primo dubio, & Annibal in dicta.l. nemo
19 poteſt. nume. 393. quam † concluſionem extendunt
etiam doctores in tutore legitimo, uel datiuo, ut per
glo.in l.tutores, in uerbo perſonarum, de adm. tuto.
ubi Bal. in ſecundo notabili inquit, notandum eſſe,
quòd cuilibet tutori poteſt remitti confectio in-
uentarij per teſtatorem.Sal.ibi colum.fin.uerſi. quæ-
ro.12.ubi etiam uult iſtud habere locum in tutore h[...]

norario,vel qui datur cauſa notitiæ, qui tamen non
habet adminiſtrare, quia & ipſe cum alijs conficere
debet Inuentariū.Cy.in l.fi.§.proculdubio.C.arb.tu-
tel.in 4.q.uæſt,Bal.in d.l.nemo poteſt,co.2. verſi.item
eſt argumētum.vbi dicit hoc eſſe adnotatione dignū.
Imol.ibi colu.3.verſi.vltimo adde.Iaſ.col.9.Ripa nu.
30 Crot.nu.49.Gul.de Lud. in citato ſing. 100. Pur-
pel.in d.trac.de inoenta.in prin.num.14.Pract.Papi.
vbi ſupra,verſi.an autem hæc remiſsio.

¶ Non obſtant modo quæ ex aduerſo allegata fue
root, quia ad primum reſpondetur, quod dicta domina
Iſabella fuit legitime conſtituta tutrix per maritum
in ſuo ſolemni teſtamento, pariterque ſibi data licen
20 tia adminiſtrandi res pupillares † cum decreto iudi-
21 cis,vt requiritur † in quolibet genere tutorum,vt per
Bar.in d.l.legitimos,col.1.verſi.quæro verum.ff.de le
git.tutn.Ange.in §.primo colum.prima inſtit. de leg.
agn.tutn. verſi. in ea gloſſ.ibi,lege legitimos, & in §.
actionum, colum. 16.verſi.octauo quæro.inſtitu.de
actio.Iaſ.in l.non dubium,col.prima.C.de lega.Ang.
in conſi.103.col.prima verſi.nunc videamus,per tex.
in §.fi.in authen.vt hi qui oblig.Pract. Papien.in for.
lib.quo agitur ad rationem redden.in prin. colum.3.
verſicu.vlterius quæritur. ac alia fecit quæ à iure re-
quiruntur,de quibus ibi in d.§.actionum, per Ange.
vnde cum legitimè fuerit ſibi dicta tutelæ admini-
ſtratio, conceſſa, licet non confecerit inuentarium
propter remiſsionem per maritum ſibi factam in ſuo
teſtamento,qui ita diſponere potuit, vt ſupra oſten-
ſum fuit, † & quia etiam potuiſſet ſibi decernere ad-
22 miniſtrationem ſine decreto,vt per Bar.in d.l.legiti-
mos,in 1.col.Ang.in d.§.actionum,vbi ſupra.Iaſ.in l.
non dubium,col.1.C.de lega.& Crau.in conſi.230.co
lu.fi.in prin.Pract.vbi ſupra co.5.verſi.item fallit Ro
land.vbi ſupra ſequitur neceſſario dictum dominum
Io.Antonium actorem fuiſſe iuridicè conſtitutum,&
per conſequens aptè egiſſe contra prædictum domi-
num Hectorem. Nec obſtat, quod non ſufficit, quod teſtator
dictæ dominæ Iſabellæ remiſerit confectionem in-
uentarij niſi ei illam vetaſſet,per tex.in d.l.fin.§.pro-
culdubio.io verbo vetauerint.quia reſpondetur,com
munem ſententiam eſſe in contrarium,vt ſufficiat ſo
la remiſsio inuentarij abſque quod illam teſtator vetaue-
rit.Iaſo.in d.l.nemo poteſt,in prima lectura, colu.9.
verſi.3.ad prædictorum,& in ſecunda lectura col.1
verſi.limita iſtam communem.vbi dicit quod ſi caſus ſibi
contingeret in facto teneret hanc partem, & ita con
ſuleret. & ſubdit quod iſta eſt æquior ſententia in conſu-
lendo & iudicando amplectenda.Cy.in d.l.fi.§. pro-
culdubio.circa fine.o Rui.in d.l. nemo poteſt, & hāc
eſſe communem opinionem firmant Crot. in d.l. ne-
mo poteſt,nu.49.& 50. in fi.licèt ipſe teneat contra-
rium Aonibal.ibi nu.388.& magis communem Ripa
23 ibi nu.36.circa finem.Et ratio eſt,† quia paria ſunt di
cere remitto iouentarium,vel veto fieri.l. ſi hæres ve
titus,de lega.2.iuncta.l.cum tale.§.Titius,in fi. in ver
bo reddendæ rationis remiſſa fuerit neceſsitas.ff. de
cond.& demon.vbi tex.vtitur verbo remiſſa, & non
24 dicit quod teſtator vetuit & prohibuit.†Et quod ver-
bum vetuerit,in d.§.proculdubio, importat remiſsio
nem demonſtrat Odofr.in d.§. vbi exponitur dictum
verbum vetuerit id eſt remiſſerit, & miror quod aliquis
ex ſcribentibus ad hoc ipſum nō allegauerit. & ideo
dixit Pao.de Ca.quem etiam aliquis non allegat ad.
hoc in conſi.352.col.1. quod non refert,vtrum pater pro-
hibeat inuentarium confici, aut remittat confectio-
nem,vel ab ipſa tutorem releuet, allegat Cy.in d.l.fi.

¶ Nec obſtat quod dictio niſi, de qua in d.§. procul-
dubio,ſit appoſita per viam exceptionis,quæ confir-
mat regulam in caſu non excepto; quia reſpondet
Annibal.in d.l.nemo poteſt,nu.389.quod huiuſmodi de-
claratio Crotti aliquo modo non concludit;quia con
ſiderandum eſt,quod in illa exceptione exprimitur ver-
bum vetuerit,quod idem ſignificat,quod non conſen-
tire.l.qui vaſ.§.vetare.ff.de fur.& ſic ſpecialiter vetuē
rit,idem eſt quod non conſenſerit. & ideo ſi remitti
tur inuentarium tunc per talem remiſsionem dici
tur non conſentire confectioni ipſius inuentarij,cū
dicat illud ſpernere.l. de pupillo. §. qui procurato-
rio.& §. qui remiſsionem.ff. de ope.no.nunt. pariter
non obſtat quod dicta dictio niſi habet vim conditio
nis,quæ inducit formam, quæ non poteſt adimpleri
per æquiualens,quia vt ſupra reſponſum eſt,dictum
verbū importat idem,quod non conſentire. Præterea re
mittere,& prohibere idem ſignificare videntur,vt pa
tet in l.2.C.vt in poſ. lega.vbi loquitur de cautione nō
præſtanda,& dicit remiſerit,iuxta.l.primā.C.de vſu-
fru.& tamen ibi dixit,prohibuerit,nec dicitur adim-
pleri per æquipollens, cum idem ſonet, & ſignificant,
25 †cum æquipollens dicatur illud, quod non eſt idem
nomine,& ſignificatu, ſed ſolum in effectu idem, vt
per Bar.in l.fraus.ff.de ll. & ſic Bar. hoc modo pote-
rit intelligi,& communis erit ſaluata. Præterea eſſet
maxima fatuitas aliter dicere, quia eſſet redarguere
doctores antiquos,& modernos de maxima ignoran
tia,ſi dictum verbum vetuerit,non importaret remiſ-
ſionem, quod vtique non eſt dicendum. Vnde, cum
communis ſit opinio, quod per remiſsionem inuentarij
factam a teſtatore quis ſit liberatus ab illius confe-
ctione,nulli dubium eſt,quòd ipſa tam in iudicando,
quàm in conſulendo tenēda eſt,cum dictum verbum
vetuerit aliud non importet, quàm ipſam remiſsio-
nem,vt ſatis dictum fuit.

SVMMARIVM

1 *Veritas quanto magis conteritur & oppugnatur, tan
to clarior expulſis nebulis in lucem progreditur
ſicut aromata magis redolent quanto magis conte-
runtur.*
2 *Ordinatio nulla regulariter cadit in feudis.*
3 *Feudatarius de rebus feudalibus teſtamentum confi-
dere non poteſt.*
4 *Quod amplia procedere etiam pro anima.*
5 *Vaſallus non poteſt candelam relinquere pro anima
ſua de feudo antiquo*
6 *Præſtatio iuramenti fidelitatis conceſsionem arguit
eſſe feudalem, & non donationem,declara, vt in
nu.53.cum ſeq.*
7 *Fidelitas licet capi poſsit multipliciter,tamen per ex-
cellentiam dicitur in feudis, & propter talem ex-
cellentiam feudum ſic nominatur.*
8 *Feudi ſubſtantiale non eſt ſeruitium, ſed fidelitas.*
9 *Inueſtitura dicitur ſignum neceſſarium feudi.*
10 *Feudum non eſt ſine inueſtitura vel ſine eo, quod ha-
betur pro inueſtitura.*
11 *Inueſtitura propriè conuenit contractui feudali.*
12 *Feudum dignoſcitur ex ſignis.*
13 *Verba noſtri Imperij iuribus ſemper ſaluis arguunt
conceſsionem feudalem,quod declara vt nu 63.*
14 *Res allodialis poteſt recognoſci in feudum,declara vt
in nu.*

in nu.55 cum ſequen.

15 *Feudum alteratum, quò ad quid, quò ad alia non deſinit eſſe feudum, declara, vt in nu.60.*

16 *Verbum donamus importat donationem, quæ ex liberalitate, & munificentia proficiſcitur.*

17 *Feudum eſt beneficium.*

18 *Conceſſio in qua nullum verbum habetur de feudo, arguit conceſſionem eſſe donationem, & non feudum.*

19 *Donatio eſt doni datio.*

20 *Dominium transfertur per donationem quando concedens eſt dominus.*

21 *Moderator & arbiter eſt quilibet in re ſua, etiam in abutendo.*

22 *Qualitas conceſſionis ex tenore verborum dignoſcitur.*

23 *Princeps quando dicit dono tibi tale caſtrum, non cenſetur iure feudi dare, ſed iure ſimplicis donationis & meræ liberalitatis.*

24 *Diuerſitas verborum, deſignat diuerſitatem rerum.*

25 *L. prima. C. ſi liberal. Imper. Soc. lib decimo quæ loquitur de donatione, non habet locum in feudo.*

26 *Euictioni locus non eſt in donatione re euicta, niſi ea inceperit à promiſſione, quod ſecus eſt in feudo.*

27 *Dominus quando in conceſſione vtitur verbo dono, vel ſimili importante donationem, dicitur per eum fieri libera donatio, & non conceſſio feudalis.*

28 *Datio feudalis non eſt propriè donatio, ſed ob cauſam datio, quæ à donatione differt.*

29 *Verbum donatio ſimpliciter prolatum, debet referri ad id, quod per prius, & propriè eſt donatio.*

30 *Verbum concedimus, importat donationem.*

31 *Conceſſio principis in dubio potius debet iudicari donatio, quàm conceſſio feudi.*

32 *Regia nobilitas facit actum dubium præſumi donationem.*

33 *Conceſſio facta de caſtro, quod eſt dignitatis, & comitatus in dubio præſumitur libera, & non feudalis.*

34 *Principes omnes etſi ſubſint Imperatori generali prouiſione. l. deprecatio. ff. ad l. Rhod. de iactu non tamen iure feudi.*

35 *Bona præſumuntur in dubio allodialia, & non feudalia*

36 *Res præſumitur libera, & non feudalis, niſi verè, vel præſumptiuè probetur feudalis.*

37 *Res feudalis dicitur quandam ſeruitutem habere.*

38 *Seruitus non præſumitur.*

39 *Feudalia licet cenſeantur, quæ ſunt intra fines feudi, ſi non probentur exempta, tamẽ hoc fallit, ſi eſſet cõſuetudo præſcripta in caſtro, quòd tenentes vendant liberè poſſeſſiones ſuas.*

40 *Princeps etſi exerceat regalia in bonis ſitis in ſuo territorio, tamen hoc non arguit illa eſſe feudalia.*

41 *Beneficium Principis latiſſimè debet interpretari.*

42 *Princeps ſi concedit alicui officium tabellionatus in ciuitate intelligitur etiam conceſſiſſe in comitatu, & toto territorio.*

43 *Imperator ſi concedit caſtrum alicui, & filiis ſuis intelligitur etiam de nepotibus, & vlterioribus deſcendentibus vſque in infinitum.*

44 *Conceſſio facta ex cauſa remunerationis reputatur fauorabilis.*

45 *Feudum quando dicatur gratia vel ne.*

46 *Res & pretium ſi tradatur, ſi pretium præponderat dicitur venditio, & emptio, ſi res permutatio.*

47 *Argumentum à communiter contingentibus eſt validum.*

48 *Principis ſupremi proprium eſt liberalitatem exercere.*

49 *Fidelitas, & homagium licet in dubio videantur deſignare feudũ, ab iſta præſumptione receditur quando per alia media conſtat de donatione.*

50 *Præſumptio vna tollit aliam.*

51 *Coniecturis non eſt opus in claris.*

52 *Inueſtitura eſt duplex, propria, & impropria.*

53 *Iuramentum fidelitatis præſtatur etiam à ſubdito.*

54 *Præſtatio iuramenti fidelitatis nõ dicitur eſſe ſignum neceſſarium feudi.*

55 *Conceſſio caſtri etiam interueniente iuramento fidelitatis dicitur ſimplex, & mera donatio, ſi reperiatur facta per verbum donamus: præſertim ſi ex cauſa remunerationis.*

56 *Inueſtitura non ſolum fit in feudis, ſed etiam in donationibus.*

57 *Verbum inueſtire conuenit etiam inſtitutioni beneficii.*

58 *Verbum inueſtire, confert collationi beneficiorum, ſignificatu'q; translationem poſſeſſionis, & aliquando facultatem illam apprehendendi.*

59 *Inueſtituræ titulus cadit in emphyteuſi.*

60 *Recognitiones factæ per prædeceſſores non præiudicant ſequentibus.*

61 *Primæ conceſſioni ſtandum eſt.*

62 *Recedendum non eſt ab antiquioribus inueſtituris niſi in poſterioribus expreſsè dicatur, quòd de communi conſenſu aliter facta ſit inueſtitura, quàm hactenus eſſet ſolitum fieri.*

63 *Error etiam in facto præſumitur quando tractatur de damno vitando.*

64 *Contractus in dubio eſt iudicandus, & denominandus ſecundum naturam eius, quod in eo præualet.*

65 *Contractus ſpecies vbi duæ concurrere poſſunt ex eiſdem verbis, illa præualet, quæ eſt potentior.*

CONSILIVM L.

Viſa conceſsione Caroli Quarti Imperatoris facta quondam Magnifico domino Albertino de Hippolytis pro ſe & ſucceſſoribus ſuis de villa ſeu terra Gazoldi, & alijs in ea deſcriptis, vna cum elegantiſsimis & locupletiſsimis conſiliis Clariſsimorum iuriſconſultorum editis in fauorem Illuſtr. filij Illuſtr. Comiti Camillis Caſtilionei hæredis teſtamentarij quondam Illuſtr. Comitis Antonij de Hippolytis concluſiones eorum tanquam iuridicas, ac optimis rationibus, legibus, & authoritatibus fulcitas amplectendas arbitror, & omnino ſequendas. Verum, † quia veritas quantò 1 magis conteritur & oppugnatur, tanto clarior ex-

pulſis nebulis in lucem progreditur, ſicut aromata
magis ne dolent quanto magis conteruntur, vt exor
diar cum Caſtren.in conſi.28.volu.1.quem citat Cra-
ue.in conſi.135.nume.18. vt veritas præſentis conſul
tationis magis eluceſcat, & ne videar ad rem ipſam
illotis,ut aiunt manibus accedere, primo congreſſu
arguendo in fauorem Illuſtr.Comitum Camilli,An-
tonij,& Federici etiam ex conditionis dicti loci, qui
nunc poſsident bona dicti quondam Comitis Anto-
nij,dico, quod de bonis feudalibus comprehenſis in
ipſa conceſsione nō potuit fieri aliqua diſpoſitio per
dictum Illuſt. Comitem Antonium ad fauorē filij di
cti Illuſt.Comitis Camilli,& in preiudicium ſupradi
ctorum Comitum. quoniam indubitati iuris eſt,
2 † quod in feudis regulariter nulla cadit ordinatio de
functi ca. 1.ibi, nulla ordinatione defuncti manente,
uel ualente,de ſucceſ.feud.ca. 1. §.donare,qual.olim
feud.pote.alie.Bal optime in conſi.170.vol.1.vbi ait,
3 † quod feudatarius de rebus feudalibus teſtamētum
conficere non poteſt: quia aut vult diſponere de bo-
nis ipſis in perſonam, quæ ſibi per eius mortem ſuc-
cedere debet, & nō valet diſpoſitio;quia relinquit ei
quod ſuum eſſe debet poſt obitum ipſius teſtatoris,
cum tunc vires capiat teſtamentum. l. mea res. ff. de
condi.& demonſtratio. Aut, & tunc, aut prorſus ex-
traneis,& §.donare,& cap. primo. de alie. feud. Aut
agnato & tunc aut remotiori, & non præiudicat pro
ximioribus,etiam conſentiente domino c.primo. de
alie.feud.pater.Aut proximiori, & tunc non valet le
gatum; quia nullam affert vtilitatem,cum & ſine le-
gato ſucceſſurus eſſet. inquit enim lex, quòd legatū
non afferens vtilitatem, non valet.l. hæreditatem.ff.
mandati.l.2.§.penul.C. comm. de lega. Et adeò vera
eſt huiuſmodi ſententia, vt ea etiam ſibi locum ven-
4 dicet † ſi vaſallus de eo teſtari vellet pro anima, vt *
* communiter per docto.in dicto.§.donare.in tantum,
5 quòd dixit Iſer.in capitulo.primo.an agna.vel fil.† ꝙ
vaſallus non poterit vnam candelam relinquere pro
anima ſua de feudo antiquo.dixi in conſilio.71.num.
8.cum tribus ſequen. volu.2. & in conſil.79. in princ.
vol. eo. Quòd autem dicta conceſsio ſit feudum, &
non donatio, primo ſatis demonſtratur ex præſtatio-
ne iuramenti fidelitatis, de qua in ipſa conceſsione,
ibi à te prius tamen iuxta conſuetum morem in no-
ſtris manibus fidelitatis debite præſtito ſacramento
6 ſicut rite ſeu dignè poſſumus. † quæ quidem præſta-
tio arguit feudi conceſsionem cap tu. primo. de for.
fidel.& non donationem,in qua non requiritur dicta
7 præſtatio iuramenti fidelitatis. † nam licet fidelitas
capi poſsit multipliciter, tamen per excellentiam di
citur in feudis, & propter talem excellentiam feu-
dum ſic denominatur a fide,ſecundum Bald. in præ-
lud.feud.colu.3.verſ.quæro.& Alua.ibi colum.4.Cor
ne.in conſi.16.colu.2.volu.3.Dec.in conſil.413.col.1.
Cum igitur de ipſa fidelitate in eadem conceſsione
fiat mentio propter excellentiam ipſam, intelligen-
dum videtur de feudo.arg.1.§.ſed & quotiens, inſtit.
de iure nat.gen.& ciuil.ita arguere videtur Abba. in
conſi.82.col.3.verſ.inſuper.volu.1.Aret.in conſil. 14.
col.2.Iaſ in dictis prælud.feud.num.28.Rui. in conſi.
34.nume.7.volu.1.& in conſi.42.in prin. vol.eo. Go-
zad.in conſi.9.in prin.& in conſi.65.num.10. Curt.in
tract.feud.in prima par.q.6.princip. colum.2. verſ.6.
8 Afflic.in deciſ.320.nume.4.vbi inquit, † ꝙ ſubſtan
tia feudi non eſt ſeruitium,ſed fidelitas.Pariſ.in con-
ſilio.21.nu.22.volu.1.& in conſi.23.nume.34.vol.eo.
Corne.in dicto conſil.16.colum.1. Bero.in conſi.115.
nume.8.volu.1.Colleg.Bono.in conſi.15.nu.38. inter
conſilia ſtatus Montisſerrati. Itē & ponderanda ſunt
verba merita puræ fidei appoſita in dicta conceſsio-
ne,ex quibus verbis infertur, ꝙ propter fidem facta
fuit,& ſic ꝙ feudalis fuerit conceſsio ipſa propter ra
tionem præcedentem.

¶ Secundo, quòd ſit feudum, demonſtratur alio
modo: quia de dicto caſtro & villa, ac alijs in ipſa
9 conceſsione contentis facta fuit inueſtitura, † quæ
dicitur ſignum neceſſarium feudi.c. per tuas, de do-
na.Inno.in c.veritatis,de iure iur.Cuma.in conſi.137.
col.1.Soc.in conſ.257.in prin.Afflic.in deciſ. 129.nu.
3.& in c.1.colu.penul.ex quibus cau.feud.amit. vbi ſi
dicatur inueſtio te de tali caſtro,hoc verbum impor-
10 tat feudum. † nam ſine inueſtitura, vel ſine eo quod
habetur pro inueſtitura,non eſt feudum.Rui.in cita-
to conſi.34.nu.7.& 42.col.2. ver. ex aduerſo.Gozad.
in conſi.8.nu.8.conſil.9 in princ.& 65.num.8.cum ſe-
11 quen.Bero.in conſi.65.nu.83.& 115.vol.1.† vbi inue-
ſtitura propriè conuenit contractui feudi, vt in titu.
quid ſit inueſtitura.& in ti.de inueſt.de re alic. facta.
Colleg.Bono.vbi ſupra nu.37.

¶ Tertio facit, nam ſicut actus dubij,quorum na-
tura ferè eſt eadem propter multam ſimilitudinem
& vicinitatem,dignoſcūtur & verificantur ex ſignis,
vt teſtamentum à codicillis, inſtitutio ab exhæreda
tione,l.nō codicillum.C de teſta.donatio cauſa mor-
tis à donatione inter viuos.l.Seia.ff de dote prælег.
contractus emphyteoticus ab emptione & venditio-
ne, locatione & conductione.§. adeò. inſtitu. locati.
12 † ita feudum dignoſcitur ex ſignis, vt quando de con
ceſsione eſt facta inueſtitura,& præſtita fuit fidelitas.
Item & ex reſeruatione iurium facta per conceden-
13 tem,vt in caſu præſentis conceſsionis,ibi, † noſtri im
perij,& aliorum quorumlibet iuribus ſemper ſaluis.
quæ verba vt conſtat ex his quæ ſupra dicta ſunt, ſa-
tis demonſtrant conceſsionem ipſam iudicandam fo
re feudalem.

¶ Quartò ꝙ ſint feudalia, arguitur ex recognitio-
nibus factis per condominos Gazoldi Maieſtatibus
Cæſaris, in quibus dicitur locum ipſum & villam ac
in ea deſcripta fore feudalia, & ſic ex ipſis declara-
tur ꝙ recognouerunt ſe tenere in feudum dicta bo-
na, ꝙ de ipſis tanquam de rebus feudalibus fuerant
14 inueſtiti. Nam clari iuris eſt, † ꝙ res allodialis poteſt
* recognoſci in feudum, vt * communiter per ſcriben-
tes in l.ſi rem aliquam.ff.de acqui.poſſ.Rui. in conſi.
40.nu.22.vol.1.& 151.nu.8.vol.5.

15 ¶ Quinto accedit, nam feudum alteratum quo
ad quid,non deſinit eſſe feudum quò ad alia, & quò
ad illa regulatur ſecundum naturam feudi, ca.1.vbi
nn.omnes de feud.non hab.propr.nat. feud. vbi licet
circa alienationem alteretur natura feudi,in alijs ta-
men non cenſetur alterata, vt non dicatur feudum,
ſecundum Iſer. in c. primo. quibus mod. feud. amit.
Vnde licet in conceſsione de qua agitur ſit verbum
donamus. & in hoc ſit alterata natura feudi, tamen
in alijs remanet ſaluum ius feudorum,vt ſit feudum.
16 Nec habet obſtare ſi dicatur † quod ex quo in ipſa
ſit mentio de donatione, ut ibi donamus, quod ipſa
ſit donatio,& non feudum,per ea quę not. Dec.in cō
ſil.32.col.2.ubi inquit uigore dicti uerbi donamus,
conſtat conceſsionem eſſe donationem,quæ ex libe-
ralitate,& munifiſentia proficiſcitur.l.1. ff.de donat.
Soc.Iun.in conſi.102. nu.9.uol. 2.quia reſpondetur,
quod etiam uerbum donamus in feudo uerificari po
17 teſt, † quia feudum eſt beneficiū, ca.1.ex quibus cau.
feud.

feud.amit.Bero.in conſi.66.nume.9.poſt alios ibi per eum relatos uol.1.

¶ His tamen non obſtantibus contrariam ſententiam vti de iure veriorem tenendam eſſe arbitror, quòd imò conceſſio, de qua in terminis noſtris, non ſit feudum, ſed donatio. Et primo, † quia in ea nullum
18 verbum habetur de feudo, vt per Paul. de Caſtro in conſilio.161.col.fin.ſecundum antiquam impreſſionem. vbi arguit confeſſionem non eſſe feudum, quia in ea non fuit feudum nominatum. Dec.in conſi.32.col.2. 269.col.1.413.col.2.& 468.nu.12.Pariſ.in conſ.3.nu. 26.Afflic.in c.1.col.1.in prin.ex quib.cau. feud. amit. Soc.Iun.in conſi.76.nume.43.volu.1.& in conſi. 102. nume.9.& 13.volu.2.Bero.in conſil.70.nu.10.volu.1. 65.nume.10.76.nume.43.& in conſi 152.nu.27.volu. 2.Grat.in conſi.9.nume.65.volu.1.Simonecta in conſi. 21.col.1.inter conſilia ſtatus Montisferati, vbi etiam Colleg.Bono.in conſi.15.nu 37.dixi in conſil.2.nu.5. volu.1. Nam ſicut quando in conceſſione fit mentio de feudo reſultat clarè ex verbis ipſius conceſſionis, quod eſt feudum.Corne.in allegato conſi.16. volu.1. ita etiam dicendum venit,quòd quando de feudo nõ fit mentio in conceſſione,ſed de donatione, quod ſit donatio & non feudum.cui enim dubium eſt,quòd ſi Cæſarea Maieſtas voluiſſet huiuſmodi conceſſionẽ eſſe feudum,ſciuiſſet exprimere & appellare conceſſionem ipſam & contenta in ea feudum,prout in ſimili dicit tex. in c.ad audientiam.Cum igitur hæc ſit do
19 natio † quæ eſt doni datio.l. ſenatus.§.1.ff. de dona. cau.mor.Bart.in l.iuriſgentium,in princip.ff. de pact.
20 Soc.in conſi.91.colu.6.in fin. volu.3. † Et per eam ſit tranſlatum dominium, cum concedens fuerit dominus.§.per traditionem,inſtitu.de rer.diuiſ.Ale.in conſ. 248.in prin.vol.6.ſequitur quòd dictus quondam Comes Antonius potuit de dictis bonis tanquam allo-
21 dialibus,diſponere ad libitum ſuum, † cum quilibet in re ſua ſit moderator & arbiter.l.in re mandata.Pariſ.in conſi.2.in fi.volu.1.etiam in abutendo.l.ſed ſi lege.§.conſuluit.ff.de pet.hæred.
22 ¶ Secundò † qualitas conceſſionis ex tenore verborum dignoſcitur,l.ad probationẽ,la.3.C.de prob.l. ſancimus.C.de fideiuſ.Craue.in conſi.10.nu.4.ſed cõceſſio Gazoldi facta per dictum Carolum quartum eſt donatio, & non feudum , vt conſtat ex nota . per Iſer.Landen.Præpoſ.& alios in capitulo.1.in quibus
23 cau.feud.amit. vbi † quando Princeps dicit dono tibi tale caſtrum,non cenſetur iure feudi dare,ſed iure ſimplicis donationis,& meræ liberalitatis.Laud. Præpoſ.in cap.1.in fi.in tit.de fratr.de nouo benef.inueſt.
24 vbi id inquiunt patere† ex diuerſitate verborum,quæ deſignat diuerſitatem rerum.l. fi idem. C. de codicil. atque etiam ex diffinitione vtriuſque, quæ valde eſt diuerſa,vt notatur in procemio feudorum.Hinc vide
25 mus, † quòd l.1.C.ſi liberal.Imper.Soc.libro 10.quæ loquitur de donatione , non trahitur ad feudum , vt ibi per eos quod etiam apertè demonſtratur ex eo,
26 † quòd in donatione non euicta non eſt locus euictioni,niſi ea inciperent à promiſſione.l.Ariſto.§ ſi.vbi glo.Bar. & alij.ff.de dona.Iaſ.in conſil.73.in 3. dubio,volu.1. Rui in conſi.184.col.3.vol.1.Bero.in conſi. 103.num. 21.volum.1. quod ſecus eſt in feudo , quia eo euicto ſemper dominus tenetur ſiue ſciens ſiue ignorans rẽ eſſe alienam cum in feudum conceſſerit, niſi vaſallus ſciens fuerit. cap. primo de inueſt.de re alie. fac. Alcia.in conſi.172.nume.octauo.374.nu.3.& Soci. Iun. in conſi.102.nume.9.volu.2.vbi dicit,† quòd quando do
27 minus in conceſſione vtitur verbo dono vel ſimili im

portãte donationem,dicitur per eum fieri libera donatio & non conceſſio feudalis. † nam datio feudalis
28 non eſt propriè donatio,ſed ob cauſam datio, quæ à donatione differt,cum multæ ſint donationes ob cauſam, quæ nullo modo dicuntur donationes. l.3.ff. de
29 dona.toto tit.ff.& C.de dona. ob cau. † nam verbum donatio ſimpliciter prolatum , debet referri ad id , quod per prius & propriè eſt donatio . argum.l. primæ.C.ſi ager vectig.vel emphy.Bero.in conſil.75.nu. 17.vol.1. Nec mirum eſſe videtur , quòd id operetur verbum donatio,cum etiam videamus idem diſpoſi-
30 tum ſi dicatur † concedimus.l.vxori.§.fin. vbi Bar.de lega.3.in l.vxorem.§.in teſtamento,eodem titulo.Pariſ.in conſi.4.nu.8.vol.1.Soc.Iun.in conſi. 102.nu.12. vol.2.& Bero.in conſi.65.nu.5.vol.1.Iaſ.in conſil.27. nume.2.& 45.in prin.vol.1.Dec.in conſil.262.colu.4. Rui.in conſi.38.col.2.in prin.volu.1.Vnde,cum aliud ſit feudum & aliud donatio,vt etiam habetur in l. ex hoc iure.ff.de iuſt.& iure,poſt gl. & in rubri.l.1.C.de iure emphy.ex his ſequitur, quòd præſens conceſſio ſit donatio,non autem feudum.
31 Tertiò clara eſt iuris concluſio , quòd † conceſſio Principis in dubio potius debet iudicari donatio, quàm conceſſio feudi.Dec.in conſil.193.colu.2.208. colu.2.413.col.2.269.in prin.& 468.nume.13. Pariſ. in conſi.23.volu.1.Tiraquel.in ceper.l.ſi vnquam, in verbo donatione largitus.nu.338.vt maior ſit liberalitas propter qualitatem concedentis. Bero.in conſi. 152.nume.28.vol.2.in conſi.110.nume.69.volu.eo.& 82 nume.10.vol.1.Iaſ.in conſi.45.colum.2.verſ.& ad
32 hoc,volu.1.vbi poſt Bal.inquit, † quòd Regia nobilitas facit actum dubium præſumi donationem.Simonecta in conſi.11.colum.2.inter conſilia Montisferrati.& ibi Colleg.Bono.in conſi.prædicto 15.nume.62.
33 Et ideo dicitur, † quòd ſi caſtrum eſſet dignitatis & Comitatus in dubio conceſſio de ipſo facta per Principem præſumeretur libera,& non feudalis. Abba.in c.ſignificauit,colu.3. de reſcrip. qui dicit hæc verba . Et facit iſte tex.nam hic non dicitur, quòd iſte Comitatus eſſet feudalis,& ibi Bald.colu.2. ver.dicit Goſred.Curt.ſen.in conſi.73.in prin.vbi dicit,caſtra eſſe & præſumi teneri libera , & non feudalia per illum, qui ea tenet & poſſidet. Iacob de ſancto Georgio in inueſtitura ſua in verbo de caſtro , circa 3. Alba. in conſi.16.nu.2.Bello.in conſ.10.Et ideo dni Mart.de
34 Laude in trac. de Principe , concluſione. 15. † quòd omnes Principes ſubſunt Imperatori generali prouiſione.l.de precario.ff.ad l.Rhod.de iactu. & quamuis ſubſint,tamen argui non poteſt, quòd ſubſint iure feudi tantum , ex regula non facit hoc eſſe, quod ab hoc contingit abeſſe.c.in præſentia, vbi docto.de
35 proba.† nam in dubio bona præſumuntur allodialia,& non feudalia,vt no. Io.Ande. & alij in c. nimis, de iure iur.Alex.in conſi.129.in prin.vol.1. vbi dicit,
36 † quòd res præſumitur allodialis ac libera,& non feudalis,niſi verè vel præſumptiuè, probetur feudalis.Et
37 ratio eſt, † quia res feudalis dicitur quandam ſeruitu
38 tem habere.gl.in l.1 cuiuſq.ff.de vſufr.† quæ non præſumitur.l.altius.C.de ſeruit.& aqua.Curt.ſen in conſil. 75.col.2. vbi omnis res præſumitur libera habito reſpectu ad originalem habitum propter naturalem ſtatum rerum , niſi probetur aliqua alia qualitas appoſita ſeruitutis,& quòd iſta præſumptio libertatis transfert onus probandi in aduerſarium,allegat Bart.in l. ſi prius,in 4.charta,ver.venio ad tertiam partem, de oper.no.nunt.Rui.in conſi.45.col.ſi. volu.1. Pariſ. in in conſi.20.in prin.volu.1.23.nu.9.vol.eo.& in conſi. 16.nume.

16.nume.14.vol.4.Alcia.in conſi.491.circa finem. Ce
pha.in conſi.168.nu.64.172.nu.7.& 205.in princ. Af
flic. in c.1.§.ſi vaſallus, in quarto notabili.ſi de feud.
fuc.contro.inter dom.& agna.Gozad.in conſi.7.nu.4.
& 50.nu.8.Iaſ.in præludi.feud.col.9. verſ. item adde.
Caſane.in conſil. 66.nu.2.Soci.Iun.in conſil. 115. nu.
31.volu.2.Pariſ.in conſi.20.nume.3.volu.1.Cepha.in
conſi.168.dixi in conſil.meo 82. in ſecundo volu. vbi
etiam alia addidi, quæ non tranſcribo, & tanto ma-
gis prædia, vineç, prata ſita & exiſtentia ſuper finibus
Gazoldi cenſenda ſunt allodialia, cum ſint Comites
ipſius loci in conſuetudine præſcripta vendendi &
alienandi bona ipſa ſine licentia Cæſaris, vt conſtat
tam ex pluribus & infinitis documentis, quàm etiam
ex tranſactione & ſententijs, quæ ſufficere videntur
ad demonſtrationem libertatis ipſorum prædiorum,
per ea quæ nota. Iſer.in cap. primo. colu.ſecunda.in
princ.de contro. inter maſ. & fœm. de beneſ. vbi in-
39 quit, † quòd licet ea quæ ſunt intra fines feudi cen-
ſeantur feudalia ſi non probentur exempta, tamen
hoc fallit, ſi eſſet conſuetudo præſcripta in caſtro, ꝙ
tenentes vendant liberè poſſeſsiones ſuas, quia tunc
incumberet probatio domino, quòd prædium eſſet
feudale.& ſubdit, quòd ſemper inſpicitur an quis ſit
in poſſeſsione vel quaſi tenendi ſicut allodium vel
feudale.Afflic.in deciſ.267.col.1.in fi.Hiero.de Mon
te in tract.fin.reg ind.c.96.Cui enim dubium eſt, ꝙ ſi
dicta prædia fuiſſent & eſſent feudalia, quin alij con-
domini per mortem alienantium vendicaſſent illa,
certè nulli. Non etenim eſt veriſimile, ꝙ voluiſſent
perdere, quod ſibi debitum erat, vt in ſimili conſide-
rat Soc.Iun.in conſi.102.colum.penul.in fi.volum ſe-
cundo.Bero.in conſil.115.nume.30.volu.primo.& in
conſil.65.nume.157.volum.ſecundo. vbi aſſerit hanc
eſſe * communem.152.nume.18.volu.eo. & 49. num.
6.volu.3.& in conſilio.82.nume.15.volum.primo.vbi
40 dicit, etiam quod licet † Princeps exerceat regalia in
bonis ſitis in ſuo territorio, tamen hoc non arguit il-
la eſſe feudalia.

41 ¶ Quartò, † Beneficium Principis latiſsimè de-
bet interpretari.l.ſi.de conſtit.princip.Bero.in conſi.
70.nume.30.vol.1.ubi inquit, quod liberalitas, dona-
tio, & beneficium Principis latiſsime eſt interpretan
dum, ita ut ſub uerbis comprehendatur, quod alias
uerbis exprimendum eſſet.cap. cum dilecti, de dona.
Rui.in conſi.161.nume.12.uol.5.Et ideo dicunt Gui.
42 & Ang.in dicta l. fin. † ꝙ ſi Princeps concedit alicui
officium tabellionatus in aliqua ciuitate, intelligitur
conceſsiſſe in Comitatu & toto territorio; quia lar-
giſsima debet fieri interpretatio in beneficijs Princi
pum.ſequitur Iaſ.ibi col.3.uer.ultra Bar.ubi etiam in
fert ſecundum Guil. de Cunio in l. 2. C. de Caſtren.
pecul.libr.12.per illum text. quod ſi in ciuitate erant
tria officia, quorum ſecundum erat dignius primo,
& tertium dignius ambobus, & Princeps concedat
alternatiue, uel primum, uel ſecundum, uel tertium
ex his officijs, ibi eſt tex.quòd licet in alternatiuis ele
ctio ſit debitoris, per regulam.l.plerunque, in fin.ff.de
iure dot. & ſic electio eſſe deberet Principis, tamen
eſt creditoris, ſolum iſta ratione, quia in beneficijs
debet fieri largiſsima interpretatio. Hinc dixit Bart.
in l.liberorum, verſ.quæro quid in reſcriptis.ff.de ver
borum ſigni.quod quia beneficia Principum ſunt la-
tiſsimè interpretanda, † ſi Imperator concedit ca-
43 ſtrum alicui & filijs ſuis, quòd intelligitur etiam de
nepotibus.ſequitur Natta in conſil. 64. nume.14.vbi
hoc etiam extendit ad vlteriores deſcendẽtes in gra
du vſque in infinitum. Gozad.in conſil.39. nume.26.
Alexan.in conſi.48.colu.penult.in princ.volu.primo.
Ceph.in conſi.87.colu.fi. ſed ſi nos diceremus, quòd
talis conceſsio eſſet feudum, non fieret lata interpre
tatio, ergo vt latiſsimè interpretetur, dicendum eſt ꝙ
ſit donatio.Pariſ.in propria materia conſi.23.in prin
cip.volu.primo.Dec.conſi.32.colum. ſecunda. & Al-
cia.conſi.374.& eo magis hoc dicendum venit, cum
ex cauſa remunerationis facta eſſe videatur, ſi inſpi-
ciantur lynceis oculis verba dictæ conceſsionis, ibi,
quoniam &c. quæ conceſsio ſimiliter debet latiſsimè
interpretari. Alex. & alij in l.3.ff. quod quiſque iur.
Iaſ.in l.ex hoc iure.ff.de iuſt.& iure.& in terminis no
ſtris ita concludit Dec.in conſi.193. colum. ſecunda.
vbi dicit, ꝙ in dubio talis conceſsio potius debet iu-
dicari, quòd ſit donatio libera, quàm cõceſsio in feu-
dum. Et præſertim iſtud habet locum vbi ea facta
44 fuit † ex cauſa remunerationis, quia reputatur fauo-
rabilis, & latè debet interpretari, vt per Guliel. Alex.
& alios in d.l.3.in conſi.413.col.2.408.nu.14.Pariſ.in
conſi.20.col.prima.vol.primo.& 23.in prima colum.
vol.eo.Bero.in conſi.152.nu.10.vol.2.Grat.in conſi.
9.nu.71.vol.1.Rui.in conſ.36.col.2.vol.1.& Soc.Iun.
in conſi.102.nu.8.volu.2.

¶ Quintò vbi pro maiori parte ſigna & verba ar-
guunt conceſsionem fuiſſe allodialem, ſeu donatio-
nem aut diſpoſitionem diuerſam à feudo, pauca ve-
ro inferant feudum, iudicare debemus conceſsionẽ
allodialem & diuerſam à feudo.arg.l. cum quæritur.
ff.de ſta.hom.Bal in prælud.feud.colum.3.verſi. cir-
45 ca primum quæro, quærit enim ibi Bal. † an feudum
dicatur gratia, & reſpondet, ꝙ ſi comparentur ad in-
uicem conceſsio feudi, & receptio beneficiorum, ſi
præponderat beneficium, habet plurimum gratiæ, &
ideo feudum rectè beneficium dicitur. argumento.l.
Titius pueram, de obſeq præſtan. ſic & poſſeſsio de-
nominatur à iure, illaquæ habet plurimum iuris, &
econtrario à facto, illaque habet plurimum facti.l.1.
46 de acqui.poſſ.ſicut in ſimili videmus, † quod ſi trada
tur res & pretium, ſi pretium præponderat, dicitur
venditio & emptio, ſi res, permutatio, ita * commu-
niter docto.in c.ad quæſtiones, per illum tex. de rer.
permuta.Iacob.Ray.& Cy.in l.cum te.C. de pac. in-
ter emp.& vend.Bar.in l.A. iſto, vbi etiam Ang. Imo.
Roma.& Caſtran.ff.de dona.Soc in conſil.4. col.2.in
fi.vol.4.vbi ex his conſulit, quòd ſi gratiæ & immu-
nitates conceſſæ à Principe hominibus Summeripæ
præponderant pecuniæ ſolutæ dicuntur priuilegium
& gratia, ſed in terminis noſtris verba conceſsionis
Gazoldi pro maiori parte arguunt ipſam eſſe dona-
tionem, & non feudum, vt patet, nam in ipſa nulla pe
nitus ſit mentio de feudo, de quo regulariter ſolet fie
ri quãdo concedens vult illam fore feudalem, vt ex-
perientia docet, quæ rerum omnium eſt magiſtra. c.
quam ſit, de elect.in 6.& ſi inſpicimus id, quod com-
47 muniter contingere conſuetum eſt, † quòd argumen
tum eſt validum.l. neque natales.C. de proba. Marſ.
in ſing. 2 Item in ipſa nulla reperitur facta reſerua-
tio fidelitatis nec ſeruitiorum eſtque in ea verbum
donamus, quod non conuenit feudo, quia aliud eſt
feudum, quæ eſt datio ob cauſam, & aliud donatio,
quæ eſt ſimplex liberalitas.l.1. ff. de dona. vt habetur
in l.ex hoc iure, poſt glo.de iuſt.& iure.& in l.1.C.de
iure emphy. & vt latius infra dicetur. Item conſide-
48 randum eſt ꝙ ea facta eſt à ſupremo Principe, † cu-
ius proprium eſt liberalitatem exercere.l. penulti.C.
de dona.inter vir. & vxo. vt notatur in c. grandi, de
ſupplen.

ſupplen.negli.prælator.Itē & ꝑpter merita,quæ con
ceſsio propter merita ſolet interpretari tanquam fa
uorabilis, vt plene notarut in dicta.l.3. quod quiſq;
iuris,& ſi nonnullæ ſint coniecturæ, quæ contrarium
arguere videantur, tamen cum ſint paucæ non de-
bent præponderare alijs fortioribus: nam præſum-
ptiones maiores tollunt minores.Bero.in conſi.160.
nu.7.volu.1. ita in proprijs terminis concludit Dec.
in conſi.32.colum.2.vbi ſic inquit, virtute enim hu-
ius verbi donamus,euidenter conſtat,quòd bona do
nata fuerunt, & non data in feudum, ideoque licèt
aliquæ coniecturæ ſint ex quibus deberet iudicari,ꝙ
talis conceſsio bonorum eſſet facta in feudum, tamē
illud verbum donamus,expreſſum, præpōderat alijs
præſumptionibus, & facit quòd bona liberè donata
videantur & non data in feudum, per conſil. Oldra.
159.de quo infrà iterum Dec.in conſi.413.col. fin.in
49 princ.vbi inquit, † quòd licèt fidelitas & homagium
in dubio videantur deſignare feudum, ab ipſa præ-
ſumptione receditur quando per alia media conſtat
de donatione, quæ quidem media vrgentia ſunt &
præualent ad iudicandum qualitatem contractus,
50 † nam vna præſumptio tollit aliam.l.diuus, de reſtit.
in integr.c.literas,de præſump.& à præſumptione re
51 ceditur quando conſtat, quia in claris non eſt opus
coniecturis.l.continuus.§.cum ita, de verborum obl.
Et ideo concludit,quòd cum contractus donationis
habeat repugnantiam cum feudo, neceſſarium eſt, ꝙ
illa reſeruatio fidelitatis cum homagio intelligatur
alio reſpectu, quàm ratione feudi, quia cum non ſit
feudum,ratione feudi intelligi non poteſt. ſi ergo in
caſu Decij ita ex diſpoſitione iuris reſultat vbi erant
factæ iſtæ reſeruationes, quantò magis in caſu no-
ſtro, vbi iſta ceſſant. Bero.in conſilio.152. numero.
19.volum.2.

¶ Sextò conſiderandum eſt,ꝙ in caſu,de quo agi-
tur,nulla reperitur facta inueſtitura, quæ ſecundum
naturam ordinariam feudorum fieri ſolet. in tantum
quod tex.in c.1 quib.mod.feud.conſtit. pot. videtur
dicere feudum ſine inueſtitura conſtitui non poſſe.
quod intelligendum venit in conſtitutione veri feu-
di,vt declarant ibi feudiſtæ,& Cur Iun.in tract.feud.
52 in 2. par. in 4.q.2. quæſtionis principalis. † Et cum
duplex ſit inueſtitura,propria quando vaſallus actua
liter ponitur in poſſeſsione vel confirmatur in feu-
do antiquo,Soci.Iun.in conſi.74.nume.69 volum.1.
impropria & abuſiua,quæ fit per aliquem actum cor
poreum,vt per traditionem annuli, enſis, vel haſtæ,
vt per omnes in c.1.quid ſit inueſtitura.ſed in hoc ca
ſu aliqua inueſtitura nō apparet ex his interueniſſe,
ergo iudicandum eſt huiuſmodi conceſsionem non
fore feudalem,cum nō ſint ſeruata neceſſaria ad con
ſtitutionem proprij feudi. nam ex ſolemnitatibus &
requiſitis adhibitis,vel non adhibitis conſideratur ac
iudicatur animus concedentis, & quæ diſpoſitio cen
ſeatur inducta. Alc. in l.ſtipulatio hoc modo conce-
pta,col.6.ff.de verb.obli.

¶ Septimo pro hac parte adducitur, quod voluit
Oldra.in conſi.159.vbi concludit, conceſsione inſa-
ctam per Regem Carolum ſecundum Principi Ta-
rentino, non obſtante ꝙ in conceſsione prædicta eſ-
ſent ſigna denotantia feudum, videlicet inueſtitura,
retentio ſeruitij, & fuiſſet dictum ꝙ dictus Princeps
& hæredes ſui nullum alium de dicto principatu do
minum vel ſuperiorem agnoſcant præter ipſum Re-
gem & ſuos hæredes in Regno Siciliæ, & in qua etiā
facta fuerat mentio de alia conceſsione feudali,non
eſſe feudalem,ſed liberam & puram donationem,nō
autem dationem in feudum, quæ non eſt donatio
propriè, ſed ob cauſam datio.l.1.ff. de dona. ſi ergo
hoc habet locum in caſu Oldra. cuius ſententia ab
omnibus recipitur,vt infrà dicetur, quantò magis in
terminis noſtris vbi non concurrit retentio ſeruitij,
& alia duo vltima,de quibus ſuprà. nam licet in con
ceſsione præſenti ſit inueſtitura, tamen non eſt dicta
reſeruatio ſeruitij vel fidelitatis, nec facta fuit men-
tio de alia conceſsione feudali,minuſque ꝙ recipiēs
nullum dominum de re conceſſa recognoſceret præ
ter ipſum Regem, & cum Oldra. concurrit frequen-
tior doct.ſententia videlicet Alber. de Roſa.in ru-
brica.C.de dona.Alex.in conſi.24.colum.4.volum.5.
Iaſ.in conſi.45. col.2. volu.1. Iacob de ſancto Geor-
gio in inueſtitura ſua in verbo inueſtiuit, in verſ. ſed
quæro de quæſtione Dec. in authen. ex teſtamento
colum.2.in ver.ſed certè.C.de colla. in conſi.32.col.
2.193.col.2.208.col.3.269.col.1.413.colu.2.390.nu.
5.in fi.& in conſi.468 nu.12.Rui.in conſil. 18.colū.2.
volu.1.31.col.fin.vol.eod.& 143.nume.18.volu.3. &
in conſi.42.col.3.in prin.verſ.& propterea.vol.1.So-
ci.in conſil.64.col.2.volu.3. Afflic.in c.1.colu.penult.
ex quib.cau.feud.amit.Gozad.in conſi.8.nume.16.&
9.col.1.Crauc.in conſ.20.nu.4.Cur.Iun.in trac.feud.
in prima parte quæſtione ſexta princip li colum. 2.
verſi.circa vero ſecundum.Alcia.in conſi.199.nu.37.
& 172.nu.8.& 374.nu.3. Tiraquel. in trac. de retrac.
in §.30.gl.prima,nu.8. & in repetitione l. ſi vnquam,
in verbo donatione largitus.nu.338.Par.ſ.in conſi.4.
nu.7.volu.1.Præpoſ. in prælud. feud.in quarta diuiſ.
Claud.Seyſel.in proœm.feud.Bero.in conſi.67.num.
24.volu.1.66.col.3.vol.eo.110.nu.69.vol.2. & in con
ſilio.152.nume.12.vol.2.Soc.Iun. in conſil.76.nu.35.
volu.1.D.Nicol.Alipr.in conſi.13.in 2.par.nume.22.
& ibi Colleg.Bono.in conſi.15.nu.35.inter conſ. ſta-
tus Montisferrati.dixi in conſi.2.nume.4.volu.1. Al-
ba.in conſil.o.64.nume.30.vbi voluit ex hoc dicto,ꝙ
feudum dici non poteſt, cum non fuerit expreſsè re-
ſeruatum dominium directum. & Oldra. * commu-
niter ſequuntur doct.vt inquiunt Soc.Iun.in conſi.
102.nu.10.cum ſeq.vol.2.Grat.in conſi.9. nu.77.vol.
1.& Bero.in conſi. 65.nu.78.volu.1. & ita caſum no-
ſtrum per dictam deciſ. Oldra.in ſpecie decidit Rui.
in conſi.36.volu.1.

¶ Non obſtant modo quę in contrarium adducta
fuerunt, & primo præſtatio iuramenti fidelitatis,
quia reſpondetur,ꝙ illa fuit præſtita tanquam à ſub-
53 dito,& non tanquam à vaſallo.† cum etiam iuramen
tum fidelitatis præſtetur à ſubdito.c.primo. vbi not.
doct.qual.vaſ.iur.deb.fidel. vnde de tali iuramento
debet intelligi ratione donationis, quæ non conue-
nit feudo.Soc.in conſ.257.col.3.verſ.præterea aduer
tendum.quem ſequitur Rui.in conſi.42.nume.7.ver.
nec obſtat præſtatio,volu.1.vbi arguit conceſsionem
de qua in caſu ſuo,non fore feudalem, ſed cenſualē,
propter cenſum,qui ſoluitur annuatim. ſubdens non
obſtare iuramentum fidelitatis pręſtitum, quia po-
teſt & debet intelligi, ꝙ fuerit præſtitum tanquam à
ſubdito, & non tanquam à vaſallo. & ꝙ de tali iura-
mento debet intelligi ratione cenſus, quod præſta-
tur,qui non conuenit feudo. Præterea dicitur,quod
præſtatio iuramenti fidelitatis ſe habet ad plura di-
uerſa, neque feudi recognitionem ſemper infert, vt
in c.ego,cum ibi nota. per Abba. & alios de iure iur.
ita in terminis noſtris dixit Bero.in conſi.152. nume
ro.15.volum.2.& in conſi.65.nume.81.volum.primo
vbi

54 vbi inquit, † ꝙ iuramentum fidelitatis non dicitur eſ
ſe feudi ſignum neceſſarium, vt per Bal.in conſi.3274
vol.1. cum illud etiam præſtetur a quolibet ſubdito
ſuo ſuperiori.& in primis ab Imperatore, Papæ.Cle.
Romani.de iureiur. Prælati & rectores eccleſiarum
ſimiliter iurant in manibus Pontificis vel ſui ſuperio
ris & Epiſcopi.c ego,de iure iur.tex.& gl. in c.de for
ma.22.q.5.vbi eſt melior gloſſ.quam ſit alibi in iure.
Craue.in conſi.293.colum.decima.verſi.quinto,con-
ſidero,& Dec.in conſi.413.colum.fin.in princ.vbi in-
quit, ꝙ licet fidelitas & homagium in dubio videan-
tur deſignare feudum, ab ipſa præſumptione recedi-
tur quando conſtat de donatione per alia media, vt
in caſu præſenti, quia cum contractus donationis ha
beat repugnantiam cum feodo, neceſſario dicendum
eſt, ꝙ reſeruatio fidelitatis cum homagio intelliga-
tur alio reſpectu, quàm ratione feudi, nam cum non
ſit feudum, conceſsio ratione feudi intelligi non po-
teſt, ſed ratione iuriſdictionis. dixi in conſi. meo 2 nu
me.9.volu.primo. Idem voluit Oldra. in dicto conſil.
159. vbi fuerat reſeruata præſtatio iuramenti fideli-
tatis, & hoc propter verbū donamus. Et ideo inquit
Bero.in conſi.65.nume.21.vol.primo doctores * com
55 muniter tenere, † ꝙ conceſsio caſtri vel alterius rei,
etiam interueniente iuraméto fidelitatis, dicitur ſim
plex & mera donatio, ſi reperiatur donatio facta per
verbum donamus; præſertim, quãdo eſt facta ex cau
ſa remunerationis, vt in caſu noſtro. Soc. Iuo.in conſ.
102.nume.25.volum.ſecundo, vbi ſequendo Dec. vbi
ſupra ait, ꝙ etiam ſi fieret reſeruatio fidelitatis, quod
non tamen deberet dici feudum ſi de donatione in
verbis diſpoſitiuis fieret mentio, igitur fortius in ca-
ſu noſtro non erit feudum, in quo vere nulla fuit fa-
cta reſeruatio fidelitatis, ſed bene de donatione fit
mentio in verbis diſpoſitiuis. iterum in conſilio. 76.
numero.47.ver.& ad prædicta. & in terminis conſul
tationis noſtræ ita reſpondet Ruin.in conſilio. 36.nu
mero.9.per dictum conſilium Oldra. Pariſ. in conſil.
23.nu.12.vol.1.

¶ Secundò non obſtat inueſtitura, quæ eſt ſignum
feudi, quoniam reſpondetur per Oldra.in dicto con-
159.ꝙ illa non obſtat ſtante donatione, de qua in cõ-
ceſsione. nam ſi diceremus conceſsionem ipſam eſſe
feudalem, opus eſſet impropriare verbum donamus,
ibi poſitum. & licet impropriatio aliquando admit-
tatur, tamen non admittitur ſi non conſtat de expreſ
ſa voluntate in contrarium.l.non aliter, de legat.ter-
tio, ſed hic non apparet de voluntate expreſſa conce
dentis, ergo nullo modo recedendum eſt à proprie-
tate dicti verbi donamus. Grat.in conſi.9.nume.109.
volum.primo. Iacob de ſancto Georgio in dicto ver-
bo inueſtiuit, in verſi. ſed quæro de quæſtione vbi in-
quit, ꝙ verbum inueſtimus, non infert de neceſsitate
ꝙ ſit feudum propter verbum donamus poſitum in
conceſsione. Pariſ.in dicto conſilio.23.nume.12. vo-
lum.primo. Rui.in conſi.38.colum.tertia vol. primo.
56 Vlterius dicit, † ꝙ inueſtitura non ſolum fit in feudis,
ſed etiam in donationibus. Bero.in conſi.152. nume.
56.vol.ſecundo. & in re vendita, vt per Inno. & alios
in c.ſecundo. de conſuet. Bald.in l.prima, in fin.C.de
rer.permuta.& in rubrica.C.de contrahen.emp.Bal.
in l.prima.C.de dona.ita Colleg. Bonon.in conſi. 15.
57 nume.66.inter conſilia ſtatus Montisfer. Item † ver-
bum inueſtire, etiam conuenit inſtitutioni beneficij,
c.ex ore, de his quæ fiunt à maio.par.cap. Sali.in ru-
brica.C.de contra.emp.ver. ſeptimò quæro. Abba.in
c.auctoritate, colu.ſecunda.ver.inueſtitura autem, de
58 inſtit. vbi † verbum inueſtire, confert collationi bene
ficiorum, & ſignificat tranſlationem poſſeſsionis, &
59 aliquando facultatem illam apprehendendi. † plus
etiam nam cadit inueſtituræ titulus in emphyteuſi.
Curt.in conſilio.47.colum.ſecunda, Alexand. in con
ſilio.14.in principio.in ſecundo volu.& inſignis d.Ni
col.Alipr.in conſilio.13.in ſecunda par.nume.19. in-
ter conſilia prædicta Montisfer. Bero. in conſilio. 65.
nu.19.vol.1. & latius confirmabitur præſens reſpon-
ſio ex ſubſequentibus.

¶ Similiter non obſtat tertium fundamentum, quia
ad illud reſpondet Oldra.in citato conſi.159. ꝙ argu
mentum ab iſtis ſignis accidentalibus non concludit
de neceſsitate, ſicut dicimus ꝙ ſigna accidentalia, pu
ta delatio annuli nõ infert ad matrimonium, c.illud,
de præſump. nec inſtrumenta dotalia de neceſsitate
probant matrimonium. l.neq;. C.de nup. notant om-
nes in d. c. illud. & cum hac reſponſione etiam per-
tranſeunt Iacob. de ſancto Georgio in dicto verbo
inueſtiuit, in ver. ſed quæro de quæſtione. Rui. in con
ſil.36.col.4.vol.1. Pariſ.in conſi.23.nu.12.vol.1. Bero.
in conſ.65.nu.82.vol.1.

Pariter non obſtat quartum, quia reſpondetur,
60 † ꝙ ſi loquimur de recognitionibus factis per præde
ceſſores Comitis Antonij, clarum eſt, ꝙ illæ ſibi non
præiudicãt, vt in terminis decidit Dec. in conſil.488.
col.tertia.in fi.ver.ſecundo principaliter, vbi inquit,
ꝙ prima inueſtitura facta domino Vberto acquiſito-
ri & eius ſucceſſoribus alterari non potuit per D.Pa
lauicinum & alios, qui bona, quæ erant ibi, fecerunt
feudalia, quia noua inueſtitura non poteſt fieri in pr
iudicium alterius, quia prima radix attenditur, vt no.
Bald.in l.1.col.pen.C.qñ non pet. par. iterum in con
ſilio.468.col.pen. Port.in conſil.65. nume.7. Bero.in
conſi.67.nu.30.volu.primo. Aut de recognitione fa-
cta per ipſum Comitem Antonium, & illa etiam ſibi
61 non poteſt officere, † ſed ſtandum eſt primæ conceſ-
ſioni, per ea quæ not. Paul.de Caſtro in conſil.63.col.
62 fi.ſecundum antiquam impreſsionem, vbi inquit, † ꝙ
ab antiquioribus inueſtituris non eſt recedendum,
niſi in poſterioribus expreſſe dicatur, ꝙ de commu
ni conſenſu aliter facta ſit inueſtitura, quam hacte-
nus eſſet ſolitum fieri. ſequitur Dec.in conſi. ſuprà ci
tato.468 colum.4.in princip.in conſil.263.col.penul.
in prin. vbi etiam adducit Roma.in conſi.1.col.fi.vo-
lentem, ꝙ ſi inſpecto tenore primæ inueſtituræ feu-
dum ſit paternum, habet locum ius accreſcendi, non
obſtante noua inueſtitura, quam hactenus habuerũt
ab Epiſcopo. Bal.in conſi.82.volu.primo. Pariſ.in cõ-
ſilio.2.nu.24.volu.1. nam ea præſumitur facta per er
63 rorem, † qui in facto proprio etiam præſumitur quã-
do tractatur de damno vitando. glo.in l.cum de inde
bito, vbi Bart.ff.de proba. Dec. in conſilio.63.colum.
tertia, in fin. Alba in conſil.81 numero.60. Bald. in c.
primo.§.ſi.colum.penult.in fin.ver. quæro quis dica-
tur, vbi dicit, ꝙ ſi quis rectum feudum recognoſcit in
feudum guardiæ vel caſtaldiæ, ꝙ ſibi non præiudicat
ſi errauit putà in facto alieno, ſecus ſi ſcienter fecit.
& ſi per impreſsionem vel errorem ſit facta recogni-
tio feudi aliter quàm more ſolito illa non nocet po-
ſteris. Idem ſi non ſubſiſtat cauſa, quæ eſſet finalis. &
Bald. ſequuntur * omnes in locis ſuprà citatis. Curt.
Iun.in conſi.108.nu.17.

¶ Similiter non obſtat, ꝙ imò dicta conceſsio ar-
guit feudum ex reſeruatione ibi facta, dum dicitur,
noſtri imperij & quorumlibet iuribus ſemper ſaluis.
quia reſpondetur, ꝙ iſta verba intelliguntur de reſer
uatione

natione ſuperioritatis, propter quam Imperator dicitur dominus totius orbis ratione protectionis.l. de precatio. ita Rui.in dicto conſilio.36.nume. 9. verſic. nec obſtat, vbi dicit, quòd quamuis Oldr.in conſilio. 159. loquatur quando princeps nihil ſibi reſeruauit, ꝙ intellexit de reſeruatione ſeruitiorum, quæ præſtantur a vaſallo, & non de illa, de qua ſupra, quæ intelligitur de reſeruatione ſuperioritatis, ex qua ſupremus Princeps dicitur dominus totius orbis ratione protectionis. & quòd ita expreſsè ſic declarat Oldra.in conſi.ſupradicto nam etiam bona libera & allodialia ſubiacent domino loci ratione iuriſdictionis & ſuperioritatis, vt per Oldr.in conſ.49.circa fin.quē ſequitur Iaſ.in præl ud.feud.in 13.diuiſ.& Soc.Iun.in conſi.102.nu.4.vol.2.

¶ Præterea dicitur, ꝙ dictæ recognitiones non faciũt bona donata in allodium, feudum, quia, & ſi res allodialis (vt dictum eſt) recognoſci poſsit in feudũ, ĩd eſt verum, quando interueniunt requiſita neceſſaria ad ipſius feudi conſtitutionem, de quibus per cõmuniter ſcriben.in dicta.l.ſi rem aliquam. quæ in caſu præſenti non apparent interueniſſe. nam nullibi conſtat, quòd dicti domini Comites ſcientes rem ſuã propriam vti alienam recognouerint a ſummis principibus Cæſareis, qui ſimiliter ſciuerint rem ipſam alienam, ſed vti ſuam recognouerint ſecundo quod recognitiones ipſas fecerint animo, & intentione transferendi rem ſuam ſub ditione alterius domini, non animo recognoſcendi rem ſuam ſimpliciter. Vltimo, quòd de hoc conſtet per verba diſpoſitiua. Cũ igitur de his qualitatibus non appareat, vtique dicendum eſt recognitiones ipſas non officere filio dicti Illuſtr.Comitis Camilli, vt per Bero. in conſil. 67. nu.30.vol.1.& Moder.Pariſien.in conſuet.Pariſ. prima glo.nu.21.

¶ Non obſtat quintum, quia reſpondetur, quòd ſententia ipſa poſſet habere locum quando natura feudi eſſet alterata quò ad quid taliter, quòd in reliquis pluribus dicatur ſuam naturam tenere, ita ꝙ magis aſsimiletur feudo, quia tunc verum eſt, quod de tali feudo iudicandum eſſet vt de feudo ſimplici. ſ.primo.de feud.non hab.propr.nat. feud.argumen.l. cum quæritur.ff.de ſtat.hom. ſed quando pro maiori parte & in pluribus natura feudi fuit alterata, vt in terminis noſtris, vt ſupra oſtenſum fuit, tunc de tali feudo non iudicatur vt de feudo, ſed vt de contractu innominato, qui poſtea debet regulari ſecundum naturam contractus nominati, cui magis aſsimilatur, vt per Præpoſ.in prælud. feud. in quarta differentia. Bero.in conſi.65.nume.78.volu.primo. At in caſu de quo agitur, villa ſeu terra Gazoldi cum eius mero & mixto imperio & iuriſdictione, non dicitur conceſſa in feudum. & poſito quòd ſic, (quod tamen negatur) dicitur improprium, quia in multis eius natura eſt alterata vt ſupra, ita ꝙ non poteſt dici feudum ſimpliciter quò ad nomen, quia donatio fuit, ergo de huiuſmodi conceſsione eſt iudicandum non vt de feudo, ſed vt de donatione, velut de contractu innominato qui magis aſsimilatur donationi.l.Ariſto.ff. de dona.

64 nam perpetuum eſt, † vt contractus in dubio ſit iudicandus & denominandus ſecundum naturam eius, quod in eo præualet, vt per Barto. loquentem de venditione, & locatione in l. prima.ff. loca. Alexand. in conſilio. 119.numero. tertio, volum. quinto.Rub.

65 Alexand.in conſi.142.colu.fin. vbi inquit, † quod vbi ex eiſdem verbis poſſunt concurrere duæ ſpecies contractus, illa præualet, quæ eſt potentior.Mod.in l. ſecunda.ſi cer.peta.Soci.in conſi.22.colum. ſecunda volum.tertio.

SVMMARIVM.

1 Poſitus in conditione cenſetur vocatus ex teſtamento ſecundum crebriorem doctorum ſententiam, ſed contra.nume.quinto. vbi diuite vena, & ſatis etiam exactè, ſatiſque perfectè diſſeritur, & veritas ipſa demonſtratur, ac per totum conſilium.

2 Poſiti in conditione cum qualitate maſculinitatis cenſentur vocati ſecundum magis communem, ſed contra, vt in nu.7.

3 Statutum ſi excludit fœminas extantibus maſculis, licet ablatiui abſoluti poſiti faciant conditionem, tamen maſculi intelliguntur per ſtatutum ad ſucceſſionem vocati.

4 Statuto ſi diſponatur, quòd ſtantibus agnatis maſculis mater non ſuccedat, tale ſtatutum diſpoſitionem inducit in perſonam agnatorum.

5 Poſiti in conditione cenſentur vocati quando teſtator digreſſus eſt ad plures gradus ſubſtitutionum, ſed contra nu.13.

6 Ablatiui abſoluti faciunt diſpoſitionem circa rem in qua inducitur fideicõmiſſum, ſecus quando important quandam denominationem perſonæ conditionaliter prolatæ.

7 Voluntas quæ non tranſit in diſpoſitionem attendi non debet.

8 Teſtator quod non loquitur, velle non præſumitur.

9 Voluntas teſtatoris retenta in corde non attenditur.

10 Declaratio ad Archa in conſi.70.

11 Filii poſiti in conditione quamuis grauati, ſecundum communem non cenſentur vocati.

12 Filii poſiti in conditione cenſentur vocati quando concurrunt plures coniecturæ legitimæ & a iure approbatæ.

13 Conſuetudo patriæ pro lege communi habetur.

14 Teſtator præſumitur ſe conformare cum conſuetudine patriæ.

15 Coniecturæ non admittuntur vbi ſecundum conſuetudinem inherendum eſt litteræ.

16 Illud quod corporali oculo videtur, dicitur eſſe de littera, non quod ſono intellectus percipitur.

17 Lege municipali ſi caueatur, quòd ſtatuta debeant ad literam obſeruari, argumentum non ſumitur à contrario ſenſu ſi non eſt in littera, quia legi non poteſt.

18 Statutum ſi diſponat, quòd ſtatuta debeant ad literam obſeruari, ſub caſu ſimplici non comprehenditur mixtus.

19 Pupillaris tacita non continetur ſub expreſſa vulgari, ſtante ſtatuto quòd ſtatuta debeant ad litteram obſeruari.

20 Statutum loquens de dote tradita, non habet locum in præſumpta, ſtante alio, quòd ſtatutum debeat obſeruari ad literam vt ſonat.

21 *Conſue-*

21 *Conſuetudo ſi dictat, quòd verba intelligantur ad literam, intelligitur etiam ſublata friuola, & cauilloſa interpretatio, quando ſtatutum vlterius progreditur diſponendo, quòd verba ſtatuti debeant intelligi ad literam, & prout litera ſonat.*

22 *In claris non admittuntur coniectura.*

23 *Statutum diſponens, quòd verba ſtatutorum intelligantur ad literam, & ſi non poſsit tollere facultatem neceſſariam interpretandi, quæ eſt de iure naturali, tamen bene operantur talia ſtatuta ad prohibendum extenſionem in quantum corrigunt ius cõmune, vel ab eo exorbitant.*

24 *Filii poſiti in conditione cum qualitate maſculinitatis nõ cenſentur vocati, etiã quando teſtator digreſſus eſt ad plures gradus ſubſtitutionum, quando mandauit ſuam volũtatem debere ſeruari, & interpretari, vt iacet de verbo ad verbum.*

25 *Conſtitutio dictans, quòd verba intelligantur ad chartam, nihil aliud importat, quàm quòd verba ad literam & prout iacent, intelligantur, abſque ſuppletione & ſubauditione aliqua.*

CONSILIVM. LI.

Viſo ac diligenter perlecto codicillo Magnifici domini Beltrandi de Coſcon ſenioris, & maturè põderatis verbis ſubſtitutionis, de quibus in illo, prima facie dicendum videtur, q Don Eliſeus Coſcon non potuerit diſponere in perſonam dominæ Mariæ eius filiæ, & ipſi relinquere bona, de quibus agitur, ſed ex vi dictæ ſubſtitutionis, de qua in ipſo codicillo, ea ſpectare & pertinere ad Ludouicum Coſcon deſcendentem ex dicto Beltrando ſeniore, quoniam per dictum Beltrandum ſeniorem diſpoſitum fuit, q moriente Beltrando iuniore ſine filijs maſculis, & eius filijs maſculis deſcendentibus ſine filijs maſculis, aut deſcendẽtibus ex illis morientibus ſine filijs, & deſcentibus maſculis eius, bo-
1 na venirent ad Ludouicum.† Vnde & ſi ipſe Ludouicus non ſit expreſsè vocatus, ſed tantum poſitus in conditione, videtur q cenſeatur vocatus, per tex. in l. Lucius, la ij. de hæred. inſtit. vbi in ſubſtitutione facta per teſtatorem fratri inſtituto hæredi, ſi filios nõ habuerit, dicit iuriſconſultus, q animaduertitur prudens conſilium teſtantis, qui nedum fratrem inſtitutum prætulit ſubſtitutis, ſed etiam eius liberos, Si igitur eos dicitur prætuliſſe ſubſtitutis ſicut fratrem inſtitutum, concludenter dicendum videtur, q ſicut fratrem prætulit ex teſtamento, ita etiam & eius liberos in conditione poſitos ſimiliter ex teſtamento prætulit, & ſic q in eorum fauorem teſtator dicatur feciſſe fideicommiſſum. Sic etenim prælatio dicitur eodem modo facta, ſcilicet ex teſtamento, ergo idem ius erit in vtroque prout videntur importare illa verba, ſed etiam eius liberos. & ita per dictum tex. determinat Barba. in conſil. 17. volum. primo. vbi plurima ad hoc congerit. & per iſtam inductionem videtur tolli dictum glo. ibi, videlicet, q prætulit conſeruando eis legitimam ſucceſsionem. Nam illud videtur contra illum tex. qui omnino velle videtur, q prælatio illa dicatur fieri ex teſtamento, non autem conſeruando ſucceſsionem, ab inteſtato, quia tunc verè prælatio videretur fieri per legem, & non per prudens conſilium teſtantis. & hanc partem ſequuntur Oldr. & Salic. in l. j. C. de cond. inſer. Roma. in l. ſi cum dotem, in principio. ff. ſolut. matrimo. vbi dicit hoc eſſe veriſsimum. Bal. poſt Dyn. in conſi. 116. volu. primo. Paul. de Caſtro in conſi. 173. volu. primo. vbi ſequitur hanc partem tanquam veriorem, & æquiorẽ. Aucha. in conſi. 74. vbi dicit q communis opinio contraria mentem teſtatoris infringit, & in abſurdum ſonat. Corne. in conſi. 146. colum. quinta. volu. ſecundo. Cur. Sen. in conſi. 51. colum. nona. cum ſequenti. Iterum Barba. in conſi. 55. nume. quinto, in ſecundo volum. vbi inquit, alias vidiſſe apoſtillam manu Ioan. Ananiæ Archidiaconi Bononienſis dicentis, q cum legiſſet Florentiæ audiuiſſe antiquos Aduocatos Florentiæ tenuiſſe contra gloſſ. in dicta l. Lucius, ſubdit iſtam eſſe veriorem & communiorem opinionem, & infinitis vicibus vidiſſe ita conſultum per valentiores doctores Italiæ, & q ipſe ſæpe ita conſuluit & vidit ita iudicari, & hanc eſſe veram concluſionem, q liberi videntur vocati ad ſuccedendum ex teſtamento. hanc etiam partem latiſsimè diſputat concludendo in hanc partem in l. cum acutiſsimi, nume. 179. vſque ad 210. incluſiuè. C. de fideicom. Marius Salomo. in l. omnes populi, nu. 23. de iuſt. & iure Fulgo. Roma. & Floria. de Sancto Petro in dict. l. prima, de cond. inſer. Paul. de Caſt. in conſ. 86. colum. penul. vol. primo. Pariſ. in conſi. 6. colum. fi. volu. 3. qui dicit iſtam opinionem eſſe magis æquam, & ſequendam in iudicando. Soci. Iun. in conſi. 141. nume. 7. volu. ſecundo, vbi tradit, q ſi iudicaturus hanc opinionem approbaret, poterit ſecundum eam iudicare ſine læſione honoris, & conſcientiæ, in conſil. 158. nume. 70. & 174. nume. 21. volu. ſecundo. vbi numerat infinitos antiquos, & modernos hanc opinionem ſequentes, concludens, q filij poſiti in conditione ſecundum crebriorem doctorum ſententiam cenſentur vocati ex teſtamento ſiue per fideicommiſſum, etſi ea videatur a nonnullis doctoribus impugnari per glo. in d. l. Lucius, tamen q quando de contraria mente teſtatoris ex aliquibus coniecturis poteſt apparere, tunc non procedit dictum ipſius gloſſ. vt fatetur Soci. in l. cum auus, in fi. de condi. & demonſt. & quales debeant eſſe coniecturæ ſecundum eum non poteſt dari certa doctrina, ſed eſt relinquendum diſcretioni iudicis. Sequitur Ruin. in conſi. 159. nume. 6. volum. tertio, vbi non eſt mirum, q ex dictis coniecturis verba conditionaliter prolata inducant diſpoſitionem, maximè in ſuo antecedenti neceſſario. l. Proculo. ff. de vſufruct. penult. de colla. dot. ſed in caſu de quo agitur, adſunt coniecturæ ſatis efficaces, vt demonſtrabitur. Nam primo, & ſi dictus Ludouicus ſit poſitus in conditione, tamen eſt poſitus cum qualitate maſculinitatis, vt clarè patet ex verbis dicti codicilli, qđ intelligitur factum fauore agnationis, ſecundum Io. And. in addit. ad Spec. in rub. de teſta. in verbo ſub hoc titulo generali, & in rubri. de ſucceſ. ab inteſta. vt per Cyn. in l. 1. C. de adulte. Guid. Pa. deciſ. 184. quo caſu tunc non habet locum glo. in d. l. Lucius, cum cenſeatur vocatus, quod primo probatur ex nota. per Bart. in l. liberorum, colu. pen. verſic. pone exemplum, ff. de
2 verborum ſignifi. vbi vult, † q ſi ſtatutum excludit fœminas extantibus maſculis, licet ablatiui abſoluti poſiti faciant conditionem, l. a teſtatore. ff. de cond. & demon. tamen maſculi intelliguntur per ſtatutum vocati ad ſucceſsionem. argumen. l. fideicommiſſa. §. cũ eſſet. de lega. tertio. habet enim ſtatutum ſecundum

Bar.

Bart.ibi,& in l.ſecunda.§.videndum.ff. ad Tertu.vbi idem tenet duo capita,unum incluſiuum maſculorũ, & aliud excluſiuum fœminarum, & ex utroque capite inducitur diſpoſitio, ergo idem dicendum in caſu noſtro, vt verba prædicta ſi ſine filijs maſculis deceſſerit,uel filij filiorum ſine maſculis, inducant diſpoſitionem,quia & alias hoc etiam contingit, ut in l.ſi ita ſtipulatus.ff.de oper.libert.& cum deciſione Bar. pertranſeunt Bal.in l.maximum uitium. C. de liber. præter.Aret.in conſi.159.colum.penul.Dec.in l.filiæ dotem,colum.fin.C.de colla. Curt. iun. in conſil.87. colum. prima & hanc eſſe * communem doctorum ſententiam tradit Bru.in trac.excluſ.fœm.in ſeptimo articulo princip.colum.tertia uerſicu.& primo quæro.quem ſequitur Cagnol.in l.prima.nume. 40.C.de pac.pro qua ſententia facit,quod vult Roma. in con

4 ſi.32.vbi conſuluit, † quod ſtante ſtatuto quod ſtantibus agnatis maſculis mater non ſuccedat, tale ſtatutum diſpoſitionem inducit, ut ſcilicet maſculi uideantur poſiti in conditione, quia ablatiui abſoluti important conditionem dicta. l a teſtatore, & talis conditio dicitur expreſſa,Bart.in l.prima in fin. ff.de conditio.& demonſtrat.& inducitur ad excluſionem aliorũ, & accedendo ad terminos quæſtionis de qua agitur per dictam doctrinam Bart. de qua ſupra tenuit Gui.Pap.in quæſtione 184.quem ſequitur Dec. in conſi.270.col.fi.cuius auctoritas ſecundum ipſum maxima eſt apud Gallos, & præſertim in parlamento Delphinali,vbi concluſionem hanc comprobat efficaci ratione,quia in caſu glo.dicta l.Lucius.filij poſiti in conditione veniunt ab inteſtato, & ſic filiæ fœminæ ſimul cum maſculis admitterentur. l. maximũ vitium.C.de liber.præter.ſi ergo a ſtatuto,vel teſtatore maſculi, qui ponuntur in conditione ſunt tacitè vocati ad excluſionem fœminarum,ſequitur neceſſario,quod maſculi dicũtur vocati ex teſtamento,alias ab inteſtato ita admitterentur fœminæ ſicut maſculi,contra expreſſam intentionem teſtatoris. Rurſus in conſil.318.colum.ſecunda,in princ.516.colum.ſecunda.in fin.545.colum.penult.in fi.546. colum.prima.vbi inquit. quod dictum Guid. Papa. non habet contradicentem, & quod eius opinio eſt veriſsima, & non eſt contra communem opinionem, in conſil. 574.colum.fin.588.nume.vndecimo.655. columm.fi. & in l.prima.C.de pac.Cur.Iun.in conſi.87. columm. prima.in fi.vbi dicit, quod memoria re petit iam tribus vicibus pro hac ſententia conſuluiſſe in ciuitate Brixiæ vltra præſentem conſultationem, & ita iudicatum fuiſſe prout ſibi relatum fuit, ſententiamq; ipſam fuiſſe confirmatam per Illuſtriſsimum Senatũ Venetum.quod & repetit in l.prima,columm. tertia. C.de pac.Rurſus in conſil.48.colum. quarta. verſic. ex alio.conſi.96.colum.prima.121.nume.16.113.colum.tertia.inquiens, quod illo anno ita conſultum fuit per multos celeberrimos doctores in facti contingentia in ciuitate Senarum occurrenti, conſil.43. num.ſeptimo,69.colum.ſecunda.& in l.emancipata. C.qui admitti.Pariſ.in conſil.quinto.nume.36. volu. 3.6.nume.17.52 nume.8.& 57.nu.18.63.num. 30.volum.eodem.Iaſ.in conſil.108.colum. quinta,verſicu. non obſtat quoque ſecundum caput, volum.tertio. Crauc.in conſi.62.colum.fi.uerſicu.quinta coniectura,& in conſil.130.nume.ſecundo. Gozad. in conſil. 26.nume.22.conſil.64.nume.7.Corne. in conſil.146. uolum.2.ubi tenuit, ꝙ & ſi verum ſit,ꝙ regulariter filij poſiti in conditione,non ſint uocati,tamen ex cõiectura dicuntur uocati ſecundum l. Lucius, de hæred.inſtit.& glo.in l.filiusfamilias.§.cum quis, de lega.1. & dicitur coniecturata mens quando facta eſt mentio de maſculis per teſtatorem,in conſil. 74. colum.2.vol.2.& in conſi.2.col.pen.vol.4.Soc. in conſi. 250.col.4.verſi.2.venit,vol.2.conſi.6. col.fi.vol. 3.14. nu.3.& 116.nu.8.volum.eod. Ripa in reſponſo 1. de ſubſtitu.in prima coniectura.Boer. in deciſ. 155. nu. 26. vbi ait quòd maior pars dominorum hanc partẽ tenuit.Hiero.Zanch.in l.hæredes mei. in § cum ita, nu.651.ad Treb.Purpur.in conſi.51.colum. fin.inter conſilia Sylua.Rui.in conſ.167.num.8.volum.3.Rub. Alex.in conſi.28.nu.6.& 31.col.2.in princip.Grat.in conſil.32.col.2.in princ.vol.1.39.num.5.vol.5. uol.e. 45.num.16.uol.1.& 101.nu.120.uol.eo.ubi inquit,ſæpe ita conſuluiſſe, & ſemper hoc modo vidiſſe iudicari.& in conſi.106.col.fi.uol.eo.Port. in conſi.1.nu. 69.Soc.Iun.in conſi.145.nu.37.uol.3.& 29.nu.3.uol. eod.& in conſi.108.num.6.volum.2. ubi inquit quod licet ſecundum gl.in d.l. Lucius, poſiti in conditione non cenſeantur per diſponentem uocati, tamen quod illud procedit niſi ponantur in conditione ſub expreſsione maſculinitatis,quia tunc cum maſculos ſolos poſuerit in conditione ad excluſionem ſubſtituti,& non fœminas, dicitur inter eos feciſſe differentiam, quæ certe non eſſet,ſi eſſet reſeruatum ius legitimarum hæreditatum. Iterum in conſil. 141. nu.19. 151.in fin.vol.eod.ubi inquit, ſecundũ hanc opinionem ſolitum eſſe tenere in l.Centurio,de uulg. & pupil.conſi.65.nu.65 verſic.quod,& alio,uolum.primo. 114 num.15.144.num.17.78.num.16. in tertio.uolu. 126.nu.29.uolum. eod. ubi inquit ſecundum eã plures conſuluiſſe,& quam tanquam ueram,& communem amplectitur in conſi.119.num.31.uol.eo. Ceph. in conſil.251.nu.77.uol.2.& in conſi. 252. nume. 17. uol.eod.Alcia.in conſi.482.nu.3.485.nu.6. 573.num. quinto.781.numero.tertio.Crot.in conſi.58 numero quinto.143.per totum Guid.Pap.conſi.vigeſimooctauo.nume.7.Mantua conſi.39.nu.7.& 178.num.8.in ſecundo.& hanc eſſe magis communem opinionem atteſtantur Alba in conſi.87.nu.11.Matthæ.Gribal.inter conſilia Iacobi Philippi Portij quadrageſimo. nume.20.Tiberius Decianus inter dicta conſilia eiuſdem 44.colum.2.verſi.nec obſtat ,& ipſe Portius in conſi.46.num.5.

¶Alia coniectura eſt,quia licèt glo.in dicta l. Lucius, diſponat quòd quando teſtator ordinat, quòd ſi filius ſuus deceſſerit ſine filijs, alium ſubſtituit,ipſi filij poſiti in conditione non dicantur ſubſtituti, ta-

5 men limitatur † vt non procedat quando teſtator digreſſus eſt ad plures gradus ſubſtitutionis, quia tunc ipſi filij poſiti in conditione dicuntur ſubſtituti,ita in terminis dixit Ancha. in conſilio. ſeptuageſimo, vbi inquit hanc limitationem fore tutiſsimam, & quod non putat poſſe dici contrarium, quod dictum refert,& ſequitur Alexand.in conſi.64.colum. fina.volum.quinto.Curt.Iun.in l. prima. nume.decimoquarto.de pac.& in conſ.decimoſexto.num.ſeptimo,verſ. confirmo.Curt. Sen.in l.1.in uerſ. 2. limita. C.de pac. ubi dicit huiuſmodi limitationem memoriæ commendandam,in conſi.51.col.10.uerſicu.ſi ita eſt.Soci.in conſi.113.columm.fina.volum.primo.Gozad.in conſi.64.numero.decimo.Iaſ.in conſi. 232.colum.1.vol.2. vbi inquit, hanc limitationem ſingularem.& in conſ.40.in fi.uol.3.Pariſ.in conſi.77. nume. 27 vol.2.conſ.78.nume.5. & 13.conſil.91. numer.43. uol.eo.in conſi.8.num.8.uol.3 in conſi.42.nu. 16.cõſ. 52.num.6.& in conſi.66.nu.52.vol.e.Rui. in cõſ.139.

colum.6.in fin.volum.tertio.Barba.in conſil. 27. col. decima.vol. primo,& in conſil. 55. volum. ſecundo. Purpurat.in l.prima,columm.ſi.C. de pac. & in conſil.53.colum.penult.inter conſilia Sylua. Alcia.in cõſi.482.num.6.& in conſi.573.verſi. quarta ratio, Alba in conſil.87.nume.12.Mantua in conſi. 22.colum. prima.Grat.in conſi.82.colum.ſecunda, 101. colum. tertia,& 106.colum.quinta,volum. ſecundo. Caſſane.in conſi.14.colum.prima Soci.Iun. in conſil. 141. num.19.vol.2.168.col.12.vol.eodem.& in conſi.110. nume.26.vol.3.Rub.Alex.in conſi.28.col.fin. Iacob. Philip.Port.in conſil.12. in tertia. limit. Math. Gribal.in conſil.40. nume.2.inter dicta conſilia. Lanzel. Dec.in l.1.& Ant.de Alex.C.de pac.& iſta fuit originalis deciſio Bald.præceptoris Ancha. in conſi. 186. vol.2.,& in l.1.§.pro ſecundo, verſi. & quinto facit. C.de cad.tol.ſed in caſu noſtro,vt patet ex dicto codicillo teſtator digreſſus eſt ad plures gradus ſubſtitutionum,ergo,&c.

¶ Quibus tamen non obſtantibus, quæ verè non obſtant,contraria ſententia eſt de iure uerior, vt infra patebit,& quia tota difficultas reſidet in reſpondendo ad allegata in contrarium,& ideo ad reſponſionem ipſorum accedendo,dico quod glo. in l. Lucius,quæ eſt nedum approbata, ſed frequentiori calamo recepta, vult quod poſiti in conditione non cẽſeantur vocati,uam ipſam eſſe communem atteſtantur Curt.Iun.in conſil.96.in princ.Dec. in conſi.291. in fin.Gozad.in conſil.104.nu.7.Rui.in conſi. 137.in prin.vol.3.138.nu.3.139.nu.2.vol. eod. in conſi.198. col.1.vol.2.& in conſi.140.nu.11.vol.eo. Ceph.in cõſi.16.nu. 14.vol.1.& 54.num.24.vol. eod. Roma. in l. ex facto.§.ex facto.ff.ad Trebel.Iacob.de Aret.Cyn. Rayne.Franc.Tigri.Nicol.de Neapol.Bart. Ang.Bologn.in d.l.Lucius.vbi Imol. dicit hanc eſſe communem.Alex.in dicto §.ex facto,vbi ſimiliter citat hanc eſſe communem,& in l.Gallus,in princ. col.octaua, verſi.quinto,de lib.& poſthu.Paul. de Caſtro in l. filiuſfamilias. §. cum quis, de lega. 1. vbi dicit quod contra communem licèt pluties fuerit requiſitus non fuit auſus conſulere.Idem tenet Rapha. in dict. §.cumquis.Alex.in conſi.185.vol. 2. vbi ſimiliter dicit hanc eſſe communem opinionem, & quam ſæpe legendo,& conſulendo ſequutus fuit, ac pariter pro ea iudicare vidit, & ab hac opinione in iudicando dicit non eſſe recedendum.Boer.in deciſ.155.nume. decimoſeptimo.Iaſ.in l.Centurio,colum.29. de uulga.& pupil.vbi dicit quod opinio contraria in ſcholis,& palatijs eſt communiter damnata. Soc. in l.cũ auus,colum.penult.de condit.& demonſtr.ubi dicit quod licet viderit quoſdam cõſulentes contrarium tenuiſſe, tamẽ quod diebus ſuis omnes doctores Italiæ ſemper conſuluerunt pro opinione glo. in dicta. l.Lucius,& inquit Ripa in dicta l.Centurio,quod cõmunis eſt,& canonizata ſententia gloſ.in dicta l.Lucius,& hanc eſſe * crebriorem doctorum ſententiam atteſtantur Alex.in conſil.199.colum. ſecunda, vol. ſecundo. Bologn. in conſi.62.col.5.Cur.Iun. in conſi.87.in princ.Ruin.in conſil.140.num.2.vol. 3. Alba in conſi.87.num.10.Soci.Iun.in conſi.27.nume. decimoquarto.vol.primo,& in conſil.111.numero.28.& 30.vol.eod,ubi inquit ab iſta approbatiſsima opinione nullo modo recedendum in conſulendo, & in iudicando.Iaſ.in conſil.89.colum.ſecunda, in princip. volum.primo.Rurſus Soc.Iun.in conſil. 118. nume. decimoſexto,volum.primo.conſi.75. colum. ſecunda,in fin. volumi. tertio. Nec obſtat fundamentum factum de l.Lucius,quia reſpondetur, argumentum continere fallaciam,quia non ſunt filij, qui ſubſtitutos excludunt, ſed defectus conditionis, alioquin ſi teſtator inſtituat te,ſi Titius conſul non erit, Titius factus conſul cenſebitur ſubſtitutus. quod equidem falſum eſt,quia non Titius cõſul,ſed conditionis defectus ſubſtitutum excludit,ita Ripa in dicta l.Centurio,nume.159.poſt alios. & ideo ſupinum eſſet ab hac ſententia recedere, plures alios aſſerentes hanc eſſe magis receptam docto.ſententiam poſſem adducere,quos tranſcribere non uolui cum videri poſsint penes docto.in l.1.C.de pac.& in dicta l. Centurio, ac per Iac.Philip.Portium concluſione. 12. & apud Clarum in §.teſtamentum in q.79.

¶Secundo non obſtat, quod ſaltem poſiti in conditione ſub qualitate maſculinitatis cenſeantur uocati,ut per Guid.& alios ſupra relatos, quia reſpondetur, quod magis communis opinio eſt in contrarium,nam contra deciſ.Guid. facit quod ipſe inquit in deciſ.ſua 184. vbi inquit contra eiuſdem ſententiã fuiſſe deciſum in ſacro cõcilio Delphinali.quod etiã repetit in deciſ. 600. vbi dicit, quod maior pars dominorum, qui in reuiſione proceſſus interfuerunt, conſuluerunt,quod per illud uerbum maſculis, non poteſt coniecturari mentem teſtatoris fuiſſe uere filios ſuos admitti ex teſtamento ad bona ſua, ſed quod illa verba ſine liberis maſculis, magis operantur conditionem, quam diſpoſitionem teſtamentariam, iuxta communem opinionem gloſſ. in dicta.l. Lucius.Idem tenuit Oldra.in conſi. vigeſimoprimo. Ioan.Andre.in addit.ad Specu. in titulo, de teſtam. §.in primis.Alexand.in conſil.vigeſimo quarto. col. tertia.verſicu.nec dicatur,volum.tertio. vbi ſubſtitutio erat facta, ſi aliquis filiorum, uel ex deſcendentibus eorum deceſſerit ſine hærede maſculo,& tamẽ ibi concludit,quod non dicantur uocati ex teſtamẽto in conſil.trigeſimo ſecundo.columna.ſecunda.verſicu.quod autem,volum.eodem,conſil.105. column. ſecunda.verſic.ad idem,volum.primo.conſi. 185.column.prima.volum.ſecundo.& in conſi.252. column. prima.& ſecunda,volum.ſexto. Dec. in conſil.287. column.tertia.& in conſi.291.colum.fin.Soc. conſil. 116.column.tertia.verſi.quarto,uol.3.Rub. Alex. in conſi.120.in fin.Alexand.de Neuo in conſi. 81.numero ſexto.Rui.in conſil.141.nume. vndecimo. volum. tertio.& in conſi.181.colum.quarta.volum.ſecundo. Cuma.in conſilio.121.Curt.Sen.in conſil.42. colum. ſeptima.Rimin.in conſi.vigeſimo nono. numero.decimotertio,verſi.nec ſimiliter.conſi. quadrageſimoſecundo.& 182.per totum.225.num. ſecundo.& 20.& 326.nume.16.& 161.Rimin.Iun.in addit. Catel.Cotta in memorabilibus ſuis in verbo filij in conditione in ſecunda limitatione.Gozad.in conſi. 29.col.fi.vbi inquit,ꝙ deciſio Guid.non eſt vera, & in conſi. 104. nu.8.Durand.in tracta. de arte teſtand. in titulo. de ſubſtitut.cautela.36.Bertran.in conſi.250. colum.penul.vol.3.& 251.colum.1.Iaſo.in conſi.143. nume.4. volum.ſecundo.Grat.in conſi.tertio.num.31. volum. primo.vbi inquit,quod de deciſ.Guid. Pap. multum non eſt curandum, quia reportauit ſententiam in cõtrarium,ut ipſemet atteſtatur in deciſionibus ſupra citatis, & in conſi.trigeſimo primo.nume.18.32. nume.2.& 101.nume.20.volum.2.Port.Imol.in reſpõſo,8.nume.58.Alba in conſi.11.colum.fin. verſicu.& primo.& in conſi.26.num.9. Mantua in conſilio. 92. nume.22.& in conſil. 194. in princip. Corne.in conſi.primo.in ſecundo dubio,vol. tertio. Pariſ. in conſi.14.

ſi.14.nu.21.vol.3.vbi etiam tradit opinionem Guid. non eſſe ueram,nec modo aliquo procedere per cõmunes concluſiones, & deciſiones ſupra per eum allegatas,volentes etiam dictam glo.in d.l. Luc.procedere,ubi adeſt qualitas maſculinitatis, quoniam ipſius expreſsio ſolum ſibi locum uendicat in caſu expreſſo à teſtatore, & non in alijs omiſsis, vt ibi per eum.Iac.Philiph.Port.in concluſionibus ſuis utrinſque iuris,concluſione 22.verſi.2.amplia. Soc. Iun.in conſi.111.num.31.vol.1.& hauc eſſe communem doctorum ſententiam atteſtantur Soc.Iun.in conſ.118 nu.24.vo.2.in conſi.177.nu.10. vol.2. vbi ait hoc eſſe de mente omnium doctorum communiter. Alcia.in l.1.C.de pac.& in d.l.Lucius,nu.42.in conſi. 114.nu. 10.vbi aſſerit hanc fallentiam non eſſe veram. & iuniti falſo fundamento, quia mentio maſculorum nõ eſt facta in fauorem ipſorum,ſed grauati, qui ſi maſculos reliquerit,eximitur ab onere fideicommiſſi, ut declarat Aret.in conſi.1.& Caſtr. in conſi. 152.in princ.& ideo non curatur quid inde ſit de ipſis maſculis. ſubdens hanc limitationem eſſe contra communem ſententiam doctorum ſequentiũ gloſ.in d.l. Luc.ꝙ filii poſiti in conditione non cenſentur uocati,quæ loquitur,& ſentit de maſculis.& ꝙ Guid. Papa auctor iſtius fantaſiæ fatetur, quod Senatus Delphinalis pronuntiauit contra hanc limitationem, in conſil.531.nu.12.495.in fi.485.nu.8.vbi inquit,hanc coniecturam maſculinitatis friuolam eſſe,& 483.nu. 6.Ripa in d.l.1.num.8.de pac.& in ipſa l. Centurio, nu.162.& Didac.aſſerit hanc eſſe * communem in c. Raynutius.§.3.nume.5.de teſta. Zucard. etiam in d. l.1.nu.95.Pariſ.in conſi.32.nu.21. cum ſequentibus. volum.2.vbi concludit limitationem dicti Guid. Papa quam ſequitur Dec. non eſſe veram, tũ quia hoc iure cautum non reperitur,tum etiam quia communis opinio ſe habet in contrarium in conſi.44.nu.11. 86.nu.15.& 87.nu.28.uol.eod.Clar.in d.§. teſtamentum.q.79.& Cagnol.in d.l.1.nu.49.verſi.contrariam opinionem, vbi dicit grauiter erraſſe ingenium acutiſsimi uiri Decij aſſerentis opinionem Guid.ueriſsimam,& neminem contradicentem habere,cum magis recepta doctorum ſententia ſit in contrarium. & hanc eſſe magis communem inquit Hierony. Torniel.in conſi.43.nu.7.& 11,inter dicta cõſilia Portij.

¶Non obſtant modo quæ in contrarium allegata fuerunt, uidelicet doctrina Bart.in dict.l.liberorum. & in l.2. §. uidendum ad Tert. quia pluribus modis reſpondetur,& primo ꝙ Bart.loquitur, quando conditio reſultat ex ablatiuis abſolute poſitis, ut quia. ſtatutum dicit, quod ſtantibus maſculis fœminæ nõ ſuccedant.quæ differt ab alia conditione aliter concepta,puta per dictionem ſi,vt per Alex.in conſ.184. nu.24.vol.2.dum reſpondet ad l.fideicommiſſa. §.cũ eſſet, de legat. 3. ubi dixit ꝙ ablatiui abſoluti inducunt diſpoſitionem quando uerba executiua importata per ablatiuum referuntur ad eum qui uult agere ex illa diſpoſitione, per dictum §.cum eſſet, alias ſecus ſecundum Bald.in rubr. de inſtitutio. & ſubſtitutio.ad fin.ſed in caſu de quo agitur,verba non diriguntur ad poſitos in conditione,ſed ad grauatos ſub
6 dicta conditione.† Item ablatiui faciunt diſpoſitionem quando important executionem circa rem in qua inducitur fideicommiſſum,ſecus quando impertant quandam denominationem perſonæ conditionaliter prolatæ,ita ibi Alexand.per nota.per Barto. in l.a teſtatore.ff.de condit.& demonſtrat.& in conſil.199.colum.fin.volum. ſecundo. & cum Alexand. tranſit Zucard.in l.prima.C.de pac.num.86. Item & reſponderi poteſt, quod differentia eſt inter caſum quando verba proferuntur cõditionaliter ſine ablatiuo,& caſum quando per verba ablatiua,iuxta ſcripta per Barto.in l.ex hac ſcriptura, de dona. & melius ex nota.per Paulum de Caſtr. in l. ex ratione.§. tam & ſi.ff. ad l.Falcid.ut citat Ruin. in conſil. 141. numer. duodecimo, verſicu.præterea, volum.tertio. Item alio modo reſpondet Alexand.in allegato conſil.184.numero.vigeſimo octauo,verſicu.non obſtat, ubi reſpondet,quod in caſu Barto. non poterant intelligi verba prolata a ſtatuto contemplatione maſculorum,niſi concedatur, quod extantibus agnatis maſculis agnati ſuccedant in caſu in quo loquitur ſtatutum, ſed in quæſtione noſtra uerba poſſunt intelligi prolata fauore filiorum poſitorum in conditione, abſque eo quod ipſi ſuccedant per fideicommiſſum,& ex teſtamento,quia important quod grauato patri ſolum ſuccedant ab inteſtato, ut per glo. in dicta l. Lucius. & cum Alexand. pertranſit Ruin. in citato conſil.141.num.duodecimo, volum. tertio. vbi ſubdit, & quod ad iſtud contrarium reſpondet melius, & clarius Paulus de Caſtro in conſilio.137. ſecundum antiquam impreſsionem, vbi poſtquam concludit,quod filij in conditione poſiti non dicuntur ex teſtamento vocati, per glo.in dicta l.Lucius, ſubiungit non obſtare notata per Bart.in dicto.§.uidendum, quia diuerſus eſt caſus, nam aliud eſt aliquem,vel aliquam excludere,ſi tales extant, puta extantibus agnatis mater excludatur, & tunc agnati qui ponuntur in conditione affirmatiue uidẽtur uocati & ſic loquitur Bart. quia fruſtratoria eſſet excluſio matris, ſi agnati non eſſent uocati, nam poſſent ſubeſſe cognati propinquiores,quam agnati,qui uocarentur excluſa matre. & ſic excluſio matris, quæ fieret propter agnatos, & eorum contemplatione prodeſſet alijs quam agnatis, quod eſſe non debet. l.actionem,cum ibi not.C.de pac. Aliud eſt aliquem uocare poſt mortem alicuius,ſi ex illo non extabunt liberi, & ſic quando liberi ponuntur in conditione negatiue,quo caſu ſi liberi extant non cenſentur uocati, ſed faciunt deficere uocationem alterius, tum quia liberis illis aliter prouidetur, quia uidelicet agnati poſſunt uocari ab inteſtato ad bona de quibus agitur, ut nota.gloſſ.in dicta.l.Lucius, & in cauſa inteſtati non eſt dare alios potiores quam ſint liberi. authen. in ſucceſsione. C. de legit. hære. tum etiam quia quando ponuntur negatiue ſi non extiterint,& ipſi extant, tunc non extat conditio expreſſa a teſtatore,uel a ſtatuto, ſed extat conditio contraria expreſſe, ſed quando ponuntur affirmatiue, puta quod extantibus agnatis mater non ſuccedat, tunc ſi extant dicitur extare conditio expreſſa a ſtatuto, quæ debet eſſe fortioris naturæ quam eius contraria non expreſſa, cum argumentum a contrario ſenſu non ſit ſemper ualidum. l. tertia. C. de cond. inſer. ſed a uerbis expreſsis ſemper eſt ualidum, l. prima.§.ſi is qui nauem.ff.de exercit.l. proſpexit. ff. qui, & a quibus, & hanc ſententiam amplectitur Zucard in l.prima numero.86. verſiculo. uel poſito, ubi citat Dec. ita etiam tenentem in conſil. 283. numero.quinto.& ſic ex dictis reſponſionibus Alexan. Pau.de Caſtro,& Ruini.vbi ſupra, & in conſil. 101. numero.3. cum ſequenti uolum.2. conſtat quod caſus Barto. differt a noſtro,prout etiam inquit Curt. Sen.in conſi.42.col.12. in fi. vbi ſequitur declarationem Pauli vbi ſupra.

¶Nõ obſtat etiam quod quando maſculi ſunt po-
ſiti in conditione, ſi non dicerentur ex teſtamẽto uo
cati, ſed ab inteſtato tantummodo, ſequeretur quod
etiam ſi extarent filię quod ab inteſtato ſimul admit
terentur cum maſculis, contra manifeſtam teſtato-
ris intentionem, quoniam reſpondetur, quod illa cõ
ditio, ſi quis deceſſerit ſine filijs, deficit per exiſten-
tiam filiorum, quamuis filij in quorum fauorem ap-
poſita eſt conditio non ſint hæredes grauati ex teſta
mento, uel abinteſtato, puta quia exhæredati. l. filius
familias. §. cum quis. vbi gl. Bart. & alij de leg. primo
& in l. ex facto. §. fin. ad Treb. quia in conditionibus
ſolum attenditur factum. l. qui hæredi, in princ. & in
l. Mæuius, de cond. & demon. & attenditur dicto ca-
ſu ſolum potentia ſuccedendi ſimpliciter, non autẽ
ſucceſsionis, vt legitur in dictis locis ſi ergo filius po
ſitus in conditione facit illam deficere quando non
eſt, vel eſſe non poteſt in totum nec pro parte heres
grauati, multo magis deficere debet conditio quan-
do ſuccedit ab inteſtato pro parte cum filiabus, nec
inconuenit, quod filiæ beneficio filij maſculi hoc cõ-
ſequantur, quod ſcilicet ab inteſtato ſuccedãt ſimul
cum illo, licet excluderentur ſi maſculus non ſuper-
extaret, argumento l. ſi poſt mortem. §. fi. ff. de bono.
poſſ. contra. tab Ita Rui. in dicto conſi. 131. col. 9. uer
ſi. nec obſtat alia ratio. & Cagnol. in l. prima, nume.
52. verſi. non obſtant modo. C. de pac. vbi etiam citat
multos doctores, & Zueard. in d. l. 1. nu. 87.

¶Non obſtat, quod teſtator uoluerit bona conſer
uari in familia, quia uerũ eſt caſu quo inſtitutus de-
cederet ſine maſculis, ſed ubi expiraret ſubſtitutio
per ſuperexiſtentiam maſculorum, teſtator nihil di-
ſpoſuit. & licet forſitan illa fuerit eius uoluntas, † ta-
men, quia ea non tranſiuit in diſpoſitionẽ, de illa nõ
eſt curandum. l. quidam cum filium, de hæred. inſtit.
8 Ita Ripa in dicta l. Centurio, nume. 162. † nam teſta
tor, quod non loquitur, velle non præſumitur, vt no.
Bald. per illum tex. in l. prima §. fin autem ad deficiẽ
tis C. de cad. tol. Dec. in conſi. 696. num. 19. & loquẽs
in materia fideicommiſsi. ita etiam dixit Dec. in con
ſi. 465. nume. 7. vbi inquit, non obſtare quod dicitur
de fideicommiſſo, quia de eo non conſtat, & quod te
ſtator non loquitur, uelle nõ præſumitur, vt per Bal.
vbi ſupra. Et non ſufficit teſtatorem ita uoluiſſe, niſi
diſponat dicta l. quidam cum filium, & talis uolun-
tas dicitur concipi ex verbis teſtatoris. l. Gallus. §.
quidam recte, de lib. & poſthu. ibi, vt eo caſu valeat
qui ex verbis concipi poteſt. & ideo dixit Bald. in
9 c. mandatum de reſcrip. † quod uoluntas teſtato-
ris retenta in corde, non attenditur. Sed diſcutiendo
uerba codicilli, non apparet quod dictus poſitus in
conditione ſit uocatus. iſta ratio uidetur ſatis friuo-
la, & tollitur ex his quæ ſcribit Soc. in conſi. 104. in
3. vol. & Soc. Iun in conſi. 118. uol. 2. & 177. in 2. uol.

¶Non obſtat alia coniectura, quod ex quo teſta-
tor digreſſus eſt ad plures gradus ſubſtitutionum fi-
lij poſiti in conditione cenſentur ſubſtituti, quia re-
ſpondetur, quod contrariam partem tenuit Soci. ſibi
contrarius in cõſi. 62. col. fin. uol. tertio, ubi inquit, ita
conſuluiſſe plures ſolemnes doctores videlicet Ale.
Oldr. Ang. Anan. Capram, & Cuma. in cõſilijs ibi per
eum citatis, & quod non eſt curandum de Petro de
Ancha. Idem Soc. in conſi. 69. col. 7. in fi. uerſi. nõ ob-
ſtat ſecunda ratio, volum. eod. vbi ait, ꝙ bis conſulẽ
do non eſt ſecutus hanc deciſionem Petr. de Ancha.
Sed eã ſemper impugnauit, cũ eius opinio ſit fun-
data ſola auctoritate, & quod contra eam, ſunt mul-
tæ auctoritates docto. & quod alias allegauit plura
conſilia doctorum tenentium, quod gloſſ. in d. l. Lu-
cius, etiam locum habeat quando teſtator eſt digreſ
ſus ad plures gradus ſubſtitutionum, & refert om-
nes doctores, quos ſupra citaui. ſubiungens non eſſe
credendum, quod tot ſolemnes doctores aliquando
non aduertiſſent ad hanc conſiderationem Anchar.
quorum auctoritas præualet ſoli auctoritati Ancha.
& idem repetit in conſi. 116. col. fin. vol. eo. & in l. cũ
auus, col. penult. & fi. de cond. & demon. & in conſi.
504. nume. 9. uol. 3. idem tenet Pariſ. ſibi inconſtans
in conſi. 31. num. 29. vol. 5. in conſi. 86. num. 28. conſil.
87. num. 37. conſi 44. num. 52. vol. eod. & in conſi. 14.
col. penul. in fi. vol. 3. & in conſi. 27. num. 35. volum. 2.
Rui. ſibi quoque oppugnans in conſi. 137. colum. 2. in
princ. vol. 3. vbi tradit, ꝙ dictum Anch. eſt potius fun
datum in auctoritate quam in ratione, & quod illud
in iure non probatur, ſecundum Alex. in d. conſi. 64.
num. 5. in conſi. 158. num. 19. verſi. non obſtat etiam,
vbi ait ꝙ illa limitatio non eſt vera, & loquitur ſine
lege, & in conſi. 134. num. 7. & in conſi. 136. col. penu.
verſi. non obſtat poſtremo, vol. eod. vbi ex multis de
monſtrat opinionem non veram in conſi. 141. in fin.
vol. 3. vbi dicit dictum Ancha. non verum, & contra
intentionem doctorum, & in conſi. 140. num. 11. vol.
2. & hãc limitationem periculoſam eſſe inquit Curt.
Iun. in conſi. 12. col. 5. in princ. & in conſi. 43. num. 9.
& cum Soc. tranſit Curt. Iun. in l. prima. nume. 14. C.
de pac. Galiaul. in l. Centurio, num. 448. verſ. amplia,
de vulg. & pupil. Hierony. Zanch. in l. hæredes mei.
§. cum ita, num. 780. ad Trebe. Mantua contrarius in
conſil. 194. col. 1 Curt. ſen. etiam ſibi ipſi aduerſarius
in conſi. 63. col. 17. verſi. ex quibus. Ripa in l. Centu-
rio, num. 165. in tertia coniectura, vbi dicit, quod iſta
coniectura ſic ſimpliciter intellecta * communiter
reprobatur, rurſus in reſponſo primo de [illegible] itur. in
quarta coniectura. Torniel. inter conſilia Portij in
conſi. 43. num. 50. verſi. quo vero, vbi inquit limita-
tionem Ancha. communiter reprobari, ut etiam idẽ
dicit Alcia. in conſi. 585. n. 1. 8.

¶Vlterius poſito (ſed non conceſſo,) quod dicta
10 opinio Anch. eſſet vera, † illa procedit quando te-
ſtator plures filios inſtituit, & eos inuicem ſubſtituit
ſi ſine liberis, &c. & poſt mortem omnium ſine libe-
ris alterum ſubſtituit, & contingat aliquos decedere
cum liberis, & ultimum ſine liberis, quia tunc verum
eſt, quod poſiti in conditione cenſentur uocati, alias
ſequeretur abſurdũ, ꝙ ſubſtitutus admitteretur ex-
cluſis liberis teſtatoris, cõtra l. cum acutiſsimi. C. de
fideicom. ideo, ut euitetur hoc abſurdum liberi pr̨e-
mortuorum poſiti in conditione cenſentur uocati,
ſed qñ gl. in dicta l. Lucius, eſt ualde diuerſa, quia in
ea non poteſt reſultare dictum abſurdum ex quo fi-
lij poſiti in ꝯditione nõ excluderentur a ſubſtituto,
imo excludunt, & ſic ceſſat rõ dictæ l. cũ acutiſsimi.
Itẽ in caſu Anch. nõ tractat an liberi uocentur ad h̨e
reditatẽ grauati cũ ſint poſiti in ꝯditione, ſed an ſint
uocati ad hr̃editatem alterius filij, reſpectu cuius nõ
fuerunt poſiti in conditione. nam primo caſu licet li
beri non ſunt uocati excludũt ſubſtitutum, & ſic nõ
reſultat abſurdum, ſecundo caſu ſic, ita Soc. in dicta
l. cum auus, col. penul. circa fi. ver. & poſito.

¶Non obſtat, ꝙ licet poſiti in conditione non
cenſeantur uocati, tamen fallit ſi ſubſit aliqua cõie-
ctura, quia reſpondetur, vt ſupra uidimus, quod
coniectura maſculinitatis, vel quod teſtator fuerit
digreſſus ad plures gradus ſubſtitutionum non
releuat

releuat ſecundum communem opinionem. ſicut etiã
videmus,† ꝙ non releuaret coniectura ſi filij poſiti in
11 conditione eſſent grauati, vt eſt * communis ſchola
legiſtarum in l.Centurio,ff.de vulga.& pupil.Alex.in
conſi.218.vol.2.vbi dicit ꝙ opinio Bar.qui tenet con
trarium dicta l. Centurio, eſt damnata communiter
in ſcholis & palatijs. Ancha. in conſil.137. vbi etiam
ait hanc eſſe receptam doctorum ſententiam,ſubdẽs
ꝙ propter nouum dictum Bar. non eſt recedendum
a communi opinione.Cur.ſen.in conſi. 68.col.8.& in
conſi.45.in fi.alias latè de hoc dixi.

¶ Nec obſtat etiam ſi dicatur,ꝙ & ſi vna coniectu
ra non ſufficiat, tamen ſecus eſt,quando plures con-
currant,vt dicit Ripa.in d.l.Centurio,nu.165. vbi di
cit,ꝙ licet vna coniectura non admittatur, tamẽ iun
cta cum alijs multum operatur.arg.l.2.de excuſa.tu-
to.quia duobus modis reſpondetur. Et primo,† ꝙ di-
12 cta ſententia poſſet ſibi locum vendicare vbi conie-
cturæ eſſent legitimę & à iure approbatę,vt per Tor
niel.in conſil.43.nu.17.inter conſilia Portij.

¶ Secundo reſpondetur,ꝙ ſtante conſuetudine in
patria Aragoniæ, qua cauetur, ꝙ iudex debeat ſtare
chartæ ſeu inſtrumento, & ei tenaciter inhære-
re,& ſecundum quod in ea ſcriptum eſt iudicare,nec
ſubauditiones,vel coniecturales,intellectus, vel ex-
tenſiones, aut interpretationes ſequi debeat nec ad-
mittere,quæ diligentiſsimè attenditur & obſeruatur
in ipſa Aragonia,† & quę ibi pro lege communi habe
13 tur,iuxta notata in l.omnes populi ff. de iuſti. & iure
Soc.Iun.in conſi.3.nu.7.vol.3.Cur.Iun.in conſi.39.in
prin.Ale.in conſi.141.nu.21.volum.7.† Et ſecundum
14 quam præſumitur teſtator ſe conformaſſe,iuxta nota
ta in l.hæredes mei.§.cum ita.ff.ad treb.Bar.in l.iuſiu
randi.§.liberi.ff.de oper.libert.Pariſ.in conſ.78.num.
19.vol.2.videtur dicendum,† ꝙ dictæ coniecturæ nõ
15 ſint habendæ in conſideratione, quia non ſunt de li-
tèra.Nam † de litera eſſe dicitur illud,quod corpora
16 li oculo videtur,non quod ſolo intellectu percipitur.
Bal.in l.ſecunda,circa col. ſecundam.C. de patr. qui
fil.diſtrax.Alex.in conſi.45.nu.7.vol.7.in conſi.198.in
fin.volu.6.Et ideo videmus,† ꝙ ſi lege municipali ca-
17 ueatur,ꝙ ſtatuta debeant ad literam obſeruari, argu
mentum non ſumitur à contrario ſenſu ſi non eſt in
litera,nec eſt ſceiptum, cum dicatur quædam conie-
ctura,quæ non eſt de litera,qui non poteſt legi.Crot.
in l.omnes populi,numero.204.ff.de iuſt.& iure. Ac-
cedit quod ſcribit Ange.in l.ſi ita ſcriptum,de lib. &
poſthu.vbi tradit,† ꝙ ſtante dicto ſtatuto ſub caſu ſim
18 plici non comprehenditur caſus mixtus, quia ꝙ ca-
ſus mixtus comprehendatur ſub ſimplici eſt ex qua-
dam interpretatione.l.quid ergo.§. primo. in ver. ex
ſententia de his qui not.infam.Confirmatur hæc ſen-
tentia ex his,quæ voluit Bald.in l. precibus.C.de im
pub. & alijs ſubſt. † vbi ſtante dicto ſtatuto ſub ex-
19 preſſa vulgari non continetur tacita pupillaris, cum
illa includatur ſub expreſſa vulgari ex quadam inter
pretatione.l.quamuis,in verbo corrigitur.C. eod.tit.
Crot.vbi ſupra,& Soc.in l.1.col.62.ver.not.limita de
lega.1.Iaſ.in conſi.50.volum.1.vbi etiam inquit, † ꝙ
20 ſtatutum loquens de dote tradita, non habet locum
in præſumpta ſtante alio ſtatuto, ꝙ ſtatutum debeat
obſeruari ad literam prout litera ſtatuti ſonat, ex
quo de illa ſtatutum non loquitur,per tex. valde no-
tabilem in l.vnica.ff.ſi tab.teſta.exta. dum ibidem di-
cit iuriſconſultus ex coniectura, & non propriè ſcri-
ptis.rurſus in conſi.52.num.1.vol.1.& 105.nu.3. vol.
2.Et ideo cum dictæ coniecturæ non ſint de litera, &
à conſuetudine non admittantur intellectus conie-
cturales, præſumaturque teſtatorem voluiſſe ſe con-
formare cum diſpoſitione conſuetudinis patriæ ſuæ,
vtique dicendum venit nullam eſſe faciendam vim
in dictis coniecturis.

21 ¶ Nec obſtat ſi dicatur,† ꝙ per dictam conſuetudi
nem & diſpoſitionem tantum intelligatur ſublata
friuola & cauiloſa interpretatio,vt per Ale.in conſil.
89.col.4.vol.6.in conſi.211.col.fin.vol.eo. & in conſi.
50.col.pen.vol.1.quia reſpondetur,ꝙ doctores qui te
nent admitti interpretationem intrinſecam ex men-
te,& ratione,loquuntur ſolum quando ſtatutum ſim
pliciter prohibet interpretationem, ſecus quando vl
terius progreditur diſponendo, ꝙ verba ſtatuti de-
beant intelligi ad literam,& prout litera ſonat, quia
tunc potentius,& enixius remouetur interpretatio,
quia litera tantum dicitur quando oculis corporeis
legi poteſt,non quæ oculo intellectus.& licet docto-
22 res ſub hoc variè loquantur, tamen † quia ſumus in
claris,in quibus coniecturæ non admittuntur,l.conti
nuus.§.cum ita,de verbo. obli. cum alijs vulgaribus,
communiter videntur in hanc ſententiam deuenire
docto.ꝙ autem illud,quod dicimus virtualiter com-
prehendi ſub litera,non deducitur taliter quod de ne
ceſsitate inferat,ſed perſuaſiuè & argumentatiuè,vt
in caſu noſtro, & tunc verior ſit opinio illa, ꝙ litera
non dicatur niſi quæ oculis corporeis comprehẽden
di taliter deducitur,ꝙ de neceſsitate inferat, tunc di
citur poſſe legi nedum ꝙ litera expreſſe cantat, ſed
etiam ꝙ ex mente neceſſario incluſa ex verbis perci-
pitur.tex.eſt notabilis in c.cum olim,in fi.vbi Butr.&
Abb.de cenſib.Ang.in l. prætor ait.§.interdictum, in
glo.in verbo expreſſum de oper.no.nun. Feli. in cap.
tranſlato,colum.2.de conſti.ita Cur.Iun. in conſilio.
6.nume.7.

¶ Secundo reſpondetur ex mente Aret. in conſil.
23 144.vbi tradit, † ꝙ licet ſtatutũ per verba de quibus
ſupra,non poſsit tollere facultatem neceſſariam in-
terpretandi,quæ eſt de iure naturali,tamen operatur
huiuſmõi ſtatutum ad prohibendũ extenſionẽ inquantũ
corrigunt ius cõmune,vel ab eo exorbitant, vt in ca-
ſu noſtro,ita intelligit & ſaluat Bal.in l.maximum vi
tium,C. de liber. præter. & ſubdit ita intelligendum
eſſe tex.in clem.exiui de verb ſign.cuius verba refert
Bal.& inducit ad ſtatuta in auth.ſi qua mulier,in fin.
de ſacro ſan.eccle.vbi dicit Bal.ꝙ ex quo regula fra-
trum minorum non poteſt gloſſari, facit ad ſtatutũ,
ꝙ non poſsit gloſſari.& dicit ꝙ Beatus Frãciſcus ex-
poſuit hoc modo,ꝙ ſicut prolata eſt, ſic fideliter ex-
ponatur ad literam, & ſuper illa gloſſa non fiat niſi
fortè per quas verbi ſenſus ſeu conſtructio gramma-
ticaliter ad literam intelligibilius exponatur,nec in-
tellectus ipſius in aliquo non diſtorqueatur ad aliud
quàm litera ſonat.& Are.ſequitur Cur.Iun.vbi.ſ. Cũ
igitur adſit deciſio cõſuetudinis,fruſtra redditur ina-
nis diſputatio,prout in ſimili dicit de deciſione ſtatu
ti Corne.in conſi.109.in fi.316.nu.7.volũ.1.Craue.in
conſi.4.nu.10.& Cepha. in conſil. 138.nu.10. volu.1.

¶ Et non eundo per mendicata ſuffragia, adeſt in
terminis quõnis noſtrę deciſio Bero.in conſ.57.nu.63.
24 volu.3.nam in caſu ſuo † filij fuerunt poſiti in condi
tione cum qualitate maſculinitatis, & teſtator etiam
digreſſus fuerat ad plures ſubſtitutiones, & tamen
ibi concludit ex quo teſtator mandauerat ſuã volun
tatem & diſpoſitionem debere ſeruari & interpreta
ri vt iacet,& de verbo ad verbũ, ꝙ dicti poſiti in con
ditione non cenſerentur honorati & vocati,quia cõ-

traria ſententia potuiſſet procedere in teſtamento, in quo mens & voluntas teſtatoris poſſet aliter inter pretari quàm verba ſonent,& quando verba non eſſent intelligenda prout iacent,prout in caſu ſuo,quoniam ſtante dicta ordinatione,excluſa dicitur extenſio de ſimilibus ad ſimilia.& illa mens, quæ ex coniecturis colligeretur, ac illa intelligentia ſumi poſſet, quæ ex proprietate verborum colligeretur. l. iubemus in fin.C.ad treb.Ancha.in c. primo ver. circa,de conſtit. Et ideo ſtante huiuſmodi ordinatione argumentum à contrario ſenſu, & extenſio de caſu ſimplici ad mixtum fieri non poſſet, quoniam id ex tacita mente,& coniectura comprehendi diceretur. ſed quod filij poſiti in conditione cum qualitate maſculinitatis dicantur vocati & in diſpoſitione poſiti, & ſimiliter quando teſtator eſſet digreſſus ad plures gradus ſubſtitutionis, certè dicerentur vocati & in diſpoſitione poſiti,non de verbo ad verbũ,nec prout verba iacent, ſed ex coniecturata & præſumpta mente,vt fatentur omnes in d l.Centurio, & de ſe patet, quia conditio nihil ponit in eſſe, nec ex proprietate verborum diſponit, vt in d.l.ſi quis conditione, ergo ſic concludenter dicitur in terminis noſtris, ꝙ dicti filij non cenſentur vocati & honorati.

¶ Vlterius non habet obſtare ſi dicatur, ꝙ dicta conſtitutio non loquitur vt ſupra, videlicet ꝙ verba
25 debeant intelligi ad literam prout iacent,† ſed ꝙ intelligantur ad chartam, & non recipiãt extenſionem & interpretationem, & ꝙ ſecundum chartam iudicandum, ſit quia reſpondetur, ꝙ dicta verba nihil aliud important quàm ꝙ verba ad literam & prout iacent,intelligantur, abſque ſuppletione & ſubauditione aliqua,vt inquit Bero.in conſi.120.num.74.volu.ſecundo.dicens, ꝙ vbi viget huiuſmodi conſtitutio,ꝙ ſtari debeat chartæ, ſeu ꝙ verba ſint intelligenda ad literam, non eſt aſſumendus alius intellectus, etiam qui ex mente & ex ſimilitudine rationis ſumi poſſet, ſed ſenſus literalis quamuis rigoroſus & durus videretur. argum. l. proſpexit.ff. qui & à quibus. Laus Deo.

Rolandus à Valle I.C.

SVMMARIVM.

1 *Iuramentum fidelitatis multum difert à iuramento aſſecurationis.*
2 *Iuramentum fidèlitatis eſt, quod præſtatur per vaſallum domino ratione feudi præcedente inueſtitura.*
3 *Iuramentum aſſecurationis præſtatur domino feudi in quo habet merum & mixtum imperium.*
4 *Iuramentum fidelitatis præſtandum domino continet ſex,de quibus in c.1.de no.for.fidel.*
5 *Iuramentum aſſecurationis, quod præſtare tenentur originarii,uel habitantes in terra domini vtilis continet ea de quib. in c.primo.qual. vaſ.iurare debeat fidel.dom.*
6 *Feudatarius iurat fidelitatem domino per ſe, ciuitas verò per ſyndicum.*
7 *Iuramentum fidelitatis et aſſecurationis differunt formaliter,& non ſunt eiuſdem ſpeciei.*
8 *Iurans vt ciuis licet incurrat periurium, non deſinit eſſe ciuis,nec perdit iura ciuium.*
9 *Iurans vt vaſallus ſi incidit in periurium, perdit feudum,& reuertitur ad ſuperiorem ſaltem per ſententiam coniuncta culpa.*
10 *Ciuis qui fidelitatem non ſeruat, ſi machinatur contra Principem vitam perdere poteſt,ſed vaſallus plus perdere non poteſt quàm feudum.*
11 *Agens ex vna cauſa,& probans de alia,ſuccumbere debet.*
12 *Agens ad hæreditatem tanquam ſibi delatam ab inteſtato,quæ tamen ex teſtamento delata fuit,ſuccumbere debet.*
13 *Spacium temporis immemorialis habet vim priuilegii conceſſi à Principe motu proprio.*
14 *Tempus immemoriale tantum poteſt quantum Imperator cum cauſa.*
15 *Priuilegium concedi poteſt ſubditis ne teneantur ad præſtationem fidelitatis.*
16 *Præſcriptione immemoriali acquiritur ne quis teneatur iuramentum fidelitatis præſtare.*
17 *Exiſtens in poſſeſsione libertatis ſpatio quadraginta annorum abſque eo quòd homagium fuerit ab eo petitum,debet dici liber & francus à præſtatione homagii.*
18 *Seruus exiſtens in quaſi poſſeſſione libertatis ſpatio quadraginta annorum ſine titulo, à conditione ſeruili liberatur.*
19 *Conſuetudo quòd originarii non habitantes in terra domini vtilis teneantur præſtare iuramentum fidelitatis ſecundum formam capituli primi de no. for. fidelitatis, valet.*
20 *Conſuetudo ſeruanda eſt in præſtationibus iuramentorum.*
21 *Conſuetudo ſeruanda eſt in iuramẽto fidelitatis ligiæ, & homagii.*
22 *Conſuetudini adhærere debemus,cum habeat vim legis.*
23 *Mutanda non ſunt, quæ longam in conſuetudinem habuerunt.*
24 *Conſuetudo vniuerſalis prouinciæ extenditur ad loca eiuſdem prouinciæ, in quibus nunquam illa obſeruata fuit.*
25 *Leges feudales, quæ dicuntur conſuetudines, contraria conſuetudine tolluntur.*
26 *Conſuetudo, quòd fæminæ ſuccedant in feudo, valet.*
27 *Inſtrumenta decem probant conſuetudinem.*
28 *Dominus ſi per centum annos ſeruitium non impoſuiſſet vaſallo, per hoc non cenſetur liberatus tempore, quia nunquam habuit aliquam poſſeſſionem libertatis, ex quo requiſitus non fuit ad præſtationem homagii vel ſeruitii.*
29 *Præſcriptio non inducitur in actionibus merè voluntariis.*
30 *Præſcriptio nunquam inducitur ex non vſu, niſi probetur, quòd caſus euenerit quo prius illo iure vti poterat.*
31 *Accedens ad molendinum vel furnum alterius per centum annos, non poteſt cogi in futurum ut ibidem molat vel coquat.*
32 *Poſſeſſio non quæritur ex actibus voluntariis.*
33 *Iuramentum fidelitatis præſtitum aliter quàm more ſolito.*

ſolito, non noceet poſteris.
34 *Dominus quando ſemel tradidit feudum naſallo ſi po*
ſteà ad eum deuenit ſine culpa, & facto naſalli, te
netur iterum illud tradere naſallo.
35 *Idem iuris eſt de parte quò ad partem, quòd de toto,*
quo ad totum.
36 *Præſcribi non poteſt contra poſſidentem ciuiliter,*
etiam per mille annos.

CONSILIVM LII.

1 QVia clariſsimi ioris eſt, † quòd in-
ter iuramentum fidelitatis, & iu-
ramentum aſſecurationis maxi-
ma conſtituitur differentia; quo-
niam primum præſtatur domino
rationne feudi capitulo primo in
verbo fidelitatem, quod præced.
deb. au. inueſt. vel fidel. & ibi Præpoſ. in prin. & in c.
1. col. 2. in primo verſ. & ſic habetis notare, qual. vaſ.
2 iur. deb. fidel. dom. vbi inquit † iuramentum fidelita-
tis eſſe, quod præſtatur domino per vaſallum ratio-
ne feudi, quod recognoſcit ipſe naſallus a domino.
vnde ad hoc, vt habeat locum tale iuramentum, eſt
neceſſe, quòd ſit vere uaſallus, & quod aliquid reco
gnoſcat a domino, cuius prætextu iuret, & ꝙ præceſ
ſerit inueſtitura. Affl. ibi num. 9. & in prælud. feud. nu
me. 75. & in conſtitutionibus regni conſtitutione do
mini a uaſallis, in ver. decimo quæro. Iacob. de ſan-
cto Georgio in inueſt. ſua feud. in nerbo qui quidem
inueſtiti. col. 2. in fin. Alex. in cõſ. 9. nu. 8. vol. 5. Bertr.
in conſi. 219. num 4. vol. 3. & in conſi. 225. col. 3. vol.
eo. Neuiza. in conſi. 11. in uer. quinto principaliter.
Rub. Alex. in conſi. 11. nume. quarto. Bald. in conſil.
327. col. 3. in fi. vol. 1. & Gramma. in deciſ. 105. num.
3 26. ſecundum vero. † quod dicitur aſſecurationis
præſtatur ab originariis, & habitantibus in terra in
qua quis habet iuriſdictionem, merum & mixtum
Imperium, vt per omnes in dicto capitulo primo.
qual. vaſ. iur. deb. fidel. Iacob de ſancto Georgio ubi
ſupra. Capic. in deciſ. 9. num. 50. cum ſequenti. Affl.
in citata conſtitutione domini a uaſallis, in ver. deci
mo. quæro. & in conſtitutione probationum defectũ,
col. quarta. in prin. Rui. in conſi. 92. nu. 7. vol. 1. Bertr.
Neuiza. Rub. Alex. & Gramm. vt ſupra, vbi dicunt, ꝙ
huiuſmodi iuramentum non dicitur fidelitatis. Et ra
tio eſt, quia dicti originarij, vel habitantes in terra
domini recipiunt ſubſtantiam elementorum. Iſer. in
capitulo primo. & ibi Affl. num. 18. qual. vaſ. iur. deb.
fidel. dom. Item, & quia dominus terræ iuriſdictio-
nem habet in ea, vt per præpoſ. in dicto capitulo pri
mo. Affl. in cap. 1. num. 19. de not. for. fidel. Iacob. de
ſancto Georgio in tit. de homag. col. 7. verſ. 8. dixi in
conſi. 53. col. prima. vol. 2.

¶Secundo differunt etiam dicta iuramenta, quia
4 † vaſallus, qui habet iurare fidelitatem domino ra-
tione feudi tenetur ad ſex, de quibus in cap. 1. de no.
for. fidel. videlicet tutum, incolume, honeſtum, vtile,
facile, & poſsibile, & ulterius ad ea omnia, quæ po-
nuntur in iuramento, quod fecit Rex Otto Ioanni
Papæ, quæ numerantur in gl. prima, in dicto capitu.
primo qual. vaſ. iur. deb. fidel. &c. & per tex. in ca. tibi
domino. 63. diſtinctione. videlicet quod exaltabit
dominum quantum poterit, & quod nunquam ui-
tam, aut membra, neque honorem, quem habet ſua
noluntate, conſilio, vel exhortatione perdet, ſed in
his omnibus erit adiutor iuxta poſſe ſuum; ſi enim
Imperator qui non tenet feudum a Papa, iurat illa
quæ continentur in dicto capitulo tibi domino, quã-
to fortius vaſallus domino ſuo ea iurare debet, ſecũ
dum Iſer. Alua. & Præpoſ. in dicto capitulo primo.
Alex. in conſi. 30. col. 5. in fi. vol. 1. & in conſi. 9. num.
8. vol. 5. Iacob. Grammat. Rub. Alex. Neuiza. & Bert.
5 ubi ſupra, ſed † originarii, & habitantes in terra do
mini non tenentur iurare ſpecifice niſi uitam, mem-
brum, mentem, & rectum honorem domini, dicto ca-
pitulo primo. in fin. & verba prædicta ſecundum Iac.
de ſancto Georgio in dicto titulo de homag. col. 7. in
fi. ver. & eſt aduertendum hoc modo exponuntur, ꝙ
ipſe ſubditus non erit in aliquo loco vel conſilio, vbi
tractetur, ꝙ dominus perdat vitam, vel membrum.
vel aliquem honorem, quem babeat, ſed ex poſſe eui
tabit, & ꝙ non releuabit ſecretum domini in ſui dam
num & eiuſdem perniciem. ſequitur Bertr. in conſil.
225. col. 3. vol. 3. & in dicto conſil. 219. nu. 4. Gramm.
in citata deciſ. 105. nume. 27. vbi inquit maximam eſ
ſe differentiam inter feudatarium & burgenſem, cũ
feudatarius teneatur in plus videlicet ad ſex, de qui-
bus in dicto capitulo primo, de no. for. fidei. burgen-
ſis autem ad tria, de quibus in dicto capitulo primo.
6 in fi. qual. vaſ. iur. deb. fidel. dom. Item † quia non iu-
rat ipſe perſonaliter ſicut feudatarius in manibus
Regis, & principi domini, ſed Ciuitas per ſyndicum iu-
rat, quo caſu reatus periurij non tranſit in ſingulos
de vniuerſitate, vt plene per Affl. in dicto capitulo
primo. verſi. ſed iuxta hoc quæro. optimè facit quod
ſcribit Bal. in conſi. 327. colum. tertia in fin. volu. pri-
7 mo. vbi inquit, † ꝙ illa duo iuramenta differunt for
maliter, & non ſunt eiuſdem ſpeciei, imò valde diffe
8 runt, quia † qui iurat vt ciuis, licet incurrat periu-
rium, non deſinit eſſe ciuis, nec perdit iura ciuium.
9 † ſed qui iurat vt vaſallus, perdit feudum & reuerti-
tur ad ſuperiorem ſaltem per ſententiam coniuncta
10 culpa. Item † ciuis qui iurat fidelitatem & non ſer-
uat, ſi machinatur contra Principem, vitam perdere
poteſt, ſed vaſallus nõ poteſt plus perdere quàm ſeu
dum ſuum, nec plus puniri, vt per Inno. in c. cæterũ,
de iud. Item apud alios iudices vaſalli culpa exami-
natur, apud alios ciuis meri. iudex enim ciuium eſt
iudex ordinarius loci, iudex autem vaſalli eſt per ſe,
quia feudum proprios iudices haber. capitulo primo
de contro. feud. apud pares term. ſequitur collega
meus Narta in conſi. ſuo 367. nume. 19. & ſequenti,
vbi dicit, Bald. eleganter loqui. iſtis ſic pro euidentia
libus præmiſsis videtur in præſenti conſultatione
prima facie dicendum, ꝙ Magnificus dominus Ioan
nes, qui petit ab originarijs, & habitantibus in caſtro
ſibi in feudato, cum mero & mixto imperio, ac omni-
moda iuriſdictione iuramentum fidelitatis ſuccum-
bere debeat, cum non ſint dicti homines feudatarij
11 ipſius, quo caſu ſequitur, † ꝙ agens ex vna cauſa &
probans de alia, ſuccumbere debet. l. qui habebat. ff.
de hæred. inſtit. c. Abbate, cum ibi not. de re iud. Ale.
in conſi. 150. nu. 29. volu. 5. Pau. de Caſtro in l. ſi is ad
quem. ff. de acquir. hæred. vbi ſi egi contra te ex cau-
ſa commodati, ſi non probaui commodatum, ſed de-
poſitum, non poſſum obtinere poſtquam non egi ex
illa cauſa. ſequitur Ale. in conſi. 151. nume. 7. volu. 1.
12 vbi etiam dicit, † ꝙ ſi egi ad hæreditatem tanquam
ꝙ illa fuerit mihi delata ab inteſtato, & in veritate
eſſet mihi pro parte delata ex teſtamento, ſuccumbe
re debeo, & obtinere non poſſum. Iaſ. in conſil. 127.
colu. ſecunda, volu. 4. Maran. in l. is poteſt, nume. 191.
ff. de

ff.de acquir.hæred. Cum igitur dictus dominus Ioan nes egerit contra dictos homines vt ad effectum con ſequendi ab eis fidelitatis iuramentum, quod ſibi à prædictis præſtandum non venit, cum feudum ab eo non obtineant, nec ſint ipſius vaſalli, ſed tantum te neantur ad præſtationem iuramenti aſſecurationis, quod (vt dictum fuit) multum differt à dicto iuramento fidelitatis. ſequitur ꝙ in cauſa ipſa obtinere non poſsit, & abſoluendi veniant prædicti homines à contentis in libello, ex regula triuiali.l.qui accuſare, cum ſimilibus.C.de eden.

¶ Secundò, ꝙ non debeatur dicta fidelitas, probatur alio medio, & quidem fortiori, quoniam dicti homines per ſpacium temporis immemorialis dicto domino Ioanni, & eius anteceſſoribus illam non præſtiterunt, quo caſu † ſpacium tanti temporis habet vim
13
priuilegij conceſsi à Principe motu proprio.capitulo primo, de præſcrip.in 6. Et † tantum poteſt quan
14
tum Imperator cum cauſa.Iſer. in capitulo primo.§. flumina.colum.3.quæ ſint regæ Iaſ.in l.quominus, colum.8.ff.de flum.Gozad.in conſi.8.nume.37. ſed clarum eſt, † ꝙ per priuilegium concedi poteſt eis ne te
15
neantur ad præſtationem dictæ fidelitatis, vt per Aff.in prælud.feud.nu.77.per tex.in capitulo primo.§. eſt & alia, quæ ſit prima cauſa beneſ.amit.ergo & per dictum tempus acquiri.Et in ſpecie, † ꝙ ſi per dictum
16
tempus præſtita non fuerit, ꝙ nō poſsint amplius cogi dicti homines ad illius præſtationem voluit Neuiza.in conſil.11.nu.8.& 13.quia ſecundum eum veriſimile eſt, ꝙ ratione dicti temporis lapſi habeant pactum de ea non petendo. & licet tale pactum nō poſſit probari, tamen per ſpacium dicti temporis præſumitur. Accedit quod dixit Abba.in c.in conſi.82.col. 1.poſt mediū vol.1.vbi loquitur de vaſallo, qui per tēpus prædictum fidelitatem pro caſtro feudali non præſtitit, & concludit, ꝙ ex ceſſatione ſola temporis tam antiqui præſcripſit libertatem.allegat gl.& Bal. in cap.ad audientiam, de præſcrip.ſequitur Craue.in cōſil.111.nume.25.imò plus voluit Guid. Papæ in
17
decis.316.ꝙ † ſi quis fuerit in quaſi poſſeſsione libertatis ſpatio quadraginta annorum abſque eo, ꝙ homagium fuerit ab eo petitum, quòd debet dici liber & francus a dicta conditione homagij, per tex. in l. ſecunda.C.de præſcrip.long. temp.quæ pro liber.iuncta glo.ſuper verbo bona fide, vbi † ſeruus exiſtens in
18
quaſi poſſeſsione libertatis ſpatio quadraginta annorum ſine titulo, vel aſcriptiuis dicto ſpacio tempo ris a conditione ſeruili, vel aſcriptiua liberatur. Bal. in trac.de præſcrip.in 4.par.principali, col.27.verſ.ſe primo quæro.

¶ Quibus tamen non obſtantibus altera ſententia in caſu de quo agitur, videtur eſſe de iure verior, ꝙ dicti homines aſtringuntur præſtare dicto Magnifico domino Ioanni dictam fidelitatem, & ſecundum formam dicti capituli primi de noua for.fidel.quod demonſtratur. Nam nemini dubium eſt, ꝙ ſi homines originarij vel habitantes in caſtro domini ſecundum communem teneantur ei præſtare iuramentum aſſecurationis, vt in dicto capitulo primo. qual. vaſ.iur. deb.fidel.dom. tamen limitatur ipſa communis locū non habere † vbi conſuetudo eſt in contrarium, ꝙ
19
præſtetur modo & forma, de quibus in dicto capitulo primo.de nou.for. fidel. quia illa ſeruanda eſt, ita Præpoſ.in dicto capitulo primo.qual.vaſ.iur. deb.fidel.dom. in duobus locis videlicet in verſ. quinimo, & in primo notabili.Iacob. de ſancto Georgio in inueſtitura ſua in verbo qui quidem inueſtiti, colum.3. in prin.vbi inquit hoc eſſe notandum.Rub. Alexan.in conſi.11.nume.6.in fin.Neuiza.in citato conſi.11.ver. quinto principaliter Bertran. in allegato conſil.219. nume.quarto circa fin.& in conſilio.225.colum.3.volum.3.ſed in caſu noſtro adeſt conſuetudo, & nedum in dicto caſtro domini Ioannis, ſed etiam in alijs locis totius dominij Ducalis, & pluſquam immemorialis, ꝙ præſtatur in feudato de mero, mixto imperio & omnimoda iuriſdictione iuramentum ad formam dicti capituli primi de no. for. fidel. vt oſtenſum fuit per plura & plura inſtrumenta antiqua, ex quibus probatur conſuetudo. Ang.in l.vetuſtiſsimam. C. de iure dom.impetr. Craue. in conſil.134.nu.9. ergo illi ſtandum eſt, vt per Iſer.in dicto capitulo primo.§.in
20
ueſtitura.& ibi Affl.nume.17.de for.fidel.vbi ait, † ꝙ in iſtis præſtationibus iuramentorum ſeruanda eſt conſuetudo prouinciæ.argumen.l. publicanus.§.fi.ff. de publica.& in l.ſi fundus.ff. de euictionibus. rurſus
21
Affl.ibi nu.18.vbi dicit notādum eſſe, † in ꝙ iuramentis fidelitatis ligiæ, & homagij attenditur conſuetudo loci vbi præſtatur, & quamuis Iſer.in capitulo primo.qual.vaſal.iur.deb.fidel. dicat ꝙ iſtud iuramentū fidelitatis, quod præſtatur ratione iuriſdictionis, recipiat ſuplementum per id quod habetur in dicto capitulo tibi domino.63.diſtinctione, & in capitulo primo de no. for. fidel. ex eo quia ibi nulla fiat mentiō de feudo, tamen in hoc vis fieri nō debet, cum Alua. ibi teneat oppoſitum niſi in contrarium ſe habeat cōſuetudo, quem Alua. ſequitur Bertr.in citatis conſilijs.219. colu.2.in princip. & 225.colu.3.Præpoſ.ibi col.2.ver.quinimo, & Iacob. de ſancto Georgio vbi ſupra colu.2.in fin.

¶ Non obſtant, quæ ex aduerſo allegata fuerunt, quia admittitur, ꝙ aliud ſit iuramentum fidelitatis, quod præſtatur per vaſallum domino ratione feudi, & aliud iuramentū aſſecurationis, ſed dicitur, ꝙ ſtante cōſuetudine in dicto loco & in tota prouincia ducali, in qua præſtatur dicta fidelitas ſecundum formā de qua in dicto capitulo primo.de no.for.fidel.quòd illi ſtandum eſt, & ſic per dictos homines ſub hac forma præſtari debet per dictas deciſiones communiter
22
ab omnibus receptas. † nam conſuetudini adherere debemus, cum habeat vim legis, iuxta ea quæ habentur in c.ſuper quibuſdam, de verborum ſigni.l.1.
23
C.quæ ſit long.conſuet. † & minimè mutanda ſunt, quæ longam conſuetudinem habuerunt.l.minimè.ff.
24
de ll.imò † plus dicitur, quòd ſi conſuetudo non eſſet talis in dicto caſtro, ſed vniuerſalis in tota prouincia, ꝙ illa etiam extenderetur ad locum eiuſdem prouinciæ, in quibus nunquam fuit obſeruata, ita Oldr. in conſi.267.circa fin.Craue.in trac.de antiqui.temp. in 4.par.nu.57. Pariſ.in conſil. 25.nume.41.volum.4.
25
Vlterius dicitur quòd cum legibus feudalibus, † quæ dicuntur conſuetudines feudales ſecundum Bar.in l. vt ius iurandi.§.ſi liberi.ff.de oper.liber. & in repetitione.l.de quibus.col.4.ver.item quæritur.ff. de ll.Gozad.in conſi.8.nume.41. ſit introductum quod ab originarijs, & habitantibus in terra infeudati de mero, mixto imperio, & omnimoda iuriſdictione præſtetur iuramentum utili domino dictæ terræ ſecundum formam capituli primi.qual. uaſ.iur. deb. fidel. dom. & non ſecundum capitulum primum de no.for. fidel. ꝙ dicta conſuetudo tollitur ex altera conſuetudine, & primæ per poſteriorem derogatur. Bal. & Alex. in l. 2.ff.de uulg.& pup.Gozad.in citato conſi.8. num.41.
26
Et ideo videmus, † quod de conſuetudine feudali fœminæ non poſſunt ſuccedere in feudis, vt in capit. primo.

primo.§. hoc autem notandum,qui feud.dare poſ. &
tamen contraria conſuetudo valet, vt not.in c.ſignifi
cauit,de reſcrip.Cur.Iun.in trac.feud.in 3. par.in pri
ma quæſtione principali, ver. octauo fallit, vbi dicit
valere conſuetudinem, ꝙ fœminæ ſuccedant in re-
gno,prout eſt in regno Siciliæ non exiſtente vaſallo.
dixi alias latè in conſi.2.nu.14. cum pluribus ſequen
tibus volu.1.

¶ Secundò non obſtat, ꝙ dominus Ioannes ſuc-
cumbere debet, quia petijt iuramentum fidelitatis
ſibi præſtari ab hominibus originarijs & habitantib.
in dicto caſtro, & tamen non probauit niſi de iura-
mento aſſecurationis, quod multum differt à dicto
iuramento fidelitatis,vt abunde dictum fuit, quia ne
gatur aſſumptum, & dicitur ꝙ ipſe probauit homi-
nes prædictos ex conſuetudine teneri ad præſtationē
fidelitatis de qua in capitulo primo de noua forma
27 fidel.de qua † quidem conſuetudine facta fuit plena
fides per exhibitionem decem inſtrumentorum, quæ
ſufficiunt ad probationem conſuetudinis,vt ſupra di
ctum fuit.

¶ Tertio non obſtat vltimum fundamentum,quia
reſpondetur, ꝙ ex quo dicti homines nunquam re-
quiſiti fuerunt ad præſtationem dictæ fidelitatis a di
ctis inſtrumentis citra non fuerunt liberati per di-
ctum temporis lapſum à dicta præſtatione, vt volue-
runt Bal.& Ang.in l.malè agitur colu.ſecunda.C. de
28 præſcrip.trigin.an.vbi inquiunt, † quòd ſi per cen-
tum annos dominus vaſallo non impoſuiſſet ſerui-
tium,non eſſet vaſallus liberatus tempore quia nun-
quam habuit aliquam poſſeſsionē libertatis, ex quo
requiſitus non fuit ad præſtationem homagij vel ſer
uitij.Item accedit quod dixit Bru.in conſil.35. in ſe-
cundo dubio,& in conſi.99. col.1. vbi inquit partem
conuentam minimè ſe poſſe iuuare, ſi dicit per ſe nec
per anteceſſores ſuos fuiſſe vnquam præſtitum ali-
quod iuramentum fidelitatis domino, quoniam ex
hoc non poteſt dici præſcriptionem aliquam acqui-
ſiuiſſe,niſi conſtaret, quòd requiſiti illud præſtare re
cuſaſſent tanquam liberi & exempti ab eius iuriſdi-
ctione, & poſtea tranſiſſent tempora præſcriptionis,
per no.per Bal.in capitulo.licet,in ſecundo notabili,
vbi etiam Alua.in ſecundo notabili ſi de feu.ſue. con
tro.inter dom.& agna. vbi dicunt præſumi vaſallum
qui non fuit interpellatus,& quòd non præſtando ſi-
ne interpellatione nunquam præſcribit contra domi
num ſuum.allegat etiam Abb.in cap.ad audientiam,
in penul.colum.verſi.iuxta prædicta,de præſcrip. vbi
vult,†quòd ſubditus non præſcribit libertatem con-
29 tra dominum ex non obedientia,vel non preſtatione
ſeruitij,vel non vſu iuriſdictionis quando non occur
rit occaſio.Idem voluit Affl.in cap.licet vaſallus,co-
lumna.ſecunda. in principio. ſi de feud.ſue. contro-
uer. inter dom. & agna. vbi ſequitur Angel. in dicta
l. malè agitur. Nec obſtat dictum Abba. vt ſu-
prà, quia malè loquitur & in ſpecie eum reprobat
Cra. in tract. de antiq. temp. in quarta. parte. in §.
materia iſta,numero.30. in fin. hanc quoque ſenten-
tiam amplexus eſt idem Craue. in conſilio. 27. co-
lum.2. nam in actibus merè voluntarijs non induci-
tur præſcriptio,vt per Cy.in l.prima. & 2.C.de ſerui.
& aqua.Doc.in cap.ſignificante,de appella. Craue.in
conſi.124.colum.fi.Dec.in conſil.215. colum.2.in fin.
& in conſi.437.in fin.& in conſi.8.colu.3.in fi.verſi. 4.
& vltimò cum igitur præſtatio dicti iuramenti fide-
litatis per ipſos homines ſit merè facultatis, & non
neceſsitatis,ergo ſequitur ꝙ non poteſt dari præſcri-
30 ptio.Item † ex non vſu nunquam inducitur præſcri
ptio niſi probetur,ꝙ caſus euenerit,quo quis illo iu-
re vti poterat.Bar. in l.cum ſcimus. C. de agricol. &
cenſ.lib.11.Iaſ.in l.de quibus in ſexto. notabili.ff. de
31 ll.Craue.in conſi.124.col.fi.Et ideo dicunt docto.† ꝙ
ſi per centum annos & vltra aliqui iuerint ad molen
dum in molendino alterius,vel ad coquēdum in fur-
no alterius,ex hoc cogi in futurum nō poſſunt vt ibi-
32 dem molant,vel coquant,quia† ex talibus actibus vo
luntarijs nō quæritur poſſeſsio.l.Proculus.ff.de dam
no infec.Bru.in conſil.56.colum.ſecunda.Boer.deciſ.
125.nu.5.Aegid.Boſ.in ſuo trac.in tit.de regal. num.
41.Cæpol.in trac.de ſeruit.vrb.prædio.dixi in conſil.
22.in ſecundo volum.Inno.in ca.eccleſia Sutrina, de
can.poſ.& propr. vbi ponit de eo qui longiſsimo tē-
pore amicum hoſpitatus eſt ex mera facultate & ami
citia,quòd non cogitur in futurum, nec ius ex dicta
hoſpitatione acquiritur.Craue.de antiqui.temp.in 4.
par.in ſectione,materia iſta nume.98.& 99. vbi iſtud
limitat locum nō habere ſi interuenit prohibitio præ
ſcribentis & patientia aduerſarij per tempus ſuffi-
ciens ad præſcribendum.

¶ Nec habet obſtare quod dicit Bru.in citato con
ſil.99 quòd imo fidelitas præſcribitur ex non præſta
tione quando alijs fuit præſtita,prout in caſu de quo
agitur,vbi ea facta reperitur & præſtita Illuſtriſsimo
ſuperiori,quia reſpondetur,ꝙ dicta præſtatio non ha
bet nocere iuribus ipſius vaſalli, cuius ſunt ipſi homi
nes ſubditi, & qui eſt dictorum hominum verus do-
minus, per ea quæ ſcribit Iacob. de ſancto Georgio
in inueſt. ſua in verſ. qui quidem inueſtiti, vbi dicit,
33 † quòd iuramētum fidelitatis præſtitum aliter quàm
more ſolito,non nocet poſteris. ſequitur Neuiza. in-
ter conſilia Bru.in conſi.15.colum.22.imò plus dici-
tur,ꝙ cum Illuſtriſsimi anteceſſores virtute conceſ-
ſionis factæ anteceſſoribus dicti domini Ioannis te-
neantur erga ipſum nobilem de euictione, tenentur
facere vt non obſtante fidelitate ei preſtita illam prę
ſtent dictis nobilibus, quoniam apud doct.abſolutū
34 eſt, † quòd quando dominus ſemel tradidit feudum
vaſallo,& poſtea deuenit feudum iterato ad ſuperio
rem ſine culpa, & facto vaſalli, dominus tenetur ite-
rato feudum tradere vaſallo,vt not.Iſer.in c. ſi facta,
vbi etiam Affl.nume.30.ſi de feud. ſue contro. inter
dom.& agna.Facit etiam quod not.Affl.in c.1.nu.32.
de pac.tenen vbi dicit,quòd dominus tenetur ad tra
dendum & patiendum vaſallum poſsidere feudum,
per tex.in dicto capitulo ſi facta Affl.capitulo primo
de contro.inueſt.nu.14. vbi dicit ꝙ dominus poſt in-
ueſtituram nedum tenetur feudum tradere, ſed etiā
patientiam præſtare. Et ideo ſtante prædicta deciſ.
notata per Bru.in d.conſilio.99. ſunt intelligenda de
alio tertio,qui poſſedit,qui non inueſtierit vaſallum.
Affl.in dicto capitulo.contro.inueſt.nume. 14. Secus
in concedente,& inueſtiente, quia ſi tenetur tradere
totum feudum ad ſe ſine culpa & facto vaſalli reuer-
35 ſum pariter & partem virtute regulæ, † quia idem iu
ris eſt de parte,quò ad partem,quòd eſt de toto quò
ad totum.l.qui ſui vbi gloſſ.de vſur.l.idem iuris.ff.de
rei vendicatione & eo magis hæc dicenda veniunt, cū
ex inſtrumentis publicis, & quæ faciunt probatio-
nem probatam, conſtet ipſos homines prius feciſſe
fidelitatem anteceſſoribus dicti domini Ioannis, per
quam fuerunt conſtituti in poſſeſsione ciuili dictæ
fidelitatis, & illam habendi quandocunque illam pe
36 terent, vel opportunum eſſet illam conſequi, † nam
contra poſsidentem ciuiliter etiam per mille annos

non

non præſcribitur. Aff.in c.vnico de contro.inter maſcu.& fœm.nu.39.

SVMMARIVM.

1 *Recurrere debemus ſemper ad tenorem inueſtituræ, cum vim contractus recipiat.*

2 *Quod amplia procedere etiam ſi tenor inueſtituræ eſſet contra naturam feudi.*

3 *Tenor inueſtituræ derogat omni naturæ feudorum.*

4 *Tenor inueſtituræ eſt præciſus, & ideo ab eo non recedendum.*

5 *Tenor inueſtituræ feudalis eſt fortior omni natura feudorum, qui non eſt reſtringendus, ſed indefinitè interpretandus ſicut verba ſonant.*

6 *Feudum conceſſum pro ſe & hæredibus, ſecundum communem dicitur hæreditarium. & tanto magis hoc procedit quando verbo hæredibus, additum eſt verbum ſucceſſoribus.*

7 *Feudi hæreditarii natura eſt vt in eo ſecundum communem non admittantur agnati, qui non ſint hæredes primi acquirentis, vel vltimi vaſalli, de cuius portione agitur.*

8 *Succedere in feudo hæreditario quis poteſt, etiam ſi non ſit delata hæreditas, ſed contra, vt in num. 14. ſed vide num. 15.*

9 *Inſtitutus in re certa non admittitur in feudo hæreditario, ſed contra vt nu. 17.*

10 *Obligãs ſe, & ſucceſſores ſuos, non intelligitur obligare ſingulares ſucceſſores.*

11 *Quod amplia procedere etiam ſi obligatio eſſet facta pro ſe, & hæredibus & ſucceſſoribus.*

12 *Acquirens feudum vel emphyteuſim pro ſe, hæredibus, & ſucceſſoribus, nõ intelligitur acquirere pro hæredibus & ſucceſſoribus particularibus.*

13 *Hæreditas eſt ius in vniuerſum defuncti.*

14 *Verba in ſtipulationibus, & contractibus ſtricti iuris, intelligi debent in proprio ſignificatu.*

15 *Filius renuntians viuo patre hæreditati paternæ cum iuramento ſibi non præiudicat in feudo.*

16 *Præteritus in teſtamento paterno poteſt ſuccedere in feudo.*

17 *Exhæredatus poteſt ſuccedere in feudo.*

18 *Verbum hæres, quando profertur in materia tranſitoria ad quoſcunque hæredes, intelligitur de vniuerſalibus, ſecus quando aliquid deducitur in ſtipulatione, quod poteſt tranſire ad hæredes pro portionibus hæreditariis, quia tunc ſufficit quòd ſit hæres in re certa.*

CONSILIVM. LIII.

1 EX tenore priuilegiorum, & inueſtiturarum conceſſarum per Cæſ. Maieſtatem quondam Illuſtr. domino Sigiſmundo Francho, de caſtro, iuriſditione, & bonis feudalibus Sermoneti, †ad quem ſemper recurrere debemus, cum vim contractus recipiat, teſte Bald. in prælud. ieud. in 4. diuiſion euerſi. porrò, per tex. in c. ſi cui militi de extraor. capit. Conrad. ibi, dum dicit, ſermonem tantum inueſtituræ, nec non vim verborum & ſenſum contrahentium intuentes. Iaſ. in conſi. 8. colum. 4. inter conſilia Bru. Dec. in conſi. 614. colum. prima. Cur. Sen. in conſilio. 47. colum. prima. & in conſi. 49. colu. 23. verſi. pri-

2 mo igitur, † quod procedit etiam ſi tenor inueſtituræ ſit contra naturam feudi. Bal. per illum tex. in capitulo primo. §. fi. quid ſit inueſt. Dec. in citato conſil.

3 614. colum. prima. Tenor † enim inueſtituræ derogat omni naturæ feudorum. Bald. in capitulo primo: per illum tex. quem dicit egregium, de duob. fratrib. à cap. inueſt. Iaſ. vbi ſupra. Pariſ. in conſi. ſecundo. nu. 15. vol. primo. Bal. in capitulo primo. §. denique quæ

4 ſit prima cau. benef. amit. † vbi tenor inueſtituræ eſt præciſus, & ideo ab eius tenore non recedendum. ſequitur Cur. in loco de quo ſupra. Bal. in conſi. 207. colum. 2. volum. 2. vbi ait, quòd potius inſpicitur pactũ ſiue tenor inueſtituræ quã generalis natura feudi, nec mirum, quia natura genus eſt, pactum autem ſpecies eſt, quæ generi derogat. & in conſil. 129. volum. 1. vbi

5 inquit, † quòd tenor inueſtituræ feudalis eſt fortior omni natura feudorum, & non eſt reſtringendus, ſed indefinitè interpretandus ſicut verba ſonant. Iaſ. vt ſuprà, & cur. in allegato conſilio. 49. colum. 23, cum ſequen. vbi ad ſaturitatem videtur dicendum quòd

6 † dictum feudum ſit hæreditarium, cum conceſſum reperiatur dicto q. Illuſtr. d. Sigiſmundo pro ſe & hæredibus. Pariſ. in conſi. ſecundo. num. 17. volu. primo. conſil. 3. nume. 8. conſi. 4. nume. 27. & in conſil. 106. colum. 3. volum. eo. Dec. in conſi. 395. colum. ſecunda. in prin. Gozad. in conſi. 26. nume. 24. Rui. in conſi. 38. nu. 19. volu. primo. & in conſi. 38. num. 19. volum. primo. & in conſi. 118. in prin. volu. eo. & in conſi. 108. nume.

* 5. volu. ſecundo. & hanc eſſe * communem aſſerunt Ale. in conſi. 10. colum. 3. in prin. vol. 3. & Dec. in conſil. 445. num. 8. & tanto magis dicendum videtur eſſe hæreditarium, cum fuerit conceſſum nedum pro ſe & hæredibus, ſed etiam pro ſucceſſorib. iuxta nota. per Pariſ. in conſil. primo. nume. 5. volu. primo. conſi. ſecundo. nume. 19. conſil. 3. nume. 10. & in conſil. 106.

7 nu. 21. volu. eo. conſi. 67. nu. 23. volu. ſecundo. & † in

* quo non admittuntur ſecũdum magis * communem niſi qui ſint hæredes primi acquirentis, vel vltimi vaſalli defuncti, de cuius portione tractatur, vt per Ale. in d. conſi. 10. colum. 3. Cur. Sen. in conſi. 50. colum. 8. Cur. Iun. in conſi. 1. nume. 11. & in conſi. 155. nume. 4. Pariſ. in conſi. ſecundo. nume. 25. volu. 1. conſi. 13. col. ſecunda. vol. eo. Iaſ. in conſi. 57. col. 5. in fi. volum. primo. Clarus in §. feudum, in q. 9. Dec. in conſil. 390. nu. 5. Alcia. in conſil. 183. & hanc eſſe communem dixit Pariſ. in conſi. 16. colu. ſecunda volu. primo, & magis communem Bru. in conſi. 18. col. 3. dixi in conſi. 3. nu. 77. volu. primo. 23. nu. 44. vol. eo. conſi. 97. num. 40. eo. volu. & in conſi. 67. nu. 24. vol. ſecundo. Cum igitur ipſum feudum ſit hæreditarium, & in quo non admittantur niſi qui ſint hæredes prædicti quondam Illuſtr. domini Sigiſmundi primi acquiſitoris dicti feudi vel quondam magnifici domini Gabrielis Franchi vltimo loco defuncti, ſequitur quòd magnificus dominus Alphonſus Franchus, qui non probauit ſe hæredem nec dicti primi parentis, nec prædicti domini Gabrielis vltimo loco defuncti ad dictum feudum admittendus non ſit, ſed quòd remanere debeat magnifico domino Bonifacio Frãcho hæredi vaſalli vltimo loco defuncti, quamuis ſit remotior in gradu quàm fuerit ipſe dominus Alphonſus nullo modo hæres dictorum dominorum Sigiſmundi, vel Gabrielis.

¶ Ne

¶ Nec habet obſtare ꝙ & ſi præfatum feudum ſit
hæreditarium in quo non admittitur, qui non ſit hæ-
8 res vel primi, vel vltimi, † tamen ꝙ id procedit vbi
volẽs ſuccedere in feudo potuit eſſe hæres & noluit,
ſecus quando non ſtetit per eum, vt puta, quia ſibi de
lata non fuit hæreditas, vt in caſu noſtro, quia tunc
agnatus quamuis non hæres, quia per eum non ſtetit
ſuccedere in feudo non prohibetur, vt per Iacob. de
Beluiſ. in capitulo primo. an agna. vel fil. quem ſequi-
tur Dec. in conſil. 108. colum. fin. Quia reſpondetur,
9 † ꝙ ſi non admittitur inſtitutus in re certa, quia hæ-
res debet eſſe vniuerſalis, qui vult admitti in feudo
hæreditario, multo minus debet poſſe ſuccedere qui
in nihilo fuit inſtitutus. ꝙ autem in feudo p̃dicto non
admittatur inſtitutus in re certa, ſed opus ſit vt ſuc-
cedere volens in huiuſmodi feudo hæreditario ſit hæ
res vniuerſalis, probatur ex auctoritatibus infraſcri-
ptis. Et primo ex not. per Imol. in l. quod dicitur, col.
pen. ff. de verborum obliga. vbi inquit, ꝙ ſi quis rece-
perit rem in emphyteuſim pro ſuis hæredibus & ſuc
ceſſoribus, intelligitur de hæredibus vniuerſalib. qui
ſunt hæredes de iure ciuili, & de ſucceſſoribus, qui
ſuccedunt vniuerſaliter de iure prætorio. & ideo ꝙ
recipiens illam rem in emphyteuſim, non poterit il-
lam in alium transferre titulo ſingulari niſi cum ſo-
lemnitate. l. fin. C. de iure emphy. ſequuntur. Alexan.
& Iaſ. in l. quidam. §. nihil intereſt. ff. de eden. vbi Iaſ.
inquit, ꝙ quotidie ad hoc allegatur ille tex. ꝙ appel-
latione ſucceſſoris comprehenditur ſucceſſor vniuer
ſalis tantum, & non ſingularis, vt etiam voluit Bald.
per dictum. §. nihil, in l. emptorem, colum. penul. ver.
10 quid ſi inſtrumentum. C. loca. vbi † obligans ſe, &
ſucceſſores ſuos non intelligitur obligare ſingularẽ
s. & iſtud adeo dicit eſſe verum non ſolum quando
11 iſtud verbum ſucceſſoribus, profertur de per ſe, † ſed
etiam quando verbum hæredibus & ſucceſſoribus ſi-
12 mul cumulantur. & ideo concludit, † ꝙ ſi quis ac-
quireret feudum, vel emphyteuſim pro ſe, hæredib. &
ſucceſſoribus, non comprehenduntur ſingulares ſuc-
ceſſores, quia quando dicitur de hæredibus, intelligi-
tur de hæredibus vniuerſalibus, qui ſuccedunt de iu-
re ciuili & dum dicitur de ſucceſſoribus, intelligi-
tur de ſucceſſoribus vniuerſalibus, qui ſuccedunt de
iure prætorio. l. ſtipulatio iſta, in prin. in glo. in verbo
exterorum. ff. de verborum obliga. Idem voluit Bal.
in d. §. nihil, in prin. & in d. l. in §. is autem. in verſi. ter
tio caſu. Alex. in l. quod dicitur, colum. 27. in fi. de ver
borum oblig. & in l. Gallus. §. etiam colum. 6. in prin.
de lib. & poſthu. dum ſe remittit ad not. in d. §. nihil.
in conſi. 10. colum. pen. volu. 3. in conſi. 19. col. penul.
in prin. volu. 5. & in conſi. 83. colu. 3. volu. 7. Cur. Sen.
in conſi. 81. colum. 4. in fi. vbi ait, quod quando inue-
ſtitura feudalis dicit pro ſe, hæredibus, & ſucceſſori-
bus, requiritur iſta qualitas ꝙ ſint hæredes, & ſucceſ-
ſores vniuerſales, quia appellatione hæredum, & ſuc
ceſſorum comprehenduntur ſucceſſores, & hæredes
vniuerſales tantum, & non ſingulares. & ideo quòd ſi
quis accipiat rem in feudũ vel in emphyteoſim pro
ſe, ſuis hæredibus, & ſucceſſoribus, intelligitur de vni
uerſalibus hæredibus, qui ſuccedunt de iure ciuili, &
verbum ſucceſſoribus, de vniuerſalibus, qui ſuccedũt
13 de iure prætorio. Et ratio eſt ſecundum eum, † quia
hæreditas eſt ius in vniuerſum defuncti. l. hæreditas,
de reg. iur. Bal. in c. ſi pater, col. 18. de teſta. in 6. Sal. in
l. 2. quæſt. 20. C. de iur. emph. & in auth. vnde ſi parẽs.
C. de inof. teſta. dum ſe remittit ad notata in dicta l.
ſecunda. Bald. in l. liberti libertæque, in ſecundo du-
bio. C. de oper. liber. quia cum verbum hæredibus in-
telligatur propriè, id eſt de quota inſtitutionis dicta
l. quædam. §. is, non continetur res certa hæreditatis
nomine, quia nomen hoc hæredibus non tam demon
ſtrat, quàm diſtribuit, & nulli habenti quotam nihil
poteſt proportionaliter diſtribuere vel ſortiri. Rur-
ſus ibi, co. ſequenti in ver. ſed quid ſi, vbi tradit quòd
ſi quis recepit emphyteoſim pro ſe, & ſuis hæredib.
ꝙ inſtitutus in re certa non admittitur, quia ſicut nõ
obligatur ad penſionem, ita non agit vt ſic nec actiuè
nec paſsiuè in eum deſcendat obligatio, ne contra-
ctus claudicet. Ange. in d. l. Gallus. §. etiam, colum. pri
ma in fi. Ripa in l. quæſitum. §. ſi quis, colum. prima. ff.
de priuil. cred. & in reſponſo 26. nume. 15. cum tri-
bus ſequentibus in ſecunda. par. & nume. 18. Pariſ. in
conſi. ſecundo. nume. 28. volu. primo. & in conſi. 16. nu
me. 14. vol. eo. Lamber. in trac. de iur. patro. lib. 2. in 2.
par. q. 2. artic. 16. nume. 1. Moder. in add. ad Alexand.
in conſi. 128. colu. fi. vol. 1. conſi. 8. volu. 3. & in conſil.
44. vol. primo. Didac. in ſecundo libro var. reſol. cap.
18. nu. 15. Rui. in conſil. 47. in fin. volu. quinto. Paul. de
Caſtro in conſi. 361. colum. ſecunda, verſi. ſicut in ſimi
li videmus. Bal. in conſi. 455. volum. tertio, vbi dicit,
14 † quòd in ſtipulationibus & omnibus contractibus
ſtricti iuris, vt eſt emphyteoſis, verba & ſcripturæ de-
bent accipi in proprio ſignificatu, & ideo ꝙ nomen
hæredis intelligitur hæres vniuerſalis totæ vel quo-
tæ, in qua repreſentatur hæredum diffinitio, ideſt iu-
ris ſucceſſor. d. §. nihil, non hæres impropriè dictus,
putà in re certa, vel aliqua quantitate, vt nota. in l. ſi
quis priore. ff. ad treb. Affl. deciſ. 335. num. 17. & hanc
eſſe * communem dixerunt Iaſ. in conſi. 89. colu. pen.
vol. 3. & Barb. in conſi. 89. in tribus locis volum. 3. &
magis communem Pariſ. in conſi. 23. nume. 182. vol.
primo, quem ſequutus ſum in conſil. 23. 97. in primo
volum. & in conſil. 67. volum. ſecundo, ſi igitur (vt di-
ctum fuit) inſtitutus in re certa non admittitur in
feudo hæreditario pro ſe, hæredibus, & ſucceſſoribus
vt etiam velle videtur Bal. in authen. ſi quas ruinas,
colu. 4. verſi. 6. probatur. C. de ſacro. ſan. eccle. quem
etiam ad hoc ponderat Barb. in citato conſi. 89. ergo
multo minus debet admitti, qui nullo modo eſt inſti
tutus. & quamuis nonnulli Bar. afferant in l. iuſiuran
di. §. ſi liberi. ff. de oper. liber. concludere, inſtitutum
in re certa admittendum eſſe in emphyteoſi ſuſcepta
pro ſe, & hæredibus, malè eum ad hoc allegant, quia
ſi bene aduertatur, ipſe loquitur quando non eſt fa-
cta mentio hæredis prout ſonant verba caſus, quem
ponit & refert ſe ad conſilium ſuum, quod incipit.
Quidam accepit alias incipit Quæſtio iſta habet duo
dubia. vbi in illo conſilio non fuit habita mentio hæ-
redis, ita inquit Corn. in conſil. 13. verſi. nec aliud di-
cit Bar. volu. 3. Moder. ad conſilium Alex. 128. colu.
fin. in addit. Didac. in libro 2. var. reſol capitulo. 18.
nu. 5. Rui. in conſi. 25. nu. 18. volu. 1. & in conſ. 118. nu.
6. volu. 1. Cur. Iun. in l. ſi tibi. §. pactus ne peteret. nu.
59. ff. de pac.

¶ Et ne illotis manibus pertranſire videamur in
terminis noſtris, videlicet vt non admittatur ad feu-
dum hæreditarium agnatus, cui nulla fuit delata hæ-
reditas, voluit primo Cur. Iun. in tract. feud. in pri-
ma par. in verſi. octauo principaliter quæro, colum. 7.
in princip. vbi inquit, ꝙ quando feudum eſt hæredita
rium nullus poteſt habere feudum, qui non ſit hæres,
& ideo ꝙ ſuperiori anno conſuluit in facti contin-
gentia vbi mortuus erat vaſallus relictis hæredibus
deſcendentibus ex fœmina, qui non ſunt habiles ad
ſucceſ-

ſuceſsionem feudi ca. primo.§.& quia videmus, qui
feud dar.poſ.& agnato,qui erat capax feudi, ſed non
hæres,ꝙ non poterat ſuccedere in dicto feudo hære-
ditario,ſed quòd tanquam extinctum, ad dominum
reuertebatur.& hoc quia in agnato deficiebat quali-
tas,quia non erat hæres,& ipſi non fuerat delata hæ-
reditas,quod tradit perpetuo notandum,quia vt plu
rimum ad hoc non aduertitur. Lipran. inter conſilia
ſtatus Montisferrati in conſi.13.in ſecunda.par.num.
122.in fin.vbi dicit,ꝙ quando feudum eſt ſtipulatum
pro ſe & hæredibus, vel poſsint ipſi eſſe hæredes vel
non,nunquam tamen quis admittitur,& potius ape-
ritur via domino,quam ꝙ quis admittatur, qui non
ſit hęres.ſubdens hanc opinionem eſſe veram,quam-
uis in hoc oberrauerit Dec.in conſi.208.colum.fi.qui
tenuit contrarium.idem ibi voluit num. 129.in fin.in
verſi.nec valet,quam partem etiā amplectitur Card.
Simo. inter dicta conſilia. in conſilio.39. nume.25.in
verſi.paret etiam reſponſio. vbi ait non eſſe in conſi-
deratione an poſsint eſſe hæredes vel ne,quia neceſ-
ſarium eſt in feudo hæreditario, vt quis admittatur
quòd ſit hæres.Alcia.etiam inter dicta conſilia in cō-
ſil.10.nu.54.Soc.Iun.in conſi.110. nu.20.in fi.volu.2.
Io Ferra.in vſib.feud.fo.60.verſi.5.loco,Rui.in conſil.
208.nu.5.volu.4.

¶ Sed præmiſsis non obſtantibus contraria ſen-
tentia eſt de iure verior, ꝙ imo in feudo hæreditario
admittitur agnatus,cui nulla fuit delata hæreditas
vaſalli defuncti.quod probatur primo per Bal. in ca-
pitulo primo.an agna.vel fil.colum.3. verſi. quid ſi fi-
15 lius.vbi dicit † ꝙ ſi viuo patre filius renuntiat hære
ditati paternæ cum iuramento, talis renunciatio in
feudo ſibi non præiudicat, quia non obligatur per le
gem filius ad impoſsibilia. Iacob. de Beluiſ. ibi, vbi
ſic formaliter dicit,quod dixi de filio, ꝙ non licet ei
repudiare hæreditatem, intellige quando filius po-
teſt habere hæreditatem patris, vel quia pater eum
inſtituit hæredem in teſtamento, vel quia mortuus
eſt ab inteſtato.ſi vero non poteſt habere hære ditatē
tanquam hæres,quia alius fuit inſtitutus, tunc filius
poterit acquirere feudum,licet non ſit hæres,nec te-
netur ſoluere debitum.Mart.de Laude ibi in verſ.itē
nota.Præpoſ.in 6.colum.verſi.quæro ab extra. Alua.
Affi.colum.ſecunda.nume.7.vbi ait hoc menti tenen
dum,quia ſingulare, & ꝙ nunquam audiuit & credit
verum.Cur.Iun.in tract.feud.in 3.par.ver.tertio prin
cipaliter.Decio conſi.208.colum fin.Iac.de S. Geor.
in inueſt.ſua in verbo.Ita ꝙ ipſi inueſtiti. in quarta li
mitatione.vbi dicit,text. in dicto capitulo primo, an
agna.vel fil.debere intelligi quando filius poteſt ha-
bere hæreditatem patris puta quia fuit hæres inſtitu
tus a patre,vel ſuccedit ab inteſtato,alioquin licet fi-
lius non ſit hæres patris poterit habere feudum pa-
ternum,ſecundum Iac.Ardizo.Iac.de Belui.& Alua.
in dicto capitulo primo.& hoc caſu non tenebitur fi-
lius reſpondere pro oneribus hęreditarijs.Item dicit
Bald. in dicto capitulo primo. hoc etiam procedere
16 † quando filius fuiſſet præteritus in teſtamento pa-
terno, quia tunc ſuccedet in feudo paterno, nec ne-
ceſsitabitur annullare teſtamentum paternum, quia
nullū eſt in eius fauorem,vt habetur in l. filio præteri
17 to.ff.de iniuſt.rup.teſta. & idem ſubdit † in exhæreda
to a patre, qui non obſtante exhæredatione poterit
habere feudum auitum,iuxta no.per Iſer.in capitulo
primo.in rit.de ſucceſ.feud.Idem tennit Iacob. Ardi
zo.in capitulo primo.§. Titius,ſi de feud.fue.contro.
inter dom.& agna.Cur.Iun. ſibi contrarius in conſil.
138.colum.fin.Bro.in conſi.4. ver. quarto facit. Affl.
in conſtitu.Regni,in conſtitu.diuæ memorię. num.3.
ubi dicit bis ita conſuluiſſe,& ꝙ credit dixiſſe verita
tem,quia aliter non conſuluiſſet.Riminal.in conſilio.
267.nume.23.Affl.in deciſ.325.col.2.Bru.in conſ.18.
col.6.verſi.4.Aret.in conſilio.14.colu.12.verſi. præte
rea quando.Pariſ.in conſil.23.nu.185.volum. primo.
Rui.in conſi.17.colu.fin.vol. primo Bal. in l 3.colu.2.
C.de fideicom. vbi dicit hoc notandum Zaſ. in trac.
de ſucceſ.feud.nu.7.Frid.Schenecx.in comen. ſuis in
vſibus feu.in 9.par.in tit quib.mod.feud.amit. nume.
265.Camp.in trac.dot.q.42.

¶ Nec obſtat ꝙ inſtitutus in re certa non admitti-
tur in feudo hęreditario,quia contrarium tenuerunt
Ale.in conſi.128.colum.fi.volu.primo,conſi. octauo,
colum.ſecunda.volu.3.conſi.193.colum. ſecunda,vo
lum.ſecundo,in conſi.9. nume.5. volum.2. Iacob. de
S.Geor.in d.verbo.Ita ꝙ ipſi inueſtiti colum. prima,
verſi.quarta.limitatio.Iac.de Beluiſ.Iac.Ardizo. Al-
uar.Præpoſ.col.3.verſi. & ideo in dicto capitulo pri-
mo.an agna.vel fil.Bal.in c.primo,in princ. in vltima
col.verſi.quæro verum filius,de ſucceſ.feud. vbi con-
cludit,filium inſtitutum in re certa ſuccedere in feu-
do æqualiter cum alio filio hærede vniuerſali, quia
ſufficit titulus nominis per id quod notatur in l. iuſ-
iurandi.§. ſi liberi, de oper. liber. & etiam quia cum
feudum non ſit propriè de corpore hęreditario, ve-
rificatur etiam in hærede ex certa parte. Gozad. in
conſi.26.nume.26.Alcia.in conſi.178.num.6. G l.Be
ned.in c.Raynu.ius,in verbo, & in eodem teſtamen-
to.numero.259.verſiculo.quarto. quia de teſta.Spec.
in titu. de teſta.in fin.Bald.in l.prima.quæſtio. 49. de
rer.diuiſ.Alexan.in conſi.22. colum.ſecunda. volu.5.
Rui.in conſil.9.nume.9 cum ſequenti volum. primo
conſil.102.colum.fin.volum.3.& in conſil. 109. num.
39.volu.3. & hanc eſſe * communem dixit Cur. Iun.
in tract.feud.in 3.par.verſi.quinto principaliter quæ-
ro,& tanto magis hoc dicendum venit in inſtituto in
re certa ſecundum declarationem conſummatiſsimi
præceptoris mei Rui.in conſi.59.nume.16. verſic. ad
iſtud.volu.3.

¶ Cum igitur conſtet dominum Alphonſum non
potuiſſe eſſe hæredem domini Gabrielis vltimi vaſal
li defuncti,de cuius ſucceſsione feudi tractatur, quia
alium inſtituit hæredem vniuerſalem, merito conclu
dendum videtur,quod ex quo nō ſtetit per eum,quo
minus ſuccederet dicto vaſallo vltimo loco mortuo,
ꝙ ſuccedere debet in dicto caſtro & alijs bonis feu-
dalibus,de quibus ſupra.

¶ Non obſtant modo quæ in contrarium allegata
fuerunt, quia ad primum argumentum, ꝙ quis non
admittitur ad feudum hæreditarium, eſto ꝙ ſibi dela
ta non fuerit hęreditas,reſpondetur communem eſſe
concluſionem in contrarium, vt ſatis ſuperq; conſtat
ex deciſionibus & auctoritatibus ſupra relatis, nam
communiter ita concludunt omnes feudiſtæ in dicto
capitulo primo.an agna.vel fil.& ideo cum iſta ſit re-
cepta doctorum ſententia, ab ea non eſt recedendū.

¶ Similiter non obſtat, ꝙ inſtitutus in re certa nō
ſuccedit in feudo hæreditario per iura, & rationes ſu
pra citatas, quia pro.reſponſione aduertendum eſt,
18 quòd,aut † verbum hæres profertur ſuper re ſui na-
tura tranſmiſsibili, ad quoſcunque hæredes, & tunc
appellatione hæredis intelligitur de vniuerſali. Aut
illud, quod deducitur in ſtipulatione eſt tale, quod
poteſt tranſire ad hæredes, non tamen tanquam ad
hæredes pro portionibus hæreditarijs, ſed tanquam

ad filios, non autem ad extraneos, vt eſt feudum vel emphyteoſis eccleſiæ, q̃ nõ tranſeunt niſi ad filios, tamen ita demum ſi ſint hæredes, & nõ aliter, nec tranſeunt pro portionibus hæreditarijs, & tunc ſufficit, q̃ ſit hæres in re certa, ita Paul. de Caſtro in l. quoties, in fi. C. de hæred. inſt. qui dicit hoc menti tenendum, quia iſta eſt veritas. Imol. in l. ex facto, la grande, in prin. ff. de hæred. inſti. Angel. in d. l. quotiens. Paul. de Caſt. in d. §. nihil, in fine vbi ſe remittit ad diſtinctionem, quam fecit in dicta. l. quoties. Angel. etiam in d. §. nihil. Alex. in conſi. 22. col. 3. vol. quinto, conſil. 128. col. fi. volu. primo, in conſi. 8. col. ſecunda, volu. 3. Rui. in conſi. 9. nume. 11. vol. primo, vbi inquit, doctrinam Bald. in contrarium allegatam in l. liberti libertæq; & in authen. ſi quas ruinas, & Ange. in d. §. etiam. procedere vbicunque verbum hæres eſt appoſitum in emphyteoſi recepta a priuato, quia tunc appellatione hæredis venit vniuerſalis tantum, & non in re certa, quia illa tranſit ad quoſcunque hæredes, ſecus in emphyteoſi recepta ab eccleſia pro ſe, & hæredibus, quia tunc, cum illa non ſit trãſmiſsibilis ad quoſcunque hæredes, tranſit ad hęredes inſtitutos in re certa. Et ideo ſubdit quòd cum feudum de ſui natura tranſeat ad filios, & non ad hæredes extraneos c. 1. §. & ſi clientulus, de alie. feud. veniet appellatione hæredis etiam hæres in re certa. Iterum in conſi. 186. colum. fi. volu. eo. conſi. 102. col. fi. volum. 3. in conſil. 109. nu. 39. volu. eo. Ale. in d. l. quoties. col. pen. in fin. vbi dicit opinionem. Imo. de qua in d. l. ex facto, & in cap. potuit magis, communem.

SVMMARIVM.

1 Patri aſſerenti bona poſſeſſa per filium fore profectitia, incumbit onus probandi.

2 Bona acquiſita per Prelatum ſi dubitetur an ſint de bonis eccleſiæ vel propriis, ſi reperiuntur poſſeſſa per Prælatum præſumuntur acquiſita de propriis, niſi per agentes pro eccleſia probetur contrarium.

3 Filio viuenti ſeorſum à patre & de voluntate ipſius dotis reſtitutio fieri debet, quod declara & intellige vt in nu. 23.

4 Perceptum à filio ſeorſum habitante à patre ex negotiatione dotis ſibi traditæ, eſt proprium ipſius filii.

5 Subrogatum ſapit naturam eius in cuius locum ſubrogatur.

6 Bona feudalia dicuntur caſtrenſia.

7 Filiusfamilias exiſtens in poteſtate patris de caſtrenſibus teſtari poteſt.

8 Filiusfamilias in caſtrenſibus reputatur vt paterfamilias.

9 Bona empta per filium de re patris ſunt propria ipſius ex quo de re patris empta fuerunt, & numero. 12. cum ſeq.

10 Profectitium illud dicitur, quod immediate prouenit ex ſubſtantia paterna.

11 Dictio ex, denotat cauſam proximam & immediatam.

12 Bona acquiſita per filium in dubio præſumuntur acquiſita de bonis paternis.

13 Cedens ſi confitetur ſe recepiſſe prætium à filio huiuſmodi confeſſio patri non præiudicat.

14 Pater ſi confitetur pecuniam fuiſſe filii, talis confeſſio patri obeſſe non poteſt.

15 Nemo quærit de vento

16 Probatio nulla eſt melior quàm propria oris confeſſio.

17 Confeſſio, & inſtrumentum quò ad probandum paris eſt potentiæ.

18 Confeſſio eſt fortior, & efficacior quàm aliqua probatio de mundo.

19 Confeſſio eſt maior quolibet publico inſtrumento, & quibuſcunque depoſitionibus teſtium.

20 Confeſsio vbi eſt, ibi eſt relaxatio omnis probationis.

21 Confeſſio patris adeo efficax eſt, quòd iudex non poteſt ipſam nullam pronuntiare.

22 Vſusfructus dotis filii debetur patribus ſuſtinentibus onera matrimonii, ſiue ſit maior oneribus ſiue minor.

23 Filius habitans in caſtro ſeparato à patre, non dicitur ſeorſum habitare.

24 Pater & filius vna identitas ſunt, & vnum eſt domicilium vtriuſque.

25 Separatio in coniunctis dura eſt ſicut mors.

26 Vſusfructus debetur patri in bonis aduentitiis filii.

27 Filius ſi habet pecuniam aduentitiam, non poteſt illam mutuare ſine conſenſu paterno.

28 Pater habet vſumfructum in bonis feudalibus filii, quod declara vt ibi

29 Ius commune ſeruatur in materia feudali vbi non habetur expreſſa deciſio in feudis.

30 Fructus ſeparati à ſolo feudali dicuntur allodiales, & non feudales.

31 Semina & pecuniæ tradita colonis partiariis pro ſubventione maſſaritii non ſunt feudales, ſed res ſeparatæ à feudo, & ſic allodiales.

32 Boues reperti in fundo feudali non ſunt feudales.

33 Vendito fundo in quo ſit piſcina, non veniunt piſces.

34 Fundo vendito non veniunt boues neque aſini, ac vegetes, vel aliquid ei non fixum, niſi expreſſe aliud actum ſit.

35 Mobilium & immobilium appellatione non veniunt iura, actiones & nomina debitorum.

36 Fallit quando dictum eſt de bonis mobilibus & immobilibus quibuſcunque.

37 Hæres improprius venit in diſpoſitione, in qua ſit mentio de quocunque hærede.

38 Statutum ſi prohibet bona mobilia & immobilia in extraneos transferri, de actionibus quoque actum eſſe videtur.

39 Dictiones vniuerſales non poſſunt reſtringi, etiam ſi materia ſit odioſa, cum de ſui propria ſignificatione ſint ampliatiuæ, & in materia reſtringibili nunquã excluditur lata interpretatio, quæ ex proprietate verborum deſcendit.

40 Feudum conceſſum pro hæredibus, & ſucceſſoribus quibuſcunque, non ſolum includit tria genera hæredum, de quibus inſtit. de hæred. qual. & difer. ſed etiam legatarios.

41 Legatarius in re legata quodammodo eſt hæres.

42 Dictio quibuſcunque appoſita in diſpoſitione hominis,

non recipit reſtrictionem.

43 *Donans omnia bona ſua mobilia & immobilia cenſe-*
tur etiam donare iura, & actiones propter illam di
ctionem omnia.

44 *Diſpoſitio ſimplex quæ de ſui natura non ſolet inclu-*
dere futura, ea comprehendit per illam dictionem
omnia.

45 *Priuilegia ſtudii Pariſienſis conceſſa ſtudio Tholoſa-*
no & ſi intelligantur de præſentibus tantum, & nō
de futuris, ſecus tamen ſi dicto ſtudio conceſſa fuiſ-
ſent omnia priuilegia, quia veniunt & futura.

46 *Conſeruator Imperialis quamuis non poſſit ante litem*
conteſtatam, vel habitam pro conteſtata procura-
torem conſtituere, tamen ſecus eſt ſi eſſet conſtitu-
tus ad omnes actus.

47 *Alienatio bonorum omnium ſi eſt permiſſa, compre-*
hendit tam bona tacite quàm expreſſe prohibita
alienari, & quæ alias non comprehenderentur ſi
non eſſet appoſita illa dictio omnis, quæ omnia in-
cludit.

48 *Appellatione omnis falcidiæ venit, & trebellia-*
nica.

49 *Trebellianica impropriè dicitur falcidia.*

50 *Verba vniuerſalia omnia comprehendunt, ita quòd*
nulla perſona vel nullus locus excipitur.

51 *Societas omnium bonorum comprehendit omnia, quæ*
excogitari poſſunt, quod ſecus eſt in ſocietate ſim-
pliciter facta.

CONSILIVM. LIIII.

DOleo profectò quòd videam vige-
re controuerſiam inter Illuſtrem
do. Io. Antonium Cerrionum &
magnificum dominum Bartholo-
mæum eius filium, quæ verè ſemo-
tis omnibus arbitris, inter ipſos
ſedanda erat, ſed poſtquam fatis
non placuit, & controuerſia ipſa de iure tantum mi-
hi fuerit compromiſſa, ſtudendo breuitati (vt de-
cet) iuxta l. primam. ff. quod met. cauſa. prima facie
1 dicendum videtur, † quòd quando filius aliquid poſſi-
det, quod pater prætēdit profectitium, ipſi incumbit
onus probandi rem poſſeſſam per filium ex re ipſius
patris proceſſiſſe, alias quòd ſuccūbere debet, vt voluit
in terminis Bal. in auth. ex teſtamento, in 11. c. C. de
colla. Ale. in conſi. 40. nume. 17. volu. 7. & in conſ. 116.
colu. 2. volu. 7. in conſi. 73. in fi. volu. 2. & 82. nu. 15. vo.
eo. Corn. in conſi. 247. col. 3. volu. 3. vbi inquit, quòd
bona acquiſita per filium præſumuntur eſſe patris, ſi
pater eſt diues, filiuſque adminiſtrat, dummodo filius
non ſit adeo induſtrioſus, quòd veriſimiliter ex operis
proprijs tātum lucratus fuiſſet, quod potuerit ea de
quibus agitur acquiſiuiſſe, quia cenſentur profectitia
ſi autem e contra pater ſit pauper non induſtrioſus,
& filius ſic, bona cenſentur acquiſita ex operis, & in-
duſtria filij, ac præſumuntur aduentitia. ſin autem cō-
iecturæ non apparent, vel ſunt paribus, & tunc pro poſ-
ſeſſore præſumitur, & agenti incumbit onus proban-
di, quòd bona poſſeſſa per filium fuerint acquiſita ex re
ipſius patris, vt voluit glo. in l. cum oportet, in princ.
in vltima ſolutione. C. de bo. quæ lib. quam ſequitur
ibi Saly. ita eam intelligens coniungendo dictam vlti-
mam ſolutionem cum prima præcedenti Ioannis, de
qua ibi, & ita eas coniungit Bal. in d. auth. ex teſtamen-
to, in loco de quo ſupra. dicens, quòd ſi quæritur cui in-
cumbit, agenti, & non poſſeſſori, pro quo contra acto-
rem eſt pronunciandum. Rurſus in conſ. 54. in fi. vol.
4. Rui. in conſi. 96. col. 3. vol. 5. Natta in conſil. 354. nu.
3. Crot. in l. frater a fratre. nu. 119. ff. de cond. indeb.
pro cuius confirmatione adducit notata per gl. in c.
2 nulli. 12. q. 5. quæ vult, † quòd ſi dubitetur an acquiſita
per prælatū ſint de bonis eccleſiæ, aut de bonis pro-
prijs Prælati, qui reperitur poſſidere, quòd præſumitur
pro poſſeſſore, qui debebit obtinere niſi agentes no-
mine eccleſiæ probauerint illa fuiſſe acquiſita de bo-
nis eiuſdem. dixi in conſi. 30. nu. 9. volu. 2. ſed in caſu
præſenti non fuit probatum per dictum Illuſtr. d. Io.
Antonium quòd bona acquiſita, & poſſeſſa per magnifi-
cum d. Bartholomæum fuerint acquiſita ex re ipſius
patris, igitur ſuccumbere debet per regulam tritam.
l. qui accuſare. C. de edendo.

¶ Secundo principaliter facit, nam ſicut quando
3 † filius viuit ſeorſum à patre de eius voluntate, quia
ita voluit pater, tenetur ad reſtitutionem dotis, vt
per Dyn. in conſi. 12. Ange. & Imo. in l. ſi cum dotem.
§. tranſgrediamur. ff. ſolu. mat. ſi ſuſtinet onera, vt per
Crot. in d. l. frater à fratre. nu. 99. in verſ. quartus ca-
ſus. & Cacialup. ibi nu. 116. Boer. in deciſ. 195. col. 2.
4 in fi. verſi. ſi vero loquimur, † & omne commodum
perceptum a filio in negotiatione ipſius dotis eſt ip-
ſius filij, teſte Bald. in conſi. 484. circa fi. volu. 5. quem
ſequitur Cacialup. vbi ſupra nu. 119. ita eodem mo-
do dicendum eſt, quòd omne commodum perceptum ex
re patris tradita filio ſeorſum habitanti & ſuſtinenti
onera matrimonij ſit proprium ipſius filij ita quòd tam
5 redactum ex re ſubrogata loco dotis, † cum ſubroga-
tum ſapit naturam eius in cuius locum ſubrogatur. l.
ſi eum. §. qui iniuriarum. ff. ſi qui cautio.

¶ Tertiò facit, quia dicta prædia poſſeſſa per filiū
fuerunt empta ex fructibus bonorum feudalium tra-
6 ditorum per patrem filio, † quæ bona feudalia ſunt
caſtrenſia, vt per Bal. in l. cum multa. C. de bon. quæ
lib. Aff. in deciſ. 183. nu. 4. quo caſu ſequitur, quòd omne
acquiſitum ex fructibus dictorum bonorum feudaliū
ſit præcipuum filij, vt conſtat ex dictis per Aff. ibi.
vbi cōcludit, quòd ſi pater dedit filio feudum, quod per
eū fuit tentum, & poſſeſſum vſque ad tēpus mortis ſuæ,
7 quia dicta bona ſunt caſtrēſia, † quòd de illis filiusfami-
lias poterit teſtari, etiam quod eſſet in poteſtate pa-
8 tris, † ex quo in illis reputatur vt paterfamilias, vt in
l. Macedoniani C. ad Macedonia. Intellige de tēpore
diſpōnem capituli primi de ſucceſ. feud. ſ. quando di-
ſponit in immediate ſucceſſurum. Si igitur poteſt di-
ſponere de ipſo feudo, ergo multo magis de fructib.
Coraſ. in l. frater à fratre. ff. de cond. indeb.

¶ Sed præmiſſis non obſtantibus contraria ſenten-
9 tiā tanquam de iure verior amplectenda venit, ſ. † quòd
prædia empta per dictum Magnificum do. Bartholo-
mæum ſint præcipua patris, cū ex re ipſius patris em-
10 pta fuerint, & ſint profectitia, † quoniam illud dicitur
profectitium, quod immediate prouenit ex ſubſtan-
tia paterna, ita Bar. in l. cum oportet. C. de bon. quæ
lib. vbi inquit, illud bene probari ex illo textu in ver-
11 bo ex ſubſtantia paterna. quę † dictio ex, denotat cau-
ſam proximā & immediatam l. eo tpe. ff. de pecul. l. 1.
§. ex incendio, vbi Bar. ff. de incend. rui. & nauſ. Cro. in
12 d. l. frater nu. 5. & ibi Coraſ. nu. 106. † Nam in dubio
bona acquiſita per filium præſumuntur acquiſita de
bonis paternis. §. 1. ver. ſancitū, iuncta gl. in verbo ex

re.

re,inſtitu.per quas perſo.nobis acqui. Bar.in l.prima
§.ſed nec caſtrenſe,colum.tertia,ff.de colla.bono.vbi
dicit * omnes ita tenere.Corne.in conſi.247.litera b.
volu.tertio.& in conſi.54.in vltimo quæſtito, volu.4.
Er illud adeo eſt verom, quòd tradit Bald.in l.iube-
mus.§.primo,verſi.quid ſi cedens.C.ad Trebel.quòd
13 † ſi cedens confeſſus eſt recepiſſe prætium de pecu-
nia filij,huiuſmodi confeſsio non præiudicaret patri,
quia in dubio præſumitur eſſe de ipſius pecunia, &
14 non filij.quinimo plus determinat, † ꝙ etiã ſi pater
confeſſus fuiſſet ꝙ pecunia eſſet filij, confeſsio ipſa
ipſi filio non prodeſſet quominus in dubio præſuma
tur eſſe de pecunia patris,& non filij.arg.l.ſi forte. ff.
de caſtren.pecul.ſequitur Iaſ. in conſ.25.col.1.vol.1.
Et ideo dicit Bal.in auth.ex teſtamento,in 11.c.C.de
15 colla. † ꝙ de uento nemo quærit.arg.l.fin.C.de ali-
men.pup.præſtan.Iterum Bal.in l.iubemus.§.1.Soci.
in conſ.61.co.1.vol.4.Natta in conſ.358.nu.8.circa fi.
& in ſpecie ꝙ prędia empta per filium ex redditibus
bonorum paternorum ſint profectitia,probat gl.in d.
l.cum oportet,in verbo ex eius,in verſi.item ſi pater.
vbi vult ꝙ ſi pater dedit fundum filio vt inde ſe ale-
ret,& poſtea acquiſiuit fructus,dicuntur ex re patris
arg.l.Baliſta.ff.ad Trebel.l.in fideicommiſſum.§. non
nunquam.ff.de vſur.quam gl. ibi ſequitur Bart.col.1.
verſi.iuxta illud format.& Bald.col.1.in fi.verſ.pater
dedit,vbi concludit, ꝙ ſi pr̃ dedit fundũ filio,vt inde
ſe aleret,& filius valde parum cõſumpſit in alimẽtis,
adeo ꝙ ex reſiduo aliquid ſibi acquiſiuerit, ex quo
terrulas ſibi emit,ꝙ præcipuæ eruut patris, quia em-
ptæ ex re ipſius patris.cui ſententiæ quoq; ibi adhæ-
ret Sali.col.2.verſi.quærit gl Albe.de Roſa.in l.dona
tione.col.2.verſ.ſi vero pater.C.de colla. Sed in caſu
noſtro dicta prædia (de quibus agitur) fuerunt em
pta per dictum dominum Bartholomæum de fructi-
bus fundi paterni,ergo &c.

¶ Reſtat modo vt reſpondeatur allegatis in cõtra
riũ,quib.clare patet reſponſum.& accedendo ad pri-
mum argm̃,dicitur,ꝙ & ſi præmiſſa concluſio nullam
penitus patiatur difficultatem,cum ſit cõiter recepta
tamen ꝙ ea non militat in terminis noſtris, quoniam
per patrẽ ſatis dicitur probata ipſius intentio ex con
feſsione filij, qui ingenue confeſſus eſt prædia ipſa
emiſſe de pecuniis habitis ex venditione fructuũ fun
dorũ ſibi datorum per patrẽ, vt ex illis ſe aleret, cui
16 confeſsioni propriè ſtandum eſt, † nam nulla melior
eſt probatio,q̃ propria oris confeſsio.l. cum te.C. de
17 tranſac.vbi in ſpecie inquit Iaſ.in 3.notabili,†ꝙ quã-
tum ad probandum paris eſt potentiæ confeſsio, &
18 inſtrumentum.Imo plus † confeſsio eſt fortior & effi
catior q̃ aliqua ꝓbatio de mundo.quod quatuor me
diis probat ibi Iaſ.Bal.in conſi.192.col.2.circa fi.lib.
19 2.vbi ait, † ꝙ cõfeſsio eſt maior quolibet publico in-
ſtrumenro,& quibuſcunque depoſitionibus teſtium.
20 alibi in conſi.354.col.1.vol.3.vbi dicit,†ꝙ vbi eſt con
21 feſsio,ibi eſt relaxatio omnis probationis, ẽt † adeo
efficax eſt confeſsio partis', ꝙ iudex non poteſt eam
nullã pronunciare.Abb.in conſ.vlt.col.fi.vol.2.refert
& ſequitur inſignis Craue.in conſi.61.nu.3.& in cõſ.
271.nu.4.vbi etiam inquit, ꝙ nulla eſt clarior proba
tio q̃ ea,quæ fit viuę vocis oraculo not.Bar.in l.gene
raliter per illum text.C.de non nume.pecu. vbi quis
non poteſt venire contra illud,quod confeſſus eſt.

¶ Pariter non obſtat ſecundum, quia reſpõdetur,
ꝙ quando filius ſeorſum viuit à patre,ꝙ tenetur pa-
ter filio reſtitoere dotes, vt in d.§. tranſgrediamur.
quia reſpondetur,aduertendum eſſe ꝙ ſententia ip-
ſa ita inſtiſtincte intellecta nou eſt vera,quia ea tunc
demum locum habet quando pater non vult ſuſtine
re onera matrimonii.vel quando filius habitaret ſe-
orſum a patre de conſenſu patris, vel & tertio quan
do habitaret ſeorſum a patre propter aliquam iuſtã
caeſam,puta propter ſæuitiam, ſeu atrocitatem vel
intollerabiles mores patris,vt late per Crot.in l.fra-
ter a fratre.nu.99.ff.de cond.indeb. vbi etiam Cacia
lup.nu.114.cum multis ſeq.& Boer.in deciſ.199. co.
2.ac docto.in d.§.tranſgrediamur, ſed in caſu noſtro
non interuenit aliquis ex dictis caſibus, quia pater
ſuſtinet onera matrimonii, vt conſtat ex ſupradictis,
quia tradidit prædia,vt ipſe,vxor, & familia ſua poſ
ſint ſe alere,ergo vſusfructus ipſius dotis ad prędictũ
Illuſtr.dominum Io.Antonium ſpectare debet. l.con
tra nurum.ff.rer.amot.Rui.in conſi.61. col.1. volu.4.
Raph.in l.quod ſatis.C.de bonis, quæ lib. vbi tenet,
22 † ꝙ patri indiſtincte debetur vſusfructus dotis filii
ſiue ſit maior oneribus ſiue minor, patre tamen ſuſti
nente onera matrimonii.doc.in d.§.tranſgrediamur.
Cacialup.in d.l.frater à fratre.nu.13.
23 ¶ Vlterius dicitur, ꝙ † licet dictus Magnificus do
minus Bartholomæus cum vxore & familia habitet
in loco & terra ſeparata a patre, tamen filius non di
citur ſeorſum habitare a patre, vt notabiliter dicit
Bal.in conſi.234.col.1.volu.2.vbi inquit,ꝙ qui ſeor-
ſum & omnino ſeorſum habitat, iſte proprie non di-
citur habitare.l.ſed neque,in prin.ff.de vſu. & habit.
niſi ille ſit coniuncta perſona & quaſi idem corpus,
puta vxor vel filius,vel propria familia ipſius, l. cum
24 quis.ff.de dolo. † nã pater & filius vna identitas ſunt
& vnum eſt domicilium vtriuſque, vt eſt tex.expreſ-
ſus in l.cum ſcimus,in §.ſicut.C.de agric. & cenſ.lib.
11.vbi tex.aureus ita ait,cum enim pars quodammo
do corporis eius per cognationem in fundo remane
bat,non videbatur abeſſe.allegat.l.poſſeſsionum. C.
comm.vtriuſ.iud.l.ſi domus.§.ſi confitetur, de leg.1.
25 & gl.ſingularẽ in l.2.C.qui æta.lib.10.†vbi in coniun
ctis dura eſt ſicut mors ſeparatio.ſequitur Feli.in ca.
quoniam,col.2.ver.& quomodo de offi.ordina.

¶ Præterea dicitur, ꝙ etiam poſito (ſed non ad-
miſſo) ꝙ dicta bona eſſent aduentitia ſaltem negari
26 non poteſt † quin vſusfructus dictorum bonorum ac
quiſitorum cedant commodo dicti Illuſtr.domini Io
annis antonii d.l.cum oportet,vbi per omnes ſcriben
tes.Cacialup.in d.l.frater.nu.22. & in tantum hoc eſt
27 verum, †ꝙ ſi filius haberet pecuniã aduentitiam,non
poſſet illam mutuare ſine cõſenſu patris ſicut pater-
nam,quia cum pater in illa habeat vſumfructum,qui
nõ eſt ſeparatus à proprietate.l.quibus.& l.pecuniæ
ff.de vſufruct ea.re.quæ vſu conſum.filius non poteſt
illam alienare.Cacialup.vbi ſupra.

¶ Nob obſtat vltimum, quia ad illud reſponde-
28 tur, † quòd imò vſumfructum habere debet pater in
feudalibus filij quando feudum non eſſet conceſſum
a Principe,vel non eſſet feudum dignitatis cohærens
perſonæ feudatarij. Vel & ſecundo niſi feudum eſſet
acquiſitum in caſtris,vt per Bal.in dicta l.cum opor-
tet,colum. penult. Et inter alia mouetur ſtrictiſsimo
29 fundamento † quia etiam in materia feudali ſerua-
mus ius commune,vbi non habemus expreſſam deci
ſionem in feudis. tex.eſt clarus in capitulo primo.cir
ca fin.de feud. cogn.Cum igitur in feudis non habea
mus tex.caſum noſtrum decidentem, ſtabimus regu-
læ dictæ.l.cum oportet, quòd in aduentitiis quærit̃
vſusfructus patri.cuius ſententiam amplectitur Cur.
Iun.in trac.feud.in 3.par.in ver.expedito primo. col.

ſecunda,in fi.cum ſequenti, vbi dicit hâc ſententiam ſibi placere,etiam ex alio fundamento,quod eſt,quia
30 † fructus feudi poſtquam ſunt ſeparati a ſolo,non dicuntur feudales,ſed allodiales,teſte Bald.in conſ.33. volu.primo,per tex.optime hoc probantem in c. primo,an agna.vel.fil.Boer.in dicta deciſ.199.nu.7. Fre. Schen.in trac.feud.in 7.par.in prin.nu.7.ſi ergo eſt allodialis,nihil eſt quod impediat quo minus patri dictus vſusfructus acquiratur.

31 ¶ Circa ſecundum caput,videtur dicendum, † ꝙ ſemina mutuo tradita maſſarijs bonorum feudalium per dictum Illuſtr.dominum Io. Antonium & ſimiliter præſtantiæ pecuniarum vigore renunciationis factæ de dictis maſſaritiis domino Bartholomæo eius filio,ei nō ſpectant, ſed ad dictum dominum eius patrem,quia ſunt res ſeparatæ à feudo, & ſic non feuda
32 les,vt in ſimili dicitur † de bonibus repertis in fundo feudali,q̃a non ſunt feudales,vt voluit Bal.in cōſ. 222.in 3.dubio.vol.3.per legem primam. & ſecundā de verb.ſig. facit etiam tex.in l.limes,in fi.ff.de actio.
33 empt. † vbi ſi quis vendidit fundum in quo ſit piſcina,non veniunt piſces.Accedit quod no.Bal.in l. fun
34 do.C.de verb.ſig. † vbi vendito fundo non veniunt boues neq; aſini,vegetes, neq; aliquid ei non fixum, niſi ſit expreſſe actum,per l.fundi,de act.emp. & l.dolia.ff.de contrah.emp.Iterum Bal.in l j.col.3.verſi.3. oppo. C. de ſer.fugit. vbi dicit, ꝙ boues & aſini licet ſint inſtrumenta,non tamen mobilia,per d.l.primam & ſecundam.Nec obſtat ſi dicatur, ꝙ ex quo dominus Ioā.Antonius in renuntiatione prædicta non re-
35 ſeruauit ſibi niſi mobilia & immobilia, † quorum appellatione non veniunt iura actiones & nomina debitorum prout ſunt iſta præſtantiæ.l. quam Tuberonis.§.in peculio.vbi Bar.ff.de pecul.Dec. in conſil. 633 col.fi.Pariſ.in conſi.94.cal.2.vol.1. ꝙ prædicta iu
36 ra ſunt filij, quia reſpondetur, † ꝙ dicta ſententia non procedit vbicunque dicitur de quibuſcunq; bonis mobilibus & immobilibus, quia tūc virtute illius dictionis quibuſcunq;, veniunt iura & nomina debitorum ita Alcia.in l.mouentium.ff.de ver.ſign.cui accedit quod no.Roma.in l.id tempus.§.j.ff. de vſucap.
37 vbi dixit, † ꝙ ſi in aliqua diſpoſitione ſit mentio de quocunq; hærede,venit & hæres improprius.& ideo
38 dixit Alcia.vbi ſupra, † ꝙ ſi ſtatutum prohibet quæcunque bona immobilia ſiue mobilia in extraneos transferri,de actionibus quoque actum eſſe videtur,
39 Tiraq.in trac.de retrac.fo.78.nu.10.Nam † dictiones vniuerſales non poſſunt reſtringi, etiam ſi materia ſit odioſa, cum de ſui propria ſignificatione ſint ampliatiuæ, & in materia reſtringibili nunquam excluditur lata interpretatio,quæ ex proprietate verborum deſcendit,vt no.Are.in l.cum de lege.ff.de teſta. Soc. in conſi.297.faciunt quæ late dixi in conſil. meo.96.nu.
40 36.vbi † feudum conceſſum pro me hæredibus,& ſucceſſoribus quibuſcunq;, non ſolum includit tria genera hæredum,de quib.inſtit.de hære.qualit.& diſer.
41 ſed etiam legatarium, † qui iu re legata quodammo
42 do eſt hæres,& maxime hoc dicendum venit,cum † dicta dictio quibuſcunq;,appoſita ſit in diſpoſitione hominis,vt per Bal.in l.fi.circa prin.C.ſine cenſ. vel reliq.Cur.Iun.in conſi.1.nu.3.& in conſi.183.col.fi.Tiraq.vbi.ſ.nu.29. Pro cuius confirmatione facit qđ dixit Gul.Benec.in repetitione ſua d.Raynutius,in ver
43 bo cætera bona,de teſta.vbi inquit, † ꝙ ſi quis donat omnia bona ſua mobilia & immobilia,comprehēduntur iura & actiones, propter illam dictionem omnia, per tex.in l.j.§.ſi ex fundo.ff.de hæred. inſtit. & quāuis Tiraq. vt ſupra nu. 26. videatur eum mordere, credo, ꝙ eius dictum ſuſtineri non poſſit ex deciſionibus infraſcriptis,Bald.in l.omnia priuilegia, C. de
44 Epiſ.& cler.vbi inquit, † ꝙ diſpoſitio ſimplex, quæ de ſui natura non ſolet includere futura, per.l.ſi ita, ff.de aur.& arg. lega. ea comprehendit per illam dictionem omnia vniuerſalem,per.l.Iulianus, de legat. tertio,& cum eo tranſeunt Abb.in cap.fi. ne cler. vel mona.& Alex.in l.prima,de legat.primo,Rui. in conſil.76.nume.nono,volum.quinto. Et ideo ibi determi
45 nat Bal. † ꝙ ſi priuilegia ſtudij Pariſienſis ſunt conceſſa ſtudio Tholoſano,intelliguntur de præſentibus tantum,& non de futuris,ſecus ſi dicto ſtudio concederētur omnia priuilegia,quia propter illā dictionē omnia, venirent etiam & futura. Et ideo ex his concludit Rui.in conſ.61. volum.tertio, nume 35. quòd
46 † & conſeruator imperialis non poſſit ante litem conteſtatam vel habitam pro conteſtata conſtituere procuratorem, tamen ſecus eſt ſi eſt conſtitutus ad omnes actus,quos iudicauerit oportunos, propter illam dictionem omnes, vniuerſalem, & prolatam ab homine,quæ non recipit reſtrictionem de habilitate, dicta l.Iulianus.Hinc dixit Rui.in conſi.109.numero
47 nono, volum. ſecundo, ꝙ † alienatio bonorum omnium ſi eſt permiſſa, comprehendit tam bona tacite quàm expreſſe prohibita alienari, & quæ alias non comprehenderentur ſi non eſſet appoſita illa dictio omnis,quæ omnia includit, Barto.in l. Marcellus, in principio colum.tertia,verſiculo vltimo,ibi, omnem
48 falcidiem.ff ad Trebel. vbi ſub illis verbis † omnem
49 falcidiam, vult etiam contineri trebellianicam,† quæ trebellianica improprie eſt falcidia gloſſ. in authen. vnde ſi parens.C.de inoſ.teſtamen. Ceph. in conſilio 91.numero decimo,cum ſequenti.Accedit quod ſcribit Bald.in conſilio.216.colum.tertia, circa fin. volu.
50 primo, ꝙ † verba vniuerſalia omnia comprehendunt,itaque nulla perſona & locus nullus excipitur
51 ſequitur Craue.in conſi.294.volum.tertio,vbi † in ſocietate omnium bonorum veniunt omnia,quæ cogitari poſſunt,licet ſecus in ſocietate ſimpliciter facta, quia adeo lata eſt ſignificatio verborum vniuerſalium,vt etiam trahantur ad caſum improprium. glo. in l.ſecunda,in verſiculo,alias.C.de quadr. præſcrip. Multa poſſent etiam allegari pro confirmatione huius ſententiæ, ſed quia de hac materia alia abunde dixi in conſi.5.nu.35.cum plurib.ſequen vol.primo, & in conſ.82.vol.2.ideo ad ibi dicta me remitto.

SVMMARIVM.

1 *Feudum ſimpliciter ſuſceptum pro ſe, quod aliqui in forme appellant dicitur hæreditarium.*

2 *Feudum conceſſum pro ſe & hæredibus,dicitur hæreditarium.*

3 *Et multo fortius ſi dictum fuerit pro ſe,hæredibus,& ſucceſſoribus.*

4 *Feudum datum alicui pro ſe,& ſuis cenſetur hæreditarium.*

5 *Feudum conceſſum pro ſe & liberis vel filiis, dicitur ex pacto & prouidentia*

6 *Idemque ſecundum communem ſi pro ſe, & hæredibus maſculis.*

7 *Siue pro ſe & hæredibus legitime ex ſuo corpore deſcendentibus.*

Idem

8 *Idem ſi dictum fuiſſet pro ſe & hæredibus legitimis.*
9 *Feudum antiquum dicitur à quarto gradu ſupra.*
10 *Feudum in dubio præſumitur antiquum quando longo tempore poſſeſſum fuit.*
11 *Feudum ſi dubitetur an ſit antiquum uel nouum, onus probationis incumbit, ei qui dicit eſſe nouum.*
12 *Feudum antiquum alienari non poteſt ſine conſenſu agnatorum, ad quos feudum eſt recaſurum.*
13 *Clauſula ad habendum, tenendum, poſſidendum, & quicquid placuerit perpetuò faciendum, appoſita in conceſſione feudali, non operatur vt vaſallus feudum alienare poſſit contra numero. 33. cum ſequentibus.*
14 *Fideicommiſſo renuntiatum eſſe cenſetur ſi in diuiſione dictum fuerit ad habendum, tenendum, poſſidendum, & alienandum.*
15 *Verbum placuerit, importat arbitrium boni viri.*
16 *Conſuetudo alienandi feuda in præiudicium agnatorum valet.*
17 *Conſuetudo inueterata habetur pro pacto expreſſo.*
18 *Antiquorum morem, qui non ſeruat, honorem eorum non ſeruat, à quo ſucceſſores valde cauere debent.*
19 *Conſuetudini ſicut matri adhiberi debet reuerentia.*
20 *Ius omne quo mundus regitur in duas diuiditur partes, & maxima pars eſt conſuetudo.*
21 *Conſuetudo æquiparatur iuri naturali, quod omnino eſt immutabile*
22 *Conſuetudines feudales iuris poſitiui ſunt, & ideo ſecundum communem alterari poſſunt*
23 *Conſuetudo alienandi feuda, impetrata licentia à Principe, & facta prius oblatione agnatis, valet.*
24 *Verba ablatiua important conditionem.*
25 *Conditio importat formam.*
26 *Forma in dubio videtur ſubſtantialis.*
27 *Formæ nihil addi vel minui poteſt.*
28 *Licentia conceſſa Titio cum dictione ipſi, eſt perſonalis.*
29 *Dictio ipſe, eſt perſonaliſſima, & non tantum relatiua, ſed etiam ad oculum demonſtratiua*
30 *Verba prohibitionis ſi dicant, ipſe hæres ne alienato, comprehendunt tantum prohibitum, & non ipſius hæredem. limita vt in nu. 55.*
32 *Tenor inueſtituræ inſpiciendus eſt.*
33 *Clauſula et quibus dederit, appoſita in inueſtitura feudali operatur licentiam alienandi feudum*
34 *Pariterque ſi dictum fuerit pro ſe & hæredibus quibuſcunque.*
35 *Verba hæredibus quibuſcunque, idem important quòd clauſa, & quibus dederis.*
36 *Feudum acceptum pro ſe, & hæredibus quibuſcunque, ſecundum communem tranſit ad extraneos hæredes.*
37 *Clauſula ad dandum, & alienandum in conceſſione feudi operatur vt alienari poſſit.*
38 *Idem ſi dictum fuerit pro ſe & cui voluerit.*
39 *Aut quibus relinquere velit.*
40 *Vel habituris cauſam ab eis.*
41 *Pariter cui iura ſua concedere voluerit.*
42 *Licentia alienandi videtur conceſſa ſi dictum fuerit, quòd talis habeat poteſtatem faciendi quicquid videris expedire, quia dicitur habere liberum arbitrium voluntatis.*
43 *Clauſula ſupradicta ſignificat translationem dominii.*
44 *Clauſula, & quibus dederit, & aliæ de quibus ſuprà important in feudum ſecundum communem, quòd feudum alienari poteſt per vaſallum irrequiſito domino.*
45 *Verbum nullum cenſetur appoſitum in diſpoſitione hominis ſine virtute operandi.*
46 *Verba vniuerſalia appoſita in diſpoſitione hominis non recipiunt reſtrictionem.*
47 *Verbo placuerit ſi iunctus eſt terminus quicquid, importat liberam voluntatem.*
48 *Dictio quicquid, eſt vniuerſalis & præciſa.*
49 *Dictio quicquid, operatur quòd omne verbum ſui natura importans arbitrium boni viri mutat naturã, & liberum importat arbitrium.*
50 *Grauatus reſtituere, quod ex hæreditate vel bonis ſupererit non tenetur reſtituere fructus, ſecus ſi ſit grauatus reſtituere quicquid ſupererit ex hæreditate vel bonis.*
51 *Verbum plenum, & verbum liberum, adiunctum verbo importanti arbitrium boni viri importat liberã voluntatem.*
52 *Verbum placuerit, iunctum cum verbo quicquid, idem operatur ac ſi dictum fuiſſet, & omne quod placuerit.*
53 *Verbum quicquid, eſt geminatum & vniuerſale.*
54 *Verba quicquid eorum decreuerit animus faciendi, appoſita in conceſſione feudali operantur licentiã alienandi*
55 *Papa vel Princeps ſi in reſcripto dicet, per te cognoſcas, non per hoc intelligitur electa induſtria perſonæ quin poſsit alteri ſubdelegari.*

CONSILIVM. LV.

SIVE feudum Grauarc ſit hæreditarium, † quia ſimpliciter pro ſe conceſſum. Bal. in c. 1. colum. 4. an agna. vel fil. Cuma. in conſil. 66. Alex. in conſi. 26. colum 4 volu. 5. Rui. in conſi. 17 nu 3. volu. 1. conſi. 38. nu. 19. conſ. 1. nu. 13. & 16 nu 9 vol. eo. Pariſ. in conſi. 2. nu. 18. vol. 1. conſi 3. nu. 6. & in conſi. 5. nu. 8. vol. eõ. Cur. Iun. in conſ. 3. nume. 4. Alcia. in conſi. 160. num. 9. conſ. 179. & in conſil. ſequenti in prin. Affl. in c. 1. nu. 55. de alie. feud. pater. Neuiza. in cõſi. 10. nu. 15. Sapia. in l. fi. nu. 9. C. de edic. diui Adr. tol. Iaſ. in l. apud Iulianum. §. ſi quis alteui. ff. de leg. 1. vbi atteſtatur hanc eſſe * cõem. Clarus in §. feudum, in q 9. dixi in conſi. 97. nu. 39. vol. 1. & in conſ. 63. nu. 23. vol. 2. quod aliqui informe appellant. Rui. in citato conſ. 17. nu. 3. Clarus vbi. ſ. ſiue † pro ſe & hæredibus, quod etiam dicitur hæreditarium, vt per doct. in prælud. feud. Cur. Iun. in conſ. 1. nu. 2. Gozad. in conſ. 8. nu. 36. Rui. in conſi. 15. nu. 2. vol. primo, conſi. 38. nu. 17. 162. nu. 12. vol. eo. conſi. 108. nu. 5. vol. 2. & in conſ. 69. nume. 16. volum. 3. Iaſ. in conſi, 7. colum. 9. vol. 3. & in conſi. 56, col. prima, vol. eo. Grat. in conſi. 4. nu. 41.

volu.primo.Boſ.in trac.crim.in tit.de prin.num.306. Alex.in conſi.10. colum.4. vol.3. vbi aſſerit hanc eſſe * communem.Craue.in conſi.197.colu.2.Alcia.in cõſil. 160.nu.9.& 179.colum. prima, ſcripſi in conſil.2. nu.39.in conſi.3.nume.77.conſi.23.num.40.& in conſil.67.nume.9 volu.primo.& in conſi.67.nume.22. volum.ſecundo.Et tanto magis † ſi dictum fuiſſet pro ſe hæredibus & ſucceſſoribus. Alex. in citato conſil. 10.colu.fin.Iaſ.in l.ſecunda.colum.fi. verſi. & quamuis.C.de iur.emph.Affl.in deciſ.140.& 195. nu.7. vbi atteſtatur de communi. & hanc eſſe receptam doct. ſententiam firmant Dec.in conſil.445.nume.8. Campeg.in conſi.11.nume.3.inter conſi.Bru.&idem Bru. in conſi.24.in prin.Gozad.in conſi.4.nume.10.Pariſ. in conſi.2.nume.19.conſi.3.nume.10.volum.1.Ceph. in conſi.4.nume.5.& 13.dixi in conſil.23.nume.44.volum.1.& in conſi.67.nume.13.volu.ſecundo.Idem etiam † ſi dictum fuiſſet pro ſe & ſuis, vt per Alex. in conſil.26.colum.3.volum.5.Alcia.in conſi.160.num. 9.Rub.Alex.in conſil.84. colum.1. Card. Simo. inter conſi.Bru.39.nume. 25. ſiue ex pacto & prouidentia, vt quia † pro ſe & liberis vel filus, Pariſ. in conſil.2. nume.22.volu.primo.Gozad.in conſi.9.num.53.Rui. in conſi.25.nume.18.volu.primo.& in conſil.162.nu. 12.vol.eo.Boſ.in dicto trac.de princip.nu.311. Clar. vbi ſupra q.9 ver.& in hoc propoſito. † ſiue pro ſe & hæredibus maſculis,vt late demonſtraui hanc eſſe communem in conſi.67.nume.21.quibus ſcriptis pro confirmatione nunc adduntur auctoritates infraſcriptæ.Alcia.in conſi.179.Boſ.in tit. de princip. numer. 306.in fin.Rui.in conſi.188.nume.10.verſ.ad hoc reſpondetur.volu.ſecundo Soc.Iun.in conſil.80.nume. 9.vol.ſecundo.& in conſi.72.nume.17.volum.primo. Alexand.in conſi.84.in fi.Affl in præl ud.feud. nume. 183.Natta in conſi.127.colum.prima.conſi.ſeq. col.1. & in conſi.130.num. primo. † ſiue pro ſe & hæredibus ex ſuo corpore legitime deſcendentibus. Iſer.in capitulo primo.§.& ſi libellus,colu.ſecunda. de alie. feu.pater.ſequitur Dec.in conſi.239.col.3.& 395.co. ſecunda.in fin.Pariſ.in conſi.2.nume.20.volu.1.Soci. Iun.in conſi.72.nume.27.ver.hoc etiam,volu. primo. Natta in conſi.130.nume.4.128.colu.2. Sigiſm. Loſr. in conſi primo.dixi in conſi.67.nume.31.volu.primo. Idem † ſi dictum fuiſſet pro ſe & hæredibus legitimis,vt per Gozad. in conſil.26.nume.19. Soc.Iun.in conſi.112.nume.8.volum.ſecundo.& Alcia.in conſil. 179.dixi vbi ſupra, ꝙ dictum feudum † quod eſt antiquum,quia à quarto gradu ſupra,vt per Dec.in conſ. 208.colum.ſecunda communiter feud.in prælud.feu. Iacob de ſancto Georgio in inueſt.ſua in verbo Feudum,& † prout in dubio præſumitur quando longo tempore fuit poſſeſſum, vt per Bald. in capitulo.1.in prin.ſi de feud.fue.contro.inter dom.& agna. vbi inquit hoc eſſe notandum,& Baldum ſequuntur Alex. in conſi.15.col.pen.ver.ſed dominus feudi,volu.quinto.Dec.in conſi.252.colum.penul.conſi.269.nume.5. 395.in prin.& 445.colum.ſecunda.in prin.Iaſ.in conſil.114.colum.ſecunda.volu. primo.Pariſ. in conſil.2. in prin.volu.primo.& in conſi.13.colum.fin.vol.2.Cepha.in conſi.90.nume.12.Grat.in conſil.4.in princip. volum.primo.Et in tantum hoc eſt verum, † ꝙ ſi dubitetur an feudum ſit antiquum vel nouum,onus probationis ei incumbit,qui dicit nouum. capitulo primo.§.fiu.ſi de grad.ſucced.in feud.quem tex.ibi mirabilem dicit Bal.Tiraquel. in trac. de retrac. fo. mihi 688.nume.91.dixi in conſi.3.in princip.volum.primo † non potuit alienari per dominum Franciſcum vltimo.loco defunctum in remotiorem agnatum ſine cõſenſu agnatorũ proximiorum, ad quos feudum erat recaſurum.capitulo primo.de alie.feu. pater.Et ideo ꝙ dominus Aluiſius proximior agnatus, & ad quem feudum prædictum pertinebat per obitum domini Franciſci potuit agere ad reuocationem dicti feudi per tex.in capitulo primo.§.Titius,ſi de feud.fue.contro.inter dom.& agna.Cur.Iun.in conſi.108.num.16. Bal.in conſi.315 volu.5.Bru.in conſil. 80. in ſecundo dubio.Ceph.in conſi.2.nume.105.& in conſil.27.nu. 15.verſi.ſecundus caſus.Dec.in conſi.395. in prin. & in conſi.208.colu.3.in prin.Nec habent obſtare nonnulla,quæ ex aduerſo allegantur.videlicet ꝙ præmiſſa locum ſibi vendicare poſſent niſi feudum huiuſmodi foret mere hæreditarium,quia tunc poteſt nedum alienari in remotiorem agnatum, ſed etiam in extraneum,iuxta tex.cum ibi nota.per feudiſtas in capitulo primo.de feud.non hab.prop. natu. feud. & maxime in caſu præſenti dictum feudum eſt alienabile virtute clauſulæ appoſitæ in prima conceſsione feudali, † & ad habendum,tenendum,& poſsidendum,& quicquid perpetuo placuerit faciendum. per quam clauſulam videtur data & conceſſa facultas alienandi,vt per Bru.in conſi.38.colum.ſecunda, ver.& ſic illa verba,quia reſpondetur, ꝙ contrarium tenuit Signo.de Homod.in conſi.decimo,colum.ſecunda.ver. non obſtat,ꝙ dicatur.vbi dicit ꝙ dicta verba debent intelligi ſecundum naturam contractus,& ſic præcedente licentia domini & conſenſu agnatorum interueniente,vt in dicto capitulo primo,de alie.feud.pater Rui.in conſ.137.num.7.volu.ſecundo, vbi inquit, ꝙ licet Barto.in l.qui Romæ.§.duo fratres,in octaua quæſt.ff.de verborum obliga.dicat,ꝙ ſi in inſtrumento diuiſiouis apponantur illa verba,ꝙ facit vnus alterum,& aliter alterum tanquam procuratorem in rem ſuam, vt ammodo poſsit pro dictis rebus agere & tueri, & omnia facere quæ ipſe dominus conſtituens faceret,vel facere poſſet ſi præſens intereſſet &c. vel fuerit dictum, † ꝙ conceſſerunt inuicem dictas res ad habendum,& tenendum,vendendum, & alienandum,& alienatio ſit ſecuta, ꝙ ille in quem facta fuit alienatio,non poterit poſtea inquietari iure fideicõmiſſi,ſiue diuidentes fuerint ignorãtes, ſiue ſcientes per.l.ſi mandato T.tij.ff.manda.& l.ſi fundũ per fidei commiſſum.de leg.primo, ꝙ Barto.loquitur quando verba explicite vel implicite concedunt & importãt licentiam & facultatem alienandi bona diuiſa, & fideicommiſſo ſubiecta,ſicut quando dicitur ad habendum,tenendum, poſsidendum, & alienandum, vel quando dictum fuit ꝙ vnus facit alterum tanquam procuratorem in rem ſuam, & vt quilibet ammodo poſsit de prædictis rebus agere, ſe tueri & omnia facere,quæ ipſe dominus poſſet, quia tunc cum cenſeatur mandatum datum cum libera, vt eſt tex. notabilis,& ibi Bar.in l.creditor.§.Lucius.ff.mand.Bar.in l. procurator cum libera. ff. de procura. venit facultas alienandi,ſed in terminis de quibus agitur,non ſic dicitur,ſed tantum ad habendum,tenendum, poſsidendum,& quicquid perpetuo placuerit faciendum,quę verba non importent mandatum cum libera, nec intelligitur per huiuſmodi verba conceſſa alienandi licentia, † quia verbum placuerit, importat arbitrium boni viri, & non liberam voluntatem.l. Thais. §.ſororem. ff. de fideicomm. liber. ergo idem dicendum videtur in caſu noſtro.ruſſus idem tenuit in cõſilio.99.nume.11.volu.quarto.Grat.in conſi.17,num. 44.volu.1.& in conſi.22.nume.13.vol.eo. Rub. Alex. in con-

in conſ.120.col.2.& Bello.in conſi.33.nume.5.Non
16 obſtat, † quòd ſit conſuetudo alienandi feuda in præ
iudicium agnatorum, quæ conſuetudo ualet, ut in
terminis decidit Camp.in conſil. 2. col. pen.in fin.in
ter conſ.Bru.ubi dicit ualere conſuetudinem, quòd feu-
da etiam eccleſiæ inſcijs agnatis. & ipſis inuitis uen
dantur irreuocabiliter in præiudicium agnatorum.
Bru.in conſi.ſextò. in verſi. quartò ad comprobatio-
nem.Bal.in conſi.9.col.ſecunda.verſic.ſed ſurgit du-
bium,vol.primo. & in conſi.318.vol.eo. ubi tradit cõ
ſuetudinem induci poſſe quòd feudum alienetur ſi-
17 ne licentia domini, † quia inueterata conſuetudo
habetur pro pacto expreſſo, per quam, & quod po
18 teſt permitti alienatio ſupradicta. † nam, qui non
ſeruat morem antiquorum, non ſeruat honorem eo
rum, a quo maxime ſucceſſores cauere debent. &
19 ſubdit, dico ualde cauere, † nam conſuetudini
ſicut matri debet adhiberi reuerentia.
20 Ius † enim omne, in quo mundus regitur, in duas
partes diuiditur, & maxima pars eſt conſuetudo.
§. ex non ſcripto. inſt. de iure natu. gent. & ciuili.
21 † adeo quod æquiparatur iuri naturali, quod omni-
no eſt immutabile. Cuma.in conſi.103.poſt primum.
Fulgo.in conſi.decimo.Gozad. in conſi.octauo.num.
decimo.& 41.conſi.vigeſimoſexto.num. octauo. Pa-
riſ.in conſi.13.nu.23.26.& 27.vol.1.conſi. 14. nume.
22 8.vol.eo.ac in conſi.103.nu.9.vol.4. † Nam conſuetu
dines feudales iuris poſitiui ſunt, & ideo alterari poſ
ſunt.Cur.Iun.in conſi.158.numer. 8. vbi aſſerit hanc
* eſſe * communem.conſi.171.colum.1. Dec.in conſ.
208.col.3.Rui.in conſi.4.vol.1.108.nume.8. vol.2.cõ
ſil.23.nu.15.vol.eo.& in conſi.72.nume.ſeptimo.vol.
quinto. quia reſpondetur inficiari non poſſe quin ua
leat huiuſmodi conſuetudo, ſed dicitur quod in pa-
tria huius alienantis non uiget iſta cõſuetudo ita ab
23 ſoluta, † ſed quòd ea ualet impetrata licentia a ſu
periori domino, & facta prius oblatione agnatis,
quæ ualet, ut per Bru.in conſ.81.per totum, ſed in ca
ſu noſtro, quamuis fuerit impetrata licentia a do-
mino, facta prius dicta oblatione agnatis, tamen
illa forma non fuit ſeruata, ergo actus nullus. nam
24 † iſta verba, facta prius oblatione &c. ſunt verba a-
blatiua, quæ important conditionem l. a teſtatore.ff.
25 de condict.& demonſtrat. † Conditio autem impor-
tat formam. Bald.in authen.matri & auiæ.C.quando
mul.tutel.offi.fung.poteſt moder.in c.cum dilecti, de
reſcript. Dec.in conſil.77.in principio. & in conſilio.
26 466.colum penult.in fin. † quæ forma in dubio uide
tur ſubſtantialis. Bald. in l.comparationes, col.tertia
C.de fide inſtrument.Dec.in conſil.429.column.2.&
612.Iaſ.in l.ſecunda.§.prius.ff.de vulga.& pupil. co-
27 lum.tertia.in princip. † cui nihil addi, uel minui po-
teſt, quia quod perfectum eſt, non ſuſcipit ex inter-
uallo magis, vel minus. Bal.in l.quotiens, colum.ſecũ
da.C.de ſuis, & legit. Pariſ.in conſi 19. numero. 188.
vol.2.& in conſi.161.nume.15.volum. tertio. Quòd
autem dicta forma non fuerit ſeruata, patet, quia pri
mo facta fuit alienatio, & demum impetrata licentia
de alienando, facta prius dicta oblatione, & ſic non
ſeruata forma, igitur actus nullus, & quod nullum eſt, ef
fectum aliquem producere non poteſt l.4.§.condem
natum.ff.de re iud.

¶Vltimo non obſtat, quòd primo acquiſitori fuit con
ceſſa licentia alienandi feudum per iſta uerba, ita quòd
dictus dominus Altobellus poſſit de eo diſponere,
& illud alienare, iuxta not.in d.c.1.de feud.non hab.
28 propr.nat.feud.quia reſpondetur, † quòd ipſa licen
tia, & facultas alienandi fuit perſonalis, quia conceſ
ſa dicto domino Altobello cum dictione ipſi domi-
29 no Altobello, † quæ dictio ipſe, eſt perſonaliſſima,
& non tantum relatiua, ſed etiam ad oculum demõ-
ſtratiua. Bald.in conſi.304.uolum.5. vbi inquit, quod
30 † ſi uerba prohibitionis dicant, ipſe hæres ne aliena
to, prohibitio hæc tantum comprehendit prohibitũ,
& non hæredes ipſius, tanquam iſta demonſtratio ip
ſe perſonam ipſam ueluti ad oculum demonſtraret,
nec eam egrediatur, quod dictum ſingulare, & mira-
bile tradit Iaſ.in l.filiusfa.§.diui. in ſecunda lectura.
in pen.col.ver.pro amputatione.de lega. primo, & quòd
cordi tenendum etiam ibi inquit Ferd.Loaz. numer.
188.& Ripa num.111. nam ubi eſt demonſtratio per
ſonæ, diſpoſitio non tranſit ad hæredem ipſius. l. ſer-
uus, in princ. verſ. itemque demonſtratio perſonæ.ff.
de ſtat.liber.l.ipſe diſpice.C.de edend. vbi illud uer-
bum ipſe. ſubauditur ſecundum Odofred.ibi, tu ip-
ſe conſidera.

¶Verum his non obſtantibus, altera ſententia eſt
de iure uerior, uidelicet quòd imo dicta alienatio ua
31 let. nam nulli dubium eſt, quòd † ſi in prima con-
ceſſione feudali ad quam ſemper recurritur. capit.j.
de duo.fratr.& capitu.inuecit.Dec.conſil 193.in prin
32 & † quæ attenditur, ut inquit Bald. in conſil. 82.uol.
quinto.Dec.vbi ſuprà colum.ſecunda.in fi. Cur.Iun.
conſ.108.col.3.& in conſ.181.column.ſecunda. Prin
33 ceps concedit feudum alicui † cum clauſula, & qui
bus dederit, quòd vaſallo cenſetur data facultas alie
nandi feudum, vt not.omnes per illum text.in dicto
capitulo primo, de feud.non hab.propr.nat.feud.Al-
uar.in c.feudum, col.ſecunda. verſi. ex qua gloſſ.ſi de
feud.fue.contro.inter dom.& agna. Dec. in conſilio.
171.col.ſecunda, vbi dicit, quòd per dicta uerba uidetur
data poteſtas alienandi pro libito uoluntatis, & ope
rantur dicta verba ut etiam emphyteotis eccleſiæ
tranſeat ad hæredes extraneos. Rurſus in conſi. 193.
col.5.Soc.in conſil.3.col.fina.vol. tertio. & in conſil.
557.col pen dixi in conſi.96.nume.34.volum.primo.
Cur.Iun.in conſil.108.uol.5.Iaſ.in conſi.156.colum.
2.volum.ſecundo.in conſi.155.col.2.uol.eo.& in cõ-
ſil.64.in fin.uol.3.Dec.in conſi.164.col.5.Gozad.con
ſil.9 nume.2 Bru.in conſi.38.col.2.Cur.Sen. in conſi.
34 63.co pen.Vel † ſi inueſtit aliquem pro ſe, & hæredi-
bus quibuſcunque, ut per Pariſ.in conſi.3. col.2.uol.
35 primo. nam † dicta verba æquiparantur clauſulæ, &
quibus dederit, ut inquit Curt. Iun. in conſ.quarto.
col.ſecunda.Ripa in l.ex facto.§.ſi.col. pen. in fin.ad
Trebel.Pariſ in dicto conſi.tertio.num. 12. Crot. in
in l.qui Romæ.§.duo fratres.num.133. ff. de uerbor.
oblig.ſcripſi in conſi.tertio.num.64.vol. primo. & in
conſil.96.num.tertio.uol.eo.Rub.Alex. in l. Gallus.
§.quidam recte.num.200.ff.de lib.& poſthu. Et ideo
36 videmus, † quòd feudum conceptum cum dictis uerbis
tranſit ad omnes hæredes etiam extraneos, ut abun-
de diximus in conſiliis ſupra citatis. quod & uolue-
runt Rui.in l.1.§.nunciatio.numero.126. de no.ope-
ris.nunt.Rub.Alex.in l.Gallus.§. quidam recte. nu.
* 198.de lib. & poſthu. ubi aſſerit hanc eſſe * commu-
37 nem.Cagno.in l.fin.num.12.de reg. iur. Idem † ſi di-
ctum fuerit ad dandum, & alienandum, ut per Dec.
in conſi.680 col.prima.& Gozad.conſ.9.nume.2.Pa
38 riſ.in citato conſi.3.col.2.in fi. † Vel pro ſe, & cui uo
luerit. Dec.in conſi.390.numero.octauo. Soc. Iun.in
39 conſ.42.in princ.vol.tertio. Aut † quibus relinquere
velit. Bald. in conſilio.207.volum. ſecundo.ſequitur
40 Rui.in conſi.505.num.primo.vol. 3. † Vel habituris
cauſam

cauſam ab eo. Cur. Iun. in conſi. 1. in princ. Crauet. in conſ. 91. columna tertia. & in conſi. 84. numero. vndecimo.
41 Aut † cui iura ſua concedere uoluerit. Bald. in l. prima, quæſtione quadrageſimaquinta. de ter. diuiſ. ubi ſi aliquis acquirit feudum pro ſe & cui concedere voluerit, ille habet poteſtatem liberam alienandi Iaco. de ſancto Georgio in inueſt. ſua feudali in uerbo ita etiam ipſi vaſſalli, col. 1. Gozad. in conſil. 4. nume. octauo. Campeg. in conſil. vigeſimo ſecundo. col. ſecundo. inter conſilia Bru. Curt. Iun. in trac. feud. in ſexta par. verſic. quinto quæro. Ang. in repetitione l. qui Romæ. §. duo fratres, in quinta quæſtione principali. ff. de verborum obligationib. vbi inquit, quod ſi in inſtrumento diuiſionis dictum fuerit, quod unus fratri alteri, & alter alteri bona in partem obuenta conceſsit pro ſe, & illis quibus bona prædicta concedere voluerit, quòd iſta verba idem important ac ſi eſſet data licentia alienandi, & ſic videtur renuntiatum fideicommiſſo. & Ang. ibi ſequuntur Imol. ad fi. & Alex. num. 133. dixi in conſ. 79. nume. vigeſimo. volum. 2. Vltimo ſi dictum fuerit, ad habendum, tenendum, poſsidendum, & quicquid perpetuo placuerit faciendum, iuxta no. per Bal. in tit. de pace Conſtan.
42 in verbo nomina vero, in fi. † ubi ſi dictum ſit, quod habeat poteſtatem faciendi quicquid uiderit expedire, dicitur habere liberum arbitrium voluntatis, per l. creditor. §. Lutius. ff. manda. Croc. in l. qui Romæ. §. duo fratres. num. 133. ff. de verbo. obligat. vbi dicit ſe aliàs conſuluiſſe in ardua quæſtione, quod quando in inſtrumento diuiſionis dicitur ad habendum, tenendum, poſsidendum, & quicquid perpetuo placuerit faciendum, quòd per dicta uerba cenſetur eſſe remiſſum fideicommiſſum inter fratres, conſtito quod notitiam teſtamenti paterni habuerint, quia dicta verba æquipollent illis uerbis, quibus prædicta bona concedere uoluerit, & clauſulæ & quibus dederit, quæ clauſulæ vt ſupra dictum fuit importante facultatem alienandi & teſtandi. Zucard. in l. prima. num. 80. C. de pac. Soc. Iun. in conſil. 116. nume. 54. cũ pluribus ſequen. vol. 1. Rui. in conſi. 133. num. quarto. volum. ſecundo. vbi tradit, quòd clauſula ipſa operatur vt videatur conceſſa licentia alienandi, quia dicta verba important liberam voluntatem, ſicut in ſimili dicit Bald. in dicto verbo nomina vero, de illis uerbis, quicquid videbitur expedire. rurſus in conſ. 222. nume. 8. cum ſequenti volu. 1. Grat. in conſ. vigeſimo nono. in princ. volum. eod. & in materia feudali in cõſil. 9. nume. 140. vol. eod. Bru. in conſil. trigeſimooctauo. columna ſecunda. Grat. in conſi. ſeptimo. numero
43 vigeſimo. vol. ſecundo. vbi dicit, † quod dicta clauſula non ſolum ſignificat translationem dominij, verũ animum concedentis fuiſſe vt de reſtitutione nõ cogitauerit. Vlterius pro hac ſententia facit, quod uoluit Dec. in conſi. 164. col. 2. verſi. & quia dicitur, poſt Ange. ibi per eum citatum, vbi dicit quod per iſta verba, & quod de prædictis bonis dominus Chriſtophorus, & eius hæredes poſsint quicquid vellent, videtur translatum dominium. ſequitur Bello. in conſil. 21. num. 4.
44 † Et operantur huiuſmodi clauſulæ, quòd alienatio fieri poſsit etiam irrequiſito domino, & ſine eius conſenſu, vt per Albet. de Roſa. in l. fi. col. 2. ver. ſed nunquid hæc ſca. C. de iure emphy. Ang. in l. cum eſſent. §. primò. ff. de ſeruit. ruſt. prædi. Soc. in cõſi. 257. col. pen. & in conſi. tertio. column. fina. volum. tertio. Dec. in conſi. 271. colum. ſecundo. & in conſil. 390. nume. octauo. ac in conſi. 680. colu. prima. in fin. Iaſ. in conſi. 155. column. ſecunda. volum. primo. ac in conſ. ſequenti column. ſecunda. Curt. Iun. in conſilio. 108. columna quinta. Gozad. in conſil. 9. num. ſecondo. Rui. in conſi. 81. numero ſexto, volum. primo. Crauet. in conſi. 84. num. vndecimo. & in conſ. 92. colum. ſecunda. Cagno. in l. fi. de reg. iur. Curt. Sen. in conſil. 63. col. pen. Ripa in l. qui Romæ. §. duo fratres. num. 97. de verborum. obligation. & Alexan. in conſi. 189. column. quinta. volum. ſecundo. Et quamuis nonnulli teneant contrarium, tamen iſta eſt * communis, vt per Dec. in conſi. 164. col. pen. & in conſi. 194. colum. quarta, Caſſa. in conſtit. ſuis. in trac. de loca. q. 3. Pari. in conſi. tertio, colum. ſecunda, in fi. uolum. primo. dixi in conſi. nonanteſimoſexto. numero trigeſimoquarto, uolu. primo iſtis ſic ſtantibus, dicitur quod licuit ex duplici capite prædicto domino Franciſco vltimo loco defuncto huiuſmodi alienationem facere, primo, ex capite facultatis conceſſæ primo inueſtito alienandi feudum prædictum, ſecũdo ex capite, quia datum ad habendum, tenendum, poſsidendum, & quicquid perpetuo placuerit faciendum, quæ duæ clauſulæ, ubi ſupra oſtenſum fuit, important liberam facultatem de eo diſponendi ſiue per uiam contractus, ſiue per viam vltimæ uoluntatis, vt per Docto. in dicto capitulo primo. de feud. non hab. propr. nat. feud. Curt. Sen. in conſilio. 63. columu. penult. dixi in conſi. 79 numero. 21.

¶ Non obſtant quæ ex aduerſo allegata fuerunt. & primò, quòd dicta clauſula ad habendum &c. non operatur licentiam alienandi, iuxta Signo. in dicto cõſilio, & alios ſupra citatos, quia primu ad Homod. reſpondetur, quod male loquitur. quia attenta ratione eius ſequerentur multa abſurda, ſi uerum eſſet quod clauſula per eum poſita, deberet intelligi ſecundum naturam contractus. Et primo, quod ſi eſſet conceſſum alicui feudum cum clauſula, & quibus dederit, quæ importat facultatem alienandi, quod illa deberet intelligi cum conſenſu tamen domini, & tamen illud eſt falſum, ut eſt crebrior doc. ſententia, de qua ſupra. Item ſequeretur, quod etiam ſi conceſſum eſſet feudum Titio & cui concedere uoluerit, per quã cenſetur data licentia infeudatio, quod illa deberet intelligi accedente tamen conſenſu domini, quod penitus eſt ab omni iure alienum. plus. ſequeretur, quod ille terminus, quicquid, quod eſt vniuerſalis, & preciſus
45 nihil operaretur, quod non eſt dicẽdũ, quia † nullum verbum cenſetur appoſitum in diſpoſitione hominis ſine virtute operandi. Bald. in rubrica. C. de cõtrahen. emp. & tanto magis hoc dicendum uenit, cũ hæc dictio ſit uniuerſalis, de cuius natura eſt augere, vt not. Bart. in l. generali. § uxori. ff. de vſu. fruc. lega. Alexander in l. ſi ex toto. ff. de lega. primo. præſertim † cum ſit appoſita in diſpoſitione hominis, quæ non
46 recipit reſtrictionem Rui. in conſ. 65 columna finali volum. primo. dixi in conſ. 96. numero quadrageſimo octauo. Similiter non obſtã: no. per Rui. in conſilio. 137. numero ſeptimo, quia reſpondetur, quod opinio Rui. poſſet habere locum ubi ſimpliciter dictum fuerit,
47 † placuerit, quia tunc eſt uerum, quod importat arbitrium boni uiri, ut in d. l. Thals. §. ſororem. ff. de fideicom. lib. & per Bart. in d. l. ſi ſic in princ. de lega. primo, ſed in caſu noſtro non fuit ſimpliciter prolatum uerbum placuerit, ſed ei adiunctus fuit termi-
48 nus † quicquid, qui eſt vniuerſalis, & præciſus, vt per Bald. in l. cum uerbum, column. ſecunda in ſecunda oppo. C. de fideicom. qui auget uerbum placuerit, vt trahatur ad liberam uoluntatem, ita dixit Rui. ſibi cõtrarius in dicto conſi. 133. numero ſecundo ubi dicit

dicta

verba importare liberam voluntatem. Sicut in ſimili dixit Bal.de illis verbis,quicquid videbitur expedire in titulo,de pac.Conſtan.in ver.nomina vero , in fin. Nec obſtant ſecundum eum dicta per Alexand. in d. l.ſi ſic,dum dixit ꝙ But.& Imo.in capitulo primo,de conſtitu.volunt contrarium,quia verbum videtur,im portat arbitrium boni viri, & ſimiliter dicendum videtur,de verbo placuerit,per dictũ.§.ſororem , quia reſpondetur , ꝙ cum reuerẽtia male loquitur nec eſt verum ꝙ contradicant Bald.vbi ſupra,quia Bald.loquitur quando cum verbo importante arbitrium boni viri eſt iunctum verbum illud vniuerſale,quicquid quod ſecus eſt in caſu Butr.& Imo.quia ipſi loquuntur quando verbum videtur , eſt prolatum ſimplici-
49 ter & per ſe,ꝙ autem ille terminus † quicquid operari poſsit, ꝙ omne verbum ſui natura importans arbitrium boni viri mutet naturam, & liberum importet arbitrium , probatur ſecundum eum ex nota. per Imo.in l.Baliſta in l.deducta & in l.Titius.ff.ad Trebel. cum quo ibi tranſit Alex. vbi determinat quòd
50 † grauatus reſtituere , quod ex hæreditate vel bonis ſupererit , non tenetur reſtituere fructus , ſecus ſi ſit quis grauatus reſtituere quicquid ſupererit ex hæreditate vel bonis,quia tunc virtute illius termini quicquid,vniuerſalis,tenebitur ad reſtitutionem fructuũ. ſi ergo in caſu dictio quicquid,auget ſimplicẽ diſpoſitionem,vt in ea comprehendantur, quæ alias non cõprehenderentur, ita hoc caſu dicendum erit ꝙ illa dictio quicquid,iuncta cum verbo importante arbitriũ boni viri, debet illius ſignificatum augere , vt etiam importet liberam voluntatem,alias iſta adiectio vniuerſalis nihil operaretur,contra d.l.ſi quando. Quod alio medio comprobatur,videlicet ex no.per Bar. in
51 l.alio.ff.de alim.& ciba.lega.dum vult , ꝙ † verbum plenum,& verbum liberum adiunctum verbo importanti arbitrium boni viri , operatur ꝙ illud verbum importat liberam voluntatem.non ergo minus dicendum eſt de dictione vniuerſali iuncta dicto verbo , quæ plus importat quàm dictio plenum , cum nihil excludat,l.Iulianus,in prin.de leg.tertio.Iterum ipſe
52 Rui.in citato conſi.222.nu.decimo,vbi inquit, † ver-
53 bum placuerit,iunctum cum verbo quicquid † quod eſt geminatum,& vniuerſale, importare liberam voluntatem, & eſt perinde ac ſi dictum fuiſſet,& omne quod placuerit,ſecundum Imo. in dict.l.Baliſta.Non obſtant not.per Aie.in conſi.110.colum.prima,& ſecunda, quia ex ſupradictis patet reſponſio ad fundamenta per eum allegata,quæ ſalua pace ſua,ſunt contra omnes concluſiones , vt patet ex iam allegatis. Vnde,cum iſta ſit communis opinio,ab ea non eſt recedendum,& vltra deciſiones ſupracitatas. Idem tenuit Pariſ.in conſil.46.nume.24.in fin.volu. ſecundo. Et pro hac ſententia etiam adduntur quæ voluerunt ſenatores Mantuani in conſilio.6.nume.86. inter conſilia ſtatus Montisferrati, vbi dicunt dominum Marchionem Salctiarum intentionem fundatam non habere in ſtatu Montisferrati tanquam deſcendentem ex Aledramo,quia conceſsio ipſi facta non fuit in feudum,ſed per viam donationis cum translatione quicquid in dictis locis erat iurium Italici regni, quia de natura tituli donationis eſt,vt dominium tráſferatur ſi eſt penes donantem,alias autem vſucapiendi conditio , & hoc maxime per dictionem quicquid , quæ eſt vniuerſalis & omnia comprehendit,& de qua per tex.& glo.in l.Mæuius,§.à me,de leg.ſecundo, & per alia ibi per eos allegata . Confirmatur hæc ſententia ex ſcriptis per Gozad.in conſi.octauo,nume.38.inter
54 dicta cõſilia vbi concludit,†ꝙ ſi dictum fuerit in conceſsione feudali,quicquid eorũ decreuerit animus faciendi,ꝙ de dicto feudo poteſt diſponi propter verbum quicquid præciſum,& vniuerſale,quod nihil excipit,vt per Bal.in l.fideicommiſsi.§.nonnunquam.il ij.ff.de vſur.Idem repetit in conſ.21.nu. 4. inter ipſa conſilia . hoc etiam voluit in conſil.9. nume.5. etiam inter dicta conſilia.

¶ Similiter non obſtat vltimum fundamentum,ꝙ conceſsio alienandi ſit perſonalis, quia reſpondetur, ꝙ imò dictio ipſe,non ſtat reſtrictiue, ſed demonſtratiue,& ꝙ non valet conſequentia conceditur ipſi domino Altobello,ergo negatur hęredibus, vt in ter. ei nis voluerunt Dec.in conſi.390.nume.octauo. Iaſ.in 64.in fin.volu.tertio,& Natta in conſi.322.per totum per tex. in dicto capitulo primo , de feud.non habe. propr.nat.feud. vbi text. loquitur per dictionem,vel ipſe dederis,& tamen docto.ſupra citati volunt,ꝙ etiam alij quàm primus acquirens poſsint virtute dictæ facultatis de feudo contractum facere . Vlterius dicitur, ꝙ pronomina demonſtratiua , & perſonalia quando non ſumus in induſtriali,ſtant demonſtratiuè tantum,& non reſtrictiue,vnde dicitur.Tibi dabo claues regni cœlorum,quæ verba non excludunt ſucceſſores Petri , & pro hac ſententia adducitur quod voluit Bal.in capitulo fin.de off.delega.colum.ſecun
55 da,vbi inquit.ꝙ † licet Papa vel Princeps in reſcripto dicat per te cognoſcas non per hoc intelligitur electa induſtria perſonæ quin poſsit alteri ſubdelegari,quia illud pronomen per te , ponitur ad demonſtrandum,non ad coarctandum, ſed ſi poneretur geminate,vt quia diceret,Tu tu,vel per te te agnoſcas, tunc intelligitur electa induſtria perſonæ,& non poſſet delegari.quia primum pronomen tu , eſſet poſitũ ad demonſtrandum,ſecundum ad confirmandum virtute geminationis, & iſtud dictum tanquam nouum, & ſingulare dictum ac paucis notum addit Iaſ. in l. prima,in prin.colum.octaua,circa fin.verſicu. eodem modo ff.de off.eius cui mand.eſt iuriſd.in l. à iudice, colum.fin.C.de iud.& in l.ſi quis in conſcribendo, colum.fi.C.de pac.Nec obſtat dictum Bal.in dicto conſil.304.quia eius dictum limitatur locum non habere , vbi adeſt aliqua ratio expreſſa , quæ ampliet dictum . quoniam tunc magis attenditur ratio quàm expreſsio nominis proprij,quæ inducat perſonalitatem.Ita Bald. declarauit Iaſ. in l. filiusfam. §. diui in 11.quæſtione.& Ripa ibi numero. 110. de legat. primo . videlicet amor, virtus,& alia de quibus in dicta conceſsione.

SVMMARIVM.

1 *Ius oritur ex facto.*
2 *Difficile eſt aliquid terminare.*
3 *Filiorum prima eſt cauſa in ſucceſsione paterna.*
4 *Agens ex ſubſtitutione,& dicens ſe ſubſtitutũ alicui, ſubſtitutionem ipſam probare tenetur. & quòd ſubſtitutio comprehendat caſum de quo agitur.*
5 *Teſtator velle non præſumitur,quod non loquitur.*
6 *Teſtatorem non ſufficit dicere ita voluiſſe, niſi eius voluntas tranſierit in diſpoſitionem.*
7 *Omiſſum à teſtatore in ſcriptura, & prolatione verborum diſpoſitiua habetur pro omiſſo.*
8 *Voluntas tacita teſtatoris non præſumitur adeſſe in caſu*

9 *caſu per eum omiſſe.*
Subſtitutio facta alicui ſi deceſſerit ſine filiis maſculis, euaneſcit ipſis extantibus tempore mortis inſtituti.

10. *Rogatus per fideicommiſſum reſtituere ſi ſine liberis deceſſerit, conditio ſubſtitutionis dicitur defeciſſe, ſi ei ſuperuixerint liberi, quod etiam procedit quicquid poſtea contingat de ipſis filiis.*

11 *Conditionem ſufficit ſemel fuiſſe impletam, quamuis implementum poſtea non duret.*

12 *In conditionibus, quæ apponuntur in ſubſtitutione, attendimus principium primæ exiſtentiæ, & non curamus poſtea eius ſucceſſum.*

13. *Subſtitutio prima ſi deficit, omnes aliæ ſubſtitutiones dependentes ab illa etiam expirant.*

14 *Poſiti in conditione non videntur diſpoſitiuè vocati.*

15 *Subſtitutio fideicommiſſaria eſt onus, & grauamen.*

16 *Grauiari non poteſt qui à teſtatore non eſt honoratus.*

17 *Subſtitutio fideicommiſſaria ſi eſt facta filiis filiorum non aliter inſtitutis, eſt inualida.*

18. *Subſtitutio facta in vno caſu licet ad alium porrigatur, ſecus quando in vno caſu expreſſe eſt appoſita dictio tunc, quia ad alium caſum non porrigitur.*

19 *Dictio tunc, denotat extremitatem temporis.*

20 *Dictio tunc, exponitur ideſt eo caſu.*

21 *Quotiens pluries idem exprimitur, expreſſè apparet quòd lex non vult fieri extenſionem ad alium caſum præter quam eo modo, quo diſpoſitum eſt, & non aliter, licet alias fieret extenſio.*

22 *Conditio appoſita per teſtatorem quando eſt voluntaria, reſtringitur in terminis ſuis, & ad alium caſum non porrigitur.*

23. *Conditio voluntaria appoſita a teſtatore formaliter & ſpecifice prout verba ſonant, impleri debet.*

24 *Extenſio non permittitur de perſona ad perſonam, concurrente etiã tacita & veriſimili mente teſtatoris.*

25 *Declaratio ad regulam, quæ habet quòd melioris conditionis non debet eſſe neptis quàm filia.*

26 *Familiæ conſeruantur per maſculos, & non per fœminas.*

27 *Dictio dicti, eſt repetitiua, & relatiua præcedentium & eorum quæ dicta ſunt ſuperius.*

28 *Superfluitas toleratur ſiue eiuſdẽ rei repetitio, quando fit vt quod ante dictum eſt, clarius, apertius & dilucidius enarretur.*

29 *Superfluum non dicitur, quod ad tollendam dubitationem exprimitur.*

30 *Notarii ſæpe ponunt in teſtamentis clauſulas ex ſe ipſis, & teſtatores eorum intelligentiam neſciunt.*

31 *Imperitia notarii non debet offuſcare voluntatem teſtatoris.*

32 *Pronuntiandum in dubio eſt pro poſſeſſore.*

33 *Actor niſi clare probet intentionem ſuam, reiiciendus eſt.*

34 *Interpretatio ſemper accipitur pro eo, qui conuenitur.*

35 *Interpretatio in dubio facienda, vt euitetur fideicommiſſum tanquam odioſum.*

36 *Pronuntiandum eſt in dubio contra fideicommiſſum.*

CONSILIVM. LVI.

1 QVoniã † ex facto ius oritur l. ſi ex plagis. §. in cliuo Capitulino. ff. ad L. Aquil. Soc. Iun. in conſ. 49. in prin. volu. 1. & in conſi. 58. in princ. vol.
2 volum. eodem. † difficileque eſt aliquid terminare antequam termini quæſtionis intelligantur, iuxta l. Domitius Labeo. ff. de teſta. & per Ang. in conſ. 100. Ideo prius facti ſeriem referam, deinde proponam nonnullas cõcluſiones tendentes in fauorem Magnificæ dominæ Camillæ, deinde ad reſponſionẽ motiuorum per magnificum dominum iudicem eleuatorum me conuertam. Proponitur enim in facto magnificum quondam dominum Gabrielem Trincherium ab humanis deceſſiſſe, ſuo prius condito teſtamento in quo vniuerſales hæredes inſtituit Magnificos dominos Petrum Franciſcum, Antonium Mariã & Ludouicum omnes filios ſuos legitimos & naturales æquis portionibus. & aliquis ex eius filiis decederet ſine filiis maſculis de legitimo matrimonio natis & procreatis, eo in caſu voluit, ſtatuit, & ordinauit, ꝙ hereditas, & bona in eum decedentem, ſeu eos decedentes ſine filio maſculo, ſeu filiis maſculis peruenta proueniat, & prouenire habeat in alios filios ſuos ſuperuenientes, & eorum filios in ſtirpes, & non in capita, quos ſubſtituit in bonis, & hæreditate ipſius teſtatoris, & ſi omnes filij ſui, & eorum deſcendentes maſculi decederent ſine filijs, vel filiæ ſeu filiabus, tunc & eo caſu vult, ꝙ bona ſua perueniant in dominam Blancam vxorem domini Iacobi de Vico nertam eo filiam ſuam, & ea deficiente in eius deſcendentes ita quòd maſculi præferantur fœminis. Dubitari modo cõtingit, quia prædicti domini Petrus Franciſcus, & Antonius Maria mortui ſunt ſine liberis relicto domino Ludouico, qui deceſſit cum domina Ioanna eius filia, & ſic nepte ipſius teſtatoris, & quæ eidem
5 ſucceſſit † cum prima cauſa in ſucceſſione paterna ſit filiorum. Inſtit. de hæred. quæ ab inteſta. in princi. Corn. in conſil. 230. colum. quarta, in prin. volum. tertio. quæ poſtea deceſſit ſine filijs an extinctum fuerit fideicommiſſum in perſonam dictæ dominæ Blancæ, aut eius deſcendentium, & videtur dicendum, quòd ſic, quia clara iuris eſt concluſio, † quòd agens ex
4 ſubſtitutione & dicens ſe ſubſtitutum alicui, tenetur probare ipſam ſubſtitutionem, & quòd ſubſtitutio facta comprehendit caſum de quo agitur, quia ſemper dici poteſt ſubſtitutio, hoc caſu non loquitur Ita Socin. in conſi. 62. colum. tertia, volu. tertio, & in conſil. 63. colum. 8. & 116. colum. quinta, volu. tertio. Oldr. conſi. 21. Pariſ. in conſi. quinto, volu. tertio. Oldra. con 21. Pariſ. in conſil. 86. nume. 11. volu. ſecundo. in conſ. 87. nu. 8. volu. eo. in conſ. 14. colum. ſecunda, volu. 3. & in conſi. 66. colum. ſecunda. in prin. volu. eo. vbi ait in ſubſtitutionibus fideicommiſſarijs locum ſibi vendicare regulam & doctrinam, quæ vult ſemper dici poſſe, hoc caſu non loquitur ſubſtitutio, & qui aſſerit alium caſum in illa includi oſtendere id habet. Gozad. in conſi. 21. numero. 8. conſi. 29. nume. 13. & 59. in prin. Soc. Iun. in conſi. 155. colum. tertia, volu. ſecundo. in conſi. 64. nume. 14. volu. 3. & in conſi. 75 num. 8. & 100. nume. 18. volu. eo. & in conſi. 111. nume. 27. volu. primo. Craue. in conſi. 161. nume. 16. ſed applicando hanc concluſionem ad caſum noſtrum, dico ꝙ cũ ſubſtitutio de qua agitur, iſto caſu non loquatur, nec

perſona

perſona domini Bartholomæi reperiatur aliquo modo uocata, non poteſt dici quod ſit aliquo iure admittendus, cum in eius fauorem nulla reperiatur diſpoſitio teſtatoris.

5 . Secunda eſt concluſio, nam † quod teſtator non loquitur, uelle non præſumitur. Bal. in l. 1. §. fin antē. ad deficiētis, per illum tex. C. de cadu. tol. Dec. in cōſil. 63. col. 2. & in conſil. 89. nu. 2. Pariſ. in conſi. 3. numero. 8. vol. 3. & in conſi. 39. num. 3. vol. eo. Et nō ſuf-
6 ficit dicere teſtatorem ita voluiſſe, niſi eius voluntas tranſierit in diſpoſitionem. Bald. in l. quidam cum filium. ff. de hæred. inſtit. Dec. in conſi. 61. colum. 2. 186. colum. ſecunda, in princ. 205. nu. 5. 477. in fi. & in conſilio. 696. nume. 19. Iaſ. in conſi. 228. colum. tertia. vol. ſecundo. Pariſ. in conſi. 87. nume. 18. volum. ſecundo.
* vbi citat hanc eſſe * communem, facit quod no. Bald.
7 in l. cum proponebatur in ſecunda oppoſitione. ff. de lega. ſecundo, vbi † illud quod omittitur a teſtatore in ſcriptura & prolatione verborum diſpoſitiua, ha-
8 betur pro omiſſo. † Plus in caſu omiſſo per teſtatorē non præſumitur adeſſe tacita voluntas ipſius Bald. in conſi. 167. colum. ſecunda, volum. quinto, per tex. in l. militis codicillis. §. veteranus. ff. de milita. teſta. ſed in teſtamento dicti quondam domini Gabrielis diſpoſitum non reperitur, ꝙ deficiente domina Ioanna ſine filiis ꝙ admittatur dominus Bartholomæus, ergo nō ſufficit dicere teſtator ita voluit poſtquam non dixit nec expreſſit. l. quotiens, in princ. ibi, neque eum quē voluit. ff. de hæred. inſtit. l. iubemus. C. de teſta. vbi teſtator voluit inſtituere plures puta quatuor, & hoc cōſtabat, & tamen quia non inſtituit niſi duos, dicitur ibi quòd illi duo habentur pro inſtitutis & non alij quos ſcribere voluit, & non ſcripſit. Craue. in conſil. 161. nume. 34.

9 ¶ Tertia eſt concluſio, † ꝙ ſi alicui facta ſit ſubſtitutio ſi deceſſerit ſine filijs maſculis, ſubſtitutio euaneſcit exiſtentibus filiis maſculis tempore mortis inſtituti, glo. eſt ordinaria in l. ex facto. §. ſi quis rogatus in verbo ex voluntate. ff. ad treb. dum dicit glo. dummodo viuant liberi poſt mortem teſtatoris, & de hoc eſt etiam tex. in l. filiusfa. §. cum quis, de legat. primo,
10 vbi legiſlator inquit, † ꝙ cum quis rogatur per fideicommiſſum reſtituere ſi ſine liberis decedat, dicitur defeciſſe conditio ſubſtitutionis ſi ei ſuperuixerint liberi. quod etiam procedit quicquid poſtea contingat de ipſis filiis maſculis, quia licet filii qui faciunt deficere fideicommiſſum poſtea moriantur ſine filiis maſculis, non tamen habet locum ſubſtitutio, quæ expirauit. Ita Oldra. in conſilio. 21. per tex. in l. cum vxori. C. quando dies leg. ced. Paul. de Caſtro in l. ex facto. §. penul. ff. ad trebel. & Oldra. ſequuntur Dec. in conſilio. 63. nume. ſecundo, 95. colum. fi. 218. colum. ſecunda, 223. colum. prima. 269. colum. antepenul. 337. col. tertia, in prin. 414. colum. ſecunda. 477. in fi. 511. colu. prima. 513. col. ſecunda. 538. colum. prima, & 635. colum. ſecunda. Rui. in conſil. 140. nume. primo. volum. tertio. 113. & 142. volum. eodem. Alcia. in conſil. 564. in prin. Iaſ. in conſi. 51. colum. penul. volu. tertio, conſil. 66. colum. quinta, in fi. volum. eodem. Pariſ. in conſilio. 86. colum. prima, volu. ſecundo, in conſi. 87. colu. ſecunda, volum. eodem. & in conſi. 14. colum. prima, volum. 3. & Soc. Iun. in conſi. 111. nume. 21. volu. pri-
* mo, vbi aſſerit hanc eſſe * communem opinionem,
11 † quia regula eſt, ꝙ ſufficit conditionem ſemel fuiſſe impletam, quamuis poſtea nō duret illud implementum. l. ſi quis hæredem. C. de inſtit. & ſubſtit. l. in ſubſtitutione. ff. de vulga. & pupil. optimus eſt tex. in l. hæredibus, in princ. ff. ad trebel. vbi teſtator inſtituit filios vtriuſque ſexus hæredes vniuerſales, & ſingulos rogauit, vt qui ſine liberis decederet, partē ſuam hęreditatis matri reſtitueret, decidit ibi tex. ꝙ filii qui liberos procrearunt, faciunt ceſſare fideicommiſſariam ſubſtitutionem, quāuis poſtea illi liberi mortui ſint, ſatis eſt enim, ꝙ qualitas iuncta verbo verificetur ſecundum tempus verbi. Accedit quod nota. Bald. in c. primo. §. quin etiam, in ritu. Epiſcopum vel Abba. vbi expreſſe concludit quòd ſi teſtator fecit ſubſtitutionem filio ſi ſine liberis obierit, & ipſe moriatur cum filio qui non vixit niſi vno momento, tamen ſubſtitutio fideicommiſſaria eſt extincta, & ſic illud momentum vitæ ſufficit vt ſubſtitutio perpetuo excludatur. & non mirum, quia inquit Bald. in l. precibus in tertia, colum. & in 3. oppo. C. de impub. & aliis ſubſtitu.
12 quòd † in conditionibus quæ apponuntur in ſubſtitutione attendimus principium primæ exiſtentiæ, & non curamus poſtea eius ſucceſſum. Cum igitur in caſu noſtro domino Ludouico in effectu grauato ſi deceſſerit ſine filijs ſuperfuerit domina Ioanna eius filia, ſequitur apertiſsime quòd dicitur defeciſſe conditio fideicommiſsi per dictum. §. cum quis. nam verbum decedere, appoſitum in dicta ſubſtitutione domini Ludouici reſpicit terminum inſtantaneum mortis, qui non habet tractum vel durationem ante vel poſt, vt per Bar. in l. ſecunda. §. creditum, ſi cer. pet. ergo ſolum debet inſpici tempus inſtantis mortis domini Ludouici an deceſſerit tunc cum liberis, & ſi cum filia deceſſerit ſubſtitutio funditus euanuit & expirauit. Et in tantum hoc eſt verum, † ꝙ nedum prima
13 ſubſtitutio facta ſub iſta conditione dicitur expirare ſed etiam omnes aliæ ſubſtitutiones ſucceſsiue factæ poſt primam à qua ſequentes dependent l. cum in teſtamento ff. de hæred. inſtit. l. ſi mater. §. fin. vbi Iaſ. in ſecundo notabili. ff. de vulga. & pupil. Soci. in conſil. 116. colum. quarta, cum ſequen. volu. tertio, & in conſilio. 62. colum. quarta, volu. eodem. Pariſ. in conſi. 86. colum. prima, in fi. volu. ſecundo. Comprobatur hæc
14 concluſio, nam domina Ioanna filia dicti quondam domini Ludouici non fuit vocata, ſed poſita in conditione, & non in diſpoſitione. l. ſi quis ſub conditione dandorum decem. ff. ſi quis omiſ. cau. teſta. & ſic non inſtituta, nec ex teſtamento auito vocata, vt eſt gloſ. * communiter approbata in l. Lucius vbi Bar. & cæteri. ff. de hæred. inſtituen. ergo non poteſt dici grauata
15 fideicommiſſo † cum ſubſtitutio fideicommiſſaria ſit onus & grauamen l. cohære. §. cum filia. ff. de vulg.
16 & pupil. & † qui non honoratur, grauari non poteſt l. ab eo. C. de fideicomm. Bart. & alii in l. Centurio. ff. de vulg. & pupil. Pariſ. in conſi. 86. colum. 3. & 88. colum. ſecunda, volum. ſecundo. vbi iſta eſt recepta docto. ſententia, a qua in conſulendo, & iudicando non eſt recedendum. Imo fortius dicitur, ꝙ ſi fuiſſet grauata, ꝙ non valeret grauamen, ex quo nō fuit ab auo honorata. Bar. in conſi. incip. Andreas condidit teſta-
17 mentum. vbi dicit, † ꝙ quando ſubſtitutio fideicommiſſaria eſt facta filiis filiorum non aliter inſtitutis, quòd eſt inualida, & hanc eſſe communem opinionē atteſtatur Dec. in conſi. 422. columna nona, Barto. in dicta l. Centurio. & in conſilio. 422. colu. prima. & in conſil. 465. colum. penul. in fin. Iaſ. in conſi. 89. colum. prima. volum. ſecundo. conſilio. 89. columm. prima, & ſecunda, 143. numero quarto. & 206. columm. prima, volum. eodem. in conſi. 35. colum. ſecunda. in fin. volumine. tertio, & in conſilio. quarto. colum. quarta, ver. 4. volu. primo. Pariſ. in conſilio. 87. nume. 7. & 13. volumine

lumine ſecundo,& hanc magis communem receptã doct.ſententiam firmat Ale.in conſi.184.colu.4.volumine ſecundo, & canonizatam Dec. in citato conſil. 442.& maxime iſta concluſio videtur procedere in caſu noſtro, vbi grauamen non fuit iniunctum prædictæ dominæ Ioannæ.

18 ¶ Quarta eſt, quæ habet, † ꝙ licet ſubſtitutio facta in vno caſu ad alium porrigatur.l.cum proponas C.de hære.inſtituen.tamen ipſa fallit quando in vno caſu expreſſe eſt appoſita dictio tunc,quia in ſolo caſu expreſſo ſubſtitutio reſtringitur, & ad aliũ caſum
19 non porrigitur, & hoc propter dictionem † tunc, quæ denotat extremitatem tẽporis.l.quarta.in princip.ff.de cond.& demonſtr.& ibi Soci.in §.primo, in prin.glo.in l.Gallus in prin. in verbo tunc.ff. de libe. & poſthu.vbi glo.exponit tunc, id eſt,eo caſu, & ibi
20 Ange.colum.prima dicit, † ꝙ dictio tunc exponitur,id eſt in eum caſum,vel illo tempore Crot. in l.ſi is qui pro emptore.num.129.ff.de vſuca. & in l.Gallus.§.& quid ſi tantum,nume.45.ff.de libe.& poſthu. & in terminis Ancha.in conſi.357. colum.3.verſic.3. hoc probatur vbi inquit, quòd licet in ſubſtitutione vulgari expreſsio vnius caſus ad alium porrigatur, tamen hoc fallit quando in ſubſtitutione eſt dictio tunc,quia tunc non extenditur ad alium caſum.Roma.in conſil.131.Dec.in conſil.63.colum.ſecunda,& in conſi.287.numero.21.273. colum.fi. vbi loquitur, quando dicitur in eo caſu, quod idem importat vt tunc,vt ſupra,& in conſi.298.colum.penul.Gozad.in conſi.quarto.numero.ſecundo,& in conſi.11. nu.34. cum ſequen.Pariſ.in conſi.86.nume.34.volum.ſecundo.Zucard.in l.fin.num.161.C.de edic.diui. Adr.tol. vbi ait,ꝙ dictio tunc,facit ꝙ reſtringatur ſubſtitutio, ita vt non extendatur ad caſum omiſſum. ſed in caſu præſenti in diſpoſitione teſtamentaria dicti quondã magnifici domini Gabrielis dictum eſt, & ſi omnes filij mei,& eorum deſcendentes maſculi decederent ſine filijs, vel filia ſeu filiabus, tunc volo quod bona mea perueniant in dominam Blancam,& ea deficiente in eius deſcendentes,ita ꝙ maſculi præferantur fœminis. Vnde ex hoc ſequitur, quòd cum fuerit facta ſubſtitutio de domina Blanca, & eius deſcendentibus, vt ſupra, caſu quo non extaret filia domino Ludouico, quòd virtute illius dictionis tunc, non debet fieri extenſio quòd deficiente domina Ioanna filia domini Ludouici ſine filijs ſubſtitutio etiam locum habere debeat in perſonam domini Bartholomæi filij dominæ Blancæ, quia verba repugnãt & etiam mens teſtatoris per ſupradicta & vt latius per infraſcripta. Et eo magis hoc dicendum venit in terminis noſtris vbi non ſolum poſita eſt illa dictio tunc ſimpliciter, ſed etiam illi dictioni additum,& eo caſu,& ſic vbi teſtator geminauit conditionem,quæ geminatio operatur, vt nunquam poſſit fieri extenſio ad caſum ſimilem,ad quem alias fieret,ita Gozad.in conſi.quarto.numero.25. argumen. not.in l.ſi conſtante,vbi moderni.ff.ſolut. mat.in conſilio.51.nume.34.in fin.conſi.71.numero. quinto,vbi inquit † quod quotiens pluries idem exprimitur,
21 apparet expreſſe ꝙ lex non vult fieri extẽſionem ad alium caſum prætterquam eo modo quo diſpoſitum eſt,& non aliter,licet alias fieret extenſio,per glo.nota.in clemen.prima,verſi.diœceſanus, de iure patro. quam ita not.Gem.in capitulo.ſi duobus, colum.nona.de reſcrip.in 6.rurſus in conſi.78.numero.10. Alcia.in conſi.492.nume.16.& 24. Soc.in l.cum filiofamilias.nume.17.verſi.ad primum.de legat. primo. & ibi Bauer.in ſua repetitione quos ſequitur Gozad.in conſi.30.nume.3.vbi dicunt,ꝙ propter geminationẽ conſtat de expreſſa & ſpeciali voluntate, & quando eſt geminatio facta, apparet quòd diſponens vult ita intelligi nec aliter interpretari, & declarari, quòd alias reciperet declarationem, & interpretationem.

* ¶ Quinto accedit * communis Theorica docto-
22 rum,quæ habet, † ꝙ quando conditio appoſita per teſtatorem eſt voluntaria, ea reſtringitur in terminis ſuis,& ad alium caſum non porrigitur. Bart. in l. Gallus.§.& quid ſi tantum.ff.de lib.& poſthum.Dec. in conſilio.63.colum.ſecunda,in conſi.89. nume.ter-
23 tio,vbi dicit, † ꝙ conditio voluntaria appoſita a teſtatore formaliter & ſpecificè prout verba ſonant impleri debet.l.Mæuius.l.qui hæredi.ff. de condi.& demonſtra.Iterum Dec.in conſil. 290.columna.tertia.in prin.Sed conditio appoſita in caſu noſtro per teſtatorem eſt voluntaria,ergo tantum extendi debet ad caſum quando dominus Ludouicus deceſsiſſet ſine filijs maſculis,vel fœminis,non tamen in caſu in quo deceſsit cum filia, quia tunc extenderetur extra caſum ſuum.

24 ¶ Sexta eſt concluſio, † ꝙ extenſio non permittitur de perſona ad perſonam.l. ſi quis ita.§.pen.ff. de teſta.tutel.per quem tex.ita tradit Aret.in l. Gallus. §.& quid ſi tantum,colum.quinta, de libe.& poſthu. Iaſ.in l.cum res,columna.3.in 6.nota.de legat. primo. Deci.in conſi.211.nume.quinto,vbi id comprobat etiam concurrente tacita & vniuerſali mente teſtatoris,per notata per Oldra.in dicto conſi. 21.vbi ſubſtitutio facta decedenti ſine liberis,ipſis extãtibus euaneſcit, licet liberi poſtea qui faciunt deficere conditionem moriantur ſine liberis, & ſic non habet locũ ſubſtitutio, & tamen ex veriſimili & tacita mente teſtatoris quod diſpoſuit teſtator ſine filiis decedentibus ſine liberis idem voluiſſet de filijs filiorum, qui decederent ſine liberis,& ſi fuiſſet de hoc interrogatus teſtator veriſimiliter ita reſpondiſſet,ne plus tribueretur nepotibus quàm filiis & tamen iſta tacita mens & coniecturata non attenditur, quia agitur de extenſione,quæ debet fieri de perſona ad perſonam, quæ non admittitur rurſus in conſi.214.colu. ſecunda.287.colu.ſecunda.& 394.colum. quinta.in princ. Iaſ.in conſi.220.colu.quarta.volu.ſecundo, vbi dicit id procedere dato quod procederet identitas rationis & præſumpta mens teſtatoris,in conſi.228. colu. ſecunda.volu.eodem.& in conſi.66.colum.8. volu.3. Pariſ.in conſi.14.column.ſecunda.volu.3.conſi.20.numero.34.& 108.nume.41.volum.3.ac in conſi.86.numero.35.volum.ſecundo.Craue.in conſi.161. nume. ſecundo.Sed in caſu noſtro ſi diceremus quod ſubſtitutio facta domino Ludouico eo caſu quo decederet ſine liberis maſculis,vel filia ſeu filiabus, qui tamen deceſsit cum dicta domina Ioanna, extenderetur ad ipſam dominam Ioannam ſi decederet ſine filijs,quod eſſe non poteſt,ſequeretur quòd fieret extenſio de perſona domini Ludouici cui facta eſt ſubſtitutio ad aliam perſonam dominæ Ioannæ, quod fieri non poteſt,ita Iaſ.in conſilio.66.columna nona. in princip.volu.tertio,& in conſi.228.colum. quarta verſi.confirmantur prædicta,volum.ſecundo. vbi inquit ꝙ quando teſtator ſubſtituit filiis inſtitutis caſu quo decederent ſine filiis, & vlterius non procedit ſubſtitutio,ſi diceremus ꝙ etiam in caſu in quo filius primi gradus inſtitutus decederet cum filijs, quod etiam ipſis filijs ex filio prædefuncto cẽſeretur facta ſubſtitu-

ſubſtitutio,ꝙ fieret tranſitus de perſona ad perſonã, qui fieri non poteſt, dato etiam ꝙ militaret idem fauor,& ſic teſtator de hoc interrogatus fuiſſet, idem veriſimiliter reſpondiſſet.Pariſ.in conſi.14.colum.ſecunda,volu.tertio.

¶ Supereſt modo vt tranſeamus ad reſolutionem motiuorum Magnifici domini iudicare debentis, quibus ſpecialiter reſpondetur Et deueniẽdo ad primum, dicitur minime verum eſſe ꝙ eadem ratione, qua ſubſtituit teſtator dominam Blancam, ac eius deſcendentes Ludouico decedente ſine filiis,vel filia ſeu filiabus, pari etiam ratione videatur ſubſtituiſſe dominum Bartholomæum deſcendentem dictæ dominæ Blancæ dominæ Ioannæ filiæ prædicti domini Ludouici ſi decederet ſine filijs, quia hoc argumentum non valet in caſu noſtro ad inducendum fideicõmiſſum.quod demõſtratur,quia attento ipſius motiuo ſequeretur deſtructio communis concluſionis Oldra.de qua ſupra in conſ.21.vbi vult,quòd ſi fideicommiſſum iniunctum ſit expreſſe alicui decedenti ſine liberis,qui tamen deceſſerit cum illis,ceſſat fideicommiſſum,quamuis eius liberi,qui faciunt deficere fideicommiſſum poſtea moriantur ſine liberis, quia non habet locum fideicommiſſum, quod ſemel expirauit,& tamen ab omnibus admittitur,ꝙ ſubſtitutio ipſa vltra extenditur extantibus liberis grauati, cuius Oldra.ſententiam tanquam communi calculo receptam amplectitur etiam Dec.in conſil.465. nume. * 14.Item deſtrueretur alia ſentẽtia * communiter recepta,quæ habet, ꝙ grauatus fideicommiſſo cõditionali ſi deceſſerit ſine liberis ipſis extantibus & relictis poteſt libere & ſuo arbitrio diſponere de rebus in quibus fuit grauatus inter viuos & vltima voluntate,quia grauatus per fideicommiſſum conditionale deficiente conditione remanet liber, & de bonis ad eum peruentis poteſt facere, & diſponere vt de re propria.Ita Pariſ.in conſi.14.nu.10.vol.2. & in conſ.63.nu.20.vol.3.per tex.in l.fi.§.ſed quia,vbi omnes doctores.C.de iure delib. quod eſſe non poſſet ſi teneretur dicta neptis reſtituere dicto d. Bartholomæo bona de quibus in fideicommiſſo. quod etiã voluit Dec.in conſi.465.nu.15.ver.tertio non obſtat.

¶ Nec obſtat quod ex aduerſo obijcitur, conſiliũ Oldra.non habere locũ vbi conſtat de veriſimili mente teſtatoris,& ꝙ ſi de hoc interrogatus fuiſſet teſtator ita reſpondiſſet.arg.l. tale pactum.§.fi.ff. de pac. quia negatur ꝙ in caſu noſtro conſtet de aliqua mente ipſius teſtatoris, ꝙ voluerit admittere dominum Bartholomæum deſcendentem quondam dominæ Blancæ ad bona ipſius fideicommittentis poſt mortem dominæ Ioannæ neptis ipſius teſtatoris morientis ſine filijs,imò dicitur contrarium, vt ſupra dictũ fuit in concluſionibus præcedentibus. Vlterius dicitur, ꝙ iſta veriſimilis mens non habet nocere dominæ Camillæ,quia nemini dubium eſt, vt etiam dictũ fuit,ꝙ quando teſtator impoſuit decedenti ſine filijs onus fideicommiſſi licet liberis extantibus illud eſſet tamen ex tacita,& veriſimili mẽte teſtatoris cenſetur eſſe, ꝙ morientibus filijs, qui faciunt deficere fideicommiſſum,ſubſtitutus admittatur, & ſi de hoc fuiſſet interrogatus teſtator veriſimiliter ita reſpon- * diſſet,& tamen * omnes vno ore concludunt, ꝙ iſta mens teſtatoris non attenditur,quia mortuis liberis poſt grauatum non habet locum fideicommiſſum.ex quo datur intelligi, ꝙ fideicommiſſum non oriatur niſi in caſu expreſſo.Dec.in conſil.218.colum.2.quia non ſufficit teſtatorem ita voluiſſe, niſi diſponat, vt per Dec.in conſi.465.nume. 15.& Galiaul. in l.Centurio nu.452.de vulga. & pupil. & quia non ſufficit teſtatorem ita voluiſſe niſi diſponat, vt ſupra in ſecunda concluſione. Et quia pariter caſus omnino omiſſus a teſtatore remanet in diſpoſitione iuris cõmunis.l.commodiſsime.ff.de lib.& poſthum. Et quia conditio voluntaria appoſita à teſtatore reſtringitur ad terminos ſuos,& ad alium caſum non extenditur vt ſupra in ſecunda concluſione. Et pro confirmatione huius reſponſionis facit quòd notat Socin.Iun.in conſi.4.col.2.in fi.volu.3.verſi.non obſtat quod dicebatur,vbi inquit non obſtare id quod dicitur,ꝙ teſtator veriſimiliter reſpõdiſſet pro fideicommiſſo ſi de eo fuiſſet interrogatus, quia duplici modo reſponderi poteſt ſecundum eum, & primo quòd illud non ſufficeret,ex quo verba nullo modo poſſunt illud importare.vel & ſecundo, quòd imo non ſic veriſimiliter reſpondiſſet,quia cum mens colligatur ex verbis nullumq; mentis noſtræ maius ſit teſtimonium ꝗ verborum qualitas,teſte Bal. in l.generaliter in prin.C. de non nume.pecu. & verba in caſu iſto dicantur aſſerto fideicommiſſo repugnare, videtur dicendum quòd nec mens teſtatoris ad illud fuit applicata, ergo interrogatus non ita reſpondiſſet,ſi enim illud voluiſſet, facile erat ei illud exprimere ſicut expreſsit caſum ſi ſine filijs deceſſerit. Vnde cum non dixerit abſolute credendum eſt,quòd non voluerit,c.ad audientiam,de decimis. & ideò ſubdit, teſtatorem ſolum conſideraſſe an filij ſui vel eorum aliquis decedat ſine filijs, & eo tantum caſu voluit facere fideicommiſſum,quo caſu deficiente noluit grauare quẽquam,ſed omnes liberos relinquere.& ſic non poteſt dici,quòd teſtator voluerit grauare inſtitutum ſi decedat cum filijs, licet illi poſtea moriantur ſine filijs, tum quia hoc contrariatur verbis ſuis,tum quia grauatus ſub vna tantum conditione diceretur grauatus ſub duplici diſiunctiuè conſiderata, quòd eſſet extendere onus alias ſtrictè intelligendum, cum & maxime,quia ſi illud acceptaremus vtique ea ratione dicere cogeremur. idem ſi poſtea nepotes vel pronepotes,aut denique alij deſcendentes filiorum deceſſerint ſine filijs,quod certè inconueniens & cõtra mentem teſtatoris eſſet. nec etiam poſſumus dicere quòd teſtator grauauerit nepotem filium inſtituti ſi ſine filijs decederet,quia de eo nullum verbum in teſtamento, & grauamen iniunctum filio non extenditur ad nepotem, vt in §.1.in authen.de reſtitutio.fideicommiſ. ac etiam ſi diceremus ſecus quacunque ratione eadem ratione videretur dicendum, quòd etiam filij nepotes,ſi quos habuiſſet,& filij deinceps dicerentur pari modo & ſub eadem conditione grauati,quod abſurdiſsimum eſſet,& nemo vnquam diceret.Vnde ſumpto argumento ab euitatione abſurdi,iuxta.l.nam abſurdum.ff.de bon. liber. dicendum eſt, quòd nec ipſe nepos fuerit grauatus, nec etiam pater eius ſub conditione ſi filius eius ſine maſculis decedat.

¶ Tertio non obſtat ꝙ ſi teſtator filios maſculos quos prædilexit, grauauit ad reſtituendum bona ſua dominæ Blancæ,& eius deſcendentibus, ipſis tamen decedentibus ſine filijs, multo fortius videtur voluiſſe ipſos ſubſtituere dominæ Ioannæ eius nepti decedenti ſine filijs,vt euitetur abſurdum,quod ſequere-
25 tur, † quia melioris conditionis eſſet neptis, quæ eſt remotior teſtanti,ꝗ eſſent filij,per l.ſi viua matre. C. de bon. mater. quia reſpondetur, ꝙ imo domina Ioanna neptis ex filio teſtatoris fecit deficere conditionem

tionem ſub qua domina Blanca eius filia,& ipſius deſcendentes erãt vocati, inter quos nunc extat dictus dominus Bartholomæus, cum dominus Ludouicus deceſſerit cum ipſa domina Ioanna per cõſilium Oldra.& alia ſupra citata. & dato ꝙ contingere poſſit caſus quòd melioris conditionis ſit neptis quam filia, tamen hoc non eſt abſurdum, quia neptis iſtud habet ex perſona patris,quam repreſentat, vt in authen.de hæred.ab inteſta.§.primo, & in §.cum filius. inſtitu.de hæred. quæ ab inteſta.& non ab auo, quia quamprimum fuit adita hæreditas domini Gabrielis per dominum Ludouicum incepit eſſe hæreditas ipſius,vt not.gloſſ.& docto.in l.prima, in §. veteres.ff. de acquiren.hæredi. & ſic non habet ex eo, quòd ſit vocata ex teſtamento aui ita in terminis dixit Alexand.in conſilio 38.colum.fin.volu.ſexto,nam in caſu ſuo teſtator inſtituerat filium maſculum vniuerſaliter,& filiam in certa re,& ſi filius decederet ſine filijs ſubſtituerat matrem, & ſic fœminam, & tamen ibi concludit quòd neptis ex filio excludit matrem teſtatoris ſubſtitutam,& reſpondet ad illam rationẽ, quòd ſi teſtator excluſit filiam propriam, multo magis videtur excludere neptem ex filio minus dilectã, ꝙ per illam conditionem ſi deceſſerit ſine filijs, filij in conditione poſiti non ſunt honorati, nec ex teſtamento vocati, iuxta gl. communiter approbatam in l.Lucius.ff.de hæred.inſtit.ſed remanent in diſpoſitione iuris communis,vt poſſint patri ſuccedere ab inteſtato, & per conſequens ꝙ ex hoc dici non poteſt quòd neptis ſit melioris conditionis, ex prouiſione teſtatoris quàm filia.& Ale.ſequitur Rui.in cõſ.142. col.2.volu.2.vbi etiam adducit aliam rationem,quæ multum facit ad caſum noſtrum, dicens ꝙ dicta ratio eſt inepta, quia illa ponderatur & allegari poteſt quando filia fuit nedum excluſa ab inſtitutione, ſed etiam à ſubſtitutione,vt quia alius fuit ſubſtitutus ſi filius deceſſerit ſine filijs,tunc enim videtur allegari poſſe ꝙ neptis ex filio non ſit poſita in conditione ad excluſionem ſubſtituti, quia dicto caſu reperiretur eſſe melioris conditionis quàm filia teſtatoris, quoniam illa omni caſu reperitur excluſa,ſed neptis nõ, quia excluderet ſubſtitutum ad ſui commodũ,quod non poteſt filia teſtatoris facere. ſed quando filia teſtatoris eſt ſubſtituta filio decedenti ſine filijs, vt in caſu præſenti,dici non poteſt ꝙ ſit melioris conditionis quam filia,etiam ſi faciat deficere illam conditionem, ſi deceſſerit ſine filijs ſub qua dicta filia fuerit ſubſtituta, quia filia reperitur expreſsè a patre honorata & ex teſtamento vocata ſaltem in euentum, in quem filius decedat ſine maſculis & fœminis, ſed neptis aliquo caſu ex dicto teſtamento non vocatur ex diſpoſitione, nec ex hoc ꝙ ſit in conditione dicitur vocata,per notata in d.l. Lucius,ꝗ ergo filia aliquo caſu eſt in diſpoſitione & ex teſtamento expreſſe vocata ad hæreditatem patris & neptis non, ſequitur, quòd dicto caſu filia ſit melioris conditionis quàm neptis, & propterea ad effectum vt filia ex ſubſtitutione admittatur,non poteſt adduci illa ratio, quòd neptis non ſit poſita in conditione,ne abſurdum ſequatur quòd minus dilecta neptis ſit melioris conditionis quam filia magis dilecta, vt probatur in l.cum auus.ff. de condition. & demonſtratio. intelligendo vt ibi per eum. & Alexand. ſequutus etiam fuit Pariſ.in conſi.35.colum.fin.in princip.volu.3.vbi etiam alia adducit quæ faciunt ad propoſitum. & Cepha. in conſilio.46.numero.31.cum nonnullis ſequen. vbi tradit inconueniens non eſſe hoc caſu vt neptis ſit melioris conditionis quam filia,cum illa non veniat ex propria perſona, ſed tanquam illa,quæ repreſentat patrem, vt in dicto.§.cum filius, quia charitatem quam habuit pater ad filium, eandem continuatam habuit ad neptem, vt dixit Bald.in l.cum acutiſsimi. colum.prima,verſi. quæro ſi pater. C. de fideicom. Quinimo ſubdit ꝙ veriſimilis mens teſtatoris eſt, vt portio quam reliquit vni filio poſt ipſius mortem deuoluatur ad eius liberos tam maſculos quàm fœminas, non autem ad alios teſtatoris filios defuncti fratres, quoniam teſtator magis diligit nepotes vel neptes in portione relicta eorum patri, quam proprium filium, cui portionem ſuam reliquit. Votum enim parentum eſt tale, vt quod vni ex liberis reliquit,ad illius deſcendentes pertranſeat.l.prima.C. de his qui ante aper.tab. Rurſus reſpondetur, quòd illud quod dicitur, ꝙ neptis non debet eſſe melioris conditionis quam filia, procedit in nepte nata ex filia,quæ cum ſit excluſa, neptis quoque excluſa cenſetur, in qua militat eadem ratio & regula dictæ l. ſi viua matre. ſecus in nepte ex filio, quia tunc neptis nititur iure patris, ideo tunc ex diuerſitate rationis militat diuerſa iuris præſumptio. ita Ruin.in citato conſilio.142.nume.8.cum ſequen. quem ſequitur Cepha.in allegato conſilio.46. nume. 19. quæ ſententia etiam placuit Soc.Iun.in conſi.4.colum.fin.verſic.ex quo ſequitur.volu.3.Pariſ.in conſi.87.num.29.& 51. cum ſeq.volu.2.vlterius dicit Dec.in conſi. 95. colu. ſi.ꝙ non infertur hæc conſequentia,neceſſario grauat filios,ergo & nepotes.ſequitur Pariſ.in conſi. 86. nume.64.volu.2.

¶ Præterea non obſtat quòd hic non ſit extenſio de perſona ad perſonam,ſed de caſu ad caſum, quia reſpondetur, ꝙ imo ſit extenſio de perſona ad perſonam, vt ſupra dictum fuit in ſexta concluſione, ſed poſito quòd tractaretur de extenſione de caſu ad caſum dicitur extenſionem ipſam non poſſe fieri in caſu præſenti propter ſupradicta. & maxime ſtantibus verbis de quibus in teſtamento, ibi, tunc & eo caſu, quæ reſtringunt ſubſtitutionem ad caſum tantum expreſſum, & non ad omiſſum, per ſcripta & allegata in quarta concluſione. Nec vis aliqua fieri poteſt in. ep quod dicitur, quòd in prohibitione alienationis fœminæ ſint vocatæ nedum in caſum alienationis, ſed etiam ex fideicommiſſo abſoluto, quoniam negatur fœminas fuiſſe vocatas in caſu alienationis, ſed tantum maſculos, vt conſtat ex verbis teſtamenti, vbi teſtator diſponit quòd ſi filij ſui inſtituti ſeu aliquis eorum deuenerit ad aliquam venditionem, aut aliam alienationem de aliqua parte bonorum, ſuorum, quòd talis contractus ſit & eſſe debeat ac intelligatur nullus, nulliuſque valoris, efficaciæ. & momenti. & vlterius talia bona ſic donata vel aliter alienata eo caſu exiſtente,vt ſupra,& non aliter perueniant, & peruenire debeant ad dictos alios filios ſuos non alienantes,& ſucceſsiue in eorum filiorum omnium deſcendentes, & ſi omnes alienarent, eo in caſu vult,quòd perueniant in filios filiorum ſuorum & eorum deſcendentes, & deſcendentium deſcendentes, quia intendit quòd bona ſua remaneant in domum,& familiam ſuam de Trincheriis,quæ verba non important vt cẽſeantur vocatæ fœminæ,ſed tantum maſculi, † cum per ipſos conſeruetur domus & familia,& non per fœminas.§. cæterum.inſtitu.de legi.agn.ſucceſ.doc.in l.venia.C. de in ius vocan. Dec in conſ.15.col.3.fœminæ enim non conſeruant bona in familia & agnatione, quinimo per eas bona 26

tranſeunt & transferuntur in alienas familias cum
filiꝭ ipſarum ſequantur familiam & agnationem pa-
tris & non matris,l.pronunciatio.§.fi.cum l. ſequen.
de neeb.ſignifica.§.fi.de patr.poteſ.Pariſ.in conſ. pri
mo.nu.25.cum pluribus ſequen.vol.3. & in conſ.33.
nu.44.vol.1.cum fœminæ non conſeruent familiam,
ſed ſint caput & finis ipſius.Soc.Iun.conſ.12.uolu.3.
& conſ.22.nu.54.volu.2.

Præterea ꝙ in dicta prohibitione alienationis fœ
mineꝫ non ſint vocatę in caſu alienationis, nec etiam
ex fideicommiſſo abſoluto cõſtat ex verbis teſtamē
ti, vbi teſtator poſtquam inſtituit filios maſculos or-
27 dinauit,ꝙ dicti filij ſui non poſſint alienare,quæ † di
ctio dicti,eſt repetitiua & relatiua præcedentium,&
eorum quæ dicta fuerunt ſuperius.Bar.in l. talis ſcri
ptura.§.fi.verſi.quæro ergo,de leg.1. per tex.in l.1.§.
cum qui.ff.de pactu.Soc.conſ.62.nu.1.volu.4.& 112.
nu.13.vol.eo.Pariſ.conſ.86.nu.36. vol.2. & in conſi.
21.nu.37.vol.3.& in conſ.1.num.131.vol.eo. & ſic di
cta prohibitio alienationis tantum reſtringitur ad fi
lios maſculos.

Nõ obſtat,ꝙ ſi velimus inſpicere verba teſtatoris,
ꝙ ex illis apparet ipſum voluiſſe, ꝙ nedum domina
Blanca vel eius deſcendentes ſint ſubſtituti ipſi do-
mino Ludouico decedenti ſine filiis vel filiabus, ſed
etiam dominæ Ioannæ nepti ipſius teſtatoris ex do-
mino Ludouico ſi deceſſerit ſine filiis,nam reſponde
tur,ineptum eſſe hoc dicere,quia cum verba ſubſtitu
tionis hoc non dicant, ſuccedit ꝙ ſubſtitutio locum
habere non poſſit, vt ſatis dictum fuit in prima con-
cluſione,quod amplius non repeto.

Secũdo dicitur, ꝙ imo per dictam ſubſtitutionem
de qua in teſtamento, & ex eius verbis apparet teſta
torem noluiſſe,ꝙ decedente domino Ludouico cum
filia habeat amplius locum ſubſtitutio, ſed ꝙ totali-
ter extincta fuerit, ita vt amplius reuiuiſcere nõ poſ
ſit primò per tex,in d.l.filiusfa.§.cum quis,de lega.1.
ſecundò per gl.in l.ex facto.§.pen.ad treb.tertiò per
tex.in d.l.hæredibus,eo.ti.quartò,per deciſ.Oldra.in
dicto conſ.21.ſupra citatam,& quam communiter ſe
quuntur doct.ſupra citati,ac per Iaſ.in conſ. 66.col.
fi.vol.3.vbi inquit nos eſſe in claris, ꝙ per exiſtentiā
filij ſtãte ſubſtitutione iam ſæpius dicta, ꝙ ea ruit &
omnino proſternitur,dato etiam ꝙ filii per momētū
tãtum viuerent.Vlteriùs dicitur ꝙ etiam ex aliis ver
bis ipſius teſtatoris apparet dictam ſubſtitutionem
per exiſtentiam dominæ Ioannæ euanuiſſe, quia te-
ſtator in dicta ſubſtitutione vult ꝙ decedente domi-
no Ludouico ſine filiis,filia,ſeu filiabus,tunc & eo ca
ſu habeat locum ſubſtitutio.quæ verba tunc & eo ca
ſu,geminata operantur vt dictum fuit in quarta con
cluſione,ꝙ ſubſtitutio facta in caſu in quo deceſſerit
dominus Ludouicus ſine filiis , vel filia, ſeu filiabus,
tantum habeat locum in eo caſu expreſſo, & ꝙ non
extendatur ad alium caſum in quo deceſſerit cum fi
lia.Præterea dictum fuit in eadem quarta concluſio
ne ſequendo communem doctorum ſententiam,ꝙ ſi
hi poſiti in conditione & qui non fuerũt honorati,
non cẽſentur grauati,per dictam.l.ab eo imo & plus
ꝙ etiam ſi teſtator expreſſe hoc voluiſſet,ꝙ inualida
eſſet eius diſpoſitio.Nec obſtant conſiderationes Ma
gnifici domini motiuantis, & primò ꝙ ex quo teſta-
tor dixit & ſi omnes filii mei & eorum deſcendentes
maſculi deceſſerint ſine filiis, ꝙ verba ſine filiis de-
bent intelligi tã de fœminis quàm de maſculis, quia
ſi non comprehenderent fœminas eſſent ſuperflua
& abſurda, & iidem eſſent poſiti in cõditione & gra
uati,quia negatur aſſumptum,& dicitur retorquen-
dum eſſe argumentum in contrarium,quòd imo ſi di
cta verba de maſculis non intelligerentur, ſequere-
tur, quòd verba ſequentia uel filia ſeu filiabus fuiſ-
ſent fruſtratorie appoſita, & ſic ſine uirtute operan-
di,quòd eſſet contra l.ſi quando de lega.primo. Nec
obſtat ſuperfluitas per eum conſiderata de repeti-
tione facta de maſculis, quia illa non dicitur eſſe ſu-
perfluitas talis quæ non ſit tolerabilis, cum videa-
mus quòd toleratur ſuperfluitas ſine eiuſdem rei re
petitio cum ſit vt quod ante dictum eſt clarius aper
tius & dilucidius enarretur gl. in c.1.i verbo & filio,
vbi Gem.& Franc.de ſumm.Trini.& fide.catho.glo.
2.in cap.licet canon,ubi etiam docto.de elec. Rui.in
29 conſ.59.nume.17.volu.3.vbi † ſuperfluum non dici-
tur id, quod ad tollendam dubitationem exprimi-
tur.Tiraquel.in tract.de retrac. fo.571.nu.1.nec ſcio
denique uidere quomodo dici poſſit, quòd ſi dicta
uerba de quibus in motiuis, ita non intelligerentur,
quòd iidem eſſent poſiti in conditione, & grauati,
quia aut uolumus hoc dicere reſpectu inſtitutorum
& honoratorum, ex hoc eſt falſum , quia verum non
eſt, quòd ſint poſiti in conditione licet ſint grauati.
Aut reſpectu deſcendentium filiorum inſtitutorum,
& ſimiliter id dici non poteſt. Aut reſpectu ſi deceſſe
rint ſine filiis, & uerum erit dicere filios poſitos in
conditione,ſed non grauatos, per ſupra dicta. Stan-
tibus igitur his pro veris,prouũt ſunt, dicere non poſ
ſumus quòd hic adſit aliquod abſurdum nec ſuper-
fluitas non tolerabilis,per regulam.l. quæ dubitatio
nis.ff.de reg.iur.Pariter non obſtat ponderatio dictæ
copulæ, & poſitæ inter uerba ſine filiis vel filia ſeu fi
liabus, quia apud quemlibet ſenſatum aliter dici
non poteſt, niſi quòd ex imperitia notarii copula ip
ſa fuerit appoſita,cum ſæpiſſime uideamus,quòd no
tarii ponunt uerba in teſtamentis quæ nunquam te-
ſtatores cogitarunt,ut per Soc.Iun. in conſ.71.num.
30 19.vol.3.& in conſ.158.nu.18.uol.2.ubi ait, † ꝙ nota
rii ſæpe ponunt in teſtamentis clauſulas ex ſe ipſis,
& teſtatores eorum intelligentiam neſciunt.Ripa in
2.reſponſo nu.6.ſub tit. de hæred. inſtit. & de lib.&
31 poſthu. vbi tradit † imperitiam notarij non debere
offuſcare voluntatem teſtatoris.Vnde ex his quæ di-
cta fuerunt, per quæ apertiſſime conſtat de optimo
iure dictæ dominæ Camillæ conuentæ, & iniuſtitia
prædicti domini Bartholomæi, arbitror partes Ma-
gnifici domini iudicare debentis eſſe in abſoluendo
ipſam dominam Camillam à petitis, & in condem-
nando actorem in expenſis,iuxta.l.eum quem teme-
re.ff.de iud. Et uere debet dictus dominus iudex in-
clinare in hanc partem, etiam ſi eſſet dubia. Primò,
32 ꝙ domina Camilla conuenta poſſidet. † Et in dubio
pro poſſeſſore pronuntiandum eſt.§. commodum,in
33 ſti. de interdic. † & actor niſi clare probet intentio-
nem ſuam,eſt reiiciendus.l.qui accuſare.C.de eden.
† Et ſemper interpretatio accipitur pro eo qui con-
uenitur.l.fauorabiliores,de regu.iur.l. Arianus.ff. de
actio.& oblig.Corn.in conſ.186.in fi. col. & in conſi.
304.nu.14.lib.3.Crane.in conſ.180.& 208.col.1. Al-
cia.in conſ.492.num.31.

34 Secundò † quia in dubio facienda eſt interpre-
tatio ne euitetur fideicommiſſum, tanquam odio-
ſum leg.cohæredi.§.cum filiæ.ff.de uulga.& pupilla.
Iaſ.in leg.ex tribus. C.de inoffic.teſta. Rota in deciſ.
864.in antiquis ubi ſemper in dubio debet fieri in-
terpretatio fideicommiſſum eſſe reſolutum, & ex-
tinctum. Ange. & Alexand. in leg. qui Romæ. in §.

duo fratres de verbo.obliga.Craue.in conſi. 80. in fi. vbi † inquit contra fideicommiſſum in dubio eſſe pronuntiandum Ceph.in conſi.45.num.12.& 86. nu. 15.Alcia.in conſi.525.nume. 12. conſi. 526. nume. 6. vbi ait,quòd quotiens animus iudicis dubitat an ſub ſit legatum vel fideicommiſſum,q; debet pronunciare illud non ſubeſſe,quia hoc eſt fauorabilius.l. ſi fuerit,verſi.ſed & ſi duobus,vbi Soc. in quinto notabili. ff.de reb.dub.Et quia in dubio fit interpretatio contra fideicommiſſarium.l.nummis, de lega. 3. iterum in conſi.531.num.2.&.7.conſi.98.nu. 14. & in conſi. 492.num.31.vbi tradit,q; ſemper pars illa eſt amplectenda per quam pronuntiatur pro libertate bonorũ vt non ſubſint alicui fideicommiſſo, quia fideicommiſſum eſt onus,& eius ratio odioſa.d.l.ſi fuerit.

SVMMARIVM.

1 *Inſtrumento habenti omnia ſolemnia ſtari debet.*
2 *Inſtrumentum ſolemne eſt probatio probata, veritas euidens.*
3 *Et de quo dubitandum non venit,ſicut de caſu legis.*
4 *Inſtrumentum ſolemne nõ indiget diſceptatione fori.*
5 *Venditio feudi facta ſine conſenſu domini eſt nulla ipſo iure.*
6 *Vaſallo prohibitum eſt omne commertium de re feudali.*
7 *Feudum ſi alienatur ſine conſenſu domini, emptor nullo tempore præſcribit.*
8 *Alienatio feudi facta ſine conſenſu domini, & ſi ſit nulla ipſo iure, tamen hoc intelligitur domino volente.*
9 *Emphyteota non priuatur emphyt uſi ob canonem nõ ſolutum niſi volente domino.*
10 *Exceptio iuris tertii,quæ non eſt excluſiua ipſo iure, non admittitur.*
11 *Conſentiens venditioni rei feudalis ad ſe ſpectanti in tantum ſibi præiudicat,quòd non poteſt amplius habere regreſſum ad renuntiata.*
12 *Quod amplia procedere, etiam ſi adeſſet conſenſus nedum expreſſus.ſed etiam tacitus.*
13 *Diſpoſitio.l.quotiens.C.de rei vendic.locum non habet quando primus emptor,cui fuit tradita res,conſenſit alienationi ipſius rei factæ alteri.*
14 *Remittentibus iura ſua,ad illa amplius non datur regreſſus.*
15 *Conſentiens alienationi rei ſuæ, vel illam ratificans perdit dominium,quod acquiritur emptori.*
16 *Conſentiens alienationi rei ſuæ perdit ius ſuum, & alienum fortificat*
17 *Conſentiens donationi rei ſuæ ipſe donare videtur.*
18 *Feudum in dubio præſumitur antiquum, quia longo tempore poſſeſſum in agnatione.*
19 *Feudum venditum per patrem poteſt in vita ipſius per filium recuperari reſtituto pretio.*
20 *Res aliena & ſi diſtrahi poſſit, id eſt verum quòad præiudicium vendentis, qui tenetur ad intereſſe, non autem ad præiudicium domini, cuius res eſt, quia tunc alienatio non valet.*
21 *Res noſtras nobis inuitis alius non debet retinere.*
22 *Res aliena,& ſi ſcienter emi poſſit, & venditio teneat,tamen feudum ſcienter emi non poteſt ſine cõſenſu domini,aliàs venditio non valet.*
23 *Conſtitutum transfert dominium & poſſeſſionem.*
24 *Malæ fidei poſſeſſor tenetur nedum ad fructus perceptos,ſed etiam percipiendos.*
25 *Conſtitutiones Principum ignorare non licet.*
26 *Titulus licèt alias excuſet à fructibus percipendis tamen hoc limitatur locum non habere quando fuit acquiſitus contra prohibitionem legis, quia habetur pro non titulo.*
27 *Emptor malæ fidei rei feudalis non recuperat pretium.*
28 *Conſentiens venditioni rei ſuæ licèt ſibi præiudicet, tamen hoc fallit quando conſenſus eſt præſtitus ſuper contractu nullo.*
29 *Conſenſus præiudicat conſentienti vbi non interuenit coactionis materia.*
30 *Inſtrumentum & ſi ſit probatio probata veritas euidens & non probanda, illud eſt verum in dubio, ſecus quando cõtra ipſum legitimè aliquid obiicitur.*
31 *Imperator non ſolet habere rata quæ metu geſta ſunt.*
32 *Conſuetudinem Imperatoris ſufficit allegare ad recognoſcendam ſubreptionem.*
33 *Alienatio feudi antiqui facta ſine conſenſu domini & agnatorum non valet.*
34 *Qualitas facti vbi nõ eſt expreſſa, operatur vt actus reddatur nullus.*
35 *Priuilegium confirmationis impetratum ab Imperatore ſi ſit ſubreptitium,quia cõfirmatorium inſtrumenti falſi vel ſimulati,& de his non ſit facta notitia Principi cõfirmãti,talis cõfirmatio nõ valet.*
36 *Confirmatio huiuſmodi nihil operatur, etiam ſi in ea eſſent appoſitæ clauſulæ ex certa ſcientia, ſuplentes,& de plenitudine poteſtatis.*
37 *Non entis nullæ ſunt qualitates.*
38 *Contractus actus per iniuſtè carceratum cum detinẽte & ad commodum ipſius,non valet.*
39 *Carcer eſt iuſtus metus.*
40 *Carcer eſt ſpecies ſeruitutis.*
41 *Metus ſeruitutis eſt iuſtus metus.*
42 *Solutio facta per carceratum dicitur facta per metum.*
43 *Promiſſio facta per Regem Cypri ad commodum Ianuenſium qui eum carceratũ detinebãt, nõ ualuit.*
44 *Carcer æquiparatur pœnæ deputationis in metallum.*
45 *Pœna deputationis in metallum eſt capitalis.*
46 *Venditio facta per carceratum indebitè verſus detinentem eſt nulla ipſo iure.*
47 *Verba nullius momenti, important ipſo iure.*
48 *Verba ſupradicta, importan idem quòd nullius vigoris.*
49 *Caſus l.qui in carcerem.ff.quod met.cau.debet addi ad alios in quibus obligati ipſo iure non tenet.*
50 *Negatiua vniuerſalis importat totalem nullitatem & ipſo iure.*
51 *Dictio nullatenus, quia vniuerſalis importat ipſo iure.*
52 *Contractus celebratus cum ſubdito per metum eſt nullus ipſo iure.*
53 *Actus factus per metum eſt nullus ipſo iure vbi agitur de iuriſdictione transferenda.*

Proro-

54 *Prorogatio coacta iuriſdictionis eſt nulla ipſo iure.*

55 *Iuramentum appoſitum in contractu celebrato per metum præſumitur etiam meticuloſum.*

56 *Iuramentum non confirmat contractum ipſo iure nullum.*

57 *Iuramentum metu extortum obligat quando actus ſuper quo interponitur, non eſt nullus, ſecus ſi eſt nullus de ſe, & ſui natura, quia tunc non valet.*

58 *Feudum antiquum alienatum in extraneum recuperari poteſt per agnatum proximiorem nullo reſtituto precio*

59 *Agnatus præfertur domino in reuocatione feudi antiqui alienati per vaſallum ſine conſenſu domini, & agnatorum in extraneum.*

60 *Vaſallus in feudo antiquo non poteſt ſucceſſoribus, & agnatis ſuis præiudicare, qui ad illud ex antiquis inueſtituris venire poſſunt.*

61 *Feudum per vaſallum alienatum ſi ſit antiquum, non aperitur domino, ſed filiis & agnatis vt illud recuperare poſſint mortuo alienante.*

62 *Vaſallus licet alteri dare poſſit quod habet in feudū, tamen ſecundum communem iſtud procedit donec concedens vixerit, ſed poſt eius mortem non impediuntur agnati proximiores venire ad feudum.*

63 *Alienatio feudi facta ſine conſenſu domini & agnatorum non præiudicat agnato proximiori quin illud reuocare poſſit nedum poſt mortem alienantis, ſed etiam eius vita durante.*

64 *Agnato conceditur tempus triginta annorum ſecundum communem ad recuperandum feudum in extraneum alienatum vtili rei vendicatione.*

65 *Alienatio facta per uaſallum in agnatum remotiorem ſine conſenſu domini licet valeat, non tamen in præiudicium aliorum agnatorum poſt mortem alienantis.*

66 *Reſolutio iure datoris reſoluitur ius acceptoris.*

67 *Vaſallus ſi alienet feudum antiquum remotiori agnato, proximus poteſt ſecundum communem illud reuocare, dummodo reuocatio fiat infra annum à die ſcientiæ, alias lapſo anno excluditur à reuocatione.*

68 *Paria ſunt, quòd actus ſit validus, vel ſit nullus, & non poſſit dici nullus.*

69 *Cauti eſſe debent agnati ne patiantur labi annum quin reuocent feudum antiquum alienatum in remotiorem à die ſcientiæ, quia per eius lapſum excluduntur à reuocatione.*

70 *Feudum conceſſum pro ſe & hæredibus, dicitur hæreditarium.*

71 *Feudum conceſſum pro ſe, & liberis, dicitur ex pacto & prouidentia.*

72 *Hæres vaſalli non poteſt venire contra alienationem feudi factam per defunctum ſiue feudum ſit hæreditarium, ſiue ex pacto & prouidentia.*

73 *Hæres reputatur eadem perſona cum defuncto.*

74 *Succedere in feudo hæreditario quis non poteſt ſecundum communem niſi ſit hæres.*

75 *Filius hæres patris cum beneficio inuētarii poteſt alienationem feudi ex pacto & prouidentia factam à defuncto infringere.*

76 *Diſpoſitio capituli Titius, ſi de feudo fue. contro. inter dom. & agna. ſecundum receptam docto. ſententiā non habet locum niſi in feudo ex pacto et prouidentia, & non in hæreditario.*

77 *Succedens in feudo hæreditario licet debeat eſſe hæres vaſalli defuncti, hoc tamen procedit ſi hæreditas fuerit ſibi delata.*

78 *Pater ſi alienauit feudum & moritur, nihil habens in bonis, filius non repellitur à vendicatione feudi ex eo quia non ſit hæres patris ne egeſtate pereat.*

79 *Succeſſio in feudis poſt fratres filioſque fratrum diuiditur in capita, & non in ſtirpes.*

80 *Succeſſiones feudorum deferuntur ab inteſtato ſicut ſucceſſiones hæreditatum.*

81 *Proprium Maieſtatis Cæſareæ eſt omnibus facere iuſtitiam.*

CONSILIVM LVII.

QVoniam præſens conſultatio non-
nulla continet capita, ideo de ip-
ſis ſigillatim eſt videndum. & de-
ueniendo ad primum, in quo quæ
ritur, an venditio partis feudi Gar
lendæ facta Illuſtriſſimę Domina
tioni Ianuæ per quondam domi-
num Marcum Antonium de Languila cum conſenſu
quondam Magnifici domini Pauli eius patris valeat
& teneat in præiudicium Magnifici domini Pantha-
leonis ex Comitibus Languilæ. Prima nanque facie
dicendum videtur ꝙ ſic, cum de venditione ipſa con
1 ſtet † per publicum inſtrumentum omnia habens ſo
lemnia, de quibus per gl. in l. generaliter. C. de tabul.
lib. 10. c. 1. de fide inſtru. vbi per doct. cui ſtandum eſt
2 † cum ſi probatio probata, veritas euidens & non
probanda Bal. in l. quotiens, in fin. C. de iud. & in l. 2.
C. quando fiſ. vel priua. Dec. in conſ. 488. co. 2. in prin.
3 † Et de quo dubitandum non venit ſicut de caſu le-
gis. Bal. in conſi. 215. col. 2. ad ſi. vo 2. Nam ſecundum
4 Bal. in l. 2. ff. de ſtat. hom. † tale inſtrumentum non
indiget diſceptatione fori. & latè de hoc per Tiraq.
in trac. retrac. ſo. 392. nu. 20. cum plurib. ſequen. vbi
multa allegat ad demonſtrandum, ꝙ inſtrumentum
publicum facit probationem promptā, manifeſtam,
realem, euidentiſſimam, manifeſtiſſimam, liquidam,
certam, indubitatam, & notoriam.
5 ¶ Nec obſtare habet, † ꝙ venditio dicti feudi ſit
nulla ipſo iure tanquam facta ſine conſenſu Inuictiſ-
ſimi Imperatoris directi domini ipſius feudi Garlen
dæ, per tex. in ca. 1. de prohib. feud. alie. per Feder. &
6 ibique per ſcribentes, † quia omne commertium
eſt prohibitum vaſallo de re feudali, vt per Affl. in d.
c. 1. de prohib. feud. alie. per Lòtha. in ſecundo nota-
7 bili. Et in tantum hoc eſt verum, † ꝙ ſi alienatur feu
dum ſine conſenſu domini, emptor nullo tempore
præſcribit. c. 1. §. præterea, ibi, nulla pręſcriptione ob
ſtante. de capit. Corra. Affl. in dicto c. 1. nu. 76. de pro
hib. feud. alie. concluſio procedit Imperatore ſic vo-
lente & non aliter, iuxta nota. per Barto. in l. 2. per il-
lum tex. ibi, ſi modo voluerit. quem ibi ſequitur Bal.
8 & cæteri. C. de iure emph. † vbi priuatio emphyteo
ſis ob canonem non ſolutum non eſt in facto eſ-
ſe, ſed in potentia fieri domino volente, & ſic em-
phyteota non priuatur emphyteuſi niſi domino

 volente,

volente.& in terminis ſeudi vult Bal.in l. fin.in fi. C.
de reuocan.dona.vbi inquit,ꝙ ſi in ſeudo dictum ſit,
quòd ipſo iure reuertatur ad dominum, intelligitur
ſi dominus vult & petat.Abba.in conſi.87.colum.ſe-
cunda volu.ſecundo.Ale.in conſi.173.colu.fi.volu.2.
Dec.in conſi.138.colum.ſecunda, vbi inquit, ꝙ ſi in
inueſtitura dictum ſit, ꝙ ſi ſolutio cenſus nõ ſit facta
in die ſtatuto,ipſo facto cadet in commiſſum,quam-
uis ipſa verba importent quòd ipſo iure priuetur, ta
men intelligitur domino volente.Iterum in conſilio.
144.colum.pen.& in conſi.85.colum. pen.in princip.
& 455.num.53.Soc.Iun.in conſi. 51.cum ſequenti in
conſi.27.nume.10.volu.primo,& in conſil.50. nume.
51.vol.eod.Cum igitur directus dominus, & ſic Cæ-
ſarea Maieſtas minimè declarauerit venditionem ip
ſam non valere,merito dicendum videtur, ꝙ vendi-
tio ipſa teneat, & ꝙ per dominum Panthaleonem
10 tanquam tertiam perſonã non poſsit opponi † ex-
ceptio defectus dicti conſenſus, quæ eſt iuris tertij
non excluſiua ipſo iure ſimpliciter, ſed ita demum ſi
tertius vult vt eſt * communis Theorica Bar. in l.ſe-
cunda.ff. de excep. rei iud.vbi in diſtinctione ſua in-
quit, ꝙ quãdo ius tertij eſt excluſiuum iuris agentis
ipſo iure,ita tamen ſi tertius vult ꝙ tunc de iure ter-
tij non poſſum opponere,l. ſecunda.ff. ſi ager vectig.
vel emphy.peta.coniuncta glo.in l.ſecunda.C. de iu-
re emphy. ſecus quando ius tertij eſt excluſiuum iu-
ris alterius ipſo iure etiam ſi tertius nõ vult, l.ſecun
da.§.primo.ff.de doli excep.iuncta gl.in l. eleganter,
in princip.de dolo.Oldra.in conſil. 139. in 6. dubio,
quem ſequitur Dec.in conſi.247.colum.penul.in fin.
Rui.in conſilio.ſecundo,nume.ſecundo.& 7. volum.
primo.conſi.25.nume.14.volu.ſecundo,quem ſequi-
tur Ceph.in dicto conſilio.3.nume.125.volu. primo,
& 133.nume.95.volum.eo.facit quod notat Bald. in
authen.qui rem.C.de ſacro.ſan.eccle.quem ſequitur
Rui.vbi ſupra. vbi per dictam alienationem non im-
peditur translatio dominij vtilis ſeudi in emptorem
ante declarationem directi domini. & tanto magis
hoc dicendum venit cum prædictus dominus Pan-
thaleo, qui nunc vult impugnare dictam venditio-
nem, ipſi conſenſerit, eamque ratam & gratam ha-
buerit per inſtrumentum. tex. eſt in capitulo primo,
§.præterea,quib.mod.ſeud.amit. vbi per illum text.
11 notant ibi ſcribentes, † ꝙ ſi ille ad quem ſpectat
ſeudum conſentiat ius ſuum in alium transferri, tan
tum ſibi præiudicat,ꝙ non poteſt amplius habere re
greſſum ad repetendum illud,quod renũtiauit, quia
conſenſus ipſe ad hunc effectũ præſtitus fuit, & ideo
nimirum ſi in illo effectu parit præiudicium.doct. in
capitulo primo.§.Titius,ſi de ſeud.fue.contro. inter
dom.& agn.vbi Præpoſ.in tertio. notabili.ſic inquit.
Nota ex iſto textu, ꝙ ille qui conſenſit alienanti ius
ſuum non poteſt illud tanquam ad ſe ſpectans redi-
12 mere, † quod ait procedere etiam ſi adeſſet nedum
expreſſus conſenſus,ſed etiam tacitus. Bru in conſil.
36.colum.prima.conſi.40.colum.pen.in fin.& in con
ſil.80.colum.ſecunda,& Pariſ.in conſil.quinto. num.
8.volu. primo. Accedit quod dicunt Moder. in trac.
de emptio.& vend.in ſexta.quæſtione.princi. colum.
13 decimatertia. verſicu. 3. vbi inquiunt, † diſpoſitio-
nem. l. quotiens. C. de rei vendicatione, quæ vult,
quòd ſi fiat venditio rei primo emptori, & ſibi tra-
datur,& exinde de ea re fiat venditio alteri, quòd ip
ſa vltima non præiudicat primo emptori, nõ habere
locũ quando res primo emptori, vẽdita,fuerit alteri
alienata conſentiente primo emptore, quia amplius
non admittitur volens alienationem reſcindere, per
14 regulam quæ habet, † ꝙ remittentibus iura ſua ad
illa amplius non datur regreſſus.l.quæritur.§.ſi ven-
15 ditor.ff.de ædil.ædic.Nam † quotiens quis conſen-
tit alienanti rem ſuam,vel ratificat alienationem fa-
ctam perdit dominium,& acquiritur emptori.l.qui-
dam.ff.de euict.& l.prima,& ſecunda.C.de reb. alie.
nõ alienan.capitulo primo.§.ſi autem aliquis, de in-
16 ueſt.inter do.& vaſſal. vbi † qui alijs conſentit per-
dit ius ſuum,& alienum fortificat.faciunt no. per do
17 cto.in l.prima.C. ſi aduerſ. dona. † vbi conſentiens
donationi rei ſuæ videtur ipſe donare, nam conſen-
tire alienare eſt,l.alienationis verbum. ff. de verbo-
rum ſignificatio.

¶ Nec obſtat ſi dicatur per dominum Panthaleo-
nem,ꝙ pars ſeudi vendita dictæ Illuſtriſsimæ domi-
nationi per dictum dominum Marcum Antonium
cum conſenſu paterno iam ſibi fuerit vendita per do
minum Paulum patrem antedicti domini Marci An
tonij,& ei tradita poſſeſsio,quia reſpondetur, quòd
18 † ex quo dictum ſeudum Garlendæ eſt antiquum. vt
in dubio præſumitur,quia longo tempore poſſeſſum
in agnatione ſua.Bald.in capitulo primo. in princip.
ſi de ſeud. ſue. contro. inter dom.& agna. vbi inquit
hoc eſſe notandum.Ale.in conſi.15.colum.penul.vo-
lum.quinto.Iaſ.in conſi.114.colum. ſecunda. volum.
primo,Dec.in conſi.252.colum.pen.269.nume. quin
to,& 395.in princ.Pariſ.in conſi.ſecundo.in prin.vo-
lum.primo.& in conſi.15.colum.fin.vol.ſecundo.Ce-
pha.in conſi.91.nume.12.volu.primo.Grat. in conſil.
4.in prin.volu. primo. Et tanto magis antiquum vi-
deatur,cum appareat ex inueſtituris ſuis iam tranſi-
uiſſe vltra quartum gradum,vt per docto. communi
ter in prælud.ſeud.Iacob. de ſancto Georgio in inue
ſtitura ſua,in verſ.ſeudum.Dec.in conſi. 395. colum.
19 ſecunda, † quòd lege permittente potuit dominus
Marcus Antonius ſeudũ a patre venditum in vita ip
ſius recuperare reſtituto precio.c. Titius,vbi omnes
ſcribentes ſi de ſeud. ſue. contro.inter dom. & agna.
Cepha.in conſi.133.nu.71.volu.1.Bru.in conſi.80. in
ſecundo dubio.

¶ Quibus tamen non obſtantibus contrariam ſen
tentiam in terminis noſtris omnino amplectendam
fore arbitror.pro cuius fundamento moueor, & di-
20 cto, † ꝙ & ſi rès aliena diſtrahi poſsit. l.rem alienam.
ff.de contrahen.empt.gloſſ.in l. ſi quis alienam.ff. de
actio.empt.Ale.in conſi.69.in prin.volu.4.& in conſ.
157.nume.9.volu.6.Affl.in deciſ.40.nume.3. illud ta
men eſt verum quò ad præiudicium vendentis, qui
tenetur ad intereſſe, non autem ad præiudicium do
mini cuius res eſt, quia tunc alienatio non valet.l.ſi
alienam,vbi Bal.C.de fur.l.prima.C. de vſucap. pro
empto. Nam per ipſam non transfertur dominium:
glo.in l.exempto,in princip.in verbo euictionis.ff.de
actio.emp.Affl.in deciſ.40.nu.3. Et ratio eſt ſecundũ
21 gl.in d.l.rem alienam, † quia nobis inuitis non de-
bet alius retinere res noſtras.l.ſi filio.§. primo, ſolut.
22 matri. † Vlterius dicitur, ꝙ licet res aliena poſsit
emi ſcienter,& venditio teneat,tamen ſeudum ſcien
ter emi non poteſt ſine conſenſu domini, & ſi emitur
venditio non valet Affl.in capitu.primo.§. ſed ſi res.
colum.6.ver.Et ratio, per quos fiat inueſt.& in capi-
tulo imperialem,in princ.in notabili.13.numero.99.
de prohib.ſeud.alie.per Feder.Cum igitur per domi
num Marcum Antonium facta fuerit venditio Illu-
ſtriſsimis Ianuenſibus de dicta parte ſeudi prius ven
dita dicto domino Panthaleoni per iam dictum do-
minum

minum Paulum patrem ipſius domini Marci Antonii cum translatione dominii & poſſeſsionis nedum
23 † per conſtitutū.l.quod meo,vbi doc.ff.de acq.poſſ, Gozad.in conſi.14.nu.5.Pariſ.in conſi. 128.numero. vndecimo cum tribus ſequentibus,volum. primo,& in conſilio.33.numero.30.volum. tertio. & in conſil. 77.numero.8.volum.eodem, ſed etiam per actualem traditionem ſeu quaſi,ſequitur quòd legitime per dictum dominum Panthaleonem poteſt auocari ab ipſis dominis Ianuenſibus portio dicti feudi aliàs ipſis vendita per dictum dominum Marcum Antoniū, qui non erat dominus ipſius feudi, dicta l. rem alienam,& per Affl.deciſ.369.colum. ſecunda, vna cum fructibus nedum perceptis,ſed etiam percipiendis à
24 vero poſſeſſore, † cum fuerint, & ſint malæ fidei poſſeſſores, quia ſciebant vel ſcire debebant alienationem rerum feudalium ſine conſenſu Principis fie
25 ri nō poſſe dicto capitu.imperialem.Nam † conſtitutiones Principum ignorare non licet,toto titulo. C.de iur. & fact. ignorantia. Afflic. in dicto. §.ſed ſi res,colum.6.verſi.ſed ignorauit.Ita in terminis dixit Luc.de Pen.in l.quemadmodum.C.de agr.& cenſ.libr.vndecimo quem ſequitur.Affli.in dicto. capitulo. imperialem,in 13.notabili.nume.99 Pro cuius confirmatione facit in ſimili quod voluit Io.de Plat.in l. prima,colum fina.C.de fide inſtrum. & iur. haſtæ fiſ. libro decimo,vbi inquit,quòd ille qui contra ſolemnitatem iuris mercatur,quia dicitur eſſe in mala fide tenetur nedum ad fructus perceptos, ſed etiam per-
26 cipiendos. † Et licet alias titulus excuſet a percipiendis.l.ſi fundum.C. de rei vendicatio. tamen iſto caſu non excuſat,quia titulus acquiſitus contra prohibitionem legis habetur pro non titulo.imo plus dicitur, quòd in terminis noſtris domini Ianuenſes nō potuerunt recuperare pretium dicti feudi ſibi venditi,vt per Affl.in dicto capitulo imperialem,in 13. notabili.nume.99.vbi inquit notandum & menti tenen
27 dum, † ꝙ malæ fidei emptor rei feudalis non recuperat pretium.Rurſus in dicto §.ſed ſi res. nume.25. Confirmatur hæc opinio ex nota per Laud. in dicto. §.Titius,colum.ſecunda,verſi.ſecundo vero caſu.vbi tradit quòd ſi agnatus reuocat alienationem feudi factam per vaſallum eo ſuperſtite,ſi vaſallus alienās habet filios cogitur reddere pretium emptori bonæ fidei, ſecus ſi ſit malæ fidei emptor, vt in terminis noſtris, in quibus domini Ianuenſes emerunt dictum feudum ſine conſenſu domini, & agnatorum, ſine quorum conſenſu feudum antiquum alienari non potuit.

¶ Nec obſtat conſenſus præſtitus venditioni prædictæ per dominum Panthaleonem, quia reſponde-
28 tur, † quòd & ſi conſentiens venditioni rei ſibi prę iudicat,tamen illud eſt verum quando conſenſus nō eſt præſtitus ſuper contractu nullo,vt in caſu noſtro, vbi datus fuit ſuper contractu bonorum feudalium facto ſine conſenſu directi domini.capitulo. imperialem,de prohib. feud. alie. per Feder. quia tunc nihil operatur.l.quarta.§. in venditione, vbi docto.ff. qui potio.in pig.hab.& in terminis noſtris per Bru.in cō ſil.36.colum.prima, vbi inquit, quòd contractus factus per patrem de bonis feudalibus ſine conſenſu directi domini eſt nullus. nec ei ſuffragatur conſenſus filij adhibitus dicto contractui, quia cum alienatio fuerit nulla, conſequenter & conſenſus filij illi acceſſorius eſt nullus regula. acceſſorium de reg. iur.in ſexto.

29 ¶ Secundo dicitur, † quòd dictus conſenſus præiudicat conſentienti vbi non interuenit coactionis materia, alias ſecus facit pulcher tex.in capitulo cum locum, vt ibi eum intelligit Abba. de ſponſa. dum dicit quòd vbi conſenſus requiritur, neceſſe eſt, vt coactionis materia repellatur. accedit tex. in l.mortis cauſa,ibi,ab hoſte,& ibi, ab hominis potentis crudelitate aut odio, iuncta lege hæc enim.ff. de dona.cau.mor.dicit enim dict.l.hæc enim, omnia inſtans periculum demonſtrant. d. Nicol. Alipr. inter conſilia ſtatus Montisferrati in conſilio. 19. numero. 106.ſed in caſu præſenti dictus dominus Panthaleo coactus fuit alienationi prędictę conſentire ſi voluit liberari a carceribus, in quibus detinebatur iniuſte a Ianuenſibus ad effectum dicti conſenſus præſtandi, & venditionis faciendæ, de qua infra dicetur, ergo &c.

¶ Non obſtant modo quæ in contrarium adducta
30 fuerunt,& primo, † ꝙ ſtandum ſit dicto dicto inſtrumento venditionis,quod eſt probatio probata veritas euidens & non probanda,quia reſpondetur, illud eſſe verum in dubio,ſecus quando contra ipſum inſtrumentum legitime aliquid obijcitur, vt in caſu præſenti per ſupradicta,ita Anc.& Butr.in capitulo. cum contingat,de reſcrip.in c.cum dilecti, de dona. Dec.in conſi.474.nu.4,

¶ Vlterius non obſtat, quòd alienatio ipſius feudi non ſit nulla ipſo iure, ſed domino volente, quia reſpondetur. Inuictiſsimum Ferdinaudum Imperatorem hoc voluiſſe cum Ianuenſibus ipſis denegauerit inueſtituram dicti feudi, & ab eis recipere iuramentum fidelitatis. per quam denegationem ſatis Imperator ūidetur declaraſſe venditionem ipſam non valere. Nec obſtat quòd Maximilianus moder nus Imperator ipſis conceſſerit inueſtituram,quia dicitur ipſam eſſe nullam tanquam ſubreptitiam, quia non fuit expreſſum ſuæ Maieſtati, quòd ab alio Imperatore inueſtitura fuit eis denegata, quòd quidē ſi ſciuiſſet,non eſt veriſimile quòd eam ipſis conceſſiſſet,vt in ſimili dixit Socin.Iun.in conſilio.20. inter conſilia ſtatus Montisferrati.nume.134. Præterea in impetratione dictæ inueſtituræ non fuit dictum venditionem dicti feudi iam factam fuiſſe per dictum dominum Paulum domino Panthaleoni,qui carceratus à Ianuenſibus inciuiliter & ſic ex iuſto metu.l. nec timore, verſiculo, proinde il ij. l. finali.§. primo quod met.cau. coactus fuit ſi voluit liberari a carceribus conſentire ad commodum dictorum Ianuenſium dictæ alienationi. Nam ſi Maieſtas ſua hoc intellexiſſet, veriſimiliter a dicta inueſtitura ſe abſti-
31 nuiſſet, † cum non ſoleat habere rata,quæ metu ge
32 ſta fuerunt.toto titulo.& C.quod met.cau.Nam † ad cognoſcendam ſubreptionem ſufficit allegare conſuetudinem Imperatoris, prout concludit Felin. in in capitulo.ſuper literis, colum. ſeptima,in prima regula ſubreptionir de reſcrip. Similiter ſuæ Maieſtati
33 non fuit narratum † quòd dictum feudum erat antiquum, & quòd alienatio ipſa facta fuit ſine conſenſu ſummi Principis directi domini ipſius feudi,& aliorum agnatorum, qui tamen ex conſtitutionibus feudorum requiritur in alienatione feudi antiqui, vt in capitulo primo,de alie.feud.pater. quo caſu cum dicta inueſtitura fuerit ſubreptitia, nullius redditur
34 effectus, † cum facti qualitas non fuerit expreſſa, Roma.in conſi.326.colum.fin.facit quod nota. Abb. in capitulo inter dilectos,de fide inſtrumen.vbi dicit
35 multum notandum eſſe † quòd priuilegium confirmationis impetratum ab Imperatore ſi ſit ſubrepti-

tium

tium, quia confirmatorium alicuius inſtrumẽti, quod erat falſum, vel alicuius contractus ſimulati, & de his non ſit facta notitia Principi confirmanti, talis
36 confirmatio non operatur, † quamuis in confirmatione appoſitæ eſſent clauſulæ ex certa ſciẽtia, & ſupplentes de plenitudine poteſtatis. & quia de hac materia alias late tetigi in conſilio ſecundo, nume. 157, volumine primo cum pluribus ſeq. ideo ad ibi ſcripta me remitto.

¶ Vltimo non obſtat quòd dominus Marcus Antonius lege permittente potuit recuperare in vita patris feudum alienatum dicto domino Panthaleoni pretio reſtituto per dictum capitulum Titius. quoniam reſpondetur, quòd de ipſa recuperatione non apparet, & ideo quod non eſt habenda conſideratio
37 eius quòd non fuit nec eſt, quia † non entis nullæ ſunt qualitates. l. eius qui in prouincia. ff. ſi certum petatur.

¶ Venio ad ſecundum caput, in quo tractandum venit de venditione facta dominis Ianuenſibus per dominum Panthaleonem de portione ſua feudi dicti loci Gerlendæ, & non conterendo tempus vbi nõ expedit, dico venditionem ipſam tanquam per metum factam non valere, quoniam trita & vulgaris eſt
38 concluſio † quòd contractus factus per carceratum iniuſte eum detinente & ad commodum ipſius, non valet tex. eſt expreſſus in l. qui in carcerem, vbi notãt
39 omnes quod met. cau. Et ratio eſt † quia carcer eſt iuſtus metus. Soc. conſilio. 77. numero. 37. volum. primo. Homod. in conſ. 178. colum. prima, Ancha. in con
40 ſil. 299. colum. prima, † nam carcer eſt ſpecies ſerui
41 tutis. l. 3. §. primo. ff. de lib. hom. exhib. & † metus ſeruitutis eſt iuſtus metus. l. vel ſimilium. ff. quod met. cau. Bald. in conſil. 36. in 3. volum. & in l. falſiis. colu.
42 fin. C. de fur. † vbi ſolutio facta per carceratum dicitur facta per metum. Ruin. in conſi. 113. colum. prima, & ſecunda, volum. 3. Dec. in conſi. 691. numero. 5. Card. in conſi. 137. vbi proprie loquendo de Ianuen-
43 ſibus inquit, † quòd promiſsio facta per Regem Cypri ad commodum ipſorum Ianuenſium, qui eum carceratum detinebant, non valuit, quia carcer eſt iu
44 ſtus metus † cum æquiparetur pœnæ deputationis in metallum, iuxta Inno. in capitulo, qualiter el ij. de
45 accuſa. † quæ pœna eſt capitalis. l. rei capitalis. ff. de pœnis. dixi in conſi. ſecundo nume. 47. volum. primo, ſed dominus Panthaleo carceratus a dictis dominis Ianuenſibus fuit aſtrictus ſi voluit a carcere abſolui facere prædictam alienationem, vt clare dabuntur informationes, & probationes, ergo venditio
46 ſine effectu. Et in tantum hoc eſt verum † quòd venditio ipſa redditur nulla ipſo iure, vt in dicta l. qui in
47 carcerem, ponderando verba † nullius momenti, quæ debent intelligi ipſo iure vt dicta verba ſint cũ miniſterio, iuxta. l. ſi quando, de lega. primo, & ita dictum tex. intelligit Card. in dicto conſil. 137. colum.
48 prima, quia illa verba † nullius momenti, important idem quòd nullius vigoris, vt in capitulo, ordinarij, in fin. vbi Ancha. notat. de offi. ordinã. & ſubdit
49 † quòd caſus dictæ. l. qui in carcerem, debet addi ad alios in quibus obligatio facta per metum ipſo iure non tenet, qui notantur in l. ſi mulier. §. ſi dos, quod met. cau. & ibi in ſpecie hoc vult Ang. Abb. in capitulo, ſecundo, colum. pen. in verſi. excipiendo duodecimum caſum eſſe, quod met. cau. vbi poſitis vndecim caſibus in quibus actus factus per metum eſt nullus ipſo iure, ſubdit excipio duodecimum caſum, qui comprehendit in ſe multos caſus, in his ſcilicet quæ geruntur per iniuſte carceratum cum ipſo detentore, vt eſt tex. nota. in l. qui in carcerem. ff. quod met. cauſa. idem dixit Felin. in capitulo, Rodulphus, in vltima, colum. 6. in verſicu. alioquin, de reſcrip. vbi refert & ſequitur Card. vbi ſupra. Nam † illa vniuer-
50 ſalis negatiua importat totalem nullitatem, & ipſo iure, vt per Iaſ. in conſil. 122. colum. 3. verſicul. quarto, vbi dicit, quòd ſi dictum ſit, nulliuſque ſit efficaciæ, & valoris, illa negatiua vniuerſalis importat ipſo iure. l. ſi quis Sempronium. ff. de hæredibus. inſti-
51 tuen. ſicut dicimus de dictione † nullatenus, vt eſt gloſſ. ſingularis in authen. ſi qua mulier. C. ad Velleianum.

52 ¶ Vlterius † ex alio capite dicitur nullus ipſo iure, quia celebratus fuit dictus contractus cum dictis dominis Ianuenſibus quibus eſt ſubditus dictus dominus Panthaleo ex not. per Bald. ſingulariter in titu. de pace Conſtan. ſuper verbo pactionis, quem ſequitur. Soc. Iun. inter conſilia ſtatus Montisferrati in
53 conſilio. 36. numero. 26. & 26. Item † & dicitur nullus ipſo iure, quoniam per dictum contractum confertur iuriſdictio, & vbi agitur de iuriſdictione conferenda, actus factus per metum eſt nullus ipſo iure. Barto. in trac. de tyran. colum. quarta, verſicul. in contrarium. vbi inquit, quòd quando agitur de iuriſdictione transferenda tranſlatio debet eſſe voluntaria; alias ſi ſit facta per metum eſt ipſo iure nulla, allegat. l. ſecundam. ff. de iud. Abba. in capitulo ſecundo, verſi. quintus caſus, quod met. cau. per nota. per Bal.
54 in d. l. ſecunda, de iud. † vbi coacta prorogatio iuriſdictionis eſt nulla ipſo iure. Nec obſtat quòd dictus contractus ſit vallatus iuramento, quod validat contractum alias inualidum. capitulo, cum contingat, de iure iur. quia reſpondetur, quòd præſumitur etiam per metum extortum, vt per Inno. & alios in capitulo, ſuper hoc, de renun. Bru. in conſilio. 82. vbi
55 † non valet iuramentum ſuper renunciatione per metum facta, quia præſumitur metu extortum. Car. in d. conſi. 173. capitulo primo. §. Item ſacramenta; de pac. iur. fir. vbi Bald. & alij. Soc. Iun. in conſi. 77. numero. 129. volum. primo. Arch. poſt glo. in capitulo. auctoritate. 15. queſt. 6. Franc. in capitulo, quamuis, de pact. in 6. gloſſ. in authen. ſi qua mulier. C. ad Vel-
56 leia. quæ dicit, † quòd iuramentum non confirmat contractum ipſo iure nullum. quam ſingulariſsimam dixit ad hoc Roma. in repetitione l. primæ, in 3. car. in verb. & audi. ff. de vſucap. Marſ. in l. pen. colum. an
57 tepe. ff. de quæſtio. vbi ait, † quòd iuramentum metu extortum obligat quando actus ſuper quo interponitur iuramentum non eſt nullus, ſecus ſi eſt nullus de ſe & ſui natura, quia tunc non valet. Neuiza. in conſi. 51. numero. 51. Ange. in conſi. 160. colum ſecunda, dicens, quòd quando contractus eſt nullus ipſo iure, non poteſt firmari iuramento, quia dicitur impoſsibilis cõfirmatio, niſi preſupponatur aliquod ſubiectum confirmabile, vt probatur in capitulo auditis, de elect. Soc. Iun. in conſi. 44. nume. 17. & 20. volum. ſecundo, vbi inquit hanc opinionem eſſe magis
* communem quando contractus eſſet omnino inualidus de iure communi, ut in caſu noſtro. in conſi. 48. numero. 17. volum. primo dixi in conſi. ſecundo. num. 80. cum alijs ſequen. volum. primo. Et quod dictum eſt de huiuſmodi uenditione, pariter dicitur de alia parte, quam acquiſiuerat dictus dominus Panthaleo a domino Emanuele de Languila ſuo agnato, quam coactus fuit vendere dictis dominis Ianuenſibus per metum carcerationis, cum militent omnes rationes

de

de quibus ſuprà, ergo idem ius eſſe debet.l. illud.ff.
ad l.Aquil.
Accedò ad tertium caput alienationis partis di-
cti feudi Garlendæ factæ in præfatam Illuſtriſſi-
mam dominationem Ianuæ per Magnificos domi-
nos Baptiſtam, & Hieronymum de Langulia con-
ſanguineos dicti domini Panthaleonis, in quo om-
58 nino videtur dicendum, † quòd ex quo dicta alie-
natio feudi antiqui facta fuit in extraneos ſine con-
ſenſu directi domini, & agnatorum, qui tamen re-
quirebatur in ea. capitulo primo. de alie. feud. pa-
ter ubi feudum domino refutatum agnatis non con-
ſentientibus remanet apud dominum donec reſuta-
tis uiuit, quo mortuo ad agnatos reuertitur reſuta-
tione non obſtante capitulo primo. §. hoc quoque,
ubi ſcribentes de ſucce.feud. quòd domino Pantha-
leoni uti proximiori agnato competat facultas re-
cuperandi dictum feudum alienatum nullo reſtituto
* pretio ut in capitulo primo.§. Titius, ſi de feud. ſue.
contro.inter dominum,& agnatum vbi * omnes ita
59 affirmant,& in dicto. §. hoc quoque,ubi gloſſ.Iacob.
de Beluiſ. Bald. Prępoſ. & alij. † nam agnatus in
hoc caſu præfertur domino in huiuſmodi reuoca-
tione,vt per doctores. in dicto §. hoc quoque. Soci-
nus Iunio.in conſilio.ſeptuageſimoſeptimo.numero.
60 120.volumine primo.vbi dicit,regulam eſſe, † quòd
vaſallus in feudo antiquo non poteſt ſucceſſoribus
& agnatis ſuis præiudicare, qui ad illud feudum
ex antiquis inueſtituris uenire poſſunt, cum illud
ſint habituri iure ſuo & ex prouiſione primi paren
tis, & ex gratia & conceſſione concedentis. & non
ex prouiſione uaſalli alienantis,ut per Barto. in lege
ut iuſiurandi.§.ſi liberi. ff. de operis. liberis. Iaſon in
conſilio ſeptimo colnmna quinta,& ſexta, verſiculo.
quartò adhuc,volumine quarto.Quæ concluſio ma-
61 ximè procedit tenendo † quòd feudum per vaſal-
lum alienatum ſi ſit antiquum, non aperitur domi-
no, ſed filiis & agnatis eius, vt ſcilicet ipſi recupe-
rare poſſint mortuo alienaote capitulo primo.§.hoc
quoque, de ſucceſſ. ſeud. & à qua opinione, ut in-
quit Imol. in capitulo ſecundo. de ſeud. non eſt tu-
tum in iudicando recedere, quamuis per aliquos
* non teneatur licèt ſit magis * communiter appro-
bata, quam uti communi calculo etiam receptam
ſequitur Iacob de Sancto Georgio in inueſtit. ſua,in
verbo. Et cum pacto de non alienando.Curtius Iu-
niores.in tracta.feud. in quinta parte.in qnarta con-
cluſione. Rurſus idem Socin.in conſilio.101.numero
ſexto volumine ſecundo. vbi tradit ueram & magis
communem eſſe concluſionem, quòd facta aliena-
tione per vaſallnm de feudo antiquo illud dicitur
aperiri agnatis, ut ſcilicet ipſi recupetare poſſint il-
lud ſaltem mortuo alienante, ut in locis ſupra cita-
tis facit quod voluit Alexan. in conſilio decimoquin
62 to.numero octauo.volumine quinto,vbi ait, † quòd
licèt vaſallus poſſit alteri dare quod habet in feu-
dum,capitulo primo.§. Sed & res, per quos fiat inue
* ſtitura. tamen ſecundum * communem iſtud proce-
dit donec ipſe uaſallus concedens vixerit, ſed poſt
mortem ſuam non impediuntur agnati proximiores
uenire ad feudum,ut per Iſer. in capitulo primo. cir
ca princip. per quos fiat inueſtitu. & hanc uti com-
munem etiam ſequitur Ruinum. in conſilio trigeſi-
moſeptimo. numero decimooctauo. Idem tenet ip-
ſe Ruinum.203. numero. vigeſimoquinto. volumine
ſecundo. Nec mirum, quia ſi alienatio facta cum
conſenſu domini haber tantùm effectum durante
uita alienantis, & poſt mortem reſoluitur, ſi extant
illi qui poſt mortem debuiſſent admitti, ſi alienatio
facta non fuiſſe,teſte Ruinum. in conſilio.213. colu-
mna ſecunda, volumine primo 165. nnmero nono.
conſilio.primo. columna.prima,& trigeſimaſeptima.
numero.decimooctauo,uolumine eodem. & in con-
ſilio quinquageſimoprimo.numero nono, volumine
quinto.Alexand.in dicto conſilio.decimoquinto.nu-
mero octauo, & in qua alienatione adeſt uoluntas
domini, quæ eſt fundamentum contractus. Alua.
in dicto capitulo Titius, columna. prima, ergo mul-
tò fortius id dicendum uenit in terminis noſtris ubi
63 non interuenit conſenſus ipſius domini † imò plus
uolunt feudi iſtæ, quòd iſto caſu liceat agnato feu-
dum recuperare, non tantum poſt mortem alienan-
tis, ſed eius uita durante, ita Laud. in dicto.§. Ti-
tius,columna quarta,uerſiculo ſecundo, caſu. Præ-
poſ.columna quarta, Alua.columna prima,& Afflic.
columna ſecunda.Ruinum conſilio ſexageſimonono
numero decimoſeptimo. uolumine tertio. ubi dicit
quòd quando feudum antiquum inter uiuos alie-
natur in non comprehenſum in inueſtitura ſine li-
centia domini, illicò poteſt reuocari non expectata
morte alienantis. Cepha. in conſilio 133. numero
ſeptuageſimo.volumine primo. Alua.in capitulo. pri
mo.§.fin.concluſione vigeſimaſeptima. quæ fuit pri-
ma cauſa beneſ. amittend. Iacob de Sancto Geor-
gio in inueſtitura ſua, in uerbo. Et cum pacto de
non alienando,columna finali.circa finem. Et tanto
64 magis hoc dicendum uenit, cùm † nondum lapſi
fuerint triginta anni à die ipſius uenditionis, quæ
conceduntur agnatis ad recuperandum feudum alie
natum extraneo, ut notant gloſſa. & doctores. in
dicto.§. Titius Alexan. in conſilio.decimoquinto. co
lumna penultima,uolumine quinto.ubi dicit docto-
* res * communiter approbare illam gloſſ. & cum Ale
xand. tranſeunt Decius. in conſilio.144. columna ſe-
cunda.in fin. 208.columna quarta, in principio. 323.
numero quarto, 395.columna.finali Brun. in conſilio
ſexageſimoſeptimo.columna penultima in fine. Ex
iſtis igitur inficiari non poteſt ſequendo commu-
nem ſcholam feudiſtarum, & legiſtarum quin dicto
domino Panthaleoni competat ius reuocandi dictū
feudum alienatū per dictos dominos alienatores in
prædictam Illuſtriſſimam dominationem Ianuæ uti
li rei vendicatione, vt per Laud. & alios, in dicto §.
hoc quoque,per l.primam, & quotiens, C.de donat.
quæ ſub modo.
¶Deuenio ad quartum, alienationis factæ per do
minum Emanuelem domino Panthaleoni agnato re
motiori,in quo prima facie dicendum uidetur,quòd
licèt alienatio ipſa ualeat in præiudicium directi do
mini, cùm per alienationem ipſam dominus dece-
ptus non fuerit,nec aliquid actum reperiatur, quod
ſit contra naturam feudi,ut per Landen. dicto.§. Ti-
tius,columna quarta. uerſiculo his ſic præmiſſis, &
Præpoſ. columna penultima. in principio. Afflic in
capitulo primo in ſeptimo.notabili de alie.feud. pa-
ter. Felin.in capitulo. quæ in eccleſiarum. numero
133.de conſtitutione,Alexand.in conſilio decimono
no.columna fin.uolumine ſexto.Bal.in conſilio. 309.
in

in principio. uolumine primo. Cepha. in conſilio vigeſimoſeptimo. colum. ſecunda, uolumine primo. Brun.in conſilio.trigeſimoſexto.columna prima. Socin.Iunio.in conſilio ſeptuageſimoſecundo. numero trigeſimooctauo. uolumine ſecundo. Et ſimiliter ualeat in præiudicium alienantis, & agnatorum, qui conſenſerunt, ut per Doctores. in dicto. §. Titius,non tamen in præiudicium aliorum agnatorum & ſic dominorum Io. Iacobi,& Alphonſi filiorum dicti quondam Pauli, qui non conſenſerunt prædictæ alienationi, quia negari non poteſt quin ipſi poſſint
65 reuocare alienationem dicti feudi † quoniam uera eſt concluſio, quod quando alienatur feudum antiquum in agnatum remotiorem alienantio tãtum durat ad uitam alienantis, & eo mortuo admittitur agnatus proximior ac ſi alienatio facta non fuiſſet dicto capitulo.Titius. Ruin. in conſilio trigeſimoſeptimo. numero decimoſeptimo, uolumine primo,
66 † quia reſoluto iure datoris reſoluitur ius acceptoris. capitulo primo. §. & ſi clientulus, de alie.feud. Iſern.in capitulo.ſi uaſallus,l'ultimo, ſi de feud. fue. contro.inter dominum. & agnatum, ubi tranſlatio facta ab uno aliis agnatis non nocet mortuo alienante ad quem feudum pertinebat in uita.Iterum in conſilio ſexageſimonono. numero decimoſeptimo. uolumine tertio. & in conſilio ſeptuageſimoſecundo numero trigeſimooctauo. uolumine primo,poſt Bal. in conſilio.319.uolumine primo,in principio. Ratio tecnim eſt,ſecundum Bald.in conſilio. trigeſimooctauo.uolumine primo. quia non poteſt per talem alienationem præiudicari agnato in re nec in ſpe, cùm ſpe ſit dabita iure contractus. lege prima.ff.ſi quid in fraud.patro.

¶ Sed his non obſtantibus ſententia contraria in caſu præſenti eſt de iure uerior, quia nemini dubium eſt,
67 † quòd ſi vaſallus alienat feudum antiquum remotiori agnato, quòd proximus poteſt illud reuocare, dummodo reuocatio fiat infra annum à die ſcientiæ, aliàs lapſo anno excluditur à reuocatione, ita gloſſa. & doctores. in dicto. §. Titius. Alexand.in conſilio. decimoquarto. numero. octauo.volumine quinto, Decius,in conſilio. 144.columna ſecunda. 208. columna. quarta, in principio. Sed clarius in conſilio trigeſimoſecundo.columna.ſecunda,275.in fine. & in conſilio.395. in fine, Gozad. in conſilio.ſeptuageſimoprimo,numero.ſecundo.Felin.in capitulo. quæ in eccleſiarum in verſic. ſeptima declaratio,de conſtitutio.Ruinus.in conſilio.octauo. columna ſecunda. volumine primo. Cepha.in conſilio.octuageſimoſeptimo. numero duodecimo. volumine primo, Iac. de Sancto Georgio in dicto verbo. Et cum pacto de non alienando, columna quinta, ver. & aduerte. Et ratio eſt, quia per dictam taciturnitatem videtur conſentire alienationi, quam non impugnauit, vt per Gozad. vbi ſupra numero
68 primo. Item † & quia paria ſunt quòd actus ſit validus, vel ſit nullus, & tamen non poſſit dici nullus gloſſa.in leg.ſi a creditoribus.C.de ſeruo. pigno. dat. manu.Iterum in conſilio. 133. numero. ſeptuageſimoſeptimo. & hanc eſſe * communem ſententiam inquit Brun. conſilio ſexageſimoſeptimo, columna tertia in fine. Curtius Seniores. in conſilio, octuageſimoſecundo, columna ſecunda, & ideo di-
69 cit Bald.in dicto capitulo.Titius, † quòd cauti eſſe debent agnati ne patiantur labi annum, quia per eius lapſum excluduntur a dicta reuocatione. Et iſta concluſio ſeu reſolutio etiam habebit locum in caſu in quem vellent dicere dicti filij quòd poſſint recuperare feudum per eorum patrem uenditum dicto domino Panthaleoni, quia eis obſtat dicta præſcriptio annualis de qua ſupra, quamuis ex alio capite etiam non uenirent admittendi ad
70 huiuſmodi reuocationem † ſiue feudum ſit hæreditarium, quia conceſſum pro ſe & hæredibus, vt per Alexand. in conſilio. decimo. columna tertia, volumine tertio.& late per Pariſ.in conſilio primo, columna prima.volumine primo conſilio ſecundo, numero decimoſeptimo,tertio numero octauo.& in conſilio decimoſexto. eodem. volumine, Decius in conſilio.185.numero ſecundo, Ruinus in conſilio quinquageſimoprimo. numero nono. volumine quinto,
71 † ſiue ex pacto & prouidentia, ut quia conceſſum pro ſe & liberis. Iſern.in capitulo primo.§. hoc quoque de ſucceſsione feud. in capitulo primo. vbi omnes feudiſtæ in agna. vel fil. Alexand. in conſilio decimonono,& vigeſimoſexto.uolumine quinto, Deci. in conſilio. 203. columna ſecunda Socin. Iunior. in conſilio. 102. numero decimo. uolumine ſecundo, conſilio quadrageſimoſecundo,numero tertio. volu-
72 mine tertio. † quia vtroque caſu quis non poteſt contrauenire geſtis per vaſallum cuius hæres eſt, lege.cum a matre C. de rei uendicatione ubi non licet hæredi etiam ex proprio iure uenire contra factum defuncti. Et ratio eſt, ſecundum Baldum ibi,
73 † quia hæres reputatur eadem perſona cum defuncto §. primo in authent. de iure iuran. à mor. præſti. Decius,in conſilio.547.columna prima,in fine. quod
74 & demonſtratur. nam in primo membro † quod eſt in feudo hæreditario quis non poteſt ſuccedere
* niſi ſit hæres,ut eſt magis * communis doctorum ſententia ſecundum Alexand. in conſilio decimo. columna.tertia uolumine tertio. Brun.in conſilio octuageſimo,columna quinta.Ruin.in conſilio.ſecundo.columna ſecunda uolumine quarto. Pariſ.in conſilio ſecundo tertio,quarto,& octauo.volumine primo. Et ſi eſt hæres non poteſt contrauenire facto defuncti, ut per Brunum. ubi ſupra, & Ruinum. in conſilio quinquageſimoprimo.numero nono. volumine quinto.Alexandrum in conſilio vigeſimoſexto. columna ſecunda.uolumine quinto. doctores communiter capitulo primo.in agnati.uel filij. Et idem eſt quando feudum eſt ex pacto & prouidentia, quia ſi agnatus ſuccedit alienanti non poteſt uenire contra factum defuncti vt per doctores. in dicto capitulo primo. Decius.in conſilio.185. numero quarto. Alexand. in conſilio vigeſimooctauo. numero vndecimo. in fine. ubi inquit, quòd ſi feudum eſſet ex pacto & proui-
75 dentia, † quia ſi filius eſſet hæres cum beneficio inuentarii, poſſet alienationem factam a defuncto infringere per legem.fina.§. in computatione. C. de iure deliberan. ergo ſecus quando eſt hæres ſine beneficio inuentarii. Ruinum in conſilio trigeſimooctauo.numero decimoquinto, uolumine primo. & in conſilio. 176.numero.decimoſexto. & decimonono. volumine eodem.& in conſilio vigeſimoquinto, numero decimo, uolumine. 2. Aſtlic. in dicto capitulo. Titius,col.3.

¶Verùm, quia contra ſupradicta obiici poſſet, quod dictus

dictus dominus Panthaleo non poſsit recuperare ta
75 le feudum ſub eo prætextu, † ꝙ diſpoſitio capituli
Titius non habet locum ſecundum doct. * communiter ibi, niſi in feudo ex pacto & prouidentia, & nõ
quando feudum eſt hæreditarium, prout in caſu præ
ſenti, vbi feudum prædictum ex vi primæ inueſtituræ
ad quam ſemper recurritur. cap. 1. in fi. de duo. frati. à
cap. inueſt. vbi Bal. Dec. in conſi. 200. col. 1. eſt hæredi
tarium, quia conceſſum primo acquiſitori pro ſe &
hæredibus, vt dictum fuit, & in quo non admittitur
niſi qui hæres eſt, vt per docto. in c. 1. an agna. vel fil.
& in alijs locis ſupra citatis. Ideo vt tollatur hæc du
77 bitatio, reſpondetur, † ꝙ ſententia prædicta ſibi lo
cum vendicare poteſt ſi hæreditas fuit ſibi delata quia
tunc non poteſt ſeparari feudum ab hæreditate, ſecus ſi ſibi non fuit delata hæreditas, quia tunc abſq;
hæreditate poterit conſequi feudum, vt concludit Ia
cob. de Beluiſ. in d. capitulo primo, an agna. vbi dicit
ſic formaliter, quod dixi de filio ꝙ non licet ei repudiare hæreditatem, intellige quando filius poteſt habere hæreditatem patris, vel quia pater eum inſtituit
hæredem in teſtamento, vel quia pater mortuus eſt
ab inteſtato, ſi vero non poteſt habere hæreditatem
tanquam hæres, quia alius eſt inſtitutus, & pater reli
quit filio legitimam iure inſtitutionis, tunc filius poterit feudum recuperare licet non ſit hæres, nec tene
tur ſoluere debitum. l. ſi quis priore, ad Treb. & Iaco.
de Beluiſ. ibi ſequuntur Bal. col. 5. verſi. ſubſequenter
Laud. in princip. in verſi. Item nota has limitationes.
Præpoſ. col. 6. verſi. quæro ab extra, in prima, & ſecun
da limitatione, vbi ait, ꝙ dictus titulus & capitulum
Titius, de quo ſuprà debent intelligi quando aliquid
de bonis & hæreditate paterna poteſt peruenire al
filium. Alua. colu. 2. Idem Iacob. de Belui. in d. c. Ti-
78 tius. vbi inquit, † ꝙ ſi pater alienauit feudum & mo
ritur nihil habens in bonis ꝙ filius non repellitur à
vendicatione feudi ex eo, quia non ſit hæres patris,
ne egeſtate pereat, quod eſſet iniquum, & contra om
nem æquitatem, & ideo dicit ſe credere ꝙ dictum ca
pitulum primũ, an agnatus, &c. debet intelligi quando aliquid de bonis & hæreditate paterna peruenit,
vel peruenire poterit ad filium, ſecus quando nihil
peruenit nec peruenire poteſt, quia tunc filius poterit recuperare feudum. Afſl. in d. c. 1. col. ſecunda, vbi
ait hoc menti tenendum, quia nunquam hoc audiuit
& eſt ſingulare dictum, quod credit verum, in d. §. Ti
tius, col. 3. in fi. verſi. 2. fallit. & in conſti. Regni in con
ſtitutione conſtitutionem. nu. 3. vbi ait, ꝙ bis ita conſuluit, & credit veritatem conſuluiſſe cum aliter nõ
conſuluiſſet. Iaco. de S. Georg. in inueſt. ſua feud. in
verbo Et eum pacto de non alienando, col. fi. in verſ.
dubitatur etiam, vbi inquit, alienationem feudi factã
à patre filio præiudicare ſi aliquid ſit habiturus de
hæreditate paterna, ſecus ſi nihil, quia tunc non præiudicaret. Et ideo refert ſe in quæſtione facti dixiſſe,
cum quidam pater alienaſſet multa feuda antiqua, &
veniens ad mortem in ſuo teſtamento inſtituiſſet filium primi gradus in ſola legitima, & nepotem ex eo
inſtituiſſet hæredem vniuerſalem, ꝙ filiſts poterit reuocare feudum alienatum per patrem Præpoſ. in d.
§. Titius, co. 4. in prin. in ver. quæro ab extra, & Laud.
in 4. col. in prin. in verſi. Item eſt aduertendum. Rimi
nal. in conſi. 267. nu. 23. Bal. in l. eum ſecundum, co. 1.
ver. & idem dicendum eſt. C. de fideicom. vbi dicit, ꝙ
illud quod dicitur, ꝙ filius non ſuccedit in feudo, niſi
quando eſt hæres, verum eſt ſi poteſt eſſe hæres, alias
bene ſuccedit vt filius, licet nõ ſit hæres Dec. in conſ.
208. in fi. Rui. in conſi. 17. col. fi. volu. 1. vbi tradit ꝙ li
cet in feudo hæreditario quis non poſsit venire contra factum defuncti, tam inter viuos quàm in vltima
voluntate, ꝙ illud procedit in filio, qui ad tale feudũ
non poteſt admitti niſi ſit hæres patris d. c. 1. & qui
hæres cogitur approbare factũ defuncti. l. cum à ma
tre. C. de rei vendi. ſecus in agnato tranſuerſali, quia
ad illud deuoluitur, & pertinet feudum hæreditariũ
etiam ſi non ſit hæres, quia non poſsit. d. c. 1. Et ideo
ſubdit, ꝙ ſi non fuit hæres agnati præmortui non cogitur factum illius approbare. & feudum prædictum
dicitur hæreditarium reſpectu deſcendentium, & nõ
reſpectu agnatorum, & tanto magis quando non ſuc
ceſsit defuncto ex facto ipſius, qui aliũ inſtituit. Imo
plus inquit, ꝙ etiam ſi filius facto patris non eſſet hæ
res eius admitteretur ad feudum, & non cogeretur
approbare factum patris.
79 ¶ Circa vltimum caput clarum eſſe videtur, † ꝙ
ſucceſsio in feudis poſt fratres filioſq; fratrum diuiditur in capita, & non in ſtirpes vt eſt tex. in §. ſed ne
que in auth de hære. quæ ab inteſta. auth. poſt fratres,
la ij. C. de legit. hæred. quæ quidem leges & ſi loquan
tur ſecundum diſpoſitionem iuris communis in bonis allodialibus, tamen etiam habent locũ in feudis,
80 † quia ſucceſsiones feudorum deferuntur ab inteſtato ſicut ſucceſsiones aliarum hæreditatum. quam æquiparationẽ facit glo. in c. 1. in prin. de grad. ſucced.
in feud. & vbi in feudis non reperitur ſpecifice deter
minatum aliter quàm ſit ius commune, ſtamus etiam in feudis diſpoſitioni iuris communis. capitulo
primo. de cogna. feud. Alexand. in conſi. 55. colum. 3.
in fin. volum. 4. Bru. in conſi 77. colum. 4. Rui. in con-
8. colum. fi. volum. primo. vbi aſſerit hanc eſſe * communem opinionẽ, & in terminis noſtris ita tenet Iacob. de Beluiſ. in c. 1. de ſucceſ. feud. Bal. in conſi. 198.
volu. 3. Bru. in citato conſi. 77. Afſl. in c. 1. §. omnes filij, nu. 27. ſi de feud. fue. contr. inter dom. & agna. Ex
iſtis igitur remanent diſcuſſa omnia capita præſentis
conſultationis, ex quibus apparet de optimo iure &
bona iuſtitia dicti domini Panthaleonis, quam omnino cõſequuturum ſpero, præſertim, cum cauſa præ
dicti domini Panthaleonis veniat ventilanda corã
Cæſa maieſtate, † cuius proprium eſt omnibus iu
ſtitiam facere, vt in capitulo regnum. 33. q. 5. Afſl. in
rubrica de pace tenen. nu. 5.

SVMMARIVM.

1 *Subſtitutio in contractibus fieri poteſt.*
2 *Argumentum à ſufficienti partium enumeratione eſt ſolidum in iure & ſtabile.*
3 *Limitata cauſa limitatum producere debet effectum.*
4 *Abſens, qui ex forma conſtitutionis habetur pro præſente quò ad effectum percipiendi fructus ſui beneficii, non habebitur pro reſidente quò ad alium effectum.*
5 *Abſentes cauſa ſtudii, qui ex forma conſtitutionis debent percipere fructus præbendarum, ac ſi eſſent præſentes, non poſſunt virtute dictæ conſtitutionis optare præbendam vacantem, quam poſſunt optare præſentes; & nõ alii ex forma alterius conſtitutionis.*

Diſpoſitio

6 *Diſpoſitio contrahentium non habet locum niſi ad id, quod eſt, non autem ad id quod non eſt.*

7 *Non entis nullæ ſunt qualitates.*

8 *Qualitas probari non poteſt niſi prius probetur ſubſtantia.*

9 *Qualitas dari non poteſt vbi non eſt ſubſtantia.*

10 *Bona fides eſt quædam qualitas ſiue accidens, quæ ſine ſubſtantia eſſe non poteſt.*

11 *Verba eo caſu, limitant & reſtringunt diſpoſitionem ad caſum expreſſum.*

12 *Subſtitutio facta pupillo ſi deceſſerit inteſtatus, & ſi intelligatur non ſolum ſi teſtator non fecit teſtamẽtum, ſed etiam ſi facere non potuit, & ſic extendatur de caſu ad caſum, tamen id locum non habet, ſi in ſubſtitutione ſint illa verba, & eo caſu.*

13 *Relatiuum iunctum verbo futuri temporis importat conditionem.*

14 *Diſpoſitio conditionalis ceſſat conditione non impleta.*

15 *Deficiente conditione perinde eſt ac ſi diſpoſitio facta non fuiſſet.*

16 *Paria enim ſunt nihil fieri, aut fieri ſub conditione, quæ non purificetur.*

17 *Conditio ſi eſt appoſita ad ſubſtantiam actus, abſque dubio deſecta conditione actus deficit.*

18 *Conditio antequam impleatur, nihil ponit in eſſe.*

19 *Conditionis enim natura eſt, vt interim faciat ceſſare omnem obligationem.*

20 *Conditio vbi deducitur in iudicio debet liquidari, ꝙ impleta ſit.*

21 *Conditio tacita ita impedit natiultatem actionis ſicut expreſſa.*

22 *Cui licet quod eſt plus, licet etiam quod eſt minus.*

23 *Relatiuum quis, vel qui, licet ſit relatiuum ſubſtantiæ, non tamen facit relationem ad ſolam ſubſtantiam ſui antecedentis, ſed etiam ad omnes conditiones, qualitates, modos, & tempora ad quæ diſponens ſe refert.*

24 *Deſcendentium appellatione, & ſi veniant maſculi, & fœminæ, tamen id procedit niſi ſubiecta materia aliud ſuadeat.*

25 *Deſcendentium appellatione in feudis non veniunt fœminæ ſed maſculi.*

26 *Filii appellatione & ſi regulariter veniant fœminæ, ſecus tamen in feudis.*

27 *Hæredum appellatione veniunt maſculi, & fœminæ, ſecus in materia feudali.*

28 *Deſcendentium appellatione in ſucceſſione primogenituræ, & maioricatus veniunt maſculi, & non fœminæ.*

29 *Primogenitus maſculus admittitur in Baronils.*

30 *Licentiam habens diſponendi de feudo poteſt de eo diſponere in fœminam agnatam ſecus in extraneam.*

31 *Prohibitus alienare extra familiam poteſt alienare in filiam ipſius prohibiti.*

32 *Feudum conceſſum alicui pro ſe, & hæredibus quibuſcunque non tranſit in fœminam non agnatam.*

33 *Abſurditas euitanda eſt.*

34 *Voluntas contrahentium attendi debet.*

35 *Mens contrahentium potiſſimum attendi debet, quæ non debet impediri propter nimiam ſubtilitatem.*

36 *Mentem potius in contractibus quàm verba attendimus.*

37 *Graue eſt fidem frangere.*

38 *Nihil eſt tam naturale, quàm quòd inter partes conuentum obſeruetur, & promiſſa adimpleantur.*

39 *Qui non facit quod debet, non conſequitur quod oportet.*

40 *Fruſtra petit, qui quod debet non impendit.*

41 *Conuenta quis obſeruare non tenetur quando altera pars prius contrauenerit.*

42 *Quod amplia procedere, etiam ſi ſit adiecta clauſula, quòd etiam pœna commiſſa, vel ſoluta pactum remaneat firmum, quia talis clauſula, nõ prodeſt non obſeruanti.*

43 *Donatio caduca redditur nulla.*

44 *Inſtitutio cenſetur inutilis, & in cauſa caduci quando inſtitutus non viuit tempore mortis teſtatoris.*

45 *Contractus enim ex partium conuentione legem accipiunt.*

46 *Verba nullius efficaciæ, & valoris, important nullitatem ipſo iure.*

47 *Verba geminata magis operantur quàm ſimplicia.*

48 *Verba & non aliter, nec alio modo, quæ habent vim conditionis inducunt formam ſpecificam, & non recipiunt alium intellectum, & modificationem ſeparatam a verbis.*

49 *Donatio facta ſub duplici conditione, valere non poteſt niſi ambæ verificentur.*

50 *Viuens non habet hæredem.*

51 *Verbum ſuccedat, denotat executionem.*

52 *Verbum ſi hæres erit, intelligitur de eo, qui adiuit hæreditatem.*

53 *Hæres quis non dicitur antequam teſtamẽtum ſit aditione confirmatum.*

54 *Verbum habere importat dominium, & intelligitur cum effectu.*

55 *Extenſio non fit in conditionibus voluntariis ad ſimilem caſum.*

56 *Subſtitutioni ſequenti non eſt locus vbi conditio priori appoſita non extitit.*

57 *Deſtructo medio per quem neceſſario peruenitur ad finem, deſtruitur & ipſe finis.*

58 *Interpretatio plenior & latior fit in vltimis voluntatibus, quàm in contractibus; qui ſunt ſtricti iuris.*

59 *Appellatione filiorum & ſi veniant nepotes in vltima voluntate, ſecus in contractibus.*

60 *Monaſterium in vltimis voluntatibus loco filii habetur, ſecus tamen in contractibus.*

61 *Filiorum appellatione in contractibus non veniunt fœminæ.*

62 *Emphyteoſim ſi quis acquiſiuerit pro ſe, & filiis, non veniunt fœminæ.*

63 *Emphyteoſis acquiſita pro ſe & filiis, nõ comprehendit nepotes.*

64 *Contractus non recipiunt interpretationem ampliatiuam, etiam ſi ſine ea promiſsio ſtare non poſſet.*

65 *Fœmina ſemel excluſa à feudo per maſculum in perpetuum excluſa cenſetur.*

Inueſti-

66 *Inueſtitura in qua copulantur deſcendentes inueſtitũ tam maſculi quàm fœminæ, intelligitur de fœminis non exiſtentibus maſculis.*

67 *Copulatiua maſculis & fœminis, poſita in inueſtituræ feudali copulat verbum, & non ſenſum, & potius intelligitur appoſita in vim ordinis, quàm vt ſi nõ extarent maſculi tunc fœminæ debeant admitti, alias ſecus.*

68 *Fœmina ſemel excluſa a feudo, in perpetuum eſt excluſa, nec mortuo maſculo, qui eam excluſit, amplius admittitur, etiam nullo exiſtente agnato maſculo.*

69 *Conſtitutioni ſi caueatur, vt in regno, quòd maior in feudo præferatur minori, & maſculus fœminæ, nepos ex fratre excludit amitam, quæ iam per fratrẽ fuerat excluſa.*

70 *Maioricatus æquiparatur feudis Regalibus ex quo primogenitus in eo ſuccedit, & ei non poteſt præiudicari per aliquam contrariam diſpoſitionem.*

71 *Contractus nominati regulantur ſecundum naturam contractuum nominatorum, quibus magis aſſimilantur.*

72 *Fundamentum intentionis ſuæ vnuſquiſque probare debet.*

73 *Subſtitutio non habet locum in caſu de quo non loquitur, & dicenti contrarium, incumbit onus probandi.*

74 *Fœmina non ſuccedit in Baronia extantibus maſculis etiam in remotiori gradu.*

75 *Contractus principalis vbi annullatur, omnes clauſulæ acceſſoriæ etiam in eo contentæ pariter corruunt.*

76 *Incluſio vnius eſt excluſio alterius.*

77 *Magis dilecti non debent eſſe deterioris conditionis quàm minus dilecti.*

78 *Primus gradus excludit alios ſequentes.*

79 *Is cuius nihil intereſt, non admittitur ad agendum.*

80 *Fruſtra admittitur, quod admiſſum non releuat.*

81 *Familiæ nullo modo conſeruantur per fœminas, quinimo extinguntur, cum filii nati ex eis familiam patris ſequantur.*

82 *Familia per maſculos recipit augumentum, dignitatem & honorem.*

83 *Circuitus debet euitari.*

84 *Coniecturæ inducunt probationem manifeſtam, & liquidiſſimam.*

85 *Statuto ſi caueatur, quòd ſtantibus maſculis filia non ſuccedat, nepos ex filio quamuis remotior amitam eam excludit.*

86 *Cauſa finalis in contractibus ſignificat principalem intentionem.*

CONSILIVM LVIII.

IN præſenti cõſultatione ſatis ardua, & magna ex Hiſpania tranſmiſſa, viſo diligenter themate, ac facti contingentia, & dubijs elicitis, necnon viſis, & conſideratis allegationibus editis in fauorem Illuſtr. dominæ Annæ de Alagon per præſtantiſsimos iuriſconſultos dominos Antonium Labatam, Martinum Azpiluetam, Barnabam Serram, & licenciatum de Leone, & rurſus alijs allegationibus editis in fauorem Illuſtr. don Artaldi de Alagon Comitis de Saſtago, & Illuſtr. don Petri de Alagon fratris per præſtantiſsimum iuriſcõſultum dominum Carolum della Cruce de Morales, necnon perſpectis, & diligenter conſideratis votis Illuſtr. iudicum cum eorum motiuis, quorum duo in fauorem Illuſtr. dominæ Annæ actricis, tres autem in fauorem don Artaldi, & don Petri reorum conuentorum votauerunt, & ita iuſtitia Aragonum de voto maioris partis prædictos Artaldum, & Petrum abſoluit, dicendum videretur, quòd Illuſtris domina Anna de Alagon vxor Illuſtris don Ioannis de Bardaxi aſpirare non poſsit ad Baronias Deſpes, & de Alphaiarin, quæ nunc tenentur & poſſidentur per Illuſtrem don Artaldum Comitem de Saſtago, & don Petrum eius fratrem virtute vinculorum matrimonialium, de quibus in iuribus, † & ſi in contractibus fieri poſsit ſubſtitutio. l. quotiens. C. de dona. quæ ſub mo. l. vt hæredibus. ff. de lega. ſecundo, Bal. in conſi. 249. colu. ſecunda. volu. ſecundo. Pau. de Caſt. in conſi. 147. colum. prima, volu. primo. 384. volu. eo. Bertr. in conſi. 156. nu. 14. volu. primo. Craue. in conſi. 19. nume. 8. & 130. colum. fin. num. 11. quod probatur † arguendo a ſufficienti partiũ enumeratione, quod argumentum eſt ſolidum, & ſtabile in iure. l. patre furioſo, vbi doct. ff. de his qui ſunt ſui, vel alie. iur. §. omnium. Inſtitu. de actio. Pariſ. in conſ. 67. nume. 18. volu. 4. Alex. in conſi. 53. nume. 8. volu. 4. Nam, aut ipſa Illuſtris domina Anna vult ſe fundare in primis capitulis, & vinculis celebratis de anno 1511. die 27. Nouembris inter Illuſtrem don Blaſium de Alagon Comitem de Saſtago, & dominam Annã Deſpes eius coniugem cum Illuſtribus quõdam Raymundo Deſpes & Iſabella Fabra eius vxore, quod deficiente dicto Raymũdo ſine filijs maſculis, & moriente domina Iſabella Deſpes eius filia primogenita ſine filijs legitimis, & de legitimo matrimonio procreatis, quod omne illud quod dictus Raymũdus, & Iſabella Fabra donauerunt, aut donabunt dictæ dominæ Iſabellæ filiæ eorum primogenitæ in contemplationem ſui matrimonij, & totum illud, quod quouis titulo haberet ſeu acquireret a dicto Raymũdo eius patre, ſeu dictus pater ei relinqueret, vel daret, duntaxat eſſent bona, ſeu loca ſedentia, & in illis ſuccederet vt primogenita, quod in defectu filiorum (vt dictũ eſt) vinculabant, prout tenore dicti capituli vinculãt in dicto caſu dictæ dominæ Annæ Deſpes ſecundo genitæ, & eius deſcendentium, & non poteſt. quia inter ipſas partes conuentum eſt, quod totum illud quod donauerunt aut donabunt don Raymundus Deſpes, & Iſabella Fabra Iſabellæ filiæ ſuæ primogenitæ in contemplationem matrimonij ſui. & totũ illud quod quouis titulo habebit, & acquiret a dicto don Raymundo patre ſuo vel eidem relinquet & dabit, dummodo ſint loca ſedentia, & in eis ſuccedat vt primogenita, quod in defectu filiorum vinculabant in dicto caſu dominæ Annæ Deſpes filiæ ſuæ ſecundo genitæ, & eius deſcendentibus, quo caſu cum nihil reperiatur donatum dictæ dominæ Iſabellæ primogenitæ, vel alio modo relictum, ſequitur quod † dicta diſpoſitio tanquam limita ad hunc caſum, limitatum debet producere effectum, ſic, vt vlterius non extendatur. l. in agris. ff. de acq. rer. dom. Pariſ. in conſi. 17. nume. 27. volu. primo. Io. Crot. in l. omnes populi. num. 217. de iuſt. & iure. vbi per hanc regulam inquit, quòd

† ſi ex forma conſtitutionis ille, qui ſit abſens habetur pro præſente quò ad effectũ percipiendi fructus ſui beneficij, non habebitur pro reſidente quò ad alium effectum, vt quia in alia diſpoſitione cauebatur, quòd Canonici præſentes poſsint optare præbendã, quæ vacat ex qua cõcluſione infert Crot. ſe aliàs cõſuluiſſe, † quòd ſi ex forma conſtitutionis illi, qui ſũt abſentes gratia ſtudij debent percipere fructus præbendarum ac ſi eſſent præſentes, non poſſunt virtute huius conſtitutionis optare præbendã, quã poſſunt
6 optare præſentes, & non alij ex forma cõſtitutionis: quia iſta filio eſt limitata cauſa &c. Vlterius dicitur, † quòd diſpoſitio contrahentium non habet locũ ni-
7 ſi ad id, quòd eſt, non autem ad id quod nõ fuit, nec eſt, † quia nõ entis nullæ ſunt qualitates.c.ad diſſoluendum, de deſponſa. impub. li.6. l. eius qui in prouincia. ff.ſi cer. pet. Pariſ.in conſil.25. nume.28. uol. 1.conſ.3.nume.5.vol.4.& in conſ.70. num.35.vol.eo. & ideo dicit Bartho.Calep.in l. ſi is qui ducenta.nume. 19. de reb.dub. quod id quod non eſt,nec medium eſſe poteſt, quia non entium nullæ ſunt qualitates. eſſe enim prius oportet quid vt id medium dicatur. Accedit quoq; nam accidẽs non poteſt eſſe ſine ſubiecto.l. Celſus,vbi Balb.in quinto notabili de vſucap. & ideo dixit Bal.in l. omnium, col. pen. C. de te-
8 ſta. † quod nõ poteſt quis probare qualitatẽ niſi primo probet ſubſtantiã, quia impoſsibile eſt intelligere accidentia extra ſubiectum. Imol. in l. ſequitur .§. ſi
9 viã,in princip.de vſucap. † quòd vbi non eſt dare ſubſtantiã, ibi nõ eſt dare qualitatẽ. Bal.in l.1.circa prin-
10 cipiũ. C.de vſucap. pro dote.vbi ait, † quòd bona fides eſt quædam qualitas ſiue accidens,quòd ſine ſubſtantia eſſe non poteſt, vt notat gl. in l.ſi extimata.ff. pro dote.Cum igitur in caſu noſtro aliquid nõ ſit donatum vel relictum,ſequitur, quòd diſpoſitio contrahentium ſeu dictum vinculũ per ſupradicta locũ habere non poteſt.Et tanto magis hoc venit dicendum
11 ſtantibus illis verbis, † eo caſu, quæ reſtringunt & limitant diſpoſitionẽ ad caſum expreſſum, vt per Pa-
12 riſ.in conſ. 35.nume. 51. vol. 2. vbi inquit, † quòd ſubſtitutio facta pupillo ſi diceſſerit inteſtatus, & ſi intelligatur non ſolum ſi teſtator fecit teſtamentum, ſed etiam ſi facere non potuit, & ita extendatur de caſu ad caſum ex præſumpta mente teſtatoris, teſte Soc.in conſ.92.col. pen.&fi. vol.3. tamen id locum non habet ſi in ſubſtitutione ſint illa verba, & eo caſu, per que reſtringitur & limitatur diſpoſitio teſtatoris ad caſum expreſſum. Gozad. in conſ.4.nume.23. vbi tradit, quòd ſi teſtator dixit in hoc caſu dimittimus prefatum Comitatum de modica, ex eo quia dixit eo caſu,videtur preciſè ſe ad illum caſum tantum reſtrinxiſſe, adeo vt ſimilis caſu excludatur, qui tamen aliàs excluſus non fuiſſet.arg.no. per Ancha.in conſ. 387. col.3. ver. quinto probatur.Roma. in conſ. 131. Pariſ.in conſ.32.nu.88. vol. 1. Dec. in conſ. 273. col. fi. verſic. & prædicta concluſio.

Confirmantur adhuc præmiſſa, quia dum prædicti don Raymundus Deſpes, & Iſabella Fabra vinculant totum id quod dederunt aut dabunt prædicti Eliſabetæ Deſpes, & totum id quod ipſa ab eis quoqunque titulo habuerit, vel dictus. don Raymundus ei reliquerit aut dederit, hæc omnia uerba importent conditionem, cum ſint iuncta cum relatiuo, qui dicitur totum id quod &c. & interpretari debent ſi & quatenus dicti don Raymondus & Iſa-
13 bella dabunt aut relinquent, † quia hoc importat relatiuum iunctum uerbo futuri temporis. l. Stichum qui metus erit, & ibi Bar. & omnes.ff.de lega. 1. l.nuper,in.fi.ff. de lega.3. & Bar. in l.inter ſtipulantem.§.ſacram.col.3.verſ. venio.ff. de verbo.oblig. vt in l.prima quæſtione nona.ff.de iur.codicil. ad idem tex.in l. ſi debitor.§.uerſimile.ff.de contrahen. empt. quem tex.nõn.ibi Bar.ad hoc, quòd relatiuum iunctum uerbo futuri temporis, vel quod habeat uim futuri temporis, facit condicionem, & non collectiuè, ſed diſtributiuè, ac ſi dictum fuiſſet quatenus,ſed dicti Raymundus & Iſabella Fabra donarunt poſtea dominæ Iſabellæ filiæ eorum primogenitæ in ſecundis pactis matrimonialibus niſi ſub conditione,ſi ipſa ſuperuiueret parentibus, & poſt mortem eorum, quæ
14 conditio non extitit, † & diſpoſitio conditionalis ceſſat non impleat conditione.l. cedere diẽ.ff.de uerbo. ſign.l.hæc venditio. in princ. ff. de contrahen.empt. l.neceſſario .§.quod ſi pendente .ff. de peric. & com-
15 mo. rei vend. † deficiẽte enim cõditione perinde eſt, ac ſi dipoſitio facta non fuiſſet. Soci. Iun.in conſ. 4.
16 nume.16.vol. 2. & in conſ.180 num.40.uol.eo. † Paria enim ſunt nihil fieri, aut fieri ſub conditione,quæ nõ purificetur.Ripa lib.1.reſpon.c.1.nume.23.Ceph. conſ.56.nume.12. vol.primo. Curt.Iun.conſil.92.nu-
17 me.6. Nam † conditio ſi eſt appoſita ad ſubſtantiam actus abſque dubio defecta conditione actus deficit.
18 Iaſ.in l.turpia.§.1.de lega.primo. Roi.in conſ.126. nume.7. vou.2. Item † conditio antequã impleatur,
19 nihil ponit in eſſe Pariſ.in conſ.47.nume.11.uol. pri- conſil.19.nume. 45.46. &66.uol.2.Natura † enim cõditionis eſt ut interim faciat ceſſare omnem obligati-
20 onem.c.ſi.de ſponſa.in 6. Gozad.conſ.1. num.40. Itẽ † vbi conditio deducitur in iudicio debet liquidari, quòd impleta ſit,ut not.Bal.in l.ſi quidem, col fi. per illum tex.in uerbo extitiſſe. C. de excep. allegat tex. in l.hoc iure.ff.de uerbo.oblig.ad idem tex.in l.ita ſtipulatus.§.quòd ſi ab initio.ff.de verbo oblig. Et poſi-
21 to,† ꝙ prædicta conditio de dando eſſet tacita ſicuti quidam volunt, tamen iſta tacita conditio impedit natiuitatem actionis ſicut expreſſa, ut no. in l. item quia,in princ.ff.de pac.& in l. interdum. ff.de uerbo. oblig.glo.in l.2.§. creditum,in uerbo poſt nuptias,& ibi Iaſ.ff.ſi cer.pet. Dec.i conſ.2.num.4.vbi dicit glo. in l. item quia,in veſſi.malè,propeſi. cõmuniter approbatam.Rub.Alex.in conſ.8.nume.8. Alcia.in l.cedere diem de verbo.ſign. Gozad. in conſ. 37 . num.4. Nec dicatur ꝙ prædicti don Raymundus & Iſabella nõn potuerunt apponere conditiones, quia hoc fatuè diceretur. Nam ſi poterant non donare, potue-
22 runt etiam apponere conditiones donationi, † quoniam cuilicet quod plus eſt, utique licet etiam quod min us eſt, c.cui licet,de reg. iur. in 6.l. non debet. ff. eo. titu.& hoc bene comprobatur ex his, quæ ſcribit Paul.de Caſtro.in conſ.283.viſis & ponderatis dictis ordinamentis,col7.uer.his uiſis.lib .1. ſecundum no-
23 uiſsimam impreſsionem,ubi dicit, † ꝙ licèt relatiuũ quis uel qui, ſit relatiuum ſubſtantiæ, non tamen facit relationem ad ſolam ſubſtantiam ſui antecedentis, ſed etiam ad omnes conditiones, qualitates,modos,& tempora ad quæ diſponens ſe refert, per tex. optimum in l. a filio.§. teſtator.ff.de alim. & ciba.lega.& ideo conſuluit ibi Paul. ꝙ cum in pactis diceretur, ꝙ illi de ſancto Geminiano potiantur officijs. quibus gaudent ſeu gaudebunt, & potiri poterũt veri,& originarii ciues Florentini, illa uerba, quibus gaudebunt & potiri poterunt,debent intelligi ſecundum modum, qualitates, & tempora, quibus gaudebant originarij Florentini, perinde ac ſi dictio

quem

quemadmodum ibi expreſſe appoſita fuiſſet.ad idē eſt tex.quem ad hoc no.Aret.in l.Titia §.fi.ff.de ver. oblig.Pariſ.in conſ.9.nu.16. vol.3. ſic in caſu iſto dicendum venit ꝙ illa verba,quæ donabūtur,accipian tur.quæ & quemadmodum donabuntur.ad idem bonus tex.in l.ſcribit Quintus Mutius.§.fi.ff de aur. & arg.lega. quem tex. bene ad propoſitum ponderauit præſtantiſsimus dominus Carolus de ſancta Cruce patronus cauſæ, vbi ſi teſtator legauit omne aurum, quod vxoris cauſa paratum erit,& deinceps liberam auri aliennuerit, non debetur vxori indiſtincte quod alienatum fuerit.ſi ergo quod alienatum eſt non debetur, multo magis in caſu noſtro potuerunt donantes apponere conditiones donationi quas voluerunt quæ rem ſuſpenderant in incertum euentum. Nec dici etiam poteſt ꝙ maritus dominæ Annæ fuerit deceptus propter appoſitionem dictarum conditionum,quia nihil pure fuit promiſſum, ſed ſub conditione omnia.& ſicuti prædictus maritus dominæ Annę ſi ſuperuixiſſet domina Iſabella primogenita poſt mortem parentum & ad eam perueniſſent prædicta bona,& deceſsiſſet cum liberis ex legitimo matrimonio procreatis,nihil prædictus maritus conſequutus fuiſſet,quia ita conuentum extitit inter partes,quòd eo in caſu nihil haberet, ita dicendū eſt quod dictus maritus voluit ſe ponere in caſum incertū, in quo dictus Raymundus & Iſabella Fabra nihil donarēt dominæ Iſabellę primogenitæ,vel ſub condōne donare,& perinde eſt ac ſi dictus maritus iactū retis emiſſet,& nihil vel parū cepiſſet.l.ſi iactū.ff.de act. empt.

Vlterius dicitur,quòd etiam poſito (ſed non conceſſo)ꝙ aliquid eſſet donatum, relictum, & datum, quondam dominæ Iſabellæ Deſpes filiæ primogenitæ don Raymundi,& Iſabellæ eius parentum, quòd tamen dicta Anna de Alagon aſpirare non poteſt ad ipſa bona,& ſic ad Baroniam Deſpes & Alphaiarin, etſi ſit de deſcendentibus dominę Annæ Deſpes,quo

24 niam † & ſi appellatione deſcendentium regulariter veniant maſculi vel fœminæ.l.fi.C.de ſuis & legi. Ale.in conſ.160.col.1.vol.2.Dec.in conſi.223.in princip.Pariſ.in conſi.88.nu.3.cum ſeq.vol.2.& in conſil. 26.nu.34.vol.3.Bar.& omnes in l. Gallus.§. etiam ſi a parente.ff.de lib.& poſth.Gozad. in conſil.20.nu.8. tamen illud procedit, & habet locum niſi ſubiecta materia aliud ſuadeat, vt in caſu præſenti,vbi agitur

25 de feudo, † quia iſto caſu appellatione deſcendentium non veniunt fœminæ, ſed maſculi excluſis fœminis.c. Titius,ſi de feud. ſue. contro. inter dom. & agna.Pariſ.in conſi.72.nu.7.volu.4. Item in ſimili vi-

26 demus, † ꝙ & ſi regulariter appellatione filij veniant fœminæ.l.ſi ita ſit ſcriptum, in primo. de lega. prin.& in l. iuris ita.ff.de teſta.tutel.Rui.in conſi.124. nu.3.vol.3.& in conſi.133.nu.2.vol.eo.tamen in materia feudali appellatione filij non venit fœmina,ſed maſculus,capitulo primo in princ.de benef. fem. vbi gl.& ibi Affl.nu.8.& in capitulo.1.nu 3. & etiam Affli.de grad.ſucced.in feud.Rui.in conſi.16.in prin.vo

27 lu.1.Nec non, † ꝙ appellatione hæredum veniunt maſculi,& fœminæ.§.primo.in authen.de hęred.quę ab inteſta. deferuntur.l. hæredis appellatione. ff. de verbo.ſign.Pariſ.in conſi.26.nume.27. volu.3. tamen in materia feudali intelligitur de maſculo.c.1 §. & ſi clientulus,de alie.feud.glo.in cap.primo.§. ſimiliter, de cap.Corra.vbi Afflic.numero.20. Alcia. in conſil. 126.nume.13.verſ.quarta ratio,vbi inquit,quòd conditio faciens mentionem hæredis ex natura rei, ideſt feudi Beroniæ intelligitur de maſculis, non autem de fœminis.c.fi.de feud.ſue.cont.inter dom.& agna. Rurſus in conſi.191.in prin.Pariſ.in conſil.23. num. 115.volu.primo.conſi.21.nu.36.vol.eo. & in conſilio 106.nume.23.vol.eo.Rui.in conſi.31. nu.3. volum.1. 231.num.2.vol.eo.conſi.40.nu.1.vol.eod. & in dicto conſi.16.numero ſecundo. Cur.Iun.in conſilio.40.in prin.Huic quoque ſententię accedit quod voluit Pariſ.in dicto conſilio.72.nume.33.vol. quarto.vbi ait,

28 † quòd licet appellatione deſcendentium veniant fœminæ & maſculi regulariter, tamen in ſucceſsione primogenituræ & dignitatis,& in ſucceſsione maioricatus ſapientis ſucceſsionem feudalem deſcendentes debent eſſe maſculi, & non fœminæ, à qua ſucceſsione feudali prorſus excluduntur fœminæ & admittuntur deſcendentes maſculi tranſuerſales,ergo idem dicendum in terminis noſtris vbi agitur de ſucceſsione Baroniarum,quæ feudis aſsimilantur.Et

29 † eo magis hoc dicendum venit in Baronijs vbi nedum admittitur maſculus,ſed primogenitus,c.licet. de voto.Nec habet obſtare ſi dicatur,ꝙ ſi contrahentes voluerunt,ꝙ decedente domina Iſabella Deſpes filia primogenita ſine filijs maſculis domina Anna Deſpes ſecundo genita ſuccederet in dictis Baronijs vtique etiam voluerunt, ꝙ filia illius & ſic domina Anna de Alagon nunc agens admitteretur, quia reſpondetur maximam fore differentiam inter vnum caſum,& alium,poſito ꝙ de Baronijs poſſet diſponere, quoniam in primo caſu agitur de ſucceſsione agnatarum,& in ſecūdo de ſucceſsione cognatarum. quo caſu quando non concurrit niſi qualitas, quia

30 agnata ſed fœmina, nemini dubium eſt, † quòd habens facultatem diſponendi de feudo poteſt de illo diſponere in fœminam agnatam, vt per Ruin. in conſi.16.nu.5.vo.1.in conſi.39.nu.10.cum ſequen. volu.eo.Cagno.in l.fi.nu.12.de reg.iur. Rub. Alex. in l. Gallus.§.quidam recte.nu.199.cum duob. ſequen.ff. de lib.& poſth.& dicit Ale.in conſi.55.col.2.volu. 3.

31 † ꝙ prohibitus alienare extra familiam poteſt alienare in filiam ipſius prohibiti, quia eſt de agnatione ſicut pater ſuus.Pariſ.in conſi.81. nu.20.volu.3. Soc. Iun.in conſi.2.co.2.vol.2.& in conſi.10.in fi.vol.eo.ſecus quando duplex inhabilitas quia fœmina, & non agnata, quia tunc non valet diſpoſitio facta in eam de feudo,ita Bal.in c.1.§.donare,qual.feud.olim po-

32 te.alie.vbi inquit, † ꝙ ſi feudum eſt conceſſum alicui, & hæredibus quibuſcunq; quod feudum non poteſt tranſire in vxorem: quia duę ſequerentur improprietates, una quòd feudum tranſiret in fœminam, alia in non agnatam. ſequitur Alex. in conſ.2. col.4. vol.5. dixi in conſ. 3. nume. 69. vol.1. Rui. in conſ.25. col. 3. in princ. vol.2. Cagnol. in dicta l. fi. & alijs ſupra citatis.

Præterea,ſi uerum eſſet quod in caſu præſenti appellatione deſcendentium venirent maſculi & fęminæ, ſequeretur abſurdū. videlicet quod ſtante pacto appoſito in dicto vinculo,quòd ſi venirēt dicta bona in dominā Anna Deſpes, vel eius deſcendētes quòd filius ſecundo genitus dictæ dominæ Annæ mortua eius matre habeat & ſuccedat in dictis bonis deferēdo cognomen, & arma Deſpes ſine mixtura aliqua, ꝙ ſi ſecundo genitus eſſet fœmina & cæteri filij maſculi,quòd fœmina deberet ſuccedere,& nō alij ma-

33 ſculi, quod eſſet abſurdū dicere † & quæ abſurditas omnino euitanda eſt. l. nam abſurdum. ff. de ope-

34 ris liber. nam † ſi conſideretur voluntas contrahentium, quæ attendi debet. l. fi. C. quæ res pigno. oblig. poſ.ibi, cum ſit iuſtum uoluntates contrahen-

 tium

tium magis quàm verborum conceptionem inſpicere. gloſſ. in l. ſi in venditione.ff.comm. præd.l. blanditus,de fideiuſſo.Dec.in conſi.555.vbi inquit, quòd in contractibus mens & intentio partium attendi debet,in conſi. 374.nu.1.492.nu.26. & 696. nume.3. Anan.in conſi,58.Pariſ.in conſ.12.nu.39.vol.3. & in
35 conſi.32.nume 57.vol.primo,vbi ait, † ꝙ mens contrahentium potiſsimum attendi debet & non debet impediri propter nimiam ſubtilitatem. l.1. in fin. vt
36 actio.ab hæred.& contra hæredes, † & in contractibus magis attendimus mentem quàm verba.l. iuris. gentium.§.pactorum.de pact.l.ſemper,de reg.iur.vbi Moder.dicunt in contractibus primitus attendi mentē contrahentium,& quod actum eſt, & non dictum & expreſſum, nemini dubium eſt, ꝙ voluntas paciſcentium fuerit prouidere de maſculis,& non de fœminis in ſucceſsione dictarum Baroniarum.nam ſi dicti contrahentes fuiſſent de hoc interrogati, vtique veriſimiliter eſt, ꝙ reſpondiſſent hanc fuiſſe eorum intentionem. quod equidem attendendum eſt.l. tale pactum.§ ſi.de pact. quæ etiam habet locum ſecundum Bal.ibi in contractibus.Dec.in conſil.555.nu.7. Iaſ.in conſi.171.col.2.vol.4.
37 ¶ Vlterius dicitur, † ꝙ graue eſt fidem frangere.
38 l.1.ff.de conſti.pecu. † nihilque eſt tam naturale, ꝙ quod inter partes conuentum eſt, ſeruetur.l.1.ff. de pact.& promiſſa adimpleantur.l.vnica.C. de ſuffrag. ſed inter paciſcentes actum eſt & conuentum, quòd pacta dotalia tempore matrimonij celebrandi inter dominam Annam Deſpes & don Blaſium de Saſtago ratificentur,vt conſtat ex illis verbis, & laudent, & de nouo firment præſentia pacta dotalia,& omnia in eis contenta iuxta illorum ſeriem & tenorem, ad quod teneantur, & obligati exiſtant don Blaſius de Alagon auus,& nepos ſub pęna periurij, & alijs pœnis pecuniariis arbitrio domini Regis. quæ quidem ratificatio ſubſequuta non fuit, vnde cum non fecerint dicti auus & nepos ratificationem præmiſſam,
39 ſequitur,quòd † qui non fecit quod debuit,non cōſequitur quod oportet.glo.in l.ſi non fuerit. ff. de iſſretur.l.ſi emptione.§.item ſi emptor.ff.de actio. emp.
40 † ſic & fruſtra petit, qui quod debet non impendit. c.fruſtra,de reg.iur.in 6.Bru.in conſi.48. col.1.ver. &
41 moueor.nam † quis non tenetur obſeruare conuenta quando altera pars prius contrauenerit. l. ſi quis maior,vbi no.omnes.C. de tranſac. & in c. peruenit,
42 de iure iur. † quod ampliatur procedere, etiam ſi ſit adiecta clauſula, ꝙ etiam pœna commiſſa vel ſoluta pactum remaneat firmum, quia talis clauſula non prodeſt non obſeruanti.l.cū pater.§.libertis,vbi Bar. ff.de leg.2.Dec.in conſi.451.col.2.Gozad.in conſ.31. col.1. Vnde ex his ſequitur ꝙ ſicut don Blaſius propter dictam conuentionem non potuiſſet ſe iuuare dicto vinculo,ita nec dicta domina Anna de Bardaxi filia dicti don Blaſij & dominæ Annæ Deſpes.

¶ Aut vult facere fundamentum in pactis dotalibus Comitis Ripacurtiæ & dominæ Iſabellæ Deſpes geſtis, & pactis in ciuitate Lucroni ſub die. 18. Octobris anni 1512. vbi inter dictos iugales & don Raymundum Deſpes conuentum fuit, quòd ſi domina Iſabella Deſpes decederet ſine aliquibus filijs ſui matrimonij & deſcendentibus ex eis legitimis,& de legitimo matrimonio procreatis,dicto caſu dicta bona videlicet Baronia,caſtra & loca Deſpes,& de Alphaiarin debeant venire,& perueniant in alias ſorores dictæ dominæ Iſabellæ de maiori in maiorem, & in deſcendentes earum legitimos,& de legitimo matrimonio procreatos de maiori in maiorem præferendo maſculos fœminis in paritate gradus de vno in alium,ſeruato inter eos ordine primogenituræ.cū hoc quòd qui ſuccedet in dictis bonis debeat deferre,& deferat cognomen, & arma Deſpes ſine aliqua mixtura.Quia aduertendum eſt,quòd donatio facta de dictis Baronijs,villis,caſtris & locis dictæ dominæ Iſabellæ Deſpes & eius filijs & deſcendentibus,fuit collata poſt mortem dō Raymundi Deſpes & dominæ Iſabellæ Fabræ coniugum, & cuiuslibet eorum,& ſine filiis maſculis vel ſine deſcendentibus ex eis legitimis & de legitimo matrimonio procrea-
43 tis, quo caſu † cum ipſa domina Iſabella mortua fuerit ante deceſſum eius parentum donatio ipſa effecta fuit caduca,& per conſequens nulla.l. non putauit.§.a primo.ff.de bon.poſ.contra ta.l.vnica.§.pro ſecundo.C.de cadu.tol.§.1.inſtit.quib.mod.teſta. in-
44 fir.Alex.in conſi.14.nu.9.volu.4. † vbi inſtitutio cenſetur inutilis & in cauſa caduci, quando inſtitutus non viuebat tempore mortis teſtatoris.Pariſ.in conſilio.26.nume.46.volum. ſecundo.conſil.60. nume.1. 61.nume.1.62.nu.4.& 64.nu.vol.eo. Vlterius dicitur quòd dicta donatio non fuit ſortita effectum nec habuit locum,quia actum fuit inter ipſas partes, quòd ſi dicta domina Iſabella Deſpes decederet ſine filiis, vel ſui filij minores ætate quatuordecim annorum, quòd dicta donatio non ſortiatur effectum nec habeat locum, & quòd dicti Raymundus Deſpes & domina Iſabella Fabra cōiuges in vita,& in morte poſſint ordinare & diſponere de dictis bonis in dicto caſu,cum illis vinculis, & conditionibus eis bene viſis, prout per vnumquemlibet ipſorum coniugum fuit diſpoſitum & ordinatum,vt infra dicetur. quo caſu ſtantibus præmiſsis clariſsima reſultat concluſio, ꝙ dicta domina Anna de Alagon nullo modo poteſt ſe iuuare de dictis pactis dotalibus celebratis inter ipſas partes, quia donatio ipſa fuit reſoluta ac ſi nun-
45 quam fuiſſet celebrata. † Contractus enim ex partium conuentione legem accipiunt.l.prima.§.ſi conuenerit,depoſiti capitulo cōtractus,de reg.iur. Nam ponderanda ſunt illa verba,quòd dicta donatio non ſortiatur effectum, quæ verba important, ac ſi di-
46 ctum fuiſſet, † quòd donatio ipſa nullius ſit efficaciæ & valoris, quæ important nullitatem ipſo iure.l. non dubium,in fin.C.de legib.l.cum hi.§.ſi in annos. ff.de tranſac.Iaſ.in conſ.128.colum.tertia, in fi.volu. 3.& tanto magis propter alia verba ſequentia, nec
47 habeat locum, † quæ virtute geminationis multo magis operatur reſolutionem ipſius donationis,iux-
48 ta l.Baliſta.ff. ad trebellia. Item † propter illa verba non aliter nec alio modo, quæ habent vim conditionis,& inducunt formam ſpecificam,& non recipiunt alium intellectum & modificationem ſeparatam à verbis,vt Alexan.ſcribit conſi.3.Viſo inſtrumento.colum.ſecunda,lib.1.per no.per gl.in l.ſi quidem,quam ibi Bal.valde no.de exce.& in c.1.§.deniq; co.ſi. ver. ſed pone pater,quæ fuit.prima cau.beneſ.amit.Fel in c.dilecta,col.8.verſ.ſeptimum ſignum,de reſcri. Dec. in conſ.528.nume.10.Alc.in conſi.110. in fin.volu.6. Dec.in conſi.61.colu.2.& in conſ.281.nume.4. Ripa in reſponſo primo num.3.in 3.parte.in conſi. 16. nume.15.volum.ſecundo,poſt Soc.in conſ. 251. colu.4. ver.poſtremo,volu.2. vbi ait talia verba adeo præciſa & prægnantia eſſe, quod non patiuntur diſpoſitionem, cui adiiciuntur recipere alium ſenſum ꝙ verba ipſa ſonant.Gozad.in conſi 3.nu.23. Præterea
49 conſiderandum eſt, † quòd ſub duplici conditione

donatio fuit facta dominæ Iſabellæ, videlicet quatenus ſuperuiueret parentibus, item ꝙ ſuccederet in dictis Baronijs, vt primo genita, & vtraque conditio debuit impleri, quia vna deficiente non eſt locus diſpoſitioni. l. ſi hæredi plures. ff. de condi. inſti. §. ſi plures, inſtit. de hæred. inſti. l. ſi quis ita ſtipulatus fuerit decem. ff. de verbo. oblig. glo. in clem. in pleriſque, in verbo & populo, de elec. Petr. de Anch. in conſi. 266. Iſte magiſter circa fin Pariſ. in conſi. 8. nu. 17. volu. 4. & in conſ. 109. num. 6. volu. 3. & in conſi. 14. nume. 17. volu. ſecundo, vbi inquit, ꝙ vocatus ſub duplici conditione venire non poteſt niſi ambæ ſint verificatæ, quia non ſufficit implementum vnius. Sed in occurrenti caſu dicta Iſabella deceſsit ante parentes, & parentes illi ſuperuixerunt, & non potuit ſuccedere in dictis bonis eo, ꝙ fuit poſitum in conditione,

50 † quia viuens non habet hæredem. l. quidam. §. primo. ff. de dona. l. ſi. C. de pact. l. ex eo. C. de inuti. ſtip. Et licet Aduocati dominæ amæ dicant, quòd illud verbum ſuccedat, intelligatur de ſucceſsione in ſpe, iſta

51 tamen eſt nugatoria reſponſio, quia † verbum ſuccedat denotat exequutionem, & per conſequens requiritur, quòd ſucceſſerit cum effectu in bonis, & ita de verbo ſuccedat, ponit Barto. in l. Centurio poſt medium, ver. quæro circa prædicta, dixi ꝙ ſi iſta ſubſtitutio. ff. de vulg. cum alijs concordan. adductis per Alexand. conſi. 1. Perſpectis verbis teſtamenti, colum. 3.

52 ver. confirmetur ex his, lib. 1. vbi idem dicit † de verbo ſi hæres erit, vt intelligatur de eo qui adierit hæreditatem, non autem intelligatur ſi talis fuerit ſcriptus hęres per auctoritates ibi per eũ allegatas. Idem tradit Dec. in l. hæredem in fin. ff. de reg. iur. & vltra eos idem ponit Barto. in l. qui plures, la j. ff. de vulg & pup. iuncta l. ſi tu ex parte. ff. de acqui. hæred. & facit quod ſcribit Bal. in l. fin. in princip. C. ſi pend.

53 apel. mors. interue. vbi inquit, † ꝙ hæres non dicitur quis antequam teſtamentum ſit aditione confirmatum, vt l. ſi ſeruus communis Meuij, in princip. ff. de ſti pu. ſeruo. & hoc confirmatur ex alijs verbis ibi

54 poſitis, & quæ dicta Iſabella habebit, nam † illud verbum habere, importat dominium, & intelligitur cum effectu. l. habere ff. de verborum ſignificatio. & l. ſtipulatio. iſta. §. habere. ff. de verborum obliga. Sed circa hoc non eſt opus inſiſtere, quia illud eſt indubitatum quòd dicta Iſabella primogenita deceſsit ante mortem parentum, vnde ſufficit quòd iſta conditio defecerit, vt fideicommiſſo non ſit locus per ſupradicta. Nec iuuat dicere id quod affert vnus dominorum iudicum, qui pro parte contraria votum dedit, dicens ſe nõ videre differentiam quare magis prædicti Raymundus & Iſabella Fabra voluerint in defectum filiorum ſi ſuperuiueret parentibus tranſire bona ad dictam dominam Annam, quàm ſi in vita eorum de-

55 cederet. eſt enim hæc fragilis conſideratio, † quia in conditionibus mere voluntarijs non fit extenſio ad ſimilem caſum, cum diſponens non conſiderauerit de effectu, ſed de forma ſpecifica, quæ venit ſecundum illum modum adimplenda, vt inquit Barto. in l. Gallus. §. & quid ſi tantum, colum. ſecunda. verſ. contra hoc oppo. ff. de lib. & poſthu. per tex. in l. qui hæredi, in prin. & l. Meuius. ff. de cond. & demon. cuius doctrina ibi * communiter approbatur per ſcribentes. Ruin. in conſi. 4. nume. 4. volum. 5. Non obſtat etiam ſi diceretur ꝙ poſito, quòd Iſabella non ſucceſsiſſet, quia mortua eſt viuis parentibus, & ſic poſito ꝙ donatio facta dominæ Iſabellæ haberetur pro non facta & ſcripta a principio quo ad dominam Iſabellã,

tamen bona remanſerunt ſubiecta vinculo, & ſubſtitutioni factæ in fauorem dictæ dominæ Annæ, per tex. in l. vnica. §. 1. C. de cad. tol. & in l. & qui mortis. ff. de acq. hære. quia * communiter dicitur, ꝙ etiam ſi primus ſubſtitutus moriatur ante primum grauatum & conditio ſuæ ſubſtõnis defecerit, etiam eo mortuo ante grauatum vbi ſuper exiſtentia eiuſdem requirebatur pro validitate ſuæ vocationis nihilominus nõ deficit ſecunda ſubſtitutio compendioſa vel fideicõmiſſaria, imo veniunt bona reſtituenda ſecundo ſubſtituto, per ea quæ copioſe fuerũt allegata per dominos conſulentes ex parte dictæ dominæ Annæ. Nam prædictis reſpondetur, ꝙ dictus Raymundus & Iſabella Fabra coniuges appoſuerunt donationi collatæ in dictam Iſabellam primogenitam conditionem, ſi dicta Iſabella ſuperuiueret eius parentibus, & ad ea bona peruenirent, quo caſu defectus conditionis nedum reddidit inutilem vocationem dominæ Iſabellæ à ſui principio, & pro non facta, verum etiam extinguit vocationem dominæ Annæ. Nõ † enim eſt

56 locus ſequenti ſubſtituto vbi conditio priori appoſita non extitit neque fuit verificata, & iſto caſu non habent locum ea quæ dicuntur in d. l. quamdiu, de acqui. hære. hoc voluit Ang in l. qui habebat per vltimã glo. ibi. ff. de vulg. & pup. vbi etiam not. illum tex. ad hoc, ꝙ quando tollitur medium propter quod attingitur ad extremum, tollitur diſpoſitio etiam in ex-

57 tremo, & hoc etiam ponit ibi Imol. dicens, † ꝙ destructo medio per quod neceſſario peruenitur ad finem, deſtruitur & ipſe finis. Idem etiam expreſſe tenet Pau. de Cax. conſi. 152. Præſens dubium videtur formari & decidi, col. 1. lib. 1. ſecundum nouiſsimam impreſsionem. & ante eum hoc etiam voluit Bald. in conſi. 162. Quidam fuit ſubſtitutus lib. 1. per dictam. l. qui habebat, & conſ. 279. factum tale proponitur. Quidam nomine Paulus. eo. lib. hoc etiam expreſſe decidit Ale. conſ. 1. Perſpectis verbis teſtamenti, col. 3. lib. 1. quia ibi teſtator filium poſthumum inſtituerat, & ſi contingeret vxorem non eſſe prægnantẽ vel eſſe & partum in lucem non peruenire, vel ſi perueniret & decederet in pupillari ætate, vel quandocunque ſine filijs legitimis ſubſtituerat Raymundum eius filium hæredem ſeruantem legem teſtamenti circa quaſdam particulares diſpoſitiones, & dicto Raymundo quandocunq; decedenti ſine filijs legitimis & naturalibus ſubſtituit Antonium Speciforam eius nepotẽ. deinde accidit ꝙ dictus Raymũdus deceſsit viuo teſtatore, & ſic non potuit eſſe hæres, decidit ibi ꝙ ex quo teſtator requiſiuerat in ſubſtõne facta filio ꝙ eſſet eius hæres & ſibi ſuccederet, ꝙ quia non potuit euenire caſus ſubſtõnis primæ, q. a dictus Raymundus deceſſerat viuo teſtatore, perempto hoc primo gradu ſubſtitutionis, ſubſtitutio ſecundo loco facta de Antonio Specifora non procederet, ex quo teſtator voluit ſubſtitutum eſſe hæredem, & ſeruare legem teſtamenti, & tunc dicit non procedere. l. quandiu, l'vltima. ff. de acqui. hæred. quia hoc eſſet contra mentem teſtatoris ſi aliter diceremus, quia noluit eſſe locũ ſubſtitutioni, niſi ille eſſet hæres ſibi ſeu poſthumo & ſeruaret legem teſtamenti, & conditio non fuit impleta. & hoc idem late voluit Corn. qui in eodem caſu conſuluit conſi. 199. In præſenti conſultatione, lib. 2. Inuenio etiam quod Roma. in d. l. quandiu, l'ultima colu. 7. ff. de acq. hæred. in q. Barto. ibi de pupillo dicit, quòd ſi vltimo ſubſtitutus debet ſuccedere per fideicommiſſum ſi ſubſtitutio facta fuerit ſub conditione, ea non verificata, non eſt locus ſubſtitutioni,

tutioni,quia conditio deficit, ita intelligendo tex. in
præallegata.l.qui habebat.ff.de vulg.& pupil. Poteſt
etiam non improbabiliter dici, ꝙ leges inducuntur
ad hoc ꝙ perempto primo gradu ſubſtitutionis eſt
locus ſecundo,loquuntur in vltimis voluntatibus,vn
de non poteſt fieri extenſio ad ea, quæ fiunt in con-
tractibus, † quia in vltimis voluntatibus latior &
plenior fit interpretatio, quàm in contractibus, qui
58 ſunt ſtricti iuris.cap.cum dilecti, de dona.l. in teſta-
mentis.ff.de reg.iur.l.quicquid aſtringendæ.ff. de ver
borum obligatio.facit quod voluit Bart. in l. libero-
rum,colum.tertia,verſic.quid ſi appellatio filiorum,
de verborum ſignificatio. vbi concludit, † ꝙ & ſi
59 appellatione filiorum veniunt nepotes in vltima vo
luntate.l.ſio.ff.de hæred.inſtitu. ſecus tamen in con-
tractibus.Alexand.in conſil. 128.nume. 12. volu.pri-
mo. Iaſ. in l.ſi quis id quod,colum. quinta. de iuriſd.
om.iud.& in conſi.115.colum pen.volu.primo. Item
60 videmus, † ꝙ in vltimis voluntatibus monaſterium
loco filij habetur,capitulo,in præſentia,de proba.ſe
cus in contractibus ſecundum Spec. in titu. de loca.
§.nunc aliqua.verſi.120.quem ſequitur Bald. in l. fi-
lium diffinimus, de his qui ſunt ſui vel alie. iur. Iaſ.
vbi ſupra colum.quinta, ſecus in vltimis voluntati-
bus,quę pendent a voluntate vnius, quia non poteſt
imputari hæredi, vel ſubſtituto, ꝙ non fecerit vt te-
ſtator apertius loqueretur. Hinc videmus, ꝙ ſi teſta-
tor fecerit ſubſtitutionem hoc modo, ſi hæres moria
tur ſine filijs legitimis & naturalibus, non ſolum in-
telligitur de filijs maſculis,ſed etiam de filiabus,iux-
ta vulg.deciſ.Ioan.And.in capitulo.Raynaldus,de te
ſta.& † tamen ſecus eſt in contractibus, quia appel
61 latione filiorum non veniunt filię.Ancha.in conſilio
342,Cur.Iun.in conſi.181.nume.ſecundo Rui.in con
ſilio.13.colum.ſecunda.volu.primo. Vide † ſi quis
62 acquiſiuerit emphyteoſim pro ſe & filijs ſuis,non ve
niunt filiæ fœminæ,ex quo non ſunt expreſſæ,ita ori
ginaliter not.Guid.de S 122. in d.l.veteribus, per il-
lum tex.ff.de pact.& in l.quicunque.C.de ſeru. fugit.
quem refert & ſequitur Archi.in capitulo ſi quis ſua
dente.17.quæſtio.quarta, refert & ſequitur Ioan. de
Imo.dicens ſe ita pluries conſuluiſſe in l.ſi ita ſit ſcri
ptum,de legat.ſecundo,& in l.cum vir.ff.de condi.&
demon.in capitulo potuit,circa ſi.de loca.facit quo-
que quòd voluit Sal.in l.ſecunda.quæſtione 21.C.de
iur.emphy.vbi † emphyteoſis acquiſita pro ſe & fi-
63 lijs,non comprehendit nepotes.ſequitur ibi Iaſ. col.
75.verſicu,ſexto quærit.& in d.l.ſi quis id quod, co-
lum.quinta.vbi inquit hoc perpetuo notandum,in l.
ſi extraneus.§.fin.de condit.cau.dat. & in l.Gallus.§.
inſtituens,colum.9.verſi. ego addo. de lib. & poſthu.
ſi igitur voluiſſent diſponentes ꝙ dicta bona perue-
nirent ad dominam Annam,ſiue Iſabella ſuperuine-
ret parentibus ſiue non, & ſiue ſuccederet ſiue non,
hoc debebant clare exprimere, alias quicquid eſt o-
miſſum in contractibus cenſetur omiſſum, ita quòd
altera partium non poteſt interpretari, & dicere ſe
hoc modo intellexiſſe & non illo, vbi nihil dictum
fuit,& ex verbis colligi non poteſt,vt habetur in d.l.
quicquid aſtringendæ,& in l.ſi cum dotem, in princ.
ff.ſolu.matrimo.& in l.ſi extraneus.ff.de conditio.ob
cau. Pariſ.in conſilio. 217.nume.6. volum. primo. Et
† contractus non recipiunt interpretationem am-
64 pliatiuam,ſed arctatiuam, etiam ſi ſine ea promiſſio
ſtare non poſſet, vt per pulchra exempla conſuluit
Bal·conſi.145.Caſus talis eſt,in quodam inſtrumen-
to.col.pen.lib.3.

¶ Aut vult ſe fundare in vltimo vinculo celebra-
to inter dominam Iſabellam Fabram & dominam
Annam Deſpes,& pariter non poteſt,cum vinculatæ
fuerint ipſæ Baroniæ in fauorem filiorum maſculo-
rum dictæ dominæ Annæ & deſcendentium ex ma-
trimonio inter dictam Annam,& don Blaſium cele-
brato cum prælatione maſculorum,vt legitur expreſ
ſe in ipſo vinculo,quo caſu,cum ex dicta domina An
na extiterit tempore mortis ipſius don Franciſcus
eius filius,qui in dictis Baroniis ſucceſſit excluſa do
mina aduerſante,merito ſequitur,ꝙ ipſa amplius ad
* mitti non poſſit,cum * recepta ſit doctorum ſenten-
65 tia, † quòd fœmina ſemel excluſa a feudo per ma-
ſculum,in perpetuum cenſeatur ab ipſo excluſa. ca-
pitulo primo.§.quin etiam,Epiſcopum vel Abba. ca
pitulo primo,de ſucceſ.feu.in capitulo primo, de eo
qui ſibi & hæred.in verſi.non enim.vbi expreſſe dici-
tur,quòd donec ſupereſt maſculus ex illo primo,qui
fuit inueſtitus,fœmina nunquam ſuccedit,licet inue
ſtitura facta fuerit pro maſculis & fœminis,quod gl.
ibi dicit eſſe mirabile.Bru.in conſilio.65. vbi inquit,
66 † quòd ſi fiat inueſtitura in qua copulentur deſcen-
dentes inueſtiti tam maſculi quam fœminæ, ꝙ intel-
ligitur de fœminis non exiſtentibus maſculis, quia
ipſis viuentibus debent admitti ex natura feudali,
quæ eſt quòd maſculi præferantur fœminis,neque il
lis mortuis debent admitti,ea ratione,quia reperiun
tur excluſæ per prælationem maſculorum. Nec ob-
ſtat ꝙ fœminæ ſint vocatæ ſimul cum maſculis copu
latiue, quia dicitur ꝙ non debent admitti cum illis,
ſed ita demum ſi maſculi aliqui non fuiſſent, vt dicto
capitulo primo.§.quin etiam, & in capitulo primo,
67 de eo qui ſibi & hæred.maſcul. † quia ipſa copula-
tiua maſculis & fœminis,appoſita in inueſtitura, at-
tenta natura conſuetudinis feudalis copulat verbũ,
& non ſenſum, & potius intelligitur eſſe appoſita in
vim ordinis, quam vt ſi non extarent maſculi tunc
fœminæ deberent admitti,alias ſecus.ſi ergo in caſu
prædicto ita a legum conditoribus ſtatuitur vbi ſo-
lum ex natura feudi maſculi præferuntur, non ob-
ſtante dicta copula, quanto magis id dicendum ve-
nit vbi expreſſe datur prælatio maſculis, & non eſt
appoſita aliqua copula, videlicet ꝙ ipſa tanquam
excluſa amplius admittenda non ſit,quamuis poſtea
maſculus moriatur capitulo primo. §. inter filiam,
de ſucceſ. feud. Rurſus idem Bru. in conſilio.78. co-
68 lumn. ſecunda. verſ. cæterum. vbi tradit, † quòd
fœmina excluſa a feudo in perpetuum eſt excluſa
nec mortuo maſculo, qui eam excluſit, amplius ad-
mittitur, in tantum quòd nullo exiſtente de deſcen-
dentia vel agnatione maſculi etiam non admittere
tur.Iterum in conſilio.108.colum.ſeptima Alexand.
in conſi.nono.colum.ſecunda circa ſi.volum.quinto.
glo.in capitulo primo de nat.ſucceſ.feud. vbi Aflic.
in numero.112.dicit ꝙ ſi in inueſtitura dicatur, con-
cedimus facultatem tibi,& hæredibus tuis maſculis,
ſiue fœminis,ꝙ ſeruatur ſexus prærogatiua, quia ſuc
cedit fœmina quando nunquam fuit maſculus de-
ſcendens illius de cuius ſucceſſione agitur.ſed ſi fuit
maſculus,ſoror primo loco excluſa per exiſtentiam
maſculi,amplius non ſuccedit.Rui.in conſi.9. nume.
7.volum.primo,Pariſ.in conſi.18.nume.quinto,volu.
quarto,& in conſi.72.nume.79.volum.eodem Dec.in
conſi.193.colum.3.in verſi agitur enim.Fulgo.in con
ſilio.228.colum.ſecunda.Pariſ in conſil.9. colu. pen.
& ſi.volum.primo.& in conſi.12.nume.17.volum.eo.
quando inueſtitura dicit pro maſculis & fœminis.

&

& in conſi.72.oume.79.vol.quarto, vbi loqnendn de
maioricatu inquir, ꝙ ex quo ſoror fuit excluſa a fra
tre cenſetur perpetuo excluſa, ita vt deficientibus
maſculis poſtea nullo modo poteſt admitti. Et pro
prædictis facit bona ratio, quàm adducit Pau.de Ca
ſtro in l.ſi.ff.de acqui.hæred. dicens quòd quando ex
ſtatuta diſpoſitione fœmina excluditur per maſcu-
lum, ſi deinceps maſculus moriatur, fœmina nun-
quam admittitur, quia ex quo ſemel fuit excluſa ha-
betur pro mortua.l.prima.§.ſi.ff. de bon.poſ.contra-
tab.l.ſi necem.§. ſi deportatus. ff. de bon. liberto. &
in l.prima.§.ſi quis.ff.de coniun.cum eman.libe. & in
conſi.29.Quoniam abunde colum.pen.lib.primo, vbi
69 concludit, † ꝙ ſtante conſtitutione Regni ꝙ maior
in feudo præferatur minori, & maſculus fœminæ,
iſto caſu nepos ex fratre excludit amitam, quæ per
fratrem iam fuerat excluſa per iſtam regulam, quòd
fœmina ſemel excluſa perpetuo intelligitur excluſa.
& ſi hoc eſt in feudo, idem videri debet in maiorica-
70 tu, qui accedit ad naturam feudi, † Immo æquipara
tur feudis Regalibus, attento ꝙ primogenitus in eo
ſuccedit, & ei non poteſt præiudicari per cõtrariam
alicuius diſpoſitionem, vt Soc.oſtendit conſil.47. Fa-
cti narratione & dubijs, colum. tertia verſ.tertia ra-
tio.li.3. vbi adducit ſimile de donatione cauſa mor-
tis, quæ in eo quòd participat de natura contractus
iudicari debet ſecundum naturam contractus & in
eo in quo participat naturam vltimarum volunta-
tum regulatur ſecundum iura vltimarum volunta-
tum, vt concludunt Bal.Ang.Imol.& omnes Moder.
in l.ſecunda.ff.de leg.primo, & vltra eum melius fa-
71 cit, † quia contractus innominati regulantur ſecun
dum naturam contractuum nominatorum, quibus
magis aſsimilantur.l.prima.§.ſi quis ſeruum.ff.depo.
l.cum qui.§.primo.ff.commo.l.naturalis.§. fina.ff. de
præſcri.verbo.

¶ Secundo dicitur quòd etiam in hoc vinculo nul
lum fundamentum facere poteſt, cum non probaue-
rit ſe eſſe in cauſa ſuccedendi vigore dicti vinculi,
72 quod equidem per eam probandum erat, † cum ſit
fundamentum intentionis ſuæ.l.ei qui dicit.ff.de pro
ba.l.actor quod aſſeuerat.C.eo.l.qui accuſare. C. de
eden.etiam quod rei nihil præſtiterint vt ibi. nam di
ci poteſt contra eam, diſpoſitio paciſcentium de te
non loquitur ſicut in ſimili dicitur in ſubſtitutioni-
bus fideicommiſſariis, vbi habet locum illa regula &
73 doctrina, † quæ vult ſemper dici poſſe hoc caſu nõ
loquitur ſubſtitutio, qui vult dicere hunc caſum in-
cludi illud probet, vt per Soci.in conſilio 62. colum.
tertia.volum.tertio, & in conſi. 64.colum.8. volu.eo.
Pariſ.in conſi.86.nu.11.vol. ſecundo.Gozad.in conſi.
21.nu.8.Soc.Iun.in conſi.155.colu.3.vol.2. Craue.in
conſi 161.nu.16.

¶ Tertio reſpondetur quòd licet in dicto capitu-
lo dicatur ꝙ ex prædictis deſcendentibus dominæ
Annæ maior præferatur minori, & maſculus fœmi-
næ, tamen hoc venit intelligendum, ꝙ donec extat
aliquis maſculus præferatur fœminæ, etiam ſi ſit ma
ior natu, vbi habita ſuit ratio agnationis, vt decidit
Alexan.conſi.20.Quoniam abunde & eleganter, co-
lum.pen.al.lib primo. vbi cenſuit, ꝙ ſtante conſtitu-
tione Regni quòd in quibuſdam bonis maior præfe-
ratur minori, & maſculus fœminæ, ꝙ maſculus ſem-
per præferatur fœminæ etiam ꝙ ſit in diſpari gradu,
quia hoc modo videmus eſſe deciſum in feudalibus,
capitulo primo.§.filia, de ſucceſ.feu. capitulo primo,
Epiſc.vel Abba.cum alijs auctoritatibus per eum ad-
ductis. Et ideo concludit, ꝙ filij fratrum excludunt
amitam, qui eſt caſus nunc occurrens. & ante eum
Idem voluit Ioan.Fabri, licet Alex.eum non alleget,
in §.cæterum, circa fin.inſtit.de legit.agna.ſucceſ.vbi
74 in ſpecie loquens de Baronia, dicit, † ꝙ fœmina nõ
ſuccedit in Baronia extantibus maſculis etiam in re
motiori gradu ad exemplum feudalium bonorum.
capitulo primo.de ſucceſ.feud.capitulo primo.de be
nef.fœm. Et ſi dicatur, ꝙ in capitulis ſecundo loco
initis de anno.1512.fuit conuentum inter prædictos
Raymundum & Iſabellam Fabram, & Iſabellam De
ſpes eorum filiam primogenitam, & Comitem Ripa
curtiæ partes diuerſas, ꝙ deficiente dicta domina Iſa
bella ſine filijs & deſcendentibus ſuccedant aliæ ſo-
rores illius & earum deſcendentes præferendo ma-
ſculos fœminis in paritate gradus. Reſpondetur ꝙ
dictæ conuentiones fuerunt & ſunt inualidæ, & an-
75 nullatæ deficientibus conditionibus appoſitis † &
vbi principalis contractus annullatur, omnes clauſu
læ acceſſoriæ in eo contentæ pariter corruunt, vt eſt
bona glo.in l.ſi patronus.§.patronum, in verbo ſaua
na.ff.ſi quid in fraud.patro. tradit Bald.in l. ex teſta-
mento.C.de fideicomm.& probatur per tex. in l.fin.
ff.de conſti.pecu.quem pro ſingulari no.Bal.in l.ſi ab
ſentis, in fin.C. ſi cer. peta. cum alijs multis ſimilibus
adductis per Iaſ.in l.non dubium, colum. penult. C.
de.ll.vbi ponit de confeſsione, conſtituto, renuncia-
tione, & pœnis, quæ principali contractui annullato
non tenent. Et tanto magis id venit dicendum, quia
dicti paciſcentes in iſtis vltimis capitulis conuenũt
quòd in non correctis ſtent firma pacta in capitulis
initis de anno 1511. & per conſequens videntur
76 excludere conuentiones initas de anno 1512. † quia
vnius incluſio eſt alterius excluſio, l. cum prætor.
ff.de iud.

¶ Nec habet obſtare quod ex aduerſo obijcitur,
videlicet conuentos non poſſe obtinere dictas Baro
nias, quia ipſi non debent eſſe melioris conditionis,
quàm don Artaldus eorum pater, qui expreſſe exclu
ſus fuit a dictis Baronijs, vt eſt videre ex primo vin-
77 culo, † nam magis dilecti non debent eſſe deterio-
ris conditionis quàm minus dilecti. l. publius.§. pri-
mo.ff.de cond.& demonſt.Rui.in conſi.112.num. 16.
volum.primo, item nec debẽt dicti nepotes, qui ſunt
in tertio gradu excludere amitam, quæ eſt in gradu
78 ſecundo.l.prima.§.ſecundo, & 3.ff.de grad. † Nam
primus gradus excludit alios ſequentes. Pariſ.in con
ſilio.18.nume.6.volum.3. Quia reſpondetur, quòd di
ctæ dominæ Annæ non competit aliquod ius ita di-
cendi, cum eius nõ interſit, per tex. in l.ille a quo.§.ſi
79 de teſtamento. ff. ad Trebellia. † vbi is cuius nihil
intereſt, non admittitur ad agendum. Crot.in l.ſi con
ſtante. nu.119. ff. ſolut. matr. vbi ſi deficit intereſſe,
actio deſinit competere. Alex. & cæteri in l. ex con-
uentione C.de pac. Cepha.in conſi.112.nu.6. volum.
80 primo. Accedit quod dici ſolet, † ꝙ fruſtra admitti
tur id, quòd admiſſum non releuat. l. ad probatio-
nem.C.de probatio. & ideo ꝙ recte dici poteſt, per
conuentos, quo ad te liberas ædes habeo.l. loci cor-
pus.§.competit.ff. ſi ſer. vend. Vlterius ſtantibus ſu-
pradictis pro veris, a quibus non eſt recedendum,
adhuc dicitur pro maiori declaratione, licet opus
non eſſet, ꝙ & ſi don Artaldus filius primo genitus
don Blaſij de Alagon, & dominæ Annæ Deſpes per
paciſcentes fuerit excluſus a dicta Baronia Deſpes,
& caſtris de Alphaiarin, id tamen non proceſſit ex
mala intentione, ſed iuſta ex cauſa, quia cogitantes
ipſi

18 *Hæres quis non dicitur antequam teſtamentum ſit adi tione confirmatum.*

19 *Verbum habere, importat dominium, & intelligitur cum effectu.*

20 *Extenſio non fit de caſu ad caſum in conditionibus me re voluntariis.*

21 *Declaratio ad notata per Bal. in l. quamdiu ff de ac quir hæred.*

22 *Interpretatio latior & plenior fit in vltimis volunta tibus, quàm in contractibus, qui ſtricti ſunt iuris.*

23 *Appellatione filiorum in vltima voluntate veniunt nepotes, ſecus in contractibus.*

24 *Monaſterium in vltimis voluntatibus habetur loco filii, ſecus in contractibus.*

25 *Omiſſum quicquid eſt in contractibus cenſetur omiſ ſum, ita quòd altera partium non poteſt interpreta ri & dicere ſe hoc modo intellexiſſe, & non illo, vbi nihil dictum fuit, & ex verbis colligi non po teſt.*

26 *Impugnans non poteſt ſe iuuare ex impugnato.*

27 *Verba illius & illorum, non ſolum relationem impor tant, ſed etiam perſonalitatem quandam, ita vt non poſſint ad alios referri, ſicuti qualibet alia pro nomina.*

28 *Dictio ipſe, eſt perſonaliſſima.*

29 *Prohibitio facta ipſi hæredi de non alienando tan quam perſonalis non comprehendit filios hære dum.*

30 *Princeps ſi ſcribit alicui per te exerceas, reſcriptum eſt perſonale, adeo quòd nec per ſubrogatum po teſt exerceri.*

31 *Papa ſi deleget examinationem tribus, cum clauſula quòd per ſe examinent, hi non poſſunt alteri ſubde legare.*

32 *Contractus quia ſtricti ſunt iuris, terminos ſuos non egrediuntur.*

33 *Interpretatio lata fieri ſolet in donationibus.*

34 *Subſtitutio continet onus & grauamen, ideo reſtrin genda.*

35 *Forma contractus ad vnguem eſt obſeruanda.*

36 *Forma dat eſſe rei, cui nihil addi vel detrahi poteſt.*

37 *Perfectum quod eſt, non ſuſcipit ex interuallo magis & minus.*

38 *Formæ defectus eſt fortior quàm defectus renuntia tionis.*

39 *Teſtator ſi dedit tutorem filiis non dicitur dediſſe tu torem illi filio quem ignorabat habere.*

40 *Pacta in contractibus non extenduntur ad alias per ſonas.*

41 *Vltima derogant prioribus.*

42 *Mens & ſi in contractibus potius ſit inſpicieda quàm verba, tamen iſtud procedit quando de mente cla re conſtat, alias ſecus.*

43 *Voluntatem quis habere videtur prout verba ſonant, & illud quod non dicit ſcriptura, nec nos dicere de bemus, cum ipſa ſuos limites habeat.*

44 *Scripturæ beneficio non vtitur, qui in ea non eſt nomi natus.*

45 *Voluntas in mente retenta nihil operatur.*

46 *Teſtatorem non ſufficit velle niſi diſponat.*

47 *In teſtamentis nihil eſt ita proprium ſicut claritas.*

48 *Clauſula generalis quæ ſubiicitur, non refertur ad eos de quibus contrahentes ſpecificam fecerunt proui ſionem.*

49 *Baroniæ de conſuetudine deferuntur ad primoge nitos.*

50 *Legitima non debetur ſecundo genito in baronia.*

51 *Armis alienis & inſignibus non licet vti.*

52 *Diſpoſitio pœnalis de caſu ad caſum non extenditur.*

53 *Caſus pœnales non recipiunt interpretationem exten ſiuam ſeu ſimilitudinariam.*

54 *Caſus pœnales ſunt ſtricti iuris.*

55 *Teſtator ſi mandat hæredi ut faciat monumentum ſub pœna priuationis hæreditatis, & hæres decedat & tranſmittat ius accreſcendi, hæres hæredis non te nebitur eadem pœna.*

56 *Pœna appoſita in vno contractu, non cenſetur repeti ta in ſecundo.*

CONSILIVM LIX.

IN cauſa agitanda inter Illuſt. don Artaldum, & dō Petrum fratres de Alagon, & in qua dubitari cōtingit, an Baronia Deſpes peruenire debeat ad dictum Illuſt. don Petrum ſecundo genitum alterius Artaldi genitoris communis videretur prima facie dicendum, partes dicti Petri eſſe iuſtiores, attentis pactis dotalibus de quibus in facti narratione continetur. Et primo ſumit fundamentum dictus Petrus ex primis pactis dotalibus initis inter don Raymundum & Iſabellam Fabram coniuges don Blaſium de Alagon & dominam Annam Deſpes contrahentes matrimonium per verba de futuro de anno. 1511. vbi apparet, quòd dicti capitulantes & paciſcentes voluerunt duos maioricatus cōſtituere, alterum de caſtris, villis & locis dicti Comitatus de Saſtago, in quibus deberet ſuccedere filius primo genitus don Blaſii de Alagon & dominæ Annæ Deſpes coniugum. Alterum vero de caſtris, villis, & locis dictæ Baroniæ Deſpes, in qua deberet ſuccedere filius ſecundo genitus dictæ dominæ Annæ Deſpes & don Blaſii, qui deberet deferre nomen & arma Deſpes ſine mixtura aliqua. Vnde prætendit dictus don Petrus quòd cū don Artaldus eius frater ſucceſſerit in comitatu de Saſtago dēat ipſe ſuccedere in alio maioricatu, ex illa præſertim clauſula priorū capitulorum ibi, & deueniendo dicta bona in dictam dominam Annam Deſpes, vel eius deſcendentes, vt dictum eſt, eſt cōcordatum inter dictas partes, quòd filius ſecundo genitus dictæ dominæ Annæ mortua eius matre ſuccedat in dictis bonis deferendo cognomen & arma Deſpes ſine mixtura aliqua. & ex clauſula ſtatim ſequenti ibi, & non exiſtentibus duobus filiis, & deſcendentibus &c. quòd dicto caſu ſi filij dicti vnici filij erunt duo vel plures, quòd ſecundo genitus debeat ſuccedere, in dicta domo, deferendo ſemper cognomen & arma Deſpes ſine mixtura aliqua, & idem ſeruetur in deſcendentibus vt cognomen, & arma Deſpes conſeruentur. Certum eſt autem, quòd dictus don Petrus eſt de deſcendentibus dictæ dominæ Annæ, & ſecundo genitus, & appellatione deſcenden-

ſcendentium veniunt omnes in infinitum,§.primo;in authen.de hæred.ab inteſta.& l.liberorum.ff. de verbo.ſign. ergo debet obtinere contra don Artaldum iuniorem primo genitum.

¶ Secundo,quia dicti contrahentes clarius voluerunt id obſeruari in ſecundis pactis dotalibus anni 1515. ibi, & ſi dicta domina Anna Deſpas habebit duos aut plures filios maſculos præſentis matrimonij filius ſecundo genitus debeat ſuccedere, & ſuccedat in dictis Baronia, caſtris, villis, & locis &c. Cum hoc tamen,quòd dictus filius ſecundo genitus, qui ſuccedet in dictis bonis deferat cognomen, & arma Deſpes ſine mixtura aliqua &c. † appellatione
1 filij venit nepos.l. Gallus.§. inſtituens. ff. de libe. & poſthum.vbi Barto.l.filij,& l.iuſta.ff.de verborum ſignifica.& per Barto.in l.liberorum,colum.tertia.ff. de verborum ſignifica.

¶ Tertio, quia in dictis primis, & ſecundis pactis dotalibus voluerunt dicti paciſcentes idem ſeruari in filijs ſecundo genitis deſcendentibus ex filijs dicti matrimonij,quòd ſecundo genitus deberet ſuccedere in Baronia Deſpes,vt conſtat ex primis pactis, ibi,& idem debet ſeruari in deſcendentibus,& ex ſecundis pactis anni 1515. ibi, & vadant dicta bona de vno in alium maſculos legitimos, & ex præſenti matrimonio procreatos, & in deſcendentes illius, ſeu illorum maſculos legitimos & de legitimo matrimonio procreatos de maiori in maiorem cum dictis conditionibus, & qualitatibus, & priuationibus in deferendo cognomen & arma,vt dictum eſt.Vnde ex dictis verbis prætendit dictus don Petrus, quòd ſicut filius ſecũdo genitus dicti matrimonij deberet ſuccedere in Baronia Deſpes, excluſo primo genito ſucceſſore dicti Comitatus, ita firmiter dictus don Petrus nepos ſecundo genitus ex dicto matrimonio prætendit attẽto tenorem dictorum pactorum, mente & voluntate dictorum contrahentium debere ſuccedere in dicta Baronia Deſpes excluſo don Artaldo eius fratre primo genito ſucceſſore in dicto communiratu de Saſtago.

¶ Quarto,quia attento tenore dictorum pactorũ videtur reſultare, ꝙ ſucceſſor dicti Comitatus de Saſtago non debeat ſuccedere in dicta Baronia, ſed debeant eſſe diuerſi ſucceſſores in dictis Baronijs, vt per eos ſeparatim nomen,& arma de Alagon,& Deſpes conſeruarentur ſine mixtura aliqua, quæ non poſſent conſeruari in eodem ſucceſſore obſtantibus conditionibus dictorum maioricatuum.

¶ Quinto etiam prætendit,ꝙ ſucceſſor in Comitatu de Saſtago tunc demum poſſet ſuccedere in dicta Baronia, quando vnus duntaxat filius maſculus remaneret, vt conſtat ex primis pactis ibi, & non exiſtentibus duobus filijs, & deſcendentibus, & remanente duntaxat vnico, in quo deuenient dictæ duæ domus de Alagon, & Deſpes, & ex pactis ſecundis anni 1515.ibi,videlicet,ꝙ ſi dicta domina Anna Deſpes morietur ante, vel poſtquam ſucceſſerit in dictis Baronijs ſuperſtitibus filijs maſculis præſentis matrimonij ſi remanſerit vnus ſolus,ille debeat ſuccedere in dictis Baronijs,villis, caſtris, & locis, cum ergo ex don Artaldo de Alagon, & domina Maria de Luna remanſerint dicti don Artaldus primogenitus,qui ſucceſsit in dicto comitatu,& don Petrus ſecundo genitus nepotes ex dictis don Blaſio de Alagon, & domina Anna Deſpes prætendit dictus don Petrus dictam Baroniam Deſpes eidem pertinere, excluſo eius fratre ſucceſſore dicti Comitatus, & in contractibus primo inſpicimus quid ſit actum.l. ſem
2 per in ſtipulationibus.ff.de reg. iur. † & mens in contractibus prædominatur,& attenditur modo de ipſa appareat.l.fin. C. quæ res pig.obli. poſ. l.in conuentionibus.ff.de verborum ſigni.& l.promittendo.ff.de iu.dot.& glo.in l.ſi in venditione, in verbo veritas.ff. commu.præd.

¶ Sexto,quia ex dictis pactis dotalibus reſultat,ꝙ primo genitus ſucceſſor Comitatus eſt exemptus à delatione nominis & armorum, non tamen quando ſuperfuerunt plures fratres,quo caſu prætenditur ſecundo genitum debere ſuccedere in dicta Baronia, cum primo genitus ſucceſſor dicti Comitatus non poſſit deferre cognomen & arma Deſpes, ſed de Alagon.

¶Septimo quia etiam ſi ex don Blaſio de Alagon, & domina Anna Deſpes contrahentibus non remanſiſſet, niſi don Artaldus pater dicti don Artaldi Comitis de Saſtago moderni,& don Petri, & ipſe ſucceſsiſſet in omnibus Baronijs de Saſtago & Deſpes, quia tamen don Artaldo ſeniori remanſerunt dicti duo filij don Artaldus & don Petrus remanente dicto don Artaldo primogenito ſucceſſore dicti Comitatus, deberet dictus don Petrus ſuccedere in dicta Baronia Deſpes,vt conſtat ex dictis primis pactis recitatis,ita pariter & à fortiori in caſu occurrenti vbi ex dictis don Blaſio & domina Anna remanſerunt plures filij maſculi, & in dicta Baronia ſucceſsit ſecundo genitus don Raymundus Deſpes alias vocatus don Franciſcus, per cuius obitum præſens contentio eſt ſuborta inter dictos fratres,& eorum amitam dominam Annam de Alagon, & ſic ſicut don Raymundus alias don Franciſcus ſecundo genitus ſucceſsit excluſo fratre primogenito don Artaldo de Alagon, ita debeat ſuccedere dictus don Petrus excluſo dicto don Artaldo eius fratre primogenito, procedendo de ſimilibus ad ſimilia, quia eadem eſt ratio ergo idem ius eſſe debet.l.illud.ff.ad l.Aquil.& iſta ſunt vt relatum fuit quibus armare conatur cauſam ſuam prædictus don Petrus aduerſus don Artaldum primogenitum.

¶ Quibus tamen non obſtantibus contraria ſententia videtur verior & de iure ſuſtentabilior. Nam aut vult dictus don Petrus fundare ſe ex duobus primis capitulis dotalibus, quorum prima fuerunt celebrata de anno.1511.altera de anno 1512.Aut ex vltimis pactis dotalibus,quæ fuerunt celebrata de anno 1515.& ex nullo dictorum pactorum fundare ſe poteſt,quod ſic oſtenditur. Nam veniendo ad duo prima pacta dotalia celebrata de anno 1511.& 1512
3 ea ſunt nulla & inefficacia, & ſumus in regula † ꝙ non præſtat impedimentum,quod inualidum eſt, & de iure non ſortitur effectum c.non præſtat,de regu. iur.in 6.l.4.§.condemnatum.ff.de re iud.l. non putauit.§.non quæuis.ff.de bon.poſ.contra tab.cum multis ſimilibus.Quod autem dicta 1. & 2. pacta dotalia fuerint inualida, & nullum ſortita fuerint effectum, demonſtratur. Nam ibi don Raymundus & Iſabella Fabra coniuges conuenerunt, & diſpoſuerunt quòd totum illud quod donauerunt aut donabunt Iſabellæ eorum filiæ primogenitæ in contemplationem ſui matrimonij,& id quod ipſa quouis titulo habebit & acquiret a dicto don Raymundo patre;vel dictus dõ Raymundus pater eidem relinquet,aut dabit,modo fuerint bona & loca ſedentia & in eis ſuccedet vt primo genita vinculabunt prout tenore dictorum capitulorum vinculant caſu quo dicta Iſabella eorum

filia

primogenita decedat ſine filijs legitimis,& ex eo matrimonio legitime procreatis in dictam dominam Annam & eius deſcendentes quo caſu cum nihil ſtabile reperiatur donatum ante præſentem contractū, nullum poteſt in illis verbis fieri fundamentum ex
4 defectu qualitatis non apparentis, † quia non entis nullæ ſunt qualitates.c. ad diſſoluendum, de de-
5 ſpon.impu. lib. ſexto: † Et referens eſt nullum vbi de relato non apparet.l.in teſtamento.ff. de condi.&
6 demon.auth.ſi quis in aliquo.C.de eden. † Et paria ſunt non eſſe vel non apparere.l.duo ſunt Titij.ff. de teſta.tutel.l.ſi fuerit.ff. de reb.dub. Dum autem dicitur de donandis per dictos don Raymundum & Iſabellam Fabram dictæ Iſabellæ primogenitæ ꝙ tunc dicta domina Anna ſeu eius deſcendentes in eis ſuccedant, hæc donatio de qua non apparet niſi ex ſecundis capitulis fuit facta ſub multis conditionibus, quæ non extiterunt, videlicet ſi dicta Iſabella ſuperuiueret eius parentibus donantibus,& ſuccederet vt primogenita,& ſi poſtquam ſucceſſerit decederet ſine filijs legitimis,& naturalibus, quæ conditiones defecerunt, quia deceſsit viuis parentibus donantibus, & non ſucceſsit in baronia & alijs rebus donatis,
7 † vnde ex defectu conditionis dicta donatio corruit, & perinde eſt ac ſi a principio facta non fuiſſet.l.pecuniam.l.perinde.ff.ſi cer.peta.l.neceſſario.ff.de peri cu.& commo.rei vend.Soc.Iun.in conſi.4.nu.16.vol.
8 2.& in conſi.180. nume.40. volu. eod. † paria enim ſunt nihil fieri, aut fieri ſub conditione, quæ non purificetur.Ripa lib.1.reſponſorum. capitulo ſecundo.
9 nu.23. Cur.Iun. conſi.92. nume.6. † Nam conditio antequam impleatur, nihil ponit in eſſe. Pariſ.in conſilio.47.nume.11.volum.primo,& implemento deficiente non ſortitur effectum. Pariſ.conſil.19.nu.145. cum ſequen.volum.ſecundo. Et eo magis id dicendū
10 venit propter illa verba ſequentia † & eo caſu, quæ faciunt, ꝙ ſubſtitutio ad alium caſum extendi non poteſt præterquam ad expreſſum, vt inquit Petr.de Ancha.conſi.356.Ex ſerie teſtamenti, colum. ſecunda.verſi.Tertio hoc probatur.tradit Rom.conſi.131. Prima dubitatio in principio, & repetit conſil. 138. Noua ſuperuenit, circa princi. Idem etiam tradit Soci.conſi.259.Viſis,& conſideratis, colum.tertia verſi. confirmantur præmiſſa, lib. ſecundo, vbi dicit quòd huiuſmodi deciſiones ſtant taxatiue, ita ꝙ ſubſtitutio non extendatur ad alium ſimilem caſum, cum de natura dictionum taxatiuarum ſit excludere alios caſus præter incluſum.& dicit Dec.in l.quamuis, colu. ſecunda.C.de impu.quòd licet vulgaris expreſſa trahatur ad alios caſus ſimiles, tamen hoc non procedit vbi ſunt appoſita illa verba tunc & eo caſu, quia ſtāt limitatiue & taxatiue, & latius hoc idem proſequitur in conſi.315.Superioribus diebus, colum. prima,
11 verſi.confirmatur hoc quia clarum. † Item propter illa verba, non aliter nec alio modo, quæ habent vim conditionis & inducunt formam ſpecificam, nec recipiunt alium intellectum, & modificationem ſeparatam a verbis, vt Ale.ſcribit conſi.3. Viſo inſtrumento, colum.ſecunda, lib.primo, per nota. per glo. in l.ſi quidem, quam Bald.ibi valde notat.C.de exce.& capitulo primo.§.denique col.fin.verſi.ſed pone pater, quæ fue.pri.cau.benef.amit.Dec.in conſi.61. colum. ſecunda.280.nume.quarto.& 528.nume.10. Alexan. in conſi.111.in fin.volu.6.Ripa in reſponſo.1.nu.3.in 3.par.Pariſ.in conſi.19.nu.15.volu. ſecundo, vbi ait, talia verba adeo præciſa & prægnantia eſſe quòd nō patiuntur diſpoſitionem cui adijciuntur recipere alium ſenſum, quàm verba ſonant.Gozad.in conſi.3. numero. 23. Confirmatur prædicta concluſio, quia dum prædicti don Raymundus Deſpes & Iſabella Fabra vinculant totum id quod dederunt aut dabunt prædictæ dominæ Eliſabetæ Deſpes, & totum id quod ipſa ab eis quocunque titulo habuerit, vel dictus Raymundus ei reliquerit aut dederit, hæc enim omnia verba important conditionem cum ſint iuncta relatiuo, quia dicitur totum id quod &c. & interpretari debent ſi quatenus dicti don Raymun-
12 dus & Iſabella dabunt, & relinquent, † quia hoc importat relatiuum iunctum verbo futuri temporis. l.Stichum qui meus erit,& ibi Bar.& omnes.ff.de lega.primo.l.nuper, in fi.ff.de leg.3.& Bar.in l.inter ſtipulantem.§.ſacram, col.3.verſi.venio.ff.de verborum obligatio.& l.prima.9.quæſt.ff.de iur.codicil. Ale.in conſi.232.numero.quarto, volum.6. Gozad.in conſil. 40.nu.9.& Cepha.in conſi.114.nume.36.volum. primo, ad idem tex.in l.ſi debitor.§.veriſimile.ff.de contra.emp.quem tex.ibi not.Bar.ad hoc quod relatiuū iunctum verbo futuri temporis, vel ꝙ habeat vim futuri temporis, facit conditionem & non collectiue, ſed diſtributiue, ac ſi dictum fuiſſet quatenus, ſed dicti Raymundus & Iſabella Fabra nihil donarunt poſtea dictæ Iſabellæ filiæ eorum primogenitæ in ſecundis pactis matrimonialibus, niſi ſub conditione, ſi ipſa ſuperuiueret parentibus & poſt mortem eorum, quæ conditio non extitit.& poſito ꝙ prædicta conditio de dando eſſet tacita, ſicuti voluerunt quidam,
13 † tamen iſta tacita conditio impedit natiuitatem actionis, ſicut expreſſa, vt no.in l. item quia, in princ. ff.de pac.& l.interdum.ff.de verborum obli. glo. in l. ſecunda. in §.creditum, in verbo poſt nuptias, vbi Iaſ.ſi cer.peta.Dec.in conſi.2.nu.4.per glo.in dicta.l. item quia, quam dicit* communiter approbatam. Alci.in l.cedere diem, de verborum ſigni. Gozad.in conſi.27.numero.4. Præterea conſiderandum eſt, ꝙ ſub duplici conditione donatio fuit facta dictæ Iſabellæ videlicet ſi ſuperuiueret parentibus, Item ſuc-
14 cederet in dictis Baronijs vt primogenita, † & vtraque conditio debuit impleri, quia vna deficiente nō eſt locus diſpoſitioni.l.hæredi plures.ff.de condi. inſtitu.§.ſi plures, inſtit.de hæred.inſtitu.l. ſi quis ita ſtipulatus fuerit.10.ff.de verborum obliga.gloſſ.in cle. in pleriſque in verbo & populo, de elec.Petr.de Ancha.conſi.266.iſte magiſter, c.ſi.Pariſ.in conſ.8. num. 17.vol.4.109.nu.6.vol.3.conſi.14.nu.17.vol.ſecundo, ſed in occurrēti caſu dicta Iſabella deceſsit ante parentes,& parentes illi ſuperuixerunt, & non potuit ſuccedere in dictis bonis, quod fuit poſitum ſub con
15 ditione, † quia viuens non habet hæredem.l.quidā. §.1.ff.de dona.l.fin.C.de pac.l.ex eo.ff.de inuti.ſtipu. Et ſi dicatur, ꝙ illud verbum ſuccedat intelligitur de ſucceſsione in ſpe, reſpondetur ꝙ iſta eſt negotioſa
16 reſponſio, † quia verbum ſuccedat denotat executionem, & per conſequens requiritur, ꝙ ſucceſſerit cum effectu in bonis. & ita de verbo ſuccedat ponit Bar.in l.Centurio, poſt medium verſicu. quæro circa prædicta, dixi ꝙ ſi iſta ſubſtitutio.ff.de vulg.cum alijs concord.adductis per Alexan.conſi. primo. Perſpectis verbis teſtamenti, colum.tertia, verſiculo.confir-
17 mantur ex his, lib.primo, vbi idem dicit † de verbo ſi hæres erit, vt intelligatur ſte eo, qui adiuerit hæreditatem, non autem intelligatur ſi talis fuerit ſcriptus hæres per auctoritates ibi per eum allegatas. quia talis hæres relictus dicitur ſolum habere ius adeundi, & non ad hæreditatem habere, quod differt, vt Barr. declarat,

declarat,& cæteri ſequuntur in l.is poteſt,& in l. gerit,de acquirend.hæredi.Docto.in l.delata.ff. de verborum ſignificatio.idem tradit Deci.in l.hæredem in fine.ff.de reg.iur.& vltra eos idem ponit Bar.in l.qui plures,la j.ff.de vulga.& pupilla.iuncta.l. ſi tu ex parte.ff.de acquirend.hæredi.& facit quod ſcribit Bald. in l.fin.in principio.C.ſi penden.appel.mors interue.
18 vbi inquit, † quod hæres non dicitur quis antequam teſtamentum ſit aditione confirmatum, vt l. ſi ſeruus communis Meuij,in princi.ff.de ſtipula. ſeruo.& hoc confirmatur ex alijs verbis ibi poſitis, & quæ dicta
19 Iſabella habebit,nam illud † verbum habere importat dominium,& intelligitur cum effectu l. habere.ff. verborum ſignificatio.& l.ſtipulatio iſta.§. habere.ff. de verborum obligatio.Barto.in l.Centurio, colum. pen.in fin.verſi.tertio dubitatur,de vulga. & pupilla. ſed circa hoc non opus eſt inſiſtere, quia illud eſt indubitatum, quod dicta Iſabella primogenita deceſsit ante mortem parentum, vnde ſufficit quod iſta ſola conditio defecerit vt fideicommiſſo non ſit locus per ſupradicta.Nec iuuat ſi diceretur,quod non videtur poſſe conſtitui differentiam quare magis prædicti Raymũdus,& Iſabella Fabra voluerint in defectum filiorũ, ſi ſuperuiueret parentibus tranſire bona ad dictam dominam Annam, & eius deſcendentes, quàm ſi in vita eorum decederet, eſt enim hæc fragilis conſide-
20 ratio, † quia in conditionibus mere voluntarijs nõ fit extenſio ad ſimilem caſum.cum diſponens non cõſiderauerit de effectu,ſed de forma ſpecifica,quæ venit ſecundum illum modum adimplenda, vt inquit Bar.in l.Gallus.§.& quid ſi tantum, colum. ſecunda, verſi.contra hoc oppo.ff.de lib.& poſthu. per tex. in l.qui hæredi,in princip.& l.Mæuius.ff.de cond.& demonſtr.cuius doctrina ibi * communiter approbatur per ſcribentes.Rui.in conſi.quarto.nume.4.vo 3.non obſtat etiam ſi diceretur,quod poſito quod Iſabella non fuceſsiſſet,quia mortua eſt viuis parentibus,& ſic poſito quod donatio facta dictæ Iſabellæ haberetur pro nõ facta & ſcripta a principio quò ad dictam Iſabellam tamen remanſerunt ſubiecta vinculo & ſubſtitutioni factæ in fauorem dictæ dominæ Annæ,& eius deſcendentium per tex.in l.vnica.§.primo.C.de cadu.tol.& in l.& qui in mortis.ff.de donatio.cau.mor.Bald.in l. quandiu.l'vltima.ff.de acquiren. hæred. quia * communiter dicitur quòd etiam ſi primus ſubſtitutus moriatur ante primum grauatum, & conditio ſuæ ſubſtitutionis defecerit, etiam eo mortuo ante grauatum vbi ſuperexiſtentia eiuſdem requirebatur pro validitate ſuæ vocationis, nihilominus nòn deficit ſecunda ſubſtitutio compendioſa vel fideicommiſſaria. Imo veniunt bona reſtituenda ſecundo ſubſtituto,vt probatur etiam in l. ſi Titius, & in l.cohæredi,in principio. ff. de vulga. & pupilla. & in d.l.quandiu ver.his autem. Nam prædictis reſpondetur,quod dicti Raymundus & Iſabella Fabra coniuges appoſuerunt donationi collatæ in dictam Iſabellam primogenitam conditionem ſi dicta Iſabella ſuperuiueret eius parentibus, & ad eam bona peruenirent, quo caſu defectus conditionis nedum reddit vocationem inutilem dictæ dominæ Iſabellæ à ſui principio,& pro non facta, verum etiam extinguit vocationem dominæ Annæ.Non enim eſt locus ſequenti ſubſtituto vbi conditio priori appoſita non
21 extitit neque fuit verificata, † & iſto caſu non habent locum ea, quæ dicuntur in dicta l. quandiu, de acquir.hære.hoc voluit Ange. in l. qui habebat, per vltimam glo.ibi.ff.de vulg.& pupilla. vbi etiam not. illum tex.ad hoc,quòd quando tollitur medium propter quod attingitur ad extremum, tollitur diſpoſitio etiam in extremo.& hoc etiam ponit ibi Imo.dicens quod deſtructo medio per quem neceſſario peruenitur ad finem,deſtruitur & ipſe finis.Idem etiam expreſſe tenet Pau.de Caſtro conſi.152.Præſens dubiũ videtur formari & decidi,colum.prima,lib.primo.ſecũdum nouiſsimam impreſsionem. & ante eum hoc etiam voluit Bal.conſi. 161. Quidam fuit ſubſtitutus lib.primo,per dictam l.qui habebat,& conſi.279.Factum tale proponitur.Quidam nomine Paulus,eod. lib.hoc etiam expreſſe decidit Ale.conſi.primo.Perſpectis verbis teſtamenti,colu.tertia,lib.primo, quia ibi teſtatur filium poſthumum inſtituerat, & ſi contingeret vxorem non eſſe prægnantem,vel eſſe,& partus in lucem non perueniret,vel ſi perueniret, & decederet in pupillari ætate,vel quandocunque ſine filijs legitimis ſubſtituerat Raymundum eius filium hæredem ſeruantem legem teſtamenti circa quaſdã particulares diſpoſitiones, & domino Raymundo quandocunque decedente ſine filijs legitimis & naturalibus ſubſtituit Antonium Speciforam eius nepotem,deinde accidit, quod dictus Raymundus deceſſit viuo teſtatore,& ſic non potuit eſſe hæres, deciditur ibi, quod ex quo teſtator in ſubſtitutione facta filio requiſiuerat,quod eſſet eius hæres, & ſibi ſuccederet, quod quia non potuit euenire caſus ſubſtitutionis primæ. quia dictus Raymundus deceſſerat viuo teſtatore perempto hoc primo gradu ſubſtitutionis ſubſtitutio ſecundo loco facta de Antonio Specifora non procederet,ex quo teſtator voluit ſubſtitutum eſſe hæredẽ & ſeruare legem teſtamenti,& tunc dicit non procedere.l.quandiu l.vltima.ff.de acqui. hæred. quia hoc eſſet contra mentem teſtatoris ſi aliter diceremus, qui noluit eſſe locum ſubſtitutioni niſi ille eſſet hæres ſibi,ſeu poſthumo, & ſeruaret legem teſtamenti, & conditio non fuit impleta. & cum Ale. pertranſit Rui.in conſi.135.colum.ſecunda circa fin. volu.3. & hoc idem latè voluit Corne. qui in eodem caſu conſuluit conſi.199.In præſenti conſultatione, lib.2.Idẽ etiam conſuluit Ale.conſil.59. Attentis verbis teſtamenti,col.3. ver. Quarto probatur,lib.3. Inuenio etiam quod Roma.in dicta l. quandiu, l'vltima, colum.7. ff.de acqui.hæred.in q.Bar.ibi de pupillo dicit,quòd ſi vltimo ſubſtitutus debet ſuccedere per fideicommiſſum, ſi ſubſtitutio facta fuerit ſub conditione, ea non verificata nõ eſt locus vltimæ ſubſtitutioni,quia conditio defecit,ita intelligendo tex. in præallegata l.qui habebat.ff.de vulg.& pup. Poteſt etiam non improbabiliter dici, quod leges quæ inducuntur ad hoc quod perempto primo gradu ſubſtitutionis, eſt locus ſecundo,loquuntur in vltimis voluntatibus,vnde non poteſt fieri extenſio ad ea quæ fiunt in contractibus,
22 † quia in vltimis voluntatibus latior & plenior fit interpretatio, quàm in contractibus, qui ſunt ſtricti iuris,c.cum dilecti,de dona.l.in teſtamentis.ff.de regul.iur.l.quicquid aſtringendæ.ff. de verborum oblig. Et facit aperta ratio,quia illi,qui ſe fundat in verbis poteſt imputari cur legem apertius non dixerit.l. veteribus.ff.de pac. l. ſtipulatio iſta habere licere. §. in ſtipulationibus.ff.de verborum oblig. Accedit quod voluit Bar.in l.liberorum,colum.tertia,verſic.quid ſi
23 appellatio filiorum.ff.de verborum.ſignifi. vbi † appellatione filiorum in vltima voluntate veniunt nepotes.l.fin.ff.de hæredita.inſti.ſecus in contractibus. Alexan.in conſi.148.nume.12.volu.primo.Iaſ.in conſilio,115.colum.pen.volum.primo Ruin.in conſil 13.

colu.

col. 1. vol. 1. Item videmus, † quòd in vltimis volun-
tatibus monaſterium habetur loco filij, c. in præſen-
tia, de proba. ſecus tamen in contractibus. Spec. in
tit. de loca. §. nunc aliqua, verſiculo. 130. Iaſ. in l. ſi
quis id quod, columna. 5. de iuriſd. om. iud. ſecus in
vltimis voluntatibus, quæ pendent à voluntate
vnius, quia non poteſt imputari hæredi vel ſub-
ſtituto, quòd non fecerit, vt teſtator apertius lo-
queretur.

Si igitur voluiſſent diſponentes quòd dicta bona
peruenirent in dictam dominam Annam, & eius de-
ſcendêtes ſiue Iſabella ſuperuiueret parentibus, ſiue
non, & ſiue ſuccederet ſiue non, hoc debet clare ex-
25 primi, † alias quicquid eſt omiſſum in contractibus
cenſetur omiſſum, ita quòd altera partium non po-
teſt interpretari & dicere ſe hoc modo intellexiſſe,
& non illo, vbi dictum ſuit nihil, & ex uerbis colligi
non poteſt, vt habetur in dicta l. quicquid aſtringen-
dæ, & in l. ſi cum dotem, in princ. ff. ſo ut. matr. & in l.
ſi extraneus. ff. de cond. ob ca. Pariſ. in conſ. 117. num.
6. vol. primo. Et contractus non recipiunt interpreta
tionem ampliatiuam, etiam ſi ſine ea promiſſio ſtare
non poſſet, ut per pulchra exempla conſuluit Bal. in
conſ. 145. Caſus talis eſt in quodam inſtrumento, col.
pe. lib. 3. Præterea non videtur eſſe locus diſputa-
tioni utrum perempto primo gradu ſubſtitutionis
admittatur ſecundo ſubſtitutus, ex quo non conſtat
de bonis donatis, vel poſito quòd conſtaret, fuerunt
ſub conditione, quæ non euenit, & hoc tollit omnē
ſcrupulum. Idem dicendum videtur attento quod
prædicti Don Raymundus, & Iſabella Fabra uolue-
runt, quòd præmoriente dicta domina Iſabella pri-
mogenita ſine filijs legitimis & naturalibus, eis relin
queretur libera diſponendi facultas, qui etiam ſu-
perſtites diſpoſuerunt. & cum dictus Don Petrus im
pugnauerit contra amitam agentem materiam con-
tentam in dictis primis capitulis ſuum ſortitū effe-
ctum fuiſſe ex defectu conditionum non debet poſ-
ſe nunc contrarium aſſeuerare, † quia ex eo quod
26 quis impugnat ſe iuuare non poteſt c. ex eo de reg.
iur. in 6. ponit Bar. in l. poſt legatum. ff. de his quib. ut
indig. Poteſt etiam dici, quòd dictus Don Petrus nō
eſt comprehenſus in prædictis capitulis dotalibus,
poſito (ſed non conceſſo) quòd valida fuiſſent ex his,
quæ in themate narrantur, attamen nō expedit, quia
ſuperius fundamentum eſt firmiſſimum ad eius ex-
cluſionem, prout etiam bene oſtendetur reſponden-
do ad contraria.

Oſtenſo igitur, quòd dictus Don Petrus non po-
teſt ſumere fundamentum ex dictis duobus primis
pactis dotalibus, ſuper eſt vt videam⁹ an poſſit ſe iu
uare ex dictis ultimis pactis celebratis per Dominā
Iſabellam Fabram cum domina Anna Deſpes eius fi
lia, & Don Blaſio Comite de Saſtago de anno 1515.
& clariſſime conſtat quod non comprehenditur. Nā
ibi dicitur formaliter, quòd ſi prædicta domina An-
na Deſpes habebit duos aut plures filios maſculos
præſentis matrimonij, filius ſecundo genitus debeat
ſuccedere, & ſuccedat in dictis Baronia, caſtris, uillis
& locis deſuper recitatis, cum hoc quòd filius ſecū-
do genitus, qui ſuccedet in prædictis bonis teneatur
deferre & deferat cognomen, & arma Deſpes, ſine
mixtura aliqua modo non ſit religioſus &c. & ſi recu-
ſauerit vel non detulerit cognomen & arma Deſpes,
pro vt dictum eſt, quòd ipſo facto ſit priuatus & nō
habeat dicta bona, & in eis ſuccedat & ſuccedere
teneatur alter filius maſculus præſentis matrimonij
procreatus à dicta domina Anna Deſpes ſi fuerit re-
pertus ſequens in gradu, qui erit obediens, & ita ua-
dant prædicta bona, de uno in alium maſculos legi-
timos, & ex præſenti matrimonio procreatos, & in
deſcendêtes illius ſeu illorum maſculos, & de legiti-
mo matrimonio procreatos de maiori in maiorem,
cum dictis conditionibus, qualitatibus, & priuatio-
nibus in non deferendo cognomen & arma, ut dictū
eſt. Pondero, quòd habente dicta domina Anna du
os uel plures filios uocantur filij maſculi præſentis
matrimonij. expeditum eſt autem, quòd nepos non
uenit appellatione filiorum maſculorum præſentis
matrimonii ex dicta Anna. idem etiam denotatur dū
ibi dicitur, quòd alter filius maſculus præſentis ma-
trimonij procreatus ex dicta domina Anna. Vnde di
ctus don Petrus nepos dictæ dominæ Annæ ex his
verbis excluditur, nec uenire poteſt ex ſequētib⁹ uer
bis, & ita uadant prædicta bona de vno in aliū ma-
ſculos legitimos, & de legitimo matrimonio procrea
tos, & in deſcēdentes illius ſeu illorum maſculos le
gitimos, & ex præſēti matrimonio procreatos de ma
iori in maiorem &c. Nam ſuperius fuerat facta men
tio, quòd ſi haberet dicta Anna plures filios maſcu-
los ſecundo genitos deberet ſuccedere in dictis Ba-
ronia, & locis, cum hoc quòd dictus ſecūdo genitus
deberet deferre nomen, & arma Deſpes, & ſi recuſa-
uerit admittatur ſequens filius maſculus procreatus
à dicta domina Anna ex dicto matrimonio. Vnde il-
la verba quibus vocantur deſcendentes illius, & illo-
rum maſculi, de maiori in maiorē, vocant tantū de-
ſcendentes illius, & illorum, ſcilicet qui vt ſecūdo ge
niti ſucceſſerint in dicta Baronia ſicut in præſenti ca
ſu occurrit, in quo ſucceſſit in dicta Baronia Don
Franciſcus ſecundo genitus. ipſe autem Franciſcus
nullos reliquit deſcendētes, qui videantur vocari, &
dictus don Petrus, qui vellet venire nūc ad dicta bo
na non eſt de deſcendentibus illius, ſed collateralis
27 eſt domini Franciſci. illa enim † verba illius & illorū,
non ſolum relationem important, ſed etiam perſona
litatem quandam, ita vt non poſſint ad alios referri
ſicuti quælibet alia pronomina. l. generaliter, § ſi. ff. de
offic. præſid. l. vnica. §. ne autem, ibi, cum in certum lo
cum abire, & domum ſuis manibus conſtruere. C. de
cadu. tollen. l. fideicomm. §. fin. ibi per ipſum id fieri.
ff. de lega. 3. tradit Fel. in c. ſi. col. 1. de offi. deleg. Et ꝙ
28 † dictio ipſe ſit perſonaliſſima, ponit Bal. conſ. 304.
29 Nobilis vir lib. 5. vbi vult, † ꝙ prohibitio facta ipſi
hæredi de non alienando tanquā perſonalis nō cō-
prehendit filios hæredum, tanquam illa demōſtratio
ipſe, perſonam ipſam veluti ad oculum demōſtraret,
nec eam eggrediatur, qđ dictū v.i mirabile ſequitur
Iaſ. in §. di ii. in ſecūda lectu. col. pe. ver. ꝓ ampliatio
ne. Ferd. Loaz. num. 498 & ripa num. 111. Catel. Cot
ta in memor. incip. hæredis appellatione. glo. eſt no-
tabilis in §. fuerat, in ver cū ipſa, in ſi. de actio. Soc.
Iun. in conſ. 144. nu. 14. vol. 3. ad qđ etiam facit quod
Bal. ſcribit in l. apud Iulianum. § ſi quis alicui. ff. de
30 lega. primo. vbi vult, † ꝙ ſi Princeps ſcribit alicui ꝑ
te exerceas, reſcriptū eſt perſonale, nec per aliū ſub
rogatum poteſt exerceri. & ſequitur ibi Imo, & Petr.
de Anch. in c. priuilegiuum, circa fin. de reg. iur. in 6.
facit quod voluit Spec. in tit. de iud. de lega. §. iam
nunc dicendum, ver. item quid ſi recep. vbi tenet,
31 † ꝙ ſi Papa deleget examinationē tribus, cum clau
ſula, ꝙ per ſe examinent, non poſſunt alteri ſubde-
legare. ſequitur Iaſ. in l. a iudice, col. 5. verſ. ſexto
limita, C. de iud. vbi etiā tenet qđ ſupra dictū eſt Et tā

32 to magis id dicendum eſt, † quia ſumus in contracti
bus, qui ſunt ſtricti iuris,& terminos ſuos non egre-
diuntur.l quicquid aſtringendæ. ff. de verb. oblig. l.
ueteribus.ff.de pac.&in l.in uendendo.ff.de cõtrahẽ.
emp. Et licet in eo quod domina Iſabella Fabra do-
nat Baroniam, & loca filijs maſculis dictæ dominæ
Annæ natis ex præſenti matrimonio, & legitimè pro-
33 creatis † deberet fieri lata in terpoetatio, ſi vêrba
paterentur, ſicut fieri ſoelt in donationibus, c. cum
dilecti, de dona. tamen ex quo ſubſtituit deinde di-
ctis filijs maſculis ſecundo genitis deſendentes ipſo
34 rum hoc continet onus & grauamen † & ideo fidei-
commiſſa odioſa ſunt, & reſtringenda.l. coheredi.§.
cum filiæ .ff. de vulg. & pupil.iuncto c.odia, de reg.
iur.in 6.&l.cum quidam.ff. de lib.& poſthu. Iaſ. in l.
ex tribus C.de in offi.teſta. Dec.in cõſ.465.nume.14.
Pariſ.in conſ.86.num.26.vol. 2. Confirmantur præ-
miſſa,quia in dictis ultimis pactis continetur, quòd
concordatum fuit inter dominam Iſabellam Fabrã,
& dominam Annam Deſpes eius filiam, quòd dicta
Baronia & bona debeant peruenire in dictam domi
nam Annam ſi erit in rerum natura, & ſi non erit in
rerum natura, in eius deſendentes ſub forma & mo-
do ſequentibus. Vnde dicendum quòd ex quo dicta
ſubſtitutio de deſendentibus fuit facta ſub certa for
ma, non poteſt ab ea recedi, & trahi ad alios deſen-
dentes præterquam ad deſcendentes deſcendentiũ
ex filus maſculis ſecundo genitis, qui tenebantur de
35 ferre nomen & arma Deſpes, † quia forma contra-
ctus ad vnguen eſt ſeruanda. Bald. in l. ceſſante. C.
quo,& quando iudi.in c.ex literis,colum.fin.de con-
36 ſtit. † Nam forma dat eſſe rei,& formæ nihil addi.vel
37 detrahi poteſt, quia † quod perfectum eſt, non ſuſci
pit ex interuallo magis,& minus, ut Bal. dicit in l.
quoties,col.ſecunda.uer.ex hoc elicitur, C.de ſuis&
legit.Pariſ.in conſ.19.num.188.vol. 2. & in conſilio.
261.num.15.vol.3.& vbi aliquid requiritur pro for-
ma videtur cogitatum non de effectu ſed de modo.
Ideo non licet extra ſuos limites addere alic, ut nec
etiam poſſit per ęqui pollens impleri.c.cum delicta,
de reſcrip.l.diligenter.ff manda.& Bar.not.in l. Gal-
lus.§.& quid ſi tantum, colum. ſecunda. verſ. contra
hoc oppono.ff. de lib &poſthu. Bal. Ang. & alij in l.
prima.eo.tit. Dec.in conſ.466.in fi.531.col.2. in prin
38 cip.& 612.col.2. † nam formæ defectus fortior eſt
quam defectus renunciationis. Pariſ. in conſil. 19.
num.60.vol.2.Accedat huic ſententiæ,quia licet ſub
ſtitutio facta in unum caſum extendatur ad alios ca
ſus, vt in terminis.l. fi.vbi Bar.C. de inſtit.& ſubſt. &
in l.fi.C.de poſthu.hæred.inſtit.tamen iſtud non pro
cedit quando extenſio fieri deberet de perſona ad
perſonam, ut in caſu præſenti, dato quòd in alia per
ſona militaret eadem ratio,& præſumpta mens teſta
toris.Item etiam dato quòd teſtator ueriſimiliter ita
ſtatuiſſet in iſta alia perſona ſi de ea fuiſſet interro-
gatus,&iſtud probatur per tex.not.in l.ſi quis.§.pen.
39 ff.de teſta.tutel. vbi † ſi teſtator dedit tutorem filijs
ſuis non dicitur dediſſe tutorem illi filio, quem igno
rabat ſe habere, & tamen ex præſumpta charitate,&
mẽte patris ſi pater de tal. filio fuiſſet interrogatus,
verſimiliter idem diſpoſuiſſet, & ita per illum text.
decidit Aret.in l.Gallus.§.& quid ſit tantum, verſ.ſe
cundo adde.ff.de lib.& poſthu. vbi etiam ad hoc al-
legat glo. in l. Titius in princip.ff.eo.tit. & iſtam de-
ciſionem Aret. ſequuntur duo præſtantiſſimi ex mo-
dernis doctoribus Iaſ. conſ. 228. In iſto themate
primo dubio. libr. ſecundo. & in l cum res colum.3.

in 6.notabili de lega.1.& in conſ.220.col.4. vol. 2. &
in conſ.66.col.8.vol.3.Dec. in conſ.511. Subtilis eſt
caſus,col.3. vbi hoc confirmat ex dictis Oldra. conſ.
21.Thema tale eſt teſtator. Rurſus in conſ. 214. col.
2.287. col.2.& 394. col.5.in princ. Pariſ.in conſ.14.
col.ſecunda.vol.tertio.20. num.34.108.num.41.vol.
eo.& in conſ.86.num.35.vol.1.Craue in conſ.165.nu
me.2.& vltra eos bene facit,quod dicit Io. Andr.in
addit.Spec.in tit.de teſta.§.in primis,in addit.magna
in 4.q.vbi concludens in caſu ſuo ſubſtitutionem nõ
trahi de caſu ſcripto ad alium caſum omiſſum, dicit
non obſtare illud quòd in vltimis voluntatib' mẽs &
voluntas teſtatoris prædominatur.l.3.C.de lib.præte
rit.l.in conditionibus primum locum. ff. de cond. &
demon, quia per hoc non fit, quin caſus omiſſus ha-
beatur pro omiſſo, licet eadem æquitas ver-
ſetur in omiſſo, quæ in expreſſo uerſatur, & hoc
fortius quando indilatando caſum verſatur odium,
& ita reſpondet Petr.de Ancha.in conſil.356. Ex ſo-
rie teſtamenti col.fin.dicent quòd licet teſtator inter
rogatus in caſu omiſſo idem reſpondiſſet,tamẽ poſt-
quam in hoc caſu non prouidit legalis interpretatio
ad hunc caſum omiſſum extendi non debet. Ex his
igitur patet quòd diſpoſitio facta,inter Iſabellam Fa
bram,&dominam Annam Deſpes de deſendentibus
filiorum ſecundo genitorum, non debet extendi ad
deſcendentes ex primo genito tamquam ad alios &
diuerſas perſonas,&quia talis diſpoſitio facta in uno
caſu non debet extendi ad caſum omiſſum, ſi enim
hoc procedit in vltimis voluntatibus, multo fortius
debet procedere in ſubſtitutionibus,quæ fiunt ex cõ
tractu, quarum natura eſt vt magis ſtricte [illegible]
tur,c.cum delicti,de dona.l.in teſtamentis. ff. [illegible]
iur.Pariſ.conſ.52. num.9. vol.1 con[illegible] 4 nu[illegible].93.
40 vol. 2. Gozad.conſ.70.num.11.vbi ſtri[illegible] ſim[illegible] verba
contractus intelligenda ſunt. † Nam etiam [illegible] contra
ctibus pacta non extenduntur ad alias perſonas. l. ſi
vnus.§. ante omnia.ff.de pac. & caſus omiſſus habe-
tur pro omiſſo.l.ſi cum dotem in princi.ff. ſolut. ma-
trimo.l.ſi extraneus.ff. de cond. ob cau. ex prædictis
infertur clara reſolutio ad argumenta, quę fiebant
in oppoſitum pro parte dicti Don Petri, nam omnia
illa argumentæ tendunt, quòd ex pactis dotalibus
colligitur mentem fuiſſe di[illegible]orum contrahentium,
quòd ſecundo genitus ex deſendẽtibus dominæ An-
næ Deſpes haberet Baroniam c[illegible]m delatione nomi-
nis, & armorum, & hoc eſt [illegible]m, quia non poteſt
fieri fundamentum ad oſtend[illegible]m ta[illegible]ſſe diſpoſi-
tionem dictorum con[illegible] ex dictis pactis [illegible]o
talibus.Nam ex prim[illegible],& ſ[illegible]ndi pactis hoc nõ po
teſt colligi, quia fu[illegible]unt facta ſub conditionib[illegible],
quæ non extiterũt, & ideo ex defectu cond[illegible]o-
num contractus illi redditi fuerunt nulli ceſſante
voluntate contrahentium. Pariſ. in conſ. 12.num.
104.volum. ſecundo. propter quod fit, quòd ex
contractu conditionali vbi non eſt verificata con-
ditio non poſſit agi. l. cedere diem, in princ. ff. de
verbo. ſign. cum aliis vulgaribus. Et in primis pon-
derandum eſt quòd dicti Don Raymundus & Iſa-
bella Fabra in defectum conditionum reſerua-
runt ſibi facultatem diſponendi liberam, quod
etiam fecerunt. Nam dictus Don Raymundus in-
ſtituit hæredem Iſabellam Fabra vxorem in di-
cta Baronia, & Iſabella Fabra fecit alia pacta do-
talia cum dicta Anna Deſpes eius filia, propterea
nõ veniunt attẽdenda prima pacta,quæ n[illegible]la ſunt&
fuerunt, ſed vltima, cum etiam hoc ſtatutum ſit,
† quòd

41 † quòd vltima pacta derogent prioribus. l. pacta no
uiſsima. C. de pac. Pariſ. io conſi. 21 nume. 21. volu. 4.
Alex. in conſ. 58. num. 3. volum. 4. & ideo dicit Iuriſ-
con. in l. ſi mihi, & tibi. §. in legatis. ff. de lega. 1. quòd
nouiſsima ſcriptura ſpectaoda venit.

Sin autem dictus Don Petrus vult ſe fundare in
dictis vltimis pactis factis per dictam ſolam Iſabel-
lam Fabram dilucide oſtenſum fuit in ſuperioribus
dictum Don Petrum non eſſe vocatum: qoia verba
eum non comprehendunt, ſed excludunt, nam illud
42 quod dicitur, † quòd mens in contractibus potios
inſpicienda eſt quam verba. l. fin. C. quæ res pigno.
oblig. poſ. cum concor. iſtud procedit quando de mẽ
te clare conſtat, & uerba proprie, vel ſaltem impro-
prie conueniunt menti, alias ſtandum eſt uerbis. l. in
ambiguo, & ibi Bar. ff. de reb. dub. dum reſpondet ad
l. non aliter. ff. de lega. 3. & tradit Alex. conſ. 55. Pon-
deratis his, quæ in themate circa fi. libr. 3. & actum
43 videtur quod ex uerbis colligitur, † & quis videtur
habere uoluntatem prout verba ſonant. l. Labeo. §.
idem Tubero. ff. de ſuppel. lega. in l. nepos Proculo.
ff. de uerbo. ſign. & egregie dicit Bal. in c. Rodulphus,
in 3. col. de reſcrip. quòd illud quod non dicit ſcri-
ptura, nec nos dicere debemus, cum ſcriptura ſuos
limites habeat, per tex. in l. fideiuſſores magiſtratuũ.
§. Aurelius. ff. de fideiuſ. & dici poteſt dicto Don Pe-
tro, Tu es excluſus, quia ſcriptura de te non loqui-
tur, iuxta nota. per Gozad. in conſ. 21. num. 8. Soc.
Iun. in conſ. 153. col. 3. uol. 2. Craue. in coof. 161. nu-
me. 16. nihil enim aliud inquiri debet, niſi quòd in
inſtrumento ſcriptum eſt, ut not. Bal. in fi. per illum
44 tex. C. de falſ. cau. adiec. lega. † & non utitur benefi-
cio ſcripturæ, qui in ea non eſt nominatus. l. ſi binæ.
ff. de ioiuſto rup. teſta. & ibi Bal. & Ang. ad hoc no-
tant, & idem tradit Bal. in l. ad probationem, la 3.
per illum tex. C. de proba. Præterea non ſufficit quẽ
45 velle niſi etiam diſponat, † quia propoſitum in men-
te retentum nihil operatur. l. ſi repetendi. C. de cond.
ob cau. vnde dicunt Bal. & Imol. in l. quidam cum fi-
lium, quod noo ex uoluntate teſtatoris agitur, ſed ſo
46 lum ex ea quæ tranſit ad diſpoſitionem. Vnde † non
ſufficit teſtatorem uelle niſi diſponat. Dec. in cõſ. 61.
col. ſeconda. 186. col. ſecunda. 205. nu. 5. Iſal. in conſi.
228. col. 3. vol. 2. ubi cita hanc eſſe * commuoem. Et
in ioterpretanda uoluntate teſtatoris non debemus
47 diuinare, † quia in teſtamentis nihil eſt ita proprium
ſicut claritas. authen. de teſta. ioperfec. circa fio. per
quem tex. ita arguit Bal. io cõſ. 235. quòd dicta clau-
ſula. lib. 5. Nec aliquid facit quòd ſit eadem ratio in
deſcendentibus ex primogenito, quæ eſt in deſcenden
tibus ex ſecundo genitis, cum idem militet fauor cõ
ſeruandæ agnationis, nam in ſuperioribus opportunè
eſt oſtenſum, quòd in huiuſmodi ſubſtitutione, quæ
continet onus & grauamen de caſu expreſſo oon po
teſt fieri extenſio ad caſum non expreſſum, & caſus
omiſſus habetur pro omiſſo.

Nec obſtat prædictis, quòd in ultimis capitulis
matrimonialibus fuerit conuentum, & concordatũ,
quòd in non mutatis, correctis, emendatis ſeu addi-
tis firma remanerent prima capitula de anno 1511.
confecta, quia reſpondetur ꝙ ſtantibus etiam firmis
primis capitulis, non põt venire dictus Don petrus
tanquam ibi non comprehenſus, quia non fuit ibi ac
tum, ꝙ veniẽdo bona ad ſecundo genitũ ſi ille dece-
deret ſine filijs maſculis, ea deuenirent ad ſecũdo ge
nitos primo geniti, qui ante fuerat excluſus. & ſic cũ
iſte caſus ubi fuerit omiſſus, non põt interpretatione
ſuppleri iuxta ſuperius demonſtrata. Preterea illa ver
ba, quòd maneant firma cõtenta in primo capitulo,
debeot referri ad alia multa pacta, quæ (ut præſup-
ponitur) ibi continebantur, de quibus in iſtis ultimis
capitulis non fuit dictum, non autem ad maioricatũ
de quo ſpecialiter fuit facta promiſſio & in tentio par
48 tium, uerbis expreſſa, † nam clauſula generalis, quæ
ſubiicitur, non refertur ad ea de quibus cõtrahentes
ſpecificam fecerunt prouiſionem. l. uxorem §. feliciſ-
ſimo, in fin. ff. de lega. 3. l. cohæredi. §. qoi patren. ff.
de uulg. & pupil. l. doli clauſula. ff. de uerbo. obligat
cum aliis ſuis concordantibus.

Habere autem intentionem fundatam prædictus
49 Don Artaldus uidetur, † quia huiuſmodi Baroniæ
deferuntur de conſuetodine ad primogeoitos, ut te-
ſtatur Io. Fabri. in §. cæterum, circa fi. inſtit. de legit.
agna. ſucce. quod eſt etiam ſatis conforme iuri com-
muni, capitulo imperialem. §. ducatos, de prohi. feu.
50 alie. per Feder. capitulo licet, de noto. vbi glo. dicit,
† quòd nec etiam ſecundo genito debetur legitima.
Habet etiam fundatam intentionem dictus Don Ar
taldus primogenitus ex quodam capite dictorum ul
timorum pactorum dotalium ubi cautum eſt, quòd
ſi ſecundogenitus ad quem peruenerint dicta bona
deceſſerit ſine filiis maſculis exiſteotibus ſeu deficiẽ
tibus filiabus, tunc bona eius deueoiant in fratres,
ſeu cõſanguineos propinquores maſculos illius ſuc
ceſſoris, qui mortuus fuerit ſine maſculis de maiori
in maiorem. & ſic caſus contingit, quia Don Franci-
ſcus ſecundo genitus dictæ dominæ Annæ Deſpes,
qui ſuceſſit in dictis bonis deceſſit nullis relictis
filiis maſculis nec fœminis, & per conſequens bo-
na peruenire debent in dictum Don Artaldum, qui
eſt proximior defuncto, & maior natu. Et ſic ibi ex
mente contrahentium clare eſt caſus deciſus. Iſta ta
men, quæ de booo iure Don Artaldi dicuntur, dicta
ſint ex abundanti, quoniam cum ipſe poſſideat dictã
Baroniam, & futurus ſit reus, ſumus in regula ꝙ acto
re non probante reus abſoluitur, etiam ſi ipſe nihil
præſtiterit. c. 1. in fin ut ſi eccleſia. benef. l. qui accuſa-
re. C. de eden. l. ſi. C. de rei uendi. Ius eoim metimur
ex perſona actoris, ut inquit Iuriſcon. in l. 1. §. 2. ff. ſi
pars hæred. peta. Et iſtud eſt magnum commodom
poſſeſſoris, quòd etiam ſi eius res non ſit, qui poſſi-
det, ſi modo actor non potuerit rem ſuam eſſe pro-
bare, remanet in ſuo loco poſſeſſio. propter quam
cauſam, cum obſcura ſunt utriuſque partis iura con-
tra petitorem iudicari ſolet, ſecundum quod ſcribit
Imperator in §. commodum, inſtitut. de interdic.

Ex prędictis etiam colligitur deciſio alterius du-
bii, in quo quæritur vtrum dictus Don Artaldus
primogeoitus teneatur deferre nomen & arma De-
ſpes, & concludendum eſt, ooo teoeri, ex quo nul-
la pacta dotalia eum comprehendent, nec obligant,
poterit tamen deferre ſi ſibi videbitur, propter ſuc-
51 ceſſionem in dicta Baronia, alias † non liceret vti
alienis armis & inſignibus, vt Bart. ſcribit in trac. de
inſignijs & armis, colum. prima. per tex. in lege pri-
ma. C. de his qui pot. oomen. & per not. in §. pen. in
auth. de man. princ. late. per Pariſ. in conſil. 29. co-
lum. prima. io fi. volumine primo. Ex alio etiam uide
tur, ꝙ non teneatur deferre nomen, & arma De-
ſpes, ſcilicet ex uerbis poſitis in ultimis capitulis do
talibus, quia ſecundo genitus grauatur tan-
tummodo deferre, noo etiam primogenitus, & pœ-
na priuationis hæreditatis ſecundo genito, quan-
do recuſat deferre nomen & arma, non debet ini

telligi repetita in primo genito, † quia diſpoſitio pœnalis de caſu ad caſum non extenditur, ut eſt tex. in l. pater Seuerinam, in princ. quam Bar. not. ff. de cond. & demon. Dec. in conſ. 273. col. fi. in princ. Soc. in conſ. 259. col. 3. & dicit Bal. in l. Gallus, § & quid ſi tantum, col. 3. uerſi. & ex hoc infero. ff. de lib. & poſthu. quòd pœnæ non extendentur ad ſimilem caſum, licet alias fieret extenſio, ita intelligendo tex.
53 in c. ſuſceptum de reſcri. in 6. Et dicit etiam Bal. in l. cum proponas circa fi. C. de hæred. inſtit. † quod caſus pœnales non recipiunt interpretationem extenſiuã. ſeu ſimilitudinariam, l. mulcta, & l. in teſtamento. ff. de
54 cond. & demon. Alex. in conſ. 123. col. fin. vol. 2. Dec. in conſ. 290. col. pen. Et ratio eſt, † quod dicti caſus pœnales ſunt ſtricti iuris. Ideo nimirum ſi non recipiũt interpretationem extenſiuam ſeu ſimilitudinariam. Rurſus in conſ. 273. col. fi. in princ. & in conſi 406. in fin. Curt. Iun. in conſ. 119. col. pe. Comprobatur ex
55 eo quod Bal. ſcribit in l. fin. 22. q. C. de hæred. inſtit. ubi inquit, † quod ſi teſtator mandat hæredi quod faciat monumentum ſub pœna priuatiuis hæreditatis, ſi decedit hæres, & tranſmittit ius accreſcendi, hæres hæredis non tenebitur eadem pœna, per dictam l. mulcta. & dicit eſſe notandum, & in propoſito quod pœna in uno capitulo poſita non intelligatur repetita in alio, vlt glo. in clem. ſecunda. in uerbo ſanctioni, de vit. & honeſt. cler. & glo. fi. in clem. fi. de pen. Bal. in l. in teſtamento, lai j. ff. de con. & demon. & Bal. in l. cũ
56 pater. §. parte certam, poſt Din. ff. de lega. 2. dicens. pœnam non eſſe de natura contractus † & ideo in uno contractu appoſitam non cenſeri in ſecundo repetitam. Roma. in conſ. 155. Dec. in conſ. 90. col. ſecunda. uer. ſecundo pœna, in conſilio 437. col. prima. in fi. duplicato in conſ. 672. & hoc in caſu noſtro intrepidè uidetur tenendum, quia non poteſt dici, quod caſus ſit ſimilis cum ſit dare rationem differentiæ inter primogenitum & ſecundo genitum de Alagon, quia primo genitus qui ſuccedit in Comitatu debet deſeferre nomen & arma domus ſuæ. quæ ratio non ita militat in ſecundo genito, qui non eſt ſucceſſor Comitatus, & ſatuum eſſet ad diuerſes caſus pœnam extendere propter odiũ pœnæ. l. ſi præſes, & l. ſi interpretatione. ff. de pœnis, c. in pœnis, de reg. iur. in 6

SVMMARIVM.

1 *Feudo priuatur vaſallus ipſo iure per alienationem*
2 *factam ſine conſenſu domini.*
3 *Commertiũ in feudis ſine conſenſu dñi eſt prohibitũ*
Vaſallus ſi alienet feudum antiquum ſine conſenſu domini, illud reuertitur ad dominum, & non ad agnatos: ſed contra ſecundum magis communem num. 8. & ſeq. & maximè. 11.
4 *Vaſallus alienando feudum irrequiſito domino uidetur ipſum contemnere & ei fidem non ſeruare.*
5 *Cautela, per quam ſuccurritur agnatis ſi vaſallus alienet feudum paternum, uel antiquum ſine conſenſu domini, reprobatur, ut in nu. 14.*
6 *Argumentum de emphyteuſi ad feudum ualet, ſed contra in terminis noſtris ut in nu. 14.*
7 *Emphyteota ſi alienet rem emphyteoticam irrequiſito domino, res ipſa reuertitur ad dominum, & non ad agnatos.*
8 *Delictum patris in feudo antiquo operatur ut feudum reueratur ad dominum.*
9 *Agnatus ſicut præfertur domino in prohibendo, ita & in reuocando.*
10 *Vaſallus ſi peccat in alium quam in perſonam domini, agnatus præfertur domino.*
11 *Vaſallus offendens dominum in feudo paterno ſiue antiquo, ſi offendit directè reddit ad dominum, ſi indirectè ad agnatos.*
12 *Vaſallus ſi alienet feudum antiquum ſine conſenſu domini aperit uiam agnatis reuocandi feudum morte alienantis non expectata*
13 Tex. *in c. 1. §. calidus, de probi. feud. alie. per Feder. in cap. denique, quæ ſit prima cau. benef. amit. & in cap. 1. de uaſallo qui contra conſtit. Lotharii, & in cap. 1. quid iuris ſi uaſallus poſt alienationem, & c. 2. extra de feudis, habent locum in feudo nouo & non in paterno uel antiquo, uel quando nulli extant agnati, qui feudum recuperare poſſint.*
14 *Alienatio feudi paterni, uel antiqui nedum eſt prohibita fauore domini, ſed etiam agnatorum.*

CONSILIVM LX.

IN præſenti conſultatione, in qua quæritur, an per alienationem feudi Salegij factam per Magnificum Dominum Hectorem de Rouetis in Magnificum dominum Sigiſmundum de Saluetis ſine
1 conſenſu directi domini, † & per quam feudum ipſo iure ammititur. c. 1. ubi not. om-
2 nes de prohi. feud. alie. per Feder. † quia omne commertium in feudis ſine conſenſu domini eſt prohibitum. gloſ. in c. 1. §. hoc quoque de ſucceſ. feud. & feudum ipſum reuertitur ad dominum, vel ad agnatus, & ſic ad Magnificos D. Euaſim, & Anibalem de Rouetis ipſius alienantis proximores agnatos. Prima facie dicendum uidetur, quod ad dominum reuertit debeat, per tex. in capitulo 1. §. calidis, de
3 prohi. feud. alie. per Feder. ubi dicitur † quòd ſi uenditor & emptor ad illicitas alienationes deueniunt, feudum amittunt, & ad dominum liberè reuertitur. Secundo per tex. in capitulo 1. §. fi. quæ ſit pri. cau. benef. amit. vbi ſi vaſallus contra conſtitutionem Lotrarij Imperatoris beneficium alienauerit; quia dominum contemnere videtur, illud pertinet ad dominum. Tertio per tex. in c. 1. de vaſallo, qui cõtr. conſtit. Lotha. ubi ſi uaſallus contra conſtitutionem Lotharii beneficium alienauerit, ſi totum, perdit totum, ſi partem, illam perdit, & ad dominum reuertitur. ad idem eſt tex. in capitulo 1. §. item ſi fuerit, quib. mo. feud. amitt. vbi ſi fratres feudum ea conditione obtineant, ut alter alteri ſuccedat, illudque poſtea inter ſe diuidant, & alter ſuam portionem illicite alienet, ea non ad fratrem alterum, ſed ad dominum reuertitur. & in §. aut libellario, eo. titu. ubi dicitur, quòd vaſallus feudum aut pignorans, aut in alium transferens ſine domini voluntate, feudo priuatur, & ad dominum deuoluitur. facit etiam tex. in capitulo 1. quid iuris ſi vaſal. poſt alie. feud. &c. idem quoque diſponitur in capitulo 2. extra de feudis. Ratio etenim eſt, † quia vaſallus alienando feu-
4 dum irrequiſito domino uidetur ipſum contemnere & ei fidem nõ ſeruare, & ideo ei datur ut iniuriæ ſuæ ultionem habeat. c. denique, quæ ſit 1. cau. benef. amit. & hanc opinionem tenuit Pet. de Cer. in c. 1.

in

in,§. hoc quoque de ſucceſ. feud. Oldr.in ſumma
ſua ſub rubr.ad quos feud.reuerta. & Io. de Fano.in
ſumma ſua ſub rubrica. an aliena. amit. feud. ut re-
fert Bal. in c.1.ſi vaſal.feud. priue. Bal. in conſ. 276.
uol.5.ubi ait de conſuetudine fuedorum uerius eſſe,
quòd tali caſu feudum reuertatur ad dominum, &
non ad agnatos, quia iſta eſt natura feudi, ut reſcin-
datur ipſius feudi contractus per talem alienatio-
nem, & quòd id conceditur domino ut ſaltem iniu-
riæ ſuæ habeat vltionem, ne delictum remaneat im-
punitum, quod eſſet abſurdum, & hanc eſſe * com-
munem opinionem,& ueriorem non cauillando iura
feudorum inquit Are.in.conſ.141.col.9. in fi.uerſ.ue
5 nio ad ſecundum, † Et ideo dat cautelam agnatis.
Bal. in d. c. 1. §. denique ꝙ agnati ſe opponant pro
eorum intereſſe, ne fiat traditio poſſeſsionis feudi
emptori, & quòd requirant dominum directum ut
prohibeat fieri traditionem dicti feudi,&ſi dominus
hoc non faciat, dicitur eſſe in dolo,nec debet lucra-
ri de dolo ſuo, & ſi prohibet fieri traditionem, non
diceretur feudum alienatū.l.alienatum, de uerb. ſig.
ſequitur Iacob.de S. Georgio in inueſtitura ſua, in
uerbo. Et cum pacto de non alienando, col. penul.
6 uerſ. ſed quæro de pulcra quæſtione. Pro cuius con-
firmatione facit, nam † ualet argumentum de em-
phyteuſi ad feudum.glo.in c.1.in uerbo utrunque an
agna. uel fil.Alex.in conſ.5.in princ.uol.5.Bru.in cō-
7 ſil.81. col.1. in fi. † ſed ſi alienatur res emphyteotica
irrequiſito domino,res ipſa reuertitur ad dominum,
& non ad agnatos. l.2. C. de iur. emphy. c.potuit lo-
cari,ergo idem in feudo uenit dicendum. Vltimo fa-
8 cit quod not.Bar.in l.1.ff.de interdic.& relega.† ubi
per delictū patris feudū antiquū reuertitur ad dom.
Præmiſſis tamen non obſtantibus contraria ſen-
tencia eſt de iure uerior, quod immo feudum anti-
quum illicitè alienatum deuoluitur ad agnatos pro-
ximos, & non ad dominum, ut ex tex.in c. 1. §. ſed
etiam res per quas fit inueſti. ubi dicitur,quòd ſi fa-
cta fuit infeudatio in fraudē legis Lotharij aut Fe-
derici quod feudum proximiori agnato reſtituitur.
& ideo ibi inquit Frider. Schenc. quòd ille tex. mo-
mentum obtinet ad confirmandum noſtrorum inter
pretum opinionem,feudum antiquum uidelicet illi-
citè alienatum non ad dominum, ſed ad proximos
deuolui agnatos. Secundo eſt tex. & glo.in c.1. in §.
hoc quoque, de ſucceſ. feud, ubi ſi frater meus alie-
nauit patrem feudi,& moriatur ſine filio, frater ſuc-
cedit,aut eo deficiente proximi agnati ad ſeptimum
uſque gradum. & ita per dictum tex. & glo. conclu-
dunt ibi Andr. de Iſer. Iacob. de beluiſ. Nicol. de
Neap. Marc. de Laude. Alua. Præpoſ. & Frider.
Schenc.Iacob.de Beluiſ.in c.imperialem, in fi. prin-
cipij de prohi.feud.alie. per Feder. Bal.in d. §. hoc
quoque in 2.notabili inquit, nota quòd per alienati-
onem feudi paterni feudum reuertitur ad agnatos
&cum Bal.ibi pertranſeunt communiter omnes feu-
diſtæ. Nec mirum ſecundum patres prædictos in di-
cto.§.hoc quoque poſt glo.quia † ſicut olim agnatus
9 præferebatur domino in prohibendo, ita & in reuo-
cando, quia qui potior eſt in iure prohibendi,debet
eſſe potior in iure reuocādi. arg.l.in concedendo, &
l.in diē.ff.de aqua plu.arcen. Itē † cum vaſallus pec-
10 cat in alium,quàm in perſonam domini agnatus præ
fertur domino.c.ſi vaſall* an il qui in terſ.fratr.dom.
ſiti, ſed vaſallus alienando feudum non peccat in
perſonam domini, Iacob.de Beluiſ, in c.1.in §. por-
ro, qualiter feud. olim pot. alie. Idem uolunt ſcrib-
in c.1.in.§.denique,quæ ſit prima cau. benef.amit.&
maximè Aff.in nu.7. ubi dicit quod ſi uaſallus aliena-
uit feudum ſine conſenſu domini contra conſtitutio-
nem Lotharij Imperatoris, per quam alienationem
amittit feudum,ſi feudum eſt nouum, applicatur do-
mino, quia vaſallus alienando feudum ſine ipſius cō
ſenſu uidetur ipſum contemnere, & ſibi iniuriam fa-
cere, & ideo domino applicatur ſi autem eſt pater-
num, non applicatur domino, ſed collateralibus
agnatis.Iſer. in capitulo .1. de alie.feud. pater in di
cto c. Imperialem in prin. & in c.1. ſi uaſallus feudo
11 priuetur, ubi dicit, † quod ſi feudum eſt paternum
ſeu antiquum, & uaſallus offendat dominum, aut of
fendit indirectè, aut directè, ſi indirectè. tunc feu-
dum redijt ad agnatum per dictum. §. hoc quoque
cum glo.&exemplificat in vaſallo alienante feudum
irrequiſito domino, quia tunc uidetur quodammo-
do contemnere dominū, Aut directe, & tunc reddit
ad dominum, & hanc ſententiam ueram tradit Bal.
in dicto §.denique,dicens quòd alias aperiretur uia
uaſallo delinquendi, & priuandi agnatos feudo anti-
quo, quando in nulla culpa eſſent, quia non conſeſ-
ſiſſent traditioni poſſeſsionis. Io. Blanchi in ſumma
quib.mo. feud.amit. in uerſ.quandoque feudum re-
uertitur ad agnatos.Parc.Pap.in form.libelli quom.
ag. ad reuoca. feud. in glo. in uerbo ſuperſtitibus,
col.9 in prin.Gramat. in deci.77.numer. 13.Laud. in
capitulo.ſancimus,ilij. colum. prima. in fi. quo tem-
pore miles. Soci.in conſil.4.uerſiculo uidemus, uo-
lum.tertio. Curt.Sen. in conſi.48.colum .21.uerſicul.
ſecundo reſpondetur. & in conſil. 82.culum.2. uerſi-
cul. ſi etiam. Deci. in conſi.203.colum. tertia in fin.
Rui.in conſ.143.in fin.uolum.tertio,&112.nume.10.
uolu n.4.Alba in conſ.75.num.4.uerſ.&prædicta. Fri
der. Schænc. in tract. ſuo feud. in titulo quib. mo.
feud.amit. nume. ſecundo.& in §.Item ſi fuerit, eo-
dem titulo.nume. primo.& in capitulo primo.§. Ti-
tius, ſi de feud. fue.contro.inter dom. & agna. & in
cap.primo.quid iur. ſi poſt alie.& in dicto. §. calidis.
Zaſ. in tract.ſuo de feud. in titu.ad quem feud. apert.
reuerta.numer.94. Pariſ.conſ.5.nume.25.uolum.pri
mo. & in conſil. 13. colum. 3. in princip. uolumi eo
dem. Imol. in cp.ex parte, de feud. ubi inquit ab
hac opinione non eſſe recedendum,& han eſſe rece-
ptam doctorum ſententiā firmant Curt.Iun.in tract.
ſuo feud in 5.par.in 3.princ.conclaſione. Bru.in cōſ.
36.in prin.Rui.in conſ.7.nu.12.uol.1.conſ. 45.nu.19.
165.nu.9. & 214.nu.16.uol.eo. Zaſ.in tract. de feud.
in 10.par.in 2.particula,uerſ.quarta concluſio. Soci.
Iun.in conſ.112.nu.2.uol.2.Io. Ferrer.in vſib.feud. in
titu. feudum ſine agnatorum conſenſu. in uerſ.3.cir-
ca fi.&magis * communem Io.Raynerij in capitulo,
Imperialem.§. penul. de prohi.feud. alie. per Feder.
quem ſequitur Iacob. de S. Georgio in inueſt. ſua
feud.in uerbo, Et cum pacto de non alienando, col.
pen.uerſi.ſed quæro de quæſt. Alexand.in in conſilo,
30. col.3.uol. primo repetito in conſilio ſecūdo,uol.
quinto. Rui.in conſ.2.col. prima uolumine primo.&
in conſ. 67.num. 17.uol. 3. Soci. Iun. in conſ. 77.
num. 121. uol.primo, & in conſ. 101. num. 6.uol. 2.
Frider.Schenc. in docto §. hoc quoque, & in §.deni-
que. nume.quarto. quæ ſit prima cauſa benef. amit.
Io.Raynaudi in comprehenſorio feudali in §. pæna,
charta ſecunda. Clar. in §. feudum, quæſtione 66.
Vlterius dicitur quòd ſi uera eſſet opinio contra-
ria, quòd deſtrueretur * communis Theorica
12 ſcribentium, qui volunt, † quòd vbi facta eſt aliena-

tio irrequiſito domino in extraneum, quòd uaſallus non expecta morte alienatoris poteſt reuocare rem feudalem venditam, vt per Iacob. de Beluiſ. & alios communiter in dictos §; hoc quoque. Idem Iacob. de Beluiſ. in dicto capitulo Imperialem, in fine principij. Mart. de Laude capitulo primo §. Titius, colū. ſecunda, in fin. uerſiculo circa aliud, ſi de feud. fue. controuer. inter dom. & agna. Alua. in capitulo primo .§. fina. concluſione 27. quæ ſit prima cau. beneſ. amit. Iacob. de ſancto Georgio. ubi ſupra. Ceph. in conſi. 133. nume. 69. uolum. primo. Abla in conſi. 76. verſic. & prædicta. vbi dicit omnes in hoc conuenire. Ruin. in conſi. 69. numer. 17. uolum. tertio. Et ratio eſt ſecundum Bald. & alios in dicto §. hoc quoque, quia propter uitium alienationis deficit initium, & ideo nimirum, ſi ſtatim reuocatur, ut etiam per docto. in di. §. Titi⁹. Ad quid enim fuiſſet op⁹ elaborare, an agnato debeant admitti ſtatim ad reuocationē alienationis factæ ſine conſenſu domini, ſi feudum reuerti deberet ad dominum, ut igitur dicta concluſio, communi calculo recepta, ſuum habeat locum, neceſſario dicendum uidetur, ꝙ dictum feudum reuertatur ad agnatos, & ita alias conſulendo, ſequendo ſupradicta, ſecundum magis communem doctorum ſententiam, dixi in conſi 64. num. 2. vol. 2.

13 Supereſt modo vt reſpondeamus adductis in contrarium. Et primo † non obſtat tex. in dicto §. calidis, quia reſpondetur, tex. ipſum procedere in feudo nouo, & non in paterno, uel antiquo, vt per Mart. de Laude in dicto §. calidis, gloſſ. & docto. in dicto. §. hoc quoque. Præpoſ. in dicto §. prædictis, colum. 6. que fue. prima cau. beneſ. amit. Curt. Iun vbi ſupra. Idem reſpondetur ad dictum §. fin. vt illud etiam habeat locum in feudo nouo, vt per ſcribē. in dicto §. hoc quoque, Alex. in dicto conſi. 30. col. quarta. verſicu. & ad dictum capitulum ex parte. Affl. in §. aut ſi libellario. num. 91. quæ ſit prima cau. beneſ. amit. Ad tex. in dicto capit. 1. de vaſallo, qui contr. conſtitut. pariter reſpondetur, vt procedat in feudo nouo, & non in paterno, uel antiquo, vt per Iacob. de Beluiſ. Præpoſ. & alios in dicto. §. hoc quoque & per Affl. ac. Cur. Iun. ubi ſupra. idemq; dicitur de tex. in capitul. 1. in §. quid iuris, ut ibi per Frider. & alios, ac Curt. vbi ſupra. Non obſtat etiam tex. in cap. ſecundo. extra de feud. quia illud uendicat ſibi locum in feudo nouo, vt per Laud. & alios in dicto §. hoc quoque, & Alexan. in citato conſi. 30. colum. 4. in fin. verſic. ad dictum capitulum ex parte. Vlterius ad omnia dicta iura ſuprà allegata poteſt reſponderi, etiam vt procedant quando nulli extant agnati, qui feudum recuperare poſſint: quia tunc reuertitur ad dominum, alias ſecus ſecundum glo. Præpoſ. & alios in dicto §. hoc quoque. Nec habet obſtare ꝙ ex quo dominus contennitur. per dictam alienationem ratione dicti contemptus, feudum ad ipſum reuertatur, quia ad-

14 uertendum eſt, † ꝙ huiuſmodi alienatio nedum eſt prohibita fauore domini, ſed etiam familiæ agnatorum, & in honorem familiarū ipſarum, ut per Bald. in dicto §. hoc quoque. colum. ſecunda. in princip. argumento. l. primæ. §. primo. ff. de ventr. inſpicien. Et ad cautelam Bal. aduertendum eſt, illam non eſſe generalem, vt inquit Laudem. in dicto §. fi. quid enim ſi filij vaſalli ignorarent alienationem & emptorem. quomodo poterunt prohibere emptorem & venditorem, quos ignorant & ideo ſubijcit ipſe poſſe dari aliam cautelam, ꝙ agnati compareant coram iudice feudi, & fieri faciant proclamata, ꝙ nullus emat feudum à vaſſallo; & ſic interdicitur alienatio vaſallo, adeo ꝙ ſi poſteà alienabit, ea non valebit. argumento. text. in l. ſi eo tempore. C. de remiſ. pigno. ꝙ inquit eſſe menti tenemdum. cuius verba ibi tranſcribit Præpoſ. tacito autore. ſed de iſtis cautelis nulla eſt habenda ratio, vt dicit Cur. vbi ſuprà, vbi ait nō eſſe neceſſarium deuenire ad iſtas cautelas, ex quo communis opinio eſt, ꝙ in feudo antiquo ſi uaſallus priuetur feudo propter alienationem factam irrequiſito domino, feudum non reuertitur ad dominum, ſed ad agnatos. & idem dicit Io. Ferrarij intract. ſuo feudali in capit. beneſ. quo vaſal. priua. in verſicu. tertio. in ſi. Non obſtat dictum Bald. in dicto conſi. 276. quoniā ipſe fuit ſibi ipſi contrarius in pluribus locis. Vnde attēdi debet ꝙ ab eo ſcribitur in plurib⁹ locis & non in uno vel in duobus, vt per Bald. in l. precibus, colum. 12. in ſi. C. de impub. & aliis ſubſt. quē ſequitur Iſa. in conſi. 136. colum. 6. in ſi. volum. 4. Secundo reſpondetur, & iſta reſponſio etiam ſatisfaciet al js doctoribus ſupra citatis, ꝙ contra eos eſt nedum communis, ſed magis recepta doctorum ſententia, à qua minimè tam in iudicando quàm in conſulendo eſt recedendum. Non obſtat nota. in l. ſecunda. C. de iure emphy. & in capit. potuit, loca quia reſpondetur ſecundum Imol. in dicto capit. ex parte, loca. ꝙ non debemus per hoc inferre ꝙ idē ſit in feudo: quia non procedit argumentum de uno ad reliquum, vt nota. Bartol. in l. iuſiurandi §. vt liberi. ff. de oper. libert. & Imol. ſequitur Alexand. in citato conſil. 30. nume. 18. volum primo. idēque dicit Ruin. in conſi. 165. nume. nono. uolum. primo. & Pract. Pap. in forma libelli quom. agitur ad reuo. feud. in uerbo nec ſuperſtitibus. colum. nona. circa princip. ubi dicit, feudū hoc caſu differri à re empheteotica alienata. Vltimo non obſtant not. per Bartol. in dicta l. prima. de interdictis, quia reſpondet Alexan. in iam ſæpius allegato conſi. 30. colum. quarta. in fin. verſicul. non obſtat, ꝙ ibi Bartol. quærit an delictum patris noceat filio in feudo, & ꝙ quæſtio ipſa non habet aliquid commune cum quæſtione præſenti, quia iura apertè volunt, ꝙ in feudo delictum patris noceat filio, non autem agnato, vt eſt caſus in capit. primo ſi vaſal. feud. priue. & in cap. ſi vaſal. cul. ſi de feud. fue. contro. inter dom. & agna.

SVMMARIVM.

1 *Verborum prolixitas reiicienda eſt, cùm potius tendat ad pompam quàm ad bene eſſe.*

2 *Conſulentem decet reſpondere ad rem ſine verborum multiloquio, truffis, & generalibus quæ ſolent apponi ornatus cauſa.*

3 *Approbationem, & interinationem priuilegii petens, totius priuilegii approbationem, & interinationem petiuiſſe uidetur.*

4 *Petens rem aliquam ſimpliciter, totam rem petere uidetur.*

5 *Rei appellatione uenit tota res.*

6 *Dotis appellatione uenit tota dos.*

7 *Iudex ſi pronunciat rem eſſe meam, obſcurè non dicitur pronūtiare: quia de tota pronūtiaſſe uidetur.*

8 *Appellatione rei, domus, poſſeſſionis, & molendini, intelligitur de tota, & non de parte.*

9 *Forma petitionis & ſupplicationis attendi debet.*

10 *Verba generalia & ſimpliciter prolata, ſimpliciter & generaliter intelligi debent.*

11 *Confirmatio in vno inducit infirmationem in reliquo & è contra.*

12 *Comiti ſi eſt conceſſa facultas, & poteſtas reuidendi ſtatuta, & illa confirmandi, & infirmandi, ſi confirmat aliqua, alia infirmare, videtur & è contra.*

13 *Caſſatio partis inducit in reliquis confirmationem.*

14 *Interpretatio in quacunque diſpoſitione ſemper eſt facienda vt verba non ſint ſuperflue, appoſita, & ſine virtute operandi.*

15 *Intellectus nunquam eſt dandus, per quem incidamus in ſuperfluitatem, quando alius poteſt accomodari.*

16 *Superfluitas, vt in ſtatuto euitetur, poſſunt & debent verba impropriari.*

17 *Verba in priuilegiis contra ius & in reſcriptis ita debent interpretari, vt non remaneant ſuperflua.*

18 *Verbum minimum quodlibet debet aliquid operari.*

19 *Syllaba etiam vna non debet eſſe ſuperflua.*

20 *Abſurdum eſt euitandum.*

21 *Pronomen ipſum eſt demonſtratiuum ad oculum conceſſionis recitatæ.*

22 *Verba prout iacet poſita in priuilegio aliter importare non videntur, niſi vt in ipſo priuilegio legitur.*

23 *Actus quilibet interpretari debet, vt potius valeat quàm pereat.*

24 *Plura inſtrumenta ſi reperiuntur ſucceſſiue ſcripta præſumi debet illud præceſſiſſe ex quo reſultat validitas actus, non attento ordine ſcripturæ.*

25 *Inſtrumentum donationis factæ per patrem filio in poteſtate ſi præcedit, & ſequatur inſtrumentum emancipationis, præſumitur quòd emancipatio præceſſerit, quia alias donatio non valeret.*

26 *Actus humani ita ſunt interpretandi vt potiuſquam pereant, aliqua ratione ſuſtineantur.*

27 *Præſumptio iſta quòd actus ſic dicatur geſtus vt valeat, & vt nullitas remoueatur, ſuperat omnes alias præſumptiones.*

28 *Indefinita æquipollet vniuerſali & maxime cum concurrit rationis identitas.*

29 *Verba generalia reſcripti extēduntur ad omnia, quæ ſub eis extendi poſſunt.*

30 *Verbis inſeruiendum eſt in impetratione cuiuſlibet diſpoſitionis.*

31 *Verba vbicunque ſunt apertiſſima, ab eis non licet recedere*

32 *Plenitudo poteſtatis eſt nulli neceſſitati ſubiecta, nulliſque iuris publici regulis limitata.*

33 *Papa poteſt de poteſtate abſoluta, & ſine cauſa quēcunque beneficiis eidem collatis priuare.*

34 *Verbum inuiolabiliter, ſignificat incorruptibiliter.*

35 *Veriſimilitudo multum attendi debet, cum habeatur pro lege.*

36 *Iudex in deprehendenda veritate in primis debet attendere quod veriſimile ſit.*

37 *Dictio omnino, ſignificat indiſtincte & omni caſu.*

38 *Verbum iubemus, importat neceſſitatem*

39 *Clauſulæ geminatæ magis demonſtrant voluntatem Principis donantis, & concedentis.*

40 *Verba geminata cenſentur prolata cum maiori deliberatione, & fortius ſi triplicata ſunt.*

41 *Confirmatio quando fit per Cæſarem cum clauſula ex certa ſcientia, ipſe facere videtur.*

42 *Inferior non poteſt apponere manum pro approbatione vel reprobatione priuilegii conceſſi a ſuperiore.*

43 *Confirmatum a ſupremo Principe per inferiorem reuocari non poteſt.*

44 *Princeps ſi aliquid confirmat ex certa ſcientia, inferior aliquid declarare non poteſt.*

45 *Confirmatio quando eſt facta ex certa ſcientia non poteſt apponi manus per aliquem ad illum actum præterquam a Principe confirmante, nam, qui habet verbum ſuperioris, non indiget verbo inferioris.*

46 *Clauſula de plenitudine poteſtatis, eſt validior quàm ſint clauſulæ ex certa ſcientia, & non obſtante.*

CONSILIVM. LXI.

1 REiecta verborum prolixitate, † quę potius ad pompam facit quàm ad eſſe, vt exordiar cum Bar. in l. edita, in prin. C. de edendo, & Iaſ. in conſi. 8. in prin. volum. primo, quæ vt vtar verbis Senecæ, faſtidiunt ſtomachum, & calcando veſtigia ſubtilis Aret. dicentis in conſilio. 6. in principio bene
2 † conſulentem debere reſpondere ad rem ſine verborum multiloquio, truffis, & generalibus, quæ ſolēt apponi ornatus cauſa, ideo in præſenti conſultatione, in qua quæritur, an in interinatione & approbatione alias facta per Excellentiſsimum Senatum ſtatus Mediolani ad petitionem Illuſtris Mercurini Comitis Valentiæ, priuilegij iam conceſsi per quondam Illuſtriſsimum Franciſcum Sforciam Ducem Mediolani Illuſt. Mercurino Arborienſi de Gatinaria apud Cæſ. Maieſt. olim ſupremo Cancellario, & demum confirmati ab inuictiſsimo quondam Carolo Quinto Imperatore comprehendatur etiam locus Refrancorij. & omittendo allegationes ad partes, quandoquidem illas non expedire cognoſcam, dico interinationem ipſam comprehendere etiam locum Refrancorij. ad quod dicēdum moueor ex infraſcriptis.
3 & in primis conſidero † ꝙ cum dictus Illuſtr. Comes petierit approbationem & interinationem dicti priuilegij, ꝙ videtur petijſſe approbationem totius priuilegij. ꝙ demonſtratur, nam nulli dubium eſt,
4 † quòd qui petit rem aliquam ſimpliciter, videtur
5 totam petere. Bar. in l. ſi in rem. ff. de rei vend. † nam appellatione rei venit tota res. Bar. & cæteri in l. de pupillo. §. qui nunciat. ff. de no. oper. nun. Rui. in conſilio. 206. nume. 17. volu. ſecundo. 134. nume. 12. volu. 3. conſi. 15. nu. 18. volum. quarto, in conſilio 94. nume. 10. volum. eod. & in conſi. 110. numero quarto, vol. 5.
6 † vbi appellatione dotis venit tota dos, ſi quis ſim-
7 pliciter eam petit. item videmus † ꝙ ſi iudex. pronuntiat rem eſſe meam, obſcure non dicitur pronuntiare, quia videtur de tota pronuntiaſſe, vt traditur

in l.Pomponius.§.ſed & his.ff.de procura. Alexand. in conſi.198.colum.ſecunda,volu.6.vbi ait, † quòd appellatione rei, domus poſſeſsionis, & molendini, intelligitur de tota,& non de parte.Alci. in conſilio. 727. ergo idem dicendum venit, vt qui petit confirmationem priuilegij ſimpliciter, videtur petere approbationem totius priuilegij, quia appellatione priuilegij venit totum, & non pars, vt conſtat ex ſupra citatis.

9 ¶ Secundo facit, † nam forma petitionis, & ſupplicationis attendi debet, capitulo inter dilectos,de fide inſtru. vbi Felin. in nume.14.§.præterea. inſtitu.
10 de verborum obliga. † Sed verba ipſius petitionis ſunt generalia & ſimpliciter prolata, ergo ſimpliciter & generaliter intelligenda,& ſic de omnibus contentis in priuilegio.l.prima.& generaliter, de lega. præſtan.l. de pretio.ff.de publica. Pariſ. in conſil.92. nume.octauo volum primo.& 48.nume. quinto,vol. 4.Rui.in conſi.127.nume.10.volum. tertio. Soc.Iun. in conſi.93.nume.6.volum.ſecundo,10.nume.23.volum.3.conſi.44.nume.tertio.94.nume.15.volum.eod. item & quod dicitur dictum Comitem de toto priuilegio ſenſiſſe, pariter id dicendum venit de Senatu Excellentiſsimo,dum inquit,attenta petita cõfirmatione huius priuilegij ordinat &c. quia dicta verba ſunt generalia,ergo & generaliter intelligenda de toto priuilegio,& eo magis hoc dicendum venit, cum Senatus dicat, quòd petita eſt approbatio priuilegij prout iacet.

¶ Tertio dicitur,ꝙ per limitationem, & moderationem factam per Excellentiſsimum Senatum de Valentia omnia alia cenſentur approbata, & ſic etiã interinatio dicitur facta de Refrancorio,quoniam in
11 dubitata eſt iuris concluſio, † ꝙ confirmatio in vno inducit infirmationem in reliquo,& è contra infirmatio vnius inducit confirmationem in reliquo, vt probatur ex no.per Dyn. Barto.& alios in l.legata inutiliter,circa fin.ff.de lega.primo.vbi dicunt † ꝙ ſi Co
12 miti eſt conceſſa facultas, & poteſtas reuidendi ſtatuta Caſtri,& illa confirmandi,& infirmandi, ꝙ confirmando aliqua videtur alia infirmare, & è contra. argumento.l.cum prętor,de iud.ſequitur Rui.in conſilio.23.colum.quarta.in prin.volum.primo. & in cõſilio.84 nume.11.volum.ſecundo.Bologn.in conſil. 31.colu.ſeptima. Accedit quoque quod ſcribit Bru. in tract.de muta.& transfor mo.nume.70. vbi inquit
13 † quòd caſſatio partis inducit in reliquis confirmationem.allegat.l.tribunus,& ibi Bal.ff.de teſta.milit. & Paul.de Caſtro in conſilio.366. circa princip. ſecundum antiquam impreſsionem,Soc. Iun.in conſilio.101.numero.6.volum.ſecundo.Ex his igitur infertur quòd cum Excellentiſ. Senatus viſo dicto priuilegio reſpectu Valentiæ aliquid mutauerit, ꝙ in reliquo & ſic reſpectu Refrancorij illud approbaſſe & ratificaſſe videtur.

14 ¶ Quarto accedit, † nam in quacunque diſpoſitione ſemper facienda eſt interpretatio, vt verba nõ ſint ſuperflue appoſita & ſine virtute operandi. l. ſi quando,de legat.primo.Bald.in rubrica . C. de contrahen. empt. in nona quæſtione. Paul. de Caſtro.in conſi.436.ſecundum antiquam impreſsionem, vbi di
15 cit, † ꝙ nunquam dandus eſt intellectus,per quem incidamus in ſuperfluitatem quando alias poteſt accommodari.& Paul.ſequitur Soci.Iun.in conſi.ſexto numero quinto volum.primo, vbi in nume. ſequenti
16 plus dicit, † ꝙ vt in ſtatuto euitetur ſuperfluitas, poſſunt & debent verba impropriari. Abba. in cap, paſtoralis,in ſecundo notabili.de appella.Rui.in conſilio.101.nume.quinto.verſi tertio,volum. primo.vbi
17 dicit, † ꝙ in priuilegijs contra ius verba debent ita interpretari quòd non remaneant ſuperflua,& ſimiliter in reſcriptis per deciſiones ibi per eum citatas.
18 Et in tantum hoc eſt verum, † vt quodlibet minimum verbum debet aliquid operari,vt eſt gloſſ.ſing.
19 in l.prima.ff.quòd met. cau. † vbi etiam vna ſillaba non debet eſſe ſuperfluo.Pariſ.in conſil.66. nume.9. volu.ſecundo Soci.Iun.in conſi.6.nume. quinto, vol. primo.Cur.Iun.in conſi.85.nume.4 Sed ſi nos diceremus, quòd dicta approbatio non extenderetur ad Refrancorium,ſequeretur, quòd illa mentio, quam facit Senatus ſingulariter & indiuiduo de verbis conceſsionis Refrancorij,& quam etiam ponderat antecedens integerrimus Dominus Conſultor fruſtratoria,inanis, & ſine virtute aliquid operandi facta fuiſſet,quòd vtique de tam excellentiſsimo & oculatiſſimo Senatu dicendum non venit, qui diligenter omnia bene ponderat,& nihil in vanum in ſuis decretis
20 & approbationibus ſolet exprimere, ergo † vt omnino euitetur hoc abſurdum . l. nam & abſurdum.ff. de oper.lib. indubitanter dicendum venit huiuſmodi approbationem extendendam ad Refrancorium, & eo magis hoc dicendum venit, cum poſt mentionem verborum dictæ conceſsionis Refrancorij Senatus inquit,ei ſupplicatum fuiſſe vt conceſsionem ipſam confirmare dignaretur. Nam ponderandum eſt
21 † illud pronomen ipſam, ꝙ eſt demonſtratiuum ad oculum conceſsionis recitatæ, vt per Tiraquel. late in tract.de retra.fo.mihi 849 nume.15.vbi ait,id pronomen eſſe demonſtratiuum habereq; præciſam aliquam ac veluti perſonalem demonſtrationem eius rei,cui adijcitur.& præſertim, cum Senatus non ſemel ſed pluries repetierit Illuſt. Mercurinum pe
22 tijſſe confirmationem priuilegij † prout iacet, quæ verba aliter importare non videntur, niſi vt legitur in dicto priuilegio, iuxta not.per Bald. in l.ſecunda. C.de patribus, qui fil. diſtr. & Socin.Iun.in conſilio. 16.numero.6.volum.primo.ergo inuitis dentibus dicendum eſt, quòd & in ea ſit comprehenſum Refrancorium.

23 ¶ Quinto conſiderandum eſt † quòd quilibet actus interpretari debet vt potius valeat, quam pereat.l.quotiens. ff. de verborum obligationibus hinc dicunt Cyn. Bald. & Imo. in l. cum in teſtamento.§.
24 primo.de hæred. inſtit. † ꝙ ſi reperiuntur plura inſtrumenta ſucceſsiue ſcripta, ꝙ præſumi debet illud præceſſiſſe ex quo reſultat validitas actus, non at
25 tento ordine ſcripturæ. Et ideo ſubdũt, † ꝙ ſi præcedit inſtrumentum . donationis factæ filio in poteſtate per patrem,& ſequatur inſtrumentum emancipationis, ꝙ conuerſo ordine literæ præſumitur, quòd emancipatio pręceſſerit,quia alias donatio non valeret.ſequitur Rui.in conſ.108.nume.8.volum.quinto.
26 & in conſilio.206.nume.primo volu.primo.† Actus humani ita ſunt interpretandi vt potiuſquam pereat aliqua ratione ſuſtineantur.l. quotiens in ſtipulationibus.de verborum obliga.l.4.ff.de teſta.mili.Crot.in l. prima.§.qui præſens, verſi.18. de verborum obligat. quod ampliatur procedere etiam ſi recedatur a proprio ſenſu verborum.Ale.in conſi.248.nu.6.lib.6.quẽ ſequitur Soci.Iun.in conſi.79.nume.70.volum.3.vbi
27 ſubdit, † ꝙ iſta præſumptio quòd actus ſic dicatur geſtus,vt valeat,nullitas remoueatur,ſuperat omnes alias præſumptiones, vt dixit Dec. in cap. quoniam Abbas.de off.deleg.& in conſi.344. ſed ſi in approba

tione

tione huiuſmodi priuilegij non comprehenderentur
Refrancorium,conceſsio ipſa reſpectu huius capitis
ratione omiſſæ interinationis redderetur nulla, er-
go vt ipſa conceſsio valeat, in dubio dicendum eſt
interinationem,& approbationem ipſam Refranco-
rium amplecti.
¶ Sexto aduertendum venit, ꝙ Senatui ſupplica-
tum fuit, vt dignaretur conceſsionem ipſam confir-
mare,& ſic indefinite petita fuit ipſius priuilegij ap-
probatio,& ſimiliter per Senatum ſancitum fuit me-
moratum priuilegium approbandum eſſe, quo caſu
28 ſequitur, † ꝙ cum indefinita æquipollet vniuerſali.
l.ſi plures, de legat.tertio. Dyn.in rubrica. de regul.
iur.Soci.Iun.in conſilio.80.nume.31.volum.tertio,ꝙ
includuntur in dicta interinatione omnia contenta
in dicto priuilegio.l.Iulianus,in princip.de lega. ter-
tio.l.a procuratore,cum glo.C.mand.Rui.in conſilio
138.nume.quinto,volum.3. Et tanto magis id admit
tendum venit,cum rationis identitas concurrat. glo.
& doct.in capitulo,vt circa de electio.in ſexto. Soci.
Iun.in conſilio.118.nume.3. volu.3. & in conſil.110.
nu.30.vol.eo.vbi dicit ꝙ indefinita omnino æquipol
let vniuerſali,vbi eſt eadem ratio,& in conſilio. 115.
nume.6.volu.eo.
29 ¶ Septimo facit, † nam verba generalia reſcri-
pti extenduntur ad omnia, quæ ſub eis extendi poſ-
ſunt.Inno.cum quo tranſeunt alij in c. cum olim,il j.
de off deleg.Bal.in l.ſi de proprietate.C.ſi a non cōp.
iud.Rui.in conſi.5.nu.9.volu.4. ſed nulli dubium eſt,
ꝙ ſub dicto reſcripto comprehendi poteſt Refranco
rium, maxime ſtante petitione ſimpliciter facta de
approbando dictum priuilegium, & reſcripto Sena-
30 natus ipſum approbante, † nam in impetratione
cuiuslibet diſpoſitionis verbis eſt inſeruiendum.l.
prima.§. ſi is qui nauem:, de exercit.l. non aliter, de
legat.tertio.
31 ¶ Octauo accedit, † vbicunque verba ſunt aper
tiſsima, ab eis non licet recedere, nec vltra eſt quæ
rendum.l.ille aut ille.§.cum in verbis,de lega.tertio.
Soci.Iun.in conſi.3.nume.36.volumine primo.63.nu.
56.85.nume.8.volum.eod.& in conſil.160. nume.47.
volum. ſecundo. ſed ſi inſpiciantur verba petitionis
recitata per Senatum, clare liquet ꝙ petitur confir-
matio priuilegij prout iacet.quæ verba aliter impor
tare non poſſunt niſi id quod in eo legitur & contine
tur,& ſic etiam de Refrancorio.Item & ſimiliter ſi vi
deantur verba reſcripti Senatus ea ſunt clariſsima
dum in eo dicitur, memoratum priuilegium acce-
ptando,igitur &c.
¶ Vlterius dicitur,ꝙ ſtantibus verbis dicti priuile
gij non fuit opus interinatione,vel approbatione Se
natus iuxta diſpoſita in capitulo, de Senatoribus, in
§.cognoſcent. Ratio etenim eſt, quia illud procedit
in priuilegij conceſsis in forma communi, non autē
in priuilegio conceſſo per Principem de poteſtate ſu
prema & abſoluta, vt in caſu noſtro, vbi Illuſtriſsi-
mus Franciſcus Dux ſecundus Mediolani tale priui-
legium & donationem fecit de plenitudine poteſta-
tis etiam ſupremæ,& abſolutæ,quoniam plenitudini
poteſtatis nihil reſiſtit ex quo Principi ita liber.Bal.
in capitulo primo.colum.11.de conſti.Bal.in l.ſecun
da,colu.7.verſic.eſt autem plenitudo.C. de ſeruit. &
32 aqua.vbi ſic inquit. † Eſt autem plenitudo poteſta-
tis arbitrij plenitudo,nulli neceſsitati ſubiecta, nul-
liſque iuris publici regulis limitata. ſequitur Iaſ. in-
ter conſilia Bru.in conſi 8.colu.ſecunda, & in conſi.
101.colum.3.volu.4. Gur.Sen.in conſi.48.colum.12.
Cur.Iun.in conſi.primo.nume.19.& in conſi.174.nu.
4.facit quod in ſuit Ripa in reſponſo. 19. nume.6. in
33 ſecunda par.vbi † Papa poteſt de poteſtate abſolu
ta priuare quemcunque beneficijs eidem collatis ſi-
ne cauſa. ſi ergo nulli neceſsitati eſt ſubiecta, ergo
nec ipſi approbationi.Et tanto magis hoc dicendum
venit,cum ſit facta nedum de plenitudine poteſtatis
ſupremæ & abſolutæ.ſed etiam motu proprio,ex cer
ta ſcientia,diligenti deliberatione præhabita,ac ma-
turo ſecreti Senatus;& conſilij ducalis accedente cō
ſenſu.quis enim tam hebetis ingenij eſt,qui cogitare
poſsit, ꝙ Dux prædictus, qui fecit illud priuilegium
cum tanta deliberatione,de ſuprema,& abſoluta po
teſtate voluerit huiuſmodi conceſsionem compre-
hendi ſub regula dicti.§.cognoſcent? Certe ridiculū
eſt dicere,ꝙ voluerit dictam regulam extendi ad hu
iuſmodi conceſsionem Et eo magis hoc ſuadetur,cū
mandet Princeps in dicta conceſsione Illuſtr. Præſi
di,& Senatoribus & alijs officialibus, quatenus hu-
iuſmodi priuilegium, ac omnia & ſingula in eo con-
ceſſa inuiolabiliter teneant, obſeruent, & exequan-
tur,ac per eos ad quos pertinet,teneri, obſeruari, &
34 exequi faciat. Ponderandum eſt illud verbum † in-
uiolabiliter,quod ſignificat incorruptibiliter, vt per
Alb.in ſuo dictio.in ver.inuiolabiliter.nā ſi dictū pri-
uilegium deberet interinari per Senatū, cui data eſt
facultas approbandi,limitandi,& reſtringendi dona
tiones,& priuilegia ſuas, vel ſua, certe ſequeretur ꝙ
incorruptibiliter non obſeruaretur, cum per Senatū
poſſet reſtringi.Item ſequeretur ſtante præcepto fa-
cto Præſidi. & Senatoribus, ꝙ omnia conceſſa in eo
inuiolabiliter teneant,obſeruent, & exequantur, ac
per alios teneri, obſeruari, & exequi faciant, ꝙ illa
clauſula eſſet ſine virtute operandi ſi ex vi dicti.§. co
gnoſcent, poſſent priuilegium præſens reſtringere &
limitare,quod non eſt dicendum.l. ſi quando de leg.
primo,Bald.in rubrica.C.de contrahen.emp.in nona
quæſtione.Item nō eſt veriſimile, ꝙ Dux voluerit, ꝙ
facta cū diligenti deliberatione ac cum maturo ſe-
creti Senatus conſilij conſenſu,& cum alijs tot clau-
35 ſulis ſubijceretur iudicio Senatus, † quæ veriſimi-
litudo multum attendi debet, cum habeatur pro le-
ge.Old,in conſi.13.in ſi.Craue.in conſi.135. num.33.
36 nam dicit Aret.in conſ.9.colum.ſecunda,ꝙ † iudex
in deprehendenda veritate debet in primis attende-
re quid veriſimile ſit.ſequitur Craue.in conſi.61. nu.
9. Et quòd præſens priuilegium, vel conceſsio non
ſubiaceat dictæ regulæ ex alio demonſtratur,quia in
finalibus verbis ipſius dicitur, quia ſic eſt inuiolabi-
lis mentis, & voluntatis noſtræ, ſicque omnino fieri
volumus,& iubemus.per quæ verba apparet Princi-
pem velle ꝙ indiſtincte illud obſeruetur, vt proba-
37 tur. † per dictionem omnino, quæ ſignificat in-
diſtincte,& omni caſu.Ruin. in conſi.154.nume.8.vo
lum.primo.per gloſſ.& Bar.in l.ſi cum exceptione.§.
quatenus,quod met.cau.& in conſi.133.nume.8.vo-
lum.ſecundo.vbi dicta dictio eſt præciſa,vniuerſalis,
& quæ ſignificat indiſtinctè & totaliter.& in conſilio
150 nume:17.volum.ſecundo. Bulg. in l.1.nume.25.
38 ff. ſolu. matr. Item ponderandum etiam eſt verbum
† iubemus,quod importat neceſsitatem.l.etiam. C.
ꝙ cum eo.l.prima.§.ſi ſerui,quod iuſſu. Quod fortifi
catur ex alia clauſula, non obſtantibus quibuſcunq;
legib.decretis,ſtatutis ordinib. cōſuetudinib. & qui-
buſcunq; alijs in contrarium facientib. vel aliter diſponen
tibus vel aliam formam dantibus, vel aliquid pro ſo
lennitate intrinſeca vel extrinſeca requirentibus,
quibus

quibus omnibus ex eiſdem noſtris certa ſcientia,mo
tu proprio,ac poteſtatis plenitudine derogamus. &
derogatum eſſe volumus, etiam ſi ſpecialem & indi-
uiduam derogationem expoſcant, & decreto diſpo-
nente ſpecialem mentionem debere fieri de decre-
tis & ordinibus,quibus derogatum eſt, quibuſcunq;
alijs decretis, & ordinibus in contrarium facienti-
bus,ac omnibus contentis in eis,de quibus omnibus
proteſtamur habuiſſe,& habere plenam,& integram
notitiam,& ſcientiam. per quam clauſulam non ob-
ſtantibus, ampliſsimam videtur derogatum diſpoſi-
tioni dicti.§.cognoſcent, per ea, quæ ſcribit Ruin.in
conſi.81.nume.14.volum.tertio. Et tanto fortius hoc
39 dicendum eſt,concurrentibus † tot clauſulis gemi-
natis,quæ magis demonſtrant mentem Principis do
nantis,& concedentis priuilegium,iuxta not.in l.Ba
liſta,ad Treb.Deci.in conſi.51. in ſecunda colu. nam
40 † verba prædicta geminata cenſentur prolata cum
maiori deliberatione.ca.& ſi Chriſtus,de iureiu. imo
triplicatis,quæ latiorem effectum important. Dec.in
conſi.504.colum.fi.Barb.in conſil.43.vol.2.& Craue.
in conſi.54.colu.2.

¶ Ex alio etiam capite dicitur,q dicta interinatio
& approbatio Senatus non fuit neceſſaria, quoniam
dictum priuilegium fuit confirmatum per inuictiſsi-
mum diuæ memoriæ Carolum Quintum Imperato-
rem,cum clauſula ex certa ſcientia, quo caſu ſucce-
dit * communis concluſio doctorum quæ habet, † q
41 quando fit confirmatio per Cæſarem cum tali clauſu
la ipſe facere videtur.Bart.in l.quia.ff. de iuriſdictio.
omn.iudic.tradit Roma.in conſi.98.in princ.Abb. &
Dec.in capitulo de confirmationibus, de confir. vtil.
vel inutili.ſed clariſsimi iuris eſt q Cæſar donationē
diſmembrationem & alia deſcripta in priuilegio ip-
ſius conceſsionis fecit vt admittunt omnes prædicti
42 patres ergo neceſſario dicendum eſt, † q inferior,
vt eſt Senatus manum apponere non poteſt pro ap-
probatione dicti priuilegij, capitulo cum in diſtri-
buendis,de tempo.ordina.Et ideo inquit Dec. vbi ſu
pra colum. ſecunda. q † tali modo confirmatum a
43 ſupremo principe per inferiorem reuocari non po-
teſt,vt no.Barto.in l.omnes populi,quæſtio.15. verſi.
iuxta prædicta quæro.ff. de iuſti. & iure. Et ideo ele-
ganter tradit Bald.in propoſito in cap. ea quæ, de re
iud. † q ſi princips aliquid confirmat ex certa ſciē-
44 tia, inferior aliquid declarare non poteſt. quod in-
quit notabile Dec.in loco ſupra citato.Ruin. in con-
ſil.208.nu.13.volu.primo.Boſ.in trac. ſuo crim.in ti-
tulo de princ.nume.355. vbi ait † q quando confir
45 matio eſt facta ex certa ſcientia, non poteſt apponi
manus ad illum actum præterquam a principe con-
firmante.nam qui habet verbum ſuperioris, non indi
get verbo inferioris.Bal.in l.ſecunda. C. quando de-
cre.opus non eſt. Item inferiores non poſſunt ſe im-
pedire de facto ſuperioris.capitulo cum inferior, de
maio.& obed.Gozad.conſi.6.nume.28.Et ideo ſequi
tur,q confirmatio ipſa facta per Cæſarem cum dicta
clauſula,omnino debet obſeruari.Soci.Iun.conſi.77.
nume. 19. volu. primo. Et ideo videmus q ſtatutum
confirmatum a Principe dicitur eſſe confirmantis.
iuxta.l.primam.§.omnia.C.de ver.iur.enucl.& in ter
minis ſtatuti,Abb.in capit.cum acceſsiſſent,in quar-
to notabili.de conſti.Ale.in conſi.123.nume. 17. vol.
4.Marſ.in ſing.567.Et eo magis hoc dicendum venit
cum vltra dictam clauſulam ex certa ſcientia, adſit
†, clauſula de plenitudine poteſtatis, quæ clauſula
eſt validior quàm ſint ambæ clauſulæ ex certa ſcien

tia,& non obſtante.Feli.in cap.nonnulli,in princ.nu.48.de reſcr.ſequitur Ceph.in conſi.28.nu.78. volum. primo. Item & id pro certo haberi debet, cum Dux ipſe Franc.conceſsionem ipſam fecerit ſaluo ſemper & reſeruato aſſenſu beneplacito inuictiſsimi Caroli Quinti Imperatoris directi ac ſupremi domini ſui, cui ſupplicauit vt donationem conceſsionem,infeudationem,tranſlationem,abdicationem,ſeparationē ac reuocationem ſuis patentibus literis confirmare, ratificare,& approbare vellet, & quatenus expediat de nouo dicto magno Cancellario concedere, cum multis alijs verbis ſequentibus. qđ equidem per dictum Carolum quintum factum fuit. vnde ſtantibus his.ab omni iure alienum videtur, vt dictum fuit, q geſta per Cæſarem remaneant ſub regula dicti.§.cognoſcent, circa lapſum temporis non auderem verbum facere, nec in dubium reuocare quæ geſta ſunt a tam ſacro conſilio, in quo ſedent tot conſummatiſsimi & oculatiſsimi.patres conſcripti, qui ſi vidiſſent interinationem ipſam ex defectu dicti lapſus temporis non fore concedendam, vtique illam non conceſsiſſent, cum omnia quæ fiunt in illo Senatu non procedant niſi maxima cum deliberatione, & ſumma iuſtitia.

SVMMARIVM.

1 *Statutum deferens lucrum dotis marito vxore præcedente ſine communibus liberis, non derogat l. hac edictali.C.de ſecun.nup.ſed contra nume 27. & ſequentib*
2 *Statutum diſponens ſimpliciter, quòd vxore præmoriente ſine liberis,maritus lucretur dotem,non derogat ſecundum communem d.l hac edictali.*
3 *Legitima filiorum primi matrimonii non confunditur in portione, quæ eis debetur ex vi dictæ l. hac edictali.*
4 *Legitima deduci debet tanquam æs alienum.*
5 *Legitima peti poteſt etiam renuntiata hæreditate, & ſimiliter ipſa repudiata.*
6 *Verba poſita in ſtatuto ſtricte debent intelligi.*
7 *Interpretatio fieri debet in ſtatutis ſecundum ius commune.*
8 *Quod amplia procedere, etiam ſi verba improprientur.*
9 *Correctio repentina in quacunque diſpoſitione eſt euitanda.*
10 *Argumentum valet de pacto ad ſtatutum.*
11 *Legitima non venit in renuntiatione ſecundum communem,niſi in ea fiat expreſſa mentio de legitima.*
12 *Qualitas a verbo declaratur*
13 *Verba ſtatuti debent intelligi proprie.*
14 *Dictio ſimul,importat copulatiue.*
15 *Dotis appellatione venit tota dos.*
16 *Appellatione rei paratæ intelligitur de tota.*
17 *Iudex ſi pronuntiat rem eſſe meam,obſcure non dicitur pnuntiare ſed videtur de tota re pronunciaſſe.*
18 *Statutum diſponens de domum luendo, intelligitur de tota,& non de parte.*
19 *Legitima filiorum eſt triens ſi ſunt quatuor, ſiquinque ſemis.*

Verba

20 *Verba ſtatuti debent intelligi ſimpliciter, & non ſecundum quid.*
21 *Verba generalia ſtatuti generaliter intelligenda ſunt.*
22 *Verba ſtatuti vbi ſunt clara, & ſenſus eſt manifeſtus nunquam interpretatio tantum valet vt melior ſenſu exiſtat.*
23 *Verba quando ſunt clara, nec quidem ſecundum naturam actus ſunt interpretanda.*
24 *Ratio ſtatuentium regulat ſtatutum, & inde vitam accipit, ſicut corpus per animam.*
25 *Expreſſum habetur quod diſpoſitum fuiſſet a teſtatore ſi interrogatus fuiſſet, quod procedit in omnib. diſpoſitionibus.*
26 *Statutum deferens lucrum totius dotis ſecundo marito in præiudicium filiorum primi matrimonii tanquam fauorabile, ſecundum communem valet.*
27 *Statutum deferens lucrum totius dotis ſecundo marito, aufert legitimam filii primi matrimonii, & alia de quibus in l. hac edictali. C. de ſecund. nup.*
28 *Statutum diſponens, quòd vxore præcedente ſine filiis maritus lucretur dotem in omni caſu, excludit filios primi matrimonii, & derogat dictæ l. hac edictali. C. de ſecund. nup.*
29 *Statutum diſponens, quòd vxore præmoriente ſine filiis ex eis, vel ſine filiis communibus, vel amborũ vel quòd maritus nihil reſtituere teneatur de dote præiudicat filiis primi matrimonii.*
30 *Statutum vnum declaratur per aliud.*
31 *Senſus & intellectus nunquam dandus eſt, per quem incidamus ſuperfluitatem quando alius accommodari poteſt.*
32 *Superfluitas, vt in ſtatuto euitetur, poſſunt & debẽt verba impropriari.*
33 *Interpretatio in ſtatutis ſemper debet fieri vt verba eorum aliquid operantur.*
34 *Verbum quodlibet minimum debet aliquid operari.*
35 *Statuti ſenſus eſt fugiendus, per quem ſtatutum remaneret ſuperfluum.*
36 *Statutum ſi extet, quòd ſtatuta ſeruentur ad literam, nunquam in eis fit extenſio, quia de litera dicitur, quod oculo corpareo videtur, non quod ſolo intellectu percipitur.*
37 Declaratio ad ſtatutum prohibens interpretationem, quòd dicitur tantum prohibere friuolam.
38 *Illud dicitur ad literam in ſtatuto comprehenſum, quod legi poteſt, non quod per ſubauditionem agitur.*
39 *Legitima eſt debita filiabus.*
40 *Statutum ſi diſponat quòd filia quacunque dote ſit contenta, ea non poteſt petere ſupplementum legitimæ.*
41 *Legitima non dicitur proprie æs alienum, quia non dicitur debitum proprium.*
42 *Legitima detrahitur deducto ære alieno, & funeris impenſa.*
43 *Legitimæ computatio fit detrahendo æs alienum, & debitum hæredi.*
44 *Legitima tanquam quoddam quaſi lucrum dicitur percipi per filium.*
45 *Statutum non recipit interpretationem à iure communi quando venit derogatiue ad ius commune.*
46 *Statutum ſi diſponat quòd pater teneatur relinquere filiis quintam partem bonorum ſuorum pro legitima, non intelligitur quòd debeat relinqui iure inſtitutionis, licet inſpecto iure communi ipſa relinqui debeat iure inſtitutionis.*
47 *Statutum quotiens aliquid addit vel detrahit tacite vel expreſſe iuri communi, efficitur ius municipale, nec recipit ſubauditum intellectum à iure communi, quia lex, quæ corrigit nouam legem non interpretatur.*
48 *Illatio non fit ex diuerſis.*
49 *Natura relatiui eſt reſtringere, limitare, & coarctare, quod in antecedente dictum fuit.*
50 *Tex. in l. ſi quando, in §. generaliter. C. de inofficio. teſtamen. procedit in diſpoſitione hominis, non autem legis.*
51 *Excluſio legis eſt forcior quàm hominis.*
52 *Statutum ſi excludit matrem à ſucceſſione filii inteſtati, excludit etiam ipſam ſecundum communem opinionem a legitima.*
53 *Filia, quæ ab inteſtato excluditur per ſtatutum, a petitione etiam legitimæ ſecundum communem excluditur.*

CONSILIVM LXII.

STatuto veteri inclytæ Ciuitatis Mediolani cauetur, quòd maritus non exiſtentibus communibus liberis præmortua vxore iam ad maritum traducta, vel matrimonio, per copulam carnalem conſummato, lucretur dotem datam, & cætera bona, quæ ipſa domina habuiſſet ex domo viri, vel ſoceri, vel eorum, vel alterius eorum occaſione, etiam ante matrimonium, ſaluo quòd per hoc ſtatutum non derogetur iuri liberorum alterius matrimonij.

¶ Altero vero ſtatuto nouo diſponitur, ꝙ maritus non exiſtentibus communibus liberis præmortua vxore iam ad maritum traducta, vel matrimonio per copulam carnalem conſummato, lucretur dotem datam & promiſſam, vbi etiam data non ſit ab eo, vel ea qui vel quæ promiſerit, vel ſuo hærede exiſtente in mora ſoluendi dictam dotem promiſſam, vt ſupra. Cætera vero bona, quæ conſtaret ipſam dominã habuiſſe, & ante matrimonium conſummatum ex domo viri, vel ſoceri, vel eorum, vel alterius eorum occaſione ſiue exiſtant communes liberi ſiue non, remaneant marito, vel hæredibus ſuis, ſaluo quòd per hoc ſtatutum non derogetur iuri liberorum alterius matrimonij, ſiue aliorum matrimoniorum, quibus exiſtentibus ſuccedat maritus in dote vxori ſimul cum ipſis liberis in capita. Alio vero ſic ſcriptum reperitur, ꝙ verba ſtatutorum communis Mediolani ſeruentur vt litera iacet.

¶ Quibus ſtantibus nunc oritur lis inter Illuſtriſſimum dominum Franciſcum Sfortiam Marchionem Carauagij ex vna, & Illuſtrem dominum Ludouicũ Vicecomitem hæredem Illuſtr. Comitis Annibalis ſecundi

ſecundi mariti quondam matris eiuſdem domini Marchionis ſuper dote ipſius, quia prætendit in primis prædictus Marchio detrahere legitimam de dote dictæ quondam eius matris, & deinde in reliquo dotis ſuccedere in capita ſimul cum dicto hærede ſecundi viri. Ideo videndum erit quis ipſorum iuſtius induat arma. Arguendo igitur ad vtranque partem (vt decet) prima facie dicendum videretur, ꝙ dictus Illuſtriſsimus Marchio debeat nõ obſtante dicto nouo ſtatuto ante omnia detrahere dictam legitimam, & poſtea in reliquo ſuccedere in capita cum dicto Illuſtr. hærede ſecundi viri, ad quod dicendum mo-
1 ueor ex infraſcriptis. Et primo quia videtur, † quòd per dictum ſtatutum deferens lucrum dotis marito vxore præcedente ſine cõibus filijs non intelligatur derogatum eſſe legitimæ debitæ dicto Illuſtr. Marchioni in dote materna, nec l. hac edictali. C. de ſecund. nup. vt per Rui. in conſil. 59. column. decimæ. verſ. præterea, volum. 3. & in conſi. 61. in ſecundo dubio, volum. ſecundo, vbi inquit quod vbi etiam verbum communibus, non fuiſſet expreſſum, ſed tantũ dictum non extantibus filijs intelligeretur de communibus & natis ex vxore & viro, cui defertur lucrum, & ſic talis expreſsio eſt ſuperflua, vt probatur in l. eum vir. vbi Bar. & alij. ff. de conditio. & demon.
2 ergo datur intelligi, † ꝙ dicta verba nullo modo habeant derogare diſpoſitioni dictæ l. hac edictali, nec filijs anterioris matrimonij in legitima præiudicare ſed ꝙ tantum maritus conſequi debeat quantũ vnus ex filijs primi matrimonij, cui minus relictum eſt, ac ſi ſtatutum ſimpliciter diſponeret de lucro dotis nõ exiſtentibus liberis, vt voluerunt Iacob. de Butrig. Franc. de Alberico, Bal. Bar. & alij in dicta. l. hac edictali. Paul. Iaſ. Dec. & alij. in authen. præterea. C. vnde vir & vxor. quam opinionem * communem eſſe demonſtraui in tract. meo de lucro dotis. qu eſt. 26.
3 in quo caſu nemini dubium eſt, † ꝙ prius detrahenda eſt legitima per dictos filios primi matrimonij, & deinde inter ipſos & vitricũ debet fieri diuiſio de reliquo iuxta diſpoſitionẽ dictæ l. hac edictali. Et tãto magis id dicendum venit in terminis noſtris, vbi per ſtatutum non eſt derogatum iuri filiorum prioris matrimonij, per quæ verba ſatis declaratur ſtatuentes voluiſſe diſpoſitionem ſuam reducere ad terminos iuris communis, vt in caſu præſenti dixerunt Dec. in conſi. 284. nume. 4. Alcia. in tract. de præſum. in 2. reg. præſum. 28. nume. 3. & Ruin. in dicto conſilio. 59. & in terminis noſtris ita conſuluit Alcia. in conſilio. 82.

¶ Et quia tota controuerſia conſiſtere videtur in illis verbis, quibus exiſtentibus &c. ex quibus ſumitur coniectura, ꝙ ante partem per dictum Illuſtriſſimum Marchionem deduci non debeat, quia vir in dote ſuccedere non diceretur in capita cum ipſis li-
4 beris. † icirco poteſt dici quod legitima deduci debeat tanquàm æs alienum. l. quanquam. C. ad l. Fal
5 cid. † cum etiam renunciata hæreditate peti poſsit. l. ſi quando. §. generaliter. C. de inofficio. teſtamen. & ſimiliter repudiata hæreditate vt per Aret. in l. fin. C. de pac. nume 6.

¶ Secundo reſponderi poteſt, ꝙ cum dicta verba
6 ſint poſita in dicto ſtatuto. † quæ ſtricte intelligi de
7 bent. l. 3. §. hæc verba, vbi Bart. ff. de nego. geſt. † Et debeat in eo fieri interpretatio ſecundum ius commune capitulo. cum dilectus, de conſuet. & in l. ſecunda. C. de noxa. actio. Rui. in conſi. 129. nume. ſecundo.
8 volu. ſecundo. † vbi ampliat hoc etiam procedere ſi impropriantur verba, Soci. Iun. in conſi. 5. nume. 4. volu. eo. docto. in l. fin. §. in computatione. C. de iure delib. ꝙ dicta verba quibus exiſtentibus, debeant intelligi detracta prius legitima, vt ius commune diſponit, vt in quæſtione mea 27.

¶ Tertio reſpondetur, ꝙ ſi illud quod auocatur per filios prioris matrimonij iuxta diſpoſitionem dictæ l. hac edictali, non computatur in legitimam eis debitam reſultare videtur, ꝙ cum ſtatutum reſeruet iura filiorum dicti anterioris matrimonij iuxta dictam l. hac edictali, ꝙ illa verba ſequentia, quibus exiſtẽtibus &c. ſecundũ verba præcedentia debeant ſic intelligi, ꝙ ſucceſsio non computetur in legitimã
9 quia ſi aliter diceretur, ſequeretur † correctio repẽtina, quæ in quacunque diſpoſitione euitanda eſt, vt per Alci. in dicta præſumptione 28.
10 ¶ Quarto dicitur † ꝙ valet argumentum de pacto ad ſtatutum gloſſ. in rubr. C. de decur. lib. 10. in l.
11 non impoſsibile, vbi doct. de pac. † ſed per pactum quis renunciando ſibi in legitima nõ præiudicat niſi expreſſa fiat mentio de legitima, dicta. l. ſi quando. §. & generaliter. C. de inoſ. teſta. Bal. Ang. & alij in l. de his. ff. de tranſac. Rui. in conſil. 52. nume. quinto. volu. ſecundo conſilio. 84. nume. quinto, volum. eod. Pariſ. in conſilio. 43. nume. 36. volum. 3. vbi atteſtatur hanc eſſe * communem. ergo idem dicendum in ſtatuto, vt quis per illud non excludatur a legitima niſi expreſſum hoc fuerit, vt p Sali. in authen. nouiſsima. C. communia de leg. Alexand. in conſilio. 68. volum. primo, & 83. volum. 4.

¶ Vltimo dicitur quod illa verba, quibus exiſtentibus &c. non poſſunt referri ad legitimam, quia cum ſtatutum loquatur per verbum ſuccedat, debet
12 intelligi de eo, in quo cadit ſucceſsio, † vt qualitas declaretur a verbo. l. in delictis. §. ſi extraneus, de noxa. Vnde cum ipſa non deferatur titulo ſucceſſionis, ſed tanquam debita & ante partem detrahenda, verba ipſius noui ſtatuti ad ipſam legitimam referri non debent.

¶ Sed prædictis non obſtantibus altera ſententia eſt de iure verior, ꝙ immò per dictũ Illuſtriſsimum Marchionem legitima ante partem deduci non debeat, vt probatur ex infraſcriptis. Et primo, quoniam
13 ambigui iuris non eſt. † ꝙ verba ſtatuti debent intelligi propriè. l. 3. § hæc verba, de nego geſt. Bar. in l. prima. §. hoc interdictum. ff. de fon. e. & l. ſi pater ff. de lib. & poſthu. l. non aliter. ff. de leg. primo, ſed ſtatutũ nouum dicit, ꝙ exiſtentibus liberis prioris matrimonij, maritus ſimul cum liberis in dote ſuccedit in ca
14 pita, & ſic copulatiue vt importat † illa dictio ſimul, Bald. in l. prima. §. his itaque, colum. prima. verſi. putant quidam. C. de cad. tol. ergo de tota dote intelle-
15 xerunt ſtatuentes, † cum appellatione dotis propriè venit tota dos, vt probatur in l. legatis vxori. ff. de lega. ſecundo. vbi in legato facto vxori de rebus cauſa ſui paratis, non veniunt res paratæ pro parte, gratia vxoris, ſed quæ ſunt paratæ in totum. & hoc ſe
16 cundum Barto. ibi, † quia appellatione rei paratæ intelligitur de tota. gloſſ. & Bartol. in l. ſi in rem. ff. de rei vend. vbi qui petit rem ſimpliciter, videtur totam
17 rem petere. Similiter videmus † quod ſi iudex pronunciat rem eſſe meam obſcure non dicitur pronunciare, quia videtur de tota re pronunciaſſe, vt traditur in l. Pomponius. §. ſed & his. ff. de procur. Alex. in conſi. 195. colum. ſecunda. volu. 6. vbi ait, ꝙ appellatione rei domus, poſſeſsionis, ſeu molendini intelligitur de tota & non de parte. Alcia. in conſi. 227. vbi inquit,

18 inquit † ꝙ ſtatutum diſponens de luendo domum, intelligitur de tota & non de parte, quia appellatione domus, vel ſedium intelligitur de tota. Rui. in conſi. 106. n. 17. uo. 2. vbi dicit ꝙ appellatione rei de propria ſignificatione venit tota res, ſecundum Bar. in l. de pupillo. §. qui nunciat, cum quo * communiter cæteri tranſeunt, de no. oper. nunciat. & in conſi. 134. nu. 12. vol. 3. in conſ. 5. nu. 18. vol. 4. & 94. nu. 10. vol. eo. Bal. & Ang. in l. Titia cum teſtamento. §. 1. de lega. 2. & in terminis noſtris loquendo de dote ita dixit Rui. in conſ. 110. nu. 4. uol. 5. vbi dicit ꝙ ſicut appellatione rei venit tota res, ita & appellatione dotis intelligitur de tota. ſi igitur, vt dictum eſt, ſtatuentes intellexerunt ꝙ maritus ſimul cum liberis in dote tota ſuccedat in capita, vtique dicere non poſſumus, ꝙ per filios primi matrimonii poſſit deduci legitima, quia ſi ea detraheretur, non dicerentur filii & vitricus ſuccedere in tota dote in capita, ſed tantum in

19 duabus partibus ex tribus, † cum legitima filiorũ hodie ſit triens ſi ſunt quatuor filii, ſi verò plures ſemis, vt per docto. in auth. nouiſſima C. de inoff. teſta. Ceph. in conſi. 5. nu. 45. vol. 1.

20 Secundò facit, † nam verba ſtatuti debent intelligi ſimpliciter, & non ſecundum quid. l. hoc legatũ, de lega. 3. docto. in l. 2. ff. de verb. oblig. in princ. quod etiam procedit quando diſpoſitio eſt fauorabilis. Rui. in conſ. 28. nume. 13. uol. 2. conſi. 80. num. 17. uol. 3. & in conſi. 103. num. 13. vol. eo. ſed ſi diceremus ꝙ maritus ſimul cum filijs prioris matrimonii non ſuccederet in dote tota, ſed in parte, detracta legitima, certè ſequeretur quòd verba ipſius ſtatuti non intelligerentur ſimpliciter ſed ſecundum quid, quod vtique non eſt dicendum,

21 † nam verba generalia ſtatuti generaliter intelligẽda ſunt & indiſtinctè. l. 1. §. & generaliter. ff. de lega. præſtan. l. de pretio, de publicia. Rui. in conſi. 11 ... in prin. vol. 3. Ceph. in conſ. 138. nu. 10. vol. 1. Soci. Iun. in conſ. 3. nu. 33. vol. 1. conſi. 4. num. 15. vol. eo.

22 Tertiò accedit † vbicumque verba ſtatuti ſunt clara, & ſenſus eſt manifeſtus, nunquam interpretatio tantum valet, vt melior ſenſus exiſtat. l. 3 in fin. C. de liber. præter. Iaſo. in conſi. 97. colum. 2. volum. 1. quod etiam procedit in verbis conſuetudinis claris, vt per Dec. in conſ. 49. colum. 2. quem ſequitur Ceph. in conſi. 136. colum. 1. volum. 1. vbi quoque inquit

23 † quod quando verba ſunt clara, nec quidem ſecundum naturam actus ſunt interpretanda, ſed in caſu noſtro verba ſunt clara & ſenſus manifeſtus, quod maritus ſimul cum filiis in dote ſuccedat in capita, ergo non eſt ſumenda interpretatio, ſcilicet deducta legitima, nam (vt dictum fuit) ſtatuti verba vbi ſunt clara, non eſt vlterius quærendum. Soci. Iun. in conſi. 4. num. 6.

24 Quarto conſideranda eſt, & perſcrutanda mens † & ratio ſtatuentium, cum illa reguletur ſtatutum & inde vitam accipiat ſicut corpus per animam. Soci. in conſ. 15. num. 24. vol. 1. & cui inhærere debemus, teſte ipſo Soci. conſ. 4. num. 4. vol. eo. Pariſ. in conſ. 85. nu. 9. vol. 2. 44. nu. 15. vol. 1. 110. nu. 12. vol 3. 61. num. 24. vol. eo. & in conſi. 20. col. 1. vol. 4. Quare ſtante dicto ſtatuto veteri in quo diſponebatur quòd maritus nõ exiſtentibus communibus liberis præmortua vxore ad domum viri traducta vel matrimonio per copulam carnalem conſummato lucretur dotem, cum clauſula tamen, quòd per dictum ſtatutum non derogetur iuri liberorum alterius matrimonii ſeu aliorũ matrimoniorũ, cũ voluerint ſexaginta annis poſt dictum ſtatutum aliud condere ꝙ exiſtentibus filiis primi matrimonij vitricus ſimul cum liberis prædictis in dote ſuccedat in capita profecto credo quòd omnes vno ore dicent, quòd ſtatuentes ad id moti non fuerunt, niſi quia ſtante dicto ſtatuto veteri per quod derogabatur iuri liberorum prioris matrimonij, ſed illud eis reſeruabatur, virtute cuius reſeruationis poterant mortua matre ſine filiis ex ſecundo matrimonio prius detrahere legitimam de dote materna, & poſteà reliquam diuidere cum vitrico, cum hoc tamen quòd non poſſet plus lucrari quàm quod eſſet relictum vni ex filijs cui minus relictum eſſet, vt in dicta l. hac edictali, viduæ non reperiebant maritos, quod bono publico repugnabat, iuxta not. in l. 1. ff. ſolu. matr. & ideo quòd dictum nouum ſtatutum fecerunt cum dicta clauſula, quibus exiſtentibus &c. vt non in totum excluderent filios anterioris matrimonij à dote, ſed vt ſuccurrerent mulieribus viduis, & reperirent maritos, qui vigore ſupradicti ſtatuti antiqui ſe retrahebant à celebrandis matrimonijs & nuptijs cum ipſis viduis. quod ſumma cum ratione factum fuit, & ideo voluerunt conſulere vtrique parti dando hoc temperamentum vt tantum filij debeant in dote ſuccedere cum vitrico in capita ſine

25 aliqua alia detractione. Et certe † ſi de hoc interrogati fuiſſent vtique ita reſpondiſſent, ergo perinde * habetur ac ſi fuiſſet expreſſum, vt eſt glo. * communiter approbata in l. tale pactum, §. ſi. vbi docto. ff. de pac. Soci. Iun. in conſi. 1. nume. 127. vol. 1. & in conſi. 122. nume. 17. vol. eo. vbi dicit ipſam gloſſ. procedere etiam in alijs diſpoſitionibus Dec. in conſ. 19. colum.

26 4. nam † ſi ſtatutum deferens lucrum dotis totius marito ſecundo in præiudicium filiorum primi matrimonij tanquam fauorabile valet ſecundum * communem, vt per Bal. conſi. 495. colum. 4. verſ. itẽ quia, in fi. vol 5. Paul. de Caſtro in l. 1. C. de inoff. do. vbi ait ſe recordari quòd cum eſſet vnus ex compilatoribus nouorum ſtatutorum Florentiæ, quod poni fecit in illo ſtatuto, & addi, quod prius non erat, videlicet ꝙ maritus lucretur dotem etiam extantibus filijs primi matrimonij, quia viduæ non reperiebant maritos quando habebant filios ex primo matrimonio docto. in auth. præterea. C. vnde vir & vxor. Pariſ. in conſi. 191. col. 3. vo. 3. Pau. de Caſt. in coſi. 227. ſcẽdũ antiquã impreſſionẽ. Cur. Sen. in cõſi. 78. dixi in dict. tract.

27 de Lucr. dot. q. 24. † & per illud auferatur legitima filiorum, & alia de quibus in dicta l hac edictali, vt per Dec. in conſi. 19. colum. 2. Pariſ. in citato conſ. 91. col. 3. ac alios de quibus in dicta. q. 24. ergo idem & fortius hoc dicendum eſt in caſu noſtro vbi vigore huius ſtatuti noui & fauorabilis, non aufertur in totum dos filijs prædictis, ſed in ea ſuccedunt ſimul in capita cum vitrico ſeu eius hærede, & ſic in viriles partes.

Nec obſtat ſi dicatur ꝙ in caſu Bal. Caſtr. & aliorum ſuprà citatorum ſtatutum expreſsè excludebat filios primi matrimonij, quod non eſt in caſu præſenti, quia reſpondetur ſatis eſſe ꝙ hoc poſſit cõſtare ex mente, & verbis ſtatuentium, ꝙ voluerint excludere,

28 vt in q. mea. 25. Et ideo videmus † quòd quando ſtatutum diſponit quòd maritus prædecedente vxore ſine filijs maritus lucretur dotem in omni caſu, ꝙ excluduntur filij prioris matrimonij, vt eſt videre in q.

29 mea 29. Item † & quando diceretur quòd vxore præmoriente ſine filijs ex eis, vel ſine filijs communibus, vel amborum, vel ꝙ maritus nihil reſtituere teneatur de dote, in quibus caſibus præiudicatur

filijs prioris matrimonij,& derogatur dictę l.hac edi
ctali, vt dixi in q.30.31.32.& 33. ergo & ſimiliter in
caſu præſenti idem ſtatutum eſſe videtur ex mente
& ratione ſtatuentium, de quibus ſupra in dicto vlti
mo ſtatuto, quod factum fuit ad declarationem pri-
mi, quod equidem inconueniens non fuit vt ſuccur-
30 reretur dictis viduis. † Nam admittitur vt vnum
ſtatutum declaretur per aliud, vt per Bar.in l.omnes
populi,in 2.quæſt.6.principalis in princi.ff. de iuſt.&
iure Alc.in conſi.123.volum.4.Dec. in conſi.11.colu.
3.Anch.in conſi.429.col.fi.& Soci.Iun. in conſi.7.nu.
6.volum.1.l.non eſt nouum, cum duobus ſeq.ff.de ll.
nam quando ſtatutum ſpecialiter loquitur ſiue præ-
cedat ſiue ſequatur dicitur eſſe receſſum à generali,
vt generale non procedat in caſu de quo ſpecialiter
eſt prouiſum, quia ſemper generi per ſpeciem dero-
gatur.Soci.Iun.conſi.41.nume.6.volum.primo. Et eo
magis id admittendum eſt, quia ſi aliter diceretur ꝙ
dictum ſtatutum vltimum ad hunc effectum factum
non fuiſſet, ſequeretur quòd ſi dicta verba quibus
exiſtentibus &c.deberent intelligi detracta legitima
& habita ratione l. hac edictali, ꝙ ſuperfluo editum
31 fuiſſet, quòd minime dicendum venit, † nam nun-
quam dandus eſt intellectus per quem incidamus in
ſuperfluitatem quando alius poteſt accommodari.
Paul.de Caſtro.in conſil. 436. quem ſequitur Socin.
Iun.in conſi.6.nu.5. volu.1. vbi plus voluit in nu.6.ꝙ
32 † vt in ſtatuto euitetur ſuperfluitas poſſunt & de-
bent verba impropriari.Abb.in c.paſtoralis, in 2.no.
de appel.Pariſ.in conſi.49.nume.54 volu.1. & in con
33 ſil.66.nu.10.volu.2. nam † in ſtatutis ſemper debet
fieri interpretatio vt verba eorum aliquid operētur.
l.ſi quando,de leg.1.Bal.in rub.C.de contrahen. e.n-
34 pt. q. 9. Et † adeo vt quodlibet minimum verbum
debeat aliquid operari, vt eſt gloſſ.ſing.in l.1.ff.quod
met.cau.nam vt inquit Soci Iun.in dicto.conſil.6.nu.
35 17. † ſtatuti ſenſus eſt fugiendus per quem ſtatutũ
remaneret ſuperfluum.Pariſ.conſi.66.nu.9 volu.2.&
maxime ſumenda eſt hæc interpretatio accedente di
36 ſpoſitione alterius ſtatuti Mediolani diſponentis † ꝙ
verba ſtatutorum ipſius ciuitatis ſeruentur vt littera
iacet,& hoc per doctrinam ſingularem Bal. in l.2.C.
de patr.qui fil.diſtrax.vbi inquit, ꝙ quando extat ſta
tutum generale diſponens,ꝙ ſtatuta ſeruentur ad li-
teram nunquam in ſtatutis fit extenſio,quia de litera
dicitur,quod oculo corporeo videtur, non quod ſo-
lo intellectu percipitur.l.1.ff. de his quæ in teſta. de-
len.Alex.in conſi.45.colum.2.in prin.volu.6.& in cõ
ſil.193.in fin.volum.eodem,& in conſi.50. column.1.
volu.1.vbi dicit ꝙ ſtante dicto ſtatuto verba ſtatuto-
rum ſicut prolata ſunt ſic fideliter exponantur ad li-
teram abſque alia expoſitione, niſi forte per quam
ipſa verba ſenſus,ſeu conſtructio quaſi grammaticali
ter ad literam,ſeu intelligibiliter exponatur, ne intel
lectus verborum ad aliud trahatur quàm litera ſo-
net.Pariſ.in conſi.117.nume.19 volum.primo.Corn.
In conſi.276 litera l.& in volum.4.& in conſi. 324.li-
tera d.& o.volu.3.Cur.ſen.in conſi.35.colu.7.& hanc
eſſe * communem atteſtatur Soc.in l.1.nu.44. limi.9.
ff.de vul.& pup.Soc.Iun.in conſi.16.nu.6. volu.1. vbi
declarando dictum Barto.in l.omnes populi, in 6.q.
37 principali. ff. de iuſt. & iure. volentis † ꝙ ſtatutum
prohibens interpretationem dicatur tantum prohi-
bere friuolam,dicit quod illud procedit quando ſta-
tutum ſimpliciter prohibet interpretationem, ſecus
quando vltra procedit vt intelligatur ad literã pro-
ut iacet,prout in caſu noſtro,quia tunc legalis inter-
pretatio etiam dicitur ſublata, iuxta dicta per Bald.
in l.precibus,in 3.col.C.de impub. & alijs ſubſti. vbi
vult ꝙ in expreſſa vulgari non contineatur tacita pu-
pillaris quando verba teſtamenti eſſent ad literã in-
telligenda. cum quo tranſeunt ibi * omnes docto. &
inquit quòd hanc differentiam inter prædicta ſtatu-
ta facit Soci.patruus ſuus in d.l.prima, ſupra citata.
38 Et ratio eſt, † quia illud dicitur ad literam in ſta-
tuto comprehenſum,quod legi poteſt,non quod per
ſubauditionem additur,iuxta l.primam.ff.de his quę
in teſta.delen.

¶ Non obſtant modo quæ in contrarium allegata
fuerunt,quia ad primum argumentum reſpondetur,
ꝙ imo ſtatutum diſponens, ꝙ vxore præmoriente ſi-
ne filijs communibus,maritus lucretur dotem,dero-
gat diſpoſitioni dictæ l.hac edictali, & per illud præ-
iudicatur filijs primi matrimonij in tota dote,vt per
Dec.in citato conſi.19.colu.2.Pariſ.in conſi.91.colu.
3.in fi.vol.3.Et quia de hoc alias ſcripſi in q. mea.32.
ideo ad ibi ſcripta me remittõ.Addo etiam Alcia.ita
tenentem in conſ.51.nume.21.& tanto magis hoc di
cendum venit in terminis noſtris, vt voluerit ſtatutũ
d.l.derogare, & filijs præiudicare, & diſpoſitionem
ſuam non reducere ſtatuentes ad terminos iuris cõ-
munis ex dictis verbis, quibus exiſtentibus. maritus
ſimul cum liberis in dote ſuccedat in capita.quæ ver
ba non poſſunt conuenire diſpoſitioni dictæ l. vt ſu-
pra oſtenſum fuit.Nec obſtat ꝙ Dec.Rui.& Alci.ali-
ter tenuerint in locis ſupra citatis, & vlterius idem
Alci in conſi.82.ſecundum impreſsionem meam, q2
aduertendum eſt ꝙ ipſi loquuntur in terminis ſtatu-
ti veteris,& non noui.Quis.n.tam ſupinus eſt,qui ve
lit redarguere tot excellẽtiſsimos patres? quin reſpõ
diſſent ad dicta verba ſtatuti noui, quibus exiſtenti-
bus &c.ſi illud ſtatutum fuiſſet eis præſentatum? cer
te ridiculum eſt hoc dicere, & ideo cum loquantur
tantum in terminis antiqui ſtatuti, nõ poteſt fieri ali
quod fundamentum in dictis ipſorum, & pro certo
teneo ꝙ ſi vidiſſent dictum vltimum ſtatutum aliter
dixiſſent quàm ſcriptum reperiatur in locis ſupra ci
tatis.& ad conſilium Alcia.82.ſatis reſponſum vide-
tur ex ſupra dictis,& infra dicendis.

¶ Similiter non obſt. ꝙ ex quo legitima debeatur
filijs in dote materna tanq̃ æs alienum, ꝙ de ea ſta-
tuentes non vãr ſenſiſſe,quia rñdetur, ꝙ attenta hac
ratione ſequeretur ꝙ nec eis præiudicaretur in legi-
tima quãdo ſtatutum diſponit,ꝙ vxore præmoriente
ſine filijs,maritus lucretur dotem in pręiudicium fi-
liorum primi matrimonij, & tamen hoc eſt falſum,
quia cõis eſt in contrarium,vt dixi in d.q.24.Item &
ſequeretur aliud,quod etiam eis non pręiudicaretur
in alijs caſib.de quibus in q.meis 29. & quatuor alijs
ſequentib. & tamen hoc eſt ab omni veritate alienũ,
39 vt ibi patet.Item etiam eſſet dicendum † ꝙ cum le
gitima ſit debita filiab.vt in auth.nouiſsima, vbi om-
40 nes.C.de inof.teſta.ſi ſtatutum diſponeret, † ꝙ filia
quacunque dote ſit contenta poſſet petere ſupple-
mentum legitimæ tanquam æs alienum,quod tamen
a doctoribus non admittitur.Bal.in auth.res quæ.C.
com.de lega.verſ.quando ſtatuto cauetur. Alex.in l.
Gallus.§.& quid ſi tantum.ff.de lib.& poſth.& in con
ſil.121.volu.6.Ceph.in conſi.34.in prin.volu.1.

41 ¶ Vlterius dicitur † quòd legitima non dicitur
propriè æs alienum, quia non dicitur debitum pro-
42 prium.quod patet, † quia detrahitur legitima. de-
tractis prius debitis & funeris impenſa. l. Papinia-
nus.§.quarta,ff.de inoff.teſtam.Alex.in conſi.57.in 2.
dubio.

dubio,volum.3.vbi inquit,ꝙ legitima portio debi-
ta filijs debet taxari ſecundum quantitatem bono-
rum teſtatoris deducto ęre alieno. ſequitur Craue.
43 in conſ.165.nu.3.vbi inquit, † quòd legitimæ com
putatio ſit detrahendo ęs alienum etiam debitum
hæredis.Dec.in conſ.299.colum.2.Soci.Iun.in conſi.
132.nume.6.volum.1.& in conſi.137.nu.11.vol.eo.
44 Præterea dicitur † quòd legitima tanquam quod-
dam quaſi lucrum dicitur percipi per filium. Bald.
in l.quoniam in prioribus, colum.2. verſ.ſed iuxta
hoc quæro.C.de inoff.teſta.Soci.Iun.in conſi.131.nu.
18 circa fi.vol.1.

¶Pariter non obſtat quòd dictum ſtatutum ultimũ
dum dicit, quibus exiſtentibus &c.debeat recipere
interpretationem à iure communi, & ſic quòd mari
tus cum filijs debet ſuccedere in dote in capita, de
45 dicta legitima, quia reſpondetur † ꝙ ſtatutum nõ
recipit interpretationem a iure communi quãdo ue
nit derogatiue ad ius commune,vt inquit Bald. in l.
maximum vitium.C.de liber.præter col. pen. vbi cõ
46 cludit † quòd ſi ſtatutum diſponit, quòd pater te-
neatur relinquere filijs quintam partem bonorum
ſuorum pro legitima,non intelligitur quòd debeat
relinqui iure [illegible]titutionis,licèt inſpecto iure cõmu-
ni legitima debeat relinqui iure inſtitutionis.§.aliud
[illegible] ut cum de appel.cogno.& hoc dicit Bald.ex
eo, quia dictum ſtatutum ſe habet ad ius commune
derogatiuè,& ideo non recipit interpretationem à
iure communi, ſed ſimpliciter debet intelligi prout
iacet,per l.primam §.hinc igitur.C.de iuſt.C.confir.
quod dictum tanquam ſingulare ſequitur Paul.de
Caſt.in l.fi.§.in computatione.C.de iure delib. Rur-
ſus Bal.in l.properandum, in princip. C. de iud.in l.
ita p[illegible].C.de adult.& in c.cum non liceat,de præ-
ſcrip.Archi.in cap.primo.quæſt.14.principali de cõ
ſti.Soc.conſi.89.nu.5.vol.4.& in conſ.42.nu.10.vol.
47 eo Pariſ.in conſ.65.nu.8.vol.2. † nam quotiens ſta
tutum aliquid addit vel detrahit tacitè vel expreſsè
iuri cõmuni efficit ius municipale,nec recipit ſubau
ditum intellectum a iure cõmuni.quia lex, quæ cor-
rigit nouam legem non interpretatur.l.fi.C.de ind ui-
d[illegible].Alex.in conſi.35 nu.8.vol.6.227.col.2.verſ.&
idem,& in conſ.249.col.fi.vol.eo.Soc.Iun.in cõſ.74.
nu.24.vol.3.Soc.in l.cum filiusfa.col.4.verſ.& in quã
c.1,de verb.obl.qui dicit hoc ſingulare.Balb.in tract.
de præſcr.in ult. q.4. par. ſextæ eiuſdemque vltimæ
par.prin.Corn.in dicto §.in computatione. circa fin.
Cacialup.in l.omnes populi,nu.203. de iuſt. & iure.
Crot.in l.nemo poteſt,nu.98.ff.de lega.1. & in termi
nis ſtatuti diſponentis quòd maritus decedente uxo
re abſque communibus liberis lucretur dotem ꝙ nõ
fiat reſtrictio ſecundum ius commune, de quo in di-
cta l.hac edictali,ſed quòd debeat generaliter intel-
ligi,etiam in præiudicium filiorum prioris matrimo
nij,tradit Alcia.in citato conſ.52.nu.21.ſed in caſu
noſtro iſtud ſtatutum,quod diſponit,quòd exiſtenti-
bus filijs primi matrimonij maritus in dote ſimul
cum eis ſuccedat in capita, uenit derogatiuè ad ius
commune,ergo &c.

¶Non obſtat,ꝙ ſi non computatur in legitimam il-
lud quod auocatur per filios primi matrimonij ex ui
dictæ l.hac edictali,uidetur reſultare, ꝙ cum ſtatutũ
uetus reſeruet iura filiorum dicti matrimonij iuxta
dictam.l.ꝙ illa uerba ſtatuti noui, quibus exiſtenti-
bus &c. debeant intelligi ſecundum præcedentia,&
intelligi,ꝙ ſucceſsio non imputetur in legitima, ut
euitetur correctio repẽtina,quæ ſequeretur,quia re-
ſpondetur hoc nihil facere ad terminos noſtros,quo
niã & ſi uerũ ſit ꝙ illud quod auocatur uigore dictę
l.hac edictali,non computetur in legitimam, id pro-
cedit in odium & pęnã matris tranſeuntis ad ſecun-
da uota,& ideò cum contra eius uoluntatem capia-
tur in legitimam non imputatur, ut dixi in q. 27.nu.
8.ſed nos ſumus in terminis diuerſis uidelicet in ſta-
tuto fauorabili inducto in fauorem ipſarum mulie-
rũ uiduarũ, vt dictũ fuit, & ut etiã tenet Bertran.in
d.l.hac edictali,n.36.vnde cũ illud quod maritus ha-
bet ex vi dicti ſtatuti,noui,cõſequatur ex iuſta,ratio
nabili,& fauorabili cauſa, nimirũ ſi illud imputatur
in legitimã, quia concurrunt uerba ipſius ſtatuti ac
mẽs & ratio ipſorum ſtatuentiũ,vt ſatis liquet ex iã
48 dictis.Vnde † ex diuerſis non bene infertur.l.Papi-
nianus exuli.ff.de mino.l.fi.ff.de ſeparat. Nec verum
uidetur quod inducatur repentina correctio ſi alio
modo uerba intelligantur,imò reſtrictio coarctatio,
49 & limitatio ad ipſa verba præcedentia, vt conſtat †
ex relatiuo,quibus,de cuius natura eſt ꝙ reſtringat,li
mitet, & coarctet quod in antecedenti dictum fuit.
Bar.in l.à filio.§.fi.ff.de alim.& ciba. lega.l. ea tamen
adiectio,de leg.3.Alex.in conſi.29.nu.6.vol.1. Rui.in
conſi.30.nu.6.vol.1.Bart.in l.omnes populi,in prima
oppoſitione.& ibi Cacialup.num.4. ff.de iuſt.& iure.
Coraſ.in l.qui liberis.nu.9.de ritu nup.

¶Similiter nõ obſtat,quod ſicut per pactũ & per re
nunciationẽ nõ tollitur legitima ſi non fiat ſpecialis
mentio de ea,ita nec pariter per ſtatutum, d.§.& ge-
neraliter,& per deciſiones & auctoritates ſuprà cita
50 tas etiam loquentes in ſtatutis,quia † primò ad tex.
in d §.generaliter,reſpõdetur,ꝙ ille tex. procedit in
diſpoſitione hominis prout loquitur,non in diſpoſi-
51 tione legis vel ſtatuti, † quia fortior eſt excluſio legis
quàm hominis.Soc.in conſi.150.col.4.Dec. in conſil.
392.col.fi.conſ.505 col.2.in fi.& in conſ. 525. col.2.
in conſ.299.col.2.in fi.& in conſi.303.col.pen.in fi.&
in l.humanitatis.nu.9. verſ. ſi prætereà.C.de impub.
& alijs ſubſt.Cur.Iun.in conſi.10.col.2. & Cepha.in
conſi.5.nume.55.vol.1.Gozad.in conſi.43.nume. 23.
& 27.Corn.in conſi.150.colum.2. vol. 2. ſed nos ſu-
mus in diſpoſitione legis & ſic ſtatuti,ergo tex.ille ni
hil ad propoſitum facit,& in ſpecie loquendo in ſta-
tuto ita uoluit Dec.in citato conſi.299.colum. 2. vbi
* inquit * communem eſſe opinionem † ꝙ mater ex
52 cluditur à legitima ſi ex ſtatuto non admittitur ad
ſucceſsionem filij ab inteſtato,& in conſi.296. col.2.
vbi pariter dicit communem eſſe ſententiam docto-
53 rum † quòd filia quæ ab inteſtato excluditur per ſta-
tutum à petitione etiam legitimæ excluditur, & in
conſ.264.col.fi.303.col.pen.uerſ.circa ſecundum.26.
nu.4.276.col.2.Soci.Iun.in conſi. 127. nu.2. uol.4.&
in conſi.89.nu.24.vol.eo.vbi aſſerit hanc eſſe commu
nem.Rui.in conſi.41.nu.8.vol.3.vbi etiam citat hanc
eſſe receptam docto.ſententiam. Cur. Iun. in conſi.
35.col.10.Ceph.in conſ.1.nume.2. vol.1. & in conſi.
* 5.nume.45.volum.eo.quod ſuadetur ex alia * com
muni ſententia,quæ habet quòd ſtante ſtatuto quòd
decedente vxore cum filijs primi matrimonij mari-
tus lucretur dotem excluduntur filij prædicti à legi-
tima,ut per Dec.in d.conſi.19.& alijs locis citatis,&
tamen in prædictis ſtatutis nulla facta reperitur men
tio de legitima ſpecificè.

¶Non obſtat ultimum, quia dicitur quòd etiam
in legitima datur ſucceſsio. patet, quia oportet
quòd relinquatur titulo honorabili inſtitutio-
nis, adeò quod ſi relinqueretur alio titulo putà

legati, fideicommiſsi, vel donationis cauſa mortis, filius diceretur præteritus, vt in differenter notant * omnes in authen. nouiſsima.C. de inoffi. teſta. per tex.in §.aliud, vt cum de appel.cogno. Gaſtren. in l. ita tamē .§.qui rogat*, ad Treb. Picus in l.in quartā, nume.180.ad l.Falcid.Corraſ.in l.filium quem. num. 87.C. de inoff. teſta. Vlterius dicitur, quòd cum dictum ſtatutum nouum ſit factum in præiudicium filiorum primi matrimonij, & in fauorem viduarum, & per quod (vt dictum eſt) ipſis auferrur legitima, ꝙ de ea amplius mentio habenda non eſt, ſed quod tantum dictus Illuſtriſsimus Dominus Marchio debet ſe contentari de ſuccedendo in dicta dote iuxta formam dicti ſtatuti. Aliæ etiam accōmodantur reſpōſiones per dn̄m conſulentē, qui conſiliū ſuū tacito authore impreſsioni tradidit, ad quas me remitto.

SVMMARIVM.

1 *Crimen hæreſis eſt maximum, & publicū ūcper ipſum offendatur diuina Maieſtas, ac turbetur, & iniurietur vnitas Sanctæ Romanæ eccleſiæ, & fides catholica.*

2 *Peccatum nullum eſt grauius hæreſi.*

3 *Hæreticorum infidelitas grauius eſt peccatum, quàm infidelitas Iudeorum.*

4 *Multiloquium ſolet prudentiſſimos ſtomachari.*

5 *Veritas ſuper omnia amanda eſt.*

6 *Pœna hæreticorum perſeuerantium in hæreſi eſt ignis corporalis, & bonorum publicatio.*

7 *Abiuratio hæreſis fieri debet publice ad arbitrium epiſcopi regionis.*

8 *Abiuratio mitior fieri debet vbicunque in abiurante cōcurrunt propria conſtitutio, confeſſio delicti ſimplex, & voluntaria diuturnitas delicti, vita emendata, nobilitas, & ſenectus.*

9 *Præſumptio magna oritur pro eo, qui ſe ſponte conſtituit.*

10 *Pœna minuitur data diuturnitate temporis commiſſi delicti.*

11 *Delictum taciturnitate temporis aboletur.*

12 *Regula ſemel malu ſemper præſumitur malus in eodem genere mali, locum nō habet, quando quis per triennium poſtea bene vixerit, bonæque conuerſationis fuerit.*

13 *Vltimus ſtatus attendi debet.*

14 *Meretrix, quamuis propter meretricium non poſsit filiam exhæredare tamen fallit, quando mater fuiſſet emēdata, & ad honeſtam vitam reducta.*

15 *Nobilitas eſt iuſta cauſa, ob quam pœna delicti alleuiatur.*

16 *Nobilis mitius punitur in pœnis corporalibus.*

17 *Pœna qualibet corporalis & ſi maior ſit qualibet pecuniaria, hoc tamen procedit in perſonis nobilibus non autem in vilibus.*

18 *Nobili regulariter non imponitur pœna ignominioſa.*

19 *Mulier nobilis non poteſt in metallum damnari.*

20 *Regulæ iuris rumpuntur fauore nobilitatis.*

21 *Senes mitius puniuntur, quàm iuuenes.*

22 *Iudex qui de hřſi iudicat ex cauſa pōt pœnā inflictā à iure contra hřticos minuere, augere, vel mutare.*

23 *Delinquens quando non probatur alias deliquiſſe, per Iudicem poteſt puniri mitiori pœna, quā ordinaria.*

24 *Hæreticus rediens ad fidem ante condemnationem recuperat ius patronatus, quod prius habebat.*

25 *Qui pro criminibus ſuis digne Deo pœnitentiam egerit, authoritate Gregorii, Auguſtini, Hieronymi, & Iſidori in priſtinum reſtituitur, & perinde habendus eſt, ac ſi nunquam mortuus fuerit.*

26 *Hæretico hodie non auferuntur bona, niſi verbo. vel opere, ſiue facto pertinaciter aſſerat, uel ſentiat cōtra fidē, nec poſtea in continenti reuertitur ad fidē.*

27 *Condemnato de hæreſi, poſtmodum tamen reuerſo, & eccleſiæ catholicæ incorporato, honores, dignitates, & priſtina bona debent reſtitui.*

28 *Dauid, qui poſt crimen mortiferum pœnitentiam egit, ea peracta in honore, & dignitate permanſit.*

29 *Petrus Apoſtolus, qui Chriſtum abnegauit, & poſtmodum reuerſus eſt, Apoſtolatum retinuit.*

30 *Clericus beneficiatus, qui eſt paratus corrigi, & corde non ficto ſponte reuertitur ad vnitatem catholicæ fidei ante ſententiā vel negationem, deponi non debet & per conſequens retinebit beneficia ſua.*

31 *Imo etiam epiſcopatum.*

CONSILIVM. LXIII.

Requiſitus ab intimo amico, quem merito vt fratrem obſeruo, vt ſibi reſpondere velim quid ſentiant doctores in articulis infraſcriptis quorū primus eſt, an clerico beneficiato ætatis annorum ſeptuaginta vel circa, de nobili, generoſaq; proſapia, qui vltro ſponte, ſe conſtituit in manibus Inquiſitoris, vt errorem hæreſis per ipſum cōmiſſum iam annis viginti elapſis confiteretur, a quo tempore citra vitam ſuam emendauit, cum viris probæ, & timoratæ conſcientiæ cōuerſando, miſſas quotidie audiendo, peccata ſua confitendo, & Eucharistiam recipiendo, nedum in temporibus a ſacris legibus ordinatis, verum etiam & in alijs, necnon & recipiendo Iubilea à ſancta ſede Apoſtolica emanata, in abiuratione per eum facienda mitiori via per ipſum Inquiſitorem procedendum ſit, quàm fieri ſoleat in alijs, in quibus non concurrunt tot & tantæ qualitates ſupra recitatæ, & quibus datur abiuratio publice in eccleſiis, in altiori loco, & cum ſagulo rubeo, vel viridi in dorſo. cum aliquibus ſignis, & demōſtrationibus tendentibus ad infamiam.

¶ Secundus eſt articulus, an talis abiuratus poſſit retinere bona, beneficia, & penſiones. anteq̄ igitur ſatisfaciā voto tanti viri, proteſtor firmiter, ꝙ ſi requiſitus fuiſſem cōſulere in cauſa alicuius hřtici condēnati, & pertinaciter viuentis in hęreſim prout nō fui, ſed in hmôi caſu vbi tantū tractatur de minoratione abiurationis nobilis, qui ſponte reddit puro, & contrito corde ad fidē, & an poſsit retinere bona, & beneficia ſua, vtiq; verbum non feciſſem, per ea quæ notantur in c.aduerſus, de hæret. & tanto magis prouinciam hanc non ſuſcepiſſem, neq; in futurum ſuſcipe-
1 rem, cum ſciā peroptime † hoc delictum hæreſeos maximū eſſe, & publicū, cū per ipſum offendatur diuina Maieſtas, ac turbetur, & iniurietur vnitas Sanctæ Romanæ eccleſiæ & fides catholica, vt per Aff. in cō-
2 ſtit. Regni, in conſtōne Inconſutilem, † nā ſi graue eſt lædere Maieſtatē temporalem, multo magis diuinā.

auth.

auth.Gazaros. C.de hæret.c, vergentis, eo. tit. Paul.
Grilland.in tract.de hæret.in prin.officium.n. cuiuſ-
cunque uiri eſſe debet non tantum hos condemna-
tos, & pertinaciter viuentes, in hæreſi, uti infideles
3 euitare, † quia infidelitas ipſorum peccatum eſt gra
uius quam infidelitas Iudæorum & Gentilium, qui
nunquam fidem Euangelii ſuſceperunt, teſte Gundi-
ſal.in tract. de hæret. q. 5. ſed contra ipſos virili ac
forti animo inſurgere, vt pœnam ignis ſibi à lege ſta
tutam conſequantur. Hoſtie.n.Io.And.& alij in c.ad
abolendã, de hæret. Carer.in tract.de hæret. nu.132.
Accedendo itaque ad rem, & omittẽdo multiloquiũ,
4 † quod prudentisſimos ſolet ſtomachari, vt exordiar
5 cum Are. in conſ.6.in princ. † & amplectendo veri-
tatem, quæ ſuper omnia amanda eſt. l. ita legatum.
ff.de con.& demon. Et ideo Iſidorus de ſummo bo-
no ſic exclamat, Magna eſt uiſ veritatis, quæ omnia
ingenia, aſtutias & caliditates ſuperat, quæ contra fi-
cta ſimulataque figmenta ſeipſam defendit, quæ de-
nique poſt Deum colenda eſt. Hinc dixit Bal. in con
ſi.343.colum.pe.verſi.nam veritas, vol. 1. quòd veri-
tas eſt baſis & fundamentum iuſtitię, qua virtute nul
la præclarior. dico nullam penitus eſſe dubitationẽ
6 apud ſcribentes, † quòd etſi hæreticis perſeueranti-
bus in hæreſi ſit pœna ignis corporalis, vt per Abba.
& alios in c.ad abolendam, de hæret. & publicatio
bonorum, vt ibidem in capitu. vergentis, eod. titu. &
7 in cap. cum ſecundum eod.tit.in 6.tamen † quòd hu
iuſmodi pœna mortis remittitur hæretico, ſi hære-
ſim publice abiurauit ad arbitriũ epiſcopi regionis,
vt per Abb.& alios in dicto. cap.ad abolendam. Bar.
in conſi.6.inter conſilia. crim.per Zilettum collecta.
Et ideo quòd licet abiuratio ipſa debeat fieri publi-
ce in eccleſijs, & in altiori loco, concurrente vniuer
8 ſo populo ciuitatis, nihilominus, quòd ſententia ipſa
poſſet procedere regulariter, † ſecus quando in abiu
rante concurrerent multa digna mitiori abiuratio-
ne, vt in caſu noſtro, vbi adeſt conſtitutio propria, cõ
feſſio delicti ſimplex & voluntaria, diuturnitas deli-
9 cti, vt infra dicetur, vita emendata, nobilitas, & ſene
ctus. Nam clariſſimi iuris eſt, † quod pro ſpontanee cõ
ſtituto multum præſumitur, ut per Cæpol.in cõſ.31.
10 quem ſequitur Aegid.in tract.ſuo crim.in tit.de man
dato, num.22. Item ambigui iuris non eſt, † quod pœna
minoratur data diuturnitate temporis commiſſi de-
licti, vt inquit iuriſconſultus in l. ſi quis diuturno. ff.
de pœn. Aeg.in c.cum haberet, de eo qui dux. in
11 vxo. quam pol.per adul. Grammat.in deciſ.39.col.1.
Affl.in deciſ. 287. num. 2. Imo plus dicitur † quod deli-
ctum taciturnitate tẽporis aboletur l.ſi cũ exceptio-
12 ne.§ ſi. quod met. cau.l.diuus, de iure patro. Vlterius
conſiderandum eſt, † quod & ſi ſemel malus: ſemper prę
ſumatur malus. c.qui ſemel malus, de reg.iur. in 6.&
in eodem genere mali. Bar. in l.Caſſius.ff.de Senato.
l.de pupillo.§.ſi quis ipſi. de no.oper.nunc. Gram.de
ciſ.25.num.7.Ceph.in conſ. 82.nu.34.vol.1.tamen quod
ſententia ipſa cum grano ſalis intelligenda venit, ni-
ſi quis per triennium continuum bene vixerit, bonæ-
que fuerit conuerſationis, quia tunc amplius non
præſumitur malus, neque ſuſpectus, Ange. in §.hinc
nobis, in auth. de monach. Sal. in l. ſi minorem col.
3. de integr. reſtit. Alex. in l. ſi fideiuſſor. § fin. qui
ſatiſda. cogan. Iaſ. in l.ſi prius, colum. 15. ff. de no.
oper. nuntia. Curt. in l. unica, nume. 36. C. de pro-
hib. ſequeſtra. pecu. ſi ergo per ſpatium trium anno
rum continuorum bonæ vitæ Christiane ordinatæ
ab eccleſia, & bonæ conuerſationis tollitur præſum-

ptio mali, quanto magis hoc dicendum eſt in caſu
noſtro, vbi nedum datur in hoc nobili uiro bonitas
vitæ religioſæ per triennium, ſed per quindecim an-
nos, & vltra, vbi per dicta tempora ipſe confeſſus eſt
peccata ſua, Euchariſtiam ſuſcepit, necnon indul-
gentias, horas canonicas dicens, & cum probis viris
religioſis, timoratæ vitæ & conſcientiæ conuerſatus
13 fuit, † qui vltimus ſtatus multũ attendi debet l.Mel-
la.§. penul.de alim. lega. Et ideo dicunt ſcriben.in l.
14 inarenam. C. de inoffic. teſtamen. † quod quamuis me-
retrix propter meretricium non poſſit filiam exhære
dare, tamen hoc fallit quando mater fuiſſet emenda
ta. & ad honeſtam uitam reducta, quia vltima con-
ſuetudo attendi debet. ſequitur Marſ.in l. prima nu-
15 me.20. vbi multa alia adducit ad propoſitum. C. de
rapt. virgi, Accedit † etiam & nobilitas uitæ ob quã
16 pœna delicti alleuiatur. tex eſt in l.nemo, vbi Cy.C.
de ſum. Trini.& fide catolihc. ubi † in pœnis corpo-
ralibus mitius punitur nobilis quã popularis. capit.
fin.de pæn.capitulo qui contra.24. quæſtione prima,
ratio differentiæ eſt in promptu; nam magis affligi-
tur nobilis ex parua qualibet pœna corporali, quam
ex magna ignobilis, ideoque modica pœna maior in
eo cenſetur, quam magna in plebeo. Pro cuius con-
firmatione facit, quod inquit Barto. in l.prima.§.fin.
de pœn. vbi ſcribit, † quod id quod dici ſolet, quamli-
bet pœnam corporalem minimam eſſe grauiorem
qualibet pęna pecuniaria maxima, non procedere in
17 perſonis vilibus, per l.hoc opere in fin. ff. de oper.li-
berto. Hinc uidemus quod ſicut nobili maxima pœna ſi
ue iniuria eſt etiam ſoli facti infamia. l.non debet.ff.
de dolo. ita ignobili quælibet infamia quantumcum-
que magna eſt illi modica vel nulla pœna l. 2. C. ne
intra cert.temp. Bal. in conſi.116.in princ.uol.3. Vn
de ait Cicero lib.2.Retho. dum de deprecatione do-
cet, vt hæc ignoſcendi ratio quęreretur ex his locis,
ſi plura aut maiora officia quam maleficia videbun-
tur conſtare, ſi qua virtus aut nobilitas erit in eo,
qui ſupplicabit. Et hoc adeo uerum eſt ut ſi pœnalis
conſtitutio expreſſe dicit nullam miſericordiam ex
quopiam delicto delinquentem conſequuturum, ut
in caſu cap.ſecundi.de maledi. tamen ſecundum Ho
ſtien.ibi in verbo miſericordiam, ſi is qui ita deliquit
ſit nobilis, quem non decet publice pœnitentiam
agere de qua tex. ille loquitur, & paratus eſt ipſam
magno pretio ſiue eleemoſynis redimere, audiendus
eſt. quod dictum tanquam ſatis æquum ſequũtur ibi
18 Abb. in 5.notabili, & Tiraque in tract de nobilitate
char.19.nu.109.Gram.in deciſ.32.vbi dicit † quod re-
gulariter nobili non imponitur pœna ignominioſa,
vt per Fulgo. in conſ.167.quem ſequitur Affl.in con
19 ſtit.quicunque toxicum.& ideo dixit tex.cum gl.in l.
aut damnum.§.in miniſterium.ff.de pæn. † quod pro de
licto pro quo mulier poteſt in metallum damnari, ſi
fuerit nobilis non poterit ei inferri huiuſmodi pæna.
20 Luc. de Penn.in l.mulieres, in ſecundo priuilegio.C.
de dign.lib. 12.vbi ait, † quòd rumpuntur regulæ iu
ris fauore nobilitatis, Concurrit etiam ſenilis ætas
huius nobilis uiri, cuius ætatis cauſa tradit Bal. in l.
21 quid ergo in §. pœna grauior, colum.5. verſ. quæro
iuxta prædicta.ff.de his qui not. infam. † quòd in pæ
nis corporalibus mitius agendum eſt cum ſenibus, ſi
ue pœnæ ſint inſtanta neæ, ſiue ſucceſſiuæ. quod etiã
judicibus hæreticorum in conſideratione eſſe debet,
vt per Gundiſalu.in tract.de hæret.quæſtio.17. Quæ-
22 rit † enim ibi doctor prædictus an pænã inflictã à iu-
re cõtra hæreticos poſſint iudices, qui de hæreſi iudi

eant minuere, vel etiam ex cauſa augere, & mutare, & reſpondet ꝙ ſic, quia hoc eſt generale in omnibus criminibus, vt in d. §. pœna grauior, & in l. & ſi ſeuerior. C. eod. titu. & ideo ſubdit, quòd cum hæc regula non reperiatur violata in crimine hæreſis, debet idem in eo, quod in alijs iudicari. dicens cauſas iuſtas minuendi pœnam delictorum multas eſſe, & in ſpecie ponit ꝙ iuſta cauſa minuendi eſt ſenectus vel iuuentus, per l. auxilium. §. in delictis. ff. de mino. G ind. in tra. maleficiorum titul. de pœ. numero 30. plura ad hoc adducit Deci. in l. ſi fugitiui, numero. 76. C. de ſer. fugit.

23 ¶ Vltimo aduertendum quoque cenſeo, † quòd huiuſmodi nobilis non eſt aſſuetus delinquere nec probatur alias deliquiſſe niſi in hoc caſu, quod ět prodeſt ad minorationē pœnæ, vt per G. am. in voto. 23. nu. 24. vbi multos citat. Ex prædictis igitur concludendum videtur, quòd licet regulariter abiuratio fieri debeat modo quo ſupra, tamen ꝙ ratione qualitatum prædictarum mitiori via eſt procedendum ad dictam abiurationem. & profecto ſufficeret, ſi in eccleſia hora non ordinaria, ea fieret, aſtantibus nonnullis nobilibus, vel in ſacriſtia ſine flagello & alijs, quæ ſolent regulariter apponi in dorſo abiurantibus in ſignum infamiæ.

¶ Quo vero ad ſecūdum caput, ſuccincte loquendo, dico, ꝙ huiuſmodi nobilis, qui paratus eſt ſponte redire, & bono zelo ante ſententiam aliquam de hæreſi ad fidē, non perdit beneficia, nec penſiones. quod probatur ex deciſionibus infraſcriptis. Et primo per
24 glo. in cap. maximum, 1. quæſt. 7. vbi † hæreticus rediens ad fidem recuperat ius patronatus, quod prius habebat. quod & voluit Abb. in c. quia diligentia, co. fin. de elect. vbi diſtinguendo inquit, ꝙ ſi præceſsit bonorum publicatio ab homine, vel a iure, non recuperat quis bona per pœnitentiam, quia ſemel commiſſum non retractatur. capitulo pen. de hæret. niſi Princeps de gratia reſtitueret eum ad priſtina bona, ſi autem non præceſsit publicatio bonorum, ſed ſolum quis perdidit exercitium iurium ſuorum, vt contingit in excommunicato, & ſchiſmatico, tunc iſti integre recuperant bona ſua, ex quo redeunt ad vnitatem. & ſubdit ꝙ in hoc caſu intelligitur tex. in dicto capitulo quia, quoniam eccleſia non perdit iura ſua, ſed ſolum exercitium, ſi prælati, & electi labantur in hæreſim, ideo per reuerſionem ad vnitatē exercent priſtina iura, & cum Abba. tranſit etiam Paul. de Citadinis in tract. de iure patro. quæſt. ſeptima, vbi in-
25 quit † ꝙ quicunque qui digne Deo pœnitentiam egerit auctoritate Gregorij, Auguſtini, Hyeronimi, & Iſidori in priſtinum reſtituitur, & perinde habendus eſt quaſi nunquam mortuus fuerit, per l. tertiam. §. ſi deportatus patronus. ff. de bon. libert. vbi patronus deportatus reſtitutus bonorum poſſeſsionem cōtra tabulas libertorum habebit. Idem repetit in 9. par. q. 21. in fin. & 14. nu. 3. Accedit quoque, quòd ſcribit Squillacen. in tract. de fide catho. c. 23. in fi. vbi ſic
26 inquit † hodie qualiſcunque ſit hæreticus non auferūtur ab eo bona, niſi verbo, vel opere, ſiue facto pertinaciter aſſerat, vel ſentiat contra fidem, & ob hoc permittat ſe clamari, nec poſtea ſtatim reuertitur ad fidem. Rurſus in cap. 30. vbi tradit, quòd etſi bona cōdemnatorum, & reconciliatorum debeant confiſcari, vel ſint confiſcata a die commiſsi criminis, licet occupatio fieri non poſsit ante latam ſententiam ſuper crimine, tamen ſi damnati, vel deprehenſi in hæreſi ſtatim reuertantur, ſi bona non ſunt occupata, nō ſunt occupanda, ſecundum Paul. in clementina prima. de hæret. quia ſi poteſt fieri gratia, & ſecum eis indulgere vitam, quando ſtatim redirent, ſic & ad bona Squillacen. in dicto tract. de fide catho. capit. 27. nume. 4. vbi concludit, ꝙ poſt abiurationem hæreſis abiuranti debent reſtitui bona, & iſtud latius proſequitur Pariſ. in conſil. ſecundo, nume. 185. volum. 4. vbi inquit, quod propter reuerſionem abſoluendus eſt hæreticus ab excommunicatione, quam incurrerat, & bona minime ſunt ab eo auferenda. ſubdens
27 etiam vnum, quod eſt fortius, videlicet, † ꝙ ſecun-
* dum * communem opinionem æquiorem, humaniorem, ac benigniorem condemnato de hæreſi, poſtmodum tamen reuerſo, & eccleſiæ catholicæ incorporato honores dignitates & priſtina bona debeant reſtitui, & eo mortuo ad illa admitti eius filij, ſeu alij hæredes, & ſucceſſores, vt probatur in capitulo ponde-
28 ret. 30. diſtin. vbi legitur † de Dauid, qui poſt crimen mortiferum pœnitentiam egit, & illa peracta in honore, & dignitate permanſit. prout etiam legi-
29 tur ibi de † Petro Apoſtolo, qui Chriſtum abnegauit, & poſtmodum reuerſus Apoſtolatum retinuit? Hanc quoque ſententiam amplectitur Alber. de Roſa. in auth. idem in prin. C. de hæret. vbi ait bona debere reſtitui hæreticis ad fidem reuerſis, per tex. in c. accuſatus. §. porro, de hæret. & ibi per Archid. Imol. in cle. prima, in fin. de hæret. Et accedendo magis ad proxima, facit glo. in c. nunc autem. 21. diſtin. in ver-
30 bo Marcellinus, in fi. quæ vult, † ꝙ clericus beneficiatus, qui eſt paratus corrigi, & corde non ficto reuertitur ad vnitatem Chriſtianæ fidei deponi non debet & per conſequens retinebit omnia beneficia ſua, quam ſequitur Arch. in c. vt commiſſo de hæret. in 6. quod inquit Grilland. in tract. ſuo de hæret. verſicu. ſeptimo quæro, in fin. procedere quando ſponte & a principio (vt in caſu noſtro) quis reuocauit errorem ſuum, non autem quando poſt negationem, aut ſententiam, per iura ibi per eum citata, & Grilland. ſequitur Carer. in pract. ſua crim. in tract. de hæret. num. 159. vbi etiam poſtquam poſuit plures pœnas quæ imponuntur hæreticis, inter quas eſt priuatio beneficij, officij, & dignitatis, inquit ꝙ euitantur dictæ pœnæ ſi hæreticus abiurauerit hæreſim, & ad catholicam, & orthodoxam eccleſiam veraciter, & non fallaciter redierit, quia non priuatur ſupradictis. Idem Carer. in repertorio ſuo in verbo hæreticorum pœnæ ordinariæ vbi etiam concludit hæreticum recuperare beneficium, ſi redierit ad fidem ante
31 ſententiam. plus voluit glo. in ſumma 23. q. 7. † ꝙ etiam Epiſcopatum recuperat, quam ſequitur Philip. Franc. in c. vt commiſsi, colum. ſecunda, vbi etiam allegat aliam gloſ. de Epiſcopo loquentem in c. vergentis, de hæret. vbi etiam concludit cum Archi. vbi ſupra, quòd ſi clericus ſit paratus corrigi, & redire ad vnitatem eccleſiæ, quòd deponi non debet, per gl. in dicto cap. nunc autem. referens etiam in hanc ſententiam reſidere ibi Ioan. Andr. Et ideo ſubdit menti tenendum, quòd licet glo. in cap. nunc autem, loquatur in Papa hæretico, tamen extenditur ad alios clericos, vt eodem modo nō priuentur dignitatibus ſuis ſi redire velint. & tradit idem ſentire Archidiaco. 8. diſtin. in cap. quo iure. & cum hac ſententia etiam pertranſit Geminia. in dicto. capitulo, vt commiſsi, colum. fin. in prin.

Rolandus à Valle I.C.

¶ Que-

¶ Quoniam abunde & pleniſsime ſcriptum eſt ſu per præcedentibus dubijs per Illuſtr. D. Rolandum à Valle Præſidem Senatus Montisferrati digniſsimum, adeo quòd in ſubſtantia nihil adijci poteſt, ideo ego Marchus Antonius Natta Aſtenſis Senator illuſtriſsimi, & Excellentiſsimi Ducis Mantuæ Marchionis Montisferrati ſola ſubſcriptione contentus in eius ſententiam tranſeo tanquam veram & iuridicam, & ſacris canonibus conſentaneam, in quorum fidem & teſtimonium præſentem ſubſcriptionem per Scribam meum fieri feci, & nomen meum propria manu ſubſcripſi, & ſigillum appoſui conſuetum.

Marcus Antonius Natta Iuriſconſultus qui ſupra mea manu.

SVMMARIVM.

1 *Vaſallus a nouo domino inueſtituram non petens infra annum & diem, cadit a feudo & illud reuertitur ad dominum. & nu. 3. ſed contra nu. 14 vbi de communi opi.*

2 *Inueſtituram petere eſt quidam quaſi cenſus deuotionis, recognitionis, & reuerentiæ, quæ domino præſtari debet, & ſi non fiat, res incidit in commiſſum.*

3 *Vaſallus alienans feudum inconſulto domino, illud perdit & applicatur domino, & non agnatis, ſed contra vt ibid. & nu. ſequen. ſecundum magis communem opinionem.*

4 *Culpa grauior eſt, quæ committitur in faciendo quàm in negligendo.*

5 *Culpa leuis quando eſt in faciendo punitur criminaliter, ſecus in negligendo.*

6 *Damnum commiſſum culpa leuiſſima in omittendo non venit in actione legis Aquiliæ, ſecus in committendo.*

7 *Culpa quælibet minima in faciendo eſt maior qualibet alia in non faciendo.*

8 *Culpa commiſſa in faciendo non compenſatur cum alia, quæ conſiſtit in negligendo.*

9 *Vaſallus ſi committit delictum in perſonam domini priuatur nedum ipſe feudo, ſed etiam filii & agnati tranſuerſales.*

10 *Delictum dicitur commiſſum in perſonã domini quãdo offenditur in perſo, ſecus ſi extra.*

11 *Interpretationem mitiorem ſequi debemus in materia pœnali.*

12 *Pœna capitalis, quando per legem imponitur, intelligitur de pœna exilii.*

13 *Bannitus ſimpliciter intelligitur bannitus ab honoribus & dignitatibus, non autem a territorio*

14 *Interpretatio illa eligitur in concurſu plurium ſignificationum, quæ tendit ad diminutionem pœnæ.*

15 *Opinionem benigniorem ſequi debemus in dubiis, maxime in iudicando.*

16 *Opiniones doctorum licet in aliquo articulo ſint variæ, tamen quãdo aliqua opinio corroboratur æquitate in iudicando & conſulendo eſt ſequenda.*

17 *Opinionem æquiorem, benigniorem, & magis humanationem veniam merentem in re dubia ſequi non minus iuſtum, & interpretiuſtius eſt, quàm tutius.*

18 *Interpretatio illa ſumitur per quam minus derogatur iuri communi, etiam ſi verba impropriarentur.*

CONSILIVM. LXIIII.

1 NEmini dubium eſt, † quod ſi vaſallus mortuo domino infra annum & diem a morte ipſius domini non petit ab eius ſucceſſore renouationem inueſtituræ, & debitum fidelitatis iuramentum non exhibeat, priuatur feudo, & idẽ ſi domino ſuperſtite vaſallus moriatur, quia tenetur eius filius, vel agnatus intra dictum tempus idem facere, alias cadit a feudo. tex. eſt apertus in capitulo primo quæ fue. pri. cau. benef. amit. Ale. in conſil. 79. colum. pen. circa fin. volum. 1. Cur. Iun. in tract. feud. in 4. parte in 23. cauſa priuationis. Mar. de Syllmaan in tract. de feud. in rub quib. mod. feud amit. nu. 134. Et ratio eſt ſecundum communiter ſcribentes, † quia 2 petere inueſtituram eſt ſignum deuotionis, & reuerentiæ, quæ domino debet præſtari, & ſi non fiat res incidit in commiſſum, ita Cur. vbi ſupra. Clar. in §. feudum, quæſtione 46. & Iaſ. in conſi. 64. colum. 4. volu. 3. Sed quia difficultas oriri videtur, quia dominus Maximilianus de Trottis nõ petijt inueſtituram feudi antiqui Collegij infra tempus a lege præſtitum, an illud deuoluatur ad dominum, vel ad agnatos, ideo operæpretium eſt veritatem iſtius articuli bene diſcutere, arguendo ad vtranque partem. Et prima 3 facie dicendum videtur, † quòd & ſi feudum prædictum ſit antiquum, quod illud redire debeat ad dominũ per tex. in capitulo primo. §. præterea ſi quis in feudatus, de prohib. feud. alie. per Feder. vbi inquit tex. quod ſi vaſallus ſua incuria, vel negligentia, per annum & diem ſteterit, quòd feudi inueſtituram a proprio domino non repetierit, tranſacto hoc ſpatio temporis feudum amittit, & illud ad dominum reddit. quo caſu cum text. ipſe ſimpliciter dicat quòd feudum pertinet ad dominum, nulla facta diſtinctione an ſint agnati vel ne, debet generaliter intelligi quòd ad ſolum dominum redire debeat, quæ opinio videtur eſſe de mente glo. in capitulo primo. §. Item ſi fuerit, in verbo reuertitur, quibus mod. feud. amit. Et ratio eſt, quia vaſallus, qui negligit infra tempus a iure determinatum inueſtituram petere. videtur dominum cõtemnere. Vnde, vt ſuæ iniuriæ vltionem habeat, feudum ipſi applicari debet, vt probatur in c. 1. §. denique quæ fuit prima cau. benef. amit.

¶ Secundo facit, nam nos videmus, quod feudum alienatum per vaſallum inconſulto domino applicatur domino, & non agnatis. capitulo primo. §. callidis, de prohi. feud. alie. per Feder. & in d. § item ſi fuerit, ca. primo. de vaſallo qui contr. conſti. Lotha. capitulo. 1. quid iuris ſi poſt alienationem. Et ideo, quia per dictam alienationem videtur cõtemni dominus, & ob id, vt vltionem ſuæ iniuriæ habeat ſibi applicatur, vt etiam voluerunt Pet. de Rauen. in capitulo primo, §. hoc quoque de ſucceſ. feud. Odof. in ſumma ſub rubrica. ad quos feudum reuertatur. Ioan. de Faxol. etiam in ſumma ſua ſub rubrica an alienatione amittitur feudum, vt refert Bal. in capitulo primo, ſi vaſal. feud. priue. Bald. in conſil. 276. volumine. quinto. Barb. in capitulo ſecundo. de feud. & hanc eſſe communem

munem opinionem,& veriorem,non cauillando iura inquit Aret.in conſi.14.colum.9.in fin.verſi.venio ad ſecundum.

¶ Tertio & vltimo in terminis quæſtionis noſtræ ita dixit Bal.in c.quæ in eccleſiarum,colum.6.verſic. quæro pater vel auus, qui habebat feudum deceſsit tribus relictis filijs hæredibus legitimæ ætatis, vnus petit inueſtituram partis ſuæ infra annum, alij fuerunt contumaces,& partem ſuam perdiderunt,quæritur vtrum accreſcat fratri inueſtito, vel conſolidetur domino? & reſpondet, ꝙ & ſi prima facie dicendum videretur quòd ex quo feudum eſt paternum, & antiquum locus eſſet iuri accreſcendi, tamē quòd ſecus videtur, quia pœnæ contractuum debent applicari creditoribus.l. quod a quoque.ff. de reg. iur. ſed hæc pœna eſt conſequutiua contractus,ideo debet applicari domino vti creditori,non autem accreſcere agnatis,nec ad eos deuenire iure agnationis, licet ſoleat alias ad eos deuenire,vt in capitulo primo §.donare,qual.feud.olim pot.alie.Idem tenuit Ioan. Rayne.in d.§.præterea ſi quis infeudatus.Ioan.And. in addi.ad Specu.in titu.de feud.§.quoniam,in addi. incip. directè,in fin. Oldr. in ſumma ſub rubrica ad quos feud.reuert.quan.amit.ſequitur Bal.in dict.capitulo primo.ſi vaſal.feud.priue.Alexan.in conſi.30. colum.3.in prin.volum primo.conſi.10.colum.ſecunda in fin.volum.3.& in conſi.2.nu.1.volum. quinto, Pau.de Caſtro in l.adoptiuum,il 7.ff.de in ius voca. Pract.Pap.in forma libelli quo n.ag. ad reuoc. feud. in verbo ſuperſtitibus,verſic.tertio caſu.Iacob. de S. Georgio in ſua inueſtitura feudali in verbo.Qui quidem inueſtiti,colu.12.verſi.rurſus quæro . vbi inquit ita alias iudicatum fuiſſe Taurini in ſacris audientijs. Lotho. in 13.parte. operis ſui.nume.10. Franch. Sonsbech.in commentarijs ſuis feudalibus in 13.parte.nume.13.verſ.primo erit concluſio, ad quos feud. amiſ. deuolua. & hanc eſſe * communem opinionem citat Anan.in conſi.32.in 2.dubio, vbi etiā Bologn. in additionibus.

¶ His tamen non obſtantibus contraria ſententia eſt de iure verior, & tanquam benignior æqua & magis humana ampleſtenda venit.Et primo maiori ad ſic dicendum ex concluſione communi calculo recepta,quæ quidem eſt, ꝙ ſi vaſallus alienat feudum antiquum illicite,id eſt ſine conſenſu domini,non deuoluitur ad eum,ſed ad agnatos,vt vult tex.& ibi glo.in capitulo primo.in § hoc quoque de ſucceſ. feud. vbi ſi frater meus alienauit partē feudi & mortuus eſt ſine filijs,frater ſuccedit, & eo deficiēte proximi agnati admittūtur ad ſeptimum vſque gradum, & ita per dictum tex.& glo.ibi concludunt And. de Iſer.Iaco. de Beluiſ.Nicol.de Neapol.Bald.Mart.de Laud.Aluar.Præpoſ.Affl.& Frider.Schenc.Imo. in dicto. cap. ſecundo, vbi inquit ab hac opinione nō eſſe recedendum,& verum dicit, quia fatuum eſſet recedere a receptiſsima ſcribentium cenſura , cum hanc partem vti communem ſequantur Cur.Iun.in tract. feud. in 5.parte.in 4.principali concluſione.Bru.in conſi. 36. in princip.Rui.in conſi.7.nume.12.volu. primo, imo ipſam eſſe * receptiſsimam atteſtantur Raynerius in c.Imperialem.§.penul.de prohi.feud.alie.per Feder. quem ſequitur Iacob. de S. Georgio in inueſtitura ſua feudali in verbo.Et cum pacto de non alienan.colum.penul.verſ.quæro de quæſtio.Alex. in conſil.30. colum.3.volum.primo,Ioſeph.Cam.in tract. feud.in §.mortis.nume. 34. quam etiam & ego multos alios citando ſequutus ſum in conſi.62.volum. ſecundo. ſi-

gitur in caſu iſto per huiuſmodi alienationem per quam quis quodammodo videtur contemnere dominum,feudum deuoluitur ad agnatos, ergo idem dicendum videtur in præſenti caſu,vt propter non petitam inueſtituram feudum deuoluatur ad agnatos,
4 & non ad dominum, quia clariſsimi iuris eſt, † ꝙ grauior eſt culpa,quæ cōmittitur in faciendo, quàm in negligendo.glo.in l.ſi mora.ff.ſolut.mat.l. iniuriarum actio.§.ſi quis.ff.de iniur.Bal. in l.data opera colum.3.verſi.non obſtat lex qui ædes.C.qui accuſa.nō
5 poſ.vbi inquit, † ꝙ leuis culpa quando eſt in faciēdo punitur criminaliter,ſecus in negligēdo,quia quodammodo maior eſt culpa facere quàm omittere.l. ſi cuius.§.de præteritis.ff. de vſufruc. quem ſequitur Gramma.in deciſ.46,nume,7,cum ſequen. Alexand.
6 in l.domos,de lega.primo.vbi firmat, † ꝙ in actione.l. Aquiliæ non venit damnum commiſſum culpa leuiſsima in omittendo,ſecus in committendo. & cū Ale.per.tranſit Affli.in deciſ.57.nu.7.in fi.& dicit Angel.de Peril.in l.4.§.Cato.nu.27.de verborum oblig.
7 † ꝙ quælibet minima culpa in faciendo eſt maior qualibet alia in non faciendo.Rebuf. in l. prima.nume.373.C.de ſent. quæ pro eo quod intereſt profer. Gozad.in conſi.31.nume.19. vbi dicit, ꝙ grauior eſt culpa, quæ committitur in faciendo quàm in omit-
8 tendo, † adeo ꝙ non compenſatur vna cum alia, per l.ſi obſtetrix.§ fi.ff.ad l.Aquil. cui ſententiæ accedit quod notat Dyn. in lege. prima . §.impubes.ff. ad Syllan. vbi dicit , quòd licet infans & pupillus doli capax non excuſentur a delicto propter ætatem , illud eſt verum in delicto commiſſo in faciendo,ſecus in delicto commiſſo in omittendo vel negligendo,quia tunc excuſantur ſiue ſint doli capaces ſiue non ſequitur Marſ.in l.infans.nume.ſeptimo. ad l.Corne. de Sica. vbi etiam refert Cyn. & Sal. in l.1.C.de falſ.mone.dicentes quòd in his quę committuntur omittendo,& ſic ex negligentia, non puniuntur impuberes,immo excuſantur etiam ſi ſint doli capaces,per illum tex.Ex quo infert Sali.ibi quòd ſi ſtatuto caueatur , ꝙ quilibet teneatur ponere bona ſua in cataſtro,& deſcribere quicquid ſibi ab alio debetur,alias debitor teneatur, & occurrat quòd pupillus ſibi debitum deſcribi non facit , quòd propterea debito non priuabitur , ſed eius tutor bene tenebitur .

¶ Secundo hanc opinionem in terminis noſtris tenet Iſer.in cap.1.§. denique,circa fin.quæ fue. prima cauſa beneſ.amit.vbi etiam Præpoſ. column. penul. verſi.ſed quæro ſi vaſallus.Alua.in concluſione 20.& Laud.colum.fin.in verbo exiſtentibus autem . Rurſus Iſer. Alua. Laud. in dicto. §. præterea ſi quis infeudatus,iterum Iſer.Alua. Præpoſ. in capitulo primo,quo tempore miles, vbi etiam Afflic. numero.6. verſic.ſed quæro alibi. idem Affl. in capitulo primo, colum.ſecunda.verſi.ſecundo vero caſu, ſi vaſal. feu. priue.& in capitulo primo.§.ſed & res.nume.31. per quos fiat inueſtitura.Cur.Sen.in conſi.49.colum.71. verſi.& ſi ex præmiſsis.vbi limitando tex.in dict. §.denique per quem mouentur docto.contrarij ad dicen-
9 dum † quòd ob delictum commiſſum in perſonam domini non ſolum deſcendentes , ſed & tranſuerſales priuantur feudo, quia delictum etiam dicitur commiſſum in perſonam domini ſiue pater alienet, ſiue non petat inueſtituram intra tempus debitum, dicit illud debere limitari † quando delictum di-
10 recto fuiſſet commiſſum in perſonam domini, ſecus ſi extra eius perſonam, & ſi intra ipſius perſonam,

nam, ut per Bal. in l.ſi.C.de liberal.cau. Curt.Iun.in trac.feuda.in quinta par.in quinta concluſione. Soc. in conſ.4.verſ.videmus,vol.3.& in conſ.66. num. 18. Vol.eo.vbi inquit, quòd licet Bal. poſt Odofr. in c.1. ſi vaſal.feud.priue. videatur voluiſſe contrarium,tamen quòd altera opinio eſt tenenda. Zucard. in l.1. num.121.C.qui admitti, vbi idem tenet, & inquit ꝙ licet Anan.in conſ.32.in 2. dub. contrarium dixerit, tamen quòd ſic eſt tenendum. Sylua. in tract. de recogn.feud.in 4.quæſt.Lofred.in c.1.ſi uaſal.feudo priue.col.2. dum ſe remittit ad notata per Iſern.in dicto §.denique. Io.Ferrarii.in vſib.feud.lib.3.c.6.verſ. inſuper beneficium.vbi ſic ait,inſuper beneficium ſic taciturnitate perditum ſi antiquum ſit ad agnatos ſi lios ve ſi ſuperſint peruenit, vt qui & ipſi. Ius in eo quæſitum habent,quod citra culpam ipſius adimi facto alterius etiam domini nō poteſt;quibus non exiſtentibus ad dominum. Nouum autem quod a ſolo patre pendet cuius culpa hoc caſu in filios quandoque redundat,ad dominum reuertitur.& inquit Frāciſcus Sonsbech. in commentarijs ſuis feudalibus in decima tertia par.in titu. ad quos amiſ. feud. deuolua.nu.13.verſ.prima erit concluſio,quòd Alua.in d. §.fi.ſequuntur omnes doctores. Et pro hac ſententia
11 bene facit concluſio,quæ habet † quòd in materia pœnali (vt eſt caſus noſter) ſequi debemus mitiorem interpretationem.l.ſi de interpretatione.ff.de pœn. Et
12 ideo videmus † quòd quando per legem imponitur pœna capitalis, intelligitur de pœna exilii.gl. eſt in l.1.C.ne mancip. Chriſtia.quam ad hoc reputat ſingularem Imol.in l. 2.col. 5.de publ.iud.ſimilis glo.in l.in criminali, in verbo capitalem. C. de iuriſd.om. iud. Alcia. in tract.de præſump.in tertia regula.præſump.45. Imo fortius ſi ſtatutum imponat pœnam capitis,intelligitur non de pœna amputationis capitis,ſed de pœna capitali, & ſic perpetui exilii. Io. And.& alii in c. quanto,ſuper glo.prima.de iure iur. Feli.in cap.qualiter &quando,colum. fin. de accuſa. Iaſ.in l. tranſigere, colum.tertia.C.de trāſac.Et ideo dixerunt Imol.Caſtren.& Alex.in l.ex facto.§.ex facto,ad Trebellia. † quòd quando aliquis ſimpliciter
13 bannitur intelligitur bannitus ab honoribus&dignitatibus,non autem à territorio.ſequitur Cur. Sen.in l. vt vim, num.26.de iuſt. & iure. Accedit quod nor. Croc.in l.quarta,in §.Cato.numer 105.de verbo oblig. † quòd in concurſu plurium ſignificationum il
14 la eligitur,quę cēdit ad diminutionē pœnæ.argū.tex. in l.ſi pupillus,in princ.& ꝙ ibi not.Bar.ad l.Fal.

¶Non obſtant modo quæ in contrarium adducta fuerunt,&in primis tex. in dicto §. ſi quis infeudatus, vbi tex.dicit quòd ad dominum redit,quia ſecundum Iſer.Alua. & alios debet intelligi, ſi non habet agnatos,quando feudum eſt antiquum,quoniam ſi extarent agnati,qui vellent feudum,tunc pręferuntur domino, ſecus quando feudum eſſet nouum, tunc bene agnati excluderentur. & iſta eſt communis interpretatio doctorum ibi.

¶Secundo non obſtat quòd quando vaſallus alienat feudum irrequiſito domino illud deuoluatur ad dominum,& non ad agnatos, quia reſpondetur, ꝙ omnia iura allegata in contrarium procedunt in feudo nouo, ut ibi late per docto.& in c.1. §. hoc quoque,de ſucceſ.feud.poſt gloſſ. Similiter non obſtat quòd Petr.de Ceruot.& alij de quibus in ſecundo fundamento partis afirmatiuæ concludere uideantur, quod imo ad dominum reuertatur, quia reſpondetur magis doctorum receptam ſententiam eſſe in contrarium,vt latè demonſtrauimus ſuprà in primo argumento partis negatiuæ.

Pariter non obſtat,quòd in terminis noſtris communis opinio ſit,ꝙ feudum deuoluatur ad dominū & non ad agnatos,quando vaſſallus non petijt inueſtituram infra annum & diem,quia aduertendum eſt, quòd feudiſtæ * cōmuniter tenēt contrarium in dict. §.præterea ſi quis infeudatus,in capit.1.quo tempore miles,& in dict.§,ſi quæ ſit prima cau.benef.amit. cum quibus pertranſeunt alij doctores per me ſuprà citati in ſecundo argumento partis negatiuæ. & ita etiam aliàs dixi in conſi.64.uolum. 2. & tanto magis ſequenda eſt iſta opinio tanquàm communis,cum habeat doctores maioris ponderis & auctoritatis ſecūdum Alex.conſi.161.volum.7.quem ſequitur Goza. in conſi.39.num.17. nam illa dicitur magis communis opinio, quæ præualet auctoritate, non numero. Ale.conſi.202.in fi.volum.2.Gozad.conſi.59.num.21 & ſi hoc dici non debeat in caſu noſtro, cum totidē ſint doctores pro parte iſta,quàm pro alia,tamen maioris auctoritatis.

15 Vlterius dicitur,quòd dato (ſed non conceſſo) ꝙ iſtæ opiniones eſſent dubiæ,† tamen in dubiis debemus,maximè in iudicando, ſequi opinionem benigniorem.regula in pœnis,de reg.iu.in 6.l.ſi præſes,de pœna.facit quòd dicit Pariſ.in conſi.72.num.41. vol.
16 primo. ubi inquit † quòd licet opiniones doctorum in aliquo articulo ſint variæ, tamen quando aliqua opinio corroboratur æquitate,quòd illa in iudicando & conſulendo ſit ſequenda,ut probat Cur.Sen.in conſi.primo.ſed in caſu noſtro iſta opinio quòd præferantur agnati domino in feudo antiquo,in quo ſuccedunt primo acquirenti ex conceſſione domini, fauet æquitati,ergo per conſequens tenenda. Rurſus
17 in cōſ.32.n.4.vol.2.† vbi opinio æquior benignior & magis humana amplectēda eſt.l.ſi bello.§.codicilli,ibi humanitatis rationi congruum eſt.ff. de capi. & poſt lim.reuer.iterum in conſi.111. num. 7. volum. 1. vbi ait,ꝙ interpretatio quæ eſt humanior,& æquior amplectēda venit.l.in his.ff. de cond. & demō. Accedit quod voluit Abb.in cap.1.de conſtit.vbi in varietate opinionum pro æquitate contra rigorem pronuntiādum eſt.nam in re dubia benigniorem interpretationem ſequi non minus iuſtius eſt,quàm tutius, vt dicit tex.in l.proximè.ff.de his quæ in teſta.delen.l.ea quæ §.in re dubia,de regu.iuris l.ſi fuerit,in fin.ibi, hoc valere benignum eſt,de lega.3.ſed iſta opinio pro agnatis eſt magis æqua,ergo illi inhærere debemus, vt vult Cur.Sen. in conſi. 49. verſi. 11. quem ſequitur Grat.in conſi.2.num.19.volum.1.Et tantò magis etiā
18 ſequenda eſt opinio iſta,† cum per eam minus derogetur diſpoſitioni iuris communis.argum.l. præcipimus C.de appel.l.ſi ſerui.C.de noxa.actio.l.fi.§. in cōputatione,vbi doct.C.de iure delib.Abb.in cap.cum dilect.de conſuet. vbi etiam hoc procedit ſi aliqua verborum improprietas ſequatur.Grat. in conſi. 39. nume.12.volum.1.Pariſ.conſi.111.num.10.volum.1. ſecundum quam diſponitur, quòd alius non debet priuari iure ſuo ex facto alterius. regula non debet. de reg.iur.& pęna non debet egredi ſuos authores l. ſancimus C.de pœn.prout iſto caſu priuarētur agnati propter culpam ipſius non petentis inueſtituram feudi antiqui,& pro hac parte bene facit, quod ſcribit Matthæſ.in notabili.19. vbi dicit ꝙ quando conſtat articulum eſſe dubium,ꝙ iudex in dubio pro regula iuris communis,quæ habet,vt ex delicto vnius alius non puniatur,pronuntiare debet.Deci.in l.1.ff. de reg.

de reg.iur.Ex his igitur reſultat vera concluſio in fauorem agnatorum,quam etiam tenet Iacob.Ardizo. in ſumma quib.mo.feud.amit.vt refert.Alua. in dict. §.præterea ſi quis infeudatus.

SVMMARIVM.

1 *Suſpicio debitoris ſuſpecti de fuga probatur per iuramentum,declara ut in nu.26.cum ſequentibus.*

2 *Fuga inſtans debitoris quando adeſt, uel quando allegantur ſigna,uel indicia de ipſa, iudex tenetur eũ capi facere,aliàs tenetur in ſyndicatu.*

3 *Captura debitoris ſuſpecti de fuga modici eſt præiudicii,cum debitor fideiusſionem præſtans ab ea liberetur.*

4 *Probatio ſuſpitionis per iuramentũ ſicut ſufficit ad cõſequendam miſſionem in poſſeſſionem ex primo decreto,ita & in captura perſonæ ſufficere debet.*

5 *Captura debitoris ſuſpecti de fuga conceſſa per iudicẽ incompetẽtẽ ualet.Sed cõtra nu. 6. declara tamen ut in num. 31.32.& 33.*

6 *Faciens incarcerari aliquem ſcienter per iudicem incompetentem perdit cauſam ſuam.*

7 *Iudex incompetens incarcerãs aliquem, tenetur actione iniuriarum*

8 *Captura debitoris ſuſpecti de fuga ut fieri poſſit,requiritur ꝙ ſuſpicio ſuperuenerit poſt contractum debitum aliàs imputandum eſt creditori.*

9 *Mutatio quælibet nõ reddit debitorem ſuſpectum, ſed inſignis & notabilis.*

10 *Probatio facta iudici per creditorem poſt capturam debitoris, ꝙ ipſe mutauerit conditionem poſt contractum non ualet.*

11 *Debitor ſuſpectus de fuga ut capi poſſit, debet fieri probatio ſuſpicionis plenè uel per duos teſtes.*

12 *Vel per inſtrumentum publicum.*

13 *Aut per ſcripturam ſcribentis.*

14 *Vel per confeſſionem debitoris.*

15 *Vel ſaltem ſummariè.*

16 *Captura perſonæ dicitur magni præiudicii, quia per eam infamatur debitor,& ſibi infertur præiudiciũ irreparabile.*

17 *Miſſio in poſſeſſionem ex primo decreto, & ſequeſtratio rerum dicitur modici præiudicii.*

18 *Captura debitoris ſuſpecti de fuga,ut fieri poſſit,opus eſt ut conſtet de debito claro & liquido.*

19 Declaratio ad *Bald. in l. apertiſſimi, ad finem. C. de iudi.*

20 *Captura facta contra formam reſcripti eſt nulla.*

21 *Verba conſtito de ſupplicatis, important conditionem.*

22 *Forma ſi eſt data à lege mortua uel à uiua, & non ſit ſeruata,actus redditur nullus.*

23 *Ablatiuum abſolutum importat conditionem.*

24 *Conditio ſpecificè debet adimpleri.*

25 *Conditio importat formam.*

26 *Captura facta contra formam ſtatuti non ualet.*

27 *Cautioni iuratoriæ & ſi ſit ſtandum quando obligatus ſatisdare non inuenit fideiuſſores, tamen id uerum eſſe arbitratur, quando iuramentum præſtitũ fuiſſet ad dilationẽ iudicis,ſecus ſi motu proprio.*

28 *Iuramentũ ut probet impedimetũ ad concedendum ſecundam di ationem, oportet quòd ſit de latum à iudice, ſecus ſi à parte, quia aſſignatio dilationis eſt ipſo iure nulla.*

29 *Iudex ſecularis & ſi clericum malefactorem fugientem capere poſſit, tamen ad Iudicem eccleſiaſticũ remittere debet.*

30 *Captura inciuilis & inordinata non ualet.*

31 *Debitor iniuſte captus relaxandus uenit, nulla præuia ſatiſdatione.*

32 *Capto indebitè,licèt propria auctoritate recedere,& aufugere.*

33 *Iudices caueant, ne perfunctoriè ad capturas perſonarum procedant, ne ignorantiæ ipſorum hoc aſcribatur.*

CONSILIVM. LXV.

CAptura commiſſa contra Auguſtinum de Tortis ad inſtantiam domini Præciualis de Puteo ipſius Auguſtini creditoris,prima facie iuſtificari videtur ex infraſcriptis. Et primò,quia per creditorem iudici narratũ fuit quòd erat creditor notabilis ſummæ pecuniarum ipſius debitoris, Itemque allegauit eum ſuſpectum de fuga, cum expreſsione cauſæ, quia bona immobilia non poſſide-
1 bat,& ſi aliqua, non tamen ſufficientia ad ſolutionẽ debiti, † idque iuramento firmauit, quod ſufficere videtur ad ſemi plenam probationem, iuxta nota à pſcribentes in l.in bonæ fidei,de iure.iur.& in l. admonendi.ff.eo.tit. quæ ſanè probant ſuſpitionem aptam ad detentionem debitoris,ad effectum tamen,ut cogatur ſatiſdare de ſtando,parendo iuri,& iudicatum ſoluendo, ut in terminis decidere uidetur Paul. de Caſtro.in conſi.40.ſecundum antiquam impresſionẽ. vbi inquit,quod quando creditor petit à iudice capturam debitoris ſuſpecti de fuga,primò debet narrare debitum,ſecundò cauſam ſuſpicionis, quia non ſufficit dicere habeo debitorem ſuſpectum,ſed opus eſt dicere propter quid, ſiue propter quam cauſam habet ipſum ſuſpectum l.item ſi ſuſpectus, vbi etiam glo. ff. de procura. quæ quidem cauſa poteſt eſſe duplex, primò, quia debitor non poſſidet immobilia, uel non ad ſufficientiam, nam etiam ſi non inſtat fuga,vel ſigna aliqua de fuga non appareant,tamẽ hoc ſolum,quia non poſſidet immobilia ad ſufficientiam eum reddit ſuſpectum glo.in l.ſi fideiuſſor. ff. qui ſatiſda.cogan.quod inquit intelligendum quantum ad hoc ut iudex ad partis inſtantiam facta ſibi de hoc fide poſſit ſi velit debitorem capi facere, & detineri
2 quouſque caueat de ſtando iuri &c.non autem ut cogatur ſi nolit. Secunda cauſa eſt † inſtans fuga, vel quando allegantur de ipſa aliqua ſigna, vel indicia, quia tunc iudex tenetur eum capi facere & contra ipſum familiam concedere,aliàs tenetur in ſyndicatu,per notata in l.ait prætor.§.ſi debitorem.ff. de his quæ in fraud.cred.& inquit Pau.de Caſt.ꝙ totus mũdus ita obſeruat.Idem voluerunt Ang.Imo.& Iaſ. in
3 l.2.ff.ſolut.matr.Alex.in conſ.19.vol.3.Crot.in d.l.2. nu.58. † quia hic agitur de modico præiudicio, cum debitor dãs fideiuſ.debeat admitti l.ſi fideiuſſ.§. ſi.ff.

qui

qui ſatiſda.cogan.ergo ſufficere debet probatio iuramentalis.& ſubdit uidiſſe hanc opinionem in practica ſæpius obſeruari.Soc.in l.ſi ab arbitro.nu.9.& Iaſ. nu.8.qui ſatiſ.cog.Ang.in l.nemo carcerem.C.de exactio.tribut.li.10.Paris.in conſi.107.nu.54.vol.3. Et ratio eſt,
4 † quia ſicut ad conſequendam miſsionem in poſſeſsionem ex primo decreto ſufficit probatio ſuſpicionis per iuramentum,ita & in captura perſonæ ſufficere debet,vt per Imo.in d.l.2.per.l.cùm proponas.C.de bô.auto.Iud.poſsid.facit quod voluit Bal. in l.1.C.de prohi.ſequeſtr.pecu. vbi inquit, ꝙ cauſæ cognitio requiritur in ſequeſtratione,quæ requiritur in primo decreto propter ſimilitudinẽ, quam habet cum ipſo.& idem ibi tenet Sali.arg.l.theſaurus. ff.ad exhiben.Accedit deciſio Pau.de Caſt.in l.iuſto. ff.de vſucap.vbi ex dicto tex.in fi.Vultꝗ in his,quæ multũ frequentãtur propter publicam vtilitatem ſi aliquid ſtatuitur,quod non ſtatueretur ſi non ita frequentaretur,infertur, quòd ſi creditores faciunt capi ſuos debitores tanquam ſuſpectos & fugitiuos præſtito ſolo iuramento de ſuſpitione,& non facta fide quòd ipſa emerſerit de nouo, & contra capturam opponatur per debitorem quòd non ualeat quòd huiuſmodi quærela admitti non debet propter frequentẽ vſum,& ne multæ capturæ irritẽtur.quòd inquit notandum Marſ. in ſingu. 282. & hanc eſſe * communem doctorum ſententiam firmat Pariſ. in conſi. 99. nu.32.vol.3.

¶Nec habet obſtare quòd huiuſmodi captura facta fuit per Iudicem incompetentem, quia reſpondetur
5 † quòd etiam captura facta per Iudicem incompetentem valet,adeo quòd pro impugnatione ipſius capturæ non poteſt allegari in competentia iudicis, vt per Ancha. in conſi. 192. quem ſequitur Roma.in conſi.242.dicens concluſionem Ancha. fore ſingularem & mirabilem.Fel.in cap.ſi uerò,il j.col.2.de ſen. excom.& in c.2.col.1. de homicid. Bologn.in addit. ad Ana.in conſi.53.col.fi.& 55.col.2.Dec.in conſ.197. col.2.in fi.Et ratio eſt,quia ſi debitor ſuſpectus de fuga poteſt capi per creditorem,& ſic per priuatam perſonam.d.l.ait prætor.§.ſi debitorem, vbi Bartol.Ange.Aret.& Iaſ.in §.1.inſtit.de actio.multò magis per Iudicem,quamuis aliàs incompetentem. arg.l.fin.C. de maled.& hanc eſſe * communem opinionem firmat Boſ.in trac.crim.in tit.de confeſ.nu.54. Picus in l.2.ff.de iuriſd.om.iud.

¶Sed præmiſsis non obſtantibus contraria ſententia in caſu noſtro eſt de iure uerior, & à doctoribus communiter magis recepta,ut ex infra dicendis luce clarius apparebit.Et primò ad ſic dicendum moue-
6 or ex † communi concluſione,quæ habet quòd captura facta à iudice incompetenti regulariter non valet.Bal.in conſ.285.col.1.vol.1.& in conſ.318.vol. 4.Soc.in conſi.99.col.2.vol.3.Dec.in conſi. 75. col.fi. Cur.in tract.de ſequeſtr.quæſ.27.Iaſ.in §.1.nu.95.inſtit.de actio.Bologn.in addit.ad Anan.conſi. 55. col. 2.Cur.Iun.Purpur.Parpal.& Iac.de Santo Georgio. in l.2.de iuriſd.om.iud.Aret.in conſ.95.Et in tantum hoc eſt verũ,quòd inquit Bal.in c.cauſam matrimonij circa finem de off. deleg. quòd faciens carcerari aliquem ſcienter per iudicem incompetentem debet perdere cauſam.Iaſ.in l.2.col.6.in fi. verſ. nota tamẽ diligenter.ff.de iuriſd.om.iud.Dec.in conſi. 75. col.1. & Ripa in reſponſo 13.col.2.in prin. Roch. in c.at ſi clerici,in 3.notabili de iud.Neuiza.in conſi.52. num.
7 26.vbi etiam inquit † quòd tenetur ei actione iniuriarum.l.penult.C.qui bon.ced.poſ. & per authoritates ibi per eum citatas.

8 ¶Secundò dicitur † quòd ad hoc ut aliquis tanquam ſuſpectus capi poſsit,debet fides fieri iudici,ꝙ ſuſpicio quæ allegatur contra debitorem ſuperuenit poſt contractum debitum,aliàs ſi nil noui ſuperuenit imputãdum eſt creditori,cùm eius perſonam à principio approbaſſe videatur . Bart.in l.ſi creditores.ff. de priuil.cred.& in d.§.ſi debitorem,col.1.verſi.quærit Dyn,Soci.in regula.34.in prima fallen.vbi inquit opinionem Bar. * communiter approbatam, & in regula 78.in ſecunda fallen.Bolog.in addit.ad conſilium Anan.55.col.1.in fi.Marſi. in ſing. 281. Ripa.in l.2.nume.37.ff.ſolut.matri.Et ideò dicit Ang. notabiliter in l.ſi ab arbitris .ff.qui ſatiſda.cogan. reprobari practicam Aduocatorum, qui faciunt capi debitorẽ ſuſpectum,& non probant iudici ſaltem per duos teſtes,quòd debitor tẽpore obligationis erat diues & idoneus,quia talis captura non ualet,ſubdens ſe propter hoc feciſſe deſtrui mille capturas debitorum ſequitur Iaſ.ibi col.1.verſ.tertio nota, & in §.1. nu.84. inſtit.de actio.Dec.in conſi.75.col.2.uerſi.tertiò,quia Alex.in conſi.19.uol.3.& in conſi.241.col.2. in princ. vol.3.Paul.de Caſt.in conſi.40. col. 2. uerſi. tertio requiritur.Bal.in conſi.338.vol.4.Parpa.in l.2.nu.71.in fi.ff.ſolut.matr.& ibi Crot.nu.59.Pariſ. in conſi. 101. col.3.vol.3.& in conſi.187.nu.55.vol.eo. Et adeò re-
9 cepta eſt huiuſmodi communis ſententia † quòd quælibet mutatio non reddit ſuſpectum debitorem, ſed inſignis & notabilis,ita ſingulariter Bal. in l. ſi ꝑ ea col.1.C.mad. Iaſ.in d.l.ſi ab arbitro,col.2.in princ. verſ.tertio & in uerſ.tertio limita,ac in d.§.1. nu. 87. de actio.vbi inquit quòd non omnis dilapidatio facit debitorem ſuſpectum.Bal.in auth.ſed iam neceſſe.C.de don.ante nup.Cart.in l.1.nu.42.de prohi. ſequeſtr.pecu.vbi inquit,quòd articulari debet. Roma. conſ.320.col.1.verſ.vltimò.Cacialup.in tract. de debitore ſuſpecto,in 6.quæſt. n.7.& Dec ubi ſuprà col. 2. cum igitur hoc in caſu noſtro non ſit probatum minusque capitulatum,ſequitur ꝙ dictus captus omnino relaxari debet.& adeó à doctoribus recepta eſt
30 huiuſmodi ſententia, † ꝙ non ſufficeret poſt capturam facere probationem,ꝙ dicta ſuſpicio orta fuerit poſt contractum debitum vt inquit Roma. in conſi. 241.vbi vult,ꝙ captus non præcedente legitima ſuſpitione fugæ debet relaxari, etiam ꝙ poſt capturam fuerit facta legitima probatio ſuſpicionis , quia pro
31 forma requiritur ꝙ præcedat ſummaria cognitio. ſequitur Dec.in allegato conſ.75.col.2.verſ.& ideò.Feli.in c.cum dilecta,de reſcrip. Ripa. in reſponſo 13. nu.24.in prima parte.

¶Tertiò facit, nam nulli dubium eſt, ꝙ ad hoc, vt quis tanquam ſuſpectus de fuga capi poſsit, debet probari ſuſpicio aliter quàm per iuramentum. Bald. in l.apertiſsimi,in fi.C. de iud. Vnde inſtruit iudicem vt ſit cautus ad interrogandum creditorem de qualitate cauſæ,& de cauſa ſuſpicionis. l. ſciendum, in princ.col.3.ff.qui ſatiſda. cogan.in l.creditor, ſi cert. peta.in l.2.in princ. ſolut.matr.& in conſi. 285. nu.3. & ſeq.vol.1.Ang.& Imo.in l.qui bona.§.damni.ff. de dam.infec.Ang.in d.l.apertiſsimi.Aret.in §.1.inſtit.de actio.Alex.in conſi.78.in 5.vol.Aret.Ang.Ale.& Hercula.in d.l.2.Idem Alex.in conſi.241.col. 2. in princ. vol.7.Lanfranc.in tract.recuſationem.nu.7. Ange. in l.ſi arbitrio.§.qui ex cauſa nu.9.ff.qui ſatiſda. cogan. & in §.ſi verò,in auth.de exhibendis reis.Catel.Cotta in memorialibus ſuis in verbo debitor,il j. Petrus Duenas in regulis ſuis utriuſque iuris reg.175. verſi.

amplia

amplia tertio Cur. in l.1.C.de prohib.ſequeſtr.pecu.
Ripa in allegato reſponſo. 13. vbi ait poſt Aret. hoc
dictum * communiter practicari & a doctoribus re-
ceptum, & hanc ſententiam vt frequentiori calamo
receptam ſequuntur Dec.in conſ.75.colu.2.verſ.hoc
11 quarto deducitur. Pariſ.in conſi.101.in prin.volu.3.
& Parpa.in l.2.nume.75.ſolut. matri. † debet enim
huiuſmodi probatio ſuſpicionis fugę ꝓbari per duos
12 teſtes, † vel per inſtrumentum publicum, † vel ꝑ
13 propriam ſcripturam ſcribentis, † aut per confeſ-
14 ſionem propriam, vt de primo per Ange.Aret.in §.1.
inſtit.de actio.Ale.in conſi.241.in prin.volum.6.poſt
Ange.in dicta l.ſi ab arbitro.§.fin vbi etiam Iaſ.colu.
1.verſ.quicquid tamen.Dec.in conſi.75.colu.2. verſi.
ſexto, etiam facit. De ſecundo vt per Marcheſilla.in
tract.de carcere, vbi inquit ꝙ captura perſonæ debi-
toris ſuſpecti de fuga non valet, niſi conſtet de debi-
to per publicum inſtrumentum, quam deciſionem no
tabilem inquit Cur.in dicta.l.1.num.14.de prohi. ſe-
queſtr.pecu.Iaſ.in l.ſi fideiuſſor.§.fin. colum.2.ff. qui
ſatiſda.cog.in.verſ.aduer etiamen.Ale.in conſil. 241.
in prin.volu.6.Bolog. ad conſilium Anan.55. colum.
3.verſ.ad ſecundum.Dec.in conſi.75.colum.2. verſic.
6.Bar.in l.per hanc.C.de erog.milita.anno. lib.10. &
Iaſ.in dicta.l.ſi ab arbitro.colum.3.verſicu.quicquid.
Imo plus voluit Ang.in dicta l.nemo, de exact.tribu.
probationem fieri debere, quæ ſufficiens, & plena eſ-
ſet ad condemnationem ſi pars fuiſſet præſens, quem
ſequitur Corn.in conſi.136. litera d volum.4. dicens
quòd ita * communiter tenetur.& ſeruatur in practi
ca.De tertio, vt per Bolog.2.vbi ſupra, arg.l.ſcriptu-
ras.C.de fide inſtru.& l.rationes.C. de probatio. Et
de vltimo de confeſsione, vt per Bologn.vbi ſupra, &
Bal.in conſi.117.& in conſ.ſequen colu.2.in ſecunda
cauſa volu.2. vel ſaltem requiritur ſemiplena proba
tio ſecundum Ale.& alios in d.l.ſi fideiuſſor.§.fi.Ale.
in conſi.78.in 5.volum. vbi inquit, ꝙ ſi peto cautionē
15 propter ſuſpicionem † debet ſuſpicio probari ſum-
marie ſicuti habeo probare de debito ante capturã
ſaltem ſemiplene.Parpa.in d.l.ſecunda, nu.75.ſolut.
ma r.Nec eſt verum ꝙ ex aduerſo præſupponitur iu
ramentum ſufficere ad probationem capturæ cum
agatur de modico præiudicio, cum debitor dans fi-
16 deiuſſorem debeat admitti, quia reſpondetur † ꝙ
imo agitur de magno præiudicio, cum vnicuique ca
ptura ignominioſa ſit, quia infamat, & ideo dicitur
afferre præiudicium irreparabile. Bal.in l ſi clericus,
colum.ſecunda.C.de epiſ.& cl. Iaſ.in l.4.§.condemna
tum.nu.31 de re iud.Neuiza.conſi.52.nu.8.Ang.Are.
in d.§.j inſtit. de actio.in princip. dum dixit quòd cũ
agatur de maximo præiudicio propter verecundiã,
debet probari ſuſpicio fugę per duos teſtes idoneos
ſequitur Dec.in dicto conſi.75.column.2.Cur.in d.l.
1.nume.43.C.de prohi.ſequeſtr. pecu.vbi ait dictam
probationem iuramentalem non ſufficere, quoniam
vbi agitur de captura perſonæ, nõ dicitur agi de mo
17 dico præiudicio, quoniam fit iniuria perſonæ, † ſe-
cus in primo decreto & ſequeſtratione rerum vbi di
citur agi de paruo præiudicio, prout in his terminis
loquuntur Bald.Sal.& alij ſupra in d.l.1.idem etiam
dixit Parpa.in d.l.2.nu.75. ff.ſolut. matr.Cum igitur
in caſu præſenti non appareat ꝙ vlla ex dictis pro-
bationibus de quibus ſupra interuenerit, ergo captu
ra redditur nulla.

¶ Quarto dicitur capturam huiuſmodi nullam,
18 † quia iudici nulla reperitur facta fides de debito
claro & liquido, prout fieri debebat, ut in terminis
dixit Bald. in l. apertiſsimi, ad finem. C. de iud.in l.
conſentaneum, col.5.ver.quæro.C.quom.& quan.iu-
dex.Ale.in conſi.241.colum.1.vol.6.& in conſi.90.co
lu.fi.in prin.vol.3.Cur.in dicta.l. vnica.num 48. Dec.
in dicto conſi.72.col.2.verſi.5.ſuadetur Neuiza.in cõ
ſil.52.nume.13.nec ob ſtat ꝙ pro debito conditionali
quis capi poteſt, vt per Bar o. in l.quæſitum.ff. de pi-
gno.& ꝙ dictum Bald. reprehendit Paul. de Caſtro
in dicto conſilio.40.colum.penult. quia reſpondetur
19 † dictum Bald.militare & locum habere, quando de
bitum eſt incertum ratione quantitatis, vt in termi-
nis noſtris, vt per Caccialup in trac. de debit. fugit.in
6.quæſtio.prin.colum.7.quia poſſet eſſe parua quan-
titas pro qua quis non deberet capi, & refert ita con
ſuluiſſe Soci. & alios ibi per eum citatos, ſecus ſi de-
bitum eſſet incertum ex alio capite. & cum hac de-
claratione etiam pertranſit Dec. in citato conſilio.
75.colum.ſecunda.

20 ¶ Vltimo dicitur † ꝙ dicta captura redditur nul
la, quia contra formam reſcripti, l. diligenter, ff.
mand.Ale.in conſi.81.colum.4.verſi.& hoc, volum.3.
Nam in reſcripto mandatur iudici, ꝙ conſtito de ſup
21 plicatis detineat debitorẽ, † quæ verba conſtito &c.
important conditionem l.a teſtatore.ff.de condit. &
demonſt. de qua conſtare debet, aliter geſta reddun
tur nulla, vt conſtat ex nota per Pariſ.in conſi 41.nu.
14 volu.4.vbi inquit, ꝙ illa verba, conſtito de ſuppli
catis, ſonant in conditionem ſiue in modum formæ,
ideo ſi de narratis non conſtiterit, omnia ſunt nulli-
22 ter geſta.extp.fin. cum ibi nota.de præben. Nam † ſi
eſt data forma a lege mortua ſiue a viua, ideſt a Prin
cipe viuente, & non ſit ſeruata, actus ſic geſtus ſubia
cet vitio nullitatis, & omnia inde ſequuta redduntur
nulla, & iudicio nullitatis reuocanda, iuxta tex.& gl.
in capitulo ſedes, 10. diſtinct. gl.in clem. 1.in verbo
donec, de re iud. Inno.& alij in c.ex inſinuatione, de
procura.iterum Pariſ.in conſi.45.nu.5.volu.4. vbi di
cit, quòd huiuſmodi clauſula, conſtito de aſſertis, idẽ
operatur ac ſi dictum fuiſſet, ſi conſtitiſſe. de aſſertis
dicta.l.a teſtatore, & ſic important conditionem, quo
caſu iudex datus ſub conditione, non cenſetur habe
re iuriſdictionem niſi prius conditio purificetur, nec
ante poteſt dici iudex c. ab excommunicato, & ibi
ſcribentes de reſcrip.Et dato ꝙ non ſonent in condi
tionem, prout ſonant, ſaltem tradunt modum in pro
cedendo, qui ſi exacta diligentia non ſeruetur, red lit
pendentium nullum.c.cum dilecta, de reſcrip.idem Pa
riſ.in conſi. 108. nume.24. volum.eod. & in terminis
noſtris ita decidit Natta in conſi.430.nu.16. vbi con
cludit. ꝙ ſi iudici per reſcriptum committitur, vt con
ſtito de ſupplicatis, quem detineat, & ille abſque eo
quòd ſibi de narratis aliquid conſtiterit, talem deti-
neat, ꝙ captura eſt nulla, quia illud † verbum con-
23 ſtito, eſt ablatiuum abſolutum importans conditio-
24 nem. dicta. l. a teſtatore, † quæ conditio ſpecifice
debet adimpleri.l.qui heredi.ff.de condit.& demon.
25 † cum importet formam Bald.in auth.matri & auiæ
C.quando mulier tutel.off.fungi poteſt. quia non ſer-
uata actus redditur nullus.l.non dubium.C. de legi-
bus. Accedit quòd dixit Ripa in dicto reſponſo 13.
26 colum.ſecunda, verſic. ſecundo peccat.vbi ait † ca-
pturam nullius eſſe momenti, quia non fuit ſeruata
forma ſtatuti, quæ ad vnguem obſeruanda erat, ſe-
cundum Bal.in l.2.C.de patrib.qui fil.diſtrax.nec ſuf
ficit quòd ſeruetur per æquipollens. Alex. in conſil.
137.colu.4.vol.2.

¶ Reſtat modo vt remoueantur, quæ in contra-
rium

rium allegata fuerunt, ad quorum confutationẽ iter
arripio. In primis igitur non obſt. ꝙ per iuramentum
probetur ſuſpicio fugæ, quia reſpondetur primo, hoc
dictum non eſſe verũ, vt conſtat ex his quę dicta ſunt
ſupra in verſ. 3. facit, quib. etiam addo Neuiza. in cõſ.
52. nu. 13. in verſi. 6. ſecundum Dec. vbi plura alia ad
hoc adducit. Vel & ſecundo reſpondetur, ꝙ illa opi-
nio poſſet procedere & locum habere vbicunq; peri
culũ eſſet in mora, aliàs ſecus, vt videtur ſentire An-
ge. in d. l. nemo carcerem, verſi. credo breuiter. dum
vult ſufficere iuramentum, quia periculum erat in
mora, quaſi ſentiat, vt vbi periculum non eſſet in mo
ra, deberet plene probari cauſa ſuſpicionis. & iſtud
videtur habere ſatis æquitatis, quoniam hoc etiam
voluit glo. & Inno. in c. quoniam frequenter, vt lite
non conteſtata. & ita etiam concludit Cacialup. in
trac. de debitore ſuſpecto, in 6. q. principali. num. 12.
vbi inquit, ꝙ ita cõmuniter practicatur. Et ſi quis ſo-
lum peteret debitorem capi, quia forenſis, & non poſ
ſidens immobilia, aut alia indicia fugæ nõ eſſent, aut
in mora periculum, ꝙ tunc debet conſtare de ſuſpi-
cione per duos teſtes, vel alias probationes, ideſt ta-
liter ꝙ ſufficeret ſi parte citata fieret. pro cuius con-
firmatione facient ea quæ infra dicentur, dum reſpõ
debitur ad incompetentiam iudicis. & miratur Ca-
cial. vbi ſupra ꝙ Caſtren. dicat ita cõiter ſeruari per
totũm mundum, cum in patria ſua contrarium obſer
uetur, & quòd vidit ita pluries conſultum per excel-
lentes viros, qui Ang. ſecuti ſunt Pariſ. in conſi. 99. nu
me. 32. volum. 3. & Dec. in allegato conſil. 75. colum.
2. verſi. & iſtud.

¶ Secundo dicitur ꝙ etiam præſuppoſita opinio-
ne Pau. de Ca. ꝙ ſufficiat iurñ, tamen ꝙ in caſu no-
ſtro non ſufficeret probatio facta per iuramentum,
cum illud a iudice creditori non fuerit delatum, ſed
creditor ipſe iurauerit a ſe ipſo. quod ꝓbatur ex no.
per Soci. in conſi. 120. colu. 3. circa finem, volu. 3. vbi
27 tradit, † ꝙ licet iuratoriæ cautioni ſtandũ ſit quan-
do obligatus ſatiſdare non inuenit fideiuſſores, tamẽ
ꝙ id verum eſſe arbitratur, quando iuramentum præ
ſtitum fuiſſet ad delationem iudicis ꝙ fideiuſſores
inuenire non poterat, ſecus ſi motu proprio iuraſſet.
Bar. in conſi. 97. in fi. vbi concludit, ꝙ iuramentum nõ
releuat niſi deferatur a iudice vel a parte, per l. tertiã
§. deferre. ff. de iu. lit. iur. vbi id quod fieri debet a iu-
dice, vt neceſſarium. non poteſt fieri a parte. facit qđ
voluit Bal. in conſi. incipiente. In quæſt. prædicta, vbi
28 dixit † ꝙ ad hoc vt iuramentum probet impedimẽ
tum ad concedendum ſecundam dilationem, opor-
tet ꝙ ſit delatum a iudice, alias autem parte iurante
ſine iudicis delatione, aſsignatio dilationis eſt ipſo iu
re nulla. & ita in terminis noſtris determinare vide-
tur Cacialup. in dict. ſuo tract. de debitore ſuſpecto,
in verſ. 6. principaliter, nu. 21. vbi dicit aduertendum
eſſe ꝙ ſi in his, quæ ſupra dixit, ſufficeret fidem eſſe fa
ctam per iuramentum, ꝙ cautus eſſe debet iurans vt
non iuret ex ſe ipſo, ſed iudice deferente, alias tale iu
ramentum nullam fidem faceret, nulliuſq; eſſet valo
ris. c. vltra tertiam, de teſtib. vbi Io. Andr. vult ꝙ ille,
qui petit quartam dilationem debet iurare, & ꝙ non
ſufficit illud eſſe præſtitum, niſi exigatur a iudice, &
quod in terminis noſtris quando iuramentum eſt cõ
tra fugitiuum, ſeu contra ſuſpectum, conſultum vidit
per Ludouicum de Inter. quod inquit valde notan-
dum. & Cacialup. ſequitur Pariſ. in conſilio 101. col.
2. in prin. volum. 3.

¶ Tertio non obſtat, ꝙ captura facta per iudicem
incompetentem, valet, quia reſpõdetur pluribus mo
dis. Et primo ꝙ ſecundum Are. in conſi. 95. opinione
Ancha. eſt falſiſsima, & quod Pet. de Ancha. non fun
dauit tunc ſe ſuper firmam petram, ſed ꝙ aurum &
pecunia corruperunt eum, & fecerunt male conſule-
re, item & quòd rationes eius ſunt ſomnia. & moue-
tur multis fundamentis, quæ non tranſcribo. & cum
Aret. tranſit Dec. in dicto conſi. 75. in fin. quam ſen-
tentiam etiam contra Ancha. tenet Cur. Iun. Parpa.
Purpura & Iacob. de Sancto Georgio in l. ſecunda.
de iuriſd. om. iud.

¶ Secundo reſpõdetur, ꝙ deciſio Anch. poteſt pro
cedere quando pericolum eſt in mora, ne perdatur
debitum propter fugam, vt ipſemet conſiderat, quia
res erat tempore peritura, ſecus quãdo non inſtabat
fuga, ſed tantum allegabatur ꝙ erat ſuſpectus, quia
non poſsidebat immobilia. Soci. in conſi. 99. colu. 2. &
in conſi. ſeq. vol. 4. Bolog. in addit. ad conſiliũ. Anan.
55. col. 2. Cur. Iun. in tract. de ſequeſtr. q. 17. Dec. con-
ſil. 75. circa fi. Pariſ. in conſi. 99. col. 1. volu. 3. Iaſ. in l. ſi
ab arbitro, qui ſatiſ. cog. & in l. 2. col. 6. verſi. conclu-
do, de iuriſd. om. iud. Cacialup. vbi ſupra in 4. q. nu. 4.
Sapia. ibi nu. 10. Iacob. & omnes vbi ſupra, Neuiza.
in dicto conſi. 52. nu. 18.

¶ Vlterius dicitur, ꝙ dato ꝙ proxime dicta ſint ve
ra, tamen iſtud habet locum cum hoc ꝙ poſtea eum
conſignet iudici competenti, ſicut quando creditor
propria auctoritate capit & non aliter, vt per Bar. in
d. §. debitorem, Bologn. vbi ſupra col. 2. verſic. præte-
rea. vbi ait ꝙ vbicunq; aliquis ratione fugæ poteſt ca
pi, non attenditur competentia, vel incompetentia
iudicis, quia dato ꝙ ſit incompetens debet ad illum
iudicem duci, qui ſummatim cognitis de cauſis ca-
pturæ debet captum remittere ad iudicem compe-
tentem, per l. primã. C. vbi quis decur. & in l. 1. C. vbi
cauſa ſtatus. Feli. in c. ſi vero, il 1. col. 2. verſi. tamen li-
mita de ſent. excom. vbi inquit, ꝙ ita ſeipſum reſtrin-
xit Ancha. in conſi. 201. in fi. & in c. 2. de homicid. co.
29 t. Sapia in d. l. 2. nu. 10. Et † ideo inquit Rom. in d. l.
2. licere iudici ſeculari capere clericum malefactorũ
fugiẽtem, dummodo talis iudex eum reponat penès
competentem. Iaſ. in d. l. vinum, colu. 4. verſ. 2. infero.
ff. ſi cert. peta. Cur. in tract. de ſequeſtr. q. 17. Purpura.
in dicta. l. ſecunda, nume. 30. de iuriſ. om. iud. Neuiza.
conſi. 52. nu. 7.

¶ Penultimo reſpondetur, ꝙ deciſio Anch. proce-
cedit quotieſcunque qui capitur vt ſuſpectus, non
poſsidet bona immobilia etiam in foro ſuo, ſecus ſi
poſsideret, vt in caſu noſtro, quia tunc a iudice incõ-
petenti nullo modo capi poteſt, ita concludit Are. in
dicto conſi. 95. colu. 3. quem ſequitur Dec. in iam ſæ-
pius allegato conſi. 75. col. fi. Bal. in conſi. 312. lib. 5. &
Ripa reſponſo 13. nu. 29.

¶ Ex iſtis igitur concludendum venit, quòd cum
30 dicta captura fuerit nulliter conceſſa, † quia in ci-
uilis & inordinata, vt per Bald. in dicto conſilio. 318.
volu. quarto, & Ripa in dicto reſponſo 13. nume. 28.
31 quòd † dictus Auguſtinus captus, de iure ſtatim re
laxandus veniat abſque vlla præſtatione ſatiſdatio-
nis, quia ſpoliatus ante omnia eſt reſtituendus. l. ſi
quis à feudum. C. ad l. Iul. de vi pub. Nam ſic captus
dicitur ſua libertate ſpoliatus. l. prima, & ſecunda. ff.
de lib. hom. exhib. ergo illi reſtituendus. Bartol. in di-
ſputatione incip. Lapus. quem ſequitur Alex. in con-
32 ſil. 241. col. ſecunda. volu. 6. vbi plus voluit, † quòd
ipſimet capto indebite licuiſſet propria auctorita-
te recedere & aufugere, vt notat Barto. in aliquibus

lecturis in l.vis eius,C.de probatio.Neuiza. in conſi. 52.nu.11.Pariſ.in conſi.101.col.2.in fi.cum ſeq.vo.3. † Caueant iudices ne ad capturas perſonarum procedant ita leuiter,ne ignorantia ipſis attribuatur, vt inquit Neuiza.in dict.conſi.52.nu.25.

SVMMARIVM.

1 *Domini directi cauti eſſe debent, ne cogant vaſallos ad demonſtrandum feuda, pro quibus ſeruitia præſtant.*

2 *Ratio ponitur.*

3 *Doctus qui eſſe debet,non debet ab aliis doceri.*

4 *Feudatarius,qui fatetur ſe vaſallum,tenetur domino indicare bona feudalia,quæ ab ipſo tenet.*

5 *Et ſi non vult oſtendere,omnia bona ſua præſumuntur feudalia.*

6 *Fictabilem meum ſi interpello vt mihi deſignet poſſeſſiones pro quibus præſtat affictum, eas conſignare tenetur.*

7 *Vaſallus oſtendens bona feudalia quorum valor proportionetur ſeruitio vlterius grauari non poteſt.*

8 *Vaſallus ductus iuſta cauſa ignorantiæ, vt quia ſucceſſit in ius alterius ad indicationem bonorum feudalium non tenetur.*

9 *Vaſallus ſi feudum eſt paternum vel antiquum,non tenetur illud demonſtrare,ſecus ſi ſit recens.*

10 *Dominus vaſallum cogere poteſt vt ſibi oſtendat per ſcripturam feudum,quod dixit in voce ſe ab eo tenere,non autem inueſtituram.*

11 *Inueſtitura poteſt probari per teſtes.*

12 *Item & ex longinqua poſſeſſione cum præſtatione ſeruitii.*

13 *Nouus vaſallus non tenetur primam conceſſionem ſeu infeudationem factam prædeceſſoribus,& authorib.ſuis demonſtrare*

14 *Succeſſor in regno vel in ducatu,quando habet confirmare vaſallum,non habet neceſſe feudatarius primam conceſſionem ſibi oſtendere.*

15 *Dominus ſi agit contra vaſallum vt indicet bona feudalia, ſi neget ſe illa poſſidere, domino incumbit probatio bonorum feudalium, qua probatione facta vaſallus feudo priuatur.*

16 *Quod declara procedere ſi feudatarius ſcièter neget feudum,ſecus ſi ignoranter.*

17 *Vaſallus ductus iuſta ignorantia ſi dominum in ſeruitutem petiit,feudo non priuatur.*

18 *Vaſallus ignorans rē feudalē eſſe,ſi illam,vt Burgenſaticam alienet ſine conſenſu domini, feudum non perdit, nam ignoranti ſuccurritur vbi agitur de damno euitando.*

19 *Hæres emphyteotæ vendens ignoranter feudum emphyteoticum ſine licentia domini,quem liberum eſſe credebat, non cadit a iure ſuo, ita quòd domino reuocare volenti incumbit onus probandi ſcientiam.*

20 *Titulum poſſeſſionis ſuæ quis demonſtrare non cogitur.*

21 *Dominus ſi facit citare Baronem ſuum vt oſtendat iura quæ habet in caſtris,citatio huiuſmodi eſt ipſo iure nulla.*

22 *Ordo iuris ita in cauſis fiſcalibus, vel Principis ſeruandus eſt,velut in priuatis.quod tamen intellige, vt inibi.*

CONSILIVM LXVI.

ILluſtriſsime Princeps,ſi ſcirē ſpecifice cauſam, quæ moueat ſuam excellentiam ad requirendum præſens reſponſum, vtique poſſem latius fimbrias extendere, ſed poſtquam intentionis ſuæ eſt, vt illa ſub ſilentio pertranſeat,vo to ſuo ſatisfaciam omni meliori modo, quo potero. Verum antequam ad illud deueniam, præmittendum eſſe vnum cenſeo, ꝙ nedum commodum,& vtilitatem ſuæ Excellentię reſpicere videtur, ſed etiam aliorum Principum habentium iūs directum in feudis vaſallorum ſuorum, videlicet id quod inquit Affl.in c.1.§.illud.nume.22.
1 de prohi.feud.alie. per Feder. vbi ait, † ꝙ male faciunt domini, qui agunt contra vaſallum ſuum, vt
2 oſtendat feudum pro quo ſeruitium præſtat,quia † ſi dominus caret probatione poſſet callidus & malitioſus feudatarius demonſtrare modicum ceſpitem terræ proportionabilem ſeruitio,& dicere pro iſto modico terræ tibi ſeruio,hocque feudum eſt illud,quod a te teneo.& ſic dominus remaneret deceptus, quod in dubio verum eſſe exiſtimat,ſecus ſi dominus haberet probationes quantum eſt feudum, quod retinet vaſallus ab eo, ſed ipſum vult explorare an neget feudum,& dicat feudatario, cui non poteſt cadere ignorantia, oſtende feudum pro quo ſeruis, & ille oſtēdat feudū,quod nō proportionetur ſeruitio, tūc poterit dominus eundem conuincere de mendacio, & priuare feudo.cap.vaſallus ſi feudum, ſi de feudo fue.contro. inter dom. & agna. admonet tamen ibi Affl..poſt Iſerniam, dominum,ꝙ ſit cautus vt per ſcripturam ſciat fines feudi, & non petat illos ſibi doce-
3 ri a vaſallo,quia † qui debet eſſe doctus,non debet ab alijs doceri.§.1.in auth.de ſanctiſ.epiſ.& cum Afflic.pertranſit Boſ.in tract.crim. in titu.de Principe, nu.257.Hoc igitur ſic præmiſſo, quod obliuioni tradendum non eſt, pro reſolutione ipſius puncti duas
* mihi aſſumo concluſiones * frequentiori calamo re-
4 ceptas,quarum prima eſt, † ꝙ ſi feudatarius confitetur ſe vaſallum domini ipſum interpellantis ad indicandum & demonſtrandū bona feudalia, q̄ ab ipſo tenet, ꝙ id facere tenetur. Hoſtien. in ſumma de feud.§.quibus modis,verſi.quid ſi vaſallus confitea-
5 tur,vbi concludit, † ꝙ ſi vaſallus confiteatur,ſe vaſallum domini,& non vult oſtendere feudū,ꝙ omnia bona præſumuntur feudalia.ſequitur Caſſanæ.in cōſuet.Burgen.col.430.in prin.verſi.quid autem.Bal.in l.inſtrumenta,col.1.verſi.quęro an feudatarius.C. de fideic.Io.Blanc.in ſumma feudorum de contentione feudi,verſic.pone ꝙ dominus.Iacob. de Bel.in c.1.§. vaſallus ſi de feudo fue.contro.inter dom.& agna.Iacob.de S.Georgio in inueſtitura ſua in verbo Dictiqȝ vaſalli promiſerunt recognoſcere,col.8.Dec. in conſil.61.colu.2.in fi.Affl.in cap.1.nume.88. circa fin. de contr.inueſt.& in deciſ.265.nu.17.Luc.de pœn. poſt Ioan.de platea in l.2.C.de fund. limitro.libro vndecimo.

cimo. vbi tradit quod vaſallus confitens ſe feudata-
rium tenetur iure actionis & ex natura contractus
oſtendere domino confinia feudi, quia ex quo fate-
tur ſe vaſallum, ſine feudo eſſe non poteſt. c. t. vbi e-
tiam Bald. de vaſal. qui contr. conſti. Lotha. Albe. de
Roſa. in l. certis annis. C. de pact. in l. Titius. ff. de act.
6 emp. vbi determinat † ꝙ ſi aliquis eſt fictabilis, em
phyteota, vel vaſallus meus, & peto ꝙ mihi deſignet
poſſeſsiones pro quibus præſtat affictum, canonem,
vel ſeruitium, ꝙ hoc facere tenetur. Bar. de Capu. in
quæſt. 33. vbi citat Pileum ita alias tenuiſſe Boer. in
conſuetud. Burdegal. §. 12. Rebuff. in ſecundo tomo
reg. conſti. in tit. de conſtit. red. charta 438. nu. 12. Al-
cia. in conſi. 141. nu. 28. & 168. nu. 12. Ripa in reſpon-
7 ſo primo. nume. 5. in titu. de vi. & reſti. ſpolia. † Et ſi
oſtenderit aliqua bona feudalia, quorum valor pro-
portionetur ſeruitio, illud ſufficere videtur, vt per
Iſer. in d. §. illud, & in capitulo primo, de contro. in-
ter maſ. & fœm. alias (vt dictum eſt) præſumuntur
omnia bona feudalia. Et ideo dicit Affl. in d. §. illud,
nu. 22. ꝙ ſi ſeruitium eſſet decem ducatorum & va-
ſallus vellet oſtendere territorium, ꝙ eſſet fructus
decem ducatorum, non liberaretur, cum non propor
tionetur ſeruitio, & ꝙ dominus iſto in caſu poſſet di
cere, ꝙ omnia bona ſtabilia, quæ poſſidet vaſallus
ſunt feudalia. argum. l. pluribus, in princip. ff. de ver-
borum oblig. & quia demonſtrando vaſallus ceſpitē
non proportionabilem ſeruitio eſt in mendatio, &
ratione ipſius mendatij præſumitur, ꝙ pro omnibus
bonis præſtat ſeruitium, niſi oſtendat ꝙ illa bona ſint
allodialia, vel burgenſatica, vel ꝙ ab alio domino te-
neat. eſt enim neceſſe vt bona feudalia ſint propor-
ſionabilia ſeruitio decem vnciarum, ꝙ vaſallus de-
monſtret prædium redditus annuatim viginti vncia-
rum. Affl. in capitulo primo, numero. 30. verſicul. ſe-
cunda concluſio, de contro. inter maſ. & fœm. Et de
præmiſsis concluſionibus nullatenus dubitandum
eſt. Verum etenim erit dicere prout concluditur
* communi calculo ſcribentium, † ꝙ ſi requiſitus à
8 domino habuerit iuſtam cauſam ignorantiæ, vt quia
ſucceſsit in ius alterius, ad prædictam indicationem
non tenebitur, ita Io. Blanchi vbi ſupra, dicens ꝙ pro
pter ignorantiam excuſatur, quia ſi vellet oſtendere
9 non poſſet. ſubdens † ꝙ præcipue datur iuſta cauſā
ignorantiæ, ſi feudum eſt paternum vel antiquum,
quia qui in alterius locum ſuccedit iuſtā habet igno
rantiæ cauſā. l. ſi. ff. pro ſuo. l. qui in alterius. ff. de reg.
iur. l. qui cum alio. eod. tit. Spec. in tit. de loca. §. nunc
aliqua, verſi. ſexageſimo. Albe. de Roſa. in d. l. ſi certis
annis, colu. pen. in prin. Bal. in d. §. vaſallus, colum. ſi.
vbi etiam Iacob. de Beluiſ. inquit quòd ſi feudum eſt
antiquum, quòd non tenetur vaſallus illud demon-
ſtrare, quia iuſtam habet ignorantiæ cauſam, ſecus ſi
feudum eſt recens, quia tunc tenetur. Roma. in conſi.
70. verſi. ego idem teneo. Iacob. de Sancto Georgio.
in dicto verbo Dictique vaſalli promiſſerunt reco-
gnoſcere, colum. 8. verſi. vos poteſtis. Affl. in dicto ca
pitulo primo, nu. 27. verſi. in contrarium. de contr. in-
ter maſ. & fœm. Cagnol. in dicta l. qui in alterius,
Caſſanæ. vbi ſupra. Catel. Cotta in memorial. ſuis in
verbo Emphyteota, il 5. Zaſ. in tract. feud. in 2. par. nu.
49. Natta in conſi. 3. colum. pen. circa finem, & Iacob.
Rebuff. in dicta l. 2. nu. 2. C. quando & quibus. Erit ta
10 men aduertendum † ꝙ dominus & ſi cogere poſsit
vaſallum vt ſibi oſtendat per ſcripturam illud, quod
dixit in voce, non tamen vt det feudum per inueſti-
11 turam, † cum ipſa probari poſsit per teſtes, vt eſt
12 glo. ordinaria in cap. 1. quid erit inueſtitura. & † ꝙ
etiam probari poteſt ex longinqua poſſeſsione cum
præſtatione ſeruitij. cap. 1. §. ſi quis per triginta, ſi de
feudo fue. contro. inter dom. & agna. ita Iſer. in dicto
§. illud, vbi etiam Affl nu. 30. Et tanto magis hoc ha-
53 beret locum † in nouo vaſallo, qui non teneretur
primam conceſsionem, ſeu infeudationem de feudo
prædeceſſoribus & authoribus factam oſtendere, per
ea quæ decidit Io. Andr. in addi. ad Spec. in titu. de
54 feud. §. 1. in glo. incip. inſtrumentum. vbi inquit, † ꝙ
quando ſucceſſor in Regno, vel in Ducatu vult con
firmare vaſallum, non habet neceſſe feudatarius ſibi
oſtendere primam conceſsionem. & mouetur per l.
ex hac ſcriptura. ff. de dona. & per alias deciſiones,
quæ fuerunt Oldr. in conſi. 121. col. 2. verſ. ad ſecundā
quæſtionem. Iaſ. in vſib. feud. charta 17. in ſi. verſi. iſtis.
adde Boer. in conſuetu. Burdegal. fo. mihi 43. §. 12. co
lu. 2. Bello. in conſi. 10. nu. 15. vbi etiam ampliat hanc
ſententiam.

55 ¶Secunda eſt concluſio, † ꝙ ſi dominus agit con
tra vaſallum vt indicet bona feudalia, ſi neget ſe il-
la poſsidere, ꝙ domino incumbit probare, quæ ſint
feudalia, quo probato priuabitur vaſallus feudo c. t.
§. vaſallus feudum, vbi notant omnes ſi de feudo fue.
contr. inter dom. & agna. Ro. in conſ. 70. verſ. ſed ego
idem. & in l. ſi vero, in §. de viro. nume. 279. ff. ſol. mar.
Caſſanæ. in dicta conſuet. Burgund. col. 431. verſi. in-
tellige etiam. Iaſ. in l. quod te, col. 12. ſi cer. pet. Boer.
vbi ſupra, Feli. in c. cæterum col. 6. de iud. Rebuff. in
dicto 2. tomo regiarum conſti. fo. 428. nu. 12. Iaſ. in di
56 ctis vſib. feud. in loco ſupra citato. Quod † ſane ar-
bitrantur docto. in d. §. vaſallus, intelligendum eſſe ſi
feudatarius ſciēter negauit feudum, ſecus ſi ignoran
ter Roma. in dicto. §. de viro. nume. 280. cui ſententię
accedit, quod voluit Affl. in capitulo primo. §. ſed &
qui delator. nume. 42. quæ ſit prima cau. beneſ. amit.
17 † vbi ſi vaſallus ductus iuſta ignorantia dominum in
ſeruitutem petijt, non priuatur feudo. & in dicto. c. 1.
§. ſi vaſallus, nu. 2. ſi de feudo fue. contr. inter dom. &
18 agna. vbi † ſi vaſallus ignorans rem feudalem eſſe,
illam vt Burgenſaticā alienet ſine conſenſu domini,
feudum non perdit, quia ignoranti ſuccurritur quan
do tractatur de damno euitando. l. errore. ff. de iur. &
facti ignn. Nam ignorans factum principis non vide
tur eum contemnere. l. ſi duas. ff. de excuſa. tuto. idem
Affl. in cap. primo. nu. 6. de contro. inter maſ. & fœm.
19 de beneſ. Et ideo videmus † ꝙ ſi hæres emphyteo-
tæ ignoranter vendit fundum emphyteoticum ſine li
centia domini, quem liberum eſſe credebat, non ca
dit à iure ſuo, ita vt dominus reuocare volēs habeat
probare ſcientiam venditoris, ita Bal. in dicto. §. ſi va
ſallus, & Affl. in fin. vbi inquit, hoc eſſe notandum.
Et iſto caſu debet intelligi quod dicitur per ſcriben-
20 tes, † quòd quis cogitur demonſtrare titulum ſuæ
poſſeſsionis, vt per Bartol. in lege prima. C. de con-
ducto. & procurato. prediorum fiſcalium, libro vn-
21 decimo. vbi inquit, † quòd ſi dominus facit citare
Baronem ſuum vt oſtendat iura, quæ habet in tali-
bus caſtris, quòd huiuſmodi citatio eſt ipſo iure nul-
la, cum nemo cogatur oſtendere titulum ſuæ poſ-
22 ſeſsionis, per dictam legem cogi. quia † etiam in
cauſis fiſcalibus, vel Principis ſicut in cauſis priua-
torum ordo iuris ſeruandus eſt, vt ibi eſt text. quod
& voluit ibi prius Andr. de Barulo dicens, quòd
in facto per dictam legem primam vidit caſſari, &
annullari quandam citationem & proceſſum fa-
ctum per curiam Illuſtriſsimi domini Manfredi.

qui ita citari fecerat quendam nobilem ſuum ad oſtẽdendum quo iure tenebat quædam caſtra, quæ dicebantur ad Curiam pertinere, aliàs priuaretur dictis caſtris. fuit enim pronunciatum quòd ipſa citatio & proceſſus fuit ipſo iure nullus, quia factus nullo iuris ordine ſeruato, qui etiam in cauſis Principum ſeruandus eſt. Ioan. de Plat. in d. l. 1. Iacob. de Santo Georgio in dicto verſic. Dictique uaſalli promiſerunt recognoſcere, colum. octaua. Deci. in conſi. 61. colum. prima Iaſon in dictis præludi. feudo. charta 17. verſicu. an autem, & in l. ſecunda queſtione 15. verſicu. vnuim tamen perpetuò. C. de iure emphyteo. Caſſanæ. vbi ſuprà colum. 431. in principio. Afflic. in dicto §. illud, numero 32. in capitulo primo numero 25. de contro. inueſti. Præpoſ. in capitulo primo. §. uaſallus feudum, ſi de feudo ſue. contro. Verum hæc ſententia locum ſibi vendicat quando ille, qui poſſidet caſtrum fatetur ſe feudatarium, quia tunc tenetur bona feudalia indicare, ſecus quãdo poſſeſſor negat ſe uaſallum, & prætendit caſtra ad ſe pleno iure, & ſic quò ad proprietatem pertinere, nec confitetur ſe illa tenere in feudum, quia tunc ea indicare non tenetur, ſed dominus, ita Bald. in l. 2. C. quom. & quando iudex. Iacob. vbi ſuprà, Afflic. in deciſ. 265. verſicu. decimoſeptimo tenetur, & in d. §. ilud, nu. 32. in fi. Alua. in c. 1. in prin. col. fi. de coutro. inueſt. Dec. in conſi. 61. colum. 2. in fi. Iaſ. in dictis prælud. feud. charta 17. circa finem. Caſſanæ. vbi ſuprà col. 431. verſi. ſi autem negauerit.

SVMMARIVM.

1 Legitimatus etſi excludat ſubſtitutum uocatum ſub conditione ſi deceſſerit ſine filiis legitimis & naturalibus, tamen id locum non habet, ſi fideicommittens eſt nobilis genere.

2 Vel erat in dignitate conſtitutus.

3 Naturalis non excludit ſubſtitutum uocatum ſub conditione ſi deceſſerit ſine liberis legitimis & naturalibus, ſi fideicommittens erat in dignitate conſtitutus.

4 Legitimatus non admittitur ad feudum.

5 Naturales ſunt magis dedecori uiro nobili, quàm ignobili.

6 Nobilitas patrum uel aui prædefuncti per illegitimos non conſeruatur.

7 Illegitimi cenſentur infames infamia facti.

8 Prothonotarius dicitur in dignitate conſtitutus.

9 Doctor artium & medicinæ dicitur eſſe in dignitate

10 Eques dicitur in dignitate conſtitutus.

11 Subſtitutus non excluditur à filio naturali quando teſtator eſſet honeſtæ vitæ, uel honorabilis cognationis, ita quòd ei uerecundia eſſet ſi domus ſua deueniret ad baſtardos.

12 Filia naturalis dicitur nata ex ſoluto & ſoluta retenta in domo in ſchemate concubinatus procreandorum liberorum cauſa.

13 Cohabitatio eſt de eſſentia concubinatus.

14 Legitimatus dicitur habere fundatam intentionem per reſcriptum ſuæ legitimationis, adeo quòd contrarium aſſerenti incumbit onus probandi.

15 Habilitas perſonarũ præſumitur ad ualiditatẽ actus

16 Legitimatus ſecundum magis communem excludit ſubſtitutum uocatum ſub conditione ſi hæres deceſſerit ſine filiis legitimis & naturalibus.

17 Filii legitimati nihil differunt à legitimis.

18 Numerus duodecim liberorum qui de iure communi immunitatem præbet à collectis, procedit etiam in legitimatis per reſcriptum.

19 Legitimati dicuntur ſui.

20 Legitimato debetur legitima in bonis patris ſui ſicuti filio uerè legitimo.

21 Legitimati ſuccedunt ab inteſtato patri ſimul cũ aliis filiis legitimis & naturalibus.

22 Legitimati præteriti à patre in teſtamento habent ius dicendi nullum teſtamentum de iure ciuili, & ius contratabulandi de iure prætorio.

23 Legitimato exhæredato ſecundum communem datur querela.

24 Agnatio per legitimatos conſeruatur.

25 Legitimatus per reſcriptum ſecundum communem agnaſcitur nedum patri, ſed & omnibus.

26 Nobilitas non ineſt à natura ſed eſt aduentitia.

27 Popularis quis præſumitur niſi probetur Magnas.

28 Nobilis is præſumitur, quem uulgus & communis æſtimatio nobilem reputat.

29 Filius naturalis, qui ex forma ſtatuti ſuccedere poteſt facit deficere conditionem ſi deceſſerit ſine filiis.

30 Principis maior eſt auctoritas, quàm ſtatuti.

31 Princeps poteſt derogare ſtatutis municipalibus.

32 Quod amplia etiam procedere in ſtatuto iurato ab alio quàm à principe.

33 Conſuetudo dicitur eſſe ſub poteſtate Principis.

34 Conſuetudo eſt potentior ſtatuto.

35 Declaratio ad tex. in l. ex facto. §. ſi quis rogatus. ff. ad Trebellia.

36 Legitimatus non dicitur infamis.

37 Ratio quare naturales non admittuntur ad feuda.

38 Legitimatus excludit ſubſtitutum niſi teſtator eſſet tantæ nobilitatis, & auctoritatis, quòd eſſet dedecus tales ſucceſſores habere.

9 Legitimatus reſtitutus ad honores & dignitates excludit ſubſtitutum, ſiue teſtator & grauatus ſint nobiles, ſiue in dignitate conſtituti, uel honeſtæ cõuerſationis.

40 Idemque ſi ſit legitimatus in omnibus & per omnia, ac ſi eſſet procreatus de legitimo matrimonio.

41 Aliquis ſi habetur pro tali quò ad omnia pro præſente gaudet omnib. quæ præſenti competunt, ẽt de iure ſpeciali ſecus ſi pro præſente quò ad unũ effectum.

42 Statutum ſi diſponit quòd ſcholares habeantur in omnibus & per omnia pro ciuibus, cum habeantur tã quàm ueri ciues, omnia tam actiuè quàm paſſiuè, tam commoda quàm incommoda ad eos ſpectant.

43 Verba in omnibus, & per omnia, tantæ ſunt ſubſtantiæ, quòd inter duo ſubiecta non debet eſſe aliqua differentia.

44 Statutum loquens de ueris ciuibus comprehẽdit eum, qui tenore alterius ſtatuti habetur pro ciue in omnibus

nibus & per omnia.

45 *Legitimus vere & proprie dicitur, qui in omnibus, & per omnia legitimatur.*

46 *Statutum excludens filias fœminas extantibus maſculis, licet non habeat locum in legitimatis, tamen fallit quando in legitimatione dictum fuit, quòd in omnibus, & per omnia ad omnes iuris effectus efficiatur agnatus & cognatus.*

47 *Declaratio ad Bald. in capitulo per tuas, de maior. & obedien.*

48 *Legitimatus quò ad omnia dicitur nobilis.*

49 *Legitimatus vt excludat ſubſtitutum requiritur citatio ſubſtituti in legitimatione.*

50 *Legitimatio eſt quædam ſpecies alienationis.*

51 *Primogenitus non poteſt ad inſtantiam patris legitimari in præiudicium fratris, & ad quem regnum deferæbatur de conſuetudine mortuo Rege, eo non vocato.*

52 *Donans ſi habet filiũ ſpurium, quẽ poſtea fecit legitimari, in tali legitimatione citandus eſt donatarius de cuius præiudicio agitur, alias illi non nocet.*

53 *Adoptio non valet in præiudicium ſubſtituti non citati.*

54 *Arrogatio non eſt paſſim permittenda ſed fieri debet cum cauſæ cognitione.* ici

55 *Libertus quando reſtituitur natalibus debet fier* ta *tio patronorum, quorum intereſt id non fieri.*

56 *Actum quando quis poteſt facere abſente, & ignorante ſubſtituto illum facere poteſt eo non citato.*

57 *Princeps quando apparet quòd voluerit alicui omnino præiudicare, citatio illius non requiritur, quo inuito potuiſſet actus expediri.*

58 *Clauſula ex certa ſcientia, appoſita in legitimatione tollit citationem.*

59 *Clauſula de plenitudine poteſtatis, excludit citationem.*

60 *Clauſula non obſtante, tollit citationem.*

61 *Verba geminata plus operantur quàm ſimplicia, & multo fortius triplicata.*

62 *Clauſula non obſtante ſufficit ad derogationem omnium iurium in contrarium vel aliter diſponentium.*

63 *Citatio in legitimatione non requiritur quãdo Comes, qui legitimauit, potuit ſubſtitutis etiam non citatis præiudicare.*

64 *Licentia vbi in aliquo actu conficiendo requiritur, illa debet præcedere actum.*

65 *Licentia peti debet, & obtineri vt actus teneat.*

66 *Licentia quando in aliquo actu requiritur, opus eſt quòd interueniat verbis expreſſis.*

67 *Ens non fit ex non ente.*

68 *Decretum Principis diſponens, quòd legitimatio fieri non poſſit ſine ipſius licentia, eſt validum.*

69 *Legitimatio facta à Comite Palatino cenſetur facta ab Imperatore.*

70 *Prohœmium demonſtrat cauſam finalem decreti.*

71 *Prohœmium reſtringit, ampliat, & declarat diſpoſitionem.*

72 *Prohœmium in quacunque diſpoſitione denotat cauſam finalem diſpoſitionis, & oſtendit eiuixam voluntatem diſponentis.*

73 *Leges ſacratiſſimæ ſunt leges ciuiles.*

74 *Spurii penitus repelluntur ab omni ſucceſſione paterna tam ab inteſtato quàm ex teſtamento, nec naturales ſunt nominandi, nec ſecundum ius ciuile alendi.*

75 *Donatio iurata facta filio ſpurio non tenet.*

76 *Naturales ſuccedere poſſunt patri ex teſtamento in vncia extantibus filiis legitimis, & naturalibus, & ipſis non extantibus in totum.*

77 *Naturalis ab inteſtato ſuccedere poteſt patri decedẽti ſine ſobole ciuili, nec ſuperſtite coniuge legitima in duabus vnciis cum matre diuidendis.*

78 *Quod amplia procedere etiam de iure canonico, & interris eccleſiæ.*

79 *Filius naturalis ſicut ſuccedit patri, ita & pater eodem modo ſuccedit filio naturali.*

80 *Filius naturalis excludit ſubſtitutum.*

81 *Filius naturalis occiſi poteſt facere pacem cum occiſore patris naturalis.*

82 *Dictio ipſos, inducit repetitionem præcedentium, ſicut dicitur de dictionibus eos, & prædictos.*

83 *Dicta in præcedentibus videntur repetita in ſequentibus, quando præcedentia ſunt præparatoria ſequentium, ſecus ſi ſint diſtincta & ſeparata.*

84 *Præfatio vbi eſt generalis, & diſpoſitio ſpecialis, diſpoſitio intelligitur eſſe generalis.*

85 *Decretum prohibens legitimationem ſine licentia domini, quia reſtringit facultatem conceſſam Comitibus Palatinis per Imperatores ſtricte debet intelligi & in caſu expreſſo, & non in omiſſo.*

86 *Interpretatio illa ſumenda eſt, per quam minus læditur diſpoſitio iuris communis.*

87 *Aliud eſt petere legitimationem a patre, & aliud eſt legitimationi conſentire.*

88 *Aliud eſt vendere, & aliud vendenti conſentire.*

89 *Rem meam ſi alteri vendidiſti me conſentiẽte, & prætium participante, tibi tantum competit beneficium l. ſecundæ. C. de reſciuden. vend. & non mihi.*

90 *Priuilegium conceſſum motu proprio patri, maiori fauore eſt dignum quàm conceſſum ad petitionem filii.*

91 *Ciues, qui facti ſunt ex priuilegio licet cogantur ſubire onera, id tamen procedit quando ciuilitas fuit conceſſa ad petitionem partis, ſecus ſi motu proprio, quia tunc nulla onera ſubire cogitur.*

92 *Tenor decreti inſpiciendus eſt.*

93 *Tenor inueſtituræ & conceſſionis potiſſimum attendi debet.*

94 *Poteſtas, & voluntas requiritur in quocunque actu, quorum alterum ſi deſit, non valet quod agitur.*

95 *Imperator non poteſt legitimaro nec alicui concedere facultatem legitimandi ad emphyteuſim eccleſiaſticum.*

SILIVM. LXVII.

DOminus Iacobus de Ramo ciuis Mantuæ ſuum vltimum condidit Teſtamẽtum in quo hæredem vniuerſalem inſtituit dominum Franciſcum eius filium legitimum, & naturalem,& eo decedente ſine filijs ſibi ſubſtituit dominas Ioannã & Antoniam etiam ipſius teſtatoris filias, & ipſis nõ exiſtentibus filios earum. Euenit ꝙ præfatus dominus Frãciſcus mortuus eſt ſine filijs legitimis & naturalibus,ſuo prius condito teſtamento, in quo Magnificam dominam Hieronymam eius filiam naturalem & per reſcriptum Principis legitimatam; hæredem uniuerſalem reliquit ſuperſtitibus prædictis Dominabus Ioanna & Antonia.Quæ quidem domina Antonia ſorori ceſſionem fecit omnium iurium ſuorum ſibi competentium in fideicommiſſo paterno.Dubitari modò contingit, an prædicta Magnifica domina Hieronyma excludere habeat dominam Ioannam à fideicommiſſo prædicto. Prima etenim facie dicendum uideretur,ꝙ ſic quoniã,& ſi communis ſit Theo
1 rica ſcribentium, † ꝙ legitimatus excludat ſubſtitutum vocatum ſub conditione, ſi deceſſerit ſine filijs legitimis,vt per doct.in l.generaliter.§.cum autem. C.de inſtit. & ſubſtit. Imol. & alios, in l.ex facto §.ſi quis rogatus.ff.ad Trebel. Barba. abundè in l.cum acutisſimi.C.de fideicom.tamen ſententia ipſa limitatur nõn procedere communiter quotienſcunque fideicommittens eſt nobilis genere, quia tunc legitimatus non excludit ſubſtitutum, ſicut eadem ratione ſecundum eum non veniunt in feudis legitimati propter nobilitatem concedentis, nec etiam in emphyteuſi eccleſiaſtica propter ipſius eccleſiæ dignitatem.Bal.Sali.Ale.& alij in dicto §.cum autem.Rui.in conſi.27.nu.6.vol.1.36.num.7.& 158.nume.6.volum. eod.vbi inquit,ꝙ &ſi legitimatus excludat ſubſtitutũ vocatum ſub conditione,ſi inſtitutus deceſſerit ſine
2 filijs legitimis & naturalibus, † tamen hoc locum non habet,quando teſtator erat in dignitate conſtitu-
3 tus,quia † ſicut de naturali hoc caſu ſenſiſſe non ꝓſumitur propter eius dignitatem. ita eadem ratione non dicitur ſenſiſſe de legitimatis.inquiens hanc etiã
4 eſſe rationem † quare legitimatus non admittitur ad feudum, quia non eſt uerisimile nobilem feudum concedentem de tali perſona uel prole ſenſiſſe. Rurſus in conſi.167.nu.5.volum.5.Dec.in conſi.284. col. 5.uerſ.communis opinio,& in conſi.425.col.4. verſic. tertio in caſu. Bru. in conſi.15.col.3. Alex.in conſi.2, col.2.verſi.vndecimò.probatur,vol.1.vbi determinat ꝙ ſi perſona fideicommittentis erat nobilis uel in dignitate,tunc ex eius perſona conſideramus,& præſumimus per quos deſcendentes videatur uoluiſſe excludere ſubſtitutum,quia tunc quemadmodum filius naturalis per ſubſtitutum excluditur.d.§.ſi quis rogatus,quia non præſumitur de illis teſtatorem ſenſiſſe,
5 † quia ſunt magis dedecori quam eſſet in viro ignobili.l.ſi qua illuſtris.C.ad orficia. ꝑ tales enim filios, nobilitas patrum,vel aui præ defuncti non conſerua-
6 tur.l.lex natura.ff.de ſtat.hom. † Et tales illegitimi nati cenſentur infames infamia facti, vt per Azo.in ſumma.C.de infam.ita etiam per naturalem, & ſi legitimatum non excluditur ſubſtitutus, quando teſtator erat nobilis genere, vel in dignitate conſtitutus,
7 † quia Prothonotarius.l.1.C.de mand.princip.iterũ in conſi.15.col.2.in prin.vol.eo.conſi.172. colum.fin. vol.7.& in conſi.94.col.2.verſi.tertiò. probatur, vol.
8 1.vbi loquitur de teſtatore † qui erat doctor artiũ & medicinæ,qui eſt in dignitate.c. quanto, de magiſtris.Ceph.in conſi.117.nu.23.vol.1.& in conſi.111. nu.20.vol.eo.Iaſ.in conſi.68.col.3. vol. 3. Riminal.in conſ.41.nu.8.& in conſi.128.nu.6.Pariſ.in conſi.9.nu. 47.vol.2.& in conſi.12.nu.149.vol.eo. quia nõ debet eſſe in facultate grauati fideicommiſſo illud ſubuertere per legitimationem,quę eſt ſpecies alienationis, & curare ꝙ bona teſtatoris nobilis deuoluantur ad alium à teſtatore excluſum,& priuare vocatos ab ipſo.l.ſi.§.ſed quia C.cõm.delega. iterum in conſi.1.nu. 41.vol.eo.Soc.in l.Gallus.§.ſi eius, col.2. verſ. ſecundus caſus.ff.de li.& poſth.Goza.in conſi.29.num. 23. Affl.in deciſ.386.nu.3.Tira.in tract.de nobilita.capite 23.nu.15.Rui.in conſ.178.col.pen.vol.1.vbi loqui
9 tur de teſtatore nobili & in dignitate conſtituto, † quia erat Eques.l.1. C. de equeſtr.dignita.lib. 12. qui ſaltem de conſuetudine dicitur fuiſſe in dignitate. Rui.in conſi.66.nu.23.uol.3.& in conſ.161.nume.11. vol. 2. Ex his quoque fit vt plerunque in priuilegijs Comitũ Palatinorum & aliorum,quibus conceditur facultas legitimandi filios baſtardos, ſolet excipi filios nobilium,vt citat Cæpol.in tract.de Imper. mil. delig.in 10. priuilegio nobilitatis. & ante eum Paul. de Caſt.in conſi.22.col.2.verſi.poſſet etiam,vol.2.vbi huius rei rationem eſſe dicit,quia maius dedecus eſt nobilibus habere huiuſmodi filios.Tiraq.in d.tractã. nobilitatis capite 23.num.20.Item & limitatur dicta communis opinio non habere locum, quando hæredes grauati eſſent in nobilitate vel in dignitate,vt notant ſcribentes in d.§.ſi quis rogatus.Alex in conſi.2. col.2.verſi.vndecimò probatur,vol.1.in conſi.25. col. 2.volum. eo.Rui.in conſi.76.nu.2.vol.3.vbi inquit, ꝙ ſi teſtator inſtituit filium doctorem, & ſic nobilem. l. iudices,vbi Bar.C.de dignita.lib.12.ac etiam in dignitate cõſtitutum ſi deceſſerit ſine filijs legitimis & naturalibus,videtur tantum ſenſiſſe de filijs grauati natis ex legitimo matrimonio,& nõ de legitimatis. Idẽ Rui.in conſil.36.nu.7.& 14.volum.1.Vlterius dicitur
11 † ꝙ etiam quando teſtator non eſſet nobilis, nec in dignitate conſtitutus,ſed honeſtæ vitæ vel honorabilis cognationis,ita ꝙ ei eſſet uerecundia ſi ſua cognatio ſiue domus ſua deueniret ad baſtardos, tali caſu non excluditur ſubſtitutus à filio naturali legitimato ita Bar.& alij in dicto §.ſi quis rogatus.Dec. in conſi. 284.col.5.verſi.ſecundò communis opinio.& in conſ. 425.col.4.verſi.tertio in caſu.Alex.in citato conſ. 25. col.2.vol.1.& 94.col. 2. in prin.vol.eod.Rui. in conſi. 161.nu.12.vol.2.& 76.nu.2 volum.3.vbi inquit,quòd cum Bar.vbi ſuprà tranſeunt alij. Bru. in conſil. 15. colum.3.

Verùm his non obſtantibus contraria ſententia eſt de iure verior,quòd dicta Magnifica Domina Hieronyma virtute ſuæ legitimationis habet excludere dictam Dominam Ioannam, vt infrà demonſtrabitur. Verum antequàm deueniam ad fundamenta fauorẽ ipſius Dominæ reſpicientia,præmitto unum,quod in
12 facto eſt uerisſimum,uidelicèt † ipſam Dominam eſſe filiam naturalem prædicti Domini Iacobi, quoniã nata ex dicto Domino Franciſco,& Franciſca,quæ in domo in ſchemate,hoc eſt,habitu concubinæ retenta fuit,quaſi loco vxoris procreãdorum liberorum cauſa.§.ſi quis autem defunctus,quibus mod.nat.effi. ſui ibi,libera muliere in ſchemate concubinæ ſociata. Rui.in conſi.88.nu.3.volum.3. Nam concubina dici
13 non poteſt, niſi habitet in domo, † quia cohabitatio

tacio

tatio eſt de eſſentia concubinatus ſecundum Dy. & Bar.pòſt glo.in l.fi.ff.de concubi.quod equidem introductum fuit propter certitudinem prolis, aliàs de facili poſſent mulieres confingere ſe habere filios cum magno,& nobili viro,& ſucceſsiones noſtræ deuenirent ad extraneos, & alienos, ita Bal. in conſi. 229.col.2.vol.2.quem ſequitur Rui.in conſi.109.nu. 10.vol.3,Bertran.in conſi.26.colum,3.verſi.venio ad ſecundum,vol.2.& in conſi.40.nu.2.uol.eo. Bal. in l. parentes.ff.de in ius vocan.Cacialup.in l.ſi qua illuſtris.nu.4.13.29.& 30.C.ad Officia quo ſtante dico
14 † quòd cum dicta Magnifica Domina Hieronyma per reſcriptum ſuæ legitimationis habeat fundatam intentionem ipſius pro validitate prædictæ legitimationis, adeo ꝙ contrarium aſſerenti incumbit onus probandi,per notata per Abba. & alios in c. in præſentia,per illum tex. in verbo conſtet, de probatio.
15 vbi dicunt, † ꝙ habilitas perſonarum præſumitur ad validitatem actus,& qui dicunt actum validum, non habent neceſſe probare ſe fuiſſe habiles,vt actus valeat,per tex.& ibi Bal.in l.cum te minorem C. de probatio.Et ideo dixit Io.de Imol. in c. fi. in gloſſ. in verbo idoneus, de præſum.quòd quando aliquis allegat aliquem eſſe illegitimum, & criminoſum ad finé eum repellendi,debet hoc probare, quia impetrans prima facie habet intentionem fundatam virtute reſcripti,& ideo qui vult eum repellere tanquàm illegitimum,debet id probare.& in terminis noſtris ita dixit Gozad.in conſi.48.num.11. quòd ipſa habet ex
16 cludere dictam Dominam Ioannam, † quia * cō-
* munis eſt doctor.ſententia,quòd legitimatus excludit ſubſtitutum vocatum ſub conditione ſi hæres deceſſerit ſine filiis legitimis & naturalibus,vt atteſtātur omnes in l.ex facto in §.ſi quis rogatus,ad Trebellia.Alex.in conſi.2.num.41.vol.1. Dec. in conſi. 258. colum.3.366.num.6.366.nu.4.425.nu.8. Rui. in cōſ. 173.nu.7.volum.1.87.nume.13.vol.3.76. in princ. & 106.in princ.vol.eo.Gozad.in conſi.9. colum. 4. Pariſ.in conſi.9.nu.27.volum.2. Soci. Iun. in conſ. 136, nume.10.& 40.volum.3.& hanc eſſe crebriorem ſententiam doctorum firmant Iaſ.in conſi.39. colum.2. verſi.confirmantur,vol.3 Soci.Iun.in conſi.77. colū. ſecunda vol.3.& Cepb.in conſi.117.nume.20.vol. 1.
17 Nec mirum,quia videmus quòd † filij legitimati nihil à filijs legitimis differunt,vt dicit tex.in §. liceat verò.in verſi,nihil à filijs legitimis differentes,&in §. reliqui,in auth.quib.mod.nat.effi. legitimi, & in §. ſi quis igitur filios,in auth.quib.mod.nat.effi.ſui.Iaſ.in conſi.202.colum.ſecunda vol.ſecundo 39.col.5. ver. quinto facit,vol.3.Car.Inn.in conſi.153.nu.11.Riminal.in conſi.28.in princ.Rui.in conſi.75.num. 8. cum duobus ſequentibus vol.3.docto.in l.ſi is qui pro emptore,de vſucap.Gozad.in conſi. 6. num.77. Et ideo
18 inquit Rui.in conſi.125.num.5.volum. 4. † quòd inter numerum duodecim liberorum,qui de iure communi immunitatem præbet à collectis connumerantur etjam legitimati per reſcriptum, quoniam ſunt verè legitimi & naturales. & eo magis in propoſito noſtro boc admittendum venit, cum in legitimatione dicatur quòd dicta Domina Hieronyma legitimata ſit ac ſi eſſet de legitimo matrimonio procreata,
19 vt tradit Iaſ.in dicto conſi.202.colum. 5. Item † & quia habent exiſtentiam ſui hæredis & conſequenter dicuntur ſui §.1.in verbo ſuorum iura nancíſcuntur,inſtit.de hæred.quæ ab inteſta.Bal.in l. eam quā, colum.1.in fi.C.de fideicom.Iaſ.in allegato cōſi.202.
20 colum.5.Item † etiam eis debetur legitima in bonis patris ſui ſicuti filio verè legitimo. Bald. in c. de cauſis,col.pen. de off.delega.& in addic. ad Spec. in tit.de ſucceſ.ab inteſta.in fi Dec.in conſi.267. col. 1.
21 Iaſ.in dicto conſi.202.colum.5. † Pariterque ſuccedūt ab inteſtato patri ſimul cum alijs filijs legitimis & naturalibus Bal.in l.ſi te parens per illum tex. C. de ſuis & legit.hæred.Dec.in conſ.264.col.1.288.col. 1.365.nu.7.& in conſi.ſeq.nume.5.Iaſ.in dicto conſi.
22 202.colum.5.Et ex iſtis ſequitur † ꝙ filij legitimati præteriti à patre in teſtamento habent ius dicendi nullum teſtamentum de iure ciuili,& ius contra tabulandi de iure prætorio,ut in locis proximè citatis
23 † & querelam ſi ſunt exhæredati. Bald. in l. cum in adoptiuis,col.3.C.de adoptio.Alex. i rubrica de lib.
* & poſthu.vbi aſſerit hanc eſſe * communem, quem
24 ſequitur Iaſ.vbi ſuprà colum.5.Hinc eſt † ꝙ etiam agnatio per legitimatos conſeruatur.Ale.in d. conſi. 2.colum.5.verſi.& prædicta.Rui.in conſi.145.num.3. vol.3.ubi legitimatus dicitur de agnatione.l.communium,de nat.lib.Rui.in conſi.95.num.8. volum. 3. †
25 vbi legitimatus per reſcriptum ſecundum * commu
* nem agnaſcitur nedum patri,ſed etiam omnibus Soci.Iun.in conſi.145.nume.34.vol.1.vbi atteſtatur hác eſſe communem opinionem Gozad.in conſi.6. num. 77.Alex.in dicto §.ſi quis rogatus,in princ.col antepen.Rui.in conſi.161.num.31.volum.2.& in conſi.49 num.7.vuol.3.vbi etiam aſſerit hanc eſſe communé opinionem Dec.in conſi,393.colum. 2. verſi. quarto confirmatur.

¶Non obſtant modó,quæ in contrarium adducta & allegata fuerunt, quia pluribus modis reſpondetur.Et primó,ꝙ nobilitas ipſa per teſtes nullo modo probata repetitur,quę tamen omninò probari debe
26 bat, † cum ea non inſit à natura, ſed ſit aduentitia. Bal.in l.qui ignorat.C.qui accuſa.non poſſunt.vbi in
27 quit † quòd quis præſumitur popularis,niſi probetur Magnas,& in l.in actionibus §.planè, col 1. in fi. de in lit. iur. vbi tradit ꝙ quis præſumitur ignobilis & popularis,& ideo ꝙ ſi quis dicit ſe Magnatem,vel nobilem,debet hoc probare, quia qualitas iſta paucis ineſt,& ideo non præſumitur, cum non ſit prima qualitas,quæ veniat ex natura,ſed illa locum habet ex accidentibus,& progenitoribus Bald.Laud. Præpoſ.Alua.& Affiic.in c.1.§.ſi ruſticus,de pace tenen. Soc.in conſi.246.col.1.Nec obſtat ſi dicatur ꝙ proba
28 ta fuit ipſa nobilitas, quia aduertendum eſt † ꝙ is nobilis præſumitur,quem vulgus & communis omnium æſtimatio nobilem reputat.Dy.in cōſ.11.Paul. de Caſt.in conſi.22.vol.2.& 107.vol.eo.Soci. in:citato conſi.246.colum.ſecunda verſi.1.ratio. vbi inquit quòd ad probandam nobilitatem non ſufficit dicere quòd quis ſit nobilis, ſed debet dici, ꝙ talis vulgo reputatur, tanquam ſcilicèt nobilitas ex ſola vulgi opinione pendeat,Ripa in reſponſo 24. col. ſecunda in ſecunda par.Affl.in.c.1.col.7.verſi.Nona nobilitas quis dicatur Dux.Tiraq.in tract.nobilitatis capite 9. nu.6.Sed boc probatum non fuit, ergo &c.

¶Secundo reſpondetur,quòd opinio Ang.in dicta diſputatione non videtur uera,vt clarè probatur ex nota.per Bartol.in l.hæredibus §.fi.ff. ad Trebel. vbi
29 vult per gloſ. ibi † quòd ſi ex forma ſtatuti filius naturalis ſuccedere poſſit,quòd tunc faceret deficere illam conditionem, ſi deceſſerit ſine filijs, quia eſt talis, qui tanquàm legitimus ſuccedit. & Barto. ſequuntur Abb. in cap. In præſentia, vbi etiam Dec. numero 36. de probatio. & loquitur Barto. eo caſu quo teſtator eſſet in dignitate ſecundū Imol.&P an

de

dc Caſt.ibi in d.§.ſi.quia ſecundum eos dictum Bart.
aliàs non haberet dubium. d. §. ſi quis rogatus, & ibi
etiam Imol.& Alex.d.modo intelligunt Bar.in d . §.ſi
ergo,vbi naturalis eſt ſucceſſibilis ex forma ſtatuti,ui
detur teſtator etiam conſtitutus in dignitate de illo
ſenſiſſe quando de filijs loquitur etiam conditionali-
ter,eodem modo,& fortius de legitimato ſenſiſſe vi-
detur,qui ſucceſſibilis eſt authoritate Principis , ex
quo verè legitimus eſt.ita Rui.in cõſi.161.nu.25.vol.
2.conſi.76.nu.14.verſi.vltimò poteſt,uol.3. & in conſ.
30 104.nu.15.uerſ.tertiò dicitur , nol. eo . Nã † maior
31 eſt auctoritas Principis quàm ſtatuti . † Et ideo vi-
demus quòd Princeps poteſt derogare ſtatutis muni
32 cipalibus.Bal.in conſi.187.col.2.vol.2. † quod pro-
cedit etiam in ſtatuto iurato ab alio quàm à Princi-
pe Abb.in c.conſtitutus,de reſcrip.Craue.in tract·de
33 antiquit.temp.in princ. num.39.vbi idem dicit † de
conſuetudine , quæ dicitur eſſe ſub poteſtate Princi-
pis,vt per Bal.in conſ.430.in fi.vol,4.quoniam conſti
tutio Principis eſt fortior quàm conſuetudo , ſi ergo
eſt ſuper conſuetudinem,ergo fortius ſuper ſtatutũ,
34 † cùm conſuetudo ſit potentior ſtatuto.Calca.in cõ-
ſi.3.col.12.Craue.vbi ſuprà nu 42

¶Vlterius dicitur ꝙ opinio Ang.videtur contra mẽ
tem doctorum tenentium , ꝙ legitimatus excludat
ſubſtitutum,nam ſi uerum eſſet ꝙ vbi teſtator eſſet
nobilis,vel grauatus , vel honeſtæ conuerſationis ſe-
cus eſſet,communis opinio rarò locum haberet,teſte
Rui.in d.conſ.161.nu.23.vol.2.

35 ¶Non obſtat † tex.in d.§.ſi quis rogatus , quia lo-
quitur de filio naturali tantùm , & non habet locum
in eo qui ſuccedere poteſt etiam vt legitimus,ſecun-
dum Bar.in d.l.hæredibus.§.fin. Et ratio diuerſitatis
eſt euidens ſecundum Rui vbi ſuprà,quia ſpurius eſt
de iure infamis,ſecundũ Bal.in l.3.ff.de lib.& poſthu.
& in l.generaliter.§.cum autem.C.de inſtit.& ſubſtit.
† Sed legitimatus vt dicitur in in dictis locis non di-
36 citur eſſe infamis.Galiaul.in l.Gallus.§.& quid ſi tan
cùm nume.79.ff.de lib.& poſth.Bal.in conſi.146. col.
3.vol.1.& in conſi.387.col.fi.vol.3.Bon.Cur.in tract.
nobilita.in 4.par.col.5.

¶Non obſtat capitulum naturales, † quia in feu-
37 dis illud eſt,quia agitur de præiudicio domini , vel
agnati,quibus in dubio non præſumitur,vel non po-
tuit legitimans præiudicare, ſecundum Alua . ibi &
Ale.in conſi.2.volum.2.& in conſi.59.vol.eo.Et ſimi-
liter eadem ratione emphyteoſis eccleſiæ non tranſit
ad legitimatum,quia hoc non cauſatur à dignitate ec
cleſiæ,ſed quia agitur de eius præiudicio , vel ex eo,
quia non præſumitur quòd eccleſia ſenſerit de nato
ex coitu ab illa reprobato,& cui reſiſtit.Ang. in conſ.
30.Geminia.in c.ſtatutum, el tj.in fi.principij. de hæ-
ret.in 6.& ita ad feudum & ad emphyteoſim de qui-
bus ſuprà reſpondet Rui. in dictis conſilijs ibi nu.23.
cum ſeq.70.nu.13.& ſeq.& 104.nu.15. verſi. nec ob-
ſtat capitulum naturales.

¶Reſpondetur † & alio modo ad notata per An-
38 gel . quatenus eius opinio ſit vera , vt illa procedat
quando teſtator eſſet tantæ nobilitatis & auctorita-
tis quòd eſſet ſibi dedecus tales ſucceſſores uniuerſa
les habere,ita Bal.in conſ.203.vol.5, vbi non conſide
rat nobilitatem ſimpliciter,ſed magnam , & in conſi.
463.vol.eo.

¶Aliter & reſpondetur † ꝙ notata per Ang.vbi ſu
39 prà non habent locum quando legitimatus per re-
ſcriptum eſt reſtitutus ad honores & dignitates,vt ꝑ
Alexand.in conſi.ſecundo nume.59.verſicu, denique
volum.1.vbi dicit quòd ex quo per legitimationem
filij fuerint reſtituti ad dignitates & honores, ac ſi eſ
ſent nati legitimi & naturales,vt in caſu noſtro , ad-
mitti poſſunt ad dignitates ac ſi omnis eſſet macula
infamiæ abolita ut dicit Bal.in l.Imperialis.§. itaque
per illum tex.C.de nupt.idem vult Rui.in conſi.161.
nume.25.vol.ſecundo in conſ.104.nu.14.in fi.uerſ.&
primò,vol.3.vbi inquit ꝙ opinio Ang.locum non ha-
bet quando quis potuit legitimari , & fuit legitima-
tus ad honores & dignitates,quia tũc ceſſant omnes
rationes Ange.& in conſi.109.nu.14. verſ. nec obſtat
vol.eo.Pariſ.cõſ.1.nu.85.vol.2.vbi inquit in caſu ſuo
nõ obſtare dictam limitationem nobilitatis,eo quòd
Aluiſius fuerat expreſsè legitimatus ad omnes digni
tates,honores & ad titulum agnationis & domus , &
ideò quòd ex hoc ipſe dicitur nobilis de domo & fa-
milia patris,& talis qui non denigrauit nomen & fa-
miliam proaui.Iaſ.in conſi.40.col.3.verſi.Item ibi di-
citur,vol.3.

¶Vltimò reſpondetur ad notata per Ang. vt ea etiã
locum non habeant in hac Magnifica Domina Hiero
40 nima,quæ fuit legitimata † in omnibus & per omnia
ac ſi fuiſſet procreata de legitimo matrimonio ut cõ-
ſtat ex infraſcriptis.

¶Et primò ex nota.per Io.And.in c.fin. de conſuet.
41 ubi ait, † quòd ſi quis habetur pro tali quò ad om-
nia , puta pro præſente quòd gaudet omnibus quæ
præſenti competunt etiam de iure ſpeciali veluti ſta
tuto,vel conſuetudine , ſecus ſi haberetur pro præ-
ſente quò ad unum effectum uidelicet fructuum per-
cipiendorum , quia tunc quò ad alium effectum non
debet haberi pro præſente.ſequitur Abb.in c.ex par-
te,il ij.de cler.non reſid.Bal.in l.ſiue poſſidetis. C. de
probatio.

¶Secundò ex nota.per Ang.in l.2.in §. furioſus per
42 illum tex.ff.de iure codicil.vbi tradit † quòd ſi ſtatu
tum diceret quòd ſcholares habeantur in omnibus
& per omnia pro ciuibus . quòd iſta uerba faciunt ꝙ
cum habeantur tanquàm veri ciues,quòd omnia tam
actiuè quàm paſſiuè,tam commoda quàm incommo
da ad eos ſpectarent.& inquit ibi Ang.ꝙ non memi-
nit aliàs legiſſe in iure ſimilem modum loquendi ni-
ſi ibi.& Ang.ſequuntur Rom.in l.adoptiuam.in §. pa
tronum.ff.de in ius vocan. Alex. in l. ſi Ruſfinus, vbi
etiam Iaſ.col.fi.verſ. ſecundò limit. C. de teſta.milit.
Pariſ.in conſi.71.nu.7.vol.1.Iaſ.in l.ſi is qui pro em-
ptore.nu,30.ff.de vſucap.Pariſ.in conſi·7.nu.49.vol.ſe
* cundo vbi aſſerit hanc eſſe * communem opinionẽ
43 Nam † iſta verba ſunt tantæ ſubſtantiæ quòd inter
duo ſubiecta non debet eſſe aliqua differentia, vt in-
44 quit Ang.in l.in negotiis , de reg. iur.ubi † reducit
ad ſtatuta loquentia de veris ciuibus,ut comprehen-
dant eum qui tenore alterius ſtatuti haberetur pro ci
ue in omnibus,& per omnia.Roma.in conſi.32·col.fi.
Ange.in conſi.6.Bal.in l.omnes populi.ff.de iuſt.& iu
re.vbi inquit quòd ſi ſtatutum diſponit quòd aliquis
habeatur pro ciue in omnibus & per omnia, quòd ta
lia verba important veritatem,& reddunt illum uerũ
ciuem,& quod ſtatuta municipalia loquentia de ciui
bus veris habent locum in tali caſu . & ideo inquit
Barba,in conſi.13.col.5.verſi.modò in propoſito,vol.
2.ꝙ verba in omnibus & per omnia , important om-
nia,important omnem ſubſtantiam,& qualitatem . Ac
cedit quod ſcribit Curt..Sen.in conſi.74,colum. 22.in
45 principio vbi vult † quòd propriè & uerè legitimus
dicatur.qui in omnibus,& per omnia legitimatur, al
legat notata per glo.in cap. tanta,& in cap.per uene-
rabilem,

46 qui filij ſint legitimi. Et ideò inquit Gozad. in conſi.
6.nu.39.& 76.verſ.nona concluſio, † ꝙ licèt ſtatutũ
excludens filias fœminas extantibus maſculis, non
habeat locum in legitimato, tamen hoc fallit quãdo
in legitimatione fuiſſet dictum, ꝙ in omnibus, & per
omnia ad omnes iuris effectus efficiatur agnatus &
cognatus. Idem Gozad.in conſi.25.col.4.verſi. ſecundò
pondera.hoc quoque vult Deci. in conſi. 316.col.
pe.verſ.& iſta concluſio.& quod dictum Ang.non habeat
locum, quando fuit facta legitimatio in omnibus,
& per omnia ac ſi fuiſſet procreata de legitimo
matrimonio,facit deciſio Rui. in in dicto conſil. 161.
47 nume.25.verſicu.prætereà dictum Bald.vol.2. † vbi
declarando Bal.in c.per tuas,de maio.& obed.qui voluit
quòd legitimato non poteſt plus relinqui,quàm
reliquerit teſtator vni ex filijs cui minus reliquerit,
dicit eius dictum locum non habere quando Imperator
vult quòd in omnibus, & per omnia habeatur ac
ſi natus eſſet de legitimo matrimonio;quia omnia iura
loquentia de nato legitimè locum habent in iſto
per interpretationem paſsiuam,& inquit ita declarare
dominum Antonium Roſellum in tract. legitimationis
col.pen.in fi.vbi dicit, ꝙ illud non habet locum
quando legitimatus plenè reſtituitur naturæ.Gozad.
in conſi.48.col.3.verſ.aduertendum eſt,vbi ait ꝙ verba,
in omnibus & per omnia, poſita in legitimatione
operantur legitimatum haberi ac ſi eſſet ſecundum leges
& canones natus.Barba.in l.cùm acutisſimi,num.
265.C.de fideicom.vbi dicit, ꝙ legitimatus ad conſtitutionem
Imperialem in omnibus & per omnia,dicitur
uere legitimus. Accedit etiam ꝙ dixit Paul.de
Caſtr.in l.ſed ſi hae §.patronum,in fi.de in ius uocan.
vbi † legitimatus quò ad omnia dicitur nobilis.Fel.
48 in c.in præſentia,col.10.verſ. quartò in quantum, de
prob.quos ſequitur Pariſ.in conſi.58.nu.44.vol.4.Gozad.
in conſi.25.col.5.verſi.octauò pondero. vbi dicit
ꝙ quando in legitimatione ſunt apposita iſta verba
in omnibus & per omnia, cenſetur facta legitimatio
eodem modo,ſicut continetur in priuilegio.& in conſi.92.
col.5.verſ. prætereà datur poteſtas. vbi dicit ꝙ
quando datur poteſtas à Principe legitimandi in omnibus
& per omnia,ac ſi de vero & legitimo matrimonio
nati eſſent in amplisſima forma, ꝙ iſto caſu ſubſtitutus
excluditur, qui aliàs non excluderetur ex voluntate
teſtatoris.Idem tenuit Soc.in conſi.63.nu.22.
verſ.prætereà.vol.3.

¶ Circa ſecundum articulum in quo quæritur, an
legitimatio dictæ Magnificæ D. Hieronymæ valeat
ex quo in ipſius legitimatione nõ interuenit citatio dictæ
Dominæ Ioãnæ ſubſtitutæ.Prima facie uidetur dicendum
ꝙ non,quod primò probatur ex nota.per Pe
49 tr.de Anch.in conſ.427.col.1.vbi inquit, † ꝙ ad hoc
vt legitimatus ſuccedat,requiritur citatio & conſenſus
agnatorum, quibus ius ſuccesſionis adimitur p
prædictam legitimationem,iuxta notata per Iaco. de
Arena.in l.fi.de nata.reſtit.quia non debet eſſe in poteſtate
grauati poſt mortem grauantis per legitimationem
ſubuertere ius fideicommisſi,l.fin.§. ſin autem
ſub conditione,& auth.res quæ.C.comm.de leg. ergo
nec etiam eo non citato ad legitimationem, † quæ
50 eſt ſpecies quædam alienationis rerum fideicommiſſo
ſubiectarum. Nam negari non poteſt quin tempore
legitimationis dictæ Dominæ Ioannæ fuiſſet aequiſitum
ius in ſpe approbata,ſecundum Bar. in l. is poteſt,
de acquiren.hæreditat.& iſtud eſt de mente Bar.
& aliorum in l.Gallus.§.& quid ſi tantum.ff.de lib. &
poſthu. dum vult ꝙ legitimatus ad inſtantiam illius
de cuius ſucceſſione agitur,excludat uenientes ab inteſtato
non citatos; quia ille potuit alio modo eis
præiudicare,quæ ratio ceſſat vbi illo mortuo ad inſtantiam
grauati ſequitur legitimatio. Alex.in conſi.
67.nu.7.vol.1.& in conſi.94.col.fi.vol.eo. per l. nam
ita diuus,de adoptio.& hãc eſſe * communem opinionem
firmat Dec.in conſ.85.col. pe. & ideo inquit
Domini de Sancto Geminia.poſt Imol.in c. grandi,
51 de ſupplé.negli.prælato.in 6. † ꝙ primogenitus nõ
poteſt ad inſtantiam patris legitimari ad excluſionem
fratris ipſius Regis,& ad quem regnum deferebatur
de conſuetudine.ſequitur Rui.in conſ.99. col.
3.in fi.vol.3.&.Dec.in conſi.55.col.1,& in d.conſ.85.
col.pen.in fi.in conſi.84.colum. pen.in princ. Soci.in
conſi.151.colum.12.verſ.prætereà vbi inter alia adducit
ꝙ notat Bal.in l.1.C.de inoſſ.dona.in uerſi. vlterius
52 quæritur.vbi tenet † ꝙ ſi quis donauit bona
ſua cum haberet filium ſpurium, quem poſteà fecit
legitimari, ꝙ in tali legitimatione citandus eſt donatarius,
cùm de eius præiudicio agatur.aliàs legitimatio
illi non nocet.ſequitur Dec.in d.conſi.284. colu.
penul. in princ.in conſi.425.col.3.& in conſ.557.col.
2.circa finem.Rui.in conſi.106.col.2.verſicu. ſed iſtis
non obſtantibus,volum. 3. vbi inquit citandum fore
ſubſtitutum,quia grauatus ad cuius preces fuit legitimatus
eius filius poſt mortem teſtatoris de bonis
reſtitutioni ſubiectis,non potuit quomodo voluit diſponere
ad præiuditium ſubſtituti.l.fin.§.ſed quia C.
com.de lega. ſicut enim non poteſt alienare & hoc
modo ſubſtitutum excludere,ita nec legitimando filium
ſubſtituto præiudicare, quia talis legitimatio
eſt quædam ſpecies alienationis de rebus reſtitutioni
ſubiectis. Accedit pro confirmatione quod notat
Io.Andr.in regula ſine culpa,de reg.iur.in 6.vbi vult
quòd legitimatio facta etiam viuente patre non aufert
ſpem,quam alius habet ratione primogenituræ
in bonis patris,& cui pater præiudicare non potuit,
ergo pari modo non debet præiudicare legitimatio
ſubſtituto,qui vt dictum eſt,mortuo teſtatore & pendente
adhuc conditione dicitur habere ſpem approbatam.
facit quod dicit Imo.in c.cùm pridem.§.perſonæ.
de renunt.vbi inquit,quòd ad hoc vt filio legitimo
& naturali præiudicetur in legitima ex legitimatione
alterius filij,opus eſt illum citare, ex hoc,
quia pater non poteſt illi præiudicare.Soc.in d. §. &
quid ſi tantum.Cur.Sen.in conſi.17.& in conſ.ſeq.Soci.
Alex.in l.ex facto in priñ. de vulg. & pup. Corroboratur
hæc ſententia ex nota.per Bar. in l. in diem,
de aqua plu. arc.dum. quærit,quid ſi agatur contra
aliquem,qui habet ſubſtitutum an ille ſit citandus?
& arguit quòd non,per l.primam. §. denuntiari, de
uentr.inſpi.& concludit ꝙ in actu,qui uoluntarie celebratur,
vt uenditio, & pari ratione legitimatio nõ
ualet ſine conſenſu illius,ad quem res debet deueni
re irreuocabiliter,ſecus in actu iudiciali.d.§. denuntiari.
& Bar.ſequitur Rui.vbi ſuprà nu. 8. Idem Rui.
in conſi.109.nu.25. circa finem. volum.eodem,& in
conſi. 99. nume.2. circa finem vol.eod.in conſi. 161.
nume.14.volum.2.& in conſi.178. colum. finali. volum.
eodem,facit quod voluit idem Rui.in conſ.173.
nume. 10. volum. eodem, vbi inquit, † quòd non
53 valet adoptio in præiudicium ſubſtituti nõ citati, &
qui debuit citari, ex quo illius intererat, & quia de
eius præiudicio agebatur.Item & de excludendo eũ
à fideicommiſſo ex quo illi erat quæſitum ius pendente
etiam conditione, & viuente adhuc grauato,
per l.nam ita diuus, & l.cum nepos, de adoptio.

facit

tum competenti potuit nocere. Rui. in conſi. 161. nume.26. volum. ſecundo, & in conſil. 178. colum. fin.volum.eo.vbi ait quòd licèt legitimatio fieri non poſſit in præiudicium filij non citati, qui citari debuit ad hoc vt legitimatio ei præiudicare poſſit, tamen id procedit niſi legitimans habuiſſet poteſtatem legitimandi illis non citatis, & conſtaret ꝙ pręiudicare voluiſſet,ſecundum Alex.in conſi.2.vol. 1. quia non ſufficeret quod poſſet niſi appareret, ꝙ voluiſſet,quia in dubio præſumitnr nolle.l.2.§. meritò, & §.ſi quis à Principe.ff.ne quid in loco publ.& in cõſ. 69.in princ.vol.3.Gozad.in conſi.29.nu.23.& ſequẽti,& in conſi.6.nu.69.& in conſi.85.num.12.vbi propriè loquitur in terminis legitimationis conceſſæ à Comite Palatino habente poteſtatem legitimandi citatis vel non citatis alijs,& in conſi.92.col.4. verſ. primò.Pariſ.in conſi. 10. nu. 131.vol.2.Rui.in conſi. 28.nu.7.vol.5.Soci.Iun.in conſi.154.nu.11.vol. 2. & in conſi.93.nu.36.vol.3. Quod autem dictus Comes Palatinus, qui legitimauit prædictam Magnificam Dominam Hieronymam habuerit prædictam auctoritatem, conſtat ex facultate ſibi conceſſa per Inuictiſſimum quondam Maximilianum Imperatorem, vbi ſibi datur facultas legitimandi naturales ſpurios &c.& illos reducere ad priſtinum ſtatum naturæ, quo omnes legitimi naſcebantur, ſiue legitimandi præſentes eſſent ſiue abſentes, ſiue ratam legitimationem habuiſſent ſiue non natis Illuſtr.Principum, Comitum,Baronum dumtaxat exceptis,eorum parẽtibus pręſentibus vel abſentibus,uiuis vel defunctis, furioſis & mẽtecaptis,ita quòd ſufficeret etiam procurator,nuntius,vel miſſus habens ad id ſpeciale mãdatum,vel ab ipſis legitimandis vel eorum parentibus,& ſi legitimandi eſſent infantes,furioſi,uel mentecapti citatis vel non citatis parentibus,vel abſentibus illis ad quos hęreditas ſpectare poſſet vel ſpectaret,hæreditate adita vel non adita, apprehenſa vel non apprehenſa,bonis hæreditatis alienatis,vel non alienatis,ex teſtamento vel ab inteſtato, vel quocunque alio modo,etiam uirtute cuiuſuis legis, aut ſtatuti,vel conſuetudinibus præſentibus, præteritis, & futuris,quæſita vel non quæſita,extantibus fratribus vel eorum deſcendentibus,aut cognatis,vel agnatis, vel affinibus quibuſcunque,vel legitimis & naturalibus,vel non extantibus abſentibus vel ignorantibus etiam inuitis,ipſoſque legitimandos ad legitima iura reducere,& reſtituere,ac ſi ex uero & legitimo matrimonio nati & ꝓcreati eſſent,nulla iuris, vel facti obſtãte exceptione.Cũ igitur Comes ipſe uirtute dictę ſuę facultatis & auctoritatis legitimauerit ipſam dominam Hieronymam iuxta formam dictæ ſuæ facultatis ſequitur indubitata cõcluſio,ꝙ ſubſtitutis ꝓdictis potuit præiudicare,& iuribus ipſorum derogare,cum tollatur ius quæſitum.

¶ Nec obſtat ꝙ & ſi Comiti prædicta cõceſſa eſſe videantur,tam ẽ ea cõceſſa fuerũt vt exerceat cũ cauſæ cognitione,& quemadmodum Princeps veriſimiliter fuiſſet facturus,qui non præſumitur uti plenitudine poteſtatis. Quia reſpondetur ꝙ imo Principes ipſi ſupremi conceſſerunt Comiti prædicto ꝙ prædicta exercere poſſit cum eadem plenitudine poteſtatis cum qua ipſi potuiſſent, ex quo conceſſerunt ꝙ legitimare poſſit ẽt nõ citatis, ſed ignorantibus & inuitis his quorũ intereſt,quod vtique haberi nõ poteſt,niſi de poteſtatis plenitudine,ſecundũ Bar. & alios in l.Gallus.§.& quid ſi tantũ,de lib.& poſth.& ꝑ doct.in c.cũ olim,de re iud. non enim liquere poteſt Comiti utrum ſubſit iuſta cauſa, uel non, parte non citata.l.pẽ.C.ſi per uim uel alio modo,ita Rui. in allegato conſi.161.nu.28.

¶Præterea ex quo in priuilegiis dicti Comiti conceſſis eſt clauſula de plenitudine poteſtatis,& clauſula non obſtante,& ex certa ſcientia, uidetur data poteſtas Comiti, vt his ẽt vti poſſit.& vbi ẽt dictas clauſulas nõ expreſſiſſet,haberentur tamen pro expreſſis in ipſa legitimatione,ſecundum Bal.in l.eam quam,col.7.uerſ.interrogatus fui.C.de fideicõ. Pau. de Caſt.in conſ.230.in 3.dubio.ex iſtis igitur conſtat ꝙ Comes prædictus potuit ex poteſtate ſibi attributa in ampliſſima forma ẽt ſine cauſæ cognitione ſubſtituto præiudicare,cum legitimationes quæ fiunt à Comitibus habentibus auctoritatem à Principe,per inde habeãtur ac ſi factæ eſſent ab ipſomet Principe l.ſacra,ibi,vel dedicandi dederint poteſtatem. ff. de rerdiuiſ.l.prohibere.§.planè.ff.quod ui aut clam.

¶ Circa vltimum,articulum, Primo aſpectu dicẽdũ videtur,ꝙ legitimatio ipſa viribus, non ſubſiſtat ex defectu licentiæ non impetratæ ab Illuſtriſſimo Duce Mantue,qui per decretum ſuum ſtatuit ꝙ nõ poſſint huiuſmodi Comites aliquem legitimare niſi habita licentia ipſius Ducis, & hoc propter temeritatem talium Comitum, qui paſſim & indifferenter ſpurios & quoſcunque, ex illicito coitu procreatos legitimant,ob quod plurimæ lites ortæ ſunt Nam iuris ambigui non eſt,ꝙ vbi in aliquo actu conficiendo requiritur licentia,illa debet præcedere actum,aliàs actus non tenet,vt per Bar.& alios in l.ſi quis mihi bona.§.iuſſum.ff.de acquir.hered.& in terminis noſtris Cur.Sen.in conſi.19.in ultima addic. ipſius conſilij.& ideo dixit tex.in c.cùm venerabilis,in
65 verſ.nec habita nec petita,de conſuet. † ꝙ licentia peti debet,& obtineri adhoc vt actus teneat. plus di-
66 xit Io.And.in c.ſi Abbatem,de elec.lib.6. † ꝙ quando in aliquo actu requiritur licentia alicuius, opus eſt ꝙ interueniat verbis expreſſis.quod dictum ſequitur Lap.in allegatione 86.quem ſequitur Roma.in l. 2.§.fi.ff.ſolut.matr.Galiaul.in l.1.nu.72. de verb. ſig. vbi etiam allegat Bal.in l.obſeruare.§.poſt hæc,in fi. ff.de offi.Pro con. & lega. cùm igitur in caſu noſtro non interuenerit dicta licentia,quæ eſt de ſubſtantia actus: ex hoc ſequitur quòd legitimatio eſt nulla.
67 † Nam ex non ente non fit ens, iuxta Ariſto. in 1.
68 phyſico. † nec de ualiditate dicti decreti dubitandũ eſt vt in terminis conſuluit Barba. in conſi. 58. colum.8.volum.2. quem ſequitur Curt. Sen. vbi ſuprà in conſi.158.colum.antepen.Aegid.in tract. crim. in tit.de Principe nume. 184. & Portius in conſi. 16. nume.76.vbi etiam allegat Alexand. Nec habet obſtare ſi dicatur quòd inferior à ſupremo Principe,vt eſt Illuſtriſſimus Dux non potuit impedire factum Imperatoris,& ſic legitimationem faciendam à Co-
69 mite Palatino † cum videatur facta ab ipſo Imperatore,vt in regula,qui per alium. de regu. iuris, & iuxta illud quòd voluit Dominica veritas. qui uos recipit,& me recipit, & qui uos contemnit, & me contemnit.& per Pariſ.in conſi.4.nume.3. volum. 2. ac in conſi.5.nume.3.volum.eod.quia ad hoc reſpondetur, ꝙ Illuſtriſſimus Dux non aufert Comitibus Palatinis poteſtatem eis datam à ſupremo Principe ſed quia dicti Comites àbutuntur aliquando poteſtate eis conceſſa, & inducunt ſcandalum & lites in territorio ſuo,ideo introduxit hoc temperamentum vt in legitimatione facienda petens quem legitimari obtineat licentiam à ſua Excellentia, ita reſpondet

ſpondet Barba.in dicto conſi.58.col.9.verſi.& ſi quiſ
piam dixerit.
¶Præmiſſis tamen non obſtantibus contrariam
ſententiam uti ueriorem tenendam eſſe arbitror, ꝙ
dictum decretum nullo modo officere habeat legi-
timationi dictæ Magnificæ dominæ Hieronymæ ſi
70 conſideretur † proœmium dicti decreti, quòd de-
monſtrat cauſam finalem ipſius l. fi. de hære. inſtit.
ubi Bar. inquit hoc ſignandum pro interpretatione
ſtatutorum.Soci.Iun.in conſi.8.nume.24.volum.2.fa
cit tex.in l.regula §.licet,verſi.initium.ff.de iur.&fac.
igno.ubi Bar.dicit,quòd quando præfatio eſt gene-
ralis,& lex ſpecialis,tamen lex ipſa generaliter intel
71 ligitur,ex quo colligit † quòd præfatio ampliat, &
reſtringit ipſam legem,quod & uoluit Roma.in cõſi.
15.ubi cõſuluit,quòd ex proœmio,diſpoſitio, & mẽs
reſtringitur,ampliatur,& declaratur.& ratio, quare
proœmium ſeu præfatio legem, ſeu uoluntatem de-
clarat,eſt,quia diſpoſitio,& præfatio fiunt unico con
textu,ideo intelliguntur ineſſe in ipſa diſpoſitione,
ita Ange.in l.Item quia §.Iuliano.ff.de pac. Bal. in l.
hæc uerba C.de falſ.cauſ.adiec.leg.ubi ait quòd quic
quid agimus, agimus propter finem, & quód cauſa
finalis probatur per proœmium. & ideo dicimus à
primordio tituli poſterior formatur euentus l. 1. C.
de impon. lucr. deſcrip. lib. 10. facit quòd ſcribitur
apud Liuium de ſecundo bello Punico in princip.
ubi dicit,in princ.operis mei licet mihi præfari. Go-
72 zad.in conſi.1.nu.14.vbi inquit,quòd † proœmium
in quacunque diſpoſitione denotat cauſam finalem
diſpoſitionis,& declarat mentem diſponentis, & in
conſi 87.num.10.Pariſ.in conſi.24.num.34.volum. 2.
ubi proœmium & præfatio oſtendunt enixam uolũ-
tatem diſponentis,& in conſi.46.num. 24. uolum. 4.
Dec.in conſi.620.colum.2.& in terminis noſtris Cur.
Iun. in citato conſi. 158. colum. antepen. & ſequen.
Sed ſi ponderetur verba proœmij in princ. ibi, non
ſine maxima honeſtatis,bonorumque morum ratio-
ne ſacratiſſimæ leges ſpurios & quoſcunque ex illi-
cito coitu procreatos ita aborruerunt,vt etiam filio-
rum nomine illos indignos putauarint,eiſdem ad pa
terna bona aditum omnem præcludentes,ſatis digno
ſcitur illuſtriſſimos conditores ipſius decreti tantum
intellexiſſe de ſpurijs adulterinis, ſacrilegis, nefarijs
73 & inceſtuoſis † qui ſecundum leges ſacratiſſimas,
quæ ſunt leges ciuiles l.leges ſacratiſſimæ C. de le-
gib.auth.habita,ibi,ſacrarum legum,vbi Cy.in 1.col.
& Bologn.in 3.notabili C. ne fil. pro patr.habentur
pro procreatis ex illicito coitu, & pro abhominabi-
libus,& quibus præcluſeruut omnem aditum ad bo-
na paterna,ut in auth.ex complexu.C.de inceſt. nup.
& in corpore unde ſumitur,& in auth.licet, in fi. C.
de nat.lib. & unde ſumitur, non autem de naturali-
bus natis ex concubina unica retenta in domo ſub
affectu vxoris cauſa procreandæ ſobolis, ut in auth.
quib.mo.nat.effi.legit.poſt principum,qui non dicũ-
tur nati ſecundum ſacratiſſimas leges ex illicito coi
tu,nec ita ſunt abhominabiles Deo, & mundo, ſicut
ſpurij,vt notatur in l.ſi qua illuſtris.C.ad officia. Nã
maxima conſtituitur differentia inter naturales, &
alios de quibus ſuprà,quoniam ſpurij non ſunt Deo
amabiles,nec hominibus honorabiles,nec in bello ſe
culari fortis,nec in fide conſtantes,contra quos ge-
neraliter exclamat Bonifacius Martyr ſcribens Regi
Anglorum in cap.ſi gens Anglorum,50.diſtinct. Bal.
in l.1.colum.3.C de his qui pænæ nom. Cur. Sen. in
conſ.16.colum.6.Sed naturales non ſunt tam odioſi,
vt per Dec.in conſi.176.col.2.uer.2. reſpondetur, &
74 in conſi.433.col.pen.Quod † demonſtratur,quoniã
ſpurij penitus repelluntur ab omni ſucceſſione pa-
terna,tam ab inteſtato quàm ex teſtamento, nec na-
turales nominandi ſunt,nec alendi ſecundum ius ci-
uile,dicta auth.ex cõplexu,& dicta auth. licet. Et in
75 tantum hoc eſt uerum, † ꝙ donatio facta filio ſpu-
rio non tenet,quamuis etiam ſit iuramento firmata.
quia ſpurius eſt in totum incapax & penitus inhabi
lis ſecundum Bar.Bal.Ang.Paul,& alios omnes in l.
hæreditas C.de his quib.vt indign. Rui. in conſi. 69.
76 num.10.vol.3.quod ſecus eſt † in naturalibus natis
ex concubina,qui ex teſtamento ſuccedere poſſunt
patri extantibus filijs legitimis & naturalibus in una
uncia & nullis extantibus liberis legitimis & natura
libus in totum,vt in dicta auth.licet.Dec.in cõſi.403.
col.penul.Pariſ.in conſi.1.nume.29. volum. 2. Item
77 † & ab inteſtato ſi deceſſit ſine ſobole ciuili nec ſu-
perſtite coniuge legitima in duabus uncijs diuiden-
dis & partiendis cum matre,vt per Cacialup.in d.l.ſi
qua illuſtris.n.54.quod ſecus eſt in ſpurijs,ut per eũ-
78 dem authorem in nu.75.Et iſtud adeo verum eſt † vt
procedat etiam de iure canonico, & in terris eccle-
ſiæ,licet illo iure talis coitus concubinarius ſit repro
batus,vt vult glo.in c.niſi cum pridem, de renunt. &
* in c.lator,qui filij ſint legitimi.& hãc eſſe * commu-
nem doctorum ſententiam firmat Cacialup. vbi ſu-
79 prà nu. 59. Item videmus † ꝙ ſicut filius naturalis
ab inteſtato patri naturali ſuccedit,modo quo ſuprà
ita & eodem modo poterit pater filio naturali ab in-
teſtato ſuccedere,ut in auth.quib.mod.nat.effi.legit.
col.pen.verſi.in quibus enim caſibus. Azo. in ſumma
de nat.lib.Cacialup.vbi ſuprà num.63.quod ſecus eſt
in patre ſpurio,teſte Azo.in tit.de legit. hæred. circa
finem,Cacialup.vbi ſuprà nu.77.Ceph. conſi. 28. nu.
80 20.vol.1. Item & a iure admittitur † quòd natura-
lis excludit ſubſtitutum l.cum pater.§.uolo,vbi Bar.
de lega.2.& latè per docto.in l.ex facto.§.ſi quis roga
tus,per illum tex. ff. ad Trebellia. & tamen hoc non
habet locum in ſpurio, vt ibi per Barto. & cæteros,
ac Dec.in citato conſi.403.colum.penult. Item & pa
81 riter apud ſcribentes recipitur † quòd filius natu-
ralis occiſi poteſt facere pacem cum occiſore patris
naturalis, & tamen ſpurijs hoc non permittitur, vt
per Ang.in conſi.401.& per Franciſcum de Rampo.
& Sali. in conſi. incipiente ſuper primo dubio. quos
ſequitur Ang. in l.2.verſi.quid ſi ſtatuto.ff de accuſa.
vbi etiam Alex. inquit quòd a filio naturali tantum
poteſt haberi pax,& non à ſpurio.Item & illud ueri-
ficatur etiam ex uerbis proœmij dicti decreti, ibi,
eoſdem uero natalibus reſtitui non niſi magna cum
maturitate & quibuſdam certis modis Imperatores
ſanxeruut. Nam illa verba eoſdem, ſunt repetitiua
ſpuriorum ſupra nominatorum Ruin. in conſi. 101.
nume.9.volum.2.& ſic illa verba reſpiciunt ſpurios,
& alios de quibus ſupra procreatos ex coitu illicito,
ſecundum ius ciuile.Ponderanda ſunt etiam alia uer
ba ſubſequentia,ibi,Por reſcriptum autem rarò ipſi
quidem Cæſares,& tunc re bene cognita & ex ma-
gnis cauſis huiuſmodi ſpurios ad legitimorum iura
producere ſolent,& ſic de ſpurijs loquitur.
¶Poſtremò quoque aduertendum eſt ad illa uer-
ba ſequentia,ita paſſim & indifferenter ipſos legiti-
82 mãt, † quæ dictio ipſos,inducit repetitionem præ-
cedentium,ut in ſimili dicitur de dictionibus eos, &
prædictos,per quas relationes intelliguntur repeti-
ta ea ad quæ ſit relatio l.pluribus,in princ. de verbo.
oblig.

oblig.Bar.in l.ſi quis ſeruum,de lega.ſecundo.Rui.in dicto conſi.101.nume.9.vol.ſecundo,& in conſi.117. nu.1.& 3.vol.eod.Vlterius quod loquatur de ſpurijs apparet ex illis verbis, Concedimus etiam ex nunc per præſentes noſtras licentiam eiuſmodi ſpurijs, & viuente patre &c. Vnde ex his merito dicendum videtur, ꝙ dicti conditores decreti huiuſmodi non habuerint intentionem,prout & verba ipſius decreti ſo
83 nant ita diſponendi de naturalibus, † cum dicta in præfationibus videantur repetita in ſequentibus, & præſertim cum præcedentia in caſu noſtro ſint præparatoria ſequentium,iuxta notata per Petr.in l.per retentionem. C. de vſur. vbi dicit, ꝙ dicta in præcedentibus videntur repetita in ſequentibus quando præcedentia ſunt præparatoria ſequentium, ſecus ſi ſint diſtincta, & ſeparata. quod ibi inquit Bald. eſſe not.dignum.& Barba.in conſi.14.colum.11. verſicul.
84 item reſponderi poſſet, volum.2.Quod † ampliatur procedere etiam ſi præfatio ſit generalis, & diſpoſitio ſpecialis, quia diſpoſitio tunc intelligitur generalis eſſe,vt per Bar.in d.§.licet,& Barb. in conſi.19.colum.3.vol.2.
85 ¶ Vlterius dicitur, † ꝙ cum huiuſmodi decretũ de licentia petenda reſtringat diſpoſitionem iuris communis,quia reſtringit facultatem conceſſam Comitibus Palatinis per Imperatores legitimandi ſimpliciter ſitque pœnale ac ſtricte debeat intelligi.l.3. §.hæc verba.vbi Bar.ff.de nego.geſt.Alex.in conſilio. 190.nume.6.volu.2.107.nu.quarto,volum.5.& in cõſil.144.nu.10.vol.6.Pariſ.in conſi.46.nume.71.volu. 1.conſi.112.nu.19.vol.eo.& in conſi.16.nume.92.volum.2.22.nu.16.volum.eodem.& in conſil.159.num. 15.vol.quarto,quod debet intelligi in caſu in quo loquitur,& non in caſu omiſſo,& ſic in ſpurijs, & non in naturalibus.Alex.in conſi.212.nume.17. volum.6. & in conſi.6.nu.primo,vol.7.Pariſ.in conſi.159.num.
86 15.vol.4. † quia per hanc interpretationem,quæ ſumenda eſt, minus læditur diſpoſitio iuris communis. Ale.conſi.19.nu.6.vol.1.20.num.9.50.num. 12.volu. eod.in conſi.208.in fi.volu.2.conſil.53.nume.32.vol. 3.& conſi.85.nume.10.volu.4.Pariſ.in conſi.110.nume.38.volu.3.

¶ Præterea dicitur ꝙ decretum ipſum locum ſibi non vẽdicat in caſu præſenti, in quo pater motu proprio,& non ad poſtulationem dictæ Dominæ Hieronymæ petijt eam legitimari, ſed tantum permittitur ſpurijs ꝙ viuente patre,& eius expreſſo in ipſa legitimatione interueniente conſenſu,a quibuſcunque facultatem habentibus legitimari poſſint, & legitimatione obtenta ea vti cum modificatione de qua infra,quò caſu cum tantum diſponat in hoc vltimo capite & non in primo,merito dicendum venit,ꝙ illud tanquam omiſſum à decreto remaneat in diſpoſitione iuris communis.l.commodiſſime.ff.de lib.& poſthum. & ſic quod indiſtincte potuit fieri dicta legitimatio abſque alia licentia, & ꝙ ea valeat & teneat.
87 † Nam aliud eſt petere legitimationem a patre, &
88 aliud eſt alteri conſentire. ſicut dicimus † ꝙ aliud eſt vendere, & aliud vendenti conſentire.l.aliud, de reg.iur. ita, quòd iura loquentia in vno caſu non habent locum in alio.l.ſi pater.§.fin.l.ſi minor, la j.ff.de manu. vind.Et ideo dixit Bald.in l.ſecunda.quæſtio. 20.C.de reſcind.vend. quem ſequitur ibi Pantha. de
89 Crema.nu. 129. † ꝙ ſi tu rem meam vendidiſti me conſentiente & participante pretium,tibi tantum cõpetit beneficium dictæ l.ſecundæ quia tu propriè vẽdidiſti,& non ego,per dictam l.ſi pater.Nam diuerſa eſt ratio inter vnum caſum & alium,quia in patre petente magis demonſtratur præciſa eius voluntas, ꝙ in conſentiente,qui præſumitur potius legitimationi conſentire per importunitatem filij, quàm ex mera ſua liberalitate.nam propter importunitatem multa
90 reportantur quæ alias non reportarentur, vt in iuribus vulgaribus. Item † negari non poteſt quin priuilegium conceſſum motu proprio patri non ſit dignum maiori fauore, quàm id quod eſt conceſſum ad petitionem filij, iuxta ea quæ notantur per gloſſ. & docto.in authen.quas actiones.C.de ſacro ſan. eccle.gloſſ.& Abb.in capitulo ſecundo,de mut.petitio. vbi priuilegium conceſſum motu proprio alicui ſolet fauorabilius interprætari, quàm id quod eſt conceſſum ad eius petitionem.Et ideo dixit Cro.in l.omnes populi,nume.160.de iuſt.& iur.quòd licet Bald.
91 in l.quod fauore in 3.co.de legibus velit † quòd licet qui facti ſint ciues ex priuilegio cogantur ſubire onera vt collectam,quòd id procedit quando ciuilitas alicui fuit conceſſa ad eius petitionem vel requiſitionem, ſecus autem ſi alicui fuerit conceſſa ciuilitas motu proprio, quia tunc nulla onera ſubire cogitur,vt colligitur ex dictis Paul.de Caſtro in lege.ſi Ruffinus.C.de milit.teſtamen.in primis verbis ſequitur Iacob.de Nigris in lege prima,numero. decimotertio.de lega.primo.

¶ Poſtremo dicitur,ꝙ dictum decretum quamuis loquatur de filijs naturalibus, qđ tamẽ ab omni iure alienum eſſe arbitramur, cum tantum loquatur de ſpurijs,& alijs de quibus ſupra, locum habere nõ poteſt in legitimationibus factis per habentes auctoritatem à ſede Apoſtolica, quia in dicto decreto nulla penitus fit mentio niſi de legitimatis immediate à Cæſarea Maieſtate & mediate à Comitibus Palatinis ab ipſa Cæſarea Maieſtate creatis, vt clare liquet
92 † ex tenore ipſius decreti,ad quem ſemper recurrendum eſt.capit.porro,de priuileg.Pariſ.in conſi.4. nu. 6.volum.ſecundo,in conſilio.42. nume.78. volu. primo.vbi idem dicit de tenore libelli, & in conſilio.3.
93 nume.14.volum. primo, vbi † tenor inueſtituræ & conceſsionis potiſsimum debet attendi. conſil.4.nume.6.& 9.nu.29.volum.eodem.Cum igitur in decreto & eius declaratione de legitimationibus factis tã à ſummis Pontificibus, quàm ab eorum Comitibus nulla penitus facta mẽtio reperiatur,ſequitur, quòd cum dicta domina Hieronyma legitimata fuerit per legitimantem habentem auctoritatem a ſede apoſtolica ad bona emphyteotica eccleſiaſtica ſubiecta,eccleſiæ quamuis ſita in territorio Mantuano, quòd dictum decretum & eius declaratio ex defectu poteſtatis non extendatur ad bona emphyteotica eccleſiaſtica ad quæ ipſa domina Hieronyma legitimata re-
94 peritur, † nam in quocunque actu requiritur nedum voluntas,ſed & poteſtas,quorum ſi alterum deſit,non valet quod agitur.l.cum te.C. de dona.prop. nup.capitulo cum ſuper,de offi.dele. ſed in terminis noſtris deficit poteſtas,vt patet, quia certiſsimi iuris eſt,ꝙ Illuſtriſ. Dux Mantuæ nec alius non poteſt aliquam legẽ facere in territorio ſuo per quam reſtringatur poteſtas ſummi Pontificis, & diſpoſitio ſuper his,quæ illi ſunt ſubiecta,adeo vt ipſe vel habens auctoritatem ab eo ſuper his libere non poſsit diſponere,vt probatur ex his quæ notat Rui.in conſilio.153.
95 nume.14. volum. primo, † vbi Imperator non poteſt legitimare nec alicui facultatem concedere legitimandi ad emphyteoſim eccleſiaſticã,per ea quæ habentur in c.eccleſia S.Mariæ, de conſti. ex hoc enim

inferetur præiudicium eccleſiæ, quia cogeretur habere alium emphyteotam, de quo nõ ſenſit & quem habere voluit, quod Princeps ſecularis facere non potuit. Et ſubdit Ruin. ꝙ ex ampla poteſtate & generali attributa Comiti per Cæſarem, non videtur in dubio voluiſſe quòd ad emphyteoſim, vel ad feudum eccleſiæ poſſit legitimare, ex quo expreſſe hoc concedere non poſſet, ſi voluiſſet, idem Ruin. in conſi. 164. nume. 4. volum. eodem, vbi inquit, hanc eſſe * communem opinionem ꝙ Imperator, vel habens poteſtatem ab eo non poteſt legitimare in terris eccleſiæ ad emphyteoſim eccleſiæ, ſi ergo Imperator, qui eſt ſupremus Dominus non poteſt diſponere, nec alteri concedere facultatem diſponendi de emphyteoſi eccleſiæ tanꝗ ſibi non ſubiecta, vtique & fortius dicere debemus, ꝙ Illuſtriſsimus Dux Mantuæ non potuerit facere aliquod decretum vel legem concernentem emphyteotas eccleſiæ in præiudicium ſummi Pontificis, vel habentis facultatem ab eo, ita vt ipſe Papa, vel habens auctoritatem à ſede Apoſtolica non poſsit aliquem legitimare ad emphyteoſim eccleſiaſticam exiſtentem in eius territorio ſine eius licentia, per ea quæ ſupra dicta ſunt. Laus Deo.

Rolandus à Valle.

¶ Viſo elegantiſsimo, & locupletiſsimo conſilio edito in fauorem M. Magnificæ Dominæ Hieronymę de Voltis, per Illuſtr. D. Rolandum à Valle Iuriſconſ. celeberrimum, & Præſidem Montisferrati digniſsimum, Mihi videtur concluſionem per Illuſtr. Dominationem ſuam factam iuribus & deciſionibus maiorum noſtrorum per eum allegatis eſſe cõſentaneam, & quia abunde & copioſe per eundem ſcriptum eſt, ita vt nihil in ſubſtãtia addere valeam, & etiam quia de ſimplici fui requiſitus ſubſcriptione, ideo in fidem præmiſſorum hanc ſubſcriptionem fieri iuſsi, meis propria manu, & ſigillo roboratam.

Marcus Antonius Natta.

SVMMARIVM.

1 *Reſtitutio in integrum ex capite ignorantiæ datur ſecundum communem aduerſus præſcriptionem triginta annorum.*

2 *Reſtitutio in integrum non datur aduerſus præſcriptionem quadraginta annorum, ſed contrà, infra nu. 21 cum multis ſequentibus.*

3 *Securitas pleniſſima dicitur eſſe quando reſtitutio in integrum peti non poteſt.*

4 *Pleniſſima liberatio dicitur quando nullo modo quæſtio refricari poteſt.*

5 *Liberatio plena illa eſſe dicitur, quæ ope reſtitutionis non poteſt euinci ſeu annihilari.*

6 *Moleſtia dicitur inferri quando quis iudicialiter uexatur.*

7 *Controuerſiam dicitur mouere, qui quomodocunque facit controuerſiam ſiue agendo ſiue excipiendo, ſiue de iure ſiue de facto ſiue in iudicio ſiue extra.*

8 *Præſcriptio quadraginta annorum omnem actionem excludit.*

Appellatione omnis actionis indefinitè & uniuerſaliter prolata comprehenditur etiam officium iudicis, quod competit pro reſtitutione in integrum.

10 *Ignorantia præſumitur in dubio*

11 *Exceptionem præſcriptionis qui obiicit, iniquiſſimo utitur priuilegio, ac rigoroſa utitur exceptione contraria iuri & æquitati naturali.*

12 *Defendens ſe tempore, circumuentione uti uidetur.*

13 *Præſcriptionis exceptio tanquam odioſa reiicitur, ſi cauſa agitatur coram arbitro procedente ſecundum ueritatem, & æquitatem.*

14 *Idem & ſi cauſa agitaretur coram iudice habente liberum arbitrium procedendi.*

15 *Pariter ſi cauſa agitaretur in ſacro Auditorio Principis.*

16 *Senatus uicem præfecti prætorio obtinet.*

17 *Senatus Principi æquiparatur.*

18 *Princeps poteſt iudicare ut Deus eſſet iudicaturus.*

19 *Domini de parlamento Delphinali poſſunt iudicare ſecundum conſcientiam, & ſi aliter facerent ſecundum Theologos peccarent, cùm principaliter debeant attendere magis ad ueritatem quàm ad ſubtilitatem.*

20 *Reſpublica æquiparatur pupillis, quod equidem procedit in quacunque uniuerſitate.*

21 *Minores reſtituuntur aduerſus præſcriptionem quadraginta annorum.*

22 *Reſtitutio in caſibus, in quibus conceditur minori in eiſdem ſecundum communem conceditur Vniuerſitati, ac Villæ.*

23 *Minor & eccleſia æquiparantur.*

24 *Eccleſia ſecundum magis communem reſtituitur aduerſus præſcriptionem quadraginta annorum.*

25 *Præſcriptio quadraginta annorum etſi pariat pleniſſimam ſecuritatem, illud eſt uerum quando eſt decurſa contra ſcientem, ſecus ſi contra ignorantem.*

26 *Præſcriptio quadraginta annorum non nocet illi, qui iure impediente non ualuiſſet agere*

27 *Præſcriptio quadraginta annorum non officit impedito agere impedimento facti quin reſtitui debeat in integrum.*

28 *Beneficium reſtitutionis in integrum ſpecialiter à iure conceſſum, non cenſetur ſublatum per uerba quantumcunque generalia appoſita in legibus.*

29 *Priuilegium ſpeciale reſtitutionis in integrum non tollitur per uerba generalia, quod quis moleſtari uel inquietari non poſſit directè uel indirectè.*

30 *Statutum excludens omne remedium, uidetur tantum excludere ordinarium, & non aliud.*

31 *Reſtitutio in integrum competit minori non obſtante ſtatuto diſponente quod contra laudum non poſſit reclamari uel appellari.*

32 *Statutum ſi dictat, quòd nihil opponi poſſit, tamen non impeditur reſtitutio in integrum.*

33 *Statuto ſi caueatur, quod à ſententia arbitri non poſſit appellari, ſupplicari, de nullitate agi, nec aliquo modo excipi, non impeditur reſtitutio in integrum.*

34 *Lex quantumcunque generalis, uniuerſalis, & præciſa.*

ciſa, reſtringitur ne quis indebitè d.mnum patiatur.

25 *Interpretatio in dubio fieri debet quando res eſt dubia quo ! ſit locus reſtitutioni contra præſcriptionem.*

CONSILIVM LXVIII.

SI per agentes vniuerſitatis Sancti Ioannis, contra quam fuit latum perpetuum ſilentium utique
1 petita fuiſſet † reſtitutio in integrum ex capite ignorantię aduerſus ſolam præſcriptionem triginta annorum certè nulli dubium eſt, ꝙ non obſtātibus oppoſitis à parte Magnifi
* ci Equitis Domini Ioannis de Caſtiliono ipſa reſtitutio ipſi cōcedi debuiſſet, vt firmare uidetur * cōmunis ſchola doctorum, de qua per Bar. in l.t. §.ſi quis autem.ff.de itin.actuque priua. cuius ſententia communiter recipitur, vt per Roma. in conſi.t49. in fi.Alex.in conſi.t16.col.t.uol.5. Fel. in c.uigilanti nu.t.& Pariſ.nu.3.de præſcrip.Dec.in conſ.36.nu.9. Iaſ.in §.rurſus.nu.59.Inſt.de act.Aſſi.in c.t.in ſecundo.notab. nu.t2. & in quarto notab.nu.4.ſi de feud. ſeu.contr.inter dom.& agna.Grat.in conſ. 91.nu.55. vol.t.Rui.in conſi.103.nu.t8.vol.5.Soc.in conſi. 86. in fi.vol.t.in conſi.299.col.pen.in fi.verſi. confirmantur prædicta,& in conſi.66,nu.t1.vol.4.Ceph.in cōſ. 146.col.fi.in princ.vol.1.& Alex. in conſi. 1t.nu.t2. vol.6.ſed quoniam in caſu noſtro petita fuit dicta reſtitutio in integrum aduerſus nedum præſcriptionē triginta annorum,ſed quadraginta,qui articulus naſ de intricatus eſt,adeo ut valde difficile ſit percipere quæ nam ſit doctorum ſententia receptior, cum alij alijs plures quam ſibi aduerſentur, & nonnulli etiā auſi non fuerint figere pedes, vt per Alexan.in l.3.§. Labeo.ff.de aequiren.poſſeſſ.& in l.cum filiusfam. §. in hac ff.de verbo.oblig.& Iaſ.conſi.209.vol.2. Ideò vt de ipſius articuli neritate appareat, primo in medio afferam quæ pro parte negatiua allegantur, demum adducam multas auctoritates pro parte affirmatiua; ultimo verò loco reſpondebitur argumentis primo loco citatis.

2 ¶ Primò igitur pro dicta parte, † quòd non detur reſtitutio in integrum aduerſus dictam præſcriptionem quadraginta annorum, offert ſe tex.in l.omnes,in fi.C.de præſcrip. triginta annorum. vbi legiſlator inquit, præſcriptionem huiuſmodi præbere ple
3 niſſimam ſecuritatem. † nam pleniſſima ſecuritas dicitur eſſe, quando reſtitutio in integrum peti non poteſt.gloſſ.eſt notabilis in uerbo imputandum,in l. ait prætor.§.permittitur.ff.de mino.facit quod dici
4 tur † de pleniſſima liberatione, quæ dicitur quādo nullo modo quæſtio refricari poteſt. l.1. & 2. iuncta gl.vbi etiā Bal.C.ſi aduer.ſolutio·Et ideò dixit Bal.
5 in d.§.permittitur,col.2.in princ. † ꝙ plena liberatio illa dicitur, quæ non poteſt euinci, ſeu anihilari ope reſtitutionis.

Secundò pro hac parte facit tex.in l.fi.B.de fund. patrimo.libr.tt.in verbo nullam moleſtiam, vel inquie
6 tudinem. † nam moleſtia dicitur inferri quando quis iudicialiter vexatur.auth.de fideiuſſo.in princi. in verbo moleſtus,& in l. prima. cum ibi notatis per Bald.C.de nund.Alex.in conſi.52. colum. 1. volum. ſecundo. vbi poſt gloſſ. & docto. in l.Lucius. §. tres
7 hæredes, ad Trebellia.inquit, † quòd ille dicitur controuerſiam mouere, & per conſequens moleſtare, qui quomodocunque faciat controuerſiam, ſiue agendo, ſiue excipiēdo, ſiue de iure, ſiue extra.quod conſiliū duplicatū reperitur ut in conſ.177.in 5.vol. idem Alexand.in conſ.199.colum.fin.volum.6.Dec. in conſi.290.colum.2.in princip.& in conſi. 613.colum.1.Rui.in conſi.77.num.6.vol.2. & ita per dictos duos tex.in terminis noſtris determinat Alexand. in conſi.151.col.4.circa finem, volum.2.& in conſi.163. nu.t3 vol.eo.Cur.Sen.in conſi.pen.colum.4. vbi ait, quòd ſi aliter diceretur, ille qui præſcripſit, moleſtaretur, quod eſſe non debet.pro qua ſententia allegat
8 tex.in c. ad aures, de præſcri. † vbi quadragenalis præſcriptio omnem actionem excludit.Ponderanda
9 enim ſunt dicta verba, † omnem, actionem, cuius appellatione ſit indefinitè & uniuerſaliter prolatæ comprehenditur etiam officium iudicis, quod competit pro reſtitutione in integrum.l. actionis verbo, & ibi gloſſ.de reg. iur. l. pecuniæ verbum, in fin.ff.de verbo.ſigni. item & alium tex. in cap. volumus, 16. queſtio.4.ibi, ſed quietem eorum inconcuſſam omnibus modis procurate.quæ verba optimè ſunt cōſideranda.Soc.in conſi.194.nu.6.volum.3.vbi decidit, quòd licèt periculoſa ſit illa opinio, quòd aduerſus præſcriptionem triginta annorum non detur reſtitutio in integrum ex capite ignorantiæ, tamen illa tenenda eſt in præſcriptione quadragenaria, & quod ita conſultum uidit per doctiſſimos in conſi. 164. in fin.vol.2.& in conſi.38.in fin.volum.3.Dec. in conſi. 29. vbi latiſſimè diſputando articulum, concludit, quòd licèt præſcriptio triginta annorum de qua in l.ſicut. C. de præſcrip. triginta annorum non excludat reſtitutionem in integrum, vt per Bar.in in dicto §.ſi quis autem, tamen præſcriptio quadraginta annorum uidetur tollere talem reſtitutionem, quia Imperator illam introduxit pro excluſione omninò abſoluta & irretractabili.Rurſus.in conſi.554. in princ. & in l.2.colum.fin..C.qui admit.Gozad.in conſi.8.in fin.verſi.præterea & ſeptimò.& in conſi.68.num. 14. Ang.in l.ſicut iu quibuſdam lecturis,C. de præſcrip. triginta annorum.Alcia·in l.2.§·& harum.nu.72.de uerbo.oblig.dicens quòd niſi ita teneamus, iſta pre
10 ſcriptio in practica de raro locum haberet, † ex quo ignorantia præſumitur,& agens haberet intentionem fundatam,& in conſi.178.nume.10. Io.Igne. in l.neceſſarios.§.non alias,in princ. nume. 26.ff.ad Sylla.Ludo. Bologn. vt refert Deci. in dicto. conſil. 29.Aret.in conſi.103.col.2.in fi.& in l.qui vniuerſas §.fin.ff.de acqui.poſſeſ.Bertran.in conſi. 203.colum. fin.volum.2.51.colum.fina. volum.3. & 184. colum. fina.volum.eodem,Barba.in conſi.41.col.17.volum. 1.Collegium Bononienſe inter conſilia ſtatus Montisfer.15.nume.85.Arius Pinel.in auth.niſi,num. 58. C.de bon.mater.Hippoly.Rimin. in addit. A.in fin. Ad conſilium Rimin.362.Natta in conſ.356.colum. penult.in fin.Io.Dilect.in tract.de arte teſtādi in tit. de acquiren.hæred.cautela 8.Gomeſ.in §.rurſus.col. 4.ad finem de actio. Ioan. de reb. quotidia.capit.54 nume.t.Imol.in capit.fina.colum.32. verſicu. contra iſtam,de præſcrip.Couarru.in reg.poſſeſſor, in 3.parte.§.3.de reg.iur.Tiraq.in trac.de retrac·charta.722, verſi. contrarium. & uti veriorem ſequitur Alexan.
* conſi.97.colu.2. & hanc eſſe * communem opinionem dixit Dec.in conſi. 375.colum. fin. Simoneta in conſil. 39. numero. 81. inter conſilia ſtatus Montiſſer. Alexand.in conſi. 56. in fin. Moder.in additione Alexan.in dicto conſi.151.Ferdi.Vaſqui.in lib.tertio

contiouerſiatum c.75.Soci.Iun.in conſi.54.volum.1. 145.nu.77.vol.eo.55.colu.fi.volu.ſecundo. vbi ab ea non eſt recedendum. & hanc eſſe crebriorem doctorum ſententiam tradunt Soc.in conſi.ſecundo, colu. fin.volu.3.Soc.Iun.in conſi.115.num.44.volu. ſecundo,& in conſi.6.num. 27.volum.eod.vbi tradit quòd licet plerique dicant communem eſſe in contrariũ, tamen,ꝙ non bene aduertunt ad numerum,& qualitatem doctorum tenentium hanc partem. & ſubdit quòd pluries ita conſuluit,& vidit conſultum per excellentiſsimos Doctores.& in caſibus in quibus conſuluit bis fuiſſe iudicatum ſecundum hanc ſententiã videlicet ſemel in ciuitate ſua Senatum,& altera vice in cauſa magna ſtatus Montisferrati.Rub.Alex.in conſi.22.nu.19.Galiaul.in l.2.in §.& harum.nu. 39.ff. de verb.oblig.

¶ Verum his non obſtantibus contrariam ſententiam in terminis noſtris omnino tenendam eſſe arbitror.ꝙ imo reſtitutio in integrũ detur aduerſus præſcriptionem quadragenariam,vt voluerunt Pau. de Leaz.Zenzel.Stepha.& Card.Ale.in cle.1.de reſti.iñ integ.Soci.ſibi contrarius in l.cum filiusfam.§.in hac col.fin.ff.de verborum oblig.in conſi.66.col.ſecunda, volu.4.Ioan.And.in quibuſdam addit.ad gl. clemen. vt refert Imo.in cap.fin.colum.32.verſi.contra iſtam, de præſcriptione.Anto.de Butr. in capitulo. auditis, de reſtitu.ſpoliato.Feli.in cap.vigilanti,col. ſecunda, verſi.& primo.de præſcri.& ibi Pariſ.nu.5.Ale.& ſibi inconſtans in conſi.71.col.2.vol.1.& in conſi.84. col. 2.verſ.præterea videmus,vol.eod.vbi inquit, Hoſt.in ſumma de præſcr.§.cæterum.verſ.præſcriptiones aũt ſic tenere,& in c.contingit,de præſcrip.Inn.in c.1.de reſti.in integ.Abb.in d.c.vigilanti qui loquitur in terminis dictæ decretalis,quæ loquitur de præſcri. quadraginta anno.ſecundum Ale.in citato conſi.84. col. 2.idem Ale.in conſi.150.col.2.vol.7.Afſl. in conſtitu. cõſuetudinem,nu.21.Are.ſibi aduerſans in l. Panthonius,de acqui.hæred.Ang.in l.pro hærede, de calumniatoribus.Dec.in conſi.267.col.fin. & in conſil.164. colum.pen.in fi.verſi.& ex his breuiter,dum ſequitur Alex.in conſi.84.volu.1.116.volu.quinto. & in conſi. 169.col.fin.vol.1.Calca.in conſi.26.co.fi.Ioan. Maur. in tract.de in integ.reſti.Sigiſmund.Lofred.in conſil. 16.nu.12.Rebuff.in conſti.gallicis Tomo.2. de reſtit. atti.1.nu.26.charta 119. Senatores Mantuaoi in conſil.6.nu.111.inter conſilia ſtatus Montisfer. Bertr. in conſi.29.in fin.vol.1.& in conſil.133.nu.3.volu.ſecundo, & hanc eſſe receptam doctorum ſententiam firmant Ale.in conſi.169.col.fi.in prin.volu.2. & in conſil.116.col.1.vol.5.Afſl.in deciſ.37.colu.2.& in deciſ. 329.vbi in fi. inquit bis fuiſſe approbatam hanc opinionem in ſacro Concilio.Rui.in conſi.35.nu.35.volu.1.140.col.pen.in fi.vol.2.26.nu.19. volu.3. & 103. col.fi.volu.5·Goza.in conſ.56.colu.3.Corn.conſ.195. litera.g.vol.3.Mantua in conſi.221.nu.59.in 2. parte. Bertr.in conſi.42.col.fi.vol.1.& 242.nu.8.vol.3.veriorem Plot.in indice ad l.ſi quando. C. vnde vi. in rub. de bonis ad cridas ponen. in verſ. decretum inquit. Boer.in deceſ.39.nu.6.Caſſanæ.in conſi.66.nume.64. Balb.in trac.præſcr.in 4.par.4.par. prin.q.29.ver.1.limitatur.Natta inconſtans in conſi.162.colum.penul. Craue.de antiquit.tempo.in §.materia iſta.nu.55.& in conſi.201.nu.35.Grat.in conſi.125.col.fin. in prin.
* volu.1.conſi.43.per totum volum.2.& magis * communem Bertran.in conſi.15.nume.44.vol.1.77.colu. fin.volu.ſecundo.133.nu.3.volu.eod. Alcia.in conſil. 203.nu.32.in conſi.167.nu.5.377.in fi. & 594. nume.

15.Cephal.in conſi.40.nu.61.volu. primo, & Sylua. in conſi.quarto,nu.21. Petrus Benintend.in deci.69. nu.1.& in deciſ.71.nu.primo.Et hoc non ſine ratione
11 dicendum videtur, † quoniam qui exceptionẽ præſcriptionis obijcit, iniquiſsimo vtitur priuilegio, ac rigoroſa vtitur exceptione contraria iuri & æquitati naturali.in glo.in l.1.ff.neg.geſt.quam valde ibi no. Ang.Et ideo ſapientiſsime dixit Iſer. in capit. ſanci-
12 mus,quo tempore miles,& ibi Afſl. num.7. † quòd qui ſe defendit tempore, circunuentione vti videtur. §.nolumus,in auth.de his qui ingred.ad appel. Hinc
13 videmus † quòd ipſa exceptio præſcriptionis tanquam odioſa reijceretur, ſi cauſa agitaretur, coram arbitro procedente ſecundo veritatem & æquitatẽ. § habeat,iuncta glo.in auth.vt eccleſia Roma. Ange. in l.ſequitur.ff.de vſucap.Bologn.ad Anan. in conſil. 34.colum.penul.Iaſ.in conſilio.159.colum.tertia,volum.ſecundo.Plot. vbi ſupra in ver. decretum & cridatum præſcriptio, vbi inquit quòd decretum & cridarum præſcriptio,& alia præſcriptio non poſſunt allegari coram arbitratore,vel alio iudice, coram quo cauſa ſit cognoſcenda de æquitate vel in conſcientia vel pro veritate,ex quo dicuntur fraus,dolus,circunuentio,machinatio doloſa,improba allegatio, & improbum & iniquum ac iniquiſsimum præſidiũ.Balb. in trac.de præſcrip. in prima parte quæſtione quinta verſi.ſed in contrarium,vbi nume.16.etiam dicit hoc
14 procedere † quando agitaretur cauſa coram iudice habente liberum arbitrium procedendi,quia poterit talem rigoroſam exceptionem reijcere ſecundum Fel.in rub.de præſcrip.Pariſ.in conſilio.101.num.88.
15 volum. primo. † Et eo magis hoc dicendum venit quando cauſa agitatur in ſacro conciſtorio Principis
16 vt in caſu noſtro, † vbi Senatus vicem præfecti prætorio obtinet ſecundum Guid.Pap. in quæſtione.29.
17 † Et Principi æquiparatur,iuxta glo. ordinariam in l.cum ambigitur,& ibi Bartol.ff.de legib.Iaſ. & Ripa in l.quominus,in ſecunda,& tertia.nota. de fluminibus.Craue.in conſi.144.in fin.168.in fin.& 198. colu. fin.ac ipſum Principem repreſentat.Afſl.in deci.120 in fin.Dec.in conſi.200.in fi. & Craue. in conſil. 144.
18 colu.fin.& 198.colum. fin. Et † qui poteſt iudicare, quod Deus eſſet iudicaturus,vt inquit Bal.in l.fin.in princip.C.de iure delib. & ſecundum conſcientiam. Barto.in l.prima. C. vt quæ deſunt aduncatis ac ſola facti varietate inſpecta.Bartol.in lege, Aemilius, in fin.de mino.Dec.in citato conſilio.200.in fin.Et ideo
19 dixit Guid.Papa in dicta quæſtione 29. † quòd domini de parlamento Delphinali, qui vicem Præfecti prætoris obtinent, poſſunt iudicare ſecundum conſcientiam,& ſi aliter facerent ſecundum Theologos peccarent,cum principaliter attendere debeant magis ad veritatem quàm ad ſubtilitatem,vt notatur in clementina paſtoralis, de re iudi. Cum igitur iſta ſit magis communis opinio,vel ſimus in tanta varietate opinionum, inficiari non poteſt quin per ſacrum Cõſilium pronunciandum ſit pro æquitate contra rigorem.Abb.in cap.1. de conſti. nam in re dubia humaniorem interpretationem amplecti nõ minus iuſtius eſt,quàm tutius,vt inquit tex. in l. proxime.ff. de his quæ in teſta.delen.

¶ Alio quoque modo videtur eſſe ſuccurrendum
20 dictæ vniuerſitati, † quoniam æquiparatur pupillis.l.res publica.C.ex quibus cau.maio.Soci. in conſilio.66.nume.6.volu.4.Alexan.in conſi.196.nu.3. vol. 3.Bru.in conſil.87. colum.6.in fin. Craue.in conſilio. 132.nume.9.Cephal.in conſilio.40.numero.54.volu.

primo,

1.quod equidem locum habet in qnacunque vniuerſitate ſecundum doct.communiter in d.l.res publica Ale.in conſi.55.colum.3.in fin.volum.quinto,Roma. in conſi.423.colu.prima,Soci.in conſi.66.col.prima, * in fi.volu.4.vbi aſſerit hanc eſſe * communem,& in conſi.299.col.2.in prin.volu.ſecundo,vbi inquit,ꝙ caſtrum , quod regitur per multos homines ex capite læſionis & ex priuilegio minorum ſecundum communem doctorum ſententiam habet reſtitutionem in integrum,vt per cano.in cap.primo,de reſtit.in integr.Si igitur æquiparatur pupillis & minoribus,con

21 cludenter ſequitur , ꝙ † ſicut minores reſtituuntur aduerſus præſcriptionem quadraginta annorum , vt eſt caſus,in l.fi.C.in quibus cau. in integrum reſtitutio non eſt neceſſaria.Socin.in citato conſil.66. columna penult.194.nume.6.verſicu.aduerſus,volum. ſecundo,& in conſi.299.colum.penul.in fin.volum. eo. Alexand.in conſi.97.colu.ſecunda, Rui.in conſi.143. nu.16.volu.4.& in conſi.103.colum.fin. volu.quinto, ita & vniuerſitas prædicta, quæ (vt dictum fuit) inſtar habet minorum,vt in propoſito arguit Soci. in citato conſi.66.nu.13.& 194.nu.6.verſ.aduerſus.Alc.in conſi.167.nu.3.vbi tradit,quòd res publica æquiparatur pupillis , & habet eandem reſtitutionem , quam ipſi habent, ex quo omnia priuilegia conceſſa pupillis cenſentur etiam omnibus conceſſa, qui per adminiſtratores reguntur , vt eſt glo.ſingularis in l. ſecunda.C.de curato.furio.quam ſequitur Bald. in l. inbemus nulli,in prin.C.de ſacro ſan.eccle.Iacob.Butrig. Bartol.Iacob.de Arena, Bald.Sali. Paul. de Caſtro, & communiter moderni in dicta l.res publica.rurſus in conſilio.203.numero.33.Cephal. in conſil. 40. colum.fin.in principio,volum.primo.Grat. in conſi.67. nume.19.volum.primo,Paul.de Caſtro in conſi.113. * vbi concludit hanc eſſe * communem opinionem

22 † quòd in caſibus in quibus reſtituitur minor in eiſdem & Vniuerſitas, & Villa:ſequitur Brun. vbi ſupra . Ioan.Ferra. in tract.de appella. capitulo ſeptimo.nnmero.199.

23 ¶ Secundo dicitur † ꝙ eccleſia & minor æquiparantur.l.fi.C.de ſacro ſanct.eccle.c.1.de reſt.in integ. * ſed nulli dubium eſt,ꝙ ſecundum magis * commune

24 † eccleſia reſtituitur aduerſus præſcriptionem quadraginta annorum,vt per doctor.in clemen.1. de reſtitu. in integr. ergo idem in hac vniuerſitate dicendū videtur , vt ea reſtitui debeat aduerſus dictam præſcriptionem quadragenalem,vt inquit Soci.in allegato conſil.66,nume.15.& in conſi.94.nu.6.Rui. in con ſil.103.col.fin.volu.5.

¶ Non obſtant modo quæ ex aduerſo adducta fuerunt,& primo tex.in d.l.omnes,quia reſpondetur, ꝙ

25 † licet præſcriptio quadragin.anno. pariat pleniſſimam ſecuritatem,illud eſt verum,quando eſt decurſa contra ſcientem,ſecus ſi contra ignorantem , vt in præſenti caſu,ita dicit Alex.in conſi.169.colum.fina. verſicu.nec obſt.ſi dicatur,volum.ſecundo , quem ſequitur Rui.in conſi.143.nume.16.volu.4.26.in fi.volum.1.& 103.col.fi.vol.quinto, iterum Ale. in conſil. 84.col.2.verſi.nec obſt.tex.in l.omnes, in fi. vol.1.vbi ait,ꝙ dicta lex omnes, determinatur per alia iura , ſ. quando ille contra quem præſcribitur, non fuiſſet impeditus impedimento facti,vel iuris,quia tunc ceſ

26 ſat diſpoſitio dictæ l.quia dubium non eſt, † ꝙ præſcriptio quadraginta anno.non nocet illi qui iure impediente non valuiſſet agere.l.1.in fi. C. de anna. ex-

27 cep. † nec ſimiliter impedito agere impedimento facti,puta ignorantiæ,vel alterius impedimenti,quia debet reſtitui in integrnm.l.Attilianus ait, de ſeruit. ruſtico.prędio.

¶ Secundo reſponderi poteſt ad omnia prædicta

28 iura, † ꝙ per verba quantumcunq; generalia appoſita in ipſis legibus non cenſetur ſublatum beneficiū reſtitutionis in integrum ſpecialiter a iure conceſſum,ſecundum glo.in c.coram felicis,de reſtit. in in-

29 teg.vbi † ꝑ iſta verba generalia ꝙ quis moleſtari vel inquietari non poſſit directe vel indirecte a quauis perſona non tollitur ſpeciale priuilegium reſtitutionis in integrum.Rui.in d.conſi.143.num.16.ſicut nec tollitur aliud priuilegium ſpeciale per verba generalia.l.decurionibus.C.de ſilen.lib.11.idem Rui.in conſil.35.vol.1.& in conſi.54.col.fi.vol.5. quem ſequitur Ceph.in d.conſi.40.col.pen.in fi.& in conſi.3.nu.129. volu.1.vbi dicit, ꝙ nunquam cenſetur negata reſtitutio in integrum quibuſcunq; verbis quantumuis generalibus vtatur lex,vel ſtatutum.Are. in l. Pantonius,in prin.col.5.de acq.hære.Iaſ.in l. ſi infanti in fi. C.de iure delib.vbi dicit,ꝙ licet ille tex.velit, ꝙ mortuo infante hæreditas habeatur pro non delata,iſtud intelligitur habito reſpectu ad ius commune, non tamen ꝙ per illa verba tollatur priuilegium ſpeciale reſtitutionis in integrum, ad quod legiſlator non videtur habuiſſe reſpectum.arg.l.4.§.1.ff.de fidei. liberta.quod & vult Are.in conſ.161.col.3.verſ.& ad tex. in l.ſi infanti.quod dictum tanquam pulchrum ſequitur Goza.in l.poſtquam liti,in fi.C.de pac.quia regula eſt, ꝙ per verba quātumcunq; generaliſſima legis vel ſtatuti nunquam intelligitur derogatum beneficio reſtōnis in integrum,niſi de eo fiat ſpecialis mentio.Idem Iaſ.in l.ſi cert.,col.pen.in fi.de mili.teſt. Soc.in conſi.299.col.fi.Balb.in tract.præſcr.in 4. par tæ par.prin.q.11.col.2.in fi.Riminal.in conſ.161.nu. 38.& 427.nu.48. Boſ. in tract.ſuo crim.in tit.aduerſus rem iudica:ā,nn.24.Pro qua ſententia facit, quod

30 voluit Barba.in conſi.9.col.4.volu.1. vbi dicit , † ꝙ ſtatutum excludens omne remedium, videtur tantū

31 excludere ordinarium,& non aliud, & ideo † ꝙ minor poterit reſtitui non obſtante ſtatuto diſponente ꝙ contra laudum non poſſit reclamari vel appellari.Accedit quod ſcribit Crot.in l.nemo poteſt, colu.

32 26.de lega. 1. vbi † ſi ſtatutum dicit ꝙ nihil opponi poſſit,tamen non impeditur reſtitutio in integ.& cū eo tranſit Craue.in conſi.101.nume.36. Et ideo dixit

33 Bal.in conſi.136.volu.1.ꝙ ſi ſtatuto caueatur † ꝙ à ſententia aibitri non poſſit appellari,ſupplicari,nec de nullitate agi,nec aliquo modo excipi,non impeditur quis reſtitutionem in integrum petere , quoniam per l.municipalem nunquam videtur tolli reſtitutio in integrum.Signo.conſi.234.vbi conſuluit , ꝙ verba ſtatuti tollentis exceptionem iuris vel facti beneficium,appellationis , ſupplicationis,nullitatis, iuris, ſeu beneficium petendi reductionem ad arbitrium boni viri,vel alicuius alterius modi,per quē pronuntiatum poſſit infringi, nō cenſetur ſublata reſtitutio in integrum.Comprobatur hæc reſponſio ex no. per Iaſ.in l.poſtquam liti,col.3.verſ.& ex hac gloſſ.C. de pac.& Sign.ibi in fi.vbi inquit,ſignate memoriæ perpetuo glo.iſtam,quam didici à ſolemni doctore Domino Martino Laudenſe, qui ſæpe illam habebat in ore,ꝙ per vniuerſalem negatiuam , nulla iuris ratio permittit,excluditur ſolum remedium iuris communis, non autem remedium extraordinarium inductū de iure ſpeciali . Et ideo videmus ꝙ vbi denegatur actionis remedium , non denegatur officium iudicis in reſtitutione in integrum . gloſſ. in lege ſi eius, in

princ.ff.ad Treb.l.planè,& in l.fi.ff.de peti. hære: Vltimò facit quod ſcribit Narta in conſi.162.num. 40. ubi dicit quòd dicta l.omnes,& alia iura,quæ faciũt ſecurum præſcribentem ſpatio quadraginta annorum,habent locum niſi contra eum ex iuſta cauſa impetrata fuerit reſtitutio in integrum, quia lex noua generaliter loquens non cenſetur derogare iuribus antiquis ſpecialiter loquentib. ſed ſecundum ea debet limitari & diſtingui.gloſ. in verbo vocantibus, in auth.de hæred.ab inteſt.glo.& Bar. in l. ſciendum ff.qui ſatiſda.cogan.& ꝙ iſtud procedat in terminis dictæ l.omnes,facit ſecundum eum tex.in l. præſcriptionem C. eod.tit. de præſcrip. triginta annorum, vbi Imperator dicit,quòd ſuam conſtitutionem poſitam in dicta l.omnes, quidam intelligebant etiam Curialibus prodeſſe,ut ſpatio quadraginta annorum præſcriberent aduerſus eorum Curiam,propter verba lata & generalia illic poſita, tamen quòd legiſlator ibi declarat,quòd per huiuſmodi conſtitutionem dictæ l.omnes,non eſt derogatum anterioribus conſtitutionibus,quæ prohibebant temporales præſcriptiones procedere in dictis Curialibus,ergo pari ratione dicendum uidetur,ꝙ per diſpoſitionem dictæ l. omnes, derogatum non intelligatur dicto edicto prætoris ueteri,ſi qua mihi iuſta cauſa,&c.quominus aduerſus dictam præſcriptionem iuſta de cauſa poſſit peti reſtitutio.& ſubdit eiſdem modis poſſe reſpõderi ad dictam.l.fin.Vlterius dicitur, † quòd lex quantuncunque generalis, uniuerſalis, & præciſa, ſic reſtringitur ne quis indebite damnum patiatur, ut no. in l.fi.§. in computatione. C.de iure delib.l.1.§ nunciatio.ff. de no.oper.nuntia. Sed ſi non daretur reſtitutio in integrum probabiliter ignoranti ad ius ſuũ recuperandum,utique indebitè damnum ſentiret,cũ nihil ei imputandum ſit, ita Grat. alias contemporaneus meus in Gymnaſio Bononien. in dicto conſil. 143. uol. 2. Concludendo igitur dico firmã manere debere in terminis noſtris concluſionem prædictam, quòd aduerſus dictam præſcriptionem quadraginta annorum debet concedi reſtitutio in integrũ poſtulata ſecundum magis communem opinionem, de qua ſuprà,& ex alijs ſimiliter citatis.Imò plus dicitur,ꝙ etiam quando res eſſet dubia, † quòd in dubio fieri deberet interpretatio,vt ſit locus reſtitutioni contra huiuſmodi præſcriptionem, cum talis reſtitutio nitatur æquitate.l. denique l. nec utilem ff. ex quib. cau.maio.Craue in citato conſi.201.num.37.& Plot. in indice ad dictam l.ſi quando,in rubr. de bonis ad cridas,in uerſi.decretum & cridæ.

SVMMARIVM.

1 *Promiſſio de uendendo cauſa circuitus euitandi operatur vt ſtatim promittẽs poſſit conueniri ad ipſam uenditionem abſque alia obligatione.*

2 *Promittens ſe obligaturum ad decem ſtatim poteſt ad ea conueniri cauſa circuitus euitãdi abſque alia obligatione,ſed contra infra nu.25.*

3 *Promittens facere pactũ de retrouẽdendo immediatè cogi poteſt ad retrouendendum abſque alio pacto.*

4 *Paria ſunt quòd debitor ſit à creditore liberatus, vel quòd creditor ſit obligatus illum liberare.*

5 *Aliud eſt uendere,& aliud reuendere: ſicut aliud eſt dare,& aliud reddere quia verbum replicatiuum plures actus ſignificat non unum.*

6 *Verbum reddi de ſui natura ſignificat actum relatiuũ ſeu retro ſimilem.*

7 *Dare non dicitur propriè qui reddit.*

8 *Qui repetit propriè & ſtrictè loquendo, non dicitur petere.*

9 *Qui reficit non dicitur aliquid de nouo facere.*

10 *Statutum loquens de faciente, non comprehendit reficientem.*

11 *Pactum de retrouendendo non habet locum in promiſſione de uendendo.*

12 *Aliud eſt vendere,& aliud pactum de uendendo.*

13 *Promittens uendere,non debet præcisè cogi ad uendẽdum,dato quòd habeat facultatem uendendi.*

14 *Obligatus ad vendendum non tenetur tradere,ſed uẽdendo ſimpliciter eſt liberatus.*

15 *Emphyteota licèt non poſſit ſub pæna priuationis alienare irrequiſito domino, tamen ex promiſſione de uendendo non committitur pæna.*

16 *Vaſallus ob ſolam promiſſionem de vendendo nõ cadit à feudo: quia promittere,non eſt alienare.*

17 *Donatio differt à promiſſione de donando.*

18 *Diſpoſitio l ſi quis argentum ſecundum communem, locum non habet in promiſſione de donando.*

19 *Promiſſio de renouando ſolum operatur vt quis actione perſonali agere poſſit, contra promittentem,ut renouet,non autem quòd ſibi ius aliquod quæſitum ſit in re.*

20 *Gabella ſi ſolui debet ex forma ſtatuti de contractu uenditionis,non ſoluetur de contractu promiſſionis de vendendo.*

21 *Promiſſio de dando dotẽm,non eſt dos,nec contractus dotis.*

22 *Promittens uendere rem alicui cum iuramento, qui exinde illam alteri uendidit & tradidit, ſecundus præferendus eſt,& in eum dicitur translatum dominium,& non in primum.*

23 *Ex promiſſione de uendendo facta cum iuramento,ſolum agi poteſt ad intereſſe,ſi interſit iuramentum fuiſſe ſeruatum.*

24 *Conſuetudo contra ius commune cum ſit ſtricti iuris in ſpecie ſua eſt probanda,& non in genere.*

25 *Declaratio ad notata per Io.Andr.in addi. ad Specu. in tit.de obliga. & ſolutio.ſuper rubrica.*

26 *Circuitus non euitatur quando intereſt contrahentiũ ut circuitus ſaluetur.*

27 *Pactum de retrouendendo propriè dicitur quando fit per emptorem uenditori in inſtrumento uẽditionis coram eiſdem teſtibus,notario,loco,& tempore.*

28 *Dominium neque poſſeſſio non transfertur ex ſolo pacto retrouenditionis.*

29 *Dominium non amittitur nuda uoluntate.*

30 *Conſuetudo quæ eſt ſtricti iuris proprios terminos non excedit*

31 *Conſuetudo tantum habet de potentia & effectu quãtum habet de uſu.*

32 *Præſcriptum tantum eſſe debet, quantum poſſeſſum.*

33 *Conſuetudo dandi in emphyteoſim uno modo, qui eſt contra ius,non extenditur ad ſimilem.*

34 *Conſuetudo eſt pactum tacitum ciuium, nimirum ſi non extenditur de loco ad locum,nec de perſona ad perſonam*

perſonam.
35 Conſuetudo loquens de dote data, non habet locum in promiſſa.
36 Opinio Martini approbata de conſuetudine, & de qua in l. dos à patre. C. ſol. mat. quia eſt contra ius commune ſolũ locum habet in caſu in quo reperitur eſſe conſuetudo, nec ad alium caſum extenditur.
37 Aliud eſt uendere, & aliud uendenti conſentire.
38 Rem meã ſi tu uendidiſti me conſentiẽte & participante pretium, tibi tantum competit beneficium l. 2. C. de reſcind. uend. quia tu propr iè uendidiſti, et non ego.
39 Conſentiens non tenetur de euictione vt uendens, niſi eam promittat vel ſe obliget.
40 Contractus qualitatem non iudicamus ex ſonu uerborum, ſed effectus rei inſpicitur.
41 Verba potius deſeruiunt naturæ contractus, quàm natura verbis.
42 Notarius ſi ſcripſit permutationem, & in rei ueritate ſit uenditio, ſtatur naturæ rei, & non verbis notarii: quia non attenditur nomen contractus, ſed ſubſtantia.
43 Ius omne ſi concedatur & transferatur ſub certa annua penſione vel mercede contractus iſte erit cenſualis, & uerbũ pẽſio vel merces capitur pro cẽſu.
44 Concedens rem in emphyteuſim & omne ius quod habet pro annua penſione facit contractum cenſualẽ, & verbum in emphyteuſim exponetur, ideſt in cẽſualem conceſſionem, ex quo omne ius eſt cõceſſum & translatum.
45 Mens contrahentium & obligantium potiſſimum attẽditur in contractibus & obligationibus.
46 Veritas & ſubſtantia rerum non immutantur hominũ denominatione.
47 Fundamentum intentionis ſuæ vnuſquiſque probare debet.
48 Confeſſio conſtito de errore confitenti obeſſe non poteſt, ſiue ſit error facti ſiue iuris.
49 Error præſumitur vbicunque apparet rem aliter ſe habere.
50 Error in facto proprio eſt tolerabilis quando tractatur de damno euitando.
51 Error in facto proprio admittitur quando conſtat per publicum inſtrumentum rem aliter ſe habere.
52 Confeſſio falſa veritatis apparentis ſubſtantiam non mutat.
53 Ponens licèt cenſeatur fateri, quod poſitum eſt, adeo quod non poſit confeſſionem reuocare, tamen id eſt uerum niſi de errore doceatur.
54 Exemplum fidem non facit non exhibito originali.
55 Poſſeſſionem rerum hæreditariarum ex remedio. l. fi. C. de edic. diui. Adr. tollẽdo, quis obtinere nõ poteſt ex ſola exhibitione exempli.
56 Notario non creditur niſi de his de quibus eſt rogatus.
57 Exempla vt fidem faciant, requiritur quod in exemplatione interueniat citatio eorum, quorum, intereſt.
58 Sumptum nullo facto edicto, aut citatione generali non releuat, quando exemplatur priuilegium, etiam ſi de nullius certæ perſonæ præiudicio tractetur.
59 Exemplatio fidem non facit niſi fiat de mandato iudicis, qui inſpiciat & auſcultet an cum originali concordet, & pars de cuius intereſſe agitur, fuerit citata.
60 Conſuetudo diſponens quòd in exemplatione non requiratur citatio, valet.
61 Conſuetudo quamuis contra ius comune, debet ad vnguem obſeruari.
62 Conſuetudinis uis eſt magna, cùm ſit fortior ſtatuto.
63 Accuſatus vel inquiſitus ſemel de aliquo delicto non poteſt amplius accuſari & inquiri ſequuta abſolutione, niſi per præuaricationem fuerit abſolutus.
64 Inſtrumentum ſi quis habuit penes ſe, quod exhibere recuſat, iudex poteſt ſtatim declarare ſtandum eſſe extracto originali in odium nolentis illud exhibere.
65 Abſonum & ab omni iure alienum eſt, & quodammodò deriſorium dicere, quod non habens facultatem exhibendi protocollum magis quàm pars debeat arctari ad illud perquirendum & extrahi faciendum.

CONSILIVM LXIX.

IN præſenti conſultatione primo aſpectu dicendum videtur, quòd Don Sancinus Peres de Pomar vigore inſtrumenti celebrati cum Petro & Maria filijs quondam Vincentij de Samper omiſſo Iuliano fratre dictorum Petri & Mariæ, ſtante conſuetudine Aragoniæ, qua diſponitur, quòd bona indiuiſa non posſint vendi niſi omnibus conſortibus conſentientibus, & qui mediante miniſterio eorum patris ius habuerunt & facultatẽ luendi oppidum [de Puybolea à Philippo della Caualeria] virtute inſtrumenti per ipſum Philippum celebrati cum prædictis Petro & Maria iugalibus de Samper, potuerit agere ad remis ſionem poſſesſionis dicti oppidi contra Magnificum. Petrum della Nucca nunc poſſeſſorem ipſius oppidi, ex ui conſuetudinis Aragoniæ diſponentis, quòd ſtante pacto de retrouendendo & facto depoſito reſoluatur poſſesſio & dominium rei venditæ. quoniam dicitur quod etſi
1 in inſtrumento dicti Philippi non ſit pactum de retrouendendo, † ſed tantum promisſio de vendendo, tamen quòd dictus Don Petrus della Nucca nũc poſſoſſor dicti oppidi potuit ſtatim conueniri per dictum Don Sancium ad ipſam remisſionem abſque alia obligatione cauſa circuitus euitandi, per deciſionem Io. And. in additio. ad Spec. in tit. de obligatio.
2 & ſolutio. ſuper rubrica. ubi † promittens ſe obligaturum ad decem, ſtatim poteſt ad ea conueniri abſq; alia obligatione, vt euitetur circuitus ipſe. & inquit ibi Io. And. hoc dictum fuiſſe Alber. Galeoti, quod ſubdit valde notandum. & Io. Andr. referunt, & ſequuntur Ale. in l. cum fundus §. ſeruum tuum imprudens, col. 2. ff. ſi cer. peta. ubi hoc dictum multùm extollit Iaſ. col. 5. verſi. quædam alia. Soc. colũ. 1. Curt. Iun. num. 6. & Purpurat. num. 14. in fi. iterum Iaſ. in l. dominus teſtamento. colum. 1. ff. de cond. indeb. vbi dicit hoc dictum ſingulare, quia multi contrarium dicerent,

dicerent,& in l.ſi fideiuſſor.§.meminiſſe,colum.1.de
leg.1.Ro.in ſing 185.Affl.in deci.61.in pri. & in con-
ſtit.licētiam,colum.2.q.10.Gomeſ.in §. in perſonam
num.41.inſtit.de actio.Rui.in conſi.12.num. 32.uol.
3.& 19.num.14.volum.4.& hanc eſſe * communem
doctorum ſententiam firmant Rubeus. Alexandr. in
conſi.29.Buigel.in l.4.in §.Cato.num. 56. in fi. ff. de
verbor.obligatio.Grammat.in deciſ.103. nu. 187. &
Petr.de Moncada in addi.ad Gozad.in l.2.num. 32.
littera a C.de pact.inter empt. & vendito.

¶Secundò pro hac ſententia facit, quod voluit
Purpurat.in dicto §.ſeruum tuum.vbi per dictam de
3 ciſionem Io.Andr.refert conſuluiſſe & obtinuiſſe, †
quòd promittens facere pactum de retrouendendo
cogi poteſt immediate ad retrouendendum abſque
alio pacto.ſequitur Boer.in deciſ. 183. num. 14. vbi
inquit,ita latum fuiſſe arreſtum.Similiter idem tenet
Tiraquel.in trac.retrac.charta mihi 987.verſi.60.vbi
refert ita per Senatum Pariſienſem fuiſſe iudicatū.

¶Tertiò accedit,quod voluit Rui.in conſi.19. nu.
14.uolum.4.& in conſi.12.num.32. volum. 3.vbi in-
4 quit, † quòd paria ſunt, quòd debitor ſit à credi-
tore liberatus, vel quòd creditor ſit obligatus il-
lum liberare.

¶Sed præmiſſis non obſtantibus contraria ſenten
tia eſt de iure verior,videlicet quòd Don Sancius ſi-
cut ſuccubuit in prima inſtantia, ita & in ſecunda
ſuccumbere debet.ſed antequā deueniamus ad fun-
damenta Domini Petri præmittēdum eſſe duximus,
5 † quòd,aliud eſt vendere, & aliud reuendere, ſicut
aliud eſt dare,& aliud eſt reddere,quia verbum repli
catiuum plures actus ſignificat,non vnum teſte Bal.
in conſi.495.in fi.volum.1.per tex. in l. ab emptione,
in fi.ff.de pac.& in l.cum etiam,in ſecundo notabili.
6 C.de reb.cred.ubi inquit, † q verbum reddi,de ſui
natura ſignificat actum relatiuum,ſeu retro ſimilem.
7 † Et ideò qui reddit,propriè non dicitur dare,l.cum
pater §.fidei tuæ.ff.de lega.2.l.1.§.eleganter.ff.depoſ.
8 ſicut etiam propriè & ſtrictè loquendo, † qui re-
petit, non dicitur petere. Bar. in rubrica. ff. ſoluto
9 matr.colum.3. † Et qui reficit, non dicitur aliquid
10 de nouo facere.Vnde † ſtatutum loquens de facien
te,non comprehendit reficientem.Iaſ.in l.1.§.ſi quis
ædificium.ff.de no.oper.nunt.Quo ſtante indubitata
11 eſt iuris concluſio, † quòd pactum de retrouendē-
do,quod vigore conſuetudinis Aragoniæ facto de-
poſito operatur remiſſionem poſſeſſionis & dominij
non habet locum in promiſſione de uendendo facta
per Philippum della Caualleria Dominis Petro &
Mariæ de Samper coniugibus,vt conſtat inſtrumen-
to inter ipſas partes celebrato, [ibi, in eſta forma,
che ſemper que uos ditto moſen Petro Samper ella
dicha donna Maria Fernandes de Vergua ellos here
deros & ſucceſſores veſtros dareys y pagareys real-
mente y de ſayto à mi ditto Philippe della cauale-
ria ò allos herederos e ſucceſſores mios en una ſolu-
tion ventei dos mil ſuoldos dineros Iaches de y dit-
to Philippe della Canaleria herederos e ſucceſſores
fazer vos vendition valida de ditto luogar de Puy-
bolea.] quæ quidem promiſſio differt à vendendo,
12 † quia aliud eſt vendere,& aliud pactum de uendē-
do glo.in l.Titius,de pigno.actio. in l. in bonæ fidei.
ff.de eo quod certo loco.vbi notant omnes ſcriben-
tes.Iaſ.in conſi.117.colum.1.volum.1.& in conſi. 24.
colum,8.volum.3.Dec.in conſi.183.in fi.340.num.1.
& 502.colum.3.in princ. vbi poſt Alex. ibi per eum
13 citatum inquit, † quòd ille qui promiſit vendere,
non debet præciſe cogi ad uendendum, quia cum
iſta promiſſio ſit facti l.conſilio,in fi. de curatore fu-
rioſ.obligatus ad factum non cogitur præciſe facere
l.ſi quis ab alio.ff.de re iud.vbi ſubdit,hoc etiam pro
cedere dato quòd ille,qui promiſit vendere habeat
facultatem vendendi.& reddendi rem,quam vende-
re promiſit,quia militat eadem ratio,quòd in obliga
tione facti non debet quis præciſe compelli. Et in-
14 quit etiam † quòd obligatus ad uendendum, non
tenetur tradere,ſed vendendo ſimpliciter eſt libera-
tus.Rurſus in conſi.ſeq.colum.2. circa principium &
in conſi.645.colum.2.Rui.in conſi.79.num.2. volum.
1.& in conſi.215.num.4.volum.eo.& in conſi. 1. col.
6.in princ.vol.4.Accedit quod dixit Paul.de Caſtro
15 in dicta l.in bonæ fidei §.ſi tamen, vbi dicit † quòd
licet emphyteota non poſſit ſub pœna priuationis
alienare irrequiſito domino, tamen ex promiſſione
de uendendo non committi pœnā:& ſic dicta pro-
miſſio non continetur ſub prohibitione alienationis
facta per legem.Bal.in c.1.§. aut ſi libellario, col. 2.
16 quibus mo.feud.amit. † vbi vaſallus ob ſolam pro-
miſſionem de uendendo non cadit à feudo,quia pro
mittere non eſt alienare.Præpoſ.in c.1. in princ. col.
2.de prohi.feud.alie.per Feder.Et ideo uidemus in ſi
17 mili † quòd donatio differt à promiſſione de donā
18 do.glo.in §.aliæ.inſtit.de dona. Hinc eſt † quód di-
ſpoſitio.l.ſi quis argentum.C.de donat.non habet lo-
cum in promiſſione de donando,vt per Ang.in dicto
§.aliæ.Sali.in l.2. C.de cond. ob. can. & in d.l.ſi quis
argentū.§.& ſi quidem.Imol.in l.in ędibus.§.1.de do
nat.Alexandr.in l.iuriſgentium, in princ. colmu. 3.
de pac.& in conſi.119,ad fin. libro 7. Deci. & Alcia-
tus in l. ſi pacto quo pœnam. C. de pact. Bapti-
ſta de Sancto Seuerino in tract.de pac.in 6.quæſt.col.
pen.Gozad.in l.2.nu.21.C.de pact.inter empto.& uē
d to.& hanc eſſe * communem opinionem inquit
Alcia.in l.1.no.21.in fi.ff.de uerbo. obliga. Accedit
19 quod uoluit Ang.in conſi.184.vbi inquit, † q pro-
miſſio de renouando operatur ſolum, vt quis poſſit
agere contra promittentem vt renouet, ita q ſolum
ius perſonale eſt ſibi quæſitum ex illa promiſſione
contra ipſum,qui renouare promiſit,& non renoua-
uit,non autem quod ſibi quæſitum ſit aliquod ius in
re,ſeu in bonis illis;ſicut nec illi cui facta eſt promiſ-
ſio de uendendo,cui nullum ius ex promiſſione quæ
ritur in re,ſed ſolùm actio in perſonam,per quā pro
miſſionem agitur ad intereſſe.& Ang.ſequuntur Iaſ.
in d.l.in bonæ fidei,col.2.verſi. vtilitas illius regulæ.
& in conſi.117.col.1.vol.1.Et ideò inquit Affli.ſequē
do Ang.vbi ſuprà in conſtit.conſtitutionem,nu.4.q
emptori feudi cum pacto de reuendendo cum aſſeu-
ſu Regio fiet promiſſio q quando reuenderetur feu-
dum promittit emptori ſine Regio aſſenſu feudum p
dictum nulli alienare niſi illi,q illa promiſſio ſine aſ
ſenſu regio obligat promittentem, & eius hæredem
ad obſeruandum promiſſionem,actione quidem per
ſonali, & non reali.ſicut dicimus de eo cui facta eſt
promiſſio de uendendo, cui nullum ius quęritur in
re,ſed ſola actio perſonalis contra promittentem,vt
teneatur ad intereſſe ſi non vendat.quòd inquit men
ti tenendum,quia vidit aliquos ſuper hoc pūcto gra
uiter errare,idem vult Alexand.in conſ.68.volum.1.
duplicato in conſi.165.colum.2.volum.2.vbi ait,q vi
dit aliquos multum ſuper hoc laboraſe ſuper reſpō
ſione,& non potuerut reſpondere,Are.in conſi.28.in
1.dub.vbi redarguit quendam ex conſulentibus tan
quam valde ineptum,qui præſupponebat, quòd pa-
ctum

ctum de uendendo poſitum in inſtrumento eſſet uenditio,quia ſecundum eum indubitanter iſtud eſt expeditum,ꝙ promiſsio de vendendo,non eſt uenditio Et ideò dixit Bal.notabiliter in l.fin. C. de pac.inter empto.& uendito.id quod etiam ſuprà dictum eſt,ꝙ quando fit promiſsio de uendendo promittens liberatur ſolum uendendo rem,nec ex ipſa promiſsione tenetur ad tradẽdum.ſequitur Iaſ.in d.conſi.117. col.2.in prin.Riminal.in conſi.16.nu.7.pro cuius cõfirmatione facit,quod uoluit Ang.in l.1.C.de pac. pi
20 gno.vbi inquit † quòd ſi ex forma ſtatuti de contractu venditionis debet ſolui gabella, non ſoluetur de contractu promiſsionis de uendendo, quia iſta promiſsio non eſt venditio quod reputat menti tenendum.ſequuntur Alex.in l.ſi pupillus.in fi.principij ad l.Falcid.Iaſ.in dicta l.in bonæ fidei, col. 2. Corſet.in ſuo repertorio in verbo promiſsio.Marſ.in ſing. 469. Hippoli.Riminal.in addit.conſilij 16.Io. Rimin.in litera C.Et cum hac ſentẽtia de qua ſuprà tranſit Iaſ. in conſi.117.colum.1.verſi. prima concluſio, volum. 1.& in conſi.24.colum.8.in princ. uolum. 3. vbi promiſsio de infeudando,non eſt infeudatio , quia aliud eſt infeudare,& aliud promittere de infeudãdo,quia contractus non dicitur eſſe factus ex promiſsione faciendi..Corroboratur hæc ſententia ex nota.per Bul
21 ga.in rubrica ſolut.matr. nu. 20. vbi concludit † ꝙ promiſsio de dando dotem,non eſt dos,nec contractus dotis,ſicut nec pactum de vendendo , eſt venditio.Iacob.de Nigris in l.1.nu.101.in fi.ff.de verbo.obligatio.quæ concluſio etiam approbata fuit in foro Aragoniæ in qua extat lex incipiens , Item mulier . vbi ſi uir dicat , doto ſuper omnibus bonis meis, filij poſſunt petere poſt mortem matris aſsignatas , in quibus ſuccedere debent , cum dotes mater eorum in uita eſſet dotata , licèt dotes non eſſent aſsignatæ,ſecus quando dicitur, promitto te dotare , vel dotabo te, imo plus voluit Imol.in c.
22 cum contingat,col.85. de iure iuran. † quòd ſi quis promiſsit uendere re alicui cum iuramento,qui exinde illam vendidit alteri & tradidit, præferendus eſt ſecundus,& in eo dicitur translatum dominium , & non in primo ex ui.l.quotiens C.de rei uendicat. iuncto eo quòd habetur in c.ſicut ex literis, de ſponſa.
23 † eo quia ex prima promiſsione de vendendo facta cum iuramento ſolum agi poteſt ad intereſſe, ſi interſit iuramentum fuiſſe ſeruatum Iaſ.in dicta l.in bonæ fidei.colum.3.& in citato conſ.117.colum.1.& in l. ſi quis maior,in quarto notabili.C.de tranſact. & in. d. l.quotiens,colum.10.C.de rei vendica . & hanc eſſe
* communem opinionem inquit Parpalia in dicta l. ſi quis maior.nu.59.Cum igitur ſumus in promiſsione de vendendo,vtique dicendum venit, conſuetudinem ipſam Aragoniæ locum non habere in promiſ-
24 ſione ipſa de vendendo † cum conſuetudo ipſa ſit ſtricti iuris contra ius commune, & in ſpecie ſua pro banda, non in genere, vt per Oldra.in conſilio. 237. quem ſequitur Alex.in conſi.6.vol.6.Fel.in c. auditis col.8.de Præſcrip.Ancha.in conſi.339.col.4. verſicu. ſecundò quatenus.dixi latè ego Rolandus in conſi. meo.53.nu.23.vol.2.

Supereſt ut reſpondeatur ad allegata in contra-
25 rium † Et in primis ad deciſionem Io. And. multipliciter reſpondetur ipſam non facere ad propoſitum noſtrum,cum habeamus communem doctorum ſententiam de qua ſuprà,quòd promiſsio de uendendo,non eſt uenditio,& quòd promiſſori nulla competit actio realis,ſed perſonalis ad intereſſe & cum habemus deciſiones in terminis & in proprio caſu loquentes,ab illis non eſt recedendum,ſed omnino inhęrendũ ſicut Bononienſes Carrotio,iuxta glo. in l. omnis diffinitio. ff. de reg. iur. nam diuerſa eſt ratio inter unum caſum & alium,ut infrà dicetur.Vnde ex ſeparatis non bene infertur l.Papinianus exuli.ff. de mino.cum ſimilibus .

¶Secundò reſpondetur,quòd contra Io. Andr. tenuerunt Iacob.de Sancto Georgio,Dec. & Riminal. in dicto §.ſeruum tuum imprudens.Hippo.Riminal. in addit.de qua ſuprà,dum ſequitur Dec. in dicto §. ſeruum.& malam non fore impugnationem Decij inquit Boer.in deciſ.183.quam etiam impugnat Ceph. in conſi,66.num.21.volum.1. vbi ſequendo Dec. vbi ſuprà dicit, quòd ſi promiſi me tibi obligaturum ad decem,ſtatim non potes petere decem,quoniam alia eſt obligatio,& alia promiſsio de obligando.Cagnol. in l.2.num.65.cum ſequenti.C.de pact. inter empto. & vendito.vbi ait, quòd opinio Io. Andr. in ſecreto iuris non eſt vera.Marſ.in ſing.469.Butigella in l.4.in §.Cato.num.55.vbi tradit hoc dictum videri ſibi dubitabile, & quòd ſi Alex. in dicto §. ſeruum , dixit ꝙ multi prima facie contrarium dicerent , ꝙ ſibi videtur contrarium non ſolum prima facie, ſed etiam ſecunda & tertia , per reſponſiones ibi per eum adductas, quas non tranſcribimus cum uideri poſſint. & eam de iure non veram etiam credit Alci.in l.1. nu. 20.verſ.adde,de verb.obl.Grammat.in deciſ.103.nu. 188.& ideo hanc deciſionem tanquam ambiguam relinquint indeciſam Tiraquel.in tract.de retract.charta mihi 987.num.60.Soc.Iun.in l.4.in §.Cato. nu. 68. de verbo.oblig.& contra deciſ.Io. Andr. facit tex. in dicto §. Cato , vbi ille qui promiſit ſe ratum habiturum,non videtur ratum habuiſſe,ſed requiritur noua ratibitio,vt notant ibi ſcribentes.

¶Tertio reſpõdetur,ꝙ opinio Io·Andr.procedit in terminis ſuis , in quibus loquitur , videlicet quando promiſit ſe obligaturum ad dandum decem,non quãdo promiſit vendere, quæ promiſsio differt ab ipſa venditione,vt dictum fuit . Et ratio diuerſitatis eſt, quia ſi promiſit ſe obligaturum ad dandum decem,ſi diceremus non cogi præciſe,ſed ꝙ ſoluendo intereſſe liberaretur,certè intereſſe eſſet de decem, vt ergo euitetur circuitus dicendum perinde eſt , ac ſi eſſet obligatus ad decem.ſed in caſu noſtro intereſt quòd potius ſit promiſsio de vendendo quàm vẽditio, præcipue propter ortum actionis , propter translationẽ dominij & acquiſitionem fructuum , iuxta tradita ꝑ doctores in l.ante nuptias.ff.ſolut.matr.ita Galiauol. in rubrica de verbo.oblig.nu.118.Alcia.in l.1.nu.22.
26 verſi.tertio facit,eo.tit vbi inquit, † quòd circuitus non euitatur quando intereſt contrahentium vt circuitus ſaluetur.l.ſi vſuſfructus mihi.ff. vſufru. quom. caue.vt in caſu noſtro,quia fortaſſe venditor mauult ſoluere intereſſe quàm vendere , quo caſu liberatur, ex quo ſumus in promiſſione facti,l.ſtipulationes nõ diuiduntur,verſicul.Celſus,de verbo. obligatio. quæ ratio ceſſat in caſu Ioan.Andr.quia ille,ibi promiſerat de obligando ſe in centum,quod intereſſe ſtatim eſt liquidum , cum non poſſit eſſe minus centum l. nummis,vbi Bal.de in lit.iur.Hermano.Decius in l.4. in §.Cato.num.141.& 142.in fi.de verbo. oblig. Rui. in dicto §.Cato nu.23. verſi. non obſtat lex ſi quis ab alio.Gozad.in dicta l.2.num.32.C.de pact.inter empto.& vendito.Grammat.in dicta deciſ.103.nu. 188. vbi dicit quòd ſi quis promiſerit ſe obligare ad centum licèt contra eum tanquam obligatum non poſ-

ſit agi,tamen ex promiſſione de obligando,qua tene
tur ad intereſſe,tenetur ad centum,cum onus ſtipu-
lationis intereſſe non poſſit eſſe plus,& ſic nihil re-
fert an ſit obligatus ad promittendum,vel cenſeatur
promiſiſſe. quod ſecus eſt in caſu noſtro per ratione͂
ſuprà adductam per Galiaul. Iacob.de Nigr. in l. 2
nu.103.de verbo.oblig.

¶Vlterius non obſtat,ꝙ ſi eſt factum pactum de re
trouendendu,ſtatim poteſt agi contra promittente͂,
quia reſpondetur,ꝙ contrarium tenuit Cagnol. in l.
2.num. 64. vbi concludit, ꝙ ille qui promiſit facere
pactum de retronendendo,immediate cogi non po-
teſt ad retrouendendum, quia aliud eſt facere pro-
miſſionem de retrouendendo,& aliud retrouendere
quia ex primo actu ſolum datur perſonalis actio, vt
ibi,& co͂petit ius non in re,ſed ad rem,quod eſt debi
lius,ſecus ex retrouenditione.& ideò ſubdit in pro-
poſito ꝙ non procedit id quod dicitur de inutili cir-
cuitu,cum magna ſit differentia & vtilitas vnum po
tuiſquam alium ex dictis actibus facere. item quia
non compellitur præciſe veudere, ſed liberatur præ-
ſtando intereſſe, & ita obtinuit, vt refert Gozad. in
dicta lege ſecunda numero 17.vbi latiſſimè diſputat
articulum.

¶Prætereà dicitur,ꝙ dato,ꝙ eſſet vera opinio co͂-
traria,illa poſſet procedere quotieſcumque præceſ-
ſiſſet contractus venditionis,& ſequuta fuiſſet in co͂-
tinenti promiſſio de vende͂do,ſecus ſi eſſet facta pro
miſſio ſimpliciter abſque alio contractu præceden-
ti,quia tunc verum eſt dicere ꝙ aliud eſt promiſſio
de retrouendendo,& aliud retrouenditio,vt per Rui.
in l.1.in princ.in 2. colum. ff. de verbo. oblig. Sed in
terminis noſtris cum eo qui fecit promiſſionem de
vendendo nullus interuenit contractus præcedens
venditionis,ergo &c.

¶Secundo dicitur ꝙ etiam dato, ꝙ iſtud eſſet pa-
ctum de retrouendendo,tamen ꝙ conſuetudo Ara-
goniæ,quæ vult ꝙ dictum pactum reſoluat poſſeſſio
nem & dominium penes quemcunque exiſtat, non
habet locum in iſto caſu,vbi pactum prædictum non
fuit factum per Philippum della Caualeria rectori
bus hoſpitalis Beatæ Mariæ Ceſar Auguſtanæ vendi
toribus dicti oppidi,ſed Dominis Petro,& Mariæ iu
27 galibus de Samper,quo caſu † cum pactum de re-
trouendendo propriè dicatur quando fit per empto
rem venditori in inſtrumento venditionis coram eiſ
dem teſtibus,notario,loco,& tempore,& ſic in con-
tinenti.Bal.in l.penul.§.mulier,ad fi.ff.ſolur. matr. &
in l.1.C.de oper.libert.Bar.in l.1.§. 1. de duob. reis.
Ideo conſuetudo ipſa tanquam repugnans iuri com
28 muni, † ſecundum quod ex ſolo pacto retrouendi-
tionis non transfertur dominium,neque poſſeſſio ſi-
ne noua traditione,ut per Bal.in l.ex placito C.de iu
re dot.Pau.de Caſt.in l.ſi à te.C.de pact. inter empt.
& vendito.Alex.in conſi.60.vol. 1. Cagnol. in l. 2. in
vltimo notabili C. de pact. inter empto. & vendito.
Iaſ.& alij in l.ab emptione.ff.de pact.Rui in conſi.32
colum.pennl.vol.1.Cuma.in l.1.in fi.de dona. vbi at-
* teſtatur hanc eſſe * communem, † quia nuda vo-
29 luntate non amittitur dominium l.ſi quis vi. §. diffe-
rentia,de acquir.poſ.Alex.in conſi.87.col.2.verſi. no͂
obſtat.vol.6.non poteſt habere locum in caſu iſto.Et
30 ratio eſt † quia conſuetudo,quæ ſtricti iuris eſt pro
prios terminos non excedit c.quò ad translationem
vbi Abb.in vltimo notabili extra de off.lega. Et ideò
dixit Bal.in l.fi.in verſi. vnum aliud ſcias C. comm.
31 vtr.iud. † ꝙ conſuetudo tantum habet de potentia
& effectu,quantum habet de uſu,quia proprios fact
& vſus terminos non excedit Aret.in co͂ſi.44. in prin
32 cip. † quia tantum debet eſſe præſcriptum,quantu͂
poſſeſſum l.1.§.ſi quis hoc interdicto, vbi Bart. ff. de
iti.actuque priua.Curt.Iun.in conſi.171. col. 4. in fi.
& Sen.in conſi.11.col.2.in fi.iterum Iun. in conſi. 6.
33 num.16.vbi dicit, † ꝙ conſuetudo dandi im emphy
teoſim in vno modo,qui eſt contra ius, non extendi-
tur ad ſimilem,iuxta notata per Bar.in auth qui rem
in fi.de ſacro ſan.eccle.Et quòd conſuetudo faciendi
inſtallationem certo modo vel certo loco,non exten
ditur ad alium modum vel locum ſimilem. Et ratio
34 eſt † quia conſuetudo eſt pactum tacitum ciuium,
nimirum ſi non extenditur ſicut nec pactum,l. ſi unus
§ ante omnia,de pact.Bal.in c.1.in fi.principij de feu.
cogn.Rurſus Curt.in conſi.55.nu.5.Dec in conſi.433
num.22.quod conſuetudo,quæ eſt ſtricti iuris non ex
tenditur de loco ad locum.nec de perſona ad perſo-
nam Aret.in conſi.132.columna 3.verſi. non obſtat.
35 Rui.in conſi.110.num.7,vol.5.vbi ait, † ꝙ conſuetu
do loquens de dote data, non habet locum in pro-
miſſa,quia ſicut non extenditur ſtatutum ad hunc ca
ſum,vt per Bar.in l.iubemus,in §. ſanè, de ſacro ſan.
eccle.ita nec conſuetudo exorbitans ſecundum Bar.
36 in l.poſt dotem,ſolut.matr dum concludit † ꝙ opi
nio Martini approbata de conſuetudine,& de qua in
l.dos a patre.C.eo.quia eſt contra ius commune lo-
cum ſolum habet in caſu, in quo reperitur eſſe con-
ſuetudo, nec ad alium caſum extenditur. Gozad. in
conſi.90.nu.3.& 5. Galiaul. in l.Centurio num. 309.
de vulga.& pupil.dixi ego Rolandus in conſi.32. nu.
22.volum.1.Ex his igitur dice͂dum videtur, quòd
cum dictum pactum de retrouendendo vigore dictæ
conſuetudinis Aragoniæ ſit limitata,& locu͂ tantum
habeat,quando pactum prædictum fit venditori per
emptorem eodem contextu cum emptione ac cora͂
eiſdem notario,& teſtibus,& in eodem loco, & non
quando ſepararim & cum minori pretio quàm fue-
rit facta venditio,quòd conſuetudo ipſa limitata ſo
lum locum habere debet in caſu, in quo obſeruata
fuit.Inno.& alij in c.auditis,de præſcrip.Dec.in co͂ſ.
72.colum.2.verſi.& iſta concluſio.& non debet exte͂-
di de perſona ad perſonam,vt dixi ego Rolandus in
conſi.meo.94.num.19.cum ſequenti vol. 2. & in ſpe-
cie ſua probanda,ut per Oldra.& alios de quibus ſu
prà.& hoc ut minus derogetur iuri communi, quam
ſit poſſibile,iuxta notata in l.fi.§. in computatio͂e C.
de iure delib. & in c.cum dilectus, de conſuet. Nec
habet obſtare ſi dicatur,quòd & ſi pactum ipſum de
retrouendendo non fuerit factum venditori dicti op
pidi,tamen fuit factum dictis Dominis Petro & Ma-
riæ iugalibus de Samper, qui dictæ venditioni con-
37 ſenſerunt,quia reſpondetur, † ꝙ aliud eſt vendere,
& aliud vendenti conſentire l.aliud,de reg.iur. ita ꝙ
iura loquentia in uno caſu, non habet locum in alio
l.ſi pater.§.fi.l.ſi minor,la 3.ff de manumiſ vind. Dec.
in cap.decernimus nu.11.de Iud.Alex. in conſi. 131.
colum.2.volum.2.& in conſi,112.in fi. vol. 7. Et ideo
dixit Bal.in l.2.quæſt.20.C.de reſcind.vend. quem ſe
38 quitur ibi Pantha.de Crema nu. 129. † quòd ſi tu
rem meam vendidiſti, me conſentiente & partici-
pante pretium,tibi tantum competit beneficium di-
ctæ l.ſecundæ,quia tu propriè vendidiſti,& non ego,
39 per dictam l. ſi pater. Item videmus † ſimplici-
ter conſentientem non teneri de euictione vt ven-
dentem.l.exceptione C.de euictio.niſi enim promit-
tat vel ſe obliget.Ian.in c.ſi quis,colum.2.verſi. item
nota

nota de reb.eccleſiæ non alienan.Iaſ in l.quotiens ab
omnibus,in ſecundo notabili C. de fideicomm. An-
cha.in conſi.76.in 4.dubio,ergo dicta conſuetudo tā
quam ſtricti iuris,vt dictum fuit,non poteſt extendi
ad caſum,in quo quis non uendiderit,ſed venditio-
ni conſenſerit.& maximè in dicto pacto non eſt fa-
cienda uis ſtante vinculo deſcripto in teſtamento
Petri Fernandes de Vergua patris dictæ Dominæ
Mariæ Fernandes,& donatione facta per petrum de
Samper & dominam Mariam eius coniugem Bel-
trando della Nucca,à quo cauſam habuit dictus Pe
trus della Nucca,quorum verba ſuperfluum eſſe iu-
dicamus referre cum ſint clara & videri poſſunt.

¶ Prætereà non obſtat quòd in inſtrumento fue-
rit facta mentio de pacto de retrouendendo, ponde
rando inſtrumentum pręenſe chartę gratiæ in prin.
ibi,vbi legitur [queyo Philippe della Caualeria Ca
ualero.&c.Certificado de midrechio &c.a torgo car
ta de gratia à nos los Magnificos meſſer Pedro Sam
per Caualero & de noble dona Maria Fernandes de
40 Vergua coniuges.] Quia reſpondetur, † quòd ad
iudicandum qualitatem contractus non ſonus ver-
41 borum,ſed effectus rei inſpicitur,quia † verba po-
tius deſeruiunt naturæ contractus,quàm natura ver
bis.Bal.in l.2.verſi.ſed iuxta hoc quæro in fi. C.com
moda.per tex.in l.Inſulam,de præſcrip.verb.per quē
dicit idem Bal.in rubrica.C.de iure emphi. in queſt.
1.& in fi.ipſius rubricæ,quòd ſiue in contractu ſiue
in iudicio ponatur nomen vnius contractus & effe-
ctus alterius,iudicandum eſt ſecundum naturam il-
lius contractus cuius effectus ponitur,& nomen ap-
poſitum,quod non conuenit effectui habetur pro nō
appoſito.allegat.l.ſed ſi poſſeſſori.§ item ſi iurauero.
ff.de iure iuran. Dec. in conſi. 164. nume. 3.in conſi.
413.col.2.in conſi.542.nu.12.682.nu.12.682. nu.12.
Et ideò dicit Bal.in l.1.col.2.verſic.quid ſi notarius.
42 C.de rer.permuta. † quod ſi notarius ſcripſit per-
mutationem,& in rei veritate ſit venditio,ſtatur na-
turæ rei & non verbo notarij, quia non attenditur
nomen contractus,ſed ſubſtātia.d.l.inſulam, & cum
Bal.pertranſit Dec.in conſi.160.col.1.facit quod in-
quit Imol.in c.ad audientiam,de reb. eccl. non alie-
43 nan.vbi inquit † quòd ſi concedatur & transfera-
tur omne ius ſub certa aunua pēſione, vel mercede,
quòd erit contractus cenſualis,& uerbum pēſio vel
merces capitur & exponitur pro cenſu. & etiam ſub
44 dit, † quòd ſi concedo rem in emphyteoſim & om
nes ius quod habeo pro annua pēſione,quòd adhuc
erit contractus cenſualis,per capitulum conſtitutus
de religio.domib. & uerbum in emphyteoſim expo-
netur ideſt,cenſualem concesſionem; ex quo omne
ius eſt conceſſum & tranſlatum.ſequitur Rui. in cōſ.
160.nu.7.vol.1.ſed in caſu.noſtro effectus ipſius con
trac.correſpondet promisſioni de vendendo, & non
pacto de retrouendendo,vt dictum fuit,ergo illa ver
ba chartę gratiæ,non debent haberi in conſideratio-
ne neque attendi.Pariſ.in conſi.20.nu.62.vol.1. & in
45 conſi.78.nu.10.vol.eo.vbi inquit, † quòd in obliga
tionibus,& contractibus potisſimum attendimus &
conſideramus mentem ſe obligantium & contrahen
tium,à quibus dependet tota ſubſtantia obligatio-
nis.l.1.in princ.ff. de pac. quia contractus & obliga-
tiones ab effectu potius & re ipſa iudicantur, quàm
ex uerbis.l.ſi vnus,in prioc.ff.loca.& in conſi. 88.nu.
nu.20.vol.eo.Tiraq.late in tracta. de retract. charta
nobis 322.nu.7.& in fo.671.nu.34.

¶ Similiter non obſtat quòd Don Sancius in li-
bello loquutus fuerit de pacto de retrouendendo,
46 quia reſpondetur, † quòd veritas & ſubſtantia re-
rum non immutatur hominum denominatione. l. ſi
fortè.ff.de caſtr.pecul.vbi ſi quis nō ex caſtris notus
aliquid filiofam.donauerit,adieceritque nominatim
vt id habeat in caſtrenſi peculio,tamen non cenſebi
tur tanquam caſtrenſe peculium.Veritatem enim, vt
ibi ſubditur,ſpectamus an verò caſtrenſis peculij no
titia vel affectio fuit non quod quis finxit.l. cùm fal-
ſa.C.de iur.& facti igno. Cuius verba ea ſunt, , cùm
falſa demonſtratione mutari ſubſtantia veritatis mi-
nimè poſſit,reſpōdendo id, quòd paternum erat ex
matris eſſe bonis nihil egiſti.

¶ Præterea dicitur quòd licet don Sanctus in li-
bello deduxerit pactum de retrouendendo,quòd il-
la deductio nullo modo poteſt officere domino Pe-
tro della Nucca reo conuento, cum actor ipſe non
47 probauerit pactum prædictum † quod erat funda-
mentum intentionis ſuę,quam vnuſquiſque probare
debet.l.actor quod aſſeuerat.C.de proba.l.ei qui. ff.
eo.tit.alias ſi eam nō probat,ſuccumbere debet, etiā
ſi reus nihil præſtiterit,l.qui accuſare. C. de eden.&
ideo cum ipſe don Sancius nihil penitus probauerit
de ipſo pacto tanquam temerè litigans debet in ex-
penſis condemnari. Nec etiam obſtat quod Petrus
della Nucca fecerit mentionem in ſcripturis ſuis de
48 pacto de retrouendendo,quia reſpōdetur, † quòd
etiam ſi eſſet confesſio illa non poteſt obeſſe confitē
ti, conſtito de errore. l.non fatetur.ff. de confeſ. &
hoc intelligitur ſiue ſit error facti ſiue iuris.Paul. de
Caſtr.in l.ſi poſt diuiſionem.C.de iur & facti igno.&
in d.l.non fatetur.Dec.in conſi.408.nu.5. & tātò ma
gis hoc dicendum eſt in caſu noſtro.vbi ſumus in ca-
ſu,vbi tractatur de damno euitando,& probatur rē
ſe aliter habere ex dicto inſtrumento promisſionis
de uendendo, non de retrouendendo, de quo ſu
pra,iuxta notata per Barto.in l. ſed ſi me puteū, in
princ.ff.de cond.ind.Alex. in conſi. 102. col. penult.
lib.1.Dec.in conſi.350.col.penult.in prin. dicit enim
49 Alex.in d.conſi.102.col fi. † quòd error præſumi-
tur vbicunque apparet rem ſe aliter habere,vt ſi pro
mittit aliquid tanquam debitum, & apparet quòd
non erat debitum,& hoc ſiue ſemel,ſiue pluries quis
confeſſus fuerit ſe debere.& in conſi.69.col.1. in fin.
50 vol.3. vbi † error in facto proprio eſt tolerabilis
quando tractatur de damno euitando,vt in caſu no
ſtro, & vbicunque probatur rem ſe aliter habere.
Rui.in conſi.10.numero 16.volum.tert.o vbi inquit,
51 † quòd error in facto proprio admittitur & tole-
rabilis eſt quando conſtat per inſtrumentum publi-
cum rem aliter ſe habere.rurſus in conſilio 127. nu-
mero 16.volum.eod. Pariſ. in conſi. 89. numero 37.
volum.1.& in conſi.vltimo numero.30. volum. eod.
& quòd de errore dicitur conſtare quando ex inſpe-
ctione inſtrumenti conſtat rem aliter ſe habere,Ale.
in conſi.81.nu.18.vol.6.quod equidem procedit ſi di
cta confesſio facta fuit in iudicio, quia ex quo facta
eſt in iudicio præparatorio, idem eſt ac ſi eſſet facta
extra iudicium,quia probando ſe rem aliter habere
præſumitur error. l. de ætate. §. qui iuſto, cum glo.
ſua de interroga.actio.Bar.in l.non fatetur, col.3.&
pro iſta parte facit tex.in l.cum falſa.C.de iur. & fa-
52 cti igno. † vbi falſa confesſio veritatis apparentis
53 ſubſtantiam non mutat. Et ideo † quòd licèt
qui ponit, cenſeatur fateri, quod poſitum eſt,
Alexand. in conſilio 71.columna prima volum.ter-
tio.adeo quòd non poteſt talem confesſionem re-
uocare.

uocare,tamen illud eſt verum,niſi quis doceat de errore,ita Maran.poſt.Spec.per eum citatum in tract. ſuo de ord.iud.in par.6.in §.46.actus.num.6.

¶Circa alium articulum prima facie dicendum vi
54 detur, † ꝙ exempla fidem non faciunt non exhibito originali.Bart.in l.2.C.de fide inſtru. & in auth.ſi quis in aliquo,vbi alij.C.de eden.Ang.poſt gl.in §. nihil autem,colum.2.inſtit.de teſta.docto.in c.ſi.de fide inſtru.& ideo dicit Bar.in l.1.§.ſi quis duobus, de bo
55 no.poſſeſ.ſecundum tab. † ꝙ ex ſola exhibitione exempli quis non obtinebit poſſesſionem rerum hæreditariarum ex remedio l.ſi.C.de edic.diui Adr.tollen.Soc.Iun.in conſi.2.colum. 2. in fi. vol. 2. Et ratio
56 eſt, † quia notario non creditur niſi de eis, de quibus eſt rogatus à partibus §.nos autem, in auth. de tabel.& qui non poteſt rogari niſi de his, quæ fiunt à partibus,ſed iſte notarius,qui exemplauit inſtrumentum,non fuit rogatus à partibus, ergo &c. ita Iaſ. in dicta auth.ſi quis in aliquo,colum.2.Vlterius dicitur
57 † vt exempla fidem faciant requiritur quod in exemplatione interueniat citatio eorum, quorum intereſt,ſecundum Bar.& alios in dicta auth.ſi quis in ali quo vbi Paul.de Caſtro dicit ita * communiter teneri.Alex.in conſi.101.col.5.vol. 7. & in conſi. 112. colum.1.volum.3.vbi inquit, † quòd ſumptum nul
58 lo facto edicto, aut citatione generali, non releuat quando exemplatur priuilegium,etiam ſi de nullius certæ perſonæ præiudicio tractatur,ergo multò fortius quando perſona eſt certa, debet citari, vt per Doc.in dicta auth.ſi quis in aliquo.vbi Curt.num.15. inquit hanc eſſe communem opinionem. Card. in conſi.72.in ſecundo dubio.& in conſi.101.in fi. Aret. in conſi.36.in fi.Alex.in conſi.106.vol.5.Dec. in conſ. 36.in princ.Soci.in conſi.120.col. 1. vol.1. Craue. in conſi.132.in fi.Rui.in con.14.num.8.verſi.non obſtat etiam,vol.4.conſi.83.in fi.& in conſi.92.num. 17. vol. eo.Et ideò inquit Card.in c. ſi. de fide inſtru. ꝙ per hoc reprobantur inſinuationes inſtrumentorum,quæ quotidie fiunt parte non citata,quod inquit eſſe generale,ſiue inſtrumentum ſit exemplandum, ſiue ſcriptura ſit de archiuio ſumenda, & quomodo cunque exemplatio ſit fienda,ſi pars cuius intereſt non ſit citata,fidem non facit,vt per Rui.vbi proximè, vbi ait
59 † quòd exemplatio fidem non facit,niſi fiat de mandato iudicis,& iudex inſpiciat & auſcultet, an cum originali concordat,& pars de cuius intereſſe agitur, fuerit citata.& eo magis dicendum eſt cum exemplatio ipſa non appareat facta de auctoritate iudicis, vt requiritur,ſecundum tex.& docto. in c. ſi. de fide inſtru.& docto.in dicta auth.ſi quis in aliquo. Dec. in conſi.36.colum.2.vbi atteſtatur hanc eſſe communẽ, Pariſ.in conſi.12.num.39.volum.2.Petr.de Vazo. in pract.ſua notaria.in princ.nu.10.

¶Præmiſsis tamen non obſtantibus reſpondetur, ꝙ præmiſſa ſententia,quæ loquitur de citatione, lo
60 cum non habet quando † conſuetudo non requireret citationem in exemplatione,ſecũdum Bal. & Moder.in dicta auth.ſi quis in alio,vbi Anto.de Alexan. ſubiicit de conſuetudine ita obſeruari in Regno Neapolitano.ſequitur Cur.Iun.ibi in verſi. ſecundo non procedit.Rui.in conſi.150.num.4.volum.5.Marſ.in l. de vno quoque nume.83.de re iud.& in ſing.180.Albert.de Roſa.in l.de quibus,de legib.vbi Zaſ.num.42. Bal.in l. quicunque. col. penul. C. de ſeru. fugit. vbi
61 † conſuetudo quamuis contra ius commune debet ad unguem obſeruari.Aret.conſi.44.Cum igitur dicta cõſuetudo ſeruetur in Regno Aragoniæ,prout & dictum fuit in Regno Neapolitano, ac etiam in hac patria Montisferrati,vtique dicendum venit, ꝙ cum dicta exemplatio facta fuerit de auctoritate iudicis ad vnguem debet obſeruari. & eò maxime cũ per partem aduerſam non poſſit redargui de falſo vigore conſuetudinis Aragoniæ,in qua diſponitur ꝙ inſtrumentum ſemel redargutum de falſo & approbatum,amplius redargui non poſſit vt in caſu noſtro quæ quidem conſuetudo tanquam lex obſeruanda eſt,iuxta notata in l.omnes populi.ff. de iuſt. & iure.
62 † nam magna eſt vis conſuetudinis, cum ſit fortior ſtatuto,teſte Calca.in conſi.3.colum. 12. & Craue.in tract.de antiqui. temp. in princ. nu. 39. quod etiam
63 procedit de iure communi, † quia ſemel accuſatus vel inquiſitus,non poteſt de eodem delicto amplius accuſari & inquiri,vbi ſemel fuit abſolutus, niſi per præuaricationem fuerit abſolutus l.ſi cui §.eiſdem.ff. de accuſa.l.1.§.ſi.cum ibi nota.ff.naut.caup.ſtapu. ca. de his,de accuſa.Ang.de Aret.in tract.maleſ. in verbo Et ad querelam nu.90.verſi. ſubſequenter quæro, cum ſua additione,& Feli.latè in d.ca. de his Alex in conſi.11.circa primum dubium,quinto dub.li.1.Dec. in conſi.137.Conſideratis omnib.in prin.& in l.bona fides.ff.de reg.iur.

¶Vltimò ad ſententiam interlocutoriam reſponderi poteſt,quòd ſalua auctoritate tantorum virorũ, non erat per eos interloquendum ſeu pronuntiandũ indiſtinctè Ludouicum della Nucca non poſſe ſe iuuare de originali teſtamento ibidem in dicta ſententia nominato,cum illud non eſſet penes eum,nec per eum ſteterit quominus exhiberetur in iudicio,nam ſi ſemel fuiſſet penès partem della Nucca,hocque poſſet conſtare,vtique in eius odium potuiſſet per præ-
64 dictos patres ita interloqui, ſicuti etiam videmus † ꝙ quando quis habuit penès ſe inſtrumentum, quod non vult exhibere, iudex poteſt ſtatim declarare ſtandum eſſe extracto ex originali in odium ipſius nolentis exhibere, vt per Deci. in dicta authentica ſi quis in aliquo. Bald. in lege publicati. quæſt. 8. C. de teſta. Et tanto magis iſta pronuntiatio reducenda eſt ad terminos iuris ſi paratus eſt Petrus della Nucca iurare ſe non habere facultatem illud producendi,nec ſcire vbi extet,iuxta notata in l. ſi. C. de fide inſtru.& in c.ſi.eo.tit.& ideo reformanda eſſet dicta pronuntiatio,cum declaratione quod quatenus inſtrumentum exhiberetur in futurum,quod poſſet dictus Petrus della Nucca eo ſe iuuare,nam quodammodo deriſorium eſt & contra omnem æquitatem naturalem dicere,ꝙ ex eo quòd quis non exhibuit inſtrumentum, quòd non erat in facultate ſua exhibendi,non debeat poſſe ſe illo iuuare ſi in futurum contingeret illud reperiri poſſe, ſicut in ſimili dicit
65 Cor.in conſi.223.colum.5.volum.2.vbi inquit, † abſonum eſſe & ab omni iure alienum & quodammodo deriſorium dicere quòd non habens facultatem exhibendi protocollum magis quàm pars debeat arctari ad illud perquirendum & extrahi faciendum. dixi ego Rolandus in conſi.44.num.8.volum.1,Nam conſcientię non conuenit, ſecundum quam debent iudicare prædicti excellentisſimi patres iuxta doctrinam Bal.in l.1.C.vt quæ deſ.aduocat p iud. ſupl. & qui ſi aliter facerent ſecundum Theologos teſte ibi Bar.peccarent,quod quis in futurum non poſſit ſe iuuare de eo, quod nunc non eſt in facultate ſua exhibere.Ex his igitur quæ abunde ſupra dicta fuerunt,concludendum eſſe arbitramur,omnem iuſtitiã æquitatemque militare in fauorem dicti domini Petri

æquitatemque militare in fauorem dicti domini Petri della Nucca fideicommiſſarii, conſuetudinemque Aragoniæ, charta de gratia, in præſenti caſu locum non habere, & Don Sancium Peres de Pomar tanquam temere appellantem in expenſis condemnandum eſſe.

Rolandus à Valle Præſes Senatus Montisferrati, & Marcus Antonius Natta Primarius Senator ipſius ſtatus.

SVMMARIVM.

1 *Difficile eſt aliquid terminare antequam termini quæſtionis intelligantur.*

2 *Ius oritur ex facto.*

3 *Moderator et arbiter unuſquiſque eſt rerum ſuarum.*

4 *Fideicommiſſum abſolutum unuſquiſque facere poteſt ſuper bonis ſuis.*

5 *Et etiam in caſu contrauentionis alienationis.*

6 *Teſtator poteſt in ſua diſpoſitione adimere hæreditatem cui dedit, & ab ipſo eam reuocare, & appone re pœnam priuationis inobedienti, ad commodum alterius inobſeruantis.*

7 *Præceptum honeſtum teſtatoris ſpernens efficitur ei odioſus.*

8 *Teſtator quando facit aliquam ſimplicem diſpoſitionem & puram, tunc in ea non ueniunt niſi uocati nati & concepti tempore mortis teſtatoris, declara ut infra.*

6 *Relictum ſi eſt factum familiæ uel cognatis ad quod omnes uocantur ordine ſucceſſiuo, in eo admittuntur ſolum illi, qui nati, uel concepti erant tempore teſtamenti, uel ſaltem tempore mortis teſtatoris.*

10 *Diſpoſitio teſtatoris quando eſt collata in aliquem incertum futurum euentum, tunc etiam ueniunt qui reperiuntur in rerum natura tempore, quo dies relicti dedit, declara ut infra.*

11 *Subſtitutio facta de filiis alicuius locum non habet in filiis, qui non erant nati tempore quo ſubſtitutio locum habuit.*

12 *Aſſerens caſum de quo agitur includi ſub ſubſtitutione, debet illum oſtendere.*

13 *Verba, tali caſu ſunt limitatiua diſpoſitionis præcedentis, & reſtrictiua.*

14 *Verba, & eo caſu, limitant fideicommiſſum, ita ut non trahatur diſpoſitio teſtatoris extra illum caſum.*

15 *Dictio, tunc, operatur ut diſpoſitio non extendatur ad alium caſum quàm expreſſum.*

16 *Dictio tunc, importat quòd eo caſu.*

17 *Conſuetudo per quam inducitur modus uel ſolemnitas ex qua transferatur poſſeſſio rei in aliquem ſine apprehenſione corporali ualet.*

18 *Actus defunctorum non poſſunt eſſe in pendenti ſicut actus uiuentium.*

19 *Concepti & nati poſt mortem teſtatoris etſi ad legatum factum cognatis non admittantur, tamen ſecus eſt ſi de cõtraria uolũtate teſtatoris appareat.*

20 *Fideicommiſſum quando eſt relictum poſteris maribus, ex dictis uerbis dicitur facta inter eos ſubſtitutio ordine ſucceſſiuo, & hoc caſu non tantùm dicuntur uocati nati, uel concepti tempore teſtamenti, ſed etiam concipiendi & naſcituri quandocunque in futurum.*

21 *Banniti ſi ſint aliqui et eorum poſteri, etiam nati poſt mortem eorum cenſentur in banno comprehenſi.*

22 *Legatum ſi ſit deſcendentibus, in eo ueniunt & nati, & naſcituri quandocunque.*

23 *Prohibitiones alienationum rerum immobilium ſecundum communiter accidentia ſiunt fauore conſanguineorum.*

24 *Verbum cõſanguineus, importat idem quòd agnatus.*

25 *Verba de nomine meo, & de armis meis, ſignificant de familia vel domo mea.*

26 *Verbum de Gratis, ſignificat agnationem ſicut verba de domo.*

27 *Verba inter conſortes de Tauellis, idem important ac ſi dictum fuiſſet inter conſortes de domo uel agnatione de Tauellis.*

28 *Idem eſt dicere de domo illorum de Bardis, & dicere ſi quis de Bardis.*

29 *Teſtator habens filios maſculos ſi eos hæredes uniuerſales inſtituit, & filias in modica quantitate, quæ tamen ab inteſtato non erant excluſæ, hoc præſumitur præcisè fauore maſculorum & agnationis.*

30 *Statutũ diſponens quòd extantibus maſculis fœminæ non ſuccedant, cenſetur factum fauore agnationis.*

31 *Legatum factum duobus antiquioribus de domo, extenditur ad antiquiores in infinitum.*

32 *Sermo quamuis impleatur in primo actu, tamen hoc eſt verum, quando primus actus conſumat effectum ſecundum intentionem loquentis, alias intelligitur etiam de vlteriori.*

33 *Procurator conſtitutus ad appellandum, poterit appellare nedum ſemel, ſed bis.*

34 *Teſtator quando digreditur ad tot gradus, ita quòd non ſit veriſimile, quòd cogitauerit de conceptis in uita, admittuntur & concepti ac nati poſt mortem teſtatoris.*

35 *Res vbi eſt prohibita alienari extra familiam, ſi alienetur, poterunt hi, qui ſunt concepti poſt alienationem eam reuocare, etiam ſi cæteri omnes, qui erãt eius familiæ tẽpore alienationis ipſi conſenſiſſent.*

36 *Exemplum habetur quod teſtator expreſſiſſet, ſi de eo cogitaſſet.*

37 *Prouiſio facta in unum caſum porrigitur ad alium, in quem teſtator ſimiliter prouidiſſet, ſi de eo cogitaſſet.*

38 *Mens teſtatoris in vltimis voluntatibus tanquam regina obtinet primum locum.*

39 *Hæredum appellatione ueniunt omnes in infinitum.*

40 *Prohibitio facta hæredi quando non eſt facta nomine proprio, comprehendit etiam hæredem hæredis.*

41 *Teſtator ſi prohibendo nominauit hæredem, dicendo prohibeo te ne alienes, talis alienatio non porrigitur ad hæredem hæredis.*

42 *Dictio quilibet, uniuerſalis prolata ab homine, non recipit reſtrictionem, ſed augmentum.*

43 *Feudũ quod de ſui natura nõ trãſit ad extraneos hæredes propter dictionẽ quibuſcũque tranſit ad ipſos.*

Cc Dictionis

44 *Dictionis quilibet, natura eſt diſtributiue & ſeparatim verſari per omnes, & ipſos comprehendere diſtributiue & ſeparatim.*

45 *Abſurdum omnino fugiendum & euitandum eſt.*

46 *Inducta ad conſeruationem, non debent operari contrarium effectum.*

47 *Teſtator quando parem habuit affectionem ad omnes de agnatione, & ſic tam ad natos quàm naſcituros diſpoſitio ſua trahitur ad omnes de agnatione in infinitum.*

48 *Nomen familiæ in vniuerſali, etiam futuros comprehendit.*

49 *Subſtitutio facta in vnum caſum, etiam cum dictione tūc, ad alium ſimilem caſum porrigitur ex mente & ratione teſtatoris.*

50 *Dictio tunc denotat extremitatem temporis.*

51 *Diſpoſitio teſtatoris non ſolum quando eſt dictio tunc, ſed etiam & eo caſu, quæ quidem verba ſunt geminata, attenta eius mente, ita habet locum in non natis ſicut in natis, & mortuis.*

52 *Voluntas teſtatoris magis attendi debet, quam propria ſignificatio verborum.*

53 *Intentio enim non verbis, ſed verba intentioni deſeruire debent.*

54 *Menti teſtatoris vt deſeruiatur, debemus offendere verba.*

55 *Præponendæ enim ſunt ſententiæ verbis, ſicuti anima corpori.*

56 *Verba ſe habent vt corpus, & ſuperficies, & mens ſe habet vt ſpiritus & anima.*

57 *Mentem teſtatoris coniecturatam vbi habemus, recedimus à vi coniunctionis verbalis.*

58 *Subſtitutus, qui venit ex expreſſa diſpoſitione teſtatoris, licet regulariter præferatur coniuncto, tamē ex præſumpta mente teſtatoris coniunctus præfertur ſubſtituto.*

59 *Lex pedetentim ſequitur voluntatem teſtatoris, ſicut venator leporem.*

60 *Mens enim eſt radix verborum & eius ſubſtantiæ prima, & cor eſt imperator linguæ, & habet eam ſicut mancipium ſub iuriſdictione ſua.*

61 *Bona vt conſeruentur in agnatione, reſtringūtur verba teſtamenti vel ſtatuti contra propriam ſignificationem verborum.*

62 *Præceptum teſtatoris iuſtum non ſeruās transfert omne commodum in illum, quem in tali caſu vocauit teſtator.*

63 *Voluntatem teſtatoris non ſeruans punitur, & priuatur omnibus ſibi relictis, & omni emolumento.*

64 *Verbum teneatur, eſt præceptiuum, & obſeruationem inducit.*

65 *Fideicommiſſum quis non conſequitur niſi conditionē ſub qua vocatur, adimpleuerit.*

66 *Relatiuum iunctum cum uerbo futuri temporis importat conditionem.*

67 *Conditio nihil ponit in eſſe antequam impleatur.*

68 *Recuſans adimplere voluntatem teſtatoris, quam poterat faciliter adimplere, cum eſſet in eius poteſtate eam obſeruādi, videtur noluiſſe habere nec conſequi fideicommiſſum.*

69 *Inſtituti non ſeruantes conditiones & præcepta teſtatoris priuantur hæreditate & faciunt locum ſubſtituto.*

70 *Et adeò ius eſt ei quæſitum, quòd non eſt locus pœnitentiæ, nec mora poteſt purgari.*

71 *Funiculus duplex potentius ligat quàm ſimplex.*

72 *Prohibitio hominis quotienſcunque concurrit tunc in caſibus exceptis à iure, & in quibus prohibitio legis non habet locum, prohibitio hominis operatur & effectum ſortitur.*

73 *Proximitas teſtatoris prohibentis alienationem attenditur, non autem defuncti.*

74 *Fideicommiſſum ſi eſt factum proximioribus de cognatione, ſeu familia, intelligitur de proximioribus teſtatori, & non hæredis.*

75 *Teſtator ſi iubet ſimpliciter in familiam relinqui, intelligitur de familia teſtatoris.*

76 *Teſtator ſi dixit, uolo quòd domus mea remaneat ſemper ad uſum & habitationem uxoris meæ, & poſt mortem ad ipſius hæredes & ſucceſſores, uerba ipſa intelliguntur de hæredibus & ſucceſſoribus teſtatoris.*

77 *Subſtitutio facta de eius filiis, intelligitur de filiis teſtatoris, non autem hæredis.*

78 *Pronomina iſta, ſuum, meum, quando non conſtat ad quem magis referantur, an ad teſtatorem an ad hæredem, in dubio, referuntur ad perſonam teſtatoris, & non hæredis.*

79 *Res ſubiecta reſtitutioni fideicommiſſi ſub conditione alienata & ſi pendente conditione alienatio teneat, tamen exiſtente conditione reſoluitur ut ex nunc, & transfertur dominium in eum, in quem teſtator uoluit deuenire.*

CONSILIVM LXX.

QVoniam † quodammodo impoſſibile eſt aliquid terminare antequam termini quæſtionis intelligantur, iuxta l. Domitius Labeo. ff. de teſta. leg. ut reſponſum. C. de tranſac. Ideo præmittam ſeriem facti præſentis conſultationis, † ex quo ius oritur, l. ex plagis. §. in cliuo Capitolino ff. ad l. Aquil. Illuſtri. quondam don Franciſcus de Arynio Dominus de Canabas & Figueruelas ſuum ultimum condidit teſtamentum, in quo hæredem uniuerſalem inſtituit poſthumum naſciturum ex uxore ſua Catherina de Mur ſub his uerbis. Omnia autem reliqua bona mea mobilia & immobilia, iura & actiones mihi pertinentia, ac pertinere ualentia ex quacunque cauſa, uia, aut ratione, relinquo poſthumo, quem uxor mea prædicta habet in uentre, ſi maſculus erit ipſe poſthumus, quem ordino & mando eſſe hæredem meum, cùm conditionibus tamen & uinculis infraſcriptis, uidelicèt, quòd dictus poſthumus aut quicunque alius hæres aut ſucceſſor meus non poſſit uendere, alienare, aut tranſportare dicta loca, aut aliquem illorum, etſi faciet, talis uenditio, alienatio, aut tranſportatio, ſit ipſo facto nulla, & inualida, & nihilominus amittat dictam hærentiam, & ſucceſſionem, quæ perueniat ad propinquiorem conſanguineum de meo nomine, & de meis armis, qui in

tali

tali caſu reperietur, qui quidem cum eadem condi-
tione teneatur acceptare dictam hæreditatem meã,
& illum volo, & ordino hæredem meum eſſe vniuer-
ſalem, & ſi dictus poſthumus nõ erit filius, aut ſi erit
filius, & ſine filijs maſculis legitimis, & de legitimo
matrimonio morietur, in quolibet caſuum prædicto
rum ſubſtituo & hæredem mihi inſtituo Don Galce
randum de Arynio fratrem meum, cum conditioni-
bus ſupradictis. Accidit poſteã ꝙ mortuo ipſo Don
Franciſco teſtatore, Catherina eius vxor peperit fi-
liam vocatam Guiomaram. Vnde Galcerãdus ex ſub
ſtitutione ſucceſſit, qui exinde vẽdidit Caſtra de Ca
nabas, & Figuerueſas Don Petro de Vaca. cui vendi
tioni propinquiores agnati, qui tunc erant in rerum
natura, videlicèt Petrus, Ioãnes, & Frãciſcus de Ary
nio conſenſerunt poſtea per multos annos Caſtra ip
ſa emptor poſſedit. Euenit deinde ꝙ dictus Galcerã
dus genuit Don Emanuelem, qui à filiis emptoris vẽ
dicare cepit ipſa caſtra, tanquã propinquior conſan
guineus venditoris, & teſtatoris, & de eius nomine
& armis, excipientibus dictis filiis Emanuelem non
fuiſſe conceptum tempore dictæ venditionis, & con
trauẽtionis, nec etiam tempore approbationis factæ
per dictos Don Petrum, Ioannem & Franciſcum, &
ꝙ teſtamentum vocat tantum propinquiorem cõſan
guineum, qui in tali caſu reperietur, id eſt, qui erit in
rerum natura tempore ipſius contrauentionis. Tan-
dem Emanuel per tranſactionem renũciauit in fauo
rem Don Alphonſi ab Aragonia, qui iura reorũ eme
rat, & ei omnia iura & actiones ſuas ceſſit. Iſtis ſic pe
ractis Don Emanuel genuit Don Frãciſcum de Ary-
nio, qui mortuo patre litem inſtituit contra Illuſtri.
Don Martinum ab Aragonia dicti Alphonſi filium
tãquam vocatus ad ipſa Caſtra ex capite renũciatio
nis, & ceſſionis paternæ quaſi ex noua alienatione,
ſeu cõtrauẽtione, aſſerẽs genitorẽ ſuũ exinde ſe voca
tos fuiſſe quandocũque naſceretur. Contra, opponit
Martinus ſcilicèt nec Emanuelẽ, nec ipſum actorem
natos fuiſſe nec cõceptos tempore dictarũ alienatio
num & cõtrauentionũ, & vltra ꝙ ſi Emanuel fuit vo
catus ex cõtrauẽtione patris ſui, & approbatione fa
cta per memoratos Ioannẽ, Petrũ, & Frãciſcũ, tamẽ
tẽpore cõtrauentionis Emanuelis. uiuebãt alij agna
ti dicti teſtatoris, qui fuerũt vocati ex contrauẽtione
Emanuelis, & non actor, qui diu poſt natus & conce
ptus fuit. Per actorẽ replicatur, ꝙ ſtatim natus voca
tus fuit, licèt tẽpore dictæ renũciationis nõ eſſet cõ-
ceptus, cũ omnes agnati teſtatoris & maſculi de ſuo
nomine, & armis amplius nõ eſſent in rerum natura,
& nullus maſculus de nomine & armis predictorum
in rerum natura ſuperſit niſi ipſe actor. Modò dubita
tur, quis iuſtius ipſorum induat arma. Stante igitur
præmiſſa diſpoſitione teſtamentaria, de qua minimè
5 venit dubitandum cum in iure abſolutum ſit † vnum
quemque eſſe moderatorem, & arbitrum rerum ſua
rum. §. diſponat, in auth. de nup. l. 1. C. de ſacr. ſan. ec
cle. l. in re mandata. C. mand. Pariſ. in conſ. 72. nu. 3.
6 vol. 1. & in conſ. 24. nu. 45. vol. 5. † & ſuper illiſ ordi-
nare fideicõmiſſum abſolutũ toto tit. ff. & C. ad tre-
bellia. Bar. & alij in l. Centurio, de vulg. & pupil. Pa-
7 riſ. in conſ. 2. in fi. vol. 1. Et † etiam in caſu cõtrauẽtio
tionis alienationis gl. in verbo filiis, in l. codicillis. §.
inſtituto. ff. de leg. 2. l. peto. §. fratre. eo. tit. & eo magis
quãdo cum pœna facta fuit prohibitio alienationis,
quæ reddit ipſam validã ſecundũ * communẽ, ut per
* Alex. in l. qui Romæ. §. coheredes, col. 4. & ibi Are. co
lũ. 3. ff. de verb. obli. Rui. in cõſ. 128. nu. 12. vol. 1. 203.
nu. 17. vol. eo. in cõſ. 76. nu. 6. vol. 2. conſ. 110. col. 3. &
113. in prin. vol. eo. Pariſ. in conſ. 17. col. 1. in fi. vol. 3.
vbi aſſerit hãc eſſe cõem. Nemini enim dubiũ eſt, † te
ſtatorẽ poſſe in ſua diſpoſitione adimere hæreditatẽ
illi cui dedit, & ab ipſo eã reuocare, & apponere pœ
nã priuationis inobediẽti ad cõmodũ & bñficiũ alte
rius obſeruantis, ut in l. vnica. C. de his qui pœ. nom.
vbi Bal. col. 3. in 5. opp. & Cor. in prin. dicũt hoc totũ
depẽdere à voluntate teſtatoris tã reſpectu priuatio
nis q̃ tranſlationis, ut per ſcribẽ. in §. ſi. inſtit. de lega.
tex. eſt ubi notãt oẽs in c. Raynaldus, de teſta. Etenim
8 † teſtatori odioſus efficitur qui ſpernit ipſius præce
ptum honeſtum. Alex. in cõſ. 136. col. fi. vol. 1. Pau. de
Caſ. in cõſ. 197. in fi. vol. 2. Pariſ. cõſ. 19. nu. 57. & 138.
vol. 2. conſ. 91. nu. 54. vol. eo. & in conſ. 1. nu. 66. vol. 3.
Et quia huiuſmodi conſultatio ſatis ardua eſt, ſuper
qua multa colloquia habita fuerũt inter Illuſtrẽ do-
minum Marcũ Antonium Nattã & me cõſulẽtes re-
quiſitos a parte dicti domini Frãciſci actoris, ac ſępius
habita matura conſideratione ſuper allegationibus
editis in fauorem Illuſtriſſimi don Martini de Ara-
gonia Ducis Villæ Hermoſæ Comitis Ripę curiiæ
per integerrimos iuriſconſultos de Grado, de Pinel
lo, Azpilcuetam de Coſta, de Leuata, & iterũ ſuper
aliis editis in fauorem don Franciſci de Arynio per
Excellentiſſimum Peraltam, nec non diligenter per
ſpectis votis Illuſt. dominorum iudicum cum eorum
motiuis, licèt iam firmatum eſſet, & concluſum inter
nos vnicum tantum conſilium facere, tamen, quia
Magnificus ſolicitator dicti D. Franciſci deſiderat à
nobis reſponſum habere ſeparatum, ideò ut uoto ip
ſius ſatiſfactum ſit, fuimus contenti morem eidem
gerere. Negare tamen non poſſumus, quin in ſubſtan
tia argumenta vnius erunt & alterius. Deueniendo
igitur ad rem quia viam ferro aperit, qui per contra
ria ſcandit. Bal. in l. precibus. C. de impub. & aliis ſub
ſti. Cur. Sen. in conſ. 78. in prin. ac altercãdo, & diſpu
tãdo veritas magis elicitur. l. munerum. §. mixta. ff. de
mune. & hono. Primò arguam in fauorem dicti Illu
ſtr. don Martini, demum fundabo intentionem Illu-
ſtri. don Franciſci. Vltimò verò loco confutabuntur
omnia allegata in contrarium.

Primo etenim contra dictum don Franciſcum in
* ſurgunt duæ cõcluſiones * ab omnibus receptæ, qua
9 rum prima eſt † ꝙ quãdo teſtator facit aliquam ſim
plicem diſpoſitionem & puram, tunc in ea non ue-
niunt niſi uocati, nati, & concepti tempore mortis te
ſtatoris tex. eſt in l. 1. §. ſciẽdum. ff. de ſuis & lęgit. hæ
red. ubi legiſlator inquit, ſuos quidem poſſe ſuccede
re, ſi tẽpore mortis teſtatoris ſaltem cõcepti fuerint
l. Titius, eo. ti. ibi, quia poſt mortem aui nepos cõcipi
tur, is neq; legitimã hæreditatẽ eius tanq̃ ſuus hæres
neq; bonorum poſſeſſor, neque tanq̃ cognatus bono
rũ poſſeſſionẽ accipere poteſt, quoniã lex duodecim
tabularum illum uocat ad hæreditatẽ, qui tempore
mortis eius de cuius bonis agitur, in rerum natura
fuerat l. ſi quis filio exhæredato, in prin. & ibi Bar. ff.
de iniuſt. rupt. teſt. vbi dicitur ſed hoc ita ſi aui mor-
tis tẽpore in utero nepos fuerit, cæterum ſi poſteà cõ-
ceptus fuerit, Marcellus ſcribit neq; ut ſuum, neque
ut nepotẽ, aut cognatum ad hæreditatẽ uel bonorũ
poſſeſſionem admitti poſſe idẽ tradunt Cy. Bal. Sal.
Pau. de Caſt. & alij in l. ſi quis filium. C. de inoff. teſta.
* ubi uolunt, nepotẽ, qui poſt mortem aui conceptus
10 eſt, ei non ſuccedere. Et ideò uidemus † ꝙ ſi factum
eſt relictum familiæ uel cognatis ad quod oẽs uocã-
tur ordine ſucceſſiuo, admittuntur ſolũ illi, qui nati

vel concepti erant tempore teſtamenti, vel ſaltem tẽ
pore mortis teſtatoris.l.cum ita.§. in fideicommiſſo,
de leg.ſecundo.iunct.l.ſi cognatis.ff.de reb.dub.Rui.
in conſi.158.nu.55.verſ.non obſt.quoque, vol.2.& in
10 conſi.143.nu.10.vol.2.& in conſil.143.nu.10. volu.3.
¶ Secunda eſt conclusio, † ꝙ quando diſpoſitio
teſtatoris eſt collata in aliquem incertum futurum
euentum, tunc veniunt etiã q reperiuntur in rerum
natura, tempore quo dies relicti cedit.ita Io. And.in
addi.ad Spec.in rub.de teſta.col.pen.verſ.Item Lam
11 bertinus. vbi concludit, † ꝙ ſubſtitutio facta de fi-
lijs alicuius, locum non habet in filijs qui non erant
nati tempore quo ſubſtitutio locum habuit, quia cũ
illo tempore non ſint in rerum natura, habentur pro
non ſcriptis.l.1.§.& cum triplici.C.de cad.tol.Ale.in
conſi.26.col.ſi.vol.3.Cur.Iun.in conſi.111. nume.19.
Dec.in conſi.38.col.4.217.in ſi.253.col.ſi.445.nu. 20.
verſi.non obſt ꝙ domina Aluiſia.458.col.pen. verſ.&
dominæ Aluiſiæ.& in conſi.498.nu.19.Pariſ. in conſ.
31.nu.41.vol.2.36.col.3.in prin.41.nu.29.83.col.2.in
ſi.& in conſi.88.col.pen.in prin.vol.eo.Rui. in conſil.
100.nu.5.vol.2.conſi.119.nu.ſio.158.col.pen.vol. eo.
& in conſ.143.nu.10.volu.3.Rub.Alex.in l.Gallus.§.
quidam recte.nu.105.& 112.de lib.& poſthu. Sed in
caſu de quo agitur, dictus don Franciſcus actor, nec
etiam eius pater Emanuel non erant nati nec conce
pti tempore alienationis factæ per don Galcerandũ
patrem & auum reſpectiue ipſorum D.Emenuelis,&
Franciſci, ergo ad reuocationem alienationis prædi-
ctæ ipſe don Franciſcus actor tanquam non vocatus
admitti non debet. Nam contra eum dici poteſt, præ
ſens fideicommiſſum de te non loquitur, ſi vis dicere
contrarium proba. Nam in fideicommiſſaria vendi-
cat ſibi locum regula, & doctrina, quæ vult, ſemper
12 hoc dici poſſe, hoc caſu non loquitur ſubſtitutio, † &
qui aſſerit hunc caſum includi, oſtendere id debet.
Goza·in conſ.2.nu.8.conſi.19.nu.13.& 59.in prin.So
ci.Iun.in conſi.153,col.3.vol.2.in conſi.64.nu.14.vol.
3.conſi.75.nu.8.100.nu.18.vol.eo.& in conſi.111. nu.
17.vol.1.Craue.in conſi.161.nu.16.Ceph.in conſ.67.
nu.27.volu.1.Et tanto magis hoc dicendum venit in
caſu præſenti vbi in caſu contrauentionis teſtatoris
vocatur propinquior conſanguineus, qui in tali caſu
13 reperietur. Nam ſunt ponderanda † illa verba tali
caſu, quæ ſunt limitatiua diſpoſitionis præcedentis,
& reſtrictiua.Pariſ.in conſi.92.nu.11. volu.2. Dec.in
14 conſi.336.nu.2.in ſi.vbi inquit ꝙ illa verba † eo ca-
ſu, limitant fideicommiſſum ita vt nõ trahatur diſpo
ſitio teſtatoris extra illum caſum.& in conſi.273. eo.
ſi.vbi illa verba, in eo caſu, reſtringunt diſpoſitionem
præciſe ad caſum expreſſum.facit in ſimili quod dici
15 tur de dictione † tunc, quæ pariter operatur vt di-
ſpoſitio non extendatur ad alium caſum, quàm ex-
preſſum Rom.in conſi.131.Dec.in conſil.63.col.2.nã
16 † dictio ipſa tunc, idem importat ꝙ eo caſu glo. in l.
Gallus, in princ.in verbo tunc, de lib.& poſthu. & ibi
Ang.col.7.vbi exponit dictionem tunc, i. eo caſu vel
eò tempore. Vlterius dicitur ꝙ ſi ratione contrauen-
tionis don Galcerandi & aliorum conſentientiũ ius
alicui propinquiori agnato competere potuiſſet pro
reuocatione alienatorum, illud competijt don Ga-
ſpar de Arynio, qui viuebat tempore dictarum alie-
nationum, & non don Emanueli, nec Franciſco acto
ri, qui non erant in rerum natura, nec concepti tem-
pore dictarum contrauentionum. qui quidẽ don Ga
ſpar dictum ius fideicommiſſi, quamuis non agnati,
vigore conſuetudinis Aragoniæ tranſmiſit in filios,
quæ cum obſeruetur perinde eſt ac ſi de iure permiſ-
ſa ſit, Cepha.in conſi.57.nu.5.vol.1.quamuis regulari
ter ſit ſecus, vt eſt tex.apertus in l.quoniam ſorori.C.
de iure delib.vbi notant omnes.Bar. & alij in l. ven-
tre, de acqui.hære.& in l.emancipata.C. qui admitti.
Rui.in conſi.161.nu.14.vol.4. ſicut etiam in ſimili vi
17 demus valere † conſuetudinem, per quam induci-
tur modus, vel ſolemnitas, ex qua transferatur poſ-
ſeſio rei in aliquẽ ſine apprehenſione corporali. tex.
eſt quem Abba.ibi dicit ſingularem in c.2.de conſue.
Roch.de Curte in tract.de conſue.nu.167.
¶Secũdo facit, nam per alienationem factam per
dictum don Galcerandum fuit translatum dominiũ
in emptorem, ex quo non eſt in rerũ natura ille, quĩ
dicitur vocatus, quia dominium non poteſt ſtare in
ſuſpenſo.l.ſi.in ſi.ff.comm.prædio.vbi actus defuncto
rum non poſſunt eſſe in pendenti, ſicut actus viuen-
tium, nato ergo poſtmodum alio conſanguineo non
potuit dominium emptori ſemel quæſitũ ab illo ab-
dicari, & ad illum reuerti per impotentiam teſtato-
ris, qui hoc facere non poteſt.arg.l. Stichus ſeruus.ff.
de ſtat.lib.& per notata per Bar.in l.filiusfam.§.diui
de leg.1. quando opponit de illa lege & ſoluit.
¶His tamen, & alijs ſimilibus non obſtantibus ſen
tentiam contrariam tanquam veriorem, & magis cõ
ſonam menti teſtatoris amplectendam fore arbitror
videlicet, ꝙ prædictus don Franciſcus actor tanquã
vocatus ex teſtamento prędicti quondã domini Frã-
ciſci ſenioris admitti debeat ad reuocationem alie-
nationis de qua agitur, quod probatur ex infraſcri-
ptis. Quoniam, etſi approbatæ ſint concluſiones de
18 quibus ſupra, † ꝙ in diſpoſitione ſimplici teſtatoris
& pura, non admittantur niſi nati tpe teſtamenti vel
tempore mortis teſtatoris, vel in diſpõne collata in
aliquem incertum futurum euentum, niſi hi qui repe
riuntur nati vel concepti tpe quo dies relicti cedit,
per iura & deciſiones ſupra relatas, tamen ipſæ limi-
tantur locum non habere vbi de contraria mente te
ſtatoris apparere põt, ita gl.in l.cum ita §.in fideicõ-
miſſo.ff.de leg.2 Rui.in conſi.22.col.2.in ſi. volu.2.&
in conſi.128.col.pe.in ſi.vol.eo.hinc dixit Socin.in l.ſi
cognatis, co.16.verſ.quarta & vltima concluſio.ff.de
reb.dub. ꝙ etſi ad legatum factum cognatis non ad-
mittantur concepti & nati poſt mortem teſtatoris,
tamen iſtud fallit, ſi de voluntate teſtatoris appareat
ꝙ etiã nati poſt mortem veniant in infinitum, vt in
d.§.in fideicõmiſſo.Et ideo videmus, ꝙ ſi factum eſt
legatum poſteris veniunt omnes.argu.l.iuriſconſul-
tus.§.parentes.ff.de grad.& per Soci.vbi ſupra. quia
quando poſteris relinquitur, apparere videtur de mẽ
te teſtatoris ꝙ concipiendi admittantur. Rui.in con
19 ſil.77.nu.9.vol.3.vbi ait † ꝙ qñ fideicommiſſum re-
lictum eſt poſteris maribus ex dictis verbis dicitur
facta inter eos ſubſtõ ordine ſucceſsiuo.l.peto.§.fra-
tre.ff.de leg.2.& hoc caſu non tantũ dñr vocati nati,
vel concepti tempore teſtamenti, ſed etiam conci-
piendi, & naſcituri quandocunque in futurum, pro-
pter illud verbum poſtẽris, quod omnes includit per
dictum.§.parentes.iterum in conſi.168. numero.8.&
161.nume.3.volu.3. ac in alijs conſilijs ſupra citatis
Pariſ.in conſi.20.nume.12.volu.1.& in conſil.88.nu.
13.volum.2.Cui ſententiæ accedit, quod voluit Bar.
loquens in materia pœnali in l.item prætor.ff.de ſuis
20 & legit.hæred.dum vult † quòd ſi aliqui ſint banni-
ti, & eorum poſteri, ꝙ etiã nati poſt mortem eorum
cenſentur in banno cõprehenſi.& Bar. ſequitur Rui.
21 in conſ.164.nu.4.volu.3.Item videmus † ꝙ ſi ſit le-
gatum

gatum deſcendentibus,quorum appellatione veniũt
omnes in infinitum.l. fin. C. de ſuis & legit.hæred.in
auth.de hære.ab inteſta.in prin.ꝙ veniunt omnes na
ſcituri.Soc.vbi ſupra.Rui.in d.conſi.163.nume.3.vbi
vult,ꝙ ex hoc ꝙ teſtator deſcendentes vocauit,& ſic
per verbũ ſub quo ex propria ſignificatione tam na-
ſcituri quandocunque comprehenduntur, quàm iã
nati de mente teſtatoris, ex hoc dicitur conſtare, ꝙ
omnes in infinitum, & ſic etiam natos poſt mortem
ſuam voluit vocare. inquiens ꝙ iſtud etiam præſup-
ponit Raph.Cuma.in d.§.in fideicommiſſo, dum di-
xit ꝙ ſi teſtator inſtituiſſet filium vel fratrem & eius
deſcendentes & ſic in infinitũ,ꝙ dicerentur vocati ſe
cundum gradus prærogatiuam,& ſic præſupponit ꝙ
per inſtitutionem factam deſcendentibus, illi dican-
tur in infinitum vocati,& ſic etiam nati poſt mortem
teſtatoris.Dec.in conſi.39.colum.4.verſ.3.Pariſ.in di
cto conſilio.20.nu.11.& 88.nu.18. Si ergo in prædi-
ctis caſibus conſtare dicitur de mẽte teſtatoris quan
do legatum eſt purum,vtique dicendum venit in ca-
ſu de quo agitur quamuis conditionali, vbi teſtator
vocauit proximiores agnatos ad fideicommiſſum in
caſu contrauentionis, non ratione perſonarum ſua-
rum,ſed principaliter occaſione agnationis. Quod
patet primo, † quia ſecundum communiter acci-
23 dentia prohibitiones alienationum rerum immobi-
lium fiunt fauore conſanguineorum Rui. in conſilio.
110.nu.10.volum.ſecundo.item ex illo verbo † con
24 ſanguineum,quod importat idem, quod agnatum,l.
quidam.§.quod dicitur,vbi Alex.colu.3. ff. de acqui.
hæred.Ruin.in conſi.15.colum.3.volum.3. Curt.Iun.
in conſi.64.nu.quarto, item & per alia verba ſubſe-
quentia † de nomine meo,& armis meis,quæ ſigni-
25 ficant de familia vel domo de Arynio.gloſſ. in verbo
veſtro,in l.pater.in §.fundum,de legat.3.Barto.in l.is
qui cum plures,de legat.3.Alex.in conſ.125.colum.
ſecunda,volu.7.facit quod ſcribit Rui.in conſil.110.
nume.14.volu.ſecundo. vbi concludit † ꝙ verbum
26 de Gratis,ſignificat agnationem, ſicut verba de do-
mo.l.prima.in prin.ff.ad Silleya.Bar. & alij in l.fi.C.
de verbo.ſigni.Ang.Imo.& Ale.in l.ex facto.§.ſi quis
rogatus.col.fi.ff.ad Treb.Rurſus in conſi.24.nu.5.vo.
eo.vbi dicit.ꝙ illa verba inter conſortes † de Tauel
lis,idem important ac ſi dictum fuiſſet inter confor-
27 tes de domo, vel agnatione de Tauellis, ſecundum
Bar.in l.pronunciatio,in fin.ff. de verborum ſign. di-
centem idem eſſe dicere † de domo illorum de Bar
28 dis,& dicere ſi quis de Bardis.Ale.in conſ.125.col.2.
vel vltima volu.7.vbi tradit, ꝙ hæc denominatio de
Gherutijs,de Bardis,vel de Vbaldis,& ſimilia,impor
tat nomen domus vel familiæ, ſiue identitatis ſan-
guinis. Cum igitur per dictam prohibitionem teſta-
tor habuerit reſpectum ad agnationem ſuam, prout
quando loquitur de poſteris, vel deſcendentibus, &
occaſione illius ipſam fecerit, non habita conſidera-
tione ad perſonas, vt patet,quia eas non nominauit,
& agnatio in genere ad quam teſtator reſpexerit tã
per naſcituros quàm per iam natos conſeruetur, me
rito dicendum videtur teſtatorem de omnibus ſen-
ſiſſe. Et eo magis dicendum videtur teſtatorem hoc
feciſſe fauore agnationis,cum vocauerit propinquio-
rem conſanguineum ſuum maſculum de nomine &
armis ſuis. quod patet per excluſionem, quam fecit
de filia ſua Gaiomarra inſtituendo poſthumum ſuũ
maſculum naſciturum, & ſi dictus poſthumus filius
non erit,aut ſi filius erit,& moriatur ſine filijs maſcu
lis,in quolibet dictorum caſuum ſubſtituit & ſibi hæ
redem uniuerſalem inſtituit don Galcerandum fra-
trem ſuum.quod equidem alia ratione feciſſe non vi
detur, niſi fauore maſculorum, & agnationis, teſte
Rui.in conſi.150.nu.5.& 12.vol.ſecundo, vbi aſſerit
hanc eſſe * communionem opinionem moderno-
29 rum † quòd ex quo teſtator habebat filios maſcu-
los,quos hæredes vniuerſales inſtituit, & filias in cer
ta modica quantitate, quæ tamen ab inteſtato non
erant excluſæ a ſucceſsione paterna,nec ex forma ſta
tuti quòd hoc non præſumitur fuiſſe factum niſi fa-
30 uore maſculorum, & agnationis. ſicuti † alias hac
ratione ſtatutum dicitur fœminas excludere extãti
bus,maſculis,ſecundum Io.And.in addit. ad Spec.in
rubrica de ſucceſ. ab inteſta. ſubdens, quòd licet de
maſculis, vel de ſexu maſculino expreſſa non ſit fa-
cta mentio in ſubſtitutione, quia tamen re ipſa ma-
ſculi ſoli ſunt inſtituti, non minus ex hoc apparet ſic
factum fuiſſe gratia maſculorum, quàm ſi de ma-
ſculis expreſſe fuiſſet facta mentio.l. Paulus reſpon-
dit.ff.rem rat.hab.Bal. & alij in l. maximum vitium.
C.de lib.preter.doct.in l.venia.C.de in ius voca.Bar.
& cæteri in l.Gallus,in §.etiam.ff.de lib. & poſthum.
iterum Rui.in conſi.151.nu.5.volum.2. conſi.20. nu.
20.volum.eodem.Cur.Iun.in conſi.111.num.10.cum
ſequenti Pariſ.in conſi.5.nume.29.vol.ſecundo,conſ.
64.nu.16.72.nu.24.vol.eo.conſi.1.nu. 30.volu.3.& in
conſi.66.nu.49.vol.eo.& ideo dicit Ruin.in conſi.24.
num.7.volu.ſecundo, ꝙ teſtator habens affectionem
ad agnationem,volens illi conſulere,videtur filias fę
minas excludere.

¶ Secundo,hæc opinio comprobatur ex nota. per
31 Ancha. in conſi.26. dum vult, † ꝙ legatum factum
duobus antiquioribus de domo, non reſtringitur ad
duos primos,quamuis aliter natura ſermonis ſignifi-
care videatur.l.bours.§.hoc ſermone,de verbo. ſigni.
ſed quòd ſub legato contineantur duo antiquiores
in infinitum & ordine ſucceſsiuo.l.peto.§.fratre, de
lega.ſecundo,& in dicto.§. in fideicommiſſo, & hoc
quia ſecũdum ipſum, teſtator habuit affectionem ad
ſuam agnationem, quod colligitur, dicit ipſe, quia
non fuerunt vocati ſub nomine proprio,ſed appella-
tiuo, ergo ad agnationem magis quàm ad perſonas
videtur habuiſſe reſpectum.argumento capituli quo
niam Abbas.de offi.deleg.& quia agnationem magis
conſiderauit quàm perſonas, quas non expreſsit, &
ſic quæ nam eſſent ille non conſiderauit, ſed domum
& agnationem. argumento.l.qui habebat. ff. de reb.
dub.Vnde teſtator dilexit perſonas propter agnatio
nem.ergo agnationi magis eſt fauendum, cum inco-
gnitos de agnatione vocauit,propter agnationem &
Ancha.ſequuntur Barba.in conſi.18.volum. ſecundo
Roma.in conſi.438.colu.6.in prin.Rui.in conſil.203.
nu. 12. ergo idem dicendum videtur in caſu noſtro,
vbi teſtator ad agnationem habuit affectionem, &
magis ipſam agnationem de Arynio dilexit, quàm
perſonas.Nec obſtat ſi dicatur, quòd Ancha. aperte
non dicit quòd venire poſsint duo antiquiores nati
etiam poſt mortem teſtatoris, quia reſpondetur, ꝙ
hoc inſert ſua prima ratio, & reſponſio data ad di-
ctam. l. bones.§. hoc ſermone. dum dicit, quòd ibi
nulla erat probabilis coniectura deriuandi diſpoſi-
tionem in alios quàm in primos, ſed in caſu ſuo af-
fectio & charitas teſtatoris ad domum ſuam diuer-
ſam interpretationem inducit. Vnde ſicut vult,
32 quòd illa diſpoſitio trahatur vltra duos primos,quã-
uis regulariter ſit contrarium, & ex hoc cõſtat quòd
domui & agnationi voluit prouidere, eadem ra-

tione eſt dicendum ꝙ trahatur ad conceptos etiam
poſt mortem teſtatoris.& ſic ꝙ etiam illi dicto ordi
ne ſint uocati, licèt regulariter ſit ſecus.d.l.ſi cogna-
tis.ita in terminis dixit Rui.in citato cõſ.203.nu.12.
cedit quod uoluit Bal. pro cõprobatione huius fun-
damenti in l.inuitus,in fin.C.de procura. ubi tradit,
32 † ꝙ quamuis in primo actu impleatur ſermo.dicto.§.
hoc ſermone, tamen hoc eſt uerum quando primus
actus conſumat effectum ſecundum intentionem lo-
quentis, aliàs intelligitur etiam de vlteriori.ex quo
33 infert, ꝙ † procurator ad appellãdum poterit appel
lare nedum ſemel,ſed bis,quia per primam appella-
tionem non eſt ſatisfactum ſecundum intentionem
mandantis,& cum Bal.tranſeunt Rom.in cõſ.9.Rui.
in conſ.110.nu.14.uol.2. Iaſ.in l.diuortio.§. quod in
anno.ff.ſolu.mat.Fel.in c.innouamus,colu.4. uer.fal-
lit quintò,de treug.& pac. Pariſ.in conſ.24.num.18.
vol.4.ſed ſi nos diceremus ꝙ diſpoſitio ipſius teſtato
ris deberet reſtringi ad primum actum,non eſſet ſa-
tisfactum intentioni dicti teſtatoris uolentis conſu-
lere agnationi in perpetuum,ergo &c.

Tertiò facit concluſio Soc. in dicta. l. ſi cognatis,
34 col.16.ver.quarta & vltima concluſio,dicentis † ꝙ
quando teſtator digreditur ad tot gradus ꝙ non ſit
veriſimile,ꝙ cogitauerit de conceptis in vita, admit
tuntur concepti & nati poſt mortem teſtatoris.Rui.
in citato conſi.22.col 3. quia tunc dicitur apparere
de mente teſtatoris,ꝙ ita uoluit,ergo idem dicendũ
in caſu noſtro concurrente eadem ratione,ubi teſta-
tor in ſua diſpoſitione inſtituit maſculum, quem or-
dinat & mandat eſſe hæredem ſuum vniuerſalem cũ
conditionibus & vinculis infraſcriptis, uidelicet ꝙ
dictus poſthumus aut quicunque alius hęres,aut ſuc
ceſſor ſuus non poſſit uendere,alienare,aut transfer
re loca de quibus in teſtamẽto,aut aliquem illorum,
& ſi faciat,talis venditio,alienatio,aut tranſportatiõ
ſit ipſo facto nulla & inualida, & nihilominus amit-
tat dictam hærentiam & ſucceſſionem, quæ perue-
niat ad propinquiorem conſanguineum de ſuo no-
mine & de ſuis armis,qui in tali caſu reperietur.Qui
quidem cum eadem conditione teneatur acceptare
dictam ſuam hærentiam & illum vult & ordinat eſſe
ſuum hæredem vniuerſalem, & ſi dictus poſthumus
non erit filius, aut ſi erit filius & moriatur ſine filiis
maſculis & de legitimo matrimonio procreatis, in
quolibet dictorum caſuum ſubſtituit & ſibi heredem
vniuerſalem inſtituit Don Galcerandum de Arynio
eius fratrem cum conditionibus ſupradictis. Cũm
igitur teſtator ad tot gradus digreſſus fuerit, vt ſa-
tis couſtat ex ſupradictis, ſequitur quòd dicitur ap-
parere de mente,& intentione teſtatoris, quòd non
ſolùm de agnatis viuis, ſed etiam & de conceptis &
natis poſt alienationem cogitauerit.

Quartò in fauorem dicti Don Franciſci adduci-
tur alia * communis concluſio doctorum,quòd † vbi
35 res eſt prohibita alienari extra familiam,ſi alienetur
poterunt etiam ſi qui ſunt concepti poſt alienatio-
nem eam reuocare,etiam ſi cæteri omnes, qui erant
eius familiæ tempore alienationis ipſi conſenſiſſent,
ut fecerunt in caſu noſtro Petrus, Ioanes & Franci-
ſcus tex.eſt iuncta gl.in l.peto.§.fratre,de lega.2.Bul
go.per dictum tex.& gl.in l.quotiens,la j.C. de fidei-
comm.vbi etiam Corn.& Iaſ.qui dicit hoc menti te-
nendum & digito ligãdum, quia quotidianum. Dec.
in conſ.39.col.2.verſ.tertiò.conſiderandum. Alc.in
l.pronunciatio, in verbo agnatorum.ff. de verb.ſign.
Crot.Ferd. Loaz.& Ripa in l.filiasfamiliàs.§.diui de

leg.1. ergo idem in caſu de quo agitur, vbi alienatio
prohibita requiritur extra familiam de Arynio.

36 Quintò facit cui nam dubium eſt, † ſi teſtator
tempore quo condidit teſtamentum de hoc interro-
gatus fuiſſet, an ſi facta fuiſſet alienatio bonorum
ſuorum, & omnes agnati conſenſiſſent alienationi,
an eius mens & intentio fuiſſet, quod nati & conce-
pti per dictos conſentientes poſt ipſam alienatio-
nem potuiſſent alienata reuocare, vtique fauore
agnationis ſuæ conſeruandæ reſpondiſſet, quòd ſic,
ergo iſtud debet haberi pro expreſſo ac ſi ordinatum
fuiſſet per teſtatorem,argumento eius quod vult gl.
in l.tale pactum.§.fin,ff.de pact.Bar.Bal.& Ang.in l.
fi.C.de poſthu.hæred. inſtitu. docto.in l. Titius,in §.
37 Lucius,de lib. & poſth. ubi † prouiſio facta in vnum
caſum porrigitur ad alium, in quem teſtator ſimili-
ter prouidiſſet,ſi de eo cogitaſſet.Rui.in conſi.19.nu
me.8.vol.2. Hinc videmus quod quando teſtator re-
linquit uxori ſuæ vſumfructum certi fundi toto tem
pore vitæ ſuæ dummodo uidua manſerit, & poſt
mortem eius reliquit illum fundum alij, quod ſi
uxor ſe maritauerit, legatarius ſtatim debet habere
legatum fundi, non expectata aliter morte naturali
ipſius mulieris, eo quia veriſimiliter teſtator ita ſta-
tuiſſet,ſi de eo caſu cogitaſſet,ita Ioan.Andr.in Ad-
dit.ad Spe.in tit.de ſecundis nuptiis, ſuper rub. Bar.
Bal.& Alber.de Roſa.in auchen. hoc locum.C.ſi mu
38 lier ſecundo nupſerit. Cùm igitur † iſta fuerit inten-
tio & mens teſtatoris, quæ in vltimis voluntatibus
tanquam regina obtinet primum locum. l. in condi-
tionibus primum locum. ff. de cond. & dem. l. 3. C.
de liber.præter.vbi nuſquàm verborum ſenſus tan-
tum valeat,vt melior ſenſu exiſtat, & teſtator veri-
ſimiliter ita diſpoſuiſſet,ſequitur ꝙ diſpoſitio ipſius
vti expreſſa ſequenda venit, & ſic ꝙ veniant nedum
propinquiores agnati nati ante alienationem, ſed
etiam poſt.

Sexto conſidero ꝙ teſtator voluit inducere perpe
tuam prohibitionem alienationis inter omnes hære-
des ſuos in infinitum fauore agnationis,& ſic non ſo
lum inter natos,ſed etiam inter naſcituros quando-
cunque, quod patet ex illis verbis, aut quicunque
39 alius hæres & ſucceſſor meus, † nam appellatione
hæredum veniunt omnes in infinitum.l.ſciendum. ff.
de verbo.ſignifi.not.ſcriben.in l.in annalibus C. de le
ga.& in l.Gallus §.etiam, de lib. & poſthu. Papi. in
conſi.20.num. 7. vol. 1. Et in materia prohibitionis
40 propriè nos videmus † quòd ſi facta eſt prohibitio
hæredi quando non eſt facta nomine proprio, com-
prehenditur etiam hæres hæredis, vt * commu-
niter concludunt Bartolus & alij in lege filiusfami-
lias, in §.diui, de legatis primo Bartolus in lege Lu
cius §.Semproniæ.de lega.3.vbi poſt Raynerium di-
41 xit † quòd ſi teſtator prohibendo nominauit hære-
dem, dicendo, prohibeo te ne alienes, & tunc non
porrigitur ad hæredem hæredis. Aut indefinitè pro-
hibuit vt in caſu noſtro,& tunc porrigitur ad ſucceſ
ſores,per l.ſi plures,de leg.3.Alc.in conſi. 56. col.
2.volum.primo Dec.in reg.qui per ſucceſſionem, de
reg.iur.Craue.in conſi.243.colum.2.in prin. Et tanto
42 magis hoc dicendum venit in caſu iſto propter † di
ctionem quilibet,quę eſt vniuerſalis,quæ cum ſit pro
lata ab homine non recipit reſtrictionem, ſed argu-
mentum iuxta notata per Bald. in cap. imperialem,
43 in prin.de prohi.feud.alie.per Feder. † vbi feudum,
quod de ſui natura non tranſit ad extraneos hære-
des,propter dictionem quibuſcunq; appoſitam ver-
bo

bo hæredibus, operatur ut nedum tranſeat ad tria genera hæredum de quibus inſtit, de hæred. qualit. & differ. ſed etiam ad legatarios. Iaſ. in l. quædam, in §. nihil intereſt, de edendo. Rub. Alex. in l. Gallus. §. quidam rectè. nu. 198. de lib. & poſth. Cagnol. in l. fin. nu. 12. de reg. iur. eſt etiam conſiderandum, quòd de na-
44 tura † dictionis quilibet, eſt diſtributiuè & ſeparatim verſari per omnes, & ipſos comprehendere diſtributiuè & ſeparatim. Barto. in l. non diſtinguemus §. cùm in plures. ff. de arbitr. vbi dictio quilibet ſeparatim, ſi ergo teſtator voluit inducere prohibitionē alienationis in hæredes in infinitum vtique ea ratione dicendum videtur, vt voluerit quoque inducere reuocationem alienationis in infinitum, & ſic quod competat tam agnatis naſcituris quàm natis facultas dictæ reuocationis, aliàs ſequeretur, ſi reſtringeretur ipſa reuocatio alienationis ad propinquiores
45 natos, & non ad omnes, quòd ſuccederet † abſurdum omnino fugiendum & euitandum. l. nam abſurdum, de oper. libert. Pariſ. in conſi. 8. nu. 40. vol. 1. vi-
46 delicèt † quòd inducta ad unum effectum, & ſic ad conſeruationem agnationis, operarentur cōtrarium ſi reuocatio alienationis non eſſet infinita, contra. l. legata inutiliter. ff. de lega. præſtan. Pariſ. in conſi. 78. nu. 17. vol. 3. plus quod inducta ad augumentū tenderēt ad diminutionem, & ſic ad contrarium effectum, contra. l. ſi mācipia, in prin. ff. de fund. inſtruct. Rui. in conſ. 18. nu. 8. vol. 1.

¶ Vltimò facit alia communis theorica ſcriben-
47 tium, quæ vult, † quòd quando teſtator parem affectionem habuit ad omnes de agnatione, & ſic tam ad natos, quàm naſcituros, diſpoſitio ſua trahitur ad omnes de agnatione in infinitum. quod probatur ex deciſione Paul. de Caſtro loquentis, propriè in materia prohibitionis noſtræ & de qua agitur in conſi. 17. ſecundum antiquam impreſſionem, quærit enim ibi Caſtren. teſtator prohibuit alienari uineam, & ſi fuerit alienata, voluit eam deuenire in filios filiorum Contingit quòd filius teſtatoris alienauit dictam uineam contra diſpoſitionem paternam, dubitatum fuit, an nepotes ex filio, qui non erant nati neque cōcepti tempore teſtamenti, neque tempore alienationis, ſed poſt ipſam, poſſint uineam prædictam ab emptore reuocare? Primò arguit quòd non, demum concludit quòd ſic, quia vbicunque conſtat teſtatorem non habuiſſe maiorem affectionem ad natos quam naſcituros, ſed parem, ita veniunt concipiendi poſt alienationem quàm ante. & ideo inquit quòd ſi teſtator in caſu alienationis uocauit filios filiorum, qui non erant nati tempore teſtamenti. quòd ea ratione qua veniunt nati poſt teſtamētum & ante alienationem pari ratione debent venire nati poſt alienationem, quia ad omnes natos quandocunque poſt teſtamentum habuit teſtator parem affectionem, ex quo dicto tempore teſtamenti unum magis non cognouit, quàm alium, iuxta. l. qui filiabus, in prin. de legat. ita ergo dicendum eſt in caſu noſtro, quòd cùm teſtator non habuerit maiorem affectionem ad propinquiorem conſanguineum natum tempore teſtamenti, quem non nominauit, quàm ad alios non natos, ſed parem, cum ignoraret, qui in rerum natura eſſe poſſent de agnatione tēpore alienationis, & quam prohibitionem clarè apparet fecis-
48 ſe ratione familiæ, † quod nomen familia in uniuerſali etiam futuros comprehendit. l. grege. ff. de lega. 1. l. ſi. ff. de fund. inſtruc. quod cenſetur uocaſſe etiam naſcituros poſt teſtamētum & ipſam alienationem.

Et etiam clarius dicit ipſe Caſtren. in conſi. ſequenti. Nec obſtat ſi dicatur, quòd in caſu Pauli de Caſtro aliqui filii inſtituti non erant in rerum natura, ſed in caſu noſtro aliqui agnati erant in rerum natura tempore teſtamenti. Vnde cum ſit diuerſitas inter unum caſum & alium, diuerſa iuris diſpoſitio inducitur. Pariſ. in conſi. 99. nu. 38. uol. 3. quia reſpondetur, quòd illud nihil facit, quoniam etiam Caſtr. vult, quòd ſi dicto tempore alienationis nati fuiſſent aliqui filii, licet illi ſoli admittantur ad reuocationem, tamen aliis poſteà naſcentibus tenerentur participare cum illis. & ideo inquit quòd ſi factum eſſet legatum filiis Seii, & aliqui nati eſſent tempore teſtamēti uel mortis, & aliqui naſcerentur poſt, quod omnes deberēt participare, ſi conſtaret, quod de naſcituris ſenſit. Pariter nō obſtat ſi dicatur quod Paul. de Caſtro loquitur quādo tam nati quam naſcituri eſſent in eodem gradu; & non quando in diuerſo, quia etiam reſpōdet Paul. de Caſtro per tex. in l. cum ita. §. fi. de lega. 2. quod primo uocantur illi, qui ſunt tempore mortis, & ſubdit, qui ex his proximiore gradu procreati ſunt; & nomē familiæ, de quo ibi, comprehendit etiam futuros. dicta l. grege, ueniunt tamen in ordine ſuceſſio, quia præcedentes cenſentur rogati ad reſtituendum ſequentibus quouſque aliquis extet de familia uſque in infinitum. & ſic primo loco admittuntur illi qui erant tempore mortis, quia præcedunt in gradu, ſed etiam tempore mortis, quia præcedūt in gradu, ſed etiam ſequentes admittuntur illis mortuis. & hoc vult dicta litera, non autem ſequentes excluduntur perpetuò, vt expreſsè probatur in dicta l. peto. §. fratre, de lega. 2. Nam ad quid præcedentes tenerentur cauere de reſtituendo ſequentibus, ſi forent excluſi, illi ergo ſunt excluſi ſecundum Paul. de Caſtro, qui tempore mortis uel alienationis non reperiōtur, quia mortui, & ſic non ſperantur reperiri, ſed illi, qui ſperant non ſunt excluſi, niſi quouſque non extant. Et quamuis aliqui ex conſulentibus pro parte contraria uideantur malè ſentire de Paul. de Caſtro, tamen cum ſupportatione malè loquuntur, cum deciſio Caſtrenſis ſit fundata legibus & ratione, & cuius determinationem de verbo ad uerbum ſequitur conſummatiſſimus Præceptor meus Rui. in conſi. 2. volum. 1. vbi etiam firmare videtur, quod ſi teſtator prohibuit alienationem, & in caſu illius priuat alienantē, & rem vult peruenire ad alios deſcendentes proximiores in gradu, ac ſi ille, qui alienauit eſſet mortuus, quòd ſequens in gradu conceptus & natus poſt alienationem admittitur ad ipſius rei alienatæ reuocationem quia adpellatione deſcendentium veniunt omnes in infinitum, ergo idem in caſu noſtro, in quo uocantur illi de agnatione & familia ratione agnationis; & non perſonarum ipſorum agnatorum; in quo quidē relicto facto familiæ & agnationi ueniunt etiam (vt dictum fuit) quandocunque naſcituri. nam dicere cōtrarium eſſet contra omnem rationem naturalem, quia eſſet in facultate agnatorum exiſtentium tempore agnationis defraudare uoluntatem teſtatoris conſentiendo ipſi alienationi; quod vtique tanquam abſonum & abſurdum euitandum eſt. l. nam abſurdum. ff. de oper. libert.

¶ Supereſt modò vt ad contraria reſpondeamus & deueniendo ad primum, dico quod prædictæ duæ cōcluſiones non militant in caſu noſtro, quia prima procedit in ſucceſſionibus hæreditarijs tantū, & non in cæteris rebus, quæ citra hæreditatem nobis obueniunt, vt per Fulgo. in conſi. 34. col. 2. verſi. nec me mouet.

mouet. vbi etiam ex hoc tenet dictam conclusionem
non procedere in ſubſtitutionibus & fideicommiſ-
ſis. Paul. de Castro in dicto conſi. 17. col. 4. Aui. in alle
gato conſi. 22. num. 14. Tiraquel. in tract. de retrac. in
gl. 9. n. 199. vbi atteſtatur haoc eſſe * communem. Se
cundò reſpondetur, quòd ipſæ concluſiones non pro
cedunt vt ſatis ſuperque dictum fuit, vbi conſtat de
contraria voluntate teſtatoris. nec uis fienda eſt in
illis verbis, qui in tali caſu reperietur, quæ videtur re
ſtringere & limitare diſpoſitionem ad propinquiorē
agnatum, qui tempore alienationis reperietur; quia
reſpondetur, quòd immo attenta mente teſtatoris
prohibentis alienationem bonorum ſuorum vt con-
ſeruentur in agnatione, verba ipſa non tantum ha-
bent locum in propinquiore agnato, qui reperietur
tempore alienationis, ſed etiam in eo, qui reperitur
tempore petitionis rei alienatæ. & ad hoc dicendum
moueor ex nota. p Bar. & alios in l. Gallus. §. & quid
49 ſi tantum, de lib. & poſtu. vbi volunt † ſubſtitutionē
in vnum caſum factam. porrigi ad alium ſimilem.
etiam ſi eſſet ſacta per illam dictionem tunc concur
rente maximè mēte & ratione teſtatoris, quod alias
50 eſſet dicendum † cùm dictio tunc, denotet extremi
tatem temporis. l. 4. ff. de cond. & demon. gl. in l. Gal-
lus, in princ. & ibi Ang. col. 1. de lib. & poſthu. Goza.
in conſi. 64. in fi. 2. ex dictis per Dec. in conſi. 227. col.
51 fi. vbi in fortioribus terminis inquit, † quòd imo
non ſolùm quando eſt dictio tunc, ſed etiam & eo ca
ſu, quæ quidem verba ſunt geminata, vt per Gozad.
in conſi. 4. nu. 25. diſpoſitio teſtatoris attenta eius mē
te ita habet locum in non natis, ſicut in natis & mor
tuis. quem ſequitur Pariſ. in conſi. 50. nu. 51. vol. 3. er
go idem dicendum in caſu noſtro, vt uoluntas, &
52 mens teſtatoris obſeruetur, nam nulli dubium eſt †
quòd voluntas teſtatoris magis attendi debet, quàm
verba ſeu propria ſignificatio verborum. l. Publius.
§. fi. ff. de cond. & demon. l. 3. vbi docto. C. de liber. p-
53 ter. Iaſ. in conſ. 140. col. 5. verſi. in primis, vol. 2. † nō
enim intentio verbis, ſed verba intentioni deſeruire
debent. c. humanæ aures. 22. queſt. 5. c. in his, de verb.
54 ſign. Pariſ. in conſ. 73. nu. 15. vol. 2. vbi dicit, † quòd
ut deſeruiatur menti teſtatoris, debemus offendere
55 uerba. Cur. Sen. in conſi. 51. col. 8. † Præponendæ
enim ſunt ſententiæ verbis, ſicuti anima corpori. c.
ſedulò. 38. diſtin. Iaſ. vbi ſuprà. & ideo dicit Cur. Sen.
56 in loco proximè citato, † verba ſe habent, vt cor-
pus & ſuperficies, & mens ſe habet vt ſpiritus & ani
ma, & ſicut homo conſtat ex anima & corpore, ita
diſpoſitio legis & teſtatoris ex mente ſeu ratione &
ex verbis. Et ideo q uerba magis debent reſtringi tā
quam ſuperficies, quàm mens coniecturata, quæ li-
cèt non ſit omninò expreſſa, tamen omnino conie-
cturari debet. ex eo quòd quilibet uir ſapiens feciſ-
ſet. Allegat Abb. in conſi. 1. & 75. volum. 1. hinc dixit
Alex. in conſi. 139. col. 2. uolum. 6. quod quando con
ſtat de mente, illa ſequenda eſt, licèt verba non pate
rentur, ex quo impropriari debēt, quia vt menti de-
ſeruiamus à propria ſignificatione verborum recedi
tur. Accedit q notat Bal. in l. quoniam indignum. C.
de teſta. vbi dicit q non eſt curandum de qualitate
ſignificationis verborū, dūmodo conſtet de mēte lo-
quētis. Iaſ. in allegato cōſ. 140. col. 5. Bal. Pau. & alij ī
57 l. fi. C. de impu. & alijs ſubſtit. † vbi recedimus à ui cō
iūctionis verbalis quādo habemus mētē teſtatoris cō
58 iecturatam. Hinc dicitur † quòd licet regulari-
ter ſubſtitutus eo quia venit ex expreſſa diſpoſitione
teſtatoris præferatur coniuncto. l. ſi duo. §. ſecunda

ff. de bono. poſſeſ. ſecundum tab. tamen ex præſum-
pta mente teſtatoris coniunctus præfertur ſubſtitu-
to. l. quidam teſtamento, ubi Bartol. & doctores. ff.
de vulga. & pupilla. Corn. in conſi. 239. volum. ſecun
do Pariſ. in conſi. 67. nume. 7. volum. 2. Dec. in conſi.
227. colum. 4. Pariſ. in conſi. 105. nume. 18. vol. 4. vbi
veriſimilem mentem teſtatoris magis attendere de-
59 bemus, quàm verborum inculcationem. Nam † lex
pedetentium ſequitur voluntatem teſtatoris, ſicut
uenator leporem. Bald. in l. fin. C de neceſ. ſer. hæred.
60 inſtit. Mens † enim eſt radix verborum, & eius ſub-
ſtantiæ primæ, nā cor eſt imperator linguę, & habet
eam ſicut mancipium ſub iuriſdictione ſua. Bald. in
cap. mandatum, de reſcrip quem refert, & ſequitur
Cur. Iun. in conſi. 21. nu. 12. Ex hac igitur mente & ra
tione teſtatoris neceſſaria reſultat cōcluſio, quod di
cta verba, qui tali caſu reperietur, etiam ſi impropriā
da eſſent, & ab ipſis recedendum, debent intelligi de
propinquiore agnato, qui reperietur tempore peti-
tæ reuocationis rei alienatæ nam hoc modo conſul-
tum erit agnationi, quam principaliter inſpexit teſta
tor, & eam dilexit. facit etiam quod dixit Rui. in con
61 ſi. 89. nume. 11. volum. 2. vbi ait † quòd ut bona con
ſeruentur in agnatione, reſtringuntur verba teſtamē
ti, vel ſtatuti contra propriam ſignificationem
verborum.

¶ Non obſtat ſimiliter quòd ratione contrauen-
tionis don Galcerandi, & prædictorum Petri, Ioao-
nis, & Franciſci de Arynio cauſatam ex eorum con-
ſenſu, & per quem videntur donaſſe omnia iura ſua
emptori l. quæritur. §. venditor ff. de ædil. edic. Bal. in
l. ſi dotalem. ff ſolut. matr. Affl. in c. 1. qui ſucceſ. tene-
an. nu. 21. ius competijt don Gaſpari reuocandi alie-
nata ex ui fideicommiſſi prædicti, quod tranſmiſſe
in eius deſcendentes vigore dictæ cōſuetudinis Ara-
goniæ, quia reſpondetur quòd præmiſſa non poſſunt
procedere in caſu noſtro, in quo dictus Don Gaſpar
fuit indignus beneficio dictæ diſpoſitionis, cùm ſpre
uerit iuſtum, & honeſtum præceptum teſtatoris, qui
diſponit, quòd in caſu alienationis bona ſua perue-
niant propinquiori conſanguineo de nomine & ar-
mis ſuis, qui quidem teneatur hæreditatem ſuam acce
ptare cum conditionibus, de quibus ſuprà, quod mi-
nimè per dictum Caſparem geſtum fuit, ex quo ſe-
62 quitur, † quòd cum præceptum illud non obſerua
uerit, quod tamen ſeruare tenebatur tanquam iuſtū.
vt per Pariſ. in conſi. 19. nu. 28. vol. 2. omne commo-
dum tranſlatum fuit in illum, quem in tali caſu uoca
uit teſtator l. vnica, vbi Bal. col. 3. in 5. oppoſitione. &
Corn. in 1. C. de his qui pænæ nom. Pariſ. in conſ. 22.
nu. 59. volum. 3. vbi inquit, q hæres qui ſpernit præ-
ceptum teſtatoris iuſtum & honeſtum, teſtatori ef-
ficitur odioſus, & eum in iuria afficit non obſeruan-
do ipſius uoluntatem. ſtatuit enim lex † quòd non
63 ſeruans uoluntatem teſtatoris puniatur & priuetur
omnibus ſibi relictis & omni emolumento. l. ſi quis
ſepulchrum. §. prætor ait, verſi. niſi aliquid. ff. de re-
ligio. & ſumpt. fune. Quod autem teſtator hoc ſibi &
alijs præceperit, patet ex dictis verbis, Qui quidem
64 teneatur, † quod uerbum teneatur, eſt præcepti-
uum, & obſeruationem inducit. Pariſ. in citato conſ.
19. numero 132. vbi tradit, quòd ſi teſtator diſpo-
nit, quòd primo genitus teneatur ſuſcipere cognomen
men de Diana, & arma ipſius deferre, quòd verbum
teneatur poſitum, regulariter uim præcepti obtinet
& obſeruari debet, vt in Clem. exiui, verſiculo,
item ordo, de verbo. ſign. facit quod uolunt Bartol.

& alij in l.cum plures.C.de cond.inſer, vbi ius diſpo
nit,ꝙ ille,qui non adimpleuit,excludatur, & admit-
tatur ille,qui voluntatem teſtatoris ſeruauit, quod
inquit procedere nedum quando ſumus in expreſſa
voluntate teſtatoris, ſed etiam quando eſſemus in
65 dubio. Item † & ad fideicommiſſum quis non ad-
mittitur niſi conditionem ſub qua vocatur adim-
pleuerit.Soci.in l.quibus diebus §.Termilius,verſi.&
prædicta.ff.de cond.& demon.ſed dictus D. Gaſpar
vocatus ſub conditione per dicta verba, qui quidem
66 teneatur &c.quæ important conditionem, † vigo-
re relatiui iuncti cum verbo futuri temporis l. 2. de
hæred.inſtit.Bar.in l.3.ff.de lega.3.& in l.1.ff. de cōd.
67 & demon.Rui.in conſi.74.num.8.volum.2. ergo ex-
cluſus fuit à dicto commodo. † Nam conditio ni-
hil ponit in eſſe antequam impleatur l.cedere diem.
ff.de verbo.ſign.Bar.& alij.in l.1.ff.de cond.& demō.
Et deficiente implemento non poteſt ſortiri effectū
l.1.ff. de dona.Item conditio in totum ſuſpendit, a-
ctum,ita vt nihil fieri poſſit antequam ſit impleta;ita
ꝙ prius debet impleri ad hoc ut ſuum poſſit ſortiri
effectum,vt tradit Bar.per illum tex.in l.qui hæredi,
in fi.ff.de cond.& demon. vbi Soci. in 3. notabili in-
quit,ꝙ vocatus ad hæreditatem ſub conditione nun
quam poteſt conſequi commodum niſi conditione
adimpleta.facit optima deciſio Bal.in l. Arethuſa. ff.
de ſtat.hom.in 1.lect.in 1.notabili vbi ait,ꝙ implemē
tum conditionis debet præcedere ad hoc vt diſpoſi-
tio purificetur,& precedere debet in actu facto & cō
ſumato,& defectus conditionis non facit quem pri-
uari,ſed operatur effectum,vt non habeatur pro vo-
cato l.pecuniam,ibi,perinde eſt.ff. ſi cert. peta. Cum
igitur dictus Caſpar non adimpleuerit prędictum
præceptum teſtatoris & conditionem ſub qua voca-
68 tus fuit,iure merito excluſus fuit à dicto fideicom-
miſſo.Quod comprobatur, † quia recuſando adim
plere voluntatem teſtatoris, quam poterat faciliter
adimplere,cum eſſet in eius poteſtate eam obſeruan
di,videtur noluiſſe habere,nec conſequi dictum fidei
commiſſum,vt habetur in l.1.§.prætermittere, verſi.
ſub conditione.ff.ſi quis omiſ.cau.teſt.Bar.in l.is qui
poteſt in prin.uerſi.ſecundo modo.ff.de acqui. hære.
recuſando enim adimplere conditionem videtur re-
nunciare,ita quòd bona deferūtur ſequenti,& adim-
plentiet nō eſt locus amplius pænitentiæ, vt per Iaſ.
69 in d.l.is qui poteſt,col.2. Et † ideo inquit Caſtren.
in conſi.292.num 4.volum.2.ꝙ inſtituti non ſeruan-
tes conditiones & præcepta teſtatoris priuantur hę-
reditate,& faciunt locum ſubſtituto, & ſequenti in
gradu.& in num.5.ait,quòd per non obſeruantem vo
70 luntatem teſtatoris eſt aperta via ſubſtituto, † &
adeò ius ei eſt quęſitum,taliter ꝙ non eſt locus pæni
tentiæ,nec mora poteſt purgari,ille enim qui contra
uenit teſtamento non poteſt beneficio illius iuuari l.
cum pater §.libertis,de lega.2.Cur.Sen. in conſi. 63.
colum.fin.Ex his igitur vera reſolutio datur ꝙ dicto
domino Franciſco actori aperta fuit via conſequen-
di bona dicti quondam domini Franciſci Senioris,ex
quo in vita ſua don Gaſpar non adimpleuit volunta
tem teſtatoris. Et quod dictum eſt de domino don
Gaſpare,venit etiam dicendum de filijs ſuis, qui in
hoc etiam defecerunt.imò plus voluit Math.Felicia.
in conſi.259.colum.fi. inter conſilia Paul. de Caſtro
volum.1.quem ſequitur Pariſ.in conſi.91.colum.fi.in
fi.volum.2.ꝙ ex quo ex contrauentione quis priua-
tus fuit portione ſua hæreditaria & omni beneficio
inducto ex teſtamento,ex quo deliquit non adimplē
do uoluntatem teſtatoris,& ei iniuriatus fuit, & effe
ctus odioſus, etiam eius filij & deſcendentes cenſen
tur excluſi & priuati.

¶ Non obſtat conſuetudo Aragoniæ ex aduerſo
allegata, quia reſpondetur, quòd ea procedit ubi
concurrit tantum ſimplex diſpoſitio iuris commu-
nis concurrit pariter diſpoſitio hominis, quia tunc
71 non militat dicta conſuetudo. † Nam funiculus du
plex potentius ligat quàm ſimplex authe. itaque. C.
comm.de ſucceſ. Dec.in conſi.619. num.7.Soci.Iun.
in conſi.86.num. 17.vol.2. quod probatur per tex. in
§.ſanctiſsimas,in auth. de non alienando.glo.in c.ve
72 rum, de condi. appo. ubi cauetur † quòd quotien-
ſcumque concurrit prohibitio hominis cum prohibi
tione legis,tunc in caſibus exceptis à iure, & in qui-
bus prohibitio legis non habet locum, prohibitio ho
minis operatur & effectum ſortitur.Rui.in conſi.34.
num.2.vol.1.Ceph.in conſi. 121.nume.4. ſed in caſu
præſenti concurrit prohibitio legis,quæ vetat tranſ-
miſsionem ante acceptationem & agnationem vt ſu
prà dictum fuit. Item & diſpoſitio teſtatoris, quæ or
dinat acceptationem fieri debere,ergo ad rhumbum
nihil facit huiuſmodi conſuetudo,quæ cum ſit ſtricti
iuris,Bal.in cap.1.de cogn.feud.Dec.in conſi.483.nu
me. 22. proprios terminos excedere non debet cap.
quod ad tranſlationem,vbi Abba. in vltimo notabili
de offic.lega. Nam conſuetudo tantum habet de po
tentia, quantum habet de uſu,ideò proprios facti &
vſus terminos non excedit. Bal.in l.fin. verſic. vnum
aliud ſcias. C.commu.vtr.iud. Cur.Iun. in conſil.55.
col.2.quia tantum poſſeſſum quantum præſcriptum.
Bartol.in leg.prima.§.ſi quis hoc interdicto.ff.de iti.
actuque priua.

¶ Secundò reſpondetur, quòd quatenus ipſi Ga-
ſpari per contrauentionem Don Galcerandi, & alio
rum,qui conſenſerunt ſit acquiſitum ius,illud potuit
eſſe uerum durante uita ipſius & tempore, quo di-
ctus D Franciſcus adhuc non erat in rerum natura,
nec cōceptus,& ſic temporaliter, ſecus autem ſequu
ta eius morte, & ſic tempore quo fuit in humanis
actor propinquior teſtatori,cui per fideicommiſſum
ſucceditur,& non Gaſpari.l.cohæredi.§.cùm filiæ.ff.
de vulg.& pupil.Pariſ.in conſi. 3.nu.7. volum.1.nam
dictus Franciſcus eſt in tertio gradu Franciſci teſta-
toris ſenioris,& alij in vlteriori gradu, ergo &c.

73 ¶ Quod † autem attendatur proximitas teſtato
ris prohibentis alienationem,non autem Don Gaſpa
ris, probatur ex ſententia Iaſ.in conſil.215. in princ.
74 vol. 2. vbi inquit, expeditum eſſe † quòd ſi eſt fa-
ctum fideicommiſſum proximioribus de cognatio-
ne ſeu familia de Surreda,intelligitur de proximiori
bus teſtatoris,& non hæredis,& quòd ita tenendum
eſt.Rurſus in conſi.159. col.1.vol.eo.Bal.in l.peto.§.
75 fratre,de lega.2.vbi † ſi teſtator iuſsit ſimpliciter in
familiam relinqui, intelligitur de familia teſtatoris,
ſecundum Petr.Dy.& omnes.Corn. in conſi.37.vol.
1.Boer.in deci.156.nu.10.Ripa in l.Lutius, col.fi.de
vulg.& pupil in l.ex facto,in princ. ad trebel. Rui.in
* conſi.198.num.9.uol.2.& hanc eſſe * communem do
cto.ſententiam firmant Crot.in dicto §.diui.nu.160.
quem ſequitur ibi Ferd. Loaz. nu.203. Iaſ. in citato
conſi.215. col.1. & 2. Et tanto magis hoc dicendum
uenit in caſu de quo agitur,ponderando uerba teſta-
toris,ibi,ad propinquiorem conſanguineum de meo
nomine & de meis armis ex quibus apparet quòd te
ſtator uocauit ad reuocationem alienationis conſan
guineum proximiorem,de familia propria ipſius te-
ſtatoris,

ſtatoris.pro qua ſententia facit,quod voluit Alex.in
76 conſi. 56. col.1.vo.1.vbi inquit ,† ꝙ ſi teſtator dicit,
volo quòd domus remaneat ſemper ad vſum & ha-
bitationem vxoris meæ,& poſt mortem ad ipſius hæ
redes & ſucceſſores.intelliguntur illa verba de hære
dibus & ſucceſſoribus teſtatoris. ſequitur Marſ. in
ſing.21.Rurſus Alex.in conſi.198.col.1.vol.6. † vbi
77 ſubſtitutio facta de eius filijs,intelligitur de filijs te-
ſtatoris,non autem hæredis.Pariſ.in conſi.73. col. 3.
vol.2.ergo idem in terminis noſtris vbi dictum fuit
de meo nomine & de meis armis. Vlterius dicitur ꝙ
78 iſta † pronomina,ſuum,meum,quando non conſtat
ad quem magis referantur,an ad teſtatorem , an ad
hæredem,in dubio referuntur ad perſonam teſtato-
ris,non autem hæredis, ita Aret.in l.Gallus, in §.&
quid ſi tantum.in 3.notabili.ff.de lib.& poſthu. Cur
in citato côſ.40.col.7.& quamuis Soci.in l.ſi cogna-
tis.ff.de reb.dub.& in l.hæredes mei in §.cum ita, ad
Treb.& in conſi.249.252.vol.2.tenuerit contrarium
tamen eius ſententia reprobatur * communiter, &
ad argumēta ſua reſpōdēt latè Ruin. in d. conſi.142.
Rub.Ale.in d.§.qdā rectè,& Acorōbo ind.§.cùm ita
¶ Vltimò non obſtat,quòd per alienationem fuit
translatum dominium in emptorem,quia nō potuit
ſtare in ſuſpenſo, & quòd ab illo non potuit auferri
pròpter impotentiam teſtatoris per dictā l. Stichus.
quia reſpondet Paul.de Caſtro in citato conſi. 17. ꝙ
licèt iſtud ſit uerum , ꝙ dominium eſſet tranſlatum
in emptorē propter nō exiſtentiā,eorū ad quos per-
uenire debebat alienatiōe facta qui ſi extitiſſent, trā
ſlatum non fuiſſet,imo ſtatim alienatio fuiſſet nulla
ex quo expreſsè fuit prohibita l.cum pater §. liber-
tis,& ibi glo.de lega.2.non tamen · incongruum eſt
dicere,quòd natis poſteà agnatis reſoluatur transla
tio.nō dico ꝙ ex tūc vel ꝙ fingat̃ retro nō facta, aut
79 iſte retrouatus , ſed ut nunc,† ſicut videmus in re, q̃
ſubcōditiōe ſubiecta eſt reſtitutioni fideicōmiſſi, cu
ius alienatio prohibetur,per authen.res quæ.C. cō.
de lega.nam ſi pendente conditione alienatur, inte-
rim valet alienatio,quia nō fuit expreſsè prohibita,
ſed conditione exiſtente reſoluitur ut ex nunc, &
trasfertur dominium in eum, in quem teſtator vo-
luit deuenire,vt per Bar.in dicto §.libertis. Nec ob-
ſtat dicta l.Stichus,quia teſtator ibi cōtulit poſt alie
nationem perfectam , & hic ante , quàm per-
ueniſſet ad actum alienationis, Vnde ſi tunc extitiſ-
ſet perſona ad quam voluit peruenire, fuiſſet impe-
dita alienatio ab ipſo initio,ſed quia non extabat, ſi
dicamus dominium fuiſſe tranſlatum, dicitur quòd
fuit tranſlatum cum ſua cauſa vt extantibus poſteà
vel eis natis reſoluatur, quia non potuit filius, qui
alienauit derogare voluntati defuncti,cùm dicta res
alienata ſubiecta erat,cum non debeat eſſe in pote-
ſtate hæredis,vt quandocunque conditione exiſten-
te relictum non debeatur.l.ſi quid.ff.de lib.lega.l.cæ
tera, in fin. de lega. 1. & ita formaliter etiam tenet
Rui.in citato conſi.22.colum.fin. Vnde ex his, quæ
ſatis ſuperque dicta ſunt, concludendum fore arbi-
tror,omnem iuſtitiam militare in fauorem dicti Il-
luſtr.Don. Franciſci actoris,quàm omnino conſequ
uturum ſpero à tot integerrimis & oculatiſſimis iu-
dicare debentibus.

SVMMARIVM

1 *Princeps ex cauſa publicæ utilitatis poteſt auferre res priuatorum.*

2 *Quod intellige ſoluto tamen pretio, & numero octauo cum ſeq.*

3 *Nemo poteſt pro uſu publico exportare lapidicinas alterius niſi prius ſatisfacto pretio.*

4 *Victualia & paſſum ſi quis tenetur dare alicui ſocietati,non tamen gratis, ſe de ſoluto pertio.*

5 *Serui,qui in publicum detulerunt monetarios adulterinam monetam clandeſtinis ſceleribus exercentes,& ſi libertatem conſequantur,tamen fiſcus domino ſerui tenetur ſoluere pretium ipſius.*

6 *Ciuitas ſi foſſata aliqua facere uult per agrum alienum,debet ei ſoluere pretium.*

7 *Reſpublica & ſi propter delictum unius conſortis deſtruere poſſit domum communem, tenetur tamen conſorti non culpabili prætium partis ſuæ perſoluere.*

8 *Princeps, qui in ciuitate concedit pugnam fieri per duos milites exteros illorumque iudicium ſuſcipit ſi uelit ex cauſa reipublicæ indulgeri uicto ne occidatur à uictore poterit hoc facere dummodò ſoluat expenſas factas in pugna,et prætium,quo victor uictum potuiſſet redimere.*

9 *Vendere rem damnatus,intelligitur iuſto pretio.*

10 *Pretium debet eſſe congruum ſeu competens ſecundum rei valorem & eſtimationem.*

11 *Papa ſi aufert alicui beneficium ſine cauſa , tenetur ei prouidere de bono cambio.*

12 *Imperator ſi de plenitudine poteſtatis aufert alicui feudum,tenetur vaſallo ad intereſſe, vel ad aliud feudum æquale in qualitate & bonitate.*

13 *Papa ſi concedit mihi beneficium,deinde de plenitudine poteſtis alteri dat,tenetur mihi prouidere de alio ſimili*

14 *Princeps quando ex cauſa publica aufert rem alterius, ei tenetur ad precium iuſtum declarandum per iudicem.*

15 *Quod intellige ſecundum declarationem hic poſitam*

16 *Fundus totus debet eſtimari,non quælibet pars.*

17 *Prætii maioris eſt res tota quàm per partes eſtimata.*

18 *Princeps eſt publica poteſtas & imago diuinæ poteſtatis in terris.*

19 *Princeps vult actus ſuos regulari à iuſtitia fori, & poli.*

20 *Iuſtitia in principe eſt ſicut uirtus architectonica quaſi imperans & præcipiens quod iuſtum eſt.*

CONSILIVM. LXXI.

ET ſi inter omnino impudentes an-
numerandus ſit qui velit dicere
† Principem non poſſe ex cauſa
1 publicæ vtilitatis auferre domos
& res priuatorum,vt in l.vendi-
tor.§.ſi conſtat. ff. commu. præd.
Docto.in cap.quę in eccleſiarum
ex̃.de conſtit.Barto.& Bald. in l.omnes populi. ff.de
iuſt.& iure.Dec.in conſ.357.nume.5.verſi.& licèt ex
cauſa,in conſi.269.nu.7.& in conſi.271.nu.6. Craue.
in conſ.95.nu.7.Riminal.in conſi.103.nu.10.160.nu.
29.Rui.in conſi.2.in prin.vol.4.conſi.31.col.fi. vol.5.
&

&in conſi.60.nu.6.vol. eq. tamen & inter impuden-
tes aſcribendus eſſet, qui concluſionem præmiſſam
intelligeret ita perfunctoriè, rudiɩer, ac iudaicè & ſi
2 ne grano ſalis, † videlicèt dummodo per Princi-
pem pretium domorum & rerum priuatis ſoluatur.
caſus eſt in d.l.venditor.§. ſi conſtat, ibi, ſatisfaciat
3 domi no.vbi † nemo poteſt pro vſu etiam publico
exportare lapidicinas alterius niſi prius ſatisfacto
pretio.Et ideò ibi inquit Bal. in fi. eſſe argumentum
4 † quòd ſi quis tenetur dare paſſum & uictualia ali
cui ſocietati, non tenetur ei dare niſi primò ſoluatur
pretiū. ſecundò facit tex.in l.2.C.pro qbus cau. ſer.
5 lib.accip.vbi Imperator ſtatuit † quòd ſerui, qui in
publicum detulerunt monetarios adulterinam mo-
netam clandeſtinis ſceleribus exercentes, etſi liberta
tē̄m conſequantur, tamen id ſibi locum arrogat ſolu
to pretio à fiſco dominis ſeruorum . Et ideo etiam
ait ibi Bal.notandum eſſe.l. ipſam eſſe argumentum
6 valde not. † quòd ſi ciuitas aliqua uult facere foſ-
ſata per agrum alienum, debet ei ſoluere pretium.
7 Item † & ſi reſpublica propter delictum vnius con
ſortis deſtruit domum communem tenetur illi con-
ſorti, qui non erat culpabilis ſoluere pretium partis
ſuæ, per tex.in l.mulier in opus ſalinarum.ff.de capt.
& quod ſi Princeps priuat aliquem dominio ſuo, nō
tamen gratis. ſequitur Marſ.in ſing.634.Io.Lecier. in
trac.de primogen.in 7.q.tertij libri num.12. Iaſ.in l.
Barbatius.col.9.verſi.ſecunda concluſio gloſſæ eſt.ff.
de offic.prætor.in l. fi. col.5. C. ſi contra ius vel vtil.
pub.in cōſ.233.col.8.verſ.vndecimo, vol.2.& in cōſ.
46.col.4.uol.3.tertiò per teſt.in c.cùm inferior, in fi.
de maio.& obe.per quem not.ibi Bald. ꝙ qui aufert
ius alteri tenetur illi de proprio recōpenſare.& cum
Bal.pertranſit Iaſ.in d.l.fi.col. 2.& in d.cōſ.233. col.
8.& in conſi.46.col.4.vol.3.Caſtal.in tract.de Impe-
ratore.q.98.nu.8.vbi dicit, ꝙ quando Princeps au-
fert uni rem ſuam & dat alteri, inter cæteras decla-
rationes habet concluſio hæc, ut in recompenſatio-
nem ſoluat eius pretium illi cuius dominium rei au-
fertur. quam partem latè alias amplexus ſum, vt in
conſi.meo 69.vol.2.ubi conſului in fauorem q. Illuſt.
Mercurini Gatinariç Comitis Valentiæ, & dixi Ma-
ieſtatem Catholicam vti Ducem ſtatus Mediolani,
de cuius ordine ſeu mandato miniſtrorum eius pro
bono publico ſtatus prædicti fuit deſtructum & ex-
terminatum caſtrum Valentiæ teneri & obligatum
eſſe ad ſibi ſatisfaciendum damna paſſa occaſione
dictæ deuaſtationis & deſtructionis.& in fortioribus
terminis quàm noſtris, quia hic agitur de ablatione
rerum Allodialium priuatorum & perſonarum, in
quibus nullum penitùs dominium habet Princeps
& ibi tractatur de damno dato in dicto Caſtro, in
quo Maieſtas Catholica habebat directum dominiū
& dictum Comitem utile tantùm.& quia ibi ſcripta
ſunt impreſſa, ideò ea non tranſcribam, ne occupare
videar membranas. Sed pro ipſius confirmatione tā
tum ullas adducam auctoritates, quæ ad manus
meas poſt redditum dictum conſilium peruenerunt,
videlicèt Dec.in l.id quod noſtrum.ff.de regu. iur.&
in c.1.nu.54.verſ.videtur tamen, de prob.& in conſ.
357.col.3.Paris de Puteo in tract. de re mil. in uer-
bo officialis armorum.nu.3.vbi ponit pulchram quę
8 ſtionem, quæ ſequitur, † Officialis armorum me in
terrogauit ſi Princeps in ſua ciuitate concedit pu-
gnam fieri per duos milites exteros & illorum ſuſce
pit iudicium & velit ex clementia indulgere uicto in
hac pugna ne occidatur à victore, & vt non detur ca

captiuus, ſi victor poterit petere à Principe expēſa
quas fecit in illa pugna in ſe præparando, armando,
& ueniēdo ad locum ex longinquis partibus, & etiā
ad pretium, quo uictor potuiſſet illum redimere . &
primò dicit quòd non, quia Princeps non poteſt tol
lere ius alterius ſibi non ſubditi, per gl. ſingularem,
in l.venia.C.de in ius voc.& per no.per Doc.in l.cun
ctos populos.C.de ſum.Tri.& fid.cath.tamen poſteà
concludit quod ſic, ſi Princeps id velit facere ex cau
ſa, & de certa ſcientia, ratione alicuius vtilitatis, vt
quia ille uictus erat miles inſignis, cuius pſona erat
reipublicæ neceſſaria, vel qui reipublicæ feciſſet inſi-
gnia ſeruitia, propter quæ meruiſſet inſigne beneme
ritum, quia poterit illi indulgere, ſoluendo tamen ui
ctori expēſas & pretium, quo victor potuiſſet illum
redimere, per iura & rōnes ibi p eū citatas, & ſubdic
ꝙ in facto cōtingit ꝙ cū nobilis Neapolitanus nomi
natus Antonellus Bracacius pugnaſſet Mediolani cū
alio nobili in præſentia Ducis Philippi Mariæ, & il-
lum uiciſſet, Dux petijt ab Antonello vt donaret ſi-
bi uitam illius uicti, qui Antonellus libenter fecit, &
deinde petijt à Duce prędicto vt donaret ſibi uitam
eiuſdem Baronis ipſius Ducis detenti in carcerem
pro delicto grauiſſimo, qui debebat decapitari, &
Dux Philippus in remunerationem primi doni re
laxauit Baronem Antonello, quæ fuerunt inſi-
gna beneficia. Paris de puteo in tract.ſyndica.in uer
bo furcarum erectio.nu.2.Marſ.in ſing.634. Soci.Iu.
in con.120.nu.35.vol.2.Cagnol.in proœm. ff. nu. 42.
Boſ.in tract.ſuo crim in tit.de Principe.nu.187.Affl.
in conſtitu.Regni in 4 q.nu.6. Nata in conſi. 160.nu.
40.& in conſi.430.nume.31.Craue.in conſi.306. col.
1.in fi.Riminal.in conſi.72.n.19.& 103.in fi.Ceph.in
conſi 133.nu.109.vol.1.Iaſ.in conſi. 1.col.8.vol. 1.So
ci.in conſi.266.nu.55.vol.2.Gomeſ.in reg. Cancella.
in tit.de non tol.iure quæſito.q.15.verſic. vnde licèt.
Verùm, quia dubitatur de quo pretiò loquantur ſcri
bentes, non conterendo tempus vbi non expedit, di-
citur, quòd iuſtum pretium ſolui debet, vt conſtat ex
his quæ vult gl.in l.ſi fideiuſſor.§.meminiſſe.ff.de leg.
9 1.vbi † dānatus vēdere, intelligūt Bar.Bal.Imo.Cu.&
alij. ꝙ iuſto precio facit tex.in l.cum quaſi. §. ſi plu-
res, & in l.ſequenti.§.ſi is cuius.ff.de fideicom. liber.l.
ſi poſſeſſor hæreditatis.§.fi.ibi uerum pretium præ-
ferri debet.ff.de rei vēd.Et ideo inquit Fabia.in trac.
10 de emp.& vend.in 5.q.prin.nu.21. † ꝙ pretium de
bet eſſe congruum ſeu competens ſecundum rei va-
lorem & eſtimationē, per l.ſi æquo, de leg.1.& inter-
minis noſtris ita determinat Iſer.in c.1.§.ſimiliter, in
ſecunda addit.de cap.qui cur.uend.quem ibi ſequi-
tur Affl.nu.19.& Paris de Puteo in dicto tract.ſynd.
in loco de quo ſuprà.Idem Iſer.in c.1.§.poſt natale.
de pace tenen.vbi etiā Affl.nu.17.vbi loquitur quan
do quis cogitur uēdere domū vel prædia ob publi-
cā vtilitatē. Affl.in d.q.4.nu.6.Soc.in cōſ.266.nu.55.
vol.2.vbi ait, ꝙ Princeps qñ aufert alicui dominium
rei ſuæ, prouidere debet de pretio æquiualenti . pro
qua ſententia accedit, quod voluit Inn.in c. niſi cum
11 pridem de renunt.dicens, † ꝙ ſi Papa aufert alicui
beneficium ſine cauſa, tenetur ei prouidere de bono
cābio.Fel.in d.c.quæ in eccleſiarum, col.10.Goza. in
conſi 5.nu.12.Iaſ.in d.l.Barbarius.col.9.verſi.confir-
mo, & in citata l.fi.col.2.ſi contra ius vel vtil.publ. in
conſi.233.col.8.verſi.alibi tenet & Inn.vbi ſupra.ſe-
quūtur ibi Imol.Abb.in c.1 de elec.& inc.quæſitum
de permut.Rurſus Iaſ.in cōſ.46.col.4.vol.3. Marſ.in
d.ſing.634.Io.Cirier.vbi ſuprà nu.15.col.10.verſicu.

prima

prima declaratio. Cooſirmator quoque ex eo, quod
vult glo. in c. 1. §. ad hoc, verſi. ſi verò, de pac. iur. ſir.
12 quam not. ibi Bal. vbi ait, † φ ſi Princeps vel Impe
rator de plenitudine poteſtatis auſerret alicui ſeu-
dum, φ teoeretur vaſallo ad iotereſſe, vel ad aliud
feudum æquale io qualitate & bonitate. Et ex hoc
13. arg. ſubdit ibi Bal. † φ ſi Papa concedit mihi bene
ficium, deinde de plenitudine poteſtatis illud alteri
dedit, φ tenebitur mihi prouidere de alio ſimili, φ in
quit Bal. perpetua nota digoum. & Bal. ibi ſequuntur
Præpo. & Afflit. & Iaſ. to conſi. 1. colum. 8. vol. 1. vbi
reputat dictam glo. notabilem, & dictum Bal ſingula
re, Rurſus in omnibus alijs locis ſuprà citatis Io. de
Ciriet. in dicto tract. de primo gen. in dicta 7. queſt. 3
libri nu. 15. Hippol. in dicto ſing. 634. Feli. vbi ſuprà
& Alex. in addit. ad Bar. in l. planè. §. prohibere. ff.
quod ui aut clam. iſtud etiam voluit Iaſ. in dicta l. ſi.
colum. 2. vbi dicit concluſiooem prædictam debere
intelligi ſacta debita compeoſatione, quod & repe
tit in conſi. 1. col. 9. conſi. 233. colum. 8. Soc. in conſi.
14 120. num. 8. vbi ait, † Principem debere prouidere
ei cui abſtulit rem de æquiualenti pretio. & ex hoc
colligitur malè loquutum fuiſſe Bal. in l. item ſi ver-
beratum ff. de rei vend. dum dicit Principem non te
neri ad iuſtum pretium, ſed ad modicum cauſa hono
ris, & io ſpecie Bal. reprobat Afflic. in dicto §. ſimili-
ter. num. 19. Sed quia iuſtum pretium declarari opor
tet, ſciendum eſt, φ declaratio ipſa per iudicem fieri
debet, vt per Bar. in l. & ſi æquo, in ſi. de lega. 1. arg. l.
ſi. C. de iure dō. impetr. & in l. hac edictali. §. his illud
C. de ſecundis nup. Bar. in l. ſi fundus §. ſi. ff. de pigno.
& in l. creditores, col. ſi. C. de pigno. Cepol. caut. 242.
Neguſ. in trac. de pigno. char. 71. colum. 4. verſi. ſecun
15. dò fallit. & char. 73. col. 1. in princ. Et † quam decla
tionem faciet altero de duobus modis ſecundū Bar.
in dicto §. ſi. primò citatis partibus per regulam ge-
neralem, quia poſſet lædi, & tunc vel coget vtranque
partem eligere eſtimatores ſecundum formam d. l.
hac edictali. §. his illud, vel φ ipſe eliget ſecūdum for
mam §. quod autem, in auth. de oon elienan. idem
Bar. in l. creditores, col. ſi. C. de pigno. vbi ait, φ iudex
debet facere eligere à partibus duos eſtimatores bo
nos, vel ipſe eliget, & eos faciet iurare de eſtimatiōe
tantum legaliter facienda, & tunc iudex ſecundum
eorum eſtimationem faciet ſuam declarationem. idē
vult ibi Sali. 10 quæſ. 15. & Bar. ſequitur Alex. in cōſ.
51. in ſi. vol. 5. & Neguſ. vbi ſuprà char. 73. colum. 1.
Aduertendumque erit, φ æſtimatio rei fiat in totum,
& non in partem, vt voluit Bar. in l. 1. C. communi. di
16 uid. vbi tradit † φ totus fundus debet eſtimari, non
quælibet pars. nam quandoque maior eſt eſtimatio
totius, quàm ſi fieret per partes, vt ibi per glo. & ſub-
dit hoc menti teoendum & notandum, & cum Bar.
ibi tranſeunt Bal. in dicta l. 1. in 4. notabili, & Sali. in
17 5. notabili. † quia maioris pretij eſt res tota, quàm
per partes eſtimata l. Mænius §. ſi. ff. famil. ercíſ. Feli.
in cap. in noſtra, col. 2. verſi. item adde, de teſtib. qđ
maximè ponderaodum venit quando eſtimatio fieri
debet domurum deſtruendarum, quia nulli dubium
eſt, quòd ſi tantummodo vult deſtrui pars, & illa eſti
mari, quòd minus valebit altera pars non deſtru-
cta propter mille incommoda, quæ ſequuntur. Ex
iſtis igitur quæ ſuprà dicta fuerunt cooclu dendum
arbitror, Principem non poſſe auferre domos, &
res priuatorum pro bono publico niſi ſoluto pretio
iuſto taxando per iudicem, modo & forma ſupradi-
18 cta, quod omnino ſperandum eſt à Principe, † qui
eſt publica poteſtas & imago diuinę poteſtatis in ter
ris, ſecundum Poli. lib. 4. cap. 1. & tanquam ſol haben
dus eſt, & † qui ſemper actus ſuos regulare à iuſtitia
19 fori & poli. l. quotiens. C. de precibus. Imper. offer.
† nam in Principe iuſtitia eſt ſicuti virtus architecto
20 nica quaſi imperans & præcipiens, quod iuſtum eſt,
ideo nimirum ſi actus Priocipis dicuntur regulari à
iuſtitia, vt dicunt Moder. in tract. de exceptione.
numero. 23.

SVMMARIVM.

1 *Statutum Mantuæ diſponens, quòd volens vendere rē immobilem libere & abſque onere fideiuſſoris, ponat ad cridas, valet.*

Nemo inuitus agere cogitur.

2 *Statutum factum in ciuitate pro lege communi habetur.*

3 *Statutum omnino ſeruandum eſt.*

4 *Statuti determinationem ubi habemus, ulteriùs non eſt inueſtigandum*

5 *Statutum tenaciter obſeruandum eſt, & eius uerbis inhærendum.*

6 *Statuti deciſio ubi eſt, inanis eſt diſputatio.*

7 *Permiſſa ad tempus, non cenſentur poſt tempus amplius permiſſa*

8 *Iuriſdictio cui mandatur ad tempus, poſt illud ea uti non poteſt*

9 *Actor non proſequens ius ſuum intra terminum ſibi*

10 *conſtitutum, cenſetur illi renuntiare, ita ut poſtea nullo modo audiri poſſit.*

Subſtitutio pupillaris ſacta ad certum tempus breuius, ultra illud non porrigitur, licèt adhuc duret

11 *pupillaris ætas.*

Proclamata aliis non officiunt ſi non citantur nominatim quando ſunt certi

12 *Poſſeſſor de cuius præiudicio agitur, nominatim eſt citandus, aliàs non ſufficit generalis citatio.*

13

14 *Creditores certi ſecundum communem ſpecia iter debent citari in confectione inuentarii.*

15 *Edictum per quod iubentur uaſalli accipere inueſtituram intra certum tempus ſub pœna priuationi, non arctat eos, qui certi ſunt.*

16 *Cridæ non præiudicant illis quos ponens ſciebat ius habere in re, ſi non fuerint in ſpecie citati.*

17 *Citari etiam debent perſonæ in ſpecie, quando de facili poteſt de eis certificari.*

18 *Statutum de cridis, reſtringitur, intelligitur, ac diſtinguitur ſecundum ius commune, ne quis indebite damnum patiatur.*

19 *Argumentum à ſufficienti partium enumeratione, in iure eſt ualidum.*

20 *Ignorantia in facto alieno non excuſat, ubi quis tenetur inueſtigare, ſeu ubi quis de facili certior fieri poteſt.*

21 *Ignorans dicitur in lata culpa.*

22 *Paria ſunt ſcire uel ſcire debere.*

23 *Negligenti iura non ſubueniunt.*

Ignorantia

24 Ignorantia facti defuncti non toleratur in hærede agente.

25 Decretum de cridis fiendis eſt contra ius commune.

26 Decretum contra ius commune ſtricte debet intelligi.

27 Ius municipale non debemus extendere, quaſi ſit ius irregulare & anormaium.

28 Statutum contra ius commune non debet trahi in conſequentiam.

29 Cridæ factæ contra minorem omnino in deſenſum, ſunt nullæ ipſo iure.

30 Sententia lata contra minorem indefenſum eſt ipſo iure nulla.

31 Statutum ſi præfert proximiores ex parte patris, non admittit fratrem ex parte patris tãtum cum vtrinque coniuncto.

32 Statutum contra ius commune recipit interpretationem à iure communi.

33 Statutum ſi præferat fratrem ſorori, frater ex parte patris tantum non excludit ſororem vtrinque coniunctam.

34 Statuto ſi caueatur, ꝙ attinentes compellantur compromittere in arbitratorem, & vlterius in eodem diſponatur, quòd a ſententia, diffinitione, & terminatione arbitrorum non poſſit appellari, ſupplicari, reſtitutio in integrum peti, de nullitateq́ dici, & reductio ad arbitrium boni viri peti, ſtatutum ipſum debet intelligi niſi interueniat dolus, & lata culpa arbitratoris.

35 Interpretatio in dubio ſemper eſt facienda vt minus derogetur iuri communi

36 Statuta ſunt latiſſimè & ſtrictiſſimè interpretanda, ſi ita euitaretur correctio iuris communis.

37 Statutum contra ius commune recipit interpretationem ab ipſo iure communi ne quis indebite damnum patiatur.

38 Statutum contra ius commune vbi poteſt vnum, vel duo operari, debet interpretari vt vnum tantum operetur.

39 Statuta debent intelligi vt habeant ſanum intellectum.

40 Statuta non poſſunt trahi ad illicitum.

41 Statuta veniunt reſtringenda ne ſequatur abſurdum.

42 Statutum ſic debet intelligi, vt non reſultet abſonus intellectus, & quòd non ſit irrationabile.

43 Statuta ſic debent intelligi ne a ſapientibus reprehendi poſſint.

44 Statuta non ſunt iudaice intelligenda.

45 Mens ſtatuti, quando eſt certiſſima, debemus inhærere ſtatuto, ſi vero qualitas mentis ipſius ſtatuti nõ eſt certa, tunc recurritur ad granum ſalis, id eſt ad ius commune, ne marceſcat.

46 Reſtitutio in integrum ſecundum communem datur minori aduerſus præſcriptionem quadraginta annorum.

47 Minor quando eſt læſus facto tutoris vel curatoris, poteſt agere contra tutorem vel curatorem, vel petere reſtitutionem in integrum.

48 Reſtitutio in integrum ex capite ignorantiæ ſecundum magis communem conceditur nedum minori, ſed & maiori aduerſus præſcriptionem quadraginta annorum

49 Petens bona poni ad cridas, dicitur actor, & contradicens reus.

50 Actor dicitur, qui primo ad iudicium prouocat.

51 Agens ex ſtatuto debet ad vnguem obſeruare & probare omnia, quæ a ſtatuto requiruntur.

52 Statuto, qui vtitur non ſeruata forma illius, priuatur beneficio ipſius ſtatuti.

53 Legem qui contempſit, eius auxilio vti non poteſt.

54 Forma ſtatuti non ſeruata corruit actus.

55 Nullum eſt ipſo iure nedum quod fit contra formam, ſed, & quod fit præter eam.

56 Obligatio naturalis nec ciuilis oritur quando illud quod agitur peccat in forma.

57 Forma ſtatuti adeo ſeruari debet, vt ab ea etiam recedi non poſſit de conſenſu partium.

58 Forma ſi non fuerit ſeruata etiam in minima qualitate, corruit actus.

59 Forma non ſeruata, etiam in fauorabilibus reddit actum nullum.

60 Statutum & eius forma ſunt ſeruanda ad literam.

61 Statutum vbi aliter diſponit quàm ſit de iure communi, diſpoſita per tale ſtatutum tanquam ſubſtantialia & pro forma obſeruanda ſunt.

62 Forma eſt ſolẽnitas & quando data eſt alicui actui, illa debet fieri, & dicendo exprimi, alias actus eſt nullus.

63 Formæ maioris eſt defectus quàm perſonæ.

64 Forma vbi deficit, etiam iuſtiſſima cauſa non ſufficit, quia forma eſt indiuidua.

65 Diuiſio corrumpit formam.

66 Vtile per inutile viciatur in forma.

67 Fundans ſe in ſtatuto debet probare quod ſeruatæ fuerunt omnes qualitates in ſtatuto expreſſæ.

68 Formæ nihil addi, vel detrahi poteſt.

69 Forma ad vnguem eſt obſeruanda, adeo quòd non ſufficit illam adimplere etiam æquipollenti.

70 Tempus quando tendit ad fundandam intentionem alicuius explicite debet probari.

71 Forma non dicitur ſeruata ſi tempus appoſitum in ea non fuit ſeruatum.

72 Reſcripta ad beneficia ſicut ob ſubreptionem ipſo iure vitiantur, ita & alia priuilegia & beneficia Principum.

73 Quod amplia procedere etiam ſi per ignorantiam & ſimplicitatem fuerit commiſſa ſubreptio.

74 Principis mentis non eſt concedere aliquid in præiudicium tertii.

75 Principis mens talis eſſe præſumitur, qualis legis ſcriptæ.

76 Mandatum obtentum ex falſa cauſa, eſt nullum.

CONSILIVM LXXII.

1 STante † ſtatuto Inclitæ Ciuitatis Mantuæ, quo cauetur, ꝙ volẽs vendere rem immobilem liberè & abſq; onere fideiuſſoris, ponat eam ad cridas, vt ſi aliquis prætẽdat ius ſuper illa re compareat, et de iuribus ipſius edoceat intra tẽpora à dicto ſtatuto limitãta, aliàs excludatur iuxta l. ſi eo tempore. C. de remiſ. pigno. de quo minimè dubitari contingit, & de quo mentionem faciunt domínus Chriſtophorus de Caſtilio, & Rapha. Cuma in l. ſi ſtipulatus fuerim. §. cum ſtipulamur. ff. de verbo. ob. vbi etiam Iaſ. col. 1. dicit in Ducatu Mediolani extare hoc decretum Catel. Cotta in memor. ſuis in verbo ſtatuto, ſeu decreto Mediolani cauetur. Plot. in indice ad l. ſi quando C. vnde vi. in rub. de bon. ad crid. ponen. & Boſ. in trac. ſuo crim. in tit. de proclam. qđ
2 fit bonis publ. & quod eſt contra ius cõmune, † cũ nemo inuitus agere cogatur, toto titul. C. vt nemo inuitus &c. Ang. Ro. Aret. Iaſ. & Ripa in l. rem quę nobis. ff. de acqui. poſ. Alex. in conſi. 103. col. 1. vol. 5. operæpretium eſt videre, an in terminis de quib. agitur, Magn. D. Hieronymæ Voltæ filiæ quondam D. Franciſci Rami & ipſius hæredi vniuerſali ex teſtamento præiudicare habeant cridæ factæ ad inſtantiam D. Alexãdri Palombi, adeò vt excludatur à remedio l. fi. C. de edic. diui. Adr. tol. per eam intentato contra hæredes dicti domini Alexandri ad finem vt immittatur in poſſeſſionem bubulcarum quatuor centum terræ, de quib. in cauſa, & quæ aliàs tenebantur & poſſidebantur per dictum D. Franciſcum tempore mortis ſuæ, & nunc occupantur per dictos hæredes? Prima facie dicẽdum videretur, ꝙ ſic, quia apud omnes * pro indubitato habetur † ꝙ ſtatutum factũ
3 in Ciuitate pro lege communi habetur, iuxta notata in l. omnes populi. ff. de inſt. & iure Ale. in conſi. 34. nu. 5. vol. 6. 148. in prin. vol. eo. & in conſi. 141. nu. 21.
4 vol. 7. Dec. in conſi. 985. col. 2 in prin. † ſeruariq; debet non obſtante lege communi in contrarium diſponente Iaſ. in l. 2. col. 4. verſi. tene contrariam partem. C. ſi contra ius vel vtil. publ. Ceph. in conſi. 51. col.
5 2. vol. 1. & in conſi. 59. col. 2. vol. eo. † nam vbi habemus ſtatuti determinationem vlterius non eſt inueſtigandum Bal. in l. Gallus §. ſi eius, in ſecundo notab. ff. de lib. & poſth. Dec. in conſi. 488. col. 1. & in cõſ. 563. nu. 7. Marſ. in cõſi. 131. nu. 20. & 133. nu. 18. Mod. in repetitione l. quid ergo, §. pœna grauior, in 5. col.
6 de his qui not. infam. vbi dicunt † tenaciter eſſe obſeruandum ſtatutum, & eius verbis inhærendum,
7 † inanis enim eſt diſputatio vbi eſt ſtatuti deciſio. Corn. in conſi. 109. in fi. vol. 1. Ceph. in conſi. 138. nu. 20. vol. 1. ſtantibus igitur his, ſequi videtur, ꝙ cum ipſa Magnifica D. Hyeronima, ſeu eius tutor non contradixerit proclamationibus, & cridis prædictis in temporibus ordinatis ab ipſo ſtatuto, ꝙ excluſa videatur à dicto remedio l. fin. pro conſequutione poſſeſſionis dictarum bubulcarum quatuorcentum ter-
8 ræ. † quoniam permiſſa ad tempus, non cenſentur amplius poſt tempus permiſſa. l. ſtatu liberum §. Sticum, de lega. 2. l. 2. C. de pac. inter empt. & vend. Bal. in conſi. 402. vol. 2. & Soc. in conſi. 141. col. antepen. verſi. circa ſecundam quæſtionem, vol. 2. facit etiam tex. in l. ſi cum dies §. ſi finita. ff. de arbitr. l. 2. §. ſed &
9 iudex. ff. de iud. † vbi cui mandatur iuriſdictio ad tempus, poſt illud ea vti non poteſt. Accedit quod
10 ſcribit Rub. in conſi. 331. vbi † actor non proſequẽs ius ſuum intra terminum ſibi conſtitutum, cenſetur illi renunciare, vt poſteà audiri nullo modo poſſit. facit etiam tex. in l. ſed & ſi quis ita, vbi doct. de vulg. &
11 pupil, vbi † ſubſtitutio pupillaris facta ad certum tempus breuius, vltra illud tempus non porrigitur, licèt duret adhuc pupillaris ætas.

¶ Verum his non obſtantibus, contrariam ſentẽtiã in caſu de quo agitur tanquam veriorem amplector, & dico ꝙ per dicta proclamata ſeu cridas nullo modo fuit præiudicatũ iuribus ipſius Mangificæ D. qđ ex ſequentibus demonſtratur. quoniam notiſſimi iuris
12 eſt, † ꝙ ad hoc vt proclamata huiuſmodi alij officiant, requiritur ꝙ ponẽs ad cridas ſpecialiter citari faciat illum, quẽ ſcit ius prætẽdere in re, aliàs ſibi nõ infertur aliquod præiudicium per citationem generaliter factam per proclama, ita Bal. in l. fi. C. de edic. diui. Adr. tol. Petr. de Anch. in c. fi. de elec. in 6. quos
13 ſequitur Soci. in conſi. 13. nu. 10. vol. 4. vbi dicit † ꝙ poſſeſſor de cuius præiudicio agitur, nominatim eſt citandus, aliàs ꝙ non ſufficit generalis citatio. Bar. &
14 cæteri in l. fi. C. de iure deli. vbi tradunt † ꝙ in confectione inuentarij quando creditores ſunt certi, debent nominatim citari, vt eſt * communis concluſio doct. ibi relata per Alex. in princ. dictæ l. col. pen. quã ſequitur Dec. in conſi. 251. col. pen. in fi. cum princ. ſequentis & in conſi. 633. col. 2. Craue. in conſi. 225. col. 1. in fi. dixi in conſi. 18. nu. 16. & in conſi. 73. nu. 23. vo. 2. Ang. in conſi. 202. vbi concludit, ꝙ ſtatutũ diſponẽs agnatos proximiores debere citari, debet intelligi de citatione ſpeciali, & nõ generali per proclama, ſicut eſt de iure cõi quando perſona eſt certa, quæ intereſſe prætendit. l. 1. §. denuntiari. ff. de vetr. inſp. q̃ vbi res tangit aliquos ſingulariter ſecundũ eum ſunt nominatim citandi l. qui fundum. ff. de ſeruit. ruſti. prædio. c. cognoſcentes, de conſtit. ſequitur Ale. in cõſ. 107. col. 1. in fi. vol. 5. Card. in conſi. 74. col. pe. vbi ait
15 † ꝙ edictum per quod iubentur vaſalli venire ad inueſtituram accipiendam infra tempus ſub pœna priuationis, non arctat eos, qui certi ſunt. Ruſſus in cõſ. 133. col. fi. quod inquit obliuioni non tradendum. Feli. in c. 2. col. 6. de conſt. quia poteris infringere multa edicta Rui. in conſi. 34. col. 1. vol. 4 Pariſ. in conſi. 161. nu. 127. volum. 2. & in conſi. 31. num. 29. volu. 4. Rui. in conſi. 24. nu. 3. vol. 4. & in conſi. 17. num. 5. vol. 5. & in conſi. 1. num. 3. vol. 1. Feli. in c. ex parte Decani, col. 13. de reſcript. Pariſ. cõſi. 31. num. 29. vol. 4. & in cõſ. 101. nu. 127. verſi. minus etiam, vol. 1. & in terminis noſtris Rom. in conſi. 53. circa fi. & Plot. in indice ad dictam l. ſi quando, in rubr. de bon. pon. ad crid. in verbo decretum, & cridæ non præiudicant illis. vbi ait ꝙ
16 † decretum & cridæ non præiudicant illis, quos ponens ſciebat ius habere, aut prætendere, quia tales in ſpecie & non per edictum debent citari. Imo plus di-
17 citur, † quòd etiam perſona incerta in ſpecie eſt citanda quando de facili poteſt de ea certificari, vt per Anch. in dicto c. fi. Ale. in citato conſi. 5. colum. 1. vbi etiam dicit quòd ſi ſtatutum diſponit. quòd quando proceditur ad dationem in ſolutum ſi fiat citatio per proclama generale, ſi quis eſt qui habeat ius in bonis, vel qui velit ipſa defendere, veniat intra de-
18 cem dies, † quòd huiuſmodi ſtatutum intelligitur, reſtringitur ac diſtinguitur ſecundum ius commune, ne quis indebitè damnum patiatur lege ſecũda C. de noxa. actio. & ſic debet intelligi quò ad eos qui habent ius in re, qui faciliter ignorantur, ſed non quò ad poſſeſſorem, cuius ſcientia faciliter haberi poteſt

poteſt per inueſtigare volentem, aliàs ſequeretur ꝙ cùm vox præconis paucis innoteſcat, vt in auth. qui ſemel.C.quom.& quand.iud.quòd pateretur poſſeſſor indebitè damnum,& excluderetur a poſſeſſione ſua,cuius commodum maximum eſt. Feli.in dictò c. 2.colu.6.in fi. ver. imo fortius.Rui. in allegato conſ. 24.colum.1.& in conſil.17.nu.5.vol.5. dixi in citato conſi.18.nu.16. & 73.nu.23. ſed nulli dubium eſt,ꝙ dictus D.Alexander habuit perfectam ſcientiam de iuribus competētibus dictæ Magnificæ dominæ Hieronymæ, cùm deduxerit in iudicio agitato contra D. Ioannam D. Franciſcum eius fratrem & patrem ipſius D.Hieronymæ deceſſiſſe cum teſtamento,relicta ipſa filia legitimata, nec nō fideicommiſſum per ipſam allegatum purificatum non fuiſſe,ex quo prædictus D. Franciſcus reliquerat dictam eius filiam, quæ eam excludebat, pariterque produxerit inſtrumentum legitimationis ipſius D. Hieronymæ. Quibus ſtantibus inficiari non poteſt quin dictus D.Alexander ſcientiam habuerit de iure, quod prætendebat in dictis quatuor centum bubulcis terræ dicta D.Hieronyma, tanquam hæres ſui patris, quo caſu cùm eam non citauerit, cridæ ipſæ eidem nocere nō potuerunt neque poſſunt.Nec habet obſtare ſi dicatur,ꝙ imo eidem prę iudicium inferant,ex quo habebat tutorem,qui comparere debebat in tempore dictarum cridarum ad oſtendendum de iuribus ipſius,
19 quia reſpondetur, † arguendo à ſufficienti partium enumeratione, quod argumentum eſt validum.l.patre furioſo.ff.de his qui ſunt ſui,uel alie. iur. Abb. in c.cum dilectus,de iure patro.Soc.Iun.in conſi.14.nume.2.volu.3. quòd aut ipſe dominus Alexander ſciebat ipſam Magnificam D. Hieronymam tutorem habere,& tunc debebat eum nominatim citare per deciſiones ſuprà citatas. Aut non habebat noticiam, & ſimiliter dictæ cridæ ipſi afferre præiudicium nō poſſunt,ex quo dictus D.Alexander poterat ſi uoluiſſet de facili ſcire an haberet tutorem. Vnde, cùm hanc inueſtigationem non fecerit,ſequitur ꝙ dicta proclamata ex defectu dictæ citationis ſpecialiter non factæ, non habent in obolo officere ipſi Magnificæ D. Hieronymæ nam nemini dubium eſt, imo generali-
20 ter uerum † quòd ignorantia in facto alieno non excuſat,vbi quis tenetur inueſtigare, ſeu vbi quis de facili certior fieri poteſt.l.regula.§.ſed & facti, in verbo diligenter inquirendo.ff. de iur. & fac.igno.l.3.§. ſed ſi ſic.ff.de in rem verſo.l.qui hominem.§. ſi nullo.
21 ff.de ſolutio. † imo dicitur ꝙ ſic ignorans dicitur in lata culpa.Paul.de Caſtro in conſil.295.colu. prima, volum. primo. & talis ignorantia quando quis tenetur inueſtigare dicitur habere mixtam negligentiam non inueſtigando, vt per eundem Caſtren. in conſil.
22 168.circa fi.volum. ſecundo. † nam paria ſunt ſcire, vel ſcire debere.l.quod te.ff. ſi cer. peta. ſi igitur per hæredes dicti D. Alexandri velit allegari ignorantia paterna, ꝙ neſciret dictam D. Hieronymam habere tutorem, magis ipſi allegant negligentiam patris, qui non inueſtigauit perſonam tutoris, quàm iuſtæ
23 ignorantiæ ſuæ cauſam, † cui tanquam negligenti iura non ſubueniunt.l.ſi pupillus,in fin.ff.de his, quæ in fraud.cre.ob id proponere debebat dictus D. Alexander quòd fecerat,quod in ſe erat, inquirendo & inueſtigando,quis eſſet tutor,ſed non potuit reperire.Similiter de iure quis tenetur inueſtigare quando id agit,vt ſibi ius acquirat.l.qui cum alio.ff.de regul.
24 iur.l.qui in alterius, eodem titulo, vbi † in hærede agente non toleratur ignorantia facti defuncti, qui antequam ageret,debebat inueſtigare.Anch.in conſil.170.colnm.fin.

¶Dicitur quoque ꝙ dato, ſed non permiſſo,quòd ſupra dicta ceſſarent, tamen per dictum tutorem, qui non contradixit cridis & proclamationibus ſupradictis nullo modo præiudicatum fuit iuribus prę
25 dictæ Magni.D.Hieronymæ, quoniam † decretum prædictum,quod eſt contra ius commune, vt a prin-
26 cipio dictū fuit, † ſtricte debet intelligi.Dec.in cōſ. 524.nu.8.& 679.nu.3.Bal.in conſi.411.col. fin.vol.3.
27 vbi dicit, † ꝙ non debemus ius municipale extendere,quaſi ſit ius irregulare & anormalum, & in cōſ.
28 14.in fin.volu.4.vbi inquit † ꝙ ſtatutum contra ius commune non debet trahi in conſequentiam.Dec.in conſi.484.nu.6.& debet recipere interpretationem a iure cōi,vt locum habeat in caſu,in quo tutor comparuiſſet opponendo dictis cridis,& defenſionem prædictæ Magn.D.Hieronymæ ſuſcepiſſet,non aūt quan
29 do ipſam omnino indefenſam de reliquit, † qn̄ cridæ ipſæ nullæ redduntur ipſo iure, vt conſtat ex his quę dixit Bar.in l.cum minores.C.ſi aduerſus rem iu
30 dicatam, vbi † ſi minor non fuit defenſus in proceſſu per tutorem, indubitatum eſt ſententiā contra eū latam ipſo iure fore,nullam,per dictam l.1.reſpon.&
* cum Bar.ibi pertranſeunt * cōiter alij.glo.communiter approbata in l.præſes.C.quom.& quand.iud. vbi Sal.Rui.in conſi.36.col.2.volu.5. nam ſi ſententia eſt nulla quando a principio non comparuit,ſed poſtea, vel qn̄ cōparuit a principio, ſed deficit in medijs, vt per doc.in locis ſupra citatis,quanto magis actus nō debet valere vbi nunq̄ comparuit. Bar. in l.cōtra pupillū,poſt Dy.ff.de re iud.&ibi Ale.Marant. in tract. de ord.iud.fo.mihi 530.nu.105.quæ quidē interpretatio à doctorib.non reijcitur,ſed admittitur, vt patet ex notatis per Ancha.in c.canonum ſtatuta,colu. 150.verſi.occurrunt aliæ quæſtiones, de conſtitutio-
31 nibus, vbi ait, † ꝙ ſi ſtatutum præfert proximiores ex parte patris, non admittitur frater ex parte pa-
32 tris tantum cum vtrinque coniuncto,quia † ſtatutū debet recipere interpretationem a iure communi.l. 2.C.de noxa.ſecūdum quod non admittitur. & cum Anch.pertranſit Cacialup.in l.omnes populi, charta 15.verſi.15.quæritur.ff.de iuſt. & iur. in ſimili Fulgo.
33 in conſi.85. vbi determinat † ꝙ ſi ſtatutum præfert fratrem ſorori, ꝙ frater ex parte patris tantum non excludit ſororem vtrinque coniunctam, à qua de iure cōmuni talis frater excluditur.auth.itaq;.C. com. de ſucceſ.quia,cum hoc ſtatutū ſit contra ius cōe,interpretationē declaratiuā, & reſtrictiuā à iure cōi recipere debet.ſequitur Rui.in conſi.28.colu.2.volu.3. Grat.in conſi.47.nu.20.vol.1.dicens,ꝙ ſtatutū quantumcunque contra ius cōe debet recipere interpretationem à iure communi,in conſil.19.nu.44.39. nu. 11.43.nu.vol.eo.Pariſ.in conſi.59.nu.20. cum pluribus ſequentibus volu.3.Iaſ.in auth. quas actiones.C. de ſacro ſan.eccle. Annib.in l. naturaliter.nu.287.de vſucap.Guliel.de Tulan.in l.repetitione.l. ſocietatē.
34 §.arbitrorum.num.106.ff.pro ſocio.vbi decidit † ꝙ ſtante ſtatuto ꝙ attinentes compellātur compromittere in arbitratorem. & in eodem ſtatuto vlterius diſponatur ꝙ à ſententia, diffinitione,& terminatione dictorum arbitrorum non poſſit appellari,ſupplicari, in integrum reſtitutio, peti,de nullitate dici, reductio ad arbitrium boni viri peti,nec aliquo modo ius infringi, quòd non obſtantibus iſtis verbis, quæ recipiunt interpretationem, & reſtrictionem à iure communi, videlicet, dummodo non interueniat

dolus & lata culpa arbitratoris, ſi interuenit dolus vel lata culpa, quæ præſumitur ex magna læſione, poterit peti reductio ad arbitrium boni viri, & licèt Bal. quem multi ſequuntur in l. maximum vitium. C. de liber. præter. velit, ꝙ ſtatutum contra ius commu
* ne non recipiat interpretationem ab ipſo iure communi, tamen contra eum eſt * communis opinio, ut per Cur. Iun. in conſ. 7. nu. 8. Crot. in l. omnes populi.
35 nu. 194. de iuſt. & iure, & Zucard. in l. 1. nu. 18. C. qui admitti. † Nam in dubio fienda eſt ſemper interpretatio, vt minus derogetur iuri communi, c. cum dile
36 ctus, de conſuetu. vbi dicit menti tenendum & nunquam obliuiſcēdum † ꝙ ſtatuta ſunt latisſimè & ſtrictisſimè interpretanda, ſi ita euitaretur correctio iuris communis. Butigel. in l. 1. nu. 12. de uerbo. obl. Pa
37 riſ. in conſ. 110. nu. 38. vol. 3. Niconi. latisſimè in rub. de oper. no. nun. uum. 267. † Et eo magis debet ſtatutum contra ius commune recipere huiuſmodi interpretationem à iure communi, ne quis indebitè damnum patiatur. l. vt gradatim. §. ſed ſi lege. ff. de mune. & hono. Ale. & alij in l. fi. §. in computatione. C. de iure delib. in l. 3. ff. de verb. obl. Soc. Iun. in conſ. 48. nume. 53. vol. 1. Fel. in rub. de præſc. in 2. fallentia. Pariſ. in citato conſ. 59. nu. 23. Rimi. in conſ. 168. n. 49. Cùm igitur dictū ſtatutum ſit correctorium iuris communis, & in alijs poſſit operari, quod ſufficere videtur,
38 vt per Butr. in c. cum dilecti, de don. vbi inquit † ꝙ vbi ſtatutum contra ius cōe poteſt vnum vel duo operari, debet interpretari, vt vnum tātum operetur. Grat. in conſi. 43. col. 1. vol. 1. 46. nu. 7. 16. nu. 8. 19. nu. 46. & 121. nu. 21. vol. eo. Goza. conſ. 19. n. 5. meritò reſtringendū venit vt nō voluerit ſtatuēs diſponere in caſu præſenti & corrigere ius cōe, nec ad illū caſum extēdere dictū ſtatutū l. qđ vero cōtra. ff. de leg. doct.
39 cōiter in l. ſi conſtante. ff. ſol. mat. † Statuta enim ita intelligi debent vt habeant ſanum intellectum. Ca-
40 cialup. in d. l. omnes populi nu. 184. † & non debēt trahi ad illicitum Ang. per illum tex. in l. ſi quis ſub
41 conditione. ff. de cond. inſtit. † & veniunt reſtringēda ne ſequatur abſurdum §. eum autem. inſtit. quib. mod. ius patr. poteſt ſolu. Pariſ. in. d. conſi. 59. nu. 25. Soc. Iun. in conſi. 9. nu. 7. vol. 1. vbi inquit, ꝙ ſtatuta debent interpretari ſecundum æquitatem, ne ex his re
42 ſultet aliqua abſurditas, Rimin. conſi. 427. num. 29. † ſtatutum ſic debet intelligi, ut non reſultet abſonus intellectus, & quod non ſit irrationabile. c. erit autē 4. diſt. Sed cui dubium, ſi dictum ſtatutum intelligeretur in caſu in quo minor eſſet omnino indefenſus per tutorem, ꝙ indebitè quis damnum pateretur, & ſtatutum ſanum intellectum non haberet, traheretur que ad illicitum, ac contineret ad ſurditatem, igi-
43 tur, vt omnia premiſſa ceſſent, † & ne ſtatuens etiā à ſapientibus reprehendi poſſit, quæ interpretatio euitari debet. l. Saluius Ariſt. ff. de leg. præſt. l. ex facto in prin. de vul. & pup. Bal. in conſi. 84. volu. 4. Cor. in conſi. 65. littera v. vol. 4. Craue. in conſi. 3. nu. 23. Soc. Iun. conſi. 1. nu. 128. vol. 1. 8. nu. 22. & 15. nu. 9. vol. eo.
44 † Et ne iudaicè intelligatur, vt per Riminal. in conſ. 427. nu. 37. concludendum videtur, cum nemo ſapientum ſit, qui huic interpretationi tam æquæ rationabilique contradicere poſſit, ꝙ dictum ſtatutum debet habere locum, & intelligendum eſt ſecundum ius commune, vbi minor per tutorem fuiſſet defenſus, & non aliter. Pro qua opinione facit, quod notat Bal. in
45 l. omnes populi. ff. de iuſt. & iure, vbi ait † ꝙ quando mens ſtatuti eſt certisſima, debemus inhærere ſtatuto, ſi vero qualitas mentis ipſius ſtatuti nō eſt certa, vt in caſu noſtro, & tunc recurritur ad granum ſalis, id eſt, ad ius commune, ne marceſcat. quæ verba tanquam egregia inquit eſſe notanda Cacialup. ibi nu. 263. Et profecto dubitandum non eſt, ꝙ ſi ſtatuēs fuiſſet de hoc interrogatus, vtique vt ſuprà dictum fuit, ita reſpondiſſet. gl. in l. tale pactum. §. fi. ff. de pac. Pariſ. in conſi. 78. nu. 29. vol. 2. & in conſi. 49. num. 24. vol. 3. Soci. Iun. in conſ. 1. nu. 127. vol. 1. & in cōſ. 128. nu. 17. vol. eo. Riminal. conſ. 18. nu. 9. & 21.

¶Præterea dicitur, ꝙ etiam poſito ꝙ dictis cridis eſſet præſcriptum mero iure ob non contradictionē factam per tutorem, quod tamen ab omni iure alienum eſſe arbitramur, vt iam dictum fuit, ꝙ prædictæ Magnifi. D. Hieronymæ, uti minori ſuccurrendum ve
* nit ex capite reſtitutionis in integrum, quoniam *
46 receptisſima doctorum eſt concluſio, † ꝙ ipſi datur reſtitutio in integrum nedum aduerſus prædictam præſcriptionem, ſed etiam daretur ſi eſſet quadraginta annorum l. fi. in fi. C. in quib. cau. in integrum reſtitutio nō eſt neceſſaria. Soci. in conſi. 66. colum. pe. uo. 4. 192. nu. 6. verſi. aduerſus, volum. 2. & 299. col. pen. in fi. vol. eo. Rui. in conſi. 143. nu. 16. vol. 4. & 103. col. fi. volum. 5. Rub. Alex. in conſi. 97. colum. 2. Nec obeſſe ei habet ſi dicatur, ꝙ quando minor eſt læſus ex facto tutoris, vel curratoris, ſibi non datur reſtitutio, cum habeat regreſſum contra tutorem vel curatorē, vt in l. properandum §. fi. C. de iud. quia reſpondetur
47 † ꝙ imo eſt in eius facultate vel petere reſtitutionem in integrum, vel agere contra tutorem vel curatorē l. etiam qui §. 1. ff. de mino. gl. & Bal. in l. fi. C. ſi tutor vel cur. inter. Ang. in §. illud in auth. de hære. & fal. Craue. in conſi. 102. colum. fi. in prin. & Affl. in conſt.
48 minorum num. 19. verſi. 2. caſu Item † ei etiam ſuccurri poteſt per viam reſtitutionis in integrum, ſi uoluerit ex capite ignorantiæ, quæ etiam competit maiori nedum aduerſus præſcriptionem triginta annorum, ſed etiam & quadraginta, vt teſtatur communis ſchola doctorum, ut firmant Alex. in conſ. 169. col. fi. vol. 2. 16. col. 1. vol. 5. Afflic. in deci. 37. col. 2. & 329. ubi inquit bis approbatam fuiſſe hanc opinionem in ſacro Concilio. Rui. in conſ. 35. nu. 35. vol. 1. 140. col. pen. in fi. vol. 2. 26. nu. 19. vol. 3. Mantua in conſi. 221. num. 59. volum. 2. Gozad. in conſi. 56. col. 3. Bertran. in conſi. 42. col. fi. vol. 1. & hanc eſſe receptiorem doctorum ſententiam affirmant Bertr. in conſi. 15. num. 44. vol. 1. 77. in fi. vol. 2. Alc. in conſi. 204. nu. 31. 167. num. 5. Ceph. in conſi. 40. nu. 61. vol. 1. & per me ſuprà in conſi. vbi latisſimè diſputaui hunc articulum.

¶Secundo principaliter dicitur, ꝙ dicta proclamata & cridæ nullo modo poſſunt officere prædictæ Magnifi. D. Hieronymæ, vt infra demonſtrabitur. Præmittendo prius tres concluſiones, a quibus nullus diſcrepare videtur, quarum prima eſt, † ꝙ quan
49 do aliquis inſtat ꝙ bona ponantur ad cridas, dicitur actor, & contradicens dicitur reus, ex quo ponens prius prouocat ad iudicium petendo cridas firmari, & eis contradicentes, vel non contradicentes excludi. Barto. in l. de pupillo § fi. ff. de oper. no. nunt. per tex. in l. ex tribus. ff. de iud. Dec. in conſilio 43. colum. 1. vbi dicit ꝙ quando quis non eſt laceſſitus, ſed a ſe ipſo principaliter petit ſe liberatum
50 declarari actor iudicatur, † quia is dicitur actor qui primo ad iudicium prouocauit. cap. forus §. actor, de verbo. ſignfi. adeo quòd ſi debitor primo compareat coram iudice & petat terminum ſtatui creditori ſuo ad agendum, dicitur actor. Bartolus in lege libertus à patrono, per illum tex. ff. de in ius vocan. &

can,& in eo habent locum omnia iura, quæ de acto
re loquuntur. Bar. in l. de pupillo §. fi. verſi. quæro ex
bannitus, quem alij ibi eum ſequuntur. Rurſus Dec.
in conſi. 487. num. 10. & 686. in fi. Affl. in deciſ. 168. in
fi. & in terminis noſtris expreſſè ita conſuluit Iaſ. in
conſi. 167. colum. 3. verſi. Item in quantum motiuan-
do valde ſubtilizatur, volum. 2. quem ſequitur Plot.
in d. ſuo indice, & in rub. ſuprà citata, in verſi. decre-
ti vigore. Idem tenuit Riminal. in conſi. 379. colum.
ſecunda in fi.

51 ¶Secunda eſt concluſio, † ꝙ vbicunque quis agit
ex ſtatuto debet ad unguem obſeruare & probare
omnia, quæ à ſtatuto requiruntur. glo. in cap. manci-
pia, in verbo aduocādum, vbi Cyma Fulgo. & Caſtr.
C. de ſer. fugit. Riminal. in conſi. 371. num. 10. adeò ꝙ
52 † qui ſtatuto vtitur non ſeruata forma illius, priua-
tur beneficio ipſius. Soci. in conſi. 51. num. 8. volum. 1.
53 facit ꝙ dici ſolet † ꝙ qui legem contempſit, eius au
xilio vti non poteſt, l. auxilium, in fi. ff. de mino. Tira-
quel. in trac. de retrac. fo. mihi 452. num. 15. Ripa in
reſponſo 8. num. 2. in 1. parte queſt Iaſ. in l. de quibus,
colum. 3. ff. dell.

54 ¶Tertia eſt concluſio, † ꝙ forma ſtatuti non ob-
ſeruata, corruit actus Cy. & Bal. in l. ambiguitates. C.
de teſta. l. cum hi §. ſi prætor. ff. de tranſa. cap. cum di-
lecta, de reſcrip. Dec. in conſi. 531. num. 3. & 558. col-
2. Soci. Iun. in conſi. 37. num. 8. volum. 2. Barb. in conſ.
44. vol. 1. Marſ. in conſi. 14. num. 8. 18. in princ. & in
conſi. 65. nume. 2. Riminal. in conſi. 180. nume. 5. 290.
num, 20. & in conſi. 327. in princ. imò plus dixit Bar.
in l. item eorum §. ſed ſi ita. ff. quod cuiuſque vniuer.
55 nom. † ꝙ nedum illud quod fit contra formam, ſed
etiam illud quod fit præter formam eſt ipſo iure nul
lum Io. Andr. in verbo citra formam, in cap. prudenti-
tiam §. 1. de off. deleg. vbi refert Hoſtien. ad hoc alle-
gare tex. iuris diuini Deut. 12. cap. in fi. ibi, dum dici-
tur, quòd præcipio tibi hoc tantum facito Domino,
nec addas quicquam nec minus. Multa ad hoc alle
gat Anto. de Petruc. in l. 1. num. 239. de iure iur. Et di
56 xit notabiliter Bar. in l. 1. col. 3. de cond. indeb. † ꝙ
quando illud, quòd agitur, peccat in forma. ex eo nō
oritur naturalis nec ciuilis obligatio. ſequitur Roma.
in conſi. 12. colum. fi. Marſ. in conſi. 117. num. 27. Cro.
57 in l. 1. §. ſi quis ita. num. 43. de verbo. oblig. † Et in
tantum ſeruari debet forma ipſius ſtatuti, quòd ab ea
recedi non poteſt de conſenſu partium. Ang. in §. tri-
pli, colum. 7. de actio. Barba. in ca. de cauſis, col. 3. de
off. deleg. Feli. in c. fi. colum. 1. de proba. Iaſ. in l. non
dubium, col. 4. de legib. Alex. in conſi. 41. vol. 5. Rimi-
nal. in conſi. 413. num. 12. Bal. in c. 1. qui ſucceſ. teneā.
58 Quod † etiam procedit ſi in minima qualitate non
fuerit ſeruata. Butr. in c. Piſanis, col. 2. de reſtit. ſpol.
Alex. in l. ſi is qui quadringenta §. quædam ff. ad l. fal
cid. Dec. in conſi. 531. num. 5. Soci. Iun. in dicto conſi.
37. nu. 14. Marſ. in conſi. 29. nu. 15. 65. nu. 13. 117. nu. 6.
231. nu. 13. & 134. nume. 10. quod eſt verum etiam ſi
omiſſio formæ induceret faciliorem expeditionem
negotij de quo tractatur, vt dicit glo. in verſi. ſuperio
rem. in c. ſolet, vbi Gem. de ſent excom. Et in tantum
59 hoc locum habet, † vt etiam procedat in fauorabi
libus, teſte Bal. in l. omnes populi. ff. de iuſt. & iur. in
l. teſtamentum C. de teſta. & in conſi. 230. volum. 5.
Marſ. vbi ſuprà, & Iaſ. in conſi. 191. colum. 2. volum. 2
vbi loquitur de cauſis diis. facit quoque quod dixit
60 Bal. in l. 2. col. 3. C. de patr. qui fil. diſtrax. vbi dicit, †
ꝙ ſtatutum, & eius forma ſunt ſeruanda ad litteram.
Alexan. in conſi. 137. colum. 4. volum. 2. Marſ. in cita-
to conſi. 117. num. 25. iſtis ſic præmiſſis dicitur ꝙ cū
D. Alexander qui fecit ponere dicta bona ad cridas
fuerit actor, vt in prima concluſione, qui ad vnguem
nō obſeruauerit omnia, quæ in ſtatuto diſpoſita ſunt,
indignus effectus ſuit beneficio dicti ſtatuti, vt in ſe-
cunda concluſione, & omnia geſta per eum præter,
vel contra formam ipſius ſtatuti redduntur nulla, ac
nullius roboris & momenti ſunt, vt in tertia conclu-
ſione. Quòd autem diſpoſita in dicto ſtatuto Man-
tuano de venditionibus rerum immobilium facien-
dis cum exclamationibus, quæ inferius exprimentur,
ſint de forma, duobus modis probatur. Primò per
* communem theoricam ſcribentium, quæ habet,
61 † ꝙ vbi ſtatutum diſponit aliter quàm ſit de iure cō
muni, diſpoſita per tale ſtatutum tanquam ſubſtan-
tialia & pro forma obſeruanda ſunt. Feli. in c. cùm di
lecta, col. 10. verſi. nouum ſignum. & col. 16. verſi. am-
plia nono, reſcrip. Ancha. in conſi. 241. in fi. Soci. Iun.
in conſi. 2. nu. 7. vol. 1. & in citato conſi. 37. nu. 6. & 11.
Dec. in conſi. 262. col. 2. vbi dicit, ꝙ quotienſcunque
ſtatutum aliquid introducit cum certis mōdificatio-
nibus, quicquid ibi exprimitur, reputandum eſt pro
forma. in conſi. 434. in princ. 455. col. 2. 528. in fi. 531.
col. 2. & in conſi. 912. colum. 2. in princ. Marſ. in conſ.
65. colum. 2. 133. nume. 16. Iaſ. in conſi. 97. colum. fi.
volum. 4. ſed prædictum ſtatutum multa inducit con-
tra ius commune, ut infrà patebit, ergo omnia in eo
contenta dicuntur de forma, Vlterius dicitur ꝙ in
ſtatuto prædicto in pluribus locis dicitur ſeruata for
ma huius ſtatuti, forma prædicta, & iuxta formam
prædictam. quæ verba clarè demonſtrant deſcripta
in ipſo ſtatuto eſſe de forma, iuxta notata per Rui. in
rubrica de no. oper. nunt. num. 5. Quod autem ipſam
formam non obſeruauerit, demonſtratur, quoniam
primum ſtatutum diſponit. quòd in comparatione,
quæ fiet coram prætore pro obtinenda commiſſione
faciendi cridas, quòd in ea inſerantur bona immobi-
lia per ſitum aut locum & coherentias, cum vero nu
mero pubulcarum & tabularum, quod minimè fa-
ctum comperitur, quo caſu cum copulatiue iſtæ qua
litates non fuerint obſeruatæ, cridæ redduntur nul-
læ ex defectu omiſſionis dictæ formæ, de qua in ipſo
ſtatuto, ut ſatis conſtat ex his quæ ſupra de forma
non ſeruata, ſcripta fuerunt. Quod comprobatur
etiam ex his, quæ notant Innoc. & Ioan. Andr. poſt
62 Hoſtien. in c. 2. de conſuet. ubi concludunt, † quòd
quando forma, ſeu ſolemnitas data eſt alicui actui,
illa debet fieri & dicendo exprimi, aliàs actus eſt nul
lus, quod dictum ponderatur ab Oldra. in conſi. 130.
colum. 2. Marſ. in conſi. 65. nume. 5. 117. nu. 18. & 131.
nu. 4. per quam deciſionem voluit Nellus in trac. ban
nito. in 3. par. primæ pat. quæſt. nona quòd ſi caueа-
tur ſtatuto, quòd antequam quis banniatur, debeat
per loca publica per proclama ſignari, & dari ſibi
terminus dierum trium, infra quem quilibet, qui
velit defendere reum, vel adeſſe cauſæ, poſſit com-
parere, aliàs nullus poſſit banniri, & iudex proce-
dens contra Titium fieri fecit proclama per loca pu
blica, quòd quicumque vult defendere Titium com-
pareat in termino trium dierum, ſed nihil dixit de
eo qui velit adeſſe, quòd Iacob. Butrig. in lege hi
qui. C. de poſtulan. concludit, quòd non poteſt ban-
niri, & ſi detur bannum, eſt ipſo iure nullum, quia
non omnia ſolemnia ſeruata ſunt, cum aliud ſit de-
fendere, & aliud ſit adeſſe cauſæ. & ſic cum vtrunque
debuerit exprimi, ſi vnum omiſit ſolemnia non di-
citur ſeruaſſe, ergo idem in terminis noſtris di-

cendum uenit, quòd cùm D. Alexander in ſua cōpa-
ritione non expreſſerit confinia, quæ verè conueniāt
cōfinib. dictæ petię terræ, minusque expreſſionē fece
rit quātitatis bubulcarū, perticarū, & quartirinorū di
ctæ petiæ terræ, put ex forma dicti ſtatuti requiritur,
ꝙ cridæ ipſæ in totū proſtergantur, ac nullius momē
ti ſint, † nam maior defectus eſt formæ quàm per
63 ſonæ Butr. in c. conſultationibus, de iure patro. Marſ.
in citato conſi. 19. nu. 12. & in conſi. 65. nu. 8. ac 117.
nume. 20. † adeo quòd etiam iuſtiſſima cauſa non
64 ſufficit, vbi ipſa defecit, forma. Bald. in conſil. 198.
volum. 5. Deci. in conſil. 366. nume. 14. & ita in ter
minis noſtris vbi in dicta comparitione pro obtinen
da commiſſione faciendi cridas non fuerint inſerta
bona per ſitus, aut locum, & coherentias, ac verum
numerum perticarum, decidit Plot. in allegato in-
dice, & in prædicta rubrica de bon. ponen. ad cridam
verſ. decretū ponit verba edicti loquens de decreto
Mediolani, quod idem eſt in ſubſtantia, quod ſtatu-
tum Mantuæ.

¶ Secundus datur defectus formæ non ſeruatæ,
quia in ſtatuto diſponitur, quòd alienans vel eius
procurator legitimus in ipſa comparitione debeat
iurare contenta in eo, quòd minimè factum fuit, er-
go cridæ nullæ, ſtante * communi concluſione, quæ
habet quòd omiſſio formæ etiam in minimo, uitiat
actum in totū. Bal. Imol. & alij in l. 1. de lib. & poſtb.
Iaſ. in conſi. 165. ante fi. vol. 2. 191. col. 1. uolum. eod. &
97. colum. penul. in princ. uolum. 4. Fel. in. c. cum dile-
cta, col. 26. verſi. amplia decimò. de reſcript. Dec. in c.
prudētiam, in quarto notabili de offi. deleg. Petruc.
in d. l. 1. nu. 243. Et ideò dicit Bal. in c. cum adeò col.
2. verſi. item de paruo, de reſcrip. quod ex paruo de-
fectu quis incidit in magnam pœnam ex forma non
ſeruata, quæ ex integritate conſiſtit. Ratio etenim
eſt, quia forma indiuidua eſt. l. ſi is qui, vbi Bald. in 1.
notabili ff. de teſta. nam diuiſio corrumpit formam.
Bal. in l. ſi ſeruus in addi. ff. ſi quis cautio. in l. pedius.
65 §. 1. in fi. ff. de arbitr. † quia forma eſt de genere in-
diuiſibilium. Iacob. Butrig. & Alber. in l. certi con-
66 dictio. §. quoniam. ff. ſi cert. peta. † adeo quòd in ea
vtile per inutile uitiatur. Ang. Imol. & cæteri in l. 1.
§. ſed mihi. ff. de verbo. obli. Et accedendo ad termi-
nos noſtros facit quod voluit Plo. vbi ſuprà in verſ.
decretum vult iurari. vbi ait quòd ſi decretum vult
iurari per ponentem ad cridas, quòd rem, quam ad
cridam ponere vult. verè ac realiter nomine proprio
& non alieno poſſidet, quòd ſi non iurauerit omnia
in decreto de verbo ad verbum, cridæ in nihilo non
ualent, & non præiudicant non contradicentibus, ēt
ſi eſſet iuratum per verba decreti, cū clauſula, quòd
iuratur in omnibus & per omnia, prout dicit decre-
tum, ſi ergo in dicto caſu, vbi eo modo eſt iuratum
cridæ non præiudicant, ergo multo fortius in caſu
noſtro id dicendum eſt, vbi aliquo modo iuratum
non fuit.

¶ Tertius ſubnectitur defectus, quia non apparet
quòd proclamata fuerint facta per tubatorem ſono
tubæ, vt requiritur à ſtatuto, & vt ſimiliter requiſitū
fuit ad inſtātiā Bertolij procuratoris dicti D. Alexan
dri, minusque in præſentia notarij cauſæ, ergo nulla,
67 nam † qui ſe fundat in ſtatuto, debet probare ꝙ ob
ſeruatæ fuerint omnes qualitates in ſtatuto expreſſæ
Bar. in l. 1. §. prætor ait. ff. ne quid in flum. publ. Dec.
in conſi 433. nu. 3. 336. nu. 4. & 554. in princ. Pariſ. in
conſi. 27. col. fi. vol. 2. Plot. vbi ſuprà uerſi. decretum
volens. vbi inquit, quòd cridæ factæ non ſeruatis
qualitatibus expreſſis in ſtatuto ſi publicentur nul-
lum effectum, nullumvè præiudicium afferunt non
contradicentibus, quia nullorum nullus eſt effectus,
vt in iuribus ibi per eum citatis. Alij & quartò dan-
tur defectus ipſius formę non ſeruatæ, quoniam ſta-
tutum vult, quòd cridæ fiant in præſentia alienantis
& acquirentis, vel procuratorum ipſorum ſpecialiū
item, quòd cridæ affigantur ſuper porta Palatij, vbi
iura redduntur, necnon in platea loci, vbi bona ſita
ſunt, item & quod fiant in die Mercati, vel in die ſab
bati, Vlterius quòd fuerint factę in contrata alienan
68 tis. Vnde ex his clariſſimè reſultat, † quòd cùm for
mæ nihil addi, vel detrahi poſſit, Bal. in l. ſi. volum. 2.
verſi. ex hoc elicitur. C. de ſuis & legit. hæred. Pariſ.
in conſi. 19. nume. 188. vol. 2. & in conſi. 61. nu. 25. vol.
3. quia quòd perfectum eſt, non ſuſcepit in ſe magis
69 & minus. l. 2. C. de manu. uind. Fel. in d. cap cùm dile-
cta, in 10. col. verſi. geſta contra formam. Et † ipſa
ad unguem obſeruanda ſit. Bal. in l. ceſſante in fin. C.
quom. & quand. iud. Iaſ. in l. 3. col. 6. de lega. 1 Dec. in
conſi. 612. col. 2. Riminal. in conſi. 180. num. 4. & 327.
adeo quòd non ſufficeret illam adimpleri etiam in æ
quipollenti, vt traditur in l. qui Romæ. §. Flauius, de
verbo. oblig. Bal. in l. 1. ff. de lib. & poſth. Dec. in conſ.
612. col. 2. Soc. Iun. in conſi. 85. nu. 16. vol. 2. Rimin. in
conſi. 413. nu. 13. quòd cridæ ipſæ nullum ſortiuntur
effectum, vt etiam in terminis decidit Plot. vbi ſu-
prà in uerſi. decretum requirit ſolemnitatem. Item
& ultimò alius datur formæ ſtatuti defectus in tem-
pore, quia non conſtat quòd cridæ fuerint publica-
tæ hora tertiarum, uel ueſperorum, ut ab ipſo ſtatu-
70 to diſponitur, qua non ſeruata, corruit actus. † nam
tempus quando tendit ad fundandam intentionem
alicuius, explicitè debet probari. l. cum actum. ff. de
nego. geſt. Rimin. in conſi. 285. nume. 40. & ideò dicit
Bal. in auth. quæ ſupplicatio, circa fi. C. de precib. im
71 per. offer. † ꝙ forma non dicitur ſeruata ſi tempus
appoſitum in ſtatuto non fuit ſeruatum, allegat tex.
in l. ſcire oportet. §. conſequēs. ff. de excuſa. tuto. Bal.
in l. ordo. C. de execut. rei iud. vbi dicit, adeo formam
à lege vel à ſtatuto requiſitam obſeruandam eſſe, vt
etiam in tempore debeat obſeruari. Marſ. in conſi.
65. nu. 4. & 117. nume. 15. Soc. Iun. in conſ. 37. num. 10.
vol. 2. & in caſu noſtro ita determinat Plot. vbi ſupra
in dicto verſi. decretum requirit ſolemnitatem. Ad-
uertendum quoque eſt, ꝙ dicta proclamata non fue
runt facta ſecundum formam dicti ſtatuti, videlicet
in tribus hebdomadis continuis, tribus uicibus, in
prima hebdomada diuerſis diebus, & alijs tribus ui
cibus in ſecunda hebdomada ſequenti diuerſis die-
bus, & ſic gradatim ut in ipſo ſtatuto ſcriptum com-
peritur, ergo ipſa nulla, per dictam l. cùm hi. §. ſi præ-
tor. ff. de tranſac. & ex his, quæ abundè ſupra dicta
fuerunt de omiſſione formæ. Nec obſtat quod Illu-
ſtriſſimi Duces Mantuæ Domini mei ſemper obſer-
uandiſſimi, & iuſtitiæ amatores, vt Principes dece.
conceſſerint mandatum domino Alex. dro abreuia-
torium dilationum, de quibus in ipſo ſtatuto, quia re
ſpondetur, ꝙ illud ſubreptitiè ab ipſis obtentum fuit
tacita veritate, & expreſſa falſitate. c. ſuper literis, vbi
Fel. col. 3. de reſcrip. & in c. poſtulaſti, in verſi. de leuie
72 eodem tit. Nam ambigui iuris non eſt, † quòd ſi-
cut reſcripta ad beneficia propter ſubreptionem ip
ſo iure uitiantur. c. conſtitutus, de reſcrip. doctores
communiter in c. ad audientiam, eod. tit. ita etiam &
uitiat ipſo iure alia priuilegia & beneficia Principū
Bald. in l. præſcriptione. C. ſi contra ius vel util. pu-

bl.

bl.Abb.poſt alios in dicto c.ad audientiam,per l.pri
73 mam.ff.de nata.reſtit. † quod etiã eſt ucrum, ſecun-
dum Abb.ibi,ſi etiam per ignorantiam & ſimplicita
tem fuiſſet commiſſa ſubreptio.Rui. in conſi. 21. nu.
13.vol.1.28.nu.6.vol.eo.& 198.nu.14.vol. 4. Quòd
autem veritas ſuppreſſa fuit, & falſa cauſa expreſſa
patet,quia vt conſtat ex dicto mandato,illud ei con
ceſſum fuit per ſuas Excellentias ſub eo prætextu,ꝙ
terrę & nemora poſita in uilia Tebelani uicariatus
Suzariæ ob lineam finitam per mortem Magnifici
Equitis domini Franciſci Rami eſſent deuoluta Epi
ſcopatui Mantuę,quòd tamen ab omni ueritate alie
num eſt,cum in ipſis ſuccedere debeat dicto domi-
no Frãciſco,prædicta Magnifiça D.Hieronyma eius
filia legitimata & hæres vniuerſalis,quæ omninò eſt
habilis ad ſuccedendum in eis, vt latè demonſtraui
in conſi.meo edito in fauorem ipſius Magnificæ ma-
tronæ ſuper ipſa legitimatione,quæ ampliſſima eſt,
de quibus quidem teſtamento ipſius D. Franciſci, &
legitimatione prędicta ignorantiam prætendere
non poterat dictus D.Alexander,qui in iudicio con-
tra eum intentato per Magnificam D. Ioannam ſu-
rorem ipſius D.Franciſci prætendentem dicta bona
ad ſe ſpectare vigore fideicommiſſi paterni contra
eam produxit,& ad ipſius excluſionem teſtamentũ
dicti domini Franciſei,& legitimationẽ prædictæ D.
Hieronymæ,quo caſu nulli dubium, ꝙ ſi Illuſtriſſ.
Domini mei de hoc ſciẽtiam habuiſſent, vtique tale
74 mandatum non conceſſiſſent, † cùm nunquam mẽ
tis ipſorum fuerit concedere aliquid alicui in præiu
dicium tertij,iuxta l.ſecundam §.merito, ne quid in
75 lo.publ. † cum talis præſumatur eſſe mens Princi-
pum,qualis legis ſcriptæ.l.ex facto,vbi omnes notãt
76 de vulg.& pupil.Cùm † igitur ex dicta falſa cauſa
mandatum iſtud prædictus D.Alexander obtinuerit
& ſic ſubreptitiè,ſequitur ꝙ nullum redditur. Deci.
in conſi.141.col.pen.verſic.quod autem.Pariſ. in cõ
ſi.77.in fi.vol.4.Nam propter nimiam ſollicitudinem
obtenta non valẽt.c.audacter.8.queſt.1.Ex his igitur
ſequitur,quòd cùm in dictis proclamationibus non
fuerit ſeruata forma ſtatuti,& per conſequens in ip-
ſis ſint plures defectus,quàm in equo Gonellæ, vt ſo
let dici, partes Magnificorum Dominorum Iudicũ
fore in pronunciando in fauorem prædictæ Mgnifi-
cæ D.Hieronymæ,pro qua ſtat omnis uictoria, nam
ſtultiſſimum eſt ſub clariſſimo ſole lumen afferre, &
ſi in hac cauſa Iudex eſſem,vtique nõ recederem ab
hac ſententia tanquam conſona iuſtitiæ,æquitati, &
conſcientiæ.Conſilium enim hoc feci pro compro-
batione eorum,quæ elegantiſſimè ſcripſit Illuſtr. D.
Bartholomeus Volta Collega meus in hoc ſacro Cõ
ſilio Montisferati, & veti mihi frater obſeruandiſſi-
mus in fauorem prædictæ Magnificæ D.Hieronymę
eius coniugis, pro quo ob ſingularem eius doctrinã
optimos mores,& integram uitam paratus ero maio
ra ſemper facere.

SVMMARIVM.

1 *Crimen læſæ Maieſtatis dicitur enorme.*
2 *De exceptis.*
3 *Sceleſtiſſimum, & ſeueriſſimè uindicandum.*
4 *Peſſimum omnium peccatorum.*
5 *Et arduum*
6 *Appellatio non admittitur in crimine læſæ Maieſtatis, & nu. 11 ſed contra nu. 12. & 16.*
7 *Monetam falſam fabricans crimen læſæ Maieſtatis committit.*
8 *Fabricans falſam monetam non poteſt appellare.*
9 *Hæreſis cauſa criminis læſæ Maieſtatis æquiparatur.*
10 *Appellatio in cauſa hæreſis non admittitur.*
11 *Iure cautum non reperitur, quòd appellatio non admittatur in cauſa criminis læſæ Maieſtatis.*
12 *Appellatio vbi reiecta nõ reperitur, cenſetur permiſſa nedum in ciuilibus, ſed etiam in criminalibus.*
13 *Gloſſæ auctoritas cæteris anteponitur quia in ea ſolet eſſe ueritatis ſubſtãtia, à qua in iudicando & cõſulendo non eſt recedendum.*
14 *Teſtis melior haberi non poteſt gloſſa ordinaria.*
15 *Appellatio non admittitur in primo capite læſæ Maieſtatis*
16 *Argumentum de crimine læſæ Maieſtatis humanæ ad crimen læſæ Maieſtatis Diuinæ eſt validum in iure, ſecu econtra.*
17 *Crimen hæreſis eſt maius crimine læſæ Maieſtatis humanæ.*
18 *Maieſtatem diuinam offendere grauius eſt quàm temporalem.*
19 *Deo magis obediendum eſt quàm cuilibet homini.*
20 *Diuina gratia debet legibus præualere.*
21 *Filiorũ appellatione in crimine hæreſis comprehenduntur ſi iæ fœmine,*
22 *Filiæ in crimine hæreſis ita puniuntur ſicut filii.*
23 *Filius & ſi in bonis patris damnati de crimine læſæ Maieſtatis nihi. habere debeat, tamen filia dotari debet.*
24 *Appellatio in crimine læſæ Maieſtatis non admittitur vbi interuenit factio.*
25 *Confeſſus & conuictus non appellat.*
26 *Conuictus per claras probationes confitendo non dicitur errare, ſed veritatem cum confeſſione conſonare.*
27 *Fruſtratoria appellatio non debet admitti.*

CONSILIVM LXXIII.

SI uidiſſem proceſſum de mandato
Excellentiæ veſtræ formatum cõ
tra Lanceum de Preuide, vtique
ſpecificè reſpondiſſem, ſed poſt
quã in genere interrogatus ſum
ad dicendum quid iura & docto
res ſentiãt,ac diſponant ſuper ar
ticulo, An condemnatus de crimine læſæ Maieſtatis
poſſit appellare,in genere etiam reſpondebo, di-
ſputando articulum ipſum, firmando veram &
communem concluſionem, cum declarationibus
ſuis, ex quibus poterit Excellentia ſua bene per-
ſpicere an ſit in communi ſententia, vel in de-
clarationibus,vel vna ipſarum.Accedendo igitur ad
1 rem,prima facie dicendum videtur, † quòd cùm
crimen ipſius lęſę Maieſtatis ſit enorme,teſte Foller.
in pract.ſua crim.in §.ſcire debes. Gig. in tracta.de
crim.læſæ Maieſt.in c.qualiter in crimine læſæ Maie
2 ſtatis procedatur.queſt.nona nu.5. † & de exceptis
cap.ſi quis cum militibus.6.quæſt. 1. glo.in fi.in cap.
3 1.de teſtib. in 6. † ac ſceleſtiſſimum & ſeueriſſimè
vindicandum.l.fi.C.ad l.Iul.Maieſt. † ac peſſimum
4 omnium peccatorum.§.ſi igitur, in auth. de nup. ac

vltimo

5 † vltimo loco arduum,vt per Affl.in c.1.in verbo
&bona committẽtium crim.læſæ Maieſt.nu.18. quæ
6 ſint rega. † quòd condemnatus de ipſo crimine nõ
poſſit appellare,quòd probatur. Nam clariſſimi iu-
7 ris eſt, † quod qui facit monetam falſam commit-
tit crimen læſæ Maieſt.l.ſecnnda.C.de falſa.moneta.
† ſed fabricans falſam monetam non poteſt ap-
8 pellare.l.1. C.eodem. titul. Marant. in tracta. de
ord.Iudi.carta 623.nume.283.verſicu. quintò limita,
ergo &c.

9 ¶ Secundò facit, nam † cauſa hæreſis, quæ eſt
crimen læſæ Maieſtatis diuinę æquiparatur crimini
læſæ Maieſtatis humanæ.glo.in cap.1. de teſtib. in 6.
glo.in l.nullus.C.ad l.Iul.Maieſt, cap. licet Hely. de
ſimo.Ang.in tract.maleſ. in verbo [che hai tradito
10 la mia patria.] verſi.quærit Cy. † Sed in cauſa hæ-
reſis non admittitur appellatio, cap. vt inquiſitionis
de hæret.Carer.in tracta.de hæret.nume.129.Feli.in
cap.ſicut,il j.de ſimonia. Maranta vbi ſuprà carta
624. verſ. decimò limita, ergo nec in cauſa criminis
læſæ Maieſtatis. & ita per dictam æquiparationem
in terminis noſtris tenuit Alex.in addit.ad Bar.in l.ſi
quis filio.§.hi autem.ff.de iniuſt.rupt.teſta.& Ang.in
tract.maleſ.in verſi.præſente Gaio.nu.15.

¶ Tertiò iſta ſententia probatur per tex.in l. con
ſtitutiones.ff.de appell.ſecundum intellectum Bar.
ibi dum loquitur intelligendo illam legem de pro-
ditore,qui dicitur dux factionum,per l.quiſquis, ad
legem Iul.Maieſta.

¶ Quartò hæc opinio confirmatur auctoritate Ar
chidiaconi & Io.Andr.in cap.felicis,de pæn.in 6.vbi
dicunt hoc eſſe ſpeciale in crimine læſæ Maieſtatis,
vt non appelletur,quia ſi hoc reperitur in minoribus
delictis,ergo multò fortius in iſto. Roma. in l. Pan-
thonius.§.rei perduelionis.ff.de acqui.hæred.iterum
Ange.in tract. Maleſi. in verbo [che hai tradito la
mia patria,] in princ.in §.publica,in.fi.Inſtit. de pu
bl.iud.& in dictæ l.conſtitutiones.Feli.in cap.ſicut,il
j.de ſimo.Guid.Pap.in tract.de appel.nu.86. Capic.
in deciſ.120.nu.64.Marſ.in conſ.1.num.38. & in l.de
minore,in princ.col.2.de quæſtio.Foller.in pract.ſua
crim.fo.mihi 573.nu.1.Carer. in pract. ſua crim.nu.
85.cum duobus ſequentibus,& in tract.de hæret.nu.
129.Maran.vbi ſuprà fo.mihi 623.no.286.verſi. octa
uò limita.

¶ Sed præmiſſis non obſtantibus contraria ſen-
tentia eſt de iure uerior,quòd i.nò ſit licita appella-
11 tio in crimine læſæ Maieſtatis.quod probatur, † quo
niam in iure cautum non reperitur,ꝙ in tali crimine
non admittatur appellatio, ergo cenſetur premiſſa
12 quia † regulariter in ciuilibus criminalibus admit
titur appellatio.l.& in maioribus.C.de appellatio. l.
non tantum.ff.eo.tit.Marſ.in conſ.34.nu.9.Antonius
Nicel.in tract.de concord.gloſſ.nu.15.

¶ Secundò iſta opinio probatur per glo.in l.Pan
thonius.§.rei perduelionis.ff.de acqui.hæred.& in di
cta l.non tantum,vbi in dicto crimine admittitur ap
13 pellatio. † quæ opinio gloſſarum cæteris anteponi
tur,& omnes alias antecellit,& in qua ſolet eſſe ſub-
ſtantia ueritatis, à qua in iudicando & conſulendo
non eſt recedendum,ut latè per Cur.Sen.in conſ.42.
14 col.7.& in conſi.63.col.4.in fin.nam † melior teſtis
haberi non poteſt gloſſa ordinaria, vt per eundem
Curt.in conſi 81.col.1.in fi.

¶ Tertiò hæc ſententia firmatur auctoritatibus
infraſcriptis,uidelicet Bal in notabilibus ſuis in ver
bo ſententia,vbi dicit glo.in dicto.§.rei perduelionis
alibi non eſſe. Areti. in dicto §. rei perduelionis.
Mart.de Laude in tract.de crim. læſæ Maieſt. quæſt.
7.Auguſt.de Arim.in addit.ad Ange. in dicto verbo
præſente Gayo.nu.15 Foller.in pract.ſua crim. in 2.
par.ſecundæ par.verſi.Idem quod comiſit.num. 107.
Iſer.in cap.1.§.bona comitten.ium, & ibi Afflic. nu.
42.iterum Iſer in proęm.conſtit.Regn. in vltima car
tha.Antonins Nicel.in tract.de concord.gloſſ.in fal-
lentia 206.Dec.in cap.Romana.in 9.notabili de ap-
pellatione.

¶ Non obſtant modò quæ in contrarium adducta
15 fuerunt,& primò, † quòd ſicut non appellatur in
crimine falſitatis,ita nec in crimine læſæ Maieſtatis,
quia reſpondet Auguſt.Arim.ubi ſuprà, ꝙ non ob-
ſtat dicta l.1.quia crimen læſæ Maieſtatis multis mo
dis committi poteſt,vt in l.1.cum tribus ſequentibus
ff.ad l.Iul.Maieſt.& ideò quòd non ſequitur,crimen
læſæ Maieſtatis committens in vno capite afficitur
tali pœna,ergo & in alijs capitibus idem dicendum
quia hoc eſt falſum,quia aliquando videmus quòd fi
lij damnantur,& aliquando quòd non, ſecundum ꝙ
reus in aliquo capite criminis læſæ Maieſtatis inci-
dit.Vlterius reſpondetur,non valere huiuſmodi con
ſequentiam,quoniam in dicta l.dicitur, quod com-
mittens crimen lęſæ Maieſtatis,fabricans falſam mo
netam perdit domum etiam alienam, ergo idem di-
cendum eſſet in quocumque alio capite criminis læ
ſæ Maieſtatis,quod tamẽ eſt falſum,quia odia & pœ
næ ſunt reſtringendæ.c.odia,de reg.iur.in 6.

16 ¶ Secundò non obſtat † argumentum de crimi
ne læſæ Maieſtatis diuinæ ad crimen læſæ Maieſtatis
humanæ, quia reſpondetur, ꝙ iſta æquiparatio ita
ſimpliciter intellecta non eſt bona, quia aut quæri-
nus an de crimine læſæ maieſtatis humanæ liceat ar
guere ad crimen læſæ maieſtatis diuinæ, & om nino
dicendum eſt,ꝙ ſic,vt in l.manicheos. C. de hæreti.
c.vergentis,in fi.extra eo.quia tunc arguitur de mi-
nori ad maius,quod argumentum ab omnibus reci-
pitur.Igne.in l.neceſſarios.§.non aliàs.nu.6.& 43. ff.
ad Syllan.Aut de crimine hæreſis ad crimẽ læſæ ma
17 ieſtatis,& tunc non valet argumentum, † cùm cri-
men hæreſis ſit maius,quàm crimen læſæ maieſtatis
humanæ.Io.Monac.in c.ſtatutum,in princ.de hæret.
in 6.Nam per hæreſim offenditur maieſtas diuina,&
18 per crimen læſæ maieſtatis maieſtas humana. † lõ-
gè enim grauius eſt ęternam quàm temporalem of-
fendere maieſtatem.auth.Gazaros.C.de hære.Inde
19 dicimus, † ꝙ magis obediendum eſt Deo quàm ci-
uilibet homini.c.ſi dominus,11.quæſt.3.& ſic licèt ſo
leat dici ꝙ crimen hæreſis æquiparetur crimini læſæ
maieſtatis,vt per glo.& Sali.in l.2.C.ad l.Iul.maieſt.
tamen in plus ſe habet hæreſis, quia dicit tex. in §.
20 hinc autem in auth.de monac.ꝙ † diuina gratia de
21 bet legibus præualere.Hinc videmus † ꝙ in crimi-
ne hæreſis appellatione filiorum comprehenduntur
22 fœminæ.dicto c.uergentis.in fi.& † ſic ita puniun-
tur filię ſicut filij.c.ſtatutum.§.vbicunque de pæn.ſe-
cus in crimine læſę maieſtatis.l.quiſquis. C. ad l.Iul.
Maieſta.Afl.in c.1.in dicto verbo Et bona commit-
23 tentium.ubi inquit, † ꝙ in crimine læſæ maieſtatis
ſit differentia inter filios,& filias,quia filius nihil ha
bere debet de bonis paternis, ſed filia debet dotari;
vt per Iſer.in conſtit.Regni ob filiorum culpam, per
l.tutores.ad l.Iul.de ui priua.& inquit hoc bene fuiſ
ſe ſeruatum temporibus ſuis per Regem Ferdinan-
dum,qui honorificè maritauit filias Principis Roſa-
ni,qui notorie commiſerat crimen læſæ maieſtatis

contra

contra Regem.Clar.in 20.libro ſententiarũ in c.læſæ
maieſtatis,verſi.hæ autem pœnæ.vbi aſſerit hanc eſ-
ſe * communem.Affl.in c.1.§.præthereà uaſallus, in
verſi.glo.3.num.80.quæ fuit prima cau. benef. amit
poſt Bald.in l.ſi patri,colum.tertia. C. de doto. pro.
miſſo . Gigas in dicto.tracta.de crimine læſæ maie-
ſtatis in tit. de pœn.quas filij incurrunt,quæſtio.15.
in principio.

¶ Pariter non obſtat d.l.conſtitutiones, quia re-
ſpondetur , quòd id quod ſtatuitur in dicta lege eſt
ratione factionis,& ideò nimirum ſi non appellatur.
24 † vnde ſi aliquis ordinaret quòd Ciuitas rebellare
tur,& cõdẽnaretur,ex quo eſt dux & caput factionis
non appellaret.Ita Iſer.in c. 1. §. & bona cõmitten-
tium.& ibi Affl.nu.42.quæ ſint rega.Carer. in pract.
ſua crim.fo.28.col.1.in prin. Ang.in tracta. maleſ. in
d.verbo Præſente Gayo. nu.15. verſic.Item uidetur
caſus.Gig.in tract.de crim.læſæ maieſt.in tit.de plur.
& uar.quæſt.q.13.in fin.Et iſta eſt prima declaratio,
quæ datur ad dictam communem concluſionem,
quæ etiã & ſecundò dicitur locũ non habere quãdo
huiuſmodi delictũ eſſet clarè probatũ p rei cõfesſio
nem & teſtes.Igne.in dicta ſua diſputatione An Rex
Franciæ,in primo membro ſuæ diſtiuctionis, Gig. in
d.quæſt.15.verſi.limita per tex.in l.2.C.quor. appell.
non recip.qui tex.ſecundum Oldra.Bar.Bal.ac alios
generaliter habet locum in omnibus criminibus, &
ibi Carer.nu.3.cum aliquibus ſequẽtibus,vbi inquit,
25 † quòd talis conuictus & confeſſus non appellat,
quia ſi interponit appellationem, cenſetur id facere
animo differendi executionem capitalem, cùm in ip
ſa cauſa appellationis contrarium & de errore pro-
26 bare non poſſet. † nam conuictus per claras proba
tiones confitendo,non dicitur errare, ſed veritatem
cum confesſione cõſonare,vt per Bal.ibi,& in l.addi
ctos.C. de epiſ.aud.& ideò cùm contrarium probari
non posſit. nimirum ſi non auditur tunc appellans,
quia friuola cenſetur appellatio, quæ de iure com-
muni tolli poteſt. Idem tenet Affli. in conſtitutione
pactorum,nu.83.Ang. in tract. maleſ. in dicto verbo
præſente Gayo.nu.16. vbi dicit, quòd quando reus
eſt ſponte confeſſus & conuictus, , vel delictum
eſt notorium,poteſt iudex ſententiam exequi, appel
latioae interpoſita non obſtante,& ſi aliter facit,pec
cat.& quod de facto Nurſiæ ita obſeruauit. Igne. in
l.ſi certus,in prin.nu.19.ad Sylla.Peruſ. & Dec. in c.
cùm ſpeciali.§.porrò, de appel.Butr.in tract. de no
torio,articulo 4.nu.56.Duenas reg.156. in fi. Didac.
* in lib.practicarum quæſtionum.quæſt.23.nu.5.& hãc
eſſe * communem opinionem atteſtantur Imol. &
Ang.in l.creditor,in §.iuſſus, de appel. qui dicunt ꝙ
diſpoſitio dictæ l. ſecundæ. quatenus tollit faculta
tem appellandi in quibuſdam delictis ibi expresſis,
eſt fauorabilis,quia reipublicæ intereſt vt delicta pu
niantur.l.cùm quidam ff.de lib.& poſth. & quia con-
27 tra conuictum & cõfeſſum maxima uidetur præſum-
ptio † fruſtratoriæ appellationis,quæ admitti non
debet.capitul.cùm appellationibus,de appellatio.in
ſexta. & ita de conſuetudine ſeruari tradit Clar.
libro.quinto.ſententiarum receptarum.§.fina. q.94.

SVMMARIVM

Conſulentes non decet recedere à communi doctorũ
2 *ſententia.*
1 *Diſpoſitio.l.quiſquis. C. ad legem Iul.maieſt. nedum*
habet locum in filiis naſcituris, ſed etiam in iam
natis tempore delicti commiſſi
3 *Lex quiſquis. C. ad legem Iul. Maieſt habet locum*
non tantum quando committitur crimen læſæ Ma-
ieſtatis contra Imperatorem, Rempublicam Roma
norum, non recognoſcentẽ ſuperiorem, ſed etiam
contra inferiores à ſupremo Principe
4 *Diſpoſitio dictæ.l.etſi locum habeat inferioribus à ſu*
premo Principe non tamen in præiudicium filio-
rum deliuquentium,& nu ſeq.
5 *Crimen læſæ Maieſtatis dicitur enorme,& contra le-*
gem humanam,canonicam,& diuinam.
6 *Diſpoſitio ipſius l eſt odioſa correctoria & pœnalis.*
7 *Lex ipſa quiſquis C.ad leg.Iul.maieſ.non debet exten*
di de perſona ad perſon.m, cùm odium contineat
irrationabile.
8 *Appellatione filiorum in caſu.l.quiſquis.C. ad legem*
Iul.maieſt.non veniunt fœminæ.
9 *Odium irrationabile eſt,quòd filius pro patre punia-*
tur.
10 *Filius non debet portare iniquitatem patris.*
11 *Conſtitutiones in quibus cauetur, vt unus pro alio pu*
niatur,ſunt contra ius naturæ & diuinum.
12 *Statutum imponens pœnas filiis pro patribus, eſt du-*
rum & rigoroſum.
13 *Pœna debet tenere ſuos authores.*
14 *Statutum diſponens quòd filius pœnam patiatur pro*
patre,eſt contra ius diuinum & contra ius canoni-
cum,cum nullus odio alterius prægrauetur.
15 *Pœna non debet imponi ubi non eſt dolus neque cul-*
pa.
16 *Diſpoſitio.l.quiſquis,locum non habet in rebus dona-*
tis per matrem filiis inter uiuos
17 *Extenſio ceſſat ſecundum communem in correcto-*
riis.
18 *Extenſio locum non habet in pœnalibus,etiam ſi ra-*
tio eſſet ſcripta in lege.
19 *Statutum contra ius commune quando poteſt unum*
vel duo operari,debet interpretari vt unum tan-
tum operetur.
20 *Diſpoſitio dictæ l quiſquis,reſpectu filiorum,non ſer-*
uatur de conſuetudine
21 *Lex puniens filios ex crimine paterno in foro conſciẽ*
tiæ non valet.

CONSILIVM. LXXIIII.

1 INhærendo † communibus ſen-
tentiis prout vere decet conſulẽ-
tem,iuxta Cur. Sen. in conſi. 42.
col.6. verſi. ſed præmisſis, & per
Pariſ.in conſi.17.num.3.vol.3. di
2 co, † ꝙ & ſi diſpoſitio l. quiſquis
C.ad l. Iul. maieſt. habeat locum
nedum in filiis naſcituris,ſed etiam in iam natis tem
pore commisſi criminis læſæ maieſtatis, vt tenere ui
detur Sali. & Alber.in dicta l.quiſquis,col.1. motus
hoc fundamento,quia ratio quare filius puniatur in
d.l.quiſquis,quæ eſt ꝙ quis præſumitur imitator pa-
tris,ita militat in filijs ante delictum, natis, ſicut in
naſcituris.Ange.in tract.maleſ.in verſi.[che hai tra-
dito

dito la tua patria.] in verſicu. quærit ibi Sali.& ibi
Aug.de Arim. in addit. vbi inquit quòd ſæpius de
hac quæſtione fuit interrogatus , vbi inquit extare
gloſſam mag iſtralem in cap.quiſquis,6.quæſt. 1. quæ
decidit illam quæſtionem.Gemini a.in cap. quiſquis.
Specu.in tit.de ſententia.§. 2.verſ.quintò quæro.Sey
ſel.in l.ſi quis id quod,col. 5.& 6.de iuriſ,om.iud.quã
ſententiam vti * communem amplectitur Gigas in
tract.de crim.læſæ maieſt.in tit.de pœn. quas incur.
filij patre commit.crim.læſæ maieſt.quæſt.5. pro qua
ineuitabiliter dicit facere textum in d.l.quiſquis.§.fi
lij vero.vbi ita reſeruatur ex Imperatoria lenitate fi
lijs eius,qui crimen.læſæ maieſtatis commiſit, ergo
de iam natis loquitur.pro cuius confirmatione addu
co Cæpol.in cõſ.80.vbi dicit.quòd iura allegata per
Petr.uidelicèt l.emancipatum.C.de Senato. & l.diuo
Marco,de quæſtio. loquuntur de tranſlatione pri-
uilegiorum,& faciunt potius in contrarium , quàm
pro quia priuilegia circa pœnas ita locum habent
in filijs ante conceptis, poſt.l.mortis.§. liberis. ff. de
pœn.l. 2.§.in liberis.de decur . Præterea reſtringere
illam legẽ quiſquis,ad cõceptos poſt eſt,exinanire ef
fectum illius legis , qui eſt illorum delinquentium
pœna mortis naturalis.Præterea,ratio illius legis ui
delicèt metus. audacia, & quòd conſimiles non ſint
patri, militat ita in conceptis ante , ſicut poſt. Item
cum ipſa lex loquatur de filijs damnati, debet intel-
ligi de filijs ſecundum illius , tempus l. liberorum §.
notantur.ff.de his qui not.infam.l. 2. §. in filijs etiam
C.de libert.& eorum lib.& ſi contrarium ſentire vi-
deantur Pet.Cy.& Ang.in d.l.quiſquis,quorum ſen-
tentiam tanquam * communem amplectitur Alcia.
in conſi.468,verſi.2.reſpondeo,& Clar. in tract.ſuo
ſub rubrica de crim.læſæ maieſt.

¶Item & ſimiliter adſit alia * communis conclu
ſio,quæ habet, † ꝙ diſpoſitio dictæ l. etiam habeat
3 locum nedum quando committitur crimen læſæ ma
ieſtatis contra Imperatorem,Rempublicam Roma-
nam,& alios non recognoſcentes Imperatorem , ſed
etiam contra inferiores , vt Marchiones , Duces &
alios,vt voluit Paul.de Caſtro in l. 3. C. de epiſ.au-
dien.ubi inquit , quod ita de facto ſeruatur Bru. in
conſ.28.col.2.vbi ait,ꝙ impropriè & largo modo cõ
tra dominos ſuperiorem recognoſcentes dicitur cri
men læſę maieſtatis committi.Cæpol.in conſi.17.nu.
19.Boſ.in ſuo tract. in tit.de crimine læſæ maieſtatis
num.56.vbi dicit,ꝙ de cõſuetudine & de facto Prin
cipes hoc ſeruant,& ita de facto fuiſſe etiam hoc ſer
uatum tradit Guid.Papa.in deciſ. 344. in quodam
qui cõſpirauerat in necem Amedei Ducis Sabaudie
de quo areſto facit mentionem Papo.libro 22.tit.1.
areſto.1.Alcia.in conſi. 416. in princ. Craue.in conſi.
224.nu.6.Marſ.in l.1.n.6.ad l.Cornel.de ſicarijs. Bel
lo.conſi.32.Clar.in d.tit.de crimine læſæ maieſtatis
verſic.dubium eſt.Alex.in conſi.13.col.1.vol.6.vbi aſ
ſerit hanc eſſe communem. quem ego ſequutus ſum
in conſi.28.in princ.vol.2.Soci.Iun.in conſi.105. col.
2.vol.3.etſi multi tenuerint oppoſitum , vt diſpoſitio
ipſa locum ſolum habeat in committentibus tale cri
men cõtra Imperatorem,Rempublicam Romanam
uel non recognoſcentes ſuperiorem,vt per Bar.in ex
trauag.ad reprimendum , in verbo rebellando . Cy.
Ang.& Sali.in dicta l.quiſquis.Nellus in tract.banni
to.in 1.par.ſecundi temporis quæſtio.16. Alexan. in
conſ.103.in fi.vol.1.Ancha.in conſ.287.col.1.verſic.
primo ex eo.Dec.in conſi.410.col.fi.in princ.Rui.in
conſi.3.nu.12.vol.5.Alcia.in conſi. 467. verſic.tertio
principaliter reſpondeo.vbi inquit hanc concluſio-
nem indiſtinctè ab omnibus approbatam.tamen non
recedendo à prima ſententia poteſt negari quòd
etſi diſpoſitio ipſius legis locum habeat in talibus in
ferioribus recognoſcentibus Imperatorem in dire-
ctum Dominum,quamuis ſint Vicarii Imperiales, ꝙ
filij committentium tale crimen,quod dicitur enor-
4 me,teſte Alex.in conſi.13.col. 3. vol. 6. † & contra
legem humanam.canonicam,& diuinam,ut in epiſto
la Diui Pauli ad Romanos cap.13.&.1.Petri.2. cap.
qui reſiſtit,vndecima quæſt. 3. Igne. in l. neceſſarios
§.non aliàs, in princip. nume.41.ff. ad Sylla. incur
runt pœnas d.l.quiſquis,quò ad omnes eius effectus
ſed tantum vt delinquentes debeant puniri vltimo
ſupplicio,Ita ſentit Paul.de Caſtro in dicta l.3. verſ.
item nota textum C. de epiſ. audien. vbi pœnæ de
quibus in d.l.locum non habent quo ad filios, niſi cõ
tra illos,qui attentarunt contra perſonam Impera-
toris,quamuis plura ſint capita criminis prędicti , &
5 hanc eſſe † communem opinionem inquit Gig. in
quęſt.23.in tit.de pęn.quas fil. incur. patr. committ.
crim.læſæ maieſt.quæſtio.23. nu. 9. ſubdens , ꝙ licet
Ang.in tract.maleſ.in verbo [che hai tradito la tua
patria.] num. 2. dixerit quod ſi contra Dominos
Italiæ, qui cõmuniter loco Principis habentur, quis,
committat crimen lęſæ maieſtatis perinde eſſe ac ſi
contra Principem tale delictum commiſſum eſſet cõ
tra delinquentium perſonas,quàm filiorum , vt in d.
l.quiſquis , tamen dictum eius malleo non ſubſiſtit,
quia allegat Bar.in tract.qui ſint rebelles,in glo. con
tra noſtrum honorem, verſic. ſed an hęc conſtitutio.
vbi nullum verbum de hoc, imo contrarium voluit
ipſe Bar.in d.tract.in verbo rebellando. Soc. in conſ.
275.col.2.Clar.vbi ſupra.Rui.in conſi.3.col.3. in fin.
vol 5.Craue.in conſi.224.num.6.Cæpol. in conſi .80.
Paul.de Eleaz.quem omnes alij ſequuntur in clemẽ
tina paſtoralis de rei iu.Laud.in tract.de crimine læ-
ſæ Maieſt.in princ Affl.in cap.1.in verbo Et bona cõ
mittentium.nu.113.quæ ſint regalia.Soc.Iun.in cõſ.
105.colum.2.vol.3,Boer.in tract.de ſediciosis . in 6.
præſuppoſito.nu.6.Alcia.in conſi. 456, in princ.Gig.
in d.tract.in tit.qual.& à quib. crim. læſæ Maieſtatis
committatur , quæſtione . 19. Quærit enim ibi an
crimen lęſæ Maieſtatis committat ſubditus inferio-
ris Principis recognoſcentis ſuperiorem , à quo ha-
bet plena regalia,vt ſunt Duces Florentiæ, Ferrariæ
& Vrbini,& inquit quòd ſic,etiam ſi eſſent Marchio-
nes,& Comites , vt uoluit Cuma.in conſi . 153. quia
huiuſmodi Principibus Papa,vel Imperator reſpe-
ctiuè videtur dediſſe omnem ſuam poteſtatem in il-
lo Ducatu vel Principatu,vt uoluit Ange. in conſil.
214. ſubdit tamen unum tamen non obliuiſcaris ꝙ
in huiuſmodi caſibus licet committatur crimen læſæ
maieſtatis,attamen filij delinquentium non incurrũt
pœnas.de quibus in d.l. quiſquis , quod etiam uelle
videtur Auguſt.de Arim.ad Ang.in d.verbo [Che
hai tradito la tua patria.] nu.6.Idem Gig.in d.trac.
in tit.de pœn.quas filij incurrunt. quæſt. 1.nu. 9. vbi
dicit,ꝙ pœnæ contra filios locum ſibi vendicant in
in primo capite dictæ l.Iuliæ.de quo in d. l. quiſquis
ſecus in alijs caſibus,in quibus delictum patris filio
minime nocet.& in d.tit quæſt.10.Et hoc non ſine ra
tione fundatum eſſe uidetur, quia cùm † diſpoſitio
6 dictæ.l.ſit odioſiſſima & pœnalis,vt per Soci. in cõſ.
275.nu.4.& 6.Dec.in conſ.64.col.1.& correctoria,vt
conſtat ex iuribus allegatis per Pariſ.in conſi.69.nu.
176.vol.3.& Dec.vbi ſupra , ac Iaſ.in conſi.106.col.
2.uol.

7 a.vol.4, † non debet extendi de perſona ad perſo-
nam cum contineat odium irrati onabile,vt vult Bar
in l.1.de ucrbo.ſign.vbi tenuit,pœnam infamiæ & in
capacitatis bonorum de quibus in dicta l.quiſquis.§.
filij verò,non extendendam ad filias fœminas. dum
8 dicit, † quòd appellatione filiorum non ueniunt fi-
liæ in caſu dicti §. filij verò. & rationem eſſe dicit,
9 quia d.l.quiſquis, continet odium irrationabile, †
nam irrationale eſt, quòd filius pro patre puniatur
quando ipſe non deliquit.toto tit.ne filius pro patre
Dec.in conſi.64.col.penult.verſi.confirmatur.Iaſ.vbi
ſuprà col.2.Hoc etiam uidemus,quòd propter odiū
irrationale quod continet d.l.quiſquis §. filij verò,
maſculinum non concipit fœmininum,vt voluit Iaſ.
in l.ſi quis id quod,col.2.verſi.item vbi tractatur de
odio.ff.de iuriſd.om.iud.Rui.in conſi.103.nu.14.vol.
Item eſt odioſum,vt legitur in c.Iudæi 1.quæſt.4.&
10 Ezechiel.c.17. † ꝙ filius non debet portare iniqui-
tatem patris.& ideo dixit Bal.& ibi Sali.in rubrica
11 C.res inter alios acta † quòd conſtitutiones in qui
bus unus pro alio punitur,ſunt contra ius naturæ &
12 diuinum.Iterū Bal.in l.dotis.C.de iure dot.vbi † ꝙ
ſtatutum quòd filijs pro patribus pœnam imponit,
eſt valde durum & rigoroſum.& in l.captiui.C.de e-
piſ.& cler.Quod etiam contineat odium irrationale
probatur ex eo,quia ꝙ filius ex patris delicto punia
tur eſt contra iuris communis diſpoſitionem, ſecun-
13 dum quod † pœna debet tenere ſuos authores. l.
l.ſancimus.C.de pœn.& in d. tit.ne filius pro patre
14 † Item & contra ius diuinum, nam ſcriptum eſt,
anima quæ peccauerit ipſa morietur.ſi habēs.24.quæ
ſtio.3.Item eſt contra ius canonicum, quo cauetur
vt nullus odio alterius prægrauetur.c.non debet, de
15 reg.iu.in 6.Item † & eſt iniquum,quòd imponatur
pœna vbi non reperitur culpa neque dolus, contra
l.cùm autem.§.excipitur in verſi.capitalē.ff.de ædil.
edic.Bar.in l.quid ergo §.pœna granior.circa mediū
ff.de his qui not.infam. Cum igitur dicta diſpoſitio
ſit correctoria iuris communis, odioſa, & pœnalis,
merito dicendum uidetur, ꝙ ſufficiat illam locum
habere quando crimen læſæ Maieſtatis committitur
contrà Imperatorem, non autem contra inferiores
eum recognoſcentes,non autem ut extendatur ad in
feriores à ſupremo Principe in præiudicium filiorū,
qui in nihilo deliquerunt.Et ideò conſuluit Pariſ. in
conſi.ſuo 69.in tertia & ultima difficultate,vol. 3. ꝙ
ex quo dicta l.quiſquis,eſt odioſa,pœnalis, & corre-
ctoria iuris communis,licèt diſponat ꝙ filij excludā
tur à ſucceſſione materna, tam ex teſtamento quàm
ab inteſtato,& nihil diſponat de bonis maternis per
16 uentis ad filios per donationem inter uiuos, † ꝙ di
ſpoſitio ipſius l.non debet extendi ad donata per ma
trem filijs, quia actus eſt prorſus contrarius ſucceſ-
ſioni teſtati vel ab inteſtato, & quia dicti actus inter
ſe nihil habent commune, l. verba contraxerunt de
de verb.ſign.Nec habet obſtare ſecundum eum ſi di-
catur,ꝙ imo extenſio fieri debet ad dictam donatio-
nem ex quo militat ratio ſcripta in d.l.quiſquis.quia
reſpondet,ꝙ dicta ſimilitudo, ſeu identitas rationis
17 non habet obſtare, quoniam † verſamur in corre-
ctorijs in quibus prorſus ceſſat extenſio, nedum ex
identitate,uerum etiam ex maioritate rationis,ſecū-
dvm * communem doctorum ſententiam, de qua
18 in l.ſi conſtante.ff.ſolut matr. item † & quia uerſa-
mur in pœnalibus,in quibus ceſſat extenſio, etiam ſi
ratio eſſet ſcripta in lege ſecundum glo. iuncto tex.
in verſic.in eiſdem,in clementina,vt hi,qui,de æta.&

qual.Vnde ex his videtur dicendum.ꝙ cùm diſpoſi-
tio ipſius l.correctoria iuris communis poteſt opera
ri in uno caſu ſufficere uidetur,vt uoluit Butr. in ca.
19 cùm dilecti, de dona. ubi inquit † ꝙ quando ſtatu-
tum contra ius commune poteſt vnum vel duo ope-
rari,interpretari debet ut unum tantum operetur,ut
minus derogetur diſpoſitioni iuris communis.Goza.
in conſi.19.nu. 5. Grat.conſ.43.col.1.vol.1.47.nu.7.
vol.eo Et ideo inquit Ang in l.fallacitur.C de abolit.
20 † ꝙ quia pœnæ d.l.quiſquis,reſpectu filiorum ſunt
odioſæ & rigoroſæ lex ipſa non ſeruatur de conſue-
tudine, qđ verbum tanquam uiri Excellentisſimi &
magni practici multum eſſe ponderandum à iudici-
bus dicit Soci in conſi.275.col.2.in verſ.confirmatur
hoc.Idem Alcia.in conſi.467.nu.6.vbi ſequitur Ang.
vbi ſuprà,dicens dictā l.quiſquis,quò ad filios ex ge-
21 nerali conſuetudine Italiæ eſſe ſublatam. Plus † di
cit ſe putare,ꝙ in foro conſcientiæ talis lex puniens
filios ex crimine paterno,non valet, vt dicitur in le-
ge veteri,filius non portabit iniquitatem patris. Vn
de lex tanquam contra honeſtatem non debet uale-
re.& ſubdit ꝙ peccat eam obſeruans.c. cōſtitutiones
& c.lege,10.diſt.Et ideò ꝙ aduertere debent Dōmi-
ni iudicātes ne ædificent ad gehennā,agendo contra
conſcientiam, & ſi Illuſtrisſimus Dux Mediolani in
hoc conſuleret Theologos, non dubito quin illam
ſententiam approbarent, & ꝙ uidentur huiuſmodi
leges magis factæ ad terrorem quàm ad futuram ob
ſeruantiam,nec reperietur aliquis, qui unquam vide
rit obſeruari.Clar.in d.tit.de crim.læſæ maieſt.in uer
ſi.Unum tamen.vbi etiam ait,ꝙ nunquam uidit tales
pœnas in filijs obſeruari.

SVMMARIVM.

1 *Crimen hæreſis cæteris grauius eſt & deteſtabiliu*
2 *Crimina omnia ad comparationem ſimoniæ & hære*
ſis pro nullo reputantur.
3 *Crimen læſæ Maieſtatis eſt enorme delictum.*
4 *Maieſtatem diuinam plus eſt offendere,quam tempo-*
ralem.
5 *Pœna hæreticorum eſt ignis ſecundum conſuetudi-*
nem.
6 *Hæretici condemnantur in publicatione.*
7 *Conſuetudo ſi extat, quòd bona hæretici pro tertia*
parte applicentur burſe Principis temporalis, ſi
hæreticus habet bona tam in territorio Principis
quàm eius uaſalli inueſtiti de mero,mixto imperio
& omnimoda iuriſdictione,tertia pars bonorum ſi
torum in territorio Principis ipſius erit, & ter-
tia ſitorum in territorio uaſalli erit ipſius vaſalli
8 *Iuriſdictiones quando ſunt ſeparatæ,& diſtinctæ bur*
ſæ fiſcales,ſi publicatio bonorum fit de iure com-
muni,quilibet locus habebit bona ſita in territorio
ſuo.
9 *Inueſtitus de mero,mixto imperio,ac omnimoda iuriſ*
dictione habet cognitionem primarum cauſarum
appellationum,ſed contra ſecundum communem
nu.14.& ſeq
10 *Appellatio à ſententiis Baiulorum in terris Baronum*
deuoluitur ad ipſum Baronem,& non ad magiſtrū
Cameræ,vel Iuſtitiarum prouinciæ
11 *Vicarius ſi quis eſt conſtitutus alicuius caſtri ab eius*
ſententia

ſententia appellatur ad eum, qui ipſum conſtituit, & non ad ſuperiorem declara vt in nu. 19.

12 *Appellatio à ſententia foranei Vicarii deuoluitur ad Epiſcopum. ratio ponitur in nu. 17. cum ſeq.*

13 *Dictio omnimoda, quæ eſt geminata habet latiſſimum ſignificatum.*

14 *Statuto ſi caueatur, quòd iuramentum faciat probationem omnimodam, excluditur probatio in contrarium, quia perinde eſt ac ſi dixiſſet pleniſſimã probationem.*

15 *Dominus non poteſt ſe intromittere de primis cauſis ruſticorum vaſalli inueſtiti de mero, mixto imperio, & omnimoda iuriſdictione.*

16 *Declaratio ad tex. in l. à proconſulibus C. de appellatio.*

17 *Conſuetudo non valet quòd a Vicario Epiſcopi appelletur ad Epiſcopum.*

18 *Iaſ. in conſi. 161 reprobatur, vol. 2.*

19 *Ius appellationis pertinet ad ſuperiorem iure ſuperioritatis.*

20 *Reſeruata Principi in ſignum ſupremæ poteſtatis nõ veniunt in generali conceſſione niſi generaliter exprimatur.*

21 *Dictio omnimoda, recipit congruam interpretationẽ à iure communi.*

22 *Conceſſio facta ſub uerbis vniuerſalibus non comprehendit reſeruata Principi*

23 *Papa ſi dat poteſtatem Legato de latere conferendi beneficia qualitercunque uacantia, non poterit cõferre beneficia reſeruata.*

CONSILIVM. LXXV.

1 IN iſto crimine hæreſis commiſſo per nobilem Marcum Lęlium † quod cæteris grauius eſt & deteſtabilibus, eo quod in creatorem committitur, eius omnipotentiæ detrahendo, negandoque illius diuinitatẽ, vt habetur in c. 1. de ſum. Trinit. & fide catho. & in cap. ab abolendam, de hæret. Grilland. in tract. de hæret. in princi. cap. 1. Petr. a Monte in tract. conciliorum generalium, in rub. de concilij præeminentia. nu. 13. Pariſ. in conſ. 2. nu. 95. volum. 4. facit optimus tex. in cap. fi. 1. queſt. ul
2 tim. vbi † omnia crimina ad comparationem ſimo-
3 niæ, & hæreſis pro nullo reputatur. † nam ſi crimẽ læſæ Maieſtatis eſt enorme delictum, vt per Gig. in tract. de crim. læſæ Maieſt. in tit. qualiter procedatur. nu. 6. & peſſimum omnium peccatorum, vt in §. ſi igitur, in auth. de nup. quantò magis crimen hæreſis,
4 † cùm plus ſit diuinam quàm temporalem offendere Maieſtatem. capitul. vergentis, de hæretic. Vnde diuus Bernardus ſuper canticis ſic ait, Si reum Regiæ Maieſtatis quamuis humanæ legibus capite plecti ſancitum eſt, quis finis contemnentium diui-
5 nam omnipotentiam erit? † & de quo is fuit condemnatus in pœna ignis, quæ ſecundum conſuetudinem eſt propria pœna hæreticorum, ſi nolunt ad fidẽ eccleſię redire, ut notant doctores in l. cunctos populos. C. de ſum. Trin. & fide catho. & in ſpecie per Pet. de Bellapertica nu. 9. Aret. nu. 11. & Purpur. num. 99. Boſ. in tract. ſuo in tit. de hæret. Caſſanæ. ſuper conſuet. Burdegal. fo. 46. num. 3. in fi. Bertr. in conſil. 212. nu. 3. vol. 2. Gundiſal. in tract. de hæret. q. 15. nume. 3. quem refert. pract. Corrad. ſo. 345. circa principium. Carer. fo. 630. nu. 132. Gril. de crim. lib. 1. quæſtio. 3. nu. 3. Siman. in trac. de hæret. quæſtio. 45. nu. 9. Pract. Iodo. in c. 61. nume. 59. Clar. in 5. lib. in tit. de hæreti.
6 verſi. ſed quæro † Pariterque in publicatione bonorum, vt in c. ad abolendam, in c. vergentis, de hęre. & in c. cum ſecundum, de hæret. in 6. Pariſ. in cõnſi. 2. nume. 112. & 177. vol. 4. Boſ. in tit. de hære. nu. 16. Hæ
7 ſitari contingit † quia bona, de quibus in prædicta publicatione reperiuntur nedum in terris immediatis Principis non recognoſcentis ſuperiorem, ſed ẽt in territorio Magnifici Domini Ioãnis Albereti eius uaſalli, ad quem ſpectent bona, quæ ſita ſunt in territorio ipſius D. Ioannis, an ad ipſum Principem, an uerò ad ipſum uaſallum ſi articulus iſte pateretur difficultatem, vtique non diſcederem ab inſtitutis meis in arguendo ad utranque partem, verùm, quia quæſtio iſta nullam videtur habere difficultatem, ideo ſuccinctè loquendo, dico bona ſita in territorio dicti uaſalli inueſtiti de mero, mixto imperio, & omnimoda iuriſdictione ad eum ſpectare & pertinere quoniam indubitata & clara iuris eſt concluſio
8 † q quando iuriſdictiones ſunt ſeparatæ, & diſtinctæ burſæ fiſcales, vt in caſu noſtro, & publicatio bonorum fit de iure communi, quilibet locus habebit bona ſita in ſuo territorio, ita Bar. poſt Gul. de Cuneo in l. finali. in principio. C. de ſuma. Trinnitate & fide catholica. quem * omnes ibi ſequuntur. Alber. de Roſa. in l. 2. ff. de cap. diminutio & in q. 225. in 2. parte ſtatutorum. Alex. in conſi. 31. col. 1. & in 3. vol. 1. duplicato in conſi. 111. in 4 vol. Bologn. in conſi. 35. colum. 3. Craue. in conſi. 128. col. 1. & in ſpecie in terminis noſtris tenuit Mart. de Laude in tract. de fiſco, in cõcluſione 24. vbi inquit quòd ſtante conſuetudine quòd de bonis hæreticorum cõfiſcatis tertia pars ſit domini temporalis in cuius iuriſdictione ſunt bona, altera tertia pars ſit altera tertia pars inquiſitorum, & contingit aliquem damnatum de hæreſi habere bona in territorio Ducis Sabaudiæ, & alia bona in iuriſdictione nobiliũ de Solario qui dictam iuriſdictionẽ recognoſcebãt in feudum ab ipſo Duce Sabaudiæ, quòd tertia pars bonorum, quæ erit in territorio ipſorum uaſallorum ſpectat ad ipſos nobiles, dummodò ſint diſtinctæ iuriſdictiones & burſæ, quam deciſionem Lauden. ſequitur Boſ. in ſuo tract. crim. in tit. de hære. nume. 24. Idem voluit Guid. Papa in deciſ. 76. ubi inquit q ſi in terra alicuius bannareti habentis territorium limitatum cum omnimoda iuriſdictione aliquis ſuus homo condemnetur de hæreſi, quòd ſecundum veritatem ſi bona dicti condemnati ſunt in territorio bannareti debent ſibi bona confiſcata applicari, per tex. in c. cum ſecundum. §. fi. ibi, per Principes, aut alios dominos temporales. & ſubdit q in térris bannaretorum vidit ſeruari, maximè in mandamento Montis Floriti in certis eorum ſubditis, per iudicem Montis Floriti de hæreſi condemnatis. Craue. in conſi. 128. col. pen. verſi. ſecũdò reſpondeo. Natta. in conſi. 580. nu. 16. & ideo cũ iſta ſit cõmunis ab ea nullatenus venit recedenũ

¶ Accedo ad ſecundum caput, in quo quęritur,
9 † an inueſtitus de mero & mixto imperio, ac omnimoda iuriſdictione habeat cognitionem cauſarum appellationum? prima facie dicendum videretur q ſic Primo per tex. in l. à proconſulibus. C. de appellatio. ubi per illum tex. Bal. ibi & Roma. in ſing. 76. annotarunt.

runt, de iure ciuili poſſe appellari à Vicario ad iu-
dicem ordinarium cuius vices gerit, & à quo con-
ſtitutus eſt.

¶Secundò confirmatur hæc ſentẽtia ex dictis per
Iſer.in conſtitutione officiorum,& ibi Affl. num. 10.
10 vbi inquit, † ꝙ quando contingit appellari à ſen-
tentijs baiulorum in terris Baronum, appellatur
ad ipſum Baronem, & non ad Magiſtrum Cameræ
vel iuſtitiarium prouinciæ.

¶Tertiò ita concludit Cur.Iun.in tract.feud.in vl
tima parte q.12.vbi ex deciſ.Barto.in l.1. ad fin. quis
11 & à quo appelletur. vult † ꝙ ſi aliquis ſit con-
ſtitutus Vicarius alicuius Caſtri ab eius ſententia ap
pellatur ad eum,qui dedit Vicarium, non autem ad
ſuperiorem, & ꝙ ſi vaſallus ſit inueſtitus de mero,
mixto imperio, & omnimoda iuriſdictione, & ipſe
deputauerit poteſtatem,qui ferat ſententiam, quòd
appellabitur ad vaſallum qui illum deputauit. alle-
gat quoque deciſionem Abb.in c. relatum, de offic.
12 deleg. † vbi à ſententia foranei Vicarij appellatur
ad Epiſcopum.Iterum ipſe Cur.Iun.in conſi.2.in ver
ſic.quinta præmittitur concluſio,quem ſequitur Pa-
riſ.in conſi.6.num.36.vol.1.

¶Quartò etiam in terminis noſtris ita determi-
nat Iaſ.in conſi.161.vol.2.vbi concludit,ꝙ cognitio-
nes primarum cauſarum appellationum ſpectant ad
vaſallum inueſtitum de mero,mixto imperio, & om-
13 nimoda iuriſdictione.ponderando † dictionem om
nimodam geminatam,quæ habet latiſſimum ſignifi-
catum,iuxta glo.ordinariam in clem.1.in verbo om-
nimodam,de foro compet.Angel.in l. imperium, de
iuriſd.omn.iudic.& ex nota.per Roma.in l.ſi duo,de
acqui.hære.& in l.qui bona.§.qui damni.ff.de damn.
14 infec.vbi † ſtante ſtatuto ꝙ iuramentum facit pro-
bationem omnimodam, excludit probationem in
contrarium. quia perinde eſt ac ſi dixiſſet pleniſſi-
mam probationem.

¶Vltimò comprobatur hæc opinio per Pariſ. in
conſi.8.num.31.cum pluribus ſequentibus, volum.1.
vbi ſub conceſſione meri mixti imperij, & omnimo-
dæ iuriſdictionis venit cognitio cauſæ appellationis
tanquam ſpecies comprehenſa ſub dictis generibus.
Item in iure cautum non reperitur ꝙ in ſpecie de-
beat appellatio concedi,cùm iſtud non connumere-
tur in caſibus Principi reſeruatis, de quibus in cap.
quod ſedes,de offi.ord.

¶His tamen non obſtantibus contraria ſententia
eſt de iure verior, ꝙ imo in huiuſmodi conceſſione
meri,mixti imperij,& omnimodæ iuriſdictionis,non
veniat cognitio primarum cauſarum appellationũ
quod ſequentia demonſtrant,Et primò ex ſententia
* * communi calculo recepta, † ꝙ ſi dominus mihi
15 conceſſit caſtrum in feudum,non poteſt cognoſcere
de primis cauſis ruſticorum exiſtentiũ in feudo meo.
Bal.in l.1.q.43.ff.de rer.diuiſ.quia ego,qui habeo in-
ra utilia cum vtilitate,& effectu,præferor directo do
mino.Mart.de Laude in trac. de princ. concluſione.
265.Præpoſ.in c.1.in fi.de contro.inter vaſal.& epiſ.
ubi dicit ſe vidiſſe dubitari de tali quæſtione. Card.
Alexandr.in prælud.feud.colum.7.circa medium.Ia
cob.de Sancto Georgio in inueſtitura ſua, in verbo
Vicarius,colum.2.in princ.Iaſ.in conſi.161.volum.2.
Bru.in conſi.27.colum.4.verſi.2.quia certum eſt. 31.
col.2.verſi.prædicta coadiuuantur,& in conſi.47.col.
2.verſi.& prætereà.Cur.Iun.in trac. feud. in 1. parte
q.6.colum.2.in princ.verſi.& ideò dixit.& in conſi.2
in prin.Iaſ.in conſi.161.volum.2.Pariſ.in conſi.8. nu.
30.volum.1.Didac.in trac.practica.quæſtionum, vbi
quod & volunt Abb.& Feli.in cap.cæterùm, de iud.
dum dicunt,quòd non poteſt concurrere princeps in
primis cauſis in iuriſdictione cum vaſallo.item Feli.
in c.paſtoralis,in 6. limitatione, de offi. deleg. Soci.
Iun.in conſi.126.num.3.volum. 3. Grãmat. in deciſ.
30.num.11.Zucard.in rubrica.C.qui admitti,nu. 29.
Mart.Silima.in trac.de feudis, in quæſtionibus feu-
dorum ſparſis,num.46.Natta in conſi.309.& 408. in
princ.num.7.ſi ergo dominus non poteſt cognoſcere
de primis cauſis ſecundum prædictam concluſionem
receptiſſimam,ergo ſequitur ꝙ poterit cognoſcere
de ſecundis cauſis.& ſic de appellationibus.

¶Secundò pro hac ſententia facit id, quod colli
gitur ex dictis per Ang.in l.1.in §.qui mandatam, in
fi.ff.de offi.eius cui mand.eſt iuriſd.vbi inquit, quòd
ſi conceditur priuato ciuitas vel caſtrum, tranſit in
eum iuriſdictio & imperium,quæ cohærent territo-
rio.l.pupillus.§.territorium,de verbo.ſign. non autẽ
quòd ab eo poſſit appellari, ſed ad concedentem.
Præpoſ.in cap.1.§.præterea ſi inter,colum.1.de pro-
hi.feud.alie.per Feder.Io. Andr.in addi. ad Spec. in
tit.de iuriſd.om.iud.in glo.magna in verbo paſtora-
lis,in verſi.ſed ſi talis donatio. Boſ. in tract. crim. in
tit.de foro compet.num.45.quia hoc ius cognoſcen-
di de cauſis appellationum, in dubio non cenſetur
conceſſum,ſed reſeruatum, cùm competat ſuperio-
ribus & maioribus magiſtratibus,non autem his qui
bus ius primarum cognitionum etiam competit, &
inquit Didac.vbi ſuprà, quòd opinio Ang. in praxi
* eſt * receptior.Et ratio eſt,quia cùm idem ſit tribu-
nal,non eſt appellandum à Vicario domini ad ipſum
dominum.c.Romana,de appel.in.6.l.1.§ fi.ff. quis &
à quo appelletur.Bru.in conſi.102.colum.1.& 2.Pur
pur.in l.Imperium num 75.de iuriſd.om.iud. Craue.
in conſi.207.colum.2.in fi. Natta in conſi. 309. & in
conſi.580.Soc.Iun.in conſi.126.num.38.vol.3.Affi.in
conſtit.Regn.in quæſt.24.col.pe.in fi.& Grammat.in
voto 28.col pen.in fi.

¶Nec obſtat ſi dicatur quòd Ang. non loquitur
in caſu vbi eſſet facta conceſſio meri, mixti im-
perij, & omnimodæ iuriſdictionis, quia reſponde-
tur,quòd etſi Ang.non loquatur vbi ſit illa dictio om
nimoda,tamen in terminis vbi in inueſtitura ſit di-
ctum de mero, mixto imperio, & omnimoda iuriſ-
dictione,ita dixerunt Iacob. de S. Georgio in inue-
ſtitura ſua in verbo, Et cum mero mixto imperio.
colum.2.verſi.ſed an ille, vbi ſic inquit, habens me-
rum,mixtum imperium.& omnimodam iuriſdictio-
nem in loco conſtituit Poteſtatem ſeu Vicarium ge-
neralem habentem ordinariam iuriſdictionem, ver-
titur cauſa coram illo ordinario,pars quæ ſuccubuit,
appellauit ad dominum illius loci,an poterit cogno
ſcere de ipſa appellatione? & concludit, quòd non,
quia cognitio ipſarum cauſarum appellationum non
venit in generali conceſſione meri & mixti imperij,
& omnimodæ iuriſdictionis,niſi nominatim hoc ex-
primatur in inueſtitura.Mod.in conſuetud. Pariſien.
in tit.1.§.1.num.50.Didac.in trac.pract.quæſt. cap.4.
in 5.concluſione.Craue.in conſi.109.colum. 2. in fin.
Natta in conſi.309.& conſi.580.colum. pe. & fi. Boſ.
in tract.ſuo in tit.de principe nu.281.& Purpur.in l.
imperium nume. 75. de iuriſd.om.iud.& Soc.Iun.in
conſi.126.num.37.vol. 3. vbi dicit, quòd licèt reſer-
uatio ſuperioritatis non concernat, quæ ſpecialiter
tranſlata ſunt, prout eſt merum & mixtum imperi-
um cum omnimoda iuriſdictione,& vtile dominium

caſtrorum, tamen talis reſeruatio intelligitur, vt ſcilicet Princeps ſit ſuperior, & ut talis recognoſcatur, ſicut in iuramento fidelitatis continetur, atq; etiam ad eum recurratur in ſignum ſuperioritatis in defectum denegatæ aut retardatæ iuſtitiæ in cauſa appellationis, & ſic in ſecunda inſtantia, niſi aliter ſit ordinatum, iuxta doctrinam Bald. in le. 1. queſt. 43. de rer. diuiſ.

¶Supereſt vt reſpondeatur allegatis pro parte affirmatiua. Et † primò ad tex. in l. à proconſulibus: reſpondetur, ꝙ tex. ille loquitur in Vicario Præfecti prætorio, cuius quidam præfecti prætorio tanta olim fuit dignitas, vt ab eo tanquam a Principe prouocare non liceret, ideò, non mirum ſi ab eius Vicario ad eum appelletur, cùm ad alium non poſſit appellari. Ang. in l. præcipimus, de appel. Franc. in cap. dilecti, quæ. 6. de appel. Didac. vbi ſuprà in quinta concluſione circa finem. Bal. in marg. ſua in verbo ſententia, verſ. 15. vbi dicit eſſe ſpeciale in illo caſu.

16

¶Secundò non obſtat, ꝙ notat Curt. Iun. in tract. feud. vbi ſuprà, & in d. conſi. 2. quia aduertendum eſt ꝙ de iure communi non poteſt appellari à Caſtellano, Vicario, vel Poteſtate villæ generali, qui gerit vices ordinarij in eodem loco, quo conſueuit ipſe vaſallus ad ipſum vaſallum, ſed ad ſuperiorem, cùm vnum & idem eſſet tribunal, niſi ſit inueſtitus cum appellationibus, vt voluit Bar. in dicta l. 1. §. fi. vbi dicit ꝙ à Vicario, qui gerit vices ordinarij in eodem loco & tribunali, quo conſueuit ipſe ordinarius, non appellatur ad ipſum ordinarium, quia tunc verè dicitur idem auditorium. idem Bar. in l. præcipimus. C. de appel. Dec. in cap. dilecti, il iij. in princ. de appel. Bal. in Margarita ſua, in verbo ſententia, verſic. appellatur à Vicario. Didac. vbi ſuprà concluſione quinta. Oldra. in conſi. 161. in ſecundo dubio. vbi dicit quòd à Vicario domini villæ non eſt ad eum appellandum cùm ſit vnum & idem tribunal. vt etiam dixit Geminia. in cap. Roma. in princ. in quinto notabili de appel. in 6. facit tex. in capit. non putamus, de conſuet.

17 in 6. † vbi non valet conſuetudo quòd à Vicario Epiſcopi appelletur ad epiſcopum, cùm ſit vnum & idem tribunal, & ſit contra ſubſtantiam appellationis, quòd ab eodem ad eundem appelletur. ſed in terminis noſtris agitur de appellatione à Poteſtate generali, qui vices ordinarij gerit, & ſedet in tribunali vaſalli, ergo &c. ita in indiuiduo dixit Iacob. vbi ſuprà, & Bru. in conſi. 102. colum. 1. & ſequenti vbi reprobat Cur. Iun. vbi ſuprà. ſuadens hanc opinionem apud Aſtenſes ſeruari. Vel poteſt limitari eius dictũ, procedere ſi cauſam committeret ſpecialem prout quilibet habens ordinariam iuriſdictionem poteſt, vt notant omnes poſt Bar. in l. more, de iuriſd. omn. iud. & Abba. in cap. cæterum. primo notabili. in fi. & in 5. col. de iud. quia tunc forſitan poſſet dici eſſe appellandum ad delegantem, vt dixit Ang. in le. præcipimus, in princ. C. de appel. Vel ſi vniuerſalem conſtitueret delegatum ad vniuerſas cauſas villæ, qui non haberet proprium tribunal dominorum, vt declarat Bar. in dicta l. 1. §. fi. in fi. ff. quis & à quo appelletur. quia tunc ſecundum aliquos procederet illa opinio, quòd appellaretur ad dominum virtute regalæ iuris, quòd a delegato appelletur ad delegantem. tamen quia multi repugnant huic declarationi & in praxi opinio Bart. non ſeruatur, teſte Didac. vbi ſuprà in dicta quinta concluſione col. 6. in princ. verſi. ſic ſane in praxi, vbi multos allegat contrarium tenẽtes, ideò pro nunc eam non amplector.

¶Nec obſtat deciſio Abb. in dicto capit. relatum, quia reſpondetur, quòd foraneus officialis Epiſcopi non habebat cognitionem ordinariam & generalem quam Vicarius Epiſcopi, quia ipſe foraneus erat delegatus ad illas cauſas ſpeciales, nec ſedebat in tribunali ordinario Epiſcopi, ergo nimirum ſi ab eo ad delegantem appellandum ſit, ita Iaco. de Sancto Georgio in inueſtitura ſua in verbo Vicarius, in princip. Nam huiuſmodi ſententia minimè recepta videtur quò ad ſeculares iudices, vt ꝑ Didac. vbi ſuprà, quia ſi præſes prouinciæ aut ciuitatis rector in aliquo oppido Vicarium conſtituerit, ab eo Vicario non ad ipſum rectorem vel præſidem eſt appellandum, ſed ad eorum ſuperiorem.

¶Non obſtat deciſio Iſer. & Afflic. vbi ſuprà, quia reſpondetur, quòd ſi ipſi loquuntur de Baiulis in terris Baronum, qui ſint poteſtates Caſtellani, vel Vicarij ordinarij generalis prout loquimur in terminis noſtris, malè loquuntur, vt conſtat ex ſupradictis.

18 ¶Nec obſtat † deciſio Iaſ. quia pluribus modis reſpondetur, Et primo, quòd conceſsio iuriſdictionis meri, mixti imperij, & omnimodæ iuriſdictionis intelligenda videtur reſpectu actuum primæ cognitionis l. boues. §. hoc ſermone. ff. de verbo. ſignifi.

19 ¶Secundo, † quòd ius appellationis pertinet ad ſuperiorem iure ſuperioritatis, vt per Bald. in auth. quas actiones, colum. penul. verſic. ex his apparet. C. de ſacro ſanct. eccle. quod remiſſum non cenſetur, vt per Craue. in conſi. 209. colum. 2. in fi. & Natta in cõ

20 ſilio 580. nume. 24. † Nam reſeruata Principi in ſignum ſupremæ poteſtatis non veniunt in generali conceſsione, niſi ſpecialiter exprimantur. Abb. in c. prudentiam §. ſexto. colum. 2. de offic. de lega. vbi per tex. in cap. quod tranſlationem, de offic. lega. inquit, quòd reſeruata non tranſeunt in alium, niſi ex ſpeciali priuilegio. Pariſ. in conſi. 10. nume. 7. volum. quarto. Purpur. in l. Imperium. num. 34. de iuriſd. õm. iudic. & in l. prima. nume. 163. de iuriſd. omn. iudic. Grãmat. in conſi. 6. num. 9. Non enim eſt veriſimile, quòd in ſpecie talia voluiſſet concedere, ergo generali ſermone non includuntur lege obligatione generali. ff. de pigno. Et ideò inquit Natta vbi ſuprà, Iaſ. in dicto conſi. 161. malè loqui, quia licèt fuerit conceſſa omnimoda iuriſdictio, tamen propter hoc non dicitur conceſſa appellatio, & tanto magis hoc dicendum venit, cùm princeps paſſim & indiſtincte in inueſtituris ſuis ſoleat ſibi reſeruare ius ſuperioritatis & altum dominium, & ſic per conſequens appellationes, quæ ſunt de iure ſuperioritatis, vt per Socin. Iun. in conſi. 126. nume. 38. volum. 3. Item Natta in conſilio

21 309. Item dicitur, † quòd dictio omnimoda, recipit congruam interpretationem à iure communi. Bald. in l. fi. C. de contrahend. emptio. Dec. in conſi.

22 356. colum. ſecunda ſecundum quod † in conceſsione quamuis vniuerſali non veniunt reſeruata Principi in ſignum ſupremæ poteſtatis, vt conſtat ex his, quæ dicunt domini de Rota in deciſ. 119. legatus, in nouis, & 460. Nota legatus, in antiquis vbi conceſsio facta ſub verbis vniuerſalibus non comprehendit reſeruata Principi, puta † ſi Papa dat poteſtatem Legato de latere conferendi beneficia qualitercunque vacantia, nam non poterit conferre beneficia reſeruata. Aegid. in deciſ. 549. Nun ius, & latius in deciſ. 720. Nantius. Geminia. in cap. ſi cui nulla, in fin. de præbend. in ſextò, & Franc. in cap. ſecundo. in vltimo notabili eod. tit. in 6.

23

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Maſculinum in contractibus ſecundum magis communem non concipit fœmininum.*

2 *Filiorum appellatione de proprio ſignificatu non ueniunt fœminæ*

3 *Verba in contractibus, quæ ſtricti iuris ſunt, propriè intelligenda ueniunt.*

4 *Contrahenti eſt imputandum quare legem apertius non dixerit.*

5 *Emphyteuſis conceſſa pro ſe & filiis, non tranſit ad fœmina.*

6 *Emphyteuſis oonceſſa foeminæ pro ſe & filiis ſuis, cõprehendit foeminas & nu 22.*

7 *Foeminæ licèt non ſuccedant in feudis tanquam incapaces, tamen id locum non habet in feudo, quod originem & principium ſumpſit in foeminis, quia in eo admittuntur.*

8 *Argumentum de emphyteuſi ad feudum valet.*

9 *Regnum etſi ob ſui præeminentiam ad primogenitum maſculum, & ad ſuum deſcendentem maſculum primogenitum tranſire ſoleat, tamen quando Regnum originem habuit à foemina, ad deſcendentes etiam ex foemina tranſit.*

10 *Origo rerum in omnibus rebus eſt conſideranda.*

11 *Diſpoſitio quando fit à foemina deſcendentes maſculos vocando, ea intelligi debet de deſcendentibus maſculis ex foemina, & non ſolùm de deſcendentibus ex maſculis.*

12 *Priuilegium immunitatis conceſſum alicui & poſteris, quamuis non comprehendat deſcendentes ex foeminis, tamen fallit quando huiuſmodi conceſsio fit à foeminis.*

13 *Clerici vel religioſi etſi non ſuccedant in feudo ſeculari, tamen ſecus in feudis eccleſiaſticis.*

14 *Donatio, vel conceſsio feudi debet interpretari ſecundum qualitatem perſonarum donantium, & quæ donationem recipiunt.*

15 *Inſtitutio, vel ſubſtitutio quando incipit à foemina, tranſit etiam ad nepotes ex filia.*

16 *Fundus ſi donatus eſt mulieri ſub pacto, quòd ea decedente ſine filiis maſculis, fundus rediret ad Titium vel eius filios maſculos, ea decedente relicta filia tranſit ad eam.*

17 *Mentio ſi fiat in aliqua diſpoſitione per maſculum & foeminam, de filiis & deſcendentibus, veriſimile eſt eos intellexiſſe de deſcendentibus vtriuſquè ſexus.*

18 *Mater quandoque plus diligit foeminas, quàm maſculos.*

19 *In habentibus ſymbolum facilior eſt tranſitus.*

20 *A primordio tituli poſterior formatur euentus.*

21 *Verba debent intelligi ſecundum conditionem & qualitatem perſonæ.*

22 *Emphyteuſis eccleſiaſtica, quæ non ſolet tranſire ad naturales, tamen tranſit ſi conceſſa eſt naturali.*

23 *Filii naturales etſi non excludant ſubſtitutum, tamen in locum non habet, quando teſtator ipſe fuiſſat naturalis.*

CONSILIVM LXXV.

MAgnifica domina Vrſula de Spino
lis, cui fuit facta conceſſio cuiuſ-
dam grangiæ in emphyteuſim pro
ſe, ſuiſq; filijs, ab hoc ſeculo mi-
grauit relicta Magnifica domina
Iſabella eius nepte ex filia, & Ma
gnifico domino Nicolao eius ne-
pote ex filio. Modo oritur controuerſia inter ipſos
potem, & neptem, quia nepos ipſe prætendit dictam
emphyteuſim inſolidum ad ſe ſpectare, ex aduerſo
autem neptis ipſa dicit dimidiam ipſius rei emphy-
teoticæ ad ſe pertinere, quia comprehenſa in inueſti
tura emphyteuſis factæ predictæ quondam Magni-
ficæ D. Vrſulæ, igitur videndum reſtat, quis nam ipſo
rum partium meliora atque potiora foueat iura Et
deueniendo ad rem primo aſpectu dicendum vide-
* tur, ꝙ pro nepote ſte * communis theorica ſcriben
1 tium, quæ habet † quod in contractibus maſculinũ
non concipiat fœmininum, vt per Iaſ. in l. ſi quis id qđ
col. 5. ff. de iuriſd. om. iud. vbi firmat hanc eſſe commu
nem, prout & ſimiliter faciunt Dec. in l. in teſtamen-
tis. ff. de reg. iur. Didac. libro. 2. uar. reſol. c. 18. verſi.
quamuis, Ceph. in conſi. 11. num. 7. uolum. 1. & magis
communem ipſam citat Alex. in conſi. 204. num. 9. uo
lum. 2. & quamuis nonnulli aliter ſenſerint, tamen ab
hac ſententia in conſulendo, & iudicando non eſt re
2 cedendum. Et ratio eſt, † quia appellatione filiorũ
de proprio ſignificatu non veniunt fœminæ, cùm ma
ſculinum propriè non concipiat fęmininum. Bart. in
3 l. 1. ff. de verborum ſign. † ſed in contractibus verba
ſunt propriè intelligenda l. 3. ff. de nego. geſt. cùm ſit
ſtricti iuris, vt notatur in l. quicquid aſtringendæ. ff.
de verborum obligatio. ſi ergo ita eſt, igitur ſequitur
4 quòd maſculinum non concipit fœmininum. † Itẽ
imputandum eſt contrahentibus quare legem aper-
tius non dixerint l. veteribus. ff. de pac. & in terminis
emphyteuſis ita determinat Spec. in titu. de loca §.
nunc aliqua. quæſtio. 146. Bald. in authen. ſi quas rui-
nas in fin. C. de ſacro ſanct. eccleſ. Guid. de Suza. in
5 lege veteribus. ff. de pact. vbi dicit, † quòd in em-
phyteuſi appellatione filij non venit filia fœmina.
Ancha. in capitu. ſi quis ſuadente. decimaſeptima
quæſtione tertia. Imol. in capit. potuit, loca. & in lege
ſi ita ſcriptum, de lega. primo. vbi refert ita conſul-
uiſſe, & verum dicit, vt patet in conſilio ſuo trige-
ſimottauo Bald. Angel. Paul. & Iaſo. in lege ſed ſi
hac. §. liberos. ff. de in ius vocan. Corn. in lege prima.
colum. penult. C. de cond. inſer. vbi etiam dicit ita ſe
conſuluiſſe. Iaſ. in lege ſecunda quæſtio. 6. verſiculo
adde tamen, C. de iure emphy. Gozad. in conſilio 20.
in principio.

¶ Verùm præmiſſis non oſtantibus cõtrariam par-
tem in terminis noſtris veriorem & crebriorem eſſe
exiſtimo, ꝙ imo neptis ex filia ſuccedere æqualiter
debeat cum nepote ex maſculo in dicta emphyteuſi,
6 quoniam indubitatiſſimi iuris eſto eſt, † quod quã-
do emphyteuſis eſt conceſſa fęminæ, & ſic à princ. eſt
fęminea, ſi in ipſius conceſſione fit mentio de filijs,
veniunt etiam & fęminæ. quod probatur ex infra di-
* cendis, & primo ex * communi concluſione quæ ha
7 bet, † ꝙ licet fęminæ in feudis non ſuccedant tan-
quam incapaces cap. 1. & quia videmus, qui feu. dar.
poſ. propter rationes, de quibus per Bal. in l. quotiès
C. de ſuis, & legit. hæred. & Curt. Iun. in tract. feu. in
tertia parte in 1. regula, tamen concluſio ipſa limita-

tur locum non habere in feudo materno ſeu fœmi-
neo,hoc eſt,quod originem ſumpſit & principium in
fœminis,quia in eo admittuntur. gloſſ. in dicto §.&
quia,in verſi.ſic ergo,circa medium.per tex.apertum
in cap.1.de nat.ſucceſ.feud.vbi tex.dicit,fœminæ nō
ſuccedunt in feudo niſi fœmineum ſit Cur. Iun. vbi
ſupra col.2.verſi.2.& in conſi.140.col.1.& 181.col.2
in prin.Senatus Mantuæ in conſi.1. col. 2. inter con-
ſilia ſtatus Montisferrati.Aoma.in conſi. 367. col. 2.
verſi.fallit ſexto.Rub.Ale.in conſi.57.col.2. Ripa. in
primo reſponſo nume. 44. in princ.vbi inquit docto.
communiter ita tenere, ergo idem dicendum in
8 emphyteoſi, † nam argumentum in iure eſt validū
de emphyteuſi ad feudum. vt vult Alex.in conſi.42
col.2.vol.1.& in conſi.30 col.5.in fi.volum.eo. Pariſ.
in conſi.12.nume. 42. volum.1. & in conſi.1.numero
147.volum.2.

¶Secundò facit notabilis deciſio Ancha. in conſi.
9 341.vbi inquit, † ꝙ licèt regnum ob ſui præeminē-
tiam ſoleat ad primogenitum maſculum, & ad ſuos
deſcendentes maſculos primogenitos tranſire,vt per
Inno.Io.Andr.& alios in cap. licèt, de voto. tamen
quando regnum habuiſſet originem à fœmina, tunc
poteſt etiam ad deſcendentes ex fœmina tranſire,
10 † Nam origo rerum in omnibus rebus eſt conſiderā
da,l.tutor.ff.de fideiuſſo.& cum Ancha.pertranſeunt
Iaſ.in.l.ſed ſi hac.§.liberos.ff.de in ius vocan.Aret.&
Soci.in l.Gallus.§.nunc de lege.ff.de lib.& poſthum.
Soc.in l.cum auus.ff.de cond.& demon.col.46. verſi.
3.caſus.Grat.in conſi.110.nume.26.vol.1.Cur.Iun.in
dicto tracta.feud.vbi ſuprà. & in conſilio 181. colū.
ſecunda Ceph.in conſi.185.nume.26.colum. 2.& Be-
roius in conſi.120.nume.12.volum.2.Gozad.in conſ.
79.in fi.

¶Tertiò accedit,quod voluit Paul.de Caſ. in cōſ.
341.ſecundum antiquam impreſſionem, vbi conclu-
11 dit, † ꝙ quando diſpoſitio fit à fœmina deſcenden
tes maſculos vocando,debet intelligi etiam de deſcē
dentibus maſculis ex fœminis, prout de deſcen-
dentibus ex maſculis,quoniam tunc perſpicitur, qđ
ipſa facta non cenſetur cauſa conſeruandæ agnatio
nis,ſed fauore,& gratia conſeruandi maſculinitatem
ſequitur Dec.in conſi.313.colum.pen.in fin. Bero. in
conſi.120.nume.13.volum.2.vbi inquit hoc velle Ca
ſtren. in conſi.171.

¶Quartò confirmatur hæc ſententia ex notatis p
12 Dec.in l.fœminæ nu.100.de reg.iur.vbi ait, † ꝙ li-
cet priuilegium immunitatis conceſſum alicui, & po
ſteris,non comprehendat deſcendentes ex fœminis
l.1.§.fi.ff.de iure immu.illud eſt verum,niſi talis con-
ceſſio fiat à fœmina, quia tunc propter qualitatem
perſonæ fœminæ concedentis cenſetur ita intellexiſſe
de fœminis ſicut de maſculis,ita etiam Iaſ.in d. §. li-
beros,poſt Anch.in conſ.341.ſuprà citato,& in conſ.
13 117.col.2.volum.4.vbi etiam concludit, † quòd &
ſi in feudo ſeculari non ſuccedant clerici, vel religio
ſi,tamen ſecus eſt in feudis eccleſiaſticis,quia non eſt
veriſimile,ꝙ perſonæ eccleſiaſticæ in feudis eccleſiæ
excludantur, & quòd Papa in ſuis conceſſionibus
feudalibus velit excludere genus ſuum clericorum c.
duo ſunt genera.12.quæſt.1.imò è contra tenendum
14 eſt.Et facit ſecundum eum, † quia donatio vel con
ceſſio feudi debet interpretari ſecūdum qualitatem
perſonarum donantium,& earum, quæ donationem
recipiunt ſecundum Abb.in c.paſtoralis, in fin. poſt
Inno.ibi de dona. l. plenum §. equitii ff. de vſu. &
hab.c.ſi de beneficio,de præben.in 6.Idem dixit Go-
zad.in conſi.71.nume.6

¶Quintò adducitur, quod voluit Moder. in con-
ſuet.Pariſien.in tit, 1. §. 16. num. 7. vbi dicit quòd
15 † quando inſtitutio, vel ſubſtitutio incipit à fœmi-
na,puta ſi pater habens duas filias,inſtituerit eas hæ
redes æqualiter,& caſu quo altera decederet ſine li-
beris maſculis,ſubſtituit alteram,& eius deſcenden-
tes maſculos,ꝙ tunc verbum maſculis, ſiue ex parte
honoratæ,ſiue ex parte grauatæ nedum ſupponitur
pro maſculo deſcendente ex maſculo,ſed etiam pro
maſculo deſcendente ex fœmina,& effectus eſt,quòd
ex parte grauatæ nedum filius eius ſuperuiuens, ſed
etiam nepos ex eius filia, ſiue viuente, ſiue præmor-
tua facit deficere ſubſtitutionem ex parte honoratæ,
& nedum cenſetur vocatus ad eius ſubſtitutionem
filius alterius filiæ inſtitutæ, vel eius nepos ex filio,
ſed etiam eius nepos ex filia,dummodo in rerum na
tura ſit tempore extantis conditionis,& ſiue mater&
auia ſuperuiuant,ſiue non. Et ratio huius modifica-
tionis eſt,quia ex quo deſcendentes ſiue perſonæ ho
noratæ,ſiue perſonæ grauatæ,non poſſunt eſſe agna-
ti,non cenſetur contemplata agnatio,ſed ſolum ipſa
perſonalis qualitas maſculinitatis,ſubdens quòd ſe-
cundum præmiſſam modificationem originaliter in
ſimili ita determinauit Ancha.vbi ſuprà,& expreſſim
Aret. & Socin. in dicto §.nunc de lege.Rub.Alex.in
conſi.22.duplicato in conſi.128.colum.pen. Gozad.
in conſi.71.num.6.Soc.in dicta. l. cum auus col. 46.
verſi.tertius caſus. Et ideo ſubdunt Mod. quòd per
ſupradicta aliàs conſuluerunt in ſpecie huiuſmodi,
16 † fundus donatus fuit mulieri ſub pacto quòd ſi de-
cederet ſine filijs maſculis fundus rediret ad Titium
vel eius filios maſculos,Accidit quòd mulier deceſ-
ſit relicta filia,& nepote ex ea,quærebatur, an exti-
terit conditio,& an Titius poſſit agere & condice-
re fundum iuxta legē quotiens C.de dona. quæ ſub
modo,& refert ſe conſuluiſſe ꝙ non,quia verbum fi-
lij hoc caſu accipitur latè etiam pro nepotibus, ex
quo non intereſt donatoris, qui ſibi non fuit ſtipu-
latus reuerſionē,& ex eius veriſimili mēte ,tū quia
filios maſculos donatariæ prætulit Titio, & ſic ea-
dem ratione videtur voluiſſe præferre nepotes maſ
culos donatariæ,tum ex eo,quia ceſſat ratio agnatio
nis conſeruandæ in deſcendentibus à muliere, cùm
nō poſſint eſſe agnati,ideo appellatiōe filiorū maſcu
lorum veniunt & nepotes maſculi ex filia, quemad-
modum aliter & cæteris paribus appellatione filio-
rum maſculorum veniunt nepotes maſculi ex filia,
vt latius habetur in dicto ſuo conſilio.

¶Sexto facit in fortioribus terminis, nam in iure
17 clarum eſt, † quòd ſi in aliqua diſpoſitione facta
per maſculum & fœminam fit mentio de filijs & de-
ſcendentibus,veriſimile eſt eos intellexiſſe de deſcen
dentibus vtriuſque ſexus,quoniam ſicut maſculus ſe
xum maſculinum dilexit,ita fœmina ſuum fœmini-
num ſexum pariter dilexiſſe præſumitur,ita Bero. in
conſilio.120.numero duodecimo volumine ſecundo
18 quia propter ſimilitudinem ſexus † mater quando
19 que plus diligit fœminas,quàm maſculos. † In ha-
bentibus enim ſymbolum facilior eſt tranſitus lege
an inutilis.ff.de accepti. Ex iſtis igitur deciſionibus
ſatis concludenter infertur ad terminus quæſtio-
nis noſtræ , quòd ex quo dicta emphyteoſis fuit
conceſſa dictæ dominæ Vrſulæ pro ſe & filijs, & ſic
mulieri à qua ſumpſit originem, quæ in quibuſcun-
que rebus ſpectanda eſt lege ſi id quod. ff. de dona.
20 lege tutor.ff.de fideiuſſo. † Et à primordio tituli po
ſterior

ſterior formatur euentus.l.1.C.de imp.Lucr. deſcri.
lib.10.quòd uerbum filiis appoſitum in dicta conceſ
ſione emphyteotica extendatur, & comprehendat
etiam filios ipſius dominæ Vrſulæ, & neptem ex ea,
cum nõ inſpexerit agnationẽ, ſed cognationẽ ſuam.
Vltimò ne illotis manibus in terminis quæſtionis
noſtræ ſine auctoritatibus procedamus, adduco in
indiuiduo deciſionem Bal.ita tenentis in l.quotiens.
col.1.C.de ſuis & legit.hæred.Iaſ.in dicto §. liberos,
vbi dicit,quòd licèt maſculinum in contractibus nõ
cõcipiat fœmininũ, & ideò ſi quis acquiſiuit emphy
teuſim pro ſe & filiis, non ueniant filiæ fœminæ,ta-
men iſtud limitatur locum non habere, quando con
ceſſio fieret à fœmina,quæ ueriſimiliter æquè fœmi
21 ninum ſexum,ſicut maſculinum diligit,† cùm verba
debeant intelligi ex cõditione,& qualitate perſonæ,
per c.ſi de beneficio de præben. in 6. & idem ſi fœ-
minæ facta fuiſſet.Gozad.in conſ.79.in fin. Cur.Iun.
in conſ.181.col.2.& in tract.feuda.in 3.par.in prima
regula col.2.verſ.ſecundò ſingulariter. Soc.in dicto
§.nunc de lege,col.3.uer.poteſt etiã,vbi etiam Aret.
Ceph.in conſi.185.num.26.vol.2.Soc. in dicta l.cùm
auus,col.46.verſ.tertius caſus.Grat.in conſi.110.nu.
26.vol.1.Rub.Ale.in dicto conſi.22.col.penul.& Mo
der.vbi ſuprà.nu.9.ac Bero.in citato conſi.120.num.
19.pro qua opinione etiã facit quod voluit Bal. ſin-
gulariter in c.quæ in eccleſiarum.col.ſi.de conſti.vbi
22 inquit † quòd licèt emphyteoſis eccleſiaſtica nõ trã
ſeat ad naturales vt per Bal.& alios in l.generaliter.
§.cùm autem.C.de inſtit. & ſubſtit. tamen ſi à princ.
empyteoſis, eccleſiaſtica fuiſſet conceſſa naturali,
tranſiret etiam ad naturales inſpecta origine & radi
ce.c.1.§.ex eadem, de lege Corradi. ſequitur Iaſ. in
d.§.liberos. Dec.in c.in præſentia,nu.36.ver.vltimò,
23 de prob. vbi dicit, † quòd & ſi regulariter naturales
filij non excludant ſubſtitutum,tamen id locum non
habet quando teſtator ipſe fuiſſet naturalis,quia tũc
etiã de ſimilibus cogitaſſe videtur. Tiraquel.in trac.
de legi.connub.in quinta par.primæ gloſſæ.num.26.

SVMMARIVM.

1 *Homicidium probatur per duos teſtes deponentes de uiſu.*
2 *Homicidium committens punitur pæna mortis.*
3 *Delictum homicidii uoluntarii connumeratur inter enormia delicta,ſicuti furtum,periurium,& adulterium.*
4 *Minoribus uiginti quinque annis non ſubuenitur in delictis atrocioribus.*
5 *Minori non ſubuenitur per reſtitutionem in integrum quando deliquit dolose.*
6 *Minori ratione homicidii non imponitur pæna ordinaria, nec alia pæna corporalis, ſed pecuniaria, & ampliſſimè,in ſequentibus numeris.*
7 *Claudiæ propter ætatem crimen inceſti Imperatores remiſerunt.*
8 *Cautus eſſe debet Iudex ut in puniendo minorem mitius cum eo agat quàm cum maiore.*
9 *Dolus in minore non eſt tantus, quantus eſt in maiore.*
10 *Iudex in pænis imponendis mitis eſſe debet.*

CONSILIVM LXXVII.

QVia fotmata reperitur inquiſitio con
tra Antonium Sappiam de homici
dio volũtariè perpetrato,& de quo
1 negari non poteſt † quin conuictus
ſit per duos teſtes,maximè cùm de
ponant de uiſu.iuxta.l. qui ſenten-
tiam C.de pœn.l.ubi numerus,de teſti.Doc.in l. ad-
monendi,de iure iur.Marſ.in conſ.31,in prin.Et tan
tò magis cum ſint omni exceptione maiores.l.fin.de
proba.Marſ.in conſ.12.nu.8.& in conſ.65. nu.34.Du
bitari uidetur, quia dictus Antonius eſt minor uigin
2 tiquinque annis,licèt maior decem & nouem, † an
puniri debeat pœna mortis ordinaria iuxta l. tertiã.
§.legis Corneliæ.ff.ad l.Cornel.de ſicariis.l.qui ulti-
mo,cum ibi notatis.ff.de pœn.§.Item lege Cornelia.
Inſti.de publ.iud.Marſ. in conſ.9.nu. 21.24.nu.1.63.
nu.1.90.nu.2.91.12.113.nu.45.& 115.nu.2. & in pra
ctica ſua in §.quoniam.nu.94.Gramma.uoto 23.nu.
21.& 24.num.18.ac in deciſ.quinta num. 21. uel ſal-
tem ei minorari debeat pœna prædicta. Prima ita-
3 que facie dicendum uidetur, † quòd ex quo dictum
delictum homicidii uoluntarii connumeratur inter
enormia delicta,ſicuti & furtum,periurium,& adul-
terium.Butr.in c.at ſi clerici,de iud. Alex. in conſil.
53.col.2. uol. 6. quòd puniri debeat pœna mortis l.
4 auxilium.§.in delictis,de mino. † ubi in delictis atro
cioribus vt eſt adulterium,non ſubuenitur minori vi
gintiquinque annis.Et ideò dicit Bal.in l.1.C. ſi ad-
5 uerſus delictum, † quòd nunquam ſubuenitur mino
ri per reſtitutionem in integrum quando deliquit
ex animo,ideſt dolosè, ſiue loquamur in adulto ſiue
in pupillo,qui eſt plenè doli capax, ſubdens hanc eſ
* ſe * communem opinionem.
Sed præmiſſis non obſtãtibus videtur dicendum,
6 † quòd etſi minor afficiendus ueniat aliqua pœna,
non tamen ordinaria mortis,nec alia pœna corpora
li,ſed pecuniaria.Primò per tex.in leg.ſi adulterium
7 cum inceſtu.§.fratres ff.de adul. † ubi fratres Impe-
ratores Claudiæ crimen inceſti per ætatem maxi-
mè,ut dicit ibi glo.remiſerunt.
Secundò per tex.in le. aut facta,in §.perſona ff.de
pœn.iuncto principio ipſius legis,ubi inquit text.ꝙ
aliter puniuntur ex facinoribus ſupradictis ſerui,
quàm liberi,& aliter qui quid in dominum,parẽtem
ve auſus eſt,quàm qui in extraneum, magiſtratum,
uel in priuatum ſubdens legislator in huius rei con
ſideratione,ætatis quoque ratio habetur.
Tertiò per gl.in l.impunitas. C.de pœn. ubi licèt
text. dicat, quòd impunitas delicti propter ætatem
non detur,tamen inquit ibi glo. 1. mitius agitur l. ſi
ex cauſa §.uidendum ff.de mino.
Quartò eſt tex.in l.auxilium §.in delictis.ff. de mi
no.ubi ſic inquit Imperator.In delictis autem minor
uigintiquinque annis non meretur in integrum reſti
tutionem utique in atrocioribus niſi quatenus inter
dum miſeratio ætatis ad mediocrem pœnam Iudi-
cem perduxerit.
Quintò per gl.in c.fin. in uerbo ætatis,de ſenten.
excommu.vbi parcitur ætati non in totum, ſed quò
ad minorem pœnam.
Sextò per tex.in l.ferè ff.de reg.iur. ubi dicit ferè
in omnibus pœnalibus iudiciis,& ætati,& imprudẽ
tiæ ſubuenitur.
Septimò probatur ex deciſionibus infraſcriptis.
Et primò ex his,quæ ſcribit Ang.Aret.in tracta.ma-

8 leſ.in verbo Scienter, doloſè,nu.12.vbi ſic ait, † Cau
tus debet eſſe iudex in caſu quo minor ex delicto in
committendo commiſſo teneatur, ꝙ mitius debet
agere cum minore,quàm cum maiore,per ootata per
Bar.in l.ſi ex cauſa §.nunc videndum.ff.de mioo.etiã
quòd delictum ſit atrox,vt in l.aut facta, §. perſona,
in ſi.coniuncto princip io illius legis.ff.de pæn. qđ io
quit menti teneodum eſſe per iudicem,ne errer,quia
credit ꝙ ſit beneficium datum à iure,quod ab eo au-
ferri non poteſt.cap.indultum,de reg.iur.& ꝙ ſit ip-
ſo iure ei tale beneficium coonceſſum, patet ſecundũ
eum in dicto §.in delictis,& in d. §. perſona. & Ang.
ibi ſequitur Augu.Arim.vbi dicit, Aduerte quia vbi
dixi impuberem & minorem debere puniri crimina
liter,nunquam intelligas ipſum directè puoiri l.Cor
oelia de ſicarijs,ſed alia pœna.Et ideò ſi iſti minores
occidũt aliquẽ,nõ credo debere decapitari,ſed iuſta
cauſa diſpeoſandi cum eis,quòd minori pœna afficiã
tur,vt in terminis dixit Bart.in l.adminiſtrantes §.ſi.
ff.de adm.tuto.licèt Bart.io lectura mea hoc non di-
cat.item & quia vbi io delicto eſt minor dolus mi-
9 tius punitur, † ſed io minore non eſt tantus dolus,
quantus io maiore,teſte Bal.in l. & ſi ſeuerior. C. de
infam.& cum Bald.ibi traoſit Sali.Alex.in conſi.160.
numero 8.volum.7.& Dec.io cap.de cauſis, oume. 5.
de offi.deleg.

¶Octauò ita tenet Marſ.in conſi.24.oum.47. ſic di
cens,Minor licèt alias commiſerit delictum punien-
dum pœna mortis,tamen propter minorem ætatem
pœna ipſa non punitur,nec alia corporali,ſed pecu-
niaria,vt habetur in l.1.§.impubes, & in §. excipiun-
tur.ff.ad Syllan.& in c.1.&.2.de delic.puerorum. Ite
tum in conſi.30.num.20.39.num.59.47. num. 14. 48.
col.pe.io ſi.in pract.ſua crim. io §.quoniam num.95.
& in ſingulari 628.in ſi.

¶Nonò Aret.in conſi.130.iu verſi.venio ad ſecuo
dum vbi inquit,ꝙ iudex.poteſt mitigare pœnam ſta
tuti ex ioſta cauſa,ſicut poſſet mitigare pœnam iu-
ris communis,& ꝙ iuſtiſſima cauſa eſt minor ætas,
iuxta notata per Bald.in dicta l. & ſi ſeuerior. licèt
aliter dixerit in l.1.C.ſi aduer.delic.& io l. quid ergo
§.pœna grauior.ff.de inſam.

¶Decimò,Cuma.in cooſi.64.col.ſi.vbi inquit, ado
leſcentem decem & octo annorum,qui oixus fuit co
gooſcere virginem,& deuenit ad actum proximum
mitius puniendum eſſe ętatis miſeratione. quem ſe-
quitur Dec.in conſi.535.col.2.

¶Vndecimò,Alber.de Roſ.in l.ſi quis non dicam
rapere,col.4.verſi.aut eſt pubes.C.de epiſ.& cler.

¶Duodecimò,Idem conſuluit Fulgo.io conſi.157.
col.2.loquens de duobus adoleſcentibus minoribus
vigintiquioque annis,qui plura furta de oocte com-
miſerant,cui conſilio ſe ſubſcripſit Cuma.vbi inquit
ſe memoiſſe erga quendam Siculum ſcholarem do-
minum Ioannem Maurum ſimili modo proceſſiſſe.&
ꝙ ſortios eſterga quendam Vitalem Bononienſem
famulum Iacobi Ferraroli,qui plura furta commiſe-
rat,& erat vilis perſona proceſſum ad bannum,& ſic
ſępius audiuiſſe obſeruatum.

¶Tertiodecimo, Accedit,quod ſcribit Dec.in cõſ.
535.col.2.vbi loquitur de filia minore. quæ plures
abortus fecerat, concludens quòd ratione minoris
ætatis pœna mortis debuit mitigari exemplo Impe-
ratoris in d.§.ſi fratres.

¶Quartodecimò,tenet Carer.io practica ſua cau-
ſarum crimin.in §.circa,nu.5.

Quiotodecimò,Foller.in pract.ſua crim.in 4.par
te nu.17.vbi dicit ꝙ minor delinquens non tenetur
pœna ordinaria,ſed minori,& ꝙ iudex de neceſſita-
te teuetur mioorare pœnam,vt per Bal.Sali. Caſtrẽ.
& Alex.in d.l.etſi ſeuerior.

¶Sextodecimò, accedit quod ioquit Soc. Iun. in
cooſi.7.vol.3.vbi conſuluit io caſu,in quo adoleſcẽs
quidam ætatis annorum viginti vel circa pollutiooẽ
habuit cum adoleſcentulo annorum quatuordecim
in circa.& concludit ꝙ pœna eſt mitiganda omninò
in perſona vtriuſque ratiooe minoris ætatis,cum qui
libet eorum præſupponatur minor vigintiquiuque
annorum,prout eſt regula generalis in delictis, io d.
l.auxilium §.io delictis. quemadmodum io ſimili di-
citur de minore aliquem occidente, quia non tene-
tur pœna l.Cor.de ſicarijs,ſed minori pœna punitur
Rurſus in conſi.117.nu.38.vol.eo.

¶Decimoſeptimò, Blanch. in pract. ſua crim. §.
poſtquàm nu.26.

¶Decimooctauò,Cacialup.in conſi.92. ioter con-
ſilia crim.recollecta per Ioao.Baptiſtam Ziletum in
primo tomo,vbi ſic ait,quod quamquam viderit ali-
quos officiales nullam rationem ætatis habere, nec
miſereri furibus minoribus 25. annis, vel imperitia
iuris,vel ob ioanem gloriam apud volgares, vt appa
rerent ſeueri obſeruatores iuſtitiæ, tamen apud bo-
nos,doctos,&graues officiales in illis ciuitatibus vbi
iura docentur,vidit ſeruari ꝙ minori licèt multorũ
furtorum reo fuit mitigata pœna vltimi ſupplicij in
minori corporis afflictiua & pecuoiaria ſecundum
uarias circuoſtantias aggrauantes,vel miootantes,ꝑ
notata in.d.l.& ſi ſeuerior.& ita vidit reſponſum Se-
ois in perſonam cuiuſdam miſeri & infelicis inquiſiti
ab Aretio ex conſi.multorum doctorum conſultorũ
viua uoce per queodam D. Fraociſcum de Egubio.
Item & ꝙ vidit ſic reſponderi per inſignes doctores
aonis ſuperioribus apud ſaoctum Gemneſiũ,& apud
Rachanatum,idemque ſeruatum apud Ferrariam io
minore 25.annis reo falſæ mooetæ alias damnando
in pœnam ignis,cuius ætatis miſeratione fuit miti-
gata pœna in pecuniariam, reliquis verò igne com-
buſtis,& quòd eo audiente ita atteſtatus eſt excellẽ-
tiſſimus doctor & timoratæ conſcientiæ D. Franci-
ſcus de Accoltis de Aretio, qui vidit ita Ferrariæ
ſeruari ex conſilio prudẽtum, & ſimiliter vidit idem
cõſulendo reſponſum per Soci.io conſi. incip. Viſo
proceſſu, & iſtam diſpenſationem faciendam eſſe a
Iudice poſtquam fuerit petita coram eo, vbi mani-
feſtiſſima ratione probauit,quòd diſpoſitio §. in de-
lictis,militat nedum in impubere,ſed in pubere mi-
nore vigintiquinque annis, & quod idem ſeruatum
fuit Pẽruſij.ſubdeos quòd iſta miſeratio ætatis noo
eſt ceruellina,ex capite,& reprehenſibilis,ſed legalis
& laudabilis apud ſublimes iuriſtas,& viros magnani
mos, quales ſunt Veneti iuſtitiæ obſeruantiſſimi,
ad quam miſerationem ratione ætatis per iudicem
faciendã quo ad pœnã moderãdam debet Iudex ad
duci,per tex.in dict.§.in delictis,ſi noo vult annume-
rari ioter ſitieotes humaoum ſanguinem, aut homi-
nis extinctionem.Subdens quoque,quod ita reſpon-
dit iam bis quibuſdam officialibus, qui eum tanquã
confidentem conſulueruot verbo habito colloquio
inter ipſos & eum.

¶Decimonooò,hanc partem amplectitur D. An-
tooius Galeatius inter dicta conſilia. nume. 121.
ſub num.25.

¶Vigeſimò,Rimin.io conſi. 135. ioter dicta conſi.
numero 10. vbi loquitur de minore decem nouem
anoorum

annorum vel circa,qui alium occiderat, concludens hanc opinionem penes omnes eſſe paſſim receptam, nec aliquem contrariari,ſed potius conuenire. licèt in adulto caſus contigerit.

¶ Vigeſimoprimò,Grammat.in deciſ. 23. nu. 12.
* vbi affirmat hanc eſſe * communem opiniònem & obſeruatam fuiſſe in ſacro conſilio Neapolitano,

Vigeſimoſecundò,Clar.in tract.crim.quæſtio. 60: verſi.aut maior.vbi inquit, quòd maior quatuordecim annis,ſed minor vigintiquinque ſecundum communem etſi non excuſetur à pœna delicti, debet tamen propter imbecillitatem ætatis mitius puniri arbitrio iudicis,& ita tenere doctores frequentiori calamo atteſtatur.

¶ Vigeſimotertio,Placa in lib.primo delictorum. c.32.nu.11.

¶ Vigeſimoquartò,Dec.& alij in l.ferè in omnibus de reg.iur.Ex his igitur ſatis concludenter perſpicitur hanc partem uti æquiorem & humaniorem amplectendam fore.Et miror de nõnullis, qui velint concluſionem hanc ab omnibus receptisſimam reſtringere in minore à decem octo vel decem nouem annis infra,quia cùm lex indiſtinctè loquatur in minoribus,generaliter intelligi debet in minoribus uigintiquinque annis.l.1.§.generaliter.ff.de lega.præſtan.Et tantò magis hæc ſententia à iudicibus amplectenda eſt cùm debeant in comdemnando minorẽ
10 pœnam eligere.l.penultima.& finali. C.de pœn. † Nam miſereri delinquentibus vera iuſtitia eſt,vt dicit tex.in capit. vera. iuſtitia.45.diſtinctione. quem tex.ad hoc allegat Aret.in conſi.166.in fi. col. Hinc dixit text.in capit. plerunque. §. his ita. 2. queſtione 7. quòd qui putant miſericordiam negandam eſſe peccantibus,& de iuſtitia ſua præſumunt à domino percusſi intereunt. quia iudicium ſine miſericordia erit illorum,qui nolunt facere miſericordiam delinquentibus. Caueant igitur iudices à ſeueritate, & amplectãtur uiam mediam,aliàs ſcire debent, ꝙ animæ ipſorum perpetuo cruciabuntur in inferno.

Laus Deo.

SVMMARIVM

1 *Fideicommiſſarius,qui poſſidet,& qui paratus eſt in continenti edocere de iuribus ſuis, dicitur legitimus contradictor ad impediendam immiſſionem ex vi l.fi.C.de edic.diui Adr.toll.*

2 *Dolo facit,qui petit, quod incontinenti reſtituturus eſt.*

3 *Regulæ dolo facit,locum habet in poſſeſſorio adipiſcẽdæ,quando quis incontinenti eſt paratus docere de iuribus ſuis.*

4 *Poſſeſſorium l fi.C,de edic.diui Adr.toll.eſt adipiſcẽde*

5 *Contradictor legitimus dicitur ad impediendam immiſſionem dictæ l.fi.qui allegat titulum & poſſeſſionem.*

6 *Reſtitutio per fideicommiſſarium peti non debet ab hærede grauati quando proceditur in cauſa ſummariè.*

7 *Senatus uicem præfecti prætorio obtinet.*

8 *Senatus æquiparatur Principi.*

9 *Reſtitutio prædicta ſecundum æquitatem canonicam vt circuitus euitetur,peti nõ debet ab hærede,ſed contra nu.21.*

10 *Hæredi ex teſtamento licitum eſt ingredi poſſeſſionem bonorum paternorum, & illa tenere & poſſidere.*

11 *Hæredes ſcripti in teſtamento non abolito,nec cancellato,nec in aliqua parte uitiato,mittẽd i ſunt in poſſeſſionẽ bonorũ, quæ teſtator tempore mortis ſuæ tenebat & poſſidebat ex remedio l.fin.C. de edic. diui.Adr.tol.*

12 *Remedium dictæ.l.fi.nedum datur hæredi ſcripto in teſtamento,vt inducatur de nouo in poſſeſſionẽ bonorum hæreditariorum,ſed etiam vt confirmetur in poſſeſſionẽ illorum,quam prius habebat,& propria auctoritate acceperat.*

13 *Remedium dictæ l.fi eſt ſummarium,ac celeriter & de plano expediendum.*

14 *Fideicommiſſarius vt dicatur legitimus contradictor requiritur.quòd apprehendat poſſeſſionem præcedente reſtitutione reali, vel ſaltem verbali ſibi facta ab hærede grauati,aliàs ſecus.*

15 *Quod amplia procedere,vbi etiam reſtitutio eſſet facta ipſo iure,vt fit in quibuſdam caſibus,in quibus tamen fideicommiſſarius debet actualem poſſeſſionem petere ab hærede.*

16 *Fideicommiſſarius dicitur ſine vitio poſſidere quando teſtator in uita illi dediſſet poſſeſſionem*

17 *Idem & ſi dediſſet licentiam fideicommiſſario,adueniente conditione,accipiendi poſſeſſionem propria auctoritate.*

18 *Pariter etiam ſi fideicommiſſarium conſtituiſſet in exequutorem ſuum.*

19 *Fideicommiſſarius capiens poſſeſſionem bonorum hæreditariorum ante aditionem hæreditatis factam per hæredem,vel apprehenſionem poſſeſſionis, licèt teneatur bona reſtituere hæredi,non tamen priuatur iure ſuo,ſecus ſi accepiſſet poſt aditam hæreditatem,vel apprehenſionem poſſeſſionis.*

20 *Diſpoſitio.l.non dubium.C.de lega.ita locum habet in fideicommiſſario,ſicut in legatario*

21 *Fideicommiſſarius non dicitur legitimus cõtradictor, vbi hæres grauati poteſt detrahere legitimam & trebellianicam.*

22 *Filius grauatus reſtituere ſub conditione detrahit legitimam & trebellianicam.*

23 *Contradictor legitimus non dicitur qui nunquam poſſedit.*

24 *Ratificatio facta re non integra non prodeſt ratificanti.*

25 *Poſſeſſionem alicuius rei ſi quis acceperit nomine Titii,& antequam Titius ratificet,alius illius rei accipiat poſſeſſionem,Titio nõcompetit remedium recuperandæ,etiam ſi poſteà ſequatur ratificatio.*

26 *Paria ſunt non accipere poſſeſſionem, vel accipere, ſed nulliter.*

27 *Contradictor legitimus vt quis dicatur, requiritur quòd probet ſe poſſediſſe ante mortem teſtatoris, vel quòd habeat titulum ſimilem prouenientem à teſtatore,& non à diuerſis.*

CON-

CONSILIVM LXXVIII.

HAbita diligenti conſideratione cir
ca controuerſiã vertentem inter
dominas Cleopatram & virgineã
de Gambaleonibus hæredes inſti
tutas à quondam domino Hiero
nimo ipſarũ fratre, parte ex una
& dominum Ioannem Franciſcũ
ſimiliter ip ſarum fratrem parte ex altera prætẽdẽtẽ
uigore fideicommiſsi domini Ludouici eius patris,
& tãquã poſſeſſorẽ bonorũ,quæ tenebãtur & poſsſide
bantur per iam dictũ D.Hieronymũ tempore mortis
ſuæ fore legitimum contradictorem ad impedien-
dum immisſionem in poſſesſionem requiſitam bono
rum prædictorum per dictas ſorores dicti quondam
domini Hieronymi,ſeu eorum confirmationem,qua
tenus apparere posſit de ipſarum poſſesſione,Primo
aſpectu dicendum uidetur ipſum dominum Io. Frã
ciſcum fore legitimum contradictorem.Nulli enim
1 dubium eſt, † quòd fideicommiſſarius qui posſidet
& eſt paratus incontinenti edocere de iuribus ſuis,
dicitur legitimus contradictor ad impediendum im
misſionem requiſitam per aliquem.l.2.C.de edic.di-
2 ui Adr.tol.glo.in l.fi.eo.tit. † per regulam.l.dolo fa
cit,qui petit,quod ſtatim reſtituturus eſt, l. dolo fa-
cit,de reg.iur.in 6.Bar.& alij in l.filiam fratribus, ad
3 Treb.Dec.in conſi.467. col.2. in prin. vbi dicit † ꝙ
misſio in poſſesſionem impediri poteſt, quando quis
aſſerit ſe fideicommiſſarium & poſſeſſorem bonorũ
de quibus agitur.& offert ſe incõtinenti probaturũ
de iure ſuo,quia his concurrentibus dicitur legiti-
mus contradictor ad impediendam immisſionem.
Nam in tali iudicio poſſeſſorio dictæ l.fi. C. de edic.
4 diui Adr.tol. † quòd eſt adipiſcendæ, obſtat exce-
ptio defectus dominij ſi incontinẽti de tali iure pro
betur.Bar.in l.fi.C.quorum bonorum.& tali caſu vẽ
dicat ſibi locum regula dolo facis.Ange.in conſi. 35.
* Pariſ.in conſi.12.nu.118.vol.2.Rui.in conſi.27. nu.7.
vol.5.Ceph.in conſ.49.nu.10 vol.1.& hãc uti * cõ-
munem ſequitur.Dec.in d.l.fi.nu.48.
5 ¶ Item facit, † nam qui allegat titulum & poſ-
ſesſionem,eſt legitimus contradictor ad impedien-
dam ipſam immisſionem.Bar.in d.l.fina. col. penult.
verſi.ſecundo caſu.& col.fi.verſ.quæro utrum, quem
omnes ibi ſequuntur,ſed dictus dominus Io. Franciſ
cus eſt poſſeſſor, & habet titulum uigore teſtamen-
ti paterni ergo &c.Nec habet obſtare quod ex aduer
ſo obiicitur,quód iſta opinio locum non habet in ter
minis noſtris,quoniam fideicommiſſarius ipſe ante-
quam apprehenderet poſſesſionem prædictam debe
bat prius petere ab hæredibus grauati reſtitutionẽ
realem bonorum,vel ſaltem verbalem. §. reſtituta,
de fideicomm. hæ.c. quòd cum non fecerit non vide
tur legitimus contradictor,quia reſpondetur, quòd
& ſi hæc concluſio communiter recipiatur, vt infra
6 dicetur, † tamen ꝙ ea limitatur locum non habere
vbi cauſa cognoſcitur ſummariè,vt in Senatu Prin-
7 cipis † qui uicem præfecti prætorio obtinet, ſecun-
8 dum Guid.Papam in quæſtio.29. † & æquiparatur
Principi,vt eſt glo.ordinaria in l.non ambigitur, &
ibi Bar.de legib.Iaſ.& Ripa in l.quominus,in 2.& 3.
notabili.de fluminibus.latè dixi in conſ.70.num.18.
cum pluribus ſequentibus vol.1.& vt in terminis no
9 ſtris dixit Pariſ.in conſi.53.vol.fi.vol.3. vbi † etiam
dicit id locum non habere de æquitate canonica q̃a
tunc non eſt neceſſarium ꝙ fideicommiſſarius penès
quèm reperiuntur bona reſtituat illa grauato,& de-
mum ea capiat à manibus hęredis grauati, iuxta
tex.in c.in præſentia de probatio.ſecundum quod in
telligi tibi Bal.col.12.& Dec.in ſecũdo notabili. &
hoc vt euitetur circuitus, qui fruſtratorius & uanus
eſſet,iuxta not.in l.ſingularia.ff.ſi cert.peta. & in cõſ.
10 12.n.115.vol.2.Vlterius dicitur,† ꝙ ex quo dictus do
minus Io.Franciſcus eſt inſtitutus hæres in teſtamen
to paterno,licitum ei fuit,& permiſſum ingredi poſ-
ſesſionem bonorum paternorum ſibi pro parte ſpe-
ctantium,& illa tenere & posſidere.arg.l. cùm hære-
des,in princ.ff.de acquir.poſſ.
¶ Verùm his non repugnantibus contrariam ſen-
tentiam uti veriorem,& frequentiori calamo rece-
ptam in terminis, de quibus agitur,amplectendam
11 fore arbitror. † quoniã receptisſimi iuris eſt,ꝙ hæ-
redes ſcriptæ in teſtamento non abolito,nec canzel-
lato, nec in aliqua parte uitiato prout contingit in
caſu noſtro mittendæ ſunt in poſſesſionem bonorũ
quæ teſtator tempore mortis ſuæ tenebat & posſide
bat ex remedio dictæ l.fi.C.de edic.diui.Adr.tol. Ale
xand.in conſ.101.col.fi.vol.5.Fulgo.in conſ.230.col.
2.Dec.in conſi.84.in prin.218.col.1.225. in princ. &
in conſ.475.in prin.Cur.Iun.in conſ.92.col.1.Rui. in
conſ.107.in prin.vol.4.54.vol. 2. vbi ait quòd hæres
ſcriptus in teſtamento poſt mortem teſtatoris poſſeſ
ſionem bonorum,quæ defunctus posſidebat propria
auctoritate ingredi,& apprehendere poteſt,& in illa
12 manuteneri debet ex remedio d.l fi. † quòd nedũ
hæredi ſcripto datur,ut inducatur in poſſesſionem
bonorum hæreditariorum de nouo,ſed etiam vt con
firmetur in poſſesſionem illorum, quam hæres ſcri-
ptus prius habebat, & quam ante fortè auctoritate
propria apprehendiderat,vt per Cy. Bart. Alexand.
* & alios * communiter in d.l.fin.iterum in conſi.55.
13 in princ.vol.eo. † Nam dictum remedium eſt ſum-
marium,ac celeriter & de plano propter notorieta-
tem reſultantem ex teſtamento legitimo expedien-
dum.Bero.in conſi.60.col.2.vol.2.& in conſ. 56. col.
1.vol.eo.ſed ipſę dominæ ſorores ſunt hæredes ſcri-
ptæ in teſtamento prædicti domini Hieronymi non
abolito,ſed in omni ſui parte legitimo,ergo &c.
¶ Secundò dico ꝙ dictus dominus Io.Franciſcus
14 non poteſt dici legitimus contradictor, † quoniam
vt fideicommiſſarius dicatur legitimus contradictor
requiritur ꝙ poſſesſionem apprehenderit facta ſi-
bi prius reſtitutione reali vel ſaltem verbali ab hę-
rede grauati,aliàs ſecus,iuxta tradita per Imol. Ale.
& alios in l.cohæredi §.cum filiæ.ff.de vulga.& pupi.
vbi fideicommiſſarius capit de manu hæredis graua-
ti quando is poſt mortem eius grauatus eſt reſtitue-
re.l.reſtituta.ff.ad Treb.vbi dicit Paul.de Caſtro coſ
ligendum eſſe ex ipſa lege,quod ad hoc ut fideicom
miſſarius ius habeat in hæreditate,requiritur reſtitu
tio adeo ꝙ ante nullum ius habet in ea,nec poteſt a-
gere contra debitores hæreditarios. Et ideo ꝙ per
hoc aliàs fecit irritari quendam proceſſum, quia fi-
deicommiſſarius, cui poſt mortem hæredis relicta
erat hæreditas mortuo hærede ſtatim dixit adire ſe
hæreditatem illius defuncti,& fecit ſe immitti in poſ
ſesſionem bonorum,ac ſi directo eſſet inſtitutus,& ꝙ
uidit plures procuratores tam Florentiæ quàm Bo-
noniæ in hoc errare,ſubdens ꝙ ipſe dixit,ꝙ iſta erãt
ineptè facta,quia ad eum non ſpectabat adire, quia
iam erat per hæredem adita hæreditas, nec poterat
capere tenutam niſi facta reſtitutione per hæredem
hæredis,ad quem hoc pertinet. l. quamuis. §. 1.ff.ad
Treb.

Treb.tex.eſt in l.1.quorum legatorum. vbi quis non
15 debet ſibi ius dicere,ſed ab hærede petere † Quod
ampliatur etiam procedere vbi reſtitutio eſſet facta
ipſo iure prout ſit in quibuſdam caſibus,in quibus ta
men fideicommiſſarius debét etiam actualem poſſeſ
ſionem petere ab hærede.glo.in l.1.in §.quotiens,vbi
notant omnes.ff.ad Trebel.Alex. in conſi.82. col.2.
vol.2.& in conſi.51.col.2.uol.6.Dec.in conſ.243.col.
2.424.col.3.438.col.fin.& in conſi.467.col.3. Galia-
ul. in l. Centurio.nu.105.ff.de vulg.& pup. Ceph.in
cõſ.49.n.3.vo.1.Natta in cõſ.595.n.395.n.8.Bero.in
conſi.56.col.1.in princ.vol.2.& in conſi.58.col.2.vol.
eo.vbi dicit,ꝙ fideicomminiſſarius,cui non eſt facta re
ſtitutio ſaltem verbalis,non dicitur legitimus contra
dictor,nec præfertur in remedio dictę l.fi.hęredi ſcri
pto in teſtamento,cùm ipſe debeat capere de manu
hæredis ſcripti,ſubdens hanc eſſe magis * commu-
nem etiam ſi fideicommiſſarius uellet incontinenti
probare de iure ſuo. Sed in caſu præſenti dictus do
minus Io.Franciſcus nullam penitus petijt reſtitu-
tionem,quam tamen petere debebat ab hærede, er-
go legitimus contradictor eſſe non cenſetur, ſed ui-
16 tioſus. † nam ſine uitio poſſidere diceretur quãdo
teſtator in uita illi poſſeſſionem dediſſet, vt per Ang.
& Alex.in d.l.filiam fratribus.Dec.in conſi.84. col.2.
in princ.& in conſ.424.col.3.in fi.Gozad.in conſi.93.
nu.10.Iaſ.in l.non dubium.C.de lega.Ripa.in l. 1. in
17 princ.ff.quorum legatorum. Et † idem ſi teſtator
dediſſet licentiam fideicommiſſario,adueniente con
ditione accipiendi poſſeſſionem propria auctoritate
Bal.in conſi 335.Veritas eſt in fi.veſ.ſed vnum,vol.1.
& hoc per tex.ſing.in l.T.tia cùm teſtamento §.Lu-
cius.Titius,de lega.2.vbi Bart.Bal.& Mnder.Dec. in
allegato conſ.84.col.2.in prin.& in conſ.424. colum.
3.in fi.Iaſ.in d.l.non dubium,col.fin.in princ. Gozad.
vbi ſuprà num.10.Pariſ.in conſi.54.num.30. volum.
3.Ripa vbi ſuprà. Boer. in deciſ. 156. nume. 15. Et
18 † etiam ſi conſtituiſſet fideicommiſſarium exequu-
torem,quia tunc tacitè videtur ei teſtator conceſsiſ-
ſe ꝙ poſsit poſſeſsionem propria auctoritate accipe
re.Bal.Ang.Sal.& Iaſ.in l.nõ dubium.C.de leg. Dec.
in conſ.243.col.2.418.nu.4.424.col.3.in fi.& in conſ.
607.nu.2.Gozad.in conſ.21.nu.17.verſi.prætereà.Pa
riſ.in d.conſi.54.nu.31.Boer.in allegata deci.156.nu.
19 17. Ripa vbi ſupra. Cum † igitur dictus dominus
Io.Franciſcus poſſeſsionem prædictam acceperit nõ
concurrentibus his,ſed a ſe ipſo eam apprehendide-
rit vitioſa dicitur eius poſſeſsio, licet eam vacantem
acceperit,quæ illi ꝑdeſſe nullo modo poteſt, vt per
Dec.in citato conſil.84.colum.prima, in fi.424.colu.
3.verſicu.non obſtant allegata, & in conſi.467. colu.
ſecunda in fin.cum prin.ſequentis.Pariſ.in conſi.53.
nume.54.volum.3 vbi ſic ait,quòd licet vacaret poſ-
ſeſsio rerum relictarum per fideicommiſſum, tamen
dicitur vitioſa poſſeſsio, ex quo non aparet ꝙ ipſa
capta fuerit de voluntate grauati.l.prima,quorum le
gatorum. & idem ꝙ non dicitur legitimus contradi-
ctor.Rurſus in conſi.81.nume.20.volum.ſecundo.Ve
rum eſt,ꝙ cum occupauerit dictam poſſeſsionem va
cantem non priuatur iure ſuo, ſed ab eo per hære-
dem poteſt auocari poſſeſsio,vt notant omnes in d.l.
20 non dubium. † vbi ſi legatarius apprehendit poſſeſ
ſionem rei legatæ, quæ vacabat ante aditam hæredi-
tatem,vel apprehensã poſſeſsionem,non priuatur le
gato, licet hæres poſsit illam auocare per interdictũ
quorum legatorum,quando imminet Falcidia, vt eã
poſsit retinere.Roma.in conſi.312.in prin.Alexan.in
conſi.163.colum.fi.volum.6.quia tali caſu legatarius
non dicitur priuare hæredem poſſeſsione. Capra in
conſi.3.in fin.Dec.in dicta l.fin.nume.48.verſicul.be-
ne verum.Soci.in conſi.33.colum.penult volum.pri-
mo.Dec.in conſi.243.colum. fin. Alexandr. in conſil.
121.colum.3.Pariſ.in conſi.39.in fi.volum.2.Gozad.
in conſi.93.nu.14.Ceph.in conſi.188.nu. 36. volum.
2.Riminal.in conſi.262.colum.1.& nume.53.Bero.in
conſi.60.nume.9.vol.2.Durand.in tracta. de arte te-
ſtan.tit.6.caut.12. Galiaul. in d l.Centurio.nu. 102.
quod ſecus eſſet ſecundum ſupradictos,patres,ſi poſ
ſeſsionem accepiſſet legatarius poſt aditam hæredi-
tatem,vel apprehenſam poſſeſsionem,quia tunc etiã
priuaretur iure ſuo.Et quamuis prædicti doctores lo
qui videantur in legatario,tamen idem dicendum ui
detur in fideicommiſſario,vt per Soci.in d.conſi. 33.
col.7.Dec.in conſi.243.col.fi.424.col.fi.in princ.438.
in fi.Pariſ.in conſi.89.in fi.vol.2.Gozad. in conſi. 93.
per totum.Ceph.in allegato conſi.138.nu. 36. Natta
in conſi.293.col.2.& 395.col.fi.Nec obſtat quòd re-
ſtitutio ipſa capi non debet ad hærede grauati, ex
quo cauſa agitatur ſummariè in Senatu Principis;
in quo proceditur ſecundum æquitatem, quia reſpõ
detur quòd dictum Pariſij nullo iure probatur, &
quamuis ipſe dicat quod reſtitutio ipſa non debea-
tur ſecundum æquitatem Canonicam, tamen ſi ad-
uertatur non videtur in hoc ſe firmare, imò contra
tenuit ipſe Pariſ.in d.c.in præſentia,vbi etiam Bero.
Vlterius illud dictum reprobatur per Boer.in d.de-
ciſ.156.colum.3.uerſi.ſalua tamen pace. quia ſecun-
dum eum ſi bene conſideretur, Bal.loquitur ſecun-
dum tex.in d.c.in præſentia,qui clarè loquitur in fi-
deicommiſſaria hæreditatis petitione,dum tex. poſt
principium dicit,Vnde illa quæ de bonis ipſius ue-
ſtrum monaſteriũ detinebat,ſibi reſtitui poſtulabant
& ſic petitorio agebatur. ſed quia de iure ciuili hæc
petitio hæreditatis non poteſt procedere, niſi prius
verbo hæreditas ex trebelliano fuerit reſtituta.l.1.in
princ.& ibi glo.Bar.Bald.Ang.& Alber. ff. de fidei-
com.hære.peti.quare ad hoc tollendum dicit Bal. in
d.c.in præſentia, ꝙ de æquitate canonica poteſt agi
recta uia ad petitionem reſtitutionis fideicommiſsi,
licèt non ſit verbo facta reſtitutio,caſus eſt ibi, & ve
rum dicit.Et eò magis hoc dicendum eſt in caſu no-
ſtro,vbi trebellianica per hæredem grauati detrahen
da venit,vt mox verbum fiet.nam iuſtius, & conue-
nientius eſt,ꝙ fideicommiſſarius capiat bona de ma
nu hæredis,quàm quòd hæres ab ipſo habeat petere
legitimam & trebellianicam,vt per Pariſ.in conſ.54.
col.fi.volum.3.
21 ¶ Tertio facit, † nam fideicommiſſarius non di
citur legitimus cõtradictor vbi hæredes grauati poſ
ſunt detrahere legitimam & trebellianicam,vt in ca
ſu noſtro,cùm filius grauatus eſſet reſtituere hæredi
tatem ſub conditione,iuxta notata per Alcia. in cõſ.
572.& per me latiſsimè in conſi.12.nu.8.volum.1.vt
probatur in l.1.ff.& C.quorum legatorum,vbi ſi lega
tarius occupauit rem legatam antequàm hæres illã
cæpiſſet poſſidere,per interdictum quorum legato-
rum,hæres poſſeſsionem illius rei adipiſcitur, ſi falci
dia imminebat, & detrahi poterat.nec poterit tunc
repelli exceptione doli facis,nec quò ad totum, nec
quo ad partem,ſed debebit legatarius totam rem re
ſtituere,& partem ad eum ſpectantem capere de ma
nu hæredis.Bal.in d.l.fi.vbi etiam Paul.nu.13. Alex.
nu.24.Sapia.nu.106.Zucard.nu. 428. quando eſt in
certa.Paul.de Caſtro in conſi.387.colum.1. verſicu.ſi
vero

verò bona, vol. 1. Alex. in l. filiam fratribus, ad Treb. & in conſ. 163. in fin. uolum. 6. Pariſ. in conſi. 53. nume. 143. volum. 3. & in conſi. 54. in in fin. volum. eod. Soci. in l. hæredes mei. §. cum ita, col. 4. ad Trebel. Bo er. in decif. 156. col. 1. & 2. Rui. in cõſi. 140. col. 2. uerſ. nec etiam prædictis, vol. 5. & in conſi. 67. nu. 12. vol. 2.

22 Natta in conſi. 305. in fi. & Bero. in conſi. 56. col. 2. in prin. vol. 2. Cùm † igitur in caſu noſtro ſit detrahenda legitima & trebellianica, pro culdubio negari non poteſt, quin ipſe fideicommiſſarius non ſit legitimus

23 contradictor.

¶ Vlterius dicitur, † quem nõn eſſe legitimum contradictorem, ſi nunquam poſſedit vt per Dec. in conſi. 84. col. 1. ſecundum * communem opinionem & per omnes in d. l. fin. quoniam & ſi Bernardus de Cerrutis accepit poſſeſſionem dictorum bonorum, quæ tenebantur & posſidebantur tẽpore mortis ꝑ dictum quondam Dominum Hieronymum, tamen apprehenſio ipſa fuit nulla, quia capta per carentem mandato. Nec obſtat ratificatio ex inde facta per dictum dominum Io. Franciſcum, quia reſpondetur, ꝙ ratificatio ſubſequuta fuit poſtquam dictæ dominæ ſorores iam acceperant poſſeſſionem bonorum, quæ tenta fuerunt per dictum dominum Hieronymum

24 vſque ad eius mortem, ex quo ſequitur, quòd ea viribus non ſubſiſtit † tanquam facta re non integra, quod perinde eſt, ac ſi facta non fuiſſet, ut probatur ex notatis per Alexan. in conſi. 126. uol. 2. ubi inquit, quòd ratihabitio non trahitur retro quando ex ea auferetur ius quæſitum illi contra quẽſit ratihabitio. Dec. in conſi. 126. col. 2. & in l. contractus, de reg. iur. & in conſi. 247. col. 2. Ale. in conſi. 10. col. 2. volum. 1. vbi ait, ꝙ ad hoc ut ratificatio valeat, requiritur qđ ille qui posſidebat, adhuc tempore ratificationis poſſideat, aliàs ſi poſſeſsio eſt penès tertium, ea non valet, cum res non ſit integra ſecundum Dyn. & Bar. in l. ſi vxor. §. ſi quis vxorem, de adulte. Pariſ. in conſi. 12. nu. 112. vol. 2. Accedit etiam ꝙ inquit Antonius

25 de Butr. in c. cùm ueniſſent, in fi. de reſtit. ſpolia. † vbi ſi quis accepit poſſeſſionem alicuius rei nomine Titij, & antequam Titius ratificet, alius acceperit poſſeſsionem, Titio non competit remedium recuperandæ, etiam ſi poſteà ratificet, quia illa ratificatio non ſuperuenit tempore debito, quo potuerit posſidere quia iam erat perdita poſſeſsio, & ſpoliatus, qui nomine Titij posſidebat, & ſic res nõ erat integra. Ale. in l. quod meo, col. 2. in fi. de aq. poſ. in conſ. 110. col. 2. vol. 1. Goza. in conſ. 14. nu. 7. Rui. in conſi. 73. nu. 5. vol. 5. dixi in conſ. 46. circa fi. vol. 2. Ex iſtis igitur cõcludenter infertur, ꝙ cum dicta poſſeſsio domini Io.

26 Franciſci non ſit legitima, & nulla, † cum paria ſint non accipere, ſed nulliter. l. 4. §. condemnatum, vbi ſcribentes de re iud. & in l. quotiens. ff. qui ſatiſda. cogan. ꝙ dictus dominus Ioan. Franciſcus nõn dicitur legitimus contradictor ad impediendam immisſionem requiſitam ſeu illius cõfirmationem. Reſtat modò, vt reſpondeatur ad contraria. Et ad primum argumentum ſatis reſponſum fuit ex ſupradictis, dum multis modis concluſum fuit, ipſum dominum Io. Franciſcũ nõ fuiſſe poſſeſſorẽ legitimũ, ſed poſſeſſores fuiſſe legitimas dictas dñas ſorores inſtitutas.

¶ Similiter non obſtat ꝙ dictus Ioan. Franciſcus habeat titulum & poſſeſsionem, & ſic dicatur legiti-

27 mus contradictor, quia reſpondetur, † ꝙ ad hoc ut legitimus contradictor cenſeatur neceſſe eſſet probare ꝙ tempore mortis, & in uita domini Hieronymi poſſediſſet, vel ꝙ haberet ſimilem titulum cum dictis ſuis ſororibus, quia oſtenderet ſe uocatum in teſtamento dicti domini Hieronymi cum ipſis, vel ab eo ſolum fuiſſe inſtitutum in alio teſtamento, ut per Bar. Ale. & alios communiter in d. l. ſi. Bero. in conſi. 54. nu. 3. uol. 2. Et quãuis prædictus dominus Io. Franciſcus allegaret ſe fuiſſe inſtitutum ab alio, ideſt ab eius patre domino Ludouico in ſuo teſtamẽto, tamẽ propter hoc non cenſetur legitimus contradictor, quin ipſæ dominæ ſorores contra ipſum debeat obtinere in remedio dictæ l. ſi. quoniam non dicitur allegare ſimilem titulum, prout doctores in d. l. ſi. intelligunt de ſimili titulo proueniente, & cauſato ab ipſo domino Hieronymo, qui tempore mortis bona posſidebat, & non à diuerſis. Item, quia dictus dominus Io. Franciſcus ante mortem & tempore mortis domini Hieronymi non erat in poſſeſsione dictorum bonorum, ſed illa poſſedit dominus Hieronymus, quo caſu dicit Bal. in addit. ad Spec. in ti. de teſta. in verſ. ſed pone, ꝙ ad hoc vt remedio d. l. fin. quis ſit legitimus contradictor, & excludat ius agentis, requiritur ꝙ ipſe habeat ius ſuperius uel æquale. ius ſuperius, vt quia habeat poſſeſsionem, uel titulum cauſatos in uita teſtatoris. Ius autem par uel æquale, vt quia habeat ſimilem titulum titulo hæredis ſcripti. Cum ergo in caſu noſtro dictus Io. Franciſcus uult uenire ex alio titulo, non poteſt impedire quin dictæ ſorores non debeant obtinere in dicto remedio, vel confirmari debeãt in poſſeſsione iam adepta. Et ideo dicit Sal. in d. l. ſi. col. 5. verſi. tertio caſu, ꝙ ille qui contra hæredem in teſtamento allegat habere titulum, & poſſeſsionem facto ſeu contractu defuncti, talis dicitur eſſe legitimus contradictor, & non aliàs. Bero. in conſi. 54. nu. 13. vol. 2. vbi dicit hac eſſe de mente * omnium in d. l. ſi.

¶ Non obſtat vltimum fundamentum, quia reſpõdetur, & primò, ꝙ dictus dominus Io. Franciſcus nũquam fuit poſſeſsionem bonorum ſui patris, ſed bona ipſius ſemper tenuit & poſſedit dominus Hieronimus pro dimidia uſque ad eius mortem, & poſt eius mortem illa posſident dictæ dominæ ſorores. Vnde, cùm nunquam fuerit in poſſeſsione, non dicitur legitima oppoſitio dicti domini Io. Franciſci.

¶ Secundo reſpondetur, quòd ſi ageretur nunc ſolum de immiſsione poſſeſsionis facienda occaſione teſtamenti dicti quõdam domini Ludouici, fortè dictus dominus Io. Franciſcus poſſet dicere & allegare ſe forte immittendum in poſſeſsionem dictorum bonorum proportione ſua, ſed ex quo agitur principaliter, uel ſaltem æque principaliter de teſtamento Domini Hieronymi, q̃ tenuit & poſſedit dictã dimidiã in uita ſua, & uſque ad eius mortẽ, ſequitur ꝙ dictæ dominæ ſorores hæredes inſtitutæ à dicto quondam domino Hieronymo in ſuo teſtamento ſunt præferendæ dicto domino Io. Frãciſco quo ad poſſeſsionem dictorum bonorũ, quia & ſi non eſſent in poſſeſſione ipſorum bonorum fratris conſtitutæ, deberent in eam immitti, ex quo dictus dominus Hieronymus illa tenuit & poſſedit tempore mortis, per tex. in l. ſi. ubi per omnes, & ſi reperiuntur in poſſeſsione, in illa confirmandæ ſunt & tuendæ. & ideo ſi prætendit ius aliquod habere in dictis bonis prædictus dominus Ioannes. Franciſcus uigore teſtamenti paterni, de iuribus ſuis debet agere in alio iudicio, vt per Bar. in d. l. ſi. ita formaliter in terminis noſtris reſpondet Bero. in d. conſ. 54. nu. 40. vol. 2. Ex iſtis igitur concludendum uenit, dictas dominas Cleopatram & Virginẽã hæredes teſtamentarias dicti quondam domini Hierony-

ronymi earũ fratris, non obſtantibus contradictionibus factis per dictum Dominum. Io. Franciſcum etiã ipſarum fratrem, immittendas eſſe & immitti debere in poſſeſſionem bonorum hæreditariorum dicti domini Hieronymi, quorum poſſeſſionem adhuc nõ apprehenderũt, & reſpectu eorum in quorum poſſeſſione reperiuntur, confirmandas eſſe, & manutenẽdas, reſeruato iure dicto domino Io. Franciſco experiendi de iuribus ſuis in iudicio petitorio, ſi & prout iuris erit.

SVMMARIVM

1 *Ciuilitas acquiritur ex decreto & priuilegio.*

2 *Ciues ex priuilegio gaudere debent beneficio immunitatis conceſſæ ciuibus, declara ut in nu. 17.*

3 *Appellatione ciuium ueniunt etiam ciues ex priuilegio creati.*

4 *Ciues effecti ex conſtitutione habent ius ciuium ex origine, quia veri ſunt ciues.*

5 *Statutum ſi dictat quòd omnes ciues habeant tale priuilegium & forenſes non, forenſis ciuis effectus per ſtatutum habebit eadem priuilegia, quæ habẽt illi, qui ſunt ciues originaliter.*

6 *Paria ſunt qualitatem alicui naturaliter ineſſe, vel per priuilegium.*

7 *Comitatini eo ipſo quòd ſunt recepti ad ciuilitatem, debent tractari vt ueri ciues nedũ in fauoribus, ſed & in odiis.*

8 *Statutum loquens de offendente ciuem, locum etiam habet in offendente eum, qui ad ciuilitatem receptus eſt per priuilegium.*

9 *Ciuilitas vera ita poteſt induci per ſtatutum ſicut per originẽ, cum ciuilitas habeat ſub ſe plures ſpecies, & omnis ſpecies ſit vera ſpecies.*

10 *Sententia eſt ſtricti iuris, eiusque verba ſtrictè intelligenda.*

11 *Sententia lata pro reo non prodeſt fideiuſſori.*

12 *Sententia non cõtinet niſi quod in ea reperitur expreſſum.*

13 *Laudum, quod eſt ſtricti iuris, non extenditur extra caſum in eo contentum & nu. 67.*

14 *Verba laudi debent ſtrictè intelligi, & interpretari ut iacent, & ex verbis ipſius non poteſt plus inferri quam neceſſario inferatur.*

15 *Verba laudi & ſententiæ propriè debent intelligi.*

16 *Appellatione ciuium propriè ueniunt, & ſtrictè originarii, & non ex priuilegio.*

17 *Ciuis Peruſinus ex priuilegio ſicut non conſequitur commodum conceſſum ciuibus Peruſinis ab alia ciuitate, ita nec incommodum repreſaliarum quæ ſunt conceſſæ contra ciues Peruſinos.*

18 *Laudum non debet interpretari contra arbitrorum intentionem.*

19 *Sententia iudicis ita interpretari debet, ut minus præiudicet tertio quàm ſit poſſibile*

20 *Laudum loquens de ciuioribus, & habitatibus, comprehendit ciues quamuis non habitatores, & è conuerſo.*

21 *Duo quando copulantur per ſe, & non reſpectiue ad aliud, tunc non requiritur concurſus copulatorum ſed verificatur ſermo in quolibet. declara vt in nu. 46 cum ſeq*

22 *Natura copulæ eſt extendere, & non reſtringere.*

23 *Legatum factum doctoribus & Medicis Paduæ comprehendit tam doctores quàm Medicos, nec oportet eſſe vtrunque*

24 *Legatum factũ militibus, & doctoribus includit ſimpliciter, milites & Doctores.*

25 *Ciuibus, quòd conceditur de iure communi competit etiam ciuibus alibi habitantibus.*

26 *Mulier alibi nupta in his, quæ ad eius commodum tendũt, & ex quibus non retrahitur à ſeruitio mariti remanet ciuis, declara vt in nu 50. & 53.*

27 *Offendens mulierem alibi nuptam punitur pæna ſtatuti loquens de offendente ciuem.*

28 *Forenſis ſi eſt prohibitus acquirere, mulier alibi nupta non includitur ſub tali prohibitione.*

29 *Ciuium appellatione non uenit, qui alibi habitat, nec ſubit munera in ciuitate per ſe nec per alium.*

30 *Repreſaliæ ſi conceduntur contra ciuem alicuius ciuitatis ſecundum communem non poterunt exerceri contra ciuem habitantem extra ciuitatem, qui per ſe, vel alium non ſubit munera in ciuitate.*

31 *Municeps ratione originis, qui alibi translatus eſt domicilium quantum ad munera deſinit municeps eſſe.*

32 *Ciuis originarius ſi habitat extra prouinciam originis, dicitur ab eo deſerta prouincia originis*

33 *Ciuis deſerens ciuitatem perdit priuilegium ciuitatis & deſinit eſſe ciuis, & nu. 53.*

34 *Incommodum qui non ſentit, nec etiam commodum ſentire debet.*

35 *Statuta ſicut nõ poſſunt forenſibus nocere, ita nec eis prodeſſe.*

36 *Iniquum eſſe quòd quis ex ſtatuto haberet emolumentum ſi ex eo læſionem habere non compelleretur.*

37 *Ciui placentino origine non ſuſtinenti onera realia, licèt perſonalia, & alibi habitãti & ſuſtinenti dicta onera, non ſunt concedendæ repreſaliæ ſicut è contra non concederentur contra eum.*

38 *Ciues cognoſcuntur ex muneribus & honoribus.*

39 *Ciuis quando non uocatur ad munera & honores, propriè ciuis dici non poteſt, quia non tractatur vt ciuis.*

40 *Municipes propriè dicuntur qui nobiſcum munera ſubeunt.*

41 *Priuilegia quis non habet alicuius artis uel ciuitatis, vel officii niſi qui re ipſa illud geſſerit.*

42 *Laudum loquens de habitatoribus ciuitatis, non comprehendit eos, qui in ciuitate non ſuſtinent onera*

43 *Habitatores propriè non dicuntur, qui habẽt animum recedendi.*

44 *Appellatione habitatorum uel habitantium non uenit ſcholaris, qui habet animum recedendi.*

45 *Laudum ſi loquitur de ciuibus & habitatoribus, requiritur quòd ſint ciues, & habitatores.*

46 *Pæna ſi imponitur nobilibus & baſtardis aliquẽ percutientibus, intelligitur de nobilibus, & baſtardis ſimul.*

Iudi-

47 *Iudicatur de laudo vt de ſententia.*
48 *Arbitramentum dicitur tranſactio*
49 *Mulier vidua, quæ habet facultatem redeundi ad domum originis, ſi non redit, præſumitur eam deſeruiſſe.*
50 *Statuta in dubio non comprehendunt forenſes quò ad ea, quæ eis prodeſſe poſſunt, quia quò ad ea, quæ nocere poſſunt, non ligant.*
51 *Scholaris cenſetur habere domicilium in loco ſtudii quando non habet animum recedendi, aliàs ſecus.*
52 *Quod amplia procedere etiam in mercatore.*
53 *Domicilium in dubio quis cenſetur habere in loco ſecundum communem ſi ibi ſteterit per decennium continuum, & eo maximè quando talis in dicto loco emiſſet domum & poſſeſſiones.*
54 *Dictio eorum, eſt repetitiua & reſtrictiua præcedentium.*
55 *Interpretatione aliqua non eſt opus quando verba ſunt clara.*
56 *Verba clara non recipiunt interpretationem à conſuetudine vel ſtatuto, & ab ipſis nullatenus eſt diſcedendum.*
57 *Onus quidem & grauamen eſt, & quidem non paruum, non poſſe liberè abſque alicuius licentia vendere.*
58 *Moderator & arbiter rei ſuæ eſt quilibet.*
59 *Laudum emologatum dicitur vera tranſactio.*
60 *Tranſactio dicitur contractus innominatus.*
61 *Contractus facti per ſuperiores ſuper perſonis & rebus immobilibus ſubditorum, vim legis habent inter eos, & ipſos ligant.*
62 *Onera perſonalia illa eſſe dicuntur, quæ cum corporibus labore, vigilantia, & ſollicitudine animi exiſtunt.*
63 *Onus patrimoniale dicitur, quod fit cum ſumptu & expenſa rerum ſine tamen labore perſonæ.*
64 *Onus patrimoniale dicitur, eſſe triplicis generis*
65 *Diſpoſitio quælibet debet intelligi ſecundum ſtatuta loci.*
66 *Conceſſio rei in emphyteoſim ſi facta eſt patri pro ſe & filiis maſculis, & fœminis, licèt æqualiter ſuccedant maſculi & fœminæ, ſecus tamen ſi in loco eſt ſtatutum, quòd extantibus maſculis fœminæ non ſuccedant, quia tunc admittuntur ordine ſucceſſiuo.*
67 *Verba laudi debent intelligi ſecundum id, quod eſt conſuetum fieri*
68 *Conceſſio feudi ſeu emphyteoſis ſemper in dubio debet cenſeri facta prout eſt conſuetudo eccleſiæ, vel domini concedentis*
69 *Poteſtas ſi eſt data alicui teſtandi, intelligitur ſecundum conſuetudinem loci vbi fit teſtamentum.*
70 *Conuentio indefinita matrimonii intelligitur ſecundū conſuetudinem regionis vbi fit contractus.*
71 *Licentia conceſſa alicui, quòd poſſit exire regnum, debet intelligi tanquam fidelis Regis, prout eſt cōſuetum concedi aliis fidelibus volentibus regnum exire.*
72 *Conſuetudinem præſumuntur ignorare arbitratores.*
73 *Diſpoſitio aliqua ad ignorata non extenditur.*
74 *Princeps qui præſumitur ignorare ſtatuta locorum, non cenſetur illis derogare*
75 *Verba generalia nō derogant iuribus ſpecialibus, niſi de eis fiat mentio.*
76 *Statutum dicitur ius commune in loco.*
77 *Verba arbitratoris attendi debent.*
78 *Exceptio declarat, & reſtringit regulam, firmatque eam in omnibus caſibus non exceptis.*
79 *Aliud eſt bona pacificè gaudere & poſſidere, & aliud bona in alium alienare liberè & ſine licentia.*
80 *Conſuetudo conſideratur in omnibus vectigalibus.*
81 *Conſuetudo regionis obſeruanda eſt in materia collectarum.*
82 *Tolerabilia enim ſunt, quæ vetus approbat conſuetudo.*
83 *Obſeruantia mutanda non eſt, ſed ſequendà.*
84 *Conſuetudo attenditur in ſolutione tributorum.*
85 *Idem in ſolutione decimarum.*
86 *Caſum laudi approbati vbi habemus, poſſumus dicere quòd inquit Bal. de inſtrumento.*
87 *Caſus inſtrumenti vbi eſt, non eſt dubitandum, ſicut nec de caſu legis.*
88 *Inſtrumentum habet vim diffinitionis.*
89 *Voces inſtrumentales perhibent teſtimonium veritati.*
90 *Priuilegiati qui ſoluere aliquid non tenentur, Daciario aut Gabellario ſaltem debent ei bona oſtendere.*
91 *Gabellam dere aliqua & ſi quis ſoluere non debeat, tamen ſi illa non oſtendatur Gabellariis, vel cum appodiſſa extrahatur, intelligitur publicata.*
92 *Præſides prouinciarum, Auditores, officiales, Rectores, Magiſtratus, commiſſarii Principum, multones, agaſones portantes res ſuas & familiæ ſuæ, licèt non teneantur ſoluere gabellam pro ipſorum rebus ad vſum ſuum portatis, tenentur tamen denuntiare publicanis & accipere apodiſſam, aliàs confiſcantur.*
93 *Verba laudi debent reduci ad terminos iuris communis, vt minus illud offendatur.*
94 *Verba laudi & ſententiæ non debent trahi ad iniuſtū.*
95 *Fraudibus eſt obuiandum.*
96 *Pedagia fraudare non licet*
97 *Mercatores defraudantes gabellas iuſtas Principis peccant.*
98 *Quod amplia procedere etiam in mercatoribus Principum.*
99 *Immunis à gabellis ſi portet res alienas, & mentiendo dicat eſſe ſuas, gabellam dicitur fraudare.*
100 *Interpretatio æquior & humanior amplectenda eſt.*
101 *Diſpoſitio glo. in l. tale. pactum §. fi. ff. de pac. locum habet nedum in legibus & ſtatutis, ſed etiam in reſcriptis, & vltimis voluntatibus.*

CON-

CONSILIVM LXXIX.

IN præſenti conſultatione Illuſtriſsimorum Comitum Nuuolariæ, & Bagnoli ſuper interpretatione, & declaratione laudi alias prolati per Reuerēdiſsimos Antiſtites Mantuanum, & Mutinenſem, ſuper controuerſijs aliàs vertentibus inter prædeceſſores ipſorum Illuſtriſsimorum Comitum & agentes pro communitate Regij, quamplurimæ excitantur difficultates, de quibus (vt decet conſulentes) ſigillatim erit videndum. Deueniendo igitur ad primam dubitationem, in qua quæritur, an ciues ex priuilegio creati in ciuitate Regij gaudeant immunitate deſcripta in ſeptimo capitulo dicti laudi, in quo laudatum, & pronunciatum comperietur, ꝙ omnes & ſinguli tam ciues, quàm comitatini, & habitatores ciuitatis, Comitatus, & diſtrictus Regij cuiuſcunque gradus, & præeminentiæ ac conditionis reperiantur, ſint, & eſſe debeant perpetuo liberi & immunes ab omnibus grauaminibus quomodocunque & qualitercunque nuncupatis, tam perſonalibus, quam realibus, ſeu mixtis, ordinarijs, & ſeu extraordinarijs, & alijs quibuſcunque impoſitis, quàm quomodolibet imponendis pro quibuſcunque eorum bonis præſentibus & futuris, immobilibus, ac mobilibus, & rebus quibuſcunque poſitis in dictis locis, & caſtris ſuppoſitis prædictis Comitibus, de quibus ſupra, ac ipſa bona pacifice gaudere & poſſidere. Prima facie dicendum videtur,
1 † quod ex quo ciuilitas acquiritur etiam ex decreto, & priuilegio, ut per Bart. in l. aſſumptio. §. filius. ff. ad municipa. & in l. libertus. §. patris. eod. titu. Bal. in l. 1. C. de municipa. & orig. lib. 10. Luc. de Pen. in leg. ciues, colum tertia. C. de incol. libro. 10. Dec. in conſil 661. columna 2. & Bero. in conſi. 155. nume. 37. volum. ſecundo. Ruin. in conſi. 200. colum. 2. in fi.
2 volum. ſecundo, † quòd ciues prædicti ex priuilegio creati gaudere, & frui debeant beneficio dictæ
3 immunitatis, † quia appellatione ciuium veniunt etiam & ciues ex priuilegio creati, vt per Bal. in l. in
4 vrbe. ff. de ſtat. hom. vbi inquit notandum eſſe, † quòd ciues effecti ex conſtitutione habent ius ciuium ex origine, quia ſunt veri ciues. Et ideo ſubdit Cyn. alibi
5 dicere, † quòd ſi ſtatutum dicit, quòd omnes ciues habeant tale priuilegium, & forenſes non, quòd ſi aliquis forenſis effectus eſt ciuis per ſtatutum, quod habebit eadem priuilegia, quæ habent illi, qui ſunt ciues originaliter, per leg. ſed ſi hæc. §. ſed ſi ius annulorum. ff. de in ius vocan. Rurſus in l. cùm ex oratione.
6 ff. de excuſa. tuto. vbi per illum text. qui vult, † quòd paria ſunt qualitatem alicui naturaliter ineſſe, vel
7 per priuilegium, infert † quòd eo ipſo quòd comitatini ſunt recepti ad ciuilitatem, debent tractari vt veri ciues, & non ſolùm in fauoribus, ſed in odiis, quod eſt mirum ſecundum eum, & ſubdit leg. ipſam multùm ad hoc eſſe notandam. ſequitur Iaſ. in leg. ſi is qui pro emptore, colnm. 64. verſicul. quartò adde ff. de vſucap. Et ideo inquit idem Bald. in leg. tertia.
8 §. hæc verba. ff. de nego. geſt. † quòd ſtatutum loquens de offendente ciuem, etiam locum habet in offendente eum, qui ad ciuilitatem receptus eſt per priuilegium, quia † vera ciuilitas ita poteſt indu-
9 ci per ſtatutum ſicut per originem, cùm ciuilitas habeat ſub ſe plures ſpecies, & omnis ſpecies ſit uera ſpecies. dicta leg. ciues. C. de inco. libro decimo. idem tenuerunt Geminia. & Card. Alexandr. in capitul. ſi adiutorium, per gloſſ. ibi, decima diſtinctione, vbi dicunt, quòd appellatione ciuis comprehenditur ciuis ex priuilegio factus, ita quòd pœna irrogata per ſtatutum offendenti ciuem, extenditur etiam ad iſtum ciuem ex priuilegio. Boer. in deciſ. 260. nume. 23. Marſ. in conſil. 127. nume. ſecundo, vbi dicit, quòd omnia iura loquentia de ciue, habent locum in ciue ex priuilegio, ſicut in ciue ex origine, qui ſtat continuè in ciuitate. Idem vult Barba. in conſil. 87. column. ſecunda. volum. tertio. Socin. in conſilio 129. colum. ſecunda. verſicul. tertiò hoc probatur volum. primo.

Quibus non obſtantibus contraria ſententia in caſu noſtro eſt de iure verior, vt ex ſubſequentibus de-
10 monſtrabitur. Nam indubitati iuris eſt, † quòd ſententia eſt ſtricti iuris, & eius verba ſtricte intelligenda ſunt leg. quicquid aſtringendæ. ff. de verbor. obligatio leg. prima. C. ſi plures una ſententia. le. ſi iudex vbi docto. ff. de his qui ſunt ſui vel alie. iur. leg. diui fratres, de liberal. cau. & adeo ſtricti ſunt iuris, quòd reſtringi debent quotiens reſtringi poſſunt, ſalua ratione recti ſermonis. Paul. de Caſtro. in conſilio. 295. colum. tertia, volum. primo. Craue. in conſil. deci-
11 mo. numero tertio. Et ideo dicit Paul. de Caſtro in conſil. 87. column. ſecunda. volum. primo. † quòd ſententia lata pro reo, non prodeſt fideiuſſori. Cra-
12 ue. in conſil. 88. nume. ſexto. Ruin. in conſilio. 31. numer. 1. volum. quinto. vbi † in ſententia non uenit niſi quod in ea reperitur expreſſum. leg. Paulus de re iudicatio & in conſil. 146. colum. fin. volum. primo. Et in materia laudi, quòd uerba ipſius ſint ſtricte intelligenda, noluit Ruin. in conſil. 72. nume. octauo. uolum. ſecundo. & in conſil. 116. nume. ſexto. uo-
13 lum. quarto. ubi dicit, † quòd laudum eſt ſtricti iuris, & quòd extendi non debet extra caſum in eo contentum. Alexand. in conſil. 18. nume. tertio. uolum. ſeptimo. Pariſ. in conſil. 111. nume. tertio. volum. primo. & in conſil. quinto. nume. 19. uolum. ſe-
14 cundo. ubi ait, † quòd uerba laudi debent ſtricte intelligi, & ſtricte interpretari ut iacent, & ex verbis ipſius non poteſt plus inferri quam neceſſario infe-
15 ratur, † ſi igitur uerba laudi & ſententiæ ſtricte intelligi debent, ergo proprie, ut per Ruin. in d. conſil.
16 116. nume. 19. † ſed appellatione ciuium proprie & ſtricte ueniunt originarii, & non ex priuilegio. leg. ciues, ubi Bal. C. de appellatio. gloſſ. in leg. ciues. C. de incol. libro decimo, gloſſ. vltima in leg. prima in fi. ff. de tuto. & curato. dat. ab his, quam ſingularem facit Bald. in authent. ſed omnino, col. quarta. uerſi. ſed hic dubitatur. C. ne uxor pro marito. Areti. in conſil. 77. in principio uerſicul. circa primum dico. & Boer. deciſ. 13. numer. 24. ſi ergo ita eſt, ut * communiter recipitur, ideo concludenter ſequitur quòd ciues effecti ex priuilegio non debent gaudere commodo dictæ immunitatis.

¶Non obſtant modo quæ in contrarium adducta & allegata fuerunt, quia reſpondetur, quod etſi uera ſit præmiſſa ſententia, quod ciuis ex priuilegio gaudeat beneficiis, & aliis, quæ gaudent, & aſtringuntur ueri ciues, id tamen locum habet & procedit in his, in quibus huiuſmodi fauores, & alia proueniũt ex ipſius ciuitatis conſtitutionibus, & in quibus ciuitas diſponere poteſt, ut in caſibus ſupra citatis, ſecus in caſu noſtro ubi ciuitas Regij non poteſt diſponere, quòd ciues creati ex priuilegio fruantur commodo dictæ immunitatis, de qua in dicto capitulo ipſius

landi,vt per Barto.in l.ſi maritus.§.legis Iuliæ. ff. de
adult. Quærit enim ibi Barto.quid importet habe-
ri pro ciue, & inquit quòd in his; in quibus ciuitas
poteſt concedere ciuibus habetur pro ciue, & vt ci-
uis tractabitur,ſed in his, quæ habent ciues aliunde
quàm ex conceſsione ciuitatis, vt puta reſcripto
Principis vel Papæ,tunc noo haberetur nec tracta-
retur pro ciue l.codicillis.§ penultimo.ff.de lega. ſe-
cundo. Et ideo ſubdit quòd cum ciuitas habeat pri
uilegia à ſummo Pontifice vt ciues illius ciuitatis
non poſsint trahi ad iudicium extra ciuitatem, il-
lud non trahitur ad terras ſubditas, quarum ciues
habentur pro ciuibus ipſius ciuitatis,ſed tantum ha-
bet locum in veris ciuibus dictæ ciuitatis. Roma. in
conſilio ſexageſimoſecundo. columna penult. verſic.
quòd autem ceſſant, vbi ſic ait, iſti autem ciues ex
priuilegio effecti omnibus his commodis,fauoribuſ-
que potiuntur, quibus & ipſi ciues originarij, dum-
modo fauores illi ex ipſius ciuitatis conſtitutioni-
bus proueniant. Crot.in rubrica ſoluto matrimonio
17 numero quadrageſimoquarto. vbi dicit, † q ſicut
ciuis Perusinus ex priuilegio non conſequitur com-
modum conceſſum ciuibus Peruſinis ab alia ciuitate
vt per Bartol. in dicta lege ſi maritus.§. legis Iuliæ,
ita nec incommodum repreſaliarum, quæ ſunt con-
ceſſæ contra Peruſinos ciues,quoniam verba prola-
ta in diſpoſitione fauorabili, in dubio intelliguntur
naturaliter,non autem ciuiliter.l.Statius.§.Cornelio
fiſci.ff.de iure fiſci.l.fina.C.de his qui ven.eta.impetr.
Pro cuius confirmatione faciunt,quę ſcribit Beto.in
ſimilibus terminis noſtris in conſilio.104.num.ſexto,
volumine primo, vbi concludit quòd concordia in-
ter Prælatos, & Clericos ex vna, & ciues Rauennæ
ex altera inita,quòd finita linea prælati,& clerici te-
neantur emphyteuſim concedere hæredibus, & il-
lius quibus ab emphyteuſis conceſſa fuiſſet, locum
non habet in ciuibus ex priuilegio creatis per illam
ciuitatem. quod equidem ſummam in ſe rationem
habet,nam ſi aliter diceretur, ſequeretur abſurdum,
quòd eſſet in facultate ciuium Reginorum horatim
conſtituere ciues ex priuilegio, & ſic ad ſui libitum
præiudicare ipſis Illuſtriſsimis Comitibus Nuuola-
riæ, & Bagnoli, quod certe non fuit mentis Reue-
rendiſsimorum Arbitrorum, qui tulerunt laudum,
18 † quorum laudum non debet interpretari contra
ipſorum intentionem.l.qualem,in princip.l.quia ar-
biter. ff. de arbitr. Craue. in conſilio quadrageſimo-
quinto oumero quinto,& 188.nume. ſeptimo. Nam
19 † ſenteotia iudicis interpretari debet, vt voluerit
minus iuri tertij præiudicare,quàm fuerit poſsibile.
argumen.l.3.ff.de ſuſpec.tuto.per quem tex. ita dicit
Abb.in conſil. ſeptimo.in fin.volumine primo,quem
ſequitur Craue.in citato conſilio,188. numero octa-
uo.verſi.Rurſus.

20 ¶ Circa ſecundum dubium in quo quæritur † an
ciues habitantes extra territorium Reginum potian
tur & gaudeant dicta immunitate de qua in laudo?
Primo aſpectu dicendum videretur, quòd ſic, quia
laudum vult quòd ciues, & habitatores Regij ipſa
potiantur,illi ergo qui ſunt ſolum ciues,quamuis ibi
non habitent, & habitatores tantum qui non ſunt ci
ues, dicuntur comprehenſi ſub dictis verbis laudi,
21 quia † quando duo copulantur per ſe & non reſpe
ctiue ad aliud, tunc non requiritur concurſus copu-
latorum, ſed verificatur ſermo in quolibet. Bartol.
in l.ſi is qui ducenta.§.verum,de rebus dubijs,& in l.
22 prima.ff.de iuſt.& iure.vbi inquit, † quòd regulari-
ter natura copulæ extendit,& non reſtringit.l.eã ta-
23 men adiectio,de leg.tertio. † Et ideo quod legatum
factum Doctoribus,& Medicis Paduæ comprehen-
dit tam Doctores, quàm Medicos, nec oportet eſſe
vtrunque, quia cum inſeritur copula ſubiecto gene-
rali,non copulat in dubio plures qualitates, ſed plu
ra ſubiecta non dependentia vnum ab altero. Ruin.
in conſilio quadrageſimoprimo.nume.ſeptimo volu.
24 tertio.Et ideo diſputando dicit Iacob. Butrig. † q
ſi legatur militibus & Doctoribus,includitur ſimpli-
citer miles & Doctor.Ruin.in conſilio.t12. numero
oono volum. quinto, & talis intelligentia eſt etiam
25 iuri conſona. † quia de iure communi quod conce
ditur vel non prohibetur ciuibus,compe.it etiam ci-
uibus alibi habitantibus,ſecundum Barto.in l. finali.
26 §.idem reſcripſerunt, ad municipa. dum vult, † q
mulier alibi nupta in his, quæ ad eius commodum
tendunt, & ex quibus oon retrahitur à mariti ſerui-
27 tio,remanet ciuis. Et † ideo ſi quis illam offendat,
punitur pœna ſtatuti loquentis de offendente ci-
28 uem. Et † ſi ſit prohibitus forenſis acquirere, ipſa
non includitur ſub tali prohibitione, imo poteſt ac-
quirere ſicut quilibet alius ciuis, & ſimiliter ſecundũ
Bart.conſequitur omnia alia priuilegia ciuium. cum
quo alij transeunt in l. cum quædam puella, de iu-
riſd.om.iud.

¶ Sed his non obſtantibus contrarium de iure vi-
29 detur eſſe dicendum, † quia aut ciuis,qui alibi ha-
bitat non ſubit munera in ciuitate Regij nec per ſe,
nec per alium,& iſte non venit appellatione ciuium,
de quibus laudum loquitur per notata per Barto. in
tract.repreſal.in 2.q.ſeptimæ quæſtionis principalis,
30 vbi concludit, † q ſi conceduntur repreſaliæ con-
tra ciuem alicuius ciuitatis, q non poterunt exerce
ri contra ciuem habitantem extra ciuitatem, qui per
ſe, vel alium non ſubit munera in ciuitate. & cum
* eo tranſit Imol.in rubr.ff.ſolu. matr. & eſt * commu-
nis opinio ſecundum Ale.in conſi.200.nu.12.volu.2.
vbi dicit communem eſſe opinionem q repreſaliæ
conceſſæ contra Florentinos, vel illos de Florentia,
non poterunt exercere contra Florentinum origine
habentem domicilium alibi ſi in ciuitate Florentiæ
non ſuſtinet onera per ſe vel per alium, quia licet ſit
ciuis, non tamen municeps.l.1 ff. de municipa. Rur-
ſus in conſi.112.nu.10.verſi.ſed pręmiſsis non obſtan
tibus,volu.5.vbi loquendo de materia laudi ita con-
cludit.Rurſus in conſi.120.nume.7.vol.4.Et ideo di-
xit Hoſtien.in ſumma de foro compet.§.2.verſiculo,
31 Item ratione originis, † quòd municeps ratione ori
ginis, qui alibi translatus eſt, quantum ad munera
deſinit municeps eſſe. ſequitur Afflic. in deciſ. 384.
colum.penult.Hinc voluit Bald.*in auth. & omnino,
32 colum.8.C. ne vxor pro mari. † quòd ſi ciuis origi-
narius habitaret extra prouinciam originis dicitur
ab eo deſerta prouincia originis.& idem dixit de ci-
uitate.per glo.in adoptionem.C.de adop. Afflic. vbi
ſupra numero quinto, facit quod ſcribit Bald. in l.2.
33 C.de infam.expoſ.vbi dicit, † quòd ciuis deſerens
ciuitatem perdit priuilegium ciuitatis, & deficit eſſe
ciuis. ſequitur Iaſ.in l.1.§.huius ſtudij, colum.fin.de
inſt.& iure.Boer.in deciſ.260.colum.fi. in prin. Petr.
Girar.in ſing.2.Afſ.vbi*ſupra nume.13.& Neuiza.in
conſi.duodecimo.colum.1.inter conſilia.Bru. Ceph.
34 in conſi.171.nume.34.volu.ſecundo.Nam † qui non
ſuſtinet onera,& ſic qui non ſuſtinet incommodum,
non debet etiam commodum ſentire,ſecundum Ca-
ſtren.in l.omnes populi,in fi.ff.de iuſt.& iure.Rom.in
conſi.

35 conſ.223.vbi refert etiam Ang.ita conſuluiſſe. Facit
etiam quod dicitur,† quòd ſicut ſtatuta non poſſunt
forenſibus nocere.l.cunctos populos.C.de ſum. Tri-
ni.& fide catho.ita non debent eis prodeſſe.leg.enim
qui.ff.de iuſt.& iure.Guido de Suza.in ſuis quæſtioni
bus ſtatutorum in quæſtion.incip. ſed pone quæſtio-
nem.quem ſequitur Alex.in conſil.44. colum.3. in fi.
volu.5.Iniquum enim eſſet quòd quis haberet emo-
lumentum vbi læſionem habere non compelleretur.
36 argum.l 1.§.pro 2.in fi.C.de cad.tol.Rui.in conſi.18.
colum.fi.volum.5.vbi ait,† quòd iniquum eſſet,quòd
quis ex ſtatuto haberet emolumentum ex quo læſio
nem habere non compellitur, per dictum. §. pro ſe-
cundo in fi.quæ rationes ita militant in ciue alibi ha
bitante, & non ſuſtinente onera prædicta ſecundum
Rui.in allegato conſi.200.num.12.Et pro hac ſenten
37 tia etiam accedit quod uoluit Ruin. in dicto conſil.
120.per totum in 4.volum.vbi conſuluit, † quòd ci-
ui Placentino origini non ſuſtinenti onera realia,li-
cet perſonalia, & alibi habitanti & ſuſtinenti dicta
onera non eſſe concedendas repreſalias ſicut etiam
contra ſe non concederentur,quia non eſt municeps
qui ſuſtinere debet onera & non ſuſtinet, & perſona
lia & realia, & vt latius ibi per eum qui diffuſe de
38 hoc loquitur facit etiam quod dixit Bal.in le. ſi non
ſpeciali.C. de teſta. vbi inquit, † quòd ciues cogno-
39 ſcuntur ex muneribus & honoribus.l.ciues. C.de in-
col. libr. 10. Et ideo † quòd quando ciuis non voca-
tur ad munera & honores,propriè ciuis dici non po
teſt,quia non tractatur vt ciuis, nec re talis eſt ſequi-
tur Rui.in citato conſi.112.nume.10.verſicul.tamen
ad hoc colligitur reſponſio,volu.5. vbi etiam in ver-
ſicul.ex prædictis ſub dicto nume.10.ſubdit ex men-
te Bar.in dicto tract repreſal.in 2.quæſt.quintæ par.
quòd ſi incola ſubit onera, repreſaliæ ſunt ei conce-
dendæ, ſi uerò illa non ſuſtinet, concedendæ non
ſunt,quia regula eſt,quòd qui ſentit onus,debet ſen-
tire commodum,& econtra.l. ſecundum naturam.ff.
40 de regu.iur. † & quia propriè dicuntur municipes,
quia munera nobiſcum ſubeunt,ergo priuilegia mu-
nicipum non competunt ei, qui non ſubit munera.
41 † & quia non habet quis priuilegia alicuius artis,uel
ciuitatis,vel officij, niſi qui re ipſa illud gefferit. leg.
neminem.C.de conſul.libr.12. quæ rationes conclu-
dunt,quòd idem ſit de ciue, qui alibi habitat ſi in ci-
uitate non ſubit munera, & quod dictum eſt de ciui-
bus,pariter dicitur de habitatoribus ciuitatis,qui in
42 ciuitate non ſuſtinent onera, † quia non debent
conſequi beneficium laudi, quamuis loquatur de
habitatoribus, qui non ſunt ciues, ſicut incola non
gaudet commodo quando non ſentit incommodum
in loco ſecundum Bartol. in loco proxime allegato.
Nec obſtat quòd loquatur de incolis, quia idem di-
cendum eſt ſi loquatur diſpoſitio de habitatoribus,
qui dicuntur incolæ.leg.ciues de incol.libr. decimo.
43 † Et tantò minus comprehenderentur habitatores
ſi haberent animum recedendi, quia tales non di-
cuntur proprie habitatores ſecundum Iacob. Bu-
tr.Alber.Sali.& Roma.in leg.cum filius. ff. ſi certum
44 petatur vbi † appellatione habitatorum uel habi-
tantium non venit ſcholaris,qui habet animum rece
dendi,per leg.ſi nihil.ff.de capt.ita Ruin.in d. conſil.
112.nume.12.volu.5. vbi etiam remouet aliqua alia
quæ non tranſcribo.

¶ Non obſtant modo adducta in cõtrarium, quia
ad primum argumentum reſpondetur, quòd requiri
tur (vt conſtat ex ſupradictis) quòd ſuſtineat one-
ra in ciuitate,ciuis,qui alibi habitat,alias non poteſt
gaudere beneficio competenti ciuibus propriè, qui
45 ſunt hi,qui ſubeũt onera ſed ulterius dicitur † quòd
etiam quilibet ſimplex ciuis, qui non ſit habitator,
& quilibet ſimplex habitator, qui non ſit ciuis non
comprehẽditur in præſenti laudo, ſed oportet quòd
ſit ciuis & habitator ſimul,& ſic quod concurrant di
ctæ qualitates,quia quotiens copulantur plures qua
litates demonſtratiuæ perſonarum,vel rerum,& quæ
ritur vtrum requiratur concurſus earum vel non,
eſt dicendum, quòd aut ſumus in materia fauorabi-
li,& non requiritur concurſus,ſed verificatur ſermo
in qualibet per ſe, & hoc caſu loquitur Bartol.in di-
cta leg.ſi is qui ducenta.§.vtrum,& Iacob. Butrig.in
diſputatione allegata in contrarium,& ſimiliter Bal.
allegatus in oppoſitum ſi verò ſumus in materia ſtri
cta & exorbitanti, vt exorbitantia & odium reſtrin-
gatur,requiritur concurſus copulatorum, vt diſtin-
guit Butr.quem ſequitur Imol.in clemen. pleriſque
46 de elec. Et per hoc inferunt † quòd ſi imponitur pœ
na nobilibus & baſtardis aliquem percutientibus in
telligitur de nobilibus & baſtardis ſimul, & quam-
uis prædicti patres ponant exemplum in pœnali-
bus,tamen loquuntur generaliter in materia ſtricta,
& dictum exemplum non reſtringit regulam. le. da-
mni infecti ſtip. in princip. de dam. inſec. Et ideo
cùm nos ſimus in caſu in quo ſtricta ſit interpretatio
47 † ſiue de laudo,vt de ſententia iudicemus .dicta leg.
prima.C.ſi plu. vna ſent. ſiue vt de contractu, dicta
48 leg.quicquid aſtringendæ,vt † quia ſit arbitramen-
tum,quod dicitur tranſactio.D.c.in c. quintauallis,
de iure iur.dicendum venit,vt copulatiue hæc requi
rantur.Et tantò magis hoc dicendum venit in termi
nis de quibus agitur,vbi tractatur de præiudicio di-
ctorum Illuſtriſſimorum Comitum, quibus compe-
tit ius exigendi vectigalia vel dacium pro rebus quę
exportantur per ſua territoria,ergo dictum laudum
debet intelligi de ciuibus & habitatoribus ſimul, &
ſic copulatiue,non autem diuiſim, ita punctualiter
dixit Ruin.loquens de ciuibus Brixiæ in dicto conſi.
112.num.13.

Similiter non obſtant notata per Bar. in dicta l.fi.
§. idem reſcripſerunt, ad n u ric pa. qu a loquitur in
vxore,quæ in beneficium alterius,id eſt,mariti libera
tur ab oneribus & honoribus,& ideo hoc ei non ha-
bet officere, nec alia commoda ciuium amittere,
quia priuilegium conceſſum marito uel eius contem
platione non debet alteri nocere.l.impuberi.ff.de ad
min.tuto.& quod ſit inductum fauore mariti,demon
49 ſtratur,quoniam nos videmus † quòd mulier vidua,
quæ habet facultatem redeundi ad domum originis,
quæ non rediit,pręſumitur eam deſeruiſſe,vt per Ce
pb.in conſi 171.nu.34.vol.2.

Secundò intelligi poteſt dictum Bar.quando mu-
lier per ſe vel alium ſuſtinebat onera,ad quæ ipſa te-
netur, dummodo à ſeruitio viri non retrahatur, ſe-
cundum Bar.in dicto.§.fi.Bal.& alios in l. cùm quæ-
dam puella.ff. de iuriſ.om.iud.ita reſpondet Ruin.in
dicto conſ.112.nu.10.ver.nec prædictis obſtat quod
& voluit idem Rui.in conſ.49.nu.9.vol.3.vbi dicit,q
mulier alibi nupta non deſinit eſſe ciuis, niſi quo ad
quæ eam retraherentur a ſeruitio viri, ſecundum
Bartol.vbi ſuprà, & ideo ſicut gaudet omnibus aliis
priuilegiis conceſſis ciuibus, ita etiam quo ad mune
ra ciuis eſſe debet quoniam vbi quo ad onera non
eſſet vt ciuis ſi a ſeruitio viri non ſubmoueatur
non gauderet etiam priuilegiis conceſſis ciuibus de

iure communi, vel ex ſorma ſtatuti, ſicut dicimus,
50 † quòd ſtatuta in dubio non comprehendunt ſoren
ſes quò ad ea, quæ eis prodeſſe poſſent, quia quò ad
ea, quæ nocere poſſunt, non ligant, nec ligari poſ-
ſunt, ſecundum Guid. de Suza. & Alexand. in locis
ſupra citatis.
¶ Deſcendo ad aliud capitulum, in quo etiam
quæritur, an ciues Regni, qui per habitationem con-
traxerunt domicilium in locis Nuuolariæ, & Bagno-
li gaudere debeant beneficio immunitatis de qua ſu-
pra? & in hoc diſtinguendum eſt cum Barto. in l. lex
51 Cornelia. §. ſi tamē ſundum, de iniur. vbi quærit † an
ſcholaris cenſeatur habere domicilium in loco ſtu-
dij, & dicit ꝙ quando certum eſt, ꝙ ſcholaris figit pe
des ſuos. nec habet animum recedendi, tunc ſine du-
bio ibi conſtituitur domicilium, vt in l. domicilium.
ff. ad municipa. quandoque eſt certum quòd habet
animum redeundi & tunc ſi per mille annos ſtaret,
non contraheret domicilium, ſecundum Dy. & bene
quandoque eſt dubium & tunc ex curſu decem anno
rum præſumitur ꝙ inde noluerit recedere, & quòd
ibi domicilium contraxerit, & ita tenendum eſſe in-
quit ibi Barto. ſequuntur Alcia. in conſi. 719. Pariſ. in
conſi. 53. nu. 96. vo. 3. & in conſi. 12. nu. 13. & 20. vo. e.
52 vbi † id dicit etiam procedere in mercatore. Aret.
in conſi. 125. colum. 2. Bero. in conſi. 60. numero. 23.
volum. ſecundo, Cephal. in conſi. 246. numero. 25. vo
lumine ſecundo. Feli. in capitulo dilectus, colum. 7.
verſicu. tertius caſus, de reſcrip. dummodo tamen il-
lud decennium ſit continuatum, ſecus ſi interpolla-
tum, ſecundum Ange. in dicta l. lex Cornelia, in §. do
mum. & in l. hæres abſens. ff. de iud. Barb. in capitulo,
quod clericis, colum. 7. de foro compet. Bern. in con-
ſilio. 60. nume. 25. vol. 2. & in conſi. 12. nu. 13. & 20. cū
ſequenti, vol. eo. & ita etiam dicendum venit in caſu
noſtro, ꝙ ſi conſtare poteſt, quòd dicti ciues habitao
tes in dictis locis habuerint animum mutandi domi
53 cilium, † vel ſimus in dubio, & ibi ſteterint per de-
cennium, præſumuntur mutaſſe domicilium, vt ſu-
pra per docto. & Rui. in conſil. 18. colu. 1. volum. 5. &
Boer. in l. conſentaneum. nu. 107. C. quom. & quand.
iud. Soci. in conſi. 79. nu. 20. vol. 4. Bald. in conſil. 393.
col. 1. in fi. vol. 1. Riminal. in conſi. 246. num. 26. vbi eſt
* communis. Et tanto magis hoc procedit vbicunq;
habitatio haberet admixta aliqua ſigna ſignificatiua
domicilij, vt quia in dictis locis vel aliquo eorum ci
ues emiſſent domum, & poſſeſsiones, vt per Hoſtien.
& Abb. in c. fi. de paroch. Feli. in d. c. dilectus, il ij. col.
7. in fi. verſi. ſecundus caſus. Rui. in conſi. citato 18. nu
me. 2. Bald. in d. conſi. 393. col. 2. in prin. ſtante igitur
præmiſſa concluſione, quæ vera eſt, & quæ non pati-
tur difficultatem, dicitur ꝙ ſiue ſimus in caſu, in quo
quis certè contraxit domicilium ſiue per habitatio-
nem decem annorum, & ſumus in dubio, ꝙ non de-
bent gaudere dicti ciues commodo dictæ immunita
tis ratione mutationis dicti domicilij, ſed quòd de-
bent ſubire onera & incommoda, quæ ſuſtinent alij
habitatores Nuuolariæ & Bagnoli. Nam per dictum
tempus cenſentur deſeruiſſe ciuitatem Reginam, &
ab ea diſceſsiſſe animo derelinquendi patriam. l. 2. C.
de incol. lib. 10. Ceph. in conſi. 246. nu. 25. cum ſeq. vo
lum. 2. Vnde cum dicta immunitas, & exemptio vir-
tute laudi prædicti conceſſa ſit ciuibus Reginis, quā
ciuilitatem cenſentur deſeruiſſe ciues, qui mutaue-
runt domicilium, vt per Affl. in deciſ. 384. nu. 5. verſi.
propterea poſt Bal. in auth. & omnino, colum. 8. C. de
vxor pro marit. Ceph. in conſi. 246. nume. 26. volu. 2.
& per quam perdiderunt eam, vt per Bal. in l. 2. C. de
infam. expoſ. vbi notanter dicit ꝙ ciuis deſerens ciui
tatem perdit priuilegium ciuitatis, & deſinit eſſe ci-
uis. quem ſequitur Afflic. vbi ſupra numero. 13. poſt
Iaſ. in l. 1. §. huius. ff. de iuſt. & iure. Cepha. in conſilio.
171. nu. 35. volum. ſecundo, concludendum venit, ꝙ
commodum dictæ immunitatis amplius non conſe-
quuntur dicti ciues, qui perdiderunt ipſam ciuitatē,
ſed ea omnino priuati ſunt, de comitatinis patribus
familias, & diſtrictualibus non loquor, quia in ſepti-
mo capitulo laudi arbitratum fuit, ꝙ non ſint exem-
pti ſi ibunt ad habitandum continue in locis Nuuo-
lariæ, & Bagnoli, cuius quidem laudi diſpoſitio ſer-
uanda eſt.
¶ Quo ad capitulum an ipſi ciues dicantur exem
pti pro bonis, quæ tenent ad affictum, vel colunt
ab alijs in dictis locis Nuuolariæ & Bagnoli, diſtin-
guendum eſſe arbitror, quòd aut dicti ciues tenent
ad affictum prædia hominum Nuuolariæ & Bagnoli
& dico ꝙ non gaudent dicta immunitate, quia in di-
cto laudo verba capituli ſeptimi dicunt, ꝙ ipſi ciues,
& habitatores, ac comitatini tantum reddantur im-
munes, liberi, & exempti ab omnibus grauaminibus
quomodocunque & qualitercunque nuncupatis,
tam perſonalibus quam realibus, ſeu mixtis &c. pro
quibuſcunque eorum bonis præſentibus & futuris,
immobilibus, & rebus quibuſcunque poſitis in dictis
locis & caſtris ſuppoſitis dictis comitibus, ac ipſa bo
na pacifice gaudere, & poſsidere, & ſic loquuntur de
54 bonis dictorum ciuium. † Nam dictio eorum, poſi-
ta ante verba bonis præſentibus &c. eſt repetitiua,
relatiua, & reſtrictiua ad bona dictorum ciuium Re
gij, & habitatorum, ac comitatinorum habitantium
in dicto diſtrictu, & territorio ſecundum Barto. in
l. ſi eius ſeruum. §. fin. de lega. primo. in l. prima, ff. de
recepta. Corn. in conſi. 9. colum. penult. in fi. cum prin
cip. ſequentis volum. primo. Pariſ. in conſi. 18. nume.
32. volu. ſecundo vbi iſta dictio eorum, tanquam re-
petitiua & relatiua debet reſtringi ſecundum diſpo-
ſita in præcedentibus, ad quæ ſit relatio, cum omni-
bus ſuis qualitatibus. in conſi. 86. nu. 58. volo. 2. & in
conſi. 103. nu. 14. vol. 1. Ruin. in conſi. 99. nu. 16. vol. 2.
& in conſi. 10? . nume. 9. vol. eo. Ceph. in conſi. 269. nu
mero. 28. volum. ſecundo. Item & dictio ipſa poſita
ante verba bona ipſa poſsidere, etiam refertur ad bo
na ipſorum, cum etiam ſit relatiua præcedentium
bonorum, vt per Pariſ. in conſi. 20. numero 55. volu.
ſecūdo. & in conſi. 53. numero. 11. volum. 3. Vnde cum
verba dicti laudi (vt ſæpius dictum eſt,) ſtrictè intel
ligi debeant, nec ab eis diſcedendum ſit, & in ipſo
non prælimitur, niſi illud quod dictum eſt, vt in ſimi
li etiam dicitur de ſentētia, vt per Pariſ. in conſ. 103.
nume. ſecundo, volum. 1. ſequitur ꝙ dicta immunitas
nullo modo extenditur ad bona tenta ad affictum
per ſupradictos ciues & habitatores, quæ ſint homi-
num Nuuolariæ & Bagnoli, qui non dicuntur poſsi-
dere per colonos, ſed tantum detinere. l. certe. §. pe-
nult. de præcar. l. non ſolum. §. quod vulgo. ff. de vſu-
cap. Iaſ. in l. prima, numero. 56. de acquir. poſſeſſ. Aut
loquimur reſpectu bonorum ipſorum ciuium & ha-
bitatorum, quæ ſunt in dicto territorio, & quæ tenen
tur per colonos partiarios, qui fructus percipiunt, &
dant pecuniam domino, & iſto caſu dico quòd ſicut
ciues domini dictorum bonorum ſunt immunes,
ita & dicti coloni. Nam nulli dubium eſt, quòd co-
loni cultiuantes, & colentes poſſeſsiones exem-
ptorum gaudere debent immunitate domino-
rum.

rum, exemptique ſunt a grauaminibus, cùm conceſſa ſit ratione prædiorum, vt in terminis dixit Pariſ. in conſil.69.num.6.vol.1.Et eo magis hoc dicendum videtur,ſtante nono capitulo dicti laudi, in quo expreſſe cauetur,ꝙ omnes,& ſinguli mezadri, terzarini, & coloni, ac laboratores omnium & ſingulorum ciuium, & habitatorum dictæ ciuitatis, & diſtrictus Regij, qui habitant, & in futurum habitabunt in & ſuper dictis locis de quibus ſupra, in & ſuper terris dictorum ciuium habitatorum, ſeu diſtrictualium ſu praſcriptorum, non poſſint quoquomodo, nec debeant grauari, uel collectari ſeu pedagiari in dictis caſtris & locis Nuuolariæ & Bagnoli,& locis de quibus ſupra ad aliquas factiones, grauamina, vel onera, uel ad aliquas cuſtodias dominorum caſtrorum, & locorum tam impoſitas quàm imponendas in dictis caſtris, nel locis quacunque ratione uel cauſa, ſed libere ipſi mezadri,terzarini,& coloni,ac laboratores ſint exempti,& immunes à quibuſcunque functionibus realibus, perſonalibus ac mixtis, ordinariis,& extraordinariis andatis & caualcatis, recepta tionibus hoſpitum,& aliis quibuſcunque,& ſupradicta intelligantur & limitentur pro perſonis ſupradictorum omnium, pro eorum fructibus & prouentibus,ac redditibus, & rebus colligendis & percipiendis in & ſuper poſſeſſionibus & terris ipſorum ciuiū & habitatorum ciuitatis vel diſtrictus Regiorum,

55 quo caſu † cùm dicta verba ſint clara, non eſt opus aliqua interpretatione.l.continuus.§. cùm ita de verbo.obli.l.ille aut ille.§.cum in uerbis de lega.3.l.uoluntas.C.de fideicom.Ceph.in conſi.545.nu.56.uol.

56 2.& in conſ.199.nu.9.uol.eo. Nam † ubi uerba ſunt clara,nec quidem a cōſuetudine recipiunt interpretationem.Dec.in conſi.49.col.2.uerſi.ſed ſecundum, nec a ſtatuto,teſte Bart.in conſ.36.uolu.2. & ab ipſis nullatenus eſt diſcedendum.l.quod conſtitutum,ubi Bar.de mil.teſta.Iaſ.in l.quoties,de uerb.oblig.

Quòd ad ſequens dubium,an per uerba poſita in ſeptimo articulo dicti laudi derogatum eſſe cenſeatur ſtatuto prohibenti alienationem fieri de bonis immobilibus poſitis in locis Nuuolariæ, & Bagnoli in aliquem forenſem, uel non ſubeuntem onera ſine licentia & uoluntate dictorum Illuſtriſsimorum Comitum,ita ut Regienſes habentes bona immobilia ſuper finibus & territorio ipſorum locorum poſſint ea uendere.Prima fronte dicendum uidetur, ꝙ uigore dicti laudi,& non obſtante dicto ſtatuto ciues prædicti & comitatini habitatores Regij,& ipſius comitatus liberi,& exempti facti fuerūt perpetuò, & immunes ab omnibus, & ſingulis oneribus & grauaminibus,de quibus in dicto articulo ſeptimo,& ſic a petitione dictæ licentiæ.Nam nemini dubium eſt † quòd

57 onus,& grauamen dicitur & quidem non paruū non poſſe liberè abſque alicuius licentia uendere,le.non uſque.ff.ſi quis a parer.ſue.manu. ubi iniquum eſt in genus hominibus non eſſe liberam rerum ſuarum alienationem, quilibet enim rem ſuam cui uult uendere poteſt.l.nec emere.C.de iure delib.l.dudum.C.

58 de contrahen.empt.l.in re mandata.C. mand. † ubi ſuæ quilibet eſt moderator & arbiter.Pariſ.in cō ſi.30.in prin.uolu.3.& in conſi.81.nume.1.uolu.eod. vbi dicit, vnumquemque poſſe alienare & diſponere de re ſua eius arbitrio,cui & quibuſcunque perſonis voluerit,nec magis vni quàm alteri.inſtitutio. de donatio.per totum,in l.exempto,in prin.ff. de actio. empt.l.non minorem.C.de tranſa.&§. per traditionem,de rer.diuiſi ubi nihil eſt tam conueniens naturali æquitati quàm voluntatem domini volentis rem ſuam in alium transferre,ratam haberi, ergo a contrario nihil magis incōueniēs ſi itaque hoc eſt onus illud dicitur impoſitum pro bonis & rebus poſitis in territorio dictorum Comitum,ergo uirtute dicti laudi ciues & comitatini, ac habitatores ciuitatis & diſtrictus Regii immunes, & exempti eſſe debent ab hoc munere petenni huiuſmodi licentiam, quia per dictum laudum derogatum eſſe dicitur ſtatuto, ſuper hoc aliter diſponenti cui derogari potuit,ut pro

59 batur.† Quoniam laudum emologatum dicitur uera tranſactio.Anch.in diſputatione incip.cum C.laicus,col.antepen.Cacialup.in trac.de tranſac.q.3.in fi.Soc.in conſ.89.col.3.verſi.ſed contra,vol.3.66.col.

60 2.in princ.vol.4.& 46.num.16.vol.1. Et † quæ tranſactio dicitur contractus innominatus glo. in leg. ſiue apud acta,vbi Bar.in verſi.quæro ſecundò, & Bal.in ver.quæritur,ubi Cur.num.32.dicens hanc eſſe * communem idem Cur.in l.quamuis num.2.C. eod.titul.

61 Afflic.in deciſ.108.num.2. † ſed contractus facti per ſuperiores ſuper perſonis & rebus immobilibus ſub ditorum ſuorum habent uim legis inter ſuos ſubditos,& eos ligant,ut in leg. Cæſar,de publica. Bartol. in leg.fin.C.de donatio.inter uir.& vxo.Iaſ.in conſil. 2.in 3.dubio volu.1.Alex.in conſil.8.col.1.uolum.6. Cur.Sen.in cōſ.48.col.26.& 49.nu.39.ver.circa primum ergo &c.

Sed prædictis non obſtantibus cōtrariam partem veriorem fore exiſtimo,ꝙ per laudum prædictum minimè derogatum eſſe videatur ſtatuto huiuſmodi prohibenti dictas alienationes, & acquiſitiones ſine licentia ipſorum Comitum,quoniam ſi bene conſiderantur verba ipſius laudi,data fuit & eſt exemptio & immunitas ciuibus,& comitatinis Regienſibus, quò ad onera ſeu grauamina, quæ propriè dicuntur mu-

62 nera,ut ſunt perſonalia † quæ dicuntur eſſe illa,quæ cum corporibus, & cum labore ac vigilāna & ſollicitudine animi exiſtunt.leg.1.§.1.ff. de mune. & hono. Parpal.in l.placet.num.5.C.de ſacro San. eccleſ. ubi dicit quòd munus perſonale eſt illud quod expeditur ſolo labore corporali ſine detrimento rerum,per text.in leg.fin.in princip. ff. de mune. & hono. quorum quædam ſunt,quæ habent dignitatem annexam & ſic cum honore, quædam utilitatem annexam, & quædam quæ non habent nec honorem nec utilitatem,ut per Bar in l.vnica. C.de mul. & in quo loco. Parpal.ubi ſupra nu. 7. ubi ponit quomodo cognoſcantur dicta onera. At in hac prohibitione ſtatutaria de non acquirendo uel alienando non cadit honor,dignitas,nec utilitas cum labore corporis, ergo dicta prohibitio non cenſetur onus perſonale, ſicuti nec etiam dici poteſt hoc onus, munus patrimonia-

63 le, † quod fit cum ſumptu & expenſa rerum ſine tamen labore perſonæ dicta l.fi.§.patrimoniorum.Bar to.& Ang.in dicta l.1.Parpa.ubi ſupra nu.45.ubi ſub

64 dit, † hoc munus eſſe in triplici genere, quia quoddam uocatur munus, quod imponitur perſonæ tantum nulla habita contemplatione rerum,ut eſt capitatio, & iſtud eſt quod proprie imponitur, & ſolum pro ſalariis rectorum,& de hoc munere eſt tex.ſingularis in l.immunitates,in uerbo capitatio. C. de agr. & cenſ.lib.11.quoddam eſt munus, quod imponitur perſonæ habita contemplatione patrimonii, & iſtud eſt quod imponitur per æs & libram, & quod ab aliquibus uocatur collecta, & bene, vt per gl.in l.reſcripto.§.fi.ff.de mu.& hon.& per vulgares talea, ut per Parpa.ubi ſupra nu.28.in fi.ver. eſt igitur quoddā & tertium,

tertium,quod totaliter imponitur rebus,non habito
reſpectu ad perſonam,quod eſt tributum,& quod di
uiditur in triplex genus,vt per Parpal. vbi ſuprà nu.
102.Sali.in l.fi.C.ſine cenſ.vel reliq.ſed iſta prohibi-
tio alienaodi,vel acquirendi ſine licentia nõ eſt onus
in quo ſumptus requiratur,ſeu non expeditur princi
paliter expenſis patrimonij,vel incommodoadmini-
ſtrantis,ergo non poteſt dici onus ſeu munus patri-
mouiale,minuſque onus mixtum, nec ordinarium,
ſeu extraordinarium,vt capitur à Sal.in d.l.fi.& Bar.
& alijs in dicta l.vnica C. de mulier. & in quo loco
lib.10.ergo dici non poteſt niſi ꝙ dicti Regini ex ui
dicti laudi non fuerunt facti niſi immunes & liberi,
ac franchi ab illis muneribus ſupradictis, videlicèt
perſonalibus,realibus,mixtis,ordinarijs,ſeu extraor
dinarijs,quæ propriè munera dicuntur, vt ſuprà di-
ctum fuit,ſecus ab his,quæ impropriè & largè dicun
tur onera.Ex his igitur concludendũ eſt, ꝙ ſub ver-
bis dicti laudi prohibitio illa ſtatutaria de non alie-
nando,vel acquirendo ſine licentia dominorum com
prehendi non dicitur,& ita interminis proprijs no-
ſtris de quibus agitur,conſuluit Bero. in conſi. 173.
volum.primo.

¶Secundò pro hac parte facit,Nam ſicut ſenten-
tia eſt ſtricti iuris.l.ſi à te.ff.de exce.rei iud.& eius ver
ba ſtrictè intelligi debent.Alex.in conſi.184.colum.1
in fi.vol.2.nec plus probatur per eam quàm ex ea de
neceſſitate inferatur.l.1.C.de ord.iud.Alex.in conſi.
48. col.1.vol.3.& 108. col.2.in princ. vol.5.& in cõſ.
130.col.fi.vol.6.Curt.Sen.in conſi.73.col.fi.ita & lau
dum & eius verba ſtrictè intelligi debent. Alex. in
conſi.48 num.9.vol.6.& plus per eum non pot[illegible] in-
ferri quàm neceſſario inferatur . Ex his igitur ſequi-
tur quòd ſi ciues Regij,vel comitatini vo[illegible] c[illegible]ere
vel alienare aliqua bona immobilia in te[illegible] ip-
ſorum Comitum,quòd ab eis debent petere [illegible] tã
iuxta diſpoſitionem ſtatuti ita cauentis, & non ali-
ter,quia in laudo non reperitur expreſſum, quo[illegible] eis
ita liceat ſine licentia Comitum, nec de neceſſita[illegible] e
ex ipſo hoc infertur,quòd ita debeat intelligi, ergo
pro omiſſo habetur. arg. l. commodiſſimè. ff. de lib.
& poſthu.

65 Tertiò dicitur, † quòd quælibet diſpoſitio de-
bet intelligi ſecundum ſtatuta loci,iuxta notata in l.
heredes mei.§.cùm ita.ff. ad Treb. vbi Bart. & alij,
Alex.in conſi.15.in fi.vol.4.52.nu.37.vol.eo.Afflic. in
deciſ.206.col.2.Pariſ.in conſi.57.num.15. volu. 2. Et
66 ideo videmus, † quòd ſi patri facta eſt conceſſio
rei emphyteoticæ pro ſe & filijs maſculis & fœmi-
nis, pariter ſuccedunt fœminę & maſculi, §. em-
phiteoſim.in auth. de non alienan. ſecus ſi in loco eſt
ſtatutum diſponens quòd extantibus maſculis filiæ
fœminæ non ſuccedant,quia tunc admittentur ordi
ne ſucceſſiuo,ſcilicèt primo maſculi,poſtea fœminæ
maſculis deficientibus,quia verba dictæ conceſſio-
nis debent intelligi ſecundum ſtatuta loci vbi factus
eſt contractus.ſequitur Alex.in conſi. 127. volum.1.
Pariſ.in conſi.12.num.41.volum.1.& in conſi.53.nu.
25.vol.eo.Afflic.in deciſ.226.colum.2. Vnde licèt ar
bitratores in ſuo laudo dixerint, quòd ſi contigerit
dictos ciues Regij,& Comitatinos,& habitantes ac-
quirere aliqua bona immobilia exiſtentia in dicto
territorio,quæ ſint ſubiecta alicui oneri,quòd illa bo
na tranſeant cum ſuo onere,tamen illud debet intel
ligi dummodò acquiſitio facta fuerit cum licentia
Comitum.

67 ¶Quartò dicitur † quòd verba dicti laudi debẽt
intelligi ſecundum illud quod eſt conſuetum fieri in
venditionibus, vel acquiſitionibus bonorum ſitorũ
in territorio Nuuolariæ, & Bagnoli, in quibus locis
non alienantur bona ſine licentia dominorum,quod
probatur ex nota.per Bero.in conſi.77.num.30.cum
68 ſequenti,volum.1.vbi dicit † ꝙ in dubio ſemper de
bet cenſeri facta conceſſio feudi,ſeu emphyteoſis ſe-
cundum & prout eſt conſuetudo eccleſiæ, vel domi-
ni concedentis,qui in dubio præſumitur conceſſiſſe
prout ipſe erat conſuetus concedere. argumen.l. ꝙ
ſi nolit.§.qui aſſidua. ff. de ædil. edic. Bart. & alij in
auth.qui rem.C.de ſacro ſanc.eccle.etiam ſi nihil di-
ctum fuerit.arg.eorum quæ habentur per Bal. in l.fi.
C.de ſucceſ.edic.Bart.& alij in l.ſemper in ſtipulatio
nibus,de reg.iur.Secundò facit quod notat Bal. in l.
69 fi.C.de fideicomm.vbi † ſi data eſt alicui poteſtas te
ſtandi, intelligitur ſecundum conſuetudinem loci,
vbi fit teſtamentum.ſequitur Afflic.in deciſ.226.col.
1.Et ideò inquit Bal.i l.vnica.§.taceat.C.de rei vxo.
70 actio. † ꝙ indefinita conuentio matrimonij intelli-
gitur ſecundum conſuetudinem regionis vbi fit con
tractus allegat l.ex hac parte,in princ.ff.de verb.obl.
Afflic.vbi ſupra colum. 2. Accedit quoque quod ait
71 Afflic.in deciſ. 307. num. 21. vbi dicit, † ꝙ licentia
conceſſa alicui quòd poſſit regnum exire, debet in-
telligi tanquam fidelis Regis, prout eſt conſuetum
concedi alijs fidelibus regnum exire,ſecundum Bal.
in l.fi. C. de fideiuſſo. Cum igitur iſta ſit conſuetudo
ꝙ requiratur licentia dominorum Comitum,conclu
ſio reſultare videtur ꝙ ipſa licentia peti debeat cum
dictum laudum intelligi debeat ſecundum dictum
ſtatutum & conſuetudinem. Et tanto magis ſumen-
da eſt hæc interpretatio tanquam minus præiudicia
lis ipſis Comitibus,cum de dictis ſtatuto & conſuetu
dine nullam penitus fecerint mentionem dicti arbi-
72 tratores, † qui præſumuntur eam ignoraſſe, argu-
men.l.verius.ff.de probat.Vnde,cum ipſum ſtatutũ,
& conſuetudinem ignorauerint,non eſt veriſimile ꝙ
73 ipſi voluerint eis derogare & illam corrigere, † Nã
ad ignorata non extenditur aliqua diſpoſitio l. qui
cum tutoribus.ff.de tranſac.glo.in l.de his,eo.tit.Nã,
74 † ſi Princeps,qui præſumitur ignorare ſtatuta alio-
rum locorum c.1.de conſtit.in. 6. non cenſetur illis
derogare per eius actum,vt per Geminia.& Io.And.
in c.ei qui,de præben.in.6.quem ſequitur Rui.in cõ-
ſilio.12.num.22.volum.3.minus ipſi arbitratores cen
75 ſentur illi derogaſſe. † Per verba enim generalia
nunquam derogatur iuribus ſpecialibus, niſi fiat de
eis mentio Bart.in l.decurionibus,per illum tex. C.
de ſilent.li.11.Rui.in conſi.227.num.9.vol.

Secundo dicitur,quòd quamuis poſſit dici, ꝙ ſit
onus,ſeu iniquitas,& per conſequens largè & impro
priè poſſit dici onus,tamen in dicto ſtatuto prohibi
tiuo nõ dicitur eſſe onus,ſeu grauamen,vt conſtat ex
dicta l.dudum,in fi.quę excipit hunc caſum à prædi-
ctis,& ſic ꝙ tunc non dicatur onus,nec iniuria dica-
tur fieri,vt volunt ibi Bald.& cæteri ſcriben. & gloſſ.
in dicta l.non vſque,in verbo alienationem, quæ in-
telligit illum tex.videlicet iniquum eſſe &c.non ha-
bere liberam rerum ſuarum alienationem in caſibus
& modis ſolitis,ſecus in caſibus prohibitis.at in caſu
præſenti non dicitur ſimpliciter eſſe prohibita alie-
natio,ſed in certum genus perſonarum, ſcilicet in ſo
76 renſes,& hoc ex diſpoſitione ſtatuti, † qđ dicitur
ius commune in loco.l.omnes populi,de iuſt.& iure.
Ex his igitur dicendum videtur,huiuſmodi prohibi-
tionem non cõtinere iniquitatem aliquam,nec gra-

uamen,

uamẽ,& ꝙ nec dicta verba poſita in dicto capitulo
ſiue vniuerſalia.ſiue prægnantia comprehẽdant hũc
caſum,ſuadetur ex verbis ipſius capituli,vbi ſpeciali
ter diſponitur,ꝙ ſi contigerit in dictos ciues & comi
tati nos , & habitantes aliquam venditionem fieri de
bonis immobilibus,quæ ſint ſubiecta alicui oneri,trã
ſeant cum illo onere.Vnde ſi tranſire debent cum di
cta cauſa,ſequitur quòd non debeat eſſe exempta,&
ſic quòd verba huiuſmodi exemptionis quantumuis
vniuerſalia & prægnantia non extenduntur ex men-
77 te dictorum arbitratorum,quæ attendi debet l. qua
lem.ff.de arbitr.ad caſum alienationis bonorum , &
per conſequens ꝙ dicta licentia requiſita à ſtatuto
impetrari debet à volentibus alienare,cùm ad dictũ
caſum reſeruatum & exceptuatum(vt dictum fuit)
78 verba ipſius laudi extendi non poſſint, † cùm exce
ptio declarat & reſtringet regulam l.nam quòd liqui
dæ.§.fi.ff.de pen.lega.quem tex.ad hoc pro ſingular
allegat Imol.in l.filio præterito,colum.18. verſi. ſed
eſt dubium,de iniuſt.teſta.& firmat eam in omnibus
caſibus non exceptis.l.quæſitum §.denique de fund.
inſtruc.Alex.in conſi.144.colum.2.volum.6.conſi.36
col.1.vol.eo.

¶Non obſtat quòd per dictum laudum , ſtatutum
dicatur eſſe correctum , quia ſicut per contractum
Principis poteſtatem habentis condendi legem ,
ſtatutum ſeu lex corrigi poteſt,ex eo quòd Principis
contractus vim legis habent,vt dicta.l. Cæſar, ita &
per dictum laudum,quia reſpondetur quòd præmiſ-
ſa procedere non poſſunt in terminis noſtris , quia
laudum non fuit latum à ſuperioribus habentibus
auctoritatem legis condendæ, ſed ab arbitratoribus
inter anteceſſores Illuſtrisſimorum Comitum mo-
dernorum & ciuitatem Reginam,Nam ad hoc vt lau
dum uim legis habeat,opus eſſet quòd fuiſſet latum
à Principe vel ſuperiore inter alias perſonas iuris
ordine obſeruato,vt not.in l.fi.C de ll.ſed in caſu præ
ſenti non fuit latum à ſuperioribus , ſed ab alio inter
ſuperiores,ergo non militat diſpoſitio dictæ l.Cæſar.
quæ reſponſio confirmatur,nam per dictum laudum
(vt patet in ſeptimo capitulo) videtur data exem-
ptio Regienſibus,per quam ipſi abſoluantur ab one-
ribus ex quibus fieret quominus poſſent pacificè gau-
dere & poſſidere bona poſita in territorio Nuuola-
riæ & Bagnoli , & ſic ad effectum tantum vt poſſint
bona ſua pacificè poſſidere. ſed conſiderandum eſt,
79 † quòd aliud eſt bona pacificè gaudere & poſſidere
& aliud bona in alium alienare liberè ſine licentia
dictorum Comitum,nam hæc inter ſe multum diffe-
runt.Nam vnum præſupponit quòd quis poſſit bo-
na liberè retinere,& illis gaudere, alterum veró de
directo continet contrarium,quod quis non retineat
pro ſe bona nec ipſa poſſideat,ſed in alium transfe-
rat,& alij ad poſſidẽdum tradat,Bero.vbi ſuprà nu.
25.Ex his igitur omnino ſequitur , quòd cum laudũ
prædictum prout ſæpius dictum fuit , ſtricti ſit iuris,
& eius verba ſint ſtrictisſimè intelligenda , & ab eis
non diſcedendum , ſed intelligenda prout iacent,
& in quo non veniunt niſi expreſſa , non poteſt in-
telligi de immunitate conceſſa à grauamine de non
alienando,& de cuius alienatione loquitur dictum
ſtatutum.

¶Ad aliud caput,an dicti ciues vel comitatini,qui
emunt frumentum & alia victualia non percepta ex
prædijs ipſorum,ſed illorum de Nuuolaria& Bagno
li gaudere debeant dicta exemptione ? dicendum vi-
detur quòd non,quia ſi non extante laudo,ſed in du-
bio ipſi deberent ſoluere ſecundum conſuetudinem
ipſorum locorum,iuxta tex.in l.ſi publicanus.§. fi. ff.
80 de publica.vbi ſic inquit legiſlator , † in omnibus
vectigalibus ferè conſuetudinem ſpectari ſolere,idq;
principalibus conſtitutionibus cauetur l. licitatio.§.
earum eo.tit.& etiam in materia collectarum id fir-
81 matum ſit. † ꝙ conſuetudo regionis obſeruanda
eſt l.miſſi opinatores,ibi,ſeruata conſuetudine regio
nis C.de exac.trib.lib.10.vbi not. Bar. & alij , Guid.
Pap.in conſi.66.colum.7.Pariſ.in conſi. 25. num. 54.
volu.1.poſt Angel.in conſi. 9. vbi dicit in huiuſmodi
oneribus attendi debere conſuetudinem & antiquã
obſeruantiam & practicam , & in præſtatione cen-
ſuum nihil innouari debere contra antiquam conſue
tudinem,vt in l.cum ſatis §.caueat.C.de agr.& cenſ.
82 lib.11. † Tolerabilia enim ſunt, quæ vetus appro-
bat conſuetudo l.Imperatores §.fi.ff.de policita.Pa-
83 riſ.in conſi.25.num.24.volum.4. † Nam obſeruan-
tia mutanda non eſt,ſed ſequenda l.minimè.ff. de ll.
Pariſ.in conſi.16.num.11.vol.1.In ſimili etiam vide-
84 mus, † quòd in ſolutione tributorum attenditur cõ
ſuetudo.Bal.in l.ex præſtatione.C.de vectig. & cõm.
& pariter in ſolutione pedagij,quia non debet ſolui
vltra antiquam conſuetudinem l.fi.C.no.vectig.inſti.
non poſſe fran.Marc.in deciſ.420.in.2. par. dec. del-
phina.Rui.in conſi.202.in fi.vol.2.Hoc que a legibus
85 ſancitum reperitur † in ſolutione decimarum,vt in
c.ad apoſtolicæ.& in c.cum ſint de decimis , & hoc
quidem in alijs generaliter dicitur,vt attẽdi debeat
quod conſuetum eſt fieri c.licet ex ſuſcepto.in verſi.
conſuetum,de foro compet. in tit. de pace Conſtan.
in princ.in verſi.ab antiquo.Vnde dicit lex.ne quid
contra longam conſuetudinem fieri ad ſollicitudinẽ
ſuam reuocabit Præſes Prouinciæ l.1.C.quæ ſit lõg.
conſuet.Quanto magis efficacius id dicendum venit
in caſu præſenti vbi caſus eſt expreſſus in inſtrumen-
to ipſius laudi,vbi in ſeptimo capite arbitratum fuit
quòd ſi contigerit dictos ciues vel habitatores,vt ſu-
pra,aliquam mercaturam facere in dictis locis & ca
ſtris de rebus alijs,quam habitis & collectis , ſuper
præfatis terris,& ſic de ſuis,tunc ſeruetur, quod ha-
ctenus ſeruatum fuit.quæ verba probant expreſſe ip
ſam obſeruantiam,vt per Rui.in conſi. 104. nume. 4.
vol.5.Nam vbi verba ſunt clara ibi non poteſt cade-
re altercatio,& dubitatio l. continuus §. cum ita. ff.
86 de verbo.oblig.cum ſimilibus,item † vbi caſum lau
di approbatum habemus,poſſumus dicere, quod in-
quit Bal.de inſtrumento in conſi.215. col. 2. volu. 2.
87 vbi ait † ꝙ vbi eſt caſus inſtrumenti , non videtur
dubitandum,ſicut nec de caſu legis.plus in cõſi.233.
88 vol.1.vbi dicit, † ꝙ inſtrumentum habet vim diffi-
nitionis,& in conſi.400.colum.2.in fi.volum. 5. ꝙ il-
lud quod verbum inſtrumenti ſonat illud debet ha-
beri pro veritate,& ſine calumnia quis obtinere de-
bet,c.porro,de priuil. l. iudicatum ſolui ſtip. ff. iud.
89 ſol. † quia voces inſtrumentales perhibent teſtimo
nium veritati. l. contrahitur. ff. de pigno. imo multo
fortius dicendum venit,ꝙ verba dicti laudi a parti-
bus approbati,dicuntur habere vim caſus legis , &
veritatis Concludendo igitur dicitur,ꝙ ipſi ciues, &
alij,vt ſupra,ſi mercantur de fructibus non perceptis
ſuper prædiis ipſorum,ſeruari debeat,quòd aliàs ſer-
uabatur .

¶Quantum ſit ad aliud caput,an dicti ciues teneã
tur conſignare ſingulas ſuas res, fructus , redditus &
prouentus habitas,& habitos, ſeu habendos , & per-
cipiendos in & ſuper dictis eorum terris & poſſesſio
nibus,

nibus,non obſtantibus verbis appoſitis in octauo ca
pitulo dicti laudi,vbi dicitur,ꝙ hoc liceat abſque vl
la licentia,& ſolutione ac cõtradictione alicuius do-
mini vel officialis,omisſis non neceſſarijs, videtur di
cendum,qoòd ad dictam conſignationem tenentur.
Quoniam & ſi licentiam & ſolutionem pro ſupradi-
ctis accipere & facere non teneantur, tamen lege ca
uetur,quòd ſaltem debent bona profiteri, vt eſt tex.
in.l.ſi.§.diui,vbi Bart.& alij.ff.ce publica.Bal.in cõſ.
90 79.in.2.dubio.in.2.vol. vbi dicit, † ꝙ priuilegiati,
qui ſoluere aliquid non tenentur daciterio,ſaltem ei
debent bona oſtendere,quia non debent ſua aucto-
ritate ſibi ius dicere, ſed inſtructo prætore vel daci-
terio de eius conſcientia,ne colludatur & fraus fiat
gabellæ appoſitis alijs rebus prõhábitis, per l. ſacro-
ſancta C.de ſacro ſan.eccle.Iſta enim res ſecundum
eum indiget aliqua inquiſitione,vt not.in clem.ſi. de
cenſib.in glo.l.a.§.accuſatus,verſi.è contrà mouet,ad
turpil.Affli.in c.1.§. vectigalia. num. 159. in tit. quæ
91 ſint regal.vbi tradit. † quòd licet de re aliqua quis
ſoluere non debeat gabellam,attamen ſi illa nõ oſtẽ
datur gabellarijs vel cum appodiſſa extrahatur à ci-
uitate,intelligitur publicata. Bertach. in tract. de ga
bel.in vltima parte quæſtio.29.Pract. Pap. in forma
libelli ſuper ſolutione pedagij,in verbo panni borſa
lini,1ol.2.verſi.attamen.Iul.Ferret in tract.de gabel.
92 nume.309.vbi concludit, † quòd & ſi præſides pro
uinciarum,Auditores,Officiales,Rectores magiſtra-
tus,Cõmiſſarij Principum,Muliones,Agaſones por-
tantes res Principum ſuorum & pro eorum familia
non teneantur ſoluere gabellam pro ipſorum rebus
ad vſum ſuum portatis.l.ſi publicanus.§.rebus, & ibi
glo.de publica.l.vniuerſa, vbi Bald. C. de vectig. &
comm. tentur tamen denuntiare publicanis,& ac-
cipere appodiſſam,aliàs confiſcantur, ac ſi ſolui de-
buiſſent.Et ſpecialiter id dicendum venit in termi-
nis noſtris duplici ex cauſa, quarum prima eſt, quia
cum verba dicti laudi nullam penitus faciant men-
tionem,de conſignatione & ſtricte intelligi debeant,
Rui.in conſi.72.num.8.vol. 2. & in eo non veniat niſi
quod expreſſum eſt.Rui.in conſi.33.num.1.vol. 5. &
in conſi.146.num.7.vol.1.ſequitur quòd illa cenſetur
omiſſa,& per conſequens quòd per dictos ciues fieri
93 debeat ipſa conſignatio.Secunda, † quia verba lau
di debent reduci ad terminos iuris communis vt mi
nus illud offendatur.l.fi.§.in computatione.C. de iu-
re delib.cuius quidem iuris communis diſpoſitio eſt,
vt dictum fuit,quòd fiat conſignatio in caſibus, vbi
94 nihil ſolui debet, vt in dicto. §. diuus. Item † quia
verba ipſius laudi & ſic ſententiæ non debent trahi
ad iniuſtum,vt per Bart.in l.gerit.ff.de acqui. hæred.
Soci.in conſi.265.col.fi.vel.2.quæ iniuſtitia ſequere-
tur,quia niſi fieret conſignatio,eſſet in facultate ipſo
rum ciuium poſſidentium prædia in finibus dictorũ
locorum Nuuolariæ & Bagnoli fraudare pedagia-
rios,conducendo nedum fructus & redditus prædio
rum ſuorum,ſed & aliorum,quod tenderet in maxi-
mum præiudicium dominorum pedagij,& ſic poſſet
95 fraudari, † quibus fraudibus obuiandum eſt. l. in
fundo.ff.de rei vend.clem.1.vbi Card.de vſur. clem.
06 1.§.fi.vbi etiam ipſe Card. de conceſ. præben. † &
quas fraudare non licet. Nam ignoti iuris non eſt,
97 † ꝙ mercatores defraudantes gabellas Principis iu
ſtas peccant.Abb.in conſi.68.& in conſi.102. volu. 1.
98 Iul.Ferret. vbi ſuprà nume. 92. vbi † iſtud ampliat
procedere,etiam ſi eſſent mercatores Principis. Et
ideò videmus ꝙ a lege imponitur pœna amisſionis
rerum,quæ portantur, de quibus non eſt facta pro-
feſſio neque ſolutio lege 1. vbi docto.C.de vectig.&
99 comm.Hinc dicitur † quòd ſi quis eſt immunis a ga
bellis,& portat res alienas, & mentiendo dicat eſſe
ſuas,dicitur fraudare gabellam l.1.vbi Bart.C. de na
uicul.lib.11.& in l.fi. vbi etiam Barto. C. de anno. &
trib.lib.10.vbi inquit,ꝙ ſi ciuis exemptus dixerit in
fraudem gabellarum vel collectarum comitatino-
rum obligatorũ ſoluere certum quit cõmuni pro ga
bella,vel tacis ſiue collectis,res eſſe ſuas,& eas emiſ
ſe vel emi feciſſe proprio nomine ses ipſæ confiſcari
00 debent.Iul.Ferret.vbi ſuprà num. 184. Et † hæc in-
terpretatio tanquam æquior & humanior amplectẽ
da eſt l.in his,de cond.& demon.Bal.in auth.ad hæc,
de vſur.& etiam quia concurrit veriſimilitudo arbi-
tros ita ſenſiſſe l.fi.ff.quod met.cum c.quia ueriſimile
de præſump.Nam ſi aliter voluiſſent, vtiq; expreſiſ-
ſent.arg.l.primæ.§.ſin autem.C.de cad. tol. & ſi fuiſ-
ſent de hoc interrogati,vtique ita reſpondiſſent. arg.
101 glo.in l.tale pactum.§.fi.ff.de pac. † vbi doct.ibi ex
tendunt illam nedum in legibus & ſtatutis,ſed etiam
in conuentionibus, reſcriptis, & vltimis voluntati-
bus.Pariſ.in conſi.41.num,51.volum.2.conſi. 75.nu,
37.conſi.78.nu.14.& in conſi.99.num.17.vol.eo.

SVMMARIVM.

Neceſſitate vrgente à communi & ſtricta regula recedi poteſt.

2 *Neceſſitas aliqua permittit, quæ alià non permitterẽtur.*

3 *Vaſallus vel ſubditus, qui eo inuito non poteſt alienari, ex cauſa neceſſitatis alienatur*

4 *Actus tempore neceſſitatis poteſt expediri ſine conſenſu illius, qui debet requiri.*

5 Tutor *ex cauſa neceſſitatis inuentario nõ confecto poteſt adminiſtrare bona pupilli.*

6 *Neceſſitas alienandi bona eccleſiæ cathedralis ſi immnet, & tanta, quæ ſuperiorem conſuli non patiatur poteſt fieri alienatio per epiſcopum, non obſtante iuramento de non alienando, inconſulto Pontifice.*

7 *Statutum pænale prohibens ne quis in conſilio proponat de imponẽda collecta, locum nõ habet, quando imminet magna neceſſitas, quia eo caſu ſtatutum efficitur non ſtatutum.*

8 *Examinatio teſtis ad perpetuam rei memoriam licèt fieri debeat coram iudice coram quo cauſa principalis venit ventilanda, tamen in caſu neceſſitatis poteſt fieri coram alio iudice.*

9 *Statutum prohibens aliquid fieri ſine certa ſolemnitate, nunquam includit actum de neceſſitate iuris faciendum.*

10 *Tutor vel curator & ſi nõ poſſit paciſci nec compromiſſum facere, poterit tamen compromiſſum neceſſarium facere.*

11 *Neceſſitatis tempore res ſacra alienari poteſt.*

12 *Neceſſitatis tempore pater poteſt vendere filium.*

13 *Interpretatio illa ſumenda eſt per quam minus offenditur diſpoſitio iuris communis.*

14 *Vendere licet quis nõ cogatur, tamẽ urgẽte neceſſitate poteſt cogi ad vẽdendum etiam viliori pretio.*

Neceſſitatis

15 *Neceſſitatis tempore ruſtici & agricultores poſſunt compelli venire ad ciuitatem ad vendendum.*
16 *Laudum tribuens immunitatem ciuibus conducendi victualia extra ciuitatem, locum ſibi non arrogat, ſi neceſſitas vel publica vtilitas aliud ſuadeat.*
17 *Immunitas conceſſa ab omnibus oneribus, locum nõ habet tempore belli, peſtis, & cariſtia.*
18 *Reſpublica ſi neq; prædia poſſideat neq; ærarium habeat, & vrgeat inedia, vt habeatur modus vbertatis, imponi poteſt collecta, à qua nemo quantumcunque priuilegiatus excuſatur.*
19 *Noſtra enim intereſt ne pauperes moriantur, quia ſi ne eis ciuitas non eſt perfecta.*
20 *Priuilegia tempore famis & guerræ ſilent.*
21 *Priuilegium immunitatis conceſſum à publicis oneribus non extenditur ad munera & functiones, à quibus nemo excuſatur.*
22 *Diſpoſitio generalis limitationem recipit de habilitate niſi publica vtilitas in contrarium ſuadeat.*
23 *Habitantes in domibus & prædiis Principum & Auguſtæ, non ex uſantur in emptione ſpecierum patriæ neceſſarum.*
24 *Neceſſitas omnibus legibus derogat, & omnem immunitatem excludit*
25 *Neceſſitate publica emergente propter famem vel guerram nullus prætextu priuilegii poteſt ſe excuſare.*
26 *Neceſſitate graui imminente & aliarum ſpecierum quilibet compellitur ire ad emendum, etiam ad partes remotas, nec ſub prætextu priuilegii excuſatur*
27 *Immunitatem habens cum ampliſſimis verbis non excuſatur ab onere ex improuiſo, inopinatoque caſu impoſito.*
28 *Et eò magis quando eſſet tanta neceſſitas quòd aliis commodè non poſſet prouideri niſi exempti grauarentur.*
29 *Verba ſententiæ ſi dicunt quòd talis ſit immunis & exemptus ab omnibus, & ſingulis capitationibus, gabellis, impoſitionibus, collectis, muneribus, realibus, perſonalibus, & quibuſcunque aliis, quæ dici & excogitari poſſunt quocunque nomine cenſeãtur, & quacunque ratione, vel cauſa illum nõ excuſant, quotiens aliorum non ſuppetunt facultates, vel ſi ſuppetunt cum magno ſcandalo.*
30 *Succedere vnuſquiſque poteſt in bonis ſibi relictis, & num. 32.*
31 *Moderator & arbiter eſt quilibet in re ſua.*
32 *Statutum ſi prohibet alienationem ſimpliciter in forenſem per illam non cenſetur prohibita ſucceſſio ab inteſtato.*
33 *Prohibitione alienationis facta extra familiam, non prohibetur, qui eſt extra familiam ab inteſtato ſuccedere.*
34 *Forenſis ſi eſt prohibitus acquirere in aliquo loco, huiuſmodi prohibitio non trahitur ad alienationem legalem.*
35 *Statutum ſi diſponit, quod forenſis non poſſit acquirere rẽ immobilem à ciuitate, & aliud, quòd quarta pars bonorum interficientis applicetur conſanguineis defuncti, conſanguinei poterunt conſequi dictam quartam partem bonorum primo ſtatuto non obſtante.*
36 *Prohibitio ſimplex de non alienando in extraneum, non extenditur ad caſum teſtati.*
37 *Alienatio ſi eſt prohibita quoquomodo, cenſetur etiã prohibita alienatio neceſſaria.*
38 *Vnuſquiſque ire poteſt ad molendum vbi vult, quod declara, vt infrà.*
39 *Prohibitioni de non eundo ad aliud molẽdinum ſi fuit paritum, & ei non contradictum, prohibentes conſtituuntur in poſſeſſione ita ordinandi, & ſi accedunt ad alia molendina poſſunt puniri.*
40 *Et idem dicitur de prohibitione furni.*
41 *Quod amplia procedere etiam ſi prohibitio facta fuiſſet extraiudicialiter.*
42 *Verba laudi ſunt ſtrictiſſimè intelligenda.*
43 *Mens arbitratorum ſpectanda eſt.*
44 *Interpretatio illa in dubio capi debet, quæ non tendit in præiudicium tertii.*
45 *Conceſſio Principis facta alicui quòd aquam ducere poſſit de flumine publico, intelligitur ſine iniuria vicinorum*
46 *Beneficia Principum & ſi latiſſimè ſint interpretanda tamen ſi de præiudicio alterius agatur, ſtricta ſit interpretatio.*
47 *Vectigal legitimè dicitur impoſitũ, quãdo eſt impoſitũ ab habẽte auctoritatẽ vel ex cõceſſione Principis.*
48 *Bona vnuſquiſque conſignare debet gabellario & ſoluere, aliàs ipſo iure cadunt in commiſſum & confiſcantur.*
49 *Verbum hactenus, eſt deſignatiuum temporis præteriti.*
50 *Mutanda non ſunt, quæ iam diu certam interpretationem & obſeruantiam habuerunt.*
51 *Verba vbi ſunt clara, non indigent alia gloſſa vel interpretatione.*
52 *Verba ſententiæ ſtrictè ſunt intelligenda.*
53 *Exceptio firmat regulam in non exceptuatis.*
54 *Exceptio in vno facta in tranſactione firmat regulã in omnibus aliis.*
55 *Verbum debere importat neceſſitatem præciſam.*
56 *Dictio, nec, copulat & continuat præcedens dictum, & ei iniungitur.*
57 *Verbum poſſe, præpoſita negatiua, inducit præciſam neceſſitatem.*
58 *Verbum perpetuò, importat perpetuitatem.*

CONSILIVM LXXX.

IN caſu præcedentis conſultationis nonnulla dubia de nouo proponuntur, quorum primum eſt, An nominati in laudo non obſtãte immunitate inſerta in octauo capitulo poſſint conducere fructus ſuos excerptos ex prædiis ipſorum, non obſtante prohibitione dictorum Illuſtriſſimorum Comitum facienda tempore neceſſitatis, inediæ, vel belli. Et non effundendo verba vbi non ex
1 pedit, dico quòd non, † quia vrgente neceſſitate à communi

communi & ſtricta regula recedi poteſt.l. quæ pro-
pter neceſsitatem.ff.de reg.iur.l.1.§.cùm in eadem.ff.
2 ad l.Rhodi. de iac. Nam † neceſsitas facit aliqua
permitti,quæ aliàs non permitterentur.l.1.§. huius,
& ibi Iaſ.in.5.notabili.ff.de off.eius cui mand. eſt iu-
3 riſd.Et ideò videmus † quòd vaſallus vel ſubditus,
qui inuito eo non poteſt alienari,gl. in l. inuiti. ff. de
fideicom.liber. ex cauſa neceſsitatis poteſt alienari.
Alex.in l.1.in principio.ff. ſolut. matr. Iaſ. in §. item
ſeruiana,in verbo de qua,de actio.Roma. in cõſi. 26.
Feli.in c.cum acceſsiſſent,colum.9.de conſtitu. Item
4 quod temdore neceſsitatis poteſt actus expediri
ſine conſenſu illius,qui debet requiri l.tutor qui re-
5 pertorium.ff.de adminiſtr.tuto.vbi † ex cauſa neceſ-
ſitatis tutor poteſt inuentario non confecto admini-
ſtrare bona pupilli, quod aliàs ceſſante neceſsitate
facere non poſſet.& ideo per illum tex.decidit Abb.
6 in c.fi.col.2.de eccle.ædif. † quòd ſi imminet neceſ-
ſitas alienandi bona eccleſiæ cathedralis,& tanta exi
gatur celeritas,quæ ſuperiorem conſuli non patia-
tur,poteſt fieri alienatio per epiſcopum non obſtan-
te iuramento de non alienando,inconſulto Pontefi-
ce,ſequitur Feli.vbi ſuprà,& Hannibal in l. nemo po
teſt.num.52.de lega.1.Accedit quod voluit Bal. in l.
7 diuus.ff.de pet.hære.vbi † ſi ſtatutum prohibet ſub
pœna ne quis in conſilio proponat de imponenda
collecta,illud locum non habet,quando imminet ma
gna neceſsitas,quia eo caſu ſtatutum efficitur nõ ſta
tutum,& cum Bal.tranſit Feli.in c.querelam, colum.
fi.de iure iur.vbi multa adducit,quæ conferunt ad ꝓ
poſitum,quæ non tranſcribo.Alex.in l.ſi ex toto, co-
lum.2.in fi.de lega.1.Et ideò dixit Ang.in l.cum his.§
8 tranſactionem C.de tranſa. † quòd licet examina-
tio teſtis ad perpetuam rei memoriam debeat fieri
coram eodem iudice,coram quo caſu principalis ve-
nit ventilanda,tamen in caſu neceſsitatis poteſt fieri
coram alio iudice,quod & tenet Curt.Sen.in l.admo
9 nendi num.241.de iure iur. † Plus ſtatutum prohi-
bens aliquid fieri ſine certa ſolemnitate,nunquam in
cludit actum de neceſsitate iuris faciendum,ſeu quẽ
10 quis ſubire tenetur.Et ideò † licèt tutor, vel cura-
tor non poſſit paciſci l.pactum curatoris C. de pac.
& per conſequens nec compromiſſum facere, pote-
rit tamen compromiſſum neceſſarium facere, vide-
licet quando ad id compelli poteſt vigore ſtatuti.
Ang.in conſi.162.Dec.in conſi.22.colum.2. 255. col.
11 1.& 401.colum.2.Item † res ſacra propter neceſ-
ſitatem poteſt alienari,cuius alienatio aliàs prohi-
betur.§.ſacræ.inſtit.de rer diuiſ.l. ſancimus. C. de de
12 ſacro ſan.eccle.Item † eo caſu poteſt pater vende-
re filium l.prima & ſecũda.C.de patr.qui fil. diſtrax.
ſi ergo ſtante neceſsitate à iure multa permittuntur,
quæ aliàs non permitterentur, igitur videtur dicen-
dum,quòd & ſimiliter in caſu dicti laudi,licet ſit da-
ta licentia ciuibus & alijs ibi nominatis conducendi
eorum victualia percepta ex predijs ſuis alibi, tamẽ
quòd hoc intelligitur niſi adſit neceſsitas in loco vi-
ctualium,quia hoc modo minus offenditur diſpoſi-
13 tio iuris, † quæ interpretatio ſumenda eſt l. fi. §. in
computatione.C.de iure delib. Pro cuius confirma-
* tione facit * communis theorica ſcribentium, quæ
14 habet, † quòd licet quis vẽdere non cogatur l. nec
emere.C.de iure delib.tamen tempore neceſsitatis
poteſt cogi ad vendendum,etiam viliori pretio. Bar.
in l.1.§.cura carnis.ff.de off.præfec.vrba.mod. in tra.
de emp.& vend.in tertia quæſt. princip. colum. 10.
verſicu.& notandum eſt,Alex.in conſi.190.colum.ſe-
cunda volum.ſecundo Barba.in cap.1.col.fi.de emp.
& vend. Ripa in tracta. de peſte, num. 171. Franc.
Marc. in deciſ.511. in prima parte Cùm igitur cogi
quis poſſit ad vendendum victualia tempore cari-
ſtiæ viliori pretio quàm res valent, ergo multò for-
tius prohiberi ne extrahat victualia tempore neceſ-
ſitatis,& tantò magis quando poſſunt vendi commu
ni pretio currente in loco.Accedit quoque nam nos
15 videmus, † quòd tempore neceſsitatis, ruſtici &
agricultores poſſunt compelli venire ad ciuitatem
ad vendendum, vt eſt caſus ſing. in l. 1. C. de nund.
Barba.vbi ſuprà Ripa in dicto trac.de peſte,folio mi
hi.72.nume.166.per l.locis.C.de annc.& tribu. libro
10.Franc.Marc.in deciſ.540.col.fi.in prima parte. er
go multo magis poterunt prohiberi ne extrahant ip
16 ſa victualia.Vlterius dicitur, † quòd verba dicti lau
di,quæ tribuunt immunitatem ciuibus conducendi
victualia ſua extra dicta loca,vendicant ſibi locum,
niſi neceſsitas & publica vtilitas aliud ſuadeat, quia
ad dictum caſum non extenditur immunitas. Hinc
17 videmus, † ꝙ immunitas conceſſa ab omnibus one
ribus,locum non habet tempore belli, vt per docto.
* * communiter in l.ſi ex toto. de legat. primo. Ripa.
in dicto tracta de peſte, folio mihi. 111. nume. 245.
Franc.Marc.in deciſ.458. nume. 18. in prima parte.
Item nec tempore peſtis,vt per Rip. vbi ſupra. Nec
ſimiliter tempore cariſtiæ,ſeu inediæ.Et ideò conclu-
18 dunt docto. † quòd ſi reſpublica neque prædia poſ
ſideat neque ærarium habeat,& vrgeat inedia, vt ha
beatur modus vbertatis,imponi poterit collecta, a
qua nemo quantumcunque priuilegiatus excuſatur,
quominus ſecundum ratam patrimonii conferre te-
neatur l.prima.C.vt nem.lice.ſe excuſa.libr. decimo.
19 intereſt † enim noſtra ne pauperes moriantur, quia
ſine pauperibus non eſt ciuitas perfecta.l.prima.ff.de
20 nund. † Silent enim priuilegia tempore famis, &
guerræ.l.pro tironibus.C.de priuil.dom. Auguſt. lib.
11.nam ſecundum Cicer.lib. ſecundo Offic. Non eſt
dubium propter ærarij tenuitatem tributum eſſe cõ
ferendum,vt omnes intelligant pro ſalute reipubli-
cæ neceſsitati parendum.Ripa,vbi ſupra folio.72. nu
me.158.Et ideo dicit Ioan.de Plat.in l. prima. C. de
21 quib.mune.lib.10. † quòd priuilegium immunita-
tis conceſſum a publicis oneribus habet tacitam cõ-
ditionem,vt non extendatur ad munera & functio-
nes,a quibus nemo excuſatur, ſed illa ſubire tenetur,
cũ tẽpus exegerit, † quia generalis diſpoſitio limita
22 tionem recipit de habilitate,niſi publica vtilitas ſua
deat in contrarium.Et ideo inquit, † ꝙ habitantes
23 in domibus & prædijs Principum, & Auguſtæ, non
excuſantur in emptione ſpecierum patriæ neceſſa-
riarum idem Io.de Plat.in l.cum te,la ij. C. quemad.
ciuil.mun.vbi dicit, † ꝙ neceſsitas omnibus legibus
24 derogat, & omnem immunitatem excludit. Rurſus
in l. 1. C. vt nem. lice. ſed ſe excuſa. libro decimo,
† ꝙ emergente neceſsitate publica, propter famem
25 vel guerram nullus pretextu priuilegij poteſt ſe ex-
cuſare quin teneatur eo tempore conferre ſecundũ
quantitatem ſui patrimonij,ſiue ſit pauper,ſiue ſit di
ues.Et ſubdit, † ꝙ imminente neceſsitate grani, &
26 aliarum ſpecierum quilibet compellitur ire ad emẽ-
dum,etiam ad partes remotas,nec excuſatur aliquis
ſub prætextu priuilegij vel immunitatis, licèt aliàs
vbi non imminent neceſsitas,ſed prouiſio in futurũ,
excuſaretur quis propter ætatem & numerum libe-
rorum,& ex alijs cauſis. Et in fine dicit, Nota quòd
à muneribus publicis neceſsitate imminente quis
non

non excuſatur, etiam ſi ſit domus Auguſta uel Prin-
27 cipis. Alcia. in leg. munus. ff. de verbor. ſignifica. vbi
ait, † quod habens immunitatem cum ampliſſimis
verbis conceſſam, non excuſatur ab onere ex impro-
uiſo inopinatoque caſu impoſito, vt ſi bellum ſuper-
ueniat, publice enim intereſt huiuſmodi conceſſio-
28 nes tunc negligi. facit leg. iubemus nullam, & ibi
Bal. C. de ſacro ſanc. eccle. † & eo magis hoc dicen
dum uenit quando eſſet tanta neceſſitas, quod aliis
commode non poſſet prouideri niſi huiuſmodi pro-
hibitio exemptis fieret, vt per Alexand. in dicta leg.
ſi ex toto, col. fin. verſic. & hæc puto, & melius ibi So
cin. in verſic. tertia concluſio, vbi dicit quod quando
imminet publica neceſſitas, cui per ſuperiorem non
poteſt prouideri, niſi etiam exemptis imponatur,
tunc tale augmentum poteſt illis imponi, quia nulla
conceſſio eximit dicto caſu propter publicam neceſ
ſitatem. dicta l. Iubemus. ſequitur Cur. Iun. in conſil.
29 61. nume. 14. Accedit etiam deciſio Bal. in conſi. 406.
volum. quinto. colum. penul. ubi tradit, † quod ſi
uerba ſententiæ dicunt, quod talis ſit immunis, &
exemptus ab omnibus & ſingulis capitationibus,
gabellis, impoſitionibus, collectis, angariis, & per-
angariis, realibus & perſonalibus, & quibuſcunque
aliis, quæ dici & excogitari poſſunt quocunque no-
mine cenſeantur, & quacunque ratione, uel cau-
ſa, is non excuſatur quoties aliorum non ſupe-
tunt facultates, ſeu cum magno ſcandalo ſupe-
tunt, quia poſſunt grauari exempti ad contri-
buendum cum cæteris, per iura ibi per eum al-
legata.

¶ Circa alium articulum, an de iure ciues ipſi Re-
gij poſſint ſuccedere per uiam ultimæ uoluntatis in
bonis immobilibus ſitis in dictis territoriis Nuuo-
lariæ, & Bagnoli, & quæ fuerint ciuium Regij,
& quia neſcio quomodo loquatur ſtatutum ipſorum
* locorum prohibens alienationem immobilium, ideo
faciam nonnullas concluſiones * communiter à do-
ctoribus receptas, ex quibus apparere poterit an
30 poſſint ſuccedere tam per uiam inteſtati, quàm teſta
ti. Prima igitur erit concluſio, † quòd de iure com
muni nedum ipſi ciues Regij poterunt ſuccedere in
ipſis bonis, ſed etiam & alij, quia ſicut vnuſquiſque
poteſt diſponere de rebus ſuis, & arbitrio ſuo, teſtan
do, legando, & fideicommiſſa relinquendo. §. diſpo-
31 nat, in auth. de nup. l. 1. C. de ſacro ſan. eccl. toto ti. ff.
& C. ad Treb. Pariſ. in conſ. 2. in fi. volu. 2. cùm † qui
libet ſit moderator, & arbiter in re ſua l. in re manda
ta. C. mandat. & poſſit rebus ſuis apponere legem,
quam vult capit. verum, de conditio. appo. leg. quo-
tiens. C. de donatio. quæ ſub modo. Pariſ. in conſil.
72. num. 3. volum. 1. ita etiam vnuſquiſque poteſt ſi
vult ſuccedere in hæreditatibus ſibi relictis, uel taci-
te, id eſt ab inteſtato. l. conficiuntur, in princ. ff. de iu-
re condi. vel expreſſe ex teſtamento. Ceph. in conſil.
32 111. num. 24. volum. 2.

Secunda eſt concluſio, † quòd ſi extat ſtatutum
in ipſis locis prohibens alienationem ſimpliciter in
forenſem, per illam non cenſetur prohibita ſucceſſio
ab inteſtato, vt per Ruin. in conſil. 147. num. decimo.
volum. ſecundo. vbi dicta prohibitio non comprehen
dit alienationem legis prout eſt ſucceſſio ab inteſta-
to, per notata in l. ſi ita quis. §. ea lege. ff. de verbor. ob
ligatio. & in conſil. 103. nume. 3. & 17. volum. eod. vbi
33 inquit, † quòd facta prohibitione alienationis ex-
tra familiam, non prohibetur ab inteſtato ſuccedere
ille, qui eſt extra familiam. leg. cùm pater. §. cùm in-
ter, de lega. ſecundo. Bartol. in leg. peto. §. fratre, de
lega. 2. Cephal. in conſil. 153. in princip. volum. ſecun
do. & in conſil. 152. nume. 81. volum. 2. Et ideo etiam
34 videmus, † quòd ſi forenſis eſt prohibitus acquire
re in tali loco, huiuſmodi prohibitio non trahitur ad
alienationem legalem, vt eſt ſucceſſio ab inteſtato, vt
per Ancha. in capit. canonum ſtatuta, de conſtit. vbi
35 dicit, † quòd ſtante ſtatuto, quod forenſis non poſſit
acquirere rem immobilem in ciuitate, & alio, quod
quarta pars bonorum interficientis, applicaretur
conſanguineis defuncti, ipſi conſanguinei eam quar-
tam bonorum immobilium conſequuntur, non ob-
ſtante illo primo ſtatuto. Fulgo. in conſil. 102. repro-
bata opinio Bartol. Angel. & Aret. in leg. ventre. ff.
de acquiren. hæred. vbi in tali caſu ſtatuti voluerunt,
quod extraneus conſanguineus etiam proximior de
functi non poſſit ei ſuccedere in bonis eius loci, in
quo id ſtatutum eſt, quia in hoc contrarium uolue-
runt Bartol. Imol. Paul. de Caſtro in dicto. §. ea lege,
per leg. cùm pater. §. cùm inter, de leg. ſecundo, ſu-
mendo argumentum de diſpoſitione teſtatoris ad di
ſpoſitionem ſtatuentium, nam ibi dicitur, quod ſi te-
ſtator prohibuerit hæredem alienare extra fami-
liam, poterit tamen poſt mortem ipſius hæredis pro
ximior ei ſuccedere, vt latiſſimè ſcribit Tiraquel. in
tracta. de retract. ſolio mihi 164. cum multis ſequen-
tibus.

¶ Tertia eſt concluſio, quod † talis prohibitio
36 ſimplex etiam non extenditur ad caſum teſtati in ex
traneum, vt concluditur per Bar. in dicta l. peto. §. fra
tre. Iaſ. in conſi. 101. colum. fin. volu. 1. vbi dicit quod
quando prohibitio eſt ſimpliciter facta, tunc non in
telligitur prohibita hæredis inſtitutio. Nam ex quo
prohibitus non poteſt omni tempore viuere, oportet
quod hæredem habeat l. 1. ff. de fund. dot. Ale. in con
ſil. 55. colum. ſecunda. in princ. volum. 3. vbi atteſta-
tur Doc. ita * communiter tenere. in conſil. 155. co-
* lum. 1. volum. 2. Ruin. in conſil 38. col. 8. in prin. in ver
ſicul. & dato etiam, uolu. 5. & nume. 15. Iaſ. in conſil.
520. colum. 2. ver. ant enim volum. 1. Opizo. in leg. fi-
liusfami. §. diui. nume. 171. de lega. 1. Ceph. in conſil.
153. in princ. volum. 2. in conſi. 13. nume. 21. volum. 1.
Rui. in conſ. 89. num. 16. volum. 2. & 188. nume. 13. vo-
lum. eod.

¶ Quarta & ultima eſt concluſio. † quod ſi eſt pro
37 hibita alienatio quoquomodo, & tunc quod prohibi
ta videtur alienatio neceſſaria. le. quidam. §. 1. iuncta
gl. in verſi. quoquomodo. de fideicomm. liber. prout
eſt illa. quæ cauſatur a ſucceſſione tam teſtati quam
inteſtati. Rui. in conſ. 71. col. 2. vol. 1. vbi inquit, quod
quamuis Ang. & Alex. ibi per eum citati teneant con
trarium, tamen quod nihil allegant niſi notata per
Bar. in l. peto. §. fratre. de leg. 2. qui non loquitur quã
do prohibitio fit per verba vniuerſalia, & geminata,
vt de hoc eſt tex. in authen. de reſtitut. fideicommiſ.
vbi fuit prohibita alienatio per venditionem, dona-
tionem, permutationem, vel aliter aliquo modo, &
tamen per hoc intelligitur prohibita alienatio per
viam ultimæ voluntatis, quem text. ad hoc pro ca-
ſu ſingulari allegat Soc. in conſil. 251. colum. 3. uer-
ſicul. poſtremo. Idem Ruin. in conſil. 163. nume.
26. volum. quinto. vbi nonnulla allegat ad propoſi-
tum, & in conſi. 98. nume. 11. volum. 2. vbi prohibitio
alienationis quoquomodo, comprehendit non ſo-
lùm uoluntariam alienationem, uerùm etiam & ne-
ceſſariam, quæ alias non cõprehẽderetur ſub ſimpli-
ci prohibitione. Dec. in conſ. 23. colu. 3. in princip. &

in conſ.481.colum.2.ver.vel ſecundo reſponderi poteſt.Pariſ.in conſ.21.num.51.cum ſequenti, volu. 3. Cephal.in conſ.121.colum.1.in fi.cum princ. ſequentis,volum.1.in conſ.58.num.17.volum.eo.& in conſ. 53.num.13.cum pluribus ſequentibus volum.eo. vbi multa allegat,& in conſ.152.num.80.volum.2. Rui. in conſ.123.num.10.volum.2.Concluſionibus igitur iſtis ſic ſtantibus videndum erit an verba ſtatuti prohibentia alienationem,loquantur ſimpliciter, & tūc ſeruabitur communis ſchola doctorum,de quibus in ſecunda & tertia concluſione.ſi autem per verba uniuerſalia quoquomodo,vel alijs uniuerſalibus, & geminatis,& tunc locum habebunt, quæ ſcripta reperiuntur in vltima concluſione.

¶Venio ad aliud capitulum,an ciues Regij qui aliquando per interualla temporum habitant in dictis territorijs Nuuolariæ & Bagnoli teneantur & obligati ſint ire ad molendum ad molendina ipſorum Illuſtriſſimorum Comitum?prima facie dicendum videretur,
38 deretur,ꝙ non, † quia vnuſquiſq; ire poteſt ad molendum vbi vult,nec valet aliqua ordinatio in contrarium,quia aut iſtud faciunt domini ratione iuriſdictionis contentioſę vel ſaltem voluntariæ, & hoc nullo iure cauetur,cùm ergo non ſit de aliqua ſpecie iuriſdictionis dominus præcipiendo videtur eſſe ad inſtar priuati,ergo ſua ordinatio nulla;l.ſi.ff.de iuriſ. om.iud.item quia ire ad certa molendina debet eſſe de libera cuiuſlibet voluntate.arg.l. viam puplicam. ff.de uia publ.

¶Tamen in contrarium eſt ueritas in caſu de quo
39 agitur, † quoniam ordinationibus factis per dictos Illuſtriſſimos Comites & eorum anteceſſores ſemper fuit paritum,& ipſis acquieuerunt omnes incolæ & habitantes in dictis terris, & territorijs, Vnde cum ipſis non fuerit contradictum conſtituti fuerunt ipſi Comites in poſſeſſione ita ordinandi, & poſteà per longiſſimum tempus, & quidem immemoriale acquiſiuerunt ius prohibendi ne quis accederet ad alia molendina, vnde ex his ſequitur quod poſſunt cogi uolentes ire ad molendum,ut accedant ad molendina ſua,& non ad alia,etſi aliter fecerint poterūt
40 puniri,Ita Abb.in c.ſignificante,de appell.vbi † idē dicit de furno,& cum Abb.ibi tranſit * tota ſchola Canoniſtarum.Rurſus Abb.in c. Abbate ſancti Syl-
41 uani,de verb.ſign.vbi per illum tex.iuncta glo. † extendit hoc dictum, etiam ſi prohibitio facta fuiſſet extraiudicialiter, & ei etiam fuiſſet obtemperatum ob bonum pacis.ſubdens ibi eſſe tex.quem dicit neſcire alibi.Balb.in trac.de præſcrip.in 4.parte 5. par. princ.in 5.q.colum.2. verſi. hanc concluſionem limi-
42 ta.vbi citat hanc eſſe * communem opinionem doctorum.Crauc.de antiquit.temp.in §.circa præmiſſa, in princ.vbi dicit,ꝙ licet dominus non poſſit cogere ſubditos ad molendum in ſuis molendinis, & ad coquendum ad fornum ſuum, quia iſte eſt actus meré voluntarius, tamen iſtud procedit & locum habet, niſi eſſet quæſita poſſeſſio,& præſcriptio ex prohibitione & patiencia ſubſequuta,per notata in dicto c. ſignificante,dixi in conſ.22,num.23.uſque ad finem conſilij volum.2. Stantibus igitur his, nulli dubium eſt,ꝙ etiam ciues,qui per internalla temporum moram trahunt in ipſis locis uel territoriis,debent accedere ad molendum ad molendina ipſorum Illuſtriſ. Comitum, ſicut faciunt communiter alij. Et eo magis iſtud locum habere debet,cùm verba dicti laudi nullum verbum de hoc faciant,Vnde, cum (ut ſæpiſſimè dictum fuit) uerba ipſius
43 ſimè dictum fuit) uerba ipſius † laudi ſint ſtrictiſſimè intelligenda, & non comprehendant id, quod omiſſum eſt,ſed tantum id quod de neceſſitate infertur, ſequitur ꝙ teneantur & obligati ſint ipſi ciues accedere ad ipſa molendina,& non alibi pro tempore quo moram trahent in ipſis territorijs.

¶Ex iſta igitur reſolutione infertur,quòd dicti ciues nec alij priuilegiati in dicto laudo non poterunt conducere farinam in ipſis locis & territorijs in præiudicium molendinorum ipſorum Illuſtriſ. Comitū, & ſi contrafecerint,ꝙ puniendi veniant,quoniam negari non poteſt quin minus commodi eſſent percepturi ipſi Illuſtr. Domini ſi hoc liceret, vel quod ad nihilum poſſent redigi molendina ipſorum, ad quæ omnes tenentur accedere uigore iurium & deciſionum allegatarum in antecedenti capite,quod non eſt ferendum.Nam certiſſimi iuris eſt,quòd uigore dicti laudi hoc eis non licet,quia in eo nulla penitus uerba ſunt ex quibus inferri poteſt, quòd permittatur huiuſmodi facultas ipſis ciuibus Vnde cùm hoc omiſſum ſit,pro omiſſo haberi debet. arg. l. cōmodiſſimè ff.de lib.& poſthu.nec talis præſumitur fuiſſe mens
44 arbitratorum, † quæ ſpectanda eſt, l. qualem. ff. de arbitr.arg.l.2.§.merito,& in §.ſi quis à Principe, ne quid in loco publ.l.nec auus.C.de eman.lib.l. impu-
45 beri.ff.de adm.tuto.Nam † ſemper capi debet interpretatio,quæ non tendat in præiudicium tertij. Et ideò videmus quòd ſi Princeps alicui concedit priuilegium faciendi molendinum,intelligitur ſine præiudicio tertij.Bal.in c.1.§.ſi quis de manſo. col. 7. de contro.inueſt.Bart.in l.quominus,vbi etiam Iaſ. col.
46 2.ff.de flum.ubi † conceſſio Principis facta alicui ꝙ ducere poſſit aquam de flumine publico,intelligitur ſine iniuria uicinorum.Bal.in tit.de pace conſtan. in uerſi.in detrimentum.ubi per illum tex.notat ad conceſſiones,quos quotidiè faciunt Principes de aquis publicis.Iaſ.in l.ſi quis colum.1.ff. ſi quis cautio. Nā diſpoſitio quælibet interpretari debet, ut non lædat ius tertij Pariſ.in conſ.144.num.25.uol.4. Hinc etiā
47 uidemus † ꝙ licet beneficia Principum ſint latiſſimè interpretanda l.ſi.de conſt.Princip.Rui. in conſ. 161.num.12.uolum.5.ſi tamē de præiudicio alterius agatur,ſit ſtricta interpretatio,ut per glo.& docto.in c.per uenerabilem,qui filij ſint legit.Rui.in conſ.79. num.7.uolum.3.Iaſ.in l.beneficium,colum.4.uerſi. in ultima parte habes.ff.de conſti.prin. Vnde, cum hoc ſit plus quàm clariſſimum,ſuperfluum eſſe arbitror, ulterius ſuper hoc capite uerba facere.

¶An diſtrictuales & alij deſcripti in laudo ſint & eſſe debeant exempti pro rebus conducendis a territorio Regii ad loca Nuuolariæ & Bagnoli,dico quòd non,quia cum laudum eos non eximat niſi a grauaminibus pro eorum bonis præſentibus & futuris ſitis in territorio ipſorum caſtrorum ut cātant uerba laudi in ſeptimo capitulo,quæ non poſſunt cauillari, cū clariſſima ſunt.Bart.in l.ſi expreſſim,de appell. ideo ſequitur,ꝙ ipſi tenentur ſoluere dacia prout tenentur alij,qui conducunt bona per ipſa territoria, nam
48 clarum eſt in iure, † ꝙ ubi dacium uel uectigal legitime impoſitum eſt ab habente auctoritatem, uel ex conceſſione Principis,vt eſt tex.in c.ſuper quibuſdam.§.præterea,de uerbo.ſign.Bal.in l.ſi plures, col. pen.C.de cōd.inſert.Spec.in tit.de cau. poſ. & prop. §.1.uerſi. quid de colligentibus uel præſcriptione, ut per Bertach.in trac.gabel.in.1.par.in q. 10. Franc. Marc.in deciſ.440.par.2.ꝙ † unuſquiſque debet cō-
49 ſiguare bona & ſoluere,alias ipſo iure cadunt in commiſſum,& ſic confiſcantur fiſcò,cui debuit ſolui uectigal.

ctigal.Bar.& alij in l. commiſſa.ff. de publica. vbi eo
ipſo ꝙ omittitur profeſsio, & non ſoluitur vectigal,
res incidit in commiſſum, & ſic dominus perdit do-
minium,licet vt auferatur poſſeſsio,requiratur factũ
hominis,ſecundum Bal.in l.ſi quis in tantam, colum.
14.C.vnde vi.Bertach. in dicto trac. gabel. in vltima
par.in 4.q.verſ.ꝙ autem ſupradixi.Moder.in rep.l.no
ua vectigalia.nume.5.C.noua vectig.inſti.non poſ.Ex
iſtis igitur reſultat indubitata concluſio, ipſos non eſ
ſe exemptos a ſolutione datiorum,prout etiam ex di
ctis iuribus tenentur etiam ad ſolutionem pro rebus
quæ ducuntur ex partibus tranſuerſalibus.

¶ Circa caput,an ciues ipſi & alij de quibus ſupra
poſsint facere mercantiam de Beſtijs & alijs rebus
alibi collectis, quàm ex prædijs eorum.dico ſeruan-
dum eſſe laudum,in quo legitur, ꝙ attendi debeat,
quod geſtum eſt in præteritum,vt deſignant illa ver-
49 ba,tunc ſeruetur,qđ hactenus ſeruatum eſt. † qđ ver
bum hactenus, eſt deſignatiuum temporis præteriti,
vt per Signorel.de Homod.in conſi.22.col. antepen.
verſ.nam hoc verbum,per tex.in l. prima, in princip.
ff. de no. oper. nunt. Vnde ſi per tempora præterita
conſuetum fuit,quòd ſolueretur datium de præmiſ-
50 ſis, † minime mutanda ſunt, quæ iam diu certam
interpretationem & obſeruantiam habuerunt. argu-
men.l.minime.ff.de ll.Pariſ.in conſi.16.numero.vnde
cimo.volum.1.

¶ Reſpectu vero rerum & mercium quarumcun-
que,quæ conducentur per comitatinenſes,vel diſtri-
ctuales de ciuitate & diſtrictu Regij ad partes infe-
riores,ſeu a partibus inferioribus ad dictam ciuitatẽ
& diſtrictum, idem dicitur,quod in præcedenti capi
tulo,ꝙ ſeruandum eſt,qđ hactenus ſeruatum fuit, vt
in capitulo vndecimo laudi, vbi verba expreſſe ita
cantant,à quibus non licet recedere, cum clara ſint.
51 † nam verba vbi ſunt clara,non indigent alia gloſſa,
vel interpretatione.l.ille,aut ille.§.cum in verbis, de
lega.3.in verbis enim clare ſignificantibus non cadit
interpretatio ſermonis, nec coniectura voluntatis.l.
licet Imperator de leg.1.Soc.in conſi.13.nu.38.vo.1.
in conſi.9.nu.10.vol.3.Reſpectu vero ciuium, & habi
tatorum Regij quòd viæ publicæ ſint liberæ & terri-
toria libera,iuxta formam dicti capituli, reſpectu re
rũ quæ conducentur à dictis partibus inferioribus
ad ſuperiores, vel a ſuperioribus ad inferiorer extra
ciuitatem & diſtrictum Regii, quòd ſoluant gabellã
prout alii, quia ita intelligi debet laudum duplici ex
cauſa.Et primo,vigore dicti capituli vndecimi,vbi di
ctum laudum dicit de rebus & mercibus conducen-
dis ad ciuitatem,vel diſtrictum, loquitur enim de ibi
re manentibus,ergo de non remanentibus non ſenſe
runt arbitratores,cum nullam penitus mentionem
fecerint. Et pro hac ſententia facit quod ſcribit So
cin.in conſi.18.nume.decimo,cum duobus ſequenti-
bus,volu.3. vbi inquit, ꝙ ſi arbiter in laudo reſerua-
uit iura Zanobio cõtra alios obligatos in caſu in quo
non acceperit epiſcopum in debitorem,manifeſte pa
tet, quòd in caſu acceptationis noluit reſeruare di-
cta iura Zanobio, ergo idem dicendum venit in ter-
minis noſtris laudi. quòd ex quo ibi ſola fit mentio
de rebus & mercibus remanentibus in ciuitate & di
ſtrictu Regii,conſtat clare, quòd de conducendo ex-
tra ciuitatem & diſtrictum non ſenſerunt arbitrato-
res.Vnde,cum verba ſatis ſint clara, non indigent a-
lia interpretatione.Socin.Iun.in conſi.134. numero.
52 72.volum.3. Item † uerba ſententiæ ſtricte ſunt in-
telligenda.l.1.C.ſi plur. una ſent. Paul. de Caſtro. in
conſi.40.in prima,colum.volum.primo. Soci. Iun. in
conſilio.45.numero 23.volum.1.& in conſ.105.num.
9. volum. ſecundo, ſi enim voluiſſent etiam loqui de
his vtique ita expreſsiſſent.argum.l.primæ.C.de cad.
tol.ſicut mentionem fecerunt de rebus, & mercibus,
quæ remanere debent in ciuitate vel diſtrictu. Se-
53 cundo, † quia exceptio firmat regulam in non ex-
ceptuatis,nam per illa verba datur intelligi, ꝙ præ-
ter quam in caſu exceptuato, ſi ducentur res & mer-
ces extra ciuitatem vel diſtrictum, quòd debeant ſol
uere gabellam,prout faciunt alii, ex quo exceptio à
regula generali facta eam declarat in non exceptua-
tis locum habere. lege nam quod liquidæ.ff. de pen.
lega.Soci Iun.in conſilio.140.nume.15.volum. ſecun
54 do,& in conſilio.234.numero.106 ubi † exceptio in
vno facta in tranſactione firmat regulam in omnib.
aliis Socin.Iun.in conſi.134.numero.106.volum. ter
tio,vbi inquit,quòd Imperator reſeruando alicui re
ſartionem damni, ac etiam ius domini ſubfeudantis
in aliis ſi quod ius habuit,voluit illi adimere,quia ex
ceptio in uno vel duobus declarat in aliis contra-
rium fore diſpoſitum.l.quæſitum.§. denique ubi Bar.
ff.de fund.inſtruc.in conſil. 50.nu.13. ubi citat Gem.
poſt Lap.in c.qui ad agendum, de procur. in 6.§.fi.in
fin.ubi dicit,ꝙ ſi do procuratori mandatum ad agen
dum cum clauſula, ꝙ poſsit omnia facere, quę ego
poſſem,excepto quod non poſſit iurare de calumnia
nec iuramentum deferre, iſta exceptio operatur ꝙ
poteſt expedire omnes alios caſus etiam requiren-
tes ſpetiale mandatum. Feli.in c. quoniam frequen-
ter,in prin.vt lit.non conteſt.

¶ Quod aqua canalis Regii debeat decurrere per
petuo Bagnolum & Nuuolariam pro molendinis ip
ſorum locorum, & pro irrigandis pratis per canale
ſolitum defluere Bagnolum,lex eſt aperta,vt in c.10.
dicti laudi,quòd autem aſtricti ſint Regienſes ad fa-
ciendum quòd decurſus prædictus locum habeat de
55 monſtratur primo per illud † verbum debere,quod
importat neceſsitatem præciſam.gloſſ.ordinaria in l.
ſæpe audiui Cæſarem,de off.præſid.Bal.in l.prima,in
fi.C.qui admitti.Abb & Feli.in c.cum dilecta, de re-
ſcrip.Bar.in l.3.colum.2.C.de pigno. Pariſ. in conſil.
22.num.32.volum.2.95.nu.17.volu.primo, & in con
ſilio.6.nu,5.vol.4.Soc.in conſil.41. nume.9. uolum.3.
in conſi.46.nume.13.uolum.quarto.73.nume. 7. uol.
eod.per l.prætor,in princ.ff.de eden.in l.prima.§.1.ff.
quod quiſque iur. & in conſi.92.num.14.uol.eodem.
Gozad.in conſ.51.nu.2.Item & dictio nec,ibi nec im
56 pediri poſſe,quæ † dictio nec,copulat & continuat
præcedens dictum, & ei iungitur.l. nec quicquam.ff.
de off.procon.& lega.Soci.in conſilio decimo,nume.
quinto, uolu.3.& declaratiue ad præcedentia uenit,
per Pariſ.in conſi.112.nu.26.uol.1.Plus & illa uerba
57 nec impediri poſſe, † qđ uerbum poſſe,præpoſita ne
gatiua,inducit præciſam neceſsitatem.Bart. in l. ubi
lex.col.pen.& fin.ff.de fideiuſ.ubi negatiua adiuncta
uerbo poſsit,negat actum & potentiam.Iaſ. in l. Gal
lus,in princip.de lib.& poſthum.Bal. in l. prima.C.
qui admitt.Ale.in l.ſtipulatio.§.alteri,de uerbo. obl.
Pariſ.in conſi.68.nu.40.uol.4.Hannib.in l. nemo po-
teſt,nume.322.de leg.1.Cur.Sen.in l.pacta quæ con-
tra,nu.3.C.de pac.Butigel.in l.4.§.Cato.num.154.de
uerbo.oblig.gloſ.in cap.1.in uerſi. non poteſt de reg.
iur.in 6.Bar.in l.Meuius.§.duobus, colu.11. uerſicul.
quarto quæro,de lega.2.Alc.in l.1.in princip. num.5.
de uerbo.obliga.& ibi Iacob.Niger in princip.ubi di
cit * ab omnibus ita receptum eſſe. Cum igitur aqua

ipſa de neceſsitate diſcurrere debeat, & quidem perpetuo, vt ibi verba dicti laudi cantant, † quod verbum importat perperuitatem. Pariſ. in conſil. 20. nu. 13. vol. 1. 30. nu. 24. volu. 2. vbi verbum in perpetuum habet tractum in futurum, & denotat tẽpus ſine præfinitione, & in ſecula ſeculorum, in conſi. 63. numero. 18. volum. 2. vbi verbum perpetuo, intelligitur in ſempiternum. conſi. 14. num. 12. volu. 4. 2. nu. 13. volu. 1. & Gozad. in conſi. 102. nu. 7. ſequitur quòd de neceſsitate Regienſes ipſi omne remedium adhibere debent, vt aqua dicti canalis decurrat. Vnde ſi hoc non facient, ſaltem præcedente interpellatione, cum ſit in eorum facultate id operari, imputãdum eis erit ſi impedimenta non remouerent. glo. in verſic. ſuſpenſionis, in capitulo, quia diuerſitatem, de conceſ. præben. Soci. Iun. in conſi. 18. num. 8. volu. 2. & in conſil. 117. nume. 9. volu. eod. Et ideo ex his concluditur, ꝙ cum ipſi dictum laudum obſeruare teneantur tum vigore compromiſsi & pœnæ ibi inſertæ, tum ex vi ipſius laudi, vt in capitu. 20. vbi arbitratores mandant ipſis partibus vt illud obſeruent, & omnimode obſeruare debeant ſub pœna in compromiſſo contenta. l. 2. ff. de pact. l. 1. ff. de conſt. pecu. cum iuſtum & æquum ſit promiſſa adimplere. c. qualiter in Sardinia, de pac. ꝙ ſint obligati ad omnia damna & intereſſe in futurum patienda per dictos Illuſtriſsimos Comites propter non decurſum dictæ aquæ. l. ſi quis ab alio. §. 1. de re iud. Dec. in conſi, 2. col. fin. l. ſtipulationes non diuiduntur. §. Celſus, de verb. oblig. & Petr. Rebuſ. in l. 1. nume. 465. C. de eo quod intereſt. Alexand. in conſil. 65. nu. 10. volu. 7.

SVMMARIVM.

1 *Mater ſuccedit filio defuncto vna cum fratre in viriles portiones.*

2 *Mater tranſiens ad ſecunda vota priuatur proprietate bonorum, quæ filio venerunt ex hæreditate paterna retento ſibi vſufructu, & nu. 5.*

3 *Mulier tranſiens ad ſecunda vota poſt mortem filii, licet ipſi iniuriam non faciat, tamen iniuriatur viro, cuius anima contriſtatur de ſecundis nuptiis vxoris.*

4 *Vidua illa eſt, quæ honorat maritum, quæ vero ſecundo loco nubit, honorem non ſeruat.*

5 *Mater tranſiens ad ſecunda vota, etſi priuetur proprietate bonorum in quibus ſucceſſit filio, tamen id intelligitur volente filio, & nu. 10.*

6 *Emphyteota non ſoluens canonem in tempore, etſi priuetur ipſo iure re emphyteotica, tamen id intelligitur domino ita volente & declarante.*

7 *Vaſallus & ſi priuetur feudo ipſo iure, tamen id locum ſibi arrogat, ſi dominus vult feudum ad ſe reuerti.*

8 *Compenſatio, quæ fit ipſo iure, in effectu locum non habet niſi pars velit & opponat.*

9 *Arbiter & moderator vnuſquiſque eſt de rebus ſuis.*

10 *Mater tranſiens ad ſecunda vota de voluntate expreſſa filii non amittit proprietatem bonorum in quibus ſucceſſit.*

11 *Cautus eſſe debet Aduocatus quando conſulit matri ſecundo nubenti & filias habenti, vt filii conſenſum præſtent dicto matrimonio.*

12 *Mulier tranſiens ad ſecunda vota, etſi inferat iniuriam animæ primi viri, tamen ſi ad ea conuolat marito conſentiente vel permittente, nulla infertur iniuria.*

13 *Conſenſus tacitus filiorum ſufficit vt mater tranſiens ad ſecunda vota non priuetur proprietate bonorũ filii in quibus ſucceſſit.*

14 *Filius ſi inſtituit matrem ſciens eam tranſiuiſſe ad ſecundas nuptias, videtur ei pœnam tacite remiſiſſe.*

15 *Idem ſi decedat ab inteſtato.*

16 *Culpa aliqua ſi committitur per vaſallum propter quam ipſe priuandus veniat feudo, ſi dominus non conqueritur in vita, hæres eius non poterit eum priuare.*

17 *Maritus ſi ſciuit adulterium vxoris, hæres eius non poterit opponere contra vxorem de adulterio.*

18 *Ius agendi ad reuocationem donationis propter ingratitudinem, non tranſmittitur ad heredes.*

19 *Remiſſio iuris competentis facilius præſumitur inter matrem & filium ob maximam affectionem, quàm inter alios.*

CONSILIVM LXXXI.

1 ET ſi certiſsimi iuris ſit † ꝙ Illuſt.
Domina Catharina Rotaria primo loco vxor quondam Illuſtr.
Domini Ludouici Rotarij potuerit ſuccedere pleno iure cum Illuſtr. Domino Hyeronimo eius filio illuſtr. D. Mariæ filiæ, & ſorori
reſpectiuè ipſorum illuſt. Catherinæ, & Hyeronimi,
iuxta tex. in auth. defuncto. C. ad Tertul. in verſi. ſed
ſi cum parentibus, vbi legiſlator inquit, ꝙ ſi cum parentibus fratres & ſorores vtrinque coniunctæ ſuperſint defuncto, vocantur cum aſcendentibus in viriles portiones excluſa prorſus omni differentia ſexus, & patriæ poteſtatis. §. conſequens, in authen. de
hæred ab inteſta. §. quoniam, verſic. ſi vero in authen.
de nup. §. ſoror. §. ſed cum antea, verſicul. ita tamen,
inſtitut. ad Tertul. vbi glo. & docto. Pariſ. in conſi. 49.
in prin. volu. 3. & in conſ. 146. nu. 26. vol. 4. Socin. Iun.
in conſi. 4. nu. 11. uolum. primo, & in conſi. 23. in prin.
vol. eod. Dec. in conſi. 206. in prin. Tamen etiam ignoti
2 ti iuris non eſt, † matrem ipſam ob tranſitum ad ſecunda vota priuatam fuiſſe proprietate bonorum,
quæ filiæ obuenerunt ex hæreditate paterna. tex. eſt
ad literam in l. mater. C. ad Tertul. vbi mater ſuccedit filio pleno iure una cum fratre vel ſorore defuncti niſi ad ſecunda vota conuolauerit, quo caſu perdit proprietatem bonorum quondam mariti, & ſolo
vſufructu formali humanitatis contemplatione potitur. §. hinc nobis, in authen. de nup. Docto. communiter in authen. ex teſtamento. C. de ſecund. nup. Alc in
conſi. tertio, numero. 4. volum. 7. & in conſi. 211. colu.
2. volum. eo. in conſi. 63. uolum. quinto, & in conſilio.
68. col. 2. uol. 4. Roma. in conſi. 405. colum. fin. Ruin. in
conſi. 8. nume. 18. uolum. 3. & in conſi. 91. numero. 12.
volum. 2. in conſi. 113. colum. fin. volum. eod. & in conſil. 58. colum. 2. volum. 5. Ripa in l. fœminæ. §. illud. C.
3 de ſecund. nup. Et ratio eſt, † quia licet non faciat
iniuriam per tranſitum ad ſecunda vota poſt mortem filij ipſi defuncto, tamen facit iniuriam viro,

cuius

cuius anima contriſtatur de ſecundis nuptijs vxoris,
4 vt in auth. de nup. §. quæ vero, ibi, defuncti animam
contriſtaret. † vidua eſt illa, quæ honorat maritum
ſed illa, quæ ſecundo nubit, honorem non ſeruat, vt
in d. §. ibi, dum dicit. quæ honorat defunctum omni-
no abſtinet a nuptijs. Bal. in auth. ex teſtamento, col.
2. C. de ſecund. nup. Ale. in conſi. 63. vol. 5. Ex iſtis igi-
tur infertur, q eũ illuſt. Domina Catharina poſt mor
tem dominæ Marię defunctæ, cui ſucceſſit ab inteſta
to in viriles, id eſt in capita cum quondam illuſtr. D.
Hyeronimo fratre vtrinque coniuncto per tráſitum
ad ſecunda vota, tantum conſequuta fuerit vſumfru-
ctum formalem in bonis filiæ peruentis ex ſubſtantia
paterna humanitatis contemplatione, & proprieta-
tem dictorum bonorum perdiderit quòd ipſa acqui
ſita fuit in dicto illuſtr. domino Hyeronimo vti fratri
dictæ dominæ Mariæ.

¶ His tamen non obſtantibus contraria ſententia
in terminis, de quibus agitur, omnino eſt tenenda,
quoniam, & ſi negari non poſsit quin vera & infalibi
5 lis ſit concluſio proxime relata, † q mater tranſiens
ad ſecunda vota tantum habeat vſumfructum in bo
nis filiæ, quæ ei peruenerant ex ſubſtantia paterna, &
proprietas acquiratur fratri ſuperſtiti, tamen ea li-
mitatur locum habere volente filio primi matrimo-
nij, & declaranti matrem priuatam eſſe proprietate
bonorum ſororis vtriuq; coniunctæ propter tranſitũ
ad ſecundas nuptias, vt probatur ex infraſcriptis. Et
primo ex his, quæ not. Bar. & * communiter doct. in
6 l. 2. ibi ſi modo voluerint. C. de iure emphy. vbi † li-
cet emphyteota non ſoluens canonem in tempore,
priuetur ipſo iure re emphyteotica, tamen id intelli-
gitur, domino ita volente & declarante id velle. Bal.
in auth. qui rẽ, in ſi. C. de ſacro ſan. eccl. vbi ait, q pri-
uatio emphyteoſis propter canonem non ſolutum,
non eſt in facto eſſe, ſed in potentia fieri domino vo-
lente. Dec. in conſi. 138 col. 2. 185. in addit. col. 2. 206.
col. 3. 341. col. fin. & 604. col. pen. in princ. Rui. in con
ſil. 2. col. 1. vol. 2.

¶ Secundo accedit, quod ſcribit Bald. in l. fin. C. de
7 reuo. dona. vbi † licet vaſallus priuetur feudo ipſo
iure, tamen id locum habet, ſi dominus vult feudum
ad ſe reuerti. Ale. in conſi. 173. col 3. vol. 2. & in conſi.
303. colum. pen. in fin. volum. 1. Abb. in conſil. 67. col.
2. vol. 2. Dec. in dicto conſ. 185. in addit. colum. 2. 144.
colum. penult. verſicu. præterea. 206. colum. 3. & 341.
colum. fin. Ruin. in conſi. ſecundo, colum. 2. volum. 2.
90. col. 2. vol. 5. Soc. Iun. in conſi. 111. colum. 2. in prin.
volum. ſecundo.

8 ¶ Tertio facit, nam idem videmus † in compen-
ſatione, quæ fit ipſo iure, & tamen non fit in effectu
niſi pars velit & opponat, vt notatur in l. verum. ff. de
compenſ. Dec. in citato conſi. 138. col 2.

¶ Quarto in terminis quæſtionis noſtræ ita deci-
dit Dec. in conſi. ſupra citato. 206. colum. 3. vbi dicit,
quòd licet pœna priuationis bonorum filij quò ad
proprietatem locum habeat in matre tranſeunte ad
ſecunda vota, quod quidem introductum fuit in fa-
uorem filiorum, tamen ſententia ipſa locum ſibi ven
dicat filijs volentibus, & ita declarantibus. Cum
igitur in caſu noſtro nunquam fuerit declaratum
per quondam illuſtr. Dominum. Hyeronimum Ro-
tarium fratrem vtrinque coniunctum ſororis defun-
ctæ, quòd illuſtr. eius mater priuaretur proprietate
bonorum filiæ, cui in partes viriles cum ipſo illuſt. do
mino Hyeronimo ſucceſſerat propter tranſitum ad
ſecundas nuptias, ſequitur quòd dicta proprietate

priuata non fuit, ſed quòd pleno iure ipſa in dicta
9 dimidia ſucceſſerit prædictæ filiæ, & † quòd de di-
ctis bonis vti ſuis tam quò ad proprietatem, quàm
ad vſumfructum potuit teſtando diſponere. leg. in re
mandata. C. mandat. l. prima, C. de ſacro ſanct. eccleſ.
Boer. in deciſ. 191. colum. 2. in fin. ac de ipſius fidei-
commiſſum conſticuere iuxta notata per Pariſ. in cõ
ſil. 2. in fin. volum. 1.

¶ Quinto dicitur q ſententia præcedens locum
10 ſibi non arroget, † quando mater de voluntate filij
conuolauit ad ſecunda vota. glo. eſt notabilis in ver-
bo copulantur, in auth. de non elig. ſecun. nub. quam
ſingularem uotat ibi Ang. dicens in verſi. & prædicta
quòd mater ſecundo nubens punitur pęnis inductis
in fauorem filiorum quando nubit filio inuito, ſecus
ſi eo volente, quia tunc nullas pęnas ſuſtinet. Et ideo
11 † admonet aduocatum vt ſit cautus quando conſu-
luit matri ſecundo nubenti & filios habenti, vt faciat
filios conſentire tali matrimonio, quia hoc modo eui
tabit omnes pœnas. Roma. in conſi. 119. columna ſe-
12 cunda, dicens † q & ſi mulier tranſiens ad ſecunda
vota, quia infert iniuriam animæ primi viri, & ean-
dem reddit cõtriſtatam, incurrat pœnas inductas cõ
tra mulieres ſecundo nubentes. § quæro, verſicu. nos
igitur, in authen. de nup. tamen ſi ad ea conuolat ma-
rito conſentiente vel permittente, nulla infertur in-
iuria. l. prima. § vſque adeo. ff. de iniur. l. cum donatio
nes. C. de tranſac. Hinc dixit Bald. in l. prima, colum.
3. verſi. ſed pone. C. de ſecund. nup. vbi ponit quæſtio
nem de marito, qui reliquit vxori mille ſi ſtaret vi-
dua, & quinque centum ſi ad aliud tranſiret matri-
monium, quòd tali caſu poterit mulier impune de
voluntate mariti tales ſecundas nuptias contrahere.
Et ratio videtur, quia mulier, quæ nubit facit primo
viro iniuriam, quæ ceſſare videtur quãdo de eius vo
luntate tranſit ad ſecundas nuptias. Et ideo inquit
ſe conſuluiſſe, quòd quædam caſtra relicta cuidam
nobiliſsimæ mulieri a primo viro ſub conditione nu
bendi, non perderentur etiam quò ad proprietatem
propter liberos primi matrimonij occaſione nuptia-
rum poſtea contractatum. Et ſic patet, quòd a ma
rito poteſt dari licentia impunè tranſeundi ad ſecun
das nuptias. ſequuntur Iaſ. in conſi. 53. colum. prima,
volum. 1. in l. prima, colum. ſecunda, in fi. uerſi. limita.
C. de indic. uidui. tolen. & in l. filium quem habentem
colum. 6. poſt etiam Bald. ibi. C. fam. erciſ. ubi etiam
Coraſ. nu. 63. Dec. in conſi. 610. colum. ſecunda, & hãc
eſſe * communem dixerunt Dec. in rubrica. C. de ſe-
cund. nup. Garro. in dicta lege prima, nume. 78. cum
ſequen. cod. tit. & Ripa. in l. fœminę. nume. 55. cod. e-
tiam tit. Petr. de Vbal. in tract. de ſucceſ. ab inteſta. in
ſecunda par. princ. in 5. quæſt. Dec. in l. 1. numero. 8. &
colum. fin. de ſecund. nup. in cap. eccleſia Sanctæ Ma
riæ, nume. 40. verſic. & iſta communis, de conſtitu. in
conſi. 206. colum. 2. 396. colum. 2. verſi. & ideo. 604. nu
me. quinto. Ange. in l. mater. C. ad Tertu. in 2. colum.
in fin. & plenius in colum. fin. in ſi. Barb. in l. cum acu-
tiſsimi. nu. 60. C. de fideicomm. Card. Ale. in ea. fin. in
ſi. de ſecund. nup. Pariſ. in conſi. 95. nu. 108. vol 2 & in
conſi 29. nu. 83. uol. 3.

¶ Nec habet obſtare ſi dicatur, q prædicta loquun
tur ubi apparet de expreſſa uolũtate mariti, ſecus de
13 tacita, quia uidetur † etiã ſufficere tacitum conſen
ſum filiorũ, ut probatur ex no. per Bal. in l. mater, in
14 uerſ. quæro utrum. C. ad Tertul. ubi inquit, † q ſi fi-
lius inſtituit matrẽ ſciens eam tráſiuiſſe ad ſecundas
nuptias, uidetur ei pœnam tacitè remiſiſſe, quod po-

teſt.§.diſponat.in authen.de nup. Roma in conſi.191 Dec.in conſi.206.col.2.&210.colum.2.& in conſi.485.
15 num.9.Pariſ.in conſ.19.nu.83.vol.2.Ale.in conſi.63. col.1.verſi.Item quia filius,vo.5.vbi inquit, † quòd ſi filius poſtqoam tranſiuit mater ad ſecunda vota decedat ab inteſtato, oon condendo teſtamentum, in quo matrem hæreditati priuet, videtur remiſiſſe iniuriam ſibi à matre illatam.l.fin.C.de reuo. donat. Iaſ.in conſi.53.colom.3.verſi.ad idem,volum. primo. Ripa in l.fœmine.num.19.C.de ſecund.nup.Io. Gatto.in rubrica.C.de ſecund.nup.nu.152.Barba.in l.cũ acutiſsimi.nume.60.C.de fideicomm.Ange. in conſi. 396.colum.penult.Boer.io deciſ.191.colu.1. Bald.in authen.ex teſtamento,colum. ſecunda. verſi. pone q̃ Berta.C.de ſecuod.nup.Soci.Iun.in conſi.71.colum. 1.vol.2.Pariſ.in conſi.29.nume.81. volnm.3. cum ſequentibus. Quod autem adſuerit tacitus conſenſus prædicti Illuſtr.domini Hierooymi ſatis demonſtratur,quia in vita ſua nunquam conqueſtus eſt de tranſitu matris ad ſecundas nuptias,quo caſu ſequitur q̃ cum nihil dixerit, quòd ei videtur remiſiſſe iniuriã,
16 vt probatur ex nota.per glo.in capitulo primo,quib. mod.feud.amit.vbi concludit † quòd ſi eſt commiſſa aliqua culpa per vaſallum propter quam debuerit priuari feudo,ſi dominus non eſt conqueſtus in vita,quòd eius hæres non poterit eum priuare. allegat glo.in l.omnimodo.C.de inoffi.teſta. Quod tamen ſanè intellige,quando dominus ſciebat feloniam,& habuit tempus reuocandi, & non fecit, & hanc eſſe communem doctorum ſententiam dicit Cur. Iun. in tract.feud.in 4. par. in ſecunda principali dubitatione,colum.prima, facit quoque quòd ſcribit Bald. in l.rei iudicatæ, per illum tex.ff.ſolu.matr. vbi ait,
17 † quòd ſi maritus ſciuit adulterium vxoris, non poterit hæres mariti opponere adulterium contra vxorem.quod & voluit Nicol.de Neapol.in l.1.§.ſi. cum l.ſequẽti.ff.ad Syll.facit etiam tex.in l..ed ſi maritus.
18 ff.qui & a quibus. Similiter dicitur, † quòd ius agendi ad reuocationem donationis propter ingratitudinem,non tranſmittitur ad hæredes, quia iſta eſt iniuria,quæ extinguitur morte iniuriati l.eum q.i.§. qui ioiuriarum.ff.ſi quis cautio. Cur. vbi ſupra. Sed magis accedendo ad terminos quæſtionis noſtræ ita dixit Bald.in authen.ex teſtamento,colum. ſeconda, verſi.ſed pone.C.de ſecund.nup. vbi ponens quæſtionem de matre,quę duos habebat filios,quorum vnus deceſsit antequam nuberet, & alter poſt, concludit quòd mater ſuccedit, quia filius moriens de tali iniuria nihil dixit, ergo illam remiſiſſe videtur argum. l.fin.C.de reuo.donat.ſequitur Alex.in conſi.63.col. 2.volu quinto.Idem dixit Dec. in conſil.206. colum. 2.Pariſ.in cooſi.29.nu.84.& 91.vol.3. Item de tacito conſenſu etiam apparet, quia ipſe ratum habuit dictum matrimonium matris,ex quo diligebat tam dictam eius matrem quàm vitricum, io quorum domo educabatur,& habitabat, & quem vt filium diligebat dictus vitricus, & de quo matrimonio nunquam nec priuatim,vel ocultè dictus Illuſtr. D.Hieronymus oblocutus fuit, vt iſta conſiderat Pariſ. in loco ſupra citato. Oſtenditur etiam & tacitos conſenſus ex alio, quia perueniens ad mortem dicta Illuſtr.domina Gatharina condit teſtamentum,in quo inſtituit æqualiter prædictum Illuſt.D.Hieronymum ex primo viro,& Illuſtr. D.Theodorum ea ſecundo in omnibus bonis ſuis, inter quæ erant bona in quibus ipſa ſucceſsit filiæ,& quæ hæreditas fuit pro parte ſua adita per prædictum Illuſtr.D. Hieronymum, per.quam ad dictionem & acceptationem hæreditatis ſatis datur intelligi ipſum tacitè conſenſiſſe dicto ſecundo matrimonio,& eum approbaſſe,& ſic remiſiſſe omnem iniuriam à iure conſideratam in fauorẽ filiorum contra matrem ſecundo nubentem, vt per docto.in authen. ex teſtamento. C. de ſecund. nupt.
19 † Nam inter matrem filium ob maximam affectionẽ remiſsio iuris cõpetentis facilius præſumitur.l.Procula.ff.de proba.Dec.in conſi.206.colum.fin.in fin.&
20 io conſi.267.colu.2.

¶ Similiter non habet obſtare, qòd licet prædictus Illuſtr. D.Hieronymus tacite potuerit remittere iniuriam ſibi illatam per matrem ob tranſitum ad ſecundas nuptias per ea quæ ſupra dicta ſunt,tamen uon potuit remittere iniuriam factam marito dictæ Illuſtr.D.Catharinæ,& ſic eius patri.§. quæ vero, in
21 authen.de nup.quia reſpondetur, quòd talis iniuria facta marito & ſic patri,poteſt per filium remitti, vt clare dicit Iaſ.in l.1.col.fin.in prin.C.de indic.viduit. tol.in verſi.ſimiliter. vbi dicit, quòd ſi mulier tranſit
22 ad ſecundas nuptias de licentia filiorum, non perdit proprietatem legati relicti a viro,per glo.in verſi. copulantur, io authen.de noo elig. ſecund. nob. quam Ange.ibi dicit ſingularem. vbi ait, quòd cautus eſſe debet adoocatus quando conſuluit mulieri volenti nubere habenti filios, quòd faciat filios conſentire. Cremen.in ſing.74.io fin.Roma.in ſing.248. verſiculi ſed quid ſi nubit conſenſu filiorum primi matrimonij, allegat Ange.in l.mater. C. ad Tertul. & ſubdit quòd ita conſuluit Florentiæ. Et mouetur hac ratione, quia per ſecundum matrimonium fit iniuria filiis primi matrimonij.§.Gregoria.in authen de oon elig.ſecund.oob.& in §.ſed vltro, io authen.de nupt. quę ceſſat ſi de conſenſu filiorum fuerit contractum. Pariſ.in conſil vigeſimonono. nume.88.volum.3. vbi concludit, quòd licet maiori iniuria afficiaotur filij & maritus propter tranſitum matris & vxoris ad ſecunda vota, quàm quando pater tranſit ad ſecundum matrimonium, tamen hoc non obſtante filij poſſuot remittere matri dictam iniuriam & expreſſe & tacite,quia cum dicta pœna inducta ſecuodis nubentibus ſit introducta in fauorem filiorum vtique fauori ſuo reounciare poſſunt, vulgata.l.quod fauore,de legibus.

SVMMARIVM.

1 *Maſculinum,ſecundum communem concipit fœmininum.*
2 *Maſculinum in reſcriptis, quæ ſtricti ſunt iuris, & ſtricte intelligenda ſunt, continet fœmininum*
3 *Clauſula, & quoſdam alios, appoſita in reſcriptis, cõprehendit & fœminas*
4 *Maſculinum in priuilegiis complectitur & fœminas.*
5 *Quod amplia etiam procedere in materia correctoria*
6 *Maſculinum in vltimis voluntatibus concipit fœmininum*
7 *Interpretatio benigna, & lata debet fieri in vltimis voluntatibus.*
8 *Fideicommiſſum iniunctum alicui ſi deceſſerit ſine filiis,expirat relictis filiabus.*
9 *Grauatus ſi quis eſt ſimpliciter poſt mortem reſtituere,ſubintelligitur.cõditio, ſi ſine liberis deceſſerit.*

Teſta-

10 *Teſtatrix in dubio videtur voluiſſe ſecundum iuris communis diſpoſitionem teſtari*

11 *Teſtatrix inſtituens filios maſculos hæredes vniuerſales, & filiam particulariter, cenſetur excluſiſſe neptes ex filio.*

12 *Mater præſumitur magis diligere filiam, quàm neptem.*

13 *Filia matri eſt in primo gradu, neptes autem in vlteriori.*

14 *Cauſa proxima magis influit quàm remota.*

15 *Agnatio conſeruatur per maſculos, & non per fœminas.*

16 *Mulier eſt caput & finis ſuæ familiæ*

17 *Verba ſunt intelligenda ſecundũ qualitatem perſonæ.*

18 *Neptis non debet eſſe melioris conditionis, quàm propria filia.*

19 *Illatio recta non fit ex ſeparatis.*

20 *Argumentum de filia ad neptes ex filio non procedit, quando agitur de excluſione & priuatione.*

21 *Exhæredatio facta de filio, non trahitur ad neptem, declara vt in nu 41.*

22 *Statutum excludens filiam, non dicitur excludere neptem ex filia, ſed contra nu. 41.*

23 *Teſtatrix ſi inſtituta filia in re certa filios inſtituit vniuerſaliter, cum conditione quòd ſi alter eorum deceſſerit ſine filiis ſuperſtes ſuccedat, ſi extat neptis ex teſtatrice illa excludit patruum, & nu. 33.*

24 *Voluntas teſtatoris potius conſideranda eſt in ſubſtitutione, quàm qualitas verborum quæ protulit teſtator.*

25 *Intentio enim non verbis, ſed verba intentioni deſeruire debent.*

26 *Sententia ita verbis præponenda ſunt ſicut anima corpori.*

27 *Voluntatem teſtatoris ſequitur lex, vt venator leporem.*

28 *Teſtatoris ſenſus vbi eſt manifeſtiſſimus nunquam fieri debet interpretatio, ut melior ſenſu exiſtat.*

29 *Conditio poſita in ſubſtitutione cenſetur repetita in ſequenti, ne plus iuris videatur tranſlatum in ſecundum ſubſtitutum, qui cenſetur eſſe minus dilectus a teſtatore quàm in primum.*

30 *Abſurdum enim videtur, quòd remotior & minus dilectus ſit melioris conditionis, quàm proximior, et magis dilectus*

31 *Abſurdum vt euitetur, debent capi verba improprie & large.*

32 *Subſtitutio concepta in vno caſu, quæ ſolet ad alium trahi nunquam trahitur ad caſum omiſſum vbi reſultaret abſurdum, quòd minus dilectus eſſet melioris conditionis, quàm magis dilectus.*

33 *Teſtator habens quatuor filios ſi inſtituit eos vniuerſaliter filiamque in certa quantitate & ſi alter ex filiis deceſſerit ſine filiis ſubſtituit ſuperſtites iſtud verbum vltimum reſtringitur ad maſculos, & non ad fœminas.*

34 *Maſculinum, quòd concipit fœmininum eſt ex interpretatione extenſiua, nõ ex proprietate ſermonis.*

35 *Maſculinum non concipit fœmininum quando conſtat de contraria mente teſtatoris.*

36 *Fratris appellatione licet contineatur ſoror, tamen fallit ſi ex coniecturis aliud appareat.*

37 *Priuilegium conceſſum fratribus minoribus, & prædicatoribus cum non ſint eiuſdem ordinis, non comprehendit moniales.*

38 *Voluntas demonſtratur per coniecturas*

39 *Maſculinum ſi concipit fœmininum ratione dignitatis dicitur extenſio, ſi ratione affectionis, dicitur coniectura, ſi vero propter identitatem rationis, tunc dicitur comprehenſio.*

40 *Declaratio ad l. cum auus. ff. de cond. & demon. & ad l. cum acutiſſimi. C. de fideicom.*

41 *Ratio agnationis conſeruandæ locum etiam habet in fœminis.*

CONSILIVM LXXXII.

FActum præſentis conſultationis ſic ſe habet. Deceſſit ab humanis Illuſt. quondam domina Catharina Rotaria ſuo prius condito teſtamento, in quo inſtituit particulariter filios & hæredes vniuerſales Illuſ. quondam D. Hyeronimũ Rotarium, & Illuſtr. dominum Theodorum & eius filios, ſed vterinos tantum, cum conditione, ꝙ ſi quis ipſorum hæredum vniuerſalium decederet ſine filiis ſubſtituebat ſuperſtitem. Ex inde ab humanis migrauit dictus Illuſtr. D. Hyeronimus, nullis relictis filiis maſculis, ſed filiabus, quę vellent excludere patruum ſubſtitutum. Ex aduerſo autem patruus prætendit ratione dictæ ſubſtitutionis bona relicta ex fideicommiſſo materno cõſequi debere excluſis neptibus ex fratre. Quæritur quid iuris, Inficiari non poteſt quin articulus ſit dubius propter maximum conflictum conſulentium, qui etiam inter ſe ipſos ſunt ſibi aduerſantes, idcirco, vt veritas ipſius eluceſcat, nonnulla adducam reſpicientia fauorem neptium, indeque in medium afferam fundamenta militantia in fauorem dicti Illuſt. D. Theodori. Poſtremo vero loco cõuertam me ad reſponſionem eorum, quæ in fauorem neptium adducta reperientur. In fauorem igitur nepum primo loco facere videtur, quòd dicta verba appoſita in dicta conditione, ſi ſine filijs, ſunt apta cõprehendere nedum maſculos, ſed etiam & fœminas,
quoniam * communis eſt concluſio doctorum, † ꝙ
1 in omni materia maſculinum concipit fœmininum.
2 quod patet, quia videmus † quòd in reſcriptis, quæ
ſtricti ſunt iuris, & ſtricte intelligenda maſculinum
continet fœmininum. c. ſignificauit, vbi notant om-
3 nes de reſcrip. vbi † ſub illa clauſula, & quoſdam a-
4 lios, veniunt etiam fœminæ. † Idem in priuilegijs
ſecundum Arch. in c. ſi quis ſuadente. 17. quęſt. 4. Bal.
5 in c. ad audientiam, col. fin. de reſcrip. † ac etiam in
materia correctoria. glo. & Cuma. in l. Gallus. in prin.
in verbo neptis. ff. de lib. & poſthu. ſi ergo in caſibus
6 prædictis maſculinum concipit fœmininum † vtique & fortius hoc dicendum venit in vltimis volun-
7 tatibus, † in quibus benigna, & lata debet fieri interpretatio. l. in teſtamentis, de reg. iur. quod autem hoc ſit verum, iura ſunt aperta, videlicet. l. 1. C. de cõdit. inſert. l. ſi ita ſcriptum, de lega. 2. l. ſi quis ita. ff. de teſta. tutel. per quæ iura decidit in terminis Io. And. in c. Raynal. col. 2. de teſta. quem * oẽs ibi ſequuntur.
8 † ꝙ fideicõmiſſum iniũctũ alicui ſi deceſſerit ſine fi-

 lijs.

lijs,expirar relictis filiabus, niſi dicatur expreſſe ſine
filijs maſculis. quam deciſionem ſequuntur Alexan.
in conſi.53.col.fi.vol.3.Cur.Sen.in conſi 43.verſi.præ
miſsis non obſtantibus,Soci.in conſi.36. col.1.vol.1.
Cur.Iun.in conſi.39.nu.14.Pariſ.in conſi.18.in prin.
vol 2.Ruini in conſi.140.nu.3.vol.2.141.in princ. & in
conſi.ſequenti nu.2 vol.eo.vbi dicit,quòd illa condi-
tio ſi deceſſerit ſine filijs comprehendit & filias,quia
maſculinum poſitum in conditione concipit fœmini
num,rurſus in conſi.147.in prin.vol.eo.Dec in conſi.
15.in prin.& in conſil.170.in prin.299.colu pen. 318.
col.1.370.col.1.480.col.2.& 514.colu.1. Cum igitur
tam ex dictis legibus quàm auctoritatibus. ſatis li-
queat appellatione filiorum in vltimis voluntatibus
venire & filias,inſurgere videtur concluſio,quòd illa
verba ſine filijs, debeant intelligi etiam de filiabus,
& per conſequens ꝙ in caſu de quo agitur,neptes na
tæ ex dicto quondam Illuſtri domino Hieronymo
habeant excludere Illuſtr.D.Theodorum earum pa-
truum à fideicommiſſo materno.

¶ Secundo pro hanc opinione facit tex. in l. cum
auus.qui eſt Papiniani.ff. de condi. & demonſtratio.
Comendatus ab Imperatore in l.eum acutiſsimi. C.
de fideicomm.& in l.generaliter.§.cum autem.C. de
9 inſtitu.& ſubſtitu. † vbi ſi aliquis eſt ſimpliciter gra
uatus poſt mortem reſtituere, ſubintelligitur condi-
tio ſi ſine liberis deceſſerit. Vnde ſequitur quòd li-
cet talis conditio fuerit expreſſa,dicitur facta expreſ
ſio eius, quod tacitè inerat,quæ plus non debet ope
rari, quàm ſi non fuiſſet expreſſa.l.tertia. ff. de lega.
primo.ſed ſi tacite ſubintelligeretur,, non reſtringe-
retur ad maſculos, vt in dictis iuribus, & per doct.
ibi.ergo &c.

¶ Tertio accedit quòd notat Bald. cum quo * om
nes tranſeunt in dicta l.eum acutiſsimi, colum. pri-
ma,vbi quærit,Pater habens filios,eos æqualiter hæ-
redes inſtituit, & vnum ex eis ſubſtituit alteri poſt
mortem, an procedat diſpoſitio dictæ l. primæ? ar-
guit quòd non,quia in ordine charitatis præcedit fi-
lius poſteà in contrarium determinat, quòd filius fi-
lij excludit patruum ex vi huius rationis,quia quam
charitatem habuit teſtator ad filium ſuum, eandem
continuatam habuit ad nepotem,vel neptem deſcen
dentem ex eo. quod inquit eſſe notandum. ſequitur
Cur.Sen.in conſil.63. colum.12. verſi.confirmo præ-
miſſa.igitur dicendum videtur in caſu noſtro, quòd
Illuſtr. Domina Catharina teſtatrix illam eandem
charitatem continuatam,quam habuit in dictum Il-
luſtr. D.Hieronymum ipſius hæredem pro dimidia,
illam etiam habuerit & habuiſſe cenſetur ad filios
dicti Illuſtriſ.quondam D.Hieronymi. Et mirum eſt
ſecundum Cur. vbi ſupra,quòd Bal. non allegauerit
pro dicta quæſtio.tex. apertum in dicta l. cum auus.
10 † quia in dubio teſtatrix videtur voluiſſe ſecundum
iuris communis diſpoſitionem teſtari, vt in terminis
declarat Ale.in conſi.5.col.1.cum ſequenti vol.3.

¶ Nec obſtat ſi dicatur quòd docto.de quibus ſu-
11 pra,non loquuntur in caſu † in quo teſtatrix vniuer
ſam hæreditatem attribuit filijs maſculis, & filiam
particularem hæredem inſtituit, ipſam excludendo
ab vniuerſali ſucceſsione,& ſi eam excluſit admitten
do filios maſculos, pari ratione & à fortiori videtur
12 excluſiſſe neptes. Nam conſiderandum eſt, † quòd
mater præſumitur magis diligere filiam,quàm neptē
13 argumen.l.ſi viua matre.C.de bon. mater. filia † e-
nim ipſi teſtatrici erat in primo gradu,neptes autem
in vlteriori & potentius eſt ius in cauſa immediata,
14 quàm in cauſa mediata, † & proxima cauſa magis
influit quàm remota.l.ſi mulier,& ibi glo.ff.rer.amo-
tar.quia reſpondetur, quòd termini ſunt inæquales,
quia dato quòd dicta opinio ſit vera, ipſa tamen pro
cedit ex eo,quia teſtator habuit conſiderationem ad
agnationem, & differentiam ſexus facere voluit, vt
15 faueret agnationi & familia, † quæ per maſculos
conſeruatur,& non per fœminas.l.prima.§.penu ver
ſicu.publice enim intereſt.ff.de ventr.inſp.docto.in l.
venia. C. de in ius vocan. ſed in caſu præſenti ceſſat
hæc ratio, quia teſtatrix,quæ eſt mulier, non habuit
16 conſiderationem ad agnationem, † cum mulier ſit
caput & finis ſuæ familiæ.l. pronunciatio.§. fin.ff. de
verbo. ſignifica. vnde ex hoc infertur quòd conditio
de qua ſupra non ſit ad maſculos reſtringenda, quia
etiam quod huiuſmodi reſtrictio fieret,non tamen fa
milia dictæ teſtatricis conſeruaretur, & ſic ceſſaret
ratio prædictæ reſtrictionis.Soci in l.eum auus, col.
55.verſi.tertius caſus,de condi.& demon.vbi inquit,
quòd quando fœmina eſt teſtatrix, & in conditione
eſſet facta mentio de filijs, quòd neptis excluderet
ſubſtitutum,quia non eſt cenſendum, quòd fœmina
17 proprium ſexum odio habuerit, † & ſic verba ſem
per ſunt intelligenda ſecundum qualitatem perſo-
næ.l.plenum.§ equitij.ff.de vſu. & habit. Item, quia
fœmina non videtur habuiſſe reſpectum conſeruan
dæ agnationis, cum mater & filij non ſint de eadem
agnatione, quod inquit notandum ſubdens quod ex
hac deciſ. videtur inferri, quòd malè loquutus fue-
rit Fulg.in conſ.18. & 38.qui loquitur in fœmina te-
ſtatrice. Nec huic concluſioni videtur obſtare ſi dica
tur,quòd imo oppoſitum dici debet ex eo, quòd te-
ſtatrix propriam filiam excluſerit ab hęreditate ſua,
18 ob quod voluerit etiam excludere neptes, † ne
alias eſſent meliores conditionis quam propria filia.
dicta leg.ſi uiua matre. quia reſpondetur, quod illa
non dicitur ſufficiens cõiectura, vt recedatur a com
muni ſignificatione ſine filiis,maxime, cum adeſſe vi
deatur ratio differentiæ inter vnum caſum & alium.
Nam filia ideo excluſa fuit per teſtatricem,quia illa
fuit inſtituta hæres particularis,neptes vero non ſue
runt in aliquo inſtitutæ,vnde cum non ſit eadem ra-
tio excludendi eas, qua fuit excluſa filia teſtatricis,
19 ſequitur † quòd ex ſeparatis & diuerſis recta non
fit illatio.l.Papinianus exuli.ff.de mino.le.fin. de ca-
20 lum.Vlterius dicitur, † quòd cum hic agatur de ex
cluſione & priuatione,non debet fieri augumentum
de filia ad neptes ex filio,per tex.in le. ſi quis filio,in
princ.ff.de iniuſt.rup.& irrit.teſta. §. poſthumorum,
21 Inſtitu.de exhære.lib.vbi † exhæredatio facta de fi-
lio,non trahitur ad nepotem.facit dictum Bald. in l.
22 venia ad fin. C. de in ius vocan. vbi † ſtatutum ex-
cludens filiam, non dicitur excludere neptem ex fi-
lio,& ita in terminis noſtris arguit Cur.Sen.in conſi-
lio.44.in 5.& ſexto,fundamento.Præterea non viden
tur iſtæ fœminæ vti neptes conſiderandæ, cum vi-
deantur ſubintrare locum patris,& ſic eum repreſen
tare,qui fuit maſculus. maxime, cum illam charita-
tem, quam habuit teſtatrix ad filium, habere etiam
præſumatur ad eius poſteritatem ſecundum Bald.in
d.l.eum acutiſsimi.

23 ¶ Vltimo † hæc opinio pro neptibus ſummorum
virorum auctoritate non caret, quia hanc partem te
nuerunt Pau.de Caſt.in lect.Bono.non impreſſa,in l.
filiusfam.§.cum quis,de lega.1.vbi dicit,ꝙ licet aliàs
conſuluiſſet pro ſubſtituto contra neptem,per tex.in
d.l.ſi viua matre, tamen hodie conſuleret contrariū

contra

cōtra ſubſtitutum. Bald.in d.l.cum acutiſsimi. Bo-
logn.in conſi.53.inter conſi.Alexand.in 4. volum.cui
ſe ſubſcripſerunt Io.Sadoler.Alb.Bellus Ant. à Leu-
tis & Dom.de Maſſa.Io.de Anania in conſi. 22. Col-
legium Bononienſe & Auenonienſe, vt dixit Pan.de
Caſt.in l.1.C.de cond.inſert.Cur.Sen.in conſil.44. &
63.nu.8.Soci.in conſi.55.vol.3.& in conſi.237. col.fi.
vol.2.Soci.Iun.in conſi.158.num.47.volu.2.& 13.nu.
20.vol.3.Iaſ.in conſi.142.vol.2.Alcia.in tract.de præ
ſump.reg.3.præſump.32.Campeg.relatus per Cro.in
conſil.17.nume.38.Cacialup.in d.l.generaliter, in §.
cum autem.Doct.Perſiuni, vt refert Soci. in d.l.cum
anns.Corn.in conſ.202.vol.3.83.& 212.col.1.& 2.vo
lu.1.& in conſi.66.volu.2.D.Io.Paliarenſis de Senis,
vt refert Corn.in dicto conſi.230.Rui.in conſi.93.nu
mero.16.142.nu.2.143.nu.6.144.nu.12. 152. volu.2.
215.nu.3.124.nu.5.vol.3.Grat.in conſi.64.Iacob.Ri-
minal.in conſil.223.inter conſilia. Grati volum.2.D.
Virgilins de Syluestr.in conſi. 24. inter dicta conſilia
vol.2. & hanc eſſe * communem doctorum firmant
Cur.Sen.in cōſil.44. & 63. vbi dicit hanc veriorem
eſſe,& pro ea ſæpe conſulniſſe.Pariſ.in conſi. 41. nu.
43.vol.3.Ceph.in conſi.45.nu.9.& 46. nu.28. volu.1.
Crot.in conſi.17.nu.38.Nec habet obſtare ꝙ Pal.de
Ca.in conſi.358.teneat contra tot pattes, quia de e-
ius auctoritate non eſt curandum, cum ipſe videatur
mutaſſe opinionem, cum videſſet ꝙ contra eum con
ſulnerat Collegium Bononiēſe, & Auenionenſe, vt
ipſemet dixit in l.1.C.de cond.inſert. & in conſil.79.

¶ Vlterius Pau.de Caſtro.in dicto conſi.79.in quo
etiam videtur ſentire contra prædictos patres,nō ſo
lum ponderat excluſionem neptum ex filio grauato
ſi deceſſerit ſine filijs,ꝙ teſtator proprias filias exclu
ſerit, & ꝙ perſona ſubſtituta ſit agnatus maſculns,
ſed etiam ꝙ ſubſtitntus ex forma ſtatuti excludebat
filiam grauati præmortui, & ſic ſentit quòd vbi hoc
vltimum non concurreret, quòd alia non ſufficerent
ad excluſionem dictæ filiæ,& quòd illa tanquam po
ſita in conditione excluderet ſubſtitutum, & iſtam
fuiſſe intentionem Pan.de Caſt.dicit Ale.in conſ.38.
col.2.vol.6.Corn.conſi.55.circa fin.vol.1.& Soci.con
ſil.51.col.pen.verſi.8.in 4.vol.

¶ Quibus tamen non obſtantibns, quæ verè non
obſtant,contraria ſententia eſt de iure verior, ꝙ Illu
ſtr. D.Theodorus Rotarins tanquam ſubſtiturus ſuc
cedere debeat excluſis neptibus natis ex dicto Illu-
ſtr quondam D.Hieronymo.Et in primis pro ſunda-
mento huius partis aſſumo mihi cōcluſionem ab om
24 nibus receptam,videlicet † ꝙ in ſubſtitutione con-
ſideranda eſt potius voluntas teſtatoris quàm quali-
tas verborum,quæ protulit teſtator.l.penult. de leg.
25 1.l.fideicommiſſa.§ hæc verba,de leg.3.Nam † enim
intentio verbis,ſed verba intentioni deſeruire debēt
c.humanæ aures.32.quæſt.5.c.in his.ff.de verb. ſigni.
26 Ita † enim præponendæ ſunt ſententiæ verbis, ſicuti
27 anima corpori.c.ſedulo.38.diſtin. Nam † lex pedo-
tentim ſequitur voluntatem teſtatoris vt venator le-
porem.Bal.in l fi.C.de neceſ.ſer.hæred.inſtitu. Hinc
dixit Bald.in l.qnoniam in dignum.C.de teſta. quòd
non eſt curandnm de qualitate vel ſignificatione ver
borum, dummodo conſtet de voluntate teſtatoris,
28 & ideo inquit tex.in l.3.C.de lib.præter. † ꝙ vbi eſt
maniſeſtiſsimus ſenſus teſtatoris nuſquam fieri de-
bet talis interpretatio, vt melior ſenſu exiſtat. Sed
in terminis noſtris conſtat de voluntate teſtatricis,
ꝙ noluerit per illa verba, & ſi quis eorum deceſſerit
ſine filijs, ꝙ veniant filiæ fœminæ, igitur per earum
exiſtentiam non euaneſcit fideicommiſſum in perſo-
nam dicti Illuſtr. D. Theodori Rotarij ſubſtituti q.
Illuſtr D.Hieronymo fratri decedenti ſine filijs,ergo
ad illa bona de quibus in teſtamento matris admitti
debet ipſe ſubſtitutus excluſis neptibus ipſius teſta-
tricis.Quod autem hæc fuerit mens ipſius Illuſtr.D.
teſtatricis,ſatis demonſtratur,quia filias, quas habe-
bat excluſit à bonis ſuis,& a dicto fideicom.hæredes
vſes inſtituendo prædictus quondā Illuſ.D.Hiero.&
Illuſtr. Theodorum, & filias particulariter in certa
quantitate pecuniarū. ſi ergo excluſit ꝓprias filias,
igit & multo fortius dictas neptes veluti minus dile
ctas excluſiſſe cenſetur.arg l.ſi viua matre.C.de bon.
29 mater.facit deciſio Old.in conſ.141.vbi dicit,ꝙ † cōdi
tio poſita in prima ſubſtitutione cenſetur repetita in
ſequenti,ne plus iuris videatur tranſlatum in ſecun-
dum ſubſtitutum,qui cenſetur minus fuiſſe dilectum
a teſtatore,quàm in primum,quem teſtator præſumi
tur magis dilexiſſe.l.liberti.§.ab hæredibus. ff. de ali.
30 & ciba. lega. † Pro abſurdo enim reputatur, ꝙ re-
motior & minus dilectus ſit melioris conditionis q̃
proximior & magis dilectus.l.Publius.§.fin.ff.de con
31 di.& demon.Et ideo videmus † ꝙ pro tali abſurdo
euitando debent capi verba improprie & large, vt
probatur ex nota.per Bar.& alios in l. Gallus.§. etiā
parente.ff.lib.& poſthum.& in l.ſi mater.§. fina.ff. de
32 vulga.& pupil.vbi notabiliter concludunt, † ꝙ ſub
ſtitutio concepta in vno caſu quæ ſolet ad alium tra
hi,nunquam trahitur ad caſum omiſſum,vbi reſulta-
ret abſurdum, ꝙ minus dilectus eſſet melioris con-
ditionis quàm magis dilectus.Et pro iſta ſentētia fa-
33 cit ꝙ notat Bat.in l.fin.ff.ad Treb.vbi vult † ꝙ ſi te-
ſtator habens quatuor filios inſtituat eos vniuerſali-
ter,& filiam in certa quantitate,& ſi alter ex filijs de
ceſſerit ſine filijs ſubſtituit ſuperſtites,iſtud vltimum
verbum reſtringitur ad maſculos,& ſub illo filia non
continetur,quia ſicut teſtator prætulit maſculos re-
ſtitutione,ita illos videtur voluiſſe præferre in fidei-
commiſſo.allegat l.Lucius.§.pater.eod.ti.& l.primā.
C.de impub.& alijs ſubſtitu.& cum Bar.pertranſeūt
Dec.in conſi.304.col.1.Iaſ.in conſi.220.col.4.verſi.5.
& col.fin.volu.2.dum declarat Barto.ibi Cur.Iun.in
conſi.11.col.penul.in fi. cum ſequen. vbi aſſerit hanc
* eſſe * communem. Facit etiam alia deciſio Bart. in l.
Lutins,col.pen.verſi.ſed quæro circa hoc.ff. de vulg.
& pup.vbi format quæſtionem,pone filię ſunt inſtitu
tæ ex certis rebus,uel quantitatibus,filij vero maſcu
li uniuerſaliter inſtituti, poſtea dicit oēs filios meos
inuicem ſubſt.tuo,utrum intelligantur ſubſtitutæ cū
maſculis?& cōcludit ꝙ non,per rationem de qua ſu-
pra.Rurſus Bar.in conſi.54.Bald.Ange.& communi-
ter Moder.in l.ex teſtamento.C.de teſta.mili.& in d.
l.Lutius.Petr.de Ancha.in conſi.74.Aret.in §.1.in 4.
col.de uulga.& pupil.Ale.in l.cohæredi.§.qui diſcre-
tas,ff.de uulg.& pupil. in conſi.66.col.1.uol.2.Pariſ.
In conſi 61.col.fi.uol.2.Cui ſententiæ accedit ꝙ ſcri-
bit Ful.in conſi.18.ubi loquendo de quadam domina
Solomutia,quæ duos filios hæredes uniuerſales inſti
tuit,& filias particulariter in quinquaginta pro qua
libet,ac ipſos filios reciprocè ſubſtituit, concludit,
neptem ex filio inſtituto non excludere patruum,qđ
& repetit in conſi.38.& in l.1.C.de cond.inſert. & in
l.cum acutiſsimi.C.de fideic.Cuma.in conſi.117. Ri-
card.Malumbr.ut citat Iaſ.in conſi.141.columna pe
nultima uolum. 2.

¶Secundo,& nouiſsimo loco fit argumentum ab
auctoritatibus iuris prudentum, nam in primis hoc
uoluit

uoluit Paul.de Caſtro in conſil. 79. ſecundum anti-
quam impreſſionem, vbi determinat quòd quando
ſubſtitutus eſt filius vel agnatus, tunc illa verba ſine
filiis, intelliguntur de maſculis tantùm ex coniectu-
rata mente teſtatoris, quæ cenſetur fuiſſe vt bona cõ
ſeruentur in agnatione ſi verò ſubſtitutus eſt extra-
neus, & tunc illa verba comprehendunt etiam fœmi
nas, ſed in caſu noſtro nos ſumus in primo capite di-
cti Caſtren. quia ſubſtitutus Illu. D. Theodorus filius
teſtatricis, ergo &c. & cum Paulo per tráſeunt Dec.
in conſi. 15. col. penul. in fin. 270. col. 2. verſi. ſeptimò.
370. col. penul. 480. num. 495. col. 2. & 674. in fi. Aret.
in conſ. non impreſſo Inci. Sto machatus ſum, de quo
mentionem facit Soc. in d. l. cum auus, col. 56. in fin.
cum princ. ſeq. Cur. Iun. in conſi. 11. col. antep. verſic.
tamen reperio, in conſil. 111. col. penul. in princ. & in
conſi. 139. num. 16. circa fi. Iaſ. in conſi. 140. col. antep.
in verſ. 11. & col. fi. & in conſ. 141. col. 10. vol. 2. Barb.
in conſ. 52. num. 32. inter conſil. Alex. in 4. volu cui ſe
ſubſcripſerunt Aret. Cato Sac. & Io. de Puteo, vt re
fert Alex. in conſi. 62. Soc. in conſ. 6. col. fin. volu. 3. in
conſ. 14. col. fi. vol. eo. in conſ. 40. inter conſi. Cur. Sen.
quod fuit ſubſcriptio ad conſilium Ambro. de Opi-
zo. & Lancel. Decii, & in l. cum auus, col. 55. in uerſic.
quartus caſus. ff. de condi. & demon. Cur. Sen. in con-
ſil. 51. col. 2. & 4. & in conſi. 75. col. 10. ver. ſuadentur.
Cro. in conſ. 1. & conſ. 13. nu. 10. & 104. col. fi. Alba in
conſ. 19 per totum. Cor. in conſil. 146. col. 3. in princ.
vol. 2. Rui. in conſ. 141. col. 2. & pen. volu. 2. & in conſ.
130. col. fi. vol. eo. & in conſ. 139. nu. 16. vol. 3. Bal. Ser
cole in conſ. 120. inter conſ. Cor. in 2. vol. quem ſequi
tur Cor. in conſ. ſeq. Soc. Iun. in conſ. 158. nu. 47. verſi.
nec auctoritas, vol. 2. in conſ. 76. num. 13. volu. 3. & in
conſi. 90. num. 17. vol. 1. Soc. in conſ 63. num. 15. volu.
3. Calca. in conſi. 47. cui conſ. ſe ſubſcripſerunt Alui.
Tenor. & Ambrò. de Aduo. Iacob. Philip. Port. in
concluſionibus ſuis, concluſione 40. in fi. Girard. Ma-
zol. in conſil. 5. Bru. in trac. excluſ. fœmina. in 5. artic.
princ. q. 22. nu. 28. & 43. & hanc diſtinctionem ſolent
communiter ſequi Moderniores, teſte Cur. Iun. in
conſ. 35. col. 1. quam partem vti communem ſequun-
tur Dec. in conſ. 514. col. 2. Gozad. in conſi. 89. in ver.
5. Ber. in conſ. 113. nu. 4. 114. nu. 5. & in conſi. 116. nu.
2. & in conſ. 115. nu. 13. vol. 2. vbi inquit, ꝙ huiuſmo-
di diſtinctionem Caſtren. tanquam canonizatam in-
ter docto. ſemper in conſulendo & iudicando ſequu-
tus eſt, quod & reperit in conſ. 120. nu. 12. uol. eod. &
hanc eſſe magis * communem atteſtantur Ale. in cõſ.
62. Bero. in conſ. 113. nu. 11. vol. 2. & Soc. Iun. in conſ.
1. nu. 114. vol. 1. & in cõſ. 87. col. 2. vol. 3. & in cõſ. 168.
nu. 84. vol. 2. Gozad. in conſ. 56. inter conſ. Grat. in 2.
volu. cui ſe ſubſcripſit ipſe Grat. & in conſi. 55. vbi in-
quit ita vidiſſe alias conſultum per Do. Io. de Sala.
Vincen. de Paleotis, & Ioan. Ant. de Botonibus, &
quod ita tenuit D. Io. Franc. de Pepis, cui conſ. ſe ſub
ſcripſit Bernardinus Gamarrus. Et in fortioribus ter
minis quando etiam non apparebat ſubſtitutionem
factam fauore agnationis, voluit Pau. de Caſ. in cõſi.
358. & in alio ſolemni conſilio nõ impreſſo, ſed quaſi
ad verbum relato per Soc. in d. l. cum auus, colu. 45.
cum quatuor ſequen. Fulg. in l. 1. C. de cond. inſert. in
conſ. 18. & in conſ. 38. & Raph. Cum. qui tunc Paduæ
vna cum Fulg. legebat, & omnes fere aduocati Curię
Romanæ, & etiam Collegium Florentinum, vt citant
Pau. de Caſt. in d. conſi. 79. & Soc. in d. leg. cum auus,
colum. 50. & in terminis de teſtatrice, ita conſuluit
Fulg. in d. conſ. 18. & 48. quem ſequuntur Dec. in con
ſi. 70. col. 1. 514. col. 2. vbi etiam ipſe loquitur in teſta
trice. Cur. Iun. in conſ. 139. num. 16. Soc. Iun. in conſ.
168. nume. 84. volu. 2. & in conſ. 81. col. 2. in 3. vol. vbi
etiam conſuluit in cauſa teſtatricis prout & conſu-
luerunt Gerad. Mazol. in conſil. 5. & 6. & Soc. Iun. in
conſ. 7. inter ipſa conſil. & Fulg. etiam ſequitur Soci.
Iun. in conſ. 1. nu. 114. uol. 1. Idem uoluit Dec. in conſ.
468. loquens de D. Daria teſtatrice.

¶Non obſtant modo quæ in contrarium adducta,
& allegata fuerunt, & primo quod in ſubſtitutioni-
bus appellatione filiorum ueniant & filiæ, quæ fa-
ciunt deficere fideicommiſſum, quia reſpondetur,
34 quod † licet maſculinum concipiat fœmininum,
iſtud eſt ex interpretatione extenſiua, ut probatur in
l. pronuncia. de verb. ſign. non ex proprietate ſermo-
nis, quia ipſum uocabulum filius ſonat in maſculis.
Bar. in l. 1. de uerb. ſign. & ibi Alcia. ſed melius in l. 1.
col. fi. de pecul. ubi fortius dicit, quod neque ex ſer-
mone, nec ex interpretatione ſcilicet intellectiu a cõ
prehenditur, ſed per extenſionem. Soci. inter conſil.
Cur. Sen. num. 40. col. 3. & in conſi. ſuo. 73. col. 1. in 4.
uol. Crot. in conſ. 1. nu. 7. * Communiter docto. ut tra
dit Iaſ. in l. ſi quis id quod, de iuriſd. om. iud. Dec. in l.
2. col. 13. de reg. iur. Soc. Iun. in conſ. 114. num. 18. uo-
35 lu. 1. † quæ interpretatio non admittitur quando
in contrarium conſtat de coniecturata mente teſtato
ris, quia tunc uerbum filijs, poſitum in conditione, re
ſtringitur ad maſculos, ut clare probat tex. in leg. Lu
tius. in §. quæſitum, ibi, niſi aliud ſenſiſſe teſtatorem
36 probetur. ff. de lega. 3. ubi † licet appellatione fra-
tris contineatur ſoror, tamen fallit ſi ex coniecturis
37 aliud appareat, & per hoc infert ibi Bal. † ꝙ ſi ſit pri
uilegium conceſſum Fratribus Minoribus, & Prædi-
catoribus cum non ſint eiuſdem ordinis non ueniunt
moniales. Alex. in conſi. 126. in 1. uolu. & in conſi. 15.
col. 1. uol. 4. Accedit & tex. in l. 1. C. de condi. inſert. in
fi. ibi, niſi alia defuncti uoluntas euidenter probetur.
Dec. in l. 2. col. 14. verſic. quarto limita, de reg. iur. in
conſil. 15. col. 2. & fi. Cuma. in conſ. 117. quem ſequi-
tur Iaſ. in conſ. 141. col. 11. verſic. non obſtat volum.
38 2. Cur. Iun. in conſil. 139. nume. 15. Et † de tali uo-
luntate ſufficit conſtare per coniecturas, vt per Dec.
in d. l. 2. verſic. quarto limita, & Soc. Iun. in conſi. 114.
num. 18. volu. 1. ſed in caſu de quo agitur, vt iam di-
ctum fuit, ſatis liquet de coniecturata mente teſtatri
cis, quod voluerit loqui de maſculis, & non fœmi-
nis, cum filios vniuerſaliter inſtituerit, eoſque inuicẽ
ſubſtituerit, ſi aliquis eorum deceſſerit ſine filiis, & fi-
liam in re particulari inſtituerit, ex quibus infertur
verum non eſſe, quod fœminæ iſto caſu veniant ap-
pellatione filiorum, vt probatur etiam ex nota. per
Barba. in dicto conſi. 52. nume. 8. vbi poſt Bal. ibi per
39 eum citatum ait † quod ſi maſculinum concipit fœ
mininum ratione dignitatis; dicitur extenſio, ſi ratio
ne affectionis, dicitur coniectura, ſi propter identita
tem rationis, tunc dicitur comprehenſio. Et ſubdit in
terminis noſtris, quod ſi uolumus dicere quod ma-
ſculinum concipiat fœmininum ratione affectionis,
hoc eſſe falſum, eo quia teſtator præſumitur maiorẽ
affectionem habuiſſe ad filias, quàm ad neptes, quas
forſitan tempore teſtamẽti non habebat, vt per Bar.
in l. Lutius. ff. de hęre. inſti. ergo ex affectione teſtãtis
filię fęminę nõ cõprehẽdũtur. Aut ex idẽtitate rõnis,
& minimè, quia teſtator non vocauit fœminas ad pa
ria cũ maſculis, cũ proprias filias particulariter inſti-
tuerit, & maſculos vniuerſaliter, ergo non cenſetur
voluiſſe teſtator maſculinũ concipere fęmininũ facię
etiam

etiã ꝙ ſcribit Soc.in conſi.168.in fi. ver.iſtis ſicſtẽtib. volum.2.vbi inquit,manifeſtam & * communem eſſe omnium concluſionem, ꝙ ubi inter maſculos & fœminas ſit ratio differens,diſpoſitio loquens in genere maſculino,non comprehendit fœminam, quia ſic de voluntate diſponentis conſtat.

41 ¶ Nec obſtat † tex.in l.cum auus,& in l. cum acutiſsimi,quia reſpondetur,ꝙ dicta iura procedunt attento iure communi ſecundum ꝙ non eſt differentia inter mares,& fœminas,ſecus in terminis noſtris vbi filij maſculi ſunt vniuerſaliter hęredes inſtituti, & inuicem ſubſtituti ſub conditione,ſi vnus ipſorum ſine filijs deceſſerit,& filiæ particulariter relictum , & ſic excluſæ à ſuccesſione vniuerſali teſtatricis , quo caſu & a fortiori videntur neptes excludi , quæ ratio ceſſat in iuribus pręallegatis ſecundum Pau.de Caſt. in d.conſi.79.& 358.Dec.in conſi.15.col.fin.Cur.Iun. in conſi.35.col.1.verſi.& quia.Soc.Iun.in conſil. 168. nu.85.verſ.& vltra,volu.2.Soci.in conſi.6 col.fi. vol. 3.vbi poſt Cuma.in conſi.2.in 1.dub. dicit ꝙ præſumptio d.l.cum acutiſsimi , non habet locum in fœminis deſcendentibus, quando apparet ꝙ teſtator conſeruare voluit lineam maſculinam.

¶ Similiter non obſtat deciſio Bal.in d.l. cum acutiſsimi, quia reſpondetur deciſionem ipſam procedere,niſi conſtaret de coniecturata mente teſtatricis, ꝙ eoſdem quos dilexit in inſtitutione voluerit & prædigere in ſubſtitutione per communem ſententiã Bar. & aliorum in d.l.fi.ad Treb.& ꝙ dicitur de charitate habita per teſtatricem ad ipſum illuſtr. D. Hieronymum vt videatur etiam habita ad eius poſteritatem, intelligitur quãdo in poſteritate concurrit illud propter quod charitas fuit habita ad filium,ſ. in propoſito noſtro qualitas maſculinitatis,vt ex prædictis,conſtat,vt per Soc.Iun.in conſi.168.nu.48.& 90.vol.2.

¶ Pariter non obſtat † ꝙ ratio agnationis conſer-
41 uandæ,in qua fundantur Pau.de Caſt.& cæteri. non militat in teſtatrice præſenti,quæ reſpectum non habuit ad agnationem, cũ ſit caput & finis ſuæ familiæ; d.l.pronūnɔiatio.§.fin.quia reſpondetur,ꝙ contrariũ tenuit Fulg.in conſ.18.& 38.vbi loquitur proprie de teſtatrice,q̃ inſtituta filia particulariter, inſtituit hæredes vniuerſales filios eos inuicem ſubſtituendo , ſi quis deceſſerit ſine filijs,& tamen cõcludit,patruum excludere neptem,& Fulgo.vt ſupra dixi, ſequuntur Cur.Iun.in conſi.139.nu.16.Dec.in conſi.370.co.1.& in conſi.514.col.2.Soc.Iun.in conſi.168.nu.84.vol.2. Girard.Mazol.in conſi.5.& alij ſupra citati .

¶ Vlterius dicitur, ꝙ dicta teſtatrix etiam habuerit reſpectum ad agnationẽ filiorum,vt probatur per Soc.Iun.in conſi.81.nu.5.vol.3.vbi inquit, ꝙ ſi teſtatrix aliquas filias D. Franceſchinæ veluti fœminas excluſiſſet ab vniuerſali eius hæreditate , eis certum quid relinquendo,& nepotes inſtituendo,cum conditione ꝙ ſi quis eorum deceſſerit ſine liberis alter ſuccedat,ꝙ teſtatrix cenſetur illud fideicommiſſum feciſſe fauore conſeruandæ agnationis nepotum ſuorum ab illa inſtitutorum,prout communiter contingere ſolet in teſtatoribus. ſimilia fideicommiſſa faciẽtibus.allegat Ful.in dicto conſi.18.Dec in conſi. 158. col.fin.verſi.& reſpondendo . vbi dicit ꝙ in caſu ſuo non obſtat ꝙ teſtatrix inſtituerat filium maſculum, & voluerit præponere maſculos filiabus,quia reſpondet,illud procedere exiſtentibus maſculis prout teſtator loquitur . quia quando concurrunt maſculus cum fœmina voluit teſtator maſculos eſſe melioris conditionis,quia per maſculos agnatio conſeruatur, quæ ratio ceſſat in caſu ſuo vbi non extabant maſculi,ſed tantum fœminæ,in quibus agnatio non conſeruatur.& ſic præſupponit ꝙ ſi teſtatrici extitiſſent maſculi ratione agnationis ipſorum conſeruandæ excluderentur fœminæ.Accedit quoque ꝙ voluit Girard. Mazol.in conſil.5.num. 95. vbi inquit non obſtare ꝙ fœmina non videatur habuiſſe reſpectum conſeruandæ agnationis , cum mater & filij non ſint de eadem agnatione,quia reſpondetur , ꝙ licet matres non ſic habeant rationem conſeruandæ agnationis ſicut patres,ſatis eſt nobis ꝙ mater ad illam reſpexerit . nec uidetur ſufficiens ratio,quia ſint de diuerſa agnatione,quoniam mater pręſumitur diligere filios ratione ſanguinis , & cum eos procreauerit & ante partum, & in partu,& poſt partum nutriuerit,& gaudium habet,quia natus eſt homo in mundum,& propter charitatem & pietatem,quam habet ad filios, ideo uelle diu durare ſuam poſteritatem cenſendum eſt.Mulier enim cum nupta ſit,efficitur de domo uiri, unde propria agnatio ſua non dicitur in ea conſeruari . Idem dixit in nu.75. ubi ait, ꝙ & matres reſpicere poſſunt tam agnationem filiorum quantum in ſe eſt , quàm patres,& ſic aliquæ non reſpicerent,ſat eſt quod poteſt pariformiter conſulere iuxta uires ſuas, & ubi reſpexerint matres ſtamus diſpoſitioni, & certo, & qđ argumentum à ſolitis & communiter accidentibus , procedit in dubio,ſecus ſi contrarium oſtendatur,nã ſatis mater dicitur diſpoſuiſſe, cum mens ſua contra conſtet,quod & repetit in conſi.6.col.2.in fi.uerſicul. huic dubitationi ubi inquit,ꝙ imo ratio cognationis conſeruandæ habet locum quando teſtatrix filium ſubſtituit alteri filio , & ꝙ opinio contraria procedit in extraneo ſubſtituto inſtituto.Hãc quoque ſententiam amplectitur Soci.Iun.in conſi.7.inter conſil.dicti Gerardi , ubi inquit , quòd licet mater propriam agnationem non conſiderauerit, tamen dicitur conſideraſſe agnationem & filiorum ſuorum familiam , q̃ abſque dubio matri ſolet eſſe charior ſiue magis dilecta quàm propria,ut experiẽtia docet , quę dicitur efficax rerum magiſtra.c.quàm ſit de elec.in 6.Videmus.n.ſæpiſsimè , imo ſere ſemper quando mulieres habentes filios teſtantur, ꝙ maſculos præponunt fœminis,quod certe facere cenſentur fauore familiæ & agnationis filiorum conſeruandæ, ſiue uelimus dicere fauore uirilis ſexus,ex ſe & ex ſuis per uirilem ſexum deſcendentis. Commune.n.eſt uotum parẽtum tam fœminarum quàm maſculorum habere ſuos uniuerſales ſucceſſores filios maſculos,& ex eis deſcendentes maſculos, pro quo facit tex.in ca.1. de eo qui ſibi uel hæred.ſuis maſculis, dum ibi dicitur , ꝙ licet feudum peruenerit ad fœminam , tamen ſemper in maſculis ex ea deſcendentibus conſeruanduandum eſt donec aliquis ſupereſt excluſis fęminis etiam proximioribus ultimo decedenti.& id eſt quia lex in illa materia ſexum uirilem conſiderauit, ſic ergo & in caſu noſtro dici debet,cum teſtatrix noſtra ſemper uirilem ſexum conſiderauit , eum inſtituendo & ſubſtituendo,& fœminas excluſerit donec ſuperſit aliquis maſculus ſubdens ꝙ prædictam conſiderationem reperit facere circa interpretationem ſtatuti . Paul. de Caſt.in conſi.91.col.3.uerſi.ſtatutum uol.2.Ex his igitur reſultat concluſio diſpoſitionem teſtatricis factã fuiſſe,ut bona ſua apud maſculos ex ſe deſcendentes conſeruarentur, quaſi ipſa uoluerit illud fieri fauore conſeruandæ agnationis filiorum ſuorum.

¶ Non obſtat ꝙ.Soci.in d.l.cum auus , aliter dicat in teſtactento fœminæ,quia ad Soci.reſpondetur , ꝙ

ipſe

ipſe non determinat hunc caſum,ſed relinquit cogitandum,& dum allegat emphyteoſim conceſſam fœminæ tranſire ad fœminam quando conceſsio eſt facta pro ſe & filijs,iſtud nihil facit ad propoſitum noſtrum,quia illud procedit inſpecta diſpoſitione iuris communis quando conceſsio emphyteoſis habet originem in fœmina,qui a tranſit ad fœminam,ſecus quã conſtat de contraria mente teſtatoris, vt in terminis noſtris,per ea,quæ iam ſupra dicta ſunt.Nec ob.ꝙ in teſtatrice ceſſat ratio agnationis conſeruandæ, quia ad hoc nihil allegat. & ideo dum ipſe impugnat vel dubitat de Fulg.in conſi.18.reſpondetur,ꝙ doctores ſunt contrariæ ſententiæ,quia Fulg.in d.conſ.18.non impugnatur, vt conſtat ex auctoritatibus ſupra citatis,vbi videntur præſupponere,ꝙ ſic,vbi licet ageretur de teſtamento fœminæ, nullam tamen ſuper hoc neq; pro,neque contra difficultatem faciunt, & pro Fulg.ſtat communis opinio, teſte Gerardo in d.conſ. 5.in fi.vbi inquit,ꝙ ab opinione Fulgo. cum quo alij tranſeunt communiter,non eſt recedendum,& in cõſil.6.col.antepe.in fi.verſi.nec verum eſt,nu.7.verſ. & in matre.& Soc.in dicto 7.conſi.nu.14.

¶ Non obſt.denique ꝙ neptes excludi non debeãt ſint melioris conditionis q̃ filiæ.quia & qđ nõ ſibi relictum fuit per matrem,& neptibus nihil, quia reſpõdetur ſecundum Pau.de Caſt.in dicto conſ.79.ꝙ per hoc non videntur filiæ magis dilectæ, quia filiabus pater tenebatur relinquere legitimam in cuius locũ ſuccedit quantitas relicta,ſed neptibus nihil tenebatur relinquere,ex quo pater viuebat, & tamen totũ eis videretur reliquiſſe ſi ſubſtitutos excluderent, & ſic melioris eſſent conditionis quàm filiæ. ſequitur Dec.in conſi.15.col.2.Iaſ.in conſi.141.co.7.Soc.in d. l.cum auus.Calca.in conſ.47.Ale.in conſ.62.Bru.vbi ſupra.Portius in conſi.4.in prima limi.& Soc. Iun.in citato conſi.168.nu.42.verſi.nec iſtis.volu.2.

¶ Nec obſt.quod dictum fuit de excluſione, quia reſpondetur,ꝙ argumentum prædictum non facit in ꝓpoſito noſtro, ſ.vt excluſio filiæ per ſe operetur excluſionem iſtarum neptum,ſed ꝙ verba illa ſine filijs ſtare debent in ſua importantia, & ſic ꝙ de maſculis tantum intelligantur,ne alias iſtæ,neptes excluderẽt ſubſtitutum, quem propriæ filiæ antepoſuit, & ſic vt tollatur abſurdum, ne ſint iſtæ neptes remotiores & minus dilectæ melioris condõnis ipſa filia proximiore & magis dilecta, & iura ex aduerſo allegata locũ ſibi vendicant quãdo nepos erat neceſſario inſtituendus,vel exhæredandus,quia tunc verum eſt,ꝙ exhæredatio facta de filio non operatur exhæredationem neptis etiã ex ipſo filio exhæredato,quod ex eo cauſatur,quia exhæredatio nominatim fieri debet. Sed iſte non eſt caſus noſter, cum iſtas neptes pater earũ præcederet tempore mortis teſtatricis,de quibus nõ erat facienda mentio,vt in d.l.ſi quis filio. Nec obſt. doct. Bal.in d.l.venia, quia ab omnibus * communiter reprobatur,teſte Soc.in allegato conſi.168.nu.44. & ſeq.Cur.Iun.in conſi.111.col.antepenul.verſi. non obſtat dictum.Bald.

¶ Ad illud ꝙ dicebatur has neptes eorum patrem repreſentare,& ſic non reputari pro fœminis,reſpondetur hoc ab omni veritate alienum, quantum attinet ad caſum, noſtrũ,quia ex repreſentatione patris non tollitur eis ſexus fœmineus, & quin per eas bona eſſent tranſitura in alienas familias. & ſi ita patrẽ repreſentantes volunt admitti ex perſona eius, hoc dici non poteſt, tum quia in eis non eſt qualitas maſculinitatis,vt dicunt Ale. & alij in d.l.venia, tum ẽt quia agitur ad quem pertineant bona patris earum poſt ipſius mortem,vnde non conuenit alia bona dari venienti ex perſona ſua,cum mortuus præſupponatur,& mors omnia ſoluat.§.deinceps in auth.de nup. & cum in effectu teſtatrix voluerit poſt mortem Illuſtr. D.Hyeronimi partem ſuam venire ad ſuperſtitẽ per quem agnatio poſsit conſeruari, vt iam dictum fuit, conſtat ꝙ neptes haberent omnino repugnante voluntati teſtatricis.

¶ Non obſt.etiam ꝙ amplius non agatur de bonis teſtatricis,ſed prædicti quondam Illuſtr. D.Hyronimi,quia reſpõdetur,hoc eſſe falſum,quoniam etſi vere bona fuerint effecta dicti D.Hyeronimi, tamen negari non poteſt quin fuerint teſtatricis & per ipſam tali onere fideicommiſsi affecta,ita vt ipſi D. Hyeronimo dicantur acquiſita cum ſua cauſa, iuxta tex.in ſi.nihil in l.ex facto §.ex facto.ff. ad treb.nam in dicto fideicommiſſo de dictis bonis agitur tanquam de bonis teſtatricis & ab ea ſubiectis fideicõmiſſo non autem de bonis D.Hyeronimi, in cuius arbitrio non fuit de his diſponere in præiudicium fratris,vt eſt tex.clarus,vbi not.omnes in l.fi.§. pen.& fi.C.comm.de leg. ita Soc.in dict.l.cum auus,col.49.verſi.11.dicebatur, poſt Caſtren.ibi per eum citatum,quem ſequitur Soci.Iun.in conſi.168.nu.67.vol.2.

¶ Non obſt. ꝙ adſint tot auctoritates in fauorem neptium contra patruum,quia reſpondetur, ꝙ in contrarium ſunt auctoritates maioris ponderis,numeri, & menſuræ,a quibus (vt dictum fuit) non eſt,neque in conſulendo,neque in iudicando,recedendum.Pariter fundamentum fieri non poteſt in eo,quod dicitur,non eſſe curandum de auctoritate Paul.de Caſt. cum ipſe mutauerit ſententiam, quia reſpondetur,ꝙ licet Caſtren.in l.1.& l.fi.C.de condi.inſer.dicat quòd ſæpius requiſitus nunquam voluit conſulere pro iſta parte,poſtquam vidit contrarium conſultum fuiſſe ꝑ doctores ibi citatos, & fortius dicat in d.l.filiusfam. §.cum quis,ꝙ ſi caſus contingeret,conſuleret contrarium,tamen ꝙ idem met.Pau.de Caſt.in conſi.79.referens verba, quæ poſuit in d.l.1.& alia omnia, quæ hactenus ſibi contigerunt in tali materia, dicit ſufficere poſſe dari notabilem diſtinctionem, ſecundum quam omnes opiniones reducuntur ad concordiam. Quòd aut ſubſtitutus eſt de deſcendentibus teſtatoris,vt in caſu noſtro,& tunc vera ſit concluſio, ꝙ patruus,non excluditur à nepte. Aut eſt ſubſtitutus extraneus,& tunc ꝙ neptis non excluditur.Cur.Iun. in conſi.111.nu.16.Dec.in conſi.15.col.penul.in fi.cùm cuius diſtinctione pertrãſeunt communiter ſcriben. vt ſatis conſtat ex auctoritatib. ſupra citatis,ad quas me remitto.Nec eſt verum, ꝙ Pau.de Caſt.in citato conſi.36. requirat ꝙ etiam ſtatutum excludat fœminas,q̃ ſatis eſt, ꝙ inſtituti ſint agnati & ſubſtituti,& ꝙ fœminæ magis dilectæ ab inſtitutione reperiantur excluſæ,quia conſtat ex his ꝙ voluit bona teſtator in agnatione conſeruari, & propterea de fœminis non ſenſit, quando filios in conditione poſuit, quia alias intentio teſtatoris non poſſet adimpleri neque effectum ſortiri, & ita,eſt de intentione aliorum doctorum,qui ſequuntur Pau.de Caſt. de quibus per Soc. in dicta l.cum auus,columna.44.verſicul.3.quæro.Et quamuis Caſtren. ibi dicat ꝙ hodie hoc eſt multum in vſu in Italia,vbi ſunt ſtatuta, ꝙ extantibus maſculis, filiæ fœminæ non ſuccedãt, & ad quem communem vſum videtur habuiſſe teſtator reſpectum,tamen intentio ipſius non fuit, ꝙ dictum ſtatutum debeat actualiter interuenire, ſed voluit dicere, ꝙ caſu quo adeſſet,

adeſſet,ꝙ tunc magis procedat dicta opinio, quæ etiam locum habet ceſſante dicto ſtatuto, quia etiam ſi in loco non adſit,tamen teſtator diſponendo dicto modo habuit reſpectum ad communem & vſum generalem Italiæ, & non ad illum locum particularẽ, in quo contenditur, quia etiam ſi in illo loco ſtatutũ nihil diſponeret,quia tamen communiter in aliis locis Italię ſtatuta excludunt fœminas propter maſculos ad hunc communem uſum teſtator habuit in genere reſpectum, nec quantum ad id de quo agitur, Soc.& alij aliter intelligunt Pau.de Caſt.qui illum allegant ad hoc,quod ubi in loco ſtatutũ excludit fœminas,appellatione filiorum veniunt maſculi tantũ, ita Rui.in conſi.141.col.pen.& fi.vol.2.Dec. in conſi. 514.col.2. verſic. Ex quibus patet iſtam communem eſſe opinionem,quæ maxime haberet locum ſtãte ſtatuto,ꝙ agnati excludant fœminas.Soc.Iun. in conſi. 168.nu.61.in fi.uerſ.& ex prædictis,& in nu.73.uerſi. & ex his habes.& num.86.uerſi.ego tamen,uol.2.Barba.in d.conſi.52.Gozad.in conſi.89.in quinta concluſione.Bald.idem ſentit in conſi.186.colum.1. & 2.uolum.1.Ex iſtis igitur concluditur ſequendo communem ſcholam doctorum,ꝙ dictę neptes non habeant excludere prædictum Illuſtr. D.Theodorum ſubſtitutum earum patruum à fideicommiſſo materno.
Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Statutum diſponens quòd extantibus filiis legitimis, et naturalibus,filia dotata non ſuccedat,non habet locum in legitimato per reſcriptum, & nu 10.ſed contra nu 11.cum ſeq.*

2 *Filiorum appellatione intelligitur de his, quos iuſtæ nuptie demonſtrant.*

3 *Legitimatus non dicitur propriè filius, quia ſibi non competit diffinitio filiationis. contra in caſu noſtro vt in nu. 15.*

4 *Dictio perinde, denotat fictionem.*

5 *Dictio quaſi denotat fictionem.*

6 *Imago repreſentata non eſt eſſentialiter ipſa res,cum diuerſis nominibus nuncupetur.*

7 *Legitimatus non excludit ſubſtitutum vocatum ſub conditione ſi grauatus deceſſerit ſine filiis legitimis & naturalibus. ſed contra ſecundum communem num.19.*

8 *Accipiens rem in emphyteoſim pro ſe & filiis,non ueniunt legitimati.*

9 *Legitimatus ſecundum communem vſum loquendi non dicitur legitimus, & de tali communi vſu loquendi tanquam notorio non debet fieri probatio.*

10 *Verba ſtatuti loquentis de filio maſculo,debent intelligi in potentiori ſignificatu de illo,qui eſt legitimus ex origine,& non ex accidenti.*

11 *Verus ſtatus legitimorum eſt in legitimatione,licet nõ ſit verum principium*

12 *Legitimatus eſt vere legitimus,& nihil differt a legitimis & nu. 14.*

13 *Statutum præbens facultatem ſolis legitimis retrahẽdi rem venditam extra familiam, extenditur ad legitimatos.*

14 *Verba laudi in quo quis condẽnatur ſoluere cuidam, & eius filiis legitimis,et naturalibus,locum etiam habent in legitimatis.*

15 *Legitimum aliquem eſſe vel non,pendet a iure.*

16 *Verba quæ aliàs denotant fictionem, & improprietatem in his,quæ ſunt iuris,ſignificant veritatem*

17 *Statutum ſi diſponit quòd filia nupta habeatur ac ſi eſſet ſui iuris, vere & proprie erit ſui iuris.*

18 *Filiorum appellatione venit legitimatus.*

19 *Caſus fictus & verus quando ſunt æquiparati per modum regulæ,diſpoſitum in caſu uero, locum etiam habet in caſu ficto.*

20 *Communis vſus loquendi debet probari.*

21 *Communis vſus loquendi non attenditur quando verba ſunt prolata litteraliter, ſed tantum in ſermone vulgari.*

22 *Verba,quæ proferuntur a peritis intelliguntur ſecundum proprietatem verborum.*

CONSILIVM LXXXII.

QVod Marcus Antonius legitimatus per reſcriptum in ampliſsima forma ad inſtantiam Herculis Belingerij ſui patris excludere non habeat ab hæreditate paterna Cæciliam filiam dicti Herculis legitimam & naturalem, † ſtante ſtatu
1
to,ꝙ extãtibus filijs legitimis & naturalibus filia do-
2 tata non ſuccedat, demonſtrant ſequentia. † Nam appellatione filiorum intelligitur de his, quos iuſtæ nuptiæ demonſtrant.l.filiũ diffinimus,de his qui ſunt
3 ſui uel alie.iur.§.legitimi,quib.mod.nat.effi.ſui. † ſed legitimatus non dicitur proprie filius, quia ſibi non competit diffinitio filiationis.Bal.in l.quiſquis.C.ad l.Iul.Maieſt.Ange.in l.iubemus in prin.C.ad Trebel. probatur in §.filium,in authen.quib.mod.nat.effi.ſui
11 ubi litera dicit,legitimatum uelut ex quadam machinationt cognatum.§.generaliter eod.titulo ibi,ſiue ꝑ aliam quamlibet machinationem, & ſic per fictionẽ, & non uere l.qua in prouincia. §. diuus,in fi. de ritu
4 nup.ibi,perinde,ac ſi legitimè concepti fuiſſent, † q̃ dictio perinde denotat fictionem.gl.in l.ſi quis ui, in prin.ubi Roma.& Alex.ff.de acq.poſ.gl.in cap. innotuit,ubi legitimatus non dicitur legitimus, ſed tanq̃ legitimus,quæ dictio tanquam,eſt nota improprietatis.l.meminimus,ubi Gul.de Cun.C.de legit.hæred.l. imperialis,ibi,quaſi ius quæritur,& in uerſi. quaſi na
5 talibus.C.de nup. † quæ dictio quaſi,denotat etiam
6 fictionem.l.poſth.ff.de iniuſt.rup.teſta. † Nam imago repræſentata nõ eſt eſſentialiter ipſa res,cũ diuerſis nominibus nuncupetur l.ſi idem.C.de codicil. Nã proprie loquendo,aliud eſt quem eſſe legitimum, & aliud eſſe legitimatum.Sal.in l.etiam.C.de appella.l.
7 cum legitime.ff.de ſtat. hom. Et ideo uidemus, † ꝙ legitimatus non excludit ſubſtitutum uocatum ſub condõne,ſi grauatus deceſſerit ſine filijs legitimis & naturalibus.Sal.in l.generaliter.§.cum aũt, ubi Dec. nu.22.C.de inſti.& ſubſt.Ale.qui multos citat in conſil.25.col.1.uol.1.repet.Hiſpa.in l.Gallus.§.& quid ſi tantum.nu.184.de lib.& poſth.Cur.Sen. in conſil.17. Pariſ.in conſi.9.nu.28.uol.2.& in conſi.12.nu.44.uo.
8 eo.item etiã uidemus, † ꝙ ſi quis accepit in emphyteoſim rem pro ſe & filiis,nõ ueniunt legitimati.Bal. in l.fin.C.de his qui uen.ęta.impetr.Dec.in conſ.284. col.pen.in fi.Bero.in conſi.23.col.3.uol.2.
9 ¶ Secundo facit,nam † ſecũdum communẽ uſum loquendi,

loquendi,legitimatus non dicitur legitimus.Paul.de Caſt.in l.fi.C.de his qui ven.ęta.impetr.in l. cum acutiſsimi.C.de fideic.Alex.in conſil.25. in prin. volu.1. vbi inquit, φ ſi in loco communis vſus loquendi habet φ appellatione filiorum legitimorum & naturalium,non comprehendantur legitimati,φ exiſtentia filij legitimati non excludit ſubſtitutum,quia diſpoſitio teſtatoris regulariter ſecundum talem vſum communem reſtringitur.l. librorum. §. quod tamen Caſſius,de lega.3.ſequitur Dec.in conſi.52.col.2.verſi.& ad hoc facit in conſi.445.colum.4.verſi. quarto conſiderandum eſt & in citato conſi.284.co.2.verſi.primo ſi in loco.Imo.in l.ex facto.§.ſi quis rogatus, vbi etiã Ripa nu.44.ad Treb.Imo.& Cuma. in l. ſi ita quis.§. fi.de lega.2.Franc.Niconit.in rubr.de no. oper.nunt. nume.246.Craue.in conſi.166.numero.10. Etenim tantum vera eſt & recepta huiuſmodi ſententia cũ vbique locorum videatur hoc eſſe notorium,quòd de tali communi vſu loquendi non eſt opus facere probationem.Fulgo.in conſi.62.colum.2.vbi inquit, quòd communiter appellatione filiorum veniunt tantum hi,qui nati ſunt ex iuſtis nuptijs,& non illicite nati, quamuis legitimati per reſcriptum Principis, quia ita apparet ex communi vſu loquendi, qui attẽditur dicto.§.quod tamen Caſsius, & quòd in ciuitatibus, & earum moribus apud bonos & graues ciues non eſt per eademque ratio filiorum iuſtorum,& aliorum poſtea legitimatorum, quiſquis enim facilius eſt daturus filiam ſuam in vxorem filio ex iuſtis nuptijs nato,quàm legitimato.ſequitur Dec.in citato cõſi.284. nume.10.vbi ait φ etſi Ale.in conſi.60.volum. ſecundo,cõſulat Aduocatum vt probetur communis vſus loquendi,illud conſilium eſt ad maiorem cautelam.

¶ Tertio quod tale ſtatutum locum ſibi non arrogat in legitimato per reſcriptum. hoc voluit primo
20 Caſtren.in l.cum acutiſsimi. C. de fideicom. † quia verba ſtatuti loquentis de filio maſculo debent intelligi in potentiori ſignificatu de illo,qui eſt legitimus & naturalis ex origine,non ex accidenti.argum.l.fin. C.de his qui ven.ęta.impetr. rurſus in conſilio. 123. in fin.ſecundum antiquam impreſsionem, vbi tradit quòd etſi legitimati per reſcriptum ſint veri legitimi non tamen de iure communi,ſed ſpeciali, de quo nõ cenſentur cogitaſſe ſtatuentes.Bald. in conſil.102.in fin.volum.4.Ange.in conſi.76.colum.ſecunda,verſic. & ita nec obſtat ſtatutum Socin.in conſi 246.colum. penult.verſi.ſed poſito,volum. ſecundo, Cur. Sen. in conſi.26.colum.4.verſi.in Chriſti.vbi inquit hanc partem veriorem & ęquiorem, quia iſta nomina denotantia naturam puta filius vel frater, ſi proferãtur à ſtatuto exorbitante a iure communi, intelligũtur de legitimis & naturalibus tantum, quia in vſu loquendi de talibus intelligimus,vt per Cyn.Bald.& omnes in l.quiſquis.C.ad l.Iul.maieſt. Vinc.Paleot.inter dicta conſi.numero.17.Fulg.in conſi.62. colum. ſecunda.Benedic.de Plumb.in diſputatione.incip. Statuto Piſano.Alex.in conſi.60.in 2. dubio, volum.2.vbi concludit,φ ſtatutum diſponens quòd fiat compromiſſum inter coniunctos vſque ad quartum gradum non extenditur ad legitimatos. Bologn. in addit.58. Roma.in l.ſi is qui pro emptore.ff. de vſucap. vbi ait ſe pridie conſuluiſſe in ciuitate Lucana contra Bald. in d.l.cum acutiſsimi, & quod eius conſilium fuit approbatum a quampluribus doctoribus famoſiſsimis ciuitatis Senarum Iacob.Zoch.in c.per uenerabilem & ibi Card. Alex. in §.φ autem char.27.verſi.quęro 15.qui fil.ſint legit.Roſel.in tract.legitimationis in 1. libro ſub rubrica.de cauſa ſi.legit.colum.1.verſic. hic quęro,& in ſecundo libro de caſu ſi.6. verſic. vltimo facit.Ro.in l.neceſſarijs & ibi Ale.de acq.hęr. Natta in c.quamuis,colum.44.verſi.ſecundo quęro,de pac. in 6.Bero.in conſi.173.nu.44.vol.2.Dec.in conſi.284. col.pen.393.col.pen.verſi.4.non obſtat.383.colum.2. 355.nu.quarto,in l.prima.C.de bono.poſ.contra tab. in l.liberos.C.de collat.& hanc eſſe communem doctorum ſententiam firmant patres infraſcripti,videlicet Cur.Sen.in conſi.35.col.6.in prin. in conſi.74.in 3.dubitatione.col.2.& 3. ſubdens ſe ita alias conſuluiſſe,& φ conſi.ſuo ſubſcripſerunt ſolemnes doctores domini Bar.Soc.Vinc. Paleotus ſecundum qđ iudicatum fuit in ciuitate Mediolani per pręſtantiſsimum docto.D.Ioannem de Beſutijs, quia abſurdum hoc eſſet cum cõcurrerent duo ſpecialia,contra l.primam.C.de dot.promiſ.videlicet primum,φ legitimatus admitteretur vt legitimus & naturalis,ſecundũ, quòd excluderet filiam legitimam & naturalẽ,quod eſſet abſurdiſsimum.Dec.in conſi.52.colu.2.verſic.ex quibus omnibus.275.colum.penul.in fin.verſi. tertio non obſtat.In conſi.316.col.pen.in prin.Ceph.in conſil.278.numero.primo,.& magis communem Dec. in conſil.392.nu.3.Iaſ.in d.l. ſi is qui pro emptore,colu. 63.Rui.in conſi.84.colum.3.volum.tertio.Gozad. in conſi.6.nume.9.& 75.Tiraquel.in rep.l.ſi vnquam, in verſ.ſuſceperit.C.de reuo.dona.numero.98. Paul.de Caſtro in dicta l. fina. C. de his qui ven. ęta.impetr. vbi dicit huiuſmodi ſtatuta locum non habere in legitimato ſecundum communem vſum loquendi.

¶ Sed prędictis non obſtantibus altera pars eſt de iure verior,φ imo ſtatutum prędictum locum ẽt habet in legitimatis per reſcriptũ, vt primo voluit Bal. ſibi contrarius in l.cum acutiſsimi.C.de fideic.vbi inquit,φ ſtante tali ſtatuto,φ extantibus filiis maſculis fœminę non ſuccedant,φ ẽt legitimati excludunt filias legitimas,& naturales, quia legitimatio ſe exten-
21 dit ad ſtatutum, † cũ in legitimatione ſit verus ſtatus legitimorum, licet non ſit verum principium, & in l.eam quam.col.7.in prin.verſ.Item fuit quęſitum eo.ti.vbi ait,quęſitum fuiſſe ab eo an ſtatutũ dictans φ fœmina non ſuccedat extantibus maſculis, porrigatur ad legitimatos?& dicit φ ſic, quia legitimatio ſe extendit ad ſtatutum, cum recipiat interpretationem paſsiuam.l.1.§.lex Falcidia.ff.ad l. Falcid. Paul. de Caſt.in l.ſed ſi hac.§.patronum,il ij.ff. de in ius vocan.vbi concludit,φ extante ſtatuto, φ fœmina non ſuccedat extante filio maſculo legitimo & naturali, niſi in eo φ ſibi relinquitur a patre, & plus petere nõ poſsit,φ ſi extat legitimatus quò ad quędam tñ, puta φ poſsit ſuccedere ex teſtamento, nõ ab inteſtato nõ habet locum ſtatutum in legitimato,quia nõ dicitur extare maſculus legitimus & naturalis,quia iſta nõ fuit vera legitimatio,quę non potuit fieri pro parte, ſed diſpenſatio, ſecus ſi fuiſſet legitimatus ſimpliciter quò ad omnia,quia contineretur appellatione legitimorum.allegat Bal.vbi ſupra. idem repetit in l. ſi ita quis.§.fi.in fi.de leg.2.in rub.C.de iur.aur.annu.in conſi.227.col.2. ſecundum antiquam impreſsionẽ in in conſi.223.col.pen.in fi.& in conſil.226. Iaſ.in l.cũ acutiſsimi col.2.verſ.breuiter. vbi dicit bis ita conſu-
22 luiſſe,& iudicatum fuiſſe.Et ratio eſt, † quia legitimatus dicitur vere legitimus,& non per fictionẽ, in l.generaliter.§.cum autem,col.fin.C.de inſti.& ſubſt. in l.cum filio familias,col.fin.de lega.2.in l.1. colum. fin.C.de bono. poſſ.contra tab. in d.§.patronum, in conſi.2.num.33.volu.1.& conſi.60.nu.9.volu.2.Crot.

in conſi.60.num.4.& in l,Gallus §.& quid ſi tantum
num.168.cum ſeq.de lib.& poſth.& in dicta l.ſi is qui
pro emptore nu.92.dum ſe remittit ad dicta per eũ
in dicto §.& quid ſi tantum,ne videat eandem canti-
lenam ſemper decantare, quod turpe eſt ſecundum
Cicer.eiſdem ſemper inſiſtere ueſtigijs. Laudens in
quæſt.incip.Augerins,col.19.Fab.Acoram.in l.qui ſe
patris.num.149.C.vnde lib.Io.Cirier.in trac.ſuo pri
mog.in 13. q. colũ.4. verſi.item legitima Soci.Iun.in
conſi.142.col.penul.vol.1.Rui.in conſi.85.num.3.no.
3.& 86.num.3.vol.eo.Aret.& Corn.in l.liberos C.de
collatio.Aret.in l.Gallus §.ſi eius.ff.de lib.& poſthu.
Pariſ.in conſi.5.num.13.vol.2.Barba.in conſi.68.col.
4.verſi.capio.vol.2.Butr.in c.per venerabilem,col.17
qui filij ſint legit.vbi dicit legitimatũ ꝑ reſcriptum
comprehend. in ſtatutis facienribus mentionem de
filijs legitimis quando facta fuit legitimatio reſtitu-
tiua,vt quia dictum ſit,quòd reſtituit primeuæ natu-
ræ,adeo quòd nihil differat a verè legitimis, ſed ſit
verè legitimus,acſi natus eſſet de vero matrimonio,
& legitimo Socin.in dicto §.patronum, in conſi. 68.
nume.51.volum.3.65.num.9. volum. eo. & in l. cum
auus,colum.24.verſi.inſertur,de cõd.& demon. Bru.
in tract. excluſ.fœm.in 12. articu. in uerſicu. quatto
quæro,colum.ſi.Bero.in conſi.13.num.5.volumine ſe
cundo ubi inquit hanc eſſe ueritatem,cũ uerè & pro
prie legitimatus dicatur filius legitimus & naturalis
ut per Bart.& alios communiter in dicta l. ſi is qui
pro emptore rurſus in conſi.172.num.34. volum. eo.
13 & pro hac parte benefaciunt tradita per Vaſqui in l.
ſi quando num.70.C.de inoff. teſta. vbi tradit, † ꝙ
ſtatutum præbens facultatem retrahendi rem uendi-
tam extra familiam,etiam extenditur ad legitimatos
contra Tiraquel.& Dec.ibi per eum citatos Didac.
in primo tomo c.8.§.10.num.3.vbi determinat quòd
ſtante lege regia ad ius retractus admittitur legiti-
matus per reſcriptum principis,ut etiam per Moder.
in conſuet.Pariſien.tit.1.§.8.in glo. 1. poſt Affllic. in
trac.prothom. uerſi. item quæro an conſanguineus.
14 Accedit quoque quòd ſcribit Ang.in conſilio 71.vbi
† uerba laudi in quo quis erat cõdemnatus ſoluere
cuidam Guelpho & eius filijs legitimis & naturali-
bus,etiam habeat locum in legitimato,ſequitur Dec.
in conſi.365.col.3.& in conſi.ſequenti col.2. & hanc
eſſe magis * communem doctorum ſententiam fir-
mant Cur.Iun.in conſi.153.colum. 3. Alc.in conſilio
307.numero ſecundo Berõ.in conſilio 14.numero 2.
uolum.2.& in conſilio 174.numero eo.& ſeq.uolum.
eo.ubi inquit ita fuiſſe iudicatum per Rotam Bono-
nienſem.

¶Qua concluſione ſtante,ſupereſt ut diluantur ad
ducta in contrarium,& deueniendo ad primum ar-
gumentum,dicitur quòd imo legitimatus per reſcri
ptum dicitur uere legitimus, & non per fictionem,
15 ut per Bar.in l.ſi is qui pro emptore in 3.quæſt. ff. de
vſucap. † quia aliquem eſſe legitimum,vel non,pen
det a iure,& in his,quæ ſunt iuris,verba quæ alias de
notant fictionem & improprietatem,ueritatem ſigni
ficant,& cum Bar.tranſeunt cæteri, teſte Curt. Iun.
in conſi.64.num.12.27.colum.4.in prin.& conſi. 153.
num.10.vbi ait hanc eſſe communem Cur. Sen. in d.
16 conſi.35.colum.3.in ſi.Idem Bar.in l.maritus §.legis.
17 de adul.vbi † in his quæ ſunt iuris,idem eſt eſſe ta-
lem,vel haberi pro tali.Vnde dicit, † quòd ſi ſtatu-
tum vellet,quòd filia nupta habeatur ac ſi eſſet ſui iu
ris,vere & proprie erit ſui iuris Bal.in l.nuper,in ſi.C.
de nat.lib.Alex.in conſi.2.col.4.vol. 1. Dec. in conſi.
316.col.ſi.366.colum.2.verſi. & iſta concluſio, & in
conſi.599.nu.5.& ad hoc adducitur primo tex. in §.
ſit igitur licentia,in auth.quib.mod.nat.effi.legit.ibi,
nihil à legitimis differentes.Ponderãda eſt illa dictio
nihil,quæ eſt vniuerſalis negatiua l.ſi de lib.& poſt.&
ſic denotat ꝙ nulla ſit differentia inter legitimatos&
legitimos ac naturales §.quoniam uariæ,ibi,nihil diſ
ſimiles a legitimis quib.mod.nat.effi.ſui & in §. reli-
qui ibi,illas ſucceſſiones quas habent hi, qui ab ini-
tio ſunt legitimi & in §.illud,ibi,nihil a legitimis diſ
ferentes Bal.in d.l.cum acutiſſimi,vbi dicit, quòd in
legitimatione eſt verus ſtatus legitimorum,licet non
ſit verum principium Soc.in conſi.63.num. 24. uolu.
18 3.ubi dicit, † ꝙ appellatione filiorum venit filius le
gitimatus l.tutelas,ubi ſcriben.de cap.diminu. prout
& appellatione filiorum legitimorum & naturalium
ex quo legitimati in nihilo differunt a filijs legitimis
& naturalibus Soci.in conſi.251.col.10.& ſeq. uol.2.
Pariſ.in conſi.1.num.55.volum.1.ubi ſubdit, ꝙ æqui
paratur filius ſolẽniter legitimatus filijs legitime na-
tis ita ꝙ iura loquentia de filijs,locum ſibi vendicãt
in legitimatis,& nihil a legitimis differunt, maxime
quo ad ſucceſſionem rurſus Pariſ. in conſi. 10. num.
75.vol.eo.Ripa in l.ex facto §.ſi quis rogatus nu. 44.
ad Trebel.facit qđ notat Bal.in l. manumiſſio ff. de
iuſt.& iur.vbi ſpurius legitimatus dicitur legitimus,
non factus,ſed detectus & natus Nec habet obſtare
ꝙ in iuri.ex aduerſo adductis ſint verba perinde,quã
ſi &c.qa reſpõdetur,ꝙ iſto caſu denotãt ueritatẽ, qa
ꝙ quis ſit legitimus pendet a iure,vt ſupra dictũ fuit,
& ita reſpondet Curt.Iun.in conſi.27.col.4. in princ.

¶Vlterius dicitur quòd etiam dato quòd non eſ-
ſet uere legitimus,ſed ficte,adhuc non excluderetur
a dicto ſtatuto legitimatus,quoniam notabilis eſt cõ
19 cluſio, † ꝙ quando caſus fictus & verus ſunt æqui-
parati per modum regulæ, diſpoſitum in caſu vero,
etiam habet locum in caſu ficto c.cum dilectus, cap.
ad audientiam, vbi communiter docto.de cler. non
reſid.legiſtæ communiter in lege Gallus §. & quid ſi
tantum,de lib.& poſthu.& in terminis noſtris Curt.
Iun in conſi.153.colum.4.in princ.

Nec obſtat, quòd non conueniat diffinitio filij,
quia reſpondet Ang.in conſi. 71. quòd ſufficit adæ-
quatam eſſe conditionem legitimorum & legitima-
torum lege prima de leg.1.l.1.& 2.& vtrobique per
docto.C.comm.de lega.ſequitur Curt. Sen. in dicto
conſi.35.col.3.Alex.conſi.2.nume.55.volum.1. Item
reſpondetur,quòd tex. in lege filium, loquitur ſe-
cundum tempora,quibus non erat introducta legi-
timatio,niſi per matrimonium,licet aliquando Prin
ceps confirmaret ius liberorum, vt dicit tex. in lege
qua in prouincia §.diuus de ritu nupt. vnde poſtea
legiſlator habens conſiderationem ad naturalem cõ
cupiſcentiam, quæ illis naturalium tantum mo-
do filijs inſerebatur,prouidit de pluribus modis legi
timandi §.ſi quis ergo,in auth.quib.mod.nat. effi. ſui
§.liceat,quib.mod.nat.effi.legit nimirum, ſi legitima
tus a iure poſtea appelletur legitimus & naturalis
ita Alex.vbi ſuprà.

¶Non obſtat quoque quòd legitimatus non ex-
cludit ſubſtitutum, quia reſpondetur * commu-
nem eſſe opinionem, quòd ſi quis grauatur ſi deceſ-
ſerit ſine filijs legitimis, & naturalibus quòd legiti-
matus facit deficere illam conditionem,ita Io. And.
poſt Iacob. de Areti. in additio. ad Spec. in titu. de
ſucceſ.ab inteſta.§. ſi. in ſi. Ang. in diſput. Quidam
nobilis genere Butr. in cap. per venerabilem, qui fi-

lij ſint legit.Moder.in l.ex facto,in princ. de vulg. & pupil.Alber.de Roſa.in l.generaliter. §. cum autem. C.de inſtit.& ſubſtit.Cuma.in conſi. 168. col penult. Ancha.in conſi.216.Barba.in conſi.27.col.19. verſic. capio aliam, vol.1.Rui in conſi.145.col.pen.in fi.vol. 3.conſi.86.in prin.volum.eo.Paul.de Caſtro in conſi. 213.in fi.col.Gozad.in conſi.25.num. 3. Bero. conſi. 63.nume.9.volum.1.107.num.33.volum.2.Roma.in conſi.178.co.penu.Pariſ.conſi.58.n.43.volum.4. col. 63.nume.10.volum.eo.Neuiza.conſi.99.num.22.Durand.de arte teſtan.tit.5.caut.15.num.5. & hanc eſſe receptam doctorum ſententiam admittunt Doctores infraſcripti, Alex.in l.generaliter.§.cum autem, col. pen.C.de inſtit.& ſubſtit.in conſi.2.num.41.volum.1. vbi inquit ab ea in iudicando non eſſe recedendum, quòd eſt dupplicatum in conſi.87.volu.2. conſi. 121. col.penul.in fi.vol.2.dupplicato.in conſi.92.vol.4. & 35.vol.3.Iaſ.in dicto.§.cum autem,col.penul. in fi. & in conſi.39.col.2.verſi.confirmatur,vol.3.Cur.Sen.in conſi.35.col.3.Imol.in l.Lucius,la ij. de hæred. inſtit. in l.ex facto.in princ.de vulg.& pupil.in l.ex facto. §. ſi quis rogatus,poſt glo.ibi ad Trebel. Corne. conſi. 177.in fi.uol.1.Paul.de Caſtro.in conſi. 221. ſecundũ antiquam impreſſionem, vbi dicit omnes docto. ita tenere.Soci.in conſi.226.colum.2.volum.2.& in cõſ. 63.nume.21.volum.3.Cur. iun. in conſi. 83. nume. 8. Bru.in conſi.15.nume.10.Paris.in cõſi.1.num.78.volum.2.conſi.8.num.9.& in conſi.51.num.15.volu. eo. Rui.in conſi.173.num.7.volum.1.78.num.87. nu. 13. vol.3.84.col.2.in fi.volum.eo.in conſi.112.num.6.uolum.4.& in l.Gallus.§.& quit ſi tantum num.190. de lib.& poſthu.Dec.in conſi.258.colum.3.284. num. 9. 425.num.8.365.num.6.& in conſi.ſequenti n.4.Crot. in conſi.60.col.2.& 113.num.20. Bero. in conſi. 180. num.7.vol.2.Gozad.in conſi.29.num.19. & 48. num. 15.Riminal.in conſ 28.num.15.Grat.in conſi.65.nu. 5.volum.1.& 29.numero.45.volum.2.& eam uti crebriorem ſequuti ſunt Ripa in l.ex facto.§.ſi quis rogatus nume.44.ad treb.Ceph. in conſi. 117. numero 10.188.numero 19.276.numero.70.& in conſi. 286. columna prima.

20 ¶Vltimò non obſtat, quod dicitur de communi vſu loquendi, quia illud poſſet procedere † quando probatũs fuiſſet ipſe communis vſus, vt per Alex. in dicto conſi.60.columna ſecunda verſi.attamen, volum.2.vbi conſulit Aduocatum quòd conetur illum probare,in conſi.2. nume. 54. volumine primo. Dec. in conſi.316.columna.fi.366.colum.penul. verſi. non obſtat.Rui.in conſil. 63. columna penult. volumine. tertio qui quidem non fuit probatus in caſu noſtro, ergo &c.

¶Vlterius dicitur, quòd etiam dato (ſed non permiſſio) quòd probaretur, ꝙ talis ſit communis vſus loquendi, id non ſufficeret, ſed opus fuiſſet probari, quòd tempore conditi ſtatuti vigeret talis communis vſus loquendi, quia tunc poſſet dici quòd ſtatuentes ad illum habuerunt conſiderationem, & non ad futura, de quibus non fuit cogitatum, vt declarat Soci.in l.Gallus §.ſi eius,in fi.ff.de lib.& poſthu.Alex.in l.5.de verbo.obligatio.vbi ſtatutum recipit interpretationem à communi vſu vigente tempore conditi ſtatuti.Rui.in dicto conſi.63.nu.7.volum.3.

¶Secundò reſpondetur, quòd præmiſſa ſententia
21 locum habere poſſet † vbi verba eſſent prolata in ſermone vulgari, & non litterali, ita Bal.in l.lege 12. tabularum in fi.C.de legit.hæred.Alex.in conſi.2. nume.9.volu.1.conſi.9.nume,volum.eo. & in conſi. 84. colum.penul.volum. 3. Dec. in conſi. 258. colum. 4. verſi.non obſtat,& in conſi.65.num.8.Bal.in c.1. col.
22 4.de ſucceſ.feud.vbi † verba, quæ proferuntur à peritis intelliguntur ſecundum proprietatem verborũ, prout iuriſtæ loquuntur.Soci.in conſi. 115. colum.1. volum.1.Catel.Cot.in memor. ſuis in verſi. prolata. ſed interminis noſtris verba ſunt litteraliter prolata, ergo &c.

¶Vltimo non obſtant auctoritates ſupra citatæ, quia in contrarium eſt maior ſchola doctorum, vt cõſtat ex deciſionibus ſuprà allegatis.

SVMMARIVM

1 *Scriptura priuata trino teſte notata cum hypotecha præfertur inſtrumento publico poſteriori, & nume.7.*

2 *Scriptura priuata trino teſte notata, tãtam uim habet quantum publicum inſtrumentum.*

3 *Scriptura priuata ſubſcripta à tribus teſtibus eandem uim habet quòd inſtrumentum quando eſt ſubſcripta per tres viros maſculos.*

4 *Scriptura priuata trino teſte notata, debet recognoſci à teſtibus, & ſufficiunt duo*

5 *Scriptura priuata trino teſte notata, debet etiam eſſe ſubſcripta ab vna ex partibus, declara vt in nu. 11. cum ſeq.*

6 *Inſtrumentum vt valeat, ſufficit quòd notarius ſit rogatus ab ea parte, qua mediante inſtrumentum conficitur.*

7 *Diſpoſitiò.l.ſcripturas. C. qui pot. in pigno. habe. ut habeat locum, requiritur quòd tres teſtes ſubſcripti in ſcriptura priuata ſint integræ atque probatæ opinionis.*

8 *Teſtes non inſcripti in inſtrumento ſi ipſi contradicunt, debent eſſe idonei & omni exceptione maiores, cautique eſſe debent Aduocati vt fiant probationes de fide itate teſtium.*

9 *Statutum Bononiæ diſponens quòd ad probationem mortis alicuius, qui extra territ rium deceſſerit, interueniat probatio trium teſtium optimæ opinionis de fama, mors non erit probata, niſi probetur teſtes eſſe optimæ opinionis & famæ.*

10 *Statutum ſi punit abducentem mulierem honeſtæ vitæ, bonæ conditionis & famæ, qualitates iſtæ probandæ ſunt, vt abducens mulierem pæna ipſius ſtatuti puniatur.*

11 *Diſpoſitio dictæ.l.ſcripturas, vt locum habeat, requiritur quòd omnes teſtes recognoſcant eorum ſubſcriptiones, adeo quòd ſi unus ex ipſis mortuus eſt, aliorum recognitio non ſufficit.*

12 *Teſtes recognoſcentes ſubſcriptiones ſuas debent deponere quòd fuerunt præſentes ſcripturæ, & quòd viderunt eam ſcribi, & quòd illi ſe ſubſcripſerunt, ſecus ſi deponerent contenta in ſcriptura eſſe uera, & quòd debitor ſe obligauit prout in ea cõtinetur.*

13 *Contractus quando excedit libram auri requirit tres teſtes.*

CONSILIVM LXXXIIII.

DOminus Hieronymus Saracenus
prætendens ſe creditorem D.Bla
ſij de Bargelinis de ſumma ſcuto
rum mille,produxit In judicio cõ
1 tra dictũ ſuum debitorem † quã
dam ſcripturam priuatam trino
teſte notatam cum hypotecha bo
norum pro conſecutione ſummæ. Ex aduerſo com-
paruit Dominus Albertus de Clauis poſterior cre-
ditor dicti D.Blaſij per inſtrumentum publicum om
nia habens ſolemnia a iure requiſita, & de quibus
per Dec.in cap.primo de fide inſtru.requirens ſe præ
ferri dicto D.Hieronymo. Dubitatio enim oritur,
quis ipſorum iuſtius induat arma,& quis præferri de
beat an dicta ſcriptura priuata, an publicum inſtru-
mentum. Primo igitur aſpectu dicendum videretur
D.Hieronymum præferendum eſſe,cum habeat ſcri
pturam trino teſte notatam, & ſubſcriptam per de-
2 bitorem, † quoniam talis ſcriptura tantam vim ha
bet quantam publicum inſtrumentum, ita Ang. in l.
ſcripturas per illum tex. C. qui pot. in pigno. hab.
3 † maximè,cum habeat ſubſcriptionem trium viro-
rum maſculorum & non fœminarum, vt requiritur,
ſecundum Bald.in ipſa l.ſcripturas,colum. 2.Ripa in
l.admonendi.num.104.& Purpurat.num.164. de iu
re iur.Iaſ.in l.ſi quis id quod,in 10.limitatione de iu
riſd.om.iud.Dec.in l.fœminæ.de reg.iur.& in cap.2.
num.6.de fide inſtru.vbi aſſerit hanc eſſe * commu
nem.Crauet.de antiq.temp.char.43.colum. 3. verſi.
ſed ad intelligentiam.vbi etiam ſatetur hanc eſſe re-
4 ceptam docto.ſentẽtiam. Item † & per duos teſtes
ex ipſis fuerint recognitæ ipſorum ſubſcriptiones,
quæ recognitio neceſſaria eſt, ut per Socin. in conſi.
274.colum.7.verſi.circa tertium. Neguſ. in tract. de
pigno.char.mihi tot.numero.47.& Craue.vbi ſuprà
char.45.col.3.& ſufficere videtur,vt legitur,& nota-
tur in auth.& ſi contractus.C.de fide inſtru. Nec ha-
5 bet obſtare, † ꝙ dicta ſcriptura non eſt ſubſcripta
a partibus,vt in dicta l.ſcripturas,diſponitur,ſed tan
tum ab ipſo debitore,quia reſpondetur, quòd in ca-
ſu de quo agitur,ſatis eſt quòd fuerit ſubſcripta ab
ipſo debitore,de cuius præiudicio agitur, ita voluit
Roma.in l.admonendi. ff. de iure iur. Alex. in conſi.
t18.col.2.volu.4.Cur.Sen.in dicta l.admonendi. nu.
110.per ea,quæ not.Bar in rubrica.C.de fide inſtru.
6 vbi † ad validitatem inſtrumenti non requiritur,ꝙ
notarius ſit rogatus ab vtraque parte,ſed ſufficit tan
tum rogari ab ea parte,qua mediante inſtrumentum
conficitur. Idem tenent ibi Fulg.Cato Sac. num. 46.
vbi ait ſufficere ſi una pars ſe ſubſcripſerit aſſerendo
eſſe ſuam ſcripturam & ſuum debitum,licet nõ adſit
ſubſcriptio alterius partis,& Coraſ.n.57,vbi dicit ꝙ
id quod pertinet ad dictam l.ſcripturas,quæ loqui vi
detur cũ ſubſcripta eſt ſcriptura ab vtraq; parte,non
eſt ita coarctandũ niſi forſaſſe in contractu vltro ci-
troq; obligatorio vbi per ſcripturam agitur de pro-
bando in præiudiciũ vtriuſq;,alias ſecus, vt p Imol.
in c.2.de fide inſt.Purpur.ibi etiam n. 166. Bolog. in
additio.ad conſi.40.Anna.in fi.vbi tradit,ꝙ licèt tex.
in.d.l.ſcripturas,videatur requirere ꝙ priuata ſcri-
ptura non ſit ſcripta manu vnius ex contrahentibus,
ſed amborũ,vt patet ibi in verſ.ſeries earũ manu con
trahentium,quæ verba ſonant in pluralitatem, tamẽ
ꝙ verba ipſa non ſtant pluraliter ad hoc vt uterque
contrahens teneatur ſcribere,ſed reſoluuntur in ſin-
gularitatẽ.Pone enim ꝙ vnus ex contrahentibus ne-
ſciret ſcribere, vel non poſſet,certè propter hoc nõ
debemus dicere quin alter ex contrahentibus ſcribe
re poſſit,nec illud prohibet dicta lex ſcripturas, ſi re
ctè põderetur. Vltimo in terminis ita iudicatũ fuiſſe
in Ciuitate Romana refert Cur.Sen. in l. admonẽdi.
n.122.vbi inquit,hanc quæſtionem occurriſſe, quam
vidit in practica relatione dignam,dũ reſideret Ro-
mæ locum tenens Illuſtr.Senatoris D.Senæ de Cur
te Comitis Doctoris & Militis de agnatione ſua, &
Cacialup.ibi.nu.63.

¶Sed prædictis non obſtantibus contraria ſenten
tia in caſu noſtro eſt de iure verior,ꝙ dictum inſtru-
mẽtum præualet huiuſmodi ſcripturæ priuatæ. Quo
7 niã clariſſima eſt iuris diſpoſitio† quod ad hoc ut ha
beat locũ.d.l.ſcripturas,requiritur ꝙ tres teſtes ſub-
ſcripti in.d.ſcriptura priuata ſint integræ atque pro-
batæ opinionis,vt ibi in tex.& p Soc.in citato conſ.
274.nu.10.& Neguſ.vbi ſupra in uer.3.requiritur, &
in tantum ꝙ iſta qualitas debet articulari & probari
vt ſatis conſtat ex his,quæ ſcribit Bar.in l.2.§.ſi quis
8 neget,col.fi.ff.quẽad.teſt.aper.ubi dicit,ꝙ † quando
teſtes non inſcripti in inſtrumento ipſi contradicunt
quia in dubio præſumitur pro inſtrumẽto,requiritur
ꝙ probatio fiat per teſtes multũ idoneos et omni ex-
ceptione maiores,& ꝙ cauti eſſe debẽt Aduocati, ꝙ
fiant probationes de fidelitate teſtium. Et per hoc in
9 fert ibi Ang.ꝙ † ſtatutum Bononiæ diſponens ꝙ ad
probationẽ mortis alicuius,qui extra territorium eſ-
ſe dicatur deceſſiſſe,interueniat probatio per tres te-
ſtes optimæ opiniõis de ſama,ꝙ nõ erit ꝓbata mors,
niſi ꝓbetur illos deponẽtes eſſe optimæ opinionis &
famæ.ſequitur Ale.in cõſ.82.co.2.vo.1.Iterũ Ang.in
l.uel necare,eo.tit.Mar.in cõſ.96.col.2.Cæpol.in cõſ.
10 57.ver.poſtremo ubi dicit † ꝙ ſi ſtatutũ punit abdu-
centẽ mulierẽ honeſtæ uitæ,bonæ cõditionis & ſamę
ꝙ iſtæ qualitates erunt probandæ ad hoc ut abducẽs
mulierẽ puniatur pęna ſtatuti.Dec.in cõſ. 37. col. 4.
575.co.2.& in c.1.n.14.de app.& in c.poſt ceſſionem
co.3.de ꝓba.Cur.Sen.in cõſ.55.co.4.Barb.in cõſ. 47.
co.12.uo.1.Iaſ.i cõſ.13.co.fi.uo.3.Par.in cõſ.24.n.17
uo.3.Mar.i ſing.187.co.2.& hãc eſſe * crebriorẽ doc.
ſniam inquit Alc.in tract.de præſump.in 3.reg. præ-
ſump.2.n.9.ver.nõ recedo& in terminis de qbus nũc
tractatur,ita dixerunt Soc.in iã ſæpius allegato cõſi.
274.n.10.& Neguſ.vbi ſupra.Ripa.in.d.l.admonẽdi.
n.104.& Purpurat.ibi n.165.Cra.in tra.de antiq.tẽp.
cha.44.co.4.ſed in caſu præſenti nedũ ꝓbata fuit ta-
lis qualitas ꝓbatæ & integræ opinionis ipſorũ teſtiũ,
imo nec deducta & articulata,ergo illi ſcripturæ pri
uatæ nõ ſtãdum in præiudiciũ ultimi creditoris habẽ
tis publicum inſtrumẽtum cum hypotecha,ergo &c.

¶Secundo dicitur,ꝙ.d.ſcripturæ non eſt ſtandum,
11 † qa ut etiã locũ habeat diſpoſitio.d.l.ſcripturas, re-
quiritur ꝙ oẽs teſtes recognoſcant eorũ ſubſcriptio-
nes,adeo ꝙ ſi unus mortuus eſt,aliorũ recognitio nõ
ſufficit,dato ẽt ꝙ alii duo aſſerãt ſe recognoſcere ſub
ſcriptionẽ tertii defuncti,q fuit præſens tali ſcriptu-
ræ,& illi ſe ſubſcripſit.Spe.in ti.de inſtr.ed.§. nunc di
cendũ reſtat,poſt principiũ,& co.4.uerſ. regulariter.
ubi dixit huiuſmodi ſcripturã habẽtẽ ſubſcriptionẽ
triũ teſtiũ, mortuis ipſis nõ ꝓbare. ſequitur Caſtr. in
cõſ.406.co.2.vo.1.Calca.cõſ.29.col.fi.ita Are. in cõſ.
64.col.3.ver.ſed dico,p tex.in §.ſi qs igitur,ver. nã &
ſi de inſtru.caut.& fide.Soci.in.d.conſi.274.col.7.ver.
3.principaliter,& in 10.col.verſi.nec dicat aliquis,&
Craue.ubi ſuprà per tex.in c.2.de fide inſtru.

¶Tertio, poſito etiam ꝙ ſufficerent duo ex tri-
12 bus, quod tamen non admittitur, dicitur ꝙ etiam
eorum recognitiones non ſufficiunt, † quia opus
fuiſſet, ꝙ ipſi depoſuiſſent, ꝙ fuerunt præſentes quan
do debitor ſcripſit, & ꝙ viderunt eam ſcribi, & ꝙ illi
ſe ſubſcripſerunt, non autem ꝙ in eorum recogni-
tione dicant contenta in ipſa ſcriptura eſſe vera, &
ꝙ debitor ſe obligauit prout in ea continetur, vt
actum reperitur in terminis noſtris, ita Soci. in conſi.
274. columna tertia Craue. vbi ſupra num. 59.

¶Non obſtant allegata in contrarium, quia ad pri
mum, & ſi videatur ſatis ſuperque reſponſum ex præ
miſſis concluſionibus, tamen ſpecialiter reſponden-
do, dico, ꝙ illud poſſet habere locum, vbi probatum
fuiſſet teſtes eſſe integræ & probatæ opinionis, vt di
ſponitur in dicta lege ſcripturas, & dictum fuit in
prima concluſione. Item & quando teſtes recogno-
uiſſent ſuas ſubſcriptiones eo modo, quo ſuperius
ſcriptum reperitur in ſecunda concluſione, per nota
ta per Soci. & alios ibi relatos. Nec non & ſi omnes
tres teſtes depoſuiſſent de eorum ſubſcriptione qđ
factum non fuit in caſu noſtro ex morte Ioan. Gale-
ſii vnius ex teſtibus ſubſcriptis, ex quibus reſultat di
ctæ ſcripturæ fidem adhibendam non eſſe. Nec eſt ve
rum, ꝙ in caſu præſenti ſufficeret recognitio duo-
rum ex ipſis teſtibus quatenus alia ceſſarent, quia
13 ignoti iuris non eſt, † ꝙ quando contractus exce-
dit libram auri, vt in caſu præſenti, non ſuficiunt
duo, ſed tres requiruntur, vt no. in auth. & ſi contra-
ctus. C. de fide inſtru. Alex. in conſi. 181. colū. pe. in fi.
verſ. 2. reſpondeo, vol. 2.

¶Ad ſecundum, quòd ſatis ſit ſubſcriptio vnius
ex partibus, reſpondetur, quòd contrarium tenuerūt
Bar. in. d. auth. & ſi contractus, colum. penul. verſi. cir-
ca primum in dicta l. ſcripturas, in verſi. ſecundo no-
ta. Feli. in cap. ſecundo columna ſecunda verſi. ſexta
declaratio, de fide inſtru. vbi ait, ꝙ dicta lex ſcriptu
ras, pro forma requirit ſubſcriptionem partiū. Ana.
in conſi. 40. colum. 6. Butr. in dicto cap. ſecundo Are.
in conſi. 64. columna quinta Sal. in lege admonendi,
& hanc eſſe * communem inquit Socin. in dicto
conſilio 274. num. octauo quem ſequitur Neguſ. in
dicto ſuo tracta. de pignor. vbi ſupra, verſiculo ſe-
cundo ad hoc.

¶Secundo reſpondetur, ꝙ præmiſſa ſententia poſ-
ſet habere locum inter creditorem, & debitorem. nō
autem contra tertium, ut in terminis noſtris, ita de-
clarat Ripa in dicta lege admonendi. nume. 104. &
Craue. in dicto tract. de antiq. temp. char. 48. colum.
2. in princ. Et ratio eſt, quia per pluralitatem ſubſcri-
ptionum ceſſat ſuſpicio fraudis, quam rationem etiā
conſiderat Aret. in conſi. 64. colum. 5.

S V M M A R I V M

1 *Legatum dotis factum filiæ ſpuriæ valet.*
2 *Pater filio ſpurio poteſt relinquere quantitatem ſuf-
ficientem pro alimentis.*
3 *Cauſa dotis non minus eſt fauorabilis, quàm cauſa ali
mentorum.*
4 *Frater ſicut tenetur ſororem inopem alere, ita &
dotare.*
5 *Vaſalli nedum pr filia legitima, ſed etiam pro filia
ſpuria domini maritanda tenentur.*
6 *Dos filiæ ſpuriæ non debet excedere legitimum modū
alimentorum.*
7 *Diſpoſitio capituli cum haberet, de eo qui dux. in
matr quam pol. per adult. ſecundum magis com-
munem habet locum nedum in foro canonico, ſed
etiam in ciuili.*
8 *Pœna debet ſuos auctores tenere.*
9 *Dos exceſſiua facta filiæ ſpuriæ & vltra modum
cōgruū alimentorū repetitur per hæredes dotātis.*
10 *Dos dicitur legitima ſecundum conditionem mulie-
ris & facultatem patrimonii.*
11 *Filii poſſunt dotem immenſam datam filiæ legitimæ
per patrem eo mortuo, in eo quod excedit, & etiā
conſtante matrimonio reuocare.*
12 *Præsbyter ſi maritauerit filiam ſuam ſpuriam & do
tem ſibi conſtituerit quæ ad maritum peruenerit,
conſanguinei non poſſunt aliquid reuocare à ma-
rito, conſtante matrimonio, cum illam habeat titu
lo oneroſo, ſecus eo mortuo.*
13 *Dos eſt titulus oneroſus reſpectu mariti.*

CONSILIVM. LXXXV.

PReſens conſultatio duo continet
capita, quorum primum eſt, An
legatum dotis factum per domi-
num Iulium de Trottis Ioanninę
eius filiæ ſpuriæ valeat, Secūdum
uero eſt, an poſito ꝙ valeat, ſi ex-
cedit modum congruum alimen-
torum poſſit auocari a filiis legitimis & naturalibus
hæredibus patris, nedum ſoluto matrimonio per
mortem viri. ſed etiam eo conſtante, Quo ad pri-
1 mum dicendum videtur † legatum ipſum valere. &
de iure fieri potuiſſe de æquitate canonica, vt in cap.
cum haberet, in fi. de eo qui dux. in matr. quam. pol.
per adult. vbi dicitur, quòd filiis ſpuriis debent ſe-
cundum facultates neceſſaria ſubminiſtrari, & per
quem tex. concludit Bart. in auth. ex complexu. C.
2 de inceſt. nup. ſe conſuluiſſe, † ꝙ pater poteſt filio
ſpurio relinquere quantitatem ſufficientem pro ali-
mentis, & pari modo filiæ ſuæ ſpuriæ pro dote, quia
ſine alimentis & dote viuere nec nubere poteſt, &
iſta videntur neceſſaria, quæ ſpuriis debent ſubmini-
ſtrari, dicto cap. cum haberet. Rurſus Bart. in l. fi. col.
ſecunda. ff. de his quib. vt indign. ſubdens de facto ita
dixiſſe. Ang. in §. legari, colum. prima. inſtit. de lega. §.
nouiſſimā, columna ſecunda verſiculo ꝙ autem ad
ſucceſſionem, ad Orficia. Bald. in conſilio 258. in fin.
volum. primo Abb. in conſi. 50. colum. ſecunda & in
conſi. 105. columna ſecunda verſi. nam vt prædixi.
volum. ſecundo vbi ait, quòd ſicut ratione alimento-
rum pater poteſt aliquid relinquere filijs incæſtuoſis
3 ita & filias dotare, † quia cauſa dotis non minus eſt
fauorabilis, quàm cauſa alimentorum, per ea quæ no
tat in ſimili Cy. in l. non ex omni. C. de admi. tuto. vbi
4 † ſicut frater tenetur ſororē inopem alere. l. cum in
plures. ff. eo. tit. ita & dotare. Dec. in conſ 611. col. 1.
Por. in conſ. 188. nu. 9. Bero. in cōſi. 165. n. 23. vo. 2. Ca
cialup. in auth. ſi qua illuſtris, nu. 91. C. ad Orficia. vbi
aſſerit doct. ita * cōmuniter tenere, & qđ ita vidit
reſponſum per magnos Iuriſtas, & inter eos per do-
minū Marianū Senēſem, & D. Franciſcū de Accolitis
de Aretio. Franc. de Albe. de Aret. in. d. auth. ex cōple
xu. vbi tradit, ꝙ ſcripta ibi p Bar. ſunt noua, pulchra,
& notanda, quia quotidiana. Bal. in. l. neq; mater. C.
de iure

de iure dot.& in conſi.456.lib.5.vbi ſcribit, ius ciuile tantùm amaſſe caſtitatem, quòd deſtruxit pietatem, ſed ius canonicũ piè agens voluit patrẽ debere alere & dotare ſpuriam. Cæpol. in caut. 38. Nicol. de Vbal in tract. de ſucceſ. ab inteſta. col. 18. Aret. & Soci. in l. 1. ff. ſolut. matr. Mattheſivl. in notabili. 146. Cãpeg. in tract. dot. parte. 1. quæſt. 17. Alba in conſi. 44. Galiauol. in rubrica de uerbo. oblig. num. 23. Boer. in deciſ. 127. columna ſecunda Gabriel Paleot. nunc Cardinalis meritiſſimus in tract. de noth. & ſpurijs, cap. 48. Baptiſta de ſancto Blaſio in tract. de priuil. dota: centuria ſecunda priuilegio 242. Benedic. de Barziis in tract. de filiis non legit. nat. num. 34. Ang. à Cambellio in tract. de teſta. in glo. 69. num. 2. Roland. in tract. vltima volunt. in rubrica de ſpuriis. Petr. Duen. in reg. 366. Euerar. in cent. ſua cap. 29. Curt. Iun. in conſi. 37. col. fi. & hanc eſſe * cõmunem opinionem tradit Didac. in thomo 1. in 2. pac. cap. 8. & crebriorem Pariſ. in conſi. 64. col. 2. vol. 3. Et adeò hoc verum eſt, ꝙ inquit Mar. de Laud. in c. 1. an apud Iud. vel do. quæſt. feud. debe. termi. ſe conſuluiſſe
5 † quòd vaſalli nedum pro filia legitima, ſed etiam pro filia ſpuria domini maritãda tenentur, quoniam quemadmodum pater tenetur præſtare alimenta filiæ ſpuriæ de iure pontificali, dicto ca. cum haberet, ita etiam eam dotare. ſequitur præpoſ. in c. 1. §. ſimiliter, col. fi. de cap. Corra. Caſſanæ. in conſuet. Burgundiæ rubricã. 8. §. 5. nũm. 38. Zaſ. in tract. feud. charta 43. Boer. in deciſ. 127. & Didac. vbi ſuprà numero 11. in fi. Quam concluſionem ſanè intelligendum eſ-
6 ſe arbitror, † quandò dos non excedit legitimum modum alimentorum, & ſic non fit exceſſiua, per ea quæ not. Bart. in l. fi. col. 2. ff. de his quib. vt indign. & per ea quæ infra dicentur in ſequenti capite. Nec ha-
7 bet obſtare, † ſuprà dictam concluſionem tantum poſſe procedere ſecundum diſpoſitionem iuris canonici, de qua in dicto c. cum haberet, quæ ſeruanda non venit in foro Cæſareo. Alc. in l. 1. colum. 9. ſolut. matr. in l. cogi. §. hi qui ſolidum, ad Trebel. & in conſ. 74. colum. 2. vol. 3. Imol. in l. ex facto §. ſi quis rogatus, il i. colum. 3. ad Treb. & in l. Lutius. §. 1. de hæred. inſtit. Iaſ. in auth. res quæ, col. penult. C. cõm. de lega. Vaſqui. in 2. lib. 9. 10. par. 2. num. 313. quia reſpondetur contrariam ſententiam fore veriorem, & * frequentiori calamo receptam, vt ſatis conſtat ex his, quæ dixi in conſi. 74. num. 47. volum. 1. quibus addo Benedic. de Barziis vbi ſuprà. Io. Durand in tract. de arte teſtan. in princ. caut. 14. num. 23. Ang. in §. ſi aduerſus, Inſtit. de nup. Guliel. Benedic. in c. Raynutius in verbo, Et vxorem num. 123. de teſta. Petr. Duen. in reg. utr. iur. reg. 366. num. 4. & in reg. 367. ver. amplia primò, vbi aſſerit hanc eſſe communem, cui ſententiæ omnino adhærere debemus, cum ſit fundata in naturali pietate. Nam eſſet ſumma crudelitas ſi puellæ non poſſent maritari, quia cogerentur ad verecundiam progenitorum meretricari; quod prope inſaniam eſt, teſte Bal. in conſi. 456. colum. 2. volu. 2. Item ſumma eſſet inhumanitas ſi propter peccatum parẽtum alimenta deberent negari innocenti, qui nunquam deliquit, nec in culpa genituræ ſuæ fuit, contra æquitatem etiam iuris ciuilis, vt in tit. ne fil. pro patr.
8 † Debet enim pœna ſuos dumtaxat tenere auctores. l. ſancimus. C. de pœn. ita Guliel. Benedic. vbi ſuprà. Ex his igitur firma remanet concluſio, quòd legatum factum filiæ ſpuriæ tam de iure ciuili, quàm de iure canonico valet & tenet, vt etiam atteſtantur communiter docto. in dicto c. cum haberet.

¶Deuenio ad ſecundum caput, in quo videtur di-
9 cendum, † quòd per hæredes dicti domini dotantis poteſt repeti id in quo dos reperitur exceſſiua, & vltra modum congruum alimentorum, vt ſentit Bar. in l. fi. col. 2. ff. de his quib. vt indign. vbi ait ſe de facto dixiſſe, quòd ſpuriæ filiæ quis poteſt dotem & alimẽta legare, niſi excedat magnam quantitatem, alias præſumitur fraus, & deuoluitur ad perſonas de quibus in l. 1. C. de nat. lib. 10. Duran. in tract. de arte teſtan. de his qui non hab. factio. teſta. caut. 14. num. 14. vbi dicit dotem dandam filiæ ſpuriæ moderatam eſſe debere. l. filiæ. de lega. 3. l. quæro, de iure dot. & quod eſt vltra honeſtum modum, cenſeri in fraudem relictum. Bal. in l. eam quam col. 9. verſi. pone dicit decretum. C. de fideicomm. vbi tale legatum reſtringitur ad commodum alimentorum taxandum per Iudicem, & quod in reliquo legatum nõ tenet. Ang. in §. nouiſſimè, col. 2. ad Officia. Abb. in conſi. 115. colum. 1. vol. 2. vbi dicit quòd dans dotem non debet excedere modum alimentorum, ſeu quantitatem
10 dotis prout conueniebat filiæ ſpuriæ. † Dos enim dicitur legitima, ſecundum conditionem mulieris, & facultatem patrimonij. in l. cum poſt. §. gener. ff. de iure dot. Socin. in conſi. 2. & in fi. volum. 4. Curt. Iun. in conſi. 37. col. fi. vbi concludit, quòd quatenus dos eſt exceſſiua, poteſt repeti per filium. Petr. Duen. in reg. 366. verſi. amplia. 3. in fi. Cacialup. in auth. ſi qua illuſtris. num. 91. C. ad Officia. Capic. deciſ. 181. Bero. in conſi. 165. num. 23. volum. 3. Et magis accedendo ad indiuidua, ita uoluit Nicol. de Vbal. in tract. ſucceſ. ab inteſtato, charta 7. colum. fi. quia ſi à principio non valuit conſtitutio tanquam facta in fraudem, vt per Bar. in dicta. l. fi. & Bal. in dicta. l. eam quam, ſequitur, quòd non potuit ex poſt facto conualeſcere. reg. non firmatur de reg. iur. in ſexto, imputandum eſt enim marito, ſi cum tali contraxit, quia debebat cautius negotiari. arg. capituli nup. de dona. inter uir. & vxo. cum qua ſententia tranſit Ripa in l. 1. nume. 68. ff. ſolut. matr. Didac. in 1. thomo folio 306. in princ. Lup. in c. per veſtras, in §. 24. numẽ. 3. verſi. ſed quamuis de
11 dona. inter uir. & vxo. ubi dicit, † quòd dotem immenſam datam filiæ legitimæ à patre, eo mortuo, poſſunt filij reuocare, & in eo quod excedit etiam conſtante matrimonio, vt voluit Caſtren. in l. vnica. C. de inof. dot. Lup. in c. per veſtras. §. 22. vbi dicit ita in prætorio Pinciano iudicatum fuiſſe. id fortius erit in filia illegitima, & in §. vigeſimaſecunda columna tertia, Guliel. Benedic. in repet. capituli. Raynutius, in verbo Et vxorem nomine Adelaſiam. nume. 126. de teſta. Ciphuen. in l. 9. taur. numero. 10. vbi dicit, quòd hodie de iure Regio taxatum eſt vſque ad quintam partem bonorum patris, quam poteſt relinquere filijs ſpurijs pater uel mater in vita vel in morte, de qua filij poſſunt ad libitum diſponere, etiã quantum ad proprietatem; ſequitur Petr. Duen. in loco ſuprà citato.

¶Contrariam vero partem tenuit Barto. in lege
12 fi. ff. de his quæ in fraud. cred. vbi dicit, † quòd ſi præsbyter maritauerit filiam ſuam ſpuriam, & dotem ſibi conſtituat, quæ ad maritum peruenit, conſanguinei non poſſunt reuocare aliquid à marito conſtante matrimonio, quia illam habet ex titulo oneroſo, ſed ꝙ eo mortuo, & ſit poſtquam ad mulierem reuerſa fuerit, bene poterunt illam reuocare, cum illam habeat ex titulo lucratiuo. Bal. in auth. ex complexu. C. de inceſt. nup. vbi dicit, quòd ſacerdos de ſuo proprio patrimonio poteſt dotare fi-

liam ſuam ſpuriam, adeò, ꝙ non poterit auferri a marito per fiſcum, quia bona ipſius non ſunt ipſo iure confiſcata, † & dos eſt titulus oneroſus reſpectu
31 mariti. Ang. in dicto §. ſi à ſocero. Capici. in deciſ. 18 r colum. 2. Bal. Nouel. in tract. dot. in 7. par. priuilegio 16. Campeg. in tract. dot. in prima par. quæſt. 48. Rui.
* in conſi. 124. colum. 2. volum. 1. & hanc eſſe * communem opinionem dixerunt Bertrand. in conſ. 54. volum. 2. & Io. Lup. in dicto c. per veſtras nu. 24. licet teneat contrarium, & alias ita dixi vt in conſi. meo 74. num. 48. & ſequenti volum. 1.

¶In iſto igitur conflictu, fœdere diſtrictionis puto opiniones ipſas inuicem poſſe legitimè conciliari. videlicet ꝙ prima ſententia poſſit habere locum quotienſcunque dos immenſa fuerit legata vel donata filiæ ſpuriæ, quia tunc verum eſt, quòd cum dotem ipſam habeat titulo lucratiuo, & ſic donatiuo, ꝙ exceſſum reuocari poſſit ab hæredibus tanquam fraudulenter relictum, vt per Bart. in d. l. fi. de his quib. vt indign. & alios ſuprà citatos. Item & ſoluto matrimonio per mortem viri ex eadem ratione, vt per Bart. in dicto §. ſi à ſocero, & cæteros nominatos ſuprà in ſecunda opinione, ſecus quando data fuiſſet dos immenſa per mulierem marito, qui ignorauit vxorem illegitimam argumento l. qui cõtra. C. de incæſt. nup. Nicol. de Vbal. in tract. de ſucceſ. ab inteſta. colũ. 18. Ripa in l. 1. num. 68. ff. ſolut. matr. Io. Lup. in c. per veſtras. §. 24. nume. 3. verſi. ſed quamuis, de dona. inter uir. & vxo. Item & quando per patrem ſpuriæ marito acceptanti dotem acceptanti dotem tradit, bonaque ea maritus non à filia, ſed a patris manibus conſequitur, quia nihil prohibet ab initio quin pater in collocanda filia poſſit erogare quamcunque patrimonij partẽ, quæ conſtante matrimonio integra cõſeruabitur, nec in ulla parte diminuetur, quia cum maritus eam titulo oneroſo habeat, vt per Bart. in dicto §. a a ſocero, & alios de quibus ſupra, ipſe dominus verè dotis efficitur l. dote. C. de rei vendic. vnde nulla fraus ſubeſt, quia nihil in ſpuriam transfertur, ſed in maritum, qui fructus lucratur dominium, & poſſeſſionem nanciſcitur, & ad filiam ſpuriam nihil præter alimenta pertinet, ita Gabriel Paleot. in dicto tract. de nothis, ſpurijſque filijs c. 5. Et eo magis hoc dicendum venit vbi maritus tantam dotem mereatur, uel ſi ſine tanta dote ſpuria non poterat maritum inuenire, vt in terminis noſtris. Nam eo caſu non poſſunt hæredes auocare à ſe dotem quamdiu uiuet maritus, cuius contemplatione dos talis conſtituta fuit, vt declarat Guliel. Benedic. in repetitione dicti capituli Raynutius, in verbo, Et vxorem nomine Adelaſiam nume. 126. Quibus ſtantibus concludendum venit, vt etiam alias dixi, licet nõ ita diffuſe in dicto conſi. 74. num. 48. & ſeq. ꝙ viuente marito, nullo modo id, quod excedit ueram mẽſuram dotis poſſit ab hæredibus reuocari.

SVMMARIVM.

1 *Conductori fieri debet reſtaurum ſecundum communem, quando circa perceptionem fructuum deductis ſumptibus reperitur deceptus vltra dimidiam iuſti pretii.*

2 *Conductor remiſſionem conſequi debet quando fructus recolecti ita ſunt modici, quòd ſoluendo penſionem remanet deceptus vltra dimidiam iuſti pretii, vel quando non colligit dimidiũ eius, quod erat conſuetum percipi.*

3 *Reſtaurum vt fiat, requiritur ſterilitas, & dannum intollerabile.*

4 *Conductor, qui agit ad remiſſionem mercedis, debet probare ſterilitatem, aliàs ſuccumbere debet.*

5 *Actor debet probare id, quod eſt fundamentum intentionis ſuæ.*

6 *Conductori non fit remiſſio, quando annis præteritis redditus fuerunt vberes, ex quibus commodum conſequutus fuit.*

7 *Prælati eccleſiarum non poſſunt allegare ſterilitatem temporis & incurſum hoſtium, ſi præcedentibus annis habuerunt redditus vberes.*

8 *Remiſſio conductori fieri non debet, quamuis non perceperit dimidiam fructuum, ſi tamen facti ſunt chariores, ita vt per venditionem penſio integra ſolui poſſit.*

9 *Conductori remiſſio non eſt facienda quando facta denunciatione ſterilitatis locatori obtulit ſe paratũ ſuo periculo recipere fructus & remittere penſionem, oblationemque recuſauerit.*

10 *Conductori non eſt facienda remiſſio quando in contractu locationis renunciatum fuit omni iuris, & legum auxilio.*

11 *Remiſſio conductori fieri non debet quando ſterilitas euenit culpa conductoris.*

CONSILIVM LXXXVI.

IOanni Torrello conductori pecuniario prædiorum Magnifici domini Auguſtini de Boidis remiſſionem fieri debere ob ſterilitatẽ fructuum præſentis anni, primo aſpectu demonſtrant ſequentia. Nam apud doctores communiter receptum eſt, † quòd conductor tunc conſequi
1 debet reſtaurum, quando circa perceptionem fructuum reperitur deceptus, deductis ſumptibus vltra dimidiam iuſti pretij ſoluendi locatori. Butr. Imol. & Abb. in cap. propter ſterilitatem, locati. Iacob. de Arna & Bal. in l. licet, locati. Paul. de Caſtro in l. ex conducto. §. ſi vis, colum. ſecũda. ff. eo. Bal. in cõſ. 429. volum. primo. Alex. in conſ. 108. colum. fi. volum. 2. Corn. in conſ. 128. colum. 5. verſi. tertia eſt opinio, volumine ſecundo. Gozad. in conſi. 74. colum. ſecunda. in princip. Pariſ. in conſi. 38. columna. fi. volum. primo. Ripa in tracta. de peſte. in tit. de priuil. contrac. peſt. num. 25. & hanc eſſe * communem docto. ſen-
* tentiam firmant Rui. in conſi. 81. in princ. volum. 1. Didac. in libro practic. quæſt. cap. 30. Boſ. in trac. ſuo crim. in tit. de remiſ. merced. conduct. nume. 4. Soci. Iun. in conſi. 68. num. 9. volum. 2. imo magis receptã atteſtantur Aret. in conſi. 52. colum. ſecunda. in duobus locis. Bero. in conſi. 143. nu. 14. volum. 1. & Alex. in conſ. tertio colum. penul. verſ. tamen, volum. 2. vbi expreſſè concludit huiuſmodi conductori fieri debere remisſionem.

¶Item & apud iuris vtriuſque interpretes hoc nõ patitur difficultatem, † quòd conductor remisſio-
2 nem conſequi debet, quando fructus recollecti ita ſunt modici, quòd ſoluendo penſionem remanet deceptus vltra dimidiam iuſti pretij, vel non colligit dimidium eius, quod erat conſuetum percipi. Docto. in l. licet. C. loca. Bart. in l. ſi vno. §. vbicunque. ff. eo. &

hanc

hanc eſſe doctorum opinionem faſſi ſunt Alex. in di
cto conſi.3.& 108.col.fi.vol.5.Gozad.in citato conſi.
74.colum.2.circa princ.& col.3.Rui.in conſil.87.nu-
me.2.volum.1.Didac.vbi ſupra colum.4.in fin.Pariſ.
in dicto conſi.38.colum.fi.Ceph.in conſi.104.num.3.
vol.1.& crebriorem Io.de Amicis in conſi.142 num.
3 4. ſed in terminis noſtris per dictum Io. conducto-
rem videtur allegari † ſterilitas,& damnum intole-
rabile,quod etenim requiritur ad effectum remiſſio-
nis conſequendæ, quia propter damnnm exiguum
non fit remiſſio.dicta l.ſi uno,in princ.in l.ex condu-
cto.§.ſed & ſi labes l.ſi merces.§.uis maior.eo.tit.ubi
vis maior conductori damnoſa eſſe non debet,ſi plus
quàm tolerabile eſt,læſi fuerunt fructus,alioquin mo
dicum damnum æquo animo colonus ferre debet. c.
propter ſterilitatem, locati. Pariſ. in dicto conſi 38.
num.14.Bero.in conſil.131.colu.1. vol.1. vbi hæc eſt
ſententia omnium,quod & repetit in conſ.143.num.
14. volum. primo. cum qua communi etiam tranſit
Natta in conſil.449.colum.1.

¶Verum his non obſtantibus contrariam partem
uti ueriorem, & frequentiori calamo receptam am-
4 plectendam fore arbitror. Nam ambigui iuris non
eſt, † quòd conductor,qui agit ad remiſſionem mer
cedis debet probare ſterilitatem concludenter, & in
tolerabile damnum,alias ſuccumbere debet, cùm ſe
fundet in ipſa ſterilitate & intolerabili damno, nam
quilibet tenetur probare id, quod eſt fundamentum
intentionis ſuæ,l.ei qui dicit.ff.de prob.l. actor quod
aſſeuerat.C.eo.tit.Clarum eſt enim,quòd ille qui lo-
cat,habet intentionem fundatam ex conuentione,&
contractu locationis,ideo nimirum ſi conductori in-
cumbit onus probandi.Bal.in d.conſil.339. Boſ. ubi
ſupra colum.ſecunda.in fin.Corne.in allegato conſil.
128.col.penult.ver.& propterea.Natta vbi ſupra.Pa
riſ.in conſil.38.col.2.uol.1. & Bero.in conſil.142.nu.
3.& 8.volum.1.

6 ¶Secundo dicitur, † quod etiam dato dicto da-
mno intolerabili,conductori ipſi non eſt fienda remiſ
ſio, ex quo in themate præſupponitur pro firmo,
quòd annis præteritis redditus fuerunt uberes, ex
quibus commodum magnum conſequutus fuit, quo
caſu vbertas præcedens uel etiam ſubſequens cum
ſterilitate compenſatur.c.propter ſterilitatem,loca-
ti. ibi, niſi cum ubertate præcedentis uel ſubſequen-
tis anni ualeat ſterilitas compenſari,l.ſi uno.ff. locat.
dicta l.licet,ubi glo. Pau. de Castro in conſil. 53.co-
lum.2.in fin.uerſi.ſed hic ſubnectitur dubium,ſecun-
dum antiquam impreſſionem.glo.in c.uobis,12.q.ſe
7 cunda. quæ dicit † quod Prælati eccleſiarum non
poſſunt allegare ſterilitatem temporis & incurſum
hoſtium, ſi præcedentibus annis habuerunt redditus
uberes.Gozad.in conſi.83.num.15.Soc.Iun. in conſil
68.col.1.uol.2.Roma.in conſ.432.ver. ſecundò prin-
cipaliter, ubi inquit, quòd ſi poſt ſterilitatem, & ſi
poſt id tempus,quo ex re locata conductor nihil per
cepit,ubertas ſuperueniat, ipſe tenetur ad integram
penſionem ſoluendam eius anni, quo ſibi mercedis
remiſſio facta fuit.Bal.in dicta l.licet.colum.fi.uerſi.
nono quæro.vbi ait,quòd quando confuſis annorum
redditibus conductor non remanet deceptus ultra
dimidiam iuſti pretij,ei non fit remiſſio,quia uelami
ne ubertatis paupertas opitulatur, & ideo ſubdit in
uerſi.dum quærit,quid eſt iſte annus, qui ſupplet ui-
ces anni alterius?reſpondit quòd præcedens eſt ſup-
pletiuus, ſequens eſt ſuſpenſiuus, donec uenerit, &
tunc cum uenerit,ſupplebit,& ſi interim dominus re
miſit,& poſtea annus fertilis ſuperuenit,non nocebit
domino iſta remiſſio propter æquitatem caſus ſuper
uenientis.dicta l. ſi uno. & hęc uera in una & eadem
conductione.Bero.in conſ.131.num. 14. uolum. pri-
mo.ubi compenſari debet ubertas annorum aliorum
cum ſterilitatem,quia ſi annis præteritis,uel ſequen-
tibus fuerit fertilitas & ubertas,ſuppleri debet illud,
quod minus fuit ſolutum ex fertilitate, & ubertate
aliorum annorum rurſus in conſ.40.num.3.& nume.
32.uſque ad 34.incluſiue.141.nume.5.& 143. nume.
16.uolum.eo.

¶Tertio,ex alio non debet fieri ſibi remiſſio, quo-
niam licet ipſe conductor non perceperit tot fructus
aſcendentes ad dimidium eius,quod ſolitus erat per
8 cipere, † tamen dicti fructus adeo facti ſunt chario
res, ita quòd per uenditionem ipſorum merces ſeu
penſio integra ſolui poteſt,quod ſufficere uidetur ad
euitandam ipſam remiſſionem.Corn.in citato conſi.
128.colum.penu.volum.ſecundo.vbi ait,quòd ſi con
ductor non percipit dimidiam redditus, qui percipi
conſueuerunt, tamen ſi fructus percepti ſunt tantæ
extimationis, quia forte ſunt in charo foro propter
generalem ſterilitatem, quòd deductis expenſis aſcē
dunt ad extimationem mercedis conuentæ, non ſua
det ratio,quòd conductori propter ſterilitatem fieri
debeat remiſſio, quia tūc propter tenuem fructuum
receptionem, non patitur conductor magnum da-
mnum ſeu intollerabile incommodum, prout requi-
runt iura ſupra allegata, & æquitas,in qua prout ait
Raphael in l.ſi merces.§. uis maior.ff. loca. fundatur
diſpoſitio iurium citatorum quæ ceſſat penitùs in
iſto caſu, ideo ceſſare debet remiſſio mercedis. Ce-
pha. in conſ.104 col.fi.in prin.uol.1.

9 ¶Quarto hoc comprobatur, † quia quando per
conductorem facta fuit denunciatio ſterilitatis Ma-
gnifico domino Auguſtino locatori ipſe obtulit ſe
paratum ſuo periculo recipere fructus, ac remittere
penſionem & mercedem, quam oblationem recuſa-
uit,ex quo datur intelligi quòd nullum damnum ſen
tiebat,ſed lucrum peroptabat, a quo omnino exclu-
dendus venit,teſte Pariſ. in conſil.38. numer.18.uo-
lum.primo.

10 ¶Accedit quoque † remiſſionem ipſam dicto con
ductori minime faciendam eſſe, cum in contractu lo
cationis ipſe renunciauerit omni iuris & legum au-
xilio,ut notabiliter dixit Alber.de Roſa. in leg. item
quæritur.§.exercitu.ff.loca.vbi dicit, Collegium Per
gamenſe ita diiudicaſſe rurſus in l.licet.C.eo. & in l.
1.colum.3.de iure emphy.Cepol. in cautela.51. Go-
zad.in conſi.59.colum.3.in fin.87.colum.3. & 88.co-
lum.4.Capic.in deciſ.87.colum.penult.& in deciſ.ſe-
quen.colum.prima.in fi.Iaſ.in l.prima.colum. penul.
in fi.C.de iure emph.ubi dicit,quòd quando in inſtru
mento emphyteotico renunciatum fuit exception
doli mali,conditioni ſine cauſa,& omni legum auxi-
lio,quo poſſet ſe tueri emphyteota a præſtatione ca-
nonis vel penſionis,quòd teneretur etiam emphyteo
ta ad penſionem, dato quòd bellum ſuperueniſſet
poſt inſtrumentum locationis celebratæ,& iſtud pro
cedere nedum in emphyteota & libellario,ſed etiam
in quocunque ſimplici colono,ſeu conductore. & in
omnibus caſibus in quibus propter ſterilitatem fie-
ret remiſſio,uel ob alium quemcunque caſum,quod
dicit ſingulare & diligentiſſime notandum, quia hu-
iuſmodi clauſula ſemper in inſtrumentis apponi con
ſueuit.Catel.Cotta.in memor.incip.Conductor,col.
3.vbi inquit,hoc eſſe memoriæ dignum.Por.in conſ.
143.nume.

143.nume.18.Soc.Iun.in conſ.130.nume.24.uolum. tertio.

Vltimò, † quòd reſtaurum ipſum non ſit faciendum, patet, quoniam in dictis prædiis ſterilitas euenit ex culpa ipſius conductoris, qui no cultiuauit, nec cultiuare fecit prædia ipſa, cuius rei cauſa ad ipſam remisſionem non tenetur locator. l. ſi vno. §. cùm qui dam, vbi gloſſ. in verbo remisſio. ff. loca. le. ſi merces. §. conductor, eod. titul. Bero. in conſil. 142. num. quinto. volum. primo.

SVMMARIVM.

1 *Querelæ inofficioſi teſtamenti competit fratri contra turpem perſonam inſtitutam a fratre.*

2 *Spurius dicitur turpis perſona.*

3 *Spurius dicitur infamis infamia facti.*

4 *Producenti teſtem ſpurium non defertur iuramentum ſuppletiuum.*

5 *Spurius poteſt habere ſimplex officium tabellionatus, quia non eſt dignitas, ſed onus.*

6 *Inſtrumenta confecta a ſpurio tabellione valent.*

7 *Spurius tabellio eſſe non poteſt Principis.*

8 *Spurius non poteſt eſſe notarius ad banchum iuris.*

9 *Spurius procurator eſſe non poteſt in curia Papæ, Imperatoris, vel Regis.*

10 *Curia Principis non debet ab infamibus fœdari*

11 *Teſtamentum in quo inſtituta eſt turpis perſona, infirmatur nedum quò ad inſtitutionem, ſed etiam quò ad legata & fideicommiſſa.*

12 *Clauſula codicillaris appoſita in teſtamento rupto per querelam non operatur ut ab inteſtato intelligatur relicta hæreditas hæredi ſcripto.*

13 *Querela inofficioſi teſtamenti datur contra teſtamentum aui, in quo inſtituit ſpurium filii ſui legitimi & naturalis.*

14 *Concubinam ſi quis inſtituat præteritis vel exhæredatis fratribus & ſororibus, querelare poterunt ipſi teſtamentum fratris.*

15 *Querela competit fratri contra teſtamentum fratris, qui in eo fratre præterito inſtituit excommunicatum maiori excommunicatione.*

16 *Deciſiones propriè ſunt doctorum*

17 *Spurio poteſt relinqui ab extraneo, vel aliquid dari inter uiuos.*

18 *Parentes licet non posſit inſtituere ſpurios, extraneus tamen poteſt.*

19 *Extraneus dicitur, qui non habet filium in poteſtate.*

20 *Nepos ſpurius natus ex filio legitimo ſuccedit ex teſtamento cognatis patris, licet non patri, nec auo.*

21 *Titio quando aliquid relinquitur & eius deſcendentibus, ueniunt deſcendentes ex eo, licet ſint ſpurii quando ſunt tranſuerſales relinquentibus.*

22 *Spurij non ſunt odibiles quò ad tranſuerſales.*

23 *Frater legitimus poteſt ſibi in hæredem vniuerſalem inſtituere fratrem ſpurium.*

24 *Spurius poteſt ſuccedere, præterquam patri, omnibus aliis parentibus tam inter viuos, quàm in vltima voluntate ſi ei relinquatur.*

25 *Spurius licet non posſit capere a patre, poteſt tamen ab extraneo.*

26 *Naturalis uel ſpurius licet prohibeatur ſuccedere patri, tamen non prohibetur ſuccedere fratri ſuo pupillo, etiam ex iudicio patris.*

CONSILIVM LXXXVII.

VISO teſtamento quondam Magnifici Domini Petri Pauli Innocentij Loueriæ, in quo hæredem vniuerſalem ſibi inſtituit Magnificum Dominum Achillem Loueriam filium ſpurium quondam Magnifici D. Ludouici fratris ipſius teſtatoris. Prima facie dicendum videretur, quòd Don Euſebius frater dictorum Dominorum Petri Pauli, & Ludouici, & monachus profeſſus in monaſterio dominorum monachorum ſanctæ Mariæ Prathaley Patauinæ diœceſis uigore cesſionis ſibi factæ per Reuerendum Dominum Abbatem, & Monachos dicti monaſterij potuerit intẽtare querelam inofficioſi teſtamenti contra dictum D. Achillem tanquàm turpem perſonam inſtitutum à prædicto quondam D. Petro Paulo, & quæ querela ſtatim per mortem dicti teſtatoris delata fuit prædicto monaſterio, vt per Rui. in conſi. 5. num. 10. vol. 3. verſic. 3. per l. fratres l. fratris, l. ſi pater tuus. C. de inoff. teſta. §. ſoror. inſtit. eo. tit. †
1 vbi frater querelare poteſt teſtamentum fratris quãdo reperitur ab eo turpis perſona inſtituta, † ſed dictus Dominus Achilles eſt tur-
2 pis perſona, quia ſpurius. Alex. in l. ex facto, col. 5. ff. de vulg. & pupil. Cur. Sen. in l. admonendi. col. 3. ff. de iure iur. Nicol. de Vbal. in trac. de ſucc. ab inteſt. char ta 15. in 4. ſpecie filiorum. Guliel. Benedic. in c. Ray-
3 nurius, in verbo Raynutius. num. 28. de teſta. † quia infamis infamia facti, ſecundum Azo. in ſumma de his qui not. infam. quem refert, & ſequitur Bal. in l. 1. C. de iure aur. annul. in l. generaliter. §. cùm autem. C. de inſtit. & ſubſtit. in l. 3. ff. de lib. & poſt. Cacialup. in l. ſi qua illuſtris. nu. 76. C. ad Orficia. Rui. in conſ. 35. nu. 14. vol. 4. Mod. in repet. capituli per ueſtras. §. 11. num. 4. de dona. inter vir. & vxor. Dixi in conſ. 79. nu.
4 51 vol. 2. Et adeo turpis † quòd producenti eum in teſtem, non defertur iuramentum ſuppletiuum, tanquam eius teſtimonium non ſit integrum, ſecundum
5 Roma. in l. admonendi. ff. de iure iur. & prædictos pa tres in locis ſupra citatis. Et ideo videmus, † quòd licèt posſit habere ſimplex officium tabellionatus, cum infamis tabellio eſſe posſit, quia non eſt dignitas, ſed onus, iuxta gl. ſing. in l. fi. C. qui mili. non poſ.
6 libr. 12. † Vnde valebant inſtrumenta ab eo confe-
7 cta, ſecundum Bal. in leg. 1. q. 6. C. de teſta. † tamen non poteſt eſſe tabellio ad latus Principis, quia ille dicitur habere dignitatem l. 1. C. de mand. Princip. l. laudabile. C. de Aduoc. diuer. iud. ita Ang. in §. fin. in princip. inſtitu. de excep. Accedit quod not. Alex. in
8 conſi. 80. circa principium. vol. 2. † vbi ſpurius non poteſt eſſe notarius ad banchum iuris ſequitur Gul. Benedic. vbi ſupra num. 28. Rui. in conſi. 35. num. 14.
9 vol. 4. Hinc † etiam videmus, quod non poteſt eſſe procurator in curia Papæ, Imperatoris, vel Regis vel alicuius domini. Nam ibi non poteſt eſſe procura
10 tor infamis, † quia talis curia ab infamibus non debet fœdari, nec licet eis ingredi, l. ſed & milites. §. ſed ignominia. ff. de excuſ. tut. ſecũdum Bal. in l. prima. §. ait prætor. ff. de poſtulan. ſequitur Ang. in dicto. §. fin. propè finem. Et in tantum vera eſt huiuſmodi con-
11 cluſio, † quod infirmatur teſtamentum nedum quo ad

ad inſtitutionem,ſed etiam quo ad legata & fideicō-
miſſa ſingularia,ut per Docto. * communiter in d.l.
fratres Pau.& Alex.in leg.ſi patroni.§.ſi.ff. ad trebel.
12 Imol.in l.filio præterito num.66.ff.de iniuſt. rupt. &
irrit.teſta. † adeo quòd etiam clauſula codicillaris
appoſita in dicto teſtamento, non operatur quòd ab
inteſtato intelligatur relicta hæreditas heredi ſcripto
per fideicommiſſum rupto teſtamento per querel.
Fulg.in conſi.71.in ſecundo dubio per tex. in l. Titia
ff.de inoff.teſta.Dec.in conſi.561.colum.prima.Doct.
communiter in dicta l.fratres Iaſ.in conſi.71. in ſi uo
lum.primo Rui.in conſi.5.num.20.volum.3.Cagnol.
in l.prima.nume.13.ff.de inoff. teſta. ubi aſſerit hanc
eſſe * communem.Vaſqui.Pincia.in tr.ac.de ſucceſ-
ſio creatio.§.10.Cùm ergo dictus D. Petrus Paulus
inſtituerit dominum Achillem prædictum ſpurium
& infamem,merito dicendum venit,ꝙ annullatur di
ctum teſtamentum per querelam inofficioſi teſtamē-
13 ti intētatam.Et ideo videmus, † ꝙ etiam ſi auus in-
ſtituit ſpurium filij ſui legitimi & naturalis,quòd da
tur querela inofficioſi teſtamenti contra ſuum teſta-
mentum,teſte Ang.in §.fi.in auth.quib.mod.nat. effi.
ſui poſt Odofred ibi per eum citatum.Bald. in conſi.
403.colum 2.volum.3.& in conſi. 66. volum. primo.
Et ideò dixit Paul.de Caſtro in cōſi.61.quòd ſi uxor
maritum condemnatum ex cauſa, quæ reddebat eū
infamem , hæredem inſtituit , fratribus & ſororibus
præteritis,quòd dictis competit querela contra di-
ctum teſtamentum,quia turpem perſonam inſtitue-
rat.Accedit quod notat Ang.in conſi.171.vbi tradit,
14 † quod ſi quis inſtituit hæredem concubinam præ-
teritis,vel exhæredatis fratribus,& ſororibus , pote-
runt fratres & ſorores querelare teſtamentum fra-
tris,quia turpem perſonam inſtituit.Idē voluit Dec.
15 in conſi. 530. ubi concludit, † quòd teſtamentum
fratris,qui inſtituit hæredem illum,qui habet uxorē,
& tenet concubinam , propoſita querela impugnari
poteſt à ſorore,eo prætextu quòd inſtituta ſit turpis
perſona.in quo etiam caſu conſuluit Rui.ut in conſi.
5.in.3.volum.Hinc etiam dixit Bal.in c.intelleximus
de iud.quod ſi frater inſtituit excommunicatum ma-
iori excommunicatione fratre præterito,ꝙ ipſe habe
bit querelam contra teſtamentum fratris, qui talem
excommunicatum & ſic turpem perſonam inſtituit,
ſequitur Andr. de Beſſe. in l. 2. num. 68. C. de ſacro
ſanct.eccle.

¶Quibus tamen non obſtantibus, quæ vere non
obſtant in terminis noſtris , contrariam ſententiam
veridicam eſſe arbitror,ac in conſulendo,& iudicando
do ſequendam,&omittendo regulas,quod eſt ſchola
16 ſticorum, † & deueniendo ad deciſiones, quod pro
priè eſt doctorum,ut inquit Feli.in cap. Rodulphus,
colum.9.de reſcriptis.dico ꝙ in fauorem dicti domi-
ni Achillis facit gloſ.ſing.in §. fi. in auth. quib. mod.
17 nat.effi.ſui,in verbo participium , vbi dicit , † ꝙ ab
extraneo poteſt ſpurio relinqui vel dari aliquid quo
libet titulo inter viuos,cum hoc lege non prohibea-
tur,Omnia enim licēt, quæ expreſſe prohibita non
ſunt l.nec non §.ſed ꝙ propterea.ff.ex quib.cau. ma-
io.quam glo.ſequitur ibi Iacob.de Beluiſ.colum. pe-
nult.verſi.quæritur ſeptimò,& per quam dixit Abb.
18 in cap.cum haberet,de eo qui dux.in uxo.quam pol.
per adult.ꝙ † licet parentes non poſſint inſtituere
ſpurios,extraneus tamen poteſt,quia non prohiben-
tur niſi parentes.Vnde,cùm in caſu de quo agitur,D.
Achilles non fuerit inſtitutus à quondam Domino
Ludouico eius patre,ſed a Domino Petro Paulo fra

19 tre patris ipſius domini Achillis, † qui eſt ſibi extra
neus,cùm ipſe non fuerit in eius poteſtate,ut in lege
vnica.§.extraneum. C. de rei uxo. actio. vbi ille qui
non habet filiam in poteſtate cenſetur extraneus,re-
ſultare uidetur cōcluſio , ꝙ inſtitutio facta de eo per
dictum dominum Petrum Paulum ſit ualida,&quod
contra teſtamentum celebratum per prædictum do-
minum Petrum Paulum nullo modo potuerit inten
tari querela inofficioſi teſtamenti.Idem tenuit Ang.
20 in dicto §.fi.in uerſi.ex teſtamento ubi concludit † ꝙ
nepos ſpurius natus ex filio legitimo ſuccedit ex te-
ſtamento cognatis patris,licet nō patri,nec auo,quia
quo ad eos nō eſt ſpurius,nec reperitur hoc lege pro
hibitum.Bal.in conſi.373. incipiente præmittendum
21 eſt,colum.3.verſi.licet aliquis,vol.1.vbi ait, † quòd
quando aliquid relinquitur Titio & eius deſcenden
tibus,quod ueniunt deſcendentes ex eo,licet ſint ſpu
rij,quando ſunt tranſuerſales relinquentibus , & ſic
ſunt ſpurij alieni,& non ſui,per glo. dicto. §. fi. Nec
obſtat ſecundum eum ſi dicatur , ꝙ tales ſpurij ſunt
22 odibiles,quia reſpondetur, † ꝙ imo non ſunt odi-
biles quo ad tranſuerſales,rurſus in conſi. 140. in. 2.
23 volum,ubi quærit , † an frater legitimus poſſit ſibi
hæredem vniuerſalem inſtituere fratrem ſpurium &
natum ex damnato coitu,ita ꝙ etiam bona paterna
capiat per mediam perſonam legitimi inſtituentis ip
ſum ſpurium , & primo arguit ꝙ non , quia quod eſt
prohibitum recta uia,non debet per obliquum con-
cedi l.prima.in verbo per interpoſitam perſonam.C.
de nat.lib.l.ſi per impreſſionem.C.quod met.cau.ta-
men poſteà determinat in cōtrarium,quia quod per
me non poſſum , per alium conſequar , quando non
ſum prohibitus per vitium meum l.Ariſto.ff.quæ res
pigno.oblig.poſ.ſed ſpurius non eſt prohibitus uitio
ſuo,ſed paterno.l.fi.C.de nat.lib.Vnde licet non poſ-
ſit capere a patre,tamen nihil prohibet ipſum inſti-
tui ab extraneo,dicitur enim extraneus frater legiti-
mus,& inquit,ut non teneamus diem in ſermone,quod
quæſtio iſta determinatur per caſum,l. ſi is qui. ff. de
uulg.& pupil.& per glo.in dicta auth.quib.mod. nat.
effi.ſui,§.fi.in glo.magna in verſi.Item a patre , & in
uerſi.ſed quid ſi pater.Et ideo ꝙ abſque dubio frater
legitimus poteſt inſtituere hæredem fratrem ſpuriū,
& teſtamentum ipſius firmiter ualet.Gulie. Benedic.
in repet.c.Raynutius in uerſ.Et uxorem nomine Ade
24 laſiam,in 5.deciſ.num.130.de teſta. vbi ait † ꝙ ſpu-
rius poteſt ſuccedere præterquam patri , omnibus
alijs parentibus tam inter uiuos,quam in ultima uo-
luntate ſi ei expreſsè relinquatur.Rurſus ibi in uerſ.
abſque liberis,il ii.num.74.vbi per dictam glo. deci-
dit,ꝙ licet ſpurius patri ſuccedere prohibeatur,non
tamen fratri Cacialup.in l.ſi qua illuſtris,num.86. in
fi.C.ad Orficia.vbi inquit,ꝙ etiam ſpurii poſſunt in-
ſtitui a tranſuerſalibus,& poſſunt eis ex teſtamento
& per fideicommiſſum ſuccedere.cum hac ſententia
etiam pertranſit Iacob Aricombo.in l. qui ſe patris
ni . 4.C.unde liberi.ubi refert Bal.ita quoque conſu
luiſſe in conſi.5.incipiente Caſus,uolum.primo.Mo-
der.in cap.per ueſtras.§.11.nume. decimo. de dona.
inter uir.& uxo.Barto.in l.quod conditiones,colum.
2.& ibi latius Ioan.de Imol ff.de dona.cau. mor. vbi
25 licet ſpurius non poſſit capere a patre, † poteſt ta-
men capere ab extraneo per dictam glo ſing. in ipſo
§.fi.quia non uidetur reperiri in iure cautum quòd
prohibeatur capere ab extraneo,ergo in dubio intel
ligitur permiſſum dicta l.nec nō.§.ſed quod,ex quib.
cau.maio.rurſus in l.prima.in princ.ff.de iure fiſ.Pro
quorum

quorum confirmatione accedit, quod ſcribit idem Bar.in l.ſi is qui ex bonis.ff.de vulg.& pupilla. vbi in primo notabili ſic inquit. Nota ex hac leg. mirabili,
26 ꝙ † licet naturalis,vel ſpurius prohibeatur ſuccedere patri,tamen non prohibetur fratri ſuo pupillo ſuccedere,etiam ex iudicio patris,vt not.glo. in dicto.§. fin.iam ſæpius allegata.Guliel.Benedic.in dicto cap. Raynutius, in verbo Et vxorem nomine Adelaſiam, in quinta deciſ.nume.128.de teſta.vbi inquit,quòd ſi ſpurius filio patris teſtatoris, legitimo pupillariter per patrem eundem ſubſtitueretur, adueniente conditione ſubſtitutionis, licèt nihil poſſit ſpurius de bonis à patre teſtatore prouentis capere per tex.glo. & doctor.in dicta l.ſi is qui,tamen bene poterit capere bona propria ipſius pupilli fratris ſui, cui fuerat à patre ſubſtitutus, quorum bonorum eſt capax tanquam non paternorum, licet ex ordinatione patris, ſcilicet ex ſubſtitutione pupillari facta per patrem, quia talis ſubſtitutio non eſt teſtamentum patris,ſed ipſius filij pupilli.le. Papinianus.§.ſed nec impuberi. ff.de inoff.teſt.nec per eam tunc ſuccedítur patri,ſed tantum pupillo, & ſic in hæreditate fraterna, cuius ſpurius eſt capax. Idem Guliel. vbi ſupra in verbo abſque liberis in ſecundo.nume.75.Feder. de Sen.in conſi.57.Bal.in dicto conſ.140.colum. prima.& in l. eam quam,colum.penult.verſi. item dubitatur.C.de fideicomm.vbi quærit, vtrum dicta l. ſi is qui,habeat locum in ſpurio,& dicit,ꝙ quidam aiunt,ꝙ ſic, vnde pater filio legitimo impuberi poteſt ſubſtituere ſpurium, qui ſuccedat in bonis pupilli, & non in paternis.Et ex his infertur concluſio, quòd ſpurius poteſt ſuccedere fratri legitimo in ipſius bonis,non ex teſtamento patris,ſed ex mero teſtamento fratris poterit ſuccedere in omnibus bonis ipſius fratris, & ab ipſo quæſitis.Alex.& ibi Aret.in dicta le. ſi is qui.Gabriel Paleot.in tracta.de nothis ſpuriiſque filiis capit.55. nume.5.

SVMMARIVM.

1 *Veritati omnia cedunt.*
2 *Veritas eſt mater iuſtitiæ.*
3 *Ambages ſunt reiiciendæ.*
4 *Pactum iuratum factum inter creditorem, & debitorem, quòd ſolutio debiti non poſſit probari niſi per inſtrumentum, valet.*
5 *Probatio non debet anguſtari, ſed potius ampliari.*
6 *Pactum ſimplex inter creditorem, & debitorem, quòd ſolutio debiti non poſſit probari niſi per inſtrumentum, non valet.*
7 *Confeſſio non eſt probatio, ſed releuatio ab onere probandi.*
8 *Confeſſio partis admittitur poſt renunciationem probationis.*
9 *Probatio in contrarium licèt non admittatur contra præſumptionem iuris & de iure, tamen admittitur probatio per confeſſionem.*
10 *Terminus ſi eſt datus alicui ad probandum, qui ſit lapſus, ille excluditur nedum a facultate probandi, ſed etiam vt partem interrogare poſſit.*
11 *Poſitiones ſi quis fecerit poſt renunciationem & concluſionem in cauſa, pars illi reſpondere non tenetur.*
12 *Prohibita etſi ſit probatio per ſtatutum, tamen admittitur confeſſio voluntaria, non autem inuita ſeu coacta.*
13 *Teſtes, etſi recipi non poſſint ſtante pacto iurato quòd ſolutio debiti non poſſit probari per teſtes, tamen ex officio iudicis poterunt recipi.*
14 *Vſuras iurans non repetere, quamuis iuramentum ſeruare debeat, per iudicem tamen poſſunt recipi teſtes ſuper vſuris ex officio, et demũ poteſt cogere partem ad reſtitutionem.*
15 *Teſtes quamuis poſt dicta teſtificata non poſſint produci, cautela eſt, ſecundum communem, ut pars det nomina teſtium iudici qui poterit illos ex officio examinare.*
16 *Solutio debiti etſi fieri non poſſit per teſtes ſtante pacto de quo ſupra iurato, tamen probatio poterit fieri per teſtes, & inſtrumenta ſimul.*
17 *Statutum ſi diſponat quòd debitum non poſſit probari per teſtes, intelligitur per teſtes ſolos, ſecus cum aliis adminiculis.*
18 *Teſtes etſi non liceat examinare poſt dicta teſtificata, tamen ſecus eſt ad concomitantiam inſtrumenti.*

CONSILIVM LXXXVIII.

VIsis, ac diligenter perſpectis verbis inſtrumenti mutui mille ſcutorum celebrati inter dominum Aſcanium de Badis creditorem & dominum Franciſcum de Lupis debitorem,& pacto iurato inter ipſas partes confecto,quòd debitor non poſſit probare ſolutionem debiti niſi per publicum & ſolemne inſtrumentum, inhærendo
1 † veritati cui omnia cedunt c.conſuetudo.c.veritati octaua diſtinctione,& in c.fraternitatis, de frigid. &
2 malef. † cùm mater ſit iuſtitiæ.Bal. in l. libertini.ff. de ſtat.hom.Marſ.in prac.crim.in §.1.quæſtio.nume.
3 18.Bero.in conſi.100.colum.1.volu. 3. † ac reiectis ambagibus, & filateriis, quæ omnino à ſapientibus reiici debent. Spec.in titulo de Aduocat. §. nunc de exordiis.vêr. vel ita ſunt nulli iure merito dicendum videtur,dictum dominum Franciſcum, qui non probauit ſolutionem debiti per inſtrumentum legitimè fuiſſe condemnatum per Magnificum delegatum ad ſoluendum dicta ſcuta mille præfato Dom. Aſcanio.
4 Quoniam indubitati iuris eſt † tale pactum iuramento firmatum valere & obſeruandum eſſe, vt per Spec.in titul.de proba.§.fin.verſi. ſed quid ſi debitor iurauit ſe non probaturum argu. capituli ſi verò, & capituli ad noſtram,il ij.de iure iur.& ibi Ioan.And. Lap.Dominic.& Abb.in c.quamuis,de pact.in 6.Alexand.in conſi.102.colum.penul.circa fi.volum.5. Fulgo.in conſi.120.col.2. & in conſil. 208. vbi dicit hoc pactum iuratum valere,cùm non ſit dolo & ui extortum,& poſſit ſeruari ſine interitu ſalutis æternæ.nec quicquam turpe contineat nec habet obſtare ſecundum eum,quòd iſta pactio ſit contra communem vtilitatem teſtificandi,vt in authen.de teſtibus in princ.
5 † quia non debet anguſtari probatio le.quoniam.C. de hære.ſed potius ampliari.le.generaliter, in princ. C.de reb.cred. quia ſecundum eum reſpondetur, ꝙ hoc pactum iuratum non eſt contra publicam vtilitatem principaliter,licet ſecundario Imol. in c.2.vbi

etiam

etiam Feli.col.penult.in fi.& Dec.colum.fi.verſic.ſed
pro dicto,de probatio.Iaſ.in auth.iubemus,poſt Ale.
ibi col.2.in prin.C.de iud.in l.vbi pactum, col.5.ver.
tertiò confirmo,C.de tranſac.Mar. in rubrica de pro
ba.num.33.Bero.in conſi.100.num.19.vol.3.Cœpol.
in cau.254.Alber.in le. ſi quis in conſcribendo. C.de
6 pac.Are.in §.idem iuris,col.22.in fi.verſ.quæro an va
leat, de excep. † quamuis ſi dictum pactum fuiſſet
ſimplex & ſine iuramento, non valeret, vt per gloſſ.
quam ibi approbat Ang.in §.propterea,in authen.ut
* ſine prohibit.Imol. in c. ſi diligenti, de foro compet.
vbi aſſerit hanc eſſe * communem.Mar. in rubrica.C.
de proba.num.33.Iaſ.in d.auth.iubemus,col.1.in fin.
C.de iud.Dec.in c.2.in fi.de proba. Iacob. de Beluiſ.
in pract.iud.in 2.par.nu.36. Tiraq. in trac.de retrac.
char.391.num.17. Nec habet obſtare quòd ex aduer
ſo obiicitur, quòd licet ſtante dicto pacto probatio
ipſius debiti non potuerit fieri per teſtes,tamē quod
non debebat reiici confeſsio ſolutionis ipſius debiti,
7 † quoniam confeſsio non eſt ſpecies probationis,ſed
releuatio ab onere probandi.Cy. & Iacob.de Arena
in l.actor.C.de proba.Pau.de Caſt.in rubr.eod.titu.
Alex.in conſ.35.col.1.volum.1.vbi ex hoc infert poſt
Butr.in cap 2.de off.ord.& Ioan.Andr.in rubrica.de
probat.quòd teſtis non dicitur reddere rationem ſuf
ficientem ſcientiæ veri facti,ſi reddit rationem,quòd
interfuit confeſsioni,& ideò ſi quis articulauit ſe mu
tuaſſe Titio decem,teſtis non probat articulum,ſi di
cat ſe inter fuiſſe confeſsioni factę per Titium de mu
tuo ſibi facto,quia articulus concernit verum, & na-
turalem mutuum,ſed teſtis deponit de mutuo ciuili,
quod contrahitur per confeſsionem. & non deponit
de mutuo naturali,iuxta notata in l.2.§. fi. vbi Bart.
de innouatio.Dec.in rubr.de proba.nu.12. poſt Pau.
8 de Caſtr.ibi in fi.Marſ.etiam ibi nu. 37. vbi † ſi quis
renunciauit probationibus,vel ſit concluſum in cau-
ſa,quæ concluſio pro renunciatione habetur, tamen
admittitur confeſsio partis.Iaſ.in l. cum te. col.1.C.
de tranſac. pro cuius confirmatione facit. Nam nos
9 videmus, † quòd contra præſumptionem iuris de
iure non admittitur probatio in contrarium,gloſſ.&
docto.in l.ſiue poſsidetis.C.de probatio.Bar.in l.fi.in
princ.ff.quòd met.cau.Feli.in cap.quanto,colum.pe-
nult.de præſump.Marſ.in conſi. primo.nume.77.& in
conſi.127.num.20.Cur.Sen.in l.admonendi in fin.de
iure iur.vbi etiam Caccia.Sach.num.72.Pariſ.in conſi.
10.nume.84.volum.2. Cacialup.in le. omnes populi.
num.70.de iuſti.& iure.Rui.in conſi.128.nume.9.vo-
lum.2.& in conſi.34.num.ſeptimo.volu.4.Rubr.Ale.
* in l.non ſolùm,in §.morte.num.252.de oper.no.nun.
vbi aſſerit hanc eſſe * communem, & nihilominus
contra talem præſumptionem admittitur probatio
per confeſsionem.glo.in §.illud,in authen.de æqual.
dot.auth.ſed iam neceſſe.C.de ſecund. nup. vbi Bar.
& alij glo.in l.contractibus,in princip. C.de non nu-
me.pecun.Quia reſpondetur,quòd ſtante huiuſmodi
pacto non admittitur niſi confeſsio ſpontanea & fa-
cta ex propria voluntate creditoris,non autem inui-
ta, adeo ut cogatur confiteri, ita ſingulariter inquit
Spec.in titul.de dilatio.§.fi.col.4.verſic.Item quid ſi.
10 vbi † ſi eſt datus terminus alicui ad probandum,
qui ſit lapſus,ſicut ille excluditur a facultate proban
di, ita etiam excluditur vt partem interrogare non
poſsit,& ſic confeſsio inuita remouetur, & cum Spe-
cul.ibi pertranſit Bald.in additio.Et ideo dicit Paul.
11 de Caſtro in rubrica.C.de probatio. in fi. † quòd ſi
quis poſt renunciationem vel concluſionem in cauſa
fecerit poſitiones, peteretque partem arctari ad illis
reſpondendum, quòd reſpondere non tenetur,ſicut
non teneretur admittere probationes,quæ poſtea fie
rent,per l.in contractibus,§.illa,C.de non nume. pe-
cu.vbi etiam ipſe Caſtren.colum.prima.& in l.fin.co
lum.3.de feriis.Angel. in l. ſed & ſi reſtituatur.§.pri-
mo.ff.de iudic.Hinc ait Dec.in dicta rubrica de pro-
12 ba.num. 13. † quòd licet ſi per ſtatutum ſit prohibi
ta probatio,admittatur confeſsio,tamen illud proce
dit quando quis ſponte & propria voluntate confite
tur,inuitus verò non poteſt interrogari,vt reſponde-
re cogatur.Alex.in conſi.102.colum.5.in princip.vo
lum.5.vbi loquitur in ſtatuto prohibente fieri proba
tionem aliter quàm per inſtrumentum. Sed in caſu
de quo agitur, non interuenit ſpontanea & volunta-
ria confeſsio creditoris, ſed pars debitrix medianti-
bus poſitionibus, vel interrogationibus inuitè vole-
bat extorquere confeſsionem a debitore, ergo legiti
mè reiectæ à iudice.Vnde ex his concluditur dictum
debitorem verſus creditorem legitimè fuiſſe con-
demnatum.

¶Cautus enim eſſe debebat Aduocatus partis de-
13 bitricis, ſi clientulum ſuum adiuuare uolebat, † q
operam dediſſet,quòd debitor procuraret teſtes reci
pi ſuper probatione ſolutionis ex officio Iudicis, vt
inſtruit Spec.in titu.de probatio.§. videndum reſtat,
verſic.ſed quid ſi debitor iurauit,vbi dicit quòd ſi de
biter iurauit ſe probaturum niſi per inſtrumentum
tale iuramentum uenit ſeruandum c. ſi verò, de iure
iurand. tamen conſilium eſt, quòd debitor procuret
teſtes recipi ex officio iudicis, & ſic vult, quòd qui
non poteſt probare per teſtes, procurare poterit vt
officio iudicis examinentur, quam cautelam ſequi-
tur Cœpol.in cautel.254.incip.Dubitari poteſt Ale-
xan.in l.autem iubemus col.3.in princ. verſic.& ſub-
dit.C.de iud.Feli.in cap.ſecundo.colum.penult.ver-
ſicul.3.limitatur de probatio.Iaſ.in l.vbi pactum co-
lum.5.verſic.tertiò confirmo.C.de tranſac. Dec.in di
cto ca.ſecundo.num.22.Maſ.in rubrica. C.de proba-
tio.num.58.Bero.in conſil.100.nume.19.volu.3.Pro
cuius confirmatione facit in ſimili text.in cap. ad no
14 ſtram, il ſecundo. de iure iur. † vbi qui iurauit vſu-
ras non repetere, iuramentum ſeruare debet, ſed ex
querelis & inſtigationibus ipſius iudici factis pote-
rit iudex ex officio teſtes examinare ſuper vſuris, ac
facere quòd ei reſtituantur,nec propter hoc ille,qui
iurauit,periurus reputabitur,nec aliquid contra iura
mentum ex malitia & fraude tentaſſe,quem text. ad
propoſitum allegat Ioan. Andr.in addit. ad Spec. in
loco proxime citato cum quo etiam tranſit Bero. in
dicto conſil.100.nume.19.in fin.Accedit etiam quod
notat Bald.in l.ampliorem,in fin.principii.C.de ap-
15 pellatio. vbi dicit, † quòd ſi quis propter didicita
teſtificata non poteſt teſtes producere,cautela eſt,vt
det nomina teſtium iudici deinde diſcedat, nec ali-
ter petat, quod teſtes ad ſui inſtantiam producan-
tur, quia tunc iudex poterit illos recipere & exami-
nare,& illud ſimplex pactum partis eiuſque inſtiga-
tio non impedit quin iudex poſsit teſtes ex officio
ſuo recipere, & quandocunque repetere. Roma. in
conſi.488.Angel.in conſi.295.colum.penul. Alexan.
in l.4.in §.hoc autem de dam.infec. & in conſil. 238.
volu.6.Felin.in cap. fraternitatis,verſic. item limita,
de teſtibus Iaſ.in d.l.vbi pactum,col.5.uerſi.ſecundo
confirmo.Ruin.in conſi.30.nume.2.uolu.4. Cæpol.in
cautela ſupra allegata. Craue. in conſil.134. col.1.&
Bero. qui aſſerit hoc dictum * cōmuniter receptum
in

in dicto conſil.100.& in hoc eſt bonum habere iudicem fauorabilem. Item † etiam potuiſſet probare ſolutionem debiti non obſtante tali pacto per teſtes & inſtrumenta ſimul, vt per Bartol. & communiter alios, in l.certi condictio.§ quoniam ſi cer.pet. Bald. in authen.ſed nouo iure.C.eod.titul. Alex. in conſil.
16 63.volum.3.duplicato in conſil.36.volu.5. & 57.vol. 6.iterum in conſi.58.in fin.volu.4.& 258.in fi.volu.6. Dec.in c.2.num.24.de probatio.& in conſil.11. colu. 3 in princ.Ang.Aret.poſt gloſ.in verbo ſcriptura, de liter.obligat. vbi dicit; † quòd ſtante ſtatuto quòd
17 debitum non poſſit probari per teſtes, quod intelligitur per teſtes ſolos, ſed cum aliis adminiculis poteſt probari per teſtes Marſ.in rubrica. C.de probat. num.53.& Pariſ.in conſi.77.num. 21.volum.3.Hinc
18 etiam videmus, † quòd licèt poſt dicicita teſtificata non liceat teſtes examinare, tamen ſecus eſt, quando requiritur examinatio poſt publicationem ad cōcomitantiam inſtrumenti.Docto.per illum tex.in c. ſeries, de teſtibus Alex.in conſil.213 vol.2. Affl.in deciſ.33.num.4,& 216.col.2.in fi.verſi.Item fuit publicatum. Et miror quòd hoc non fuerit requiſitum, cum per partem debitricem mihi relatum fuerit, quòd poterat probare ſolutionem debiti per teſtes, apocas,& alia adminicula.

SVMMARIVM.

1 *Spurii de iure ciuili non ſunt alendi a patre, ſecus de iure canonico.*

2 *Diſpoſitio capituli cum haberet, de eo qui dux in matri.quam pol. per adult. ſecundum magis communem locum habet in prato Cæſaris.*

3 *Legatum alimentorum factum filio ſpurio & liberis, comprehendit & nepotes.*

4 *Appellatione filiorum in ultimis uoluntatibus ueniunt & nepotes, maxime in fauorabilibus.*

5 *Liberorum terminus comprehendit nedum nepotes, ſed & pro nepotes, ac alios.*

6 *Diſpoſitio l.hac conſultiſſima.§.ex imperfecto. C.de teſtamen. quæ loquitur de liberis, extenditur ad nepotes.*

7 *Legatum dicitur eſſe honor.*

8 *Appellatione liberorum ueniunt nedum maſculi, ſed & fœminæ.*

9 *Stipulatio pro ſe & liberis, includit & filias.*

10 *Alimenta quando alicui relinquuntur in domo teſtatoris, ſi commode poteſt in ea habitare, non debent extra domum præſtari.*

11 *Experientia eſt omnium rerum mater.*

12 *Teſtator in ſua diſpoſitione cenſetur magis uoluiſſe proſpicere hæredibus minus eos grauando, quam legatariis.*

13 *Morari ſi quis non poteſt cum aliquo ex iuſta cauſa, non perdit legatum, & nu.ſeq.*

14 *Alimenta quando a pluribus hæredibus debentur duobus, poteſt diuidi præſtatio per tempora, declara ut infra.*

15 *Indefinita æquipollet uniuerſali.*

16 *Perſona cuiuslibet hæredis non repreſentat in totum perſonam defuncti, ſed pro parte.*

17 *Appellatione cuiuslibet rei, uenit in dubio tota res, & non pars.*

18 *Appellatione alimentorum, quæ ueniant, remiſſiue.*

CONSILIVM LXXXIX.

SVPER primo articulo non inſiſtendo vbi non expedit, ſed tangendo medullam quæſiti, clariſſimè tenendum eſſe arbitror, † quòd
1 & ſi tex. in authent.ex complexu, in fin. C. de inceſt. nup. uelit ſpurios non eſſe alendos à patribus, & idem diſponatur in §.fin.quibus mod.nat. effi. ſui. Vnde ſumpta eſt dicta authen.ex complexu. Spec.in titul.qui filii ſint legit.§.1.verſic.quid de natis. Alex. in conſi.74.volum.3.Et Aret.in conſi.44.colum.2.tamen quòd inſpecta diſpoſitione Pontificia, de qua in capit.cum haberet, de eo qui dux. in matri.quam pol.per adult. per D. Ioan. Antonium Rubeum potuit fieri legatum alimentorum Baldaſſari eius filio
2 ſpurió, cui ſententiæ non habet obſtare, † quod nonnulli teneant diſpoſitionem dicti capituli tanquam exorbitantem,& correctoriam, tantum habere locum de iure canonico, & non eſſe obſeruandam in prato Cæſaris. vt per Imol.in le. ex facto,§. ſi quis rogatus, il primo.colum.3.ad Treb. & in leg. Lutius, §.primo.ff.de hæred.inſtit. Alex. in l.1.col.9.ff.ſolut. matr.in l.cogi.§.hi, qui ſolidum, in l.fratres,& in conſil.74.col. 2. volu.3.Feli.in c. quæ in eccleſiarum, col. 17.de conſtitu. & in c.eccleſia Sanctæ Mariæ, colum. 7.eod.tit.Aret.in dicto conſi.44.col.2.verſic.ſed dubitatio remanet.Lud.Sard.in tract.legi.in ſecunda par. num.24.Vaſq.in 2.lib.§.20.nume.313.Iaſ.in auth.res quæ col.penult.C. commun.de lega. quia reſpondetur contra prædictos patres fore nedum communem ſententiam tam Canoniſtarum quàm Legiſtarum, ſed magis receptam doctorum ſententiam, vt late demonſtraui in conſil. 74.volum.1.pro quorum confirmatione adducuntur auctoritates infraſcriptę. Nam huiuſmodi ſententiam approbant Corſet. in verbo alimenta. Fort. in tractat. de vltimo fine, il latione 8.Opizo.in l.filiusfamilias in §. diui.nu.142. de lega.1.Hercula.in leg.prima.colum.15.ff.ſolu.matri.Capic.in deciſ.164.Ripa in rubrica de verbo. obligatio.in fin.& ibi Galiauol.nume.22.quia educatio liberorum eſt de iure ciuili, & ex inſtinctu naturæ procedit, & ſicut lex Canonica vigorem aſſumit à iure naturali, ita debet præferri iuri ciuili, etiam in foro Cæſaris, vt velle videtur Abba.in dicto capi. cum haberet, in vltimo notabili, dicens expreſsè iuri Canonico ſtandum eſſe de iure Ciuili, quia eccleſia hoc inducit ex quadam æquitate naturali, ne ſpurii alimentis priuati pereant. Neuiza. in Sylua nuptiali libr.tertio.num.25.Pic.in leg.vt vim.ff.de iuſti. & iure.Lup.in cap.per veſtras in tertio.notabili,& in §.9. num.14.Port.in conſil.146.nume.7. Card. Paleot.in tracta.de nothis ſpuriiſque filiis.ca.47. Bermond.in tract.de publ.concu.charta 34.nu.72.Calca.in conſi. 62.num. 12. & hanc eſſe communem doctorum ſententiam firmant Dec.in cap.clerici, colum.prima.de iudi.in cap.in præſentia.num.115. de probatio.Petr. Duen.in reg.366.nume.1. Ripa in l.ſi vnquam quæſt. 27.C.de reuo.dona.& in l.1.num.65.ſolut. matrimo. Zanet.in c.1.in 61.differentia de accuſatio.Didac.in 1.thomo charta 304.colum.4.Gul.Benedic.in capit. Raynutius, in uerbo. Et uxorem, num.123. ipſamque ſententiam frequentiori calamo receptam atteſtantur

tur Alcia.in conſ.685.& in lib.4.parer.cap.6.Ruin.in
conſ.124.col.fi.in princ.volum.1.Ex his igitur liquet
huiuſmodi legatum alimentorum valere & ſubſiſte-
re,& illud eſſe præſtandum vſque ad modum alimen
torum.Bal.Nouel.in trac.dot.in ſexta par.priuilegio
16.col.4. Bal.in l. eam quam.C. de fideicom. Opizo.
vbi ſupra num.142.Caſſanæ.in conſi.39.num. 55.Di-
xi etiam in citato conſi.74.nume.40.

3 ¶ Circa ſecundum caput in quo quæritur, † an
in legato alimentorum facto Baldaſſari filio ſpurio
& eius liberis comprehendantur nepotes, conclu-
4 dendum videtur,quòd ſic,quoniam † ſi appellatio-
ne filiorum in vltimis voluntatibus veniunt nepo-
tes,cùm in fauorem illorum aliquid ſtatuitur, vt per
Bartol.in leg.liberorum,colum.ſecunda.verſi.ſed mi
hi videtur,de verbo.ſign.vbi inquit,quòd appellatio
ne filiorum veniunt nepotes,quando filij fuerunt ho
norati, vt quia inſtituti hæredes, quem ſequuntur
Rub.Alexand.in leg.Gallus.§. quidam rectè.nu. 58.
ff.de lib.& poſthu.Pariſ.in conſi.75.num. 65. volum.
2.& in conſi.73.num.10.volum.eod. Tiraquel. in re-
peti.leg ſi vnquam,in verbo filios non habens.nume.
* 12.C.de reuoca.dona.Mandel.Alben.in conſi.87.co-
lum. ſecunda. & quam * communem affirmant Dec.
conſi.391.colum.prima.verſic.prædictis tamen.Soc.
Iun.in conſil.22.num.13. & magis communem Soc.
in conſi.17.vol.4.Multo fortius venire debent appel
5 latione liberorum. † Nam terminus liberorum com
prehendit nedum nepotes , ſed & pronepotes &
alios . Dec.in conſil.248.nume.3.223.colum.fin.Soc.
in conſil.62.nume.quarto.volum.tertio. Doct.in leg.
gallus.§.inſtituens.ff. de lib. & poſthu. Barba. in leg.
cum acutiſſimi in princip.C.de fideicom. Io. Garro.
in l.fœminę.num.10.C.de ſecund.nupt. Pariſ.in con
ſil.36.num.quarto.volum.ſecundo. & in conſil.38.nu
me.7.volum.eo.Tiraque. vbi ſupra,& de hoc eſt tex.
in leg. liberorum , de verbo. ſignificatio. Et ideo in-
quit Natta in l. hac cõſultiſſima. §. ex imperfecto.in
6 fin.C.de teſta. † quod diſpoſitio illius §.loquens de
liberis,extenditur ad nepotes,& eo magis hoc dicen
7 dum venit,cum agatur † de legato,quod dicitur eſ
ſe honor.l.amiciſſimos,ibi,honorem legati eos perſę
qui.ff.de excuſatio.tuto. Cur.Iun.in conſi.52.num.3.
Et in tantum eſt vera huiuſmodi ſententia, quòd ne-
8 dum habet locum in nepotibus maribus , † ſed
etiam in fœminis,vt conſtat ex his,quæ dicunt ſcrib.
in l.ſed ſi hac.§.liberos.ff de in ius vocan. vbi dicunt
9 per illum tex. † quòd ſi quis ſtipulatur pro ſe, & li-
beris,filiæ quoque includuntur. Alex.in l. ex facto.§.
ſi.ff.ad Treb.in l.quod dicitur.num.25.de verbor.ob-
ligatio.Iaſ.in leg. ſi quis id quod col.5. verſicul.con-
clude,de iuriſ.om.iudi.Ruin.in conſil.114.nume.14.
volum.tertio.Ceph.in conſil.11.colum. prima. volu.
primo. quia liberorum terminus generalis eſt, & in
conſil.72.col.ſecunda.volum. eo. & in terminis quæ-
ſtionis noſtræ ita conſuluit Alexan.pater veritatis in
conſ.158.in prin. vol.7.pro qua ſententia facit quod
ſcribit Porcius in conſil.146.colum.1.& 2.vbi conclu
dit,quòd diſpoſitio Pontificia de qua in c.cum habe
ret, de eo qui dux in matr. quam pol. per adult. quæ
diſponit liberis ſpuriis ſubminiſtranda eſſe neceſſa-
ria, cuius diſpoſitio etiam ſeruatur in foro ciuili . ut
ſupra dictum eſt, habet etiam locum nedum in libe-
ris,ſed etiam & in nepotibus, quia appellatione libe
rorum nepotes & vlterioris gradus deſcendentes
continentur dicta l.liberorum.l.cognoſcere.§. libero
rum,eo.tit,& in conſi.188.num.9.

¶Super tertio dubio,in quo hæſitari videtur, an li
beris dicti Baldaſſaris pręſtari debeant alimenta
in domo hæredum dicti quondam D.Io.Antonii Ru
bei , an vero extra ipſorum domum . Primo aſpectu
dicendum venit , quòd in domo ipſorum præſtanda
10 veniant,quoniam trita eſt doctorum concluſio, † ꝙ
quando alicui relinquuntur alimenta in domo teſta
toris, ſi commode poteſt in ea habitare , non debent
extra domum pręſtari,quia iſta verba cenſentur adie
cta in fauorem hæredum , qui alimenta præſtare de-
bent quoniam cum minori ſumptu in domo ipſo-
11 rum poterunt miniſtrari , vt docet † experientia ,
quæ eſt omnium rerum mater.c.quàm ſit,de elec. ita
Bartol.in conſi.incip.Quidam ſibi filios,quem ſequi-
tur Alex.in conſi.178.colum.2.volum.2.Barto.in l.1.
C.de lega.in l.illis libertis,de cond.& demonſtr.& in
l.Caio.§.Imperator,de alim. & ciba. lega. Ancha.in
conſi.254.colum.2.verſic. & ſic. Natta in conſi. 387.
12 col.2.Nam negari non poteſt, † quin teſtator ita di
ſponendo magis voluerit proſpicere hæredibus mi-
nus eos grauando quam legatariis, teſte Ancha. vbi
ſupra.Alex.in citato conſil.178.colum.ſecunda. Nec
habet obſtare , quòd ipſi non poſſunt morari in do-
mo hæredum, quia ipſi non ſtant in communione hæ
reditatis & in domo ipſorum,in qua communiter vi
uere ſolebant,quo caſu cum non poſſint in domo ip
ſorum morari ex culpa & defectu eorundem , ſequi-
tur quod alimenta ipſa conſequi debeant extra do-
mum , ſicut etiam quando ex alia cauſa non poſſunt
in domo morari,per ea, quæ notat Bartol.in dicto §.
13 Imperator,vbi inquit † quod ille qui debet morari
cum aliquo,ſi non poteſt ex iuſta cauſa , non perdit
14 legatum,quia reſpondetur , quod ſicut † quando à
pluribus hæredibus debentur alimenta duobus, po-
teſt diuidi præſtatio per tempora , vt ſcilicet ab vno
certo tempore tantum præſtentur alimenta, & ab al
tero alio tempore.Bartol.in leg.ſolent,de alim. & ci
ba.lega. Idem etiam dicendum ſit in caſu de quo agi
tur,in quo non poſſunt legatariis ab ambobus hære-
dibus in communi domo & habitatione , prout vo-
luit teſtator,alimenta præſtari,quia hoc modo volun
tas teſtatoris magis conſeruatur, & ab illa minus re-
ceditur.l.in conditionibus,in princ. ff.de cond. & de
mon.vel ſaltem pro rata temporis debent capere ali
menta in domo vnius hæredis,& pro alia in domo al
terius cohæredis.

¶Sed præmiſſis non obſtantibus contraria ſenten
tia vti de iure verior, amplectenda venit , quoniam
certiſſimi iuris eſt,vt ſupra dictum fuit,quod & ſi ali
menta ueniant præſtanda in domo hæredum, & non
extra, tamen id non procedit & locum ſibi non arro
gat, quando non ſtat per legatarios quominus in do
mo percipiantur alimenta,ſed per hæredes, ita Bar.
in dicta l.Caio.§.Imperator,vbi inquit, ꝙ ille qui de
bet morari cum aliquo ſi non poteſt ex iuſta cauſa,
non perdit legatũ,per l.Meuia,in fi.de an.leg.Et ideo
ſubdit , ꝙ ſi teſtator relinquit alimenta uxori in do-
mo ipſius teſtatoris,ſi non poteſt ibi commode mora
ri,quia eſt iuuenis,& aliqui ſunt ibi,qui veriſimiliter
luxuriarentur cum ea,poteſt habere, & petere alimẽ
ta & recedere de domo.Salic.& alii in l.1.C.de lega.
Pau.de Caſtro.& Imol.in l.ſi cum dotem.§.tranſgre
diamur.ff.ſol.mat.Bal.Nouel.in tract.dot.in ſeptima
par.priuil.36.Bero.in conſi.24.num.10.vol.2. 52.nu.
14.vol.eo.& in conſi.185.num.2.vol.1.Alex. in conſi.
178.col.2.verſic.niſi legatarius.volum.6. & in conſi.
158.col.1.in fin.volu.7.Pau.de Caſtro in conſil. 188.

in fi.ſecundum antiquam impreſsionem. Anch. in conſi. 354. col. 2. Natta in conſ. 387. col. 2. Rui. in conſ. 80. col. 2. vol. 2. & in conſ. 81. colum. 3. verſ. poſtquam ergo. vol. eo. vbi dicit, quod ſi ab vno hærede relicta fuerant alimenta in domo, & per eum ſit quoquomodo quominus legatarius poſsit cum eo ſtare in domo, poſſunt alimenta peti extra domum, ſed in caſu noſtro ſtetit per ipſos hæredes quominus legatarij ipſi perceperint alimenta in domo ipſorum, cùm ipſi non viuant in communione, & in eadem domo, in qua ſolebant morari, & de qua ſenſit teſtator, non autem de habitatione cuiuslibet diſtributiuè, & ſic quando ſeparatim habitarent, ſed collectiuè & de communi illorum habitatione; ergo &c. ita in terminis noſtris conſuluit Ruin. in conſi. 80. col. 2. volum. 2. & in conſil. 81. colum. ſecunda. vol. eo. vbi inquit, quomodo quocunque impediatur facto hæredis legatarius alimenta in domo capere, vt quia veniunt hęredes ad diuiſionem, & ſeparatim habitent, quod illa extra domum petere poteſt, cum per eos dicatur fieri quominùs poſsit in eorum communi habitatione legatarius alimenta capere, ex quo non poteſt cum vtroque habitare, & iſtud in caſu magis dubio, vt inquit Ruin. in citato conſi. 81. col. 3. voluit Cuma. in conſil. 38. vbi concludit, quod ſi alimenta relinquantur vxori ſi ſteterit cum filiis, & illi deueniant ad diuiſionem, ac ſeorſum habitent, quod vxori debentur alimenta ſi cum vno habitauit, cum per ipſos filios factum ſit quominus conditio mixta poſsit impleri, ſcilicet ſtandi cum eis, ideo pro impleta debet haberi. l. prima. C. de inſtit. & ſubſtit. Impoſsibile eſt enim ſtare & habitare, cum omnibus, ideo licuit vnum ex his eligere. l. 3. §. cum omnes. ff. ad Syllan. vnde ad illum relictum contribuendum alii fratres compellendi ſunt. l. 3. cum ibi nota. ff. de alim. & ciba. lega. ſi ergo dicto caſu, illa verba indefinitè prolata vſcilicet ſi cum filiis habitauerit, ſignificant, quod cum omnibus
15 filiis ſimul & in eadem domo debeat habitare, ſecundum Cuma. & ea ratione, quamuis non dicat, † quia indefinita æquipollet vniuerſali collectiuè, & non diſtributiuè, vt per Imol. in l. ſi ita ſcriptum. filiabus, de legat. 2. & Alexan. in leg. qui filiabus, in princ. eod. ti. ergo multo magis in caſu noſtro, in quo teſtator voluit, ꝗ legatarii haberent alimenta in domo ſua, quæ verba ſignificant communem, & eandem habitationem omnium hæredum.

¶ Supereſt igitur ſolum reſpondere ad allegata in contrarium, & primo non obſtat, quòd quando relinquuntur alimenta alicui præſtanda in domo teſtatoris, quòd ea peti non poſſunt extra, quia reſponſum videtur ex his, quæ ſupra dicta ſunt, quòd prædicta ſententia locum ſibi vendicare non poteſt quando per hæredes fit quominus legatarii poſsint capere alimenta in eorum communi habitatione, quia tunc cum non poſsint cum vtroque habitare, ideo extra domum peti & conſequi poſſunt alimenta, vt per Bartol. in dicto §. Imperator, & in aliis locis ſupra citatis.

¶ Nec obſtat quòd certo tempore poſsint ſtare & habitare cum vno, & alio tempore cum alio, vt per Bartol. in dicta leg. ſolent, quia ſi bene aduertatur, ipſe loquitur in terminis illius legis, videlicet, quando alimenta fuerunt ſimpliciter relicta abſque eo quod teſtator dixerit velle ea præſtari in domo ſua, quo caſu poſſunt peti extra domum, & diuidi præſtatio per tempora, ſed quando voluit quod in domo præſtarentur, non poteſt habere locum di-
16 uiſio prædicta. Et ratio eſt, † quia perſona cuiuslibet hæredis non repreſentat in totum perſonam defuncti, ſed pro parte tantum. l. cum à matre. C. de rei vend. Bartol. in l. 2. §. Item ſi in facto, de verbo. oblig. habitatio ergo cuiuslibet non poteſt in totum dici habitatio teſtatoris, ſed pro parte tantum, ſicut pro parte (vt dictum eſt) repreſentatur a quolibet hærede, & ideo habitatio & domus cuiuslibet non poteſt ſimpliciter dici habitatio defuncti, ſed ſecun-
17 dum quid, † ſicut appellatione cuiuslibet rei venit in dubio tota res, & non pars illius l. ſi in rem, in princ. vbi Barto. de rei vendicatio. Barto. & alii communiter in l. de pupillo. §. qui nunciat. de oper. nor. nuncia. Nam quando teſtator a pluribus hæredibus tempore teſtamenti & mortis ſimul in communione cum eo habitantibus legat in domo ſua alimenta perinde eſt ac ſi dixiſſet, quod ab hæredibus in communione habitantibus ſimul præſtarentur, quia aliter non poteſt dici, quod in domo, ideſt in habitatione teſtatoris præſtentur, ſi ergo explicite a teſtatore fuiſſet dictum quod ab hæredibus ſuis alimenta præſtarentur in eorum habitatione ſimul, ſine dubio diuiſim & in diuerſis locis ab eis præſtari non poſſent, ergo nec in caſu noſtro, in quo & ſi expreſsè hoc non dixit, tamen implicite hoc voluit, ita formaliter reſpondet Rui. in dicto conſi. 80. col. 2. & in conſi. 81. colum. 4. in fi. & ita alias dixi in conſi. 22. num. 15. volu. 1. Ex his igitur reſultat indubitata iuris concluſio, quod legatariis prædictis præſtanda veniunt alimenta ab hęredibus dicti D. Io. Antonii Rubei extra ip-
18 ſorum domum, † quæ autem veniant appellatione alimentorum, ſatis ſuperque conſtat ex his, quę abundè dixi in conſil. 22. volum. primo. & per Bologn. in conſil. 48. colum. fin. in princip. Bero. in conſil. 24. nume. 8. volum. ſecundo. Port. in conſil. 188. colum. fin. in princip. Alcia. in conſi. 241. & nunc Illuſtriſsimum Paleotum Cardinalem in tracta. ſuo de nothis ſpuriiſque filiis. c. 47. in fi.

SVMMARIVM

1 *Viam ferro aperit, qui per contraria ſcandit.*

2 *Actore non probante reus debet abſolui, etiam ſi nihil præſtiterit.*

3 *Quod ampliatur procedere etiam in criminalibus.*

4 *Actor ſi nihil probat, ab aduerſario conueniri poteſt actione iniuriarum.*

5 *Actor ſi facit poſitiones, quibus non reſpondeatur per aduerſarium in tempore, habentur pro confeſſis ad commodum ponentis, & dicitur habere intentionem fundatam, & nu. 15.*

6 *Poſitiones ſunt inducta vt quis releuetur ab onere probandi.*

7 *Statuto ſi caueatur quòd omnis citatus ad reſpondendum poſitionibus ſi non comparuerit, habeatur pro confeſſo, iudex eo exiſtente contumace et abſque alia citatione illas poterit declarare pro confeſſis.*

8 *Statuto ſi caueatur quòd non reſpondens poſitionibus habeatur pro confeſſo, illud intelligi debet ſi accuſata fuerit contumacia non reſpondentis ſed contra num. 16.*

9 *Contumax vt quis dicatur, opus eſt vt eius contumacia accuſetur.*

Ablatiuum

10 *Ablatiuum importàt conditionem.*
11 *Contumacia accuſari debet etiam in criminalibus quando proceditur per accu ationem.*
12 *Statuto ſi diſponatur, quòd non comparens in termino præfixo habeatur pró contumáce, & legitımè bannito, huiuſmodi ſtatutum locum non habet vbi contumacia partis aduerſæ non fuerit accuſata.*
13 *Verba ipſó iure, non operantur ut non requıratur accuſatio contumaciæ.*
14 *Iura, quæ imponunt alıquam pænam ipſó iure, intelliguntur ſi pars aduerſa accuſauerit contumaciam, & ſi de ea conſtat in actis.*
15 *Statutum odioſum ſtrictè debet intelligi.*
16 *Statuto ſi caueatur quòd non comparens in termino banni, habeatur pro confeſſo, non requiritur quòd contumacia partis accuſetur.*
17 *Pæna ubi imponitur a ſtatuto ipſó iure, non requirit factum hominis.*
18 *Verba ipſo iure, æquiparantur verbis ſine ope exceptionis.*
19 *Verba ſine ope exceptionis, important ſine præſentia partis*
20 *Declaratoria iudicis non requiritur quando ſtatutum diſponit, quòd contumax non reſpondens poſitionibus ipſo iure habeatur pro confeſſo.*
21 *Verba ipſo facto, & ipſo iure, æquiparantur*
22 *Verba ipſo facto, non requirunt aliquam ſententiam.*
23 *Verba ipſo facto, ſeu ipſo iure, non requirunt aliquod miniſterium hominis.*
24 *Nihi aliud eſt dicere ipſo iure, niſi ſine ſcientia.*

CONSILIVM XC.

ARGVENDO ad partem, vt decet
1 conſulentem, † quia viam ferro
aperit, qui per contraria ſcandit,
vt inquit Bal.in le.precibus C.de
impub.& aliis ſubſtit.Cur. Sen.in
conſi.78.in princ.Prima fronte di
cendum videtur, quòd ſtante re-
2 gula triuiali, quę habet, † quod actore non proban
te reus debet abſolui.l.ei qui.ff.de probat l. quod aſ-
ſeuerat.C.eod.tit.etiam ſi nihil præſt terit.l.qui accu
3 ſare.C. de eden. † Et quæ regula ampliatur proce-
dere in criminalibus.c.licèt cauſam,in fin.de probat.
Cur.Sen.in dicta leg.qui accuſare.num.4. In tantum
quod tradit Ang.in l.item apud Labeonem.§. ſi quis
libello. ff. de iniur. quòd alias conſultus reſpondit,
4 † quòd actore non probante poſſet aduerſarius eum
conuenire actione iniuriarum, quod dictum refert
Cur.Sen.in rep.l.admonendi.nu.356.de iure iur. di-
dicisse a profundæ memoriæ domino Rolando Cur-
tio patruo ſuo, qui vt vtar verbis ſuis, de hoc facie-
bat magnum cantare,& feſtum, quòd dominus Ant.
de Magiſtris debeat abſolui,cum ex parte D. Aluiſii
Goſelini nihil adeo probatum comperiatur, quòd
fundet eius intentionem pro conſequutione ſcuto-
rum quatuor centum,de quibus in eius libello, quæ
tamen per ipſum probanda erat cap. literis, de pro-
batio.gloſſ.ſing.in c.vt noſtrum,vt benefic.eccleſiaſti
ca, quod procedit etiam ſine iuramento rei cap. fin.
de iure iur.Nec habet obſtare ſi dicatur,quòd imo in-
tentio eiuſdem Domini actoris ſatis fundata vide-
5 tur, † cum ipſe fecerit poſitiones de ſumma petita,
quibus à reo in termino a decreto ſtatuto,& ſibi per
iudicem aſſignato reſponſum non fuit, quo caſu ipſo
iure habentur pro confeſſis ex vi dicti decreti,& pro
ut vtilius fuerit ponenti, & ex qua non reſponſione
6 reſultat probatio ponentis, † cum ſint inductæ, vt
quis releuetur ab onere probandi,iuxta not.in l.2.§.
quod obſeruari.C.de iure iur.propter calum.gloſ.in
clem.ſæpe,de verbo.ſignific.Matthæſ.in notabili.37.
in fi.quod procedit etiam ſi nulla præceſſerit citatio
pro declaratione facienda,iuxta Ioan.de Imol.in l.ſi
7 finita.§.ſi plures.ff.de dam.infec.vbi inquit, † quòd
ſi ſtatuto cauetur,quod omnis citatus ad reſponden
dum poſitionibus ſi non venerit, habeatur pro con-
feſſo, quod tunc iudex abſque alia citatione illo ſic
exiſtente contumace poterit illas declarare pro con
feſſis. Marſ. poſt alios per eum citatos in leg. de vno
8 quoque.num.89.de re iudi. Quia reſpondetur † hu
iuſmodi ſtatutum ſeu decretum locum non habere
in terminis noſtris, vbi pars actrix in tempore dicti
decreti ſtatuto ad reſpondendum poſitionibus, non
accuſauit contumaciam rei non reſpondentis, quam
9 tamen accuſare tenebatur, † quoniam vt quis con-
tumax dicatur,neceſſe eſt, vt eius contumacia accu-
ſetur.le. properandum.§.primo.vbi not. omnes.C.de
iudic.ibi,actoris abſentiam incuſante, quod verbum
10 incuſante, † ablatiuum,importat conditionem.le.a
teſtatore.ff.de conditio. & demonſtratio. Alexan. in
conſil.100.volu.quinto.Iaſ.in leg.qui ante calendas,
col.penult.ff.de verbo.obligatio.Bartol.in leg.ſecun-
da.colum.penul.ff.ſi quis in ius voca. non ierit,quod
11 procedit nedum in ciuilibus, † ſed etiam in crimi-
nalibus,quando proceditur per accuſationem. Nam
in criminalibus proceditur ad inſtar ciuilium.leg. ab
ſentem.ff.de pœn.Bart.& Imol.in leg.inter accuſato
rem.ff.de publ.iudic.Sali.in l.abſentem.C. de accuſa.
Anto.de Trigo.in ſing.88. vnde cum non reperiatur
in actis d. actorem accuſaſſe contumaciam partis
conuentæ,merito dici non poteſt,quod poſitiones ip
ſæ debeant haberi pro confeſſatis in fauorem ipſius
actoris,ſed quod citatio facta fuerit circunducta, &
contractum hermoditium,vt in leg.& poſt edictum.
§.primo.ff.de iudi.cap.primo.de dolo & contuma. &
res redacta ſit ad terminum, ac ſi dicta citatio tranſ-
miſſa non fuiſſet. Minus obſtat quod ſtante decreto
diſponente quod ſi reus non reſpondiderit poſitioni
bus in tempore de quo in eo,habeatur pro confeſſo,
non requiritur accuſatio contumaciæ, iuxta not. per
Bal.in leg.ſi tutor. C. de interdi. matrim. vbi inquit,
12 † quòd ſi ſtatuto diſponatur, quòd qui non compar
uerit in termino banni,habeatur pro confeſſo,non re
quiritur,quod in termino præſens ſit aduerſarius, &
accuſet contumaciam, cum confeſſio ipſa procedat
ex diſpoſitione legali, ad cuius effectum non requiri
tur præſentia perſonarum.Alex.in conſi.120. col.pe-
nul.vol.7.& Iaſ.in d.l. properandum. §.& ſi quidem.
colum.2. quia reſpondetur, quod imo requiritur ac-
cuſatio contumaciæ, non obſtante dicto decreto, vt
voluit Ancha.in conſi.97. vbi concludit,quod ſtante
ſtatuto,quod non comparens in termino præfixo ha
beatur pro contumace,& legitime ex bannito, quod
dictum ſtatutum locum non habeat vbi actor non
comparens in termino aduerſarii contumaciam non
accuſauit, quia actor non comparens non poteſt reo
contumaciam imputare, cum maior ſit contumacia
actoris,quam rei c.1.de dolo & cont. in 6.quia tran-

ſacto die ad comparendum præfixo ſolutum ſuit iu-
dicium quò ad ambas partes. Et ad ſtatutum diſpo-
nens quòd non comparens habeatur pro confeſſo, re
ſpondet, quòd debet intelligi ſecundum terminos iu
ris communis requirentis, ut aduerſarius compareat
& accuſet contumaciam, & illicentiatus non rece-
dat, ſecundum Innocen.in capit.calumniam, de pœ-
nis, & cum Ancha. pertranſit Natta alias collega
meus in conſil.363.vbi ſubdit quòd hæc opinio con-
firmatur, quia decretum dum vult contumacem in
reſpondendo poſitionibus haberi pro confeſſo, ipſo
iure prouidet in hoc circa factum iudicis, quia tene-
batur ſecundum diſpoſitionem iuris communis pro-
nuntiare expreſſe dictas poſitiones propter contu-
maciam habendas eſſe pro confeſsis decretum au-
tem vult quòd ipſo iure habeantur pro confeſsis, &
ſic non requirit ſententiam iudicis prout ius commu
ne requirebat. vnde hęc diſpenſatio, quæ ſit contra
ius circa factum iudicis, quod remittitur, non debet
trahi ad factum litigatorum, vt non teneantur accu-
ſare contumaciam non reſpondentium, quia non de
bent ſtatuta, præſertim correctoria, trahi de vno ca-
ſu ad alium, & de perſona ad perſonam. l. ſi verò. §. de
uiro. ff. ſolut. matr. Nec obſtant nota. per Bal. in dicta
leg. ſi tutor quia dicit Natta vbi ſupra, quòd dictum
Bal. procedit in extraiudicialibus, in quibus ſaltem
interueniebat factum vnius partis, nos autem ſumus
in iudicialibus, in quibus partium præſentia requiri-
tur vbi autem altera pars abeſt contumaciter, contu
macia facit eum haberi pro præſente. ſed vbi neutra
partium adeſt, vt in caſu præſenti, impoſsibile eſt iu-
diciũ celebrari. Nec obſtat quod Alex. & Iaſ. ſequuti
ſunt Bald. quia refert, quòd ipſi ſunt meri relatores,
nec eis tribuendum eſt quantum tribui debet Petro
de Ancha. qui grauius & maturius eſt loquutus arti
culum diſputando. Pro cuius ſententia facit, quòd
voluit Nicel. in concordia Bald. in leg. ſi finita. §. Iu-
13 lianus. ff. de dam. inſec. vbi inquit, quòd † verba ipſo
iure, non operantur vt non requiratur accuſatio con
tumaciæ, iuxta not. per Barto. in leg. eius qui delato-
14 rem. ff. de iure fiſci. vbi omnia † iura, quæ imponunt
aliquam pœnam ipſo iure, intelliguntur, ſi pars ad
uerſa accuſauerit contumaciam, & quod de ea con-
ſtet in actis. Ceph. in conſil. 50. nume. 11. vbi ait, quod
verba ipſo iure, intelligi debent parte petente. Nec
15 mirum, † quia cùm hoc ſtatutum ſit odioſum. leg.
abſentem. ff. de pœn. Bald. in capit. nullus de præ-
ſumptio. quem ſequitur Dec. in capit. conſuluit, co-
lum. octaua. verſicul. quartus caſus, de off. delegati.
debet reſtringi cap. odia, de reg. iur. in ſexto. leg. cum
quidam. ff. de lib. & poſthu. Boſ. in titul. de bannulit.
num. 3. quod eo magis dicendum eſt, cum ius actoris
non ſit factum deterius.

¶ His tamen non obſtantibus contraria ſententia
vti verior tenenda eſt, quæ probatur ex concluſioni-
bus inſtaſcriptis, quarum prima eſt, quod ſtante ſta-
tuto quod contumax in reſpondendo poſitionibus
in termino ſibi a ſtatuto deſignato habeatur ipſo iu-
re pro confeſſo, ſi pars non reſpondet ipſis poſitioni-
bus, habetur pro confeſſo, ex cuius ficta confeſsione
reſultante ab ipſo ſtatuto actor dicitur habere ſuam
intentionem fundatam, vt no. in dicta l. 2. §. quod ob-
ſeruari, ubi not. omnes C. de iure iur. propter calum.
& in c. ſi poſt præſtitum, de confeſ. in 6.

16 ¶ Secunda eſt concluſio, † quod ſtante ſtatuto,
quod contumax habeatur pro confeſſo, non requiri-
tur, quod pars accuſet contumaciam rei, quia ubi a
lege ipſo iure inducitur confeſsio, tunc non requiri-
tur huiuſmodi accuſatio contumaciæ, ſed ipſa opera
tur effectum ac ſi facta fuiſſet præſente parte in iudi
cio, vt probatur ex not. per Bald. in dicta leg. ſi tu-
tor. C. de inter. matr. vbi ait per illum tex. quod quan
do lex fingit aliquem confeſſum, æquiparatur
confeſsio prædicta confeſsioni factæ in iudicio præ-
ſente parte, & ſolemniter. Et ex hoc infert quòd ſi ſta
tuto caueatur, quod qui non comparet in termi-
no banni habeatur pro confeſſo, non requiritur,
quod aduerſarius in illo termino ſit præſens, & accu
ſet contumaciam, quia iſta confeſsio procedit ex di
ſpoſitione legali, ad cuius effectum non requiritur
præſentia perſonarum, & ſubdit quod alibi non eſt
ita bene expreſſum, ſicut ibi, quod dictum vti notan-
dum, & ſingulare ſequitur Iaſ. in dicto §. & ſi qui-
dem, col. 2. verſi. limita. not. & ibi Ant. de Alex. Alex.
in addit. ad Bar. in l. abſentem, col. 2. verſic. ibi iudex,
in fin. ff. de pœn. in l. inter accuſatorem, in verſi. item
quæro. ff. de publ. iud. & in conſil. 120. num. ſeptimo.
volu. 7. Marſ. in leg. de vno quoque. num. 150. ff. de re
iud. Neuiza. in conſil. 6. num. 4. Bru. in tracta. de con-
ſli. in verbo contumacia. Bertach. in verbo contuma-
cia il ij. & in verbo contumax pro confeſſo. Ant. de
Trigon. in ſing. 88. ſi ergo in dicto caſu vbi non eſt ap
poſita dictio ipſo iure, non requiritur aliqua accuſa-
tio contumaciæ, multo magis id dicendum venit in
terminis ſtatuti, de quo agitur, vbi dictio ipſo iure,
17 apposita reperitur, † quæ operatur, quod vbi a ſta-
tuto imponitur pœna ipſo iure, non requiratur fa-
ctum hominis, & ſic nec partis. Barba. in cap. penult.
col. fi. de iura. calum. Iaſ. in l. 3. §. quod autem. ff. quod
quiſque iur. poſt princ. dum arguit contra * commu-
nem opinionem quæ habet, quod pœna illius tituli
intelligatur ipſo iure, nam ipſe ponderat in contra-
rium. l. primam eiuſdem tituli, quæ dicit reo poſtulan
te, ergo non ipſo iure vult ergo Iaſ. quod vbi dicitur
ipſo iure, non exigatur quod reus poſtulet. ſuccedit
quod no. Peli. in c. Rudulphus, col. 19. verſ. pub. ſunt
18 bona, de reſcrip. dum æquiparat hæc verba † ipſo
19 iure, ad verba ſine ope exceptionis, † quæ vltima
verba important ſine facto partis. Neuiza. in conſi. 6.
verſi. ſecundo moueor.

20 ¶ Tertia eſt concluſio, † quod vbi ſtatutum di-
ſponit, quod contumax in non reſpondendo poſitio-
nibus ipſo iure habeatur pro confeſſo, nulla
requiritur declaratoria, ſeu pronunciatio, ut in ter-
minis conſuluit inſignis & Excellentisſimus præce-
ptor meus Rui. in conſi. 117. num. 9. vol. 5. vbi inquit,
quod ſtante ſtatuto, quod non reſpondens poſitioni-
bus ipſo iure, hæ habeantur pro confeſsis, non eſt ne
ceſſaria alia declaratio ſequitur Natta vbi ſupra in
citato conſi. 363. col. 4. in fi. verſi. reperio etiam bene
facit quod uoluit Bart. in l. 1. circa medium. ff. de his
21 qui not. infam. vbi † verba ipſo facto, & ipſo iure.
22 æquiparantur ſed vbi dicitur † ipſo facto, non re-
quiritur aliqua ſententia, ergo nec vbi eſt appoſita
dictio ipſo iure ita Iaſ. in conſi. 128. col. 3. verſi. In pri
mis eſt, vol. 4. Corroboratur hoc dictum ex nota. per
23 Alexan. in conſi. 139. num. 2. volu. 7. vbi † dictio ipſo
facto, idem importat quod ſtatim, ſeu ipſo iure abſ-
que aliquo miniſterio hominis, vt not. Archa. in c. 1.
in princi. in verbo ipſo iure, de reſcrip. in 6. Nam ſe-
cundum Alex. idem eſt dicere ipſo facto, quod ipſo
iure. Bologn. in l. Iulianus. § ſi finita nu. 153. de dam.
24 inſec. vbi † nihil aliud eſt dicere ipſo iure, niſi ſine
ſcientia, per not. per Bartol. in dicta leg. 1. vbi idem
dixit

dixit eſſe ſi dicatur ipſo facto. Cum igitur D. Aluiſius Cuſilinus intentionem ſuam ſundatum habeat in dictis poſitionibus, quibus in terminis ſtatuti reſponſum non fuit, neceſſario ſequitur q; in dicta ſumma ſcutorum quatuor centum petita per dictum D. Libellantem veniat condemnãdus dictus D. Antonius reus conuentus vna cum victoria expenſarum, iuxta vulgatam regulam l. cum quem temerè. ff. de iudi.

¶ Non obſtant modo adducta in contrarium, quia ad primum argumentum reſpondetur, quòd intentio D. agentis reperitur optime fundata ex non reſponſione facta in termino dictis poſitionibus, vt ſupra late dictum fuit, igitur &c.

¶ Similiter non obſtat quòd accuſata non fuerit contumacia rei, qui non reſpondit in termino ſtatuti, quia dicitur illam non eſſe neceſſariam, ut conſtat ex dicta doctrina Bal. in dicta l. ſi tutor, * communiter approbata. Nec obſtat quod Anch. conſuluit contrarium in dicto conſi. 97. quia Anch. male loquitur, & contra communem deciſionem Bald. ſupra relatam, & quem in ſpecie reprobat Neuita in dicto conſi. 6. Pariter non obſtat reſponſio Nattæ ad dictum Bal. in dicta l. ſi tutor, ut procedat in extraiudicialibus, non autem in iudicialibus, quia reſpondetur reſponſionem ipſam non ualere, ſed quod uera ratio eſt illa, quam ponunt Docto. ubi ſupra, quæ eſt, quod ideo ibi non requiritur accuſatio contumaciæ, quia confeſſio inducitur ipſo iure a lege, quæ idem operatur ac ſi facta eſſet parte præſente, & eo magis id dicendum uenit in caſu noſtro, ubi ſunt uerba ipſo iure, per ſupradicta.

SVMMARIVM

1 *Notarius ſi eſt rogatus de inſtrumento extra territorium, illud facit fidem inter ſubiectos illius, qui creauit notarium, & de rebus poſitis in dominio illius.*

2 *Inſtrumentum recipere vel rogitum eorum non eſt actus iuriſdictionis voluntariæ vel contentioſæ, ſed eſt quoddam officium publicum, quod exerceri poteſt extra territorium.*

3 *Tutor datus infra territorium, poteſt gerere officium & authorari extra territorium.*

4 *Præcepta guarentigia, quæ conſiſtunt in voluntaria iuriſdictione, facere non poteſt notarius extra territorium, ſi habet auctoritatem ab inferiore à ſupremo Principe.*

5 *Statutum Mediolani diſponens, quòd notarius non originarius Medio ani nec in matricula notariorum, non poſſit conficere inſtrumenta in territorio Mediolani, non habet locum ſi notarius Pergami recipit inſtrumentum compromiſſi & laudi Mediolani inter Pergamenſes.*

6 *Statutum ſicut non poteſt habilitare perſonas forenſium inhabiles, ita nec habiles inhabilitare niſi ſeruetur certa forma.*

7 *Statutum de iure perſonæ poteſt tripliciter diſponere.*

8 *Statutum dictans quòd nullus minor vel filiusfamilias contrahere poſſit ſine tali ſolemnitate, quia loquitur in perſonam principaliter, non attenditur locus contractus ſed perſonæ inhabilitas.*

9 *Argumentum a ſufficienti partium enumeratione valet.*

10 *Notarius creatus ab inferiore a ſupremo Principe non poteſt ſecundum communem recipere inſtrumenta indiſtincte in alieno territorio.*

11 *Notarius creatus a non ſupremo domino, non poteſt recipere in alieno territorio inſtrumenta inter ſubditos illius domini, qui illum creauit.*

12 *Iuriſdictio etiam voluntaria ab alio conceſſa quam a Principe, non poteſt extra territorium concedentis exerceri.*

13 *Notarius dicitur ſeruus publicus.*

14 *Notarius conſtitutus ab alio quàm à Principe, non poteſt dici publicus extra territorium conſtituentis.*

15 *Notarii officium dependet a poteſtate conſtituentis.*

16 *Notarius unius loci non poteſt in alio loco facere inſtrumenta, etiam partibus uolentibus.*

17 *Solennitas loci attenditur ubi conficitur inſtrumentum.*

18 *Notarius creatus ab Imperatore ſecundum communem poteſt conficere inſtrumentum ubique locorum.*

19 *Pau. de Caſtro in conſi. 226. uol. 2. reprobatur & nu. ſequentibus vſque ad finem conſilii.*

20 *Inſtrumentum receptum a notario non ualet, ſtante ſtatuto, quòd notarius forenſis non matriculatus non poſſit conficere inſtrumentum, cum clauſula annullatiua.*

21 *Statutum diſponens quòd minor vigintiquinque annis non poſſit teſtari, non extenditur ad forenſem.*

22 *Statutum dictans quòd filiusfamilias non poſſit teſtari, non extenditur ad forenſem.*

23 *Statutum dictans quòd maritus non poſſit legare uxori, non ligat forenſem maritum.*

24 *Statutum diſponens quòd pater non poſſit teſtari ſine ſex teſtibus, ligat forenſem.*

25 *Statuto ſi caueatur quòd notarius non poſſit conficere inſtrumenta niſi ſit matriculatus, iurauerit, & ſatiſdederit, tale ſtatutum comprehendit forenſem notarium.*

26 *Minor ſi ex forma ſtatuti non poteſt ſe obligare ſine certa ſolennitate, etiam forenſis contrahens in loco, ſi ſit minor, tenetur illam ſolennitatem ſeruare.*

27 *Statutum Mantuæ, quòd nullus notarius, qui non fuerit per collegium deputatas, aſſumptus, approbatus, & deſcriptus in collegio & matricula notariorum poſſit nec valeat artem notariatus exercere, nec aliquem actum conficere ſub pœna, extenditur ad forēſem rogatum in loco ſubiecto dicto ſtatuto.*

28 *Statutum dans formam contractui celebrando, ligat etiam forenſem, adeo ut ſi cōtraxerit in loco ipſius ſtatuti, ipſius forma nō ſeruata, actus non valeat.*

29 *Solennitas actus ſpectat ad iuriſdictionem ſtatuentis.*

30 *Statutum ſi diſponit quòd contractus celebrati per minorem vigintiquinque annis non valeant niſi interueniat conſenſus duorum propinquorum, & auctoritas iudicis, afficit forenſem minorem.*

CONSILIVM. XCI.

NEXVS præſentis conſultationis
in vno articulo conſiſtere vide-
tur, † an notarius Aragonenſis
creatus ab inferiore a ſupremo
Principe potuerit conficere in-
ſtrumentum mandati,de quo agi
tur ad alienandum ad inſtantiam
Aragonenſis in ciuitate Capuæ, in qua confectione
inſtrumentorum certa debet adhiberi ſolennitas, de
qua per Afflic. in conſtitutione inſtrumentorum ru-
bor,& in conſtitutionibus Capuæ ſub tit.de iud.inci.
in locis,& in conſtitutione cōſuetudinem, ſub etiam
illo titulo, quæ requirunt multas ſolennitates.Prima
facie dicendum videtur,quòd ſic,ſiue inſpiciamus di
ſpoſitionem iuris communis, ſiue diſpoſitionem ſeu
conſtitutiones prædictas, de qua per Afflic. & alios
vbi ſupra.De iure communi conſtat, quòd ſic,ex di-
cto Bald.in c.cum dilectus,de fide inſtr.in princ. vbi
inquit,quòd ſi rogatum eſt inſtrumentum extra ter-
ritorium illud non facit fidem niſi inter ſubiectos il-
lius,qui creauit notarium.Idem Bal.in l. cunctos po
pulos.C.de ſum.Trin.& fide cath.Feli.in c.cũm P.ta
bellio,col.pen.verſi.quartodecimò,de fi.inſtr.in c.ad
audientiam,col.3. de præſcri.Abb.in c.ſicut,num.14.
ne cler.vel mona.Boer.in deciſ.242.colnm.3.Pau.de
Caſt.in l.fi.C.de tempo.in integr.reſt.col.fi. vbi dicit
ſe conſuluiſſe Pergami, & verum dicit, vt in conſil.
ſuo 226. in 2. volu. quòd notarius creatus ab aliqua
communitate, vel ab aliquo domino poteſt confice-
re inſtrumentum inter ſubditos illius communitatis,
vel domini,de rebus poſitis in illo dominio,quia pe-
nès diuerſitatem locorum non ſubeſt diuerſa ratio,
ſed penès perſonas & res, de quibus conſtat inſtru-
mentum.Et mouetur ratione Bal.in l.fin.ff.de iuriſd.
2 om. iudic. † quia recipere inſtrumentum, vel rogi-
tum eorum non eſt actus iuriſdictionis voluntariæ,
vel contentioſæ, ſed eſt quoddam officium publi-
3 cum.vnde † ſicut tutor datus infra territorium, ita
4 & notarius inſtrumentum conficere. † Sed præce-
pta guarentare, quæ conſtituunt in voluntaria iu-
riſdictione facere non poſſet extra territorium, cum
habeat auctoritatem ab inferiore a ſupremo Princi-
pe.l.2.ff.de off.proconſ. & lega. quam partem etiam
ſequitur Iacob.Philip.Port.in conc.reg. & com. op.
in 5.libro concluſione 30.verſi.amplia.

¶Non obſtantibus etiã dictis conſtitutionibus re
quirentibus ſolennitatem, vt patet ex notatis per
Pau.de Caſt.in conſ.226.in princ.volu.2.vbi conclu-
5 dit, quòd † ſtante ſtatuto in ciuitate Mediolani, ꝙ
notarius non originarius Mediolani nec in matricu-
* la notariorum, non poſſit conficere inſtrumenta in
territorio Mediolani,ſi notarius Pergami recipit in-
ſtrumenta compromiſſi & laudi in territorio Medio
6 lanenſium inter Pergamenſes,ꝙ valent, † quia præ
fatum ſtatutum Mediolani ſicut non poteſt habilita-
re perſonas forenſium inhabiles,vt per Bar. in l.1.ff.
de tut.& curat.dat.ab his, ita nec habiles inhabilita-
re,vt per Bar.& Bal.in l.cunctos populos.C. de ſum.
Trin.& fid.catho.Et ſic patet ſecundum eum, quòd
etiam dato quòd perſona non inhabilitetur ſimplici
ter,ſed ſub certa forma,cùm illa veniat acceſſoriè ad
perſonas,quòd de ea non ſit curandum. Quod con-
firmatur ex not.per Bald. in d.l. cunctos populos,in
7 verſi.iſtis pręmiſſis vbi inquit, † quòd ſtatutum de
iure perſonæ poteſt diſponere tripliciter.Primo ha-
bilitando inhabiles,Secundò inhabilitando habiles,
Tertiò habilitando certa forma, & inhabilitando ea
ceſſante, vt quòd mulier non poſſit contrahere ſine
conſenſu conſanguineorum, vel quòd notarii non
poſſint conficere inſtrumenta niſi ſint approbati in
collegio notariorum.& demum concludit & nō poſ
ſit ſtatutum habilitare vel inhabilitare forenſem ſim
pliciter, & idem dicit ſi mixtim diſponit de iure for
mæ,& de iure perſonæ principaliter,ex quo in prin-
cipali, ideſt in iure perſonæ, non poteſt ſtatui, quia
forenſis formæ adiectio nihil operatur, quia hoc ca-
ſu forma eſt acceſſoria perſonæ, & diſponitur reſpe-
ctu perſonæ. Idem etiam ibi vult Cacialup. nu.90.ꝙ
ſi ſtatutum reſpicit ſolennitatem,& formam contra-
ctus,ita demum comprehendit forenſem ibi contra-
hentem,quando ſtatutum dat formam contractui,ſo
lennizando actum, & ſic quando loquitur in rem,ut
quia ſtatutum dicat quòd in contractibus mulierum
vel minorum interueniat præſentia iudicis, aut con-
ſenſus propinquorum,quia tunc principaliter inha-
bilitat actum factum non ſeruata ſolennitate. & dat
formam actui,licèt hoc faciat ratione perſonæ, quæ
non attenditur,quia in ſtatuto cōſideratur nō princi
paliter,ſed ſecũdario ſecus autē quando ſtatutũ dat
8 formā inhabilitãdo perſonā, ut † ſi ſtatutũ dicat,ꝙ
nullus minor vel filiusfamilias cōtrahere poſſit ſine
tali ſolennitate, quia tũc ſtatutum,ꝙ loquitur in per
ſonam,intendit principaliter inhabilitare perſonam
ceſſante dicta ſolennitate,& ideo ex hac ratione non
attenditur locus cōtractus, ſed perſonæ inhabilitas,
& cũ Cacialup.pertranſit Por.in reg.concluſ.& com
mu.op.ſuis in 5.lib.concluſ.25.& 31.in fi.Rui.in con
* ſi.160.col.1,& 2,vol.4.vbi aſſerit hãc eſſe * cōmunē.

¶Premiſſis tamē non obſtantibus ſententia cōtra
ria eſt de iure verior in terminis de quibus agitur,
quod demonſtratur arguendo à ſufficienti partium
9 enumeratiōne, † quod argumentum cōmuniter re
cipitur recipitur l. patre furioſo, vbi notant omnes.
ff. de his qui ſunt ſui vel alie. iur. cum aliis vulgari-
10 bus,quia aut volumus dicere ꝙ de iure cōmuni † no
tarius creatus ab inferiore a ſupremo domino poſſit
indiſtinctè recipere inſtrumenta in alieno territorio,
& iſtud penitus eſt falſum,vt per Bar.in dicta l. cun-
ctos populos,in verſi.ſeptimò quæro.C.de ſum. Tri-
ni.& fide catho.quem ibi omnes alii ſequuntur, & in
l.1.ff.de officio procon.& lega.Ioan.And.in addit.ad
Specul in titul.de inſtru.edit.§.reſtat,verſic. quid de
his.Butr.Imol.& alii in cap.cum P.tabellio,de fid.in
ſtru.Luc.de Pen.in l.dum virum.C.de decur.libr.10.
Afflic.in conſtit.inſtrumentorum robur.num. 10.Bu
tr.in cap.per venerabilem,col.21.verſi. poteſt tertio,
qui filii ſint legit.& ibi Præpoſ.in §.quod autem,co-
* lum.153. ubi dicit hanc eſſe * communem, prout &
illam tanquam cōmunem ſequũtur Abb. in d.c.cum
P.tabellio col.pe.in fi.Rui.in cōſ.69.col.3.ĩ prin.vol.
3.Boer.in deciſ.242.& Bero.& in cōſ.89.col.1.vol.3.
11 ¶ Aut vero, † ꝙ talis notarius poſſit in alieno
territorio, vt in caſu noſtro, inter ſubditos illius do-
mini, qui eum creauit notarium recipere inſtru-
menta,& ſimiliter dicitur quòd non poteſt,vt in ter-
minis decidere videtur Egid. Bella. in conſil.42.vbi
loquitur de quodam teſtamento condito per Biſun-
tinenſem in ciuitate Pariſii, & rogato per notarium
Biſutinenſem, concludendo quòd per dictum nota-
rium creatum a domino inferiore non potuit confici
ipſum teſtamentum.Idem tenuit ibi in conſi.ſequen-
ti Io.Armiou.Bero.in conſ.89.col.1.volu.3. nec non

&

& Abb.in c.cum P.tabellio,col.penul.in fi.de fide in
ſtru.vbi dicit hanc eſſe * communem,quia † iuriſ-
12 dictio etiam voluntaria ab alio cōceſſa quàm à Prin
cipe,non poteſt extra territorium concedentis exer-
ceri l.2.ff.de off.proconſ.& lega.Nec obſtat ratio Bal.
tenentis contrarium, quòd tabellio non exercet iu-
riſdictionem,ſed officium quodam ſine iuriſdictione
quod nō aſtringitur territorio , quia ſecundum Abb.
tale officium non extenditur extra territorium con-
13 ſtituentis, † cum notarius dicatur ſeruus publicus
14 cap.ſ.de uſur.in 6. † ſed conſtitutus ab alio quàm
a Principe,non poteſt dici publicus extra territoriū
conſtituentis.arg.dictæ l.ſecundæ,& hanc rationem
Bal.etiam impugnat Affl.in tit.quæ ſint regal. in uer
15 bo poteſtas num.60. † quia officium notarij depen
det a poteſtate conſtituentis eum , ut in auth. de ta-
bel.circa medium.Vnde ſicut conſtituens non habet
poteſtatem niſi in territorio ſuo,ita nec poteſt trade
re poteſtatem & officium alteri faciendi inſtrumen-
tum extra territorium dicta l.fi.ff.de iuriſd. om. iud.
Nam extra territorium conſtituentis notarius eſt per
ſona priuata, quæ non poteſt facere inſtrumentum.
16 Et ideo ſubdit manifeſte conſtare, † quòd notarius
unius loci non facit in alio loco inſtrumentum , etiā
partibus uolentibus,quia non poſſunt partes facere
notarium illum, qui non eſt, & per hanc rationem
idem determinat Egid Bella.in citato conſi.42.col.3
verſ.2.auctoritas.

¶Vlterius,dato quòd altera opinio eſſet uera , ad
huc dicitur,quòd dictum inſtrumentum mādati nul
lam fidem facit , quoniam in illius confectione non
interuenit ſolennitas requiſita ex conſtitutionibus
ſupraſcriptis,quæ etiam locum habet in ciuitate Ca
17 puæ, quæ tamen interuenire debebat, † quoniam
quo ad ſolennitatem attenditur locus ubi conficitur
inſtrumentum l.ſi fundus.ff.de e.uic.Bart. & alij com
muniter in dicta l.cunctos populos. Iaſ. in conſi. 48.
* colum.1.volum.2.ubi dicit hanc eſſe * communem
& indubitatam cōcluſionem doctorum.Pariſ. in cōſ.
39.num.54.volum.1.Sali. & Bal.in l.multum intereſt
C.ſi quis alteri,vel ſibi.ubi quo ad ſolennitatem con-
tractus inſpicimus locum ubi actus celebratur, & lo
cum verborum prolatorum.Iacob.Philip.Port.in d.
conclu.31.in prin.quod equidem locum habet nedū
in notario creato ab inferiore, ſed etiam a ſupremo
18 Principe, † qui ubique locorum poteſt conficere
* inſtrumenta , ut atteſtantur Docto. * communiter
in dicto c.cum.P.tabellio.Bar.in dicta l.2.de offi.pro
conſ.& lega.Iaſ.in conſi.122.in 3.uol.Bella.in conſi.
42.colum.3.Bero.in conſi.89 colum.1.volum.3 Pau.
de Caſtro in citato conſi.226.colum.2.Quod amplia
tur etiam procedere in forenſibus ibi cōtrahentibus
ut per Doc.in dicta l.cunctos populos Iaſ. in citato
conſi.43.col.3.Aret.in conſi.54.colum.2.& 73. col.3.
in fi.Capra in conſi.144.colum.2.Fel.in c.t.col.13.de
ſponſ.verſi.facit.

¶Nec habet obſtare iſtud non militare quando ſta
tutum inhabilitat perſonam,vt inquit Caſtrē.in dicto
conſilio.226. quia ad hoc patebit reſponſum infra,
19 † dum confutabo ipſius deciſionem, quæ nullo mo-
do multis ex cauſis poteſt locum habere in terminis
de quibus agitur.Ex his igitur dicendum videtur , ꝙ
huiuſmodi inſtrumentum tanquam carens ſolennita
tibus a conſtitutionibus requiſitis nullius ſit valoris
& momenti,nullamque fidem facit propter clauſu-
lam annullatiuam poſitam in dictis conſtitutionibus
quæ quantum operetur ſatis liquet ex conſi.17. Dec.
20 ubi clarè concludit, † quòd ſi ſtatutum diſponit ꝙ
notarius forenſis non matriculatus non poſſit confi-
cere inſtrumentum, & cum clauſula annullatiua , ꝙ
inſtrumentum redditur nullum,ſecus ſi non eſt dicta
clauſula,& in conſi.169.colum.7.& in conſi.564.col.
tertia.Angel.in conſi.194.colum. prima ubi dicit , ꝙ
ex quo ſtatutum annullat ſcripta per notarium non
matriculatum.non eſt a uerbis ſtatuti recedendum
Soci.in conſi.97.in princip.uolum.1.

¶Supereſt modo ut ex aduerſo allegatis reſpon-
deatur,& ad primum fundamentum dicitur , vt iam
ſcriptum eſt,quòd ipſa concluſio non paſſim a docto
ribus recipitur , cum contra eam tenuerint Abb. in
dicto c.cum P.tabellio,col.penult.in fi. dicens hanc
eſſe communem,Egid.Bella.in citato conſi,42. & Io.
Armion in conſi.ſequenti,& Bero. in allegato conſi.
89.colum.1.

¶Secundo reſpondetur,ꝙ ſententia prædicta poſ-
ſet ſibi locum uendicare ubi eſſemus in terminis iu-
ris communis,ut loquuntur Bal. Abb. Feli. & Paul.
in lecturis ſupra relatis , ſecus autem ubi in loco in
quo celebratur inſtrumentum, adeſſet aliqua ſolen-
nitas obſeruanda in ipſius confectione , ut in termi-
nis præſentis noſtræ conſultationis ubi in ciuitate
Capuæ debent confici inſtrumenta ſecundum formā
conſtitutionis regni,de qua per Afflic.in conſtitutio
ne conſuetudinem,& in conſtitutione inſtrumento-
rum robur,& cōſtitutiones Capuæ,de quibus ſupra,
quia tunc niſi illa adſit,inſtrumentum nullam fidem
facit,vt conſtat ex auctoritatibus ſupra relatis,in qui
bus ſatis liquet quo ad ſolennitatem obſeruandam in
ſpiciendum eſſe locum vbi inſtrumētum celebratur.
Sola igitur difficultas remanet in reſpondendo ad
conſilium Pauli de Caſtro in iam ſæpius allegato cō-
ſilio 226.vbi etiam vult quòd ſi ſtatutum diſponit, ꝙ
notarius non poſſit recipere inſtrumentum niſi ſit no
tarius originatiùs Mediolani,& deſcriptus in matri-
cula notariorum,ꝙ tamen notarius forenſis Perga-
mi poſſit inter Pergamenſes conficere inſtrumentū,
dato quòd ſit creatus ab inferiore domino , quia ſta-
tutum non poteſt inhabilitare forenſes , nec habiles
inhabilitare,quoniam ad conſilium ipſum reſponde-
tur,Et primo,ꝙ Paul.malè ſentit & peſſime conclu-
dit,quod demonſtratur,quoniam , ſi ipſe vult quòd
ſtatutum abſolute inhabilitans,vel habilitans perſo-
21 nam non comprehendit forenſem, vt eſt, † ſi ſtatu-
tum diſponit,quòd minor vigintiquinque annis non
poſſit teſtari,tunc verum diceret,quòd non extendi
tur ad forenſem,ut notant omnes in dicta. l. cunctos
populos.Iaſ.in conſi.59.colum.2.verſi.nec habet ob-
ſtare.volum.3.vbi dicit,ꝙ ſi ſtatutum diſponeret cir-
ca perſonas habilitando alias inhabiles,vel e contra
iſto caſu, licet ſtatutum , quod ſi fortius diſponeret
circa ea,quæ ſunt voluntariæ iuriſdictionis, cum per
ſona forenſis non ſit ſubiecta ſtatuentibus,non com-
prehenderet forenſes. † Vnde ſi ſtatutum diſponit,
22 ꝙ filius familias poſſit teſtari,certe filiusfamilias fo-
renſis exiſtens in illo loco non poterit teſtari , per
tex.optimum in lege prima in fi.ff.de tuto. & curat.
dat.ab his.
23 ¶Similiter † ſi ſtatutum inhabilitet perſonam ,
quia diſponat,quòd maritus non poſſit legare vxo-
ri,certe forenſis in dicto loco poterit legare vxori.
allegat Bald.in.dicta.l.cunctos populos. in ſeptima
colum.in tertia quæſtionis princ.& Barto.in ſeptima
quæſtione in fin.& ſubdit Iaſ. ꝙ ab hac opinione ne-
mo diſcrepat.Rui.in conſi.101.colum.prima,volum.
primo.

* primo vbi dicit hanc eſſe * communem,& in num.
7.Crot.in l.omnes populi num.254.ff.de iuſt. & iure.
Sed in iſto caſu non loquitur Caſtren. ſed tantum
quando ſtatutum præciſe & abſolute nõ inhabilitat,
vel habilitat perſonam, ſed in defectum formæ non
ſeruatæ,quia tunc uera eſt concluſio contra eum, ꝙ
forenſis ſub ſtatuto loci,in quo inſtrumentum confi-
citur,comprehenditur,ut in caſu de quo agitur, ita
Bald.in dicta l.cunctos populos in.7.charta, verſi.3.
caſu vbi dicit,ꝙ quando ſtatutum aliquid vetat cum
24 aliqua modificatione,puta † quòd pater non poſ-
ſit teſtari inter liberos niſi cum ſex teſtibus, tunc li-
gat forenſem allegat.l. ſecundam. C. quemad. teſta.
aper.ſequitur Soci.in conſi.97.colum.2.in princ. vol.
25 1.vbi conſuluit, † ꝙ ſi ſtatutum dictat, quòd nota-
rius non poſſit conficere inſtrumenta niſi ſit matricu
latus,iurauerit, & ſatiſdederit, quòd comprehendit
forenſem notarium, quia ſtatutum eũ non inhabili-
tat præciſe,ſed cum modificatione niſi fuerit deſcri-
ptus &c.Bald.in repet.l.fi.ff.de iuriſd.om.iud. vbi di
26 cit, † quòd ſi ex forma ſtatuti minor non poſſit ſe
obligare ſine certa ſolemnitate, etiam forẽſis contra
hens in loco ſi ſit minor, tenetur ſeruare illam ſo-
lemnitatem, licet ſtatutum abſolute inhabilitans
perſonam,non comprehendat forenſem, & Bald. ſe-
quitur Aret.in conſi.54.colum.3.verſi.tunc ſuccedit,
vbi inquit hanc communem ſequi Ancha. in cap. 1.
quæſtio.12.princ.verſi.quid dicis,de conſt.quam pu-
tat veriſſimam.Iterum ipſe Aret.in conſi. 74. colum.
3 & quarta.Tiraquel.in legib.connub.gloſſ.8. nume.
27 226.Rui.in conſi.201. volum. 1. vbi conſuluit, † ꝙ
ſtante ſtatuto in ciuitate Mantuæ,ꝙ nullus notarius,
qui non fuerit per collegium deputatus, aſſumptus,
approbatus, & deſcriptus in collegio & matricula
notariorum poſſit nec valeat actum notariatus,neq;
aliquem actum conficere ſub pœna, ſi notarius fo-
renſis fuerit rogatus in loco ſubiecto dicto ſtatuto,
non ualet dictum inſtrumentum,quia non fuit ſer-
uata forma dicti ſtatuti, item & quia iſtud ſtatutum
non inhabilitat præciſe notarium, ſed cum quadam
modificatione,uidelicet quando non eſt in collegio
receptus,& non eſt in matricula deſcriptus,ideo ni-
mirum ſi notarium forenſem comprehendit, etiam
ꝙ uerba ſint in perſonam concepta, allegat multas
rationes & auctoritates,quas non tranſcribo. Hanc
quippe partem tenuit Bero.in conſi.89.volum.3.vbi
decidit,quòd ſtante ſtatuto in loco, ꝙ nullus nota-
rius niſi ſit creatus & matriculatus ſecundum formã
ſtatutorũ illius loci,poſſit inſtrumenta conficere. ꝙ
ſi a notario Mantuano fuit rogatum inſtrumentum,
non ſeruata forma dictorum ſtatutorum, non ualet,
& tamen ſtatutum loquebatur in perſonam,non ſim
pliciter & abſolute illum inhabilitando,ſed cum mo
dificatione certæ formæ. Hanc quoque ſententiam
amplectitur Chriſto. de Caſtel. in conſi. ſuo 23. ubi
conſuluit,quòd ſtante ſtatuto Placentiæ diſponente
teſtes quinque ſufficere in teſtamentis, & altero ſta-
tuto Papienſi inhibente cuilibet notario quæuis in-
ſtrumenta conficere in ciuitate Papiæ niſi ſit de Col
legio notariorum Papiæ, & deſcriptus in matricula
eorundem notariorum cum decreto annullatiuo, ſi
Placẽtinus in ciuitate Papię coram ſeptem teſtibus
Placentinis confici fecit teſtamentum per notarium
quoque Placentinum,qui non ſit de Collegio nota-
riorum Papię & deſcriptus in matricula, teſtamẽ-
tum non ualet.Ecce quòd ibi ſtatutum Papiæ loqui-
tur in perſonam cum modificatione certæ formæ, &
tamen concluditur illud nullum, quamuis rogatum
à notario Placentino factum a teſtatore Placentino
ac coram teſtibus ipſius ciuitatis Placentiæ, ex quo
ſolemnitas requiſita à ſtatuto Papiæ,in qua confectũ
fuit teſtamentum,non fuit ſeruata. Ex his igitur au-
ctoritatibus ſatis liquet Paul.de Caſtro in citato cõſ.
226.aberraſſe, & in eius dicto fundamentum validũ
fieri non poſſe.Et tanto magis hoc locum habere de-
bet in terminis noſtris,vbi forma datur actui celebrã
28 do,quo in caſu ab omnibus recipitur, † quòd ſtatu
tum dans formam contractui celebrando ligat etiã
forenſem,adeo ut ſi contraxerit in loco ipſius ſtatuti
non ſeruata forma ſtatuti,actus nõ valeat,ita Barto.
* Bal.& * communiter alij in dicta l.cunctos popu-
los Iaſ.in conſi.48.in fi.vol.1.& in conſi.59.colum.2.
29 volum.3. † quia ſolemnitas actus ſpectat ad iuriſdi
ctionem ſtatuentis Bal.in l.fi.ff.de iuriſd.om. iud. vbi
30 dicit, † quòd ſi ſtatutum diſponit,quòd contractus
celebrati per minorem viginti annis nõ valeant niſi
interueniat conſenſus duorum propinquorum & au
ctoritas iudicis,quòd tale ſtatutum afficit forenſem,
adeo quòd ſi minor ibi contraheret,teneretur ſerua-
re formam illius ſtatuti,ex quo non inhabilitat dire-
cte perſonam, ſed magis dat certam formam actui,
ſine qua non vult actum poſſe fieri.ſequitur Iaſ. in di
cto conſi.59.colum.fi.verſi.ſecũdo & notabilius.Are.
in conſi.54.colum.3.Rui.in citato conſi.201.Crot. in
l.omnes populi,col.penul.de iuſt.& iure, quod autẽ
dicta forma ſit attributa actui,patet,quia ſi primo in
ſpiciatur conſtitutio ſub tit,de iud.incip.in locis, illa
non loquitur in perſonam,ſed dicit contractum cele
brandum in ciuitate Capuæ confici debere coram iu
dicibus.Plus,ſi etiam attendatur alia conſtitutio in-
cipiens conſuetudinem, ſub tit.de iudicib.& conſti-
tutiones regni,de quibus ſuprà loquuntur de inſtru-
mentis,& per verba inſtrumenti,ergo illa conſuetu-
do loquens de inſtrumento celebrando ſub certa for
ma,etiam attendi debet per forenſem,qui Capuæ cõ
trahit vel facit inſtrumentum.

¶Ex alio etiam capite non facit conſilium Caſtrẽ
ſis,quia in caſu noſtro non interuenit in confectione
inſtrumenti,de quo agitur,ſolennitas requiſita in cõ
ſtitutionibus Aragoniæ,prout tamen requiritur ſecũ
dum Caſtren.ibi ubi in pluribus locis vult, quòd ſal-
tem obſeruata fuerit ſolennitas ſtatuti Pergamenſis
in confectione inſtrumenti,de quo ibi per eum, vt in
colum. ſecunda ibi, cum ſolennitatibus ſtatutorum
Pergami.Item & in dicta colum.in fi.ibi,& eadem ra
tione dicendum eſt quantum ad ſolennitatem inſtru
mentorum prædictorum,quia ſufficit quòd in eis re
periatur ſolennitas requiſita per ſtatuta Pergami,&
in fi.colum.ibi,ſed notarius Pergamenſis debet ſer-
uare ſtatutum Pergami,non Mediolani.Item & infe-
rius dum dicitur, vnde concluditur quòd dicta in-
ſtrumenta merentur executionem in ciuitate Per-
gami,ac ſi ibi facta forent, ſi habent omnia, quę re-
quiruntur ad hoc ſecundum formam ſtatutorum di-
ctæ ciuitatis Pergami,quæ non apparet fuiſſe obſer-
uata.Cum igitur per dictum notarium Aragoniæ in
confectione inſtrumenti dicti mandati non fuerit ob
ſeruata dicta ſolennitas Aragoniæ,ſequitur ꝙ deci-
ſio Caſtrenſis non obſtat caſui noſtro.

S V M M A R I V M.

1 *Liber rationum mercatoris plenam fidem non facit pro ſcribente.*

Imò

1 *Imò nec ſemiplenam.*

2 *Scripturæ priuatæ mercatoris non debet plus credi, quàm eius viuæ voci.*

3 *Scripturæ mille priuatæ non faciunt fidem niſi liberationum eſſet mercatoris bonæ famæ.*

4 *Statutum vel conſuetudo diſponens, quòd ſcripturæ mercatorum adhibeatur plena fides, valet.*

5 *Libro mercatorum vt detur plena fides, ſex requiruntur.*

6 *Statuto, vel conſuetudini prædictæ non eſt ſtandum, ſi eſſet indifferens & indiſcreta, puta quòd crederetur omni ſcripturæ mercatoris.*

7 *Statutum uel conſuetudo ſi diſponat, quòd libro mercatoris detur plena fides, id debet intelligi quando mercatores in libro ſcribunt de ſpectantibus ad ſuã artem ſeu mercantiam.*

8 *Statuto ciuitatis ſiue artis lanificii approbato per ſuperiorem, ſi caueatur quòd nullus lanifex, etiam in cauſis non pertinentibus ad artem lanificii poſſit conueniri alibi quam ſub conſulibus, ex cauſa quæ nullo modo pertinet ad artem, poterit conueniri lanifex coram officialibus mercantiæ.*

9 *Auctoritas, quæ competit ratione officii, non debet operari vltra naturam officii.*

10 *Statutum ſi diſponat quòd cum filiofamilias non poſſit contrahi niſi ſit mercator, ſi filiusfamilias mercator non contrahit ex cauſa mercantiæ, contractus non tenet.*

11 *Statutum ſi dictat de fide plenaria adhibenda Theſaurario, non procedit, quando agitur de materia non pecuniaria.*

12 *Litteræ epiſcopi uel alterius ordinarii ſigillatæ ſigillo authentico ipſius, & ſubſcriptæ manu teſtium, licèt faciant fidem, tamen illud procedit in ſpectantibus ad officium ſigillantis, & non in aliis.*

13 *Statutum ſeu conſuetudo prædicta locum ſibi non arrogat, ubi in libro rationum ſeu parcellis in eo deſcriptis, non eſt appoſitus annus, menſis, & dies.*

14 *Item & locum habet in mercatore legali, & nõ reprobato in aliqua parcella ſui libri rationum.*

CONSILIVM XCII.

IN preſenti conſultatione primo quidem aſpectu dicendum uidetur dominum Iohãnem de Inſula teneri & obligatum eſſe ad ſoluendum & ſoluere debere Iohãni de Platea mercatori ſcuta ducentum, de quibus in libro rationum ipſius mercatoris, quoniam, & ſi legibus ſancitũ

1 ſit, † librum rationum mercatoris pro ſcribẽte plenam fidem non facere, quia exemplo pernitioſum eſt vt eius ſcripturæ credatur, qua vnuſquiſque ſibi annotatione propria debitorem conſtituit l. exemplo. C. de probatio. Alber. in l. rationes, in verſicu, ſed adhuc quæro. C. eo. titu. vbi dicit quòd ſi reperitur Campſor, argentarius, vel alius, qui ſit conſuetus habere libros rationum, & appareat in ſuo libro qualiter Titius depoſuit penes ſe centum, & in eodem libro comperiatur qualiter ipſe Titius centum illa receperit, liber ille rationum ita ſcriptus non probabit liberationem campſoris, quia alia requiritur probatio. Legiſtæ communiter in l. admonendi. ff. de iure

2 iur. & Canoniſtæ in ca. ſecundo de fide inſtr. † imò nec ſemiplenam, vt per Petr. & Cy. in l. bonæ fidei. C. de iure iur. vbi reprehendunt Speculatorem aliter ſentientem in titu. de inſtru. edi. §. nunc dicendum, dum voluit, librum rationum mercatoris etiam pro ipſo ſemiplenam probationem facere, & cum vno

3 teſte plenam, † quia priuatæ ſcripturæ mercatoris non debet plus credi, quàm viuæ voci eiuſdem, ſed ſi mercator viua voce pro ſe deponeret, nihil ei crederetur. l. omnibus. C. de teſtib. ergo non plus etiã credi debet eius ſcripturæ pro ſe, alias de facili vnuſquiſque ſibi pararet ſemiplenam probationem ſcribendo in libro ſuo prout vellet, quod eſt abſurdum. glo. ordinaria in. l. quædam. §. nummularios, vbi Bar. & alij communiter. ff. de eden. Iaſ. in. d. l. admonendi colum. 50. in repet. ff. de iure iur. Cur. in l. 1. num. 6. C. de eden. Bald. in rubrica. de controuer.

4 inueſt. vbi dicit, † quòd etiam ſi eſſent mille ſcripturæ priuatæ non facerent fidem, quòd tamen ſanè intelligas non procedere quando liber rationum eſſet mercatoris bonæ famæ, quia tunc faceret ſemiplenam probationem, vt per Bar. & Alex. in dicto. §. nummularios, vbi etiam Iaſ. colũm. 2. verſi. in glo. magna. Io. de Vicomerca. in rub. C. de eden. numero. 24. tamen

* indubitata eſt doctorum ſententia, quòd † vbi

5 adeſt ſtatutum, vel conſuetudo diſponens, quòd ſcripturæ mercatorum adhibeatur plena fides, vt eſt Florẽntiæ, ſecundum Caſtren. in dicta. l. admonendi, & Bononiæ ſecundum Imol. in cap. ſecundo de fide inſtru. tunc ſcripturæ ipſi ſtandum eſt, cum nitatur publica auctoritate Bald. Angel. & alij in cap. 2. extra eodem. Docto. in. d. l. admonendi de iure iur. Boer. in deciſ. 105. colum. ſecunda in fin. Didac. in lib. practic. quæſt. c. 22. nume. 8. circa fin. Alex. in conſi. 217. colũ. 2. volum. 7. Bero. in conſi. 87. num. 54. volum. 3. ſed in loco & ciuitate dicti mercatoris extat huiuſmodi ſtatutum. ergo libro ipſi quamuis per eum ſcripto, & in ipſius fauorem contra prædictum D. Ioannem omnino fides adhibenda venit, cũ (vt dictum eſt) publica nitatur auctoritate.

¶Verum his non obſtantibus contrarium in terminis noſtris de iure eſt verius, quòd imò nulla fides libro ipſi ſit præſtanda in fauorem ipſius ſcribentis, vt ex infraſcriptis demonſtrabitur, ex quibus patebit reſponſio ad ſupradicta.

6 ¶Et primo dico, † quòd ad hoc vt libris mercatorum fides plena adhibeatur requiruntur, ea quæ ſcribit Guid. Pap. in quæſtio. 44. vbi dicit, quòd primo requiritur, quòd mercator fuerit legalis homo & talis reputationis, iuxta not. per Bar. in l. admonendi de iure iur. & in l. nuda ff. de dona.

¶Secundo quod ipſe mercator ſcripturam manu propria ſcripſerit. l. generaliter. C. de non num. pecu.

¶Tertiò quòd veritatem ſcribere conſueuerit. leg. vel vniuerſorum. ff. de pigno. actio.

¶Quartò quòd cauſam in ſcriptura ſubiunxerit, iuxta notata per Bartol. in lege inſtrumenta. C. de probatio.

¶Quinto quòd aliquid contra ſe in eodem libro ſcripſerit. l. Publia. §. fin. ff. de poſ. in. l. quædam. §. nummularios. ff. de eden.

¶Sextò ſi ex veriſimilibus circunſtantiis præſumi poſſit eſſe verum, quòd per eum ſcriptum reperitur, vt potè habito reſpectu ad tempus debiti contracti ſolutionis factæ, & ad perſonas contrahentes, & ad

locum

locum contractus,qoibus concurrentpibus ex ſcriptu
ra priuata ac libro rationum infertur probatio, per l.
rationes.C.de probatio. Et ideo ſubdit, quòd dum
practicabat,deducebat in facto per articulos ſupra-
ſcripta requiſita, vt adhiberetur fides talibus libris
mercatorum.quam deciſ.ſequitur Boer.in deciſ.105.
colum.3.in prin. Quo fundamento ſtante, dico non
obſtare,quod adductum fuit pro fundamento partis
aduerſæ,videlicet quod imo dicto libro fides adhi-
benda venit vigore ſtatuti vel conſuetudinis diſpo-
nentis,quòd ſcripturæ mercatoris fides adhibeatur,
quia quatuor modis ad illud reſpòdetur ex quatuor
conclusionibus * frequentiori calamo receptis qua
rum prima eſt,quòd † dicto ſtatuto vel conſuetudi
7 ni non eſt ſtandum,nec fides pręſtanda ſi eſſet indif-
ferens,& indiſcretà,puta , ſi conſuetudo diſponeret
quòd crederetur omni ſcripturæ mercatoris pro ſe,
quia,non valeret,quoniam prona ad falſum commit-
tendum,& quia medullitus forma conſuetudinis de-
bet eſſe rationabilis.§.erit autem lex, quarta diſtin-
ctione.ita in terminis dixit Bald.in l.vnica,in quarta
colum.C.de confeſ.quod dictum reputat ſignandum
Abb. in c.bonæ,il ij.de poſtula.præla.Dec.in c.2.n.18
de fide inſtru.docto.communiter in dicta l.admonen
di.Alex.in conſi.3.num.10.volum.2.& in conſi. 217.
colum.3.verſi.fortius dixit,volum.7.Iaſ. in l. de qui-
bus,colum.19 ff.de legib.ſed ſtatutum,de quo agitur
quòd omni ſcripturæ mercatoris credatur tanquàm
carens ratione non valet , ergo &c.

¶Secunda eſt concluſio, † quòd ſtatutum vel cõ
8 ſuetudo de qua ſupra debet intelligi quando merca-
tores in libro ſcribunt de pertinentibus & ſpectanti
bus ad ſuam artem ſeu mercantiam,puta ſi mercator
pannorum ſcriberet de pannis traditis alicui , ſecus
de depoſito,ita Ioan.Andr.in addit.ad Specul.in tit.
de inſtru.edi.in.§.nunc dicendum,in addi.magna,po
ſita ſuper verbo priuatorum, quem ſequitur Roma.
in conſi.204.colum.2 verſi.1.probo,vbi inquit, quòd
eo caſu quo olim ſcripturæ nummulariorum plenã
fidem faciebant per l.quædam.§.nummularios. ff de
eden.ſi tamẽ ſcribebant aliquid extra id,quod dicta-
bat eorum officiũ,talis ſcriptura non probabat.argu
mento optimo.l.idem ait.§.eo. modo. ff. naut. caup.
ſtab.& in conſi.205.colum.1.Are.in conſi.33. colum.
1.vbi per iſtam deciſionem Io.And.inquit , † quòd
9 ſi ſtatutum ciuitatis,ſiue artis laniſicum approbatum
per ſuperiorem clare & expreſſe diſponat, quòd nul
lus lanifex etiam in cauſis non pertinentibus ad ar-
tem lanificij poſſit conueniri alibi quàm ſub conſu-
libus,quod ex cauſa.quæ nullo modo pertinet ad ar
tem,poterit conueniri lanifex corã officialibus mer
cantiæ,& in conſi. 44. colum. 2. † quia auctoritas,
10 quæ competit ratione officij non debet poſſe opera-
ri vltra naturam officij.Dec.in c.1.num. 35. verſi. 2.
talis,de probatio.& in conſi.40.col.2.Docto.commu
niter in dicta l.admonendi.Iaſ.in conſi.103.per totũ,
volum.primo.

¶Accedit quod ſcribit Bal.in l.ſi.colum.2.verſicu.
quæro ſtatutum eſt.C.ad Macedonia. † quòd ſi ſta-
11 tutum diſponit , quòd cum filiofamilias non poſſit
contrahi niſi ſit mercator, ꝙ filiusfamilias mercator
ſi non contrahit ex cauſa mercantiæ,non tenet con-
tractus,quia iſta permiſſio non intelligitur reſpectu
perſonæ,ſed cauſæ,ergo ceſſante cauſa ceſſat permiſ
ſio.Paul.de Caſtro in l.1.§ in filio.ff. ad Macedonia.
vbi dicit , quòd pluries vidit iſtum caſum de facto
Florentiæ.Iaſ. in l.age cum Geminiano colum. 2. C.
12 de tranſac.Hinc conſuluit Roma.in conſi. 319. † ꝙ
ſtatutum diſponens de fide plenaria adhibenda The
ſaurario,non procedit quando agitur de materia nõ
pecuniaria,& ſic non pertinente ad officium Theſau
rariæ pro hac ſententia etiam facit,quod voluit Feli.
in cap.poſt ceſſionem,colum.2.verſi. prima concluſi-
13 ſio.ff.de proba.vbi inquit, † ꝙ licet literæ Epiſcopi
vel alterius ordinarij ſigillatæ ſigillo authentico ip-
ſius,& ſubſcriptæ manu teſtium faciant fidem ſuffi-
cientem,tamen illud procedit in ſpectantibus ad of-
ficium ſigillantis & non in alijs. multa alia allegat,
quæ faciunt ad propoſitum. Et pro comprobatione
huius ſententiæ quamplura accumulantur per Iaſ.
in dicta l age cum Geminiano , colum. 2. ſed in caſu
noſtro partita deſcripta in libro ipſius mercatoris
pannorum eſt extra exercitium ſuum,quia facit men
tionem de mutuo,ergo &c.nam ſecundum Roma. in
citato conſi.204.colum.2.officium mercatoris conſi
ſtit principaliter in negociando,non autem in ſcribẽ
do,vt etiam dicit Bal.in rub.C.de fide inſtru. col. 9.
verſ.ſequitur modò videre,& in terminis noſtris ita
dixit Iaſ.in l.prætor ait.§.rationem col. fi. in prin. ff.
de eden.& in.d.l.age. col.2.in princip.

14 ¶Tertia eſt concluſio, † ꝙ dictum ſtatutum ſeu
conſuetudo declaratur locum non habere, vbi in li-
bro rationum , ſeu parcellis in eo deſcriptis non eſt
appoſitus annus,menſis,& dies. Bal.in rubr.C.de fide
inſtru.col.9.verſi.nam alter,quia aliàs ſine die ratio
eſſet intricata,& non appareret ordo dati & recepti.
& ſubdit quòd ex hoc ſequitur,ꝙ libro rationum nõ
creditur niſi pro ſingulo,ſcilicet poſt accepta & data
dies expuncatur. Alber.in l.rationes.C.de prob.Ale-
xand.in conſi.182.colum.2.verſi.laborat inſuper. vo-
lum.2.vbi dicit,quòd licet ſcriptura priuata non re-
quirat diem.l.cum tabernam.§.idem quæſit.ff. de pi
gno.tamen hoc limitatur ſecundum docto.vt locum
non habeat in ſcriptura priuata continente rationẽ
datorum & acceptorum rurſus in conſi.77. nume. 8.
volum.6.dicens aduertendum eſſe,an in partitis li-
bri rationum ſit dies prout requiritur,quia alias nul
lam fidem facit.Rui.in conſi.69.num.13.volumine.4.
Cur.Iun.in l.1.num.5.C.de eden. Vicomercat. in ru-
brica eo.tit.nu.14.verſi.illud etiam eſt verum. At in
caſu noſtro in dicta partita deficiunt menſis,& dies,
ergo illi non eſt ſtandum .

15 ¶Quarta eſt concluſio, † quòd dictum ſtatutum
vel conſuetudo habet locum in mercatore legali , &
non reprobato in aliqua parcella dicti ſui libri ratio
num,vt probatur ex his,quæ dicit Vico mercat.in lo
co de quo ſupra.vbi concludit perpetuo menti tenẽ
dum eſſe,ꝙ id,quod ſupra dixit, quòd liber rationũ
probat eo modo vt declarauit , locum ſibi arrogat
quando ipſe liber eſſet ſcriptus a perſona fide digna
bonæ reputationis & famæ,ſecus ſi eſſet perſona ma
læ famæ & ſuſpicionis , quia tali libro non credere-
tur,vt per gloſſ.& Guliel.de Cuneo in l.edita.C.eod.
titu.de eden.Gacialup.in l.admonendi. num. 72. de
iure iur.vbi etiam alij.facit quod notat Bald.in l.Caſ
ſius,colum.pen.in fi.ff.de Senato.vbi tradit, ꝙ licet li
bro mercatorum ex forma ſtatuti detur plena fides,
non tamen ſi ſint infames infamia publica,quia faci-
lius obrumpitur fides eorum ſi publicam perſonam
non habent , quam notarij ſi auctoritate Principis
gerunt officium.l.ſi quis ex argentarijs. §. cogentur
ff.de eden.ſed ille mercator alias fuit reprobatus in
iudicio de duabus partitis deſcriptis in ſuo libro ra-
tionum,ergo malæ extimationis. Ex his igitur con-
cluden-

cludendum venit, libro prædicto in fauorem ipſius mercatoris nullam penitus fidem adhibendum eſſe, partemque conuentam abſoluendam eſſe à petitis cum victoria expenſarum, iuxta l. eum quem temere ff. de iud.

SVMMARIVM.

1 *Mors mariti præſumitur ex abſentia decennali.*

2 *Mors de iure Longobardorum probatur per abſentiā triennalem extra prouinciam.*

3 *Tempus longum dicitur decem annorum.*

4 *Matrimonium probatur per duos teſtes.*

5 *Etiam ſi teſtes eſſent fœminæ.*

6 *Matrimonium legitimè contractum redditur indiſſolubile.*

7 *Vxor non debet ad aliud matrimonium conuolare antequàm habeat notitiam de morte viri per certum nuntium.*

8 *Matrimonium contractum per verba de præſenti non diſſoluitur per abſentiam quantumcunque mariti, etiamſi ignoretur de morte vel vita ipſius, ac etiā concurrente iuuenili ætate coniugum.*

9 *Hereditatem adire debens certus eſſe debet de morte teſtatoris.*

10 *Viuentis nulla eſt hæreditas.*

11 *Vxori non licet habere duos maritos nec è contra.*

12 *Deus, quos coniunxit, homo non ſeparet.*

13 *Cauſa matrimonii eſt eccleſiaſtica & ſpiritualis.*

14 *Ius canonicum vbique ſeruatur circa matrimonium.*

15 *Matrimonium eſt ſacramentum.*

16 *Canones ſequimur in ſpiritualibus.*

17 *Diſponere de matrimonio ſpectat ad ſolum Pontificem.*

18 *Filii nati ex coniugio prohibito videntur legitimi, ſiue ambo coniuges, ſiue alter tantùm ignorauerint impedimentum matrimonii.*

19 *Filii nati in figura matrimonii excludunt ſubſtitutum vocatum per verba ſimplicia*

20 *Item etiam ſunt legitimi ſecundum communem quò ad ordines.*

21 *Matrimonium licet de iure canonico ex cohabitatione maſculi & fœminæ non præſumatur, ſed fornicatio, tamen reſpectu filiorum, ut dicantur legitimi, præſumitur matrimonium.*

22 *Poſſeſſio vera acquiritur licet modus acquirendi ſit fictus.*

23 *Matrimonium prohibitum palam & publicè contrahentes præſumuntur bona fide, & ſic per errorem contrahere.*

24 *Solemnitas de quo in cap. cum inhibitio, de clandeſt. deſpon. hodie de conſuetudine non ſeruatur.*

25 *Matrimonium dicitur contractum in faciem eccleſiæ ſecundum communem, ideſt conuocatis amicis.*

26 *Filii ut efficiantur legitimi & patri ſuccedere poſſint requiritur quòd matrimonium non ſit clandeſtinū, ſed celebratum in faciem eccleſiæ præmiſſe denunciatione publicè in eccleſia, & ſeruata ſolemnitate, de qua in d. c. cùm inhibitio.*

27 *Eccleſia dicitur fidelium collectio.*

28 *Quæ publicè fiunt, dicuntur fieri bona fide.*

29 *Matrimonium vt non dicatur contractum clàm, ſatis eſt quòd ſit celebratum coram multis ſecundum cōſuetudinem patriæ.*

30 *Clàm dicitur fieri quicquid taliter fit, quod non poſſit venire in notitiam.*

31 *Præſumptio doli & fraudis oritur ex actu occulto.*

32 *Matrimonium dicitur etiam clandeſtinum, quamuis ad illius probationem producatur inſtrumentum publicum, ſi non fuit contractum in faciem eccleſiæ, hoc eſt conuocatis parentibus, amicis, & ſecū dum conſuetudinem patriæ*

33 *Clàm dicitur eſſe factum inſtrumentum, ſi commiſſum eſſet notario, ut illud teneret in ſecreto.*

CONSILIVM XCIII.

PRima facie dicendum videtur in præſenti conſultatione, quòd matrimonium contractum inter No. Angelam de Opizonibus & No. Syluestrum Burdum de iure ſubſiſtere potuit, attēta abſentia No. Gabrielis eius primi mariti, quæ fuit decennalis. Et primò, quia nemini dubium eſt,

1 † quòd eo ipſo quòd talis abſentia probatur, præſumitur probata mors mariti abſentis, vt per Barto. in tract. de teſte, in 3. charta verſi. mortuum, & in tract. qual. probe. mors. colum. 2. Alex. in conſi 4. num. 18. volum. 2. Maran. in l. is poteſt. num. 145. de acqui. hæred. vbi mors alicuius probatur, eo ipſo, ꝙ aliquis iuuenis luxurioſus & vagabundus cepit vagari per orbem, & neſcitur vbi ſit, nec aliquod nouum habetur de eius morte vel vita, nam ſi ex hoc tempore lapſi ſunt ſolum quinque anni ex hoc præſumitur & probatur mortuus, quia Iuſtinianus hoc in muliere volente tranſire ad ſecunda vota approbauit, ſi tanto tempore expectauit. l. vxor. C. de repud. Soci. Iun. in conſi. 26. colum. 2. volum. 2.

2 ¶Secundò dicitur, † quòd de iure Longobardorum mors probatur eo ipſo quòd ſtetit per trienniū extra ſuam prouinciam, vt eſt tex. in Longob. de his qui extra patr. l. 1. Iſer. in c. 1. colum. 3. cir. fi. quo tempore miles. Maranta in l. is poteſt nu. 147. ff. de acqui. hæred. ſi ergo in caſibus præmiſſis utique probatur mors, ergo multò magis debet mors prædicti No. Gabrielis primi mariti dici probata ex lapſu decem

3 annorum, † quòd dicitur longum tempus, ſecundū glo. in l. ſi filius. C. de pet. hęred. Rui. in conſi. 154. nu. 3. volumine. 5.

¶Quibus tamen non obſtantibus contraria ſententia videtur eſſe de iure verior, vt probatur ex in-

4 fraſcriptis. † Quoniam per duos teſtes probatur matrimonium primo loco fuiſſe celebratum inter ipſam No. Angelam, & prædictum No. Gabrielem, ꝙ equidem ſufficere videtur iuxta notata per ſcriben. in cap. ſuper eo, il ij. de teſtib. Soci. Iun. in conſi. 88. in

5 princ. volum. 2. † etiam ſi teſtes eſſent fœminæ, vt per ſcrib. vbi ſuprà. Pariſ. in conſi. 58. num. 6. volum. 4

6 Port. in conſi. 39. num. 2. Cùm † igitur prædictum matrimonium legitimè contractum fuerit, indiſſolubile redditur, vt tradunt omnes in cap. fi. de conſuet. Port. in conſi. 39. num. 43. 118. num. 4. & 158. num. 4. reſultat indubitabilis concluſio, quòd non licuit dictæ No. Angelæ ſtante etiam abſentia ſui mariti per decem

decem annis alium accipere in maritum. Nam am-
7 bigui iuris non eſt. † quòd antequam vxor habeat
notitiam de morte viri per certum nuncium, non de
bet ad aliud matrimonium conuolare, vt eſt tex.
in cap. dominus, de ſecund. nup. & in cap. in præſen-
8 tia, de ſponſal. † vbi matrimonium contractum per
verba de præſenti non diſſoluitur propter abſentiã
quantumcunque mariti, etiam ſi ignoretur de uita
vel morte ipſius, ac etiam concurrente iuuenili æta-
te coniugum, quia requiritur vt poſſit conuolare ad
ſecundum matrimonium, ꝙ primo receperit certum
nuntium de morte uiri. Hancque ſententiam tenue-
runt Abb. Soci. & Barba. in c. quoniam frequenter. §.
porro, vt lite non conteſt. Ang. de Clauaſ. in ſumma
ſua in verbo Matrimonium, il iij. in impedimento. 13
in addit. in verſi. verum mulier ſumma Sylueſt. in ver
bo Matrimonium 8. conſiderari poteſt, in verſi. deci-
motertio quæritur. Alex. in conſi. 4. num. 18. volum. 2.
Pariſ. in conſi. 57. num. 16. volum. 4. Alba in conſi. 44.
in prin. Franc. Pauin. in tract. de viſitatione, quæſt. 8.
ſecunda par. num. 59. vbi ſic inquit, Moneantur con-
iuges ne cauſa captiuitatis mariti vel peregrinatio-
nis abſentis contrahant cum aliis donec certum nun
tium recipiant de morte quocunque temporis lapſu
non obſtante dicto c. in præſentia, & ſi de facto con-
trahant, non exigant debitum, ſed reddant, & cum
de uita fuerint certificati ſtatim recedant ab inuicē.
dicto c. Dominus & in auth. hodie. C. de repud. Di-
dac. in 1. tomo fo. 261. vbi ſic inquit, Hinc apparet
coniugem expectandum fore, nec ex dierum longo
interuallo ante compertam abſentis mortem matri-
monium cum alio contrahi poſſe. dicto c. in præſen-
tia, ex quo probatur vxorem certam eſſe oportere
de morte uiri prius quàm alteri nubat, alioquin etiã
ſi mortuum eſſe virum ex aliquot coniecturis opine
tur, & matrimonium contrahat, nec a peccato nec a
pœna immunis ac libera iudicabitur, ſecundum Ab-
ba. in dicto c. in præſentia, poſt glo. ſi. quam uis Butr.
& Præpoſ. velle videantur mulierem eſſe liberam a
pœna ſi contrahat matrimonium ex veriſimili conie
ctura mortis prioris mariti, non tamen ex hoc poſſe
eccleſiaſticum iudicem licentiam ei exhibere vt alte
ri nubat. Port. in conſi. 26. per totum, & ſimiliter in
conſi. 78. Ancha. in conſi. 401. in princ. vbi inquit, ꝙ
Sponſus, qui ſecundam uxorem temerè duxit, excu-
ſari non poteſt, quia donec veriſimiliter præſumi po
teſt vxorem primam non mortuam, non debet cum
9 alia contrahere, ſed expectare. † Nam ſi debens adi
re hæreditatem debet eſſe certus de morte teſtato-
ris. l. hæreditatem, de acqui. hæred. quia uiuo eo non
poteſt quis gerere ſe pro hærede, nec repudiare hæ-
10 reditatem, † cum uiuentis nulla ſit hæreditas. Ma-
rant. in l. is poteſt. num. 142. ff. eod. titu. quanto magis
debet eſſe certa mulier volens tranſire ad ſecundas
nuptias de morte mariti. Nam ſi vbi agitur de pecu-
niario commodo, vt ſupra, ita ſtatuitur, ergo multo
magis ubi agitur de tanto præiudicio, vt per Port. &
Afflic. vbi ſupra. Vnde cum iſta No. Angela notitiam
non habuerit per certum nuntium de morte No. Ga
brielis ſui uiri, ut requiritur in dicto c. in præſentia,
nec de aliqua veriſimili coniectura, non debuit cum
11 dicto No. Sylueſtro matrimonium contrahere. † Et
ideo cum nō liceat uxori habere duos maritos, ſicut
nec marito duas uxores. l. eum qui C. de adult. c. gau-
demus, de diuort. Pariſ. in conſi. 52. in princ. uolum.
4. & in cōſi. 68. nu. uolu. 154. eo. concludendum ue-
12 nit, ex quo † quos Deus coniunxit, homo non ſepa-
ret. c. quos Deus 32. quæſt. 2. c. ex publico. de conuerſ.
coniug. reintegranda eſſe fœdera legitimarum nu-
ptiarum, & ſic quòd ipſa teneatur & debeat cohabi-
tare cū d. No. Gabriele, iuxta tex. in c. cum ꝑ bellicā,
34. queſt. 1. & 2. & in c. ſequenti. & recedere à dicto
ſecundo matrimonio. Afflic. vbi ſuprà. Quòd ſi face-
re recuſauerit, merito notanda venit, ita ut eccle-
ſiaſtica communione priuetur, Nam, ut inquit tex. in
dicto. c. cum per bellicam, in fi. ſicut mulieres, quæ ad
viros ſuos reuerti noluerint, impiæ ſint habendæ,
ita illæ, quæ in effectum ex Deo initum redeunt, me-
rito laudandæ ſunt.

¶Non obſtant modò quæ in contrarium adducta
fuerunt, quia ad primum argumentum reſpondetur,
ꝙ illud procedit in terminis ſuis, non autem reſpe-
ctu matrimonij, quia diſpoſitio dictæ l. uxor & auth.
hodie. C. de repud. correcta fuit. adeo quòd hodie
mulier non pōt alij nubere ſi maritus fuerit in expe-
ditione quantiſcumque annis, licet neque nuntium
neque literas a marito habuerit, imò debet expecta-
re quò ad uſque audiat eum mortuum eſſe, & prædi
ctam deciſ. Bart. non militare in terminis noſtris ma-
trimonij, hoc decidit ipſe Bar. in dicto tract. mortis,
colum. 2. & in tract. de teſtib in verbo mortuum. col.
2. Alexan. in citato conſi. 4. nume. 18. volum. 2. Iſer. in
c. 1. in. §. ſancimus colum. 3. in fi. verſicu. quantum ad
hunc caſum.

¶Non obſtat ſecundum argumentum de iure Lō-
gobardorum, quia reſpondetur, quòd illud non attē
ditur, ſed ius canonicum, vt per Afflic. in dicto. cap. 1
num. 80. quo tempore miles, quod attendere debe-
mus in materia ſpirituali, vt eſt matrimonium. Pariſ.
in conſi. 29. num. 3. volum. 2. Bero. in conſi. 33. num. 2.
13 volum. 1. † vbi cauſa matrimonij eſt eccleſiaſtica, &
14 ſpiritualis. Et † ius canonicum circa matrimonium
vbique ſeruatur, vt traditur in c. pen. & fi. de ſecund.
nup. Ant. Roſel. in tract. legitimatiōis, in tit. de matr.
putat. num. 13 in fi. Dec. in l. nuptias num. 7. de reg.
iur. & in conſi. 231. colum. 3. vbi dicit, quòd ubi agitur
de matrimonio attenditur ius canonicum, & ꝙ leges
ſeculi in matrimonijs ſacros canones ſequi non dedi
gnantur, vt notat Feder. de Sen. in conſi. 36. in princ.
15 † Nam matrimonium eſt ſacramētum, gl. in c. veniēs
in verbo neceſſaria, in fi. de tranſac. & cauſa matrimo
16 nialis dicitur ſpiritualis. c. fi. vbi glo. de iud. in 6. † Et
in ſpiritualibus ſequimur canones glo. in reg. poſſeſ-
ſor, de reg. iur. in 6. Calderin. in conſi. 18. in tit. de con
ſti. Alex. in conſi. 209. colum. 3. volum. 6. Cur. Iun. in
conſi. 136. ubi in materia matrimonij tanquam ſpi-
rituali debemus ſequi diſpoſitionem iuris canonici.
17 † Diſponere enim de matrimonio ſpectat ad ſolum
Pontificem, & ſic de venientibus in neceſſariam con
ſequentiam, ut tradit Roſel. vbi ſupra num. 5.

Circa ſecundam dubitationem quòd filij nati ex
dicta Angela & Sylueſtro ſint legitimi & naturales,
* probatur, quoniam ab * omnibus receptum eſt,
18 † quòd filij nati ex coniugio prohibito videntur le-
gitimi, ſiue ambo coniuges ignorauerint, ſiue alter tā
tum ignorauerit impedimentum matrimonii. tex. eſt
in c. 2. & pen. qui fil. ſint legit. Rui. in conſi. 14. colum.
1. volum. 3. & in conſi. 108. in prin. vol. eo. Dec. in con
ſilio 153. colum. 2. Cur. Iun. in conſi. 27. colum. 3. verſ.
ſed quid fortius. vbi inquit hanc eſſe veram conclu-
ſionem & per omnes approbatam, ꝙ etiam ſtante im
pedimento prioris matrimonii vel conſanguinitatis
filii nati ex ſecundo matrimonio data ignorantia
unius ex coniugibus dicuntur legitimi, cum ſint nati
in figura

in figura matrimonij, allegat iura ſupra allegata. Et
ſubdit eoſdem filios de iure communi ſuccedere pa-
tri & alijs coniunctis patri, vt ibidem habetur, & gl.
per illum tex. in l. qui contra, in verbo acerrimo, in
fi. C. de inceſt. nup. vbi Bald. in verſic. quæro tertio. &
19 per Bar. in l. Paulus, de ſtat. hom. † Quinimmo ta-
les filij excludūt ſubſtitutum vocatum per verba ſim
plicia, vt conſuluit Dy. in conſi. 6. circa fin. Plus tales
filij nati ex matrimonio putatiuo etiam ſuccedūt
in feudo, teſte Bald. in c. 1. §. naturales, col. 3. ſi de feu.
20 fue. contr. inter dom. & agna. † Et etiam quò ad or-
dines ſunt legitimi, vt per glo. & docto. in d. c. ex teno
re. Iaſ. in conſi. 156. colum. 1. volum. 4 & in conſi. 168.
num. 4. volum. eod. Dec. in conſi. 153. colum. 2. iterum
Cur. in conſi. 52. numero. 1. vbi etiam atteſtatur hanc
eſſe veram & * communem concluſionem. Nam vbi
tractatur de fauore filiorum, lex ipſis tantum fauet
quantum poteſt, vt in dubio cenſeantur legitimi. l. mi
les. §. defuncto. ff. de adulte. Bal, in l. filium, colum. fin.
21 de his qui ſunt ſui vel alie. iur. Et ideo videmus † quòd
licet de iure canonico ex cohabitatione maſculi, &
fœminæ non præſumatur matrimonium, ſed fornica
tio. gl. & Docto. in capitulo ill[illegible]d, de præſ[illegible]mp. Dec. in
conſil. 471. colum. prima, tamen reſpectu filiorum, vt
ipſi dicantur legitimi, præſumitur matrimonium, vt
notanter dixit Abb. in c. lator, in glo. penult. qui filij
ſint legit. Dec. vbi ſupra co. 2. Cur. Iun. in citato conſi.
52. col. 1. Vnde in propoſito noſtro, licet matrimonium
non ſit verum propter impedimentum præcedentis
matrimonij, ſed præſumptum, tamen [illegible] nati [illegible] dī
22 cuntur [illegible] ſicut vera poſſeſſio acqu[illegible]tur, [illegible] dus
acquirendi ſit [illegible]. l. 3. ubi Bart. & communiter do-
cto. ff. de precario Rui. in conſi. 100. col. [illegible] vol. 3. & in
conſi. 51. nu. 16. vol. 5. & in conſi. 108. colu. 1. volum. 3.
Soci. Iun. in conſi. 86. nume. 46. volum. 2. vbi dicit quòd
data ignorantia contrahentium nuptias prohibitas,
qui ex illis naſcuntur dicūtur legitimi, & ſufficit igno
rantia vnius tantum ex contrahentibus. Iaſ. in citato
23 conſi. 156. colum. 4. vbi dicit, † quòd contrahentes
matrimonium prohibitum palam & publice præſu-
muntur bona fide, & ſic per errorem contrahere. Bal.
Alber. in l. nemo clericus. C. de ſum. Trin. & fide ca-
th. Abba. in c. de homine, de celebratione miſſarum.
Iaſ in conſi. 168. colum. 3. volum. quarto. Nec habet
obſtare ſi dicatur, quòd huiuſmodi matrimonium dica
tur eſſe clandeſtinum, quia celebratum non ſeruatis
ſolemnitatibus de quibus in capitulo, cum inhibitio.
de cland. deſpon. videlicet non præcedentibus de-
nunciationibus & bannis, de quibus ibi, & in capitu.
24 fin. eod. tit. Quia reſpondetur † quòd hodie de con
ſuetudine non ſeruantur ſolēnitates deſcriptæ in di-
25 ctis capitulis, ſed ſufficit † quòd matrimonium con
tractum fuerit in faciem eccleſiæ. hoc eſt conuocatis
amicis, vt per Cur. Iun. in conſi. 52. in prin. vbi atteſta
tur hanc eſſe * communem ſententiam, & in conſi.
64. colum. 2. Et eo magis hoc dicendum venit cum
de ipſo matrimonio confectum fuerit inſtrumentum
publicum, per quod excluditur fraus & clandeſtina-
tas, vt per Bar. in l non intelligitur. §. tacitè ff. de iure
fiſci. quod inquit menti tenendum ad ea, quæ dicun-
tur in l. fi. de ritu nuptiarum. vbi habetur quòd ſi ma-
trimonium ſit clam, præſumitur fraus, ſi palam ſecus.
& ideo ſi de matrimonio ſit factum publicum inſtru
mentum, non præſumitur fraus. Ruin. in conſil. 51. nu.
15. uolum. 5.

¶ Quibus tamen non obſtantibus ſententiam con
trariam in caſu noſtro ueriorem eſſe arbitror, quòd
filii nati ex prædictis Angela & Sylueſtro non dican
26 tur legitimi noque legitimè nati, † quoniam, vt ef-
ficiantur legitimi & patri ſuccedere poſſint, requiri-
tur, quòd matrimonium non ſit clandeſtinum, ſed ce
lebratum in faciem eccleſiæ, videlicet præmiſſa de-
nunciatione publicè in eccleſia, de qua loquitur tex.
in d. c. cum inhibitio, & gloſſ. 3. ibi, vbi inter alios mo
dos clandeſtini matrimonii dicit, quòd dicitur clandeſti
num, quando fit contra tenorem illius decretalis, ſi
non præmiſſa denunciatione de qua ibi, & cum præ
dictis tranſeunt ibi * communiter docto. videlicet
Inno. Hoſtien. Ioan. Andr. & Butr. in quinta, quæſtio.
Socin. Iun. in conſi. 31. nume. 47. volum. ſecundo, & in
conſi. 86. numero. 48. uolu. 2. ubi inquit, quòd matri-
monium dicitur contrahi in faciem eccleſiæ quando
ſeruantur banna & ſolēnitates de quibus in c. fin. de
cland. deſpon. prout & uoluit gloſſ. ibi quam partem
tenent Hoſtien. Inno. & Ioan. And. in capitulo ſecun-
do, qui filii ſint legit. Ant. Roſel. in tract. de legit. char
ta. 8. col. 3. & quam uti meliorem ſequi videtur Alex.
in dicto capitulo. fin. & in cap. quod nobis, colu. 3. qui
fil. ſint legit. Verum quia ſecundum Abba. in dicto ca
pitulo cum inhibitio, in multis locis ſeruatur, vt non
fiant de conſuetudine denuntiationes, de quibus ſu-
pra, & iſtam eſſe communē ſecundum Cano. & Theo
logos tradit Lup. in tract. de matr. & legit. in ſecunda
parte principali. nu. 14. Rui. in conſi. 108. colum pen.
circa medium volum. 3. & in conſi. 51. num. 15. volu.
5. Ex alio capite dicitur quòd matrimonium prædi-
ctum dicitur clandeſtinum ad finem ut impediatur
legitimatio filiorum etiam natorum quādo non fuit
contractum in faciem eccleſię, ut inquit tex. in dicto
capitulo ex tenore, ex quo præſumitur ſcientia pri-
mi. Ancha. in conſilio 402. Pariſ. in conſilio. quinqua-
geſimoſeptimo. colum. ſecunda, in prin. uol 4. ut au-
tem dicatur eſſe factum in faciem eccleſię ſecundum
Abba. in dicto capitulo, ex tenore, requiritur, quòd
contrahatur coadunat amicis nullo ſerioſe exclu-
27 ſo, † cum eccleſia dicatur fidelium collectio, ut de-
clarat Card. in c. conſtitutus, in 1. quæſt. de conuerſ.
coniuga. & in caſu noſtro per Abb. in dicto capitulo,
cum inhibitio. & tacitum importat in terminis noſtris
matrimonium celebratum quantum quod publicè,
& coram multitudine contrahatur, ut per Io. Andr.
in addit. ad Specul. in titu. de cland. deſpon. ſuper ru
brica. & Card. in dicto capitulo conſtitutus, & in
c. cum inhibitio, in 4. q. facit tex. in c. 2. qui filii ſint le
git. ibi publice ſine contradictione. vbi Anch. in 4. no
28 tabili dicit, † quòd ea, quæ publice fiunt, dicuntur
fieri bona fide. & loquitur dę matrimoniis prout lo-
quitur ille tex. Rui. in conſi. 14. num. 2. volumine ter-
29 tio, ubi ait, † quòd ad hoc ut non dicatur contra-
ctum clam, ſatis eſt quòd ſit celebratum coram mul
tis ſecundum conſuetudinem patrię, quia tunc in fa
ciem eccleſiæ contrahi dicitur, in conſi. 51. nu. 15. uo-
lum. 5. 149. nu. 7. uol. eo. Pariſ. in conſil. 57. nu. 59. uol.
4. Soci. Iun. in conſi. 31 num. 48. uo. ſecundo. ſed in ca
ſu noſtro non apparet quòd huiuſmodi matrimoniū
celebratum fuerit ſecundum conſuetudinem patriæ
ſecundum quam tempore quo celebrantur matrimo
nia adhibentur pater, mater, mulieris, & tam conſan
guinei uxoris, quàm mariti, amici & multi alii. Vn-
de, cum præmiſſa non interuenerint, negari non po-
teſt quin matrimonium dicatur clandeſtine celebra
tum, vt proprie conſiderat Rui. in dicto conſ. 194. nu.
7. uol. 5. & Soci. Iun. in conſi. 86. uol. 2. Pariſ. in conſil.
57. col. 3. uol. 4. Ceph. in conſi. 276. num. 15. uolu. 2. Et

eo magis iudicandum eſt clandeſtinum,quia iugales ipſi non fuerunt benedicti in eccleſia, quod etiam de conſuetudine ſeruatur Io. And.in dicta rubrica , vbi ſupra.Geminia.in conſi.27.col.fi.verſi.quò ad ſecundum Oldr.in conſi.256.ad fi. vbi licet de iure ſcripto eſſent neceſſaria banna ſeu denunciationes , de quibus in dict.c.cum inhibitio,tamen ſine eis poteſt dici matrimonium contractum in faciem eccleſię,ſi ſolennis benedictio in eccleſia fiat,& fortius ex infradicẽdis luce clarius apparebit dici non poſſe quin matrimonium prædictum non palam,ſed clam fuerit contractum. His igitur ſtantibus ſatis conſtat prolem ipſam illegitimam , ignorantiamque parentum vel alicuius ipſorum fuiſſe ſupinam,& craſſam,& in fraudẽ matrimonium contraxiſſe.

¶ Non obſtant modo quæ in contrarium adducta fuerunt, quia ad primum congruum datur reſponſum communi calculo receptum,quòd licet filij nati in figura matrimonij data ignorantia parentum , vel vnius ipſorum,efficiantur legitimi,ſuccedantque patri, & etiam in feudis , ac legitimi reddantur quò ad ordines , tamen id procedit quando matrimonium fuit contractum palam in faciem eccleſiæ,ideſt ſeruata conſuetudine patriæ , videlicet adhibitis perſonis de quibus in ſecundo fundamento,vt per Cur.Iun.in conſilio quinquageſimoſecundo.in princ.& 64. colu. tertia, ſecus quando coram duobus teſtibus ſecretis noctis tempore , & ſic clam,& occulte,ac dato iuramento teſtibus & notario de tenendo ſecrete matrimonium inter ipſos celebratum,vt per Bar. in l.1.C. ſi ex publ.ratio.lib.10.vbi inquit, quòd ſi aliquid con ſueuit fieri publice de conſuetudine,vt matrimoniũ, & aliquis illud fecerit coram duobus teſtibus , dici-
30 tur factum clam.allegat.l.fin. de ritu nuptia. † nam clam dicitur fieri quicquid taliter fit, quòd non poſ-
31 ſit venire in notitiam , † ex quo actu occulto oritur præſumptio doli , & fraudis , & ſic quod eſſent conſcij præcedentis matrimonij,ita Rui.in conſilio 128. num.5.& ſeq.volum.4.Cur.Iun. in conſ.64.colum.2. Pariſ.in conſi.57.nu.10.vol.4.& illud magis comprobabitur,vt infra.

¶ Non obſtat quòd de dicto matrimonio confectum fuerit inſtrumentum ex quo præſumitur matrimonium palam,& non clam factum,& ſic quòd iugales ipſi per errorem , & ignorantiam matrimonium
32 contraxerunt.quia reſpondetur , † quòd matrimonium dicitur etiam clandeſtinum , quamuis ad illius probationem producatur inſtrumentum publicum , ſi non fuit contractum in faciem eccleſiæ,hoc eſt con uocatis parentibus,& ſecundum conſuetudinem patriæ,vt expreſſe probatur per Bar. in dicta l. non intelligitur.§.tacita.ff.de iure fiſci . vbi primo dicit , quòd actus de quo apparet publicum inſtrumentum , non videtur clam , vt in §.1.dictæ l.quod dicit eſſe menti tenendum ad ea,quæ dicuntur in l. fin.de ritu nuptiarum,vbi habetur quòd aut matrimonium fit clam & præſumitur fraus,aut palam,& tunc ſecus.Vnde ſi de matrimonio ſit confectum publicum inſtrumentum, non eſt præſumenda fraus, quod videtur durum , ſe-
33 cundum Bart. & ideo dicit , † quòd etiam ſi publicum inſtrumentum eſſet factum , tamen celaretur, prout fit quotidie,vt ipſe ait per notarios amicos tenendo in ſecreto, tunc dicitur factum clam , quia illud dicitur factum clam,quòd tali modo fit quin poſſit deuenire in notitiam aduerſarij . l. prohibere . §. clam quod vi aut clam. Ange.& Imol.in l.tacitis , de leg.1.vb. videtur factum palam & bona fide, de quo extat publicum inſtrumentum.d.l.non intelligitur.§. 1.quod eſt intelligendum , ſecundum eos, niſi eſſet ſcriptura publica ſecrete facta, puta coram teſtibus multum domeſticis,& coram notario multum amico, & eis forte coniuncto,vt in ſecreto teneret,vt ſæpe fit, & prout in caſu noſtro actum reperitur, in quo teſtibus & notario,vt ipſemet ſub iuramento atteſtatur, commiſſum fuit , vt nemini panderet . ſequitur Cur. Iun.in conſi.64.co.1.Rui.in conſi.128.nu.5.volum.4. & col.fi.in verſic. nec obſtant allegata in contrarium Pariſ.in conſi.57.col.2.nu.10.vol.4.Barb.in conſi.54. col.6.verſi.præmitto.volu.4.Ex iſtis igitur concluditur, quòd cum matrimonium prædictum non fuerit contractum publice & ſecundum conſuetudinem loci,ſed coram duobus teſtibus & notario, quòd abſq; dubio dicitur clam factum , & ſimiliter quòd proles eorum efficitur illegitima,adeo quòd patri ſuccedere non poteſt .

SVMMARIVM.

1 *Reus ſi confeſſus eſt delictum poſt lapſum inſtantiæ biennalis de crimine condemnari poteſt.*

2 *Ordo iuris non requiritur in notorio.*

3 *Reus contra quem reſultat confeſſio tacita ex vi ſtatuti diſponentis quòd contumax habeatur pro confeſſo & conuicto , non obſtante inſtantia biennali condemnari poteſt.*

4 *Confeſſio quæ inducitur ex vi ſtatuti diſponentis quòd contumax habeatur pro confeſſo & conuicto, dicitur ficta & præſumptiua.*

5 *Confeſſio reſultans ex contumacia habet eundem effectum,quàm vera & expreſſa.*

6 *Inquiſitus perempta inſtantia biennali abſoluendus venit ab obſeruatione iudicii.*

7 *Actor quamuis in ciuilibus lapſa inſtantia refectis expenſis admittatur,ſecus tamen in criminalibus .*

8 *Inſtantia perempta in criminali,curia vlterius audiri non debet.*

9 *Iudex nunquam ex capite ſuo debet aliquem condemnare,qui habet defenſionem iuris ciuilis vel municipalis.*

10 *Paria ſunt punire innocentem vel punire nocentem , quem damnare non debet.*

11 *Tempus certum vbi eſt a lege , vel à ſtatuto praefixum ad inquirendum de crimine , illo elapſo periit ius procedendi, ita vt de eo elapſo amplius cognoſci non poſſit.*

12 *Maleficium vbi eſt notorium , ſi tamen poſt lapſum tempus datum ad inquirendum ad formam ſtatuti, reus illud confitetur,damnari non poteſt.*

13 *Confeſſio ficta & tacita inducta per ſtatutum , non operatur,vt quis ex ea damnari poſſit,niſi proceſſus fuerit rite & recte formatus.*

14 *Contumax verus & ſi perdat beneficium appellandi, tamen ſecus in ficto contumace.*

15 *Confeſſio vera probat delictum vere , ſed non ficta confeſſio*

16 *Notarius damnatus de falſo ex vera confeſsione, & ſi amplius conficere non poſſit inſtrumenta , tamen*

men damnatus propter contumaciam non perdit confeſſionem inſtrumentorum.

17 *Statutum diſponens quòd bannitus poſſit impunè occidi debet intelligi de bannito ex vera confeſſione, vel ex veris probationibus delicti, non autem ex contumacia.*

18 *Probatio in contrarium non admittitur contra veram confeſſionem, ſecus contra fictam.*

19 *Statuto ſi caueatur quòd pater teneatur ſoluere condemnationem filii, ſi ſtatutum requirit filium deliquiſſe, & filius fuerit damnatus pro contumacia, propter hoc non poterit pater damnari ad ſolutionem condemnationis.*

20 *Sententia lata contra ſpontè & verè confeſſum, & ſi confitentem infamet, quò ad omnes, ſecus ſi fuerit lata ex ficta contumacia & confeſſione, quia tunc non infamat, niſi quò ad perſonam, ad cuius inſtantiam fuit condemnatus.*

21 *Bona damnatorum ad mortem ratione fictæ contumaciæ, & ex forma ſtatuti non publicantur, ſicut bona damnatorum ex uera confeſſione.*

22 *Sententia lata contra reum licet aliquando alteri præiudicet, tamen id locum non habet quando ſententia lata fuit contra contumacem.*

23 *Statuto ſi diſponatur quòd contumax habeatur pro confeſſo & conuicto, lataque fuerit ſententia contra principalem abſentem, illa non præiudicat fideiuſſori de præſentando.*

24 *Fideiuſſores in inſtrumento pacis adhibiti in caſu contrauentionis ſecundum communem non poſſunt cogi ad ſoluendum pœnam, niſi legitimè & plenè conſtet de pace rupta per teſtes vel veram confeſſionem principalis.*

25 *Statutum ſi dictat quòd contumaces habeantur pro confeſſis & conuictis, ſi feudatarius damnaretur in contumaciam ob crimen commiſſum in perſonam domini, ſententia non officit filiis, quæ aliàs ſi eſſet in præſentem lata, ipſis noceret.*

26 *Notarius quamuis ſi fecerit falſum in parte inſtrumenti totum cancelletur, tamen ſi non conſtat de falſo niſi vigore condemnationis latæ in contumaciam propter ſtatutum, cætera ſuſtinebuntur.*

27 *Confeſſio facta in iudicio & ſi præiudicet, tamen id procedit in vera confeſſione, & non tacita reſultante ex ficta contumaciæ.*

CONSILIVM XCIIII.

ET ſi clariſſimi iuris ſit, quòd non obſtante diſpoſitione imperiali de qua in l.fi.C.vt intra cert. tem
1 po. &c. † & ſic lapſa inſtantia biennali ſi reus confeſſus eſt delictum, poſſit contra eum procedi & de crimine condemnari, teſte Bal.in l.properandum, in fin.principii, & ibi Iaſ.col. pe.verſi.tertiò limita.C.de iud.vbi inquit quòd ſententia diffinitiua poteſt ferri in confeſſum, etiam pe
2 rempta inſtantia, tanquam ſuper notorio, † in quo non requiritur ordo iuris, quem ſequuntur Ange. in tracta.malef.in verbo inchoata, in 4.col. verſic.vnum tamen, & ibi Arimin.in penult.col.in fin. & in verbo comparuerunt dicti inquiſiti & confitentur totum, in ver.quæro an confeſſus, col.2.Fel.in c.de cauſis, colum.penul.ver.tertio limita, de offic.delega. vbi dicit de hoc eſſe tex.in c.1.& 2.de accuſat in 6 & dictum Inn.in c.qualiter, il ij.de accuſa.Alex.in addi.ad Bar. in l.ſi confeſſus, in add.inci.an ex inordinato.ff.de cuſto.& exhib.reo.Abb.in c.cum venerabilis, col.penul. nu.18.vbi etiam Soc.de iud. Marſ.in ſing.201.& Maran.in tract.de ord. iudi.in 5. parte in §. ad quintam
3 partem.nu.60.Tamen heſitari contingit, † an quod dictum eſt de vera confeſſione, quæ operatur effectũ ſupradictum, locum etiam ſibi arroget in confeſſio-
4 ne reſultante ex vi ſtatuti diſponentis, † quòd contumax habeatur pro confeſſo, & conuicto quæ dicitur ficta contumacia & præſumptiua. Iacob.de Are. in l.fi.de iura.calum.Bal.in l.ita demum, circa finem C.de proc.Marſ.in conſi.10.nu.12.Primaq; facie di-
5 cendum videtur, ꝙ ſic quia † confeſſio per contumaciam habet eundem effectum, quam vera & expreſſa confeſſio.Old.in conſ.320.col.2.Cor.in cõſ.235.col. fi.vol.3. Vnde ſtante iſta confeſſione, quæ reſultat ex actis, quæ inducit manifeſtum & notoriũ contra confitentẽ, & ꝙ in notoriis procedatur ordine iuris non ſeruato, ſecundum docto.in c.& ſi clerici, de iudi. ſequitur quòd ex huiuſmodi confeſſione condemnari poſſit de homicidio Iacob Stancha, non obſtante lapſu inſtantiæ biennalis, de qua in dicta l.fi.

¶Quibus non obſtantibus contrariam ſententiam vti æquiorem & veriorem amplectendam fore arbi-
6 tror, & intrepidè dico, † quòd attento dicto lapſu inſtantiæ nedum biennali, ſed quindecim annorum inquiſitus ipſe de homicidio abſoluendus veniat ab obſeruatione iudicij, vt in dicta l.fi.in verſ.ſed quid ſi procedatur.Dec.in conſi.102.nu.20.inter conſilia crimin.diuer. vbi tradit quòd ſiue per accuſationem, ſiue per querelam procedatur inſtantia cuiuslibet cauſæ, ſeu querelæ vel denuntiæ & accuſationis criminalis eſt ſolum duorum annorum, quibus lapſis, reus debet abſolui ab obſeruatione iudicij per dictam l. fin. Galeat.Malua.inter ipſa conſilia in conſi.110.nume. 4. Et adeo vera eſt huiuſmodi ſententia apud legum
7 vertices, † ꝙ quamuis actor in ciuilibus lapſu inſtantiæ non obſtante refectis expenſis admittatur in criminalibus tamen non admittitur. Capic. in deciſ.
* 206.Galeat.Malua. vbi ſupra.& hanc eſſe * communem doctorum ſententiam fatentur Salv. in l. qui de crimine.nume.8.de accuſat. Grammat. in voto 31.&. Clar.in pract.ſua crimin.quæſt.51.verſ.alia etiam eſt
8 defenſio. † & quòd vlterius curia non debeat audiri, iuxta l.abolitionem. C.de adulte. Gramm. & Galeat.Malua.vbi ſupra.

¶Secundo in fauorem dicti inquiſiti facit, quod decidit Bal.in l. vt vim, colum.1.de iuſtit. & iur. vbi
9 † iudex nunquam ex capite ſuo debet aliquem condẽnare, qui habet defenſionẽ iuris ciuilis, vel municipalis, puta præſcriptionis inductæ à lege vel ſtatuto,
10 † quia paria ſunt punire innocentem, vel punire nocentem, quem damnare non debet, vt quia ſit præſcriptum, vt in caſu de quo agitur, vbi inquiſitus præſcriptione pluſquam ſepties biennali inducta a lege tutus eſt, vt in dicta l.fi.cui ſententiæ accedit quod vo-
11 luit Bero.in conſi.167.nu.5.vol.3. vbi dixit, † quòd vbicumque a lege vel a ſtatuto certum tempus eſt ſtatutũ ad inquirẽdum de crimine, illo tempore elapſo perit ius procedẽdi de eo crimine, adeo ꝙ de ipſo amplius cognoſci non põt.l.ad cõmiſſa, & ibi gl.in

·erbo prætẽdas,ac docto.C.de adul.l.mariti.C. eo.
ti.l.vnica.C.vt omnes iud.tam ciuil. quam cri. Dec.
in c.at ſi clerici.nu.5.de iud. vbi confeſsio rei qui tu-
tus eſt præſcriptione ſtatuti, non præiudicat nec ex
illa poteſt condemnari, & ait Maria. Soci.ita tenere
in c.de his de accu.vbi refert ſe ita cõſuluiſſe.& citat
Dec.ꝙ dum ipſe legeret Piſis vidit originaliter con-
ſilium Soci.& cum ſimilis caſus iterum accidiſſet,ita
iudicatum fuit,quod & voluit Bal.in c.a.fin.colum.6.
12 verſi.pone quòd maleficium,de offi. deleg. quærit e-
nim ibi Bal.pone † ꝙ maleficium eſt notorium, ta-
men elapſum eſt tempus datum ad inquirendum,ſe-
cundum formam ſtatuti, tandem reus confitetur ma
leficium,vtrum ex iſta confeſsione poſsit condemna
ri?& decidit quòd non, quia quotiens quis confite-
tur id cuius nomine cum aliquo non ſit actio, non va
let confeſsio.l.confeſsionibus. ff. de interrog. actio.
ſed poſt præſcriptionem ipſe iure accuſatio eſt aboli
ta,imo & ipſum maleficium.accuſatio autem eſt abo
lita quò ad publicam iniuriam, maleficium autem
quò ad priuatam, ita quòd nulla actio eſſe poteſt.l.ſi
cum exceptione.§.ſatis.ff.quod met. can.l. ſi vnus. ff.
de iniut.ergo confeſsio non valet.quod ait notandũ.
& hanc eſſe * receptam docto. ſententiam firmat Be
ro.in dicto conſ.167.nu.13.vbi ex hoc dicit ita decla
randum tex.in dicto.c.1. de accuſa. in 6. & quod vo-
luit Inno.in d.c.qualiter & quando, vbi probatur ꝙ
ſtante confeſsione delinquentis in iudicio facta non
debet attendi, an ſeruata fuerit forma iudicij ſeu ſta
tuti, quia hoc non procedit quando reus eſſet tutus
præſcriptione ſtatuti.

¶ Supereſt modo vt remoueantur obiecta.& deue
niendo ad illorum reſponſionem, dico illa quatenus
vera ſint, procedere poſſe in vera confeſsione & ex-
preſſa, non in tacita & ficta cauſata ex contumacia,
quia licet primo caſu poſsit ferri ſententia diffiniti-
ua contra confeſſum verum & expreſſum, etiam pe-
rempta inſtantia tanquam ſuper notorio,in quo (vt
dictum eſt)non requiritur ordo iuris.vt etiam voluit
Cur.in tract.interrog.& poſi.col.5.circa principium,
13 † tamen ſecus in tacita & ficta confeſsione inducta
per ſtatutum,quia ex ea non poteſt quis damnari niſi
proceſſus fuerit ritè & recte formatus.Bar.in l.ſi con
feſſus,de cuſto.reo.Ang.in tract.malef.in verbo. Qui
dominus iudex,verſi. quæritur tamen, quia tunc re-
quiritur tela iudicij,alias proceſſus & ſequentia non
tenent.Feli.& alij in dicto c.at ſi clerici. Afflic. deciſ.
176.& Cur.vbi ſupra. Nam inter veram confeſsionẽ
& fictam, quæ oritur ex dicta contumacia magna ex
tat differentia,vt demõſtraruꝛ ex infraſcriptis. Et pri
14 mo, † nam verus contumax perdit beneficium ap-
pellandi.l.ex conſenſu.§.fi.vbi glo.Bar.& alij.ff.de ap
pella.in l.1.C.quorum appel.non reci.Alex.in l.ſæpe
col.24.de re ind.in l.properandum.§.ſin autem reus.
C.de iud.Nepos de Mõte Alba in trac.de appe.in ru
brica contra diffinitiuam ſententiam. nu. 7. Maran.
in tract.de ord.iud.in 6.parte,in verſi.ſecundus actus
nume.175.& in eadem parte in verbo, contumacia,
nu.17.ꝙ ſecus eſt in ficto contumace. Nepos vbi ſu-
pra.Bal.in l.ita demum.C.de procura.vbi contumax
poteſt appellare ſtante ſtatuto, ꝙ contumax habea-
tur pro confeſſo & conuicto.
15 ¶ Secundo † vera confeſsio probat delictum ve
re.l.ſi confeſſus,de cuſto.reo.dixi in conſil.31. nu.12.
vol.1.ſed ficta non probat vere delictum.Bald. in l.ſi
filio,la ij.circa finem.ff.ſol.matr.Ang.in tracta.malef.
in verbo. Qui iudex videns,in verſ. quæritur tamen,
col.fi.Marſ.in conſi.10.nu.13.73.nu.72.117.nu.54. &
134.nu.18.Bero.in conſi.202.nu.43.vol.3.tetigi in cõ
16 ſil.45.nu.70.vol.1.Et ideo ex hoc infert Ang. † ꝙ &
ſi notarius damnatus de falſo ex vera confeſsione nõ
poſsit amplius conficere inſtrumenta.§ fi.in auth.de
tabel.Bal.in l.eadem.in §.1.ad l.Iul. repetund. Marſ.
in conſi. 10.nu.13. tamen damnatus propter contu-
maciam non perdit confectionem inſtrumentorum.
Bar.in l.ſi ideo, in princ.de euic.Bald.in l.tranſigere.
C.de tranſac.Marſ.in dicto conſi.10.num.13.& Cur.
vbi ſupra in 5.colu.verſ. ſecundus effectus. Foller.in
pract.ſua in verbo.Et ſi confitebuntur.nu.38.
17 ¶Tertio accedit, † nam ſtatutum diſponens, ꝙ
bannitus poſsit impune occidi,debet intelligi de ban
nito ex vera confeſsione,vel ex veris ꝓbationibus de
licti,non autem ex contumacia.Bal.& Imo.in l.ſi mo
ra,ſol.mat.Marſ.in pract.ſua crim.in §.poſtquam.nu.
54.in §.ſequitur.nu.20.in l.1.nu.135.C.de raptu virg.
in conſi.73.nu.73.82.nu.11.& 106.num.11.& de hoc
loquutus ſum in dicto conſi.meo 45.num.18.Cor.in
conſi.42.vol.1.Foller.vbi ſupra nu.41.
18 ¶ Quarto facit, † nam contra ueram confeſsio-
nem non admittitur probatio in contrarium, quod
ſecus eſt contra fictam.Imol.in l.creditor.in §.iuſſus,
col.3.ff.de appel Butr.in c.fi.de confeſ.Are.in conſi.
147.Cur.ubi ſupra col.5.in princ.verſ.& facit ad ſta-
tuta.Alcia.in trac.de præſump. in tertia regula præ-
ſump.22.nu.7.
19 ¶ Quinto † nam ſi ſtatuto caueatur, quòd pater
teneatur ſoluere condemnationem filii, ſi ſtatutum
requirit filium deliquiſſe, & filius fuerit condemna-
tus per contumaciam, propter hoc non poterit pa-
ter arctari ad ſolutionem condemnationis, quia illa
uerba ſi filius deliquerit, requirunt veritatem delicti
& non ſufficit ficta contumacia in præiudicium pa-
tris Marſ.in l.ſi infans.nu.21.C.ad l.Cornel.de Sicar.
Bar.& alij communiter in l.cum filius,in prin.de ver
borum obligat.Alcia. in regula. vigeſimaſecunda, in
princ.in tertia parte,& de hoc dixi in citato conſilio.
45.numero.68.
20 ¶Sexto † ſententia lata contra ſponte & vere cõ
feſſum eum infamat quò ad omnes.l.quoniam,de in-
fam.ſed lata ex ficta contumacia,& confeſsione non
infamat niſi tantum quò ad illam perſonam ad cuius
inſtantiam fuiſſet condemnatus. Bar.in l.eius qui de-
latorem.in fi.de iure fiſci.Cur.vbi ſupra verſi. tertius
effectus.Cor.in conſi.300.nu.3.vol.3.& 97.nu. 6. vol.
4.Foller.ubi ſupra nu.42.
21 ¶ Septimo videmus, † quòd bona damnatorum
ad mortem ratione fictæ contumaciæ,& ex forma ſta
tuti non publicantur ſicut bona damnatorum ratio-
ne veræ confesſionis. Bal.in l.data opera.C. qui accu
ſa.non poſſunt.Corn.in conſi.42.nu.5.volu.1. Foller.
vbi ſupra nu.44.
22 ¶ Octauo etiam videmus † ꝙ licet aliquando ſen-
tentia lata contra unum alteri præiudicet, tamen il-
lud locum non habet quando ſententia lata fuit con
tra contumacem,quia tunc non nocet alteri. tex.eſt
in l.ꝑſes.C.de pigno.Caſtren.in conſi.270.in fi. Marſ.
in d.§.poſtquam.nu.53.in ſing.4.in conſil.117.nu.35.
& 134.nu.19.Ang.a Gambel.inter conſi.crim. conſi.
70.nu.74.Et ideo dixit Ambroſ.de Bozol.in conſ.38.
& Raphael de Raymun.in conſi.36.inter dicta conſi.
23 crimin.diuer. † ꝙ ſtante ſtatuto,ꝙ contumax habea
tur pro confeſſo & conuicto, ſi eſt lata ſententia con
tra principalem abſentem, & ſic contra contumacẽ,
illa non præiudicat fideiuſſori de præſentando ad

omnem

omnem requiſitionem prætoris, & de ſoluendo om-
nem condemnationem,quia ficta confeſsio, & ſequu
ta condemnatio nō egreditur cauſam promiſsionis.
Foller. vbi ſupra n.1.37. Accedit quod dixit Bero.in
24 conſi.197.nu.2.volu.3.vbi uoluit † ꝙ fideiuſſores in
inſtrumento pacis adhibiti in caſum cōtrauentionis
ſecundum * communem non poſſunt cogi ad ſoluen
dum pœna niſi legitime & plene conſtet de pace ru-
pta,& de contrauentione per teſtes, uel ueram con-
feſsionem principalis,pro quo fideiuſſerunt, adeo ꝙ
eius ficta confeſsio, quæ inducitur ex cōtumacia ſeu
banno contra contumacem dato non ſufficeret, per
doctrinam Bar.communiter approbatam in dict.l.fi-
liusfam.Gozad.in conſi.31. nume. 10. per quam do-
ctrinam in fortioribus terminis voluerunt Boſ.in tra
cta.crim.in titu.de publica.bono.num.56.& Arcia.in
25 conſi.182.in fi. † ꝙ ſtante ſtatuto ꝙ contumaces ha
beantur pro confeſsis & conuictis,ſi feudatarius dā-
naretur in contumaciam ob crimen commiſſum in
perſonam dòmini,ſententia non officeret filiis, quæ
alias ſi lata eſſet in præſentem,noceret ipſis.
26 ¶Nono facit,quod notat Bal.in l.fi.C.de fid. inſtr.
vbi † quamuis notarius ſi fecerit falſum in parte in-
ſtrumenti,totum inſtrumentum cancelletur, tamen
ſi non conſtat de ipſo falſo niſi vigore condemnatio-
nis latæ in contumaciam propter ſtatutum, cætera
ſuſtinebuntur Rimin. in l. ſi ex falſis. C. de tranſact.
quos ſequitur Alc.in tract.de præſump.in 3.reg. præ
ſum.22.nu.3.
¶ Decimo accedit,quod dicit Bal. in l.1. colum.fi.
in prin.verſ.item dicit.C.de confeſ.vbi ait, † ꝙ licet
confeſsio facta in iudicio præiudicet, iſtud procedit
in confeſsione vera,non autem in tacita & ficta, quæ
27 per contumaciam inducitur.quod & ibi voluit Ang.
Are.in conſi.127.col.1.uol.4.Cur.ubi ſupra verſ. pri-
mus effectus.Dec.in c.at ſi clerici.nu.6. de iud. Et ne
illotis manibus tranſire uideamus ſine deciſione in
terminis noſtris,in primis adduco Dec.qui hoc ſenti
re videtur in c.at ſi clerici.in 4.notab. iuncta 6. limit.
de iud.nam in dicto 4.notab. dicit ꝙ confeſsio facta
in iudicio præiudicat, dato etiam ꝙ proceſſus eſſet
nullus,& ad.hoc allegat deciſ.Bal.in l.properandum
in prin.col.fi de iud.poſtea in 6.limit.inquit,ꝙ prædi
cta ſententia limitatur procedere in vera & expreſſa
confeſsione,ſecus in tacita & ficta,quæ per contuma
ciam inducitur,& ſic uidetur uelle dictum Bal. in d.
l.properandum,procedere in confeſsione uera,& nō
ficta,ſed expreſsius & clarius iſtud decidit Maria.So
cin.in tract.de inſtan.in 27.prin.articulo col.4. uerſi.
aduerte tamen.ubi inquit, ꝙ ita alias obtinuit in pra
ctica.Et ad hoc mouetur,quia conueniens non eſt ꝙ
talis contumacia inducat duo ſpecialia,contra l.pri-
mam.C.de dot.promiſ.quæ induceret ſi aliud dicere
mus.Nam primo induceret confeſsionem,& confeſ-
ſionis auctoritatem,per quam ualidaretur abſque ua
liditate iudicii, & etiam quia quamuis uera confeſ-
ſio non exigat ordinem iudiciarium,tamen iuſſus iu-
dicis per quem inducitur contumacia,uidetur illum
exigere,ut ibi latius per eum.Et eo maxime in termi
nis de quibus agitur ſententia ipſa locum habere de
bet,cum inſtantia ipſa biennalis nedum ſemel lapſa
fuerit,ſed ſepties.Vnde ſi diuturnitas temporis ſolet
commodum & beneficium afferre delinquentib. pro
alleuiatione pœnæ,l.ſi diutino.ff.de pœn.Gramm.in
conſi.39. in prin. ergo multo magis in caſu præſenti
vbi inquiſitus tutus eſt tam longa defenſione legali,
de qua ſupra.

SVMMARIVM.

1 *Legitimato per reſcriptum plus relinqui non poteſt per patrem, quàm filio legitimo & naturali.*

2 *Diſpoſitio l.hac conſultiſſima.§. ex imperfecto C de teſta licet procedat extantibus filiis legitimis & naturalibus, & legitimatis ſimul, tamen id intelligitur dummodo plus non relinquatur legitimato, quàm legitimo & naturali*

3 *Matrimonium ſecundum contrahens non poteſt plus dare ſecundæ coniugi, quàm vni filiorum primi matrimonii cui minus dederit.*

4 *Legitimatus per oblationem curiæ tantum agnoſcitur patri, & non aliis agnatis, quod ſecus eſt in legitimato per reſcriptum.*

5 *Diſpoſitio.§.quoniam varie, in authen quib.mod.nat. eff. ſui, ita habet locum in legitimato per reſcriptum, ſicut in legitimato per oblationem curiæ, ſed contra nu.11.cum ſequen.*

6 *Legitimatio, quæ fit per oblationem curiæ fauorabilior eſt, quàm legitimatio ex priuilegio, & fortiorem habet effectum.*

7 *Odioſa reſtringenda ſunt, quæ ex priuilegio fiunt.*

8 *Iniquiſſimum enim & abſurdiſſimum eſt, vt legitimatus plus habeat quàm filii legitimi & naturales.*

9 *Dicta doctorum debent intelligi ſecundum iura allegata.*

10 *Legitimatis per oblationem curiæ ſi ſunt ſex, non datur pro legitima niſi nouuntiū, ſed legitimatis per reſcriptum ſi ſex ſunt, datur ſemis.*

11 *Diſpoſitio dicti.§.& quoniam varie locum habet in legitimatione collatiua, & non in reſtitutoria.*

12 *Legitimatio collatiua eſt minoris virtutis, quàm reſtitutoria.*

13 *Diſpoſitio dicti.§.& quoniam variè, non habet locum dato quòd procedat in legitimato per reſcriptum, quando pater filiæ legitimæ & naturali minus reliquit legitimæ, quàm legitimatæ, & relicto quieuerit.*

14 *Pater ſicut non poteſt minuere legitimam debitam iure naturæ filiis legitimis & naturalibus, ita nec legitimato.*

15 *Legitima a patre prohiberi non poteſt.*

16 *Diſpoſitio dicti.§.& quoniam varie, locum non habet ſtante ſtatuto quòd extantibus maſculis filia dotata à patre nihil vltra petere poſſit de bonis ſuis.*

17 *Perſona excludēs ut alium excludat, requiritur quòd ſuccedat, alias ſecus.*

18 *Statutum mandans filias fæminas dotari exiſtentibus maſculis non minuit legitimā, niſi in eo dicatur ꝙ dote ſint cōtentæ, vel quòd vltra petere nō poſſint*

19 *Filia non poteſt agere ad ſupplementum congruæ dotis ſi ſtatuto diſponatur, quòd teneatur eſſe contenta dote data uel promiſſa.*

20 *Diſpoſitio auth.licet C de nat.lib.habet etiam locum quando pater haberet filias, quæ ipſi ſuccedere nō poſſent vigore renunciationis iuratæ.*

CONSILIVM XCV.

IN hoc articulo, in quo quæritur,
1 † an legitimato per reſcriptum
plus relinqui poſsit, quàm filio
legitimo & naturali. Prima facie
dicendum videtur, ꝙ nõ, per tex.
expreſſum in s. & quoniam variè
in auth. quib. mod. na. effi. ſui, quẽ
Ange. ibi valde cõmendat, dicens, quòd filio legiti-
mato pater non poteſt relinquere, vel donare plus
quam habeat vnus filiorum legitimorum, qui minus
habuerit ad idem eſt tex. in l. communium. C. de na-
tur. lib. ibi, cui minima. vbi Bald. in fin. inquit. Nota ꝙ
filio legitimato pater non poteſt plus relinquere,
quàm legitimè nato. facit quod voluit Bald. in c. per
euas, de maior. & obed. vbi ait, ꝙ legitimatis non po-
teſt relinqui, niſi quantum vni legitimorum, cui mi-
nus relinquitur, ſubdens ꝙ ita debet intelligi priuile
gium Imperatoris, quo cauetur ꝙ ſuccedant legiti-
mati vna cum legitimis, vnde ſi ſtatuen diſponatur,
quòd filia non ſuccedat niſi in vna vncia, talis filia li-
mitat filium legitimatum. Accedit quoque quod ſcri
2 bit Natta in l hac conſultiſsima. §. ex imperfecto. C.
de teſta. q. 18. vbi tradit † ꝙ licet diſpoſitio illius. §.
etiam procedat extantibus filijs legitimis & natura-
libus & legitimatis ſimul, tamen id intelligitur dum-
modo non relinquatur plus legitimato quam legiti-
mo & naturali. Corroboratur hæc opinio per tex. in
3 l. hac edictali. §. 1. C. de ſecund. nup. vbi in ſimili vide-
mus † ꝙ contrahens ſecundum matrimonium non
poteſt plus dare ſecundæ coniugi, quàm vni filiorũ
primi matrimonij, cui minus dederit. Nec obſtat ꝙ
tex. in d. §. & quoniam varie, loquatur in legitimato
per oblationem curiæ, & non in legitimato per reſcri
4 ptum, inter quos eſt maxima differentia, vt patet,
quia videmus † ꝙ legitimatus per oblationem cu-
riæ tantum agnaſcitur patri, & non alijs agnatis. §. fi-
lium, in auth. quib. mod. nat. effi. ſui, quod ſecus eſt in
legitimato per reſcriptũ, qui patri & cæteris fit agna
tus, & inter illos ſucceditur iure agnationis actiuè,
& paſsiue ſecundum Io. And. in addit. ad Specul. de
ſucceſ. ab inteſta. in vltima addit. Are. in l. Gallus. §. &
quid ſi tantum, colum. penul. de lib. & poſthum. Ang.
in conſi. 17. Ale. in conſil. 139. volum. 1. vbi aſſerit hãc
5 eſſe * cõmunem, quia reſpondetur † quod imò iſtud
etiam habet locum in legitimato per reſcriptum, vt
per Angel. in d. §. & quoniam, vbi dicit, ꝙ id quod di-
citur, ꝙ legitimatũ per oblationem curiæ non poteſt
plus relinqui, quàm habeat vnus ex filiis legitimis, &
naturalib. cui minus relictum eſt, vt loquitur ille tex.
habet etiam locum ſiue aliis modis legitimatus ſit,
niſi ex ſubſequenti matrimonio. Benedic. de Plum. in
diſput. Statuto Piſano, in fi. tertij dubij. vbi refert idẽ
tenuiſſe Vber. de Bobio. Ale. in l. ex facto. §. ſi quis ro
gatus, il j. col. fi. ff. ad Treb. in l. neceſſariis, col. penul.
poſt Roma. ff. de acq. hæred. & in l. ſed ſi hac. §. patro-
num. ff. de in ius vocan. Cremen. in ſing. 51. Natta vbi
ſupra Soc. in conſi. 24[illegible] col. penul. verſi. præterea, vol.
2. Præpoſ. in c. per venerabilem. §. 1. num. 25. qui filij
ſint legit. Rui. in conſi. 158. nu. 12. vol. 1. 82. nu. 13. ver.
Et vbi prædicta, vo. 3. 83. nu. 3. uo. eo. & hanc eſſe * cõ-
munem doctorum ſententiam firmant. Dec. in conſi.
393. colu. 2. Zucard. in l. poſthumo. nu. 44. C. de bono.
poſ. contra tab. & magis communem Ruin. in conſil.
6 207. nu. 10. vol. 3. & Port. in conſi. 106. nu. 78. circa fin.

¶ Quæ opinio confirmatur ratione, † nam fauo-
rabilior eſt legitimatio, quæ fit per oblationem curię
quàm legitimatio ex priuilegio, & fortiorem habet
effectum Pau. de Caſt. in l. ex facto, in fi. principij de
vulg. & pup. vbi etiam alii, qui inquiunt cõtra Barr. ꝙ
ſi legitimatio ex priuilegio non reuocatur per ſuper
ueniẽtiam filiorum legitimorum & naturalium, mul
to minus reuocari debet per oblationem curiæ, quia
fauorabilis, vt etiam dicit tex. in d. l. cõmunium §. fi.
ibi, omnimodo fauendum eſt curijs. ſi ergo legitima-
to per oblationem curiæ, qui de iure ſtante ſobole le
gitima poteſt legitimari. d. l. communium, & in d. §.
& quoniam varie, non poteſt plus relinqui per patrẽ
quàm vni ex filiis legitimis & naturalibus, cui minus
eſt relictum, quanto magis debet habere locum in le
7 gitimato ex priuilegio ſpeciali Imperatoris. † Ete-
nim quæ ex priuilegio fiunt, ſunt odioſa, & reſtringẽ-
da. Soci. in terminis in conſi. 212. in fi. vol. 2. Natta in
d. §. ex imperfecto. q. 18. verſi. tertius modus. vbi dicit
ꝙ ſi in legitimatione ſubſequuta per oblationem cu
riæ, quæ fieri poterat inte communi ſtantibus filijs le
gitimis ſit ſtatutum, ꝙ pater nõ poſsit plus relinque
re legitimato quàm legitimo, multo magis hoc pro-
cedere debet in legitimatione per reſcriptũ aduerſus
ius obtenta, quæ eſt odioſiſsima. Nec obſtat ſecundũ
eum ꝙ ſi vltra legitimam debitam filio iure naturæ
pater poſsit reſiduum relinquere extraneo, vtique ẽt
poſsit relinquere legitimato, quia videtur ꝙ nõ incõ
uenit, ꝙ hoc caſu lex magis prouiderit aduerſus legi
timatum quàm extraneum, quia non ſuſpicatur ita
de extraneo ꝙ pater eum præferat filijs ſine probabi
li cauſa, ſicut facit de legitimato propter vitium pri
ſtinæ concupiſcentiæ. Port. in dicto conſi. 106. nu. 79.
8 † Nam iniquiſsimum eſt, teſte Pariſ. in conſi. 12. nu.
172. vol. 2 & abſurdiſsimum vt legitimati plus quàm
filij legitimi habeant.

¶ Sed his non obſtantib. contraria ſententia, præ-
ſertim in caſu noſtro, eſt de iure verior, & quia tota
machina conſiſtit in reſpõdendo ad cõtraria, ideo ad
illorum reſponſionem me conuerto, & dico, ꝙ etſi do
ctores ſupra citati ita teneãt, ꝙ legitimato per reſcri
ptum non poſsit plus relinqui quàm vni ex filijs legi
timis & naturalibus, cui minus fuerit relictum, per
tex. in d. §. & quoniã varie, tamen ꝙ ille debet reſtrin
gi ad terminos ſuos, & in caſu in quo loquitur, iuxta
doctr. Bar. in l. non ſolum. §. liberationis, de lib. lega.
9 † vbi deciſiones debent intelligi ſecundum iura al-
legata, & ſic quò ad legitimatum per oblationem cu
riæ, non autem de legitimato per reſcriptum, ita An
ge. in conſi. 17. colum. 2. ubi poſt Azo. Ibi aperte dicit
ꝙ per omnia omnes legitimati præter quã per obla-
tionem curiæ ſuccedunt vt legitimi Are. in l. Gallus.
§. & quid ſi tantum, col. pen. de lib. & poſth. & in l. ne
ceſſarijs. ff. de acq. hære. Rui. in conſi. 87. nu. 23. uol. 3.
vbi dicit non eſſe mirum ſi in hoc legitimatus per re
ſcriptum differt a legitimato per oblationem curiæ,
quia & in alijs differunt, quia legitimatus per obla-
tionẽ curiæ ſolum agnaſcitur patri, & non alijs agna
tis. d. §. filium, ſed legitimatus per reſcriptũ, & patri
& cæteris fit agnatus, vt ſupra dictum fuit. qua ergo
ratione doctores volunt, ꝙ iura loquentia de legiti-
mato per oblationem curiæ, non extendantur ad le-
gitimatum per reſcriptum, eadem ratione quò ad ef
fectum præcedentem, & de quo agitur, non debet fie
ri extenſio. Subdens quòd imo legitimato per reſcri-
ptum plus poteſt relinqui, quàm uni ex filiis legitime
natis, ut uoluit Roſel. in tract. legit. in pen. col. quoniã
legiti-

legitimatio plene reſtituit antiquæ naturæ, ut in caſu
noſtro rurſus in conſi.145.nu.2.volu.3.& in conſi.89.
nu.11.in fi.volu.3.in conſi.67.col.fi.in prin.vol. eo.&
10 in conſ.68.nu.3.volu.eo.Accedit quoque, † nam le
gitimatis per oblationem curiæ non datur pro legi-
tima, niſi nouontium ſi ſunt ſex, vt in §.excipiuntur,
in authen.de trien.& ſemiſ. & legitimatis per reſcri-
ptum ſemis, prout fit legitimis & naturalibus, vt per
doct.in auth.nouiſsima.C.de inof.teſta. Bero.in cōſi.
57.nu.40.vol.1. Hanc quoq; partem amplectitur idē
Rui.in conſi.75.colum.fi.vol.3.Bero.in conſi. 174.nu
11 me.16.vol.2.vbi inquit, † ꝙ tex. in d.§.& quoniam
varie loquitur in legitimatione collatiua, & non in
reſtitutoria, hoc eſt in legitimatione facta per obla
tionem curiæ, per quam legitimatus non reſtituitur
12 primis natalibus & primæuæ naturæ. † quæ legiti-
matio collatiua eſt minoris virtutis, quàm reſtituto-
ria per reſcriptum in amplisſima forma, vt colligitur
ex his, quæ not.Bar.in d.l.communium, per quam le-
gitimationem collatiuam legitimatus non efficitur
vere legitimus vt cōprehendatur ſub ſtatuto loquen
te de legitimis & naturalibus, vt ibi per eum.& ꝙ ita
intelligunt illum tex.Bar. in d.l.communium, & Sal.
* ibi. Et ſubdit Bero.ibi quòd doctores magis * com
muniter tenent ꝙ in hoc ſit differentia inter legitima
tum per oblationem curiæ, & legitimatum per reſcri
ptionem. quod & repetit in on.17.in fin.dicens quòd
hęc eſt verior magiſque communis opi .i . quicquid
ſeotiant con rarium tenentes.rurſus in conſil.57. nu.
37.vol.eod.& in conſi.172.nume.53.& maxime 54.in
fin.volum.eo.vbi dicit hanc eſſe veram & magis com
munem ſubdens Bal.in d.can.per tuas, ſic intelligere
tex.in dicto.§.& quoniam, dum vltimo loco dicit eū
tex. ſic debere intelligi & reſtringi . & conſequenter
hanc opinionem vltimo loco per eum poſitam vide-
tur approbare.argumen.gl. in l. qui filium.ff.ad treb.
& Bald.ita etiam velle dicit Gozad.in conſi. 6. num.
77. Nec eſt verum, quòd Alexand.in dicta.l. neceſſa
rijs, velit contrarium, videlicet quòd hoc etiam ſit in
legitimato per reſcriptum vt ſibi plus non poſsit re-
linqui, quinimo dicit quòd Bald. in dicto capitulo
per tuas, ſentit quòd tex.in dicto §.& quoniam, pro-
cedit, in legitimato per oblationem curiæ, nam vt in
quit Bald.in l.hac edictali, colum.ſecunda. C. de ſe-
cund. nup. filij debent eſſe æquales in lucro legis ab
inteſtato, vel in portione, quæ ipſis neceſſario debe-
tur à lege, vt eſt legitima . ſed neceſſario non debent
eſſe æquales in prouidentia teſtatoris, nam licitum
eſt patri facere filios inæquales, dummodo non mi-
nuatur eorum legitima, quia ſi ſunt. plures vnuſquiſ-
que proportionabiliter admittitur ad partem legiti-
mæ, vt in authen.nouiſsima.C.de inoffi. teſtamen. &
conſequenter etiam filius legitimatus, cui debetur le
gitima debita de iure naturæ, ſicut legitimis & natu-
ralibus, & ita etiam poteſt intelligi tex.in dicto.§. &
quoniam varie.

¶ Non obſtat quòd ſi in legitimatione per obla-
tionem curiæ, quæ eſt fauorabilior, non poteſt plus
relinqui legitimato per oblationem, quàm filio legi-
timo & naturali, ergo multo minus legitimato per
reſcriptum, quia reſpondetur quòd imo eſt minoris
virtutis in pluribus quàm legitimatio per reſcriptū,
vt conſtat ex ſupradictis, & ex dictis per Bero. in di-
cto conſilio.172.numero quinquageſimoquarto. vol.
ſecundo, & dato quòd dicto legitimato per oblatio-
nem curiæ plus non poſsit relinqui quàm filio legiti
mo, & naturali, cui minus relictum ſit, id procedit,
quia in alio fuit honoratus, & ſibi magis conceſſum
& tributum, quàm legitimato per reſcriptum, quod
patet, quia quis poteſt legitimari per oblationem cu
riæ etiam extantibus filiis legitimis, & naturalibus,
§.ſi quis igitur, in auth.quib.mod.nat.effi.ſui, quod ſe
cus eſt in legitimatione per reſcriptum. §. ſi quis er-
go. in authen.quib.mod. nat. effi. legit. & ideo nimi-
rum ſi plus poteſt relinqui legitimato per reſcri-
ptum quàm per oblationem curiæ, ita Alexand. in l.
neceſſariis, de acquirend.hæred. Ruin. in conſilio ſe-
xageſimoſeptimo, colum.penul.volum.3.& 68. colu.
pen.volu.eod.

¶ Secundo alio modo reſpondetur, quòd præmiſ-
13 ſa concluſio quatenus ſit vera, † non habet locum
qū pater minus legitima debita de iure naturę reli-
querit filię legitimæ & naturali q̄ legitimato, & ipſa
relicto paterno acquieuerit, vel ſuper pluri renuntia
uerit, quia tunc non habet locum diſpoſitio dicti §.
14 & quoniam varie, quoniam indubitati iuris eſt, † ꝙ
ſicut pater non poteſt minuere legitimam debitam
iure naturæ filiis legitimis & naturalibus, vt in l.quo
niam in prioribus, & in l.omnimodo. C de inof.teſta-
men. Alex.in conſi 69.in prin.vol.1. ita nec legitima-
to, cui ita debetur ſicut filijs legitimis & naturalibus
cum nihil à legitimis differat, vt in §.illud, in authen.
quib.mod.nat.effi.ſui.Fabe.in authen.nouiſsima. nu-
mero. 25. C.de inoffi.teſtamen.Alex.in conſi.139.co-
lum.prima, volu.primo, Bero.in conſi. 172. nume.37.
volum. 2.vbi dicit ꝙ ita debetur legitima debita iure
naturæ legitimato veluti filio legitimo & naturali, &
in conſi.57.nume.40.uol.eo.vbi ait, ꝙ ad illam admit
titur cum filio, nam ipſi debent eſſe pares, & æquales
in ipſa, ſecundum glo.in d.§.& quoniam varie & Be
ro.vbi proxime nume.40.Rui.in conſi.84.numero.5.
uol. 3. Hinc videmus, ꝙ a patre nulla dilatione aut
oneris adiectione diminui poteſt Alex.in conſil.103.
nume.2.vol.2.& in conſi.201. colum.2. volum.6.in
conſi.43.col.1.volum.ſecundo, & in conſi.179.nume.
6.uol.5. Pariſ.in conſi.51.num.2.volum.2.& 65.nu.1.
volu.eod.& in ſpecie de legitimato ita dicit Pariſ. in
conſil.55.nume.4.volu.3.Por.in conſil.97.numero.7.
15 † Nec prohiberi, d.l.omnimodo, ibi, vel quodcūque
onus introducens tollatur ubi etiam per docto. Bar.
in authen.ſed cum teſtator.C.ad l.Falcid.Soc.in con
ſil.1.nu.3.vol.3.& in conſ.2.nu.3.uo.eo.cum igitur ſi-
mus in caſu in quo pręiudicium aliquod fieri non po
teſt in legitima dicto legitimato, merito concluden-
dum venit, ꝙ ſi filia voluit acquieſcere legato ſibi fa
cto pro dote per patrē, quod minus ſit ſua legitima,
ꝙ huiuſmodi renuntiatio, & cōſenſus non habet præ
iudicare legitimato quin relictum ſibi factū, & quod
eſt minus legitima ſibi debita, nō valeat, quamuis ſit
in maiori quātitate quàm legatum factum filiæ Quæ
opinio ſatis probatur per tex.iuncta gl.in d.§.& quo
niam varie, vbi dum tex.dicit, vt non habeat amplius
legitimatus per oblationem curiæ uno horū, qui ab
initio legitimi ſunt, & inter omnes minus habētes ſu
plet gl.dummodo illi non fuerit relictum minus legi
tima debita iure naturæ, & ſic ſentit quod vſque ad
legitimam ſibi poteſt relinqui, cum ſit de iure debita.
16 ¶ Tertio & vltimo dicitur, † quòd diſpoſitio di
cti.§.quoniam uarie, locum non habet ubicunque ex
tat ſtatutum, ꝙ ſtantibus maſculis filia dotata a pa-
tre nihil ultra petere poſsit de bonis ſuis. quoniam
* incerti iuris non eſt, * commune eſſe dictum
17 † quòd ad hoc, ut perſona excludens alium ex-
cludat, requiritur ut ipſa ſuccedat, alias ſi non ſuc-
cedit,

cedit,non excludit.Corn.in conſi.342.in princip.vo-
lum.1.Dec.in conſ.378.nu.2.ſed filia dotata,quæ ex-
cluditur a bonis paternis, ita vt nihil amplius in bo-
nis ſuis petere poſsit, non poteſt amplius ſuccedere
in bonis paternis ab inteſtato,nec per cõſequens pe
tere aliquid vltra relictum à patre.Sal.in l.ſancimus,
18 ad fi.C.de nup.vbi inquit, † q licet ſtatutum man-
det filias fœminas dotari exiſtentibus maſculis, & p
hoc non intelligantur diminuere legitimam, tamen
hoc fallit ſi ſtatutum vltra addat,q dote ſint conten-
tæ,vel quòd vltra petere non poſsint, quia tunc ex-
cluduntur à legitima,ex quo talia verba non poſſunt
aliter intelligi ſalua ratione recti ſermonis. ſequitur
Iaſ.in conſi.221.col.fi.volum.2.Dec.in conſi.505.co-
19 lum.ſecunda, vbi dicit, † q ſi ſtatutum diſponit,q
filiæ dotatæ de bonis paternis nihil petere poſsint,q
ſupplementum congruæ dotis petere non poſſint,vt
decidit Bal.in l.fin.col.ſecunda.C.de dot.promiſ. di-
cens filiam non poſſe agere ad ſupplementum con-
gruæ dotis ſi ſtatutum diſponat, q teneatur ſtare &
eſſe contenta dote data vel promiſſa, nam legitima
commenſuratur reſpectu ſucceſsionis ab inteſtato.
auth.nouiſsima.C.de inoffi.teſta.Et ideo cum filia ex
cludatur per ſtatutum extantibus maſculis, illi non
debetur legitima.Ang.in conſi.105.in fin.vbi iſta ra-
tione concludit, quòd filia excluſa a ſtatuto non po-
teſt petere ſupplementum legitimæ ſubdens Dec.
hanc eſſe * communem. cum igitur dicta filia exclu-
datur à ſucceſsione ab inteſtato extantibus maſculis
& a ſupplemento legitimæ,ſuccedere videtur q ſtan
te forma dicti ſtatuti potuerit pater plus relinquere
legitimato quàm ipſi filiæ, pro qua ſententia facit
quod voluit Roma.in conſi.43. in 3. dubio, vbi con-
20 cludit, † q auth.licet.C. de nat. lib. quæ vult quòd
pater poſsit relinquere filijs naturalibus totam ſub-
ſtantiam quando non habet legitimam ſobolem vel
parentes,procedit etiam quando haberet filias, quæ
non poſſent patri ſuccedere vigore renuntiationis iu
ratæ,iuxta not.in cap.quamuis,de pac. in 6. quia pa-
ria ſunt filios non extare,ſed extare,& non poſſe ſuc
cedere,l.1.§.fi.ff. de contratab. Et ne illotis manibus
pertranſire videamur,in terminis, de quibus agitur,
ſine aliqua deciſione,adduco in indiuiduo Iaſ. ita de
cidentem in conſi.68.col.fi.vol.3.ubi conſuluit,dictũ
§.& quoniam varie,locum non habere ſtante ſtatuto
q fœminæ ex teſtamento nullatenus ſuccedant, ſed
ſint dote contentæ.Item etiam ab inteſtato non ſuc-
cedant extantibus filiis uel nepotibus maſculis,quia
tunc filia dotata,quæ non ſuccedit patri, non impe-
dit legitimatos plus habere. quod inquit probari ex
his,quæ ſingulariter dixit Ang.in §.optime, in auth.
de nup.vbi per illum tex.in verbo ingratitudinis, di-
cit,q ſi exſtat ſtatutum, q filia dotata patri non ſuc-
cedat,& pater vxori ſecundæ plus reliquit, quàm fi-
liæ dotatæ,q illud plus non irritatur,quia ex quo fi-
lia non poterat ſuccedere patri eo inuito, ſicut nec
filius ingratus nõ põt ſuccedere patri eo inuito,ideo
ſicut filius ingratus non irritat tale relictum, ita nec
filia tale relictum irritare poterit. idem tenuit Bero.
in conſi.172.nume.45.circa fi.volum.2. ubi determi-
nat,quòd ſtante ſtatuto excludẽte fœminas propter
maſculos, quod poteſt plus relinquere legitimato
quàm filiæ legitimæ & naturali,cum non ſit talis,cui
pater de iure debuerit aliquid relinquere vltra do-
tem. & ideo quòd iſto caſu non poteſt habere locũ
tex.in dicto.§.& quoniam varie,quia ille tex. proce-
dit de iure communi,non autem in caſu in quo ſtatu
tum excludit filias propter maſculos,quod etiam lo
cum habet in legitimatis,vt ibi per eum, & maxime
cum in legitimatione fuerit derogatum conſtitutio-
nibus imperialibus,de quibus in auth.quib.mod.nat.
eff.ſui,vbi ſui,vbi eſt dictus §.& quoniam uarie.rur-
ſus in nume.48.& in conſi.57.nume.35.& 174.nu.15.
cum ſequenti volum.eod.

SVMMARIVM.

1 *Veritas diſputando facilius inuenitur.*
2 *Facultas legitimandi eſt de reſeruatis ſupremis Principibus.*
3 *Legitimandi facultas ſolum competit Principibus, vel aliis quibus per eos commiſſa fuit.*
4 *Legitimandi facultas non competit iure magiſtratus, ſed dicitur eſſe quædam poteſtas inſignis Cæſarea.*
5 *Diſpenſatio & non legitimatio cadit inter natum ex coniugato & ſoluta, cum inter eos matrimonium eſſe non poſſit.*
6 *Vxores duas eodem tempore quis habere non poteſt.*
7 *Legitimandi poteſtas dependet a priuilegio.*
8 *Priuilegii tenor inſpici debet & attendi.*
9 *Legitimandi poteſtatem,qui habet, non poteſt diſpenſare.*
10 *Legitimare eſt aliud quàm diſpenſare, quia primum fauorabile,& ſecundum odioſum.*
11 *Diſpenſare eſt maius quàm legitimare.*
12 *Poteſtas in quocunque actu requiritur.*
13 *Legitimatio ſicut vitiatur quando in eius impetratione non fit expreſſa mentio de exiſtentia filiorum ita vitiatur nullis extantibus filiis, ſi pater tacuit ſe coniugatum cum muliere, ex qua filios habere poterat.*
14 *Legitimatio reuocatur per ſuperuenientiam filii legitimi,& naturalis,ſed contra ſecundum communẽ. nu.42.verſi.3.*
15 *Legitimatio redditur nulla,ſi filiatio non probatur.*
16 *Legitimatio de qua conſtat publico inſtrumento vna cum priuilegio legitimantis fundat intentionem legitimati.*
17 *Inſtrumentum dicitur veritas apparens & probatio probata,diſceptatione fori non indigens.*
18 *Præſumptio triplex oritur ex publico inſtrumento, ſcilicet veritatis, ſolemnitatis, & quòd de eo a partibus fuerit rogatus notarius.*
19 *Comes Palatinus poteſt legitimare inceſtuoſos natos ex filia ſpirituali.*
20 *Filii nati ex ſacerdote in ſacris conſtituto dicuntur inceſtuoſi.*
21 *Imperator vel Comes Palatinus habens ſpecialem poteſtatem legitimandi baſtardos, manſeres,ſpurios, & ex inceſtu,ac quolibet alio illegitimo coitu procreatos,poteſt legitimare quò ad temporalia.*
22 *Legitimatio eſt actus Principis,& non patris.*
23 *Legitimatio vera & non diſpenſatio dicitur quando quis legitimatur, & ad natalium iura reducitur, & omnis macula ei tollitur.*

Verbum

24 *Verbum legitimatus, importat quòd quis dicatur reſtitutus naturæ & antiquæ ingenuitati.*

25 *Legitimare eſt abolere maculam & defectum natalium, ſeu natalibus reſtituere, ſed diſpenſare eſt tollere obſtantiam defectus, vt quis poſſit ſuccedere non obſtante defectu natalium.*

26 *Legitimari poſſunt nati ex coniugato & ſoluta non per medium matrimonii, ſed ſi reſtituuntur ad natalia, & ad primæuam naturam, qua omnes legitimi naſcebantur.*

27 *Matrimonii medium non ſemper eſt neceſſarium ad inducendum veram legitimationem.*

28 *Legitimatio vera inducitur abſque matrimonio per adoptionem vel arrogationem.*

29 *Argumentum de arrogatione ad legitimationem eſt validum.*

30 *Legitimatip eſt fauorabilior quàm arrogatio.*

31 *Adulterium dicitur ad alterius thorum acceſſus.*

32 *Natus ex adulterio legibus eſt odioſus.*

33 *Fœmina maior annis quinquaginta apta non eſt ad generationem.*

34 *Mulierem quinquagenariam parere, miraculoſum eſt.*

35 *Probationes euidentiores requiruntur ad probationem nati ex quinquagenaria.*

36 *Lex adaptatur ad ea, quæ frequenter, & non de raro eueniunt.*

37 *Mens nec cogitatio trahitur ad id, quod nũquam fuit vel de raro euenit.*

38 *Inſpicimus enim non quod euenire poteſt, ſed quod naturaliter euenire ſolet.*

39 *Paria ſunt non habere vxorem, vel habere, ſed inutilem.*

40 *Legitimatio non dicitur ſubreptitia, ſi ea quæ tacita vel expreſſa ſunt, non retardaſſent legitimantem ad conceſſionem legitimationis.*

41 *Qualitas ſpurietatis in impetratione legitimationis exprimi debet.*

42 *Illatio bona non fit ex diuerſis.*

43 *Res perfecta & conſummata etſi deueniat ad caſum, a quo incipere, non poſſet, non irritatur.*

44 *Adoptiuus ab inteſtato ſuccedit æqualiter patri cum filiis legitimis et naturalibus ante adoptionem uel poſt ſuſceptis.*

45 *Legitimatum eſſe, plus eſt quàm adoptatum.*

46 *Legitimatus ad feuda ad inſtantiam patris ſecundum communem ſuccedit in feudo una cum filiis legitimis poſtea natis.*

47 *Tractatus quando ſit in actu proportionabili filio probat filiationem.*

48 *Aſſertio confeſſionabiliter & aſſertiue facta, & non enunciatiue per ſe inducit præſumptionem filiationis, cui ſtandum eſt, donec contrarium probetur.*

49 *Filius probatur emancipatus per inſtrumentum emãcipationis.*

50 *Legitimato debetur legitima ſicut filio legitimo & naturali.*

51 *Legitimam conſequi debet legitimatus titulo honorabili.*

52 *Filius legitimatus non poteſt grauari in legitima.*

53 *Filius legitimatus tranſmittit legitimam ad hæredes.*

54 *Filius legitimatus rumpit teſtamentum.*

55 *Filius legitimatus poteſt agere ad ſupplementum legitimæ.*

56 *Legitimæ in ſpecie renuntiari poteſt præſertim cum iuramento.*

57 *Fallit data enormiſſima læſione, quia renuntiatio non officit renunciianti.*

58 *Dolus ſicut excluditur in caſu capituli quamuis, de pac. in 6. ita etiam quando quis enormiter reperitur læſus.*

CONSILIVM XCVI.

DEcreneram tantum me ſubſcribe-
re ad copioſum, & elegans conſi-
lium Magnifici D. Aſcanij Ventu
rini vti fratris honorandiſsimi, ve
rũ requiſitus à parte, vt ego quo-
que in præſenti cauſa conſulere
vellem, libenter eius voto ſatisfa
cere volui. Accedendo igitur ad materiam præſentis
1 reſponſi, † quia veritas diſputando facilius inueni-
tur, iuxta celebre dictum Arcadij in l. munerum. §.
mixta. ff. de mun. & hono. ſequar morem meum in ar
guendo ad utranque partem. Et in primis nonnulla
argumenta adducam contra legitimationem domi-
ni Antonij, deinde fundabo eius intentionem, Tertio
vero & ultimo loco reſpondebo adductis in contra
rium. Viſa itaque legitimatione facta per Magnificũ
D. Cõradum ex Comitibus Vintiſmilij Comitem Pa
latinũ de No. Ant. filio D. Iacobi Raymoni, & ad in-
ſtantiam & poſtulationẽ prædicti D. Iacobi dico eã
non ualere ex infraſcriptis. Nam certiſsimi iuris eſt,
2 † ꝙ etſi facultas legitimandi ſit de reſeruatis ſupre-
mis Principibus, Pariſ. in conſi. 2. nu. 7. volu. 2. conſil.
3. nu. 8. uol. eo. Soc. Iun. in conſi. 100. nu. 30. uol. 2. Be-
3 ro. in conſi. 172. nu. 70. uol. 2. † Et ea ſolum compe-
tat ipſis ſupremis Principibus, uel aliis, quibus eam
commiſerunt. §. illud, in auth. quib. mod. nat. effi. ſui.
4 † cum illa non competat iure magiſtratus, ſed dici-
tur eſſe quædam poteſtas inſignis Cæſarea. l. 2. C. de
adop. Bero. in conſi. 176. nu. 12. uol. 2. in conſ. 172. nu.
13. uolu. eod. Pariſ. ubi ſupra. ubi inquit ꝙ legitimare
ſpurios, uel alios illegitime natos eſt de reſeruatis
Principi in ſignum ſupremæ poteſtatis, Papæ, ſeu Im
peratori, neque ab alio poteſt fieri niſi ab eis & aliis
quibus conceſsit, & actus legitimationis factus à Co
mite Palatino dicatur factus à priuilegiante. argum.
l. tertiæ. §. deiciſſe. ff. de ui & ui arma. omnia. n. Prin-
ceps ſua facit, quibus auctoritatem ſuam interpoſuit
l. prima. §. omnia. C. de vet. iur. enuc. Soci. Iun. in con-
ſil. 121. nu. 2. vol. 2. Ceph. in conſil. 23. nu. 18. uol. 1. ta-
men ꝙ prædictus Comes non potuit legitimare di-
5 ctum No. Antonium, † in quo non poterat cadere
legitimatio, ſed tantum diſpenſatio, cum genitus fue
rit ex coniugato & ſoluta, ut conſtat tam ex ipſa ſup
plicatione dicti Iacobi porrecta Comiti Palatino,
quàm ex ipſa legitimatione, quæ probant contra ip-
ſum. l. cum precũ. C. de proba. l. fi. vbi Bal. C. de iur. iu
ran. Nam apud doct. receptum eſt, ꝙ natus ex coniu-
gato & ſoluta inter quos non poteſt eſſe matrimoniũ
6 † cum eodem tempore quis non poſsit habere duas
uxores. §. affinitatis. §. ſocrũ, in auth. de nup. Bero. in
conſi. 180. nu. 24. uol. 2. Soci. Iun. in conſil. 93. nume. 6.
uolu. 3.

vol. 5. non poteſt legitimari, ſed tantum diſpenſari,
ita Dec. in terminis in conſ. 264. nu. 3. & 307. num. 10.
343. col. 2. verſi. accedit. 393. col. fi. in prin. & in conſi.
610. colum. ſecunda, Bero. in conſil. 176. numero. 41.
volum. ſecundo, Crot. in conſi. 99. numero. 10. Rui. in
conſi. 104. in prin. volu. 3. Soci. Iun. in conſi. 120. num.
17. volum. 2. & in conſi. 93. nu. 6. volu. 3. Cepha. in con
ſil. 186. nume. 28. volum. ſecundo, & in conſi. 278. col.
3. vol. eo. Cum igitur iſta ſit diſpenſatio, & non legiti
matio, merito ſequitur ꝙ non valuit legitimatio ipſa
minimeque fieri potuit, cum ad ipſam diſpenſationẽ
7 non ſe extendat ſuum priuilegium † à quo tota eius
poteſtas dependet. capitulo porro, de priuil. Bald. in
capitulo naturales. ſi de feud. ſue. contro. inter dom.
& agna. Soci. in conſi. 147. colum. fin. Bero. in conſilio
171. nu. 3. vol. 2. & in conſi. 177. numero. 70. volu. eod.
8 † Et cuius tenor debet inſpici & attẽdi. Dec. in con
ſil. 286. numero. 6. & in conſi. 316. colu. 2. in fin. Rui. in
conſi. 75. nu. 22. vol. 3. Soci. Iun. in conſi. 120. nu. 6. vol.
2. & in conſi. 121 nu. 15. vol. eod. Bero. in citato conſi.
9 171. nume. 14. Nam † qui habet poteſtatem legiti-
mandi non habet diſpenſandi. Socin. in conſilio. 246.
colum. 3. Bero. in conſi. 176. numero. 42. volum. ſecun
10 do, † cum aliud ſit legitimare, & aliud diſpenſare,
quia primum fauorabile, ſecundum vero odioſum.
Ancha. in conſi. 242. in prin. Dec. in conſi. 264. colum.
2. & 393. col. fi. in prin. Gozad. in conſ. 92. colum. quar
ta. Bero. in conſi. 163. nume. 40. vol. 2. conſi. 172. nume
11 ro. 26. vol. eo. † Nam maius eſt diſpenſare quàm le-
gitimare. Bero. in conſi. 176. nu. 42. volu. 2. Ex iſto igi-
tur capite ſequitur, ꝙ legitimatio ipſa ex defectu po
12 teſtatis, † quæ in quocunque actu requiritur. l. cum
te. C. de dona. ante nup. c. ſuper, de offi. delega. cor-
ruere videatur.

¶ Secundo dicitur nulla ex vitio ſubreptionis,
13 † quoniam ſicut legitimatio vitiatur ex ſubreptione
ſi in ea non ſit facta mentio expreſſa de exiſtentia fi-
liorum, Bald. in l. cum filius. ff. de teſta. Iaſ. & alij in l.
Gallus. §. & quid ſi tantum. ff. de lib. & poſthum. Soci.
Iun. in conſi. 93. nu. 2. volu. 2. Bero. in conſi. 57. nu. 28.
volum. ſecundo, Pau. de Caſt. in conſi. 223. col. ſecun-
da, Dec. in conſi. 392. nume. 4. & in conſi. ſequenti nu.
8. & 288. col. 2. Rui. in conſi. 87. nu. 6. volu. 3. Cur. Sen.
in conſi. 32. col. 2. Port. in conſ. 106. nu 38. Cur. Iun. in
in conſi. 32. col. 1. Pariſ. in conſi. 3. co. 3. vo. 2. ita etiam
vitiatur legitimatio nullis extantibus filiis, ſi pater
tacuit ſe coniugatum cum muliere ex qua poterat
habere filios. §. ſi quis, verſ. non habens, in auth. quib.
mod. nat. effi. legit. Are. in l. ex facto, de vulg. & pupil.
Ripa. in l. ſi vnquam, q. 23. col. 2. in fi. C. de reuo. do-
na. Sed in caſu noſtro dominus Iacobus tempore po
ſtulatæ & obtentæ legitimationis Antonij filij non
expreſsit Comiti Palatino, quòd ipſe haberet vxo-
rem ex qua poterat habere filios, ergo ſubreptitia
legitimatio.

¶ Tertio dicitur, quòd & ſi huiuſmodi legitima-
14 tio etiam valida fuiſſet, tamen † quòd per ſuper-
uenientiam filiæ legitimæ & naturalis fuit reuocata
ipſa legitimatio vel extincta, ita Gul. de Cuneo Al-
ber. & Caſtrẽ. in l. tale pactũ. §. fi. ff. de pac. Guliel. in l.
1. C. de nat. lib. Bal. in l. 2. in fi. C. ſi in fraud. patr. & in
c. innotuit, colum. 3. de elec. Oldr. in conſi. 247. Pau. &
Corn. in l. ſi te parens. C. de ſuis & legit. Caſtren. in cõ
ſil. 22. colum. 1. volum. 2. Gul. Benedi. in capitu. Ray-
nutius, in verbo & vxorem. nume. 136. de teſta. Soci.
Iun. in conſi. 97. nume. 38. volu. 2. vbi dicit, ꝙ ſi poſt le
gitimationem filij, patri, qui tunc carebat legitima ſo

bole ſuperuenerit filius legitime natus, legitimatio
ipſa ſaltem quò ad effectum ſuccedendi dicitur ex-
tingui per argumentum a cauſa ceſſante.
15 ¶ Quarto accedit, † nam legitimatio redditur
nulla ſi filiatio non probatur. Signo. in conſi. 183. &
in conſi. 221. Barba. in conſi. 27. volu. 1. vbi concludũt
legitimationis actum non probare filiationem legiti
mati, quæ tanquam erroneæ facta redditur inualida
& nulla, & ſi eſſet adhuc inſtitutus eodem modo la-
boraret inſtitutio. Pariſ. in conſi. 10. nu. 21. vol. ſecun
do, 11. nume. 14. & 12. nu. 27. volu. eod. ſed in caſu præ
ſenti non conſtat de huiuſmodi probatione filiatio-
nis, ergo legitimatio nulla.

¶ His tamen non obſtantibus contrariam partem
16 vti de iure veriorem amplector, concludendo, † ꝙ
tamen valet dicta legitimatio, cum de ea conſtet publi-
co inſtrumento una cum priuilegio dicti Comitis le-
gitimantis, ex quibus fundatur intentio dicti Nob.
Antonij legitimati. Soci. Iun. in conſi. 93. numero. de-
cimoſexto. volum. tertio. Dec. in conſ. 307. in princip.
dixi in conſi. 61. numero vigeſimooctauo. volu. 1. vbi
17 alios citaui. Cur. Sen. in conſi. 73. col. 15. in prin. verſ.
cum igitur. † Inſtrumentum enim dicitur veritas
apparens, & probatio, probata, diſceptatione fori nõ
indigens, ſecundum Bal. in l. Imperator, in prima, co
lum. ff. de ſtat. hom. & in conſi. 400. col. 2. in fi. verſicu.
item quod verbum, volum. 5. ubi inquit, quòd illud
quod verbum inſtrumenti ſonat, debet haberi pro
18 veritate, & ſine calumnia debet obtinere. † Nam
cum inſtrumento publico concurrit triplex præſum
ptio, ſcilicet ueritatis, ſolemnitatis, & quod de eo a
partibus notarius fuerit rogatus, ut declarat Bald. in
conſilio trigeſimonono. uolu. primo, Soci. Iun. in con
ſil. 189. nu. 14. uol. 2.

¶ Secundo pro fundemento dicti No. Antonij di-
co quòd legitimatio ipſa fieri potuit per dictum Co
mitem, cui conceſſa fuit à Cæſare facultas legitiman
di naturales, baſtardos, ſpurios, manſeres, nothos, in-
ceſtuoſos copulatiue uel diſiunctiue, ac quoſcunque
alios ex illicito coitu procreatos, adduco quod uo-
19 luit Iaſ. in conſi. 11. volum. 3. ubi concludit, † Comi
tem Palatinum potuiſſe legitimare filios ſuſceptos
ex filia ſpirituali, quam leuauerat ex ſacro fonte,
20 quia † illi filij nati ex dicta filia ſpirituali dicuntur
inceſtuoſi. l. fin. in princ. ff. de ritu nup. l. fin. in fin. ff. de
condi. ſine cauſa ſicut etiam filii nati ex ſacerdote in
ſacris conſtituto dicuntur inceſtuoſi gloſſ. in l. 2. ubi
21 Bal. C. de epiſ. & cler. † quos inceſtuoſos clarum eſt
Imperatorem & Comitem Palatinum habẽtem ſpe-
cialem poteſtatem legitimãdi baſtardos, manſeres,
ſpurios, & ex inceſtu, & quolibet alio illegitimo coi
tu procreatos, poſſe legitimare quò ad temporalia.
tex. eſt in l. qui in prouincia. §. diuus, & ibi Barto. ex-
preſſe hoc notat. ff. de ritu nup. Bald. in l. & ſi contra,
in fi. C. de nup. quem ſequitur Dec. in conſi. 150. nu. 5.
22 † Quia legitimatio eſt actus Principis, & non par-
tis, qui confertur in legitimatum patre conſentiente.
unde ſatis eſt, quòd qui legitimatur, ſit laicus, in quẽ
Comes ſecularis agit, ut tradit Soci. in l. Gallus. §. for
ſitan, in fin. de lib. & poſthum. Idem uoluit Bald. in
conſi. 204. in ultimo dubio uolum. 2. ubi dicit, quòd
auctoritate Cæſarea etiam inceſtuoſi poſſunt legiti-
mari, ut in d. §. diuus. Iaſ. in conſi. 40. uol. 3. ubi conſu-
luit in eodem caſu de quo in citato conſi. 11. Ruin. in
conſi. 86. nu. 24. uerſ. non obſtat dum tertio uolu. 3. &
in conſi. 77. col. 2. uol. eo. ubi loquitur de Comite Pa
latino, qui legitimauit natum ex moniali profeſſa, &
allegat

allegat Calder.ita tenentem in conſi.3. in tit. qui filii ſint legi.vbi determinat,Comitem Palatinum potuiſſe legitimare filium ſacerdotis quò ad ſucceſsionem bonorum paternorum,& quò ad honores. Crot. in l. Gallus in §.& quid ſi tantum,nu.85.de lib.& poſthu. Petr.de Vbal.in tract.ſucceſ.in 1.par.Bero. in conſil. 168.col.1 vo.2.vbi conſuluit,legitimationem factam per Comitem Palatinum habentem auctoritatem,& poteſtatem legitimandi naturales,ſpurios, incæſtuoſos,manſeres,baſtardos, & ex quocunque illicito coitu procreatos,de filio nato ex clerico in ſacris conſtituto validam eſſe.Soci.in conſi.47.nu.29.vol.4. Rurſus & hanc eſſe * communem opinionem, à qua in iudicando non eſt recedendum,inquit Soc.in cōſ.65. col.1.vol.3.licet teneat cōtrariam Diadc.in 1.thomo in 2.par.c.8.nu.19.& magis communem Cur. Iun.in conſi.84.nu.7.vbi ait de hoc eſſe glo.in § fin. in auth. quib.mod.nat.effi.ſui,& ita tenere Ioan. Andr.Cald. Card.Alex.& moder.in c. per venerabilē, qui filij ſint legit.ſi ergo poteſt legitimare incæſtuoſos, ergo etiā & natos ex coniugato & ſoluta, vt per Crot. vbi ſupra.vbi dicit ꝗ Princeps poteſt legitimare illegitimos quacunque ſpecie illegitimati ſint infecti, ſiue nati ſint ex adulterio,ſiue ex incæſtu, ergo & habens auctoritatem ab eo,vt in locis ſupra citatis,Soc.Iun. in conſi.93.in 3.vol.per totum.

¶ Non obſtant modo quæ in contrarium adducta fuerunt,& deueniendo ad primum argumentum, reſpondetur,ꝗ ſtante auctoritate collata per Cæſarem dicto Comiti legitimandi naturales, baſtardos, ſpurios,manſeres,nothos, incæſtuoſos copulatiuè vel diſiunctiue, ac quoſcunque alios ex illicito vel damnato coitu procreatos, viuentibus vel mortuis eorum parentib. & eos ad oīa iura legitima reſtituēdi,& reducēdi,oēmque maculā genituræ penitus abolēdi,ipſoſque reſtituendi ad omnia & ſingula iure ſucceſsionum hæreditatum,& bonorum paternorum, maternorum, & ab inteſtato, cognatorum & agnatorum, ad honores,dignitates, & ad omnes actus legitimos, ac ſi eſſent de legitimo matrimonio procreati, ſintq; ipſi per quemlibet veſtrum legitimandi de familia, agnatione,domo non obſtantib.auth.quib.mod. nat. effi. legit. & omnibus alijs iuribus diſponentib.ipſis filijs omnimodam clementiam denegantibus,nec nō aliquibus legib quibus cauetur, ꝗ naturales,ſpurij, manſeres,baſtardi,nothi,incæſtuoſi copulatiue, & diſiunctiue,vel alij quicunque de illicito coitu procreati,ſeu procreandi non poſsint nec debeant legitimari ſine conſenſu filiorum legitimorum naturalium, quibus omnibus motu proprio,ex certa ſcientia derogauit,& derogatum eſſe voluit,ꝗ iſta dicatur vera
23 legitimatio,& non diſpēſatio. † Nam quando quis legitimatur & ad natalium iura reducitur, & omnis macula ei tollitur,vt in caſu noſtro,tunc dicitur plene legitimatus,non autem diſpenſatus.Dec.in conſi. 258.col pen.verſi.vltimo non obſt.vbi inquit ꝗ quando legitimati ad legitima natalium iura reducuntur & omnis macula genituræ penitus tollit, & legitimi conſtituuntur & habitantur ad omnes ſucceſsiones ab inteſtato & ex teſtamento,ex iſtis patet iſtam eſſe plenam legitimationem,& non diſpenſationem. ſed in caſu noſtro ita actum eſt per dictum Comitem virtute ſui priuilegii.Rui.in conſi.75.nu.13.vol.3.vbi ait ꝗ quando expreſſe Princeps reſtituit aliquem priſtinæ naturæ natalibus, & omnem genituræ maculam remouet & tollit, dicitur vere legitimus,& ex toto deſinit eſſe ſpurius, quamuis illi minus concedatur
24 quàm nato ex legitimo matrimonio. † Nam verbū legitimatus,de ſui natura importat, quòd dicatur reſtitutus naturæ & antiquæ ingenuitati.Are. in l.Gallus.§.& quid ſi tantum.ff.de lib.& poſth.Ange.in conſil.17.Et ideo ſubdit Rui. ꝗ quando Princeps vtitur verbo importante diſpenſationem, vt quia dicat diſpenſamus,vel alio verbo æquipollenti, de cuius natura non ſit ex toto & in ſubſtantia tollere illegitimitatem,ſed valere,tunc dicitur diſpenſatio ſecus quādo Princeps reſtituit expreſsè priſtinæ naturæ omnē genituræ maculam remouendo,tunc enim legitimatus ſit legitimus.Iterum in conſi.86.col.2.nu.6. volu. eo.Pariſ.in conſi.7.nu.17. cum pluribus ſequentibus volu.2.Gozad.in conſi.6.nu.62.& in conſi.29.col.antepenul.verſic.præterea & ſecundo. Et quòd ſit legitimatio,probatur ex dictis per Butr.in c.per venerabilem,qui filij ſint legitimi,quorum dicta * communiter recipiuntur in charta antepen.ver.nunc vltimo videamus. vbi declarando quid ſit legitimare & di-
25 ſpenſare, inquit † quòd legitimare eſt abolere maculam & defectum natalium, ſeu natalibus reſtituere,ſed diſpenſare eſt tollere obſtantiam defectus, videlicet ꝗ poſsit ſuccedere non obſtante defectu natalium.Alba.in conſi.7.nu.4.Soci.Iun.in conſi.93. nu. 40.vol.3.dixi in conſi 61 num.51.vol.1.

¶ Nec obſtat quòd legitimatio non datur in nato ex coniugato & ſoluta, cum inter eos non poſsit eſſe
26 coniugium, ſed diſpenſatio, quia reſpondetur † ꝗ imo nati ex his poſſunt vere legitimari non per medium matrimonij, ſed reſtituendo eos natalibus, & primæuæ naturæ, qua omnes legitimi naſcebantur, vt per Bart.in l.1.in 3.q.ff.de acq.poſ. & remouendo dīā legitimitatis & illegitimitatis ꝑ leges introductā & ipſarum legū impedimētum, quod pōt facere Princeps ſecularis.Ant.Roſel.in trac.legit ſub titulo
27 de legit.effectu.nu.8. cum ſequentib. vbi dicit, † ꝗ ad inducendum veram legitimationem medium matrimonij non eſt ſemper neceſſarium, ſed illud inductū fuit de iure ciuili,ideo aliud poteſt induci à Prin
28 cipe,ſ.legitimatio † ſicut ēt abſq; matrimonio inducitur vera legitimitas ꝑ adoptionē vel arrogationē, per gl.inſti.de adop.in prin.Are.in l.ex facto, in prin. col.12.verſi.quòd autem legitimatus,de vulg.& pup. Soci.in l.Gallus.§.ſi eius,col 4.verſi.ſed vltra.ff.de libe.& poſthu.Rui. in conſi.67.col.2.verſi. vel ſecundo dici poteſt,vol.3.75.nu.14.& 19.76.nu.14.verſic. nec obſtat ratio.79.nu.3.& 94.nu.10.verſi. ad iſtam rationem.vol.eo.Iaſ.in conſi.11.col.pen.vol.3.vbi dicit ꝗ ſi quærimus an Princeps ſecularis poſsit aliquem efficere vere legitimum tanquam natum ex legitimo matrimonio,& tunc,qui non poteſt ſuper ipſo matrimonio diſpenſare, non poteſt etiam facere aliquem per illum modum eſſe verum legitimum,vt loquitur tex.in c.per venerabilem,in verſi. fin. Aut quærimus an quis efficiatur legitimus remouendo dīam legitimitatis,vel illegitimitatis & ſic reducendo eū ad priſtinū ſtatū naturæ, & iſtud pōt fieri per Principes ſeculares.§.ſi quis ergo, in verbo.antiquæ ingenuitati, & in verbo ad ipſ.m deducētes naturā.in auth.quib. mod.nat.effi.ſui, quia per iſtum modum non diſpenſatur ſuper matrimonio nec ſuper aliquo īmpedimēto ad matrimonium,& ſic nihil diſpenſatur ſuper iure ſpirituali.Hinc eſt quòd Imperator, & Comes Palatinus poteſt legitimare etiam incæſtuoſos quò ad temporalia.Item & filium ſacerdotis in ſacris conſtitutum Gozad. in conſil.6. nume. 67. & in conſil.29. numero.32.& Soc.Iun.in conſi.93.num.13.volu.3.& nu 50.

43 232.col.5.volum.5.& in conſi.187.num.18.volum.5.
† quia res perfecta & conſummata licet deueniat ad
eum caſum, a quo incipere non poſſet, non irrita-
tur.l.ſi ſub vna.§.1.ff.de verbo.oblig. Roma. in conſi.
594.Cur.Sen.in conſi.16.col.10.verſi. ſi enim legiti-
44 matus.Et pro iſta parte facit tex.in.l.ſi te.C.de ſuis&
legit.vbi † filius adoptiuus ſuccedit, æqualiter ab
inteſtato patri adoptiuo cum filiis legitimis & natu-
ralibus ante adoptionem vel poſt ſuſceptis. vbi Bal.
45 notat quòd eodem modo admitteretur legitimatus,
† quia plus eſt eſſe legitimatum, quàm adoptatum,
quia naturalia primordia habet legitimatus. Nam eſ-
ſe ſpurium eſt quoddam velamen, propter quod non
dicitur filius, tamen ipſa generatio non poteſt abo-
leri, & idem dixit ibi Ang. referens ſæpius in facto ſic
fuiſſe ſeruatum. Fulgo.in conſi 65.col.2.Bal. in conſi.
206.col.2.verſi. ſecundo motiuum. volum. ſecundo
Barba.in conſi.49.col.ſecunda.vol.4.Pau.de Caſt. in
conſi.22.col.ſecunda vol.ſecundo.Alb.de Roſa.in ru
brica.C.de nat.lib.col.1.verſ.quod autem nati. Lud.
à Sard.in tract.de nat.lib.ac ſucceſſo. eo. in 7. quæſt.
principali nu.17.Roſel.in tract.legitima.in ult.quæſt.
lib.ſecundo vbi dicit hanc partem humaniorem, &
hanc eſſe communem doct.ſcholam dicunt infraſcri
pti patres, videlicet Dec.in conſi.358 colū.pen. 307.
col pen.verſ.ſed nō laborando.& 576.nu.5.Cur.Sen.
in conſi.73.col.15.verſi.Corroborantur præmiſſa.Go
zad.in conſ.6.num.65.Iaſ.in l.ex facto,col.5.verſi.ſe-
cunda eſt principalis, quam amplectitur communis
ſtylus, & practica poſt Alex.ibi. & idem ibi vult ve-
rius nu.73.Vaſq Pintia.in.1.par.lib.3.§.21.num.154.
Zucard.in l.1.num.41.C.de pac.Ripa.in l.ſi vnquam,
quæſt.23.C.de reuo. dona. & ibi Tiraquel. in verbo
donatione largitus.quæſt.16.num.281.pro quo facit
46 etiam quod notant Alua.Præpoſ.& Iſer.in cap. 1. §.
naturales, ſi de feudo ſue.contro.inter dom. & agna.
vbi aiunt, † quòd ſi Princeps legitimauit baſtardū
ad inſtantiam patris ad feuda, qui exinde ſuſcepit fi-
lios legitimos & naturales, quòd legitimatus ſucce-
dit in feudo una cum legitimis poſtea natis, & inquit
ibi Afflic.nu.70.hanc eſſe * communem ſententiam
quam frequentiori calamo receptam tradit Soc.Iur.
in conſi.142.num.30.vol. 1.

¶Similiter non obſtat, quòd per ipſam legitima-
47 tionem non probatur filiatio dicti No.Antonii, quia
reſpondetur duobus modis. Et primo † quòd quan
do tractatus fit in actu proportionabili filio, proba-
tur filiatio ſecundum Feli.in cap.per tuas, colum. fi.
de proba.vbi conſiderat tractatum ſi pater eum edu
cari fecit vt filium, vel ſi fecit eum legitimari, & ideo
inquit in quartu notabili, quòd ille qui non eſt natus
ex vxore, nec ex concubina, ſed ex aliqua ad quam
ſecretè pater accedebat, nec audebat eam nominare
ſi probat patrem ipſum educaſſe vt filium vel feciſ-
ſe legitimari, eſt probata filiatio ſecundum Ancha.
in conſi.231.col.penul.ſequitur Pariſ.in conſi.10.nu.
62.volum.2.Alex.in conſi.88.colum.penul. volum.7.
vbi inquit.quòd impetratio legitimationis conceſſæ
per Comitem Palatinum ad poſtulationem patris
affirmantis & confitentis talem eſſe filium ſuum ſpu
48 rium natum ex ſe & Paula, & petentis ipſum legiti-
mari vt ſibi ſuccedat, † quòd talis aſſertio nō dico enū
ciatiuè, ſed confeſſionaliter & aſſertiue facta per ſe
inducit præſumptionem filiationis, cui ſtandum eſt
donec contrarium probetur. Cy.Bal.& Sali.in.l. non
epiſtolis.C.de proba.pro qua opinione dicit bene fa-
cere, quod notat Bal.in l.non poteſt, de adop.vbi di-
49 xit † quòd per inſtrumentum emancipationis pro-
batur quòd emancipatus erat filius talis emancipantis,
quia apparet quòd eum tractauit vt filium lege quidam
cum filium, de verbo.oblig.Pariſ. in dicto conſi. 10.
num.67.vol.ſecundo Soci.in conſi 65.in princ.vol.3.
Et tanto magis hoc dicendum venit in caſu noſtro,
vbi mater dicti No.Antonij erat ſoluta per ea, quæ
dixi in conſi.89.quæ non tranſcribo.

¶Qua concluſione præmiſſa, quæ non patitur dif-
50 ficultatem, aliud ſuccedit dubium, † nunquid dicto
legitimato debeatur legitima iure naturæ debita ſi-
cuti legitimo & naturali, & nunquid ratione legiti-
mæ ſi aliquid habuit, quod non aſcendat ad integrā
legitimam agere poſſit ad ipſius ſupplementū? Quo
ad primum * indubitata eſt iuris concluſio, quòd ſic, vt
per Alex.in conſi.139.col.1.vol.1.Iacob.de Beluiſ.in
§.ſi quis in auth.quib.mod.nat.effi.ſui.& Ang.in. §.ſi.
eo.tit.Iaſ.in conſi.154.col.antepenult.vol.2.184. col.
pen.&.202.col.fi.vol.eo.Dec.in conſi.257.col.1. Fab.
in authen.nouiſſima.num.26. C. de inoff. teſta. & ibi
51 Iaſ.nume. 14. † volentes titulo honorabili legiti-
mam filium legitimatum conſequi debere. Bero. in
conſi.57.num.40.volum.2.in conſi.136 in princ.& in
conſi.172.num.37.volum.eo.Rui.in conſi. 84. num.5.
volum.3.Didac.in.1.thomo.§. octauo. num. 2. Tira-
quel.in repet.l.ſi unquam, in verbo ſuſceperit. num.
79.C.de reuo.dona.Pariſ.in conſi. 7. col. 1. in fi. cum
princ.ſequentis vol.2.& in conſi.55.colum.1.volu. 3.
52 vbi † dicit filium legitimatum non poſſe in legitima
grauari per fideicommiſſum, & ſi grauatur, graua-
53 men appoſitum reiicitur. & vlterius † quòd talis
filius, legitimatus non detrahens legitimam, & mo-
riens poteſt illius detractionem tranſmittere ad hæ-
redes per iura, & auctoritates per eum ibi citatas.
54 † imò ſi fuit præteritus, poteſt rumpere teſtamen-
tum Bal.in c.de cauſis, de off.deleg.Alexan. in citato
conſi.139.& Dec.in allegato conſi.257.colum.1.& in
conſi.52.in princip.Fab.vbi ſupra.De ſecundo verò
55 † quòd competat ſibi remedium agendi pro ſupple-
mento legitimæ, ſatis probatur, cum dictum reme-
dium competat quibus debetur legitima.l.omnimo-
do.§.ſcimus.C.de inoff.teſta.& ita in terminis dixe-
runt Pariſ.in dicto conſi.7.num. 4. & Bero. in citato
conſi.136 in princ.

¶Nec habet obſtare quòd dictæ legitimæ ſit renū-
ciatum expreſsè per dictum No. Antonium legiti-
matum mediantibus quibuſdam prædijs, de quibus
in inſtrumento celebrato inter dictum quondam
56 No.Iacobum & Antonium, † quæ quidem renun-
ciatio in ſpecie facta de legitima valet per notata in
l.ſi quando.§.generaliter.C.de inoff.teſta.Rui in cōſ.
51.num.13.vol.3,& in conſi.52.num.5.volum.2.Dec.
in conſi.26.colum.penult.in fi.Pariſ.in conſi.94. nu-
me.20.volum.3.& præſertim accedente iuramento.
Gul.de Cuneo, Bal. Alber.de Roſa. Ang. & alij in. l.
de his, de tranſac. Pariſ. vbi ſupra num. 21. Dec. in
conſi.26.col.2.Bero.in conſi.39.nu.64.vol.2.Quia re
ſpondetur, quòd prædicta ſententia poſſet ſibi locum
57 vendicare † vbi non interueniſſet enormiſſima læ-
ſio, vt in caſu præſenti, vbi dictus Antonius non eſt
conſequutus dimidiam portionem ſuæ legitimæ,
quo caſu ſtante huiuſmodi enormiſſima læſione re-
nunciatio ipſa non habet officere dicto No. Anto-
nio vt non poſſit agere ad ſupplementum dictæ legi-
timæ, vt probatur ex nota.per Dec.in conſilio.180.&
in conſilio ſequenti.ubi loquitur de filia renuncian-
te cum iuramento hæreditati paternæ, ut poſſit pro-

pter enormisſimam læſionem contra eam venire nõ obſtante iuramento. Pariſ. in conſi. 94. ſuprà citato colum.1.& num.12.Goza.in conſi.97.num.14. vbi loquitur de legitima.Et tanto magis id dicendum venit, cum ipſe Antonius obtinuerit habilitationem à iuramentis,de quibus in dicto inſtrumento, per ea quæ ſcribit ipſe Gozad.in dicto conſi. proximè citato in colum.fi.Accedit quod ſcribit Butr.in cap.cum contingat,colum.8.verſi.quartus caſus, de iure iur.
58 vbi ait, † quòd ſicut in caſu cap. quamuis, de pac. in 6.excluditur dolus, ita etiam quando enormiter quis reperitur læſus,quia ex magna læſione præſumitur dolus,& tali caſu nedum minor,ſed etiam maior contrauenire poteſt,non obſtante iuramento, adeo quòd ſecundum eum non eſt neceſſaria abſolutio, quia talis enormis læſio eſt excepta à iuramento, qđ inquit etiam procedere ſi quis promiſerit non contrauenire aliqua ratione vel cauſa quacunque. Cur.
* Iun.in conſi.141.colum.2. vbi inquit magis * communem eſſe, quòd iuramentum non tollit enormisſimam læſionem.Nam dolus re ipſa cauſatur propter enormisſimam læſionem,qui quidem appellatur dolus præſumptus,qui dicitur proprie dolus Bart. in l. quod Nerua.colum.2.ff.depo.Curt.vbi ſuprà nume. 6.Dec.in allegato conſi.180.colum.4.Crauet.in conſ. 142.vbi latisſime & in conſi.192.colum.3. Ex his igitur reſultat vera concluſio,quòd dictus Nob. Antonius ſtante dicta enormisſima læſione propoſita poteſt agere ad ſupplementum legitimæ ſibi debitæ in bonis paternis.

SVMMARIVM.

1 *Flumen publicum dicitur quando ſemper fluit.*
2 *Flumen publicum quando eſt nauigabile, aut ex eo aliud nauigabile fit, alicui non permittitur à lege aquam ducere ex dicto flumine ſine iuſſu Imperatoris vel Senatus.*
3 *Flumen quando non eſt nauigabile aut ex eo aliud nõ fit nauigabile,quis ex eo aquam ducere poteſt niſi Imperator vel Senatus vetet.*
4 *Flumina nauigabilia vel quæ faciunt aliud nauigabile ſunt de regalibus.*
5 *Molendinum in flumine publico non nauigabili, ſed quod aliud facit nauigabile,conſtrui non poteſt ſine licentia Principis.*
6 *Molendinum conſtrui poteſt in flumine Padi, ſecus ſi conſtruatur in flumine non nauigabili, ita quòd ædificium tangat alueum dicti fluminis, quia tunc fieri non poteſt ſine licentia Imperatoris aut ſuperioris*
7 *Molendinum vnicuique licitum eſt ædificare in flumine non nauigabili abſque licentia ſuperioris ſi non diuertitur ius nauigii fluminis nauigabilis, & aqua reuertatur in dicto flumine.*
8 *Molendinum diu ædificatum,ex antiquitate temporis de licentia ſuperioris conſtructum eſſe cenſetur.*
9 *Statuto ſi caueatur, quòd filius non poſſit contrahere ſine licentia patris, & filius rem alienauerit,ſi diu emptor tenuit patre patiente,præſumitur licentia patris præceſſiſſe.*
10 *Tractatus & aliæ ſolennitates, quæ in rebus eccleſiæ alienandis requiruntur,ſecundum communem, propter antiquitatem temporis præſumuntur interueniſſe.*
11 *Præſumptio, quæ inſurgit ex diuturnitate temporis triginta annorum præiudicat tertio.*
12 *Ignorans reputatur,qui contra communem iudicat.*
13 *Sententias maiorum reuoluere,difficillimum eſt.*
14 *Iudex,qui recedit à communi facit litem ſuam.*

CONSILIVM XCVII.

QVod fratres de Groſſis in flumine Burmidæ conſtruere non potuerint molendinum de quo agitur, prima facie demonſtrant ſequentia, quoniam certisſimi iuris eſt.
1 † quòd quando flumen eſt publicum,quia ſemper fluit.l.1.§.item fluminum.ff.de fluminib.&in.l.quominus,per docto. eo.tit.Alex.in conſi.194.colum.1.volum.2.&.203.colum.2.in princ.vol.6.Curt.Sen.in conſi.33.col.3.&
2 Dec. in conſi.244. colum.4. † Item & nauigabile, aut ex eo aliud fit nauigabile alicui à lege non permittitur aquam ex dicto flumine publico ducere, ſine iuſſu Imperatoris vel Senatus,dicta.l. quominus.
3 † ſecus ſi non eſt nauigabile,aut ex eo aliud non fiat nauigabile, quia ſecundum dictam.l. nihil eſt quod impediat quominus ducatur niſi Imperator vel Senatus vetet.Rui.in conſi.94.colum.2.volum.4. Alex. in
4 citato conſi.203.colum.2. Ratio etenim eſt, † quia talia flumina,quæ ſunt nauigabilia, vel faciunt aliud nauigabile,ſunt de regalibus, vt eſt tex. in capit. primo in tit.quæ ſunt regal. Bart. in dicta. l. quominus.in ſecunda quæſtione,vbi etiam Iaſ.in 6.notabili.Dec.in præallegato conſi.244.colum.2. Quod ampliatur etiam procedere, vt nõ ſolum locum habeat in priuato,ſed etiã in populo,aut Ciuitate, quia cùm ſint de regalibus & ſolius Imperii, nec populus nec ciuitas poteſt aquam vſurpare. Bald. in rubrica de rer.diuiſ.colum.5.Iaſ. in dicta l. quominus, in.6. notabili.Cum igitur flumen ipſum Burmide publicum ſit,& non nauigabile,ſed flumen Tanagri faciat nauigabile, vtique dicendum venit, ꝙ Fratres ipſi non potuerint in dicto flumine Burmidæ molendinum conſtruere abſque licentia Principis.pro qua ſententia facere videtur tex.in.l.ſeruitutes.§.penul.ff.de ſeruit.vbi inquit legiſlator,quòd à Principe peti ſolet, vt per uiam publicam,etiam ſine incommodo publico aquam ducere liceat,& ſic vbi etiam nihil nocet publico.& ita per dictum tex.tenet Aret.in conſi.30 columna.3.verſi.conſidero autem. Et tanto magis hoc dicendum videtur in propoſito noſtro, vbi molendinum ipſum conſtructum fuit non ſuper aqua Burmidę,ſed ſuper alueo ipſius fluminis,ex nota.per Paul.de Caſtro in l.fluminum, in princ. ff. de damn.
5 infec vbi inquit, † quòd licet quando conſtruitur molẽdinum ſuper aquam prout in flumine Padi, vel vt fit Romæ,vbi fiunt molendina ſuper aquam ex cõcatenatione nauium poſſit fieri molendinũ,licite tamen,ſecus ſi quis vellet facere molendinum in flumine non nauigabili,ita ꝙ ædificium tangat ſolum, ſeu alueum dicti fluminis, quia tunc ſine licentia ſuperioris fieri nõ põt.Et ratio eſt ſecundum eum, quia quando ædificatur ſuper aquam dicti fluminis, vſus talis aquæ eſt communis,ideo occupanti conceditur & ideo licitum eſt ſuper talem aquam ædificare. ſed in ſecundo caſu alueus, ſeu fundus dicti fluminis non

non

non eſt communis,ſed publicus,ideo quia occupanti non conceditur, requiritur auctoritas ſuperioris, quod dictum ab alio tactum non recolit legiſſe Iaſ. vt ipſe inquit in dicta l.quominus,colum.4.in fi.verſ. quarto principaliter.

¶His tamen non obſtantibus contraria ſententia in caſu noſtro eſt de iure verior, quòd imo dictum molendinum per ipſos fratres licite constructum fuit, quoniam ab omnibus paſſim & indiſtinctè re-
7 ceptum eſt, † quòd quando flumen publicum non eſt nauigabile,licet aliud faciat nauigabile,ſi non diuertitur ius nauigii fluminis nauigabilis, vnicuique licitum eſt molendinum conſtruere abſque licentia ſuperioris,deciſio eſt Bart. communiter approbata, vt infra apparebit in dicta lege quominus, columna ſecunda,verſi.item in eo flumine,vbi ſic dicit formaliter, Item in eo flumine quod intrat aliud flumen nauigabile, intelligas quòd aquam ducere non liceat,,ſi per hoc auertitur a flumine publico nauigabili, ſed ſi aqua ducatur, & nihilominus in flumen nauigabile intrat, illud non eſt prohibitum, ſi bene conſideras rationem legum,& ideo ſubdit quòd Bononienſes legitimè ducunt de flumine Rheni cùm poſt intrat Padum,& ſic ſecundum eum intelligi debet,quòd eſt ſupra, in lege prima. §. non autem cum ibi notatis, vbi tex. dicit, quòd non omne, quod in flumine publico ripa ve fit, coercet prætor, ſed ſi quid fiat,quo deterior ſtatio & nauigatio fiat.ſubiungitque etſi quid in flumine eo quod nauigabile non ſit,fiat vt exareſcat,vel aquæ curſus impediatur, vtile interdictum competere ne vis fiat ei, quominus id opus, quòd in alueo fluminis ripa ve eius ita factum ſit,vt iter curſus,vel fluminis deterior ſit, fiat, tollere,demoliri,purgare,reſtituere boni viri arbitratu poſſit,& deciſionem Bart.de qua ſupra ſequuntur Iaſ.ibi in quarta colum. verſi. contra iſtam. Alex. in conſi.194.colum. 2. verſi. fortificantur prædicta. volum.ſecundo vbi concludit quòd quamuis videatur quòd de flumine Rheni de iure communi quis aquam ducere non poſſit,ſine dicamus illud eſſe nauigabile,per l.ſin autem.§.ſi.ff.de aqua plu.arcen dicta l.quominus,& quod nòt. glo. in dicto. §. non autem,tamen attento quod iſta aqua ducitur de flumine Rheni poſtea redit infra paucamiliaria,intratque flumen Rheni abſque quod aliquo modo impediatur nauigium nec alius vſus publicus, dicitur hoc licite fieri per dictum.§. non autem iterum Alexand. in dicto conſi.203.colum.2. volum. 6. Dec. in conſi. 244.columna prima & 4.Cæpol.in tracta. de ſeruit. ruſtico.prædio. in titulo de ſeruit. aquæduc. colum. 14.verſiculo.in contrarium uidetur.vbi ſic diſtinguit Aut flumen eſt publicum & nauigabile, & iſto caſu non licet aquam propria auctoritate ducere, & qui ducit illicite facit,vt per Bar.in dicta.l.quominus, in ſecunda quæſtione.Aut non nauigabile, & tunc aut flumen intrat in aliud flumen nauigabile.& tunc aut iſtud eſt mare & poteſt ducere, quia propter aquarum abundantiam ex vno flumine non dicitur recipere incrementum vel diminutionem, & ſic propter dictam occupationem nullum detrimentum recipepere poteſt.Aut eſt aliud flumen nauigabile,in quod intrat & tunc aut propter dictam occupationem ductus aquæ auertitur à flumine nauigabili, & facit quòd flumen nauigabile efficitur non nauigabile, vel damnificatur nauigatio,& non poteſt.dicta.l.quominus, & ibi per Bart. in tertia oppoſitione. Aut non auertitur aqua a flumine nauigabili, exemplum ſi duco aquam ex flumine ad fundum meum, & nihilominus poſtea intrat in flumine nauigabile, & iſtud non eſt prohibitum. Specul. in titulo de cauſa poſſesſionis & proprietatis. §. quia vero, columna penultima,verſiculo pone quòd id,quod dicis. Corne.in conſilio.268.columna penultima in fin. volumine quarto Ruin.in conſilio 94. columna ſecunda in fin.volumine quarto Franc.Marcus in prima parte deciſ. parlam. Delphi. quæſtio. 40. & in ſecunda parte quæſtione 500.nume.3. Præpoſ. in capit. 1.§.ſi quis de manſo,colum. 15.de contro. inueſti. & hanc eſſe * communem ſententiam ſcribentium atteſtantur Cur.Sen.in conſil.33.col.2.verſiculo & iſtud demonſtro.vbi inquit,quòd cum Bartol. tranſeunt omnes.Ripa in dicta l.quominùs,nume.14.Boſ.in tract. ſuo crimin.in titulo de aqua & flum.num.35.vbi inquit, doctores velle quòd ſi aqua reuertatur in flumen nauigabile quando ducitur ex flumine publico non nauigabili,valebit ædificium ibi factum. Immo fortius inquit Bal.in rubrica de rerum diuiſio.in verſiculo ſed nunquid populus, quod etiam ex flumine publico nauigabili licitum eſt aquam ducere vnicuique, vel conſtruere in loco molendinum, ſi hoc non nocet vſui publico nauigabili, quod valdè notandum ait Iaſ.in dicta leg. quominus,columna quarta, verſiculo & notabilius. Corne. in dicto conſil. 268. columna penultima in fin.Boſ.& Franciſcus Marcus in locis ſupra citatis.

¶ Supereſt modo vt deueniamus ad diluendum ea, quæ in contrarium adducta fuerunt, & condeſcendendo ad primum argumentum, reſpondetur, illud eſſe intelligendum,ſecundum diſtinctionem de qua ſupra,uidelicet quòd ſi loquimur de flumine publico non nauigabili,per quod aliud fiat nauigabile, ipſaque nauigatio impediatur, non valeat conſtructio molendini facta in dicto flumine ſine licentia ſuperioris. Aut loquimur de flumine publico non nauigabili, & non auertitur aqua a flumine nauigabili, & tunc valeat conſtructio molendini, & licitè ad ipſum aqua duci poteſt ſine licētia ſuperioris, vt per docto.communiter in locis ſupra citatis.

¶Non obſtat text.in dicta leg.ſeruitutes.§.penultimo, quia reſpondetur,quòd licèt text. dicat, quod non liceat ducere aquam ad locum publicum ſine licentia Principis, tamen gloſſa ſupplet ad text. dictionem maxime, vel intelligit ſine incommodo & magno,quo caſu cùm dicta ſuppletio gloſſę ad text. a doctoribus non impugnetur, vt per Iaſonem in dicta l.quominus,in ſexto notabili, & in quæſtione 13. & Boſ.in dicto titulo de aquis & flum. nume.trigeſimoquinto. ſequitur quòd non obſtet diſpoſitio dicti §.penult.

¶Secundò reſpondetur,quod in uia hoc reperitur expreſſum, vt non liceat etiam ſine incommodo, licet ſecus in fluminibus, vt per Iaſ. & Boſ. vbi ſupra.

¶ Tertio reſpondetur, quòd dato (ſed non conceſſo) quòd iſti duo caſus deberent procedere a pari, tamen ſicut ſi in uia publica aliquid factum fuiſſet, cui contradictum non fuerit, nec per ſuperiorem fuerit facta aliqua prohibitio,illud non deberet demoliri, ita nec debet deſtrui molendinum quando in eius conſtructione non interuenit aliqua contradictio nec prohibitio ſuperioris, vt per Cæpol. in tractat. de ſeruitu. vrbano. prædio. in titulo de ponticello, in prima columna, vbi dicit, quòd licet de iure communi quis non poſſit

 tenere

tenere ponticellos,vel de nouo fabricare ſuper pu-
blica via,niſi interueniant ibi ſcripta per eum,tamen
iſtud fallit, ſi eſſent facti nemine contradicente, nec
prætore prohibente, quia tunc non deberēt de-
moliri, per lege ſecundam.§. ſi quis nemine prohi-
bente.ff.ne quid in loco publico, & tantò magis hoc
dicendum venit in terminis noſtris per ea quæ infrà
latius dicentur.

¶Vlterius non obſtant nota. per Paulum de Ca-
ſtro in dicta lege fluminum,quia eius deciſio impro-
batur per Iaſ.in dicta l.quominus, columna nona in
principio.Franc.Marcum in prima parte deciſionum
Delphinalium deciſio. 40. & 416. numero decimo-
quarto & in ſecunda parte quæſtione 347.& 500.co
lum.2.in principio.

¶Prçterea dicitur,ꝙ etiam dato(ſed nō permiſſo)
ꝙ dictum molendinum non potuiſſet conſtrui ſine
8 licentia ſuperioris, † tamē ꝙ illud ædificatum fuit
de licentia ipſius,quæ probatur ex antiquitate tem-
poris l.ſi filius.C.de petitio.hæredita.vbi Bald. per il
9 lum tex. dicit, † ꝙ ſi ſtatuto cauetur, ꝙ filius non
poſſit contrahere ſine licentia patris, & filius alie-
nauit,ſi emptor diū tenuit rem alienatam patre pa-
tiente præſumitur licentiam patris præceſſiſſe, licèt
de ea non conſtet.ſequitur Alexan.in conſi. 79. colū.
ſecunda in fin.volumine primo.Accedit quod voluit
10 Dec.in cōnſi.36.columna ſexta in prinſiipio, † vbi
inquit * communem eſſe opinionem, quòd tracta-
tas & aliæ ſolemnitates quæ in rebus eccleſiæ alie-
nandis requiruntur,propter antiquitatem temporis
præſumuntur interueniſſe.quam vti communem ſe-
quitur etiam Gozadin.in conſi.73.colum.3. ſed in ca
ſu noſtro concurrit antiquitas temporis nedum decē
annorum, quæ præiudicat ſuperiori, ſed etiam tri-
ginta annorum. quæ etiam ſufficit ad excluſionem
alterius & in ipſius præiudicium. Alexand. in conſi.
17. columna ſecunda verſiculo ſed quando tracta-
tur volumine.4.vbi dicit de hoc eſſe text notabilem
ſecundum illum intellectum gloſſæ in capitulo cum
peruenit, de emptio. & venditione, quem ad hoc
ibi multum notat Ioan.de Imol. pro limitatione di-
ctæ lege ſi filius. Rui.in conſi. 86. numero. 5. volum.
11 primo vbi ait, † puòd quando agitur de graui præ-
iudicio tertii puta eccleſiæ, talis præſumptio quòd
ex diuturnitate temporis omnia præſumuntur legiti
me facta,nōn inducitur ſpatio decem annorum. ſed
curſus triginta annorū eſt neceſſarius,vt probatur in
dicto capitulo peruenit,& in conſi.23. nume. 20. vo-
lum.5.Feli.in capitulo Albericus, in fin. de teſtib. &
in capitulo illud,verſiculo ſecundo eſt aduertendum
colum.penul.de præſumpt.Iaſ.in l.prima numero.8.
verſiculo tertio ſingulariter limita.C.qui admitti. &
hanc eſſe * communem atteſtatur Gozad. in conſi.
73.colum.3.verſiculo ſecundo & fortius.Et eo maxi-
mè hoc dicendum venit,cum interuenerit obſeruan-
tia eius cuius licentia requirebatur.Alexand. in con-
ſilio.9.columna fina.volum.3.Rui.in conſi. 26. nume.
9.volum.primo conſi.23.nume.19.volum. 5. Iaſ. in l.
qui in aliena,columna.6.verſicu.contrarium notabi-
liter, de acquirend. hæredita.Et tanto fortius hoc
non patitur difficultatem cum ſimus in caſu, in quo
tractatur de modico præiudicio,cum(vt dictū fuit)
ipſa aqua Burmidæ poſt vſum dicti molendini intret
in flumen Tanagri nauigabile, & qđ ſine ipſa aqua,
poteſt plusquam faciliter nauigari,& ita in terminis
noſtris reſpondet Crauc.in conſi.204. numero. 9. Ex
iſtis igitur omnino concludendum videtur, dictum
molendinum legitime fabricatum fuiſſe, ipſumque
demoliendum non eſſe. Mirorque profecto de non-
nullis iuriſconſultis, quos honoris ſui gratia taceo,
qui auſi fuerunt ſine rubore,ſenſu,iudicio, & intelle-
ctu dicere animam Barto.damnatam fore in inferno
propter dictam ſuam deciſionem, de qua in dicta. l.
quominus,communi calculo receptam. Sed dicen-
dum eſt quod ſi præfati doctores contrarium iudica-
rent, animæ ipſorum perpetuo in inferno cru-
ciarentur.Caueant igitur non recedere a communi-
bus ſententiis,præcipue quando ſunt bene fundatæ,
quoniam inquit Angel.in l.fin.de pœna iud. qui ma-
le iud. † quòd nimium eſt ignorans,qui contra com
munem opinionem iudicat. Deferre enim debemus
12 communi opinioni, † quia difficillimum reputa-
mus ſententias maiorum reuoluere.capitulo veniam
35.quæſtione nnna,Curt.Senior in conſi. 42. colum.
ſexta, verſiculo ſed premiſſis omnibus. Et ideo ait
13 Barto.in dicta. l. fina. † quòd Iudex, qui recedit a
communi, facit litem ſuam, & tenetur in ſyndicatu
ad intereſſe parti.

SVMMARIVM

1 *Ordo iuris eſt, vt prius de poſſeſſione, quàm de pro-
prietate agatur.*
2 *Quod amplia procedere etiam de iure canonico.*
3 *Et etiam in materia feudali.*
4 *Poſſeſſionis commodum eſt, quòd ille, qui poſſidet.
dicatur reus, qui actore non probante abſoluitur.*
5 *Poſſidentis conditio eſt melior in re dubia.*
6 *Hæres ſcriptus in teſtamento non abolito nec cancel-
lato, nec in aliqua ſui parte vitiato, mittendus eſt
in poſſeſſionem bonorum, quæ defunctus tenebat
& poſſidebat tempore mortis ſuæ.*
7 *Remedium l.fin.C.de edic.diui Adr.tol.datur hæredi
ſcripto non ſolum ut inducatur in poſſeſſionem hæ-
reditatis defuncti, ſed etiam vt in poſſeſſione iam
apprehenſa propria auctoritate confirmetur.*
8 *Remedium dictæ l fin quod dicitur adipiſcendæ, eſt
ſummarium & celeriter ac de plano propter noto-
rietatem reſultantem ex teſtamento expediendū.*
9 *Imm- magis ſummariū quàm aliud poſſeſſorium*
10 *Inſtrumentum teſtamenti dicitur habere paratam
executionem.*
11 *Bona in dubio præſumuntur allodialia & nō feudalia.*
12 *Res feudalis quandam dicitur habere ſeruitutem.*
13 *Seruitus non præſumitur.*
14 *Res omnis præſumitur libera habito reſpectu ad origi
nalem habitum propter naturalem ſtatum rerum
niſi probetur aliqua alia qualitas ſeruitutis ap-
poſita.*
15 *Præſumptio libertasis transfert onus probandi in ad-
uerſarium.*
16 *Inueſtitura facta de Caſtro & terris cultis & incul-
tis, non arguit ipſas eſſe feudales.*
17 *Conceſſio facta de iure, quod quis habet in tali caſtro
& eius finibus, tanquam obſcura, nihil operatur
niſi de iure concedentis appareat.*
18 *Incertitudo impedit acquiſitionem poſſeſſionis.*
19 *Confirmatio non eſt noua datio, ſed per eam confirma
tur prius habitum & poſſeſſum.*

Relatiuum

20 *Relatiuum quæ ſine copula, ſtat reſtrictiuè & limitatiuè.*

21 *Relatiuum qui, quæ, vel quod, ſi eſt adiectum alicui indeterminato, facit conditionem.*

22 *Conditio ſi deficit, totum corruit.*

23 *Paria ſunt non eſſe, vel eſſe, & non apparere.*

34 *Marchio ſi vendit Caſtrum & ipſius territorium cū omnibus terris pertinentibus ad Caſtrum, venditio dicitur facta limitata ad terras, quæ eſſent de pertinentiis Caſtri.*

25 *Alba reprobatur in conſi.64.nu.70.*

26 *Hæres ſcriptus mitti debet in poſſeſſionem bonorum feudalium, quæ defunctus poſſidebat tempore mortis.*

27 *Filia hæres inſtituta à patre mitti debet in poſſeſſionem bonorum feudaliuu, & agnati non ſunt legitimi contradictores.*

28 *Diſpoſitio cap.1.§.inter filiam, ſi de feud. fue. contro. inter dom. & agna. procedit nedum in filia, ſed etiā in extraneis.*

29 *Filius hæres ſiue extraneus agit petitione hæreditatis ad feudum contra poſſidentem.*

30 *Edictum diui Adr. in feudis locum habet.*

31 *Diſpoſitio dicti §. inter filiam, locum etiam habet quādo agnatus reperitur poſſidere.*

32 *Agnati ſunt legitimi contradictores ad impediendā miſſionē in poſſeſſionē bonorū feudaliū, ſi offerunt incontinenti velle probare bona eſſe feudalia.*

33 *Probare quis dicitur in continenti quando habet inſtrumenta in manibus, & illa oſtendit ſine alia dilatione.*

34 *Fideicommiſſarius vniuerſalis paratus incontinenti probare de iure ſuo impedit hæredem mitti in poſſeſſionem vigore l.fi.C.de edic.diui Adr.tol.*

35 *Dominii defectus non obſtat in poſſeſſorio ſi incontinenti de illo probetur.*

36 *Statutum ſi reiicit omnes exceptiones contra ſententiam uel inſtrumentū, legitimas exceptiones reiicere non videtur, quæ incontinenti poſſunt probari.*

37 *Indaginem altiſſimam, quæ requirunt in iudicio poſſeſſorio, non veniunt admittenda, ſed in petitorio reſeruanda.*

38 *Beneficium dictæ l.fi.C.de edic. diui Adr. tol. eſt poſſeſſorium quaſi recuperandæ poſſeſſionis.*

39 *Probatio quando dicatur fieri incontinenti.*

40 *Ab antiquioribus inueſtituris non eſt recedendum niſi in poſterioribus expreſsè dicatur, quòd de cōmuni conſenſu aliter facta ſit, quàm hactenus eſſet ſolitum fieri.*

41 *Negatiua quomodo probetur.*

42 *Hæres ſcriptus mittitur in poſſeſſionem bonorum defuncti non obſtante quòd teſtamentum falſum vel inofficioſum, vel alio vitio ſubiectum eſſe dicatur.*

43 *Bona allodialia & feudalia quando ſunt commixta ipſorum diſcuſſio uel ſeparatio non eſt fienda in iudicio poſſeſſorio, ſed petitorio.*

44 *Aduerſarii quādo poſſident cum vitio, non poſſunt impedire miſſionem in poſſeſſionem.*

45 *Inuaſio ſimilis eſt expilationi.*

46 *Hæreditas expilata poteſt dici quaſi ſpoliata.*

47 *Agnati non ſunt legitimi contradictores ad impediendam miſſionem in poſſeſſionē iuxta l.fi. C. de edic. diui Adr.tol. quando non habent titulum ab hærede vel defuncto.*

CONSILIVM XCVIII.

VIſo & perlecto eleganti conſilio
celeberrimi & conſummatiſſimi
iuriſconſulti domini Traiani Del
phini mihi uti fratris obſeruan-
diſſimi edito in fauorem Illuſt.
Filij Illuſ. Comitis Camilli Ca-
ſtiglioni hæredis ex teſtamento
quondam Illuſt. Comitis Antonij de Hippolytis, ſen
1 tentiam ipſius vti amicam & conſonam legibus ap-
probandam eſſe, & confirmandam duxi. Et † qa or-
dinarij iuris eſt, ut prius de poſſeſſione, quàm de pro
prietate agatur l. ordinarij. C. de rei vendic. l. incerti.
C. de interdic. vt exordiar cum Decio in conſi. 424
2 colum. 2. in prin. ac in conſi. 467. in princ. & 498. col. 1
† Quod etiam procedit de iure canonico. Abbas in
cap. eum ad ſedem, de reſtitutio. ſpoliato. Gozad in
3 conſi. 10. num. 15. † Et in materia feudali. Afflic. in
cap. 1. in. 3. notabili ſi de feud. fuerit controuerſ. inter
domin. & agna. quod ex eo conſtitutum videtur, vt
ille qui victus eſt de poſſeſſione, petitoris parte fun-
4 gatur. l. exitus. ff. de acquirenda poſſeſſione, † Et cō
modum poſſeſſionis eſt, quod ille, qui poſſidet, dicatur
reus, qui actore non probante abſoluitur. §. commo-
5 dum, inſtit. de interdic. cap ex litteris, de proba. † Et
ſi res dubia eſt, melior eſt conditio poſſidentis. Bar.
in l. 1. §. non autem. ff. de ſecund. tabul. Porti. in conſ.
29. num. 15. & 125. num. 44. Ideo maturè fuit conſul-
tum præfato Illuſt. Comiti Camillo vti legitimo ad-
miniſtratori eius filij, vt prius intentet poſſeſſorium
quàm petitorium in quo quidem poſſeſſorio res cla-
ra eſſe videtur in fauorem dicti illuſtr. hæredis, quod ha-
bere debeat poſſeſſionem bonorū, quæ dictus Illuſt.
Comes Antonius tempore mortis ſuæ tenebat & poſ
ſidebat, ſiue eſſent bona allodialia, ſiue feudalia de al
lodialibus non videtur dubitandum, quoniam indu-
6 bitati iuris eſt, † quod hæres ſcriptus in teſtamento nō
abolito nec cancellato, nec in aliqua ſui parte vitia-
to, mittendus eſt in poſſeſſionem bonorum, quæ de-
functus tenebat, & poſſidebat tempore mortis ſuæ.
text. eſt ad litteram in l. fin. C. de edic. diui Adria. tol.
& ibi communiter docto. Iaſ. in conſi. 172. colum. 2.
volum. 4. Gozad. in conſi. 7. num. 5. & in conſi. 50. nu.
7. Rui. in conſi. 129. colum, fina. volum. 2. Bero. in cōſ.
1. num. 9. volum. 2. 53. num. 4. & 54. volumine eodem,
7 vbi inquit, † quòd hæredi ſcripto datur remedium
dictæ l. fina. non modò ut inducatur de nouo in poſ-
ſeſſionem hæreditatis defuncti, ſed etiam vt in poſ-
ſeſſione iam apprehenſa, propria auctoritate confir-
metur. Rurſus in conſilio. 55. nume. 5. 56. in princip.
66. col. 2. in fi. volum. eo. & in conſi. 69. num. 8. volum.
* 3. quam ſententiam vti * communem ſequuntur
8 Cur. Iun. in conſ. 41. colum. 2. & 108. col. 4. † Quod
quidem remedium, quod dicitur adipiſcendæ, docto.
in d. l. fina. Dec. in conſ. 84. colum. penul. eſt ſumma-
rium, & celeriter ac de plano propter notorietatem
reſultantem ex teſtamento expediendum teſte Bart.
* quem * omnes alii ſequuntur in d. l. ſi Bero. in cita-
9 to cōſ. 56. in prin. & 60. col. 2. † Immo magis ſum-

marium,quàm aliud poſſeſſorum. Bero. in conſi. 57.
10 colum. 1. vol. 2. quo reſpectu † inſtrumentum reſtamenti dicitur habere executionem putatam, ut per Bar. in dicta l. ſi. col. 5. & Iaſ. col. 1. quæ concluſio nullam peoitus habet dubitationem reſpectu bonorum allodialium, in quibus hæres fundatam habet intentionem,
11 † cùm in dubio allodialia eſſe præſumantur & non feudalia, vt notant Io. Andr. in c. nimis, vbi etiam alii de iure iur. Alex. in conſi. 129. in prin. vol. 1 vbi dicit, quòd res præſumitur allodialis ac libera, & non ſeudalis, niſi verè vel præſumptiuè probetur feudalis.
12 Ratioque eſt, † quia res ſeudalis dicitur quandam ſeruitutem habere. gloſ. in l. ſi cuius. §. ſi vſusfru.
13 in nerbo oportet. ff. de vſufruc. † quæ non præſumitur. l. altius. C. de ſeruit. & aqua. Cur. Sen. in conſi. 75.
14 col. 2. vbi † omnis res præſumitur libera, habito reſpectu ad originalem habitum propter naturalem ſtatum rerum, niſi probetur aliqua alia qualitas ap-
15 poſita ſeruitutis. † Et ꝙ iſta præſumptio libertatis transſert onus probandi in aduerſarium allegat Bar. in l. ſi prius, in 4. charta verſi. uenio ad tertiam partē, de oper. no. nunc. Dec. in conſi. 32. col. pen. in fi. 269. in princ. 414. col. 2. 463. col. 2. & 588. col. 2. Rui. in cōſ. 45. col. fi. uol. 5. Patiſ. in conſi. 20. in prin. uol. 1. 23. nu. 9. vol. eo. & in conſi. 16. num. 14. vol. 4. Alcia. in conſi. 491. circa fi. Soc. Iun. in conſi. 102. col. 4. in princ vol. 2. Bero. in conſi. 115. num. 30. uol. 1. vbi ait, quòd in dubio oon præſumitur ꝙ bona ſint ſeudalia, ſiue ꝙ homioes ſint homagio, ac oneri & ſeruituti homagii & maoſatæ ſubiecti. conſi. 65. num. 157. volum. 2. vbi aſſerit haoc eſſe * communem. 152. num. 18. volum. eo. & 49 num. 6. volum. 3. His igitur ſic ſtantibus inferiur, quod mittendus veniat in poſſeſſiōne omnium prædiorum repertorum in bonis defuncti tempore mortis ſuæ.

16 ¶ Nec habet obſtare ſi dicatur, † ꝙ immo prædia ipſa dicuntur ſeudalia, quia in inueſtitura prima Gazoldi comprehend intur, nedum Caſtrum, ſed etiam poſſeſſiones, terras cultas & incultas, prata &c. ex quibus verbis demonſtratur, prædia ſiue cultiua, ſiue pratiua, ſiue alterius qualitatis eſſe ſeudalia, per ea quæ ſcribit Alba in conſ. 64. num. 70. vbi inquit, quòd quamuis bona in dubio præſumantur allodialia & noo ſeudalia, tamen ſi in inueſtitura Caſtri dicatur cum pertinentiis uel cum iuribus, generalitas ipſa declaratur ex poſſeſſione booorum quia omnia bona quæ inueſtitus poſſidebat in territorio cenſebantur ſeudalia. Quia reſponderur, ꝙ contra Albam extat * communis ſchola doctorum, ꝙ per dicta uerba, prædia ipſa non probantur ſeudalia, niſi aliter probetur de iure concedentis, quooiam dicta verba taotum important ac ſi per inueſtientem dictum fuiſ-
17 ſet, † coocedo quicquid iuris habeo in tali Caſtro & eius finibus, quæ conceſſio tanquam obſcura non ualet, ut conſtat ex nota. per Dy. Bart. & alios io l. ſi ſic, §. ſi mihi, de legar. 1. vbi dicunt, ꝙ ſi Comes conceſſit Eccleſiæ quicquid iuris habet in tali loco, ſeu in tali villa. hæc conceſſio nihil operatur, niſi de iure concedenris appareat. Debuit enim probare & conſtare quid Comes in dicta uilla tenebat & poſſidebat,
18 † alioquio incertitudo impedit acquiſitionem poſſeſſionis, & conſequenter ex tali conceſſione oon potuit vſucapiendi, ſeu præſcribendi conditio transferri, l. 3. §. incertam. l. locus. §. ſi quis fuodum. ff. de acq. poſſeſ. Accedit quod ſcribit Oldra. in conſi. 164. vbi ait, ꝙ ſi Comes conceſſit ſi quid in dicto loco habebat, quod per dicta uerba generalia & ſub quodam

confuſo ſermone prolata nihil iuris dicitur collatū niſi quantum Comiti competere oſtendatur. dicta l. ſi ſic, §. 1. & qood aperte hoc deſcribit lex dum inquit quod ſi dicam quicquid mei iuris eſt in hoc ſundo tibi trado, & incertum ſit qoantum iuris habeam, nihil tradam, & ille nihil accipit. dicto. §. incertam, & ſi Epiſcopus de quo ibi nihil aliud probet quàm per priuilegium, certum eſt ꝙ eius intentio non eſt plenè, nec ſimpliciter probata, cap. auditis. de præſcrip. & ꝙ non iuuant etiam coofirmationes poſtea ſubſe-
19 quutæ, † quia de intentione confirmationis etiam non eſt aliquid noui dare, ſed confirmare tanquam prius habita & poſſeſſa, cap. inter dilectos. §. porro, de fide inſtru. Vnde cum prima conceſſio per ſe ſola non iuuat Epiſcopum, non iuuabunt quoque confirmationes priuilegiorum, quæ ex ipſa prima cauſa originem acceperūt, ut à primordio tituli poſterior formetur euentus l. 1. C. de impo. lucra. deſcrip. lib. 10. ſequitur Bero. io conſi. 21. colum. penul. volum. 1. immo plus dixit Alex. in conſi. 187. num. 9. volum. 3. ꝙ iſtud etiam procedit ſi res ſingulariter ſpecificetur, vt ſi concedens dixerit, quòd concedit iura, quæ habet in tali fundo, etiam cum expreſſione confinium Dec. in cōſ. 302. in fi. & Craue. in conſi. 292. colum. 4. Et eo maxime huiuſmodi probatio facienda eſſet in caſu noſtro cum in prima conceſſione Gazoldi Cæſar non conceſſerit primo acquiſitori terras exiſtentes in finibus ipſius loci iodiſtinctè, ſed tantum quas teouerunt & poſſiderunt ſpectabilis Rarterius Comes de Moſſio & quondam Albertinus de Hippolytis, & ſic reſtri-
20 ctiuè & limitatiue, per illud relatiuum † quæ, ſine copula, quod ſtat reſtrictiue & limitatiue, vt per Bar. in l. ea adiectio, de lega. 3. Docto. in l. omoes populi, de iuſti. & iure & per ea quæ notat Homod. in conſi. 10. col. penul. in fi. verſi. præterea vbi inquit, ꝙ licet in ineſtitura facta in Bonifacium de toto eo quod habuit Deluſanus in ſaliceto, non reprobetur. l. vxorem §. legauerit de lega. 3. tamen niſi certificentur terræ
21 reducitur ad nihilum, quia † relatiuum, qui, quæ, vel quod ſi eſt adiectum alicui indeterminato facit
22 conditiooem, dicta l. ſi ſic. §. 1. † qua coodicione deficiente totum deficit. l. qui hæredi. §. fi. ff. de cōditio. & demonſtratione, quæ dicitur deficere ex quo non apparet quid certum. l. quod in venditione. ff. de hæ-
23 red. vel actio. vend. † Item, quia non eſſe vel eſſe, & non apparere, ſunt paria. l. in lege. ff. de contrahen. emp. Et ideo dixit Craue. in conſi. 292. num. 4. in fio.
24 † ꝙ ſi Marchio vendit Caſtrum & ipſius territoriom cum omnibus terris cultis, vel ioculcis pertioentibus ad ipſum Caſtrum, venditio dicitur facta limitata ad illas terras & poſſeſſiones, que eſſent de pertinentiis Caſtri, quia illud participium pertineotibus, reſoluitur in relatiuum, quæ pertinent glo. in clem. 1. in verbo dignitatibus, in fi. de præben. quod relatiuom ſtat reſtrictiuè & limitatiue ad eas terras tantum quæ pertinent ad Caſtrum. Et ideo qnod ille, qui vult dicere illas terras eſſe de pertineotibus, debet probare, quæ quot, & quanta ſint, quæ pertinent ad Caſtrum, per notata in dicta l. omnes populi. ergo idem dicendum venit in terminis noſtris. cuius ſententiam amplexus
8 ſum io conſi. 82. num. 28. volum. 2. pro qua optime cōferunt dictæ per Rui. in conſi. 30. num. 6. & ſequenti volum. 1. vbi dicit, ꝙ ſi dicatur in litteris, ꝙ iſte eſt bene certificatus qualiter Alamadranæ omnes, quæ ſunt in coſta maris erant ſuæ, quod relatiuum, quæ, adiectum certæ generalitati ſine copula, ſtat reſtrictiuè, & ſic reſtringitur ad illas Alamadranas, quæ erant

tempore

tempore litterarum per totam coſtam maris vbi autem & in quo loco eſſent, & earum numerus nō probatur, ex illis verbis, & ſi per Marchionem negetur, ꝙ in territorio de Tariſſa eſſent aliquæ Alamadranæ, intentio ſua eſt fundata, & aſſerent in contrariū incumbit onus probandi. Accedit etiam quod ſcribit Aret. in conſi. 166. colum. 1. ver. primum probatur vbi inquit, quod ſi Princeps in priuilegio dicat. Concedo omnia, quæ iſti nobiles habent iuſto titu. in Comitatu Lunenſi, ꝙ iſta conceſsio tanquam obſcura & incerta non tenet, niſi aliter doceant ipſi nobiles, quæ erant illa, quæ habebant in Comitatu Lunenſi, iuſto titu.

25 ¶Nec eſt uerum † quod dixit Alba in dicto cōſi. 64. quia contra eum eſt aperta deciſio Alex. in conſi. 55. col. 8. vol. 4. vbi concludit, quòd ſi aliquis eſt inueſtitus de Caſtro cum iuriſdictione, & aliis iuribus & pertinentiis, & poſſideat prædia in loco illa, tamen non præſumuntur feudalia, niſi per alias probatiões limitate appareat de ipſis. & Alex. ſequuntur Cur. Iun. in conſi. 41. num. 7. & 108. col. 4. Natta in conſi. 514. num. 30. dixi in conſi. 82. num. 10. cum pluribus ſequentibus in 2. volum. Et non eundo per mendicata ſuffragia, & in terminis de quibus agitur, ꝙ dicta verba cum terris &c. poſita in inueſtituris non faciāt cenſeri eas eſſe feudales, niſi aliter demonſtretur de iure concedentis, eſt deciſio Bru. in conſi. 1. colum. 1. Craue. in dicto conſi. 292. colum. 4. Boſ. in tract. crim. in tit. de Principe. num. 253. circa finem. ubi refert ita alias fuiſſe iudicatum in Senatu Mediolaui. Natta in conſi. 313. columna prima & in conſilio. 514. numero 29. & ita ſcripſi in conſilio meo 82. numero decimoquarto volum. 2.

¶Vlterius dicitur, ꝙ etiam dato & præſuppoſito, ꝙ prædia ipſa eſſent feudalia, & alia de quibus in dicta inueſtitura, de cuius veritate alias dicetur in peti
26 torio ſi opus fuerit, † ꝙ etiam hæres ipſe virtute dicti teſtamenti mittendus venit in poſſeſsionem ipſorum bonorum, per notata per Io. And. in addit. ad Specul. in titu. de teſta. §. penul. in vltima addi. vbi re
27 fert Guid de Suza. qui in dicta l. fi. quærit † an ſi vnica filia hæres inſtituta à patre uaſallo petat mitti in poſſeſsionem in omnibus bonis incluſis feudalibus, agnati ſint legitimi contradictores quo ad feudalia? arguit pro & contra, tandem concludit, quòd in poſſeſsionem debet mitti, & agnati non ſunt legitimi cōtradictores, etiam ſi feudum debeatur agnatis & ei reſtitui debeat. Subdentes de hoc eſſe caſum in ca. 1. §. inter filiam ſi de feudo fue. contro. inter dom. & agna. & poſt miſsionem uenit cognoſcendum & diffiniendum, & ſi conſuetudo uel aliud ius iuuet filiam defendentur in illo, alias aſsignabitur agnato, quam
* deciſionem * communiter ſequuntur ſcribentes in dicta l. fi. Iaſ. in conſi. 172. colum. 2. in princ. volum. 4. Rui. in conſi. 18. num. 20. volum. 1. & in conſi. 45. col. 5. in princ. volum. eo. Dec. in conſi. 424. col. 3. in princ. 467. colum. 2. 390. colum. 6. verſi. & primo. 588. col. 2. 498. in princ. & in conſi. 269. Afflic. in deciſ. 119. Gozad in conſi. 7, colum. 1. Pariſ. in conſ. 22. num. 64. vol. 1. & 41. colum. fi. volum. eo. Bru. in conſi. 1. col. 1. & 83. col. 1. Cur. Iun. in conſi. 41. col. 2. vbi aſſerit hanc eſſe communem, & in conſi. 108. colum. 4. Alcia. in conſi. 172. in prin. 257. in princ. & in conſi. 199. in fin. Bero. in conſi. 58. in fin. volum. 2. 68. in princ. 176. nume. 51. vol. eo. & 45. nume. 19. volum. 3. Nec uis facienda eſt, quod diſpoſitio dicti. §. inter filiam & deciſiones doctorum in dicta. l. fi. loquuntur in filia & non in aliis, quia præſumptio eſt pro ea, cum viuo patre dicatur quaſi domina. leg. in ſuis. ff. de lib. & poſthu. Quia re
28 ſpondetur, † quòd diſpoſitio dicti §. inter filiam non ſolum procedit in filia, ſed etiam in extraneis. quod probatur, quia ratio illius §. quæ eſt, quia filia intentionem habet fundatam cum defunctus cenſeatur dominus, ita etiam & eius hæres, vt per glo. & docto. ibi, ita militat in quolibet extraneo hærede, vt patet ex dictis per Dec. in conſil. 424. colu. ſecunda. vbi inquit, quòd illa ratio, quæ locum habet in filia, quod mittatur in poſſeſsionem cum habeat intentionem fundatam de iure communi, vt admittatur ad hæreditatem patris authen. in ſucceſsione. C. de ſuis & legit. hære. §. 1. in authen. de hæred. quæ ab inteſta. ita militat in ſorore, quæ non exiſtentibus filiis fratris ſuccedit authent. defuncto. C. ad Tertul. & in conſil. 588. Pariſ. in conſ. 22. num. 65. volum. primo. vbi poſt multos ibi per eum relatos concludit, fœminam hæredem, ſiue filiam, ſiue ſororem præmortui mittendam eſſe in poſſeſsionem bonorum etiam feudalium, & immiſſam debere in ea conſeruari, & quòd agnati prætendentes ius, non dicuntur legitimi contradictores. Gozad. in conſ. 7. colum. ſecunda. in fi. vbi inquit, dictum § inter filiam militare in quocunque hærede
29 extraneo. Hinc videmus † quòd hæres ſiue filius, ſiue extraneus agit petitione hæreditatis ad feudum contra poſſidentem gloſſ. in leg. Item veniunt. §. fin. in glo. fin. ff. de pet. hæred. quam ſequuntur Bartol. & alii in l. ſi patroni ad Trebel. & licèt Bar. in l. vt iuſiurandi. §. ſi liberi. ff. de oper. libert. dicat illam gloſſ. reſtringendam, quando ille, qui ageret petitione hæreditatis ad bona feudalia erat de filiis vel de compre
* henſis in inueſtitura, alias ſecus, tamen docto.* communiter intelligunt illam glo. indiſtinctè procedere. Iterum in conſil. 10. num. 44. Ruin. in conſ. 45. nume. 11. volum. primo. quia id, quod dicitur de filia, pariter dicendum eſt de quocunque extraneo, quia filia non minus excluditur a feudo quam extraneus. cap. primo. §. & quia videmus, de his qui feud. dar. poſ. & in c. primo. de nat. ſucceſ. feud. ac ex nota. per Bal. in cap. primo. colum. quinta. verſic. quæro nunquid, an
30 agna. vel fil. vbi determinat indiſtinctè † quòd edictum diui Adr. in feudis locum habet, quia in illo iudicio veniunt & res, de quibus quis non poteſt teſtari, vt res depoſitæ & commodatæ, vt notant. glo. in dicta l. fin. & ibi ſcribentes ſufficit enim in his detentio tempore mortis defuncti. Alcia. in conſi. 162. num. 2. domini Hiero. Lucen. & Alber. in conſ. 41. num. 53. inter conſilia ſtatus Montisferrati. Collegium Bononienſe ibi in conſil. 14. nume. 13. Senatores Mantuani ibi in conſi. 1. nume. 55. Soc. Iun. ibi in conſi. 3. nume. 35. & in conſi. 20. col. 2. dixi in conſi. 1. num. 62. verſi.
* venio ad quartum, vol. 1. & hanc eſſe * receptiorem ſententiam inquit Port. in conſi. 1. num. 18.

31 ¶ Nec huic ſententiæ refragari videtur, † quòd diſpoſitio dicti §. inter filiam, locum habet quando agnatus non reperitur poſſidere, alias ſecus ſi poſſideat, quia tunc ceſſat diſpoſitio ipſius §. Dec. in conſil. 517. colum. penult. quem ſequuntur Gozad. in conſil. 50. colum. fin. & Alba. in conſi. 78. num. 18. Quia reſpondetur, hæredem quamuis extraneum immittendum eſſe & immitti debere etiam in poſſeſsionem bonorum feudalium poſſeſſorum per agnatum, vt in terminis decidere videtur Dec. in conſi. 424. vbi concludit, ſororem mittendam eſſe in poſſeſsionem bonorum nedum allodialium, ſed etiam feudalium fratris defuncti, non obſtante quòd agnatus poſſideret,

quam

quam deciſ. referunt & ſequuntur Senatores Man-
tuani in dicto conſi.1.nume.55. Et aduertendum eſt,
quòd conſilium Decij fuit requiſitum pro veritate.
Item pro iſta opinione eſt tex.in c.1.§. defuncto mi-
lite,ſi de feudo fue.contro.inter domi.& agna.ubi fi-
lia debet mitti in poſſeſſionem feudi excluſo domi-
no,& ſic non attenditur an poſſideat dominus.Colle
gium Bononienſe in conſi.14.nume.33.inter conſilia
ſtatus Montisferrati, & ibi inſignis Dominus Hiero-
nymus Lucen.in conſi.5.num.22.& 25. Confirmatur
hæc reſponſio ex glo.in cap. primo, de contro. inter
maſc.& fœmi.vbi gloſ. dicit,quòd fœmina mitti de-
bet in poſſeſſionem vbi eſt controuerſia inter eam &
agnatum, non ſolum ſi poſſeſſio vacat, verum etiam
ſi agnatus poſſideat,quod ſi prætendit prædium eſſe
feudale,debet poſtea petere,quam glo.ibi ſequuntur
Bal.& Lauden.per tex.in dicto §.inter filiam.

¶ Non obſtat quoque quòd per dictos aduerſan-
tes impediri poſſit huiuſmodi immiſſio bonorum
* feudalium requiſita per ipſum hæredem ex * com-
32 muni deciſione doctorum,quæ habet, † quòd quo-
tiens quis petit ſe immitti in poſſeſſionem bonorum
feudalium, ſi agnati ſunt parati probare incontinen-
ti bona eſſe feudalia, dicendo hodie conſtat, hodie
agatur, dicuntur legitimi contradictores ad impe-
diendum miſſionem in poſſeſſionem. Iſer. Præpoſ.&
alij in dicto §. inter filiam, ſed domini Aduerſantes
videntur (vt audio) dicere ſe habere ſua iura in
promptu,& inueſtituras, per quæ & quas conſtat bo
na relicta per teſtatorem tempore mortis ſuæ fuiſſe
feudalia, ergo dicuntur incontinenti probare de iu-
re ſuo, quod ſufficere videtur ad dictam miſſionem
impediendam per ea,quæ ſcribit Bald.in leg.2. C.de
33 edic.diui Adr.tollen.vbi ait, † quòd quando quis ha
bet inſtrumenta in manibus, & illa oſtendit ſine alia
dilatione,dicitur incontinenti probare refert Dec.in
dicto conſi.424 colum. 2.& 467. colum.2. pro cuius
confirmatione adducitur in medium, quod notant
Bar.& communiter alij in l.filiam fratribus.ff.ad Tre
34 bel. † vbi fideicommiſſarius vniuerſalis ſi paratus
eſt incontinenti probare de iure ſuo, impeditur hæ-
res mitti in poſſeſſionem vigore dictæ l. quod eſt re-
medium adipiſcendæ.Bero.in conſi.62.nume.17.vo-
35 lum.3.Nam obſtat † defectus dominij ſi incontinen
ti de illo probetur,vt notatur in l.fin.C.quor.bonor.
& in l.1.quorum legatorum.Dec.in conſi. 220.col.5.
Pariſ.in conſi.53.nume.110.vol.3. Rui. in conſi.107.
num.3.volum.427.nume.7.volu.5.& in conſi. 140.vo
lum.eod.faciunt notata per Abba.in c. ſuſcitata,col.
penult.de reſtit.in integr.in c.ſuper eo,in fin.de offic.
36 deleg.& in conſi.64.lib.1.vbi dicit, † quòd ſi ſtatu-
tum reijcit omnes exceptiones contra ſententiam
vel inſtrumentum, non videtur reiicere quando quis
velit incontinenti probare legitimas exceptiones.
Gozad.in conſi.50.num.20.in fi.Bero.in conſi. 60.nu
me.3.vol.2.& in conſi.89.colum.fi.volum.eo.Vaſqui.
in tribus libris contro.c.88.colum.1. quia reſponde-
tur, præmiſſam concluſionem nullo modo locum ha
bere poſſe in eam de quo agitur, quia negatur domi
nos aduerſarios poſſe incontinenti probare de iure
ſuo, imo pro firmo habetur, quòd nunquam de eo
edocere poterunt,cùm omne ius ſuper bonis prædi-
ctis ſpectet ipſi domino hæredi. Nam reſpectu præ-
diorum clarum eſt, quòd per priuilegia vel inueſtitu
ras non poterunt incontinenti edocere de iure con-
cedentis ſuper ipſis prædiis,quòd fuerint ſua, nec in
quibus regionibus, & ſub quibus confinibus,quæ ta-
men omnia probanda ſunt,iuxta ſuperius allegata.
37 † Vnde cum hæc altiſſimam requirant indaginem,
in hoc præſenti iudicio poſſeſſorio ſummariſſimo
non veniunt admittenda, ſed in petitorio reſeruan-
da.glo.& docto.tam in l.2.C.de edic. diui Adri. tol-
len.quam in l.fi.eiuſdem tituli.Et ideo notabiliter in
quit Bal.in conſi.141.colum.2.in fin.volum. 1. quòd
ea, quæ requirunt altiorem indaginem non impe-
diunt quominus hæres ſcriptus mittatur in poſſeſſio
38 nem adducens pulchram rationem, & dicens, † quod
beneficium dictæ l.fi.C. de edic.diui Adri. tollen. eſt
poſſeſſorium quaſi recuperandæ poſſeſſionis, ac ſi di
ceremus quòd hæreditas fuerit quaſi ſpoliata in per
ſona hæredis reſtituenda & reintegranda,licet hære-
ditas propriè non poſſideatur, & quòd in dicto edi-
cto non eſt plenè diſputandum de vero iure hæredi-
tario,ſed ſolum de vera figura ſiue apparentia,leg.ſi
quis legatum,ff.de falſ.& l.ſi quis aliquid.§.teſtamen
to.ff.de pen.Bero.in conſi.62.num.17.volum.3.Nam
certiſſimi iuris eſt,quòd ſi dicti domini aduerſarii co
nabuntur velle probare prædia ipſa fuiſſe conceden-
tis, quòd ex aduerſo dominus hæres inſtitutus ſimili
ter operam dabit probandi contrarium, vnde ratio-
ne conflictuum dictarum probationum,quæ quidem
breui tempore expediri non poſſunt, non eſt quis
tam ſani capitis qui docere poſſit hoc poſſe expediri
infra illud tempus,infra quod poſſeſſorium expedire
39 tur,ſi talis exceptio oppoſita non fuiſſet. † quoniam
id quod dicitur de probatione incontinenti facien-
da,intelligitur arbitrio boni viri,& ſic iudicis,qui ar
bitrium regulare debet ſecundum quod ius vult, &
intelligit argu.l.continuus.§.cum ita, de verbo.obli-
ga.ſed ius vult & declarat exceptionem proprieta-
tis,ſeu concernentem cauſam petitorii poſſe in iudi-
cio poſſeſſorio incontinenti probari quando probari
poſſit infra illud tempus,infra quod cauſa poſſeſſio-
nis principaliter mota,poſſet & deberet expediri l.ſi
* is à quo,vbi Bar. quem * communiter cæteri ſequun
tur.ff.vt in poſſeſ.legato.& in l.4.§.condemnatum.ff.
de re iudic. ergo iudex debet ſuum arbitrium ſecun-
dum hanc declarationem regulare,ita Bero.in conſi.
56.num.8.cum ſequenti,volu.2.& Gozad. in conſi.7.
num.4.vbi formaliter ſic inquit. Et in feudis quando
fœmina vult mitti in poſſeſſionem,non admittuntur
agnati,quando incontinenti non probant, vt per do
cto.in §.inter filiam.Et dicitur incontinenti fieri quã
do non requirit altiorem indaginem, & quando po-
teſt expediri infra illud tempus,infra quod poſſeſſo-
rium expediretur ſi talis exceptio oppoſita non fuiſ
ſet, ſecundum Bart. vbi ſupra ſed in caſu noſtro dici
non poteſt, quòd iura dominorum aduerſariorum,
quæ conſiſtunt in iure & in facto, poſſint expediri in
fra illud tempus,quo debet declarari hæredem præ-
dictum eſſe mittendum in poſſeſſionem,quia tale iu
dicium adipiſcendæ (vt dictum fuit) eſt ſummariſ-
ſimum, ac celeriter & incontinenti expediendum ex
traordinarie,non in figura iudicii, & abſque citatio-
ne alicuius,qui non ſit legitimus contradictor,vt per
Bartol.& alios in dicta l.fi.ac velo leuato,vt per Be-
ro.in dicto conſi.56.nu.8.Et quod dictum eſt de præ-
diis,pariter dicendum venit de aliis contentis in con
ceſſione,ſeu inueſtitura prima Gazoldi,à qua omnes
aliæ regulantur.Bal.in conſi.82.volum.1.Pau. de Ca
ſtro in conſ.61.colum.fi.ſecundum antiquam impreſ
40 ſionem, † vbi ab antiquioribus inueſtituris non eſt
recedendum niſi in poſterioribus expreſſe dicatur,
quod de communi conſenſu aliter facta ſit inueſtitu-

ra,

ra, quàm hactenus eſſet ſolitum fieri. Dec. in conſil. 263. colum. 3. quia cùm in ea non ſint nominati ſi volunt per interpretationem verborum admitti, hoc fieri non debet, per ea quæ notat Dec. in conſi. 424. colum. fi. vbi dicit, quod de fideicommiſſo nullo modo poteſt incontinenti probari per inſpectionem inſtrumentorum, cùm perſona non fuerit nominata in te-
41 ſtamento. Nam † talis negatiua probatur hoc modo, inſpecto teſtamento non reperitur, quod Titio ſit legatum, ergo non eſt legatum. Bar. in l. fin. per illum tex. C. de reb. cred. etſi per interpretationem verborum, quæ in teſtamento habentur, velit eius intentionem probare, talis probatio tanquam requirens altiorem indaginem, non eſt admittenda, ſed in alio iudicio reſeruanda per ſupradicta. Rurſus in conſ. 220.
42 in fi. per tex. in dicta l. 2. † vbi hæres ſcriptus mittitur in poſſesſionem bonorum defuncti, non obſtante quòd teſtamẽtum falſum vel inofficioſum, vel alteri vitio ſubiectum eſſe dicatur. Afflic. in deciſ 14. nu 4.
* vbi dicit hanc eſſe* communem. Gozad. in conſil. 7. nume. 17. Soc. Iun. inter conſilia ſtatus Montisferrati in conſi. 3. num. 29. & ſeq. Aut volunt audiri per viam probationis teſtium, & alia iura non liquida, & tunc etiam non debent audiri ad impediendam huiuſmodi misſionem propter probationes, quę hincinde reſultare poſſunt, iuxta ſupradicta, & eo magis hoc dicendum venit, cùm in iudicio petitorio, ſi mouebitur, paratus ſit per ueras cauſas & legitimas dictus hæres probare ſe omninò capacem dictorum bonorum relictorum per defunctum tempore mortis ſuæ, quamuis etiam eſſent feudalia, & nullum ius competere ipſis dominis aduerſariis, quod ſufficit ad excluſionem eorum ne audiantur in hoc iudicio poſſeſſorio, ut per Bru. in conſi. 1. & Campeg. in conſi. 2. inter ipſa conſilia Bru. vbi dicunt, quòd etiam ſi apertè conſtaret, quod bona eſſent feudalia, filia debet mitti in poſſesſionem ipſorum bonorum, non obſtantibus agnatis, quando ipſa allegaret ex aliqua cauſa ad mitti debere ad feudum, vt demonſtraret in petitorio. Pariſ. in conſi. 22. nume. 65. vol. 2. Gozad. in conſi. 7. num. 13. & in conſi. 10. num. 44. Soc. Iun. in conſi. 3. nu. 38. inter conſilia ſtatus Montisferrati, & ibi etiam Collegium Bononienſe in conſi. 14 num. 16. in fi. dixi alias in conſi. 1. nu. 67. volu. 1.

¶ Vlterius dicitur, quod quando in bonis defuncti relicta ſunt bona allodialia & feudalia, quod hæres ipſe mittendus eſſet in poſſesſionem, per ea quæ notat Cur. Iun. in conſil. 41. num. 11. vbi conſuluit, fœminas mittendas fore in poſſesſionem bonorum feudalium, cum ſit posſibile quod aliquo caſu fœminæ ſint capaces, prout in multis caſibus contingit, quod diſcutiendum non venit in iudicio poſſeſſorio, ſed potius reſeruandum in petitorio, attento maximè
43 † quando poſſunt eſſe commixta allodialia & feudalia, quorum diſcusſio, vel ſeparatio, non eſt fienda in iudicio poſſeſſorio, ſed petitorio quod multum facit ad propoſitum noſtrum, vbi etiam ſunt multa melioramenta a quibus remoueri non debet hæres niſi illis ſolutis glo. in l. ſi quis rem. ff. de acquir. poſſeſſ. Senatores Mantuani in dicto conſi. 1. numero. 56. Pariſ. in conſil. 4. inter dicta conſilia nume. 77. & Bello. in conſi. 10. numero 2.
44 ¶ Præterea dicitur, † quod dicti aduerſarii non poſſunt impedire talem misſionem, quia posſident cum vitio, iuxta notata per Bar. in l. filiam fratribus, vbi omnes alii. ff. ad Trebel. & in dicta l. fin. quod autem posſideant cum vitio, patet, quia expilarunt hæreditatem fratris defuncti in damnum hæredis ſcri-
45 pti, & eam inuaſerunt, † quæ inuaſio ſimilis eſt expilationi, teſte Bal. in l. fin. col. 1. C. de edic. diui Adr. tollen. quod in terminis noſtris ponderat dictus dominus Hieronymus Lucen. in dicto conſil. 5. num. 22.
46 † Nam hęreditas expilata poteſt dici quaſi ſpoliata. Bero. in conſ. 91. nu. 2. volu. 2.
47 ¶ Dicitur quoque † quòd cùm dicti domini aduerſarii non habeant titulum ab hærede vel à defuncto, non poſſunt dici legitimi contradictores ad impediendam huiuſmodi misſionem requiſitam, vt per Bartol. & alios in dicta l. fi. Bero. in conſil. 60. nume. 4. volu. 2. 176. num. 50. volu. eod. dominus Hieronymus Lucen. in dicto conſi. 5. num. 25. Ex iſtis igitur concludendum eſſe arbitror, prædictum Illuſtr. dominum Comitem Camillum vti legitimum adminiſtratorem Illuſtr. eius filii hæredis teſtamentarii prædicti Illuſtr. Comitis Antonii omnino mittendum eſſe & mitti debere in poſſesſionem omnium & quorumcumque bonorum, quæ dictus teſtator tempore mortis ſuæ tenebat, ſaluo iure & poſſesſione naturali vſusfructus relicti per dictum Illuſt. Comitem Antonium in ſuo teſtamento Illuſtr. dominæ Annæ Caſtilioneæ eius vxori, vt per Bero. in conſil. 60. nume. octauo. volu. 2.

SVMMARIVM.

1 *Contractum iuratum poteſt inualidare lex ciuilis, & ſtatutum laicorum contra nu. 11. & ſeq.*
2 *Lex habet vim apoſtolici, quantum ad remiſſionem iuramenti declara, vt in nu. 23. 24. & 26.*
3 *Statutum diſponens, quod iuramentum minoris abſque curatore non valeat, ſuſtinetur in iure.*
4 *Periurus non dicitur, qui ex iuſta cauſa deſerit iuramentum, contra nu. 25.*
5 *Iuramentum poteſt remitti per partem & nu. 26.*
6 *Creditor, cui debitor promiſit ſoluere cum iuramento in certo termino, ante lapſum temporis poteſt ſolutionem prorogare, & debitorem a periurio liberare.*
7 *Quod amplia procedere, etiam ſi prorogatio fiat a creditore, poſtquàm certum eſt debitorem, qui iurauit non poſſe in termino ſoluere.*
8 *Dominus poteſt vaſallo relaxare iuramentum, & eum à vinculo iuramenti abſoluere.*
9 *Iuramentum poteſt remitti teſtibus per partes.*
10 *Statutum diſponens, quòd minoris contractus non valeat, etiam ſi fuerit iuratus non ſeruata certa ſolemnitate, & aliter factus præſumatur minor dolo inductus, valet ſed contra num. 15. ſecundum magis communem. declara, ut in nu. 19 et 20 & 27.*
11 *Statutum expreſſe impugnans iuramentum, ſecundum communem, non valet.*
12 *Iuramentum ſpectat ad Eccleſiam.*
13 *Iuramentum eſt de iure diuino.*
14 *Statutum contra ius diuinum fieri non poteſt per ſeculares.*
15 *Prohibitum directo, non permittitur per indirectum.*
16 *Lex ciuilis, vbi præſumit circa actum ſpiritualem, & lex canonica contradicit, ſtatur iuri canonico, idem etiam ſi non contradicit.*

Statutum

18 *Statutum præſumens contractum vſurarium exerti conjecturis non valet.*
19 *Papa non poteſt ſine cauſa in alterius præiudicium iuramentum relaxare*
20 *Iuramenti in materia non eſt attendenda iuris ciuilis diſpoſitio, ſed canonica*
21 *Iuri canonico in omni foro eſt ſtandum, vbi de materia peccati tractatur.*
22 *Cauſa abſolutionis a iuramento eſt merè eccleſiaſtica.*
23 *Poteſtas in quocunque actu requiritur.*

CONSILIVM. XCIX.

STATVTO cauetur, quòd contractus minorum, & mulierum non
valeat, ſine conſenſu, & præſentia
duorum agnatorum, & ſi fuerit
iuratus, quòd iuramentum præſu
matur doloſum, & fraudulen-
tum. Accidit, quòd domina Hip-
polyta Marengha fecit venditionem iuratam magni
fico D. Franciſco Bolognino de nonnullis bonis, ſed
in ea non interuenit ſolemnitas requiſita a ſtatuto,
modo dubitatur, an dicta venditio vallata iuramen-
to, ſed facta ſine conſenſu, & præſentia agnatorum
de iure ſubſiſtere poſſit. Articulus iſte teſte D. Cato-
ne Sacco in l. ſi quis pro eo. ff. de fideiuſſ. quem citat
Caccialup. in l. omnes populi nume. 72. ff. de iuſtit. &
iure, eſt ſpinoſus, & difficilis, maxime ſtante tanta
contrarietate ſcribentium, & conſulentium, qui inui
cem aduerſantur. Vt igitur ipſius articuli veritas ha-
beatur, primo congreſſu dicendum videtur venditio
1 nem ipſam validã nõ fuiſſe. Quoniã † lex ciuilis, &
pari ratione ſtatutum laicorum, poteſt inualidare
contractum quantumcunque iuratum. leg. non du-
bium. C. de legibus. l. ſi quis inquilinos. §. fi. vbi Bal. ff.
2 de legat. primo. † Habet enim lex vim apoſtolici,
quantum ad remiſſionem iuramenti. l. adigere. §. fin.
cum Glo. ff. de iure patro. Anch. in conſi. 338. in fine.
Bal. in l. 2. in fine. C. de indict. vidui. tol. quam glo. re-
putat ſingularem, & alibi non eſſe Bal. in c. 2. col. pe-
nult. de probatio. & in l. omnes populi. col. 9. ff. de iu-
3 ſtit. & iure, vbi ait † ſtatutum valere, quòd iuramen
tum minoris non valeat abſque curatore, quia ius ci
uile ex cauſa poteſt iuramentum reprobare, & tunc
lex in hoc habet vim apoſtolici, licèt enim poſt iura-
mentum præſtitum ius ciuile non poſſit illud infrin-
gere, tamen ante factum poteſt facere, quòd ex tali
iuramento non quæratur ius recipienti, & poteſtas
debet illud ſtatutum ſeruare, hoc idem tenuerunt
Ancha. in cap. quamuis, de pac. in 6. in cap. canonum
ſtatuta, verſicul. quid dices in materia iuramenti de
conſtitutio. Salyc. in authent. Sacramenta puberum
ad fin. C. ſi aduerſ. vendit. motus etiam hac ratione,
4 † quòd periurus non dicitur, qui ex iuſta cauſa deſe
rit iuramentum. l. fi. ff. qui ſatiſd. cogan. Alex. in conſi.
151. col. 2. circa fin. volu. 7.
5 ¶ Secundo facit. † Nam iuramentum poteſt re-
mitti, per illum, in cuius fauorem præſtitum eſt, cap.
ſecundo. cum ibi not. de ſponſa. Nam habet vim apo
ſtolici in remittendo illud capit. primo. de iureiur.
6 Hinc videmus, † quòd ſi debitor iurauit ſoluere in
certo termino, ante lapſum ipſius termini poteſt cre
ditor illum prorogare, & debitorem a periurio libe-
7 rare. Bartol. & alij in l. Labeo. ff. de iureiur. † quod
etiam locum habet ſi prorogatio termini fiat a credi
tore, poſtquam certum eſt debitorem, qui iurauit,
non poſſe in termino ſatisfacere. Bartol. in leg. cùm
ſtipulatus ſim mihi a Proculo in principio pen. col.
de verbor. obligatio. Iaſ. in d. l. Labeo, colum. prima.
Marſ. in l. de vno quoque num. 166. de re iudic. & di-
8 xit alibi Bal. in c. ego, circa fin. de iureiur. † quòd
Dominus poteſt vaſallo relaxare iuramentum, & iu-
ramenti vinculum; & ipſum abſoluere. Iaſ. in d. l. La-
9 beo facit etiam id quod dicitur, quòd † iuramen-
tum poteſt remitti teſtibus per partes. Bartol. & alii
in l. prima. ff. de feriis, & in l. quoties. ff. de iureiuran.
gloſſ. Bartol. & Bal in l. iuriſiurandi. C. de teſtibus c.
tuis, de teſtibus vbi eſt text. clarus ſi ergo remitti po-
eſt per pactum, & alio modo, ergo & per ſtatutum,
cùm æquiparentur, vt notatur in rubrica. C. de de-
cret. decur. libr. 10. Alexan. in citato conſil. 151. colu.
ſecunda. in fin.
¶ Tertiò in terminis noſtris, ita decidit Bartol. in
leg. omnes populi, in 2. q. tertiæ quæſtionis princ. ff. de
10 iuſti. & iure. vbi inquit, † quòd ſi ſtatuto cauetur,
quòd minoris contractus non valeat, etiam ſi fuerit
iuratus, niſi interuenerit conſenſus duorum conſan-
guineorum, & aliter factus præſumatur minor dolo
inductus, quòd ſtatutum valet, quia ſi dolus ineſt,
non valet, ſed quia præſumitur dolus per ſtatutum,
poteſt iuramentum ſine pœna contemni c. 2. de pœ-
nis, ſubdens, ita vidiſſe iudicari, & quod hoc videtur
ſentire Iacob. de Beluiſ. in quadam ſua diſputatione.
Bal. in auth. ſacramenta puberum. C. ſi aduerſ. vendi.
citat hanc cautelam eſſe multùm bonam, & ait ibi
Fulg. pro opinione Bal. fuiſſe iudicatum. Rurſus Bal.
in l. non dubium, de legibus Salyc. in d. authen. ſacra
menta puberum. Anch. in c. 1. in 9. q. de conſtit. in reg.
ea quæ, de reg. iur. in 6. & in conſ. 331. Pau. de Caſtro
in l. fin. ff. qui ſatiſd. cogant. Imol. in c. 2. de pact. in 6.
Cardin. in c. cùm contingat, de iureiur. Alex. in conſi.
196. colum. 2. volum. 6. quia ceſſat cauſa peccati, ex
quo per ſtatutum præſumitur dolus, vel metus, per
id quod habetur in c. ſi verò, de iureiur. Cur. Iun. con
ſil. 119. num. 6. & in conſi. 141. num. 12. in fin. Gozadi.
conſi. 16. num. 3. Soc. Iun. in conſi. 148. nume. 9. volu.
3. Corn. in conſi. 135. colum. 3. volum. 1. 121. colum. 1.
& 99. colum. 1. volum. 4. & Barb. conſi. 21. col. 1. volu.
1. Et hanc eſſe communem ſententiam doctorum fir
mant Iaſ. in d. authent. ſacramenta puberum, colum.
penult. in fin. & Igneus ibi colum. fin. Cur. Iun. in con
ſi. 118. nume. 6. vbi concludit veram, & communem
concluſionem eſſe, quòd licèt ſtatutum laicorum re-
gulariter non poſſit tollere effectum iuramenti, ta-
men ad hoc datur ſingularis fallentia, Vt non proce-
dat, quando ſtatutum annullatiuum contractus iura
ti facti, per minorem diſponit, quòd niſi interueniat
ſolemnitas requiſita a ſtatuto, præſumantur minores
dolo inducti, quia ſtante dolo contractus non valet,
& quando ſtatutum præſumit dolum, poteſt iura-
mentum ſine pœna contemni. Soc. Iun. in conſ. 3. nu-
me. 37. volum. 2. Bero. in conſi. 37. nume. 24. & 26. vbi
dixit quòd ita crebro tenent Doct. vol. 1.
¶ Verum præmiſſis non obſtantibus contrariam
ſententiam vti veriorem tenendam eſſe arbitror, ex
infraſcriptis concluſionibus, communiter ab omni-
11 bus receptis, & approbatis, quarum prima eſt, † quòd
ſtatutum expreſſe impugnans iuramentum, non va-
12 let, † quia iuramentum ſpectat ad eccleſiam c. ve-
nerabilem de elect. & per conſequens ſtatutum lai-
corum non poteſt ſuper hoc diſponere. cap. eccleſia

Sanctæ

Sanctæ Mariæ de conſtitut. Item,quia tale ſtatutum
induceret peccatum periurii,ergo non debet valere.
l.pactum.C.de colla.l.1.§.cùm lex.C.de rei vx.actio.
13 iuncta l.non dubium, de legibus. † Plus iuramen-
tum eſt de iure diuino,cum ſcriptum eſt, Reddite iu
14 ramenta veſtra Deo.c. & ſi Chriſtus, de iureiu. † &
contra ius diuinum non videtur poſſe fieri ſtatutum
per ſeculares c. quamuis, de pact. in 6. & ſi valeret,
aperiret viam periuriis,quod eſſe non debet,l.1. C.ſi
aduerſ.vendit.ita per præmiſſas rationes dicit Alex.
in conſi.59.colum.2.volum.1. vbi atteſtatur hanc eſ-
* ſe * magis communem,à qua in iudicando non eſt re
cedendum, quam partem etiam tenet in conſil.125.
colum.3.volum.1.dup.in conſi.53.volum.tertio.Bo-
logn.in conſi.31. colum.4.Dec.in conſil.639. colum.
fin.351.colum.fin.& 536.colum.fi.in princ. Cur.Iun.
in conſi.47.num.6. & in conſi.118. Ruin.in conſ.132.
nume.6.volum.4.Soc.Iun.in conſil.3.num.24.volum.
2.125.in princip.volu.tertio.& in conſi.125.num. 36.
& 130.nume.16.volum.eod.Gozad.conſi.32. colum.
prima.in fin.Alexan.in conſi.27.colum.pen.in fin.vo-
lum.2.Iaſ.in conſi.156.in 3.quæſito.volum.4.vbi cla-
rè dicit, quòd ſtatutum reprobans iuramentum non
ſeruata forma ſtatuti,non valet ex defectu poteſtatis
ſtatuentium, qui non poſſunt iuramentum annulla-
re,nec virtutem iuramenti impugnare,quia dicuntur
ponere ſalcem in meſtem alienam,cùm iuramentũ ſit
quid ſpirituale ad eccleſiam ſpectans c. nouit,de Iu-
dic.Felin.& Dec.in c. eccleſia Sanctæ Mariæ,de con-
ſtit.& hanc eſſe communem atteſtatur Bero.in conſi.
37.num.22.volum.1.Pariſ.in conſi.97.num.3.volu.1.
& in conſi.16.num.89.volu.2.33.num.47.volum.3.&
nume.48.& in conſi.53.nume.62.volum. eod.Ruin.in
conſi.103.nume.7.volum.4.Aret.in conſil.54.Crot.in
conſi.74.nume.32.Cur.Sen.conſil.68.colum. 19.Soc.
conſi.131. colum.2. Et magis communem Alexan.in
conſi.62.in fin.volum.7.Bero.in conſi.180.nume.8.&
25 21.volum.1.
¶Secunda eſt concluſio, † quòd ſtatutum diſpo-
nens, quòd contractus factus a minore, vel muliere,
non valeat,non ſeruata ſolemnitate ſtatuti, etſi iura-
mento fuerit firmatus,iuramentum præſumitur dolo
ſum, vel fraudulentum, non valet quia contrarium
eius,quod dixerunt Bart.in d. l. omnes populi,& ſe-
quaces tenuerunt.Rain.in d.l.omnes populi. Pau.de
Caſt. in conſi.98. circa fin. ſecundum antiquam im-
preſſionem.Pariſ.in conſil.16.nume.90. volum.2.vbi
dicit differentiam,quam facit Bar.in d.l.omnes popu
li eſſe verbalem,& non realem.Bald.in leg. iuriſgen-
tium.§.& generaliter.ff.de pact.Pau.de Caſtro in au-
26 then.ſacramenta puberum.Abb.& Bal.in d.l. omnes
populi,quia ſecundum eos illud † quòd eſt prohibi
tum directo, non debet eſſe conceſſum per indire-
ctum,vt in regu.cum quid,de regu. iur.in 6. Abba. &
Imol.in c.cum contingat, de iureiur. alias ſecundum
eos eſſet aperta uia laicis tollendi vires iuramenti.
Pau.de Caſtro in l. quæ ſub conditione, in princ.co-
lum.ſecunda de condit.inſtit.Ang.in l.2.ff.de conſti-
tu.princ.vbi dicit,quòd iſta opinio Bart. ſunt amba-
ges.Roma.in conſi.12.Ruin.in conſi.51.num.22. cum
ſequen.volum.1. Abba.in c. eccleſia Sanctę Mariæ,in
27 verſic.ſeptimus caſus, de conſtit. † quia vbi lex ciui
lis præſumit circa actum ſpiritualem,& lex canonica
contradicit,ſtatur iuri canonico. Idem & ſi non con-
tradicit, quia ſicut lex ciuilis non poteſt de tali iura-
mento diſponere, ergo nec præſumere. Vnde infer-
tur, † quòd non valet ſtatutum laicorum,quòd con
tractus præſumatur vſurarius ex quibuſdam conie-
cturis & præſumptionibus, vt conſuluit Federic. de
Senis in conſil.116.quem ſequitur Abba.in cap. cùm
contingat, de iureiur. & Caſtren.in conſi.68. Viſis,&
Dec. in d.c. eccleſia Sanctæ Mariæ. nume.46. Rurſus
Ruin.in conſ.194.col.pen.in princ.volu.1.& in conſi.
135.col.2.volum.eod.& in conſi.103.col.2.ver. reſtat
ergo videre,vol.4. Ant. de Butr.in c cum contingat,
de iureiur.Ioan.Baptiſta de S.Seuer.in d.l.omnes po
puli.nume.72.verſic.tandem ex omnibus,& Crot. ibi
nume.78.verſic.poteſt ſaluari. Bartol.in conſil. incip.
Pœnam contrahentibus.Angel.in le.de quibus. ff.de
legibus.Bero.in conſi.180.num.20.volum.1.in conſi.
253.num.25.& in conſi.181.colum.2.volum. eod.vbi
inquit in duobus locis hanc eſſe magis communem
opinionem & veriorem,quam in conſulendo & iudi-
cando ſequi debemus.Ruin. in conſil. 51. colum.8.in
fin.volum.primo. vbi concludit, quòd quamuis mo-
derni,& hic Iaſ. tenuerint in authen ſacramenta pu-
berum,ꝗ fin.opinionem Bartol. communiter appro-
batam,tamen hoc eſt falſiſſimum, quòd dicta opinio
ſic ſimpliciter intellecta ſit communiter approbata,
ſed ſolum,quando conſtat de rationabili cauſa,vt in-
fra dicetur.
¶Tertia eſt concluſio,quòd & ſi Bartol. in d.l.om-
nes populi, velit tale ſtatutum fingendo dolum, &
26 fraudem valere, † tamen huiuſmodi dictum intelli-
gitur, & locum habet, quando ſtatutum circa iura-
mentum nihil ſtatuit expreſſ ſed ſolum circa actum
temporalem, ſuper quo iuramentum eſt interpoſi-
tum,vt quia annullat contractum factum cum mino-
re,vel muliere ſine certa ſolemnitate,qua omiſſa præ
ſumit illum contractum per dolum,vel metum extor
tum,quia tunc poteſt ſtatutum præſumere,uel finge-
re dolum,ineſſe contractui,propterea ſi ſuper illo iu-
ramentum interponatur, non obligat tanquam per
dolum præſumptum præſtitum c.quamuis, de pac.in
6.cap cum contingat,de iureiur. ſecus quando ſtatu-
tum annullat,contractum iuratum,& vult,quòd iura
mentum præſumatur doloſum, & in fraudem præſti-
tum,vt in caſu noſtro, & ſic circa iuramentum diſpo-
nit, & ſtatuit expreſſe primo reprobando iuramen-
tum quod facere non potuit, ſecundum docto. com-
muniter in d. c.cum contingat, quia qua ratione non
poteſt annullare iuramentum, vel contractum iura-
tum, quia eſt res ſpiritualis, eadem ratione non po-
teſt præſumere, quòd iuramentum ſit per dolum ex-
tortum, quia res, ſcilicet ipſum iuramentum circa
quam de nouo inducitur præſumptio non eſt de fo-
ro ſtatuentium, nec ad eorum iuriſdictionem perti-
net, & propterea non dicitur ſtatutum per indire-
ctum,& tacitè tollere iuramentum,ſed directo & ex-
preſſe ſuper eo ſtatuere,ideo non valet ſtatutum, ſed
quando ſtatutum præſumit circa contractum, &
actum temporalem, & de iuramento nihil loquitur,
nec illud tangit reprobando vel præſumendo bene
valet,ita Abba.in d.c. eccleſia Sanctæ Mariæ, colum.
penult.verſic.ſeptimus caſus,vbi dicit,quòd lex ciui-
lis præſumere non poteſt circa actum ſpiritualem, &
circa materiam,quæ pertinet ad eccleſiam,quia ſicut
non poteſt de ea ſecularis diſponere,ita nec præſume
re, & Abba.ibi ſequitur Dec. quam diſtinctionem ap
probat Ruin.in conſi.51.nume.22.cum ſequen. volu.
1.in conſi.135.colum.ſecunda.in princip.& in conſil.
194.colum.penult.num.10.volum.eod. vbi ait aduer
tendum eſſe ad id,quod dicit Bartol.in d.l.omnes po
puli,dum vult, quòd ſtatutum valeat, quando fingit
uel

uel præſumit, quia loquitur, quando ſtatutum fingit, uel præſumit contractum dolo uel metu factum, & ſic, quando fictio, uel præſumptio eſt ſuper actu temporali, nam tunc procedit fictio, vel præſumptio ſtatuti ſuper tali actu, quamuis ei ſit annexus actus ſpiritualis, ideſt iuramentum. Iterum in conſil. 60. nume. 5. volum. quarto. ita etiam vult. Alexan. in conſil. 196. colum. ſecunda. volum. ſexto. verſicul. nec ad hoc obſtat, ubi tradit, quod licet nonnulli teneant, quod ſicut ſtatutum non poteſt diſponere ſuper iuramento per unam uiam directo, tanquam iuramentum ſit quid ſpirituale & ſpectans ad eccleſiam, ita nec per indirectum præſumendo dolum. Tamen reſponderi poteſt, quod lex, uel ſtatutum poteſt inducere præſumptionem doli in contrahente. l. omnes. §. Lucius. ff. quæ in frau. credit. vnde eo ipſo, quod præſumit dolum in actu (pondera iſta uerba) uenit in conſequentiam neceſſariam, quod iuramentum non obliget cap. quamuis, de pact. in ſexto. & ſic Alexan. conſiderat, quando ſtatutum inducit præſumptionem uel dolum ſuper contractu. Pau. de Caſtro in leg. fin. col. fin. in princ. ff. qui ſatiſd. cog. & ita etiam loquuntur Bal. in authent. ſacramenta puberum, col. ſecunda. verſicul. ſed quæro nunc. C. ſi aduerſ. uendit. Ancha. in conſi. 338. colum. fin. Thomas Ferrat. in cautel. 26 colum. quarta. Crot. in conſi. 70. num 16. & in conſil. 5. nume. 38.

20 ¶ Quarta eſt concluſio, † quod ad hoc ut opinio Bar. in d. l. omnes populi, procedat, requiritur etiam quod ſtatuentes moti fuerint ex aliqua iuſta & rationabili cauſa, ad ita ſtatuendum, ut quia in loco ſrequenter minores, uel mulieres decipiebantur, ut per Butr. & Abba. in cap. cum contingat, de iureiur. Abb. in d. cap. eccleſia Sanctæ Mariæ, colum. penult. uerſic. ſeptimus caſus, ubi etiam Dec. nume. 46. Abbas in diſputatione incip. ſtante ſtatuto, alias ſecus, quia ſecundum prædictos Doctores eſſet aperta uia laicis tollendi uires iuramenti. Rurſus Abbas in conſil. 71. Roma. in conſi. 12. Ruin. in conſil. 51. num. 23. volum. primo. & in conſi. 135. colum. ſecunda. in princip. uolum. eod. Neuiza. in conſi. 21. num. 24. Cacialup. in d. l. omnes populi. num. 71. circa fin. verſicul. tandem ex omnibus, & Crot. ibi num. 75. verſicul. poteſt ſaluari. Et hanc eſſe communem opinionem canoniſtarum, quibus eſt ſtandum, inquit Ruin. in conſil. 194. colum. penult. uolum. primo. & magis communem in conſil. 203. colum. 2. verſicul. reſtat ergo videre, volum. quarto. Videmus quoque, quòd † Papa non poteſt ſine
21 iuſta cauſa iuramentum relaxare in præiudicium alterius gloſſ. in c. quanto, de iureiur. Abba. in conſi. 71. volum. primo. Soc. Iun. in conſil. 72. nume. 36. volum. tertio. Alexand. in conſi. 38. nume. 9. volum. tertio. ſecundum * communem Iaſ. in l. fin. colum. ſecunda. ff. qui ſatiſd. cogan. verſicul. confirmo. ſi ergo Papa non poteſt ſine cauſa, multo minus ſtatutum idem tenet ipſe Iaſ. in d. l. fin. colum. ſecunda. qui ſatiſd. cogan. & tradit Abba. in dicto conſil. 71. quem ſequitur Ruin. in locis ſupra relatis, quòd etiam ſi in ſtatuto narrati uè eſſet facta mentio de aliqua rationabili cauſa & iuſta, quæ mouit ſtatuentes, eis in hoc non crederetur, ex quo materia ad eos non pertinet. Ang. in l. ſi forte. ff. de caſtren. pecul. Nam ſecundum eum oportet, quòd extrinſecus appareat de iuſta cauſa. Quinimo ſubdit ſtatuentes dubitaſſe de vero dolo, quando ſtatutum præſumit, vel fingit dolum, quia fictio eſt ſuper certo, præſumptio vero ſuper dubio. l. vnica. §. accedit. C. de rei vxo. actio. & propterea ex hoc arguitur, quod non habuerunt ſufficientem cauſam præſumendi dolum, alias non fuiſſent vſi tali verbo, vel ſimili. Quam ſententiam Abba. tenendam ait Caccialup. in d. l. omnes populi. num. 72. tanquam continentem quandam medioeritatem, & hanc etiam fore communem dicit Ruin. in conſil. 51. colum. 8. in fin. vbi reprehendit, Iaſ. in authent. ſacramenta puberum, dicentem communem eſſe opinionem Bar. in d. leg. omnes populi, quia hoc eſt falſum ſimpliciter loquendo, ſed ita demum ſi conſtat de iuſta & rationabili cauſa, & verè iudicio meo, credo, quod iſta etiam fuerit intentio Iaſ. quia pro ſua opinione allegat Abbat. & Roma. vbi ſupra, qui loquuntur, quando adeſt cauſa iuſta & rationabilis.

¶ Non obſtant modo adducta in contrarium, quia
22 negatur primum argumentum de iure validum eſſe, † cum clariſſimi iuris ſit, quod in materia iuramenti quod eſt ſpirituale, non debemus attendere diſpoſitionem iuris ciuilis, cum non ſpectet ad forum ſuum cap. venerabilem. de elec. cap. fin. de foro compet. in ſexto. ſed diſpoſitionem canonicam. Et ideo videmus, quod illud, quod habetur, in leg. non dubium, de legibus eſt correctum per cap. quamuis, de pac. in 6. & in cap. cum contingat, de iureiur. Alex. in conſi. 59.
23 nume. 9. volum. ſecundo. † Nam vbi tractatur de materia peccati ſemper ſtandum eſt iuri canonico in omni foro, vt not. in cap. poſſeſſor de reg. iur. in ſexto. Alex. in conſ. 31. nu. 11. volu. tertio. vbi dicit Glo. in d.
24 l. adigere, † quæ vult, quod lex habet vim apoſtolici in remittendo iuramentum, poſſe ſaluari, vt intelligatur de lege canonica, vt dixit Bal. in l. ſi. C. de non nume. pecu. Iaſ. in l. ſi. colum. ſecunda. ff. qui ſatiſd. cogan. vel & ſecundo quando adeſt iuſta cauſa, vt etiam dicit Bal. in d. leg. omnes populi, & per hoc patet re-
25 ſponſio ad Salicetum dicentem, † quod non eſt periurus, qui ex iuſta cauſa deſerit iuramentum, quia dicit Alexand. in d. conſi. 59. nume. 10. quod lex ciuilis, & pariter ſtatutum, non habet poteſtatem remittendi iuramētū, & ſic ſtatutum, non eſt iuſta cauſa excuſans ab obſeruatione iuramenti poſtquam non poteſt ſuper eo diſponere. Bologn. in conſil. 31. colum. quarta.

¶ Similiter non obſtat ſecundum, quia dicitur, † quod pars in cuius fauorem præſtitum eſt iura-
26 mentum, poteſt illud remittere iuranti etiam reſpectu vinculi contracti cum Deo, quia Deus recipit conditionem, ſcilicet, niſi pars remittat, cap. quemadmodum, cum ibi notat de iureiur. cap. ſecundo. de ſponſa. Vnde dicitur quod ſicut poteſt per pactum remitti, ita per ſtatutum conditum ab habente poteſtatem ſuper hoc diſponendi, ſed laici non habent hanc poteſtatem, ergo &c. Alex. conſil. 59. nume. 10. verſicul. non obſtat tertium. Secundo reſponderi poteſt, quod iſtud poteſt procedere, quando motiuum ſtatuti conſtat ex rationabili cauſa, quia tunc habet vim apoſtolici in remittendo, vt per Iaſ. in l. fin. colum. ſecunda. ff. qui ſatiſd. cogan. Vlterius dicitur, quod prædicta conſequentia procedit in rebus ſecularibus, non autem in ſpiritualibus, prout eſt iuramentum. Iaſ. in d. leg. fin. §. fin. quod probatur ſecundum eum, nam ſuper matrimoniis & ſpōſalibus fiunt pacta & ſponſiones, toto tit. de condit. appo. & tamen ſtatuta laicorum non poſſunt ſuper matrimoniis diſponere, vt in capitulo ſtatutum, el 3. de hæreti. in 6. Butr. in cap. primo de ſponſal. Alexand. in conſi. 59. numero 10. ſupra citato.

¶ Vltimo non obſtant notata per Bartol. in dicta omnes,

omnes populi, & ſe quacium. † Quia reſpondetur,
27 quòd ſententia eius procedit, quando ſtatutum præſumit contractum doloſum, meticuloſum, vel fraudulentum, ſecus quando præſumit iuramentum doloſe, fraudulenter, & per metum præſtitum. Item & quando in ſtatuto adeſt cauſa iuſta, & rationabilis, vt ſatis dictum fuit in tertia & quarta concluſione, ſecus quando aliter factum eſſet, quia expreſſe diſponit ſuper iuramento, quia tunc ſtatutum non valet, vt patet ex ſcriptis in prima & ſecunda concluſione.

¶Vlterius dicitur, quòd in caſu [illegible] diſponit directo ſuper iuramento [illegible], quòd contrahens [illegible] tali ſolemnitate [illegible] iuramento debeat abſolui ſine [illegible] partis. [illegible] iuris eſt, quod † cauſa abſolutionis a iuramento
28 eſt merè fori eccleſiaſtici, & non [illegible], cum ſit, de foro competenti [illegible].col.in 1.volum.3.& in conſi.179.num.8. vol. [illegible] huiuſmodi abſolutionem peti debere a Vicario Epiſcopi, cum ad eum etiam inter laicos [illegible] iuramento iudicare, cum ratione iuramenti de foro eccleſiæ efficiantur omnes cauſæ de foro competenti [illegible]. Vnde cum diſponat de his quæ ſunt [illegible] imponendo manus in meſſem alienam, [illegible] videtur ſtatutum ipſum nullius fore valoris [illegible] ex defectu poteſtatis, † quæ in quocumque actu re-
29 quiritur. leg. cum [illegible] C. de dona. [illegible] cum aliis vulgaribus.

SVMMARIVM

1 *Menſura loci vbi res ſitæ eſt attendi debet, [illegible] contra numero 7. & ſecundum communem numero. 14.*

2 *Extimatio loci vbi beneficium ſitum eſt attendi debet, vbi quis impetrauit gratiam vt ſibi conferatur beneficium vſque ad certam quantitatem Turonenſium*

3 *Extimatio vini ſit ſecundum locum deſtinatæ ſolutionis, declara [illegible] 3. & ſeq.*

4 *Contractus vbi eſt factus in loco vbi gabella non ſoluitur, & traditio in alio loco vbi gabella non debetur, attenditur locus traditionis*

5 *Contractus ſi eſt factus in vno loco, & promiſſio de ſoluendo in alio, attenditur locus ſolutionis, adeo quòd ibi debeo conueniri, & non in loco contractus.*

6 *Scholares duo ſi contrahunt Peruſii, & ſolutio conferatur Bononiæ, non poterit ſcholaris conueniri Peruſii ratione contractus, & num. 12.*

7 *Conſuetudo loci vel regionis in qua contractus celebratus eſt attendi debet, ſi non apparet quid aliter actum ſit.*

8 *Statutum ſi adeſt in loco contractus de gabella ſoluenda, & in loco deſtinatæ ſolutionis non, ſecundum communem ſolui debet in loco contractus.*

9 *Reſtitutio in integrum competens ex contractu geſto peti debet in loco contractus, & non deſtinatæ ſolutionis, vel loci [illegible]*

10 *Locus contractus attenditur in his, quæ pertinent ad litis deciſionem ſecundum communem, etiam ſi ſolutio, alibi ſit deſtinata.*

11 *Contrahere quis non dicitur propriè in loco deſtinatæ ſolutionis.*

12 *Aequalitas inter contrahentes ſeruanda eſt.*

13 *Interpretatio in dubio fieri debet, ut contrahentium æqualis ſit conditio.*

14 *Aequalitas eſt pacis conſeruatiua, & oppoſitum inæqualitas.*

15 *Aequalitatis ſeruandæ cauſa ſubſtitutio compendioſa facta perſonis diſparibus continet fideicommiſſariam tantum, etiam ſi ex tali interpretatione ſubſtitutio reddatur inefficax.*

16 *Fideicommiſſo quamuis reciproco renunciatum cenſetur per diuiſionem æqualitatis cauſa ſeruandæ, ſecus ſi reſultaret inæqualitas.*

17 *Pactum ſeruandum eſt.*

18 *Pacta rumpere eſt graue non ſolum apud ius commune, ſed etiam apud Deum*

19 *Iniuria nulla maior eſt quam illa, quæ oritur ex pacto.*

20 *Error obeſſe non debet docto de errore.*

21 *Error dicitur probari eo ipſo quòd apparet veritatem aliter ſe habere.*

22 *Quod amplius procedere, dato quòd tractetur de facto proprio, ſi tamen agatur de damno vitando.*

CONSILIVM C.

IN PROPOSITA quæſtione in [illegible] inter Magnificos [illegible] de [illegible] & Io. Petrum Odeſcalchum quomodo debeat [illegible] menſuratio iugerum, prædiorum & aliorum de quibus in diuiſione inter ipſas partes celebrata, videlicet an ſecundum menſuram loci vbi res ſitæ ſunt. Prima facie dicendum videtur,
1 † quod attendi debeat menſura locorum vbi res ipſæ ſitæ ſunt primo per deciſionem Oldra. in conſ. 168.
2 vbi † ſi quis impetrauit gratiam vt ſibi conferatur beneficium vſque ad certam quantitatem Turonenſium, attenditur extimatio reſpectu loci vbi beneficium ſitum erit, & non loci vbi gratia facta fuit cuius Oldra. verba tacito authore refert Ioan. Andr. in addi. Spec. in rubrica de conceſ. præb. in colum. fi. quam deciſionem ſequuntur Alex. in conſil. 21. colum. ſecunda. volum. ſecundo. repetito in conſi. 37. volum. 5. Bru. in conſ. 91. circa fi. & Alcia. in conſi. 697.
3 ¶Secundo facit tex. in l. vinum. ff. ſi cer. pet. † vbi extimatio vini fit ſecundum locum deſtinatæ ſolutionis.
4 ¶Tertiò vbi † contractus factus eſt in loco vbi gabella non ſoluitur, & traditio in alio loco vbi debetur gabella, tunc inſpecto loco traditionis ibi debetur gabella, ita Bal. in l. multum, colum. penul. ver. pone ergo, vbi etiam Sali. in fin. C. ſi quis alteri vel ſibi.
¶Quartò confirmatur hæc opinio ex his, quæ ſcribit Cur. Iun. in l. hæres abſens. §. apud Labeonem. ff. de Iudi. vbi inquit * communem eſſe opinionem Bar
5 tol. de qua in l. quæro. ff. de ſolutio. † quòd ſi contractus factus eſt in vno loco, & promiſſio de ſoluendo in alio, quòd locus deſtinatæ ſolutionis attenditur, adeo quòd ibi debeo conueniri, & non in loco contractus, quia quando fit contractus in vno loco, & deſtinatur ſolutio in alio, conſtat de mente contrahentium

 tium

tium quòd noluerunt expediri contractum in loco contractus.

¶ Quintò adducitur, quod noluit Ang. in §. præterea, colum. 10. verſic. ſed dubium eſt, de actio. vbi dicit, quòd ſi Ferrarienſis contraxit Bononiæ per ſcripturam, quòd non poterit conueniri Bononiæ, vbi contractus geſtus eſt, ſed in loco deſtinatæ ſolutionis, niſi aliud expreſſe actum ſit, per doctrinam Bar. in dicta l. quæro, & text. cum gloſſ. vbi etiam Bartol. in l. tertia. ff. de bon. autho. iud. poſſid. Bald. in l. eum qui, in §. Iulianus. ff. de conſtituta pecun. & Bal. & Paulus de Caſtro in l. p[illegible] C. vbi con. qui cert. loco dar pro

6 miſ. vbi dicunt, † quòd ſi duo Scholares contrahunt Perufii, & differtur ſolutio Bononiæ, quòd non poterit Scholaris conueniri Perufii ratione contractus, quia non locus verborum prolatorum inſpici debet, ſed locus vbi confertur ſolutio.

¶ Vltimo, in terminis noſtris ita determ[illegible] A[illegible] beric. de Roſa. in leg. arbitrio §. de e[illegible] vbi poſt Guido. de S[illegible] quæri[illegible] Parm[illegible] vendit Regino fundum exiſtentem [illegible] menſis, contractus tamen f[illegible] R[illegible] dum quam menſuram men[illegible] d[illegible] beat [illegible] guit ſecund[illegible] bratus eſt, l. ſi [illegible] ff. de e[illegible] con[illegible] dice[illegible] quod [illegible] Parmen[illegible] fundus ſitus [illegible] præ[illegible] ſus in dicta [illegible] imperatore[illegible], dum [illegible] per eum in d[illegible] §. d[illegible] menſura in quinta q[illegible] Hoſtien[illegible] ma. de emptione & v[illegible] one in q[illegible] principali, uerſiculo & [illegible] ff. de actio. empt. & [illegible] nib. & obligationib. Mo[illegible] Pari[illegible]. §. vnde[illegible] in ſuo repertorio [illegible] lio. 366. numero. [illegible] numero. [illegible] ſm[illegible] primo, [illegible] ctum pe[illegible] Practica Papienſis [illegible] real. [illegible]

cui coheret, in fin. & hanc eſſe magis * communem ſententiam atteſtatur A[illegible] in conſi. 697. in principio. & ita fuiſſe pronun[illegible] per Senatum T[illegible] ni refert dominus Oſaſ. in deci. Pedemon. 114. in fin.

¶ Sed præmiſſis non obſtantibus intrep[illegible] de tenendum eſt contrarium, quia * frequentior clamor doctorum receptum eſt, † quòd imo men[illegible]

7 bet ſecundum locum contractus, & non [illegible] menſuram loci vbi res ſita [illegible] quod [illegible] quentia. Et primo text. in leg. ſi [illegible] ad hoc allegant docto. in verbo & con[illegible] regionis, in q[illegible] negotium eſt geſtum ff. d[illegible] vbi Bartol. & Bald. ibi dicit. Nota quòd quantum ad actionem informandam ad cond[illegible] onem moderandam inſpicitur locus contractus, & hoc eſt quod dicunt docto. quod quantum ad deciſo. inſpicitur locus contractus, ſed quantum ad ordinationem iudicii inſpicitur locus iudicii.

¶ Secundò per text. in leg. ſemper in ſtipulationibus, de regulis iuris, vbi legiſlator ait, † quòd in

8 contractibus ſeu ſtipulationibus ſi non apparet quid actum ſit, attendi debet conſuetudo loci vel regionis, in qua celebratus fuit contractus, per quem tex. inquit Socinus in conſilio. 247. numero. quarto. quod ſi teſtator legauit alicui ſex mille florenos largos in groſſonibus, quod ſolui debent de illis, qui currebant in loco celebrati teſtamenti.

¶ Tertiò probatur hæc ſententia ex communi conclusione, quæ habe[illegible] † quòd ſi in loco contractus

9 adeſt ſtatutum de gabella ſoluenda, & in loco deſtinatæ ſolutionis non, quòd illa ſol[illegible] debet in loco contractus. Bal[illegible] l. p[illegible] ma, quæſtione quarta. C. de contrah[illegible] empt[illegible] §. illud. ff. de rebus [illegible] prima vbi [illegible] Paul. de Caſtro. C. vbi con[illegible] loco dar. promi[illegible] B utr. & Abb. in capi[illegible] de [illegible] capitulo primo in prim[illegible] [illegible] Io. [illegible] hanc eſſe * commu nem [illegible] Purpur. in leg. cunctos p[illegible] ſumma Trinitate & fide cat[illegible] p. numero nonage [illegible] ex [illegible] interrogatus ita re[illegible] §. ap[illegible] Labeo[illegible] vinum nume r[illegible] pet[illegible]

¶ [illegible] So[illegible] capitulo dile[illegible] vbi quære,

10 [illegible] eſt utio in [illegible] co[illegible] dict., & con [illegible] pergga ſam [illegible]

¶ Q[illegible] ex

11 [illegible] ta. can [illegible] bi [illegible] quæ pe[illegible] con[illegible] no. [illegible] b. [illegible] Bal.

12 in [illegible] f[illegible] d[illegible] Bonon[illegible] te cora [illegible] decimo [illegible] in vl[illegible] in [illegible] h[illegible] z o [illegible] C. [illegible]

13 [illegible] o [illegible] nu m[illegible] do[illegible] cet [illegible] e. [illegible] M[illegible] ff. de iu[illegible] in [illegible] 79. in tertio volumine. Ad[illegible] od [illegible] Ancha. in rubrica de co[illegible] mur de ſtatutis [illegible] ſolemnitatem, ſeu ordinationem, & tunc [illegible] celebrati con[illegible] am l[illegible] ecundam, C. quemadmodum t[illegible] a. ap[illegible] ſi vero loquimur de his, quæ reſpiciunt [illegible] ionem iu[illegible] orientis ex ipſo cont[illegible] tempore ipſius contractus ſecundum naturam ipſius, & tunc [illegible] picimus locum celebrati contractus, & non locum deſtinatæ ſolutionis, quia licet fundus ſolui debeat vbi eſt, tamen inſpicitur locus celebrati contractus. d[illegible] fundus. ſi verò, de his quæ oriuntur ex poſt facto propter negligentiam, ſiue moram & [illegible] attenditur locus deſtinatæ ſolutionis, & cum An[illegible] ianſir Barba. in cõſilio citato. 15. colum. fin volum. ſecundo, vbi inquit,

quòd

quòd ad hoc vt ſciamus de qua moneta ſolui debeat inſpicimus locum contractus, & per conſequens debent attendi ſtatuta loci celebrati contractus. hanc quippè partem tenuit etiam Rui. in conſilio 117. nu. 21. volumine quinto, & ſic ex præmiſſis colligitur quod attenditur locus ubi verè contrahitur negotium inter partes licet attenta fictione iuris uideatur contrahi in alio loco. Caccialup. in dicta l. cunctos populos, numero 130. in fi. & numero 111. vbi dicit ſequi do Bar. ibi, quem ſequi vide[illegible] doctores [illegible] in his quę concernunt dec[illegible] de ciſoria cauſæ & litis dec[illegible] quo ad eſſ[illegible] ſatos & cauſandos ex i[illegible] ſ[illegible] ſius naturam nullo [illegible] ſpiciantur ſtatuta loci [illegible] de tali contractu in a[illegible] eſſet ſa[illegible] per dictam l. ſemper in ſtipulatio[illegible] præſenti, in quo agitur de m[illegible] tractatur de executione contractus, & ſi de h[illegible] deciſionem quò ad effectus cauſa[illegible] ctu, & ſecundum eius naturam nu[illegible] co occurrente, ergo menſura lo[illegible] attendi debet, & [illegible] pro-xime citato, [illegible] vel [illegible] do, quòd ven[illegible] præſtare [illegible] emptori de [illegible] Senenſi prædi[illegible] fueri hic c[illegible] rit de fid[illegible] ſtare fide[illegible] ſiue Floren[illegible] rin Floren[illegible] quia iſta fideius[illegible] quod inquit bene notand[illegible] 112. quod ſi contra[illegible] Senis [illegible] rentinum & S[illegible] mento ſint al[illegible] terpretat[illegible] dum c[illegible] per Bar [illegible] cap dile[illegible]

¶ Vltimò, [illegible] in loco con[illegible] Bartol. in dicta l. ſemper [illegible] legé & per l. ſi [illegible] de colla. in fin pr[illegible] quit illum text[illegible] menti ad menſuram [illegible] ſura uigenti in lo[illegible] contractus Soci[illegible] columna quarta verſiculo non obſtat quòd [illegible] co. Pract. Pap. in forma [illegible] vend in verbo [illegible] rum centum, in fin. vbi dicit, quòd ſi vend[illegible] immobili ad menſuram, ve mobil[illegible] ad pondus & naſcatur contentio in[illegible] emptorem & uend[illegible] ad quam menſuram, ſeu ad quod pondus menſurari uel ponderari debeat res uendita, quòd ſeruari & attendi debet illa, quæ [illegible] obſeruari in [illegible] contractus. Affiic. in deciſio. 363. numero quinto, Grammat. in conſtitutione incipiente ad legitima pondera. numero nono. Bru. in tracta. de augmento monetæ, concluſione vltima, verſiculo etſi ſit, Dec. in d. l. ſemper in ſtipulationibus. Purpur. in l. vinum. numero nonageſimotertio, ff. ſi certum petat, vbi etiam citat Thomã Parpal. ita tenere, & in l. cunctos populos num. 107. C. de ſumma Trinitate & fide catho. Pariſ. in conſilio ſexageſimoquarto, numero ſeptuageſimoprimo, volum. primo. Berthac. in reper. ſuo in ver

bo venditio qualiter fiat, numero quadrageſimoprimo, † & hanc eſſe receptam docto. ſententiam, & 14
* communiter approbatam inquit Cagnol. in dicta l. ſemper in ſtipulationibus. Suarez. in ſuo theſauro recep. ſent. in verbo V. numero vigeſimoſeptimo. & Villalob. in communibus opinionibus in verbo V. numero decimoſeptimo, & crebriorem ac veriorem dominus Octa. Ofaſ. in deciſ. Pedemont. 114. in fin. licet dicat maiorem partem illius Senatus aliam partem tenuiſſe.

¶ Supereſt modo vt ad ea, quæ in contrarium adducta fuerunt, reſpondeatur. [illegible] primo non obſtat de c[illegible] Oldradi in [illegible] conſi. 10. 168. relata per Alex. in [illegible] quia reſpondetur [illegible] quòd ſi [illegible] Ale. [illegible] recedit a deciſione Oldradi [illegible] per Cagnol. in [illegible]

¶ S[illegible] O[illegible] commu[illegible] ctos po-[illegible] tex. [illegible] & obl[illegible] lo [illegible] dicta [illegible] con-[illegible] Bar[illegible] lo[illegible] a [illegible] volumine quinto poſt [illegible] ctos p[illegible] queſtione Abba[illegible]

¶ N[illegible] obſtat l. vinum, quia [illegible] proce[illegible] de augmento monetæ, col. [illegible] Cagnol. in dicta l. ſem per in ſtipulati[illegible] numero q[illegible] Rui. alle[illegible] 117. numero [illegible] ac per P[illegible] in dicta l. vinum, in verſiculo vltimo tex. [illegible] inquit quòd ille text. attendens caſum ſolutionis adiectum, vel p[illegible] procedit quando ag[illegible] de eſ[illegible] ibi, vbi tractatur de extimatione quan[illegible] l. fi[illegible] fundus, in fin. ff. de euict.

¶ [illegible] obſtat tertium argumentum, quia re[illegible] Bald. & Sali. in dicta l. multum, eſt [illegible] docto. receptam ſententiam, vt pe[illegible] cap. primo, in prima lect. numero. v[illegible] Purpur. Caccialup. & Cur. [illegible]

N[illegible] quod ſcripſit Cur. Iun. in l. hæres ab[illegible] ſententiam ipſam procede[illegible] poteſt conueniri in loco d[illegible] & ita etiam loquitur Ange. in d. ſ. præterea, col. 10. de [illegible]

¶ Vltimo non obſtant deciſiones ſupra in contrari[illegible] allegatæ, quia [illegible] ſpondetur ipſas fore ab omni veritate alienas, vt conſtat ex deciſionibus ſupra c[illegible] ex quibus apparet communem doctó. ſententiam fore in contrarium, & mirandum eſt quod Alcia. in dicto conſilio. 697. dicat ſententiam communem fore pro altera parte, & quod doct. ita communiter tenent in dicta l. ſemper in ſtipulationibus, quia ibi communiter ſcribentes dicunt oppoſitum, & maximè per Cagnol. atteſtantem opinionẽ Bar. communiter approbatam, & quamuis ex aduerſo per nonnullos ſcribentes allegetur pro altera parte Pract.

te Pract. Pap. in actione reali, in gloſſa cui cohærent
circa finem, tamen ipſe hoc non dicit, ſed tantùm de
bet attendi menſura contractus, ſecundum aliquos,
& ſecundum alios debet attendi locus, in quo videa-
tur menſura vtilior pro emptore, vel ſecundum alios
debet obſeruari alia menſura, quæ ſit generalior &
communior in vniuerſa regione, & hic non dicit, q̄ at
tendatur menſura vbi res ſita eſt. Item etiam tenue-
runt Guido de Suza, & Alber. de Roſa. ſibi ipſis in-
cõſtantes in. d. l. ſi fund. 15, vt citat Tira. in tract. Retr.
ſo. mihi. 355. fin. quos & ipſe ſequitur, & eò magis di-
cendum videtur ipſam menſuram ſupradicto modo
eſſe faciendam ratione æqualitatis ſeruandæ inter ip
ſos diuidentes, quæ ſi non fieret induceret inæquali
tatem, cùm ratione longioris menſuræ laudi dictus
dominus Petrus Odeſcalius maius [illegible] con
ſequeretur, quàm faceret dominus Iacobus, cum
in quibuslibet perticis centum menſuræ Laudenſis
intrēt perticæ octo de plus, quam ſint perticæ iuxta
menſuram Mediolanenſem, nam indubitati iuris eſt,
15 † q̄ inter contrahentes æqualitas ſeruāda eſt. l. cum
16 emptor. ff. de reſcind. vend. & † in dubio interpreta
tio fieri debet vt contrahentium æqualis ſit conditio
l. ſi id quod. §. fin. eodem titulo. l. [illegible] C. com.
17 diuid. Crauc. in conſ. 7 num. 1. † Aequalitas enim
eſt pacis conſeruatiua, & inæqualitas operatur oppo
ſitum Soci. in conſ. 21. num. 7. volu. 3. cum quod ope-
ratur propoſitum in propoſito, debet operari oppo-
ſitum in oppoſito. l. etſi contra. ff. de vulg. & pupil. l. ſi
18 vt proponis. C. de nup. Hinc videmus, † q̄ æquali-
tatis ſeruādæ cauſa ſubſtitutio compendioſa facta per
ſonis diſparibus continet fideicommiſſariam tantùm,
etiam ſi ex tali interpretatione ſubſtitutio redderetur
inefficax. Corne. in conſ. 180. col. 1. volu. 1. Craue. in
conſ. 143. num. 16 facit etiam quod voluit Bart. in l.
qui Romæ. §. duo fratres, in ſecunda quæſtione ff. de
19 verbo. oblig. † vbi propter æqualitatem ſeruandā
cenſetur per diuiſionem renunciatum fideicommiſſo
quando eſſet reciprocum, ſecus ſi reſultaret inæqua-
litas, l. ſemper, vbi Bartol. de regulis iuris. Bero. in
conſ. 70. num. 49. volum. 1. quod & fortius admitten-
dum venit in caſu præſenti, cum in diuiſione inter ip
ſas partes celebrata actum ſit quod æqualitas in om
20 nem caſum ſeruetur. † quod equidem pactum ſer-
21 uandum venit, l. 1. ff. de pac. † nam rumpere pacta
eſt graue non ſolum apud ius commune, ſed etiam
apud Deum, ſecundum Corne. in. l. ſi paciſcenda. in. 2
22 quæſt. C. de pac. Et † nulla ſit maior iuſtitia quàm il
la quæ oritur ex pacto. Bal. in conſ. 366. vol. 3.

¶ Quò vero ad ſecundum caput de decem diebus
aquæ ad Bochellum de Spinota, & de quibus in di-
uiſione facta inter prædictum Dominum Petrum, nó
inſiſtendo vbi non expedit, dicendum videtur, q̄ cū
medius dies ipſorum decem fuerit datus per errorē
23 prædicto domino Petro, † q̄ iſte error eo probato
obſtere non debeat domino Iacobo, vt per Bald. &
alios in l. ſi poſt diuiſionem. C. de iur. & facti igno.
24 † qui error dicitur probari eo ipſo q̄ apparet veri-
tatem aliter ſe habere, iuxta notata in dicta l. ſi poſt
diuiſionem Soci. in conſ. 25 in. 1. quæſt. vol. 4. vbi ex
hoc inquit, q̄ ſi in diuiſione in una parte fuerint poſi-
ti floreni trecentum in Monte exiſtentes, m poſtea tā
tum centum in Monte reperti ſunt, talis error acci-
pienti illam partem non debet nocere, ſed reddendo
do diuidentes ad illam partem debet illi reſtitui
quodcunque ipſe minus ſua debita portione accepe
rit. quem ſequitur Soci. Iunior in conſ. 43. num. 43.
25 volum. 1. † quæ concluſio ampliatur procedere etiā
q̄ tractetur de facto proprio quando tamē agitur de
damno uitando, ut per Dec. in conſ. 408. col. 1. Iaſ.
in conſ. 160. uolum. 4 Soc. in dicto conſ. 25. num. 9.
Rui. in conſ. 10 num. 6. volum. 3. & in conſ. 167. nu.
16. uol. eo. quod autem contras aliter ſe habeat, [illegible]
probatur tam per inſtrumentum locationis factæ præ
dicto domino Iacobo per procuratorem Reueren-
diſſimi Cardinalis de Cæſis, quam per ſocietatem ini
tam inter dictos dominos Iacobum & Petrum, ubi
capitulum dictæ aquæ loquitur de diebus nouem cū
dimidio. Quibus ſtantibus concludendum uidetur, q̄
illa erronea aſſignatio non debeat officere domino
Iacobo, cum ſibi [illegible] debeat illi, qui ſcit aliquid
per errorem, & non per malitiam Dec. in citato cõſ.
408. col. 1. Potiſſimum pro confirmatione huius con-
cluſionis multa in medium adducere, ſed illa omitto
cum in multis & pluribus locis triuialibus per ſcri-
bentes ponantur.

Rolandus à Valle I. C.

Laus Deo, & Mariæ Virgini matri eius glorioſiſſimae.

Explicit Tertium uolumen Reſponſorum Praeſtantiſſimi
I. C. Rolandi a Valle.

PISAVRI APVD HYERONIMVM CONCORDIAM.

M. D. LXXI.